HABES HIC AMICE LECTOR.

P. TERENTII COMOEDIAS VNA CVM

INTERPRETATIONIBVS

AELII Donati, GVIDONIS Iuuenalis Cæno mani, IO. Calphurnii uiri apprime docti, nec non & SERVII, ac Iodoci Badii ASCENSII. Insuper & SCHOLIA ex Donati, Asperi, & CORNVTI commentariis decerpta. [illegible] Terẽtii comœdias argumenta. Additis atq; emendatis dictionibus græcis, quæ deerãt, appositis etiam figuris aptissimis.

Indicata sunt præterea diligentius carminum genera, & in his incidentes difficultates. Correcta quædã & Consulum nomina, idq; studio & opera DES. ERASMI ROTERODAMI ex ueter. exẽplarior. collatiõe.

Ad hæc accessit copiosissimus & accuratissimus Index tam uocum à cõmentatoribus declaratarũ, q̃ adagiorum, quæ annotatu digna uisa sunt. Atq; ea quidem omnia q̃ antea unquam prodierint emendatiora.

Cum Priuilegio.

M. D. XXXIII.

DES. ERASMVS ROTORODAMVS IOANNI ET STANISLAO BONERIS FRATRIBVS POLONIS. S. D.

IN TENERIS inqt ille, cõsuescere multum est, ꝓinde cõsultum est ꝓtinus optimis assuescere. Sic enim fiet, ut quæ natura sunt optima, eadẽ usu fiant & iucũdissima. Nihil autẽ est hoĩ melius pietate, cuius semina cũ ipso statim lacte sunt instillãda paruulis. Proximũ locũ habẽt disciplinæ liberales, quæ licet per se uirtutes non sint, tamen ad uirtutẽ præparant ingeniũ, dum id ex syluestri & immiti reddunt mansuetũ ac tractabile. Porro qd' Aristo. negat adolescẽtes idoneos esse discẽdæ morali philosophiæ, fortassis haud oĩno falsum est. Verũ id nõ tã accidit uel ætatis, uel humani ingenii uitio, q̃ eorũ culpa, qui uel sero tradunt eã animis iã educatione praua corruptis, ac malis cupiditatibus occupatis: uel moleste & operose tradunt, magis illud affectãtes, ut ipsi uideant̃ acuti, q̃ ut discipulos reddãt meliores. Alioq nihil magis ꝑm naturã est, q̃ uirtus & eruditio, quæ duo si adimas hoĩ, iam homo esse desiit. Vnũquodq; aũt aĩal eius rei maxime docile est, ad quã natura cõpositũ est: uelut equus ad cursum, canis ad uenatũ, auis ad uolandũ, simius ad lusum. Nõ est igit̃ qd' naturã incusemus, sed magni refert, unde pietatis & eruditionis elemẽta primũ hauriant̃: tũ quẽ ad hæc ducẽ nãciscat̃ puer, ꝓsertim rudibus illis annis, qbus ingeniũ etiãnũ a uitiis purũ, ueluti cera mollis in oẽm fingẽtis habitũ sequax ẽ & obsecũdãs. Itaq; multis noĩbus uos felices iudico ornatissimi pueri. primũ qd' hoc seculo nati sitis, quo ut ueræ pietatis, ita & melioris literaturæ synceritas mirifice reuixit. Nã me puero multũ supstitionis hẽbat religio, & in scholis adolescẽtes summo cruciatu nihil fere discebãt, nisi dediscẽdũ. Deinde qd' is uobis pater cõtigit, q liberos suos parũ beatos fore iudicat, si opũ ac dignitatis, qbus ĩter Polonicæ gẽtis ꝓceres ꝓcipuũ tenet locũ, eos parauerit hæredes, nisi & ueris aĩ bonis tũ locupletes reddiderit tũ expolitos. Nec enĩ ille sibi uidet̃ parẽtis munus ad plenũ obiisse, nisi quẽadmodũ genuit corpora, ita fingat & aĩos, haud ignarus, hãc esse meliorẽ hoĩs ptẽ, hãc esse ꝓcipuã hoĩs possessionẽ. Vir enĩ pius nõ tã sibi uos educat, q̃ Christo & reip. Q d' uos genuit, naturæ est: qd' uos curat statim e nutricũ sinu egressos, honestissimis disciplinis ĩbuẽdos, ueræ pietatis ẽ: prudẽtiæ uero qd' ad hæc Anselmũ Ephorinũ delegerit, uirũ ĩtegritate prudẽtia, fide, doctrina, uigilãtiaq; cũ primis spectatũ & exploratũ. Quo nimirũ actius uobis enitẽdũ est, ne quũ oĩa ad felicitatẽ suppeditata sint, ipsi uobis ipsis defuisse uideamini. Magna de uobis, de te ꝓsertim Ioãnes Bonere expectatio ẽ. Declarãt hoc tã multæ principũ uirorũ ad me literæ, qbus ĩdolẽ tuã mihi diligẽter cõmẽdãt: in primis prudẽtissimi regis Sigismũdi, dein ornatissimorũ ꝓsuli Cracouiẽsis & Plocẽsis, clarissimi uiri Christophori a Schydlouuiez. Sarmatici regni ꝓfecti: ne tã cõmemorẽ Antoninũ medicũ, & Iustũ regis a secretis, dignitate qdẽ ĩferiores, sed beneuolẽtia pares. Intelligũt enĩ regna nullis ornamẽtis melius decorari, q̃ uiris eruditiõe, prudẽtiaq; ꝓcellẽtibus. Hãc laudis ptẽ nõ minus ambit rex huius æui regũ prudẽtissimus, q̃ tot ex hostibus uictoriis delectat̃. Et hactenus qdẽ sat feliciter studiis effloruit uestra Sarmatia, & si qd erat natiuæ feritatis, cõmercio literarũ exuit. Sed bona spes ẽ fore, ut hoc ornamẽtorũ gñe cũ qualibet regiõe certare ualeat, ꝓsertim ductu auspiciisq; Sigismũdi regis iunioris, q ꝓter alias uirtutes excellẽti prĩcipe dignas, optimis quoq; l'ris sese regno parat. Verũ exortãdi grã, nõnihil & antea scripsimus tibi, & ĩ posterũ quoties dabit̃ occasio scripturi sumus. Nũc quo calcar aliqd' addamus currẽti licet, Terẽtii comœdias, Bonerici noĩs auspicio ꝓdire uoluimus, sed multo q̃ antea fuerunt castigatiores. Hoc ut uellẽ, effecit tua Stanislaiq; Glãdini famuli tui dexteritas, q nobis ĩterdũ aliquot scenas tã feliciter agere soletis, ut & imitationẽ, primũ ut ait Fab. in pueris ingenii signũ, & memoriã uehemẽter admirarent̃, qcunq; nobiscũ spectabãt. Nõ ex alio scriptore melius discit̃ Romani sermonis puritas, nec est alius lectu iucũdior, aut puerorũ ingeniis accõmodatior. Cæterũ id ꝓstabit Ephorini ꝓceptoris dexteritas, ut & ad eloquẽtiã & ad mores sit utilis. Quẽadmodũ enĩ bona prudẽtiæ pars ẽ, nosse uarios hoĩum mores, & ingeniũ: ita deorũ & tractatio affectuũ, q cũ primis adferũt iucũditatẽ orationi, Græci uocãt ἤθη, ex nullo rhetorũ melius discit̃. Porro quũ ĩter oratorias ptes ꝓcipua sit argumẽtorũ inuẽtio, ad hãc quoq; facultatẽ in oĩ carũ gñe paradã Terẽtiana lectio cõducit plurimũ. Nec enĩ sine cã criticorũ suffragia artẽ huic autori tribuere. Plus enĩ exacti iudicii est ĩ una comœdia Terẽtiana, absit nemesis dicto, q̃ in Plautinis oĩbus. Sed in tali autore uelut in tabula quapiã Apellis, magni refert, qs adsit cõmõstrator. Qui si cõtingat egregius artifex, hæc lectio nõ solũ ualebit ad exhilarãdũ aĩum, nõ tm̃ ad emẽdate loquẽdũ, nõ mõ ad uberiorẽ dicẽdi facultatẽ, uerũ ẽt nõ parũ adferet philosophiæ moralis, quã unã Socrates existimauit esse ꝓdiscẽdã hoĩ, qui cupiat beate uiuere. Itaq; ni te spõte currẽtẽ uiderẽ charissime Ioãnes, ẽt atq; ẽt hortarer, ut reputes q̃tũ sis deo nomẽ, cuius munificentia, tã felicẽ indolẽ docileq; ingenii sortitus es, cui debes & parẽtẽ Seuerinũ Bonerũ, & Anselmũ parẽtem alterũ: tũ qualiũ uirorũ quãta de te sit expectatio, & in te cõiecti oculi, postremo q̃ isthæc ætas ad honestas disciplinas sit apposita. Nõdũ enim ut opinor, annũ decimumquartũ excessisti. Nã ad parãdã eruditionẽ plus ualet in teneris annis unicus, q̃ decẽ, ubi iã animus aliis occupatus curis, ad docilitatẽ induruit. Adde huc, qd' ea demum in oẽm uitã tenacissime hærẽt, quæ pueri imbibimus. Dimittã te, si prius illud admonuero, ut in oĩ genere carminũ temet diligẽter exerceas, eo quod q hãc eruditionis partẽ neglexerunt, minore tum fructu, tum uoluptate uersant̃ in autoribus, q carmẽ cõscripserunt. Iidẽ facilius labunt̃ decepti mẽdis codicũ, quos sæpenumero ꝓdit metri ratio. Quoniã autẽ in hoc autore ꝑturbatior ac liberior est carminum ratio, pauca quædam annotauimus, lucis ut opinor, nõnihil allatura parum exercitatis. Vale, & fruere. Friburgi Brisgauiæ prid. Id. Decemb. Anno a Christo nato. M. D. XXXII.

DES. ERASMVS ROTERODAMVS
DE METRIS

COmici Latini multā libertatē sibi usurparunt in uersib⁹, sed nemo largius Terētio, adeo ut apd̄ priscos quoq; fuerint q iudicarēt, in huius fabulis nullā eē carminū legē. Sed hos falli manifestū est. Rursus fuerunt q nō negarunt ab hoc seruatī metrorū leges, sed ob īmodicā libertatē non esse opeꝑciū, torqueri doctos carminū dimēsione, qd̄ & res sit īmensi laboris, nec ita multū adferat frugis. At ego ab utroq; genere dissentio. nā ut manifestius est, q̄ ut egeat ꝓbatione. Terētij comœdias uersibus cōstare, ita q neglīgēdā putarūt metrorū rōnē, frequēter Poetæ sermonē corrupetunt, dū aliā uocē ꝓ alia subiiciunt, qd̄ nimiū sæpe usu uenit scribis, in autoribus solutæ dictionis dū addunt atq; adimunt, dū uerborū inuertunt ordinē. Nōnihil ēt hic peccarunt eruditi, q dū carminū gn̄a distinguūt ac dimetiunť parū attenti, interiecerunt uerba q̄dā, ut explerent uersus hiatū, aut resecuerunt qd̄ uidebať supesse. Videť aūt studio factū a Terētio, ut dissimulato carmine q̄ ꝓxime accederet ad orōnem solutā, qd̄ idē affectasse uideť Horatius in Sermonibus & Epistolis. Hinc tāta in dimetiendo difficultas, ut existimem ipsuȝ Donatum, aut Cornutū, aut Asperū, si uiuerent, in locis aliquot uel hæsuros, uel inter se dissensuros. Proinde nos q̄triduanā opellam sumpsimus, ut adolescentulis aliquā huius difficultatis pte adimeremus, nō qdē i oēs fabulas, sed in unā ꝑpetuo, & ī cæteris carptī: quo ceu filo adiuti, sese facilius e cęteris explicēt labyrithis. Cōstāt āt hui⁹ fabulæ his ferme metrorꝫ gn̄ibus. Iambico trimetro, qui & senarii dicunť a numero pedū.

Iambico tetrametro, q ab aliis q̄drati, ab aliis octonarii dicunť. Monometrū ac dimetrū raro interiiciť. In hoc gn̄e quouis loco ꝓ iābo pōit, tribrachyn, spondeū, dactylū, anapęstū, mō totius carminis penul. syllaba sit breuis. Siqdē ī hī uersu.

Nullum est iam dictum, qd̄ nō dictū sit prius, oēs spondei sunt excepto ultimo, cui⁹ gn̄is & alios aliquot reperias.

Eandē libertatē sumit ī trochaicis, tetrametris catalecticis satis bn̄s si totius carminis penultima sit breuis. Illd̄ tn̄ ubiq; caueť, ne ul' troche⁹ igrediať iābicū carmē, ul' iāb⁹ trochaicū.

Iābicū tetrametrū iterdū ī fine fraudať una syllaba, ꝓducta penultima, quoties iambico dimetro acatalectico accinitur dimeter catalecticus. Veluti si, Iam lucis orto sydere, accinas. Cultor dei memento.

Quāq̄ ī hoc quoq; gn̄e usurpať, quā cōmunis de q̄ dictū ē, Comicorꝫ libertas, tn̄ illa peculiaris, qd̄ ꝓ penultima lōga ponit iterdū duas breues. Exēplū ē ī actus q̄rti scena secūda.
Iam ubi ubi erit inuentum tibi curabo & mecū adductū.
Hic penultima producta est. Ibidem
Orare iussit, si se ames hera, iā ut ad sese uenias. Item.
Hanc expetiui, contigit, conueniunt mores, ualeant.

In his ꝓ penultima lōga ponunť duæ breues. Hos uersus ēt scazōtes appellāt. Est scazōtis genus diminutū, qd̄ dimetro iābico accinit duos trocheos, uelut ī actus tertii scena scd̄a.

Adhuc Archylis q̄ adsolent. Hic dimeter ē, quęq; oportet. Duo sunt trochei. Cōtra ī aliis addiť pes legitimo nūero. Interī por carminis ps ē trochaica, posterior iambica, & cōtra.

Admisceť interdū & cretici, siue āphimacri, q pes mediā hēt breuē īter extremas lōgas: sic ut singuli uersus habeāt q̄ternos aut ternos creticos, nisi qd̄ hic quoq; usurpať libertas comica sicut ī cęteris. Exēplū ē in q̄rti actus scena prima. Vt malis gaudeant, atq; ex incommodis.

Quatuor cretici sunt, nisi qd̄ tertius ē spōdeus. Ibidem. Tum impudentissima eorum oratio est.

Tres babet creticos. Quāq̄ arbitror prius carmē uiciatū mutato dictionū ordine Etenī si sic legas: Et tn̄ res cogit denegare, ibi tn̄ eorū impudētissima orō est: ut posterior uersus excipiat synalœphā prioris, carmē ꝓbe cōstat. Quidā tn̄ malunt hic esse trimetros trochaicos catalecticos.

Iambici trimetri facilior est dimensio, quū pēthemimeris finit dictionē. Velut. Efferetur im[...]. Et [...]ie cogitabam.

Difficilior quū cōtra. Vt, Honesta & liberali adcedo ad pedisequas. In hec cęsura ē. Idē efficiūt crebrę synalœphę, ut ibi. Quæ ibi aderant, forte unam aspicio adolescentulum.

In tetrametris itē iābicis ac trochaicis durior est dimēsio, si por dimeter nō finiat dictionē, ꝓsertī si nō sit iābus, aut si accedat synalœphe, Vt.
Meum gnatū rumor est amare. id populus curat scilicet.

Prior dimeter finitur in ma, syllabam productā, & excipitur a synalœphe re id. Rursus ibidem,
Qui postq̄ audierat non datum iri, &c.

Prior dimeter desinit in I admixta synalœphe.

Turbat & illud lectorē minus exercitatū, qd̄ īterdū repēte miscet iābica cū trochaicis, trimetra īterdū & dimetra aut monometra cū tetrametris, acatalectica cū catalecticis, cretica cū iābicis ac trochaicis, qd̄ locis aliquot annotauimus in margie. Ea mixtura maxie fit ubi res sunt turbulētiores. Fit iterdū, ut scena por desinat ī hemistichiū, & ab huius clausula icipiat scena ꝓxima: uelut ī Andrię actus III scena III. Sed eccū uideo ipm foras exire. Dimeter ē plen⁹, tn̄ sesqpede. Perficiť initio scenę sequētis. Ad te ibā, qd nā ē: ut sit scazō tetrameter catalecticus. Nōnunq̄ dictio q̄ ptinet ad sensuȝ uersus sequēns, ꝑ elisionē annectiť fini ꝑcedētis: ut ī ꝓlogo Eunuchi Qui bn̄ uertēdo & eas describēdo male ex Gręcis bonis, &c. Duri⁹ ē, quū dissecta dictiōe por syllaba finit uersū, reliq̄ icipiūt sequētē, ut Eunuchi act. III. scena I. cōtinuo si qū illa dicet, Phędriā in T romittamus commessatū, cū Pāphilā.

Elisiones itē & synęreses, præsertī minus usitatæ apud recētiores, faciūt ut lector impitus frequēter hęreat ī carmine. Elidiť aūt ī comicis uersibus u cōsonās, ut in prima scena. Sine inuidia laudē inuenias & amicos pares. Rursus ibidē. Liberius uiuēdi fuit potestas. nā antex. Itē in scena tertia. Enimuero Daue nihil loci est, &c.

Carmen enim incipit ab anapesto. Et ante in scena ꝑma. Enimuero spectatum satis.
Elidiť & s tū ī finē, tū ī media dictione. In fine, ut ī ꝑma scena. Sed quid opus est uerbis. Sed qd opust. Elisa simul & uocali e. Idem fit in satis, Nec satis digna cui cōmittas &c.

Rursus in prologo Andriæ, fit ī medio dictionis. Id isti uituperāt: aliisq; locis cōpluribus, quorū aliquot in margine annotauimus. Interdū elidunt I, ut in ꝑma scena Andriæ,
Pro uxore habere hanc peregrinam, ego illud sedulo.
Vt grinā ego il. faciāt dactylū. Hāc libertatē frequēter usurpat. Homerus, dum s elidit in ὀδυσσεὺς & l in ἀχιλλεὺς.

Sæpenūero cōtrahunť uocales, uelut in his fuit, deos, dies meus, suus, scias, nihil mihi, ut sint monosyllaba. Similiter ei eius, huius cuius, monosyllaba ponunť subinde eorꝫ, meorꝫ dissyllaba Liberius uiuēdi fuit potestas. Di fuit, facit spōdeū. Scias posse hēre iā ipm suę, &c. Scias pos. spōde⁹ ē, & suę, unica syllaba ē Meū gnatū rumor ē amare. Meū gnatū spōdeus ē. Itē aūt hac dissyllabū ē. Nā qd antehac fecit. Frequēter elidiť d in qd, & sed, ꝓ uocali. & sicut ī piculū, elidimus u. idē hic facit ī paululū & anulū Qui & syllabę q̄dā aliter ꝓnuncianť, q̄ apud recētiores usurpatæ sunt uelut in suspitio, secūda ꝓducitur: unde factū est, ut qdā legant suspectio nē. Rursuȝ in caue, uide: mane & abi finalis corripiť. Minimo momēto mutať genus carminis, uelut in actus IIII scena I. Si legas. In denegando modo quis pudor est paululum.

Trimeter ē iābicus. Rursus si In ānectas fini uersus sequētis, uersus ꝯstabit q̄tuor creticis. Denegādo mō qs pudor ē, paululū. Si ī mō, facias pyrrhichiū, erit trimeter trochaic⁹ catalecticus. Denegando mō qs pudor est paululū.

Porro iter iābicos tetrametros acatalecticos & trochaicos tetrametros catalecticos, tāta ē affinitas, ut interdū nihil īferat eūdē uersuȝ utrū ꝑ iābos an ꝑ trocheos metiaris, uelut ī actus III scena IIII Vtinā mihi esset aliqd hic quo nūc me ꝑcipitē darē. Si mihi facias unicā syllabā, Trochaicus est: si duas, iambicus est: quale est & in actus V scena prima, Satis iā satis Simo spectata erga te amicitia ē mea. Itē saq̄ne. Satis pericli cœpi adire, orandi iam finem face.
Licet ꝑ iābos ul' ꝑ trocheos metiri. Huius gn̄is sunt & alii cōplures. Illū mihi monēd⁹ ē lector, ut meminerit, a notato metro idē carminis gen⁹ durať donec reperit annotatū diuersū.

INDEX VOCAbulorū omnium in margīne positorū ordinē alphabeticū.

A ante B.C. & D.

Abillo est. 18
Abire. 80 150
Abstudio 177
Abducere 42.123. 132
Abduco 132
Abeo 135
Abi 137
Abi abi 135
Abire. 137
Abigo. 124
Abactores. 124
Abhorrere 30
Abhinc triennium 205
Abire aut discedere 26
Abitio 83
Abigere 124
Ablegare 160
Abortsa est 159
Abortum fecit 159
Abortus 159
Abradere 118
Abradi 82 189
Absoluere 119
Abstemius 10
Abstraho 139
Abest 21
Absurdum 123
Absumi 189
Abundare 182
Abuti 1. 191
Accerso 21. 31.58
Accersor 25
Accersi 107
Accersit uxor 170
Accidisse 182
Accidit & obtigit
Accidere 16 185
Accedere ad gēna 159
Accingor 76.188
Accipio 12.42.77
Acta res 18. 39
Actum est 18.39
Actum agere 117
Actutum 201
Actutum & actutinus 132
Accurate 19
Adagia 53
Adagiones 53
Adeon 18.64.18
Adeo 81.163
Adeo pro certe 81
Ad exemplum 151
Ad me 132
Adire 186
Adire & accedere 20
Adesse 2.180.128
Adesse causae 189
Adhuc 19.97.132
Adiungere 111.143
Adiuro 25.155
Adiuto 42. 109
Adiuta eis onera 158
Adiutor 102.144
Adiuuare onus 158
Adlegare 32
Admittere 65.104. 124 188
Admodum 22.161.
Admonere 87
Admouere 202
Adoriri 19.25
Adoriri & aggredere 124
Ad pro iuxta 125
Ad se redire 23.33
Ad se & penes se 58
Ad solet 19
Adstringere fidē 41
Ad te 172
Aduehere 36.133
Adornare 58
Aduentus 46
Aduentu pro aduentui 182
Aduerto 155
Aduertere animum 1
Aduersum 11.109
Aduersum aduersus 3
Aduersum ire 109
Aduersatores 109
Adductum. 103
A ante E.F. & G.
Aedepol 22
Aegre 150
Aegre est 182
Aeger 8. 45 81
Aegritudo 89.199
Aegrotatio 89
Aegrotus 8. 81
Aemulus 59
Aequum bonum 110
Aequalis 18. 126
Aequanimitas 177
Aequitas & ius 110
Aerumna aduersa 186
Aestio & exilio 86
Aetas 64
Aetatē aduerbium 170
Affectare 86
Affectus participium 157
Affectus nomē 157
Affinis 143
Affinis & cognatus 103.143
Affinitas 172
Age 22.40.116
Age age 13
Age hortantis 22.25.
Agere 142 119
Agere pro meo iure 110
Ager 124
Agere aetatem. 153
Agere & orare 169
Agere se 26
Agere ruri 124
Agitare 98
Agnoscere & cognoscere 56. 69
Aggredi 124
Ah doletis 13.18.21.
Ahi 44 123
A ante I.L. & M.
Ain 32. 106. 160
Aio & dico 14.191
Ais 191
Ait 14. 42.46.
Aiunt 13.58
Ain tu? 160
Alacris 48
Alacritas 48
Algere 110
Aliquid monstri & aliquid monstrum 11
Aliquid aduerbium 119
Alia 149
Alias 19.149
Alius 8
Alii & reliqui 66
Alienus 151
Aliquis 132
Alligat se furti 67
Alligari ad aliquid 140
Alter 5
Altercor non altero 24
Alumnus 177
Alter 2 Altercor 24
Alicunde 187
Ambitio 15
Amabo interiec. 41. 61.
Amare & desiderare 43
Amans 13
Amans & amator 5
Amator. 5.26. 42.
Amarus 169
Amicus 26.42
Amisi pro amisissi 49
Amitto & dimitto 91
Amittere 91.191
Amoliri 26
Amouere 130
Amphibologia 21
Amusos 79
A ante N.P. & R.
Anastrophe 7. 9
ἀντιστροφή 7
Angiportus & angiportum 69.131
Animaduertere 2
Animaduertenda 7
Animae mi 40
Animum inducere 55.110.
Aio leui natus 155
Aio male fieri 133
Aius gladiatorius 204
Aius omissus 104
Aio praesenti 65
Animum recipere 121
Animum debet 197
An ne 150
Annona 27
Antiptosis 47
Annis 86
Annuntio 129
Antehac 8
Antemittere 64
Aperite aliquis 132
Aperire se 23
ἀποσιώπησις & eius species 7. 29
Apparati 85
Apparati cum dicto 24
Apagesis 65
Appare & apparatur 81
Appellere 1.83
Appello is 1.17
Appello as 1
Applicare 33. 83
Aposiopesis 67
Apprime 154
Apud Antiphonē 69
Apud se esse 16.34
Apud & penes 83
Apud se non esse 34.169
Aquilae senectus 92
Arrabo 94
Arrabon 94
Arbitrium & existimatio 79
Arbiter 79.91.112
Arbitror 172
Archaismos 15
Argumentum 2
Aristophanes 1
Arridere 46.140
Arrigere aures 34
Ariolatores 116
Ars 3. 118
Arbitrari 41
Ascotius 179
Asinus 43 Asp 90
Asperitas 7
Aspernari 190
Assentari 119
Asserere manus & assertores 115
Assis 178
Astu 9.71.73
Astutia 26
A symbolus 189
Astus 71
A ante S.T. & V.
At uero 125
Atat 6 Atque 9
Atqui 17.142.151
ἀτενές 134
Attendo 16. 155
Attentior 139
Atque pro quam 21
Attica eloquentia 77
Attici 77
Attingere 115
Attemperate 33
Atrox 159
Au 27
Aucupium 46
Audio pro sentio & intelligo 149
Aufer 143
Autor 134
Autor his rebus 134
Autor sibi 143
Auctoritatē defugere 51
Autores esse 143
Autem 140
Auxesis 70
[illegible]
B ante A. & E. 7
Babylo 142
βάτος 41
Basium 54
Bellus 131
Bellaria 131
Bellissimum 131
Bene 6. 37
Bene audire 177
Bene facis 43
Beneuolus 171
Benigne 171
Benignitas 42
Bene tibi cupio 33
Bene pro ualde 6
Biduum 43 Bolus 96
Bonus 126
Bona uerba quaeso 8
Bonae felicitatis 49
Bonitas 177
Bono animo es 135
Bonum 126
C ante A.E. & I.
Cadauerosa facies 161
Cadauerosus 161
Cadere spe 17
Caesius 161
Caeterum 40
Caella 48. 130
Caellarium 48
Caellula 48
Calces 179
Calleo 8. 92
Callidus 125
Canis 67
Capere 190
Cape arbitrium 164
Capere generum 164
Captus est 5
Captus seruorum 127
Caput 18.118 127
Caro 14.100
Carnifices 100.161
Carnifex 8.100
Caro & corpus 24
Catienūs nos 49.182
Carpo 131
Carina 189 Catus 31
Cautio est 16
Causa 74. 167
Causam orare 187
Caudex stipes, & asinus 101
Causa uincibilis 185
Cedo 7.15.27.85
Cedo idem quod da mihi 28
Cedo & cedite 91
Cedo pro da 203
Cedo dum 188
Cedo 152 169
Cella 130
Cellarium 130
Censere 44
Censores 44
Certare 177
Certamen & certatio 116
Certe 14 Cernix 88
Cessare 52 Cetarii 46
Chila & chilones 49
Cibus & uictus 4 90
Cir unito 8
Circumspicio 134
Circumuallare 120
Citharistria 190
Circumcursare 91
Citrus & citrius 161
Cista cistula & cistella 65
C ante L. & O.
Clam & clanculum in accusatiuo 110
Clam me habet 169
Clamitare 119
Claudit pro claudum est 49
Clemens 95.110.140
Clementia & facilitas 95
Cliens & clientela 75
Coactores 82
Coactus ingratis 90
Cocus coquus 125
Coelebs 110
Coena 189
Coena dubia 189
Coepi 147
Cognatus & affinis 103
Cogo 82. 154
Coire 56 Coitio 189
Collachrymare 6
Colloquium 54
Collocare 58
Colere 143
Color uetus 49
Columellae serui 187
Columna 187
Comites 148
Cōmeare 90.152
Cōmēdare 23. 70
Cōmitata est 133
Cōmemini 57
Cōmentor 133
Cōmētum 9. 96
Cōmereor 6.165. 167
Cōmereri mereri & promereri 6.116.162
Commeruisse culpam 184
Cōminiscor 9.23.92 96.133.157
Commitigari 75
Cōmitto 10.23.70
Cōmodū 49
Cōmode 150
Cōmodare 171
Cōmotus 183
Cōmune 23. 186
Cōmutare 16
Cōmouere 18
Cōmutare uerba 36
Cōparare 23.39.116
Cōparatiuus minus positiuo significans 147
Cōparatus 116
Cōmiserit 151
Cōparatum 177
Cōpedes 2. 187
Cōpertum est exploratum 81
Cōplures 196
Cōpluria 196

Cõpos animi 121
Cõposito factũ ẽ 199
Comprehendo 73
Conari 11
Conclamatum est 50
Conclaue 103
Cõcludo 15. 169
Conclusor 15
Concrepuit 163
Conditio 5. 87
Condono 38 203
Cõficere pecuniã 177
Confectus 12
Confido 82
Confidens 31 181
Cõfidẽtia & fiducia 32
Cõfieri 7 Cõfit 143
Congero 106
Congredi 201
Cõflictari cõflictatio 5
Confutatio 193
Conucere 22. 80
Cõiectura pectoris 81
Cõscidit capillo 60
Conscius 182
Cognoscere 71
Confessio 152
Consistere 114. 132
Consobrini 161
Constituere 152
Consuesco 165
Cõsueui stanerẽ 134
Consuetudo 134
Contaminari 2
Conditio 87
Cõsictũ ꝑ idiez. 16
Contingo 25 (21
Cõstans & cautus 31
Conglutinare 33
Cõcedere 36.63.200
Conspicor 51.76
Cõsiliti 60 Cõsiliũ 75
Coniuratio 152
Concessere 82
Conseruo 139
Cõsiliari & ꝯseq 84
Concedere 154.162
Contemplati 94
Conuenisse 101
Cõuenire hoc mihi te. (cũ 110
Cõgrus 123
Conficere 24
Consuetudo 182
Confutare 193
Cõgressio 189
Condecorare 148
Concepere 153
Contio 104
Contexere 159
Contortor 190
Contumax 163
Cõuenire iter uos 168
Confingere 169
Concludere 15. 169
Cõtẽt° 190 Cõtinẽ 41
Continere se 190
Cõtigit 25 Cõtra 53
Contrahere fontẽ 139
Contumelia 65
Contuasare 184
Cõusio 35.45.54.101
Conuertere se 120
C ante R.&V.
Credo 177
Credere 34.113.127 144.187.
Creditore 178
Creditus 29
Crepat 143 Crepe 119
Crimeo 57.172
Crimen & passio 57
Crisp° 161 Crucior 31
Cuba dea 178
Curam 33 Culpa 161
Cum 5. 7. 19
Cum isto c animo 192
Cum illo stare 186
Cupedinis forę 46
Cupedinarii 46
Cupediariorũ noĩa 46
Cura 3. 48.189.192
Curatio 3 48
Curatura 48
Curiosus 57
Curatus recte 123
Curriculo 98
Cursatio 157
Cursitaŕ & ãbulaŕ 173
D. ante A
Damnum 95
Damnum & malũ 6
Damnatum donũ du- cere 189
Dare 8.48.70.126.
Dare bibere 19
Dare sese 56
Dare uerba 63
Dare fidem 76
Dare operam 47
Dare uel mitteŕ dono eleganter diciŕ 36
Dare poenas, uel sume re penas 39
Dare inpedes 69
Dare alicui de se sup- plicium 82
Dare nuptũ filiã 122
Dare scelus 126
Dari & dicari 179
Dare in manum 196
Dare nuptam & uxo- num 198
Datur fabula 146
Dare tiemã 32. 143
Datio 54
Dare rem uitio 1
Datum 52
Date mihi 139
Dare in cõspectũ. 186
D. ante E.&I.
De 135
Deambulatio 100
Dedo 4. 8. 171
De nocte 159
Debere animã 197
Decernere 9. 151
Decet nobis 127
Deodet ita 163
Decrepitus 45.119
Decrepiti senes 119
Decrepitor anus 143
Decidere 198
Declinare 153
Dedecoraŕ & turpa- (tur 153
Dedit o 54
Deducere 46
Defessus 163
Deficere 126
Desit 182 Desieri 171
Defugeŕ autoritatẽ 51
Defunctus 38.128
Deferbuisse 113
Defetiscor & dfeeiscor
Defraudare 118. (195
Desio & desieri 171
Dehinc 8 Deieraŕ 49
Deiero 171
De iure suo paululum eredere 116
Deintegro 2
Delator 100
Deliberatiuę loci 192
Deliro 143
Deliratio 204
Demens 18
Demensum 178
Demiror 185.164
Demitari 92
Dementia 124
Demiror 151
Demissis hĩeris eẽ 48
Demulcere caput 99
Demum 25. 143.
Denique 7. 150
Deus uoluit 70
Deriuare crimen 188
Depacisci 183
Depigi nouissime 119
Deputare 162
Designatores 111
Designata 111
Destinas 70
Despondeo & spon- deo 5. 135
Desipere 25 89
Despicere 23
Despicatus 51
Despicor & dspect° 5
Deterius & peius 91
Detinere 47
Detrimẽtum 90
Deuictus 21.152
Deuincere 84
Deuincire 89
Dic mihi 25
Dica 18 .188.197.
Dicaces 37
Dico cas 179
Dico cis 72.139.119
Dicere ꝑ itelligere 139
Dicere s.i. crederes 180
Dictus dies 5
Dictũ & factũ 15.103
Dicta 37
Dicta & ꝑuerbia 53
Diecula 26. 64
Dii bene uertant 136
Dictitaŕ & dictitat° 36
Dicto testimonii 187
Dies & noctes 77
Differre 16
Differri doloríb° 127
Digamma 7
Diiudicare 105
Dilapidare 202
Dilatio 74
dimidiũ & diuiduũ 118
Dimitto 91
Dimittere exercitũ 68
Dinnmero 142
Dionysia 82.98.
Δίπλευρος ꝯplexio 122
Dixi 167 Discrispi 123
Distribuere 123
Discrutior 132
Differo 79
Dissimulare 164
Dissoluere 197
Distædere 205
Discedeŕ totũ diẽ 172
Disco 148
Disco de illo 46
Discipulus 19
Disiungi 172
Dispicere 23
Disputare 2
Distrahere 184
Distributiue 123
Diuerticulum 60
Dimidium 113
Diuinare 169
D. ante O.&V.
Doceo 148 Dolaŕ 56
Dolet 182
Dolet mihi hic casus & hunc casum 126
Dolor & gaudiũ 10
Dolet hoc mihi 119
Dolus & dolones 56
Dolo & dicere 123
Dom° 137 Dono 38
Domũ pmũ mun° 76
Dos 103 163
Dos & donatio pp tiu ptias 103
Δίχαμα 18. 94. 108
Dubius cõsiliũ 195
Ducere 8. 46
Duceŕ & reduceŕ 179
Duci & abduci 123
Ducũ & ĩaducũ 22.
Duę negatiuę 8. (105
Durare 130
Dure & dure 4.134
Dum tẽps tulit 166
E. ante C.&D.
Ecastor 19. 167
Ecce 136
Ecce autẽ alterum 47
Ecquid 54.200
Eclypsis 6
Ecquid pudet 32
Ecquẽ 172 Eccũ 20
Eccũ, eccã, eccos, eccas
Edico 72.165. (31
Educaŕ & educere 84
Edixin 19 (110
Edulia dea 178
E. ante F.G.&H.
Efferri 6
Effutire 199
Effluere 41
Efficere 13 105
Effugere 10
Effringere 112
Ego 13.167
Egressu 160
Egregium 4
Egregie 4. 89
Ehem 157
Eho 5.25.49.60.155
Eho admirantis 20
Ehodum 8. 13.23.
Eho exposcentis inten tionem 25
Eho repẽte cernẽtis 27
E. ante I.L.&M.
Eia uero 154
Eia corrigẽtis 76.92
Elapsus ẽ animus 162
Elegans 52 Elliũ 118
Elliũ ellã, ellos ellas 31
Eloq 121 Eloqre 184
Eludere 39 Elliũ 31
Emergere 57
Emergi 120
Emphasis 22. 181
Emporium 41
Emunctus homo 197
E. ante N.O.P.&R.
En 189 Enecare 24
Enimuero 5.9.31.49
Enim pro quia 20
Eniti & faceŕ 22.127
Eo 154
Eo pacto & eo mõ 3
Eo ꝑ uenio & econ- (tra 48
Eo ne 52
Ephebus 3 36
Ephebia 3
Epitheta trib° de cau- sis noib° adduntŕ 49
Erat 62
E re nata 159
E re tua 80
Ergo 130.149.179
Eripere 118
Ero onis 181
Erratio & error 131
Erumpere gaudiũ 57
Eregione 180
Erispere in nerũ 118
E ante S.T.&V.
Es 135
Esse apud se 16
Esse in rem 21
Esse in prodiue 25
Esse bonũ & bono 88
Esse opus facto 19
Esse opus re missa 168
Esse patrium 111
Esto 135
Etiã 6.167.20.173
Etiam pro adhuc 20
Et qdẽ 35 Etsi 160
Etenim 204
Euadere 6. 7. 128
Euenit 168
Euenire 148
Eunuchus 42
Euẽtus 168
Euge 14
Euocatio 65
Euomere 123
Euphemismon 21
Eusymbolum 5
Ex animo 29.142
Exaiatus 6.10.158
Ex usu 164
Exactus 147
Exanimis 6.158
Exanim° 6.10.158
Excarnificare 100
Exaduerso 180
Excludere 36
Excludi 157
Excursũ spatiũ 140
Exemplũ 24.72
Exẽplũ idignũ 72
Excrucio & mace- ro 32
Excutere 82.195
Exclamare 132
Exedo 90.188
Exigere 2.154.162
Exigo uitam 86
Exim° porcus 149
Eximia pecora 149
Exin 39
Existimo 37.86. 151.178
Exoluere 172
Exoriri 153
Exoro 43
Exorator 79
Exossare 123
Expecto 3.17.121
Expectatio 43.148
Expectatus 5.112
Expedire 23.156
Expedire se 171
Expedire aĩum 155
Expetere 25.88
Expiscari 191
Expectare 182
Expectare & spera re 17.43
Explere aĩuz 171 172
Exploratũ & com- pertum 81
Exponere 94.159
Exponi ĩfantes 159
Exporrigere fron- tem 139
Expostulaŕ 24.131
Expostulatio 152
Exprimere 39
Exprobratio 3
Ex prompta memo tia 26
Expromere 93
Experiri 127
Expuere 52
Exquirare 128
Ex sententia 186
Extemplo 20
Exulare 204

Extortor 190
Extollo 109
Exulo 59
Extorquere 127
Extrudere 152
¶F.ante A.E.&.I.
Fabula 9. 33.
Fabula & partes eius 108
Fabulā stare 146
Facessat 196
Facio 1.2.3. 3.72. 124.127.135.
Facio cū ablitō 23
Facere facinus 60
Facinus 28
Fac oos missos 30
Faciam uel fiet, uel fiat 55
Facto facere 81
Facilis & clemēs 95
Facerē 117 (140
Factū illiberalr 134
Facescere 196
Facte 137
Facte huc 196
Facer uorsurā 200
Facta pecunia 277
Facilis 26
Facile aduer. 4.26
Facilitas 124.154
Facilitas & clementia 95
Farul 196 Fallerē 8
Falsus 17. 24
Falsum esse 24
Famelicus 46
Familiæ herciſ. 103
Familiariter ferre 6
Familia 103
Familia & gen° 103
Fartores 46
Fareor 63
Fatuus & faun° 77
Fatui & fauni dii & fatuę nymphę 77
Fatis ere 195
Faxis 83 Faxo 31
Faxim 141
Facilitas aduersa 49.75
Ferepletq; 180
Ferme 12.18
Ferre 4 6.17.190
Ferre æquo aio 181
Ferre ɔditionē 196
Ferre, pferre, & sustinere 4
Ferre opē 18
Feri canē foras 50
Festiuitas 75
Festinare 61
Festiuū capu 118
Festus dies 57
Festiuus 118
Fiat 55. 158
Fictum 41
Fides 3.26.41.75 99.179.
Fides & clietela 57
Fidem habere 42
Fideiussor 42
Fidelis 18.148.179
Fides & fidis 41
Fidicula fidiculę 41
Fiducia & cōfidētia 32
Fidus 18.148.179
Fidicina 180
Fieri 120
Fingere 13.42.101
¶F.ante.L.O.&.R.
Flagitiū 51.103.125
Flabrum 59
Floccifacere 48
Fœdum 72
Fœneratum 117
Fœnerare 117
Fœnerare & fœnerari 117
Foras foris locare 143
Forcipes 180
Forma 6. 180
Formosus 180
Formidolosus 65
Fornax 180
Fors 158. 181
Fors fortuna 42.159
Fors fuat 166. (201
Forum 46. 179
Forte p fortuna 136
Forma & uultus 6
Forma forceps, & Fornus 180
¶F.ante.R.&.V.
Fraus 90 Frequs 5
Fretus uobis 76
Fretus p cōfisus 76
Fructus 68.189
Fruor & deriuata 68 82.143
Frui 68.82.143
Frumē 143 189
Fruges 68
Frugalior 96
Frustrare 38
Fucū facere 58
Fugitans litium 196
Fugitiuus 99
Funus 6. 180
Funda 66
Fundus & ager 98
Fundere uerba 137
Fungor 80
Furciferi 23. 67
Furtum 67
Futilis 23. 199
Futile uas 23
Futurus futuræ 21
¶G.ante A & E.
Ganeū 123 Gānit 130
Garrire 51. 100
Gaudere 34
Gaudeo tuū gaudium eleganter 34
Genialia enrare 178
Genus & familia 120
Gerræ 106
Gerro & cōgerro 106
Gestire 47. 186
Gladiatorius aius 203
¶G.ante.N.&.R.
Gnar° & gnaritas 42
Grandis natu 134
Grandis 30.134.190
Grādior 190
Gratia 17.57.189
Gratiam habere, & referre 64
Gratulari 34
Gratus & memor 118
Grande se pstare 143
Graues morbi 171
Grauius 110
Gratiosus 114
Grauis 143
Gregales 140
¶H ante.A.&.E.
Habere 19.52.110
Habere gratiam agere & referre 64.203
Habetur mulier 124
Habet 5 Habilis 48
Habitior hitudo 48
Habitus 29
Hac illac pflu re 41
Hæreo 69.124.204
Hæsitare 200
Hariolus 198
Hara & haruga 198
Haruspex 198
Hau 28. 62
Haud ta 154
Hei & heu 85
Hem 8.14.17.18.21.
Hem irascentis 22
Hē idignātis 11.24.33.
Hercle 39. 144
Hercle uero fiot 144
Heus 23 He° be° 119
Heus oocantis 21
¶H.Ante.I.&.O.
Hic 15 Hicp nūc 15
Hinc illinc 134
Hinc 6
Hilarus 136.137
Hoc 111 Hocine 23
Hoc illuc 6
Hoc tibi mecum non conuenit 110
Hoc agere 117
Hodie 8.116.134.
Homo perpaucorum
Hominum 52
Homuntio 58
Honestus 6
Horrere 132
Hospes 196
Horresco 132
¶H.ante.V.&.Y.
Huc 21
Hui hē & familia 67
Hui irridentis 18
Humanæ 113
Hunc absoluam 119
Huius non facio 124
Hymen 142
Hymenæus 142
Hymenæum 142
Hyperbolicos 48
Hyberbolę 124.194
¶I.ante.A.B.&.D.
Iam 8.14.114.131
Iamdudum 10.22
Iādudū & dudū 22.105
Iam primū oium 86
Iam uero 137
Ibi pro tum 161
Id quod res est 116
Idoneus 19.158
Id sibi negocii 2
¶I.ante.G.&.L.
Igitur 39
Ignoscere & indulgere 127
Ignarus 42
Ignis 180
Ilicet 18.39.126
Ilico 20. 114
Ille 12.140.150
Illiberale 126
Illiberaliter 134.190
Illiberalr fcm 134.190
Il ipro illic 112
Illicis & Illicere 33
Illudo 30. 203
Illudo te & in te 203
¶I.ante M.&.N.
Impeditus 23
Impendio 58
Impeditus & pdit° 23
Impero 30.51.111
Impsonale uerbū 6
Impetro 170
Implorare 127
Impōer manū reb° 16
Impos animi 121
Impune 162
Imprudēs 38.42.186
Imprudēs & ignar° 38
Impudēs 26.95.143
Impluuium 58.198
Impetus 111
Imperitio 121
Impendere 183
Impulsio 126
Impulsor 102.144
Impurus 95.115.123
Impresentiarum 200
Inclementius 37
Inclemētius pro inclementer 37
Incuruus 49
Incidere 128.183
Incogitans 182
Indignum 72
In loco 66
In ipso tempore 167
In ipsis nuptus 33
In malam crucem 190
In me hæc cudetur faba 51
In medio stare 167
In mentē uenire 61
In neruū erūpere 188
In neruum ire 188
In os laudare 119
In præsentia 147
In tempore 28
In uita 190
Inducere aiam 55.110
In cōe 21. 150
Incendere 183
Incipere 12. 75
Incipio & facio 72
Incipe & incœptarī 94
Incipere orationē 12
Indicare 74.108
Indicium 6.74.
Indicio erit 108
Indignum 31
Indiligens 134
Indigne 121
Induci 98
Inductio 112
Indulgeo 44.127
Industria 29
In dus noīa 11
Inceptio 191
Inest huic rei 180
Ineptum 11. 123
Ineptū & falsum 11
Inept° 29.93.123.172
Iners 22 Inescare 117
Infensus 9 Infelix 10
Infectum uelle 3
Inficias ire 122
Infringere 116
Infregit colaphū 116
Ingeniū 4.12.17.89.
Ingēia 5 Ingenua 183
Ingressus mare 160
Ingratus 44
Ingratus.i.inuitus 90
Inhonestum 50
In manu mea est 168
Iniquus 108 Inire 189
Inire gratiā 57.142
Initiari 178 Initus 30
Iniuria 30. 114
In loco p oportūe 145
Inq 97 Inqp dic 100
Inrē 150 Insanio 143
Insciens 95. 178
Insciēs & iprudēs 95
Inscitia 95
Insimulare 83. 190
Insolēs & insolētia 33
Insigne 65
Insistere iræ 162
Insistere uia 184
Insomnia 44
Instigare 183
Inuestigare 47
Instat factum 7
Instituere 4. 110
Insania 32
Insulto tibi & te 47
Insultus 77
Insidiæ 185
Inscitum 170
Inscitum & scitū 170
Insula 131 Integer 151
Integra ab adolescente 151
Integra ætas 4
Integrum 144
Integr.re 25.57
Intēdere 27
Interdico 165
Interea 4.15.41.49
Interea loci 46
Interest 111
In ter se amare 39
Interi miris modis 152
Intero 188
Inter uias 60
Interiectio execratīs 12
Interloqui 97
Interminari 19
Interrogare 81
Interrogatio in recto casu 45
Intertrigo 90
Intendere 57
Interturbo 24
Intimus 41
Intermittere 120
Intro 158 Intrita 188
Inuadere 158
Inuasit repente 158
Inuenire 13. 44.75
Inuenustus 10. 173
Inuado esse 31
Inueterascere 147
Inuisus 172
Inuitus 151. 185
Innocatus 76
Inuolarī in capillos 69
Ioculatium 28
Iprae 7 Ipse 13
Ira 137
Ira decidet 163
Iracundia 10. 137
Iratus & iracūdus 157
Ira & iracundia 137
Ire 6. 123
Ire in neruum 188
Ire exequias & suppetias 205
Irritare 22
Irritari 22 119
Ironia icrepatione maior 31
Irruerē 67 Irritat° 185
Istorsum 170.199
Istuc 13
Istuc recte 145
Istęc i me cudetē faba 51
Istnecatus 81 Iste 2
Ita 165 Ita aūt 143
Ita ut 165
Itaq; 21.36.118.153
Item 5.110.134
Itidem 40.154
Itiones 205
Ita est hō ut hō est 113
Ita tempus fert 139
Iubeo 51. 126
Iubere & uelle 20
Iube 142 Iudicarī 164
Iugularī 52 Iuli pol. 18
Iunceus 48
Iuno Lucina 18
Ius 110.114.124.203
Iustus & clemens 3
Ius bonū & æquū 95
¶L ante A.&.E.
Labasco 117. 118
Labeones 49
Labia, labra, labrę 49

Labefacere 117.118
Lacerare 149
Lactare 24. 33
Lactus 131 Lętari 34
Lanii & lanistæ 46
Lapis, caudex, & stipes 101
Laridū & lardū 123
Largitio 145
Largitor de te 143
Latet 96 Laudat 58
Laudat & pdicare 58
Lauatū 95 Laut⁹ 53
Lautū peccatū 204
Lectos sternere 81
Lectiones 149
Legitia hēditas 152
Lenis acer 186
Lenire 90
Lenitus 7.124
Lepidus 34 53
Lepor & lepos 34
Lepus 53 Leuis 171
Lex 8. 181
Lege agito 204
Libella 178
Liberare 14
Liberi 110
Liberi unde 32
Liberi & de uno 32
Liberalis 6.115.126
Liberalitas 110
Liberatio 14
Libēs 58 Liberalr 3
Liberi⁹ 4 Libuit 67
Libenter 67
Libido 84.154.198
Licitū est, placitū esse puditum est 17
Ligare 140
Ligurio 45
Ligurit 72 Limē 59
Limis 59
Lingua hæret 73
Linea extrema 60
Liqt 49 Ligdo 27
Liquidum esse 49
Liquere 49
Logi logorum 193
Loco motus 177
Lōge 110 Loge 115
Locus 45 Lubēs 14
Lucina 8
Lutus pro luce 139
Luculentus 92
Lucus 14
Ludibrio habere 151
Ludere ludum 58
Ludus 179.189
Luscius Lauinius 2
Luditur opera 189
CM.ante A. & E.
Macellum 46
Macerare 25.32.44
Maceries 142
Magis ex usu 77
Magister 4.89.179
Magistra 153
Magnificentia 205
Maior 30
Malū 66.95.124.130
Malum & damnū 6
Male conciliatus 61
Maleficiū reddet 189
Mancipium 47
Mācipia & serui 115
Mane aduerbiū 5.80
Male uertere 115
Male loqui 190
Male esse animo 133
Manipulus 65
Mansum 83
Mansuetus 12
Mastigo 138
Matrona 15
Maturare 26
Maturæ 71
Mea & meatu 61
Mea sententia 110
Meapte & meopte cum similibus 97
Me uide 14. 198
Me habes 198
Mecum 56
Mecū gaudeo 150
Mecum testis 122
Meliuscula est 158
Memini uidere 17
Memor & gratus 118
Memoriter 71
Mercatus 117
Meridie ipso 140
Mereri 13 162
Mereo & mereor 81
Merito 162
Meritum 54
Mergo & mergor & emergere 57
Mereri & commere 6.116.162
Metuere 5.19.130
Metus 178
Metuo illū & timeo ab illo 5
Metalepsis 20
Meus 41
CM.ante.I.&.O.
Mi 204
Mi homo 153. 204
Mihi dolet 119
Mihi 141. 191
Mihi crede 112
μικτὸς fabula 109
Mille 94 Miletos 133
μιμησις 48 Min⁹ 83
Minus fecisse 170
Minime gētiū 60.122
Minus nihilo 194
Minus placere 168
Minus factū, & nolle factum 170
Miris modis 152
Miror & mirari 27
Miror unde 27
Miser 74.164
Miserē 20.81.106.135
Miserari 90
Miseritum est 159
Mitto 187
Mittere muneta 178
Missum facere 160
Miseros 74
Modesta 152
Modeste 164
Modestus 6
Modesta 143
Mō 23.48.120.161
Modus 5.7. 179
Modo meo 71
Modo nostro 204
Modestus 24
Mollis frōtis hois 167
Molliter 137
Moneo 149
Mores 165
Morem gerere 24
Morigerari 43
Moratus 167
Monumentum 65
Monstrum 61
Morata narratio 167
Morata uxor 167
Morosi 162.165
Motori⁹ modus 109
Moueri & mouerē 20
Monitor 185
Mulciber 111.149
Multare 111
Mulier 133
Multo maxime 151
Musicus 79
Musitare 116
Mustella 62
Muto factū 3. 170
Mutatio 167
Mutilare 149
Mutili boues 149
Mutuē 20 Mutuū 34
Mutuū in amore 36
CN.ante A. & E.
Nam 156
Nam pro quia 156
Nācisci 168
Nares nū dictę 124
Narrare 27
Narratio ɔstitu. 167
Narratō morata 167
Natura 79.113
Nata res 139
Natalis 178
Narrer 39 Næ 2
Næ pro ualde 2
Ne 26 Nebulo 46
Necesse, necessus, necessis, necessū. 74
Nedū 90 Nego 46
Negatiuę duę &c. 18
Negocium 1
Nemo quisquā 149
Nemo hō. 20. 118
Nemo hominem 20
Ne particula est 2
Næ.i.certe 84
Neqdum 84
Neqo mirari satis 61
Nequeo quin lachrymem 159
Nequitia 91
Nescio 62.157
Nescio quid 173
Nescis 29
Neutiquam 13.160
Nihil 8. 26
Nihil est 117
Nihil prorsus 17
Ni ꝑ ne & ꝑ nō 49
Nisi pro si non 126
Nimis 135.142
Nobis decet 143
Nobilis 84 Nolo 17
Nolo factum 170
Nomina in dus 11
Nō pœnitet me 171
Nr 48 Nostri 17
Noua fabula 147
Noua forma oris 48
Nouus 48. 136
Noxa & noxia 69
Non usus facto 157
Non non 187
Non est cōsilium 163
Nubes & nuber 168
Nupta mecū 168
Nulli & nullus 22
Nullus ꝑ nō 15.149
Nullū esse 157.168
Nullus sum 22.157
Nunc 8. 84. 164
Nunc nuper 22
Nuncubi 42
Nunq̄ 15.74.151
Nunq̄ quicquā 128
Nunquidnā 30.119
Nunquiduis 49
Nutnus 89
Nuper 22
Nupta cum illo 168
Nusquam 120
Nusquā gētium 129
Nupera 80
Nusquam & nuspiā usquā & uspiā 109
Nymphę fatuę 77
CO.ante B.
O 11. 12. 13. 20.
O noster 139.
Ob 23. Ob eā rē 147
Obdare 59
Obeo mortem obfirmare 107.
Obfirmare niā 161.
Obire mortem 9
Obiicio 83. 132
Obiurgare 7
Obgannire 205
Oblatum 120. 158
Oblectare 24. 120
Oblectatio 149
Obiectus 156
Obir⁹ & aduēt⁹. 174
Obligurire. 45
Oblecto hac re & in hac re 110.
Obnuntio 129
Obolus 15
Obsecundare 100
Obsequium 4. 4
Obsequiū non dictū a Terentio primū 4
Obseruare obseruatio 108
Obserua teipsum 16
Obsecrare 7.16.26
Obsonare & obsonator 15.144.
Obsequi 4
Obstinate facere 10
Obstetrix 12. 18
Obstupui 11
Obsonium 15
Obsono as 15.18.
Obsonor aris 15.18
Obtrudi 10
Obtestari & rogare 12
Obtestatio 21. 159
Obtestor 159
Obtestor si exprobrātus est 12
Obticeo 81
Obtigit & accidit 185
Obtundare 14. 150
Obtrudere 57. 155
Obturbare 33
Obuiam 20
Occepi 20
Occipere 20. 38
Ociose 114.
Occidi 22
Occupatio 183
Ocyus 26
Occidunt me 142
Odiosi 203
Odiosū 160 Odiū 150
Odorinsecus 124
Oe uox aruspicū 198
Offendere 76
Offerre iniuriam 170
Offerre 170
Officiū 10.110.187
Offerri 158
Obe 190. Oh 141
Oh indignātis 33.141
Ol facere 124
Olim 156.164
Olon 54
Ollum & ellum 31
Omen 8
Omissiores 139
Oēs de duobus 187
Optimates 180
Operam dare 160
Opem ferre 9.114
Operæpretium 9
Operire 200
Opa 80.97.118.153.
Oppiri 10.20.26.96.
Opinari 15
Opinari & putare 15
Opitulari 9
Oportet 19
Oppido 98.154.188
Opportune 167.197
Opportune & in ipso tpe aduenire 167
Optatio 76
Optarē 29 Optie 154
Opus & opa 80.153
Opus hac res hanc rē hui⁹ rei & hac re 27
Opus pro utili 83
Opus esse mihi hæc & his 135
Oratio & stilus 2
Orare & supplicarē 13
Orare exorare 22
Orare & obsecrarē 126
Orator & exorator 79.147
Orbus 133.181
Ordo 45.123
Orni 153
Ornati genitiuus 45
Oto 13 Oratio 11
Ornari signum 25
Os durum 67
Os impudens 68
Os oris 97
Oscitatio 8
Osculum 54
Ostendere 167
Otiosus 30
Otiū & negociū 30
O uocādi & icre. 11.12
Oues lasse 149
CP.Ante A. & E.
Pace tua 54
Pactū 3 Palma 176
Palmarium 71
Pamphilus 1
Panis atrum 72
Papæ 45. 48
Par 152 Parco 139
Patelcon 85. 188
Paragoge 11. 20
Parasitus 45: 189
Parcere, parsi & pepercī 155
Parc⁹ 82 Parēs 162
Pariter 40
Paroechna quid 21
παρόμοιον quid 10
παρονομασία qd 10
Partus 178
Parui curare 97
Parui retulit 197
Parare 110
Parasister 137
Partes ferre posteriores 141
Parsimonia 155
Par referre 111
Pati 65. 152
Parsus capillus 180
Paterfamilias 120
Parisare 130
Patro 170
Patronus 126
Patronus desertit 126
Paternum 126
Patrueles 161
Paucre 157
Paulisper 111
Paulisper, paulisper aliquātisp dūtaxat 118
Peccare 6 Pecūa 91
Pedagogus 179
Peditheca 81
Peius 91
Pellicere 179
Pellax & pellacia 179

INDEX VOCABVLORVM

Pendere 40 82
Pēdeř pœnas 82. 97
Pendet animi 98
Peniculus 66
Penis 66
Penes 124
Pen° i uario gñe 48
Pepuli 133
Per annos 143
Per me 171
Per tempus 28
Percellere 51
Percōtari 29.47.81
Perconctari 149
Percōctatio & inter rogatio 29
Percutio 14. 98
Perditus 81
Perdoluit 42
Perducere 5
Peregrina 7.18.191
Periculū 21.84.178
Perii 168 Peristi 18
Perhiberi 128
Perfetto 4
Perfeci & pficere 75
Pergo 130
Pergā hoc iter 152
Pernocto 164
Perparce nimiū 18
Perpaucoꝝ hominū homo 52
Perquāp nimio 148
Perquam 130. 148
Perreptatio 135
Perplexe 68
Pertendere 107
Pernoscere 109
Perdere quē sibi 110
Permatio as 139
Perpellere 133
Perfricare frontē 133
Perpetuum 34.149
Percontumax 163
Pervicax 64
Persancte 171
Persequi 34. 114
Perspexi his ocuř 158
Perspicere 15. 158
Persuasio 126
Pertinacia 153. 163
Peto 99. 106
Petulantia & procacitas 100
Pessundare 9
Pessulum 59
Pertentare 22
Peregrię mlieres 191
Phormio unde 181
CP. Ante.I.& L.
Pietas 161
Piscatores 46
Pistrilla 131
Pistrinum 8
Pitissare 90
Placat 36 Placet 168
Placidus 140
Plaga 178
Platea 29. 49
Pleriq; oēs & pleraq;
omnia 4
Plus satis 40. 83
CP. ante O.& R.
Pœna 97
Pœnitet 74
Penitere 183
Pœniteř se factū 171
Polliceri 48
Pollicitus 23. 48
Pollicitatio 16. 20
Popularis 114.177
Pone aduerbiū 202
porro 2.11.22.42.
porro autem 125
porta 131
portare 14.134
portitores 182
portus 131
portorium 182
poseo 99
postea 134
posteriores ferre 141
postremū aduerb. 13
postulare 17.24.99.
postulatio 101. 152
postulare, impetrare, petere, poscere 17
postquam 108. 176
pote 119 potis 17
potica dea 178
potissimum 18.120
præ 48. 119
præ me 144
præ manu 144
præbere se 141
præcipitare 130
prædicare 58
prædicere 3
præfinito 150
præmium 23
præparare 81
præsens absensq; 76
presens dii 189
præstolari 73
præter 17. 32
præter cętera 4
præterea autem 117
præteriti ipse.uis 62
pretermitto 110
præuidere 8
prauum 124
pretium 23
precari & pcator 105
prehendere 14. 196
pręsens & frequēs 5
præur 48
præsagire 85
præsens 61
presens animus 204
prendere 196
pridem & dudū 84
primo luci 139
prime partes 177
primulum 120
primus 40.118.129.
prima fabula 109
primū 120 prius 39
pro 73 proba 143
procare 84.151
procax 84.151
procacitas & petulantia 100
prodi 84.151
prodire 6.127.135
procliue 5
prodeambulare 137
prodere 13.135.168
procedere 144
prodere, deserere & deficere 95. 126
produceř 23.42.82
productores 82
profecto 21
proferre 13.150
profugus 92
profuit 162
proh fidē, uľp 10.72
proh dolor 10
proh pudor 10
proin 16. 39
proinde 26 191
prolixe 143
proloquium 11
proluuium 145
proluuies & illuuies 86
promereri & mereri 100.116.134.194
pmissiōis modus 160
promoueo 26.71
profatum 11
pronunciatum 11
profer 13
propulsare 16
prorsus 20
propemodū 22.44.
produeā 23 (134
propriū 26 probe 31
probrum 32
protinam 184
propriū & mutuū 34
profiteri 37
proh Iuppiter irascen
proruere 59 (tis.57
prope 81
propediem 82.141
prospectum 95
promissum 16
prod're i mediū & de medio tollere 127
propter 114. 130
prorsus 140
prorsum 157
prorsus & prsum 48
proruunt se 59
prosa oratio 48
prospicio 65
prospicere 65. 134.
prorelare 184 (164.
protel·m 184
proterue 98
proteruitas 100
proteruus 163
prouerbia & adagia
prouidere 9 (53
prouisio 34. 51.141
prouincia 92. 179
prouinciā cape 179
prouoluere 28
prosequi 167
proloqui 168
proximus 24. 143
proxima & pxītia 49
prudens 42
prudēs & modest° 42
prudens & sciens 39
psaltria 124
CP. ante V.
publicani 382
publicitus 204
pudet & piget 85.
pudens 152 (124
pudicitia 191
pudor 24 puer 16
puer puellus 16
puera puella 19
puerpa 19 puer° 19
puerul° 1 pugil 148
pugna 148
pugnus 114
pulchre sobrius 63
pulpa 161 pūctū 183
purgo 103. 154
pulpamentum 53
pulpa pulpæ 53
pulsare 133
purgare exossat 123
pus 52
puto 6.15.17.138.198
putare & opinari 15
putare & reputare 60
putatores 138 (91
putamina 138
CQ. ante.V.
Qua 135 Quaq; 25
Quęreř 4.47.68.127
Quæritare 4.123
Quęritare & qrere 4.
Quæso 2. (90
Quęso & obsecro 57
Quære tibi 170
Quæstus 5.44.46.
Quam geminatū 191
Quāp quātum 167
Quam uellem 129
Quāuis 32. 119
Quā deterrimum 30
Quāuis & qtauis 31
Quando 19
Quandoqdē 51.162
Quantum 9
Quantū potes 31.122
Quantum queo 69
Quantus quātus 124
Quare 25
Quatietur foras 50
Quatior 50
Quasi uero 62
Quasi pro tanq; 103
Quasi 179
Qui 1.135 Quid 118
Quid agitur 47.141
Quid fit 141
Quid cōmemorē primum 75
Quid ē, si nō hoc ē? 10
Quid facias? 125
Quid bois ē? 57. 68
Quid ita? 72 (101
Quid uis faciā 76
Quid me faciam 132
Quid ni 49
Quid tū postea? 164
Quidam 55 133
Quidem 142
Quidem hercle 14
Quid pła iculco 58
Quid mulieris & quā mulierē habes 167
Quid tu ais 142
Quiescere 2. 52
Quin 14
Quin adeo 20
Quiq; act° fabu. 148
Quippiam 117
Quiritari 114
Quip quomodo 48
Quippe 88
Qui pro utinā 181
Quis 132
Quisquā in fœminino genere 51
Quoad 182
Quoad p qdiu 182
Quod 12.120
Quod erit bonū atq; cōmodum 181
Quod faustū felixq; sit 181
Quod in te fuit 135
Quoniam 108
Quotuplex sit prologus 1
Quotidiana fora 47
Quod sciam 133
Quominus 167
CR. ante A.& E.
Rapere 108
Rape i peiorē ptē 108
Rapina, raptio, ra.
Ratio 110. (pt° 123
Ratum esse 173
Recipere aium 121
Recepto 104 170
Recta 159
Recte 34. 49. 141
Recte facitis 77
Recte esse 84
Rectum 91
Reddere 15.64.99.
Reddere animū 13
Reddere iniuriā 170
Reddi & restitui 173
Redire 197
Redire bona 29
Redire ad se 23.138
Redintegratio 21
Redire huc 42
Reduces 89
Refero 19.148
Refero denuo 148
Refelleř 154.181.191
Referre gratiam 64
Refutatio 193
Refrigere 117
Religio 84 95
Relinquere 179
Relinire 90
Reliquum 2
Reliquū facere 160
Remittere 80.158
Remittere aliqd 158
Remora 27
Remorari 27.48
Renumerare 163
Renuntio 20
Renumerari 163
Remedium 183
Reperio 148
Reprehendo 109
Reputo 17.91.
Repetere 184
Res 81.103.115.117 136.138.140. 186.
Rem habere 42
Rei seruire, & res seruit 153
Rescire 152.172
Rescisco 153.174
Rescribere 203
Resipiscere 25
Respicere 122
Restare 143. 201
Respirare 85
Restituere & reddere 42.64
Respondere 127
Res seria 56
Restis 197
Restim ductare 137
Restitare 61
Retegere 90
Reticeo 81
Retinere 110
Restituere 23
Resisti 14 Reuiso 16
Reuocare 39
Reuolutus 169
Reuolutū esse 169
Relatū ad culpā 187
Rex 189
Rex.i.diues 179
Rhamnus 33
CR. ante.I.& V.
Rictus 189
Ridiculum 18
Ringi 189 Risc° 65
Riuales 50.76
Rogare 7.126
Rogitare 5
Rubicundus 161
Ruere actiuū & neutrum 121
Rursum 157
Rursus 111 Rus 153
CS. ante A.
Salsamenta 123
Saltem 13. 118
Salue 11. 23.
Saluere 126
Salue me castor 149
Saluus 29.162
Sane 8. 131. 151.161
Sane uero 40
Sanctum 142
Sanctus 170
Sandalium 75
Sapio 189. 191
Sat habeo 14
Satago 84

Satis cedo 76
Satis habes 97
Satis p impio 184
Satietas 73
Sattrapes 90
Scapulæ 179
Sceleroſus, ſcelestus, ſceleratus 60
Scelus 3. 60
Scilicet 8. 85. 97
Scire & memoria tenere 3
Scibis & ſcies 67.
Scio 174
Scire 152
Scire & noſſe 4. 4
Scis ſciens 28
Scientia 21
Scirpus 34
Scire & p̄ſumere 163
Scilicet p libēter 50
Scito 148
Scitus 19. 84
Scitū 170 Sciēs 28
Sciſcitari 57
Scire 35. 37
Scire & reſcire 152 162. 163
Scortari 84. 112
Scortum 53. 84
Scorta ſcortes 84
Scriptor 108
Scribere 2
Screo & ſcreat° 88
Scrupulus 34. 117
Scrup° ſcrupe° 203
Secors & cordatus 135
Sectari & ſecta 46.
Secundare 145
Sed 178
Sed mane 25
Sedete 134
Seditio 30
Sedulo 25. 42. 50. 110. 118.
Segnis ſegnities 9
Segnitia ſocordia 9
Segregare 162
Segregari 172
Semper 60
Sempiternum 34
Sempiternus 34
Senior 160
Sententia 161
Sētio 32 Sētus 45
Sepulcbrum 6
Sepultus ſum 203
Sequi 63. 110
Sera 65 Seria 90
Setio 92 Sermo 19
Seruare 98
Serui & mācipia 115
Seruitus 3
Seriolæ 90
Sicine 25
Si meas 199
Si dis placet 71
Si ē, ut admiſerit 136
Sic 29 Sic ēres 22
Sic mea ēratio 110
Signum 15 32
Sincernium 131
Similia his & horum 43. 111
Simulare 173
Simultas 185
Similis 93
Sil's tui & tibi 48.
Simulatio 190 (106
Sino ſiui 8. 187
Sine modo 191
Sine 64 Siquis 131
Siqñ 53 Sis 128
Scis ſciens 28
Sis pro ſi uis 48. 84
Si pro cum 181
Situs 105. 122
Sint 169
Si te in germani 12
Siur 196
Sobrini 29. 161
Sobrini & conſobrini 29. 161
Sobrinus 28
Socordia 9
Soccus 81
Socors 9
Sodes 5. 90. 93 180. 20.
Solers 54
Solicito 32. 33. 42
Solicitudo & ſolicitatio 11. 83. 192
Solicitari 25. 168
Solidum 24. 49
Soluere 24. 114
Soluere fidem 24
Solus 129
Sola ſoli 158
Solicitare 33
Solicitaſ & īcitaſ 33
Somniare 43
Soror 1
Sora 118
Sorbillo 131
Sordidus 86
Sordidatus 86
Solicitos habere 90
S. ante P. O. & T.
Spargere 121
Spatium 159
Spectator 55
Spectatus 5
Spectare 2
Spero 17. 82
Spero me habere 71
Spes 34. 44
Spes & metus futurorum 34
Spoliare 149
Spondeo & deſpondeo 5. 136
Sponſalia 1
Sponſus 1
Spōſalia qd ſint 35
Squalidus 45
Statilico 184
Stare 176
Statarius agēdæ comœdię modus 79
Statim 200 (109
Statura & ſtatus 59
Statur 47
Stat fabula 146
Stellio 62
Stillare 204
Sto 25
Stolidus 18. 92
Stomachari 49
Stratogemata 66
Struere 92
Studere 32. 153
Studiū 110. 148. 153
Stupidus 147
Stupore 89
S. ante V. & Y.
Suadere 24. 123
Suadeſ & ornaſ 24
Sua mater 168
Suaſorie loci 192
Suauium 54
Sub 7. 91
Subditus 106
Subducere 71
Subiicere 191
Sublatus 163
Sublimem 31
Submouere 58
Subtriſtis 17
Subagitare 93
Subliuidus 161
Sublati animi 163
Succedere 25
Succēſeſ 15. 17. 105.
Succēturiari 185
Succēſſus 175
Succus 49
Succus orōnis 186
Succutere 189
Succida 125
Suffero 89
Sumo 109
cum meus 195
Sumat 109
Sumsibi 105
Sumere ſibi 197
Sumamus 140
Sumptus 189. 197
Summus 26
Sunium 41
Supereſſe 179. 182
Superſtes 19. 106
Superſtitioſi 19
Supinus 202
Suppeditare 77
Supponere 71
Surſum deorſū 76
Surſū & pſum 157
Suſcipi 18
Suſpectus 159. 165
Suſurrari 28
Suſurro nis 28
Suſpicio 56
Sycophanta 33
Syllepſis 18. 21. 22.
Symbolum 5 (31
Symbolæ 5
Syncopa 18. 21. 24.
Synceſi 43 (30
T ante A E & I.
Taberna 123
Taceo, reticeo, obticeo 68
Tace 116
Tacere 16. 81
Tacita 159
Taciturnitas 3
Talentum 82. 91
Taligenere atq̃ animo 120
Tandiu 183
Tādem 24. 31. 134
Tangere 52. 115
Tantidem 116
Tantillus 130
Tantiſper 11
Tantologia 27. 60
Tantopere 131
Tamparuula 119
Techna 58
Tecta 159
Tegere 90. 152
Tegula 58
Tela 86
Temere 8. 91. 98
Temetum 10. 61
Temulentus 10. 61
Temno, temnor 19
Temperans 187
Templū, unde contemplari 94
Tempus 20
Tpe & tpi uenir 28
Tendere 60
Temere & retinere 110
Teſtimonij dictio eſt 187
Teſtimonia cæca & manifeſta 33
Tetuliſſem 29
Timere 157. 180
Timere & metuere 5. 19
Timor 204
Timidus 60. 121
Titubare 88
Timidus naturaſr & ex euentu 60
T. ante O. R. & V.
Tolerare 151
Tollere 18. 95
Torquere 127
Totidem 116
Torquere & extorquere 180
Tradere 49
Tralatum 176
Transcurro 65
Trāſdere 176
Tranſire 56
Trepidari 157
Trepidatio 157
Tribus 125
Triclinium 81
Triſtis 31. 59. 140
Truculentus 140
Tute 27. 39
Tuber 118
Tum 11. 37
Tundere 121. 150
Turba 15. 72. 148
Turbare 167
Tuor & tutor ris
Turbe 15 (170
Turpari 153
Tuæ iſtæ 139
Tuum eſt 25
Tu mulier 153
V. ante A. B & E.
Valeas p abſcedas
Valeant 25 (132
Validus 161
Vah indignantis uel increpātis aut irridentis 22
Vah increpantis 25
Valde 97
Varro 144
Vanum 41
Vbi 14
Vbiubi 25
Ve uehemens 90
Vehere 117
Vel 19 Velites 66
Veneficus 61
Venio p uado 117
Venire in dubiū 118
Venire i mētē 179. 132
Venter 204
Venuſtus 6. 173
Verbene 27
Verbum 10. 17. 64
Verbū p ἀξιώματι 3
Verbū p puer. 184
Verba cōmutaſ 16. 196
Verba 10. 16. 64 144
Verba ad rem cōferte 64
Verba dare 9. 38
Verbo expedit 184
Verbero 197
Verbum facere 7
Verecūdia 24. 205
Verecundus 205
Veteri 19 Verit° 19
Vero 28. 33. 70.
Vero p certe 38. 126
Verbera 8
Verbū p ſtria 144
Vertūnus 115. 136
Vetus 17
Vetus color 50
Vetum 50
Veſtrorum 153
Veterator 18. 10
Veternoſus 62
Vetus 2
Vellem egdem 186
V. ante I. L. & N.
Vi, cam, p̄catio 49
Via 17
Vicinia, uicinitas 4. 80. 180
Victus 4. 154
Videl3 & ſc3 85. 126
Videre 15. 27. 152. 157.
Vide 87. 190
Videndum eſt 170
Viere, 62
Vietores 62
Villa 98 Vimēta 62
Vimina 62
Vindiciæ 115
Vir 164. 165
Vi coactus 185
Virtus 177
Viſa 157
Viſere 20. 152. 157
Viſus 84
Viſus ſa. ſum. 54
Viſeſ & uidere 157. 158
Vita 104. 183
Vita clemens 110
Vitam uiuere 140
Vitiare 1
Vitio dare 1
Vituperare 1. 2
Viuus 162 Vix 121
Vixit 161
Vix tandem 185
Vltima platæa 185
Vltro 46. 131
Vltro citro 76
Vncia 178
Vnciatim 178
Vndeunde 25
Vnus 6
V. ante O. S & T.
Volaſ 161 Volo 7
Volupe 196
Voluptas 83
Vorſura ſoluis 200
Vorſurā facere 200
Voluptate cogi 185
Vſpiam 110
Vſq̃ p aſſidue 44
Vſq̃ 105. 130. 160
Vſq̃ pro diu 116
Vſu uenire 179
Vſura 139. 191
Vſus 81
Vſus uenit 193
Vt bene ſit tibi 182
Vt 14. 48. 135
Vtut 25. 113
Vt ne 25
Vt ne ἵνα μὴ 183
Vterq̃ parens 69
Vt ne non 2. 14
Vt pro quod nō 83
Vtinam 29. 128
Vtinam ne 182
Vtor 2. 139. 191
Vti foro 179
Vti 1. 191
Vtum 167. 197
Vti & abuti 1.
Vt homo eſt 113
Vultus 6
Vulgo faciunt 104
Vxor 151
Vxor unī dicta 151

FINIS

ADAGIA QVAEDAM
ARTIS COMICAE

Virtus est ut argumenti narratione actio scænica uideatur. Sce. I.
Ita peritiam comœdiæ populus teneat, ut res agi magis, q̄ narrari uideatur. Sce. I
Vnde nomina seruorum sint comicorum.
Sententiæ quæ a prooominibus incipiunt seria semper, atque uera promittunt.
Periculum comitum fit ex executione consiliorum.
Iurgium repetit & turbulentam orationem.
Prudentia & sagacitate, & quod supra dixit, non pœnituit idem repetere.
Omnes res consulto consilio simul agere uidentur, tamen omnes rerum exitus inopinato ludificantur. Sce. X.
De improuiso respicere.
Corrigit dictum unius personæ per dicta alterius.
Omnia extenuat ut audiat confiteri.
Versipellis esse debent cælare uultum.
A summo ad imum opponi.
Fallitur per nimiam sagacitatem. Sce. XII.
simile in eadem.
Casu putat spectator uenisse, quod consilio scriptorum factum sit referre priora dicta.
Sæpe interrogat de re, quam tamen astute intellexit.
Productiones comici stili ad fucum orationis positæ.
Perturbatio in qua omnes inter se redduntur offensi. Sce. XVII.
Asseueratio est si a nomine incipias cum quo loquaris.
Cui comœdia sit dirata.
Crebro interrogat ut se ignarissimum ostendat.
Conuenit iudicem multa indagari.
Nullus tristis debet recedere, aut improuisus uideri. Sce. XXV.
Gratulatione cœpit omne compendium.
A personis ad gesta cum ueritate transitum fecit.
Exēplum ponit q̄ nō suæ potestatis sit qui amat. Sce. I.
In palliata poetis comicis seruos dominis sapientiores fingere: quod idem in togata facere non licet.
Nihil exquisitum quod non sit expressum, ut nihil addi possit.
A tempore inducitur exprobratio.
Vbi uestigia reperiuntur superest interrogatio.
Artifex summus, quod ætati non potest, naturæ attribuit.
Molli de sensu ad consilium peruenitur.
Comici semper ea ostendunt fieri ab altero, unde alterius p sonæ qui ascendisse ipse non poterat.
Disciplina est comicis stultas sententias, uerbaque uitiosa ascribere ridiculis imperitisque personis.
In beneficiis debet qui dedit obliuisci, meminisse qui accepit.
Ex longinquitate ponderis dignitas mensuratur.
Munus ad pretium reuocauit, ut ad auaritiam conuerteret.
Eclypsis ethica in qua plus uultu significatur, q̄ uerbis.
Conceditur secum loquentibus multa transcendere, quæ tacita intelliguntur. Sce. VIII.
Insinuatio personæ per proloquium cui narraturus est.
Verba gestum, uultumque indicant exeuntis. Sce. IX.
Facete repetit uera eiusdem interrogationis.
Interrogationibus describit uultum dicturi.
Decet a salutatione incipere luculente dictum.
Ostendit quid ferat argumentis.
Familiare est iratis aduertere se ad aliam personam ab ea in quam commoueantur.
Contra firmam argumentationem aliquam æque firmam ad firmiorem opponimus.
Satis credit mutatam esse, cum ipse mutatus sit.
Plures sententiæ congruunt q̄ ad audaciam.
Facetum cum rebus magnis res ridiculæ deriuentur.
Vim habent ad delectandum in comœdiis seueræ sententiæ cum a ridiculis personis proferuntur.
Loqui solent plus gestu, q̄ uerbis conciti & commoti ira.
Vani impetus exitum semper accipiunt.
Acriter iratorum est ea repetere, quę proxime dixerunt quibus irascuntur.
Plus infertur, q̄ interrogatur: responsionis breuitas attulit compendium perquirentis ne plura interrogaret.
Tragicus apparatus delitias memorat qui pericula cogniturus est.
Suaue est nescire personas quid agat poeta.
Facilius flectitur cum quo non pugnamus ut consentiat.
Variæ personæ exprimuntur in comœdia, quibus ars comica nobilitatur.
Amantis solicitudo exprimitur, cui expectanti hora dies annus uidetur. Amor enim res est suspitionis plena. Sce. IIII.
Ibi quoque bene amantis exprimit affectum, qui semper omnia deterius suspicatur.
Amabant ueteres de proximo similia dicere.
Mulieres consueuerunt esse imperitiores uiris, & multis superstitionibus detineri.
Bene deliberantem de re aliqua exprimit dialogismus uarui ingenii in multa cognitione uersantis. Sce. IX.
Aliquid incepturi multa proponere solent, & affirmare & reuellere quod sit faciendum, uel relinquendum.
Fingit se credere amico quem fidum cognouerat.
Cum ad exitum properat fabula fallacia detegit. Sce. IX.
Lactationis species est fingere se non astutum, dum uidet alterum stultiorem.
Personam abiectam delegit, quæ de ludibrio habetur.
Interuenit persona cuius gratia pax conciliatur ita, ut omnia tranquilla sint, & composita pront comœdię finis postulat. Sce. XXII.
Alterius uerbis quid faciat alter ostendit.
Aduerte uigilantem poetam, q̄ ubicunque uocem tragicam extulerit statim personam insanam id dicere faciat.
Ab ætate iuuatur sententia loco.
Proprium est mulierum cum loquuntur aliis blandiri.
Seruum currentem exprimit nunciantem mala multa. Sce. IX.
Quæstutus de homine sæculum accusat prius.
Magis ridicula est assentatio, si quis maxime laudetur, q̄bus maxime caret.
Effundit querimonias dolens se esse suspectū. Sce. XVI.
Clementiæ genus est, aut omne ignoscere, aut crimen in leuius commutare.
Moris est exemplo linire, quod purgare non possis.
Moris est irans ab ultimo uerbo contradicentis linire.
Vbi non inuenit quid digne loqueretur, ab interiectione incepit.
Iuste irati omissa sæuitia rationes sæpe festinant.
Vide singulas syllabas imbutas amaritudine rustica, atque agresti.
Naturam secutus est qui artem ignorat.
Multa oratione malui generaliter dicere, q̄ quærere specialiter quod inuenire non possit.

FINIS.

ADAGIA QVAEDAM SCITV DIGNISSIMA.

Desinant maledicere, malefacta ne noscāt sua. cat. II.
Id arbitror apprime in uita esse utile: ut ne quid nimis. IIII.
Obsequium amicos: ueritas odium parit. IIII.
Ingenium est omnium hominum ab labore procliue ad libidinem accipere conditionem V.
Magnum exemplum cōtinentiæ. nam qui cum ingenuis conflictare eiusmodi neq; cōmouere animus in ea re. V.
Omnes qui amant grauiter sibi uxorem dari ferunt. VIII.
Si quis magistrum cœpit ad eam rem improbum. Ipsum animum ægrotum ad deteriorem partem applicat. VIII.
Inceptio est amentium, haud amantium. IX.
Dum in dubio est animus, paulo momento huc illuc impellitur. XI.
Vt animus in spe, atq; in timore usq; ante hac attentus fuit, ita postq̄ adempta spes est, lassus cura cōfectus stupet. XII.
Quoniam non potest id fieri quod uis, id uelis quod possit. XII.
Satius est te id dare operā, qui istum amorem ex animo amoueas tuo. Quam id loqui, quo magis libido frustra incendatur tua. XIII.
Facile omnes cum ualemus, recta consilia ægrotis damus. XIII.
Neuti q̄ officium liberi hominis esse puto, cum is Nihil promereat postulare id gratiæ sibi apponi. XIII.
Nulla ne in re esse homini cuiq̄ fidem: uerū illud uerbum est, uulgo quod dici solēt. Omnes sibi esse melius malle q̄ alteri. XVII.
Amantium iræ, amoris reintegratio est. XXI.
Pro peccato magno paululum supplicii satis est patri. XXXII.
At mihi unus scrupulus etiam restat, qui me male habet. XXXIIII.
Dignus es, cum tua religione odium. Nodum in scirpo quæris. XXXIIII.
Vitam Deorum propterea sempiternā esse arbitror, Quod uoluptates eorum propriæ sunt, nā mihi immortalitas parata est, si nulla ægritudo huic gaudio intercesserit. XXXIIII.
Nullum est iam dictum, quod non sit dictum prius. XXXVIII.
Labascit uictus uno uerbo q̄ cito. XLIII
Adeon homines immutarier Ex amore, ut non cognoscas eundem esse. XLIIII.
Est genus hominum qui esse primos se omnium rerum uolunt, Nec sunt. XLVI.
Quicquid dicunt laudo, id rursum si negant, laudo id quoq; neget quis, nego, ait, aio. postremo imperaui egomet mihi Omnia assentari, is quæstus nunc est multo uberrimus. XLVI.
Viden otium, & cibus quid faciat alienus. XLVI.
Omnium rerum heus uicissitudo est. XLVII.
Bene plaustrum perculit. XLVIIII.
In me cudetur faba. LI.
Homo est Per paucorum hominum. LII.
Quid ais inq̄ homo impudens? Lepus tute es, & pulpamentum quæris. LIII.
Par pari referto. LIII.
Fac periculum in literis. LIIII.
Qui huic animum assentari induxeris. E flāma te petere cibum posse arbitror. LV.
Haud conuenit una ire cum amica imperator in uia. LV.
Extrema linea amare, haud nihil est. LX.
Quod scis nescis. LXIII.
Sine Cerere & Libero friget Venus. LXVIII.
Sed tu qđ cauere possis stultum amittere est. LXV.
Malo ego nos prospicere q̄ hunc ulcisci. LXV.
Mane. Omnia prius experiri q̄ armis sapientem decet. LXVII.
Nimia ē miseria nimis pulchrū eē hominē. LXVIII.
Ouem lupo commisisti. LXVIII.
Ad usum hominum omnia creantur. homines autē hominum causa generantur, ut ipsi inter se aliis prodesse possint. LXXXI.
Solicitudinem istam falsam quæ te excruciat omittas. LXXXIII.
Quem ferret, si parentem non ferret suum? idem.
Nostin animum mulierum, dum molliuntur, dū comuntur annus est. LXXXV.
O Iuppiter ubi nam est fides. LXXXV.
Non fit sine periclo facinus magnum & memorabile. LXXXVI.
In tempore ueni, quod rerum omnium est primum. LXXXVII.
Mores pudici gratiores esse solent in publico corpore. LXXXVIII.
Senes est æquum senibus obsequi. LXXXIX.
Pares cum paribus faciliter cōgregantur. LXXXIIII.
Quātam fenestram ad nequitiam patefeceris? tibi autem porro ut non sit suaue uiuere. XCI.
Omnes deteriores sumus licentia. XCI.
Ita comparatam esse hominum naturam omnium, Aliena ut melius uideant atq; iudicēt q̄ sua. an ea sit, quia in re nostra aut gaudio Sumus præpediti nimio, aut ægritudine. XCI.
Conmmelia est, hominem amicū recipere ad te, atq; eius amicam subagitare. XCIII.
Multa fert libido. XCIII.
Nostrum est intelligere utcunq;, atq; ubicunq; opus sit obsequi. XCIII.
Optata loquere. XCIIII.
Meæ stultitiæ in iustitia tua sit aliquid præsidi. XCV.
Male docet te mea facilitas multa. XCV.
Non licet hominem esse sæpe ita ut uult, si res non sinit. XCVI.

Nihil tā difficile qn quærendo inuestigari q̄at. XCVI.

Amica & si impudica est: dū modo amatori placeat: ab eo commendatur: amore eū impellente. XCVI.

Deorum uita lætitiæ est plena & felicitate uulla tristitia admixta. XCVII.

Recta uia rem narret ordine omnem. XCVII.

Mulieres nil aliud curant: nil aliud agunt: q̄ quomodo aliquid ab amantibus extorqueant. XCVIII.

Vix in primis explebile desiderium illius rei est, quā diu optauimus: sed eius postea idies paulatim nos satietas capit. XCIX.

Ius summum, sæpe summa malitia est. C.

Nulla est tam facilis res, quin difficilis fiet, quam inuitus facias. C.

Multa iniusta, ac praua fiunt moribus! CI.

Voltus quoq; hominum fingit scelus. CII.

Non ne id flagitium est te aliis consilium dare, Foris sapere, tibi nō posse auxiliarier! CIII.

Voluptates quæ licet in præsentia sint suaues: semper tamen secum iunctam habent pœnitentiam. CIII.

Matres omnes filiis in peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria solent esse. CV.

Hoc patrium est, potius consuefacere filium, Sua spōte recte facere, q̄ alieno metu. CXI.

Homine imperito nunq̄ quicq̄ iniustius est, CXI.

Qui nisi quod ipse facit nihil rectum putat CXI.

Id laudi ducis, quod tum fecisti inopia, CXII

Pecuniam negligere in loco interdum maximum lucrum est. CXVI.

Abs quiuis homine beneficium (cum opus est) accipere gaudeas. CXVIII.

Vereor coram in os te laudare amplius. Ne id assentandi magisquam q habeam gratum facere existimes. CXIX.

Istuc est sapere, non quod ante pedes modu est Videre, sed etiam illa quæ futura sunt Prospicere. CXXIIII.

Denique inspicere, tanquam in speculum, uitas hominum iubeo, atq; ex aliis exemplum sumere sibi. CXXV.

Vt quisq; uult suum esse ita est. CXXIIII.

Pii esse debemus in parentes, in sanguine nobis iunctos ad necessitatem, præcipue autem pii debemus esse in Deum. CXXVII.

Verum nimia illæc licentia, Profecto euadet in aliquod magnum malum. CXXVIII.

Lupus est in fabula. CXXIX.

Simulare certe est hominis. CXXXVI.

Ita uita est hominum, quasi cum ludas tesseris. Si illud quod maxime opus est iactu non cadit, Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. CXXXVI.

Vetus uerbum hoc est! Communia esse amicorum inter se omnia. CXXXVIII.

Multa in homine Demea signa insunt. CXXXIX.

Vnum hoc uitium senectus affert hominibus Attentiores sumus ad rem omnes, q̄ lat est. CXXXIX.

Nunq̄ ita quisq̄ bene subducta ratione ad uitam fuit, Quin res, ætas, usus semper aliquid adportet noui. CXL.

Facilitate, nihil esse homini melius, neq; clementia. CLX.

Vt omnes mulieres eadē æque studeant, nolintque omnia, Neq; declinatam quidquam ab aliarum ingenio ullam reperias. CLIII.

Aeque studium est, similis pertinacia est mulierum. CLIII.

In eodem omnes mihi uidentur ludo doctæ ad malitiam. CLIII.

Mater quod suasit sua Adolescens mulier fecit, mirādum ne id est! CLIIII.

Multum ualet ad suadēdum laudatio eius apud quē laudamus. Idem.

Quam inique comparatum est, hi qui minus habent, Vt semper aliquid addant ditioribus! CLXXVII.

Præsertim ut nunc sunt mores, ad eo res redit. Siquis quid reddit magna habenda est gratia. CLXXVIII.

Inscitia est aduorsum stimulum calces. CLXXIX.

Quod sors feret, feremus æquo animo. CLXXXI.

Ita plerisq; ingenio sumus omnes, nostri nosmet pœnitet. CLXXXIII.

Fortis fortuna adiuuat. CLXXXIII.

Similia omnia, omnes congruunt. CLXXXVI.

Vnum cognoris, omnes noris. CLXXXVI.

Iudices sæpe propter inuidiam adimunt diuiti, aut propter misericordiam addunt pauperi. CLXXXVII.

Non rete accipitri tenditur, & miluo, Qui male facit nobis illis qui nihil mali facit rēdit CLXXXIX

Quot homines, tot sententiæ, CXCII

Quod sit factum legibus Rescindi posse, & turpe incepiu est. CXCII

Tædet iam audire eadem millites. CXCIII.

Ego meorum solus sum meus. CXCV.

Mulier mulieri magis congruit. CXCVIII.

Composito factum est, quo hanc amans habere posset Sine dote. CXCIX

Dii uostram fidem, q̄ sæpe forte temere Eueniunt, q̄ non audeas optare, CXCIX.

Nostrapte culpa facimus, ut malus expediat esse, Dum nimium dici nos bonos studemus, & benignos. CXCIX.

Heus heus, quanta hæc mea paupertas est, tamen adhuc Curaui unum hoc quidem, ut mihi esset fides. CCIII.

Ludificamini, Inepti uestra puerili sententia! Nolo, uolo, uolo, nolo, CCIIII.

TERENTII VITA, ET DE TRAGOEDIA AC COMOEDIA NON PAVCA, EX AELIO DONATO.

PVblius Terẽtius Afer, Carthagine natus, seruiuit Romę Terẽtio Lucano Senatori, a quo ob ingeniũ & formã, nõ institutus mõ liberaliter, sed & mature manumissus est. Quidã captũ esse existimant, qđ fieri nullo mõ potuisse Fenestella docet: cũ in fine secundi belli Punici, & añ initiũ tertii natus sit, & mortuus: nec si a Numidis, aut Getulis captus sit, ad ducem Romanũ peruenire potuisset, nullo commercio inter Italicos & Afros, nisi post deletã Carthaginẽ, cœpto. Hic cũ multis nobilibus familiariter uixit: sed maxime cũ Scipione Africano, & cũ Lælio. qbus ẽt corporis grã cõciliatus existimaȓ. qđ & ipsum Fenestella arguit: cõtendẽs utroq; maiorẽ natu fuisse. quãuis & Cornelius Nepos ęquales oẽs fuisse tradat, & Portius suspitionem de consuetudine per hæc faciat.

Trocha. tetr. cat.

Dum lasciuiam nobilium & fucosas laudes petit,
Dũ Africani uoce diuina inhiat auidis auribus:
Dum ad Furium se cœnitare, & Lælium, pulchrum putat:
Dum se amari ab hisce credit, crebro in Albanum rapi
Ob florem ætatis suæ ipsus sublatis rebus ad summam
Inopiam redactus est.

Hæc carmina sũt uiciata et mutila.

Itaq; e cõspectu omnium abiit in Græciam in terrã ultimã.
Mortuus est in Stimphalo Arcadiæ oppido: nihil Publius
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nihil Furius.
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorum ille opera ne domum quidem habuit cõductitiam:
Saltem ut esset quo referret obitum domini seruulus.

Scripsit comœdias sex. ex qbus primã Andriã cũ ędilibus daret, iussus añ Cęcilio recitare, ad cœnantẽ cũ uenisset, dictus est, initiũ qdẽ fabulæ, ꝙ erat cõtẽptiore uestitu, subsellio iuxta lectulũ residens legisse: post paucos uero uersus inuitatus ut accumberet, cœnasse una, deinde cætera ꝑcurrisse nõ sine magna Cęcilii admiratione. & hanc añt, & qnq; reliqs æqliter populo ꝓbauit. Quãuis Volcatius de enumeratiõe oium ita scribat. Sumetur Hecyra sexta ex his fabula Eunuchus qdẽ bis acta ẽ: meruitq; ꝓtiũ qñtũ nulla ãtea cuiusq̃ comœdia, id ẽ octo milia numũ. ꝓpterea summa quoq; titulo ascribiȓ. Nã Adelphorũ pricipiũ Varro ẽt ꝓfert principio Menãdri. Non obscura fama est adiutum Terentium in scriptis a Lælio & Scipione, qbus cũ familiariter uixit. Eandem ipse auxit: nunquã eñ nisi leuiter se tutari conatur, ut i ꝓlogo Adelphorũ,

Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
Hunc adiutare, assidueq; una scribere:
Quod illi maledictum uehemens existimant.
Eam laudem hic ducit maximam: cum illis placet,
Qui uobis uniuersis, & populo placent:
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quisq; tempore usus est sine superbia.

Videtur añt seuius defendisse, qa sciebat Lælio & Scipioni nõ ingratã esse hãc opinionẽ. q̃ tñ magis & usq; ad posteriora tpa ualuit. Q. Mẽmius i orõne ꝓ se ait: P. Africanus qa Terẽtio ꝑsonã mutuat°, q̃ domi luserat ipse, noie illius i scenã detulit. Nepos autore certo cõperisse se ait, C. Lælium quondã i Puteolano Cal. Martiis admonitũ ab uxore, tẽporius ut discumberet, petisse ab ea ne interpellaret: serius tãdẽ ingressũ tricliniũ dixisse, nõ sæpe i scribẽdo magis successisse sibi: deinde rogatum ut scripta illa proferret, pronuntiasse uersus qui sunt in Heautontimorumeno,

Satis pol proterue me Syri promissa huc induxerunt.

Hæc opinio quadrat ĩ ratio e tẽporum.

Santra Terentiũ ex. stimat, si mõ in scribẽdo adiutoribus indiguerit, nõ tã Scipione & Lælio uti potuisse, q tunc adolescentuli fuere: q̃ Sulpitio Gallo homine docto, & q cõsularibus ludis initiũ fecerit fabularũ dandarũ: u. l Q. Fabio Labeone, & M. Popilio, consulari utroq;, ac Poeta. Iõ ipsum nõ iuuenes designasse, q se adiuuisse dicerent: sed uiros, quorũ opam, & i bello, & i otio, & in negotio populus sit expertus. Post editas comœdias nondũ quintũ atq; trigesimum egressus annũ, causa euitandæ opinionis, qa uidebatur aliena ꝓ suis edere: seu ꝑcipiendi Græcorum instituta moresq;, quos perinde exprimeret in scriptis, egressus urbem est, neq; amplius rediit, de morte eius Volcatius tradit,

Sed ut Afer sex populo edidit comœdias.
Iter hinc in Asiam fecit: nauim cum semel
Conscendit, uisus nunquam est. sic uita uacat.

Q. Cõsetius redeuntẽ e Græcia ꝑisse i mari dicit cũ cẽtũ & octo fabulis ꝯuersis a Menãdro. Cęteri mortuũ eẽ i Arcadiæ Stiphalo, siue Leucadia tradũt, Cn. Cor. Dolabella. M. Fuluio Nobiliore. Coss. morbo iplicitũ acri, dolore ac tędio amissarũ satyrarũ, q̃s i naui ꝑmiserat, ac simul fabularũ q̃s nouas fecerat. Fuisse dr̃ mediocri statura, gracili corpore, colore fusco. reliqt filiã, q̃ eqti Romano nupsit. Itẽ hortulos XX. iugerũ, uia Appia ad Martis uillã. quo magis miror Portiũ scribere. nihil Publius Scipio ꝓfuit, nihil ei Lælius, nihil furius, Tres ꝑ idẽ tẽpus q agitabant nobiles facillime. Eorũ ille opa ne domũ qdẽ habuit cõductitiã. Saltẽ ut eẽt, quo referret obitũ dñi seruulus. Hunc Afranius qđẽ oĩbus comicis ꝓfert, scribens i cõpitalibus, Teren. nõ similẽ dices quẽpiã. Volcatius añt nõ solũ Neuio, & Plauto, & Cecilio, sed Licinio quoq; postponit. Ci. i Limone actenus laudat,

Facillime agẽtes appellat diuites ac potẽtes

Tu quoq;, q solus lecto sermõe Terẽti Cõuersum, expressumq; Latina uoce Menãdrũ In medio populi sedatis uocibus effers, Quidqd come loquens, ac oĩa dulcia dicens.

Itẽ. C. Cęsar Tu quoq; tu i summis, o dimidiate Menander, Poneris, & merito, puri sermonis amator, Lenibus atq; utinã scriptis adiuncta foret uis Comica, ut æqto uirtus polleret honore Cũ Græcis, neq; i hac despectus ꝑte iaceres, Vnũ hoc maceror & doleo tibi deesse Terenti. Hęc Suetonius Tranqllus. Nã duos Terẽtios Poetas fuisse scribit Metius, quorũ alter Fregellanus fuerit Terẽ. Libo, alter libertinus Teren. Afer ꝓria, de quo nũc loqmur. Scipionis fabulas edidisse Terentium Valgius in Acteone ait.

Hæ q̃ uocantur fabulæ, cu ius sunt?
Nõ has q iura populis † recẽsentibus dabat,
Honore summo affectus fecit fabulas?

cedo, aut sic e uerbũ deest.
Forte cõsultus

Duæ ab Apollodoro trãslatę eẽ dñr comico, Phormio, & Hecyra: q̃tuor reliq̃ a Menãdro. ex qbus magno successu, & ꝓtio stetit Eunu. fabula: Hecyra sæpe exclusa, uix acta est.

DE TRAGOEDIA ET COMOEDIA.

INitiũ Tragœdię & Comœdiæ a rebus diuinis ẽ icboatũ qbus ꝓ fructibus uota soluẽtes opabãtur antiq. Nã ĩcẽsis iã altarib°, & admoto hirco, id genus carminis qđ sacer chorus reddebat Libero pr̃i, Tragœdia dicebaȓ, uł ἀπὸ τοῦ τράγου, hĩ ẽ ab hirco hoste uinearũ, & a cãtilena. eius ipsius rei apud Vir. plena fit mẽtio. uel ꝙ hirco donabaȓ eius carminis Poeta: uel ꝙ uter eius musti plenus solẽne ꝓmiũ cãtorib° fuerat uel ꝙ ora sua fecibus ꝑlinebãt scenici añ usũ ꝑsonarũ ab Aeschylo reptũ. Feces. n. dr̃ grę ce τρύγες. Et his qdẽ causis Tragœdię nomẽ est ĩuẽtũ At uero nõdũ coactis i urbẽ Atheniẽsibus, cũ Apollini Nomio. i. pastorũ uicinorũq; ꝑsidi deo, ꝯstructis aris, i honorẽ diuinę rei circũ Atticę uicos, uillas, pagos, & ꝯpita festũ carmẽ solẽniter cãtarẽt orta est Comœdia ἀπὸ τοῦ κωμάζειν καὶ ᾄδειν, qđ ẽ comessatũ ire cãtãtes. q̃d a Poetis solẽni die, uel amatorie lasciuiẽtibus choris comicis nõ absurdũ ẽ. Itaq; ut rerũ, ita ẽt tporũ ipsorũ cœpto ordie tragœdia ꝓmo ꝓlata eẽ cognosciȓ. Nã ut ab incultis, & feris morib° paulati puẽtũ ẽ ad mãsuetudinẽ, urbesq; sunt ꝯditę, & uita mitior atq; ociosior ꝓcessit, ita res tragicę lõge añ comicas iuẽtę. Quãuis añt retro ꝑsca uoluẽtib° repiaȓ Thespis Tragœdię ꝓmus iuẽtor, & comœdię ueteris pr̃ Eupolis cũ Cratio Aristophãeq; eẽ dicaȓ Homer° tñ q fere oĩs Poeticę largissim° fõs ẽẽt his carmib° exẽpla ꝓbuit. & uelut q̃dã suorũ opuꝫ lege ꝑscripsit: q Iliadẽ i star tragœdię, Odysseã ad imaginẽ comœdię fecisse mõstraȓ.

Hoc uidetur Cornutiaut Asperi Tragœdia

Tragœdiæ & Comœdię ueteris inuẽtores Ilias Homeri Tragœdia. Odissea Comœdia

Nã post illius tale, tantũq; documẽtũ, ab ingeniosissimis imitatoribus & digesta sunt in ordinẽ, & diuisa ea, q̃ ẽt tũ teme re scribebant adhuc impolita, atq; in ipsis rudimentis haud quaquam ut postea facta sunt, decora atq; leuia. At nos ea, quæ proprie de Tragœdia dicenda sunt, titulo proposito operis instantes, in alia tẽpora differamus: & de his fabulis iã loquamur, quas Terentius imitatus est. Postq̃ demõstrãdæ originis caussa de utriusq; gñis initio diximus: qđ necesse est iam dicemus.

Comœdia uetus.

Comœdia fere uetus, ut ipsa quoq; olim Tragœdia, simplex carmen (quẽadmodũ iam diximus) fuit: qđ chorus circa aras fumantes nũc spatiatus, nunc reuoluẽs gyros cum tibicine cõcinebat. Sed primo una persona substituta ẽ cantoribus quæ respondens alterns choro, locupletauit uariauitq; rem musicam. tũ altera, tum tertia, & ad postremũ crescẽte numero, per autores diuersos, psonæ, pallæ, cothurni, socci, & cęteri ornatus atq; insignia scenicorũ repta & ad hoc unicuiq; suus habitus: & ad ultimũ q primarũ partiũ, q secundarũ, & tertiarũ, qui quartarũ, atq; quintarũ actores essent, distributa & diuisa quinquepartito tota est fabula. quę tamen in ipsis ortus sui ue ut qbusdam incunabulis, & uix dum incipiẽs, κωμῳδία dicta est ἀρχαῖα, idcirco quia nobis parum cognitus uitus * asit q̃a inest in ea uelut historica fides ueræ narrationis, & denoiatio oĩum, de qbus habere dẽ tribebatur.

Legẽdũ suspicor initus nata est aut

Etenĩ per priscos Poetas nõ ut nunc, penitus ficta argumenta: sed res gestę a ciuibus palã cum eorũ sæpe, qui gesserant, noĩe decantabant. ideo ipsa suo tẽpe moribus multum psu t ciuitatis, cum unusquisq; caueret, culpa ne spectaculo cæteris esset, & domestico pbro. Sed cum poetæ abuti licẽtius stylo, & passim lędere ex libidine cœpissent plures bonos: ne quisquã in alterũ carmen infame pponeret lege lata, siluere. Et hinc deinde aliud genus fabulæ, id est satyra sumpsit exordiũ. q̃ a satyris, quos illotos semp ac petulãtes deos scimus esse, uocitata est etsi aliunde nomen traxisse prauę putãt alii.

Satyræ origo.

Hęc, quę Satyra dicẽ, eiusmod fuit, ut in ea q̃uis duro & ueluti agresti modo, de uitiis ciuiũ tamẽ sine ullo ppũi nois titulo carmẽ esset. Quod item genus comœdiæ multis obfuit Poetis, cum in suspitionẽ potentibus ciuibus uenissent illorũ facta descripsisse in peius, ac deformasse genus stylo carminis, qđ primo Lucilius nouo conscripsit modo, ut poesim inde faceret, id est unius carminis plures libros. Hoc igiẽ, quo supra diximus modo, coacti omitere satyram, aliud genus carminis τὴν νέαν κωμῳδίαν, hoc est nouam comœdiam repperere Poetæ: quæ argumento cõmuni magis, & generaliter ad oẽs hoĩes, qui medioctibus fortunis agunt, pertineret: & minus amaritudinis spectatoribus, & eadem opera multũ delectationis afferret: cõcinna argumẽto, consuetudine congtua, utilis sentẽtiis grata salibus, apta metro.

Comœdia noua

Vt igiẽ superiores illæ suis quæq; celebrant authoribus, ita hæc νέα κωμῳδία cum multorũ antea, tum pcipue Mænandri, Terentiiq; est. de qua cum multa dicẽda sint, sat erit tñ uelut admonẽdi lectoris caussa, quod de arte comica ueterũ chartis cõtinet, exponere. Comœdia uetus ut ab initio chorus fuit, paulatimq; psonarũ numero in quinq; actus ꝑ cessit: ita paulatim uelut attrito atq; extenuato choro ad nouam comœdiam sic puenit, ut in ea nõ modo nõ inducaẽ chorus, sed ne locus qdem ullus iam relinquaẽ choro. Nam postq̃ otioso tẽpe fastidiosior spectator effectus, tũc cum ad cantores ab actoribus fabula transibat, consurgere & abire cœpisset admonuit Poetas primo qdẽ choros p̃termittere, locum eis relinquentes: ut Mænander fecit, hac de cã, nõ ut alii existimant, alia. Postremo ne locum qdem reliquerũt: qđ Latini fecerunt Comici. unde apud illos dirimere actus quinquepartitos difficile est. Tum ẽt Græci prologos non hñt more nostrorũ, quos latini habent. Deinde θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς. i. deos argumentis narrandis machinatos cęteri Latini instar Gręcorũ habent: Terẽtius non hẽt. Ad hoc προτατικὰ πρόσωπα. i. personas extra argumentũ accersitas nõ facile cæteri habent: qbus Terentius sępe utiẽ, ut per harum inductiones facile pateat argumẽtum. Veteres, etsi ipsi quoq; in metris negligentius egerunt iambici uersus. dumtaxat in secundo & quarto loco: tamen a Terẽtio uincunẽ resolutione huius metri, quantum potest, cõminuti ad imaginem psæ orationis. Tum personarũ leges circa habitum, ætatem, officiũ, partes agendi, nemo diligentius Terentio custodiuit. Quin etiam solus ausus est cum in fictis argumentis fidẽ ueritatis assequereẽ, etiam cõtra præscripta comica meretrices interdum non malas introducere: qbus tamen, cur bonæ sint, & uoluptas per ipsum & caussa non desit. Hæc cũ artificiosissima Terentius fecerit, tum illud est admirandum, ꝙ & morẽ retinuit ut comœdiam scriberet: & temperauit affectuꝫ, ne in tragœdiam transiliret. quod cum aliis rebus minime obtentum & a Plauto, & ab Afranio, & Accio, & multis fere magnis comicis inuenimus. Illud quoq; inter Terentianas uirtutes mirabile, ꝙ eius fabulæ eo sunt temperamento, ut neq; extumescant ad tragicam celsitudinem, neq; abiiciãtur ad histrionicam. Adde ꝙ nihil abstrusum ab eo ponitur: aut quod ab historicis requirendum sit, quod sępius Plautus facit, & eo est obscurior in pluribus locis. Adde ꝙ argumenti ac styli ita atẽte memor est, ut nũsquam non cauerit, aut curauerit ea, quæ obesse potuerunt: tũ ꝙ media primis atq; postremis ita nexuit. ut nihil additũ alteri, sed aptũ: ex se totum, & uno corpe uideaẽ esse cõpositũ. Illud quoq; mirabile in eo, primo, ꝙ nõ ita miscet psonas quatuor, ut obscura sit earũ distinctio. Et itẽ ꝙ nihil ad populũ facit actorẽ uelut ex Tragœdia loq qđ uitium Plauti frequentissimũ est. Illud ẽt inter cætera eius laude dignũ uideẽ, ꝙ locupletiora argumenta ex duplicibus negociis delegerit ad scribẽdũ. nã excepta Hecyra, in qua scribit Pãphili amorẽ, cæteræ quinq; binos adolescẽtulos hñt. Illud uero tenẽdũ ẽ, post νέαν κωμῳδίαν Latinos multa fabularũ genera ptulisse: ut Togatas, a scenicis atq; argumẽtis Latinis: Prætextatas, ab dignitate psonarum, & Latina historia: Atellanas a Ciuitate Campaniæ ubi actitatę sunt plurimę: Rhyntonicas, ab actoris noie: Tabernarias, ab humilitate argumẽti & styli: Mimos, ab diuturna imitatione uiliũ rerũ, & leuiũ psonarũ.

Fabularũ genera. Togatę. Prætextatæ. Attellanæ. Rhyntonicæ. Tabernariæ. Mimi.

Inter Tragœdiã autẽ & Comœdiã cũ multa, tñ in primis hoc distat: ꝙ in Comœdia, mediocres fortunæ hoĩum, parui impetus, periculaq; lętiq; sunt exitus actionũ. At in Tragœdia, oĩa cõtraria, ingẽtes psonæ, magni timores, exitus funesti habenẽ. Et illic turbulẽta prima, tranqlla ultima. In Tragœdia cõtrario ordine res agunẽ. Tũ ꝙ in Tragœdia fugiẽda uita, in Comœdia capessenda exprimiẽ. Postremo, ꝙ oĩs Comœdia de fictis ẽ argumẽtis: Tragœdia sæpe ab historica fide petiẽ.

Comœdiæ & Tragœdię differentia

Latinę fabulæ primo a Liuio Andronico scriptę sunt ad fictas res, cum ẽt tũ recẽtius idẽ & Poeta & actor fabularũ suarũ fuisset.

Fabulæ a quo primũ scriptæ

Comœdiæ aũt, motoriæ sunt, aut statariæ, aut mistæ. motoriæ, turbulẽtæ: statariæ, quietiores: mistæ, ex utroq; actu cõsistẽtes. Comœdia p quatuor ptes diuidiẽ, Prologum, Protasin, Epitasin, Catastrophẽ. Prologus, ẽ uelut p̃fatio q̃dã fabulæ: in quo solo licet p̃ter argumẽtũ aliqd ad populũ, uel ex Poetæ, uel ex ipsius fabulę, uel ex actoris cõmodo, loqui. Protasis, primus est actus, initiumq; dramatis. Epitasis, incrementum, processusq; turbarũ ac totius, ut ita dixerim, motus erroris. Catastrophæ, conuersio rerum est ad iucũdos exitus, patefacta cunctis cognitione gestorum.

Comœdię ptes. Prologus. Protasis. Epitasis. Catastrophe.

Comœdia est fabula diuersa instituta continens, affectum ciuilium ac priuatarum rerum: qua discitur quid sit in uita utile, quid cõtra euitandum. Hãc Græci sic definiere, κωμῳδία ἐστὶν ἰδιωτικῶν, καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἀκίνδυνος περιοχή. Comœdiam esse Cicero ait, imitationem uitæ, speculum cõsuetudinis imaginem ueritatis. Comœdia autem a more antiquo dictæ: quia in uicis huiusmodi carmina initio agebantur apud Græcos: ut in Italia compitalitiis ludicris admisto pronuntiationis modulo, quo, dum actus commutãtur, populus detinebatur. Aut ἀπὸ τῶν κωμῶν, hoc ẽ ab actu uitę hominum, qui in uicis habitabant ob mediocritatem fortunarum non in aulis regiis, ut sunt personæ tragicæ. Comœdia uero, quia poema sub imitatione uitæ atq; similitudine

Comœdia qd

Ex alio rursus cōgesta

compositum est, in gestu & pronuntiatione cōsistit. Comœdiam apud Græcos dubium est quis inuenerit primus: apud Latinos certum est. Comœdiam, & Tragœdiam Togatam primo Liuius Andronicus reperit aitq; Comœdiã esse quotidianæ uitæ speculũ: nec iniuria nam ut intenti speculo ueritatis lineamenta facile p imagines colligimus: ita lectione Comœdiæ imitationem uitæ, consuetudinisq; non ægerrime animaduertimus.

Comœdiæ origo

Huius autem originis ratio ab exteris ciuitatibus, moribusq; peruenit. Athenienses namq; Atticam custodientes elegantiam, cum uellent male uiuentes notare, in uicos & compita ex omnibus locis læti, alacresq; ueniebant: ibiq; cum nominibus singulorũ uitam publicabant unde nomen compositum ut Comœdia uocaretur. hęc aũt carmina in pratis primum mollibus agebantur. nec deerant præmia, quibus ad scribendum doctorum prouocarentur ingenia: sed & actoribus munera offerebantur, quo libentius iucundo uocis flexu ad dulcedinem cõmendationis uterentur. Capet nãq; pro dono his dabatur, quia uitibus noxium animal habebatur: a quo etiã Tragœdię nomen exortum est.

Tragœdia

Nonnulli autem ex amurca olei fece, quę est humor aquatilis, Tragœdiam dici, uocariq; maluerunt. Qui ludi cũ per artifices in honorẽ Liberi patris agerentur, etiã ipsi Comœdiarum Tragediarumq; scriptores huius dei uelut patris, numen colere ueneratiq; cœperunt. cuius rei probabilis ratio exitit, ita enim carmina inchoata proferebantur, ut per ea laudes eius, & facta gloriosa celebrari, proferriq; constaret. tum paulatim fama huius artis increbuit.

Thespis Aeschylus

Thespis autem primus hæc scripta in omnium notitiam protulit. Postea Aeschylus secutus exemplum, publicauit. de quibus ita Horatius in arte Poetica loquitur.

Ignotum tragicæ genus inuenisse camœnæ
Dicitur, & plaustris uexisse poemata Thespis.
Quæ canerent, agerentq; peruncti fecibus ora.
Post hunc personæ, pallæq; repertor honestæ
Aeschylus, & modicis instrauit pulpita tignis:
Et docuit magnumq; loqui, nitiq; cothurno.
Successit uetus his comœdia non sine multa
Laude: sed in uitium libertas excidit, & uim
Dignam lege regi. lex est accepta: chorusq;
Turpiter obticuit sublato iure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere Poetæ:
Nec minimum meruere decus uestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta.
Vel qui prætextas, uel qui docuere rogatas.

Fabulę partes

FABVLA generale nomen est. eius duæ primæ partes sunt, tragœdia, & comœdia. Si latina argumentatio sit, prætextata dicitur.

Comœdię species

Comœdia autem multas species habet. aut enim palliata est, aut togata, aut tabernaria, aut attellana, aut mimus, aut Rhyntonica, aut planipedia.

Planipedia

Planipedia autem dicta ob humilitatem argumenti eius, ac uilitatem actutum, qui non cothurno aut socco utuntur in scena, aut pulpito, sed plano pede. uel ideo q non ea negotia continet, quæ personarũ in turribus aut in cœnaculis habitantiũ sunt sed in plano & humili loco

Cincius Faliscus

Personati primi egisse dicuntur comœdiam Cincius & Faliscus. tragœdiã Minutius & Prothonius. Oĩum aũt comœdiarum scripta ex quatuor rebus omnino sumuntur, nomine, loco, facto, euentu. Nomine, ut Phormio, Hecyra, Gurgulio, Epidic⁹. Loco, ut Andria, Leucadia, Brundusina. Facto, ut Eunu hus, Asinaria, Captiui. Euentu Cõmorientes, Adelphi, Heautontimorumenos.

Comœdię formę

Comœdiarũ formæ sunt tres,

Palliata

Palliatæ, Græcũ habitũ ferentes,

Tabernaria

quas nonnulli tabernarias uocant.

Togata

Togatæ, iuxta formã psonarũ, habitũ togarum desiderantes.

Attellana

Attellanæ, salibus & iocis compositę, q̃ in se nõ habent nisi uetustam elegantiam.

Comœdia autẽ diuiditur in quatuor partes, Prologũ, Protasin, Epitasin, Catastrophen. Prologus est prima dictio, a Græcis dicta πρόλογος id est antecedens ueram fabulæ cõpositionẽ elocutio. Eius species quatuor sunt, συστατικὸς cõmendatitius, quo fabula uel Poeta cõmendatur. ἀναφορικὸς relatiuus: quo aut aduersario maledicta, aut gratiæ populo referunt. ὑποθετικὸς, argumentatiuus, fabulæ argumẽtũ exponens. μικτὸς, mistus, omnia hęc in se cõtinens.

Comœdię ptes

Prologus & eius species

Prologus

Prologium

Inter prologum, & Prologiũ qdam hoc interesse uoluerunt: q̃ prologus est ubi Poeta excusatur, aut fabula commendatur. prologiũ autẽ est, cum tantum de argumento dicitur.

Protasis

Protasis est primus actus fabulæ, quo pars argumenti explicatur, pars reticetur ad populi expectationẽ tenendã.

Epitasis

Epitasis, inuolutio argumenti, cuius elegantia connectitur.

Catastrophe

Catastrophe, explicatio fabulæ, p quam euentus eius approbatur. In plerisq; fabulis ipsarum nomina priora ponebantur, q̃ Poetarum: in nonnullis Poetarum, q̃ fabularum. cuius moris diuersitatẽ antiquitas probat. Nã cũ primũ aliqui fabulas ederent, ipsarum nomina pronuntiabanť ante, q̃ Poetæ pronuntiaretur, ne aliqua inuidia a scribendo deterreri possent. Cum antẽ p editionem multarum Poetæ iam esset autoritas acquisita, rursus priora Poetarũ nomina pferebantur: ut per ipsorũ uocabula fabulis attentio acqrreretur. Actas diuersis ludis manifestũ est inscribi. Nã ludorũ quatuor sunt species, quos Curules Aediles munere publico curant.

Megalẽses ludi

Megalẽses, magnis diis consecrati, quos Græci μεγαλεσίους, appellant.

Funebres

Funebres, ad retinẽdum populũ instituti, dum põpa funeri decreta in honorem patricii uiri plene instruitur.

Plebei

Plebei, q pro salute plebis ædunitur.

Apollinares

Apollinares, Apollini cõsecrati.

Ara duę

In scena duę arę poni solebant, dextra Liberi, sinistra eius dei cui ludi fiebant: unde Terentius in Andria ait,
Ex ara, hac, sume uerbenas.

Vlysses palliat⁹

Hinc, Vlyssem palliatũ semp inducunt: siue q aliquãdo insaniam simulauit: quo tpe tectum se esse uoluit, ne agnitus cogeretur in bella pdire. seu ob singularem sapientiã qua tectus munitusq; plurimũ sociis pfuit. Huius eni uirtutis erat animi semp decipientis ingeniũ. Nõnulli Ithacę incolas, sicut Locros, palliatos fuisse cõmemorant.

Personarũ comicarũ amictus

Achillis, & Neoptolemi psonę, diademata habent: quãuis regalia sceptra nunquã tenuerint: cuius argumenti pbatio talis inducitur, q nunq̃ cũ reliqua Græciæ iuuentute ad gerenda cũ Troianis bella sacramenta cõiurationis inierunt, nec unquã sub Agamenonis impio fuerunt. Comicis senibus candidus uestitus inducitur, q is antiqssimus fuisse memoratur. Adolescentibus discolor attribuitur. Serui comici amictu exiguo conteguntur, paupertatis antiquę gratia: uel quo expeditiores agant. Parasiti cũ intortis palliis ueniunt. Læto, uestitus candidus: ærumnoso, obsoletus: purpureus, diuiti: paupi, phœniceus datur: militi, chlamys purpurea: puellæ habitus peregrinus inducitur. Leno pallio uarii coloris utitur. Meretrici ob auaritiam luteum datur.

Syrmata

Syrmata dicta sunt ab eo, q trahuntur: quæ res abscenica luxuria instituta est. Eadẽ in luctuosis psonis incuriam sui p negligentiam significant. Aulæa quoq; in scena in terra sternuntur, q pictus ornatus erat ex Attalica regia Romã usq; perlatus: p qbus si paria ætas posterior accepit.

Siparium

Est autem minutum uelum: quod populo obsistit, dũ fabularũ actus cõmutantur.

Diuerbia

Cantica

Diuerbia histriones pronuntiabant Cantica uero tẽperabantur modis nõ a Poeta, sed a perito artis musicæ factis. Neq; enim omnia iisdem modis in uno cantico agebantur, sed sæpe mutatis, ut significant q tres numeros in comœdiis ponunt, qui tres cõtinent mutatos modos cantici illius. Qui huiusmodi modos faciebant, nomen in principio fabulæ & scriptoris, & actoris superponebant. huiusmodi adeo carmina ad tibias fiebant, ut his auditis multi ex populo ante discerent quã fabulã acturi scenici essent, q̃ omnino spectatoribus ipsis antecedens titulus pnuntiaretur.

Tibię dextrę & sinistrę

Agebantur aũt tibiis paribus, aut imparibus & dextris, aut sinistris. Dextræ autẽ tibiæ sua grauitate seriam comœdiæ dictionẽ pnuntiabant. Sinistrę & serranæ acuminis leuitate iocum in comœdia ostendebant. Vbi aũt dextra & sinistra acta fabula inscribebatur, mistim ioci & grauitates denuntiabantur.

Tibię dextrę & sinistrę in comœdiis

CAELII DONATI ERVDITISSIMI GRAMMATICI PRAEFATIO IN ANDRIAM TERENTII.

Comoedia Andria, cum palliata sit, de loco nomē accepit, & a Menādro prius, & nunc ab ipso Terentio: qui cum de Chryside loqueretur, sic ait, Hei uereor nequid Andria apportet mali & hoc commune uocabulum est & in Graeca, & in Latina lingua. Haec maiori ex parte motoria ē, cōtinetq; actus amatorum adolescentium, & patrum piorum. Sunt ibi callidi serui, astutae ancillae, seueri senes, adolescentulae liberales. In hac primae partes senis Simonis sunt, secundae Daui, tertiae Chremetis, & deinceps reliquorū. Prologus in hac acer inducitur, & in aduersarios non mediocriter exasperatur: sed tamen id subtiliter, ut omnia lacessitus facere uideatur, ac dicere. Hic protasis subtilis, epitasis tumultuosa, catastrophe pene tragica: & tamen repente ex his turbis in tranquillum peruenit. Haec prima acta est ludis Megalēsibus M. Fuluio aedile, & M. Glabrione. Q. Minutio Valerio Curulibus. Egerunt L. Attilius Latinus Praenestinus, & L. Ambiuius Turpio. Modos fecit Flaccus Claudii filius tibiis paribus, dextris & sinistris & ē tota Graeca, edita M Marcello & Sulpitio Coss. pronuntiataq; est Andria Terentii ob incognitū adhuc nomen Poetae, & minoris apud populum authoritatis, ac meriti. Deuerbiis authēticis lepide distincta est: & successu spectata prospero, hortamento Poetae fuit ad alias cōscribendas. Initium autem προτατικὸν πρόσωπον, id est aduentitiam personam recepit Sosiae propter euoluendam argumenti obscuritatem. Persona autem protatica ea intelligitur, quae semel inducta in principio fabulae in nullis deinceps fabulae partibus adhibetur. Adnotandum sane puellarum liberalium nullam orationem in proscenio induci in Comoedia Palliata, praeter inuocationem Iunonis Lucinae: quae & ipsa quoq; post scenam fieri solet.

ARGVMENTVM EIVSDEM IN EANDEM

Chremes Atticus pater Pasibulae & Philumenę, cum ex his duabus se Pasibulam perdidisse falso crederet relictam Athenis, nec uisam postea multo tempore: tanquam unicam sibi putabat Philumenam: quam Charinus adolescens Atheniensis adamabat unice, & sibi petebat uxorem. Sed pater eam Pāphilo cuidam Simonis filio ultro desponderat: qui Pamphilus e contra sororem Chrysidis, ac peregrinam tum creditam, Pasibulam supradictam alteram Chremetis filiam sub nomine Glycerii latenter sic amauit, ut ex ea filium suscepisset inscio patre quare intellecta commotus Simo pater Pamphili, dum per falsas nuptias tentat animum Pamphili, multis dolis a Dauo ipse deluditur seruo. periculoq; Charini, & Pamphili motus error in fabula, usq; ad eum finem ductus est, dum Athenas ueniens Andrius quidam Crito rem aperiat, & nodum fabulae soluat: per quem amissa Pasibula recipitur a parentibus, & traditur Pamphilo amanti: Philumena uero Charino despōdetur, & traditur exoptanti. Perspecto argumēto scire debemus hanc esse uirtutem Poeticam, ut a nouissimis argumenti rebus incipiens initium fabulae, & originem narratiue reddat spectatoribus: authoremq; praesentem sibi exhibeat, ubi finis est fabulae. hunc enim ordinē & circulum poeticae artis, uel uirtutis non modo secuti sunt Tragici, comiciq; autores: sed Homerus etiam & Virgilius tenuerunt. Diuisionem actuum in Latinis fabulis internoscere difficile est. caussam iamdudum demonstrauimus. Vnde autem, aut quo modo, quamuis aegre, tamen intelligi distinguiq; possint, est operae pretium dicere: Principio dicēdū est nullam personam egressam quinquies, ultra exire posse. Sed illa re plerunq; decipimur, q̄ personam cum tacuerit, egressam falso putamus: quae nihilominus in proscenio tacens loquendi tempus expectat. Est igitur attente animaduertendum, ubi, & quando scena uacua sit ab omnibus personis ut in ea chorus, uel tibicen audiri possit. quod quum uiderimus, ibi actum esse finitum debemus agnoscere. Cōfundit saepe lectorem id, q̄ persona in superiori scena desinens, & in proxima incipiens loqui nō intelligitur ingressa: quod ipsum experientes statim diiudicant de rerum ac tēporis quātitate. pōt enim fieri ut & sit ingressa ac egressa, quā praue credimus de proscenio non recessisse. Posse autem quinto egredi personam, non & necesse esse dicimus: ut appareat ultra exire non posse. In Tragoedia & parcius exire & solere pariter, & licere. ❡ Primus actus in Andria narrationē Simonis apud Sosiam continet argumenti quod populus hac occasione perdiscit mox querelam apud se Daui de domino, & eiusdem cum domino uerba: & rursus eiusdem serui deliberationem quid rerum gerat. ❡ Secundi actus haec sunt. Charini uerba primo cum Birria seruo, & post cū ipso Pamphilo de nuptiis: Pamphili sermo cū patre dolo consentientis in nuptias. Birrię uerba: Daui callida oratio aduersum senem. ❡ Tertio actui haec attribuuntur. Mysidis cum obstetrice colloquiū, Dauo, ac Simone audiētibus partus Glycerii suspectus seni: & Daui apud eum fraudulenta sermocinatio: Simonis uerba cū Chremete de nuptiis: Daui perturbatio ac Pamphili. ❡ Quartum actū per haec intelligimus. prima Charini uerba sunt indignantis uelut fidem sibi non seruatam a Pāphilo: tum Mysidis uerba apud Pāphilū, eiusdemq; questus Daui administratio doli aduersus Chremetem. ❡ In quinto actu Simonis & Chremetis prope iurgiū disputatio tū detectio fallaciarū Daui, tum indignatio patris aduersus filiū: tum Critonis interuentus: & per eū cognitis rebus in tranquillū res acta, ducentibus uxores quas concupiuerant Pamphilo & Charino. ❡ Illud non cōmouere nos debet, q̄ in horū actuum distinctione uidentur de proscenio non discessisse personae quaedam: sed tenere debemus, ideo Terentium uicinitatis mentionē fecisse in principio, ut modico recessu & adesse, & abesse personam intelligamus. nihil ergo secus factum est ab antiquis, qui ad hunc modum Terentianas fabulas diuiserunt.

GVIDO IVVENALIS GANEIO VIRO Senatorio bonarum literarū amantissimo. S.P.D.

Cum inter uarias, multiplicesq; interpretatiōes nostras uir literarum bonarum gloria conspicue: successiuo, tumultuarioq; studio in sesquialtera Teren. interpretatiunculae non nihil confecissem usiquae multis forent aliquantum adiumento: quibus interpretum facilis copia non est: aut quia paupertie premuntur usq; eo: ut gymnasia, emporiaq; bonarum literarū adire non possint: aut quia non satis stabilia iecerunt fundamenta: ut facile uiros graues, ac literatos capere ualeāt: qui tantam indignitatem subire nō sustinent, ut ad structuram ita familiarem descendant: ut etiam minutissima quaeq; ante iuuenum oculos ponant quorum discendi cupiditatem miseratus (quantum mihi per facultatem licuit) minima quaeq; in lucem prodidi haud indignum ratus: si nec ipsas quidem particulas (quae plurimam plerunq; ignoratae afferunt structurae, & intellectui difficultatem) intactas pretermitterem Quem quidem laborem fateor: & quidem egregio iuuene aliquanto in doctrinis prouectiore indignum esse sed tamē non adeo longe progressis minime contemnendum. Cum in quam eidem lucubrationi numerosae uelut fastigium, extremamq; manum admouissem: statui (ut fieri solet) aliquē mihi necessitudinem iunctū in ipso statim (ut ita dicā) uestibulo conuenire uehementer quidem motus Caii iure consulti uerbis titulo de iuris origine dicentis: cuiusq; rei potentissimam partem

mam partem

mam partem principium esse. & cum in foro causas dicenti-
bus nefas(ut sic dicam)esse uideatur: ulla præfatione facta iu-
dici rem exponere quanto magis interpretatione promittẽ-
tibus inconueniens sit futurum: omissis initiis, atq; illotis(ut
sic dicam)manibus protinus materiã interpretatiõis tracta
re. Nam(ut ipse inquit)præfationes ipse & libentius nos ad
lectionem propositæ materiæ perducunt: & cum eo ueneri
mus: eius euidentiorẽ præstat intellectum. Et cum in magno
meo(; amicoꝝ numero diu quæritassem: quisnã potissimũ
hoc tẽpore compellendus esset: tandẽ tui ipsius, uir celeber-
rime, mihi incessit recordatio: qua huiusmodi mẽte cœpi no
lutare. Quid tãdiu fluitans in uarias distraheris sententias:
ut eum tua epistola alloqueris: quem conueniendum quæ-
ris: nescis uirũ illum senatorium literarũ bonaꝝ amatorem
præcipuum: te sua sponte in suam beneuolentiam recepisse:
tibiq; honestissimum in sua gratia præbuisse locum: idq; usq;
adeo: ut se tibi, suaq; familiariter utẽda præstiterit: te ipsum
sæpenumero ad epulas uocans: non cõmessationis, cõpota-
tionisue gratia(ut græci loquuntur)sed melius(ut nostri la-
tini)causa conuictus, seu mauis conuiuendi. Quanti autem
suauitatis, utilitatisq; afferant eiusmodi literata cõuiuia: nõ
facile dici potest. Nam Ciceronis sententia id ad beate uiuen
dum pertinere putandum est: cuius ad Pætum uerba sunt:
Sed me hercle mi Pæte extra iocum moneo te(quod pertine
re ad beate uiuendum arbitror)ut cum uiris bonis iucundis
amantibus tui uiuas. Nihil enim aptius uitæ: nihil ad beate
uiuendũ accõmodatius: nec ad id uoluptatem refero: sed ad
communitatem uitæ, atq; uictus, remissionemq; animorũ: maxime
sermone efficitur familiari: qui est in conuiuiis dulcissimus:
ut sapientius nostri, q̃ græci illi συμποσια, aut συνδειπνα il-
la cõpotationes aut cõcœnationes: nos conuiuia q tum maxi
me simul uiuitur. hæc ille. Et profecto ut interim a cogita-
tione mea ad te ipsum sermonẽ uertam, uir percelebris, tua
cõuiuia mihi eorum simillima uidentur: quæ Athenis Tau
rus philosophus sibi iunctioribus sectatoribus celebrare so
lebat. Nã cũ domum suã eos uocaret: nec omnino(ut dicitur)
immunes ασυμβολοι uenirẽt: hoc est(quod uulgo dici solet)
ne omnino uenirent manibus uacuis: ac sine portione: con-
iectabant singuli ad cœnulam: non cupedias ciborũ. i. cibos
lautiores: sed argutias quæstionũ. Vnusquisq; enim cõmen-
tus, paratusq; ibat quod quæreret. Eratq; initium loquendi
edundi finis. quærebantur autem non grauia, neq; reueren-
da: sed qualia M. Varro ex satyris Menippæis in conuiuiis q̃
renda putat. Censet enim sermones ad tempus esse haben-
dos: nõ super rebus anxiis aut tortuosis: sed iucundos atq;
inuitabiles: & cum quadam illecebra & uoluptate utiles: &
quibus ingenium nostrũ uenustius fiat, & amœnius. Eius ge
neris tua, uir doctissime, sensi esse conuiuia in quibus nihil a
nobis ultro, citroq; dici solet: nisi quo reddatur ingenium ue
nustius, atq; ornatius. Vbi enĩ edundi finis factus est: statim
librum aliquẽ arripis reconditissimum, & inuentu rarissimũ.
Siquid enim alicunde noui aduectũ est, accurate percuncta
tis: ubi nã: quaue in officina uenderetur: tunc enim raptim
nulla pecuniæ habita ratione quanticunq; constare debeat,
afferri tibi iubes: & eius copiam fieri id re ipsa(edoctus lo-
quor)qui tua in me beneuolentia, tuoq; beneficio libros ali
quos abstrusissimos succisiua, tumultuariaq; lectione p̃ ui
Homericam enim Iliadem tuo munere lectitandam sum
conse-utus: ut cætera omittam uolumina minus inuentu ra
ra quæ tua prolixa, beneficaq; natura mihi familiaria extite
runt. Neq; hæc sola in me es liberalitate usus(quæ non pat
ui est facienda)sed etiam auaritiæ, tenacitatisue uinculis mi
nime irretitus(quę uiriles hominum animos effœminat: q̃q;
latentium indagatrix lucrorũ est: manifestaq; prædæ auida s
ma uorago: nec habendi fructu felix: sed quærendi cupidita
te miserrima: qua constrictus Crassus auri sitibundus aurũ
bibit in suam perniciem)ipse me q̃ nequaq̃ illa districtus: pecu
nias mihi benigne obtulisti: admonens ueri amici more: ne

Quãti autem suauitatis utilitatisque afferant literata cõuiuia

Qui sermones ĩ cõuiuiis habendi sint

Quid q̃ miser rima sit auaritia

te abundante ullo modo me egere sustinerem: quod q̃ mihi
gratũ acciderit: ipse sum mihi testis locupletissimus. Magno
etenim opere gratulari mihi soleo: cũ ipse tantillus uiro tan
to sum iucundus, atq; ex animi sententia: qui tametsi grauï
tate, dignitateq; pollet: tamẽ laudũ meaꝝ(si modo ullæ meę
sint)suopte ingenio motus nitidissimus præco esse non dedi
gnetur. Gloriosum enim est(ut Hector ille Neuianus dice-
bat)laudari, & a laudato uiro. Huc accedit te non modo iu
ris utriusq;, & pontificii & cæsarei studiis teneri: sed ẽt philo
sophiæ: quæ(ut inquit Cicero)tota frugifera & fructuosa:
nec ulla pars eius inculta ac deserta est. Ipse enim mathema
ticis. i. disciplinis(ut græci dñt)animi tui neruos intẽdis: gno
monicam: geometriam: arithmeticã: astronomiam: cæterasq;
id genus disciplinas relegens. a quibus, qui sunt penitus alie
ni(ut Taurus super Pythagora dicere solebat)repẽte nimis
ac pedibus illotis ad alias artes pernoscendas nequicq̃ diuer
tunt: quod procul dubio tibi improperari non poterit: qui
adeo cum dicendi genere forensi quietum, & æquabile dicẽ
di genus coniungis: ut mihi alter Demetrius Theophrasti
discipulus exprimi uidearis. ut enim philosophię fuit studio
sus: pariter & dicendi: sic tu quoq; inter priuatos parietes fa
cundiam acri studio alis: qua sis usurus in omni causarum
genere: modo forensi: modo deliberatiuo: &, si quando
opus est, demonstratiuo. Quæ cum omnia aduertissem: ad
huc apud me certaminis aliquid reliquum erat: foret ne opę
pretiũ ut tanti uiri auribus ineptiolis meis obstreperẽ. Quod
cũ dubium mecũ reuoluerem: uenit in mentẽ tua ipsius ĩna
ta mansuetudo: qua maximopere fretus: animum ad scri-
bendum appuli futurum ratus ut scripta nostra nihil mole-
stiæ essent tuæ dignitati allatura. Quæ spes ne me fallat, ue-
hementer rogo: ut hac ipsa in re eum te mihi præbeas: q mi
hi semper(ex quo me in tuam gratiam insinuasti)cognitus
es. Tantũ in postremis a tua humanitate etiam, atq; etiã fla
gitans: ut de instituta in me beneuolentia nihil remittas: sed
potius(quoad eius fieri poterit)conserues foueas: alas. hoc
existimans quantum ad me attinebit: nullo me loco tuæ ho
nestati defuturum. Vale & me ama ut cœpisti.

Debet cũ forẽsi dicẽdi gñe ge- tũ quo- q; & æq̃ bile con iungi

GVIDO IVVENALIS NICOLAO DE Capella uiro multis laudibus efferendo. S.P.D.

SAepe & multũ p̃stabilis uir sapientiæ mecum co
gitaui(ex quo de tua ipsius pręstantia referente
fama, cognoui)quæ nam mihi ratio ineunda fo
ret: ut tuã mihi gratiã(quoad eius fieri posset)
conciliarem. Tanta enim feriendi tecũ fœderis, societatisq;
coeundæ tenebar cupiditate: ut aliter pacatum quietumq;
nõ possem animum meum efficere: nisi me quibusuis ratio-
nibus in tuam beneuolentiam insinuarem. Propterea cũ sæ
pe deliberarem non nihil ad te literarum dare: occurrebat
tua ipsius mirabilis eruditio: quæ me prorsus a scribendo
deterrebat. sic enim mecum uolutabam quid sui cum Miner-
ua: nescis tu, eius quem conueniendum ducis habere ratio-
nem? Putas ne uirum tam egregium e gregalibus tuis(quos
literis soles obtundere unum esse? erras & quidem uehemẽ
ter. Is enim uir est admodum literarum bonarum studiosus
qui earum hauriendarum causa singula bonarũ disciplinaꝝ
emporia transalpina frequentauit: atq; excoluit diligentissi-
me. In quibus ætatis suæ florentis decennium consumpsit.
non quidem: ut multi errabundus: sed dies, noctesq; studio-
rum excubias celebrans auidissime. Omnes insuper maxi-
ma fama interpretes italos tam in humanis artibus q̃ in iu-
ris utr. usq; facultate usq; adeo coluit: illisq; æquissimis auri
bus usus est: ut iuris utriusq; & pontificii & cæsarei profes-
sor dignissimus euaserit. neq; ea uelocitate qua complures
cernere est, sed ea temporis diuturnitate: ut cum iuris pru-
dentia mirabilem potuerit eloquentiam coniungere. Quod
profecto adeo abunde cumulateq; fecit: ut eius sermone ac-

scriptis(quæ de eius munitissima officina prodierunt) nihil mihi rultius desiderari posse uideatur. Accedit eodem eum prius q̃ illas peteret regiones: adeo stabilia hac ipsa in urbe iecisse fundamenta: ut & in artibus liberalibus laurea fuerit donatus: seu magisteriũ appellare libet: adeoq; longe in ipsa sacrosancta theologia progressus est: ut bacchalariatus(uti nostri loquuntur) gradum fuerit consecutus. Hæc ipsa longeq; maiora cum cogitatione complecteret: facile a scribendo deterrebar: diuq; ea ratione remoratus sũ gratissime cõsuetudinis n[ost]ra inuitus carui ac dolens. At cum tantopere eiusmodi torquerer cupiditate: cœpi audatia uti pro sapientia: teq; meis ineptiis obtundere dum curaui. Verum tua ingens mansuetudo facile impediuit: quominus literæ nostræ molestię quicq̃ tibi afferrent. Si quidem eo animo illas suscepisti: ut euestigio me indignum in tuam ascripseris beneuolẽtiam. & quidem usq; eo: ut me tuis scriptis omni suauitate scatentibus, latioq; admodum oblitis uacare non sustinueris quod q̃ mihi gratum acciderit: non uerbis modo: sed nec cogitatione quidem explicari posse credam. Procedente enim tempore: amicitiaq; nostra accessionis aliquid indies magis ac magis acquirẽte: inter rudimentorum interpretationes elegantiarũ non nihil emerit quod tuo limatulo iudicio (ut Ciceroniano utar uerbo) politoq; recognoscendum commisi: in quo tuum mihi fauorem adeo propense adhibuisti: ut nihil mihi præterea fuerit requirendum. Et quoniam omni tempore pro ea facultate, quæ nobis ab optimo Deo tributa est: cupiuimus iuuenes nostrarum lectionum sectatores: cæterosq; rudimẽtorũ studiosos(qui noster est in eos amor) quibuscunq; uiis iuuare, eorumq; labores multo efficere solito leuiores: adhibuimus ingenium interpretationi terentianæ: minutissima quæq; plana facientes: quo possemus iuuenibus nondum longe in grammatica progressis aliquid afferre adiumenti: quo ducti beneficio(ut alias re ipsa compleuerunt) ad Deum omnipotentẽ ex intimo pectore præces nostri contemplatione effunderent: qđ mihi munus abũde suffecturum est pro meis omnibus susceptis laboribus: quos si eo aĩo sumãt: quo a me prolati sunt: mihi nequaq; satisfactum esse putent. Et q̃uis eo tempore, quo in ea interpretatione laboraui, fuerit continuus mihi occupationũ concursus: tum lectionum interpretandarum in concione: cum discipulorum peculiari sermone instituendorum: id tamen muneris uehementi motus amore minime dubitaui capescendum: post eius absolutionem atq; consumationem rudimentis grammatices multam dicturus salutem: lõgeq; maiora studia toto pectore amplexurus. Mihi enim indicatum est(nisi me cogat egestas) deponere illam grammatici personam, aliamq; impendio præstabiliorẽ induere. meq; in theologiæ sinum tanq̃ in portum quendam recipere: ac me totũ in literis sacris abdere. In quibus, quod est reliquum uitæ meę, ueluti in tuto reponam. nam id si fecero: uideo me nun q̃ pœnitentiæ loci quicq̃ relicturum. Vbi enim sæcularibus (ut sic dicam) disciplinis pro uirili portione satisfactũ est: nõ ea teneor sententia diutius in illis esse progrediendum: sed potius mature ex illis pedem esse reuocandum, atq; cauendum receptui: ne forsitan nos in illarum Labyrinthum ita alte demergamur: ut non sit postea resiliendi locus. Vt enim inquit Gelli. ad Ciceronem: Etiam atq; etiam cogitandũ est, ne nos scientes, prudentesq; eo demittamus, unde exitum uideamus nullum esse. Ea propter si me his curis exoluero: q̃ plurimum salutem hisce disciplinis dicturum me esse reor. In ea autem facillima interpretatione non me latet: maiorẽ partem aliquantum eruditis per se cognitam esse: attamen mille hominum spẽs: & studiorum genera Alios enim penitus eorudimentorum exortes inuenias, discendi tamen cupidissimos. alios enim qui bonarum literarum interpretes attente audierunt: sed tamen quia debilia iecerant fundamenta: faciles etiam structuras ad legitimum ordinem uix possent reducere. Propterea non pro doctis hos labores suscepimus: sed pro iis duntaxat, quibus non est concessum, aut penuria præceptorũ, aut inopia rei familiaris: ut eo eruditionis aspirarent: quo non foret illis nostra opera opus. Ea propter ab his commentariolis legendis abstineant: qui suæ doctrinæ fiducia freti: interpretantis lumine non indigent. neq; iis inuideant, qui labores hos sunt accepturi suauissime. Et q[uonia]m (uir literis politissime) institutam in nos amicitiam semper fouere laboraui: hac etiam epistola tanq̃ aliquo munere nutriendam existimaui: ut esset literarum monumentum nostræ pignus amicitiæ: quoniam frustra tecum muneribus alterius generis contendendum putarem: quippe qui omnibus bonis non naturæ modo, sed etiam fortunæ adeo abundes: ut nullius egeas: ad genus dom alus potius benigne patus elargiri. Et q̃uis literæ nostræ p̃tergressæ sint epistolæ modum: tamen(quæ tua est in me mãsuetudo) Facile mihi persuadeo te iisdem uerbis usurum esse. quibus ad Volũniũ Cice. usus est in hæc uerba: Tu inquit uellem me ueritus esses: ne pluribus legerem tuas literas: mihi(quemadmodum scribis) longiores forte misisses. Ac uelim posthac sic statuas: tuas mihi literas longissimas quasq; gratissimas fore. Sed de his hactenus caput illud est ut institutam in me beneuolentiam(quãta maxima poteris diligentia) cõserues: & (si accessioni locus sit) illi rogo non deneges: & ualeas.

Quid comœdia: unde dicta: quot eius species: quot membra: quotq; actus sunt.

Comœdia

Comœdia s[e]c[un]d[u]m græcos est & priuatæ, ciuilisq; fortunæ sine periculo uitæ comprehensio. Comœdia s[e]c[un]d[u]m Ciceronem est imitatio uitæ, speculum consuetudinis & imago ueritatis. Dicitur autẽ a græco κωμαι quod indicat pagos: & ode cantus. Nam(ut ait Varro) iuuentus attica circũ uicos ita ire solita fuit: & q̃stus gratia hoc carminis genus exercebat. Vel dr̃ a græco κωμον hoc ẽ a comessatiõe, q̃ olim i huiusmõi fabulis amantiũ fiebat.

Tragœdia

Differẽtia inter tragœdiam & comœdiam

Tragœdia(ut refert Diome.) est heroicæ fortunę in aduersis cõprehensio. Dicitur q; ἀπὸ τοῦ τράγου: hoc est a tragos: quod est hircus: & ᾠδὴ cantus quoniã olim auctoribus tragicis hircus præmium cantus proponebatur. ut Horatius ĩ arte poetica: Carmine qui tragico uilem certauit ob hircũ. Vel q[uod] utrem ex hircina pelle uino plenum pro præmio capereot. Vir. Vncti saliere per utres. Tragœdia autẽ heroas regesq; continet: & semper infelices exitus habet. Vnde Eurypides roganti Archelao regi: ut de se tragœdiam scriberet abnuit: precatusq; Deos est ne quid sibi accideret Tragœdia dignũ. Comœdia contra ciuiles, priuatosq; & felices exitus habet. Primi poetæ comici fuerunt Saffaron, R ullus, ac Magnes. hi ueteris disciplinę iocularia mer scite ner uenuste pronunciabant. Secunda ætate fuerunt Aristophanes, Eupolis, Cratinus: qui uitas sectati accerbissimas scripserunt comœdias. Tertia ætas Menandri, & Philemonis fuit: qui omnem comœdiæ acerbitatem abegerunt. Horum fabulas romani transtulerunt: primusq; Liuius Andronicus scripsit. Sunt q[ui] uelint Epicarmum in insula Cæo exulantem primum hoc carmen frequentasse: & sic a Cæo Comœdia dici.

Trium ætatum poetæ comici

Comœdiarum species

Comœdiarum quædam sunt togatæ: sic dictæ(ut ait Diomedes) q[uod] omnia in publico honore confusa cernebant. Quę togatæ postea in prætextatas & tabernarias diuidebantur. Togatæ sunt quæ scribuntur ritu, habituq; togatorum .i. romanorum: ut græcæ fabulæ a græcorum: pallio palliatæ dicuntur. Sed q̃uis togata genus sit sub quo & prætextatæ & tabernariæ reponuntur: tñ pro tabernariis ponitur. Prætextata habet argumentum magistratuũ: qui prętexta utuntur: & imperatorum & principum Romanorum. Tabernariæ ab humilitate personarum & argumentorum appellantur. Nam tabernas domos pauperum habebant: quæ priscis temporibus ex tabulis confi ciebantur. Attellanæ dicuntur ab Attella Ascorum urbe, ubi repertæ sunt. Hæc sunt argumentis,

mentis, dictisq; iocularibus: similes satyricis fabulis græcis. Planipedes comœdiæ dicuntur græce mimi latine uero Planipedes: q actores neq; soccis: neq; cothurnis prodeunt in proscænium aut pulpitum: sed planis .i. nudis pedibus. ¶ Membra comœdiarum tria ponebant græci: Diuerbia: Canticum: Choros. Diuerbia sunt partes comœdiarū: in quibus diuerbiorum personæ uersantur. Personæ autem diuerbiorū aut duæ sunt aut tres: raro quatuor: plures adhibere non licet. In canticis una duntaxat poni debet: aut si duæ fuerint ita ponuntur: ut ex occulto una audiat nec loquatur: sed secū si opus fuerit uerba faciat. In choris numerus personaruꝫ diffinitus non est: quia omnes coniuncti canentes, cōcentumq; facientes pro una uoce habentur. Comœdia tñ uetus chorus fuit. Sed paulatim ex numero personarū aucta i quinq; actus processit: paulatim deinde attenuato choro ita ad nouam peruenit: ut non modo non sit chorus: sed ne locus quidem illi relinquatur. ¶ Quapropter quinq; actus qui in comœdia sunt: difficile est nosse in latinis sublato choro: qui se interponens actus distinguebat. Est autē comœdia in quinq; partita ita: ut pars prima argumentum explicet. Secūda agi iam cœpta ad finem deducere cupit. Tertia perturbationē affert: & impedimenta & desperationē rei concupitæ. Quarta remedium interuenienti malo affert. Quinta ad optatū exitum cuncta perducit. Hę itaq; quinq; sunt principales comœdiæ partes: quæ dicuntur actus. Hi autem neq; plures, neq; pauciores esse debent. Horati Neue minor quinto, nec sit productior actu Fabula, quæ posci uult & spectata reponi. Actus autem unus interdū multas scenas habet. Actio uero est pars secundaria, quæ qualibet scena continetur: ut puta partus Glycerii.

Comœdiarum mēbra — *Quinq; comœdiarum actus* — *Actus* — *Actio*

AVctor iste Africanus legitur fuisse, quem destructa Carthagie, Scip o Afri. inter alios captiuos Romam adduxit: sed recognita sapientia eius, hitus est in maxima reuerentia apud Romanos Ideo cum eo tempore tantum esset usus apud Romanos faciendi comœdias & tragœdias: quærens occasionē qua populo Romano placeret: uoluit facere comœdias quæ & maiorem utilitatem conferebant: & maiorem delectationē faciebant. Comœdia est quoddam genus carminis: & de uulgari oratione & humili compositum: & de uili materia constitutum. Sunt enim tria genera locutionum: graue: humile: & mediocre. hoc antiquitus rustici post messes, & uina collecta facere cœperunt quia in festiuis diebus in compitis conuenientes: uersus suos de aliqua uulgati materia factos recitabant. unde hoc uocabulum (quod est comœdia) carminibus illis imposuerunt. comos enim uicus: ode laus interpretatur: quasi laus rusticoruꝫ. oda dicitur aliqua cantilena situs. Ex illa consuetudine postea apud gręcos & latinos usus iste inolcuit: ut de uulgari materia & uulgari sermone huiusmodi carmina facerent: & quod uulgare erat: paulatim quibusdam facetius locutionum & artificiali genere sermonuꝫ: retenta tamen uili & humili materia in artem redigere unde adhuc antiquum nomen retinuit: sed nullis ante Terentium tam artificialiter fecisse inuenitur. Nota quod hoc genus carminis moralitati subseruire debet. perfecta enim moralitas ætatum, sexuum, & conditionum in eo ostenditur. ætatū: ut iuuenum & senum. sexuum: ut uirorum & mulierum. conditionum: ut seruorum & liberorum matronarum & meretricum &c. Est igitur intentio auctoris moralitates describere. utilitas: ut sciamus bonam moralitatem nobis conformare. Voluit preterea causa delectationis hoc incipere: quo utilitatem & delectationem afferendo populo placeret. Materia sunt res fictæ, quæ nuncupantur argumentum. Nunq̄. n. res gesta in comœdia locum habet. Dīa. est inter argumentum & fabulam & historiam argumentum æquiuoce accipitur faciens fidem dubiæ rei: sed hic ita diffinitur. Argumētū est res ficta quæ fieri potuit. Fabula rem neq; ueram: neq; uerisimilem continens. Historia est res gesta. Huius ergo materiæ nomen est argumentum. Scripturæ nomen est comœdia. Sciendum est iterum q omnis comœdia in quinq; actiones diuiditur .i. in quinq; partes. Voluere enim poetæ sicut in metris mensuram habent: ita & in materia modum obseruare. unde omnes poetas: & inuenies per æquales distinctiones & moderatas eorum libros cōpositos: & distinctiones fere eiusdem mensuræ. Sic igitur comœdi quinarium numerum: quasi mediocrem mensurā in partibus posuerunt: ne si plures essent fastidium generarent: si pauciores displicerent. Sic autem materiam considerabant: q si prolixior esset: in quinq; actus redigerent. si breuior: ad quinq; extendebant. Alia lex iterum in comœdiis obseruatur: ne in eadem scena plusq̄ tres personæ loquantur: & si quarta inducitur pauca uerba proferat: ne nimia confusio in locutionibus habeatur unde Hor. Ne quarta loqui persona laboret. & si quarta parum loqui debet. multo minus quinta. Hæc diuisio fit comœdiarum apud græcos: Comœdiarum alia prætextata: alia togata. prætextata ubi alta oratione de humili materia tractatur: unde propter illam dignitatem prætexta utebatur poeta in recitatione. togata ubi & humilis oratio & humilis materia erat & toga induebatur recitator. Palliatæ erant quædam latinæ adiuentiones. s. comœdiæ non assumptæ ā græcis. Nostri tamen poetæ non accipiunt a græcis: nisi togatas. Multas alias diuisiones comœdiæ facit Donatus, quas q scire uolunt ab eo stipulētur. Dicit scena sub umbraculū quod fiebat de cortinis: ubi personæ latitabant: tamen etiam uocatur scena unaquæq; clausula: ubi mutatio & introductio personarum in comœdia: quia tunc personæ de suis scenis .i. umbraculis egrediebantur. ¶ In hac comœdia sunt materia personæ: Simo, Pamphilus, Carinus, & aliæ: quę gratia istarum inducuntur: Intētionem, quam dixi habet ubiq; generalem: sed utilitatem in singulis moralitatibus descriptis potes inuenire. Si bona est, per similitudinem informat. Si mala est, respuendam se nunciat. Quinq; actus huius comœdiæ sunt isti simulatio nuptiarum: quam facit Simo: ut cognoscat animum filii sui & habeat locum obiurgandi eum. Secundus q ibi incipit: Audiui Archyllis: est disturbatio illius dissimulationis per Dauum. Tertius qui ibi incipit: Iubeo Ch. est de hoc quod Simo accepta occasione a filio conatur facere ueras nuptias. Quartus qui est: Iam ubi ubi erit destructio uerarum nuptiarum: machinationes Mysidis & Daui per puerum suppositum. Quintus qui est: In hac habitasse: dicitur compositio & mitigatio omnium priorum turbationum p interuentum Critonis: qui facit Glycerium cognosci ciuem filiam Chremetis. ¶ Prologum non premittit, ubi declarat materiam suam, & prælibat sicut faciunt alii poetæ: quia cōpulsus inuidorum infestatione dat aliud officium prologis suis quod melius dicemus in prologo: sed p̄mittit quādam orationem: eo; tamen quoddam officium prologi attribuit .s. docilitatem per deliberationem materiæ suæ factæ. Cum enim partes narrationis suę pręmittit: melius nouit auditor unde debeat tractare: & quid in narratione debeat expectare. Itaq; præponit hanc breuem orationem: quam nomine materiæ intulit .s. argumentum: quia in ea tota materia sua breuiter includitur: præponit enim stegma suum: & quasi informem materiam unde quintus actus originem habet: q tamen in narratione non disseruit: tamen hic uoluit ponere ut sciamus unde illæ factæ sint actiones .i. ex qua materia. qm̄ sic solum quod dicit: Pam. uitiat Glyce. fuit causa & simulationis & destructionis eius. & conatus ueræ eorum nuptiarum: & destructionis earum: & compositionis: præmissa illa informi materia: supponit. v. partes: sed tertia non est ibi: nisi per subinnuitionem quartę partis: quod melius in serie literæ per singula differemus. Nunc autem ad literam insistamus. Sororem falso &c quod dicit Chrysidem esse Andriam .i. de Andro insula: & meretriculam & Glyce. sororē eius. sed falso creditam: loenim singula habent: sed melius in sequentibus explicabimus. ¶ Grauidaq; facta: hoc totum

fuit contrarium machinationi patris: & conatui nuptiarum unde consistit primus actus. ¶ Nam aliam ideo dat fidem: quia necessarium erat ut Glyce. sciret eum non deserturum se. ¶ Atq; hic est primus actus. Sic iunge. Pamphilus diligebat Glyce. at ut amorem illum cõperit Simo. simulat enim supponit intentionem simulationis: quia cupiens si. &c. ut locum obiurgandi inueniret. ¶ Daui ecce secundus actus. i. destructio simulationis nuptiarum: quia per hoc quod Pãphilus non repugnat uerbis patris: simulatio reddita est inefficax: quia nõ habuit locum obiurgationis. ¶ Sed ex Glycerio: hic subinnuitur tertius actus: scilicet quod patet conatus est facere uarias nuptias: cum dicit: Recusatq; nuptias: ac si diceret nuptiæ erant paratæ: sed ille recusat. ¶ Quartus uero actus ibidem manifestus est. s. destructio nuptiarũ: contentio Pamphili non repugnat: & inde accepta occasione patris parat ueras nuptias: sed illas nuptias &c. & præmittit quare recusat ut uidit &c. Ideo recusat: quia abdicat: idest abnegat eum futurum generum. ¶ Mox est quintus actus: scilicet mitigatio omnium quæritur cur ostendat de uxore Carini. Cum Carinus non esset principalis: nisi inducta gratia Pamphili. Ideo: scilicet conueniens erat non nihil indiscussum, & indiffinitum dimittat: quia postquam fecerat monstrationem de eo: uoluit totam partem illam ad finem producere.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Simo senex	Birria seruus
Pamphilus adolescens	Crito hospes
Dauus seruus	Chremes senex
Dromo lorarius	Glycerium meretrix
Sosia libertus	Mysis ancilla
Charinus adolescens	Lesbia obstetrix

IDIOMATA PERSONARVM PRAECIPVARVM.

Simo pius in filium, sed natura uehementior. Pamphilus pius in patrem, sed fideliter amans, & cordatus ut adolescens. Dauus uafer, ac spei pertinacis. Charinus simplex, ac nullius consilii. Birria, Dauo dissimillimus, desperandi autor. Crito pauper, sed ob probitatem inpatiens contumeliæ.

Chremes pius in filiam, alioqui Simoni dissimillimus, ingenio sedato & placide componens omnia. Mysis callida & heræ amans.

RATIO NOMINVM.

Simo dictus est a specie. Simi enim fere sunt iracundi. Chremes, παρὰ τὸ χρέμπτειν, quod senes tussi expurgent pectus. Pamphilus a fideli amore.

Charinus a beneuolentia animi. Sosias, quod seruatus in bello. Dauus a patria. Opinor & Birria, sicut & Mysis. Nam Mysi quemadmodum Phryges seruile genus erat. Glycerium a uoluptate. Lesbia, a patria. Crito, quod controuersiam dirimat. Dromo a cursu.

Chremes atticus duas habuit filias: alteram Passibulam nomine: alteram Philomenam: ex eis duabus credidit diu (quãquam falso) se alteram perdidisse: relictam sibi unicam Philomenam: quam Charinus mirum immodum deperibat: sibiq̃ iungi matrimonio deposcebat. Verum pater eam desponderat Pãphilo Simonis filio, qui filius liber effectus adamauit alteram filiam Chremetis: quę perdita putabatur sub nomine Glycerii: idq̃ adeo: ut ex ea filium susceperit: qđ ut resciuit pater Simo, dum filii animũ tentat per simulatas nuptias multis dolis a Dauo seruo deluditur: deinde motus error periculo Charini quę Pamphili tãtisper perductus est: dum Athenas ueniens de Andro quidam Crito rem aperiat: & nodũ fabulæ soluat: per quẽ agnita Passibula recipitur a parentibus: & traditur Pamphilo amanti: Philomena uero Charino despõdetur, & traditur exoptanti.

C. SVLPITII APOLLINARIS PERIOCHA IN TERENTII ANDRIAM.

SORORREM falso creditam meretriculæ,
Genere Andriæ, Glyceriũ uitiat Pãphilus,
Grauidaq; facta, dat fidem uxorem sibi
Fore hanc, nam aliam pater ei desponderat
Gnatam Chremetis: atq; ut amorem cõperit,
Simulat futuras nuptias, cupiens suus
Quid haberet animi filius, cognoscere.
Daui suasu non repugnat Pamphilus.
Sed ex Glycerio natum ut uidit puerulum
Chremes, recusat nuptias, generum abdicat.
Mox filiam Glycerium insperato agnitam,
Dat Pamphilo hanc, aliam Charino coniugem.

ASC. In huius quidem comœdiæ expositionibus nõ sane multa sunt: quæ mutata uelim: sunt tamen quæ recte intellecta oporteat. Dũ enim in enarratione argumẽti dicitur: Quilibet effectus &c. Non intelliges Pamphilum liberum effectum: aut a seruitute, aut a patria potestate, sed a custodia pædagogi. Vt dicitur in prima scena. Item non putabis Simonem resciuisse filium ex Pamphilo susceptum. Quia id credere non quiuit: at amorem dumtaxat compertisse. Sed hæc non magni momenti sunt.

GVI. Pamphilus nomen proprium filii Simonis senis: quod nomen idem dicit (si uelimus interpretari) quod totus amans: ut ait Tortelius. Nam πᾶν: ut totum dicit. & φίλον amans: uel φίλος amicus ita ut totus dicatur amicus: quo nomine (teste Quintiliano) fuit pictor quidẽ eximius: qui multa ratione depinxit: Pamphilus ergo uitiat: idest stuprat. Vitiare a uitio deductum: interdum significat uitiose agere aliquid. Persi. Ne liceat facere id quod quis uitiabit agendo. Vitiabit: idest uitiose aget: interdum significat uitium & stuprum afferre puellæ non sine eius uitio: & quasi uituperatione qui affert. Glycerium: idest illam puellam: cui nomen hoc inditũ fuerat in Andro, quis reuera esset Passibula filia Chremetis. Dicitur autem Glycerium dulcis amor. Nam componitur ex γλυκὺς quod est dulcis: & ἔρος amor: quasi dulcis amor: & sic quoq; per diminutionem adulatione amatoria a græcis prolatum est: quãquam & Glycera reperiatur. Martialis in undecimo: Formosam Glyceram amat Lupercus. Pãphilus inquam uitiat Glycerium creditam sororem: idest quæ credita fuit soror: ubi sororem accusatiuus non habet creditam pro adiectiuo: sed potius ab eo: ut dici solet, regitur. eiusmodi enim participia passiua plerunq; copulant similes casus: ubi casus sequens significat rem coniunctam: uel eandem cum antecedente. Soror, inquit, Labeo, appellata est: quod quasi seorsum nascitur separaturq; ab ea domo: in qua nata est: & in aliam familiam transgreditur. Fratris autem uocabulum Publius Nigidius homo impense: idest ualde doctus: non minus arguto, subtiliq; ἐτύμῳ: idest recto in-

Vitiare
Persius
Glycerium
Glycera
Martialis
Soror
Labeo
Publius
Nigidius
Frater

terpretamento interpretatur. Frater inquit est dictus quasi fere alter. Creditam ergo falso .i. non uere. (Est autem ablatiuus positus pro aduerbio qualitatis) sororem meretriculæ: scilicet Chrysidis: Andriæ: idest ex Andro insula maris Aegæi: unde Athenas uenerat. Meretricula: diminutiuum est a meretrice: sic positum per cõtemptũ: ut cum homũcio appellat aliqs: uel homuculus: uel homulus: uel homunculus: ut Priscia. habet de diminutiuis. Quatuor enĩ de causis proferuntur diminutiua: primo gratia significationis: ut regulus paruus rex. gratia urbanitatis & uitandæ arrogantiæ: ut ingeniolum. gratia adulationis: ut corculum: ocellus. gratia cõtemptus: ut homuntio &c. Andriæ autem hic est adiectiuũ ab Andro nomine substantiuo deriuatũ: declinaturq; Andrius andria andrium: idest de Andro illa insula: nomẽ est denominatiuum & gentile: genere: idest natione, & gente, uel patria. Nam genus interdum dicitur tota cognatio eorum, qui ab eodem principio originem ducunt: ut Romani a Romulo. Nam primi reges fuerunt patresfamilias: ex quibus genera propagata sunt: & ciuitates coniunctæ. ut ait Aristoteles libro primo politicorum. interdum genus refertur ad nobilitatem: ut familia ad copias ait Donatus. Item genus aliquando est progenies: aliquando gens: ut iam dictum est. aliquando ipsa generatio. Genus autem putatur dictum (ut refert Festus) a græco uocabulo terræ: quam græci γαῖαν dicunt. Possumus quidem dicere imitati Terentium: habeo matrem genere cenomanam: qđ idest &. Glycerio facta grauida: idest prægnante. ablatiui absoluti sic resoluendi: idest ubi uel postquam Glycerium facta est: seu emersit grauida. Pamphilus dat fidem: idest sancte promittit. Nam dare fidem est sancte promittere. Virgilius. Accipe. daq; fidem .i. accipe meam promissionem: & da mihi uicissim tuam. Dicimus etiam quãcunq; fidem pro me dederis: eam præstabo: idest exequar quicquid de me promiseris. Promittit ergo hanc Glycerium fore .i. futuram esse sibi Pamphilo uxorem .i. coniugem. ab ungendo dicitur uxor: ut ait Donatus. qđ cum puellæ nuberent maritorum postes ungebant: & eis lanam figebant. Ennius: Exin, inquit, Tarquinium bona fœmina lauit, & unxit. Inde uxorius dicitur. qui uxori seruit: ait Seruius. Nam pater: scilicet Simo desponderat: idest destinauerat ei Pamphilo: aliam .i. natam: idest filiam Chremetis senis: ciuis atheniensis nomine Philomenam. Despondere, & spondere hanc habent differentiam. Nam pater adolescentis: qui filio puellam petit: despõdet filium suum ductutum in uxorem filiam: quam petit. Pater asit sponsæ, a quo petitur puella, spondet se daturum filiam nuptum adolescẽti a cuius patre petitur. Nam, ut Seruius Sulpitius in libro quem scripsit de dotibus inquit, sponsalia in ea parte Italię, quæ Latium appellatur, hoc more atq; iure solita erãt fieri: Qui uxorem ductutus erat: ab eo unde ducenda erat: stipulabatur eam in matrimonium ductum iri: qui daturus erat itidem spondebat daturum: is cõtractus stipulationum, spõsionumq;, dicebatur sponsalia. Tum quæ promissa erat spõsa appellabatur: qui spopõderat ducturus, sponsus. Sed si post eas stipulationes uxor non dabatur: aut nõ ducebatur:

Quatuor ex causis proferuntur diminutiua
Andrius ab ãdro
Genus
Donat.
Festus
Dare fidem
Vxor
Donat.
Ennius
Despondere & spõdere
Seruius Sulpit.
Spõsalia
Sponsa
Sponsus

qui ſtipulabatur ex ſponſu agebat. Iudices cognoſcebant. Iudex quamobrem data, acceptaue non eſſet uxor quærebat. Si nihil iuſtæ cauſæ uidebat, litem pecunia æſtimabat: quantiq; interfuerat eam uxorē accipi, ut dari eum, qui ſpōderat: aut qui ſtipulatus erat, condemnabat. Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit Seruius ad id tempus, quo ciuitas uniuerſa Latio lege Iulia data eſt. Hæc eadem Horatius ſcripſit in libro, quem de nuptiis compoſuit. Hæc Gelliue. atq; ut: id eſt poſtquam Simo pater comperit · id eſt deprehendit & cognouit. Inde dici ſolet compertum eſt mihi. uel habeo compertum: id eſt exploratum eſt mihi: uel habeo exploratū & perſpectum: ut ergo comperit amorem Pamphili filii: ſimulat: id eſt fingit nuptias futuras: id eſt faciendas. Nam futurus interdum a ſum es retinet ſignificationem. interdum a fio fis: ut hic: uocis tamen formatione a neutro deriuatur: ſed a uerbo antiquo fuo fuis fui futum futu.: quod in deſuetudinem abiiſſe conſtat: retinemus tantum fui præteritum: quod uerbo Sum es eſt accommodamus. Nuptię autem ſiue matrimonium (nam idem ſibi uolunt) ut inſtitutionibus titulo de patria poteſtate: uiri & fœminæ coniunctio eſt indiuiduam conſuetudinem uitæ continens. Pater ergo ſimulat futuras nuptias cupiens: id eſt uolens cognoſcere qd animi: id eſt quem animum (ut quid cauſæ eſt · id eſt quæ cauſa: quid rei .i. quæ res) filius ſuus Pāphilus haberet. Pamphilus non repugnat ſubire nuptias, quæ apparabantur ei: ſuaſu: id eſt admonitiōe Daui callidi ſerui Sed ut: id eſt poſtquā: Chremes pater Philomenæ deſponſatæ: ſeu deſtinatæ Pamphilo: uidit puerulum natum ex Glycerio amata a Pamphilo: quæ re uera erat Paſſibula: recuſat: id eſt renuit ipſe Chremes nuptias: id eſt matrimonium contrahi cum Pamphilo. A puer proprium diminutiuum fit puerulus: ut a puera, qd dicebatur puella, quod autē puerulus dicitur: potius a puerus nominatiuo manare iudicatur. Ipſe pater abdicat id eſt expellit a ſe generum: non qui eſſet: ſed qui futurus ſperabatur. Abdicare eſt expellere a bonis filium dum uiuit pater. Exhæredare uero eſt filium a bonis paternis expellere poſt mortem patris: ſed abdicare eſt grauius: quod etiam in ſe exhæredationem continet. Mox: id eſt ſtatim poſt conuerſionem factam omnium turbationum, & rixarum. Chremes dat Pamphilo in uxorem hanc Glycerium cuius amore tenebatur Pamphilus agnitam id eſt recognitā. Agnoſcimus enim uetera: cognoſcimus noua: filiam: id eſt quę agnita fuit eſſe filia Chremetis: quæ Paſſibula dicebatur: inſperato: aduerbium: id eſt præter ſpem: inopinato · præter expectationem: præter opinionem. nam cum agnita fuit: non ſperabāt parentes ſe unquam uiſuros filiam: quam mortuam putabant & ipſe Chremes dat aliam: ſcilicet Philomenam coniugem. id eſt uxorem Carino adoleſcenti Athenienſi. Aliam poſuit pro alteram. Nam duas tātum filias habebat Chremes: Philomenam. ſ. & Paſſibulam.

Marginal notes (left): Hora. — Gellius — Vt — Cōperiſ — Futur° — Nuptiæ qd ſint

Marginal notes (right): Puer — Puellus — Puera — Puella — Puerus — Puerulus — Abdicare & exhæredare — Agnoſcere & cognoſcere

VOLCATII SEDIGITI DE COMICIS LATINIS IAMBI.

MVLTOS incertos certare hanc rem uidimus,
Palmam Poetæ comico cui deferant·
Eum, me iudice errorem diſſoluam tibi:
Vt contra ſiquis ſentiat, nihil ſentiat.
Cæcilio palmam ſtatuo de comico.
Plautus ſecundus facile exuperat cæteros.
Dein Næuius qui feruet, pretio in tertio eſt.
Siquid quarto detur, dabitur Licinio.
Poſt inſequi Licinium facio Attilium.
In ſexto conſequitur hos Terentius.
Turpilius ſeptimum, Trabea octauum obtinet.
Nono loco eſſe facile facio Luſcium
Decimum addo antiquitatis cauſſa Ennium.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. M. FVLVIO, ET M. GLABRIONE AEDILIB. CVRVLIB. EGERVNT L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MODOS FECIT FLACCVS, CLAVDI FILIVS TIBIIS PARIB. DEXTRIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA GRAECA, EDITA, M. MARCELLO, CN. SVLPITIO COSS.

PROLOGVS.

C. Gla.

CAELII DONATI GRAMMATICI ILLVSTRIS IN PROLOGVM ANDRIAE, INTERPRETATIO.

DONA. POETA cum primum animum ad scribendum appulit.) Principium factum est a cōmēdatione psonæ, quod prudēs, quod honestus Terentius. & honore maiore poetā potius q̃ Terētium dixit: ut illū hoc ipso, de quo laborat, nomine ornaret. ⁋ Poeta cum primū.) Omnis huius prologi intētio hoc agit, ut nouo poetæ ueniā paret, & ueteri odium: & ut q̃maxime modestum, minimeq; errantem Terentium pbet. ⁋ Poeta cum primum animum &c.) Iam meritum poetę dedit, poetam eundem dicendo, & ab animo eius, quem defendit. ⁋ Poeta cum primum animum ad scribendum appulit.) Sensus hic est, Proposuerat quidē poeta noster, ut in prologis argumenta narraret: sed hoc imputat Lucio Lauinio aduersario, qui enim facere non permisit, quod pposuerat, maledictis suis ad respondendum eundem prouocans. ⁋ Appulit.) Appellere proprie dicitur, cum ex pelago aut fretu qs

POETA cū primū aīum ad scribendū appulit.
Id sibi negocii credidit solum dari.
Populo ut placerent, quas fecisset fabulas.
Verum aliter euenire multo intelligit.
Nam in ƥlogis scribūdis operam abutitur
Nō qui argumētū narret, sed qui (quod) maleuoli
Veteris poetæ maledictis rñdeat.

Aut non elliditur m, aut prologis dixit, ut græci polypus, & nos opilio.

GVI. POETA cum primū &c. Hic ƥlogus, quē in manibus habemus, est relatiuus: qm in aduersarium maledicta referuntur, & quidem acriter: ea tñ subtilitate: ut poeta uideat oia refellere lacessitus aduersarii maledictis. Sunt aūt quatuor ƥlogi spēs: alius est cōmendatiuus: in quo fabula aut poeta cōmēdatur. Alius relatiuus: quo aut aduersario maledicta aut gratiæ populo referuntur. Quidā est argumentatiuus fabulæ argumētum exponens. Quidam mixtus oia hæc in se continens. Hic autē ƥlogus relatiuus ē: i quo defensor poetæ introductus: intendere nititur poetā modestum minimeq; errantem: & aduersarium in inuidiam uocare: cuius maledictis rñdēdo occupatus a narrādo argumento supersedere cogitur. Comici aūt solent introducere non seipsos in prologis loquētes: sed aliū inducunt ex abrupto aduersariū reprehendentem poetæ cōmendatione adhibita: quod fecit Aristophanes inducēs in prima comoedia sua Chremetē quod ēt satis uidere est in hoc ipso Andriæ ƥlogo: in quo poetæ defensor inductus captat beneuolentiam a persona poetæ, eā

Quotuplex sit ƥlogus.

Aristophanes.

Appellere

ad litus accesserit. Virg. Hinc me digressum uestris deus appulit oris. ¶ Appulit.) In secūda lectione attulit fuit: sed appulit magis: ut Terē. Nam postea sic animum ad uxorē appulit. ¶ Negoci.) Modo pro molestia & cura, non labore. ¶ Populo ut placerent.) Vt, ne non significat: nec est modo coniunctio. ¶ Fabulas.) ad fecisset, retulit fabulas, non ad placerēt. & est figura syllepsis. ¶ Fecisset.) Bene fecisset, nō scripsisset. Vnde & poetæ ἀπὸ τοῦ ποιεῖν, id est, a faciendo dicti sunt. Sic Virgilius. Pollio & ipse facit noua carmina. ¶ Verum aliter.) Sic Virg. Maior rerum mihi nascit ordo. Et, maius opus moueo. Non enim hoc se elegisse dicit, sed quasi ex ordine ipso natū sibi esse. ¶ Intelligit.) Quod credimus, plerunq; falsum quod intelligimus, certū est. Aliter autem, contra significat. Virg. Dis aliter uisum. ¶ Verū aliter euenire multo intelligit. Adeo nec præparauerat, nec intenderat queq̃ lædere, ut spe falsus, lacessitusq; hoc faciat. ¶ Operam abutitur.) Vtimur fructibus rei, quę ab amantibus saluo usu nobis subministratur. Abutimur, qū deperdimus & rem & fructū. Nā usui est ager, domus: abusui uinum, & oleū, & cætera hmōi. Cicero. Non debet, inquit, ea mulier, cui uir bonorꝫ suorꝫ usumfructum legauit cellis uinarus & olearus plenis relictis, putaī id ad se ptinere. usus enim, non abusus legatus est. ea inter se sunt cōtraria. Hæc in Topicis. ¶ Argumētū narret.) Quod uere ꝓlogi est officium. ¶ Qui.) Pro ut, ergo non est modo ꝓnomen. ¶ Sed qui maleuoli ueteris poetæ.) Primū a natura, maleuoli: deinde a tpe, uel ab inuidia, ueteris: a signo æmulationis, poetæ. Vetus plerūq; refertur ad laudē: interdum ad uituperationē, ut hic. & alibi, Vetus, ueternosus, senex. ¶ Veteris.) Pro cariosi & quasi rancidi posuit. atq; ideo maleuoli: non criminibus, sed maledictis. Quid aūt inter maledictum & crimen intersit, docet Cicero in Tusculanis. ¶ Veteris.) Ratio inuidiæ. ¶ Poetæ.) Causa insectationis. ¶ Maledictis.) Criminatio aduersarii. ¶ Veteris poetæ. Qui a senex Lucinus edebat fabulas, adolescentulo tunc Terentio. Et elegāter, maleuoli ueteris maledictis: cōmendatio poetæ a persona aduersarii. ¶ Respondeat.) Excusatio respondentis, ꝙ non obsistat, sed respondeat.

Negociū
Vt
Facio
Aliter
Vti
Abuti
Qui

¶ Nunc

cōmendando: & a psona aduersarii, eā in crimen, & in inuidiā uocando. ¶ Poeta cū primum &c. Poeta a ποιέω .i. facio dicit: ꝙ carmina faciat. Virg. Pollio & ipse fa. no. car. Appello is ex ad & pello significat subducere naues ad litus: quasi appellere naues ad litus. Inde appulsus .i. accessus. & ꝓprie ad aquā, uel ad litus. transfert ad aliā: sed appello as: significat noīo as. Ci. in epi. Tertio quoq; uerbo orationis suę me appellabat: qđ ex ad & pello as cōponit, quod simplex non est in usu: sed cōposita eius: appello & compello cōpellas: qđ est alloquor alloqueris. Virg. Prior Aeneam cōpellat Achates. Negociū interdū capit pro labore: ut nō est magni negocii debilē superare .i. magni laboris. Interdū capit ꝓ molestia: cura siue solicitudine. Cum primū: ut primū: ubi primū: statim, ut simulat, simulatq; postq̃, posteaq̃: idē fere sibi uolūt, postulantq; duo uerba: q̃primū uero qđ significat citissime unum tm̄. ut ueni ad me q̃primū .i. citissime. Interdū cū primū duæ partes sunt: ut hic est. ordo est. Cū .i. qn̄ poeta appulit aium .i. applicuit, uel adhibuit ingenium ad scribēdum .i. cōponendū poema. credidit id negocii: idest illā solicitudinē. solū .i. tantūmodo dati sibi: ut idest ne nō ut (Donati snia) fabulas .i. fabulæ: uel subaudiat fabulæ, quas fabulas fecisset: placerēt populo: ut sit sensus. Putauit sibi dūtaxat illā curā, siue illū timorē relinq: ꝙ suæ fabulæ populo nō placerēt, de quo unusquisq; poeta solet esse solicitus. Aut si ponat negociū ꝓ labore: & ut pro ꝙ sensus erit: putauit solū illū laborē sibi relinqui: ut efficeret suas fabulas populo placere: sed spe falsus intelligit sibi esse maledictis poetæ lacessentis rn̄dendum: itaq; ordo est. Verum poeta intelligit euenire multo aliter .i. longe secus, uel ualde cōtra. quare. nā abutitur opa .i. labore & industria: hoc est non bene collocat laborē suum in ꝓlogis: idest in pfationibus scribendis præsertim: qui poeta .s. nō narret argumētum: idest fabulæ materiā, ut facere deberet, sed respōdeat maledictis .i. purget detractiōes, & criminatiōes poetæ natura maleuoli: & longa consuetudine: qa iam ueteris & in æmulatione inueterati. Vbi aduertēdū puto dictū Diomedis legētis operā abutit: inqt enim ita fuisse antiquos locutos: utor hāc rem: & abutor hac re: qđ a recentioribus dictū est: utor hac re, & abutor hac re: ut ait Do. Vtimur fructu rem ipsam nō deperdentes. Abutimur aūt & rem deperdētes & fructū. Vtimur enim agro: abutimur oleo aut uino.

Poeta
Appello as.
Cicero.
Appel. as
Negocium.
Vti & abuti.

SER.

POETA cū primū. Prologus iste ob hoc a Calliopio factus esse uidet: quare sub eius psona scribit. Scimus tn̄ quare Terē. eum fecit, nō sub psona sua, sed sub psona Calliopii. Calliopius erat qdā cantor, q comœdias Terētii recitauit. Iō ꝓlogis suis abusus est: quare anteq̃ Terentius Romā ueniret: qdā poetæ fecerāt comœdias: q̃ recipiebant: & in honore apud Ro. habebant: sed postq̃ Terentius additus Romæ cœpit scribere comœdias eorꝫ: & iō detrahebant scriptis Terētii: & occasiones multas uituperii adduxere: quapropter iste cōpulsus est ꝓlogis suis inuidis rn̄dere: & ita offin ꝓlogi auferre. Nā ois rectus ꝓlogus debet delibare materiā sequētis opis: & ita facere docilitatē. & pterea captare beneuolētiā, & attētos reddere. Et cū aduersariis sit rn̄surus, captat beneuolētiā quatuor modis: a ꝓpria psona, a psona aduersarii, a psona auditoris .i. iudicis: ab ipsa re in ipso accessu. Captat beneuolētiā a propria psona: cū dicat appulit .i. cū nimia appulsione aium: & intētione, ac si diceret. Nō est res leuis, uel cōtēptibilis Comœdia istius: qa magnā diligētiā huic operi adhibuit. Credidit id negocii .i. hoc negociū .i. scribere comœdias sibi datas .i. a se eligi solū pp hoc: ut placerēt Po. Ro. Ecce captat beneuolētiā a ꝓpria psona p intētionē suā. Cum enim populo Ro. placere intēderet, recipiēdus erat. Fabulas uocat abusiue, cū sint uerisimiles. Verū, uoluit dicere displicere: sed moderatius posuit, cū dicit multo aliter euenire: q̃ reputauit: ne torqueret culpā i Romanos, ꝙ res bona, & utilis illi displicuisset. Nā uere intelligit displicuisse: nā ostēdit in hoc effectu: ꝙ uere intelligit .s. quare abutit in ꝓlogis opa sua .i. poetæ: uere abutitur: qa nō est ille: q narret argumētū .i. materiā suā in ꝓlogis more aliorꝫ, sed q rn̄deat maledictis. Ecce: hic captat beneuolētiā a pte aduersarii. cū dicat maleuoli .s. nō est credēdū: qa ex maleuolētia facit: uel qa multi q̃uis ex maleuolētia: tn̄ dicūt uera: uel cum discretiōe: addit Veteris .i. decrepiti sine rōne. Sumptū est a ueste inueterata: quæ uilis est & abiciēda.

DONA.

Nunc quām rem uitio dent, quæso animum aduortite.

¶ NVNC quā rē. Quā qualem. ¶ Vitio dent.) Vituperent, culpēt. Vituperare, est mala uitio dare & ēt bona. ¶ Nūc quā rē uitio dent. Vtrū, nunc aiaduertitetan, nunc uitio dent? & oratorie quasi multos facit, cū unum supra dixerit, ut Virgi. Desiste manum committere Teucris. ¶ Nunc quā rē uitio.) Propositio est. ¶ Aduertite.) Legit & attendite: unde manifestum est & aduertite & attendite non esse plenum, nisi addideris animum.

Vitio dare.
Vituperare
Aduertere animum

¶ Mænander

GVI.

¶ NVNC queso, idest posco uos spectatores animum aduertite: idest diligenter attendite quā rem uitio dent: idest quid uituperent & improbent: quod si subaudiatur hic datiuus poetæ: sensus est: attendite de qua re poetam uituperent. Nam dare rem aliquam uitio alicui est eum uituperare super illa re. Itidem uertere rem aliquam uitio cuiquam idem significat.

Dare rē uitio.

¶ Mænander

Mænander fecit Andriam, & Perinthiam.
Qui utramuis recte norit, ambas nouerit,
Non ita dissimili sunt argumento, sed tñ
Dissimili oratione sunt factæ, ac stylo.
Quæ conuenere, in Andriã ex Perinthia
Fatetur transtulisse, atq; usum pro suis.
Id isti uituperant factũ, atq; in eo disputãt,
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt næ intelligendo, ut nihil intelligant.
Qui cum hunc accusant, Næuium, Plautum, Ennium
Accusant, quos hic noster authores habet,
Quorum æmulari exoptat negligentiam
Potius, q̃ istorum obscuram diligentiam.

Nisi elidas in argumento syllabam, nõ cõstat trimeter, aut nisi legas dissimili argumento sunt. Eliditur s in isti

DONA. ¶ MAENANDER fecit Andriã.) Narratio est. & pro prie fecit. scribit enim Terentius, q uerba adhibet tñ facit Mænander, q ẽt argumentũ componit, sed sæpe ad laudem Terentii, fecit, p eo quod est trãstulit. ¶ Vtramuis.) Prima scena Perinthiæ, pene isdẽ uerbis qbus Andria, scripta est cætera dissimilia sunt, exceptis duobus locis, altero aduersus undecim, altero aduersus uiginti, qui utraq; fabula positi sunt. ¶ Qui norit unã, ambas nouerit. Omnẽ rẽ uno uersu nouerit. ¶ Vtramuis. Deest harũ. ¶ Non ita dissimili. Ordo, Ita non sunt. Ergo Ita subdistinguẽdũ. ¶ Sed tñ.) Discretõ est a superioribus, & est ἀκινούλογον. ¶ Non enim supra posuit qdẽ. ¶ Non ita dissimili sũt oratione, Ita, pro ualde. & caute: potuit enim dici, Quomodo ergo sunt duæ dissimili oratione. Ita, ne Menandrũ culpare uideat, ita adiũxit, quod laudis est. ¶ Oratiõe ac stylo.) Orõ, in sensu est: stylus, in uerbis. Orõ, ad res refert: stylus ad uerba. Stylus nõ est in tpe, sed plata oĩne, oratio aũt, ẽ & in cogitatione & in prolatu. Orationẽ in sententiis dũt esse, stylũ in uerbis, argumentũ in rebus Ergo in poemate oratio est. ¶ Quæ cõuenere in Andriã.) Apparet nõ de industria, sed casu esse translata ea, quæ ex Perinthia in Andriã eodẽ sensu, iisdẽq; uerbis perscripta fuerũt. ¶ Quę cõuenere in Andriã. Vnã ergo, nõ duas transtulit. ¶ Quę cõuenere in Andriã. Quę apta & cõmoda fuerunt, in Andriã latinã, nõ Græcã, fatet̃ transtulisse. Sed quare se onerat Terẽtius, cũ possit uideri de una trãstulisse? Sic soluitur, Quia conscius sibi est primã scenã de Perinthia esse translatam, ubi senex ita cũ uxore loqtur, ut apud Terentiũ cũ liberto, at in Andria Menandri, solus senex est. ¶ Id isti uituperant factũ.) Isti, ad reprehẽsionẽ sumit̃ psonæ interdum rei reprehensionẽ significat ut Vir. Quid petis istis? ¶ Vituperant.) Vitiũ rei parant. ¶ Disputant.) Immorant̃, calũniant̃, argumẽtant̃. ¶ Contaminari.) Proprie contaminare ẽ manibus luto plenis aliqd attingere. & cõtaminare, attingere est, & polluere. Virg. Linquere pollutũ hospitiũ, idest contaminatũ. ¶ Cõtaminari.) Tangi & relinq pollutã manu: ac p hoc uolunt foedari aut maculari ut ipse ait, Ne hoc gaudiũ contaminet uita ægritudine aliqua. ¶ Cõtaminari nõ decere.) Id est, ex multis unã nõ decere facere. ¶ Faciunt næ.) Næ qdã corripiunt, & cũ interrogatione pnunciant: qdã producunt. quorũ alii, ne p nec accipiunt: idest, nõ: alii næ p ualde, ut, Næ ego homo sum infelix. & Cicero, Næ illi uehemẽter errant. Et hoc melius nam statim infert, Qui cũ hũc accusant, Næuiũ, Plautũ, Enniũ accusant. In singulis magna emphasis authoritatis: sed ordo nõ est seruatus. Ennius nãq; añ Plautũ fuit: sed, q est summę authoritatis, Enniũ ultimũ dixit. ¶ Næ. Nimis, multũ. plurimũ. ¶ Qui cũ hũc.) Terẽtiũ, inqt, specialiter accusantes, nescit se bonis oĩbus maledicere, quos ille imitat̃, & argumẽtum est ab exemplo & authoritate.

Marginalia: Scribere / Facere / Ita / Oratio / Stylus / Argumẽtum / Iste / Vituperare / Disputare / Cõtaminare / Næ

GVI. ¶ MAENANDER narrat: qđ uitio illi dabit inquiens uerti sibi uitio: q transferẽs Mænandri Andriã ex Pyrinthia altera comoedia græca cõcesserit in suã latinã Andriã quæ illi cõgruere uisa fuerũt q̃ nõ diffitet̃ cõfutans ab authoritate, & exẽplo id uitiũ nõ esse, p ipue cũ id grauissimi authores comici effecerunt. Attende ordinẽ: Mænãder poeta græcus fecit Andriã, & Pyrinthiã græcas comoedias: & bñ fecit: qa earũ argumẽtũ excogitauit: scribit aũt Teren. Transferens: licet in eius laudẽ: & facere quoq; dicat̃. qui norit. i. cognouerit: recte. i. bñ. & ut intelligi debet utrãuis eaꝝ. s. hoc est utrãlibet, siue alterutrã eaꝝ. nouerit ambas. nõ ita. i. nõ adeo dissimili sunt argumẽto. i. materia: sed tñ sunt factæ dissimili oratione. i. dissimilibus sententiis: ac dissimili stylo. i. iũctura uerborũ. Vbi aduerte orõnẽ in sensu, siue sentẽtiis eẽ: stylũ in uerbis, siue eoꝝ iũctura: qui ẽt character dr̃: argumẽtũ aũt in rebus. Ipse poeta fatet̃ trãstulisse. i. traduxisse ex Pyrinthia gręca in Andriã latinã: ea q̃ cõuenere. i. cõmoda fuerunt, & apta: atq; fatet̃ se esse usũ illis translatis p suis. i. tanq̃ a se inuẽtis: uel p sibi cõuenientibus isti maleuoli. i. p cõtẽptũ dr̃: uituperant factũ illud: atq; disputant. i. imorant̃: calũniant̃: uel argumentant̃ in eo uidelicet: qd sequit̃. i. nõ decere. i. honestũ esse fabulas cõtaminari. i. quasi foedari: aut maculari ex multis unã faciendo. Cõtaminare. n. est manibus luto plenis aliqd attingendo illud relinquere pollutũ: maculatũ: siue foedatũ. Næ. i. certe, ut ait Laurẽtius, uel ut Donatus. i. ualde. næ intelligẽdo. i. put nimis curiosi minima queq; rimãdo efficiũt ut nihil intelligãt interdũ. n. nimia curiositas: ac (ut poeta inqt) obscura diligẽtia potius est omittẽda q̃ sequẽda. Alii capiũt ne p utrũ interrogatiue illud dictũ legẽdo: alii p nõ uerũ, ut bñ sentit Donatus, melius est, ut p certe, aut ualde accipiat̃. Qui maleuoli cũ accusant. i. arguũt hũc Terẽtiũ: accusant Næuiũ: Plautũ Ennium poetas magnæ authoritatis: quos poetas hic noster poeta hẽt authores. i. imitandos. i. quoꝝ sequit̃ authoritatẽ: & eoꝝ utat̃ authoritate. Quorũ poetaꝝ exoptat. i. delegit æmulari. i. imitari aliqñ inuidere: negligẽtiã. i. nõ nimiã curiositatẽ potius q̃ exoptet æmulari diligẽtiã. i. curiositatẽ: obscurã. i. affectẽ obscuritatẽ, dictis istoꝝ maleuoloꝝ.

SER. ¶ CONstrue sic: Mænãder fecit Andriã & Pyrinthiã: qd inde diceret aliqs: iste poeta fatet̃, ut securus defensionis se trãstulisse de Pyrinthia in Andriã ea, q̃ cõuenere. i. conuenientia fuere. p hoc, qd dicit conueniẽtia: captat bñuolẽtiã ab ipsa re. pars de Carino sumpta est de Pyrinthia. Ecce uitiũ illud, qđ imponebãt: de duabus unã fecerat & ppea pmittit excusationẽ: qm̃ nõ est mirũ si cõmiscuit: qa utrãuis recte. i. pfecte norit &c. Nõ. n. uere põt cognoscere ambas: qa nõ sunt ita dissimili argumẽto. i. materia: qn bñ possit nosci: ac si dicat̃ aliquãtulũ supra dissimili. Se i nõ ita: ut unã possit nosci p aliã: sed tñ sunt dissimili oratione: qa una est togata: alia p̃extata. Et dissimili stylo: q̃tũ ad diuersitatẽ uerboꝝ. Orationẽ hic accipit: q̃ habet̃ spẽs: alia humilis: alia mediocris: alia grauis. haꝝ aũt comoediarũ: alia erat togata, humilibus: alia p̃textata: alia rõne & dignioribus uerbis cõtexta: & in hoc dissimilitudinẽ hẽbãt Præterea i hoc, q erãt dissimili stylo cõtextę. i. dissimilibus uerbis. stylum uocat hic singularẽ modũ dictãdi uniuscuiq;. Vñ dicimus: q eadẽ oratio in una sua specie. s. siue sit humilis. siue mediocris. siue alta põt hẽre diuersos stylos. i. dissimilia uerba sicut actus a diuersis: ueluti si Iospertus & Galerus materiã habeãt Achillẽ: qualiter in troiano bello pugnasset: cũ uterq; idẽ genus oratõis. s. altũ teneat: tñ uniusq̃sq; diuerso stylo. s.

Marginalia: Argumẽtum

suo singulari dictãdi mõ cõtexeret uerba. Vnde est ꝙ cum in eadẽ orõne diuersitas sit stiloꝝ: & diuersa sit orõ: stilus a diuisis nequaꝗ̃ erit unus. Atq; usum ꝑ suis: ad hoc rñdet qđ ipsi imponebãt ei aliud crimẽ. i. furtũ: qa alienam materiã dicebat suã: & iõ dicit. Atq; fatet̃ se eẽ usum ꝑ suis: quaꝗ̃ enim materiam alterius assumit: & bene describit: ut dicit Hora. in suã reducit: atq; demorãtes in eo. s. Terentio. Faciunt ne. s. tanta est subtilitas itelligẽtiæ eoꝝ ꝙ ipsa uertit̃ in stultitiã. Qui cũ hi uere nihil intelligunt: qa cum eũ uitupetant: & alios sapientes uitupeeant diligẽtiã obscuram: qa ignorãt esse licitũ de duabus facere unam.

Dehinc ut quiescant porro moneo, & desinant
Maledicere, malefacta ne noscant sua.
Fauete. adeste æquo animo, & rem cognoscite
Vt pernoscatis, & quid spei sit relliquum:
Posthac quas faciet de integro comœdias,
Spectandæ, an exigendæ sint uobis prius. *.i. explodendæ*

sint prius uobis

ut porro. i. in futurũ, siue postea: qescãt. i. qeti se dent: q tã insolẽtes sunt inqeti: neq; amplius aium suũ ꝑturbatiõe inuidiæ uexent: & desinãt. i. cessent: maledicere. i. detrahere: ne noscãt sua malefacta manifestatiõe poetæ: qua sit criminaturus eos: et uitia detecturus: ni cessent detrahere. Fauete, ad auditores cõuertit, a qbus fauorẽ captat. Fauete. i. fauorẽ date silẽdo: sic & põtifices dicebant, fauete uerbis: fauete linguis, & Virgi. Ore fauete oẽs: adeste: idest auxiliũ ꝑbete. & intẽti estote: ut aduocati adsunt diẽtibus: æquo aĩo: idest bono aĩo: & cognoscite. i. itelligite. rem. i. comœdiã agẽdã: ut ꝑnoscatis. i. ꝑfecte noscatis eã rem: & etiã cognoscatis qd spei reliquũ sit. i. quæ sit apud uos reliqua spes: uel qd spei. i. quæ spes reliquũ. i. reliquoꝝ hoc est reliquatũ comœdiarũ sit apud uos: an scilicet. i. utrum, comœdias. i. comœdiæ. uel subaudi comœdiæ: quas comœdias: poeta faciet. i. transferet, uel scribet: posthac. i. a mõ, uel in posterum: deintegro. i. ex integris græcis: uel denuo, ut sit aduerbium. sint spectãdæ. i. aspiciẽdæ uobis: ꝑ a uobis: an prius. i. anteꝗ̃ spectent̃ utrũ sint exigẽdæ. i. excludẽdæ: eiciendæ. ab ex, qđ est extra: & ago agis: qđ est duco ducis. Tanꝗ̃ dicat de hac fabula sumite specimẽ. i. degustationẽ: ut sciatis an cæteræ uobis spectandæ sint.

Virg.

Exigere

DONA, ℂD E hinc ut quiescant.) Recte, nã quiescere ille dr̃, q est insolens & inqetus. ℙ Porro.) Porro, in futuꝝ dixit. ℙ Moneo.) Terribiliter dixit, Cicero, Moneo, ꝑdico, ante denuntio. Liberatus culpa ẽt terret, alibi ẽt criminaturus aduersarios. ℙ Noscant.) Melius ꝗ̃ si dixisset audiãt. ℙ Fauete.) Iam ad auditores cõuertit̃, a qbus fauorẽ captat. Fauete dixit. q. d. hoc aduersarii faciũt. Vos aũt, qđ in uobis est, fauete. Vos ergo fauorẽ facite. ℙ Et adeste, nõ ut absentibus dicit, qppe qui corporibus ꝑsto erãt: sed, intẽti estote, fauete, silete. sic & Pontifices dicunt, fauete linguis, fauete uerbis. Vnde Virg. Ore fauete oẽs. ℙ Adeste animis. s. auxiliũ præbete: ut aduocatus reo dr̃ adesse. ℙ Aequo aĩo). Ab honesto. ℙ Et rẽ cog.) A iusto. ℙ Cognoscite.) Pernoscite. Sic dixit Cognoscite, ut ꝑnoscatis, quẽadmodũ in Hecyra, Orator ad uos uenio ornatu ꝓlogi: Sinite exorator ut siem. ℙ Vt ꝑnoscatis.) Ab utili. ℙ Reliquũ.) Sunt qui ꝑ reliquoꝝ accipiãt, ut sit sensus, De hac fabula sumite spẽm, ut sciatis an cæteræ uobis spectãdæ sint. Nã postmodũ dictũ alio ꝓlogo, Alias cognostis eius, quæso hãc noscite. ℙ Reliquũ.) Quasi diceret. Postremũ, ergo aduerbium est. i. τὸ λοιπόν. Sed siue hoc reliquũ dicit, siue reliquũ ꝑ reliquoꝝ: geminato u scribit̃. ℙ De integro.) Vtrũ denuo, an ex ĩtegris græcis? ℙ Quas faciet comœdias.) Syllepsis, ut supra. ad uerbũ enim faciet declinauit, nõ ad spectãdæ sint. ℙ Spectãdæ.) Propriæ, ut fabulæ. i. ꝓbãdæ. Exigẽdæ.) Excludẽdæ.

Porro

Adesse

Reliquum

De integro

GVL. ℂD E hinc admonet eos ut cessent maledicere: ne audiãt malefacta sua. Dehinc. i. deinceps: moneo. i. admoneo eos:

SER. ℂD E hinc. i. ꝓpterea, qa nullã rõnẽ habent moneo ne noscant, magis ducit aduersarios in odiũ: cũ dicit se eoꝝ tacere uitia: quæ reuelare posset, fauete: hic captat beneuolẽtiã a ꝑsona auditoris: cũ uocet eos æquos uiros. æquo aĩo. i. in æquitatem iudicate: & rẽ. i. comœdiæ narratiõnẽ: cognoscite. i. ut in fabula ista cognoscatis nõ solã istã comœdiã: sed etiam qd spei sit uobis. i. possit esse uobis de Terẽtio: reliquum. i. in reliquas fabulas, qa si bona sit ista: & laudabit̃: meliores adhuc faciet: & ꝑnoscatis an illæ comœdiæ quas faciet posthac. i. deinceps: de integro. i. non de furto: sed de suo: sint tales: quæ sint tñ spectandæ in cõmuni recitatione: & non prius exigendæ ante cõem audiẽtiã æquipollenter est dicere an sint ita uiles: ut nemo ruret exigere, anteꝗ̃ recitent̃: an sint adeo bonæ: ꝙ prius exigẽdę ab ipso Terẽ. ut uiderant illi: qui, qa in bonitate eaꝝ uolẽt delectari: cõmunem non possint expectare recitationem.

AELII DONATI GRAMMATICI ILLVSTRIS IN ANDRIAM P. TERENTII INTERPRETATIO.

DONA, VOS istæc intro auferte. In hac scena hæc uirtus est, ut argumẽti narratiõe actio scenica uideat̃, ut sine fastidio lõgus sermo sit ac senilis orõ. Vos istæc. Hæc scena ꝓ argumẽti narratiõe ꝓponit̃, in ꝗ̃ fundamẽta fabulæ iaciũt: ut uirtute poetę, sine offĩo ꝓlogi, uel θεῶν ἀπὸ μηχανῆς, et periochã comœdię ꝑplis teneat, & res agi magis, ꝗ̃ narrari uideatur. ℙ Vos istæc intro auferte. abite. Molliter retẽturus, & expturus Sosiam, impat ut remaneat. addit ẽt cæ̃m aliis abeũdi, dicẽdo, Istæc intro auferte: ne suspiciõnẽ inneiat, Sosiã cõicãdi secreti cã remãsisse. Et bñ auferte. Auferimus. n. ea ꝗ̃ cũ fastidio cernimus. Ferimus ea, ꝗ̃ cũ honore tractamus. Deinde ꝗ̃si respiciẽtes increpat, dicẽdo, abite Abite, cõcitatus legẽdũ est: qa & respectãtes ꝑperãter discernit a Sosia. Sosię ꝑsona ꝓtatica est. non enim usq; ad finẽ ꝑseuerat: ut est Daui in Phormione, in Hecyra Philotidis & Syræ.

extra liberatus

ocius

Aufero

Fero

VOS istæc. Hæc scena ꝓ argumẽti narratiõe ꝓponit̃: atq; ꝓ iaciẽdis fabulæ fundamẽtis: in qua qdẽ introducit̃ ꝓtatica ꝑsona Sosia: ꝗ̃ semel inducta in pricipio fabulę in nullis deĩceps fabulæ ptib⁹ adhibet̃. hic aũt Simo senex Pãphili pr̃ Sosiã seruũ alloqt̃ sup nuptiis falsis: qb⁹ aiuꝫ filii tẽtare nitebat̃: usq; suo sermõe subtiliter fabulæ argumẽtũ explicat: qđ in ꝓlogo omisetat: ut maleuoli poetę dictis rñdetet: ꝑmonis ẽt principiũ abruptũ ẽ: sic. n. incipit̃ ꝗ̃si epulę nuptiales iã eẽnt coctę: & in cognã ferẽdę. Ordo ẽ. Vos serui auferte. i. asportate hęc edulia itro: puta ad cognã. Ipsis ãt suis respiciẽtib⁹: neq; ꝑperãtib⁹ subdit: abite: ꝗ̃si discedite domũ: & facite qđ iubemini. Vbi aduerte illa auferri, ꝗ̃ cũ fastidio cernunt̃: ea uero ferri: ꝗ̃ cũ honore tractãt. Deĩde sũmissa uoce dicit Simo: Sosia i uocat uo: adesdũ. i. adueni huc: seu ad me ueni: ubi dũ est syllabica adiectio: & ades uel adsis impatiuũ est: uel ades cap. ẽ ꝑ ꝑpe sis: hic uolo te alloq pau cis uerbis. i. breui sermone.

GVL.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA

SIMO SENEX, SOSIA SERVVS.

VOS istæc intro auferte abite. Sosia *Iambici trimetri.*

VOS istæc. Incipit narrationẽ suã ꝑ ꝑsonas: ut suũ ẽ comico. qui poetæ alii narrãt res in ꝓpria persona

SER.

persona tñ:alii in psona eius:qui gessit: alii mixtim ut bo. Incipit primus actus de simulatiõe nuptiarũ. In hac scena describit Simo. talis q ualde laboret:& sit solicitus de correctione filii sui:ut eũ retrahat a meretricio amore: & ut correctiõis occasionem hẽat:simulat nuptias: ut aium filii sui exqrat:qa si recusauerit uxorẽ ducere: tũc habebit locũ obiurgatiõis cõtra eũ: & iõ pcipue patet in hac pte:qa nulla persona ad correctionem magis idonea ẽ,q̃ pf. Sed qa solus hãc ptẽ agere nõ pt: erat ei necessari⁹ aliqs coadiutor fidelis, & taciturnus:q pte suã iuuaret. Non enĩ poterat senex inuestigare cõsilia eorũ:nisi p submissam psonã. Caueri.n.sibi

> Adesdum:paucis te uolo. SO.dictum puta:
> Nempe ut curentur recte hæc. SI.immo aliud. SO.quid est,
> Quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius?
> SI. Nihil istac opus est arte ad hanc rem, quam paro:
> Sed iis, quas semper in te intellexi sitas,
> Fide,& taciturnitate, SO.expecto quid uelis.
> SI. Ego postquam te emi a paruulo, ut semper tibi
> Apud me iusta & clemens fuerit seruitus,
> Scis,feci,e seruo ut esses libertus mihi,
> Propterea q seruiebas liberaliter.
> Quod habui summum pretium, persolui tibi.

senex ita uellet insidiari eis: q̃re cũ illo iducit qdã seru⁹ Sosia:q bñ poterit iuuare,& idonee isidiari cousiliis Daui & Pãphili:qa Dauus nõ a cõseruo suo cauebat sibi. In ipo accessu describit seruus fidelis ad obtẽperãdũ: & taciturnus ad obtegẽda cõsilia. Postea reuelabit ei senex cõsiliũ suũ: & q̃si iã paratis plurimis ad nuptias & seruis intẽdẽtibus ad illũ apparatũ:q̃rit primũ Simo eũ separare ab aliis suis ita dicẽs:Vos serui auferte istæc,q̃ paraui ad nuptias itro: & qa illi cœperũt morari more suo:q libẽt auscultãt uolũt cõsilia dñoz,igeminat abite. pigritiã notat suoz. Sosia ãt, qa discedebat cũ eis,aduocat eũ adesdũ uolo: uel ades dũ: & erit dũ adiectio syllabica. Sosia rñdet sm intellectũ suũ: putabat enĩ q pp apparatũ nuptiarũ eũ uocaret. Certũ eũ mihi adeo qđ uis dicere:quod puta eẽ dictum.

DONA. ℭ ADESdum.)Ades,imperatiuũ est.dũ παρέλκον:est.n. pductio,& adiectio syllabæ,ut Ehodũ ad me. ⁋Paucis te uolo.)deest alloq,& uerbis:& ẽ figura eclipsis. ⁋Dictũ puta.)Ad hoc rñdet,ut agi res uideaẽ,quẽadmodũ supra diximus. ⁋Vt curenẽ recte hæc,diligẽter coquanẽ.)Curatio, pprie medicoz est:cura,reliquoz.sed coqua, medicinæ famulatrix est. ⁋Hæc.)δεικτικῶς. ⁋Nẽpe ut curenẽ.)deest uis:ut sit,nẽpe uis. ⁋Immo aliud.)Bene ἀντέθηκεν τὸ imo, & deest uolo. ⁋Mea ars.)Ars ἀπὸ τῆς ἀρετῆς dicta ẽ p syncopã. ἀρετὴ aũt,uirtus ẽ.Virtutis uero q̃tuor gñales sunt ptes,Prudẽtia,Iustitia,Fortitudo,& Tẽperãtia. sed prudẽtia,i multis rebus descẽdit. ⁋Efficere.)Facere, est i ope eẽ: sed efficere,pfectionẽ designat. ⁋Nihil istac opus est arte.) mire ait.arte opus nõ ẽ,sed op⁹ ẽ artib⁹. ⁋Sed iis,q̃s semp i te itellexi si uas.Ipse hic signatissime oñdit,multas,uariasq artes eẽ,id est ἀρετάς,q̃ uirtutes itelligunẽ. ⁋Sed iis.)Zeugma a supiore,q subaudiẽ artibus. ⁋Sitas.)cõstitutas,positas. ⁋Fide & taciturnitate.)Fides,ẽ cõmẽdatoz fida executio,uel obseruãtia. Taciturnitas uero,obseruãtiæ gen⁹ in silẽtio cõstituta,& in cælãdo secreta. Quærit ãt taciturnitatẽ,ne pdat Pãphilo secretũ,qđ ei cõmẽdaturus ẽ. Fidẽ, ad cõplẽda taciturnitatẽ, ad cælanda mãdata. ⁋Expecto.) Expecto,desydero:ut Virgi. Expectate uenis. ⁋Quid uelis.)deest,scire.nam si dixisset , qd uelis , nihil desyderasset. ⁋Ego postq̃.)Cõmẽdatio psonæ potius q̃ seruii:ne cõtra filiũ lcui seruo aliquid cõmitti indecore uideaẽ. ⁋Te emi a puulo.)Tale ẽ.Paruulũ ego te Iugurtha , apud Sallustiũ. ⁋A paruulo.non enim a paruo , sed a paruulo . ⁋Scis.) hoc est a paruulo scis. ⁋Semper.)Continuationem significat semper ⁋Iusta & clemens.)Ita dixit iusta,ut alibi, Non necesse habeo omnia pro meo iure agere. Quid enim non iustũ dño in seruũ? ⁋Iusta.In q̃ nihil iniquũ iubeẽ:clemẽs,i q̃ ẽt de iusto multũ remittiẽ. ⁋Apud me iusta.i.moderata, æq̃lis.cui cõtrariũ ait Vir.Et iniquo põdere rastri.Et,Iniusto sub fasce uiã dũ carpit.Nã q iusta,debitã,nũc dici putãt nihil afferũt ad iuuãdã sniam. ⁋Iusta & clemẽs fuerit seruitus.Libertatẽ iputaturus,clemẽtẽ itulit seruitutẽ. ⁋Seruitus Mire seruitutẽ p dñatu posuit.Sic Sallustius. Dein seruili iperio.P.C. ⁋Feci e seruo ut eẽs libert⁹ mihi.) ⁋Dulcẽ libertatẽ fecit oppositione & tractatione uerboz, dicẽdo ex seruo libertũ. ñ.n.tãtã hẽt grãm si dixisset: feci libertus ut eẽs: q̃ si dicat, feci e seruo ut esses libertus. ac si qs dicat,feci ut eẽs sanus nõ tãtã hẽt grãm,q̃ si dicat,feci ut ex ægro sanus eẽs. Et mihi emphasim hẽt:q mihi libertus factus sis,nõ filio. Aut iõ mihi additũ est:qa libertus ad aliquẽ dr. Et bñ mihi:ne ptimesceret filiũ,cui nec liberti munus dẽat. ⁋E seruo.Mire addit e seruo : ut uim bñficii exprimeret. ⁋Scis,feci e seruo ut esses libertus mihi.Hinc Virg. Nympha decus fluuiorum aĩo gratissima nr̃o,Scis ut te cunctis unam , q̃cũq Latinæ.Magnanimi Iouis igratũ ascẽdere cubile,Prætulerim,cœliq libẽs in parte locarim . ⁋Liberaliter.)bñ. qa oẽ bonũ libero aptũ ẽ:malũ seruo.Idẽ alibi, Factũ a uobis duriter,immisericorditerq,atq ẽt,si est pr dicẽdũ magis aperte,illiberaliter.Et bñ admonuit cur dederit bñficiũ,cadẽ & nũc officia q̃siturus.Nũc.n. dicit artificiose, qa supra ait. Nihil istac opus est arte . ⁋Seruiebas.)Bñ im perfecto tpe,nõ pfecto,usus est:ut oñdat eũ potuisse sibi ẽt atq ẽt seruire .q̃le ẽ illud Virgilii, Atq oẽs pelagiq minas, cœliq ferebat Inualidus.ut oñdat eũ q̃uis iualidus esset,tñ adhuc potuisse laborẽ exercitiũq ferre. ⁋Summũ ptiũ.)libertatẽ dicit. ⁋Persolui tibi.)Quia ptiũ dixerat,psolui dixit pprie. ⁋Persolui tibi. Modeste pretium redditũ dixit, non beneficium erogatum.

GVI. ℭ SO.dictũ puta.i.existima te dixisse: aut reputa id dictũ eẽ. Nẽpe.i.certe:uis supple,ut hæc edulia recte curenẽ.i.coquanẽ. Nã curatio medicoz ẽ,& cura reliquoz. Curare.n. iterdũ significat reficere:uñ curare corpus gñale uerbũ est ad oĩa:q̃ spectãt ad curã corpis:& pcipue ad egestionẽ:siue uẽtris euacuationẽ. Si.imo.i.sed aliđ uolo. So.qdẽ qđ mea ars.i.meũ artificiũ:mea idustria possit efficere tibi aplius.i. maius hoc.i.hac re.s.ut recte edulia coquanẽ. Facere est in ope eẽ:sed efficere designat pfectionẽ.Inde effectus, & efficax. Si.nihil.i.nõ,uel nullatenus ẽ opus mihi.s. idestñ egeo istac arte.i.tua arte coquaria:ad hãc rẽ.i.ad experimẽtũ filii: quã rẽ ego paro.i.facere dispono:sed opus ẽ his artibus supple:uidelicet fide ad cõplẽda iussa: & taciturnitate.i.ad cælãda cõmissa secreta.Interdũ.n. fides est mandatoz fida executio:q̃s.s.artes intellexi.i. cognoui sitas i. ipositas eẽ semp i te.So.expecto.i.desiderio.Vir.Expectate uenis.scire qd uelis.Si. Ego Simo postq̃ te emi a paruulo.i. quo tpe paruulus adhuc eras:nedũ paruus sis:ut.i.q̃liter. seruit⁹.i. tua seruilis cõdõ:fuerit tibi semp apđ me iusta , & clemẽs.i. iuste & benigne tractata:capiẽdo uidelicet illa uerba iusta, & clemẽs passiue:uel,si mauis,cape actiue:tñc,ut sentit Do. seruitus p dñatiõe capi debet:feci,ut eẽs mihi prono tuo ñ filio libertus.i.manumissus:ex seruo.i.cũ prius eẽs seruus. ppea q.i. iõ q seruiebas liberalr.i.liberali aĩo:uel liberalr: qa tuę puatę utilitati nõ auide cõsulebas:sed meæ psolui tibi Sosiæ summũ ptiũ,qđ habui.s.libertatẽ dando.

SER. ℭNEMPE:hoc uis dicere:ut curenẽ hæc,q̃ sunt allata supra nuptias:nihil ẽ opus hac arte:qa ego nõ paro nuptias:

Curatio
Cura

Ars

Facete
Efficere

Fides
Taciturnitas

Expectare

Iustus
Clemẽs

Seruit⁹

Liberaliter

Virg.

fide & taciturnitate. Iã describit eũ fidelẽ & taciturnũ. Ego expecto: uult captare bñuolẽtiã priusq̃ oñdat ei cõsiliũ suũ a ꝓpria ꝑsona rememorãdo ei bñficia, q̃ ei cõtulerat. Vt. i. q̃liter fuerit seruitus tibi iusta: quia honesta ꝑcepi: & elemẽs: qa si aliqñ peccabas, leuiter cõdẽnabã. Et ẽt apud me. i. meũ i domo. Inter priuatos. s. nũq̃ uolui te elõgare a me mittẽdo ad illiberalia officia: ueluti ad rus ꝓcurãdũ: ad pascẽdos porcos: libert° mihi. i. apd me. s. q tuũ factũ libertũ semp ꝓcuraui liberalr. i. ac si ẽẽs liber. s. spõte & decẽter ñ iuite: qd habuit: uult aggrauaf bñficiũ: ut maiores grates sibi hẽat cõscio: dedi libertatẽ & tu meruisti: & ita ꝑsolui tibi merẽti: qd habui sũmũ iter oẽs res. s. libertatẽ. In Sosia timebat sibi ne ille uellet sibi exprobrare ꝑp aliq̃. Iõ nõ dixit grãm habeo: sed ita humiliter in me. hẽo. Et quia Simo ꝑcepit eũ haec eadẽ timere ait.

ad eã rẽ ualet, ut oñdat q̃ iustus dolor pñi sit spe decepto. ꟗ Nam is.) Necessario Is positũ ꝓnomẽ. ἀμφορά ad illud, Gnati uitã ꝫ nã si nõ posuisset hoc ꝓnomẽ: Sosia erat itelligẽdus. ꟗ Postq̃ exce. ex Ephe.) Argumẽta ꝑcõiecturas. Nã is Pãphilus. ꟗ Ex Ephe.) Ephebia pria ꝑs adolescẽtię: & extrema pueritiæ. ꟗ Excessit ex) cũ sufficeret unum.

Ephebia

SO. In memoria habeo. SI. haud muto factum. SO. gaudeo
Si tibi quid feci, aut facio, quod placet Simo: &
Id gratum fuisse aduersum te, habeo gratiam.
Sed mihi hoc molestum est: nam istæc commemoratio:
Quasi exprobratio est immemoris benefici.
Quin tu uno uerbo: dic quid est, quod me uelis.
SI. Ita faciam. hoc primum in hac re prædico tibi.
Quas credis esse has, non sunt ueræ nuptiæ.
SO. Cur simulas igitur? SI. rem omnem a principio audies.
Eo pacto & gnati uitam, & consilium meum
Cognosces, & quid facere * in hac re te uelim. *Vel, te hac in re*
Nam is postq̃ excessit ex ephoebis Sosia.

ꞆSO. In memoria hẽo. i. ñ sum igrat°, sed memor accepti bñficii: & pl° ẽ q̃ scio. Nã q̃ scim° possum° obliuisci: q̃ uero memoriæ cõmẽdam° nũq̃ amittim°. Si. Haud i. ñ muto scm. i. ñ uellẽ nõ ẽẽ factũ: siue ñ me pœnitet id fecisse uidelicet te a seruitute liberasse: qa cuius nos pœnitet, id ifectũ ẽẽ uellem°. Aut ꝑpea dicit se factũ ñ mutare: q libert° fact° ñ fecit q̃q̃ idignũ: quo factũ ẽẽt mutãdũ: & reuocatio ĩ seruitutẽ facienda. Legit aliqñ haud multo scm. i. ñ dãno ñ repꝛhẽdo. So. o Si. gaudeo si qd. i. aliqd. feci: aut facio qd placeat tibi: & hẽo gratiã. i. hẽo aĩum gratũ ĩ te id, qd feci, fuisse uel ẽẽ (ut alii uolũt) gratũ aduersum te. i. apud te. ubi aduersum ñ declarat cõtrarietatẽ. aduersum ãt dici ꝑt, & aduersus sicut rursum & rursus: sed hoc ẽ mihi molestũ. i. hoc mihi displicet. Nam istæc. i. ista hæc cõmemoratio. i. ad memoriã reductio: est quasi. i. tanq̃ exprobratio. i. uituperatio hoĩs supple imemoris. i. q est ingratus bñficii accepti. Vel si capiatur imemoris passiue: ut Memorem Iunonis ob iram. sic intellige: est quasi exprobratio. i. obiectio. (Est enim exprobratio tunc commemoratio beneficii cum enumeratione factorum) beneficii imemoris. i. obliti: passiue uidelicet. de quo non habet memoria. Quin. i. quin modo dic uno uerbo. i. una sñia perfectam intelligentiam cõtinenti: quæ cõficitur ex noie, & uerbo: qd est, qd me uelis facere. Simo. ita faciam. i. uno uerbo dicam. prædico. i. idest aperte dico tibi hoc primum. i. ante reliqua. in hac re. idest in hoc negocio has nuptias. i. hæ nuptiæ nõ sunt ueræ: q̃s nuptias uidelicet credis esse ueras. So. cur igit simulas. i. fingis eas esse, cũ non sint. Si. audies oẽm rem a principio eo pacto. i. eo mõ: nã pactũ ꝑcedit, & modus sequit, & ita dicit id, qd ꝑcedit ab eo, quod sequitur: cognosces & uitam gnati: quæ fuit prius bona, & nũc mala: & consilium meũ. i. ad quod facere proposui & quid uelim te facere in hac re. Nã is incipit narrare uitam nati bonam inquiens nam o Sosia postq̃ is natus excessit ex ephœbis. i. postq̃ nõ fuit amplius de numero ephœborum. Ephœbi enim sunt qui pubescere incipiunt, & ephœbia est prima ætas adolescẽtiæ. potestas. i. facultas fuit ei subaudi uiuendi liberius. i. uel liberius comparatiuum pro positiuo: uel supplendũ est aliquanto: qua si aliquanto liberius solito uiuere potuit.

GVI. Scire & memoria tenere

Prædicere

Eo pacto & eo mõ

Epheb°

DONA. ꞆIN memoria ha.) hoc est, non sum igratus. ꟗ In memo. ha. Plus dixit, in memoria habeo: q̃ si dixisset, scio. Nã q̃ scimus, possumus obliuisci: q̃ uero memoriæ cõmẽdamus, nũq̃ amittimus. ꟗ Haud muto fa.) Vetuste nõ me pœnitet, nã si qd pœniteret, ifectũ uelle dicebãt. Legit muto an ꝑmius, qd aduersus libertos igratos ẽ, ut in seruitutẽ reuocent: sed hoc nõ cõuenit senẽ dicere. Legit & multo: hoc ẽ dãno, repꝛhẽdo. qd si ẽ, sic itelliget, nõ nollẽ factũ. Nemo. n. põt factũ, ifectũ reddere. Sed admirabilr dixit, ut dicimus, nollẽ scm, nollẽ huc exitũ. Ergo, haud muto factũ, nõ pœnitet me factũ. ꟗ Si ti. qd fe. aut fa.) Et fecisse se, & adhuc facere oñdit, q̃uis eũ manumisisset. ꟗ Gaudeo, si tibi qd feci, aut facio qd placeat. Felicitatis ẽ, ut ea q̃ facta & faciẽda sunt, grata sint. ꟗ Quid.) pro aliqd. ꟗ Aduersum te.) Apud te, & penes te. Aduersum, sine dubio ꝑpositio ẽ. Aduersus ꝑticipiũ põt ẽẽ, ab eo qd ẽ aduerto. sed alibi. Ergo aduersum te, dixit pro apud te. ꟗ Exprobratio.) Exprobratio ẽ cõmemoratio bñficii cũ enumeratiõe factorũ. ꟗ Quasi expro. Recte oñdit se in memoria hẽre. Sunt qui ad bñficiũ referũt imemor: ut, Memorẽ Iunonis ob irã. ut sit sensus, Istæc. cõmemoratio, q̃si ẽ exprobratio imemoris bñficii, id ẽ cuius nemo meminerit. ꟗ Quin tu uno uer.) Vno uerbo, ἀξιώματι, una sñia. Nã ἀξίωμα sñia ẽ, uel enũtiatio, uno uerbo nexã cõtinẽs & pfectã itelligẽtiã. ἀξίωμα. n. cõstat ex noie & uerbo. Sed dic qd ẽ ἀξίωμα hoc ẽ, Has bñ ut adsimules nuptias. ergo ois uirtus, adsimulatio ẽ. ꟗ Quin tu uno uerbo. una sñia: ut in Adelphis, Nõ meũ illud uerbũ uerũ facio, qd to Mitio bñ & sapiẽter dixti dudũ: uitiũ cõe oĩum ẽ, Qd nimiũ ad rẽ i senecta attẽti sumus. Nã male itelligit q putat adsimules, uerbũ significare. ꟗ Ita fa.) hoc ẽ, uno uerbo dicã. & qd uerbũ ꝓmittit, ibi dicit, Nũc tuũ officiũ ẽ, has bñ ut adsimules nuptias. ꟗ Quas cr. ẽẽ has.) Syllepsis. ꟗ Cur simulas igit? Vt, Et q̃ tãta fuit Romã tibi cã uidẽdi. ꟗ Eo pa.) pacto. mõ. qm ãncedit pactũ, modus seq̃t. Ergo ab eo qd ꝑcedit, id qd seq̃t dicit. ꟗ Et gnati uitã, & cõsiliũ meũ cognosces: & qd facere in hac re te uelim.) Nã istæ diuisiões sunt. Gnati uitã: qm dictur° ẽ, Nã is postq̃ excessit ex Ephebis Sosia. Cõsiliũ meũ: qa dicturus ẽ, Et nũc id operã do. Et qd facere in hac re te uelim: qa dicturus est, Nũc tuũ ẽ officiũ. ꟗ Et Gnati uitã, & cõsiliũ meũ cognosces, & qd facere in hac re te uelim. Tripartita distributio. & Gnati uitã. Vitã filii in duas partes diuidit in narratiõe: in anteactã bonã: & ꝑsentẽ malã, & incipit mala ibi, interea mulier qdã. Et bñ actæ uitæ narratio

Muto factum.

Infectũ uelle

Aduersum

Aduersus

Exprobratio

Verbũ ἀξίωμα

Pactum

ꞆHAVD muto: postq̃ hoc audiuit Sosia alacrius respõdet: & gaudeo mei imemoris. Cur ab. i. me. Si. non sunt ueræ: ergo simulas: & si tu simulas, cur simulas? Rem callidã habet, ut materiam patiat anteq̃ narret: diuidit ergo istam narrationem in tres partes: ut prius ꝑnoiet narratio: de q̃bus tractet: & hoc est qd Tullius maxime laudat. hic sunt tria: Vita nati: consilium senis. i. simulatio nuptiarũ ad eam cõtegendam: & qui eũ ponat officium in ea re. s. ut eos exquirat quid agant. Nam incipit de uita nati uere cognoscibilis est uita, nati modo: quia liberius uiuendi est potestas. Postq̃ euixit a disciplina: & hoc ẽ postq̃ excessit ab ephœbis. i. a numero puerorum. ephœbus dicit imberbis: siue phœbos crinis: unde Phœbus quasi crinitus.

SER.

ꞆLiberius.)

DONA.
Liberi⁹

CLIB Erius.)Liberius, non est cōparatiuus gradus, non enim potuit libere uiuere, dū ætas, metus, magister phibebāt. Ergo deest aliquanto: ut sit, aliquanto liberius. Liberius uiuendi deest ei. Qui scire.)Scimus qđ certū est, Noscimus q̄ adhuc incerta desyderamus. Idē alibi, Forma in tenebris nosci nō quita est. Metus, magi.)Magister, pædagogus.

Scio
Nosco
Magister

Liberius uiuendi fuit potestas. nam antea
Qui scire posses: aut ingenium noscere:
Dū ætas, metus, magr̄ phibebāt. SO. ita est.
SI. Quod plerique omnes faciūt adolescentuli,
Vt animum ad aliquod studiū adiungāt, aut equos
Alere, aut canes ad uenandum, aut ad philosophos:
Horum ille nihil egregie præter cætera.
Studebat: & tamen omnia hæc mediocriter.
Gaudebam. SO. non iniuria: nam id arbitror
Adprime in uita esse utile, ut NE QVID NIMIS.
SI. Sic uita erat. facile omneis perferre, ac pati,
Cum quibus erat cunque, una his sese dedere,
Eorum obsequi studiis, aduersus nemini.

Nisi elidas u in uiuēdi, carmē nō cōstat, & fiat monosyllabum est

Ita ē.)Intercidit poeta, ne solus Simo loqueret. cæterū nō erat ridēdi loc⁹. Qđ ple. oēs.) Hęc adiectio dr̄, in prio posita loco. adiectiões uero, aut in pria parte orōnis, aut ī ultima adiiciunt. hic ergo Plerique, ex abūdantia positū est: oēs uero, necessario additum est. Et alibi, Calesces plus satis. In ultio, sicut, Interea loci, interibi. Attendenda est sane locutio. Quod plærique oēs. Aut enim qđ in q̄ uertendum est, ut sit, Quæ plærique oēs: Aut qđ ad singula eoꝝ studioꝝ adiungēdum erit, Equos alere, canes ad uenandū. Aut certe erit figurata locutio, ut est illud, Si qsq̄ est q studeat placere bonis q̄plurimis & minime multos lędere: in his poeta hic nomen ꝓfitetur suū. Et alibi, Apetite aliqs actutū oſtiū. Plærique oēs faciūt. ἀρχαϊσμός est. Nā errant q plærique παρέλκον intelligunt: aut q subdistinguūt plærique, & sic inferunt oēs. hoc. n. ꝓ una parte orōnis dixere ueteres. eodē mō Græci πάμπολλοι, & Latini plussatis. Neuius in bello Punico, plęrique omnes subiungunt sub suum iudicium. Figurate Terētius * qđ plærique oēs faciunt, pro, q̄ faciunt plærique adolescentuli. Horū ille nihil egre.)Est ergo figuratiuū: qđ esset rectū, Quæ plærique oēs faciūt adolescētuli, horū ille nihil egregie præter cætera studebat. Adolescētuli.)bū diminutiue. ut ꝓ ætatē facile ignoscat. Adiungāt.) alligēt, aptēt, aut accōmodēt. Aut equos alere, aut canes ad uenādū.)Si & equos ad uenādū alunt, quō & canes? qđ multi docti iprobant: & dīt separata eē: & ad uenandū extra rōnem, pro ad uenatū, ut, Venatū Aeneas, unaque miserrima Dido. Ad Philosophos.)Eclypsis pulchra & familiaris Terentio. Nam possumus subaudire audiendos, siue sectādos. Ad philosophos. Vitiū est: qa dixit, ad aliqđ studiū. aut si ad philosophos, separāda locutio est, sic, ut aium adiungant ad philosophos. Egregie.)Egregiū dr̄ qđ ex grege eligit. sed hic egregie, ualde, nimis. nō est ergo ad laudem positū, Hæc, inquit, ut cætera silr̄ studebat. Præter cætera.)mediocriter ergo nō extenuauit rem, sed ad laudē retulit. Gaudebā.)non dixit laudabā, sed gaudebā. Laudat enim ēt alienus: Gaudet q pater est. Non iniuria.)Intēpestiue Sosia ridet: sed prudentia tantæ sententiæ, cōpēsauit importunitatē. Apprime.)adiectio est cōfirmationis. Vt.)admirabiliter dixit. Vt ne quid ni.)Snia non in cōgrua seruo, qa est peruulgata & nō refert ad psonā dñi dicētis, & de quo dr̄. an magis qa Sosię cōuenit eiusmodi character in uerbis? Ne qd nimis. deest agas: ut sit, ne qd nimis agas. Facile oēs perferre.)Latens argumētatio est, q̄ filiū ad meretricē cōmeasse errans pr̄, non ad corruptelam, sed ad obsequiū amicoꝝ crediderit. Perferre, ac pa.)Ferre est cū certo tpe: Perferre, sinē expectat effectus. Feruntur onera, & sustinentur supplicia. Perferre, mediocriter stultos, odiososque. Cū qbus erat cunque.)Figura τμῆσις. Dedere.)Plus est dedere, q̄ cōsentire: quēadmodū in hostiū potestatē hostes se dedunt. Dedere ergo, pertinacibus. Eoꝝ obseq studiis, cōmodioꝝ. s. Eorū obseq studiis. Talē esse Pāphilū adiuuat argumētū fabulæ, simul & Carinū. His sese dedere.)Dedere se & obsequi, superioribus: nō aduersari, paribus, non se præponere, inferioribus.

Plærique omnes

Egregie

Præter cætera

Fero
Perfero
Dedo

GVL.

CNAM antea. i. ante illud tempus: qui ꝓ quo modo posses scire: aut noscere ingenium. i. inclinationem naturalem: dum ætas tenera. s. metus uerberum: & magister. i. pędagogus: phibebant. i. impediebant: quo minus ingenium nosceret. Scimus quod certum est: noscimus q̄ adhuc incerta desideramus. So. ita est, ut dicis. s. & hoc interponitur, ne solus Simo loqueretur. Si. ille natus nihil horum. i. nihil ex iis: quæ sequunt studebat. i. studiose faciebat: egregie. i. ualde: uel nimis: præter cætera: idest ultra reliqua: q̄ agere solebat. & tū studebat inquam hæc oia in litera prius contenta: mediocriter: idest modeste, quod: scilicet egregie studere aliquid horum præter: plerique omnes: alterum: scilicet plerique abundat quo ad sensum: sed sonoram reddit orationem: alterū: scilicet omnes ponitur necessario: omnes adolescentuli faciunt uidelicet ut: idest ita q adiungant: idest applicent animum ad aliquod studium: idest ad aliquā uacationem: aut alere: idest ad alendos equos: aut canes ad uenandum: idest ad uenatum uel uenandi gratia: adiungant inquam animum ad philosophos aut sectandos subaudi: aut audiendos. Potest etiam subaudiri infinitiuus sic: aut adiungant animum adire philosophos: idest ad adeundos philosophos: aut audiendos: sed tunc in idem redit. gaudebam: lætabar quod tam mediocriter cuncta agebat. Sosia non iniuria: idest non immerito gaudebas. Nam arbitror id esse apprime: idest ualde uel mirum imodum utile in uita: ut: idest quod nequid: idest non aliquid agas supple nimis: idest negat aliquis ultra id, quod satis est. Si. uita eius erat sic: idest eiusmodi, siue talis: hoc est modus uiuēdi eius talis erat: uidelicet facile: idest benigne. perferre & pati oēs cum quibus erat: idest facile tolerare eorum mores cū quibus uiuebat: & dedere sese una cum his: idest se esse deditum aut paratum ad ea, quæ socii erant parati. aut dediti: & obsequi: idest morem gerere studiis: idest cupiditatibus & uoluptatibus eorum, cum quibus erat. Vbi est aduertendum dedere: significare ualde dare: quemadmodum hostes se dedunt in hostium potestatem. Simo. inquam eius uita erat nemini esse: supple aduersus. idest nulli aduersari: aut repugnare.

Ingeniū

Scire
Nosse

Facile
Perferre
& pati.
Dedere

SER.

CNAM Antea. Ideo dico non est cognoscibilis: nam antea non erat. Nam qui: idest &c. modo quid faciunt plerique omnes: idest plerique omnium: sic exponit se: quasi dicat fere omnes ad hoc studium alere equos: aut alere canes: aut ut adiungant animum ad philosophos: idest ad literas: horum supradictorum nihil studebat Pamphi. præter cætera: scilicet q unum prælegit plusquam cætera: sed omnia communiter: & quia posset omnia communiter: & tamen unum frequentaret super alia addit: nihil horum studebat. egregie: idest specialiter præter cætera: sed omnia æqualiter: & tamen quamuis omnia obtinebat: tamen omnia mediocriter: & per hæc æquatiter. Non iniuria faciebat: omnia mediocriter. nam id: idest facere omnia mediocriter &c. In uita: idest in hoc usu uitæ. Sic: idest sicut supra dixi & adhuc dicam: perferebat in laboribus: patiebatur in conuiuiis.

DONA. CITA.) deest faciens, uolens, agens. ¶ Vt facillime sine inuidia. Sallu. Et cū oēs gloria anteiret, oībus tñ charus esse. ¶ Inuenias.) Secunda persona ꝓ tertia, ut Migrātis cernas. ¶ Sapienter uitam instituit nam hoc tpe, Obsequium amicos, ueritas odium parit. Improbatur a sapiētibus hæc sententia. Nam obsequiū, assentator debet, ueritatē amicus: sed in theatro dr̃, nō ī schola.

Obsequiū

¶ Obsequium amicos.) Hic uersus puma propetium est, Veritas odiū parit. Falsum est aūt qđ Cicero dixit, obsequium primū dixisse Terentiū: cum & Plautus & Neuius ante dixerint. & est sententia παρέλογος, & magis theatro apta, quā officio, de q̃ Tullius multa dixit. ¶ Obsequiū amicos. sententia, magis probabilis, q̃ necessaria & honesta.

Nunquam præponens se illis: ita, ut facillime
Sine inuidia laudē īuenias, & amicos pares.
50. Sapienter uitā instituit. nanq; hoc tēpore,
OBSEQVIVM AMICOS ueritas odiū parit.
51. Interea mulier quædam ab hinc trienniū
Ex Andro commigrauit * huc uiciniæ,
Inopia, & cognatorum negligentia
Coacta, egregia fōrma atq; ætate integra.
50. Hei uereor, ne quid Andria apportet mali.
51. Primum hæc, pudice uitam, parce, ac duriter
Agebat, lana, ac tela uictum quæritans.

Eliditur u cōsonans, & nisi fit proceleumaticus i dia fit Synæresis

Alter hinc

Interea

¶ Interea.) Interea, est cum habet instantiam superiorum actorum. ¶ Mulier quædā.) Sic dixit quasi ignoraret nomen eius, paulopost Chrysidē noīaturus: sed iō ut gratā expectationē faciat, simulq; lectorem auidum nois reddat. Vt Virg. paulopost noīaturus, ait Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum. ¶ Interea mulier. Hic digressio est nam proposuit gnati uitam dicere. ¶ Ab hinc trienniū.) Artificiose dixit trienniū, cū posset plus minusue tpis ponere: ut sit uerisimile, unū annum fuisse pudicæ, parcæq; uitæ: sequentē, conditionis acceptæ: tertiū, mortis. Primo ergo anno ignorata est domus Chrysidis Pamphilo: secundo, Glycerio cognitus: tertio, nupsit Glyceriū Pamphilo, & pariter inuenit parentes. ¶ Huc uiciniæ.) Viciniæ παρέλκον. huc loci, uel huc locorum. legit & huic uiciniæ. ¶ Inopia, & cognatorum negligentia.) Laudatis Pamphili moribus, qui mox ducet uxorem: superest ut futuræ quoq; matronæ, idest Glycerio, probitatem debitam pro persona reddat quæ quia honesta nunquā esse poterit, si sic eam constet ante nuptias impudicā ductam esse: partim defendenda, partim laudanda est Chrysis, cum qua cōmorata est. quā qm necesse est meretricem fateri, in conditione turpissimi nominis multum sumitur excusatio uoluntatis. ¶ Et cognatorum.) Hic nos iam parat ad Critonis aduentū. ¶ Egregia.) idest eminenti, præstantiq;. ¶ Atq; ætate integra.) Integra est ætas quæ in flore cōsistit, cui neq; addendum iam sit, neq; quicqnam adhuc sit imminutum. ut Virgi. Integer æui Ascanius. Et contulit duo ad quæstū meretricium congrua. ¶ Hei uereor nequid Andria.) Andria, mire. audiuit enim excessisse ex ephœbis Pamphilū, illatāq; mentionē mulieris peregrinæ adolescētulæ pulchræ. ¶ Nequid Andria. eleganter, ex Andro. Andria, nomen ostendit & mulieris & fabulæ. Et bene, apportet: quia portare ignotis est. ¶ Primum hæc.) Defendit, ut diximus, uitā Chrysidis, ut potuerit apud eam recte morata esse Glycerium, q̃ ex argumēto matrona erit. ¶ Primū hæc pudice. Bene hæc quidē, idest illa, q̃ coacta est. ¶ Duriter.) Contra rōnem regulæ debuit enim dicere dure, ab eo qđ est durus. Et tñ est differentia est enim duriter, sine sensu laboris: dure aūt, crudeliter. illud ad laborem: hoc, ad sæuitiā relatū est sed dure in alterū: duriter in nos aliqd facimus ¶ Lana & tela.) Subdistingue tela. Finis enim est laboris Victum quæritans. ut Virgi. ¶ Cū fœmina primū, Cui tolerare colo uitā, tenuiq; minerua Impositum, cinerē & sopitos suscitat ignes. Deinde finē laboris intulit, nō cibū sed uictū. Cibus eni est, q̃ et delicatis pbet. Victus, in paruis aridisq; alimoniis est constitutus. uñ Virgi. Victū infelicē baccas, lapidosaq; corna Dāt rami. Et post tñ laborē, uictū, nō cibū dixit: ut Virg. At patiens operū, paruoq; assueta iuuentus. Et nō q̃rens, sed q̃ritans dixit. Quærit enim, q ad plenū & perpetuum reponit. Quæritat qui uix quotidie inquirendo uictum inuenit. ¶ Lana & tela uictum. Artificiose, ut uideatur pudice apud eam futura materfamilias educari posse, quam meretricem necessitas fecit.

Huc uiciniæ

Egregi⁹ Integra ætas

Duriter

Dure

Cibus

Victus

Quæro Quærito

GVI.

CNVnquā ꝓponēs. i. uita eius. Sic erat nunq̃ eē pferēs se aliis. Vel sic astrue lrām exponēdo illa īfinitiua p ꝓterita ī perfecta idicatiui sic: uita eius erat sic: ut seqt̃: facile pferre. i. pferebat ac pati. i. patiebat oēs cū qbus erat: & dedere. i. dedebat sese. i. accōmodabat se una cū iis: cū qbus uiuebat: obseq. i. morē gerebat: cōplacebat studiis eorū: nemini sup. erat aduersus: nunq̃ erat, sup. ꝓponens. i. pferēs se aliis: erat ita agens: sup. uel faciēs, uel uolēs ut īuenias. i. ut inueniret aliqs facillime iter eos laudē: sine iuidia. i. sine detractatiōe: & amicos pares. i. cōcordes. So. Pam. īstituit. i. suscepit siue icepit & formauit: sapiēter uitā. i. uiuēdi modū. Nāq; hoc tpe obsequiū: q̄si obedientia, siue (ut ita loq̃r) cōplacentia: parit. i. acqrit amicos. ueritas parit odiū. Si. icipit hic uitæ malæ narratio: & prius fit digressio ad Chrysidē. Interea. i. īteri, dū hæc agunt: q̄dā mulier. s. Chrysis egregia forma. i. eminēti & pstāti facie: atq; ętate itegra. i. florēte: cui nihil eēt addēdū: nihil quoq; foret diminutū: cōmigrauit ex Andro īsula. i. pṁā linquēs: accessit huic uiciniæ. i. ad hāc uiciniā coacta iopia. i. paupertie. & negligētia. i. icuria cognatoꝝ. i. ppinquoꝝ. triēniū ab hinc. i. ex tribus aū annis: qđ barbare dr̃ a nōnullis de post tres annos ꝓpositio itaq; aduerbio iūgi ꝑt. ut abhic: dehinc. A mane usq; ad uesperū illic pugnata ē: pugna dicit Pla. ī Amphytriōe. So. hei iteriectio dolētis: & idignātis: uereor neqd mali. i. ꝙ aliqđ malū Andria fœmina. s. Chrysis: q̄ ex Andro īsula maris Aegei. Athenas uenerat. apportet. i. afferat: & bñ apportet qa portare ignoti ē. Si. defendit uitā Chrysidis: ut potuerit apud eā recte morata eē Glyceriū. Primū. i. ī pricipio hęc Chrysis agebat uitā. i. uiuebat: pudice. i. caste: parce. i. tenuiter: ac duriter. i. laboriose. Nā dure aduerbiū significat crudeliter: q̄ritans uictū. i. uix quotidie q̄rēdo uictū iueniēs. Nā q̄rit q ad plenū & ppetuū reponit. q̄ritat: q uix quotidie q̄rēdo uictū iuenit. Bñ ēt dicit uictū: q ī puis, aridisq; alimoniis ē cōstitutus. Cibus ēt delicatis pbet. q̄ritās ergo uictū lana. i. ope lanificio: & tela, q̄ est finis laboris. Tela aūt ē pānus gēsq; tā laneus, q̄ lineus pānus. n. ꝓprie dūtaxat pānū significat: q uilis ē: & crasso uillo cōtextus: solos pauperes decēs: uñ pānosus homo: q pauper est, ꝙ ueste uili induatur.

Institue re

Obsequiū

Plautus

Portare

Quæritare & q̄rere

Vict⁹ & cibus.

SER.

CVT inuenias eum habuisse laudē sine inuidia: & facillimum qđ solet esse difficillimū in aliis. Interea. iā incipit ostēdere qūo potuit deteriorari uita filii sui: bonā prius, & postea corruptā. Si enim semp malus extitisset: nō hēret locū correctio: sed desperaret pr̃ de salute filii. si uero semper bonus: uñ correctio? fuit ergo utrūq; necessariū: ut correctio locum hēret. nota hic quē locū hēat: ꝙ Chrysis, quę adducit Gly. fuit And. nisi eni Chrysis And. & nō ciuis Athe. describeret, Gly. ciuis credetet. Si āt ciuis eēt: pr̃ corrigere filiū nō elaboraret. necessario. n. eā Pā. lege attica duceret. ꝓ falso credebat soror Chry. Gl. opportunitatē ultimi actus hēt, qa potuit ciuis eē: cū ipsa soror erat. Cū dicit: iopia &c. ōscribit mulierē idoneā meretricio offō. Et uereor. hic fm Pris. q̄si Pā. dictū ē. Alii faciūt iteriectionē: & qa pudice pce, qa parū lucrabat: duriter q̄tū ad laborē quē exequit.

CSed

Sed postquam amans accessit pretium pollicens,
Vnus, & item alter: ita ut ingenium est omnium
Hominum, a labore procliue ad libidinem
Accepit conditionem, dein quæstum occipit.
Qui tum illam amabant, forte, ita ut fit, filium
Perduxere illuc secum, ut una esset, meum.
Egomet continuo mecum, Certe captus est,
Habet. obseruabam mane illorum seruulos
Venienteis, aut abeunteis, rogitabam, Heus puer
Dic sodes: quis heri Chrysidem habuit? nam Andriæ
Illi id erat nomen. SO. Teneo. SI. Phædrū, aut Cliniā,
Dicebant, aut Nicetatum, nam hi tres tum simul
Amabant. Eho quid Pamphilus? quid? symbolum
Dedit, cœnauit. gaudebam. Item alio die
Quærebam: comperiebam nihil ad Pamphilum

DONA. Amator Amans Alter ¶SED postquam amans.) Amator fingere pōt: Amans uere amat. ¶ Vnus & item alter.) Post unū duo, ex qbus alter, ut sint tres: inqt enim post, Nā hi tres tum simul amabant. ut, Alter ab undecimo. Ergo alter, nō est scd's, sed tertius. ¶ Procliue.) Procliue est porrū inclinatū, uel pronum inclinatūq;. ¶ Accepit condi.) Cum uno, q̄stus nō est: cū altero, nō est cū multis sic.

Procliue ¶ Vt ingeniū est oīum hominū. Alia defensio Chrysidis: ut q̄ añ fecerat, ipsius sint: q̄ postea peccauerit, naturæ hominū adscribant. ¶ Cōditionē.)

Cōditio Conditio est pactio certā legē in se cōtinēs. ¶ Postq̄ accessit unus & itē alter, id est plures: q̄stus iam meretricius factus est.

Perducere ¶ Perduxere.) Inuitū ise Pamphilū his uerbis significat. Perducītur enī necessitate coacti. Hoc ēt uerbū iudices p nunciare solent. Et hoc ē qd' supra ait: His sese dedere, eoꝝ obseq studiis. ¶ Vt una eēt, meū. Et pducte legif eēt, ut Cibū capiat. & correpte, ut alibi. ¶ Vna.) simul, idest una cibū caperet. ¶ Perduxerunt illū secum. secū duxere, ut secum esset. ¶ Egomet cōtinuo mecū.) Bene mecū: ut appareat nihil temere cōstitutū, uel prolatum foras hoc ipsum satis q̄situm esse, qd' statuit de falsis nuptiis, & infensus esset filio. ¶ Egomet cōtinuo mecū. deest uoluebā, cogitabā uersabam.

Captᵘ ē Habet ¶ Captus est.) tenet & irretitur ex translatione ferarū, atq; uenatus. ¶ Habet.) id est uulneratus est. Habet enim, qui percussus est: & proprie de gladiatoribus dr: quia prius alii uident, quā ipsi sentiant se pcussos. ¶ Captus est. Sallu. Sin captus prauis cupidinibus. ¶ Certe, sine dubio, pro certo captus est. ¶ Habet. sic dr de eo q lætaliter uulneratus est. Virg. Hoc habet, hæc melior magnis data uictima diuis. Ergo quid sequit captū, nisi occidi? ¶ Obseruabā mane. mane aduerbialiter. ¶ Obseruabā.) deest tū. hoc est, q̄uis captus erat, & hæc tū obseruabam.

Mane Rogitaf ¶ Rogitabam.) Non rogabā, sed rogitabā: qa sedulo faciebat. ¶ Dic sodes.) Dic, imperatiuū est: ideo temperauit iniuriā blandimento, sodes. est añt, si audes, & si scias: nam delitat qui

Sodes * interpretatur sodes. ¶ Dic sodes. Exhortantis est uox, ut Amabo, Rogo. ¶ Quis heri Chrysidem habuit? Opportune nomen intulit Chrysidis. Et bñ illi quasi dicat, quā tu Andriā noiasti. ¶ Quis heri habuit Chrysidē? Nam Andriæ illi id erat nomē, Attico more, peregrinæ mulieri, a p̄ria nomen īposuit Et simul celebrat nomē comœdiæ: dicendo, Ex Andro cōmigrauit: Et nunc, Nam Andriæ illi id erat nomē. ¶ Quid? Symbolum dedit.) Sed subdistingue quid? ut sit uox q̄rentis quid dicat de Pāphilo. ¶ Eho, quid Pamphilus?) Primo sic egit, ut de Pamphilo q̄rere uidere. ad ultimū adiecit nomē, ne qd reliqui faceret ¶ Cœnauit.) cætera in gestu sunt q̄rentis quid dicat de Pamphilo, nec īueniētis. ¶ Symbolū dedit.) Mire, nulla p Pāphilo negatio facti ē posita: sed p puerilē simplicitatem oia gesta narrata sunt & qdē tacitū est, nō cælatū: sed ut nō factū eē ita uideaf.

Item ¶ Itē alio die.) Itē, sīr, & uide, diligētiæ tps adiectū, quasi nō sufficeret unus dies. ¶ Comperiebā.) Vide si nō uerba p̄ris sunt, & de rebus uenereis circa filii mentionē agētis. ¶ Nihil ad Pamphilū qcquā.) παρέλκον. nā abūdat quicq̄: nam nemo quisquā, non dicitur.

GVL. Amans ¶SED postq̄ amans. i. qui uere amat: amator enim fingi pōt. accessit: aduenit. pollicēs. i. ultro pmittēs pretiū: unus primo. & item. i. similiter: uel post alter dun: ita ut. i. eo mō quo ingeniū. i. natura oium hoium est pcliue. i. pronum inclinatū ab labore ab libidinem. i. uoluptatē: ipsa Chrysis accepit conditionē. i. pactioni, promissioniq; assensit. Interdum enim cōditio pro pactione capitur. Inde ferre cōditionem quasi certa lege, siue certo pacto aliquid promittere.

& amator Cōditio

Dehinc. i. deinde: occipit. i. cœpit uel incipit q̄stum facere uel exercere. i. lucrū facere. nā q̄stus significat lucrū. sed proprie nummariū: illi qui tum. i. tunc amabant illam. forte. i. casu quodam. ita ut fit i. fieri solet: perduxere secū illuc. s. ad Chrysidem filiū meū: ut eēt una cū eis. i. ut comitaretur, seu sociaret eos: uel si pducte legaf eēt ab edo es: sensus ēst: ut comederet una cū eis, & cōuiueret: & quidē bñ perduxerunt quasi inuitū. nā perducunt necessitate coacti. egomet. i. ego ipse: continuo. i. illico: mecum subaudi uolutabam, uel cogitabam. Certe captus est: idest irretitus, siue illaqueatus est amoris praua cupidine: tractū a feris laqueo īplicatis: hēt. i. uulneratus est: q enim percussus est habet: tractumq; est a gladitoribus: q dicunt alterutrū eoꝝ hēre, qui percussus est. obseruabā. i. aiaduertebam mane seruulos illoꝝ iuuenū uenientes: aut abeūtes. rogitabam: frequētet rogabā. heus: aduerbiū uocantis: o puer. i. serue: dic sodes. i. si audes. qd' nocabulū Prisci. uult esse defectiuū uerbū. Seruius uult eē aduerbiū, & pcationē significare. Dona. dicit eē uocē exhortantis: ut amabo rogo. Festus & Nonius uolunt esse copulata uerba: ut sodes ex si & audes cōponatur: ut capsis cape si uis: sis pro si uis. exponit ēt Do. sodes pro si scias: dic ergo sodes si audes: uel si scias: quis habuit heri Chrysidē. i. quis est ea potitus. Nam id nomen. s. Chrysis erat illi Andriæ. i. illi mulieri de Andria. So. teneo. i. intelligo. Si. dicebāt seruuli Phædriā: aut Cliniam: aut Nicetatū iuuenes habuisse Chrysidē. nam hi tres tum. i. tūc. simul amabāt. i. amore capti erāt. Eho: interiectio est nōnunq̄ admirantis interdū, deposcit intentionem nutus, & aiaduersionem: qd Pamphilus fecit? dicebāt inq̄ quid? modus interrogandi & facta distinctione, subnectenda est rīsio. dedit symbolū. i. ut sentit Torre. portionē suam, uel signū dedit ut annulū: uel aliqd tale quousq; pecuniam conferret. Symbolū enim, teste Iulio Pollu. de uocabulis rerum, paruum erat numisma: unde & signū a nōnullis tradit: q & eusymbolum bonū nmē interpretaf. Cū añt συμβάλλειν quod est cōfero deducaf: quidā collationē interpretari uoluerūt ita: ut cœna illa dicaf collatio: in quā cōparandā plures aliquid cōtulerūt. Symbola enim huius symbolæ est collatio. Cœnauit cū sociis. s. ego p̄r gaudebā. Itē similiter alio die q̄rebā: cōperiebā. i. inquirēdo reperiebā: siue cognoscebā nihil quicq̄ abundat quicq̄ & cape nihil p non: ut sæpe fit. attinere. i. spectare ad Pamphi.

Quæstᵘ Rogitare Eho Symbolum Tortellius Eusymbolum Symbola symbolæ

SER. ¶PROcliue. i. accliue & pronum. sine actu tñ habile. Cōditionem. i. conuentionem: Quæstus proprie est meretricū a quæro forte fuit non ex deliberatione. una esset. i. pariter comederet. habet mulierē: idest utiat. sed non decuit senis personam sic turpiter dicere. obseruabam. nota magnam curiositatem patris quā circa filium habuerit illo modo. Symbolum uel symbolam: idest collationem suam dedit: scilicet nullum malum cum Chryside egit.

Quidquam attinere. enimuero spectatum satis
Putabam, & magnum exemplum continentiæ.
Nam qui cū ingeniis conflictatur eiusmodi. *Eiusmodi tri*
Neque commouetur animus in ea re tamen. *syllabum est*
Scias posse habere iam ipsum suæ uitæ modum.
Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
Quid uerbis opus est? hac fama impulsus Chremes,
Vltro ad me uenit, unicam gnatam suam
Cum dote summa filio uxorem ut daret.
Placuit, despondi. hic nuptiis dictus est dies.
SO. Quid obstat, cur nō uere fiant? SI. audies. *al. Quid igitur*
Fere in diebus paucis, qbus hæc acta sunt, *obstat, sed tū ue*
Crysis uicina hæc morit. SO. o factū bene, *re expungendū*
Beasti. metui a Chryside. SI. Ibi tum filius
Cum illis qui amabant Chrysidem, una aderat frequens,

DONA. ¶SPECTAtum.) Ad Pamphilum, non ad exemplum, referēd: & spectatum, probatū. ¶ Et magnum exemplū continentiæ.) ὑπερβολὴ laudis, Pamphilus exemplum continentiæ. ¶ Nam q cū.) Qui, aius. s. aut certe hō subaudiēdū. ¶ Animus.) deest eius. ¶ Cū ingeniis.) Ingenia pro hoībus posuit. ¶ Conflictaī.) idest atterit. Cōflictatio est tactus corporum inuicē, & collisio. ¶ Neque cōmouet.) utrū aius, an hō, ut sub audiamus eius? ¶ Neque aius cōmouet. utrū deest eius? an ordo est, qui aius cū ingeniis cōflictatur eiusmodi, neque commouetur in ea re tamē. κοινὰ λαμβάνεται q uō pmisso Licet, uel Quāq: subiecit tū. Sallust. Atque edita undique, tribus tū cum muris & magnis turribus. ¶ Suæ uitæ Modum, moderationē, regimē. ¶ Cū id mihi.) Cū. i. pter q̄ qd. ¶ Tum uno ore oēs.) Omnes: ne patet amore falli uideret. & iō mox ait, Bene dissimulatum amorem, & celatū indicat.

Spectatus

Ingenia

Conflictatio

Modus

Cum

¶ Laudare fortunas meas. ἐυτυχέστερον fortunas: q̄ fortunam & de more, ut, Qui te tanti talem genuere parentes. Et, Vade ait, o felix nati pietate. Et Plautus, Fortunatus qui illum eduxit sibi. ¶ Hæc fama.) An uere laudatus sit, singula hæc pro argumentis sunt: & excusatio est, non esse stultitia falsum, sed impulsum. ¶ Impulsus.) Bene impulsus, ultro enim uenire impulsus est, qui daret, contra officium soceri. ¶ Vnicam gnatam suam.) Abundat quidē suam, sed tū asseuerantius est ¶ Vnicam gnatam. Quid si tædio multorum filio cum? at unicā ¶ Cum dote summa.) Quid si pauper est? at cum dote summa. ¶ Placuit.) Cum pronuntiatione, placuit. ¶ Hic dictus est dies. Vtrum constitutus? an dicatus? ut, Iunoni infernæ dictus sacer. ¶ Despondi.) Ex ueteri more, quo spondebat ēt petitoris pater: unde sponsus & sponsa dicitur. ¶ Placuit.) συντομία. adeo bona conditio fuit, ut quamuis ultro obiiceretur, tū statim placeret. ¶ Despondi. Proprie nam de sponso dicitur, quia spondet puellæ patri despondet, adolescentis. ¶ Chrysis uicina.) Commemorat nunc q̄ esset Chrysis. ¶ Vicina hęc.) Supra enim ait. Ex andro cōmigrauit huc uiciniæ. ¶ Vicina hæc. ἀνάμνησις. ¶ O factum bene.) Animaduerte, ubique a poeta sic induci comicas mortes: ut cū ad necessitatē argumenti referanī, non sint tū tragicæ. Nam aut meretrix sumitur, aut senex, aut de duabus simul uxoribus una uxor. Itaque hmōi obitus, aut mediocri tristitia excipiī, aut ēt gaudio. ¶ O factum bene. quasi q dixerit, Vereor ne quid Andria apportet mali. ¶ Beasti me.) Artificiose qdē gaudiū subiecit, ne mors in comœdia, luctus in tragœdia psonaret. ¶ Metui a Chryside.) Metuo illū dico, q mihi ipsi aliqd facturus est. Timeo ab illo, cuius cā possum aliqd mali pati, etiam si ipse nihil in me mali cōsulat. ¶ Metui a Chryside. ἀρχαϊσμός. Vna aderat frequēs.) Vt supra, Cū qbus erat cū q una, his sese dedere. ¶ Aderat freqns.) Possumus. n. adesse & frequētes nō eē: si pśentes nō adhæremus his qbus adsumus. & frequēs, ut miles apud signa. ¶ Curabat una fun.) Funus, est pōpa exequiarū: dictū a funalibus: etenim noctu efferebanī ppter sacrorū celebrationē diurnam.

Dictus

Despondere

Spōderē

Metuo

Timeo

Frequēs

GVI. ¶ENIM uero. i. certe: putabā satis spectatū. i. satis pbatū: & putabā ipsum esse magnū exemplū. i. magnā imitationē

Enim

continentiæ cautionis: cōseruatiōis a libidine: Hyperbole uero laudis est fidē excedēs. Nā hō, q conflictaī. i. atterit, siue agitaī: frequētatiuū eni est cōflicto a configo gis: qd significat cōcertare & manus cōserere. Inde cōflictus pliū. Cōflictatio aūt est tactus corporū inuicē & collisio: cōflictaī ergo. i. collidit: atterit: colluctaī cū eiusmodi. i. talibus ingeniis: hoc est cū hoībus talis naturæ: puta lasciuis. neque tū aius eius cōmouet. i. a suo ductu: & tenore nō deflectit: ubi aduerte tū poni ubi non pcessit q̄q: qd Laur. Valla uult eē subaudiēdū. scias ipsum. i. talē iuuenem posse hre modū. i. regimē & moderationem suæ uitæ. tū. i. uel partim: id. s. qd non cōmouetur aius eius, mihi placebat. tū. i. & uel insuper: uel pterea: oēs uno ore. i. uno consensu: una uoce: dicere. i. dicebant oia bona: & laudare. i. laudabant: fortunas meas. i. me fortunatum & felicem: qui refertur ad meas: quo ad personam possessoris: qui uidelicet ego haberem gnatū. i. filium pditum tali ingenio. i. tali natura & talibus moribus moratum, siue institutum. quid opus est uerbis. i. cur pluribus uerbis laudes eius inculcatem. Chremes. ciuis atticus impulsus: idest inductus motus hac fama. i. bono rumore de filio uenit ad me ultro. i. non rogatus: ut daret unicam gnatam suam uxorem. i. quæ foret uxor filio meo Pamphilo: cū summa dote. i. cū optima dotis conditione. Placuit. i. fui contentus: uolui. despondi. i. pmisi me etiam daturum filium uirum suæ gnatæ: & bene despondi. nam spondet pr̄ puellæ: despondet uero pr̄ adolescentis: hic dies. i. pñs dies dictus est. i. constitutus & assignatus nuptiis. i. ad nuptias celebrandas. So. quid igitur obstat: idest impedit: cur ppter quod: non fiant uere & non ficte. Si. audies. i. cognosces: fere. i. propemodum in his paucis diebus. i. in hoc breui tēpore: quibus. s. diebus. hæc pdicta sunt acta. i. facta. hæc Chrysis uicina. i. quæ cōmigrauerat huic uiciniæ, morieī. So. O factum bene. i. o bonus euentus: uel o bene collocatum est: q ipsa obierit: ex q̄ mali quicq̄ filio poterat oriri. beasti me: idest beatū me reddidisti. Hem interiectio dolentis: metui a Chryside: idest timui ne quid mali Pamphilo cōtingeret ex Chrysidis causa. Nam metuo illum dico: qui nihil aliquid facturus est: metuo ab illo: cuius cā possum mali pati quicq̄ etiam si ipse nihil in me mali consulat. Si. ibi. i. apud Chrysidem. tum. i. tunc filius meus aderat. i. præsens erat frequēs. i. adhærens (nam præsentes esse possumus: neque tamen adhæremus iis quibus adsumus) una cum illis iuuenibus: qui amabant Chrysidem.

Expectatus

Tum

Spondere & despōdere

Pñs & frequēs

¶ENIM uero. i. certe. q. d. quia inter tales cohabitabat sine macula aō enimuero. i. certe putabam eum esse satis spectatum. i. probatum: & esse oībus exemplum continentiæ. i. castitatis. uere poterat esse exemplum. nam illum, qui conflictatur. idest pugnat cum ingeniis huiusmodi: idest luxuriosis. magna enim conflictatio est inter lasciuos habitare, & non comburi. scias illum, quem dixi, iam habere. i. confirmasse. modum uitæ suæ ipsum. i. rectiorē & constantiorē. s. cum hic non deficiat: scias nullo modo posse dirui. placuit despondi. nota hic cōuenientem breuitatem humani: quia humanum est dolere de morte alterius.

SER.

¶ Curabat

DONA. ¶ CVR Abat una funus. Vt nõ potuerit in exequiis uidere patrem. ¶ Interim.) Descriptio est huius rei, quæ ad narrationẽ ptinent superiorẽ. ¶ Nõnunq̃ cõlachru.) Illis enim magis cã flendi fuerat, q̃, quã amabãt, amiserãt. hic, amore, pp suã Glyceriũ cõlachrymabat, q̃ alienis lachrymis suas cõmodabat. ¶ Sic cogi.) Ac si diceret, hoc cogitabam, sensum tñ cogitatiõis dicere debuit: sed q̃a sic cogitabã dixit: ipm gestũ cogitantis exponit, & dr̃ μίμησις. ¶ Hic paruę cõsue.) hoc est, conuitu tñ: & quia dixerat puer hoc solũ egisse Pamphilum, nihil aliud, Symbolũ dedit, coenauit. ¶ Tã fert fami.) idest, grauiter nã q̃ nobis sunt familiaria, grauia sũt aĩo nr̃o. Familiariter, q̃si familiaris: an potius familiarit? ¶ Quid hic mihi f. pr̃.) Mihi, circa me. Et postq̃ mihi dixit: pondus intulit nõis, dicendo pr̃i. ¶ Quid hic mihi. Vide q̃ uenuste repetierit hic. ¶ Hęc ego putabã.) Putare est eius, q̃ simplicitate pectoris aberrauit Cicero, Non putaui t, lapsus est. ¶ Hęc ego putabam. Cũ adhuc nihil peccationis oñderit, tñ dolor in futura prĩpit: Et gener auxiliũ Prião, Phrygibusq; ferebat. ¶ Humani ingenii, circa Chrysidẽ. Mãsueti, circa amicos. ¶ Egomet quoq;.) Vt & ipse Pãphilus. aut ẽt ego, quẽ minus crederes. ¶ Eius cã.) Eiusdẽ mansuetudinis & humanitatis, & eius Pãphili. ¶ In funus pdeo.) In funus, in ipsum officium, aut in pompã exeq̃arũ: qđ a funalibus dictũ ẽ, & uncis uel cuneis candelabrorũ: q̃bus delibuti funes, & cerei fomites infiguntur ¶ Nihil susp. ẽt mali.) Bene suspendit auditorẽ. ¶ Etiã. Alia est suspẽsio audiẽtis, & excusatio alia. ¶ Etiam adhuc. ¶ Efferũ.) ἐκφέρεται, Græcũ est. qđ uitans Virg. ne diceret efferũ, inquit, Tum corpora luce carentũ Exportãt tectis, & tristia funera ducunt. Efferri pprie dr̃ cadauera mortuo2: & Ire pprie ad exeq̃as. Vir. Ite, ait, egregias aĩas, q̃ sanguine nobis hãc patriã peperere. ¶ Vnã aspi.) Ex consuetudine dicit unã, ut dicimus, unus ẽ adolescẽs. tolle unã, & ita fiet ut sensui nihil desit: sed cõsuetudo mirãtis nõ erit expssa. Vnã ergo τὰ ἐλλειπτικὰ dixit. uel unam p quandã. ¶ Adolescẽtulã forma & uultu.) Et hic duo sunt, & ętas & forma. q̃bus addit pudor: q̃a meretrix non est. ¶ Forma & uultu.) Forma, imobilis est & naturalis: uultus mouet, & fingitur. ¶ Et uultu Sofia adeo modesto. Quia formæ laudatio cũ meretrice cõis est, pgredit artifex poeta ad laudanda ea, q̃ honestiora sunt, q̃ forma. ¶ Et uultu Sofia. Quid hic deest, ut eã nurũ digneẽ Simo, nisi sola cognitio? & formã pbat in puella Pãphili pr̃, & matronalẽ modestiã miraẽ in uultu, & uenustatẽ stupet. Nõne ergo iam cernimus hoc pstruxisse Terẽtiũ, ut cũ Chremetis filiã esse cognouerit Simo, hanc potius eligat q̃ Philumenã, nurũ: quãq̃ ex sororia pulchritudine, & amore Carini, & Daui laudatiõe idipm quoq; pbe mõstrauerit nobis. ¶ Vultu.) Hęc laus adiuuat post cognitionẽ futuram nurũ. ¶ Adeo modesto, adeo uenusto.) Modestus ad probitatẽ uultus, & morum pertinet. Venustus, ad naturã corporis, atq; adeo sibi uultũ fingere multi pñt: formã nemo. ¶ Vt nihil supra.) ἔλλειψις Terentiana. nam non necesse est subiungere duos uersus. ¶ Quia tum mihi.) Ex usatio necessaria. ¶ Præter cæt.) idest, plusq̃ cæteræ. ¶ Honesta ac liberali.) Honesta ad formam: Liberali, ad uultum retulit.

Conlachrymare. Familiariter. Putare. Funus. Etiam. Efferri. Vnus. Forma. Vultus. Modest⁹. Venust⁹. Honestus.

> Curabat una funus, tristis interim.
> Nonnunquam conlachrumabat. placuit tum id mihi.
> Sic cogitabam, Hic paruæ consuetudinis
> Causa, mortem huius tam fert familiariter:
> Quid si ipse amasset? quid mihi hic faciet patri?
> Hæc ego putabam esse omnia humani ingeni.
> Mansuetiq; animi officia. quid multis moror?
> Egomet quoq; eius causa in funus prodeo,
> Nihil suspicans etiam mali. SO. hem, quid est? SI. scies.
> Effertur, imus. Interea inter mulieres
> Quæ ibi aderant, forte unam aspicio, adolescentulam,
> Forma. SO. bona fortasse. SI. & uultu Sofia
> Adeo modesto, adeo uenusto, ut nihil supra.
> Quæ tum mihi lamentari præter cæteras
> Visa est, & quia erat forma præter cæteras
> Honesta, & liberali, adcedo ad pedisequas.
> Quæ sit, rogo. sororem esse aiunt Chrysidis.

¶ CVR Abat: diligenter disponebat: funus. i. pompã, siue spectaculum exequiarum. Dicit enim funus a funalibus. i. a funibus: qui intra ceram latent. Virg. Et noctem flãmis funalia uincunt. Etenim noctu efferebantur mortui pp sacro2 celebrationẽ diurnã ppea opus erat funalibus. i. facibus, seu cereis. iterim: iterea, dum curaret funus: ipse tristis collachrymabat. i. simul cum aliis lachrymas emittebat. id. s. q̃ lachrymabat placuit tum. idest tunc mihi. sic. i. hoc pacto cogitabã: hic filius meus fert tam familiariter. i. tã grauiter: quasi familiaris mortem huius mulieris cã paruę cõsuetudinis. i. paruæ cõuersationis: qđ fecisset supple si amasset eam. i. eius fuisset amore captus quid hic filius faciet mihi pr̃i. i. mihi, q̃ sum pr̃: ego putabã: uoluebam mẽte tanq̃ pectoris simplicitate oberrans: hæc oĩa. s. q̃ faciebat filius esse officia. i. esse debita igenii humani. i. naturæ benignæ circa Chrysidẽ: & eẽ officia mãsueti aĩ. i. bonæ mẽtis in amicos: qđ i. cur: moror te multis uerbis. s. i. cur lõgo sermone te detineo: põt ẽt dici qđ moror. i. immoror: cõsisto multis. i. in longo sermone. & hoc dicẽdi genus cũ similibus solet adhiberi ubi aliqđ pcipuum, aut creditu difficile addendũ est: quoq;. i. ẽt: egomet. i. ego ipse pr̃ cã eius. s. filii: pdeo. i. exeo: in funus. i. officiũ ipsum: seu pompã exequia2 nihil mali suspicans. i. cogitans Etiam. i. adhuc: ut fiat suspẽsio auditoris. So. hem. interiectio indignantis. qđ est. i. qđ sibi uult qđ dicis ẽt. Simo. scies efferẽ. i. exportaẽ ad rogũ. s. cadauer mortuæ. nã efferri pprie dicunẽ cadauera mortuorũ. imus: ire pprie ad exeq̃as spectat. interea: iter mulieres, q̃ aderãt ibi. i. ĩ eo loco: forte. i. casu quodã: aspicio unã adolescentulã. i. iuuenculã: forma. i. habentẽ formã. & ibi subdistinguẽdũ est uocẽ subleuãdo. So. fortasse bona forma aspexisti iuuenculam. i. uidisti eam habentem bonã formã. Si. O Sofia: ad attentionẽ excitandã proprium nomen exprimit: & aspicio inquam illã uultu: idest fronte, uel inditio uoluntatis. adeo. i. ita: modesto. i. moderato, & pbo. & adeo. i. ita uenusto, formoso, & eleganti: ut nihil supra excogitari possit: uel nihil sit præterea requirẽdum. est enim eclipsis, q̃. s. adolescentula: tum. i. tunc uisa est mihi lamentari. i. plangere, flere: præter cæteras. i. plus q̃ cæteræ: & q̃a erat forma. i. specie, seu factura hõesta: idest pulchra, ac liberali: idest prę se ferenti liberalitatem quantum ad uultum. s. forma enim imobilis est, & naturalis: uultus mouetur fingitur: accedo ad pedisequas. i. ad ancillas, & comites Glycerii, & rogo: idest interrogo percũctor, quæ sit illa adolescentula. aiũt. i. pedisequæ: eã esse sororem Chrysidis. illico: idest continuo suspicio, uel responsum eatum.

¶ MANsueti: scilicet q̃ ex naturali misericordia, & simplicitate fleret. hem quia dixerat suspicãs forma: dũ ex nimia admiratiõe, deficit in narratione subiecit Sofia dicẽs: fortasse uis dicere: bona. forma est naturalis potentia oris: uultus uero accidentalis habitus per industriam: uel animi passionem euenies modeste se habebat uenusto: quia claro, liberali: ad modũ alicuius liberæ percussit illa.

Liberalis. GVL. Funus. Virg. Putare. Prodire. Efferri. Ire. Eclipsis. Forma & uult⁹. SER.

DON. ¶PERCVlsit.)hoc est suspicio, uel aliqd tale. ¶ At at.)Interiectio admirātis. ¶ Hoc il.)δεικτικῶς eius rei est quā in aīo cōceperamus. Virg. Hoc illud germana fuit. ¶ Hinc illę lachry.)Hinc, ex hac cā. ¶ Quāti.)Nō ut adhuc Sosiæ plenū amoris atq̃ īra adeo pēdet ad ea, q̃ dictur⁹ ē Simo. ¶ Euadas.)id est exeas, uel puenias. ¶ Funus pce.)Funus a funalibus dictū est, ut supra notauimus, & ē ... funus, pōpa exequiarū. Et bn̄, funus pcedit, nos sequimur, dixit: quasi post ipsam mortuum. un̄ exequiæ dn̄r. ¶ Funus iterim pcedit. ἀσύνδετον. ¶ Ad sepul.)Sepulchrū κατ' ἀντίφρασιν ut diximus, q̄ sine re pulchra sit. an q̄ ibi sine pulsu sint id est mortui? an q̄ illic aīæ a uiuis sepe liant, id est separent? Et sepulchrum dixit futurū, nō qd̄ iā eēt. Sepulchrū.n. a sepeliēdo dictū. Virg. ppric. At pius Aeneas ingenti mole sepulchrū Imposuit ¶ In ignē po.ē.)ἔκλειψις. nō eni ē Quę. Et mire, cū funus supra dixerit. ¶ Flet.)Hic bn̄ ipersonaliter, flet ab oib⁹ extrema.n.q̃q̃ mortuorū oēs cōmouēt ad lachrymas. ¶ Hæc soror.)id est quā dixi eē sororē Chrysidis. ¶ Ad flāmā.)Innuit affectū sororis, un̄ oēs uinceret cæteri.n.flent: hæc flāmæ se igerit. Virg. Extinctū nymphæ crudeli funere Daphnim, Atq̃ deos, atq̃ astra uocat crudelia mr̄. ¶ Ibi tū exaīatus.)A uolūtate, a facultate, a summo ad imū, ubi sunt dicta & facta, ibi est πάθος. & mire ibi. ¶ Bene dissi.)Bn̄, multū. an q̃si dolēs, q̄ ēt negatur⁹ sit Chremeti, dixit Bene? ¶ Indicat.)Oia significāter. non oñdit ingt, sed indicat: nō accedit, sed accurrit: nō uestē, aut manus, sed mediā mulierē: nō tenet, sed cōplectit̄. & q̄a his tribus rebus īducit̄ in alicuius rei gestionē psona: affectu, facto, dicto: Affectus est qd̄ ait. Ibi tū exaīatus Pāphilus. Factū qd̄ ait, Accurrit, mediā mulierē cōplectit̄. Dictū qd̄ ait, Mea Glycerīū ingt, qd agis? cur te is perditū? ¶ Indicat.)Indiciū pprie est oris, & linguæ. factis ergo indicat. non.n. dixit, amo. ¶ Accurrit.)Virg. Interiora domus irrūpit limina & altos Cōscēdit furibūda rogos. ¶ Mea Glyce.)Mea, q̃si amator. Glycerīū, q̃si familiaris dixit. ¶ Quid agis?)Quasi pturbatus. ¶ Cur te is pditū?)Quasi cōsolaturus ¶ Vt cōsuetū facile amorē cer.)Mire, nō suspicateris, dixit: sed cernetes. & est ordo, ut facile cerneres. sed cerneres, sicut supra, Laudem inuenias & amicos pares. ¶ Reiecit se in eū.)Obiicit̄ ei qd̄ a Glycerio factū est, ut, Quis unq̃ tā palā de honore suo, tā uehemēter de salute sua cōtēdit, q̃ ille, ne mihi hæc delatio det. ¶ Quid ais? Nō iterrogātis, sed mirātis est. ¶ Iratus atq̃ ægre ferēs.)Iratus, culpa. ægre ferens: q̄a pter spem. ¶ Nec satis.)Mire expssit indulgētiā pr̄is erga filium, erat, ingt, cā: sed p amaritudine obiurgatiōis nō erat satis, hoc est nō idonea uidebat̄. ¶ Nec satis ad obiurgādū. deest Habui, uel erat. Virg. Nec satrationis in armis. & hic, Erat uel Habui deest ad sententiā. ¶ Diceret.)deest Enim. ¶ Quid feci.)Mire fiduciā ptulit argumēto, qd̄ est in sequēti uersu. ¶ Quid feci, quid cōmerui aut peccaui? αὔξησις, a maioribus ad minora. Et feci, q̃si facinus dixit. Facere enim gs & homicidiū dr̄. Cōmerui, minoris culpæ est. Peccaui multo minoris, uel leuioris. ¶ Quæ sese.)Illic, mea Glycerīū: hic pnomē dixit⁹ mira dissimulatio. tanq̃ illā pter periculum nesciat. ¶ Nam si illū.)Argumentū p rōnē a cōtrario⁹ ut si dicas, Viro forti p̄miū debet̄, si desertori pœna cōstituta ē. ¶ Tulit.)pro attulit. sed multa significat: & alias ptulit. Virg. Nō tulit hāc spēm furiata mēte Corœbus. Alias sustulit, ut idem, Oia fert ætas, aīum quoq̃ p aufert. ¶ Illi.)p illo. ¶ Dederit dānū, aut malū.)Damnū, rei ē: malū, ipsius hois.

Percul sit ilico animum at at, hoc illud est.
Hinc illæ lachrumæ: hæc illa est misericordia.
50. Quam timeo, quorsum euadas. SI. funus interim
Procedit. sequimur. ad sepulchrum uenimus.
In ignem posita est. fletur interea hæc soror,
Quam dixi, ad flammam adcessit imprudentius
Satis cum periclo ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene dissimulatum amorem, & celatum indicat.
Adcurrit. mediam mulierem complectitur.
Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditum?
Tum illa, ut consuetum facile amorem cerneres,
Reiecit se in eum flens, q̃ familiariter.
50. Quid ais? SI. redeo inde iratus, atq̃ ægre ferens,
Nec satis ad obiurgandum causæ. diceret,
Quid feci? quid commerui, aut peccaui pater?
Quæ sese uoluit in ignem inicere, prohibui.
Seruaui. honesta oratio est. SO recte putas.
Nam si illum obiurges, uitæ qui auxilium tulit:
Quid facias illi, qui dederit damnum, aut malum?

¶PERculsit: hoc ē cōmouit aīum meū at at: iteriectio subitum motū designās & impetum admirātis: hoc ē illud pp qd̄ .s. curabat una fun⁹. hinc.i. ex hac cā: illæ lachrymæ: filii .s. pcedunt: hæc est illa misericordia, qua .s. eū duci putabā in mortuā: cū tū ex supersite Glycerio pficiscātur. So. qui.i. quātū: timeo quorsum euadas i. ad q̄ psequēdare cōferas: & exeas, seu peruenias. Si. interim.i. interea funus.i. mortuæ corpus. pcedit.i. pgredit̄. i. assidue portat̄ ad rogū. sequimur.i. imus: post uenimus: accedimus ad sepulchrū. Dr̄ sepulchrū aut q̃si sine re pulchra: aut quasi sine pulsu: cū ibi mortui sint: aut a sepeliēdo dr̄. Chrysis posita est i ignē flet(ipersonaliter dictū)ab oibus .s. iterea hæc soror .s. Glycerīū, quā dixi accessit iprudētius .i. nimis incōsiderate: uel cōparatiuū p positiuo ponit̄: ad flāmā satis cū periculo .i. nō satis sibi cōsulens. ibi .i. in eo loco. tū .i. tūc Pāphilus exaīatus i. perturbatus. exaīs aūt uel exaīus dr̄ mortuus. idicat .i. idiciis & argumētis oñdit. ab effectu .s. facto, & dicto. amore bn̄ .i. multū dissimulatū. & celatū .i. occultatū. accurit .i. ad eā currit. cōplectit̄ mediā mulierē .i. mediū mulieris. ingt Pāphilus tāq̃ amator. mea Glycerīū .i. amica mea. qd agis: cur is pditū .i. destructū te. tū .i. tūc illa Glycerīū reiecit se in eū Pāphilū flēs. q̃ .i. q̃tum. familiatirer .i. amice. ut .i. ita. q̄ facile .i. clare cerneres .i. cernere posses uel cernere posset aliqs, ut secūda psona p tertia ponat̄, amorē cōsuetū. So. qd ais: miratis est, nō iterrogātis. Simo. redeo inde iratus: atq̃ ægre .i. indigne: ipatienter difficulter ferēs culpā filii .s. nec satis causę .i. sufficiēs cā: erat supple ad obiurgandū .i. incusandū uel inclamandū. diceret eni supple o pater: qd feci tanq̃ facinus, qd cōmerui: & bn̄. nam cōmeremur mala: pmeremur bona tātum: aut quid: idest in quo peccaui: errauī: prohibui: impediui seruaui eam supple quæ uoluit inicere sese in ignē: ratio, uel ut alii uolunt, oratio est honesta. So. recte putas: idest bona est tibi sn̄ia. tiā si obiurges .i. incuses illū: q tulit .i. attulit(alias sustulit, uel pertulit)auxiliū uitæ. dicimus auxiliū dare & ferre. io dixit tulit auxiliū: quid facias illi, qui dederit: idest intulerit damnū rei .s. aut malū: quod est hominis.

¶IMPRVdentius: q̄a se uolebat i ignē mittere. bn̄ dixit: q̄a nō perceperā. So. qd ais ei Pāphilo cū talia uideres. Simo. nihil tūc dixi: sed redeo iratus: nec satis iā. paulatim accedit ad cām simulatiōis: quia nō ibi locū obiurgādi habuisset p simulationem nuptiarū cupiet locum obiurgationis. Quid Chremium nihil: q̄a nihil peccaui. nam præiudicium facit: cum per unum perit iudicium alterius.

Marginalia: At at / Hoc illd / Hinc / Euadere / Impsonale uerbum / Bene / Indiciū / Commereor / Peccare / Fero / Damnū / Malum / GVI. / Sepulchrum / Exanimatus / Exanimis / Exanimus / Cōmerere & pmereri / SER.

¶Venit

SI. Venit Chremes postridie ad me, clamitans,
Indignum facinus, comperisse Pamphilum
Pro uxore hẽre hãc peregrinã, ego * illud sedulo
Negare factum. ille instar factum. deniq;
Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam
Neget daturum. SO. non tu ibi gnatum? SI. ne hæc quidem
Satis uehemens causa ad obiurgandum. SO. qui cedo?
SI. Tute ipse his rebus finem præscripsti pater,
Prope adest, cum alieno more uiuendum est mihi,
Sine nunc meo me uiuere interea modo.
SO. Quis igitur est relictus obiurgandi locus?
SI. Si propter amorem uxorem nolit ducere,
Ea primum ab illo est animaduertenda iniuria.
Et nunc id operam do, ut per falsas nuptias
Vera obiurgandi causa sit, si deneget:
Simul sceleratus Dauus siquid consilii
Habet, ut consumat nunc, cum nihil obsint doli;
Quem ego credo manibus pedibusq; obnixe omnia
Facturum, magis id adeo, mihi ut incommodet,

Elidit.ur l, aut uersus nõ constat.

DONA. ¶VENIT Chremes.) Argumẽtũ ex cõiectura. i. a testibus. Et mire supra, Vltro uenit ad me. Ergo hic cã iusti doloris ostẽdit, qa dolet ẽt Chremes: nã potuit, nõ daturus filiã, nõ uenire. ¶ Postridie ad me.) ut sine dilatiõe sciri posset. & clamitans, indignãtis est, ut clamãt oẽs. ¶ Indignum facinus.) Distinguẽdũ, ut per se intelligat indignũ facinus, & ipse doleat Pamphilũ corrũpi. ¶ Cõperisse ergo ab aliis: ut appareat uerũ qd ait. Tum uno ore oẽs. &, Hac fama impulsus Chremes. ¶ Indignũ fa. cõ. Deest incertaq; distinctio. ¶ Pãphilũ) cũ emphasi dixit. i. pudentem & bene moratum. ¶ Et nec amicã, sed ꝓ uxore. Mire ergo, qsi non hoc doleat qd amet, sed qd ꝓ uxore hẽat. Et simul excusat filiam denegaturus socer. ¶ Hanc peregrinã.) Hanc, cũ cõtẽptu dictũ est. & peregrinã ut alibi. Adeone es demens? ex peregrina? nã hoc noie etiã meretrices noiabantur. ¶ Ego illud se.) Quãto affectu pr factũ qd uiderat, negabat. ¶ Sedulo. Quõ sedulo, si negabat? an sedulo, ut Sosiæ? idest simpliciter. Factũ, impsonaliter. Sedulo, qa nõ semel negauit. uel ille instituit. ¶ Negare fa. Officiũ patris, & simul per hoc exp̃ssio ꝓbationis. ¶ Ille instat factũ. Plautus, Instare factum, simile est. ἀγχιστρός. ¶ Instare factũ. Vetuste. i. instat dicere factũ esse. ¶ Deniq. Quid deniq? ad summã ꝑperat, & ad finem dictoꝝ. ¶ Deniq.) idest postremo. ¶ Discedo.) Proprie: nõ eñi abeo. uñ discessio. ¶ Vt q se neget.) Probauit qd nõ uolebat senex Sosiæ: adhuc superest ut oñdat ꝙ nõ sit irascẽdũ, qui iuste irascat. ¶ Nõ tu tibi gnatũ?) ἀποσιώπησις, uel eclypsis deest inuasisti, obiurgasti, adortus es. ¶ Ad obiurgãdũ, incusandum, inclamãdũ. ¶ Tu te his re.) Modo nõ addit Diceret. ¶ Prope adest.) Prope adsunt nuptiæ: in ꝓximo sunt metę libertatis: & iõ auidius uoluptatia sub finẽ carpenda sunt. ¶ Cum alieno.) Cum ꝓ quo. Hoc eñi significat cum. Meo me uiuere interea mõ. Meo mõ, mea uolũtate, meo arbitrio. ¶ Relictus est ob lo.) Mire, obiurgãdi: tanq̃ incensus pr in filiũ uideret. nã supra cõmotus plus ꝑ ἀποσιώπησιν significauerat. ¶ Si ꝑpter.) Hoc erat secũdũ in diuisiõe, Et cõsiliũ meũ cognosces. ¶ Si ꝑpter amorẽ. Initiũ cõsilii sui demõstrãdi. ¶ Nolit.) Legit & nollet. ¶ Ab illo ani. iniu.) Nota participiũ a passiuo, aĩaduertẽda, castigãda, uindicanda est. ¶ Ab illo iniuria, quã facit, nõ quã patit. ¶ Ea primũ aĩaduertẽda iniuria. Vt iã hoc sit peccatũ, quod recusat nuptias, non ꝙ peccat adolescẽs. Ideo ergo primũ dixit, aĩaduertẽda iniuria est, uindicãda, exequẽda est. Et bñ ea ab illo dixit iniuria: certissimã enim notat psonã, q̃ debeat ꝓ iniuriis pœnas soluere. ꝙ si dixisset, Iniuria eius, ἀμφιβολογίαν fecisset, utrũ quã passus est ab alio, an quã ipse aliis intulit. ¶ Et nunc id.) Hic reddit qd dixerat, Cõsiliũ meũ cognosces. Id, idest ꝑpter id. ¶ Vera ἀντίθετον. qa falsa dixit, intulit uera. ¶ Manibus, pedibusq.) ꝓuerbiale. i. oĩbus mẽbris. ¶ Obnixe, cũ conatu, instãter cõtra conãtẽ. ¶ Magis id.) Id propter id. ¶ Incommodet, noceat, icommodum afferat. ¶ Magis id adeo, mihi ut incõmodet. Non enim, inquit,

Peregrina

Instat factum. Deniq;

Obiurgare

Cum Modus

Aiaduertenda

prodest filio amare meretricem.

GVI. ¶Si. Chremes uenit postridie. i. die seq̃nti ad me clamitãs tanq̃ indignabũdus. indignũ facinus. i. turpe. & deforme factum, & indignũ iuuene. ita bene prius morato. & ẽ illud per se legẽdũ, sicut Proh dolor, & similia. clamitãs ergo qd clamitãs se. s. cõperisse. i. ab aliis cognouisse Pãphilũ habere pro uxore: non pro amica. hanc peregrinam. i. alienigenã, & per cõtẽptũ dictũ ẽ. nã ẽt peregrinę noie meretrices noiabantur: ego Simo negare. i. aut negabã, aut subaudi cœpi sedulo. i. instãter illud factum. ille puta Chremes instat. i. cõtẽdit, & urget factum esse scilicet. Deniq. i. postremo. tum. i. tunc discedo ab illo. ita ut. i. tanq̃ ab eo, qui neget se daturũ filiã. Sosia. non tu. ibi. i. tunc non obiurgasti sup. gnatũ. i. filiũ. s. Pãphilũ. Simo. nec qdẽ. i. nec ẽt hic pro tũc. cã erat satis uehemẽs ad obiurgandum. i. inclamandũ, uel incusandũ. Sosia. qui. i. cur. cedo. i. dic, uel da. & est manum porrigentis. Simo. o pr. tu te. i. tumet. ꝑscripsisti. præfiniuisti: determinasti finẽ. i. terminũ his rebus uoluptati, & libertati. ꝓpe adest tp̃s sup. Cũ. i. quo tpe mihi est uiuẽdũ more alieno. i. uxoris arbitrio. iã adsunt nuptiæ: in ꝓximo sunt metę libertatis. & iõ auidius uoluptatia sub finẽ capio. iterea. i. dũ nuptiæ parant. sine. i. permitte me uiuere: meo modo: idest mea uoluntate: meo arbitrio: meo more. So. qs igitur locus: idest quæ opportunitas, uel occasio obiurgandi est relictus tibi. Si. hoc est initium consilii sui demonstrandi, si propter amorem Glycerii. nolit: idest renuat. ducere: idest accipere uxorẽ sibi ꝓmissam: scilicet Philomenam. primũ: idest tunc primũ ea iniuria, quã facit nuptias recusando. est aĩaduertẽda: idest castiganda: uindicanda ab illo: scilicet Pãphilo: pœnas sumendo ab eo. & nunc do operam id: idest ꝑpter id. ut uera cã: idest occasio obiurgandi: idest incusandi eũ sit per nuptias falsas: idest fictas. si deneget: idest si recuset ducere Philomenam. simul: idest etiam: ut siquid consilii: idest astutiæ: uaframẽti. Dauus sceleratus. i. uitiosus hẽt. consumat. i. cõterat, & in uanũ exponat nũc: cũ nihil. i. in nullo. doli: idest fraudes: obsint: noceant. quẽ Dauũ ego credo facturũ obnixe. i. instanter. toto conatu, & nisu: manibus pedibusq. i. oĩbus mẽbris: hoc ẽ oĩbus uiribus: adeo. i. certe: ut magis incõmodet. i. noceat mihi. id. i. per id quod faciet.

Cedo

SER. ¶NVM tu ibi obiurgasti gnatũ. ecce Chremũ: neq; hic habuit locum obiurgandi: quare necessaria erit simulatio. Nec hæc. hic est diminutiua negatiua ne. Quid: idest quare. cedo: dic tu: quia diceret tu te imposuisti. Finẽ: idest diẽ nuptiarum: qui finis esset omnium leuitatũ. & prope adest ille dies. cum: idest in quo die hunc interim sine. Caue quã quam ille locus non fuit tibi obiurgatus: igitur quis &c. ¶ Si propter: postqñã ostendit uitam: accedit ad cõsilium declarandum hoc modo: ac si dicat: dabitur locus obiurgãdi. ¶ Si propter amorem &c. ideo nũc: idest o. d. ut per falsas Cum nihil doli obsint in falsis nuptiis. Incõmodi mihi: idest faciat incommodum.

DONA. ¶ QVA propter.) Mire Sosia interrogat, quasi ulla tã sit fallẽdi dñm. ¶ Mala mens.) Volũtas. Est mens et rõ. ¶ Mala mẽs. Argumẽtũ a natura, & an aliqs sine cã malus, an ab impulsione. ¶ Mala mens. Quia dixit. Magis ut lędat, q̃ ut psit. ¶ Quẽ qdẽ ego si sen.) ἀποσιώπησις ẽ grauissimã pœnã ostẽdentis. ¶ Exorãdus.) Legit & expurgãdus. si expurgãdus, lege cu, nõ quiga cu p Q ueteres scripser. ¶ Cõfore.) Ab eo qd est cõfit. i. pficit futurũ tps ifinitiui modi cõfore facit. i. pfectũ iri. Sic i adelphis, Ver. qd ego dicã? hoc cõfit qd uolo Cõfieri. i. pfici. uñ cõfectũ negociũ dr, uel cõfecta res q̃ ad plenũ pficit. Virg. Nũc q̃ rõne qd istat Cõfieri possit, paucis, aduerte, docebo. ¶ Nũc tuũ ẽ offi.) Hoc ad illud terriũ respicit qd dixit, Et qd facere in hac re te uelim. Has bñ ut adsimules nuptias, pterrefacias Dauũ. hoc erat tertiũ de iis, q̃ dicturũ se pmiserat. ¶ Adsimules.) Hoc est unũ uerbum adsimules, qd dixit, Quin tu uno uerbo dic, qd ẽ qd me uelis? ¶ Perterrefacias.) Venuste & poetice. ¶ Obserues filiũ.) Obseruatio i duabus reb⁹ est, in obsequio, & speculãdo. ¶ Curabo, ut coquus & supra sic, Nempe ut curentur recte haec? ¶ I prae.) Figura ἀναστροφή, quod nos prei, dicimus.

Cõfieri

Obseruare

Quam ut obsequar gnato. SO. quapropter? SI. Rogas?
Mala mens, malus animus. quem quidem ego si sensero.
Sed qd * opus est uerbis? Sin eueniat (qd uolo)
In Pamphilo ut nihil sit morae: restat Chremes,
Qui mihi exorandus est & spero confore.
Nunc tuum est officium, has bene ut adsimules nuptias:
Perterrefacias Dauum: obserues filium,
Quid agat, quid cum illo consilii captet. SO. sat est.
Curabo. eamus iam nunc intro. SI. I prae, sequar.

q̃propter. i. q̃re id faciet Dauus: ut tibi incõmodet: siue incõmodũ afferat: cũ iniustus sis dñs. Si. rogas. i. iterrogas. inq̃ris: ĩmisio. mala mẽs: malus aius: quasi mala inuẽtio: siue excogitatio: ac mala uolũtas est sup. cã. quẽ Dauũ ego si sensero. i. si pcepero aliqd moliri. & est ἀποσιώπησις. sed qd ẽ opus uerbis. eueniat. i. cõtingat: qd si sit sine: tũc ẽ sensus pmitte. q eueniat id in Pãphilo, qd uolo. s. ut expiat eius amorẽ p falsas nuptias. ut. i. ita: q nihil sit morae. i. tardatiõis. Chremes restat. i. reliquus ẽ: q est exorãdus mihi. i. a me psuadẽdus: & spero cõfore. i. pfectũ iri: ut Chremes adiuuet figmẽtũ: nũc in hac parte tuũ ẽ. i. ad te spectat: ut assimules. i. fingas bñ. i. ut decet has nuptias: & pterrefacias. i. territũ facias Dauũ. obserues. i. aiaduertas uel oculis diligẽter custodias filiũ qd agat qd cõsilii. i. qd cõsilii captet. i. capiat cũ illo Dauo. So. satis est. i. sufficit. curabo. i. parabo oia. eamus nũc intro. Si. prae. i. dest praei, prçcede. sequar. i. ibo post te: & I prae est ἀναστροφή pro praei.

Rogare

Apostopesis

I prae
Anastrophe

SER. ¶ MALA mẽs: qa sp mala cogitat: & qa posset mala cogitare: nec tñ ducere ad effectũ posse dicit: malus aius igeniosus: ut nihil & spo Chremẽ cõfore. i. mecũ fore. s. cõsentire. Nũc ecce tert a ps narratõis. s offm serui: qd ei ipomit. I prae seqr: ne si nos cõuenir, & colloq uiderẽt a te pcauerẽt sibi.

GVI. ¶ QVAM ut obsequar. i. morẽ gerat. gnato. i. filio. So.

ACTVS PRIMI SCENA II.

SIMO DAVVS.

NON dubium est, qn uxorẽ nolit filius: *Iamb. Trimetri.*
Ita Dauum modo timere sensi, ubi nuptias
Futuras † esse audiuit. sed ipse exit foras.
D. Mirabar, hoc si sic abiret & heri semp lenitas. *Iamb. tetrameter.*
Verebar quorsum euaderet. *Dimeter.*
Qui postq̃ audierat non datum iri filio uxorem suo,
Nunq̃ cuiq̃ nostrũ uerbũ fecit, neq; id aegre tulit. *Troch. tetrame.*
S. At nunc faciet: neq;, ut opinor, sine tuo magno malo.

DONA. NON dubium.) Narratione iã habita, psona Sosię non erat necessaria. ergo subsistit senex, per quẽ agẽda sunt reliqua. ¶ Non du. Ad hoc certus inducit Simo, ut magis pturbet iopinata cõsensione Pãphili ad ducẽdã uxorẽ, & pterea nihil agat cũ Chremete de tradẽda filia, cõfirmãdisq; nuptiis. ¶ Ita mõ.) Nõ recessit de loco senex sensit ergo añ, q̃ cũ Sosia loq cœpisset. ¶ Ita mõ Da. ti. sensi Argumẽtũ qd supra, ab eo qd nři faciũt. ¶ Mõ, anteq̃ cũ Sosia loq cœpisset Simo. & Dauus nõ recte scribit, Dauos scribẽdũ, q nulla lřa uocalis geminata unã syllabã fac. Sed qa ambiguitas uitãda ẽ uoiatiui singularis, & accusatiui pluralis: necessario p hac regula, digãmo utimur, & scribimus DaFus, serFus, corFus. ¶ Mirabar hoc.) Hic locus ẽ in quo Dauus insinuat spectatoribus multa gestutus. ¶ Si sic.) Sic, p leuiter & negligẽter, qd gręci ἄυτως dicũt. signãt aũt οὕτως. i. sic: & ẽ de iis q̃ adiuuãda gestu sunt, ut Tãtillũ puerũ, &, Huius nõ faciã. ¶ Lenitas.) Clemẽtia, facilitas cui cõtraria, aspitas & difficultas. ¶ Et he. semp.) An semp lenitas, ut sit ὑφέν. Lucretius, sep florẽtis honoris. ¶ Semp le. Ac p hoc simulata usq; nũc lenitas: nã nemo i diuersis actibus semp lenis est: nisi forte fictus assimulator, & callidus. ¶ Semp le. Sine dña ẽ iportuna lenitas. ¶ Quorsum eua.) Ad quã partẽ erũperet. Et euadere, est p quãcũq; difficultatẽ ad aliqd puenire. ¶ Verbũ fe.) Nõ dixit litigiũ, aut rixã: sed uerbũ istae exiguitates, affeuerat ões dicunt. & cũ pnũciatiõe ut intelligat, ne uerbũ qdẽ. Neq; id aegre tu.) Hoc ẽ semper lenitas. ¶ Faciet. Subaudiendum Verbum. & est Faciet, persona tertia pro prima ¶ Faciet, idest ir sectur, denunciabit, loquetur. ¶ Sine tuo magno malo.) idest cõminabitur tibi, & minas contemnes. ut ad poenas puenias.

Digãmũ

Sic
ἄυτως
Lenitas
Asperitas

Euadere
Verbũ facere

GVI. NOn du. Hic Si. alloquẽ populũ. Nã Sosia prãtica psona nõ erat ãpli⁹ necessaria narratõe iã habita: pptereа discesserat senex aut subsistit p quem agẽda erãt reliq. ¶ Nõ ẽ du. qn. i. q filius nolit uxorẽ sensi Dauũ: ita timer. mõ. i. anteq̃ cũ Sosia loq cœpisset. ubi. i. cũ primũ audiuit nuptias eẽ futuras: sed ipse Da. exit foras. i. egredit. Da. mirabar, si hoc. i. hoc cõmissũ Pãphili: uel si id factũ Simonis: sic. i. ita neglegẽter: & facile abiret. i. traduceret: & i. etiã uerebar. i. timebã heri. quorsũ. i. ad quẽ effectũ. semp lenitas. i. cõtinua & assidua clemẽtia. euaderet. i. quã ptẽ erũperet. Nã euadere est p quãcũq; difficultatẽ ad aliqd puenire: q postq̃ audierat uxorẽ: nõ datũ iri. i. nõ eẽ dãdã filio suo nũq̃ fecit uerbũ cuiq̃ nostrũ. i. nihil dixit nobis ne uerbulũ qdẽ: neq; aegre tulit. i. nõ ipatienter: aut moleste tulit illud. s. uxorẽ sio nõ datũ iri. Si at. i. sed. nũc faciet. i. ęgre feret: & Simo de se p tertiã psonã loqi simulasse, & secreto rñdẽs uerbis Daui nesciẽtis eũ: neq; (ut opinor) sine tuo maxio malo.

SER. NOn du. Adhuc exeqr solicitudinẽ pr de correctiõe: qa cũ senex cõsiliũ de simulatõe nup. cõfirmasset et fidelẽ coadiutorẽ iuenisset: restabat, ut aduersariã ptẽ cõcuteret: ne cõsilio suo cõtrariũ aliqd machinari auderẽt: et ita simulatio sua iefficax redderet: & qm Da. caput cõsilii erat, ipm absterret sic. n. Da. caput cõsilii erat: ut si solus ipe cessaret uere ob simulatũ locũ obiurgãdi iueniret. Pã. eni nihil nisi Daui consilio agebat. Inducit ergo Simo: q feriat & absterreat caput cõsilii. & Da. feriẽdus. i ipso igressu scenae describit Da. q dat occasionẽ: ut digne feriat dicẽs talia. uñ senex locũ feriẽdi hẽat. Simo pus egredit de domo ostẽdẽs sese curiosũ de filio: mirabar uenit dignus Da. ut feriat dicẽs. Mirabar hoc q dñs lenis nobis fuerat, si sic abiret sine meo malo lenitas. Cũ. n. dolorẽ hẽret, ficta lenitate dissimulabat.

¶ Venit

D. Id uoluit, nos sic nec opinateis duci falso gaudio, *Iambici tetrametri.*
Sperateis iã amoto metu, interea oscitãteis opprimi,
Ne eẽt spatiũ cogitãdi ad disturbãdas nuptias. *Trochaicus tetra.*
Astute. S. carnufex q̃ loqtur. D. herus ẽ, neq; puiderã. *Iambici.*
S. Daue. D. hem, qd est? S. ehodũ ad me. D. qd hic uolt? S. qd ais?
D. qua de re? S. rogas?
Meum gnatum rumor est amare. D. id populus curat scilicet.
S. Hocine agis, an nõ? D. ego uero istuc. S. sed nũc ea me exqrere,
Iniqui patris est. nam quod antehac fecit, nihil ad me attinet.
Dum tempus ad eam rem tulit, siui, animũ ut expleret suum.
Nunc hæc dies aliam uitam defert, alios mores postulat.
Dehinc postulo, siue æquũ est, te oro Daue, ut redeat iã in uiã.
D. Hoc qd sit. S. oẽs qui amãt, grauiter sibi dari uxorẽ ferunt.

DONA. ❡ID VOLVIT.) Aut absolute accipiendũ Id: aut Id, quo sic demõstratio est, ut magis gestu q̃ sensu itelligat, ut supra diximus. ❡ Nec opi.) νῦ φεν. ❡ Duci.) Ducere est expectatiõe lõgi tpis malũ platare. Vel induci, ut feras in retia. ❡ Falso gau.) Velut ex ira, & uitæ senis iracundia. ❡ Amoto metu.) Ista singula sunt. & amoto metu, sic dixit quasi metus sit corpus brutũ, qđ cũ molimine mouet. ❡ Oscitantes.) Oscitatio ẽ animi otiũ & securitas. dictũ ab ore ciendo. i. cõmouendo. Oscitantes, securi, uel nihil puidentes. ❡ Cogitandi ad di.) Mirãda locutio: ut si dicas, cogitat ad dicendũ. ❡ Astute.) Hoc & gestu, & uultu seruili, & cũ agitatiõe capitis dixit. ❡ Carnifex.) Aut excarnificans dñm, aut ipse dignus carnifice ut caro fiat. i. lanient. Lucilius, Carcer uix carcere dignus. ❡ Neq; praeui.) Preuidentia duplex est: aut enim aĩo, aut oculis puidemus. ❡ Hem.) Quasi correptio totius corporis. ❡ Ehodũ.) Nutus est, intẽtionẽ aĩaduersionẽq; deposcẽs eius, cũ quo uult loq. ❡ Ehodũ. Dũ παρέλκον ẽ hoc loco. ❡ Quid hic uolt?) More seruili, & uernali gestu. sic enim uocati a dñis, secum tultuose agunt. ❡ Qua de re?) Negãtis uim hẽt hæc interrogatio. plus est enim qua de re, q̃ nihil. ❡ Rogas?) Hoc cũ interrogatione indignãtis. ❡ Meũ Gnatũ. ru. est ama.) Mire apud seruũ dissimulat id qđ iã pbauit. ❡ Meũ Gna. ru. est amare. Grauiter, cõstãterq; senex nõdũ se fatet credere: nec uerũ scire, ne amittat uim uindicaturi, si resciuerit. ❡ Id po. cu. sc.) Quia remigeratio populi est. sed hoc auersus ab illo, cõtumaciter. sic Virg. Scilicet is superis labor est. Scilicet, semp cũ *εἰρωνείᾳ* ponit. ❡ Hocine agis.) Agis. i. audis. Alibi sic. Hoc age amabo. Plau. Vos hoc agite spectatores pnuncians simul demonstratiue, ueluti aurẽ suã tangens. ❡ Istuc.) Deest ago, uel audio ❡ Iniqui pris est.) Iniq est, si nunc uelim quærere actus liberos adolescẽtis. ❡ Nã quæ antehac fecit.) Pro ante hęc, cõsuetudine magis, q̃ rõne dr. ❡ Nihil ad me.) Id agit, ut superius cõsilium se seruare ostẽdat. ❡ Dum tps ad eam rẽ tulit.) Deest se: ut sit, dum tps se præbuit: q̃a supra dixit. Tute his rebus finem prescripsisti pater. ❡ Ad eã rem tulit.) Absolute, & deest se. ❡ Siui animum ut expleret suum.) Mira ratio cur siuerit, ut & hoc quod permisit, ad bonum permiserit, non ad luxuriã. Siui autem distingue. est autem siui modo, permisi, cessaui. siui, antique. Aliter ĩ adelphis. Nõ siuit egestas facere hoc nos. ❡ Nunc hic dies aliam uitam affert.) Hoc est, recte, & seuere, & inexorabiliter denunciat. ❡ Aliam uitam, pro diuersam & contrariam. sic & Virgi. Diis aliter uisum est. ❡ Te oro Daue.) Grauius illud fecit, nomine appellando. ❡ Vt redeat iam in uiam.) Iam, modo tarditatis est signum. & in uiam dixit, quasi qui deuius sit, & errans a recta uia. ❡ Siue æquũ est.) *παρενθέσεως*. ❡ Vt redeat iam in uiam.) Prouerbiale. ❡ Hoc qd fit? *ἔλλειψις*: deest enim quæris.

Ducere

Oscitatio

Carnifex

Præuidere

Hem

Ehodũ

Scilicet

Anteхac

Siuo

Alius

Iam

GVL. ❡ Da. Id uoluit. quod sequitur: scilicet nos duci. i. induci tãquam in retia: aut duci. idest foueri. Nã duci est expectatione longi temporis malum prolatari falso gaudio. sic. i. tali lenitate. nec opinantes: idest non suspicantes. uoluit inquam nos sperantes: idest spem habentes quietos iã amoto metu: idest posito timore. opprimi: idest deprehendi inter oscitantes: idest uel securos, uel nihil puidentes. Oscitatio enim est animi ocium, & securitas dicta ab ore ciẽdo: idest cõmouendo. Ne ociũ esset nobis, idest ne haberemus opportunitatem. cogitãdi: idest cõmiscedi. ad disturbandas: idest impediendas, dissipãdas nuptias. astute fecit sup. & agitatiõe capitis dictũ esse putandũ est. Si. Carnifex: idest Dauus carnifice. i. laniatore dignus: uel ipse carnificans dominũ. i. uel destruẽs: uel in eius perniciem, & malum tendens, aut eum suis uerbis lanians. Carnifex ergo quæ loqtur cũ exclamatiõe lege. Da. audiẽs Dauus murmur ait herus est. i. dñs adest, neq; pręuideram mea simplicitate ductus. Si. Daue. Da. hem: interiectio indignantis, qd est? Si. ehodum. hæc particula est signũ deposcẽtis attentionẽ & aĩaduersionẽ. & dum est syllabica adiectio. ad me. s. ueni. Da. qd hic. s. Simo uult. Si qd ais? Da. de qua re? Si. rogas. i. interrogas. rumor est. i. fama uolat gnatum meum amare. i. amore capi. Da populus curat id. i. filium amare. s. idest quod uulgo dicit Deus sciat: & fere semper ironice dicit. Si. hocine. i. utrũ hoc agis. i. audis. an non agis. s. q. d. intelligis quod dico an non. Da. ego uero ago. i. audio. istoc. i. istud, quod ais. Si. sed est iniqui patris. i. spectat ad patrem non æquũ me nunc requirere ea, quæ. s. ante fecit. Nam nihil ad me attinet. i. spectat de his sup. quæ fecit ante hac. i. ante hoc tps: dũ. i. qñ: tps. i. tpis opportunitas. tulit. i. præbuit se. sup. ad eam rẽ. i. ad amandũ. siui a sino sinis. i. pmisi: ut expleret aium suũ. i. ut satisfaceret animo suo: nunc hic dies. i. hoc tps. pars p toto affert. i. recte denunciat siue adhibet. aliam uitã. i. diuersum uiuendi modum. & postulat. i. requirit alios mores. i. cõtrarios a superioribus. ❡ Dehinc. i. ex hoc tpe in posterũ postulo: tanquã rẽ iustã. & si æquũ. i. rectũ. q. d. non Daue te oro tanq̃ maiorem: ut ipse filius iam. i. nunc & mõ. tarditatis signũ est. redeat in uiam rectã. s. idest resipiscat: & uiã lasciuiæ deserat. & redeat in uiã. puerbialiter dictũ est: & trãslatiue ab eo: qui delirauit, seu deuiauit: & tandẽ in rectã redit uiam. Da. miror qd hoc sit, quod. s. dicit. Si. quęris. i. si scire uis dicam. Omnes, qui amant. i. amore sunt capti: grauiter ferũt: idest moleste, & ægre patiuntur uxorem sibi dari.

Carnifex

Ehodũ

Dehinc

SER. ❡VOLVIT, ac si dicat modo cõperi, quare se lenẽ simulabat: q̃a lenitas illa uoluit nos duci i. agi, & decipi falso gaudio suo: fingebat enim se gaudere & per hoc uolebat nos seducere. ita nos dico uoluit se duci: q non opinãtes. id. i. enim esse lenem. sic. i. pp ter nos seducendos: uel aliter. nos dico non sic opinãtes: ut putabat, q̃a bene percepimus falso gaudio sui dico sperãtis nos opprimi apparatu nuptiarũ. nos dico quasi interim oscitantes. i. pigritantes: & nõ nobis puidentes: q̃a amoto metu certe astute fecit ❡ Carnifex: cõuenisit psonæ: postq̃ Dauũ reddidit dignũ feriri. Quid hic uult dissimulat se scire: quare uocet eũ Dauus id populus: cũ nõ posset suiæ opponere, uerbis insidiat ad hoc s. qđ dixerat. rumor: modo dimitto rumorẽ: & de solo amore rñde mihi. hocine agis, ut filius meus amet. Sed ego modo inquiro: sed qcqd hactenus fecisti, condono: tñ de futuro caueas. siue. i. uel oro si æquum est. Vt p te redeat in uiam: ne meæ uolũtati uelit repugnare: q̃a hucusq; errauit. hoc quid sic enim q̃a qui nunq̃ deuiauit, quo modo ad uiam reducam totũ dissimulabat.

DONA.

Aeger
Aegrot⁹

CITA aiũt.) Hæc credũt & loquunť uniuerſi. & eſt trepida cõfeſſio, & quaſi inuita rñſio, ut in Heautõti. Ita credo: monẽte p̃re filiũ. Tũ ſiqs magiſtrũ.) μετηφορικῶς. an qa & pædagogus eſt magr̃? ut Geta in Phormione. Me filius relinquũt quaſi magiſtrũ. Ad eam rẽ.) Ideſt ſup eã rẽ, hoc eſt ſup amorẽ. Animũ ægrotũ.) Pro ægro, nã aius æger: corpus ægrotum.

D. Ita aiunt. S. tum ſiqs magiſtrũ cepit ad eam rem improbum,
Ipſum animũ ægrotum ad deteriorem partẽ pleriq; applicat.
D. Nõ hercle ĩtelligo. S. nõ? hem. D. nõ. Dauus ſum, nõ Oedipus.
S. Nempe ergo aperte uis, quæ reſtant, me loq. D. ſane qdem.
S. Si ſenſero hodie qdquã in * his te nuptiis
Fallatiæ conari, quo fiant minus,
Aut uelle in ea re oſtendere, quam ſis callidus,
Verberib⁹ cæſum te ĩ piſtrinũ Daue dedã uſq; ad necẽ.
Ea lege, atq; omine, ut ſi te ĩde exemerĩ, ego p̃ te molã.
Quid, hoc intellextin'? an nõ dũ ẽt ne hoc qdẽ? D. imo callide,
Ita aperte ipſam rem modo locutus, nihil circuitione uſus es.
S. Vbi uis facilius paſſus ſim, q̃ in hac re, me deludier.
D. Bona uerba quæſo. S. irrides, nihil me fallis: ſed dico tibi,
Ne temere facias, neq; tu haud dicas tibi nõ prædictum, Caue.

† Eſſe, redundat in metro, ni facias ſynæreſin in audiit, aut niſi elidas e in ſed, quod aliquoties facere uidetur Terẽtius, ſed tpſ, ut ſit interiectio ueluti condeſcentis repente.

Hem. Interiectio ẽ iraſcẽtis. Dauus ſum, nõ Oedipus.) Multiplex cõtumelia: põt. n. ſenẽ quaſi ſphingẽ dixiſſe. i. deforme, monſtriq; ſimilẽ. põt ẽt inhumanũ & ferum, ut ſphinx. Põt p Oedipũ, ſe ultorẽ p̃mitte re futurum, atq; oppreſſorẽ ſapiẽtiæ ſenis. Dauus ſum, nõ Oedi. Facete ſe negauit Oedipũ, ut ſenẽ ſphinga eẽ confirmet. Non Oedip. Imitationũ duo ſũt gñ̃a, q̃dã nece ſſitas, quãdã ĩtroducit uoluntas. Nõ Oedipus. Si ſ tine p̃nũcies, genitiuus Oedipi faciet. ſi græce, Oedipodis. Sane qdem.) Sane, ualide: qa qui ſanus, & ualidus eſt. Si ſenſero.) Comminatio & ſit pronunciatio, ut in ſingulis uerbis ardeãt minæ. Hodie.) Nõ ad tps nõ plenũ, ſed ad cõminationẽ refert. ut Vir. Nunq̃ oẽs hodie moriemur inulti. Et dies p nocte accipiť, ut hoc ipm. Nũq̃ oẽs hodie moriemur inulti. Quo fi. mi. Quo minus, hoc ẽ quo ĩpeditius. Verberib⁹ cæ. te in pi. Da. Vult in p̃noiẽ, & noiẽ exagitare cõminatiõe ſerui, ne qd relinquat iracũdiæ. Dedã.) Dare, eſt qd̃ repetas: Dedere eſt ad p̃petuũ. Damus, & amicis. dedimus, tñ hoſtibus. Ea le. atq; o.) Lege, ad hoies, omine, ad rẽ diuinã referť. i. firmamẽtũ p humana & diuina. Omen aũt eſt qcqd ore dr̃. Ea le. atq; o. Bñ lege atq; omine, qa leges auſpiciis ſeruãtes ferebãt. Ergo ſic ĩtellige, q̃ſi dixerit, ea lege & cõditiõe, & antiq auſpicato oĩa faciebãt, q̃ rata eſſe uellet. An nõ. ẽt.) Quatenũ παρέλκον, qa abũdat ẽt. Ipſam rẽ.) Ipſã rẽ. i. uolũtatẽ ſuã, aũt ĩterminationẽ ſuã, hoc eſt piſtrinũ & pœnas ſeruiles. Nihil cir.) Nihil, p nõ. Circuitiõe, periphraſi. Vſus es.) Legiť & uſor es. Vbi uis faci.) Admonitio. Vbi uis fa. Ci. Nõ ẽm hac cã peccãdi locus ullus. Bona uer. q̃ſo.) Hic in εἰρωνείᾳ eſt εὐφημισμός. q. d. meliora loq̃re rogo te. ergo cũ admonitiõe, bona uerba, inqt, rogo. Nihil me fal.) Non te ignoro; non me decipis. ſic Mænander. οὐδὲν με λανθάνεις ἄν. Nihil me fal. Figura ẽ ἑλληνισμός. Fallis. Lates, ut ſit οὐδέν με λέληθας. Nihil me fal. Nihil p nõ. ẽt nſc. Neq; tu haud di. ti. nõ p̃di.) Duæ negatiuæ faciũt unã affirmatiuã: tres negatiuæ p una negatiua accipiũť: ut hic, neq; haud nõ. Salu. Haud ĩpigre, neq; inultus occidit. Vera ergo lectio ẽ, neq; tu haud dicas. qd̃ plurimi nõ intelligẽtes, hoc dicas, legũt. Neq; ita. tu di. ti. nõ p̃di. Vera lectio, neq; haud dicas. eſt enĩ quaſi παρέλκον. Plautus ĩ Bacchidib⁹. Neq; haud ſubditiuia gloria oppidũ arbitror.

Satie
Hodie
Nunc
Dare
Dedere
Lex
Omen
Nihil
Circuitio
Bõa uerba q̃ſo
Fallere
Negatiuæ duæ & tres.

GVI.

CDa. Ita aiũt. q. d. fere oẽs ita dicũt: & eſt tepidã cõſenſio: & quaſi inuita rñſio. Tũ. i. deinde uel p̃terea. cepit magr̃m improbũ ad eã rẽ. i. ad amãdũ: ſiue ſub amore. pleriq;. i. ſæpenumero applicat. i. adiũgit ipm aium ægrotũ. i. male habẽtẽ p amoris inſaniã ad p̃tẽ deteriorẽ. i. peiorẽ. Aegrotus tñ hic uſurpať p ægro. Nã æger eſt aiũ ſcelerous uero ægrotũ. Da. hercle. i. certe iuratis aduerbiũ nõ intelligo. i. nõ ca-

Aeger
Aegrotus

pio uerba tua. Si. Non? Hem: interiectio iraſcentis. Da. Ego ſum Dauus. q. d. ſimplex ſuus nõ Oedipus. i. ĩterpres ænigmatũ mihi p̃poſitorũ: niſi apertus fiat ſmo. Oedipus enim poſteaq̃ ſphyngis mõſtri ænigma p̃ponẽtis: & neſcientes diſſoluere opprimẽtis diſſoluit, & monſtrum interfecit. dictus eſt rerum obſcuriſſimarũ interpres. itaq; Dauus hic põt intelligi dixiſſe ſenẽ deformẽ & mõſtri ſimilẽ aut inhumanũ & ſæuũ inſtar ſphyngos. Si. Nẽpe. i. certe. ergo uis me loq apte. i. plane: ea, quæ reſtãt. i. reliqua ſũt. Da. qdẽ. i. certe. ſane. i. ualde: uolo ſup. Si. ſenſero hodie. i. tã nocte, q̃ diẽ. Cõplectiť. n. dies naturalis, tã diẽ, q̃ noẽtẽ. te Dauum conaner. i. moliri qcq̃ fallaciæ. i. aliquam deceptionem, aut cauillationẽ ĩ iis nuptiis: q̃s. i. ſimulo quo minus. i. ut impeditius fiãt. aut ſi ſenſero te uelle oñdere. i. ea re: q̃. i. q̃tũ: ſis callidus. i. aſtutus. a calleo es. Nã ut manus labore: ſic mens callid: aſſiduitate malitiæ, ſeu aſtutiæ cõcalluit: ac callũ fecit. o Daue dedã. i. p̃petuo dabo te. Damus. n. ad tps, qd̃ repetimus: ut amicis. Dedimus uero ad p̃petuũ ut hoſtib⁹ in piſtrinũ uidelicet ad circũagẽdas molas: q̃s truſatiles uocãt: ut Gel. ait. Dr̃. n. piſtrinũ a pinſo qd̃ ẽ molo is: ſiue tũdo is. cæſum. i. flagellatũ uerberib⁹. i. uirgis: fuſtib⁹: loris. Nã ut ait Lau. licet uerbera p uerberatiõe accipiant: tñ rẽ corporeã p̃prie ſignificãt: ut flagella: uirgas: baculos: fuſtes lora: ferulas: harũdines: & ſiqd ẽ ſile. uſq; ad necẽ. i. mortẽ ea lege. i. tali cõditiõe: referẽdo ad hoies. & eo omine. i. eo auſpicio, ſeu augurio, et uoto mẽtis & uocis: referẽdo ad rẽ diuinã. Omẽ. n. teſte Feſto, ẽ augurium, qd̃ ore fit & uoce nõ aurib⁹: aut alio mõ dictũ q̃ſi orimẽ: q ore fiat. Ser. ẽt dicit eẽ auſpiciũ. itẽ uotũ mẽtis, & uocis. ergo lege & omine. ut. i. q ſi exemerim. i. ſi eduxeri te inde. i. ex piſtrino ego dñs molã. i. circũagã molas: p te. i. uice tua. Quid intellextin. i. intellexiſti ne hoc, qd̃ nũc dixi, an nõdũ. i. nõ adhuc: ẽt hæc qdẽ. i. nec ẽt hæc intellexiſti, ſicut nec cætera te dicebas intelligere. abũdat ẽt. Da. imo i. ſed. ĩtellexi. ſup. tu locutus ita apte. i. clare. rẽ ipſam. i. tuã uolũtatẽ: mõ. i. paulo añ: nihil i. nõ uſus es circuitiõe. i. ambage uerbo. Si. ubi uis. i. in quacunq; alia re facilius paſſus ſim. i. minus moleſte ferrẽ. deludier. i. deludi p paragogẽ: hoc ẽ derideri: q̃ in hac re. i. in his nuptiis. Da. q̃ſo. i. rogo bona uerba. q. d. meliora loq̃re uel ſuauius loq̃re p̃cor. Si. arrides nil. i. nõ me fallis. i. non te ignoro: nõ me lates: nõ me p̃teris: aut fugis. ſed dico tibi: i. admoneo. caue. i. fuge. ne facias qcq̃ ſup. temere. i. incõſulte: incõſiderate. neq; p & non. caue inq̃. i. fuge. ne haud dicas. i. p dicas (duæ. n. negatiuæ faciũt unã cõſentiã) malũ futurũ nõ p̃dictũ fuiſſe tibi, uel ſic dici põt: caue. i. animaduerte, uel puidẽ: ne. i. ut: & ut p q haud. i. nõ. dicas nõ p̃dictũ &c. dicimus enĩ caue cadas, & caue ne cadas in eodẽ ſenſu: tibi ne ſignificare uidetur q ſi caue capiať p fuge: quo qdẽ pacto capi debet. Nã cũ dicimus caue ne cadas intelligimus fuge: hoc uidelicet caſum: & lapſum tui. Aliter legit Donatus: quod mente: & ingenio reuolue.

CITA aiunt. i. iſta propoſitio uera eſt ſed qd ad nos nẽ ſcio. Cũ p̃cipue ſi magiſtrũ &c. Non intelligo ad qd tendat iſta cõtextio p̃poſitionũ. Dauus. i. qdẽ ſtultus ſum: nõ Oedipus,

Oedipus
Hodie
Conaret
Calleo es
Dare
Dedere
Piſtrinũ
Laurẽ.
Verbera
Feſtus
Ser.
Paragoge.
Temere
SER.

pus, qui sciētia ꝓblemata explicaret. si sensero per æquipollentiam innuit ei ad quid ꝓposuerat. ea lege mihi imposita a me: atq; eo omine a Diis destinato: si nollē legem meam implere: ipsi Dii cogant: ut pro te molam etiam: ne saltem hoc extremū de pistrino intellexisti: q̄ in hac re: idest in nuptus: quia hic maximam iacturam incurreret. bona dilu dicet dixisti o domine, bona enim quæ nihil ucre irrides: qa nihil me fallis &c. Sed dico ne facias qd̄ temere. i. temeritas esset: cū prędictum sit.

ACTUS PRIMI SCENA III.

Iambici Tetrametri.

DAVVS.

ENIM uero Daue, nihil loci est segnitiæ, neq; socordiæ.
Quātū ītellexi modo senis sñiam de nuptiis.
Quæ si non astu ꝓuident, me, aut herū pessundabunt.
Nec qd agā, certū est: Pāphilū ne adiutē, an auscultem seni.
Si illū relinquo, eius uitæ timeo. sin opitulor, huius minas,
Cui uerba dare difficile est, primū iā de amore hoc cōperit
Me infensus seruat, ne quam faciam in nuptiis fallaciam.
Si senserit, perii. aut si libitum fuerit, causam ceperit.

In enimuero elidittur m & u cōsonans.

eius & huius; sunt monosyllabæ.

DONA. ENim uero Daue.) Hic breuis & comica deliberatio est, magnā expectationē plurimarum rerum imminentium cum motu excitans, Daui consideratione proposita. ¶ Enimuero Daue. Omnis persona aut ab altero commendatur, aut se ipsam populo commendat, aut & ab altero & a seipsa, ut hic Daui, & per Simonem supra descripta est, ubi dicit. Mala mens, malus animus. & hic per se, dum hoc gestu ac sermone agit ac disputat secum. ¶ Enimuero Daue. Enimuero, significationem habet nimiam permoti atq; irritati animi Cicero, Hic cum aliis ex alia parte, Enim uero ferendum non est u.m. ¶ Segnitiæ.) Ad agendum. ¶ Socordiæ.) Ad considerandum. ¶ Quantum modo.) Quantum pro inquantum. ¶ Prouidentur.) Prouisio rerum duas significationes habet. Prouidemus enim nobis tam bonum q̄ malum. Malum, sicut quis eminus ueniens, telum prouidit, atq; sic cauerit. Ergo hic Prouidentur, cauentur, u. tantur. Et nuptias uelut undā nauigio imminentem fecit: q̄ si quis undam ex aduerso uenientem prora nō exceperit, demersus undis i pessum abit. est ergo metaphora. ¶ Me aut herum.) Herum hic, herilem filium. ¶ Pāphilum ne adiutem, an auscultem seni.) Semper deliberatiua uerba, habent quendam sonum, per quē exitus rei demonstratur: ut hic ostendit se Pamphilum magis adiuturum, q̄ uerbis senis obtemperaturum. ¶ Si illum relinquo.) Partium tractatus quæ supra sunt, Pāphilum ne adiutem, an auscultē seni. ¶ Vitæ eius timeo.) Vt alibi. Syre, tibi timui male. ¶ Sin opitulor.) Opem ferre dicitur in malis rebus, & iis, qui da salute dubii sunt: ut, Fer opem, serua me obsecro. Opitulor & opitulatio dicta ab opem tullēdo, hoc est ferēdo. ¶ Huius minas.) Subauditur, timeo. ¶ Cui uerba dare.) Verba dare, fallacia est: & illud spectat, Nihil me fallis. ¶ Difficile est.) Non dicit impossibile est ergo ostendit partem se sequi quæ pro Pamphilo est. ¶ Primum iam) Primo, inquit, iam infensus est senex: deinde a Pamphilo grauida est Glycerium. ¶ Primum iam. ὑφέν· est enim ἀνασροφή, pro iā primū. ¶ De amore hoc.) Hoc amore, sic quasi cum tædio & reprehensione eius amoris loquatur. ¶ Me infensus.) Scilicet de amore filii, senex me seruat, & re uera timendus est. ¶ Seruat.) φυλάττει. ¶ Nequam faciam.) Hoc ad illud spectat, Tum siquis magistrum cepit ad eam rem improbum.

Enimuero. Segnities. Secordia. Quātū. Prouidere. Opē ferre. Opitulari. Verba dare.

GVI. ENimuero. Hic Dauus secum sequentia uolutat, atq; loquitur Enimuero: idest certe: o Daue nihil loci est segnitiæ: idest negligētiæ: neq; secordiæ: idest stultitiæ. q.d. non oportet hic Dauum esse negligentem, neq; stultum: & incōsideratum. uel nihil ualet hic segnitia, aut secordia. dicit enim segnis negligens: & segnitia uel segnities negligentia: quasi, ut Festus ait, sine nitendo quod utile & honestum est. Secors autē dicitur aut ignauus, idest timidus: aut stultus siue inconsideratus. Inde secordia, ignauia, uel stultitia. dicitur enim secors quasi sine corde, idest animositate uel prudentia. Nam cordati homines prudentes dicuntur. quātum: idest inquantum intellexi modo: idest pauloante sententiam: idest propositum. senis: idest Simonis. de nuptus, quæ nuptię si nō prouideantur: idest caueantur, & utentur astu. idest uel astute. uel astu. idest astutia. ut uult Tortel. ab Astu urbe, in qua uersati fiunt cauti. ipsæ nuptiæ pessundabūt: idest præcipitem dabunt: metaphora ab iis: qui irruentibus undis in aquas pręcipites dantur: atq; submerguntur: & ab undis opprimūtur. sic hic Dauus timet: ne a nuptiis opprimatur, aut herilis filius. Pessundabunt ergo me aut herum: idest herilem filium: nec certum est mihi. idest non est mihi exploratum: aut cognitum: siue non est apud me deliberatum, aut constitutum quid agam: idest agere debeam. ne idest utrum adiutem. idest adiuuem Pamphilum: an auscultem. i. obsequar, morem geram siue obediam seni. i. Simoni. Si relinquo: idest desero illum. s. Pam. timeo uitæ eius. i. metuo ne pereat. sin. i. sed si, opitulor. i. opem fero Pāphilo. timeo inquā minas. i. interminatiōes huius senis. cui seni difficile est dare uerba. i. fallacias. Nam uerba dare alicui: est fallere aliquem. Primum iam: idest iam primum: anastrophe. comperit. i. ueritatem deprehendit. de hoc amore hic dixit, quasi cum tædio ipse infensus. i. uehementer iratus & odium gerens: obseruat me: idest diligenter animaduertit quid agam. nequam: idest ut nō aliquam fallaciam faciam nuptiis: quo minus fiant: si senserit. i. perceperit me fecisse fallaciam. perii: idest male agetur mecum aut si libitū fuerit. idest si libuerit, seu placuerit ei. cepit. i. capiet coniunctiuum pro indicatiuo. causam: idest occasionem. dabit me præcipitem: idest me præcipitabit in pistrinum: idest in eum locum: quasi ergastulum: in quo ingens erat mola: qua equis uoluentibus molebatur triticum. In eum autem locū mitti solebant serui contumaces: ut equorum uice molam uerterent: neq; illuc eximebantur, nisi dominis ipsis postulantibus.

Segnis. Segnitia. Festus. Secors. Socordia. Cordatus. Astu. Tortellius. Pessundare. Verba dare. Anastrophe. Infensus.

SER. ENIM uero Daue. Hucusque ostendit quomodo senex perterrefecit Dauum: modo dimisso Simone, describit deliberationem Daui: quo modo: scilicet increpatione senis in dubitationem, & desperationem adductus apud se deliberat: an obtemperet domino minanti: an subueniat Pamphilo desperanti Et cum animus eius magis ad senem applicetur ad priorem actum pertinet: cum effectus simulationis in hoc ostenditur: cum uero ex misericordia ad Pamphi. reducatur, iam se ad secundum actum præparat. ¶ Enimuero idest certe. Segnitiæ: idest pigritationi, uel secordiæ: idest stoliditati: quin tibi pudere oporteat: cui. s. magis sit fauēdum. quæ. s. nuptiæ uerba synceræ sunt deceptiones: aut pro nihilo forsitan: si ei libitum fuit. causam ceperit. idest inueniet aliquem.

Quo iure, quaq; iniuria pcipitē * me in pistrinū dabit. *me redundat*
Ad hæc mala hoc mihi accedit etiam * hæc Andria, *Trimetri*
Siue * ista uxor, siue amica est: grauida e Pāphilo est. *ista redundat*
Audireq; eorum est operæ pretium audaciam.
Nam inceptio est amentium, haud amantium:
Quicquid peperisset, decreuerunt tollere.
Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam,
Ciuem Atticam esse hanc. fuit olim quidam senex
Mercator: nauem is fregit apud Andrum insulam.
Is obiit mortem: ibi tum hanc eiectam, Chrysidis
Patrem recepisse orbam, paruam. fabulæ.
Mihi quidem hercle non fit uerisimile: atqui ip- *Videtur Trochaicus*
fis commentum placet. *Hypercatalecticus*
Sed Mysis ab ea egredit. at ego hinc me ad forū, ut *Trimeter Iamb.*
Cōueniā Pāphilū, ne de hac re pr̄ īprudētē opprimat. *Iamb tetram.*

DON. ℂ QVO iure, quaq; iniuria.) Prouerbiale hoc est: quasi fas & nefas, nolis uelis. ⁋ Ad hæc.) In ipsa re maior est difficultas, quia grauida est Glycerium. ⁋ Siue ista uxor.) Et hoc cum quodam tædio, & indignatione stomachi interrumpit. ⁋ Operepretium.) Dicitur de mirificis & laudabilibus. nam & ea quæ magna sunt, etiam si mala, tamē miramur: quæ libēter audiamus & hoc pretiū est operæ, idest audiendi. ⁋ Et audaciam.) Proprie dixit: ut in Eunucho, Audaciā meretricum specta. ⁋ Nam inceptio est amētiū, haud amantium.) Amabant ueteres de proximo similia dicere, ut Cicero, Minus charū putauit fore de armario, q̄ q; de sacrario fuisset ablatum. Et quidem si in uerbis sunt παρόμοιον dicitur: in nominibus, παρονομασία. ⁋ Quicquid peperisset.) Maiorem reprehensionem sonat, quicquid peperisset. paritur enim aut masculus, aut fœmina: & solet iustior esse causa tollendi, si marem uxor peperit. sed nimii amoris est non expectare quid tollas. ⁋ Decreuerunt.) Decernere est de magnis rebus certam proferre sententiam. unde etiam Senatus decretum. ⁋ Et fingunt.) Argumenti partem narrat: & non credit futura esse quæ didicit, ut supersit locus errori. Et fallaciam quandam, ne uerisimilis sit. * ipsa fallacia totius contemptionis & uilitatis. ⁋ Fuit olim.) Modo totius summæ argumētum populo narratur: sed ut restet aliquid ad errorem, abrogatur fides. ⁋ Fuit olim quidam senex. a διηγηματικῶ ad μιμητικὸν transit. ⁋ Is obiit mortem.) Plene dixit, quod nos obiit tantum. Virgilius. Morte obita qualis fama est uolitare figuras. ⁋ Recepisse orbam, paruam.) Paruam propterea adiecit, ut fiat uerisimile nō posse eam facile suos agnoscere. ⁋ Fabulæ.) Redit ad narrationem. ⁋ Atq; ipsis.) Atq; pro tamen. ut sit, tamen Ipsis commentum placet, Quod comminiscuntur probant. ⁋ Sed Mysis.) παρασκευή alterius scenæ. ⁋ Mysis. Semper autem nomina comicorum seruorum, aut a nationibus sunt indita, ut Mysis, Syrus. aut ex accidētibus, ut Lesbia uelut ebriosa, a Lesbo insula, quæ est ferax suauissimi candidissimiq; uini. aut a moribus & uernilitate, ut Pseudulus. aut ex negocio, ut Chrysalus. aut ex qualitate corporis, ut Chylacus. aut ex specie formæ, ut Pinacium. ⁋ Ego hinc.) Nihil adhuc Dauus inuenit consilii, nisi ut quærat Pamphilum, moneatq;. ⁋ Ego hinc me ad forum. Vultuose hoc pnunciatur: ut desit, pergam, aut ducam me.

Operæ pretiū

Decernere

Obire mortē

Atq;

GVL. ℂ QVO iure. q; pro &. qua iniuria prouerbiale est: quasi fas nefas: uelis nolis: quasi dicat. iure uel iniuria me in pistrinum dedet: & ita ad literā poterit intelligi. ceperit caussam quo iure: scilicet per quod ius interrogādo. q; idest &, qua iniuria: idest per quam iniuriam. ⁋ Vel quo iure: idest aliquo iure. & qua: idest aliqua iniuria dabit me &c. Verū tamen quia prouerbiale est, ita sumendum est: ut sumi solet iisdem uerbis: etiā hoc, quod sequitur. accedit: idest adiungitur: additur: ad hæc mala, quæ imminent propter nuptias. hæc Andria: idest hæc puella de Andro. scilicet Glycerium: siue ista (cum quodam tædio, & indignatiōe stomachi hanc fecit interruptionem) est uxor, siue amica. i. amasia est grauida: idest prægnans. e Pam. idest ex opere Pamphili. q; idest &. operæpretium est. idest mirum est. Operæ pretium enim dicitur de mirificis & laudabilibus. miramur enim quæ magna sunt etiā mala, & libenter audimus & ita admiratio, & delectatio pretium est operæ. i. laboris audiendi. Operæ pretium igitur significat iucundū: laudabile: necessariū: fructuosum. & haud ab re. i. non præter rem: siue non ultra propositum. Operæ pretiū itaq; i. iucundū est uel mirū est audire audaciam: idest temeritatem eorū: scilicet Pamphili & sociorum. Nā id supple est inceptio: idest inchoatio amentiū, idest mente destitutorum: haud idest non amantiū. i. amore captorum. paronomasia est. Nam ueteres amabāt de pximo similia dicere. ⁋ Decreuerūt. i. constituerunt. Decernere est de magnis rebus certā proferre sententiā. Vnde senatus decretū. Tollere. i. educare quicquid peperit, siue masculū, siue fœminā. ubi ostenditur nimius esse amor: cum nō expectetur quod tollatur: & nunc fingunt inter se quādam fallaciā. s. hāc Glyceriū esse ciuem atticā. i. ex urbe Atheniensi: quæ est in Attica regione. quidam senex mercator fuit olim. i. iā pridem. is fregit nauē. i. naufragiū fecit: eius fracta naui apud Andrū insulā: appositiue is mercator obiit mortē. i. mortuus est: quasi iuit ad mortē. Nā Cicero in epist. dicit obire uillas pro adire. Inde obire mortē i. ire ad mortem: obire diē suum i. ire ad diem fati: hoc est mori. ibi. i. in Andro: tum. i. tunc fingūt inquā: aut famā est sup. patrem Chrysidis recepisse hāc Glyceriū. eiectam. i. ad litus emissam ex naufragio. Nam naufragus dicitur naui fractā eiectus. orbā. i. sine parente: paruā. i. ut agnoscere parētes nequiret. fabulæ. i. ut Persius ait, nugæ sunt sup. quidem hercle. i. per Herculē. id sup. non fuit mihi sup. uerisimile. i. probabile. atq; i. tamen. cōmentum tale figmentū: mendaciū. excogitatum tale inuentū. Nā cōminisci significat excogitare inuenire. Inde cōmentitia ratio. i. ratio fictitia. cōmentū ergo placet ipsis q. d. qd̄ cōminiscūtur pbant. Sed Mysis: hic est parasceue. i. præparatio alterius scenæ. My. ergo. i. ancilla illa a natiōe sic dicta. Seruorum eni comicorum noīa: aut a natiōibus sunt indita, ut Mysis, aut ab accidētibus, ut Lesbia, quasi ebriosa a Lesbo insula: quæ ferax est suauissimi, cādidissimiq; uini: aut a moribus, & uernilitate, ut pseudulus, aut a negocio, ut Chrysalus, aut ex qualitate corpis, ut Chilatus, aut ex spē formæ, ut Pinaciū. My. egredit. i. exit ab ea. s. Gly. at. i. sed ego Dauus ducā sup. uel cōferam me hinc ad forum: ut cōueniā i. alloquar. Pam. ne pater Simo opprimat. i. deprehēdat eum imprudentem. i. improuisum: nō suspicantē de hoc amore: idest quantum spectat ad hunc amorem.

Operæ pretiū

Decernere

Fabulæ
Persius
Cōmentū
Cōminisci

SER. ℂ QVO iure. i. merito. uel qua in. i. iniusta causa. ad hoc ecce alia, quæ magis perturbatum reddant. est pretiū operæ tuç audire temeritatem Pam. & Gly. Vere est audacia: quia hic non dicam actio: sed etiā inceptio. At ego Da. ueniente Myside remouetur donec necessarium locum, ut dicemus in sequentibus, inueniat.

Audiui

DONA.

Audiui Archillis.) Hæc sunt inuentiōis poeticæ, ut ad [illegible] facetiæ aliq̄d addāt. nā [illegible] est ut accersat obstetrix, & cōueniat Pāphilus. facetia scribētis in his uerbis est, q̄ Archillis cōpotrice potissimū adduci iubere fingit. Audiui Archil. Frequēter hoc mō Terē. cōpēdiū facit, ut egrediēs loquat persona de eo q̄d est gestura: & simul doceat quid ab altera gestum fit. Audiui Archillis, iādudū Lesbiam adduci iubes. Vtrū iādudū audiui, an iādudum iubes, incerta distinctio ē. & sunt q̄ iādudū, iā primū intelligāt: ut, Iādudū sumite pœnas. Sane pol. Sane, multum. alias ualde: nāq; ualidus est, qui multum reȝ necessariū hēt ad salutē. Temulenta.) Producit primā syllabā Te. Temulēta, Vinolēta, hoc est ebriosa. q̄a temetū, uinū dicit, unde abstemius, sobrius. Dictū aūt temetū ab eo q̄a tētet mētē. Temulēta, uino: Temeraria, natura. Nec satis digna.) Bene in cōclusione illa spāliter ꝓbauit, dicēdo nō idoneā cui cōmittat primus partus mulieris. Sed mire signateq; dixit Cōmittas. etenim cōmittimus magna, & quæ salutē in dubio habēt. Nec satis digna. Duas res, nec patiētē, nec primo partu Figura [illegible]. ut Virgi. Nō me tibi Troia Externū tulit. &, Dū domus Aeneæ Capitoli imobile saxū Accolet. Tamen adducam.) Redit ad illud, q̄ ui coacta. Importunitatē.) Importunitas neq; loci, neq; tpis hēt cōmoditatē. Aniculæ.) Archilis scilicet. Quia cōpotrix.) In uultu remāsit oratio. deest enim, per figurā [illegible], iō illā uult accersiri. In aliis.) Vtrū in aliis mulieribus, an in aliis rebus? Exanimatū.) Exanimatus, est pturbatus. Vir. Exanimata sequēs impingeret agmina muris. Exanimus, mortuus. Idem, Corpus ubi exanimū positū Pallantis Acestes. Vereor q̄d sit.) Quid, ob q̄d, ꝑ q̄d sit exanimatus. Aut aliter: q̄d sit. i. q̄d sit negocii. Sed q̄dā putant q̄d ꝓ quare ut Quid ueniāt. Aut deest, pōtuit sit, q̄d esse pōt. Nunquidnā.) Comicū est, & Terētianū Nunq̄dnā: cū exēptis nū & nā, sufficere ad interrogationem potuisset q̄d.

Iādudū

Temulentus
Abstemius
Temetum
Cōmittere

Importunitas

Exanimatus
Exanimus

Nunquidnam

idest illam obstetricē ebriosam: adduci iādudū: idest quam primū. pol. i. per Pollucē, siue per ædē Pollucis. illa Lesbia est mulier sane. i. multum temulenta: idest uinolenta: quasi temeto uino plena. Temetū enim uinū est: q̄d teneat mentē. Inde abstemius abstemia abstemiū. i. sobrius: & a temeto abstinens. Et temeraria. i. inconsiderata: præceps non satis considerans q̄d agat. Nec ē satis digna, cui cōmittas. i. credas. Cōmittimus eni magna, q̄ salutē i dubio habēt. Tū q̄uis sit temulēta adducā eā: q̄a tantope uis. uos sup. spectatores spectate. i. cōsiderate importunitatē. i. incōsideratiōnē, siue incōmoditatē loci & tpis aniculę. i. Archyllis: quia Archyllis est cōpotrix eius. s. Lesbiæ. i. simul cum ea potat. Deest per aposiopesim. Ideo uul. illam accersiri. O Dii obsecro. i. per sacra rogo. date huic Glycerio facultatem pariundi: atq; date illi Lesbiæ potius loci. i. opportunitatē sine occasione peccandi. i. errādi in aliis uel rebus uel mulieribus. Sed quidnam idest cur uideo Pāphilū exaiatum. i. pturbatū. Exanimus aūt dr mortuus. Vereor i. timeo q̄d fiet i. q̄d sit negocii. uel q̄d. i. cur uel ꝓpter q̄d sit exanimatus. opperiar. i. expectabo q̄dnā tristitiæ. i. quā tristitiam hæc uerba i. hæc turbatio: commotio afferat.

Temetum
Abstemius

Cōmittere

Compotrix
Aposiopesis

Opperior

ACTVS PRIMI SCENA IIII.

Trochaici tetrametri catalectici.

MYSIS ANCILLA.

AVDIVI Archillis iādudū Lesbiam adduci iubes.
Sane pol illa temulenta est mulier, & temeraria:
Nec satis digna, cui cōmittas primo partu mulierē.
Tamē eam adducam. Importunitatem spectate aniculæ,
Quia cōpotrix eius est. Dii date facultatem obsecro
Huic pariundi, atq; illi in aliis potius peccandi locum.
Sed q̄d nā Pāphilū exaiatū uideo? uereor, q̄d fiet.
Opperiar, ut sciā nūq̄d nā hæc turba tristiciæ adferat.

Tet. Iābi nisi. sed sit extra uersum additum.

SER.

Audiui. Incipit secūdus actus: cū prior actus ad correctionē filii tēdat: secundus ad opprimēdū laborat. s. ut Pā. Gly. nō dimitteret, nec filiam Chremetis reciperet: & ut simulatio senis efficaciam nō hēret: prior actus hoc iam effecerat: ut Dauus, & Pā. territi essent. & ne Pā. p terrorem ad uoluntatē pr̄is flecteretur: inducit Mysis fidelis dn̄æ suæ: & Pam. in amorem Gly confirmet: & postea Carinus: qui ab amore Phi. eum dissuadeat. & ita Pam. confirmatio uenit. Dauus ad ultimum qui dabit consilium ad destruendam simulationem. In hac prima scæna secundi actus describitur Mysis fidelis dominæ suæ: ut sit idonea persona: quæ pro domina sua loquatur: & exoret. Pam. fideliter. Et datur occasio, in qua ostendat se fidelem hoc: scilicet quod mittatur ad Lesbiam obstetricem: quam, quia temeraria sciebat, & temulentam timens: ne dominam suam temere tractaret: conqueritur ita: audiui &c. O Dii spectate importuna aniculæ: id est Archyllis.

GVI.

Audiui Archillis &c. Hic Mysis egrediens: & de quo gestura ē loquit: & simul docet q̄d ab altera gestū sit. O Archyllis. i. o anus audiui: q̄d. s. me facere uelis. iubes. i. uis uel pcipis. Lesbiam

DONA.

Hocine ē.) Hic inducitur adolescētis animus circa nuptias: ut ex magnitudine eius ingens gaudiū cōparetur in fine fabulæ, cognita Glycerio. & simul id agit, ut magis magisq; p Mysidē Pāphilus excitet ad resistendū patri nuptias inducenti. Hocine est. Ab iracundia & dolore cœpit. Iracūdia descēdit ex iniuria: Dolor, ex miseria. Hocine ē humanū factū Quasi deliberatio est, in qua duæ partes sunt, una patris, altera amicæ. pro suasore Mysis est. Principiū ab inuectione in qua ut hominē accusat, deide ut patrē. Hocine est. Hoc est dilatare orationē, ne diceret quod fecit. & est puer fa [illegible], a maioribus descēdens ad minora p amplificationē accusatiōis. Factū aut inceptū.) In aliis, factu aut inceptu, sunt Hocine ē officiū.) Officium ab efficiēdo, ab eo q̄ q̄ rit q̄d efficere in eo unūquenq; cōueniat p cōditiōe psonę.

Iracūdia
Dolor

Officiū

ACTVS PRIMI SCENA V.

PAMPHILVS ADOLESCENS, MYSIS.

P. HOCI ne est humanū factum, aut inceptum? hocine officium patris?

Iambici tetrametri.

GVI.

Hocine &c. Inducitur Pā. iracūdus & dolēs de nuptiis tam repēte celebrādis. Iracundia descendit ex iniuria: dolor uero ex miseria. Hocine. i. utrū hoc est factū humanū: aut iceptū. aliquo sunt factu, & inceptu: ut sit sensus: Vtrū hoc est humanū factu, aut inceptu. i. ut fiat: aut icipiat. Hocine. i. utrū hoc ē offm pr̄is. i. id q̄d deberet facere os.

SER.

HOCINE. Cū Mysis inducatur fidelis dn̄æ suæ ad Pā. confirmandū. describit prius Pā. dubius

& desperans audito a pře rumore nup. ut Mysis accepta occasione illũ miserũ, & egentẽ consolatione confirmet: & aium depressum terrore, p dñã fideliter loquẽdo releuet. Hocine, qđ př .i. fecit dicens. duc uxo. aut ẽt inceptum nedum factum: aut quicquid fit de humano facto. př non sic debetet agere in filium & hoc est. aut hocine efficat &c.

Pãphilũ dicer, ꝙ operã dederit, ut se repudiaret Chremes, ut supra dixit, Mutauit, qa me imutatũ uidet. ℣ Quot modis cõtẽptus. Chremes, an Pãphilus: ℣ Facta, trãsacta oia. Prouerbiale est in id negocii, de quo nihil supsit ad agẽdũ. Facta aũt, a Pamphilo: trãsacta et a Chremete.

℃ My. Quid il. est. Pã. Proh fidẽ deũ .i. deoꝶ atq; hoium. p

DONA. Quid ẽ, si non hoc est?

℃ QVID est, si non hoc. Sic dicimus de his quę necessario hoc sunt qđ dicimus. ℣ Si nõ hoc Hoc cũ stomacho dictũ, quasi aliquo cõtradicente nõ esse contumeliã. Cicero, Quid ẽ quæso Metelle, iudiciũ corrũpere, si hoc nõ est? ℣ Vxorem decrerat.) Decernere, est de magnis certã pferre sniam. ℣ Vxorem decrerat. Propositio iniuriæ. ℣ Nõne

Decernere

M. Quid illud est? P. pro deum atq; hominum fidem, quid est, si non
hæc contumelia est! *Tetrametro accinitur monometer.*
Vxorẽ decrerat dare sese mihi hodie, nõne oportuit *Tet. Iãbici.*
Præscisse me ante! nõne prius communicatum oportuit!
M. Miseram me, quod uerbum audio. *Dimeter*
P. Quid Chremes, qui denegarat se cõmissurũ mihi *Troch. tetrametri*
Gnatam suam uxorẽ! id mutauit, quia me immutatum uidet,
Ita ne obstinate operã dat, ut me a Glycerio miserũ abstrahat! *Tetr.*
Quod si fit, pereo funditus. *Dimeter* *Iãb*
† Adeon' hoiem esse inuenustũ, aut infelicẽ quẽq̃ ut ego sum!
Pro deũ, atq; hominũ fidẽ, nullo ne ego *Dimeter, redundante pede.*
Chremetis pacto adfinitatẽ effugere potero! quot modis *Tetra. Iãb.*
Contemptus, spretus! facta, tranfacta omnia! hem *Iãbicus trimeter*

† *Prior dimeter est trochaicus, alter est dimeter catalecticus in penultima duas breues habens pro longa, potest tamen totus esse Iambicus, si legas, adeo aut in inuenustũ m. elidas u consonantem.*

oportuit.) Oportuit. Se ad patrẽ refert. Nã nec sic cõsentirẽ ad nuptias. sed fac me uelle: Nõne oportuit præscisse me ante: Dolet aũt se spatium non habuisse cõsilio. ℣ Nonne prius cõ. opor.) Quã de stomacho repetitũ ẽ oportuit. Et de more, Præscisse me ante. Pręscisse pprie ad eũ refert, hoc est Pãphilũ ℣ Cõmunicatũ.) Qđ neq; huius pprĩũ est, neq; illius. Et ante absũdat, aut certe Præ. cũ sufficiat scisse. ℣ Cõmunicatũ. Quia nuptiaꝶ nõ ois ptãs in patre est. ℣ Quod uer.) Verbũ p ἀξίωμα more suo posuit .i. uxorẽ dare ꝙ ait. ℣ Quid Chre.) Trãsiuit a patre nũc, & ad socerum redit. Quid, nõ ad Chremetẽ dr̃, sed ad illũ trãseũtis est, & nõ cõsiderãtis qđ dicat. ℣ Quid Chr.) Irascit̃ pri ꝙ cogat. Chremeti ꝙ nõ neget uxorẽ. Nõ ue dolet, nõ od o hẽri, nõ repudiari. ℣ Qui dene. se cõ.) Nã latuerat Pãphilum, repudiasse Chremetẽ. uñ & Dauus ait, Qui posteaq̃ audierat nõ daturi filio uxorẽ suo. ℣ Id mu.) Nõ ue dixit Id, Id eni ad Denegarat. ℣ Cõmissurũ.) Putauerat nuptias. *

Verbũ

& Chremetẽ mutare sniam ℣ Id mu. qm̃ me imutatũ. παρόμοιον. Nã quoties uerba sũt, παρόμοιον dr̃. quoties noĩa, παρονομασία. ℣ Itane obsti.) Obstinate facere aliqđ, est in alterius malũ cũ conatu facere pseuerãter, & in alterius pniciẽ nimis niti. ℣ Abstrahat.) Magna ui uerbi & pprietate usus est. uñ illud est, Iphitus & Pelias mecũ, diuellimur inde. ℣ Abstrahat Magna idignatiõe usus est: tanq̃ Chremes nõ tã filiæ consultũ uelit, q̃ læsum Pãphilũ. ℣ Alia excla. est aduer. so. Adeon' hoiem. Neminẽ putat ẽẽ in gñe humano ita infelicẽ ut se: qđ est cõe oium qui in aliquo moerore cõsistũt. itaq; nõ se, sed conditionẽ humanã dolet: & q̃rit̃ natũ esse quenq̃, qui possit esse tam miser, ut ipse est, ac p hoc se. ℣ Adeon hoiem.) Amatorie, amore noiato exiluit in gemitus. Sic Virg. Aut si lux alma recessit, Hector ubi est? ℣ Inuenustũ aut infe.) Inuenustus ẽ sine uenere .i. sine gr̃a, quẽ oẽs respuãt, repudiẽtq; pulchræ, & quẽ deformes appetãt. Inuenustũ aut infelicẽ Inuenustus, cui displicẽs obiicit̃. Infelix, cui placẽs negat̃. ℣ Aut infelicẽ quẽq̃ ut ego sum. Adeo se miserũ dicit, qđ sibi repudiare nõ licet: ut pp se doleat humanũ genus, in quo sit aliqs tã miser. Virgi. Heu cadit in quenq̃ tm̃ scelus. ℣ Vt ego sum.) ἀνακόλουθον est Vt, q̃ enim inferre debuit, nõ Vt. ℣ Pro deũ.) Quã feruẽat idignatiõe, hinc aspice, ꝙ frequẽter exclamat. ℣ Effugere.) In totũ fugere. ℣ Quot mo. cõ. sp.) Si Chremes spretus intelligẽmus

παρόμοιον
παρονομασία

Inuenustus

Effugere

GVI. Proh fidem Proh dolor

interiectio ẽ doloris: uñ proh dolor dici solet ab eo, q dolẽs loqt̃, atq; exclamat. põt ẽt esse interiectio idignãtis. Inde proh pudor dici consueuit ab eo, q cũ uitupatiõe alicuius loqt̃. hic autẽ proh fidẽ deũ atq; hoium dr̃ a dolẽte iracundo, atq; idignãte: & p indignatõe i exclamationẽ ꝓrũpẽte. ubi sensus ẽ. Proh fidẽ. q. d. testor & inuoco fidẽ .i. ueritatẽ, uel opẽ, siue auxiliũ: deũ .i. deorũ, atq; hoium: qđ hoc ẽ, si hæc cõtumelia .i. iniuria nõ ẽ. q. d. nihil aliud ẽ, q̃ cõtumelia. hoc aũt dicẽdi genus p Si. apte accõmodari solet iis, q̃ necessario sũt, hoc ẽt cũ stomaco dictũ ẽ. q̃si in eũ, q diceret nõ eẽ cõtumeliã. In eo ẽt dicto, si hæc cõtumelia nõ est: põt eẽ sensus: Si hæ res, q̃ inopinũ cõtumelia: nõ ẽ .i. si nõ sũt cõtumelia. Eteni si cõtumelia postponeret: in eo ordine sunt: diceret nõ ẽ. Decreuit .i. cõstituit: pr̃ .s. sese daturũ subaudi mihi hodie uxorẽ. Nõne oportuit me Pã. pscisse aũ. Vbi alterũ abũdat, uel aũ, uel prę. Nõne oportuit id sup. de nup. Cõicatũ fuisse .i. collatũ fuisse prius inter patrẽ, & me. Quia nuptiaꝶ nõ ois ptãs in prẽ ẽ. Mysis. me miserã subaudit̃ o, uel dico: sic te ĩfelicẽ: hoiem neq̃: p o hominẽ neq̃. Fungit̃ aũt id dicẽdi genus uice interiectiõis oñdentis aut idignationẽ: aut dolorẽ cũ exclamatiõe: qđ uerbũ .i. quẽ sermonẽ audio. Pã. qđ Chremes aut supple, uel facit: q denegarat se cõmissurũ .i. traditurũ, aut daturũ mihi gnatã suã uxorẽ .i. in uxorẽ: & est appositorie dictũ mutauit id: qa uidet me imutatũ .i. nõ desistẽtẽ ab amore Glycerii. ne .i. utrũ Chremes dat operã ita obstinate .i. pseuerãter, ptinaciter Obstinate. n. aliqđ facere: ẽ aliqđ i alterius malũ cũ conatu pseuerãter facere: & in alterius pniciẽ nimis niti Vt abstrahat .i. diuellat me miseꝶ .i. afflictũ Gly. proh deũ atq; hoium fidẽ: Exclamatio affectũ idignãtis, dolẽtisq; demõstrans. Qđ si fit .i. si abstrahar ab ea pereo .i. actũ est de me. funditus .i. prsus, radicitus. adeon .i. utrũ ẽ uerũ sup quẽq̃ hoiem eẽ adeon .i. ita, uel tm̃ ĩuenustum .i. sine Venere & gr̃a. quẽ oẽs pulchræ respuãt, & repudiẽt: & appetãt deformes: atq; infelicẽ .i. infortunatũ: ut ego Pã. sum. Inuenustus enĩ hic dr̃, cui displicẽs obiicit̃ Infelix cui placens negat̃. nullon .i. utrũ. nullo pacto .i. nullo mõ potero effugere .i. in totũ fugere affinitatẽ .i. ppinqtatẽ p nuptias Chremetis: ne uidelicet sim ei9 gener. Quot mo. q. d. multis modis. sum cõtẽpt9, sptetus: exaggeratio ẽ idicãs affectũ exprimẽtis. Oĩa sũt fa. trãsa .i. pacta cõcordata. puerbiale ẽ hoc dcm̃ de eo, de quo negocio nihil supest agẽdũ. Hẽ. iteriectio idignãtis ẽ.

Obstinate

Inuenustus Infelix

SER.

℃ PRO ho. fi. di. ipsa interiectio hẽt in se uerbi sensum .i. miror uel testor. Vxo. decre. hæc cõtumelia dare uxorẽ nõ erat cõtumelia, sed dare uxorẽ filio & filiũ nõ pscisse erat & iõ pfert illud ultimũ cũ admiratiõe. nonne oportet &c. Id mit. qđ est optimũ adeon: qm̃ instat pr̃: instat Chremes. poteris inuenire adeo infelicẽ: quantũ ad hoc: qđ ab amica

uoluit

uoluit me dimouere. adeo inuentus sũ .i. dedecoratũ, uilipen sum: q̃a me nesciẽte cõstituebant nup. quot modis: uere nõ potero effugere: q̃a priora effugia sunt destructa: & hoc ẽ, quia ego prius spretus .i. abiectus oĩno sum: sed ecce oĩa il la facta .i. effugia sunt trãsacta, q̃a in hoc, qđ repetor aliqd mõstri: q ipsa ẽ aliqua turpis & mõstruosa. nã hoc dico de Chre. nã. q. d. de pr̃e possem diffi cilius cõqueri: q̃a decuit me pr̃em tãtã rẽ agerẽ. tã. n. uere: et tãta et ne gligẽter, q̃a in p̃ teresũdo & apud forũ. ecce neglige ter uxor tibi. ec ce tãta adeo ob stupui q id mihi &c. Necessarium erat q ille stupi dus non rñderet pr̃i: q̃a alioqn pri or actus efficaciã hẽret. s. simulor: q̃a locũ ob ur. in ueniret. & sic act⁹ secũdus periret.

eũ, Sed amator ẽ. ⁋ Ego ne ut aduerser?) Videt̃ inclinasse: ut fm pr̃is aium cõsistat. sed amore ad incerta ītetũ detrol uit. ⁋ Quorsum accidat.) Ad quã rẽ, quo uersus.
❡ EGO re .i. recusatus a Chremete. Repetor .i. reuocor. Quãobrẽ .i. cur repetor sine hoc faciunt pr̃ & Chremes. ni si .i. qđ suspicor .i. opinor. & ẽ argumẽtũ cõiecturale aliũ pr̃ & Chre. aliqd mõ stri. cõtumeliosi⁹ dr̃: q̃ si diceret ali qd mõstrũ. sic ali bi. Quid m. ux. h. Alunt ergo aliqd mõstri. q. d. tegũt & celãt aliqd mali seu aliqd deforme qđ mihi cõmitti uolũt: qm̃ mõstrũ aliqd deforme est p̃ter naturę ritũ. p ductum q̃a. s. filia Chr. mutauit aũt genus dicendo ea: qm̃ fœmina ẽ: qm̃ nemini põt obtru di .i. ĩstringi, ĩpingi, impelli: ut nubat. itur ĩ psona. r. i. ue

Repudiatus repetor, quáobrẽ: nisi si id ẽ, qđ suspicor. *Troch. tetram.*
Aliquid monstri alunt: q̃a quoniam nemini obtrudi potest,
Itur ad me. M oratio hæc me miseram exanimauit metu.
P. Nam quid ego dicam de patre: ah *Dimeter Iambicus*
Tãtãne rẽ tã negligẽter agere: p̃teriẽs modo *Tetrameter Iambicus*
Mihi apud forũ, Vxor tibi ducenda est Pamphile hodie, inquit, para,
Abi domum. Id mihi uisus est dicere, Abi cito, & suspẽde te.
Obstupui censen' ullum me uerbum potuisse proloqui:
Aut ullã caussam, ineptã saltẽ, falsam, iniquam: obmutui. *(syllaba est*
Qđ si ego resciss ẽ id † prius qd facerẽ, si qs nũc me roget: *prius nunca*
Aliqd facerẽ, ut hoc ne facerẽ. sed nũc qd primũ exeqr? *Troch. tetram.*
Tot me impediunt curæ, quæ meũ animum diuerse trahunt:
Amor, misericordia huius, nuptiarũ sollicitudo. *Iãb. tetra. cata. pe. lõga.*
Tũ p̃ris pudor, q me tã leni passus ẽ aĩo usq * adhuc, *al. adhoc Iãb. tetr.*
Quæ meo cũq aĩo libitũ ẽ, facere. eĩ ne ego ut aduerser? hei mihi,
Incertũ est qd agã. M. misera timeo, hoc incertũ quorsum accidat.

GVI. Aliquid monstri. Aliqđ mõstrũ.

ideo poeta cõueniẽtẽ inuenit stuporẽ q obtunderet os Pã. & a litigio liberarẽt ĩeptã: licet uera esset iniq̃, in q̃ peccaret in pr̃em q̃a .i. & si qs roget, qd facerẽ si rẽ resciissem &c. Sed nunc ex improuiso ego circũuẽtus qd &c.

DONA. ❡ REPV diatus re. Quasi hęc iniuria sit, repudiare & repe tere Et tale ẽ in Eunu. Exclusit, reuocat. ⁋ Nisi id ẽ.) Cõie cturale argumẽtũ. ⁋ Aliqd mõ. al. ea.) Duplex cõtumelia, & mõstri & aliqd: nisi⁹. n. eẽt, aliqđ mõstrũ. sic, Quid hoĩs uxorẽ hẽs? Et mutauit genus, dicẽdo ea: qm̃ fœmina est. Sic in Eunu. Taces mõstrũ hoĩs: nõ dicturus es? ⁋ Aliqd mõ. Dũ mõstrũ dixerat, Ea subiũxit, tanq̃ nõ uerbis, sed ĩnię ser uiẽs. ⁋ Nemini ob.) Mire obtrudi, q̃si iuito. & totũ cũ iracũ dia obtrudi, ĩstringi, ĩpingi. ⁋ Itur ad me.) Dotẽ amator nõ cogitat: & ad uilitatem trahit q ultro uenit, & q se repetit Chremes. ⁋ Itur ad me. Quasi ad hostẽ. Plau. in Pseu. Itur ad me. Et Virg. Simul ense relicto, Ibat in Euryalũ p̃pere. ⁋ Orõ hęc.) Etiã pauca uerba ueteres orõnẽ dicebãt. ⁋ Nã qd ego. Redit ad patrẽ, ĩ quo noue hoc accusat, negligẽter eũ agere qđ noluit fieri. ⁋ Tãtã ne rẽ.) Summũ uoti ac nu ptias. ⁋ Pręteriẽs mõ.) Hic oñdit sp̃alĩr qd peccauerit. ⁋ P̃ p̃te. mõ mi. apud forũ. Vndiq cõstat excusatio. ex fcõ, q p̃te riens. ex tp̃e, q mõ. ex loco, q̃a in foro. ex uerbis, Vxor tibi ducẽda ẽ. Mire Ducẽda. semp hoc genus declinatõis, necessi tatẽ oñdit. ut Virg. Vt pacẽ Troiano ab rege petẽdũ. Sall. Agẽdũ, atq obuiã eũdũ ẽ. ⁋ Abi ci. & sus. te. Ad Hodie, cito retulit, ad uxor tibi ducẽda ẽ, Suspẽde te. ⁋ Ineptã sal. fal. Duo cõparant̃ ĩ defensionẽ. aut uera, aut ad tp̃s accõmoda ta. Ineptũ ẽ, qđ a quouis rep̃hẽdi põt. Falsũ, qđ ẽt prudẽtẽ possit falleṙ. ⁋ Qđ si eg. re. Si meũ cõicasset pri⁹. ⁋ Quid fa.) Ipse se rep̃hẽdit. ⁋ Quid fa. ὑποφορά. ⁋ Vt ne si fa.) Ta cerẽ. & nota facerẽ p tacerẽ ⁋ Sed nũc.) Deliberatio et p̃tes eius. ⁋ Amor mi.) Hęc oratoria sunt, cũ unũ negociũ ĩ mul tas distrahimus p̃tes. ⁋ Diuerse tra.) Pro, ĩ diuersa trahũt. ⁋ Amor A necessario. ⁋ Misericordia. ἀπὸ τοῦ ἐλεεῖν. Mi sericordia hui⁹ ἀμφιβολία. ⁋ Nuptiaṙ so.) A p̃turbatiõe. Quibus colligit cõsulere se nõ posse. Solicitudo est, q̃ inhę ret mẽtib⁹. Solicitatio, q̃ ab alio fit. ⁋ Tũ p̃ris pu.) ἀμφιβο λία. ⁋ Qui me tã. Explanatio, in quo pudẽdũ sit sibi apud patrẽ. Et ad illud spectat. Tute his reb⁹ finẽ p̃scripsisti pr̃. ⁋ Ei ne ego.) Pronomẽ hoc, nũ q̃litatis hẽt. & est, An tali, tã bono? ⁋ Qui me tã leni passus est aĩo. At qui accusabat

Obtrudete

Oratio

In duo nomina

Ineptũ Falsum

Diuerse

Solicitudo Solicitatio

nit, recurrit ad me. My. Hæc oratio .i. hic sermo exaĩat .i. p̃ turbat me miserã infelicẽ & afflictã metu. Pã. nã .i. sed: qd ego nũc dicã de patre. ah. ĩteriectio dolẽtis & indignãtis. ne .i. utrũ. decuit subaudi agere tantã rẽ. s. nuptias tã negligẽ ter: pr̃ meus mõ .i. paulo ãte: p̃teriens, inqt, mihi apud forũ hæc uerba Pãphile hodie uxor est tibi ducẽda. hoc dicendi genus semp oñdit necessitatẽ. para .i. dispone te. Abi .i. rece de domũ. ad uerbaliter uisus est mihi dicere id: abi cito, & suspẽde te .i. suspẽdio uitã termina. obstupui .i. attonitus & exaĩatus totus fui nihil rñsionis hñs. censen .i. putas ne me potuisse p̃loq .i. p̃ponere p̃fari siue p̃nunciare. Inde p̃lo qum dr̃ p̃positio. ıt ẽ p̃fatũ & p̃nunciatũ: ut hẽt Gellius: ul lũ uerbũ: aut ullã cãm .i. excusationẽ: saltẽ ineptã: absurdã: q̃ a quouis posset rep̃hẽdi. falsam .i. fallentẽ ẽt prudentẽ. ini quã: iniustã: nõ admittẽdã. obmutui .i. obticui. qd fecissem sup. si ego rescissem .i. cognouissem prius id. s. me hodie du ctuṙ uxorẽ: q. d. aliqd cõmentus essem. Deinde se rep̃hen dit: si qs me nũc roget .i. interroget qd facerẽ rñderẽ sup. fa cere aliud. ut ne .i. nõ facerẽ hoc .i. ut nõ tacerẽ: sed nunc qd exequar primũ: tot curæ impediunt .i. p̃turbant me: ne pos sim deliberare qd optimũ factu sit: quæ curæ trahunt di uerse .i. in diuersas sñias aĩum meũ. Deinde q̃ sint ea, quæ distrahunt eius aium subdit & ẽ articulus exornatio rhe torica, uel dissolutũ, siue dyaliton, uel forte schesonomatõ deficiẽtibus copulis. amor: misericordia huius Gly. solici tudo nuptiaṙ. Solicitudo ẽ, q̃ inhæret mẽtibus: solicitatio aũt est, quæ fit ab alio: tum .i. insup pudor pr̃is: uel pudor, quẽ pp me pr̃ est habiturus: uel quẽ apud eũ tũ passurus. Itaq amphibologia est: hęc oĩa p̃dicta trahunt aium diuer se: q pr̃ passus ẽ tã leni .i. benigno aĩo usq adhuc .i. hucusq, siue hactenus me filiũ facere quæcũq (thmesis ẽ) libitũ ẽ .i. libuit aĩo meo facere subaudi ne .i. utrũ passus ẽ sup. hæc p̃ dicta: ut ego nũc aduerser ei .i. repugnẽ uolũtati eius? Hei. interiectio dolẽtis. incertũ est mihi .i. nõ ẽ mihi exploratũ. Quid agã .i. agere debeã. My. Mysis nondũ se oñdit Pãphi lo: sed eũ apud se cõquerentẽ latẽter auscultat, & sola ẽt se cũ p ĩterualla loquit: ut uidimus ĩ priori parte istius scænę. Ego misera timeo. Quorsum .i. ad quã rẽ uel uersus quã p̃ tẽ. hoc incertũ, qđ dixit Pã. accidat .i. p̃ueniat, uel uertatur. ❡ SOL Icitor nup q̃ semp iuuẽtibus nocent: & sunt inui sæ ei ne deesset ut a misera: ac si dicat cõpositus sit in incer

Obstupui

Prologum Profatũ Pronunciatum

Exornatio siue dyalitõ & schesonomaton

Solicitudo & solicitatio

SER.

to:pōt flecti leuiter huc & illuc:& iō timeo hoc incertū q̄ dicit in quā pté uertaſ:ſed ego uertam in nſam pté. qd agit Gly. egon ét conari queā nec dū pficere aut ferā.i. leonem, uel aprū. memor eſſem admirando dicit & ſi ſegreges a co habitatiōe ne oino deſeras: ego ſum memor: ſed tu caue bis ab illa. caue uerbum etiam unum de nup.

mo pudice uitā, parce, & duritet agebat. Coactū egeſtate.) Propterea q̄ Chryſis, inopia & cognatorū negligentia coacta. Coactā egeſtate. Nō paupertate, ſed egeſtate. cui cōtrariū. Inopia, & cognatorū negligentia. Haud uere.) Acuit animū adoleſcētis cōtra patre, cuius ét nomē graue ē. Sed ui ut qas. Hec, uereor ſubaudit. Vt p̄ Ne nō poſuit: ut ſit, ſed uereor ne nō queas ui patris ferre. Et ne nō poſſis, nō damnatio eſt, uerū adoleſcētis ꝓuocatio in contemptū patris. Adeo me igna.) A uetiſiū. Ignauum. Q d aduerſum neceſſitatē pferendū fuit, id primū dixit adeſſe ſibi uirtutē. quæ ſequunt, ad ſi ſé ptinent. Ita p tpe cōtēptū pris p fortitudine habet. Ignauum.) Ignauus eſt, q uim nō pōt ferre, q nō ē pſeuerās. Adeon por. in.) Porro, cōiūctio ē expletiua, als aduerbiū tpis. Ignauū & igratū, ἀχάριστος ē Inhūanū aut ferū. Poſt ſubiecta dixit, Adeon porro igratū, aut inhumanū. Mira ois cōuerſio. nō. n. dixit Adeon me obſeqntē pīi exiſtimas, adeo gratū, adeo pium, adeo māſuetū: ita amatoris p oia ſeruat cōditiōes, ut oratorie hoc colligat, ſcelus eſſe ſi pareret nunc patri.

Sed nūc popus ē, aut hūc cū ipſa, aut me aliqd de illa aduerſus hūc
Dū in dubio eſt animus, paulo momēto huc, illuc impellit. (loqui
P. Quis hic loqt? Myſis ſalue. M. o ſalue Pāphile. P. qd agit? M. rogas?
Laborat ē dolore, atq; ex hoc miſera ſollicita eſt, * diem
Quia olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptiæ. tum autem hoc timet,
Ne deſeras ſe. P. hem, ego ne iſtuc conari queam? *Trimetri Iābici*
Ego propter me illam decipi miſeram ſinam,
Quæ mihi ſuum animum, atq; omnem uitam credidit:
Quam ego animo egregie charam pro uxore habuerim,
Bene, & pudice eius doctum, atq; eductum, ſinam
Coactum egeſtate ingenium immutarier?
Non faciam. M. haud uereor, ſi in te ſolo ſit ſitum
Sed uim ut queas ferre. P. adeon me ignauum putas?
Adeon porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum?

DONA. ❡SED nunc peropus eſt.) Calliditati fœmineæ, & aſtutiæ ſnia hęc cōgruit. Cū ipſa.) Ipſa. nūc domina mea. Aduerſum hunc.) Apud hūc, ut alibi, & id gratū fuiſſe aduerſum te habeo gratiam. Dum in dubio ē animus.) Tranſlatio hæc eſt a mole alicuius ponderis, quæ ante, quā i loco ſederit, cū incerta pēdet, facillime cōmouet. Quis hic lo. Hoc ſecū. deide cōuerſus, ut uidit, Myſis ſalue. Salue.) Difficile ē aliud iuenire uerbū qđ ſic declinet, ſalue, & ſaluete, qppe hu' uerbi p modos ē rara declinatio. Quis hic loqt? Principiū Terētianū in iūgēdis pſonis. O ſal.) O interiectio optātis aduētū, aut repēte pculſi. Quid agit?) Amatorie, & familiaritet nō addidit q̄. Virg. Quę mihi red dat eū, uel eo me ſoluat amantē. Rogas?) Lęta qdā, & triſtis ē rñſio & dolore plena. Laborat e do. Duplicē laborē Glycerii eē dicit, unū partitudinis, alterū curæ & ſolitudinis nuptiarū Pāphili. Laborat e do. Callide aggredit iuuenē. nā utraq; pp illū ppetitur, & dolorē, & ſolicitudinem. Atq; ex hoc.) Myſis, quæ cōtra patrē ſuaſura eſt, incertū inueniens Pāphilū, facile ad ſe cōuertit mentione dominæ ſuæ: & maxie q̄ addidit, cur illā ægram eſſe dicat. quare ſtatim pfectū ē quod uolebat, ut dicat Pāphilus, Egone iſtuc conari queā? Cōſtitutæ.) Nec addit a patre: ſed inuidioſe quaſi & a Pāphilo ſint cōſtitutæ. An timet i negocio? In hunc diē.) Idē eni dies eſt quo placuerant deſtinatę nuptię, quāuis Chremes denuntiauerat. & ſupra, Hic nuptiis dictus eſt dies. Tum aūt.) Tū. pterea. Tertiā ſolicitudinē hēe Gly. ne deſerat a Pā. Sollicita eſt.) Solicitudo rerū incertarū magis eſt. Q d' in hūc diē ſunt conſtitutę nuptiæ. Hic certior metus eſt, & grauior Egone iſtuc.) Nō ſic Pāphilus, q a illa inuidioſe nō Deſerere cogaris, dixit: ſed, deſeras Egone iſtuc conari. Nō pficere, ſed conari uelle aliqd ad ſcelus, effectio eſt, ét ſi nō poteſt fieri. hic. n. uolūtas, nō factū dānat ut Virg. Auſi oēs immane nefas, auſoq; potiti. Ego ne cona. Leuius ē conari, q̄ facere. Ego ne pp me.) Magna uis ē in ꝓnoībus. & diuerſa ſunt, & ſingula, & non præcipitant, nec dicunt uno ſpiritu, ſicut in Eunu. Ego ne illā, quæ me, quæ illū? Quæ illū, deeſt, amat· quæ me, deeſt, nō amat. Egone. Suadente r. ſubauditur, ut fieri ſinam. Quæ mihi ſuū animū.) Ab eius bñficiis. Suū ani.) Quātum ad amorē ptinet Atq; oēm uitā.) Hoc eſt ut maritū ſperaret. Q uæ mihi ſuū animū, atq; oēm uitā credidit. Argumenta a conſequenti. Si eā deſerit, hæc ſubiiciuntur. Quā ego animo egregie cha.) Egregie, pter cęteras, ideſt nimis. Bene & pudice.) Hic illud ſoluitur, Lana & tela uictum quęritans, ut hoc pſtruat bñ & pudice Glyceriū eſſe educatā. Lana & tela uictū quæritans. Et nō ptinet ad argumentū, niſi poſt uitā Glycerii intelligas. Bene & pudice. Ab honeſto. Bene & pudice eius Doctū. Hāc ſniam q̄ſi de exēplo pbat. nā bñ educata eſt a Chryſide, quæ pri

GVI. ❡SED nūc ē pop'.i. ualde op': aut hūc Pā. loq cū ipſa Gly. ut me Myſidē loq aliqd de illa Glyce. aduerſus.i. apud hūc Pā. Dū.i. q̄diu. aius ē in dubio.i. nutat & neſcit quo potiſſimū ſe uertat paulo mométo.i. facile, ac puo tpe, & abſq; lōga mora ipellit.i. iducit huc uel illuc.i. i hāc uel i illā ſniam: quā eligat. Hoc aūt dcm̄ tractū ē a mole pōderis alicuius: q̄ anteq̄ i loco ſederit: & q̄diu pēdet, facile cōmouet & huc uł illuc ipellit. Pā. qs loqt. hic. ſecū. n. uolutās pdcā audiuit Myſidis uocē: deide cōuerſus ut aſpiceret uiſa Myſide dixit: o Myſis ſalue. My. o: optātis ē aduētū, aut repēte pculſi. Pā. ſalue. Pā. qd agit: amatorie pſum iturē dcm̄. My. rogas.i. interrogas. lenta et triſtis. rñſio doloř plena. Laborat.i. ex dolore ptus & ægritudinis. atq; ipa miſera.i. afflicta & miſerabilis ſolicita ē.i. anxia ex h̄ die. Quia oli.i. multo añ nuptiæ cōſtitutæ ſūt.i. deſtinatæ: & determinatę i hūc dié. aūt.i. ſed tū.i. pterea timet tertiā ſolicitudinē.i. ne deſeras.i. derelinqs ſe Gly. Pā. Hem: interiectio dolētis, & indignātis affectū demōſtrās. ne.i. utrū. queā conari.i. uelle. uel ne dū pficeř iſtd' q.d. nō ne.i. utrū ego ſinā.i. patiar iſtud.i. iſtuc, qđ ſeqř fieri ſup. ſ. illā Gly. miſerā.i. afflictā decipi pp me: q a ex me grauida & d' me ſoluta: q Gly. credidit.i. meę fidei cōmiſit aium ſuū: q̄tū ad amorē, atq; oēm uitā ſuā: ſperās ſe nactā maritū quo cū uitā trāſigeret ſuā: quā Gly. ego hēré carā p uxore aio egregio.i. optio aio, ſūmoq; deſiderio. q.d. credidit mihi & aium, & uitā, ut eā p uxore carā hēré. Sinā.i. patiar ingeniū.i. naturā ei' Gly. ductū.i. ſuſtētatū: atq; educatū.i. alitū. bñ.i. honeſte. & pudice.i. caſte. Immutarier. paragoge.i. mutari coactū. egeſtate.i. idigētia. rñdet ſibi ipſi non faciā. My. haud.i. nō. uereor, ſi negociū ſubaudi ſit ſitū in te ſolo.i. ſi tuo ipſius relinquaſ arbitrio: ſed uereor inq̄, ut neq̄as.i. q̄ non poſſis ferre.i. pati. uim.i. ipetū pris Pā. adeon.i. utrū ita putas me ignauū.i. timidū. pař fortē. Ignauus. n. ē, q ui ferre nō pōt q nō ē pſeuerās. porro hic cōiūctio copulatiua ē. Porro aūt pīcula ſignat: ſed lōge: certe: poſtea: ul tra. adeon.i. utrū ita igratū me putas.i. imēorē bñficii accepti: aut ita ihūanū.i. ita durū: aut ita ferū.i. imāſuetū imittē.

Salue

O

Tum

Conari

Porro

Hem interiectiō

Paragoge

Ignau'

Porro coniunctio

❡Vt neq;

DONA.
Mansuetus

CVT neq; me consue.) Non ordinē reddit. ferū enim reddit ad mansuetum, q̄ ēt feræ mansuescunt. Neq; amor.) Ad illud, inhumanū. Amor nāq; uehementior est in hoies. Virg. Quid iuuenis, magnū cui uersat in ossibus ignē Durus amor. Pudor.) ad ingratū retulit. Vt neq; me cōsuetudo, neq; amor. ἀπόδοσις ad superiora. Consuetudo, aduersus feritatem. Amor, aduersus inhumanitatē. Pudor aduersus igratū aium. Cōmoueat neq; cōmoneat. αὔξησις est ad maiora. Vt seruem fidem.) Exquisite nō dixit ut cōtemnam prem. Vnum hoc scio.) In eodē hęret, ut excitet iuuenem: neq; audire se fingit q dicit. Vnū hoc scio. Vide q̄ callida sint q̄ a Myside subiiciunt ad irritandā p̄missionē Pāphili. Vnum hoc scio. Subiicit illa q̄ ardētē incendāt magis. nam dixit ille oia qbus cogitur seruate fidē: sed de merito eius aut nihil dixit, aut parum. Vnum hoc scio. Quasi hoc dicat. Quid tu facturus sis equidem nescio, sed unū scio. Vt memor esses sui.) Inuidiose, quasi oblito: adeo cōmouet hoc dicto Pamphilus. Vt memor esses sui. Bene p̄terito: qm̄ q̄ p̄terita sunt, in recordatione magis lachrymabilia sunt. ut Virg. e.p.1. & q.t. d.r. Idē alibi, Per caput hoc iuro, per quod pr̄ ante solebat. O Mysis, Mysis.) Primum uocandi, alterū increpādi est. Etiam nunc scrip.) Id argumentū est q̄ uiuę memor sit, q ēt mortuæ uerborum meminerit Chrysidis de Glycerio. Iam ferme.) Ferme. aduerbiū est festinantis. Moriens me uocat.) Ex tpe p̄bauit locutā uera esse, nō ficta & simulata nam q iam sunt, spe longioris uitæ adulantur. Virg. Et dulces moriens reminiscitur Argos. Iam ferme moriēs. Affectus a tpe, q postrema uox erat. Accessi uos semotæ. nos soli. Figuræ p̄prie Terētianæ ἀσύνδετον καὶ ἔλλειψις. Vos semotæ. deest estis. Nos soli. deest remansimus, ut est illud, Egone illam, q̄ illum, quæ me. Vos semotæ. nos soli. Habuit fidē, q soli fuimus, q nemo testis. an timuit, ne hoc pater ante firmatū amorē cognosceret? Incipit.) Deest, dicere. Præparatio & quasi uestibulū orōnis est. Inceptio dr̄ orōnis: q̄ longa taciturnitate, meditate, grauiterq; proferi. ut Vir. Tum pr̄ oipotens, rerū cui summa ptās, Infit. Mi Pāphile. μείωσις per προσωποποιίαν. & principiū a blādimento. Mi Pamphile. Imitatus est ēt blandimētū Chrysidis. Huius for.) Amat cōpendiū lassitudo. formā enim dicēdo, pulchritudinē significat. ætatē, q parua. Huius formā atq; ætatē. Duplex cā cōmēdatiōis, forma & ætas, ut supra. Forte unā aspicio adolescētulā Forma, &c. Mi Pamphile. Vide redditā uoci moriēns densis iteruallis iterruptā orōnē, utpote lasso anhelitu iteruenīēte. Vtræq; res inu.) Legit &, utiles. Et ad pudi.) Propter formā dixit. Et ad rem tutandā Propter ætatē. ἀπόδοσις. Quod te p. Q dr̄ pp qd. ut, Quod te p superos. Et ē ordo, pp q te oro. Per hāc dex.) Tenet eā, ut apparet. Per hanc dextrā. Fidei & fœderis membrū. Ad manū fit cōuentio. Et ingen.) Legit &, geniū. Per huius solitudinē. Legit &, sollicitudinem. Obtestor.) Obtestatio dr̄ qn̄ eā adiurātes, quē rogamus, oramus p eas res pp q̄s rogamus. Virg. Per euersæ genitor fumātia Troiæ excidia obtestor. Ne abs te hanc segreges, neu deseras. Ad fidē, ne segreges, retulit ad solitudinē, ne deseras. hoc est, ne aliā ducas, aut amare desinas, ēt si aliā ducas. Ne abs te Hāc segreges. Quasi ipsam manu tenens, Hanc pp formā, & ætatē. Segreges. Hoc uerbū simplex fieri n̄ pōt. neu deseras, postremo te obtestor. Sextum παρέλκον. dixit enī iā, Quod ego te p hāc dextrā oro. Si te in germ.) Sic tūc dicimus, qn̄ p̄stitim⁹ aliquid, & tn̄ nolumus exprobrare, ut Vir. Si q̄ tuis unq̄ p me pr̄ Hyrtac⁹ aris Dona tulit. Et alibi. Si bn̄ qd de te merui. In germāi fratris. Non fr̄is solū, sed ēt germani. Siue hęc te so.) Si aut te mihi quoq; p̄tulit, aut nullū aliū nouerit amatorē in domo meretricis. Morigera.) Hoc q̄si amā: i. utile fuit. Virg. Fuit aut tibi q q̄ Dulce meū. Te isti ui. do.) hęc ut dixim⁹: & singula sunt, & nō p̄cipitant, nec dn̄t uno spū. Amicū.) Pōt. n. & marit⁹ eē, sed nō amicus. sed affectu mariti retulit amicū. Tutorē.) Quasi orbę. Patrē.) Quasi paruę. Virū.) Ne segreges. Amicū.) Ne deseras. Patrē.) Ad illud qd ait, Et ad pudicitiā.

Incipere
oronem

Quod

Obtestatio

Vt neq; me consuetudo, neq; amor, neq; pudor
Commoueat, neq; commoneat, ut seruem fidem!
M. Vnum hoc scio, hanc meritam esse, ut memor esses sui.
P. Memor essem? o Mysis Mysis. etiam nunc mihi
Scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis
De Glycerio. iam ferme moriens me uocat:
Accessi uos semotæ nos soli: incipit,
Mi Pamphile, huius formam, atq; ætatem uides.
Nec clam te est, q̄ illi utræq; res inutiles.
Et ad pudicitiam, & ad tutandam rem fient.
Quod ego per hanc te dextram oro, & genium tuum,
Per tuam fidē, perq; huius solitudinē
Te obtestor, ne abs te hanc segreges, neu deseras.
Si te in germani fratris dilexi loco,
Siue hæc te solum semper fecit maximi,
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.
Te isti uirum do, amicum, tutorem, patrem.

Si te in germani

GVI.

CVT. i. q neq; cōsuetudo. i. diutina cōuersatio, q̄ ēt feræ māsuescūt: cōtra id qd̄ dicit ferū: neq; amor cōtra īhumanitatē: neq; pudor cōtra īgratitudinē cōmoueat me. i. ī me affectionē īducat. neq;. i. nec ēt cōmoueat me sup. i. icitet: ut seruē fidē. i. sim ei fidelis My. scio hoc unū. q. d. qd factūrus sis nescio: eqdē unū scio hāc Gl. meritā eē. i. meruisse ut eēs memor sui. Pā. dicis ut memor eēm o Mysis, Mysis prius ē uocādi: alteꝝ icrepādi ēt nūc illa dicta Chry. de Glyc. sunt mihi scripta ī aīo. ipsa Chrysis iā ferme. i. ppemodū & ē aduerbiū festinātis moriēs: & ppea uera dicēs: neq; adulās uocat me Pā. accessi ad eā. s. uos aliç mulieres ab ea fuistis: uł iuistis subaudi semotę. i. separatę. seiūctę: seorsum nos ego, & ipsa Chrysis māsimus sup. soli: ipsa icipit dicere. s. o mi Pā. uides formā. i. pulchritudinē: atq; ætatē. s. puā iuuenilē hui⁹ Gly. nec ē clā te. i. tu nō ignoras: q̄. i. q̄tū nūc utræq; res. s. forma & ætas pua (nihil plus significat p utræq; res ī plurali, q̄ significaret si ī singulari diceret utraq; res.) Siēt. i. sint iutiles nō cōmodæ & ad tutādā. i. cōseruādā pudicitiā. i. castitatē. & hoc pp formā & ad tutādā rē. i. substātiā: & fortūas: q̄tū ad ætatē paruā qd. i. post qd̄ dr̄ ut Vir. Q d te p supos. i. post qd ego oro te p hāc dexterā: quā teneo. hinc enī apparet Chry. eā tenuisse: & oro inq̄ p igeniū. i. p naturā tuā māsuetā, & bn̄ moratā. alii p geniū legūt q̄si p familiarē. i. naturæ deū. p tuā fidem. i. p cōstantiā, & ueritatē, seu fidelitatē, qua polles. & p solitudinē. i. qa sola est: nisi tibi uni consocietur. alii legunt p solicitudinē. obtestor te. i. adiurando te rogo: ne segreges. i. seiungas: elōges. hāc Gly. abs te. neu. i. ut non deseras. i. desertam relinquas hanc. Si di. te. utimur si in tali genere loquēdi: cū aliqd p̄stitum uolumus exprobrare. si ergo dilexi te loco fratris germani. i. fratris ex eodē utroq; parēte. siue. i. uel si. hæc Gly. semp maximi fecit. i. plurimi æstimauit. te solum. i. sine riuali. seu si inq̄ fuit morigera. i. officiosa: obsequiosa tibi in oibus rebus. do te uirum. i. maritum isti Gly. do inq̄ te amicū. s. ut eam non deseras. do te tutorem: ut eā tuearis tanquā orbam. do te patrem utpote, quæ psuasit, & adhuc p̄no egens auxilio.

O uocādi & increpādi
Ferme
Virg.
Ingenii
Obtestor
si exprobrātis ē

DONA. ℂBONA nostra tibi hæc cõmendo, & tuæ cõmitto fidei. Cõclusio p mandatũ & obtestatione efficax satis. ⁋ Te isth uirũ do. Apparet q̃ iunctis dextris hæc dicebat. iõ &, Per hanc dextrã de oro. ⁋ Bona nr̃a.) Hæc uerba q̃si supellectilem suam ostendentis sunt. ⁋ Bona nr̃a. Hoc est, Ad rẽ tutã dam. ⁋ Hanc mihi in manũ dat.) Confirmatæ sunt legitime nuptiæ per in manũ cõuentionẽ. Et inter hanc, non, huius manũ. ⁋ Mors continuo ipsa occupat. Quo magis memorẽ esse oportet eorũ, post q̃ illa nihil locuta est. ⁋ Accepi.) Proprie, q̃si uxorẽ ⁋ Acceptã serua.) Cõclusit partẽ deliberatiõis suæ p electionem. ⁋ Sed cur tu.) Corripit, q̃ abeat ab illa. Cur, nõ iterrogãtis, sed corripientis est, & increpãtis q̃ Glyceriũ deserat. ⁋ Obstetricẽ.) Quæ opem tulerit parienti: obstetrix dr̃: unde & parturiẽtes fer opem clamãt. ⁋ Propera atq; au.) Et iterrogatio quo eat, & reuocatio, ad argumẽtũ magni amoris accedit. ⁋ Verbũ tuũ caue de nuptiis.) Deest, dicas. figura ἔκλειψις. ⁋ De nupti.) Non qd̃ hodie futuras nesciẽrit Glyceriũ. sed qd̃ illas hodie induxerit pr̃ filio: cũ supra & Pãphilo & Glycerio disturbatæ uiderentur, Quia sunt constitutæ in hunc diẽ. ⁋ Caue.) Annotãt quidã caue hic corripiendũ esse. ⁋ Ne ad morbum hoc ẽt. Iterum ἔκλειψις. deest enim, accedat.

Accipe uxorem

Bona nr̃a hæc tibi committo, &* tuæ mãdo* fidei. *tuæ & dei monosyllaba sunt.*
Hãc mihi manũ dat, mors cõtinuo ipsam occupat?
Accepi, acceptam seruabo. M. ita spero quidem.
*. P. Sed cur tu abis ab illa? M. obstetricem accerso. P. propera.
Atq; audin'? uerbum unum, caue de nuptiis, †
Ne ad morbum hoc etiam. M. teneo.

* *Sunt duo dimetri catalectici, post erior hẽt duas breues ĩ penultima pro lõga.*
† *Hic Senarius perficitur initio proximæ scenæ, Quid ais Birria.*

GVI. ℂCOMmitto tibi. i. credo, seu trado tibi hæc bona nr̃a. i. hanc nr̃am supellectilẽ. & mando. i. cõmẽdo ea bona tuæ fidei. i. tuæ fidelitati. chrysis dat mihi hãc Gly. in manũ q. d. p manuũ cõiunctionẽ nos cõiũxit cõtinuo. i. illico. mors occupat. i. arripit: eam Chrysidem q magis me oportet eẽ memorẽ eoz, post q̃ illa locuta nõ est. Accepi ꝓprie q̃si uxorẽ. seruabo eã acceptã tanq̃ uxorẽ. My. spero ita futurũ subaudi uel te ita facturũ. Pam. sed cur tu abis. i. discedis ab illa. eã. s. solã relinquẽs: & hoc dictũ icrepãtis est. My. accerso. i. eo ad uocãdũ obstetricẽ. i. sagacẽ mulierẽ q̃ parturientibus fert opẽ. Pã. propera, atq; audi. i. audis ne, & reuocans eã hic ait q. d. intelligis ne? caue dicas sup. illi unum uerbũ de nuptiis: ne ẽt hic doloris accedat: subaudi ad morbũ eius. Mysis teneo. i. itelligo: capio: audiui quid uelis.

Obstetricem

DONA. Quid ais Birria?) In hoc colloquio altera pars oñdit fabulæ. Siqdẽ Andria ex duoz adolescẽtiũ pauorib⁹, gaudiisq; cõponit, cũ fere solã Hecyrã Te. ex uni⁹ comœdia adolescẽtis effecerit. ⁋ Quid ais Birria? Has psonas Terẽco. addidit fabulæ. nã nõ sunt apud Menãdrũ, ne τραγικώτερον fieret Philumenã spretã relinq̃re sine spõso Pãphilo aliã ducẽte. ⁋ Quid ais Bir. Ex uerbis Charini apparet Birriã nũtiasse nuptias futuras cũ Pãphilo: nec adducit tñ ut statim credat, & accõmodet aĩum. Sæpius ergo repetit itertogãdo. Et bñ Illa, uelut amatorie, de certa loq̃ret psona. Sic Vir. Solã nã pfidus ille. Te colet, arcanos ẽt tibi credere sensus. Ergo ñ Aeneas, sed ille. Et itẽ hæc, ñ Philumena sed illa, dixit. ⁋ Quid agis Birria? Mirat̃ magis, q̃ iterrogat uel potius idignat̃. ⁋ Sic est.) Hoc cũ idignatione stomachi dixit. ⁋ Qui scis?) Nõ uult eni uerũ eẽ. Qui, q̃tenus, uñ hoc scis? ⁋ Apud foz.) De loco. De tpe, mõ. De psona, de Dauo. ⁋ Væ misero.) Tãdẽ aliqñ ꝓductus est ut crederet. Væ interiectio in his rebus q̃s exectamur ⁋ Apud forum mõ de Dauo audiui. Plurima dixit ad cõfirmãdũ Birria, qñ iterrogatus est a loco, a tpe, a psona. ⁋ Vsq; antehac.) Id est añ, q̃ tua uerba audirẽ, & duas ꝑpositiões posuit ut dr̃. sed una ẽ tñ, uelut aduerbiũ, nõ iã ꝑpositio. ⁋ Attẽtus fuit.) Vt attẽtius audire, dr̃. ⁋ Vsq; antehac attẽtus Nulla ꝑpositio ꝑpositioni adiũgi sepatam põt. Vsq; eiusmodi est, ut sine aliq̃ ꝑpositiõe raro iueniat̃. ⁋ Lassus cura, cõfectus stupet. Lassus cura, ex ꝑterita spe. nũc confectus, id est sic uulneratus, aut pcussus, ut sanari nõ possit. ⁋ Lassus, cura cõfectus, stupet. Lassus, adempta attẽtiõe. Cura cõfectus, cõfirmatio timore. Stupet, abiecta spe. ⁋ Quæso ædepol.) Obiurgantis est Quæso, uel ẽrrogãtis. ⁋ Quoniã nõ põt.) Cõsolatio ad id qd̃ fieri nõ põt, suadens, Id uelis qd possit. Prouerbiale. ⁋ Nihil ali.) Hoc magis gemitu amatorio, q̃ ut rideret Birriæ, dicit: q̃si magis Philumenã uelit, q̃ uitã & lucẽ. ⁋ Idẽ alibi, In eo me oblecto: solũ. i. charum, mihi. Nõ eni dixit, Nullã uolo aliã q̃ Philumenam: sed, Nihil uolo aliud q̃ qd ĩfinitũ ẽ.

Cõfect⁹

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA

CHARINVS ADOLESCENS. BIRRIA SERVVS. PAMPHILVS.

QVID ais Bir. datne illa hodie Pã. Nuptũ? B. sic est C. q scis? B. apud forũ mõ De Dauo audiui. C. uæ misero mihi! ut animus in Spe, atq; in timore usq; antehac attentus fuit: Ita post q̃ adẽpta spes est, lassus cura cõfectus stupet.
B. Quæso ædepol Charie, qñ id fieri qd̃ uis nõ põt, uelis Quod possit. C. nihil aliud, nisi Philomenã, uolo.

Datur ne, & e Dimeter ẽ Senarii Tetrametri Iãb. Senarius

GVI. QVid ais. In hoc colloquio duoz adolescẽtũ Carini & Pãphili altera ps oñdit fabulæ: nã Andria ex duoz adolescentũ piculis, gaudiisq; cõponit: cũ fere solã Hecyr. Ter. ex uni⁹ comœdia adolescẽtis effecerit. Ca. o Bi. serue qd ais? ne. i. utrũ illa Phil. dat̃ nuptũ. i. dat̃ ut nubat hodie. Pã. Ex uerbis Carini appet Bir. ergo repetit iterrogãdo: & bñ dixit illa: uelut amatorie de certa loq̃ret̃ psona ipe ẽt mirat̃ magis q̃ iterrogat: uel poti⁹ idignat̃. Bir. sic ẽ. i. dat̃ hodie nuptũ. Ca. q. i. hoc. q̃ten⁹. i. qũo scis. q. d. uñ hoc scis? Bir. audiui. i. accepi id mõ. i. paulo añ e Dauo apd̃ foz. Ca. Veh. iteriectio exectrãtis, & dtestãtis qcq̃ mihi misero. ut. i. sic. aĩus fuit attẽtus. i. arrect⁹ ĩ spe de futuro bono. & timor d futuro malo. usq; añhac. i. assidue añ hoc tps. haz ꝑpõnũ iũctaz usq; & añ. altera ẽ uelut aduerbiũ ñ ꝑpositio. & cũ nulla ꝑpõ ꝑpõni adiũgi sepati possit: usq; tñ ẽ eiusmodi: ut sine aliq̃ ꝑpõne raro iueniat̃. ita sic. post q̃. spes ẽ adẽpta. i. ablata. aĩus inq̃ lassus: defatigat⁹: & cõfect⁹. i. cruciat⁹. sic uulneratus, & pcussus: ut sanari ñ possit. cura. i. solicitudie. stupet. i. tot⁹ attonit⁹, & stupid⁹ ẽ Birr. Aedepol. i. p ædẽ Pollucis iurãtis & obiurgatiõis. o Carine q̃so. i. oro te: qñ id qd̃ uis ñ põt fieri: uelis id, qd̃ possis. & ꝓuerbiale ẽ. Ca. Nihil uolo aliud: nisi Philomenã. q. d. ne uitã qdẽ: & ẽ amatorie dcm̃.

Interiectio exectrantis

aedepol

SER. QVid ais Bir. Cõfirmatus ẽ Pã. q a Gly. nõ dimitteret icitatiõe Mysidis. & q a hoc posset eẽ qd̃ Gly. ñ dimitteret oino: & tñ Phi duceret necessarius erat Ca. q a eũ a Phi. dehortaret̃. q. ut ardẽtius dissuaderet pturbatus a Birria de eadẽ re: uel hic est sensus: quanto minus spero hr̃e: tãto pe magis ardeo. prius hẽbat aliqñ spẽ aliqñ timorẽ: sed mõ solũ timorẽ: & hoc ẽ, ut. i. sicut aĩus fuit attẽtus hactenus in spe atq; i timore: ita aĩus post q̃ spẽ adẽpta est: nupet lassus cura: q̃ sola remansit.

ℂQui

B. Ah quanto satius est, *Monometer*
Te id dare operam, qui istum amorem ex aío dimoueas tuo, *Duo troch.*
Quam id loqui, quo magis libido frustra incendatur tua. *tetrametri*
C. Facile oẽs: quũ ualemus, recta cõsilia ægrotis damus: *Iamb. tetrametri*
Tu si hic sis, aliter sentias. B. age age, ut lubet. C. sed Pamphilum
Video, oía experiri certum est prius q̃ pereo. B. Quid hic agit?
C. Ipsum hunc orabo huic supplicabo amorem huic narrabo meum
Credo impetrabo, ut aliquot saltem nuptiis prodat dies.
Interea fiet aliquid spero. B. id aliquid nihil est. C. Birria,
Quid tibi uidetur? adeon ad eum? B. quidni? si nihil impetres,
Vt te arbitretur sibi paratum moechum, si illam duxerit?
C. Abi hinc ĩ malã crucẽ cũ suspitiõe istac, scelus. *Iáb. trimetri* *Suspicor abin*
P. Charinũ uideo. salue. C. o salue Pãphile. *aut abeas legendũ ut cõstat uersus*
Ad te uenio, spem, salutẽ, auxilium, consiliũ expetens. *Troch. tetrametri*
P. Neq; pol auxilii locum habeo, neq; consilii copiam.

DONA. ¶ QVI istum.) Qui, pro ut. ¶ Ex animo.) Legitur ex corde eicias. ¶ Tu si hic sis.) Hoc gestu scenico melius commendatur. Nam hæc magis spectatoribus, q̃ lectoribus scripta sunt. Hic ergo seipsum ostendens dicit, & est Hic pronomen. ¶ Sed Pamphilum.) Sed, inceptiuum pro atq; eccum Pamphilum: ut Sallust. Sed Metellus in uulnere. Hoc non discretiuum: ut si dicas, sapiẽs, sed miser: hic enim discretiuum erit. ¶ Age age ut lubet.) Aduersus hæc nõ habuit quid loqueretur & est per missio reprobãtis ea quæ consentit. ¶ Sed Pamphilum uideo.) Hæc per ἀπὸς γοφὴν finguntur. ¶ Oia experiri.) Idem alibi. Omnia prius experiri q̃ armis, sapientem decet. Virgi. hanc quoq; posuit sententiam. Ne quid inexptum frustra moritura relinquat. ¶ Ipsum hũc.) Bene ipsum, q̃si authorẽ & principẽ. referĩ et ad dignitatẽ. ¶ Orabo huic supplicabo.) Oramus, q̃ bona sunt: Supplicamus in aduersis magis, uel cum lachrymis. ¶ Amorem.) Non studium, aut uoluntatem: sed amorem: Nec petam, sed narrabo dixit: totum magnifice. ¶ Hũc orabo, huic supplicabo. Proœmia sunt petitionis, quibus ostẽdit poeta rationem, qua noua, & improba res, tamen petitur. ¶ Vt aliquot saltem.) Saltem, desperatis rebus solam petentes salutem, hoc uerbo utimur. ¶ Prodat uero, proferat, prolatet differat. Lucilius in quinto, An porro prodenda dies sit. ¶ Interea fiet aliquid.) Tale est hoc, quale illud, Interea aliquid accidet boni. Sed nihil illum dixisse, poeta per seruum ostendit, dicendo, Id aliquid nihil est. ¶ Fiet aliquid. Vt supra, Impetrabo. ¶ Adeon ad eum?) Consuetudine magis q̃ ratione dicitur, unum enim Ad abundat. ¶ Quid, nisi nihil impetres? aut, Quid ni? si nihil impetres ut te, &c. In utroq; idẽ sensus est: sed superior per ἐμφασιν, inferior per simplicem explanationẽ soluitur. Et si Quid ni legitur, subaudiendum, adeas: ut sit, Quid ni adeas? ut si nihil impetres, te arbitretur paratum mœchum, si illam duxerit. ¶ Si nihil impetret.) Impetres per, ὑστερολογίαν dictũ uidetur, pro petas. quoniam petitionem sæpe impetratio sequitur. ¶ Charinum uideo.) Non imperite Pamphilum priorem loqui fecit, sed ut fiduciam det Charino loquendi: quod & Virgilius eleganter, Heus, inquit, iuuenes mõstrate, mearum Vidistis si quam hic errantem forte sororum. ¶ Charinum uideo. Ad hoc prior incipit Pamphilus, ut ad confessionem Charino minus clausa præ pudore sit uia. ¶ Consilium expetens.) Eleganter. quoniam demens & improbum est quod petit, nouissimum posuit consilium: ut si non possit concedi, uel consilium expetat ad sanandam dementiam. Cicero. Tu da salutem, qui spem dedisti. ¶ Salutem, auxilium, consilium expetens. Vt in petitionibus fieri solet, beneficiũ petens utitur partibus deliberatiuę. ¶ Neq; pol consilii locum.) Apud amantem neq; consilii facultas, apud inopem neq; copia auxilii. His duobus ostendit etiã sese amatorem. ¶ Neq; pol consilii locum habeo, quia amo neq; auxilii, quia sum miser.

Sed
Ipse
Oro
Supplico
Saltem
Prodero

GVI. ¶ BIR. Ah quanto satius est: idest melius. te id: idest tu eo. dare operam: idest laborare. qui, idest ut amoueas istũ amorem ab animo tuo, q̃ loqui id quo: idest per quod tua libido: idest immoderatus amor incendatur: idest inflãmetur. frustra. idest in cassum. Ca. Omnes nos, cum ualemus: idest sani sumus. facile damus recta consilia ægrotis: si tu sis hic: idest ego. uel si ageres partes meas: nam hic pronomen in hoc loco non aduerbium: aliter sentias. Birr. Age age: idest perge. & hoc dictum reprobatis est. ut subet tuo arbitrio Ca. Sed pti enla est hic inceptiua: quasi p atq; uideo Pamphi. certũ: idest deliberatũ est mihi experiri: idest tentare. oia .i. oẽs uias & rationes, quibus Philomenã habere possim, priusquã pereã: idest obeã: moriar. Bir. Quid hic agit: quasi dicat qd tandiu immoramur si nauis uerbis tempus consumentes. Carin. totus in amorẽ raptus nõ attendit ad uerba. Bir. seruus: sed pergit dicens: orabo hunc ipsum Pamphi. huic supplicabo: scilicet Pamphi. oramus autem quæ bona sunt: supplicamus in aduersis malis. uel cum lachrymis narrabo huic Pamphi. meum amorem credo q; supp. impetrabo: ut saltem protrahat. alii prodat. quod in hac parte idem significat: hoc est proferat: protelet: differat: aliquot dies nuptiis. interea: idest durantibus illis diebus spero quod fiet aliquid. Birr. Id aliquid: scilicet quod tu dicis facturum iri, nihil est. Ca. quid tibi uidetur. adeon: idest debeo ne adire ad eum? dicimus enim adeo ad te: & adeo te: sed Dona. ait adeo ad eum dici magis consuetudine, q̃ ratione: cum alterum ad abundet. Bir. Quid ni: idest cur non adeas: subaudi ut: idest quatenus: si nihil impetres. saltem arbitretur: idest reputet te paratum mœchum: idest adulterum sibi: si duxerit illam Philo. & hoc dictum intelligi debet ironice proferendum. Cari. o scelus: idest scelerate: substantiuum pro adiectiuo: abi: idest facesse: discede hinc a me in malam rem: idest in malam fortunam ut dici solet: abi ad patibulum: aut ad suspendium: cum istac: idest ista tua suspitione: idest turpi opinione tua. Pamphi. uideo Carinum: salue. Cari. o optantes est hic. Pam. salue: uenio ad te expetens spẽ: ut des mihi aliquid sperquo retreet a meis coris. expetens inquam salutem: idest incolumitatem: si non ducas eam uxorem: cuius amore depereo: auxilium ut saltem proroges nuptiarum tempus in aliquot dies: consilium ut (quia amans sum, ideo amans & non mei compos) des mihi consilii: quicquam ad sanandam meam dementiam: quod uerbum bene in fine dicti positum est. uel uti expectat illud tanquam magis conducibile: & consentaneum Pamphilum pol. neq; habeo locum: idest facultatem, aut opportunitatem consilii: qui ipse consilii egeo: neq; habeo copiam .i. facultatem auxilii ferendi: quia miser sum: sed quid nam: idest quid istuc: idest illud est: quod te impellit ad hæc petenda. Cari. hodie ducis: idest accipis uxorem Philomenam. Pamphi. aiunt. id dicimus de re: quam uolumus esse falsam.

¶ QVI: idest quomodo istum quid hic agis: tacite apud se hoc dicit: quasi dicat stulte quid agis: qui homini uxorem ducturo, q; eam diligat uult profiteri. prodat: idest procul det aliquot: scilicet differat

Age age
Orare & supplicare
Scelus p scelerate
O optãtus
Amans
Istuc
Aiunt
SER.

Sed istud quid nam est? C. hodie uxorem ducis? P. aiunt. C. Pamphile
Si id facis, hodie postremum me uides. P. quid ita? C. hei mihi,
Vereor dicere huic dic quaeso Birria. B. ego dicam. P. Quid est?
B. Sponsam hic tuã amat. P. nae iste haud mecũ sentit. ehodum dic mihi.
Nunquid nam amplius tibi cum illa fuit, Charine? C. ah Pamphile
Nihil. P. q̃ uellem. C. nunc te per amicitiam, & per amorem obsecro,
Principio ut ne ducas. P. dabo equidẽ operam. C. sed si id non potes:
Aut tibi nuptiae hae sunt cordi. P. Cordi? C. saltem aliquot dies
Profer, dũ pficiscor aliquo, ne uideam. P. audi nũciã. *Si diuidas. iam. uer*
Ego Charine, neutiquam officium esse liberi puto. *sus constat*
Cũ is nihil pmereat, postulare id grãe apponi sibi. *Iãb tetrameter nisi elidas*
Nuptias effugere ego istas malo, q̃ tu adipiscier, *Trochaici , u in postulare*
C. Reddidisti animum. P. nunc siquid potes aut tu, aut hic Birria,
Facite, fingite inuenite, efficite, qui detur tibi.

DON. Aiunt Postremum

CSED istud quid nam est?) Hoc si non adderet, locus confitendi amoris Charino nullus fuisset. Hodie uxorem ducis?) Vide miram interrogationem, ante confessionem. Aiunt.) De ea re dicimus, quã uolumus esse falsam. Si id facis.) Nihil prius, q̃ se moriturum dixit pudenda dicturus. Inde datum est, ut ille instantius quaereret causam. Hodie, postremũ. Plus dixit, q̃ si dixisset, Morior hodie. Hodie postremum. A necessario: q̃a uiuere nõ põt. Et postremum aduerbium est. Sponsam hic tuã amat.) Nulla cunctatione Birria, sed facete: ... seruili paratissime narrat. Ne iste hau.) Nae, ualde, ut & Cicero, Ne ille uehemẽter errãt. Sensus hic ẽ, Nõ id amat qd amo, nec id odio hẽt qd odi. hoc ẽ, ualde iste, inqt, ñ mecũ sentit: id amat qd ego odi. Spõsam hic tuã amat. Callide & spõsam, & amat: hoc ẽ, neq adhuc uxor tua ẽ neq aliqd admisit, qa amat tñ. Nae iste haud mecũ sentit. Nae, ualde: aut, ut qui dã uolũt, o q̃. Lucilius in x. Nae in arce bouẽ discerpsi magnifice, inqt. Nihil ne amplius tibi cũ illa fuit?) Artificiose psonã expleuit Terẽ. nuptias recusantẽ: & simul τὸ πρέπον uirgini seruauit. Quã uellẽ.) Vtiq ut esset cã recusandae. Per ami.) Suã & Pãphili. Et p amorẽ.) Suũ tñ circa uirginẽ. Vt ne du.) Sufficeret dixisse, ne ducas. Dabo equidem ope.) Plus illi pmisit, q̃ ille poposcit. Nõ põt.) Deest, fieri. & hoc ad prẽm retulit. Aut tibi hae nup.) Hoc ad Pãphilũ ptinet. nõ eni unũ, & idẽ est: nã si idẽ esset: nuptiae hae sunt tibi cordi, supuacuũ eet additũ. Cordi?) Aio. acute.

Cor

Dabo eqdẽ operã. Pronũtiatione leuandũ est. Plus enim dixit, dabo operã: q̃ si diceret, nõ ducã. Saltem aliquot.) Primo q̃ maiora sunt, petit: postremo q̃ ex his uidenť minima. & hoc arte, ut, Incute uim uentis, submersasq obrue puppes. Et ad postremũ, Aut age diuersas, & disiice corpora ponto. Profer.) Prolata, pduc, differ. Aliquo, ne uideã.) Aliquo dixit, ut exiliũ eet incertũ. Audi nũc iam.) Correptio ipatiẽtis, q nõ sustineat audire de exilio. Ego Charine.) Sniae q̃ ex pnoibus incipiũt, sera semp, sed uera pmittunt. Virgi. Me natã nulli ueterẽ sociare procorũ Fas erit. Ego Charine, neutiq̃ officiũ. Sensus hic est, Non puto, inqt, hoiem liberũ, q cũ nihil pstet, haberi grãm sibi posseat. ergo cũ tibi nihil pstẽ, nolo mihi grãs agas nõ enim tui cã fugio, qd prius q̃ me peteres, magis nolebã ducere, q̃ tu cupis. Cum nihil pmereat.) Mereri, est aliqd mercedis p labore sumere. cũ dicimus, Nihil mereť, hoc ĩtelligitur, nihil mercedis dignus est accipere. Neutiq̃.) Vna pars est orõnis, p nequaq̃ Aut alio mõ dr, cũ is nihil pmereat .i. pstet. ut Virg. Quiq sui memores alios fecere merẽdo. Et, Nũq̃ regna negabo Promeritã. E contrario, laedit. Quid cõmerui, aut peccaui pr? Cũ is nihil pmereat. Laboret, uel mereať, uel mercedis petere debeat. ut, Quid meret machaera? Plautus in Pseudulo. Id gratię adponi sibi.) Addi in grãm suã, idest sibi grãm merere. Nuptias effugere.) Interposita distinctione, multuose hoc dr, hoc est cum gestu. Reddidisti aĩum.) Plus dici non potuit. Aut tu, aut hic Birria.) Hic δεικτικῶς quasi efficaciorẽ oñdit. ergo ad comparationẽ alterius refert. Facite. fingite. inuenite. effi.) Fit qd uerum est. Fingiť qd falsum est. Inueniť, ne temere fiat. Inuenite et go, agite dic post cogitationẽ. Efficite, idest in effectũ pducite. Sallu. Nã & prius q̃ incipias, cõsulto: & ubi cõsulueris, mature facto opus est. Facite, fingite, inuenite. Mire expleuit Pãphili aĩum nuptias recusantis, cui quicquid dixerit parum est.

Corrigenda margin: Cor · Proferr · Mereri · Neutiq̃ · Redder animum

Facere Fingere Inueniř Efficere

Qui detur.) Qui, p quẽad modum. Ne mihi.) Veteres frequenter ne p nõ dicebant.

GVI.

CCA. Pã. si id facis .i. si eã ducis: uides me postremũ .i. postremo: nouissime. hod e q̃si i fani amoris dolore iamiã sim moritur°. Pã. Quid .i. cur ita postremũ .s. hodie te uideo, si id facio. Ca. hei mihi: uereor dicere o Birria q̃so dic huic Pã. Bir. ego dicã Pã. Quid ẽ? Bir. Ca. amat hãc Philomenã spõsam tuã .i. tibi pm ssaz Pã. nę .i. ualde. uel nę .i. o q̃, uel certe. Iste Ca haud .i. nõ sentit mecũ .i. lõge a mea snia ẽ alien°, nã eã deperit, quã uehementer odi. Ehodum: particula mouẽs attentionem: quia se conuertit ad Carinum. O Carine dic mihi .i. responde mihi. Nũquidnã .i. nunquid amplius q̃ amare fuit .i. intercessit tibi cum illa Philomena: q sit eius recusandae causa. Ca. Ah dolentis particula. o Pã. nihil fuit inquã &c. Pã. q̃ .i. quantũ uellem: ut aliud tibi cum illa fuisset. Ca. Nunc o Pã. obsecro te per amicitiam .i. per beneuolentiã inter te & me mutuam: & per amorẽ meũ in eã Philomenã: quo ita crucior: ut mei sit miserendũ. principio .i. in primis: ut ne .i. non ducas eã. Pã. Equidẽ: ego quidẽ. saepe apud Vir. Dabo operam .i. elaborabo ne id fiat. plus est q̃ nõ ducam. Ca. sed si id non potest fieri .s. q eam nõ ducas ppter parentis instantiã aut si hae nuptiae sunt tibi cordi .i. si placent tibi Pam. Pã. dictum interrumpens nouissimum uerbũ sibi nõ placẽs repetit iquiẽs: cordi. q d. dubitas, aut timeas ne sint mihi cordi. Ca. deinde pergit in petitione Carinus saltem, quasi salutẽ. desperatis eni rebus solã salutẽ petimus. Profer .i. plata: protela: proga: pduc: differ. dũ .i. quousq pficiscar .i. pegre me cõferã aliquo .i. i aliquẽ tãq̃ exilii locũ: ne uideã nuptia .s. Pã. o Carine iã nũc audi. correptio est ipatientis q nõ sinat audire de exilio. o Carine ego. sententiae, q̃ ex pnominibus icipiũt seria semp, ac uera, pmittũt. Ego neutiq̃ .i. nequaq̃ puto esse offm liberi hois .i. hois igenui ai postulare id. poni .i. attribui: ascribi. sibi grãe .i. ad grãm: q̃si diceret postulare: ut ob id sibi grã habeať: cũ is nihil mereať .i. nihil mercede dignũ efficiat. Mereri eni est aliquid mercedis p labore sumere. iõ cũ dicimus nihil mereť: hoc ĩtelligiť: nihil est mercedis dignus accipere, & q nihil mereať, pbať inquiens. Ego malo effugere .i. euadere istas nuptias, q̃ tu uelis adipiscier .i. assequi. Ca. reddidisti aium mihi .i. Pam. Nũc si qd potes: aut tu Carine: aut hic Birria facile qd uerũ est fingite: qd falsum est inuenite .i. excogitate. ne qd temere .i. inconsiderate fiat. efficite .i. date operã. qui .i. ut. deť tibi Carino Philomena .s. Donatus tñ dicit q capi pro queadmodum.

Ehodũ · Ah dolentis · Equidẽ · Saltẽ q̃si salutem · Profer · Ego Neutiq̃ · Mereri

SER. CNae .i. certe. is te hãc amplius q̃ amor q d. puto cũ illa tetrẽ habuisse p amicitiã q̃ ẽ iter me & te. p amorẽ: q ẽ iter me & te: & p amorẽ iter te & Gly. facite & facta fingite .i. polite uel iuenite aliqd figmẽtũ: & p oia ista efficite.

CEgo

Ego id agam, mihi qui ne detur. C. sat habeo. P. Dauum optume
Video, cuius consilio fretus sum. C. at tu hercle haud quicq̃ mihi,
Nisi ea, quæ nihil † opus sit scire. fugin hinc? B. ego uero, ac
lubens. *Inopus eliditur s*

DONA. ℭ EGO id agam mihi qui me detur.) Non dixit, ego non instabo ut ducam: sed, quod est amplius. & recte utriusq; opera opus: non enim continuo ducet Carinus, si non duxerit Pamphilus. ℱ Sat habeo.) Sic antiqui pro sufficit, sat habeo dicebant. an uel abundat? ℱ At tu Hercle.) Deest, affers, dicis, nuncias. ℱ Nisi ea quæ.) Hoc est, Datur ne illa hodie Pamphilo nuptum? B. Sic est. ℱ C. Qui scis? B. Apud forum modo de Dauo audiui. Quod memor est Carinus se non libenter audisse. ℱ Fugin hinc?) Comminantis est, & abigentis a se. ℱ Ego uero, ac lubens.) Nemo libenter fugit. nisi coactus necessitate. Hic, etiam lubens dixit: quod est, lubenter.

Sat hēo

GVL. ℭ EGO agã id q. i. ut ne. i. non det mihi Pã. Ca. Sat hēo. i. sufficit mihi. Pã. uideo optime Dauũ q̃si diceret opportune est uideo seruũ: cuius cõsilio. i. suasiõe fretus sum. i. cõfisus. Ca. At tu Birria es sup. filis Dauo. Hercle haud. i. non. dicis, aut nũcias, aut affers qcq̃ mihi: nisi ea q̃ nihil. i. nõ, nel in nihilo op⁹ ē me scire uel si dicat sit: addēdũ est scire: sic nihil affers: nisi ea, q̃ nihil. i. nõ sunt opus. i. nõ attinēt sciri a me. f. fugin cõminãtis ēet reiicientis seruũ a se. q. d. es tu adhuc hic neq; hinc facessis: seu discedis? Bir. Ego uero fugiã sup. a te: ac lubens. i. & quidem bono animo.

Lubēs

SER. ℭ QVI. i. qõo &c. At tu Birria nihil mihi boni afferes, si moneret Birriã: qa hic amplius nõ est necessaria persona illa.

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA

Trochaici tetrametri.

DAVVS. CHARINVS. PAMPHILVS.

D. DI BONI, boni qd porto: sed ubi inueniã Pãphilum?
Vt metũ, in quo nũc ē, adimã: atq; expleã aĩum gaudio.
C. Lætus est, nescio qd. P. nihil ē, nõdũ hæc resciuit mala.
D. Quem ego nunc credo, si iam audierit sibi paratas nuptias,
C. Audin tu illum? D. toto me oppido exanimatum quærere.
Sed ubi quæram? aut quo nunc primũ intendam? C. cessas alloq?
D. Abeo. P. Daue ades, resiste. D. qs homo est, qui me o Pãphile.
Te ipsum quæro. euge o Charine. ambo opportune uos uolo.

DONA. DI boni.) Hæc scena consilium continet personarum, ad quas maxime pertinet argumentum. Et hic est locus in quo, ut fieri solet, fortuna nisi a reb⁹ dispositis, magnas turbas dat. ℱ Di boni, boni quid porto.) Nõ mirum q insolentius Dauus exultat, qui, ut Simo dicebat, timidus fuit: ut ipse Dauus, etiam desperauit ex nuptiarum terrore, quas nunc falsas comperit. ℱ Di boni, boni quid porto. Ex proximo repetiuit bis: sed tamen alterum, nominatiuo plurali: alterum, genitiuo singulari dictũ est. ℱ Quid porto.) Non solum corpore, sed etiam animo portamus tam bona, q̃ mala. Sic alibi, Ne qd Andria apportet mali. ℱ Vt metum in quo nunc est, adimam, atq; expleam animũ gaudio. Ordine locutus est. prius enim metum adicere: sic demum gaudio perfundere. Hic ordo etiam in laude seruatur. ℱ Nescio quid.) Deest propter: ut sit, propter nescio quid. ℱ Quid.) Aduerbiale. ℱ Exanimatum.) Perterritum perturbatum. ℱ Sed ubi quæram?) Nunc in omnes se partes uersat, quærens quo dirigat cursum. ℱ Abeo.) Videtur quasi constitisse: deinde quasi elegisse, quo pergat. Habeo per H inueni. Legitur & abeo: ut merito illi dicatur, Resiste. ℱ Quis homo est, qui me? o Pamphile.) Ante uidet, q̃ compleat orationẽ. ℱ Euge o Charine.) Euge, modo pro interiectione positum est. ℱ Opportune.) Deest, adestis: non, opportune uos uolo.

Portare

Euge

GVL. DIi boni &c. In hac scena continetur consilium personarum ad quas maxime pertinet argumentum. In cuius principio Dauus completa nuptiarum falsitate insolentius exultat quærens Pamphilum. Da. o Dii boni propter bñficia in homines, quid boni porto: idest gesto in pectore. Portamus nõ solum corpore, sed etiam animo. Portamus autem tam bona q̃ mala. ut alibi: Vereor nequid Andria apportet mali. nunc autem dicit Dauus se aliquid boni scire: & illud gestare in animo: sed ubi inueniam Pamphilum: ut adimã: idest abstergam auferam metum: in quo nunc est, atque ut expleam: idest repleam animum gaudio. Ca. lætus est Dauus scilicet nescio quid: idest pro uel propter: nescio quid, quasi diceret lætus est propter nescio quid. uel lætus est nescio quid: idest nescio quare. Pã. nihil est quo lætus sit. nondum. i. nõ adhuc. resciuit: idest cognouit hæc mala. scilicet indictas mihi nuptias. Da. Dauus quærens Pamphilum: neq; uides: pergit in sermone incepto ad spectatores. Quem. Pam. ego nunc credo si iam audierit nuptias paratas sibi. Ca. Charinus alloquens secreto. Pamphilum, inquit. Audin: idest audis ne tu illum Dauum, quo modo de nuptiis loquatur tanquam resciuerit. Da. Daui sermo Carini sermonis interpositione interruptus est: ideo repete: quem Pamphilum exanimatum: idest perterritum: perturbatum credo quærere me Dauum toto oppido: idest in tota urbe: sed ubi quæram eum: scilicet aut quo: idest quam partem nunc primum intendam: idest cursum dirigam. Ca. Carinus timens, ne abeat Dauus dicit Pamphilo cessas loqui: quasi dicat: non uis loqui: uel quid tu loqueris? Da. abeo: idest discedo quasi elegerit quo pergat. Pam. Daue ades: idest ad sis: imperatiui modi est. resiste: idest remane. Virgil. primo Aenei. Restitit Aeneas, claraq; in luce refulsit. Da. Dauus in omnes partes se uersans, inquit. quis est homo, qui me uocat? deinde animaduertens Pamphilum subdit: o Pamphile quæro te ipsum. O Carine euge. interiectio est lætitiam mouens: quasi dicat exulta. interdum, applaudentis est: & adulantis: interdum etiam irridentis, seu exprobrantis: & præcipue quando geminatur. ambo Pamphile, & Carine opportune: idest tempestiue, uel mature adestis subaudi. nolo uos: idest quæro uos.

Ades Resiste

Euge

SER. DIi boni. Postquam Pamphi. corroboratus est: & confirmatus q neq; Glyce. dimittet: neq; Phi. recipiet: ad maiorem, & plenam eius stabilitatem inducitur Dauus: qui læta nunciet: & amorem nuptiarum omnino a Pamphi. excludat: & ad ultimum consilium: quo simulatio inefficax efficiatur Pamphilo attribuit. Carinus etiam in idonea parte scenæ huius recipitur: ut Dauum læta nunciantem audiat eum ipsum: quo Phi. hanc rogabit: & magis fiet certus quo Phi. non ducet Pam. consilio autem dando non aderit de Pam. Dauo acquiescere non permittat. Sed ubi bonum affero: sed ille cum affero de se & ubi inueniam.

P. Daue, perii. D. quin tu hoc audi. C. interii. D. quid timeas, scio.
P. Mea quidem hercle certe in dubio uita est. D. & tu quid, scio.
P. Nuptiae mihi. D. & id scio. P. hodie. D. obtūdis, tametsi intellego.
Id paues, ne ducas tu illam, tu autem, ut ducas. C. rem tenes.
P. Istuc ipsum: D. atque istuc ipsum, nihil pericli est me uide.
P. Obsecro te, quam primum hoc me libera miserum metu. D. hem
Libero uxorem tibi iam non dat Chremes. P. qui scis? D. scio.
† Tuus pr modo me prehēdit, ait tibi uxorē dare
Sed hodie: item alia multa, quae nunc non est narrandi locus.
Continuo ad te properans percurro ad forum, ut dicam tibi haec.
Vbi te non inuenio, ibi ascendo in quendam excelsum locum.
Circūspicio nusquam. forte ibi huius uideo Birriam.
Rogo, negat uidisse. mihi molestum. quid agam, cogito.
Redeūti interea ex ipsa re mihi incidit * suspicio hem, *Inspicio ante penultima producitur*

DONA. ¶ DAVE, perii.) Propriū est dolētibus pfestinare q̄ dolēt. ἀπολούμην. Habet nō nullū affectum qđ addidit, Daue. ¶ Quin tu.) Quin mō p imo alias cur nō. ¶ Mea qdē Hercle.) Videt Charinus plus dixisse, Peri, q̄ Pāphi. Mea qdem hercle certe in dubio est uita. Sed nō est hoc plus .n. Pāphi. dixit. Nā qui uiuit, nō pōt interiisse: is aūt q uiuit, uitā pōt in dubio hēre. Iō et iurauit hercle: & affirmās iusiurandū, Certe addidit. Bñ Certe: quasi illud iterū, falsum sit. Ita Pāphilus plus fecit periturū se eē dicēdo, q̄ Charinus iterisse. ¶ Et qd tu, scio.) Mira cōpēdia, q̄ cōtrahit poeta longitudīne fabulae: nec tñ perdit affectus psonarū. ¶ Et tu qd. deest, timeas. ¶ Et id scio.) ἐν ὑποκρίσει. tanq̄ dicat, nihil est. ¶ Et id scio. Legit, etsi scio. ¶ Hodie.) Tps addidit, tanq̄ rē sciēs. ¶ Obtūdis.) Saepe repetēdo, idē dicere, obtūdere est. trāslatio a fabris, q saepe repetūt tundēdo aliqd malleo, & idē obtūdunt, & hebetant. ¶ Obtūdis, tametsi) Pōt esse ἀνεστροφή: sed syncerius est, & melius subdistinguere. ¶ Id paues.) Deest Ob, ut sit, ob id. hoc aūt Pāphilo dicit. ¶ Tu aūt ut ducas. Pro ne nō, ut posuit. Hoc Charino. ¶ Atq istud ipsum. ἐν ὑποκρίσει. Ille enim hoc idē dixerat cū exclamatiōe. qđ quasi unū cōtēnit. ¶ Me uide.) Vtrū, letus sum? an, me specta fidei datorē? ut dici solet, me habe, me respice. ¶ Obsecro te.) Cū precibus & tempus admiscuit. Et bene libera. perfecta enim securitas, liberatio nominatur. ¶ Hem.) Ecce, demonstratio est facti. ¶ Vxorem tibi non dat iam Chremes.) Oratori ea summa coepit: eius partes: multis dicent. ¶ Iam non dat.) Bene Iam. quod si non dixisset, intelligeret Pamphilus uel postea Chremetem filiam esse daturum. Sed addito Iam, plena securitas est. Iam enim renunciatio est perpetuitatis. ¶ Scio.) Praeparatio est auditoris ad eā narrationem, quae ostēdit argumēta falsaꝝ nuptiaꝝ. ¶ Me prehēdit.) Pro prēdit. Addita aspiratiōe geminauit syllabā. Et prehēdit dixit, quasi uitātē ac fugiētē. ¶ Ait tibi.) Ait, pprie qa cōtēnēda dicunt. ¶ Ait tibi uxorē dare se. Cōiecturam facit ex malis, q̄ praecesserit. ¶ Ait tibi uxorē dare se Dicit cur primo crediderit ueras, dicturus subinde cur falsas. ¶ Itē alia mul.) Bñ distulit narrationē, ne si audiret Carinus & Birria, desinat dolos struere aduersum uigilantissimū senē. ¶ Itē alia mul. Cōmoda narratio a necessariis tñ Minas aūt senis ptermisit, ne corrūperet bona q̄ nūtiabat. ¶ Quae nūc.) Argumentū est, q̄rere potuisse eū q sit territus. nā timor curā patit. ¶ Narrādi locus.) Mō tps, spatiū. ¶ Quae nūc nō est narrādi locus. Nō uult dicere q̄ minaciter secū egerit senex, quāq; instet nuptiis, ne Carinū Birriāq; de spe deiiciat, quos uult secū adniti, ne uxorē Pāphilus ducat. ¶ Properās pcurro.) Vide quātū dixerit, Properās, & pcurro, ut continuationē cursus ostēderet. ¶ Vbi te nō inuenio.) Vbi, mō nō ē aduerbiū loci, sed tpis, p postq̄. ¶ Vbi te nō inuenio, ibi. A summo ad imum diuisiōes, qbus dicta & facta cōtinent: sub quoꝝ genere sunt species nunc dictorum, nunc factoꝝ, cum consideratione rerum personarumq;. ¶ Nusquā.) Deest, uidi. ¶ Video Birriā.) Deest seruū. & recte, dixerat enim, Apud forum modo de Dauo audiui. ¶ Rogo, negat uidisse.) Mira breuitas, & imitanda.

Quin
Certe
Obtundere
Vt
Metuide
Liberatio
Hem
Iam
Prehendere
Aio
Locus
Percurro
Vbi

¶ Pam. Daue perii: idest dolore confectus sum. Da. Qui. i. quinimmo potius audi hoc: quod sum dicturus. Pam. Interii: quasi actum est de me, nisi consulas. Da. Scio quid timeas. Ca. Quidem hercle, idest per Herculem ubi quidem expletiua dūtaxat particula est. mea uita est in dubio: idest in periculo. ne dum morte cōmutetur. Da. Et. i. etiam scio quid tu timeas. Pam. Nuptiae mihi indictae sunt: subaudi a patre. Da. Et id scio tibi indictas, & nūciatas futuras nuptias. Pam. Hodie scilicet sunt indictae: & in hunc diem constitutae. Da. Obtundis. i. toties repetēdo me hebetas: & molestus es: qui enim saepe repetendo aliquid dicat: obtundere dicit. translatio autem est a fabris: qui saepe repetunt tūdendo aliqd malleo: & idem obtundunt & hebetant. Obtundis ergo, quasi dicat caput mihi frangis: & aures hebetas tua crebra repetitiōe. tametsi: idest quāuis intelligo quod. s. repetis & inculcas toties: praecaues: idest times id idest propter id: scilicet: ne id. i. quod tu Pamphile ducas illam Philomenā. autem idest sed. tu Charine praecaues: idest times. ut idest ne non: hoc est quod non ducas cāut enim pro q̄ nō interdū usurpati inuenitur. Ca. tenes: idest intelligis rem. i. negociū ipsum uti est. Pam. Istud ipsum est: sup. quod dicis. Da. Istud ipsum quod. s. times. nihil pericli est: nullum est periculū in eo, quod times, uide: idest specta me Dauū uel fidei datorem: uel an laetus sim: & uultus meus in spem aliquam gestire uideatur. Pam. Obsecro: quasi per sacra rogo te. libera quāprimū: idest citissime me miserū afflictum: hoc metu quo crucior & bene libera: perfecta enim securitas liberatio nominatur. Da. Hem: haec particula hic demōstrantis factum est: quasi ecce libero te. Chremes nō dat iā tibi uxorem filiā. s. & bene addit iam est enim hinc renunciatio perpetuitatis: quasi dicat: neq; dat iā: nec posthac daturus est. Pam. Qui. i. quomodo scis. Da. Scio tuus pater prehendit: idest cōprehendit tanq̄ uitantē, & fugiētē me Dauum. modo. i. paulo ante, ait: bene ait: quia contemnēda dicuntur ait sese dare tibi hodie uxorem. Item: similiter. alia multa ait. s. quae nunc non est locus: idest tempus uel spatiū: aut opportunitas narrādi. continuo ego properans ad te percurro: quasi celeriter curro ad forum. potest etiam ibi addi ad te: quasi ad conueniendū, & alloquēdū: ut dicam tibi haec. ubi: idest postquā. non inuenio te ibi. i. in foro ascēdo in quēdam locum excelsum: idest editum: eminentem. circūspicio. i. circūlustro oculis an te uideam nusquā: idest. in nullo loco uidi te. s. forte ibi: idest in eo loco uideo. Bir seruum subaudi huius Carini. Rogo: idest interrogo: uiderit te necne. negat se uidisse te. id supple mihi molestum fuit. Cogito quid agam: interea suspitio incidit mihi redeunti de foro. s. ex ipsa re quasi ex ipso apparatu: nisi dicatur redeunti ex ipsa re agēda: sed superior sentētia melior. Hem: particula saepe est interiectio corripientis seipsum: uel indignantis: quandoq; etiam demonstrantis est: ut dictum est: & hic quoq; capi potest.

¶ OBTVNDIS mihi uerba ista. i. cōcludis. licet sciā illa omnia. Coepi mecū coniectari. hem Pa. obsoni. apud Simonem ipsius Simo. cōiecturalis causa est.

GVI.
Quidem
Hercle
Obtundere
Vt p quod non
Liberate
Hem demonstrantis
Iam
Ait
SE

¶ Paululi

Paululum obsoni ipsus tristis de improuiso nuptiae
Nō cohaerēt. P. quorsū nā istuc? D. ego me cōtinuo ad Chremē
Quū illo aduenio, solitudo ante ostium. iam id gaudeo.
C. Recte dicis. pge. D. maneo. interea * introire nemīnē
Video, exire nēminem. matronā nullā in aedibus
Nihil ornati, nihil tumulti. accessi intro, aspexi. P. scio
Magnum signum. D. num uidentur conuenire haec nuptiis?
P. Non opinor Daue. D. opinor narras? nō recte accipis,
Certa res est etiam puerum inde abiens cōuenī Chremis.
Olera, & pisciculos minutos ferre obolo in coenam seni.
C. Liberatus sum Daue hodie tua opera. D. at nullus quidem.
C. Quid ita? nempe huic prorsus illam nō dat. D. ridiculū caput.
Quasi necesse sit, si huic non dat, te illam uxorem ducere:
Nisi uides, nisi senis amicos oras, ambis. C. Bene mones.
Ibo, etsi hercle saepe iam me spes haec frustrata est. Vale.

Introire trī syllabū est

DONA. ¶ PAVLVLVM obsoni.) Hinc est q̄ ait, Nimiū parce facere sumptū. ¶ Ipsus tristis. de improuiso nuptię.) Mire, & moraliter. ex his enim quae facta nō sunt, docet quid fecisse deberet. &, de improuiso nuptiae, pnunciandū. ¶ Ego me cōtinuo.) Et bn̄ continuo ad Chremē: ut si ab utroque hoc fieret, esset uera suspicio Daui. ¶ Ego me cōtinuo. Deest duco. Cōsuetudine dictum est, & ἐλλειπτικῶς. ¶ Egomet. Vna pars orationis ē. ¶ Chremē.) Chremem, & Chremetem, ut Darē & Daretē. ¶ Solitudo ante hostiū.) Signa ab his quae sunt, quę non esse deceret. ¶ Iam id gaudeo.) Quasi auersum, & non consentientē Pamphilū excitat ad gaudiū laetitia sua. ¶ Iā id gaudeo. Sic Virgi. Cum uenit auleis iā se regina supbis. ¶ Recte dicis, perge.) Vultu enitiandum. Hoc dicit Pāphilus. ¶ Maneo.) Ne, At parū tpis fuisti. ¶ Interea.) Tēporis longi significatio. ¶ Introire neminē.) An non factis. ¶ Exire neminem.) Quid si intus erant? ideo ait, exire neminem. ¶ Nihil ornati.) ἀρχαϊσμὸς. Sic Salu. Ergo Senati decreto seruiendū ne sit. ¶ Signū.) Proprie, p argumēto. ¶ Nō uident.) A sequentibus argumentū. ¶ Non opinor.) Ille opinionem accōmodat tantū, hic multum tribuit cōiecturis. ¶ Non opinor.) Quoniam argumenta sunt, & coniecturae opinor dixit. Nam contra opinionem, certa res est. quae autē opinamur putamus: quae putamus, incerta sunt. ¶ Opinor narras?) Bene a prima ad secundam personam. ¶ Pisciculos minutos.) Sufficeret diminutiue pisciculos dixisse. Quod sic, minutos dixit: & pretiū, obolo esse emptos quę est ultima nūmorū significatio. Sunt enim genera minutorum piscium quae magno ueniant. Hic ergo etiam ex pretio uilissimos pisces significauit. Et, qd si minutos, sed omnibus? Seni dixit, ut obsonatiōis ostēderet cām. ¶ Olera & pisciculos.) Quod supra generaliter, paululum obsoni: hic specialiter dixit. ¶ Chremi.) Sic Chremi, ut Vlyssi, & Achilli. ¶ Etiam puerum.) Etiam, pro praeterea. ¶ In coenā seni.) Mire seni, cuius est maior cura domi. ¶ Nullus.) Pro, non: ut alibi, Nullus dixeris. ¶ Quid ita?) Vna pars orationis. ¶ Ridiculū caput.) Pro toto homine. nemo enim ore contempto, ex aliis membris hominem uelit significare. & est συνεκδοχὴ τρόπος. ¶ Quasi necesse sit, si huic non det, te illam uxorem ducere.) Ostendit ἐνθύμημα uitiosum hoc esse, in quo, altero sublato, non necessario alterū relinquat. ¶ Nisi uides, nisi senis amicos oras, ambis.) Hoc laborat Dauus quēadmodum Philumenam Charinus propriis laboribus pmereatur uxorē. ¶ Nisi uides, nisi senis amicos oras. Artificiose Dauus Charinū excitat, ut si fieri possit, adiuuetur negociū Pamphili, dum ille sibi pudet. ¶ Nisi uides.) Prouides. ¶ Ambis.) Magnarum rerum desideriū & appetitus, ambitio dicitur. ¶ Cōfirmata re a factis & a personis, deliberatiua nascitur.

Interea
Ornati
Signum
Opinari
Putare
Obolus
Etiam
Nullus
Videre
Ambitio

ex insperato indictae. non cohaerent: idest nō quadrant: nō sunt uerisimiles. Pā. quorsum nā: idest ad quē finem. istud idest istuc dicis: scilicet ubi. nam syllabica adiectio est ad significationem nihil efficiens. Da. Egomet continuo: idest pˀtinus ad Chremetem uado subaudi: hoc est me confero ad eius domum cum aduenio illo: idest illuc solitudo: idest hominum uacuitas & carentia est subaudi ante hostium. iam. i. tūc gaudeo id: idest propter id. Ca. Recte dicis. Pā. Perge idest psequere. Da. maneo interea tam loci, q̄ temporis habet significantiam. neminem uideo introire: neminem uideo exire. nullam uideo matronā: idest mulierem. Matronā quidam dicunt eam esse, quae peperit q̄ mater sit. quidā aiūt locupletiorem foeminam matronam appellant. Festus etiam ait: matronas fuisse appellatas, quibus stolas habendi ius erat. nullam ergo matronam uideo in aedibus: idest in domo Chremetis. nihil ornati pro ornatus: nihil tumulti pro tumultus in genitiuo: scilicet & est archaismos. inuenitur etiam in Sallustio senati in genitiuo pro senatus: ubi dicitur. Ergo senati decreto seruiendū ne sit. Accessi. i. adiui intro aspexi. Pāphi. Scio: intelligo magnū signū. i. magnū argumentū: est supple q̄ tu dicis: nō mihi datū iri Philomenā. Da. haec nō uident conuenire nuptiis. q. d. Haec signa sunt a nuptiis aliena. Pā. Nō uident in quā &c. opinor. i. ī ea sum opinione. Da. narras. i. dicis: opinor. nō recte accipis. i. intelligis: cū opinor dicas: res est certa: de ea itaq̄ nō est opinandū. Etiā. i. pterea. ego abiēs. i. discedens inde. conueni. i. casu inueni puerū. i. seruū Chremi: idest Chremetis. Chremes enim & Chremi genitiuū facit: ut Vlyssi & Chremetis. Inueni igit̄ puerū ferre, o'le. & pi. mi. em. obolo (quae est ultima numorū significatio) ī coenā. i. in usum coenae. seni. i. pp senē Chremetem: cuius est maior cura domi. Ca. O Daue li. sum h. tua opera. i. industria. Da. Ac nullus qdē sum. i. non sum: qa adhuc cura cōfectus. Ca. Quid ita. i. cur ita nullus es. nempe. i. profecto. Chremes prorsus non dat illam Philomenam huic Pamphilo. Da. Ridiculum caput: pro toto homine ponitur per synecdochen. quasi dicat ualde homo ridiculus es: idest ridendus: quasi per ironiam dicitur: idest tāquam necesse sit: si Chremes non dat huic reducere illam uxorem. Ambis: idest appetis: quae non assequeris. nisi uides: idest prouides. nisi oras amicos senis. idest Chremetis. Ca. Bene mones: Ibo: tametsi hercle saepe iam haec mea spes frustrata est: idest decepit me Carinum. Vale: his supioribus dictis artificiose Dauus laborauit: ut si fieri posset: Carinus propriis laboribus promeretur uxorem.

Intereā
Matrona
Festus
Archaismos Salu.
Opinari
Conuenire

GVI. ¶ PAVLVLVM obsoni erat: idest rei cibarię, siue pulmēti. est enim obsonium quod graeci ὀψώνιον dicunt: quicquid in comedendo additur pani & uino: a quo obsono obsonas uerbum neutrum & obsonor aris uerbum deponens. ipsus. i. ipse more uetusto scilicet pater Simo erat tristis: idest moestus: nuptię de improuiso: idest ex abrupto: &

Obsonium
Obsonas
Obsonor aris

SER. ¶ EGO non solum cepi coniecturam a Simone: sed etiā a Chremete. Conueni ferre: idest ferentem. infinitum pro participio: nisi uides: nisi oras. Ambis: in circuitu uadis nihil proficiscens. Vale: remouetur Carinus: quia si interesset illi consilio Dauus Pam. Daturus nunquam Dauus Pam. posset persuadere: ut diceret patri se uxorem ducturum omnibus modis Carino repugnante.

ASCē. ¶ QVOD dicitur: At nullus: non intelligo sic, at nullus quidem sum: sed nullus: idest non quidem liberatus es opera mea: ut sequentia indicant.

DONA.

QVID igitur sibi uult pater?) Hæc scena deliberationē cōtinet Daui & Pāphili. Et bene igitur: si enim falsæ sunt nuptiæ, qd cogitat? stomachose etiā hoc dixit. Sibi uult. Virg. Quid uult cōcursus ad amnē? Si id.) Id, ob id, ppter id. Neque id iniuria.) Id est, usque adeo iniustus sibi uidebit, ut se iniustitiæ ipse cōdēnet.

Perspicere

Perspexerit.) Perspicere est ad plenū & pfectum uidere. Tū illæ turbæ.) Illę, ad terrorē retulit. Quid uis patiar?) Hoc ē, patiar ne uxorem ducere? Pater est Pāphi.) Hoc ualtuose pañciādum est. & mire pater dixit: ut ipso noīe uideat habere authoritatē. & ueluti dormitātem & oblitū ptātis paternæ, his rebus excitat. Quid uis patiar?) Sunt q qdā is, pro, qr qd euenerit, intelligāt: quia dixerat, Adeon me ignauum putas? Alii pnunciant, ut sit sensus, qd me uis facere? an ut hoc patiar uxorem mihi dari?

ACTVS SECVNDI SCENA III.

Trochaici tetrametri catalectici.

PAMPHILVS DAVVS.

QVID igit sibi uolt pr? cur simulat? D. ego dicā tibi.
Si id succēseat nūc, qa nō det tibi uxorē Chremes,
* Ipsius sibi eē iniurius uideat, neque id iniuria, *In ipsus*
Prius, q̄ tuū animū ut sese hēat ad nuptias, perspexerit. *eliduntur s*
Sed si tu negaris ducere, ibi culpam in te transferet.
Tum illæ turbæ fient. P. qd uis patiar? D. pater est Pāphile.
Difficile est. tum hæc sola est mulier, dictū ac factū, inuenerit
Aliquam caussam, quāobrē eiciat oppido. P. eiciat? D. cito.
P. Cedo igit, qd faciā Daue? D. dic te ducturū. P. hem. D. qd est?
† P. Ego ne dicā? D. cur non? P. nunq̄ faciā. D. ne nega.
P. Suadere noli. D. ex ea re quid fiat, uide. *Iamb. tet. trimetri*
P. Vt ab illa excludar, huc concludar. D. non ita est.
Nempe hoc sic esse opinor dicturum patrem,
Ducas uolo hodie uxorem, tu ducam, inquies.
Cedo, quid iurgabit tecum? hic reddes omnia.
Quæ nunc sunt certa ei consilia, incerta ut fient,

† *Duæ syllabæ desunt. forte scriptum erat, faciam Daue, & quoniam sequitur nomen personæ, lector putauit idem bis positum.*

Pater est.) A necessario argumentū. Difficile est.) Hoc est resistere, cōtradicere. Pāphilo difficile, pnitiosum Glycerio. Sola autem.) Sine defensoribus ppriis. & sola, & mulier dixit. Sola, sine auxilio, ac per hoc deserta. Difficile est.) ἀποσιώπησις cū uultu. Deest, resistere.

Dictum ac factū

Dictū ac factū.) Prouerbiū celeritatis, id est cito. Inuenerit.) Pro inueniet. Cōiunctiuo mō pro indicatiuo usus est: & est honesta locutio. Quāobrē eiciat.) Callide ad eius periculum se conuertit, cū plus amator timet, q̄ sibi. ideo uincitur statim. Apparet autem Dauum male suadere, qui tum caueat Pāphilo, cū maxime formidat senem. Oppido.) Ex ciuitate. Eiciat?) Miratur & stupet. Cito.) Illo admirante, hic ēt confirmauit. addit & tempus celeritatis.

Cedo

Cedo.) Singularis tantū numeri est cætera etiam pluralis, ut salue saluete. Dic te ducturū.) Pronuntia dic: quasi rem facilem, & nullius præiudicii. Dic te ducturum.) Hoc est quod ab initio nitebatur. Ego ne dicam?) τὸ. Ego, ἔμφασιν habet: hoc est, uel quem non oporteat dicere, uel quem non conueniat fallere, atque mentiri. Cur non?) Non interrogat, sed facilitatē rei ostendit.

Nunq̄

Nunquā.) Plus hēt negationis, q̄ non. Ex ea re qd fiat uide.) ἀπὸ τοῦ ἐκβάσεως. Vt ab illa excludar, huc concludar.) Mire hanc cū pnoīe significat, dicens ab illa. Illi nec sexum seruauit, ne uxor eē uideatur. Et ex ferarū translatione cōcludar dixit, ut alibi,

Cōcludor

Cōclusam hic habeo uxorē sæuam. Vt ab illa excludar.) ἐν ὑποκρίσει. Nam aliud infert, atque intelligit Dauum dicere. Nēpe hoc sic esse.) Coniectura, atque diuinatio, an hoc, an illud uenturum sit. Nēpe hoc sic esse opinor. Ab imitatione (μίμησις enim dicitur) deducitur. Nēpe ho. A possibili. Cedo.) Cedo singulariter tantū: cætera pluraliter.

Hic Reddes

Hic reddes oīa.) Hic, aduerbium loci non est, sed aduerbiū tpis. ut Virg. Hic annis grauis atque animi maturus Alethes. Reddes.) Facies restitues. Cedo qd iurgabit?) Ab utili. Incerta ut fient.) Hic est euentus.

GVL.

QVID igit &c. Hęc scena deliberationē cōtinet Daui & Pā. Pā. Esto illud falsas eē nuptias. Igit qd sibi uult pr. i. qd q̄rit: qd cogitat: & stomachose deinde. cur simulas illas nuptias. Da. Ego dicam tibi pr succēseat. i. irascat. nūc id. i. pp id: qa Chremes nō dat tibi uxorē ipsius. i. ipe uideat sibi eē iniuri⁹. i. iudicet

Succenseri

se tibi iniuriā itulisse: neque id iudicabit. s. iniuria. i. nō imerito: priusq̄ ispexerit. i. ad plenū & pfecte nouerit aīum tuū: ut. i. q̄liter sese hēat. i. sit disposit⁹ ad nuptias: sed si tu negaris. i. nolueris ducere. ibi. i. tūc. transferet. i. cōferet: traducet in te oēm culpā: tū. i. deide. Illę ad terrorē dictū ē. Illę turbæ. i. turbatiōes: cōmotiōes: rixæ fient.

Turbæ

Pā. patiar: qd uis. i. qdlibet dū culpa in me nō transferat. & turbas pfis non an diā: uel, ut alii nolūt qd. i. quā rē uis ut sup. patiar. sed superior mihi magis placet. Da. o Pā. ipe est pr: & iō hñs authoritatē: difficile est resistere. i. cōtradicere subaudi pri. Alii hñt difficile ē e uerba dare. i. eū uerbis decipe. tū. i. deinde. hęc mulier. i. Glyceriū: est sola. i. deserta sine auxilio. Dictū ac factū: uel ē puerbiū celeritatis: qd sæpe in ore populi ē: tūque sensus huius sermonis est: stati dem: statim fcm inuenerit. i. inueniet: cōiunctiuū p idicatiuo aliquā cām. i. aliquā occasionē. q̄obrē. i. pp quā eiciat. i. exigat eā oppido. i. ex ciuitate: siue mauis ex urbe: uel si nō sit puerbiū sensus esse pōt: inuenerit. i. inueniet aliquā cām: pnta dictū aliqd, aut factū: quāobrē eiciat oppido.

Dictum ac factū

Pā. Eiciat. Pā. miraē, & stupet. Da. & cito. s. eiciet. tps celeritatis illi admirātī affert. Pā. Igit o Daue cedo. i. dic qd faciā Da. Dic te ducturū eā Philomenā. Pā. Hem: interiectio dolorē ōndēs. Da. Quid est cur ita ingemis. Pā. Egō. i. ego ne. i. ntrū. ego dicā. i. dicere debeā mentiturus. Da. cur nō dices. Pā. nunq̄ faciā. i. nunq̄ dicā. Da. ne nega. i. noli negare. Pā. noli suadere. i. cōsulere hoc. Da. Vide qd fiat ex ea re. Pam. Fiet sup. ut excludat ab illa Glycerio, & cōcludar. idest claudar: cū hac Philomena: captus & irretitus ferarū in morē. Da. non est ita nēpe. i. certe. opinor. i. puto: patrē tuum dicturū esse hoc sic. Volo sup. qd ducas hodie uxorem: tu inquies. i. dices (ducā) cedo. i. dic: qd obiurgabit. i. pter qd rixabit tecū: hic. i. tunc: reddes. i. efficies. ut oia cōsilia, quæ nūc sunt certa ei fient. i. sint incerta sine oī piculo.

Cedo Hem dolētis

SER.

QVID igit. Non sunt ueræ nup. igitur & est si nunc succenseat. i. tibi imputet, & imponat: ut propter hoc te criminetur quia Chre. non det tibi uxorem. i. quia per Chre. remaneant nup. posset stultus uideri hic. dicit iniurius cū in te nō eēt mora: neque id iniuria. i. non imerito uideret sibi. i. si te criminaret priusquā: & est dico, quia dum in Chremete rema. iniuste te criminaretur: sed si tu ante: & est pater, qa res erat difficilis ad psuadēdū, iō pmittit quędā p quē posset illū inuitare ad cōsensum difficile. s. resistere patri: tū hęc est sola mu. inenit dictū aut factū: uel dictū uel factū dico causam &c.

Sine

DONA. ¶ SINE oi periculo.) Hoc est sine ducenda Philumena. ¶ Nec tu ea caussa, minueris.) Hoc ē qd' supra. Id mutauit, qm̄ me immutatū uidet. ¶ Nec tu ea caussa.) Quia ꝓmiseris te esse ducturū. ¶ Ne is.) Chremes. s. Ne is mutet. Ad ꝗ filiū redit, & cõiūgit euentū. ¶ Patri dic uel ut cū ue.) Scilicet ne securus ꝙ nõ sit Chremes datur9 filiā suā, patri sa ciat irā pr̄is, & ne get uxorē ducere, utpote fretus nemi nē aliū sibi cõmissu rum coniugē. ¶ Nā qd' tu spe.) Sūt qui ꝑ speres, timeas ha heant. ut sit, Nā qd' tu timeas. s. aliā daturum. ¶ Propulsabo.) Hoc ē eam ina nē esse mõstrabo. i. ostēdā nihilominus te esse ducturū aliā uxorē, ēt si hāc non duxeris. ¶ Propulsabo.) Elegāter pro eo qd' est repellam. ¶ His mo. Deest aliqd. ut sit, his moribus agēti, aut his moribus ꝑdito. ¶ Vxorem his mo. da. ne.) Ne. At alterā q̄ret. ¶ Inueniet inopē.) ὑποφαγὰ ἔνσοχος. ¶ Negligentē feceris.) Hoc est, ēt in parātis nuptiis. ¶ Aliā ocio.) Ex ocio, hoc est securus. ¶ Interea aliqd boni acci.) Scilicet ne, At quærēdo inueniet. ¶ Interea aliqd. Mortē patris adolescenti in delicto p bono ser mus ostēdat. ¶ Acciderit.) Et ad cām referē: & certe qa mortem patris bonū denūciat. ¶ Accidérit. Nota accidérit etiā p bono & ab hoc, & apud ueteres frequētatū ¶ Haud dubiū.) Plus intulit, q̄ est iterrogatus. ¶ Inducas.) In eadē trāslatōe ꝑmāsit, qa supra dixit, Huc cõcludar. Bona ὀικονομία, ut mox iuste Dauo succēseat Pamphilus. ¶ Quin taces?) Cur nõ securus es? significat. nam nūc tacere, securum esse significat. ut in Adel. Tace, egomet cõueniā Pāphilū. Et iō ille, ut cõsentire dicēti, Quin taces, uideret̄ ait, Dicā. ut scias illū nõ silentiū, sed securitatē imperasse. ¶ Quin taces?) Correptio est silentiū ꝑcipientis, de eo dūtaxat, ne timeat de nuptiis. i. esto securus. nā tacere, securi est. ¶ Puerꝗ aūt.) Videt̄ hoc illi cõtrariū esse, qd' dixit, Quicqd peperisset, decreuerūt tollere. Sic ergo soluit̄, Quod ibi seruus cū stomacho dixit, hic tm̄ Pāphilum uerecūde locutum accipimus. ¶ Puerū aūt ne rescis̄cat. Aut diuinat aut puerum ꝓ quolibet sexu, sobolē hoc est fœtū, ut, Quicqd peperisset decreuerūt tollere. ut Græci pueros παῖδας, Homerus, παῖδες γυναικός τε γυναῖκα τε παῖδας, & Hora. Dicā & Alcidē, puerosꝙ Ledæ ¶ Cautio ē.) Cautione opus est, hoc est cauendū est.

Propulsare

Accidere

Tacere

Puer

Cautio est

Sine * oi periculu. nā hocce haud dubiū ē, qn Chremes *Omnisu*
Tibi non det gnatam nec tu ea caussa, minueris *pereat*
Hæc quæ facis: ne is mutet suam sententiam.
Patri dic uelle: ut, cū uelit, tibi iure irasci nõ queat. *Iāb. tetram.*
Nam quod tu speras, ꝓpulsabo facile uxorem his moribus
Dabit neo. * inueniet inopē † potius, q̄ te corrūpi sinat. † *Potius*
Sed si te æquo aīo ferre accipiet, negligentem feceris. *dissyl. ē*
Aliā ociosus quærat, interea aliqd acciderit boni. *als. alia*
P. Itā credis? D haud dubiū id qdē ē. P. uide quo me inducas.
D. quin taces? *Vide pyrrhichius est*
P. Dicā. puerū aūt ne rescis̄cat mihi esse † ab illa, cautio ē. *als ex*
Nā pollicitus sum suscepturū. D. o facinus audax. P. hāc fidē
Sibi me obsecrauit, qui se sciret non deserturum, ut darem.
D. Curabitur sed pater adest, caue te esse tristem sentiat.

¶ Nā pollicitus sum.) Promissio, & pollicitatio eādem uim hñt: sed pollicitatio, maioris asseueratiōis est. ¶ Hanc fidē.) Ordo est, ut hanc fidē sibi darē, me obsecrauit, qui se sciret nõ deserturū. ¶ Curabit.) Nõ curabo, sed impsonaliter, cū difficultate, qd' quasi arduū esse, & graue ostēdit.

Promissio
Pollicitatio
Curabit

GVI. ¶ NAM hoc haud est dubiū. s. qn. i. ꝙ Chremes nõ det tibi gnatam Philomenam nec. i. nec ēt tu minueris. i. diminu es: cõiūnctiuū ꝓ indicatiuo: uel mutabis ea cā. i. ꝑ eam cām hęc, q̄ facis Chremes mutet suam sñiam. Dic pr̄i te uelle ducere uxorē ut neqat irasci tibi iure. i. cū cā uelit irasci. s Nā facile ꝓpulsabo. i re pellā id, qd' tu speras. i. confidis: uidelicet qd' nemo dabit uxorē: his moribus. i. uiro talibus moribus ꝑdito: ecce qd' confidis: sed illud dictū ita ꝓpulsabo: pr̄ inueniet inopē. i. uxorē pauperculā potius, q̄ sinat. i. patiat̄. te corrūpi a meretricibus. s. sed si accipiet. i. audiet, uel itelliget te ferre æquo aīo nuptias: feceris. i. facies: reddes eū negligētē in parandis nuptiis. ipse ociosus. i. securus: sine cura: sine solicitudine nuptiaꝝ q̄ret alia. i. aliū modū. iterea aliqd boni acciderit. i. accidet. cõiūctiuū ꝓ indicatiuo. Pā. Itā. i. ita ne. credis futurū. Da. Quidē id haud. i. nõ dubiū. Pāphile uide. i diligēter animaduerte quo īducas. i. imittas me Pāphilum Da Quin. i tu nõ. taces. i. nõ es securus. Nõ eni silētiū illi imperat: sed securitatē. Pā Dicā ergo me uelle ducere: subaudi aūt. i. sed cautio est. i. cauēdū est uel cautione opus est: ne pr̄ rescis̄cat puerū. i. fœtū esse mihi ex illa Gly. ¶ Nā p. sum. m. s. pu i. receptuꝝ & educatuꝝ. Da. O fa. au. i. factū temerariū. Pam. Gly. obsecrauit me, ut darē sibi hāc fidē. i. ut firme ꝓmittere illi hoc. s. me suscepturꝝ pueꝝ. q. i. ut sciret me sup. non desertuꝝ. i. derelicturꝝ se. Da. curabit̄ impsonaliter. i. opera dabit̄, ut nõ rescis̄cat, sed pr̄ adest. i. ꝓpe est, uel aduētat. caue sentiat te tristē. i. puide: uel ꝓspice ne sentiat te eē tristē, uel si capiat caue. ꝓ uita uel fuge sensus est. Caue. i. fuge illud. s. ꝙ sentiat te tristē. Pam. faciam. i. cauebo.

Cõiūctiuū ꝓ indicatiuo

SER. ¶ NAM hic uere sine periculo. nā hæc, q̄ facis circa Glyceriū. s. ꝙ eā amas & frequentas. Sed si negabit dico irasci pr̄ tuus: sed feceris neglīgētē incuriosum amplius, quo mõ te Gly. retrahat. Si mõ suæ iussioni nõ repugnes: hoc dicit si te, æquo aio &c. hāc nõ ducā credo sedēt haud.

DONA. REuiso. Hęc scena nõdū minuit erroris fabulæ, & periculum comicum. Facit ēt executionē cõsilioꝝ. ¶ Reuiso qd agant, aut qd captent consilii. Quid agāt auribus opus est. πρὸς τὸ qd captēt cõsilii, prudentia & sagacitate. & qd supra dixit, nõ pœnituit idē repetere, Obserues filiū qd agat, qd cõsilii cū illo captet. Quod. n. prudenter dictū fuerit, nõ ꝑ get repetere. Actio tñ ex his tribus cõsistit, cogitatiōe, dicēdo, gerendo. ¶ Reuiso. Redeo ut uideam. ¶ Quid agant. Quid respondeant, qd dicant.

Reuiso

GVI. REuiso &c. Hic cõtinet̄ erroris fabulę nodus: & periculū comicū: atqꝫ executio cõsilioꝝ.

ACTVS SECVNDI SCENA IIII.

Iambici Trimetri.

SIMO. DAVVS PAMPHILVS.

REVISO quid agant, aut quid captent consili.

Si. Reuiso. i. redeo ad uidēdū qd agant idest dicāt. loquant̄ rñdeant: aut qd cõsilii. i. qd' ꝯsiliū. captēt. i. ineāt suscipiāt.

SER. REVISO. Inducit̄ senex decipiēdus: ut audiat uoluntatem filii de nup. & ita p consiliū Daui simulatio eius frustrabitur. Postq̄ enim Pam. Mysīde orante affirmauerat: ꝙ Gly. nõ deseret ex altera parte ꝑ Carino & Phi. non duceret. insup iā accepto Daui consilio, qūo id ageret, nihil restabat nisi: ut pater induceret̄: & diceret: duc uxorē: ut postea audito ꝙ Pā. nõ repugnaret: cassa fieret sua machinatio. Dauus autē Pā. nõ deserit: sed magis & magis eū confortat, q̄ qūo differat. i. dissipet te, & sensum tuū cõturbet obiurgādo.

D. Hic nunc nō dubitat, quin te ducturum neges.
Venit meditatus alicunde ex solo loco,
Orationem sperat inuenisse se,
Qua differat te. proin tu face, apud te ut fies.
P. Modo ut possim. D. crede mihi hoc inquam Pāphile,
Nunquam hodie tecum commutaturum patrem
Vnum esse uerbum, si te dices ducere.

DONA. ¶ HIC nunc non dubitat.) Nō dixit, senex, aut pater: sed hic, cū odio: qm aīo aduerso loqtur. ¶ Ex solo loco.) Solo, deserto, ubi meditari facilius possit. Et orationē dixit, qđ quasi ad plenū cogitari potuisset, quippe meditatus ex solo loco. Menander, [illegible] ¶ Venit meditatus alicūde. Terror obiurgaturi patris, hortatio est ad promittendum Pamphilo quod iubetur. ¶ Qua differat.) Disturbet, & in diuersum ferat. Virgilius. Atque arida differt Nubila. Et in adelphis, Mi serum me, differor doloribus. hoc ē in diuersum rapit, dissipat. ¶ Apud te ut fies.) Nō, ne timeat, cauet Dauus: sed ne amore a consilio suo alienet Pamphilus. ¶ Apud te fies. Præparatus sis. Cui contrarium est, non sum apud me. ¶ Modo ut possim.) Vt, pro ne non. ¶ Modo ut possim. A possibili, possim apud me esse ¶ Nūquam hodie.) Ab utili euentu, Nunquam, plus asseuerationis habet q̄ non, ut Virgilius. Nunquam omnes hodie moriemur inulti. ¶ Cōmutaturum patrem.) Iurgium habiturum. hoc est enim uerba mutare. ¶ Commutaturum uerbum. Altercaturum. Sic in Phormione, Non commutabis uerba inter nos hodie. hoc est, dabis atque accipies: idest iurgabis. Ego puto commutare uerba hoc esse, pro bonis dictis mala ingerere, hoc est iracundia in maledicta compelli.

Differre | Apud se esse | Vt | Cōmutare uerba

GVL. ¶ Da. HIC cum odio dixit hic. s. Simo nunc nō dubitat qn ne. te du. Venit me. i. munitus rōne: quare opprimat alicūde. i. ex aliquo loco. qđ exponit subiciens ex loco solo. i. deserto: solitario: & ppterea aptiori ad meditādū. sperat. i. credit se inuenisse: idest excogitasse. rationem. i. uiam, modum: qua ratiōe. s. differat. idest disturbet, dissipet, & discutiet: quasi in diuersum ferat te. Proin. i. pinde: idest ea pp. tu fac. i. labora: ut fies. i. sis apud te. i. pparatus ad rñdēdum. Iō non sum apud me: significat non sum paratus. Pam. o Daue mō ut. i. nō possim esse. s. apud me: uel cape ut p qualiter sic. Da. qualiter nō possim eē apud me. i. possim esse paratus. Illud ēt dictū sic ut sis apud te: pōt elegāter collocari loco horū dictorū: attēde diligēter, uel aīaduerte: qd tibi sit agēdū: uel, qđ uulgo dici solet, tene te in tuis custodiis: & caue tibi. Da. o Pā. inquā. i. dico tibi. crede mihi hoc nunq̄ patrē tuū esse cōmutaturū. i. altercaturū tuū uerbū iurgii. s. tecū si dices te ducere Philomenā. Cōmutare uerba dicit Do. esse p bonis dictis mala ingerere: hoc est p iracūdia in maledicta cōpelli: pinde illius dicti crede patrē tuū non cōmutaturū tecū unū uerbū. Sensus est. Patrē nullū iurgiū tecū habiturum: id enim uerba cōmutare. Sic in Phor. Tria nō cōmutabitis uerba inter uos. hoc est non iurgabitis.

Differre | Proin | Esse apud se | Cōmutare

SER. ¶ COMutaturū ēt unum uerbum cōtra te per litigium.

ACTVS SECVNDI SCENA V.

Iambici Trimetri.

BIRRIA. SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

B. HERVS me relictis rebus, iussit Pamphilum
Hodie obseruare ut qd ageret de nuptiis,
Scirem id ppterea nūc hūc uenientē sequor,
Ipsum adeo præsto uideo cum Dauo hoc agam.
S. Vtrunque adesse uideo. D. hem serua. S. Pamphile.
D. Quasi de improuiso, respice ad eum. P. hem, pater.

DONA. HERVS me relictis rebus.) Vide q̄ mire, si oēs cōsulto consilio ebi agere uideātur, tū oēs rerum exitu inopinato ludificant̄ & Simo, & Dauus & Pamphilus, & Carinus, & ipse Birria. ¶ Herus me relictis. Ad hoc uenit Birria, ut in errorē cōculcet Carinum. & in hac scena quatuor psonæ sine implicatiōe intellectus loquunt̄. ¶ Herus me relictis rebus. Imponit̄ manus rebus, cū pficitur id qđ cœperit. ut Virg. Imponit regina manum. Reliquunt̄ uero res, cū imperfectæ relinquunt̄. Item Virg. Atque opere in medio defixa reliquit aratra. ¶ Hodie obseruare.) Obseruatio duplex est, uel captionis, uel obsequii. ¶ Relictis rebus me. Adeo præposuit hoc negocii rebus oibus. ¶ Id ppterea.) Necesse est aut alterū esse superuacuum, aut ppterea post accipiendū. ¶ Hoc agā.) In gestu est, nā est figura corporis obseruātis quid agat. ¶ Vtrūq.) & Dauum, & Pamphilum. ¶ Quasi de improuiso respice.) Interest eius qui repente aspexerit. nam uidebitur nihil dolose locuturus: ut, Magnam respexit ad urbem. ¶ De improuiso.) Scilicet, ne meditata intelligat enim habuisse consilia.

Imponere manū rebus

GVL. HERVS me &c. Hic quatuor personæ sine implicatione intellectus loquūtur: ex quibus Birriæ persona per se loquitur ad populū non aliis admixta. Herus: dominus scilicet Carinus iussit me Birriam obseruare: idest animaduertere oculis, menteque custodire (Obseruatio autem est duplex: uel captionis, cum damus operam: ut aliquem deprehendamus in aliquo negocio. Altera est obseruatio obsequii: cum ui delicet accurate animaduertimus: & intētos tenemus oculos in eis: cui plene obsequi cupimus.) Obseruare inquā hodie Pāphi. omnibus rebus. i. negociis cæteris semotis, & postpositis siue posthabitis: ut scirem quid ageret de nuptiis in diem istum constitutis. id ppterea uacat, Id, ait Dona. aut propterea pro post, aut p pter capiendū est. posset tamen iungi id cū forem: & esset sensus: ut scirem id scilicet quid ageret de nuptiis. nunc sequor hunc Pamphilū uenientem: quasi diceret eum uenientem oculis lustro, & obseruo. adeo: idest certe uideo hunc Pamphilum. præsto: idest præsentem siue contra cum Dauo hoc agam: idest faciam: quod iussus sum: & eum obseruabo: quod pronunciandum est gestu corporis obseruantis quid agat. Si. Video utrūque Dauum & Pamphilum. adesse: idest aduenire: uel prope esse. Da. Hem dolentis interiectio. obserua: idest custodi te ipsum Pamphile: ne opprimaris improuisus. immo caue tibi: attende quid tibi agendum sit. Si. Pamphile. Da. respice ad eum: quasi de improuiso: idest quasi præter spem: inopinato: ex inseparato præter opinionē: ex abrupto. Pam. Hem pater responsio est Pamphili: qualis fit q̄ iotidie a nobis uocatis.

Obseruare | Obseruate ipsum | Attende tibi

SER. HERVS. Conueniunt personæ, Simo. Da. Pam. propter causam supradictam. Birria uero inducitur auscultator: non q̄ hic habeat locum: sed tertio actu subseruiet: quia necessarium est ut audiat quod Pam. patri respondeat, & Carino totum renunciet & adhuc etiā nemini uidere, quasi præsentialiter: quia præteritum est pro præsenti q̄ scilicet, qa adeo pulchra est, siue æquior: idest aliquantulū æquus ei Pamphi. non aduersarius ibi.

¶ Hodie

DONA. ¶ Hodie, &c. uo.) Nolo & uolo, nimis imperiosa & supba dictio est, ut alibi, Pisces cæteros purga Dromo. Cõgrum istũ maximũ in aqua sinito ludere Paulisper. ubi ego uenero, exossabitur, Prius nolo. ¶ Vsquã erit in me mora.) Recusantis est magis, q̃ nõ uiolentis, cõsensio ea segnis, ac tepida, si penitus cõsyderes. ¶ Hẽ.) Perculsus hoc dicto Birria interiecthõe magis, q̃ uerbo exclamauit. ¶ Quid di?) Nota hic Birriæ psonã quartam, sed non admistã. ¶ Cũ istuc quod postulo ĩpe.) Nimis obsequẽter locutus ẽ pater. Et postulo, p iubeo: & impetro, p extorqueo. Postulo, iuste uolo. Petimus enim pcario: Poscimus, imperiose: Postulamus iure. Impetro, pro, cũ impetrẽ. ¶ Vxore exci.) Cadere spe dicunt, q leuati aĩo, a summo ad inferiora labũtur. Vxore, hoc est matrimonio ac nuptiis. ¶ Sũ ue.) Idest, ueridicus: ut falsus, pro falsidicus. ¶ Vxore excidit.) Quod Græci dicũt ἐξέπεσεν, καὶ ἀπέτυχεν. ¶ Nulla ne in re esse homini cuiquã fidem?) Nõ in nullis terris, sed neq; in terris neq; in psona. ut Virgilius, Nusquã tuta fides. Cũ in amore fracta esset ab eo, Quẽ subisse humeris cõfectũ ætate parentem. Alibi Terẽtius, Cuius tu fidem in pecunia perspexeris, uerere ei uerba credere? ubi quid mihi lucri esset? ¶ Illud uerbum.) Id est pro uerbiũ & sententia. & sic ueteres uerbum pro sententia ¶ Omnes sibi melius.) Sic alibi, Proximus sum egomet mihi. ¶ Ego illam uidi.) Hic corrigitur a poeta quod per iracundiam dixit Pamphilus, Aliquid monstri alunt. ¶ Memini uidere.) Aut memor sum me uidisse. Aut memini uidere, hoc est intelligo, scio. Aut memini q̃ uiderim. Memini uidere, pro uidisse. Ennius, Memini me tum fieri pauidum. Alibi sic, memini uidere, non probare. ¶ Forma bona.) Distinguitur. ¶ Quo æquior.) Hoc est quare æquior Pam. beneuolentior, non iratus uel minus iniquus. ¶ In somnis.) Per noctẽ. ait Vir. Libra dies, somniq; pares ubi fecerit horas. Plautus. Miris modis ludos faciunt hominibus, mirisq; exemplis oĩa in somnis. ¶ Quã illũ.) Dicit nũc q uulgo dicit, cũ illa manere, cũ illa dormire. Alii, insomnis, uigilans: sed melius, p noctem.

Nolo Volo · Hem · Postulo · Peto Posco · Impetro · Cadere spe · Verus Falsus · Verbũ · Memini uidere

D. Probe. S. hodie uxorem ducas, ut dixi, uolo.
B. Nunc nostræ parti timeo, hic quid respondeat.
P. Neq; istic, neq; alibi usq̃ tibi erit in me mora. B. hem.
D. Obmutuit. B. quid dixit? S. facis, ut te decet,
Quum istuc, quod postulo, impetro cum gratia.
D. Sum uerus? B. herus, quantum audio, uxore excidit.
S. I iam nunc intro: ne in mora, cum opus sit, sies.
P. Eo B. nulla ne in re esse homini cuiquã fidem?
Verum illud uerbum est, uolgo quod dici solet.
OMNES SIBI melius esse malle, q̃ alteri.
Ego illam uidi uirginem. forma bona
Memini uidere. quo æquior sum Pamphilo,
Si se illam in somnis, q̃ illum amplecti maluit.
Renuntiabo, ut pro hoc malo, mihi det malum.

GVI. ¶ DA. pbe. i. recte rñdisti Si. uolo, ut ducas hodie uxorẽ: ut dixi prius. s. tibi apud forũ. Bir. nũc metuo nr̃æ parti, qd hic Pã. rñdeat. Pã. Neq; & nunc mora nõ erit tibi ĩ me istic. i. in hoc negocio. neq; alibi. i. in aliis negociis. usq̃. i. in aliquo loco. In quo dicto ponunt aduerbia loci p rebus, & negociis, q̃ in locis fiunt pter usq̃ qd pprietatẽ suã seruat. Bir. hẽ. dolẽtis est. Da. Obmutuit Si. s. obticuit: nec unũ addidit uerbũ Bir. qd dixit? exclamãdo hoc pnũciauit. Si. facit ut decet te. i. est tibi honestũ. cũ impetro. i. obtineo: cũ grã. i. bñuolentia: istuc. i. istud qd postulo. i. iuste uolo. Petimus. n. p precario: poscimus imperiose: postulamus iure. Da. sum uersus. i. uerax: uel ueridicus: sicut falsus p falsidicus. Bir. herus excidit ab uxore. i. a mr̃imonio, & nuptiis: quãtum audio. i. quantũ possum itelligere ex uerbis auditis. Si. I. i. uade nũc intro. s. domũ: ne sies. i. sis in mora dũ opus sit. i. sis paratus, cũ erit opus. Pã. Eo. i. itro. Bir. ne. i. utrũ subaudi, fidẽ. i. ueritatẽ: constantiã nũ esse cuiquã hoi in illa re. illud uerbũ. i. puerbiũ. uel snia. est uerũ, qd solet dici uulgo. i. cõiter: ut ita dicã. Oẽs hoies malle. i. pelegere. melius ẽ sibi q̃ alteri. Sic alibi: Proximus sum egomet mihi. Ego uidi illã uirginẽ Philomenã. bona forma. i. honesta pulchritudine, & recte bona: ne illa forma lasciuiæ potius irritamẽtũ eẽt, q̃ castimoniæ ornamentũ. Vbi poeta corrigit p Birriæ psonã: qd Pãphilo dictũ fuerit: aliqd alunt mõstri: cũ dicat se eã uidisse bona forma. memini uidere. i. uidisse: sum memor: uel forte est sensus: nunc adhuc eã mihi uidere uideor. uel, ut dictũ est, pñs ponit p pterito: ẽt qa memini pteriti uox est, cui pteritũ infinitiui nõ sæpe inuenit iunctũ: fortassis eã cã dicere maluit, q̃ uidisse quo. i. q̃ re sum æquior. i. minus iniquus. Pã. i. q̃ Pã. si maluit se amplecti illam in somnis. i. p noctem. q̃ illũ Carinum amplecti illam inquam. Renunciabo. i. referam illi Carino ut det mihi malũ p hoc malo.

SER. ¶ MALVIT se amplecti illã in somnis. i. in lecto: ubi locus dormitionis: quã illum caret illam: ut mallea rumore q Pã. eam paratus est ducere: reddat mihi malum. non enim dubito quin ob hoc me uerberet.

DONA. Hic nunc me cre.) Hæc scena dolos cõtinet utriusq; psonæ, qbus utraq; capit, & capitur miro mõ. ¶ Hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam. Dauus ita uidetur loqui, ut nullus spectator audiat: sed hoc ait, ut uelit audiri a sene. ¶ Gratia) Gratia ueteres pro causa, ponebant. ¶ Quid Dauus nar.) Videtur illi blandius locutus esse. ¶ Aeq; quicquã nunc qui.) Bñ, nunc qdem similiter nunc nihil, ut paulo ante, cum dixit, Id populus curat. s. ¶ Aeque quicquam nunc quidem. Hoc est, nihil.

Gratia

ACTVS SECVNDI SCENA VI.

Iambici trimetri.

DAVVS SIMO.

D. Hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam
Portare, & ea me hic restitisse gratia.
S. Quid Dauus narrat? D. æque qdquã nũc qdem.

GVI. Ic nũc &c. Hæc scena dolos cõtinet utriusq; psonæ Daui & Simonis: qbus utraq; capit: & capit miro mõ. Da. Dauus ita uf loqui: ut nullus spectator audiat: sed hoc ait: ut uelit audiri a sene. Hic Simo nunc credit me portat. idest aio cõmentitiã gestare aliquã fallaciã: & credit me restitiße. i. remãsisse hic: ea grã. i. ea cã. Si. qd Dauus narrat. i. d. c. Da. Aeq. i. ita nunc qdẽ. qcquã. i. aliqd narro: subaudi ut prius. q. d. nihil narro nũc te alloquẽs plusq̃ narrabã: cũ tu iterrogasti: q̃ rñsio equalet nihil.

SER. Ic nũc. Deceptus ẽ senex rñsione filii: frustrata ẽ spes simulatiõis eius: sed qa ad hoc posset dubitare utrũ rñsio: & cõcessio illa fraudulẽta eẽt: iõ remãsit Dauus: q cõfirmaret dicta filii: & in maiorẽ credulitatẽ senẽ ducere: ut nullũ prsus locũ simulatiõi obiurgationis: nec in Dauum inuenire possit quicquã: idest æqualiter quãcunq; rem: scilicet nihil dico.

S. Nihil ne hem. D. nihil prorsus. S. atqui expectabā quidem.
D. Præter spem euenit: sentio hoc male habet uirum.
S. Potin es mihi uerum dicere? D. nihil facilius.
S. Num illi molestæ quippiam hæ sunt nuptiæ.
† Propter hospitæ huiusce consuetudinem?
D. Nihil hercle. aut si adeo, bidui est, aut tridui
Hæc solicitudo: nostin? deinde desinet.
Etenim eam secum rem recta reputabit uia.
S. Laudo. D. dum licitum est illi, dumq; ætas tulit,
Amauit, tum id clam, cauit, ne unquam infamiæ
Ea res sibi esset, ut uirum fortem decet.
Nunc uxore opus est: animum ad uxorem appulit.
S. Subtristis * uisus est esse aliquantulum mihi.
D. Nihil ppter hanc rē * sed est qd tibi succenseat. *In sed eliditur d*
S. *Quid nā ē? D. puerile est. S. †Quid est? D. nihil. S. q̄n dic qd est.

† *Hic uersus uidetur deprauatus in uerso dictionum ordine. Constabit si legas, Huiusce propter consuetudinem hospitæ.*
* *Si legas, quid id est, aut quid nam est, uersus constabit.*

DONA. *Hem. Nihil prius. Expecto. Spero. Præter. Potis. Quippiam. Reputo. Puto. Via. Fero. Licitum. Placitū. Puditū. Appello. Sub. Succēsere.*

ℂNIHIL ne? Hem.) Hem interiectio est irati aduersum cum qui neget se aliqd locutū esse, simul qd fit æque quicquā nunc qdē, senex explicat, cū ait, Nihil? Et est εὐφημισμὸς antiquiorū p Nihil. Nihil prsus.) Id est neq; prorsus. Nihil prorsus dicit, in quo nulla est ambiguitas, & est cōfirmatio negantis. At qui expectabam qdē. Expectamus tam bona, q̄ ma'a: Speramus bōa. Præter spem euenit.) Præter, pro contra: ut, Prēter ætatē tuam. Hoc male habet uirū.) εἰρωνικῶς uirū dixit defessum senem mō eni uirū ioculariter dixit. Virū.) Ad uituperationē cū ironia, ad laudē uero sine ironia. Potin es uetum.) Integrū, potis ne, id est potes. Vt Virgili. Nec potis ionios fluctus æquare sequendo. & deest illi Es. Est n. nomen potis: & facit, potis ponor potissimus. Num illi molestæ quippiam.) Quippiam, significationē minimæ rei habet. Propter huiusce hospitæ consuetudinē.) Hæc omnia pro nominibus bene mollita sunt. etenim attrocia sunt, si cū suis nominibus nuda ponant. Et huiusce hospitæ, non, meretricis: & cōsuetudinē, nō amorē dixit. ita oia extenuat ut Dauus audeat cōfiteri. Aut si adeo, biduū ē, aut tridui.) Bene, aut si adeo: ue si omnino negaret. Cur igit tristis est ille? diceret. Sollicitudo.) Propter turbationē. Nostin?) In significationem multorū, quę cōpendio facimus, Nostin, dicimus. Recta reputauit uia.) Reputauit, retractauit, qa putare, purgare est. unde & arbores, & uites putare dicimus. Via. Consilio, ratiōe. Laudo.) Senex inducitur, & credit. Dum licitū est.) Deest, p te: hoc est, dum tu permisisti. Et mire hic utit uerbis senis: ipse eni supra dixit, Dū tps ad eā rē tulit, suū, aīum ut expleret suū. Dūq; ætas tulit.) Dū eēt ætas immatura nuptiis. Tulit, duo significat: attulit, & abstulit: passus est, & pertulit. Dū licitū est ei.) Sic ueteres & placitum, & puditū dicebāt: quæ nos, placuit, puduit. Tū id clam.) Bene clam, qa nunc liquido apparet Pāphilum uoluntatem, ppositūq; mutasse. Cauit ne unq̄ infamiæ sibi esset.) Mire utit senis uerbis. ipse eni supra dixerat, Dū tps ad eā rē tulit, sius, aium ut expleret suū. Nūc uxo. opus est.) Quasi denūciatio est quędā necessitatis sem impositę. Et bene appulit, quasi ab iactatione fluctuū, & marini æstus. has eni tempestates habet amor. Et sic dixit, ad uxorem aium appulit, ut supra, aium ad scribendum appulit. Subtristis uisus ē. Sub, tēperamētū ē plenæ pnūciatiōis: ut subtristis, subridet nō ad plenū tristis aut ridet, ut cōfessionē eliceret. Subtristis ui. ē aliqūtulū mihi. Mire seruatū est i adolescēte libero τὸ πρέπον: & i amatore τὸ πιθανόν. Nā & hōesto iuueni nō cōgruebat uersipellis uultus: & in amatore absurdū fuerat igenuū celare tristitiā. Itaq; nec ad plenū tristis fuit, qa dixit celāda res erat: nec gaudiū fuerat, qa igeniū & amoris necessitas i tristitiā retrahebat. Sed ē qd suc. ti. Q d ille a sūmo ad imū opposuit, hic cāę deriuationē opposuit. Q d suc. ti. Succēset potioris ē. Succēsere in re graui & iusta irasci. Puerile ē. Apparet Dauū nunc qrere qd rñdeat: & ad q̄ cām detinet auersa suspitiōe tristitiā Pāphili, quā animaduertit senex. Puerile est, nihil ē. Vtrū magis ideo suspēdit, ut senex audire desyderet: an qa nec dum cōmentus est cām contra rependendā ppositioni senis? Nihil est. Videt inuenire nō posse.

GVL. *Hē fra... Atqui. Expectare & sperare. Quippiam. Consuetudo. Nostin. Putare. Licitū. Placitū. Puditū. Appellere. Subtristis. Succensere.*

ℂSI. Nihil ne? utrū nihil narras? Hē: iteriectio irati aduersus eū: q se negat aliqd dixisse. Da. nihil prorsus. i. oīno nihil narro. Si. atq. i. sed: certe expectabāt ut .s. aliqd narrares: & alloqtur eum p uerbū tertię psonæ. Expectamus bona & mala: speramus bona tm. Da. sentio. i. pcipio: q hoc. i. talis rūsio sibi euenit pter spē. i. contra opinonē pris. hoc male hēt: q̄si male tractat uirū. s. Simonē senē: ppterea uirū dixit p ironiā: & ioculariter. Si. potis ne est sup. i. Dauus ē ne potens dicere mihi uerū? Da. nihil facilius est illi q̄ dicere uerū tibi. Si. Num. i. nunqd hæ nuptiæ sunt qppiam. i. nō nihil, siue aliquātulū molestæ. i. intnsæ displicētes illi Pāphilo: ubi qpp iā significationē habet minime rei pp cōsuetudinem. i. cōuersationē. huiusce hospitæ. i. peregrinæ. alienigenę. s. Glycerii. Da. hercle. nihil sunt inq̄ molestę: aut si adeo .i. certe hæc solicitudo. i. pturbatio. est bidui. i. spatii duorū dierū. aut tridui. i. triū dierū. nostin. i. nostine. Nostin dicimus in significatione multorū: q̄ cōpēdio facimus. Deinde .i. postea. desinet. i. desistet: cessabit etenim ipsus Pā. putauit. i. retractauit: qa putare purgare est. un & arbores & uites putare dicimus. putauit ergo eam rē. i. amorē recta uia. i. rōne & cōsilio. Si. laudo. Dū licitū est ei p te: scilicet. i. dū pmisisti. nā licitū est plicuit dicimus. sicut placitū est p placuit: & puditū est pro puduit. qd est. & dū ætas imatura nuptiis. tulit. i. passa est: aut ptulit. significat et tulit attulit, & abstulit. amauit. i. amori operā dedit. Tum. i. deinde. cauit. i. puidit. clam. i. secreto. id qd seqtur. ne nūquā ea res scilicet amare esset infamiæ: ut decet fortē uirū. i. ut honestum est uiro forti. nūc opus est uxore. appulit. i. applicuit: quasi ex multis iactationibus fluctuū amoris: q innumeras hēt tēpestates. appulit aīum ad uxorem relicta amasia. Si. Visus est mihi aliqnātulū subtristis: quasi non ad plenū tristis. Da. nihil est tristis ppter hanc rem. i. nō est tristis ob nuptias: sed est aliqd quod. i. propter quod. succenseat. i. iure irascatur tibi. succensere enim est cum rōne irasci & hoc in re graui & iusta Si. Quidnā: idest qd est. Da id sup. est puerile: idest grauem uirū dedecens. Si. quid est? Da. nihil est. Si. quin: idest immo dic quin est. Da. Pamphilus ait te facere sumptū: idest impensas nuptiarum.

SER. ℂPRAETER spē: hoc secū dicit: & q filius assensit uolūtati patris i hoc, ipso euenit pri pter spē suā. i. inopinato: aut si adeo. i. certe sunt molesta hęc solicitudo. i. molestia ē bidui: ut nostī: qa nostin. i. nūqd nostin. s. nō diu durat. Vere desinet: qa ipse ēt eā rē reputabat: recta uia. i. recto ordine: hoc mō dū licitū ē ei facere iuuenilia: & ætas tulit amare: & tū sapiēter. Nihil cū penitus non potuisset denegare: qa tristis: sed ob aliā cām tristē fuisse cōmentat: sed qddā est qd tibi suc. i. male uult tibi pp hoc: & iō tristis ēt puerile: ue differt noiare: ut pp dilationē uere magis esse credatur.

ℂAit

D. At nimiū parce facere sumptū. S. me ne? Da. te. *Ait unica syllaba ē*
Vix inquit drachmis obsonatus est decem.
Num filio uidetur uxorem dare?
Quē inqt uocabo ad cœnā meorū æqualiū *Meorū dissyllabū est*
Potissimum nunc: & quod dicendum hic fiet.
Tu quoq; perparce nimium, non laudo. S. tace.
D. Commoui. S. ego, istæc recte ut fiant, uidero.
Quid nam hoc rei est? quidnam hic uolt ueterator sibi?
Nā si hic mali ē qdquā, hem illic est huic rei caput. *Rei monosyl. ē*

DONA. ¶ AIT nimiū parce facere sumptū.) Mire ipsum dicere ue lut fecit & nimiū, & parce. ¶ Nimiū parce facere sumptū. Peperit, ne diceret sordide. ¶ Me ne?) perturbati indicium est, qa seipsum pnoie ostēdit. ¶ Meorū æqualiū po.) Aequaliū ætate, potissimū dignitate: etenim potis, potior potissimus facit. ¶ Et qd dicēdū hic fiet.) Bñ hic, ubi nō fit adolescens. ¶ Tu quoq; perparce. Bñ quoq; q.d. cum ille peccet, qd pueriliter faccē scat: tu quoq; peccas, perparce nimiū faciendo sumptum. ¶ Tu quoq; pparce nimiū. Et perparce, & nimiū, cū sufficeret unū. Et nimiū, uitupatio ē, ut, Ne qd nimis. ¶ Nō laudo.) Et quia perparce, & quia nimium. nam parce agere, laudis: nimiū, peccati. Et magna moderatiōe, non laudo, dixit potius, q̄ uitupero. ¶ Cōmoui.) Iō cōmoui, qa argumēta dixit seni, qbus pdit nō esse ueras nuptias. ¶ Cōmoui. Supra sollicitaui dixit, modo cōmoui. & cōmoui dicit apd se, ut spectator audiat, nō senex. ¶ Quid nā hoc ē rei?) Verba sunt secū cogitātis senis aut de his q̄ nūc locutus est Dauus, aut de aduentu mulierū q̄ in scenā ueniāt. ¶ Quid nā hoc est rei? Pulsatus ē senex argumēto falsarū nuptiarū, paululum obsonii, tanq̄ se illuderet Dauus. ¶ Quidnā hic uolt ueterator sibi?) Veterator, est uetus in astutia, & q in oī re callidus est. Et hi duo uersus ostēdūt pulsatū esse senē argumēto falsarū nuptiarū: illo argumēto q ait, paululum obsonii: tanq̄ se illuderet Dauus. Sunt ergo uerba, ut diximus, secū cogitātis senis aut de his q̄ nūc Dauus locutus ē, aut de aduentu mulierum quæ in scenam ueniunt modo. ¶ Nam si hic est mali quicquam.) Si pmissa non compleuerit Pā. ¶ Illic est huic rei caput.) Caput, est origo & summa uniuscuiusq; rei, ut Virg. O Latio caput horū & cā malorū.

Aequalis
Potissimum
Perparce nimiū
Veterator
Caput

GVI. ¶ NIMIVM parce. i. nimiū tenue: uel tenaciter. Si. Me ne. i. utrū ait me id facere. Da. te. i. ait te id facere. Inqt Pā. hæc uerba. Pater meus uix obsonatus est. i. uix cōparauit obsonia p decē drachmis. Hēmus obsono as neutrū: obsonor aris deponens in eodē sensu. Drachma aūt ex decem & octo siliqs. hoc est ex tribus scrupulis cōstare dicebaē. Aūt ēr Iulius pollux de uocabulis rerū ad cōmodū Cæsarē fuisse Atheniēsium nūmisma: qd ēr bos uocabaē: qa eiusmodi aīalis figura designatus erat. Ipse pr̄ non uideē dare uxorē filio inquit Pā. Quē potissimū. i. dignitate principalissimum meorū æqualium. i. æquorū. uocabo. i. inuitabo ad cœnā: & qd nūc hic dicēdū sit. i. qd pōt a me dici in absentia Pāphili. q.d. non dicerē in cōspectu eius: quoq; ē nimiū. i. nimis parce. i. tenaciter. & tenuiter sumptū facis: nō laudo. Si. Tace. D. cōmoui. i. sollicitaui: & irritaui iā eūdq; dicit: ut audiat spectator nō senex. Si. ego uidero. i. meæ ptes sūt hō tuæ: ut hęc recte fiāt. ¶ Quidnā hoc rei. i. qd hoc ē: qdnā hic ueterator. i. in astutia inueteratus: & callidus sibi uult. Nā ex eo pēdet qd dixit in ueteratore. si hic qcq̄ mali ē. ut si pmissa nō cōpleat. Pā. Hem: interiectio indignātis & excandescētis illic. i. ille: Da. est caput. i. origo huic rei. Caput enī ē origo, & summa uniuscuiusq; rei. Virg. O Latii caput horū & cā malorū. hic uidere ē cōmotū eē senē ex argumēto falsarū nuptiarū.

Obsono
Obsonor
Darchma
Iul. pol.
Cōmouere
Veterator

SER. ¶ OBSONatus ipse: idest obsonium. utrū est. i. constat. x. differentia minus est q̄. xii. nummi ipse inquit. non ergo q̄ callide dissimulat omnia: & quod illud dicit Pam. ex sua parte, & ego dico ex meæ parte illud: quod dicendum sit hic. idest, priuatim inter me & te: dum ipse abest: qa eo præsente nō dicerē hoc. f. q nō solū ipse peccat: si te accusat: sed ēt tua culpa hoc facit. idem dicit: tu quoq; facis p. a. certe nimiū. p. aīs. d p hæc ē una ps p se qdnā hoc est rei: facit senex deliberatione apud se qd sibi uideaē de istis dictis serui: quid hic uult: an dicit hoc ex bono corde: an ex fraude istęc dico. ueterator. i. in omni prauitate & mendacio inueteratus. ideo possum dubitare de isto Dauo. nam si &c.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA

Iambici trimetri.

MYSIS. SIMO. DAVVS. LESBIA OBSTETRIX. GLYCERIVM MERETRIX.

M. Ita pol quidem res est, ut dixti Lesbia:
Fidelem haud ferme mulieri inuenias uirum.
S. Ab Andria est ancilla hæc quid narras? D. ita est.

DONA. ¶ Ita pol qdē res est.) In hac scena nouo mō cessante Dauo fallit Simo, per nimiā sagacitatē suā. simul in hac scena id agit poeta, ut ad nuptias faciēdas magis accēdat Simo. & qdā idustria, qdā uelut casu euenisse ut nunc suspicio senis. in multis. n. *οἰκονομίᾳ* comicorū poetarū ita se hēt, ut casu putet spectator uenisse, qd cōsilio scriptorū factū sit. ¶ Ita pol qdē res ē, ut dixti, Lesbia. Et hoc simone, quē hūt ingrediētes, scenę appare principiū. qd eni audif, non qd incipit, inīti si dicit. ¶ Ita pol qdē. Productio ē narratiua ad explēdū mō potius iusiurādū. ¶ Vt dixti.) Et dixti, & dixisti legiē. ¶ Fidelē haud fer.) Fidelē maluit, q̄ fidū dicere. fidū eni honestius dixisset. Ferme p facile posuit. & ferme, facilitatē significat, qa sunt aduerbia extenuatiōis. ¶ Inuenias.) Secūdā p tertia psona posuit, p inueniat qs, uel inuenire possit. ut Virg. Migrātes cernas, totaq; ex urbe ruētes. ¶ Ab And. hæc an. ē.) Simpliciter dixit ab Andria ē, pro, Andriæ ē. nā & usu sic dicere solemus. Ergo ab Andria est, hoc ē Andriæ fauet, Andriæ ē. ut cū dicimus, ab illo ē, hoc significam⁹, illi fauet. illi accōmodat suffragiū.

Fidelis
Fidus
Ferme
Ab illo ē

GVI. ¶ Ita pol &c. In hac scena nouo mō fallit Simo p nimiā sagacitatem suā. My. pol qdem iusiurādū ē: o Lesbia res ē: ita ut dixti p dixisti p syncopē. haud ferme. i. nō facile. inuenias. i. inueniat aliqs: uel inuenire possit. secunda psona p tertia. uirū fidelē. i. fidē seruātem mulieri. Si. hæc Ancilla ē ab Andria. i. ex pte Andriæ: hoc ē Glycerii. nam illi fauet qd narrat. Da. ita est.

Syncopa

SER. ¶ Ita pol qdē. Frustratus senex & deceptus ualde ab intentione sua per Pam. Dauo faciente fidem cōcessioni illius adhuc exaggeratē deceptio. senis per familiā Gly. tū ipsemet per se et ex ueritate incurreret hanc deceptionē puertendo ueritatem: & necessariū erat: ut hoc modo: & ita opportune senex deciperet per illas mulieres: a qbus multi rumorex: q essent de ista familia uelut de puero forsitan possent senē cōmonere, ut crederet se deceptū fuisse uerbis Pam. & Daui. & ppterea in istis notaē quadā cōmoditas tertii actus: qa per istas erit qdam transitus ad tertium actum. i. ad ueras nup. Cū enim senex uideat filiū consentientem & istas

mulieres tantas fallacias machinantes: tanto festinantius ad ueras nup. conabitur. Inducuntur uero Mysis, & Lesbia uenientes & loquētes de laude Pam. & de puero eius. unde senex putatis fallaciam esse deceptionem incurret. Dauus uero quare remanet sans finis ostendit: quod hoc exclamat senex deceptus spem falsitatis.

¶ My. Sed hic Pā. sibi firmauit fidē: sed audio noīe Pāphili pr̄ intercepit loq ingens. Si. qd dicit? neq; tñ alloqtur My fidē, sed Daui. My. firmauit. i. cōfirmauit fidē. s. pmissionē suā: qsi q pmiserat, ratificauit. Si. Hem interiectio ē uerba accipiēns, & admirātis. Da. Vtinam aut hic Simo sit factus sup. surdus: aut hęc Mysis sit facta muta: sylepsis est p gñā. nā pēdēt ex eo qd dixit firmauit fidem. My. nā iussit tolli. i. educare: nutriri geq quid peperisset siue masculū, siue fœminam: ppterea sic firmauit fidē. Si. O Iupiter qd ego audio? i. actū ē: i summa rerū desperatio deponit. actū est. q. d. peristi: male tecū ageī. est aūt illud dictū a iure ciuili deductum in quo caueī ne qs re acta apd' iudices repetat Cic. ad Pætū: Actū igiī de te ē nisi puidēs. si qdē. s. si certe. hęc My. pdicat. i. loqtur uera Les. narras. i. refers. bonū igeniū. i. bonā naturā adolescētis. My. optimū narro mq igeniū: sed seqre me intro ne fies. i. sis in mora: cū illi Gly. sit opus. i. ne cū egeat tua opa in te mora sit: neq illi adsis satis tēpestiue. Les. Sequor te. s. Da. qd' renūc iueniā huic malo. Si. Quid hoc rei est sup. Adeon. i. tñ ne ē demēs Pā. deest ut suscipiat filiū uel aliqd tale: sed hoc tacuit p aposiopesin reliquūq; pficiaunt, puideatq; cōsilio reptū. & bñ demēs dixit. Nā demens est q amore captus est: seqtur. n. quo ducit uoluptas: nō qdē sui compos adeo: itaq; demēs est. ut. s. suscipiat filiū ex peregrina. i. ex meretrice. Nā peregrinæ mulieres inhonestæ ac meretrices habebant. Iā. q. d. nūc primū scio factū filii. Ah: interiectio dolentis. uix tādē. i. post multū tpis: adhuc uix potui sentire: & id dicēdi genus nō tā refert ad diuturnitatē tpis, q̄ ad effectū expectātis. Ci. ad Appiū. Vix tandē legi lrās dignas Appio. & Virg. Vix tādē magnis Ithaci clamorib9 actus Cōposito rūpit uocē. Vix tandē ego Simo stolidus sensi. i. pcepi. fallaciā. s. quā cōminiscūī aduersum me: & Chremetē. Stolidus dr̄ qui pxime accedit ad naturā, sensumq; pecudū. Et cum quinq; sensus hēamus cōes cū belluis: duos tñ uisum & auditum magis sensibiles habemus, q̄ pecora. Duabus aūt rebus scimus: aut rōne: aut sensu: qbus maxime pstamus cæteris aīalibus. Da. Quid hic Simo ait se sen. Sim. Hęc. s. p. a. i. m. ab h. Dauo. s. Simulāt h. Gly. p. quo. i. ut absterreāt. i. deflectāt Chr. a dāda filia sua Gly. o Iuno Lucina: sic dicta ab eo qd' in lucē pducat. Fer opem: dr̄ in malis rebus: & ab his q de salute dubii sunt. igiī fer opem. i. opitulare partui. s. pp qd' Lucina es dicta: Inde obstetrix: ut Dona. uult: dicitur qd' opē ferat. obsecro. i. per sacra rogo. serua. i. custodi me patientē, siue puerperā: hoc est ēt serua me, cū ero partu liberata. Si. Hui interiectio est irridētis. tā cito illu usq; subaudi puentū est ridiculū sicut prius dixit fabulę. & Persius nugæ. & est uultuose. i. cū gestu & capitis motu pnunciandū. q. d. quāta ridēdi materia: qd' uerbū: an nomē: an aduerbiū dicendū sit. Dona. dubitans tandē in eam descendit sniam: ut magis aduerbiū sit. uidetur tñ nō inepte dici posse illud esse nomē substantiuū neutri generis. Postquā aū. me. sta. i. stātem esse ante hostium approperat. i. eiulare: & Iunonis auxilium implorare festinat.

GVI.
Hem admirātis
Sylepsis
Actū ē
Cice.
Siqdem
Adeon
Aposiopesis
Demēs
Peregrina
Ah dolentis
Cice.
Stolidus
Scire
Ferre opem
Obstetrix
Hui irridentis

DONA.

¶ SED hic.) Sēper Sed, cōtrariç sniæ significatio est. Et bñ Hic, ut ostēdat de illo fuisse sermonem. ¶ Hē.) Interiectio ē accipientis uerba, & admirantis ¶ Vtinā aut hic surdus.) Comice & facete, aut hic surdus, q audire non possit. aut hæc Muta facta sit, ne possit dicere. ¶ Aut hic surdus, aut hæc muta facta sit. σύλληψις p genera. ¶ Iussit tolli.) Hæc est sides: suscipi filios legitimos faciunt parētes. & sublatio, matris est: patris tollere. ¶ Iupiter qd ego audio.) Bñ rursum adducit ad desperatione senex Mysidis uerbis. ¶ Actū est.) In summa rerū desperatione ponit, Actū est, Ilicet, Peristi. Hæc res, s̄m ius ciuile dicit: in quo caueī ne qs rē actam apud iudices, repetat. Sic ipse in Phormione, Actū, aiunt, ne agas. ¶ Bonū inge.) Ingeniū, naturā. ¶ Quid hoc? Secū senex ἐλλειπτικῶς: deest enim, rei est. ¶ Adeon, est demens ex pegrina?) ἐλλείψις per ἀποσιώπησιν apta cogitāti. reliquū aūt sic pficiat, qūi repto cōsilio. Et bñ adeo: qa tā demēs ē qd amat ex peregrina. i. ex meretrice. Mulieres. n. peregrinæ, inhonestæ ac meretrices habebanī. Sic ipse alibi, Samia mihi mr̄ fuit, ea habitabat Rhodi. Et seruus, Pōt taceri hoc qdē. hoc ē, meretricē habuisse te matrē nesisile ē. ¶ Ex pere.) ἀποσιώπησις. deest eni, ut filiū suscipiat: aut aliqd tale. ¶ Vix tā. sen. sto.) Pulchro colore inducto, poeta ostēdit nō minus falli suspitiosum, q̄ q stultus ē. huic. n. ueritas fallacia uideī, dū nimis est acutus ac pspicax. & hoc ē qd' ab euētu fingit poeta. nō eni in Dauo est sic errare nūc senē. ¶ Vix tā. sen. sto. Quinq; sunt sensus, quorū duos, uisum & auditū, magis sensibiles hēmus, q̄ pecora. uñ Ci. Nō solū uideā, sed ēt audiā, planeq; sentiā. q̄si ad tactū retulit, quo ēt pecora ipellūī ad sensum. duab9 ergo reb9 scimus: aut rōcinatiōe, aut sensu: qbus maxime pstamus cæteris aīalib9. Ergo senex se nō sensu, nō ratiocinatiōe sensisse, sed ueluti calcaribus & stimulis pūctū. ¶ Hęc pri.) Satis se sagacē senex ondit, qūi pricipia ipsa inceptiōesq; cōprehēdit. ¶ Hæc pri. Bñ primū: q̄si ex multis q̄s parauerat Da. cōtra Chre. ¶ Quo. Quare. ¶ Iuno Lu. fer opē ser. me.) Iuno Lucina, Iunonis filia, grçce εἰλείθυια dr̄. Latine Iuno a iuuādo dicta. Lucina ab eo q i lucē pducat. Et gemina nota sūt, ut & ptus, & pariēs seruet. nā fer opē, pp ptū. Serua me, pp pariētē dr̄. ¶ Iuno Lu. fer opē: serua me obsecro. Nota, hoc uersu totidē uerbis uti oēs puerperas in Comœdiis, nec alias induci loq in pscenio. nā hæc uox post scenā tolliī. ¶ Fer opē. Propter qd' Lucina ē eadē obstetrix, q opē tulerit. ¶ Serua me ob. Hoc, extra ēt hāc ptātē, Iunoni attribuī. q̄q illā Menādet Dianā appellet, & hoc sentiat in Buc. Virg. ¶ Hui, tā cito.) Tā cito, ut felicitatē ptus ośdat incredibilē. Tā cito, ad reprehēsionē. ¶ Ridiculū. ¶ Ad irrisionē. & inspice, ridiculū aduerbiū sit, an nomē, ut sit, uide hoīem ridiculū. sed aduerbiū est magis. ¶ Nō sat cū mode diuisa.) Cōfusa sunt tibi oīa, inqt, nec unūquodq; suo tpe geritur. quare proderis. ¶ Non sat, non satis.

Hem
Suscipi
Tollere
Actū est
Ilicet
Peristi
Ingeniū
Iuno Lucina
Ridiculum

M. † Sed hic Pāphilus. S. qd dicit? M. firmauit fidē. S. hem.
D. Vtinā aut hic surdus, aut hæc muta facta sit.
M. Nam quod peperisset, iussit tolli. S. o Iupiter
Quid ego audio? actū est, si qdē hæc uera prædicat.
L. Bonum ingenium narras adolescentis. M. Optumum.
Sed sequere me intro, ne in mora illi sis. L. sequor.
D. Quod remedium nunc huic malo inueniam? S. quid hoc?
Adeon est demens ex peregrina? iam scio, Ah,
Vix tādē sensi * stolidus. D. qd hic sensisse se ait?
S. Hæc primū adferī iam mihi ab hoc fallacia.
Hanc simulant parere, quo Chremetem absterreant.
G. Iuno Lucina fer opem serua me obsecro.
S. Hui, tam cito? ridiculum postq̄ ante ostium
Me audiuit stare, approperat. non sat commode

† In sed ys detur elidi d litera, aut certe uocalis e.
* In stolidus elidi tur s in fine.

¶ ADEON esset filius meus demens: q filiū haberet de pegrina: nō credo ab hoc Dauo. Gly. nō solū decipiī Simo uerbis ancillarum: sed etiam uoce Glycerii parientis.

SE.

¶ Diuisa

Diuisa sunt temporibus tibi Daue haec. D. mihin?
5. Num immemores discipuli? D. ego, quid narres, nescio.
5. Hiccine me si imparatum in ueris nuptiis
Adortus esset, quos mihi ludos redderet.
Nūc * huius piculo fit. ego IN PORTV NAVIGO. *huius mono syllabum est*

DONA. ¶ DIVISA sunt, digesta, & cōposita, & distributa tēporibus, id est p tēpora. ¶ Mihin?) Adhuc Dauus nō pcipit, & bñ. q. d. cū ille loquat, ille agant. ¶ Nū imemor es? discipu.) Discipuli Mysis, Lesbia, & Pā. oēs p quos agit fallacia. Bñ ergo discipulos iperitos oñdit, & magistrū Dauū, qa supra dixit, Tū si qs magistrū cepit ad eā rē improbū. ¶ Nū immemores discipuli? Alii hic Pā. significari putāt discipuli: qa Dauus magister. Nā nomina ad aliqd sūt, discipulus & magister: & tunc discipuli, genitiuus ē singularis casus. Alii nominatiui pluralis putāt: ut discipulos dixerit, oēs p quos agit fallacia, fm illd, Tū si qs magistrū cepit ad eā rē iprobū. ¶ Ego, qd nar. ne.) Quasi fabulā. ¶ Nū immemores discipuli? Deest, nūc. Et bñ discipuli: qa ipsum magistrū supra fecit. ¶ Ego, qd narres, nescio. Semper ita respōdet Dauus seni, tanq̄ nō itelligat qd loquat. ¶ Hiccine me si impa.) Redit ad illā sniam. Simul sceleratus Dauus, si qd cōsilii hēt, ut cōsumat nunc cū nihil obsint doli. ¶ Adortus esset.) Adortus dicitur qui ex insidiis repente inuadit, dictum ab eo, φ corpora aggredientium exurgant subito atq; increscant. ¶ Adortus, aggressus. Omnia haec, ex translatione * maris dicta sunt μεταφορικῶς.

Discipulus. Magister. Alias. Martis

GVI. ¶ O Daue hęc, q̄ fiūt. f. nō sunt diuisa. i. digesta: cōposita: distributa tibi. i. a te. satis cōmode. i. satis opportūe: ut nō p daris: & ut nō tua sentiat fallacia tpibus. i. p tpa. Da mihi. i. mihi ne. nō sunt sat cōmode diuisa: qa dixerat Simo tibi: respōdit Dauus mihi: q̄si nō intelligens qd loquat senex. Simo. Nū. i. nunqd. q. d. nō es imemor. i. es oblitus discipuli. i. Pā. quē ad has fallacias faciendas instruis. Dixerat. n. prius: tū si qs magistrū coepit ad eā rē iprobū ideo Dauus reputat magister. Pā. uero discipulus. Da. ego nescio qd narres. i. qd dicas. Si. hiccine. i. hic ne: hoc ē uerū si hic Da. adortus esset. i. aggressus esset. nā adoriri dr, q ex insidiis repēte iuadit. dictū ab eo qd corpa aggredientiū exurgāt subito: atq; increscāt. si adortus eēt me iparatū. i. iprouisum in nuptiis ueris. i. nere celebrādis quos ludos. i. quos iocos: quas irrisiões nūc redderet. i. obiceret mihi: et retorqueret in me. Nūc fit: impsonale est, ut Cicero ad Cę. Sedulo fit. i. res agit in nuptiis. Laborat picolo. i. in piculū, & pniciē huius Daui. ego Si. nauigo in portu. i. tuto res meas ago citra oē periculū. metaphoricos ex maris tranqllitate.

Adoriri

SER. ¶ HAEC sunt diuersa a re in tēporibus: ut prius me explorat et esset añ hostiū postea ueniret ancilla cū obstetrice deinde clamaret domina: sed nō sat cōmode: qa cōperit.

ASC. ¶ DONAtus legit nū immemor es discipuli: ut sit num discipuli tui sunt immemores praeceptorum tuorum: uel nū mulieres sunt immemores discipuli tui: utpote Pāphili.

ACTVS TERTII SCENA SECVNDA.

LESBIA. SIMO. DAVVS.

L. ADhuc Archillis q̄ adsolēt, quaeq; oportet
Signa ad salutē esse, oīa huic esse uideo.
Nūc primū fac istaec ut lauet: post deide
Quod iussi ei date bibere & quantum imperaui
Date. mox ego huc reuertar.

Iābici dimetri tres, quibus accinūtur duo trochei Dimeter catalecticus

DONA. ADhuc Archillis.) In hac scena specta, q̄ scite expssa sit consuetudo medici, uel medicae egredientis ex aegri domo. Nā ueniens, de negociis eius loqtur: abiens, de morbo. & haec sunt pter ὁμωνυμίαν q̄ dicū tur εὐφημικῶς. ¶ Adhuc Archillis. Sic ueteres scribebant ad huc, qn incerti futurarū rerū, ex psentibus firme nūtiabāt: qd est genus certissimae pmissionis, & cautae. ¶ Adhuc Archillis, q̄ adsolent, quaeq; oportet. Medicina aut in ratione, aut in cōsuetudine, aut in exēplis. Adsolent ergo, cōsuetudinis est: Oportet, rationis. Signa esse ad salutē.) Deest haerentia, aut ptinētia. sic in Heautontimorumenos, Atq; hęc sunt ad uirtutē oia. Ergo absolute dixit, ut desit aliqd tale unde & nos dicimus, Quid ad rē? uel. Quid ad me? ¶ Nūc primū fac isthaec ut lauet.) Impitiae notantes Maenādrū, aut Terē. ipsi ultro impiti iueniunt. nā & ille λοῦσατε αὐτίκα dicens, a cōsuetudine nō recessit: cū lauisse, aut non lauisse dicimus, a parte totū significātes. & Terētius ppius ad significationē accessit, isthaec dicēdo, ne pudēda nominaret. Et sunt q, Adhuc Archillis, correptionē esse nimiū solicitae nutricis putent. qd ego nō probo. ¶ Fac isthaec ut lauet.) Isthaec q̄ ex poerpio sordebāt. Quidā isthaec, ipsam puerperā dicūt. sic. n. & Maenāder, λοῦσατε αὐτίκα: sed iperitię accusant, qd nō cōtinuo solent post puerperiū lauare. sed diebus omissis. ¶ Quod iussi dare bibere, &c. quantū iperaui dare.) Cōsuetudine magis, q̄ ratione dixit, p, Date ei potionē. Lucilius in sexto, Date bibere summo. Nam duo uerba actiua, nullam habent significationē sine nomine, aut pronomine ut si dicas, Dic facere. ¶ Quod iussi dare bibere, & quantū imperaui date. Et qualitatem, & modum rei dixit. ¶ Mox ego huc.) Vide, ut authoritatem & iactantiam medicorū imitetur, dicendo, quod iussi. & non sufficiebat, sed etiam, imperaui dixit. simul, hęc quę solent medici pro mittere frequēter, Mox ego huc reuertar. ¶ Scitus puer.) Satis obstetrici ē adhuc incertum, qualē dicat. Ita & a matre sanguinolētum, nō pulchrū: qd ipsum nimiū uideretur cito dicere: sed scitū pnuntiat. Ideo, sublanditur, ut operę pretiū maius accipiat.

Adhuc. Ad solet. Oportet. Dare bibere

GVI. ADhuc Ar. &c. In hac scena spectari potest q̄ scite expressa sit consuetudo medici: uel medicae egredientis de aegri domo: nam ueniens Lesbia de negociis eius loquitur: abiens de morbo. O Archyllis adhuc, idest hucusq;. uideo omnia signa: quae adsolent. quaeq;: idest & quae oportet) quidam codices habent oportent: at tamē oportet rato personale inuenitur) esse ad salutē: adesse huic Gly. Medicina habet esse aut in ratione: aut in consuetudine: aut in exemplis. Adsolent ergo cōsuetudinis est: oportet rationis. Nunc primum: in primis. fac. idest da operam: ut istaec: idest puerpera Glycerium lauet se. f. uel si istaec sit actūs pluralis generis neutri: ut uult Dona. sic astrue: fac ut Glycerium lauet istęc. i. illa quae ei lauanda ostendebat Lesbia. Et hanc sententiam comprobat Do. altera improbata propter hanc rationem: quod non continuo solent puerperae post puerperium lauare: sed diebus obmissis: post deinde: alterum abundat. date ei bibere quod iussi, & quantum imperaui: hoc autem dicendi genus: date ei bibere: consuetudine magis q̄ ratione dictum est. nam duo uerba sic una iuncta male cohaerent sine nomine, aut pronomine: ut si dicas: dic facere. date ergo ei potionem. mox: idest statim reuertar huc?

SER. ADhuc Archy. Similiter decipitur senex in tedlatu Lesbiae: inducitur Lesbia loquens & de puero: & de procuratione dominae. adhuc. i. iā nūc. quicquid sit de furtis, q̄ uideo ego oīa illa, quae adsolent esse ad salutem: & quae oportet alicui puero.

Per ecastor scitus puer natus est Pamphilo. *Iambicus trimeter*
Deos q̃so, ut sit supstes, qñqdē ipse ē īgenio bono. *Iāb. tetrame.*
Cūq; huic ueritus est optumæ adolescenti facere iniuriam.
S. Vel hoc qs nō credat, q norit te, abs te eē ortū! D. qdnā id est!
S. Nō imperabat corā, qd opus facto eēt *puerperæ. *Puerperæ tri syllabum est*
Sed postq̃ egressa ē, illis, q̃ sunt intus, clamat de uia.
O Daue, itā contemnor abs te! aut ita ne tandem idoneus
Tibi *uideor, quē tā apte fallere incipias dolis! *Si legas uidebor cōst at uersus*
Saltē accurate, ut metui uideat certe si resciuerim.
D. Certe hercle nunc hic se ipsus fallit, haud ego. S. edixin tibi!
Interminatus sum, ne faceres! num ueritu s! quid retulit!
Credo ne tibi hoc nūc peperisse hanc e Pāphilo! *Iābicus trimeter*
D. Teneo quid erret qd ego agā habeo. S. qd taces! *Item hic*
D. Quid credas! q̃si nō tibi renūciata sint hæc sic fore. *Iābici tetram.*

DONA. Ecastor — ¶PER ecastor.) Per castorē, & pollucem, optatiua sunt iurandi, apta fœminis. ¶ Et natus est Pā.) ut Virg. Quem Dardanio Anchise Alma Venus Phrygii genuit Simoëtis ad undā. ¶ Scitus.) Elegans, pulcher, quē Græci κόσμιον dicunt. Quod.n. qs scit, hoc scitū, & pulchrū. Et est ἀναστροφή nā ordo est, Per scitus ecastor. ut in Hecyra, Per pol quam paucos reperias meretricib' fideles euenire amatores. ut sit p quā paucos. ¶ Deos q̃so ut sit su.) Superstes, nūc saluus. als superstites sunt senes & anus: quia ætate multus supstites, iam delirant. Vñ & supstitiosi, q deos nimis metuunt, qd signū ē deliramēti. ¶ Vt sit supstes. Supstes: nunc saluus. ¶ Quādo q dē ipse ē.) Qñ, & cū interdū sunt coniunctiones causales. & qñ. p quoniā & pro qa intelligimus. ¶ Qñ qdē. ipse. trāsit a puero ad ipsum Pā. ¶ Vel hoc qs nō credat.) εἰρωνεία est. Vel, mō nō est disiunctiua cōiunctio, sed p ēt posita. ut apud Virg. Vel Priamo miseranda manus. Et, Carmina uel cælo possunt deducere lunā. Et bñ, uel hoc. subaudias, exceptis illis q̃ reprehēdit supra. ¶ Abs te esse na.) Et Ortū legit, ut sit, instructū, cōmētū, & cōpositū. ¶ Nō iperabat co.) Corā, ad certas psonas referē Palā, ad oēs. ¶ Quid opus esset facto.) Esset, ipersonatiue dr. Opus facto esset. ¶ Puerperæ.) Datiuus casus ē, ut sit, ipsi puerpæ corā non iperabat, qd facto opus esset. Sic eni dicimus, qd uis tibi faciā? ¶ Puerperæ. Ois q̃ pepit, puerpera πρωτοτόκος q̃ pmū. Et nō q puerū, sed q filiū pepetit, puerpera dicta est. Et apud ueteres, puer puellus, puera, puella. ¶ Illis q̃ sunt intus.) Argumētū ex eo qd non factū est, cū fieri potuerit: & ex eo qd factū est, cū fieri non oportuit. ¶ Clamat de uia.) Mire clamat. q.d. maluit clamare, q̃ sine labore intus iperare. ¶ Itane cōtē.) Hoc est, usque adeone cōtēnor? ualde cōtēnor. Temnor ait, Græcū est, id est cędor & reiicior, τὸ τέμνομαι. nā ueteres temno dicebāt sine ppositione. ¶ Itane tan.) Indignatio est ad æstimationē reuocātis eius dicta uel facta, a quo cōtemnit qs. ¶ Idoneus.) Aptus, & ei rei natus. ¶ Aperte fal.) Δύο δ' εἰς ὡς. & fallere, & apte. ¶ Saltē accurate.) Mire saltē qd ponit in desperatiōe terū primo.n. fuerat hortatus Dauū, ut nō conaretur fallere. ¶ Saltē accurate. ζεῦγμα a supiore, fallere icipias aut certe σύλληψις fallere incipias. ¶ Certe si resci.) Et utrū p tū resciuerim. an qa stultū me putas? ¶ Certe hercle nūc hic se.) Hoc ita dr, ut audiat spectator, nō ut Simo. ¶ Edixin, tibi.) Hic illud reddit. Edico tibi, ne temere facias. ¶ Interminatus sum.) Pro minatus sum. Plautus in Aulularia, Præterea tibicinā, q̃ mihi interbibere sola, si uino scateat Corinthiēsem fontē, & Pyrenæū potest. ¶ Nū ueri.) Verer liber, metuit seruus: & deest es: apta eclipsis irascēti. Alibi, Nō simultatē meā reuereri? ¶ Quid retulit.) Retulit, pfuit uel interfuit: & pducit re syllabā. & est sensus, Sic cōtēpsisti q̃si tibi non cōminatus sim. ¶ Teneo qd erret.) Hoc dixit, nō ut Simo, sed ut spectator audiat. hoc demq; senex pbat dicens Dauo, Quid taces? ¶ Et quid agam habeo.) Et qd tūdeam scio. ¶ Quid ere.) Propter qd, aut pp quā rem, aut quo mō, aut pp qd. ¶ Quid credas? Repetit uerbum eius, qd ait, Credon, q̃re adiuu andū pnuntiatione est. ¶ Quasi tibi nō renuntiata.) Nuntiata, cōpositum pro simplici.

Scitus. Supstes. Superstitiosi. Quādo. Cum. Vel. Coram. Palam. Esset opus facto. Puerpa. Puera. Tēnor. Idoneus. Interminari. Veritus. Metuer. Referre.

Casto. ad uerbiū iurādi aptū fœminis: sicut Pol.i. p Pollu. pscitus pu.i. puer ualde scite factus: uel pscitus.i. elegās, pulcher.n. tus est e Pā.i ex ope Pā. q̃so Deos ut sit supstes.i. saluus diu uiuēs. supstites sunt senex & anus: qa senes multi supstites.i. supuiuentes ætate delirant: unde & supstitio dicit.i. uana religio: & supstitiosi, q uane religiōe iplicati delirāt. qñ qdē.i. qa certe ip se.s. Pā. hic.n. transitus fit a puero ad ipsum Pā. ē bono igenio.i. bōa natura. q.i & qñ.i. qa. &.i. ēt ueritus ē facere iniuriā huic optīe adolescētulę.s. Gly. Si. Vel.i. ēt qs nō credat: q norit te Da. hoc.s. hāc fallaciā eē ortū.i. pfectū cōmentū: cōpositū: instructū abs te Dauo, Da. qd nā id est. Si. Lesbia. nō impabat puerpæ Gly. Puerpa.n. ois dr, q̃ pepit: siue q̃ superioribus diebus mr est effecta. corā.i. i cōspectu, siue in pñtia puerpæ: corā ad certas psonas: palā ad oēs referē: qd eēt opus facto.i. facere: sed postq̃ egressa ē: clamat illis mulieribus: q̃ sunt itus de uia.i. de itinere: siue de uico. O Da. itan'.i. adeo nō cōtēnor abs te? Tēno. gręcū est.i. cædor & reiicior. ueteres.n. illud dicebāt sine ppositione: aut tādem tibi. tandem hēt qddam urgēs & accelerans. q.d. sine longiori sermone: ita ne uideor tibi idoneus esse.i. aptus & huic rei natus: quē.s. me icipias faller dolis.i. fallacis: siue fraudibus tā apte: saltē icipias inq̃ me fallere dolis: tā inq̃ accurate.i. tā diligēter: & cū tāta cura: & tā subtilr: ut uideat metui a te.s. certe.i. pfecto. si resciuerim.i. si cognouerit e.s. fallere me p aposiopesin. deest acerbe te puniā: uel te i pristinū dedā. qdā dicūt si resciueri. p cū resciuerim: uel certe si resciueri. q.d. putas q nō resciueri: & ita stultū me putas: ut id me lateret. sed pria snia mihi potissimū placet. Da Certe hercle.i. p Herculē. hic ipsus.i. hic ipse fallit se.i. se decipit. haud.i. non ego eū.s fallo. Si. Si edixin.i. iussi ne uel impaui ne tibi & interminatus sum.i. minatus sum: & phibui ne faceres fallaciā i nuptiis. Nū.i. nunqd. q.d. nō ueritus es.s. facere fallaciā uerer liber: metuit seruus. qd retulit.i. qd iterfuit: qd pfuit tibi edicere ne faceres. nā referre pria lōga significat interdū utile eē, siue pdesse. & est sensus: & sic cōtēpsisti: q̃si nō tibi cōminatus sim & iō nihil pfuit phibere tibi ne faceres qa nihilominus effecisti cōtra iussum meū. credō.i. credo ne tibi hoc qd sequitur: uidelicet hāc Gly. nūc pepisse e Pā.i. ex ope Pā. Da. Teneo.i. scio: itelligo q.d.i. pp qd erret i fallat, deliret. & hēo.i. scio. Ci. ad Lētulū: hēs de Vatinio: cognosce de Crasso.i. hēo.i. ego, scio qd agā.i. loqr & rūdeā. & hoc pp'o dicit nō seni. Si. Quid taces: qa nō audierat Dauū allo quētē ppl'm. Da Quid credas? qa Simo dixerat credō tibi hoc &c. iō nūc repetit Dauus uerbū qd.i. pp quā rem credas: q̃si p ironiā dr q̃si hæc nō sint. renūciata.i. nunciata. cōpositū pro simplici. tibi sic.i. eo mō. fore.i. futura esse.

Accurate. Aposiopesis. Edixin. Vereri & metuere. Hēre Cicero.

SER. ¶PER ecastor: hoc loquitur secū discedēs. natus est Pam. puer p.i. ualde scitus.i. pspicuū uultū hñs: & elegās: uel p Ecastor.i. p pedē Castoris: natus ē de Pā. puer iā scitus.i. notus. aiunt.n. p urbē oēs hunc esse de Pā. uel.i. saltē aduersatiua diminutiua est. Cōtēnor qd audes me fallere. idoneus q̃ fallas saltē accurate.i. latēter: ut metus &c. Multū n me parui pēdis: cū illa manifeste me decipis Certe huiusq; nō potuit p cipere Dauus uñ dubitaret Simo. edixti.i. nō ne edixit tibi: ut me nō falleres nunqd inuitus: ideo qd retulit.i. profuit:

GVI. ¶PER ecastor. p iungēda est cū, scitus: ut sit E castor.i. p

fuit: si ego phibui qd credas: ac si dicas cur diceret tibi aliqd cu nō credas, hoc ideo dicit: qa uult psuadere: ut credat qd dicturus est: quasi ita dicas haec p te cōperisse: quasi non eēnt ab aliquo renūciata. nā uere aliqs tibi renūciauit.

DONA. ¶ MIHI ne qsq̄.) Fauet sibi senex i. eo, q se uult pspicatiorē uideri. ¶ Eho an tute.) Eho mō interiectio ē admirātis. alīs ad se uocāt, Eho dū ad me. ¶ Nā q.) Qui, unū. ¶ Quasi tu di.) Dicas, p credas. nō eni dicimus nisi q credimus, ab eo qd sequitur, id qd pcedit, figura μετάληψις a posteriorib ad priora. Idē alibi, Audacter dicito. Et alibi, Foeneratū istd bnficiū pulchre tibi dices. i. credes, scies, senties. ¶ Etiā qlis.) Etiā p adhuc. ut Virgi. Idoeūq; ēt currus etiam arma tenētē. ¶ Egone te.) Duobus istis pnoib ostēdit se senex scire oia. ¶ Sed si qd tibi nar. oc.) Occepi meli q icepi. dr ab occipio. est eni occepi, qsi caput rei istitui. ¶ Falso.) Pōt & εἰρωνικῶς falso pnūtiari. pōt & falso loqris, dicit: ut Sallu. Falso qrit de natura sua hūanū genus. Et uocalitatis cā sic dixit. ut sedulo, optato, certo: quasi sedule, optate certe. ¶ Nihil iā mu.) Ennius. Nec dico, nec facio. Vñ & mutos dicimus. qd greci φθέγγεσθαι. ¶ Nemine pep. hic) Neminē dicēdo, maiorē cōfirmationē fecit, nō solū Gly. nō peperisse, sed et neminē. & hic oñdit domū. Et est neminē, nullū hoiem. Et nota, in foeminino gñe et neminē positū. ¶ Mox defe. pue.) q. d. nobis. ¶ Id ego iā ti. re.) Fingit se pdere qd ipse facturus est: ut nō credat senex ab eo fieri, qd pdixerit fore. ¶ Id ego iā tibi renūtio here futurū. Re syllaba, apud ueteres iterdū abūdat ut mō renūtio p nūtio, & Ci. Renūtiat mihi. ¶ Renūtio.) Quasi secretū cōsiliū: ut supra, Renūciatū ē. ¶ Daui fa. cō. aut do.) Cōmodius, & magis cū inuidia dixit, Daui, q si meo dixisset. ut Virg. cū Turnus icusaret, dixit. Nulla mora in Turno. ¶ Prorsus a me.) Prorsus: qsi porro uersus: qd greci μακρὰν dicūt. i. uel lōgū actū. ¶ Prorsus a me. Quidā prsus p μακρὰν positū putāt. Ego p eo qd ē oīno. Sūt q cōiūctionē uelint eē. ¶ Opinionē hāc tuā.) Hāc tuā, cū tedio dixit, hoc ē nimis molestā, nimis suspicacē. nimis accusatricē. Sic dixit hāc tuā, ut ille de apib, Vere suo. Et, Solēq; suū, sua sydera norūt. Et i adel. Iā uero omitte De mea tuā istā iracūdiā. ¶ Audiui, & cre.) Locus cōis, an famae credēdū sit. Et bñ subiūxit, Credo. nō eni audisse, statim credere ē. ¶ Multa cō.) Restat. n. ut multis concurrētib signis, una cōiectura cōfiet. ¶ Iā pri. haec se e Pā. grauidā dixit eē. inuētū ē falsum.) Secūdū qd credit senex. Et a summo ad imum, & ex factis, & ex dictis, & ex rebus atq; personis sumit argumenta ¶ Postq̄ uidet nuptias domi apparari.) Elegāter omisit, in cuius domo ¶ Missa ē ancilla ilico.) Quod Graeci dicūt αὐτόθεν ἐπὶ ἐμφάσει. Nā loci significatio est, et breuitatem tpis notās. ¶ Nihil mouētur nuptiae.) Non pturbant nuptiae. ¶ Mouentur.) Differunt. ¶ Quid ais? cū intellexeras id cōsiliū cape.) Quaqua se uerteret Dauus, obuiū infestumq; inuenit senē: & tñ ita uersutus obuiam, ut et cōprehensus elabatur.

Mihi ne quisquam? D. Eho an tute intellexti hoc adsimulari? S. Irrideor.
D. Renunciatum est. nam qui istaec tibi incidit suspectio?
S. Qui? quia te noram. D. quasi tu dicas factum id consilio meo.
S. Certe enim scio. D. Nō satis me pnosti etiam qualis sim Simo. *Troch. tet.*
S. Ego ne te? D. sed siquid narrare occepi, cōtinuo dari *Iābici tetram.*
Tibi uerba cēses. S. falso. D. itaq; hercle nihil iā mutire audeo.
S. Hoc ego scio unum, neminem peperisse hic. D. intellextin? *Huic uersui deest syllaba, nam est scazon*
Sed nihilo secius mox deferent puerum huc ante ostium. *Troch. tetram.*
Id ego iam nunc tibi renuntio here futurum, ne sis sciens.
Ne tu hoc posterius dicas, Daui factum consilio, aut dolis.
Prorsus a me opinionē hanc tuam ego esse amotam uolo.
S. Vnde id scis? D. Audiui, & credo. S. Multa cōcurrūt simul,
Qui coniecturam hanc nunc facio. iam primū haec se e Pāphilo
Grauidam dixit esse inuentū est falsum. nunc, postq̄ uidet
Nuptias domi apparari, missa est ancilla ilico
Obstetricem accersitum ad eam, & puerum ut adferret simul.
D. Hoc nisi fit, puerum ut tu uideas, nihil * mouēt nuptiae. *al. mouētur* *Trochaicus dimeter catalecticus*
S. Quid ais? cum intellexeras
Id cōsilii cape, cur nō dixti extēplo Pāphilo? *Rursus troch. tetram.*

¶ SI. Mihin. i. mihi ne qsquā renūciauit: subaudi. q. d. meo igenio id pspicaciter excogitaui. Da. Eho. mō eho est iteriectio admirātis: interdū ad se uocātis. ut alibi. Eho dū ad me an tute. i. tu met: tu ipse itellexti. i. nouisti hoc. s. partū Glycerii assimulari. i. fingi: paragoge est. Si. Irrideor. i. illudor. Da. Renunciatū est tibi hoc assimulari. Nā q. i. qō uel unū. istaec. i. ista suspitio. i. opinio icidit tibi. Si. Qui. q. d. miraris unū incidit. pfecto, qa norā te. i. iāpridē tuos mores cognouerā Da. Quasi tu dicas. i. credas: ab eo qd sequitur id qd pcedit (itelligit figura ē metalepsis a posterioribus ad priora) id factū eē meo cōsilio. i. mea suasiōe. Si. n. i. qa. certe scio. i. exploratū est mihi. Da. o Simo. et. i. adhuc nō satis pnosti me q̄lis sim. Si. ego te. i. utrū nō pnoui te. Da. Sed siqd Occepi, ab occipio. i. instituitanquā caput rei narrare tibi cōtinuo censes uerba. i. fallacias. dari tibi: hoc est te falli & decipi a me. Si. falso aduerbiū, ironiceq; dictū q d. falso eē seo. f. uel si sine ironia dicat. sensus est: Falso loqris. q. d. tu mētiris Da. itaq; nō hercle. nihil audeo iam mutire. i. loq: ut ingt, Festus. Persius: Mē mutire nefas. i. nō licet mihi loq uel, ut uult Do. mutire. i. nec dicere, nec facere: unū mutos dicimus. Forsitan et dici posset nō absurde: iā nō audeo mutire. i. nō mō nō audeo loq. sed nec hiscere qdē qsi nō audeo os apire ad loquēdū: uel iter dētes imurmurare & susurros efferre. Mutire. n. uī eē mutorū: & eorū q more mutorū uolūt loq: sed nō audēt sic muti nō pñt. Si. scio hoc unū neminē. i. nullā mulierē (ubi aduerte neminē foeminino gñe positū) pepisse hic: i ea domo: i q ē Gly. Da. itellexti. i. itellexisti ne neminē pepisse: sed nihilo secius. i. nihilominus. puer. i. ifans deferet nobis. f. mox. i. stati. huc añ ostiū. o here iā nūc renūcio. i. significo tibi id futurū: ut scis sciens. i. ut conoscas: ne. i. ut nō dicas mihi hoc posteri. i. hoc sequēs factū. f. qn deferet mox puer ante ostiū: factū fuisse sup. cōsilio aut dolis Daui. i. meis. ego uolo hāc tuā opinionē eē prsus. i. oino amotā a me. Si. Vñ scis id. f. puerū ablatū iri. Da. audiui, & credo. Si. multa signa. f. cōcurrūt. i. conueniūt simul. & eodē tēdunt mihi sup. q facio nūc hāc cōiecturā i. q nūc hoc qd sequtur cōiicio, siue cōiectuto. iā pmū. i. i pricipio hęc Gly. dixit se eē grauidā e Pā iuētū ē falsum. i. comptū ē illud eē falsum, uel iuētū. i. cōmētū illd ē falsum: & tūc iuētū eēt substātiuū. nūc postquā Gly. uidet nuptias apparari. i. pparari domi. Illico. i. stati. ācilla missa ē accersitū. i. uocatū obstetricē. i. mulierē puerpiis adiuuātē ad eā puta Gly. iuuādā. f. ut simul. i. ēt afferret puerū. Da. Nisi hoc fit: ut tu uideas puerū nuptiae nihil. i. nō. mouent. i. pturbant qn stati fiāt. Si. Quid ais? cū itellexeras Gly. cape id cōsiliū: cur nō dixtin extēplo. i. illico Pā. Da. Dicis sup. cur nō dixti: ¶ NAM q. i. qōo. certe. n. bñ possū dicere: qa certe se. falso cēseo reor: si nihilo ut magis credat: hęc oia fraudulēter fieri addit ex sua pte: & ut se excuset ab hac suspitiōe: cū et fallacias eas expediet: & pnuntiet. si. n. inenisset, nō pdixisset cōsilio meo iuuāte: uel dolis meis. i. meis inuētionibus.

GVI. Eho ad mirātis Parago ge
Metalepsis
Enim p quia
Etiam p adhuc
Occipe
Festus Persius
Mouent
Extēplo
SER.

Etiam
Occepi
Mutire
Nemo
Renuntio
Prorsus
Ilico
Mouēri

DONA. ℭ QVIS igitur eum ab illa abſtra.) Nõ frigide intulit, dixiſſe ſe: ſed cũ magna aſſeueratiõe. & Abſtrax. t proprie, ut ſupra, Me a Gly. miſerũ abſtrahat? &, Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecũ. ꝶ Quis igit eũ. Hoc ſic audiẽdũ eſt. q. d. Dixi. ꝶ Id mihi da negocii.) De proiectiõe pueri p foribus ꝶ Tu tñ idē.) Idē abundat. Apud ueteres, Tñ ide integrũ fuit unde apud nos. Tandē, & tn natum eſt. ſic & idē * eorũq; dictũ. ꝶ Miſere hanc.) Miſere, ualde nimis. ꝶ Nũc ſibi uxorē expetit.) Oratone, p eo qd' ē nõ recuſat, expetit. ꝶ Id mihi da negocii. Vt caueat ab appoſitiõe pueri ante hoſtiũ. ꝶ Tu tñ idē. Tñ idē, aut p tñ poſitũ eſt, aut p tandē, ut ſit, tu tādem has nuptias pge facere, ita ut facis. ꝶ Quod parato opus eſt.) Diſerte, & latine dixit, qd' parato opus eſt. ꝶ Nõ impulit, nõ pſuaſit, nõ pfecit ut crederē Gly. pepiſſe. Et cũ dicit Omnino, oſtendit qdam ſe credidiſſe, in qbuſdā iā eſſe circumuentũ. Mire aũt cautũ capi inducit ſene, ut crederet q Gly. nõ pepiſſet. ꝶ Quæ dixit ſint uera oĩa.) Quæ poſtea dixit Dauus. Et bene, oĩa ut appareat ſene multa credere uera eſſe q Dauus dixerit. ꝶ Multo maxi.) Multo ēt cõparatiuis antiq adiunxerunt. ꝶ Quod mihi pollicitus eſt.) Pollicitatio, multarũ rerũ pmiſſio. ꝶ Gnato uxorē.) Subaudit, ut det. ꝶ Quid alias.) Pro, cur alias, alio tpe. ꝶ In ipſo tpe.) In ipſa opportũitate, i. ipſo articulo. ꝶ Eccũ ipm, obuiā Chreme.) Cõtinuo mutauit declinationē, ut Iubeo Chremetem.

Pollicitatio | Tēpus

ualde, uel nimis amarit eā nũc expetit. i. nõ recuſat ſibi uxorē dari. ſ. Poſtremo. i. tãdē da mihi id negocii. q. d. relinque mihi illud faciẽdũ. ut uidelicet nõ recuſet uxorē. tñ tu idem. i. tu temet. pge. i. pſequere facere has nuptias ita: ut facis: & ſpero id uidelicet nos ad iuturos fore ſubaudi. alii codices hñt adiutores: & ſic eſt ſenſus: Spero Deos adiutores id negociũ. i. nuptiarũ. Si. imo. i. ſed. abi. i. diſcede. intro. i. in domũ. opperire. i. expecta me ibi: & para id qd' eſt opus parato. i. parare. hic Dauus non ipulit me. i. non mihi perſuaſit omnino ut crederē nunc. Atq; haud ſcio an oĩa. quę dicit ſint uera: ſed paruipēdo. i. nõ multũ curo illa. Illud eſt mihi multo maximũ qd' ipſus gnatus. i. ipſe Pā. pollicitus eſt mihi. Nũc conueniā. i. alloquar Chremē. orabo ut det ſup. uxorē gnato. Si impetro ut det. ſ. qd. i. cut mali. i. eligam has nuptias fieri alias. i. alio tpe, q̄ hodie. nā id haud. i. nõ. eſt dubiũ mihi qn. i. q nõ. ſi filius nolit. i. recuſat facere qd' eſt pollicitus: poſſim cogere merito eum: ut. ſ. faciat. atq; adeo. i. certe, uel ualde, uel intantum. eccum. i. ecce hic ipm Chre. obuiam. i. occurſum. aduerbiũ eſt obuiam in ipſo tēpore. i. tempeſtiue: īmature: in ipſa opportunitate: & in ipſo articulo negocii ſuſcepti.

Oppirí | Quin adeo | Eccum Obuiā

D. Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nā oēs nos quidem
Scimus q̄ miſere hanc amarit nunc ſibi uxorem expetit.
Poſtremo id mihi da negocii. tu tamen has nuptias
Perge facere ita, ut facis. & id ſpero adiuturos deos.
S. Immo abi intro ibi me opperire, & quod parato opus eſt para.
Non impulit me, hæc nũc oĩno ut crederem *Iambici trimetri*
Atq; haud ſcio, an, quæ dixit, ſint uera omnia.
Sed paruipendo illud mihi multo maximum eſt,
Quod mihi pollicitus eſt ipſus gnatus nunc Chremem
Conueniam orabo gnato uxorem ſi impetro,
Quid alias malim, q̄ hodie has fieri nuptias!
Nam gnatus quod pollicitus eſt, haud dubium eſt mihi id,
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Atq; adeo i ipſo tpe eccũ ipm obuiā Chremetē. *Iāb. tetrameter ſcazõ catalecticus*

GVI. ℭ QVIS igit abſtraxit. i. abſtulit: auulſit eũ Pam. ab illa Gly. niſi ego Da. nā qdē. i. certe nos oēs ſcimus q̄ miſere. i. ℭ QVIS igit abſtractus eſt. igit q̄s a. &c. poſtremo ſuus Da. mihi hāc obedientiā: ut eũ diſtrahā. Nõ ipulit deliberationē Simonis de dictis ſui filii Pā & Daui & tranſit accepta occaſione citius obuiā ueniat figmentis ſe ad deliberationē uerarũ nuptiarũ nõ impulit me. Dauus: ut hoc omnino crederem: quæ dixit'. l. in parte credo, in parte non.

GVI. | Miſere | SER.

ACTVS TERTII SCENA TERTIA

Iambici tetrametri.

SIMO, CHREMES, SENES II.

S. IVBEO Chremetem. C. o te ipſum quærebā. S. & ego te. C. optato aduenis.
Aliquot me adiere, ex te auditũ, q aiebāt hodie filiā
Meam nubere tuo gnato id uiſo, tu ne, an illi inſaniant.

DONA. IVbeo Chremetē.) Hæc congreſſio duorum ſenum ad tale periculũ adigit fabulā, ut id non uideatur conſilio, ſed euẽtu poſſe uitari: qui euentus, eſt Critonis præſentia. nam nunc ex falſis fient ueræ nuptiæ. ꝶ Iubeo Chremetem. Firme aliquid iubere, uelle eſt. Iubeo ergo, uolo, & deeſt, ſaluere: quod exprimitur ab alterius perſonæ interuentu, ut Virgi. Reddiq; uiro promiſſa iubebat. Et μεταληπτικῶς, quia qui dicit ſalue, iubet. uolumus enim animo: iubemus, uerbis. ꝶ Te ipſum quærebam.) Placabilis & lenis amicus per totam fabulam inducitur Chremes, ut cognitioni ad ultimum intereſſe poſſit. ꝶ Optato aduenis.) Optato, aduerbium eſt ut Virgilius, Ac uelut optato uentis. ꝶ Aliquot me adiere.) Aliquot. hoc eſt nec multi, nec pauci. Adiere. nõ acceſſerunt. quia aditus arduus, difficiliſq; eſt. Ergo adiere, quaſi importune, & interpellantes adierunt. ſic alibi, Birria quid tibi uidetur? adeon ad eũ? ꝶ Ex te auditũ. ut eſt, De Dauo modo audiui. ꝶ Ex te auditum. ergo nõ rumor, ſed ueritas. ꝶ Id uiſo.) Ob id uiſo deeſt te. ut uiſo, ad uidēdũ uenio ꝶ Tu ne, an illi inſaniant.) Tu inſanis ſi dixiſti, illi inſaniunt, ſi nõ audita referunt.

Viſo

GVI. IVbeo. Hęc cõgreſſio duorũ ſenũ ad tale periculũ redigit fabulā: ut id uideat cõſilio nõ poſſe mutari: ſed euētu q euētus ē Critonis pñtia. nā nũc ex falſis fient ueræ nuptiæ. Iubeo. i. uolo (nā firme aliqd iubere uelle eſt) Chre. ſaluere ſubaudi: ſed ſupprimitur alterius pſonæ interuentu. Volo āt & iubeo differũt. nam uolumus aĩo: iubemus uerbis. Chr. o aduerbium optantis: q̄rebam te ipm. Si. & ego te q̄rebā inq̄. Chr. aduenis optato. i. multũ optatus aliquot. i. neq; multi: neq; pauci adierunt me. i. uenerunt ad me. nõ aũt dixit acceſſerũt. nā aditus arduus, difficiliſq; ē. itaq; adierunt q̄ſi iportune & iterpellātes aduenerunt: q aiebant id ſup. auditũ eſſe ex te. i. a te: uidelicet filiam meā nubere hodie. i. dari nuptui gnato. ſ. Pā. id. i. ob id. uiſo. i. ad uidēdũ uenio. ne. i. utrum tu Simo inſanias: q id dixiſti: an illi q id aiebant, in ſaniant: qui. ſ. non audita referant.

Iubere & uelle | O optãtis | Adire & accedere

SER. IVbeo Chre. Incipit tertius actus de apparatu uerarũ nuptiaꝝ & ad hoc cõuenienter inducitur Chre. & Simo: nam de utriuſq; uoluntate & diſpoſitione pendebat rei iudicium. Iubeo pro opto dicit: q. d. qd ego uelim. ſ. quare ad te ueniebam.

ℭ Paucis

S. Ausculta paucis: & quid ego te uelim, & tu quod quaeris, scies.

C. Ausculto: loquere quid uelis. *Iambicus dimeter*

S. Per te ego deos oro, & nostrã amicitiã Chreme, *Iãbici trimetri*

Quae incepta a paruis cum aetate adcreuit simul:

Perq; unicam gnatam tuam, & gnatum meum,

Cuius tibi potestas summa seruandi datur:

Vt me adiuues in hac re: atq; ita, uti nuptiae

Fuerant futurae, fiant. C. ah ne me obsecra:

Quasi hoc te orando, a me impetrare oporteat.

Alium esse censes nunc me, atq; olim, cum dabam?

Si in rem est utriq;, ut fiant: accersi iube.

Sed si ex ea re plus mali est, q̃ commodi,

Vtriq;: id oro te, in commune ut consulas:

Quasi illa tua sit, Pamphiliq; ego sim pater.

S. Immo ita uolo, itaq; postulo ut fiat, Chreme,

Neq; postulem abs te, ni ipsa res moneat. C. quid est?

S. Irae sunt inter Glycerium, & gnatum. C. audio.

S. Ita magnae, ut sperẽ posse auelli. C. fabulae.

S. Profecto sic est. C. sic hercle, ut dicam tibi,

DONA. CPAVCIS.) Et paucis, & pauca legitur. Et qd ego te uelim.) Ad docilitatẽ. Per ego te deos oro.) Ordo est, te p deos oro. ut Virgi. Per ego te has lachrymas. Et nostrã amicitiã Chremes.) Legit & Chreme. Quae incepta a paruis, cum aetate.) Mire autem, incepta a pueris cũ aetate, ut ostẽdat non nup coptam amicitiam, sed antiquam. ut, Venerem Anchisen agnouit amicum. Idẽ alibi, Neq; enĩ nouus iste Dianae Venit amor. Adcreuit.) ut supra. Accurate. Ad praepositiõe utitur familiarit. Adcreuit. Hinc Virgi. Crescent illae, crescetis amores. Et meum gnatũ. ineptũ ẽ sic adiurare aliquẽ, Per salutẽ filii mei, ut facias id qd' te rogo. sed huic et subiũgit, Cuius tibi ptãs dat seruãdi summa. in tua est, inqt, ptãte & tuus est. hęc ergo obtestatio dr̃, cum p eas res adiuram' aliquẽ, de qbus agitur cũ. Vt, Iliaci cineres, & flamma extrema meoꝝ. Idem Alibi, Per euersae genitor fumãtia Troiae Excidia obtestor. Vt me adiuues in hac re) Atq; ipsam petitionem: ut nuptiae fuerãt futurae, fiant. Breuiter & latine. Et hoc genus cõpositionis ueteres mutabant. Ne obsecra.) Pro, ne obsecres. Quasi hoc te orãdo a me impetrare oporteat.) Haec plena uox est & charitatis, & officii, qd' enim amicus ab amico petit, iustum esse debet: necp eo qd' nõ est iustũ, supplicare oportet. Olim cũ dabã.) Nos dicimus, cũ darẽ. Vir. Tum decuit, cũ sceptra dabas, En dextra, fidesq;. Et nota Olim p nuper. Alium esse cẽses nũc me.) Nõ psonae, sed rei cõditio est cõmutata. Si in rẽ ẽ utriq;). τὸ τῷ δευτέρῳ συλλογισμῷ praue proposuit, ut recte replicaret. Hic syllogismus negatiuus dicit. nã in secũdo λῆμμα τι negat qd' prius dixit, Sed si ex ea re plus mali est, q̃ cõmodi. Si in rẽ est utriq; Ab utili argumentũ. Vterq; duobus cõstat. Bene utriq;, mihi & tibi: non, alteri utile, alteri inutile. Sed si ex ea re. Id est nuptiarũ, mutauit numerũ, ex plurali singularem. Fiant. & Ex ea re. In cõmune consule.) Id est, ex aequali prouide. Quasi illa tua sit, Pãphiliq; ego sim pater.) Nota suauissimam uarietatem. non dicit, quasi tua sit, & ille meus. Immo ita uolo.) Quia utile est, quia in rem est. Itaq; postulo.) Itaq;, modo duę partes orationis sunt, ut in Hecyra Itaq; nos una inter nos aetatem agere liceat. Neq; postulem.) Quia postulo praetulit. Irae sunt inter Glycerium & gnatum. Hoc laeto uultu pronũtiat Simo: & hoc a possibili est. loquit enim apud eum, ex quo audiuerat Pamphilũ pro uxore habere hanc peregrinam. Audio.) εἰρωνικῶς. Mox, fabulae. Et hic paulo sapientior inducitur, & minus obnoxius dolis. Profecto sic est.) Profecto, confirmatio est.

Obtestatio

In commune

Itaq;

Profecto

GVI. CSI. Ausculta. i. audi. paucis. i. breuibus: pauca etiã legit: quasi audi aliqua: & scies qd ego uelim te. uel intellige facere: uel est sensus: scies pp qd ego te tãtopere optarem: & scies inq̃ id qd' tu queris. Chremes. Ausculto: loquere. i. dic qd uelis. i. cupias ut fiat. Si O Chreme oro te p Deos: & p nostrã amicitiã: quae incepta. i. instituta. a paruis. i. iam tum cũ adhuc parui essemus: & a paruis p aduerbio ponit sicut a paruulo a puero. accreuit. i. coepit incrementũ. simul. i. pariter cũ aetate. q. i. & oro inq̃ te p tuã gnatã Philomenã unicam: & solã sine sororibus, aut fratribus: & p Gnatũ meũ (cuius Gnati seruandi. i. custodiendi: ne pdat summa ptãs datur tibi) oro ergo te ut adiuues me i hac rem hoc negocio abstrahẽdi filii a libidine, atq; ita. i. eo pacto nuptiae fiãt. i. celebrent. ut. i. sicut. fuerãt futurae. i. faciendae. a fio potius, quam a sum. Chre. ah: dolentis interiectio: ne obsecra me. i. noli me obsecrare: idest per sacra rogare. Quasi. i. tanq̃. oporteat te impetrare hoc. i. ut nuptiae fiant a me. Chremete orando me. si censes. i. putas me esse nũc alium. i. aliorũ morũ: atq;. i. q̃ olim. i. pterito tpe. cũ. i. qñ. dabã filiam meã filio tuo: si est i rẽ utriq; i. si uenq; nostrum est utile & nemini inutile. Res. n. interdũ p utilitate ponit: ut hoc est e re mea. i. mihi utile: e re tua. i. tibi utile &c. similiter puto hoc esse in rẽ utriq; nr̃m. i. puto hoc eẽ utile utriq; nr̃m: ergo si ẽ i rẽ utriq; nr̃m ut nuptiae fiãt. accersi. i. euoca me, seu fac me certiorẽ, uel mone. nã accerso uel arcesso ab accio is est: qd' signat uocoas: quẽadmodũ & accerso eiusdẽ significationis antiq. n. dicebant arcio is: mutantes. d literã in. r. inde arcesso is. nũc autem dicimus accio is. d in. c. mutata: & inde fit accerso sis. uel arcesso is tertiae inflexionis, uel quartae. iube. i. impera, ut fiant sed si p. m. est. ex ea re. i. ex nuptiis q̃ con. u. mihi & tibi oro te id: idest id a te peto: ut consulas: idest prospicias: prouideas. in cõe. i. in commodum quod sit mihi commune tecum: uel in cõe. i. aequali: ut Do. uult. communis saepe dicitur de duobus tantum ut hic. & Cice ad Sulp. quicquid nos cõmuni snia statuerimus. i. mea & tua. & in multis aliis locis. consulas igitur in commune quasi. idest tanq̃ illa filia mea sit tua q. i. & ego sim pr̃ Pam. Si immo. i. sed o Chreme in uocatiuo sicut Vlysse. uolo itaq;. i. postulo ita ut fiat. i. ut hoc negocium compleatur. neq; postulem. i. postulare uelim abs te: nisi ipsa res moneat. i. incitet & postulet ut fiat Chre. quid est? Si. irae sunt inter Gly. & gnatum. Chre. audio. i. itelligo. capio qd' dicis. Si. ita magnę sunt irę: ut sperẽ Pã. posse auelli. i. abstrahi ab illa. Chre fabulae. i. nugae sunt. S. Si. pfecto: idest pculdubio: & est particula confirmatiua: sic ẽ. i. irae sũt magnae. Chre. hercle sic ẽ ut dicã tibi.

Futurae

Ah dolentis

Atq; pq̃

Esse i rẽ

Accerso uel arcesso ab accio cis

Cõmune

Cicero

SER. CET q quaeris. i. interrogas a me & per filium meũ. quẽ propter me debes amare quaesitando te impetrare oporteat illas p p̃ces impetranda: ubi uolũtas illius a quo petit solũmodo officit. Sed cũ sola utilitas impediat: & nõ amici uolũtas nulla p preces impetrata habetur: uere non p preces est impetrandum: qa uolũtas mea nõ officit: & hoc est qd' dicit interrogando aliũ esse: sed utilitas officit: & uere officit: qa si nõ officit sum paratu. hoc dicit: sed in te utriq; & est. Immo ita uolo. s. ut si est utile non fiat quod. i. quid utile in des: neq; me perpetui si uellet teneri filiã: & tñ aliam diligeret. qui. i. qño sias ex una pte est tñ una incõmoditas. i. discessio: q̃ nunq̃ si deo placuerit euenirẽt ex altera multae cõmoditates: qd istuc dicis si ita tibi ur̃ fiat. q. i. qño scis.

DONA. Sẽtẽtia Paroemia Redintegratio

AMANTIVM irę.) Snia γνωμική i qua a specie recedit, & i oẽs aliqd dr̃. παροιμία est aũt sine authore snia. Redĩtegratio.) Instauratio. Id te oro.) Deest ob: ut sit, ob id te p supos oro. Prius q̃ harũ.) Inuidiosius, ut Vir. Quod te p supos oro. Prius q̃ haꝝ.) Inuidiosius, quasi una sit, sic in Eunu. Nõ ppeti meretricũ contumelias. Aium ægro.) Hoc ut supra, ĩpm aium ægrotũ ad deteriorẽ ptẽ applicat. Vxorẽ demus.) ἠθικῶς, ut in Heautontimorumeno. Quomõ minimo piculo id demus adolescentulo. Neq̃ illũ hãc ppe.) ἀμφιβολίαν de industria posuit aut utrũq̃ signat. Nisi periculũ fe.) Periculũ, tentamẽtum. Cice. Tute melius periculũ feceris. Idẽ Terẽ. Fac periculũ ĩ lřis. At istuc periculũ io filia fieri, graue ẽ. Memorabile dictũ, & id qd̃ merito in puerbium cesserit. Q d̃ di phibeant.) παρένθεσις, per εὐφημισμόν. At si corri.) Alter est syllogismus p contraria λήμματα, & ipse negatiuus. Principio, ami. fili.) Principio, nec intulit, scdo. Restitueris.i. uenies.) Ergo συνώνυμον duplex. Amico filiũ.) Ab honesto. Quid istuc?) Cõcedentis, & ueluti uicti

AMANTIVM iræ, amoris redintegratio est.

S. Hem, id te oro, ut ante eamus, dum tempus datur,
Dumq; eius libido occlusa est cõtumeliis.
Prius q̃ harum scelera, & lachrymæ confictæ dolis,
Reducant animum ægrotum ad misericordiam,
Vxorem demus. spero consuetudine, &
Coniugio liberali deuictum Chreme,
Dehinc facile ex illis sese emersurum malis. *Emergere actiue*
C. Tibi ita uidetur: at ego non posse arbitror
Neq; *illũ hãc ppetuo hẽre, neq; me perpeti. *In illum eliditur l*
S. Qui scis ergo istuc? nisi periculum feceris?
C. At *istuc periculum in filia fieri, graue est. *In istuc eliditur s*
S. Nempe incommoditas deniq; huc omnis redit,
Si eueniat, quod di prohibeant, discessio. At
Si corrigatur, quot cõmoditates, uide.
Principio, amico filium restitueris,
Tibi generum firmum, & filiæ inuenies uirum.
C. Quid istuc? si istuc animum induxti esse utile,
Nolo tibi ullum cõmodum in me claudier.
S. Merito te semper maximi feci Chreme.
C. Sed qd ais? S. qd? C. q scis eos nũc discordare ĩter se? *Iãb, tetrametri cata lecticei sca ʒontes.*
S. Ipsus mihi Dauos, q intimus ẽ eoꝝ cõsiliis, dixit.
Et is mihi suadet, nuptias quãtũ queam ut maturẽ.
Num censes faceret, filium nisi sciret eadẽ hæc uelle?
Tute adeo iam eius uerba audies. heus euocate huc Dauũ
*Sed eccũ uideo ipm foras exire. *d'. Atque Hæc pars ẽ scaʒõtis sequentis*

uerbũ. tanq̃ si diceret, qd? & abũdat istuc. Vel potius, quid istuc, significat hoiem de loco, ac de snia decedere. ut econtrario, pstare ac resistere dr̃, q aliqd negat. Si id ani. indu.) Legit & aium induxisti. sed illud, plenũ est: hoc, p μεταπλασμοῦ συγκοπὴν diminuit. Ipsus mi. Da. dixit.) Cõmẽdatio testis, ut, In foro mõ de Dauo audiui. Ergo Ipsus, quasi qui maxime sciat. Tute adeo.) παρέλκεται, Adeo, modo & abũdat. ut Virgi. Tu quoq; adeo quẽ mox q̃ sint habitura deoꝝ Concilia, incertũ. Sed eccum.) Eccũ, quasi ecce eũ, ueteres dixerũt. eccũ eccuius. Ellum, quod apertius significat ecce illum, & obscurius ellum.

GVI. Sylepsis Hẽ dolentis Deuictus

CIRE amãtiũ. i. amore captoꝝ. reintegratio. i. instauratio est amoris. est aũt sylepsis cuiusmodi illud est Xenophõ Delitię meæ sunt mãdata tua: meditatio mea est. uerbũ. n. sequit ultimũ noiatiuũ: & cũ illo cõgruit. Si. Hẽ interiectio oñdes dolorẽ pfectũ ex dicto Chremetis q catholicã i. cõmunẽ ptulit sniam. id. i. ob id q a amantiũ iræ &c. oro te ut eamus ante. i. pueniamus. dũ. i. quãdiu tps. i. opportunitas daĩ: dũq; libido. i. extrema uoluptas: & lasciuia eius Pã. est occlusa. i. cohibita: repſſa cõtumelus. i. pbris ultro, citroq; datis. demus uxorẽ priusquã scelera. i. scelerati mores, & lachrymæ haꝝ p huius Gly. inuidiose dictũ est: ut i Eunu. Non perpeti meretricũ cõtumelias cõfictæ. i. simulatæ: dolis. i. astutiis, fraudib9 ad decipiẽdũ. reducãt. i. redigãt aium ægrotũ: q a amore sauciũ ad misericordiã. i. ut misereaĩ ei9 Gly. o Chre. spero. i. cõfido ipm Pã. deuinctũ. i. alligatũ. retẽtũ: allectũ cõsuetudine. i. cõuersi õe tuę filię. & cõiugio: idest matrimonio liberali. i. facto cũ libera: & nõ serua: qualis forte putabaĩ peregrina illa Gly. uel cõiugio liberali. i. liberaliter facto. spero itaq; sese sic deuictũ dein uel dehinc. i. postea facile emersuꝝ. i. erepturũ ex illis malis q̃ in amore sunt. Chre. hoc uideĩ tibi ita futurũ sup. at. i. sed. ego arbitror neq; illũ Pã. posse hẽre hãc filiã meã. uel cõtra dici potest: hãc nõ posse hẽre illũ perpetuo: ideo amphibologia ex industria usus est: ut utrũq; oñderet: & arbitror inquã me Chre. nõ posse ppeti. idest usq; ad finẽ pati: ut filiã meã hẽat secũ. f. qũ eiusmodi mores post cõnubia sit psecuturus. Si. Ergo q. i. uñ uel qño scis. istuc p istud nisi feceris periculũ. i. tentamentũ, seu experiẽtiã. Chre. at est graue. i. molestũ istud periculũ. i. tentamẽtũ fieri i filia mea. Si. nempe. i. certe. rñsioniq; aptũ ẽ. deniq; . i. tãdem ois incõmoditas. i. importunitas redit huc. i. in meipm recidit. nã huc de psona loquentis dr̃: si discessio. i. sepatio eueniat. qd̃. f. discessionẽ euenire Dii phibeãt. i. auertant. parẽthesis est p euphemismon. At si. i. sed si. corrigaĩ. i. resipiscat pp filiam tuam. quo cõmoditates. i. oportunitates ĩde pcedent. l. alii hñt uide: qd̃ ipsum satis quadrat quãtum ad sententiã. Principio. i. in primis restitueris. i. reddes cõiunctiuũ indicatiuo anacoluthõ. filiũ amico tuo. quẽ. i. filiũ. uides lasciuia pditũ iri. iuenies tibi generũ firmũ. i. stabilẽ et uirũ. i. maritũ filię tuę. Chr. Quid istic: uerbũ cõcedẽtis ẽ: & ueluti uicti ita ut istic abũdet: uel ẽ sensus: qd istic facis sup. q̃si cõcessionẽ tãdẽ subiuncturus. Vel qd istic. i. iste dicit sup. admirãdos si iduxti. i. induxisti p syncopẽ. aium. i. si tibi iperasti: uel tibi psuasisti istud eẽ ita utile: nolo ullũ cõmodũ claudier. p claudi p paragogẽ tibi i me: hoc ẽ nolo tuũ cõmodũ retardari p me. Si. o Chr. merito. i. iure semper maximi feci te. i. te plurimi æstimaui. Chre. sed qd ais? Si. qd? Chre. qui. i. qño scis eos nunc discordare inter se. i. Pã. & Gly. & eos dixit: qd̃ masculinũ genus ꝑponderare debet fœminino. Si. ipsus Dauus quasi, q maxime sciat: q est intimus. i. familiarissimus: ppinqssimus cõsiliis. i. ppositis eoꝝ Pã. & Gly. dixit mihi: & is psuadet mihi ut maturẽ. i. accelerẽ nuptias q̃tũ queãt. Nũ. i. nũqd. q. d. nõ cẽses. i. iudicas: q sup faceret: nisi sciret filiũ uelle hoc eadẽ. Adeo. i. certe tute. i. tuipse. iam. i. nũc audies uerba eius. Deide admonet alios seruos. ut euocẽt Dauũ ad Simonẽ. Heus: aduerbiũ uocãtis & attẽtionẽ petentis. euocate. i. accersite Da. huc. i. ad me. atq; eccũ. i. ecce hic ppe uideo ipm exire foras. ipse. n. iussu. Si. abierat itro ut pararet parãda.

EDVM in his cõmẽtariis dr̃ accerso ẽt q̃rtæ cõiugatiõis: hoc docti ificias eunt. Tametsi i scis scripturis reptũ ẽ. Reciprocatio ẽt sic melius staret. Spo Chre. Pã. deuictũ cõsuetudine & liberali coniugio. emersuꝝ. i. eductuꝝ sese facile ex illis malis. Itẽ cũ dicit: nẽpe icõmoditas ois huc redit: õõ intelligo huc. i. in me: sed in hãc rem: ut fiat uidelicet discessio. Nã Chremeti quoq; incõmodo foret: atq; eius filiæ.

Amphibologia Periculum Huc Euphemismon Cõiũctiuum p indicatiuo Syncope Heus uocãtis ASCE.

Ad te ibã

DONA. AD te ibam.) Dauus ut recte scribatur, Dauos scribēdum est, qa nulla litera uocalis geminata, unam facit syllabā sed qa ambiguitas uitāda est nominatiui singulari & accusatiui pluralis, necessario p hac regula, digāma utimur. DaFus, serFus, Fulgus, corFus. ¶ Ad te ibam. Locus ē. in quo iam ad discrimē mali pducta comœdia, in meliorē partē iam incipit inclinare. ¶ Ego dudum.) Semp grauius īceptio orationis quæ exordium sumit a pnoie ego: ut, Ego te quæ plurima fando. &, Ego postq̄ te emi a paruulo. ¶ Ego dudū. Aduerbia tpis, aut certa sunt. ut hodie cras: aut incerta, ut dudum nuper itaq; incertis certū addit tēpus: ut iam dudū, nunc nuper ¶ Non nihil ueritus Daue abs te.) Breuiter, p, ueritus ne qd abs te fieret. sicut supra, Hei, metui a Chrysi de. Et Ci. Quod p̄catus sum a diis immortalibus. p eo qd est, quç ab diis petii, precatus eos. ¶ Qd uolgus seruorū solet.) Torium eū extenuatione protulit, tanq̄ qui satisfactum uoluerit Dauo ob comprobatam fidem eius. ¶ Nam prope modum habeo.) Ridicula dilatio eius rei, quæ iam dudum nota est auditori ¶ Nam prope modum habeo iam.) Hoc est prope modum, cuius actus est, ad modum. ¶ Sed ea gratia.) Gratia, pro causa posuit, noue. ¶ Sic est res.) Quod Græci dicunt, οὕτως ἔχει. ¶ Num nam.) Nam παρέλκεται, ut in quisnam. ¶ Quid nam audio?) Legitur & audiam. Mænander enim sic ait, τί δ' ἀκούσας ¶ Occidi. optume.) Bene usus est παρομοίῳ, occidi. & optume, ut similitudine falleret audientem. ¶ Per hunc.) Chremetē scilicet. ¶ Ibo atq; huc renuntio.) Vatie, ibo & renuntio. ¶ Nunc te oro Da.) Te. i. per quē stat summa negocii. Et modo magis uere rogat, q̄ nunc cū ait, Dehinc postulo, siue æquum est, te oro Daue. ibi en in iracundia latet, cum dixit: siue æquum est. ¶ Effecisti has.) Nō fecisti. est enī efficere, pficere faciendo. Et bene Has: quarum causa laboro.

Dudum

Nuper

Iam dudum

Nūc nuper

Propemodum

Admodum

Sic ēres

ACTVS TERTII SCENA QVARTA

Scæ Zontes ut ante.

DAVVS. SIMO. CHREMES

D. AD te ibam. S. quid nam est? D. Cur uxor nō accersit? iā aduesperascit. S. Audin' tu illū? *Vxor redūdat in uersu, & uidetur additū ab īterprete Iābici tetram.*
Ego dudū nō nihil ueritus sū Daue abs te, ne faceres idē
Quod uolgus seruorum solet dolis ut me deluderes,
Propterea q amat filius. D. egon' istuc facerē? S. credidi.
Idq; adeo metuens uos cælaui, qd nunc dicā. D. qd? S. scies
Nā ppe modū habeo iā tibi fidē. D. tādē cognouisti qui siem.
S. Non fuerāt nuptiæ futuræ. D. quid nō? S. sed ea gratia
Simulaui, uos ut pertētarem. D. quid ais? S. sic est res. D. uide,
Nūq̄ qui ego istuc ītelligerē. uah cōsiliū callidū. *Aut eliditur u ī quum, aut s ī istuc*
S. Hoc audi, ut hinc te iussi introire, opportune hic fit mihi obuiam.
D. *Hem, nūnā periimus? S. narro, q̄ tu dudū narrasti mihi. *et uerro hic*
Hem pendet a priore uersu
D. Quid nam audio? S. gnatam ut det, oro, uixq; id exoro.
D. occidi. *Trochaicus tetrameter catalecticus*
S. Hem, quid dixti? D. optume inquam factum. S. nunc per hunc nulla est mora. *Rursus octonarii iambici*
C. Domum modo ibo ut apparentur, dicā, atq; huc renuntio.
S. Nunc te oro Daue, quoniam solus mihi effecisti has nuptias.

lis. ppterea q filius amat. i. amore captus est. Da. Egon. i. ego ne. facerē. i. facere uellem. istuc uidelicet te deludere dolis. Si. credidi quæ. i. & ego adeo ualde metuens. Id ne. s. decoperet. cælaui uos seruos id sup. q dicam nunc. Da. Quid est? Si. Nam propemodum. i. uel admodum: ut uult Dona. uel ferme prope hēo iam fidem tibi. i. credo tibi. Da. Tandē cognouisti. i. nouisti qui qualis siē; hoc est sim. Si. nuptiæ non fuerant futuræ. i. faciendæ. Da. quid. i. cur non fuerant futuræ. Si. Sed simulaui nuptias futuras. ea gratia. i. cā ut pertentarem uos. i. perfecte de uobis periculum facerem. Da. quid ais? Si. Sic res est. Da. Vide nūq̄ qui ego intelligere istuc. Vah: interiectio indignantis: uel increpantis: ac deridentis: consilium. i. propositum. commentum callidum. i. astutia & calliditate plenum. hoc autem dictum exclamatione tollendum est. q. d. consilium illud est multum callidū: & irridet Dauus eo pacto Simonem. eum enim nō latebat eiusmodi consilium. Si. audi hoc. ut idest postquam iussi te Dauum introire huc idest in domum parandorū obsoniorum gratia: hoc Chre. fit obuiam: idest occurrit præsto. est mihi opportune idest tempestiue. Da. hem: dolentis interiectio. num nam: idest nunquid. periimus: idest perditi sumus. & nam adiectio est syllabica: ut quisnam. Si. narro huic Chre. quæ tu dudum idest paulo ante narrasti mihi. Da. quidnam audio. alii audiam. Si. oro ut ipse Chremes det gnatam: uix quæ exoro: idest obtineo id. Da. occidi: idest perii: perditus sum. Si. Hem: indignantis interiectio hoc est quid dixisti. Da. inquam. idest dico uel dixi optime factu esse: scilicet Si. nunc nulla est mora per hunc: idest non stat per Chremetem: quo minus nuptiæ fiant Chre. Nunc ibo domum: dicam ut apparentur obsonia: scilicet atq; renuncio: idest significo huic filiæ meæ: scilicet Si. O Daue nunc te oro: quoniā tu solus effecisti. i. faciendo perfecisti has nuptias. Da. Dauus interrumpens sermonem dicit.

Propemodum

Pertentare

Vah idignantis, uel icrepantis aut deridentis

Hē dolētis

Orare & exorare

GVL. AD te ibā &c. Hic locus est ī quo iā ad discrimē mali pducta comœdia ī meliorē partē iam incipit iclinare. Da. ibā ego Dauus ad te Simonē. Si. Quidnā est? Da. Cur uxor nō accersitur. i. aduocatur: uel adduci curatur. Iam aduesperascit. i. ad uesperū inclinatur dies. Sim. audin. i. audis ne tu. Chre. illum Dau ego semp. grauis ē inceptio orōnis: q̄ exordiū sumit a pro noīe ego dudū. i. paulo ante. Aduerbia tpis aut certa sunt ut hodie: cras. aut incerta: ut dudū: nuper. Itaq; incertis certum additur tēpus: ut iam dudū iam nuper o Daue ueritus sum nō nihil. i. aliqd timui: ne qd a te fieret sed breuitati studuit poeta. ut alibi: Metui a Chrysid. ne i. q faceres idē q uulgus. i. maior pars seruorū solet s. ut i. q deluderes. i. ludibrio offenderes me senem dolis. i. astutiis ma

SER. AD te ibam. Postq̄ bene conuenerat inter duos senes de apparatu uero nuptiarū, restabat, ut quasi effectum illarū nuptiarū ostēderet: quo iste actus in suo principio urgeret. s. ut au dito rumore suæ machinationi contrario: aduersatia pars omnino substernatur: & absterreatur: ideo conuenienter Dauus caput consilii totius mali primus terrore commouetur: ut percusso capite membra dispergantur: & desperēt. postea cōmouetur Pamphi. deinde Carinus. Audin tu illum Chremes quanto desiderio affectet nuptias: postea conuertit se ad Dauum dicens: ego Du &c. propemodum, idest aliquantulum nō. nam periimus. exterritus enim fuit Da. credēs cōtra spē suam euenisse ex hoc aliqd: qd audierat: opportune fit obuiā: qdnā audio uerba terrā timoris.

D. Ego uero solus. S. corrigere mihi gnatum porro enitere.
D. Faciam hercle sedulo. S. potes nunc, dũ animus irritatus est.
D. Quiescas. S. age igitur. ubi nũc est ipsus? D. mirũ, ni domi est.
S. Ibo ad eũ, atq; eadem hæc, quæ tibi dixi, dicam eadem illi. D. nullus sum.

In nullus eliditur s

Quid causæ est, quin hinc in pistrinum recta pficiscar uia?
Nihil est preci loci relictum, iam perturbaui omnia.
Herum fefelli in nuptias cõieci herilem filium.
Feci hodie, ut fieret, inspirãte hoc: atq; inuito Pamphilo.
Hem astutias, q̃ si quiessem, nihil euenisset mali.
Sed eccum ipsum uideo, occidi. *Dimeter Iambicus*
Vtinã mihi eẽt aliqd hic, quo nũc me pcipitẽ darẽ. *Troch. tetra. catalecticus.*

DONA. Porro. Eniti. Irritari. Age.

¶EGO ue. so. Et hoc ad increpationẽ dicit, nõ ad cõfirmationẽ. ¶ Solus.) Id est cui non assentiebat Pã. ¶ Porro.) In futurũ, deinceps. Futuri tpis aduerbiũ, uel adortãtis: ut, Porro q q que. ¶ Enitere.) Labora: q̃si difficile sit, & conatu sit opus. ¶ Hercle se.) Productiões sunt Comici styli ad fucũ orõnis positæ. ¶ Potes nũc.) A possibili argumentum. ¶ Dũ ani. ir.) Quia dixerat, Iræ sũt iter Glyceriũ & gnatũ. Irritat⁹ ẽ, cõmotus, ira puocatus, ut in Phor. Dr̃ aũt uerbũ a canib⁹, q restrictis dẽtibus hãc lrãm r imitãt. ¶ Quiescas. Idest cõqesce, impe ratiui modi, ne iniuriosũ uideret. ¶ Age igit.) Age, dic: ut est, Egi, atq; orani tecũ, aut aduerbiũ ẽ hortandi. ¶ Quiescas. Pro qesce. aut deest uolo, aut facito. ¶ Mirum ni domi est. Existimationẽ intulit, incertũ fugiẽs: & est cõpositũ q̃si miror. ¶ Mirũ ni domi ẽ. cõpositũ ẽ, q̃si hoc est mirũ ni domi est. Caute seruus callidã interrogationẽ senis paratus excepit. Memor simulatæ discordiæ cũ amica, fingit nõ se alibi eũ esse suspicari, q̃ domi. ¶ Dicã ea. illi.) In aliis itidẽ scriptũ est. qd̃ si ẽ, p itẽ accipiamus. An ego idẽ, p itẽ? ¶ Nullus sũ.

Nullus sum

Plus est nullũ eẽ, q̃ periisse. nã q perit, uel corp⁹ hẽt reliquũ qui uero nullus ẽ, ita nõ est, ac si natus nõ sit. ¶ Recta pficiscar.) Bñ recta, ut corpis ipulsionẽ lucrifaciã. aut recta, ut nõ eã ad pcatorẽ, aut ad Pã. Et bñ pficiscar. pficisci. n. in rẽ ægrã ac difficilẽ dicimus. Et recta uia, plana dixit. nõ tñ recta. ¶ Hinc.) Idest, ex hoc loco. ¶ Nihil ẽ p. lo. re.) Subiũgit ergo cãs cur pficiscar in pistrinũ. ¶ Nihil ẽ pci. Q d' pdixit senex. ¶ Iã ptur. oia.) Allocutio in q̃ qd metuat, qd uelit, manifestũ ẽ. ¶ Her. fe.) Hęc enũeratio cãæ ẽ, q̃ magnifice exaggeranit errores suos. ¶ Cõiec.) Nec imisi, sed cõieci: qd impetũ & iniuriã signat. ¶ Herilẽ fi.) τὸν τρόφιμον. ¶ Feci hodie.) Nec solũ feci, uerũ ẽt addidit tps, Hodie: ut ne dieculaq dẽ eius sit, qd' fecerat, mali. ¶ Inspeiãte hoc, atq; inui.) Insperãte & iuito, duplex offensio. ¶ Hẽ astu.) Bõa ei εἰρωνεία. Pluraliter dixit astutias, q̃si is q abũdet astutiis, ut ei una nõ sufficeret. ¶ Vtinã mihi esset ali.) Non dixit gladium: aut laqueum, ne esset tragicum. Ergo expssit bene, dicens, Qui me nunc præcipitem darem.

Conicere

GVL. Age. Hortantis. Nullus sum. Conicere. Hẽ irascentis. Occidi. SER.

¶EGO ue. so. esse. nup. hoc aũt dicit: nõ ad cõfirmationẽ sed ad icrepationẽ. Si. subdit Simo, qd fuerat Dauũ rogaturus. porro. i. deinceps. i. futuri. uel hortãdi ẽ aduerbiũ. enitere. i. labora: quasi difficile sit & conatu opus corrigere. i. ad uiã rectam redigere mihi gnatũ. s. Pam. Da. hercle. i. per Herculẽ. faciã sedulo. i. instanter, quasi sine dolo. Si. potes corrigere nunc dum aius ei⁹ ẽ irritatus. i. cõmotus ira: siue cõcitatus & puocatus. Da. qescas. i. cõquiesce, neq; de hac re labores. Si. igiĩ age uel dic, & loquere: uel ẽ aduerbiũ hortantis: quin hortet eũ: ut faciat qd' pollicet. ubi ipsus Pam. est nunc. Da. Mirũ ẽ. i. miror. ni. i. si nõ est domi: cũ sint inimicitiæ illi cum amasia. Si. Ibo ad eũ filium atq; dicam itidẽ. i. similiter illi hæc eadem: quæ dixi tibi. Da. Nullus. i. non sum. plus est enim nullum esse q̃ periisse. Nã qui perit corpus hẽt reliquũ: qui uero nullus est: ita nõ est: ac si natus nõ sit. quid causæ. i. quæ causa est. qn. i. cur nõ pficiscar tanq̃ res ægra & difficilis. recta uia. i. plana. hinc. i. ex hoc loco. in pistrinũ. i. i ergastulũ. pistrinũ ad circũagẽdas trusatiles molas. nihil loci. i. nullus locus: hoc ẽ nulla opportunitas relictũ ẽ pci. q̃si nũc pces apud Pã. nõ sint ualituræ. iã pturbaui oia. cõieci. i. ipetu & iniuria imisi filiũ herilẽ. i. Pã. filiũ heri mei. Si. i nuptias. feci ut nuptiæ fierẽt hodie: hoc Pã. isperãte. atq; inuito. i. nolente. Hẽ irascentis sibi iterlectio ẽ. astutias omisit: ut hoiem nequã: p ꝓ hoĩnẽ nequã: bona ironia: pluraliter dixit astutias. q̃si ei q abũdat astutiis una nõ sufficiat ac suppetat: qd. i. sed si quiescẽ. i. in ea re nõ laborassem: nihil mali euenisset. Sed eccũ. i. ecce hic ante oculos uideo ipsum Pã. occidi. i. pditus sum. utinã aliqd esset mihi hic. quo. i. ut. uel e quo darẽ me pcipitẽ. nunc. i. præcipitarẽ me mihi ipsi mortem consciturus.

¶EGO uero solus: oro ambigue dicta. potuit enim & affirmare dicta senis: & oñdere dolorẽ Daui resipiscentis. dũ aius filii iratus est cõtra Glyce. nullus sum i uerbis Da. secũ loquẽtis oñdit magnitudo recepti doloris. pistrinũ dr̃ a pinso pinsis pinsui pistũ. unde pistor. nihil loci est relictũ ulli. loci pci. i. ad pcandũ herũ. fefelli. s. Simonẽ. insperante hoc Simone. hẽ astutia mea põt mõ uideri.

ACTVS TERTII SCENA QVINTA

Iambici trimetri.

PAMPHILVS. DAVVS.

P. Bi illic scelus ẽ, q me pdidit? D. perii. P. atq; hoc cõfiteor,
Iure obtigisse, quãdoqdem tam iners, tam nulli cõsili

DONA. Iners

¶VBi illic sce. ẽ.) Hęc scena, cui⁹ pturbatiõis eẽ dẽat ẽt supra poeta pstruxit, cũ ad cõsentiẽdũ Da. cõsilio tardũ Pã. faceret. ¶ Vbi il. sce. ẽ. Accusatio. ¶ Vbi illic sce. Nimiũ terribile ẽ saeuire ante, q̃ uideas eũ cõtra quẽ irasceris. ¶ Vbi illic sce, ẽ. Ad itellectũ, nõ ad uerba redegit. & ẽ figura σύλληψις p gña. Vt. Pars in frusta secant. Sed hic figura est p numeros: nã q a scelus, scelestus itelligit, mõ qui subiũxit, nõ quod. ¶ Tam iners.) Sine arte. ¶ Tã nulli cõsili.) Vna pars orõnis est, nulli consilii. nos, nullius & solius, recte aũt ueteres, nullo nulli, solo soli declinabant.

GVL. Sylepsis. Emphasis. Iners. Nulli p nullius. SER.

¶VBi illic &c. Hęc scena cuius pturbatiõis eẽ dẽat supra poeta pstruxit: cũ ad cõsentiẽdũ Daui cõsilio tardũ Pam. faceret. P. Vbi illic scelus. i. ille scelestus: & illic p ille põit: & ad itellectũ refert nõ ad uerba. Nã illud eẽt dicẽdũ: quẽadmodũ subiũgit relatiuũ masculini gñis. s. q, ubi ẽ sylepsis p gña: cũ qd' eẽt dicendũ: si ad uerba redigeret. In eo aũt q; scelus p scelerato ponit qdam dicũt emphasis. sim eẽ. Vbi ergo ẽ ille scelerat⁹ Da. q pdidit. i. destruxit me. Da. perii. Pã. atq; cõfiteor hoc malũ. s. obtigisse. i. accidisse mihi iure qñ qdẽ: qa certe sum tã iners. i. sine arte & astutia & tã nulli cõsilii. i. nullius prudẽtię: q mihi cauere nequeã: ubi nulli in genitino ponit uetuste pro nullius. Nã ueteres nulli nullo, & soli solo declinabãt more adiectiuorũ nominũ nec sola hæc: sed alia nõnulla in ius gtĩm terminantia.

¶VBi. Pater ingressus domũ eadẽ referẽdo de nuptiis Pã. q̃ & Dauo: ualde eũ pterruerat: & sic pterritus extra ędes Da. Tã nulli cõsilii sum q cõmisi fortũas meas, seruo deberet dicere: sed nõ potuit sine idignatiõe. & iõ dicit seruo n. s. decuit: sed nimius affectus fecit defectũ i uerbis. nulli posuit p nullius.

¶Me

Sum. seruon' fortunas meas me cōmisisse futili?
Ergo pretiū ob stultitiā fero, sed inultū nunq̄ id auferet.
D. Posthac incolumem sat scio fore me, nunc hoc si deuito malum.
P. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon' uelle me, modo
Qui sū pollicitus ducere? *q̄ fiducia id facere audeā? *Qua refertur ad dimetrū priorē.
Nec quid me nūc faciam, scio. D. †nec quidē
de me, atq; id ago sedulo. †Nec pertinet ad dimetrū priorem
Dicā aliqd iā inuēturū, ut huic malo aliquā pducā morā. P. oh.
D. Visus sum. P. ehodum bone uir, qd ais? uiden' me cōsiliis tuis
Miserū īpeditū eē? D. at iā expediā. P. expedies? D certe Pāphile.
P. Nēpe ut mō. D. imo meli' spero. P. oh tibi ego ut credā furcifer?
Tu rē īpeditā, & pditā restituas? †hem quō fretus fiem, †Hem additur extra metrum
Qui me hodie ex trāqllissima re cōiecisti ī nuptias.

DONA. Futile uas. Pretiū. Præmiū.

CME commisisse.) Non, cōmendasse: sed, cōmisisse. Committimus enim quæ cū magno periculo uolumus esse seruata. Futili.) Leuinam a uase, quod futile dicitur, quod nō deponūt ministri sacrorū, quod est acuto fundo, & patulo ore, eoq; instabile est. Virg. Consilus habitus non futilis auctor. Ergo pretium.) Pretium pro stultitia, pœna est: pro uirtute, præmium.
Ergo pretiū generaliter p bene, aut male facto redditur. sed discernitur ita: nā pretium pro stultitia, ē pœna: pretium pro uirtute, honor est, & lucrum. Pretiū ob stultitiam.) Sic Plautus locutus est, Pretium ob asinos, pro asinorū pretiū. Virg. Rem magnā, pretiumq; moræ fore. Et alibi, Illū Titides alio pro talibus ausis Afficit pretio.

Ob

& est figura ἔκλειψις ut apud Vir. Inn' disse deos patriis ut redditus oris. Posthac incolumē sat scio fore me. Sic dicere solemus in magno periculo positi: nunquā nos periclitaturos, si illud periculum potuerimus euadere Posthac. Audacter se incolumem in futurum promittit fore, cū uita hominis tam uariis multisq; sit periculis conferta. sed hoc dicit, Sic, īquit periclitor, si hoc euasero, scio me nō postea periclitaturum. Menander sic * & est sensus Tam difficile est hinc euadere, ut qui hinc euaserit, uideatur immortalis futurus. Dicam patri.) Bene patri, non Simoni, ut de authoritate huius nominis summus terror exurgat. Modo pollicitus sum.) Modo mire. etenim maiorē uim habent recentiora promissa. Modo pollicitus sum. Oratorie melius pollicitus sum dixit, q̄ si promisi, diceret. Qua fiducia.) Qua fiducia, ad personam suam retulit. & fiducia modo impudentiam significat. Nec quid me nūc faciam.) Nos quid faciam. ueteres autem Me addebant. Et nota faciā, cum ablatiuo casu. Ablatiuus casus, me. Atq; id ago.) Id quæro, hoc est ut inueniam quid faciam. Aliquam producam.) Producte legitur, & producam. Significat autem differam, protēdam, prolatem. Eho dum bone uir.) Grauis interrogatio, & minantis cū iracundia. Et hoc εἰρωνεία prosequitur, cum omne genus contumeliæ leue in eum dicimus, in quē ferimur iracundia. Viden' me.) Hoc est nunquid negare potes? Impeditum esse.) Impeditus est proprie, qui ita pedes habet illigatos, ut progredi nō possit. Sed hic ad negocium retulit. At iam expediā.) Non se defendit, sed emendaturum promittit. & bene ad impeditum, Expediam retulit. duo promisit simul: & tempus cū celeritate, & effectū. Immo melius.) Bene melius comparatiuo est usus, quasi hoc bonum sit, illud melius. Furcifer.) Furciferi dicebantur, qui ob leue delictum rogebantur a dominis, ignominię magis, q̄ supplicii causa circa uicinos furcam in collo ferre, subligatis ad eā manibus, & prædicare peccatum suum, simulq; monere cæteros ne quid simile admittant. Itaq; & Cicero de seruo, Quid iode furcifer? quo progreditur? Impeditam & perditam restituas?) Multū progressus est, impeditam dicere: modo perditam dixit. Sensus hic est, Integram perdidisti, & perditā restituas? Tu.) Hoc est, qui integram expeditamq; turbasti. Quo fretus fiem.) Est memor se ante dixisse, Dauum uideo, cuius consilio fretus sum.

Pollicitus sum. Fiducia. Facio cum ablatiuo. Producere. Impeditus. Furciferi.

GVI. SERVON.i. seruo ne. ne.i. utrū est prudentiae: subaudi me cōmisisse.i. credidisse fortunas meas.i. successus hos uel cōditiones: & status meos. seruo futili.i. leui īstabili: tractū a uase qd' futile dr. Illud eni uas sacrorū est: & a solo sacrorū ministro deponitur ad terrā: estq; fundo acuto. & patulo ore: ppterea in terra stare nō pōt: quīmmo statim accūbens effundit qcqd in se liquoris est: oblatū est os & fundū acutū. Cōmittere etiā plus est q̄ cōmēdare: cōmittimus eni q̄ cū magno periculo uolumus eē seruata. ergo fero pretiū.i. pmium: sed ptium potius est pœna pro stultitia. pmium pro uirtute, & sapia: honorē & lucrū. pmiū tū gnaliter p bono, aut malo facto redditur. fero ig ē pnā ob stultitiā: sed ipse seruus nunq̄ auferet.i. asportabit id pmiū a me inultū: passiue posuit p nō uindicatū. Da. posthac.i. in futurū. sat scio me fore: idest fututum esse incolumē.i. saluū. & non post periclitaturum. Si deuito: idest euado nunc hoc malum. q.d. tam difficile est hinc euadere: ut, qui euaserit uideatur immortalis futurus. Pamphi. nam quid ego nunc dicam patri: negabo ne me uelle modo, qui pollicitus sum ducere. qua fiducia: idest impudentia. audeam facere id.i. negare. nescio quid faciam nunc de me Don. autem uult. me ut ablatiuus sit sine præpositione: quasi quid faciam me: idest per me solum. Da. Equidem: idest certe. nec scio inquam quid faciam de me: per quod ostenditur de me in dicto Pamphili fuisse atq; ego id sedulo. idest instanter cogito: ut sciam quid de me sit futurum, uel faciam. Dicam me inuēturum iam aliquid ut producam: idest proferam: prolatem. protendam: differam aliq̄ moram huic malo Pamphi. Ohe. interiectio sentientis eum: quem quærebat. Da. Dauus superiora interposuit non perceptus a Pamphilo nunc dicit: Visus sum Pamphilus. Ehodum: particula est euocantis ad se. bone uir: per ironiam: & hoc ironia prosequitur: cū omne contumeliæ genus leue in eum ducimus: in quem ferimur iracundia. Quid ais?: idest loqueris: dicis: uel facis. Viden.: idest uides ne. me impeditum: idest implicatum: inuolutum: illigatum: irretitum. tuis consiliis: idest tuis suasionibus. Impeditus autem proprie est qui ita pedes habēt illigatos: ut progredi non possit: sed hic ad negocium retulit. Da. at.: idest sed. expediam: idest exoluam te. iam: idest breui, uel celeriter. Pamphi. Expedies. Da. o Pamphile certe expediam: scilicet Pamphi. Nempe. idest certe. ut: idest sicut. modo expedisti. Da. Immo: idest sed. spero: idest confido. me melius expediturum: idest quasi iam bene expedierit. Pamphi. oh: interiectio indignantis, uel irati. tu furcifer: qui dignus es ut circunferas furcam ignominiæ causa: ut credam tibi hoc. Furciferi enim dicebantur serui, qui ob leue delictum cogebantur a dominis ignominiæ magis, quam supplicii causa circa uicinos furcam in collo ferre: subligatis ad eam manibus: & predicare peccatum suum: simulq; monere cæteros: ne quid simile admittant. Restitues: idest resarcies: reparabis: recuperabis: restaurabis. rem impeditam: idest intricatam: inuolutam: implicatam. & perditam: idest de qua nulla restat spes. Hem: irati interiectio & indignati. quo fiem fretus: quia dixerat: Cuius consilio fretus sum. quasi dicat in quo possim amplius fiduciam habere. qui Dauus hodie coniecisti me in nuptias ex re tranquillissima: idest quæ erat sine ulla perturbatione.

Futilis. Cōmittere & commēdare. Produ cere. Ehodū. Impeditus. Expedire. Oh indignantis. Furcifer. Restituere. Impeditus & pditus.

DONA. ¶HOC futurũ.) Vt ab illa excludar, huc cõcludar. &c. Vide quo me inducas. ⁋ Crucẽ.) Plena satisfactio est, cõfessio peccati sine recusatiõe pœnarum: nã mitiores eos reddimus, quibus uultu operæpretium p delictis nr̃is offerimus. Virg. Equidẽ merui, nec deprecor inqt. ⁋ Ad me ut redeã.) Redire ad se dicit, qui aium recipit, & sedẽ mẽtis. Virg. Victus ad se redit. & hic de corpore dixit. Ad se aũt redit, qui amens esse desiit. ⁋ Dispiciã.) Dispicere, ẽ disquirere consiliũ. despicere, deorsũ aspicere. ⁋ Cur non habeo spatium.) ἀποσιώπησις. ⁋ Nãq; hoc tẽpus præcauere. Sic Virg. Sed motos præstat cõponere fluctus. & est σύλληψις illud enim cogit, hoc sinit.

Redire adesse — Dispicere — Despicere — GVI.

An nõ dixi hoc esse futurũ? D. dixti. P. qd meritus es? D. crucẽ.
Sed paululũ sine ad me ut redeã iã aliqd dispiciã. P. hei mihi,
Cur non habeo spatiũ, ut de te sumam supplicium, utut uolo?
Nãq; hocce tẽpus præcauere mihi me, haud te ulcisci, finit

¶CAN. i. utrũ nõ dixi q. d. imo hoc esse futurũ uidelicet ut ab illa excludar: hac cõcludar. Da. Dixisti illud futurũ. f. Pã. Quid meritus es? Da. crucẽ meritus sum. i. ut cruci affigar: qđ supplicium malorũ seruorũ erat: & pcipue fugitiuorũ. Sed sine. i. patere. ut redeã paululũ ad me. i. ut aium resumã, sive recipiã: & sedẽ mẽtis. ad se enim redit, q esse amens desiit. Iã. i. celeriter dispiciã. i. disquirã: excogitabo: cõmentabor: cõminiscar: cõsiderabo. aliqd. i. aliqđ: seu remediũ: seu aliquod cõsiliũ. Nã dispicere est disquirere cõsiliũ. despicere uero significat deorsum aspicere. Pã. Hei mihi cur non habeo spatiũ. i. oportunitatẽ: tẽpus: otium: ut sumã supplicium. i. ut exigã pœnas: ut psequar pœnas de te. ut uolo. i. ad arbitrium meũ. Nãq; hoc tps monet. i. admonet me. pcauere. i. puidere mihi. haud sinit. i. pmittit. me ulcisci de te i. uindictã capere de te. si sit te absq; de: tunc ulcisci significat punire.

Ad se redire — Cõminisci — Despicere — Despicere

SER. ¶SED inultũ id nunq̃ auferet a me. Nã uere fero ptium ob stultitiã. nam qđ & cum iam aliquid despiciam. a. aliqd. leuiter inueniã. despiciam dicit quasi deorsum aspiciam: qa quod inferius uidetur, faciliter uidetur.

ACTVS QVARTI SCENA PRIMA
CHARINVS PAMPHILVS. ADOLESCENTES. DAVVS.

C. Hocine credibile ẽ, aut memorabile, *Hic ẽ Iãb. p̃trimeter*
Tãta uecordia innata cuiq̃ ut siet, *Cretici dimetri id est*
Vt malis gaudeant, atq; ex incommodis *quatuor pedũ*
Alterius sua uti comparent commoda? ah
Id ne uerum est? immo id genus hominum est pessumum. In
Denegando modo quis pudor est paululum.
Post ubi est tempus promissa iam perfici,
Tum necessario sese aperiunt, & timent,
Et tñ res * cogit denegare. Ibi *Deest aliquid metro, nã pro quarto cre-*
Tũ impudentissima eorũ oratio est. *Cretici tres* *(tico posuit Iãbũ*

DONA. ¶HOCine est credibile.) Elegãs perturbatio, in qua inter se Simo, Pam. Da. Cha. Bir. Chremes, oẽs oibus redduntur offensi. ⁋ Hocine est cre. Et incredibile est inqt, & nefandũ. ecõtrario enim ab interrogatiõe quædã incipiũt, q nimis irascunt, ut & illud, Hocine humanũ factũ. Et totũ hoc in pnũciatõe ẽ. hoc. n. genus iterrogatõis uim negãdi exprimit. Hocine ẽ credibile. A gñalitate incipit. ut Ci. Quã facile semp at iniuria & peccãdi locus, q̃ nõ fit u hocine seclũ, hosce dareo g I. o h i. ⁋ Cuiq̃ ut siet.) Singulari & plurali nũero rñdet. ⁋ Vt ma. g.) Cũ dixisset cuiq̃, intulit nũerũ plurale, ut alibi, Si qsq̃ est q placere se studeat bonis Quãplurimis, & minime multos lædere: In his poeta hic nomen pfitetur suũ. ⁋ Vt ma. g. Legit & gaudeat. ⁋ Ex incõ. al. Et hic, gaudeãt subaudit. ⁋ Sua uti cõ.) Hoc est acqrãt, uel æstimẽt. ⁋ Atq; ex incõmodis alterius, sua cõparẽt ut cõmoda? Hoc ẽ, non intelligũt cõmoda sua: nisi ex alterius incõmodis ea æstimauerint. ⁋ Id ne ẽ uerũ?) Immo id genus. Alii sic, Verũ est hoc genus hoium * hoiem se pbauit eẽ, cũ malus sit: & sic cõtra hoc, imo nõ hoiem, sed pessimũ hoiem se pbauit. ⁋ Id ne ẽ uerũ? imo id genus. Partẽ accusauerat, dicẽs: Id ne est uerũ hoium genus? & iõ addidit, Immo id genus hominũ est pessimũ. ut hoc facere, nõ hois mõ sit, sed pessimi hois. ⁋ In dene. mõ.) Mõ p tãtũmõ. ⁋ Quis pu. pau. adest.) Adest pudor, ne deneget: nõ adest, ut & pstẽt. ⁋ Post u. tẽ.) Deest est: ut sit, tps ẽ. ⁋ Necessario se ape.) Mire ait necessario: qa sũt tales: necessitas aũt in natura ẽ cõstituta. ⁋ Aperiũt.) Mire, aperiũt: qñ tũc cũ pmittebãt, mali erãt: sed latebat malitia intra pectoris altitudinẽ. ⁋ Et ti. & tñ.) Bis numero subaudit denegare. Et melius timent, q̃ si diceret, pudet eos. nã timor, ẽ malorũ: pudor, tñ bonorũ. ⁋ Res.) Malitia. f. tanq̃ mali sint ad rẽ quã pstare non possunt.

Cõparo — Modo — Aperire se — Timor Pudor

malitia cordis. dr̃. n. uecors mali cordis. sit innata cuiquã: ut gaudeat malis alienis: atq; ut cõparet. i. acqrat, assequat sua cõmoda ex incõmodis alterius. Ah dolẽns iteriectio: ne. i. utrũ id gen⁹ hoium est. utrũ. i. uerax: uel ridiculũ: fidele. imo. i. sed id genus hoium est pessimũ. qs. i. qb⁹ hoibus pudor paululũ adest. mõ. i. dũtaxat denegãdo. i. ne-gẽt se facturos: post. i. deide. ubi. i. qñ tps iã pmissa psici. i. pstari. tñ. i. tũc ipsi coacti necio. q̃ñ ducti necessitate. se aperiũt. i. malitiã suã oñdũt: quã prius texerãt i pectoris altitudine: & timẽt denegare: & tñ res. i. malitia sua cogit eos denegare: qđ pmiserãt ibi. i. deinde. orõ eorũ est ipudẽtissima. i. insolẽtissima: petulãtissima. qs es tu. i. q̃ dignitate polles?

Ah dolentis

GVI. ¶Hocine ẽ &c. Elegãs pturbatio: in q̃ inter se oẽs oib⁹ reddunt offensi. Ca. Hocine. i. utrũ: hoc ẽ credibile. q. d. est icredibile & nefandũ: aut memorabile. i. memoria dignũ. ut tãta uecordia. i.

Hocine

SER. ¶Hocine. Cõturbato Pãphilo & Dauo accurrit & Carinus pterrefactus: cui Birria auscultator: q̃ a pr̃e & filio colloquẽtib⁹ audiuerat: oia renũciãs intimauerat: uñ cõpeteret cõuenientiã trium psonarũ: iõ Pã. & Ca. irati & cõturbati itroducẽdi erãt cõtra Dauũ: ut eũ oib⁹ modis minis. f. & cõuitiis coartarẽt ad nouũ cõsiliũ inueniẽdũ. Dauus. n. cõturbatus incitatiõe aliqd ad cõsiliũ machinãdũ cõmouẽdus erat. iõ inducit mõ Carinus cõquerens de Pã. utpote quasi ignarus ueritatis. Hocine est credibile: aut si est credibile est, & memorabile præ magnitudine sceleris: ut cuiq̃ sit tanta uecordia: quanta narratur de Pam. f. ut aliqs gau. ma. al. sicut Pã. qui modo lætatur cruciatione mea: & qui modo cõparat sua commoda i. adauget incõmodis meis. Plus enim delectationis sibi cõmoditas affert, si uideat alterũ in dolorẽ puenire: & qa adeo abominabile est id ne põt uerum credi: p alicui sit tãta uecordia: ego ita dico quasi nõ credẽs. imo idẽ genus ho. p. qs. i. qbus i pricipio qñ aliqd ab eis rogatur petit: tũc pudor in denegãdo: qa noluit petita pr̃ pudore denegare. sed post ibi est tps pmissa psici: tunc coacti pp utilitatẽ suã: qa rem illã magis uolũt sibi retinere necessario se. i. quales existũt aperiũt: & ex tũc una parte tñ pp pmissionẽ: & tñ res. i. utilitas: qa sibi adoptãt p. d. ubi tum. i. in denegatiõe est: oĩno eorũ impudentia denegantium.

¶Quid

	Quis tu es? qs mihi es? cur meā tibi? heus,	Et hic pro quarto ponitur
	Proxius sū egomet mihi. Attamē, ubi fides,	Cretici quator (Iābus
	Si roges, nihil pudet, hic, ubi opus est.	Cretici tres
	Nō uerentur illi, ubi nihil opus est, ibi uerētur.	Trochaicus scazon
	Sed qd agā? adeā ne ad eū, & cū eo iniuriā hāc expostulē?	Trochai
	Ingerā mala multa? atq; aliqs dicat, Nihil pmoueris.	ci tetra. cata.
	Multū. molestus certe ei fuero, atq; aio morē gessero.	Iāb. tetra.
P.	Carine, & me & te īprudēs, nisi qd di respiciunt, pdidi.	meter
C.	Ita ne? imprudēs. tandem inuenta est caussa, soluisti fidē.	Acere
P.	Quid tādē? C. et nūc me * subducere istis dictis postulas.	al. sedu
P.	Quid istuc ē? C. postq̄ me amare dixi, cōplacita ē tibi.	Troch. te.
	Heu me miserū, qui tuū aīum ex animo spectaui meo.	trametri
P.	Falsus es. C. non tibi satis esse hoc uisum solidum est gaudium.	

DONA. ℂ QVID mihi es? qs tu es?) Quis tu es, ad dignitatē refertur. qs mihi es, ad necessitudinē, id est frater, aut cognatus. Et haec uerba, mollia sunt dictu, sed aīo aspera. ¶ Cur meā tibi? Ἔλλειψις. ¶ Heus, pximus sum.) Heus significatio est mō nominis ad intentionē cōsyderationēq; reuocandi. ¶ Proximus sum egomet mihi.) Id est charior mihimet ipsi sum, q̄ qsquam alienus. ¶ Proximus, Charus, beniuolus. & hoc est qd' ait supra, Quo aequior sum Pam. si se illā in somnis, q̄ illū amplexū maluit. Inde proximi & ppinqui dicunt, q nobis chari esse debent. ¶ Nihil pudet.) Pudor ē mali facti: Verecundia, recti & honesti. Ergo mire posuit. ¶ Si roges.) Abundat, si roges: sed ὑπαλλαγὴ ad dictū est. ¶ Hic.) Vbi promiserant. ¶ Illic, ubi nihil opus est, ibi.) Illic & ibi, apta irascenti repetitionis genus. ¶ Hic ubi opus est. Saluo pudore. Illic. Legit' & illi. ¶ Vbi nihil opus est.) Vbi nondū pmiserunt, ibi uerentur. qd' ait supra, In denegando mō qs pudor est paululū. ¶ Adeam ne ad eū?) Hic locus deliberationis est: an adeat ad Pā. & unū Ad abundat. & moraliter uerba Charini sunt posita. ¶ Iniuriā.) Pro, de iniuria. ¶ Expostulē?) Expostulatio ē aduersus eū quē incusamus. nā expostulare, ē qrelā apud eū ipm deponere, de eo ipso q fecit iniuriā. Postulare aūt, querelā dicere de altero apud alterū. ¶ Ingeram mala multa.) Quasi tela, ita se dicit ingesturum mala. ¶ Atq; aliqs dicat, nihil promoueris.) Hoc dicit, Et si existat aliqs q mihi dicat, qd pfeceris? respondebo, Multū. ¶ Multū.) Nō subiunxit, quo mō multū? sed illud faciam. ¶ Multū. Subaudit' pmouero. ¶ Molestus certe ei fuero.) Trāsitū fecit dicēdo, Molestus certe ei fuero. hoc est, si nihil aliud pmouero, certe ei molestus fuero. ¶ Atq; aio morē gessero.) Erit fructus iracūdiae ex uindicta. Et p iracundiā atq; turbationē nō inuenit, qd sit multū, aliud. ergo inuenit, molestus certe ei fuero. ¶ Charine, & me, & te.) Mire, & artificiose fecit Pāphilū priorē alloq ad pfringendā iracundiā Charini. alioqn si prior uociferari potuisset, tragica exclamatione usus fuisset. ¶ Imprudens.) Defensio ab imprudētia. etenī nisi bonae esset cōscientiae, nunquā diceret, te pdidi, purgaturus. ¶ Itane? impru.) Imprudens, distigue. & attēde hoc illū repetere, qd indignat' magis, q̄si audierit iprudens, & nō audierit reliq̄. ¶ Itane iprudēs. Quia articulus oīs defensionis p cōcessiuā q̄litatē hoc dicto est cōstitutus: id circo hoc ipsum Charinus p infitiationem repetit, hunc cupiens eripere Pāphilo quo ille maxie nititur. ¶ Qui tuū aīū.) Legit' &, Cū. ¶ Falsus es.) Mō participiū est, id est falleris: si Pā. dicit. Si uero cōiungit', p fallax accipit'. ¶ Hoc solidū.) Solidum, plenū, idoneum, integrum.

Heus Proximus

Pudor Verecūdia

Expostulare Postulare

Molestus

Falsus Solidū

GVI. ℂ QVIS es mihi: idest frater: an cognatiōe iunctus? cur optas sup. uel petis tibi .i. p te. meā uidelicet uxorē. Heus: hoc pticula heus hic sign̄atiōnē hēt reuocādi aliquē ad attētionē: siue cōsiderationē eius: qd statī ē dicēdū. egomet sum pximus .i. carus: bñuolus mihi. ūdē pximi & ppinq dr̄: q nobis cari esse debēt: attū .i. sed tū. si roges .i. pcōcteris. ubi est fides .i. fidelitas: ueritas: cōstātia dictoꝝ & cōuentoꝝ. nihil .i. pu .i. nullo afficiunt pudore. ubi nihil pōt capi p non: aut genitiuus casus eē pōt: q̄si nullius rei eos pudeat. aut nī: & tūc pudet psonale uerbū est. Hic ubi est opus uerent denegare: uidelicet ubi pmiserūt nō uerent denegare. Illic ubi nihil .i. nō est opus .i. ubi nōdū pmiserūt: ibi uerent' denegare. Sed qd agā? Adeā ne ad eū. alterū ad abundat. ut expostulē .i. cōquerar: hāc iniuriā .i. de hac iniuria cū eo Pā. Expostulare ē qrelā apud eū ipm deponere: q fecit iniuriā: postulare aūt ē qrelā dicere de altero apud alteꝝ. & ut ingerā .i. inicīā. mala multa tanq̄ tela illi Pā. q. d. ut multis pbris eū afficiā. atq; aliqs dicat expostulādo & ingerēdo mala multa. nihil pmoueris .i. pfeceris, uel pfueris: & qd uulgo dici solet: nihil lucraberis. Respondeo subaudi qd' multū pmoueo. inquā .i. pfecero. qm̄ certe .i. saltē fuero molestus ei Pā .i. eū saltē aliqua fecero molestia: atq; morē gessero .i. complacuero: obsecutus fuero: satisfecero aio meo. Pam. o Carine ego imprudens: idest male prouidus & incautus: male prospiciens rebus meis, perdidi .i. destruxi & me & te. nisi qd .i. nisi aliquātulū Dii respiciūt nos .i. nisi Dii sint adiutores: q respiciēdo mortales iuuāt. Ca. Ita ne .i. utrū ē ita. & distinguēdū est hic: atq; subiungēdū iprudens me pdidisti inquā. q. d. nō. imo cōsulto id effecisti. tandē cā .i. occasio inuenta est: ut me pderes. soluisti .i. fregisti: uiolasti: nō pstitisti fidē .i. sanctā pmissionē: uel soluisti fidē .i. fidelitatē: q̄ iuncti eramus: tanquā uinculo quodā: & sil'r soluisti fidē .i. pmissionē. Nā pmissionibus obligant' hoies: ut patet in iure de stipulationibus. & ideo soluit' fides: qn̄ nō pstatur, sed cōtemnit'. Pā. Quid tandē: ibi tandē hēt qddā urgens: & accelerans rn̄sionē .i. rn̄de paucis & sine lōgis ambagibus cur soluerim fidē. Ca. Etiam postulas .i. contēdis seducere me. nunc .i. me decipe istis dictis .i. tuis uerbis. Pā. Quid istuc ē? Ca. postq̄ dixi me amare .i. amore capi. ipsa amica cōplacita est tibi .i. placuit tibi: ut & mihi. Heu me miserū .i. dico: uel fateor me miserū: & clamando proferendū est me miserum: q spectaui .i. cōsideraui aīum tuū ex aīo meo .i. putaui te gestare aīum adeo fidelē: ut ego hēo: cōiecturā enī ex meo aīo capiebā. Pā. falsus es .i. deceptus o Carine: q eā de me hēs opiōnē malā. Ca. nōne hoc gaudiū .i. eā hr̄e: quā amo .i. in sum ē tibi satis solidū .i. integrum: idoneū: plenum.

Expostulare Postulare

Morem gerere

Soluere fidem

Tādem

Falsū eē

Solidū

SER. ℂ QVIS .i. qui bonus, & quātus uir es: uel si es bonus: qs mihi es tu: neq; nepos: neq; cognatus es: cū meā .s. uxorē darem tibi: magis enim haerebat illi cordi exemplū de uxoribus: q̄ de te alia q tibi totus uersabat'. ecce ibi: ubi opus est nō denegare uerent' .i. in cōcussione pmissiōis ualde hoc inhonestū est facile pmittere: & postea pmissa nō psoluere. Ibi .i. in pmissionē ubi est opus reuerētia: uerent' denegare: ut scilicet agens, cum ego expostulem .i. repetam iniuriā. Atq; aliqs. d. pro eum nihilo ad eum ires: quia nihilo pmoueris .i. pmouēdo ipetraueris: atq; gessero .i. fecero morē .i. uoluntatē suam: & satietatem aio meo: qa per multa contumelia aium meū conficiā. ita ne es impudens: pondero se dicit. tandē inuenta est cā .s. q coactus es a patre: aut aliqua alia cā: qa soluisti fidem. & nunc .i. adhuc ducere .i. fidē: qd istuc est: qd mihi iproperare affectas: heu me mi. q tuum: ac si dicat: q spectaui .i. cōsideraui aium tuū .i. morē animi tui. ex aīo meo .i. ex habitu animi mei: sū qd' q̄ fidelis forē amico meo: si aliqd a me postularet, talē credebā te fore erga me cum ne cā duceres tuā amicitiā implorabā: falsus ex q & mihi sit cōplacita. Nōne erat tibi solidū gau. q eā ducebat: nisi me etiā pmittendo te non ducturum.

C. Nisi me lactasses amantem, & falsa spe produceres?
Habeas. P. habeam? ah nescis quantis in malis uerser miser,
Quantasq; hic suis cōsiliis mihi cōfecit sollicitudines, *Iāb. trimetri*
Meus carnifex. C. qd istuc tā mirū ē, si de te exēplū capit? *In istac cludunt s*
P. Haud istuc, si cognoris uel me, uel amorem meum.
C. Scio, cum patre altercasti dudum & is nūc propterea tibi
Succenset. nec te quiuit hodie cogere, illam ut duceres.
P. Immo etiam, quo tu minus scis erumnas meas: *Iābici trimetri*
Hæ nuptiæ nō apparabantur mihi,
Nec postulabar nunc quisquam uxorem dare.
C. Scio: coactus tua uoluntate es. P. mane,
Nondum scis. C. scio equidem illam ducturum esse te.
P. Cur me enecas? hoc audi. nunquam destitit
Instare, ut dicerem esse ducturum patri
Suadere, orare, usque adeo, donec perpulit.
C. Quis homo istuc? P. Dauos. C. Dauos? P. interturbat. C. quā ob rem? P. nescio. *Iambicus tetrameter*
Nisi mihi deos satis scio fuisse iratos, q auscultauerim. *Et hic tetr.*
C. Factū ē hoc Daue? D. factū est. C. hem, qd ais scelus? *Trimetri*
At tibi di dignum factis exitium duint. *rursus*

DONA. | Lactare | Oblectare
C NISI me lactasses.) Produxisses, oblectasses, induxisses. quæ significatio frustrationē ostendit. Lactare, est inducere in aliquā uoluptatē a lactando, unde & oblectare dicit. ¶ Habeas.) Permissio animi irati ¶ Habeam?) Vt supra. Aut si tibi hæ nuptiæ sunt cordi. P. Cordi? ¶ Hic suis cōsiliis mihi cōfecit.) ἐλλειψις. Dixit ut supra, cuius cōsilio fretus sum. Et cū Verser ptulerit, Conficiat debuit inferre. est ergo ἀνακόλουθον aut ut est illud, Principio, amico filiū restitueris. Tibi generū firmū, & filiæ inuenies uirū. ¶ Cōfecit. Legitur & cōflauit. ¶ Solicitudies.) Perturbationes. ¶ Meus car.) Id est in me carnifex, qui me torserit: ut alibi, Deo irato meo: hoc est in me irato deo. | Exēplū ¶ De te sic exēplū ca.) Vtrū, si te imitatur: an, si de te exigit pœnas? ut ipse alibi, uterq; exēpla in te edent. sed melius, te imitatur, accipiamus. ¶ Haud istud dicas si cognoris.) Nosti eni, sed si cognoris, nō ita dicas. | Altercor ¶ Cū pa'te alterca.) Ab iis quæ facta sunt, ad ea quæ facta non sunt. ¶ Cū patre altercasti. Legit & altercatus es. nō eni alterco dicimus. ¶ Nec te quiuit hodie co.) Hoc argumentū attulit ex iis, q nō sunt facta, cū fieri debuerint. ¶ Immo ēt.) Propterea & amplius. ¶ Immo etiā. Deest, audi. ¶ Quo tu minus scis.) Quo, id est q & deest, audi, uel accipe. ut sit, q, uel quoniā minus scis. Vel quo, id est ex quo, aut quare: Aut certe erit sensus cū huiusmodi tū subauditiōe, Immo ēt quo tu min⁹ scis ęrumnas meas, eo magis audi. Aut, Immo ēt hę nuptię nō parabant mihi, quo ipso minus tu scis ærumnas meas. idest, falsæ nuptiæ erant: quæ res te fallit magis, irasciq; mihi cogit merito. ¶ Hæ nuptiæ. Legit &, hæc nuptiæ. sic. n. ueteres dixerunt. ¶ Nō appara.) Apparari cū datiuo casu semp cladem & pniciem significat, ut Virgilius, Mihi sacra parari. ¶ Coactus tua uolunta.) Hæc est accusatio. ille eni excusat p imprudentiā: hic arguit uoluntatē. hoc ergo dixit: Eo grauius, quo nullo cogente peccasti. | Enecare ¶ Cur me enecas) Excrucias. ¶ Instare, suadere, orare.) Quia dixit instare, suadere, orare, nō plus dicere posset: qm nihil potest eē. ¶ Dauus.) Dauus, cū admiratiōe pnuntiandū. | Interturbo ¶ Interturbat oia. Deerat, ut & hic, Dauus, diceret: sed plus intulit, interturbat. ¶ Et inter, modo nō mediocriter, significat: est enim adauctiua particula. ut interfectus, interemptus. Mō post. ut. Hunc inter, fluuio Tyberinus amœno Vorticibus rapidis & multa flauus arena In mare prūpit. ¶ Nescio.) Quia irascitur Dauo, dixit Nescio aliogn scit. ¶ nisi mihi deos satis scio fuisse iratos.) Deest, quia: ut sit, nisi qa. ¶ Factū est hoc.) Nō q non credat, interrogat. sed q increpet. | At ¶ At tibi dii.) At, principiū increpationi aptū. ut Virgilius, At tibi pro scelere, & Horatius, At o deorū quisquis in cœlo regis Terras, & humanum genus.

GVI. | Lactare | Oblectare
C NISI la. i. pduxisses: iduxisses: oblectasses: & tuis suasionibus sermōib⁹ me fouisses: & allexisses. Interdū. n. lactare ultra notā significationē est inducere i aliquā uoluptatē a lactando: unde & oblectare dr. nisi ergo lactasses me amantem i. amore captū. & pduceres. i. pduxisses me spe. i. expectatione falsa. i. fallaci: & decepisti. ibi. n falsus actiue capit: sed supius passiue. hēas: pmissio animi irati. Pā. habeam. i. dicis ut hēam. ah: interiectio dolentis. nescis in quantis malis ego miser uerser. i. assidue sim: & uoluter. & quāta sollicitudine meus carnifex. i. tortor in me: qui uidelicet ira me torqueat. quasi faciens carnē carnifex dicit. mortuoꝶ. n. potius caro est, ut corpus uiuoꝶ. | Cato & Corpus Conficere Syncopa Quātas sol. i. meus carnifex. i. carnifex in me cōfecit. i. cōparauit: contraxit mihi: cōflauit mihi: suis cōsiliis. i. suasionibus. Ca. qd istud. i. cur istud ē tā mirū. si capit exēplū de te. i. si te imitat. Pā. haud dicas istud si cognoris: p syncopē p cognoueris me i. ingeniū meū. siue naturā & amorem meū: quo cōplector Glyceriū. Ca scio q sup. altercasti. alii altercatus ē. nā altercō nō dicimus. i. cōtendisti. dudū. i. paulo ante cū pre. & is | Altercor non Alterco pater, ppterea nūc succēset. i. irascit tibi: nec quit. i. potuit cogere te hodie: ut duceres illā Philomenā. Pā. immo ēt. i. sed etiam: uel pterea: aut amplius. hæ nuptiæ non apparabunt mihi. | Appari cū dtō Virg. Apparari cū datiuo casu semp cladē: & pniciē significat, ut Virg. Mihi sacra parari. qd. i. qre. s. qa ignoras illud: tu scis melius meas erumnas. i. miserias: nec qsquā postulabat nūc dare uxorē. Ca. scio. q. d. intelligo bñ: q coactus est tua solius uolūtate. | Enecas Pā. mane. i. ausculta adhuc paꝶ: nec discede nondū. i. nō adhuc scis rē uti est. Ca. eqdē. i. ego qdem scio te eē ductuꝶ illā Phi. Pā. cur enecas. i. crucias me. audi hoc nunquā subaudi Dauus destitit i. cessauit instare. i. instāter urgere: | Suadere & orare Propellere suadere tanq parē: orare tāquā supiorē, ut dicerē pri me ductuꝶ usq; adeo. i. in tm. uel cousq. donec. i. quousq; ppulit. i. ipegit: impulit. i. me ad id faciendū. Ca qs isti hō est: de quo loqris. Pā. Dauus. Ca. est Dauus? Pā. iterturbat. | Interturbare inter i. ualde turbat oia. nā inter hic ē particula auctiua adeo: ut nō p mediocri significatiōe sit: sed qa maiorē hēre nō pōt: ut iterfectus iterceptus. nisi iter capiat p post. ut Hūc iter flu. Tyb amœ. q̄obrē iterturbat. Pā nescio nisi q scio satis Deos fuisse iratos mihi. qa auscultauerī. i. obediuerī ei seruo. Ca. o Daue hoc factū est. Da. factū est fateor. | Hē indignantis Ca. hē: idignātis pticula. o scelus. i. scelerose serue qd ais? At Dii duint. i. dent tibi exitiū dignū. i. pnitiē dignā factis. | SER. C LACTAsses. i. decepisses: aut istud dicas. i. dicēs si cognoueris uel me. i. meā fidē: quasi qd pmitto sine dubio psoluo: ut amorē meū: quē hēo cū Glycerio: q simpliciter phibet. scio: ironia est & idē. pre. ppterea: qa altercasti. succenset tibi. i. impucat & reprehēdit q nō uis ducere uxorē: imo dicis: qa nō altercaui: & iō putas me de uolūtate fecisse: imo ēt nō oportuit altercasse: qa homo incipit nō mihi apparabant: qd iō dico tibi: quo minus scis. i. eo qd nō scis e. m. &c. scio q non nullus postulat uxorē dare tibi: sed tu co. &c. Nunq Dauus destitit istare mihi tuū est: meū ē. sum q seruus laborare p dño: tuū est qui es dñs ignoscere seruo: uel nō curas meū consiliū: tute ipse repperi tibi melius missum. i. dimissum. Cupio te facere missum: sed resti.

C Eho

DONA. Eho Dic mihi

¶ EHO dic mi.) Eho interiectio ē intētionē audiētis exposcēs. ¶ Dic mi.) Sēper τὸ dic mihi, iniuriosum ē. ut Vir. Dic mihi Damoeta, cuiū pecus. ¶ Qđ, nisi hoc, cō.da.) Cū odio Hoc pnūciandū ē. nō Cōiectū dixit. ¶ Deceptus sum.) Cōcessio. ¶ Scio.) τὸ Scio, nō ad deceptionē, sed ad defatigationē red dit. ergo cū εἰρωνείᾳ sonādū ¶ Hac nō suc.) Deest, qđ cona

Succedere | bamur. & pprie de bono sic dr̄. ¶ Alia agg. uia.) Vel adoriemur. i. enitemur. Ad

Adoriri | orit. pprie dr̄ repēte ex insidiis aliquē inuader̄. ¶ Hoc ubi p ser. de.) Seruitiū p ser

Seruitiū | uitute posuit: ut, Seruitio enixę tulim⁹. ¶ Conari m. pe.) Ad id intulit qđ ait supra, Quę ego credo manibus, pedibusq; obnixe oia facturū. Et actō casu fine intermissiōe signat, noctes & dies. ¶ Manibus, pedibus. ὑπερβολικῶς. ¶ Preter spē eue.) Euenit, pductum magis: qa hoc ppetuo nō uult Pā. accidere. Ergo euenit: nō ait euenit, media correpta. ¶ Parū suc. qđ ago.) Si nostrū ē officia pbere: at nostrū nō ē fortunā posse pstare. Et bn̄, succedit, ut qđ agimus oñdat successus eē fortunę.

Eho, dic mihi, si oēs hunc coniectum in nuptias
Inimici uellent: quod, ni hoc cōsilium, darent?
D. Deceptus sum, at non defatigatus. C. scio.
D. Hac nō successit, alia aggrediemur uia.
Nisi id putas, quia primu processit parum,
Non posse iam ad salutē conuerti hoc malum.
P. Immu ēt. nā satis credu, si aduigilaueris, *In satis*
Ex unis, geminas mihi cōficies nuptias. *eliditur s*
D. Ego Pamphile, hoc tibi pro seruitio debeo
Conari manibus, pedibus, noctesq;, & dies,
Capitis periculum adire, dum prosim tibi.
Tuū est, si qd praeter spem euenit, mihi ignoscere.
Parum successit quod ago, at faciu sedulu.
Vel melius tu aliud repperi, me missum face.
P. Cupio. restitue, in quem me accepisti, locum.
D. Faciā. P. at iā hoc opus est. D. hem sed mane. cōcrepuit a Glycerio ostium. *Iambici tetrametri.*
P. Nihil ad te. D. quaero. P. hem, nuncine demū?
D. at iam hoc tibi inuentum dabo.

tia: nisi putes id qđ seq̄r uidelicet: qa prio parꝫ pcessit. i. parū habuit momētū: qđ moliti sumus si malū iā nō posse uerti ad salutē. i. ad psperitatē & incolumitatē. Pā. Immo ēt iā satis credo si aduigilaueris. i. dederis operā: adhibueris ingenii qđ sup. cōficies mihi geminas nuptias. i. binas ex unis nuptiis. q.d. si uigiles scio te adeo mala mea posse auger̄: ut ex eo uno malo ad duo me deducas. ita q̄ si n̄ satis unis cruciet nuptiis: bīas mihi cōficias. Da. o Pā. debeo tibi hp seruitio. i. p seruitute uidelicet conari m. p. q. i. oib⁹ mēbris & uirib⁹ totis & noctes & dies. i. oī tpe adire periculū capitis. i. subire mortis periculū dū. i. dūmō. p sim tibi. i. sim utilis tibi. tuū ē. i. tuū offiīn est tuæ p.s.m. igno. siqd e. p. spē. i. cōtra opi. & uolūtatē meā: si id qđ ego. i. mo hoc parꝫ su. i. parꝫ pspe cadit. at facio sedulo. i. ex aio q̄si sine dolo & instāter. uel melius tute. i. tumet facis subaudi. Vbi ut posset correctiue capi. q.d. id qđ molior sedulo. i. f. ut poti⁹ tute ipe facis. qa p me nihil fecisset: nisi pmisisses te ductum: ut ego suadebā uel tute sup. facis melius q̄ ego. Deide ei⁹ mēti occurrit qcq̄; qđ ei placebat ad turbādas nuptias. s.

Tuū est

Sedulo | tunæ. ¶ Sedulo.) Id est ex aio, & sine dolo. ¶ Me mis. fa.) Id est noli uti opa mea. ¶ Pa

Missum face | rū suc. qđ ago. Vtilis snīa p sapiēte cōtra fortunā. ¶ Restitue ī quē me ac. lo.) Sēsus hic ē, Oīa mihi itegra & salua redde, q̄lia tibi tradidi cōsulturo, uel quū nihil pmisissem pri.

Sed mane | ¶ Hem. sed mane.) Hoc q̄si incipiētis, demōstrantisq; aliqd

Demū | noui se inuenisse. ¶ Nihil ad te.) Hęc. n. ad cogitātē nihil ptinere oportuit. ¶ Nuncine demū? Pro deniq;. ¶ At iā hoc tibi inuē. da.) Cōsiliū. s. quo in pristinū locū restituatis.

GVI. | ¶ E H O interiectio itētionē audiētis exposcens. Dic mihi

Eho ex poscētis intentionem | hoc sp iniuriosū ē: si oēs inimici uellēt hūc eē coiectū in nuptias qđ cōsiliū darēt: nisi hoc qđ dedisti. Da. decept⁹ sum an uō defatigat⁹. i. nō ita fractus: ut nullas alis uias pseq̄ uelim: imo ad alia expiēda paratus sum. Ca. scio te. s. nō eē fatigatū. Da. nō successit. i. qđ conabamur uō pspere cessit. hac uia. i. hac rōe. aggrediamur. i. adoriamur: & euitamur alia

prolatio pueri ad hostiū: ideo subdit repperi a. i. aliud excogitaui & cōmet⁹ sum: missum f. m. i. dimitte me ut iuētū pseq̄r: neq; utaris opa mea. Pā. cupio. i. ego uolo. sed restitue in q. l. m. ac. a. i. eū statū: i quo me accepisti: ut oīa mihi itegra & salua reddē: q̄lia tibi tradidi ɔsulto. Da. faciā. i. te restituā Pā. a. iā. h. e. o. ut hoc sit noīatiui casus uel op⁹ ē hoc i ablatiuo. Da. hē sed m. q.d. patiētiā habe modicū. i. ā. n. qcq̄ noui mihi occurrit hostiū a Gly. cū. i. Gly. hostiū aptū ē. Pā. nihil ad te spectat sub. si hostiū Gly. cōcrepuerit. q.d, nihil ad iuētionē tuā aptio illi⁹ hostii facit. Da. q̄ro. i. iuestigo aīo meo cōsiliū: quo restituaris ī pstinū statū. Pā. hē: dolētis ut idignātis ptīcula. nūcine d. i. utrū nūc deniq; q̄ris sub. cōsiliū, & itētionē: ut restituat ī pstinū sta. q.d. adhuc icipis: cū iā cōsiliū excogitatū: et iuētū eē foret op⁹. Da. at iā. i. stati nūc dabo tibi h. cōsiliū. s. quo restituaris ī pstinū sta. iuētū. i. excogitatū.

Quare Hem idignantis

DONA. | Iam ubi u. e. In scena hac, istauratio ē adortationis Pā. p Mysidē. Op⁹ ē. n. exhortari rurʃus adolescentē, ne sub pris oppressiōe frāgat. ¶ Iā ubi ubi erit. Oportet rurʃus aestuātē Pā. amicae mēno obuiā p Mysidē, ne succūbat ad nuptias pri, quis pmiserit pri se ducturū coiugē. aduersus quā difficultatē, qa ipsi⁹ psona nō sufficit: id agit ut ad Gly. mō adducat Pā. cuius affectū excitat, nou ex eo solū: q̄ eū

Vbi ubi | puella uocat, sed ēt qđ desiderat eū uidere. ¶ Vbi ubi erit. Vbi ubi, In prima pte uim suā tenet, in posteriore pductionē: & ē quēadmodū ut ut, qua qua, unde unde, p ubicūq;

Vt ut Qua qua Vnde | utcūq;, quacūq;, undecūq;. ¶ Iā ubi ubi erit, inuentū tibi curabo.) Non solū se adductură promisit, sed & tēpus addidit Et bene tibi, quasi amanti.

ACTVS QVARTI SCENA SECVNDA.

Iambici tetrametri scazontes catalectici.

MYSIS, PAMPHILVS, CARINVS, DAVVS.

M. IAM ubi ubi erit, inuētum tibi curabo, & mecum adductum

tentū. i. inuenir̄. & adductū. i. adducere tibi mecū tuū Pā. ubi ubi: ubicunq; erit. & bn̄ tibi dixit qua si amanti.

SER. | Iam ubi ubi. Incipit quartus actus de disturbatione ueraꝫ nuptiarū. postquā Dauus cōpulsus est inuenire nouum cōsilium ad disturbatiouē nuptiarū: hinc instigante Pamphi. & inde Cari. ex aduentu Mysidis sumit sibi occasionē suæ machinationis. Mysis uero ideo inducitur: ut interim Pā. perterritum in partem dominæ sue confirmet: qua nunciāte eū Glyce. laborat: audiet: & eam retinere cupiet: uehementius augetur Dauus Pam. contristante: quare cum de consilio plurimum laboret opportuna aderit Mysis: quæ machinationi suæ subseruiet. Eximet autē a Glycerio. q̄ eum de apparatu nuptiarum doleret: mittit Mysis ut eum quærat: cōi ita loquitur Mysis. Iam curabo Pamphilum esse inuentum tibi: adest inuentū tibi otium Et est adductū hæc duo: scilicet inuentum esse & adductum esse: sunt praeterita perfecta infinitiui. ait se cupere uidere te.

G | Iam iam. In hac scena istauratio ē adhortationis Pā. p My. opus est. n. exortari rursus adolescētē ne sub pris oppssione astringat: aut frāgat. My. iamiā. i. statim. uel mox curabo. i. dabo operā. i

DONA. Mi Integrare Sollicitari Apparari

CANIME mi.) Mollis oratio & fœminea multis implicata blādimentis. Ait. n. Tu mō aie mi. Mi, p meus. Integrascit.) Integrat: qd' ad integrū redit, qd' repetit, qd instaurat. Virg. Ramoq; sedēs miserabile carmē Integrat. Sollicitarier.) Perturbari. Hoc ma.) Amor meus, aut Glycerii sollicitudo, quā nescire oportuit nuptias. Qd' mihi apparari.) Apparari, ad honorē & timorē refert: & datiuo casui subiūctū, cladē & pniciē sighat, ut Virg. Mihi sacra parari. Age si hic nō insa. sa.) Hic excitura cōprimit Carinū, ne somēta iracūdiæ Pā. preberet. Aut, si pœnitere, q̄tū hic sua sponte insanit. Si hic non insanit satis ἐιρωνεία. aut laus ad mitigandū Pā. Ea res ē.) Id est nuptias apparari sensit. Mysis.) Asseueratio ē: si a noīe eius incipias, cū quo loqris. Per oēs adiu. deos.) Ad, auctiua pticula est: ut admirabilr ualde mirabiliter, & aduerto. Et hoc supest amissa fide ut adiurādū sit. Oēs hoies.) Mira uerecūdia oēs hoies maluit dicere: ut in his quoq; parētes significaret, q̄ apte dicere patrē, cuius metu pmisit nuptias. & ē cōtra illud, Sed unum ut q̄as ferre. Oēs hoies. Ita dixit de uno, hoc ē pre oēs hoies: ut idē alibi, O cœlū, o terra, o maria Neptuni. Nunqd & cælū, Neptuni est? nō utiq; sed oia haec maria uoluit eē. ut Virg. Oia uel mediū fiāt mare. Cōtigit.) Qd' uix euenit, contigisse dr. Cōuenisāt mo.) Recte & id qd' matrimoniū firmat. Valeāt.) Hoc ē, abeāt, recedāt q̄ & discedētibus & mortuis, uale dr. ut Virg. Salue æternū mihi maxime Palla Aeternuq; uale. Vel potius τῷ εὐφημισμῷ, cū male optaturus eēt, cōsiderato pre πάρρησία λόγων locutus ē et nō dixit qd' intēderat, pereāt. Et attēde q̄ moderate pluraliter dixerit, cū significaret patrē. Valeāt. Renūtiatōis & iprecationis ē uerbū. Hāc, nisi mors, mi. a. ne.) Et si ualeāt hāc, nisi mors, nemo adimet. Cōcessio hic ē. hoc. n. p cōcessionē dr. Hāc, nisi mors mihi adimet nemo. Perseuerat, ne dicat, pr: p, Nō adimet pr. Resipisco.) Spiritū reuocat sensus. Magis ue.) Aut magis uerū, aut uerius dicimus. Vt ne pr.) Vt ne, p ne nō. Per me ste.) Stetisse, hoc ē eē: ut Virg. Desertaq; mōtis stat domus. Aliter, plenū ē ut idē, Stant & iuniperi, & castaneæ hirsutæ. Aliter horreat. ut, Stant lumina flāma. & Lucilius, Stat sentibus fundus. Per me stetisse. Hoc est, p me factū esse, ne fierent nuptiæ.

Cōtigit Valeant Resipiscere Vt ne Sto

nobis hoc malū pareres. nā idcirco accersor i. euocor: q. d. qa sensit ipsa Gly. nuptias apparari mihi: apparari ad honorē referū: & ad timorē: & datiuo casui subiunctū cladē: & pniciē signat. Virg. Mihi sacra parari. Ca. qdē. i. certe: qbus nuptiis q̄. i. quātū facile potuerat: qescit. i. potuerat supsederi: & sine turbatiōe: ac labore abstineri: ubi tā potuerat q̄ qesci impsonalia uerba sunt. si hic. s. Da. qesce. t. i. qeuisset. ne q aliqd fuisset molitus age. i. agedū: hortātis est aduerbiū p sonā, & derisionē dcm si hic Pā. nō insanit. i. desipit furit: iracūdus ē, & furore pcitus satis sua spōte. i. ex se ipso istiga. i. icita: & subministra iracundiæ fomenta. My. atq; ædepol ea res ē. i. ipsa Gly. nuptias sensit apparari: & ppterea nūc ipsa misera est ī mœrore. i. luctu, & squalore, ac dolore. Pā. o Mysis asseueratio ē ubi a noīe incipit eius q cū fit sermo.

Accersor Apparari Age hortantis Desipe

Tuum Pāphilum. tu modo anime mi noli te macerare.
P. Mysis. M. qd ē? hē Pāphile, optume mihi te offers. Versus con stat, si legas oportune te, mihi offers.
P. Quid est? M. orare iussit, si se ames, hera, iam ut ad se uenias.
Videre ait te cupe. P. uah perii. hoc malū ītegrascit.
Sicine me, atq; illā opera tua nūc miseros sollicitari?
Nam idcirco accersor, nuptias q̄ mihi apparari sensit.
C. Quibus quidem q̄ facile poterat quiesci, si hic quiesset?
D. Age, si hic nō insanit satis sua sponte, instiga. M. atq; ædepol
Ea res est, ptopter quā nunc misera in mœrore est. P. Mysis,
Per omnes adiuro deos, nunq̄ eam me deserturum,
Non, si capiundos mihi sciam esse inimicos omneis homines.
Hanc mihi expetiui, contigit. conuenisunt mores. ualeant
Qui inter nos dissidiū uolūt. hāc, nisi mors, mihi adimet nemo.
C. Resipisco. P. nō Apollinis magis uerū atq; hoc rūsum est.
Si poterit fieri, ut ne pater per me stetisse credat,
Quo minus hæ fierent nuptiæ, uolo sed si id non poterit,
Id faciam, in procliui quod est, per me stetisse ut credat.

adiuro. i. ualde iuro. nā ad auctiua pticula ē. ut admirabilr. i. ualde mirabilr. adiuro igit tibi p oēs Deos nūquā me deserturū. i. derelicturū eā: nō addidit uerū: nō ad maiorē negationē. & simul ut subnectat: qd' seqtur. & est sensus: non eā me nūq̄ deserturū iuro tibi ēt si sciā. uel cape si pro q̄uis oēs hoies (hoc uerecūde dixit pp patrē) esse mihi capiūdos inimicos. i. mihi maleuolos: ubi capiundos mutauit ei u. ut moris est. expetiui. i. optatū elegi mihi hāc Gly. contigit i. euenit: ut ea petiere optata: qd' uix euenit, cōtigisse dr mores nři cōuenisunt: magnā hūt similitudinē: qd ualet ad mři monii cōfirmādū. illi ualeant. i. abeāt: discedant a nobis: qa & discedētibus & mortuis uale dr. est aūt ualeant renūciationis, & imprecationis uerbū. q uolūt dissidiū. i. discordiā: dissideo es qd' significat discrepo as: discordo as. inter nos. s. Gly. & me. nemo adimet. i. abstrahet mihi hāc: nisi mors. Ca. resipisco. i. uires resumo: recreor: sensus mei reuocant spūm: & bū resipisco ait: qd significat i pristinū sensum bonū redire. q. d. se paulo añ insanisse: & desipuisse p dolore. Pā. Rūsum Apollinis nō ē magis uerū q̄ hoc. i. meū si poterit fieri: ut ne. i. q nō pr credat p me stetisse: p me factū esse: quo minus. i. ut nō hæ nuptiæ fierēt, uolo. i. bū cupio illud ne iritet: sed si id nō poterit fieri: faciā id qd' est ī pcliue. i. qd' īpēdet faciēdū: qm iā res eo īclinata ppe ut: ut id fieri sit necesse: quo eā nō deserā. Deide oñdit qd sit ī pcliue. uidelicet: ut pr credat p me stetisse: quo minus fierent nuptiæ.

Adiurate Expetere Contingere Valere Dissidium Resipiscere Esse in pcliue

GVI. Macerare Vah increpātis Siccine

CMODO o mi aie. i. Gly. quā toto pectore amo: & ē mollis oro & fœminea multis iplicata blādimētis. noli macerare. i. excruciare te. uel noli te angore afficere. Pā. o Mysis, My. qd est? deide uiso Pā. dixit: hē o Pā. optie. i. opportune & tēpestiue offers te mihi. i. obuius mihi efficeris. Pā. qd est My. hera. i. Gly. iussit me orare te si ames se. i. si eius sis amore captus: ut iā. i. nunc uenias ad se. ait se cupe uidere te Pā. uah: iteriectio īcrepātis: perii hoc malū. i. amor meus & Gly. solicitudo te ītegrascit. i. ītegratr: hoc est ad integrū redditr: repetir: restaurar: refricar: renouar. Siccine. i. ut: sic opportet supple illā Gly. atq; me Pā. miseros afflictos (ubi masculinū pōderat fœminino: ut mos est) solicitarier. i. pturbari: nunc tua opa. i. tua opatiōe: tuo labore. s. Dau. q opam dedisti: ut

SER. CINTE grascit: incipit fieri integrū. itegro integras hēt actiuā significationē it grasco passiuā. & ob dolorē cōmotus uertit se ad Da. q̄si illi iputādo huius doloris cām. o Da. sicine. s. decuit sol. me. &c. bū dixit illā solicitarier. nā idcirco: qa ē solicita de nuptiis: accersor qbus nuptiis qdē &c. age mō Carine icrepationē: eadē ē res pp quā te mādat. ualeāt. i. pereāt tractū ē a mulieribus: q̄ in fossatis maritis suis discedente a sepultura reddunt extremū uale. & ē idē: ac si dicat ualeāt. i. recipiāt supremū uale. resipisco. i. sensum meū recipio. hic bū potes recipe: qa qd ego dico. s. q hāc nisi m. m. a. n. adeo uerū est qd Apollo respōdit nō ē magis uerū. atq; q̄ hoc. Sed si id nō poterit: faciā id qd' ē. i. rē sicuti ē. in pcliue. i. in aptū: qa qd' est in pcliuibus locis in aperto est.

CMiser

DONA. CMISER aeque atque ego.) Bñ atque ego: qa hic amore nexaṫ. Et itulit παρέλκον. Nã uolebat Pã. sibi dici, fortis: q illi tñ mox dicet. Hic igiť aliter rñdet, atque interrogat Pã. io q uideat ipossibile eẽ, palã r esistere parẽti. Scio qd conere.) Sẽsus ẽ, Scio qdem qd coneris: sed an efficere possis, nescio. Scio qd conetis. Si Pã. est psona, cũ ei ergo dr: si Carini, simplex laudatio ẽ, sed si Pã. ẽ, hoc signat qd supra, Ex unis geminas mihi pficies nuptias. Sed nõ esse psonã Pã. ex subiectis ostẽditur. Non ti. ha. ne er.) Deterret ẽt nũc Carinũ, ut & ipse adiuuet Dauũ, ne Pã. nubat Philumena. Et eodẽ sensu utiť Da. aduersum Carinũ, quo supra, Quasi necesse sit, si huic nõ dat, te illã uxorem ducere. Nõ ti. ha. ne er. Velut ẽt p se Carinus sentiat hoc dicit. uel ut solẽt serui cõtumationes aduersum amicum dñi, qa nup a Carino accusatus ẽ, uel qa & qd dicat nõ hẽt: & uidet tacẽdũ nõ eẽ. Sat hẽo.) Quia dilatio facta ẽ. Vt sa. sit.) Vt, p ne nõ. Ne ua. eẽ me.) Ne, p nedũ. aut aduerbiũ ẽ phibẽtis: ut sit, ne, nõ. Salu. ii. lib. Ne illa tauro parita sint, p nedũ. Proinde hinc uos amolimini. Amoliri dicunť ea q cũ magna difficultate, & molimine summouenť, & tolluntť e medio. sic dixit q̃si odioso, & molesto. Discedere dr, q facile abit e medio: Amoliť, q uix recedit. Proinde hinc uos amo. Molestũ ĩpedimẽtũ ex rei magnitudine iacẽtis ĩ medio. & iõ ĩpediẽtib⁹ se, dixit amolimini hinc, nõ, abite. Proĩde hic uos amolimini. Spe iniecta, ẽt dño ĩperat securus callidus. Nã mi. ipe. estis.) Vtrũ hoc uere dicit, an fingit q adhuc cõsiliũ non inuenit qd narrare possit? Hãc.) Glyceriũ. s. & cum miseratiõe puellae, hanc. Quo nũc te agis?) Vt tarditatẽ discedẽtis ondat. Ageť. n. se tardi, & tristes dicunť. sic Virg. Amissis remis atque ordine debilis uno, Irrisam sine honore ratẽ Sergestus agebat. Idẽ alibi, Ecce gubernator sese Palinurus agebat. Quo hinc te agis? Admonitio discedentis ut solet. nã a quo discedere desyderamus, admonemus eũ, quo uadat, uel quo eat. Id facere, p iterrogationẽ admonet Da. Carinũ: ut ipse abscedat Carinus, q nũc ultimus remanet. Veꝝ uis dicã? Pro initio sedulę narratiõis hoc sumimus. Ac sic rñdet Carinus, tanq̃ q intelligat nõ discere uelle Dauũ quo eat: sed id agere, ut abscedat. Narratiõis mi. inci. in.) Narratiõis. s. quo eat. qa, ueꝝ uis dicã, uelut proemiũ narraturi ẽ. Quid me fiet?) Quid igiť, inqt, qd de me fiet? Ab eo hoc, q̃si a iocãte, pnũciãdũ ẽ. nã sic illi ĩprudẽs, rñdet. Quid me fiet? De Philumena ducẽda. Eho tu ip.) Proprie Carino dixit ĩpudẽs, q̃si ĩsolita et multa poscẽti. qppe q & spõsã alienã petere ausus sit: & nõ satis hẽat, p Da. sibi morã pstitã Pã. nuptiarũ. Q d ti. die. ad? Dieculã, horã. & ẽ ὑποκοριστικόν. Dieculã, hoc ẽ tẽpusculũ: & sumiť ab eo qd ẽ hęc dies. Diecula mora, & q̃si pua dies. & dieculã, in q̃. s. ambias, q̃tũ poteris ad ducẽdã Philumenã. Vult. n. se Dauus adiuuari p Carinũ & Birriã. Promoueo.) Differo. Promoueo nu. Memoriter Da. scit. n. illũ his uerbis petiisse, Saltẽ aliquot dies pfer. dũ pficiscar aliquo, ne uideã. Cuius rei oblitus Carinus, ẽt ut ducat uxorẽ petit. Ridiculũ.) Deest, hoiem. Age ue. Vix cõcedẽtis, uix cõsẽtiẽtis ẽ, age ueniã. Dũ ex.) A Gly. s.

Ne

Amoliri

Agere se

Promoueo

Quis uideor? C. miser aeque, atque ego. D. cõsiliũ q̃ro. C. fortis.
P. Scio qd conere. D. hoc ego tibi pfecto effectum reddam.
P. Iam hoc opus est. D. quin iam habeo. C. quid est? D. huic, nõ
tibi habeo, ne erres.
C. Sat habeo. P. qd facies? cedo. D. dies hic mihi ut sit satis, uereor,
Ad agendum: ne uacuum esse me nũc ad narrandum credas.
Proinde hinc uos amolimini: nã mihi impedimento estis.
P. Ego hanc uisam. D. quid tu? quo hinc te agis? C. uerum uis dicam? D. immo etiam.
Narrationis mihi incipit initium. C. quid me fiet?
D. Eho tu impudens non satis habes, q tibi dieculã addo
Quãtũ huic pmoueo nuptias? C. Daue, attamen. D. qd ergo?
C. Vt ducã. D. ridiculũ. C. huc face, ad me ut uenias, si qd poteris.
D. Quid ueniã? nihil hẽo. C. attamẽ si qd. D. age, ueniã. C. si qd.
Domi ero. D. Tu Mysis dũ exeo, parũper me hic operire.
M. Quapropter? D. Ita facto opus ẽ. M. matura. D. iã inq̃ hic adero

GVI. CQVIS. i. q̃lis uideor? Cari. Videris aeque. i. ita miser. at q. i. ut ego Da. Quaero. i. aĩo meo inuestigo. cõsilium. i. uiã, rõnem, modũ quo possim te restituere in bonũ statũ. Ca. es fortis. i. ualidus, magnanimus: q nullo infortunio deprimeris. Pã. Scio qd conere. i. moliaris. Da. Profecto. i. certe ego reddã tibi hoc qd molior. effectũ. i. pfectũ. Pã. Iã hoc est opus. Da. Quin. i. quinimo aiã habeo. i. iã excogitatũ est consiliũ qd q̃rebã. Ca. Quid est qd hẽs? Da. Habeo. i. cõmẽtus sum aliqd huic. i. pp hũc Pã. non tibi. i. pp te. ne erres. i. ne decipiaris Cari. sat hẽo. i. sufficit mihi q sit dilatio nuptiarũ. Pã. cedo. i. dic qd facies Dau. Da. Vereor ut. i. q nõ hic dies satis sit. i. sufficit ad agendũ. qd. s. agere uolo. ne. i. ne dũ: hoc ẽ nõ solũ credas me non eẽ uacuũ. i. otiosum ad narrandũ nunc ppositum. Alii hñt ne tñ: & tunc ne phibentis est. q. d. noli credere me otiosum ad narrandũ. pinde. i. ideo: qa hic dies nõ satis est mihi uos Pam. & Carine amolimini. i. discedite. hinc. i. ex hoc loco. Amoliri dñr q̃ cum magna difficultate, & molimine summouẽtur, ac tolluntur de medio. cũ enim res aliqua iacens in medio magnitudine, & mole sua affert molestum impedimentũ: neque nisi cũ magna difficultate discedit: dr amoliri nõ abire, aut discedere. nam discedit qui facile abit de medio. amolitur aũt qui uix recedit. nã estis mihi impedimento. Pã. ego uisam. i. ibo ad uidendum hanc. i. meam Glicerium. Da. Quid tu Carine. s. ages. quo agis. i. fers: ducis te hinc. Agere se est proprie tarde discedẽtis, ac tristis. Ca. Vis ut uerum dicã. Da. immo & iam incipis mihi initium narrationis. Ca. Quid fiet de me? Da. Eho. tu impudens. i. uerecundus: & procax ac molestus in rogando. Non satis habes. i. non tibi sufficit quod addo. i. adhibeo: & prorogo tibi dieculã. i. tempusculum. nam diecula significat paruum tempus, seu paruam moram quasi parua dies. i. tempus. in foeminino genere. quãtũ tpis. s. pmoueo. i. differo nuptias huic. s. Pã, Ca. attamẽ. Da. intercidit sermonẽ Carini dicens. Quid ergo petis. s. tibi fieri aliud. Ca. ut ducã Phi. i. hẽam ĩ cõiugẽ. Da. Ridiculũ cũ exclamatiõe, & irrisione legẽdũ est & deest hoiem. i. o hoiem ridiculũ. i. plurimũ ridẽdũ, & illudẽdũ. Ca. fac. ut ad me uenias huc si qd poteris. i. uel si aliqd poteris inuenire: uel si aliquo mõ poteris huc uenire. Da. Quid. i. cur. ueniã ad te, nihil habeo. i. nihil sum cõmentus qd tibi ex re sit. Ca. attamẽ si qd habueris. s. uenito. Da. age: hortãtis aduerbiũ & uix cõcedẽtis ueniã ad te. s. Ca. si qd habueris. s. ero domi. i. cõtinebo me domi: quo me possis facile cõuenire. Da. tu Mysis. opire. i. expecta me hic parũper. i. aliquãdiu. My. Q ua pp. i. q̃re te oppar. Da. opus ẽ facto. i. facere ita. My. matura. i. propera cũ moderatione. Da. inquam. i. dico tibi adero. i. psens ero iam. i. statim hic.

Proinde Amoliri

Abire aut discedere

Agere se

Impudens

Diecula

Age hortantis

Operiri

Maturare

SER. CAT q. i. sicut ego eo nolite: ac si diceret me ĩpedire: qa cõsiliũ q̃ro. sat habeo si huic habes. ne p nec dũ. nerũ pmittere uolebat: ut aliqd se adiuuaret: imo nõ solũ nõ discedes imo ẽt &c. qd. i. q̃re ueniã tu. festinabat. n. ad puerũ nihil ne. inducit Mysis ad se loquẽs de mutabilitate rerũ pp Pãphi. quẽ credebat prius fidelẽ dominę suę: & haec locutio Mysidis ideo interposita est: ne putaret nõ restitisse ex iussu aui.

DONA. Nihil ne esse proprium cuiquam?) Hec scena administrationẽ doli habet, quo fit ut deterreatur Chremes filiam suam Pamphilo dare. Et uide non minimas partes in hac comœdia Mysidi attribui, hoc est personæ femineæ: siue hęc personatis uiris agitur. ut apud ueteres: siue per mulierem, ut nunc uidemus. Nihil ne. Ne, aduerbium percunctãtis. Nihil ne esse proprium cuiquam? Omne quod aut mutuum est, aut habemus, proprium. Ergo proprium, perpetuum: Vt Virg. Propria hæc si dona fuissent. Ergo nihil nobis propriũ esse potest. quod enĩ non fuit, nec esse quidẽ potest. aut quod eripi potest, non est nostrum: nisi illa quę eripi nõ possunt, ut sapientia, iustitia, prudẽtia: quæ fortuna neq; dare, neq; eripere cuiquam potest. Et simul hoc ipsum & a re, & a persona hic ostendit. A re, Nihil ne esse proprium? A persona, Cuiquam. Proprium. Perpetuum, nõ temporale ac mutuum. Di uestram fidem.) Admirantis aduerbium cum exclamatione. Fidem dixit opem & auxilium: ut, Tyrrhenamq; fidem. Summum bonũ esse.) Mire pro plenio. Et neutro extulit, summum bonum. Amicum, amatorem, uirum.) Amicus, animi est: Amator uero, corporis. nõ enim continuo amator est qui bene uult. ut, Dido amauit quidẽ Aeneam: sed non & amica fuit. quæ ait, Nõ potui auulsum diuellere corpus, & undis Spargere. Et item Catullus, Cogit amare magis, sed bene uelle minus. & est hic officium, & blandimentum. Amatorem & uirum dixit ad discretionem ut per ea quæ enumerat, maritũ ostenderet. In quouis loco paratum.) Paratum dixit ad omnes affectus, quicunq; de proximo esse possunt. & maxime ad Homericam sententiam respexit. * Verum ex eo.) Idest Pamphilo. Nunc misera quem capit dolorem.) Cum admiratione pronuntiat quem, & cũ exclamatione quadam. Facile hic plus mali est, q̃ illic boni.) Facile, aduerbium confirmantis est: id est, liquido & manifesto Veteres dicebant facile, pro certo. Vt Cicero, Illius ciuitatis facile princeps. Dolorem. Dolorem distinxit. probe: & post intulit separatim quod sequitur, Facile hic plus mali est, in dolore, & metu scilicet amittendi, q̃ in uoluntate retinendi. Quam illic boni. In summo bono. Dicit enim. Ex bonis quæ bona existimamus, plus nos mali capere, cum aut amissuros nos credimus, aut amittimus: quam boni, cum habemus. Facile hic plus mali est. Plus mali: in dolorem & metu, ut diximus. Quam illic boni, id est in amico, amatore, & uiro. Mi homo, quid istuc obsecro est? Ex Mysidis uerbis, qd Dauus faciat demonstratur. Quid istuc obsecro est? Inuolutum puerũ portabat Dauus: & ideo dicit mulier, Quid istuc obsecro est? Tũ ille euoluit puerũ: & profert. quẽ postq̃ expediuit, tum illa dicit, Quo portas puerum?

Proprium. Fides. Summum. Amicus. Amator. Facile.

ACTVS QVARTI SCENA TERTIA.

Iambici trimetri.

MYSIS.

NIHIL ne esse proprium cuiq̃? Di uestram fidem,
Summum bonũ esse heræ putabam hũc Pãphilũ:
Amicum, amatorem, uirum in quouis loco
Paratum. uerum ex eo nunc misera quem capit
Dolorem? facile hic plus mali est, q̃ illic boni.
Sed Dauus exit. mi homo, quid istuc obsecro est?
Quo portas puerum? *Hemistichium absoluitur proxima scena.*

GVIL. Nihil &c. Hæc scena administrationẽ doli habet: quod fit, ut deterreatur Chreme. filiam suam Pamphi. dare. My. Nihil ne aduerbium percunctantis: idest est ne uerum subaudi nihil esse proprium: idest perpetuum cuiquam: idest alicui. dii uestrã fidẽ admirationis aduerbiũ cũ exclamatione. ubi fides pro ope & auxilio ponit. estq; sensus. o dii imploro sup. uestrã fidẽ. i. opem & auxilium. quo etiã modo potest capi in eo dicto: Proh deum atq; hominum fidẽ: ut supius est explicatũ. putabã hunc Pã. amicũ quãtũ ad aĩum: amatorẽ quantum ad corpus. uirum. i. uirilem: & non facile uincibilem. paratum in quouis. i. in quo libet loco esse summum bonũ heræ. i. dñæ. s. Glycerio. uerũ. i. sed quẽ dolorẽ. i. q. d. maximũ: ipsa misera capit nunc ex eo Pam. facile. i. liqdo & manifesto. haud dubie. i. clare. ueteres etiam pro certo facile dicebant. plus mali est hic. s. in dolore q̃ boni illic. s. i amico amatore uiro: sed Da. exit a domo Glycerii. My: hõ obsecro. i. quæso & p sacra rogo qd istuc mali est: quid. s. portas. Da. enim portabat puerum inuolutum: quẽ dum euoluit, Mysis subdidit, quo. i. an quem locum portas puerum.

Nihil. Propium. Fides. Facile obsecra te.

SER. Nihil ne est proprium. i. immutabile cuiq; heræ: idest dominę meæ. amicum communi amicitia. amatorem singulari amore. facile potest probari quod hic idest in hoc solo labore: quem modo habet. est plus mali, q̃ illic boni. i. in Pamphilo esset exprompta malitia: expedita audacia. ex ara: ibi enim erat quædam ara: ubi amantes sacrificium nouiter fecerant: & ibi disperserant uerbenas illas ueneneas: quæ in sacrificiis amatorum ponuntur: quia propter eas solent iuuenes inherbari: & compelli ad amorem.

DONA. Mysis nunc opus est.) Hæc scena actuosa ẽ. magis. n. i gestu q̃ i oratione est cõstituta. Mysis, nunc opus est. Properantis & ipense agẽtis Daui uerba mõstrãtur. Exprompta.) In mediũ prolata. Memoria atq; astutia.) Memoria, ut præcepta Daui retineat. Astutia, ad agendum strenue quę imperet. Memoria. Simpliciter magis, ut memor sit Daui pręceptorum. Et memoria modo .p intelligentia. ut Virg. Instamus tñ immemores. Ex ara hinc sume uerbe.) Ex ara, scilicet Apollinis quem ἀγλιον Mænãder uocant aut quod Appollini comœdia dicata est: in cuius honorem aram cõstituebant comœdiam celebrantes. Apollini ergo comœdia. Libero patri tragœdia.

Exprõpta. Memoria astutia. Astutia.

ACTVS QVARTI SCENA QVARTA,

DAVOS MYSIS.

D. MYSIS, nunc opus est tua *Iambici trimetri.*
Mihi ad hanc rẽ exprompta memoria, atq; astutia.
M. Quid nam incepturus? D. accipe a me hũc ocyus
Atq; ante nostram ianuam appone. M. obsecro,

GVL. Mysis nuncẽ opus mihi tua memoria: idest intelligentia ad retinenda & intelligenda mea præcepta exprompta: idest in medium emissa, seu prolata: ab expromendo. aliquid enim expromitur quod reconditum deducitur in medium ad hanc rem: quam paro: scilicet & est etiam opus tua astutia: idest calliditate ad strenue agendum: quæ imperabuntur tibi My. Daue quidnam: idest quid es incepturus: idest suscepturus, & inchoaturus. Da. accipe: idest asporta. & recipe ex me ocius: idest uelociter. comparatiuum propositiuo. hunc puerum: atq; appone eum ante ianuam nostram. My. obsecro: idest queso.

Ocius.

Humine? D. ex ara hinc sume uerbenas tibi,
Atque eas substerne. M. quamobrem id tute non facis?
D. Quia si forte opus sit ad herū iurādum mihi
Non apposuisse, ut liquido possim. M. intellego.
Noua nunc religio *re istaec incessit, cedo?
D. Moue ocyus te, ut quid agam porro intellegas.
Pro Iuppiter. M. quid? D. sponsae pater interuenit.
Repudio consilium, quod primum intenderam.
M. Nescio quid narres. D. ego quoque hinc ab dextera
Venire me adsimulabo, tu, ut subseruias
Orationi, utcunque opus sit uerbis, uide.
M. Ego quid agas, nihil intellego sed si quid est,
Quod mea opera opus sit uobis, aut tu plus uides,
Manebo: ne quod uostrum remorer commodum.

DONA. Verbenae

SVME uerbenas tibi. Verbenae, quasi herbenae, rediminicula sunt ararum. Tibi. τὸ tibi, quasi gestum quendā & motum stomachātis habet: ut alibi, Quid uis tibi? Ex tibi sume, dixit, & non, tibi substerne. Ex ara sume uerbenas. Verbenae, sunt omnes herbae frondesque festae ad aras coronandas: uel omnes herbae frondesque ex aliquo loco puro decerptae. Verbenae autē dictae quasi herbenae sic Menander *

Tute

Quamobrē id tute non facis?) Tute tunc dicitur, cum pronomen ad eam reuocatur personam a qua sumitur: ut uerbi gratia, cum dicimus. Tu leget: ille nobis respondeat, Cur tute non legis? Quia si forte opus sit ad herum iurandum mihi.) Sic locutus est, ut explicari atque intelligi nō possit. aut enim deest ius, ut sit iurandum pro iusiurandū, aut (ut uulgo dicitur) iuramentū. Et opus est illam rem: nō opus est illa re.

Opus illā rem

Ligdo

Veliquido possim.) Liquido, pure, & manifeste. Nam quae sunt pura & defecata, liquida sunt. Noua nunc religio.) Bene iusiurandum metuere seruum nostri simile est. Noua religio. In seruo, & subita. Noua nunc religio. Seruum nolle mentiri, noua religio. In seruo, & subita. Noua nunc religio. Seruum nolle mentiri noua religio est

Cedo

Porro

Cedo.) Porrigentis est manū. Porro intel.) Porro, mō aduerbiū est ordinis: alias, tpis. Sponsae pater interuenit. Mire non dixit Chremes: ne, cū dixisset, quis Chremes? rursus hic responderet, sponsae pater. & nō temere hoc facit poeta. nam promiserat se rediturum domum Chremes. Domum modo ibo: ut apparentur, dicam: atque huc renuntio.

Intendere

Quod primum intenderam.) Verbū a uenatoribus translatum, qui retia intendunt ad feras captandas. Quia ergo parat Chremem & Simonem fallere, intēderam dixit. Vel a sagittis atque arcu.

Narrare

Nescio quid narres.) Bene narres. narrare enim aliena, & quae nobis non sunt necessaria, dicimus. Ego quoque.) Bene ait Quoque: quia & Chremes ueniebat. Tu ut subseruias.) Recte, ut subseruias, dixit. non enim tantum loquitur Mysis, quantum Dauus. Orationi, utcunque opus sit uerbis) Tuis uerbis orationi meae plura enim loquetur Dauus. inde orationi dixit illa subsequetur, ideo uerbis.

Videre

Remorari

Remora

Vide.) Cauta esto, intellige, specta, Aut tu plus ui.) Si sapis, ītelligis. Remorer cō.) Remorer, retardē, retineā. Remorar a remora pisce minutissimo, q naues retinet. nam Graece ἐχενηΐς uocatur.

GVI.

NE: idest utrum apponam eum humi: idest super terrā. Da. sume tibi (hoc tibi quasi motum quendam, & gestum stomachantis habet.) uerbenas: idest herbas & frondes: ex quibus haec ara coronatur. Verbenae enim sunt omnes herbae & frondes festae ad aras coronandas: uel sunt omnes herbae, frondesque ex aliquo loco puto decerptae dictae quasi herbenae. Sume ergo tibi uerbenas hic ex ara: quam ubi oñdo. quae est ara Apollinis. Nā Apollini comoedia dicata est: in cuius honorem aram constituebant comoediam celebrantes. Apollini ergo comoedia dicata ē: sicut Libero pfi tragoedia. atque substerne eas uerbenas. i. suppone eas puero & apta sub eo. My. Quamobrem. i. quare tu te ipse. i. tu met. & est tautologia. nō facis. i. non apponis ante ianuam tute: idest tumet. tunc dicitur cum pronomē reflectitur ad eam personam: a qua sumitur. ut uerbi gratia: cum dicimus

Verbenae

Tautologia

tu leget: & ille nobis rideat: cur tute non legis. Da. quia si forte sit mihi opus iusiurandum. i. si mihi sit opus iurare: ad. erga herum. s. Simonem. ubi iusiurandum potest esse nominatiuus, uel accusatiuus. dr̄ eni haec res est mihi opus uel est mihi opus hanc rem. item est mihi huius rei opus. sed frequētius & magis oratorie dicitur: est mihi opus hac re. Ci. etiam in eplis ait: Dux nobis & auctor opus: & reliq̄ duo magis sunt poetarum, aut historicorum ut possim iurare supple liquido aduerbium. i. pure & manifeste (nam q̄ sunt pura & defecata liquida sunt) me non apposuisse poerū ad ianuam. My. intelligo. i. capio. cedo. i. dic: & est porrigētis manum: unde istaec noua religio. idest subitus, & insolitus metus Dei & reuerentia: ut timeas mentiri & pelerare: incessit in te: idest ingruit: inuasit: insedit. ab insido. in pectus tuum. Da. moue te ocius: idest uelociter. ut porro: idest deinde: aduerbium ordinis. alias temporis ītelligas quid agam: idest agere suscipiam. Deinde Da. subito aspiciens Chreme. uenientem exclamat: Proh Iupiter: exclamatio est comica indignationem pariter ac dolorem ostendens: ubi Iupiter potest esse nominatiui casus quasi o Iupiter fer mihi opem. My. quid est? Da. pater sponse: scilicet Philomenae promissae Pāphi. interuenit: idest intercidit. repudio: idest recuso: reicio consilium. idest propositum: quod prius intenderam: idest tanq̄ rete: quod tetenderam ad decipiendos Chremetem, & Simonem. tractum enim est uel a sagittis, uel ab arcu. My. nescio quid narres: idest recites: loquaris. Narrare enī aliena, quae nobis non sunt necessaria dicimus. Dauus quoque: idest etiam: ego assimulabo: idest fingam me uenire hinc idest ex hoc loco: a dextera parte: scilicet tu Mysis uide. i. animaduerte: esto cauta: intellige: specta: ut subinseruias: idest latenter & caute faues: obsequaris orationi meae: quoniam oratione utar: tu solis uerbis. sum enim diutius locuturus, quam tu: ideo dixit utcunque: idest qualitercunque. opus sit uerbis tuis: scilicet. My. ego nihil intelligo quid agas: idest quid agendum proponas. sed si quid est quod: idest in quo sit opus opera mea: idest labore, & industria uobis. aut si tu plus uides: idest si plus intelligis & sapis quam ego. manebo: idest hic permanebo: ut uobis morem geram. ne quid: idest non in aliquo remorer: idest retardem: retineam. uestrum commodum esset: & ideo propositū suum de nuptiis non dimitteret. ueniente Chremete mutat consilium de Simone: & exponitur in uiam puer ante oculos Chremetis: ut eum decipiat: quia toties mutabat consilium

Opus hęc res: hanc rē hui9 rei & hac re

SER.

QVA Mobrem id: idest deferre puerum ante ianuam cedo: idest concedo deferam puerum. proh Iupiter: exclamatio exultantis: disposuerat enim Dauus q puerum apponeret ante ianuam Simonis ad eum perterrendum: ut a nuptiis cessaret: sed quia Chremes magis idoneus erat qui uiso puero a nuptiis retraheretur, q̄ Simo, qui hoc idem a Dauo iam audierat: qood puer ita ponendus esset. & ideo propositum suom de nuptiis non dimitteret ueniente Chre. mutat consilium de Simone: & exponitur in uia puer ante oculos Chreme. ut eum decipiat. nescio quid quia toties mutabat consilium.

DONA.

REuertor.) Adest nunc ipse Chremes, cuius cāusa scena fraudibus instructa est, ne pmissas cōpleat nuptias. ⁋ Vt iubeam accersi.) Recte iubeam: quia summa potestas nuptiarum in patre puellæ est. ⁋ Sed quid hoc?) Non interrogantis: sed mirantis & non intelligentis est. & apparet eū non oculis prius q̃ corporis offesu puerum sensisse latentem. ⁋ Puer Hercle est.) Ornatiua particula ē Hercle. ⁋ Mulier.) Magis, quam Mysis. ⁋ Vbi illic est?) Dauum quęrit, q nunc abscessit, ut & ipse de foro uenire uideatur. ⁋ Non mihi respondes?) Bene, non respondes: Se enim memor est uetitam quicquā dicere, nisi subseruiat orationi Daui. ⁋ Reliquit me homo.) Mire hominem, non Dauum dixit: ut etiam si audiat Chremes, incertam psonā hois audiat, nō Dauum. ⁋ Du uestram fidem.) Aduerbium admirantis cum exclamatiōe. ⁋ Quid turbæ est apud forum? Hęc uerba sunt uenientis de foro. ⁋ Quid illic hoium litigant.) Legit & litigat. ⁋ Tū annona cara est.) Cōminiscētis est potius, q̃ alicui referentis. ⁋ Quidnam aliud dicam?) Hoc ad spectatores. ⁋ Cur tu obsecro hic me solam.) ἀποσιώπησις tertia ⁋ Fabula.) Fabulā se dicit audire, qui rei principium rationemq; ignorat. ⁋ Eho.) Eho interiectio est, uel principiū animaduersionem in se poscentis, aut repente cernentis. ⁋ Hic neminem uideo.) Callide affirmat non sibi uisum Chremem, cum & præuiderit uenientem, & præsentem uideat. ⁋ Miror unde sit.) Miror ueteres cum Vnde, pro nescio ponebant. nam admiratio ab ignorantia descendit. Plautus, Nequis miretur qui sim, paucis eloquar. ⁋ Au) interiectio cōsternatæ mulieris. ⁋ Cōcede ad dexteram.) Et bene dexteram. sinistra enim uenit Chremes: & nō uult proximum ei Chremetem, sed iuxta. supra enim dixit, Ego quoque hinc ab dextera uenire me adsimulabo. ⁋ Delitas nō tute ipse?) Deest, eum mihi dedisti. Sed & supra, & nunc interturbat Dauus ne mulier totum dicat. ⁋ Non tute ipse? Submissa uoce. ⁋ Verbum si mihi unum.) Accōmodate cōminatur Dauus pene. n. Mysis uniuersa narrabat. ⁋ Præterquā qd te rogo.) Hoc & sensim, & ut senex sentiat, pnuntiari pōt. ⁋ Faxis caue.) Gestu cōminantis est: & uultu ut suspēderet cōminationem, deinde inferret gestum. Ordo, Caue faxis.

Mitor unde Au

ACTVS QVARTI SCENA QVINTA

Iambici trimetri.

CHREMES, MYSIS, DAVVS.

REVERTOR, postq̃ quæ opus fuere ad nuptias
Gnatæ, paraui, ut iubeā accersi. sed quid hoc?
Puer Hercle est. mulier tu ne apposuisti hūc? M. ubi
illic est? C. non mihi respondes? M. hem, nusquā est. uæ mi-
seræ mihi,

Iambicus tetrameter.

Reliquit homo me, atq; abiit. D. dii uostram fidem,
Quid turbæ est apud forum? quid illic hominum * litigant?

al. litigat.

Trochaicus catalecticus.

Tū annona cara est. qd dicā aliud, nescio. *Rursus trimetri Iābici*

M. Cur tu obsecro hic me solam? D. hem, quæ hæc est fabula?
Eho Mysis, puer hic unde est? quisue huc attulit?
M. Satin sanus es, qui me id rogites? D. quem igitur rogem,
Qui hic neminem alium * uideo? C. miror unde sit. *al. uideam*
D. Dicturan' quod rogo? M. Au. D. concede ad dexteram.
M. Delitas, non tute ipse? D. uerbum si mihi unum.
Vnum, præterq̃ quod te rogo, faxis, caue.

nusq̃. i. in nullo loco est hic. uæ mihi miserę, q. d. maledictio ualde me inuasit. hō reliqt me sic solā: atq; abiit. i. discessit. Da. Du uestrā fidē. i. imploro uestrum auxiliū. est aūt aduerbiū admirantis cū exclamatione: ut supius dictū est. qd turbæ. i. turbationis: pp̃ter uaria hominū litigia est apud forū: circum. s. quot hoies. q. d. multi litigant. i. agunt cās in se inuicem. Tum. i. deinde. Annona: idest res cibaria. non enī solum annona dicitur de frumentis: sed & de carnibus salitis: & aliis huiusmodi rebus. Cice. de diuinatōe putaret annonā in macello carorem fore. Annona ergo ē cara: nescio quid aliud dicam. My. obsecro. i. quęso. & p sacra rogo te cur tute. i. tumet, reliquisti supple me solā hic. Dauus. hem: interiectio dolentis, & indignantis quæ est hæc fabula: idest quæ sunt hę nugę: quasi principium rationemq; ignoret. Eho: interiectio: aut animaduersationem poscētis: aut repente cernentis: o Mysis: unde hic puer est: qsue attulit eum huc. My. satin: idest satis ne sanus es: quasi dicat. tu es benefatuus, & insanus: qui rogites: idest interroges me id. quoniam rogo duos regit accusatiuos. Dauus igitur quem ego rogem: idest interrogare possim: qui neminem alium uideam hic. Chre. miror: idest nescio: unde sit. miror ueteres cum unde pro nescio ponebant. nam admiratio ab ignorantia descendit. Da. dicturan: idest dictura ne es id quod rogo: idest peto. My. hau. interiectio consternatæ mulieris. Da. concede: idest confer te. ueni ad dexteram. My. deliras. i. deuias: desipis: insanis: non es mentis compos. non quasi dicat ita tute: idest tumet dedisti: scilicet mihi puerum hunc: sed tacuit illud per aposiopesim tertiam propter. s. interruptionem factam a Dauo ne mulier prodat eum. Da. caue si faxis. i. facias mihi unum uerbum: præterq̃. i. nisi illud quod rogo te.

Annona

Eho re pēte ce nentis

Mitor unde

SER.

REuertor. Inducitur in hac scæna conuenienter Chremes: ut: scilicet uidens puerum in uia positum: ut dictum est: ab ascensu nuptiarum: omnino abducatur facta collatione Daui cum Myside. Vbi illic est: idest Dauus hoc secum dicit: quasi hoc modo excommunicatus: & nequam ille ubi est: qui me impeditam dimisit. nusquam est Dauus, maledicatur ipse iterum secum. Cum eu ob. m. solam uolebat dicere deseruisti: sed ne Chremes hoc extremum persentiscat: Dauus præoccupat uerba obiiciens de subito. hem. sat insanus qui me. id. ro. hæc oratio potuit seruire & intellectui Chremetis: & uoluntati Mysidis. hoc apud Chremetem uerba sonabant. Non est opus ut quæras unde siet: qa satis certus es. Mysis uero hoc itelligebat an sanus es. qui quæris hoc cum tu idem apposuisses. Num tute ipse deliras. Si mihi dixeris præterea q̃ quæ te rogo hoc dicebat tacite: & increpando. Modo caue ut hæc faxis: idest facias. s. ut dicas mihi aliud q̃ quod rogo.

GVL

REuertor &c. Adest nūc ipse Chremes: cuius cā scæna fraudibus instructa est: ne pmissas compleat nuptias. Chre. Reuertor postq̃ paraui ea q̃ fuerunt opus ad nuptias gnatę Philomenæ: ut iubeā accersi. i. uocari: uel Pā. uel potius filiā sed qd hoc est: i. ipso puero hoc dicit. hercle: ornatiua est hæc particula quasi p Herculē iurātis est aduerbiū. puer est: mulier tu ne i. ut tū apposuisti hunc puerū? My. q̃rit Dauum: q discesserat: ut a foro uenire uideretur. ubi illic i. ille Dauus? Chre. nō rñdes mihi. My. hem dolētis & indignantis est interiectio:

¶ Maledicis

DONA.

M. Male dicis. D. unde est? dic clare. M. a uobis. D. ha he.
Mirũ uero, impudẽter mulier si facit meretrix.
C. Ab andria ẽ ancilla hæc, q̃tũ itelligo. D. Adeon' uidemur uobis esse idonei
In quibus sic illudatis? C. ueni in tempore.
D. Propeta adeo puerum tollere hinc ab ianua.
Mane, caue quoquam ex istoc excessis loco.
M. Di te eradicent, ita me miseram territas.
D. Tibi ego dico, an non? M. quid uis? D. at etiam rogas?
Cedo, cujum puerum hic apposuisti, dic mihi.
M. Tu nescis? D. mitte id quod scio, dic quod rogo.
M. Vestri. D. cuius uestri? M. Pamphili. D. hem, quid, Pãphili?

Iambicus scazon est tal est etiam. Senarius erit, si legas, Mirũ impudẽter mulier: si meretrix facit.

¶ MALE dicis.) Cũ contẽptu loqueris, cõuitiũ facis. Apparet ergo male dicis lentius esse dictũ, cum subiungit, Dic clare. ¶ Male dicis. Nõne male dicis pro cõminatione posuit, cũ p cõuitio soleat poni. Nisi forte, q̃a cõtumeliæ genus est cõminatio. Quidã putant esse unã personã. Dauus dictũ superius Mysidis nõ satis manifestũ Chremi, i maledictũ similitudinem detruãtis. ¶ Vnde est, dic clare Hic expressius dixit. ¶ A uobis.) Quia a uobis patrũ intelligebat, hic addidit morẽ meretricis: ut uel sic itelligat senex. ¶ Mirum uero.) Sæpe ad ἀ... refertur. ¶ Impudẽter mulier si facit.) Bono ordie locutus est. primo. n. causa impudẽtiæ natura ẽ: deide cõditio. ¶ Adeõ, uidemur uobis esse idonei. Idoneus est aptus ad oĩa, & bona, & mala. ¶ In qbus sic illuda.) Et illudo ite, septimo casu: & illudo te accusatiuo dicimus sed in primo superuacuũ est ut sit, qbus illudatis. ¶ Ab Andria est ancilla hæc.) Effecit qđ uolebat Dauus. nã itellexit Chremes ex qua sit Pã. natus puer. ¶ Adeon.) Adeone, an adeone ad eũ? ¶ Veni in tpe.) Cũ prouisus sit, interuenisse putat. ¶ Veni in tpe. Opportune. nos sine p̃positione dicimus, tpe & tẽpori. ¶ Propera aden puerũ tollere.) Hic uersus clare dicit: sequens, ne senex audiat, presse. ¶ Caue quoquã ex isto excessis loco.) Necessario Dauus retinet Mysidem. nõdum n. oĩa audiuit Chremes, nondũ cõperit: uñ sit mulier, & puer de quo susceptus sit. Excessis, pro excedas: ut faxis pro facias. ¶ An ẽt rogas?) Rursum iurgium repetit, & turbulentam orationẽ. ¶ Cedo.) Cedo idẽ significat qđ dic, & da mihi. Ergo repetitionẽ significat, non supuacuã orationẽ. & est dictũ cũ quadã fiducia, & cõtẽptu eius cũ quo sermo est, interrogãtis aliqd. ¶ Mitte id qđ scio.) Hoc lentius, & summisse. ¶ Hem, qd Pamphili?) Apparet mulierem Vestri & Pamphili lentius pnũciasse, q̃ Dauus uellet: & iõ nũc repetisse nomen nostri, & Pãphili. ¶ Hem, quid Pãphili? Duas res operat Dauus simul, & ut ignarissimũ se offendat, & ut Pãphilus nominetur. Et argute repetit nomen Pamphili: quasi per indignationem, ut soceri auribus adolescentis nomen inculcet. metuit enim, ne non audiat uelut senex.

¶ My. Maledicis. i. minaris. posuit. n. hic p cõminatiõe, quã uis pro cõuitio soleat poni: nisi forte: q̃a cõtumeliæ genus est cõminatio. põt ẽt dici maledicis. i. cũ contẽptu loqueris, & cõuitiũ facis: sed superior sñia melior est. Da. dic clare. i. aperte: deposita oĩ simulatiõe: unde est hic puer. My. a uobis est. s. q̃a. s. ab hero Pã. est: iõ dixit eũ ẽt esse serui dñõ suo fauentis in amore. Da. ha ha. hæ interiectiones ridentis ob irrisionẽ. mirũ uero est: bono ordine locutus est. primo enĩ cũ impudentiæ natura est: deinde cõditio. minime ergo mirum ẽ, si mulier meretrix facit impudẽter. i. inuerecũde posito oĩ pudore cũ frontẽ defricuerit. Chr. hæc ancilla est ab Andria. i. hæc ancilla est Andriæ. i. Glycerii: q̃ ex Andro insula uenit: hoc ẽ ipsi fauet Andriç q̃tũ intelligo. Da. adeon: idest adeo ne. i. utrũ tñ uel ualde uidemur uobis idonei. i. apti. idoneus enim dr̃ aptus & ad bona & mala in qbus illudatis. i. in qbus uestras faciatis illusiões, & irrisiones. Dicimus enim illudo tibi cũ datiuo: ut Vir. Certãtẽq; illudere capto. itẽ illudo te cũ actõ. ut Verbis uirtutẽ illude supbis. itẽ illudo in te ut in hoc loco: simile ẽ insulto: ut testat Ser. in. ii. Aenei. Chre. Chremes apud se dicit. Veni in tpe. i. ueni opportune: tẽpestiue: auspicato: mature. Dicimus ẽt ueni tpe sine p̃positione: & ueni tpi in datiuo. Da. adeo. i. ualde propera. i. festina, tollere. i. asportare auferre puerũ hinc ab ianua. Deinde eã retinens sumit sẽ et dicit mane. caue excessis. i. excedas. ut faxis p facias. & dr̃ caue excedas. & caue ne excedas pro eodẽ. caue ergo excessis. i. exeas aliquo. i. in aliquẽ locũ ex istoc loco: in quo tu es q̃qd tibi dicam. My. Di eradicent: q̃si extirpent: euellant e terra: te abducãt: & de medio tollant te Dauũ: siue ẽt excrucient. ita territas. i. frequẽter terres. me miserã. i. in miseriis uersantẽ: afflictã: & anxiam. Da. q̃a Dauus sublata uoce dixerat illi prius propera tollere puerũ: deinde summisse dixerat mane nunc. iterum sublata uoce alloq̃tur eam q̃si facere cõtẽnat: qđ iussa sit dicens: Dico tibi an. nõ ut tollas puerũ: uel ut dicas cuius sit. My. qd uis. Da. at ẽt rogas: rursum iurgiũ repetit, & turbulentã orõnẽ. Cedo. i. dic. cuiũ. i. cuius. atque (sicut Dic mihi Da. cu. pe.) apposuisti hic. i. in ianua puerũ. dic mihi: facit repetitionem nõ sine uehemẽtia. Cedo. n. & dic mihi idẽ signãt: sed instat ut r̃ndeat. My. tu nescis: uultuose proferendũ est p ironiã. Da. Dauus lentius & summisse dicit ei omitte: p̃termitte qđ scio: & dic qđ rogo. My. apposui inq̃ puerũ uestri: intelligit (si Prisciano credimus interp̃tanti hunc locũ) dñi, uel herilis filii. q. d. puerũ uestri dñi: uel herilis filii. ut sit gtĩs possessiui, & nõ primitiui. Quod si Mysis locuta sit ut prius dixerat a nobis est: uelitq; dicere eorũ esse. s. Pam. & Dauiq; ei fauet ĩ amore: & sui est particeps consilii: procul dubio uestrũ in casu accusandi esset dicẽdũ: ut Valla cõprobat. longe lateq;. interrogãti. n. cuiũ puerũ apposuerim alicui: nõ ne r̃ndere debeo urm: p̃fecto ita: si usum sectari uelimus. Sed fortassis dicet aliqs uestri pluratiui esse numeri gti casus a primitiuo ego. Id dio posset sectãdo uetustatẽ q̃nquidẽ constat multos uetustos sic esse locutos: ut refert Gellius li. xix. ex sñia Apollinaris uiri probatissimi. Verũ eo. in loco Laurẽtius Gelliũ corripe nõ dubitauit: cui si assentiamus hic potius seq̃remur Prisciani sñiam p̃sertim: cũ uti Laurẽtius ait urũ ab ego: semp pas siue capiat: nõ aũt actiue, nec possessiue: hic aũt designatur aut possessio: aut actio: cũ interrogeẽ p interrogatiuũ possessiõis. s. cuiũ. & ẽt cũ hoc uerbo oñdat pater pueri: q̃a nullo passiuus in gñatione diceret. at tñ si qs uelit seq Gelliũ nõ carebit auctoritate: & insup comica uetustate defendetur. Sed de hoc satis supq;. Da. cuius urĩ: q̃a nimis summisse ancilla dixerat urũ: iõ Dauus repetit: ut plene audiret a Chre. & ẽt ut Mysis amplius exponat, & cõfirmet. My. Pã. s. puerũ apposui. ex hoc multũ Prisciani sñia cõprobatur: q dixit urĩ filii, uel herilis dñi: cũ Mysis subdat Pã. Nã de uno loquens nõ dixisset urĩ in plurali: nisi eo mõ intelligeret: quo dem est: uidelicet p urĩ cõprehẽderet dñm, & sẽt uũ fautorẽ: & cũ diceret Pã. solũ intelligeret auctorẽ. Da hẽ. interiectio indignationẽ oñdens. qđ? modus interrogãdi. q. d. qd dicis. Pã. cũ exclamatione pnunciãdũ est. & hoc facit Dauus: ut melius Chremes apphendat puerũ esse ex Pam.

SER. ¶ MALE dicis: q mihi minaris: mirũ uero si mulier imprudẽtem: & est ac si dicat nõ est mirũ: ab Andria. i. Gly. de familia eius est: illa uoluit discedere: iõ Dauus dicit tacite illi malũ ne te moueas: at ẽt nõ solũ nõ respondes: at ẽt rogata nescis ambigue dictũ: ut supius ad aiaduertendũ. i. uel discendum. Canthara proprium nomen ancillæ despoliatę ecce testes: affuisses dicit: ut magis credat Chremes.

Vero

In tpe Tẽpore

Illude tibi

Cedo & dic

M. †Eho, an nō ē? C. recte ego semp fugi has nuptias. *Eho ē extra uersum aut annectitur priori*
D. O facinus animaduertendum. M. qd clamitas?
D. Quem ne ego heri uidi ad nos adferri uesperi?
M. O hominem audacem. D. uerum uidi Cantharam
Suffarcinatam. M. Dis pol habeo gratias
Cu in pariundo aliquot * adfuerunt liberæ. *adfuerūt trisyllabum ē*
D. Næ illa illum haud nouit cuius caussa hæc incipit.
Chremes, si positum puerum ante ædes uiderit,
Suā gnatā nō dabit. tāto Hercle * magis dabit. *in magis eliditur s*
C. Non Hercle faciet. D. nunc adeo, ut tu sis sciens:
Ni puerum tollis, iam hunc ego in mediam uiam
Prouoluam teq; ibidem peruoluam in luto.
M. Tu pol homo non es sobrius. D. fallacia
Alia aliam trudit. iam susurrari audio,
Ciuem Atticam esse hanc. C. hem. D. coactus legibus
Eam uxorem ducet. M. eho obsecro, an non ciuis est?
C. Iocularium in malum insciens pene incidi.
D. * Quis hic loqtur? o Chreme, p tps aduenis. *In Q sis eliditur s*
Auscultα. C. Audiui iam omnia. D. ah, ne tu omnia?

DONA. ❡RECTE ego has.) Et hic efficit qd' uolunt Dauus, ut Pāphili Chremes puerū esse cognoscat, & recuset generū. ❡ Has.) Idest hmōi. ❡ O facinus aīaduertēdū.) ἀποσιώπησις quarta. ❡ Quid clamitas?) Clamauit.n. Dauus, ut puer audiret Chre. ❡ Quem ne ego heri uidi ad uos adferri uesperi?) Vult negādo irritare mulierē ad cōfirmanda q̄ uult. ❡ O hoīem audacē.) Exclamatio Mysidis testimonū ueritatis est. ❡ Verū uidi Can. suffar.) Vide infirmū argumētū. prius uidi puerū afferri, dixit: post, nō puerum, sed Cantharā suffarcinatā, Canthara, nomen est anus. Et hoc dicit ut leuiter redarguat Mysidē, nō ut uincatur. hoc.n. uidisse se innuit, Cantharā suffarcinatam, nō puer portantē. ❡ Suffarcinatā. Propriū est anibus suffarcinatas eē, ut Persius. Pānucia Baucis. Et Plautus, Doliarem, claudam, crassam. ❡ Quod in pariundo aliquot affuerūt liberæ.) Indicium secuta confirmatio est, quam expressit Daui refutatio. supest ēt ut & cōcludat effectus doli, negāre Chreme se daturū filiā: qd' subinde efficit Dauus dolo. ❡ Aliquot liberæ. Nec paucæ, nec multæ ❡ Liberæ. Testimonia libera cōtra seruū Et hoc ppriū Terentii est: nā de Romano more hoc dixit ❡ Næ illa il.) Næ, ualde. Cæ. Ne illi uehemēter errāt. ❡ Chremes, si positū puerum.) ἐνυποκρίσει. Et est μίμησις. transit.n. a mixto ad imitatiuū charactere. ❡ Næ illa illū. Chremetē. s. Chre. si positū puerū. μίμησις, qū aliqua uerba sic pnūciamus, ut uana uideat. ❡ Nō hercle fa.) Bū eni de se tertiā psonā fecit, ut supra. At nūc faciet. ❡ Vt tu sis sci.) Eloquēter. sic eni ueteres p scias dixere. ❡ In me. uiā puo.) Bū, in mediā uiā: qa āū fores positus iacebat. ❡ Teq; ibidē puoluā in luto.) De pximo παρόμοιον repetit. Et qū noia sūt, παρονομασία qū uerba, παρόμοιον dr. ❡ Prouoluā, Idest, porro uoluā. & dolo qdē minatur qd' facturus nō est: nerū sedulo id agit, ut iā puer tollatur e medio simul eū seruar Chremetī: ut ipse recuset generū, nō ut a quoq; passus uideat iniuriā. ❡ Tu pol hō non es so.) Sobrius, est sanę mentis, quasi sebrius, hoc est ab ebrio separatus, secretus, sepatus ab iis q discernunt. ❡ Fallacia alia aliā trudit.) Prouerbiū cui subiacet, memorē mendacē esse oportet. ❡ Ciuē Atticā esse hāc.) Trāsit ad imitationē. ❡ Eho.) Interiectio est cōturbatæ mulieris. ❡ Iocularīū in malū.) Ecōtrario p graui & molesto, ac nimio. Iocularium igit κατὰ ἀντίφρασιν ❡ Quis hic loqtur? o Chreme. Principiū loquēdi Dauus Chremeti dat, pfecturus q ipse conatus ē. ❡ Per tps adue.) Idē est p tps, qd' in tpe. aut certe per tps, tēpestiue. ❡ O Chreme, p tps aduenis. Astute, q̄si eum nunc primū uiderit. ❡ An nec tu oia.) Aut nec p nō legit. aut ne tu omnia, ut ne producatur, & accipiatur pro non. ❡ Tu omnia. Audisti, subauditur.

Sis sciēs | Prouoluere | Sobrius | Per tps

GVIL. ❡MY. Eho: interiectio attētionē poscens: & aīaduersionē an nō. Pā. appositi puer, q. d ita. Chre. Chremes adhuc solus post Dauū loqtur. ego fugi recte semp has nuptias Da. o facinus. i. flagitiū aīaduertēdū i. puniēdū. & flagitatiōe. i. increpatiōe dignū & suppliciis cōpescēdū ac pūiēdum: & est aposiopesis. i. reticētia iteruētu. s. psonæ Mysidis: q̄ inceptū sermonē iterpellauit. My. Quid. i. cur clamitas. i. ita clamas O facinus &c. Da. Dauus uult irritare mulierē negādo eē esse Pā. ad cōfirmāda q̄ uult, quē. s. puer, ne. i. nōne uidi afferri ad uos heri uesperi: aduerbiū. i. sero. My. o hoiem audacē: exclamādo, Da. uer. i. sed. uidi Cytharā. i. illā anū: siue uetulā suffarcinatā. i. pānuciā. ut Persi. Pānucia Baucis. uel pānosam. Nā pānucius & pānosus dr: q crasso & uili pāno indut° ē. & ut ait Do. pprıū ē anib°. i. uetulis: suffarcinatas eē: q̄ sub ueste multa ferre solēt latētia: q cum resolutas sursū uestes: atq; succinctas hūt: eo qdē mō: ut nonnulla ferre possint: dnr suffarcinatæ. My. pol: iurātis aduerbium. hēo gras Dis. q. d. fateor me bñficio a Dis affectū: q aliquot liberæ mulieres: quar testimōio pluris ē aduersus seruū. affuerūt in patiūdo. i. cū pareret; siue ipso puerpii tpe: & aliquot dixit. q. d. nec multę, nec paucę. Da. Dauus cōuertēs sermonē ad spectatores de Myside in tertia persona loquitur. Næ. i. certe fm Vallam: & ualde fm Do. illa. s. Mysidis. haud, idest nō nouit illum, scilicet Chre. cuius. s. Chremetis cā incipit hoc. si Chre. uidet: t puer positū ante ędes nō dabit suā gnatā. deīde altera cōsideratiōe motus subdit: q̄si p Herculē tāto magis dabit gnatā. Chre. Chremes qm nōdū se putat a Dauo: pceptū esse apud se dicit de se in tertia psona. hercle dixit: qa Da. dixerat hercle: magis dabit Chre. inq: quē ita dicis facturū: nō faciet. i. nō dabit gnatā. Da. Nūc adeo. i. certe. ut tu sis sciēs. i. ut tu scias more uetusto, & eloqnter. nisi tollas. i. auferas hinc puerum. iā. i. nūc. ego puoluā. i. pnciā: quasi pedib° uoluendo, hinc. i. ex ianua in mediā uiā. & te puoluā: quasi porro uoluam te Mysidē. ibidē. i. in uia media. i luto. i. in cœno, & sordibus uiæ. My. pol tu hō nō es sobrius. i. sanæ mētis: nec in te mēsutā: & modū hēs q̄si sobrius. i. sepatus ab ebrio: ut secretus ab his: q̄ discernūt. Da. Alia fallacia. i. aliud mēdaciū: alia astutia & deceptio. trudit. i. ipellit aliā fallaciā. q. d. alia ex alia emergit fallacia. Est aūt puerbiū cui subiacet: memorē mēdacē eē oportere. iā audio susurrari. i. murmurari. & quasi in aure summissis uerbis: latēter dicit, hoc. s. qd' seqt: ubi susurrari passiuū ē. Nā susurro susurras dicimus: ut ille susurrat semp aliq. i. ille semp aliq̄ latēter dicit, & summisse loqt: inde susurrus susurri. i. murmur. inde susurro susurronis. i. murmurator nō audēs plane uerba efferre. audio ergo hoc qd' seqt susurrari. s. hāc Gly. eē ciuē atticā. i. athenięsem. Chre. Hē. indignātis interiectio. Da. Pā. ducet eā Gly. uxorē coactus. i. cōpulsus legib°. i. iure ciuili. My. Hau interiectio cōturbatę mulieris. obsecro te. i. q̄so: an nō ē ipsa ciuis attica. s. Chr. pene. i. fere. icidit. i. lapsus sum. isciēs. i. iprudens. in malū iocularīū. i. ad uerbū interptando ridiculū: ridendū: illudēdū. i. de quo posset fieri iocus, & irrisio. uel ut Dona. uult p antiphrasim dicat iocularīū. i. graue: molestū: ac nimiū. Da. Quis loqtur hic Deinde cōuersus Dauus dixit. O Chreme aduenis p tps. i. in tpe: & tempestiue: seu per opportune: quasi eū nūc primū uideret ausculta. Chre. Iam audiui oia. Da ah. interiectio dolentis & mirantis. ne. i. utrū audisti oia uel siue pducat: significat nō audisti oia.

Facinus | Aposiopesis | Sis sciēs | Prouoluam | Susurri | Susurro. nis | Hau interiectio turbantis | Iocularium

❡Næ illa: nę p ualde: cuius caussa. i. Chre. hęc ē snia uestra. Chremes si. po. & ē alia aliā trudit. i. succedit post aliam.

❡Audisti ne

DONA. AVDISTIN obsecro:hem.) Exultātis Dauus īfert, & inculcat frequenter repetēdo. Audistin obsecro:hem. Difficile credendo, affirmat se nō fuisse præsentē Chremetem: ut hac confirmatione nihil illum de se faciat suspicari. In cruciatū.) Nō in crucem, sed cruciatū. Hic ille ē. Cū ἐμφάσει, quasi uir magnus: sed hoc, Chremetē ostendēs, dicat cū εἰρωνείᾳ. Nō te credas Dauū ludere.) Virgi. Non Diomedis equos, nō currus cernis Achillis. Mi senex.) Bene senex: qa q̄si alienior ē, & ignotus Mysidi. Mi, suppalpatio muliebris. Ne me attingas.) Quædā ostēdunt apte in comœdiis: quædam ex aliis personis intelligunt. Si pol Gly. nō oīa hæc.) ἀποσιώπησις tertia, qp alienæ psonæ interuentu reticeatur. Fiunt aūt ἀποσιωπήσεις i. reticentiæ tribus modis: aut enim tacet per se ipsum & ad aliud trāsit: & est prima. aut tacet, nec ultra aliqd dicet: & est secunda: aut alterius interuentu psonæ silet: & est tertia. Nescis quid sit actum.) Nescis, plerunq; dicit ei, nō quem uolumus redarguere imperitiæ aut ignorātiæ, sed quem facere uolumus ut uelit libenter audire. Paulum interesse.) Nō ne, p multum. Et est τὸ κατ᾽ ἀντίφρασιν σχῆμα. Ex animo oīa, ut fert natura, facias. Figura ἐπεξήγησις. Nam qd est ex animo, nisi, ut fert natura? Et hæc sententia a Terētio ἐρωτηματικῶς prolata est: quā Mænāder ἀποφαντικῶς posuit. Ut fert natura. Hoc est, naturalis & ingenita actio. An de industria?) Id est scientia, & prouidētia. ea enim quæ discimus & scimus, operatione genita & industria quadam scimus. ut Virg. Et tui putre solum, nāq; hoc imitamur arando.

Apposiopeses tribus modis — Nescis — Ex aīo — Industria — Cecilius

C. Audiui inquam a principio. D. audistin' obsecro? hem

Scelera. hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi.

Hic ille est nō te credas Dauom ludere.

M. Me miseram, nihil pol falsi dixi, mi senex.

C. Noui rē oēm. D. sed ē Simo intus? D. ē. Pētameter est nisi legas, intus ē. in fine.

M. Ne me attingas sceleste, si pol Gly. nō oīa hæc.

D. Eho inepta, nescis qd sit actū. M. * qd sciā? D. qui Trimetri

D. Hic socer est, alio pacto haud poterat fieri.

Vt sciret hæc, quæ uolumus. M. prædiceres.

D. Paulum interesse censes, ex animo omnia

Vt fert natura facias, an de industria?

Iāb. tetr.

strabi hinc: & deduci in cruciatū. i. suppliciū: ut de ea s. meritū sumat suppliciū. Hic ē ille Chremes, s. q. d. uir magnus: ubi ille hēt emphasim: q uidelicet sic se non debet illudi. & hoc dicit cū ironia. non credas te illudere. i. deridere Dauū: qū derides tm̄ senē. My. me miseram subpalpitatio mulieris. q. d. exclamando sum bene misera, O mi senex pol: iusiurādo dictum firmat: nihil dixi falsi. Chr. noui. i. scio oēm rem uti. s. est. sed Simo est intus. Da. ē intus. s. My. o sceleste: idest scelerate & sceleribus plene. Daue ne attingas me. i. noli me tāgere. si pol nō oīa hæc uis sup. me dicere Gly. aliqd tale. est aposiopesis. i. reticētia. Fiūt aūt tribus modis aposiopeses, siue reticētię. Aut. n. qs per seipsum tacet: & hoc duob⁹ modis: aut ad aliud trāsit, & sic est prima: aut nō ultra aliquid dicit, & sic est secunda: aut alienæ psonæ: interuentu reticet, sic uel est tertia. Da. Eho: hac interiectione mouet attentionē. tu inepta: stulta: incōsiderata: nescis qd sit actū. My. Quid sciam. i. scire possim. Da. hic Chremes ē socer. i. pater Philomenæ sponsæ Pam. nam cuius hēt: qs filiam socer est: haud alio pacto. i. non aliter poterat fieri: ut sciret hæc quæ uolumus. My. Hem interiectio dolentis. hunc pdiceres. i. prædicere debebas. Da. censes paululū interesse. i. parum referre an facias hæc oīa ex aīo. & idest (nā ephexegesis) ut natura: idest naturalis & ingenita actio fert. i. postulat, instigat. an facias de industria: idest consulto: dedita opera: de scientia: de prudentia.

Apposiopesis — Ineptus

GVI. CHRE. Inquāa. dico tibi audiui oīa a pricipio. Da. obsecro audistin. i. audisti ne. hem. scelera. i. flagitia oīa: ita ut scelera regat ab audistin prius tū̄ iteriecta interiectiōe uel dici pōt hē scelera exclamādo. q. d. te audiēte multa scelera cōmissa sunt, ppterea qp in conspectu tanti uiri hæc inepta ancilla tot ineptias effudit oportet hāc Mysidē abripi. i. ab

SER. CHEM. i. scelera meretricū. hic est ille Dauus Chremetis quē dicebatis esse fallacē: qui mō quærit utilitatē dn̄i: non amplius credas Dauū ludere te: si pol non oīa s. dixero industria. i. deliberatōe. ex aio. i. ex sola uolūtate: qp sicut animus ministrat, ita res gerit. Difficilius igit est rō bene tractare: sicut hēt anim̄ uoluntas: non pcedēte consilio ad id excogitato: quasi per industriā præuisum sit: qualiter pp hoc: quasi dicat laudanda es: qa id egisti satis callide.

ACTVS QVARTI SCENA SEXTA.

CHRITO HOSPES. MYSIS. DAVVS.

C. In hac habitasse platea dictū ē Chrysidē. Iāb. trime.

Quæ se ĩhoneste optauit parare hic diuitias Elliditur u cōsonās ĩ diuitias

Potius, q̄ in patria honeste pauper uiuere.

DONA. In hac habi. pla.) In hoc loco persona ad catastrophē machinata, nunc loqtur. Nā hic Crito nihil argumento debet, nisi absolutionem erroris eius. simul ex uerbis suis, q̄ grauis, q̄ modestus, quāq; iustus sit oñdit. In hac habitasse. Nō habitare: sed quia mortua est, habitasse dicit. Platea. Græci τὸ πλατεῖον dixerūt, quā nos plateā dicimus, sm formā eiusmodi, λυκεῖον & Medeā, & spondeū scribimus. Quæ se inho. op.) Optare: ē unū de duob⁹ eligere. Virg. Pars optare locū tecto. Parare hic di.) Aio hæredis dixit parare diuitias. Potius q̄ in pa.) Primū dolet Crito qp meretrix fuit Chry. scdo pgressus, qn̄ qp mortua est. Et nota qp tria dixit Crito cōtēpsisse Chrysidē: pr̄iā, honestā, & paupertatē. τὸ πρέπον ẽt seruatū ē graui uiro, cū illū sobrinæ pudet. simul hic ostēdit eius gn̄s fuisse Chry. ut q̄ pbe uiuere potuerit: nisi, ut ait, necessitas cogeret. Quā ĩ pr̄ia ho. ἀντίθετον pmū. Potius q̄ ĩ pa. ho. pa. ui. His uerbis a poeta iā honestus inducit Crito, & dignus cui credi oporteat. Pauper ui.) Ad illud reddidit, Sed inopia, & cognatoꝝ negligētia coacta.

Platea — Optare

GVI. In hac &c. In hoc loco psona machinata loqtur. nā hic Crito argumēto nihil debet: sed absolutionē erroris fact & simul q̄ grauis: q̄ modestus: q̄q; iustus sit ostēdit. Crito hoc qd̄ sequtur dictū est mihi. s. Chrysi. habitasse in hac platea. i. i hac pte urbis plana, & lata: q̄ Chrysis optauit. i. elegit. nā optare est unū de duobus eligere. sese. i. seipsam parare. i. acqrere q̄si aio hæredis hn̄di hic diuitias inhoneste potius, q̄ uiuere pauper: p pauper ē posuit ex aliquoꝝ sn̄ia: nō. n. sæpe in usu est hic dicēdi modus: optauit sese uiuere pauper. id tn̄ dicēdi gen⁹ interdū inuenit. Luc. in. x. lib. Titūq; putauit Iā bonus esse socer. q̄ ergo uiuere honeste paup. i. inops in pr̄ia sua. Crito itaq; ostēdit Chry. contēpsisse patriam, honestatem, & paupertatem.

SER. In hac habi. Incipit quintus actus de cōpositione & mitigatiōe oium turbationū: sed qa per aliquā supradictarū psonarū hoc nō posset fieri inducit noua psona. s. Crito: q erat cōsobrinus Chrysidis: qui ueniendi hanc habet occasionem.

Eius morte ea ad me lege redierunt bona.
Sed quos perconter uideo. saluete. M. obsecro
Quem uideo? estne hic Crito sobrinus Chrysidis?
Is est. C. o Mysis salue. M. saluos sis Crito.
C. Itane Chrysis? M. hē, nos qdē pol miseras pdidit.
C. Quid uos? quo pacto hic? satisne recte? M. nosne? sic
Vt quimus, aiūt, qn̄ ut uolumus, nō licet.
C. Quid Glycerium? iam hic suos parentes repperit?
M. Vtinā. C. an nōdū ēt? haud auspicato huc me appuli.
Nam pol, si id scissem, nunq̄ huc tetulissem pedem.
Semp enim eius dicta ē hæc, atq; habita est soror.
Quæ illius fuerunt possidet. nunc me hospitem
Lites sequi, q̄ hic mihi sit facile, atq; utile,
Aliorum exempla commonent. simul arbitror,
Iam esse aliquem amicum, & defensorem ei. nam fere

DONA. Redire bona Interrogare Percōtari

CEA ad me lege redierunt bona.) Hic ius tractauit dicē do redierunt: qa in familiā redeunt, si nō est hæres de ꝓximo, aut ex testamēto. Perconter. Interrogatio, est cui ne cessario respondet aut etiā, aut nō. Percōtatio, cui nihil ho rūnt si qs dicat, Cur adulteriū cōmisisti? Simul ēt modeste, & mature, & de se nihil interrogaturus, cœpit a blandimē tis. Est ne hic Crito sobrinus Chrysidis.)

Sobrini

Sobrini sunt cōsobri norū filii nā sic dicit Menāder. uel ut alii putant, de sororibus nati, ut sint sobrini q̄ si sororini. Saluus sis Crito.)

Saluus sis

Saluus sis, asseueratio salutātis est, nō quasi respōsio Itan' Chrysis? hē.) Nō nunc interrogat, sed cōmiserat: & ita sequebatur ut diceret, periit. sed magis gemitus significat qd mini⁹ dixerat. Nos qdē pol miseras pdidit.) Hic intelligit, su pra subaudiendū puit. Nā pro periit, hæc reposuit perdidit. Quid uos? quo pacto hic?) Progressio loquētis ad interrogandū. Idest, puta, inqt, q illa periit: uos aūt quo modo? Quo pacto hic.) Significatio est peregrinātis. Nos ne? sic ut qmus.) τὸ sic nudū ē. & est significatio languoris cu iusdā. & lentitudinis. Sicut qmus, aiunt, qn̄ ut uolumus nō licet. Et ad præsentis, & ad præteritæ uitæ excusationē ptinet ista responsio: qua purgat̃ uoluntas Chrysidis in q̄stu meretricio. Cecilius in Plocio, Viuas ut possis, qn̄ neq; ut uelis. Quid Glyceriū? iā hic suos.) Cōuenit hæreditatē petenti, cōuenit iudici futuro, de pluribus indagare. Ergo recte & ordine q̄siuit, Quid Chrysis? qd uos? qd Glyc.

Sic

Vtinam

Vtinā.) Nouo genere exoptationē pro negatiōe intulit. Haud auspicato huc me appuli.) Id est inauspicatus, q nō esset auspicatus. & usitatum ueteribus sic dicere, si qd aliqn̄ aliter euenisset q̄ uellēt. Nunquā huc tetulissem pedē.) Virg. Mene efferre pedē genitor te posse relicto Sperasti? Et, Ferte simul Faunīq; pedem, Dryadesq; puellæ. Sed Critici adnotāt alienius esse charactere comico, tetulissem pede. Semp n. eius dicta est atq; ha. so.) Aut ueris credendū est, aut ēt falsis, quæ tñ inueterauerint. Hinc Cicero, Ita habeantur, itaq; dicantur. Habita ergo plus est, q̄ credita.

Habit⁹ Credit⁹

Semp eius. Appossibili & utili. Nunc me hospitē lites seq.) Mire dicit me, cum ἔμφασει, id est senem & remotū a litibus. Hospitē, id est peregrinū. Lites sequi, id est pauperem. totum per ἔμφασιν. Quā hic mihi sit facile atq; utile.) Id est difficile, & inutile. & est comicum.

GVI.

CMORTE. i. per mortē. uel ex morte eius. ea bona q̄ parauit redierūt ad me. lege. i. p legē. qa in familiā redeunt, si nō est hæres de ꝓximo aut ex testamēto sed uideo quos pconcter. i. interrogē. sed interrogatio differt a pcōctatione. nā interrogationi necessario rñdetur: aut sic, aut nō sed nō pconctationi. saluete. i. salui sitis: Dauo & Mysidi dictū est. & masculinū præpōderauit fœminino. Mysis. obsecro quē uideo. ne. i. utrū. Crito sobrinus Chrysidis. i. cognatus est hic. Sobrini, ut aliq uolunt, dicunt quasi sororini. i. nati de duabus sororibus. uel, ut alii uolunt, sobrini sunt consobrinorum filii. Deinde Mysis attentus uiso Critone subdit is ē Crito. s. Crito. o Mysis salue. Mysis. o Crito saluus sis. Crito itā. i. ita ne Chrysis periit subaudi: sed impediuit gemitus. Mysis. hem? eiulando proferēda est particula hem. qdem. i. certe pol. perdidit. i. destruxit nos. s. me & heram

Perconctatio & interrogatio

Glycerium miseras. Crito. qd uos facitis supple. quo pacto. i. quo mō. hic uos habetis, uel ualetis: satis. i. satisne. recte. s. uos habetis, uel ualetis. Mysis. nosne. i. petis utrum nos habeamus recte: & quid faciamus. Habemus nos, uel facimus inq̄ sicut quimus. i. possumus. quando. i. quia non licet. i. non permittimur nos habere, uel facere ut uolumus (aiunt) per parenthesim est legendum. s. ut fertut, ut dicitur sut aiunt homines: quasi sit prouerbium: quale est illud Cecilii: Viuas ut possis, quādo nequis ut uelis. Crito. Quid Glyc. facit scilicet iam. i. nūc repperit suos parentes: hic. i. Athenis. My. utinam repperisset. & p negatione hoc dictū est: quasi non repperit. Cri. an etiam nondum. i. nō adhuc repperit. haud. i. non auspicato. i. infeliciter q̄si aut nō prius captatis auspiciis: aut male captatis: q̄si dicat malis auibus huc me contuli intempestiue: immature. & quod dici uulgo solet in mala hora. appuli. i. applicui. adegi me huc: nā pol si scissem id: scilicet eam nondum parentes repperisse: nunquam tetulissem pedem huc. i. nunquam huc accessissem: quasi nunquā extulissem: seu subleuassem pedem huc uenturus. ubi Terentius antiquitatem secutus tetulissem dixit a tollo. Nā, ut dicit Priscianus, tollo tetuli facit: pro quo nunc in usu frequenti est sustuli. A tulo quoq;, quod apud uetustissimos in usu fuit, tetuli dicebant. Hæc Glycerium semper dicta est esse soror eius Chrysidis: atq; habita: idest iudicata, existimata, & credita. possident ea bona, quæ fuere illius Chrysidis. nunc exempla aliorum commonent. i. admonent: commonefaciunt. q̄: idest quantum sit mihi facile (q. d. difficile) & utile (quasi dicat inutile) me emphasim habet: quasi senem pauperem: & a litibus remotum. hospitem: idest peregrinum. sequi: idest exercere: agitare lites: & litigia: controuersias: hic: idest in hac urbe aliena mihi & ignota. simul: idest etiam. arbitror iam aliquem esse amicum, & defensorem eius Glycerii.

Cecilius

Tetulissem

SER.

CQVIA ea defuncta: ipse ab Andro ueniēs uolebat clamare eius hæreditatem: iste cōprobabit Glycerium esse ciuem: p qd' necessariū erat secundū leges acticas Pā. illā ducere: & huius comprobatione erit sedatum quicqd in præcedentibus fuerat conturbatū. Qua. i. & non in præsentia electiua coniunctio: & ea bona quæ acquisiuit ad me reddit lex. lex enim præcipit ut proximū succedat hæreditati. saluete dicit Dauo, & Mysidi estne consobrinus. nouerat. n. ut cōpatriotam. Sobrinus dicit̃ ille cognatus, q descēdit a genere sororis. itan. i. an ita ut: aut mortua est Chrysis. Mysis respōdet s̃m intellectum suum. Putabat enim q de turpi uita Chrysidis interrogaret. nā intellexit eū quærere sicut itan: idest an uixit meretrix ita, ut aiūt. hem: uox sunt eñ patientis adhuc dixit. misit nos qdē p. m. pdit. i. infames & turpi uita oppressas effecit: . ñ Crito pus q̄reret an mortua: & rñdere illā audiuisset de turpi uita obmisit qd' quærebat: & de uita eius inuestigare cœpit admirādo dicens. Quid uos &c. suos p. qa ciuis erat actica. an, nondum etiā haud auspicato huc a. cum enī Gly. nōdum parentes suos inuenerat & soror Chrysidis hucusq; sit habita: hæreditatem ipsa recipiet. nō ergo iō nollē uenisse. exēpla alioꝝ: qa difficile est hospitem & aduenam sequi lites.

CGrandiuscula

DONA. Grãdis Maior

GRANdiuscula iam.) Ad partem aetatis refertur grã dis.i.grãdis natu est. Maior aũt, generaliter & ad summam aetatis referri, & ad cõparationẽ aetatis pariter positum est. Sycophantam.) Hoc est, cum in me cõuenirũt lites. Sycophãtam. Bñ sycophantã: qa bonã cãm hẽt, nihil aliud timet q̃ cõuitia. Et sycophantam, subdistingue: & sic infert sequentia. Tũ ipsam despoliare non licet.) Ab honesto. & bene, qa nihil suũ hẽt, nisi Chrysidis. Antiquũ obtinet.) Antiquũ, absolute dixit, ut equũ. aut bonum, qd' antiqui solebant: aut certe p ἔλλειψιν: idest morem, & ingenũ. Duc me ad eã, qñ huc ueni, ut uideam.) Vel hoc, inqt, ut uideam. cur autẽ ut uideã? qa timet. & est ordo, Duc me ad eam, ut uideam, qñ huc ueni. Videat senex.) Bene senex. Simo enim cum Chremete est propter hoc uideri non uult, ne eius utatur apud socerum testimonio, rem esse Pãphilo aduersus Glycerium: & rursus nuptiae confirmentur.

Grandiuscula iam profecta est illinc, clamitent,
Me sycophantam, hereditatem persequi,
Mendicum tum ipsam despoliare non * licet. *al. lubet*
M. † Optume hospes pol Crito antiquum obtines.
C. Duc me ad eam quando huc ueni, ut uideam. M. maxume.
D. Sequar hos, nolo me in tempore hoc uideat senex.
† *Si addas morem in principio, constat uersus, aut si pro optume legas oportune, & probabile est hoc cõmissum scriptoris uitio. Nã Dona. nõ addit morẽ.*

GVI. Grãdis

NAM fere iã grãdiuscula.i. adulta: excreta grandis: ita cõparatiuũ illud diminutiuũ sumat̃ p positiuo: et diminutiuo: ut haberemus tanq̃ si diceret̃ grandula. Nam grãdis de aetate saepe dr̃. itẽ de pecunia & prole. Fere ergo iã grãdiuscula pfecta est.i. discessit illinc.i. ex Andro. clamitent.i. clamitare possunt me sycophantam.i. calumniatorẽ: cauillatorẽ. mendicũ.i. inopẽ: & quasi petentẽ stipem. psequi.i. psequi, uel repetere in iudicio: heraeditatẽ.i. sessionẽ sobrinae. Sycophãta ad uerbũ interpretãdo dr̃ ficuũ comestor. Nã sycos graece dr̃ ficus: & phanta comestor: quasi ficuum comestor. traducitur tñ a nostris calumniator. Nã, ut, inqt, Synesius grãmaticus graecus, ex duobus seruis graecis alter assumpserat ficus: alter qs prorsus exedisset, ignorabatur: dño tñ conquerente a sonte insons accusabatur. herus prudentissimus utriq; calidã aquã pbuit: ficũ solus delinquẽs euomuit. quid.n. ieiunus euomeret, nisi intestina. tunc primũ natũ est id uerbum sycophanta.i. calũniator: qa delinquens insontem falso crimine calumniabat̃. Mẽdicus, ut uult Varro, a minus dr̃. uel, ut Festus ait ex sñia Varri, a mẽte: quã fefellerit fortũa: uel q pcat̃ quẽdã ut uitae suae medeat̃ cibo: & tunc a medeor diceret̃. Tñ.i. ptetea nõ licet q̃si dicat nõ ẽ honestũ dispoliare.i. uacuam oĩbus bonis relinquere ipsam: qa .s. nihil suũ hẽt. My. o Crito hospes.i. aduena: pegrinae: alienigenae opti me pol tu Crito obtinet.i. habes, uel possides & assecutus es antiquũ morẽ supple uel ingeniũ. uel obtines.i. obseruas antiquũ.i. aequũ & bonũ. Cñ qñ huc ueni.i. cũ huc uenerim: quãuis nihil habiturus sim duc me ad eã. Glycerium, ut uideam eam. s. Mysis. Maxime: quasi dicat libentissime te ducam. Da. sequar hos nolo ut: idest q senex idest Simo uideat me in hoc tempore.

GVI. Illic: idest ab Andro. sycophanta: idest falsum calũniatorem. antiquum m. quia es de antiquis bonis.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

Trochaici tetrametri catalectici.

CHREMES. SIMO.

DONA. SAtis iam satis Simo. Haec scena officioꝝ disceptationẽ continet, patrũ inter se de officio amicoꝝ & pr̃na pietate tractantiũ. Satis iam satis. Haec ueluti quędam cõtrouersia est. nãq; iniuriarum reus fit Simo. cõtradicit̃ p cõiecturã, falsum esse qd' intẽdit: cũ Pam. neq; amet: neq; ex eo natus sit filius. & adhibet̃ deriuatio causae: qua dr̃ meretricẽ ista oĩa esse mõlitã ad disturbãdas nuptias. Satis iã satis. Bñ, negaturus filiã, purgat prius officiũ suũ de fide pmissi: & ultro accusat ipsum. Spectata.) Probata. ut Virgi. ait, Rebus spectata iuuẽtus. Immo enĩ.) Enim παρέλκον est figura. Immo enim q̃ maxime abs te postulo.) Renitiati affinitati Chre. aut parũ adhuc intelligit Simo, aut subtiliter dissimulat: ut ad fidẽ pmissi hoĩem cõpellat. Initũ.) Coeptũ. ab ineũdo: unde & initia quoq; dicta. Quod cu.) Quod uelis. Legit & qd' iubes. Neq; modũ benignitatis, neq; qd me ores, cog.) Id est, nõ cogitas aut q̃tũ de benignitate amoris exigẽdũ, aut psumẽdũ sit: aut q sit impossibile qd' petis.

C. SATIS iã, satis Simo spectata erga te amicitia ẽ mea,
Satis pericli coepi adire: orandi iam finem face.
Dum studeo obsequi tibi, pene illusi uitam filiae.
S. Immo enim q̃ maxime abs te postulo atq; oro Chreme,
Vt beneficium uerbis initum dudũ, nunc re comprobes.
C. * Vide, q̃ iniquus sis prae studio, dũ efficias id qd cupis. * Vide
Neq; modũ benignitatis, neq;, qd me ores, cogitas. *corripit sicut caue-*

GVL. Synco- pe

SAtis iam satis Simo spectata erga te amicitia ẽ mea. Haec scena officiorũ disceptationẽ cõtinet patrum inter se tractantiũ de officio amicorũ, & paterna pietate. Chr. O Simo iã.i. nunc. satis satis haec repetitio ostẽdit Chremetẽ cumulate suo ĩ Simonẽ functũ officio. amicitia mea erga te est satis spectata.i. pbata. incepi adire.i. subire. satis pericli.i. piculi. syncope. Iã .i. nunc. fac finẽ orandi.i. siste pces. cũ studeo.i. laboro. obseq.i. morẽ gerere. ubi pene.i. ppemodũ. illusi.i. ludibrio ingnaui, siue ridiculã pene reddidi uitam filię. s. Phi. Si. Immo enĩ.i. sed certe nũc o Chr. oro, atq; postulo abs te: ut cõprobes.i. cõfirmes nũc re.i. ipso effectu. bñficiũ initũ.i. iceptũ: siue coeptũ. ab ineundo.i. incipiẽdo. dudũ.i. paulo añ. uerbis.i. p uerba. Chre. Vides q̃.i. quantũ sis iniquus.i. iniustus petitor. p studio.i. prae nimia cupiditate faciẽdi qd' institueris. dum.i. dũmodo efficias: qd' cupis, uelis, uel iubes. neq; cogitas.i. mente uoluis. modũ.i. iustam mensurã benignitatis.i. uel liberalitatis, uel mansuetudinis debitę in amicitia: neq; cogitas quid.i. quã rem iustam an iniustam. ores me. oro enim duos regit accusatiuos.

Illu ere Initu

SER. SAtis iam satis. Quia inductus ẽ Crito: q cõprobat eẽ ciuẽ Atticã: oportet inducere qbus cõprobet̃: ad qd cõuenienter inferuntur Simo & Chre. ex quorũ cõcessione tota posset tractari pacatio, si recognesceretur. Gly. cuius hñt & causam, ut simul recipiantur. sic Chr. dũ iret abrẽunciatũ nuptias obuiauit Simoni: & incipit eũ uituperare. ideo alia occasione q̃ nõ ptinebat ad actũ opportebat cõuenire has duas psonas: qa Si. nunq̃ ad audiẽdã cõprobationẽ illã cõueniet. spectata.i. pbata est erga te: qa satis pbaui sit amicitiã meã: & ppter te iam recepi piculũ inire: ideo iam face finẽ. finis or. faciendo est: qa dũ studeo o. t. & nõ faciã finẽ or. imo et nunq̃ maxime &c. prae studio tuae uoluntatis complendae. at. s. non solum non curas uidere: sed etiam rogas.

DONA. REMITTas iam.) Remittas, p mittas. Perpulisti me ut hoi adolescētulo.) Hæc est tota accusatio. Hoi adole. Sic Sallu. Occultās se tugurio mulieris ancillæ. Filiam ut darē.) Inuidiose nō pmitterē, inqt, sed darē quātū in te est. Dum res retu.) Cōpositū p simplici est retulit, & altius q̃ decet comicū caracterē. dictū uidet. Per ego te deos o.) Defensio p coniectu ram. & est ordo, Per deos oro te ego. Quibus id ma. uti le est.) Argumētum a psona. Quibus id maxime utile est. a cā ratiocinatiua. Vbi ea cā.) Quāobrē hæc faciūt. ἀνακόλουθον. nā nō intulit, ob quam cām: cū supra dixerit, ea cā. sed quasi dixerit, Vbi ea res: itulit, quāobrē hæc faciūt. Erit adēpta.) Aut Rem abūdat, aut cā. Vero noltu.) Quasi dixerit Simo, simulabat ācilla. Cū ibi me adesse neuter tum præsenserat.) Credit. Aut et si uisus a Myside erat, tū ignorabat esse Chremes, donec diceret Dauus, Hic ille est. nō te credas Dauū ludere. Cū ibi me adesse. Tum deest, ut sit integrū, Tū cū. Dauus dudum prædixit mihi.) Hic ostēdit, q̃ uidit callidus Dauus, ut prædiceret futurū senı id qđ ipse erat facturus. Nescio qd.) Deest ,ppter: ut sit, ,ppter nescio qd. aut nescio pro qua re, ut sit aduerbiale. Ac uolui.) Ac. pro contra q̃.

Nam si cogites, remittas iam me onerare iniuriis.

S. Quibus? C. ah rogitas? perpulisti me, ut hoi adolescentulo

In alio occupato amore, abhorrēti ab re uxoria,

Filiam darem in seditionem, atq; incertas nuptias.

Eius labore, atq; eius dolore gnato ut medicarer tuo.

Imperrasti, incepi, dum res retulit: nunc non fert, feras.

Illam hinc ciuem esse aiunt, puer est natus. nos missos face.

S. Per ego te deos oro, ut ne illis animū inducas credere,

Quibus id maxime utile est, illum esse q̃ deterrimum.

Nuptiarum gratia hæc sunt ficta atq; incepta omnia.

Vbi ea caussa, quāobrē hæc faciunt, erit adempta his, desinēt.

C. Erras. cū Dauo egomet uidi iurgantē ancillam. S. scio. C. at

Vero uoltu, cum ibi me adesse neuter tum præsenserat.

S. Credo, & id facturas Dauos dudum prædixit mihi.

Et nescio quid tibi sum oblitus hodie, ac uolui, dicere.

amoris graui uulnere saucius est. imperasti. i. iussisti familiaritatis iure: ut id facerē incepi id facere. Dū. i. quādiu. res retulit. cōpositū pro simplici pro tulit. i. quādiu honestas postulauit, ac passa est. nunc res. i. honestas uel utilitas filiæ. non fert. i. non postulat: non patit. feras. i. patiaris oportet. quādoqdē filiā non sum daturus: cum res non ferat. aiūt. i. dicūt hoies: quasi rumor est: per contemptum dixit aiunt. illam Gly. esse ciuem. hic. i. de st ex Athenis. puer natus est ex ea. fac nos missos. quod uulgo dici solet dimitte nos i pace: nec amplius precibus aures nostras obtūde. Si. per deos ego oro te. ut ne. i. non. inducas aium. i. t. bi impe res, aut psuadeas cre dere illis. qbus. i. maxime utile illū filium esse, q̃ deterrimum. i. pessimum: deprauatissimū. perditissimū. ubi q̃ pro ualde suplatiuo iungit: hęc oia sunt ficta. i. simulata: atq; incepta. gratia. i. causa nuptiarum ubi. i. quādo. ea causa quāobrē. i. propter quā cām faciunt. hæc erit adempta. i. ablata. desinent. i. cessabunt. fingere & cōminisci mēdatia. Chre. Erras. i. decipis deli tas. egomet uidi ancillā obiurgari. i. rixari cum Da. Si. Scio quasi dicat itelligo illud: sed simulabat ancilla. Chre. at uero uultu uidi eam obiurgari. q. d. serio obiurgabant non simulate. cum neuter præsenserat. i. facte præceperat me adesse ibi. Sim. Credo quod dicis & i. etiā Da. prædixit mihi dudū mulieres illas facturas id. i. obiurgaturas ac disturbaturas nuptias: & nescio quid. i. quare uel pp qd: oblitus sum dicere tibi hodie. ac. i. sicut uolui. uel ac. i. contra, q̃ uolui. ut Do. sensit.

Ac GVI. Iniuria. NAM si cogites iā remittas. i. cesses: desistes: supsedeas onerare me iniuriis. i. iniustis petitionibus. Nā iniuria dicitur q: qd nō iure fit. Si. qbus iniuriis. s. te onero. Chre. Ah: interiectio dolentis & indignātis. rogitas. i. percūctaris. qbus iniuriis perpulisti i. tuis importunis precibus me impulisti. ut darē filiā hoi adolescētulo occupato. i. detento in alio amore, q̃ filiæ & abhorrēti. i. per quū alieno ab re uxoria. i a cōiugio legitimo. in seditionē. i. discordiā: atq; in nuptias incertas. i. nō firmas. qm̄ eā fortassis relinqueret: & in alterius amore fixus inhæreret: aut rōnē aliquā iniret: qua eā repudiaret. & qdē perpulisti me id ut facerē ad hūc præcipue finē ut medicaret. i. mederer. tuo gnato. i. Pam. qui

Abhorrere. Seditio.

SER. DVM res. i. utilitas mea tulit: nec non fert res mea: & tu similiter feras illum. i. Pam. esse quā deterrimum. ubi. i. postq̃ ea cā. i. qa Pamphilum retrahat a nuptiis erit adempta eis. quāobrem. i. propter quā cām hoc fac. desinent his puta postq̃ Pamphilus uxorem dixerit non laborabunt de inceps ad eum retrahendum: qa frustra laborare se intelligerent. Cum uultu. i. uultuositate iræ suæ.

Fac nos missos. Quā deterrimū.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

Trochaici tetrametri.

DAVVS CHREMES SIMO DROMO SERVS.

D. Animo iā nūc ociioso esse īpero. C. hem Dauom tibi

S. Vnde egreditur? D. meo pſidio, atq; hospitis. S. qd illud mali est? *In illud eliditur I*

DONA. Animo iā nūc otioso esse impo.) Hæc scena, principiū indicii, & iracundiā senis cōtinet: atq; in ea uehemēter exprimitur cōsuetudo patris, ac domini offensi, & indignātis. Aio iā nūc otioso. Exultās egredit Dauus, nuntians pna esse oia ad securitatē. Et otioso, securo. qa negotiū, solicitudo est. Impo, p uolo. an ut statim fiat, tanq̃ illud qđ imperat? Et impo, supbe dixit. sum mū. n. indiciū securitatis ē supbia. Vn̄ egredi.) Hic nō interrogat: sed cū admiratione, uel magis cū indignatione dicit. Meo pſidio atq; hospitis.) Id est, Aio iā nunc otioso esse impero. Atq; hospitis. Scilicet Critonis.

Otiosus Impero

nōciās pna eē oia ad securitatē. Impo. i. uolo, uel iubeo: ut stati fiat eē iā nūc aio otioso. i. securo qđ dicēdi genus hoc pacto etiā dicet a metu otiosum aīum eē iubeo. Nam otiū capit p securitate: sicut negociū p solicitudine. Chr. Hem Dauū ubi uideo subaudi: uel aliqd tale. Si. unde egredit: cū indignatiōe hoc dicit. Da. Dauus non uidens Chre. neq; Simonē continuat suū sermonē: impero inquā esse aio otioso præsidio meo: atq; præsidio. i. auxilio & bñficio hospitis. i. Critonis peregrini, & alienigenæ. Simo. Quid illud mali est.

Otium Negocium

GVI. Animo iā nūc otioso esse ipero. Hęc scena pricipiū iudicii: & iracundiā senis cōtinet, atq; in ea uehemēter exprimit cōsuetudo pris: ac dñi offensi, & idignātis. Da. exultans egredit Dauus

SER. Animo Postq̃ pater erat: q cōprobaret: & illi q bus cōprobaret: iā ex causa supradicta conuenerant: oportebat ut p mediatrices psonas adducerēt Crito inducit ergo satis callide Dauus q nuntiet aduentū eius: q non poterat facere sine suo magno piculo & Pam. q cū adducat ad ultimū: itaq; cōprobatione

tione eius cognita de Glycerio oĩa aduenięt ad prosperos exitus. prius ergo nuncius praemittitur. s. Dauus audacior annuncias quae audiuerat a Critone: qui cum periculo: & competenter uidẽtibus illis de domo Glycerii: ut illius exitus sit occasio: & materia nficiãdi meo praesidio. i. mea machinatione. iubeo me esse otioso. q. d. ad hoc in pte laborauit: ut disturbarẽtur nuptiae & psidio hospitis Critonis: q prospera nobis annũciat aduentũ. i. aduenire in tps: qui in Critonem supinum ẽ pro infinito.

CDA. Ego non uidi hoiem cõmodiorẽ. i. opportuniorẽ. non uidi nq̃ aduẽtũ cõmodiorẽ: & nõ uidi nq̃ tps commodius: subaudi per silepsim. Si. hic scelus. i. hic sceleratus. refertur enim ad sensum. nõ ad uerba. pp ter sensus aũt uerba sunt: non propter uerba sensus. ea pp nõ est solecismus. Hic scelus ergo quẽnam. i. quẽ hoiem laudat. Da. oĩs res ẽ

GVI. Sylepsis

D. Ego cõmodiorẽ hoĩem, aduentũ, tps, non uidi. S. scelus,
Quẽ nã hic laudat? D. OMNIS RES ẽ iã i uado. S. cesso alloq?
D. Herus est, quid agam? S. o salue bone uir. D. hem Simo.
o noster Chreme,
Omnia apparata iam sunt intus. S. curasti probe.
D. Vbi uoles, accerse. S. bene sane id enimuero hic nunc abest.
Etiã tu hoc rñdes? quid istic tibi negoci est? D. mihin'? S. ita.
D. Mihine? S. tibi ergo. D. introĩi mõ. S. qsi ego, q̃ dudũ, rogẽ.
D. Cũ tuo gnato unã. S. an ne est intus Pãphilus? cructor miser.
Eho, non tu dixti, esse inter eos inimicitias carnifex?
D. Sunt. S. cur igit hic est? C. quid illũ censes? cum illa litigat.
*D. Immo uero indignũ Chreme iam facinus faxo ex me audias.

* Nisi in uero elidas u consonãs, uersus erit Iãbicus tetrameter catalecticus.

DONA. CEGO cõmodiorem hoiem.) Hic Dauus admirat: qd' in ipso articulo periculi superuenerit Crito. Ego cõmodiorem hoiem, aduentũ tps nõ uidi. Põt. n. & cõmodus ẽe quis, & alieno tpe superuenire põt. & cõmodũ in hoie est. sed & opportunus malũ etiã aduentũ hẽre põt. nã cõmodũ, in hoie est: aduẽtus, in facto eius tps, in opportunitate facti. Cõmodiorẽ hoiem, aduentum, tps. σύλληψις. Scelus, quẽnã hic laudat?) Nõ est hic soloecismus: ad sensum enim, nõ ad uerba respexit. etenim pp sensus, uerba sunt: non pp uerba sensus. Oĩs res est iã in uado.) In uado, in securitate. nã ut in pfundo periculum est: ita in uado securitas est. Prouerbiale, in uado, in tuto. Quid agã?) Plus est dicere qd agam, q̃ cogitare de fuga. Salue bone uir. εἰρωνεία maior est, q̃ increpatio. cum. n. oẽ genus criminis aliqs superauerit: tũc exclusi εἰρωνείᾳ laudamus. Hem.) Interiectio pturbati est. O noster Chreme.) Noster dicẽdo, latẽter significat Glycerium filiã Chremetis esse inuẽtam. Omnia apparata iam sunt.) Quia infecta sunt de paratis. Curasti probe.) Probe, memoriter ut solet. supra enim dixerat senex, Immo abi intro, ibi me opperire: & quod parato opus est, para. Vbi uoles, accerse.) Vbi, p qñ. non est enim loci, sed tpis aduerbiũ. Bene sane.) Valide: qa qui sanus est, idẽ & ualidus. Abest.) Pro deest. Etiam tu hoc rñdes?) Deest, an non. Etiã tu hoc respõdes? Etiam, aut hortatio est, aut coniunctio. Et uide quãta dixerit, & qd, & isthic, & tibi. Mihine?) Quãdo nõ sumus parati ad respondendũ, ducẽdo tps eludimus. Mihine? Apparet ita turbari Dauum modo consilio poetę, ut oẽs amittat fallacias & oppressus pdat Pãphilũ, dũ malũ comminus perhorrescit. totũq; hoc ex argumẽto est. Vult enim iam poeta catastrophẽ fieri. Modo introii.) Hoc signum, perturbatum induci ob cõscientiã Dauum. Cum tuo gnato una.) Serui excusatio, filii accusatio est. & hoc quasi a perturbato dr̃ seruo: sed cõsilio poetae ad exitũ festinantis, & resolutionẽ fabulae. An ne est intus Pã.) Causa irae uehementior inuenta est. Sunt.) Nulla rõne dicit, sunt: sed ne nihil rñdeat. nã turbatus est, utpote oppressus. Quid illũ?) Deest, pp ut sit, ppter qd illum esse censes. Cũ illa litigat.) Chremi cõuenit hic sermo. hic enim irridet: qui & supra dixit, Amãtiũ irae, amoris redintegratio ẽ. & sic hoc dicit ut alibi Credo, ut fit, misera prae amore, exclusit hũc foras. Cũ illa litigat. Irridet Simonẽ, Chremes, qa dixerat, Irę sunt inter Glyceriũ & gnatũ. Immo uero indignũ Chre.) Bene ad eũ loqtur, qui est a nuptiis deterrẽdus, uel qui nõ interturbet orationem suã: uel quẽ ẽt sibi praecatorẽ destinet. Ita loquit quasi haec sit cã cur sit Pãphilus ingressus: q quasi ei lis intendatur a Critone hospite ducẽdae uxoris, quã e tiem Atticam uitiauerit.

Abest

iã in uado. i. in tuto: i securitate. Vt eni i pfundo piculũ est: ita i uado securitas ẽ. Est aũt tritũ sermone prouerbiũ. Si. cesso. i. desisto alloq te Chremẽ alloquuturus Dauũ. Da. herus est qd agam? Si. o bone uir salue: ironia usus est, quę increpatione maior est. cũ enim omne genus criminis aliqd supauit: cũ ironia alloquẽdũ putamus. Da. Dauus oppressus, & improuisus subdit. Hẽ: interiectio perturbati est o Chre. nr̃ pp Gly. cõpertã filiam eius. omnia iam sunt appatata intus: quoniam prius dixerat senex abi intro. & qd' parato opus est para. Si. curasti probe. idest uel recte uel memoriter curae habuisti iussa mea: uel curasti pro parasti, aut decoxisti. Da. accerse: idest uoca inuitatos. ubi: idest qñ uoles. Si. Bene sane: idest ualde bene dicis sup. Nam qui sanus est is est ualidus. Enimuero. i. certe is. s. Dauus. cõuertit enim Simo sermonẽ suum ad Chr. nunc abest hinc: idest ex hoc loco: in quo parari debent nuptiae. Deinde reducit suum sermonem ad Dauum. etiã tu hoc rñdes: an non subaudi: ut uult Donatus. Alii legunt rñde. ut sit imperantis. qd negocii. i. operae solicitudinis est tibi istic. i. ubi tu es ante Glycerii hostium Dau. nesciens qd rñdere debeat: dicit mihi. i. mihi ne loqueris. s. Si. ita tibi dico. s. Da. mihi ne? dixerat prius corrupte mihi: nunc plene pfert. Si. Tibi ego dico s. Da. Introii modo. i. pauloante. Si. quasi. p et quãdã derisionẽ dr̃ quasi. rogem. i. interrogẽ quamdudum. i. quanto ante tpe introiens. s. Da. introiui in quam una cũ gnato tuo Pam. Si. an ne. i. utrũ Pamphilus est intus: idest in domo Glycerii. Da. Dauus in uerbis dephensus & opp̃ssus, nescit quid respondeat: sed uidet sed accusasse filiũ: sed excusando. miser. i. ego infelix. crucior. i. opprimor: cõficior: uexor: angor: &, ut ita dicã, i maxima sum constitutus angustia. Si. Eho interiectio hic ostẽdens Dauũ oppressum & uerbis suis captũ. uel est interiectio mouens attentionem. carnifex. i. improbe serue, q me torques tantopere non dixti: idest nonne dixisti: quasi dicat ita inimicitias esse inter eos. s. Pamphilum & Glycerium. sed masculinum foeminino praepõderauit. Da. sunt inimicitiae inquã. Si. igitur cur est hic apud Glyceriũ. Chre. irridet Simonem Chremes. O Simo quid censes illum facere. apud eam litigat. i. contendit cum illa Glycerio. uel quid. i. propter quid censes illum: idest tua censura notas illum: unde censores magistri moꝝ: qui mores cẽsebant. i. incusabãt & notabãt. Da. imo uero. i. sed potius o Chreme faxo. i. faciã qd' sup. audias ex me. i. ex me audies: quẽadmodum ẽt dicimus feci ut ad te scriberẽ: p ad te scripsi. audies ergo ex me facinus indignũ: idest incõgruum: inconueniens: & indecens.

CÕM. uia iã sunt apparata ad nuptias. curasti ẽt. nã id. i. accerser nũc tm abest. i. apparatũ. s. nihil aliud restat nisi, ut Pã. uocet. qd istic. i. i domo Gly. ab ergo hic expletiua cõiũctio.

CQVOD dr̃. Cesso alloq: intelligo ut fit. Sed quid cesso alloq Da. Et illud: ubi uoles accerso: itelligo de spõsa, q̃ ppriẽ accersit. Et illud: Is enimuero nũc hic abest: de Pã. dcm̃ puto.

In uado esse

Ironia increpatione maior

Probe

Accerso

Enim uero

Crucior

Faxo

Indignũ

SER.

ASCẽ.

Nescio quis senex modo uenit ellum confidens, catus.
Cum faciem uideas, uidetur esse quantiuis preci.
Tristis seueritas iest ĩ uoltu, atq; ĩ uerbis fides. *In tristis eliditur s*
S. Quidnam apportas? D. nihil equidem, nisi quod illum audi-
ui dicere. *Iambicus tetrameter.*
S. Quid ait tādē? D. Glyceriū se scire ciuē eē Atticā. *Trochaici rursū*
*S. Hem Dromo, Dromo. DR. qd est? S. Dromo. D. audi. S. uer-
bum si addideris. Dromo.
D. Audi obsecro. DR. Quid uis? S. Sublimem hunc intro rape,
quantum potes. *Iambici tetrametri.*
DR. Quem? S. Dauom. D. quamobrem? S. quia lubet. rape inquā.
D. quid feci? S. rape.
D. Si qdq̃ mētitū ĩuenies, occidito. S. nihil audio. *Duo troch. tetra.*
Ego iam te cōmotū reddā. D. tametsi hoc uerū est. S. tu tamē
Cura adseruādū uinctū, atq; audin? quadrupede cōstringito.
Age nunc iam ego pol hodie, si uiuo, tibi *Iambici trimetri.*
Ostendam herum quid sit pericli fallere, &

* *Si bene est in uersu, Iambicus est tetrameter. Si annectas uersui praecedenti, trochaicus est tetrameter catalecticus.*

DONA. ¶ NESCIO quis senex mō uenit.) Bene, nescio quis. et enim si notus esset, uideret gratificari, id est gratiosus esse testis & minus uerus. ¶ Ellū.) Veteres qđ nos illū dicimus, uel ellum: uel ollum dicebant, quāuis ellum, quidā ecce illum uelint intelligi tanquā pro ipso domū Glycerii ostendat Dauus, dicens: Ellum, quasi en illum. est enim ut alii uolunt, pronomen: ut alii, aduerbium demōstrantis. nam pronomē huiusmodi ueteres sic pferebant, ille, ellus, olus. sed (ut diximus) aduerbium cōpositū ex pnomine uideri pōt: ut sit, en, uel ecce illū. ¶ Cōfidens.) Cōfidentem hic pro cōstanti non mala significatiōe posuit. ¶ Catus.) Callidus, doctus, ardens: παρὰ τὸ καίειν. Vñ Cato dictus. igeniorū etenim igneus uigor esse uidet. Quantiuis pretii.) Ad magnitudinē refert quātiuis, non ad paruitatē pretii. Et totū oratorie. scite enim locutus est. Sed interest inter quāuis, & quātiuis. nā alterū cōtēptionis, alterū laudis.

Cōfidēs

Catus

Tristis

¶ Tristis.) Ad laudem interdum sumitur non ad amaritudinem, tristis. Cicero, Iudex tristis & integer. ¶ Glycerium se scire ciuem esse Atticam.) Bene constanter ad ea quae locutus est, scire se dixit. ¶ Dromo Dromo.) Commotus ira & dolore nihil dixit, nisi q̃ lorarium repetendo saepius uocat. ¶ Verbum si addideris.) Bene, qui omnia praesente socero contra nuptias loquitur. ¶ Audi obsecro.) Plerunq; a uerberandis. * uel indulgentia loquitur, uel mora. ¶ Sublimem.) Idest in sublime, per altum ¶ Quātū potes.) Hoc est celerrime: quia segniores se ostēdunt serui ad puniendos colliberros s. mora ueniam captantes indignantium dominorum. ¶ Quia lubet.) Hoc sensu & supra dictum est, Aut si libitū fuerit, causam ceperit quo iure, qua q; iniuria. ¶ Quia lubet. Dauo dicit. ¶ Rape inquā.) Hoc Dromoni. ¶ Si quicquam inuenies mentitum, occidito.) Hic plus dixit. Vbi enim uerbera, supra dixit: nunc occidito. ¶ Commotum.) Citum, celerem. ¶ Quadrupedem.) Vtrum ligaturae genus sic dicitur, quadrupedes? an quadrupedem ut feram? an quadrupedem, idest cum pedibus & manibus? an quadrupedem pro seruo, ac fugitiuo posuit? Sic Virg. Saucius at quadrupes nota intra tecta refugit. ¶ Constringito.) Mire, ne quid fiat tragicum in comoedia, usque ad uincula ira progreditur: nec quicquam tentat ulterius. ¶ Si uiuo.) Qui certa minari uolunt. incertam faciunt uitam suam. ¶ Herum qd sit peri.) Herū, & patrē cū ingenti pnunciatiōe dixit. Et alibi, Nā q mentiri, aut fallere ĩsuerit patrē, aut audebit: tāto magis audebit caeteros.

Sublimē
Quantū
Potes

GVI. ¶ NESCIO quis senex. s. Crito uenit modo. i. pauloante. ellum: idest ecce illic longe positum eum. s. Est autem demonstrantis aduerbiū. & similiter ellam ellos: & ellas: quae sic exponit Laurentius Valla: Ellam ecce illic mulierem. ellos ecce illic uiros. ellas ecce illic mulieres sic eccum eccam: eccos eccas: idest ecce hic uirum, uel mulierem: uiros, uel mulieres. Ellum ergo. i. ecce illic eum est subaudi confidens. i. constans interdum in malam partē capitur. & cautus. i. callidus: doctus: igeniosus: sciens sibi cauere, uel ardens. nā ingeniorū igneus uigor est. cū uideas faciē. i. formā, uel facturam eius. uidetur. i. censetur Quantiuis pretii. i. iudicatur tātī esse q̃ti a quouis aestimat. ubi pretii referi ad magnitudinē. sed q̃tuis ad paruitatem. Differunt quamuis & quātiuis: alterū enim ex cōtemptionis: alterum laudis. Seueritas. i. rigor quidam tristis. i. grauis. tristis enim interdum ad laudē sumitur: non ad amaritudinē. Cicero: Iudex tristis, & integer. Seueritas igit tristis inest ĩ uultu. Dicimus enĩ inest huic rei, & in hac re. atque fides: idest ueritas & constantia in uerbis. Simo. quidnam. i. qd apportas: quasi dicat quid noui mali affers ut prius. uereor ne qd Andria appa. m. Dauus. eq dem nihil apporto: scilicet. nisi id quod audiui illum Critonem dicere. Simo. quid tandem adest paucis (habet enim quiddam urgens, & acceleratus haec particula tandem) ait ille senex. Dau. ait se scire Glyceriū esse ciuem atticam. Simo. commotus ira Simo, & dolore nihil dicit: nisi quod lorarium. i. uerberatorem, & punitorem seruorū aliorū: repetendo saepius uocat. Hem: interiectio indignantis. Dromo Dromo. Dau. quid est. Simo. Dromo ueni sub. Dau. audi. Simo. addideris. i. si adiunxeris uerbum unū. cogam supple te tacere: aut aliquid tale: per aposiopesim deinde resumit iterū Dromo Dauus obsecro audi. Dromo. quid uis? Simo. rape. i. celeriter cape. hunc Dauum sublimem: idest per altum: uel elatum in altum. rapiendo eum intro: idest in carcerem: aut pistrinum. quantum potes: idest celerrime. Dromo. quem rapiam. Simo. Dauum. Dromo. quam obrem: idest cur rapiam? Simo. quia lubet: idest libet mihi: ubi u pro i ponitur. inquam: idest iterū dico tibi rape Dau. quid feci. Simo. rape. Dau. si inuenies me mentitum esse quicq̃: idest falso affirmasse aliquid. occidito scilicet plus est q̃ uerberato. Sim. nihil audio ego reddam: efficiam iā: idest nunc. te commotum: idest citum, & celerem, uel multum pturbatū. Dau. tametsi. i. q̃q̃ hoc qđ dico uerū est. Si. tantū. i. tantū mō tu Dromo cura. i. da operā ad seruandū Dauū. uinctum. i. ligatū. atq; audin. i. audis ne. cōstringito. i. stricte ligato ipsum quadrupedem. i. dispositū in morē quadrupedis: aut belluae, uel ferae. aut quadrupedē constringito. i. cū pedibus & manibus posuit quadrupedem pro seruo, ac fugitiuo. dubitat ēt Donatus utrum quadrupes genus sit ligaturae sic appellatum. nunc age. i. eia: & tūc est aduerbiū hortantis. age. i. stringe. & fac quod iuberis. pol iurantis est. i. nunc o Daue: ego tibi hodie si uiuo (qui certa minari uolunt: incertam faciunt uitam suam) ostendam ego tibi quid pericli: idest quod periculum sit fallere herum: & ostendā inquam illi Pamphilo quid sit pericli fallere patrem.

Ellū ellā
Ellos ellas
Eccū eccam
Eccos eccas

Constans & cautus
Quāuis & quātiuis
Tristis

Tandē

Aposiopesis

¶ CONFIdens: catus. cōmēdatio psonę: ut eis q̃ refert de Gly. credat. nihil audio ego te cōmotū reddam. hoc totū psonae Simonis debeat tribui: qđ multi libri hñt confuse. tu tū Dromo quis uelit se excusare cura esse uinctum a. s. uō ne te miseret nati mei pietatē. i. ob pietatē. i. impietatē nati mei. p antiphrasim.

SER.

¶ Ne

DONA. ¶ NE saeui tantopere.) Ne, imperatiuo magis quam con iunctiuo adiungitur. ut Virgilius. Ne saeui magna sacerdos. ¶ Pietatem, gnati.) ἔλλειψις. deest enim uides. aut quid tale. Et est εἰρωνεία, pro impietate. Et uide inuidiam quasi parricidam accusantis non enim pudorem dixit, sed pietatem. ¶ Tantum laborem capere.) ἔλλειψις. assumendum est enim extrinsecus Me.

GVI. ¶ CHR. Ah ne saeui. i. noli saeuire. i. saeuitiā tātopere exer-

cere. Si. o Chre. non te miseret mei ob pietatē. per ironiam dicit pietatē: qua in patrem filius esse deberet: intelligit tñ ob impietatē gnati. S. Pā. oportet supple me patrem capere tantum laborem ob talem filium: cum indignatione proferendum est. o Pam. age: hortantis est exitū: exi: egredere de Glyceri domo. ecquid. i. utrum aliquid pudor afficit. & est tunc psonale uerbum pudet.

Ecquid pudet

Illi patrem. C. ah ne saeui tantopere. S. Chreme.
Pietatem gnati, nonne te miseret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile. exi Pamphile, ecquid te pudet?

SER. ¶ AGE Pamphi. uocat. Pam. ab hostio Glyceri.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

Iambici trimetri.

PAMPHILVS, SIMO, CHREMES.

P. QVIS me uolt? perii pater est. S. qd ais oium? C. ah,
Rem potius ipsam dic: ac mitte male loqui.
S. Quasi quidquam in hunc iam grauius dici possiet.
Ain' tandem? ciuis Glycerium est? P. ita praedicant.
S. Ita praedicant? o ingentem confidentiam.
Num cogitat, quid dicat? num facti *piget?
Vide, nū eius *color pudoris signum usq̃ indicat?
Adeo impotenti esse animo, ut praeter ciuium
Morem, atq; legem, & sui uoluntatem patris,
Tamen hanc habere studeat cum summo probo?
P. Me miserum. S. modo ne id demum sensti Pamphile?

*al's. pudet.

*co corripitur

DONA. QVis me uolt? perii.) Hic accusatio est: q̃ soluit defensione, i. eo qđ ad amorē pertinet, p concessionē: in eo qđ ad Critonis psonā, p coniecturam. ¶ Quid ais oium?) ἀποσιώπησις tertia: & est ad desformationē personae. Et est irati familiaris ἀποσιώπησις, cū pro dignitate peccati nō inueniat cō uitium ¶ Quid ais. Non interrogantis, sed inuehentis. & est ἔλλειψις multa significans, in eo qđ ait, omniū ¶ Quasi quicquam in hunc iam grauius dici possiet.) Quā quod fecit, q̃ quod peccauit ¶ Ain' tandem?) Quaerit Probus, an quae pars orationis sit: & an una sit. est autem ain, quasi ais ne. Et mire, quasi ipse dicat quod Dauus dixerit. Ergo ain, percontatiuū uerbum est. ¶ Tandem.) Pro tamen. ¶ Praedicant.) Artificiose pro dicunt posuit. adeo in hac re uehemēter cōmotus senex hoc ipsum repetit, Ita praedicant, p iracundiā. Et ita ē ἐν ἤθει ut repetantur uerba, in quibus arguitur impudentia. ¶ O ingentem confidentiā.) Et cōfidentia modo pro audacia est cum improbitate, ut in Phormione, Homo confidens. Aliter hic supra confidens pro cōstanti, & graui. Ergo cōfidentia interdū in bona significatione, interdum in mala ponit, sed fiducia semp in bona. ¶ Num cogitat quid dicat? num facti piget.) Amens est qui nesciat quid dicat: amētior, quē nō poeniteat facti sui. ¶ Num cogitat quid dicat? Quia iniuriatum se alligat. ¶ Num facti piget? Quia dicit praedicant: nō, dicunt. & ut solent irascentes, auertit orationē a secunda ad tertiam psonam: ab ea cū qua loquebatur, ad aliā ¶ Num eius color pudoris signum usquā indicat? Signū, est parua quaedam significatio, indicans totius rei qualitatē. ¶ Num eius color pudoris signū usquā indicat? Paterno animo dicit. Namq; patribus uelle erubescere filios, pudentesq; esse, familiare est: cui cōtrarium est. Erubuit, salua res est. Hoc ergo dicit, Nec timet, inqt, nec eū poenitet, nec pudet. ¶ Praeter ciuium morē.) Praeter, cōtra nunc significat. ¶ Impotenti.) Nimis potēti, uel certe debili, & deuicto. ¶ Ciuium morē, atq; legē, & sui uoluntatē patris.) Tria cōtēpta sunt, mos, lex, imperiū patris ¶ Tn.) Cū non dixerit quāuis, subiecit tñ: & figura ē ἀνακόλουθον. ¶ Me miserū.) Initiū defensionis: & deploratio calamitatis & miseriae, qa in amorē culpā remouet a uolūtate sua, cū pater qđ amat filius uitiū mentis dicat esse, nō impulsum dei ¶ Mō ne id demum sensisti Pā.) Cōprobatione ostendit eum esse miserū. Demum autē signū est tarditatis. Et sentire dr, q uix colligit se, uixq; animaduertit: ut alibi: Vix tandē sensi stolidus.

Ain tandem?

Cōfidētia

Fiducia

Signum

Praeter

Sentire

GVI. Vis &c. Hic accusatio est, quę soluitur p cōcessionem in eo: quod ptinet ad amorem et per coniecturam in eo: quod ad Critonis psonam spectat Pā. qs uult me. i. q me petit: deide uiso pře subdit. perii. i. pditus sum. pr est q. s. me uult. Si. qd oium. i. qd ex oib° excusatiōib°: q̃ dici pñt ais. & ē aposiopesis. est eni interruptus sermo a Chreme a psā aūt figura ē iratis familiaris cū p dignitate peccati nō inueniaĩ cōuitiū. & illud qd ais nō ē interrogātis. sed inuehētis. & eo qđ ait oium ē eclypsis multa significās ut uult Dona. Chre. ah: dolētis est potius uel eligētis. dic ipsam rē. i. ipm factū. mitte. i. omitte. male loq. i. cōtumelias iserere. Si. q̃si: p ironiā sępe pticula q̃si sumiĩ. i. tāquā qc quā possit iā dici grauius. i. molesti°, & enormius i. i. cōtra hūc Pā. q̃ subaudi fecit, uel peccauit. Ai. i ais ne ut tuus Da. tādē. Donatus capit p tñ. uideĩ aūt melius capi ut responsionē celerē urgeat. Gly ē ciuis. Pā. ita pdicāt hoies. S. Simo. ita pdicant: repetit dictū Pā. p iracūdiā. nā repetunĩ uerba: i q bus arguiĩ ipudetia. o: exclamatio. ingentē cōfidētiā. i. audaciā cū iprobitate. supra aūt capitur p cōstanti & graui. ergo cōfidentia interdū in bona, interdū in mala capiĩ. sed fiducia semp in bona. Nū. i. nunqd. q. d. nō cogitat qd dicat. nū. i. nunqd cū poenitet facti sui uide num. color eius indicat. i. ondit. usquā. i. i aliq̃ pte faciei, aut uultus signū pudoris. i. erubescētiae pp admissum flagitiū. adeō. i. utrū est uerū subaudi eū filiū eē aio adeo. i. tātū ipotenti. i. suis appetitibus moderati nequeūti: q̃si minus potēti: aut debili & deuicto ut q̃uis supple id sit. pter. i. cōtra. morē. i. cōsuetudinē: siue ius nō scriptū & legē. i. ius scriptū ciuiū. & pter uoluntatē sui patris: tñ studeat. i. laboret: cupiat: det operā habere hāc Gly. cū sūmo pbro. i. uitupio: ignominia: atq; dedecore. Pā. me miserū exclamādo. i. fateor me ifelicē: q tāto sim isanus amore. Si. ne i. utrū mō. demū. i. solū uel tarde. ē. n. hic demū tarditatis signū: sēsisti. i. pcepisti id uidelicet te eē miserū.

Studeat

Probrū

SER. QVis me uult. Nūciato aduētu hospitis p Dauū inducit alia mediatrix psona. s. Pā. q. adducto Critōe: tñ icrepatus a pře: qa illa euenire nō poterāt pacifice cū ita cōtraria sent nūciatenī grauius. i. aliquantulum graue. minus positum significat. adeon. s. uecuit eum esse impato a cum induxit aium aduertisti ad hoc qđ cuperes hic. i. amorem Gly. iam eodem die coepisti tendere ad interitū: & miseriā. hoc dicit istuc uerbū qđ dies te miserū icidit i te uerū: pfecto te ad miseriā ducturū.

ASCE. ¶ QVID ais oium subaudio ieptissime uel pdītissime &c.

Olim istuc, olim, cum ita animum induxti tuum,
Quod cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi,
Eodem die istuc uerbum uere in te accidit.
Sed quid ego? cur me excrucio? cur me macero?
Cur meam senectutem huius solicito amentia?
Vt pro huius peccatis ego supplicium sufferam?
Immo habeat ualeat uiuat cum illa. P. mi pater.
S. Quid mi pater? quasi tu huius indigeas patris.
Domus, uxor, liberi, inuenti inuito patre.
Adducti qui illam ciuem hinc dicant, uiceris.
P. Pater, licet ne pauca? S. quid dices mihi? C. at
Tamen Simo audi. S. ego audiam? quid ego audiam
Chreme? C. at tamen dicat sine. S. age, dicat, sino.
P. Ego me amare hanc, fateor, si id peccare est, fateor id quoque.
Tibi pater me dedo, quiduis oneris impone, impera.
Vis me uxorem ducere? hanc uis amittere? ut potero, feram.
Hoc modo te obsecro, ut ne credas a me adlegatum hunc senem.
Sine me expurgem, atque illum huc coram adducam. S. adducas?
P. sine pater.
C. Aequum postulat, da ueniam. P. sine te hoc exorem. S. sino.
Quiduis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar Chreme.
C. Pro peccato magno paulum supplicii satis est patri.

Troch. tetram.

DONA. COLIM istuc olim.) Obiurgatio est, quod dictum est oli, cõfirmationẽ a sit per repetitionẽ ondit. Vt Vir. Dum c d e o euenit fuit. Aliquo pa.) Quoquo mõ. Sed quid ego:) Propriũ e parẽtib⁹ idignatiõe ueluti abiicere curã filiorũ, cũ destomachati fuerit. Sed qd eg.) ἐκλειψις ρ α σασιωπησις. Solicito.) Solicitã reddo, id ẽ cõtristo & pturbo. Cur meã se.) Nõ me, sed meam senectutẽ: qđ plus ẽ, & miserabilius dicit. Imo ita ua.) Nõ ita sẽ ut pr̃, sed dissimulat ut alien⁹: qa uehemẽter dolet. Et hẽat, subaudiẽ illã. Mi pa.) Mi, meus. & pricipiũ factũ a cõciliatiõe psonæ. Quasi tu huius ĩdi. pa.) Hui⁹ oñdens se dixit: ut Virg. Est hic, ẽ aius lucis cõtẽptor. Dom⁹, uxor libe. in.) Mira grauitate sensus elatus ẽ. oec de Menãdro, sed ppriũ Terẽtii. Et liberi inuenti dicit, cũ unus eẽt: sed iuidiosius liberi. Et iuẽti, nõ geniti, s'm illud, Hoc ego scio neminẽ pepisse hic. Dom⁹ addidit, nõ, lupanar. Et oratorie, de uno pluraliter loquur. Viceris.) Verbũ ẽ eius q uix sibi extorquet ut abiiciat curã. Et ppriũ patrib⁹, ac familiare iratis. Pr̃, li. ne pa.) Titubãs, & balbutiẽs oro pudore & cõsciẽtia. Age di. si.) Hoc totũ nõ ex aio pmittẽtis, sed cũ stomacho patientis ẽ. Ego me ama. hãc fa.) ἀμφιβολία τις ἐστιν. Et bñ hãc dicit, nõ Gly. cui⁹ noie offẽdit senex: nec pegrinã, ignominiã. s. intãs. Si id peccare est fa. id quoq.) Noli, inqt, me accusare qa amo. amãtẽ. n. nemo accusat, ut febricitantẽ nemo accusare põt cur febricitet. sed amare, inqt, si putas eẽ peccatũ: fateor ẽt me hoc peccasse. Mire igit & subdefendit culpã: & assensus irato ẽ. Fateor id quo.) Peccare me. s. Si id peccare ẽ. Peccare dicit: qa amor deus ẽ, nõ uoluntas. Tibi pr̃ me de.) Bñ dedo, quasi hostilia & cõtraria uolẽti. nã deditio, ĩ hoste fieri solet. Quiduis oneris ĩpo. im.) Executus ẽ trãslatiõnẽ oneris, dicẽdo ĩpone, ut potero ferã. Vis me uxo. du. hãc uis amit.) Et qđ unũ ẽ, duo fecit: ut oñdat se nõ posse ferre. Vt po. fe.) Obsequiũ sine uoluntate oñdit: & multũ ualet sub Chr. psentia hęc cõfessio ad recusandas nuptias. Vt ne.) Pro, ut nõ. Adlegatum.) Adhibitũ. Hũc se.) Critonẽ. s. Et nõ Cri. sed senẽ dic: ut de hac appellatiõe põdus adiiceret testimõio. Aequũ postlat. da ue.) Artificiose ĩterpõnit loquẽtẽ Chr. quẽ uolẽs usq ad cognitiõnẽ filiæ suæ retinere, nõ facit irasci Pã. ob cõtẽptũ filiæ suæ, & post hoc abire de medio. Da ueni.) Cõcede, indulge. Sine te hoc exorẽ.) Id est, ut me purgẽ: nõ, adducam. Ab hoc me falli. comperiar.) O paterna pietas. ipse accusator est, & redargui se cupit. Paulũ supplicii.) Supplicium dicit ipsam accusationem.

Adlegare

SER.

GVL. COLIM repetitione cõfirmat dictũ suũ. q. d. multo ante tpe istud uerbũ. s. miserũ accidit uere in te eodẽ die. cũ. i. qñ induxisti ita aium tuũ. i. cũ psuasisti hoc esse tibi efficiẽdũ aliquo pacto. i. aliquo mõ. qđ cuperes. i. uelles. Sed qd ago? cur excrucio. i. uexo me: cur macero. i. affligo: cõtero: debilito me: cur solicito. i. solicitã reddo: seu cõtristo: uel pturbo meã senectutẽ. i. me senio cõfectũ. amẽtia. i. insania: quia insani sunt oẽs amãtes: nec sui cõpotes: sed mẽte capti. amẽtia ergo huius filii. an. i. utrũ solicito meã senectutẽ &c. ut sufferã. i. sustineã: pottẽ: ferã: patiar suppliciũ p peccatis. i. erroribus & flagitiis hui⁹ Pã. imo. i. sed potius habeat ipse Pã. illã subaudi. ualeat. i. a me discedat. uiuat cũ illa Gly. Pã. o mi pr̃. q. d. ueniam peto. Si. qd mi pr̃. q. d. qd tibi uis dicẽdo mi pr̃. quasi. i. tanq̃. idigeas hui⁹ patris. i. q̃si idigeas opa mea: qui sum pr̃ tuus. domus iuẽta ẽ. s. i. q cũ Gly. habitas uxor iuẽta ẽ. s. Gly. quã fo ues ut uxorẽ. liberi. i. puer unus. & liberi dixit de uno. & n. Gel. ait: Antiq oratores, historicq aut carminũ scriptores ẽt unũ filiũ, filiã ue liberos multitudinis nũero appellauerũt. liberi ergo inuenti sunt patre. s. me inuito. i. moleste ac ægertime ferente. aducti sunt hoies: q dicãt illã Gly. eẽ ciuẽ. hic. i. ex Athẽis. Viceris. s. uicisti: cõiunctiuũ p idicatiuo. q. d. curã tu¹ uehemẽter gestabã sed tãdẽ tua ĩprobitate effecisti: ut eã curã eiiceri. Pã. Pã. titubãs & balbutiẽs pudore & cõsciẽtia loquẽdi copiã petit. O pr̃ ne. i. utrũ licet mihi per te pauca loq uel dicere. Si. qd dices mihi? Chr. Attamẽ o Simo audi. Si. dicis ut ego audiã eũ o Chr. (Chr. & Chr. dicit ĩ uocatiuo) qd ego audiam? Chr. attamen sine. i. patere: qđ supple dicat. i. loquatur quod uult. Si. age: hortantis est. dicat: loquatur sino. i. do facultatem: patior. Pamphi. ego fateor me amare hanc Gly. uel hanc amare me. dubium enim est utrum dicat amphibologia. si id. s. amare est peccare. quoq. i. etiam. fateor me peccare. o pater debo me tibi. i. ut ita dicam reddo me tibi quasi contraria & hostilia uolenti. impone qd uis oneris. i. quodlibet onus impa. i. iube: ut exequar. uis me ducere uxorẽ: uis me amittere hãc Gly. feram. i. patiar. ut potero. i. put mea fert facultas. mõ. i. tñmodo, obsecro te hoc ut ne. i. nõ credas hũc senem Crito. allegatũ. i. adhibitũ a me. sine. i. pmitte: ut supple expurgem. i. excusem me: neq ut addocã illũ huc corã: aduerbiũ est hic: quasi p̃sentialiter ut ita loquar. Si. Simo indignatus q illum petit adduci Pã. repetit uerbũ sibi displicens. dicis ut adducas illum: indignanter proferendũ est. Pã. o pr̃ sine. i. permitte. Ca. postulat æque. i. rem iustã. da ueniam. i. concede: indulge: fac ei potestatẽ adducẽdi illius. Pã. sine. i. pater q exorẽ te hoc. i. aut tibi psuadeam hoc: aut a te impetrem hoc. Si. sino. i. permitto. deinde conuertit sermonem ad Chreme. o Chre. cu. q. uis. i. rem quamlibet. dum. i. dummodo. ne. i. non comperiar. i. non deprehendar: cognoscar: uel inueniar falli ab hoc. s. Pamphi. Chreme. paululum supplicii. i. reprehensionis: accusationis: iurgii: cruciatus satis est. i. sufficit patri in suum filium pro magno peccato &c.

CIMMO habeat sine meo cõsilio: uere ĩdiges: qa mõ & domus tibi uxor &c. Adduxti illũ Crito q etiã uiceris patrẽ: qa tua uoluntas me præualet: uis aliam me uxore ducere. hanc. i. deest Glyce. amittere ab hoc: idest Pamphilum.

Excrucio
Macero
Solicito

Insania
Suffero

Liberi etiam de uno Gellius

Dare ueniam

CMitte

ACTVS QVINTI SCENA QVARTA.

Trochaici tetrametri catalectici.

CRITO, CHREMES, SIMO, PAMPHILVS.

C. Mitte orare, una harum quiuis caussa me, ut faciā, monet.
Vel tu, uel qd uerū est, uel qd ipsi cupio Glycerio.
CH. Andriū ego Critonē uideo? x certe ē. saluos sis Crito.
Quid tu Athenas insolens? CR. euēit. *sed hicci- *Sed redūdat*
ne est Simo? *nisi elidas e*
CH. Hic est. S. men' quaeris? eho tu Glyceriū hinc ciuem esse ais?
CR. Tu negas? S. Itane huc paratus aduenis? CR. qua re? S. rogas?
Tu ne impune hoc facias? tu ne hic, homines adolescentulos,
Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis?
Solicitando, & pollicitando eorū aīos lactas? CR. sanus ne es?
S. Ac meretricios amores nuptiis conglutinas?
P. Perii, metuo, ut substet hospes. CH. si Simo hunc noris satis,
Non ita arbitrere. bonus hic est uir. S. hic uir sit bonus?
Itane attemperate uenit hodie in ipsis nuptiis,

DONA. Mitte orare.) Hic ī scenā pgredit̄ Crito: in cuius uerbis nō mō qd̄ ipse pmittit, sed ēt qd̄ & Pā. dixerit, demōstrat̄. Et hic ois error aperiet̄ fabulae. ¶ Mitte orare, una harum quius caussa.) Pā philo dicit. & dicēdo una harum, ostēdit multas esse causas: et pares magnitudine eē, dicēdo Quaeuis. ¶ Andriū ego Cri. uideo?) Bonū initiū agnituti filiā. Itaq; copēdu cā, nō laborat de agnitiōe psonae Critonis, ut ab eo facile doceri possit. ¶ Saluus sis Crito.) Ne laboret ad psuadendū: miro cōpendio poetae, iam Crito notus ē Chremi. ¶ Quid tu Athenas inso.) Insolēs, insolitus, insuetus. Ci. Moueor ēt loci insolētia. Sallu. Insolens uera accipiēdi. Insolēs & arrogās intelligit̄. Qui pter legē agit humanā, & naturalē, insolēs dr̄. Cice. In uictoria, q̄ natura insolēs, & superba est. ¶ Euenit.) Pudet fateri pp haereditatē uenisse. Et uide ipm esse, qui dixerit supra, Clamitent me sycophātā, haereditatē psequi ¶ Paratus adue.) Hoc ē subornatus, & cō positus dolo. ¶ Tu ne impu. hoc facies?) Mire acriter Critonē aggressus, dilatauit incusatione: & generalē fecit uirtute oratoria, q̄ *δεινότης* dr̄. Tu ne hic.) Idest Athenis, ubi delicta uindicant̄. ¶ In frau. il.) Illigas. unū Virg. Terna tibi haec primū triplici diuersa colore Licia circūdo. Licia enim dicta sunt q̄si ligia. ¶ Eorum ani. la.) Hinc ēt oblectatio dicit̄. ¶ Lactas. Quasi teneros aīos. Lactare, ē dulcedine aliqua tenere, ad psuasionē inducere: unū & delectare, & oblectare dicimus. ¶ Ac mere. amo. nu. cō.) Vide oratorie agi, ut grauius Critonē accuset Simo. nūc defendit filium, quē dudū increpauerat. ¶ Ac mere. amo. Peius lenocinio crimē ingessit: nō amicā facere de meretrice, sed cōiugē. ¶ Nuptiis cō. Hoc grauius ē lenocinio. ¶ Metuo ut substet hos.) Vt, ne nō. Lucilius, Tuā ut memoriā retineas. Et bū hospes ait, non hō, uel Crito. est enī in ipso noīe cā diffidētię. ¶ Nō ita ar.) Id est, nō arbitreris. ¶ Bonus est hic uir.) Cū pōdere, & distinctione inferēdū. Hic uir sit bonus? Hic. per *εἰρωνείαν* nec uirū, nec bonū esse dixit. ¶ Hic uir sit bo. Mire poeta cum oporteret Critonē amiciorem Chremi esse q̄ Simoni, sic rem inducit, ut notior ei sit cōtra quem maxime ueneras, atq; ab eo defendatur magis, ut res pgredi ad catastrophē possit. ¶ In ipsis nuptiis.) In ipso articulo nuptiarū.

Illicere
Licia

In ipsis nuptiis
G VI.

Mitte &c. Hic in scena pgredit̄ Crito: in cuius uerbis nō mō ipse pmittit: sed ēt qd̄ & Pā. dixerit demōstrat: & hic ois error apperiet̄ fabulae. Crito alloquit̄ Pāphilū orātē: ut firmus staret uerbis contēdendo aduersus patrē. Mitte. i. omitte: cessa: desiste orare. i. rogare me. una quęuis. i. una quaelibet cā harum, quae sequunt̄: monet me: ut faciā qd̄ petis: & hae sunt causę. uel tu. i. uel tua i me beneuolētia: aut tuus honestus modus: & tua sermonis affabilitas monet me &c. uel qd̄. i. quia uerum est: qd̄ dicturus sum. uel qd̄: inest qa bene cupio ipsi Glycerio. i. Glyceriū plurimum amo. & iō illi bene uolo. Chremes. ego uideo Critonem Andriū. i. ex Andro insula. certe. i. profecto est is. s. Crito Andrius. Cri. Chremes sis saluus. i. salue. Chremes. qui. i. cur tu isolens. i. insolitus: insuetus Athenas uenisti subaudi. q. d. cur uenisti Athenas qui non sis solitus uenire: qui nō consueueris uideri Athenis. Insolens. n. interdū dicit̄ insuetus: insolitus. Inde insolētia. i. insuetudo. Cic. Moueor ēt insolētia loci. i. insuetudine Item insolens dr̄ arrogās. Inde insolentia. i. arrogantia. qui enim praeter legē aut humanā & naturalē insolens dr̄. Cice. Ipsa uictoria, q̄ natura insolens ē. Crito. euenit. i. cōtingit casu aliquo: ut Athenas uenirē. pudet. n. eum fateri pp haereditatē uenisse. sed hiccine est Simo. i. utrū est hic Simo. Chremes. hic est Simo. s. Si. men. i. mene: hoc est utrum q̄ris me: & nō quaeris p me: ut nōnulli cōsueuerunt dicere: tanq̄ p sermone eleganti. Eho: haec iteriectio attētionē mouet: ut audiat Crito dictū Simonis: uel derisiōtis est particula. tu ais Glyceriū esse ciuem hinc i. ex Athenis urbe. Crito. tu negas. i. inficiaris eā esse ciuem Atticam. Si. Ita ne: per indignationē sępe dr̄ ita ne, & derisionē. aduenis huc paratus. i. subornatus, & dolo cōpositus. Cri. qua de re uenirem. s. paratus. Simo. rogas. i. interrogas. tu ne. i. utrū facias impune. i. sine poena, seu punitione. i. uenias paratus ad decipiēdū. hic. i. Athenis: ubi delicta uindicant̄. tu ne. i. utrū. q. d. ita illicis. i. illigas (unde licia dicta sunt: quasi ligia.) in fraudē. hic. i. Athenis hoīes adolescētulos imperitos rerū eductos libere. i. educatos & nutritos more eorū adolescentulorum: qui ingenui nati sunt. uel educatos libere idest emissos in uiuendi libertatē. i. qbus facta est copia: ut liberius uiuāt. lactas. i. detines uel quadā dulcedine aīos teneros. s. eorum solicitando. i. incitando eos. nā solicitare interdum significat solicitū reddere: interdū uero est inquietare aliquē: & inter spē, metumq; cōstituere, atq; incitare, seu stimulare. & pollicitādo. i. frequēter pmittēdo illis cōplemēta uolūtatū. Teneros aīos lactare est dulcēdine aliqua retinere & ad psuasionē inducere. Vnde oblectar̄ dicimus & delectare. Crit. ne. i. utrū sanus es. i. sanae mētis: & cōpos. q. d. insanis. Si. interrūpat Crito sermonē Simonis: quē nunc cōstituat. ac cōglutinas. i. cōiūgis: ut glutino res aliquae cōiūgunt̄. nuptiis. i. cōnubio. amores meretricios. q. d. nō efficit amica de meretrice, sed cōiux. Pam. perii metuo ut. i. ne nō: ut uult Dona. posset tn̄ simpliciter capi p qr: sic metuo q hospes. i. pegrinus & alienigena iste Crito substet. i. succūbit: neq; ferre possit contumelias pr̄is. Ch. Si. si noris. i. si cognoscas satis hūc nō arbitrer̄. i. nō ita de eo cēseas. hic. s. Crito ē uir bonus. Si. hic sit uir bonus. q. d. sic bonus q̄tū uolet: & p ironiā dictū itelligit̄: ut eū nec uirū nec bonū dicat. ita ne. i. utrū uenit hodie ita attēperate. i. tēpestiue in ipsis nuptiis. i. in ipso articulo: siue, ut ita dicā, ī pūcto nuptiarum.

Insolēs
Insolentia
Illicis
Licia
Solicitare & incitare
Lactar̄
Cōglutinare
Attēperate

Mitte ora. Praemissis cōuenientibus psonis: quibus pręsentia Simonis & Chremetis Crito sibi acquireret: ipse adducitur a Pāphilo: cui se precātī: ut ueritatē cōstātē affirmaret. & Glyciuē esse non taceret, sic rūdet: mitte orare. an Dauū Chremi. ecce authoritas Chremetis de Critone: qa nouerat eū. lactas aīos. i. sensus. s. facis insanire. subest. i. deficiat. hic sit bonus non [illegible] supponit quare ita ne &c.

SBR.

Bū tibi cupio

Vt ueniret antehac nunq̃? est uero huic credendum Chreme?
P. Ni metuam patrem, habeo pro illa re illũ qđ moneam probe.
S. Sycophãta. CR. hem. CH. sic Crito, ẽ hic, mitte. CR. uideat, q̃ fiet.
Si mihi pergit, quæ uolt, dicere, ea, quæ non uolt audiet.
Ego istæc moueo, aut curo? non tu tuum malum
æquo animo feres? — *s eliditur in istæc*
Nam ego quæ dixi, uera, an falsa, audieris iam sciri potest.
Atticus quidam olim naui fracta, apud Andrum eiectus est,
Et istæc una parua uirgo, tum ille egens, forte applicat
Primum ad Chrysidis patrẽ se. S. fabulam inceptat. CH. sine.
CR. Itane uero obturbat? CH. perge. CR. tũ is mihi cognatus fuit,
Qui eum recepit. ibi ego audiui ex illo, sese esse Atticum.
Is ibi mortuus est. CH. eius nomen? CR. nomẽ tam cito tibi?
Phania. CH. hem, perii. CR. uerũ Hercle opinor fuisse Phaniã.
Hoc certo scio, Rhamnusium se aiebat esse. CH. o Iuppiter.
CR. Eadem hæc Chreme multi alii in Andro tum audiuere.
CH. utinam id sit — *Tetrameter seazon catalecticus*
Quod spero. eho dic mihi, quid eam tum Crito? suam ne aiebat
esse? CR. non. — *Octonarius Iambicus.*
CH. Cuiam igitur? CR. fratris filiam. — *Iambicus dimeter*

DONA. ¶ VT ueniret antehac nunq̃?) Plerũq; casus imitatur industriam: & hoc sæpe fit, ut et sedulo facta, sint suspecta. ¶ Sycophanta.) Hoc est quod minime uoluit sibi dici Crito. nã ita locutus est supra, Clamitet me sycophãtã, hæreditatẽ psequi. ¶ Hem.) Principiũ iracundiæ. audiuit eni qđ maxime uitabat: nã ut supra, Clamitent me sycophantam. ¶ Sic Crito est hic. mitte.) Hic Chre. traducit illũ ab iracũdia, dicẽdo sic eũ esse Mænander. * Et recte: q̃a naturæ ignoscitur, uolũtati non item. ¶ Si mihi pergit qđ uult dicere.) Grauiter & mature. ¶ Ego istæc moueo, aut curo?) Est eni sycophantę perturbare rẽ bonã, & curare malam. Hoc agit dicit cũ [Greek], Ego hęc turbo, aut cogito quẽadmodum tu dicis Simo. ¶ Non tu tuũ malũ æquo aio feres?) Nõ filium, sed amorem in filium, significat. An q̃a itatus est? Et q̃rit, an conueniant hęc uerba, Pamphilo ueniente. Immo enim cõueniunt. nam quanto magis dissimulat fauorẽ, tanto plus acquirit fidei ad ea quę loquitur. ¶ Iam sciri pôt.) Addidit & temporis celeritatem: & magna maturitate dixit ¶ Atticus quidã olim.) Hæc pars argumẽti est: quæ & supra iã dicta. ¶ Forte applicat.) Applicat, proprie de naufragio in litus eiecto, atq; egenti. ¶ Primum ad Chrysidis patrem.) Quid est, primum? an quia postea mortuus est? ¶ Fabulã inceptat.) Aut ad comœdiam retulit, fabulam: quia fabula comœdi[ae]: & quia argumentum quasi fabulæ narratur: aut certe ad irrisionem narrationis dicit. etenim Olim fabulæ proprium: ut Horatius, Olim Rusticus urbanũ murem mus paupere fertur Accepisse cauo, ueterẽ uetus hospes amicum. ¶ Itane uero obturbat?) Si subdistinguit: interstrepit accipe. Si non distinguit, euertit intelligas. ¶ Itane uero obturbat? potest ita ne uero, subdistingui: & sic cũ comminatione inferri: obturbat. ¶ Ibi audiui ex illo.) Magna confirmatio ueritatis est. ¶ Nomen tam cito tibi?) Nõ negantis est, sed difficile se dicturum ostendit. ¶ Phania.) Hoc ita dicit Crito, ut nemo audiret: scilicet adhuc dubitans, an ipse sit. ¶ Hem.) Sunt qui putant Simonem dicere irascentem filio Critonem submonẽti. ¶ Perii.) Hoc Pãphilus post iracundiam patris. An Chremis est dolentis ad uel eius mentionem, uel q̃ in filiam pene peccarat? ¶ Verũ Hercle opinor.) Hoc adhuc cõtanter est dictum, & ideo indiget confirmatione. ¶ Rhamnusiũ se.) Piræus, & Rhãnus, & cætera huiuscemodi, maritima Atticæ oppida intelligenda sunt. Rhamnus, pagus Atticæ est. ¶ Multi alii in Andro.) Hoc testimonium cęcum dicitur. Testimoniorum enim modus duplex est: manifestus, & cæcus. Manifestus, est qui certos testes, & præsentes habet. Cæcus, in quo multitudinem, aut ciuitatem dicimus scire. ut Cicero, Testis est tota Sicilia. Quod tamen audientem cõsternat. Est etiam in cæco iusiurandum, tabulæ absentes q; personæ. ¶ Cuiam igitur?) Vetuste, cuiam, quod omnibus generibus, & casibus seruit.

Margin: Applicare — Fabula comœdia — Testimonia cæca & manifesta — Cuiam

GVI. ¶ VT nunq̃ ueniret antehac. i. ante hoc tps. Plerũq; tñ casus imitatur industriã: & sæpe hoc fit: ut et sedulo facta sint suspecta. Est uero credendũ huic. q. d. nõ est illi fides habenda: ubi uero dr per ironiã. ut Virg. Egregiã uero laudẽ, & spolia ampla refertis Tuq; puerq; tuus. quẽadmodũ & . s. ut id populus curat. s. qđ dici solet Deus sciat. uero fere hic eodẽ mõ capit: ut illic. s. Pam. ni. i. nisi metuã patrem, habeo. i. scio aliqđ sup. qđ moneã. i. admoneã. Probe. i. cõmode illũ Critonẽ, pil[?] lare. i. p̃ rũsione ad obiecta. Si. o Sycophanta. i. calumniator exclamãdo pfertur. Cri. hem: interiectio indignãtis. Chr. Crito hic Simo ẽ sic. i. talis naturæ: & recte. nã naturę ignoscitur nõ uolũtati. mitte. i. dimitte eũ: nec attẽde ad ea, q̃ dicit. Cri. uideat qui idest qualis sit si pget. i. p sequet: perseuerabit dicer mihi quę uult. audiet quæ nõ uult. ego moueo. i. perturbo. & curo. i. cogito istæc quæ tu dicis. Simo. tu non feres æquo animo tuũ malum s. amorem in filio. Nam audieris. i. audies ea quæ dixi uera an falsa. i. siue sint uera, siue falsa: & hoc ut tibi sim molestiæ sicut es mihi & addit tẽporis celeritatem inquietis iam i. nunc potest sciri an uera sint, an falsa qdã Atticus olim fracta naui. i. naufragio facto apud Andrum eiectus est ad littus. s. & una. i. simul. istæc uirgo parua eiecta est tũ. i. tunc forte ille egenus applicat. i. adigit: appellit se primũ ad patrẽ Chrysidis. Proprie de naufragio ad litus eiecto: atq; egenti applicare dicit. s. Simo narrationem irridens inquit inceptat. i. incipit. Fabulam i. nugas: commentum: mẽdacium: uanitatem: Chr. sine. i. permitte eum loqui. Cri. itane obturbat uero. i. ita ne uertit ueritatẽ: aut reclamat & reluctatur, seu interstrepit ueritati. Chre. Crito perge. i. psequere perseuera Cri. tum is fuit mihi cognatus qui recepit eum atticum. Ibi. i. in eo loco: audiui ex illo sese fuisse atticum. is mortuus est ibi. Chr. Crito dic supple nomẽ eius. Cri. putas supple. ut tam cito dicam tibi nomẽ: oñdit. n. difficile sese dicturũ. deĩde subdit: Phania ẽ supple nomẽ eius. sed Cri. dicit ut nemo audiat adhuc. s. dubitans an ipse sit. Chr. Hẽ pii: Chre. est dolentis. potest & Pã. esse. Crito. uerũ. i. sed hercle opinor fuisse Phaniã. scio certe hoc aiebat se eẽ Rhãnusiũ. i. ex Rhãno atticę pago. Rhamnus. n. pagus est atticæ. Chre. Iupiter. Cri. o Chr. multi alii a me audiuere tũ hęc eadẽ i Andro: i ea insula. Chr. utinã id qđ spo sit. eho: attentionẽ mouet. dic mihi qđ tunc aiebat eã Gly. esse. s. ne i. utrũ aiebat esse suam filiã. s. Crito. nõ Chre. igitur cuiam. i. cuius filiam esse dicebat. Cri. aiebat esse filiam fratris.
¶ NI me tuã patrẽ. habeo talem. qdem moneã illũ. i. Critonem: pro illa re. s. q̃ posset respõdere pro illa re: quã modo obiecerat Simo: cur mõ in psis nuptiis: & nõ antea uenisset sycophanta: inuentor falsorum. hẽ irascentis est. i. talis est hic Simo. s. iracundus. mitte. i. dimitte: ne curat tuum malum. s. qđ eius est Gly. Rhãnusium: a quadam uilla collaterali Athenis post illa tẽpora plus me tu: postea spe cum tua relig. quem uis credere: nisi puram ueritatem?

Margin: Vero — Sycophanta — Hem indignantis — Applicare — Fabula — Obturbare — Rhamnus — SER

¶ Arrige

CH. Certe mea est. CR. quid ais? S. quid tu ais? P. arrige aureis

Pamphile. Trochaica tetrametra.

S. Qui credis? CH. Phania ille, frater meus fuit. S. noram, & scio. CH. Is

Bellum hinc fugiens, meq; in Asiam persequens, proficiscitur.

Tum illam hic relinquere est ueritus: post illa nunc primum audio, Iamb. tetr.

Quid illo sit factum. P. uix sum apud me, ita animus commotus est metu,

Spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino bono.

S. Nae istam multis modis tuam inueniri gaudeo. P. credo pater.

CH. At mihi unus scrupulus etiam restat, qui me male habet. P. dignus es

Cum tua religione, odio, nodum in scirpo quaeris. CR. quid istuc est?

CH. Nomen non conuenit. CR. fuit Hercle aliud huic paruae. CH. quod Crito?

Nunquid meministi? CR. id quaero. P. Egone huius memoriam

patiar meae

Voluptati obstare? cum ego possim in hac re medicari mihi.

Non patiar. heus Chreme quod quaeris, Pasibula est. CR. ipsa

est. CH. ea est.

P. Ex ipsa audiui milies. S. omneis nos gaudere hoc Chreme.

Te credo credere. CH. ita me Dii ament, credo. P. quid restat pater?

DONA.

Arrige aures ¶ ARRIGE aures Pam.) Translatio a pecudibus, quibus uerbis intendit, accipiendam esse uocem. ¶ Arrige aures Pam. Hoc Simo uidetur dicere. Ut alii putant, ipse sibi Pam. ¶ Noram, & scio.) Noram Phaniam, scio fratrem fuisse. Ergo & ad personam, & ad rem retulit. ¶ Meque in Asiam persequens.) Bene in Asiam, ubi bellum non erat, sed in Graecia. Et persequens dicit perseuerationem sequentis

Perseq ostendens. Persequi enim qui non desinit sequi. Virgi. Quae te sola puer, multis e matribus ausa Persequitur. ¶ Vix sum

Apud se non esse apud me.) Hoc est argumentum sapientibus laetitiam uehementem in bonis moderandam: cum unusquisque gaudens ita perturbetur, ut apud seipsum iam non sit. ¶ Vix sum apud me. Non sum apud me, magis consuetudine, quam ratione dicitur. Aut forte sic dicit, quasi abierit animus, & rursus redierit. ¶ Ita animus commotus est metu.) Duo carnifices futurarum rerum sunt, spes & metus. Dolor enim & gaudium praesentium rerum sunt. Virgi. Hinc metuunt, cupiuntque: dolent, gaudentque, nec auras Respiciunt. Sed dolorem hic

SER. in laetitia non posuit. & mire ordinem seruauit: sic enim se haec inuicem sequuntur. Et ἀσυνδέτως distinguendum est, spe, gaudio: ut separatim inferantur. ¶ Mirando.) Mirando, dum miror. & est parti

ASCE. cipium. ¶ Nae istam.) Nae, nimis. Cice. Nae isti uehementer errant.

Gaudere Sallu. Ne ista nobis mansuetudo, & misericordia. ¶ Gaudeo.)

Gratulari Gaudemus nostris, gratulamur alienis: ut Sall. Et ei uoce magna uehementer gratulabantur. ¶ Ne istam multis tuam.) Non multis modis inueniri gaudeo: sed tuam inueniri. Alii, multis modis tuam inueniri gaudeo: non, inueniri gaudeo. Hic iam redit

Perpetuum in gratiam Simo cum filio: nisi forte patrem socerum appellat, ut Turnus apud Virg. Et nos tela pater, ferrumque haud debile dextra Spargimus. Sed quod infra dicit, Quid restat pater? an restat idem, quia haec iam maior pars reconciliationis est? ¶ Credo pater.) Incertum utrum, cui gratulatur, Simo sit, quis Pam. uidetur. potest enim

Credo Chremes & pater uideri. ¶ Credo pater. Sic uideri solet dicenti gaudeo. ¶ At mihi unus scrupulus etiam restat.) At, discretiuum est superiorum dictorum. Scrupulus a scrupo lapide dictus, lapillus

Scrupulus minimus. nam nimis molestae sunt pedibus scrupolosae uiae, ut Virgili. Scrupea tuta lacu nigro, nemorumque tenebris.

GVI. Etiam. Pro adhuc. ¶ Dignus es cum tua religione, odio.) Aut dignus odio: aut accusatiuus pro ablatiuo casu est positus, pro odio. aut separatim odium legendum est, ut sit dignus qui male habearis. ¶ Nodum in scirpo quaeris.) Scir-

Scirpus pus, palustris res & lenissima. Lucilius. Nodum in scirpo insane facere uulgus. Est autem scirpus, sine nodo, & leuis iunci species. Alibi ipse. Reddunt curatura iunceas. Plau. Scirpo induit ratis. ¶ Id quaero.) Rursus Crito obliuiosus est, utpote alienarum rerum. ¶ Voluptati obstare.) Nunc laetitiae & gaudio. ¶ Heus Chre.) Heus dicendum erat, quia Chremes Critonem intuebatur. ¶ Ex ipsa milies audiui.) Duas res ostendit Pamphilus, & quod uerum sit quod ex ipsa saepe audierit, & quod sit Glycerium. ¶ Omnes nos gaudere hoc.) Aut hoc correpte, aut hoc producte ut sit, hac re gaudere. Et gaudere, nostris est, ut supra adnotauimus: alienis uero, gratulari. Sallu. Et ei uoce magna uehementer gratulabantur. Plus est ergo gaudere,

Laetari quam laetari. ¶ Quid restat pater?) Hoc est, ne irascaris.

GVI.

¶ CHRE. Certe ea est mea: scilicet filia. Cri. quid ais? Si. quid ais? Pamphi. alloquitur seipsum dicens. Pamphile arriges aures: idest erectas probe aures ad accipiendam uocem tibi congruam. Simo. quid credis? Chreme scilicet. Chr. ille Phania fuit meus frater. Simo. Noram Phaniam: scilicet & scio eum esse tuum fratrem. Chr. is frater fugiens bellum,

Persequens & persequens me in Asiam proficiscitur hinc: idest ex Athenis: & persequens dicit: ostendens perseuerantiam sequentis. tum frater ueritus est relinquere illam hic post illa: uel tempora uel ea quae sunt dicta. nunc primum audio quid sit factum de illo fratre meo. Pam. Pamphilus prae nimio gaudio ita perturbatur ut apud seipsum non sit: propterea, inquit, uix sum apud me: si non sum

Apud se esse. & ad se redire apud me: & magis consuetudine dicitur, quam ratione: uel ita dicit: quasi obierit animus in aduentu gaudii, & rursus redierit. Ea propter cum aliquis se colligit & considerat dicitur ad se redire: cum prius extra se existens apud se non esset. ita. i. adeo. animus est commotus. i. perturbatus metu: spe: gaudio. mirando: idest dum miror hoc bono tanto & tam repentino: idest subito. i. propter tantum bonum: & tam repentinum. Duo sunt futurarum rerum carnifices: idest tortores afflictores

Spes & metus futurarum, dolor & gaudium turbatores: quia turbant animum: scilicet spes & metus dolor enim & gaudium praesentium rerum sunt. Si. sane: idest ualde. alii ne habent: idest certe uel ualde: aut nimis gaudeo istam Glycerium inueniri tuam multis modis: idest rationibus. Gaudemus nobis: gratulamur aliis. Pamphi. o pater credo te: scilicet gaudere. Simo. At unus scrupulus. i. una

Scrupulus anxietas: una difficultas: una molestia: tractum enim est a scrupulo lapide minimo: qui in calceo lateris laedit: & molestus est. molestae enim sunt pedibus uiae scrupulosae. unus ergo scrupulus restat: idest superest: reliquus est mihi: qui male habet: idest uexat, uel male tractat me. Pamphi. Dignus es cum tua religione. i. superstitione: & scrupulositate. odio. i. ut odio habearis: quaeris nodum in scirpo. scirpus iunci species est lenissima, & sine nodo: & ideo prouerbium est de illis, qui nimis sunt curiosi & qui quaerunt aliquid ubi non est quod dici solet uulgo: tu quaeris in uertice quinque pedes cum tamen tantum sint quatuor. Cri. quid istud est quod te solicitat. Chre. nomen non conuenit. i. de nomine est controuersia: uel nomen non congruit: ut sit filia mea. Cri hercle aliud fuit nomen huic paruae: idest cum esset parua. Chr. quid nomen fuit. Cri. quaero id: idest tento in memoriam illud redigere. Pam. nea: idest utrum patiar memoriam huius Critonis obstare: idest nocere meae uoluptati. cum egomet possum medicari mihi in hac re: non patiar heus Chreme: uocat Chremetem: qui in tuendo Critone erat attentus: quid quaeris? illa est Passibula. Cri. ipsa est Passibula. i. Chr. est ea quae est filia mea. Pam. audiui milies ex ipsa se esse Passibulam. Si. o Chremes credo te credere nos omnes gaudere hoc: idest hac re. Chre. ita Dii me adiuuent. ut bene credo. Pamphi. o pater quid restat: idest superest: reliquum est Si. res ipsa: idest agnitio Passibule reduxit me.

DONA. Lepidus Lepos ¶ O LE pidum caput.) In quo leporis est plurimum, lepidus dicitur. Nam lepos est uenustas. ¶ Nempe. scilicet.) Nēpe, & s. dicentes, manu uel uultu dotem significant. quod mox intelligit Chremes. Alii ἀπὸ τοῦ Scilicet, Chremetis psonam faciunt. ¶ Dos est Pam.) Id est. Pā. pro uxore dabūtur decem talenta. ¶ Accipio.) Ille nisi dixisset, accipio: dos nō esset. datio. n. ab acceptione cōfirmatur: nec potest uideri datum id, qđ non sit acceptū. ¶ Eho.) Eho hic admiratio est intentionis ad id qđ dictum sumus. ¶ Dedam iā.) Addidit & tēporis celeritatē. ¶ Qui.) Quāobrem. ¶ Nō recte uinctus.) Id est, non iuste. sed hic ad cām retulit nō recte. Senex uero, ad rem retulit: ¶ Haud ita iussi.) Quia quadrupedē stringi iusserat, q̃si recte ac diligēter. Et hoc ipsum non uacat. nam iam iocularuer loqui, & minus irascentis est, & placabilis animi. ¶ Haud ita iussi. Eleganter lusit ad ἀμφιβολίαν. & simul ostendit, q̃ propitius sit Pā. pater, & q̃ facile ueniam Dauo impetrare possit ab eo: quippe q iam & iocetur. Pā. aūt dixerat, nō iuste: ille sic mđii, quasi dixerit, non diligenter uinctus est. Et haud ita iussi. sic enim praeceperat, quadrupedem constringito.

S. Iādudū res reduxit me ipsa in gratiam. P. o lepidum patrem.
De uxore ita, ut possedi, nihil mutat Chremes. CH. caussa optuma est.
Nisi qd pater aliud ait. P. nēpe. S. scilicet. CH. dos Pāphile ē.
Decē talēta. P. accipio. CH. ppero ad filiā. eho mecū Crito.
Nā illā me haud nosse credo. S. cur nō illā huc trāsferri iubes?
P. Recte admones. Dauo istuc dedā iam negoci. S. non potest.
P. Qui? S. quia habet aliud magis ex sese, & maius. P. quidnam?
S. uinctus est.
P. Pater, non recte uinctus est. S. haud ita, iussi. P. † iube solui obsecro.
†Iube Pyrrhichius est.
S. Age fiat. P. at matura. S. eo intro. P. o faustum, & felicem hunc diem.

alius supple ait. Si. s. idest certe. nihil aliud aio. Chre. o Pā. dos est tibi decem talenta. i. pro dote dabuntur tibi decem talenta. Pā. accipio. i. grata habeo illa talenta, seu illam dotem habeo gratam. Chre. propero. i. properanter equi ad filiam Passibulam. Eho: admonitio est attentionis ad id qđ dictum sumus. meus Crito ueni sup. mecum. Nā credo illā haud. i. nō nosse me. Si cur non iubes illā transferri huc. i. traduci in hunc locum. Pā. admones recte. ego dedam. i. ualde dabo: & cōmittam iā istud negociū Dauo. Si. non potest id negociū. s. suscipere. Pā. qui. i. quāobrem non potest id peragere. Si. habet aliud malum & maius ex sese. i. ex seipso. Pā. quidnam. i. qd mali habet: uel quidnam. i. cur habet malum. Si uinctus est. i. ligatus in carcere: siue est in uinculis coniectus. Pā. o pater nō est uinctus recte. i. iusta de causa. Si. iocatur pater dicens se nō iussisse: ut tā uinciretur: sed ut quadrupes stringeretur. haud. i. non. iussi ita uinciri. s. Pamphi. obsecro iube solui. i. ut soluatur. Si. age: hortantis est fiat. Pā. at matura. i. accelera iubere. Si. eo intro. Pā. o hūc diem faustum & felicem. q. d. multae felicitatis plenum.

SER. ¶ RES idest opportunitas rei: reducit me in gratiam. i. in beneplacitum. s. quod mihi placuit magis, q̃ istam. & grauius haud pater deridens Pam. aequiuocat in uerbis eius: haud iussi recte uinci, sed quadrupedem.

ASC. ¶ LEGVNT multi: at ita iussi. Quia. n. Pā. dixerat nō recte. i. iusta de causa uinctus est aliter Simo io causas: & aliter accipiens recte: ut fit: At ego iussi ut ita: hoc est recte debite uinciretur. Sed haec hactenus.

GVL. ¶ IAM dudum. i. pauloante. in gratiam. i. in beniuolentiam & Chre. & filii: ut uidelicet mihi bene cupiat. & ego quoq; illis. quod si ad solū dicatur Pā. ad Pā. referatur tantū. Pā. o lepidum patrem. i. in quo plurimū est leporis ac uenustatis nā lepos est uenustas. Chr. nihil mutat de uxore ita: ut possedi. i. ut iam habui eam. Chr. Causa est optima: ut nihil mutem nisi pater Simo ait aliqd aliud Pā. Nempe. i. certe. nihil

ACTVS QVINTI SCENA QVINTA.

CHARINVS, PAMPHILVS.

C. PROVISO quid agat Pāphilus: atq; eccum. P. aliquis forsan me putet *Iambicus tetrameter.*
Non putare hoc uerum: at mihi nunc sic esse hoc uerum lubet. *Trochaicus tetrameter.*
Ego uitā † deorū propterea sempiternā esse arbitror, *Deorū dissyllabum est.*

DONA. ¶ Prouiso qd agat Pam.) Hęc scena alterum generū Chremeti cōparat: ne aut Charinus tristis recedat, aut non prouisum uideretur Philumenae. ¶ Prouiso qd agat. Hoc colloquiū post cōpendium fabulae inducitur: ut una narratione & negocium Charini transigi possit. ¶ Prouiso qd agat. Dupliciter res ab oculis spectatorū mouentur: aut eni futura promittuntur, aut facta narrant. Prouiso, duo significat: & prouideo, & procedo. ¶ Nunc sic esse hoc uerū lubet.) Sic delicate pronuntiandū est, & separatim distinguendū. ¶ At mihi nunc sic esse hoc uerum lubet.) Sensus hic est, Alii putent, ut uolunt: ego aūt uerū esse cōfirmo q mihi lubet uerum credere. ¶ Ego uitā deorum propterea sempiternam esse arbitror.) Omne quod habemus aut mutuum est, aut propriū. mutuum est quod ad tēpus habemus, nec postmodum nostrū futurū, est ut uxor, domus, uilla, serui, & cætera ī hūc modū. ppriū, ut uirtus ai, & bonū sempiternū, qd ppriè de diis dr nō enim aliūde uenerūt, sed apud seipsos sunt semp. & Epicurū secutus, hoc dixit. Proprie ergo de diis sempiternū dr. Nā inter sempiternū, & ppetuū hoc iterest: q sempiternū ad deos, ppetuū ppriè ad hoies ptinet. ¶ Ego uitā deorū pptere.)

Prouiso

Mutuū

Propriū

Semplternum

Perpetuum: Hanc sententiā totā Menandri de Eunucho trāstulit. & hoc est qđ dr, Cōtaminari nō decere fabulas ¶ Ego uitā deorū. Nō dixit, q scit: sed qđ uerum putet. Et est δόγμα ἐπικούρειον qđ a caeteris philosophis repudiatur, de ocio deor, ac perenni uoluptate.

GVL. PRouiso &c. haec scena alterū generū Chr. cōparat: ne aut Carinus tristis recedat: aut nā puisum uideret Phi. Ca. puiso. i. pudeo: uel pcedo: uel p simplice ponit. i. eo ad uidēdū qd Pā. agat. atq; eccū. i. ecce hic eū. Pā. forsitā aliqs putet me non putare hoc esse uerum. at mihi lubet pro libet nunc hoc esse uerum sicut dicitur. s. q. d. alii putent: ut uolent. ego uero illud uerum esse confirmo: quod mihi lubet. uerum credere ego arbitror uitam Deorum esse sempiternam.

SER. PRouiso. Sicut oēs de apparatu aliarū nuptiar cōturbati sunt: sicut cōueniens erat: ut hę nuptiae essent: cōe gaudiū uenit: ergo Carinus uti particeps huius gaudii fieret Dauus: q a Simone solutus erat intercedēte filio: ego uere lubet: qa per hoc essem imortalis: & hoc est qđ inducit p simile de Diis: qa. s. ideo sunt Dii imortales: qđ uoluptates eor sunt ideficiētes & hoc est ibi: ego arbitror uitā Deorū pptere a imortalē.

¶ Propriae

DONA. ¶ PROPRIAE sunt.) Perpetuæ, sempiternæ quæ nõ sunt accõmodatæ ad tẽpus, ac mutuæ. sic & supra, Nihil ne esse propriũ cuiq̃? ¶ Si nulla ægritudo huic gaudio intercesserit. Scilicet ẽm supra dictã sniam, Si propria, inqt, hæc fuerit uoluptas, deus sum. ¶ Quid illud gaudii est?) In aliis Daui persona infertur. ¶ Nam hũc scio mea solide solum.) αὐξήσεως. ¶ Solide solũ.) Figura παρὰ μικρόν.

GVL. ¶ PROpterea q̃ uoluptates eorũ .i. eorũ gaudia sunt ppriæ .i. ppetuæ sempiternæ: nõ accõmodatæ ad tẽpus: seu mutuæ. Oẽ .n. qd' habemus, aut mutuũ est, aut propriũ. Mutuũ est qcquid ad tẽpus habemus: nec post modũ nostrũ futuꝝ est, ut uxor: domus: uilla: serui &c. Propriũ aũt est: ut uirtus animi: & bonũ sempiternũ: qd' ppriẽ de diis dicitur. nõ enim aliunde uenerunt: sed apud seipsos sunt semp. Epicurũ aũt Terentius hic secutus est: a cæteris eni philosophis repudiatur de otio Deorũ, & perenni uoluptate. Et interest inter sempiternũ, & perpetuũ. Nã sempiternũ ad deũ: perpetuũ proprie ad homines pertinet. Ergo Pam. ẽm illã sniam dicit: Si propria hęc fuerit uoluptas Deus sum. Nã immortalitas parta est mihi. si nulla ægritudo .i. solicitudo: anxietas animi: aut passio intercesserit .i. obstiterit huic gaudio. s. quẽ potissimũ .i. principalissime exoptem dari mihi nunc .i. obuium fieri mihi cui narrem hoc. Ca. Quod gaudiũ est illud. qd' agitetur a Pam. Pam. uideo Dauum: nemo est oium quem malim dari mihi. s. Nam scio hunc solum gauisurum solide .i. integerrime. mea gaudia .i. gratulaturum mihi. Dicimus enim eleganter: Gaudeo tuũ gaudiũ: pro eo qd' ẽ gaudeo: q̃a gaudes. Cecilius ad Ciceronem. Accessit huc q̃ postridie eius absolutionem in theatrũ Curionis Hortẽsius introit: puto suum gaudium gauderemus: quia ipse gaudebat.

Q d' * uoluptates eoꝝ, ppriæ sunt. nã mihi ĩmortalitas
Parta ẽ si nulla ægritudo huic gaudio ĩtercesserit.
Sed quem ego potissimum exoptem nunc mihi, cui hæc narrem, dari?
Iamb. tetrameter
C. Quid illud gaudi est? P. Dauom uideo. nemo est, quem mallem omnium.
Trochaicus tetrameter. uterque
Nam hunc scio mea solide solum gauisurum gaudia.

* *In uoluptates eliditur u*

SER. ¶ QVOD uoluptates eorũ sunt propriæ .i. iseparabiles: ueræ. sunt immortales: q̃a cum habeant ppetuas uoluptates: nã ego ẽt imortalis efficerer: si hac uoluptate sine ĩteruenïente aduersitate possem obtinere, & hoc est nã mi &c. tum de puero. s. erit magnũ gaudiũ. uel s. qd' fiet: ne expectetis Dauus imperat uel Pã. seruientibus, pro q̃bus uerat ne extra domũ Gly. donec ipsa educatur: expectarent quasi sperãtes eam cito educendã. sed ubi illuc aduenerint: domum intrent: & parent adducere eam.

ACTVS QVINTI SCENA SEXTA.

DAVVS. PAMPHILVS. CHARINVS.

D. PAMPHILVS ubinã hic est? P. Daue. D. q̃snã homo est? P. ego sum. D. o Pãphile. *Iãbici tetrametri*
P. Nescis quid mihi obtigerit. D. certe: sed qd mihi obtigerit, scio.
P. Et quidem ego. D. more hominum euenit, ut quod sim nactus mali,
Trochaici tetrametri.
* Prius rescisceres tu, q̃ ego, quod tibi euenit boni.
P. Mea Glycerium suos parentes repperit. D. o factũ bene. C. hem.
P. Pater amicus summus nobis. D. q̃s? P. Chremes. D. narras pbe.
P. Nec mora ulla est, q̃n eam uxorem ducã. C. num ille somniat
Ea, quæ uigilans uoluit? P. tum de puero Daue? D. ah, define.
Solus est, quem diligunt Di. C. saluus sum si hæc uera sunt.
Colloquar. P. q̃s homo est? Charine in tpe ipso mihi aduenis.
C. Bñ factũ. P. hẽ, audistin'? C. oĩa age, me ĩ tuis secũdis respice.

* *Si legas, Tu prius resciſceres, uerſus probe constat.*

DONA. Amphi. ubi nã hic est?) In hoc actu mira arte ea q̃ restant de comœdia breuiter explicãtur, & designantur duorũ sociorũ binæ nuptiæ. ¶ Pã. ubinam hic est? P. Daue. D. Quis hic est? In affectu gaudentis Pam. & Daui gratulatiõe cognitionem rerum Charino prębuit: cuius psona parce utitur post cõpẽdium. ¶ Sed quid mihi cõtigerit, scio.) Scio, id est persensi. ¶ More ho.) Hoĩum abũdat. ¶ More hoĩum Euenit ut qd' sim nactus mali. Quia fama mali celerior, q̃ boni: id est, ut facilius mala q̃ bona nuntientur. Ad hoc ergo dixit, q̃ ille prior scierit q̃ eẽt uictus, q̃ ipse cognitã Gly. cognosceret. ¶ Mea Gly. suos pa. re.) Hæc ita narrant Dauo, ut eadẽ opa ẽt Cha. audiat. ¶ Pr̃ amicus sum.) Hæc oĩa, ut diximus, pp Ca. dicunt, ut audiat. ¶ Amicus summus. Deest eius. ¶ Nũ il. so. ea q̃ ui. uo.) Hinc Virg. Credimus? an q̃ amant ipsi sibi somnia fingunt? ¶ Define.) Cõpendiũ attulit. ¶ Bñ fa.) A gratulatiõe cœpit. ¶ Oĩa.) Cõpendiũ. ¶ Age, me in tuis secundis re. re.) Hæc sunt q̃ absolute dicunt. & est cõmonitio: Sunt .n. q̃ felicitate elati, ne respicere qdem uelint amicos. Et respicere est proprie retro aspicere. Id est, quẽ præcedis felicitate, non obliuiscaris.

Scire

GVL. PAmphilus &c. In hoc actu mira arte ea quę restãt de comœdia breuiter explicant: & designãtur duoꝝ sociorũ binæ nuptiæ. Da. Vbinã hic Pã. est? Pã Da. Da. Quisnã .i. q̃s hõ est q̃ me nocat. s. Pã. Ego sum. Da o Pã. Pam. nescis qd obtigerit .i. acciderit mihi Da. certe .i. pfecto nescio qd tibi contigerit. s. sed scio qd obtigerit mihi. Pam. & qdẽ & ẽt ego scio. Da. Euenit more hoium: abundat hoĩum dicit Do. q.d. euenit ut solet euenire. ut tu resciscseres .i. postfactũ cognosceres. qd mali nactus sum .i. inuenerim prius q̃ ego resciscerẽ. illuc boni .i. bonũ qd euenit tibi. Pã. Gly. mea amica. s. repperit .i. casu quodã inuenit parentes suos .i. patrẽ & matrẽ. Da. o bñ factum exclamatio ẽ p q̃ bñ factũ est? Ca. hẽ: iteriectio hic admirantis factũ illud Pã. pr̃ eius Gly. ẽ summus amicus no. Da. q̃s pr̃? Pã. Chr. Da. Narras pbe .i. dicis uerũ. Pã. nec ulla mora ẽ q̃n .i. q̃ nõ. ducã eã Gly. uxorẽ .i. q̃n hẽam eã ĩ uxorẽ. Ca. Nũ .i. nunq̃d ille Pam. somniat ea: q̃ uigilans .i. cũ uigilaret uoluit .i. cupiuit Pã. tũ .i. deinde. O Daue de puero? qd fiet. s. Da. ah. define .i. desiste de ea re solicitus esse. tu es solus: quẽ Dii diligunt .i. tu oĩum fortũas supas: siue oĩum felicissimus es: & cui Dii magis fauerũt. Ca. sum saluus .i. sum icolumis: sospes: uiuo nõ langueo: ut prius si hæc sunt uera. adibo .i. ibo ad eũ. & colloq̃r .i. alloq̃r eũ: & cõferã cũ eo de his. Pã. hõ est q. s. loqtur. Deinde pcepto eo subdit: O Car. ad. mi. ipso tẽ .i. opportũe, & tẽpestiue Ca. bñ factũ ẽ sup. Pã Hẽ audisti q̃ bñ factũ sit. Ca. oĩa audiui. s. age .i. eia hortãtis ẽ aduerbiũ. respice .i. retro aspice me: hoc ẽ faue mihi tractũ a Diis: q̃ respiciendo hoĩes illis fauẽt. Sunt aũt q̃ felicitate elati: ne respicere qdẽ uelint amicos. Itaq; respice me .i. nõ obliuiscaris mei: quẽ pcedis felicitate .i. in tuis rebus secũdis .i. i tuis psperitatibus.

Et qdẽ

Tuus est nūc Chremes, facturum, quæ uoles, scio esse omnia.
P. Memini: atq; adeo longum est, nos illum expectare, dū exeat.
Sequere hac me intus apud Glyceriū ē nūc. tu Daue abi domū:
Propera, accerse, hinc q auferāt eā. qd stas? qd cessas? D. eo.
Ne expectetis, dum exeant huc: intus despondebitur:
Intus transigetur, siquid est, quod restet. Plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI. *Dimeter Iambicus.*

DONA. ¶ TVVS est nunc Chremes.) Lucilius in secundo. Nunc ꝑtor tuus est, meus si discesserit horno Gentili. ⁋ Tu Daue abi domum.) Hi uersus, usq; ad illum, Gnatam tibi meā Philumenam uxorem, negantur Terentii esse: adeo ut in pluribus exemplaribus bonis non inferantur. ⁋ Atq; adeo longum est nos illum expectare.) Quia & audacter, & artificiose binos amores duorum adolescentiū, & binas nuptias in una fabula machinatus est: & id extra præscriptū Menandri, cuius comœdiam transferebat: idcirco aliud in proscenio, aliud post scenā retulit: ne uel iusto longior fieret, uel in eandem propter rerum similitudinem cogerētur. ⁋ Sequere hac me intus apud Glycerium est.) Iam post scenam itur: quia ulterius in proscenio nihil agitur. ⁋ Ne expectetis.) Mire dicit, latēter se laudans: quo uerbo auidum adhuc audiendi populum, adeoq; cupidum & intentum ostendit, ut finem Comœdiæ euenisse non senserit. ⁋ Intus transigetur si quid est quod restat. Artificiose poeta hæreditatis iustam petitionem ex Critonis persona prætermisit, quæ ei Glycerio cognita iure tribuebatur ne uel paruo rei Critonis tractatu, aut defraudatiōe Glycerii infuscaretur finis fabulæ ad lætum exitum spectans. ⁋ Si quid est quod restat. Quia narratione dignum nō est quod Charinus rogat.

GVI. ¶ CHRE. Est nunc tuus: idest eius moderator es: & scio eum esse facturum omnia quæ uoles. Pamphi. Memini .i. tibi magna est apud eum fides ita: ut tuo sit usurus consilio: scio eum esse mecum: & omnia facturum. Nam quorū meminimus: illa nouimus & scimus. atq; adeo: idest certe uel ualde longum est mihi expectare illum Chremetem. dum: idest quousq; exeat. sequere me hac: idest ꝑ hanc uiam est nunc intus apud Gly. agnitam filiam. tu Daue. abi: idest discede. propera: idest celeriter: uelociter. domum: aduerbialiter sumitur. accerse: idest uoca: uade ad uocandum aliquos: qui auferant: idest abducant eam Glyce. hinc: idest ex hac domo: in qua est. quid: idest cur stas: idest erectus es: ne q; uadis qd. idest cur cessas: idest tardas in mora es: uel ottosus es? Da. eo. idest uado. Deinde conuersus ad spectatores inqt. Ne expectetis .i. nolite expectare. dum: idest quousq; Glycer. exeat huc .i. ueniat huc in mediū proscænium. Despōdebitur: idest sponsa iam efficietur intus: idest post scenam. nisi mauis illud uerbū impersonaliter capi pro eo: quod est sponsalia fient intus. De sponsalibus autē sic ait Gellius libro quarto, & capite quarto: Qui uxorem inquit deducturus erat ab eo unde ducenda erat: stipulabatur eam in matrimonium ductum iri: qui daturus erat itidem spondebat daturum: is contractus stipulationum, spōsionumq; dicebatur sponsalia: tum quæ promissa erat spōsa appellabatur: qui spoponderat sponsus. Sed si post eas stipulationes uxor non dabatur: aut nō ducebatur: qui stipulabatur ex sponso agebat. hæc ille. Si quid est quod restat, idest superest transigetur: idest concordabitur. conficietur intus: idest post scenam. hoc autem dicit propter iustam hæreditatis petitionem: quæ a Critone fieri poterat ex successione Chrysidis sibi propinquæ. Interest autem inter transigere & pacisci. nam, ut ait Vlpianus, qui transigit quasi de re dubia & lite incerta: neque finita transigit: qui uero paciscitur donationis causa rem certam & indubitatam liberalitate remittit. Vos spectatores ualete: discedite cum sanitate & plaudite: idest congratulamini poetæ: qui hæc uobis suo ingenio spectanda præbuit. Ego Calliopius recensui: idest recognoui & censuram meam adhibui his scriptis coram recitatis.

Sponsalia quid sint

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Laches senex	Pythias ancilla
Phædria adolescens	Thraso miles
Chærea adolescens	Sanga lixa
Parmeno seruus	Gnatho parasitus
Dorus Eunuchus	Chremes adolescēs rusticus
Thais meretrix	Sophrona nutrix
Dorias ancilla	Antipho adolescens

IDIOMATA PERSONARVM, ET ETYMOLOGIAE.

Laches a sortiendo siue ab intendendo actionem iniuriarū, pius in filios & uehementi ingenio. Phædria, ab hilaritate morum, cordatus adolescens, & cū morbo suo pugnās.
Chærea a gaudio, ephebus od quiduis audax, incogitans, & impotēter amans. Parmeno, quod sedulo adsit domino suo, callidus, & osor meretricum. Dorus, quod dono mittatur Thaidi. Thais a pauone uidetur dicta, addita aspiratione. Inducitur cordata & ciuilis, ac inter meretrices probis moribus. Dorias, ab hosta, quod in bello capta sit. Pythias ob calliditatem, aut quod omnia percontetur. Thraso, a confidentia fingitur stolidus & arrogans. Sanga a σάττω, hoc est a componendis sarcinis dictus uidetur. Fingitur liber ac domini contemptor, quales fere coqui. Gnatho, a mandibula ut edax. Fingitur assentator & callidus. Chremes adolescens ruri educatus, eoque ciuilium blandiciarum insolens, & artium imperitus. Antipho, quod obuius appareat.

GVI. Aduehere Dictitatus

Ororem falso. & c. thraso miles. i. qui militiam solitus erat exercere aduexit. i. uel nauigio uel equo: uel uehiculo puellā sup. atticam dictitatam. i. frequenter appellatam sororem Thaidis meretricis rhodię falso. i. iniuria: non uere: nā eius soror non erat. ignorans. i. miles idipsum. i. eam non esse sororem Thaidis: & ipse miles donat. i. dono dat ipsi Thaidi puellam illā. haec puella aduecta ex Rhodo Athenas a milite erat ciuis attica. i. orūda ex ciuitate atheniēsi: uel ex parentibus Atheniensibus. Phaedria amator Thaidis iubet eunuchum: quem emerat tradi a Parmenone eidem Thaidi: oraens. s. Phaedria. i. rogatus a Thaide concedere Thrasoni. i. dare locum militi apud Thaidem biduum. i. per spatium duorum dierū. frater Phaedriae. s. Chaerea. ephebus. i. adolescēs pubes: ut sentit Tortel. cum reperiret puellulā missam dono: idest pro dono Thaidi. induitur: idest uestitur ornatu. i. indumento Eunuchi. Ipse Cherea introit: idest ingressus est in Thaidis domum. ipse uitiat: idest stuprat uirginem: quae prius erat uirgo. Parmeno callidus seruus suadet: idest monet: consulit id fieri. sed i primis. i. ante oia. frater Phędria existens ciuis atticus reptus. i. forte iteruenieus. collocat. i. matrimōio iūgit puellā uitiatā ephebo. s. Chęrea pubescēti.

Cōcede, re

Epheb° Tortellius

GVI. Excludere Mutuū i amore Dare uel mittere dono elegāter dicitur

Eretrix Thais exclusit. i. foris clausit. neq; itro mittere uoluit adolescentē Phędriā: cuius Phaedrię adolescentis ipsa tenebat amore mutuo. i. pari ultro, citroq; dato, acceptoq;. Mutuum in amore ait Ci. ad Metel. ē cū par uolūtas accipit, & reddit. & ipsa meretrix reddidit cās. i. occasiōes: motiua. exclusiōis. i. expulsiōis. ei. s. Phędrię. reuocato. i. recōciliato placato. Frēeius Phędrię. s. Chęre. minor natu. i. iunior. cœpit amare uirginē. s. puellā: quam miles Thraso misat meretrici dono. i. p dono. Dicimus. n. elegāter: Do uel mitto tibi hāc rē dono: tanq̄ nō repetitur°: neq; qcq̄ mercedis habitur°. & ipse Chęrea deductus i domū meretricis a Parmenone p eunucho. i. loco eunuchi. uitiat. i. stuprat puellā. Itaq;. i. iō uel sunt duę partes p & ita. recognita. i. stupro rescito: cū meretrix Thais doleret se eē illusam. i. ludibrio lęsam. placat ipsa meretrix. i. ad lenitatē reducit: atq; mitigat ab adolescēte. s. Chęrea. & iteruētu. i. itercessione fratris, siue aduētu fratris inter medio duxit uxorē. i. cepit in uxorē ipsam puellā cognitā ciuē atheniēsem. i. ex Athenis originē patēm ducentē. quo q;. i. ēt miles Thraso receptus in ptē amoris meretricii. i. ipsius Thaidis meretricis illuditur. i. decipitur: ac ridetur: & ludibrio afficitur.

Itaq;

Placat

ASCē.

ℭ IDIPSVM ignorans miles. Idipsum. i. falso dictitatam esse sororē Thaidis: ne dum ꝗ falso. Sed atticus ciuis in primis repertus frater hoc est Chaerea: non autem Phaedria.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCA IN EVNVCHVM.

SORORE M falso dictatam Thaidis,
Id ipsum ignorans miles abduxit Thraso°
Ipsiq; donat. erat haec ciuis Attica.
Eidem Eunuchum, quem emerat, tradi iubet
Thaidis amator Phaedria, ac rus ipse abit.
Trasoni oratus biduum concederet.
Ephebus frater Phaedriae puellulam
Cum deperiret, dono missam Thaidi,
Ornatu Eunuchi induitur, suadet Parmeno°
Introiit uitiat uirginem · sed atticus
Ciuis repertus frater eius, collocat
Vitiatam Ephebo, Phaedriam exorat Thraso.

ἄδηλον.

Non sunt uersus

MERETRIX adolescentē cuius mutuo amore
Tenebatur, exclusit eiq; reuocato,
Exclusionis caussas reddidit, eius frater
Minor natu, uirginem, quam miles
Meretrici dono miserat, amare cœpit°
Deductusq; in domum meretricis pro Eunucho, uitiat.
Re itaq; cognita, cum illusam se meretrix
Doleret, ab eodem adolescente, placatur.
Interuentuq; fratris eius ciuem cognitam
Atheniensem, duxit uxorem, miles quoq;
In partem meretricii amoris receptus illuditur.

AELII DONATI ARGVMENTVM IN EVNVCVM TERENTII.

Haec masculini generis noīe nuncupata fabula est, Eunuchus: & est Paliata Menandri uetus: quam ille author de facto adolescentis, qui se pro Eunucho deduci ad meretricē passus est, noiauit. Itaq; ex magna pte motoria est. ℣ Atq; in hac Comœdia qui psonam Parmenonis actor sustinet, primas habet partes. Secundae sunt Chereae. Tertiae ad Phaedriam spectant. Huius plogus sane est concitatior. Nā & obiicit crimina aduersantibus: & cōminat in posterū, & accusatone narrat iniuriā Terētio factā: & ad ultimū tumultuose, & cum magna inuidia defendit poetā ℣ Hęc & πρότασιν, & ἐπίτασιν & καταστροφὴν, ita aequales hēt, ut nusq̄ dicas lōgitudine opis Terentiū delassatū dormitasse. ℣ Actus sane implicatiores sunt in ea, & qui nō facile a parū doctis distingui possint: iō, qa tenendi spectatoris cā uult poeta noster oēs quinq; actus uelut unū fieri: ne respiret quodāmodo atq; distincta alicubi cōtinuatione succedētium rerū, ante aulea sublata fastidiosus spectator exurgat. ℣ Acta plane ē Ludis Megalēsibus, L. Posthumio, L. Cornelio, Aedilibus curā aediū habentibus: ēt tūc psonatis L. Numidio Posthumo, L. Ambiuio Turpione. itē modulāte Flacco Claudio tibiis dextra & sinistra ob iocularia, multa permista grauitate. Et acta est tanto successu, ac plausu, atq; suffragio: ut rursus esset uēdita, & ageret̄ iterū p noua, proq; ea ptium, qd' nulli ante ipsam fabulam cōtingit, octo milibus sestertiū numerarcot poetę. Prouerbia multa saepe pnūciata, & cāntica sępe mutatis modis exhibita sunt. τὸ προτατικὸν πρόσωπον nusq̄ hēt: sed suis tm̄ psonis utit̄. In hac Tercotius delectat facetiis: pdest exēplis: & uitia hoīum paulo mordacius, quā in caeteris, carpit. Exēpla aūt morū hic tria praecipua pponuntur, Vrbani. s. Parasitici, & militaris. ℣ Haec aedita tertiū est: & pnuntiata, Terentii Eunuchus: quippe iam adulta cōmendatione poetae, ac meritis ingenii notioribus populo. Facta aūt ex duabus Graecis una est latina Nā ex Eunucho, & Colace Męnandri fabulis, haec Eunuchus Terentiana scripta est, non sine crimine, qd' multa in hanc translata sint ex multis poetis latinis. quod totum, per Prologum purgat atq; defendit.

GVI.

Cta ludis & c. Haec comœdia fuit acta. i. recitata: & qd uulgo dr̄ luse: ludis. i. ludis megalensibus. i. i honorē magnae mr̄is Deorū celebratis. L. Cornelio Merula ędilibus curulib. i. quo tpe erant aediles curules. L. Ambiuius Turpio, & L. Attilius Prenestinus. i. de Pręneste ciuitate. illi actores egere. i. ut dici solet luserūt: & comœdiā recitauerūt: ac pnūciauerūt uoce & gestu corpis. Pria gręca ē subandi Męnādri acta. i. fctā

scda.s.latia. M. Vale. C. Fānio Coss. i. quo tpe tale erāt cōsu les. Flaccus Claudii filius sup. fecit modos. i. modulatus ē: si ue modulamina fecit musicis instris iter actus. duabus tibi is i. illis instris musicis: dextris. i. grauitatē orōnis oñdenti bus. Tibias. n. ad hibebāt pares & ipares. i. dextras & sini stras. Dextrę suę grauitatē seriē comœdię orōnē pnūciabāt. Sinistrae serranę a cuminis lenitate iocū oñdebāt. Ergo ubi mixtus cū grauitate iocus eēt dextrę, sinistręq; adhibebant.

ARGVMENTVM EVNVCHI.

Rapta quaedam ex Attica uirgo nobilis, atq; adducta est Rhodum: ibiq; matri Thaidis meretricis ab amico dono data est, & educata uelut soror una cum filia Thaide. Sed Thais relicta matre, Rhodo cū amatore quodā Athenas se cōtulit: ab eoq; haeres instituta mortuo, mox a milite Thrasone diligebatur nimis. Qui cū Athenis profectus matrē Thaidis mortuā Rhodi cōperuisset, & eam uirginem quā diximus, ab haeredibus mortuae animaduertisset uenū esse propositam: quāuis ignarus rerum oīum, emit tñ: & donu amatae Thaidi uexit Athenas. Verū postquā adueniens riualem Phaedriā apud amicā reperit: quē p eius absentiam sibi meretrix cōciliarat: affirmauit se nō ante daturū promissam uirginē, q̄ Thais foras aemulum pepulisset. Illa igr̄ etsi amaret Phaedriam, cupiditate tñ recuperandę uirginis & ciuis Atticae, & quā a paruula ut sororē dilexerat, excludit Phedriā. Hinc ille primo irascit: post, accepta facti ratione a Thaide lenit: & in bidui spatiū sponte cōcedens militi, rus pficiscitur. Statimq; ne ab aemulo muneribus superaretur, Eunuchū & puellā Parmenoni iubet abiens ad Thaidē deducere. Verū Chaerea frater Phaedriae tūc ephebus, uisa in uia uirgie, inflammat amore eius. Atq; eo euasit, uehemēti ardore, ut p Eunucho ipse deduceret ad Thaidē. Hac occasione uitiata uirgo: & mox ciuis, & nobilis cognita, datur uxor Chaerea. Phaedria uero & miles riuales, ambo cōcordes p parasitū redditi, cōmuni amica sine certamine potiunt. ¶ In primo actu Phędria exclusus a Thaide, & secū primo, & mox cū Parmenone cōqueritur fortunas suas: & ad postremū corā accusat Thaidem. Rursus pmulcetur ab eadē: & uoluntate digrediens, rus sese cōcessurū i spaciū bidui esse pmittit. ¶ Secūdus actus, pfectionē Phaedriae continet delegantis seruo deductionē Eunuchi, & puellae ad Thaidem. Tū Parasitū loquētē, p quē uirgo a milite dono amicae missa est. Tum interuentū Chaereę amantis uirginē eiusdēq; cū Parmenone consiliū de eadē potiēda p fallaciā: quia pro Eunucho ipse supponit Thaidi. ¶ Tertius actus characterē exprimit militis, & parasiti p ridiculū colloquium. Tū inuitationē ad coenā Thaidis. Tū oblationē uelut Eunuchi Chereae & puellę ex Aethiopia p Parmenonē factā. Tū uerba Chremetis ad Thaidē uenientis, pductiq; ad militē. Antiphonis Chaereaeq; colloquiū de uitiata p dolū uirgine. ¶ In quarto actu Dorias nuntiat iurgiū inter militē & Thaidē: tū reditū hēt ex uilla Phaedriae: & querelā Pythiae de uitiata uirgine apud Phaedriam: & eundē sin pentē qd' audiebat. Errorē ebrii Chreme. & uerba petulantia Thaidis aduersum militē, & militis aduersum Thaidē: parata praelia, ridiculaeq; deposita. ¶ Quintus actus haec cōtinet, querelam Thaidis de uitiata uirgine, primo cū Pythia, postea cū ipso Chaerea: Tū iteruentū Chremetis atq; nutricis: Tum pturbationē Parmenonis per dolū Pythiae, atq; eius indicio p senē q rure tunc aduenerat, confirmatas nuptias, & ad ultimum reditum in gratiam militis cum Phaedria, & Chaerea.

GVI.

¶ Guidonis Argumentum in Eunuchum Terentii.

GVI.

Virgo q̄dam attica Rhodū aducta est: matriq; Thaidis meretricis dono data. deinde Thais Athēas se cōtulit una cū amatore suo: cui mortuo heres istituta successit: quā Tharaso miles misere coepit adamare. Rhodūq; pfectus rex oium ignarus: iuenit puellā atticā uenū ppositam mortua Thaidis mre: quā Thaidi donaturus emit: reuersusq; Athenas Phędriā cū Thaide cōmerciū hre cōperit: q̄re idignatus nō pus se donaturū puellā affirmauit: q̄ Phaedria eiceret. Ipsa aūt Thais puellę potiūdae cupida ad tps Phędriā eiecit: quē postea idignatū lenit: ab eoq; obtinuit: ut i bidui spatiū rus secederet: qd' obediens Phaedria iussit Eunuchū cū puella ex Aethiopia deducta p Parmenonē Thaidi dono offerri: qd' ut resciuit Chaerea fr̄ Phędrię amatorq; puellae a Trasone datę: suppositus Eunuchi loco Thaidi dōatus ē. Et occasione stuprata uirgo: & mox ciuis & nobilis cognita daī uxor Chaereae. Phędria uero & Miles ex riualibus cōcordes p parasitū redditi conuiuiū amica sine certamie potiunt. In hac comoedia Terē. delectat facetius: pdest exēplis: & uitia hominū paulo mordatius, q̄ i cęteris carpsit. Exēpla aūt moꝝ hic trina p̄cipue ppontit. urbani. s. moris: parasitici: & militaris. Hęc edita a Terē. ē & pnūciata Terētii Eunuchus: qppe iā adulta cōmēdatiōe poetę ac meritis igenii notioribus populo. Facta āt ex duab⁹ gręcis una ē latia. Nā ex Eunucho: & ex Collace Mēādri fabulis: hęc Eunuchus terentiana scripta ē nō sine crie: q multa i hāc trāslata sint ex mitis poetis latinis: qd' totū plogo purgat, atq; defendit. Primus actus Phędrię cōquestionē hēt. Secūdus pfectionē eius. Tertius militis characterem & parasiti colloquium. Quartus Phaedriae ex uilla reditū nunciato p Doriam iurgio militis & Thaidis. Quintus Thaidis querelam de stuprata uirgine: camq; agnitam Chaereae uxorem datamq; ad ultimum reditum in gratiam militis cum Phaedria.

¶ Seruii Argumentum in Eunuchum Terentii.

SER.

Evnuchus dcā est ista fabula a quodā falso Eunucho dicto Chaerea: q ductus in domū Thaidis meretricis p eunucho uitiauit quādā uirginē atticā ciuē iste talis eunuchus, q uitiauit uirginē est pricipalis materia i hac comoedia: si aliae psonę i ducaī eunucho subseruiūt: & oēs ptes fabulę aliquo mō ad eunuchū tēdunt: Traso. n. adductus locū hēt necessariū in comoedia: q a ipse audit puellā illā Thaidi Eunucho subseruit, q diligat administrādo nisi n. adduxisset uirginē Chaeream: nō habuisset amoris occasionē Phaedria. iterū necessario inducitur dare r chęrea opportunitatē ad uirginē. dū. n. Eunuchū thaidi i munere parat: assumit Chaerea occasionē: ut p eo ducaī: sicq; & alias ptes subseruire. Eunucho aliquo mō inuenies. Haec comoedia empta ē ab aedilib⁹: & prius aū magratū puatim recitata ē: ubi cōprobata oblata est postea cōi audiētiae. Aediles erant custodes palatii, & cōis aerarii: & ex officio hēbāt bonas comoedias a poetis emere in populū Ro. In festis diebus delectare hae duae recitatōes notanī. hoc mō īcipit Eunuchus. i. fabula illa q̄ appellatur Eunuchus acta. i. recitata priuati aū aediles i ludis megalēsibus. Megalo est ciuitas i gręcia: ubi inuēti sunt qdā ludi, q solēt a cōstituto tpe romae fieri quos notat Iuue. cū dicit: Interea megalensiacae spectacula mappae. Id. n. solēne colunt, similisq; triūpho Prędo caballorū p̄tor sedet. In tpe quo celebrati sunt isti ludi recitata est hęc comoedia priuati aū ędiles: & q a tm̄ facta ē haec recitatio aū aediles designat tps recitationis p noīa aediliū. L. Posthumo Albino: Lucio Cornelio Merula existibus aedilibus curulibus. Curules dicebanī q a ex gradu suae dignitatis sup curuli a residebāt. i. sup sellas de ebore. in recitatōe illa egere cū fistulis, & aliis musicis instris fm morē recitādi. illi, quos noīat. L. Ambiui⁹ turpio. L. Actilius p̄nestinus: & huius fabulae nō fuit inuentio latina: sed graeca. a Mēādri. i. Mēādro sumpta. iteꝝ acta. i. recitata secunda. Luce in cōi audiētia, & tunc modulauit i. modos & cantus fecit musicos. Flaccus in recitatiōe illa cū clauditibiis duabus. claudi tibiis dñr fistulae quasi claudicātes tibię: q a una ē lōgior alia & est quoddā genus instri musicae: q̄ uocanī claudi tibiae ad drām tibiaꝝ pariū. i. q̄ habebāt fistulas pares. dextris. i. psperis. & q a hęc recitatio facta est in cōi audiētia: designaī tēpus recitatiōis p noia cōsulū.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. L. POSTHVMIO. L. CORNELIO AEDILIB. CVRVLIB. EGIT L. AMBIVIVS TVRPIO. L. ATTIL. PRAENESTINVS, TIBIIS DVABVS DEXTRIS. GRAECA MENANDRV AGTA SECVNDA. MODOS FECIT FLAGCVS, M. VALERIO, C. FANNIO COSS.

P R O L O G V S.

Senarii.

SI QVISQVAM est, qui placere se studeat bonis
Quamplurimis, & minime multos lædere·
In his poeta, hic nomen profitetur suum.
Tum si quis est, qui dictum in se inclementius
Existimat esse, sic existimet, sciat
Responsum, non dictum esse. quale sit, prius
Qui bene uertendo, & eas describendo male, ex
Græcis bonis Latinas fecit non bonas:

DONA. SI quisquā est qui placere &c.) Attēdēda poetę copia. q in tot ꝓlogis de eadē cā iisdē fere sententiis, uariis uerbis utit̃. ⁋ Bonis quāplurimis. Cōmendat personā. ⁋ In his poeta hic nomē ꝓfitetur suum.) Cum dixisset Quisquā: intulit In his. & alibi, Cuius mos maxime est consimilis uestrũ: hi se ad uos applicant. ⁋ Tũ sigs.) Bene sigs: cũ L. Lauiniũ significet, ne uel ipsum a se læsum eē fateret̃. Et Tum præterea: ut, Tũ canit Hesperidũ. ⁋ Inclemētius.) Pro inclemēter: ut, Iā senior, sed cruda deo, uiridisq; senectus. ⁋ Existimat·Pro existimauit. ⁋ Rñsum, nō dictũ esse.) Deest enim: ut in Phormiōe, Sigs qd reddit, magna habenda est gratia. ⁋ Non dictũ esse. Superius Dictũ, participiũ est, inferius, nomen. A quo ēt dicaces dicunt̃, qui iocosis salibus maledicũt. ⁋ Rñsum, non dictũ esse. Figura πλοκὴ. nā dictũ mō bis numero positũ, supra nomē signat, infra participiũ: ut in Heautont. In quem qdius haæ rex cōuenit, q̃ sunt dicta in stultũ. ⁋ Qui bene uer.) Bene.p ualde. Et uertēdo, in linguā latinā trāsferēdo. Plautus. Vertit barbare. Aut uertēdo, corrumpendo.

GVL. SI quisq̃ &c. Poetę defensor introductus Caliopius hūc ꝓlogũ i maledicos ꝓnũciat ita ingens. Si qsquā. i. si aliqs est: qui studeat. i. laboret: cupiat placere quāplurimis bonis. & minime. i. nō lædere. i. offendere multos in his. i. inter tales q student placere & nō offendere. uel in his. i. in his rebus. s. in placendo, & nō ledēdo. hic poeta Teren. ꝓfitet̃. i. ostētat: iactitat: ingenue fatet̃ nomē suũ esse ex illis. Tũ. i. ꝓterea. sigs est ꝑ Luscũ Lauiniũ dicit: q existimat. i. existimauit. dictũ esse in personalit̃ intelligi recte pōt: id quasi inuectũ eē: siue iocũ & sermonē mordacem factũ eē inclementius. i. inclemēter. cōparatiuum ꝑ positiuo. Pōt etiā optie capi ꝑ nimis aspere: dure: acerbe: mordaciter. Nā sæpe aiaduerti cōparatiuũ qd̃ ꝑ positiuo poni dr̃: in se implicare nimis cũ positiuo: ut cũ dr̃ hic interpres: diutius immorat̃ in re parui momenti. i. hoc est nimis diu: qdni ēt hic eo pacto sumat̃ proculdubio uideo impedire nihil: quin ēt liberius assero primo aspectu sensum poetæ: forsitan magis id postulare. Sigs ergo existimat dictũ esse inclemētius. i. nimis acerbe: aspere mordaciter in se. i. cōtra se. existimet. i. iudicet. sciat. i. cognoscat. ꝑsumat. i. aīo suo concipiat: siue sibi ꝑsuadeat rñsum esse ei sup. impsonaliter. i. q et rñsum est non esse dictum. i. nō esse iocum mordacē. Dicta. n. interdũ sunt iocosi sales: mordaces tñ & iis qdē nō placentes, qui lædunt̃: sed aliis. uñ dicaces dicunt̃, q iocosis salibus maledicunt. existimet ergo nō esse dictum tale subaudi. Quia lasit prior dictũ. s. in Andria: ubi dictũ est faciunt ne intelligēdo, ut nihil

Tum
Indemē tius
Dicaces
Profiteri
Indemētius
Existimare
Scire & ꝑsumere
Dicta
Dicaces

Bñ pro ualde

intelligāt.i.Luscius Lauinius:q fecit ex bōis fabulis gręcis fabulas latinas nō bonas:bñ.i.ualde.uertēdo.i.i linguā latinā trāsferēdo:aut corrūpēdo & describēdo. male.i. inepte eas fabulas hoc ē carminib⁹ iābicis trāslata male ordinādo.

SER.

SI qsquā. Quia lingua inuidiorū in maledictis cōtra Terētiū nō cessabat:ꝓmittit sicut in alia comœdia prologū:i quo similiter rñdet inuidis. Quatuor modis iterum,

comœdiā
Idem Mænandri Phasma nunc nuper dedit.
Atq;* a Thesauro scripsit caussam dicere *al's a Thesauris, puto fuisse scriptū, a thesauro 9*

ut oñsum est in alio,captat bñuolentiā romani po.Ipso principio statim a ꝓpria ꝑsona acquirit bñuolentiā remouēdo quoddā uitium:qđ imponebat ei ab inuidis. Vocabant.n. Terentium mordacem & maleuolum:q oēs sine cā mordebat.Calliopius aūt affit matur ita eū bonū: q & bonis studet placere:& fortis est in malos uindicare. bonus enim & bonos diligit:& ex humana iustitia de hoste uindictā assumit:& hoc est si qsquā est qui pl se.se.b.q̄ plurimis:& qui minime studeat lædere multos:ac si dicit quosdā quidē lædit.s.aduersarios: qa ab eis accessitus:sed non lædit multos non lacessitus more mordacis.In his i.inter hos tales poeta hic enim ꝓn. suum.nota qđ quisq̄ posuit in designatione multorū:unde plurale.s.his refertur ad illud singulare qsquā tu.& qa inuidi possent dicere hoc esse falsum : q nō lædit multos:qa saltē inuidos iam læserat. Rñdit obiectioni q si læsit aliquē,lacessitus fecit hoc est qđ dicit. Tū sigs est ut Lauinius:q existimauerat esse dictū a Terentio in se.i.cōtra se.inclemēnus.i.durius & asperius se ꝓuocantem. sic existimet illud:& qa falsa aliqñ æstimamus addit quod æstimatio sciat.& qa multa scimus:q̄ in aliam partē pręuertimus sicut ille:qui scit se merito lædi:qa lacessiuit:& tamē alio uertit:nec fatetur se meruisse:& uocat ideo illum : qui se lædit mordacē.addit ꝑsumat.i. ante alia ita ꝑsumat hoc qđ fecit.s ipsam ueritatē ne alio ueritatē uertat hoc.s.sciat & ꝑsumat suæ scientiæ hūc effectū taliter iudicādo hoc esse rñsum qđ Terentius facit.s q lacessitus rñdet:& non esse dictū dicere est ꝓuocantis : rñdere defendentis & tale rñsum quale fuit prius dictū:qa & ille cōtumeliosis uerbis lacessiuerit:& iste contumeliosis uerbis rñdet.uel aliter sciat rñsum eē dictū.i.prolatū illud rñsum tale:q̄le fuit ꝓus dictū .s.& rñdet ēr nō tā aspere,q̄ bñ.hic captat bñuolentiā cōtaminādo ꝑsonā aduesarii:nō noīat aduersariū:sed p descriptionē oñdit q sit.Lauini⁹ trāstulerat q̄sdā fabulas de gręco. sed male eas descripserat.de translatione nō uituperat : qa bñ eandē materiā:q est in græco trāslatauit uerbum uerbo reddēdo:sed incōposita orone descripsi:.s.i.n. de trāslatiōe uituperet fm illos,q trāslatores uocabant fures,uituperiū idē incurreret Terē.Idē dat exēplū malæ descriptiōis illius de q̄dā fabula.Phano ē gręcū uerbū:ide epiphania:ide phātasma.i.nocturnę appatitiōes.Phāo.n.i. appeo:ide ,dicta ē.

ASCē. CMVLTI legunt studeant:ut sit:Siquis est subaudi corum qui studeant &c.

DONA. ὁ αὐτὸς forte. Nā τὸ αὐτὸ nullum hēt hic locū ꝓbabilius ē fuisse scriptum ἐμφαντικῶς

CIDEM Męnandri phasma nūc nup dedit.) * τὸ αὐτὸ apparet pronunciatum,quasi hoc ipso admonuerit spectatorem q̄ turpiter & imperite hæc fabula scripta sit. Et bñ, nunc nup:ut ex uicinitate facti oñdat nihil esse dicendū , q̄ displicuerit hæc comœdia L.Lauinii propterea q res recens sit,& oēs meminerint.Phasma aūt,nomen est fabulæ Męnandri in qua nouerca supducta adolescenti,uirginem, quā ex uicino quodā cōceperat, furtim eductā, cū hēret in latebris apud uicinū ꝓximū,hoc mō secū hēbat assidue nullo cōscio.Parietē,qui medius inter domum mariti ac uicini fuerat,ita ꝑfodit,ut in ipso trāsitu sacrū locū eē simularet. Cūq; transitū intenderet sertis ac fronde felici,rem diuinā sępe faciēs,euocabat ad se uirginē.Qđ cū aīaduertisset adolescens,ꝓmū aspectu pulchrę uirginis,uelut numinis uisu perculsus exhorruit: Vñ phasma est nomē fabulæ. Deinde paulatim re cognita,exarsit i amorē puellę:ita ut remediū tantæ cupiditatis,nisi ex nuptiis,nō reperiret.Ita ex cōmodo matris ac uirginis,& ex uoto amatoris : cōsensuq; pfis, nuptiarū celebratiōe finē accipit fabula Vtrū ergo hoc dicat,qđ totā fabulā trāsferendo,læserit L.Lauinius:an hoc tm de quo rephēdat : sed his signis uelit ostēdere quē dicat uitiose thesaurū cōposuisse: ut i thesauro sit culpa,non in phasmate? ℣ Nunc nuper dedit.Nuper, ex illis uerbis est, quæ ueteres pp ambiguitatē cū adiectiōe ꝓferebāt.Nā nisi adderet nūc:hoc Nuper.olim pridē , & tā significasset.℣ Idē Męnandri phasma nūc nuper dedit.Hāc fabulā totā dānat,ut apparet,silentio:thesaurum uero nō totū,sed ex uno loco.℣ Atq; in thesa.scri.cau.di.) Thesaurum Latini ueteres fm Græcos, sine n litera ꝓferebant. ℣ Atq; a thesauro scripsit cām dicere.Arguit Terē. qđ Luscius cōtra consuetudinē litigantiū:defensionē ante accusationē induxerit.hmōi.n.est Luscii argumētū,Adolescēs qui tem familiatē ad nequitiā ꝓdegerat seruū mittit ad patris monumētū,qđ senex sibi uiuus magnis opib⁹ apparauerat ut id aperiret,illaturus epulas.q̄s pr post annū decimū cauerat sibi inferri.sed cū agrū in quo monumētū erat senex qdā auarus ab adolscēte enarrat.Seruus ad aperiēdū monumētū auxilio usus senis, thesaurū cū epistola ibidē reperit. Senex thesaurū tanquam a se per tumultum hostilem illic defossum retinet,& sibi uendicat.Adolescens iudicem capit apud quem prior senex qui aurum retinet causam suā sic agit:Athenienses,bellum cum Rhodiensibus quod fuerit,quid ego hic prædicem? & cætera,quę contra naturam iurisq; consuetudinem posita argumenta notat Terentius:quod ille ordo potior erat, ut adolescens prior proponeret causam qui petitor inducitur.

GVL. CIDEM ergo dedit i.edidit.nūc nup.i.paulo aū,siue his supiorib⁹ dieb⁹: recēter.& bñ nūc addidit:nā nisi addidisset nup significasset.oli pridē.Dedit ergo Phasma i.fabulā q̄dā Męnādri poetę gręci sic appellatā ab appatitiōe uana.Phasma.n.græce dr̄ apparitio latine.& ꝓprie uana,& icerta ut i nocte.Hāc aūt fabulā totā silētio dānat: q̄si admonuerit spectatore q̄ turpe & iepte sit scripta ex uicinitate facti:qa dixit,nūc nup dedit:oñdit nihil aliud eē dicēdū q̄ q illa comœdia displicuerit:cū adhuc res sit recens, & oēs meminerint.thesaurū uero nō totū:sed ex uno loco dānat:ꝓpterea q Luscius cōtra cōsuetudinē litigantiū defensionē ante accusationē induxerit:possessionēq; thesauri iuenti in sepulchro pr̄is adolescētis:a quo senex qdā auarus emerat agrū fecerit agere priorē q̄ petitionē:qđ abhorret a cōsuetudine & iuris & litiū.& ad Terentii uerba accedamus.atq; Luscius Lauinius scripsit a thesauro.i.ex ea fabula tractante de thesauro a sene auaro detēto.scripsit ergo cū senē auarū.

SER. CQVAEdā fabula Męnādri Phasma:q̄si apparitio.loqt.n.quodā adolescēte: & q̄dā puella iuicē se amātibus: q domos cōtiguas habuere:& erat q̄dā rima in pariete cōi: ubi furti amātes colloqbant per q̄ rimā socrus uidēs puellā ualde corā i tenebroso loco:æstimauit sibi appuisse: ide apparitio noiata ē comœdia.hāc fabulā.s.Phasma nup dedit.i.recitauit Lauini⁹. Atq; a thesauris:iterū i illa fabula discripta ē cā duorū rusticorū quorū unus alteri agrū suū uēdiderat:i quo erat pr̄is sui sepultura.& thesaur⁹ eo ignorāte. Rusticus uero,q emerat dū agrū suū excoleret:forte fortūa iuenit thesaurū:qđ cū ille,q uēdiderat cōperuisset: uolēs hēre thesaurū:duxit illū in cām has cās cū Lauinius describeret: prius posuit causam illius:qui inuenerat:& a quo petebatur,q̄ illius qui petebat:quod uitiosum ualde in causis dicitur. Et hoc est atq; thesaurus i.in loco illo ubi tractat de thesauris scripsit illi dicere cām suā prius a quo petit aurū hoc mō:q̄re sit suū prius dico,q̄ illi q petit aurū querendo.

CPrius

Prius unde petitur aurum, quare sit suum,
Quam * illic qui petit, unde † esset thesaurus sibi,
Aut unde in patrium monimentum peruenerit.
Dehinc ne frustretur ipse se, aut sic cogitet,
Defunctus iam sum: nihil est quod dicat mihi,
Is ne erret moneo, & desinat lacessere.
Habeo alia multa quæ nunc condonabitur.
Quæ proferentur post, si perget lædere
Ita, ut facere instituit. Nunc quam acturi sumus
Mænandri EVNVCHVM, postq́ ædiles emerunt,
Perfecit, sibi ut inspiciundi esset copia.
Magistratus cum ibi adesset, occœpta est agi.
Exclamat, furem, non poetam, fabulam
Dedisse, & nihil dedisse uerborum tamen.
COLACEM esse Neui, & Plauti ueterem fabulam.

DONA. ¶ PRIVS unde petitur aurum.) Unde a quo Virg. Genus unde Latinum. Nam possessorem fecit priorem agere, q̄ petitorem: qđ abhorret a cõsuetudine & iuris, & litium. ¶ Quam ille.) Deest, dicat. ¶ Qui petit aurũ: id est petitor. ¶ Quã ille qui petit. Esset recta locutio si diceret, q̄ petitorem: aut q̄ illũ qui petit. sed, q̄ ille, maluit, ut subaudiamus cãm dicat, p ζεῦγμα a superiore figuratũ. ¶ Dehinc.) si loquatur. ¶ Ne frustretur ipse se.) παρὰ προσδοκίαν dicitur: sed post addit. ¶ Aut sic cogitet.) Si taceat. ¶ Defunctꝰ iã sum.) σχῆμα ἀπολελυμένον id est, oĩ labore liberatus sum, aut auctoritate iã cõfirmata & inuiolabili. ¶ Defunctus iã sũ. Id est, iã egi fabulas meas: aut iam desiti periclitari ĩ edendis comœdiis: aut certe iã edidi quã tu reprehẽdis fabulã. ¶ Defunctus iã sum. Nihil est qđ dicat mihi. Nõ sit, inqt, de suis uitiis securus pp uetustatẽ: nihilominus in a me rephendet. ¶ Is ne er. mo.) σχῆμα ἐπαγγελίας. ¶ Quæ nũc cõ.) Sic ĩ Phormione, Argẽtũ qđ habes, cõdonamus te. Nã & dono ablatiuo casui iungebãt ueteres: cõdono uero accusatiuo. ¶ Nũc quã acturi su.) Obliqua narratio facti ẽ secundũ casum accusatiuũ. ¶ Postq̃ ædiles emerunt.) Mire, cũ ordo melior uideretur si sic diceret, Postq̃ Aediles emerunt, quã nunc acturi sumus, pfecit sibi ut inspiciundi esset copia. Emerunt autẽ, mediam corripe: ut Matri longa decem tulerunt fastidia menses. ¶ Perfecit.) Mire, quasi difficile & illicitum. ¶ Exclamat, furem, non poetã.) Mire reprehendit ante uitium, q̄ de causa maledicti dicat. ¶ Et nihil dedisse uerborum tamen.) Aut, neminem fefellisse. Aut, nihil apposuisse de suo. ¶ Exclamat, furem, non poetam. Adhuc nulla reprehensio est: si quidem licet trãsferre de Græco in latinum. ¶ Et nihil dedisse uerborum tamen. Aut neminem fefellisse: dare enim uerba, decipere est: qa qui rem expectat, & nihil præter uerba inuenit, deceptus est. unde alibi, Verba istæc sunt, & e contrario, cum uideas, censeas. Aut aliter, nihil addidisse de stylo suo Terentium.

Condonare Dono

Verba dare

GVI. ¶ VNDE. i. a quo aurũ petitur. dicere cãm. i. rõnẽ: q̃re ipsum aurũ sit suũ prius, q̄ ille adolescẽs: cuius erat aurum in pris sepulchro inuentũ: dicat subaudi cãm suã: q adolescens petit. Vñ. i. a qua rõne: is thesaurus sit sibi. i. nũ habuerit se nex illũ thesaurũ: aut uñ puenerit in monumentũ patrũ. i. pris ipsius adolescẽtis. Cũ dicit poeta scripsit eũ uñ petitur aurũ dicere cãm prius, q̄ ille q petit: rectior esset locutio: si dixisset q̄ illum q petit: ut q̄ particula iungeret similes casus ut solet: sed q̄ ille maluit dicere: ut subaudiamus cãm dicat p Zeugma a superiore figuratum Dehinc. i. posthac moneo ne ipse frustretur se. i. ne decipiat si se posthac loquaẽ. Aut ne sic cogitet, si taceat iam defunctus sum. i. iam finim periculis in edendis comœdiis. nam defunctus piculis, uel morbis dicit q finiuit pericula uel morbos. nihil est qđ dicat mihi. q. d. nihil Terẽtius in me dicere inueh põt. Nam iã edidi fabulã, quã carpit. Dicit tñ Terẽ. uel defensor eius non sit securus de suis uitiis pp uetustatẽ: nihilominus a me rephẽdetur. moneo. i. admoneo eũ. ne is erret. i. in errorẽ labatur & se decipiat. & moneo inquã ut desinat. i. desistat. cesset lacessere. i. contumeliis Terentium irritare. habeo. i. scio: teneo alia multa: quæ nunc cõdonabuntẽ. i. remittentẽ. quæ pferent. i. detegent post si pget Lauinius. i. si pseuerabit: pseqet psistet lædere. i. offendere Terentiũ. ita ut. i. sicut instituit. i. cœpit facere. Quã nũc ab obliquo incipit hæc narratio & a carmine dimidiato. postq̃ ędiles. i. magistratus curã ædiũ hñtes & ludorũ instruendorũ: quos ppło exhibeterent emerunt eunuchũ Mẹnãdri. i. hãc fabulã ex Mẹnãdri fabulis Eunucho & Colace traductã: quã eunuchũ. s. i. quã fabulã. nã ad fabulã nou ad hominẽ retulit. quã fabulã ergo nõ sumus acturi. i. repñtaturi. agẽdo pficit. s. Luscius Lauinius. i. obtinuit: i. petrauit. ut copia. i. facultas ĩspiciundi fabulã. eẽt. s. daret uel fieret sibi Luscio. cũ magr̃atus. s. is: q exhibebat ludos ibi adesset. i. pñs eẽt. fabula occepta est. i. iceptaẽ agi. i. agẽdo repñtari. Occipe est caput rei istituere siue incipe. exclamat. i. uoce effrena clamat furẽ uideri licet Terẽtiũ (q̃si q uaria hinc inde ex aliis sublegisset) dedisse fabulã nõ poetã: ut q eã nõ fecisset: sed ab aliis surripuisset & tñ exclamat ipsum Terẽtiũ nihil uerborũ dedisse: hoc ẽ nihil addidisse de stilo suo, aut neminẽ decepisse. Dare enim uerba ẽ decipe: qa q rem expectat: & nihil pter uerba inuenit deceptus est: uñ & alibi: uerba istæc sunt. Exclamat inq̃ hanc fabulam esse ueterẽ fabulã Colacẽ nomine. s. Neuii & Plauti. i. ĩ qua Neuius & Plautus comici poetæ laborarũt.

Occipere

Frustrare

SER. ¶ VNDE. i. ex quo iure is thesaurus sit. i. eẽt sibi. aut uñ. i. ex q̄ iustitia ille puenerit. i. debeat puenire ĩ pr̃imonio. Dehinc alia cõtaminatio psonæ est: cũ dicat se multa hr̃e: q̄ adhuc possit obiicere, & p hoc iterũ captat bñuolẽtiã ducẽdo aduersariũ ĩ odiũ. sed prius remouet q̄dã defensionẽ, q̄ aduersarius posset hr̃e: cũ. n. iã finẽ scribẽdi fecisset: posset dicere se tuto uitia aliorũ remordere: cũ illi nõ habeãt locũ ubi reddant uicẽ: qa iã comœdiæ suæ sunt apud romanos receptæ: & ẽt illibratio positæ: ne pp hoc securũ se æstimet sibi q̄ fecit. dicit iste. Dehic moneo illũ ne fraudet. i. decipiat se pp illã securitatẽ. Aut si cog. defunctus. i. usus sum studio meo qa oĩa mea carmina recitaui: & iõ nihil est. i. nullũ uitiũ patet. qđ dicat. i. apponat mihi aliqs. is ne est et. mo. Error. n. erat, si q̃uis suæ comœdiæ receptę sint: putaret nõ posse uilescere uitupationẽ tã sapiẽtis poetæ apud po. ro. q̃m nunc hucusq; captauit bñuolentiam a psona sua: & aduersarii: mõ incipit ab ipsa re defendendo eã ab oppugnatione inuidorũ: & cõprobando esse bonã. sic iunge: dixi ut facere instituit. & uere instituit uituperare meã scripturã: & nã istam comœdiã: qa hoc modo ædiles priusq̃ emere Eunuchũ meam: quã nũc acturi sumus: pficit Lauinius &c. postea cum ibi adessent magr̃atus. i. ædiles: & alii nobiles intromissi. cœpta agi. i. recitari. ille aũt statim exclamat. furẽ dedisse illã fabulã nõ po. qa dicebat q duas psonas. i. gloriosum mi. & parasitũ accepisset furtim a Plauto & Ne. & q̃uis furtim illas ptes apposuisset: ptetea tñ nihil dedisset uerborũ. i. cõpositionis: & ornatus. hoc mõ furẽ exclamat: qa dicit Colacẽ &c. Mẹnãder fecerat quãdã fabulã, in qua est gloriosus miles: & parasitus: eandẽ transtulerat Ne. & Plau. in ea fabula parasitus uocaẽ colax: & ab ea noĩatur fabula: si id præmisit culpã, q̄ sibi imponebãt. Ecce accusatio duobus modis: qa pbat non esse pctm̃ si diuersi poetæ eandẽ materiã assumant: tñmõ unusq̃sq; suo mõ digne describat.

Parasiti personam inde ablatam, & militis.
Si id est peccarum, peccatum imprudentia est
Poetæ non qui furtum facere studuerit.
Id ita esse uos iam iudicare poteritis.
Colax Mænandri est. in ea est parasitus colax,
Et miles gloriosus, eas se non negar
Personas transtulisse in Eunuchum suam
Ex Græca. sed eas fabulas factas prius
Latinas scisse sese, id uero perniegat.
Quod si personis iisdem uti aliis non licet
Qui magis licet, currentes seruos scribere
Bonas matronas facere meretrices malas,
Parasitum edacem, gloriosum militem,
Puerum supponi falli per seruum senem,
Amare, odisse, suspicari? denique
NVLLVM EST iã dictũ, qd nõ dictũ sit prius. *Oẽs spõdei, excepto ultimo*
Quare æquũ est uos cognoscere, atque ignoscere
Quæ ueteres factitarunt, si faciunt noui.
Date operam & cum silentio animaduortite.
Vt pernoscatis, quid sibi Eunuchus uelit.

DONA. Imprudens

¶PECCATVM imprudẽtia est.) idest ignorantia, ut imprudens hanc rem. nõ .n. stultitia. ¶ Parasiti psonã inde ablatã.) Et hoc mire nõ uersus obicit, sed psonã esse trãslatã. qd stultius, aut calũniosius dici põt? ¶ Si id est peccatũ, peccatum imprudentia est poetę. Primo negat peccatũ, deinde cõcedit & purgat. ¶ Imprudẽtia. Ignorãtia, nõ imperitia. ¶ Si id est peccatũ, peccatũ. πλοκή. Nã peccatum supius nomen est: & sequens, participiũ. Et pmo negat peccatũ. deinde si peccatũ ẽ, purgat id ipsum ueniali qualitate ab imprudentiæ ptibus. ¶ In Eunuchũ suã.) Ad fabulã, nõ ad hoiem retulit: ut Virg. Centauro inuehit magna. ¶ Bonas mat.) ut Nausistratam. ¶ Meretrices ma.) ut Thaidẽ, atque Bacchidẽ. Sic ẽ in Heautont. Scortari crebro nolunt, nolunt crebro cõuiuarier. Et artificiose õndit oẽm materiã comicorum. ¶ Parasitum.) Vt Gnatonẽ. ¶ Gloriosum militem.) ut Thrasonẽ. ¶ Gloriosum militem. Facere subaudit. ¶ Falli per seruũ senẽ.) ut Demeã, & Simonem ¶ Amare, odisse, suspicari.) Mire a psonis ad gesta cum uarietate trãsitum fecit. Omne .n. quod in orationẽ uenit, uel psona, uel factũ est. ¶ Odisse. Quia odere, nõ est latinũ. ¶ Nullũ est iam dictũ, quod non dictũ sit prius.) σχῆμα λόγου πλοκή. Nam dictũ, bis positum: ut sup us Peccatũ, diuersa significat. ¶ Quare æquum est uos cognoscere, atque ignoscere.) σχῆμα λόγου προσφώνησις. ¶ Quæ ueteres factitarunt, si faciunt noui.) Et uarie dixit, Factitarũt, & faciũt, & cum magna defensione Terentii semel faciẽtis id qđ sæpe ueteres. ¶ Animaduertite.) Nos ἐλλειπτικῶς dicimus aduertite, quod ueteres plene animũ aduertite. ¶ Quid sibi Eunuchus uelit.) ἀρχαϊσμός uelit sibi, ut alibi, Nã proh deum atque hoium fidẽ, Quid uis tibi, aut qd quæris?

GVI. Vero p certe

¶EXCLAMAT inquam personam parasiti, & militis esse ablatam inde: idest ex Colace. Si id: scilicet abstulisse personam parasiti, & militis est peccatum: idest uitium peccatum est ĩpersonaliter a peccat peccabat .i. peccatum est admissum ĩprudentia .i. ignorãtia poetæ .i. Terẽtii: q nõ studuerit .i. non laborauerit uel cupiuerit facere furtum ex aliis poetis, uos spectatores iã poteritis iudicare. Colax .i. ea fabula ẽ Mẽnãdri .i. prius a Mẽnãdro græco poeta facta est Colax parasitus .i. q a oĩa ad uolũtatẽ eius loqtur .i. cuius cõtubernio est assentando & laudãdo: nihil repugnãdo uẽtris grã. est .i. introductus est in ea fabula. & miles gloriosus .i. gloriæ affectator est in ea fabula, poeta non negat se trãstulisse .i. trãsisse eas psonas .i. qđ barbare dici solet ea psonagia. ex græca Colace in suã, fœmininũ ad fabulã, nõ ad hoiem retulit. sed uero .i. sed certe. pnegat .i. ualde negat. se scisse eas fabulas grçcas Colacẽ, & Eunuchũ pus .i. añ eũ eẽ factas. latinas .i. scriptas latino sermone. Qđ si psonis. Talis est snia, inqt, poetæ defensio: si nõ licet uti usdẽ psonis quibus alii sunt usi: cur magis licet psonas introducere: ut seruos: matronas: meretrices: cæteraque id genus una cũ suis epithetis, ut currẽtes seruos: matronas bonas &c. quas alii introduxerunt: nec psonas mõ licet introducere: quas alii introduxerunt & quidem rum iisdem epithetis: sed & facta quoque: ut amare odisse &c. præsertim cum sit impossibile omnino nouum aliquid in medium depromere. cum nullum sit dictum: quod prius dictum non sit: quod: idest sed. si non licet: idest permittatur: & deceat aliis sequentibus poetis uti iisdem personis. qui: idest cur, uel quo mõ magis licet scribere: idest introducere in comœdiis seruos discurrentes .i. huc & illuc cursitantes. qui inquam licet facere: idest introducere matronas bonas: idest matres familias: siue locupletiores: & optimates mulieres honestas. Item facere: idest introducere meretrices malas: idest improbas. facere parasitum edacem: idest uoracem: facere militẽ gloriosum, idest gloriæ cupidum, seu affectatorem: & qui magis licet puerum supponi, idest introduci: uelut suppositum: idest loco alterius clam positum. Item q magis licet senem aliquem falli: idest decipi per seruum, qui magis licet amare: idest introducere amores. odisse: idest introducere odia. suspicari, idest introducere suspitiones. Denique nullum iam dictum: quod non sit dictũ prius: idest a ueteribus. Quare æquum est: idest iustum est uos cognoscere morem scribentium: uel materiam comicorum: atque æquum est uos ignoscere si noui: idest recentes poetæ faciunt ea, quæ ueteres: idest prisci poetæ factitarunt: idest sæpius fecerunt. Date operam: idest attendite: & aures equas præbete. & animaduertite: idest considerate. cum silentio: idest taciturnitate. ut pernoscatis: idest pfecte intelligatis. qd Eunuchus sibi uelit .i. qd sit de Eunuchi cõpositiõe: & qd significet. est enim comœdia imitatio uitæ: speculum consuetudinis: imago ueritatis: & ideo qd sibi uelit comœdia est attendendum.

SER.

¶VEL si peccatum esset diuersos sumere unam materiam: non esset sibi imponendum: quia ignorauit Plau. & Ne posuisse illas personas in fabulis suis: & hoc modo primum se excusat: non dico q sit peccatum: sed si id est peccatum &c. quid est scilicet esse imprudentiam poetę &c. q si alius modus excusationis probat quod non est peccatum: si diuersi poetæ assumunt easdem personas: si non est peccatum assumere easdem proprietates: licet eas pprietates diuidere per partes: scilicet discere &c. parasitus est idem, q adulator edax: quia alligunt bona illorum: quibus assentatur. puerum supponi. idest substerni: ut de puero Pam. est factum per Dauum. Amare audi. suspicari hæ omnes pprietates sunt in amatore. Denique ad hoc probandum: q licet uti personis eisdem: quibus & alii prædecessores usi sunt. dico tibi, quia si non licet uti nisi nouis: iam tacebunt omnes poetæ, q a nullum &c. Ignoscere, poni pro concedere: abusiue. tum q a ignoscere est ad culpã. Ignoscere æquũ est, si noui faciũt quæ fecere ueteres: ac si dicat ueteres easdem dixerunt sæpe: quæ & sui antecessores dixerãt: quare si modo noui faciunt similiter ignoscite .i. concedite.

Quid

DONA. Quid igitur faciam? In hac προτάσει exēplū p̄ponit, q̄ non suæ potestatis sit qui amat: q̄ sapiat qui non amat, neq; aliter affectus est. Quid igitur faciã? διαλογισμὸς σχῆμα μετὰ ἀπορίας. Apparet & multa tacitum cogitasse adolescentem, & tandem in hæc uerba prupisse. Igiť pro deinde. Vt Plautus in Amphitryo. Si aliter fiēt animati, neq; dent quæ petat, sese igiť summa ui, uirisq; eo℞ oppidum expugnassere. Quid igiť faciã? Menander, εἶτα τί ποιήσω: Sic Virgili. Heu qd agam? Et ē διαλογισμὸς pditæ mētis post multam frustra cogitationē. Nō eam ne nunc qdē.) Hoc uideť non esse cōtrariū, sed est Nā dubitat utrū meretricis satisfactionē expectet: an illã omnino nō quærat. Non eã ne nūc qdē. Nō eã, Probus distinguit. Ilgūt, qui ſm Menādri exēplū legūt. Cōparē.) Constituã, ut, Quã inique comparatum est. Non perpeti meretricum contumelias?) Sic in Andria, Priusq̄ harum scelera, & lachrymæ confictæ dolis. Cū uni sit iratus, de oibus queritur. Exclusit, reuocat.) Vtrunq; iniuriam fecit ex uerbo, dicēdo exclusit, potius q̄ non admisit. & reuocat, potius q̄ petit ut redeam, quod erat moderatius. Redeam? non si me obsecret.) Vides ergo superiorē partē dubitatiōis in eo fuisse ut rogatus rediret: iferiorē, ut ne rogatus qdē. Nō si me obsecret. Bene de ea q̄ totū pteruie agens exclusit & reuocat: nō petat, nec roget, nec oret, sed obsecret inqt: qd' hor℞ oīum in maiorē partem est ultimum. Siqdem Her. possis.) ἀποκαλυψμὸς quasi ad alterū: ut, Nescis heu perdita, necdum Laomedonteæ sentis periuria gentis. Nihil prius, neq; fortius.) Deest, est ut, Multum ille & terris iactatus & alto. Et Prius modo ad laudem, non ad ordinem pertinet: ut Sallust. Quæ prima mortales ducunt. Et ipse in Heautont. Et suauia quæ essent, prima habere. Nauiter.) A naui ductum, a qua in alto nullum diuersorium est. Infecta pace. Χαρακτηρισμὸς per μεταφορὰν. Indicans te amare.) Non uerbis indicãs, ut alibi, Ibi tum exanimatus Pã. bene dissimulatū amorē & celatū indicat. Actū ē.) De iure trāslatū. Ilicet.) De iudicio. Peristi.) De supplicio. Actū est, ad Vltro ad eã uenies, relatū est. Ilicet. ad Indicans te amare. Peristi, ad Ferre nō posse. Ilicet. Semp in fine trāsactę rei poniť. Peristi ὑπερβολή. Eludet.) Eludeř proprie gladiato℞ est cum uicerint. Cice. Quã diu ēt furor iste tuus eludet? Eludere, est finem ludo imponere.

Cōparare · **Prius** · **Nauiter**

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA

Iambici trimetri.

PHAEDRIA ADOLESCENS, PARMENO SERVVS.

PH. Qvid igitur faciam? non eam, ne nunc quidem
Cum accersor ultro? an potius ita me comparem,
Non perpeti meretricum contumelias?
Exclusit reuocat, redeam? non si me obsecret.

P. Si quidem Hercle possis, nihil prius, neq; fortius.
Verum si incipies, neq; * perficies nauiter, *.pertendas.
Atq; ubi pati non poteris, cum nemo expetet,
Infecta pace, ultro ad eam uenies, indicans
Te amare, & ferre non posse: actum est: ilicet,
Peristi: eludet, ubi te uictum senserit.

Exclusit me.i.eiecit me. & reuocat non rogat: imo tanq̄ superba reuocat. redeam: idest redire debeam? Deliberat ut dictum est: deinde constituit se non rediturum: ne siquidē uehementissime rogetur. nō redibo sup. hoc affirmatiue dicitur. si.i. quamuis. obsecret.i. me uehementer & obnixe roget. Par. hercle.i. per Herculem. si quidem.i. certe possis facere sup. ut non redeas. nihil erit sup. ple prius.i. melius. nec fortius: idest ualidius. uerum: idest sed si incipies. neq; pficies: idest perseuerabis. nauiter: idest fortiter: & magno animo. ductum aũt est a naui, teste Donato, a qua in altum nullū diuersoriū est, atq; ubi.i. cū nō poteris pati: qn eam uisas uenies ultro ad eã pace.i. concordia infecta.i. nondū facta. cum nemo expectet.i. præter spem. præter expectationem. indicans.i. ondens te amare.i. amore eius capi. & non posse ferre quin.s. ad eam uenias. si hæc feceris actum est a te, scilicet Cicero actū est de te nisi prouides. ilicet: idest ire licet. hac uoce a præcone prolata iudices de consilio dimittebantur ponitur autem ea uox semper in fine transactæ rei. peristi: idest perditus es. neq; est amplius de tua salute ulla reliqua spes. eludet.i. ridebit te. ubi: idest cum uiderit te uictum. Eludere enim proprie est gladiatorum: cum uicerint. nam uictores uictos eludunt. similiter eludere finem ludo imponere.

Reuocare · **Nauiter** · **Actū est Cice.** · **Ilicet** · **Eludere**

SER. Qvid igitur. Incipit primus actus de pacificatiōe Phædriæ, & Thaidis. hæc pars tēdit ad Eunuchū hoc mō: qa.s. in hac recōciliatiōe pmittuntur munera Thaidi.s. Eunuchus & Aethiopissa qd' accidit iā adductū Cherec p eunucho. & qa illa recōciliatio fuit cū pmissionis & præparatiōis donorū: ideo ait qūo facta sit illa reconciliatio: tū pp leuitatem amātiū: tum pp oblationem & copiditatē donorū: ideo in hac priori scena describiť moralitas amatoris. & hoc per deliberationem Phædriæ, & Parmenonis illius prudētissimi serui authoritatē. Induciť.n. hic Phædria deliberãs cū Parmenone qd de hac iniuria sibi a meretrice illata cēseat faciendū: & Parmeno naturã amoris edisserens: ut in hac deliberatiōe, & amatoris descriptione uideatur q̄dam cōmoditas ad pacificationē faciendã. sic iunge lfam: tūc dicit Phędria exclusit hē Thais & mō reducit: qd igiť fac. nū.i. nunqd ibo mō ne.i. neq; etiã cū accersor ultro.i. nullo interpellante p me. Ecce una pars delibe ratiōis: quã pmisit sequitur alia. an potius cōparē.i. cōfirmē. & cōstituit me.i. aium meū ut sim extra amorē. ēt hoc ponit æquipollenter. cōparē dico: nō ppeti.i. ad hoc ut nō amplius oporteat me pati cōtumelias meretricū. q.n. est in amore sub meretricis cōtumeliis oportet uiuere: sed postquã extra materiã illã: extra & cōtumelias illas: hoc est cōtumelia exclusit. & ecce oppositū, qa reuet. & ideo redeã: eligit sibi unã partē deliberationis. q.s. non ibit sunt.n. semp duæ partes ad minus in deliberatiōe: more amatoris. facit: q iurat & pmittit se resistere amori & tū postea una lachrymula totū deprimit sacramentū. Siqdem possis nō ire. nil nō esset prius.i. melius & utilius & fortius quantū ad pbitatē animi. uerū.i. si incipies neq; pficies: qd' nauiter i. pprie ondit qūo nō pficiet. s. atq; ubi pati nō poteris: qn eas cū ne: &c. eū hoc totū feceris tūc te eludet &c.

GVI. Qvid igiť faciam &c. Hæc prothasi.i. in hoc primo actu exēplū poniť quãtum sue potestatis non sit, qui amat. Phæ. postq̄ multa cogitauit Phædria tandē in hæc uerba prupit. igiť.i. deinde: ut uult Dona. pōt ēt in sua significatiōe capi: quasi post multa uolutata dicat: Igiť qd faciã: dubitat an cum reuocetur, redeat: an eã deserat: atq; dubitando hæc dicit. nō eã.i. ire non debeã. ne qdē.i. nec ēt nunc. cū accersor.i. aduocor. ultro.i. pprio motu meretricis: an potius quasi hoc eligat. cōparē.i. cōstituã: siue cōstituere me debeã: ita.i. eo pacto. nō ppeti.i. ferre. cōtumelias.i. illusiōes meretricum iratus uni de oibus q̄riť simul. Cōparare interdū signat cōstituere. uñ dici solet: Ita uete℞ moribus cōparatū ē.i. cōstitutū.

Igitur · **Compatate**

PH. Proin' tu dum est tempus, etiam atq; etiam cogita.
P. Here, quæ res in se neq; consilium, neq; modum
Habet ullum, eam consilio regere non potes.
In amore hæc omnia insunt uitia, iniuriæ,
Suspiciones, inimicitiæ, induciæ,
Bellum, pax rursum. incerta hæc si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quam si des operam, ut cum ratione insanias.
Et quod nunc tute tecum iratus cogitas,
Egone illam, quæ illum? quæ me? quæ non? sine modo,
Mori me malim: sentiet qui uir siem.
Hæc uerba, me Hercule una falsa lacrumula,
Quam oculos terendo misere, uix ui expresserit,
Restinguet: & te ultro accusabis, & ei dabis
Vltro supplicium. PH. o indignum facinus: nunc ego &
Illam scelestam esse, & me miserum sentio:
Et tædet, & amore ardeo: & prudens, sciens,

DONA. — Exin — Proin

¶ PROIN, tu.) Vt exin & exinde: sic proin & proinde dicitur. ¶ Here, quæ res, &c.) Cōcessum est in palliata poetis comicis seruos dominis sapientiores fingere: qđ idem in togata nō fere licet. Eam consilio regere non potes. Nunc domino seruus est sapiētior: q̄a nec amator, nec amans. Vt, idē in Andria. facile oēs cū ualemus, recta cōsilia ægrotis damus. ¶ In amore hæc oia insunt uitia.) Duas præpositiones, in amore insunt. ¶ Induciæ.) Induciæ, sunt pax in paucos dies, uel qđ in diem dent, uel qđ indies ocium præbeant. ¶ Pax rursum.) Bñ ut consolaret, ultimā partē posuit. ¶ Hæc si tu postules. Id est, si uelis uel coneris. ¶ Nihilo plus agas.) Id est: nihil agas. ¶ Et qđ nūc.) Pro quæ: ut sit cōsequens, Hæc uerba. Sic i Andria Qđ plerique omnes faciūt adolescētuli, hoc ille nihil egregie. ¶ Egone illā, quæ illū? quæ me?) Familiaris ἔκλειψις irascentibus, nam singula sic complentur, Egone illam non ulciscar? quæ illum recepit? quæ exclusit me? quæ non admisit? etenim necesse habet, nec potest complere orationē, q & secum loquitur, & dolore uexatur. Nam amat ἀποσιώπησις nimia indignatio: ut Virg. Quos ego: sed motos præstat componere fluctus. ¶ Hæc uerba:) Verba ἐμφατικῶς dixit quæ. s. nihil effectura sint. ¶ Vna me Hercle falsa lachrymula: quā oculos terēdo misere, uix ui expresserit. Expresso ad αὔξησιν ducens. & non uera, sed falsa: & non lachryma, sed lachrymula: & nō, ultro flens, sed oculos terendo: & nō facile, sed ui: & non, extillauerit, sed expresserit. sic Vir. Captiq; dolis, lachrymisq; coacti. ¶ Quam oculos terendo, misere, uix ui expresserit. Totū sensum uerbis significantibus protulit: ut, Stridenti miserū stipula disperdere carmē, &, Vna dolo diuum si fœmina uicta duorū est. ¶ Nunc ego & illam.) Nunc, idest sero: ut Virg. Nunc scio quid sit amor. Et, Nunc augur Apollo, Nunc Lyciæ sortes. ¶ Et prudens sciens.) Prudens est, q intelligentia sua aliquid sentit. Sciens, q alicuius indicio rē cognoscit. Ergo prudens, per sese: Sciens, per alios.

Induciæ — Nunc — Prudēs — Sciens

GVI.

¶ PH. proin .i. proinde. hoc est ea pp tu Parmeno. dum .i. quamdiu tps est .i. commodum, seu opportunum. cogita etiam atq; etiam .i. iterum ac sæpius tecum uolue: quonā modo hoc insano amore potero me exoluere Par. here .i. dñe. non potes regere .i. moderari cōsilio .i. suasione: & monitione alicuius. eam rem sup. quæ res non habet in se consilium .i. in qua dari bonum consilium non potest. neq; habet modum ullum .i. ullam mēsuram & moderationē: qualis est insanus amor. Nunc dño amante, & sui non compote seruus est sapientior: quia non est amator, nec amans. ut idem in Andria: Facile cum ualemus, recta cōsilia ægrotis damus. Hæc omnia uitia .i. mala sunt in amore. Dicimus .n. inest huic rei: & in hac re. iniuriæ .i. iurgia probra: cōtumeliæ. suspitiones de riuali. s. inimicitiæ: discordiæ: induciæ .i. intermissiones amoris. Induciæ enī sunt pax in paucos dies: uel q in diem dant: uel q in dies aliquot otium pbeant. bellū .i. certamē inter amantes. rursum .i. denuo est pax .i. cōcordia: recōciliatio. si postules .i. coneris facere .i. reddere. hæc īcerta .i. instabilia. certa .i. firma & stabilia ratione .i. moderatione aliqua. nihilo plus agas .i. nō plus efficies. q̄ si des operā .i. labores. ut insanias .i. insanus sis. cū ratione .i. cū usu rationis. qđ est impossile cum hæc inter se pugnent insanire, & ratione uti. & qđ dictū est sup. uel, ut ait Dona. quod p quæ sumatur: & ad id qđ sequitur referatur. s. hæc uerba. qđ .i. quæ tute .i. tumet iratus cogitas tecū uidelicet. ego ne .i. nō ulciscar sup. illā Thaidē: q̄ recepit illū militē: q̄ exclusit sup. me: q̄ nō admisit me. s. sine: a sino sis. mō .i. tm̄modo. q. d. linquat mihi hoc ut ulciscar eam. malim me mori q̄. s. nō ulcisci. sentiet q .i. qualis uir siem .i. sim. uel hercle iurātis est, uel affirmātis: qđ ab eis sic intelligebatur: q̄ si hercle me iuuāte: qđ a christiano minime putem usurpari debere: q uerū Deū uera colit religione: neq; Herculem: neq; alios, quos elusa antiqtas pro Deis colebant, quoq; habere deitatis putat: qm̄ omnes dii gentiū Dæmonia. una lachrymula falsa .i. ficta. quā lachrymulam ipse expresserit .i. quasi ptemendo oculos emiserit: ut cum exprimimus sordes alicuius ulceris carnem premendo. misere ualet ut aduerbialiter sumatur: quasi cum maximo labore & maxima miseria expresserit. uix .i. difficulter. ui .i. uiolentia & summa ope tergēdo oculos suos: una ergo lachrymula restinguet .i. extinguet hæc uerba pridem, q̄ tecum cogitas. & accusabis .i. culpabis te ultro nullo cogente: & dabis ei supplicium ultro .i. dabis pœnas ei: hoc est teipsum punies: aut te ei puniendum offeres. Sumere de aliquo suppliciū, uel pœnas significat aliquem punire. dare uero pœnas uel supplicium significat puniri. si .n. ab aliquo suppliciū sumatur: ipse est q dat supplicium: a quo sumitur. Ph. o: exclamatiue, uel indignanter. facinus indignum .i. non admittendum: neq; impune ferendū: nūc q. d. tarde ego sentio & illam Thaidem esse scelestam .i. sceleratam, & iniquam: & me esse miserū. & me tædet .i. tedio afficior. & ardeo .i. uror amore .i. insania amoris. & prudens .i. mea intelligentia cognoscens. & sciens .i. alterius iudicio admonitus. Prudens enim per sese aliquid sentit: sciens uero per aliorum admonitionem.

Tute — Hercle — Exprimere — Dar pœnas uel sumere pœnas

SER.

¶ PRO inde .i. ppterea: q a me eludet: & dum est tps .i. dū nōdum sensit me uictū: cogitat de me qd sit faciendū. Ecce instabilitas amatoris: qui .n. prius deliberauerat firmiter se nō iturum: iam ponit se in alterius consilio de eadē re. here dicis ut cogitem & inueniā consiliū: sed frustra cogitarē ad hoc: q a res nō patitur cōsilium. rem potest regi cōsilio. Ecce uniuersalis ppositio assumptione supponit sed in amore: neq; mens. neq; cōsiliū: ergo nunc pōt regi cōsilio: q nō sit modus, neq; cōsilium per hos effectus potest uideri: q hæc oia uitia insunt amori q a cū amator deliberet cōsilio se hr̄e bellū cum amica: petit statim consilium q a ecce pax. Modus non est in istis uitiis: quia uel ultra modum sunt suspitiones: uel bellum ultra modū: & sic in cæteris. hoc adeo incerta .i. sine consilio & sine men. si pa. s. c. ratione ita ut insanias: q. n. uult regere amorem: uult regere insaniam. & hoc potes in te uidere: q q nunc tute cogitas dicendo. egone illā. s. digner aduentu meo: q̄ illū recepit: q̄ me. s. exclusit. Malim me mori q̄ eam ad illā. hæc uerba oia restituet &c.

Vere falsa, quia quando oculos etiam dabis supplicium: quia uerberabis: qui tamen accepisti iniuriam O indignum. iam dolendo incipit flecti a proposito: prudens quod bene cognosco naturam amoris: & tamen ardeo amore. sciens, quare bene noui mihi præcauere: nisi ut te redimas ab isto dolore exclusionis pacificando te cum ea.

te captum. i. in amore captiuum & irretitum. si nequeas te redimere sup. paululo. i. admodum paruo pretio. at redimas te quanti queas. i. quanto pretio te poteris redimere. & ne. i. ne afflictes: idest torqueas: excrucies: commoueas te. Ph. ne. i. utrum suades. i. consulis ita. Par. si sapis. i. si sapiens es, facies ne quod addas molestias præter eas sup. quas ipse amor habet. & recte feras eas molestias. quas habet. sed ecca. i. ecce hic ipsa calamitas. i. ipsa pernicies: ipsa tempestas. nostri fundi: idest nostræ possessionis. egreditur: idest exit foras: scilicet Thais: quæ est tanquam grando: quod calamos fundi concutit: unde sequitur pauperies coloni. Calamitatem enim proprie rustici grandinem dicunt: quod comminuat calamum hoc est culmen, ac segetem. Subdit deinde quare sit calamitas, nam hæc Thais intercipit: idest totum capit quod nos oportet capere: interdum etiam intercipere significat ut insidiis capere: ut latrones intercipiunt merces, quæ feruntur huc & illuc.

Viuus uidensque pereo: nec quid agam, scio.
P. Quid agas? nisi ut te redimas captum quam queas
Minimo: si nequeas paululo, at quanti queas:
Et ne te afflictes. PH. Itane suades? P. si sapis,
Neque præterquam quas ipse amor molestias
Habet, addas: & illas quas habet, recte feras.
Sed ipsa egreditur nostri fundi calamitas:
Nam quod nos capere oportet, hæc intercipit.

DONA. CVIVVS uidensque pereo.) Mire, & noue, uiuus pereo: & propterea sic dixit, ut intelligamus occidor: & uiuus, quasi si sapiens & sentiens. Viuus, uidensque pereo. Bene addidit uidens. nam uiuus perit, qui etiam dormiens opprimitur: uidens autem, qui uigilans uim patitur & perit. Nam uidere pro uigilare posuit. ut etiam Virgi. cum de Sileno dicit. Iamque uidenti Sanguineis frontem moris, & tempora pingit. Ergo uiuus, non mortuus: uidens, non dormiens. Captum) Sallust. Sin captus prauis cupidinibus. Quam queas minimo.) Perseuerauit in translatione quam iamdudum sumpsit a bello. Si sapis.) Id est si sapias, ad inferiora iungendum est: nam aliter non intelligitur. Nostri fundi calamitas.) Proprie calamitatem rustici grandinem dicunt, quod comminuat calamum, hoc est culmum ac segetem. Intercipit.) Proprie, quasi totum capit. Plautus in Aulularia, Quæ mihi iter bibere sola, si uino scateat, Corinthiensem fontem, & Pyrenæum potest.

GVI. PEREO. i. occido uiuus: non mortuus. & uidens: idest uigilans non dormiens. nescio quid agam: idest agere debeam. Par. quid agas: idest agere debeas nisi ut redimas te quam minimo pretio sup. queas: idest quanto minimo possis pretio

SER. AT: idest saltem quanti queas. utrumque enim dicimus. & emi decem denariis: & decem denariorum. quasi rem subdiuidens si sapis: si sapiens es: tu non addas alias molestias rixam faciendo. præterquam i. præter illas, quas habet in se amor naturaliter: ac si dicat satis molestiarum affert. non oportet per discordiam alias apponere præterquam quam est adiectio syllabica. etiam præter hoc quod non addes molestias amori: etiam illas, quas habet in se amor recte. i. patienter feras. calamitas. i. tum sumptio. nam quod nos &c.

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA.

THAIS MERETRIX, PHAEDRIA, PARMENO.

T. MISERAM me, uereor ne illud grauius
Phædria. *Iambici trimetri.*
Tulerit, ne ue aliorsum, atque ego feci, acceperit
Quod heri intromissus non est. PH. totus Parmeno
Tremo horreoque, postquam aspexi hanc. P. bono animo es.

DONA. MIseram me &c. ne ue aliorsum.) Aliorsum, in aliam partem: ut seorsum retrorsum dicitur. Quod heri intromissus non est.) Hæc leuius, ut de facto suo loquens, At Phædria, Exclusit, reuocat, inquit redeam: non si me obsecret. Tremo, horreoque.) Ex amore nimio. Nimius ignis, effectum frigoris reddit: ut ex frigore nimio effectus ignis existit: secundum illud quod physici aiunt. hinc & Virgil. Aut Boreæ penetrabile frigus adurat. Tremo, horreoque, postquam aspexi hanc. Natura magni caloris etiam horrorem incutit, ut nimiæ febres. significat frigere. Iuue. Et tu causa horrenti non reddere seruo. Et Persi. Seis comitem horridulum trita donare lacerna. ex frigore autem efficimur tremuli, & horridi: & aliquando ex nimio calore. Nimius enim ignis effectum frigoris reddit: at ex frigore nimio effectus ignis existit: secundum illud quod physici aiunt: Natura enim magni caloris etiam horrorem incutit: ut nimiæ febres. quod autem ex frigore nimio effectus ignis, existat ex Virgiliano liquet dicto: Aut Boreæ penetrabile frigus adurat. Par. es: idest sis bono animo. i. habeas bonum animum.

Iuuena. Persi. Virgi.

GVI. MIseram &c. Hic Thais adducta ratione: quia excluserat Phædriam eum sibi reconciliat: & ut biduum rus abscedat suis blandimentis impetrat. Tha. me miseram: pro interiectione dolentis ab aliquibus rite capitur: ne intelligendo dico uel fateor me miseram & infelicem. uereor ne Phædria tulerit grauius: idest grauiter & moleste. ne ue: idest uel ut: idest quod acceperit: idest interpretatus fuerit, & conceperit. aliorsum: idest in aliam partem: atque: idest quam ego feci. uereor ergo ne tulerit, uel acceperit illud quod non intromissus est heri: idest admissus in domum, sed exclusus. Phæ. o Parmeno. tremo: idest tremulus sum. & horreo: idest horrore concutior. totus: idest per omnes partes. postquam aspexi hanc Thaidem præ amore nimio. Horrere interdum

SER. MIseram. Facta deliberatione Phædriæ & demolito animo eius ad reconciliationem: inducitur Thais orans Phæ. ut de exclusione ueniam donet: se excusans: & sic ad pacationem paratur: & hæc omnia idonea ualde sunt ad confirmandam concordiam: cum ex una parte Phædria sit paratus: ut iam audiuimus: ex altera Thais ueniam oret mediante Parmeno: ne quasi omnium conscio & mediatore: ut eius iudicio planius notetur utriusque personæ natura & proprietas. uenit ergo Thais secum conquerens de exclusione. Me mi. &c. grauius quam debeat ne ue aliorsum tulerit. s. ne putet me propter aliam causam fecisse. atque. i. quam. tremo amore: & tamen horreo eam, i. odio habeo eam. bono i. constanti sis animo ne sentiant te labare. & oportet te esse fortem. nam cum plus accesseris: plus & amabis. & incitaberis. hoc dicit.

DONA. ¶ ACCEDE ad ignem hunc.) Potius ignem meretricē accipimus, q̄ arā Apollinis: uel qa amator uritur, ut Virg. At mihi sese offert ultro meus ignis Amyntas. Vel qa auida, & auara est: ut ignis, alimentorum. ¶ Iam calesces plus satis.) Noue, sed intelligitur Quam, id est plus æquo: ut alibi, Quam nequid in illū iratus plus satis faxit pater. ¶ Iā calesces plus satis.) Noue, sed intelligit, plus q̄ satis. Hoc qdam putant, at mihi de his uidetur esse quæ a ueteribus geminabantur: ut pleriq; omnes hoc est oēs: & pleraq; oia, id ē, omnia. sic & plus satis p satis. ¶ Quis hic loquitur?) Non imperite intelligunt qui existimant meretricem etiam hoc simulare, q nō prouiderit Phædriam. Nam & personæ, & dictis eius cæteris hoc conuenit: & tūc erunt gratiora oia quę supra dixit.

Plus satis

Accede ad ignem hunc, iam calesces plus satis.
T. Quis hic loquitur? ehem tu hic eras mi Phædria?
*Quid hic stabas? cur nō recta introibas? P. cæterū
De exclusione uerbum nullū. T. quid taces?
PH. Sane quia uero hæ mihi patent semper fores.
Aut quia sum apud te primus. T. missa istæc face.
PH. Quid missa? o Thais Thais, utinā esset mihi
Pars æqua amoris tecum, ac pariter fieret, ut
Aut hoc tibi doleret itidem, ut mihi dolet.
Aut ego *istuc abs te factum nihili penderē.
T. Ne crucia te obsecro anime mi, Phædria.
Non pol quo quēquam plus amem, aut plus diligam,
Eo feci sed ita erat res, faciundum fuit.
P. Credo, ut fit, misera præ amore exclusit hunc foras.
T. Sicine ais Parmeno? age, sed huc qua gratia

*In quid uis detur elidi d

*In istuc eliditur s

¶ Cur non recta introibas?) Quasi parum fuerit introibas: satis mire additū Recta. ¶ De exclusione uerbū nullū.) Plus admirationis est, nec accusationi, nec satisfactioni locū reliquisse meretricē, callide dissimulata iniuria. ¶ Quid taces?) Et hoc callide, q̄ si innocens ne suspicetur quidē qd succenseat adolescens. ¶ Sane qa uero semper &c.) Tolle sane, & uero & pronunciandi adiumēta, uultumq; dicentis: & in uerbis nō negatio sed cōfessio esse credatur. Nā uero, ironiæ cōuenit: ut Virg. Egregiam uero laudē, & spolia ampla refertis. ¶ Aut quia sum apud te primus.) Duo dixit quæ doleat: & qa clausæ fores, & qa posterior habetur, plato milite. ¶ Aut qa sum apud te primus. Subaudit, Nō recta introiui. ¶ Missa istæc face.) Alia dissimulatio, & durior post admonitionē. sed bñ intelligit, qui hoc a meretrice ridente molliter, & osculum porrigente dici accipit. ¶ Quid missa?) Magna uirtus poetæ est, nō sententias solū de cōsuetudine ac de medio tollere & ponere in cōmœdia: uerū et uerba quædam ex cōmuni sermone, quale est qd' ait nunc. Quid missa? ¶ Vtinam esset mihi pars æqua amoris tecū. ¶ Vel amandi, uel nō amandi .s. ¶ Ac pariter fieret.) Pariter, similiter. Sallu. Cui nisi pariter obuiam iretur. ¶ Vt aut hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet.) Si ambo amaremus. ¶ Anime mi.) Mi, uocatiuus est ab eo qd' est meus. Vide q̄ familiariter hoc idem repetit blandimētū. Vult. n. Terentius uelut peculiare uerbū hoc esse Thaidis, ideo totiens dictū est, Tunc hic eras mi Phædria? Ne crucia te obsecro aie mi Phædria. ¶ Ne crucia te. Hæc nisi amplectens adolescētē mulier dixerit, uidebiť Ne crucia sine affectu dicere. Sed sic, dicet Ne crucia te, co gestu, q̄si in eo etiā ipsa crucietur. nā ideo subiecit anime mi, hoc est animus meus. ¶ Nō pol quo quēquā plus amem.) Hoc totū nimis blande, & cū cōtractione adolescentis dicit meretrix. ¶ Faciundū fuit.) Legendū faciēdū, scribēdū. totū hoc semp necessitati adiungit. Virg. Aut pacē Troiano ab rege petendū. Et alibi, Arma acri faciēda uiro. ¶ Credo, ut fit misera præ amore exclusit hunc foras.) Oratione, ac facete additū, misera. Et cū illa a deriuatiōe cāæ argumentetur a Parmenone correpta est, uerisimile nō esse, ut quis quē amet, eundē possit excludere. ¶ Exclusisti hunc foras. [Greek] intulit intuens puellā, & ei oñdens Phędriam: ut oñdat q̄ falsa & repugnantia loquatur meretrix.

Pariter

Age

¶ Age.) Corripientis est mō age, nō hortantis aduerbiū.

GVI. ¶ ACCEDE: idest adueni ad hunc ignem s. Thaidem cuius amore te ut ignis adurit. iam .i. statim calesces .i. calidus fies. plus satis .i. ultra q̄ satis est. siue supra modum: & ponitur ibi satis tanquam pro uno ablatiuo: uelut si diceretur plus sufficiētia. quemadmodum dicimus plus æquo. Do. autem sentit plus satis esse capi hic pro satis: & ita plus absidare. Tha. quis loqtur hic. Habeo mi Phædria: est blādictiis uocatiuos. ne .i. utrum eras hic, q̄ si non ante eum percepisset simulatrix meretrix. qd .i. cur stabas .i. immotabaris hic cur nō introibas recta uia. elegātius autem supprimitur uia q̄ apponatur. Ci. ad Pætum: Recta n. a porta domum meā uenisse. It ē amicus urbē ingressus recta uenit domū meam .i. nusquam aliorsum diuertit, sed statim eodem uiæ tenore domum meam petiuit. Par. cæterum: idest sed: nullum uerbum: idest nullus sermo fit de exclusione ipsius Phædriæ. Tha. quid .i. cur tu Phædria taces .i. non loqueris. Phæd. sane. uere hoc totum per ironiam dictum est. uero enim particula sæpe ironice significat. ut Virg. Egregiam uero laudem &c. & quia hæ fores semper patent .i. appertæ sunt mihi. aut quia sum primus: idest præcipuus, & in maximo honore habitus & pretio apud te. Thais. missa .i. face: idest omitte. istæc quæ loqueris. Phæ. quid .i. cur missa faciam scilicet uel quid missa face dicis sup. o Thais. Thais: utinā æqua pars: idest æqualis portio amoris esset mihi tecum: idest utinam æqualis esset noster amor: ita q tm̄ te redamarem, quantum me. & rursus si me non amares: nec ego quoq; te. ac pariter: idest similiter, uel æqualiter fieret: idest efficeretur: ut aut hic quod scilicet exclusus sum. doleret tibi: idest te afficeret dolore. itidem: idem similiter. ut dolet mihi: idest quantum mihi est dolori: aut affert dolorem. aut nihili penderem .i. nihili facerem contemnere non curarem istud factum abs te: scilicet exclusionem mei. Tha. Phæ. anime mi, appositiue dictum: idest quem per amorem gesto in pectore meo: aut cuius animus meo iungitur per amorem: ita ut unus esse animus meo uideatur ut dicimus duos amicos esse animam unam in duobus uiuentem corpibus. obsecro: idest per sacra rogo. ne crucia te: idest noli te angere, & torquere tali dolore. Pol .i. per Pollucem. non feci id supple .i. non exclusi te eo, q plus amē: aut plus diligam quemq̄ .i. aliquē q̄ te sed res erat ita .i. negocium id postulabat. faciendum fuit: idest oportuit facere ad eam rem assequendam quę parabatur. Par. credo tu misera .i. afflicta amore eius. exclusisti hunc Phæ. foras præ amore .i. tanto eius amore fragrabas: ut eum excluseris ut fit .i. ut fieri solet. hoc autem per ironiam dictum est: quasi dicat non esse uerisimile. ut si qs quempiam amet: eundem possit excludere. Tha. o Pa. sicine .i. utrū sic ais? age: ibi nō est aduerbiū hortātis: sed potius corripientis. sed ausculta qua gr̄a .i. q̄ causa iussi .i. præcepi.

Cic. Catul. Saturato V. g. Prim. Itidem Penderē Anime mi

SER. ¶ ACCEDE &c. Cæterū .i. sed qd taces: qa nouerat Parmonē magis rigidum esse: ideo libentius uertit se ad Phædriam. sane Phæ. accepta occasione &c. fortitudine uerbis Parme. audacius rīdet sane: iō non iratus: qa uero .i. in ueritate &c. Non pol ego feci eo quo .i. q quenq̄ &c. aut diligā .i. præeligā. Sed hic uertit se ad Phædriam.

¶ Te accersi

Te accersi iussi, ausculta. PH. fiat. T. dic mihi
Hoc primum, potin' est hic tacere? P. egone? optume.
Verum heus tu, lege hac tibi meam astringo fidem.
Quæ uera audiui, taceo, & contineo optume.
Sin falsum, aut uanum, aut fictum est, continuo palam est.
Plenus rimarum sum: hac, atq; illac perfluo.
Proin taceri si uis, uera dicito.
T. SAMIA mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi.
P. Potest taceri hoc. T. ibi tum matri paruolam
Puellam dono quidam mercator dedit,
Ex Attica hinc abreptam. P. ciuem ne? T. arbitror.
Certum non scimus: matris nomen, & patris
Dicebat ipsa: patriam, & signa cætera
Neq; sciebat, neq; per ætatem etiam potuerat.
Mercator hoc addebat, e prædonibus
Vnde emerat, se audisse abreptam e Sunio.

DONA. ¶ TE accersi iussi.) Hoc est quod supra ait, Non eam, ne nunc quidem, cum accersor ultro? ¶ Dic mihi.) Meretricia calliditate commendat quæ dictura est. ¶ Egone optime.) Bene, non expectauit seruus ut prius se dominus responderet Thaidi. ¶ Verum heus tu.) Astute seruus reponit Thaidi uicem. Nam illa ut magnum uoluit expectari quod dictura est, iste ut falsum cõtemnit. ¶ Meã astringo fidem.) Fidem promitto: quia uincula fidei dicuntur. ¶ Quę uera audiui, taceo. Mire uicem Parmeno reddidit meretrici. Nã ut seruum difficile est tacere commissa: ita meretricem rarũ ẽ uera dicere. ¶ Quæ uera audiui. Figura ὑποκρίσεως. ¶ Contineo optime.) Proprie a metaphora uasorum transtulit uerba. ¶ Sin falsum aut uanũ, aut fictũ est continuo palam est.) Falsum, est quo tegitur id quod factum est. Vanum, quod fieri non potest. Fictum, quod non est factum, & fieri potuit. ¶ Vel falsum, est fictum mendacium simile ueritati. Vanum, nec possibile, nec uerisimile. Fictum, totum sine uero, sed uerisimile. Falsum loqui, mendacis ẽ: Fictum, callidi: Vanum, stulti. Falsum loqui, culpæ est: Fictum, uirtutis: Vanũ, uecordię. Falsis decipimur: Fictis delectamur. Vana contemnimus. ¶ Plenus rimarum sum.) Vilis atque abiecta translatio, & apta apud meretricem loquenti. trãslata autem est ab aquario uase fictili. ¶ Hac atq; illac perfluo.) Contra Contineo optime. ¶ Proin taceri si uis, uera dicito.) Vtrum te taceri, an tuum dictum? an impersonaliter, & infinito modo? ¶ Samia mihi mater fuit.) Puduit dicere Thaidem, Meretrix mihi mater fuit. quod tamẽ significauit, dicendo aliũde ciuem alibi habitasse. Nam ideo meretrices, peregrinæ dictæ sunt in comoediis, ut in Andria, Adeone est demẽs? ex peregrina? ¶ Potest taceri hoc.) Idest uerisimile est. Nec hoc, ad laudem proficit, sed ad dedecus meretricis. ¶ Potest taceri hoc. Hoc, peregrinam nasci meretricem. & ideo potest uerum uideri. ¶ Puellã dono quidam.) Aetas, & sexus, amoris causa sunt cur eã Thais puellam diligat. ¶ Puellam dono quidam mercator dedit. Propter hoc ostendit meretricem fuisse matrem: & dono ideo accipere puellam potuisse. ¶ Ex attica hic abreptã.) Quia Athenis ẽ constituta scena. ¶ Arbitror.) Bene arbitror, & nihil certi. quando enim ausurus esset Parmeno adornare Chæream ad uitiandum hanc uirginem, si præsisset ciuem esse? ¶ Matris nomen & patris dicebat ipsa.) Quæ infantis memoriæ proxima sunt. Nam quid prius ætas illa, q̃ patrem matremq; cognoscit? ¶ Et signa cętera neq; sciebat.) Idest domum patris, regionemq; eius. ¶ Neq; per ætatem etiam poterat.) Hoc ideo addidit: ne esset minus elegans, quę nesciret. ¶ Hoc addebat.) Ad matris scilicet nomen & patris qd' puella dicebat. ¶ Vnde.) Idest, a quibus, ut Virg. Genus unde Latinum. Et causam dicere prius, unde petitum. ¶ E sunio.) Sunium, promontorium est Atheniensium: & in eo forum rerum uenalium, ἐμπόριον.

Adstringere fidem | Cõtinere | Falsum Vanum Fictum | Arbitrari

GVI. ¶ TE accersi.) uocari, est enim infinitiuus passiuus tertięq; inflexionis interdum autem est quartę: & tunc facit accersiri. Phę. fiat. i. auscultabo. Tha. at. i. sed. dic mihi primũ hoc quod sequitur. hic. s. Parmeno seruus tuus. potin. i. potis ne. hoc est: est ne potens tacere. Par. Ego ne: quasi dicat. dicis utrum ego possim tacere. deinde respondet optime, scilicet possum tacere. uerum: idest sed heus: aduerbium attentionem poscentis. astringo: idest promitto, siue obligo (nam uincula fidei dicuntur) astringo ergo tibi meam fidẽ: idest ueritatem constantiam: & fidelitatem: uel ęquitatem: uel potius astringo tibi fidem. i. sancte promitto tibi me taciturum: hac lege. i. hac conditione: hoc consilio quod sequitur: uidelicet taceo: idest secreta teneo. non euomens ea, quę audiui uera. & contineo: idest me cohibeo optime ne patefiant, quæ uera audiui: uel potius est translatum a metaphora uasorũ: quæ non perfluunt: sed liquorem impositũ continent: sic homo: qui non est elinguis, & secreta commissa non prodit continere dicitur. Sin: idest sed si. dictum tuum supple est falsum. aut uanum, aut fictum. cõtinuo. i. statim est palam: idest statim uulgatum est, & patefactum. Falsum est quo tegitur id quod factum est uanũ est quod fieri nõ potest. fictum dicitur quod non est factum, & fieri potuit. Vel falsum est fictum mendacium simile ueritati. Vanum: nec possibile ẽ, nec uerisimile. Fictum est totum sine uero uel uerisimile. Falsum loqui mendacis ẽ: fictum callidi: uanum stulti. Falsum loqui culpæ est: fictum uirtutis: uanum uerecundiæ. Falsis decipimur: fictis delectamur: uanis offendimur: siue obtundimur sum plenus rimarum: idest fissurarum. i. ex me non uera dicta effluunt: ut per rimas uasorum effluit liquor. Perfluo hac atq; illac, idest commissa mihi teuelo sine consideratione ulla committentis si uera non sint: & est translatio facta a uasis perfluentibus: idest per rimas liquorem emittentibus. Dicimus enim elegãter hoc uas perfluit: quod inepte dicitur uadit: scilicet proin. s. ea propter. si uis taceri. i. ut taceaẽ: impersonaliter legẽdo. uel per passiuum si uis dicta supple tua taceri: idest cælari: dicito uera. Tha. mater fuit mihi Samia: idest ex Samo insula. ea mater habitabat. i. commorabatur. Rhodi: aduerbialiter. i. in ea urbe remota a natali solo: per quod ostenditur eam fuisse meretricem. Par. hoc potest taceri, quia scilicet est uerisimile meretricẽ posse nasci ex peregrina, & quidem meretrice. Tha. tum: idest nunc quidem. mercator dedit dono matri meæ paruulam puellam. arreptam. i. ablatam hinc. i. ex Attica. idest ex ea regione Græciæ: quæ Attica nominatur: uel ex urbe Atheniensium. Phe. ne. i. utrum dedit ciuem Atticã. i. Atheniensem. Tha. arbitror non scimus certum ipsa dicebat nomen patris & matris. neq; i. nõ sciebat: neq; ẽt potuerat scire sup tum. i. tunc. per ætatem: idest ætate permittẽte patriã & cætera signa: ut domũ: regionẽ: & similia. Mercator qui eam dederat: addebat hoc se audisse e. i. a prædonibus. unde idest a quibus emerat eã. quid addebat ipsam puellam sup. fuisse abreptam. i. abductam per uim e Sunio. i. ex eo promontorio Atheniẽsium: in quo rerum uenalium emporium i. mercatus est. inflectitur aũt hoc Sunium Sunii secundæ inflexionis.

Hac & illac perfluere | Sunii Emporium

SER. ¶ TACERE. i. cælare nomẽ matris & patris: dicebat ipsa puella: patriam uero &c. Signa quibus cognosci posset neq; scit &c. Sunium est quædam uilla iuxta Athenas.

Mater ubi accepit, cœpit studiose omnia
Docere, & educare, ita ut si esset filia.
Sororem pleriq; esse credebant meam.
Ego cum illo, quo cum uno rem habebam tum hospite,
Abii huc qui mihi reliquit hæc, quæ habeo, omnia.
P. Vtrunq; hoc falsum est effluet. T. qui istuc? P. quia
Neq; tu uno eras contenta, neq; solus dedit
Nam hic quoq; bonam, magnamq; partem ad te attulit.
T. Ita est sed sine me peruenire quo uolo.
Interea miles, qui me amare occœperat,
In Cariam est profectus te interea loci.
Cognoui tute scis, post illa q̄ intumum
Habeam te & mea consilia ut tibi credam omnia.
PH. Ne hoc quidem tacebit Parmeno. P. oh, dubiumne id est?
T. Hoc agite amabo mater mea illic mortua est
Nuper eius frater aliquantum ad rem est auidior.
Is hanc ubi forma uidet honesta uirginem,
Et fidibus scire, pretium sperans, ilico

DONA. ¶ MATER ubi accepit.) Hæc figura, in narrationibus [Greek] dr̄, cum oīa pedetentim dicuntur insinuandi gratia, ut nunc, Matri mercator dono dedit. Mater ubi accepit. Et simul cōuenit mulieri loq̄ndi huiusce modi mora. ¶ Cœpit studiose oīa docere.) Mire, nam nō, docuit: sed, cepit docere. τοῦ μελλητικοῦ. Et uide q̄ satis muliebriter. ¶ Mater ubi accepit. Accepit, simpliciter, aut audiuit ingenuam: ut Capiedi & e a t Sed melius prius. ¶ Ita ut si esset filia.) Ergo uelut soror habēda est Thaidi: & ideo sequitur, Sororem pleriq; eē credebāt meā. Et oratorie cumulat dignitatem, & amorem puellæ: ut eius comparatione leniat iniuria facta Phædriæ. ¶ Ego cū illo, quo cum uno tūc rē hēbam eū hospite.) Totū dixit, & q̄ hospitem, & q̄ rem habebat. Et bene tunc, & non, nunc. Nam nunc, cum duobus. ¶ Quo cū uno tunc rem habebem. Id est consuetu dinem, amorem. ¶ Hospite. Id est attico. ¶ Abii huc.) Rhodo Athenas. s. ¶ Qui mihi reliquit hæc quæ habeo, oīa.) Hoc iō, ne tant fidē obsequii exigat Phædria. Ideo cōtra Parmeno. ¶ Vtrūq; hoc falsum est effluet.) Ipse exponit hoc utrūq; qd dicat. & contradicēdum est, qa p̄sens amator grauatur hoc dicto. ¶ Neq; tu uno eras contenta.) Quippe quæ admiseris militē. ¶ Neq; solus dedit.) Quippe qa nō omnia tua illius fuere mortui. ¶ Nam hic quoq;.) Δεικτικῶς. Non Phędria, sed Hic dixit, tangens illū, & quasi muto illo hoc exprobret. ¶ Bonam, magnāq; partem ad te attulit.) Hæc dicunt̄ [Greek] ut Abs te petere & poscere. An potius bonā specie, magnā quātitate? & nunc discretiue dictū est nam alias bonā, pro magna & multa accepimus. ¶ Ita est.) Non erat negādum quod dixit Parmeno meretrici satisfacere cupienti, & non tacenti culpam in consciētia esse. ¶ Te interea loci cognoui.) Oratorie priorē amatorē facit militē, q̄ Phędriā. Nā posterius dicit hūc cognitū per absentiā militis. Ergo cū militi Phædria riualis supductus sit: cōsequēs est ut miles quæri debuerit, non Phædria: & ꝓpterea nihil peccatū, si ordine seruato miles antepositus fuerit amatori postmodū cognito. & hoc sine puella, & munerū cā, multū ꝓ milite contra Phędriā ualet. Sed uide meretricē, qa rē dixit peruretē, quot & qualia blādimēta subiicit, dicēdo, Tute scis post illa, q̄ intimū habeam te, &c. ¶ Cognoui. Proprie cognoui. ¶ Tute scis post illa, &c.) [Greek] figura nā hoc ad narrationē nō ptinet. ¶ Et mea cōsilia tibi ut credā oīa. Ex p̄senti actu sumpsit argumētū, q̄ eū nūc tanq̄ consultorē adhibuerit. Et bn̄, Credā, s̄m illud, Potin' est hic tacere? ¶ Ne hoc qdē.) Idest, hoc quoq; falsum ē. ¶ Dubiū ne id est?) Me nō taciturū. s. ¶ Hoc agite.) Pro aduerbio corripientis ē positū aut certe ꝓ adhortatione audiētiæ prębēdæ. Sic Plautus, Hoc agite sultis spectatores. Et cōuenit uelut nutu audiētiā significātis, & gestu hoc ipsum adiuuari. ¶ Hoc agite. Idest illud desinite, & hoc attēdite. ¶ Nuper.) Vt adhuc amor flagrare uideat̄, addidit nup. ¶ Aliquantulū ad rē est auidior.) Vultu accōmodato ad reprehensionē pronunciādū est. ¶ Ad rē auidior. Proprie auidior. Et rē, pecuniā mō dicit. ¶ Is ubi hāc for.) Ex aliena p̄sona uult ostēdere p̄ter affectū, quāti sibi æstimāda sit: & quāto munere miles Phædriæ meruerat anteponi. ¶ Et fidi. scire.) Vetusta [Greek]. ¶ Pretiū spe.) Deest magnū. ut, Et stabulo frenos audire sonātes. ¶ Producit, ac uē.) Prope. Nā p̄duci res uenales dr̄.

¶ VBI i. postq̄. mater mea accepit datā puellā. cœpit. i. incœpit docere eā oīa studiose. i. diligēter & affectuose. cœpit inq̄ educare. i. nutrire eā. ita. i. eo mō ut. i. sicut si esset filia. pleriq. i. multi credebant eam esse sororē meā. ego abii. i. discessi ex Rhodo huc Athenas cum illo hospite. i. peregrino: alienigena: qa attico. quo cū. i. cū quo uno. i. solo: tūc habebā rē. i. cōsuetudinē: amorē cōuersationē. qui hospes reliqt mihi p̄ testm̄ oīa hæc q̄ hēo. i. possideo. Par. hoc utrūq; dictū sup. est falsum. ꝓpterea effluet. i. reuelabit: neq; tacebit: sed a pectore nr̄o exibit. Tha. qd. i. cur istud dicis. s. eē falsum. Par. rogas. i. petis: trāsio: qa neq; tu eras contēta uno amatore: neq; solus ille hospes dedit tibi oīa q̄ habes. nā quoq;. i. ēt hic Phædria attulit tibi bonā partē tuoꝝ bonoꝝ q̄tū ad spēm & qualitatē. & magnā q̄tum ad quātitatē. interdum tn̄ bonus capit̄ ꝓ magnus uel multus. Tha. est ita ut dicis. s. Phædriam multis me affecisse donis. sed sine. i. patere: pmitte me puenire quo uolo. i. ad qd̄ narrādū tēdo. interea. i. dū hæc agunt̄. miles, q occeperat. i. incepat amare me. pfectus est in Cariā. i. in eam puinciam. interea loci. ponit̄ loci fori aptioris gr̄a dūtaxat: ut dici ēt solet: nusq̄ gentiū: nusq̄ locoꝝ: terraꝝ. sunt. n. hi geniti ui loci. locoꝝ: terraꝝ: gentium: adiectiōes nihil ad sensum facientes. cognoui te Phædriā. tute. s. tu met scis. post illa. i. omissis illis rebus. s. q̄ prior me cœpit amare: & alia id genus. uel post illa tpa. s. qbus in Cariā est pfectus. q̄. i. quātū. habeā te intimū. i. familiarē. ibi. n. intimus positiui naturā hēt: possetq; cōparari intimus itimior: ut p̄ximus p̄ximior. Phæ. ne qdem. i. nec ēt Parmeno tacebit hoc. Par. ah. ne. i. utrū est dubiū me ne taciturū hoc. q. d. non est dubitandū. Tha. amabo: interiectio blādientis comicis ualde familiaris. q. d. rogo uos per amorem agite hoc. i. illud desinite: & hoc attendite: qd̄ sum dictura. hoc. n. dictū corripientis ē: & ut audientia p̄beat̄, adhortantis. mater mea mortua est nuper. i. non multo tpe ante illic. i. Rhodi: uel in Caria. frater eius est aliquantulū auidior. i. nimis cupidus ad rē. i. ad pecuniā congerendam. ubi. i. postq̄ is uidit hāc uirginē forma honesta. i. habētē pulchritudinē honestā: & p̄se ferentē honestatē. & uidit eā scire fidibus. i. esse peritam fidiū pulsandoꝝ: hoc est citharaꝝ tangendaꝝ. fides aūt fidis dicitur genus citharę (ut Fest. inqt) sic dictę: q̄ inter se chordæ eius quātū inter hoīes fides cōcordet. Inde fidicula diminutiuū. i. parua cithara: aut chordula citharæ: sed in plurali fidiculæ larum significat tortoriū. ipse frater eius sperans p̄tium magnū. s. ex uenditione illius puellę. Illico. i. statim. p̄ducit: idest uænū eam, seu uænalē ꝓponit, ac uendit.

¶ ABII huc. i. Athenas. hospite dicit Thrasonē: q. d. q̄uo est istuc falsum post illa tempora. hoc agite. i. deridete &c. amabo uerbum pro interiectione. fidibus. i. cithara.

Effluet
Interea loci
Intimum
Amabo blanditiis
Fides fidis Festus Fidicula Fidiculae

Producit·uendit. forte fortuna adfuit
Hic meus amicus·emit, eam dono mihi,
Imprudens harum rerum, ignarusq; omnium.
Is uenit·postquam sensit me tecum quoq;
Rem habere, fingit caussas, ne det, sedulo·
Ait, si fidem habeat, se iri praepositum tibi
Apud me, ac non id metuat, ne ubi acceperim,
Sese relinquam·uelle se illam mihi dare,
Verum id uereri. sed ego quantum suspicor,
Ad uirginem animum adiecit. PH. etiamne amplius?
T. Nihil·nam quaesiui. nunc ego eam mi Phaedria
Multae sunt caussae quamobrem cupio abducere.
Primum, q soror est dicta. praeterea ut suis
Restituam, ac reddam. sola sum·habeo hic neminem,
Neq; amicum, neq; cognatum·quamobrem Phaedria,
*Cupio aliquos parare amicos beneficio meo.
Id amabo adiuta me, quo id fiat facilius.

Cupio superest in trimetro.

DONA. Producere. Forte fortuna.

¶PRODVCIT, ac uendit. Haec celeritas uendibilem indicat mercē. ¶ Forte fortuna.) Idest bona fortuna. ¶ Hic meus amicus.) Quia locus est mentoꝝ, nō iam miles, sed meus amicus. Vide enim quid sequatur, Emit, inquit, eam dono mihi, imprudens harum rerum. Hic ostēditur q̄ auidus id faceret, si rem penitus nosset. simul etiā ostenditur quāta secreta dicat Phaedriae: utpote q̄ riualis nesciat. ¶ Imprudēs harū rerum ignarusq; omnium.

Imprudens. Prudēs. Gnarus.

Prudentia, naturalis est: gnaritas, extrinsecus uenit. Imprudēs, per se. ignarus, per alios. Hoc est, q nec suspicatus sit, neq; ex aliquo audierit. ¶ Postquā me sensit tecū quoq; rem habere.) Nō dictū, sed quasi celatum. ¶ Sensit me tecum quoq; rem habere.) Magno pondere dixit, tecū quoq;: tanquā irascendi iusta magis sit eā militi, q̄ Phaedriae. Nam sensit, & Tecum, & Quoq;, hoc significat. ¶ Rem habere. Sic dixit, ut honeste res impura dicatur. ¶ Ne det, sedulo.) Sedulo, sine dolo, hoc est impense. ¶ Ait.) Semper Ait dicimus, cum uel inuisa nobis, & audientibus, uel uana dicta narramus alicuius. ¶ Si fidem hēat.) Hoc est, si faciā aliqua, unde credat se tibi praepom. ¶ Si fidem hēat. Si credere cogaꝶ, idest si credat Vnde fideiussor dr̄, hoc ē author credendi. ¶ Se iri praepositum tibi apud me.) αὐξησις (?) in uerbo Praepositū iri, ac necessaria implicatio in his quae dura dictu sunt. ¶ Sed ego, quātū suspicor.) Alta & acuta inuētio. Scit meretrix hoc solo amatores inimicos esse q idē diligunt. Magnifice igiꝶ, ut riualis odium deliniret, uult persuadere Phaedriae non se amari, sed uirginem. ¶ Ad uirginem animum adiecit.) Cur hoc inferat? ut uel laedendi militis causa, Phaedria patiatur eum, quā amet, & nolit uirginem dono dare. ¶ Etiā ne amplius?) Munde Terentius, ut solet, res hmōi per ἔλλειψιν suā. ¶ Nihil, nam quaesiui nūc ego eā.) Optime purgauit Teren. qd̄ mox liberalibus nuptiis fuerat obfuturū, si uitiatam uirginem duceret Chaerea. Necessario ergo defendiꝶ, tanq̄ quae honeste nuptura est. ¶ Quāobrem cupio abducere.) Etiam hoc uerbo gratificaꝶ Phaedriae. non .n. accipere, ut ab amico remunerante: sed abducere, ut abstulto & inexperto. ¶ Nunc ego eā mi Phaedria Multae sunt causae. Non indiligēter considerauerunt hāc meretricis orationem, qui illā instar cōtrouersiae retulerūt. Nam & principiū est, Me miserā, uereor ne illud grauius Phaedria tulerit. Et narratio, Samia mihi mater fuit. Et partitio cum cōfirmatiōe, ut nunc, Ego eā mi Phaedria, multae sunt causae quamobrē cupio abducere. primū q soror est dicta, &c. Reprehēsio quoq;, Egone id timeo. &, Egone non ex animo misera dico? Et conclusio per con questionē. ut, Quā ioco rem uoluisti a me tādē quod perfeceris? Ego impetrare nequeo hoc abs te biduū saltem ut cōcedas solum. ¶ Vt suis restituā, ac reddā.) Restituimur iis, quibus nos uolumus. Reddimur iis, qui nos uolunt. Ergo restituimus uolentes, Reddimus uolētē. Sed in hac utrūq; est. ¶ Sola sum habeo hic neminē.) Sola sum, ad familiaritatis refertur absentiam. Habeo hic neminem, ad alienoꝝ amicitiā. potest enim sola domi esse, habere tamē aliquem foris Et, habeo hic neminē, plus sonat q̄, neminē hic habeo. Et, sola sum: ab iis quos natura conciliat per se. Habeo neminem, eoꝝ qui uoluntate iūgunꝶ. ¶ Neq; amicū.) Bene hoc apud amatorē: q a aliud est amator, aliud amicus. Amator qui ad tempus: Amicus, qui perpetuo amat. An quia in patris potestate est Phaedria? ¶ Quamobrem Phaedria.) In necessariis interponi nomen licet audientis. ¶ Cupio aliquos parare amicos beneficio meo. Hic ostēdit specialiter, cuiusmodi amicos quaerat, ne Phaedriam cōtēnere uideaꝶ. ¶ Parare amicos bn̄ficio meo. Quia paranꝶ & suo, sed minus diligunt. ¶ Id amabo adiu. me quo id fiat facilius.) παρέλκον. bis Id posuit. ¶ Adiuta me. Mira coactio. pro patere excludi, adiuta me dixit.

Rē hēre. Sedulo. Fidē habere. Fideiussor. Accipere. Abducere. Restituere. Reddere. Amator. Amicus.

GVI. ¶FORTE fortuna. i. bōa fortuna: seu casu quodā bono hic meus amicus. s. miles adfuit. idest praesens fuit: emit eam ipse imprudens harum reꝝ. i. ex se non intelligens has res. & ignarus omniū. i. nescius oium reꝝ: q a ab aliis nō admonitus dedit eā puellam in dono. iprudēs aliqs p se dr̄: q ex sua itelligētia nō cognoscit. ignarus p alios: hoc ē ab aliis nō admonit°. Is miles uenit Athenas postq̄ sensit quoq; i. ēt me hr̄e tecū rē. i. amorē cōsuetudinē. fingit. a. cōminiscit. adinuenit excogitat cās. i. occasiōes. ne. i. ut nō det puellā sedulo. i. ipēse: istāter: quasi sine dolo. Ait si hēat fidē. i. si credat se p̄positū iri: q p̄fereꝶ tibi apud me: ita q magis sit amādus a me. Ait dicimus sp̄ cū uel inuisa nobis aut audiētib° narramus: aut uana dicta alicuius recitamus. ac. i. &. ait inq̄ si nō metuat. i. timeat id qd̄ sequiꝶ. s. ne. i. ut. hoc est q. ubi. i. postq̄ accepetim puellā ab eo milite. Ait ergo se uelle dare illā puellā mihi uerꝝ. i. sed. ait inquā se uereri id. i. timere qd̄ dictū ē. sed q̄tū ego suspicor. i. opinor. adiecit aium ad uirginē. i. uirginem coepit amare: & ad eius amorē aium applicuit. Phae. ēt ne. i. utrū. āplius. i. nūꝝ ultra fecit q̄ aium adiecit. Tha. nihil fecit sup. amplius: nā q̄siui. i. inuestigaui. nūc o mi Phędria multę sunt cāe quāobrē. i. pp̄ q̄s cupio abducere. i. abstrahere eā ab eo milite. primū q. i. q a. dicta ē soror mea. p̄terea. i. insup ut restituā ppria uolūtate ducta: ac reddā parētibus uolētibus. restituimus. n. uolētes: reddimus uolētibus. sum sola. i. sine familiarib°: & sanguine iūctis: neminē hēo hic eoꝝ. s. quo uolūtate sua iungunꝶ. neminē ergo hēo: neq; amicum: neq; cognatū. explicat: qd̄ dixit sola sum. i. sine cognatis: & hēo neminē: q a sine amicis. Amator dr̄ qui ad tp̄s amat. Amicus q perpetuo quāobrē o mi Phae. cupio parare. i. acqrere aliquos amicos meo bn̄ficio. s. restitutione filię. amabo· blādiētis est pticula, ut dictū est. adiuta. i. adiuua: frequentatiuū p principali quo. i. ut id. s. paratio amicoꝝ fiat facilius.

Impru dens. Ignarus. Fingere. Sedulo. Ait. Restituere & reddere. Amicus & amator. Amabo blādiētis. Adiutare.

SER. ¶FORTE, & ita forte q fortuna. i. cū bono euētu imprudēs haꝝ rerū: q mater mea eam nutrisset uerū. sed dicebat uereri. i. ne plus te diligerem: ipsemet rogabat ut eum tibi praeferrem: sed ego quātū &c. ēt ne amplius scis nisi suspitionem. uellet enim Phaedria: ut Thraso illi puellae adhaesisset. nihil aliud ideo suspicor. nam quaesiui & denegaui ut suis parentibus restituam: quia ciuis attica est: cū huiusq; fuisset perdita: & reddam gratis.

Sine illum prioris partes hosce aliquot dies
Apud me habere. nihil respondes? PH pessuma.
Ego quidquam cum istis factis tibi respondeam?
P. Hei noster, laudo, tandem perdoluit. uir es.
PH. At ego nesciebam quorsum tu ires paruola
Hinc est abrepta. eduxit mater pro sua.
Soror est dicta. cupio abducere, ut reddam suis.
Nempe omnia hæc nunc uerba huc redeunt. denique
*Ego excludor. ille recipitur. qua gratia?
Nisi illū plus amas, q̄ me. & istā nūc times,
Quæ aduecta est, ne illū talem præripiat tibi.
T. *Egon' id timeo? PH. qd te ergo aliud solicitat? cedo
Num solus ille dona dat? nuncubi meam
Benignitatem sensisti in te claudier?
Nonne ubi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
Ancillulam: relictis rebus omnibus,
Quæsiui? eunuchum porro dixti uelle te,
Quia solæ utuntur his reginæ, repperi.

*Ego prior syllaba perimet ad finē metri præcedentis. Idem hic

DONA. CSINE illum.) Blande, sine illum: tanq̄ in manu eius sit iniuriā non pati, & excludi militē. Non. n. dixit fer, aut patere: sed, sine. ₰ Prioris partes hosce aliquot dies.) Honeste circūloquitur, & oratorie, ne dicat, Abi foras, atq; excludi te patere. ₰ Nihil respondes?) Iam silētium accusat, qa scit nihil responsurum contrariū. Et satis blande, Nihil respondes dixit: tanq̄ q debeas amoris uicem. ₰ Ego qcq̄.) Facete exprimit illud, Amātium iræ, amoris redintegratio ē. ₰ Tādem perdoluit.) Nimis doluit, id est per sensit dolorem. Et tādem, quasi qui nimis patiens fuit. ₰ Tādē perdoluit, Vir es. Eleganter uariauit psonā secūdā, & tertiā ₰ Vir es.) Non puer: sed iā uir qui meretricem contemnis. ₰ Paruula hinc ē abrepta, eduxit mater pro sua.) Vide μίμησιν cū odio inductā, & deprauatam pnunciatiōe: ita ut & ὁμοιοτέλευτα non uitarent de industria. Paruula hinc est abrepta. eduxit mater pro sua. soror est dicta. ₰ Hæc nunc uerba.) Idest falsa dicta ₰ Huc redeūt.) Vt excludar ₰ Nisi illū plus amas, q̄ me.) Repudiatis caussis, quas illa attulerat, per deriuationem causæ. hic aliud dicit esse cur repellat. ₰ Et istā nunc times quæ aduecta est.) Adeo, inqt, amas militem, ut ēt inuideas si quā amauerit. ₰ Talē pripiat tibi.) ἐρωτικὸν stomachantis amatoris. ₰ Quid te ergo aliud solicitat?) Quid ē, inqt, si hoc nō est? ₰ Nū solus ille dona dat?) Iā quasi quæstiones tractantur. sed ille munus aduexit. Nuncubi meam benignitatem.) Possunt enim dona dari, sed exigua, aut minus liberaliter. & ideo mētionē benignitatis adiecit. ₰ Nūcubi meā benignitatē. Sed ille benignus est. Nūcubi nunqd alicubi. Aut si, nūc ubi, legimus: erit aduerbium tpis: ut sit ubi, quo in loco, qua in re. ₰ Nuncubi meā benignitatē.) Intelligit se & dona obtulisse, & id benigne sæpe fecisse. nam pleruq; ingrata dona sunt in qbus benignitas non apparet: quæ aut in quātitate rerū est, aut i facilitate pstantis. ₰ Claudier.) Claudi, aut claudicare. Sallust. Neq; enim ignorantia claudit res. &, Nihil socordia claudebat. ₰ Nōne mihi ubi dixisti cupere.) Plus dixit, ubi dixti cupere te: q̄ si diceret, fecisti ut emerem. plus est enim id præstitisse: quod qui acceperit, non ausus fuerit postulare. ₰ Cupere te. Vult rē non parui pretii, ex illius cupiditate & suo labore ppendi. ₰ Ex Aethiopia.) Nō Aethiopissam. sed honestius ex Aethiopia. ₰ Relictis rebus omnibus quæsiui.) Hæc iam oīa in beneficiis considerari solent. ₰ Quæsiui.) Vide quēadmodū exhibeat: atq; ærumnas sibi difficillimū munerū dicat impo suisse meretricem. Ex Aethiopia ancillulam, inquit, dixti te cupere. Quid ego feci in re cœli, & solis, ac pene orbis alterius? quæsiui non enim in promptu erat. Deinde, non petisti, sed dixisti. nec, uelle te: sed cupere non nigrā. sed ex Aethiopia. nec dedi. sed relictis rebus oībus q̄siui. Quid hic non exquisitum? quid non ita expressum, ut nihil addi possit? ₰ Porro.) Deinde, uel postea, uel multo post. ₰ Eunuchum porro uelle) Eunuchos a Persis institutos putant ex captiuis. A Babyloniis enim Hellanicus author ē id habuisse ₰ Eunuchum porro dixti uelle te. Vide quēadmodum ut maius faciat qd' præstitit, non semel imputat duo mācipia: sed primo puellā: deinde Eunuchū. Quia solæ utuntur his reginæ.) Illā, qa ex Aethiopia. hūc, qa solæ his reginæ utunt. Quid tale Thaidi riualis dedit? ₰ Reginæ. Idest diuites. sed ἐμφατικώτερον est. ₰ Quia solæ utunt his reginæ. Varie Eunuchū dixit, & intulit his. ut, Si quisq̄ est qui se placere studeat bonis q̄ plurimis, & minime multos lædere, in his poetæ hic nomē pfitet suū. ₰ Repperi.) Plus est q̄ emi. Et unde q̄ propriis, & āplissimis uerbis usus est. qa & ancillam ex Aethiopia, & Eunuchū quo solæ utunt reginæ: illā q̄sisit, & hunc reperit neutrū enim hoc facile positum erat. Quia solæ utuntur his reginæ. Nota, cū Eunuchum singulari inumero pposuerit, His subiungisse. sed His non ad Eunuchum retulit, sed ad delicias, aut quid tale. qa solæ utūtur hmōi delitiis seruitiisq; reginę. Et oratorie hic subdidit, qd in ancillula prætermisit. quia nulla Aethiopissa honesta dici potuit. Et reginas modo diuites dicit, ut in Phormione, Regem me esse oportuit.

GVI. CSINE. i. pmitte: a sino is. illū militē hre priores ptes. i. pferri tibi: ee potiorē apd' me p hosce aliquot dies. Nihil re. m. Phæ. es pessima. egon i. utrū ego rn̄deā qcq̄ cū istis i. cū tuis factis. & istis p cōtēptū dixit. Par. Hei nr̄ Phæ. laudo te s. uel dictū tuū. tādē pdoluit. i. dolorē sensit. Thais esnr. i. uirilis nō puer, q meretricē cōtēnis. Phæ. at ego nesciebam quorsū tu ires. i. quorsū tēdebas: dicēdo sup. hęc uerba puella ipsa abrepta. i. abducta est: & asportata. hinc. i. ex attica. paruula. i. cū eēt adhuc pua. mr̄ eduxit. i. educauit & extra pueritiā duxit p sua filia sup. i. tanq̄ suā filiā. dicta ē soror: cupio abducere eā: ut reddā suis parētib⁹. Nēpe. i. pfecto. hæc oīa uerba nūc redeūt huc. i. recidūt: spectāt: ptinent ad hoc ut cōcedā eis. Deniq;. i. tādem excludor. ille miles recipit. qua grā. i. qua cā. q. d. nulla alia nisi ut ames illū plus q̄ me & times nūc istā puellā, quæ aduecta ē ex Rhodo. ne præripiat. i. surripiat illū talē militē tibi. i. ne eius amore iplitat⁹ te amplius nō amet: q timor magnū ostēdit amorē. Tha. ne. i. utrū timeo id qd' dicis? Phæ. Ergo qd aliud solicitat. i. cōmouet solicitā & anxiā reddit. Cedo. i. dic. Nū. i. nunqd. ille miles dat solus. i. donat tibi. Nūcubi. i. nūqd alicubi. sensisti. i. pcepisti meā benignitatē. i. liberalitatē benigne exercitatam. Claudier. i. claudi. paragoge uel claudicare. i te. i. erga te. nonne ubi. i. postq̄. dixti. i. dixisti. te cupere. i. desiderare. ancillulā. i. puā ancillam ex Aethiopia. i. Aethiopissam. q̄siui. i. inuestigaui unā. oībus rebus relictis. i. omissis. porro. i. deinde uel postea, aut multo post. Dixti. i. dixisti te uelle eunuchū. Eunuchus, ut uult Tortellius, est qui uirilibus exectus est: qa solæ reginę. i. solę diuites. rex enim interdū p diuite capit. Iuue. saty. i. Optima syluarū interea: pelagiq; uorabit Rex hor.. Quia ergo solę reginę utunt his. i. huiusce modis eunuchis, uel his. i. hmōi delitiis, seruitiisq;. Repperi. i. dedi tantam operam ut unū inuenerim.

CQVORSVM iures ducendo paruulam &c. nunc ubi. i. nunquid alicubi meam benignitatē. i. largitatem.

CHeri

Perdoluit

Nūcubi

Benignitas

Redire huc

Solicitare

Benignitas

Porro

Eunuchus

Tortellius

SER-

Heri minas uiginti pro ambobus dedi.
Tamen contemptus abs te, hæc habui in memoria.
Ob hæc facta abs te spernor. T. quid istuc Phædria?
Quāquam illam cupio abducere, atq; hac re arbitror
Id fieri posse maxume ueruntamen
Potius q̃ te inimicum habeam faciam ut iusseris.
PH. Vtinam istuc uerbum ex animo, ac uere diceres
Potius q̃ te inimicum habeam, si istuc crederem
Syncere dici, quiduis possem perpeti.
P. Labascit uictus uno uerbo q̃ cito.
T. Ego non ex animo misera dico? quam ioco
Rem uoluisti a me tandem, quin perfeceris?
Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum
Saltē ut cōcedas solū. PH. *si qdē biduū: *Si quidē corripit eū uideātur duæ dictiões, Ita Ouidius, Si quidē est uetura senectus.*

DONA. CHER I minas decem pro ambobus dedi.) Recentiora bñficia grauiora aduersum ingratos sunt. Ergo a tēpore in ducitur exprobratio. Pro ambobus dedi. Melius ambo rū pretium dixit, q̃ ut separatim diceret quātulo emerit an cillulam nigram: de qua mox dicetur, Hic sunt tres minæ. Nam cōstat Eunuchū solum emptum esse minis uiginti, ut ipse Parmeno cōfitebitur seni. Tamē cōtēptus abs te.) Et hoc sernatur in bñficiis. Nam maiora sunt, cessantibus meritis eorū qbus praestantur. Ob hec facta abs te spernor.) Sic Virg. Nos munera tēplis Quippe tuis ferimus, famamq; fouemus inanē. Et, Vel quas tulit. Cum interrogatione, aut cū increpatione proferri potest. Ob hæc facta abs te spernor. Hic duplex est pnuntiatio: uel per inuidiosam prolationē, uel per interrogationē. Et melius hoc modo, q̃ interrogatiue profertur hic enim est multo grauior illo. Quid istic?) Hoc aduerbium consentire incipientis est. & est ἔκλειψις de est enim remoramur, aut quid tale. Cupio abducere.) Abducere dixit, tanquā ab stulto: nec per uerum meritum, sed per fraudem. Cicero per uim, atq; dolum abducta ab Rhodio tibicine. Atq; hac re arbitror.) Non dicit quia hoc est, ex te. Veruntamē scit meretrix, contentione quædam negari. Ergo fingit se uinci, ut adolescentem molliat: & ipsa cedit, ut & ille remittat pertinaciam. Potius, q̃ te inimicum habeā.) Hoc totum loquitur, tanquam: magis ipsa amet Phædriam, q̃ ab illo ametur Te inimicum habeam. Huic contrariū est, Vt te amicum habeam. Faciam ut iusseris.) Nec uoluntate, nec uultu consentientis hoc meretrix agit: sed callide tentat omnia. nam quia persistendo nō perficit quod expectabat: docet Phædriam etiam ipsum negligentius negare quod poscitur. & adeo hoc subtile est ut statim impetrauerit. Peruulgatum est enim, Quod summa ui defenderis, cum extorqueretur: hoc idem postmodum remitte remittenti. Vtinam istuc uerbū.) Et istuc uerbum, pro tota sententia. Verbū pro dicto. Sed proprie ἀξίωμα, id est sententia uel enuntiatio quę uno ligatur & astringitur uerbo uerbum a ueteribus dicebatur. Ex animo, ac uere diceres.) Certe, quia & q ex animo dicat, fallat tamē. Potius q̃ te inimicum habeam.) Tantum in animum Phædrę hoc descendit, ut etiam repetat quod amica dixerat adulando.

Sincerū Sincere dici quiduis possem perpeti.) Sincerum, purum sine fuco & simplex: ut mel sine cera. Bñ ergo, ut mel, blandimentum meretricis dulce fatetur: sed negat esse sincerū. Victus uno uerbo.) Vtinam istuc uerbum. Et uno uerbo, ut diximus, sic accipe ut uerbum, dictum intelligas, quod uerbo complectitur, & cōpletæ sententiæ pronuntiationē quod ἀξίωμα nominabatur. Labascit.) Omnia inchoatiua trisyllaba, fere media producta enuntiātur. Victus uno uerbo q̃ cito? Quam cito ait, qui illū falsa lachrymula uinci crediderat posse. Plus factum est: uno uictus est uerbo, & cito. Ego non ex aīo misera dico?) Quod sensit multum ualuisse, hoc Thais inculcat aīo amici sui. Et Ego, uide quāta significet. Cōuenit hoc pnomē blande multa exprobranti: ut Virg. Mene fugis? Quā ioco rē uoluisti.) Cōtra illud refert qd' ait Phædria, Nōne tibi mihi dixti cupere te ex Aethiopia ancillulam relictis rebus oibus quaesitū? Sed hoc uehemētius & disertius, Quā ioco rē uoluisti. Nō mūnus, inqt, sed qd' plus est, rem. & nō serio: sed ioco, a facilitate pstantis. Et uoluisti, nō ēt dixisti. Mirandū obsequiū, ex uoto animi pēdens. Nō expectat imperium: ne uoluptati mora sit, dum iubetur. Tū illud qd' ait, Perfeceris: nonne pondus hoc uerbi & potentiā Phædriæ circa amicam, & illius obsequium uehemens & rerum difficultatem quæ extortæ sint, mōstrat: atq; omnem obterit querelā Phædriæ. Ego impetrare nequeo hoc abs te.) Tu & ioco, & non petisti, cum perfeceris tamen. at ego hoc impetrare non possum. Saltem ut concedas solum.) Argute additum saltem, & solum. Et bene concedas, ut uoluntatis sit sic enim dixit supra, Sine illum prioris partes hosce aliquot dies apd me obtinere.

GVI. CDEDI heri minas uiginti. i. illa genera nummismatis. Nam, ut Priscianus, inqt de ponderibus & mensuris, Mina attica dragmas continet octoginta quinq; Mina uero graia nonaginta sex. Latine aūt dr mina, sed grece dr mna. Minas ergo uiginti dedi. i. uiginti libras: ita tū ut tanti sit libra: quanti diximus esse. Tū ego contemptus. i. spretus abs te habui hoc in memoriam. i. in recordationē bñficii: quod in te contuli: uel ut conferrem paraui. spernor abs te ob hæc facta. i. propter hæc officia. Tha. quid. i. quare rememoramur sup istud o Phædria quāquā. i. tametsi quāuis cupio abducere: tanquā ab stulto & per fraudem illā puellā: atq; arbitror id posse fieri. i. posse eam abduci maxime. i. pcipue hac re. f. biduum cōcedendo. ueruntamen potius q̃ habeam te inimicū. i. infestū mihi: faciam ut iusseris: & hoc totum Thais dicit: tāquā ipsa magis amet Phædriam, q̃ ab illo ametur Phæ. utinam diceres istud uerbum. i. istud dictum, uel sniam: sed pro ea proprie snia uel enunciatiōe ponitur: q̃ uno ligatur, uel astringitur uerbo. utinam ergo diceres istud dictū ex aīo. i. ex animi affectione, ac uere. i. nō simulate. & quod est illud dictū uidelicet potius, q̃ te habeā inimicū. Sy. credere istud dictū dici syncere. i. solide: integre: pure: simpliciter: sine fuco. i. adulatione, & simulatione. Fucus enim dr color adulterinus. i. simulatus: non uerus. possem perpeti quiduis. i. qd libet. q. d. paterer quicqd uelles. Parme. Hoc dicit Parmeno apud se de Phædria. hic labascit. i. cadit aīo, seu animus eū deficit: & deiicitur statim uictus. i. superatus. uno uerbo. i. uno dicto. q̃ cito. i. quātum celeriter & cum exclamatione & distinctione est proferendū. Tha. Egon. i. utrū ego misera dico ex animo? q. d. dubitas utrum dixerim ex aīo illud dictū potius, q̃ te inimicū habeā. tandē hic accelerat rñsum: uel assensum extorquet, quasi sine longis ambagibus dicas quā rem uoluisti a me. ioco: aduerbium est: cui contrarium est serio. q. d. quid a me nō mō postulasti: sed dūtaxat uoluisti: & qdē nō serio, sed ioco. i. iocando. quin. i. quā non pfeceris. ego nequeo impetrare abs te: ut saltē cōcedas. i. annuas pstes mihi hoc solū biduū. i. duorū dieꝝ spatiū Phæ. si qdē. i. si certe biduū esset futuꝝ sup. concederē subintellige.

SER. CTAMEN q̃uis cōtēptus. i. exclusus eodē die habui i memoria: & enī atq; ex hac re. i. se ille haberet priores partes per aliquot dies apud me. ego non dico ex animo s potius q̃ loco rem uoluisti aliquam quin perficis. & ego nequeo hoc impetrare a te ut saltem concedas solum biduum.

Verum ne fiant isti uiginti dies.
T. Profecto non plus biduum, aut. PH. aut? nihil moror
T. Non fiet hoc, modo sine te exorem. PH. scilicet
Faciundum est quod uis. T. merito amo te. PH. bene facis.
Rus ibo ibi hoc me macerabo biduum.
Ita facere certum est, mos gerundus est Thaidi.
Tu huc Parmeno fac illi adducantur. P. maxume. PH. in
Hoc biduum Thais uale. T. mi Phaedria
Et tu, nunquid uis aliud? PH. Ego ne quid uelim?
Cum milite isto praesens, absens ut sies
Dies noctesque ames me me desideres
Me somnies me expectes de me cogites
Me speres me te oblectes mecum tota sis.
Meus fac sis postremo animus, quando ego sum tuus.
T. Me miseram, forsitan hic mihi paruam habeat fidem.

DONA. ¶ VERVM ne fiant isti uiginti dies.) Facete biduū decu plauit: & simul qa ex eadē rōne sunt uiginti, ex qua duo: & ex qua uiginti, ducenti, duo milia: & sic deinceps. ¶ Profecto non plus biduū. aut.) ἀποσιώπησις secunda. ¶ Hoc modo sine te exorem.) Noue nunc, nō de te exorem: sed te exorem. & Hoc absolute. ¶ Faciundū est quod uis.) Non qd' oportet, sed qd' uis dicendo, multū addidit obsequio suo.

Exorare

Bñ facis

¶ Bene facis.) In cōsuetudinem uenit, Bene facis & bene fecisti, non iudicantis esse, sed gratias agētis. ¶ Merito te amo.) Bene amoris mentionē ad auferēdam suspitionē cōtēptus Phaedriae fecit. ¶ Rus ibo.) Et hoc amatorium est, odisse urbē sine amica. Nec dixit, Ibi ero sed. ¶ Ibi hoc me macerabo biduū.) Pronunciādū est Biduum, ac si dixisset biennio. ¶ Ita facere certum est.) Ex his apparet uerbis, q̄ sibi amator hoc agere iperet: ¶ Mos gerundus est Thaidi.) Cum pronuntiatione & gestu. ut ostēdat quae uis amoris sit, ut Thaidi mos geratur. ¶ Huc fac illi adducantur.) Eunuchus, & ancilla figurate Illi sed praeualet genus masculinum. Adducantur: pro adducito eos. Et bene adiectum est, ne dilatis ob retētionem muneribus nō procederet actus fabulae. & simul quia absentia Phaedriae opus est, dum p Chaeream ludificatur meretrix. ¶ In hoc biduum Thais uale.) Nunc Vale abscessum significat, nō salutationē nam si mera salutatio est, biduo solum amicam ualere optat. sed praescribere conatur quāto tēpore ab futurus sit & simul ostendit, q̄ inuitus abscedat. ¶ In hoc biduum Thais uale. Accusatiuo utens casu expressit amatoris impatientiam. Biduum dicens, praescripsit de tēpore. Et uale, maiorem uim habet ex dolore discedentis, q̄ obsequio salutantis. ¶ Et tu nunqd uis aliud?) Vale subaudiendum salutatorium. Et subintelligendum est post osculum dici. Nunqd uis aliud? quasi recte factū. ¶ Cū milite isto.) Isto bene additum, quasi odioso, ut alibi, Iā uero mitte De mea tuam istam iracundiam. Et Virg. Aut quid petis istis? Haec enim pronomina, spernentis sunt: odiumque monstrantis. ¶ Praesens absens.) ὀξύμωρον. Me desyderes.) ἄυξησις, quia plus est amore desyderium. ¶ Me expectes, me somnies.) ἐπιφορά ptima. Cum amare & desyderare sit uoluntatis atque etiamnū obsequi: somniare, satis amatorie dictum est. ¶ Me speres.) Cū me expectes, iam dixerit: quid sibi uult iterū me speres? Inter spē, & expectationē hoc interest: quia expectatio, certorum est: spes uero, incertorū. Et expectatio, propinquarum rerū: Spes, longinquarū. Et Expectatio: destinat tēpus: Spes, nō destinat. An me speres idem facere? Id est de te cogitare: ut sit speres, credas ut statim in subditis inuenies. Nam eius fratrem spero iam propemodū reperisse. ¶ Me te ob.) Septimus casus me. ¶ Mecum tota sis.) Toto animo. Nam illam nunc animum uult esse, nō corpus. & simul quod ipse ab eius corpore patitur id uult militi eius mente contingere tanquam penitus excluso ab amica. ¶ Quādo ego sum tuus.) Animus scilicet. ¶ Me miseram, forsitan hic mihi.) Recte Thais nunc partem argumenti exe quitur tacitam apud Phaedriā propter praesentiam serui: quem poeta uult ita nescire, ut audeat ad uitiandam uirginem subornare Chaeream.

Biduū

Amare
Desyderare
Somniare
Expectatio
Spes

GVI. ¶ VERVM. i. sed. uereor sup. ne isti duo dies fiāt uiginti dies. Tha. pfecto biduū erit sup. uel fiet nō plus. i. nō ultra uel amplius: aut aposiopesis est interuentu sermonis Phaedriae. Phę. dixti. i. dixisti. aut nihil moror. i. nō dubito: cū aut dixeris qn plus bidu o sit futurę si cōcessero. Tha. non fiet hoc mō. i. hoc pacto: ut putas. sine. i. pmitte. a sino is. ut supple exorē te. i. psuadeā tibi: & te in meā sniam inducā. Phae. s. i. certe. faciūdū. i. facere oportet amore cogente. qd' uis. i. quodlibet. Tha. amo te merito, qa meruisti. Phae. Bene facis. ibo rus. i. ad agros me cōferā. ibi. i. ruri. macerabo. i. debilitabo: afflictabo: excruciabo me hoc biduū. i. hoc spatio bidui. Noīa aūt tpalia cum oībus uerbis pñt poni aut ī accusatiuo: aut ī ablatiuo: sed per accusatiuū elegantius loquimur. certū est. i. deliberatum est mihi. me ita facere. i. me macerare ruri hoc biduo. morigerādū est. i. oportet morigerari. i. obseq & morē gerere Thaidi. o Parmeno tu fac ut sup. illi. s. Eunuchus & aethiopissa. ubi masculinū genus pponderat foeminino. adducanť huc ad Thaidem. s. Par. Maxime. i. libentissime. Phae. o Thais uale i hoc biduūm. q. d. a te abscedo ergo usque ad duos dies. Nam hic uale potius abscessum significat, q̄ salutationē. Tha. O mi Phaedria: & tu nunqd. i. nū uis. aliqd aliud. i. nō aliud petis a me fieri interea q̄ biduū abieris. Phae. Ego ne. i. utrū ego uelim aliqd cū isto milite. isto dixit per cōtēptum. i. odioso: q. d. qd possem uelle q̄diu riualis miles a te pferť: & tunc sit distinctio. deinde seqtur idem sup. ut tu absens. i. a me: quū ruri ero distans fies. i. sis pñs per cogitationē: qm (ut Cic. inqt) non minus nostra sunt: quae mēte cōplectimur: q̄ quę oculis intuemur. Posset. n. sic fieri distinctio Ego ne qd uelim. i. utrū petis sup. qd uelim. deinde subaudi uelim: ut tu praesens cū isto milite fies. i. sis absens ab eo in me cogitando. ames me dies, noctesque. i. luce ac tenebris. desideres. i. requiras me: & mei desiderio tenearis: somnies me. i. p somniū me uidere uidearis: expectes me: cogites de me: spes me. Expectare & sperare sic differūt. Nā expectatio ē certorū: spes uero incertorū. Item expectatio est ppinquarū rerum spes lōginquarū. Inde expectatio destinat tps: spes nō destinat. Oblectes te. i. delectationem capias. me. i. memoria & recordatione mei. Est. n. me septimus casus: q & ablatiuus est. sis tota. i. toto aīo mecū per cogitationē. fac. i. da operā. ut postremo. i. tandē sis animus meus. i. unanimis mecū: & uelis ac optes qd uolo & opto. qñ. i qa. sum tuus animus. i. a tua nō dissentio uolūtate. ita ut inter nos tāta sit cōiunctio aīorū: ut una utriusque sit uolūtas: et quorsum alter animus ferať eorsum: & alter ferri nō recuset. Is. n. est animus meus, qui aī mei cupiditati, seu mauis uolūtati nō refragatur: sed unum, idemque utriusque est uelle. Tha. Hic Thais conuertit sermonē ad Parmenonē apud eū de Phaedria loqns. Me miserā doletis interiectionis uice fungiť hoc dictū me miserā quasi proh dolor: uel si mauis: subaudi fateor, uel assero me miseram. forsitan hic Phaedria hēat. i. hēre possit paruam fidem mihi. i. parum mihi credat.

Macerare

Morigerari

Cice.

Expectare & sperare

¶ EGO ne. i. an quid uelim me miseram: ideo Thais remotis oībus secū loqui inducitur: ut ostendat uerū esse qd' dixerat praesente Phędria de exclusione: quod ualet ad credendum firmam esse reconciliationem.

SER.

¶ Atque

DONA. CATQVE ex aliarum ingeniis nunc me iudicet.) Hic Terentius ondit uirtutis suae hoc esse, ut peruulgatas psonas noue induat. & tñ a consuetudine nō recedat: ut puta meretricem bonā eē facit, caueat tamē & delectet animum spectatoris. Neq; me finxisse falsi quicquā.) Aut Dixisse debuit dicere. aut abundat Falsi. aut ideo qa & uanum aliqd fingi potuit ut supra, Si uanum, aut falsum, aut fictū est. Esse quenquā chariorē.) Melius quenquā, q̄ si dixisset, militem quēquā chariorē. Quē quā chariorē. Quasi meretrix nō charum alterū, sed chariorē negat. Et qcquid huius feci.) Huius absolute, aut p ἔλλειψιν, ut desit Rei. In Hecyra. Ne quid sit huius oro. In Heautont. Nihil me istius facturū patri. aut, qd petis istis? Quicqd huius Rei subaudiendū est: q eū exclusi foras. Spero propemodū.) Noue spero, p credo uel confido. Propemodū ideo, qa hominem quidem nouit, sed fratrem esse uirginis, nondum probauit. Adeo nobilem.) Adeo p nimis positum est, aut pro explectiua particula. Atq; expectabo dum uenit.) Futurum actum promittere uoluit: non quo aliquis gestus sit expectantis.

Atq; ex aliarum ingeniis nunc me iudicet.
Ego pol, quae mihi sum conscia, hoc certo scio,
Neq; me finxisse falsi quidquam neq; meo
Cordi esse quenquam cariorem hoc Phaedria,
Et quidquid huius feci, caussa uirginis
Feci, nam me eius spero fratrem propemodum
Iam repperisse adolescentem adeo nobilem. &
Is hodie uenturum ad me constituit domum.
Concedam hinc intro atq; expectabo, dum uenit.

GVL. CATq; nunc iudicet me ex igeniis.i. moribus & naturis aliarū meretricum. s. pol: iurantis ē particula: qua mulieres utebanť confirmaturae quicquā. ego Thais: quae. s. Thais: quae enim refertur ad ego. sum conscia mihi. i. quae nosco uoluntatē meam: & quae scio quidnam in pectore gestem. scio certe hoc. i. uere hoc noui me. neq; finxisse. i. simulasse quicquā falsi. i. aliquod mendaciū: neq; quenquam. i. aliquē esse cariorem cordi meo hoc Phędria. idest hic Phędria: & quicquid feci eū excludēdo: feci causa huius uirginis. Nam spero. i. confido uel credo me repetisse propemodum: idest fere fratrē eius: appositiue adolescentem. adeo: idest ualde seu nimis uel sit particula explettiua: idest certe nobilem: & is frater constituit: idest proposuit se uenturum esse hodie domum: aduerbialiter ad me. concedam. i. discedam hinc: idest ex hoc loco intro. i. in domum: atq; expectabo. dum: idest quousq; ueniat.

Prope, modum

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

PHAEDRIA. PARMENO.

DORA FAc ita ut iussi.) Iā amatoriorum multiloquiū & uaniloquium continet ista actio. nam & repetit qd' iam dictū est: & id facit magis & odiose nimis. Ah rogitare? q̄si difficile sit.) Deest Vis, uel Pergis: ut sit, rogitare pergis? Vel Te, si ipsum respicit: uel Hunc, si auersus hoc dicitur: ut sit, Ah rogitare te? aut, rogitare hunc. Et distinctione interposita, inferendum uultuose, Quasi difficile sit id quod mandat. Ita & ineptiam nimiā circa hoc soliciti amatoris expressit: & ostendit nihil esse facilius, q̄ deducere ad meretricem munera: cum contra illud sit difficillimum, poscenti aliqd non dare. Rogitare? Subauditur Te. ut sit, mirū est te rogitare, quasi sit difficile cōplere qd' iubes. Aliquid inuenire posses.) Inuenire acquirere. Sic in Heautont. Non quaeris patri quo modo obsequare, & ut serues quod labore inuenerit. Nam iden a praecedenti etiam Quaestus dicitur. Quam hoc peribit.) Deest facile: ut sit, facile hoc peribit. Quod mihi est carius.) Pro, qui mihi sum charior. Sed Ego dixit absolute, occurrens huic pnomini Quod. Quin effectum dabo.) Quin pro imo. ut in Heautont. Quin nolo mentiare. Sed nunqd aliud imperas?) In his seruus nihil uult, nisi coactus facere, propter maiorem dominū. sic & alibi, Iubesne, inqt, respondente Cherea, Rogo atq; impero.

Inueniē

Quaest⁹

PH. FAc ita ut iussi, deducanť isti. P. faciam. PH. at diligēter. *Trochaeus tetra. catalecti. nisi tollas e uersu isti.*
P. Fiet. PH. at mature. P. fiet. PH. sat ne hoc mandatum est tibi? *Trochaeus cathalecticus.*
P. Ah rogitare? quasi difficile sit. *Iambicus dimeter.*
Vtinā tā aliqd īuenire facile possis Phaedria, *Trochaeus tetram.*
Quā hoc peribit. PH. ego quoq; una pereo, qd mihi est carius.
Ne istuc tā iniquo patiare aīo. P. minime qn *Trimeter Iābicus.*
Effectum dabo. sed nunquid aliud imperas?

GVL. FAc ita &c. Haec actio continet amatorum: uaniloquium, & uaniloquiū. Nam in ea saepius repetitur, quod iā dictum est. Phae. Fac ita. i. eo pacto ut iussi. i. imperaui tibi, & cōmisi. Isti. i. eunuchus & aethiopissa. sed masculinum praeponderauit foeminino. Deducantur. i. ad Thaidem ducanť. Par. faciā. Phae. At. i. sed. fac diligenter. Par. Fiet diligenter. s. Par. At idest sed mature. i. tempestiue fac. s. Par. fiet mature. Phae. Satin. i. satis ne. hoc est mandatum. i. iniunctum tibi. Par. Ah. indignantis est ppter tā odiosam repetitionem. Mirum est sup. te rogitare. i. ita instanter rogare: ut id fiat: quasi ironice dicitur. si difficile. i. res difficilis ad meretricem munera deducere. utinā posses inuenire. i. acquirere tam facile aliqd q̄. i. quantum. facile hoc donū: quod dari iubes. peribit. i. nihil fiet & nihil aestimabitur ab ea. s. Vel q̄ facile hoc peribit intellige. i. quātum facile hoc quod Thais tibi promittit. peribit. i. non durabit & euanescet. Ph. quoq;. i. etiam. ego pereo: idest molestia amoris conficior. una: idest simul. cum eo quod dicis tam facile periturum. Quod mihi carius est. Donatus uult capi hanc structuram neutram pro masculina: ut sit sensus. Ego qui mihi carior sum pereo una cū eo dono: quod dicis periturum: uel si uis fac: ut quod totam clausulam referat: ut saepe fit. Ita q sit sensus: Ego quoq; una pereo. quod. i. quę res. s. me perire est mihi carius. i. maiori est mihi curae & magis animum meum tangit, siue pūgit. ne patiare. i. noli pati istud tam iniquo animo. i. tā aegre quinimmo pareto uoluntati meae. Par. minime: idest non patior. s. iniquo animo. quin. i. quin immo. dabo effectum. i. producam in effectum: quod iussisti. sed nunquid imperas. i. precipis aliud, q̄ ut deducam donum tuum.

SER. FAc ita. Phaedria inducitur hic loqui cum Parmenone: absente Thaide: ut ostendat ex animo uelle perfici quod promiserat Thaidi. solent enim amatores amicabus talia promittere: quę nolunt perficere: quod ualere ad inducendum Chaeream falsum eunuchum: quia quanto magis Parmeno dominum suum uidet in munerum exhibitionem diligentem: tanto magis laborat domini munera exornare. ah modo: scilicet debes rogitare, quam facile haec peribit: quia quicquid meretricidatur inter amissa computatur. ergo non est mirum si res meae pereunt: quia una quoq; pereo.

PH. Munus nostrum ornato uerbis ꝙ poteris, &
Istum æmulum ꝙ poteris, ab ea pellito.
P. Memini, tametsi nullus moneas. PH. ego rus ibo, atque ibi
manebo: *Iambicus scazon catalecticus.*
P. Censeo. PH. sed heus tu. P. quid uis? PH. censen' posse me
obfirmare, &
Perpeti ne tedeã interea? P. te ne? nõ Hercle arbitror. *Trochaici*
Nã aut iã reuertere aut mox noctu te adigẽt horsum insomnia.
PH. Opus faciã, ut defatiget usque: ingratus ut dormiam. *Elide duos*
P. Vigilabis lassus hoc plꝰ facies. PH. abi sis, nihil dicis Parmeno.
Eiiciunda Hercle hæc mollicies animi. nimis me indulgeo.
Tandem ego non illa caream, si sit opus, uel totum tri-
duum? P. hui *Iambicus tetrameter*
Vniuersũ triduũ? *uide qd agas. PH. stat sñia. *Trochaici *uide*
P. Di boni qd hoc morbi est? adeon' hoĩes immutarier *(pyrrichius*
Ex amore, ut non cognoscas eundem esse? hoc nemo fuit

DONA. ¶ MVNVS nostrũ ornato uerbis.) Nostrũ nõ dixit meũ quasi & Parmenonis sit. ¶ Et istum.) Id est molestum, & odiosum nam hoc significat Istum. ¶ Ab ea pellito.) Ab ea ab eius animo. & nõ pelli facito: sed, pellito. ¶ Tametsi nullus moneas.) Properat seruus carpere uaniloquium domini. Et nullus, pro nõ. sic in Hecyra. Nullus dixeris. Plautus in trinummo, Nullus credas. ¶ Ego rus ibo.) Et hoc iam dictũ est: sed ostẽdit ꝙ moleste id incipiat Phædria. ¶ Censen me.) Arbitraris: ut censores, q morum alienorũ habẽt summum arbitriũ. Et iõ hunc putant nõ censere, qa ipse desyderat fieri. ¶ Posse obfirmare & perpeti. Verba sunt desperãtis. non, firmare, sed obfirmare: nõ pati, sed ꝑpeti. ¶ Te ne?) Te quod ait, hanc uim habet: ut significet perditũ amore Phædriam esse. ¶ Nam aut iam reuertere.) Modo iã ꝓ statim. ¶ Te adigent horsum.) Hoc est ad urbem agent. ¶ Insomnia.) Vigiliæ. Legitũ & adiget, ut sit isomnia numeri singularis. ¶ Vt defatiget usque.) Ordo est, usque ut defatiget. ¶ Ingratus ut dormiã.) Id est, etiam inuitus & coactus. Nã ingratis, non ultro significat. qa ultronea grata sunt: ingrata, quæ ab inimicis fiunt, ac recusantibus. ¶ Nimis me indulgeo.) Me sic ueteres, qd' nos mihi dicimus. Alibi, Te indulgebãt: tibi dabãt. ¶ Tandẽ nõ ego illa careã si sit opus uel totum triduum?) Sic cœpit, tanq̃ aliqd foret dicturus magnificum: nõ autẽ est *ποιρὶ τὶ προσδοκίαν*: sed uere amator magnũ hoc putat. ¶ Vel totum triduum. Magna ꝓfessio uirtutis, cũ biduo sit opus, triduo posse durare. Et totum triduũ, dicit uniuersum triduum. *ἐμφατικῶς*: quasi sit triduũ in multo numero. ¶ Vide qd agas.) Sic dr̃ magna aggredientibus. ¶ Stat sñia.) Et uulm & gestu magis spectabile quod dixit stat sñia: uel maxime eo ꝙ tanto sonitu hæc de se ꝓmittat Phędria continuo rediturus, uel potius nõ accessurus ad uillam. tantum aũt abierit, quantũ temporis opus est ad uisitandã uirginẽ. ¶ Quid hoc morbi est? Excusatio amoris, qũ non culpa, sed morbus est. ¶ Adeo homines immutarier ex amore, ut non cognoscas eundem esse?) More suo a plurali numero ad singularem se conuertit. ¶ Vt non cognoscas eundem esse? Nõ solẽt stulti induci adolescentes: & ideo ad amorem retulit stultitiã Phędriæ.

GVL. ¶ PH. Ornato. i. reddito pulchrũ & decorum munus nr̃m uerbis. i. aliquo sermonis elogio. quoad. i. inquantũ poteris & pellito ab ea illũ æmulũ. i. inuidũ & riualẽ adducendo eũ in inuidiã Thaidis. Par. Ahu: interiectio ad eũ spectans: q incipit capere & intelligere quorsum uergatur. memini. i. in memoria habeo iã reconditũ quorsum spectes. tametsi. i. quãuis: nullus. i. non. ut sæpe ita interpretari solet. moneas. i. admoneas. Phę. Ego ibo rus: aduerbialiter ponit rus. atque manebo ibi. i. ruri. Par. cẽseo. i. ea est mea sñia: ut id efficias. Phæ. sed heus uocatiuus est aduerbiũ. tu. Par. qd uis? Ph. censen. i. arbitraris ne? (Vñ cẽsores q morũ alienorũ sumunt arbitriũ.) Censen ergo. i. arbitraris ne me posse affirmare. i. cõfirmare: cõstituere: stabilire aĩum meũ. s. & ꝑpeti. i. tolerare ne tedeã. interea. i. quãdiu hęc mea iussa explebis? Pa. Te ne. i. petis utrũ censeam te posse offirmare: ut nõ redeas hercle. i. per Herculem. non arbitror te posse offirmare &c. nã aut reuertere. i. redibis. iam. i. statim. aut mox paulopost. insomnia. i. uisa in somnis: uel uigiliæ: quamuis pro uigilia dicatur potius insomnia insomniæ primæ inflexionis. & propterea aliqui dicunt adiget: ut sit singularis numeri. adigẽt. i. adducent. hoc est te ad urbem agent. i. ducẽt. uel lege adiget. i. impellet horsum: idest uersus hanc urbem. noctu. i. nocturno tempore. Phæ. faciam opus. i. operabo ruri: ut defatiget usque: idest assiduc. & ut dormiam: idest somnum capiã ingratus. i. etiam inuitus, coactus: Nam ingratus non ultro significat: quia ultronea grata sunt: ingrata quæ inimicis fiunt, ac repugnantibus. Par. tu lassus. i. opere defatigatus. uigilabis. i. somnum non capies. facies. i. efficias. plus. i. maius & difficilius. hoc: in ablatiuo. i. q̃ uigilate lassus. Ph. Ah Parmeno nihil dicis. hæc mollicies: idest hæc effœminatio animi. est eiiciunda: idest eruenda a nobis. Hercle. i. certe, uel per Herculem. nimis. i. plus æquo. indulgeo me: antique pro indulgeo mihi hoc est nimis sum benignus mihi ipsi & facilis. & parco nimis mihi. tandem. i. ut ego maximum dicam. non caream. i. carere possim illa si sit opus. uel. i. etiam triduum totum. i. integrum triduum. Par. Ridet Phædriam seruus. Hui: interiectio ridentis: uel aliquid admirantis. carebis bene uniuersum triduum illa? uide. i. considera. quid agas, idest quid agendũ suscipias: quasi res ardua sit. Phæ. stat sententia. i. ea opinio est & consiliũ mihi placet. & apud me firmatum est, deliberatum, ac decretum. Par. Dii boni: uocatiuus est quasi dicat inuoco uos. quid hoc morbi est. i. qualis est hic morbus & insania: non autem amor. Adeon. i. est ne uerum sup. homines adeo. i. tm̃ immutarier: idest mutari. ex amore. i. propter amorem. ut cognoscas: idest cognoscat aliquis: secunda persona pro tertia: ut sæpe fit. nõ eundem esse hominem: qui ante amorem erat: adeo immutatus est. & more suo a plurali numero ad singularem se cõuertit. nemo fuit minus ineptus. i. prudẽtior. hoc. s. Phædria ante amorem. minus enim uni positiuo iunctum reddit contrariam comparatiui significationem.

SER. ¶ QVOD: idest ego & c. ne istum p. tam. i. a. s. quod res meas expendo. nullus pro non. nomen pro aduerbio. nam aut iam corporaliter reuertere: aut somniando. satagent: idest agent in uisione. huc: idest ad domum thaidis. Insomnium est quædam species somnii: ut dicit Macro. quæ in solo somno habent suum esse: & nunq̃ extra. quia nihil significat quod præcipue solet amatoribus contingere. in tantum defatiget usque dum dormiam ingratus: scilicet inuitus uigilabis. & existens laxus. plus hoc: idest propter hoc: quia lapsus erit. facies: idest uigilabis: quia lassitudo ipsa causã suæ memoriæ reducens te inde cogitare faciet. uide quid agas: correctorie dicit: quasi dicat nimis difficilia promittis etiam. Dii boni: quoniam Phædria possum Parmenoni ut munera thaidi offerret præcipisse: & tamẽ Parmeno ut infidelis nollet obtemperare remoto Phædria. inducitur Parmeno de domino suo loquens: & cõdolens de miseria sua: ut per hoc intelligatur fideliter uelle mandata domini sui adimplere: quid hoc morbi est: de amore loquitur. Adeo. s. constat immutari posse ex amore homines.

Censere
Cẽsores
Insumnia
Ingratus
Indulgeo me
Vsque pro assidue
Ahu
Censor

¶ Minus

Minus ineptus, magis seuerus quisquam, nec magis continens.
Sed qs hic est, q huc pgit? atat hic qdem est parasitus Gnato
Militis· ducit secū una uirginem huic dono. papæ ·
Facie honesta· mirū, ni ego me turpiter hodie *hic dabo,
Cum meo decrepito hoc eunucho. hæc superat ipsam Thaidem.

DONA. MINVS, ineptus, magis seuerus.) Nisi enim hoc esset, quid esset quod illum mulier præferret militi? aut qd relinqueretur pprium personæ militis, si & hic stolidus est? Magis seuerus quisq̃, Nec magis continens. Animaduerte ut amet Teren. Magis addere positiuo, potius q̃ cōparatiuū facere. Nā, neq; seuerior, neq; continentior, tam ualuit dicere: q̃ magis seuerus, & magis cōtinens. Hic quidē ē parasitus Gnatho.) Hæc apud Menandrum in Eunucho non sunt, ut ipse pfessus est, parasiti persona & militis: sed de Colace trāslatæ sunt. Facie honesta.) εἰκονισμός, qua ostenditur amaturus Chærea, si quidem hanc Parmeno ipse miratur. Facie honesta. Sic Virgilius, Et lætos oculis afflarat honores. Ex mox idem, Ita me dii ament, honestus. Ni ego hodie me turpiter hic dabo.) Ni dabo, pro dedero. Virg. Quamuis solus auem cælo deiecit ab alto. Cum meo decrepito eunucho.) Facere Meo ad parasitum retulit cum pulchro munere uenientē. Et præparatio est ad ducendum Chæream potius q̃ deformem Eunuchum. Decrepito hoc Eunucho. Decrepiti (*Decrepitus*) sunt dicti, quorum crepitu & plangore familiæ, fuerant iam conclamata funera. Hæc superat ipsam Thaidem.) Hoc sic accipias, non uituperari Thaidem, sed tanquam ὑπερβολικῶς dici. Ideo addidit Ipsam, quasi nimiæ pulchritudinis. Et bene Ipsam, propter quam datur.

GVI. VT minus prudens. i. stultior. minus stultus. i. prudentior. Quisq̃. i. aliquis non fuit magis seuerus. i. grauis. neq; magis cōtinens. i. a lasciuia sibi cauens. Sed quis est hic q pgit. i. q psequitur iter suum huc. i. ad hanc partē. Atat: interiectio metuentis, uel oppssi ex sepato. qdem. i. certe. hic est Gnato. i. sic appellatus. parasitus. i. q adulatione uictum q̃ritat: & sic replere uentrē desiderat. militis. s. Thrasonis: quem ille parasitus (*Parasitus*) ambit. i. ut uentrem ipleat. duci secū huic. s. Thaidi. dono. i. p dono unā uirginem. papæ: interiectio admirātis (*Papæ admirātis*). facie honesta. i. hñtē faciē honestā, & modestā. Mirum erit sup. ni. i. nisi. dabo. i. dedero: seu obtulero me. turpiter. i. cū pudore meo hic. i. in hoc loco: cum hoc meo eunucho. i. uirilibus execto. decrepito. i. senio iā cōfecto admodū. Decrepiti autē dicti sunt quorū iā fuerant conclamata funera crepitu & plangore familiæ. hæc puella superat. i. uincit pulchritudine ipsam Thaidem.

SER. MINVS ineptus. i. prudētior hic Phę. sed qs. iā accedit ad secūdū actū. huic. i. Tha. Mirū nisi ego me. hoc. i. in domo Thai. & cum est iam quædam commoditas sequentis actus. s. ut qa Parmeno donū Thrasonis pulcherrimū uidet: e contra suū eunuchū turpissimū intelligit: uelit ducere Chereā pulchrū eunuchū p quē dñi sui amorē apud Thai. firmet: & postponatur thraso. ad hoc enī fidelis descriptus est: ut dñi quærendo utilitatem quod possit elaboret.

ACTVS SECVNDI · SCENA SECVNDA
GNATO PARASITVS. PARMENO.

Trochaici tetrametri catalectici

G. DI IMMORTALES hominī homo qd præstat? stulto intelligens
* Quid interest? hoc adeo ex hac re uenit in mentem mihi·
Cōueni hodie adueniens quendam mei loci hinc, atq; ordinis,
Hominem haud impurū, itidem patria qui abligurierat bona.

DONA. Dii immortales homini homo qd præstat?) In hac scena nō stans, sed quasi ambulās persona inducitur. Constitit tū aliquātulū, intuens spectatores, dum secum loqtur. Exprimit asit parasitum: & sub eius uerbis corruptos mores in assentationē ostendit, prorsus, ut honestæ quoq; personæ in huiusmodi culpa inuentæ sint: ut alibi, Obsequiū amicos, ueritas odium parit. Dii immortales. Hoc iam mire, & p seculi ac tēporū reprehensione satyrice Terentius, q apud eū stultū uocat simplicem parasitus, & intelligētē malum. Dii immortales. Admirantis exclamatio est, cū parasiti gesticulatione. Dii immortales homini hō quid præstat? Morata narratio a sñia incipi solet: quæ dicitur προοίμιον. Homini hō quid præstat? Alii distinguūt, qd præstat stulto intelligens? Alii stulto intelligens qd interest? qa sic ueteres loquebantur. Quid interest?) Hoc admirantis est, & ideo sic pronuntiandū. Cōueni hominem. (*Conuenio*) Cōuenisse, nō uidisse tantū, sed ēt collocutū fuisse significat. Mei loci atq; ordinis.) (*Locus Ordo*) Loci, ingenui: ordinis, pauperem. illud natalium: hoc fortunæ est. Hominē haud impurū.) Nō dixit prodigum: quia hoc ipsum pbat: sed nō auarum, nō improbū. Et sic laudamus eos ī qbus nihil ē qd magnopere efferamus. Itidem patria q abligurierat bona.) Hoc. ioculari uultu dicitur. Et eleganter ex psona parasiti nō culpat qd comederit bōa. Abligurierat. Suauibus escis cōsumpserat. Nā (*Ligurio*) ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ ligurire. & λιγυρὸν Græci suaue appellāt.

GVI. Dii immortales &c. In hac scena optime, atq; elegātissime parasitorū mores exprimūt. Gnato. Dii imor. exclamatio admirātis. qd. i. quātum homo unus pstat. i. pferēdus est alteri hoi. s. Quid. i. qtū intelligēs. i. prudēs. interest. i. differt a stulto. i. ab imprudēti. adeo. i. certe. hoc. i. hæc sñia uenit mihi i mētē. i. subit aīum meū. ex hac re. i. ob hanc cām. ego adueniens hodie cōueni. i. sum allocutus quendam hoiem. hinc mei loci: uel ex eodē loco oriūdū quo ego uel eiusdē generis: quasi iisdē natalibus hortū ita q alter nō est ex maiori loco natus, q̃ alter. atq; mei ordinis. i. mei status quātū ad fortunas. q d. pauperē: ut ego sum: haud impurū nō auarū, qm auaritia sæpe dr sordes: & auarus sordidus. & bene nō auarū, qm pdigus erat. Qui itidē. i. similiter ut ego obligurierat. i. suauibus escis, seu epulis consumpserat bona priā. i. q a prē relicta sibi fuerāt. Et obligurio is uerbū (*Obligurire*) est a græco tractū. Nā lyguron græci suaue appellant.

SER. DIi imortales. Incipit secūdus actus de opportuna ïtroductiōe Chę. Cū ïtroducēdus ē Cherea ad domū Thaidis p eunucho: induenīt cōuenīētes cāæ, & multę opportunitates. s. uolūtas Parmenonis, & facultas illius uolūtatis data a Chærea in hoc: q amauit: & euacuatio domus Thaid' s: q̃ ī singulis scenis explicabūt: sed de uolūtate Parmenōis pus dicēdū ē. Volūtas. n. duabus de causis incitata ē: una superius notata ē: ubi dicit, Mirū me ego turpiter. &c. Alia fuit q derisus est a quodā uilissimo leccatore. i. Gnatōe: q ducebat ad Thaidē datā a glorioso milite pulchrā uirginē q pp ī̄dignatiōē cōpulsus pulchriorē eunuchū: quē duceret, quęsiuit ut domo militis posset æqpollere. Hic idicit Gnato derisurus Parmenonē: & ut Parmeno maiorē īdignationē hēret: describit uilissima eē psona loquēs secū hoc mō audiēte Parme. ītelligēs. s. cū ē adulator stultus: q nescit adulari. nec solum pstat: sed ēt ïterest maxie hic. s. mei loci ordinis: mei gñis: uel meę uitæ. haud impurū. i. bonū hoiem: q luxuriose & pdigaliter uiuendo alligurit &c. parū uocauit eū qtū ad se

DONA

Sentus Squallidus Aeger

VIDEO sentum.) Quã bene Video: postq̃ dixit conuenio. & tẽpus mutauit & uerbũ. Sentum Horridum. Sẽtũ. Ad horrorẽ retulit. Squalidũ.) Ad sordes. Aegrũ.) Ad maciem. Pannis annisq; obsitum.) Ad uestitum, & ad tristitiam. Sed pãnis & annis, μωρολογία parasitorũ sunt. Pannis annisq; obsitum. Vel, parasitica uernalitate καὶ ὁμοιοτέλευτον dictum. uel quia Homerus dixit ἀλλ' ἐμὲ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι: & est in seriae senũ deditũ. Vnde huic magis tristitia grauitasq; displicuit aliena sem per ab omnibus parasitis. Annisq; obsitũ Bñ addidit annis: quia u quisq; miserior ẽ, ita senior uidetur. Obsitũ. Vt sentum dixit, obsitum μεταφορὰ ab agro. Quid istuc inquã ornati?) Scire nos cõuenit cũ recto casu pfertur interrogatio, nõ esse cõtumeliosum. Vt si dicas, Quis hic homo est? Si autẽ in obliquo: cõtemptũ significari. ut, Quid hoc est hominis? quid mulieris? qd ornatus? Quid istuc inquã ornati est? Ornatus, τῶν μέσων est ad dedecus & ad turpitudinẽ. Vel simpliciter hoc accipe, uel εἰρωνικῶς. Et ornati, ut senati ãtiquus gẽtiuus. Qd habui, pdidi.) Nõ dixit id, qd erat. comedi, aut consumpsi. Hẽ, quo redactus sum?) Vel habitũ suũ, uel corpus, ostẽdens hoc dicit. Nec quicquã hic, nisi ex media cõsuetudine collocatum est. Oẽs noti me, atq; amici dese.) Sentẽtiose atq; mordaciter in mores. Hic ego illũ cõtẽpsi prae me.) Hoc est illud, Hõ homini qd pstat, stulto itelligens? Ita ne parasti te.) Quã obiurgãter: tanquã in illo sit, qd miser est. Et alibi, Nã nemo illorũ qsquã ad te uenit, qn ita paret sese, ut abs te blanditiis q̃ minimo ptio suã uoluptatem expleat. Et hoc pprie uerbũ ad exprimendã inhumanitatẽ & ignauiam factũ est. Vt spes nulla reliq̃ in te fiet tibi?) Sententiose, ad illud qd & Vir. ait, Ponite spes sibi qsq; Vt spes nulla reliqua in te fiet tibi? Bñ q̃si q rem a fortuna acceperit. Simul cũ te cõsiliũ ami.) Virg. Nec, si miserũ fortuna Sinonẽ Finxit: uanum ẽt, mendacemq; improba finget. Et Sallustius, Neq; fortũa eget: qppe quae probitatẽ, industriã aliasq; bonas artes neque dare, neque eripere cuiquã potest. Ergo, Haec interrogatio, increpantis est: nec desyderat respõsionẽ. Nã cõsiliũ, in bonis animi: Res in potestate fortunae. Ex eodem loco.) Ex eadem fortuna. Qui color, nitor, uestitus, quae habitudo est corporis.) Hoc cõtra illud Video sentum, squallidum, aegrũ, pannis annisq; obsitum. Color ergo ad sentum: Nitor ad Squallidum: Vestitus ad Pannis annisq; obsitum: Habitudo corporis ad Aegrum refertur. Oĩa habeo.) Ad Quod habui, pdidi. Neque qcquã habeo.) Ad Mei loci atq; ordinis hoiem. Quae habitudo est corporis? Plautus in Epidico, Corpulentior Hercle, atq; habitior. Oĩa habeo. Ad industriam retulit. Neque qcquã habeo. Ad fortunae culpam. & item denuo, fortunae crimen. Cũ nihil est. Ad suam laudẽ, Nihil de fit tamẽ. Omnia habeo nec quicquã habeo. Alterũ horũ, neutrũ ue potest cuiuis accidere: utrunq; nulli. Nihil cũ est, nihil desit tamen figura ὀξύμωρον, Vt apud Virg. Sequiturq; sequentem. Et Cicero, Cũ tacent, clamant. At ego infelix neque ridiculus.) Iam transit ἀπὸ τοῦ μιμητικοῦ πρὸς τὸ ἐπιτιμητικόν. At ego infelix neque ridiculus. Vehementer inuectus est in tẽpora, & mores Poeta sub hac psona: in qua hominem ita inducit poenitere probitatis suae, ut se infelicẽ non honestum dicat. Et non, nolo: sed, non possum.

Interrogatio in recto casu

Ornati gẽtiuus

Video sentum, squalidum, aegrum pãnis, annisq; obsitum.
Quid istuc ornati, inquam? quoniam miser quod habui, pdidi · hem
Quo redactus sum? omnes noti me atq; amici deserunt.
Hic ego illum cõtempsi prae me . quid homo inquam ignauissime?
Ita ne te parasti, ut spes nulla reliqua in te fiet tibi?
*Simul consilium cum re amisti? †uiden' me ex eodem ortum loco?
Quid color, nitor, uestitus, quae habitudo ẽ corporis?
Omnia habeo, neq; quidquam habeo nihil cum est,
nihil desit tamen.
At ego infelix neq; ridiculus esse, neq; plagas pati

Nisi e'idas l in Simul Iãbicus ẽ, & in Trochaico e'iditur u in uiden, nisi legas uide.

GVI.

Sentus

Virg.

Squallidus

VIDEO.i. aspicio. eũ sentum.i. horridum. Sentus tantum dicit a sentibus.i. spinis. & est ille, pprie qui gestat uestem uilem multis frustis cõpositã: cuius frusta spinis colligant & cõiungunt. Virg. in. iii. Consertum tegmen spinis ac caetera grauis. uideo inquam cum squallidum.i. sordidũ & alta sordium congerie obductũ. Squallor. n. est illuuies densa & irulcata. Squallere enim dr qcqd facie noue ui sentibus icutit hororẽ. uideo inquã aegrũ.i. aio moestũ. & obsitum.i. inculcatũ: circundatũ: & quasi suffarcinatũ. pãnis.i. uilibus indumentis & annis .i. senio. inquã.i. dixi. Quid istuc ornati: pro ornatus est. Antiq ornati & ornatus in genitiuo dixerunt. senati & senatus. tu multi & tumultus. ut Prisci. probat exemplis. Vbi est aduertendum q si in casu recto proferatur interrogatio non est contumeliosa: ut si dicas: Quis hic homo est. si autem ĩ obliquo proferatur cõtemptus significatur. ut si dicatur: Quid hoc est hominis? quid mulieris? quid ornatus? Respondit alter. Quoniam ego miser.i. inops. perdidi: idest cõsumpsi: quod habui. s. a patre meo. Hem dolentis interiectio. quo.i. ad quem statum. redactus sum i. deueni. omnes noti.i. cogniti & amici.i. qui prius erant familiares cum diues essem. deserunt.i. de relinquunt me. Hic.i. tunc. ego Gnato contempsi illum prae me.i. in comparatione mei. q.d. quamuis: patrimonium consumpserim sicut & ipse: tamen mea industria uiuendi uiam comperi. inquam.i. dixi illi. quid? modus interrogandi. o homo ignauissime.i. sine animositate. & qui totus aio cadis. Ita ne parasti.i. disposuisti te: ut nulla spes sit tibi reliqua.i. relicta, & supersit tibi. an te.i. in tuo cõsilio & industria. Amisisti consilium.i. rationem, qua tibi consulere debeas. simul.i. una. cum re.i. substantia tua, seu patrimonio. uiden.i. uides ne. me ortum ex eodem loco qui.i. q̃lis color est mihi sup. nõ enim ut tu. sentus sum.i. horridus aspectu. qui nitor.i. qualis munditia est mihi. non enim ut tu squallidus sum. qui uestitus.i. quis cultus est mihi non enim pannosus sum ut tu. quae.i. qualis est mihi habitudo corporis.i aptitudo status copis mei. q.d. sum uegeto corpore: uiuido: & bene habito. Habeo omnia quantum ad industriam. s. quia uiuendi non deest mihi consilium: neq; habeo quicquã fortunarũ. s. cum.i. quãuis. nihil est mihi fortunarum: nihil tñ de fit: a defio.i. deficit, uel deest mihi: qm̃ uiuendi semp habeo industriam. Respondet alter. At.i. sed ego infelix: neq; possum esse ridiculus.i qui ab aliis rideam & qui aliis praebeam ridendi materiam. neq; possum pati.i. tolerare. plagas.i. ut uapulem Respondet Gnato.

SER.

SENTV M.i. hispidum: squallidũ: puluere obsitũ. pã.i. pannosum: & annis, quia rugosus & decrepitus erat: qm̃ uerba sunt illius, q inuenerat. hẽ dolendo dicit. oẽs noti atq; amici me deserunt nõ debent ibi esse inimici. p me.i. ad cõparationẽ mei. ut spes. s. si pecuniã amisisti ẽt oẽm spẽ, & fiduciã aliqd acqrendi & hoc est: nulla spes est reliqua.i. relicta in te tibi.i. ad opportunũ: & p qd spes esset relicta oñdit p consilium: & hoc ponit interrogãdo: simulatio & c. q color: qa rubens p crassitudine. nitor in mẽbris. qs uestitus: uel nitor uestitus: ut sit geñtiuus. q̃ habitudo in pinguedine: oĩa necessaria hẽo p adulationẽ. nec qcq̃ hẽo de pprio. ac ego ille miser tñdet. sm q de uerbis illius ĩtellexerat. putabat. n. q ioculatorio officio: & patiendo colaphos in domibus diuitum: haec adeptus esset. uerba Gnatonis.

Quid

Possum. quid tu his rebus credis fieri? tota erras uia.
Olim isti fuit generi quondam quæstus apud seclum prius.
Hoc nouum est aucupium: ego adeo, hāc primus inueni uiā.
Est genus hominum, qui esse primos se oium rerum uolunt:
Nec sunt: hos consector: hisce ego non paru me ut rideant:
*Sed his ultro arrideo, & eorū īgenia admiror simul. *In Sed elidi*
Quidqd dicūt, laudo: id rursum si negāt, laudo id quoq;. *tur d*
Negat qs, nego: ait, aio. postréo īperaui egomet mihi *Iāb. tetra.*
Oīa assentari. is quæstus nūc est multo uberrimus. *Trochaici.*
P. Scitū Hercle hoiem: hic hoies prorsus ex stultis insanos facit.
G. Dū hæc loqmur, interea loci ad macellū ubi uenim⁹, *Iābicus sce*
Cōcurrūt læti mi obuiā Cupedinarii oēs, *Zon trimeter catalecti.*

DONA. ¶ QVID tu his rebus credis fieri?) Dum quis ridetur, aut uapulat. ¶ Tota erras uia.) παρόμοιον per μεταφοράν. ¶ Apud seculum prius.) Scilicet cum essent tempora meliora. ¶ Hoc nouum est aucupium.) Vide quid intersit, cū illud quæstū dicat, hoc aucupium: illud de sapientibus, hoc de stultis. ¶ Inueni uiam.) Adeo nouum est aucupiū. ¶ Est genus hominum.) Quia multi sunt huiusmodi, non dixit, homines sunt: sed, ē genus hoīm. ¶ Hisce ego nō paro me ut rideant.) Quia ille dixerat, Ego infelix neque ridiculus eē, neque plagas pati possum. ¶ Sed his ultro arrid.) Quid est. His arrideo? aut ueluti pareo, id est ubsequor: aut ueluti dictis delector.

Arrideō Atque Arrideo, non sicut in parasitis fieri solet, ut his arrideatur a regibus, cū potius ipsis dictis factisq; rideant alienis: hic esse intelligendum, etiam res ipsa indicat ex contrario. Nam qđ ait supra, His ego nō paro me ut rideant: hoc e contrario ostendit qꝫ subiciatur ex dictis. ¶ Sed his ultro arrideo.

Vltro Vltro, uersa uice, an prior? an ēt insuper, hoc est ultra? ¶ Admiror si.) Plus intulit, q̄ si Laudo dixisset. ¶ Quicquid dicunt.) Non, quod dicunt: sed, quicquid dicunt, idest bene uel male: ne uel si interclusa fuisset assentatio, se impediat qꝫ contrarium laudauerit. ¶ Id rursum si negant, laudo id quoq;.) Præclare Terentius quod a Satyrico de aliis diceretur, id hic de se dicentem inducit, facetius multo, q̄ si aliter fecisset. s. ἠθικῶς νόμενος mores tēporum iam tum uitiatos per assentationem: quod fere in plerisq; fabulis monstrat: Vt etiam in Andria, Nam hoc tēpore, obsequium amicos ueritas odium parit. Et in Adelphis, Quod te isti facilem & festiuū putant, id non fieri ex uera uita, neque adeo ex æquo & iusto, sed ex indulgendo, uel assentando, & largiendo.

Ait Negat ¶ Negat quis? nego.) Bene sic dixit. negat & ait, cōtraria sunt: Vt Plautus in Rudente, Vel tu ais, uel tu negas. ¶ Is quæstus nunc est multo uberrimus.) Quam ille apud seculum prius fuerat. Et uide quemadmodum illiberalem uitam honestiore nomine nominauit aucupium: post etiā quęstum nominauerit. * hic inducens. ¶ Scitum Hercle hominem.) Mire Terentius longę orationi interloquia quędam adhibet, ut fastidiū prolixitatis euitet. uelut nunc Parmeno procul audiens Gnatonem, hæc loquitur.

Interea loci ¶ Interea loci.) Duæ partes orationis cum cōiunctæ unā fecerint mutant accentum. ¶ Concurrunt læti mihi obuiam.) Et multos, & properos uno uerbo ostendit, & ex aduerso ad se festinantes. ¶ Cupedinarii.) Varro humanarum rerum,

Macellū Cupedinis forum Numerius Equitius Cupes, inquit, & A. Omanius Macellus singulari latrocinio multa loca habuerunt infesta. His in exilium actis, publicata sunt bona & ædes ubi habitabāt dirutæ, eque ea pecunia scalæ deum penatium ædificatæ sunt. ubi habitabant. locus ubi uenireut ea quæ uescendi cā in urbem erant allata. Itaq; ab altero Macellum, ab altero

Cupedinarii forum Cupedinis appellatum est. ¶ Cupedinarii. Omnes q esculenta & poculenta uendunt, a rebus cupidinis ob alimentum cupedinarii appellantur. Et ipse subiecit qui accipiendi sint cupedinarii.

GVL. ¶ QVID credis tu fieri his rebus .i. dum qs ridetur, aut uapulat. erras tota uia .i. prorsus te decipis & fallis. metaphora est a deuiantibus tracta. Olim .i. multū an̄. fuit quōdam

Quæst⁹ q̄stus .i. lucrum. & ꝓprie nummarium. Isti generi parasitorū. s. apud prius .i. superius seculū. hoc est cū essent tempora meliora. hoc aucupium .i. hoc uitæ quærendæ genus. est nouū .i. recens: nec diu usurpatum.

Aucupium Aucupiū ꝓprie est ars auium capiendarum: nam aucupari significat arte quadam aues inquirere. Inde transfertur ad alia: ut aucupari laudē: aucupari gloriam. adeo .i. certe autem pridem hanc uiam .i. hanc uiuendi & parasitandi rationē. Est .i. extat. genus .i. modus .i. species hominū: q uolunt se eē primos .i. præcipuos omniū rerū. nec tñ sunt præcipui. confector hos .i. tales. non paro .i. nō præsto: nō præbeo: non offero: non instruo. me hisce .i. talibus. ut rideant .i. derideant me. sed arrideo: idest applaudo. uel pareo & assentior arridendo illis ultro .i. nō rogatus. quāuis Dona. dicat ultro .i. uersa uice, uel insuper. & simul .i. & ēt. admiror

Vltro plus est q̄ laudo. ingenia .i. natura: mores eorum. q. d. laudo quicqd dicunt. rursum .i. denuo si negant id quod laudarunt. quoq; .i. ēt laudo id qđ negarunt. qs .i. aliqs negat? ego ēt nego. qs inquā ait .i. affirmat. ego ēt aio .i. affirmo. postremo .i. deniq; imperaui mihi .i. induxi animū meū. assentari .i. cōprobari oia assentiendo, & adulando. is q̄stus .i. illud aucupium: alle uitæ modus: illud lucrum. est nunc uberrimus .i. copiosissimus. Par. hercle audio supple scitum hominem .i. scientem. hic facit prorsus hoies insanos. ex stultis .i. ex incōsideratis. reddit insanos .i. suæ mentis nō cōpotes: sed desipientes. Gna. prosequtur narrationē suā Interea loci: abundat loci: uel soni cā adhibetur: sicut interea tpis: nusquā terrarū: nusquā gentium: ubiuis loci: ubicunq; locorū. dum .i. quādiu loquimur hæc prędicta. ubi .i. postquā. aduenimus .i. accessimus. ad macellū .i. ad locū. ubi obsonia: (idest ea: q̄ uescendi cā in urbē essent allata: qualia sunt oīa q̄ adduntur pani & uino) uendebanť. Macellus. n. & Cupes: ut Festus & Donatus referunt ea snīa Varronis: duo Romani fuerunt: quorū ob latrocinium: uel, ut alii uolūt: ob proditionē patriæ damnatorū ædes dirutæ: atq; solo æquatæ sunt: ī areis aūt ubi ædes fuerant: uendi cœperunt obsonia .i. ea q̄ addūtur pani & uino: ac propterea locus ille uocatus est macellū uel forum Cupedinis: ut Festus inqt. Antiq ēt cupedia in neutro plurali: uel cupedias in fœminino noīabant lautiores cibos. Ait. n. Gellius libro sexto. capite. xiii. Cōiectabamus, inqt, ad cœnulā, nō cupedias ciborū: sed argutias quæstionū. cupedias posuit ꝓ cibis lautioribus. Cupedinarii aūt dicti sunt oēs: q esculenta & poculenta uendunt. uel, ut Seruius, inquit, Cupedinarios uocant uoluptatis & cupiditatis ministros. omnes ergo cupedinarii læti cōcurrūt obuiā mihi. s. Cetarii: qui maiores pisces uendunt.

SER. ¶ QVID credis fieri .i. acquiri his rebus .i. pp plagas: ac si dicat ꝓ nihilo putas me seq illā uitā: qa oīno eam dimisi, & aggressus sum aliā. habuerat. n. diu hāc uitā. & iō ille rusticus putauit eū adhuc pseuerare ī eadē uita: isti generi .i. generi nebulonū. differētia est iter parasitū & nebulonē. parasitus dr̄ proprie adulator. nebulo, q deuorat sua & aliena bona. Gnato uero prius fuerat nebulo: mō parasitus erat. aucupiū potest uocari omnis fallacia. bñ dixi nouum: quia ego inueni primus adeo quod nullus ante. est genus: exponit aucupiū est genus hoium. s. gloriosū. Hisce omnibus me paro & nō me paro ita ut ipsi prius redeant; sed his ul. ar. scitum indignatio Parmenonis. Cupedinarii: generale uocabulū oīum de quocūq; suo officio acquirere cupiunt denarios: diuidit per partes. cetarii .i. uendentes cete.

Cetarii, Lanii, Coqui, Fartores, Piscatores, * Aucupes,
Quibus & re salua, & perdita pfueram, & psum saepe.
Salutant ad coenam uocant aduentum gratulantur.
Ille ubi miser, famelicus uidet me esse in * tantum honorem, &
Tã facile uictũ q̃rere, ibi homo coepit me obsecrare ut
Sibi liceret discere id de me. sectari iussi,
Si potest, tanq̃ philosophorum habent disciplinae ex ipsis
Vocabula, parasiti itidem ut gnathonici uocentur.
P. Viden' otium, & cibus quid faciat alienus? G. sed ego cesso.
Ad Thaidẽ hãc deducere, & * rogitarẽ ad coenã ut ueniat.
Sed Parmenonem ante ostium Thaidis tristem uideo
Riualis seruum salua res est nimirum hic homines frigent.
Nebulonẽ hunc certum est ludere. P. Hice hoc munere arbitrant
Suam Thaidem esse. G. plurima salute Parmenonem

* Aucupes uidetur adiectũ, nã & res pugnat uersui, nec ponitur a Dona.
* ds, tanto honore
* al. rogare

DONA. Lanii. Lanistae. Piscatores. Fartores. Cetarii.

CLANII.) Qui laniant pecora: unde & lanistae dicti, qui laniandis praesunt gladiatoribus. Sic & Macellum a mactãdis pecoribus dictũ. Piscatores.) Qui recentem piscem praebent. Fartores.) Qui isitia & farcimina faciunt. Cetarii.) Qui cete, id est magnos pisces uenditant, & bolonas exercent. Cetarii, Lanii, Coqui, Fartores. ἀμοιβὴ τμήματος Comicum, In palliata Romanas res loquitur. Quibus & re salua.) Cũ de meo impenderem. Et perdita profuerã.) Cum de alieno nanciscor, & expẽdo. Sepe.) Expletiuae significationis est. Ad coenã uocant.) Vtrũ ad emendã coenam? an ad cõuiuium? Ad aduentũ gratu.) Accusatiuum casum p datiuo, p aductui gratulant. Et aduentus pprie expectatorũ, necessariorũq; dicit. Ille ubi miser famelicus uidet me). Hic ostẽdit quae res coegerit ad discendum: & simul uide fm uulgi opinionẽ loqui parasitũ. Miserum & famelicum, hoiem honestis moribus pditũ. Ille ubi miser famelicus uidet me. Vide ut sententiose demõstret malos ex bonis contagione fieri, exẽplis in prauũ praeualentibus. Videt mihi hoc pdesse, & discere optat quod negabat se posse. In tanto ho.) Quia cõcurrũt, salutant. Famelicus a fame & edẽdo dictus est, q̃si famelicus. Tã facile uictum quęrere.) Quia ad coenam uocãt. Ibi.) Pro tunc. Homo.) Mire addidit hõ. aut additum supuacue Homo. Vt, Donat habere uiro decus & tu tamẽ in armis. Vt sibi liceret discere.) Quasi disciplinã, aut artẽ. tñ authoritatis criminum felicitas sumpsit. Discere id de me) Magis, de illo, & de me ueteres dicebãt, q̃ ut nos dicimus, a me aut ab illo. Sectari iussi.) Proprie. nã & sectae philosophoꝝ ab eo dictae sunt. Ex ipsis.) Philosophis. s. Ex ipsis uocabulae.) Vt Pythagorica, Platonica. Hoc igit non est consequens ad illud qđ uult dicere: nisi forte disciplinã pro discipulis posuerit. Parasiti ut Gnatonici uocent.) Non hoc intulit qđ coeperat dicere: nisi forte disciplinã p discipulis accipimus. Viden' otium, & cibus qd faciat alienus?) Rursus Parmeno & facetias dicit, & distinguit longiloquium parasiti. Quid faciat. Legit &, qd facit: ut sit figura p modos, pro, qd faciat. Hãc deducere.) Proprie. Nam ducitur qs ad suppliciũ, Deducitur ad laetitiam. Et rogitare ad coenam.) Vide parasitũ magis optare ad coenã Thaidem uocari, q̃ munus capere. Thaidis.) Legitur & Thais Salua res est.) Quia & ante ostiũ, & tristẽ uideo, salua res est. Nec hoc ualet ad laetitiam q Parmeno est, sed q riualis seruus. Salua res est. Prouerbialiter. Nebulonem.) Vel furem, quia nebulas obiiciat, uel mollẽ, ut nebulam: uel inanẽ & uanum, ut nebula est. Hice.) Pro hi, uetuste. Virgi. His certe neq; amor causa est, uix ossibus haererent. q̃a hisce debebat dicere. Hice hoc munere arbitrantur.) Non immerito Gnathonẽ deridet Parmeno, qui penitus nouerit meretricis consilium.

Aduentus. Famelicus. Disco de illo. Sectari. Sectae. Ducere. Deducere. Nebulo.

GVI. CLANII. i. qui pecora laniant: quorum officina dr̃ laniena. Inde lanistae deducti sunt, q laniandis praesunt gladiatoribus. Coqui. i. qui obsoniorũ decoquendorum curam gerunt. Fartores: q farcimina faciũt: quos uulgus pastillarios uocat. tametsi pastillus sit paruus panis & dulciarius. Horatius: Pastillos Rufillus olet. itaq; qđ dr̃ pastillus: deberet potius dici farcimen minus. Piscatores. i. ii, qui recentẽ piscẽ praebent. Aucupes. i. auium captores. ab auibus capiendis dicti: qbus tendunt insidias. qbus cupedinariis pfueram & re. i. substantia, & patrimonio. salua. i. cũ adhuc haberẽ patrimoniũ saluum. & re pdita. i. postquã rẽ meã cõsumpserã, quandoquidẽ manticinabar. i. furabar: uel dolose agebam de alieno. mãticinor aris uel manticulor aris: significat furari: uel dolose agere: q̃si ergo dicat cũ de meo impenderẽt & de alieno mantici nabar illis: semp profuerã & psum. expletiua est hic haec particula. saepe salutant me uocant ad coenã gratulant aduẽtum. i. ob aduentũ meũ: uel accusatiuus pro datiuo ponitur. Aduentus aũt proprie expectatorũ: necessariorũq; dr̃. ubi. i. postquã. ille miser famelicus. i. fame confectus. a fame & edẽdo: quasi famedicus. uidet me esse in tanto honore: & uidet me quaerere uictũ. i. alimoniam. tam facile. i. tã leui uia & ratione. ibi. i. tunc. homo. s. ille miser coepit obsecrare. i. uehementer, & quasi per sacra rogare me: ut sibi liceret discere id. s. artem parasitandi de me. i. a me. antiqui enim magis de illo, & de me dicebant, q̃ ab illo uel a me. iussi. i. praecepi illũ sectari me. i. esse sectatorem me: & proprie: nã & sectae: philosophorũ ab eo dictae sunt. si potis est. i. si potest: & est ei ingenium aptum. ut itidem. i. similiter parasiti uocentur gnatonici a Gnatone parasito. tanquã. i. ueluti. disciplinae. i. sectae philosophorũ. hñt uocabula ex ipsis philosophis s. Par. Parmeno interrũpit & distinguit longiloqum parasiti: neq; tñ ab eo sentitur. uiden. i. uides ne. qd otium. i. securitas: hoc est curarũ uacuitas, & cibus alienus faciat: q̃si ut Persius inqt Venter sit artis magister. Gna. Sed cesso. i. nimis cunctor, & tardo deducere hanc puellam ad Thaidẽ. ducitur qs ad suppliciũ. sed deducit in lętitiam. & cesso inquã. i. nimis cunctor rogare ut ueniat ad coenam: sed uideo Parmenonẽ tristem ante hostiũ Thaidis. seruum appositiue dcm̃. i. qui est seruus riualis. i. aemuli militis. s. Phędrię: q Thrasonis riualis erat. res est salua: prouerbialiter dictũ. i. res bene se habet. nimirũ. i. certe hi hoies frigent: cessant: remissi sunt, & pigri. nam pigrum frigus dicitur. certum est mihi. i. constitui apud me. & decreui eludere. i. decipere uerbis: uel deridere hunc nebulonem. s. Parmenonem. nebulonem, inquit. i. uel furem: q nebulas obiiciat, & tenebras sequatur. uel mollem ut nebulã. uel inanem & uanũ ut nebula est. Par. Isce pro is uetuste: scilicet Gnato arbitratur Thaidem esse suam hoc munere illius puellae.

Aduentus. Persius. Ducere & deducere.

SER. CLANII. i. carnifices: qbus & re salua pfuerã: dũ adhuc haberẽ mea patrimonia: & re pdita. s. postq̃ pria bona abligurii: p bona illoꝝ: qbus adulabar: iterũ pfui illis q adicebã: ab ille tales uendit pisces emere oportet. iussi sectari me. i. imitari & uidere quõ me haberẽ: si potis erat adiscere: & talia facere: sed eo pacto ut ipse: & non solum ipse, immo omnes alii istam sectam assumentes uocentur gnatonici. Itidem. i. similiter tanquã disciplinae: idest discipuli philosophorum habeant uocabula ex ipsis philosophis: ut Socratici: Platonici: sic gnatonici. frigere dicitur res quę est neglecta: unde nullus etiam sermonem facit. Isce ac munere. Isce noiatiuus est pluralis interpositus pro isce: sicut est.

CSummum

DONA. ℂSVMMVM suū.) χαιρετισμός [Greek uncertain] ℙ Sūmū suū impartit Gnatho. Hæc tota locutio, parasiticæ elegātiæ, & simul εἰρωνείας plena est. Nā & plurimā dicit ei salutē, quā ne exiguā quidē uelit cōtingere: & summū dicit eū, qui nec leuis amicus sit sibi: & Parmenonē Gnatho, nō ego te. ℙ Sūmū suū. Quam uenuste, ꝙ summū amicum nō resalutet Parmeno.

Quid agitur

ℙ Quid agit?) Pro blādimēto nō p interrogatiōe nūc ponit. ut, O nr̄ qd fit?

Statur

ℙ Quid agit? stat.) Pro, qd agis, sto. Et facete: nā stat, cui ingredi nō licet. ℙ At nunqd aliud?) Cum iurgio hic de illo respōdit: & iō repetit dictū Gnato. ℙ Qui dū?) Interrogat iterrogantē, ne ipse rīdeat. ℙ Nihil eqdē.) Dicens Nihil, mutauit uultū Parmeno in lætitiā. Iō illi facete Gnato agēti hoc ipsum, Ne sis dixit: ut pbaret tristē fuisse. ℙ Nihil eqdē. Pro nō. & infra, Nihil dixit ut sequeret se.

Sūmū suum impertit Gnato. qd agitur? P. statur. G. uideo.
Nunqd nā hic, qd nolis, uides? P. te. G credo. at nunqd aliud?
P. Qui dū? G. qa tristis es. P. nihil eqdē. G. ne sis. sed qd uidet̃
Hoc tibi mācipium? P. nō malum hercle. G. uro hoīem. P. ut
falsus animi est.
G. Quā hoc munus gratū Thaidi arbitrare esse? P. hoc nūc dices,
Eiectos hīc nos. OMNIVM RERVM HEVS uicissitudo ē.
G. Sex ego te totos Parmeno hos mēses quietum reddam.
Ne sursum deorsum cursites, neue usq; ad lucem uigiles.
Ecquid beo te? P. men'? papæ. G sic soleo amicos. P. laudo.
G. Detineo te fortasse tu profecturus alio fueras.
P. Nusquā. G. tum tu igit̃ paulū da mihi operæ, fac ut admittar
Ad illam. P. age modo, nūc tibi patēt fores hæ, qa istā ducis.
G. Num quē euocari hinc uis foras? P. sine biduū hoc prætereat.
Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus,
Næ tu istas faxo calcibus sæpe insultabis frustra.
G. Etiam nunc hīc stas Parmeno? eho num nā hic relictus custos
Ne quis forte internuntius clam a milite ad istam cursitet?

quasi ipse sibi Thaidē totā uēdicauerit: qđ miles facit.

GVL. ℂG. GNATO impertit plurima salute Parmenonē suū summū amicū: sup. qd agit. i. qd fit a te. s. Par. Statur a me. scilicet. i. ego sto, neq; ambulo: sed erectus ante hostiū maneo. Gna. uideo a te. s. stari. nunqd nā. i. quid uides hic qđ nolis uidere. s. Par. Video inquā te quē nolim uidere. Gna. At. i. sed. nūqd aliud uides. s. qđ nolis p̄ter me. Par. qd tum idest qd tunc esset: si aliud uidere: qđ nolim: uel quid deinde uis dicere. Gna. qd: idest cur es tristis? Par. quidem nihil. i. p̄pter nullā rē sum tristis· uel cape nihil p non. Gn. Ne sis. i. noli esse tristis. sed quid. i. quæ res. hoc mācipium a. hæc serua puella uidet̃ tibi: idest qd dicis de hoc mancipio. Par. Hercle non est malū mācipium. i non est inuenustū, neq; deforme. Gna. Vro: idest incendo hoīem. scilicet Parmenonē. uel

Mācipiū

ℙ Hoc tibi mā.) ἀνδράποδον [Greek uncertain]. mācipiū dicit puellā, aut uirginē. ℙ Nō ma. Her.) Inimica laudatio. ℙ Vro ho. Sibi hoc gestu & uultu parasitico dicit. & pro eo qđ est, dolere cogo. ℙ Vt fal. ani. ē.) Sic & Parmeno secū gestu seruili. & aī, p aio, ἀντίπτωσις ueterū: q ingēs es uirū, & diues es opum, amabant dicere. ℙ Vt fal. aī est. Ex hoc falsus aī est, ꝙ putat hmōi munere capi posse Thaidē. ℙ Quā hoc mu. gr. Th.) Mire insultat Gnato. Quāto n. magis munus gratū fuerit, tāto erit riualis exclusior. ℙ Oium reꝝ heus uicis. ē.) Vide locū in quo erūpere dolor Parmenonis potuit, nisi cōmissa seruaret, & celaret Thaidis cōsiliū. ℙ Sex ego te to. &c. Quid ē totos? an diebus & noctibus? utpote amatoris seruis: ac p hoc sine ulla cessatiōe, & intermissiōe. ℙ Hos mē.) Hos, q nūc aguntˀ. i. hoc tpe ℙ Quietū red.) Facete, q̄si hoc ipse fecerit & hoc ē qd ait, Plurima salute Parmenonē summū suū impartit Gnato: tanq̄ amico cōsultat. ℙ Ne sur. decur.) Qđ est laboris. ℙ Ne ue usq; ad lu. ui.) Qđ est exitii.

Detineo

Dare operam

ℙ Sic soleo Amicos. Hoc εἰρωνικῶς. ℙ Detineo te.) Valde teneo. ℙ Fortasse tu pfe. alio fu.) Vult exprimere cōfessionē ꝙ ad Thaidē uenerit, sed intrare nō possit. ℙ Paululum da mi. ope.) Hoc q̄si supplicātis uultu ad irrisionē dr̄. ℙ Paululū da mihi opæ. Proprie sic dr̄, adiuua me. Sic in Adelphis, Hęc opa ut data sit. ℙ Nūc ubi pa fo. Ex eo q̄cū licere oportuit ostēdit, * quā misere nihil illi liceat Parmenoni. ℙ Quia istā ducis.) Hoc q̄si ad Gnatonē: sed lente, ac sub lingua murmurat. ℙ Nū quē q̄ euo. hinc uis fo.) Quia ipse itrare nō pōt. ℙ Sine bi. hoc pter eat.) Et hoc lētius. nā si aliter pnūtiaueris, secreta pdunt̃ ℙ Qui mi.) Mihi τῷ ἀττικισμῷ dictū est. ℙ Fortunatus.) Vt ipse uideris tibi. ℙ Næ tu.) Ne, ualde. ℙ Insultabis fo.) Sallu. Multos tñ ab adolescētia bonos insultauit. ℙ Næ tu istas faxo cal. Mira eloq̄ntia, in qua utraq; ὑπερβολὴ exp̄ssissima ē. Nā neq; uno digitulo minus aliqd dici pōt: neq; calcibus sæpe insultabis, aut amplius, aut igentius. ℙ Nū nā.) Hic nā abūdat, ut qdnā. ℙ Relictus cu.) Bene relictus: q̄si ab excluso. ℙ Ne qs for. inter. Proprie, internūtius. ℙ Ne qs forte internūtius. Ex his uerbis dat̃ itelligi parasitū e domo meretricia egredi. ℙ Ne qs forte internūtius, clā a milite, ad istā cursitet. Et hoc facete

uro. i. dolore nro hoīem. Par. ut. i. q̄tū ē falsus aī. p aīo. antiptosis. i. q̄tū errat & deceptus ē. Gna. Quā. i. q̄tū. arbitraris. i. putas hoc munus eē gratū Thaidi. Par. dices nūc nos me & herū eiectos. hinc. i. ex domo Thaidis hoc munere. s. heus uicissitudo. i. pmutatio: uel alterna mutatio oīum reꝝ ē. Gn. O Parmeno ego reddā. i. efficiā te qetū hosce sex mēses totos. i. integros. sine ulla itermissione: aut cessatiōe. ne cursites. i. frequēter curras sursum deorsum. i. huc & illuc. neue. i. uel nō. ut uigiles: imo ut dormias usq; ad lucē: neq; noctē isomnē ducas ecqd. i. nūqd beo te. i. te beatū facio. Par. Men. i. me ne beas. papæ: admirantis. Gna Soleo sic beare sup amicos. Par. Laudo illud. s. Gna. Detineo te. i. impedio te: & remoror. fortasse eras pfecturus alio. i. in aliū locum aduerbiū. Par. nusq̄. i. in nullū locū erā pfecturus. Gna. Igitˀ tū. i. deinde. da mihi paululū opæ. i. paꝝ adiuua me ut admittar. i. introducar ad illā Thaidē. Par. age: hortātis pticula. mō. i. tātūmodo. uel nūc fores patēt. i. apertæ sunt nunc tibi: qa ducis istā puellā. Gna. Nū. i. nūqd uis queq̄. i. aliquē euocari hic. i. ex domo foras ad te. s. Par. Sine. i. pmitte: aut expecta qđ sup. hoc biduū. i. duoꝝ dieꝝ spatiū. p̄tereat. i. traducat̃ effluat. faxo. i. faciā, qđ sup tu q fortunatus. i. cui pspere oia cedūt: aperis mihi nūc fores uno digitulo. i. facillime. næ. i. ualde, uel certe. isultabis. i. pulsabis sæpe istas fores calcibus. i. pedibus: seu talis pedū, & qdē frustra. i. neq̄ quā: incassum dicimus insulto tibi & te: insulto foribus & fores. Gna. Etiā o Parmeno tu stas hic. q. d. non admitteris intro. eho iteriectio attētionē mouēs. nūnā. i. nūqd. nā ē syllabica adiectio: ut qdnā es sup. relictus a Phæ. sup custos. i. speculator, & phibitor. ne forte qs. i. aliquis internūtius. i. amānum minister: qui nūtia mutua defert. cursitet clā. i. secreto a milite ad istam Thaidem.

Antiptosis

Insulto tibi & insulto te

SER. ℂQVI dū. i. q̄ō dū ē. adiectio syllabica: ac si dicat q̄ō pertis nescis q. d. nec ego nolo ut sis tristis uro hoī. h secū dic: ut. i. q̄r ē. falsus aio. i. dolosus. qa qcqd dicit ad meū obprobriū dicit. q̄. i. q̄tū. arbitrare. i. arbitreris & c. hoc munere nō dices & c. laudo illđ. s. ne. i. certe. faxo. i. faciā. isultabis. i. īpulsabis calcibꝰ istas fores. & tūc frustra. ēt nūc. i. adhuc nūqd era t. nūqd nā a milite: qa dixerat cū fieret: idignatˀ ita Par. dcm̄ ē.

DONA. ¶FACETE dictum. εἰρωνικῶς. quia in facete. ¶ Mira uero, militi quae placeant.) Mira, pro mirū. Virg. Nota tibi. & est εἰρωνεία. Quid mirū est, inquit, facete loqui eum, qui militi placeat? Potest tamē & pluraliter intelligi. ¶ Sed uideo herilem filium.) Non potest Teren. πρόσφυμα pprie dicere: & iō herilem filiū dicit. ¶ Miror qd ex Peiraeo abie.) Hic cā ostendit, cur pōt ignotus esse uicinis, & p Eunucho fingi. ¶ Miror. Pro nescio. ¶ Miror qd ex Peiraeo abierit. Vt ex Peiraeo discederet, symbola amicorū: ut huc pueniret omisso negocio, aspectus uirginis fecit. ¶ Nā ibi custos pub.) Aduersus p̄donum incursus illic excubabat iuuentus Attica. Peiraeū, ut Sunium, est maritima & accessu littoris pars clemētior. ¶ Publice est nunc.) Nūc ambigua distinctione positū est. ¶ Et properās uenit.) Mire locuturū ante formauit, ut gestus uerba praecedant, uerba habitum cōsequantur. ¶ Nō temere est.) Vt Virg. Haud temere est uisum.

P. Facete dictum. mira uero, militi quae placeant.
Sed uideo herilem filium minorem huc aduenire.
Miror quid ex Peiraeo abierit nam ibi custos publice est nunc.
Non temere est, & pprans uenit nescio quid circūspectat.

GVI. ¶PAR. Facete dictum est. sup. ironice. s. quasi infacete i. inepte illud dictum esse intelligat. uero. i. sed. mira. i. mirū: hoc est qd mirum est sup. ea facete esse dicta: quae placeant militi: quasi uero delicatas aures habeat in dignoscēdis facete dictis ab infacete dictis. hoc aūt totum p ironiā intelligendū est. uel ea sunt sup mira q̄ placeant. m. Sed u. fi. he. i. filium heri mei. s. Chae. fratrem Phae. minorem natu. s. iuniorē Phae. aduenire huc. miror. i. nescio. qd. i. cur abierit a. discesserit. ex Pyręo, idest ex oppido in attica: quod oppidum portus erat Atheniēsium. pars enim illa maritima accessu littoris erat clemētior: quare miror. nam est ibi. i. Pyraei. publice. i. ex publico constitutus custos aduersus praedonum incursus. illic enim iuuentus attica excubābat. nunc nō temere est. i. inconsiderate hic sup. q. d. nō sine cā & consideratione: nunc est uisum ei huc uenire uel esse & i. etiam. uenit h. p. i. festinus. circū spectat. i. circūlustrādo oculis oīa mollit nescio qd & parat.

SER. ¶FACETE. s. qa facetus ē iste seruus militis & nō ē mirū: si tā bonus seruus ē militi: qa mirās semp ē. i. mirabilia ea, q̄ placēt militi hoc totū iro, Pyraeū est uilla suburbana iuxta Athenas: ubi erat paedagogus, & custos puerorum.

ACTVS SECVNDI SCENA TERTIA.

CHAEREA, PARMENO SERVVS.

Greticus

OCCIDI.
Neq; uirgo est usquam neq; ego, qui illam e conspectu amisi meo. *Octonarii Iambici*
Vbi quaeram? ubi inuestigem? quem percontēr? quā insistam uiam?
Incertus sum. una haec spes est, ubi ubi est, diu caelari non pōt.
O faciem pulchram deleo omnes dehinc ex aīo mulieres.
Taedet harū quotidianarū formarū. P. ecce aūt alter, *Trochaici tetram.*
Nescio qd de amore loqtur. o infortunatū senem.

DONA. Occidi.) In hac scena nouus amor adhuc ephebi & cōsilium demonstrādae uirginis demonstrat tanta uirtute poetae comici, ut hoc cōmentū nō quaesitum esse, sed occurrisse sua sponte uideatur. ¶ Occidi: neq; uirgo ē usq̄. Non habuit quid dicere debeat aliud, properans & circūspiciens, nisi occidi. ¶ Occidi. Produc mediam syllabam uerbi huius, & cōtrarium significat. ¶ Neq; ego, qui illā e cōspectu amisi meo.) Amatorie, dum illam nō inuenit, & se perdidit. ¶ Vbi quaeram?) Hoc circūspectantis est. ¶ Vbi inuestigem?) Plus intulit. ¶ Quem percontēr?) Hoc tertium plus intulit, nam ubi nec uestigia reperiunt, superest interrogatio. ¶ Quam insistā uiam?) Si nec qui interroget apparet. ¶ Quā insistā uiā? Et qua uia, legitur. ¶ Vbi ubi est, diu cęlari non pōt.) Ob nimiam scilicet formae gratiā. ¶ O faciem pulchram.) Faciem modo, non partem corporis dicit, sed totam spēm, quae apparet & cernitur. Virg. Quibus aspera quondā Visa maris facies. ¶ Deleo omnes dehinc ex animo mulieres. πρὸς τὸ πιθανὸν argumētatus est, ut ostēderet hunc grādem iam ephebum etiam amoris expertem non fuisse. Sic & alibi, Cū me ipsum noris q̄ elegans formarū spectator siem, In hac cōmotus sum. ¶ Quotidianarum.) Hoc est leuium, & usitatarū: est quippe huic contrariū, Noua figura oris Papae. ¶ Ecce autem alterū.) Sic dicimus, cum propter alterum, de altero uenit in mentem. ¶ Nescio quid de amore loquit.) Vt iam dudum Phaedria loquebat. ¶ O infortunatum senem. Hoc dictō praestruxit ad exitum fabulae ac Catastrophen. Nam perturbatus ad Thaidem ingreditur hic senex per fallaciā Pythiae, & indicium Parmenonis: atq; ita firmabunt nuptiae uirginis, quā ducet Chaerea.

Quaerere. Inuestigare. Percōtari. Facies. Quotidiana forma. Ecce autē alteṛ.

GVI. Occidi &c. In hac scena nouus amor Chę. ephebi ostendit: & consilium potiendę uirginis demonstratur. Chę. Chęrea inducit tanq̄ pperās & circumspiciens uideret ne puellam cuius in amor exarserat. Occidi: media breui ab ob & cado: pro morior. i. mortuus sum: siue perii: ac perditus sum: neq; uir. i. puella ducta ad tba. est usq̄. a. i aliquo loco: quem asp eiam: neq; e. s. iquā usquā q. d. eam perdendo me quoq; pdidi: & hoc amatorie: nam dum illam non inuenit se ipsum perditū censet: neq; e in. s. u. q. s. ego amisi il. e. cō. m. a. n. s. i. dubius ubi inue. i. per uestigia eam sequar. quem hominem per. i. nescio quē interrogē si uestigia desint: incertus etiam sum qua uia insistā. i. quod iter teneam. sequendo eam: haec est s. me. i. ppua expectatio & fiducia. ubi ubi. i. ubicūq; est: non potest caelari diu ppter nimiam formae gloriam. o: admirantis est faciem. i. formam totam ac facturā: & spēm totam: quę apparet & cernit. pulchrā. i. uenustam. ibi particula o: accusatiuo iungit & admirantis est: ut Virg. O For. n. b. si. s. n. a. interdum etiam iungit noīatiuo & uocatiuo: in quibus structuris pūt subaudiri uerba pro legentium arbitrio. dehic. i. a modo. de. ex. a. m. i. aufero ex aīo & oblitero oēs mulieres alias ab hac puella. me. t. i. tędio afficior harum formarum. i. facierum. quotidianarū. i. leuium & usitatarū. Par. aūt. i. sed. ecce in conspectu adest tanq̄ repentinum malum: alter filius loquit nescio qd: per indignationē dici saepe solet nescio qd: & per cōtēptum de amore exclamantis & dolentis est. senē. s. patrem horū iuuenum Phaedriae & Chaereae. infortunatum. i. infelicem.

SER. Occidi. Incitata uolūtate Par. per delusionē parasiti ad pulchriorē Eunuchum ducendum: adest facultas uoluntatis. i. chaereae: qui diligit unam puellam: & optat se duci pro Eunucho iste Chęrea uiderat uirginem quam ducebat Gnato: dum de scholis ueniret: in qua statim incensus: obuiatione cuius senis eam amiserat: unde conquerendo uenit dicens haec uerba scenę: Occidi neq; uirgo est usquā. quātum ad me. ecce aūt alter: fratrem: senem uocat patrem Phę. & Chę. huic Chęrea est qui fiet &c. illum alterum. i. Phaedriam.

¶Hic uero

DONA. ¶ HIC uero est.) Vtrũ senex, an Chęrea? sed senex potius. ¶ Hic uero est.senex. ¶ Qui.s.Chaerea. ¶ Praeut huius ra. quae da.) Prae, ex comparatione significat. Ergo pprie & ẽ integra locutio: & ordo est, praeut illa sunt, quae huius rabies dabit. Et bene Dabit, quasi de re uiolenta. Vt, Dabit ille ruinam Arboribus. ¶ Praeut huius rabies quae dabit? Hic ex parte characteris iscius qdẽ est personae Chaereae, quẽ moribus cõiicit seruus ardẽtiorẽ in amorem ferri posse simul ac coeperit. ¶ Praeut huius rabies quae dabit. Et hic ostenditur iampridem motũ in res uenereas Chaeream & magna poetae cura est, ne incredibile uideaĩ, adolescentulum qui p eunucho deduci potuerit, tã expedite uirginẽ uitiasse. quocirca artifex summus, qď ętati nõ põt, naturę attribuit Chaereae: ut calidior ingenio, & ante annos amator, non libidinẽ i sese, sed quandam rabiem designauerit in uenereos appetitus.

Prae

Dare

CH. Hic uero ẽ.q si amare occeperit, ludũ iocũq; *Iãb.tetram.catalecti.*
Dices fuisse illũ alterũ, p̃ut huius rabies q̃ dabit. *Iãb.acatalecticus*
Vt illum dii, deæq; senium perdant, qui me hodie remoratus est: *Iamb.tetram.catalecticus.*
Meq; adeo, q̃ restiterĩ tũ aũt, q̃ illũ nõ flocci fecerĩ. *Tetra.acata.*
Sed eccũ Parmẽonẽ. salue. P. qd tu es tristis, qdue es alacris?
Vnde is? CH. ego nescio Hercule, neq; uñ eã, neq; quorsũ eã:
Ita prorsum oblitus sum mei. *Dimeter Iãbicus*
P. Qui quaeso? CH. amo. P. hem. CH. nũc te Parmeno ostendes qui uir fies.
Scis te mihi saepe pollicitum esse, Chaerea aliquid inueni
Modo qď ames: in ea re utilitatẽ ego faciã ut cognoscas meã.

Vt

¶ Vt illum.) Pro utinã. ¶ Dii deaeq; senium perdant. Plus dixit senium q̃ senem. Nec mireris, post Senium, Qui additum: ideo quia declinationẽ ad intellectũ retulit: ut alibi, In Eunuchum suã. Et senex, ad aetatem referĩ: Senium, ad cõuitium. sic Lucilius ait, At qdem te senium, atq; insulse sophista. ¶ Remoratus est.) A remora pisciculo, q & ἐχενηΐς uocaĩ, Remoratio & remoratus dĩ. ¶ Tum aũt, q illum.) Tum autem, pro &. Duas uult enim causas esse, cur seipsum dii perdant: unam q restiterit: alteram, q senem peruersitus diu remanserit a persequẽda uirgine. Et nota Floccifecerim, & contemnere, & non cõtemnere significare: ut nunc, Qui illum floccifecerim. deest Vel: ut sit, uel floccifecerim. ¶ Quid tu es tristis? quidue es alacris?) Prouerbiale est in hoiem perturbatum & incerti uultus. Aut lętus es nam alacris, l litera pro d posita, non tristis, idest ἀδακρυς intelligitur. ¶ Quidue es alacris? Et alacer & alacris dicit: ut habes apud Virgilium, Ergo alacris, cunctosq; putans excedere pugna. ¶ Quidue es alacris? Alacritas, est mutatio quaedam uultus gestientis in spem aliquã. ¶ Vnde is?) Modo ad quid uenis significat. sed Eo, de loco ad locũ ueteres dicebant: quod mox in subiectis pbabitur. ¶ Quorsum eam? Bene: quia proxime dixerat, Vbi quaeram? ubi inuestigem? quem percontęr? quam insistam uiam? incertus sum. ¶ Quorsum eam? Hinc ut diximus manifestum ẽ, Ire & aduentum significare. ¶ Ita prorsum oblitus sum mei. Huic contrarium, Dũ memor ipse mei. Ergo oblitus mei, insanus. ¶ Ita prorsus sum oblitus mei. Prorsus. recta, idest omnino nã prorsum. est porro uersum, idest ante uersum, hinc & prosa oratio, quam non inflexit cantilena. ¶ Hem. Si cum H, Parmeno. si leniter, Chaerea. ¶ Ostendens q uir fies.) Non, si uir fies: sed qui uir fies: quod est ἐμφατικώτερον. si quaesisset quidem. qui uir fies. An debeat praestare qui uirum se sic monstraturus est? Et uir modo, non ad sexum, sed ad aetatem dicitur, sed ad laudẽ. ¶ Qui uir fies. In ueteribus inuenit. ¶ Saepe pollicitum esse.) Pollicitum, quod promittẽtem ultro significat, dixit. & saepe pollicitũ se: an necesse sit praestare eũ qui pmiserit? ¶ Chaerea aliqd inueni. Induxit μίμησιν pragmatice, more suo, nõ contẽtus dicere quid pollicitus sit tantum, sed quo modo etiam, & quibus uerbis. ¶ Modo, quod ames. Tantummodo. quasi haec mora sit pmissis complẽdis. ¶ In ea re utilitatem ego faciã ut cognoscas meã.) An possit qui posse se affirmauit?

Alacris

Alacritas

Prorsus

Prosa oratio

Pollicitus

Modo

plus est pbasse quod pmiserit, q̃ ostendere q possit.

GVI. ¶ VERO.i.sed. hic: idest talis Chaerea sup. est. Donatus tamen uult per hic intelligatur potius senex: malo tamen ut Chaerea ppter sequens relatiuum. qui non referendum ad senem: sed ad Chaeream. qui.s. Chęrea si occeperit. i. inceperit amare. dices. i. diceret aliquis illum alterum. s. Phaedriam fuisse ludũ & iocum. Ludus est in facto: iocus in uerbo. praeut illa erunt sup. quę rabies: idest insania amoris huius Chaereae. dabit: idest mouebit. dicit enim sic elagãter solet. Hoc non est nisi ludus & iocus: prae ut illa sunt: quae fecit alter. praeut illa sunt: hoc est in comparatione eo℞ quae alter fecit. Prae enim saepe significat in comparatione: ut Cicero ad Sulpitium: At contra nobis non tu quidem uacuus molestiis: sed pro nobis beatus uideris: scilicet prae nobis dixit in comparatione & respectu nostrum. Itaq; pręut particula non quidem praepositio: sed aduerbium: retinet significationem illius prępositionis prae: sed casui non seruit: & ea est ita utendũ: ut dictum est. Chae. ut: idest utinam. Dii & Deae perdant. i. destruant. illum senium: idest illum senem: in quo dicto nõ respexit genus: sed intellectum tantũ. dixisset enim illud: at quia senem intelligebat: dixit illũ: & senium apposuit ad cõuitium senis illius cognati patris. qui eum detinuerat: qui retulit ad intellectum nõ ad uocabulum. qui scilicet senex. remoratus est: idest detinuit me hodie. Remoror remoraris sgñat detineo detines: diciturq; a remora remorae: qď significat pisciculum echeneidem nomine naues remorantẽ. & adeo: idest ualde, uel certe. Dii & Deae perdant me, qui restiterim: idest cessauerim sequi uirginem propter eum: autem: idest sed. tum: idest deinde. uel cape illas particulas pro, & rpetendo Dii & Deae etiã perdant me: qui non floccifecerim: idest contempserim illum senem. sed eccum: idest ecce prope uideo Parmenonem. deinde ut accessit ad eum subiuxit: salue Parmeno: idest saluus sis Parme. quid: idest cur es tristis: idest uultu moesto. quid ne: idest cur non es alacris: idest laetus. unde is: idest uenis. auctores enim & eo p uenio: & rursus uenio pro eo, indifferenter utuntur. Chae. Hercle ego nescio, neq; unde eam: idest ueniam. ita prorsus idest adeo omnino sum oblitus mei: idest adeo totus sum amoris insania correptus. neq; scio supple quorsum: idest uersus quam partem eam. Par. quęso qui. i. quomodo: uel cur ita es tui oblitus. Chę. amo: idest amore sum correptus Par. Hem: interiectio indignantis. Chae. o Parmeno nunc ostendes quis: idest qualis uir sis: idest quantam potestatem & uirtutem habeas. uel quantum fidelis sis pmissis stãdo. tu scis te pollicitum esse: idest sponte tua mihi promisisse. & quidem in haec uerba siue in hanc formam. & est mimesis: qm̃ nõ est contentus dicere quid sit pollicitus: nisi etiã dicat quomodo: & quibus uerbis. uerba haec sunt: O Chaerea inueni. i. excogita: elige. modo: idest tantummodo aliqd quod ames. i. quod sit tibi cordi. ergo Parmeno faciam ut tu cognoscas meam utilitatem. i. quãtũ ero tibi utilis in ea re: quã amabis. & scis in quã te esse id pollicitum.

Praeut

Remorari

Floccifacere

Eo pro uenio & e contra

Qui pro quaeso

Polliceri

Mimesis

SER. ¶ PRAEVT huius rabies. i. comparatione horũ, quae dabit rabies huius Chaereae pręut: ut est ibi syllabica adiectio. Vt: idest utinam illum senem floccifecerim: idest paruipenderim qd ita alacris huc & illuc respiciendo. unde is: idest uenis. qui. i. quomodo quęso.

Cum in cellulā ad te patris penū oē congerebā clanculum.
P. Age iepte. CH. hoc hercle factū ē. fac sis nūc ꝓmissa appareāt,
Siue adeo digna res est, ubi tu neruos intendas tuos.
Haud similis uirgo est uirginū nostrarum quas matres studēt
Demissis humeris esse, uincto pectore, ut graciles fient.
Si qua habitior paulo, pugilem esse aiunt deducunt cibum,
Tametsi bona est natura, reddunt curatura iunceas.
Itaq; ergo amāt. P. qd tua istæc? CH. noua figura oris. P. papæ.

DONA. Penus

¶ CVM in cellulam.) Sic dicit anus * quę & ac ceperit beneficium. ¶ Patris plenum oē.) Ipsum penū: non ex eo aliquid. ὑπερβολικῶς Et hoc penu, & hic penus, & hæc penus, ueteres dixerunt. Ergo & omnem & oē legit. ¶ Congerebam clanculum.) λάθρα κρύφα. ¶ Age inepte. Qui dubitas de promissis, an qui exprobres te multa esse largitū? ¶ Hoc Hercle factū est.) Inueni quod amē. hoc qd dicebas, inquit, mōstrare esse, iam factū est amo. ¶ Promissa appareāt.) Vtilitatem ut cognoscam tuā. ¶ Siue adeo digna res est.) Si persona Parmenonis est, Siue abūdat: & pro expletiua coniunctione modo est. In quibusdā omnino non legitur. Adeo autem abūdat, aut nimis significat, uel satis. Si Chærea dicit: hic ordo, & sensus est: Fac si uis nunc, siue adeo digna res est, ubi tu neruos intēdas tuos, ut ꝓmissa appareant. ut sit Sis si uis: & addat Vt quod deest. Fac ut promissa appareant. ¶ Vbi tu neruos intendas tuos.) Vtrum obscene hoc, ut seruus: an μεταφορικῶς, ubi laborare ac periclitari debeas? Sed melius legunt qui hoc totū ad psonam applicant Chęreæ: & melius q̄ qui Parmenonē hoc putant loqui, Siue adeo digna res ē ubi neruos intēdas tuos.

Noster

¶ Haud similis uirgo est uirginū nostrarum.) Ciuium scilicet, id est terræ ac patriæ nostræ, ut Virgi. Non eadē arboribus pendet uindemia nris. Et Sallu. Nostri fœda fuga, &c.

Demissi humeri

¶ Quas matres student.) Hoc uerbo ostendit cultum industriæ, non pulchritudinē naturalē. ¶ Demissis hume. eē.) Antiqui eni Græci et uirginibus suis præbebāt palæstram, ad componenda corpora. Vel, demissis humeris esse, liquide & molliter deductis, neq; extātibus alæ in modū. ¶ Vincto pectore.) Castigato ac tenui, & uelut uincto. Deest ergo uelut. ¶ Vt graciles fient.) A singulari gracilis uenit hęc declinatio. ¶ Demissis humeris esse, uincto pectore. Nō accipiendum est quasi hoc dicat. Ad hoc illas student matres demissis humeris esse, & uincto pectore, ut graciles fient: quasi hæc duo ꝓpter unum illud fiant, sed uarie tria dixit, ne diceret. * aut student illas demissis humeris, & uinctum pectus, ut graciles fient.

Habitior. Habitudo. Habilis

¶ Siqua est habitior.) Vnde & habitudo dicitur ut, Quę habitudo est corporis? nam habilior, aptior intelligitur. Vt, Nāq; humeris de more habilem suspenderat arcum. Ergo habitior, legendū est. ¶ Pugilem esse aiunt.) Laus in uirginē. ¶ Deducunt cibū.) Mire uituperauit formā, quam accurauerit fames. Et proprie, deducūt. ¶ Tametsi bona est natura.) Bona, idest plena, magna, & pinguis. ¶ Reddūt.) Exhibent, ꝑficiūt. ¶ Curatura.) Cura, mentis est: Curatio, medicinæ: Curatura, diligentiæ. ¶ Iunceas.) Tenues & pallidas. ¶ Itaq; ergo amātur.) Itaq; inqt, nemo illas amat. εἰρωνεία est. aut uere amantur: ut eo magis hæc amanda sit, quæ naturæ beneficio, nō factis cōptibus, aut industria est pulchra. ¶ Itaq; ergo amātur. Atq; ita fit ut amētur: nō naturæ merito, sed industria. ¶ Quid tua istæc? Recte: sic enim ipse dicet, At nihil ad nostram hanc. ¶ Noua figura oris.) Laudis genus est, noua: quia dixerat, Tedet quotidianarum harum formarum.

Cura. Curatio. Curatura. Iunceus

Nouus. Pāpę

¶ Quid tua istæc? Deest, qualis est, dic. ¶ Papæ.) Interiectio, mira subito accipientis.

GVI. Congerere. Cęlla. Cęllariū. Cælula

¶ CVM. i. qn̄. congerebam. i. uel coadunabam, uel cōportabam ad te clāculū. i. secreto: occulte. & qn̄ congerebā ad te in cællulam. i. in aliquā camerulam uel in alium locū domus aptū reponendis, claudēdisq; rebus. Cælla enim ab eo dicta est qꝛ eam clausam esse conueniat ob ea quæ in ea cælantur: & cælla & cællarium dicitur: reponendis, claudendisq; rebus esculentis: & poculentis: itaq; cælla uel cællula a cælando rite dici debet: qꝛ in ea cælentur reposita. cū ergo congerebā clanculū ad te in cællulā oēm penū patris. i. quicqd esculentum, & poculentū pater habebat domi repositum longę uisionis causa: non ad quotidianū usus: & hyperbolicos est. Veteres autem dixerunt & hoc penus & hic penus & hęc penus. Item & hoc penu īdeclinabile. Par. o inepte qui. i. dubitas de ꝓmissis. uel iactas te multa largitum. age: uel hortātis est: ut inuenīat aliqd quod amet: aut sit uerbū. i. effice ergo: ut aliqd īuenias. Chæ. hercle hoc est factum. i. inueni quod amē. fac i. effice. nunc sis: idest si uis sicut cape sis. i. cape si uis. Persius Vide sis: ꝑ si uis. itellige ergo sic, fac sis i. si uis: ut sup. ipsa ꝓmissa tua appareāt nūc. si adeo. i. certe, uel ualde, aut satis digna res. ubi. i. in qua tu intendas neruos tuos: idest labores. ac periclit eris. i. de tuis uiribus capias periculū. Alii applicāt illud dictū: siue adeo digna res est. Vbi tu neruos intendas tuos ad psonam Parmenonis, sed melius, ut sentit Donatus, totum applicatur personæ Chęreæ. uirgo illa haud. i. non est similis nostrarū uirginū. i. uirginum nostrę terrę & patrię. dicimus enim similis huic & similis huius q̄s. i. uirgines. nr̄as matres studēt. i. laborant: dant operam esse humeris demissis: idest habere demissos: & non extantes humeros: & quas student esse pectore uincto: idest castigato, tenui, represso, cohibito, nō permisso distendi: neq; diffluere. aliqui habent iuncto (sed Donatus legit uincto, quem puto sequēdum) ut sint graciles. Siqua est uirgo paulo habitior. i. uegetior: aptior. Inde habitudo corporis dicitur: quasi status eius & factura seu aptitudo. uel cape hoc dictū sic: si qua est habitior. i. si est aliquanto corpulentior, q̄ deceat puellam: & est quod barbare dicitur: si aliqua est in satis bono puncto: ubi diceret recte: si qua est habitior paulo. aut, ut Gellius hēt, si qua ē corpore bene habito, ac uegeto. aiunt i. dicunt, matres uel hoīes eam esse pugilem. i. pugnæ aptā quod uiroꝝ potius est cū mulieres sint imbecilles. etiam audire est colonos appellantes mulierē corpulētam, ac robustā militem. matres inquā deducunt. i. diminuunt illis puellis cibū, & dietā illis imponūt. tametsi i. quāuis natura earū puellaꝝ est bona. i. plena: magna & pinguis. reddunt. i. exhibent: ꝑficiunt eas iunceas. i. tenues & pallidas. tali curatura. i. tali diligentia. Nam curatio est medicinæ: curatura est diligētiæ. ergo ita: idest eo pacto amātur. per ironiā. q. d. nemo illas pallidas amat: quas curatura tales fecit: sed eas potius, quæ natura. uel intellige sine ironia. q. i. & ergo amant ita: idest tali industria: & curatura efficiuntur: ut amentur non naturę beneficio. Par. qui interrogandi modus est distinguendo a sequētibus, deinde dic supplecut ait Donatus qualis est istęc: idest ista puella tua, quam scilicet amas. Chę. noua. i. inaudita: inusitata. forma. i. figura. uenustas oris. i. faciei est supple illi. uel si uis sint ablatiui casus: & tunc sic ordina: quia petierat Parmeno qualis eēt subdit est sop. noua forma oris: idest habet nouā faciei figurā. Par. papæ. interiectio admirantis uenustatem uirginis.

Hyperbolicos

Sis p si uis Persius

Similis huic & huius

Gellius

Iunceus

Papę admirātis SER.

¶ AGE. i. eia: inepte qui imperas mihi beneficia ludendo dicit. hercle factum est. i. facta est promissio tua. & ideo fac ut cō. &c. uincto corpore cum fasciis habitior. i. pinguior, & tametsi natura est bona. i. pinguis: tn̄ reddunt iunceas. illud bona tractum a terra: quæ quando est pinguis dicit bona & fertilis. hæc talia uerba Chęreæ exprimunt desiderium amantis astęc tua quid est quod est pulchra.

CH. Color uerus. corpus solidum, & succi plenũ. PH. anni? CH. anni sexdecim.

P. Flos ipse. CH. hãc tu mihi uel ui, uel clã, uel pcario *Senarius catalecticus uterque*

Fac tradas: mea nihil refert, dũ potiat modo.

P. Quid uirgo, cuia est? CH. nescio hercle. P. unde ẽ? CH. tantundem. P. ubi habitat? *Iambici tetrametri catalectici*

CH. Ne id quidem. P. ubi uidisti? CH. in uia. P. qua rõne amisisti? CH id equidem.

Adueniens mecum stomachabar modo: neq; *Iambici trimetri*

Quẽquam esse ego hominem arbitror, cui magis bonæ

Felicitates omnes aduersæ sient.

P. Quid hoc est sceleris? CH. perii. P. qd factũ est? CH. rogas?

Patris cognatum, atq; æqualem, Archidemidem

Nostin'? P. quid ni? CH. is, dũ sequor hãc, fit mihi obuiam.

P. Incomode hercle. CH. immo †enimuero infeliciter. *Elide u*

DONA. [Color uerus] [Succus] [Solidũ corpus] ¶COLOR uerus.) Quia nõ. de cura est, ac de fuco, idest naturalis, non fucatus. ¶ Corpus solidum.) Quia nõ uitiatum. ¶ Succi plenũ.) Quia nemo deduxit cibũ. nã succus, ẽ humor in corpe, quo abũdant bene ualentes. Virgi. Et succus pecori, & lac subducitur agnis. Succus, ꝓprie quasi sugus: quẽ sibi ex alimentis membra sugunt, ut se repleant. ¶ Corpus solidum, Plenũ, & forte, idest nõ flaccidũ. ¶ Succi plenũ. Succus est iterior pinguedo mẽbroꝝ. ¶ Anni sexdecim.) Vide quemadmodũ ętatem uirginis maturę Poeta ex occasione demõstrauerit. ¶ Hãc tu mihi uel ui, uel clã, uel precario.) Hæc tria sunt qbus non rite res agiẽ, Vel ui, uel clã, uel pcario, Sine pretii mentione, uel qa uirgo, non meretrix: uel quia nulla ephebo spes est fallendi senis. [Vi, clam pcario] ¶ Hanc tu mihi uel ui, uel clam, uel precario fac tradas. Secundum ius locutus est nam his tribus mala fide aliqd possideẽ ui, clam, pcario Vi, qa uirgo. clam, qa custoditur. precario, qa pretiũ non hẽt Chaerea. ¶ Mea nihil refert dum potiar mõ.) Non hoc personæ attribuẽdũ est, sed affectui. non enim qa Chaerea est, sed qa amator, * de se cupit facere quẽadmodũ potiatur ¶ Quid uirgo, cuia est?) Vtrum serua, an filia? ¶ Ne id quidem.) Pulchra uarietas, Nescio, Tantũdem, Ne id qdem. ¶ Qua ratione amisisti?) Figura συγκοπή pro amisisti. ¶ Qua ratione amisisti? Si non remansisset Chærea, sed consecutus uirginem uidisset quo deducta esset prius q̃ Parmenonẽ conueniret: non ita procederet fabula, ut nũc procedit. itruisset enim in cognitionem meretricis importune Chærea, nec pro Eunucho adduceretur ulterius. ¶ Id equidem.) Deest ob, aut ꝓpter: ut sit, ob id, aut ꝓpter id. ¶ Mecũ stomachabar.) Bene mecum: quia acriorem dolorem sustinet. qui ipse sibi irasci cogitur. Mecum ergo, pro apud me, uel mihi. ¶ Hominẽ esse arbitror.) Deest, q̃ me. ¶ Felicitates.) Felicitas aduersa est, [Felicitas aduersa] cum ex prosperitate, quod lędat, nascitur. ¶ Cui magis bonæ felicitates.) [Bonę felicitates] Bonæ, magnæ, nouæ. Dixit autem magnas felicitates sibi aduersari, eo ꝙ uirginem tantæ pulchritudinis ex oculis amiserit: nã uidisse eam, felicitatis iudicat: sed amisisse, aduersæ felicitatis. & ꝙ Bonæ dixit: uel magnæ, uel nimiæ intelliguntur: uel ἐπίθετον est proprium & perpetuum felicitatem. ¶ Bonæ felicitates. ἔμφασις est, eo qđ felicitates pluraliter posuit. ἐπίθετα autem tribus de causis nominibus adduntur: discretionis, ꝓprietatis, ornatus. [Epitheta trib⁹ de causis] Discretionis, ut, Phrygiæ molimur montibus Idę. Proprietatis, ut, Terribili impexũ seta & dentibus atris. Ornatus. ut, Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam. ¶ Quid hoc est sceleris? Propter hoc quod patior inquit. nunc enim scelus dicit a sene cõmissum. ¶ Archidemiden nostin?) Hoc sic pronunciãdum est, ut appareat ex ipso nomine statim odiosum nescio quem occurrisse, ac permolestum ¶ Quid ni?) [Quidni] Correptio est, ab se manifesta inquirentis. est enim sensus, Quid, nisi? aut cur nõ nouerim? est enĩ quid ni, aut quid nisi, aut cur non: quia ueteres ni pro ne ponebant. & ne pro non Vt Plautus, Ni stulta sis pro ne. & ne uult, pro nõ uult. ¶ Immo enimuero infeliciter.) Bene hoc interponit, ꝙ incredibile est tardiorem futurum amatorem incessu uirginis.

GVI. ¶CH. Color eius est sup. uerus. i. naturalis: non ex cura: non fuco. corpus est illi solidum. i. firmum, plenum, forte nõ flaccidũ, non corruptũ curamentis ut nostrarũ uirginũ: & corpus nũq eius est plenũ succi. i. humoris non corrupti: quo aialis corpus alit ac sustẽtat. nã humor in corpe aialis, qui corruptus est, dr pus. Vir. Et succus pecori, & lac subducit agnis. Succus (ut ait Dona.) ẽ humor in corpe: quo abũdant bñ ualẽtes & dr ꝓprie quasi sugus: qm illũ humorem mẽbra sibi sugunt ex alimẽtis: ut se repleant. Deinde subdit: Succus ẽ pinguitudo mẽbrorũ. hæc Donatus. dixit ergo Terẽ. succi plenũ: qa nemo deduxit cibũ illi. Parme. quot sunt anni illi. Chæ. sedecim. Par. flos ipse iuuẽtutis in ea est sup. cũ sit sedecim ãnos nata. Chę. tu fac. i. labora ut tradas mihi hãc puellam: tractũ a iure ẽ. [Tradas] nã res uẽdita tradi debet uel alio mõ cõtracta. & recte tradas: qa subdit uel ui. i. uiolẽtia: qa uirgo est uel clam: qa custoditur. uel precario. i. per preces. qa Chęreæ pretiũ deest. Hæc tria uerba ui: clã: precario ex iure deducta sunt: qbus nõ rite res agiẽ & mala fide aliquid possideẽ qa sine pretii mentione nihil. i. non refert mea. q. d. non curo q̃ uia tradatur mihi dũmodo potiar. i. uoto meo ca utar. Par. Quid? modus interrogandi. uirgo illa cuia est. i. cuius conditionis serua mea an filia: & bñ dixit cuia. nam tam serua, q̃ filia i potestate sunt Aliena. Chæ. Hercle nescio cuia sit. Par. Vnde ẽ idest ex quo loco est oriunda. Chæ. tancumdem scio supple q̃tum scio de eius conditione. Par. ubi habitat. i. moratur. Chæ. ne quidem. i. nec etiã scio inquam id. s. ubi habitet: & est uenusta uariatio responsionis: nunc nescio: nunc tantundem: denique ne id quidem. Par. ubi uidisti eam. Chę. In uia. Par. q̃ ratione. i. quo pacto. quomodo amisti. i. amisisti eã. [Amisti pro amisisti] Chæ equidem ego adueniens. i. accedẽs huc. stomachabar [Stomachati] . i. indignabar. modo id. i. ꝓp id. s. quia sic mea culpa amiserã mecũ. i. apud me. neq; arbitror quenq̃. i. aliquẽ hoiem esse, q̃ me sup. cui oẽs bonæ felicitates. i. boni successus (& bonę dixit Do. pom pro magnæ: nimiæ: uel nouæ) sint magis aduersæ: cũ ex eis aliquid quod lædat nascatur. nam quod occurrerit ei felicitatis loco putat: sed qđ amiserat infelicitatis, & aduersitatis. Et (ut ait Do.) Epitheta tribus de causis nominibus adduñ. s. cã discretionis. ut Phrygiæ molimur montibus Idæ. aut ꝓprietatis: ut Terribili impexum seta dentibus atris. aut ornatus: ut Alma Venus [Epitheta trib⁹ de cãis inuenta] Pa. qd hic sceleris ẽ. i. qđ est hoc scelus: qđ cõmissũ est a te, uel ab alio: ut ita sis infelix. Ch. pii. i. pditus sum. Pa. qd est factũ. Ch. rogas. i. q̃ris. nostin. i. cognoscis ne Alchimenidẽ cognatũ pñis: atq; æq̃lem. Pa. qd ni. i. cur nõ nouerim sup. nã qd ni signãt qd nisi: aut cur nõ. ueteres. n. ni. ꝓ ne ponebãt: & ne ꝓ non. [Ni ꝓ ne & ꝓ nõ Plau.] Plau. ni stulta sis. i. non & ne uult pro non uult. Ch. dum. i. q̃diu sequor hanc puellam. fit. i. efficiẽ. offertur obuiam. i. in occursum mihi. Par. hercle factus est sup. tibi obuiam incõmode. i. intempestiue, & importune. s. Ch. immo enimuero [Enimuero] . i. sed certe infeliciter factus est obuiam mihi.

SER. ¶COR pus solidũ. i. integrũ: non claudum, & plenũ succi non macrum. i. ut arripiamus corã oibus: ut clã sicut postea habuit: nihil refert in mare quocunq; mõ habeã: uel ui uel precario: dummodo. i. modo quid hisce qđ tibi euenit.

Nam incommoda alia sunt dicenda, Parmeno.
Illum liquet mihi deierare his mensibus
Sex* uel septẽ, prsum nõ uidisse pximis.
Nisi nunc cum minime uellem, minimeq; opus fuit.
Eho nonne hoc monstrũ simile est? quid ais? P. maxume.
CH. Continuo accurrit ad me q̃ longe quidem,
Incuruus, tremulus, labiis demissis, gemens.
Heus, heus, tibi dico Chærea, inquit. restiti.
Scin' quid ego te uolebam? dic. cras est mihi
Iudicium. quid tum? ut diligenter nunties
Patri, aduocatus mane mihi esse ut meminerit.
Dum hæc* dicit, abiit hora. rogo nunqd uelit.
Recte inquit, abeo. cum huc respicio ad uirginem,
Illa sese interea commodum huc aduorterat

DONA. ¶ NAM incõmoda alia sunt dicẽda.) Quæ minora sunt. s. aut similia. ¶ Illũ liquet mihi deierare.) Liqdũ est, cõstans, & manifestũ, & certũ. Et sic Liquet, p liqdũ est. ut claudit, p claudũ est: Vt apud Sallustiũ, Nihil socordia claudebat. Et est Liquet uerbũ iuris, quo utebant iudices, cũ ãplius pnũtiabant, obscuritate cõmoti cãæ magis q̃ negocii simplicitate. Deierare, ualde iurare: ut demiror, & deamo te Syre, si De producta legeris. si correpta, deos iurare intelligit. ¶ Prorsum non uidisse pximis.) Quia nõ uidisse dixit. Proximis præteritis intelligimus. Proxima. n. nobis aut pterita, aut futura sũt. Nã psentia ea sunt, in qbus nunc sumus. ¶ Nisi nũc cũ minime uel.) Quia semp nolui, ideo nunc minime, utpote adolescẽs senẽ. Quã lõge qdem.) Bñ longe dixit: qa a lõge nõ potuit dicere an subauditur erat, ut sit, q̃ longe erat? ¶ Minimeq; opus fuit.) Sæpe. n. nolumus tantũ: nõ ẽt opus nõ est. ¶ Incuruus, tremulus, labiis demissis, gemens.) Vt oĩa ostendat in contrariũ sibi uersa esse, ẽt cursum attribuit seni. Labra, sunt supiora: Labia, inferiora. Labræ asinorũ pprie dicunt. Gemens autẽ, ob cõtinuam tussim. Sic Lucilius, Ante fores astit, & triclinii limina qdã Perditus Tyresia tussi grandæuus gemebat. Incuruus, ualde curuus. Sic Virg. Turnus ut īfractos aduerso marte Latinos Defecisse uidet. Infractos. n. ualde fractos significat. nã In pposito nunc auget, nũc minuit dictionẽ. Recte ẽt deformitatẽ describit senis, q pręter ætatẽ post pulchram uirginẽ fœdior uidebat. Et q̃ importune oĩa: pro puella, senex occurrit: pro uirgine, incuruus, tremulus: pro pulchra, labiis demissis, gemens & cũ amator sit, inaniter adolescenti ipse iudiciũ loqtur: dũ festinãdũ sit, remoratur. ¶ Labiis demissis Maiora labra, uñ labeones. Alii labia interiora, & labra superiora. ¶ Heus heus tibi dico Chæ.) Tibi dico Chærea, nõ adderet, nisi uideret Chæream dissimulantẽ, præterire. ¶ Inqt.) Aliter Inqt pronuntiandũ est, hoc est cõcitate tiam senis uerba aliter pferenda sunt. ¶ Scin qd ego uolebã?) Hic ostendit odiosa tarditas senis apud festinantẽ Chęream nã nõ dicit, sed promittit se dicturũ. Vt diligẽter nunties.) Diligẽter, nihil tam abundãter, nihil tam iæ moraliter dici potuit. ¶ Cras est mihi iudi.) Huic moræ etiã illud additum, q cũ debeat dicere qd uelit prius dicit qđ nõ est necessariũ, quare uelit. ¶ Esse ut meminerit.) Nõ, ut sit: sed, ut esse meminerit. O plixitas. ¶ Dũ hæc dicit.) Dat tẽpus uerbis: quæ nõ potuit, qrãtus imitaret, exprimere. ¶ Rogo nunqd uelit. ¶ Hoc ẽ, significo me abire. nã abituri, ne id dure facerẽt, Nunqd uis, dicebãt his qbuscũ cõstitissent. Qu d ẽ ergo, Rogo nunqd uelit? hoc ẽ, dico qđ abeuntes solẽt. Recte inqt.) Pro eo qđ est nihil: & moraliter τοῦ τὸ ἀττικισμῶ. ¶ Cũ huc respi.) In hanc partẽ. s. qua meretrix habitabat. ¶ Cõmodũ.) Tantũ quod, uel ipso eodẽq; tẽpore. ¶ Cõmodũ. Vna. Et hoc significat: ut si dicas, eodẽ tẽpore quo hoc agebatur. Nã Interea, nunc cõiunctio accipiẽda est: nõ ut alias, pro aduerbio ponitur.

GVI. ¶ NAM o Parmeno alia infortunia. s. (quæ minora sunt) sunt dicẽda incõmoda: nõ ast istud: sed maxima q̃dam ac noua infelicitas: & si qd grauius est dici debet. liquet mihi. i. liqdũ est, uel cõstans, uel manifestũ, aut certũ est mihi: &, qđ dici solet, paratus sum. nã si qs cõstituerit aliqd facere: illud efficere ẽ paratus. liquet mihi. i. paratus sum deierare. i. ualde iurare: si de pducta legat: uel si correpta legat deierare i tellige. i. Deos iurare paratus sum: iurare me sup nõ uidisse illũ senẽ prorsus. i. oĩno. His sex uel septẽ mensibus pximis. i. supioribus aut pteritis (nã præterita & futura nobis sunt pxima: psentia aũt ea sunt: ĩ qbus sumus nunc.) qđ aũt dici inepte solet illũ nõ uidi de post sex uel septẽmẽses: diceret recte & elegãter se quẽdo Terẽtiũ: illũ nõ uidi his sex uł septẽ mẽsibus supiorib⁹ pximis uel pręteritis lapsis uel actis. nisi nũc cũ. i. quo tpe. minime. i. nõ uellẽ uidisse eũ. & cũ minime. i. nõ fuit opus. i. necesse neq; utile. Eho īterīectio indignationẽ, & animi passionẽ ostẽdẽs: nõne hoc est simile mõstri. q. d. nonne hoc est deforme admodũ, & uelut portentũ & fœdum mõstrum. i. ita pdidisse eam aduentu senis illius. qd ais. i. q̃ est ĩ hac re opinio. Par. maxie. i. ad modũ est simile mõstri. Chæ. cõtinuo. i. ilico. accurrit. i. accessit ad me curriculo. q̃ lõge. i. quãtũ lõge. qđ dici solet quãtũ de lõge. uel si uis subaudi q̃ lõge erat. Accurrit ergo qdẽ. i. certe. incuru⁹. i. ualde curu⁹. In. n. nũc auget nũc minuit dictionẽ. tremulus. i. trinbãs p senio. labiis demissis. i. depssis: aut pẽdẽtibus. Labra sũt supiora: labia uero iferiora: labræ asit sunt pprie asinorũ. A magnitudie labrorũ dicunt labeones: sicut chilões iprobius labrati dñr. nã chila græce labra sunt iprobiora modũ excedẽtia. & ppterea qdã pis es iprobius labrati: chilones dñt. accurrit inq̃ gemẽs. i. gemebundus pp cõtinuã tussim. inqt, i. dixit o Chærea heus: uocãtis aduerbiũ est heus & Chærea: pcedẽte iterũ dixit senex: heus dico tibi. uel intellige eũ uno tenore dixisse. restiti. i. cõstiti fixi gradũ: retinui pedem. scin. i. scis ne qd ego uolebã te: põt itelligi facere: ut si qd uolebã te facere: sed melius supprimit q̃ addat. Gelius: Hoc te uolebam nescius ne esses. & elegãter dr qd me uis: qđ dici uulgo solet: qd uis mihi dic. uerbũ est Chęreę admonẽtis eũ ut dicat celeriter. Iudiciũ ẽ mihi cras. i. in ius uocatus sum i crastinũ. aut est mihi negotiũ cras agẽdũ: seu agẽda ẽ cõtrouersia. Deinde subdit Chętea. qd ẽ tũ. i. qd inde uis dicere si sit tibi iudiciũ. Dixit senex: ut nũcies dil gẽter patri tuo: ut meminerit eẽ aduocatus mihi cras mane. dũ. i. quãdiu dicit hæc. hora una abiit. i. discessit. trãsiit: traducta ẽ. rogo. i. interrogo. nunqd. i. utrũ aliqd aliud uelit. q. d. significo me ab eẽ dicẽdo: qđ abeũtes solẽt. nã abituri ne id dure facerẽt nũ qd uis dicebãt iis: qbus cõstiterãt. inqt senex recte p eo qđ ẽ nihil alid uolo: & qdẽ moraliter dictũ ẽ & gratiose ut ita loquaĩ. ẽ. n. ĩ his dictis cariẽtismos. abeo. i. discedo cũ respicio ad uirginẽ huc. i. ĩ hãc partẽ ĩ q̃ meretrix Thais habitabat. Interea. i. dũ id agebaĩ illa puella aduerterat. i. diuerterat. sese cõmodũ. i. opportũe: tẽpestiue. uel ut ei uisum sit cõmodũ. i. opportunũ & tẽpest uũ: & eo dicẽdi gñe uti p pulchrũ ẽ. Nã iterdũ dici solet: cũ uidit bonũ suũ collectis sarcinulis, discessit. elegãter sic diceret: Nactus opportunitatẽ discessit. uł sic: Ipse aũt collectis cõmodũ sarcinulis abscessit. Aduertat ergo sese huc. s. i hãc nrãm plateã: qa uicia erat illis Thais ad q̃ deducebaĩ. q. d. ĩ hãc nrãm uicinitatẽ diuerterat: qa i eadẽ platea. i. ĩ eadẽ planitie & ãplo loco urbis: mł ti & frequẽtes cõmoranĩ: illicq; frequens uicinia esse solet.

SER. ¶ ILLVM liquet certe delirare: & liquet me non uidisse illum sex mensibus proximis: uel septem: dic, inquit Chærea, quid tum dicit Chærea.

¶ In hanc

DONA.

CIN Hanc nostram plateā.) Recte, qa uicina ē illis Thais, ad quā deducitur. Nulla erat.) Etenim īgressa iam fuerat. Comites secuti. s. uirginē?) Interrogatiue qdē: sed sic, ut scire uideatur id quod quęrit: sed ad hoc quęrere, ut quod scit, confirmet. Verū parasitus.) Verū, modo inceptiua est, non relatiua particula: ut in Andria, Verum uidi Cāntharam suffarcinatam. Iam cōclamatū ē.) Transactum ac finitum. ut conclamata corpora nihil reliq iam habent ad uitæ officia. Conclamatū est. Manifestum significat, ipsam idem * esse, uel pulchram esse, quia & ipse dixerat, Hæc superat ipsam Thaidem. ut in cōclamatis funeribus nulla dilatio est doloris & luctus unde Lucanus ait, Corpora nōdum Cōclamata iacent. Aut conclamatum, satis deploratū satisq; uociferatū est: qa dixerat, O infortunatum senem: si & hic amare cœperit. Tanquā dicat, Iam occisum patrem tandē scimus, iamq; deflemus Alias res agis.) Recte, quia dixit ille, iam conclamatū est. Alias res agis. Aut, nō attendis ad id quod dico, significat, ut nulla sit i eo attētio. Aut nugatorias res agis, hoc est iocaris, nā hinc natum est Agite Amabo, q.d. uanas res agis. Scio quo abdu. sit. Plus dixit q̄ interrogabatur: credo tædio interrogantis nā ꝓperat, ut dicturus est, ad deducendum Eunuchū ad Thaidē cū ancilla ex Aethiopia. Scio quo abducta sit. Secunda ἀποσιώπησις. Eho Parmeno mi nostin'? & scis ubi siet?) Amatorie satis repetunt q̄ semel dicta suffecerant. Huc deducta est ad meretricē.) Et hoc cōfundit semel, cū aceruatim dicit, uelut odio interrogantis sæpius, & festinatiōe ad mandata Phædriæ peragenda. Phædriæ riualis.) Cū pronuntiatione addendū, quo magis doleat, Phædriæ riualis. Duras fratris partes prædicas.) Scilicet cōtra æmulum & diuitem, & largissimū. Et partes duras μεταφορικῶς ab actoribus scenicis. Cōparet.) Hic iam ostēditur miles illustrior p riualis dona, q̄ per sua. Et ē qualitas cōparatiua. Cōparet pro emat, aut cōparandum putet. Tum magis id dicas.) Duras partes fratris esse Quid nam quæso hercle?) Curiositatē addidit, παρελκόντων Quæso & Hercle. Et uide q̄ molliter, & sine intellectu spectatoris ad argumēti spectatu ordinē Poeta perueniat: ut de eunucho facta mentione cōsilium nascatur supponendi Chæreę. Eunuchū.) Mire Terentius primo simpliciter Eunucho nomē posuit, huic quoq; detracturus. Inhonestū.) Fœdum ut contra Facie honesta, ut apud Virg. Et lætos oculis afflarat honores. Hominē.) Opportune hoiem dixit, tanquā incerti sexus. Senem, mulierem?) Nō cōmunem genere dixit senem: quippe q alibi separauerit dicendo, senex atq; anus sed sub distinguendum est, ut sit duplex uituperatio una ab ætate: q ait senex altera a mēbrorum mollitie, q ait mulierem. Quatietur certe cū dono fo.) Mire cū dono tanquā illi repulsę causa donū futurū sit. Tū deinde nō reiicietur, sed quatietur Vide q̄ cōtumeliosius dictū sit, q̄ si cēt foras uel uerberibus īpelletur foras, nō expulsione, sed detrusiōe. uel sic dixit, foras quatietur ut desit Versum, ut sit, foras uersū uerberabitur, ut uerberetur, & fugetur foras. nā & puulgatæ cōsuetudinis dictū est, feri canē foras: hoc est, feriendo canem foras eiice.

Verum

Conclamatum

Inhonestum

Quatietur foras

Feri canem foras

In * hāc nostrā plateā. P. mirū ni hāc dicit, mō *hāc redūdat in metro.*
Huic quæ data est dono. CH. hac cum aduenio, nulla erat.
P. Comites secuti scilicet sunt uirginem?
CH. Verum parasitus cum ancilla. P. ipsa est scilicet.
Define iam conclamatum est. CH. alias res agis.
P. Istuc ego quidem. CH. nostin' quæ sit? dic mihi aut
Vidistin'? P. uidi noui scio quo abducta sit.
CH. * O Parmeno mi, nostin'? P. noui. CH. & scis ubi siet? *Ehō Trochaici*
P. Huc deducta ē ad Thaidē meretricē ei dono data ē. *tetrametri*
CH. Quis is ē tā potēs cū tāto munerē hoc? P. miles Thraso *catalectici*
Phædriæ riualis. CH. duras fratris partes prædicas.
P. Immo enim si scias quod donum huic dono contra cōparet:
Tum magis dicas. CH quod nā quæso Hercle? P. eunuchū.
CH. illum ne obsecro.
Inhonestum hominem, quē mercatus est heri, senem, mulierē?
P. Istunc ipsum. CH. homo quatietur certe cum dono foras.

GVI.

CPAR. Mirū ē ni: dicit hāc q̄ data ē dono huic Thaidi. mō .i. pauloante. hic aūt dicēdi modus pmirū ꝓpulcher est: ut si sic dicat latine: qd' in ore populi eē solet: Edētes ituēs, si nō edat, mirū ni sibi mortē cōsciscat. Chę. cū aduenio huc nulla erat .i. nō erat hic puella. Par. .s. comites secuti sunt uirginē. .s. li ponit p eo qd' barbare dici solet libēter: ut in tali dicēdi gnē. Libēter comites secuti sūt eā. Ch. Verū hęc pticula ueatum est hic iceptiua & nō relatiua: ut sæpe sit. pasitus. s. Gnato cū ancilla .i. parasitus & ancilla secuti sunt eā. Par. scilicet .i. certe ipsa est quā q̄ris. define .i. cessa. iā cōclama ū est .i. finitum est uel trāsactū ut cōclamata corpa nihil reliq iā hn̄t ad uitæ officia. Vel conclamatū est .i. manifestū ē: ut i cōclamatis funeribus nulla dilatio est doloris: & luctus. Vñ Luca. ait: Corpa nōdū Cōclamata iacēt. Aut cōclamatū est .i. satis deploratū est: satisq; uociferatū ē. qa dixerat: O ifortunatū senē: tāq̄ dicat iā occisum pṙem pp filii utriusq; amorem. Ch. agis alias res .i. uel nō itēdis ad id: qd' dico occupatus i aliis reb9 cogitādis, aut nugatorias & uanas res agis .i. iocaris. Par. eqdē .i. certe ago istuc: hoc ē itēdo ad id qd' dicis. Chæ. dic mihi nostin .i. cognoscis ne q̄ sit illa puella: aut audistin .i. accepisti ne ab aliquo q̄ sit. Par. uidi eā & noui .i. cognosco eā scio. quo .i. in quē locū sit abducta .i. deducta. Chæ. Eho mi. Par. nostin. Par. Noui. Chę. & scis ubi sit. Par. deducta ē huc ad meretricē Tha. & data ē ei dono. Chę. Quis ē is hō tā potēs cū hoc tāto .i. tā egregio munere. Par. Thraso miles amator Tha. riualis Phędriæ .i. æmulus. Riuales n. dñr æmuli de eadē muliere: q̄si in unū amorē deriuātes. scā trāslatione a feris bestiis q̄ sitiētes cū ex eodē riuulo haustū petūt in pliū inuicē ueniūt. Inde in iure riuales uel corriuales dñr q̄ in eodē riuo ius hn̄t: & p eo sæpe cōtēdūt. Chæ. Prædicas .i. dicis. duras .i. asperas: acerbas ptes .i. onera seu ꝓuinciā asperā fratris. q.d. fratri est tes cū potēti uiro: ppterea illi duræ ptes sunt. p eo .n. qd' dr̄ magnā mihi imponis ꝓuinciā: diceret recte magnas seu difficiles mihi ptes imponis. Par. imo enim .i. sed certe si scias qd' donū frater tuus cōparet .i. emat: aut cōparādū putet cōtra sup. hoc donū uel cōtra .i. uicissim uel ex opposito ut sit aduerbiū tūā tūc magis dicas id .s. duras Phædriæ eē ptes: ut cū tā diuite & largo cōtēdat donis: seu muneribus certet. Ch. hercle .i. p Herculē q̄so. quod nā .i. qd' donū cōparat huic. Par. Cōparat Eunuchū. Ch. obsecro ne .i. nūqd cōparat illū hoiem inhonestū .i. fœdū senē .i. annosum muliebrē .i. effœminatū & q mollitiem hēt mēbrorū ut mulier. Iō uituperat ab ætate: q ait senem. & membrorū mollicie cum ait muliebrē. quem .s. hominem mercatus est .i. emit heri. Par. Istum ipsum cōparat inq̄ Chæ. certe homo ille .s. frater. Quatietur: idest trudetur impelletur: uel fugabitur: & qdem uerberibus foras. Dici ēt solet feri canē foras .i. feriendo foras canem eiice.

Scilicet p libenter

Riualis

Quatietor

SER.

CCONCL. Amatum est .i. diffinitum est. satis enim intelligo quæ sit illa: tractū est a causis. modo prædicas partes fratris duras .i. asperas: quia hoc munere expelletis foras. immo enim .i. certe eunuchū senem mul .i. reuulsum: sicut aliqua mulier uetula. mulieri ideo cōparatur: quia imberbis erat. uel senem .n. uocat Aethiopissam.

Sed istam Thaidẽ nõ sciui nobis uicinã. P. haud diu est.
CH. Perii, nunquãne ẽt me illã uidisse? ehodum dic mihi'
Estne, ut fert, forma? P. sane. CH. at nihil ad nostram hanc
P. alia res est.
CH. Obsecro Hercle Parmeno, fac ut potiar. P. faciã sedulo ac
Dabo operam adiuuabo, unnquid me aliud uis? CH quo nũc
is? P. Domum.
Vt mancipia hæc, ita ut iussit frater, deducã ad Thaidem.
CH. O fortunatum istũ Eunuchum, qui quidẽ in hanc det domũ.
P. Quid ita? CH. rogitas? summa forma semp cõseruam domi *Iamb. tetram.*
Videbit colloquet adertt una in unis ædibus.
Cibum nonnunq̃ capiet cum ea, interdum ppter dormiet.
P. Quid si nunc tute fortunatus fias? CH. quare Parmeno?
Respõde. P. capias tu illius uestem. CH. uestẽ? qd tũ postea?
P. Pro illo te ducã. CH. audio. P te esse illũ dicã. CH. intellego.
P. Tu illis fruare cõmodis, quibus tu illum dicebas modo'
Cibum una capias adsis tangas ludas propter dormias'

DONA. ¶ SED istam Thaidem non sciui nobis uicinã.) Quomodo.n. pro Eunucho ueniet, si aut nouit, aut notus est? Et si mulierẽ adolescens ne nouit quidẽ ipse multo maxime nescietur. ¶ Sed istã Thaidẽ non sciui nobis uicinã. ἀνοικονομία contra illud, quod meretrix uicina erat. ¶ Haud diu est.) Vicina. f Et est causa, An uerisimile sit nescire potuisse uicinam. Et nota apud Teren. uicinas poni sæpius adolescẽtibus meretrices, ut hæc sit prima amoris illecebra. ¶ Nunq̃ne etiã me uidisse illã?) Artificiose inculcat Poeta τὸ πιθανόν. ¶ Estne ut fertur forma?) Hoc pp illud qd supra diximus: Sed nimio lepore Terẽtiano, iam illud agit. Nã hic ostẽdit uerisimile esse pro eunucho creditũ apud uicinã meretricẽ Chæreã, qui adeo ignotus sit mulieri, ut nec ipse eam nouerit qd erat facilius & propius. Et addit color, qp & illa nõ diu uicina est, & qp adolescens plurimũ in Pyræo cõmoratus est. ¶ Nihil ad nostrã hãc.) Moraliter nostrã dixit, p meã. ¶ Alia res est.) Non potuit melius suã utriq; grãm reseruare nã & illa, & hæc amant. ¶ Faciam sedulo.) Mire in pmissis posterioribus difficultas rei ostẽdit: cum primo faciam dixerit. ¶ Nunqd me aliud uis?) Hoc dicere abeuntes solẽt. Et bene, Nunqd me aliud uis? qa festinat & simul qa hinc nascit dolus fallendæ meretricis. ¶ Vt mãcipia hęc, ita ut iussit frater, deducã ad Thaidẽ.) Vide Terentiũ, ut non q̃sita esse hæc fallacia, sed ipsa se obtulisse uideat. ¶ O for. istũ Eu.) Istũ, sæpe annotauim⁹ aut ad cõtẽptũ, aut ad odiũ referri ut Virg. Aut qd petis istis? & Ista qdem qa nota mihi tua magna uolũtas Iuppiter. ¶ Qui qdẽ in hanc det domũ.) Quid facilius q̃ imitari uelle qd laudes? nec quisquã, nisi qui cupit, eligit p eunucho, qui eunuchum putat esse beatũ. Vide q̃ molli descensu ad hoc cõsiliũ peruenitur. Res enim hoc suggerit potius, q̃ Parmeno: nõ qa seruũ hoc suadere Chæreæ nimis temerariũ fuit. ¶ Quid ita?) Potuit intelligere statim seruus: sed hoc iterrogat, ut doceat spectator. ¶ Videbit colloquetur aderit una, &c.) Amatorie nimis quoq; lineas amoris executus est: adeoq; diligẽter, ut ẽt ordinẽ custodierit. ¶ Videbit colloquet adertt una in unis ædibus. Mire amator nõ simul effudit hoc bonũ, sed particulatim digessit: ut maior uoluptas futura esse noscatur. ¶ Videbit collo quetur aderit, &c. Istæ enim sunt amoris lineæ: & si eas non oẽs est persecutus. ¶ Quid si nunc tute fortunatus fias?) Sic uidetur Parmeno dicere, potius ut iocet, q̃ ut fieri credat posse. ¶ Capias tu illius uestẽ.) Non semel ostendit qd futurũ sit: qa particulatim põt, ẽt quod turpe est, tñ mitti ad psuasionẽ. Simul in gestum respicit. Ergo non dixit, ibis p Eunucho: sed primo, capias illius uestẽ. tũ deinde hoc ipsum nõ aspernante domino, pergit seruus ad cætera quæ audaciora sunt. ¶ Vestem?) Quã libenter audiat, repetitio dictorũ per iterrogationẽ ostẽdit. ¶ Audio.) Id est, libẽter hoc admitto, & consentio. Vt in Phormione, Audio, & fateor. & cõtra, nõ audio. ¶ Intelligo.) Audio, & intelligo uno modo nõ usitatã exprimũt. f. cõsentiẽtis immodicũ affectũ. ¶ Cibũ una capies) Bene seruus interturbauit supra dictas amãdi lineas, & ordinẽ uoluptatũ: qppe qui amare nõ nouerit. ¶ Cibũ una capias. Adsis. tangas ludas propter dormias. Et si satis erat superior uersus: tamẽ incentiua sunt amoris etiam sigillatim hæc enumerata, q̃ una sententia superior uersus ostenderat.

GVL. ¶ SED nõ sciui istã Thaidẽ esse uicinã nobis. Par. haud. i. non. diu est: ex quo sup. est uicina nobis. Vbi diu est nomẽ: cũ supponat huic uerbo est. Chæ. Perii. i. pditus sum. ne. i. utrũ ẽ uerũ sup me. nunquã uidisse illã. s. Thaidẽ. Ehodũ ĩteriectio mouens attẽtionẽ. dic mihi. i. rñde mihi. ne. i. utrum est forma. i. habet pulchritudinẽ talem sup. ut fert. i. ut ẽ rumor. Nã Aristoteli est scietię copia: debet resolui per habeo: ut Priscia. sentit: p eo qd est: Aristoteles hẽt copiam scientiæ. Par. sane. i. certe. ẽ forma in quã ut fert. affirmat enĩ ibi sane. Chę. At. s. sed, nihil ad nostram hãc puellam. i. nihil ẽ in cõparatione huius puellæ. Par. alia res est de hac & de illa. q. d. lata est differentia. Chę. o Parmeno obsecro fac. i. elabora ut potiar ea. i. uoto meo utar. Par. Faciã sedulo. i. diligẽter: ĩstãter quasi sine dolo. ac dabo operã. i. elaborabo. adiuuabo. i. fauebo. nunquid uis aliud: hoc dicere abeũtes solẽt quasi alio pperãtes & uerbis finẽ optãtes. Chæ. quo nũc is. i. uadis. Par. Eo inq̃ domũ: ut deducã ad Thaidẽ hæc mãcipia. i. hos seruos: q̃si manu capta: uidelicet Eunuchũ, & Aethiopissam, ita ut. i. sicut. frater tuus: scilicet Phæ. iussit. i. pcepit Chæ. O istũ Eunuchũ (istũ p cõtẽptũ dixit: & in odiũ) fortunatũ. i. felicem. q d. reputo, seu existimo istũ Eunuchũ felicẽ. q qdẽ. i. certe det. i. mittat dono in hanc domũ Thaidis. Par. qd. i. cur ita dicis eũ fortunatũ. Chæ. rogitas. i. ĩterrogas? uidebit semp domi cõseruã. s. puellã quæ erit cõserua illi: cũ ipse sit seruus. Videbit ergo cõseruã summa forma. i. habẽtẽ formã. i. pulchritudinẽ excellẽtẽ. colloquet. i. simul loquet. aderit. i. præsens erit. uel ppe una. i. simul. in unis ædibus. i. in una, eadẽq; domo, nõnunq̃ i. interdum capiet cibum cũ ea. i. cũ ea comedet. interdũ dormiet ppe. i. iuxta eã. Par. Quid diceres sup si tute. i. tumet. nũc fias. i. efficiaris fortunatus. i. felix ut ille Eunuchus. Ch. Quare Parmeno fierẽ fortunat⁹ rñde. Par. Capias uestẽ illius. Ch. Vestẽ capiam. s. qd tum. i. tũc fiet sup. postea. i. post captã uestẽ. Par. Ducã te ad Thaidem p illo. i. illius loco. Ch. audio. i. libẽter hoc admitto, & consentio. Par. Dicã te esse illũ Eunuchũ. Ch. intelligo. i. capio quo spectes. Par. tum. i. tunc. fruere. i. cũ delectatione uteris illis cõmodis. i. illis uoluptatibus & opportunitatibus: quibus cõmodis tu dicebas modo. i. pauloante illum fruiturũ. s. capias cibũ una. i. simul cũ ea adsis. i. pręsens uel prope sis: tanges: attrectes: ludas: idest colludas cum ea dormias prope: idest iuxta eam.

SER. ¶ SED istam ipse excluderet. sed ego uellem recipi: quare conqueror: quia non noui Thaidem: ut illa opportunitate possem ad eam introire: & nesciui eam esse uicinã, qd esset alia opportunitas & hoc est: sed istam &c. Perii: qa nõ noui eam: & hoc dicit subinterrogãdo nunq̃ putas: nam dico cognouisse. sed ne etiam uidisse: alia res est: quia aliquantulum est uetula Thais: cõseruam. i. eodem mõ seruam pp . i. iuxtum dormientem: quia hoc dicis Parmeno.

¶ Quandoquidem

DONA: ¶ QVANDO qdē il.) Pro, ex illis. ¶ Quisq̄.) Quia quæq̄ dicere, absurdū ē. ¶ Illaꝝ qsq̄.) Quisq̄, multis exēplis pbat ēt foeminino gñe ueteres ptulisse: ita ut in numeris & generibus hæc pnoia infinita sint. ¶ Neq; scit q sies.) Hoc est qđ supra callide Poeta pstruxit. ¶ Forma atq; ætas ipsa ē.) Deest, in te. ¶ Facile ut p Eu. p.) Formā. s. & ætatē. formā, qa pulcher es: ætatē, qa ephebus. ¶ Facile ut p Eunu. pb. Probes fingas, atq; psuadeas: ut in cōsuetudine dicimus, Hō sacrilegus p inocēte se pbauit. Et Cic. Hoc tu his pbabis? Itaq; deest Te, qđ subaudiamus: ut sit, Pro eunucho te pbes. Probes, ut Migrātes cernas. Aut pbes, persuadeas. Et simul honeste nō dixit qđ erat rectū, ut eunuchū pbes: sed, pro eunucho: ne esset cōtumeliosum in Chæreā. ¶ Nūc iā orna me.) Hortatiue Orna dixit: nō, despolia, aut exue me. ¶ Abduc.) Abducimur unde nolumus: Ducimur quo uolumus. ¶ Quātū po.) Deest, cito. ¶ Quid agis?) Callide seruus nō uult se authorē uideri tanti facinoris. ¶ Quo tru.) Comici semp ea oñdūt fieri ab altero uerbis alterius psonæ, q̄ ostēdi p se ipsa nō poterāt. ut nūc manu agete Chæreā Parmenone ipso dicēte cognoscimus. ¶ Quo trudis? Præbet se ui cogēdū dño quē cōpulit dictis. ¶ Perculeris iā tu me.) Peruerteris. uñ puerbiū, Bñ plaustrū peulit. ¶ Tibi eq. di. ma.) Sigillatim ista pnūciāda sunt: ex qbus intelligatř, nō cessare Chęreā qn adhuc impellat. & trudat ¶ Pergin'? Quasi uero ioco dixerit, nō serio. ¶ Ne ni. ca.) Periculosum. sed melius callidū legitř. Nimiū, puerbiale: qa nimiū ppria uox est.

Percellere

Flagitiū ¶ Flagitiū fa.) Flagitiū more militari dř res flagitatiōe hoc est increpatiōe digna. Nā flagitatio, a strepitu dř: uñ flāma. & flagella, & flagitare, id est psonare intelligimus dici. Nā hæc oia sine sonitu, crepituq; nō sunt. ¶ An id flagitiū est?) An liceat? an deceat? Et prius, qa licet. ¶ At enim istæc i me cudetř faba.) Id est: in me hoc malū recidet, in me hæc uindicabitř culpa: ut laborat solū, in quo cuditř, id est batuitř faba, cū siliqs exuitř tunsa fustibus: ut in areis more rusticoꝝ fit. Vel q̄ qdā male coctā fabā, & q̄ nō maduerit, sed dura permāserit, supra caput coqui, uelut ipsi fabæ irati, saxo cōminuunt. tū uniuersum malū, & oīs dolor ad coquū puenit. Simile & alibi a pulmēto puerbiū est, tute hoc intristi, tibi hoc est exedēdū, accingere. ¶ An id flag. est? Terē. laudat argumētū huius fabulę: in quo exēplū pmitř, qđ psit parētib⁹ obsit meretricibus: & simul deliberatiōib⁹ tractās id faciēdū. ¶ Si in domū me. de.) Hoc tale est, ut nulla lex phibeat, & defendatř ut licitū ¶ Et il. cru.) Hoc iā ad illud ptinet, ut oñdatř decere. & prio a psona eius, cui fit. ¶ Hñt despi.) Cōtēptam, atq; despectā. & ita est [illegible]. Vel certe alterius uerbi declinatio, ab eo qđ ē despicor, ut cōspicor. Salu. Cū interea Metellus monte digrediēs cū exercitu cōspicatř, prio dubius qd nā īsolita facies ostenderet.

Despicatus **Cōspicari**

GVI. ¶ QVANDO qdē. i. qa certe. neq; qsq̄. i. aliq̄. Et qsquā: quis masculini tñ gñis esse uideatř: multis tñ exēplis pbatř a ueteribus in foeminino gñe esse positū. Nā queq̄ absurdū esset, quisquā ergo illaꝝ. i. ex illis mulierculis nō nouit te. i. non cognoscit te. neq; quisquā scit. i. cognoscit. q sies. i. qui sis. pterea. i. insup. forma. i. pulchritudo: qa pulcher es. & ętas: qa es ephebus. est ipsa. i. talis. ut facile pbes. i. psuadeas: fingas: cōprobes te p eunucho. i. psuadeas te esse quasi eunuchū. Ch. Dixti. i. dixisti. pulchre. i. festiue, seu festiuiter. nūq̄

Quādoquidē **Quisq̄ i foeminino gñe**

Quādoquidem illaꝝ neq; quisquam te nouit, neq; scit qui sies.
Præterea forma, ætas ipsa est, facile ut p eunucho probes.
CH. Dixti pulchre: nunq̄ uidi melius cōsiliū dari. *Trochaicus tetram.*
Age eamus intro iam nūc orna me abduc, duc, q̄tū potes.
P. Quid agis? iocabar egdē. CH. garris. P. perii, qd ego egi miser?
Quo trudis? perculeris iam tu me? tibi eqdem dico, mane.
CH. Eamus. P. pergin'? CH. certū est. P. uide ne nimiū calidum hoc sit modo.
CH. Non est pfecto sine. P. at enim istæc in me cudetur faba; ah,
Flagitiū facimus. CH. an id flagitiū est, si in domū meretriciā
Deducar & illis crucibus, quæ nos, nostramq; adolescentiam
Hñt * despicatā, & q̄ nos semp oibus cruciāt modis, *Si legas de (spectā cōstas uersus*

uidi melius. i. excellētius cōsiliū dari. Age: hortātis ē: eamus intro nūc iā oro. orna me. i. idue me ueste eunuchi. abduc. i. deduc q̄tū potes cito sup. Par. Quid ais. egdē iocabar. i. ioco dicebā supradicta. Ch. Garris. i. nugaris: uerba mihi dare uis: uel futilibus uerbis me illuderē tētas. Par. Perii. q ego miser. i. infelix. egi. i. dixi uel feci. quo. i. in quē locū. trudis. i. ipellis me. tu iā. i. statim pculeris: a pcello is pculi. i. peruerteris me: siue ad terrā me deieceris. q. d. si pgas me sic trudeř: statim me puerteris. i. ad terrā deieceris tāq̄ plaustrū aliqđ euersum: ut uerbis iuris utar: uñ puerbiū natū est: Bene plaustrū peulit: forte p eo qđ dici solet: Posuit manū suā in bono loco: uel cecidit seu deuēit & appulit i bonū locū. Egdem dico tibi mane: nec psequere qđ incipis. Chę. Eamus. Par. pergin. i. perseueras ne in incepto. Ch. Certū est. i. cōstitutū est apud me pgere. Par. uide ne hoc sit mō nimis callidū. i. nimis callide excogitatū. q. d. periculosum. Chæ. profecto. i. certe nō est nimis callidū cōsiliū. s. sine: deest q. d. ipse uideo: & qđ iepte dici solet: Dimitte mihi facere. Par. At. i. sed. istęc faba cudetř in me: puerbiū est. i. hoc malū recidet in me: uel hæc culpa uindicabitř in me sicut terra in q̄ cuditř. i. batuitur faba cū siliqs exuitř. laborat eteni cū fabæ fustibus. i. flagellis tunduntř in area more rusticorū. ipsa ēt area tunditur. Vel hoc puerbiū inde natū est: qđ qdā male coctam fabā: & q̄ nō maduerit: sed dura pmanserit. supra Caput coqui saxo cōminuunt: tūq; uniuersum malū & oīs dolor ad coquū puenit. Simile ēt alibi a pulmento puerbiū est Tute hoc intristi tibi. i. hoc malū tibi ppetisti. Ah: interiectio dolētis. facimus hoc sup factū est subaudi flagitiū. i. flagitiōe hoc est increpatione dignū. Flagitiū. n. more militaris dicitř res flagitione i increpatiōe digna. Nā flagitio ad strepitū dicitur unde flāma flagella: flagitare. i. psonare intelligimus dici Nā hæc oīa sine sonitu, crepituq; nō sunt. Quidā codices hñt flagitiū facinus. Verum Do. mihi uelle uidetur facinus dici Chæ. An. i. flagitiū. i. uituperatiōe dignum. si deducar in domū meretriciā. s. Thaidis. & si referam gratiā: in malam partē hic capitur referā grām. i. reddā siue rependā uices illis crucibus. i. tormētis: uexationibus: q̄ s. cruces habent nos despicatos. i. cōtēptos. & hñt inq̄ nostrā adolescētiam. i. iuuentutē despicatā. i. contemptam: despectam. Nā sicut cōspicor signat cōspicio sic despicor signat despicio. sed nunc despicatam capitur passiue: tanq̄ a cōi. & quæ cruces cruciant. i. torquent nos oibus modis. i. oibus uiis. Ad flagitium inq̄ est: ut referam illis crucibus gratiam.

Gartire

Istæc in me cudetur faba

Flagitiū

Flāma **Flagellū**

Conspicor **despicor** **Despectus**

SER. ¶ QVIS quā illarū. i. quęq̄. Antiq. n. hic & hęc qs dicebāt forma imberbis & ętas. i. pueritia. ut pubes. i. puberis cōfusa terminatio est. uel ut pbes. s. i. adhuc me ad Thaidē quāto. i. quāto uelocius pōt. qd agis. licet ex uolūtate Parmēo dedisset supradictū cōsiliū: tñ ne a Phędria icurreretř supplicū uult uideri q̄si coact⁹ facere Chęrea urgebat eū qđ pœnitebat pmissi: q̄re dicit Parmēo. quo trudis: q̄re me pcutis. pculeris. i. pcuttes me iā āplius. q. d. si pcusseris āplius iā ego repcutiā te: & hoc ē tibi eqdē &c. pgin. i. an uis pgere. nimis callidū. i. stultū. sine īpetrare a te nū. i. certe istæc faba. i. supplicū tecidet sup me. Faba uocatur quoddā genus tormēti quo uerberabanř serui. s. scutica: q̄ i summitate corrigiarū hēt nodos ad modū fabæ. & pterea maximū flagitiū facimus. i. uolumus facere. s. traditionē & nimiam fallaciam.

DONA. ℭNVNC referā gratiā.) Nō eas, inquit, lacessam: sed qđ iustum est, mœem reddam: quasi ipse in aliis læsus sit. ⁋ Vt ab illis fallimur.) Non dixit, alii falluntur. ⁋ An potius hæc pati æquū est fieri?) Illic uicissitudo extat, i. pati dolos. ⁋ Vt a me ludatur.) σὺν ἀλλήψει, subauditur pati. ⁋ Quod qui rescierint.) Ex consequentibus argumentum. nam illud factum uituperatio sequitur, hoc approbatio. ⁋ Illud merito factū omnes putent.) Bene, non iudicent: qa & hoc ipsum nō satis probū est, uel meretricē fallere. ⁋ Quid istuc?) Aduerbiū est ægre cōcedētis. ⁋ Facias.) Pro facito. ⁋ Verum.) Deest, uide ⁋ Verum ne post conferas.) Si Ne prohibentis est, nihil deest: si percontantis, ut sit, ne forte: deest, timeo. ⁋ Verum, ne post conferas culpam in me. In hoc negocio non author uult interesse, sed seruus. ⁋ Cogo atq; impero.) Euidenter ostendit plus esse imperare q̄ iubere. ⁋ Nunquam.) Pro nō: ut, Nunquam omnes hodie moriemur inulti. ⁋ Nunquam defugiam authoritatem tuam.) Non inquit recusabo facere, dum tu tamen author sis facti.

Nūc referā gratiā, atq; eas itidem fallam, ut ab illis fallimur?
An potius hæc pati? æquū est fieri, ut a me ludātur dolis.
Quod qui rescierint, culpent? illud merito factum oēs putent.
P. Quid istuc? si certum est facere, facias. Verū ne post cōferas
Culpā in me. CH. non faciam. P. iubesne? CH. iubeo, cogo,
atq; impero.
P. Nunq̄ defugiam authoritatē sequere. CH. Di uortant bene.

Impero Iubeo Authoritatem defugere

GVI. ℭAT q; fallā. i. decipiā. itidē. i. uicissim uel eodē mō: easdē cruces. i. meretrices: q̄ nos cruciant. ut. i. quēadmodū. nos adolescentes fallimur. i. captamur: atq; decipimur ab illis. an potius flagitiū est inq̄ pati hęc: quę fiunt a meretricibus. ac æquū est. i. iustum est fieri: ut meretrices laudantur a me dolis. i. decipiantur a me fraudulēter: hoc est qualicūq; postero fraude: qđ. f. hæc pati hi q rescierint. i. ad quorū notitiam peruenerit, nulli culpent. i. criminentur omnes putent illud. f. delusas esse meretrices: esse factum merito. i. qa bene meruerunt. Par. Quid istic dicis sup. q. d. cur tam longū sermonem producis. & est dictum ægre concedentis. si certum est tibi. i. si constituisti facere illud. facias pro facito. uerum: idest sed. uide sup. ne post: idest postea. conferas: idest conücias: reücias culpam in me. ubi si ne sit prohibentis aduerbium nihil deest. Chę. non faciam. i. non conferam in te culpam. Par. ne. i. utrum iubes me operare te: & deducere. Chæ. petis sup. an iubeo. immo: idest sed cogo atq; impero. Vbi satis liquet plus esse imperare, q̄ iubere. Par. nūquam fugiam tuam authoritatem. i. tuam iussionem. Vel nō recusabo facere: dum tu tū author sis facti. Sequere me. Chæ. Dii bene uertant qđ agimus. f. i. efficiantur: ut ex hoc nobis bū contingat: & quasi in nostrū bonū uertant: uel ut bono omine id efficiamus. Tractū aūt hoc est ab Hectore & Aiace. nā Hector dedit Aiaci gladiū: quo se Aiax postea interemit. Hector uero baltheū accepit ab Aiace: quo circa muros patriæ tractus est. postea inde & illud comicū natum est. Dii bene uertant quod agas. Pleraq; enim bona in peius: mala mutantur in melius.

SER. ℭET referam gratiam illis crucibus. i. meretricibus: quæ nos excruciant &c. An potius decet nos hæc: que nobis fiunt perpeti non. uel possumus dicere an potius. i. melius est nobis pati non & ideo ęquū est fieri ut a me ludat̄ dolis qui. i. dolū illū: qui. f. culpent ne non illud merito &c. imo impero more imperatoris quia dixeram impero: quod est magnæ psonæ: dicit non effugiam tuam authoritatem.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA
THRASO MILES. GNATO. PARMENO.

T. MAGNAS uero agere gr̄as Thais mihi? *Senarii Iābici*
G. Ingentes. T. ain' tu, læta est? G. non tam ipso qdē
Dono, q̄ abs te datum esse: id uero serio
Triumphat. P. huc prouiso, ut ubi tempus fiet.

DONA. MAgnas uero agere grati.) Hic sermo sic prodit ut post scenā ichoatus esse uideat̄. Continet aūt assentationem parasiticam, & stultitiam gloriosi militis. ⁋ Agere. Plus sonat īfinitus modus finito. ⁋ Ingentis.) Vide quantum adiiciat Parasitus: ille, magnas dixit: hic respondit ingentis. Ille, Læta est. Hic, triumphat. ⁋ Id uero serio.) Id, ob id: ut, Id amabo adiuta me. Alias παρέλκει, idest productionis locus est. ⁋ Quā abs te datum est.) Maioris est gratiæ tantum potuisse amorem militis, ut meretrix minus lætaretur ob lucrū. ⁋ Triūphat.) Vt militaribus dictis tangit militē parasitus? ⁋ Huc prouiso.) Tertia persona uenit in scenam: sed separatim loquitur, & secum.

GVI. MAgnas &c. Hæc scena continet assentationem parasiticam & stultitiā gloriosi militis. Thraso uero hæc particula hic est inceptiua: ut Cicero incipit epistolam: Ego uero Serui uellem &c. Thais agere: idest agebat (sed plus sonat infinitus modus q̄ finitus) magnas gratias mihi. Gnato. Ingentes: idest immensas: maximas agebat inquam gratias. Thra. Ain. i. dicis ne tu ꝙ Thais est læta ob donum meum: scilicet Gnato. Quidem: idest certe: non tam est læta inquam ipso dono: idest propter donum. q̄ ꝙ: idest quia datum est abs te: cuius amore lætatur. Vero: idest sed. triumphat: idest more triumphantis ducis floret & lętatur. id: idest ob id quod scilicet abs te datum est serio: idest bono animo: non ficte: neq; iocularitet: quod si fit esse intelligitur sentit uel aliud uerbū id genus: quasi dicat quā ꝙ: idest quia sentit: uel scit abs te datum esse. Dixit autem triumphat propter militem: ꝙ ex uictoria militiæ parta triumphetur. Par. Hic tertia persona uenit in scenam: sed seperatim loquitur & secum. prouiso: idest procedo. Significat etiam prouideo uel prospecto. ut ubi: idest quando tempus sit adducam hunc Eunuchum cum Aethiopissa.

Prouiso

SER. MAgnas uero. Postq̄ introductio Chæreæ his superadictis parata est: uult etiam Parmeno ducere: ut disposuerat si cōuenienter ita: scilicet ut leccatori, qui eum dehonestauerat una cum domino suo uicem retribuat. ad hoc enim parmeno deberet laborare obtemperans pręceptis domini sui: munera sua ornet & cōmendet: & æmulum omnino a domo Thaidis remoueat. Voluit ergo munera illa in conspectu Parasiti: & ad maiorem indignationem etiam in conspectu domini sui Thrasonis offerre ne propter uirginem putarent se meliorem locum apud Thaidem obtinere: & in hoc unne idonea est illa representatio militis, & parasiti: quia ingerit Parmenoni maiorem festinantiam & uoluntatem ducendi. Sed quia iam personam leccatoris descripserat: & modo noua persona introductionis fuerat: premittit nouæ personæ descriptionē ōndens militem illū gloriosum. id uero serio triūphat i. triumphando gloriatur. f. esse datum a te. huc inducitur Parmeno ut eos uideat: & ita inde ducendi opportunitatē sibi arripiat. non est mirum si gratum sit ei ex hoc quia dedi: qm̄ hoc datum est mihi a Diis. g. &c.

ℭSed

Deducam · sed éccum militem. T. est istuc datum
Profecto, ut grata mihi sint quæ facio omnia.
G. Aduorti hercle animum. T. uel rex semper maximas
Mihi agebat, quidquid feceram · aliis non item.
G. Labore alieno magnam partam gloriam,
Verbis sæpe in se transmouet: qui habet salem,
*Quod in te ē. T. hēs. G. rex te ergo ī oculis. T. scilicet. *Dona. les*
G. Gestire. T. uerꝫ credere oēm exercitū, *(git, Quod, sed eliditur d*
Consilia. G. mirum. T. tum sicubi eum satietas
Hominum, aut negoci si quando odium ceperat,
Requiescere ubi uolebat, quasi nostin'? G. scio·
Quasi ubi illam expueret miseriam ex animo. T. tenes.

DONA. ¶ SED eccum militem.) Iniuriose militem. honorifice p proprio nomine dicit ut in subiectis, Audire uocem uisa sum modo militis. ⁋ Est istuc datū.) Fato decretoq; concessum: ut, Non dabitur regnis esto, prohibere latinis. ⁋ Vt grata mihi sint quæ facio oīa.) Gratę nobis sunt aut res, aut personæ: sed nunc res dicit. ⁋ Aduorti hercle animū.) Approbat dictum & hoc. Ait aio. ⁋ Vel rex semper maximas mihi agebat.) Quam intēpestiue miles ad regem trāsitū facit, cū de meretrice agatur. ⁋ Quæ fa. oia.) ἔκλειψις, uel σύλληψις. ⁋ Vel rex. Vt in Hecyra, Vel hic Pāphilus iurabat quoties Bacchidi, q̄ sancte. ⁋ Vel rex semp maximas. Subaudit gratias ab eo quod supra dixit, Magnas uero agere gratias Thais mihi. ⁋ Partam gloriam.) Idest quæ paritur: ut, Vectus equo spumante Sages. ⁋ Qui habet salem.) Sal neutraliter, condimentum est: masculine, sapientia. ⁋ Verbis in se sæpe transfert, qui habet salem.) Mire adulator hoc attribuit militi, quod minime habet, uel uerba, uel salem. ⁋ Quod in te est.) Quod tu habes. ⁋ Habes.) Intelligis. quod enim tenemus corpore, habemus animo· quodq; item animo habemus, intelligimus. ⁋ Habes. Pro intelligis. Sic dicitur accipe hoc est habe. Habes etiam, idest dicis. ut Sallustius, Tartessum Hispaniæ ciuitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gadirum habent. ⁋ Rex te ergo in oculis Scilicet Gestire. Verum.) Vide inconditam properationem laudari se cupientis, adeo ut non sinat uerba impleri, quin præfestinet Scilicet & Verum dicere ⁋ Credere omnem exercitum.) Magis uidebis, si consideres militem motum esse. * qui. ⁋ Credere omnem exercitum, consilia. Sub obtentu militis ea stultitia, descripsit breuiter comitem regium acceptumq; imperatori. Nam qui nūc credit exercitum, credit & cōsilia. Virgilius, Nulla meis sine te quæretur gloria rebus, Seu pacem, seu bella geram: tibi maxima rerum Verborumq; fides. ⁋ Consilia.) αὔξησις. plus enim est consilia, q̄ totus exercitus. ⁋ Mirum.) Melius per εἰρωνείαν pronuntiamus mirum. quasi dicat. quis nō crederet, tali uiro? Sed potest etiam simpliciter pro admirātis gestu accipi. ⁋ Vbi satietas hominum, aut negoci si quando odium ceperat.) Republice princeps duas res patitur, homines & negocia, id est personas & res hominum. ⁋ Satietas hominum, aut negocii si quando odium ceperat. Proprie reddidit & decenter, hominum satietas, negocii odium. Non enim patiebatur Rei pub. principem hominum odio laborare. ⁋ Quiescere ubi uolebat.) Bono uerbo usus est. Nam Cessat desidiosus: Requiescit defessus. ⁋ Quasi nostin'?) Grate expressit stulti infantiam militis, qui ante uult intelligi quod sentit, q̄ ipse dicat. Et pprie hoc morale est stolidi, siue rudi ter loquentis. ⁋ Quasi. nostin'?) ἀποσιώπησις. pro habes hoc? hoc est qood supra, intelligis? ⁋ Quasi ubi illam expueret miseriam.) Vbi, pro quando, & in his, & supra. ⁋ Expueret. Expuere est cum fastidio aliquid reiicere & expellere. Nam expuere est extra pus mittere, id est foras. Nam pus est omnis humor corpori onerosus.

Datum

Sal

Habeo

Cessare Quiescere

Expuere

Pus

GVI. ¶ SED ecce. i. ecce hic militē per contēptum dixit. Thra. istud est datū mihi. a fato, de cæteroq; cōcessum: ut omnia sint grata quæ facio. Gna. hercle aduerti animū. i. animaduerti: & percepi bene id tibi datū esse: & annotaui: seu obseruaui. Thra. uel. i. ēt. rex. s. imperator: & dux meus semper agebat mihi maximas gr̄as. q̄cq̄d. i. quācunq; rē effeceram. non itidem. i. nō similiter aliis gr̄as agebat. Gna. is qui habet salem. i. urbanitatem: facetiā: facundiā: sapientiam. q̄d idest habere salem est in te. sæpe transfert. i. traducit in se. uerbis. i. eloquentia sua gloriā magnā partam. i. quæ paritur seu acquiritur labore alieno. i. labore aliorū: qui nō ea sunt facundia, quā tu es. Sal neutraliter condimentum est: masculini sapientia: sed sępius reperit in bonis authorib⁹, tā ī masculino, q̄ ī neutro: & quidem pro condimento. nō uelim tamē negare quin uetustissimi aliq̄ neutro sint usi. Thra. Habes. i. intelligis. Cice. ad Lētulū. Habes de Vatinio: cognosce de Crasso. quod enim tenemus corpore hēmus animo. Item quod animo habemus, illud intelligimus. Gna. Ergo rex te habebat supple in oculis. i. in cōspectu suo. Thra. scilicet. i. certe me habebat ante cōspectum suum. Gna. gestire: idest gestiebat hoc est gestibus lætitiam suam ostendebat de præsentia tua. Thra. Verum: idest sed. credere: idest cōmittebat mihi omnē exercitum: omnē aciem: & consilia. i. arcana & secreta Gna. mirū. Vel non est mirandū. uel mirum non est. sup. mihi. i. non miror. & quidem per ironiā q. d. quis non crederet tali uiro. Vel est admirantis dictum. q. d. mirę est quomodo sic utaris eo familiariter. Thra. tum. i. deinde. sicubi. i. si alicubi facietas hominū cęperat eum. i. tædio hominum erat affectus. aut si quando. i. si aliquando: uel si forte odiū negocii. i. molestiæ: curę uel laboris. ubi uolebat. i. quādo cupiebat requiescere & recte. nam cessat desidiosus: requiescit defessus. q̄si nosti: aposiopesis q. d. Habes iam & tenes animo quod dicere uolo. & ideo non est opus perfecte dicere. Gna. scio. i. intelligo bene quasi. ubi. i. quādo expueret. i. cum fastidiū eiiceret. animo: idest ex mente sua. illam miseriā. i. molestiā animi. Expuere enim est cum fastidio aliquid reiicere, & expellere Nam expuere. i. extra pus mittere. Pus enim est oīs humor corpori onerosus. Th. tenes. i. intelligis.

Cicero

Aposiopesis

Expuere

Pus

¶ ADVERTI. i. a. s. diu est: quod bene percepi hoc esse tibi datum a Diis. uel: idest etiam rex ipse cum quo etiam in militia agebat mihi. g. &c. sed aliis militibus non ita. Non est mirum. quia ille, qui hunc salem: idest sapientia quæ est in te: transmouet in se solis uerbis gloriam partam alieno labore: ut si aliquando in expeditione rex iret: ipse totā uirtutem: quæ in bello parabatur gloriatione sua: & iactantia sibi ascribebat: quia adeo erras sapiens· ergo rex in oculis suis de te. non perficit orationem: quia Thraso interrumpet: ideo apponit gestire: idest gestiebat: idest cupiebat scilicet habere. uerū in ueritate credere: idest credebat. uel uerum pro sed: ut ita dicatur. Non solū habebat me in oculis: sed etiā credebat exercitum. Mirū hoc habes modo: quod tamen non est mirū si tanto uiro exercitū commendabat. Tūc sicubi: idest si alicubi ceperat eum satias pro facietas hominum: scilicet q̄ frequentia hominum ei esset tędiosa. aut odium: idest fastidium alicuius negocii. ubi: idest postq̄. uolebat regestere uelut quasi nostin reges soluere. scilicet q̄ desiderant recreationem post fastidiū alicuius rei. & hoc ponit interrogando: quasi nostin· ac si dicat sicut reges solent facere: & nonne nosti hoc quod ita soleant facere. non dum perfecta est oratio: sed subaudiendū est.

SER.

DONA. ¶ TVM me conuiuam solum abducebat sibi.) Hoc sup erat, ut qui esset minister magnarum rerum, id est cōsiliarius uoluptatū quoque regis particeps esset. Et uide quo significatu dicat me & conuiuam, & solū, & abducebat: nā non, uocabat. Et sibi, quasi nō ꝓpter me, sed ut sibi bene esset. ¶ Tum me conuiuā. Id est, cum satietas hoium esset, enim odisset negocia.

Elegans ¶ Regem elegantē narras.) Qui eligere sciat, aut qui ipse sit eligēdus.

Perpaucorum hominū homo ¶ Perpaucorum hoīum.) Aut q paucis utitur: aut q de paucis ē: aut qui paucis placet, hoc ē bonis & sapiētibus, qui fere pauci sunt. ¶ Immo nullorum ar. si te.ui.) Hoc aduersus, ne miles audiat. Potest tñ & aliter intelligi, maxime cum milite. ¶ Inuidere oēs mihi.) Plus pōt ad significandū, infinitum ips, q̄ finitū. ¶ Ego non floccipēdere.) Quod morderent clanculū, uel q inuiderent. ¶ Cōuiuam solum abducebat. ut, Solam nā perfidus ille Te colere. Significat autem sæpiuscule factū. ¶ Illi inuidere misere.) Miser enim est cui aīæ miseria in est. ¶ Verū unus.) Proprie unus. nā unus ex multis dr. Et mire est facta nullius ponderis repetitio ad inertiam loquētis exprimendam nam postq̄ dixit, Inuidere omnes: mihi repetit, Illi inuidere misere. Quin & impense & misere idē significant: & mox tamen sine ullo actu addidit, Verum unus tamen Impense. Aut plus est misere q̄ impense. ¶ Elephantis quem indicis præfecerat.) Et hoc stulte: cum hoc ad dignitatem sumit, & sic pronunciat ut magna esse præfectura uideatur hæc ipsa, & hoc a stolido milite sic profertur, tanq̄ magnum hominē uelit esse qui sibi inuideret. Et Indicis [illegible] Maurorū, qui & mitiores sunt. ¶ Is ubi molestus magis est.) More suo Magis addidit, ne diceret molestior. ¶ O næso inquā strato.) Strato nomen accōmodatū militiæ.

Eo ne ¶ Eone es ferox.) Causale est, Ideone significans. ¶ Quia habes imperium in beluas.) Mire extulit, imperium in beluas. Sic Virgilius, Illa se iactet in aula Aeolus, & clauso uētorum carcere regnet. ¶ Pulchre me hercle dictum.) Immodica laudatione uertit etiam si qd facete dictum est. sufficeret enim pulchre, quod est sapienter. Quod &, Iugularas hominem: pulchre tangit militem, iugularas dicendo, non, occideras: quasi gladio, non uerbo usus sit. ¶ Mutus illico.) Tam hoc stultū est, q̄ si diceret, statim nihil. Recte asit diceret, Ex illo mutus fuit. Tale est & illud, Tacere festinat. ¶ Quid ni esset?) Hoc est, ut posset esse, iugularas. ¶ Hoiem perditum.) Deest. o: ut sit, o hominem perditum. sed sic melius sonat: maioris enim stuporis est hoc modo pronnnciatum. ¶ Hominem perditum Miserumque, & illum sacrilegum. Vide quātum addiderit, qui nō hominem simpliciter, sed perditum, & miserum: illum nec malum, sed sacrilegum dixerit. ¶ Tetigerim.) Luserim, fatigauerim nam tangere, cum multa, tum ēt hoc significat.

Tāgere ¶ Nunq̄. sed narra obsecro.) Callide parasitus intelligit ad hoc se interrogatū, ut audire postulet. ¶ Plus milies audiui.) [illegible] aut superfutura. * ut æquatur: aut subiacet, ut tantum non milies conuenit stultum eundem & immemorē esse qua & intelligentia est.

Tum me conuiuam solum abducebat sibi. G. hui,
Regem elegantem narras. T. immo sic homo est
Perpaucorum hominum. G. immo nullorum arbitror,
Si tecum uiuit. T. inuidere omnes mihi·
Mordere clanculum· ego non floccipendere·
Illi inuidere misere· uerum unus tamen
Impense, elephantis quem Indicis præfecerat.
Is ubi molestus magis est, quæso inquam Strato
Eo ne es ferox, quia habes imperium in belluas?
G. Pulchre me hercle dictum & sapienter papæ·
Iugularas hominem, quid ille? T. mutus illico.
G. Quid ni esset? P. di uestram fidem · hominem perditum
Miserumque, & illum sacrilegum. T. quid, illud Gnatho
Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio?
Nunquid tibi dixi? G. nunquam · sed narra obsecro.
Plus milies iam audiui. T. una in conuiuio
Erat hic, quem dico, Rhodius adolescentulus·

GVI. ¶ TVM. i. tunc abducebat sibi me suum cōuiuā. i. inuitatum ab eo ad epulas secū. Gna. Hui: interiectio gestientis: & quasi admirantis narras regē elegantem: uel qui eligere sciat: uel qui ipse sit eligēdus. Thr. immo sic est homo per paucorum hoīum. i. qui paucis utit: uel paucis placet. s. bonis sapientibus: qui pauci sunt. uel est homo de paucis: uel pauci sunt: aut rati inuenti: qui sint eius similes: & quod dici solet Est singularis hō & nouus, q hēt qd paucis conuenit. Gna. Aduersus parasitus hoc dicit, ne miles audiat. Immo arbitror nullorum hoīum ipsum regem esse si tecū uiuit q. d. nullis esse eū similem puto si tecum uiuit: qm̄ nemo sit præter eum, qui te secum ut cōuiuā admittere dignaret ꝓpter tuam suauitatem: cū sis ita gloriosus: loquax & nihili. Thr. Miles nō aduertit ad dictū parasiti suæ iactantiæ adeo insudans. omnes cōmilitones inuidere. i. inuidebāt mihi. mordere id est mordebāt & detrahebant mihi. clanculū. i. secreto. ego floccipendere. i. cōtēnebam: q inuiderent & morderent. Illi inuidere. i. inuidebant. misere. i. cū miseria & molestia sua, & infeliciter. Nam se nō alios inuidus igne coquit. Verum. i. sed. tamen unus ex inuidis impense. i. ualde: uel uehemēter uel misere inuidebat inquam: quem rex præfecerat elephantis (nam hic elephantus elephanti dicit) indicis. i. de India profectis. ubi. i. cum. is est magis molesta. i. nimis me afficiens tædio. Inquā i dico ei o Strato. nomē accōmodatū militię. ne. i. utrum. est ferox. i. terribilis & toruus. eo. i. ideo: q habes imperiū in belluas. i. supra elephātos. Gna. dictum fuit sup. pulchre: & festiue: lepide, & sapiēter. Papæ: interiectio admirantis tale dictū iugularas hoiem. i. attonitū, ac mutū reddideras eum: ac si iugulasses. i. occidisses eum. Quid ille rñdit sup. Thr. illico. i. statim mutus fuit: neque qcq̄ addidit. Gna. quid ni. i. cur non esset mutus. s. Par. o Dii uestrā fidē in. sup. hoc est uestrū auxiliū imploro & opem. hoiem pditum: ubi deest o: sed sic melius sonat. maioris est. n. stuporis sic ꝓnunciatū. i. hoiem pditum. i. in oē scelus datū & miserum infelicem. & i. ēt. o illum sacrilegum i. nefarium. illum dixit eleganter ad maiorē expressionē. uel retulit illud ad Gnatonem ita: q unam partem illius dicti referas ad Thrasonem: & alterā ad parasitū: quasi utrūque uituperet. Thra. o Gnato qd: modus interrogādi nunqd dixi tibi illud. s. quo pacto. i. qūo tetigerim. i. pupugerim · luserim: fatigauerim in cōuiuio Rhodiū quēdā adolescentulū de Rhodo. Gna. nunq̄ dixisti mihi: sed obsecro narra. audiui plus millies. h. d. auersus. Thra. hic adolescentulus Rhodius, quem dico. erat una: id est simul in conuiuio.

Iugula

SER. ¶ TVM abducebat me secū cōuiuam. hāc partē orationis sup. ipse postea beneficio quasi diceret abducebat. ubi ex puerent. i. exerceret miseriā illā. i. illud fastidium ex aīo: ac si diceret ubi se recrearet eiciēdo illā miseriā. Tenes. i. bene intelligis: immo dicis eleganter: immo homo perpaucorū est sic: sicut rex ille est. s. talis. uerum. i. sed. unus impēse. i. intente reprehēdebat me. & is ubi. i. postq̄. est magis mihi molestus, q̄ cæteri inquā ei hoiem pditū: de Thrasone dicit. sacrilegum uocat Gnatonē: qd iterum dicis illud esse.

¶ Forte

DONA.

Scortũ

CFORTE habui scortũ.) Vide quẽadmodũ miles, dũ mulier ad dictũ suũ puenire fateat, interim ꝗ cõtemptus sit atq; derisus. Abdomen in corpore fœminæ patiẽs iniuriæ coitus, scortũ dr: adeo qa scorta sunt dura coria. A parte ergo sui meretrices scorta dicunt: uel ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, quod Græce palpitare intelligit: qđ illæ faciunt saltãdo assidue: uel potius crissan-do, ut Lucretius ait ob eã cãm ut cõcinniorem uenerẽ exhibeant uiris: aut sibi abigant cõceptum, quod in uuluã fœminæ in ipso coitu non se mouẽtis incidit.

Lepus

Lepus tute es & pulpamẽtũ quæris.) Lepus ꝓ isamia multa ponit: uel ꝙ magia a posteriori parte, hoc est armis pulpamẽtum de se præbeat, cum in cõuiuio carpit apposi tus: ut Hora. ait, Fœcũdi leporis sapiẽs sectabit armos. Vel ꝙ uenant illũ, & psectant canes: quos ꝓ amatorib⁹ ἀλληγορικῶς intelligimus, ut ipse Terẽ. ait, Ceruã uidere fugere, sectari canes. Vel ꝙ illũ sic fugiãt oẽs, cõstituat ut hũc libido effœminata. Vel ꝙ a physicis dicat incerti sexus, ac esse mõ mas, mõ fœmina. Lepus tute es, & pul. q̃ris Q đ ĩ te hẽs, hoc q̃ris ĩ altero & ẽπ γόμενος ἀλληγορία. Ha ha hę.) Parasitus hic ĩterie&ctionẽ risus addidit quo magis nũc primũ hoc audisse credat. Quid est?) Hæc ĩterrogatio gestũ uultusq; ꝯtinet cuiusdã alacris, & certi ꝙ laudãdus sit.

Facetus

Lepidus

Lautus

Dicta

Adagia

Adagiones

Facete.) Facet⁹ ẽ q facit uerbis qđ uult. Lepide.) Lepidus, q politus ẽ, ut λεπὶς .i. lamina. Laute.) Lautus, q mũdus & splẽdidus ẽ. Tuũ ne ob.hoc di etat?) Et dicta, & puerbia & adagiones, ꝙ rẽ agãt, facetis hoibus ascribũt: & hoc laudis genus est, ad potiores referre, quod alter ꝓbat dixisse. Vetus credidi.) Quia oĩa uetera magna sunt. Sæpe.) Nõ ex ipso nã esset cõtrariũ supiori. Meum est.) Nõ sensu tantũmodo, sed uerbis quoq; ipsis agreste est, qđ nũc dicit, Meum est. Dolet dictũ imprudenti adolescenti & libero.) Deest mihi ut sit, dolet mihi Et Dictum, participiũ est, idest ꝙ dixisti. addidit .n. parasitus, quo grauius sit dictũ, cõmiserationem eius in quẽ dictum est, utpote imprudentẽ adolescẽtẽ, & liberũ. Scit .n. hoies stultos, malos uideri uelle. Et uide parasitũ in isdẽ uersari, cũ ait supra Iugularas, hic dolet dictum Imprudenti.) Scilicet qui minime crederet tali se percuti posse cõuicio: aut cũ tali uiro sibi rẽ futurã: & sic laudat militẽ, ut miseratiõe iã dignus sit adolescẽs. Tã festiue * ut ẽt misereri inimicoꝝ uacet. At te Dii pdãt.) Noue, inqt, Parme. nõ cũ ipsi. sed de ipso loqtur, nõ audiẽte eo. εἰρωνικῶς. * Parme. hic malefacit. at te Dii pdãt, inqt. Risu oẽs q ade. emo.) Disciplina ẽ comicis ut stultas snias, ita ẽt uitiosa uerba ascribere ridẽtis ĩpetitisq; psonis ut Plau. Latronib⁹ ego denumerẽ stipẽdiũ, inqt ex psona militis. Itaq; hic emoriri dixit. At uero atticus adolescẽs in hęc, At emori cupio. Vide igit Poetã ꝓ loco ac tpe scire qđ dicat. Metuebãt oẽs iã me.) Ne cui dicerẽ, Lepus tute es, & pulpamẽtũ q̃ris. Aut, Eho ne es ferox, qa hẽs impium in beluas? Non iniuria.) Hoc sic ꝓnuncia, quẽadmodũ illud supra, Quid ni esset? Purgon' ago me de istac Thaide' ὑπονοία ad litem futuram inter militem & Thaidem. Quod me eam amare suspicatur?) Quia apparet illam militi quoq; κατὰ τὸ σιωπώμενον ostendisse, ꝙ dixit Phædriæ. Immo auge magis suspitionem. hæc erit causa reiiciendi militis.

Forte habui scortum· coepit ad id alludere,
Et me irridere· Quid ais inquam, homo impudens!
LEPVS TVTE ES, & pulpamentũ quaeris. G. ha ha hæ.
T. Quid est! G. facete, lepide, laute nihil supra.
Tuum obsecro * ne hoc dictum erat? uetus credidi. ἀ's.te
T. Audieras! G. sæpe, & fertur in primis. T. meum est.
G. Dolet dictum imprudenti adolescenti, & libero.
P. At te dii perdant. G. quid ille quæso! T. perditus.
Risu omnes qui aderant emoriri deniq;
Metuebant omnes iam me. G. non iniuria.
T. Sed heus tu purgon' ego me de istac Thaidi,
Quod eã me amare suspicatur! G. nihil minus· ἀ's suspicata ẽ
Immo magis auge suspitionem. T. cur! G. rogas!

GVI.

CFORTE .i. casu habui scortũ .i. meretricẽ. coepit .i. incepit ludere ad id scortum .s. quod habebã. & coepit inquã irridere me. inquã .i. dixi o homo imprudẽs .i. effrons, & inuerecũde: & qui defricuisti frontẽ qđ ais? tute .i. tu met es lepus .i. pulpamẽtũ: & q̃ris pulpamentũ in alio: hoc est qđ in te habes: hoc ĩ altero q̃ris: quasi dicere uelit: Pręstas te aliis abutendum. & ut ait Cice. Et aduersus & auersus impudicus es.

Cice.

Pulpa pæ

Pulpamẽtum

Pulpa pæ. & pulpamentum ti, ut uult Donatus, dicit caro quæ manducat: eo ꝙ pulset & concidat. & ideo lepus hois pulpamentũ est: qm eius carne uescat homo. sed hic sub eo dicto ĩfamia fœda: multaq; intelligit: quæ potius est reiciẽda, ꝗ nimis patefaciẽda. Gna. Ha ha hæ: interiectio in risum effusi. Thr. qđ est? Dictum fuit sup. facete .i. festiue: urbanæ. Nam facetus dicitur: qui facit uerbis qđ uult. Lepide .i. polite. Nam lepidus dicit qui politus est: ut Lepersi græce .i. lamia. laute .i. splendide: nitide. Lautus enim est, qui mũdus & splẽdidus est. nihil supra .i. nihil ultra dici poterat: uel nihil supra ꝗ dici debebat est dictum uel nihil melius dici poterat. obsecro ne .i. utrũ hoc dictum erat tuum .i. a te inuentum. credidi: idest iudicaui illud esse uetus: ꝓpterea quod redolet antiquitatem: quæ festiua erat & faceta: & oĩa uetera magna sunt: dicta & ꝓuerbia & adagiones: siue adagia facetis hoibus ascribunt. Thra. audieras illud .s. dici aliqñ. Gna. sæpe audieram .i. & fert .i. dicit. in primis .i. inter prima & præcipua dicta, quæ facetiã habẽt. Thra. illud dictũ est meũ .i. ex ingenio meo: & eloquẽtia ꝓfectũ. Dolet mihi sup .i. doleo illud .s. tute lepus es &c. dictũ esse ut sit participiũ. adolescenti .s. illi Rhodio iuueni imprudẽti .i. inesuto: non solũ adolescẽti, sed ẽt libero: qui non est seruilis cõditionis cuiq; id dictũ dicendũ non erat: uel sic intellige: ut dictum sit nomen dictũ .i. dicterium meũ & ridiculũ. mordax .s. lepus tute es. dolet .i. dolori est: uel dolorẽ affert adolescenti & libero imprudenti .i. qui minime crederet tali se posse percuti conuitio: aut cũ tali uiro sibi rem futurã. Videtur uelle Donatus hæc dicta supius .s. dictũ dolet: esse Gnatonis: sed melior est supior interptatio. Par. At Dii pdant .i. destruant. tẽ Thrasonẽ: qđ dictũ secum ꝓfert Parmeno nescius uel ignoratus illic esse. Gna. q̃so qd ille adolescens rñdit sup. Thra. perditus fuit sup .i. periit. & totus stupefactus & attonitus euasit. oẽs q aderãt .i. astabant. emoriri .i. moriebant. risu .s. præ nimio risu: aut præ nimia ridendi cupiditate. deniq; ad summã iã oẽs metuebant me: ne talia illis dicerẽ. Gna. non iniuria .i. non sine cã. Thra. sed heus tu: aduerbiũ uocantis. q.d. tu adhuc hoc audi. purgẽ .s. purgare ne debebo me .i. me excusare. Thaidi .i. apud Thaidẽ de ista puella .s. ꝙ .i. qa suspicata est .i. opinata est me militem amare eam puellam. Gna. nihil minus facias .s. ꝗ te purges. immo .i. sed. magis auge suspitionem .i. fac ut magis suspicetur. Thra. cur .i. quare id faciam. Gna. rogas .i. interrogas.

SER.

CSED ipse coepit ludere ad id .i. ad meũ scortũ. tu es lepus .s. to es similis lepori: q facis & pateris. & q̃ris pulpamẽtum .i. delectationẽ luxuriæ. Pulpa græce caro: inde pulpamentũ .i. delectatio carnis. uetus credidi cũ inter alia puerbia sæpe recitare audiuissem. dolet .i. penituit me quod dixissem talia im. p. d. d. præsertim libero .i. nobili: qđ ille dixit rogas ac si nescires: qui melius intelligis ꝗ ego.

DONA. Siquando

ℭ SCIN.) Monentis est dicere scin, uel scito. ¶ Siquando illa mentionem.) Siquando & prima syllaba acui potest & media, tamen uariat sententiam. ¶ Id ut ne fiat.) Modo Ne non significat. ¶ Hæc res sola est remedio.) Si te suspicetur amare Pamphilam. ¶ Vbi nominabit.) Et locum & tempus significat Vbi. ¶ Tu Pamphilam continuo.) Hic magna οἰκονομία ē, qua Terentius præparat quemadmodum iurgium inter Thaidem militemque & Gnatoné per duas partes serpat fabulæ. Et bene Continuo: ut itelligat meretrix nō tam Pamphilam amari, q̄ sibi uicem dari. ¶ Pamphilam cantatum ꝓuocemus.) Eleganter, quia ille foris ē, hæc intus: illum intromittamus, illam prouocemus. Hæc est in uerbis, Poetæ germana proprietas. ¶ Tu huius cōtra) Hic contra, uicē significat. ¶ Qđ eam mordeat.) Quod par. Aut absolute Quod, quæ res. ¶ Si quidem me amaret, tum istud prodesset Gnatho.) His uersiculis personam militis & Gnathonis continentibus πρὸ οἰκονομίᾳ inducitur, ꝙ uerisimile sit facile militem ferre posse anteponi sibi Phædriam, qui se semper intellexerit non amari: nam si hoc tollas: aut excludendus est Phædria, aut ex dolore militis in hac fabula fit exitus tragicus. Et hoc miles, ut sapiens, locutus est. Ergo meminisse conuenit ridiculas persona non omnino stultas & excordes induci a Poetis comicis: nam nulla delectatio est, ubi omnino, qui deluditur, nihil sapit. Stultitia autem est in his quatuor modis: aut non uenire in mentem quod oportet: aut si uenerit, non tenere: aut bonum consilium amittere: aut malum admittere. Vide ergo, ut hoc quod commode miles uiderat, non tenuerit, totumq; amiserit. Hoc autem idcirco interposuit Poeta, ut ostenderet quid ueneni haberet assentatio: per quam non modo errantes decipiuntur, ac præcipites euntur, uerum etiam sapientes interdum, saniq; euertuntur. ¶ Quando illud quod tu das, expectat.) Hac sententia tollitur militi, quod recte senserat: nec persuadetur tamen, ꝙ ametur ab amica. ¶ Iamdudum te amat.) Vel nimium, & ualde, uel iampridem. ¶ Quod doleat.) Hoc ad illud refertur quod supra dixit, Par pari referto, quod eam mordeat. ¶ Nequando iratus tu alio conferas.) Et hic locum pro persona posuit: ut ne diceret, ad aliam. ¶ At mihi istuc non in mentem uenerat.) Sic pronunciandum est, quasi militi monstri simile uideatur, sapiens dictum alii prius uenisse in mentem, q̄ sibi. ¶ Ridiculum.) Vel hominem, uel dictum significamus. ¶ Cæterum hoc tute melius Quanto inuenisses Thraso? Scilicet, si cogitasses.

Contra

Scin' si quando illa mentionem Phædriæ
Facit: aut si laudat, te ut male urat? T. sentio.
G. Id ut ne fiat, hæc res sola est remedio:
Vbi nominabit Phædriam, tu Pamphilam
Continuo. si quando illa dicet, Phædriam intromittamus comessatum: tu, Pamphilam
Cantatum prouocemus. si laudabit hæc
Illius formam: tu huius contra. denique,
Par pari referto, quod eam mordeat. *Deest syllaba. si legas, par sic pari, aut par mox pari, constat metrum.*
T. Si qdē me amaret, tū istuc ꝓdesset Gnatho.
G. Quādo illud qđ tu das, expectat atq; amat:
Iādudum amat te: iādudum illi facile fit
Quod doleat: * metuet semp, quē ipsa nunc capit *al's. metuat*
Fructum, ne quando iratus tu alio conferas.
T. Bene dixti, at mihi istuc non in mentem uenerat.
G. Ridiculum, * non enim cogitaras: cæterum *al's. nec*
Idem hoc tute melius quanto inuenisses Thraso!

GVI.

ℭ SCIN: idest scis ne: & monentis est. Siquando: idest si forte: uel si aliquando: & tunc est uocabulum compositum habens accentum in prima. nam si sint duæ particulæ solitas habent significationes suas: & solitos accentus. si quando ergo illa Thais facit mentionem Phædriæ: idest sermonem de Phædria: aut si laudat Phædriam: ut male urat: idest incendat ira: cura: uel amore. Thra. sentio: idest intelligo. Gna. hæc res sola: idest unica est. remedio: idest ad remedium. ne faciat id: idest ne laudet Phædriam riualem. Vbi locum & tempus significat: sed cape hic pro quando. Thais nominabit Phædriam. continuo: idest illico nominato: supple Pamphilam illam puellam. Si quando: idest si forte dicet. intromittamus: idest introducamus & admittamus Phędriam comessatum: quod si sit comessatum additur unum s. nam a comedo is comesum fit comesso as per simplex s. Comessatum ergo: idest ad comedendum. nam intromitto est uerbum motum ad locum declarans. tu dicito sup. prouocemus: quasi foras uocemus Pāphilam. cantatum: idest ad cantādum. Si. hæc Thais laudabit formam: idest pulchritudinem illius. tu contra: idest e diuerso: inuicem: uicissim laudato supple formam huius: scilicet Pamphilæ. Denique: idest ne plura persequar. referto: idest reddito par pari: idest iniuriam iniuriæ accommodato. quod .s. referre par pari mordeat: idest lædat: offendat: & tangat: seu pungat eam Thaidem. Thra. si quidem: idest si certe amaret me istud quod dicis: & mones tu Gnato prodesset. hoc dicto ostenditur non prorsus ridicula fuisse persona militis, & stulta. Stultitia autem est in his quattuor modis: aut non uenire in mētem, quod oportet: aut si uenerit non tenere: aut bonum consilium amittere: aut malum admittere. Gna. quando: idest quia. Thais expectat: idest desiderat. ut Expectate uenis: idest desiderate: atq; quando amat illud: quod tu das iamdudum: uel iampridem: uel nimis: aut ualde amat te iamdudum: idest statim uelle illico. ut Iamdudum sumite pœnas. facile fit illi Thaidi aliquid quod doleat. recte dicimus enim doleo hanc rem: doleo hac re: & hæc res dolet mihi. Thais metuet semper ne quando: idest ne forte: uel ne aliquando. tu iratus, conferas alio: aduerbium loci pro nomine personam significante: hoc est ne conuertas ad aliam amicam. eum fructum: idest eam commoditatem: quem ipsa nunc capit subaudi abs te. Thra. dixti bene. at: idest sed illud non uenerat mihi in mentem: idest non animaduerteram illud: uel non illud cogitaueram. Gna. ridiculum: dicitur per indignationem: idest o ridendum hominem: qui es inconsideratus. Vel ridiculum neutri generis: & casus nominandi: ut ridiculum est supple: idest res ridenda dictu: quasi dicat non est uerisimile: ꝙ tu non cogitaueras: uel potest esse casus uocandi: aut accusandi: ut sit sensus. O ridiculum: idest aliquid dignum risu. enim: idest certe. non cogitaras: idest dicis ꝙ non cogitaueras. cæterum: idest sed. o Thraso quanto melius tute: idest tu ipse. inuenisses: idest excogitasses hoc idem: quod scilicet inueni: scilicet si cogitasses.

SER.

ℭ ET cum te amat iamdudum facile fit: idest fieri potest quod doleat. Non cogitaras certum: idest sed si cogitasses quanto melius.

Audire

DONA. Vdire uocē uisa sum modo militis.) Hic inducitur multiplex cōcursus dissimilium psonarū. & mī uirtute & consilio Poetæ discretarū ut confusio nulla sit facta sermonis: simul ēt pro se cuiq; accomodata mire representatur oratio. ⁋ Audire uocē uisa sum mō militis. Omnes sensus uisa dicunt, ab eo qd' est certissimū oculorū.

ACTVS TERTII SCENA SECVNDA
THAIS. THRASO. PARMENO. GNATO.
PYTHIAS ANCILLA.

THA. AVDIRE uocē uisa sum modo militis, *Senarii*
Atq; eccū. salue mi Thraso. THR. o Thais mea.
Meum suauium, quid agitur? ecquid nos amas
De fidicina istac? P. q̄ uenuste! quod dedit
Principium aduenisens. THA. plurimum merito tuo.
G. Eamus ergo ad cœnam · quid stas? P. hem alterum.
Ex homine hunc natum dicas. THA. ubi uis non moror.
P. Adibo, atq; adsimulabo quasi nunc exeam.
Iturane Thais quopiam es? THA. hem Parmeno,
Bene fecisti · hodie itura. P. quo? THA. * quid. hunc non
uides? *In quid eliditur d*
P. Video, & me tædet · ubi uis dona adsunt tibi
A Phædria. THR. quid stamus? cur non imus hinc?

Visus sū Ergo Visa sum, sensi. ut Virg. Visæq; canes ululare p umbrā Aduētāte dea. ⁋ Salue mi Thra.) Quia fecit militis: qa apud illū, Thraso. Est q̄dā actio, cuius nomen honestū ē, sicut orator, philosophus. ē quædam, cuius nomen offensum ē, ut miles, lanarius. ⁋ Meum suauium.) Tria sunt osculandi genera, **Osculū Basium Suauiū** Osculū. s. basium, & suauiū. Oscula officiorū sūt: Basia, pudicorū affectuum: Suauia, libidinū uel amorum. ⁋ Meum suauiū. Cum oscularetur, dixit. ⁋ Quid agit?) Et hoc blandimenti genus est post osculū· sed durū est & agrestis: infert enim. **Ecquid** ⁋ Ecquid nos amas.) Et Ecqd, aliquātulū, ne significat: & ideo illa Plurimum recitat Cicero in Catilina, qd' est, Ecqd attendis? ecquid animaduertis horū silentium? **De** ⁋ De fidicina istac.) De, propter: ut sit, propter fidicinam. Et uide non puellā, sed fidicinā, quasi ab amatore dictā, & eo amatore, qui quasi memor sit artis qua delectatur: & qa puella sit æmula meretricis: nā meretricū est fidicinam esse. ⁋ Quā uenuste? quod dedit principiū.) Bene reprehendit Parmeno· nā in beneficiis debet obliuisci qui dedit, & meminisse qui accepit. Et est grauis εἰρωνεία, Quam uenuste. ⁋ Plurimū merito tuo. Facete meretrix amorem suum non ad auaritiā retulit, sed ad officiū. Et cum de fidicina, inqt, te amem, præcipue merito tuo. Alii sic respondere intelligunt, ut ipsa de fidicina gratias agat · nam cū ille dixerit, Ecquid nos amas? Illa respōdit, Plurimū. Quod au- **Meritū** tem de fidicina hac dixit ille, subiecit hæc, merito tuo, idest quoniā mereris, dādo eam. Sed melius est, ut pter munus meritum dixerit: quanq̄ multi munus meritum intelligant ut est illud Virgilii, Quiq; sui memores alios facere merendo, id est gratos sibi reddidere munerando. ⁋ Eamus ergo ad cœnam.) Decuit parasitū de cœna ēt importune admonere, cum quadam ἐμφάσει uelut magnæ rei. ⁋ Hem alterum.) Bene alterum, quia duo sunt. ⁋ Hem alterum. Si hic reprehendatur miles, alterū dictū: si parasitus, alterū hominē. uult enim Parmeno & Parasito esse uersutior: & debet esse, cum peioris conditionis sit. ⁋ Ex hoie hūc natum dicas.) Recte reprehendit Parmeno duos, quorū unus beneficium Thaidi exprobrat, alter pro beneficio cœnā ostēdit tanq̄ ad eam currēdū sit. nam hoc significat, Quid stas? quasi sit causa properandi. ⁋ Vbi uis non moror.) Ad, Eamus ad cœnam, Vbi uis retulit: ad quid stas, Non moror. ⁋ Quasi nunc exeam.) Mire, nunc exeam, quippe qui iam dudum pcul steterit. ⁋ Hem alterū.) Alterū, non respectiue sed absolute. ac si dixisset, aliud dictū, uel alterum stultum. ⁋ Iturane Thais quopiā es?) Vt experiatur Thaidis animū, fingit nescire quo eat. ⁋ Hem Parmeno.) Vide deprehensam meretricem uelle blandimētis satis facere Parmenoni. ⁋ Bene fecisti.) Quid bene fecit Parmeno? an quasi perturbata hæc loquit, ēt de nihilo blandiens: utpote meretrix & faceta? An q illuserit conuitio? ⁋ Hodie. Dulciter additum hodie, quasi cum exceptione: quo se significat non perpetuo obsecuturā militi· & ut quæ promiserit, biduum tantū absuturū Phędriam. ⁋ Quid? hunc nō uides? Si dixerit militem, lædit præsentem: si amicū, lædit Parmenonē: Mire igit pnomen inuenit. ⁋ Video, & me tædet.) Opportune Parmeno fatet odium militis, ut retundat ab eo amorē Thaidis. ⁋ Vbi uis, dona adsunt tibi. Nil potuit exitiosius militi cōtingere q̄ ut cōtinuo riualis mitteret munus, & posterior, & coram ipso. ⁋ Dona adsunt tibi a Phædria. Cum illa sibi pnoie calauerit nomen militis, ex arte Parmeno pronunciauit, a Phe. ⁋ Quid sta.) Quid stamus, ad morā refert. ⁋ Cur non imus hinc?) Vbi seruus riualis est Parmeno ⁋ Quid stamus? His uerbis miles insulsus dolere se indicat.

GVI. Vdire uocem &c. Hic inducit multiplex cōcursus dissimiliū psonarū: tū uirtute & cōsilio poetę discreratum. Thais. uisa sum. i. sensi audire. modo i. paulo ante uocē militis. atq; eccum. i. ecce hic eū: o mi Thraso salue. Thr. o Thais mea amasia. scilicet deinde eū oscularet: dixit meum suauiū. i. meum basium. Oscula sunt officiorū: basia pudicorū: suauia libidinū uel amorū. qd agit. Ecqd. i. utrum aliquantulum amas nos de hac fidicina. i. propter hāc puellā peritam fidium pulsandarū. Par. q̄. i. inquātū uenuste. i. facete. incepi sup. per ironiam reprehēdit dictū militis. quod. i. quale principiū. ipse aduemens. i. in aduentu suo dedit. Tha. plurimū te amo. s. merito tuo. i. beneficio tuo & pręstito: uel qa bene merer s ut ameris plurimū ex tuo ipsius officio Meritū. n. dr beneficiū seu pstitum. Cice. ad Len. Tanta est. n. magnitudo tuorū in me meritorū. i. pstitorū bñficiorū. Gna. ergo eamus ad cœnā. qd. i. cur. stas. i. moraris: qd tardas? Par. Hem indignātis. dicas hūc alterū stultū parasitū Gnatonē. natū. i. ortū ex hoie hoc. s. Thrasone: adeo bñ īter se cōueniūt. Thr. ubi. i. qñ. uis eamus ad cœnā. s. nō moror. i. nō tardo: neq; resto. Par. adibo eo sup. i. ibo ad eos: atq; assimulabo. i. fingā. q̄si. i. uelut. nunc exeā. i. egrediar. ppe accessurus: q prius pcul steti o Tha. ituran. i. itura ne es. quopiā. i. in aliquē locum Tha. hem Parmeno pol. i. per pollucem bene fecisti. quod uulgo dici solet. Tu habes bonam eām, seu cōnem petēdi nūc hoc bene ergo fecisti petēdo. an quopiā sup. sim itura hodie. Par. quo. i. quare bñfeci. uel repetit interrogās quo eat. Tha. qd? modus iterrogādi hic cū stomacho. nō uides hūc. s. milite. Par. uideo eū. s. & me tędet uidere. s eū. ubi uis. i. ubi libet: uel qñ uis. dona adsunt. i. ppe sunt tibi a Phædria. Thra. qd. i. cur stamus. i. non imus: qd' iterat dicēs. cur non imus hinc. i. ex hoc loco. Par. hercle i. per Herculem.

SER. Vdire uocem. Data omnimoda opportunitate ducendi Chæream aducitur Thais: cui munera offerantor coram ęmulis plurimum. s. te amo. hem alterum ex hoc ipso nomine hūc ipsum natum putare potes: qa cum prius parasitus esset adulando. iam ganeo erat ad gulā festinando.

P. Quæso hercle ut liceat, pace quod fiat tua,
Dare huic quæ uolumus, conuenire & colloqui.
THR. Perpulchra credo dona, haud nostris similia.
P. Res indicabit. heus iubete istos foras
Exire, quos iussi ocyus. procede tu huc.
Ex Aethiopia est usq; hæc. THR. hic sunt tres minæ.
G. Vix. P. ubi tu es Dore? accede huc. hem Eunuchum tibi
Quam liberali facie, q̃ ætate integra.
THA. Ita me Di ament, honestus est. P. quid tu ais Gnatho?
Nunquid habes quod contemnas? quid tu autem Thraso?
Tacent: satis laudant. fac periculum in litteris.
Fac in palæstra, in Musicis: quæ liberum
Scire æquum est adolescentem, solertem dabo.

DONA. Pace tua. Datio. Deditio.

(PACE quod fiat tua.) pace, aut gratia, aut uoluntate. & deest eũ. & sic locutus est. q̃si bellũ his uerbis omnibus indixerit. (Pace quod fiat tua, Dare huic quæ uolumus, cõuenire & colloq. Proprie: q̃a pax, datio, deditio, conuentio, colloquiũ, militię uerba sunt & inuidiose sic ait, quasi per eũ nõ accipere liceat dona Thaidem. Et sic pronuntiandũ ut subaudiat Vel: ut sit uel dare, uel cõuenire, & colloq: ut inter hostes solet. Salustius Quę pacta i cõuentiõe nõ p̃stitissent. Et alibi, Cuius ad uerba uolũtate, colloqo militibus p̃misso, corruptio facta paucorũ, & exercit⁹ Syllę dat⁹ ẽ. Cõuenire & colloq. Sic p̃nũtiãdũ ẽ, ut. q. d. liceat p te miles qđ ẽt inter hostes, & in bello licet. (Dare huic quæ uolumus.

Contentio. Colloquium.

Hęc singula, cũ iuidia p̃nuntiãda sunt. (Perpulchra credo dõa.) εἰρωνεία de fiducia pulchræ uirginis. (Nr̃is simi.) Et his similia, & hoꝝ similia dicim⁹. (Res indi.) Sit eunuchi uomẽ posse cõtemni: & iõ uideri uult potius, q̃ sperari munera sua, id est Chæreã. (Iubete istos foras exire, quos iussi, ocyus.) Cũ fiducia & alto uultu p̃nuntiat: & festinat, ne occupet miles prius abire, q̃ uideat Et est ordo, ocyus exire. (Procede tu huc.) Bñ procede dixit, nõ accede, aut ueni: ut appareat dignitas in incessu. Et callide ab inferiore incipit munere, hoc est a puella ad Chæreã uẽturus: simul ut a uero mancipio in ip̃sẽs, ad falsum sine suspiciõe trãsiret. Ex Aethiopia est usq; hæc.) Quod Thais cupiebat, nã supra, Nonne ubi dixi cupere te ex Aethiopia ancillulã. Vsq; additũ, ut lõginquitas mõstraretur. & hoc est qđ facit, Munus nostrũ ornato uerbis, q̃ poteris. (Hic sunt tres minę.) Callide munus ad pretiũ reuocauit: ut ad auaritiam cõuerteret meretricẽ: ne officio donantis, & gratia leniretur. & iõ nõ dixit, tribus minis ualet, sed, hic sunt tres minæ: quasi iã uendenda sit (Ex Aethiopia est usq;. (Hic oñdit qd sit ex Aethiopia, addendo Vsq: ut ex longinquitate dignitas muneris ponderetur. & qd erit iam criminis in colore, qñ ipse dicere gloriatur unde sit? Et mire ab inferiore cœpit, ut αὔξησις dom facetet in Chærea: & turpi præcedente lenocinio cõparat secuturo pulchro. Vsq;, mõ aduerbiũ de loco est: ut, Siculo prospexit ab usq; Pachinno. (Vix.) Vix aut difficile significat: aut non, ut sit, nec hoc. Lucilius, Carcer uix carcere dignus. (Vbi tu es Dore?) Tanquam quærat eũ ut nomen indicet: quo audito magis dissimulet Chæream. (Accede huc.) Vultu eo dicit, quo debuit dicere & dicto æmulorum læsus, & cõfidentia destitutus, uelut in eo dumtaxat cõspectu Chæreæ cõfidens. (Hem Eunuchũ tibi.) Mire, postq̃ dixit, Eunuchũ uelle dixit te, q̃a solæ utuntur his reginæ: Repeti. (Quã liberali facie?) Nõ narratiue laudat, sed p interrogationẽ, quæ maior fiducia est. (Quã ætate integra.) Id est qua florent puberes. ut Virgi. Atq; integer æui Ascanius. (Ita me dii ament.) Iurauit iõ, ut nõ amore Phędriæ, sed ueritate cogi ad laudandũ uideatur corã milite. (Honestus.) Pulcher. Virg. Et lætos oculis afflarat honores. (Honestus. Hic subdidit, qđ in ancilla p̃termisit, q̃a Aethiopissa honesta dici nõ potuit. (Nunqd habes.) Habes pro inuenisti. (Quod cõtemnas?) Plus est cõtemnas, q̃ uituperes & deest, in hoc ut sit, nunqd habes qđ in hoc cõtemnas? (Tacent satis laudãt.) Taciturnitas, cõfessionis genus est, p̃sertim cõtra aduersarii interrogationẽ. Ideo tacere hoc, uel q̃si laudis argumẽtũ est. q̃a supra tacere uituperauit: iõ & ipse sic ait, Quid tu ais Gnatho? nũqd habes qđ cõtemnas? Tacent satis laudant. Et. Quid tu Thraso? Quia supra cõtẽpserat puellã. (Fac periculũ in literis, fac in palestra, in musicis.) Si totũ singulariter diceret, eẽt ὁμοιοτέλευτον, Litera, palæstra, musica. (Quæ liberos scire equũ est.) Quõdã liberi pueri his artibus erudiebant. Et ẽ figura ἔλλειψις: deest. n. His. (Solertẽ.) Id est disertum, Vtrũ hæc solertẽ: ut Horatius, Doctę sermones utriusq; linguæ. An assumendũ est His extrinsecus. (Solertẽ. Deest his. Solers, q̃si totus ex arte cõsistẽs, ut ὅλος ἀρετή qđ latinis uerbis, q̃si solus in arte sit. Huic iners cõtrariũ. Nã solers, quasi ὅλος ἀρετὴ dictus. ὅλον solũ, ut ἕξ sex, & ὗς sus dicimus.

Solers

GVI.

(QVAESo. i. posco: ut liceat p te dare huic Thaidi: q̃ uolumus. liceat in q̃ cõuenire eã. i. alloq eã colloq. i. cõicare cũ ea de aliqbus. qđ. s. dare munera: cõuenire: colloq: fiat cũ sup. pace tua. i. grã & uolũtate: & q̃si p̃us captata uenia: &, qđ dici uulgo solet, neq; displiceat tibi: ul' ita p̃mitte: ut sine tua molestia fiat. Th. credo te datuꝝ sup. p̃pulchra. i. ualde pulchra dõa. hoc dixit p ironiã. haud. i. nõ. similia nr̃is donis. s. Par. res. i. aspect⁹ reꝝ. idicabit. i. oñdet: sint pulchra nec ne. Heus: aduerbiũ uocãtis. iubete. i. p̃cipite. istos. s. eunuchũ & æthiopissã exire ocyus. i. uelociter. quos iussi exire. q. d. facite ut p̃petẽt quos iusserã exire. tu. s. æthiopissa. p̃cede. i. uẽi ut appeas: siue p̃di huc & p̃gredeꝛ. Hęc maura ẽ ex Aethiopia. i. Mauritãia. Est aũt Aethiopia duplex: una ad ortũ solis altera ad occasũ. usq; mõ aduerbiũ ẽ usq; & qdẽ de loco. ut Vir. Siculo p̃spexit ab usq; Pachino posuit aũt usq;: ut lõgiqtatẽ loci mõstraret. igiꝛ sic astrue: Hęc ẽ ex Aethio. usq;. i. ex eo loco hucusq; hęc deducta ẽ. Thra. hic. i. hac maura. tres sũt minę. i. tres librę fuerũt expositę i ea emẽda. Gn. uix. i. difficile: uel nõ sunt tres mię. Par. o Dore ubi es tu. accede huc. deide ut uẽit, subiũxit. En. i. ecce eunuchũ. tibi. i. p te. q̃. i. q̃tũ. ẽ facie. i. forma, uel specie liberali. i. uenusta: sicut cõtra auarus dr̃ sordidus. q̃. i. q̃tũ. ẽ ętate integra. i. hẽt ętatẽ florẽtẽ: solidã: firmã: nihil passam detrimẽti caloris naturalis. Tha. ita Dii amẽt me. iurãtis ẽ illd dictũ. q̃si imp̃cãtis ita se amari a Diis: ut illd qđ seqꝛ ẽ ex aio dictura. s. Thais. deide subdit honestus ẽ. i. pulcher. nã honor p pulchritudie apud Vir. iueniꝛ. ut Lętos oculis afflarat honores. Par o Gn. qd ais. nunqd hẽs. i. iuenisti qđ cõtẽnas i hoc sup eunucho. aũt. i. sed. o. Thr. qd ais. tacẽt: & iõ satis laudãt: qñ qdẽ taciturnitas cõfessiõis genus ẽ. fac piculũ. i. expientiã: p̃bationẽ: examina i lr̃is. i. doctrinis i palęstra. i. i luctãdi arte. i musicis. i. i arte musicę. dabo adolescẽtẽ. s. eunuchũ solertẽ. i. disertũ: ornatũ: p̃ditũ his sup. q̃ ęquũ ẽ. i. licet libeꝛ iuuenẽ. i. igenuũ. scire. i. callere. quõdã. n. liberi pueri i his artibus erudiebanꝛ. s. i lr̃is: i palęstra: & i musica. Solers dr̃ q̃si totus i arte cõsistẽs dicisq; ab olon qđ ẽ totũ & ars artis q̃si totus i arte. nã, ut ait Festus, olõ ligua oscoꝝ signat totũ: itegrũ: uel solidũ. In de tela dr̃ soli ferrea. i. tota ex ferro. & solers totus i arte.

Festus. Olon. SER.

(QVAEso hercle &c. Ironię q uolum⁹. s. cõueire & colloq. diceret Dauus illi i colloqo curauerit si irascaris p̃cede ad Aethiopissã dicit: usq; ex Aethiopia iterioꝛ me. ẽ usq; ad uerbiũ de loco. piculũ. i. expimẽtũ: quẽ sic cõstrue: dabo adolescẽtẽ solertẽ in his oibus, q̃ est æquũ scire liberis addidit.

Ego

DONA. ℭEGO illum Eunuchū, si fiet opus, uel sobrius.) Hoc ut militare est, ita importunū praesente Thaide: extra quā miles, si saperet, nihil amatorie cōtemplari debuit. Sed & hoc accedit ad eius odiū: praeterq̄ φ iam in suspitione est amicę suae, φ fidicinā magis diligat. Et hoc mire, φ nemo prior Eunuchū eē Chaereā, q̄ miles, credidit: adeo stultus ēt uoie ipso appellauit. Sed stati stulte miles: primo q̄dē cōuiciū ipsi eunucho facit: in quo pōt iā lędere amicā. deinde attestat̃ in dicto pulchritudinē huius muneris. Quid igit̃ pficit? Satis aūt ioculare ē, si cogites Chęrcā eē q hęc de se audiat, & tacere cogat̃. ℣ Vel so.) Honesta ἔκλειψις, pp mulieris pn̄tiā, ut Virgi. Noui mus & q te. Et ipse in Heautont. Qui se uidē te amicā patiat̃ suā. Hoc tū miles coactus a Parmenone dicit, q̄a repħēsus ē tacuisse. ℣ Atq hęc q mi.) Id est, Tanta munera. hoc. n. Hęc signat. ℣ Nō so. si. po.) Hoc ē, Istū ęmulū φ potes, ab ipsa pellito. ℣ Sua cā ex. cę.) Nihil potuit dici iuidiosus. Nō. n. dixit Phę. sed cęteros, quasi futuri amatores fuissent, nisi metueret̃ exēplū Phaedrię. ℣ Neq pu. nar. Descriptio militis, tm̄ excepto noie. ℣ Neq cica.) Insigne foeditatis. Nā apud meretricē q̄d aliud cicatrices ualēt? Nā cicatrices etsi semp gliosę sint, nō tn̄ ēt apud meretrices, q̄bus post p̄tiū forma placet. ut Salu. quoq fatet̃, Hęc sunt uirtutis īsignia: de hōestamēto tn̄ eē corpi maxīe lętabat̃. ℣ Neq ti. ob.) Qui a te repellat amatores tuos. ℣ Qď q fa.) Quidā recte. nā & figuratū, & aptū snię ē, & cōtēptū īdicat hoc uerbū. ℣ Vbi mo. nō er.) Ad supiora retulit qď nūc dicit. s. ad, Nō sibi soli postulat te uiuere, & sua cā excludi cęteros: neq pugnas narrat, &c. Vbi molestū nō erit, ubi tu uoles. ad, Neq tibi obstat: Vbi tp̄s tibi erit, Et mire occupat aīum meretricis, cū illā huius ipulsu iducit facer̃ q̄q̄d dure fecit excludēdo Phędriā. Hic igit̃ q scit p̄cepta de bn̄ficiis aestimādis, itelligit oratorie ī utrāq ptē dicta oīa. ℣ Vere tibi mo. Vtrū tibi molestū: an aliis? sed aliis, q̄a illaturus ē. ℣ Vbi tp̄s tibi erit.) Nō amatori Et, ubi tu uoles: nō ut nūc in milite pateris. ℣ Vbi tp̄s tibi erit, sat hēt si tū recipit̃ His dictis & militē repulit ab aīo meretricis & cōmēdauit adolescētē: et pfecit ne iniuria uideat̃ apud Thaidē qď spōte suscepit Phędriā. ℣ Apparet ser. hūc dn̄i eē pau.) Tristiores n. sunt serui paupez, & ob hoc ipm nequiores & hoc melius erat q̄uis illud aliter parasitus exponat. ℣ Dn̄i paupis Miseriq. Bene additū miseri: q̄a nō cōtinuo paup ēt miser ē. ℣ Nā Her. ne. pos.) Fm illud, Ait aīo: approbat parasitus qď miles dixit. Et est ordo. Nā hercle satis scio, nemo posset hūc ppeti, qui hēret q pareret aliū seruū ℣ Nā her. ne. pos. Aliā cām subtiliorē assignat parasitus, q̄q̄ dixerat miles: ℣ Qui ha. q pa.) Prius Qui, pnomē: sequēs, aduerbiū. ℣ Quē ego esse puto infra oēs infi. ho.) Multū dixit, infra infimos oēs hoīes. nam hac snia uult illū hoiem seruis ēt eē peiorē: q̄a & seruus, hō ut in Phormione, Seruū hoiem cām orare leges nō sinūt. ℣ Qui huic ani. assen. indu.) Proprie, nā aīus inducit̃ aduersum obiectas difficultates. ℣ Effā. te pe. ci. pos. ar.) Vn sine dāno, aut malo nihil pōt auferri. ℣ E flāma. Hoc intelligit, nō ex foco, sed ex medio igni, uel īcēdio flāmae. Nā antiquū uerbū ē, Petere cibū e flāma. mordetq utrūq simul: ut nescias quē petus uituperet, huiusne famē, aut illius imanitatē, uł uoraginē. Et simul uide cōuitiū redditū uni cōlectū

Quidā

Inducere animū

THR. Ego illum Eunuchum si fiet opus uel sobrius.
P. Atq haec qui misit, non sibi soli postulat
Te uiuere, & sua caussa excludi caeteros,
Neq pugnas narrat, neq cicatrices suas
Ostentat, neq tibi obstat, quod quidam facit.
Verum ubi molestum non erit, ubi tu uoles,
Vbi tempus tibi erit, sat habet si tum recipitur.
THR. Apparet seruum hunc esse domini pauperis,
Miseriq. G. nam hercle nemo posset, sat scio,
Qui haberet qui pararet alium, hunc perpeti.
P. Tace tu, quem ego esse puto infra omnes infimos
Homines: nam qui huic animum assentari induxeris,
E flamma te petere cibum posse arbitror.
THR. Iamne imus? THA hos prius introducā, & quae uolo
Simul imperabo. *postea continuo exeo. *s. post hue*

est, idest de paupertate & egestate. ℣ Iā ne imus?) Odiū Parmenonis, & stomachū militis ista idicat festinatio. & Iā, iperatio morę ē. ℣ Post huc cō. exeo.) Legit̃ & postea, & post: ut sit post, p postea * q̄so p postremo post.
ℭTR. EGO indigne iactare sup. illū eunuchū si sit opus. uel. i. ēt. sobrius. i. ieiunus: & fecit aposiopesim. ppterea φ foedissimū dictu erat & indignissimū auditu. Sobrius eleganter ponit̃ p ieiuno: ut si dicam Hoc ego illi facile dicerē uel sobrius: ubi dr̃ totus ieiunus. ēt dici solet: hoc tibi sobrius dico: hoc ē serio tibi dico: sciens & uolens: nullo me cogente potu. Par. atq is, qui misit haec. i. tāta munera. s. Non postulat te uiuere soli sibi. i. ut illum solū ames: & illi soli indulgeas, & nō postulat caeteros amatores. s. excludi. i. eici. sua cā. i. pp se. neq ipse Phę. narrat i. idest recitat pugnas: descriptio est militis. neq ostentat. i. frequēter ostendit: & q̄si iactitat suas cicatrices, i. uulnerū uestigia, & idicia. neq obstat tibi: idest non tibi instat: ut amatores tuos repellat. qď. i. quā rē totā p̄fatā q̄dem p cōtemptu hoc uerbo exprimitur, & intelligit̃ miles. q̄dā igit̃ facit idē qď miles efficit: cuius pco noi. uerū ubi. i. q̄n. molestū. i. res molesta & taediū, siue molestiā afferēs tibi nō erit. est. n. hic molestū gn̄is neutri. Vel pōt ītelligi ubi Phae. recipi nō erit molestū tibi. i. nihil tibi afferret taediī, neq molestię tibi. i. q̄n uoles. ubi. i. q̄n tp̄s. i. opportūitas tpis erit tibi. sat. hēt. i. sufficit ei. sitū i. tūc recipit̃. i. admittit̃. Thr. apparet. i. uisum ē obuiū hūc seruū eē dn̄i paupis & miseri. i. spectare ad dn̄m pauperē, & miserū. i. miseria aliq̄ afflictū & calamitosum. non. n. si paup sit aliqs cōtinuo ē miser. q pauca. n. pōt uel possidet paup ē: nō ppterea miser, si paruo cōtentus sit. Gn. hercle. i. p Herculē. sat scio. i. satis mihi cōstat φ sup. nemo posset ppeti i. pati uel tolerare hūc seruū. q hēret. i. sciret uiā & rōnē & modū. q. i q̄ uia quo pacto: q̄ rōne: uel mō. pararet. i. cōpararet sibi aliū seruū. Pat. tu Gn. tace. quē. s. te puto. i. existimo eē īfra oēs hoies ifimos. i. quē existimo eē uilioris cōditionis ipsis seruis. nā arbitror te posse petere cibū. i. alimentū. ex flāma. i. ex famis īcēdio. posset tū fortasse nō inepte dici, quāuis Do. nō placeat: puta te ita ligutionē: uoracē: seu epulonē: aut comedonē: ut ēt ex medio igni: aut ex medio aestu ollae bullientis educere, seu decerpe cibū nō dubitares: adeo uētri deditus es: ita φ flāmae uel ardoris molestia ppeti nō tenueres: dūmō gulae tuae inseruires. Arbitror ergo te posse petere cibū e flāma q induxeris aīum, i. q suscepis, uel impetraueris tibi & psuasetis. assentari. i. adulari. uerbis tuis huic militi. Thra. hic stomachatus. i. īdignatio militis oñdit̃ hac festinatiōe. ne. i. utrū. imus. i. uadimus. iā. i. nūc. q. d. satis ne cūctati sumus, q̄ mox imus. Tha. pus. i. añq̄ te comiter. introducā. i. in domū ducā hos. s. Eunuchū & Aethiopissam. sed in hac elocutiōe masculinū p̄pōderauit foeminino. & simul. i. & ēt. pus īperabo. i. pcipiā: q̄ uolo fieri. s. sed potius supprimit̃ q̄ exprimat̃. Postea. i. post illa facta q̄ dixi me facturā: cōtinuo. i. illico exeo: ut te sequar ad coenā: quam mihi apud te dare cupis. Thr. taedio affectus miles inqt.
ℭTHA. ego. s. amabo istū eunuchū. si fiet ita opus. i. utilis eunuchus iste. s. φ ualeat in līis & caeteris. uel si minus ualeat in oībus illis. saltem sit sobrius. i. nō iracūdus: nō temerarius. In aliis libris habetur si sciet opus illud: quod dicis

GVI. Aposiopesis

Animū inducere

SER.

eum scire. apparet miles: morem ostendit gloriosi: qa despi cit Par. qui tam humiliter locutus est: nemo posset hunc p peti, qui haberet: quia. qſio diligenter? ꝙ Thais remouet: ꝙ quædã ancillæ dominam sequuntur: est maxima cõmo ditas rei Chæreæ: ut ea quæ intendit parare possit cum do mus istis recedentibus nunc euacuetur.

DONA. ℂEGO hinc abeo.) Cõsequens erat ut offenderetur miles tam diligenter riualis munus suscipiẽte meretrice. ℣ Vna ire amica cũ imperatorem in uia.) Vide προοικονομίαν futuræ litis inter Thaidẽ & militẽ. ℣ Cum amica. Mirifice amicam dixit, nõ meretricem. ℣ Imperatorẽ in uia. Congruen militẽ. q̃si ipse sit, sub quo est. & hic seruat Parmeno quod sibi mãdatum est Et istum æmulũ qđ potens ab ea pellito. Et ibi mutat nomina, hinc ad honorẽ, hinc ad inuidiã. Hanc non meretricẽ, sed amicam dixit: hunc non militem, sed imperatorem. ℣ Quid tibi ego multa dicam?) Non habuit aliud miles stultus: & redit ad illã quæ supra dixit, Domini pauperis miserique. ℣ Domini similis es.) Ineptus iocus, in quo seruus imitiæ uice domino comparatur. ℣ Quid rides?) Et hoc eo uultu dicit, quasi sibi cõscius sit miles facete dicti conuicii. nã nõ ꝙ nesciat causam risus, eo interrogat qđ riserit: sed ideo, ut denuo laudet. ℣ Et illud de Rhodio dictũ.) Hoc est illud, Eorũ ingenia admiror simul. Et hinc, ut apparet, fit amicior: nõ facilius ab amica, q̃ a parasito separabitur. ℣ Abi, pcurre, ut sint domi parata oia.) Nõ dixit quę qa intelligitur. ℣ Fiat.) Faciam, uel fiet, diceret seruus. Liber uero, fiat: tanquã & ipse iubeat sibi. ℣ Domi ut sint parata oia. ἐκ τῆς ὄψεως, i. qua plus uultu significatur, q̃ uerbis ℣ Si Chremes huc forte ad me uenerit.) οἰκονομία ad litem futurã, & exitũ fabulæ. Et hoc nõ audit miles, nã si audiret, nimis irasceretur. ℣ Ad me adducito.) Mõ ubi sum significat. ℣ Quid, quid aliud uolui dicere?) Pro, qđ aliud? hinc est illud Ciceronis, Quẽ, quẽnã? recte admones, Polycleti

Fiat

esse dicebãt. ℣ Curate diligenter istã uirginẽ. Hæc res est q̃ faciet uirginem claudi, in lectulo collocari, & obdormire. ℣ Curate istã diligẽter uirginẽ. Ridiculũ, cũ cõtra euenturũ sit. ℣ Vos me seq.) πεζοφόροι παιδίσκαι sunt puellę q̃ sequunt.

GVIL. ℂABEO. i. discedo. hinc. i. ex hoc loco. tu Gn. operire i sella impatiu. i. expecta hãc Thaidẽ. Pat. nõ cõuenit. i. nõ bñ q̃drat: nõ est bñ consentaneũ, aut cõgruũ impatorẽ. i. eũ, q milites sub se habet ire. i. iter facere. una. i. simul cum amica in uia. Thra. qd. i. cur. ego dicã tibi multa ẽ similis dñi. i. siles dño hẽt mores. dicimus. n. similis dñi & filis dño. Do. ha ha hæ: iteriectio ridẽtis ẽ: & stulte effusi i risũ q̃lis erit perasitus. Thr. Quid. i. cur rides: uł pp quã rẽ rides. Gn. rideo sup illud i. pp istud. q. d. pp tuũ dictũ. qđ mõ. i. pauloañ dixisti. Et i. ẽt illud dictũ de Rhodio. Tute lepus es &c. uenit mihi in mẽtẽ. i. i memoriã: sed Thais exit. i. egreditur a domo sua: ut te seqtur i domũ tuã ccenatura. Thr. abi. i. discede. domũ p̃curre. i. añ nos curre. ut oia sint parata domi. Gn. fiat: nõ dixit faciã: uel fiet: ne uideat eius seru⁹ sed fiat dixit: tãq̃ liber ipse sibi pcipiat. Th. o Pythia fac. i. da operã. ut cures. i. curę hẽas diligẽter. i. studiose. si forte. i. casu aliquo Chremes aduenerit. i. accesserit huc. cures igit̃ ut ores eũ primũ. i. in primis: ut maneat me expectãs. Sin. i. sed si. id. s. manere. nõ ẽ cõmodũ. i. utile, uel opportunũ ei. ores inquã ut redeat si id non potest fieri ut. s. redeat: adducito ad me. Pythias. ita faciã ut impasti. Tha. qd aliud uolui dicere qđ nũc nõ uenit in mẽtẽ. hoc mẽte uolutans, & memoria repetens qđ erat oblita intlẽto eo qđ q̃rebat: erupit in hanc uoculã. Hem. q. d. redit in memoriã: & quasi aliqd indignationis illa uocula indicat: qa indiguet Thais fere illud esse oblitum nec ĩperatũ. curate diligẽter istã uirginẽ. i. diligẽter curã habeatis huius uirginis facite. i. efficite. ut sup. adsitis. i. pñtes sitis domi: nec illi uos moueatis. Thra. eamus ad cœnã. s. in domum meam. Tha uos puellæ. s. pedissequę sequimini me.

Facam uel fie & fiat

THR. Ego hinc abeo, tu istanc operire. P. haud conuenit
Vna ire amica cum, imperatorem in uia.
THR. Quid tibi ego multa dicam? domini similis es.
G. Ha ha hæ. THR. quid rides? G. istuc qđ dixti modo
Et illud de Rhodio dictum cum in mentem uenit.
Sed Thais exit. THR. abi, præcurre, ut sint domi
Parata. G. fiat. THA. diligenter Pythias
Fac cures, si Chremes huc forte aduenerit,
Vt ores, primum ut maneat: si id non cõmodum est,
Vt redeat: si id non poterit: ad me adducito.
PY. Ita faciam. THA. quid? quid aliud uolui dicere?
Hem, curate istam diligenter uirginem:
Domi adsitis facite. THR. eam⁹. THA. uos me sequimini.

ACTVS III. SCENA III.

CHREMES. PYTHIAS.

G. PROFECTO q̃to magis, magisq; cogito, *Senarii Iãbici,*
Nimirũ dabit hæc Thais mihi magnũ malũ,
Ita me uideo ab ea astute labefactarier.

DONA. PRofecto quãto magis magisq; cogito.) Hæc psona apud Menandrũ, adolescentis rustici est. & inconsequens oratio est: sed conceditur secum loquentibus multa transcendere, quæ taciti intelligunt. est enim integrum hoc modo, Profecto quãto magis magisq; cogito, nimitum intelligo uel inuenio, ꝙ dabit hæc Thais mihi magnum malum. Potest autem Nimirum & pro confirmatione accipi, ut nihil desit: ut sit nimirum, sine dubio, pro certo. ℣ Nimirum, dabit hæc Thais mihi malum.) Siue Nimirum: & sic, non est mirum: & statim cõsequens erit per ἀσύνδετον tota sententia, quasi dixerit, non est mirum: & subdistinctione interposita mox intulerit, Dabit hæc Thais mihi magnum malum. nã ni, ne significat: & ne, nõ. Ni pro ne. Vir Lethi discrimine pacto, Ni teneant. Ne pro non. Plautus, Ne uult, inquit, pro non uult. ℣ Nimirum dabit hæc Thais mihi magnum malum. His uerbis intelligit se sentire paulatim labi in amorem meretricis, quamuis intritum, & adhuc retinentem mentem.

Nimirũ

GVIL. PRofecto q̃to &c. Hęc psona apud Mænãdrũ adolescẽtis est rustici: cuius oĩo ẽ incõseqns: sed cõcedit̃ secum loquentibus multa transcendere: quæ taciti intelligunt. Chre. Profecto: idest certe. quando cogito: idest mente uoluto. magis, magisq;: idest intensius. Nimirum: idest certe: uel sine dubio inuenio supple uel intelligo ꝙ supple hæc Thais dabit mihi magnum malum. his uerbis intelligitur se sentire paulatim labi in amorem meretricis quamuis inuitum & adhuc retinentem mentem. Nimirũ dicitur quasi non mirum. interdum enim in capitur pro non. Ita: idest eo pacto uel ideo. uideo: idest intelligo me labefactarier: paragoge est: idest perturbari: commoueri suis titulationibus malis: & corrũpi: cũ prius mihi bona mens esset. astute: idest callide ab ea Thaide.

SER. PRofecto. Alia commoditas Chæreæ: cum enim Thais supius dixisset Chremẽ fratrem puellæ uenturũ posset uideri nocuisse Chæreæ præsentia eius: ideo inducitur tãtũ ut remoueatur: & etiam

etiam Pythias gratias eius: qui eum remoueat.s. faciet eũ duo ad domũ Thrasonis ad Thaida: & sic magis domus euacuabitur: uenit ergo Chremes admirans secum: quare toties mandetur a meretrice Thaide: timẽs sedecipi ab ea: ut ex his uerbis ostendat se minus uelle apud eam remanere. labefactaret: idest decipi.

lertia hoc nomẽ accipiebãt: maxime si aduersus hostẽ, latro nẽue qs machinat. Dicit aũt, ut uult Donatus, uel a dolãdo .i. minuẽdo: uel a lędẽdo. nã dolus graece læsio dr̃ latine. & dolones tela quædam bellica: & dolare lignũ est fabri: idest ascia scindere. Dicit ẽt dolus malus: qa est & bonus: quo a medentibus falli ægros, non decipi Lucre. poeta testat. ipsa

Iam tum cum primum iussit me ad se accersier·
(Roget quis, quid tibi cum illa? ne norã quidem.)
Vbi ueni, caussam ut ibi manerem, repperit.
Ait rem diuinam fecisse, & rem seriam
Velle agere mecum. iam tum erat suspitio
Dolo malo hæc fieri omnia·ipsa accumbere
Mecum mihi sese dare·sermonem quærere·
Vbi friget, huc euasit, q̃ pridem pater
Mihi & mater mortui essent·dico iam diu.
Rus Sunii ecquod habeam, & q̃ longe a mari.
Credo ei placere hoc·sperat se a me auellere.
Postremo, ecqua inde parua perisset soror·
Ecquis cum ea una·quid habuisset, cum perit·
Ecquis eam posset nocere hæc cur quæritet:
Nisi illa forte, quæ olim perit paruula
Soror, hanc se intendit esse, ut est audacia.
Verum ea si uiuit, annos nata est sedecim,
Non maior·Thais, ego q̃ sum, maiuscula est.
Misit porro orare ut uenirem serio.

DONA. ❡ROGET qs, qd tibi cum illa?) Prius intulit, q̃ iterrogauit. ❡ Vt ibi mane.) Manerẽ mõ, non dormirẽ, sed remanerẽ significat. ❡ Et rẽ seriã uelle agere mecũ. Scilicet q̃ nõ posset nũc agi, cũ oper. An rẽ seriã magis agẽdã tũc pu*tabat, cũ rem diuinã fecisset? ❡ Dolo malo oia hęc fieri.) Dolus a lędendo dictus.i. a dolãdo.i. minuendo. nã & δόλος Graece, lęsio dr̃, & dolones tela q̃dã bellica: & dolare fabri, lignũ est ascia cędere. Q̃d aũt addidit malo: aut ἀρχαισμὸς est, qa sic in duodecim tabulis a ueterib⁹ scriptũ ẽ, aut ἐπίθετον doli est perpetuũ, aut distole est, qa ẽ & bonus, quo a medentibus falli ęgros, non tñ decipi, Lucretius Poeta testat. ❡ Accũbere mecũ.) Mecum, penes me sigñat. ❡ Mihi dare sese.) Nõ põt magis significari, pfusa petulãtia ❡ Sermonẽ q̃rere.) Sermonẽ quærimus, qñ nõ solũ qd̃ dicamus q̃rimus, uerũ ẽt q̃uo alter nobis rñdeat, & obloquatur: puta cũ deficiẽtibus sermocinãdi causis, quota sit hora & satis recte qs ualuerit, pcontamur. ❡ Quã pri. pa. mi. & ma. mor. essent.) Hoc p ętatẽ puellæ inq̃sitũ ẽ. ❡ Huc euasit.) Tanq̃ impudenter cõtẽderit ad hãc inq̃sitionẽ. ❡ Iam diu.) Iã olim. ❡ Et q̃ lõge a mari.) Hoc iõ meretrix inq̃siuit, ut sciret utrũ rapina p̃donibus fuisset, quippe ad mediterraneũ locũ qui accessus esse potuit piratis? Sed tñ non abhorret a suspitiõe huius meretrios, q & scire uellet cuius precii fundũ hẽat Chremes, hoc ẽ q̃ amœnum, uel q̃ maritimũ. ❡ Spetat se a me auellere.) Bono usus est ue'bo auellere, tanq̃ a ptinaciter retinẽte. ❡ Quid ha, cũ pe.) Cũ, p qñ. aut, cum periret. ❡ Hæc cur q̃ritet. In gestu, ac uultu id qd̃ restat ostendit. nã deest, nescio. ❡ Hãc se intẽdit esse.) Proprie intẽdere est crimen in aduersariũ iacere. ❡ Maiuscula est.) Diminutiue dixit: ut ostenderet utrãq; esse primeuã. ❡ Misit porro orare.) Porro pro postea. ❡ Vt uenirem serio.) Vtrum, ut uenirem serio, an orare serio?

Thais accumbere.i. accũbebat.i. ad epulas.s. sumẽdas mecũ. uel more epulãtiũ iuxta me sedebat. dare: idest dabat. sese.i. seipsam mihi·qbus significat pfusa petulantia. q̃rere.i. q̃rebat sermonẽ. q.d. iuitabat me ad rñdẽdũ: ut loq̃ndi materiã inueniret. ubi.i. qñ. friget.i. cessat nec suppetũt ei uerba: ut solebant. euasit huc.i. i hæc uerba erupit: siue huc puenit: siue eo pcessit: ut pereret quãpridẽ: idest q̃tũ tpis esset, ex quo pater & mater essent mortui mihi.i. ad meũ incõmodũ: uł refert mihi ad patrẽ & matrẽ. q.d. pr̃ meus & mater mea. dico.i. respondeo iã diu parẽtes meos.s. esse mortuos. ipsa Thais spat.i. credit. se posse auellere.i. extorquere· abstrahere a me tanquam ptinaciter retinente hoc.s. & qd̃ rus.i. quẽ fundũ Sunii habeã. & q̃.i. quãtũ. longe.i. procul a mari habeã illud uel sit. Suniũ aũt est pmontoriũ Atheniensiũ: & in eo terũ uænaliũ emporiũ est. hic aũt Sunii i genitiuo aduerbialiter poni recte potest. credo.i. puto rus illud sup. placere ei.s. Thaidi: & propterea ita de illo pcõctari. postremo.i. tandẽ. sperat inquã se posse auellere hæc.s. quæ sequunt uidelicet. In q̃ die.i. quo tẽpore pisset.i. pdita fuisset: & qs pierat sup. cũ ea. uel qs erat cũ ea una.i. simul. hoc est ẽt spetat posse auellere. qd habuisset.i. possedisset. cũ.i. qñ. piit.i. pdita fuit. & qs posset noscere eã.i. agnoscer̃. nã agnoscimus uetera: cognoscimus noua. Nescio sup cur q̃ritet.i. pcõctet̃ hęc: nisi forte illa paruula soror q̃ oli piit itẽdit.i. pponit: nitit̃ oñdere se eẽ hãc: q̃ ẽ apud Thaidẽ. Intẽdere proprie ẽ crimẽ i aduersariũ iacere. ut audacia ẽ mulierũ sup.s. q̃ sunt audacia mulieres. Ver.i. sed. ea soror si uiuit ẽ nata sedeci ãnos.i. hẽt sedeci ãnos uel ẽ ætatis sedeci ãnorũ nõ ẽ sup. maior.i. maioris ętatis. Th. ẽ maiuscula.i. paulo maior q̃ ego sum. Maiuscul⁹ la lũ a maius ẽ diminutiuũ retinetq; pr̃sus structurã silẽm Oñdit aũt Chremes utrãq; eẽ primeuã. Porro.i. postea· nã porro sigñat sed lõge: certe: postea: ultra. Tha. misit orare. pmisit ad me orãdũ: ut uenirẽ ad eã serio. q.d. p re seria: ut prius dixerat. Est ãt serio aduerbiũ: cui⁹ cõtrariũ ẽ ioco· uł refert serio ad orar̃. q.d. misit orare serio.i. cõsulto: dedita opa: oi semoto ioco: ut uenirẽ ad se.

Intẽder̃

GVI. ❡ IAM tũ.i. iã ex eo tpe. s.i. qñ primũ iussit.i. pcepit: uel uoluit. me accersier.i. accersi hoc ẽ appellari: uocari domũ .i. ad domũ suã. qs.i. aliqs. roget.i. interroget. qd tibi cũ illa intercedit sup. uel est. q.d. qd cõmercii hẽs: uel cõsuetudinis cũ illa? uel qd eges eius opa? uel qd tibi ẽ illa opus? ne qdẽ.i. ne ẽt norã.i. nouerã. illã sup. q.d. modo nihil mihi est cũ illa sed nec eã qdẽ nouerã: cũ iussit me accersi ad se domũ ubi.i. postq̃ ueni. reppetit eãm.i. occasionẽ. ut manerẽ.i. remanerem. ubi.i. domi suæ. ait.i. dixit se fecisse rẽ diuinã.i. se fecisse sacrificiũ, seu sacrũ. & ait inquã se uelle agere.i. loq; & cõmunicare mecũ. rẽ seriã.i. magni põderis nõ iocularia. iã tũ .i. ex eo tpe suspitio.i. opinio & cõiectura erat mihi. hæc oia fieri dolo malo.i. mala calliditate. nã dolus malus, ut Labeo ait, dr̃ ois calliditas: fallatia: machinatio ad circũueniẽdum fallẽdũ· decipiẽdũue alteꝝ adhibitũ. nec sine cã dolus malus dici solet: qm ueteres ẽt dolũ bonũ dicebãt: & p so-

Res seria
Suspitio

SER. ❡ IAM tũ cũ pri. & c.s. si roget qs ante ait se fecisse rẽ diuinã.i. bonã & utilẽ. s. q sororẽ illius q̃siuerat: & iõ rẽ. s. & c. iã tũ qa dicebat nescio quã rẽ uelle agere mecum familiariter erat. s. & c. ipa accũbere.i. accũbebat mecũ. mihi.i. sup me se se dabat q̃si cupiẽs: & rẽ cũ ea hẽret. hoc. n. Chre. uidebat̃. s. ser. q̃rere.i. cupiẽs loq̃ndi occasionẽ repperir̃. Vbi friget aio icẽdio amoris, qa uidẽs me nõ curare huc.i. adhuc uerba tãdẽ euasit q̃rẽdo q̃pridẽ p. & c. q̃rit utrũ rus Sunii. s. ubi eẽt. & qdẽ habeã. s.i. rure illo & quã lõge sit rus illd a mari: credo ei placere illud rus: & iõ hoc. s. & c. postremo q̃rit q̃ pua pdisset.i. rapta fuisset soror· & qs cũ ea· & qd signi hũisset p qd posset cognosci: & qs sciret cognoscer̃ eã uideret serio.

Agnoscere & cognoscere

Aut dicat quid uolt, aut molesta ne fiet·
Non hercle ueniam tertio·heus heus. P. hic quis est?
C. Ego sum Chremes. P. o capitulum lepidissimum.
C. Dico ego mihi insidias fieri. P. Thais maximo
Te orabat opere ut cras redires. C. rus eo.
P. Fac amabo. C. nõ possũ inq̃. P. at apd' nos hic mane.
Dũ redeat ipsa. C. nihil minus. P. cur, mi Chremes?
C. Malam rẽ abis hinc? P. si istuc ita certũ est tibi.
Amabo, ut illuc transeas, ubi illa est. C. eo.
P. Abi Dorias, cito hunc deduce ad militem.

DONA. ¶ AVT dicat qd uult.) Pro qd uelit. In Hecyra, Ac uide q̃ immerito ægritudo hæc orĩt mihi abs te Sostrata. ¶ Aut molesta ne fiet.) Aut hoc moraliter (nã cui hoc imperat?) aut cum quo hoc agit. ¶ Heus heus, hic qs est?) Hæc separatim ꝓnuncianda sunt. nã apparet inter hæc uerba pulsatam ianuam personare. ¶ Ego sum Chre.) Vide quantũ distet, ac uaria sit huius rusticitas, Ego sum Chre. a faceta meretricis discipulina. ¶ O capitulum lepi.) Nam rusticum esse statim magis apparebit, ubi dixerit, Rus eo: & dico ego mihi insidias fieri. Blandimentum rusticus insidias putat. ¶ Rus eo.) Pro potiore negocio rus posuit. & maior negatio est, q̃ si diceret, Non huc uenio. ¶ Non possum inquã.) Plus est, q̃ nolo. ¶ Dũ redeat ipsa.) Ipsa, uel domina, uel ipsa de qua agit. ¶ Nihil minus.) Deest faciam. ¶ Malã rẽ hinc abis.) Hoc aduerbialiter dixit: quẽadmodum dicimus domum ibis. Et apparet illum manu tactũ esse qui sic irascit, qa dixit Pythias, Cur mi Chremes? quasi dicat, Cur meus? sic indignatus est adolescens. nam ab eo qd' est meus, uocatiuus mi facit. ¶ Amabo ut illuc transeas ubi ea est.) Vide

Trãsire

non esse ociosum, q oia prætenta sunt potius, q̃ res importuna fieret, ut ad militis domũ Chremes duceret. neq. n. hoc cõueniebat personæ bacchiali: qm aut infacetũ & præter usum, aut importunum: iõ hoc ipsum Doriæ præcepit. ¶ Vt illuc trãseas ubi ea est. Vt breuẽ uiã demõstraret, nõ eas, sed transeas dixit. Amabo, interiectio est amantis: sic uerbum sonat.

GVL. ¶ AVT dicat qd uult ꝑ uelit. aut ne .i. uõ ꝓhibentis est. sit molesta .i. nõ me molestia afficiat. hercle non ueniã tertio: qd' dici solet tertia uice. heus: aduerbiũ uocãtis. & hoc dicens pulsat ianuam. Py. hoc audiens Py. dicit. ecqs .i. nunquid aliqs est hic qui hostiũ pulsat. Ch. ego sum Chremes. Py. o capitulũ .i. paruũ caput: diminutiuum factũ blandimentu gratia. lepidissimũ .i. facetissimũ, uel iucũdissimũ: quasi cuius aduentus plurimũ sit optatus. qd' indicat o accusatiuo iunctũ noiatiuo uel uocatiuo: qm capitulũ illic illorũ trium casuum esse potest. Chre. ego dico insidias .i. proditiones & fraudes & circũuentiones fieri mihi. Py. Tha. orabat maximopere ꝑ maximo opere .i. maxime uel singulariter: uel uehementer: ut redires cras. Chre. eo rus .i. eo ad negociandũ: & operandũ in agrum: ut meus mos ẽ: qa sum rusticus. Py. amabo: amantis & blãdientis est interiectio comicis ual de familiaris. q. d. rogo te per amorẽ: fac qd' peto .s. cras redi. Chre. inqnã .i. dico tibi nõ possum redire. Py. aut tu mane apud nos. dum .i. quousq; ipsa Thais uel domina redeat. Chre. nihil minus faciam sup. q maneam. Py. O mi Chremes cur nil minus facies: & intelligimus eum manu a Pythia tactum. uel ꝓpterea q uocatus sit mi Chremes irascentem: ea ꝓpter subdit. Chre. abi .i. discede. hinc .i. a me in malã rem: quasi in malã fortunã. &, quod dici solet, uade in febrim quartanã. quidam codices habẽt ibi· quasi eã a se reiciẽs dicat ibis in malã rem. Donatus legit abis in malam rem: uultq; hoc aduerbialiter dici. Py. si istud .i. nõ redire. est iam tibi certũ .i. constitutũ. amabo: particula blandiẽtis: quasi rogo te per amorẽ: ut non transeas .i. per eam breuẽ uiam te transferas illuc .i. in domũ militis: ubi illa Thais ẽ: dixit autem trãseas & nõ eas, ut breuẽ uiam demõstraret. Chre. Eo .i. uado illuc. Py. o Doria serua deduc cito hũc ad militem .i. ad domum militis ubi est Thais.

SER. ¶ AVT dicat &c. edico qa uocauerat eũ lepidissimum eo libenter ad eam.

ACTVS III. SCENA IIII.

ANTIPHO ADOLESCENS.

HERI aliquot adolescẽtuli coimus ĩ Peiræo, *Iãb. tetra. cata.*
In hunc diem ut de symbolis essemus· Chæream ei rei
Præfecimus. dati annuli· locus, tempus constitutum est.
Præteriit tempus· quo in loco dictum est, parati nihil est.
Homo ipse nusquam est· neq; scio quid dicam, aut qd coniectem.

DONA. HEri aliquot adolescẽtuli coimus in Peiræo.) In hoc ꝓlogo insinuatio ꝑsonæ eius ẽ, cui narraturus est Chærea, quæ a se post scenam facta sunt. Fit aũt hoc populi cã, ut spectator auribus accipiat qd' subiicere oculis Poeta nõ potuit. ¶ Coimus.) Coimus, cõsensim°, ac pepigimus: ne sit solœcismus. In Peiræo, pro in Peiræũ. ¶ Heri aliquot adolescẽtuli. Bene inuẽta ꝑsona est cui narret Chærea ne unus diu loquat: ut apud Mænãdrũ. Vt de symbolis essemus.) Plautus in Menechmis, Minore nunq̃ fui dispẽdio. Sed melius Essemus, producta e litera. ¶ Præfecimus, idest συμποσίαρχον fecimus. ¶ Dati annuli.) ¶ Nihil iterim de scorto. apparet. n. ephebos eẽ. ¶ Præterit tẽ.) Quia tps cõstitutũ est. ¶ Quo in lo.) Quia locus cõstitutus est. ¶ Homo ipse.) Quia Chæreã ei rei præfecimus.

Coire

GVL. HEri aliquot &c. In hoc ꝓloquio isinuatio ꝑsonæ eius est cui narraturus ẽ Chærea: q̃ a se post .i. retro scenã facta sunt. fit aũt hoc populi cã: ut spectator auribus accipiat: qd' subiicere oculis poeta nõ potuit. An, aliquot adolescẽtuli coimus .i. cõsensimus: pepigimus· cõuenimus. & dr coimus ꝑ coiuimus. Heri in Pyræo .i. in urbe Atticæ regionis: q̃ erat portus Athenienſiũ. cõsensimus inq̃ in hunc diẽ, ut essemus: ab edo es .i. comederemus. de symbolis: q̃si de portiõib° collatis ab uno quoq; nostrũ. Quid aũt sit symbolum satis abũde prius dcm est. pfecimus .i. ꝑposuim° Chæreã ei rei .s. ut eẽmus de symbolis. q. s. colligeret symbola collata a singulis. annuli dati sunt ꝑ symbolis: qa deerãt pecuniæ: ut nobiles adolescẽtes facere solent deficiẽte pecunia. locus cõstitutus est. & destinatus ubi cœna paranda erat. tps erat cõstitutũ .i. determinatũ tps ꝑterit .i. lapsum est. Nihil est parati .i. nihil ẽ apparatus in eo loco sup. in quo loco dictũ est .i. constitutũ est cœnã, uel prãdiũ fore. ipse homo .i. Chærea nusq̃ est .i. non apparet: nusquã offert oculis. neq; scio quid dicam: aut quid coniectẽ .i. quid possim coniectura consequi: & cogitare.

SER. HEri aliquot. Incipit tertius actus de facto Chæreæ: qualiter sit cognitũ. inducit eni ipse Chremes Chæreã referens totũ qd', & qualiter egit cum puella nulla enim aptior ꝑsona ad hoc referendũ addnci posset, q̃ illa, q̃ oium cõscia erat: sed qa erat cõueniẽs ut sibi soli referret. iducit ẽt alia ꝑsona idonea .s. qdã soci° illi° familiaris. aut ex ordie totũ dicat .s. An. & q̃ de cã o hui° uenirẽt ꝑus oñdit hoc mõ. heri aliquot coimus ad faciẽdũ iter nos cõuiuiũ. essemus .i. comederemus. annuli .i. uadimonia. locus cõstitutus in Pyræo: & tps cõuiuandi.

¶ Cæteri

DONA. ¶ CAETERI dedere.) Cæteri, exceptis me atq; illo. ¶ Quisnam hinc a Thaide exit?) Causa sciscitandi est admiratio de habitu commutatu, & uix agnitus Chærea. ¶ Quid hoc hominis est?) Vide an longam narrationem possit audire, qui nondum amico narrat & iam affectus pendet. ¶ Is est, an non? ipsus est.) Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq; ornatu fallere, qui ab Antiphone uix agnoscitur. ¶ Quid hoc hominis est? Quod a Thaide Ephœbus exit. ¶ Qui hic ornatus?) Quia eunuchi ueste indutus est. ¶ Quid illud mali est?) Quod timidus egreditur. ¶ Quid sit sciscitari.) Sciscitari est occulta magis & secretiora rimari, ac uelle cognoscere, ut, Suspensi Eurypilum scitatum oracula Phœbi Mittimus.

Sciscitari

Nunc mihi hoc negoti cæteri dedere, ut illum quæram:
Idq; adeo uisam si domi est. quisnam hinc a Thaide exit?
Is est, an nõ est? ipsus est. quid hoc hominis? qui hic ornatus est?
Quid illud mali est? nequeo satis mirari, neq; conijcere.
Nisi quidquid est, procul hinc libet prius quid sit sciscitari.

GVI. ¶ NVNC cæteri adolescentuli dederunt mihi hoc negocii: idest hanc curam: hanc prouinciam. ut quæram illũ: idest inuestigem, ibo ad eum uisam: idest uidebo interdum ibo ad uidendum si est domi. sed quisnam: idest quis exit. hinc: idest ex hoc loco. a Thaide: idest a domo Thaidis. is est: scilicet Chærea: an non est. ita uolutat sit Chærea necne, quem uidet. deinde eo attentius perspecto confirmat. ipsus est: idest est ipse Chærea. Quid hoc hominis est: idest quis hic homo est. & bene hoc hominis: quasi dicat qui nõdum pubes: sed ephebus: & iam a Thaide meretrice exit. quid hoc ornatus est: idest cuiusmodi est hic ornatus: quia hic eunuchi ueste indutus est: quid illud mali ẽ: quia. s. timidus egreditur. nequeo satis mirari: idest tantum mirari quin adhuc sit mirandum. neq; possum sup conijcere: idest coniectura satis percipere quid sit. nisi quicquid est: idest quicquid sit mali. procul hinc: idest longe a me: quasi dicat sibi totum nihil mihi libet: idest uelim prius sciscitari: idest inquirere tãquam nouum quid sit. Sciscitari est occulta magis, & secretiora mirari, ac uelle cognoscere.

Quid sit hois est · *Sciscitari*

ACTVS III. SCENA V.

CHAEREA. ANTIPHO.

C. NVNQVIS hic est? nemo est. nunquis hinc me sequit? nemo homo est. *Trochaici tetrametri catalectici*
Iamne erumpere hoc licet mihi gaudium? pro Iuppiter
Nunc est profecto, interfici cũ perpeti me possum. *Iābici tetr. catal.*
Nec hoc gaudium contaminet uita ægritudine aliqua.
Sed neminẽ ne curiosum interuenire nũc mihi *Senarii acatalectici*
Qui me sequat* quoquo eã rogitãdo obtũdat, enecet, *als. quique iã*

DONA. NVnquis hic est? nemo ẽ. In hac scena, uerba gestum uultumque indicant exeuntis: cui obuia persona obiicit, sub cuius occasione spectatoribus gesta narrabuntur. ¶ Nunquis hic est? nemo ẽ. Nunquis hinc me sequitur? Duo metuit, ne quis obuius comprehensor occurrat: & ne quis sui persecutor existat. ¶ Iamne erũpere hoc licet mihi gaudium?) Erumpere quasi actiuum uerbũ posuit pro neutrali: ut sit, licetne mihi erumpere hoc gaudiũ? Aut erumpere, quasi exire: Mihi, pro a me. ¶ Nemo homo est.) Quamuis per nemo, homo intelligatur: tamẽ addidit homo, ut ueteres solent, τοῦ τὸ χρηματισμοῦ. ¶ Erumpere. Vtrum me erumpere, pro emittere posuit? An erumpere ꝑ exclamare? ut erumpere uocem dicitur, qui exclamat. nam pro Iuppiter, dicturus est. ¶ Nunc est profecto tempus.) Ordo & sensus hic est. Nunc est profecto tempus cum perpeti me possum interfici. Hoc autem cur ĩpedixerit, statim subiicit causam. ¶ Cum perpeti me possum.) Animaduertendum est ꝙ si Cum, coniuncte legeris, quãdo significat: si separatim, dum significat. ¶ Nunc est profecto. Figurate, ac coniuncte lege sine disiunctione. ¶ Contaminet uita ægritudine aliqua.) Mire uitæ crimen ostendit: uelut ipsa sit campus, possessioque fortunæ instabilis uariorum. ¶ Sed neminem curiosum, & cæ.) Apparatus ad intentionem futuræ narrationis dicitur. ¶ Qui me sequatur.) Id cupit gaudens, quod tristibus molestum est. nam contra Menedemus grauatur narrare quæ dolet. ¶ Obtundat.) Odiose instet, ac repetat: molestus, & odiosus fit. ¶ Enecet.) ἐυθανατέιν, ꝙ enicet.

Erũpo · *Obtundere*

GVI. NVnquis & cætera. In hac scena uerba gestum, uultumq; indicant exeuntis: cui obuia persona obiicitur: sub cuius occasiõe spectatoribus gesta narrabuntur. Chæ. Nunquis: idest nunquid aliquis est hic apud me: scilicet qui mihi comprehensor occurrat. Deinde nemine uiso subdit: nemo est. Nunquis sequitur me hic: qui me scilicet persequatur: postea nemine uiso subiungit: nemo homo ẽ. i. nullus homo est. nemo enim iunctum cum homo idẽ est, ꝙ nullus, ut neminem uidi hominẽ: idest nullum. Deinde ostendit se cupere summopere suum gaudium alicui communicare: sed neminem interuenire uidet, cui narret. Ne: idest utrũ licet mihi iam: idest nunc. erumpere: idest exprimere: emittere: manifestare: prodere meum gaudium: quod cœpi in illa suppositione: cum scilicet ꝓ eunucho fui suppositus. Vel si uis capere, ut Donatus ait, erumpere neutraliter pro exire: & tũc sic astrue. Licet ne iam hoc: idest meum gaudium. erumpere: idest exire: prodire: elabi: euadere. mihi: idest a me manifestãdo: scilicet alteri. Dicimus enim erupit in hanc uocem: & hæc uox ex eius pectore erupit: quasi exiuit. Proh Iuppiter: ut ait Seruius in tertio Aene. Irascentis exclamatio est. Profecto: idest proculdubio nunc tempus est. cum: idest quando: uel in quo tempore: & tunc aduerbium ponitur pro nomine: ut sæpe fit. possum perpeti: idest ferre me interfici. ne: idest ut non hoc gaudium quod cœpi. contaminet: idest inquinet: fœdet uitam meam. aliqua ægritudine: idest aliquo crimine & passione. Nam crimen est animi ægritudo: quemadmodum & omnis animi passio. Sed neminem uideo nũc interuenire: idest interea uenire. mihi: idest ad me. curiosum: idest minutissima quæque exquirentem. a nimia enim cura curiosus dicitur: quoties plus diligentiæ, q̃ oporteat impendimus rebus uel nostris: uel alienis. qui scilicet curiosus homo sequatur me. & iam obtundat: idest instet: repetat: molestus, & tædiosus sit rogitando. & qui inquam enecet: idest suis quæstionibus, quasi me mori faciat: ut uulgo dici solet: cum aliquis est nimis tædiosus: mori me cogis tædio, & quasi enecas: qui ergo enecet q̃rẽs subaudi.

Proh Iuppiter irascentis · *Crimen & passio* · *Curiosus*

SER. NVnquis. Introductio conuenienti auditori: idest Chæreæ: qui libenter uult referre gaudẽs summa lætitia de desiderio perpetrato dicens. Nunquis: idest nunquid est aliqs hic, qui me uideat exire. qui me sequatur: idest instet quærendo.

Quid gestiã· aut qd lætus sim· quo pergam· unde emergã· ubi siem
Vestitum hunc nactus· qd mihi quæram: sanus sim an ne insaniã.
A. Adibo· atq; ab eo gratiã hãc, quam uideo uelle, inibo. *Catalecticus*
Chærea, qd est quod sic gestis? quidue sibi hic uestitus quærit?
Quid est quod lætus sis? quid tibi uis? satine sanus? quid me
Aspectas? quid taces? C. o festus dies hominis, amice
Salue· nemo est quem ego magis nunc cuperem uidere, q̃ te.
A. Narra istuc quæso quid siet. C. immo ego te obsecro hercle ut
audias. *Acatalecticus*
Nostin' hanc, quam amat frater? A. noui, nempe opinor
Thaidem· *Troch. tetram. catalect.*
C. Istã ipsã. A. sic cõmeminerã. C. q̃dã hodie ẽ ei dono data. *Iamb. acata.*

DONA. *Gestire*

¶ QVID gestiam.) Deest quærens: ut sit, cogitando obtundat, & enecet quærens quid gestiam. Gestire, est motu corporis monstrare quid sentias. Constat autem a pecudibus ad homines esse translatum. ¶ Quid gestiã. Gestire ꝓprie est sensum corporis gestu indicare: qđ magis brutorũ est animalium. Virg. Et studio in cassum uideas gestire lauãdi. ¶ Aut qd lætus.) Propter quid. ¶ Vnde emergam.) Proprie dixit emergam, ut ex lustris atq; inhonestis locis, ut pote meretricis domo. Cicero, At ne tum quidem emersisti lutulente Cæso ex naturæ tuæ sordibus? ¶ Vestitum hunc nactus.) Bene nactus dixit: ut qui non sumeret, nisi suasisset hæc occasio. ¶ Adibo: atq; ab eo gratiã &c.) Sensus & ordo hic est, adibo, atq; ab eo gratiã hanc inibo. Gratiã inire, est dare beneficiũ: ac per hoc alicuius inire gratiam, id est amicitiam. sed hæc est elocutio, gratiam ab eo inibo, pro eius gratiam merebor. Nam ab eo amat Terentius pro Eius ponere, ut in Andria, Hæc primum animaduertenda ab eo iniuria est. id est eius iniuria. Inire autem gratiam, est mereri gratiam. Plautus, Iniet tamen solidam & grandem gratiam. ¶ Quid est quod sic gestis?) Facete repetit uerba eius interrogationis: ut sciat se iampridem esse præsentem. ¶ Quid sibi hic uestitus quærit?) Facete & figurate dictum est. sic & alibi, ut pernoscatis quid sibi Eunuchus uelit. ¶ Quid est quod lætus sis?) Vide aliud esse gestire, aliud lætum esse. ¶ Quid tibi uis?) πρὸς τὸ Quid mihi uelim. ¶ Satin' sanus?) πρὸς τὸ, Sanus sim, an insaniam. ¶ Quid me aspectas? quid taces?) His duabus interrogatiunculis descripsit uultum dicturi. ¶ O festus dies hominis. amice salue.) Decet a salutatione incipere luculente dicturum. Illud autem uerisimile est & percussum re noua, & audiendi cupidum immemorem extitisse salutandi. ¶ O festus dies. Vtrum quia causa est festi ac læti diei? An quia ipse tantus sit quantus est festus dies? ¶ O festus dies hominis. Pro, homo festi diei. Sic dicitur etiam scelus homo. Ennius. O pietas animi. ¶ Quem ego nunc magis.) Bene additum magis ut his amicis se antepositum intelligat: quos cum optet uidere Chærea, tamen eũ magis adeo ut aliis amicis antepositum neminem cupit. ¶ Immo ego te obsecro hercle ut audias.) Bonum cõpendium ne multa diceret ad commendandum, ut solet, narrationem futuram. ¶ Immo te obsecro hercle ut audias. Bene contulit uerba: ut ex his appareat quid agere uelit. Ille dixit quæso: hic obsecro. ¶ Nostin, hanc quam amat frater?) Quæritur an uerisimile sit Antiphoni notã esse Thaidem, quam frater ipse nesciuerit. Sed intelligere debemus modo notitiam non uultus, sed famæ positam esse: quam famam potuit ex Phædria & Antipho scire. At uero aliam notitiam negauerat Chærea sibi fuisse cum Thaide, hoc est uisus, uultus, oris, & corporis. ¶ Noui, nempe opinor Thaidem.) Verisimile est hæc scire Antiphonem, qui adeo sit familiaris Chæ. Et est ordo hic, Noui, nempe opinor Thaidem. ¶ Opinor Thaidem. Optime & ab illo tacitum & ab hoc nomen oblatum est: ut appareat q̃ nouerit, & q̃ possit assequi quæ dicentur.

Emergere · *Inire gratiam* · *Festus dies*

GVL. ¶ QVID gestiam: idest qd motu corporis ostendam. Nã gestire proprie est sensum: idest sententiam & cupiditatem corporis gestu indicare: quod magis brutorum est animalium. Virgilius. Et studio incassum uideas gestire lauandi. Aut quærens inquam quid: idest cur sim lætus. & quo: idest in quem locum. & pergam: idest iter prosequar, & dirigam. unde: idest a quo loco. emergam: idest exeam erumpã & bene ueluti ex lustris & inhonestis locis. Cicero. An ne tum quidem emersisti lutulente. quæso ex naturæ tuæ sordibus. quærens inquã ubi nactus sim: idest inuenerim. hũc uestitũ: idest talem cultũ eunuchi. quærens inquam quid q̃ram mihi: idest quid mihi uelim. quid postulem. quærens inquam an sim sanus: idest mentis compos. an ne: idest uel utrũ insaniam: idest desipiam. sim insanus & mente captus. An. adibo eum: scilicet atq; inibo hanc gratiam ab eo: idest dabo illi hoc beneficium: quam: scilicet gratiam: hoc est quod beneficiũ uideo eum sup. uelle quasi dicat offeram me illi: & interrogabo eum: ut possit suum gaudium erumpere: quod habiturus est beneficii loco. Gratia enim interdum capitur pro beneficio. unde referre gratiam: idest beneficium compensare alio beneficio. Interdum gratia dicitur amicitia: unde inire gratiam alicuius est mereri amicitiam eius præstatione beneficiorum: & ita gratia acquiritur per gratiam: idest amicitiam per beneficium inibo ergo gratiam ab eo, pro eius: hoc est merebor amicitiam eius hoc beneficium illi præstando. Ter. autem sæpe amat ponere ab eo pro eius: ut satis prius dictum est. O Chærea, repetit Antipho uerba interrogationis: ut Chærea sciat eum iam pridem esse præsentem· quid est quod sic gestis: idest quod gestum corporis ostendis: aut quid hic uestitus quærit sibi: idest quid sibi uult tale indumentum: siue quid significat. quid est quod: idest propter quod sis lætus. quid tibi uis: idest quod inepte dici solet: quid oportet tibi satis ne: idest utrum es satis sanus: idest satis bonæ mentis. quid: idest cur aspectas me. quid: idest cur taces. Ch. o festus dies hominis: idest secundum Do. homo festi diei: idest qui est causa festi & læti diei: uel qui sit tantus quantus est festus dies. Posset etiam rite dici a Chærea de se ipso. o festus dies hominis: uidelicet mihi quasi dicat o dies mihi lætus istius hominis aduentu: mihi amici. & admiratiue dictum est hoc uel exclamatiue. amice Antipho salue: idest sis saluus. nemo omnium: idest nullus ex omnibus est: quem ego nunc magis cuperem uidere, quam te Antiphonem. An. quæso: idest rogo. narra. idest recita quid istud sit: quod: scilicet gestis: & quod lætus es &c. Chære. immo: idest sed. potius ego te obse. idest per sacra rogo: quod plus est, quam quæso. hercle. idest per Herculem. iurantis aduerbium: ut audias: idest auscultes dicta mea. nostin: idest cognoscis ne hanc meretricem: quam frater Phædria amat. An. nempe: idest certe. noui, ut opinor, amat inquam Thaidem. Chæ. istam ipsam: idest istammet amat: scilicet An. sic: idest eo modo: commeminerã: idest recordabar & memoria tenebam. Chæ. hodie quædam uirgo est data ei dono.

Emergere · *Gratia* · *Quæso & obsecro* · *Commemini*

SER. ¶ QVAERENS quid gestiam: idest faciam hos gestus corporis. Festus ex nimio gaudio non potuit eum salutare: sed præmisit: o Antipho hodie est festiuitas Chæreæ. postea reuertitur ad salutationem.

¶ Faciem

DONA. Prędicare Laudare Spectator elegans

¶ FACIEM prędicē, aut lau.) Prędicamus, ut res sunt: Laudamus extollēdo. Vel p̄dicamus uoce, Laudamus argumētis. ¶ Quā elegans formarū spectator siem.) Elegās spectator est, q̄ sit cunctantis, & fastidiosi iudicii: cui non qd placet facile. ¶ Quid ego eius tibi. Ordo hic esse debet. Quid ego eius tibi nunc faciē p̄dicē, aut laudē Antipho? in hac cōmotus sum, cū me ipsum noris q̄ elegans formarū spectator siē. ut sit sensus, In hac cōmotus sum ille.s. q. ut scis, formas solet eligere ac fastidirē p merito. ¶ Spectator. Probator. ut pecuniæ spectatores dicuntur. ¶ In hac com. sum.) Nō ē cōsequens: eēt asīt, si diceret, in hac cōmotum me scias. Erit ergo ordo, & sensus q supra. ¶ Primā di. scio.) O fiduciā elegantiæ, & de alienis oculis iudicare. ¶ Quid mul. uer. ama. cœ.) Ordie egit. nā prius est cōmoueri: inde amare Et bene nō ante dicit qd aggressus fuerit, nisi amoris mentiōe p̄lata: quo cogēte nihil est infectū cupiētibus. ¶ Submonuit.) Leuiter monuit, & recte, qa Arripui dicturus est. Et totū optime: nā ut nō erat boni adolescentis hāc technā reprehēsīc ab illo repertā, fuit plane ueri amatoris arripe. ¶ Tacitus citius audies.) In oratione solemus corripere extra ordinē pcontantes. Et bñ celeritatē p̄misit qua facile teneť auditor. Et mire, tanq̄ sola īterrogatio moræ sit. ¶ Et p illo iubeā me dedu.) Iubeā amico dixit, tanq̄ inter honesta sit qd utile sit. & turpe factū plerūq; pseuerante impudentia releuať. ¶ Quid ex ea re tādē.) Transit a reprehēsione facti, ad cām ipsius facti. ¶ Nū parua causa aut parua rō est?) Sic illata interrogatio est, quasi ad hanc annuere, & uultu consentire Antiphō sit coactus. ¶ Læta uero ad se abducit domū. cōmendat uirginē.) Oia mire, q læta, q abducit, q domū, q cōmēdat uirginē: Specta singula, & mirare uirtutē Poetæ. hic.n. cōmēdandus est locus et toris inuitū cōtinēs apud Thaidē. * cōuiuiū. ¶ Tibi ne.) Nō interrogat, sed miratť. ¶ Satis tuto tñ.) Quid hic facit Tamē: Verū hoc, etsi meretrix, tñ satis tuto agit? An, etsi Chæreæ: satis tuto tñ, qa nullus accedet alius? ¶ Edicit.) Edicimus, * iubemus: uel iure * dicimus. edicta.n. impatoris sunt. ¶ Et mihi ne absce. ipe.) Certe nullus uir accedit. ¶ Maneā so.) Remaneā, perseuerēq; in loco. ac p hoc sim Miser, utpote dono datus, & seruiens meretrici. & est εἰρωνεία. ¶ Ergo inqt. ad cœnam hinc eo.) μίμησις, ad iprudētiā mulieris exprimēdā. quæ hoc die erat secura de custode eunucho. ¶ Abducit secū ancillas.) ¶ Memoriter: nā dixerat abiens, Vos me sequimini. ¶ Paucæ quæ circa illā essent.) Relictę nōnullę ut lauari possit ea uirgo q̄ sub tutū huius occasione nuptura est. hoc.n. totū sic induxit Poeta: ut nō abhorreat a legitimis nuptiis, in ea p̄sertim quæ uxor futura est. ¶ Manēt.) Pro remanēt, ἀφαίρεσις.

Virgo: qd ego eius tibi nūc faciē p̄dicē, aut laudē Antipho? *Troc. cat.*
Cū ipsum me noris, q̄ elegans formarū spectator siem? *Iamb. acat.*
In hac cōmutus sum. A. ain' tu? C. primam dices scio, si uideris.
Quid multa uerba? amare cœpi: forte furtuna domi
*Erat quidam eunuchus, quem mercatus fuerat frater Thaidi: *pertinet ad uersum præcedentem*
Neq; is deductus ēt tum ad eā summonuit me Parmeno
Ibi seruus, qd ego arripui. A. qd id est? C. tacitus citius audies.
Vt uestem cum eo mutem, & pro illo iubeam me illuc ducier.
A. Pro eunuchon'? C. sic ē. A. qd nā ex ea re tādē ut capes cōmodi?
C. Rogas? uiderem, audirē, essem una qua cum cupiebā Antipho.
Num parua caussa, aut parua ratio est? traditus sum mulieri.
Illa ilico ubi me accepit, læta uero ad se abducit dumum.
Cōmēdat uirginem. A. cui? tibi ne? C. mihi. A. satis tuto tamen.
C. Edicit, ne uir quisq̄ ad eam adeat & mihi, ne abscedam, imperat.
In interiore parte ut maneam sulus cum sula adnuo,
Terrā intuēs modeste. A. miser. C. ego inquit ad cœnā hinc eo:
Abducit secum ancillas paucæ, quæ circum illam essent, manent

Submonere

Varro

GVI.

¶ CAN. Quid.i. q̄re. ego nūc p̄dicē.i. narrē. aut laudē.i. commēdē tibi faciē.i. formā & speē eius seu figurā. Prędicamus res, ut sunt dicit Do. laudamus uero cū extollimus: uel p̄dicamus uoce laudamus argumētis. Quid ergo tibi p̄dicē. cū noris.i. noueris: hoc est cognoscas q̄.i. quātū. sim elegans.i. aptus: accōmodatus ad eligēdas formas. spectator.i. pbator. formarū.i. facierū. cōmotus sum.i. allect⁹ p̄mo aspectu: & primo motu inuasit me titillatio formæ eius: seu incitatus sum ī hac.s. uirgine. An. ain.i. ais ne tu te esse cōmotū ī illa: & eā eē ītāta forma. Chæ. scio q dicis eā esse primā.i. p̄stantissimā formā: & uincentē cæteras si uideris eam. qd multa uerba inculco.s. uel qd plura: uel qd uerbis opus est: q̄ uerba poni solēt: ubi qd p̄cipuū ē uenit subiūgendū. cœpi amare post.s. cōmotionem meā ī ea. prius enim cōmouemur deinde amamus. forte fortūa.i. casu quodā: ut dici solet: aduerbiū euētus. qdam eunuchus erat domi fratris: quē eunuchū fr̄ mercatus fuerat.i. emerat. Thaidi.i. pp Thaidē. neq; tum.i. tūc is eunuchus deduct⁹ erat ad Thaidē. ibi.i. tūc. Parmeno seruus submonuit.i. sciēter & latēter monuit me aliqd sup. technæ, seu artis & uersutiæ. qd ego arripui.i. celeriter ipso inuito rapui: & mihi uēdicaui. An. qd id est? Chærea. sic tacitus.i. noli interrūpere sermonē: audies citius. hoc dictū ē corripiēdo Antiphonē: q sermonē iterrupat. Subiungit demū sm suū ordinē. Submonuit inquā me ut mutē uestē cū illo eunucho. & ut iubeā.i. ut p̄cipiā seruo Parmenoni me deducier.i. deduci. p paragogē. illuc.i. ad Thaidē. p illo.i. illius loco. An. p eunucho.i. loco eunuchi. Chæ. sic est. An. qd tandē: ibi tandē hēt urgens qd dā & accelerās. qd ergo cōmodi.i. qd utilitatis caperes ex ea re.i. ex ea deductione. Ch. rogas.i. inquiris. uiderē.i. delectarer eius aspectu: audirē eius blandos sermones. essem.i. uersarer. una.i. simul. q̄ cū.i. cū qua puella cupiebam esse. o Antiphon.i. nunqd. q.d. nō est parua cā: aut parua rō: quare cuperē deducier. traditus sum mulieri.s. Thaidi. uero.i. sed. ilico.i. cōtinuo. ubi.i. cū accepit me illa læta.i. gausa. deducit me domū ad se.i. quod uulgo dr̄. sed non recte penes se. nam ad se hic illud sign̄at. cōmendat.i. tradit. mihi.i. fidei meæ. uirginem.s. puellam. An. cui commendat uirginē sup. ne.i. utrum tibi. Ch. mihi cōmendat inquā. An. tñ satis tuto.i. satis sine periculo tibi cōmittit eam. q.d. periculosissime: & hoc p ironiā dixit: uel satis tuto dicit cū nullus te p̄ter sit accessurus alius: p̄sertim cū illius sit satis futurus solicitus. Chæ. edicit.i. iubet. nā edicimus.i. iubemus & iure dicimus. edicta enim imperatoris sunt, nec q̄squā uir.i. aliquis uir. adeat.i. ingrediatur ad eam puellam: & imperat mihi.s. Thais postq̄ iussit omnibus mihi p̄cipue imperauit. ne abscedam.i. discedam ab ea. imperat inq̄ mihi: ut maneā.i. remaneam: perseuerem in eo loco solus cū sola. Annuo.i. quodā signo ostendo me uelle. intuens.i. aspiciens modeste cum bono modo terram. An. miser eras sup. utpote dono datus & seruiens meretrici. Ch. inqt Thais ego eo hinc.i. ex hoc loco ad cœnā cū milite: abducit secū ancillas. paucæ: puellæ nouitiæ.i. adhuc nouæ, & rudes, & imperitæ: q̄ essent circa illā.s. uirginē seruandam. manent.i. remanent.

Quid plura inculco

Submonere aliquid Techna Arripe

Tādem

Ad se ē penes se

SER.

¶ AIN tu ipsam ita esse pulchram forte: & tali forte: q fortuna fuit.i. bonus euētus. deductus.s. eram: quod si ego arripui.i. arripiendo feci. quid.s. tu fecisti: ut aliquid cōmodi inde caperes. sed ut quid commodi inde caperes: fecisti satis derisorie suspectaus quædam commoditas.

DONA.

Nouitiæ puellæ cōtinuo hæc adornāt, ut lauet· *Trochaicus catalect.*
Adhortor pperēt· dū apparat, uirgo in cōclaui sedet, *Iamb. tetram.*
Suspectās tabulā quādā pictā, *ubi inerat pictura hæc, Iouē *Al's. ibi*
Quo pacto Danae misisse aiūt quōdā in gremiū imbrem aureum·
Egomet quoq; id spectare cœpi· & quia consimilem luserat
Iam olim ille ludum, impendio magis animus gaudebat mihi,
Deum sese in hominem conuertisse, atq; per alienas tegulas
Venisse * clāculū p impluuiū fucū factū mulieri· *Nisi legas clā me trum non constat.*
At quē deū? qui tēpla cœli summa sonitu cōcutit.
Ego homuncio hoc non facerem? ego illud uero ita feci, ac lubēs.
Dū hæc mecū reputo, accersitur lauatū interea uirgo· *Catalecticus*
It, lauit, redit deinde illā in lecto illæ collocant. *Trochaicus catalect.*
Sto expectans, si quid mihi imperent· uenit una, Heus tu inquit, Dore,
Ionbicus catalecticus

Adorna re
Cōclaue

NOVI tiæ puellæ.) νέᾳνιδες nouitiæ, & puellæ. Conti nuo hęc ador. ut la.) Hęc pluraliter, p hæ: ut ī Phormone, Hæc illæ erant itiones. Adornant aūt, ex medio significatu p apparant. Dū appa.) Impsonaliter dixit. & dū apparat, p dū apparet. & Sedet p sedebat. Virgo in Cōcla. se.) Cōclaue, est separatior locus in iteriōribus tectis: uel q intra eū loca multa & cubicula clausa sint adhærentia triclinio. Suspectans tabu. quan. pi.) Bñ accedit repente pictura ad hortamēta aggrediēdę uirginis: iō, qa nō ad hoc uenerat Chęrea ut cōtinuo uitiaret puellā, sed ut uideret audiret, essetq; una: cū nihil āplius cogitaret, ausus incitatusq; dū picturam cerneret. Iouem quo pa.) Mira iuentio, q hęc pictura domui tribuit meretricis aduersus oium pudicitiā amorū, cōtra parsimoniā, contra dignitatē, cōtra pudicitiā. Misisse aiunt.) Bñ Aiunt: & qa fabula est, & qa tā turpis Ioui, q apta meretrici. Quo pacto Danae misisse aiunt quoodā ī gremiū imbrē aure.) Quæ aptior pictura domui meretricis ad amatorū illecebras, q hæc? q exēplū cōtinet amoris, & amoris puellæ, & amoris ad Iouē ptinentis: & amoris oō gratuiti, nec paruo ppositi, sed auro ī gremiū fluente uenalis. Tū q; in gremiū Danae et ipse Iuppiter, ut splendidus imber illabitur: nōne uidet meretrix dicere adulescētulis illā corporis partē authore Ioue uelut inauratā fuisse? Imbrē aureū. Non rorē, uel pluuiā, sed imbrē addiderat. o auaritiā Meretricis. Egomet quoq; id spe. cœ.) Moris est ad id oculos uertere qđ uidemus: & eū quē aspicimus, itueri. Iā olim ille lu. Bñ, nō scelus, sed ludū dixit. Impēdio.) Id est magis magis q; luserat. & Luserat ludū, ut Hunc oro sine me furere aū furorē. figura ἀρχαϊσμός. Deū se in homi. cōuer.) Philosophice nūc Terētius demōstrauit quā cladē moribus hoium, & ciuitatibus afferant figmēta Poetaꝝ, cū exēpla scelerꝝ afferāt peccaturis? Atq; p alienas tegu.) Hic apparet Iouē separatim, separati aurū fuisse pictū. Deū sei hoiem cōuertisse. Vtrū qa Iuppiter humana forma aurū īfundens pictus erat in tabulis, nō p Ioue aurū? An In hoiem, id est in hominis audaciam, atq; flagitia? Atq; p alienas tegulas. Satis comico charactere locutus est, & pssō stylo. Venisse clanculū p implu.) Hæc oia nō ut difficilia factu, sed ut humilia & Ioue indigna pferunt, ut merito sequat, Ego homuncio hoc nō facerē, qđ nō solū non Ioui, sed ne homini qdē, nisi furi, aptū erat? Fucū fa.) Id est, ut fucū faceret, hoc est insidias & fraudē. Fucū, astutam fraudem & mulieri: p fœminæ. Qui tēpla cęli summo soni. cōcu.) Ab authoritate psonę, ut fit ī exēplis. Sonitu cōcutit. παρῳδία de Ennio. Tēpla cęli. Snia tragica: sed de industria, nō errore. Ego homuncio hoc nō face.) Oratorie, ut Iouē extulit, ita detraxit sibi: ut puta, ille est deus, & magnus: ego nō hō, sed homūtio. Dū hæc mecū re. acc la.) Seruauit ordinē nuptiarū: & pprio uerbo, qsi de nuptura dixit Accersit ut alibi, Quā mox uirginē accerso?) Nam ipse illā est habiturus uxorē. Dū hæc mecū reputo. Hic ondit oō sibi primū hęc tūc ī mentē uenisse, sed tūc et cogitata cū esset ī domo meretricis. It. lauit. re.) συντομία q solet, utit. Deinde illā in le. illæ collo.) Vide an aliqd de est ita legitimis nuptiis: nā & ipsum uerbū Collocarunt, ppriū est, & ascribitur pnubis. Sto expectans, si qd mi. impe.) λείπει. nō. n. dixit stabā. Expectans, desyderans. Et mire oē tēpus executus est salua ueritate, in qua Virgilius negligens inuenitur, cū post occisum Mezentium, nō facta noctis mentione, statim intulit, Oceanum interea surgens aurora reliquit.

Impen dio
Ludere ludum

Fucum facere

Accerso

GVL.

CON tinuo. i. ilico. hæc pro hæ. ut in Phormione Hæc illæ erant. adornant. i. apparant. ut lauet. i. balnea subeat. adhortor. i. suadeo ut pperet. i. celeriter fiat talis apparatio: uel ut alii codices hñt ut pperet. s. puellæ. dū. i. qdiu. apparat. i. fit apparatus ille ad lauandū: & apparat dictū est ipersonalr. uirgo sedet p sedebat in cōclaui. i. i loco secretiori domus Est. n. cōclaue secretior locus in interioribus tectis: uel q i tra eū locū multa loca & cubicula clausa sint adhærētia triclinio. suspectās. i. susum uel sursum aspiciens qdā tabulā pictā. ubi. i. ī q tabula hęc pictura inerat. quo pacto. i. quo mō aiūt poetæ s. & bñ aiunt: qa fabula est Iouē misisse quōdā. i. iā pridē: oli. imbrē aureū. i. hñtē aureas guttas. in gremiū Danae. i. illi puellæ. Nā Danae potius ē datiuus q genitiuus: nisi latina iflexiōe declinet. & tūc bñ esset genitiuus. Quoq; i. et. egomet cœpi spectare id. s. tabulā pictā: & qa ille Iupiter iā oli. i. iāpridē. luserat ludū cōsimilē: qlē ludere conabar: uidelicet fucū facere mulieri impendio. magis. i. multo magis animus gaudebat mihi Deū. i. Iouē cōuertisse. i. mutasse. sese. i. seipsum ī hominē: atq; uenisse clāculū. i. secreto: latēter: aduerbiū ē. ī alienas tegulas. i. tecta aliena: qđ furi soli aptū erat p īpluuiū. Varro ait ipluuiū eē id qđ relictū erat ī medio tecti: ut ibrē caperet deorsum: quo ipluebat. dictū sic ipluuiū a pluuia. Asconius et dicit ipluuiū eē locū sine tecto ī ædibus: quo īpluere imber ī domū possit. Venisse ergo p ipluuiū factū. i. ut faceret: primū supinū. fucū. i. īsidias: fraudē furū astutā. mulieri p fœmininæ. At. i. sed. quē Deū aius inquā gaudebat se cōuertisse. Interrogat: deide rñdet: illū sup. q cōcutit tēpla cęli. i. loca cōsecrata Deo. &, ut Varro iterptat, tēpla. i. atria cęli: seu alta tecta tonātis. q ergo cōcutit summa tēpla. i. sublimia atria cęli sonitu uidelicet tonitruū. hoc aūt ex Ennio deductū ē de idustria: nō errore aliquo. Ego Chęrea homūtio. i. qsi, q oō sum hō ī cōparatiōe eius. nō facerē. i. nō efficerē hęc q fecit. s. uero. i. sed feci ita: ut ipse. ac libēs. i. cū magna libidie & appetitu. Interea dū reputo. i. cōsidero hęc pdicta mecū. i. apud me. accersit. s. i. aduocat ab ancillis: ea uadit ad eas lauit ī balneo. s. redit. i. reuersa est ubi ego erā. Deinde illæ ancillę collocarunt. i. disposuerunt (qđ uerbū astribit p nubis) eā puellā ī lecto. sto. i. erectus sum: nō sedens: expectans si qd īperent mihi ipsæ uouitiæ puellę. Donatus legit spectās. i. desiderās: uel aspiciens. una ex illis puellis uenit. ī quit. i. dixit. heus: aduerbiū uocātis. Dore: oomē eunuchi. CO VO. i. mō aiūt hoies Iouē quondā misisse se factū aureū ibrē ī gremiū Danaes magis ipēdio. i. impēdiose gaudebat. mihi. i. deū sese ī hoiem. s. q; Deus sese ī hoiem cōuerterat. & p alienas tegulas uenisset p ipluuiū factū. i. facere fucū. i. fallariā. Impluuiū dr foramē camini. fallacia dr tinctura: qa ois fallacia ē fucus. i. tinctura: aliud ondens: aliud obtegēs dū dico. atq; Deū: ac si dicat quēlibet Deū: sed illum q t. &c. & cū h fecisset: ego homūtio &c. ego uero illud feci &c. āticipatio ē q stat eēt te tenere: te dico exūtē tm mō asinū.

Aiunt

Tegula Impluuium

Varro

Homuntio Libens

Collocare

SER.

Cape

DONA. CCAPE hoc flabellum). Praeclare nō sensum, sed uerba ipsa per μίμησιν induxit, per quam puellaris error exprimitur. Ventulū huic sic facito dū lauamur.) Demōstratiuū, & gestu explicādū. Cape hoc flabellū: & uentulū huic sic facito. Quā particulatim, cū qua diligentia, & λεπτολόγως iubet, quasi nouitio & iperito: Vbi nos lauerimus.) Vide usum uerbi tā cito uariatū, dum lauamur: &, ubi nos lauerimus. Accipio tristis.) Id est, tristis simulans: ut, Nāq; ut cōspectu in medio turbatus inermis Constitit. Si uoles la.) Quasi satisfacit: ut est, cum solū illū relinquant cū uirgine. Accipio tristis. Bene tristis, tanq̄ aliud magis uellet, hoc ē lauare, aut ludere: metuit enim ne qd cupit, pdat gaudio. Os tuū impudēs.

Cape hoc flabellum, & uentulū huic sic facito dū lauamur·
Vbi nos lauerimus, si uoles lauato accipio tristis·
A. Tum equidē istuc os tuū impudens uidere nimiū uellem·
Quis esset status, flabellum tenere te asinum tantum·
C. Vix elocuta est hoc, foras simul omnes proruunt se·
Abeunt lauatum perstrepūt, ita ut fit, domini ubi absunt.
Interea somnus uirginem opprimir· ego limis aspecto
Sic per flabellum clanculum, & simul alia circūspecto,
Satin' explorata sint. uideo esse pessulum ostio obdo.
A. Quid tum? C. qd tū fatue? A. fateor. C. an ego occasionē
Mihi ostentatam, tam breuem, tam optatā, tam insperatā,
Amitterem? tum pol ego is essem uere, qui assimulabat.
A. Sanehercle ut dicis sed interim de symbolis qd actum est?
C. Paratū ē. A. frugi es: ubi? domin'? C. imo apud libertū Discū.

dem. i. certe. tum. i. tunc. uellē nimium. i. ualde cuperem uidere. a istud per cōtēptū dixit. os tuū. i. tuā faciem. impudēs. i. inuerecūdum. nimiū inquā uellē uidere. qui. i. q̄lis. esset status tuus. i. tuus habitus: & modus te habēdi te. tm asinū. i. te q es tam magnus asinus. & hoc p contēptū dicit: cū illud officiū & ministeriū sit delicatoℽ & paruoℽ seruoℽ. Vellē ergo uidere te tā magnū asinū tenere flabellū. q. d. operaepreciū fuisset te uider tā magnū asinum facere ministeriū paruoℽ & delicatoℽ seruoℽ. Ita. n. loqui fere solemus: cū uidemus aliquem magnū adhuc puerilia opa exercere. Chae. uix puella sup. est locuta. i. effata haec, quae dixi. oēs proruūt sese foras. i. oēs simul cū impetu se cōferunt foras: ubi uerbo neutrali p actiuo est usus. abeunt. i. discedunt lauatū. perstrepunt. i. magnū strepitū faciunt pedibus, manibus, uocibus cōfusis. ita. i. eo modo. ut. i. quemadmodū fit. ubi. i. qn̄. uel in quo loco domini absunt. i. non sunt pñtes. interea. i. dum perstrepunt. somnus opprimit. i. occupat uirginem: cui uētulum faciebam. Ego aspecto limis. si inflectat hic & haec limis & hoc lime. tunc est sensus. ego limis. i. ego transuersus. unde limen dr quod ingredientibus & exeuntibus trāsuersum est. Si uero inflectat limus lima limum tunc est sensus: Ego aspecto limis oculis sup. i. oblique intuentibus. nam limi obliqui dicuntur generaliter. pprie tamen de oculis illud uocabulū dicit. Cum autē hoies dissimulāt se uidere: quod uidēt: & nō recta facie: sed transuersa intuentur: limes dicunt aspicere. ego inquā aspecto limis oculis. i. oblique intuentibus. sic. i. hoc modo: ut ostendo clanculum. i. secreto: per flabellū. i. per uētilatoriū: ut ita dicā. & simul. i. etiam circūspecto. i. circūlustro oculis alia satin. i. utrū sine satis explorata. i. certa. uideo oīa esse explorata inquā. obdo. i. oppono: quasi contra do. pessulū. i. repagulū. obicē. i. illud. s. ligneū uel ferreū: quo ex interiori domo claudit hostiū. diciturq; a pello is. Obdo inqt pessulum ostio. ut. s. amoueret & arceret auxiliū uirginis. An. qd tū. i. deinde secutū est. Chae. q̄ tū fatue. i. o fatue quęris qd tum sit secutū. An. fateor me esse fatuū qui quęsierim. Ch. an. i. utrum. amitterem. i. amittere debeam uel putas q amitterem occasionem. i. opportunitatē. ostentatam. i. oblatam mihi. tam breuem. i. tam parum duraturam. tam optatam. tam insperatā. i. tam praeter spem mihi allatam. Pol. i. per Pollucem. ego essem uere is qui assimulabar. i. fingebar. i. ego essem uere eunuchus q uidebar esse eum non essem. An. hercle. i. per Herculē. sane. i. certe est sup. ita ut dicis. sed interim. i. interea. quid est actum de symbolis. i. de pecuniis uel annulis collatis ad prandium parandum. Ch. paratum est. i. prandium est apparatum: uel forsitan impersonaliter sumi posset. An. es frugi. i. utilis & necessarius: ut fruges sunt humano generi. Frugi est ergo: in quo est aliquid: quo fruamur. i. utamur. Vbi est paratum inq̄ domiu. i. utrum domi. Chae. immo. i. sed. apud libertum. i. manumissum. Discum. i. sic nominatum paratum est inq̄.

Statura Status Proruunt se Limis Limen

Licet iocanti & amico comitiū iocunde facere. Qui esset status.) Statura, corpori ascribit: Status, ad habitum refertur. Ergo status est σχῆμα: Statura, lōgitudo corpis. Te asinū tantum.) Quia hoc ministerium, delicatoℽ seruoℽ ē. Omnes proruunt se.) Verbo neutrali quasi actiuo usus est. Vbi absunt). Vbi, & tēporis & loci pōt esse. Interea somnus uirginē occupat.) Vtpote cōpressam somno, & oblectatam flabello, atq; ab eunucho nihil metuētē. Ego limis aspe.) Limis, si noīatiuus singularis ē, transuersus significat: si sepdmus pluralis, deest oculis. Nā limis, est trāsuersus: unde limen dicit quoq; q ingredientibus exeuntibusq; transuersum est. Cū igitur dissimulant homines se uidere quod uident, & non recta facie, sed transuersa intuentur: limis dicunt aspicere. Sic per flabellū clāculū. Sic. δεικτικῶν est. & necessario additū. nā & limis, & p flabellū sine demonstratione parum intelligitur. Limis aspecto. Cū limi dicantur obliqui generaliter: hoc tamen pprie de oculis dicitur. Pessulum ostio obdo.) Scilicet ut amoueret, arceretq; auxilium uirginis. Quid tum fatue?) Quid enim praeter uitium superest. ubi amator est adolescēs, & uirgo dormiens & inclusa? Grate explicata narratio est, quā audientis curiositas finit, & cuius in extrema parte maior attentio est. Fateor.) Me fatuum qui hoc quęsierim, subauditur. An ego occasionē mihi ostentatā, tā breuē, tā optatam, tam insperatam.) Vide quanta dixerit: nō uoluntatē, sed occasionem: non, animaduersam, sed ostētatam: nō hāc sed tantam: non angustā, sed breuem: non appetitam, sed exoptatam: non repētinam, sed insperatā. Et bene insperatam: aliud enim sibi pmiserat, ut supra diximus, non quod pictura occasioq; persuasit. Tum pol ego is essem.) Eunuchus scilicet. Sane hercle ut dicis.) Deest, ita est. Sed interim de symbolis?) Bene memor ē personę quā induxit; Poeta, p hāc interrogationē. Sed interim de symbolis?

* Frugi es.) Vtilis, & necessarius: ut fruges humano generi. Frugi ē ergo, in quo ē aliqd quo fruamur, id est utamur. Disc.) Nomen est pprium: Discum.

GVI. Flabrū

CCAPE hoc flabellum. i. hoc instrumentum aptum aut ad uentilandum. i. uentū faciendū: aut ad abigēdas muscas. dr. n. a flo flas. uel est diminutiuū a flabrū bri: quod a flando sic noīatur. Et facito huic. s. puellae uentulum. i. paruum uentum. sic. idest hoc pacto: ut tibi ostendo. dum: idest quādiu lauamus. ubi. i. quando lauerimus nos lauato si uoles. Accipio flabellū tristis. i. uultu seuero, & quasi moesto. An ego

Prorue re

Obdare Pessulū

SER. CLIMIS. i. obliquis oculis quasi strabo. limis est nominatiuus: unde componitur sublimis in usu frequenti. sublimia enim aliquando uultus aspicimus uideo esse. s satis explorata. fateor me fatuus. Is. i. eunuchus. Discum pprium nomen. exulo pp dictas causas: quia nunc me &c.

DONA. ¶ SED tanto ocyus ꝓperemus.) Properemus dixit pro ambulemus. ¶ Muta uestē. Hęc ὁμοιωσία est ad id, q̄ in domum Thaidis rediturus ē Chaerea. Vbi mutē?) Vultu ostēdit qđ subauditur, Nescio. ¶ Nā do. exu.) Deest, prope, aut uelutiut sit, prope iā exulo. Exulo duobus modis dr̄, & de loco in quo eiectus est. ¶ Nūc me tuo fra.) Causas ostēdit, cur domo penitus ueluti exulet. ¶ Pr̄ ne rure redierit.) Præparat iā iter uentus senis: & est ζεῦγμα ad supiora. nā & hic Metuo est subaudiēdū. ¶ Ibi ꝓximū est.) Hoc ē domus mea. ¶ Recte dicis, Eamus.) Ipsa uerba quodā modo festinationē sonāt. ¶ Quo pa. pot.) Porro, postea deinceps.

Exulo

> A. Perlonge est sed tanto ocyus ꝓparemus, muta uestem
> C. Vbi mutem? perii, nam domo exulo nunc metuo fratrem,
> Ne intus sit porro autem, pater ne rure redierit iam.
> A. Eamus ad me ibi ꝓxumum est ubi mutes. C. recte dicis.
> Eamus & de istac simol quo pacto porro possim
> Potiri, consilium uolo capere una tecum. A. fiat.

nam exulo id est prope iam eiectus a domo paterna. Nam exulat quis & de loco a quo deiectus est: & in loco in quo exilium illi assignatum est. nunc metuo .i. uereor. ne frater .s. Phae. sit intus. porro .i. deinde. metuo in q̄ ne pr̄ iam rediērit rure .i. ex agris. An. eamus ad me .i. quod barbare dicit penes me uel apud me. cum nec penes uel apud sequi possint uerba motum significantia .i. apud me proximū est domiciliū sup. ubi .i. in quo. mutes .i. mutare possis. uel ꝓximū in neutro genere sū me .i. res ꝓxima ē .s. domus mea ubi mutes. Ch. dicis r. i. bn̄ dicis. eamus ad te .s. & simul .i. ēt. uolo capere cō .i. uolo deliberare: cōstituere una tecū de istac puella. quo pacto .i. q̄ ua possim potiri ea .s. tanquā re optata. porro .i. postea. deinceps. Ant. fiat .i. efficiatur ut uis.

Pom

GVI. ¶ CAN. Est plonge .i. ualde longe. Chæ. sed ꝓperemus .i. ambulemus ait Dona. uel festinemus canto ocyus .i. uelocius. An. muta uestē .i. depone illā & sume aliā. Ch. ubi mutem .i. ubi possim mutare, ul' nescio sup. ubi mutē. pii .i. pdit° sum.

SER. ¶ PROXIMVM: qui in alio loco ad me: scilicet ad meam domum.

ACTVS IIII. SCENA PRIMA. DORIAS.

> ITA me Dii bene amēt quantū ego illum uid., nō nihil timeo misera, *Iambicus tetrameter catalecticus.*
> Ne quam ille hodie insanus turbam faciat, aut uim Thaidi. *Trochaicus catalecticus*
> Nā postq̃ iste aduenit Chremes adolescēs frater uirginis, *Iāb. cata.*
> Militē rogat, ut illū admitti iobeat ille cōtinuo irasci, *Troch. tetra.*
> Neq; negare audere Thais porro instare, ut hoiem inuitet. *(catal.*
> Id faciebat retinēdi illius caussa ga illa q̃ cupiebat *Octona catal.*
> De sorore eius indicare, ad eā rem tēpus nō erat. *Troch. catal.*
> Inuitat tristis mansit ibi cum illo sermonem occipit
> Miles uero sibi putare adductū ante oculos æmulum,
> Voluit facerē cōtra huic ægre heus ingt, puer † Pāphilā, *Nisi legas (puere uō cōstat uersus*

DONA ITa me Dii bn̄ ament.) Ea psona quæsita est, q̄ terribilē credat militē: & eo magis in experiendo uanus ac ridiculus eē possit. ¶ Ita me Dii bene ament. Hoc loco quid post scenā gestū sit, hoc ē i cōuiuio militis, ancilla demonstrat: ut iam quæm prosceiio agant, ex his possimus agnoscere. ¶ Ne quā ille hodie insanus.) Illū, & ille insanus, sic effertur, ut omnibus insuratus miles esse noscatur. ¶ Nā postq̃ iste aduenit.) Instanter admonet, qui .s. sit Chremes. ¶ Militem rogat.) Et hoc quasi de odioso, militem dixit, non Thrasonem. ¶ Continuo irasci.) Vt riuali. ¶ Neq; negare audere.) Vt amicæ poscenti. ¶ Instare, ut hominē inuitet.) Vide impudentiam meretricis. primum petit ut iubeat eum admitti postea ut inuitet, quod est maius. ¶ Id faciebat retinendi illius cau.) Admonet spectatorem, ne existimet alteri riuali iniuriam fieri Phaedriæ. Et simul est hic προοικονομία uirginis agnoscēdæ, Inuitat tristis. ¶ Mansit ibi.) Adolescens .s. & mansit, pro remoratus est, id est accubuit, nec recessit Mansit significat. Simile est, Mansit, passus est. Sic Chremes mansit, immoratus. * conuiuii necessitate discessit accipiendus est. ¶ Tristis.) Inuitus nō libenter: Vt e contrario Virgilius, Vobis lætus ego hunc candentem in littore taurum constituam ante aras, uoti reus, Et accipio tristis, eodē modo Sermonem occipit. Sermonem, colloquium dicit. ¶ Adductum æmulum.) Plus dixit adductum, q̃ admissum, & simul quia uidebat furibundum Chremem, & totum crimē reuocat ad Thaidem. & hæc est causa cur a milite in eius domo nullā rixam patiatur Chremes ¶ Huic ægre.) Huic Thaidi non, adducto. ¶ Heus, inquit, puer.) Hic ostenditur quod supra apparatum est.

Tristis Sermo

ut dictura sum uerū quātū .i. anquantum. uidi .i. cognoui illū militē. nō nihil .i. aliq̃ttenus sine aliquantulum. ego misera .i. dolore afflicta, & timore. timeo ne quā .i. q aliquā turbā .i. turbationē tumultū ille insanus .s. miles, faciat .i. moueat hodie. aut timeo inquā q faciat aliquā uim .i. uiolētiam Thaidi Nam postquam iste Chremes adolescens iuuenis frater uirginis aduenit ad domū militis: Thais rogat militem ut miles iubeat illum .s. Chremetem admitti .i. introduci in domum & recipi continuo .i. ilico. ille miles irasci cœpit sup. uel irasci pro irascebatur. neq; audere .i. audebat. negare .i. renuereq; Chre. introduceret, præsertim poscente amasia. porro .i. deinde, uel postea Tha. instare .i. instabat hoc est urgebat assiduis precibus, ut inuitet .i. alliciat ad discumbendū hominem .s. Chre. Thais faciebat id id est precabatur ut inuitaret miles eum cā retinēdi illius .i. retinendi illū Chre. qa non erat tempus .i. non erat tempestiuum, & opportunū ad eam rem, quam parabat .s. indicare .i. significare: ostēdere de sorore Chre. illa quæ cupiebat indicare inquā miles sup. inuitas. Chr. tristis .i. inuitus, non libēs. Chr mansit ibi: idest remoratus est: remansit: non recessit. illa .s. Thais. ilico .i. statim. occipit .i. incipit. sermonem .i. colloquium cū illo. uero .i. sed. miles putare .i. putabat. æmulū .i. eiusdem rei studiosum: hoc est riuale. adductū .i. adhibitū sibi ante oculos. cōtra .i. in oppositū. miles uoluit facere. ęgre .i. moleste huic Tha. inquit ipse miles. heus uocantis est.

Aemul

GVI. ITa me &c. Quæsita est hic psona, q̃ & terribilē credat militē & simul demonstret quid post scænā gestum sit in cōuiuio militis Do. Dii ita me amēt. iurantis ē dictio. q. d. ita amet a Diis:

SER. ITa me. Enarrato facto Chæreæ per cōuenientes personas necessarium erat: ut aliquo modo comperiretur esse Chærea: ut hac occasione ad eam ducendam pertingeret, hæc est adhuc executio tertii actus: quod notificatio ē de facto Chæreæ: scilicet ut sciatis hoc fecisse: ad hoc inuestigandum conuenientes personæ conueniunt .s. duæ ancillæ Tha. quæ inquirant: & Phæ. rediens de rure: per quem inquirant. Primum accedit Dorias ad inquisitionem rediens.

¶ Accersi

DONA. ¶ ACCERSE Pamphilam.) Non pro uoca: sed, accerse: qa nō est aptum militi. ¶ Vt delectet hic nos.) Quasi dicat, ꝙ hæc non fan(t)i: sed delectare, fidicinæ est: qa supra de illa dixerat, Et fidibꝰ scire. Et bene Hic: quasi insuauiter nūc tractemur. ¶ Illa exclamat.) Non respondit, inquit: sed, exclamat. ¶ Minime gentiū.) Hoc magis mirum, minime gētiū, q̄ nusquā gentium. *(Minime gentiū)*
¶ In conuiuiū illā?) ἐμφατικῶς. Vt, Cantando tu illū? ¶ Illā.) Deest, accersas: & ē figura ἀποσιώπησις. ¶ Miles tēdere.) Proprie dixit tendere, quod significat pertinacem cōtentionem. Virgilius. Vasto certamine tendūt. ¶ Inde ad iurgium,) Subauditur, uentum est. ¶ Interea aurum sibi clam mulier demit.) Ne aurum pro uirgine, ꝙ retinebat, amitteret. uel aurum demit, ut esset ad fugam expeditior, uel ad rixam. Et opportune mulierem dixit, non Thaidem: ut ostenderet malitiā sexus ¶ Hoc est signi, ubi primum poterit.) Ad quam rem signi? Vtrum hoc est signi. Quamobrem metuā ne quam ille hodie insanus turbam faciat, aut uim Thaidi? An hoc est signi. Vnde scio ꝙ ubi primū poterit, se illinc subducet. Erit igitur subaudiendum sic. Vnde & Quod: ut sit, unde scio, ꝙ ubi primum poterit. *(Tēdere)*

* Accerse, ut delectet hic nos. illa exclamat, minime gentium.
In conuiuium illam? miles tendere inde ad iurgium.
Interea aurum sibi clam mulier demit, dat mihi ut auferam.
Hoc est signi, ubi primum poterit, se illinc subducet scio.

* *Iābicus tetrāmeter, sed prīa syllaba Accerse, pertinet ad uersum præcedētē.*

GVI. ¶ ACCERSE. i. fac uenire: uel uade ad uocādū. aut uoca Pā. i. uirginē quā dono dederat. ut delectet hic nos fidibus. s. canēdo: ꝙ hæc Tha. nō facit. Illa Tha. ex. mi. gē. i. nequaq̄ gētiū: terraꝝ: loci locoꝝ tpis sępe ponunt ubi ad significationē nihil faciunt. sed dūtaxat ad uocalitatē. ut nusquā terrarū: nusq̄ gentiū: ubiuis locoꝝ. sed magis miꝝ est minime gētiū, q̄ nusquā gentiū. pōt itaq; esse distinctio hic minime gētiū. i. nequaq̄. accersatur. s. deinde subdat accerses sup. illā puellam in cōuiuium. q. d. es satis fatuus: ut uelis accersere eam in cōuiuium: & hoc interrogādo: uel potest intelligi continue & affirmatiue minime gentium. i. nequaquā accerses sup. illā in cōuiuiū: qa uidelicet ꝓhibebo. miles tendere. i. pertinanter contendebat: ut puer eam accerseret. inde. i. deinde. uentum est sup. ad iurgium. i. ad rixā & obiurgationem. interea mulier Thais demit sibi clam. i. amouet se. & tradit mihi aurū: ne amittat aurum quod tenebat: aut ut esset ad rixam expeditior: uel ad fugā data. tradit mihi. ut auferam. i. asportē. hoc est signi. i. hoc signum & cōiectura: unde sup. scio ꝙ sup. subducet se: idest clam se subtrahat. illinc. i. ex domo militis. ubi primū: idest cum primum poterit se subducere scilicet.

ACTVS IIII. SCENA II.

PHAEDRIA.

DVM rus eo, cœpi egomet mecū inter uias. *Senarii*
Ita ut fit, ubi quid in animo est molestiæ.
Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia in
Peiorem partem. qd opus est uerbis? dū hæc puto,
Præterii imprudens uillam. longe iam abieram.
Cum sensi, redeo rursum. male uero me habens,
Vbi ad ipsum ueni diuerticulum, constiti.
Occepi mecum cogitare, Hem, biduum hic
Manendum est soli sine illa? quid tum postea?

DONA DVm rus eo, cœpi egomet.) Hic nunc cā narrat, cur statim in urbem redeat Phędria, qui discesserat abfuturꝰ biduū ad tollēdū iurgiū militis, & importune redit. ¶ Dum rus eo. Iā tps est reuocādi in scenā Phędriā, postq̄ acta sūt oīa, quę illius absentiā desiderabāt. ¶ Cœpi egomet mecū.) Ordo, Cœpi aliam rē ex alia re cogitare. ¶ Inter uias.) Figurare, & noue inter uias. ¶ Et ea oīa i peiorē ptē.) Vtrū subaudiat, cogitare? an ibant, aut uergebāt, aut qd tale? ¶ Dū hæc puto.) Id est existimo. ut Virg. Multa putās, sortēq; aīo miseratus inīq. Et ē ἀφαίρεσις, pro reputo. Putamus. n. instantia: Reputamus præterita. ¶ Vbi ad ipsum ueni diuer.) Diuerticulū, est ubi iter de uia flectit. & ꝓprie diuerticula dicunt in uia domicilia, ad quæ de itinere diuertēdū sit. ¶ Cōstiti.) Plus est nunc sciētem stetisse, q̄ ꝑterisse nesciētē. ¶ Hem: biduū hic manendum est?) Interiectio laborātis ai. Biduū sic ꝓnūtia, ut lōgū, nimiumq; tps. Tū deinde Hic, tanq̄ in loco solo, atq; tristi. ¶ Soli.) Sine illa, aut sine alio oblectamēto. ¶ Sine illa. Satis amatorie. ¶ Sine illa. Iā cā est cur biduū grauet, loco tristi, cur solatiū cōquirēdū. Sunt aūt qui idē putent soli esse, & sine illa: ut sine illa ἐξήγησις eius sit qđ dixerat, Soli. *(Inter uias; Putare, Reputare; Diuerticulum)*

GVI. DVm rus &c. Hic nūc cā narrat cur statim in urbem redeat Phędria: q discesserat abfuturus biduum ad tollēdū iurgiū militis: sed importune redit, uerū erat tps reuocādi Phædriā in scenā: postq̄ facta sunt oīa: q illius absentiā desiderabāt. Phę. Phędria solus loquit. cū eo rus egomet cœpi. i. incœpi. cogitat mecū. i. mente uolutare. inter uias. i. inter eundē, uel in ipsis uiis. aliam rem ex alia. i. nunc unam rem. nunc aliam. ut etiā Cice. ad Pætum Me quotidie aliud ex alio impetit. i. aliud post aliud. & Vir. Nos alia ex aliis i fata uocamur. ita ut fit. i. quēadmodū fieri solet. ubi. i. cū. qd. i. aliqd molestiæ. i. displicētię: ut ita loquar: est i animo: & cœpi inquam cogitare ea oīa in partē peiorē. i. deteriorē. qd est opus uerbis. i. qd attinet plura dicere: post dictū qd nunc subiungā dū. i. quamdiu. puto. i. existimo siue reputo hæc: & ē aphæresis: puto ꝓ reputo. Putamus autē instantia: reputamus ꝑterita. ego ꝑterii. i. ꝑtergressus sum. imprudēs. i. ꝑ imprudētiā: nō cōsiderās uiam quā ꝑtransibam ꝑtercurro ergo uillam. i. domum agrestē: quo ibā. iam abierā. i. ꝑ transiuetam. lōge. i. ꝓcul illā uillā. cū sensi. i. ꝑcepi. redeo rursum. i reuertor. & ē tautologia. uero. i. sed. male hñs me. i. male sanus: qa i sano uexatus amore ubi. i. posiquā ueni ad ipm diuerticulū. i. ad semitā: qua de uia diuertit ac deflectitur. nā diuerticulū, ut ait Don. ē ubi iter de uia flectit: & ꝓprie diuerticula sunt i uia domicilia ad q̄ de itinere diuertendū sit. Cōstiti. i. restiti illic: & fixi gradū cogitabūdus totus. cœpi cogitare mecum. i. apud me hæc sequētia. hem: interiectio laborātis animi. manēdū ē. i. oportet manere. hic. i. in hac uilla. biduū. i. spatio duorū dierū. Manēdū ē mihi sup. soli: sine illa. s. Thaide hic quasi in loco tristi. & biduū: qđ tps longū putat amāti. Deinde intermiscet consilium sanæ mētis. qd tu postea. i. qd inde sequet si biduū manendū sit. *(Cice.; Virg.; Tautologia; Constiti)*

SER. DVm rus. Ecce adducta ē una ꝑsona: accedit & altera. s. Phædria: ꝑ quē lepus inuestigabit: & i uestigatus repietur. attribunt auctor redeundi cām simil' de rure ita cū rus eo cœpi mecū cogitare inter uias aliā rē ex alia re. i. unā rē post aliā. Ita ut fit ubi. i. postq̄. aliquid est molestiæ in aīo: & ea oīa. s. uertere i peiorē partē: qa nihil adeo ꝓsperū i mētē potest uenire: qđ in malū nō uertā. hem hic est mihi manendū per biduū sine illa? nō ac si diceret manebo: sed ad urbē redibo. Et si rediero quid tum postea: certe nihil facerem.

DONA. CNIHIL est. qd nihil?) Amantium disputationes intermiscent quędā cōsilia sanæ mentis, quæ tñ statim resurgētis amoris sæuitia deuincunt. Eho, ne uidendi qdē erit?) Eho, ridicule additū: tanquā omnino nō secū loquat, sed cū altero. Saltē hoc licebit.) Bñ bis dictū licet licebit: q̄si de re magna loquat tot. ergo amatore. Certe extre. linea.) Et hoc recte: qa qnq̃ lineæ pfectæ sunt ad amorē. Prima uisus, secunda loq. tertia tactus, q̄rta osculari, qnta coitus. An sic dixit extrema linea, quēadmodū dicat lōgis lineis qd fieri? id est de lōginquo. Amare haud nihil ē. Amare mō frui amorē dicit Plau. i Bacchidibus, Prius hic adero q̄ te amare designā. Et, sine te amē. Villā ptęte. sci.) Sciens qdē, sed nō minus amator q̄ pus. Sed qd hoc ē qd timi. sub. egre. Py.) Ex his uerbis psona i scenā ueniens & locutura describit. & Timida, mō ęgra, turbata, cōmota Plau. Manū ex mari timide. Et hic ipse, Vxorē, ingt, Philumenā pauitare nescio qd dixerunt. Timidū aliud naturale, aliud euentu ē. ut, Addit se sociā, timidisq; supuenit Aegle.

Linea extrema

Timid⁹

> Nihil est. quid nihil? si non tangendi copia est,
> Eho, ne uidendi quidem erit? si illud non licet,
> Saltem hoc licebit. certe extrema linea
> Amare, haud nihil est. uillam prætereo sciens.
> Sed qd hoc ē, q timida subito egredit Pythias? *Trochai. catale.*

GVI. CNIHIL est manere. s. biduū. deinde resurgēs amor incitat eum ut dicat qd nihil. i. quō dicis nihil esse biduū abesse. si nō est copia. i. facultas tangēdi. eho: ridicule additū: quasi nō secū loquat. ne qdē. i. nec ēt copia mqnā uidendi erit. si illud nō licet. i. pmittatur: hoc est tāgere: saltē hoc licebit. s. uidere. certe. i. pfecto. extrema linea: appositiue dictū. i. qd. s. uidere. est linea extrema in amore. Quatuor. n. sunt lineę in amore: pria uisus: secunda tactus: tertia osculum: quarta opus. lineæ ergo extremæ sunt uisus & opus: nisi dicatur extrema linea: quemadmodū dicitur longis lineis qd fieri. i. de longinquo. Amare. i. amorē frui. haud nihil est. i. est aliqd. pętereo uillā sciens. i. nō imprudēs. sed nō minus amator, q̄ prius. & ideo amore impellor ad repetendā urbē. Sed qd hoc est: his uerbis psonam scenā ueniens & locutura describitur & timida. sed quid hoc est. i. quid hoc sibi unlt q Pythias egreditur. i. exit subito. timida. i. commota: ægra aio: ac turbata. Aliqd est timidū naturaliter. ut: Cū canibus timidi uenient ad pocula damæ. Aliqd est ēt timidū ex euētu. ut: Addit se sociā, timidisq; supuenit Aegle.

Timid⁹ naturaliter & ex euentu

SER. CQVID dixi nihil? certe aliqd erit: qa si nō est copia. eho ne. i. nō erit copia uidēdi saltē: certe erit: qa si illud. i. tāgere nō licet saltē hoc. i. uiderē: & q̄ utilitas diceret aliqs si uideris Magna, qa amare extrema linea. i. p extremā lineā. s. uidendo. aut nihil est. s. multū est: uisus est iferior gradus amoris & iō dicit extrema linea: & talia cogitādo cū pus iprudens uillā trāsissem: mō pręteriens sciens. i. spōtanea uoluntare.

ACTVS QVARTI SCENA TERTIA.

PYTHIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

> PY. VBI ego illum scelerosum misera atq; impium inueniam? aut ubi quæram? *Iamb. tetrame. catale.*
> *Hocine tā audax facinus facere esse ausum? PH. perii, hoc qd fit uereor. *Hocine prima pertinet aduersum præcedētē*
> PY. Quinetiā insup, scelus, postq̄ ludificatus ē uirginē. *Troch. cata.*
> Vestē oēm misere discidit: tū ipsā capillo cōscidit. *O ctona. acata.*
> PH. Hem. PY. qui nunc si detur mihi. *Dimeter.*

DONA VBi ego illum?) In hac scena operæ pretium delectationis est spectatoribus ex querela ancillæ Thaidis, atque errore Phędrię. Vbi ego illū? Hoc inmo ostenditur tāquā psequentē fugiētem, progressam eē personam. Scelerosum.) Scelerosus est multorum: Scelestus, uel unius. Scelerosus, proprie author est sceleris: Sceleratus, in quo scelus sit constitutum, uel cōmissum. Scelerosum atq; impium.) Scelerosum in Thaidem, impium in uirginem. Audax facinus facere.) Facinus facere, figura ἀρχαισμός. Hoc qd fit, uereor.) Pro duobus unum dixit s. uereor, pro & nescio, & uereor. Quinetiā insuper.) Accusatio facti. Scelus.) αὔξησις. Plus enim est scelus q̄ scelestus. Vt Lucilius, Carcer uix carcere dignus. Postq̄ ludificatus est uirginem.) Argumentū ab his quæ sunt post negocium gesta. Et mire. Postq̄ ludificatus est, discidit, dixit: cum ille uidelicet, dum uirgo relnctatur, hoc fecerit. Et mire expressit uitium illatum uirgini ab eo quidem, qui uitiare iā posset: sed tamen eiusmodi adolescentulo, cuius propter teneras adhuc uires ad explendam uenerem longiore noxa aduersus uirginem utendum fuit. Nam ideo, præter occasionem familiæ discedentis, tempus, locus, & cætera attributa negocio, etiam somnus uirginem opprimens adiuuat Chæream. Et mire ludificatus potius, q̄ complexus est, aut tale aliquid quod amorem indicaret. Vestem omnem misere disci.) Adeo ut nō amore fecerit, sed iniuria. Et uide, ut ex his appareat multū uirginē reluctatā esse. Tū ipsā ca. consci.) Multo melius, q̄ si diceret, capillum illi conscidit.

Scelerosus

Scelest⁹

Sceleratus

Facinus facere

Scelus

Cōscidit capillo

SER. chęreā. scelerosum. i. sceleribus plenum quia Thaidem que ei credebat, illusit. atq; impiū. i. iniqui & improbum in uirginem. s. cui uim attulit. Scelerosus est multorū scelerum. Scelestus uero ē uel (. i. etiam) unius. Scelerosus est proprie auctor sceleris. sceleratus in quo scelus sit constitutum, & cōmissum. aut. i. uel. ubi queram illum scelerosum. Hocine. i. ne uerum est: aut credibile ipsum supple scelerosum esse ausum facere hoc tā audax. i. tam importunum facinus & tam proteruū ac petulans. perii. i. pdita sum. Ph. uereor. i. & nescio & timeo qd hoc sit quod conquentur Pythias. Py. quin etiam. i. atq; ēt insuper. i. preterea. postquam scelus pro scelestus: sed auxesis est. plus est enim scelus q̄ scelestus. ludificatus est. i. decepit illusit, uirginem. i. puellam dono datam. discidit. s. disrupit omnem uestem: idest totam uestem illi uirgini misere. tū idest deinde. conscidit: idest lacerauit illam capillo. multo melius, q̄ si diceret capillum illi cōscidit. Phę. hem interiectio indignantis. Py. qui: scilicet eunuchus (continuat enim sermonem suum Py.) si potest: hic si capi pro utinam: inde ut si: ut sit sensus: utinam nunc detur mihi ut inuolem: idest in modum auis uolantis celeriter saliam in capillos illi ueneficio: idest mutanti homines: & ex uirginibus mulieres facienti. aut ueneficio. i. amatori. nam amor uenenum occultum est. Vir. Occultum inspires ignem, fallaxq; ueneno. Veneficus proprie dicitur, qui uenena miscet. & per illa alienæ uitæ insidiatur. qui alio nomine dicitur intoxicator.

GVI. VBi illum &c. In huius scenæ initio ostenditur progressam esse personam ancillæ Thaidis tāquam prosequentem fugientem Pythias. Vbi. i. in quo loco. ego misera inueniam illum. s.

SER. VBi ego. Ecce inducitur Pythias: quæ aliis pmissis personis ignorantibus factum eunuchi nūciet: & eas ad inquisitionem secum compellat. Exit ergo de domo Thaidis attonita quęrens eunuchum qui aufugerat. Hocine tam audax facinus facere, esse ausum: scilicet decuit.

CVt ego

DONA.

Veneficus

¶ V T ego unguibus facile illi in oculos inuolem.) Nōne credis Pythiam id cōminari quod a uirgine minus factum sit? qđ, qa puella, non potuit. ¶ Vnguibus.) Quibus armatur hic sexus. ¶ In oculos.) Quasi amatori. ¶ Venefico.) Mutanti homines, & ex uirginibus mulieres facienti. An ueneficio, amatori? qa amor, ut uenenum occultū est, ut Vir. Occultum inspires ignem, fallasq; ueneno. Et, lōgūq; bibebat amorē. ¶ Absente nobis turbatū est domi.) Aut subdistinguendū est, & subaudiendum me. aut ἀρχαισμὸς figura est, absente nobis, pro nobis absentibus. Pōponius, Sine ergo istuc, p̄sente amicis iter cornam. Varro in Marcellū, Id praesente legatis omnibus, exercitu pnūtiat. ¶ Absente nobis. Cū sic dicit, pro prępositione pōit absente: ac si diceret, corā amicis. ¶ Quid festinas?) Properas, turbaris, & trepidas? Sallust. Festinantibus ī summa inopia patribus. ¶ Egon' quē quaeram?) Deest rogas. ¶ Eunuchum quem dedisti nobis quas turbas dedit.) Aut ἀντίπτωσις, ut, Vrbem quā statuo, uestra est. Aut Quem cū interrogatione pronuntiandū: ut sit, qualē. ¶ Eunuchū quē dedisti. Quidā uolunt Quē distinguere q.d. qualē: sed nesciunt hac figura multū ueteres usos esse. Eunuchū enī ad dedisti uerbum, retulit. Nunc ergo addit propter aliud ἀξίωμα assumendū extrinsecus, is eunuchus. Nā quotiens uno nomine, aut p̄nomine diuersę declinatiōis enunciationes cōprehendunt, necesse est qđ alteri accōmodatū fuerit, ab altero discrepare. ¶ Quē dedisti quas turbas. Et Quē, & Quas sic accipe, quasi dixerit, qualē Eunuchū, & quales turbas. ¶ Quid ais?) Hoc admirantis est, magis q̄ interrogantis. ¶ Temulenta es.) Ebria: a temeto, quo nomine antiq graue uinum appellabant, eo ꝙ tentaret mentem, idest labefactaret. Virg. Tenuisq; Lagaeos Tentatura pedes oli uincturaq; linguā. Vtinā sic sient q mihi male uolunt.) Bñ, non ebriam esse, in maledictum uertit: quasi uero temulētam esse, felicitatis sit. An nō negat se esse ebriam, sed nō uino, uerū malo ebriam uult intelligi? ¶ Mea Pythias.) Mea, & meatu, & amabo, & alia huiuscemodi, mulieribus apta sunt blandimenta. ¶ Quid istuc nā monstri fuit?) Quippe monstrū est omne cōtra naturā. Si igitur eunuchus est, & uitiauit uirginem, contra rerū naturam factū est, & recte monstrū est. Et ordo est, Quid nā istuc monstri fuit? ¶ Qui istuc facere eunuchus potuit?) Istuc facere, honestius apud puellam, q̄ si uitiare dixisset & potest uideri aliqd nutu significare ¶ Ego illū nescio q fue.) σιλλήψις. ¶ Bñ uitauit eunuchi nomē, ut uitiasse uirginē obtinere possit. ¶ Virgo ipsa lachry.) Nunc oñdit qd fecerit: & ostendit argumētis. ¶ Neq; cū rogites qd sit, audet dicere.) Quid si uerberata esset? sed nō puderet queri. Haec aūt iniuria apud uirginē nō hēt nomē. ¶ Bonus uir.) εἰρωνικῶς. nō. n. iā eunuchus. ¶ Nusquā appa.) Nescias utrū fuga eius quaeratur, an culpa. sed cōstat haec argumēta esse, ꝙ ipse uirginē uitiauerit. ¶ Bonus uir.) Bñ Vir: qa hoc illū esse cōtendit. ¶ Etiā hoc misera susp.) Bene Etiam: q & hoc suspicatur, uirginē uitiatam. ¶ Nequeo mirari satis.) Bene hic omnes suspiciones ad eunuchū quē nouit, reuocat. nescit Chaeream siquidem hunc esse. Et mira locutio, pro eo qđ est, nescio. ¶ Nequeo mirari satis quo ille abire ignauus possit longius.

Festinare

Temulentus

Temetum

Mea, Meatu Amabo Mōstrū

Nequeo mirari satis

Vt ego unguibus facile illi in oculos inuolem uenefico?
PH. Nescio qd p̄fecto absente nobis turbatū est domi. *Troch, cata.*
Adibo. quid istuc? qd festinas, aut quē q̄ris Pythia? *Iāb, tetram.*
PY. Hem Phaedria, egon' quē q̄rā? abi hinc quo dignus es *Iāb, trime.*
Cum donis tuis tam *lepidis. PH. qd istuc est rei? *dis in lepides*
PY. Rogas me? eunuchū quē dedisti nobis q̄s turbas dedit. *Iāb. tetr.*
Virginē quam herae dederat dono miles, uitiauit. PH qd ais?
PY. Perii. PH. temulēta es. PY. utinā sic sint, q mihi male uolūt. *Troc.*
D. Hau obsecro mea Pythias, qd istuc nā mōstri fuit? *Iāb, quadrat*
PH. Insanis: qui istuc facere eunuchus potuit? PY. ego illū nescio
Qui fuerit hoc quod fecit, res ipsa indicat. *Trimeter*
Virgo ipsa lachrymat, neq; cū rogites qd sit, audet dicer̄. *Tetra.*
Ille autem bonus uir nusq̄ apparet: ēt hoc misera suspicor,
Aliquid domo abeuntem abstulisse. PH. nequeo mirari satis

GVI.

¶ V T ergo ego inuolem unguibus. i. per ungues in capillos illi uenefico. Phae. profecto nescio qd est turbatum. i. p turbatum domi. absente nobis. i. nobis absentibus. singularis p plurali. adibo. i. accedā ad eam. Quid istuc. i. istud est sup. qd ita q̄ris o Pythia? qd. i. cur festinas. i. properas: turbaris: & trepidas. aut o Pythia: quē hoiem supple q̄ris. i. inuestigas & prosequeris. Phae. hem: interiectio indignātis rogas supple quē q̄ram? abi hinc. i. discede a nobis. quo. i. in quā partem dignus es abire. q.d. in malā rem cum tuis donis. tam illepidis. i. inuerecundis. Phae. quid istuc rei. i. quid ista res est. Py. rogas. i. interrogas me. is eunuchus: supple quē eunuchum dedisti Thaidi: quas turbas. i. turbationes dedit nobis. quemadmodum dicimus: Sermonem quem audistis non est meus. Vrbem quam statuo uestra est. sic ēt hic eunuchum quē dedisti, ubi uel eunuchum ponitur pro eunuchus: casus p casu. uel extrinsecus sumitur, siue subauditur is eunuchus prout interpretant, placet. Alii capiunt interrogatiue quē pro qualē: ut sit sensus. quē. i. qualē eunuchū dedisti. quas. i. quales turbas dedit nobis. ipse uitiauit. i. stuprauit & uiolauit uirginē: quā miles Thraso dederat herae. i. dñae Thaidi. dono. i. pro dono. Phae. qd ais: quasi nō credat aut ītelligat. & est admirantis. Py. perii. i. pdita sum. Phae. es temulenta. i. uino ingurgitata & ebria: a temeto: quo noīe antiqui graue uinum appellabant: eo ꝙ tentaret mentē. i. labefactaret: siue perturbaret. Py. utinam illi: q mihi male uolunt: sic sint ebrii sup. ego sum. q.d. nō ego me esse ebriā. at nō uino: sed malo & indignatione. Dorias. hau: interiectio indignationē oñdens & dolorē: quia uidebat alterā ancillā sic dolentem. mea Pythias: mea blādimētū mulieri aptū est: ut & amabo & mi: & alia id genus. qd nā. i. qd istud monstri fuit. i. qd fuit istud inopinatū, & cōtra naturā factū: qppe oē monstrū est qđ est cōtra naturā: seu p̄tergredit̄ naturae modū. Nūc aūt cōtra naturā factū ē: si eunuchus stuprauerit uirginē. Phae. Insanis. i. a tuo sensu destitueris q.s. quō eunuchus potuit facere istud: hoc est uirginem stuprare. Py. ego nescio. i. nō cognosco illum qui sit: q stuprauerit uirginem. i. sit eunuchus nec ne. res ipsa. i. ipse effectus. indicat. i. liquido ostendit hoc uitium: quod fecit uirginem uiolando. ipsa uirgo lachrymat pro lachrymatur. i. est effusa in lachrymas: neq; audet dicere quid sit. nam haec iniuria apud uirginem non habet nomen. cum rogitas: idest interroges eam. autem. i. sed. ille bonus uir. bonus per ironiam. & bene uir. quia uirum se esse ostendit non eunuchum. nusquam. i. in nullo loco. apparet. i. facit copiam sui, seu praesto est. Etiam ego misera suspicor. i. opinor hoc uidelicet ipsum eunuchum abeuntem abstulisse aliquid domo. i. ex domo Thaidis. Phae. Nequeo satis mirari. i. nescio.

SER.

¶ V T. i. qualiter ego inuolem. Nescio qd turbatū est nobis domi absente. i. me. Quid istuc. i. est Cū prius sigillatim inductae sunt personae ex diuersis occasionibus. ecce cōueniunt: ut de inuestigatione eunuchi loquantur: & inuenire quis sit elaborent. Perii: qa non inueniam qs mihi credat. Temulenta es. i. ebria. Tu certe insanis qa. Qui. i. qūo istuc &c. obsecro est uerbum interiectionaliter positum. Sed nihil potesse pro posse mulieri facere. potesse antique dictū.

Quo ille abire ignauos possit lōgius, nisi si domū *Trochaicus tetr.*
Forte ad nos redierit. PY. uise amabo num sit. PH. iam faxo
scias. *Trochoicus tetram, redundante syllaba.*
D. Perii, obsecro tā īfandū facinus mea tu, ne audiui qdē. *Troch. cat.*
PY. At pol ego amantes audierā esse mulierum eos, maximos,
† Sed nihil † posse uerum miseræ nnn in mentem uenerat·
Nam illum aliquo conclussem neqꝫ illi cōmisissem uirginem.
† *Si legas potesse, Iābicus est, & sic legēdū arbitror. Nā & sequēs Iābicus est.*

DONA. ¶ VISE amabo num sit.) Domi subaudiendū est, aut, nū sit quod dicis. ¶ Sed nihil posse.) Vt uoluntatis rei sint, nō et facti. ¶ Verū miseræ nō in mētē uenerat.) Nō, nihil posse eos, sed amatores esse maximos. ad ptē. n. sniæ ptinet quod dicit, Nō in mētē uenerat: nō ad totū, qd' audiuisse se dudū. Etiam nisi penitus negatiue consideraueris, controuersia inerit. si enim nihil posse audieras, quid est quod in mētē nō uenerit ut uitares? Verū igit̃ amatores mulierum esse maximos audieras? qđ ipsum uitandum fuit. Neqꝫ enim hoc satis est ad pudicitiā, stuprū uitasse, cum impudica fieri uel solo osculo possit, quā oīno integram & illibatā uelis. An uerū, non erit coniunctio, sed nomē? ut illud quasi falsum audierit: hoc asit, quod uerum inuentū est. non ipsa suspicata sit. Nam in mētē uenire, nō reminisci tm̄, sed ēt cogitare significat. Sic Cicero, In mentē tibi nō uenit cām publicā sustinere, idest nō cogitas, non suspicaris. ¶ Verū miseræ. Si Verū pro coniunctione accipimus, subaudiēdum erit, amatores mulierū eos esse maximos. ¶ In mentē nō uenerat. Nō, qd' audieram: sed, quod hic fecit. An non aliud in mentem uenerat? non, scilicet facturū fuisse quod fecit? ¶ Non in mentem uenerat. Aut non erat cogitatum: aut non eram recordata. ¶ Nam illum aliquo conclussem.) Mire conclusissem dixit, ut sæuam feram. sic alibi, Conclusam sic habet uxorem sæuam. ¶ Neqꝫ illi cōmisissem uirginem.) Si uel amatorem tantum meminissem.

In mētē uenire

GVI. ¶ QVO. i. in quē locum ille ignauus & inualidus posset ire longius: nisi si forte redit domū ad nos. i. qđ dicit uulgo penes nos: sed de eo dicendi genere satis est dictum. Py. amabo: blād: mētū muliebre: quasi rogo te p amorē. uise. i. uade ad uidendū. num. i. nunquid sit domi. Phæ. Iam. i. statim. faxo. i. faciā: ut sup. scias an illic sit necne. Do. perii o tu mea: blādimētū muliebre est. obsecro. i. quęso, uidisti ne sup ple uel audiuisti facinus. i. flagitiū. tā infandū. i. tā detestādū & abominādū. ego quātum ad me spectat. ne qdē. i. nec ēt: audiui tale facinus, scilicet. Py. at. i. sed. audieram eos eunuchos esse maximos amatores mulierū: sed audieram eos nihil posse. ita quod nō deerat uoluntas sed facultas. Verū. i. sed nō uenerat in mētē mihi miseræ. i. ego misera nō eram suspicata: uel non cogitaueram eos esse sup. amatores mulierū maximos. In mētē uenire nō solū significat reminisci: sed ēt cogitare & suspicari. nōnulli capiunt uerū: ut sit nomen: & sit sensus: Audieram qdem eos nihil posse: tn̄ illud audieram falsum. uerū asit. i. ueritas. nō uenerat mihi in mētem. i. ueritatē nō cogitaueram. nā conclusissem. i. inclusissem tanq̄ sæuā ferā. aliquo. i. in aliquo bono loco. uel in aliquē locum trudendo conclusissem. nam in concludēdo modus localis adesse intelligit̃ neqꝫ cōmisissem. i. credidissem: siue tradidissem illi uirginem custodiendam.

SER. ¶ VERVM. i. sed nō uenerat mihi in mētē. i. in memoriā eos ita amare mulieres. Nā si uenisset in mētē illū &c.

ACTVS QVARTI. SCENA QVARTA.

PHAEDRIA. DORVS. PYTHIAS. DORIAS.

PH. EXi foras scelestē at etiam restiras! *Senarii*
Fugitiue prodi male cōcillate. DO. obsecro. PH. oh.
Illud uide os ut sibi distorsit carnufex.

DONA. EXi foras scelestē. Iocūdus error, in quo nō dubitet Phędria ipsum eē q quærit: ueꝝ insup sic aggreditur tanq̄ sit ipse. ¶ Sceleste.) Quale est, scelestum appellari q nihil sciat. ¶ Restitas? Necessatio restitat, qui miratur se protrahi. ¶ Fugitiue.) Et scelestum, & fugitiuum increpat, in hunc crimen transferens Chæreæ. ¶ Male conciliate.) Opportune adolescens hic exprobrat munus magno emptum. Male, magno significat: ut Plautus in Amphitrione, Hæc nox scita est exercendo scorto conducto male. Ergo male conciliate, magno empte significat. nam omnis conuentio, conciliatio nominatur. Conciliatum ergo, magno emptum. ¶ Os ut sibi distorsit.) Et hic memor adolescens insinuandi muneris, dicit illum sibi os distorsisse qui natura sit pulcher. Os autem dicimus illi distorquere, quem natura pulchrum deturpamus.

Restitat

Male cōciliatus

GVI. EXi foras &c. Hic uideri potest iucundus Phædrię error: qui non dubitet ipsum esse, qui quęritur eumqꝫ sic aggreditur. ac si esset ipse Phę. Phædria exturbans ac trahens Eunuchum foras, inquit scelestē: idest improbe: scelerate. exi foras. i. relinque domum meam. Et misellus eunuchus se trahi admirans resistebat trahenti: cui sic ait Phædria. at etiam: idest & etiam cum scelere tuo es mihi repugnans neqꝫ exire uis. o fugitiue restitas. i. resistis: remanes: neqꝫ uis prodire foras nam restito as a resisto frequentatiuum est. quod resisto recta formatione facere debet restitum: cum præteritum & supinum mutuetur a sto: cuius composita faciunt sæpe supinum in itum: ut præsto præstitum. Resisto autem interdum significat repugnare reluctari. interdum significat remanere: siue figere gradū: neqꝫ progredi: ut superius uisum est. Posset etiam forsitan restito as a resto as deduci. Scelestum autem uocauit & fugitiuum: quod uitium: scilicet esse fugitiuum erat in seruo grauissimum: quod summo plectebatur supplicio. O male conciliate: idest o tu empte magno pretio: scilicet. nam male pro magno pretio hic capitur. Dona. teste. conciliate autem significat hic empte uel comparate. nam interdum conciliare significat comparare. quod: scilicet comparare interdū significat emere. Præterea omnis conuentio conciliatio nominatur. ergo o male conciliate: idest o nimis caro pretio empte: cum sis nihili: & nullius frugis: idest exi foras. Dorus Eunuchus. obsecro: idest per sacra rogo: noli suppler ita me innocentem trahere. Phædria. Eho: interiectio mouens attentionem Pythiæ. uide illud: scilicet ut: idest qualiter carnifex ille torror: qui me istis curis & molestiis excarnificatur. distorsit sibi os: idest os suum deturpauit torquendo os.

SER. EXi foras. Venit Phædria adducens uerum eunuchum: scilicet Dorum putans illum ductū fuisse a Par. ad Thaidem: & illum esse: qui aufugerat. Hæc persona ualde necessaria est ad inuestigationem Chæreæ: quia per eum Chærea hoc fecisset, notificabitur. loquitur Phædria ad Eunuchum: quē propter fugam latitare credebat, dicens. Exi scelestē non solum non exis? at etiam restas fugitiue: qui aufugisti dominam tuam. prodi: idest, exi. male conciliate: qui a male tibi beneuolentiam acquirebas.

¶ Quid

Quid huc reditio est? quid uestis mutatio est?
Quid narras? paulum si cessassem Pythia,
Domi non offendissem ita iam ornabar fugam. PY. ha-
Besne hominē amabo? PH. quid ni habeam? PY. o factū bene.
D. Istuc pol uero bene. PY. ubi est? PH. rogitas? non uides?
PY. Videā obsecro, quē? PH. hūc scilicet. PY. q̄s hic est homo?
PH. Qui ad uos deductus hodie est. PY. hunc oculis suis
Nostrarum nunq̄ quisq̄ uidit Phaedria.
PH. Non uidit? PY. an tu hunc credidisti esse obsecro
Ad nos deductum? PH. nāq; aliū habui neminē. PY. hau,
Ne comparandus hic quidem ad illum est ille erat
Honesta facie, & liberali. PH. ita uisus est
Dudum, quia uaria ueste exornatus fuit
Nūc eo tibi uidet̄ foedus, q̄a illā nō hēt. *Troch. tetram. catal.*
PY. Tace obsecro, quasi uero paulum interfiet. *Senarii*
Ad nos deductus hodie est adolescentulus,
Quem tu uero uidere uelles Phaedria.

DONA. ℭ QVID huc reditio est?) Elegāter ei reditio obiicit, qui reuera loco se nō mouent. ℣ Quid uestis mutatio?) Sic ueteres, Plau. in Trinūmo. Quid tibi interpellatio, Aut in cōsilium huc accessio est? Caecilius ὀρθῶς καὶ ἁμέν. Quid tibi aucupatio est argumenti, aut de meo amore uerbificatio est patri? ℣ Quid uestis mutatio?) Nam liberi uestē habebat, otpote Chereae: ser ui uero atq; eunuchi deposuerat. ℣ Paululū si cessassem Pythia.) Familiare est iratis auertere se ad aliā personam ab ea, in quam cōmoueant. ℣ Ita iā adornabat fugam.) Vt supra, Adornant ot lauent. ℣ Habes ne hoiem amabo?) Hęc oīa Pythias cernens eunuchū, loq̄tur. id enim erit iocundū ut q̄rat illum quē uidet. ℣ Quid ni habeā?) ℣ Quid ni, q̄d nisi. Hoc est, cur non habeam? ℣ Vbi est?) Donoem cōtemplata, dicit, Vbi est? quia non ipsum, sed alterum nouit. ℣ Rogitas? non uides?) Stomachatur uterq; erans mirifice illa, q̄ eunuchum credidit, Chęream uidens: hic, q̄ eunucho obiecit quod cōmisit Chaerea. ℣ Hunc scilicet.) Hic iā tāgēs eunuchum, dicit Phaedria. Hūc oculis suis nostrū nusq̄ quisquā uidit.) ἀρχαϊσμὸς est figura, p nr̄m, uel nostrar. i. q̄ familię nostrę sunt: ut parum sit non uidisse Thaidē, nisi addatur, ne familiarum quidē ullam esse: quę hunc uident. ℣ Quisquam. Antiqua locutio est. ℣ Non uidit.) Totidē, iisde uerbis repetit. Et iterrogatio stuporē admirātis ostēdit, & iam ueluti cōsentiētis. ℣ Nāq; alium habui neminē.) Bene, ad illud q̄d ait, An tu hūc. quasi ex multis. ℣ Hau, ne cōparandus hic q̄dem est.) Hau, interiectio est cōturbatę foeminae nec cōstantis sibi. ℣ Ille erat honesta facie & liberali.) τοῦ τὸ ἰδιωτισμοῦ. Erat, quasi de mortuo: aut qui non est, scilicet Thaidi, q̄a fugit. ℣ Honesta facie & liberali. Cōmode descriptus est Chaerea. ℣ Nunc eo tibi uidet̄ foedus.) Facete, uidet̄ foedus. non enim est. ℣ Tace obsecro.) Apte dictum est tace, foemineo stomacho, quasi impudēter assistēti formae improbae, & argumēta inaniter pertinaciterq; inuocanti. ℣ Tace obsecro. De cōsuetudine dictū est tace. & bene additur obsecro ne tace ipsum, uideat̄ iniuria. ℣ Quē tu uero uidere uelles Phaedria.) Commota aduersus Phaedriam: cogitur eum laudare, cui irata est, & ideo totū callide. ℣ Quē tu uero uidere. Facete quasi nec hūc, nec ipsum qui misit, cōspectū uelit. ℣ Quē tu. O nē, talē. & breuiter forma eius laudata est: cū prolixius illius sit describēda deformitas. ℣ Quē tu uero uidere. Vero, pulchre. Pulcher. n. est cuius forma: nec odiū, nec conuitiū cōmeruit. Lucilius in satyra. * ex facie florem delegeris. ℣ Quem tu uidere. Quare tu? an quia ista iam non uelit uidere, irata s. ob uitiatam uirginem? An tu, quasi spectator elegans formarum, & qui amator sis Thaidis.

Hau

Erat

GVI. ℭ CREDITIO. i. reditus, siue reuersio huc. i. in domum meam. quid est. i. quid sibi uult: quasi dicat ad quod propositum ex Thaidis domo huc redisti. Mutatio uestis quid est. i. quid sibi uult: quid signat. q̄d narras. i. quid dicis. Nūc uertit se ad personam Pythię. o Pythia si cessassem. i. si tardassem: seu moratus essem. paululū. i. aliquandiu. nō offendissem. i. nō inuenissem eum. s. domi. ita. i. hoc modo: ut uideri potest: quia. s. uestem suā deposuit: & liberi uestē sumpsit. uel ita. i. adeo. iam adornarat. i. apparauerat. fugam. i. discessum celerē. Py. Pythia cernens eunuchū hęc omnia dicit. id aūt erat iucundū: ut q̄rat illū, quē uidet. amabo: particula blandiētis est: q̄si rogo te p amorē. habes ne. i. nōnne habes hominē: quē q̄ro. s. eunuchum: q̄ male tractauit puellam. Ph. quid ni. i. quare non habeā: quasi dicat non uides. Py. o: exclamantis est. q. d. q̄ benefactum est: si tu. s. eū habeas. Doi as uero. i. sed. pol. i. p Pollucem istud bene factum est inquam si habeas eum. Py. Vbi est. Phę. rogitas nō uides. aspiciebat eni Dorū eunuchū: sed sciebat non esse eum quem quaerebat. Pyt. obsecro. i. quaeso: quē uideam. i. uider̄ possim a me pręcipue quęsitum. Phae. Tangens eum Phaedria inquit. s. i. certe. uideas hunc quem teneo. Py. obsecro: idest quaeso quis est hic homo: quem tangis: & dicis esse eum: quem quaerimus. Phae. eius. sup. qui deductus est hodie ad uos. Py. nunq̄ quisquam pro quae q̄ antique. nam quisquam in utroq; genere dicebatur. quisquam nostrum. i. nostrarum: hoc est nostrae familiae: seu nostratum familiarum. uidit oculis suis (pleonasmos) hunc: quem ostendis Phaedria. Phae. non uidit? admirando, indignando & inq̄t. Py. obsecro: quasi per sacra rogo: ut dicitur per tuam fidē: an credidisti hunc esse deductum ad nos. Phae. Credidi sup. nam. i. quippe qui neminem alium habui ad uos deducendum. Py. hau. interiectio conturbatae foeminae: nec cōstantis sibi. ne quidem. idest non etiam hic est comparandus ad illum. i. Chaeream eunuchi simulatorem. ille Chaerea. s. erat facie honesta: & liberali. i. habebat facturam: formam: seu figuram, & praecipue oris honestam & liberalem: hoc est pulchram & benignā. Phae. ille eunuchus uisus est tibi sup. dudum. i. pauloante. ita. i. talis. s. honesta facie & liberali: q̄a fuit exornatus uaria ueste. nunc uidetur tibi foedus. i. deformis: turpis: eo. i. ea re, siue ideo: quia non habet illam uestē quam prius habebat. Py. obsecro tace: hoc foeminino stomacho dictum est: & ne iniuria uideatur additum est obsecro. q. d. noli obsecro cōtendere illum esse: quē quęro: q̄a nulla ratione mihi potueris psuadere, quasi uero per ironiam dictum est: ut saepe solet: quae duae particulae hoc uidentur significare: uidelicet: quasi dicatur q̄ paululum interfiet. i. q̄ parua sit differētia: cū tū sit latissima. adolescētulus deductus est hodie ad nos uero. i. sed talis sup. quem tu Phaedria uelles uidere: adeo facie est honesta & liberali.

Quasi uero

SER. ℭ QVID huc reditio est? q. d. Cur dominā tuā aufugisti: & ad me redisti. Quid uestis mutatio? hēbat. n. adhuc uestē Chaereę non os. i. inuenissem. Ita iā adornarat. i. aptauerat fugam mutando hanc leuior ē uestem. Quisquam nostrar. i. quaequam. Est enim communis generis apud antiquos. Nam certe credidi: nam quippe. Tace op. quasi uero paulum interfiet. Ac si diceret: ubi differentia per uestem haberi potest: ibi parum dissimilitudinis est: sed ubi tanta differentia est: ibi nulla per uestes differentia notanda est. Adeo pulcher est quem tu uidisse uelles.

DONA. ℂHIC est uetus, uietus, ueternosus, senex.) Sic hoc totū pronūciandū, quasi irascat huic, propter quem laudauerit Chæream. ℙ Vietus. mollis, flaccidusq;, & flexibilis corpore. unde & uimina & uimenea, & uites, & uietores dicuntur. & uiere, religare dicit: quia uietis uirgis magis religare possumus quidlibet. Lucretius araneæ dixit uietā ueste, id est putri mollitia præditam. ℙ Vetus. Ad uituperationem modo: non ad laudē ponitur, ut, Veteris Poetæ maledictis respondeat. Vetus est, cuius diminutiuū est uetulus. ℙ Veternosus, morbo ueterī cōfectus, id est ueterno: quales sunt q hydropen patiūtur. Et recte. Nā sæpe eunuchi in senecta ueternosi fiūt, & cito hoc laborant morbo. ℙ Senex. Ex morbo ægritudineq; rugosus. ℙ Senex. Vtrum senex? an qa ita uidetur ob deformitatē? ℙ Colore mu.) Errauit Terē. nō intelligēs Menandricū illud, ὄυτοσὶ δὲ γαλιαόδης γέρων. ait aūt Stellionē, aial qd' lacertæ nō dissimile est, maculoso corio. nāq; ad id genus coloris, facies exprimit eunuchorū corporis: qa plerique lētiginosi sunt. Hinc ergo errauit ideo, qa γαλῆ Mustella dr, γαλεώτης stellio. ὡς φησὶ ἀριστοφάνης νεφέλαις. ἤδη γαλεώτης κατεχέσεν αὐτοῦ... Ego Adesionem sequor, q recte itellexit, Terētiū sciētē, mustellino colore eunuchū dixisse coloratum, uelut subliuido: qa uere eunuchi, aut ex cādidissimis lētiginosi fiūt, ut ex Gallis, & huiōi occidētalibus: aut ex fuscis, subliuidi, ut ex Armenijs, & alijs oriētalibus. ℙ Vt qd e me egomet Ne.) Pro nō meminerim, uel nō agnoscā. ℙ Eho tu, emin' ego te?) Miro stomacho qd ipse fecit, id ex alio conat audire: qtenus hęc audiat, an hoc fecerit * dubitatiue. ℙ Mihi de re.) Hoc ē qd' in rhetoricis Cice. ait, Cōtra firmā argumētationē, aliā æque firmā, aut firmiorē opponimus. hæc est autē æque firma. Denuo aūt, ad rńdeat ptinet nō ad Iube. ℙ Denuo rńdeat. Iube uero, mihi denuo rńdeat, intelligēdū ē. ℙ Roga.) Mire utriusq; fiducia cōferē, & apud utrūq; est ueritas, cū uterq; fallat. ℙ At ille al. ue.) Bñ instat q̃si ex re iā obtinuerit Pythias. ℙ Agedū, hoc mi. ex.) Hęc Plautina sunt, cū in uisdē lōga sit disputatio: sed mire a Terētio pferunt ad eius exēplū & qd' ē plus, carēt Plautinis nugis. ℙ Agedū. Dū παρέλκον est, & adiuuat ex aïo loquētē. ℙ Taces?) Et recte tacet: qa metuit Chęreā. ℙ Mōstrū ho.) Bñ eunucho dictū ē mōstrū hois, hoc ē nec mas, nec fœmina existēs. Sic & supra, senem mulierē dixit. ℙ Mō.) Nota Mō apte p pterito tpe dictū eē, id est iā dudū. nā q uitiauerat uirginē, nō mō, sed lōge ante uestē mutauit cū eunucho Phædriæ. ℙ Quicū?) Prępositio Cū his dictiōibus supponit, qcū, nobiscū, uobiscū. Cæteris uero ita ut ipm nomē pscribit, pponit ut, cū amicis, cū exercitu, cū aduocatis. ℙ Vñ igit fra me. eē sc.) Vtpote nouitius & eū, q ex Peiræo raro discesserit, & lōgo interuallo εἰς τὰ ἄστυ uenerit. Et hæ sunt obliquæ iterrogationes qbus uti oratores uidemus, cū deriuare testimoniū nituntur. Et iō sic ait Phædria, ut frustret oïa q cōfessus est Dorus. uult. n. fratri esse cōsultū. ℙ Parmeno di. cū eē) Prope infirmatū testimoniū est. qd'. n. sic ait, Parmeno dicebat eū esse falsum esse pōt. Et mire sic ait, ut, Sola mihi talis casus Cassandra canebat. Sic aūt dicimus, qñ nō semel, qd' factū fuerit, sed sępius demōstramus. ℙ Iam satis cre. me So.) Quia supra dixit, Te mulēta es, & quasi graue iniuriā hoc dicto passa sit, memoriter dictū retulit, ut, En ego uicta situ. &, Pulsus ego.

Vietus, Vimina, Vimēta, Vites, Vietores, Viere, Veternosus, Stellio, Nescio

Hic est uetus, uietus, ueternosus, senex,
Colore mustellino. PH. hem quae hæc est fabula?
Eo redigis me, ut quid egerim egomet nesciam.
Eho tu, emin' ego te? DO emisti. PY iube mihi denuo
Rńdeat. PH. roga. PY. uenistin' hodie ad nos? negat. *Iāb. septē*
At ille alter uenit annos natus sedecim, *Trimetri (peduni*
Quem secum adduxit Parmeno. PH. agedū hoc mihi expedi
Primum istam, quam habes, unde habes, uestem? taces?
Monstrum hominis, non dicturus? DO. uenit Chætea.
PH. Fraterne? DO. ita. PH. qñ? DO. hodie. PH. quā dudū? DO. mō.
PH. Qui cum? DO. cum Parmenone. PH. norasne eum prius?
DO. Non, nec quis esset, unquam audieram diciet.
PH. Vnde igitur fratrem meum esse sciebas? DO. Parmeno
Dicebat eum esse is dedit hanc mihi. PH. occidi.
DO. Meā ipse * induit post una ābo abierūt foras. *indut dissyllabū ē*
PY. Iā satis credis me esse sobriā, & nihil mētitā tibi? *Troch. catalect.*

ℂHIC. s. Dorus. est uetus. i. mollis: flaccidus: & flexilis corpore. Itē, ait Festus, lāguidus sine ui & naturalibus uirib' priuatus. Nam uiere sigñat uincire, seu ligare: inde uimina qb' aliqd uiet. i. ligat. uetus hic ad uituperationē ponit: nō ad laudē. i. ut pus dictū est cariosus aut rācidus. A uetus diminutiuū fit uetulus. Veternosus. i. morbo uetere cōfectus. i. ueterno quales qui hydropē patiunt. & recte: nā sępe eunuchi in senecta ueternosi fiūt. i. hydropici senex. i. rugosus ex morbo & ęgritudine. est inquā colore mustellino. i. hēt colorem mustellino colori silem. i. subliuidum. mustella aūt dr lōgū nus. Do. uult in Menandri fabula. unde hæc traducta est: esse stellionem aïal uidelicet: qd' lacertę nō dissimile ē maculoso corio: nāq; id genus coloris facies exprimit eunuchorū: qa plerię lētiginosi sunt. i. maculosi. nā lētigo gnis: faciei ē macula. Phę. hem: indignantis. quæ. i. qualis: uel cuiusmodi hęc fabula ē: quasi hoc figmētū: siue hæ nugæ & ioculare aliqd redigis: idest reducis me. eo. i. in eū errorē. ut egomet nesciam. i. nō meminerim: siue nō agnoscā qd emerim. eho tu eunuche, eho est interiectio attētionē mouēs: & risionē, ego emin. i. emi ne te eunuchū? Dorus Emisti me. Py. iube: ut sup. rńdeat. denuo. i. secūdo: qa rńdit tibi iube: ut iterū rńdeat mihi. Phæ. roga. i. interroga eū. Py. uenistin. i. uenisti ne hodie ad nos? negat hoc dicit Pythias de eunucho: quē iterrogauit. At ille alter uenit ad nos natus sedecim annos. i. sedecimū annū agēs: quē Parmeno adduxit secū Phę. agedū hortātis ē. primū. i. in primis. expedi. i. explica mihi hoc. uñ hēs istā uestē. quē hēs taces. i. nō rńdes. o mōstrū hois. i. deformitas hois: & ptergrediēs naturę hois modū: cū ñ sis nec mas. nec fœmina. nō dicturus es. i. nō es rńsurus. Dorus. Chęrea uenit. Phæ. ne. i. utrū frater meus uenerit. s. dorus. Ita. Phę. qñ. Dorus. Hodie. Phæ q̃dudū. i. q̃tū añ uenit. s. Dorus. Mō. i. pauloante Phæ. qui cū. i. cū quo. ut nobiscū. i. cum nobis. Dorus. cū Parmenone. Phę. ne. i. utrū. noras. i. cognoueras. prius eum fratrem cū sis nouitius. Dorus. non noram nec unq̃ audiuerā dicier. i. dici qs esset Chærea frater. Phæ. Igit unde sciebas cū esse fratrē meū. Has aūt interrogatiōes obliquas intermiscet: ut frustret oïa, quæ cōfessus est Dorus. uult. n. fratri eē cōsultū. Dorus. Parmeno dicebat eū eē Chęream fratrē tuum. is dedit mihi hāc uestem. Phæ. Occidi. i. perii. Do. ipse Chærea induit meam uestem. post. i. deinde, uel postea amabo f. Chætea & Parmeno. abierūt. i. discesserunt. una. i. simul foras. Py. ne. i. utrū credis iam satis me eē sobriā. i. nō temulētam ut prius dixeras: & credis inq̃ me nihil mentitam esse. i. falso affirmasse tibi.

ℂSED hic est uietus. i. fractus aius cundo uetus per ætatē: ueternosus a morbo: ueternus. n. est morbus. qui si ēt iuuenes occupet senes uideri facit. Senex in habitu in colore mustellino dicit: q̃si pallido & ruffo ad modū mustellæ. Natus sedecim an. recta est, & bona hæc cōstructio: nec oportet subaudiri hñs sedecim ānos. Iā satis. s. tu antea me uocabas temulētā. Iā. i. mō satis, credis me esse sobria.

Præterit. imperfecti, GVI. Festus, Mustella, SER.

ℂIam

DONA. CIAM satis certū est uirginē uitiatā esse.) Ordine ait, cū primū de se, tum de aduersario loquit. Credis huic qd' dicat?) A personæ qualitate derogat fidē. nā qd credēdū ē ser uo eunucho fugitiuo? Quid isti credā? res ipsa indicat.) Hic a psona, quæ conuincebat, oratorie ad factū se retulit. Cōcede istuc pau.) Ad se uersum dicit istuc: ut longe sit a Pythia eunuchō.n. dicit Phædria. O scelestū atq; audacē hoiem.) Chęream.s. uel Parmenonē. sed sic pnūciandū est, ut putet ancilla de eunucho dici, hoc ipsū q̄ pſto ē. iō illa īfert, Vę mihi, idignis nos esse irrisas modis? Væ mihi.) Hoc totum. Vę mihi, qdā a Pythia, usq; ad irrisas modis, dici existimant. Mirū ni tu credas qd' iste dicat. Vtrū an serua quod seruus? an stulta qd' stultus? an fœmina qd' eunuchus? Mir; ni tu. Clare dicit. qdā psius putant. Heus tu ne rur.) Rursum, nō ad negationē ptinet. sed ad interrogationē: ut sit, rursus iterrogatus. Rursus, retro, id est ecōtrario. ac p hoc ɔtrariū supiorib' dicito. Nō pōt si.ma.fa.ui.) Ampliatio, & dilatio qōnis argumēto est nihil cōstitisse. Adde, q poenā minat, nō tanq̄ iā incerto, sed falsi testi. Deide ipm Fateri cōsideremus q̄le sit. Nō ē testis fateri, sed rei. Hic igit ut in illū culpā trāsferat uniuersam, fateri dixit, nō indicare: ut ipse, reus, nō alieni facti testis eē dicat. (*Fateor*) Nō pōt sine malo. Quasi nec hæc fuerit, nec illa cōfessio, in qbus nulla ueritas sit. Sequere hac.) Quasi ad tormēta. (*Sequi*) Mō ait, mō ne.) Testis aut ab aduersario cōuincit falsitatis: aut a seipso, si uariauerit dicta. Ergo priora, qa nō potuere cōuinci, ab icōstātia testis pſidiū defensiōis inqsitū ē. Ora me. Hoc lētius: ut sit cā nō sequēdi. Obsecro te ue. Phę.) Bñ uero. nā qa ille dixerat, ut simularet preces: hic annixus Vero addidit, oñdēs serio se rogare, & ex aio: nō ut ille iubebat, dolo. I itro.) Terribiliter, dūmō eū summoueat. Intro. Vtrū intro, domū ad Phędriā? an ad Thaidē? sed, nō oportet ad Thaidē itelligi, ne cęlāday; tex; idex teneat. Hoi hei.) Bñ hoi hei σχετλιασμὸν rusticū posuit: utpote & seruū, & nouitiū, & est deploratio ab eis sic dicta. Actū est siqdē.) Hoc rursus clare. & sic dicit tāq̄ adhuc iratus eunucho suo. Alio pa. ho.) Cōtra offm fuit mentiri docuisse seruū, & adfuisse mēdacio liberalē adulescētulum. Sed uide quēadmodū defendat: dū se mētiri coactū dicit, dū consulit honestati. Hāc aūt cām lōge sermocinationis, ad hoc induxit artifex Poeta, ut apud oēs iā certū sit a Chæ. uitiatā uirginē, ne ullo erroce īpediāt ulterius nuptię, uel finis fabulæ differat. Alio pacto ho. Nullo alio.s. nisi p hāc fallaciā.

Iam satis certum est uirginē uitiatā esse? PH. age nūc bellua,
Credis huic quod dicat? PY. qd isti credam? res ipsa indicat.
PH. Concede istuc paululum audin'? ēt nunc paululum. sat est.
Dic dum hoc rursum, Chæream' tuam uestem detraxit tibi?
DO. Factum. PH. & ea est indutus? DO. factum. PH. & pro te huc
deductus est? DO. ita.
PH. Iuppiter magne, o scelestū, atq; audacē hoiem. PY. uæ mihi,
Etiam nunc non credis indignis nos esse irrisas modis?
PH. Mirum ni tu credas qd' iste dicat. qd agam nescio. *Tāb. tetrām.*
Heus tu negato rursū. possumne hodie ex te exculpere *Troch.*
Verum? uidisti ne fratrē Chæream? DO non. PH. non potest
Sine malo fateri, uideo sequere hac, modo ait, modo negat.
Ora me. DO obsecro te uero Phædria PH. I itro. DO. hoi hei.
PH. Alio pacto honeste quo mō hinc abeā nescio. *Deest syllaba, fors*
Actū est siqdē tu me hic etiam nebulo ludificabere? *(te nunc*

GVI. CIAM satis est certū.i. exploratū uirginē eē uitiatā.i. stuprarā. Phę. age hortātis est aduerbiū o bellua.i. stolida mulier & nō satis cōsiderata. credis nūc huic.s. eunucho seruo & fugitiuo. id sup qd' dicat. Py. qd.i. cur. uel quā rē credam isti eunucho. uel, ut alii hñt. qd' nī.i. cur nō credā isti. res ipsa.i. ipse effectus. idicat.i. declarat satis sine asseueratiōe & testimonio. Phæ. cōcede.i. cōfer te eunuchū. paululū.i. aliquā diu. istuc.i. ad me uersum. ēt audin.i. audis ne hunc paululū aliqd qd' dicturus sum. & dixit audi q p̄ timore alter.s. eunuchus refugiebat ppinqre Phæ. & cū accessit, subiunxit. Phæ. sat ē.i. sufficit. q.d. satis ppe es & icipit iterrogare uoce submissa. tu rursum.i. denuo. dic.i. rñde hoc uidelicet. (*Concedere*)

Cherea. detraxit.i. abstulit tibi tuā uestē. Dorus eunuchus. factū ē sup. ab eo Chærea. Phæ. & idutus est.s. Chærea eā uestē. nā secūdus actus remanet i passiuo cū uerbis uehemētis trāsitiōis. Dorus. factū est sup. illud ab eo Phæ. & deductus est huc ad Thaidē siue ad Thaidis domū: quā oñdebat. p te.i. loco tui. Dorus. ita deductus est.s. p me. phæ. o magne Iupiter: o hominē scelestū: atq; audacē.i. temerariū & iportunū: & petulātē. & hāc exclamationē facit de Chę. sed hic pnunciat: ut putet ancilla de eunucho dici. Py. Veh mihi miseræ.i. ego sum bñ infelix, & misera: & q̄si male dicta cū oia accidant mihi ita aduersa. etiā nō credis nūc nos esse irrisas.i. illusas. modis indignis.i. inhonestis, & turpibus rōnibus. Phę. mir; est sup. ni tu credas illd' sup. quod iste eunuch° dicat. & ille per cōtēptū dixit. Deinde submissa uoce dicit. nescio qd agā.i. agere debeā: ut fratris honorē tueat. heus tu: aduerbiū excitātis est ad negādū. rursum.i. ecōtrario negato qd' prius dixisti: admonito eunucho qd debeat rñdere sublata uoce: ut audiat ancilla. interrogat. ne.i. utrū possum exculpere.i. extorqre, teste Marcello, uer;.i. ueritatem. uidistin.i. utrū uidisti. Chæreā fratrē. Dorus. nō uidi.s. Phæ. uideo.i. facile pspicio. q sup. hic eunuchus nō pōt fateri: qd'.s. uerū est sine malo. q.d. sine supplicio & tormētis. tu Do te seqre me hac.i. p hāc uiā. ad tormenta.s. subeūda: & hæc oia simulant ad excusationē inueniēdā Chæreæ. mō.i. aliqñ. ait.i. fatet. mō i. aliqñ. negat.i. desitet. ora me.i. finge q tu otes me ne te afficiā supplicio. Do. o Phędria obsecro te ueru.i. certe: & q̄si ex aio. oñdit.n. eunuchus se auxiliū rogare ex aio: nō ut illi uidebat dolo. Phæ. intru.i. ingredere in domū ad tormenta subeūda. Do. Hoi, hei: interiectiones dolentis, & deploratione faciētis. Phæ. nescio quo modo abeā.i. discedā. hinc.i. ex hoc loco. honeste.i. cū meo honore. alio pacto .i. alia rōne, q̄ p hanc fallaciā. Actū est i. factum est. diciturq; semp de malo: cui uix medela adhiberi pōt. Cice. in episto. (*Cice.*) Actum est de te: nisi pudes. siquidem.i. qa ēt. in nebulo.i. futilis: inutilis: nullius frugis bonæ, nihili: lenis ac uanus ut nebula ludificabere.i. illudes: irridebis me hic. (*Marcellus*)

SER. CAGE nunc be.i. stulta. facta cognitiōe de Chærea: uult Phę. se aliquo mō ab illis expedire: qa hec res ad eū q bona miserat ptinere uidebat: iō machinat dissuadere illi ne credat: & ppterea eunuchū cogit iter; denegar: qd' dixerat de Chę. quapropter eū p se uocat ita. Cōcede istuc.i. in istā ptē. Audis ne? ēt nūc.i. adhuc paululū cōcede: mō sat ē: dic dum mihi hoc rursum utrū sit uer;: qd' cōfessus es corā illis. dedūdū: est ibi adiectio syllabica. Veh mihi Py. exclamat illis cōsiliatib°. Mir; ē nisi tu credas: q̄si nō debes credere. Quid agā.n. hoc dicit secū: postea uertit se ad Eunuchū tacite dicēs: heus negato rursum qd' de Chærea dixisti. possum ne? hoc dicit alta uoce. Seqre hac.i. in domū: ut te uerberē: hoc minitat ei corā illis. Ora me: tacite dicit. Alio p. hic oñdit q̄re illud totū machinatus sit loqns humili uoce. tu ne hoc arte Parmenonis. Remanet Py. cū Doria: & cōqueritur de Parmenone: & minat ei: q̄ cōminatio q̄dā opportunitatē quto actu pparat. ibi.n. terrebit Parme. q territ° nūciabit Lachi de dephēso Chę. i domo meretricis. Vbi postq̄ uēiet laches & rē inuenietur: fiet pet° cōcessionē: ut Chæ. ducat uirginē.

PY. Parmenonis tam scio esse hanc technam, quam me uiuere.
D. Sic ẽ. PY. iueniã *hodie parẽ ubi pol referã grãm. *hodie priũ pro.*
Sed nũc qd faciẽdũ cẽses Dorias? D. de istac me rogas *(hoc dic.*
Virgine? PY. ita, utrũ taceãne, an pdicẽ? D. †tu pol si sapis· *tu su*
Quod scis nescis, neq; de eunucho, neq; de uitio uirginis· *peresse*
Hac re te omni·turba euolues, & illi gratum feceris.
Id mõ dic, abisse Dorũ. PY. ita faciã. D. sed uideon' Chremẽ?
Thais iã aderit. PY. qd ita? D. qa cũ inde abeo, iã tum ĩceperat
Turba inter eos. PY. aufer aurũ hoc, ego scibo ex hoc qd fiet.

DONA. ¶ QVAM me uiue.) Deest Magis, ut sit, magis scio, q̃ me uiuere. ¶ Inueniã hodie pol.) Hæc est προοικονομία ad futurũ exitũ fabulæ. nã dũ se ulciscit Pythias, fit indiciũ patri Chæreæ, & cõfirmant nuptiæ. ¶ Vtrũ taceamne an præ.) Tertiũ παρέλκον abũdat. n. aut Vtrũ, aut ne aut certe hoc fit, ut sit figura τμῆσις. ¶ Tu pol si sapis, qd' scis ne.) Non possumus nescire q̃ scimus. sed ita, ut Cõcordia discors. & Vir. Sequitq; sequẽtẽ. ¶ De eunucho.) Quid fuerit. ¶ Tu pol si sapis, qd' scis nescis. Videam᷉, cur nolit Poeta de uitio uirginis cõtinuo scire Thaidẽ. utrũ, ne iprouiso malo uehementius cõmoueat, ac doleat? an ut ex eiusdem uirginis habitu, uultuq; ista cognoscat? qd' est actuosius. an, qd' primũ uero est, ut illã & Thais, & frĩ ignorantes uitiacã, animosius aduersus militẽ defendant repetitũ eã ueniẽtẽ cũ tãto strepitu ac minis? Nã quo ore pterea diceret Thais Chremeti de sororis pudore solicito. Educta est ita ut teq;, illaq; dignũ est: si sciret eã uirginẽ nõ esse? ¶ De Eunucho· Quod Chęrea sit, nõ eunuchus. ¶ Quod scis nescis. Vñ in Heautont. Nescias qd' scis, si sapis. Et hoc est qd' κακόζηλον dr̃. ¶ Quod scis nescis. Prouerbiale est, & multũ apud dialecticos tractatũr, facio & nõ facio: & amicus sum, & nõ sum: & audio, & nõ audio, & cætera huiusmodi. ¶ De uitio uirgi.) Quod iã mulier facta sit. ¶ Hac te & te oĩ turba euolues. Causa q̃sita cur ante iurgiũ cũ milite Thais nesciat uitiatam uirginẽ. ¶ Et illi gratũ fece.) Cui, nisi uirgini? cuius crimen, ut supra, silentio texeris, pferti tacentis iniuriã suã, & sic dolẽtis amissam uirginitatẽ, ut nec cõfessionẽ suę calamitatis subire possit. ¶ Id mõ dic.) Id p Hoc, subiunctiuũ p pposituo. ¶ Thais iam ade.) Bñ dixit aderit. huic. n. aderit Thais. ¶ Quia cũ inde abeo.) Aliã cãm ex alia supposuit: q̃si diceret, uideo cãm.

GVI. ¶ PY. Scio tam. i. tantũ hanc technã. i. hãc artẽ: hanc cautelã: hãc fallaciã eẽ Parmenoni. i. pdisse a Parmenone. q̃. i. q̃ tũ scio me uiuere. i. q ego uiuo. Techna grǽce: ars dr̃ latine. Inde technides. i. artifex. ĩ de calotechn᷉. i. bonus artifex: & cacotechnus. i. malus artifex. Do. ãcilla. Sic ẽ ut tu dicis Pythias. Py. pol. i. p Pollucẽ. iueniã hodie eũ supple alicubi: ubi referã ei Parmenoni parẽ grauiã. i. rẽpẽdã ei uices i malũ. n. sæpe dr̃ referre gratiam. i. qd' uulgo dr̃ reddere placitũ. Sed nũc o Doris qd censes faciẽdum. Do. rogas. i. interrogas me de istac uirgie: q̃ ita fuit stuprata. Py. ita. i. rogo de ista uirgine: utg; ne: altera particula abũdat. taceã. i. cælẽ: an pdicẽ. i. aperte dicã: & detegã facinus. Do. pol. si sapis. i. si es sapiẽs. nescis. i. ignoras. qtũ ad detegẽdũ illd sup. qd' scias apd te. referunt. n. hæc uerba ad diuersa. alioqn nõ caperẽt fidẽ: uidelicet nescis de eunucho, neq; de uitio. i. de stupro uirginis: q iã sit facta mulier. Hac re. i. tua taciturnitate & cessatiõe. euolues. i. exolues: explicabis: expedies: extricabis te. ab oĩ turba. i. ab oĩ turbatiõe & iurgio: & gratũ feceris. i. gratũ facies. cõsectiũ p idicatiuo. illi. i. uirgini cũ silẽtio texeris amissã uirginitatẽ: q̃ reparari nõ põt. Nã, ut inqt Oui. Læsa pudicitia depit illa semel. i. irreuocabiliter. Mõ. i. tñmmõ. dic id. s. Dorũ abesse. i. fugisse, seu discessisse. Py. Faciã ita ut mones. s. aut suades. Dor. Sed uideõ. i. utrũ uideo Chre. declinat. n. Chre. Chremis uł Chre. & ita deiceps. Thais iã. i. stati. aderit. i. adueniet uel psens erit. Py. qd. i. cur ita aderit. s. Thais. qa. s. Chre. uideo. Do qa cũ abeo ide. i. ex domo militis. iã tũ. i. tũc. turba. i. rixa: turbatio iurgiũ ĩceperat ĩter eos. i. militẽ & Thaidẽ. Py. tu dorias aufer hoc aurũ. & ego scibo p sciã. ex hoc. s. Chre. qd fiet. i. qd fit de turba incepta: & q̃o res sese habeant. ¶ TECHnã. i. fallaciã: & dr̃ a tego tegis: oĩ turba. i. turbatione. Et illi. i. puellę, q̃ nollet se diffamari. i. grãm feceris. Id mõ. i. tãtũmõ dic Sed uideon: ad alium actũ iã accedit.

Ou. SER.

ACTVS QVARTI. SCENA QVINTA.

CHREMES PYTHIAS.

C. At at data hercle uerba mihi sũt uicit uinũ qd bibi. *sat. tet.*
Ac dũ accubabã, q̃ uidebar mihi esse pulchre sobrius.

DONA. Atat ¶ At at data Her. uer. mi. sũt.) Hic semigrauis iducit̃ uino Chre. priorũ memor, titubãs i psentib᷉, ut fere adopti solẽt. ¶ At at. Interiectio ẽ paulatĩ pcepti, atq; itellectũ mali. ¶ Data uer.) Fraus facta. Data hercle uerba. A milite, an a meretrice, cuius iã pridẽ dolũ malũ i oĩ re suspicatus ẽ? an magis a uino, q̃si captioso aliquo, data uerba sunt? qa bibere, dulce ẽ: ebriũ fieri, turpissimũ. adeo his q̃ sequunt, q̃si subtilẽ fraudẽ ebrietatis induit Plautus de uino, Pedes captat primo, luctator dolosus. Virg. de uua. Tẽtatura pedes olim, uinctura q; linguã. ¶ Ac dũ accu.) Hic uerba data sunt. ¶ Quã ui. mi. esse pul. so.) Nihil elegãtius. nõ dixit uidebar mihi sic eẽ sobri᷉ sed, ut hoc ipm iã erroris eẽt, ac uinolẽtię accumulatio, Videbar, inqt, mihi nimiũ sobri᷉. Pulchre. Fortiter, ac nimis.

Dare uerba

Pulchre sobrius

GVI. At at data &c. Hic semigrauis iducit̃ uino Chremes priorũ memor: titubans in pñtibus. Chr. Atat iteriectio est paulatĩ pcepti, atq; intellectũ mali. Hercle. i. p Herculẽ intantis ẽ. uerba sunt mihi data. i. fraus mihi facta est. a uino: quasi ab aliquo captioso & doloso. propterea Plau. de uino loquens uocat uinum luctatorem dolosum, Vinum qd' bibi, uicit me. Ac dum. i. qñ. accubabam. i. ad edendum sedebam. Antiqui eñi epulantes cubabant: ac cubito innitebantur. q̃. i. quantum uidebar mihi. i. iudicabar a meipso esse pulchre. i. nimis uel fortiter sobri᷉: idest modestus: uel potius moderatus.

SER. At at. Hic icipit quartus actus de cognitiõe & liberatiõe uirginis. Et sicut terti᷉ actus circa psonã Chæ. pricipalr̃ uersat̃ hoc mõ: ut cognosceret ipse fuisse falsus eunuch᷉: q uirginẽ uitiauerat. Ita iste q̃rtus actus principalr̃ circa personã uirginis hoc mõ: ut cognosceret eẽ ciuis: & fiet manumissa: & libera a ptãte militis. Et cognoscet pterea Thais uitiũ: qd factũ ẽ in ea: qd' totũ tẽdit ad utilitatẽ eunuchi: cui oẽs ptes subseruiunt: qm̃ cũ sit ciuis: & libera: & sit ab eo esse uitiatã notificatũ. hæc oia ad eam ducendã iuuant eunuchũ. Si enim aliquod horum deesset: fortasse non habuisset eam uxorem: ad quã cognitionem & liberationẽ inducuntur cõuenientes personæ. s. Chremes: cui Thais signa: quæ a pdonibus scripta habuerat, oñdat: & ostensa p Sophronã nutricem bñ recognoscat. Et ipsa Thais inducitur: q eam esse ciuem affirmet: & signa scripta oñdat. Et ita ualẽt hę duæ psonę ad eam ciuẽ esse cognoscendã. Eædem psonę ualent ad manumissionẽ: qm̃ eũ Thraso puellã cũ familia sua a meretrice auferre ueniret. Chremes, ut sororẽ suã iuuante Thaide a manu militis liberabit. Ecce prior iducit̃ Chremes lætus: & plus potus iuuenaliter de conuiuio rediens: ut cũ prius sobrius

sobrius a meretriciis dictis abhorreret: Baccho hilarescēte meretrici facile cōsentiat: & ideo nō describit potus: & ita hilaris ita secum loquens. At at data sunt hæc mihi: ut. s. deceptus sum: qa ultra cōmodum bibi: & hoc est Vinū qd' biberā: Sed cū accubabā sedēs ad cōuiuiū nō dū sentiens me esse uino sepultum. Quam. i. quantū uidebar mihi sobrius.

Postq̄ surrexi, neq; pes, neq; mens satis suum officium facit.
PY. Chreme. C. quis est? ehem Pythias, uha quanto nunc formosior
Videre mihi, q̄ dudum? PY. certe tu quidē pol multo hilarior.
C. Verbū hercle hoc uerum est, SINE CERERE ET LIBERO FRIGET VENVS,
Sed Thais ante multo uenit? PY. an abiit iā a milite?
C. Iam dudum ætatem, lites sunt inter eos factæ maxume.
PY. Nihil dixit tum, ut sequerere sese? C. nihil nisi abiens mihi innuit.
PY. Eho nōne id sat erat? C. at nesciebā id dicere illam, nisi quia
Correxit miles, qd' itellexi minus: nā me extrusit foras.
Sed eccam ipsam. miror ubi ego huic anteuerterim.

DONA. ¶ NE q; pes.) Ad incessum. ¶ Neque mens.) Ad facta, ac dicta. ¶ Satis suum officium facit.) Bene nō enim oino nō facit, nā hoc insani est: sed, uō satis facit: qd ē ebrietatis. ¶ Quis est? ehē Pythi.) γνωμικῶς, & satis miro exemplo mutatam credit, postq̄ ipse mutatus est. ¶ Quanto nūc formosior uidere mihi q̄ dudum.) Hoc multum Academicos iuuat, qui aiunt, prout habiti fuerimus, atque affecti, ita nobis aliud atq; aliud uideri: & ideo nihil certi comprehendi posse. ¶ Certe tu quidem pol.) Et certe, & pol, hæc dixit, ut appareret hanc uere loqui quæ sobria est: illum uero ex uino falli. Et honorifice, atq; ut sobria, non dixit temulentior, aut lasciuior, sed alacrior. ¶ Verbum hercle hoc.) Verbum, prouerbium: ut idem in Andria, Verbū illud uerum est, uulgo quod dici solet. ¶ Sine cerere & libero friget uenus.) Hoc si ad sententiam reuoces, non conuenit ebrio. si ad petulantiam quam * sic ante dictum est. Nam & improbior factus est: & cum tropice locutus sit, tamen ordinem naturalem seruauit: nam primum cibus, deinde potus, postremo libido uenerea. Friget autem quia omnis eiusmodi uoluptas in calore sanguinis constituta est, qui his rebus alitur. Et friget proprie, nō adhæret translatum enim hoc prouerbium a picatione uasorum, quæ frigida picem non tenent: cum alia multa meliora sint ad usum frigida, ut ferrum, argentum, aurum, & cætera huiusmodi nam sic alibi, Vbi friget, huc euasit. Et uide tres μετωνυμίαν Cererem, liberum, Venerem. ¶ Sed Thais multo ante uenit?) Interrogatiue pronunciandum hoc. Et scias de his interrogationibus hāc ipsam esse, in quibus ita quærimus, ut qui interrogantur, responsuri nobis se nescire uideantur. ¶ Iamdudum ætatem.) Quia Iamdudum infinitæ moræ est: addit Aetatem, ut ostendat multum abiisse temporis ut factum est. ¶ Iamdudum ætatem. pro longinquo tempore. Lucilius, Vt multos mensesque diesque, Non tamen ætatem. ¶ Aetatem. Diu longinquoq; tempore ac prolixo, ut est ætas. nam sic dicimus de die, & dieculam aliquantulam moram. ¶ Nihil dixit tum ut sequerere sese? Nihil, pro non. Virgilius. Deponent animos nil magnæ laudis egentes. ¶ Nihil, nisi abiens mihi innuit.) Apparet quasi iratam discessisse Thaidem a milite, & tamen sic iratam, ut illi ira consilium non ademerit. Innuit, inquit, cum abiret. ¶ Eho nonne id sat erat?) Adeo simplex hic inducitur adolescens, ut a Pythia reprehendi possit. nam quid opus fuit dicere, si innuit? ¶ At nesciebam id dicere illam.) Dicere pro uelle, uel significare. Sic alibi, Quasi tu dicas factum id consilio meo. ¶ Nisi quia correxit miles quod intellexi minus.) Hoc uidetur facetius & sapientius, q̄ dici ab ebrio, rustico, & adolescente debuisset. Hoc uitium tunc fit, cum Poetæ ingenium suum in personas conferunt. ¶ Quod intellexi minus. Verisimile hunc tantum extrusum fuisse, non etiam uapulasse: quia miles Thaidi magis, q̄ huic irascitur. ¶ Miror ubi ego huic anteuorterim. Id est hanc præcesserim. Vbi, in qua parte uiæ.

Verbū

Aetas

Diecula

Ante-uertere

GVI. ¶ POSTQVAM surrexi conuiuio. neq; pes quātum ad incessum. neq; mens quantum ad facta & dicta facit satis suum officium: idest id quod efficere debet: uel quod efficere solet: cum homo sobrius est. Py. o Chreme. Chre. qd est. Deinde uisā Py. subdit. hem Pythia. Hem dixit. q. d. nō uidebam te. Vah. quandoq; uah est interiectio gaudentis: ut hic. ostendit enim ibi gaudiū, & effusionē in risum. quādoq; significat derisionem. ut in passione: Vah qui destruis templum Dei. quanto. quasi dicat multo uel longe. quanto enim ibi dicitur excla[m]ando. uidere. i. uideris mihi nunc formosior: idest pulchrior. quā dudum: idest pauloante. Py. certe quidē pol: hæ particulæ fere idem significantes sunt inculcatæ: ut appareret hanc uere loqui: quæ sobria est uideris inquā mihi multo hilarior: idest alacrior, q̄ prius: scilicet Chre. hercle. hoc uerbum. i. hoc dictum: hoc prouerbium: hæc sententia est uera. Venus. i. lasciuia. friget: idest cessat: uel non adhæret. sine Cerere & Baccho: idest sine cibo, & potu. & est metonymia. ponitur enim inuentor uel inuentrix pro re inuenta: ut Bacchus pro uino: Venus pro lasciuia: Ceres pro frumēto. Sed Thais uenit multo ante interrogādo. q. d. utrum Thais uenerit multo ante. Py. an. idest utrum. iam abiit a milite. Chre. iamdudū ætatem. i. lōgo ante tempore. q. d. diu & longinquo tēpore: ut est ætas. Nam sic dicimus de die: nā dieculam aliquātulū morā dicimus. Nec mirum si dicamus ætatem in accusatiuo. nā noīa temporalia: uel tendentia ad tempus: uel distātiam possunt poni cū uerbis omnibus: & in accusatiuo & ablatiuo: sed elegantius in accusatiuo. Iādudum ætatem. i. multo ante tempore. iamdudum enim infinitæ est moræ: & nunc paruam: nunc mediocrem: nunc magnam moram significat. propterea addidit ętatem: ut ostendat multum abesse tpis ex quo factum est. Lites factæ sunt maxime inter eos. iamdudum ætatem. i. longo ante tempore. Py nihil. i. non dixit, tum. i. tunc ut sequereris sese. i. seipsam. Chre. nihil. i. non dixit nisi abiens. i. cum discederet. innuit. i. signū fecit mihi: uel oculis: uel digito: uel alio quouis modo. Py. eho. nōne sat erat. i. sufficiebat. Chre. At. i. sed. nesciebam illam Thaidem dicere: idest uelle: uel significare id. s. ut discederem: nisi miles correxit. i. corrigendo me ostendit. id quod minus. i. non intellexi. Nam extrusit. i. exturbauit: impulit me foras. Sed eccam. i. ecce hic uideo ipsā. miror ubi idest in qua parte uiæ anteuerterim huic. i. hanc præcesserim. Nam anteuertere alicui, uel pręuertere aliquem: significat aliquem anteire: uel antecedere: uel per compendia uiarum eum antecedendo: uel celeriori cursu prætergrediendo. potest enim forsitan anteuerto iungi accusatiuo: ut anteuerti socium uel socio: sequendo hunc locum.

SER. ¶ SED postq̄ surrexi a cōuiuio. Neq; pes: neq; mens &c. Inducitur Pythias: ut Chremeti aliquid alacritatis addat: & occasionem reditus inquirat. Iamdudū ætate. i. per ætatem. Nihil mihi dixit: nisi hoc tm̄ q abiens. i. discedens a milite innuit mihi: ut eam sequerer. At nesciebam q propterea mihi innueret: hic describit iuuenem non multum artibus meretriciis instructum. Ego nesciebam: nisi quia miles postea illud quod ignorabam in me correxit: quod minus per Thaidem intellexeram. Vere correxit in me. s. uere fecit me scire: cur Thais mihi innuisset: & quia extrusit. s. Miror ubi ego anteuerterim huic. i. uerterim me ante hanc.

DONA. Credo eqdē illū iā affu. esse, ut illā eri. mi.) Videt ut ex ipsis appareat uerbis, q̄ cōcita, & recēs a litigio ueniat Thais. Itaq; nec noīat militē, nec uirginē, sed pnoie utrūq; signat, q̄si i medio cōstituta negocio. ¶ Affuturū eē.) Id est aduēturū; ut affuit & Mnestheus. ¶ Sine ut ue.) Quasi dicat, sine * tul lis. & comminātis est: ut, Sine mō. ¶ Atq; si illam di. atti uno.) Moris cōminātiū ē. ad exiguū reuocare cōmissa q̄ se ulturos pdicēt. ¶ Oculi il. ef.) Et fœmineæ minæ sunt, & in libidinosos q̄ maxime, nam hūc suspicat amatorē eē uirginis. Sic & alibi, Vt ego unguibus facile illi in oculos inuolē ueneficō? In oculos aūt maxime fæuire fœminas, & tragœdię fere oēs & comœdię ptestāt. ¶ Vsqueadeo ego illi. fer. pos. ine. & ma. uer.) Nō dixit usque adeo illū possū amare: sed q̄ insuauis iā diu sit, oñdit, dicendo, ferre possum. Et cito oñdit q̄ sit amicitia militis. Ineptias inqt, & magnifica uerba. ¶ Verba dū sint.) Hoc ē, q̄uim nō admisceāt rerum.

Verba

¶ Verū enim si ad rē cōfe. ua.) Si discesserit a uerbis: & rem experiri cœpit, uapulabit. Et bona locutio: ut si dicas, uerba ad rē cōtulit, hoc ē, agere qd' dicebat aggressus est. ¶ Ad me? qui? q̄si istuc.) Et rusticus, & timidus, & prudēs cōmotus est meretriculæ dicto. ¶ Hæc atq; hmōi sum mul. pas.) Mulier facūda meretrix, hæc imputat adolescēti q̄uidit, & alia qb' nō iterfuit. ¶ Reddere, re.) Proprie reddit cupiētibus, ut dño suus: Restituit cupiēs, ut pr̄æ ciuis. ¶ Reddit, & restituit, cupiens cupiētibus, ut parēti filius. Ergo in hac, utrūq; est & reddi & restitui. ¶ Hem.) Extimuit adolescens cū sororē suā i domo meretricis eē audiuit: cui rei statim occurrit Thais. ¶ Educta.) Subauditē ē. ¶ Vti teq; illaq; di. ē.) Bñ purgauit qd' ex fastu meretricio expectabat. nō ingt, ut me dignū est, apud me ē. ¶ Quid ais?) Recte, qa mirū apud meretricē liberaliter educatā. ¶ Hāc tibi dono do.) Melius dixit, q̄ Dono: ut donū placidius uideat & pstātius. ¶ Neq; repe. p illa q. q̄ abs te pru.) Ex eo q̄ potuit iure facere, bñficiū demōstrauit, oratorie dicēs serio nō eē facturā. ¶ Et habet, & refert Tha.) Qui hēt apud se gratiā, nōdum retulit. Retulit q̄ desiit hēre. Multū ergo hic dixit. & hētur gratia, & refert. Quē sensum trāstulit Sallu. in bellū Iugurthinū, Arma, pecuniā sume, utere: & quoad uixeris, nunq̄ reddita tibi gratiā putatis, semp apud me integra erit.

Sine

Verba
Verba ad rē cō ferre

Reddere
Restituere

Habere gratiam
Referre gratiam

ego possum ferre. i. pati: tolerare. ineptias. i. stultas uiuendi rōnes: & uerba magnifica. i. uerba tumida: supba: elata. uel uerba qb' se iactare solet. dū. i. dūmō. sint uerba. i. dūmodo uerbis nō addant uerbera. Verū eni. i. sed certe. si uerba cōferent. i. cōuertent ad rē. i. ad effectū. q. d. si discesserit a uerbis & rē expiri cœperit. uapulabit. i. cędet. Et elegās ē locutio si dicas uerba ad rē cōtulit: hoc est aggressus est agere qd' dicebat. Ch. o Tha. ego adsum hic. iādudū. i. diu est ex quo sum hic. Tha. o mi Chre. blāditēis ē: expecto teipsū. Scin. i. scis ne hanc turbā. i. turbationē: rixā esse factam pp te: & utrū scis inquā hanc oēm rē. i. totā hāc cōtētionē. adeo. i. ualde: uel intātū: uel certe attinere ad te. i. ad te spectare & tua iteresse. Chre. Chremes cōmotus ē meretricis dicto. dicis sup. eā cōtētionē ad me ptinere indignāter ē pferēdū. q. i. q̄do dicis hoc? uel q̄o pōt ad me attinere: q̄si ego istuc fecerim sup. i. q̄si cōmouerim hoc iurgiū. Tha. qa dū studeo. i. laboro. reddere. i. restituere tibi sororē: passa sum hęc iurgia. atq; hmōi multa. i. talia id genus. Proprie redditur cupiētib': ut dño seru'. restituit cupiēs ut pr̄æ ciuis. reddit & restituit cupiēs cupiētib' ut parētib' filius. ergo i hāc uirginē utrūq; ē & reddi, & restitui. Chr. ubi ea. s. soror ē. Tha. est domi apud me. Chre. hē: timētis ē: & indignatiōe pcussi, qa audiuit sororē ē in domo meretricia. Th. qd ē q̄ idignaris, & times. soror ē educata. i. nutrita apud me sup. ita uti sic dignū ē te & illa sorore eā sup. educari. q. d. ita ē educata sic honestū ē p te & sorore eā educari: & ut, uulgo dici solet, sic ad te: & ad illā ptinet. & ubi q̄s diceret: ego te tractaui lautius, q̄ ad te ptinet. elegātiꝰ diceret: Lautius te accepi, q̄ dignus sis: uel q̄ te sit dignū. Chre. qd ais. q. d. mirū ē apud meretricē uirginē liberalit educari. Tha. dico sup. id qd res est. q. d. dico id qd' est uerū. do tibi hāc sororē dono. neq; repeto. i. nō reposco q̄cq̄ p̄tii abs te p illa: qd' possem facere. Chr. o Tha grā. i. memoria & recordatio bñficii accepti habet a me. & refert. i. reddit, uel repēdit. ita uti. i. sicut. merita es. i. bñ meruisti. Qui hēt apud se gratiā nōdū retulit. retulit aūt q desiit hēre. Vñ agere grās dicimur uerbis: referre grām facto reddēdo bñficiū: & hr̄e grām, uel grās in aīo.

ACTVS QVARTI SCENA SEXTA.

THAIS. CHREMES. PYTHIA.

T. Credo equidem illum iam affuturum esse, ut illam a me eripiat: sine ut *Trochaicus tetrameter catalecticus*
Veniat: atqui si illam digito attigerit uno, oculi ilico
Effodientur: usq; adeo ego illius ferre possum ineptias,
Et magnifica uerba, uerba dum sint: uerum enim si ad rem confe rentur, uapulabit.
C. Thais ego iamdudum hic adsum. T. o mi Chreme, teipsum *xpectabam, *di. expecto*
Scin' tu turbā hāc pp̄ter te esse factā? & adeo ad te attinere hanc
Oēm rē? C. ad me? qui? quasi istuc. *s. fecerim* T. q̄a dū tibi sororē studeo
Reddere, & restituere, hæc atq; huiusmodi sum multa passa.
C. Vbi ea est? T. domi apud me. C. hem, T. quid est?
Educta ita uti, teq; illaq; dignū est. C. q̄s ais? T. id quod res est.
Hanc tibi dono do, neq; repeto pro illa abs te quicquam preci.
C. Et habetur, & refertur a me Thais tibi, ita uti merita es, gratia.

GVIL. Credo eqdē &c. Hic apparet ex ipsis uerbis, q̄ cōcitata & recēs a litigio ueniat Tha. itaq; nec noīat militē nec uirginē: sed pnoie utrūq; significat q̄si in medio cōstituta negocio. Tha. eqdē credo illū militē affuturū. i. aduētur. Nā adesse iterdū significat aduenire. ut Vir. Hue ades. i. aduenias iādudū. i. statim & hoc de futuro dr. ut iādudū sumite pœnas: q̄si ilico uel nūc. ut eripiat. s. miles. illā. s. uirginē a me. Sine. i. pmitte. ut: idest q̄ ueniat: hoc ē dimitte eū uenire, & ē cōminātis dictū: ut Sine mō. atq. i. sed certe. si miles attigerit illā uirginē digito uno ilico oculi custodient. i. extrahent: euellent: eruent illi: & bñ oculi. Nā i oculis maxīe fæuire fœminas: & tragœdiæ, & comœdiæ ptestant, usqueadeo. i. certe: alias in tātū.

SER. Credo. Postq̄ iductus ē Chr. idoneus, q bñ possit ampliꝰ credere Thaidi iducit & Tha. Chremeti sororē suā isinuaturā: & p hoc uirginē ciuē eē cōprobabit. describit pus ea referēte occasio: q̄re tedeat a milite. s. pp timorē militis q ad rapiēdā puellā festinat: cōtra quē ita pparat se ad eripiēdā. Credo eq. illū militē iā aff. sed sine l pmitte mō ut ueniat. Atq. i. certe. usq; adeo illiꝰ ineptias: & magnifica uerba possem ferre? nō possum certe: uerba qdē ferre possem: sed dū sunt uerba. uerū. i. sed. enim. i. certe. o Tha. ego. ecce conueniunt personæ ad cognitionem faciendā. Ad me, qui. i. quomodo. quasi istuc. s. fecerim. hem: dolet Chremes: qa cū audiat sororē suam cum meretrice moratam fuisse: timet q̄ inhoneste uixerit. Quid est? ppendit Thais timorē Chremetis de sorore: uñ supponit excusationem. Quid ais? gaudendum dicit postq̄ eam honeste se habuisse ait. Amittis Chremes p militem.

¶ Neptiusq̄

T. At enim caue ne prius, q̃ hāc a me accipias, amittas Chreme.
Nam hæc ea est, quā miles a me ui nunc ereptum uenit.
Abi tu, cistellam Pythia domo effer cum monumentis.
C. Videu' tu illū Thais. P. ubi sita est? T. in risco· odiosa cessas?
C. *Militem secum ad te quantas copias adducere? *al's. Militum*
At at. T. num formidolosus obsecro es mi homo? C. apagesis.
Ego formidolosus? nemo est hominum, qui uiuat minus,
T. Atq; ita opus est. C. hau metuo, q̃lē tu me eē hoīem existumes.
T. Immo hoc cogitato, qui cum res tibi est peregrinus est,
Minus potēs q̃ tu, minus notus, amicorꝫ hic habens minus.
C. Scio istuc· SED TV QVOD CAVERE POSSIS, stultum admittere est.
Malo ego nos prospicere, q̃ hunc ulcisci accepta iniuria·
Tu abi, atq; ostium obsera intus, ego dū hinc trāscurro ad forū·
Volo ego adesse hic aduocatos nobis in turba hac. T. mane.

DONA. ❡NE priusq̃ hanc a me accipias, amit. Chre.) Hoc in Comœdia licet more uulgi dicere. Cęterū nō pōt amitti qd' nō dū acceptū sit. An ga iandudū sumptū sit? ❡ Nā hæc ea est quā miles a me ui nunc ereptū ue.) Nō ad deterrendū, sed ad pparandū animū adolescētis hęc dicit: quē audacē putat aliter ac res ipsa est, nā mox Thais mutabit orationē: & dicet, Qui cū res tibi est, peregrinus est, Minus potens q̃ tu minus notus, amicorū hic habēs minus. ❡ Cū monu.) Monumenta sunt q̃ Græci dicunt γνωρίσματα καὶ σημεῖα. ❡ Videu' tu illū Thais?) Longe uidere, timoris est indiciū ❡ Vbi sita est?) Trepidantes psonas imiscuit. ❡ in risco.) Cista pelle contecta, nomen phrygiū. ❡ Quātas copi.) Proprie dixit copias: nā sic dicunt legiones in unū collectæ. cōuenit tñ rudi, & rustico adolescenti sex hoies copias dicere, Militē. s. Parasitū, Donacē, Syriscū, Simalionē, Sāgā. ❡ Nū formidolosus es mi hō?) Formidolosus, & terribilis, & timidus intelligit. ❡ Apagesis.) Plautus i Trinūmo, Apage amor. ❡ Atq; ita opus est.) Vt minus formidolosus sis. ❡ Metuo qualē tu me hoiem exist.) Videt ebrius factus hic Chremes iā ēt displicere nolle mulieri. nā icctreo fatet se timere malā opinionē Thaidis de se. ❡ Et metuo qualē me existi.) Noue dixit: p, metuo ne ignara sis. ❡ Peregrinus est minus po. q̃ tu.) Quā * postq̃ tū ipsa nō eloqtur, qd efficiat: ex eo qd' ait, Peregrinus est. minus potens q̃ tu. bñ sic dixit: qa tardū fuit dicere, ille impotens, tu potens, &c. ❡ Sed tu, qd' cauere possis, &c. Ostēdere uult Terētius plures sentētias ad timiditatē cōgruere, q̃ ad audaciam. nā & mox dicturus est, Oia prius experiri, q̃ armis, sapientē decet. Quia ex prouidentia timor, ex audacia temeritas puenit. ❡ Admittere.) Fieri sinere. & melius dixit, q̃ pati. hoc genetale est. nā nūc admittere, pati fieri sigñat. ❡ Malo ego nos pspi.) Prouidere ne fiat. i. pspicere & cauere. ab eo qd' pcedit id qd' sequit. ❡ Accepta in.) Hic cā ōndit, cur illud malit. ❡ Ostiū ob. in.) Pauidi cōsiliū nihil aliud continet post claustra & fugā. nā sera est claustrū ianuæ. ❡ Trāscurro ad fo.) Trāscurro dixit, nō, curro: ut pximitatē fori ōnderet. ❡ Volo ego.) Quasi minus timeat· cupio nō ingt, sed, uolo. ❡ In tur. hac.) Vide timidū turbā appellat quā mulier nō timet.

Monumentum — *Riscus* — *Copiæ* — *Formidolosus* — *Apagesis* — *Admittere* — *Pati* — *Prospicere* — *Sera* — *Transcurro*

GVL. ❡ Th. At enim. i. sed certe. O Chre. caue ne amittas hāc priusq̃ accipias a me. Hoc ita dici i comœdia licet more uulgi. ceterꝫ nō pōt amitti: q nōdū sit acceptū. nā hæc puella est, quā miles uenit nūc ereptum. i. ut eripiat a me. tu Py. abi. i. uade domū. affer domo. i. ex domo. cistella. i. scriniū, ut ait Nonius, paratū ad leges ferēdas. Nā, ut ait Var. a cista fit cistula & cistella: & tā cista, q̃ cistella inueniunt p scrinio poni in quo recōditæ leges ferebāt. Ci. ad Herē. Ille nihilominus cistellā detulit. Et paulopost· Pōtes disturbat: cistas deiicit. i. scrinia ferēdaꝝ legū parata. Interdū cista est corbis. i. genus calathi magni uiminibus cōtexti: & fere scriniū legū ferendaꝝ paratū in modū calathi erat cōtextū: aut parū ab eo differebat. Affer ergo cistellā. i. scriniū cū monumētis. i. cū istrīs: seu lrīs & memorialibus: q̃ lrę forte mētionē faciebāt de statu ei°. s. q eēt ciuis attica: aut ēt q̃ lrę erāt de hereditate sua. Chr. o Tha. uiden. i. uides ne illū militē. Py. ubi cistella est sita. i. posita & recōdita. Thr. ē sita in Risco. i. uel in fenestra parietis: uel in magna cista pelle cōtecta. Nā, ut ingt Seruius Riscus dr̃ fenestra parua i pariete posita. Dona. aūt dicit eē nomē phrygiū significās cistā pelle cōtectā. Nonius conuenit cū Seruio: ingens eē locū in pariete angustū. O odiosa. i. exosa, uel molesta. nā odiū interdū capit p molestia. inde dr̃ odiosus. i. molestus. cessas. i. tardas: cūctaris. Chr. Quātas copias. i. quātas legiones. Nā copiæ in plurali dicunt legiōes in exercitū collectæ. uideo militē adducere ad te. i. ad tibi nocendū. At at: interiectio metuētis. Tha. Obsecro o mi hō. mi blandiētis est. nū. i. nūqd es formidolosus. passiue hic capit ut ait Don. i terribilis, seu timēdus. interdū capit actiue· & sigñat meticulosū: & timidū. Chr. Apagesis i. apage: hoc est recede uel abi: sicut apagete. i. abite uel recedite: uerba sunt comica uel aduerbia & græca. Nōnulli dicūt apagesis pro tace: uel sta in pace: aut sis sanus & pacificus. Ego n. i. ego ne sum sup. formidolosus. i. timidus, seu meticulosus. Nemo oīum ē, q minus metuat q̃ ego. s. Th. Atq. i. sed certe. est opus ita. i. opus ē: ut nō sis meticulosus sed aiosus. Chr. Hau: interiectio dolētis, seu metuētis. iterdū indignantis & exclamātis. metuo q. d. sollicitus sum & anxius: qualē hoīem existimes me eē. Th. imo. i. sed cogita hoc. qui cū. i. cū quo. q. n. est ablatiuus. res ē tibi. i. negociū hēs· & cū quo es cōflicturus, & manus cōserturus. miles sup. ē pegrinus. i. alienigena: minus potēs q̃ tu: minus notus q̃ tu. ē ing̃ hñs hic minus amicorꝫ. i. nō tot amicos quot. s. habes. Chr. scio istud sed stultū est admittere. i. pati fieri id sup. qd' possis cauere. i. uitare: & phibere, ne fiat, seu impedire. ego malo. i. potius uolo. nos pspicere. i. puidere, cauere. q̃ ulcisci. i. punire hūc militē. iniuria accepta. i. postq̃ erimus ab eo affectū iniuria. q. d. lōge melius est cauere iniuriā q̃ accipe & postea ulcisci & uindicar̃. Tu Thais abi: atq; obsera. i. claude. intus. i. per partē interiorē. hostiū. i. ianuā. Donat. dicit serā esse ianuæ claustrū. dū. i. quādiu ego transcurro hinc ad forum, uel uenale, uel causaꝝ. ut illinc deducā adiutores. uolo aduocatos. i. hoies paratos defendere nos: ut Laurē. ait. adesse i. præsentes esse uel ppe esse hic: uel præsidio esse nobis. in hac turba. i. in hac turbatione & rixa. Tha. mane mane idest noli ire quæsitum aduocatos.

Cista — *Cistula* — *Cistella* — *Agapesis*

SER. ❡ ABI tu: ecce hæc est cā illa quare Pythias remāsit· & in istis scenis inducta est. s. ut monumēta afferret. Cistellā uoco scriniū. monumēta dicit chartas ubi erant inter signa de cognitione uirginis: quę forsitā de prædonibus aliquo pacto habuerat uel aliunde quoquo modo. uide tu illū Thr. aduenientem: formidolosum describit iuuenē: ut proprietatem iuuenilis personæ ostēdat. Duo enim facit poeta in comœdia. s. q & cōuenietes pres. i. actus comœdiæ attribuit. Nec ideo tñ in partibus pprietates psonaꝝ præmittit. tota enim hæc materia mortalitati subseruit. Riscus est uasculū de cortice factū: ubi apes mella sua ædificāt. Per hoc notat paupertatē meretricę domus. Militē nōdū orōnē finiuerat cū dixisset uiden tu illū. Tha. qa iterlocuta ē nō pficit. Atq; uide adducer̃ se. q. e. Nū nūqd. s. Apagesis· uerbū defectiuū dr̃ ēt alibi apagete: & ē ex romano ductū: q romane dr̃: sta in pace. Immo noli cogitare q̃lē hoīem existimo: imo hoc cogitato: q ille nō est timēdus: & hoc ē ille: q cū. i. cū quo. Scio

istud ꝙ reuera sum potentior illo: sed periculosum est post accepta iniuriã uindictã acqrere: & hoc ẽ: sed stultũ est. Admitter e qd' .i. recipere malum, qd possis cauere. ego malo .i. magis uolo. nos ꝓspicere .i. ut nos ꝓspiciamus & prouideamus nobis. ꝙ hinc ulcisci a ccepta .i. Et iõ tu abi. & ob hoc .i. Dũ ego hinc trãscurro ad forũ: qa aliquos uolo mihi aduocatos esse .s. aliquos auxiliarios. In hac turba .i. turbatione.

DONA. ¶ MELI us ẽ.) Fugæ occasionẽ hic cupit dati. ¶ Mane.) Hoc gestu iã adiuuatur. ¶ Omitte, iam isthic ade.) Ex huius uerbis apparet etiã manu cõprehensum esse adolescentẽ. ¶ Omitte, iã ade.) Quia causam ꝓbari nõ uidet, celeritatẽ redeundi pollicetur. ¶ Nihil opus est istis.) Istis, utrũ aduocatis? an istis oibus quę dixisti? Virg. Aut qd petis istis? ¶ Hoc mõ, dic sororẽ esse illã tuam.) Ordine est executus ꝑrio utrũ ꝑsonã habeat, Dic sororẽ, inqt, esse illã tuã. Vtrũ negociũ habeat, Et te paruam uirginẽ amisisse. Cur hodie agat, Nunc cognosce. Et uñ probet, Signa ostende. Hæc oia sic pronuntianda sunt, ut & iusta & factu facilia demonstrent. ¶ Si uim faciet, in ius ducito hominem. Et recte: qa uiolento ciuiliter resisti solet. ¶ Fac aĩo hæc præsenti di.) Hæc nõ dicerẽtur a Thaide, nisi in illius uultu pauor nimius appareret. ¶ Faciã.) Adiuuandũ pronuntiatione. faciam enim, timide dictũ est. ¶ Attolle pallium. His uerbis Chremetis demõstrauit nimiũ liberaliter pauidi adolescentuli aium. ¶ Attolle palliũ. Vel qa simplex est, uel quia ebrius, pallium trahit Chremes. ¶ Peri, huic ipsi patrono opus est, &c.) Hæc meretricis q̃rela rudẽ adolescentulũ magis & honeste natum, q̃ culpandũ esse demonstrat.

Animo præsenti

GVL. ¶ CHR. Melius est .s. ire ad forũ. Tha. mane .i. siste. Chre. omitte. q. d. dimitte me. ꝑ qd' uerbũ innuitur Chremetẽ fuisse cõprehensum manu a Tha. iã .i. stati adero .i. præsens ero hic. q. d. stati rediero. Tha. o Chr. nihil .i. nullatenus ẽ opus istis. ꝑ cõtemptũ dixit .i. tuis aduocatis: uel tuis oibus, q̃ dixisti. dic hoc mõ illã eẽ tuã sororẽ: & dic te amisisse eam uirginẽ paruam .i. cũ adhuc parua foret. Dic inquam te cognosce .i. cognouisse. nũc ostẽde signa, qbus ꝑsuadeas eã esse tuã sororẽ. Py. adsunt .s. miles & sui: hoc est aduenerunt: uel iã prope sunt. Tha. Cape hoiem .s. militẽ: hoc est cõprehẽde eũ. si faciat uim .i. uiolentiã. ducito in ius: hoc est deduc eũ ad iudices: ut de eo fiat ius. Intellextin .i. utrũ intellexisti. Chre. probe .i. recte intellexi .s. Tha. fac ut dicas hæc aĩo ꝑsenti .i. forti & ꝑstanti. Virg. in qnto: Nunc si cui uirtus, animusq; in pectore ꝑsens .i. fortis. ut Seruius recte sentit. Chre. faciã. & timide dictũ est a Chr. Tha. attolle .i. erige. palliũ tuũ qd' .s. Thais. pii .i. ꝑdita sum. opꝰ ẽ patrono .i. defensore. nã patronꝰ ẽ q accusati cãm agit, seu defendit: huicipsi .i. huicmet adolescẽti. quẽ paro .i. di'pono dẽfensorẽ meũ. q. d. iste quẽ paro meũ defẽsorẽ eget ipse defensore. cũ adeo sit simplex: ut ꝙ palliũ attollere deberet, illud trahat.

SER. ¶ AD sunt .s. signa. Ipse .n. iam attulerat. Pñti .i. audaci. q enim timet extra se fit ex nimio timore. Atolle pallium erat impeditus uestibus suis. Peri hoc dicit secum.

C. Melius est. T. mane. C, omitte, iam istic adero. T, nihil opus est istis Chreme·
Hoc dic modo, sororem illã tuam esse, & te paruam uirginem
Amisisse, nunc cognosse·signa ostende. P. adsunt. T cape·
Si uim faciet, in ius ducito hominem intellextin'? C probe.
T. Fac animo hæc præsenti dicas. C. faciam. T. attolle pallium.
Peri, huic ipsi est opus patrono, quem defensorem paro.

ACTVS QVARTI. SCENA VII.

THRASO, GNATO, SANGA, CHREMES.

THR. HANCINE ego ut cõtumeliã tam insignem in me accipiam Gnatho? *O ecenarii*
Mori me * satius est· Simalio, Donax, Syrisce, sequimini. *In satius eliditur s*
Primum ædeis expugnabo. G. recte. THR. uirginem eripiam. G. Probe.

DONA HAncine ego cõtumeli.) Hic rursus iepti uanitas militis demõstratur, ad amicã tanquã ad hostilem exercitũ ꝑgentis irritato aĩo, cõcitato cursu, inclinata chlamyde, trepidi & quatientis caput. Et hæc uerba ꝑ hortatu iperatoris accipiẽda sunt: qñqdẽ oĩa de exercitu trãsferunt. Cõtumeliã uero ꝓprie, & ut miles. Sallustius, Ne q̃ cõtumelia, &c. ¶ Cõtumeliã in me accipiã Gnatho.) Apparet Gnathonẽ & dehortatorẽ esse certaminis, & ad pocula militẽ ꝓuocare: maxime cũ uideat ꝑsuasisse ista cõsilia ut hoc certamẽ moueret. ¶ Mori me satius ẽ.) Ridicula ꝑsumptio, tanq̃ aduersus meretricẽ iurgia nunq̃ Thrasi sumere ausus esset, nisi morte ꝓposita. Ergo uidet mortis cõtẽptu opus est ad tale præliũ. ¶ Mori me satius. Tãquã aliter miles aduersus mulierẽ audere nõ posset, uel qa nihili, uel qa amator. Mori me satius est. Quasi ille sibi dicat, uel molestũ esse certamẽ, uel amicã nõ esse lædendã. Tam insignem. Insignem, ut miles dixit, quia insignia armorũ sunt. ¶ Simalio.) Et hoc cõcite pronũtiandũ est. ¶ Sequimini.) Huiusmodi militia ꝑ tumultũ repente suscipit, & dicitur euocatio, ubi dux alloqtur ciues, Qui rẽpub. saluam uultis, me seqmini. Vñ Virg. sic ait: Desuetaq; bello Agmina in arma uocat subito, ferrumq; retractat. Ipse uocat pugnas, seqtur tũ cætera pubes. ¶ Primũ ædes expugnabo.) Debet hic esse uociferatio uana ad hoc, & uerbũ militis cũ quodã motu igẽti, & ꝑ imanes minas sine ulla ui rez. Vana q; cõminatio ẽ, uelle ædes expugnare, cũ foris sit meretrix.

Contumelia

Insigne

Euocatio

GVL. HAncine &c. Hic militis inepti uanitas demonstratur: qui ad amicam tanq̃ ad hostilem exercitũ pergit irritato animo. Thra. o Gnato. Hancine .i. utrũ hãc cõtumeliã accipiam .i. patiar. tam insignem: idest tam magnam, siue grauem. & hoc in malam partem. in me: idest contra me. satius est: idest melius est mori, quam: scilicet talem pati contumeliam: sed accipere contumeliam potius dicimus, q̃ pati. Miles incitato animo suos seruos uocat facturus insultationes Thaidi. Simalio: Dorax: Syrisce: idest uos serui sequimini me. Simalio a simio, uel a simia deriuatum est ob fœditatem oris, uel nasi. Syriscus diminutiuum est a Syro. Primum: idest in primis. expugnabo: idest pugnando capiam ædes: idest domũ Thaidis. Gn. recte facies sup. adulando dicit hoc. Thra. Eripiam: idest abducam a Thaide uirginem: quam dono dedi. Gnato. probe facies sup. quasi dicat non improbe facies eripiendo uirginem: pro qua mala tibi habetur, ac refertur gratia.

SER. HAncine. Facta cognitione uirginis ꝙ citius est: tendit ad liberationem. Inducit enim Th. cum familia sua: q eã eripere contendat: & Chr. cum Tha. qui eam defendat. Præmittit apparatum militis: quem facit ad ereptionem ita. O Gna. an: scilicet cõueniens est: ut ac. h. certum in me. Tam insignem: idest tam apertam & diuulgatã omnibus. illud dicitur insigne quod est insigno omnibus: & quod omnes uident.

¶ Male

THR. Male multabo ipsam. G. pulchre. THR. In mediū huc agmen cum uecti, Donax·
Tu Simalio in sinistrum cornu, tu Syrisce in dexterum·
Cedo alios, ubi centurio est Sanga, & manipulus furum? S. eccum adest.
THR. †Quid ignaue, periculone pugnare, qui * istuc huc portes, cogitas?
†Quid eluditur d *a's, istum
S. Egone? imperatoris uirtutem noueram, & uim militum·
Sine sanguine hoc fieri non posse. qui abstergerē uulnera.

DONA.

¶ MALE multabo) Vide ordinē belli. Primo expugnatio moenium. tum recuperatio captarum rerum. demum poena praedonum. ¶ Pulchre.) Postq̄ nō obtinuit quod uolebat Gnatho, assentatur ad omnia. Vide autem manifestā irrisionem ex ipso genere laudandi. nam quid est in aedium expugnatione recti? quid in uirginis ereptione probitatis? quid in male multāda muliere pulchritudinis? Sed hoc est quod ait supra de se ipso parasitus, Quicquid dicunt, laudo. ¶ In mediū huc agmē cū uecti, donax.) Mire composita ad contemptum nomina legionarioꝝ sunt nam Donax, ab arūdine, ueluti sit manis & fragilis, nomen sortitus est. ¶ Simalio.) A simio, uel a simia deriuatum est, ob foeditatem oris, uel nasi. ¶ Siriscus.) Iam diminutiuum est a Syro. ¶ In medium huc. Ridicule satis armaturas leues nō putat aduersus Thaidem idoneas: & ideo agmen cum uecti uult uenire in mediū. An ideo cum uecti, quia ad expugnationem uenitur aedium? ¶ Tu Simalio in sinistrum cornu tu Syrisce in dextrum. Hic agmen instruitur. Facetum autem est cū a rebus magnis res ridiculae deriuentur. ¶ Cedo alios.) Non reliquos dixit: sed alios, quasi multi sint. ¶ Sanga.) Nec sangarius saltem, ut nomen esset. ¶ Manipulus furum.) Manipulus proprie est militis. Cum Romani & Latini sub uno Centurione bellū aggressuri deputabantur, sibi sertum uel coronam ex manipulo herbae uel huiusmodi cōficiebant, quem pro signo sequebantur. Merito ergo Centurionem uidens, manipulū desyderauit: hoc est coquum uidens, conuiuas desyderat: q apparauerat, quotiens locus affuit, idest conuiuium est cūstiturum. Alii manipulū furum, coci discipulos dici putant. ¶ Eccum adest.) Pro se, ac p discipulis Sanga ¶ Quid ignaue.) Apparet coquum ad repentinum strepitum sic exisse, ut ad artem suam fuerat expeditus. ¶ Egone.) Haec causa est. ¶ Imperatoris uirtutē noueram, & uim militum.) Hoc plus habebit salis, si sic intellectū fuerit, ut Sanga uno eodemq; tempore & querat quid dicat, simulque respōdeat, hoc nouerā sine sanguine fieri non posse. s. ἄνευ γοσφλωπτας Quid igit si hoc scie.) Qui abstergerē uulnera. Quasi hoc fuerit aux in genus. Quid hoc est? uī uulnera? quorū uulnera? utrū utriusq; partis? An qd' magis ridiculū est, suorum?

Alii

Manipulus

GVI.

¶ THR. Male. i. ualde. & in malum eius. mulctabo. i. pecuniam ipsam. s. Thaidem. Gn. Pulchre facies eam mulctādo q d. honeste ac decenter. decet enim eam mulctari: quae sic est ingrata & haec omnia potius dicit assentādo ineptiis militis, q̄ probando nam eo omnia parasiti uerba tendunt: ut gulae indulgeatur & uenter impleatur. Thr. o. Donax concede sup. uel ueni huc in mediū agmen. i. in mediū exercitum ordinatū cū uecte. i. cum ferreo instrumento parietibus domorū perfodiendis apto. Inde uecticolaria uita dicitur eorū, qui uectibus parietes perfodiunt alienos furandi gratia. Cato: Vecticulariam uitam uiuere est repente largiter habere: repente nihil. Et ita cum uellet expugnare aedes Thaidis uectibus: erat opus ad parietes quatiendos, ac frāgēdos. tu Simalio: nomē serui. cōcede inq̄ in cornu sinistrū. i. in partem aciei sinistram. hic. n. cornu per methaphoram dr̄ pro parte aciei tam dextera q̄ sinistra: hoc est pro latere tam dextro, q̄ sinistro. Et, ut inquit Strabo, cornu habet sexagenos milites. Tu Syrisce cōcede inquā in dextrum cornu. hoc est i latus dextrū aciei, seu exercitus. Cedo. i. dic, seu noia alios. i. rel quos seruos. ubi est Centurio. i. is q centū praeest militibus: & potius peditibus. Nā centurio est peditū: decurio uero equitum. In exercitū miles centurioni parebat. Centurio tribuno: tribunus legato: legatus consuli: sed seorsum magister equitū solū dictatori parebat. Quidā dicūt centuriones aliqñ p̄fuisse q̄tuor manipulis: manipulū uero cōstitisse ex centū prius: deinde ex ducentis militibus. dictosq; manipulos a fasciculis palearū: quos manipulos dicimus. Nam adhuc paup populus Romanus p uexillis manipulos palearū pertica suspensos ferre solebāt: unī manipularis miles dictus ē. Oui. Pertica gestabat olim suspēsa maniplos: Vñ maniplaris noia miles habet. Varro aūt inqt, Manipulos eē minimas manus. i. cateruas exercitus: quae unū sequunt. Manipulus enim cōiungit plures manus & Nonius: Manipuli sunt manus militum: uel collecti uiri sic dicti: ut uult Donatus. Nā cum Romani & Latini sub nouo Centurione bellū aggressuri deputabantur: sibi sertum uel coronam ex manipulo herbae cōficiebant: quā pro signo sequebanī Nonnulli etiā uoluut manipulos dici signiferos: q̄a sub Romulo pauper adhuc romanos exercitus hastis fecit manipulos illigan: & hos pro signis tenebant. Redeamus ad literā. Vbi est Sangalle seruus: ubi est manipulus i. caterua. furum. i. praedonum. Vel manipulus, ut alii uolunt. i. signifer. Aliq hic manipulū furum coqui discipulos dici putant: & q miles coquum uidens conuiuas desiderat. Sanga. eccum. i. ecce hic coram te Sanga adest. & in tertia psona de seipsū loqtur. Thra. o ignaue. i. t mide quid? modus interrogandi. ne. i. utrum. cogitas pugna repenitulo. i. spongia longa. qui. s tu portes. i. afferas istunc peniculum. huc. s in medium agmē. Penis, ut Festus ait, cauda uocabatur: unde & offam porcinam cum cauda offam peniam dicebant. Et etiam membrū uirile: ut ait Seruius. Sallustius: Adult er ganeo: manu uentre alea: pene bona patria lacerauerat. hinc & peniculos dicimus, quibus calciamenta texuntur: quae de caudarum extremitate fiunt. Sunt etiam peniculi spongiae lōge propter similitudinem caudarum appellatae. Inuenio et Penicilla in ucutro a pmitulum li. pro instrumētis factis ex setis porcinis: quibus utuntur pictores cum pingunt: quae instrumēta ni quid me fallat pincella uulgo uocant. Sanga. ego ne. i. quaeris sup. utrum cogitem pugnare peniculo. Noueram uirtutem. i. uires imperatoris uidelicet tuas: qui es imperator huius certaminis: & noueram uim i. uehemētiam · acrimoniam militum. noueram inquam hoc certamen s. non posse fieri sine sanguine. qui. i. quomodo. abstergerem i. desiccarem uulnera, & mundarem: nisi attulissem peniculum uel nisi ponatur hoc totum interrogatiue: sic supple attuli supple peniculum. qui. i. ut. abstergerem uulnera.

Oui.

Peniculus

Penis

Sallu.

¶ MVLCTABO. i. uerberabo. Tu uade cum uecte. i. cum ferra hostii: quae portas in medium agmen. Cedo. i. dic alios ubi sint: ubi centurio meus o Sanga. Constituerat. n. de leccatoribus quosdā centuriones: quosdam duces. Loqtur enim gloriosus miles ad modum imperatoris. Fures dicebantur quędam pars hominum: qui illicite & sine dño uiuebant in ciuitatibus de rapturis. Sanga dicit de se: ecce adest Sanga. Qui ignaue facis. ne. i. an. cogitas pugnare cū peniculo. Tu dico q huc ad pugnam portes istunc peniculum: Peniculus est genus ossis cete: quod quemuis liquorē emittit & recipit: ex quo ille diludebat piperatam per scutellas: uel sagimen de cacabo cōtrahebat, & colligebat. Ego ne quare huc portem quaeris? Dicam tibi uirtutem &c. ergo qui quomodo abstergerem uulnera nisi cum peniculo.

SER.

DONA

C SOLVS Samnio seruat do.) Haec figura προσφώνησις dicitur. ¶ Solus Samnio seruat domum. Vt, Sola mihi tales casus Cassandra canebat. ¶ Seruat domi. Pro remanet ut obseruet. Nam seruat domum, rectū erat: nō, seruat domi, si custodit intelligeretur. Vel seruat, pro sedet: ab eo quod sequitur, id qđ praecedit. nā non seruat, nisi qui prius in eo loco sederit. ¶ Qui malum.) Malum, p προσφώνησις suauiter infertur. Plautus in Epidico, Quae malū haec impudentia est? Et nō interponitur malū, nisi oculis conuersis ad eum qui id quod reprehendimus, dixerit. Malum, nūc interiectio est. ¶ Post principia.) Magnifice ad risum cōmouendum. nā dicere debuit, post uos. Et hunc locū sibi optimū elegit: ut timidus. ¶ Post pricipia. Militare dictū est. Et ambigunt multi, an in extremo agmine sit hic locus, an in medio. ¶ Inde oibus si.da.) Tanq̄ non oibus dari possit, si aliunde detur. ¶ Ipsus sibi cauit lo.) An loco simpliciter, q̄a post principia: an loco, in loco, opportune & εὐκαίρως? Terentius in Adelphis, Pecuniā in loco negligere, interdū maximū est lucrū. An pro de loco. ¶ Idē hoc Pyrrhus factita.) Irridet quē Poeta: ueruntamen ostēdit offm imperatoris hoc esse, ne se in periculū pduciat. Sic Sallustius. Et i praelus actu promptus. Et hoc totū, q̄si in Palliata: sed cōcessum Poetis fuit. Pyrrhus aūt peritissimus strategematon fuit: primusq; queadmodū ea disciplina p calculos in tabula traderet, ostēdit. ¶ Nimirū cōsiliū illud re. est.) Illud rectū est. Et noua locutio, & superiori similis, Nimirū dabit haec Thais mihi magnū malū. p, sine dubio, rectū est. ¶ Sane q̄ tibi nūc uir uideatur esse, hic nebulo magnus est, ne metuas.) Figurata locutio, & praeterea ὑπερβατόν intermixtū. nā hic ordo est, Sane hic nebulo est, ne metuas. An hic erit ordo & sensus, ut sit dictū, Ne metuas, sane q̄ tibi uir uř eē hic nebulo magnus est. Et recte, nā obterret adolescens, & aetate militis, q̄ iā uir est, & magnitudine q̄ magnus corpore: q̄ utraq; in illo uana esse, meretrix ut experta denuntiat. Nebulo aūt, uel inanis, uel uanus, aut mollis, ut est nebula, dicit. Et hoc εἰρωνικῶς dictū est. Meretrix frustra metuentē corripiens Chremetē, Sane, inq̄t, q̄ tibi nunc uir uideatř esse. & deest, Nō est ut sit, Nō est qđ tibi nunc uir uideatř esse. hic nebulo magnus est. Sic & alibi, Si te in platea hoc offendero post unq̄, nihil q̄ dicas mihi, aliū q̄rebā, iter hac habui. peristi. Vt sit, nō est q̄ dicas mihi. ¶ Quid uideř.) Non diceret miles si staret i sniа: sed iā uideř timore mutatus. ¶ Quid uideř? Dubitandi est q̄ dictū sit: qd uideř? Ego sane hoc militē puto dicere, quē paulati a uiolētis atq; acribus pricipiis ad tetrorē desidiāq; pducit timor. Nā primo ipse p̄cedit, utpote q̄ dicat, Sequimini. Dū deniq; ppius deuentū est, post pricipia referri pedem. Post iā nihil ipse audet, sed q̄rit cō siliū parasiti. Deniq;, ubi cōminus res gerenda est, dixit Mane, & cōtinet irruentes. Ad postremū diffisus, nescit qd agat: ad parasitū spectans, Quid agimus, inq̄t? ¶ Fundā tibi nūc.) Mire parasitus hoc ait: uel q̄a militē nolle uidet: uel q̄a audet īpugnare, cōsiliū formidolosum, & aptū metuēn dedit, subtiliter tū nā funda pugnāt q̄ cōminus nō pñt: & ex occulto, q̄ nō audent palā. Sed honesta cāmō q̄a timeas inq̄t, sed ut fugiāt: tanq̄ nisi hostes fugerit, nō sit tutū accedere. ¶ Fundā tibi. Nō dixit hastā, aut lanceā, sed sagittā, fundā, q̄ nimiū lōge iactař. ut ex hoc iteruallo pauorē oñderet nō audētis accedere. Et mire tibi: tanq̄ ipse parasitus nec hoc audeat. Sūt aūt q̄ putēt haec a Thaide ad Chre. dici. sed male. nō. n. conueniunt ista meretricis dictis superioribus. nisi quia mouet me quod Ex occulto dicit: quasi cōstet ei iamdudū uidens mili

Malum

Nebulo

THR. Vbi alii? S. qui (malum) alii? solus Sannio seruat domum
THR. Tu hosce instrue: hic ego uero post principia: inde oibus signū
G. Illuc est sapere, ut hosce instruxit, ipse sibi cauit loco. (dabo.
THR. Idē hocce Pyrrh⁹ factitauit. CH. uide tu Thais quā hic rē agit.
Nimirum consilium illud rectum est, de occludendis aedibus.
THA. Sane q̄ tibi nunc uideatur esse, hic nebulo magnus est.
Ne metuas. THR. qd uideř? G. fundā tibi nūc nimis uellē dari.

tem, & ipsum non uidisse cum qua pugnaturus sit.

C THR. Vbi sunt alii. Gna. malū hic est interiectio malum: & p parenthesim solū legendū sic. Malum q̄ uulgo dř mala gratia: q alii sunt supple. Plau. in Epidico: Quē malū haec impudētia. ut sic dicerē: Vnde malū mihi pecunias esse putas. qđ uulgo dicitur: Vnde mala gratia putas mihi esse pecunias. Item quid malū tibi uis. quod dicit: Quid mala gratia: aut malae gratiae oportet tibi. Quod ineptū est dicendi genus. Sed hic talia apponuntur: nō ut approbent: sed potius ut reprobentur alus dicendi modis surrogatis. Solus Sanio. i. ille seruus. seruat. i. custodit domū: qđ si sit domi itellige sic. seruat. i. manet: aut sedet domi: ut obseruet eam. uel etiā custodit domū. Thra. tu Gnato instrue. i. appara: uel ordina: aut dispone & informa hosce milites. ego ero hic post principia. i. post primas legiones firmae ac maturae. Nam in acie bñ instructa erant milites agiles leuis armaturae: q uelites dicebanř: qui uelitabanř. i. agiliter pugnabant: quorū officiū erat lacessere pugnam & quasi praelii praeludium facere uelitatione. i. probrorū ultro, citroq; obiectatiōe. Deinde lacessita pugna secedebāt: aut ī equos insidebant sua agilitate: inde ueniebatur ad primas legiones firmae armaturae & robustae: quae dicebantur pricipia: q̄a illic erat principiū resistentiae. Seq̄tur in litera. inde. i. ex toto loco. dabo signum oibus: aut sonitu tubę: seu classici: aut alio signo: aut uibratione uexilli: uel erectione: & alia re id genus. Gn. illud. f. ita sibi canere est sapere. i. esse sapiētē. ut. i. postq̄ā istruxit. i. apparauit hosce milites, ac disposuit. ipsus. i. ipse cauit sibi. i. puidit: prospexit sibi. in locū. i. opportune: ut in Adelphis pecunia i loco &c. Pyrrhus rex Epirotarū peritissimus stratagematū. i. astutiarū militiae. factitauit. i. saepe fecit. hoc idē. i. sibi opportune cauit, ac consuluit. Chr. o Thais uiden. i. uides ne quā rem hic Thraso miles agit. Nimirum. i. sine dubio. illud consilium. i. illa suasio: uel illum propositū de occludendis aedibus. i. de obseruanda domo. est rectū. i. recte suasum & susceptum. Tha. sane. i. nimis uel ualde consilium inquam rectum est de occludendis aedibus: & hoc per ironiam dicit. qui. i. qualis uir nunc uidetur tibi. hic est nebulo. i. uanus: inanis: mollis ut nebula. magnus corpore. f. & statura: sed mollis ut nebula. ne timeas. i. noli timere: quamuis sit magnus & in aetate uirili. Donatus autem subaudit non est. legendo affirmatiue non interrogatiue sic: Non est sup. talis uir. q. i. qualis uidetur tibi. hic est magnus nebulo. i. magnus corpore & statura, sed mollis ut nebula: futilis & uanus non uirilis: neq; magnanimus: ut tibi uidetur ne metuas. Th. Gnato qd uideř tibi. i. qd iudicas de ineundo praelio: p qđ ostendit se iam timere. Gna. nunc uellem fundam. i. sagittam: q̄ue. f. multū lōge iactatur: nō hastam: neq; lanceā. Funda. n. interdū dicit instrumentū quo rotantur seu iaciunř lapides. ut Seruius ait. Virg. in Geor. Stupea torquentē balearis uerbera fundae. Interdū dicitur genus retis a fundendo: ut ait Nonius. Virg in Ge. Atq; alius latum funda iā uerberat amnē. & illud retis genus uulgo dř baca. Interdū funda significat iaculum: siue missile aliquod: quod lōge funditur. i. mittitur. Inde funditores: ut Nonius ait: dicunř q fundis magnis dimicāt. Sisenna. i. in historiarū: At post armatos funditores, & sagittarios ponit. Nunc inquā uellē fundam dari tibi.

C MALVM est interiectio. Illuc est sapere qđ facit miles iste. Quia ut. i. postq̄ hosce &c. Sane ille qui tibi &c. Non minus ac si diceret tu praelegisti tibi locum: modo uō minus uellem tibi dari fundam, q̄ Thai.

GVI. Malum interiectio

Velites

In loco pro opportune

Strategema

Nebulo

Funda

Virg.

SER

Vt tu illos procul hinc ex occulto cæderes: facerent fugam.
THR. Sed eccã Thaidẽ ipsã uideo. G. q̃ mox irruimus? THR. mane.
OMNIA PRIVS experiri, q̃ armis, sapiẽtẽ decet. *Troch. catal.*
Qui scis an quæ iubeam, sine ui faciat? G. di uestram fidem,
Quanti est sapere? nunq̃ accedo, quin abs te abeam doctior.
THR. Thais primum hoc mihi responde, cum tibi do istã uirginem,
Dixtin' mihi hos dies soli dare te? THA. quid tum postea?
THR. rogitas,
Quæ mihi ante oculos amatorem coram adduxti tuum?
THA. Quid cũ illo agas? THR. & cũ eo clã subduxti te mihi?
THA. Libuit. THR. Pãphilam ergo huc redde, nisi ui mauis eripi.
CHR. Tibi illã reddat? aut ut eam tãgas? oĩum. G. ah qd ais? tace.
CHR. Quid tu tibi uis? THR. ego nõ tãgã meã? CH. tuã aũt furcifer?

DONA. ℂ VT tu illos.) Meretricẽ. s. cũ suis, ut alibi, Nos prius introducant. ⁋ Facerent fugam.) Deest rursus Vt. sic, Vt facerent fugam. uel ἀσυνδέτως illatum est. ⁋ Facerent fugam. Desyderat cõiunctionẽ Enim ut sit facerent enim fugã. ⁋ Vt cæderes.) Pro, cædendo cogeres ut facerent fugã. ⁋ Sed eccam Thaidẽ ipsam.) Eccam & ipsam, figura ἔμφασις: quasi eccam principem belli & ipsam, contra quã pugnaturus est. ⁋ Quam mox irruimus.) Hoc parasit⁹, irridens militem dixit. Et irruere ꝓprie dicunt, q cũ furore ꝑlium ineunt. ⁋ Oĩa prius experiri q̃ armis, sapientẽ decet.) Animaduerte quantam uim habeant ad delectandũ i Comœdiis seueræ sniæ, cũ a ridiculis ꝑsonis proferuntur: q̃le est apd Plau. ubi miles suã formam admirans, ait: Nimia est miseria nimis pulchrũ esse hominẽ. ⁋ Quã armis. ἀνακόλουθον, ꝑ, q̃ arma. Aut ἔλλειψις est, si subaudiamus agere. Et mire nõ dixit me: sed, sapientẽ q magis ridiculũ est. ⁋ An quæ iubeã.) Et mire, nõ, uelim: sed, iubeã dixit. iubeã pro uelim: ut, iubeo Chremetẽ. ⁋ Di uestram fidẽ.) Bona ἀπολογία q leuiora laudauerat, hic exclamate iam debet. Et hoc est qd' supra ait, Id rursum si negant, laudo id quoq;. Nã negat rursum male pugnandum esse, q superius retineri nõ poterat, quin in prælũ uel moriturus irrueret. ⁋ Di uestram fidẽ, Quãti est sapere nũquã accedo, quin abs te abeam doctior. Mire egit ꝑsonam admirantis p trinam ἀπὸ σοφῶν ad deos, ut, Di uestram fidem ad seipsum, Quanti est sapere ad militem, Nunquã accedo, quin abs te abeam doctior. Et ridicule parasitus, nunquã accedo ad te, dixit, q nunquã recedit. ⁋ Quin abs te abeam doctior. Nimis impudens assentatio, se fieri doctiorem ex militis sapientia. ⁋ Thais primum hoc mihi responde.) Omissa contentione repetendæ uirginis. nõ enim iam puellam, sed pactum exigit, ut amator. ⁋ Cum tibi do.) Pro, cum tibi darem. ⁋ Quid tum postea?) Aut dixi, respondendum erat: aut, non dixi. Sed uide contumaciam meretricis in contemptionem personæ militis interrogantem. interrogare maluit, q̃ per inductionem capi. ⁋ Rogitas?) Contentiõis genus interrogatiue. ⁋ Quæ mihi ante oculos coram.) Vtrum significat inepti militis dictum? An ante oculos, minus est q̃ coram? ⁋ Ante oculos coram. Potest ante oculos, & longe tamen intelligi. Coram proximitatem significat. ⁋ Quid cũ illo agas?) Omnino meretrix nõ putat illum idoneũ, cui reddenda sit ratio, cuiq; se purget. adeo apud illã amicitiæ eius pretium est. Nã errant q dicunt eã se uelle militi reconciliare. ⁋ Et cũ eo clam subduxti te mihi.) Inuidiose, & cũ eo: nã ut supra legimus, exclusit Chremẽ. ⁋ Subduxti te mihi. Furtim subtraxisti mihi. Virg. Et fidũ capiti subduxerat ensem. ⁋ Libuit. Superbũ est, & meretriciũ uerbũ. Sic de Chelidone Cicero ait, Libenter ait se facturã. ⁋ Huc redde.) Idioma est pro cõtumelia reposcẽtis. sic & in Hecyra, Renumeret dotẽ huc eat. ⁋ Nisi ui mauis eripi.) Vtrũ nisi ꝑ nõ, & sicut sit, si non tibi illã mauis eripi. ⁋ Tibi illã reddat?) Se primũ interponit Chremes, ut adolescẽtulus potuit iã fracto milite. ⁋ Aut tu illã tan. omniũ.) Ait utrũq; Chremes nã qa dixit, nisi si tibi mauis eripi, ait, Tu illã tangas? & addidit, Oium. & est ἀποσιώπησις secunda. sic autem loqui solent plus gestu, q̃ uerbis conciti. ⁋ Tibi illam reddat? aut tu illã tangas? Magna uis in pronominibus, & significatio est. ut, Cãtado tu illum? ⁋ Quid tu tibi uis?) Recte: cum Thaide enim loquebatur. nõ cum hoc. ⁋ Ego non tangam meam.) Bene addidit Meam. hinc enim probatur iniuste dictum, Tu illam tangas? ⁋ Tuam autem furcifer?) Incongrue, ut impetitus adolescens liberum seruilibus conuitiis exagitat.

Irruere

Coram

Subducere

Libuit

Libẽter

GVL ℂ VT tu cæderes: idest uerberares, & uexares, ac oppugnares illos: scilicet Thaidem, & Chreme. procul hinc: idest lõge ab hoc loco. ex occulto: idest ex loco ubi non uideretis: ipsi subaudi facerent fugam: idest darent terga, siue fugerẽt. Thra. sed eccam. i. ecce hic uideo ipsam Thai. Gna. q̃ mox: idest quantũ statim, uel quanto post. irruimus: idest impetum facimus. nam irruere est cum furore prælium inire. Thra. mane. i. siste pedem. decet sapientem prius experiri: idest tentare omnia. i. quærere & experiri omnia media uerbis. i. bona cõpositione & pactione uerbis mitibus facta. q̃ armis. i. bello. Et est sententia ex ornatio rhetorica. qui: idest quomodo scis an faciat Thais ea, quæ iubeam. i. uelim. sine ui. i. sine impetu, & uiolentia. Gna. Dii uestram fidẽ. exclamatio ẽ comica. i. imploro: supple uestram fidem. i. uestrũ auxiliũ: & uestram opem quãti est. i. quanti ualet. quantũ est utile sapere. i. esse sapientẽ nunquã accedo ad te. quin. i. quod nõ abeam. doctior. i. quin redeam ex consortio tuo doctior tanta es sapiẽtia. est aũt adulatio parasitica. Thra. o Thais primũ respõde hoc mihi qd' sequit. cũ do. i. cum darem tibi istam uirginẽ. dixtin. i. ꝓmisisti ne. dare. i. exhibere. te hos dies. i. p hos dies: sed elegãtius omittitur ꝓpositio: & elegantius in accusatiuo dicitur, q̃ in ablatiuo. soli mihi nõ ẽt Chremi. Tha. qd tum. i. tunc postea feci supple. Thra. rogitas. i. petis quid fecisti: q. s. tu adduxisti mihi coram oculos tuũ amatorem. s. Chremetem: quẽ miles putauit esse suũ riualẽ. Tha. qd agas cum illo Chremete. q. d. quã actionem ex ea re cõtra eũ habere possis. uel fiat distinctio post qd est. & sit interrogandi modus: ut sæpe fit deinde subdatur agas cum illo de illa re. q. d. Loquare cum eo de ea re nõ mecum. uel contendas cum illo tibi. q. d. acerrime responsuro & uerbo & dimicatione. Thra. & subduxti. i. subtraxisti te mihi. clam. i. furtim cũ illo amatore. Tha. Libuit. i. sic mea fuit uoluntas. Thr. ergo redde. i. restitue huc mihi Pãphilam: quia discessisti a pacto: ideo nullum esse debet. uel conditionem donationis non impleuisti: ideo donatio nullius momenti esse debet. ni. i. si non uis illã supple eripi. i. auferri a te. ui. i. uiolẽtia. Chremes. dicis sup. ut Thais reddat tibi illã Pamphilam. aut ut. i. q tu omniũ tangas eam Pamphilam: non mõ eripias eam: & est aposiopesis: locutio namq; imperfecta est & cõcisa. namq; loqui solent plus gestu q̃ uerbis conciti & cõmoti ira. Gnato. ah. dolentis, uel deridentis. qd agis, uel qd ais. i. loqueris. tace. q. d. nescis cui uiro male dicas. Chremes quid tu tibi uis. i. quod inepte dicitur: quid oportet tibi. Thraso. Egon. i. utrũ ego non tangam meam. s. Pamphilam. Chre o furcifer. i. uerbero: & q dignus es illa ignominia affici. ut furcam. i. patibulum feras circum uicinos more improbi serui.

Aposiopesis

Furcifer

SER. ℂ MOX irruimus. i. irruemus. Mane. i. expecta. Experiri. s. consilio. Qui. i. qõ scis. Quid tum postea factũ est. Tu eam tangas omnium uilissime. Placando dicit ah.

G. Caue sis, nescis cui maledicas nunc uiro. CH. nō tu hinc abis?
Scin'tu ut tibi res se habeat? si quidquā hodie hic turbe cœperis,
Faciam ut huius loci, dieiq;, meiq; semp memineris.
G. Miseret tui me, q hūc tantum hoīem facias inimicum tibi.
CH. Diminuā ego caput tuū hodie, nisi abis. G. ain'uero canis?
Sicine agis? THR. quis tu homo es? quid tibi uis? quid cum illa
rei tibi est?
Videntur Cretici
CH. Scibis principio eam esse dico liberam. THR. hem. CH. ciuem
Atticam. THR. huic,
Troch. acatalect.
CH. Meam sororem. THR. os durū. CH. miles, nūc adeo edico tibi
Ne uim facias ullam in illam. Thais, ego eo ad Sophronam.
Nutricem, ut eam adducam, & signa ostendam haec. THR. tun'
me prohibeas,
Meā ne tāgā? CH. phibeo inquā. G. audin' tu? hic furti se alligat.

DONA.

Canis

CCAVE sis, nescis cui maledicas nūc uiro.) Animaduerte parasitū neq; tacere oīno, ne defuisse patrono uideatur: neq; in aliena cā rixā in se trāsferre. Nō tu hinc abis? scin tu ut tibi res sese hēat?) Hoc parasito, illud militi Chremes. Caue sis. Quia imperatiua uerba, sunt cōtumeliosa: addebant ueteres, sis: qđ significat si uis. Sin'tu?) Non parasito, sed militi dicit. Faciā ut huius loci, dieiq;, meiq; semp memineris.) Moris est magnas eē minas hoīum meticulosorum. Specta ergo q̄ acriter timidus comminet. Huius loci, dieiq;, meiq;. Loci, in quo læsus. Diei, quo cæsus. Mei, a quo cęsus. Miseret mei.) Hic parasitus nunc quasi monitor Chremeti rńdet. Qui hunc tantum hominem facias inimicū tibi.) Ne nunc quidem parasitus, a militis assentatione discedit. Diminuam ego caput tuū hodie nisi abis.) Rusticus dixit, caput tuum diminuam, q̄ si diceret, diminuam tibi caput. Ain uero canis?) Hoc uerbo impudentibus inimicis conuitium fieri solet. nā militare dictum est in hostem, canis: & apud Homerū graui contumelia in aduersariū dicitur, uelut in illo loco, τιμὴν ἀρνύμενοι μενελάῳ σοί τε κυνῶπα. Quis tu hō es? quid tibi uis?) ἐπιτροχασμός figura est, ubi multa terribiliter interrogant. ut, State uiri, q̄ cā uiæ, quiue estis in armis? Quoue tenetis iter? Scibis.) Non obsequēter, sed figurate dicit ab irato. Principio eā esse di.li.) Quo tollit, Tuā uideri. Scibis. Et scies, & scibis dr̄ post pductionē tertiæ coniugatiōis. Principio. In tria diuisit officiū defensionis suæ: In assertoris, Principio eā esse dico liberā. In cognitoris, Ciuē Atticā. In fratris, Meā sororē. Et bonus est ordo: libera, ciuis, nobilis. Ciuē Atti. Quo ēt negociū pōt et fieri qui sēp dño gessit in ciuē. Hui.) Hui, hem, & cętera huiusmodi generis, sanæ sunt aduersus eos qbus irascimur. Meā sororem.) Quo cōstat præsto eē defensionē puellę. Os durū.) Quasi ex oībus hoc sit impudentius, q̄ & sororē suā dicat. Os durū. Os impudēs: ut cōtra, mollis frontis dicunt, qui sunt reuerentes. Nunc adeo edico tibi.) Vt superbe, quasi militi. nā edictum, Prętoris dicit, & Imperatoris. Miles nūc adeo edico tibi.) Miles, cōtumeliose dixit. De iis eni est officiis, q̄ suo noīe contumeliosa censent: sicut in Adelphis, Delibera hoc, dū ego redeo, leno. Ne uim facias ullā in il.) Seruauit præcepta meretricis: adeo ut meminerit, Si uim faciet, in ius ducito hoīem. Ego eo ad Sophr.) Hoc sinus a Thaide Chremeti. Prohibeo inquā.) Nō satis exercitate adolescēs totidē uerbis dictū repetit militis. Audin'tu? hic furti se alligat.) Gn. occasionē finiēdi litigii īadudū quærit ob desideriū mēsæ & cibi: & iō quasi de iure cōsiliū suggerit, hūc reū militis eē posse, q paratus est alienā rē suā dicere, & id in iure pfiteri, hoc est apud Prætorē. Ergo furti se alligat. i. reum se efficit fraudis. Nā μεταληπτικῶς furtū p oī fraude, & dolo accipimus, & iniuria. Alligat. Astringit illaqueat, & obnoxium facit. Omne igit̃ qđ fraude fit, furtū est. Sic Virgilius, Furta paro belli, id est insidias. Et, Dulcia furta, id est adulteria. Omne malum factum, Quæ quis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula noctem. Furtum duobus modis dicitur. uno, cum omne maleficium generaliter significatur altero, cum res surrepta demonstratur: Nūc ergo furtū, maleficium est.

Scibis

Hui, Hē

Os durū

Mollis frontis hoīes

Edictū

Alligat se furti

Furtum

GVI.

CGN. Caue sis. i. si uis. & est compositū ex duobus corruptis, ut capessis ex tribus. i. cape si uis. sed talibus uti potius est poetarum q̄ oratorū. nescis cui uiro tu nūc maledicas. i. contumeliam inferas. Chre. alloqtur hic militem inquiens. tu nō abis. i. discedis. hinc. i. ex hoc loco. & minaciter cū eo agit: quamuis tñ sit meticulosus. Sin. i. scis ne. ut. i. qualiter res sese habeat tibi. i. quantum ad te spectat: & in tuum malum. q. d. scis ne quomodo res se habeāt quantum ad te spectat. si qcq̄ turbæ. i. rixæ turbationis. cœperis. i. concitaueris. hodie hic. i. in hoc loco. faciā i. efficiā. ut memineris. i. recorderis huius loci, & diei. & memineris mei semper. i. oī tpe. Gna. Me miseret tui. i. misericordia tui me mouet. qui. s. tu facis hūc. i. militē. tm̄ uirū. i. qui est tātus uir. inimicū. i. aduersariū & maleuolū tibi. Chre. alloquit̃ iterum militē. Ego diminuam. i. mutilabo hodie caput tuum nisi abis. Gna. uero. i. sed. o canis. i. impudens, acerbus ut canis. hoc uerbo canis impudētibus inimicis cōuitiū fieri solet. Ain? i. dicis ne te diminuturū caput eius. sic ais. i. sic loqueris. alii sic agis. sed in diē redit. Thrags. i. qualis hō es: qd tibi uis: qđ dicit̃ qd oportet tibi iepte. qd rei est tibi cū illa puella. i. qđ negociū seu cōmerciū hēs cū Pāphila: q̄ ita loqueris acriter. Chre. scibis p scies. principio. i. in primis dico eā eē liberā, nō seruilis cōditiōis. Thra. Hem interiectio indignātis pp dictū illud Chre. dico inquā esse ciuē atticā. Thra. Hui interiectio deridētis. Chre. dico inquā eā eē sororē meā. Thr. o os Durū. i. os ipudēs: q talia effutit mēdacia, & figmēta: sicut cōtra mollis frōtis dicunt: qui sunt reuerētes. Chre. o miles. adeo. i. certe. miles aūt cōtumeliose dicitur ut fieri solet: cū uilis officii noīe aliquē uocamus. edico. i. pcipio: impero tibi tanq̄ ptor uel imperator militi. ptoris. n. & impatoris edicta sunt. ne. i. q̄ nō. facias ullam uim. i. ullā uiolētiā. in illā i. cōtra illā puellā. Deinde cōuertit sermonē suū ad Thaidē inquēs. ego eo ad Sophronā nutricē puellæ. s. ut adducā eā nutricē: & ostendā hæc signa sororis meę: q̄ signa intelligimus ostēdisse Thaidi de sorore sua. Thr. ne. i. utrū. tu phibeas. i. impedias: ne tangam meā puellā, quā emi. Chę. inquā. i. iterū dico tibi. phibeo. i. ueto ne eā tāgas. Gna. audin. i. audis ne iniuste. s. pfiteri hic scilicet. Chre. uel hic tanq̄ apud ptorē alligat. i. astringit, illaqueat & obnoxium, seu reū facit se. furti. i. fraudis: p metalepsin. nā oē qđ fraude fit furtū est. Inde dulcia furta dicunt̃ adulteria. itaq; furtū accipimus p oī fraude, dolo, & iniuria. Duobus autē modis dicit̃ furtum. Vno mō cū oē maleficiū generaliter significatur. altero, cū res surrepta demonstrat̃. nunc ergo furtum maleficium est.

Os durū

Mollis frontis

Furtū

SER.

CCAVE sis: quasi una pars: & tantūdem quantum solū caue ualet. & est comicum uerbū: sicut apagesis. nō tu hinc abis: hæc dicit Gnatonis. Scin tu: hæc dicit militi. O canis. i. procax ais tu. q̄ mihi diminuā caput? Os durū qui tibi talē sororē adoptas. Ego eo. hęc dicit Chre. Audin iste alligat. i. apparat se. furti. i. ad furtum comprobandū. Quare uult pbare sororem suam te eē furatum sibi. Aligare dicimus qñ sunt alligata aliqua circa eandem cām in placito: & nullus uult cedere. furti est aduerbiū sicut domi. & nota q̄ æque bene posset dici alligat se sacrilegii: et cuiuslibet alterius causæ. Sanga dicit iam dimitto exercitum.

CSatis

DONA. Quære re

¶SATIS hoc ẽ ti. Ad repetẽdã.s.uirginẽ, sumẽdãq; iniuriæ uindictã. ¶ Quære q rñdeat. Et cõtẽpsit interrogãtẽ: & indixit inimicitias, pfessiõe iracũdiæ, cũ dixit indignũ militẽ. ¶ Idẽ hoc tu ais. Id est hoc qđ Chre. & tãq̃ Chre. Et ipsam, circũuẽturus iterrogat, qđ illa itelligẽs malitiose ait, Quære q rñdeat. satis cõtumeliose: illudẽ. q̃rit qđ difficile repe- rit. Ergo nõ mõ indignus es, inqt, cui ego rñdeã: sed uix inuenies q te dignũ rñso iudicet. ¶ Quid nunc agi.) Vide ut euanuerit actio militis. Primo dixit, Oia prius expiri q̃ armis sapientẽ decet. Post, Idem hoc tu ais, Thais? Et postremo, Quid nũc agimus? ¶ Et Quid nũc agimus, Cõsiliũ q̃rẽtis est. Quid nũc agimus? Lãguidi atq; defessi est. ¶ Quid nũc agimus? Vbi ẽ illud qđ ait, Primũ ædes expugnabo, &c. Sed uani impetus hũc exitũ semp accipiũt. ¶ Quin redeam⁹. Quin, mõ imo. Nõ abeamus, inqt, sed redeamus: ut irritos conat⁹ uno uerbo ostenderet. ¶ Credin'?) Ex pte cõsentit q sic interrogat. ¶ Credin'? Credere, dubitãtis ẽ: Certũ esse, fidẽtis. ¶ Vbi nolis, cupiũt ul.) Plus intulit spei, nõ reuocãdo uerbũ qđ expectabaẽ, hoc est uoluit: sed cupiũt. Ergo uariauit: uõ.n. intulit, uoluit ultro. ¶ Bñ putas.) Hoc est, recte putas, sapis, uel intelligis. Vir Multa putãs, sortẽq; aĩo miseratus iniquã. Vel conicis. Vel putas, disputas. Vel putas, cogitas. ¶ Iã dimit. exer.) Dimitti exercitus dr̃, uel pace facta, uel uexatis hostibus. Ridicula ergo magnificẽtia uerbor ẽ, cũ sint facta deformia. ¶ Sanga, ita ut fortes decet milites, domiq; fociq; fac uicissim ut memineris.) Vt mire in coquum, q focum curat in domo. qa milites hi fortiter pugnãt, q sunt memores domor. Vide ergo q̃ utrũq; comicũ. Ad meõdum p̃liũ, resq; bellicas Donax pmus ẽ, ad res domesticas, Sãga q coquus est: Domiq; fociq;, Domi & foci, genitiui sunt. Cæcilius, Decora domi. Plautus, Quãq̃ domi cupio, operiar tñ. ¶ Iam dudũ ani. est in pati.) Hic aperuit cãm Poeta cur & inuitus Gn. iret ad litẽ, & libẽs domũ redeat. ¶ Frugi es.) Vtilis, & necessarius. a frugibus, quę q his fruamur, dictæ sunt. Inde fructus & frumẽtũ. Frui aũt, ẽ uesci, a frumine quę est summa ps gulæ: a qua re, ẽt his q̃ nec cibo nec poculo sunt, frui dicimur κατάχρηστικῶς: utpote rebus uenereis, & delectatione odoris, uisus, auditus, & cæteris.

Dimittere exercitum

Fruges Fruct⁹ Frumẽtum Frui

GVI.

¶CHR. Satin.i. satis ne. hoc ẽ ti.i. sufficit ne hoc tibi. Thr. allogtur nũc Tha. tu Thais ais hoc idẽ qđ.s. ipse Chr. dicit. Tha. q̃re aliquẽ q rñdeat tibi: tanq̃ sis indignus cui ego debeã rñdere. & q̃re dixit cõtumeliose. Illud.n. q̃rit qđ difficile repperit. ergo nõ mõ indignus es inqt, cui ego rñdeã: sed uix iuenies q te dignũ rñso iudicet. Gn. qd agimus nũc. hoc dictũ ẽ languidi, atq; defessi. gn.i. imo redeamus uñ uenim⁹, iã.i. statim. hęc Tha. aderit.i. aduẽiet. supplicans ultro.i. spõte sua tibi. Thr. credin .i. credis ne. credere dubitãtis ẽ, certũ esse fidẽtis. Gna. imo certe.i. sed pfecto. aderit supplicãs tibi. nosco.i. cognosco. ingenium.i. naturã mulier. ubi.i. qñ. uelis aliqd, noluit. ubi.i. cum nolis, ipsæ cupiũt. ultro illud.s. qđ nõ uis. Thr. bene putas.i. recte cogitas, disputas, uel iudicas. Gn. iam.i. statim, uel nũc. dimitto exercitum.i. facio illi copiam abeundi: siue præbeo militibus cõmeatum. Nã dux dicit dimittere milites suos: qñ ultra illis stipẽdia dare nõ uult: sed illis abeundi præstat facultatẽ. Thra. ubi uis.i. quãdo uis: uel cum libet dimittere exercitũ. nam Gna. per interrogationem dixerat dimitto exercitũ. Gna. o Sanga fac ut uicissim.i. idẽtidẽ, siue sępe cũ quodam interuallo. memineris.i. recorderis. domi & foci.i. coquinæ. Focus pprie dicit locus ubi ignis est: & qm coquina sine igne esse nõ põt (cum a coquendo dicat) præcipue: quo tpe aliquid decoquitur: idem pro coquina rite poni põt. Sanga iamdudum animus est in patinis.i. pauloante incepi habere appetitum: & cogitare de patinis.i. de uasis: in qbus edulia ponuntur. & per uasa ostẽdit habere animũ ad edulia: & iam esurire. & est quod uulgo dicitur: iste semper hẽt cor ad coquinã: dũ quis uult dicere aliquem uelle semp comedere. ubi elegãter diceret: illi semper animus est in patinis: uel in patinis semper aium habet Gna. es frugi.i. utilis, & necessarius. a frugibus, quæ dictę sunt q his fruamur. Inde fructus & frumẽtũ. Frui autem est uesci: diciturq; a frumine: quæ est summa ps gulæ: a qua re ẽt his frui dicimus: q̃ nec cibi: nec pocula sunt: utpote amicitia: delectatione sensuum exteriorum: pariter ac interiorũ. San. uos sequimini me hac.i. per hanc partẽ. Sanga enim coquus est: qui esurientibus sequendus est: qualis est parasitus: qui uentrem implere cupit.

CH. †Satis hoc est tibi. THR. Idem hoc tu ais Thais? THA. quære qui respondeat.

THR. Quid nũc agimus? G. qn redeam⁹ iã hæc tibi aderit supplicãs

Vltro. THR. credin'? G. imo certe noui ingeniũ mulierum,

Nolunt ubi uelis ubi nolis, cupiunt ultro. THR. bene putas.

G. Iam dimitto exercitũ? THR. ubi uis. G. Sãga, uti fortes decet

Milites domiq;, fociq; fac uicissim ut memineris.

S. Iam dudum est animus in patinis. G. fugi es. THR. uos me hac sequimini.

† *Donatus legit, Satis hoc est tibi. & post ais addendũ Thais: ubi rursus nos tata loquentis persona locum fecit errori.*

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

THAIS, PYTHIAS.

T. PERGIN' scelesta mecũ perplexe loqui? *Senarii*

Scio, nescio abiit audiui ego nõ adfui.

Non tu istuc mihi dictura aperte es, qdquid est?

DONA. PErgin' scelesta mecũ pplexe loqui?) Nũc demũ uirgo uitiata eẽ cognoscit a Thaide, opportune, postq̃ magnope & defensa ẽ, & retẽta. Nã statim cõsequent nuptiæ ei⁹, & Chęreę q illã uitiauit. ¶ Perplexe loq. Io pplexe, qa statuerat crimẽ uirginis celare. ¶ Scio, ne. ab. au.) Mire ex dictis oĩb⁹ pauca decerpit: & oñdit qd pplexe dixerit: & stomachũ sæuiẽtis expssit. ¶ Scio.) Flere puellã. ¶ Nescio. Vitiatã. ¶ Abiit.) Eunuch⁹. ¶ Audiui.) Domi hoc admissum. ¶ Ego nõ af.) Cũ hæc fierẽt. Acriter iratorũ est, ea repetere quæ pxime dixerint qbus irascunẽ. ut, En ego uicta situ, uerique effœta senectus. ¶ Non tu istuc &c. Non est hæc interrogatio.

GVI. PERgin &c Nũ demũ puella cognoscit a Th. eẽ stuprata: & qdẽ opportune postq̃ defensa ẽ & retẽta magnope: nã statim cõsequent nuptiæ eius & Chæreæ, q ei tum attulit. Tha. o scelesta.i. scelerata Py. Pergin.i. psequeris ne loqui mecũ pplexe.i. obscure: iuolute: intricate: ut sint aduerbia. Nã pplexus dr̃ districtus: nutãs: dubius: titubãs: intricatus quorsum se cõferat. pergin ergo loq mecũ pplexe dicendo sup. scio puellã flere: deinde nescio stupratã eẽ. abiit.s. eunuchus. audiui domi hoc esse admissum &c. ego nõ affui.i. nõ interfui, cũ est illi uis illata. Hæc asyntheta istãtis dñę uultũ, habitũq; demõstrãt. nõ est mihi dictura istuc qcqd est. aperte.i. palã loquẽdo, & manifeste: nõ pplexe, & obscure.

Perplexe

SER. PErgin. Postq̃ ostensa est uirgo esse ciuis: & manumissa est a ptãte militis. aliud restabat de uirgine.s. ut Tha. sciret eã ita male a Chaerea esse tractatã qđ ualde, ut dixit, iuuat ad eunuchũ:

ut eam habere possit:ut melius in alio actu patebit.hic idu cit Py.q̃nmide tñ detegit uitiũ puellæ: qđ ei cõsiliata fuit supius Dorias:cum dixit:Si sapis quod scis nescis: & q̃a ita aperte totã rem nõ audebat explicare ait Thais: Pergis ne sce.in.per.o.dicens:Scio.s.φ eunuchus abiit: nescio.s.qđ ille fecit. Ego audiui tamen strepitum.

Os impudens — cta fuit. ¶ Vide amabo,si nõ cũ aspicias,os ipudens uide.) Mire ab eo qđ respõdere cœperat,ad aliud transit, mirata cõfidentiã Chæreæ.Nõ est ipudens inqt,non est similis ipudenti. Sic alibi. Seueritas inest in uultu,atq; in uerbis fides.

GVI. ¶ VIRGO ueste con.i.hñs ueste fractã.obticet.i.tacet.lachrymãs.i.lachrymas emittẽs.taceamus cõsilia: reticemus:

DONA. ¶ VIRGO cõ.ueda.

Virgo conscissa ueste lachrymans obticet.
Eunuchus abiit:quamobrem?quid factum est?taces?
P. Quid tibi ego dicam misera?illum eunuchum negant
Fuisse. T.quis fuit igitur? P.iste Chærea.
T. Qui Chærea? P.iste ephebus frater Phædriæ.
T. Quid ais uenefica? P.atqui certo comperi.
T. Quid is obsecro ad nos?aut q̃obrẽ adductus ẽ? P.nescio,
Nisi amasse credo Pamphilam. T.hem misera occidi.
Infelix,si quidem tu istæc uera prædicas.
Nũ id lachrymat uirgo? P.id opinor. T.qd ais sacrilega?
Istucine interminata sum hinc abiens tibi?
P. Quid facerem?ita ut tu iussi,soli credita est.
T. Scelesta,lupo ouem commisisti.dispudet,
Sic mihi data esse uerba.quid hoĩs illic est?
P. Hera mea * tace obsecro,saluæ sumus.
Hẽmus hoĩem ipm. T.ubi is ẽ? P.hem ad sinistrã,uides
Ne? T.uideo. P.comprehendi iube, quantum potest.
T. Quid illi faciemus stulta? P.quid faciam,rogas?
Vide amabo,si non cum aspicias, os impudens.
Videtur. T.non est. P.tum quæ eius confidentia est.

Tacere Reticere Obticere — ob.) Hæc oĩa rixã eẽ significauerant. ¶ Virgo obti. Tacemus cõsilia. ut,Nec tacui demẽs.Reticemus dolores:ut,ne uerere,ne retice. Obticem⁹ quoꝝ nos pudet: ut i Phormiõe,Heu qd nã obtices? ¶ Eunuch⁹ abiit.Nõ Chę. sed eunuchus:nõ fugit , sed abiit dixit. ¶ Quãobrẽ?qd factũ ẽ?taces?)Hæc ἀσύνδετα instãtis dñę uultũ habitũq; demonstrant. ¶ Quis fu.igit?)Hęc cũ ctatiue pñciãda sunt: aut q̃a inita indicat, aut dubitat de noie ignoti: aut trepidat p timorẽ: aut,ut nõ uideat assuisse,cũ fuerit factũ:aut q̃a nõ libẽter dicat eius nomẽ cui irascit. Sed ego agnosco ancillaꝝ cõsuetudinẽ,q̃ obliuiosę sũt. ¶ Iste ephe.)Epheb⁹ nomẽ,ad ætatẽ retulit,nõ ad facin⁹ cõmissum. ¶ Ephebus.)Cito oñdit,cur iste eunuchus credit. ¶ Quid ais ue.)Redit rursum ad iracũdiã.aptũ cõuitiũ & comicũ i ancillas,uenefica,lupa,uipa, & sacrilega,&c. ¶ Quid is ob. ad nos?)Nõ rogãtis est Obsecro,sed dolẽtis. ¶ Nisi a.cr.Pã.)Deest q:ut sit,nisi q. ¶ Nũ id la.uir.)Vt supra,Id uero serio triũphat:p ob id. ¶ Id opinor.)Callide Py.opinor dixit,cũ sciat. ¶ Quid ais sa.) αὔξησις.nã primo scelesta,deinde uenefica,postremo sacrilega. ¶ Istucine inter.sum?)Satis moraliter,Istucine interminata sum,p,nõ istuc tibi cõminata sum? ¶ Istucine interminata sum hinc abiens tibi?Apparet hæc post scænam esse mandata.nam supra nõ meminit:sed dixerat, Tamẽ hos prius introducã:& q̃ uolo simul imperabo:post ea continuo exeo. ¶ Ita ut tu iussti,soli credita est.)Dixerat eni prius Chærea, Edicit ne uir quisquã ad eã adeat , & mihi ne absedã imperat. ¶ Iussi.) συνήθεια καὶ μετάπλασμός, p iussisti. ¶ Scelesta,ouem lupo cõmisisti.)Bene dilatũ tot occasionibus prouerbium : personæ Thaidis ascriptũ est:continet enim fœmineam reuerentiã,& meretriciũ sensum .reditq; rursus ad minora conuitia:quia uidet se esse conuictam. & est puerbium,Ouem lupo cõmisisti. ¶ Sic mihi data esse uerba?) Videt plura fuisse dictura,nisi supuenisset Cherea. ¶ Quid hominis illic est?)Per genitiuum casum iniuriose dicit : per nominatiuũ honorifice ¶ Quid hominis illic est? Non continuo agnoscit hũc hoiem meretrix: q̃a etsi adhuc eunuchi ueste indutus est:attamen exuit spadonis incessum : uultũ, habitũq; mutauit:& præter uestem,totus in Chæreã redit ¶ Hæra mea tace obsecro.) Blande, ac puellariter arridet. ¶ Tace.)Non silentiũ indicentis est,sed securã facientis:ut, Tace,egomet cõueniam ipsum. ¶ Habemus hoiem.) Mire hominem dixit, ut reum. ¶ Iube comprehendi.) Pro cõprehende.Iube enim uelle significat. ¶ Et quantũ potes.) Deest cito ¶ Quid illi faciemus?) Subauditur, cõprehẽso. ¶ Quid faciam rogas?)Moraliter expressit puellæ stupentis uerba, & non habentis quid respondeat ad ea quæ di-

Ephebus — (marginal note beside "Iste ephe.")

Quid hominis est — (marginal note beside "Quid hominis illic est")

dolores:obticemus quoꝝ nos pudet . Eunuch⁹ abiit.i.discessit. quamobrẽ.i.quare. taces.i.celas id qđ ẽ factũ.i. admissũ. Py. qđ ego misera dicã, negẽ.i.negare debeo illũ q̃ adductus ẽ fuisse eunuchũ. Th.igit si nõ fuit eunuchus,qui fuit. Py.iste p cõtẽptũ dixit iste:Chę. fuit.s. Th. o q Chę.fuit. Py.iste ephebus.i.adolescẽs ipubis fr Phę. Tha. o uenefica.i. o meretrix q̃a ois adultera eadẽ uenefica ẽ, similiter & ois meretrix quæ suis illecebris tanq̃ ueneno inficit amatores: ppterea insanus amor iterdũ ceni appellatiõe designatur. Py.atq;.i.certe cõperi.i. cognoui φ fuit fr Phæ. Tha. obsecro q̃so qd.i.cur. & quãobrẽ.i.pp q̃ occasionẽ is Chæ. adductus ẽ ad nos.Py. nescio nisi φ supple credo eũ amasse Pã.sed si sit amasse:dic sic:Nescio cur adductus sit:nisi quia sup.amasset Pã. & tunc subdas credo: idest ita arbitror. Th hẽ iteriectio idignãtis ego misera occidi.i.perii.infelix sum supple.& p se legendũ est.si qdẽ.i. si certe tu pdicas.i.narras,istæc.i.ista,q̃ dicis uera. num.i.nunqd uirgo lachrymat id.i.ob id?Py. opinor.i. suspicor.id.s. uirginem ob id lachrymare. Tha.o sacrilega:idest nefaria. impia.& scelerosa : quasi quæ sacrum uiolauerit. quid ais istucine:idest nonne ego abiens:idest discedẽs hinc interminata sum.i.cõminata sum tibi istuc. quod.s. constabat inter eas postquã scenã fuerat mandatũ : ut forsitan ne quisquã ad eã antecederet.Py .credita est:idest cõmissa est eunucho soli. ut iussti:idest iussisti.ideo quia facerem:idest quid facere aliud possem q̃ tuis morem gerere mandatis uel præpone quid facerẽ:ut in tenore textus est. Tha.o scelesta:idest scelerata.cõmisisti:idest tradidisti:credidisti.ouem lupo:puerbialiter dictum.q.d. uirginem uiolatori cõmisisti : sicut si ouis lupo deuorari cõmittatur.dispudet: idest maximo pudore afficior. uerba sic mihi data esse : idest sic me decepta. quid illud hominis est: idest quis est ille homo eunuchi ueste indutus.animaduertit enim Thais Chæream :sed non continuo agnouit pp uestem.& hoĩs dixit in genitiuo.nam per genitiuum iniuriose dicitur:per nominatiuũ uero honorifice.Py.o hera.i.dña mea.obsecro tace .i. esto secura. nã illud tace nõ est silentium indicentis:sed securam facientis.sumus saluæ.habemus hominem ipsum.s. Chæream tã q̃ reum. Tha.ubi is.s.Cherea est Py.Hem:per indignationem uiden.i.uides ne eum ad sinistram patrem.s.Thais.uideo.Py.iube eum comprehendi.i.capi.q̃tum potes. Th.o stulta.i.inconsiderata quid faciemus illi comprehenso.Py. rogas quid faciam?amabo:interiectio blandientis.q.d.quęso rogo te per amorem uide si os eius non uidetur impudens.i.inuerecundum,cum aspicias eum. Tha.non est os impudens.Py.tum.i.deinde ultra hoc quod non erubescit. uide q̃.i.qualis,cõfidentia.i.nimia securitas est:& est quod

dicitur

dicitur inepte. uide qūo est affecutatus. Fiducia in bonum sonat ut plurimum: confidentia uero in malum.

SER. ℂ Q V I D ais uenefica. s. hoc nunquam fuit uerum. Atq idest certe: ego ita comperi uerum esse. Quid is Chaerea uenit ad nos? incredibile est. aut si uenit q̄ubrem? Istud ne sum tibi interminata. i. non ne prohibui illud: ne aliqs uir accederet ad eam.

Diis: idest per Deos iuro. quod pudet: uel dispudet. i. omni no pudet. Quid illud hominis est. Iam accedit ad quintum actum. uenit. n. Chaerea adhuc idutus ueste Eunuchi: quem illa prospiciens admirãdo ait: Quid illud &c. Vide amabo: si os illius non uidetur impudens. i. sine pudore: cum tu aspicias: ac si diceret: uide si os eius est pudens. Cum tu. aspi. non certe. Thais adhuc dicit attemperate ut meretrix: Non est quod dicis ipudens Pythias. uide tum ex altera parte quae sit eius &c.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

CHAEREA, THAIS, PYTHIAS.

C. Apud Antiphonē uterq; mater & pater, *Iāb. trimetri*
Quasi dedita opera domi erant, ut nullo modo
Introire possem, quin uiderent me interim
Dum ante ostium sto, notus mihi quidam obuiam
Venit ubi uidi, ego me in pedes, quantum queo,
In angiportum quoddam desertum: inde item
In aliud, inde in aliud ita misertimus
Fui fugitando, ne quis me cognosceret.
Sed estne haec Thais, quam uideo? ipsa est haereo
Ah, quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?

DONA. Apud Antiphonē uterq.) Rediens in uicinam suam, causam reddit Chaerea, cur non mutauerit uestem. Oportuit autem & de necessitate argumenti fuit, Chęream non mutasse uestem ut cum meretrix uirginē a Chaerea uitiatam audiret, & eū turpi habitu incedētem intueretur, eū reum uitiatae uirginis putaret. Apud Antiphonem dixit, pro in domu eius. ℣ Vterque, pater & mater.) Non, uterq; pater, & utraq; mater, sed uterq; parens: quia pater & mater. ℣ Quasi dedita opera domi erant.) Non tam mirum, si domi erant: sed illud magis mirum, quod in ea domus parte qua in aedes introeundum erat adolescentulo. ℣ Vt nullo modo introire possem.) Superius causa continetur cur non mutauerit uestem. Inferius autem cur huc redierit. ℣ Quin uideret me.) Quin modo pro qui minus. ℣ Dum ante ostium sto.) Antiphonis: scilicet. ℣ Notus mihi quidam obuiam uenit.) An notus, qui me posset agnoscere? an qui me nouerit, id est amicus? ℣ Quantum queo.) Deest uelociter ℣ In angiportum.) Vide illum non uitasse sub una clausula his In dicere, in pedes, in angiportum. Angiportum dicebant uicum non peruium, uiam publicam. ℣ In angiportum quoddam desertum. Deest fugiens. ℣ Ita miserrimus fui fugitando.) Id est fatigatus, lassus, & languidus sum dum fugio. Et honesta locutio est ut, miser amando, miser currendo. ℣ Ne quis me cognosceret.) Nota im proprie dictum pro agnosceret. ℣ Sed est ne haec Thais quam uideo?) Iampridem ipse uisus, nunc primum uidet. ℣ Hereo.) Incertus remaneo, atq; defigor. Primus metus adimit consilium: sed recogitatio reddit confidentiam. ℣ Quid mea autem?) Colligit se rursus ad impudentiam Chaerea. & uide si non eadem est audacia in Chaerea, quae in suscipiendo facinore fuit. & ἐκλειπτικῶς, quid mea aūt? ℣ Quid faciet mihi?) Opportune se confirmauit: quia si extimuisset, & fugisset, nihil nuptiae promouerentur.

Apud Antiphonē Vterq; parens

Quātū queo

Angiportus

Haereo

GVL. Apud &c. Hic Chaerea reddit causam cur etiā rediens in uiciniam suam non mutauerit uestē Chae. apud Antiphonem. i. domo Antiphonis uterq; parens. s. mater & pater: & uterq; dixit. nam masculinum praeponderat foemmino. erant domi quasi dedita opera. i. consulto de industria: ut nullo modo possem introire. quin. i. q; non uiderent me. interim. i. dum hęc aguntur. dum sto ante a ostium. quidā notus uenit obuiam. i. in occursum mihi. ubi. i. postquam. uidi eū. s. egomet dedi in pedes. i. conuerti: coniecit: seu contuli me quantū queo in quoddam angiportum. i. uicum angustum, nec peruiū desertum. i. non frequentatum. Angiportum n. neutrum: uel angiportus n. masculinū (utrūq; enim dr̄) uicus est angustus, non peruius: ut Dona. & Seruius sentiunt. uel iter cōpendiariū, ait Festus, in oppido: eo q; sit angustus portus. i. aditus ad portum. uel s̄m Varronē dr̄ angiportū: q; sit angustum: & per quod nihil agi potest prae nimia angustia: quasi ab angēdo & portu: eo q; talis angustia fit inter portus. i. inter domos. nam portus quēadmodū & insulas pro domibus ueteres dixerūt. Multi codices hn̄t in pedes: & tunc ita dicendum est: Ego dedi. uel, ut alii habent erexi me in pedes. i. coepi progredi: uel uelociter ire. nam q uult ire in pedes se erigit, uel dat. & quo coepi pgredi uelociter in angiportum quoddam desertum &c. quod si nō esset in: tunc facile esset dicere dedi pedes in angiportum s idest me contuli in ui um angustum: qui uernacula lingua uenella dicitur: uel latine uiculus. nam qui se confert aliquo illuc dat, ac dirigit pedes. Inde. i. ex eo angiporto item. i. similiter. dedi pedes in aliud angiportum. inde. i. ex eo angiporto secundo contuli me in aliud angiportum. ita. i. eo modo fui miserrimus. fugitando. i. fui fatigatus: lassus: languidus dum fugio. & est honesta locutio, ut miser amādo: miser loquendo ne quis. i. ut non aliquis. cognosceret. idest agnosceret. prius enim eum cognouerat. Agnoscimus enī uetera: cognoscimus noua. sed ne. i. utrum hęc mulier, quā uideo est Thais: deinde diligenter intuitus subdit: ipsa est Thais. haereo. i. incertus remaneo, & defigor. primus enim metus adimit consilium: sed recogitatio reddit confidentiam. haereo ergo. i. dubito. quid faciā. aūt. i. sed qd mea. hoc dicit ut hoc uerbo Thais mitigetur: cū dicat eam suā. i. rubā capit: non amicam: cum nō esset proprii fratris riualis. qd inq: repetit ad maiorem expssionem. faciet mihi? q. d. dubito ac nescio prorsus quid mihi sit factura.

Dare in pedes

Varro

Agnoscere & cognoscere

SER. Apud Antiphonē. Incipit de pacatione quintus actus. In hoc enim actu, & Thais, & Chaerea, & Phaedria, & Thraso pacantur: sed ad Chaeream principaliter attinet tota mitigatio. de aliis uero. sicut in prima co. quia gratia principalis materiae inducti sunt: scilicet gratia eunuchi: ad quem exitum uenerunt dicendum fuit: ne quid indiffinitum: & impacatum dimitteret auctor. Ad pacationem istam accedit competenter Chaerea: & aliae conuenientes personae: quae istam pacationem faciant. scilicet Thais: Chremes: & Laches: & aliae: quae satis in singulis scaenis notabuntur. In hac priore scaena inducitur Chaerea, & Thais qua occasione ad domum Thaidis Chaerea diuertat prius praemittitur, inquit Chaerea: Cum ego causa mutandi uestem ad hanc domum Clitiphonis uenirem: non intraui: quia pater & mater Antiphonis &c Egomet: scilicet dedi me. In pedes in Angiportum. Angiportum est aliquis uicus angustus: quasi angustus portantibus per quem aliquid portatur in urbem. Ego fugiebam infortunium illud: ne aliquis me agnosceret. Sed ecce in poenis decidi. Quia uideo taliter: & hoc est: sed est ne &c. Quid autem interest in ea re. quid nocet si me inueniat. Parum curo.

T. Adeamus· bone uir Dore salue· dic mihi,
†Aufugistin'? C. hera, factũ. T. satin' id tibi placet? *Prima aufugistin pertinet ad uersũ præcedentem*
C. Nõ. T. credin' te ĩpune abituꝝ? C. unã hãc noxiã,
Mitte· si aliam unq̃ admisero ullam, occidito.
T. Num meã sæuitiã ueritus es? C. non. T. q̃d agitur?
C. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.
T. Quid feceras? C. paululum quiddam. *T. eho paulu- *als*. PY.
lum impudens? *Nisi legas paulum, uersus non constat*
An paululum hoc tibi esse uidetur, uirginem
Vitiare ciuem? C. conseruam esse credidi.
P. Conseruam? uix me contineo quin inuolem in
Capillum· monstrum, etiam ultro derisum aduenit.
T. Abi hinc insana. P. quid ita uero? debeam
Credo isti quidquam furcifero, si id fecerim:
Præsertim cum se seruum fateatur tuum?
T. Missa hæc faciamus. non te dignum Chærea
Fecisti nam si ego digna hac contumelia
Sum maxime, at tu dignus qui faceres tamen.

DONA

CBONE uir Dore.) Hoc totum figurate dicit, ut Meretrix, & subtiliter. Nã scit Chæreã esse quem alloquitur, nõ eunuchũ. Et hic magna occasio daĩ Meretrici adeũdi adolescẽs, q habitũ nõ mutauit: & adhuc quasi eunuchus, & seruus est. ℣ Bone uir Dore salue.) Maior obiurgatio est p hanc dissimulationẽ Thaidis aduersus Chæream, q̃ si illum id, qđ est, appellet. ℣ Hera, factũ.) Nõ potuit subtilius respõdere Chærea, q̃ accõmodare se interroganti. ℣ Satin' id tibi placet?) Hoc potest & nõ figurate dici, sed aperte.

Noxia

℣ Vnã hãc noxiam mitte.) Trisyllabo nomine noxiã dixit, quasi noxam.

Noxa

Alibi aliter, Dominam dixit extra noxã. ℣ Si aliam unquã admisero, occidito.) Verba seruorũ, qbus nihil horribile est post præsentes plagas. Et nõ, credito: sed, occidito: & non, alias dixit, quasi illa * dixerit adhuc irrisor es uti fugitiuus. ℣ Nũ meã sæuitiã ueritus es?) Vt fugeres. ℣ Hanc metui ne me criminaretur tibi.) Perfecte imitatus est uerba fugitiuorũ, quę apud dominos faciunt cõprehensi. ℣ Vitiare ciuem.) Bene intulit ciuem: ꝙ plus est q̃ uirginem uitiare. *αὔξησις* gradatim facta. ℣ Cõseruã esse cre.) Locus erat ut diceret. Seruam esse credidi: sed admirabiliter cõseruam dixit, & hoc ipsum, miserabiliter pronuntiandũ est: tanquã miserabiliter crediderit cõseruam esse quæ ciuis erat: atq; eam q̃si cõseruã uitiare debuerit. ℣ Conseruã?) Opportune stomachabaĩ Pythias facta mentione cõseruæ. ℣ Vix me cõtineo quin inuolem in capillum.) Minę

Inuolare in capillum

istæ pprie fœminarũ sunt, & in se, & ĩ alios unguibus sæuiẽtiũ. ut, Vnguibus ora soror fœdans, & pectora pugnis. Sed inuolem, ab auibus tractũ est: ut apud Virg. Prædam pedibus circumuolat uncis. Ergo hoc gestu, & dicto, & corporis motu est adiuuandũ. ℣ Inuolem in capillũ. Apparet more ueterũ intonsum esse. ℣ Etiã ultro derisum adue.) Mire nũc addidi accusationẽ, ꝙ nõ saltẽ fugeret. ℣ Debeã credo isti qdq̃ furci.) Subauditur Vero. aut *εἰρωνικῶς* pronuntiandũ est. Sane debere dicimur pœnas pro iniuria, ei cui iniuriam fecerimus: quas se nõ debiturã Chæreæ ut furcifero dicit Pythias, si illi cædẽ intulerit in seruili habitu cõstituto. Si id fecerim.) Si inuolauerim ĩ capillũ eius. ℣ Missa hęc faciamus. Hæc. s. iocularia, & futilia. ℣ Non te dignũ Chærea fecisti.) Artificiose meretrix ab eo qđ licuit, ad id quod oportuit transit: nec tractat qd sit legitimũ, sed qd honestum. Itaq; totam illã partem facti accusandi omittit: & ab accidentibus psonę adolescẽtis, obiurgat. scit. n. uno uerbo obstari posset, Licuit mihi in domo meretricia. s. ne uideatur irrationabilis audacia illa ingenui a Poeta inducta eẽ. Nõ te dignum. Dignum, pro digne. aut deest facinus: ut sit nõ te dignum facinus fecisti. Mira accusatio mixta laudi, & blandimento. ℣ Nã si ego digna sum.) Deest &, ut sit ordo Nã etsi maxime. Et bene additum est maxime, ut appareat ꝙ & si digna pati sit Meretrix: non tñ maxime digna pati Thais ẽ. ℣ At tu idignus q face. tñ.) Recte dixit q̃tuor enĩ sunt modi in huiusmodi rebus: ita ut aut uterq; dignus sit, aut uterq; idignus: aut alter dign°, alter ĩdignus: aut cõtra.

GVI.

CTHA. Adeamus illũ. i. eamus ad eunuchũ illũ. s. Chę, indutũ adhuc eunuchi ueste. o bone uir: p ironiã salue. dic mihi aufugistin. i. fuisti ne fugitiuus: tanquã si eẽt seruus eum alloqtur pp uestẽ, q̃ adhuc erat indutus. Chæ. o hera. i. dña factũ est sup. i. aufugi. Tha. satin. i. utrũ satis. i. ualde tibi placet aufugisse. s. Chæ. nõ placet. s. mihi. Tha. credin. i. credis tu hoc qđ sequtur. s. te abituꝝ impune. i. te euasurũ sine punitione. Chære. mitte. i. cognosce. dimitte hãc unã. i. hãc solam noxiã pro noxam. i. culpã si unquã admisero. i. cõmisero aliã noxam: occidito me. Tha. non ueritus es. i. nõ timuisti meã sęuitiã. Chæ. non ueritus sum. s. Tha. quid igitur ueritus es. s. Chæ. metui hanc ancillã. s. ne. i. qđ. criminaret me tibi. i. apud te. Th. quid feceras. Chæ. fecerã qddã. i. aliqd paululũ. Tha. eho: interiectio hic indignãtis. o impudẽs. i. inuerecunde. dicis sup. paululum te qddam fecisse. an hoc. s. uitiare. i. stuprare uirginẽ bonã ciuem appositiue dictũ. hoc inq̃ uidetur tibi esse paululũ. i. paruæ æstimationis, & parui criminis. Chæ. credidi eam esse cõseruam: & nõ ciuẽ. i. putaui eam esse seruam cũ Pythia & alus. Py. indignata est ancilla ꝙ dixerit se putasse eã esse conseruã: quasi paululum esse diceret ancillis meretricis uim afferre. dicis sup. te credidisse eã esse conseruã: uix contineo me. q. a. ꝙ nõ inuolẽ. i. insiliã uelociter more uolantis auis. de inuolo quando dicitur a uola uolæ satis supra dictum est. uix inquam contineo me quin inuolem. i. insiliam in capillum tuum. etiam monstrũ: idest q stuprat uirgines: cũ tamen se simulet eunuchum. contra naturam enim est ut eunuchus stuprum cõmittat. etiã monstrũ hoc aduenit derisum. i. ad deridendum. ultro. i. sponte, & p se. Tha. o insana. i. non considerata. abi: idest discede hinc. Py. uero: p ironiam dictũ est. qd ita abeã. i. discedã. credo. i. utrum credere debeo. quicquã. i. aliqd isti furcifero. i. isti improbo seruo digno: qui furcã circa uicinos ferat in collo ignominiæ causã. pſertim. i. pcipue cum fateatur se esse seruum tuũ. Tha. missa faciamus. i. omittamus hæc iocularia. s. & futilia. o Chęrea non fecisti dignum facinus. s. uel rem dignam te: in ablatiuo. i. non fecisti debitum tuum: siue magis non es functus officio tuo: uel non fecisti quod te decebat: aut tibi erat honestum. nam si. i. quamuis sum maxime digna hac contumelia: qa meretrix. s. at tñ tu es maxĩe indignus. q faceres. i. facere debes, aut debuisses.

SER

CADEAMVS: describitur hic moralitas meretricis & iuuenis: quia prius ridiculose cõuenisit: & dissimulat Thais se eum agnoscere· & quasi uerum eunuchũ alloquitur. Ille autem similiter ad modum ueri eunuchi se peccasse recognoscens suppliciter respondet: & hoc totum pertinet ad descriptionem iuuenilis: & meretriciæ consuetudinis: quia ita derisorie & iocose solent se aliqui iuuenes & meretrices alloqui. Num meam: scilicet credebas me esse sæuam? Credam isti, qui adeo fallax est: ꝙ fatetur se tuum seruum cum sit liber. Missa: dimissa iocosa locutione redit ad rem. At si ego, quia meretrix sum: sum digna quæ ita deludar. Attamen tu eras indignus &c.

CNeq;

Neq; aedepol quid nunc consilii capiam scio
De uirgine istac ita conturbasti mihi
Rationes omnes, ut eam non possim suis,
Ita ut aequum fuerat, atq; ut studui, tradere:
Vt solidum pararem hoc mihi beneficium Chaerea.
C. At nunc dehinc spero aeternam inter nos gratiam
Fore Thais saepe ex huiusmodi re quapiam, & ex
Malo principio, magna familiaritas
Conflata est. quid si hoc quispiam uoluit deus?
T. Equidem pol in eam partem accipioq; & uolo.
C. Immo ita quaeso. unum hoc scito, contumeliae
Non me fecisse caussa, sed amoris. T. scio
Et pol propterea magis nunc ignosco tibi.
Non adeo inhumano ingenio sum Chaerea,
Neq; tam imperita, ut quid amor ualeat, nesciam.
C. Te quoq; iam Thais, ita me Di bene ament, amo.
P. Tum pol tibi ab istoc hera cauendum intellego.
C. Non ausim. P. nihil tibi quidquam credo. T. desinas.
C. Ego me tuae commendo, & committo fidei.
Nunc ego te in hac re mihi oro ut adiutrix sies,
Te mihi patronam *cupio Thais te obsecro, [illegible] ⁎ *is, capio*
Emoriar, si non hanc uxorem duxero.

DONA. ℂ N E q; aedepol quid nunc consilii capiam scio de uirgine istac.) Intelligit Thais amari uirginẽ ab hoc: & ideo sic ait, ut cõciliet nuptias: nã satis signi est, q; Eunuchi habitũ propter hãc sumpsit. Et unde quẽadmodum ad captionem nuptiarum res eant: quod tamẽ dicere non audet Thais: sed ostendit adolescenti coniecturis, quem tentat, sciens amantem uirginẽ: & uiã ostendit petendae sibi uxoris. ℙ Hoc mihi beneficium Chaerea.) Blande nomen repetitum est, Chaerea. ℙ At nũc de hic spe.) Nunc iã Chaerea uera ueris aequiparans, recedit a iocularibus. ℙ Saepe ex huiusmodi re, [illegible] Hoc est turbulẽta. ℙ Quapiam.) Quęcunq;, uel aliqua. ℙ Quid si hoc uoluit quispiã deus.) Pleraq; repentinis impulsionibus nata, mirisq; prouẽtibus, deo ascribi solẽt: ut Descendo, ac ducente deo flammã inter & hostes Expedior. Et, Hinc me digressum uestris deus appulit oris. Et Sallu. Vt tãta repente mutatio non sine deo uideretur. ℙ Quid si hoc quispiam uoluit deus? Vult amorem intelligi deum. ℙ Equidem pol in eam partem accipioq; & uolo.) Vt aeterna inter uos sit gratia: & ex malo principio compleatur magna familiaritas. ℙ Et uolo. Euenire subauditur & ἐσύλληψις. tertia. ℙ Immo ita quaeso.) Vtrũ meretricem, an deos quaeso? utrunq; enim accipi potest. ℙ Vnum hoc scito scio.) Vnde hoc sciat Thais, inepte quaeritur, tum ipsa res clamet nunquã hanc conditionem subiturum Chaeream, ut pro Eunucho etiã seruo, se fingeret, sine amoris impulsu. ℙ Nunc ignosco tibi.) Quod culpa non sit hominis, sed amoris. ℙ Non adeo inhumano ingenio sum.) Hoc est immitis non sum, quantum putas: ut, Non obtusa adeo gestamus pectora Poeni. ℙ Neq; tam imperita.) Id est, non experta. ℙ Vt quid amor ualeat, nesciam. ℙ Non inhumana, quia homo: non imperita, quia meretrix. Et neq; tam imperita, inqt, quasi dicat, Neq; tam pudica sum, ut quid amor ualeat, nesciam. ℙ Te quoq; iam Thais.) Bene Quoq;: nõ enĩ iam hanc ita amat, ut negligat illã: sed hanc illius causa. ℙ Pol tibi ab isto hera: cau codum.) Facete, tanquã q soleat capillum & uestẽ eius conscindere, quã amauerit. ℙ Non ausim.) Pro, nõ audebo & est uerbũ binus temporis tantum. ℙ Non ausim. Vtrũ propter aetatem? an propter fratrem tuũ Phaedriam potius? ℙ Nihil tibi quicq̃.) παρέλκον quartũ. aut nihil, pro nõ. ℙ Desinas.) Pro eo quod est, desine. aut deest fac: ut sit, fac desinas. ℙ Ego me tuae commendo & cõmitto fidei.) Satis amatorie, ut appareat nunc maxime captum Chaeream, ac mancipatũ uirgini. Cõmendamus nos cognitis: Committimus ignotis. Ergo αὔξησις est maioris officii, fideiq; circa Thaidem. ℙ Te mihi patronam cupio.) Te adiectũ, uim habet, & ex animo supplicantis habitũ adolescentis ostendit. ℙ Emoriar, si non hanc uxorem duxero.) Vide amatorem adolescentulum, cui in ipso flore nihil dulcius uita est, ipsam despicere, si sibi uxor non datur.

Deus uoluit

Ausim

Desinas

Cõmendare

Cõmittere

GVI. ℂ N E q; aedepol: iurãtis est: scio qd cõsilii capiã nũc. i. quã deliberatiõnẽ sumã: siue qd ppositũ suscipiam de istac uirgine. ita. i. adeo. cõturbasti. i. pturbasti: iplicasti: ipedisti oẽs rõnes. i. oẽs uias reddẽdę eius: ut nun possim tradere. i. offerre eã suis parẽtib⁹. s. acppings ita. ut. i. sicut. fuerat aequũ. i. iustũ. atq; ut. i. quẽadmodũ. ego studui. i. laboraui tradere eã. s. ut pararẽ. i. cõciliarẽ: cõtraherẽ: acqrerẽ mihi hoc bñficiũ solidũ. i. itegrũ, & firmũ, ac stabile reddendo eã suis. Chę. at. i. sed. o Thais nũc spero grãm. i. bñuolentiã. fore. i. futurã esse aeternã. dehinc. i. amodo: posthac: in posterũ: i. futurũ: iter nos. sępe. i. plerũq; ex hmõi. i. ex tali. quapiã. i. aliq̃ re. s. turbulẽta. & ex malo pñcipio magna familiaris. i. consuetudo, & cõiunctio. societas ẽ cõflata. i. cõtracta: cõciliata parata: acqsita. qd diceres sup. si qspiã deus. s. cupido deus amoris uoluit hoc ita: idest fieri & instigauit ut fieret. Tha. eqdẽ. i. certe. pol: iurãtis ẽ. accipio. i. intelligo in eã partẽ. & uolo euenire sup. i eã ptẽ: in quã ut uidelicet ęterna iter nos sit grã: & ex malo pñcipio cõpleat magna familiaritas. Chę. Immo. i. sed. ita quęso. i. rogo te ut fiat. uel q̃so Deos ut id uelint. Scito h unũ me nõ fecisse cã contumelię, sed cã amoris. Tha. scio te fecisse cã amoris. & pol ppterea nũc magis ignosco tibi o Chę. nõ sum ingenio adeo inhumano. i. nõ sum natura adeo imiti, & insuaui, & q̃si ferina: utpote cũ sim hõ. neq; sum tã iperita. i. nõ expta. uel tã pudica, qa meretrix: ut nesciam qd amor ualeat. i. qd amor possit. q pfecto ad multa nefanda ipellit. Chę. o Tha. quoq;. i. et. iã te amo, ita Dii me bñ amẽt sicut. s. est uerũ te a me amari. & est affirmãdi ac iurãdi modus. quẽadmodum. Sic uiuat aĩa mea: & alia id genus. Py. o hera. i. dña. pol itelligo. i. cẽseo tibi cauẽdũ esse. i. puidẽdũ tibi ab illo. s. Chę. ne tibi quoq; uim afferat. Chae. nõ ausim. i. nõ audebo pp fratrẽ. s. Phae. q cã amat. & iõ dicit nõ amare Thaidẽ p libidine: sed pp eius benignitatẽ. & ẽt cã illius puellae, quã amat. Py. nihil. i. nõ credo tibi qcq̃. i. tuis uerbis fidẽ nõ hẽo. Tha. desinas. i. desine: hoc ẽ cessa loq. uel itelligẽ fac ut desinas. Chae. nũc ego te oro Thaidẽ: ut sis mihi adiutrix i hac re. s. ut ducam Pãphilã. ego cõmẽdo, & cõmitto. i. trado, credo me tuae fidei. i. fidelitati & ẽ auxesis. nã cõmendo & cõmitto hic pauꝶ distãt: nisi q cõmendamus nos cognitis: cõmittimus uero nos ignotis. o Thais. capio. i. eligo te patronam mihi. i. capio te aduocatã & mediatricẽ, seu ptectricẽ: ut & me cõmẽdes: & aduersus obsistẽtes me defendas quo possim potiri illa, quã amo. & obsecro. i. p sa⁻ra rogo: ut mihi adsis in hoc negocio. emoriar. i. mortẽ oppetã. & nihil plus signat q̃ primitiuũ. si non duxero hanc uxorẽ. s. Pãphilam.

Auxesis

SER. ℂ A T nunc dicis: quia totum per me cõturbatum est. At potius spero &c. Quid dicis modu si hoc quisquã. u. Deus in eam partem: ut tu ducas eã: quod Chęrea inuenerat. Tũ pol. Cum tam cõmode & humiliter loquatur: intelligo esse cauendum ab hoc tamen quamuis nos multum dedecorasti: si pater tuus uoluerit concedo.

T. Tamen si pater. C. ah, quid? uolet, certo scio
Ciuis modo hæc sit. T. paululum opperirier
Si uis iam frater ipse hic aderit uirginis.
Nutricem accersitum iit, quæ illam aluit paruolam.
In cognoscendo tute ipse aderis Chærea.
C. Ego uero maneo. T. uisne interea, dum is uenit,
Domi operiamur, potius q̃ hic ante ostium?
C. Immo percupio. P. quam tu rem actura obsecro es?
T. Nam quid ita? P. rogitas? hunc tu in ædeis cogitas
Recipere posthac? T. cur non? P. crede hoc meæ fidei,
Dabit hic aliquam pugnam denuo. T. ahu, tace obsecro.
P. Parum perspexisse eius uidere audaciam.
C. Non faciam Pythias. P. non pol credo Chærea,
Nisi si commissum non erit. C. quin Pythias
Tu me seruato. P. neq; pol seruandum tibi
Quidquam dare ausim, neq; te seruare. apagete.
T. * Adest optime ipse frater. C. perii hercle, obsecro
Abeamus intro Thais nolo me in uia
Cũ hac ueste uideat. T. q̃obrẽ tãdẽ? an q̃a pudet?

In Adest prior syllaba pertinet ad uersum præcedentem

DONA. ¶ TAMEN si pater.) ἔλλειψις, aut ἀποσιώπησις. secsida. ¶ Quid? ab uolet, certo scio.) Quid? deest dicat. sed ista oĩa ad cõfirmationẽ ualent. ¶ Ciuis modo hæc sit.) Mire hic in uotum cõuersum est, qđ timere potuit non ducturus uxorem. ¶ Paululum opperirier si uis, iam frater ipse hic aderit uirginis.) Adeo cito, ꝓbari põt. ¶ Ego uero maneo.) Modo uero, cõsentiẽtis est aduerbium: alias cõfirmãtis: alias cõiunctio: alias particula ironiam iuuãs: ut, Egregiã uero laudẽ, & spolia ampla refertis Tuq; puerq; tu⁹. ¶ Domi potius operiamur, q̃ hic añ ostium.) Nõ ignara illecebrarum meretrix, non solũ Chæreã retinet, uerũ ẽt uocat, ubi uirgo est. & satis callide iterrogat, an uelit: quasi nesciat uelle. ¶ Immo percupio.) Amatorie, nõ uolo, sed pcupio. ¶ Hũc tu in ædes.) Pronomẽ in his plus ualet, q̃ accusatio. ¶ Hunccu in ædes cogitas. Mire, cũ illã uelit, cogitas dixit, uolẽs ut recogitet. ¶ Cogitas in ædes recipere posthac? Per ancillæ uerba uult ostendere q̃ sit tractandoq; adolescentũ pita meretrix. ¶ Posthac.) Posthoc factũ: post hãc audaciã. ¶ Crede hoc meæ fi.) Puellariter dixit, meæ fidei. ¶ Dabit hic ali. pu.) Pro stupro. ut, At non in Venerẽ segnes, nocturnaq; bella, Vt, Verẽq; bella, & ingẽs facinus. ut Lucillius, Vicimus o socii, & magnam pugnauimus pugnã. Dabit aũt, ꝓprie ꝓ inducet: ut, Magnã dabit ille ruinã. ¶ Ahu tace obsecro.) Ahu interiectio est perturbatæ mulieris, ut apud Grẹcos ἰού. ¶ Parum ꝓspexisse uidere eius audaciã.) Parũ εἰρωνεία est. Et nõ sensisse, sed ꝓspexisse dixit: ut iam non sit experienda illius audacia, q̃ sit perfecte cognita. ¶ Nõ faciã Pythias.) Bene & moraliter appositũ, Pythias. ¶ Nõ pol credo Chærea, nisi si cõmissum nõ erit.) Ioculariter, ut ille, Pythias, dixit ita hæc Chærea. ¶ Quin Pythias.) Iterũ nomen uultuose est additum. Quin, ꝓ imo. ¶ Neq; pol seruandum tibi q̃cq̃ dare ausim.) Totum garrule & gesticulose: ut puellam cũ adulescentulo fabulari uideas. ¶ Adest optime ipse frater.) Optime, opportune. Et non est additum, cuius frater: utpote in re manifesta. ¶ Nolo me in uia cũ hac ueste uideat. ¶ Subtiliter adolescens, q̃ nihil ꝓfecerat dicendo, percupio: inuenit cãm qua tandem ingredi possit. ¶ Quãobrẽ tãdẽ?) Pro tñ. Interrogatio hæc increpationẽ cõtinet impudẽtissimi facti. ¶ An q̃a pudet?) Hæc interrogatio, irrisionis plena est in eũ quẽ nihil pudet.

GVI. ¶ THA. Tamen si pater non uolet sup. & est eclypsis, uel apostopesis facta per interruptionẽ a Chærea factam: qui uno uerbo tam cito intellexit qđ dicere uellet Thais, & illi obuiam iuit. Chæ. quid dicat sup. Ah interiectio gestientis in spem. certo scio quod sup. uolet. modo. i. dummodo hæc Pam. sit ciuis. Tha. si uis opperirier pro opperiri paragoge i. expectare. iam i. statim. ipse frater uirginis: scilicet Chremes aderit: idest præsto erit. hic iuit accersitum. i. adductum, siue uocatum nutricem quæ aluit illam uirginẽ paruulam. i. cum adhuc paruula foret. o Chẹrea tu te ipse: idest tutemet. aut te: aut ipse quantum ad significatum uocat. aderis: idest præsto eris: comparebis hic in cognoscẽdo: passiue potest capi: idest dũ cognoscetur a nutrice. uel si capiatur actiue sic intelligetur tute hic aderis in cognoscẽdo eã: scilicet. q. d. interea magis ac magis eam cognosces. Chẹ. uero: modo est consentientis aduerbium: interdum confirmãtis: quandoq; est coniunctio significans. sed interdũ iuuat ironiam. ut: Egregiam uero laudem: & spolia ampla refertis: Tuq;, puerq; tuus. Ego maneo: idest operior: ut uoluisti. Tha. ne: idest utrum uis q̃ supple opperiamur. i. expectemus ante fratrẽ domi potius, q̃ ante hostium. Interea: idest interim dum is frater s. uenit. Chẹ. Immo: idest quinimmo percupio: idest ualde cupio. illud. Py. obsecro hera: scilicet quã rem es actura: quæ sic in domũ Chæream uis deducere. Tha. quidnã. s. cur ita petis qđ sim actura. Py. rogitas. cogitas recipere hũc posthac: idest amodo. in ædes. i. in domum tuam. Thais. Cur non reciperem sup. Py. Crede hoc meẹ fidei: idest hẽas hanc mihi fidem. i. credulitatem. hic Chæ. dabit. i. inducet denuo. i. rursus. aliquã pugnã. i. aliquod stuprum Lucilius: Vicimus o socii, & magnã pugnauimus pugnã. Tha. ahu: interiectio perturbatæ mulieris. obsecro tace. Py. uidere. i. uideris iudicaris parũ perspexisse. i. parũ clare cognouisse. audaciã. i. temeritatem eius. s. Chæreæ. Chæ. Pythias nõ faciam quod dicis: scilicet Py. o Chærea pol iurantis est. non credo te nõ facturũ: nisi. i. ꝓterq̃ si non cõmissum erit tibi. i. si tibi non creditum erit. q. d. facies quod dico ꝓsertim si tibi fuerit cõmissa puella. Nã si nihil tibi creditum, aut commissum fuerit credo facile te nihil facturum: cum nõ erit tibi copia facta. Cõmittere enim interdum significat credere seu tradere fidei alicuius q̃cquã: ut hic. ubi cõmissum fuerit impsonaliter dictũ est: quasi ꝓ creditũ fuerit: nisi intelligit aliqd. & tũc cõmissum fuerit passiue capiet: qđ in idem recidit. Chærea. quin. i. quinimmo tu Pythias seruato. i. obseruato meam sim q̃cquã facturus. Py. pol. neq; ausim. i. non audeam dare tibi q̃cquam. i. aliqd. seruandũ i. custodiẽdũ. neq; ausim seruare te. i. custodiam tui gerere. Tha. apagete. i. discedite, ac cessate ab his uerbis. ipse frater uirginis s. Chremes adest i. ꝓsto est. optime. i. opportune. Chæ. hercle. i. per Herculẽ. perii. i. ꝑditus sum. O Thais obsecro abeamus intro. i. abscedamus intra domũ. nolo sup. q̃ uideat me in uia cum hac ueste eunuchali. Tha. tandẽ. i. q. d. paucis respõde: ut nunc sit ois dilationis finis. habet. n. tandẽ hic q̃ddã urgens tũdere & accelerans. quamobrem. i. quare non uis: ut te uideat: ut &c. an. i. utrum. ideo sup. quia te pudet. i. pudore afficeris & erubescis esse ita indutus.

SER. ¶ SCIO uolet: dummodo hẹc sit ciuis: hic potes uidere: q̃ ad hoc profuit eam inuentam fuisse ciuem. Nã quid ego certe eũ introducam. Nam quid. i. quare dicis uidere. i. uideris. nõ pol credo tibi si introeas nisi hoc sit: quod tibi non cõmittatur uirgo: quia quãdiu est tibi cõmissa male peregisti: & hoc est non pol credo tibi si intromissus fueris: nisi si pro nisi hoc sit: quod nõ erit commissum. s. q̃ nulla cõmissio fiat de uirgine: impersonaliter dictum est.

Vero

Dare

Lucilius

¶ Idipsum

DONA. Vero

¶ ID ipsum.) Hoc ueluti molesto uultu dicit: adeo ut imitetur dictum, uultumque eius Pythias. ¶ Virgo uero.) Vero εἰρωνικῶς: nam εἰρωνεία est: ut, Egregiã uero laudẽ. ¶ Virgo.) Quasi qui minime pudicitiæ statum, ac uerecũdiæ uirginalis, teneret. ¶ I præ, sequor.) Manifestũ ẽ enim Meretrix docta capiendorumque iuuenũ, præire uelit Chæream, & in consequẽdo ipsa sit tardior. uult. n. liberum sine arbitris esse puellæ colloquiũ, & licitũ amorem. Nisi forte putamus Terentium hæc sine cã fecisse, qui sit artificiosissimus Poeta. nã neque ipsa ingredi ẽ cũ Chærea, neque ingredi simul permittit Phędriã. ¶ Tu istic mane ut Chremẽ introducas.) Relicta ẽ Pythias ob multas causas & in primis ut possit per eam delusus Parmeno pauore suo senem compellere ingredi ad meretricem, & præsentem fieri ad confirmandas nuptias.

C. Id ipsum. P. idipsum, uirgo uero. T. I præ, sequor.
Tu istic mane, ut Chremem introducas, Pythias.

GVI. ¶ CHAE. Idipsum est sup. propter quod uolo ut me uideat: q. a. s. me pudet. Py. dicis sup. idipsum esse: quia te pudet. uirgo uero est sup. ironice capitur uero. q. d. scilicet uirgo est qui pudicitiam uirginalem: & seruat: & ueneratur: & ĩ hoc sensũ uirgo in masculino genere poni intelligitur: qꝫ si dicatur de puella sic intellige: dicis te nolle sic uideri: quia te pudet: scilicet uirgo est puella: quæ tibi credita fuit: per ironiam intelligendo: tanquam dicat: id male indicat te esse prudentem quod fecisti. Tha. Chærea supple. I præ idest præcede, sequar te. O Pythias tu mane istic, ut introducas. i. intromittas Chremem.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

PYTHIAS, CHREMES, SOPHRONA.

Senarii

P. QVID, quid uenire in mentẽ nũc possit mihi,
Quidnam? qui referam illi sacrilego gratiam,
Qui hunc supposuit nobis? C. moue uero ocyus
Te nutrix. S. moueo. C. uideo, sed nihil promoues.
P. Iamne ostendisti signa nutrici? C. omnia.
P. Amabo quid ait? cognoscitne? C. ac memoriter.
P. Bene ædepol narras: nam illi faueo uirgini.
Ite intro: iamdudum hera uos expectat domi.
Virum bonum eccum Parmenonem incedere
Video? uide ut ociosus sit, si dis placet.

DONA. QVid, qd uenire i mentẽ.) In hoc loco cogitãtis disputatio est apud seipsam Pythiæ quatenus Parmenonẽ dolo possit ulcisci. ¶ Quidnã:) Sic Cic. Sed eam rerum artificem, quem? quẽnã? recte admones. Polycletũ esse dicebãt. ¶ Qui referã.) Qui quomodo uel ut.

Subducere. Supponere. Vero. Promoueo. Memoriter. Si Dis placet.

¶ Qui hunc supposuit nobis?) Proprie supposuit. nam ut subduci dicuntur quæ nolumus amittere, ita supponi quę non desyderamus. Sic Plautus, Ei pro scorto supponetur hircus unctus nautea. ¶ Moue uero nutrix.) Vero, pro interiectione posuit stomachantis. ¶ Video: sed nihil promoues.) Hinc est illud Virgilianũ, Illa gradum celerans studio anilem. Scilicet non te celerabat, sed studio. ¶ Promoues.) Proficis. ¶ Amabo qd ait? cognoscit ne?) Exhibitũ spectatori est quid post scenam geratur, id est agnitio puellæ. ¶ Ac memoriter.) Plus intulit q̃ interrogabatur. nã magna sunt signa in quibus anilis memoria nõ errat. ¶ Ac memoriter. Responsionis breuitas attulit compendium perquirenti, ne plura interrogaret. ¶ Nam illi faueo uirgini.) Quasi dicat, illi faueo, nõ Chæreæ. & simul causa est cur illum ulcisci cupiat: q. a. s. multum illi fauet. ¶ Virum bonũ.) εἰρωνεία. ¶ Eccum Parmenonem incedere uideo.) Res odio dignior, nouitate. s. incessus. ¶ Vide ut ociosus sit.) Inuidet illi securitatem, quẽ solicitũ redditura est nõ enim ulla alia erit uindicta post, præter istam. ¶ Vide ut ociosus sit. Vultu dicit, & gestu eũ esse securũ. Et mire Poeta lętum describit, ut repente ostẽdat esse cõmotũ. ¶ Si dis placet.) Proprium est exclamantis propter indignitatẽ alicuius rei.

GVI. Q Vid quid uenire. In hoc loco est disputatio Pythię cogitantis apud seipsam. quatenus. i. quomodo Parmenonem dolo possit ulcisci. Py. quidnam: idest quid est. interrogatiue legendo quicquid: idest quod. quicquid enim significatione quod: & interdum capitur pro quod tantũ. quid est igitur quod possit uenire mihi in mentem. qui: idest quomodo. uel ut referam gratiam: idest rependam uices isti sacrilego: scilicet Parmenoni impio: nefario: seu improbo. qui supposuit. i. loco eunuchi latenter adhibuit: uel adduxit nobis hunc Chæream. Iuuenalis. Suppositus uenias, & falso nomine poscas. Subducuntur quæ uolumus admittere: ait Donatus. supponuntur autem quæ non desideramus. Non nulli codices habent qd bis possum: quasi sit repetitio ostẽdentis idignationẽ: & ulciscendi cupiditatem sic: Quid quid possit uenire mihi in mẽtẽ. Iterũ qdnam possit inquã uenire in mẽtem. q. s. ut referam gratiã isti sacrilego: qui supposuit nobis hunc Chæreã. Chre. nutrix. hic uero stomachãtis interiectio est moue te ocyus. i. mouendo te pge, & accelera citius. uult. n. Chr. eam uelocius ambulare: quod nõ potest fieri nisi se uelocius moueat. So. moueo me. s. exerceo corpus meum eundo q̃ maxime possum. Chre. uideo te. s. moueri: sed nihil ꝓmoues. i. proficis. Nã quãuis maximo studio te moueas: tñ non satisfacis meæ cupiditati: quod non est mirandum. Nam anus quamuis studio properent, re tñ accelerare nequeunt pp ætatem ingrauescentem. Promoueo aũt dr̃ q̃si ꝓcul te moueo. dicit ergo te moues: sed nõ procul te moues. Py. ne. i. utrum: iam oñdisti signa agnitionis uirginis nutrici fuæ. Chreme. ostendit sup. omnia signa. Py. amabo. i. rogo te per amorẽ blandientis est particula. qd ait nutrix. s. ne. i. utrum cognouit ea signa. s. Chr. ac. i. ẽt cognoscit ea: & qdem memoriter. q. d. ea signa firma adhuc anus memoria tenet. Py. ædepol. i. per ædem Pollucis. bene narras. i. prospere refers talia. nam faueo illi uirgini. ite intro. i. in domũ iamdudum. i. iam ex multo ante tẽpore. hera. i. domina expectat uos domi. Eccum. i. ecce hic uideo Parmenonem uirum bonũ: per ironiam & appositiue dictum incedere huc. i. uenire huc uiden. i. uides ne. ut. i. qualiter. sit ociosus: idest securus, sine solicitudine, & cura: si Diis placeat.

SER. Q Vicquid &c. Inducitur Chremes frater uirginis adducens Sophronam: per quam recognoscatur esse eius: quod multũ ualet ad pacationem faciendam: scilicet ut eunuchus uirginem possit habere: quæ cognitio per nutricẽ: ideo fuit dilata in quintum actum: quia maximam partem & fere totam mitigationem faciet. uerum qꝫ non poterat hoc fieri sine Lache patre Chæreæ: occasio reppentur: qua inducitur. Inducitur autem per Parmenonem: qui erat cõscius rei. Ob hoc Pythias inducitur sola: ut qualiter absterreat Parmenonẽ machinet: quo terrore concussus inducet Lachẽ: & ꝓpterea ideo remanet: ut Chremetẽ itroducat ad Tha. Ecce machinatio quã cogitat de Par. Quid? qd nunc pos. u. in m. s. quã fallaciam & uindictã possem inuenire cõtra illũ pessimum.

DONA. Spo me habere. Modo meo

¶ SPERO me habere.) Pro habituram. aut spero pro credo more suo. ¶ Meo modo.) Id est, ut uolo. ¶ Ibo intro de cognitione ut certum sciã.) Eleganter defatigare Parmenonem non necessariũ putat, sed ex occasione. Nã post eum dicit se ire intro: exitura aũt, ut ipsum in timorẽ coniciat.

GVI. ¶ SPERO i. credo, uel confido me habere. i. scire, ac cognoscere. Cic. ad Lentulum: Habes de Vatinio: cognosce de Crasso. i. scis cognoscis. uel habere. i. habituram & tricturã. qui. i. q̃Ꝺ garõne. excruciẽ. i. affligã: afficiã hũc Parmenonem. meo more. i. meo modo, & ad uotum meũ ibo intro. i. intra domũ ut certũ sciã de cognitione. i. de agnitiõe puellæ a nutri. e. post. i. postea, seu deinde. exibo. i. egrediar, atq; perterrebo hunc sacrilegum. i. adest impium: scilicet Parmenonem, & nefarium.

Spero me habere, qui hunc meo excruciem modo,
Ibo intro, de cognitione ut certum sciam.
Post exibo, atq; hunc perterrebo sacrilegum.

¶ QVI i. q̃ro refe. hunc Chæream, moues crolando te: sed non promoues ambulando.

SRE.

ACTVS V. SCENA IIII.

PARMENO. PYTHIAS.

PA. REVISO quidnam Chærea hic rerum gerat. *S narii*
Quod si astu rem tractauit, Dii uostram fidem
Quantam, & q̃ ueram laudem capiet Parmeno.
Nam ut omittam, q̃ ei amorem difficillimum, &
Carissimum ab meretrice auara uirginem
Quam amabat, eam confeci sine molestia,
Sine sumptu, sine dispendio. tum hoc alterum
Id uero est quod mihi puto palmarium,
Me reperisse, quo modo adolescentulus
Meretricum ingenia, & mores posset noscere:
Mature ut cum cognorit, perpetuo oderit.
Quæ dum foris sunt, nihil uidetur mundius,
Nec magis compositum quidquam, nec magis elegans.

DONA. Astu Cõficio

REVISO quidnã Chærea, & cæte. astu.) P. o astute. modo aduerbium ẽ: aliã nomẽ. ut, Iã i astu uenit. ¶ Dii uo. fi.) Mõ nõ inuocãtis est, sed admirãtis. & est figura ἐπιμονὴ per ἐκφώνησιν facta. ¶ Nã ut omi. q̃ ei amo. dif. & caris. Cũ dicere deberet, q̃ ei amorẽ & difficillimũ & carissimũ confeci: primo quasi oblitus dicti superioris, transit ad uirginem. deinde addit causam ex abundanti. q̃ si dixisset, amorẽ cõfeci: posset intelligi cõfeci, expediui, pfeci. At uero uirginẽ confeci, qd intelligemus, nisi hoc unum, q̃ insultat Parmeno cõfectam uirginẽ. q. d. supatã atq; deuictã? Nam pprie hoc uerbũ cõuenit gladiatoribus iis, qui grauissimis uulneribus occubuerũt. Sic Cic. in Cati. Gladiatori illi confecto & saucio. Cõuenit ergo seruilibus uerbis, & uelut iocose, uerniliterq; iactari rẽ cõfectã eẽ i puella uirgine, & nõ exhiberẽ Chereę dãnũ, uel negociũ. ¶ A me. aua. uir. quã a.) ἐπουσία σωπησις feda. ¶ Difficillimũ, q̃a uirginẽ quã amabat. Carissimũ, q̃a a meretrice auara. ¶ Id uero ẽ.) Vero, nisi oratiuũ eẽt, nihil significaret. ¶ Palmariũ.) Palma dignum. ¶ Meretricũ in.) Optie, nõ meretricis dixit, sed poti᷒ meretricũ. ¶ Mature.) Cito & añ tps. ¶ Vt cũ cog.) Suauiter, nõ nouerit, sed cognouerit dixit qd' est plenę pspicatiæ. ¶ Mature ut cum cognorit.) Bene addidit mature. Fere enim cito cognouisse obfuit: sed id ad illecebram fuit, quod * cognitus est cito ¶ Quæ dum foris sunt.) Apud amantes scilicet. ¶ Nihil uidetur mundius.) Bene uidetur: nõ eni sunt. ¶ Nec ma cõpo. quic.) Bona uarietas. nam nec oĩa per Magis aduerbiũ pfert: nec oĩa p cõparatiuũ gradũ. ¶ Nec ma. ele.) More suo, ne diceret cõpositius, aut elegãtius: ut supra, Hoc nemo fuit minus ieptus, magis seuerus.

Veto Palmarium Mature Cognoscere

GVI. O Dii ipso to sup. uestrã fidẽ. i. uestrã opẽ: ac uestrũ auxiliũ. quãtã laudẽ. i. quãtũ magnã. & q̃. i. quãtũ uerã. i. nõ sine cã Parmeno capiet: loqtur in tertia psona de seipso. Nã, ut omittã. i. qd' dr: excepto eo qd' furti pui. i. subtraxi furtim ei. s. Chęreæ hoc est ad ei᷒ uoluptatẽ. a meretrice auara. i. habẽdi cupida. amorẽ difficillimum. i. admodum difficile: ut Chæ. suo nutu illo potiret. & carissimũ. i. quo si uoluisset potiri maximũ, meretrici erat p̃tiũ dãdũ. Confeci. i. supaui: uel deuici eã uirginẽ quã amabat: ut potiret eã sup. sine molestia. Proprie hoc uerbũ cõficio cõuenit gladiatoribus: q̃ grauissimis cõfectũ, & saucii uulnerib᷒ occubuerũt. Inde cõfectores ferarũ, q feras sauciãdo trucidãt. Põt ẽt sic itelligi textus. Cõfeci. i. pfeci: expediui, ut Chę. potiret. i. cũ desiderio uteret eã uirginẽ quã amabat. Potior. n. interdũ iungit actõ Albi. Patria potitur cõmoda. sæpius tñ aut gtõ igit: aut ablatiuo. Vel sic intellige: quã uirginẽ Chæ. amabat cõfeci. i. deuici eã: ut ipe potiret eã sine molestia. i. ipedimẽto, ac tædio, seu fastidio. sine sumptu. i. impẽsa. sine dispendio. i. dãno, ac detrimẽto. Aliq nõ hñt ut potiret: & tunc sic astruit lra: Cõfeci. i. deuici. supaui sine molestia. sine sumptu. & sine dispendio eam uirginẽ quã amabat. Tũ. i. deinde. hoc alterũ. i. hæc altera res a me inuenta. uero. i. certe. ẽ id qd ego puto me reppisse palmariũ mihi. i. palma dignũ. i. uictoria, seu laude ac p̃mia uictoriæ uidelicet q̃modo. i. q̃ uia adolescẽtulus posset noscere. mature. i. cito: & ante tps. ingenia. i. naturas & mores. i. modos faciẽdi meretricũ. ut cũ cognorit. i. cognouerit ingenia earum: & mores. oderit. i. odio prosequatur. ppetuo. i. omni tpe earum ingenia & mores. Quæ meretrices. dum. i. qñ sunt foris apud amantes. nihil uidetur mundius. i. lautius: delicatuis: cũ tñ nõ sint nec quicq̃. i. aliquod. nr̃ magis cõpositũ. i. ornatum. nec magis elegans. i. uenustum: aptum appositũ seu accomodatũ & quod uulgo dicitur magis pprium. quæ meretrices cũ. i. qñ cœnant cum amatore suo.

GVI.

REuiso &cæ. Hic Parmeno Py. suis maledictis magis irritat: quã tñ non sentit adesse: neq; maledicta audire. Par. Reuiso. i. redeo ad uidẽdũ. q̃dnã rerũ. i. quas res Chærea agat. hic. i. apud Thaidem qui. s. Chærea si tractauit. i. gessit: agi᷒ auit: deduxit. rem. i. negociũ. astu. i. astute: caute. hic est aduerbiũ: alias aũt est nomẽ ut Iam in Astu uenit. Et, ut inqt Tortellius, ẽ nomen grecũ. significatq; apud poetas astutiã: cuius origo, ut ait Fest. ex græco uocabulo Astu deducit: qd' oppidũ seu urbẽ indicat: in qua q cõuersati assidue sunt: cauti, atq; astuti esse uidebant. Dii uestrã fidẽ: hic nõ inuocantis est. sed admirantis: quẽadmodũ cũ dr̃ admirãdo. Vir ille quãta Dii boni cũ suauitate locutus ẽ: ubi nos diceremus: Quanta bone Deus cum uetustate est locutus. Vel cũ est inuocantis sic

Astus

SER. REuiso. Inducit Parmeno, ut decipiatur: & absterreat a Pythia. uere maximã laudẽ capiam. Nã ut omittam mõ qd' ei Chæreæ cõfeci. i. perpetraui amorẽ suũ a meretrice auara. s. uirginẽ quã amabat. eam dico confeci sine molestia. i. sine periculo: sine sumptu: sine dispendio. i. sine mora: uel sine sumptu in aliis: sine dispendio in donis aliis. Tum. i. pter illud est hoc aliud: & id alterũ uero est tale. Qui mihi puto palmarium. i. premiũ qd' recipiã i palmã, & gloriã: & qd sit illud supponit. s. me repisse artem: q̃o adulescentulus meretricũ &c.

¶ QVAE

DONA. Liguriũt

¶QVAE cũ amatore ſuo cũ cœnãt.) Vnũ Cõ, ꝓpoſitio ẽ, alter᷑ cõiunctio. & dr̃ hæc figura λεναΤότης. ¶ Ligurunt.) ἀπὸ τοῦ λιγυρου, qđ ſm̃ Graecos ſuaue intelligit. Ligurire dr̃, q eleganter, & more ſenũ multo faſtidio ſuauiora queq; deguſtat. ¶ Harũ ui.inglu.) Ordo erat, harũ uidere igluuiẽ, ſordes, inopiã, q̃ inhoneſtę ſolę ſint domi. i. cũ ſolę ſint, ut in honeſtę atq; auidę cibi'' q̃ cũ foris ſunt, cœnãt. ſ. ¶ Quo pa. ex iu.) Ex ꝓ cõpoſitũ ẽ, aut deeſt madidũ, aut macerãtũ, aut emollitũ. nã apparet & ſordidũ eſſe, & quaſi atrũ duriſq; panẽ, q ex iure heſterno ſit comedẽd''. Cui cõtrariũ Sallu. poſuit de delitiis multũ loq̃ns. Panes. n. in dies mercari, inq̃t. ¶ Ex iu. he. pa. a. uo.) Hoc ẽ, ut qdã uolunt, ex antiquitate muſcidum. q. d. panem mucidũ heſterno iure, accipientes deglutiũt. ¶ Ego pol te pro iſtis dictis & factis, ſcelus, ulciſcar.) Miro artificio Poetæ, & ab initio non placat Pythias, nec in gratiã redit Chereæ. Et inſuper, nſic mire a Parmenone irritat magis: ut p eã Parmeno terreat, & per Parmenonem ingredi ad Thaidẽ cogat ſenex: & demum per ſenem nuptiæ cõfirment. Hæc ergo artificibus & eruditis: cætera ſpectatoribus Poeta exhibet.

Ex

Panis atrum

GVI. Liguriũt

¶LIGVRIVNT. i. ſuauiora cũ faſtidio deguſtãt. Ligurire. n. dr̃ a uerbo græco λιγυρειν: qđ ſignificat ſuaue. Ligurire. n. fert ille, q elegãter & moroſe cũq; multo faſtidio ſuauiora quæq; deguſtat. Nonius ẽt dicit ligurire eſſe deguſtare. inde abligurire. i. auide multa cõſumere. ide ligurriones, qui ligurĩẽtes: & ſuauiſſima edulia ac pocula deguſtantes: eaq; undiq; ſibi cõquirẽtes: patrimonio ſua cõſumpſerunt. Salus. i. ſalutare ẽ, & utile. ſiue ſalus. i. utilitas maxime: qualis ſalus eſt adoleſcẽtulis. uidere igluuiẽ. i. uentris ſeu gulæ uoracitatẽ. & uidere inquã ſordes. i. ui auaritiã. (Nã ſordid'' dicit̃ auarus) uel ſqualorẽ: quo ſunt obſitę apud ſe. ſalus ẽ inq̃ uidere inopiã. i. extremã paupertatẽ harũ meretricũ. & ſalus eſt inq̃ adoleſcẽtulis noſſe. i. cognoſcere. hęc oĩa uidelicet. q̃. i. quãtum. ſint inhoneſtæ. i. turpes. ſolæ. i. cũ ſolæ ſint domi apud ſe. ſ. atq; quantum ſint auidæ cibi. i. uoraces. & quo pacto. i. q̃o uorent. i. deglutiãt. panẽ atrũ. i. ueruſtate mucidũ. madidũ ſup. macetatum uel mollitũ ex iure. i. ſucco pulpamẽtarũ. qđ brodium uulgo dicũt. heſterno. i. pridiano. i. ꝓcedẽtis diei. Py. o ſcelus. i. ſceleſte & ſceleribus plene. pol. iurãtis eſt. ego ulciſcar. i. puniã te ꝓ iſtis. i. tuis dictis, q̃ pauloante ꝓtuliſti in nos. & ꝓ factis q̃ exercuiſti i puellã. ut ne. i. ut nõ illuſeris in nos. i. inuectus fueris i nos. ĩpune. i. ſine pœna. Dicim'' aũt illudo tibi cũ dtõ illudo te cũ actõ: & illudo in te q̃ſi inuehor in te.

Quæ cum amatore ſuo cum cœnant, ligurriunt.
Harum uidere ingluuiem, ſordes, inopiam,
Quam inhoneſtæ ſolæ ſint domi, atq; auidæ cibi:
Quo pacto ex iure heſterno panem atrũ uorent:
Noſſe omnia hæc, ſalus eſt adoleſcentulis.
PY. Ego pol te pro iſtis dictis & factis, ſcelus,
Vlciſcar: ut ne impune in nos illuſeris.

SER.

¶LIGVRIVNT. i. delicanter comedũt. has immunditias meretricum. potuit uidiſſe Chærea: q eũ uerum eunuchum eũ eſſe putarent: nihil in conſpectu cælauerunt eius. ergo minatur ei: quia totum audiuerat.

ACTVS QVINTI SCENA V.

PYTHIAS. PARMENO.

DONA. Proh fidem

PRoh fidẽ deũ.) Vim magnã oſtẽdit, deorum implorans fidem: quaſi in hoc negocio nihil poſſit humanũ conſilium. ¶ Proh fidẽ deũ. Simulat i pturbatione ſui Parmenonẽ, terret Pythias. ¶ Proh fidẽ deũ. Hæc ſingula pronuntiãda ſunt pauido & attonito uultu. ¶ Fœdum.) Crudele. Salluſtius. Fœdi oculi. ¶ O infelicem adoleſcentulũ.) Plus eſt miſeriam adoleſcẽtis dicere Pythiã q̃ iraſci ei. ¶ O ſceleſtũ Parmenonem.) Vt uerba ſunt, perit profecto miſer adoleſcens, cum in eodẽ peccato iraſcitur Parmenoni Pythias, non Chæreæ. ¶ Miſeret me.) Hęc oĩa quaſi ſecum loq̃tur: & fingit ſe neſcire q̃ aſſiſtat Parmeno. ¶ Quæ futura exempla dicunt in eum indigna?) Graues pœnæ quæ poſſunt cæteris documeoto eſſe, exempla dicũtur. ¶ In eum indigna. Modo pet indigna, fœda, crudeliaq; ſignificat. ut Virg. Atq; illi Miſenum in littore ſicco, Vt uenere, uident indigna morte peremptum. ¶ Quæ illic turba eſt?) Quæ loquitur. Aut quam oſtentat ex uultu ac dictis. Sed apparet, uultum Pythiæ turbam dicere: ut in Andria, Sed quid Pamphilum exanimatum uideo? Vereor qd ſiet operæ ut ſciam nunquidnam hæc turba triſtitiæ adferat. ¶ Rogitas audaciſſime?) Totum hoc terribile eſt in geſtu ac uultu Pythiæ, & nimis uſitatum & fœmineum.

Fœdum

Exẽplũ Indignũ

Turba

PY. PROH fidem deum, facinus fœdum, o infelicem adoleſcentulum,

Trochaici catalectici

O ſceleſtum Parmenonem, qui iſtum huc adduxit.
PA. quid eſt?
PY. Miſeret me: itaq; ut ne uiderem, miſera huc effugi foras.
Quæ futura exempla dicunt in eum indigna! PA. o Iuppiter
Quæ illæc turba eſt? nũnam ego perii? adibo. qd iſtuc Pythias?
Quid ais? in quem exempla fient? PY. rogitas audaciſſime?

o: exclamantis eſt pticula hic. adoleſcentulũ. ſ. Chæ. infelicẽ. i. miſerũ, & afflictũ. fingit. n. eũ grauit apd Thaidẽ mulctari. o Par. ſceleſtũ. i. ſceleroſum q adduxit iſtum adoleſcẽtulum huc: ut tã grauit puniret. Par. quid eſt. Py. hęc Py. ſecum dixit fingẽs ſe neſcire q̃ Parmeno aſſiſtat. me miſeret. i. miſereor eius Chæ. & ꝓ nimia crudelitate cõmor i mea uiſcera ſunt. itaq; i. ideo ego miſera: afflicta uidendo talia. effugi. i. elapſa ſum huc: ſeu aufugi foras huc. ut ne. i. non uiderẽ. id. i. tale ſuppliciũ Chę. Deinde Py. exclamat inquiens. quæ exempla indigna. i. fœda: crudelia & horrenda Th. Chremes & ancillę dicũt eſſe futura. i. facienda in eũ Chæreã. i. erga eũ: ut cæteris ſi documẽto: ne qd tale attenteot: ubi futura a fio potius manat, q̃ a ſum: ut ſæpe fit: quod ut credam adducor ex eo qđ ſeq̃tur quid ais: in quẽ exempla fient. poſſet legi ẽt ſine exclamatiõe: aufugi ne uiderẽ id. ſ. q̃ exẽpla indigna dicunt futura ĩ eũ. Vel ſic: ne uiderẽ indigna exẽpla q̃ dicunt eſſe futura in eũ Chæreã Par. O Iupiter: talis exclamatio eſt qualẽ facimus cum turbati recurrimus ad Deũ dicẽtes o Deus. q̃ i. qualis illęc pro illa. cõpoſitũ aũt eſt ex illa & hæc q̃ ergo illæc turba. i. turbatio eſt, & commotio. nũnã i. nunqdnam. eſt parelcon ſiue ſyllabica adiectio. Ego pe. i. pditus ſum: occidi: q illius rei fuerim auctor adibo. o Pythias qd iſtud eſt ſup. qd ais? in quẽ. i. erga quẽ: uel in quo exẽpla nõ qdẽ imitanda: ſed fugienda fient. i. efficientur: ut cæteri ſint ad iniuriam tardiores. Py. o audaciſſime. i. plene temeritatis & cõfidentiæ. rogitas. i. inquiris: in quem fient exempla.

GVI.

PRo. Deũ. Hic Py. ſimulata pturbatiõe ſui Par. terret: atq; ĩ pricipio uĩ magnã oñdit. Deo᷑ implorãs fidẽ: q̃ſi i hoc negocio nihil ꝓ ſit humanũ cõſiliũ. Py. Proh. iraſcẽtis exclamatio ẽ: & teſtantis ſeu inuocantis fidẽ. i. opẽ & auxilium Deo᷑. ĩploro ſup. uel inuoco fidem. i. opẽ Deum. i. Deorũ. O facinus. i. flagitiũ, ſeu factũ. fœdũ. i. crudele. Sallu. fœdi oculi. i. crudeles.

SER.

PRoh Deum. Prorumpit in clamorẽ fugiens: q̃ ſi Chæ. intus eunuchizaret. Exẽpla ne alii adoleſcentuli talia amplius aggrediantur.

DONA. ℭPERDIdisti istum quē adduxisti, &c. Artificiose non accusat qd peccauerit aduersus Thaidē, q̄si ex poena adolescentis plus doleat, q̄ irascaᷣ Parmenoni ⁋ Dū studes dare uerba nobis.) Bene, studes dare: neq. n. dedisti. ⁋ Quid ita?) Deest dicis: ut sit, qd ita dicis? ⁋ Scis eā hinc ciuē esse.) Eam, abundat: quēadmodū supra, Quā amabat uirginē, eā cōfeci sine molestia.

Quid ita?

⁋ Et fratrē ei⁹ eē apprime nobilē.) Hæc ad terrorē, & gratiā aucta sunt. Nā prio, uirginē posuit, post ciuē, ad ultimū nobilis sororem. ⁋ Nescio.) Pertubat Parmēo: nec negare potuit, nec consentire uolebat: sed q̄si defensionis loco dixit, Nescio. ⁋ Atq sic inuenta est.) Facile est ut credat, q dicit, Nescio. Ergo Pythias non laborat, ut suadeat ciuem eē. ⁋ Atq sic inuenta est. Magnū horrorē incutit audienti. non accusando, sed miserādo Chæream. ⁋ Frater uiolētissimus.) Hoc inuentū ē, quod daretur ad nobilē

Perdidisti istum, quem adduxti pro eunucho adolescentulum,
Dū studes dare uerba nobis. PA. qd ita? aut qd factū est? cedo.
PY. Dicam uirginē istam, Thaidi hodie quæ dono data est,
Scis eam hinc ciuem esse, & eius fratrem adprime nobilem?
PA. Nescio. PY. atqui sic inuenta est eam iste uitiauit miser.
Ille ubi id resciuit factum frater uiolentissimus,
PA. Quid nam fecit? PY. colligauit primum eum miseris modis.
PA. *hem, *Hem extra metrum est*
Colligauit? PY. atq; equidem orante ut ne id faceret, Thaide.
PA. Quid ais? PY. nūc †minatᷣ porro sese id, qd moechis solet: *a's minitatur*
Quod ego nunq̄ uidi fieri, neq; uelim. PA. qua audacia
Tm̄ facinus audet? PY. Quid ita tm̄? PA. an nō hoc maximū ē?
Quis homo pro moecho unq̄ uidit in domo meretricia
Deprehendi quēq̄? PY. nescio. PA. at ne hoc nesciatis, Pythias,
Dico, edico uobis, nostrum esse illum herilem filiū. PY. hem,
Obsecro an is est? PA. ne quam in illum Thais uim fieri sinat.
Atq; adeo autem cur non egomet intro eo? PY. uide Parmeno
Quid agas, ne neq; illi prosis, & tu pereas. nam hoc putant,
Quidqoid factū est, ex te esse ortum. PA. qd igitᷣ faciam miser?
Quidue incipiam? ecce autem uideo rure redeuntem senem.

⁋ Colligauit primo eū.) Mira tarditas, ad torquendū Parmenonē: simul ēt relictus ad succurrēdū locus. ⁋ Atq; equidē orante ut ne id faceret, Thaide.) Adeo uiolētissimus. & recte hoc additū, ne speret auxiliū a Thaide. ⁋ Nunc minatur.) Minatur, ut succurri possit ei qui nō sit passus. ⁋ Minatur porro sese.) Deest facturū. ⁋ Quod moechis solet.) Deest fieri ⁋ Quid ita tantū?) Nimis callide Pythias hunc dicit uiolentū & tm̄ iniustum, audacemq; dici noo patitur, sed defendit, ut magis terreat Parmenonem. Quis homo pro moecho unquā.) Causa finalis, uirginē ciuem apud meretricē uitiauit: mercedem offert: petitur ad suppliciū. ⁋ Nescio.) Quā astute dixit. nescio: ne laborās ad cōtradicendū, amitteret fidem simplicis personæ, ac uera dicentis. uult enim magis nuntii officio fungi, q̄ psuadentis. ⁋ Dico, edico.) *αὔξησις*, ut supra, Vbi quærā, ubi inuestigē? ⁋ Dico. Tibi Pythias. ⁋ Edico. Omnibus tuis. Ergo ad uniuersos utrunq; refertur, & dico & edico. ⁋ Obsecro an is est?) Insultantis: ut in Phormione, Hicine eras? nam sciebat eum esse. ⁋ Ne quā in illum Thais uim fieri sinat.) Quam bene prouidet Pythias. ⁋ Atq; adeo autem cur non egomet intro eo? Pythias, Vide Parmeno, quid agas, ne neq; illi profis, & tu pereas. Totum hoc ad id addidit, ut senex intromittatur ad confirmandas nuptias: sed Poeta hoc agit, personæ nesciunt. ⁋ Quidue incipiā?) Facimus mediocria, incipimus ingētia ⁋ Ecce aūt uideo rure redeuntē senem.) Choragii est administratio, ut opportune in proscenium.

Dico Edico

Facio Incipio

GVI. ℭPERDIdisti.i. destruxisti: pnitiosus illi fuisti. pdidisti ergo istū adolescētulū. s. Chę. quē adduxti.i. adduxisti. p eunucho i. loco eunuchi dū.i. qn̄. studes.i. das operā: laboras: conaris dare uerba nobis.i. decipere nos Parm. quid.i. cur ita dicis sup. aut cedo i. dic. qd factū est de Chærea. Py. dicam qd factum s. Sin.i. scis ne eam uirginem: quę hodie data est dono Thaidi esse ciuem hinc.i. ex hoc loco: hoc est ex Athenis. & scis fratrem eius. s. Chremē esse apprime.i. ualde nobilem? Par. nescio. Py. atqui.i. sed certe. inuenta est.i. cōperta est. sic.i. ciuis esse hinc. iste miser. s. Chærea. uitiauit.i. stuprauit eam. ille frater uiolentissimus.i. impetuosissimus: siue turbulentissimu. ubi.i. qn̄ resciuit.i. tanquam inopinatum cognouit. Par deinde interrupit sermonē petens. Par. quidnam.i. quid fecit ille frater. & hoc petit ut accelleret ancillam: q longiora narrat. Py. primum.i. in primis colligauit eū. s. Chæ. miseris nodis. Pat. colligauit? indignando & exclamando præ timore & ira repetiuit idē uerbū a Py. platū. Py. atq; equidem fecit id. s. colligauit eū Tha. orante.i. quamuis Thais oraret. ut ne.i. ut nō faceret id.i. colligaret eum. Pa qd agis extupentis est. Py. nunc minitatᷣ.i. minatur sese facturū porro.i. postea: id qd̄ solet fieri supple moechis.i. stupratoribus aut adulteris. ut forte qd̄ abscindet illi uirilia uᷣ alia id genus efficiet. qd̄ .s. illud qd̄ fieri solet moechis. ego Py. nū q̄ uidi fieri neq; uelim .i. neq; uellē uidisse fieri uᷣ neq; uelim fieri. Chæ. Pat. qua audacia Chremes. audet.i. audenter admittit. tm̄ facinus.i. tam enorme factum. Py. Quid.i. cur dicis sup. ita tm̄ facinus ipsum audere. Pa. an.i. utrum hoc facinus non uidetur tibi maximum: quis homo uidit unquam quēquam: idest aliquem. deprehendi.i. opprimi & comprehendi in domo meretricia. pro moecho.i. pro stupratore & adultero. Py. Nescio. Par. at.i. sed. o Py. ne.i. ut non sciatis.i. ut non ignoretis. dico: idest assero uobis. edico.i. significo: seu notum facio uobis. illum Chære. esse nostrum filium herilem: idest filium heri idest domini nostri puta Lachis senis. Py. hem: ind gnantis & dolentis. obsecro an: idest utrum estis: qui filius herilis est. Par. Ne quam: idest non aliquam uim: idest uiolentiam. Thais sinat: idest permittat fieri in eum. ubi ne potest capi ut sit aduerbium prohibentis: uel potest capi prout non: & iungi cum præcedenti sermone Parmenonis: sic dico illum esse herilem filium: ut Thais non sinat aliquam uim fieri in eum: atque adeo: idest certe. cur egomet non eo intro defensurus: scilicet eum. Py. o Parmeno uide: idest aspice: considera. quid agas: idest agendum suscipias uidelicet. uide ne: idest ut pro q. neque: idest & non prosis illi Chæreæ & tu pereas: idest occideris. nam putant scilicet Chremes cum Thaide: & alii quicquid factum est. esse ortum: idest produsse profectum esse. a te.i. a tua techna & arte. Par. igitur ego miser perplexus & anxius quid faciam: idest moliar. uel quid incipiam.i. in ribo faciendum. perficimus mediocria. incipimus ingentia. Aūt.i. sed. ecce.i. i cōspectu adest: tāquā repentinus sit eius reditus: & inopinatus uideo senem.i. patrē Chæ. Lachem redeuntē rure.i. ex agro. ubi rure aduerbiascere: uel melius p aduerbio de loco pōi cōstat. Deliberat an debeat illi dicerᷣ an nō. ℭILLE frater.i. Ch. ubi i. postq. Qd̄ moechis solet. s. eunuchizare. an ne illā ne scitis. At hoc qd̄ dicā ne nesciatis.i. ignoretis Dico uobis & edico: refer singula singulis. Dico qdē nostrū eē herilē filiū: & hoc edico ne quā i illū ui Thais fieri sinat. uide remouet eū Py. ne introeat. si. n. intraret, nō adduceret Lachē pp quē adducēdū opportūa fuit fallacia.

Resci

SER

ℭDicam

DONA. ¶ DICAM huic, an nõ.) Hoc nõ esset uerisimile, nisi dubitasset. Quid.n.ad Chæreã ptinet, dubitat. ¶ Scio paratum, sed necesse est.) Hæc cã dubitãdi fuit, q hinc Parmenonis, illinc adolescẽtis periculũ cernit. ¶ Sapis.) Sapis dicit, non uidens qd futurũ sit: sed tantũ derisisse cõtenta. ¶ Sed necesse est me huic.) Dicere, subaudiẽdũ est, ut sit. Sed necesse ẽ dicere. & ἀσυνάρτως inferẽdũ est qd sequit. Deest enim Propterea, uel qd tale.

GVI. ¶ DICAM huic fortasse nõ dicã. s. deinde eligit se dicturũ. Hercle. i. per Herculem ego dicã. & si. i. quãtũ scio magnũ malũ mihi paratũ: sed necesse est dicere sup. ut subueniat. i. succurrat. huic. i. filio suo Chę. Py. Sapis. i. sapiẽter dicis, seu loqueris. ego abeo. i. discedo. intro. i. in domũ Thaidis. tu Parmeno narrato isti sem. oẽm ordinẽ. i. totam seriem factũ ut. i. qualiter factũ sit: idest quo pacto totum factum processerit.

Dicam huic, an nõ? hercle dicã, etsi mihi magnum malum
Scio paratum: sed necesse est, huic ut subueniat. PY. sapis.
Ego abeo intro: tu isti narrato omnem rẽ ordine, ut factũ siet.

ACTVS V. SCENA VI.

LACHES, PARMENO.

LA. Ex meo ppinquo rure hoc capio commodi: *Senarii*
Neq; agri, neq; urbis odium me unq̃ percipit.
Vbi satias cœpit fieri, cõmuto locum.
†Sed estne ille nr̃ Parmeno? & certe ipsus est. *In Sed aute elidi-tur aut d*
Quem præstolare Parmeno hic ante ostium?
PA. Quis homo est? ehem, saluum te aduenire here gaudeo.
LA. Quem præstolare? PA. perii: lingua hæret metu. LA. hem
Quid est quod trepidas? satisne salue? dic mihi.
PA. Here primũ te arbitrari id quod res est uelim:
Quidquid huius factum est, culpa non factum est mea.

DONA. Ex meo propinquo rure hoc capio cõmodi.) Annotandum, q huius senis nomẽ apud Terentiũ non est: apud Menãdrũ Simon dr̃. ¶ Ex meo ppinquo rure hoc capio commodi. Firmat statũ mentis trepidãtis senis, ut appareat q̃ inopinato malo amẽs fieri possit: qd̃ ipsũ superius & in Phormione seruatũ est. Imperatis enim mentibus mala maiora sunt. Ergo nũc tã ociosus incedit senex, ut neq; mores increpet, nec quicq̃ suspicetur mali, sed agat gratias pximæ uillæ: cuius beneficio nõ scit qd in urbe agerent filii. Et nunc adest ubi opus est Poetæ. Et uide hanc causam fuisse, cur nõ ad uillã diuerterit. Oẽs uillas comicas suburbanas esse, cõmoditatẽ ipsam nũc explicat, & ostẽdit. ¶ Neq; agri neq; urbis.) Tragicus apparatus. Delicias memorat, q pericula cogniturus est. ¶ Odiũ me unquã perci.) Fastidiũ ex abundantia est. ¶ Vbi satias cœpit fieri.) Suffecerant ad hanc sñiam duo superiores ii uersus: sed ἐνέργεια est senilis eloquii, faceti, & garruli simul. ¶ Cõmuto locũ.)

Satietas

Mira breuitate duas res explicuit simul. ¶ Vbi satietas est. Deest nã: ut sit, nam ubi satietas cœpit fieri. Et cœpit, pro cœperit. ¶ Satietas, odium: ab eo qd̃ præcedit, id qd̃ sequitur. ¶ Sed est ne ille noster Parmeno? & certe ipsus est.) Et dubitauit, & firmauit postea: utpote senex, uisu iã lãguido,

Præstolari

atq; oculis ætate defessis. ¶ Quẽ prestolare Parmeno?) Noue, nõ, cui præstolare, sed, quẽ dixit. Aliter Tullius, Qui tibi ad forũ Aureliũ præstolarent. Præstolari, est præsto esse & apparere, hoc est obsequi ¶ Quis homo est?) Quare, qs homo, cũ pridem uenientẽ? utrũ nõ uult uideri prouidisse ne qd fallaciæ parasse uideat? Sic & in Andria, Quasi de improuiso respice ad eũ. Vel qa pturbatur examinatus: q dũ qd apud Thaidem geratur, auscultat, nõ uidet senem propius accedere, quẽ lõge uiderat. An uero idcirco hoc fingit, qa qd̃ parabat dicere de Chærea, postq̃ cõminus uentũ est,

Lingua hæret

nõ audet loq? ¶ Lingua hæret metu.) Vir. Et uox faucibus hæsit. ¶ Quid trepidas?) Instandũ est seni ad audienda q̃ de

Salue

facili nunq̃ fateret Parmeno ¶ Satis ne salue?) Salue integre, recte, cõmode. Plaut. in Trinummo, Beneuolens tuus atq; amicus. ¶ Satis ne salue? Nunc aduerbiũ est, producta est e litera. Sallust. Inde ortus sermo, pcontantibus utrinq;, satin' salue, quã grati ducibus suis, quãtis familiaribus copiis agerent. ¶ Here primũ te arbitrari id qd̃ res ẽ, uelim.) Quod ante narrationẽ cõfirmatio inducit, cõtra morẽ & pcepta est: sed merito, qa pturbatus est, licet simul * ut nõ possit dicere. ¶ Quicqd huius factũ est.) Absolute ut supra, Et qcquid huius feci, causa uirginis feci. Aut deest Rei ut sit, huius rei. Stomachose. Quid interrogat. quis enim ante crimen, q̃ obiciatur, aut proponatur, neget?

GVI. Ex meo &c. Hic primũ introducitur Lach. senex: Phędriæ ac Chæreæ pater: oi cura uacans: ut postea relato scõ per ordinẽ a Parmenone uideat turbatio. nã in paratis mẽtibus mala maiora sunt. La. capio. i. percipio hoc cõmodi. i. hanc cõmoditatẽ & utilitatẽ. ex meo rure. i. agello ppinquo urbi. s. q suo. neq; i. non. unq̃ odium. i. tædium seu fastidiũ agri: neq; urbis pcipit me. i. nunq̃ satietate sum defessus: neq; agri: neq; urbis. ubi: idest postquam uel quando. satietas. i. fastidium, uel tædium, quod ex abũdantia plerũq; nascit. cœpit fieri. i. incepit capere me. cõmuto locum: idest discedo ab uno loco ad alium. Sed ne: idest utrum ille, quem uideo supple est Parmeno seruus meus. deinde attẽtius uiso eo subdit. certe ipsus pro ipse uetuste, est Parme: scilicet o Parme quem prę̃stolare. i. præstolaris. hoc est expectas. Dicimus pstolor tibi: & præstolor te: sed sæpius cum datiuo. Quem præstolare hic ante hostiũ Th. meretricis. Par. quis homo est qui me alloquitur. Hem: interiectio percipientis quem prius nõ aduertebat. o here. i. tu domine mi. gaudeo te aduenisse saluum i. incolumẽ. La. quem præstolare: idest quem expectas, uel manes. Præstolari enim, ut Nonius inquit, expectare seu manere. Do. autem dicit præstolari significare præsto esse. Pa. perii. i. occidi. lingua hæret. i. quasi fixa manet, & immobilis: ut loqui non possit. metu. i. præ timore. Virgilius. Et uox faucibus hæsit. La. hem: hic interiectio metuentis est: ne qd mali sit. quid. i. cur trepidas. i. times. satin. i. satis ne. salue: aduerbiũ hic. i. integre: recte: cõmode: incolumiter te habes. s. dic mihi: idest responde mihi. uel satin: idest satis ne salue: integre: recte: cõmode res se habẽt supple domi. nũc dic mihi. Par. o here primum uelim te arbitrari id quod res est. id quod est uerum. s. quicquid huius rei supple. factum est: uidelicet de suppositione Chæ. & eius deprehensione. non est factũ mea culpa. i. meo uitio, & mea improbitate.

SER. Ex meo. Inducitur Laches rediens de rure: quẽ Parmeno compulsus dictis Pythiæ quare filio suo succurrere uolentem incitabit introire domum meretricis. Oportebat enim aliquam rem mirabilem fingere qua domum meretriciam intraret. Si enim mandaretur a Thaide spernet res eam, ut meretricem: Chrem. fortasse non nouerat: habet occasionem redeundi de rure fastidium: scilicet rusticanæ habitationis. Inducitur hic loquens more senum laudans uillã suam. Neq; odium agri: idest molestia de rusticana habitatione: neque urbis: quia ubi: idest postquam &c. satias: idest satietas. Satis ne sunt saluæ res nostræ here. præmittit occasionẽ antequam dicat culpam.

DONA. ¶RECTE sane.) Docte Teren. ipse se reph̃edit. Nã ordine factũ nõ ẽ prae timore & cõsciẽtia. ¶Emit quedã phe. eu.) Vide narrationẽ a necessariis & urgẽtibus cœptã nõ in se cõtinere, nisi qđ rei cõditio cogit fateri. Emit, inqt, eunuchũ: Quẽ dono huic daret. Nõ dixit, cui dono daret. Aliter ab amoris mẽtiõe cœpisset. Deinde τὸ quẽdam ἐξουθενισμὸν significat. ¶Huic.) Huic more suo dixit pon⁹, q̃ meretrici. ¶Quin etiã iterrogat⁹, Thaidi potius dicturus ẽ, q̃ ut nomẽ dicat, quo offendit senex. Eunuchi aũt solius mẽtio necessaria ẽ: q̃a dicturus est p eunucho deductum Chæream. ¶Actũ est.) Desperãtis uerbũ. ¶Quandã fidi.) Extenuatio criminis est: nõ q uirginẽ, q ciuẽ uitiauerit. ¶Tũ quãdã fidiciñã amat hic Chærea. Mire & necessario uariauit: ille emit, ut eunuchũ mittat ad Thaidẽ: hic amat, ut ducat se p eunucho uelit. ¶Hem, qd? amat?) Hæc singula pnũciãda sunt: ut stuporẽ nimiæ indignatiõis oñdat. ¶An scit iã il. qd me. fiet?) Quia fidicina, meretrix ẽ. ¶An in astu ue.) In Astu, in urbẽ de Pyreo. sic Athenienses uocabãt urbẽ suã: ut ipsi incolę ἄστοι uocant. ¶Aliud ex alio ma.) Hoc sepatim dixit senex, fixis in Parmenonẽ oculis. ¶Me impul. nõ fa.) Ipm accusat cõsciẽtia. nõ. n. qđ leuius est, dixit, me sciente: cũ plus inferat, me impulsore. ¶Ego te fur. si uiuo.) Modo ois sæuitia comica aut in cõminatione est, aut in apparatu uerbo℞. ¶Si uiuo. ἀποσιώπησις: te ulciscar: q̃a necessario sequit̃. Sed istuc quicqd est. Inuẽta cã cur supplicia differant̃, donec uxorẽ ducat Chærea, & ipse purget Parmenonẽ: sm argumẽta q̃ sibi ipse psperit, iussu coactuq; fecisse & impio herilis filii sm Chęreæ scilicet. ¶Ad Thaidẽ hãc dedu. ẽ.) Vñ ductor ipse scelẽratus. ¶Pro eunu.) Nõ interrogat, sed exhorrescit. ¶Hũc p moe. po.) Bñ studuit Teren. Pro bis numero dicere: & p eunucho, & p mœcho. Pro mœcho aũt q̃si excusans dixit. Nã uere in uirginẽ Atticam non p mœcho, sed mechus est.

Pro

¶Hũc p mœcho postea. Bñ utrũq; Pro: q̃a neq; eunuchus est q uitiauit uirginẽ: neq; mœchus q in domo meretricia. Et specta q̃ oratorie trãstulerit mẽtionem uitiatæ uirginis. Pro mœcho inqt: ut culpã Chęreę sub meretricis accusatione cælaret. ¶Hũc p mœcho. Bñ totũ p: q̃a neq; eunuchus, qui ephebus: neq; adulter, q amator. ¶Cõprehẽdere intus, & cõ.) Quo dictu uim ingẽtẽ inferri significat Chęreæ. Cõprehẽdere significat strictim aliquẽ i facinore dephẽsum. ¶Audaciã me. spe.) Maior ἔμφασις accusatiõis ẽ p pluralẽ numeꝝ, q̃ singularẽ. Sic alibi, An potius ita me cõparẽ, nõ ppeti meretricũ cõtumelias? ¶Audaciã meretricũ. Oratorie auertit irã senis a se & a Chærea: atq; deriuat in meretricẽ. ¶Nũqd ẽ aliud mali, dãniue? Bñ iterrogat: q̃a oia iunctis seruus dicere uidebat̃. Et cũ dãnũ, malũ sit, de pximo collatũ discernit: & dãnũ ad emptionẽ eunuchi, malũ ad cõprehẽsum ptinet & cõstrictũ Chęreã. ¶Cesso huc in ir.) Io tãtã formidinẽ cõiectus est senex, ut nõ meremur q tã cito nuptias firmet ephœbi, & uirginis: & q̃uis nõ honeste, tñ q̃a ex ingẽti metu uel indigno matrimonio filii tutã pacisci uelit. ¶Non du. est qn mi. ma. ex hac re fit ma.) Suaue est nescire psonas qd agat Poeta. Ita non periclitaturus Parmeno.

Cõprehendere

LA. Quid? PA. recte sane interrogasti: oportuit
Rem prænarrasse me. emit quendam Phædria
Eunuchum quem dono huic daret. LA. cui? PA. Thaidi.
LA. Emit? peri hercle: quanti? PA. uiginti minis.
LA. Actum est! PA. tum quãdam fidicinã amat hic Chærea.
LA. Hem, quid? amat? an scit iam ille, quid meretrix siet?
An in Astu uenit? aliud ex alio malum.
PA. Here, ne me spectes: me impulsore hæc non facit.
LA. Omitte de te dicere: ego te furcifer
Si uiuo: sed istuc quidquid est, primum expedi.
PA. Is pro illo eunucho ad Thaidem hanc deductus est.
LA. Pro eunuchon? PA. sic est: hunc pro mœcho postea
Comprehendere intus, & constrinxere. LA. occidi.
PA. Audaciam meretricum specta. LA. nunquid est
Aliud mali damniue, quod non dixeris,
†Reliquom? PA. tm̃ ẽ. LA. cesso huc itrò irrũpere? *Forte Relictũ*
PA. Non dubiũ est, qn mihi magnũ ex hac re sit malũ.

GVI.

¶LA. Quid dicis factum sup. Par. Sane. i. certe uel ualde recte interrogasti. oportuit me prænarrare. i. prius recitare. recte. i. factum ipsum. deinde incipit narrare inquiens: Phæ. emit quendam eunuchum: quẽ daret huic Th. dono. La. cui daret. s. Par. Th. daret. La. emit hercle peri. quanti emit: scilicet. i. quanto pretio. Par. emit sup. xx. minis. i. xx. libris. ut dictũ est. La. Actum est: hoc est desperãtis dictum. q. d. actum est de Phędria perditus est: quasi nõ sit reliqua suæ resipiscentiæ spes: cũ sit meretricis irretitus blanditiis. Pa. tum. i. deinde hic Chæ. fili⁹ amat quãdã fidicinam. i. canentem fide. i. cythara. s. uirginẽ quã stuprauit. La. Hem: dolẽtis uel indignantis & excandescentis quidẽ modus interrogandi ea, quæ non bene intelleximus: aut intellecta nõ credimus. An: idest utrum. ille Chærea scit iam qd sit meretrix? an. i. utrum uenit in Astu. i. in urbẽ Athenas ex Pyræo. est enim hic Astu nomẽ & indeclinabile, significatq; urbẽ. Nam Athenienses sic uocabãt urbem suã. Astu. n. græce urbs dicitur latine. Inde astu inuenitur pro astutia & calliditate. nã q urbes frequentarunt ut plurimũ astutiores sunt. inuenitur autẽ & astus astus astui masculini gñis: & astu indeclinabile neutri gñis pro astutia. Inde astutus. i. callidus. Aliud malũ ex alio: hoc seperatim protulit senex fixis in Parmenonem oculis. sic aũt intelligere: ecce sup. aliud malũ ex alio. i. aliud malum post aliud. uel lege p appositionẽ iungendo præcedentibus sic: quod sup. s. Chæream amare est aliud malum ex alio. i. est malũ sup malũ: quia primum malũ ipsi seni erat ex Phę. sm ex Chær. Par. o here. i. domine. ne spectes. i. aspicias me fixis oculis: ut facias indignabundus ipse Chærea non facit hoc. i. nõ amat. me impulsore. i. q̃a impellam eũ ad id faciendũ, aut inducam. La. omitte. i. cessa. dicere. i. loq de te excusa te. o furcifer. i. digne qui furcã feras circũ uicinos ignominiæ causa illi alligatus: ego te puniam supple: & est aposiopesis: si uiuo. sed primum expedi. i. explica istud quicquid sit Par. is Chæ. deductus est ad Thaidẽ pro illo eunucho: qui fuerat emptus. La. p eunucho. i. utrũ p eo deductus ẽ? Par. sic est. postea comprehẽdere. i. ceperunt hunc Chæreã. intus. i. in domo Tha. & constrinxerunt pro mœcho: idest tanq̃ esset mœchus, seu adulter. La. occidi. i. perii. Par. specta. i. considera: uide audaciam meretricum. La. nunquid otrum aliquid aliud mali, uel damni est reliquum. i. restat, supest: superat quod non dixeris. Mali autem dixit referendo ad comprehensum & cõstrictum Chæream. Damni uero dixit referendo ad emptionem eunuchi, quæ facta est. xx. minis Par. tantum. i. illud duntaxat est quod dixi. La. cesso quasi dicat rut tardo, uel cunctor irrumpere. s. uolenter ingredi huc. ostendebat locum. intro. i. intra domum Thai. Par. non est dubium quin magnum malum. i. supplicium sit mihi ex hac re. i. propter hanc deductionem & cõprehensionem, uel manifestationem facti.

Astu

Furcifer

¶AN uenit Chæ an astu. i. in astutia. Aliud malũ. i. amor. ex alio. i. ex fratre. Ac si diceret cepit ipse exemplũ amãdi a fratre Cõprehẽdere. i. cõprehenderunt. Quamuis scio mihi magnũ malũ euenturũ: tñ gaudeo. s. aliqd mali euẽturũ.

SER.

¶Nisi

DONA. Necesse, necessus necessis, necessũ

CNISI quia necesse fuit.) Necesse est nomen. Nam necessus, necessis, & necessitas, & necessum, lectum est. ⁋ Id gaudeo.) Scilicet ut succurratur Chæreæ periclitanti. ⁋ Propter me.) Plus dixit, q̃ si per Me diceret. ⁋ Hisce aliquid.) Meretricibus, non, adolescentibus. & itẽ pluraliter suo more, ut, Audaciam meretricum specta. &, Non perpeti meretricum cõtumelias.

Causa

⁋ Nam iam diu aliquam caussam quærebat senex.) Nota caussam, ꝓ occasione. ⁋ Quãobrẽ aliqd insigne faceret.) Manifestius hoc Mænander explicat, Iampridem infestum meretrici senem: post corruptum ab ea Phædriam: nunc demum se inuenta occasione uindicaturum. ⁋ Quãobrem.) Quãuis dixisset caussam, intulit quãobrem. ⁋ Insigne ali.) Magnum & nobile facinus. ⁋ Faceret.) ἐμφατικῶς dixit.

GVI. Necesse

CNISI quia fuit necesse. i. oportuit facere. hoc. i. manifestare rem patri: ut succurretur Chæreæ comprehenso. Est autem necesse nomen, nã necessus, necessis, necessitas & necessium lectum est. gaudeo id. i. ꝓpter illud quod sequitur: scilicet aliquid mali esse euenturum. Hisce. s. meretricibus, propter me. i. per me: seu me incitante. nam senex. s. Laches quęrebat iãdiu. i. a lõgo tpe aliquã cãm. i. occasionem. Quãobrem. i. ꝓp quã faceret aliqd insigne. i. aliquod magnum, & nobile facinus. is scilicet Senex nunc reppetit cãm. s. & eius facinoris faciendi.

Nisi, quia necesse fuit hoc facere, id gaudeo,
Propter me hisce aliquid esse euenturum mali.
Nam iam diu aliquam caussam quærebat senex,
Quamobrem insigne aliquid faceret: is nunc repperit.

SER.

CHISCE. i. meretricibus. Per me. i. occasionem mei. Insigne. i. malam & magnam molestiam illis facere optabat.

ACTVS QVINTI SCENA SEPTIMA.

PYTHIAS, PARMENO.

PY. NVNQVAM ædepol quidquam iam diu quod magis uellem euenire, *Iamb. tetram. catal.*
Mihi euenit, q̃ ꝙ mõ senex intro ad nos uenit errãs.
Mihi solæ ridiculo fuit, q̃ qd timeret †sciebã *sciebã dissyllabũ est.*
PA. Quid hoc antẽ est? PY. nũc id ꝓdeo, ut cõuentã Parmenonẽ.
Sed ubi obsecro est? PA. men quærit hæc? PY, atq; eccum uideo adibo.
PA. Quid est inepta? quid tibi uis? quid rides? pergin'? PY. perii,
Defessa iã sum misera de te ridendo. PA. qd ita? PY. rogitas?
Nunquam ædepol hominem stultiorem uidi, nec uidebo ah
*Nõ possum satis narrare quos ludos pbueris itus. *al. Nõ pote satis narrari*
At etiam primo callidum & disertũ credidi hoĩem

DONA.

NVnquã ædepol qequã iã diu.) Pythias egredit' ueluti irrisura Parmenonem, ut ipsa putat. Egredi autem a Poeta cogit', ut doceat populum quid itus egerit senex, Ergo persona cachinnans inducitur, quærens Parmenonem: aspectuq; eius ob nimium risum uix loq posse. ⁋ Nunq̃ ædepol quicquã. Rarũ est, euenire quod uelis: & qd maxime uelis, id rarũ magis. ⁋ Intro ad nos uenit errans.) Nõ gressu errans, nec uia, sed animo, & opinione. ⁋ Mihi solæ ridiculo fuit.) Soli regulariter dicitur: solæ non recte, sed antique. ut alibi, Hæc ipsa in itinere, alterę dum narrat, forte audiui. ⁋ Quid hoc autẽ est?) Ridente miraĩ Parmeno. ⁋ Nunc id pro deo. Propter id. ⁋ Quid rides? pergin'?) Ex huius uerbis ostendit, q̃ multum rideat petulans puella. ⁋ Perii. Proprie hic uerbum est aptum, quasi sit lassa ridendo. ⁋ Nunquam pol hominẽ stultiorem uidi. Postq̃ Rogas dixerat, quasi narratura uidebatur: & redit ad insultationem. ⁋ Quos ludos præbueris.) Ex errore, & metu nimio senis credentis constrictum filium se offensurum in domo meretricis. ⁋ At etiã primo callidum ac disertum credidi hominem.) Hæc oĩa sic in scena pronunciata sunt, ut risu interrumpi uerba puellæ uiderentur. Maiorisq; insultationis est, si is qui fatigat alterum, dicat se ante de illo multo aliter sensisse.

GVI.

NVnquã &c. Hic Pythias egreditur ueluti irrisura Parmenonem: ut ipsa putat: Egredi autẽ a poeta cogitur: ut doceat populum quid itus egerit senex. ergo persona cachinans: idest immoderate ridens: inducitur quærens Parmenonem, aspectuq; eius ob nimium risum uix loqui potens. Py. ædepol nunquam quicquam euenit mihi iamdiu ex longo tempore: quod magis uellem euenire. dixit autem iamdiu & nunquam. quasi dicat in lõgo temporis spatio nulla temporis parte mihi euenire: quod magis eueniat. uellem q̃ hic: scilicet ꝙ modo: idest pauloante. senex: scilicet. Laches. uenit intro: idest in domum ad nos. errans: idest allucinatus. non quidẽ errans gressu aut uia: sed animo potius & opinione. is senex fuit mihi ridiculo: idest ioco mihi solæ pro soli. nam antiqui dicebant in genitiuo soli solæ li. & in datiuo solo solę solo: amore cæterorum adiectiuorum. ridiculum dicit' sermo poti' risum mouens, q̃ derisum. quę scilicet ego Py sciebam quid timeret. Par. Parmeno minatur ridentem Pythiam inquiẽs. autem: idest sed. quid hoc ẽ ꝙ hęc tantopere ridet. Py. nunc ꝓdeo: idest exeo in mediũ. id: idest propter id. ut conueniam: idest alloquar Parmenonẽ. sed obsecro ubi ẽ Parmeno. Par. hæc Pythias quærit me: & nõ quærit ꝑ me: ut quidam literatores se recte cogitasse putant. Py. atq; eccum: idest ecce huc uideo eum: scilicet ibo ad eum. Par. o inepta: idest fatua. quæ tanto cachino rides quasi fatua. quid est? quid tibi uis: idest quid per tuum risum significans. uel quod dicitur inepte: quid oportet tibi cum tuo cachino & risu effrenato. quid: idest cur rides. uel quid rides: idest qd derides ita cachinando: idest immoderate ridendo. & cum uideret eam magis etiam inualescentem & insultantem risu subdit pergin: idest utrum. i. õ cessabis hodie uel desistes a tuo risu. Py. perii proprie dixit: quasi sit lassa ridẽdo. ego misera: idest ego infelix & affecta tanto risu. iam sum defessa: idest defatigata ridendo: idest deridendo te. Parme. quid. i. cur ita me rides. Py, rogitas: idest inquiris. Pol. nunquam uidi hominem stultiorem te: idest q̃ tu sis. nec uidebo post hac. Ah: interiectio ridentis. nam identidem Pythia loquendo resoluitur in tantum risum: ut loqui non possit. non potest satis: idest sufficienter narrari. quos ludos: idest iocos quæ ridicula: & quam materiam ridendi præbueris. intus: idest in domo Thaidis. At etiam: idest sed etiã. primo: idest principio cũ te incepi cognoscere: credidi te supple esse hominem calidum: idest astutum. ac disertum: idest optime disserere potentem de re aliqua.

SER.

NVnquam. Inductis cõuenientibus personis ad concordiam: tamẽ quia ignoremus quid intus factum sit a Lache, & aliis fine concordia: fine turbatio. inducitur Pyt. exiens de domo: quæ omnia pacifica esse ostendat ex eo progreditur læta: & deridens Parmenonẽ: & ideo remãsit persona illa. s. Par. cui illa totum referet: & a priori timore remoueret. debent enĩ omnia in gaudium finire. Pergis ne irridere me? At primo: idest prius credebam te quendam calidum esse.

PA. Quid? **PY.** ilicone credere ea quæ dixi, oportuit te?
An pœnitebat flagitii, te auctore quod fecisset
Adolescens, ni miserum insuper etiam patri indicates?
Nam quid illi credis animi tum fuisse, ubi uestem uidit
Illam esse eum indutum pater? quid? iam scis te perisse?
PA. Hem, quid dixisti pessuma? an mentita es? etiam rides?
Itane lepidum tibi uisum est, scelus, nos irridere? **PY.** nimium.
PA. Siqdem istuc impune habueris. **PY.** uerum? **PA.** reddam her
cle. **PY.** credo.
Sed in diem istuc Parmeno est fortasse, quod minitare.
Tu iam pendebis, qui stultum adolescentulum nobilitas
Flagitiis, & eundem indicas: uterq; in te exempla edent.
PA. Nullus sum. **PY.** hic pro illo munere tibi honos est habitus: abeo.
PA. Egomet meo indicio miser, quasi sorex, hodie perii.

DONA. ¶ ILICONE credere.) Nō ideo hoc dicit, q personæ suæ fidem derogetis: sed q res incredibilis fuerit, quā illi psuaserit: aut certe si credēdum fuerit, nō statim, neq; examinata, neq; facta rei cognitione. ¶ Ilicone credere. Obiurgatio de tpe. ¶ An pœnitebat flagitii.) Illud qd supra, a stulto: hoc quod nunc dicit, a malo fieri potuit: illud ab imprudente: hoc qd peius ē a sciēte. ¶ An pœnitebat flagitii. Patrum uidebatur. Ipse alibi, Quātū hic operæ fiat, pœnitet. Plautus in Truculē to, Pœnitetne te q ancillā solā nimis emū pere? ¶ Ni miserū insup ēt patri indicares?) Duo obiicit: unum q male cōsuluerit: alterum, q male pdiderit cōsilia sua. Et bene indicates nā indiciū dr eius qui una peccauerit. ¶ Nā qd illi.) Adolescenti scilicet. ¶ Ni miserū insuper ēt indi. patri.) Ad inuidiā Parmenonis, miserū dicit adolescētē: eo mō quo Iuno accusans Venerē, ait, An miseros qui Troas Achiuis Obiecit. Sic nagimus, cum ab his qui falso rei sunt, in authores culpā sceleris remouemus. ¶ Quid ē? iā scis te perii.) Hoc nō stupētibus ac culpā patiētibus dicit. ¶ Hem, qd dixti pessima?) Nūc demū intelligit Parmeno se esse delusum. ¶ Etiā rides?) Apparet eā ex huius stomacho uehemētius cachinnare. ¶ Nos irridere?) Nos superbius dixit, q̄ si diceret me. ¶ Si qd istuc imp.) Subaudit, Tū nimiū. ¶ Verū?) Irridētis interrogatio. ¶ Sed in diē istuc.) In lōgā dilationē. unde dilatio est dicta, diei platio. ¶ Tu iā pendebis.) Iā, nimiā uelocitatē signat. ¶ Nobilitas flagitiis, & eundem indicas.) Duas res significat simul: & cogis flagitia facere, & facientem indicas. ¶ Vterq; exempla in te edent.) Noua ac mira tormēta, quæ p exēplis narrētur, aut quæ documēta sint cęteris ne delinquāt, exēpla dicunt. Et edent, & edet legit. si edēt, figuratū est. si edet, recte. Et plus est edet, q̄ dabit. ¶ Nullus sum.) Hoc secū Parmeno. ¶ Hic p il. mu. tibi ho. est ha. ab eo.) εἰρωνικῶς, & μεταφορικῶς p munere. Et honos cumigerulis haberi solet. ¶ Egomet meo īdicio miser, quasi sorex, perii.) Propriū soricū est uel stridere clarius q̄ mures, uel strepere magis cū obrodūt friuola: ad quā uocē multi se intēdētes, quāuis per tenebras noctis, transfigūt eos. Plautus, Cōfossiorē te faciā soricina nænia. ¶ Quasi sorex hodie perii. Quia latere potuit, nec occidi, si tacuisset. ¶ Egomet meo indicio. Prouerbiū in eos, qui ipsi se pdunt. qa sorex nō facile caperet, nisi emitteret uocē noctu.

Poenitet

Indiciū

Miser

In diem

Dilatio

ne. i. utrū irridere. i. illudere nos. uisum est tibi scelus. i. flagitium. ita lepidū. i. ita festiuū & iucūdū: uel pōt scelus eē uocatiui casus. & tunc alscuit litera o scelus. i. o scelerosa mulier: q uideris digna, q̄ uoceris scelus ipm. ne. i. utrū. uisum ē tibi ita lepidū. i. ita iucundū irridere nos. Py. nimiū. i. ualde. uel plurimum uisum est mihi lepidū te irridere. Par. intellige sic. potes Pythias bene dicere q nimiū tibi lepidū uisum est nos irridere. si qdē. i. si certe habueris. i. impune. i. sine pœna. i. si istud impune feras: nec pp istud puniaris. Py. ridēdo eum Pythia subdit. uerum. i. sed. qd fiet sup. cōtra me. uel qd facturum putas: q me non laturam impune uideris minitari. Par. hercle: idest per Herculē iurantis est reddā. i. rependam uices sup. stultitiam referam, & hoc in malā ptē. Py. credo. i. facile psuadeo ad id credēdum: q mirāda facies: sed o Parmeno istud qd minitare. i. minando polliceris: & dicis te facturū: fortasse dubitātis est. est in diem. i. in longā dilationē. Vñ dilatio est dicta diei platio. tu Parmeno iā. i. nūc, aut statim post. pendes pœnas sup. i. lues, & dabis pœnas meritas. qui denobilitas. i. infamas, seu deturpas flagitiis. i. turpitudinis. flagitiōe. i. increpatiōe dignis. istū adolescētulū. s. Chæreā stultū. i. incōsideratū & indicas. i. pdis: & qd nō pprie dr hic īcusās eūdē adolescētulum. uterq; s. pr & filius. edent. i. efficiēt, & quasi publicabunt exēpla. i. documēta cæteris seruis: ut sint tardiores ad inducēdos iuuenes ad malos mores. Pōt ēt esse edet sine figura. ut sit: Vterq; edet exempla in te. Par. nullus sum. i. nō sum: perii. occidi: exanimatus sum, & conseruatus: ac si nullus essem. Py. hic. i. talis honos. habitus est. i. impēsus tibi a Chærea. uel talis honos habitus est tibi. i. a te ab eo. s. Chæ. pro illo munere. s. p deductione eius ad Thaidē loco eunuchi: qd magni muneris loco reposuit tūc. Par. Egomet miser perii hodie meo indicio. i. mea pditiōe & manifestatiōe: quā feci de Chærea patri suo. quasi. i. uelut sorex sæpe perit suo indicio & stridore. Propriū est soricū, q sunt in multis similes muribus: & forsitā eiusdē spēi. pprium in q̄ est eorum uel stridere clarius, q̄ mures uel magis strepere cū obrodūt friuola. i. crustula: uel frustula: q ex edulis fractis decidunt, a frio as. friuola dicunt: qd significat frango is. nā ex rebus fractis quicquid decidit friuolum dr: ut ex panibus crustula friuola dicunt: sumit ēt friuola pro minutis suppellectilibus. Iuue. Iam friuola transfert Vcalegon. Ad uocē itaq; soricum multi intendentes transfigūt eos, q̄uis p tenebras noctis. Plau. Cōfessorem te faciam soricia uenia.

GVI. ¶ PAR. Quid est? Py. qd. q. d. petis qd sit. ne. i. utrū. te sup. pœnitebat flagitii. i. utrū tibi parū uidebat flagitiū: qd adolescēs. s. Chęrea fecisset. te authore. i. te suadēte & cōsulēte. nisi ēt insup. i. pterea. indicares. i. pderes ipm Chæreā miserū pri suo. s. Lachi. bñ aūt dixit indicares. nā indiciū est eius, q una peccauerit. nā qd aīa. quē aīum credis fuisse illi Chęrec. ubi. i. qñ patet. s. Laches uidit eū esse indutū illā ueste eunuchi. Dicimus aūt recte ego sum indutus hanc uestē, uel hac ueste. qd est modus interrogādi ridēdo illū: q prius nō poterat intelligere, qd ei dicebat. iam. i. nunc. scis te perisse. i. male te habere. hoc aūt dici solet nō stupētibus, ac culpā fatentibus. Par. hem: indignātis & dolētis. o pessima. i. iprobissima & petulātissima. qd dixti. i. dixisti. nūc demū Parmeno intelligit se esse delusum: an mēntita es dicēdo mihi qd prius dixeras. etiam. i. & cū hoc rides? Ex quo apparet eā ex huius stomacho uehemētius cachinnare. i. immoderate ridere.

Indiciū

Indicare

¶ QVID est mō? Ait nōne pœnitebat te flagitii. i. culpæ: quod flagitium fecisset adolescēs: te authore. ni insup ēt patri suo &c. Bñ dixi miserū nā qd &c. Verū. s. impune habeo. sed istuc qd minitare est tibi in hūc diē futurū. Nobilitas. i. notū facis & diffamatū fla. & pterea indicas eū Par. uterq; idest pater & Cherea dent uitæ exēplū aliis seruis: q ille seruus, qui sic operabitur tale premium recipiet. hic honos. i. hoc supplicium quod inde recipiet pro illo munere: scilicet quia huc eum adduxisti. honos dicit ironice. Sorea dat occasionem: ut interficiatur per hoc: q mouet se de abscōso: & uenit in apertum. Sic & Parmeno ab hac culpa immunis esse posset, si quiesceret. Sed non quieuit cū incitaret Chæream dices pro illo te ducam.

SER.

¶ Quid

DONA. Vid nunc? qua spe, aut quo cōsilio huc imus?) Reminiscere hunc esse, qui supra militi dixerit de Thaide, iādudū te amat. & rursus, Iam tibi haec aderit supplicās ultro. & hic uidebis quos exitus hēat assentatio. nā idē militi author est summę despe rationis. Et aīaduerte, q̄ semp a mēsa Gnatho inuitus abstra hat: nā & supra, cū ad litē uenit, ex uerbis Thrasonis manifestū ē, & Gnathonē inuitū seq, ubi dicit, Hācine ego ut cōtumeliā tātā, tā isignē inse accipiā Gnato? Mori me satius est. Et bñ, q̄ spe, & quo cōsilio: tanq̄ oīa expertus, & nec muneribus gratus, nec terroribus metuēdus.

ACTVS QVINTI SCENA OCTAVA.

GNATHO, THRASO.

G. QVID nunc? qua spe, aut quo consilio huc imus? qd cœptas Thraso?
Trochaici catalectici

T. Ego ne? ut Thaidi me dedam, & faciam quod iubeat. G. quid est?

T. Qui minus q̄ Hercules seruiuit Omphale? G. exēplū placet Vtinam tibi commitigari uideam sandalio caput.
Sed fores crepuere ab ea, perii. T. quid hoc autem est mali?
Hunc ego nunq̄ uiderā & iam hic qd nā pperans prosiliit?

¶ Quid nūc? q̄ spe? Parasit⁹ intelligit qd agat miles: sed ad hoc inducit̄ iterrogare ipm militē, ut ppl's audiat quo ɔsilio ueniat ad Thaidē. ¶ Quid nūc? qua spe? Sūma desperatio est apud militē reconciliandae amicae, ad hoc, ut aequo, aīo ferat admitti Phaedriā, dū ipse quoq; recipiat. nā nō in fine fabulae cōtristandus est. ¶ Quid ince. Th.) Incipe, magnoȝ facinoȝ est, & audaciae. ¶ Vt Th. me de.) Post inductionē belli, & instructionē pugnae qd sequat̄, nisi deditio supatoȝ? ¶ Et fa. qd' iu.) Propterea nā in deditione uictores iubēt: uicti obsequuntur. ¶ Qui mi. q̄ Her. ser. Omph.) Hic Teren. exprimit consuetudinē, in qua ignauis rōnes crimini, & exēpla suppeditāt. nā sic & supra de Pyrrho. Omphale Lydiae regina fuit, quae Herculē sibi seruiētē ēt ad lanificiū cōpulit: cū ipsa calathū, & colū, cultusq; foemineos sagittis, & claua, leonisq; tegmine mutasset. ¶ Seruiuit Hercules Omphale. Subaudit̄, & ego seruiā Thaidi? ¶ Vtinā tibi cō. ni. san. ca.) Cōmitigari est tundēdo deprimi atq; deponi. ¶ Sandalio caput. Plus dixit caput, q̄ si aliā ptē corporis diceret uerberari. Et mire calceamēto caput uerberari. ¶ Perii. qd hoc aūt mali ē?) Eunuchi habitu Chaerea, sed uirili cōfidētia ꝓsilit, & militē uelut noui riualis terret aspectu. ¶ Hūc ego nunquam uiderā.) Ideo Chaeream miratur.

Cōmitigari Sādaliū

GVL. Vid nūc &c. Hic parasitus inducīt interrogare militē ut audiat ppl's quo cōsilio ueniat miles ad Thaidē ut uidelicet post istructū bellū: tāq̄ uictus se dedat: & eius uolūtati morem gerat. Gn. qd. i. cur. nūc imus huc. i. in domū Tha. aut q̄ spe. i. qua expectatiōe. & fiducia. aut quo cōsilio. i. q̄ mēte: quo ꝓposito imus huc ad Thaidē. q. d. oīa exptus est: nec muneribus gratus: nec terroribus metuēdus. O Thraso qd inceptas. i. faciēdū suscipis. icipere magnoȝ facinoȝ ē, & audaciae. Th. ne. i. utrū. petis qd ego icepco? icepto inq̄ uel eo huc ut dedā me Thaidi. i. tradā me in Thaidis ptātē: & ut faciam id qd' iubeat. i. uelit, & pcipiat. Gn. qd est qd' tu dicis sup. hoc interrogat q̄si nō possit credere militē, q se fortē iactitat in eā posse adduci sniam Thr. qn. i. cur minus seruiā supple huic. s. Tha q̄ Hercu. uir fortissimus seruiuit Omphale. i. reginę Lydię: quae Herculē sibi seruiētē ēt ad lanifi. ācū cōpulit: cū ipsa calathū, & colū, cultusq; foemineos cū sagittis, & claua, leonisq; tegmine mutasset. Gn. exēplū tuū placet mihi. i. probo exēplū tuū: quod tibi ꝓposuetis imitandum. utinā uideā caput cōmitigari. i. tūdendo deprimi: atq; deponi tibi sandalio. i. illo gñe calciamēti. Dūr nr̄a tēpestate sandalia illi calcei, qb⁹ utit̄ Papa, & epi in celebrāda missa: qbus nec pes totus tegit̄: nec nudus terrae allidit̄. Dūt insup qdā sandaliū esse pānū quo opiunt̄ eq magnatū. ut Papę: cardinaliū: & caeteroȝ. Itē esse pannū quo uulnera, uel corpora mortuoȝ tegunt̄. Ser. aūt, inqt sandaliū eē genus calceoȝ: uel caligaȝ aliorȝ. Sed qd fores ab ea Thaide. i. fores eius Thaidis. crepuerūt. i. patefactę sunt. & fores crepuerūt ab ea ē sili mō dcm n t pus: Ab andria ē ancilla hęc: p hęc ē ancilla Andrię. Tha. eunuchi hitu Chęreā uidet: a quo terret̄ tanq̄ a nouo riuali. pii aūt. i. sed. qd hoc mali ē. i. qd' malū ē istud. nunq̄ uiderā hūc Chęreā. s. ēt qd nā. i. cur. ꝓsilit. i. pdit: exit: ꝓrūpit hinc ex domo Thaidis. pperās. i. festinās cū q̄dā cōfidētia uirili. properabat. n. praegandio q̄rēs Parmenonē: cui suum gaudiū impertiret.

Cōmitigari

SER. Vid nūc. Fcā cōcordatione de pncipali parte. i. eunucho. Restat ut aliae ptes ad bonos exitus cōtrahant. Fit ergo cōcordia iter Thrasonē, & Phędriā. & prius iducit̄ Thr. talis q libēter uelit cōcordiā: ut quoquo mō saltē i pte amoris Thaidis frui possit. Inducit̄ ēt Phędria, q & Thrasonē prius absterreat: & Par. lętificet: referēdo q̄ intus fcā sunt: & p Par. nūciet frī Phę. qūo pr̄ sibi suā Tha. copulauerit. Deide cōuenīētibus Thr. & Phae. erit. Iste Chae. & Gn. mediatrices psonae ad cōcordiam. Qui. s. minus de re me huic, q̄ Hercules. s. c. extra pla. derisorie dicit. Quid hoc aūt ē. s q̄ iterū uideo aliū riualem meū. putabat enim q̄ item iste Chae. esset riualis eius. quē mō uiderat exire: & locū illū frequentare a Thaide.

DONA. Populares ecqs me uiuit ho. for.) Hic psona Chaereae est, feruens gaudio, ut adolescentuli est in ꝓspetis rebus. ¶ O populares. Nō miȝ si insane exultat nuptiis qui iādudū ob id solū q̄ uitiauerat uirginē laetabat̄. ¶ Nemo her. qsq̄) Et interrogauit, & rūdit sibi. ¶ Nemo hercle quisq̄ ... tertiū. ¶ Cui tam subito tot cōtigerint cōmoda.) Tam qualitatis, Tot quantitatis est.

ACTVS V. SCENA IX.

CHAEREA, PARMENO, PHAEDRIA, GNATHO, THRASO.

CH. Populares ecqs me uiuit hodie fortunatior? *Iāb. tet. aca.*
Nemo hercle qsq̄ nā in me plane Di potestatē suam
Oēm ostēdere, cui tā subito tot cōgruerint cōmoda.

GVL. Populares &c. Hic psona Chę. ē feruēs gaudio: ut adolescētuli ē in ꝓspis reb⁹ Chę. Chęrea isane exultās pp nuptias, q̄s uidet sibi patas i hęc uerba. ꝓspis alloq̄us Parmenonē: ut ppl's & miles instruant̄ qd ītus gestum sit O popu. i. o grosi & pplo grati, seu fauorabiles. uel o uos q estis de pplo aut q hētis aurā. i. fauorē ppli. iudicetis an sitis fortunatiores me. Ecqs. i. utrū aliqs uiuit hodie. i. hoc tpe fortunatior. i. felicior me. deide sibi rūdet. hercle nemo qsq̄, abūdat qsq̄ nemo inq̄ ē fortunatior me. nā plane. i. oīo uł certe Dii osiderūt. i. ꝓbuerūt, explicauerūt oēȝ suā ptātē i me. i. erga me. cui. s. mihi. tot bōa. i. tot ꝓspa ɔtigerūt mihi tā subito. i. repēte.

SER. Popu. i. uicini de eodē pplo. Ecce Chę. & Par. qa postq̄ Chae. uidit oīa itus eē firmata ad pacē exiuit: & dicit lętus hęc uerba. Nemo ꝓ nō. Dūt auditis pacationibus a Par. Phae. uenit gaudēs.

DONA

Inueni̅r Incipere Perficer̅

CQ VID hic lætus est?) Inuenta psona est ad quam gesta hæc narret Chærea, ut populus, & miles instruatur, quid intus gestum sit. ¶ Inuentor, inceptor.) Inuenire, sapientis est: incipere, audacis: perficere, constantis. Ergo plena laudatio est. & constat hoc Chæream laudatiue dicere. nam in subditis solum cōsiliū attribututus est Parmenoni. ¶ Scin' me in qbus sim gaudiis:) συλλήψις. Ergo nota, scin' me: cum sufficeret scin' ergo Me abundat: & est figura ἀρχαισμός. ¶ Scis Pāphilam meam.) Amatorie dixit Meā uel potius sponsam meā, uel quā amo. ¶ Inuētam.) Cognitam. ¶ Ciuem.) Deest, esse. ¶ Scis sponsam mihi.) Deest & esse. & est Sponsa, nunc participium. ¶ Audin' tu illū qd ait?) Hoc, uultu mutato & turbato dicitur. ¶ Amorē omnē in tranquillo.) Bene in tranquillo: quia mari, & tempestatibus amicæ mobilitas & instabilitas comparatur. Sic Horatius, Simplex munditiis. Heu quoties fidem Mutatosq; deos flebit: & aspera Nigris æquora uentis Emirabitur insolens, Qui te nunc fruitur credulus aurea. &c. ¶ Thais se patri commendauit.) Hoc est qd' prosunt Phædriæ ¶ Vna est domus.) Post Pamphilæ nuptias ¶ In clientelam, & fidem.) Clientelam, ut ametur: in fidem, ut defendatur. ¶ Fratris igitur tota est Thais.) Bene tota: ut ne ex parte quidem sit militis ¶ Miles pellitur foras.) Sunt gaudia ex nostris bonis: sunt gaudia ex aliorum malis, hostiū, aut inimicorū. Ergo utrunq; genus gaudiorum complexus est. ¶ Visam domum.) Bene domi quæritur amator exclusus nam neq; ruri, neq; in foro est. ¶ Perpetuo perierim.) Quia illud perisse supra, temporale uidebatur. ¶ Quin ego perpetuo perierim. Hic iā militi neq; se ruedi amicæ, ut apparet, præbetur locus. ¶ Sine dubio, opinor. Quia non quis dicitur perpetuo perisse, quid enim opus hac exceptione est, quando nemo ita perit, ut temporaliter pereat, & postea fiat non perditus? correxit parasitus stulti dictum militis: non illū perpetuo, sed sine dubio perisse opinari respondens. non est enim cōtrarium opinor te perisse sine dubio, pro certo perisse. Cōfirmatur perisse miles: ut post tāta munera ex desperato supplex, ex supplice patiens riualis existat. ¶ Quid commemorem primum?) Αὐτοσόφησις oratoria familiaris laudātibus. Cicero, Vnde igitur potius incipiam? Hoc autem fit, ubi omnia & magna uidentur, & paria. ¶ Illum qui mihi dedit consilium?) Attribuuntur personis consilia, facta, casus, & orationes. Ergo hic laudatur consilium Parmenonis, factum Chæreæ, casus fortunæ, id est euentus: oratio seni. ¶ Illum qui mihi dedit consilium. Tria sunt in uita hominum, consilia, facta, successus. Consilium, animi est: Factū, corporis: Successus, fortunæ. ¶ Illum, Parmenonē scilicet. ¶ Quæ tot res.) Bene, tot res, quasi dicat, eunuchum, pro quo duceretur, commendationem uirginis, absentiam meretricis, occasionem uitii inferendi, patris interuentum in nuptias. ¶ An mei patris festiuitatem. Etiam patri laus impartienda est nam nō erat transeundum festiuitatem, qua & festiuus amatori non obstitit, quod ignouit ut facilis: unde festiuitas in dictis, Facilitas uero in animo & factis. ¶ Festiuitatem: lætitiam, ut festiuus dies est.

Cliētela Fides

Quid commemorem primum

Festiuitas. Facilitas

PA. Quid hic lætus ē? C. o Parmeno mi, o mear(um) uoluptatū oium,
Inuentor, inceptor, pfector: scin' me in qbus sim gaudiis?
Scis Pāphilā meā iuētā ciuē? PA. audiui. C. scis spōsam mihi?
PA. Bene, ita me Dii amēt, factum. G. audin' tu illum, qd ait? C.
tum autem Phædriæ.
Meo frī gaudeo amorē eē oēm i trāqllo una ē dom(us). Nō eliditur m.
Thais patri se cōmendauit in clientelam, & fidem:
Nobis dedit se. PA. fratris igitur Thais tota est? C. scilicet.
PA. Iā hoc aliud est, qd gaudeamus miles †pellit' foras. d's pelletur
C. Tū tu, fr, ubi ubi ē, fac q̃ primū hæc audiat. PA. uisam domū.
T. Nunquid Gnatho dubitas, quin ego perpetuo perierim?
G. Sine dubio, opinor. C. qd cōmemorē primū? aut laudē maxu(me)?
Illū, q mihi dedit cōsiliū ut facerē, an me q id ausus sim?
Incipere an fortunam collaudem, quæ gubernatrix fuit:
Quæ tot res, tantas, tam opportune in unum conclusit diem?
An mei patris festiuitatem & facilitatem? o Iuppiter

GVL.

CPAR. qd. i. cur hic. s. Chæ. est lætus. Chæ. o mi Par. o inuentor tanq̃ sapiēs: o inceptor tanq̃ audax: o pfector tanq̃ cōstās oim meatū uoluptatū. i. delitiarū. Scin. i. utrū scis me abūdat me: i qbus gaudiis sim: scis Pāphilā meā. i. quā amo inuētā. i. cōptā eē sup. ciuē atticā. s. q. d. igenuā. Par. audiui. i. accepi ita eē. s. Chæ. scis Pāphi. eē spōsam. i. pmissā mihi hic ali. sponsus sa. sum. deriuat & ē participiū. Par. Dii ita me amēt: modus iurandi. q. d. ita me Dii amēt sicut ex aīo dico hoc bene fcm eē. s. q tibi Pāphila pmissa ē. Gn. audin. i. utrū audis id: quod hic. s. Chæ. ait. & hoc uultu mutato & turbato ait. Chæ. aūt. i. sed. tū. i. deinde. gaudeo oēm amorē esse frī meo i trāqllo. i. i tuto. sine pturbatiōe ulla: aut cōtētiōe. & bn̄ i trāqllo: nā mari & tempestatibus ois amicæ mobilitas & instabilitas cōpat. una ē domus. i. unica ē māsio fratri & Tha. Thais cōmēdauit. s. Lachi in cliētelā. i. in ptectiōe, ac defensiōe, ac patrociniū: cū pater sit aduocatus. a cliēs dr̄ cliētela. Est aūt cliens cōsultor, qui patronū sequit' seu aduocatū: ut ab eo cā ipsius cliētis agat'. & ita cliētela dr̄ illa defensio. & illud patrociniū. capi ēt pōt p illa amicitia, quā cōciliat sibi aduocatus cū clientibus cās eor(um) defendēdo: ut hic aduocatus multas hēt cliētelas. i. qd' inepte dr̄ multas practicas. Aliq codices hn̄t: cōmēdauit se i cliētulā: & tūc sic itellige. cōmēdauit. i. tradidit: cōmisit se in clientulā. i. p clientula & famula pr̄i meo. i. cuius sit p̄r patronus futurus. nā a cliens fit cliētulus, la, lū: ut mācipiū diceret. clientulū in neutro saltē legi satis cliētulus & cliētula. Th. inquā dedit se nobis in fidē. i. fidelitatem & beneuolentiam, ut essemus illi fideles & bene illi cupemus. Par. igit' Thais est tota fratris tui. s. Phædriæ. Chæ. scilicet. i. certe. ipsa est tota eius. hic. n. scilicet affirmatiue sumit'. Par. Iā. i. nūc. hoc est aliud qd'. i. pp qd' gaudemus: q miles Thr. pellet'. i. exturbabit' foras. Chæ. tū. i. deinde. tu Par. fac. quā primū i. citissime ut frater scilicet Phę. audiat hęc. s. & amorem suū esse in trāquillo: & militem pelli foras. ubi ubi est. i. ubicūq; sit. Pa. uisam. i. ibo ad uidēdum an sup. sit dom. alii hn̄t domū: & tūc est sensus uisam domū. i. ibo domū ad uidendum an inueniā eū. Thr. o Gna. nunqd dubitas. q. d. nō qn. i. q non. ego nūc perierim. i. sim pditus. perpetuo. i. sine remedio. Gna. sine dubio. i. pculdubio. opinor. i. mea ē opinio te Perisse perpetuo. uel opinor te perisse sine dubio: non aūt ppetuo. Chæ. qd cōmemorē. i. exponā aut laudē i. cōmēdē primū. i. ante cętera. maxime. i. plurimū. q. d. nescio ex his reb' tā psperis q̃ cui p̃ferre debeā utrū sup. laudē illum. s. Parme. q mihi dedit consiliū. ut facerē. i. ut deducerer suppositus ad Tha. an laudē me: q ausus sim incipe. i. inire tale factū: an collaudē. i. debeā collaudare fortunā. i. successum. q. s. fortuna fuit gubernatrix. i. directrix in eo facto. i. quæ. s. fortuna cōclusit. i. cōtulit: cōiecit. tā opportune. i. tā apte: ita tēpestiue. tot res & tātas. i. tā psperas & tanti pōderis in unū diē. an. i. utrū. collaudē festiuitatē. i. sermonis seu orōnis lepiditatē, ac suauitatē. & facilitatē. i. benignitatē patris, q & mihi amāti nō obstitit: & ut facilis ignouit: uū festiuitas in dictis est facilitas uero in aīo & factis. Tria aūt sūt in uita hoīum: cōsiliū factū successus. Cōsiliū ē ai: factū corporis: successus fortunę. o Iuppiter obsecro: q̃si p sacra rogo,

Ciens Cliētela

Cōsiliū Factum Successus

CDii uestram

Serua obsecro hæc nobis bona. PH. Di uestrā fidē, icredibilia
Parmeno mō q̄ narrauit. sed ubi ē frī CH. pſto adest. Troc. cat.
PH. Gaudeo. C. satis credo, nihil ē Thaide hac tua fr̄ digni⁹ Octo.
Quod amet ita nr̄æ est oī fautrix familiæ. PH. hui mihi
Illā laudas! T. perii, q̄to minus spei ē, tāto magis amo. Troch.
Obsecro Gnatho in te spes est. G. qd uis faciā? T. perfice hoc
Precibus, pretio, ut hæreā in parte aliqua tandē apud Thaidē.
G. Difficile est. T. si quid collibuit, noui te. hoc si effeceris,
Quod uis donū, & pmium a me optato: id optatum, feres.
G. Itane. T. sic erit. G. si hoc efficio, postulo ut mihi tua domus
Te præsente absente pateat inuocato ut sit locus
Semp. T. do fidē ita futuꝝ. G. accigar. PH. quē hic ego audio?
† O Thraso. T. saluete. PH. tu fortasse q̄ facta hic sint nescis?

† *Suspicor carmen inuersione ordinis deprauatum, Constabit si sic legas, O Thraso saluete. tu fortassis hic quæ facta sunt nescis. Scio, cur ergo in his te conspicor regionibus, ut ego pronomen elidatur.*

DONA. ℂ DII ue. fi.) Cito interuenit Phædria, utpote qui domi erat. ¶ Quæ narrauit.) Nimius affectus in utrāq; ptē, defectus orationis amat: est ergo ἔκλειψις, deest enim gaudeo. ¶ Satis cre.) Sic dici nota agētibus solet. Recte igit hunc dr̄ cū fiunt nuptiæ, Gaudeo: & ille sic r̄ndet, ut amicis gratulātibus decet, Satis credo. Credo aūt ideo, qa multi sese fingunt gratulari, cū inuideant: gaudere cū doleāt. ¶ Mihi istam lau.) Scilicet amatori eius. Et mihi pnūciatiōe iuuādum est. ¶ Perii, q̄to minus spei est, tanto magis amo. Hic uero est ardor insanissimus. ut Virg. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin, Delitias dn̄i. Et pfecto sic est. Sapientes spe maxime ad amorē coguntur: stulti forma tm̄. ¶ Obsecro Gnatho, in te spes est.) Mire quasi desperatis oībus auxilius, abiecta nimis supplicatio inducit. Nā & obsecro, & Gnato id significant: &, in te spes ē. ¶ Quid uis faciā?) Nō est hoc interrogātis, sed ostēdētis nō esse qd faciat. ¶ Precibus, ptio.) Nihil militi supest pter precē, ut uicto: & ptiū, ut diuiti. Nihil aliud optat, q̄ sic res eāt, ut psona Thaidis cōuenire possit. ¶ Precibus, ptio. ἀσύνδετα uelut afflicta, & lassa, pnūciāda sunt. ¶ Pretio. Variet qa alibi dixit, pcario. ¶ Vt hæreā.) τὸ hæreā ultimū genus bñficii est. ¶ Et in pte aliqua) Nō .n. pte dixit, ut æqua intelligatur. ¶ Tandē.) Et desperātis est, & difficulter credētis. Tandem, nō est aduerbiū tpis: sed, nūc saltē signat. ¶ Noui te.) Deest, perficis. sed ubiq; plura gestu signat miles, utpote insantissimus. ¶ Difficile est.) Vultu, & pnūciatione, asseueratione firmādū est. ¶ Si qd col.) ἔκλειψις: pro, si qd collibitū est, efficis. ¶ Quod uis donū, & pmiū, a me optato.) Donū, pmiū est: & munus, pmiū: sed donū, pmiū diis dat: munus pmiū hoibus: nā separatim, donū deoꝝ est: pmium uiroꝝ est fortium: munus hoium. & donū, munusq;, tā ante factū q̄ post factū dat: pmiū nō nisi post factū est. Donū, uolūtariū: pmiū, debet. Alii ergo ἀσυνδέτως pnūciant, primo donū, & sic pmiū, quasi unā pte orat ōis. ¶ Quoduis donū, & pmiū. Donū, ut a largo hoie: pmiū, ut a pclaro facinore. Quoduis donū & pmiū, a me optato, id optatū feres. Donū optato, ob qd pmiū accipias. ¶ Pręmiū a me optato. Totū militariter: & nā optatio dr̄, & optari a militibus. ut alibi, Vir fortis optet qd uolet pmiū. ¶ Si hoc efficio, postulo ut mihi tua domus te pſente absente ut pateat. Prouerbiale est pñte absente: ut sursum deorsum, ultro citro, & cætera. hmōi, fanda infanda, iusta iniusta, digna idigna, uelit nolit. ¶ Inuocato ut sit locus semp.) Inuocato, nō uocato signat. In etenim auget, & meminit dictione. ¶ Inuocato. Male intelligit precibus uocato, cū sit ἀντονομαστικῶς, id est ēt nō inuitādo, qn ultro uenire debeat suā domū. ¶ Do fidē.) Iuro, ɔfirmo, spōdeo. ¶ Accingar.) Nō qa facile est qd negauit supra: sed iuis nostris parasitus adductus est ad cœnādū: iō & accingar dixit. sic enim dicimus in magnis rebus suscipiēdis. Vt, Accingūt oēs opi. ¶ Saluete.) Supplex sine gratia & sine timore, modo inimicus & infestus. ¶ Tu fortasse quæ facta hic sint nescis?) Hoc totum superbe, ac minaciter inquit adolescēs.

Satis credo

Quid uis faciam?

Donum Præmiū Munus

Optatio

Præsens absens Sursum deorsū Vltro citro Innocatus Do fidē Accingi

GVI. ℂ SERVA .i. cōserua nobis. hęc bona .i. has psperitates. Di &c. Hic itroducit Phę. e domo sua uenietē: ut fratri congaudeat. audierat. n. q̄ gesta eēnt apud Tha. ex Par. relatione. ibi ēt iteruētu parasiti. Th. miles i ptē amoris meretricii admitti a Phędria. Phę. Di urām fidē p admiratiōe eoꝝ: q̄ audiuit scā erūpit i exclamationē hāc ad deos factā: iplorās de amore eoꝝ fidē. opē & auxiliū: ut satis ē iterpratū. hic tm̄ pprie nō iuocat: sed tm̄ admirat: ut solemus christiani admirātes aliqd dicere. bone Deus q̄ta pbitate uir ille uiget: deide subdit cāꝫ admirationis ingens. q̄ icredibilia .i. mixia, & sua magnitudine excedentia fidē Parmeno narrauit mō .i. pauloan̄. sed ubi frater ē .s. Cherea. Chę. frater tu⁹ .s. ego. adest pſto .i. pñs ē, uel ppe uel iuxta te. & loquit i tertia psona de seipo. Phę. gaudeo & te adesse: & te res tuas ex snia bñ gessisse. Chre. satis credo te .s. gaudere mea gaudia. o frater nihil ē digni⁹ qd amet .i. nulla meretrix ē dignior, q̄ amet hac Tha. tua amica. ubi usus ē Tere. orōne neutra p orōne fœminina suauitatꝫ grā. ita .i. adeo. ē fautrix .i. fauorē pbens nr̄ę familię .i. nr̄ę cognatiōi. Ph. hui ridētis ē iteriectio hic: & amatoris dcā. laudās mihi illā Th. q. d. mihi gaudētī: & q eā optīe norim. Thr. Perii. q̄to minus spei ē mihi. tāto magis amo .i. amor capior. o Gn. obsecro te ut .s. me i hac re iuues spes ē in te. q. d. nihil mihi spei ē reliquū nisi i te ipso. Gn. qd uis .i. cupis me facere. Deide subiūgit faciā si admonitus .s. fuero. qd uelis efficiā & laborabo morē gerer tuę uolūtati. Pōt ēt sic sumi iterrogatiue: Quid uis faciā .i. qd petis a me fieri: ul qd uis qd ego faciā: uel sine iterrogatōe sic faciā qd uis: ut sit cōpositū nomē p faciā qdlibet. q. d. faciā q̄ qd uolueris. Thr. pfice pcibus .i. pcario: aut ptio .i. donis. hoc .s. ut hęreā .i. maneā. tādē .i. saltē. dicit Do. apud Tha. in aliq̄ pte .i. q̄ sit mihi aliqd loci saltē apd eā. Gna. id qduis ē difficile factu .s. Th. siqd collibuit tibi .i. siqd capessis, aut suscipis faciēdū: facile ē pficere sup. uel .i. facile factu sup. Do. uult siqd p siqdē capi: ut sit sensus: Si collibuit tibi pficere illud sup. de quo locut⁹ sumpus .i. facile factu tibi. noui te .i. tuā idustriā: si effeceris hoc .s. ut hęreā apd eā. optato a me qduis .i. qdlibet donū & pmiū. feres .i. hēbis. tolles a me id optatū: qd a me optaueris. Donū tā an̄ factū, q̄ post factū dat. sic & munus pmiū uero nō nisi post fcm̄. donū isup uolūtariū ē. munus uero dētur. Gn. ita ne .i. ita ferā a te donū et pmiū si effecero qd uis. Thr. sic erit .i. ita fiet. Gna. si efficio hoc qd petis postulo ut toa dom⁹ pateat .i. sit apta mihi: & qd uulgo dr̄: sit ad meū pceptū. & te pñte .i. qñ tu eris pñs. & te abiēte .i. cū fueris abñs. postulo inq̄ ut loc⁹ sit sp mihi iuocato .i. inuitato. si i augeat: qd si puet. sensus ē: Loc⁹ sp sit mihi nō uocato .i. q̄uis nō sim iuitat⁹: sꝫ mea spōte ueneri. nisi qs uelit inocato futuꝝ eē iperatiui. uersm̄ lōge melior ē supior expositio. Thr. do fidē .i. spōdeo iuro: ɔfirmo futuꝝ .i. qd erit ita ut petis. Gn. accingar .i. me parabo ad id: ac uirib⁹ utar: siue qd barbare dr̄. iplebo me ad faciēdū. Accingar aūt dicimus i magnis reb⁹ suscipiēdis. Virg. Accingūt oēs opi. Phæ. quē hoies audio hic. Deide aīaduerso eo seu pcepto subdit supbe & minaci o Thr. Thr. saluete .i. salui estote uos ābo fr̄es Phæ. & Chęrea. Phę. Tu for. nescis q̄ scā sunt hic.
ℂ Incredibilia sūt q̄ narro. Par. Siqd col. te iuenire noui te posse. Inuocato .i. nō uocato. Tu for. Phę. nō uult eū salutar.

Virgi.

SER.

T. Scio. PH. cur ergo in his ego te conspicor regionibus?
T. Vobis fretus. PH. scin' q̃ fretus? miles, edico tibi
Si in platea hac te offendero post unq̃, nihil qđ dicas mihi,
Aliũ quærebã iter hac habui · periisti. G. eia haud sic decet.
PH. Dictũ est. G. nõ cognosco uestrũ tam sup̃bum. PH. sic erit.
G. Prius audire paucis · quod cum dixero, si placuerit,
Facitote. PH. audiamus. G. tu cõcede paululũ istuc Thraso·
Principio ego uos credere ambos hoc mihi uehemẽter uelim,
Me huius quidquid facio, id facere maxime causa mea·
Verum idem si uobis prodest, uos non facere inscitia est.
PH. Quid id est? G. militẽ riualẽ ego recipiẽdũ censeo. PH. hem.

DONA

¶ SCIO.) Cõpendium poetæ ne rursus eadẽ diceretentur. ¶ Cõspicor.) Cõmune uerbũ est cõspicor. ¶ Vobis fretus.) Et hoc stulte. q̃s .n. & riualibus & inimicis fretũ se eẽdicat? Deinde οὐ κυρίως λέγων & uitiosa r̃nsio est, nisi enim addideris sum, erit solœcismus cõueniẽs loq̃ndi impolite hoĩ & militi. ¶ Scis q̃ fretus?) Est ab * ea subaudiẽdum est. ¶ Miles edico tibi.) Hoc cõtumeliose & p̃prie ut militi, Miles inq̃t, edico tibi. ¶ Si te in pla. hac offen.) Hoc ẽ, si uel casu inuenero. Et in platea, inq̃t, nõ circa meretricis fores. ¶ Nihil ẽ qđ di.) Nihil p̃ nõ: ut sit: nõ est quod dicas mihi. i. nihil est qđ dicas p̃ ut dicas mihi: ut sit qđ p̃ ut: aut qđ pro qđ dicas mihi. Certũ est aũt sic ueteres locutos esse. ¶ Aliũ q̃re.) Aut aliũ p̃ quendam posuit: ut sit, quẽdã q̃rebã. i. aliquẽ. aut aliũ, hoc est nõ quẽ tu putas, hoc est aliũ, nõ Thaidẽ. sed si aliã diceret: neq̃ cõmode, neq̃ ἐμφατικῶς loq̃ret. p̃ualet .n. masculinũ genus. ¶ Periisti.) Ordo ẽ, postq̃ in platea hac te offendero, periisti.

Eia

¶ Eia.) Interdũ hortãtis ẽ. ergo nũc eia, correctionẽ signat. ¶ Nõ cog. ue. tã su.) Locutio annotanda· mire laudauit, ut p̃suadere potuisset ¶ Vestrũ tã sup̃bũ. Nõ, uestrũ sup̃bum. ¶ Vestrũ sup̃bũ. Absolute: ut, Pol Crito antiquum obtines. Ergo subaudiamus uel ingeniũ, uel aĩum, uel morẽ, uel institutũ. ¶ Prius au. pau.) Mira insinuatiõe agit: q̃ nõ ut cõsentiant, sed ut audiãt paucis petit. Et bñ prius, q̃si nõ obstet quo minus faciãt qđ uelint. Tũ deinde quo attẽtiores existãt, addidit Paucis. deinde si Placuerit. facilius .n. flectũt, cũ quo nõ pugnamus ut cõsentiat. ¶ Prius audire. Fiduciam ostẽtat p̃suasoriã rẽ dicturi. ¶ Audiamus.) Bñ, nõ, faciamus, sed, audiamus dixit: nã prima oratoris impetratio in mala cã est, audiri meruisse. ¶ Tu cõce. pau. istuc Thr.) Thraso hoc in bonã p̃tẽ accepit: & iõ paret. putat .n. uel turpe esse, si humiliter p̃cer̃ suo noĩe seq̃ audiẽte parasitus· uel incongruũ sibi, si in os p̃sens a Gnatone laudet̃. ¶ Istuc Thraso. Nõ ad se uocat: sed locum ostẽdit quo abeat, atq̃ cõcedat. ¶ Principio ego uos.) Videt neq̃ se odio haberi, neq̃ offendi animos audiẽtũ in militis noĩe. Hoc ergo oratorie· p̃ eo hoĩe in quo offendiť, eũ i quo nõ offendiť posuit. ¶ Me huius q̃cq̃d facio, id facere maxĩe cã mea.) Deest Rei, aut Est· ut sit, me huius q̃cq̃d ẽ qđ facio, id facere maxime cã mea. Hic a p̃sona discessit: & rẽ nõ odiosã p̃ odiosa posuit, id est parasiticã, p̃ æmuli amore, & cõmodo. ¶ Verũ idẽ si uobis p̃dest.) Multũ attulit ad p̃suadẽdũ: nõ esse cũmodũ militi admitti: & suũ cõmodũ ip̃soꝝ esse cũmodũ. ¶ Vos nõ id face. insci. est. Oratorie, & f̃m insinuatiõis p̃cepta sic dixit· nã remittẽdo, & dubitãdo, magis flectũt aĩos, q̃ si apte ac p̃tinaciter asseueret.

Riuales

¶ Militẽ ego riualẽ recipiẽdũ cẽ.) Artificiose satis, semel intulit oẽ qđ durũ dictu ad p̃suadẽdũ erat. nam q̃ militẽ & riualẽ dixit, ad eã rẽ ualet, ut magis admittẽdus sit q̃ excludẽdus: & simul fiducia sic dicẽtis, p̃at aĩos ad audiẽda quæ dicet. ¶ Militem ego riualem recipiendũ censeo. Riuales dicunť æmuli de mulieribus. facta trãslatione noĩs a feris bestiis, quę sitientes cum ex eodẽ riuulo haustũ petunt, in præliũ cõtra se inuicẽ concitantur. Sic Cice. pro Cælio, Sin erit ex illo fonte riualis, inq̃t. ¶ Cẽseo.) Vide uirtutem poetæ· non enim dixit, peto: sed, censeo· tanq̃ illis modo consultat, neq̃ p̃ro milite agat. ¶ Militẽ ego riualẽ. Considera quo uultu hoc dicẽdũ sit· & intelliges, & militem, & riualẽ, & recipiendũ, & ego censeo· quãta significat. Nõ .n. dixit Thrasonem, sed militẽ: quod nomẽ ad stultitiã ualet.

Non socium, sed riualẽ: quo ostendit, quandoq̃dem riualis in meretrice capiẽdus est. hunc potius eligendum. Nec, non excludendũ, sed recipiendum dixit: ut ostẽderet adeo p̃desse, ut etiam de industria retinẽdus sit. Non, uolo aut rogo, sed censeo: ut cõsiliarius, non parasitus, uideať loqui. Nam q̃ Ego addidit, eo dicto usus est quo uti solent qui plus in negocio uidẽt. nã sic in Phormione Iurisconsulti, Ego quæ in rem tuam fuerint, ea uelim facias. Ego sedulo hũc dixisse credo. Ego amplius deliberandum censeo.

GVL.

¶ THR. Scio ea .s. q̃ facta sunt. Phæ. ergo si tu scis. cur cõspicor .i. uideo: conspicio te. in his regionibus .i. in his locis: in q̃bus moratur amica. Thr. sũ supple fretus: idest confisus uobis .i. uestra amboꝝ dementia. Phæ. Scin .i. scis ne. q̃ .i. quãtum. fretus .s. confisus esse debeas nobis: ut si diceremus: Tam illo fretus esse debes, q̃ inimico & inuido .i. tantum illis debes confidere quãtũ inimico. O miles· inmaciter & acerbe hic cum milite agit. edico .i. præcipio tibi. ut dux edicit militib⁹ suis. si posthac .i. postea: post hoc tempus. offendero .i. inuenero te. unquã .i. aliquo tempore. in hac platea .i. plateitie & parte urbis. nihil est .i. non oportet ut sic loquatur quod tu dicas mihi. uel nihil ẽ quod .i. propter quod. dicas .i. dicere debeas mihi. quærebã alium .i. non illum quem putas: ubi masculinũ genus præualet. q̃uis forsitan intelligat poeta fœminã forsitan dico. Nam quid prohibet etiam rite intelligi masculum: ut si q̃s me rogaret: quid mihi nellem: uel quẽ quærerem. respõderem de more: nõ illum quęro quem tu putas. Dicit aũt aliũ quærebã· nõ p̃ alio: ut uulgus grãmaticoꝝ somniat. Nihil est unquã quod dicas mihi habui iter hac .i. per hunc locũ: hoc est mihi fuit hac eundum: seu transeundũ. Periisti: idest mortuus es si hoc feceris: seu perditus es. Gna. Eia: interdũ hortantis est. nunc eia correctionem significat. haud .i. non decet .i. non est honestum sic uelle facere .s. Phæ. dictũ est .i. sic stat sententia: certũ est. Gna. non cognosco uestrum genus sup. uel ingenium: uel morẽ: uel institutũ: uel animũ eẽ. sup. tam superbum .i. tam insolens· ut id efficere nõ dubitetis. Phæ. sic erit: ut dictũ est Gna. prius audite paucis .i. breui sermone: quod dicturus sum. quod cum dixero facitote .i. faciatis. si placuerit .i. sederit animo uestro· & si uisum fuerit bonum. Phæ. audiamus qđ dicat sup. Gna. o Thra. concede .i. uade: uel confer te paululũ istuc .i. in istum locũ: quẽ tibi ostendo. non enim eum ad se uocat: sed locũ ostendit: quo abeat, atq̃ cõcedat. Principio .i. in primis. ego uehemẽter uolo uos ambos credere mihi hoc .i. hanc habere mihi fidem. quicquid .i. quãcunq̃ rem. huius· idest ex hac re faciã me facere id maxime: idest precipue. mea causa .i. p̃ mea utilitate. uerum: idest sed. si idem quod faciam & dicam nunc prodest uobis. inscitia est: idest simplicitas. ignorãtia· uel imprudentia est. uos non facere .i. si uos non faciatis. Phæ. qđ est? Gna. censeo: idest iudico. militem riualem .i. æmulũ eiusdem meretricis amatorem. Facta est autẽ nominis huius translatio a feris: quæ sitientes cũ ex eodem riuuolo haustũ petunt in prælium contra se inuicem cõcitantur. censeo ego riualem recip̃iẽdum .i. admittẽdũ in aliqua parte apud Thaidem Phæ. Hem: indignantis est.

Fretus p̃ cõfisus

Eia corrigentis

SER.

¶ REGIONIBVS quasi partibus. Scis qui: idest quã tus fretus. per Deum hoc modo fretus miles edico & cæ. Nõ nosco uestrum genus tam superbũ placando dicit. Tu concede: idest remoue te.

¶ Cogita

DONA. ¶ COGITA modo.) Modo, aut tantummodo significat: aut temporis est aduerbium, & simul incerta distinctio est. ¶ Et libenter uiuis.) Id est bonorum ciborum edax es. ¶ Suppeditare possit sine sumptu tuo.) Aut suppeditare, pro suppeditari. aut deest se Vt, Accingunt omnes operi. ¶ Ad omnia haec magis opportunus, nec magis ex usu tuo nemo est.) Locutio ē ex negatiuis tertia: ut Agrum in his regionibus meliorem nemo habet. ¶ Ex usu magis. Pro utilior. & magis opportunus, ꝑ opportunior. ¶ Nemo est. Hoc ē opportunus. ¶ Hēt qd det.) Vt diues ¶ Et dat nemo largius.) Vt liberalis. ¶ Fatuus est.) Hoc est ex usu tuo. ¶ Insulsus.) Sine sale & sapientia: aut sine saltu & facilitate ¶ Tardus.) In Venerem. s. ¶ Stertit.) Plus dixit q̄ dormit. ¶ Noctesq; & dies.) Plus significat q̄ si diceret, diebus & noctibus: ut hoc ipso nomine consiliarii authoritas inesse uideatur. ¶ Fatuus.) Inepta loquens, a fando fatuus dicit: inde Fauni Fatui: & nymphę Fatuę dictę sunt. ¶ Fatuus & insulsus. Fatui sunt, q uerbis & dictis fatui sunt. Insulsi uero, corde & animo. ¶ Tardus. Corpore: & membris. quāq̄ & itellectu tardos uocamus qui stulti sunt: sed melius est sic intelligi, ut ea uitia uideat dicere, quæ inamabilē faciant ēt diuitem, largūq; amatorē. Nam aut uerba cōmendantur, Pendetq; iterum narrantis ab ore. hic fatuus. Aut sapientia gratum facit: ut Multa uiri uirtus animo. hic insulsus est. Sed mihi uidetur fatuum dicere, q tantũ glorietur, & blandiri amicæ nesciat. Insulsum, q nō sit salax, & cupidus coitus. Tardum, q non facile explicet Venerem: quæ res meretricibus odiosa est. ¶ Fatuus est, insulsus. Sunt qui fatuum aīo putant: Insulsum dictus. sed male. Nā Fatui quoq; dii sunt, q & Fauni dicuntur: & non stulti, sed multũ fantes, id est loquētes. ¶ Fatuus est, insulsus. Hæc quæ iunior addidit, nō ex superioribus pendent: sed cũ superiora ualeant plurimũ (nam quia diues & liberalis, potuit obesse riualibus) hęc omnia bona in Milite corrumpuntur, qd fatuus, qd insulsus, & cætera, quæ ipse ꝑsequitur. ¶ Fatuus, & insulsus. Hæc bñ adduntur: qa dixit, Et habet quod det, & dat nemo largius. Ad rem eam ualebat ut amaretur Miles a meretrice, & præponendus oibus esset: sed ingrata sunt mulieribus, maximeq; lasciuis, hæc oīa quę subiicit. ¶ Fatuus & insulsus. Hoc pro aceruo uitiorum: cũ quadam uultus improbitate prolatũ est quo magis res in medio posita esse uideatur. ¶ Vbi uelis.) Qñ uel cum. ¶ Quid agimus?) Initium consensionis, dubitatio est eius qui negauerit. ¶ Hoc etiā.) Deest uel abest. ¶ Qd ego.) Parasitus scilicet ¶ Primũ puto.) Primũ puto, quasi parasitus. ¶ Accipit hominē.) Accipit, pascit, inuitat. ut, Illos porticibus rex accipiebat in amplis. ¶ Nemo melius prorsus, neq; prolixius.) Horum alterum apparatum indicat, alterũ copiam. ¶ Mirũ ni illoc homine quoquo pacto opus est.) Facete dixit adolescens rei parcus, & qui putet amorē sine damno esse oportere, quiq; fefellerit meretricem: nō solum eiiciendum non esse militem, sed etiam quouis modo sustinendum, ac perferendum. ¶ Mirum ni illoc homine. Obtinuit parasitus iam quod negabatur. Primo deliberatum, ut Quid agimus? post concessum, ut, Mirũ ni illoc hoie quoquo pacto opus est ¶ Mirũ ni illoc Hic ingt, eiusmodi est, ut ēt cũ mala cōditiōe patiēdus sit. ¶ Idē arbitror.) Sāe opus fuit cōsensiōe, ꝑcipue Phędrię, cuius res agitur ꝑ̄ itā & seruata ꝑsona est tarde cōsentiētis amatoris.

Suppeditare

Magis ex usu

Insulsus

Dies & noctes

Fatuus

Fatuæ nymphę

Tardus

Fatui & Fauni dii

Accipere

Recipiendum? G. cogita modo, tu hercle cum illa Phædria
Et libenter uiuis, etenim bene libenter uictitas.
Et qd des, †paululũ & necesse ē multũ accipe Thaidē, *paulu*
Vt tuo amori suppeditare possit, sine sumptu tuo ad *(lũ dissyl.*
Omnia hæc, magis opportunus, nec magis ex usu tuo
Nemo est principio, & hēt quod det, & dat nemo largius.
Fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctesq;, & dies.
Neq; istũ metuas ne amet mulier, facile pellas ubi uelis.
PH. Quid agimus? G. præterea hoc ēt, qd ego uel primũ puto
Accipit hoiem nemo melius prorsus, neq; prolixius.
PH. Mirũ, ni illoc hoie quoquo pacto opus est. C. idem arbitror.

GVI. ¶ RECIPIENDŨ: uidelicet censes. Repetit. n. Phę. id uerbum qd sibi accidit molestũ. Gna. mō. i. tāmō. uel nunc cogita, cōsidera. hercle tu libēter uiuis. i. consuetudinē habes & familiaritatē uiuendo cũ illa. etenim: uel sit unum uerbũ pro qa: uel sint duo. i. & certe. bñ. i. ualde. libenter uictitas. i. bonorũ ciborum edax ex usu cũ illa. & qd des. i. dare possis. paululũ est. i. paruulum admodũ est. & necesse est Tha. accipere multũ donorũ. s. ut possit suppeditare se sup. i. subministrare se faciendo copiā sui. aut ut possit inseruire. i. indulgere tuo amori se suppeditando tibi: & tuæ uoluntati morē gerēdo: & hoc sine sumptu tuo. i. sine impendio fortunarũ tuarũ: quæ paucæ sunt: nec diu possent continuare. nemo est magis opportunus. i. magis congruus: ac magis ex usu tuo. i. utilior tibi. nam ex usu significat ex utilitate. usus enim interdum pro utilitate capitur. nemo est ergo magis ex usu tuo ad hæc omnia uidelicet: ut sine sumptu tuo: & uictites cũ ea: & Thais multum accipiat &c. Principio. i. in primis. & hēt quod det. i. habet unde possit munera factitare: tanq̄ diues & nemo dat largius. i. copiosius, uelut liberalis. hæc autem in eo bona corrumpuntur eo q fatuus. i. inepta loquens: a fando. insulsus. i. sine sale. i. sapientia, uel urbanitate. Id enim sal significat. nam sales sunt facetiæ, seu urbanitates. Inde sallus homo dicitur. i. urbanus, facetus, lepide loquens. Inde insulsus a mutata in u. quasi non salsus. i. non urbanus aut facetus sed potius insipidus, & illepidus. est etiam tardus. i. hebes: torpidus corpore & membris & forte intellectu & ingenio obtusus. Itaq;, ut Dona. inquit, Fatui sunt, qui uerbis & dictis fatui sunt. insulsi uero qui corde & aīo. tardi aūt sunt q corpe & mēbris torpidi sunt: ēt & itellectu tardi dos uocamus. Stertit. i. dormiens i somnũ ꝑrumpit. noctes & dies. i. diebus & noctibus: uel die ac nocte: uel noctu, diuq;: aut luce, ac tenebris. ista enim oīa idē sibi uolũt. Neq; metuas. i. ne uerearis. ne. i. ut. & ut. i. q mulier Tha. amet istum. s. militem. per contemptum dixit istũ. facile pellas. i. repellas eum ab ea. ubi. i. quando uel cum uelis. Phæ. quid agimus. initium hoc est consensionis. Gn. ꝑterea. i. præter ea, quæ dixi de eo hoc deest sup. uel habet hoc quod. uel: idest etiam. puto. i. reputo primum. i. præcipuum: quia parasitus: qui cupio laute epulari & replere uentrem. Nemo accipit. i. inuitat: excipit: tractat: pascit. Virgilius. Illos porticibus rex accipiebat in amplis: idest pascebat, tractabat. Nemo ergo accipit hominem aliquem prorsus: idest omnino melius i lautius: apparatius, neq; prolixius: idest largius: copiosius. nam prolixus interdum significat largum. ut sæpe Cic. habet in suis epistolis. Phæ. mirũ est sup. ni. i. si non. opus est. i. si non indigemus illo homine s. milite. quoquo pacto. i. quocunq; modo sit opus. Chæ. ego arbitror hoc idem. s. opus esse illo homine.

Virg.

Cicero

SER. ¶ TV uiuis cum illa, & libēter: & uere dicis libēter cũ illa: & splendide. Nam ubiq; uictitas. i. soles uictitare. libenter: idest conuiuari ne dum cum illa. suppeditare: idest subseruire, & placere bene ornando se. & hoc necessarium: idest utile est sine tuo sumptu. Ad hoc ut habeas quod des sine tuo sumptu. nemo &c. Ex tuo usu. i. ex utilitate tua. Fatuus & quia ideo q largus est Thra. dādo posset ei auferre Tha. remouet suspitionē. Fatuus in factis. insulsus in dictis &c. & iō non metuas. ne. i. ut istũ amet mu. Præterea alia cōmoditas est qd te honorifice suscipiet quoties diuertes ad eũ.

G. Recte facitis. unum ēt hoc uos oro, ut me īri ueſtrum gregem
Recipiatis, ſatis diu hoc iam ſaxum uoluo. PH. recipimus.
C. Ac libenter. G. at ego pro iſtoc, Phædria, & tu Chærea,
Hunc comedendū, & deridendum uobis propino. C. placet.
PH. Dignus ē. G. Thraſo, ubi uis, accede. T. obſecro te qd agim⁹?
G. Quid? iſti te ignorabant poſtq̃ eis mores oſtendi tuos,
Et collaudaui ſecundum facta & uirtutes tuas,
Impetraui. T. bene feciſti, gratiā habeo maximam.
Nunq̃ ēt fui uſq̃, quin me oēs amarent plurimum.
G. Dixin' ego in hoc eſſe uobis Atticam eloquentiam?
PH. Nihil prætermiſſum. G. Ite hac oēs uos. Valete, & plaudite.

CALIOPIVS RECENSVI.

DONA. ℭRECTE fa.) Gratiaꝝ actio ē. Vnū ēt, hoc uos oro.) Subtiliter ēt paraſitus hic ſe adiūgit ſuaſq; partes circa hos agit. Satis diu hoc iā ſaxū uol.) Vide quēadmodū ſerpat paulatim ēt in eoꝝ aſſentationem ex uituperatiōe militis. Hoc ſaxū uoluo Prouerbiū in eos q inextricabili labore afflicti ſunt. Et bene ſaxū de ſtulto milite ait: & ſeipm Siſyphū fecit. Hoc ſaxū uoluo. Velut Siſyphus apud īferos. Vt me in ue. gre.) Iā hos laudat & nimis paraſitus eſt, ſi recorderis eundē dixiſſe, Facete, lapide, laute, nihil ſupra. At ego p iſtoc Phędria.) Subaudiamus & ſum hic. aliꝛ nō ut paraſit⁹ ait. Phædria & tu Chę.) Ambos noīat, q̃ſi legib⁹ paciſcaꝛ. Hūc co.) Cū ceteris reb⁹, ſummus Poeta ēt fidē oſtēdit amicitiæ paraſiticæ, exēplo Gnathonis de milite loq̄ntis hoc mō. Propino. Facete ſic dixit, ut paraſitus, & ut qui de ꝯuiuio loquereꝛ. Dignus ē. Hęc uerba ultima lōgi ſermōis, eiuſmodi ſunt, ut miles hęc audiēs, laudatū ſe eſſe, & approbatū exiſtimet. Vbi uis.) Honorifice reuocat ablegatū cū iniuria, dicēdo: ubi uis: qa accede impatiuū erat. & Vbi niſi Quādo intellexeris, utiū eſt. Iſti te igno.) Figura ἀνυγολογία. Ad utrūq; n. ptinet, & ad laudē, & ad mores. Et hoc ambiguū. Secundū facta & uirtu. tuas.) Et hoc ἀμφίβολον. Nā uirtutes, ἐιρωνικῶς pro uitiis poſuit, ut, Neſcis qui uir ſier. &, Ornatus eſſes ex tuis uirtutibus. Facta, & uirtutes, Proprie facta militibus aſcribunꝛ. Facta, & uirtutes. Amarior eſt εἰρωνεία in uitioſos hoīes, q̃ ueritas. Nunq̃ ēt fui uſq̃.) Nunq̃, & locū & tpa ſignificat: Vſq̃, locū magis. Nunq̃, p nō. Et nunq̃ uſq̃ τοῦ τὸ ἐγκισμῶ, pro, nō uſq̃. i. nuſq̃. Quin me oēs ama.) Contrariū ſupiori. qd eſt enim qđ bene nō fecerit qcq̃, ſi in illo eſt, ut ameꝛ? Atticā eloquētiā. Et hoc εἰρωνικῶς, ut illa quæ ſupra. Atticā dicit uerā atq; germanā: qa excultior eloq̄ntia, dꝛ Attica: & ſummi oratores, Attici appellati ſūt.

Attica eloquētia Attici

Prætermiſſum eſt.) Et hoc anceps eſt, intellectu gemino ad utrunq;. Ite hac. Quo uocat paraſitus? an ad meretricē? an ad cœnā militis, ut pmiſit, Hunc ego comedēdum & deridēdū uobis ꝓpino. Ite hac. Cōmeſſatū ad militē, uel ad Thaidem. Si cœnæ interfuit meretrix: quomodo poſt acta ſunt oīa, cum mentio noctis nō facta ſit? Omnia poſt cœnam geſta ſunt: & nō completa per rixam cœna, ſupſunt plurimum temporis ad agendum.

GVL. ℭGN. Recte facitis. ita uidelicet iudicādo: & in hoc gratiaꝝ quodāmō ē actio. ēt oro uos unū. i. a uobis unū flagito, uel peto. nā oro duos regere pōt actōs. ut recipiatis. i. aſcribatis me in uſm gregē. i. in uſam cōitatē, ſeu in uſam ſocietatē, & cateruā: ut ego ſim unus ex nūero uſo. iā ſatis diu. i. iā ſatis lōgo tpis ſpacio uoluto hoc ſaxū. i. deduco iſtā materiā: & ad hoc tēdo: ut hēatis militē: cuius ſumptib⁹ meretricem foueatis. & me in ueſtrā recipiatis fidē & ſocietatē. Eſt enim puerbiū in eos: q inextricabili labore (i. labore cuius exitum uidere non pñt) affliꝗ ſunt. qđ a Siſypho latrone tractū eſt: q p ſupplicio æterno ſaxū inextricabiliꝛ apud inferos uoluit: neq; illius reuolutiōis exitum uidere pōt. Vbi enim dici ſolet: iādiu ſum in hoc labore. uel iāpridē deduco iſtā materiā. diceretur elegāter: iamdiu hoc ſaxū uoluo. Phæ. recipimus te Gna. in gregē uſm. Chæ. ac p & libenter. i. libenter recipimus inq̄ te. Gn. at ego Gnato p iſtoc. i. iſta re: p iſto beneficio q me admittitis in grege ueſtrū. o Phæ. & tu Chærea. ꝓpino: idest porrigo: offero uobis hūc militem comedendū. i. quantū ad ſubſtantiā ſuā, ac rem familiarē cōſumendū. & deridendum. i. illudendū. Propinare ſignificat potum dare: ſiue aliquem ꝓuocare potu. Et tibi dici ſolet bibo tibi: dicēdum latine foret propino tibi. Valerius lib. iii. capite de fortitudine. Ridensq; ſeruo publico, qui iā tradiderat Critiæ in q̄t ꝓpino. Chę. placet. i. nolumus ut aut recipiatur: aut derideatur: ac bonis euacuetur. Phæ. Dignus eſt qui. ſ. comedatur ac rideatur: ſed noluit id efferre ut illa ultimis uerbis ſublata uoce enunciatis exiſtimet miles ſe laudatū, & pbatum. Gna. o Thra. accede. tibi. i. qū uis. Nam ubi uis aduerbiū loci nō hēt hic locū poſt uerbū motum ſignificans. Thra. Obſecro te. i. te rogo. qd agimus. i. qd facimus: quomodo ſe hēt res mea. Gn. Quid. i. petis qd agamus. Iſti Phædria & Chærea ignorabant. i. non nouerant te. ſed poſtquā oſtendi mores tuos: amphibolū. nā ſunt boni mores, & mali. & poſtq̃ collaudaui te ſm facta. i. geſta & uirtutes tuas, impetraui. i. obtinui, qđ uolui. Ironice aūt hæc oīa dicunꝛ. Amarior. n. eſt ironia in uitioſos hoies, q̃ ueritas. Th. bene feciſti, & hēo tibi maximā gratiā. ēt nunq̃ fui uſq̃. i. in aliquo loco. Dona. uult capi nunq̃ p non. nihil tñ phibet qn poſſit temporaliter ſumi qn. i. q non. oēs hoies amarint. i. amauerint me plurimū. Gna. alloquitur Gna. Phæ. & Chæ. dixin: idest dixi ne uobis. eloquētiā. i. facundiā, atticam. i. uerā: germanā: uenuſtā. excultā. eſſe. i. reſidere in hoc milite: hoc dicit per ironiā. Et bū atticā dicit: nā excultior eloq̄ntia dꝛ attica. & ſummi oratores attici appellati ſunt. Inde ēt attica Venus dꝛ. i. uenuſtas ſermonis, ac feſtiuitas excultior: cuiuſ modi uigebat apud Athenięſes: quoꝝ oratores oēs dicendi ueneres ſectati ſunt. Gna. Ite hac. i. p hūc locū: quē oſtendo. comeſſatū. ſ. ad militē uel ad Thaidē. Vos ſpectatores ualete. & plaudite. i. cōgratulamini poetæ. Ego Calliopius Terētii defenſor. receſui. i. recognoui hāc comœdiā Terētianā & i e a meū adhibui iudiciū, ac meā cēſurā, ſeu eā pbaui.

SER. ℭRECTE facitis. q eum recipitis. Atticam: idest gratiā: idest facetam eloquentiam. Laudat enim Thr. in præſentia eius. Ite hac conſiliatum ad Thaidem.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Chremes ſenex
Clitipho adoleſcens
Syrus ſeruus
Menedemus ſenex
Clinia adoleſcens
Dromo ſeruus

Soſtrata matrona
Bacchis meretrix
Phrygia ancilla
Nutrix
Antiphila meretrix

IO. CALPHVRNII BRIXIENSIS VIRI CLARISSIMI In P. Sexti Terentii Heautontimorumenon Argumentum.

CAL. HAec fabula, Menãdri græca: q̃ fcã a Terẽ. latina, nomẽ idẽ obseruauit, ne grẹci nois euphoniã pderet, φ Ter. miu^s laudis existimaret ppa scribeř, q̃ grẹca trãsferre. Nomẽ hẽt a se ne seipm excruciãte ob filii abitũ: quẽ amãtẽ, duritia sua i militiã pficisci cõpulerat. ἑαυτοντιμωρούμενος, latine seipm excruciãs iterpřtať. Illud aĩaduertẽdũ, oẽs terẽtianas fabulas ex utroq̃ gñe mistas, pter hãc. Nã comœdię aut motorię sũt, aut statarię, aut mistę. Motorię, turbulentę: Statarię, getiores: Mistę, ex utroq̃ actu ɔsistẽtes. In hac, q̃ plimũ delectat & actu & stylo, pmæ ptes sũt Menedemi & Chre. scdę, Clinię & Clitipho. tertię, Syri: & sic deiceps. Hęc ẽt, ut cętere, gnq̃ act^o. hẽt, Prologũ cõcitatũ. Nã & se purgat: & i lædẽdis aduersariis est occupatus. Argumentum quoq̃ nõ simplicis negocii hẽt, nec uni^o adolescẽtis, ut i Hecy. sꝫ duoꝝ, ut i fabulis.

C.SVLPICII APOLLINARIS IN HEAVTONTIMORVMENON PERIOCHA.

IN militiã pficisci gnatũ Cliniã
Amãtẽ Antiphila cõpulit durus pater.
Animiq̃ sese angebat, facti pœnitens:
Mox ut reuersus est, dum patre diuortitur
Ad Clitiphonem (is amabat scortum Bacchidem)
Cum accerseret cupitam Antiphilam Clinia,
Vt eius Bacchis uenit amica, ac seruolæ
Habitum gerens Antiphila, factum id quo patrẽ
Suum celaret Clitipho hic technis Syri,
Decem minas meretriculæ aufert a sene.
Antiphila Clitiphonis repetitur soror,
Hanc Clinia, aliam Clitipho uxorem accipit.

CHremes grauidę uxori olim iterminatus, si puellã pareret, nolle tolli. At illa dã anui corinthię nutriẽdã dedit. Hãc adultã Clinia iuito pře amare cœpit. cuius duritia & assiduis iurgiis, i militiã pficisci cõpulsus ẽ. Postea facti přem Menedemũ adeõ pœnituit, ut oĩa uẽderet, & agrũ emeret, i eoq̃ se exerceret: ut sic filii iniuriã ulcisceretř. Paulopost reuertiť Clinia: & clã pře diuertiť apđ Clitiphonẽ, q & ipse amabat scortũ Bacchidẽ. Mittit accersitũ cupitã Antiphilã Clinia: cũ q̃ & Bacchis una uenit. Hãc adolescẽtes Clinię amicã simulãt Syri technis. Antiphila ad mřes deduciť: cui^o occasiõe Syrus decẽ minas meretriculę aufert a Chre. De hic Antiphila Clitiphõis soror repiť & Clinię i uxorẽ dať. Chremes Bacchidẽ a Clitiphõe amari aĩaduertit, irasciť. minať sed & Menedemo adhortãte filio ignoscit: & aliã illi dat cõiugẽ. ¶ In primo actu agiť de cõiũctiõe senũ. s. Menedemi, & Chre. simul & de amicitia & familiaritate adolescẽtũ, in q̃ Clitipho ardẽtissimus oñdiť. ¶ Scds actus ɔtinet queadmodũ adolescẽtes amicas recepint: sił & Syri callidũ ɔsiliũ. ¶ Terti^o actus exprimit Syri fallaciã i Chremẽ, ut Bacchidẽ credat Clinię ẽẽ amicã, & Antiphi. araboni Bac. relictã ẽẽ putet p argẽto, qđ anũ Corinthiã meretrici debere finxit. ¶ In q̃rto actu agiť de recognitiõe Antiphilę & de extorsiõe argẽti qđ Bacch. Clitipho pmiserat. ¶ Quintus actus cõtinet oĩum reꝝ ɔuersionẽ ad iucũdos exitus, patefacta cũctis cognitiõe grstoꝝ: & quẽadmodũ Antiphilã uxorẽ Clinia duxerit: Clitipho uero dimissa Bac. aliã accepit.

GVI. CHre. & Mene. duos filios hũerũt. Chre. Clit. & Mene. Cli. Clit. exarsit i Bac. meretricis amorẽ. Cli. aũt in Antiphi. q̃ cũ ea ɔsidebat. Mene ægerrime ferẽs illud iurgiis mult Cli. i militiã ire cõpulit. deide ad se reuersus: & se orbũ uidẽs oĩa uẽdidit: & agrũ emit i quo se exercet, ac maceraret in seipso filii iniuriã uolẽs ulcisci. Interea Cli. dũ pře redit, diuertitq̃ ad Cliti. ubi cũ accersisset Antiphi. Bacchis una cũ ea uenit cupiẽte Clit. Chremetiq̃ psuasũ ẽ eã ẽẽ Clinię amicã: q̃ hřet puellã Anti. arabõis gřa: ob pecunię certæ sũmã q̃ ei ab anu Corithia dẽbat. Hęc aũt psuasio a Syro callido Fuo pdit effectũq̃ ẽ ut a Chr. extorq̃rẽť decẽ minę: q̃s Clit. pmiserat ipsi Bac. Postea agnita ẽ Anti. ẽẽ ipsi^o Cliti. soror q̃ a mře fuerat tradita cuidã anui Corithiæ secreto ppea φ Chre. uxori suę fuerat iterminat^o si puellã peret, nolle tolli. Itaq̃ ipsa agnita data ẽ Cli. i uxorẽ. Cliti uero dimissa Bac. aliã accepit.

ASC. QVãdoq̃dẽ (ut post finẽ opis dicturi sum^o) author ipse Guido Iuue. opaꝫ nřaꝫ amiciss. me efflagrauit: q̃ cõmẽtaria i Ter. pperãti, ut iqt, studio edita (qppe quo ipe i summis laborib^o iplex^o ẽẽt) recognoscerem^o nolumus: i tã pia re difficiles nos exhibere. Neq̃ ãt ei^o q̃ plima sũt bñ, & argute dcã a nobis deprauata putet: nõ dixim^o eius dcã imutare: sꝫ ipis fideliť impssis nřas annotatiũculas: quoties cõmodũ uidebiť supaddeř istituim^o. Vt igiť ad rẽ ipsã redeam^o In hui^o argumẽti narratiõe: qđ dř Bacchis una cũ ea uẽit cupiẽte Cliti. &c. sic itelligo. Nõ qdẽ ut i pricipio id cupiuerit Cliti. Nã dũ eo effectũ ẽ: sed ubi ɔsiliũ Syri itellexerat. Itẽ illđ. Effectũq̃ ẽ ut a Chr. extorq̃reť decẽ minę, q̃s Cliti. pmiserat Bac. Postea agnita ẽ Anti. &c. Nõ itelligẽs: ut pus extorserit mĩas illas q̃ agnita fuerat Anti. Voluit qdẽ eas extorq̃re Syrus: sed eiusmodi uia quã itẽdit nõ placuit Chre. postea uero q̃ Anti. agnita erat filia Chre. abstulit eas ab eo: ppea φ Syrus hõestũ duxerat ut ɔ alimẽt reddereť. Q đ ẽt Chre. attestať ut uidere ẽ. Credo ergo ab authore positũ fuisse ñ postea sꝫ postq̃ agnita &c.

SER. FAbula ista uocať Heautontimorumenos. seipm excruciãs: a q̃dã psona. s. Mene. seipm excruciãte pp filii expulsionẽ. Ent. n. i hac comœdia pricipalis ps materię Mene. & oẽs aliæ partes apposite pp Menedemum laborãt: qa & de labore ei^o tractať i pricipio. & finis ad h̃ tẽdit: ut sibi restaureť fili^o p quẽ ab illo labore & excruciatiõe retrahať. Et q̃uis ad h̃ ncã magis fabula ptinere uideať qa přes ptes i ea: tñ ipe fili^o nõ introduciť ẽ nisi ad dolorẽ přis mitigãdũ. Et qcqd agiť de filio gřa přis lenẽdi adduciť: iõ ẽẽ pricipalis ps totius comœdię dicẽdus ẽ př: quapp inde fabula nomẽ accepit. Argumẽtũ breuiter in hac comœdia pmittit: i q̃ breuiter materiã seq̃ntis opis delibat ut lectorib^o docilitatẽ faciat.

¶ Argumentum.

GVI. IN militiã &c. Př. s. Mene. dur^o. i. acerb^o: &, qđ iepte dř i hac significatiõe, rudis. cõpulit Cli. gnatũ. i. filiũ suũ. amãtẽ. i. q amabat Anti. puellã, pficisci i militiã. i. bellũ. & ipe Mene. penitẽs. i. pnia duct^o. facti illi^o. i. talis duritiei. angebat sese aĩo. i. i aĩo curas uoluebat. uel ipse pœnitẽs fci. aĩo. i. in aĩo suo ãgebat sese. i. macerabat: seu excruciabat seipꝫ. Mox. i. stati. ubi. i. postq̃. reuersus dũ pře. i. nesciẽte pře. diuertiť: p diuertit se. uł deflectiť ad Clit. Is Clit. ama. sco. i. meretricẽ Bac. Cũ Cli. ac. Anti. cu. i. amatã. Bacchis uenit. ut. i. tãq̃ amica ei^o Cli. ac Anti. uenit inq̃ gerẽs hitũ fuulę. i. tãq̃ ancillę Bac. Id fa. ẽ sup. quo. i. ut. Cliti celaret přeꝫ suũ Chre. hic Clit. aufert. i. extorq̃t a sene s. Chre. meretriculę i. p Bac. cui pmiserat decẽ minas. i. decẽ libras. technis. i. artib^o Syri Antiphila repperiť soror Cliti Cli. accipit hãc. s. Anti. uxorẽ. Cliti. accipit aliã uxorẽ dimissa Bac. nã si itelligeret Bacchidẽ, dixisset alteram.

SER. IN mili. Materiã pricipalẽ notat cũ dicit dur^o př: & cãꝫ excruciatiõis pponit ubi dicit: Cõpulit natũ Cli. in militiã i Asiã př. Quare, qa amãtẽ An. Et h̃ qđ pmissũ ẽ q̃si iformis mã toti^o comœdię tũ. s. excruciatio nata ẽ & labor. de quo remouẽdo oẽs ptes comœdię laborãt. nisi. n. illa cõpulsio fieret text^o fabulę, nec io piret ppea supponit qđ ortũ fit de illa expulsiõe. Excruciatio uidelicet & h̃ ẽ & pe fa. an. se. ai. i. i aĩo: qđ aduerbialr positũ est. Mox hic nota quodãmõ pmũ actũ. Prim^o. n. act^o ẽ de cõiũctiõe & familiaritate senũ & iuuenũ uidelicet Chr. & Mene. & Cliti. & Cli. Cõiunctiõnẽ iuuenũ hic designat cũ dicit: Mox ut reũ &c. qđ ẽ ps primi act^o, & pptẽ totũ actũ inuit. Is. i. Clitipho. Cũ Cli. accu. An. q̃ erat amica ei^o. Bacchis uenit. ut. i. q̃si amica ei^o. i. Cli. & Anti. uẽit gerẽs ha. ser. illi^o Bac. s. q̃si ancilla ei^o: hic nota scdm actũ. s. de adductiõe amicaꝝ. fictũ id totũ fuit: quo Cli. ẽẽ pa. se hřẽ amicã. Hic ɔcipe tertiũ actũ, q ẽ de deceptiõe Chr. cui psuasũ ẽ a Syro: & machinaťut crederet Bac. nõ ẽẽ amicã Clit. sed Cli. hic aufert a sene Chr. decẽ minas meretriculę. i. ad op^o Bac. Technis. i. fallatiis Syri. hic itellige quartũ actũ: q ẽ de solutiõe argẽti.

GRAECA EST MENANDRV. ACTA LVDIS MEGALENSIB. L. CORNELIO LENTVLO, L. VALERIO FLACCO AEDILIB. CVRVL. EGIT AMBIVIVS TVRPIO. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. ACTA PRIMVM TIBIIS IMPARIBVS. DEINDE DVAB. DEXTRIS. ACTA ETIAM TERTIA, †C. CORNELIO, M. IVVENTIO COSS.

Ast. T. Sempron. Vide ... DXCI. SER.

P R O L O G V S.

IO. CALPHVRNII INTERPRETATIO IN PROLOGVM HEAVTONTIMORVMENI.

Ne cui sit uestrum mirum.) Prologus cōcitatus: nā & se purgat, & aduersarium acriter terret. Actor quoq;, ex cōmodo suo, cur hāc comœdiæ actionē susceperit, causas affert. ¶ Ex ite. Græ.) Terē. Hecyrā & Phormionē ab Apollodoro trāstulit: reliquas quatuor a Mænandro.

GVL

Ne cui usm. Hic est plogus cōcita. tus: nā & se purgat: & aduersarium acriter terret. Actor quoq; ex cōmodo suo cur hanc comœdiæ actionē suscepit causas affert. Actor loquit. i. ille qui comœdiā est acturus. ne cui. i. ut non alicui uestrū qui auditis, sit mirū. cur poeta dederit partes. i. officiū seni: quæ. s. ptes sunt adolescentū. i. spectāt ad adolescentes: & per senē ut senio intelligit seipsum: qui iam sit senio confectus. Dicā primum id. s. quare dederit ptes mihi seni agēdi hāc comœdiā: cū tñ aptiores forent iuuenes. Deinde eloquar. Iculto sermone dicā. qd. i. pp qd: uel q̄re ueni. i. pdii in mediū. Ego sum actuτus. i. recitaturus hodie hāc comœdiā itegrā trāslatā sup. ex itegra greca Mēnādri. Nā ex Mænādro oēs trāstulit pter duas. s. Hecyrā & Phormionē: quas ex Apollodoro traduxit. Sum ergo acturus hodie hāc comœdiā noie. s. Heautontim orumenos: quę dictio græca in latino sonat seipsum excruciās. q̄. s. comœdia fcā est duplex pp senes & iuuenes: qa i ea introducunt ex argumēto simplici. i. ex materia uniformi.

NE CVI sit uestrum mirum, cur partes seni

Poeta dederit, quæ sunt adolescētium,
Id primū dicā: deinde, qd ueni, eloquar.
Ex integra Græca, integram comœdiā
Hodie sum acturus, Heautontimorumenon.
Duplex q̄ ex argumēto fcā est simplici.

Ne cui ue. sit. Prologū facit sic ut aliis: i quo oblatratus iudoꝝ & dētes obtūdat: captat siłr bñuolētiā supeadictis q̄tuor modis. s. a nr̄a psona: & aduersariū & c. A nr̄a psona prius incipit. s. a psona Ter. & Calliopii. Vterq; n. hic remordebat. Vitupabat. n. Ter. qa fabulam suā recitadā cuidā seni cātori cōmiserat: q in facūdia & damore ppli sufficere audientiæ nō poterat. Reprehēdebat & in hoc senex ille. s. Calliopius, q offim nō sibi idoneū assumere audebat. Quib' maledictis statim uenit obuiā dicēs: O Romani ne cui u. sit i cur. po. s. Ter. dederit par recitatiōis: q sūt adole. mihi seni. Id primū di. quare hoc fecit: qa hoc ē illud qd q̄si crimē aduersarii nobis iponūt. Deinde eloquar. i. pnūciabo illud qd ueni. s. eloq. i. pnūciare. s. co. istū. Ac si dicat: facta excusatiōe incipiā ppositū meū. Iō dicit ptes: qa diuersæ ptes erāt in Theatro. Alias. n. ptes hēbāt ursi: alīs gladiatores: alias recitatores. & has ptes recitatoꝝ dicebāt eē adolescentiū: qa ipsi plus poterāt & clamore & facūdia & melodia, q̄ senes. Ex integra. Cū ppofuisset se oñdere q̄re Ter. fabulā suam seni cōmisisset: hoc qd pmissuꝫ ē nō uidet ualere ad cām. s. cū mēdacio comœdiæ: quā pmittit. Hoc ipm tñ maxima cā est: q̄re seni cōmisisset eā: qa cū bona esset bono recitatori cōmēdāda erat: ut dicet in sequenti. Si qua laboriosa est ad me curriť: & iō ita cōmēdat. Ego sum hō ac. m. co. i. pfectā sine furto. ex inte. qd sicut Mēnāder fecit eā integrā. i. pfectam: ita Ter. nō minus integrā. i. pfectā trāslatauit. Quæ comœdia est simpli. ar. i. materia eadem facta est du. i. duplici oratione. s. græca & latina.

¶ Et quæ

Nouã esse ostẽdi, & quae esset · nunc qui scripserit:
Et cuia graeca sit, ni partem maximam
Existimarem scire uestrum, id dicerem.
Nunc quamobrẽ has parteis didicerim, paucis dabo.
Oratorem uoluit esse me, non Prologum
Vestrum iudicium fecit · me actorem dedit
Sed hic actor tantum poterit a facundia,
Quantum ille potuit cogitare commode,
Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum.
Nam q̃ rumores distulerunt maleuoli,
Multas contaminasse Graecas, dum facit
Paucas Latinas · factum hic esse id non negat,
Neq; se id pigere · & deinde facturum autumat.
Habet bonorum exemplum · quo exemplo sibi
Licere id facere, quod illi fecerunt putat.
Tum quod maleuolus uetus Poeta dictitat,
Repente ad studium hunc se applicasse musicum,

CAL. ¶ET quae esset.) Id est quo noie uocaret̃. ¶ Oratorẽ uo: me eẽ, nõ plogũ.) Officiũ plogi, aũ narrationẽ rei semp est: uerũtamẽ & post principiũ fabulae inducit̃, ut apud Plau. in milite glorioso, & apud caeteros magnę authoritatis ueteres poetas. ¶ Oratorẽ. Sic in plogo Hecyrę. Orator ad uos **Orator** uenio cũ ornatu plogi. ¶ Oratorẽ. Oratorẽ audire oportere, ius gẽtiũ ẽ. Oratorẽ, nõ liceat iniuriã pati. Ne igit̃ patiat̃ iniuriã, nõ se plogũ sed oratorẽ noiat. Et orator est q̃ rogat: Exorator, **Exorator** qui impetrat. Alibi Terẽ. Orator ad uos uenio, fini te exorator fiem. Et orator est, cui cã defendenda mãdat̃. ¶ Nã q̃ rumores distu.) Id qd̃ maleuoli uitio dãt sibi, sibi laudi ascribit: seq; exẽplo pstãtissimorũ poetarũ defendit, q̃ idẽ factitauerũt. Distulerunt, **Differo Autumo** diuulgauerunt. ¶ Autumat.) Opinat̃, dicit, censet. ¶ Hẽt bo. exẽ.) Videlicet, Plauti, Neuii, Ennii, quos authores Terẽ. hẽt, ut in plogo Andriae fatet̃, Qui cũ hũc accusant, Neuium, Plautũ, Enniũ accusant, quos hic nr̃ authores hẽt. ¶ Tum qd̃ maleuolus uetus Poeta.) A natura, maleuolus: a tpe uet̃ inuidia, uetus: a signo aemulatiõis poeta. Vetus, plerũq; ad laudẽ refert̃, iter dr̃ ad uituperationẽ. Vetus, id est cariosus, & quasi rãcidus. Maleuolus, nõ criminibus, sed maledictis.

GVI. ¶OSTendi hãc comoediã eẽ nouã. i. nouo mõ traductã ex grçco: & oñdi q̃ eẽt. i. quo noie nũcuparet̃. Nunc ni. i. nisi existimarẽ maximã ptẽ ur̃m scire. q̃ scripserit. i. cõposuerit, & cuia. i. cui⁹ auctoris ipsa grçca sit dicerẽ id. nũc dabo. i. dicã. paucis. i. breui sermõe. q̃obrẽ didicerim has ptes. i. discendo eas suscepim. Poeta uoluit me eẽ oratorẽ. i. orõne aliqd rogare studẽtẽ. Orare. n. ẽ petere, seu rogare. sed exorare ẽ ipetrare. itẽ orator dr̃, q̃ cãs orat i foro. itẽ dr̃ legatus: q̃ ad pegrinas natiões mittit̃, ut orõne sua efficiat si possit ne bellũ exoriat̃: sed petita repetant̃. & q̃in oratori nõ licet iniuriã facere: iõ actor ne patiat̃ iniuriã, nõ se plogũ: sed oratorem noiat. Nõ uoluit inq̃ me eẽ plogũ. i. facientẽ pfationẽ: siue plogũ: siue narrationẽ toti⁹ comoedię materiã. fecit ipse poeta iudiciũ esse ur̃m. i. uoluit ut iudicaretis: ul̃ fecit id qd cẽsebatis eẽ faciẽdũ: & ur̃ę morẽ gessit uolũtati. dedit. i. destinauit exhibẽdo me uobis actorẽ. i. repr̃tatorẽ seu pnũciatorẽ. Sed hic actor. s. ego: quẽ poeta uobis dedit. tñ poterit. i. cõsequet̃ a facũdia. i. ex ornatu loquẽdi: seu suauitate pnũciãdi quãtũ ille poeta ualuit cogitare. i. iuenire. cõmode. i. apte q. d. actor facũdia tñ ualebit: seu poterit q̃tũ poeta iuentione cõmoda. q. s. poeta scripsit hãc orõnẽ q̃ sum dictur⁹. i. facũde pnũciaturus. nã q. d. i. q̃ añt: modus rñdẽdi maleuoli. i. iuidi & aemuli distulerũt. i. diuulgauerũt. rumores. i. sermones i pp̃lo, seu famã ipm poetã cõtaminasse. i. foedasse: maculasse, ex multis unã faciẽdo, multas graecas comoedias. dũ. i. q̃ñ fecit paucas latinas comoedias. hic poeta nõ negat id eẽ fcm̃. i. ex multis graecis paucas esse factas latinas. neq; i. non. i. & nõ negat iquã se nõ pigere. i. nõ dolere. id. i. ob id. & autumat. i. opinat̃ dic̃ eẽet se facturũ. Deide. i. postea id inq̃. s. se facturũ paucas latinas ex multis grçcis. ipse poeta hẽt exẽplũ bonorũ. i. doctorũ: eruditorũ poetarũ comicorũ. s. Neuii & **Arbitrium** Plauti & cçterorũ. quo exẽplo. i. q̃ imitatõe putat licere sibi **Existimatio** facere id q̃ illi fecerũt. T'ñ. i. deide. arbitriũ ur̃m: ur̃u iudiciũ. ur̃a existimatio. i. ur̃a sñia. ualebit. i. locũ ac põdus hẽbit seu auctoritatẽ i eo sup. qd̃ poeta. s. Luscius Lauinius maleuolus. i. malignus suis maledictis & detractiõib⁹ uetus. i. inueteratus i sua iuidia: & detrahẽdi, atq; latrãdi cõsuetudine. dictat. i. iactitat. hũc musicũ. i. hũc poetã elegantẽ. nam a musicis. i. a camoenis, seu cãtib⁹ & carminib⁹ amoenis dr̃ musicus. q̃lis rite cẽsendus ẽ poeta: q̃ musis ẽ sacer. est. n. musarũ sacerdos. Musicus ergo latine dr̃ elegãs: sic a musos graece dr̃ inelegãs. qd̃ dictitat. **Amusos** Ergo hũc musicũ se applicasse. i. appulisse aium repẽte. i. subito ad studiũ.

SER. ¶ECCE oñdi nouã esse: cũ dixi eã integrã esse. & q̃ eẽt. i. quo noie uocaret̃: cũ dixit edũt. Qui aũt scripserit in latino: & cuia sit graecai & q̃ in graeco nũc dicere ad ni. ma. pat. u. exi. sci. mõ potes cõcludere extra. & q̃a bona ẽ tradit eã Teren. mihi. Supponit iterũ & alias cãs: quare sibi tradita est: & hoc est. nũc iterũ dabo cãs al̃s paucis uerbis. Quãobrẽ d. has. p. s. recitatiõis. Bñ dicit se dedisse: q̃a anteq̃ recitasset oportebat eũ pudere modos gesticulationũ: & pnũciationũ: & a poeta addiscere: qd̃ tibi intellexisset: iõ uoluit mihi tradere has ptes: q̃a uoluit me eẽ oratorẽ. i. depcatorẽ. s. ut cum mea psona cõmẽdabilis: & autẽtica esset po. Ro. deprecaret eũ: ut ptes poetae tueret̃. ne qd ibi posset detractio inuidorũ non. s. uoluit tñ esse plogũ. i. plocutorẽ. i. recitatorẽ: sic aũt sunt: q̃ solũmodo recitãt. Nõ. n. aliorũ orõ locũ hẽret in po. Ro. cũ nullius sint apud eũ. Iste aũt electus erat a populo i cãtorẽ: ut magr̃ sup alios esset: & feudũ magisterii illius haberet: & iõ uir magnae auctoritatis apud populũ erat. Prologus hic nõ est substãtiuũ: sed cõe: plogus ploga. Et iterũ alia cã q̃re me recitatorẽ fecit. Quia fecit uestrũ iudiciũ. s. uos me eligistis cãtorẽ: & actorẽ: iõ uestrae electiõi cõsentiẽdo dedit me actorem: sed hic mõ a se repellit illud qd̃ dicebãt inuidi. s. q̃ senex esset mussitãs: nõ poterat audiri: dico q̃ me dedit actorẽ: & nõ putetis uerũ esse qd̃ dicũt de me inuidi: sed hic auctor t. p. a. f. i. an facũdia disserẽdo inq̃t. Ille tepo. co. dictãdo q̃cqd itellexit ibi auctor totũ edisserã recitator. Cogitare dico cõmode: hic laudat actorẽ Ter. q̃a. s. nõ exequar illas maximas subtilitates itelligẽtiae: q̃ uertebant̃ i stultitiã q̃ illi iuidi ad inanẽ laudẽ sequebant̃: sed cõmode. i. utiliter cogitat. s. illa q̃ sunt cõsiderãda: & sciẽda inhumana uita: ille dico q̃ orõnẽ hãc. i. hãc co. &c. Nã hic captat bñuolẽtiã a re ipsa. remouẽdo criminationẽ illã: quã comoediis inuidi iponebãt: & hẽt occasionẽ cõtinuãdi hoc mõ. Bñ dixi cõmode poetã cogitare: q̃a illud qd̃ uituperabile inducit̃ in uidis in comoediis eius nõ uituperãdũ ducit iste: & hoc est. Nã q̃ maleuoli dist. i. diuersis ptib⁹. Tulerũt rumores. hos. s. rumores Ter. cõtaminasse: quãtas graecas multas. dũ ex eis facit Plau. Cõtaminationẽ uocabãt illã cõmixtionẽ quã faciebãt ex diuersis ptib⁹ diuersarũ comoediarũ. id. i. cõtaminasse fabulas. i. is nõ negat esse factũ: nõ tñ dicit hoc q̃tũ ad uocabulũ. s. q̃ reuera cõtaminasse: sed quãtũ ad rẽ cõtaminatiõis. Cõtaminatio. n. significat cõmixtionẽ: cõmixtionẽ nõ negat: q̃a nõ hẽt hoc p pctõ. Neq; adhuc autumat. i. existimat. Id se pigere se facturũ deinceps hoc idẽ: utpote rẽ q̃ immunis est a culpa. Et merito nõ negat. hẽt. n. bonorũ exẽplar &c. tñ aliud q̃ uitiũ remouet qd̃ imponebat̃ auctori: q̃ nouiter accesserat ad comoedias faciẽdas, et iõ nõdũ satis firmus erat i illo gñe scribẽdi: sed fret⁹ auxilio Scipionis & Lęlii aggressus fuerat hmõi opus: & hoc est. Tũ ex altera pte.

Amicum ingenio fretum, aut natura sua
Arbitrium uestrum, uestra existimatio
Valebit· quamobrem omnes uos oratos uolo,
Ne plus iniquum possit, q̃ æquum oratio.
Facite æqui siris, date crescendi copiam
Nouarum qui spectandi faciunt copiam
Sine uitiis: ne ille pro se dictum existumet,
Qui nuper fecit seruo currenti in uia
Decesse populum cur insano seruiat?
De illius peccatis plura dicet, cum dabit
Alias nouas, nisi finem maledictis facit.
Adeste æquo animo· date potestatem, mihi
Statariam agere ut liceat per silentium·
Ne semper seruos currens, iratus senex,
Edax parasitus, sycophanta autem impudens,
Auarus leno, assidue agendi sint mihi,
Clamore summo, cum labore maxumo;
Mea caussa caussam hanc iustā esse animū inducite·
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.
Nam nunc nouas qui scribunt, nihil parcunt seni·

CAL. ¶ CAMI cū inge. fre.) Hoc idē refellit in ꝓlogo Adelphorū. Nā qđ isti dicūt maleuoli, hoīes nobiles Eum adiutare, assi dueq; una scribere, Q đ illi maledictū uehemēs eē existimāt eā laudē hic ducit maximā, cū illis placet Qui uobis uniuer sis & populo placēt. ¶ Hūc mu.) Videlicet Poetā elegātem.

Musice· Musicus, latine dr̄ elegans. ἄμουσος uero Græce, inelegans. ¶ Amicū. Pro amicoꝝ, ui delicet Lelii & Scipionis, quoꝝ amicitia Terē. fami

Arbiter liarissime usus est ¶ Arbi triū ue.) Bñ arbitriū. nam arbiter dr̄ iudex, q totius rei hēt arbitriū & faculta tē. hoꝝ. n. arbitrio & iudi cio comœdia cōmēdari poterat. ¶ Ne plus iniquū possit.) Iustā rē petit: quæ qđē, nisi ab iniustis ꝯcedit. ¶ Qui nup fe. ser. cur.) In hoc notat aduersarius, q decoꝝ psonæ nō seruaue rit. Quid. n magis ꝑter ser ui decoꝝ, q̃ ut illi populus in uia decedat, et isano ser

Statari⁹ uiat? ¶ Date po. mi stata. ag.) Vt liceat ad exitū usq; fabulę ꝑpetuo stare, ne ui delicet aliq̃ turba fiat, ut fieri solet aut ludis funam buli, aut gladiatoꝝ. tūc. n. necesse ē relinquer̄ comœ diæ actionē. ¶ Et bñ dixit statariā. Agi. n. dr̄ fabula cū recitat̄, Stare cū placet. Est ēt co mœdia q̃ dr̄ stataria, aut motoria, a statariis actibus uel mo toriis. ¶ Ne semp seruus currēs) Exprimit uarias psonas q̃ in comœdiis ītroducunt̄, qbus ars comica ualde nobilitat̄. Inducit̄ aūt leno pirurus, amator seruidus, seruus callidus, et amica illudēs, & uxor inhibēs, & mr̄ īdulgēs, & patruus ob iurgator, & sodalis opitulator, & miles ꝓliator, parasiti eda ces, parentes tenaces, & meretrices. ¶ Mea caussa, caussam hanc iustam.) προσωποποιΐα.

GVI. Natura ¶ F R Etū. i. cōsilium. ingenio i. industria. amicū. i. amicoꝝ: per syncopē. haud. i. nō. fretū inq̃ natura sua. i. ꝓpria Miner ua, seu ꝓprio & suopte ingenio· & ut dici solet: ꝓprio Mar te. q̃re. i. quapp. uolo uos oēs oratos. i. oro uos oēs. ne orō. i. sermo. iniquū. i iniquoꝝ, & iptoboꝝ ac maleuoloꝝ plus possit· i. maiorē hēat authoritatē, q̃ orō æquū. i. æquoꝝ: hoc est bonoꝝ & iustoꝝ. facite. i. laborate q̃ sup. sitis æq. i. iusti iudices. date copiā. i. facultatē crescēdi. nouaꝝ. i. ut crescant nouæ comœdiæ. Nā gtūs gerūdii singularis nūeri iūgit̄ gtō

Plautus pluralis numeri. ut Plau. in captiui duo: Noīandi istoꝝ ma gis q̃ edūdi copia. Silr̄ hic date copiam crescēdi nouaꝝ. i. ut crescāt nouæ: & date illā copiā his poetis: q faciūt copiā. i. facultatē spectādi. i. aspiciēdi. sine uitiis. i. sine erroribus, seu erratis. Ne. i nō: ꝓhibētis est. is. i. ille poeta nō existimet hoc dictum esse sup. ꝑ se. i. gr̄a sui, sine sua cā. Qui poeta nihil fe cit. i finxit suo poemate. ppl̄m decessisse. i. locū dedisse seruo currēti in uia: & p hoc non seruauit decoꝝ. Cur. i. q̃re ppl̄s seruiat. i. obediat· obsequat̄: cedat īsano seruo. i. fatuo & de sipiēti. Poeta dicet plura de pctis. i. erroribꝰ ipsius poetę. s. Luscii. cū. i qñ. dabit alīs comœdias nouas: nisi facit finē ma ledictis. i. detractiōibꝰ seu cōuitiis & dictis cōtumeliosis: ac mordacibus. Adeste. i. intēti estote: ac auxiliū ferte: more ad nocati: q diēti adest. i. ꝓsidio illi ē. æquo aīo. i. bono aīo & iu ste iudicāti sine ulla affectiōe in queq̃ date ptātē: ut mihi li ceat p silētiū. i. p taciturnitatē. agere. i. recitare hanc comœ diā. statariā. i. qetā: q̃ nō est tur bulēta ut motoriæ. nā comœ diæ motoriæ sunt turbulētæ. statariæ aūt sunt getiores. Itē mixtæ ex utroq; actu cōsistunt. Aliī dicūt liceat mihi agere hāc statariā. i. stādo ꝑpetuo usq; ad fabulæ exitū sine turba aliq̃. Agi. n. dr̄ fabula cū recitat̄. stare autē cū placet. Ne. i. ut nō seruus currēs sit semp agēdus. Itē ne senex iratus sit agē dus semp. ne parasitus edax. i. uorax multi cibi sit semp agē dus. ne sycophāta. i. calūniator: de quo satis prius dictū est. impudēs. i. inuerecūdus sit semp agēdus. ne leno. i. fo uēs lenocinii: hoc ē puella rū: & interdū ꝓpriæ uxoris uēditor auarus. i. cupidus hñdi. ne ergo hi oēs prius enumerati sint assidue agē di. i. repñtādi ac recitādi se ni. i. mihi actori anno so. cū summo clamore. i. uocife ratōe magna: cū magno la bore. uos spectatores īdu cite aīum. i. īperate uobis: siue psuadete mea cā. i. mea cōtēplatiōe. hāc cām. s. me esse senē: iustā: ut aliq ps la boris minuat̄ mihi. nā is q nūc scribūt. i. cōdūt nouas comœdias. nihil. i. nullate nus. parcūt seni: idest mihi actori.

SER. ¶ VESTRVM iudiciū. i. attēta cōsideratiōe uestra: & ut minus dicā uestra exi matio. i. leuis cognitio ūra. Valebit. s. diiudicare illud qđ maleuoli dict. i. freq̄nter dicūt. se. i. Ter. rep. ad. fe. ap & hūc Ter. esse fretū ingenio m. a. coꝝ amicoꝝ. s. quorūdā sa piētū: Scipiōis. s. & Lælii. & haud fretū natura sua. i. īgenio. Musica large accepta est uniuersalis sciā dicta a musis: quę præscribunt oī sciętiæ: unde musicus dr̄ sapiēs. In hoc. s. ualebit iudicare: q̃a falsum est eū fretū eē ingenio suo inuentis: & illos dños satis nō multū huius studii curiosos: q̃re ab oībꝰ præmissis infert. Ecce hic oñdit q̃ło sit orator. Iniquū. i. ini quoꝝ: & æquū. i. æquoꝝ. Date co. no. fabulare. crescendi. s. ut crescāt. Copiā dico date illis poetis, q boni sunt· & hoc ē: q̃ faciāt cop. spec. fabulas suas: q̃a sine uitiis sunt. Nō abscō dūt ut mali poetæ: q̃a opa sua uolūt semp latere. Ne ille: ca ptat beneuolētiā a psona aduersarii sic iunge p quādā iro niā. Dixi q̃ faciāt co. semp. q̃si ad dñam: sed tū ne existimet nō esse dictū p se ille q nu. f. po. discesse q̃si discessisse. Ser. e. in u. fecerat. n. Lauinius comœdiā quā dā: in qua descripse rat seruū insanū discurrētē p uias: & ei quasi alicui uenera bili psonæ populū assurrexisse: & inclinasse: & dedisse locū. Hūc e uituperat Ter. in illo qđ certe ē uituperādū: q̃a cur po pulus. Ser. in. T āgi t iteꝝ eū latēter: cū dicit de illiꝰ pctō &c. Date mihi po. ut liceat agere p silēnū statariā: stataria dr̄ il la comœdia: q̃ eodē statu uocis: & motu ēt corpis recitat̄ p mō orōnis. Nō mō alte nō humiliter: qđ ptinet ad motoriā comœdiā: nō maxime in stataria est silētiū expostulandū: q̃a si torbatio fuerit oportebit alta uoce incipe recitar̄: & dein ceps & cessante turba oportebit in eodē motu uocis rema nere: q̃a stataria eūdē modū: quo īcepta est eū usq; ad finē exigit semp· quare oportet qetari populū: ut mediocri uo ce sit sibi agendū. Iō dico p silētiū ne semp sint agēdi. i. reci tādi sicut hucusq;. Mihi seni assidue. i. equaliter. Sūmo cl. & in hac comœdia: & in statariis psonæ illæ: quas ꝑmittit: no ta ꝓprietates cū psonis positas: nō oportet intelligere tā in hac comœdia: q̃ in alia eē dictū: q̃a oēs ille psonæ nō possent notari in hac comœdia. Et inducite aīo hāc cām eē iustā. s. quod peto licere mihi seni agere p silentium. saltē mea cā. i. gratia mea: qui senex sum: & cōmendabilis apud uos.

¶ Si qua

CAL. ¶ SI qua laboriosa est.) Iustu etenim est seni in re laboriosa fauorē pstare. ¶ Ad aliū gregem.) Gregē cū cōtēptu dixit alios actores paruifaciens. Gregē appellat scenicoꝝ turbā. Plautus in plog. Asinariæ, Quæ qdē mihi atq; uobis res uertat bñ, atq; huic gregi. ¶ Est pura oratio.) Hoc est nitida, q̄ facile assensum auditoꝝ meat. ¶ Si nunq̄ auare pretiū sta.) Per hæc uerba Teren. demonstrat q̄ grauis author sit, q suas comœdias pbet. sic Hora. Et cum respondere uenteris, Quæ grauis Aesopus, quæ doctus Roscius egit. ¶ Et enim esse q̄stum.) Nonnunq̄ subaudit si, ut sit, & si eum quęstū. ¶ Seruire uestris commodis.) Plus dixit cōmodis, q̄ si diceret uoluptatibus.

Si qua laboriosa est, ad me curritur·
Sin lenis est, ad alium defertur gregem,
In hac est pura oratio·experimini,
In utranq; partem ingenium quid possit meum.
Si nunquam auare pretium statui arti meæ·
Et eum esse quæstum in animum induxi maximum,
Quam maxume seruire uestris commodis.
Exemplum statuite in me, ut adolescentuli
Vobis placere studeant potius, q̄ sibi.

GVL. ¶ SI qua comœdia .i. si aliq̄ est laboriosa .i. reqrens maximū laborē i ex agēda. curriť ad me .i. ad me uenit. ut eā agā. sin .i. sed si est leuis .i. facilis actu. defertur ad aliū gregē .i. ad alios actores nō egregios. & gregē p cōtēptū aliorū actorū dicit. In hac comœdia stataria est ōro pura .i. nitidus sermo & facile auditorū assensum inuens. expimini .i. pculū facite i utrāq; ptem .i. tā i comœdiis leuibus, q̄ laboriosis. & tā statariis q̄ motoriis. qd meū ingeniū possit .i. quātū uirū hēat ingeniū meū in utrisq; reo tandis ac probandis hac re enim ostēdit Terētius, q̄ grauis author sit: q suas comœdias probet. Si nunq̄ statui .i. cōstitui: p̄scripsi: limitaui auare ptium .i. mercedē arti meæ .i. meæ industriæ & si induxi in animū .i. si existimaui. si mihi persuasi eū q̄stū .i. illud lucrū esse maximū seruire .i. obsequi, inseruire uestris cōmodis. plus dixit, q̄ si dixisset uoluptatibus: cōmodis ergo .i. utilitatibus. si ergo hęc feci. statuite .i. collocate exēplū in me. ut .i. q adolescētuli .i. iuuēculi: qui & ipsi in pscenū sunt pdituri agēdi grā. studeāt .i. laborēt placere uobis potius q̄ sibi. q.d. queadmodum in arte mea: non delector lucello: sed potius auditoꝝ uoluptatibus seruire enitendo. sic & ipsi adolescētuli potius ineundę gratię uestræ suam artem agendi exercebunt, q̄ quæstus & lucri.

SER. ¶ SIN leuis est .i. uilis: deferť ad alios recitatores: q sunt grex respectu paucorum bonoꝝ. In hac q a dixerat: si qua laboriosa est ad me &c. & supius integra, uidetur deterrere auditorē: & auferre docilitatē pp nimiā grauitatē. Iō dicit: q̄uis ista comœdia laboriosa & integra sit: q̄tū ad pprietates bñ seruatas: & q̄tū ad me recitatorē: tñ q̄tū ad uos nō est difficilis: qa ōro est pura: & simplex & intelligibilis. In utrāq; ptē .i. in leuibus: & grauibus: q sæpius estis expti. Nūc experimini in hac leui: uel ēt difficili q̄tum ad pprietates bñ seruatas. Hac cōditiōe dico uos mihi aduocatos. Si nunq̄ auare a uerbis s.t. &c. preter cōe studiū seruire uestris cōmodis .i. rōne utilitatis: & delectationi: qd utrūq; est in comœdia: qa ibi ē notitia mortalitatis: & multum ēt delectat aures populi. Statuite in me exēplū aliis futuris recitatoribus: qa si uiderint q me libenter: & honorifice accipiatis: studebunt potius ut uobis placeant.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA.

CHREMES, MENEDEMVS, SENES.

CAL. QVanquā hæc iter nos.) Bñ ex arte comica senex opitulor inducit, q & miseria & tristitia alteri⁹ ualde cōmoueať. simul amboꝝ senum cōiūctio & familiaritas, ad id qd secutuꝝ ē nō paꝝ accōmoda futura ē. sił exprimit a Poeta mutua miseratio q̄ inter senes esse solet & oīno senilis plixa. ¶ Quanq̄ hæc inter nos. Exordiū est: & oratori congruum. quod enim exigua notitia, aut nuper incepta, uel nulla consuetudo anteactæ uitæ facere prohibet, id uel uirtus uel ppinquitas cogit.

C. QVVNQVAM hæc inter nos nuper notitia admodum est.

Senarii

Inde adeo, q agrum in pximo hic mercatus es,
Nec rei fere sane amplius quidquam fuit·

Propter quod quintus actus periret. Inducitur ergo Chremes senex in hac scæna cōpatiens Menedemo ppter absentiam filii sui se ultra modū excrucianris. & occasionem laboris exqrens: ut ea audita ad eū iuuandū se pparet: & more senis eū alloquitur. s. de maturis rebus: non de leuibus ad modū iuuenum dicens ita: O Menede. noua notitia nō solet homines facere ualde inuicem curiosos alterius aduersitatibus: & tñ hæc notitia: q inter nos est: q̄q̄ admodū ē nuper .i. ualde nouiter habita & qa noua posset esse. Tamē qa aliqua causa maximi bñficii posset eos inter se obnoxios reddere ostendit: qa ex leui cā orta est illa notitia. s. ex uicinitate tñ & hoc est. & inter est notitia illa. Adeo. s. in tñ: q ex nulla alia cā. Idem dico q es mercatus hic in pxi. & bñ dixi adeo ex illa re tñ: qa ex nulla alia re: & hoc dicit. Et sane nō fuit quicq̄ res amplius q̄ in illa uicinitas: quamuis inquam hoc sit quod non solet esse in aliis hominibus.

GVL. QVanq̄ &c. Hic senex Chre. inducitur: q alteri⁹ senis Mene. tristitia cōmouet. Etiā amboꝝ senū cōiūctio multū seqntib⁹ reb⁹ accōmodata esse cēset. Chr. q̄q̄ hæc notitia admodū ē .i. ualde extat: si ue intercedit. nup .i. nō multo añ tpe iter uos. adeo .i. in tñ: q ide .i. ex tali notitia: siue pp talē notitiā. mercatus sum .i. emi. hic i pximo .i. i hac uicinia. agrū .i. rus, & pdiū. nec sane .i. certe qcq̄ rei .i. aliq̄ cā fere nō fuit. amplius .i. nō fuit ultra illā notitiā: q uidelicet res me iduceret ad emēdū illū agrū. uel qcq̄ rei nō fuit āplius .i. mai⁹ quo mouerer ad id emēdū.

SER. QVamq̄. Primus actus est de coniunctione senū. s. Chr. & Menedemi. & iterū de cōiūctione & familiaritate iuuenum. s. Clit. & Cliniæ. Cū .n. qntus actus & exitus comœdiæ ad hoc tēdat: ut Antiphila detur Cliniæ postq̄ fuerit cognita eē filia Chremetis: necessariū erat: ut aliqua familiaritas inter senes prius seruareť: ut qñ illa filia Chremetis cognosceretur: Chremes adiuuādū Menedemū elaborans: Cliniæ filiā suā nō negaret. Cōcordia iterū iuuenū ualde fuit necessaria. Nisi eni Clinia Clitiphonē familiarē hēret: nunq̄ ad eū diuerteret: & sic Antiphila nō adduceret: nec abducta recognosceretur.

A SCĒ QVāquā &c. Quia textus hēt mercatus es: quā lectionē ēt argumētū cōprobat. Vendiderat .n. Menedemus oīa, q̄ uoluptati esse possent: atq; agrum in quo se cruciaret, emerat. In quē nunc a Chre. cōuenit. Ordo talis est: Quāq̄ hæc notitia est inter nos admodū .i. ualde. nup .i. notitia. & ut Plau. diceret, nupera. & notitia inquā hæc est adeo .i. pcise. inde .i. ex ea re. q .i. qa mercatus es .i. tu Menedeme emisti. hic .i. iuxta me: & in pximo ad fundū meū Nec sane .i. certe fere quicq̄ rei fuit amplius: ut. s. tui notitiā haberē: tñ uel tua uirtus, q uirum bonū te perspicio: uel tua uicinitas, q te uicinū effectum uideo: facit me: ut ego audacter & familiariter te moneā eo pcipue. q.d. quia uidere .i. uidetis mihi facere preter tuā ætatem. Illud aūt per parenthesim insertum sic astrues.

Plautus Nupera

CAL. Vicinia Vicinitas ¶VICINITAS.) Vicinia nō tā hoies q eundē incolūt uicū significat, q̄ q ꝑpe domū tuā habitāt. Vicinitas aūt nō hoies, sed ꝓpingtatē ꝓprie uicinoꝝ. ¶ Nāp deū atq; hoīum fidē.) Exclamatio uehemēs est in eū, q & senex & diues cōtinuo se labore defatiget, & eo magis Chremes admirat̄ huius laborē nōdū intellecta caussa. ¶ Vt cōiicio.) Id est cōie-

Coniicio Coniectura ctură capio. hinc cōiectura dicta ē a cōiectu, id est a directione quadā rōnis ad ueritatē. Vñ ēt somnioꝝ atq; oīum interptes, cōiectores uocamus. Coniectores ¶ Nemo.) Pro quisq̄. ¶ Tute illoꝝ officia fungere. Nūc dicimus, officiis fungeris. Fungor Fungor idē est qd' officiū muniusq; ago, ut fungor magistratu, fungor legatiōe. ¶ Nunq̄. ¶ Deest nā. Mane ¶ Tā mane.) Mō aduerbiū: alibi nomē uidet̄, ut, Iā mane nouū, iā claꝝ mane fenestras itrat. ¶ Quin te in fun. con.) Quin, ꝓ q̄ non, hoc in loco: alias procur nō, ꝓ ēt, ꝓ quare ponit̄. ¶ In fundo. Supius dixit, Agrū ꝓximo hic mercatus ē. Fūdus .n. ab agro cōtinet̄. de quo Ci. in quodā ioculari libello, Fundū uero uocat cuē possit mittere funda, Ni lapis excide-

Tamen uel uirtus tua me, uel uicinitas
(Quod ego in propinqua parte amicitiæ puto)
Facit, ut te audacter moneam, & familiariter
Quod mihi uidere præter ætatem tuam
Facere, & præter q̄ res te adhortatur tua.
Nam pro deū, atq; hoīum fidem, qd uis tibi? aut
Quid quæris? annos sexaginta natus es,
Aut plus eo, ut conicio: agrum in his regionibus
Meliorem, neq; pretii maioris nemo habet:
Seruos complureis: proinde quasi nemo siet,
Ita attente tute illorum officia fungere.
Nunquam tam mane egredior, neq; tam uesperi
Domum reuertor, quin te in fundo conspicer
Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique.
Nullum remittis tempus, neq; te respicis.
Hæc non uoluptati esse satis certo scio.
At enim dices: me quantum hic operis fiat, pœnitet.
Quod in opere faciundo operæ consumis tuæ,
Si sumas in illis exercendis, plus agas.
M. Chreme tantumne est ab re tua ocii tibi,
Aliena ut cures, eaq;, nihil quæ ad te attinent?

Remittere rit, qua caua funda patet. ¶ Remittis, neq; te res.) Nihil significātius de eo q nihil sibi parcit, nec sui miseret̄. nā q aliis remittit aliqd, id est condonat, is est facilis & mitis naturæ. ¶ At enim dices.) Anthypophoræ rn̄det. ¶ Pœnitet.) Id est parū uidet̄. Pœnitet .n. est q parū putat. alibi Teren. Nostri nosmet pœnitet. Virg. in Buco. Nec te pœniteat calamo triuisse labellū. Cice. ad filiū. Quod te q̄tū pficias nō penitebit. Opera Opus ¶ Quod in opere fa.) Opera est actio, & psona ipsa q̄ opus pagit: Opus, finis est & fructus operæ. Nonnunq̄ opus pro opa uidet̄ accipi. Virg. Mollibus e stratis opa ad fabrilia surgit. ¶ In illis exer.) Qui alus pēst, aut paterfamilias, aut imperator, plus efficit sua adhortatione q̄ opa. ¶ Tātū ne est ab re tua ocii tibi. ¶ Difficilis, ut inqt Cice. est cura reꝝ alienarū. Nā ea magis pcipimus atq; sentimus q̄ nobis ipsis, aut ꝓspera aut aduersa ueniūt, q̄ illa q̄ cęteris, q̄ quasi lōgo iteruallo interiecto uidemus aliter de illis ac de nobis iudicamus. Ab re tua ¶ Ab re tua.) Id est a negociis tuis familiaribus. dr̄ ēt ab re tua, contra utilitatē tuam: sicut e re tua, & republi. id est pro re tua, & pro republica. E re tua

GVI. ¶TAMEN uel uirtus tua uel uicinitas. i. ꝓpingtas. nam uicinia signāt hoies: q ꝑpe domū nr̄am habitant: sed uicinitas ē ipsa domoꝝ ꝓpingtas (qd'. s. eē uicinū. puto. i. reputo eē sup. in ꝓpinqua pte. i. in cōiūcta portiōe amicitię) tua inquā uirtus & uicinitas. facit. i. inducit me. ut moneā te audacter. i. libere & familiariter eius sup. qd uideris mihi facere ꝑter ætatē tuā. i. cōtra tuā senectutē. & ꝑterq̄ res tua. i. tua utilitas. adhortat̄. i. admonet: suadet postulat: ut fiat. nā proh exclamatio uehemens iploro sup. fidē. i. opē, & auxiliū. deū. i. deoꝝ atq; hoīum qd tibi uis. i. qd dr̄. qd oportet tibi. qd q̄ris. i. qd petis. natus es ānos sexaginta. i. habes sexaginta annos, aut plus eo numero. s. idest ultra eū numerū. ut coniicio. i. cōiecturo. hinc cōiectura dicta est a cōiectu. i. a directione q̄dā rōnis ad ueritatē: uñ somnioꝝ & oīum interptes cōiectores dicunt̄. nemo hēt agrū meliorē. i. fertiliorē. neq; maioris pretii. i. pluris ualentē in his regionibus. & nemo habet cōplures. i. plures: cōpositū ꝓ simplici: seruos q̄ tu habes. s. proinde. i. iō. q̄si nemo sit. i. q̄si neminē habeas. tu te. i. tumet fungeris officia illorū. nūc dicimus tm̄ fungi officiis: & nō fungi officia: ut hic. nunquā egredior tā mane: neq; reuertor domū tā uesperi. i. tā sero. tā tarde. qn. i. qd' nō cōspicer. i. uideā. te fodere ī fundo. i. ī parte agri tui. aut qn uideā te arare: aut aliqd facere ī fundo inquā tuo. Denique nullū remittis. i. relaxas tēpus: qn semp labores. neq; respicis te. i. tui nō ducis rōnē: nec tuę parcis ualetudini. scio satis certo ꝓ certe: hęc nō esse tibi uoluptati. i. ad delectatiōnē. At. i. sed dices: me pœnitet. i. mihi parū uī quantū operis fiat hic. i. mihi parū uidet̄ esse de eo: qd' fit hic a seruis meis, q ꝓ maiori pte diei cessatores sūt: ꝓpterea ipsi opi manū libet admouere. si sumas id sup. opæ tuæ. i. id laboris. qd' cōsumis. i. cōteris: pdis in ope faciundo. i. in operādo ī agro. si inquā sumas id ope in illis seruis exercēdis. i. icitādis ad opus faciēdū. plus agas. i. magis opereris, & ut dici solet, plus lucrateris seu lucrifaceres uel tuæ utilitati magis cōsuleres. Me. o Chre. ne. i. utrum. tātum otii. i. cessatiōis: uacationis: quietis est tibi. Ab re tua. i. a tuis negociis familiaribus. ut cures aliena. i. res alioꝝ: seu negocia, q̄ nihil: idest nullatenus. attinent. i. spectant ad te.

SER. ¶TAmen uel uirtus tua facit me. i. cogit me. Sapiētis. n. est uirtutē: ut ī alio diligat: uel uicinitas saltē. Ea. n. apd antiquos ꝓ magno ducebat̄: qd' sępe & notatū dicit Qd' ego in p. a. p. hoc. s. cogit ut moneā te audacter: si aliqd ē monēdū. Et ne hoc ꝓp temeritatē uideret̄ facere: dicet & familiariter De hoc. s. moneo q uidere. i. uideris. facere. i. laborare ꝑter ætatē tuā q̄ sis senex Et qa senex posset eē: & tñ coactus ex necessitate inopiæ addit. Et ꝑterquā q adhortat̄ te tua res dites es: q̄ adiectio ē syllabica. Et uere facis ꝑter ætatē. Nā proh Deū &c. Natus es. i. hēs An. s. aut plus: eo ꝓbat: qa facit ꝑter rē suā: qa nemo hēt meliorē agrū. i. fertiliorē &c. & seruos q̄ plures: & tñ ꝓinde: qa hēs seruos multos: fungeris officia seruorū: quæ cā cōtraria: q ꝓpterea laboret: qa multos hēt. Ita dico fungeris attente: q̄si nemo. i. nullus seruus siet tibi. Fungor apd antiquos cōstruebat̄ cū actō. Hoc nō: qa ille posset ꝑmittere hāc occasionē laboris. s. qa eum delectat. Vt multi q ex labore delectari solēt: remouet illā cām ita hoc nō uo. &c. At dices. Ponit iterū aliā cām: qua ferille forsitan pmunitet. s. q iō appono manus qa serui nō sufficiunt operi: quā postea destruit: & hoc est. At enim. i. certe dices. Pœnitet me. i. doleo. quantū. i. q̄ pauxillum hic operis fiat. & ideo laboro Quod hoc dices mihi. Sed ego ex opposito dicam: qa illud qd' tuæ operæ. i. tui studii consumis in opere faciundo: & in laborādo. Si sumas. i. consumas. in illis seruis exercendis: & exhortandis. plus agas. i. proficias Chreme. Describitur Menedemus durus: & nolens flecti. Tantum tua est ab re. i. de tua re &c. s. ea quæ mi. &c.

ASC. ¶VEL uicinitas inquam tua: quod uidelicet esse uicinū uel in uicinitate ego puto esse in propinqua parte amicitię. Quia plus amicitię uicinis bonis: ac necessariis: & affinibus q̄ remotis debemus.

¶Homu

C. Homo sum humani a me nihil alienum puto.
Vel me monere hoc, uel percontari puta.
Rectum est ego ut faciam, non ut deterream.
M. Mihi sic est usus tibi ut opus est facto, face.
C. An cuiquam est usus homini, ut cruciet? M. mihi est.
C. Siquid laboris est, nollem sed quid istuc mali est?
Quæso quid de te tantum meruisti? M. eheu.
C. Ne lachruma, atque istuc quidquid est, fac me ut sciam
Ne retice ne uerere crede inquam mihi,
Aut consolando aut consilio, aut re iuuero.
M. Scire hoc uis? C. hac quidem caussa, qua dixi tibi.
M. Dicetur. C. istos rastros interea tamen
Depone ne labora. M. minime. C. quam rem agis?
M Sine me, uacuum tempus ne quod dem mihi
Laboris. C non sinam inquam. M. ah, non æquum facis.
C. Hui, tam graueis hos quæso? M. sic meritum est meum,
C. Nunc loquere. M. filium unicum adolescentulum
Habeo ah quid dixi habere me? immo habui Chreme
Nunc habeam, necne, incertũ est. C. qd ita istuc? M. scies
Est e Corintho hic aduena anus paupercula
Eius filiam ille amare cœpit perdite,
Prope iam ut pro uxore haberet hæc clam me omnia.
Vbi * rem resciui, cœpi non humanitus,

CAL. ℂHOMO sum humani a me nihil alienum puto. Hoc ex Platonis snia, q inqt, Ortus nři partẽ pñã uẽdicare, ptẽ amicos. & ut Stoicis placet, q̃ in terris gignunť, ad usum hoĩum oĩa creanť. Hoĩes aũt, hoĩum caussa generanť, ut ipsi iter se alii aliis pdesse possint. ⁋ Percõtari.) Id est iterrogare. Percontari suapte natura ad finẽ spectat coarguẽdi. Interrogamus noscẽdi grã: Percõtamur uero, arguẽdi: q̃uis nõ utroq; indifferenter utamur. ⁋ Vsus.) Mõ opus significat: aľs utile, ut opus ẽ facto, p facere. Sic Sallust. Nam & priusquã incipias cõsulto, & ubi consulueris mature facto opus est. ⁋ Mihi.) Non repugnat sententiæ Chremetis, sed se solum meruisse dicit ut crucietur. ⁋ De te meruisti?) Dicimus autem mereo & mereor. Mereor de te, est aliqd in te cõfero uel bonũ, uel malũ. ⁋ Ne retice.) Bene retice. Nã reticemus dolores, Obticemus pudenda, tacemus secreta, ut, Nec tacui demẽs. In Eunucho Virgo cõscissa ueste lachrimãs obticet. ⁋ Aut cõsolando, aut cõsilio, aut re iuuero.) His tribus adhibitis qd amplius in uera amicitia exptãdũ? ⁋ Depone.) In tempore. ⁋ Nõ sinã inquam.) Hęc magis gestu exprimuntur. Hui tã grauis. Aposiopesis: & admiratio põderis rastrorũ, qbus senex utieur. ⁋ Perdite). Bñ perdite. Nam pditus ẽ, qui in oẽ scelus est traditus.

Percon tari
Interro gare
Vsus
Mereo
Mereor
Reticeo
Obticeo
Taceo
Perdit⁹

GVI. ℂCHR. Ego sum bõ: ergo sociabilis p naturã. & nõ solũ ad me sed ad aliũ iuuandũ natus. puto nihil humani .i. nihil spectãs ad hoiem. eẽ alienũ a me .i. a me abhorrẽs: & ad me nõ spectare. Puta me uel monere hoc: ut .s. nõ te ita excrucies uel pcõtari .i. interrogare arguendi grã. rectũ .i. officiosum est & honestũ: ut ego faciã hoc sup .i. ut te admoneam, aut pconter. nõ est meũ sup. uel nõ est mihi integrũ: solutũ: aut liberũ aut ad me nõ spectat ut deterreã .i. deflectam te ab instituto pposito: sed meũ est te admonere, aut interrogare. Mene. Vsus est mihi .i. opus ẽ more plautino: uel si uis cape usum p utilitate. sensus est. Vtile ẽ mihi sic facere sup. fac ut opus est tibi. facto .i. facere. ablt̃õs ptĩcipii pteriti tpis hic ponit p infinitiuo. ut Salu. fecit: Priusq̃ icipias cõsulto: & ubi c. m. o. e. f. i. cõsulere & facere, Chre. an .i. utrũ. usus .i. opus, uel utile est. cuiq̃ .i. alicui hoĩ. ut cruciet .i. torq̃at, affligat se? Me. mihi est usus. s. ut me cruciẽ. Chr. si qd laboris .i. si aliqs in eo faciẽdo qď facis labor ẽ. nollẽ .i. recusarẽ ferre. sed q̃so .i. obsecro qd istud mali est .i qd sibi unlt istud malũ qď pateris. qd .i. in quo. tñ .i. tã grauiter & tã ægre meruisti de te .i. qd ita iratus ẽ in te: aut de te male cõtẽtus: ut tam male de te merearis: seu male te tractes mereo aũt uel mereor de te est aliqd in te cõfero uel bonũ uel malũ. Me. heu hoi: iteriectio dolẽtis effusę. Chr. ne lachryma .i noli lachrymare, seu flere. atq; fac me: sine necessitate ponit me. fac ergo ut sciã istud qcqd est .i. q̃cũq; res sit. ne retice .i. noli cælare qcqd est mihi. s. ne uerere .i. noli timere: crede mihi. iuuero .i. adiuuabo te: aut cõsolãdo. aut cõsilio .i. suasu & datione cõsilii. aut re .i. ipso effectu. Me. uis scire hoc qcqd ẽ. Ch. quidem .i. certe. uolo scire hac cã .i. pp hãc cãm. qua cã .i. pp quã dixi tibi. s. ut te leuẽ laborẽ Me. diceť tibi uidelicet qcqd est. Ch. at .i. sed. interea .i. dũ tu dices. appone .i. iuxta te pone. neq; suspensos teneas istos rastros. dicimus rastrũ in singulari & rastri in plurali. dicti aũt sunt a radẽdo: q terrã radãt. uel labora .i. noli te uexare: aut te ita labore cõficere. Interdũ ne labora significat: ne cura: noli curare. Me. minime .i. nõ apponã rastros meos. Ch. quã rẽ .i. qd agis? te ita cruciãdo. Me. sine .i. patere me laborare. ne .i. ut non. dem mihi qď .i. aliqď tps uacuum. laboris .i. ut nullo tpe sim sine labore meritis meis postulãtibus. Ch. inquã .i. dico tibi. nõ sinã .i. nõ patiar te ita facere. Me. ah: dolẽtis est. non facis ęquũ .i. rẽ iustã. Ch. hui commiserantis est exclamatio. q̃so .i. obsecro. portas sup. hos rastros. tam graues .i. tam ponderosos. Me. meũ me. ẽ sic .i. id qď merui sic postulat: ut tales gestẽ rastros. Ch. nunc loquere .i. explica cãm. Me. hẽo s. u. a. ah: dolentis est. qd .i. cur dixi me hr̃e. imo: idest sed habui filium o Chr. priusq̃ mea culpa iret militiã. incertũ ẽ .i. dubium est: non constat habeam necne nunc eum: idest qď dici solet, licet non satis recte. Incertum est si habeam nunc an non. Chre. quid: idest cur istud est supple. ita: uidelicet ut non habeas filium. Me. scies anus: idest uetula. aduena: idest peregrina: non hinc oriunda: sed e Corintho: idest ex ea urbe Achaię paupcula. est: idest moratur hic, seu residet. ille filius cœpit amare filiã e. ius anus. perdite aduerbiũ: idest misere: & nimis uehemẽter: & in perditionem morum suorũ. prope: idest fere iam: ut haberet & teneret eam: & reputaret eam p uxore: idest tanquã si esset uxor. hæc omnia fecit supple clam me: idest me nesciente. ubi: idest postquam resciui: idest tanquam inopinatum cognoui id. s. cum amore captum: & habere eam pro uxore. cœpi .i. incœpi tractare animum adolescentuli. non humaniter: aduerbium .i. non benigne neq; ritu seu more humano.

Misere
Prope

SER. ℂHOMO, probat a toto: q non sunt aliena. Homo sum .i. humanus: & iõ nihil humani &c. Propterea puta me uel monere hoc si aliqd est ibi corrigendũ: uel pcunctari quare hoc facias. Si nihil est corrigendũ. quia rectũ est: ut ego hoc modo faciam nõ est. s. rectũ. ut uelim te deterrere. An aufert ei q nõ ẽ eius. He heu. Postquã ei peccatũ reduxit ad memoriã flectitur Men. & dolet. Ne retice: ne uerere. Diuersæ psuasiones sunt ut dursia dura excutiat snia. Aut cõsolãdo si sit irrecuperabile. Aut cõsilio si restaurari possit. aut re .i. pecunia mea: hac qdẽ causa. s. ut uiueret. Attamen quãuis sit opus laborare. Quã tu rem agis .i. nõ uis deponere. Sine me laborare: ne dem tempus uacuum laboris. Nõ æquum facis: q aufert rastros. Sic est meritum: ut graues sint rastri ironice. Inde maius peccatum: q cum fugauit adolescentulum: quare moderatius tractandus esset. Quid ita istud .i. per quid amisisti. Hoc clam .i. faciebat. nõ humaniter. sed ut tractare cœpi dicendo ei hem tibi ue &c.

Neq; ut animum decuit aegrutum adolescentuli
Tractare·sed ui, & uia peruolgata patrum·
Quotidie accusabam: hem, tibine haec diutius
Licere speras facere me uiuo patre!
Amicam ut habeas prope iam in uxoris loco!
Erras si id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum esse dici tantisper uolo,
Dum quod te dignum est facies·sed si id non facis,
Ego quod me in te sit facere dignum, inuenero.
Nulla adeo ex re istuc fit, nisi ex nimio otio.
Ego istuc aetatis, non amori operam dabam,
Sed in Asiam hinc abii propter pauperie͂·atq; ibi
Simul rem, & gloriam armis belli repperi.
Postremo adeo res rediit·adolescentulus
Saepe eadem, & grauiter audiendo, uictus est.
Putauit me & aetate, & beneuolentia
Plus scire & prouidere, q̃ seipsum sibi·
In Asiam ad regem militatum abiit Chreme.
C. Quid ais! M. cla͂ me est ꝓfectus, menseis treis abest.
C. Amabo accusandi· & si illud inceptum, tamen
Animi est pudentis signum, & non instrenui.
M. Vbi comperi ex his, qui ei fuere conscii,
Domum reuertor moestus, atq; animo fere
Perturbato, atq; incerto prae aegritudine·
Assido accurrunt serui· soccos detrahunt·
Video alios festinare, lectos sternere,
Coenam apparare·pro se quisq; sedulo
Faciebat, quo illam mihi lenirent miseriam.

CAL. ¶ ANIMVM aeg.) Pro aegro dixit. na͂ aius, aeger: corpus uero, egrotu͂ dr̃. ¶ Et uia pul. pa.) Patres bonis istitutis, alio tu͂ exe͂plis, no͂ nunq̃ minis, filios ad uirtute͂ adhortant̃. ¶ Ta͂tisper uo.) Ta͂tisper, postulat post se Du͂ ꝑ donec siue q̃diu. Cic. In carcere͂ ductus, ut ibi ee͂t ta͂tisp du͂ culeus i͂ que͂ detectus deferret̃, co͂pararet̃. Su͂t q accipia͂t ta͂tisper, ꝑ ta͂tu͂ mo͂: su͂t q ꝑ iterea Liui. lib. i. ab ur. co͂di. Tu͂ id impu͂ ei ad pubere͂ aetate͂ icolume ma͂sit, ta͂tisp tutela muliebri. Et ta͂tisper sine Du͂ usus e͂. ¶ No͂ a. ope. da.) Bu͂ senex iuxta Hora. p̃ceptu͂, laudator acti tpis inducit̃. ¶ Re͂ & glo. Hec duo potissimu͂ a militibus strenuis co͂parant̃. Res tria notat, impiu͂ siue diuitias, lite͂, & Venere͂. ¶ Putauit me.) Cleme͂tissimus pr̃ filiu͂ laudat, q no͂ ptinex in malis, ut multi, fuerit. ¶ Vbi co͂p.) Haec oratio, tota pathetica est. Et bn̄ co͂peri, co͂pertu͂ est mihi, & exploratu͂, ide͂ est qd̓ scio p inuestigatione͂. ¶ Accurru͂t ser. Tale illud in Andria, accurrit, media͂ muliere͂ amplectit̃. ¶ Lectos ster.) Ex co͂suetudine antiq. lectulis. n. stratis antiq coenitaba͂t: unu͂ tricliniu͂ a trib° lectis dictu͂. Hora. Sepe trib° lectis uideas coenare q̃ternos. Tere͂ i adel. Lectulos iligneos dedit faciedos in sole ubi potetis nos. ¶ Coena͂ ap.) Nihil significa͂tius de sene dicere potuit, q uoluptates & co͂modaq̃ aspernatus gr̃a filii narrat. Na͂ apparare, est ad dignitate͂ quandam ac ueluti po͂pa͂. Praeparare uero, est q̃ utilia sunt aut fore creduntur.

ui mihi. simul. i. pariter. re͂. i. diuitias. & gl̃iam. i. laude͂, & honore͂. cu͂ armis. i. cu͂ instr̃is belli. i. ad bellu͂ faciendu͂. Alii codices no͂ hn̄t cu͂: & tu͂c armis belli itelligat̃. i. p p̃clara gesta, que gessi in bello. Postremo. i. tande͂ res. i. negociu͂ de filio. rediit eo. i. ad haec q̃ sequunt̃. seu ad hu͂c statu͂ hoc est tande͂ res eo deducta est: uel res eo ꝓcessit: seu ꝑfecta e͂: seu rediit eo. i. ad tale͂ statu͂, qui sequtur. Adolescetulus. i. filius. uictus e͂. i. fractus est: & apposito malo amoris deflexus: audiendo saepe eade͂ co͂uitia. s. & ꝓbra. & grauiter. i. moleste, & egre. audie͂do inq̃ ea. Putauit. s. filius me prem plus scire & ꝓuidere sibi, q̃ seipsum. aetate. i. pp aetate͂: qa senex era͂. & beneuolentia. i. qa uidebat me bn̄ sibi uelle: & ita laudat filiu͂ q i malo no͂ fuerit ptinax ut multi sunt. O Chr. abiit in Asia͂ ad rege͂ Asie s. militatu͂. i. ad militadum: uel ut militaret sub eo Chr. qd ais: admira͂tis e͂: hoc dictu͂ potius, q̃ interroga͂tis. Me. ꝑfectus est cla͂ me. i. me nesciete͂. abest: idest absens e͂. tres me͂ses. i. qd̓ inepte dr̃. e͂ absens de post tres me͂ses. Chre. e͂sus sup. amabo. i. ta͂ tu, q̃ ipse. accusandi. i. culpa͂di. & si. i. q̃uis. tu͂ illud ince. i. institutu͂ ꝓpositu͂ filii tui: est signu͂ ai͂ pru. & no͂ i͂strenui imo strenui & uale͂tis, seu elati. Me. ubi. i. posq̃. co͂peri. i. cognoui p iuestigatione͂ ex his socus, q fu. co. i. pncipes eius. uel co͂sc. i. co͂sentie͂tis ei filio. reuertor do. moestus. i. tristis. atq; aio fere p. i. penitus turbato, & co͂moto, atq; i͂certo. i. ꝑplexo. assideo. i. iuxta aliqd sedeo: na͂ ꝯponit̃ ex ad: qd̓ est iuxta: & sedeo. uel ponit̃ co͂positu͂ ꝑ simplici pre aegritudine. i. p̃ dolore ai͂ serui. i. famuli mei. accurru͂t. i. celeriter ad me uenu͂t. accurro. n. co͂ponit̃ ex ad curro. is. detrahu͂t. i. deducu͂t a pedib°, seu dissoluu͂t. soccos. i. calceos. soccus calcei genus est dictus: ut aliq uolu͂t q̃si saccus: qa calciatio͂i sit facilis: quales sunt quas pedithecas uoca͂t. Eo au͂t calciame͂to comoediaꝝ actores utebant̃: que͂admodu͂ & cothurno tragoedi: usq; adeo ut ꝑ stilo comico poni possit: que͂admodu͂ cothurnus ꝑ stilo tragico. Video alios seruos meos festinare sternere. i. parare lectos. Lectulis. n. stratis antiq coenitaba͂t. Inde tricliniu͂ a tribus lectis dictu͂. Hora. Sepe tribus lectis uideas coenare quaternos. Video inqua͂ alios festinare apparare. i. laute parare coena͂: na͂ apparare est ad dignitate͂ qua͂da͂ ac ueluti po͂pa͂. Praeparare uero est q̃ utilia sunt, aut fore credunt̃. q͂sq; ꝑ se. i. ex sua pte: uel ꝑ uirili sua: aut pro qualitate roboris sui. Virg. in. v. Pro se quisq; uiri. faciebat: idest efficiebat. sedulo. i. instanter, ac sine dolo. quo. i. ut. lenirent. i. mitigarent mihi. illa͂ miseria͂. i. calamitatem.

GVI. ¶ NEq; ut decuit. i. ut co͂gruu͂ fuit tractare aium egrotu͂. i. aegru͂. na͂ aius aeger e͂. sed corpus aegrotu͂. sed quotidie accusaba͂ eu͂. i. ui i͂peru. & uia puulgata. i. mo͂ & more co͂i patru͂. i. pare͂tu͂. qb° sunt iussi mali filioꝝ mores. hec au͂t excusandi mihi fuit uia alloque͂do filiu͂: & dice͂do hem: indigna͂tis i͂teriectio. ne. i. utru͂. speras. i. credis. tibi licere. i. ꝑmitti facere. hec. i. talia: q̃ facis diutius. s. ut he͂as. amica͂ ꝑpe ia͂ loco uxoris me p̃re uiuo. i. uiue͂te. o Clinia erras. i. falleris opinio͂e tua. si credis id. s. ut tibi liceat diu. & ignoras me. i. haud meu͂ nosti stomachu͂. ego uolo te dici ee͂ meu͂. i. q tu dicaris ee͂ meus filius. ta͂tisper. i. ta͂diu. du͂. i. donec: aut q̃diu facies id qd̓ e͂ dignum te in ablto͂. i. q̃diu fungeris tuo offo͂: aut facies qd̓ debes. qd̓. i. sed. uel qd̓ dignu͂ te si no͂ facies. ego iuenero. i. excogitabo qd sit dignu͂. i. honestu͂, & aequu͂ me facere i͂ te. i. erga te, seu ꝯtra te. Adeo. i. certe, ex nulla ca͂ istud qd efficis fit. i. efficit̃ nisi. i. p̃terq̃ ex nimio otio. i. cessatio͂e, & rege ab operibus. Na͂ diuturna ges ui. a. m. Res i͂terdu͂ sign͂at impiu͂ interdu͂ diuitias. Aliqu͂ lite͂: q͂q; Venerem· & q͂q; alia multa. Ego Menedemus istuc aetatis. i. cu͂ essem ista e͂tate: q̃ es. dicit eode͂ mo͂. Cic. in epi. Id e͂tatis ꝑ ea aetate. no͂ daba͂ opera͂. i. no͂ indulgeba͂ amori. sed abii. i. discessi. hinc. i. ex p̃ria natali. in Asia͂. i. in ea͂ ꝓuincia͂, seu in ea͂ pte͂ orbis. na͂ est Asia tertia ps orbis: & ꝓuincia in ea pte eiusde͂ no͂is. pp pauperie͂. i. qa era͂ paup: & unusq; cupit pauperie͂ fugere ta͂q̃ magnu͂ malu͂. ut inqt Hora. atq; ibi. i. in Asia. repperi. i. adinueni, & acqsi

SER. ¶ TANtisper. i. ta͂tu͂modo. Sed si id no͂ facis qd̓ est dignu͂ te. Ego inuenia͂ qd̓ est dignum me facere in te. i. priuabo te ab haereditate. Postremo Chreme adeo. i. ad id rediit res de filio meo. Postq̃ ita causatus sum. Quid ais. q d. cur non detinebas. Ambo estis accu. Sed ille minus: & hoc e͂. etsi: idest qua͂uis. inceptu͂ illud quod iuit filius in milita͂. Tamen qua͂uis in hoc quoq; sit accusandus animi est &c.

Ager / Aegrotus / Ta͂tisp / Res / Co͂pertum / Exploratum / Lectos sternere / Tridinium / Apparare / Praeparare / Adeo ꝑ certe / Istuc aetatis Cice. / Soccus / Pedetheca / Apparare & praeparare

¶ Eum

Vbi uideo haec, coepi cogitare: hem, tot mea
Solius soliciti sunt causa, ut me unum expleant?
Ancillae tot me uestiant? sumptus domi
Tantos ego solus faciam? sed gnatum unicum,
Quem pariter uti his decuit, aut etiam amplius,
Quod illi aetas magis ad haec utenda idonea est,
Eum ego eieci hinc miserum iniustitia mea.
Malo quidem me dignum quouis deputem,
Si id faciā: nā usq; dū ille uitā illam incolit
Inopem, carens patria ob meas iniurias,
Interea usq; illi de me supplicium dabo,
Laborans, quaerens, parcens, illi seruiens.
Ita facio prorsus: nihil relinquo in aedibus,
Nec uas, nec uestimentum corrasi omnia.
Ancillas, seruos, nisi eos, qui opere rustico
Faciundo, facile sumptum exerceant suum:
Omnes produxi, ac uendidi: inscripsi illico
Aedeis mercede quasi talenta ad quindecim
Coegi: agrum hunc mercatus sum: hic me exerceo:
Decreui tantisper me minus iniuriae
Chreme, meo gnato facere, dum fiam miser:
Nec fas esse ulla me uoluptate hic frui,
Nisi ubi ille huc saluos redierit meus particeps.
C. Ingenio te esse in liberos leni puto,
Et illū obsequētē, siqs recte aut cōmode

CAL. ℭEVM ego eieci.) Eum abdicaui. ℭ Corrasi oia.) Oia cōpilaui, uendidi. Huic cōtrariū est abradere: & est p uim aliqd auferre. ℭ Produxi, ac uēdidi.) Bñ pduxi. nā pducere, foras ducere significat. M. T. in Frumētaria, Nemo tuorū amicorum abs te pductus, nemo interrogatus. Hinc pductores dicunt, q uirgines abducūt, & eas ad qstū exponūt. ℭ Talētū ad. xv. coegi.) Cōgessi: coadunaui. Hinc coactores argētariorū dicunt, qui pecunias cogūt. ℭ Decreui.) Plus ē decernere q̄ cōstituere. & est pprie decernere de rebus magnis certam pferre sniam. ℭ Voluptate frui.) Si parētes pro filiis elaborant, qs clementior hoc sene, q oia cōmoda absente filio aspernat? Frui, pprie est delectationem capere ex usu. ℭ Ingenio te eē leni in lib. puto). Liberos multitudinis numero dixit, cum Menedemus unicum haberet filiū. Cōstat. n. antiquos oratores, historicq;, aut carminū scriptores, ēt unū filiū filiāue, liberos multitudinis numero appellasse. In Hecyra liberos in significatione unius filiae dixit, Qui illum decreuerunt dignū, suos cui liberos committerent. Sic Cic. En cui tuos liberos cōmittas.

Corradere *Abradere* *Producere* *Productores* *Cogere* *Coactores* *Frui* *Liberi*

GVI. ℭVBI. i. postq̄. uideo haec quę faciebāt serui. coepi cogitare. i. cōsiderare. Hem. i. indignatiue & dolenter. tot serui sunt soliciti. i. anxii cā mei solius, ut expleant me unum. i. ut mihi uni satisfaciant cumulate: ac mihi morem gerant. tot ancillę uestiānt me? q. d. non faciant: ego solus faciam tantos sumptus. i. tanta impēdia: siue tantas impensas domi. q. d. non faciam. sed ego eieci hinc mea iniustitia eum gnatū unicū miserū: quē gnatum decuit. i. decens fuit uti. pariter. i. aequaliter. ut ego his sumptibus & seruis. aut ēt quē decuit uti amplius: q illa aetas iuuenilis est magis idonea ad haec utēda. i. ad utendū his, uel ut utat his pdictis. ubi utenda gerūdiuū est nomē. qdē. i. certe. deputē. i. ualde putem me esse dignum. quouis. i. quolibet malo. i. q̄libet afflictione. si faciā id qd dixi. s. si patiar ut tot serui p me sint solliciti: q tot ancillae me uestiant: q tantos sumptus faciā: quae oia pdicta dixerat indignatiue: intelligens se nō esse factutū. Nā usq. i. assidue. dū. i. quousq. uel quādiu ille filius. incolet. i. exercebit, uel ducet, uel aget, aut frequentabit illā uitam inopē. i. miserā. carēs patria. i. exul a patria. pp meas iniurias. i. cōtumelias. interea. i. tādiu dabo illi usq. i. assidue. supplicium. i. poenas de me. laborās. i. laborando. quaerens. i. acquirendo cū labore. parcens. i. coartās, & constringens solitū uictum, & tanq̄ parcus fortunis parcendo: & eas reseruando. seruiēs. i. seruiēdo illi cōquirēdo: & duplicādo undiq illi diuitias more boni serui. Dare alicui de se supplicū significat punire seipsum illius uice. haec sunt illa quae senex facienda sibi decreuerat: nunc ostēdit ad rem uerba accessisse: seu esse collata inquiēs. facio ita ut deliberaui. prsus. i. omnino. nihil relinquo in aedibus. i. domi meae. nec uas. s. relinquo. nec uestimentū corrasi. i. undiq coadunans & colligēs uendidi oia. s. ancillas: seruos. nisi. i. praeter eos, qui facile exercerent. i. bene collocarēt: & demerent suum sumptum. i. praeter eos qui, ut uulgo dici solet, bene implerent id qd constarent suo sumptu in opere rustico faciundo. i. in meditādo in agro: siue in fodiendo: siue in arando: siue in aliis id genus. Cū dicere uolumus aliquē nil oīno tam paruū reliquisse ex rebus suis: qd nō alienauerit: recte dicemus. Oia corrasit: quasi ēt taserit parietes & caetera: si ex illis radēdis aliqd commodi potuerit cōsequi. Interdum corradere (ut ait Do.) significat difficulter cōparare. Teren. in Adel. Minas decem corradet alicunde. i. difficulter comparabit. Abradere aūt significat per uim auferre. pduxi. i. exposui uaenales, seu pposui. nā pducere significat foras ducere. Inde pductores dicunt: qui uirgines abducūt. & ad q̄stum exponunt. ac uendidi oēs seruos. s. meos. ilico. i. protinus. inscripsi. i. pscripsi uaenales aedes apponēs in inscriptionē ad fores talē. Haec domus est uaenalis: uel alia id genus. inscripsi ergo aedes mercede. i. precio. coegi. i. cōgessi: coadunaui. quasi. i. ppe quindecim talēta. Talentū Atheniense paruū cōstat ex. lx. minis siue libris. Talentū uero magnum constat ex octogintatribus & quatuor unciis. Est etiam talentum euboicum: quod attico talēto paulo minus est. Mercatus sum: idest emi hunc agrum. hic. i. in hoc agro. exerceo: idest fatigo me. O Chreme. decreui: idest constitui me facere minus iniuriae meo Gnato. tantisper: idest tādiu. dum: idest quādiu. fiam: idest efficiar. miser: idest afflictus. Decernere proprie est de rebus magnis certā proferre sententiam. nec: idest & decreui non esse fas: idest nō licere me frui hinc ulla uoluptate: idest aliquam capere uoluptatem. nisi: idest praeter q̄. ubi: idest postquam: uel quando. ille scilicet filius meus. particeps: idest haeres meus; quasi nūc partem capiens bonorum meorum. uel etiam particeps: idest cui debeam credere omnia mea consilia. redierit: idest reuersus fuerit, ut saluus. i. incolumis. Chre. Puto esse leni ingenio: idest te esse natura miti, & benigne, ac indulgenti. in liberos. i. erga filium. nam, ut Gellius ait, liberos dixerunt autores numero multitudinis de uno tantum filio. quin qd longe est miserabilius de unica filia. & puto illū filium esse obsequentem: idest officiosum: morigerum: obsequiosum. si quis tractaret: idest foueret eum recte, ac accommode. i. opportune: tempestiue.

Parcus *Dare alicui de se supplicium* *Talētū*

SER. ℭMEA causa solius: idest causa mei solius: quia mea intrinsecus genitiue significat. Sed natum unicum, quod supponis: parenthesis est: quem pariter &c. ideo repetit eū &c. Si id faciam: idest si sine illo utar his bonis: sed id non faciā. Nam &c. Ita illa quae dixi deliberaui apud me: & ita sicut deliberaui prorsus facio: quia nihil relinquo &c. Exercent suum sumptum: exercendo acquirunt suum sumptū. inscripsi mercede: idest conduxi, & ita faciendo coegi: quasi ad Talenta quindecim. Tantisper minus: & tanto minus iniuriae. Et decreui non esse fas me frui hic illa uoluptate nisi & caetera.

Tractaret· uerum neq; tu illum satis noueras,
Nec te ille.hoc ibi fit,ubi non uere uiuitur.
Tu illum nunquam ostendisti quanti penderes,
Nec tibi ille est credere ausus quæ est æquum patri.
Quod si esset factum , hæc nunquam euenissent tibi.
M. Ita res est,fateor peccatum a me maximum est.
C. Menedeme, at porro recte spero illum tibi
Saluom affuturum esse hic confido propediem.
M. Vtinam di ita faxint. C.facient·nunc si cōmodū est,
Dionysia hic sunt,hodie apud me sis uolo.
M. Non possum. C.cur nō?quæso,tandem aliquantulū
Tibi parce·idem absens facere te hoc uult filius.
M. Non conuenit,qui illum ad laborem impulerim,
Nunc me ipsum fugere. C.sicine est sententia?
M. Sic. C.bene uale. M.& tu. C.lacrumas excussit mihi.
Miseretq; me eius·sed ut diei tempus est,
Monere oportet me hunc uicinum Phaniam,
Ad cœnam ut ueniat·ibo ut uisam si domi est.
Nihil opus fuit monitore:iamdudum domi
Præsto apud me esse aiunt.egomet conuiuas moror.
Ibo adeo hinc intro.sed quid crepuerunt fores?
Hinc a me quisnam egreditur?huc concessero.

CAL. Pēdere

¶QVANTI penderes.)Quanti illum faceres. Tractū ab antiquis,qui ante signatam pecuniam , æs & argentum pendebant. ¶ Nec tibi credere ausus.) Adolescentibus gloriosum est si modestia utuntur & pietate in parentes,ut nihil dicant aut faciant nisi consilio parentum. ¶ Porro recte spero.) Porro eiusdem significationis cuius uero & antem:pro quibus tamē ponere non possis. Significat etiam apud poetas longe, certe,postea,ultra. Spero pro credo, usitatum est:siue de præsenti loquamur, siue de præterito. Similiter confido pro credo , tū in præterito, tum in præsenti,tum in futuro. ¶ Vtinam dii faxint.)Faxo,futurum tempus tantum: uel, ut alii , promissiuum modum ostendit. ¶ Dionysia hic sunt.)Hoc est Bacchanalia. Dionysii autem,qui & Bacchus dicitur, sacra, a plerisq; Græciæ urbibus triennio quoq; celebrabātur. ¶ Quæso.)Primā personam indicatiui habet dūtaxat. Licet quæsere lectū sit apud Salustiū & Tullīū. ¶ Nihil opus fuit monitore.)Hoc est uocatore. Nā uocatores propriedicebātur qui ad cœnas uocabant. ¶ Presto sum.) Idē est quod adsum. nec alteri fere uerbo cohæret,nisi uerbo substantiuo, & huic simplici. Nam præsto adsum,magis poeticū est. ¶ Egomet conuiuas moror.)Hoc est in mora detineo a quibusdam, morari pro expectare exponitur. sed mea sentētia , magis poetice quam oratorie.

Spero

Cōfido

Dionysia

GVI.

¶VERVM.i.sed.neq; tu noueras:idest cognoscebas satis illum.i.mores eius.neq; ille satis nouerat:idest cognoscebat te.i.tuos mores.hoc.s.ut mores ignorentur fit.i.efficit. uel contingit. ibi:idest tunc.ubi:idest quando. non uiuitur: idest uita non agitur recte ut decet.tu nunquam ostendisti quanti penderes.i.quanti æstimares:aut quanti faceres illū filium. Tractum autem ab antiquis:qui ante pecuniam signatam æs & argentum pendebant.i. ponderabant. Inde pendere pœnas dicimus.i.dare seu luere pœnas Nam antiquorū pœnæ erant pecuniariæ. Inde pendere dicimus æstimare,siue liceri.Inde nihilipendere.i nihilifacere.Inde paruipendere,flocipendere:magnipendere.nec ille filius ausus est credere.i.committere & impartire tibi secreta sup. sua seu consilia: quæ æquum est.i iustum est filios supple credere:idest committere patri.ut nihil moliantur parentibus inconsultis.Quod si factum esset uidelicet ut & tu illi ostēdisses quanti eum faceres: & ille sua tibi consilia credidisset nunquam hæc uenissent tibi.s.ut tu ita doleres: & filii præsentia priuatus esses.Mene.est ita: idest eo modo quo dicis res se habet.fateor:idest profiteor ita esse peccatum meum est maximum.i.grauissimum : erraui.Chre.O Menedeme. at porro : idest sed certe. recte spero.i. bona est mihi spes: seu recta spe sum.& confido : idest credo illum filium affuturum esse:idest q aderit hic.propediem.i.breui.cum scilicet iam prope est dies.Mene. utinam Dii faxint pro faciāt. Chre.facient:idest efficient:ut tu redhibeas filium nūc.si cōmodum est.i.si tibi est opportunum & tempestiuū: & non molestum.uoloq; supple sis hodie apud me:quia sup. Dionysia sunt hic:idest in hoc anno:hoc est nunc sunt Bacchanalia,siue Orgia, quæ sunt Bacchi sacra,seu festa: qui Bacchus una suarum appellationum dicitur Dionysius. Eius autem sacra a plerisq; Græciæ urbibus trieonio quoq; celebrabantur.Mene.non possum.s.esse conuiua apud te.Chr. cur non potes esse apud me.quæso:idest obsecro. tandem: idest uno uerbo quod tantum uim habere apud te uelim: quantā si diu te rogassem· & illud foret ultimum·hoc est quod postulat.Chre. parce aliquantulum tibi:idest aliquantulū tuos remitte seu interseca labores:ac interrumpe.filius absens uult te facere hoc : idest ut parcas tibi. Mene.non conuenit·idest non est cōueniens nūc me ipsum fugere laborē. qui scilicet ego impulerim. i. impegerim & intruserim illum filium ad laborē subeundum.Chr. sicine:idest utrum talis est sentētia & opinio tua. Mened. sic est supple sentētia mea.Chre. bene uale : idest mane bene ualens & sanus.Me.& .i.ēt tu Chre.bñ uale.i.bene ualens abi.Chre. excussit mihi lachrymas : idest lachrymari me fecit: idest lachrymas in finibus oculorum meorū oboriri fecit : quæ ex oculis manarunt , ac si forent excussæ. Nam excutere significat cōmouendo aliquid deiicere , ut Excutete te de puluere : idest te mouendo uehementer deiice a te puluerem.& me miseret eius Menedemi : idest eius misericordia teneor.Sed ut.i.quādiu. tempus diei est . me oportet monere:idest admonere: certiorem facere hūc uicinum Phaniam nomine:ut ueniat ad cœnam. ibo ut uisam : idest uideam hic.alias eam ad uidendum si est domi , Deinde,ut sciuit eū iam esse domi suæ subdit. nihil:idest non fuit opus monitore.idest uocatore ad cœnam.aiunt homines:scilicet idest dicunt eum præsto esse:idest adesse:promptum seu paratum esse & comparere.iamdudum: idest ex aliquanto ante tempore. egomet moror : idest in mora detineo.conuiuas : idest eos, qui ad conuiuium mecum uenerunt . Cum enim eos deberem expectare:me expectant. Ibo hinc:idest ex hoc loco. intro : idest in domum meam . Sed quid: idest cur fores crepuerunt·idest patefactæ sunt & apertæ. quisnam:idest quis.egreditur:idest exit aut affluit.quemadmodum prius diximus eamus ad me: pro eo quod barbare dici consueuit·Eamus penes me.concessero : idest concedam: coniunctiuum pro indicatiuo·hoc est me conferam: uel intrabo huc:idest in domum meam.

Pēdere pœnas

Prope diem

Excutete

Concedere

SER.

¶HOC tibi fit nisi nō uere uiuitur:idest aperte. sed simulatorie: sicuti tu non ostendebas te esse lenem in filium : & sicuti ille:qui non ostendebat se obedientem in patrem. At porro hucusque male contingit : at in futuro spero illud quod recte est : idest prospere tibi : scilicet confido illum propediem i.ad præsens es &c. Dionysia sunt festa Bacchi: qui colitur in Nysa.non me ipsum.i.laborem fugæ: lachrymans ideo inducit Chre.solū loqueos: ut ex uerbis eius ueram eū habuisse de Menedemo cōpassionē faciamus:quare fidelius illum adiuuabit si poterit. Ibo ut uisam· occasionē discedendi habet ad domum: ut Cliniam ibi repperiat.

Nihil

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati hypercatalectici & acatalectici. dimeter unus acatalecticus, Quadratus unus catalecticus, brachycatalectici duo.

CLITIPHO ADOLESCENS CHREMES.

CL. NIHIL adhuc est, quod uereare Clinia: haud quāquam etiam cessant, *Catalecticus*
Et illam simul cum nūtio tibi hic ego affuturam hodie scio. *Brachycatalect.*
Proin tu solicitudinē istā falsam, quæ te excruciat, omittas.
CH. Quī cum loquitur filius? *Trochaicus dimeter catalecticus*
CL. Pater adest, quē uolui adibo pr̄ opportune aduenis. *Troch. tetra.*
CH. Quid est? CL. hunc Menedemū nostin' nostrū uicinum? *catal.*
CH. Probe. CLI. huic filium scis esse? CH. audiui, in Asia. CLI. non est pater. *Iamb. Octo hypercat.*
Apud nos ē. CH. qd ais? CLI. aduenientē e naui egredientē illico
Adduxi ad cœnā: nam mihi magna cū eo iā inde usq; a pueritia
Semper fuit familiaritas. CH. uoluptatem magnam nuntias:
Quā uellē Menedemū inuitatū, ut nobiscū esset hodie amplius,
Vt hāc lætitiā nec opināti primus ei obiicerē domi.
Atq; ēt nūc tp̄s ē. CL caue faxis, nō ē opus pr̄. *Iāb. quadrati acat.*
CH Quapropter? CL. qa enī incertū est ēt qd se faciat modo uenit.
Timet oīa, patris iram & animum amicæ se erga ut sit suæ.

CAL. NIhil adhuc est qd̄ ue.) Hic Cliniæ, q ex Asia redierat, ingēs de amica solicitudo exprimit. Accedit & sodalis opitulator Clitipho, q aduētū amici mira uoluptate patri narrat. ¶ Nihil adhuc qd̄ ue. Clinia miserat accersitū Antiphilā: discruciabat̄ q nō rediret. ¶ Haud q̄q̄ ēt ces.) Idest nō dū differūt aduētū. esse misesę.i. infelicē. Chre. narrat se eē misesę. quē i. qualē. s. misesę esse minus est credere. i. nō licet credere. sicut cernere est. i. cernere licet. q d. nō est credēdū eū eē misesę. q̄. a. q̄rū. uellē. i. optarē Menedemū p̄rem eius esse inuitatū. i. uocatū ad cœnā: ut esset nob. s. ū hodie amplius. i. alīta uellē eū esse inuitatū. ut obiicerē. i. offerrē domi. primus. i. añ cęteros hāc lætitiā ei patri. nec. i. nec ēt. opināti. i. suspicāti: quasi pter spē ei accidat: quo maius gaudiū eē solet: atq; ēt nūc ipsus est. i. adhuc satis maturę est eū inuitare. & iō mittēdus est, q eū accersat. Clit. o pr̄ caue faxis. i. uide ne facias: & ita hēmus faxim faxis faxit & faxint: ut uidere facile ē: p faciā cias ciat ciant. nō est opus. i. nō est necesse ut inuitetur. Chr. Quapropter. i. cur nō est opus. Clit. qa ēt incertū est qd Clinia faciat. i. intendat facere de se. q. d. nescit quā uiā uult ipse tenere. modo. i. paulo āte. adhuc uenit. i. appulit ex Asia timet oīa. uidelicet timet irā patris sui: atq; timet aīum amicæ suæ ut. i. q non (ut aliquando prius diximus ex. Dona. sententia) animus amicæ. s. non sit erga se. i. timet ne amica eum postergauerit ac ne ei ex animo affluxerit.

Obiicere

Faxis

Vt pro q non

Solicitudo

Solititatio

¶ Solicitudinē istā. Bñ solicitudinem dixit. nā solicitudo est q̄ inhæret mētibus: Solicitatio, q̄ ab alio fit. ¶ Audiuī in Asia eē.) Recta eius emendi est oro p infinitū. Nā nō latine dr̄, audiui q in Asia est. ¶ Nec opi.) Insperatū eni gaudiū maius esse solet: quēadmodum & dolor acerbior, si non opinanti obiicit̄. ¶ Caue fa.) Volebat Chr. nūciare Mene. redisse filiū: s; Clit. phibuit, qd̄ Cliniç nōdū p̄is uolūtas eēt pspecta.

GVI. NIhil adhuc &c. Hic Cliniç q ex Asia redierat igēs de amica solicitudo exprimit̄. Accedit & sodalis opitulator Clitipho, q aduētū amici mira uoluptate pr̄i narrat. Miserat āt Clinia accersitū Antiphilā: discruciebāturq; q non rediret: cui sic ingt Clitipho. Clit. O Clinia nihil ē adhuc qd̄. i. pp qd uereare. i. timeas nō uētturā Antiphilā: hoc est nondum hēs timēdi materiā: seu occasionē. qd sic dici nō satis culte solet nihil ē adhuc, de quo tu debeas timere ēt haud quāq; nequāq̄ cessant. i. differūt aduētū & tardāt &c, qd dici solet, nō morant̄ adhuc: seu nō morā faciūt. & scio illā Ant. hodie affuturā ubi hic. fil'. i. una cū nūcio: q iuit eā accersitū. Proin. i. pinde. hoc ē iō mittas. i. dimittas istā. s. tuā solicitudinē. falsā. i. sine cā existētē. q̄ solicitudo excruciat. i. affligit te. Chr. qui cū. i. cū quo. filius meus. s. Clitipho loqtur. Cli. Pr̄ adest. i. ppe ē. uel aduenit quē p̄rem uolui adesse sup uel quē uolui. i. optaui & desideraui: ut qs me uult. i. qs me petit. adibo. i. ibo ad eū. ut decet filiū p̄rem adire. O pr̄ tu aduenis. i. accedis. opportune. i. tēpestiue: auspicato: bonis auib° expectate uenis. Chr. Quid illud est pp qd̄ oppotune aduenio. Clit. nostin. i. nosti ne hūc Mene. nostrū uicinū. Chre. pbe. i. bñ: seu recte noui eū. Ch. scis filiū eē huic. i. eū hr̄e filiū. Chr. audiui. i. accepi eū eē in Asia qd̄ dici nō multū latine solet: Audiui q ē in Asia. Cli. O pr̄ nō est i Asia: sed ē apud nos recte: & nō ē penes nos nā penes nos ē qcqd a nobis possidet̄: & in nr̄a ptāte est. Vt penes principē salus nr̄a est. i. in eius ptāte. Chre. Quid ais? Interrogat id qd̄ audiuit admirabūdus: neq; facile credēs. Clit ego abduxi. i. deduxi. illico. i. cōtinuo. ad cœnā illū aduenientē. i. accedētē & applicātē seu appellētē. egredientē. i. exeūtē e naui: qua redibat ex Asia. i. cū applicaret & e naui egrederet̄ statiz abduxi eū ad cœnā. nā familiaritas fuit mihi semp cū eo iā inde usq;. i. assidue a pueritia i. a tpe pueritiæ. i. iam ex eo tpe cū ambo essemus pueri. Chr. nūcias i. narras. magnā uoluptatē. i. magnā lætitiā. Vt Cic in Epi Voluptatē habui nimiā qd narrat. i. qd noui refert: aut qd dixit? Clit. petis sup. qd ille narret: narrat sup. se

Apud & penes

Voluptas Cice.

SER. NIhil. Postq̄ ostēdit Chremetē eē amicū Menedemi & talē q libēter inuitet, si occasio uenirit. Accedit ad cōcordiā: & cōiunctionē iuuenū ostēdēdā Et sicut senes inducunt̄ loquētes de maturis rebus: sic iuuenes de iuuenilibus: sicut de amoribus inuicē colloq̄ntes. uñ ait sic Clit. ad Cliniā. O Clinia nihil adhuc ē: qd̄ uereare de amica. Miserat eni Clinia Dromonē seruum suū & Syrū seruū Cli. p Antiphila q̄ q̄ morabāt̄: uidebat̄ aliū amatorē assumpsisse haud q̄q̄ ēt. i. adhuc cessant multū qd. i. inducit̄ Chr loq̄ns cū Clitiphone: ut p hoc sciat Cliniā aduenisse & hēat copiā adiuuādi Menedemū. Iā inde i. ab isto die retro semp fuit usq;. i. assidue a pueritia. Amplius eē. iuitatū. i. maiori ipressiōe, q̄ ego feci. Atq; ēt ue. i. adhuc tp̄s est quo possim eū iuitar̄ Caue fa. i. tu faciat. qd de se faciat.

ASCē. VT Lau. Val. sentit: atq; oēs fatemur: appello & applico actiua uerba sūt quo circa nō dices nauis appulit uel applicuit: sed appulsa ē. Iōq; certe do sublatū eē appositū iis uerbis ut i hac scena. aduenientē. i. accedētē & applicātē seu appellentē subaudi se: uel nauē: uel expone. aduenientē. i. applicitū uel appulsum. Vel tutius qd sit aduenite disce & pati mō paulopost. i. cū applicaret: subaudi se Sir ibi. Mō uenit. i. appulit subaudi se uel dic appulsus ē. Sir illud Chr. Misesę: quē &c. quāuis reprehēsiōe dignū nō est (nō. n. reprehēdere institui) sic quoq; intelligere potes. Misesę, inqs, se narret eē quē minus est credere sup. eē misesę q̄ eū qppe q talē hēat patrē: sed illud subiicēs ait q̄ uellem &c. & hoc mō dictio q̄ ponit̄ interrogatiue: sed priorē nō dāno. Itē illud. Nō est opus pr̄ opus. i. utile & expediēs: potius q̄ necesse exposuere. Multa siquidē fieri recte possunt: quæ necessaria non sunt.

Appellere & applicare

Opus p utili

Eã misere amat·pp eã hæc turba, atq; abitio euenit. CH. scio.
CL. Nunc seruolum ad eã in urbẽ misit, & ego nostrũ una Syrum.
CH. Quid narrat? CLI. quid ille? se miserum esse. CH. miserum?
quem minus credere est?
Quid reliqui est, quin habeat quæ qdem in hoĩe dicunt̃ bona?
Parẽteis, patriã incolumẽ, amicos, genus, cognatos, diuitias·
Atq; hæc perinde sunt, ut illius animus, qui ea possidet·
Qui uti scit, ei bona, illi qui non utitur recte, mala.
CL. Immo ille fuit senex importunus semper: & nunc nihil magis
Vereor, q̃ nequid in illum iratus plus satis faxit pater.
CH Ille ne? sed reprimam me nam in metu esse hunc, illi est utile.
CL. Quid tu tecum? CH. dicã ut ut erat, mansum tamẽ oportuit.
Fortasse aliquanto iniquior erat, præter eius libidinem·
Pateretur·nam quem ferret, si parentem non ferret suum?
Huncine erat æquũ ex illius more, an illũ ex huius uiuere? &
Quod illum insimulat durum, id non est·nam parẽtũ iniuriæ
Vniusmodi sunt ferme·paulo qui est homo tolerabilis.

CAL. Minus

MISERVM? quẽ minus credere est?) Minus, hoc loco ꝑ nõ ponit̃. Nõ est, inqt, credẽdũ Cliniã esse miserũ. hoc ad sequẽtia respicit. s. Quid reliq est qn hẽat q̃ qdẽ esse in hoĩe dicunt̃ bona? Minus credere est. Pro, nõ credendũ est, hmõi locutio parũ Latinis usui est. Quæ qdẽ in hoĩe di. bo.) Scilicet a uulgo. Cũ tñ animi bona, fm phos, appellãda sint. Et hoc, illud qđ supra dixit Chre. affirmat. s. Cliniã nõ esse miserũ. Illene? Chremes sermonẽ quẽ cœperat repressit: ut exẽplo Cliniæ filius terreretur. Illene? hoc clara uoce ꝓnũciãdũ. Sed reprimã me.) Hęc submissa uoce ꝓtulit, ne audiret filius. Hũc.) Scilicet Cliniam. Vt ut erat.) Quiã bñ tuet̃ partes, q oino a filiis tolerãdi sunt. Præter eius li.) Vult cãm Cliniæ uideri deteriorẽ: ut ostẽdat parẽtes filiis, ob uitia eorum, asperiores esse. Nã quẽ ferret, si parẽtem nõ ferret suũ?) Tale ẽ illud, Cuius saluti cõsulet, q suã negligit? Erat æquũ.) Ab æquo suscipit paternã defensionem. Durũ non est.) Aliud obiectũ refellit & a statu diffinitiuo censet patrem non esse appellandum durum, qui filios a uitiis sua seueritate deterret.

GVI.

AMAT eã amicã misere. i. pdite: uehemẽter: & in suam miseriã. Hæc turba. i. hæc turbatio & discordia inter eũ & patrẽ. & hæc abitio. i. discessio seu ꝓfectio euenit pp eã amicam. Dr̃ aũt abitio ab abeo is abitum abitu u. uersa in io fit abitio ni: a. discessio nã abire significat discedere. Chre. scio ꝓpter eã eum discessisse a patre ~~molestatũ sæpe Clini. nunc~~ misit Seruulum in urbẽ ad eã Antiphilã accersendã. & ego misi una. i. simul nostrũ Syrũ seruum. s. Chr. Quid reliqui est i. qd restat: quid relinqtur: qd superest: qd deest, seu abest quin. i. q non hẽat ea. quæ qdẽ. i. certe. dicunt̃. i. censentur a uulgo esse bona in hoĩe: cũ tñ philosophi tm̃ animi bona cẽseant appellanda. hẽt ergo ea, quæ dicunt̃ bona. s. hẽt parẽtes: patrem, & matrẽ. hẽt patriã incolumẽ. s. sanã, & nõ armis quassatam. hẽt amicos: quos sibi conciliauit. hẽt genus. i. natales bonæ cõditionis & fortis, seu ꝓsapiã mediocrem. hẽt cognatos. i. ꝓpinquos de cognatione sua. hẽt diuitias. i. opes. atq; hæc oĩa, quæ nec de se sunt bona neq; mala. perinde. i. ita. seu eiusmodi sunt. ut. i. qualis. uel cuiusmodi aius illius hoĩs est: quẽ possidet ea quæ dicunt̃ bona a uulgo. Sũt inquã bona ei, qui scit recte. i. ut decet uti illis bonis. & sũt mala ei qui nõ utit̃ recte illis, quæ dicunt̃ a uulgo bona. Cliti. Immo. i. sed. ille senex. s. Menedemus fuit semp importunus. s. acerbus·molestus: infestus &, qđ dici solet male gratiosus: quasi nõ opportunus & nunc nihil magis uereor. q̃ neqd. i. q̃ q aliqd (nã hic ne signat tm̃) q ipse pater. nisi mauis pater eẽ uocatiui casus: referriq; ad Chremetẽ. Nihil magis inquã uereor. q̃ ne. i. q ille senex Menedem⁹ iratus. plus satis. i. plus æquo: seu plus q̃ decet faxit. i. faciat. aliqd in illũ Cliniã. Chr. ille ne. i. dicis te timere q ille senex sup. faciat aliqd in illũ. Deinde Chre. se repressit per aposiopesim·ne confirmaret Cliniã uidẽs bonũ esse ut in timore foueat̃. sed reprimã. i. cohibebo me: neq; ostendã ultra eius pr̃is teneritudinem in eũ. nam utile est illi. s. Mene. hũc filiũ suũ esse. i. permanere in me. Cliti. qa dixerat Chremes reprimã me: interrogat filius. qd tute. i. tumet uolutis sup. aut cogitas. tecũ. i. apud te. Chre. dicã utut. i. utcunq;: siue qualitercũq; erat. i. qualitercũq; res se hẽbat. tñ oportuit mansum. i. oportebat filiũ manere. Vt curabo adductũ tuũ Pamphilũ·pen adducere. ut prius uisum est fortasse. i. est possibile: q pater ei at aliquãto iniquior. i. seuerior & acerbior æquo: ꝓpter libidinem. i. ꝓpter lasciuiam eius filii: aut propter inordinatã: & temere susceptam uoluntatem eius. pateret. r. i. pati debebat, uel debuisset: ut faceres sæpe: ꝓ facere debuisses. nisi mauis ad patrem referri. q. d. debebat pater eius pati libidinẽ: sed superior sentẽtia melior propter id quod sequitur. Nã quẽ hominem ferret. i. tolleraret. si non ferret. i. pateretur patrẽ suũ. Tale & illud ẽ in aliquo: Cuius saluti cõsulet qui suam negligit. Huncine. i. utrũ hunc filium æquum erat. i. decebat uiuere. ex more. i. ex arbitrio illius. s. patris. an erat æquũ illum s. patrẽ uiuere ex more huius. s. filii. & id nõ est durum. s. asperũ, seu acerbum, aut toleratu difficile s. quod insimulat eũ. i. incusat mores. Nã insimulare significat accusare seu incusare hoc ẽ mores malos reprehendere. ut insimulo illũ superbiæ i. incuso. Nam iniuriæ parẽtũ ferme sunt unius rõnis seu similis. homo ille parẽs. s. qui est paulo. i. paululũ tolerabilis i. dignus q tolereť (nã tolerabilis passiue capi debet) nõ uult filiũ suũ sup.

Mãsum
Adductum

Insimulare

SER.

TVRBA. i. adest turbatio. Abitio. i. discessio. Seruulũ. i. Dromonem quid narrat Clinia pœnitet eum abiisse. hic inducitur senex corrigens filium suum latenter per exẽplum Cliniæ ut per hoc ostẽdatur senex ignorasse amorẽ filii: qđ multum ualet ad consequentia. Si enim cognosceret filium suum amare: non ueniret Bacchis nec Antiphila in camera ad matrẽ duceretur: & sic nõ daretur locus cognoscẽdi eã. Miserum. uult ostẽdere q Clinia nõ esset miser: si recte sciret uti bonis suis: & ita quasi per exemplum alterius intendit corrigere filiũ suũ quẽ est minus credere miserum: si sciret uti genus uocum superiorem lineã genealogiæ ut auos atauos proauos: cognatos: collaterales. in gñe ut sunt fratres & consanguinei. Atqui hæc. ista omnia bona sunt: sed tamen nõ sunt bona male utenti: & hoc est. Atqui hæc perinde id est taliter sunt. ut est animus illius qui possidet ea & uere ut animus qa: q uti scit recte ea sunt bona. uti ea est antiqua cõstructio. In o. ipsa excusatio significat maximã amicitiã inter iuuenes. q. d. percipio q huic imponis culpã. immo patri est. i. imponẽda est. ille ne faciet. q. d. nõ faciet: sed reprimam me. Nam hunc. s. Cliniã esse in metu. est illi. i. filio meo utile: ut similiter timeat patrẽ: hoc dicit secũ: ut erat. s. pater suus. mãsum. i. manere o. ꝓter libidinẽ uoluptatẽ eius nã uere scio·qa nõ erat durus reuera. nã p me·& p alios paretes hoc scio. & hoc est. Nã iniuriæ parẽtũ oẽs sunt uniusmodi: iniurias uocũ q̃tũ ad filios istius. s. mõ sunt: hoĩem s. filiũ: qui filius est paulo tollerabilis·quod stulte agit: qđ nõ põt tolerari a patribus illũ noluit scortari crebro. i. assidue.

ASC.

ITEM illud Et q insimulat &c. sic astrue. Et q Clinia insimulat. i. falso culpat. illũ i. patrem suum. durũ i. difficilẽ & nimis seuerũ. id non est sup. ut dicit uel uerũ. Rationem subiungit·cuius sensus est. Si omnes parẽtes eiusmodi sunt: falso uitium suum incusat morositatis.

Scortari

CAL. Scortari

SCORTARI.) Eſt frequenter ſcorta ductitare. Conſequi conſimilia.) Nam cuius animus in re mala ſemel corruptus eſt, in dies fit peior. Nobis quid cœnæ.) Minus dixit, q̃ ſi dixiſſet quæ cœna. Sic illud. Quicquid hoc hominis eſt. Aliter exprimitur q̃ ſi diceremus, quis hic homo eſt.

Scortari crebro nolunt, nolunt crebro conuiuarier,
Præbent exigue ſumptum, & ea ſunt tamen ad uirtutem oĩa.
Verum ubi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
Neceſſe eſt Clitipho conſilia conſequi conſimilia. hoc
Scitū eſt, PERICVLVM ex aliis facere, tibi qđ ex uſu fiet.
CLI. Ita credo. CH. ego ibo hinc intro, ut uideā nobis qđ cœnæ fiet.
Tu ut tempus eſt diei, uide ſis nequo hinc abeas longius.

GVL. Scortū. Scortes. Scorta. Conuiuari. Pomponius. Deuincere. Cōſequi.

SCORTARi crebro.i.ſæpe: ſeu frequēter ſcorta ductitare. Scortari enim ut Varro inquit: eſt ſæpius meretriculā ducere: quę meretrix a pelle ſcortū appellat: qđ ut pellicula ſubigat. Scortes eni pelles ſunt arietinæ. & ſcorta ut Feſt. inquit: & ſimiliter Var. appellantur oĩa ex pellibus facta: ſen coæus. nō uult inquã parens tolerabilis filium cōuiuari crebro.i. frequēter ſuæ meretrici celebrare conuiuium. Nã cōuiuor aris deponēs uerbum: aut ſignificat celebrare cōuiuiū: aut ad cōuiuiū inuitare: aut ēt frequentare cōuiuia. Nonius ēt dicit inueniri cōuiuo ꝓ cōuiuor ꝑ eo qđ eſt ad cōuiuiū inuito. Pōpo. in Munda: Si Calendis cōuiuãt, idibus cœnant foris. Ipſe homo tolerabilis inquã pbet exigue.i. parce. ſumptum.i. impendia: q̃ fiunt in celebrandis cōuiuiis & meretricibus fouendis. atq; hæc oĩa, quæ facit pater ſunt. tum.i. tunc ad uirtutē acquirendā: & ad omittēdas tales immunditias. uerũ.i. ſed. ubi.ſ. poſtq̃. aius ſemel deuinxit.i. irretiuit: illigauit: inexuit ſe cupiditate aut libidinis aut honoris aut opũ. O Clitipho filii necesse eſt cōſequi.i. cōſiderare. ſilia cōſilia.i. ſilia ꝑpoſita: ſeu ſilia ſuſcepta. qđ dicit me pte aliq̃ interꝑtari ſciunt: hoc eſt ſcitū.i. ſcite: & docta atq; prudēter factū. & hic capit paſſiue: quis ſcitus homo dicat ſæpius, qui ſciēs eſt. hoc ergo ſcitū eſt.ſ. facere periculum.i. facere experientiã ſeu ſumere experimentū: aut cōſiliū ex aliis. nã periculū interdū uidet ꝑ cōſilio capi. Cic. ad Trebatiũ Cor. Nihil audeo dicere cuius periculo tu ſtultus es.i. cōſilio. qđ.ſ. periculū factū ex aliis fit tibi ex uſu.i. utilitate: hoc eſt fit tibi utile. Cli. credo.i. exiſtimo ita eē ut dicis ſup. Ch. eho ibo hinc intro.i. in domū. ut uideā quid cœnæ. minus dicit q̃ ſi dixiſſet: quæ cœna ſit nobis: qđ dici ſolet meꝑte: ꝑ uidendo qđ habemus ad cœnādum. tu fili ut.i. q̃diu tēpus diei eſt. uide.i. caue. ſis.i. ſi uis. ne quo.i. ut nō in aliquē locū abeas.i. diſcedas. lōgius.i. nimis lōge. hinc.i. ex hoc loco: qđ dici ſolet: uide ne elonges te nimis de hoc loco.

Scitus. Periculum. Cice. Viſus. Si pro ſi uis.

SER. VERVM. q.d. ſed mō ad nos redeamus. Animus ubi.i. poſtq̃ deuinxit ſeſe ſemel cupiditate alicuius inhoneſtatis. neceſſe eſt Cliti. & te & alios ſequi cōſilia.i. utilia. cōſilia.i. a conſimilibus accepta. nō q̃ faciant: ſed q̃ cōſimiles faciūt: ſed cōſiliū ſibi aſſumãt ꝑ conſimiles.i. cōſiderãdo malũ euētũ eorũ. & hoc ſcitū eſt.i. ſapientia eſt facere periculū.i. ꝓbamētū ex aliis.ſ. q̃liter eis accidiſſet. Tꝑs cœnæ iã idoneũ. uide ſis. & uideas ne quo &c. uide ſis. ſis ē adiectio ſyllabica.

ASCĒ. ITEM illud. Neceſſe eſt cōſilia cōſeq ſilia. plures intelligũt ſic. Vbi aius deuinxit ſemel ſe mala cupiditate. Neceſſe eſt cōſilia ſilia.i. mala ꝯſeq.i. ſimul ſeq & naſci. q ſenſus quadrare uidet illi. Atq; hæc ſunt tũ ad uirtutē oĩa. Itē & illud: Vt tempus diei eſt accipiunt multi ſic: Vt tempus.i. ſm q̃ tempus diei eſt: quia tardum & ueſpertinum.

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

CLITIPHO.

QVAM iniqui ſūt pr̃es in oẽs adoleſcẽtis iudices. *Octon.*
Qui æquũ eẽ cẽſent, nos iã a pueris ilico naſci ſenes, *Iab.*
Neq; illarũ affines eſſe rerũ, quas fert adoleſcentia.
Ex ſua libidine moderant, q̃ nunc eſt, nō quæ olim fuit.
Mihi ſi unquam filius erit, næ ille facili me utetur patre.
Nam & cognoſcendi, & ignoſcendi dabitur peccati locus.
Non ut meus, qui mihi per alium oſtendit ſuam ſententiam.

CAL. Libido

QVam iniqui ſunt pa.) Solus Clit. permanſit, q de pr̃e cōquerit, ut mos eſt adoleſcẽtũ, q pr̃ia ꝑcepta moleſte ferũt. Quæ nũc ē.) Huic illud contrariũ, Sed nunc ea me exigere, inqt, pr̃is ē. nã qđ antehac fecit, nihil ad me attinet. Dũ tꝑs ad eã rē tulit, ſiui aium ut expleret ſuũ. Ex ſua li.) Libido ē quęq; uolũtas temere ſuſcepta. Apud Salu. in Catil. tñ in bonã ptē capit, Magiſq; in decoris armis, & militaribus equis, q̃ in ſcortis & cōuiuiis libidinẽ hēbãt. Cognoſcẽdi & ignoſcẽdi.) Ex affectu corũ loquit, q cum alicui obnoxii ſint, aliũ habent animũ, q̃ haberẽt, ſi liberi eſſent. Per aliũ oſtẽdit ſuã ſniam.) Superius, Sed repriмam. nam in metu eſſe hunc, illi eſt utile.

GVL. Salu. Nęq; adeſt certe.

QVam iniq &c. Hic ſolus Cliti. pmãſit: q de pr̃e cōquerit: ut mos ē adoleſcẽtiũ: q pr̃ia præcepta moleſte ferũt. Clit. q̃.i. q̃tũ pr̃es ſunt iniqui.i. nō æq: ſed acerbi & iportuni iudices.i. cẽſores. in oẽs adoleſcẽtes.i. erga iuuenes oẽs. q.d. eos nō rectũ in eos hẽre iudiciũ q cẽſent æquũ eſſe.i. rectũ eſſe: & iuſtũ. nos naſci ſenes.i. hñtes mores ſeniles: & ſapiẽtes. ilico.i. cōtinuo a pueris ꝑ aduerbio ponit.i. a pueritia: uel ab ineũte ætate: uel ſtatim ut pueri ſumus: aut tũ primum pueri euadimus. neq;.i. & cẽſent inq̃ nō eſſe æquũ nos eſſe affines.i. ꝑticipes: ſeu finitimos: & cōterminos: ac ꝑpinquos earũ reꝝ: q̃s adoleſcẽtia.i. iuuenilis ætas. fert.i. affert, ſeu inducit. Ipſi patres moderant nos.ſ.i. regũt nos: & iponunt habenas nobis: ſeu modũ nobis adhibẽt ex ſua libidine.i. ex mero arbitrio & uolũtate. ſiue recta ſit: ſiue nō. Nã libido ē quęq; uolũtas temere ſuſcepta. interdũ tñ capit in bonã ptē. Salu. Magiſq; idecoris armis & militaribus eqs, q̃ in ſcortis & cōuiuiis libidinẽ hēbãt. Moderant ergo nos ex ſua libidine. q.ſ. libido nũc ē illis. nō q̃ libido fuit olim illis cũ iuuenes eẽnt & q̃les ſumus. ſi filiꝰ erit unq̃ mihi. næ.i. certe. ille filius utet me pr̃e facillime.i. hẽbit me pr̃em benigniſſimũ & plurimũ illi idulgẽt. Nã locus.i. facultas: occaſio: opportunitas: cōmoditas dabit illi a me cognoſcendi multa q̃ fiunt a iuuẽnibus in lubrico poſitis. & ignoſcẽdi.i. parcendi peccatis alienis, uel, ut alii hñt. peccãt.i. errãti. Nã q alias errauerit, errãtibꝰ ignoſcere nō renuit & eoꝝ errata excuſat. Nō faciã ſup. filio meo ut.i. ſic meꝰ pr̃ mihi facit. q oñdit mihi ſuã ſniam.i. id qđ ſentit ꝑ aliũ.i. per exẽplũ alterius.

SER. QVam inique. Incipit ſecũdus actus de adductione amicaꝝ ad q̃s neceſſariæ ſunt pſonæ amicoꝝ: qui eas recipiãt & pſonæ ipſaꝝ, q̃ adducant: & ſerui, q adducãt. Et opportuna fit adductio illa. Deſcribunt prius iuuenes amãtes, & deſiderantes eas: & tales q libẽter eas recipiãt. Secuta ē ergo adductio illaꝝ eũ ita affectuoſi ſint ad eas illi: ad qđ adducunt. & prius iducitur i hoc actu Clitipho pſitẽs de amica ſua: q anunq̃ adhuc dictuꝝ nobis erat Clitiphonẽ hẽre amicã: ut cũ deinceps de Bacchide mẽtionẽ fecerit: ſciamus eſſe amicã eius: & tñ hac de cã, ſicut diximus, ita amãs eã iducit: ut cũ uenerit libẽter

ab eo recipiat. Quã inique. q. d. Pater meus dehortatur me ab amore. sed certe iniuriose agit. Nec iõ me retrahẽt ab illa psuasiones eius: & hæc est summa huius scenæ: p qd̃ uehemẽs amator ostẽdit. Sed mihi .i. nõne mihi. næ .i. certe. Locus cognoscẽdi .s. lãdiu dabo licẽtiã: donec p se cognoscat eẽ peccatũ. & locus igñ. s. ponã ei terminum ignoscendi.

lauta: q̃rens cõuiuia quæ oĩa magnũ auri pondus poscunt. sumptuosa .i. auida. sumptus .i. multa impendẽs: & ppterea multa petens. nobilis .i. insignis in malã partẽ .i. multis nota: Nobilis q̃a uidelicet frequẽtes hẽat amatores. tũ .i. deinde. recte ẽ .i. Recte placet ei & pbat q̃ dem ei .i. faciã ei munera. Nam religio .i. esse metus & solicitudo est dicere nihil eẽ mihi .i. me nihil hẽre: qd̃ dem ei. Religio Religio enim interdũ capit p metu: ut alibi in Andria. Dignus cũ tua religione es odio nodum i scirpo q̃ris. religione inq̃t .i. metu & solicitudine: ut ait No. Nõ pridem .i. nõ nuper: neq; puo ante tempore inueni hoc mali .i. nact⁹ sum hoc malũ. & irretitus in eo .s. in insano eius p

CAL. ¶ VBI adbibit.) Quã petulans sit filius in parẽtẽ, offendit: cuius pcepta cõtẽnit. ¶ Næ ille.) Næ p certe ponit. Da mihi atq; affer.) Verba sunt amicæ, q̃ magis Clitiphonem stimulãt, q̃ prĩs præcepta. Satago ¶ Satagit.) Genitiuo iũgit. ¶ Satagit. Id est anxius ẽ & curiosus suaʒ rerum.

> Perii, is mihi ubi adbibit plus paulo, sua quæ narrat facinora?
> Nunc ait, Periclum ex aliis facito tibi, quod ex usu fiet.
> Astutus næ ille haud scit q̃ mihi nunc surdo narret fabulam.
> Magis nunc me amicæ dicta stimulant, Da mihi, atq; affer mihi.
> Cui quid respondeam nihil habeo, neq; me quisquam est miserior.
> Nam hic Clinia, etsi is suarum rerum satagit: attamen
> Habet bene ac pudice eductam, ignaram artis meretriciæ.
> Mea est potens, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis.
> Tum quod dem ei, recte est: nam nihil esse mihi, religio est dicere.
> Hoc ego mali non pridem inueni: neq; etiamdum scit pater.

Educat Educe Procare ¶ Pudice eductã.) Quod nos educare dicimus, antiq educere dixerũt. ¶ Procax.) Procare, poscere est. uñ pcaces meretrices, ab assidue poscẽdo. & Proci uxorẽ poscẽtes in matrimoniũ. ¶ Religio.) Metus uel solicitudo. Teren. in Andria, Dignus cum tua istac religione es odio. Inde dies religiosi, infames uel infausti dicti: quos ex contraria causa propter ominis diritatem relinquam.

GVI. ¶ PERII .i. pditus sum p̃ nimia eius iportunitate: & molestia. Is pater ubi .i. postq̃ adbibit .i. bibit. nihil plus sigñat: nisi aliquaten⁹ augeat ppositio paulo plus .i. paulo largius æquo. & ubi narrat sua facinora .i. sua pclara facta. p ironiã Nunc .i. aliquã dicit nũc .i. aliqñ ait mihi facito periculũ ex aliis .i. delige tibi qui imiteris exẽpla ex alioʒ euentis. qd̃ periculũ sit tibi ex usu .i. utile ut prius dictũ est. Næ .i. utrũ. ille pr̃ est astutus .i. cautus. q. d. minime. haud .i. nõ scit quã fabulam .s. quas nugas (nã fabulæ loco habeo eius sermonẽ) narrat mihi nunc surdo .i. nõ attẽdenti dicta, meæ amicæ magis stimulãt .i. solicitãt me. Deinde subiungit uerba amicæ semp petẽtis. Da mihi minus .s. hoc uel illud affer mihi aliqd noui. Cui .s. amicæ ita petenti nihil hẽo: nescio qd rñdeam .i. debeã rñdere. Satagit neq; q̃squã ẽ miserior me. Nã hic Clinia & si .i. q̃uis. satagit suaʒ reʒ .i. anxius & curiosus est eaʒ faciẽdaʒ: at tñ habet amicã .s. eductã .i. educatã (nã q̃ nos educare dicimus: antiqui educere dicebãt) bene .i. honeste. & pudice .i. caste & pbe. & hẽt eã ignarã .i. nesciã artis meretriciæ .i. astutiæ, seu uersutiæ meretriciũ. mea amica est potẽs .i. uel robusta, uel Procax Procare Proci opulẽta. pcax .i. assidue petẽs. Procare .n. ut Põpeius inq̃t, significat poscere. Inde pcaces meretrices dictæ sunt ab assidue poscẽdo. Inde pci dicunt uxorẽ in matrimoniũ poscentes. Itaq; pcax .i. petax, dispoliatrix. magnifica .i. magnifice instructa supellectili. magnifice induta: magnifice epulans, &

cacis meretricis amore. etiam neq; dum .i. & etiam nondum: Neq; dũ idest nõ adhuc pater meus scit me isto malo laborare.

SER. ¶ PERII .i. mori possum p̃ indignatiõe facinora de amoribus suis. Næ .s. certe. satagit reʒ suaʒ .i. curiosus est circa amorẽ suũ. Satagere est solicitari .s. satis agere. Tũ .i. ptercea ppter hoc sum miser: q̃ cũ illa recte .i. bene meruisset: ut ei darẽ: nihil hẽo. hoc dicit. Tũ qd̃ dem &c. Religio .i. ad religiosos ptinet dicere nihil hẽo. Nõ pridem anteq̃ amarẽ unq̃ hoc .i. tantum mali passus sum: quãtum modo patior. Neq; etiam dum. q. d. quid erit postquam resciuerit.

ASCE. ¶ PROPTEREA q̃ in textu habet: sua qui narrat facinora: sic itelligo. Is pater q ubi adbibit paulo plus, q̃ ęquũ sup. est: narrat mihi sua facinora .i. facta iuuẽtæ: q̃ sæpe detestanda sunt. nunc .i. dum senex: & sobrius est ait &c q. d. me pte sobriũ alterius crimina dãnare: q sua ebrius pfitet iactabundus. Illud uero in fine. Tum qd̃ dem ei &c. sic accipiendum puto. Tum .i. deinde illud qd̃ dem .i. donẽ uel donare possim ei .i. Bacchidi. est recte p eo qd̃ est nihil. Quia enim ex uerbis oĩa seruabãt: uerebant dicere sibi nihil esse: aut se a nullo peti. Ideoq; q̃renti patri familias: Quis me uult? respondebat: bona fortuna pr̃: p eo qd̃ est nullus. & q̃rẽti: Quid tibi est? rñdebatur ut Pamphilo in Hecyra: recte mater: pro eo qd̃ est nihil. Sic hoc loco: tum qd̃ dem ei est recte: pro eo qd̃ est nihil. q. d. nihil est mihi .i. nihil habeo qd̃ dem ei. sed religio est .i. metus & timor (dicit enim religio a Religio religãdo: eo q̃ mẽtẽ metu quodã ac obseruatiõ studio ligat) dicere nihil esse mihi .i. q̃ nihil habeã. Itẽ illud quod sequit: hoc ego mali non pridem &c. Quia Valeñ. dicit plusculum temporis per pridẽ, q̃ per dudum significari: bene quadraret si dixeris. Non pridem .i. non multo tempore, quod pa- Pridem & dudũ tet, quia addit: Neq; etiam dum scit pater &c.

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA.

CLINIA CLITIPHO.

CAL. SI mihi.) Hic mira amãtis solicitudo expmit, cui expectanti, hora, dies, annus uidet. ¶ Si mihi. Amor res ẽ suspitiõis plena. Torquetur igitur Clinia mora & dilatione amicæ Antiphilę. ¶ Sed uereor mulier.) Bene amantis exprimit affectum: qui semper omnia in deterius suspicatur.

> CLIN. SI mihi secundæ res de amore meo essent, iamdudum scio
> Venissent: sed uereor ne me absente mulier corrupta sit.

Octonarii Iambici

amorem spectat. Iãdudum .i. paulo ante. uel cape pro iam pridem. uenissent .s. Antiphila, & serui, qui eam accersiuerunt. scio: idest non dubito q̃ iam uenissent: sed uereor ne mulier: scilicet Antiphila corrupta sit: idest ne pecuniarum largitione ad alium diuertenit. hic .i. in hoc loco. me absente: idest quãdiu fui absens.

GVI. SI mihi &c. Hic mira amantis solicitudo exprimitur: cui expectãti hora dies annus uidetur. Clini. si secundæ res: idest prosperæ succedẽtes essent mihi de amore meo: idest quantum ad

SER. SI mihi. Inducto Clitiphone curioso de amore inducitur Clinia & talis: qui libenter recipiat suam. hic: idest in ciuitate ubi habitat amatores sunt. corrupta sit.

¶ Mihi

Concurrũt multæ opiniones, q̃ mihi aĩum exaugeant·
Locus, occasio, ætas· mater, sub imperio cuius est, mala·
Cui nihil iã præter pretium dulce est. CLIT. Clinia. CLIN.
hei misero mihi.

CLIT. Etiá caues ne uideat forte hinc te a p͞re aliq̃s exiẽs.

CLIN. Faciam· sed nescio quid ꝓfecto mihi animus præsagit mali

CLIT. Pergin' istuc prius diiudicare, q̃ scis quid ueri fiet?

CLIN. Si nihil mali esset, iã hic adessent. CLIT. Iã aderunt. CLIN.
quando istuc erit?

CLIT. Non cogitas hinc lõgius abesse? & nosti mores mulierum·
Dum moliũtur, dum comunt, annus est. CLIN. o Clitipho,
Timeo. CLIT. respira· eccũ dromonẽ cũ Syro, una adsũt tibi.

CAL. ¶ MIHI animum exaugeant.) Augeri dicitur animus, quando multa concurrunt quibus flectitur in eam partem in quam inclinatur. ¶ Occasio, ætas.) Hi loci ex arte rhetorica etiam ad maioris rei confirmationem ualerent. ¶ Occasio, locus, ætas, mater. Argumenta deducuntur aut a rebus, aut a personis. hæc enim, causa, tempus, locus, occasio, instrumentum, modus, & cætera rerũ accidentia. a personis deducuntur hoc modo. Nam similes parentibus, aut maioribus suis filii plerunque creduntur: & nonnunquam ad honeste, turpiterq; uiuendum. Similiter a natione quoq; patria, ætate, educatione & disciplina sumuntur. ¶ Hei mihi.) Hei, datiuo iungitur: ut Virg. Hei mihi qualis erat. Heu uero, accusatiuo: ut alibi Tere. Heu me miserũ. ¶ Mihi aĩus p͞sagit mali.) Sic fieri consueuit, ut quotiens aliquid expectamus, ea occurrant potius quæ mentem nostram ad cogitandum aliquid mali trahant. ¶ Quando istuc erit?) Non potest credere ex nimia suspitione uẽturã amicã. ¶ Nõ cogitas hinc longius abesse?) Clitipho remouet suspitionẽ ex aĩo Cliniæ, & locorum interuallo, & ex cultu mulierũ, quæ maiorem t͞pis partem in se ornando cõterunt. ¶ Clitipho, timeo.) Vide nulla re arceri posse suspitionẽ ex pectore amantis. ¶ Eccũ Dro. cũ Syro, δεικτικῶς: & cũ gestu nimię lætitię ꝓnunciãdũ est.

Hei
Heu

GVI. ¶ MVLTAE opiniones concurrunt: idest simul in mentem ueniunt: quæ exaugeant mihi animum ad credendum eam fuisse corruptam. Subdit ea, quæ exaugẽt animum ad id credendum: uidelicet occasio: idest opportunitas: ut corrumpatur: quia formosa: & multis forte iuuenibus placẽs ac nota. locus quia: scilicet est in eo loco: ubi aliæ petulantes & ideo contagione facilis lapsu est. ætas: quia iuuenilis & flore iuuentutæ nitens: quæ plecunque lubrica est mala, & improba mater. sub imperio: idest sub potestate cuius ẽ (hæc omnia exaugent animum ad credendum eam esse hic corruptam) cui: scilicet matri: sub cuius est imperio. nihil est dulce: idest carum: suaue: placens: præter pretium: idest prę ter pecunias & mercedem. Clitipho. o Clinia, uocat eum ut attendat quod dicere cupit. Clitipho. Hei mihi misero: idest sentio me miserum. & illud dictum interiectiõis uim obtinet. Cliti. etiam caue: ne aliquis exiens a patre: ubi me p͞te dici solet de pẽ tiens patrem: uideat te forte hic. Cliti. faciam: idest cauebo. sed profecto: idest certe. animus præsagit: idest prænunciat: prædicit: præsentit: prędiuinat mihi nescio quid mali. Cliti. Pergin i. conaris ne, aut niteris seu ꝓsequeris diiudicare istud prius q̃ scias q͞d ueri sit in eo. Clit. Si nihil mali esset iam Antiphila adesset: idest præsens esset hic. Clit. Iã mox: idest statim. aderit hic: idest præsens erit hic. Clitipho. quando istud erit ꝙ aderit. Cliti. non cogitas eam abesse: idest remotam esse. longius: idest multum longe. hinc: idest ex hoc loco. & nostin: idest cognoscis. ne mores: idest modos mulierũ. dum: idest quãdiu molliuntur: idest lenes seu molles cute efficiuntur: siue dum fucantur. & dum: idest quãdiu. comunt. i. pectunt. annus est. i. annũ unũ cõterunt integrũ in leniẽda seu molliendo cute sua: & in pectendis capillis. Cli. o Clitipho timeo. Clit. respira. i. resume uires: recrea: re: cessa a timore animũ reuoca seu resume: colligere: ad te redi: resurge a me. tu eccũ. i. ecce hic ꝓpe Dromonẽ una cum Syro. ipsi serui adsunt. i. appropinquant. i. prope sunt tibi.

Præsagi re

Respira re

SER. ¶ EXAVGEANT ad dolorem. occasio, quia ego aberam. locus· idest ciuitas, ubi est frequentia iuuenum. ætas, quia puellula iuuenis est. mater auara quæ. s. Anus nutrierat illam: quam putabat esse matrem eius. etiam i. adhuc caue uel aliter: caue inquã tale sup. amicam: & etiam caue ne uideat &c. Quando istuc erit: uide nimium affectũ amoris.

ACTVS SECVNDI SCENA III.

Senarii & Octonarii Iambici, permixtus Trochaicis Catalecticis.

SYRVS, DROMO SERVI. CLINIA. CLITIPHO.

S. AIN' tu? D. sic est. S. uerum interea dum sermones cædimus *Troch catal.*
Illæ sunt relictæ. CLIT. mulier tibi adest, audin' Clinia?

CLIN. Ego uero audio nunc demum, & uideo, & ualeo Clitipho.

CAL. AIn' tu?) Hæc scena plena est & timoris & suspitionis: sed persona seruilis utriq; succurrit. ¶ Ain' tu?) Hoc sic lege, ut intelligas multa uerba præcessisse. ¶ Mulier.) Nõ Antiphila, aut amica: sed sic dixit quasi illi qui desperauerat redituram ¶ Ego uero audio.) Verba sunt respirãtis, & ad se redeuntis.

GVI. AIn tu &c. Hæc scena plena est & suspitiõis, & timoris: sed p͞sona seruilis utriq; succurrit. Serui a͞st in frõte scenæ ex abrupto colloquunt: tanq̃ pgentes in incepto colloq̃o: q͞d ultro, citroq; in uia cõferebant. Sy. ain tu. i. dicis cu uere. quid a͞st dixerit Dromo: nõ est curandum. nã iste est abruptus sermo ex cõtinuæ colloquio Dro. sic est ut dico. Sy. uerũ. i. sed. dum. i. quãdiu: cædimus. i. cõmiscemus. sermones. i. colloq̃a: illę mulieres sunt relictæ. Cædere, ut uult No. ultra cæteras significationes, interdũ significat cõmiscere: allegatq; Lucilium dicẽtem. Tineæ oĩa cædunt. i. cõmiscent, ut ipse interpretatur. no stro a͞st hic ꝓposito optime ꝯgruit. Clit. mulier adest tibi. i. ecce ꝓpinquat tibi mulier, quam tãtopere optabas. audin· idest utrum audis seruos Clinia. Cli. uero. i. certe, uel sed. ego nunc demũ. i. nũc solũ: uel tãdẽ. uideo, audio, & ualeo. i. sanus sũ: cũ prius languerẽ præ timore· & quasi cõsternatus essem mei sensus sua nõ recte exercebãt officia. Sy. serui nõ uidentes adolescentes ꝑgunt in sermone incepto. itaq; inquit.

Cędere pro cõmiscere

SER. AIn tu. Postq̃ ostẽdit illos esse tales, q libẽter amicas suas recipiãt. Restat ut adducãt. sed qa Clit. ignorabat amicã suã adduci: p͞mittit͞ Syrus, qui illos instruit· q͞o se hẽant erga illas: ne q͞n ueneriut incõsulte recipiant. hẽt Syrus cãm ut eam ꝑcedat. Ignorans tñ. s. dum erat itẽtus uerbis Dromonis de rumoribus qualiter ibi fuerit dñs suus Clinia, uel de aliis rumoribus Asiæ Quibus auditis sic dicit. Ain tu Dromo. s. sic esse &c. Cędimus. i. damus uicissim. Cum Clitipho audiuisset. Illę relictæ sunt, dixit Cliniæ. Mulier &c. Quid. i. aliq͞d rerum.

non admirandum

S. Minime mirum, adeo impeditæ sunt, ancillarum gregem
Ducũt secũ. CLIN. perii, unde illi sũt ancillæ? CLIT. men' rogas?
S. Non oportuit relictas portant quid rerum. CLIN. hei mihi.
S. Aurum, uestem, & uesperascit, & non nouerunt uiam.
Factum a nobis stulte est. abi dum tu Dromo illis obuiam.
celeriter Propere quid stas? CLIN. uæ misero mihi, q̃ta de spe decidi.
CLIT. Quid istuc? quæ res te sollicitat aũt? CLIN. rogitas qd fiet?
Viden' tu ancillas, aurũ, uestem? quã ego cum una ancillula
Hic reliq unde ea esse cẽses? CLIT. uah, nũc demũ itellego.
S. Di boni quid turbæ est? ædes nostræ uix capient scio
Quid comedẽt? quid ebibent? quid sene *Chremem* erit nostro miserius?
Sz uideo, eccos quos uolebã. CLIN o Iuppiter ubi nã ẽ fides?
Dũ ego pp te errãs pr̃ia careo demẽs, tu iterea loci *lab. uetto.*
Collocupletasti te Antiphila, & me i his dẽsetuisti malis *caret.*
Propter quã i sũma ĩfamia sũ, & meo pr̃i min° sum obseqns
Cuius nunc puderme, & miseret q hay mores cãtabat mihi,
Monuisse frustra neq potuisse unq̃ ab hac me expellere
Quod tamen nũc faciam tũ cũ gratũ mihi esse potuit, nolui
Nemo ẽ miserior me. S. hic de nostris uerbis errat uidelicet,
Quæ hic sum° locuti. Clinia aliter tuũ amorẽ, atq ẽ, accipis.

CAL. ¶ MINIME miry.) Mulieres a natura tardę in icessu sunt. sed hic additur cã tarditatis. ¶ Minime miry. Scilicet si relictæ sunt. ¶ Perii.) Cliniæ suspicio, q amica corrupta sit, ab ancillarỹ grege oritur. has.n. ab aliis amatoribus eẽ putat. ¶ Portãt qd rey.) Ob hoc non est securus Syrus, q mulieres relictæ sint. ¶ Et uesperascit, & non nouerunt uiam.) Causa cur non oportuit relictas qs enim tutus, si qd portat, & in nocte, & in incerto itinere? ¶ Væ misero mihi.) Magis suspicatur Clinia q a Syro aury & ueste audierit. ¶ Abi dũ.) Dũ, παρέλκον. ¶ Vnde ea esse cẽses?) Vnde essent ista, tãq notum esset, non explicuit. ¶ Quid turbæ est?) Persona seruilis utpote fidelis heri ĩpẽsis timet. ¶ Quid turbę est? Turba primum pturbationẽ significat. inde turbo turbas, perturbo, deturbo. Dehinc multitudinẽ: quæ fere turbatione non uacat. ¶ Capient.) Alias deligent significat. Virg. Aut capere, aut captãs iam despectare uidẽtur. ¶ Eccos uolebam.) Eccum eccã, eccos eccas, ellum ellã, ellos ellas, ab ecce cõposita sunt: & per aduerbia resoluuntur, nõ per ꝓnoia. Eccũ, ecce hic: subintellige uiry de quo agebamus. eccam, ecce hic: subintellige fœminam. Ita ellum, intellige ecce illic uiry, &c. ¶ O Iuppiter.) Sic exclamat dũ putat ab amica esse deceptũ. ¶ Errãs.) Hinc errones dicunt. ¶ Pudet & miseret.) Recte: qa post pudorẽ solet cõsequi misericordia.

Pudet

Piget

Pudet, uerecũdiæ est, Piget, pœnitẽtiæ. Teren. in Adelphis, Fratris me qdẽ pudet, pigetq. Et bene pudet de filio in patrem. in Andria, Tũ patris pudor. ¶ Cantabat.) Hoc est frequenter dicebat. & significantius dixit cãtabat. & antiq canere pro eloqui dixerunt. ¶ Ab hac.) Sic dixit: qa nõdũ appulerat: etsi supius me deseruisti dixerit. ¶ Hic de nr̃is uerbis.) Superius, Portant qd rey, & aury, & uestẽ, dixit. ¶ Videlicet.) Scilicet & uidelicet idem significare uidẽtur quod certe sed habent usum suum per amaritudinem cum derisu permixtam. Virgilius, Scilicet his superis labor est. Quintilianus, Hoc uidelicet expectasti.

Scilicet

Videlicet

GVI. ¶ SY. Minime mirũ.i.nõ est mirandũ si sint relictæ. adeo.i. uel ualde: uel in tãtũ sunt impeditæ.i. retardatæ ab incessu ueloci. cãm subdit. ducũt secũ gregẽ.i. caternã. ancillay.i. famulay. q si duceret unus grex ouium Clin. perii.i. pditus sum, & saucius illo dicto. unde ancillæ tã multæ sunt illi.i. unde tot acqsiuit ancillas. Cli. Men rogas.i. utrũ me interrogas Sy. num oportuit relictas: p relinquere: ut sæpe actiuis & ablatiuis pticipioy pteriti tpis ponunt p infinitiuis.i. nõ oportebat relinquere eas. portãt qd.i. aliqd rey. hoc est aliquas res. quare nõ tuto icedũt sine tutoribus. Cli. hei mihi: interiectio dolorẽ ostendens. Sy. pergit seruus in sermone: qa dixerat portant qd rey.s. aury, uestẽ. &c.i. huc accedit q uesperascit.i. uespera fit: seu ad uesperam uenit. & ppterea nõ erãt relinquẽdæ & nõ nouerũt.i. nesciũt uiã. stulte factũ ẽ a nobis illud.s. q eas reliqmus. tu Dromo abi dũ.i. uade. abi dũ est parelcon.i. adiectio syllabica. abi ergo ppere.i. celeriter. obuiã.i. in occursum: aduerbiũ est illis.s. mulierib°. quid.i. cur. stas.i. nõ uadis. ppriæ hoc dicit: ut eũ accelerare efficiat. Clin. Væ mihi misero. q.d. sum maledictus & infelix. de quãta spe decidi.i. sum frustratus & deiectus. Clit. qd istud est aũt.i. sed. quæ res solicitat.i. angit: solicitum reddit te. Cli. rogitas qd sit. uiden.i. uide ne aury: uestẽ: ancillas esse sup. illi puellæ: quã ego reliqui hic cũ una ancillula. unde cẽses.i. iudicas eã eẽ illi. Clit. uah: irridẽtis: siue illudẽtis interiectio est. demũ.i. tãdẽ intelligo qd te solicitat. Sy. Di boni qd turbæ est.i. q̃ turba mulieỹ admirat tantam cateruam & senis sumptib° timet. Turba: primo dicit turbationẽ: inde perturbo: pturbo. deinde multitudinẽ: quæ fere pturbatione nõ uacat. ædes nr̃æ uix capiẽt.i. recipiẽt eas. hoc est uix poterunt recipi in nr̃a domo. scio.i. non dubito: q ædes nr̃æ uix eas capient. deinde subdit admirãdo. qd comedent? qd bibẽt? quid erit miserius nr̃o sene.i. Chremete.i. qd erit eo infelicius: q tantam turbam parauerit. sed eccos.i. ecce hic uideo eos: quos uolebã uidere: uel quos petebã.s. ambos adolescentes. Eccum eccam eccos eccas significat ecce hic eũ eã: eos eas: ellũ ellã: ellos ellas significat ecce illic eum eam eos eas: & oia sunt aduerbia ab ecce cõposita. Clit. o Iuppiter: q iura hospitalitatis curas. ubi nã.i. ubi est fides.i. constantia & ueritas siue fidelitas ac fiducia. dũ.i. quãdiu. ego demẽs.i. desipiens careo patria Errãs.i. peregrinabundus pp te: qa tua cã a pr̃ia sum expulsus uerboy inceptationibus. o Antiphila tu interea collocupletasti.i. ditasti te.i. locupletẽ te effecisti. & deseruisti.i. dereliquisti & habuisti cõtẽptui me in his malis. pp quã.s. te sum.i. uersor in summa infamia. & sum minus nõ obsequens meo pr̃i Menedemo. cuius.s. patris nũc me pudet & miseret.i. uerecũdia teneor & misericordia eius pr̃is: qui cãtabat.i. frequẽter inculcabat mihi mores hay meretricũ. antiq canere p eloqui capiebant. Dolet ipse pr̃ se frustra monuisse me: uel potius sic intellige illud sup. qd sequitur dolet mihi.i. est mihi dolori.s. eum patrẽ monuisse frustra: neq potuisse unq̃ expellere me.s. abducere: abstrahere me ab hac.i. ab huius amore: qd tñ nunc faciã.i. abstraham me ab ea. nolui abstrahere me ab ea. tñ.i. tunc: cũ illud.s. me abstrahere potuit esse mihi gratũ.i. iucundũ qa tunc fuissem patri obsecutus & eius morẽ gessissem uolũtati. Nemo est miserior me. Sy. hic Cli. errat.i. in errorẽ labit de nostris uerbis.i. pp uerba nr̃a. uidelicet i. certe eis uerbis quæ locuti sumus hic: o Clin. accipis aliter tuum amorem, atq est.s. q̃ se habet.

SER. ¶ OVARE nõ oportuit esse relictas: ne uenĩãt fures, qui auferãt. Cũ tps sit idoneum latronibus: qa uesperascit. Abi dum. dũ est adiectio syllabica. Auy: uestẽ.s. illius q̃ ego &c. Vnde censes hæc esse illi nisi ab amatoribus. Cuius pr̃is nũc pudet me: qa propter me cruciatur: & dolet cum monuisse me frustra. Ab hac.s. Antiphila. Gratum mihi esse potuit: quia si tum propter patrem dimitterem: ipse haberet mihi gratiam. Hinc de nr̃is uerbis errat: qa nõ credit uenire nisi suam: & putat oia illius ẽt quæ enumerauimus.

Parelcõ

¶ Ex ipsa

CAL.

CEX ipsa re.) Ex signis q̃ dicturus est. Anus q̃ dicta est ma.) Hoc cõtra illud est qđ supra dictũ a Clinia, Mater sub impio cuius est mala. Ea obiit mor.) Hoc dictũ, ne ab illa coerceptã amicã suspicef. Alteræ dñ nar.) Antiquũ est nos alteri dicimus. Quænã est altera?) Interrogat q̃a nõdum intellexerat amicã aduentare. Propera.) Properat q festinanter aliqđ agit uel dicit. Virg. Multa forent q̃ mox cœlo pperãda sereno Maturare dat. Iã primũ o.) Sic incipit, ut multa pudiciti signa narraturus. Liuius in 1. ab Vrb. cõdi. Iam primũ omnium satis cõstat. Anus q̃dã pdit.) In eunucho de uilissima persona, Prodi foras male cõcibate. Ad la. re.) Hæc signa sũt pudice uitam agẽtis. Sic in Andria, Primũ hæc pudice uitã, parce, ac duriter agebat; lana & tela uictũ q̃ritans. Vitã exe.) Aliter dr̃ exigere uitam, exigere fabulã, & exigere opus. Significat eñi traducere, expellere, & finire. Existimandi co.) Iudicandi. Aestimare.n. est considerare: Existimare uero, iudicare. Nã prius cõsideramus ea q̃ iudicãda sunt. Quæ cu. inge.) In Andria. Nã q cũ ingeniis cõfl ẽtaẽ eiusmodi &c. Offendimus. Repimus. Offendere fere idẽ est qđ repire. Eius anuis cã.) M. Var. & P. Nigidiũ uiros Romani gñis doctissimos cõstat nõ aliter locutus esse & scripsisse q̃ senatuis & domuis, q est primus casus ab eo qđ ẽ senatus & domus. Ornant sibi.) Nõ ut placeãt amatorib⁹. Nulla ma. re ex.) Hoc est, nõ fucarã. Mala.n. a similitudine mali, hoc ẽ pomi, nomẽ assumpsit. Nã id est qđ pręminet inter nasum oculos, & buccam, qđ rotũdam est, & in spẽm mali.

Exigo uitam

Existimo

Aestimo

Anuis

Nã & uita est eadẽ, & aius te erga idẽ ac fuit: *Senarii Iãbici*
Quantum ex ipsa re coniectutam *fecimus *als. cepimus*
CLIN. Quid est obsecro? nam mihi nunc nihil rerum omnium est.
Quod malim, q̃ me hoc falso suspicarier.
S. Hoc primum, ut nequid huius rerum ignores: anus
Quæ est dicta mater esse ei antehac, non fuit:
Ea obiit mortem: hoc ipsa in itinere alteræ
Dum narrat, forte audiui. CLIT. quæ non est altera? *als. nam*
S. Mane: hoc quod cœpi primum enarrem Clitipho:
Post, istuc ueniã. CLIT. propera. S. iam primum omnium
Vbi uentum ad ædeis est, Dromo pultat fores:
Anus quædam prodit: hæc ubi aperuit ostium,
Continuo hic se coniecit intro, ego consequor.
Anus foribus obdit pessulum: ad lanam redit.
Hinc sciri potuit, haud usquam alibi, Clinia,
Quo studio uitam suam te absente exegerit,
Vbi de improuiso est interuentum mulieri:
Nam ea res dedit tum existimandi copiam,
Quotidianæ uitæ consuetudinem.
Quæ cuiusq; ingenium ut sit, declarat, maxume:
Texentem telam studiose ipsam offendimus,
Mediocriter uestitam ueste lugubri,
Eius anuis caussa opinor, quæ erat mortua:
Sine auro tum ornatam, ita uti quæ ornantur sibi:
Nulla mala re esse expolitam muliebri.

GVL.

CNAM & uita eius puellæ est eadẽ.i. modus uiuẽdi eius est talis: qualis fuit. & aius eius ẽ.i. æqualis filis erga te: ac si sicut fuit prius q̃tũ cœpimus cõiectutã ex ipsa re.i. ex ipsa rõne se hñdi, quã ꝑ se fert. Cli. obsecro qd est: qđ dicis. nã nihil oium rere.i. nihil ex oib⁹ reb⁹ ẽ mihi. ꝗ mali.i. potius uelim, q̃ me suspicarier.i. suspicari. falso.i. imerito hoc.s. eã me desecuisse &c. Sy. primũ.i. in primis scito sup. hoc qđ seqtur ut neqd.i. ut nõ aliqd rer̃ hui⁹ puellæ ignores. anus i uetula q̃ dcã est añ hac.i. añ hoc tp̃s. mr̃ ei puellæ nõ fuit mr̃ ei⁹. Ea anus obiit mortẽ.i. mortua ẽ. forte audiui hoc.s. eã obiisse &c dñ ipsa puella narrat. alteræ: more antiquo: ꝑ alteri mulieri.s. in uia.i. iteruetuẽdo. Cli. q̃ nã altera est cui dicis eã narrasse id. hoc dicit. q̃a nondũ intellexerat amicã Bacchidẽ aduẽtare cũ Antiphila. Sy. mane.i. siste iterrogar̃. & me sine ꝓgredi quorsum uolo primũ.i. in primis. enarrẽ.i. dicã: recitem hoc qđ cœpi i. istitui dicere. post.i. postea o Clit. ueniã istuc i. cadã sup id qđ iterrogas. Clit. Propera. ꝓperat q festinãter aliqd agit: aut dicit. Sy. iã primũ oium. sic incipit multa pudicitiæ signa narraturus. ut Liui. Iãprimũ oium satis cõstat. Iãprimũ oium i. i primis: siue in pncipio. nã pricipiũ est primũ oium. Vel sic intelligas. Iãprimũ oium.i. ecce primũ oium. qd sequtur. ubi i. cũ uẽtũ est: impsonaliter.i. puẽtũ est & accessum: aut appulsum a nobis ad ędes.i. ad domum puellæ Dromo pulsat.i. pcutit fores.i. hostia domus. q̃dam anus ꝓdit.i. exit e domo. ubi.i. postq̃ hæc anus apuit hostiũ cõtinuo. hic Dromo cõiecit.i. cũ ipetu ingressus ẽ intro.i. in domũ. ego cõsequor eũ & ingredior. anus obdit.i. obiicit: opponit. pessulũ.i. repagulũ: siue obicẽ seu obstaculũ forib⁹.i. hostio. de pessulo supius dictũ ẽ. redit.i. reuertit ad lanã i. ad lanificiũ exercẽdũ. o Clinia potuit sciri hinc i. ex eo loco. haud usq̃ alibi poterat sciri. quo studio.i. qua idustria: qua ai applicatõe exegerit.i. traduxerit uitã te abñte. Exigere itaq; uitam signãt traducere. ex gere uero fabulã signãt expellere & nõ admittere: ut in Andria: An exigẽdę sint nobis prius. Exigere aũt opus signãt finire opus iceptũ: ab ex & ago is cõpositũ ẽ cõstat. Potuit r aqꝫ scribi. ubi.i. qñ interuẽtũ ẽ: impsonaliter.i. inter tp̃s nõ expectatũ. uẽtũ est mulieri.i. ad mulierẽ. de iprouiso.i. ex insperato: ꝑter spẽ: ꝑter opinionẽ: ꝑter expectationẽ. nã ea res: uidelicet talis iteruẽtus iopinatus dedit. tũ.i. tũc. copiã.i. facultatẽ. existimãdi.i. iudicãdi. cõsuetudinẽ.i. ꝯuetsationẽ uitę quotidianę. q̃ ꝯsuetudo quotidianę uitę maxie.i. maiorẽ in modũ declarat.i. oñdit re ipsa nõ uerbis ut.i. q̃liter. igeniũ.i. natura cuiusq; sit. offendimus i iuenimus ipm texẽtẽ.i. ordiẽtẽ telã: & filũ filo iũgẽtẽ i telã. Tela aũt dr̃ oĩs pãnus tã laneus, q̃ lineus. studiose.i. curiose: diligẽter attẽte accurate. offendimus inq̃ eã uestitã ueste lugubri.i. luctuosa. qua s. lugebat anũ defunctã, ppea sudit: opinor eã fuisse ita uestita cã anuis.i. uetulæ q̃ erat mortua. Anuis hic legi debet i casu gignẽdi. nã, ut Gel. inqt, antiq dicebant senatus senatuis: domus domuis: sic anus anuis. ꝑ anus gtõ. offendimus inq̃ eã. tũ i. tũc, ornatã bñ auro. ita.i. eo mõ. uti.i. sicut uel queadmodũ suę mulieres: q̃ ornanẽ sibi. ut i. sibi placeãt: nõ ut placeãt amatorib⁹. honestę.n. mulieres reiic iũt uestiũ sordes: honestæq; sibi uestiri cupiũt. offendimus inq̃ malã.i. genã. ptẽ.s. illã q̃ rotũda est in spẽ mali iter oculos, nasum: & buccã. nullã. ꝑ nõ & ullã. nõ expolitã.i. nõ fucatã. re muliebri.i. fuco: quo mulieres molles utunẽ ad expurgãdã cutẽ: ne rugescat: seu soluaẽ i rugas: qđ senescẽtibus cõtingit. CHOC pmũ.s. audi. ut ne.i. nõ ignores. qd.i. aliqd &c. Ea obiit, quã timebas, ne hãc locasset. Cũ Syrus audiuisset i itinere: ꝗ Anti. nõ eẽt eius anus filia, q̃ eã nutrierat cõcepit ꝗ esset filia Chremetis: & ide machinationẽ fallaciæ suæ iã cõfixerat. Sed noluit alicui reuelare. Alteræ.s. Bacchidi. Hinc potuit sciri haud usq̃ alibi: tã bene hoc potuit sciri quo studio &c. Hinc.s. ubi.i. postq̃ de iprouiso nr̃m m. Nã ea res.s. ꝗ iteruenimus ex iprouiso dedit &c. quæ quotidiana uita declarat m. &c. Ornatã sibi: nõ amatori. & offendim⁹.i. iuenim⁹. Malã.i. maxillã ei⁹. nõ expo. ulla i re ueluti unguẽto.

Tela

Anuis

SER.

Iãprimũ oium Liuius

CAL. ¶CAPILLVS pas.) Idest sparsus. Virg. Crinib⁹ Iliades passis sunt quidā uerba q̄ a diuerso ueniūt pñti: sed in p̄terito cōfundunt. sicuti a potior, ita a pādo passus descendit: a uertor, & uertor uersus sum. ¶ Pānis ob.) Sic in Eunu. Pannis annisq; obsitū. ¶ Immūda il.) Proluuies & illuuies significātiā hñt parē, & imūditia est. Virg. Fœdissima uētris illuuies. ¶ Sordidata & sor.) Sordidus a natura dicit: Sordidatus uero fit urgēte necessitate. Sordidatā, refert ad illud, Pannis obsita: Sordidā, ad illud, Neglecta imūda illuuie. ¶ Extra no.) Hoc est culpā Noxa ēt significat dānū. Suetonius in Cæsare, Spurināq; irridens, & ut falsum arguens, qd' sine ulla sua noxa Idus Martiç eēnt. ¶ Nā di. est.) Præceptū in arte amādi ut amatores prius ancillas corrumpāt. ¶ Affectāt.) Affectare, est p̄nū animū ad faciēdū hñe. ¶ Falsā gra.) Scilicet mētiendo. ¶ Oppletos.) Nā & ex nimio gaudio interdū lachrumæ p̄ueniri solēt. ¶ Agedū.) Age, singularē nūerū desiderat: Agite, pluralem: Agedum uero utrūq;. ¶ Quæ ē illa altera?) Interrogat nō imemor uerbo℞ Syri, O Cliti. post istuc ueniā. ¶ Hem, qd.) Hem, īteriectio ē nouas res & optime audiētis. ¶ Quo il. du.) Hoc cū timorē p̄nunciādū. Timet ne pr̄ illius amicā cognoscat. ¶ O impu. au.) Bū audaciā: q̄ p̄prie est temeritas. ¶ Heus tu, nō fit sine periculo fa.) Snia gn̄alis, quæ & seruis cōuenit.

Proluuies | Illuuies | Sordidus | Sordidatus | Affectare

Capillus passus, prolixus, circum caput
Reiectus negligēter pax. CLIN. Syre mi obsecro
Ne me in lætitiam frustra conficias. S. anus
Subtegmen nebat præterea una ancilla erat.
Ea texebat una pannis obsita,
Neglecta, imunda illuuie. CLIT. si hæc sunt Clinia
Vera, ita uti credo, quis te est fortunatior?
Scin' hanc, quam dicit sordidatam & sordidam?
Magnū hoc quoq; signū est dominā esse extra noxiam,
Cum eius tam negleguntur internuntii.
Nam disciplina est, eisdem munerarier
Ancillas primum, ad dominas qui affectāt uiam.
CLIN. Perge obsecro te, & caue ne falsam gratiam
Studeas inire. quid ait, ubi me nominas?
S. Vbi dicimus redisse te, & rogare uti
Veniret ad te, mulier telam deserit
Continuo, & lachrymis oppletos totum sibi,
Vt facile scites desiderio id fieri tuo.
CLIN. Prægaudio (ita me Di ament) ubi sim, nescio.
Ita timui. CLIT. at ego nihil esse sciebā Clinia.
Agedum uicissim Syre, dic quæ illa est altera.
S. Adducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem qd Bacchidē?
Eho scelesté quo illam ducis? S. quo ego illam? ad nos
scilicet.
CLIT. Ad patrē ne? S. ad eū ipm. CLIT. o hōis impudētē audaciā.
S. Heus tu, nō fit sine piclo facinus magnū & memorabile.

GVL. ¶CAPILLVS. i. capitis pilus: siue crinis eius erat sup. passus. i. sparsus: solutus p collū. a pādo dis: qd' ē extēdo dis: explico as quasi extēsus & explicatus. erat inq̄ p̄lixus. i. longus. erat inq̄ capillus eius passus aduerbiū grœcū ut ait Pris. i. tātūmō reiectus negligēter circa caput. Clit. o mi Syre obsecro ne cōiicias. i. imittas me in lætitiā. frustra. i. sine cā. Sy. anus. i. uetula cū q̄ uiuebat: & qdē lasciuiæ iternūcia, nebat, i. filabat. subtegmē. i. filū: qd' in tela texēda stamē itercurrit. p̄terea i. p̄ter eā anū. una ancillula erat. ea texebat. i. filū filo īfigebat. una. i. sīl. ancillula dico obsita. i. inuoluta: circūdata pānis. i. uil'ibus idumētis & crasso filo cōtextis. īde pānosus uili pāno idutus ancillula inq̄ neglecta. i. abiecta: contēpta: spreta: nō bñ, ut solēt eiusmodi ancillæ, apparata. imūda. i. fœda illuuie. i. sorde. Clit. o Clinia si hęc sunt uera ita ut credo. qs est fortunatior. i. felicior te: i ablīō. scin. i. scis ne. i. cognoscis ne hāc ancillā, quā Syr⁹ dicit sordidatā, & sordidā. Sordidus aliqd dr̄ a natura: sordidatus urgēte necessitate. Quoq;. i. ēt hoc ē magnū signū: dn̄am eē extra noxā. i. culpā cū iternūcii eius. i. q nūcia serūt ad amatores: & referunt ad amatas: quos aliq gamagogi dicūt a ducēdis mulierib⁹. ut q; bū ne ne ipsi uiderint. cū ergo iternūcii eius tā negligunt. i. rā pa℞ apparant & curant. posuit aūt iternūciū masculino. nā iterdū hñt puellos iternūcios: iterdū puellas: & qa masculinū p̄pōderat fœminino: ō i masculino posuit utrosq; itelligēdo. nā disciplina. i. artis ē meretricādi iisdē. s. amatoribus. primū ancillas meretricū uel amasia℞ munerari. i. afficii muneribus. q. s. ancillæ affectāt. i. p̄parāt: disponūt: p̄mpto aīo faciūt uiā. i. igressum: accessū; ad dn̄as suas. affectare, ut inqt Fest. est p̄nū aīum ad aliqd faciēdū hr̄e. Laurē. inqt, affectare est affectu & conatu alterius uirtutē æmulari: quā asseq neq̄as refragāte natura. Seruius aūt hic iterpretat: affectare uiā p̄ præparant. quēadmodum & illud Virgiliaūm: Viamq; affectat olympo. i. ut iterp̄tat: ille præparat sibi diui nos honores, īsui disponit. Cli. obsecro te pge. i. p̄sequere: i incœpta narratiōe. tu Syre caue ne studeas. s. de industria labores. inire g̃ram falsam. i. captare meā beneuolētiam mēdacio. nā ipso reficto g̃ra inita frustraberis. qd ait ipsa Antiphila. ubi. i. qn̄ noīas me. Sy. ubi. i. qn̄ diximus te redisse. & te rogareuit ueniret ad te. cō tinuo. i. sīco mulier. s. Antiphila deserit telā: quam texebat. & oppler. i. replet. sibi totū os. i. totam faciem lachrymis ut. i ita. q facile. i. clare. scites id fieri tuo desiderio: idest ut desideras fieri: uel posuit tuo p tui. ut sit desiderio: idest amore tui: & cupiditate tui uidendi. Cli. ita Dii me ament. uerū. s. dico: affirmantis id dictum est. nescio ubi sim. i. mei sum oblitus: & extra me sum prægaudio. s. nimio. ita. i. adeo timui oppositū. propterea ex altero opposito qd' optabam accedente in tātā incessi lætitiam. Clit. at. i. sed. ego sciebā nihil esse o Clinia pp quod deberes timere. o Syre agedū. i. eia uicissim. i. cōtra: uel rursus dic quæ est illa altera. Sy. adducimus Bacchidem tuam amicā. Clit. Hem: interiectio indignantis. qd' modus admirātis: Bacchidē adducis. s. iterum. hoc admirando p̄nunciandū est. eho: interiectio monentis attentionē: & ut sistatur gradus poscētis. o scelesté. i. scelerose quo ducis illā Bacchidē. Sy. petis sup. quo ducam illam. scilicet. i. certe ad uos. i. quod dici solet, sed inepte, penes uos Clit. ne. i. utrum. ducis illā ad patrem idest ut ita dicam penes patrem: quāuis barbare. sed interpretationis cā ponitur. Sy. duco illam ad eū ipsum patrem interp̄tando: ut prius. Clit. o audaciā. i. temeritatē. impudētem. i. effrenatā. hois. s. Sy. Heus tu: aduerbium est uocandi heus. & excitandi ad attendendum facinus. i factū magnū: idest magni ponderis & memorabile. i. dignū memoria. nō fit sine periculo. Et est snia exornatio rhetorica.

Festus | Laure. | Seruius | Virg.

SER. ¶PASSVS: a pateo tes. Pax erat ibi: & nulla amato℞ colluctatio & rabies. Sordidatā ex cōsuetudine & sordidā ad horā: sicut tunc qn̄ aduenit Syrus. Cū negligunt. i. tā negligēter indutæ sunt eius interim ad amicos. Nā iisdē i. amatoribus. & disciplina. i. mos. muñ. auc. laudē. s. tuæ machinationis. & tuæ astutiæ. in mea uita. i. periculo meæ uitæ. s. qa uis expiri ingeniū tuū in meo periculo. ubi si. p. m. q te fu. i. aliter q̄ cogitasses euenerit qd faciet de illo consilio tuo.

¶Hoc

CLIT. Hoc uide, in mea uita tu tibi laudem is quæsitum scelus
Vbi si paululum modo quid te fugerit, ego perierim.
Quid illo facias? S. at enim. CLIT. quid enim? S. si finas, di-
cam. CLIN. fine
CLIT. Sino S. ita res ẽ, hæc nũc q̄ſi cũ. CLIT. q̄s, malũ, ãbages mihi
Narrare occipit? CLIN. Syre uerũ hic dicit, mitte ad rẽ redi.
S. Enimuero reticere nequeo multis modis iniurius Octon.
Troch. Clitipho ẽ neq; ferri potis est. CLIT. audiẽdũ hercle est tace.
S. Vis amare · uis potiri · uis, quod des illi, effici ·
Tuum esse in potiundo periclum non uis · haud stulte sapis,
Si qdẽ id sapere est, uelle te id quod nõ potest, contingere.
Aut hæc cum illis sunt habẽda, aut illa cũ his amittẽda sunt.
Harum duarum conditionum nunc utram malis, uide.
Etsi hoc consilium, quod cepi, rectum esse & tutum scio.
*Nã apud patrẽ tua amica tecũ sine metu ut sit, copia ẽ. Nã re-
Tũ qđ illi argẽtũ es pollicitus, eadẽ hac inuentã uia. dudũ
Q đ ut efficerẽ, orãdo surdas iã aureis reddideras mihi. uersu
Quid aliud tibi uis? CLIT. siqdẽ hoc fit. S. siqdẽ expiũdo scies.
CLIT. Age age, cedo istuc tuũ consiliũ qđ id est? S. assimulabimus
Tuam amicam, huius esse amicam. CLIT. pulchre, cedo qd
hic faciet sua?

CAL. Vide

CHOC ui.) Sic dicere solemus his q res maximas aggrediunt. Vbi si pau.) Verba pprie alicuius cõmittẽtis alteri cũ piculo uel res suas, uel salutẽ. At eni.) Aliqd supplẽdũ. Syrus dicere uolebat, aut in ea re nõ ẽẽ periculũ: aut se esse ẽtiã qđ intẽdit. Sed illius sermonẽ Clit. interrupit. Ita res est. hęc nũc q̄ſi cũ.) Hęc orõ imp̃fecta ẽ: utpote a Clit. q ipatiẽs audiẽdi ẽ, interrupta. Recusat. n. Clit. pericula, & uult amica sine his potiri: qđ Syrus fieri posse negat: qa necesse est, si amari uult, ut admittat picula. Ergo subintelligẽdũ est, q̃ hic uelit cõpos esse uoti sui sine periculo: quẽ admodũ si aliqs sine belli piculo uelit cõseq uictoriã: Aut aliqd tale: ut sit puerbiũ usitatum in ignauos, q sine labore cõseq uellẽt qđ optãt. Malũ.) Aduerbiũ est interpositæ indignatiõis. Potis ẽ.) Pro, non põt. Vis poti.) Potior a potis descẽdit: iõ illi i significatiõe ẽ simillimũ. dr̃ eni, sum cõpos ai, aut rõnis, q̃ hæc habeo. Vis, qđ des illi, Effici. Pro inueniri positũ. Haud stulte sapis εἰρωνικῶς id eni uelle sine periculo, qđ fieri nõ põt, est insipiẽtis. Aut hęc.) Scilicet pericula. Cũ il.) Inuidiose illis, cũ in una sit. sic in Eunu. Nõ pp̃ meretricũ ptu melias. Harũ duarũ cõ.) Hoc sic infert Syrus, ut tãdẽ uelit cõsiliũ suũ anteferri. Harũ duarũ cõdi. Aut uelle pericula cũ amica, aut amittere eã una cũ periculis. Cõdictio, ẽ actio in aliquẽ, uel denũciatio. cõdicere eni, prisca lingua, est denũciare. cõditio uero sine c, ut hic est legẽdũ, est cũ uno, certã legẽ in se cõtinẽs. Alibi Terẽ. Accepit cõditionẽ, dehinc quęstum occipit. Dicit̃ ẽt bonæ cõditiõis ita ut referas ad fortunas, nõ ad mores, id est diues ẽ. Est ẽt cõditio inter plura eligẽda, sortis oblata electio. Cõditionũ i. optionũ, electionũ. Q đ ut effi.) Supius, Vis qd des illi, effici. Id efficimus, qđ cũ magno conatu & molimine facimus: uixq; p nos fine accipit. Si qdẽ.) Syrus repetit uerbũ Clitiphonis: q̃ p eũ dubitare uideat. Assimulabimus tuã amicã.) Callide Clitiphonis amica, Cliniç eẽ simulat, ut Antiphila ad Sostratam deducatur, quę post agnoscetur filia Chremetis: qua cognita, & altero cõsilio inuento a Syro, extorquebit̃ argentum a Chremete, quod Clitipho Bacchidi promiserat.

Condi- ctio Cõditio

GVL. CCLIT. Vide. i. aiaduerte: cõsidera hoc qđ sequit. o tu scelerose adeo, ut ip̃m scelus dici possis. tu is. i. uadis, pgis. q̄ſitũ. i. ad q̃rẽdã tibi laudẽ. in mea uita. i. in uitę meæ periculo: qñqdẽ dicturus ẽ: perierim siqd offendat̃, seu erret̃. ubi. i. in qua uia, siue faciẽdi cõne si mõ. i. tãtũmõ. qd i aliqd. paululũ. i. ẽt puũ admodũ fugerit te. i. si tñmõ paulũ erraueris in ea techna exercẽda, quã paras perierit. i. eo tpe pditus ero. tps. p tpe. qd facias i illo tpe. Sy. At eni. i. sed certe faciã sup. qđ intẽdo, uel nõ est periculũ. uel nihil me fugiet & filia. nã Clitipho moræ ipatiẽs eius sermonẽ iterrũpit inges Clit. qd eni. q. d. qd uis dicere cũ tuo eni. Sy. dicã si finas. i. pmittas: patiaris. Clin. tu Clit fine. i. pmitte: ut pgat, pditurus suũ cõsiliũ. Clit. Sino. i. facio illi copiã, seu pmitto. Sy. Res ẽ ita. i. ita se hẽt negociũ. hęc, an Bacchis, an Antiphila. i. certũ est. n.

hic oro impfecta a Clit. interrupta. nũc q̄ſi cũ qd uelit dicere: nesciũ iterruptiõe ipediẽte: & iõ liberũ est unicuiq; subaudire qđ placeat. Clit. q̄s malũ ambages occipit. i. incipit. narrare mihi. i. q̃ dici solet: q̄s malę gr̃æ circuitiões uerborũ & sermonũ inuolucra iste incipit narrare mihi. Vbi malũ ẽ aduerbiũ: uel interiectio iterpositę idignatiõis. de quo supius satis apte diximus. Clit. i ẽ. s. Clini. dicit uerũ. mitte. i. omitte. ista. i. tales ambages atq; redi ad tẽ. i. ad institutũ ppositũ. Sy. enimuero. i. certe. nequeo reticere. i. non possum cõtinere qn dicã hoc: qđ mouet mihi stomachũ: unde licet q̃ Clit. est iniurius. i. iferstus: iferstus ac nõ equus multis modis. neq; potis ẽ. i. nõ põt. ferri. i. tolerari. uel non põt ferre ea q̃ dicũt ei. neq; patiẽtiã hr̃e: donec narrauerim. Clin herde audiẽdũ ẽ qd dicat. s. tace Clitipho. Clit. qd ẽ. Sy. uis amar̃. i. esse amãs: uis potiri amata. i. qđ ĩepte solet dici · uis gaudere amata. ut Rex potiẽ regno. ubi dicit̃ rex gaudet regno. uis effici. i. inueniri aliqd sup. qd des illi meretrici. nõ uis periculũ eẽ tuũ in potiũdo. haud. i. nõ stulte sapis, ironice dicit. siqdẽ. i. qa. sapere. s. uelle cõtingere. i. asseq qđ nõ potes. uel si sit põt, sic intellige. Sapere p ironiã dicit uelle. id. i. illud optare, qđ nõ potes cõtingere. i. euenire. aut hęc pericula sunt hñda cũ illis. i. cũ his q̃ dicta sunt. uidelicet amare, potiri, inueniri qd des: aut illa uoluptaria. s. amare potiri &c. sunt amittẽda cũ illis periculis. nũc uide cogita, examina utrã. i. quã (si liceat dici) harũ duarũ cõditionũ. i. optionũ, electionũ. malis. i. potius uelis. & si. i. q̄uis scio hoc cõsiliũ. qd cœpi. i. inui: suscepi eẽ rectũ. & tutũ. i. absq; periculo. Nã copia ẽ. i. facultas est, seu facile factu est. ut. i. q̃. tua amica sit tecũ apud patrẽ sine metu. tũ. i. deinde post hoc iueniã hac eadẽ uia. i. hoc eodẽ mõ: seu hac eadẽ rõne, argẽtũ, qđ pollicitus es illi amicę. qđ ut efficerẽ. i. ut inuenirẽ argẽtũ, qđ illi pollicitũ es. orãdo. i. rogando. ẽt atq; ẽt reddideras mihi iã aures surdas. i. attonitas, obtusas, stupidas. qd aliud uis tibi? Clit. siqdẽ. i. si certe hoc qđ dicis fit. Sy. dicis sup siqdẽ: & ppterea uideris dubitare, scies id effici expiũdo. i. cũ experieris re ipsa, qđ dico Clit. age age, hortãtis ẽ aduerbiũ geminatũ maioris cã exhortatiõis. cedo. i. dic istud cõsiliũ tuũ. qd si. s. cõsiliũ est i. q̃le est. seu qd ẽ illud tuũ cõsiliũ. Sy. assimulabimus. i. fingemus tuã amicã. s. Bacchidẽ esse amicã huius Cliniæ. Clit pulchre. i. lucide excogitasti, seu dicis, ridẽdo eũ hoc dicit Clit. qd sua amica faciet hic.

SER. CAT enim. i. certe uoluit dicere, nõ erit periculum, sed ille interrũpit uerba. Ita res est, quasi cũ per similitudinẽ uolebat loq cõtra hoc, q̃ ille Clitipho sine labore uolebat habere amicã suã: quasi ita res est de te, quasi cũ aliqs sine periculo belli uult uictoriã adipisci. Syre uerũ. hic dicit nõ debes loq per ambages. Qui. n. nõ põt audire ipsam rem, uix poterit audire similitudinẽ, & ideo mitte ambages, & redi ad rem. Enimuero. i. certe. Reticere nequeo, qn ego improperem ei stultitiã suam p similitudinẽ. Aut hoc i. mala cum illis. i. bonis. Aut illa. i. bona cũ his. i. malis. Pulchre uidet̃.

CAL. ℭDEDECORI est parũ?) Turpe est habere unã amicam, nedũ duas. ℣ Quid eo?) Cũ interrogatiõe. q. d. qd tum si ad matrẽ deducet̃? ℣ Fabulæ.) Recte fabulę: q̃ neq; uerę sunt, neq; uerisimiles. ℣ Hmõi ob. ali.) Quã stulte amãs inducit̃ credere Syrũ, qui iocat̃ iam habere aliqd quo potiat̃ amica sine periculo. ℣ Quid ago nũc?) Dubius & circa periticula & circa amicã quærit consilium. ℣ Age modo.) Sic pronunciandũ est, ut Syrus discedat, & dicat amicę Clitiphonis ut domum reuertatur. ℣ Syre inquã.) Trepide Syrum reuocat iam decedentem. ℣ Tamẽ istuc ago.) Quod cœpi, scilicet, ut dicã amicæ ut domum redeat. ℣ Verũ her.) Id est uerba credulí & trepidi amantis & cõcedere nolentis Syro ut qd' cõstituerit peragat. ℣ Cõcaluit.) Bñ de amore ꝯcaluit. In Eunucho, Accede ad ignẽ hũc, iã calesces plus satis. ℣ Ne quid accu.) Ne qd, deest ob uel propter. & est admonitio aliquid alicui trepide committentis.

An ea quoq; dicet̃ huius, si una hæc dedecori est parum?
S. Immo ad tuã matrẽ deducet̃. CLIT. qd eo? S. lõgũ ẽ Cli-
Si tibi narrẽ, q̃obrẽ id faciã, uera cã ẽ. CLIT. fabulæ, (tipho,
Nihil satis firmi uideo, quãobrẽ accipere hũc mihi expediat
S. Mane, hẽo aliud, si istuc metuis, qd ãbo cõfiteamini (metũ.
Sine periclo, esse. CLIT. hmõi obsecro aliqd repi. S. maxĩe.
Ibo obuiã hinc dicã ut reuortant̃ domũ. CLIT. hem, *Senarii*
Quid dixti? S. ademptum tibi iam faxo omnem metum,
In aurem utram uis otiose ut dormias.
CLIT. Quid ago nunc? CLIN. tu ne qd boni ẽ? CLIT. Syre dic mõ
Verum. S. age modo hodie sero, ac neqdquam uoles.
CLIN. Datur modo, fruere dum licet, nam nescias,
Eius sit potestas posthac, an nunquam, tibi.
CLIT. Syre inquam. S. perge porro, tamen istuc ago.
CLIT. Verum hercle istuc est. Syre, Syre inquam, heus heus Syre.
S. Concaluit. quid uis? CLIT. redi redi. S. adsum, dic qd est?
Iam hoc quoq; negabis tibi placere. CLIT. Immo Syre,
Et me, & meum amorem, & famam permitto tibi.
Tu es iudex; ne quid accusandus sis uide.
S. Ridiculum est istuc me admonere Clitipho,

mulieribus eat dicturus: ut reuertat̃. dicam sup. uerum modo, hodie sero. i. uesperi. ac nequicq̃. i. frustra uoles. qm̃ statim reuocabis uoluntatem: & impedies quo minus dicam uerum: ut prius fecisti. uel si ne & quicq̃ sint duo uerba: sic astrue. Ac ne. i. non. uoles. i. nõ permittes quicq̃ dici. s. a me. nam impedies: ut prius Clit. Datur. i. conceditur tibi ostendere uerum. fruare. i. utare ea facultate dicendi ueri. dũ. i. quãdiu. licet. i. permittit̃. nã nescias an unq̃ potestas eius. s. ostẽdẽdi ueri sit tibi posthac: idest permittatur tibi post hoc tp̃s. Interea Syrus ad mulieres se cõferebat: quẽ abeuntẽ Clitipho primo paululũ reuocat. Deinde ipo calescẽte magis ac magis amore & Syro ꝑgente uehemẽtissime reuocat Clit. Syre inquã. i. dico. hoc ita dicit: ut paulisper eũ retineat Sy. perge. i. ꝓsequere in me reuocãdo q̃tum uoles. porro. i. sed. tamen ago istuc: idest mulierib' eo obuiam amicam tuã remissurus. Quod uult uidit Clitipho Syrum pergentem in incepto: ueritus ne suæ amicæ præsentiam amitteret, subiũgit. Clit. Hercle istud est uerum te studere: ut amicã remittas. Syre Syre inquã. heus heus Syre. aduerbium uocantis est hæc ꝑticula heus. Sy. dicit hoc apud se Syrus. ipse amator cõcaluit. i. amoris ardore exarsit: quapropter si me reuocauit uehementer. deinde respondet ei qd uis. Clit. Redi redi. i. reuertere: noli remittere amicam. Sy. adsum. i. præsto sum. hoc dixit posteaquã paululum rediit ac prope Clitiphonem fuit. dic qd est propter quod me reuocas. Iam. i. statim. quoq; i. etiam negabis. hoc placere tibi: uidelicet ꝙ amica ueniat, & non reuertatur. Clit. Immo o Syre permitto: idest cõmitto tibi, seu credo & trado tibi me Clitiphonẽ & meum amorem & famam meam. tu es iudex: idest tuo arbitrio committo me, & amorem & famam. ui de nequid idest ne in aliquo, uel propter aliquid sis accusandus: idest reprehendẽdus. Sy. o Clitipho ridiculum est: idest stultum est, ac ridendum te admonere me istud. Admoueo te hoc dicimus cum duobus accusatiuis. *Admonere*

ℭIMMO. Cum enim Syrus nouisset eã esse filiam Chremetis (ut diximus) cogitabat eam aliquo mõ posse cognosci si duceretur ad matrem, & ita posse a sene argentum extorquere. Quamobrem expediat me accipere hũc metũ. i. me ponere in tali periculo O Clinia quid ago. q. d. quid laudas me facere? Syre dic uerum an possem illam habere sine periculo. Age modo. s. pro nihilo me oras. Modo dat̃ tibi. ergo fruare dũ licet. Nã ne scias an posthac sit tibi ptãs eius amicæ habẽdæ. An nunq̃ tibi sit posthac. Perge. i. dic quid uelis, uerũ hercle istud est. s. quod sequitur consilium tuũ. *SER.*

ℭDATVR fruare dum licet. Plurimi sic interpretant̃, ut Clinia ad Clit. id dicat de uoluptate, qua in amicæ præsentia fruatur. Non aũt ad Syrũ de ueritate. atq; ita dicũt. O Clit. datur. i. Dei beneficio, uel fortunæ benignitate conceditur tibi frui amica. fac igit̃ fruare. i. fruaris ea. dum. i. donec. licet. i. licitũ est. Nã nescias an unq̃ posthac. i. amodo sit tibi potestas eius. i. an unq̃ posthac ea potiri dabitur. *A SCE*

GVL. ℭAN quoq; ea. s. Antiphila dicet̃ eẽ amica huius Cliniæ. s. hęc una. s. Antiphila est parũ dedecori. i. affert dedecus. q. d. si hęc una dedecus perit, quãtum esset illi dedecori si diceretur duas hẽre. Syrus. Immo. i. sed ipsa Antiphila deducet̃ ad matrẽ tuã. s. Sostratã. Clit. qd. i. cur. deducet̃ eo. i. ad matrẽ. Sy. o Clitipho longum est si narrem tibi. q. d. longum esset tibi a principio narrare. Vera cã est quãobrẽ. i. pp quã. faciã id. i. suadeã eã deduci ad matrem Clit. fabulæ sunt sup. i. nõ sunt nisi nugę & iocularia uerba, neq; uerba uerisimilia, & propterea sunt fabulæ. nihil satis firmi. i. nullam rẽ satis firmam, certam, ac stabilẽ in tuo consilio. uideo. i. itelligo esse. quãobrẽ. i. pp quã rem expediat. mihi. i. sit mihi utile. accipere. i. subire hunc metum. Sy. mane. i. tace. audi quod dicturus sum, & siste uerba tua. habeo. i. scio aliud si metuis istud. s. qd' suadeo. puta ut assimulet̃ tua eẽ huius: & sua ad matrẽ deducat̃: quod uidelicet illud quod hẽo: ambo confiteamini esse sine periculo. Cli. obsecro repperi aliqd hmõi. idest tale qd' cõfiteamur eẽ sine piculo. Sy. maxime. i. libẽtissime repperiã. s. ibo obuiã illis. s. mulieribus. dicã eis ut reuertant̃ hinc. i. ex hoc loco. domũ. i. in sedes suas. unde uenerunt qñ non uis eas recipi. Clit. Hem indignãtis est. qd dixti. i. dixisti? Si. Iã faxo. i. faciã oẽm metum. adẽptũ. i. ablatum. tibi. i. a te. q. d. abstergã statim oẽm animi tui metum. nã dicam amicę tuæ, ut hinc domũ reuertat̃. ut dormias otiose. i. tranquille, quiete, secure, absq; solicitudine & metu. in utrã uis aurẽ. i. ut dormias quiete sup utrũlibet latus, aut super dextrum, quod p dextrã aurẽ designat̃, aut sup sinistrũ, qd' per sinistram aurem declaratur in eali genere dicendi. Clit. Quid ago. i. quid facio nunc. Dubius & perplexus q̃rit consiliũ, timet pericula, & amicã ægerrime fert abscedere. Sy. Tu ne. i. utrum petis qd agas? agis sup. quod est boni. i. qd' spectat ad uirũ bonũ. Nam boni est uelle abscedere lasciuas mulieres, & hoc totũ dicit ridendo eum. Cli. o Syre dic modo. i. dic nũc mihi uerũ. q. d. dic nũc uere qd facere uelis. Sy. Age, hortantis est particula, qua se hortat̃ Syrus, ut obuiã

ℭQuasi

CAL. ¶QVASI istic minor mea res agat.) Securius committimus his ad quos nō minus ptinet qđ agendum, q̃ ad nos. ¶Huic hoi uerbera.) Amabāt ueteres de pximo similia dicere. Ci. Minus carū putauit, si de armario q̃ de sacratio fuisset ablatū. ¶Homini huic.) Δεικτικῶς haec dixit, seipsm ostēdens. ¶Ne illa qd titubet.) Subaudi timeo. Titubare pprie

Titubare

est pedibus nō ualentis insistere, q̃les sunt ebrii. Ad aium quoq; transferṫ, quotiēs ab aio uerba dissentiūt. Vereṫ igiṫ Clitpho, ne qd temere effundat quo se indicet. ¶Que so. quos sper. Quos, id est q̃les amatores. Vir. Quos ego sum toties iam de. m. ¶Miserū quedā of.) Recte miserū dixit, ut ostēderet non admissum, arte. s. meretricis. ¶Inopia.) Scilicet sui. Ouid. Nitimur in uetitū semp, cupimusq; negata. ¶Inuersa uer.) Oia ponit quae ab amāte uecorde fieri solent. ¶Inuersa uerba. Id est uerba pposteꝛe & in cōtrariū pnūciata. Est. n. inuertere quasi in cōtrariū uertere, & pposteꝛe uerba pnūciare: ut p lauo uola. ¶Euersas cer.) Ceruix seu ceruices posterior pars colli, ubi origo est oibus neruis. unde homo durae ceruicis diciṫ, quasi indomabilis, & quasi duri capitis & durae mentis. ¶Euersas ceruices. Contrarium est erectas ceruices. Et signat illum flecti & domari ab amica.

Ceruix

Quasi istic minor mea res agatur, q̃ tua.
Hic si quid nobis forte aduersi euenerit,
Tibi erunt parata uerba. hic huic homini uerbera.
Quapropter neutiquā haec res neglectu est mihi.
Sed istū exora, ut suam esse adsimulet. CLIN. scilicet
Facturum me esse, in eum iam res rediit locum,
Vt sit necesse. CLIT. merito te amo Clinia.
CLIN. Verum illa ne quid titubet. S. perdocta est probe.
CLIT. At hoc demiror, qui tam facile potueris
Persuadere illi, quae solet quos spernere.
S. In tempore ad eam ueni, quod rerum omnium est
Primum. nam misere quēdam offendi militem,
Eius noctem orantem: haec arte tractabat uirum,
Vt illius animum cupidum inopia incenderet.
Eademq; ut esset apud te ob hoc quam gratissima.
Sed heus tu uide sis, ne quid imprudens ruas.
Patrem nouisti, ad has res q̃ sit perspicax.
Ego te autem noui q̃ esse soleas impotens,
Inuersa uerba, euersas ceruices tuas,
Gemitus, screatus, tussis, risus abstine.

GVI. ¶QVASI. i. tāq̃ diceret ne his q; mea res minus agaṫ, q̃ tua. istic. i. in ea fictiōe. q. d. uideris ita admonēdo me putare: q; minus mihi ex ea re ipēdeat periculū, q̃ tibi. uel q; id caute fieri minus mea itersit: aut minus ad me spectet q̃ ad te. Nā cū Hora. inqt. Nā tua res agiṫ paries cū pximus ardet: intelligiṫ sic: Tibi iminet periculū pxime ardēte uicino pariete: uel negociū de icēdio parietis uicini ad te ptinet. Nā res in eo dicēdi gñe capiṫ p negocio: ṗterea haec pticula: quasi hic capiṫ ironice: ut saepe ṗcipue cū iungiṫ cū uero: ēt sine uero. exēploꝝ plena sunt oia. Si forte aliqd aduersi euenerit uobis hic. i. in hac fictiōe suscepta: hoc est si forte qcq̃ in hac re nō pspere successerit: uerba erūt tibi parata ad me obiurgādū uerbera erūt inq̃ parata huic hoi. i. mihi. Nā hic dṙ de psona loqntis: iste de psona audiētis: ille de psona remota ab utroq;. Quapropter haec res: quā cogito facere. neutiq̃. i. nullatenus. nullo mō ē mihi neglectui. i. a me negligiṫ. imo ē maxie mihi curae. nā res mea agiṫ & in ea periculū mihi cōrecū ipēdet. sed exora istūc. s. Cliniā: hoc est psuade illi: ut assimulet. i. fingat tuā amicā eē suā. Cli. Scilicet. i. pfecto. certe res redut í eū locū. i. negociū: hoc ē in eū puenit statū. uel eo usq; puētū ē in negocio isto: ut necesse sit me eē facturū. s. q faciā. Clit. o Cli. merito. i. nō iniuria amo te. Cli. ueꝝ. i. sed. neqd. i. nō i aliquo illo. s. Bacchis titubet. i. uacillet: sed semp sit stabilis & firma. ubi ne capiṫ phibitiue. neq; ē opus itelligere timeo. Admonet aūt Clinia: ut Bacchis nullatenus uerbis suis, aut gestis aut uultu titubet. i. uacillet: ne forte depḣēderet eā nō eē suā. Sy. Bacchis ē pdocta. pbe. i. est peritissima taliū simulationū ubi pbe capi pōt p satis: aut rite: aut opportune. Cli. At hoc. i. ṗterea demiror. i. ualde miror. q. i. quō poteris psuadeṙ illi Bacch. tā facile: ut. s. ueniret. q̃ Bacchis solet spnere quosq;. i. oēs. Sy. Veni ad eā in tpe. i. tēpestiue & opportune. qđ. s. uenire ad aliquē tēpestiue ē primū. i. optimū ṗceptū oiuꝫ reꝝ ualētiū ad obtinēdū. Nā offen. i. iuenibi apud eā quēdā miseꝝ militē orantē. i. petētē noctē ei⁹. i. petētē eius copiā nocturnā fieri sibi. haec Bacchis tractabat. i. fouebat. arte. i. astutia meretricia uirū. s. miserū illū: ut incēderet. i. iflāmaret aium illius militis. cupidū. i. amoṙ captū: & ardore cupidinis. inopia. i. carētia sui: qa iter fouēdū eū: seu tractandū nō se morē gesturā pmittebat. Nitimur aūt in uetitū semper. cupimusq; negata. & ut inq̃ eadē esset q̃ gratissima. i. ēt: atq; etiā grata apud te ob hoc. i. pp talē repulsionē militis. sed heus tu admonētis & uocātis est aduerbiū: ac posceris attētionē uide. i. caue. sis. i. si uis. neqd. i. ne aliquātulū ruas. i. labaris: erres. iprudēs. i. incōsideratus. non satis aspiciēs qd faciēdū sit. uel pōt dici neqd. i. ne in aliqđ dictū aut factū ineptū. ruas. i. cū impetu icurras iprudēs incōsultus. Nouisti patrē tuū. q̃. i. quātū sit pspicax. i. subtilis: astutus ad has res pcipiendas. s. aūt. i. sed. noui te q̃ soleas esse ipotens. i. tuoꝝ appetiuum minime moderator. Nā is impotēs dṙ, q suis affectib⁹: ac aī passiōib⁹ nō pōt modū adhibere: ac eas cohibere: sed ab illis uictus trahiṫ quocūq; ferāt & rapiāt eū. abstine. i. siste: cohibe reprime uerba iuersa. i. i ambiguū iactata: & in cōtrariū uersa: seu pposteꝛe pnunciata. Abstine inq̃ tuas ceruices euersas. i. noli oñdeṙ colla tua idomita. ceruix. n. ē posterior colli ps. poniṫ p supbia, seu cōtumacia q̃dā: ac rigore mētis. ut uiṙ durę ceruicis. i. indomabilis & mētis rigorē prę se ferēs, tanq̃ nemini caput iclinare uelit. Euertere iterdū signat destruere, ut euertere urbē. i. destrueṙ: & eā demoliri: ac dissipare: ac ēt subuertere. Interdū euertere signat psternere: et & facere: ut qđ stabat nūc pstratū iaceat. & ab hac significatiōe manauit ṗcedēs. nā euertiṫ urbs cū moenia: q̃ prius stabant, diruunṫ. Itē mulier q̃ tēs dragmā euertit totā domū. i. ingrēdo illā oia. q̃ in domo sūt: iacit huc & illuc. & a suo ordine dimouet. Itē in iure sępe dṙ euerti plaustrū: seu currus qū psterniṫ ad terrā. Abstine inq̃. i. cohibe. gemitus. i. suspiria. screatus. i. sputa. a screo as: qđ signat screatus eiicere ex ore. abstine inq̃ tussis. i. tusses: hoc ē cōtusiones pectoris: ac ṗcordioꝝ. abstine. i. cohibe tādē risus: ne soluaris, seu effundaris in risuꝫ. Vbi est notādū abstineo uerbū posse: figi gtō: ut apud Hora. abstineo iraꝝ. Itē actō: ut hic. Item abltō ut saepe. Posset tū haec structura ita fieri: ut abstineo nō iungeret accusatiuo repetēdo noui sic: Noui tua inuersa uerba: noui euersas ceruices tuas: gemitus: screatus: tussis & risus ubi multa ponit Terē. quę ab amāte uecordi fieri solent.

Hora.

Res

Ceruix

Screo screatus

Hora.

SER. ¶HVIC hoi. i. mihi: ut sit necesse. i. iustū & hōestū: qa p me multa fecisti. Persuadere illi: ut simulet amica q̃ solet. Quos. i. nobiles semp in tpe. s. opportuno. Q đ. s. tps opportunū: uenire in tpe. Nā miseꝝ &c. Inopia icēderit. i. cupidine sui corporis. & ut eadē eēt gratissima apđ te. Ob hoc. s. qa se denegabat aliis corā me. Vide sis: ē una ps uerbū. Inuersa uerba: in qb⁹ solet aliqd tāgere de amica. Abstine gemit⁹ Syre &c.

CAL. CVIDE sis.) Vultuose pnūciādū est. Cur retines?) Impatientia amāt. s ostēdit. Nā uisa amica, Clit. uerba Syri obliuioni tradiderat. Apud patrē.) Obseruabo id qđ me admonuisti. At nunc interim.) ἐπανόρθωσις amantis: ut sit, sine interim paulisper cū amica ludere. Nihilo ma.) Vult Syrus eū perpetuo modestū: ne si inceperit, nū possit se abstinere, ēt p̄re uidēte. Quid istic?) Istic, pro iste.

Clit. Scin q apud p̄rē nō ē mea. at.i. sed. saltē nūc iterim. i. interea pn̄usq̄ ad p̄rē eat. strie mes ut sit. Sy. nihilo magis. i. nō plus ē tua nūc q̄ apud p̄rem. Clit. sine. i. pmitte me delectari eius p̄ntia. Sy. inq̄. i. dico tibi nū sinā. i. nō patiar Clit. q̄so paulisp. i. puo tpe sinas. s. me delectari eius p̄ntia. Sy. ueto. i. phibeo. s. te frui eius p̄ntia. Clit. saltē sinas. pmitte me salutare eā. i. ut eā salutē. Sy. abeas i. discedas si sapis. i. qđ dicit iepte si facis quod sapiēs. Clit. eo. i. discedo qd istic. i. iste Clinia faciet. s. Sy. manebit. i. remanebit. nō discedet. Clit. o hoiem felicē. i. dico hoiē. s. Cli. plūmū felicē: q mācat cū amica. Sy. ambula. i. ingredere uiā: & pge: quis inuitus.

CLIT. Laudabis. S. uide sis. CLIT. tutemet mirabere.
S. Sed q̄ cito sunt consecutæ mulieres!
CLIT. Vbi sunt? cur retines? S. iam nunc hæc non est tua.
CLIT. Scio, apud patrem: at nunc interim. S. nihilo magis.
CLIT. Sine. S. non sinā inquam. CLIT. quæso paulisper. S. ueto.
CLIT. Saltem salutare. S. abeas, si sapis. CLIT. eo.
Quid istic? S. manebit. CLIT. o hoiem felicē. S. ambula.

GVI. CCLIT. Laudabis. i. probabis meos gestus. s. & mores me habēdi: ubi tps erit. Sy. uide sis. i. si uis. Clit. Tutemet mirabere meas rōnes me hn̄di. Sy. Sed q̄. i. quantū cito mulieres cōsecutæ sunt. Clit. ibi impatientia amātis ostēdit. Vbi sunt mulieres: cur retines eas: neq; sinis nos illarū p̄sentia delectati. Sy. Iam nūc hæc Bacchis nō est tua amica.

SER. CSED q̄ cito postq̄ præparatum est: qualiter sint recipiēdæ. Restat ut ueniat. Eo. i. discedo. Istic idest Clinia.

ACTVS SECVNDI SCENA QVARTA.

Trochaici octo catalectici, permixtis Iambicis quadratis acatalecticis. Porro Senarii quinque.

BACCHIS, ANTIPHILA, CLINIA, SYRVS.

AEDEPOL te mea Antiphila laudo, & fortunatā iudico.
Id cum studuisti, formæ mores ut cōsimiles forent.
Minimeq; (ita me Dii amēt) mirur, si te sibi qsq; expetit.
Nam mihi quale ingenium haberes, fuit indicio oratio.
Et cum egomet nunc mecum in animo uitam tuam considero,
Omniumq; adeo uostrarum, uulgus quæ abs se segregant,
Et uos esse istiusmodi, & nos non esse haud mirabile est.
Nam expedit bonas esse uobis: nos qbus cū est res, non sinunt.
Quippe forma impulsi nostra, nos amatores colunt.
Hæc ubi immutata est, illi suum animum alio conferunt.

CAL. AEdepol te mea Anti. Non potuit meliº cōditionē meretriciā exprimere, q̄ p eā quę meretrix eēt: q tn̄ nomini meretricio fauet cū alibi rephēdant meretrices nihil aliud ex amore adolescētū q̄rere, q̄ pecunię extorsionē. hīc quoq; iocunda amātiū ꝯgressio signātissime exprimit. Aedepol.) Per Castorē & Pollucē, ornatiua sūt iurādi, apta fœminis. Isti formę mores ut cōsi. fo.) Mores. n. pudici, gratiores esse solēt in pulchro corpore. Vir. Gratior & pulchro ueniēs e corpe uirtus. Sibi qsq; exp.) Recte expetit: cū eā a pudicitia cōmēdet. Expetimus. n. tn̄ ea q̄ honesta sunt, & plane bona. unde, de rebus expetēdis a philosophis scriptū: q̄ scilicet peti debēt. Ofo tua.) Quod dixeris, cū uno uelle ætatē traducere. Antiq ēt pauca uerba orationē dixerūt. Nā expedit bonas eē uo.) Quia cū solo uiuitis. Nec pōt eē uerus amor, nisi iter duos qui sibi inuicē fidē seruēt: iuxta illud, Nec regna, nec tædæ sociū pati ualēt. Quippe for im.) Et hīc amor ēgr̄a uoluptatis tn̄. Et bn̄ impulsi: Nā hæc uia, nox, uinū, amor, adolescētia, ab impulsiōis pte dicunt, nō a ratiocinatiōis. Amatores colunt.) Bn̄ amatores. Amator, fingi pōt: Amās uere amat. Colūt.) Colere est inferioris psonæ ad supiorē: non nunq̄ supioris ad iferiorē Virg. Posthabita coluisse Samo.

Expetere

idest nō miror si qsq̄ expetit te sibi. i. cupit hēre te in uxorē: cū talibus pbis moribus sis: ut uni fida eē uelis. Expetimus enim bona tn̄ & honesta. nā ofo tua. i. tuus sermo. Antiq ēt pauca uerba orationē dixerūt oratio tua fuit mihi indiciu. i. argumētu: signo: & ostēsioni. quale ingeniū. i. qualē naturā hæres & cū egomet ꝯsidero nūc me cū in aīo uitā tuā. & adeo. i. certe dū cōsidero uitā oīuz uf̄arū. i. uf̄i similiū iuuēcularū: q̄ iuuēculæ segregāt. i. separāt: reiiciūt ab se. i. a suo cōsortio & cōsuetudine. uulgus. i. amatorū multitudinē neq; admittūt quousq; recipiūt. Haud. i. nō. est mirabile & uos esse istiusmodi. i. tales quales estis & nos non esse siles uf̄i Nā expedit. i. decet: cōmodū ē: utile ē uobis eē bonas. Vbi notādā ē hęc structura: Mihi expedit eē bonū: & mihi expedit eē bono. ut Quinti. Cui eē diserto uacet. Illi sup. amatores qbuscū. i. cū qbº. res est nobis. i. cū qbº hēmus rē seu ꝯsuetudinē: & qbº copiā nr̄i facimus. siue cū qbº hēmº cōmerciū: & cōicationē nō sinūt. i. nō patiūt nos eē tales: q̄les estis. qppe qa certe: ubi qppe pōit sine relatiuo: & sine cū ꝯiūctiōe. amatores īpulsi. i. illecti: inducti. nr̄a forma. i. pulchritudie. colūt. i. freq̄ntāt nos. Vbi. i. postq̄. hęc forma nr̄a ē īmu. i. decorē suū amisit & nitorē. illi amatores ꝯferūt aīuz suū. alio i. ad aliā amicā. seu ad rē aliā.

Esse bonum & bono Quinti. Quippe

GVI. AEdepol &c. Hīc p meretricē optime cōditio meretricia exprimit: simulq; amātium cōgressio signātissime repūtat. Bac. ædepol iurātis ē aduerbiū q̄si p ædē Pollucis. Per Castorē & pollucem apud uetustissimas mulieres iurabāt. o mea Antiphi. i. amica mea laudo te, q̄ dixisti te uelle traducere uitā cū uno solo: & iudico te fortunatā. i. felicē cum studuisti id qđ sequit. Studeo interdū iungit dtō. cum signat incūbo. Interdū accusatiuo: cū signat magno studio aliqd conari: ut hīc, cū studuisti. i. conata es: uidelicet ut mores forēt consimiles. i. cōformes. isti formæ. i. tuæ uenustati. Nam in pulchro corpe pudici mores gratiores esse solēt. Virg. Gratior & pulchru u. i. c. u. & ita Dii amēt me: affirmatiu cū iuramētu. minime

SER. AEdepol. Cū Antiphila supius satis dictis Syri cōmēdata fuisset: cōmēdat itez uerbis Bacchidis: ut desiderātius ab amico recipiat: & descriptio utriusq; amicæ in hac sc̄ena pprie oñdit Bacchis psonā meretricis tenet: & Antiphilę amice legitime. ꝯueniēs erat. n. ut sicut psona utriusq; amici supiº descripta fuit: sic descriptionē utriusq; amicæ exeq̄ret. Inducit ergo Bacchis ita laudās Antiphilā. Aedepol &c. & oīum nr̄arū. i. cōsilium quæ segregāt ab se uulgus. i. multitudinē hoīum: hmōi bonas: & nos nō eē haud mirabile. Nā expedit. i. utile ē uobis eē bōas q̄ ppetuos amatores hētis. Sed nobis nō sinūt eē bonas illi: cū qbº ē nobis res: qa nō sūt amatores ppetui & ꝯdi cit ibi qppe amatores ipulsi: q̄diu sinit nr̄a forma colūt nos.

CNisi

CAL.

CNISI prospe.) Prospicimus futura. Diiudicamus psentiã. ¶ Incidere possit ca.) In eunucho, Nrĩ fundi calamitas. Proprie calamitatẽ rustici grãdinẽ dicũt, q̃ cõminuat calamũ, hoc est culmũ ac segetẽ. ¶ Nescio alias.) Verba mulieris cõmendãtis se a fide in uirũ. ¶ Vah.) Clamosa interiectio hoc in loco ad gaudium spectat. Nec potuit uox accõmodatior dari amatori prae nimio amore ferme insanienti ad primũ cũ amica congressum. ¶ Credo.) Syrus nõ se loco mouerat, rñdet uerbis Cliphonis, qui cũ loquebat, ut eũ aliquo ambulatũ abire cogeret. ¶ Vix suffero.) Vix, difficultatem significat Et aliqñ p nõ ponit. Qui. Vix Priamus tanti, totaq; Troia fuit. Lucilius, Carcer uix carcere dignus. ¶ Suffero. Sustineo alias suppono. ¶ Immo ut patrẽ tuũ uidi esse habi.) Cũ non possit p se Syrus Cliphonẽ abigere, ad minas pris confugit: quem fingit iratum.

Nisi prospectum interea aliquid nobis est, desertae uiuimus.
Vobis cum uno simul ubi aetatem agere decretũ est uiro,
Cuius mos maxime ẽ cõsimilis uostrũ, hi se ad uos applicãt.
Hoc beneficio utriq; ab utrisq; uero deuincimini.
Vt nunquam ulla amori uestro incidere possit calamitas.
AN. Nescio alias. me scio quidem semper fecisse sedulo, ut
Ex illius cõmodo, meum cõpararem cõmodũ. CLIN uah.
Iãb. oct. acatal. Ergo mea Antiphila tu nũc sola reducẽ me, in patriam facis.
Nã dũ abs te absum, oẽs mihi labores fuere quos cœpi, leues,
Præterq̃ tui carẽdũ q̃ erat. S. credo. CLIN. Syre, uix suffero.
Hocine me miserum non licere meo modo ingenio frui?
S. Immo ut patrẽ tuũ uidi esse habitum, diu etiam duras dabit.
BA. Quis nã hic adolescẽs ẽ, q̃ ĩtuetur nos? AN. ah retine me obsecro.
BA. Amabo, qd tibi ẽ? AN. disperii. BA. perii misera, qd stupes
Antiphila? AN. uideon Cliniã, an nõ? BA. quẽ uides? *Senarii*
CLIN. Salue aĩe mi. AN. o mi Clinia, salue. CLIN. ut uales? *dẽ, mi ex*
AN. Saluũ te uenisse gaudeo. CLIN. teneone te *pectate:*
Antiphila, maxime animo exoptata meo? *tũc erit*
S. Ite intro nam uos iamdudum expectat senex. *troc. cat.*

lietibus prorũpit in exclamationẽ ingens. Vah q̃ interiectio clamosa hic ad gaudiũ spectat. Ergo. q. d. lõge aliter est q̃ suspicabar ut uideo. O Antiphila tu nũc sola facis me reducẽ reuertẽtẽ icolumẽ post uaria pericula: q̃ subii eũdo in Asiã: ac redeũdo. Nã, ut Seruius inqt, reduces dñr pprie, q pericula euadũt. Facis itaq; me reducẽ. i. defunctũ periculis: reuertẽtẽ in priã. Nã dũ absum. i. lõge sum abs te, oẽs labores, quos cœpi, fuere mihi leues assidua tui cõgitatiõe: & sperando te reuiuiscere aliqñ. pterq̃. i. nisi q̃ carendũ erat tui. Antiqui cũ eo uerbũ gtõ iũgebãt nedum ablto. Sy. credo qd dicis eẽ ita ut asseris. Cli. o Syre uix. i. difficulter. suffero. i. sustineo & moleste fero q̃ ĩ ea sum angustia: ut mihi meo non liceat uti igẽio. Hocine. i. hoc ne. i. utrum hoc ẽ ueẽ sup. ut interptatr Laurẽ. uel ẽ ne hoc tolerãdũ. nõ licere. i. nõ esse licitũ. mõ. s. nũc me miserũ frui ingenio meo i. cõplexiõe mea delectari: q̃ ẽ prona & procliuis ad uoluptates. Sy. Immo. i sed ẽt. ut. i. q̃tũ. uidi. i. potui cognoscere patrẽ tuũ. habitũ i affectũ. dispositũ. dabit tibi duras lites sup. uel ptes. i. dabit tibi aspera officia. i. onera si cognouerit te adhuc amar. & qdẽ diu dabit illas ptes. s. aut lites. Bac. qsnã. i. qs est hic adolescens: q intuet. i. aspicit nos. An. Percipiẽs Antiphila esse amicũ inqt. Ah interiectio dolẽtis: obsecro te Bacchis retine me: ne cadã cõsternata: adeo amore amici repẽte pcepti sum pcussa. Bac. amabo: particula blãdiẽtis: q̃si rogo te p amorẽ qd est tibi. i. qd hẽs. Anti. ego misera disperii: prae nimio amore tota sum attonita & mei impos. Bac. o Antiphi. qd. i. cur stupes. i. ita stupida es, & cõsternaris. Anti. uideon. i. utrũ uideo Cliniã an nõ? Bac. Quẽ uides. Clin. o tu Antiphila mi aĩe. i. ĩ cuius amore totos uersar aĩus meus salue. Anti. O mi Clinia expectate. i. diu desiderate salue. Cli. ut uales. i. q̃liter te habes. Anti. Gaudeo te aduenisse saluũ. Cli. O Anti. maxime expectata. i. desiderata aĩo meo, ne. i. utrũ teneo te. i. utrũ es adhuc mea: mihiq; fidẽ adhuc intemeratã cõseruas. Sy. ite intro in domũ Chremetis. Nam senex iamdudum expectat uos: ut cœnetur.

Redu- ces

Suffero

Ingeniũ

Dispire

Stupere

GVI.

CNISI iterea. i. dũ colimut: & durat nrã forma. nisi aliqd est pspectum. i. puisum nobis: utputa si nos pspeximus nobis cõparando ab illis pecunias. uiuimus. i. uitã agimus. desertae. i. derelictae & abiectae oĩbus. Decretũ est uobis. i. statuistis: deliberastis. decreuistis aetatẽ agere. i. traducere uitae uestrae tps. simul. i. una: seu pariter cũ uno uiro. cuius uiri mos i. uiuẽdi modus est maxime. i. in primis: pcipue. cõsimilis. i. cõformis. moribus uestrũ: p moribus ursis. sic. n. antiqs loq placuit: mores uestrũ: p mores uestri: nt recẽtiorib⁹ placet hi. i. tales uiri. applicant se. i. adhibẽt aĩos ad uos. uero. i. sed. utriq; tã uir, q̃ uxor. deuincimini. i. obligamini. ab utrisq. i. ultro: citroq; hoc bñficio. s. seruandi mutuo fidẽ q. d. sic ambo obligatis uos mutuo bñficio intemeratae fidei seruãdae & hoc dictũ ẽ illi sise uterq; utriq; sũt cordi: ubi Laurẽ. cõfirmat ab oratorib⁹ potius esse dicẽdũ uterq; alteri ẽ cordi. ut. i. ita. q nulla calamitas. i. nulla miseria possit incidere uestro amori. Ant. nescio alias. i. nõ cognosco qd aliae faciãt. qdẽ. i. certe. scio me fecisse semp sedulo. i. instãter ac sine dolo. ut cõparẽ. i. cõtrahã: acqrã: & reputẽ meũ cõmodũ ex cõmodo illius. q. d. cõmodũ ei⁹ ẽ mihi curae nõ minori, q̃ meũ: mihiq; ita psuadeo ex eius opportunitate mihi opportunitatẽ cõtingere. Cli. Clinia hoc audiẽs: q̃uis aĩaduertis amu

Deuin- cti

CSED uobis ubi. i. postq̃ ẽ decretũ agere aetatẽ ppetuo simul cũ uno uiro: & cũ tali uiro. mos cuius sit cõsimilis uestrũ. i. uestrorũ morũ. tũc hi se applicant ad uos: ut perpetuo uos hẽant: & ita hoc bñficio. i. mutuo amore utriq; deuincimini ab utrisq; insepabili copula dilectiõis. Nota q̃ hi plurale referẽ ad singulare. s. uno, qa uno est ibi q̃si collectiuũ. Nescio: rñdet Antiphila more simplicis nõ uituperãs alias: ut ex illis cõmodũ meũ p. c. s. ut qcqd est ei bonum & mihi. Vah ergo, qa audio q̃ sicut me diligis ergo &c. pterq̃ hoc qd erat ca. tu: q̃ est ibi adiectio syllabica. O Syre hocine ingenio. s. decet. q. d. an decet nõ licere frui hoc ingenio. i. amica mea ita ingeniosa: & tã bene morigerata. meo modo. i. sm uolũtatẽ meã. Vix suffero hoc: imo adhuc oportet te pati multa: ut uidi. i. inquãtũ uidi. Tuũ pa. esse ha. cõtra te: qa adhuc dabit. Duras: hic est substãtiuũ duras: & signat pœnas. Retine me hic: describit amãtem. Disperii. i. per Deos perii. Vt. i. qualiter uales? Ita ualeo: quia saluum &c.

SER.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

CHREMES. MENEDEMVS.

C. LVCESCIT hoc iã cesso pultare ostiũ *Seneris*
Vicini: primum ex me ut sciat sibi filium
Rediisse, etsi adolescentẽ hoc nolle intellego.
Verum cum uideam miserũ hunc tam excruciarier
Eius abitu, cælem tam insperatum gaudium,
Cum illi nihil pericli ex indicio fiet? *[illegible]*
Haud faciam, nam quod potero, adiutabo senem.
Ita ut filium meum amico, atque æquali suo
Video inseruire, & socium esse in negociis *[illegible]*
Nos quoque senes est æquum senibus obsequi.
M. Aut ego profecto ingenio ègregie ad miseriam
Natus sum aut illud falsum est quod uolgo audio
Dici, DIEM ADIMERE ægritudinem hominibus.
Nam mihi quidem quotidie augescit magis
De filio ægritudo, & quanto diutius
Abest, magis cupio tanto, & magis desidero.
C. Sed ipsum foras egressum uideo, adibo, alloquar.
Menedeme salue, nuntium apporto tibi,
Cuius maxime te fieri participem cupis.
M. Nunquid nam de gnato meo audisti Chreme?

CAL. LVcescit.) Veri amici officiũ pulcherrime a Terẽtio in hac scena exprimit: in qua amicus amico simul, & gaudii insperati, maximo cum affectu nuntiũ, & consilium affert. Cesso.) Aliqs cessare dr̃, id est tardare ad aliqd celeriter peragendũ Virgi. Cessas in uota p̃cesq;. Cessat desid:nsus: Regescit defessus. Misere hũc.) Cũ affectu nã p̃priũ ueri est amici lætari rebus p̃speris amici, & dolere aduersis. Ex indi.) Indiciũ p̃prie ẽ oris & linguę. Senem.) Plus hẽt affectus, q̃ si diceret Menedemũ. Nos quoque senes est ęquũ senibus obsequi.) Iuxta illud prouerbiũ usitatissimum, Pares cũ paribus facillime congregãtur. Naturaliter enĩ adolescentes adolescentibus, senes uero senib⁹ potius inseruiũt & obsequũtur. Aut ego p̃fe.) Id est ex his duobus necesse est alterũ tñ esse uerũ. sed senex ex nimio filii desiderio dubitat de eo qđ oĩbus approbatissimum ẽ. Ingenio.) Hoc est natura. Ingenium naturalis est sapiẽtia. Salu. in Catil. Ingeniũ nemo sine corpore exercebat. Ingeniũ quoque ueteres dixerunt, ex sua sponte uel natura. Virgi. Georg. lib. ii. Nunc locus aruorũ ingeniis quę robora cuique. Egregie ad mi.) Egregiũ dr̃ quod ex grege eligiĩ. Sed hic egregie, ualde, nimis. Non est ergo ad laudẽ positũ. Diem adimere ægri. hoibus. Seruius Sul. ad Ciceronẽ, Nullus dolor est, quem non longinquitas tp̃is minuat atque molliat. Nuntiũ apporto tibi.) Nuntius & res ipsa & nuntius dr̃. Cuius maxime.) Bene maxime. qs. n. nuntius illi gratior esse poterat, q̃ filii? Nunqd nã de gnato meo.) Quia oĩs illius solicitudo circa filium erat, iccirco statim de eo suspicatus est, nondum facta mentione.

Ingeniũ

Nũtius

GVI. LVcescit &c. Hic ueri amici officiũ in hac scena pulcherrime exprimit: in q̃ amicus amico gaudii insperati maximo cũ effectu nuntiũ & cõsiliũ affert. Chre. lucescit. i. lux fit: hoc est dies aduenit. cur. i. quare. iã cesso. i. tardo pulsare hoc hostiũ uicini mei. s. Menedemi: ut ipse sciat primũ ex me. i. a me. filium rediisse sibi. i. ad suũ gaudiũ. & si. i. q̃uis. itelligo adolescentẽ. s. Cliniã nolle hoc. s. ut pr̃ sciat eũ uenisse. uerũ. i. sed. cũ uideã hũc. s. patrẽ miserũ. tam. i. adeo. cruciari. i. uexari. abitu. i. discessu eius. calẽ. i. debeã caelare gaudiũ tã insperatũ: cũ nihil pericli fit illi. ex indicio. i. ex indicatione: & manifestatione. haud. i. nõ faciã. i. nõ caelabo gaudiũ. nã adiuuabo senem. s. Menedemũ. quoad. i. quãtũ potero. ut. i. sicut uideo filium meũ inseruire amico atque æquali suo. s. Cli. & uideo eũ. s. filiũ meũ Clit. esse sociũ in negociis. ita. i. eo modo. quoque. i. ẽt. æquum est. i. iustum est. nos senes obseq. i. iseruire senibus. Me. p̃fecto. i. certe. aut ego Mened. sum egregie. i. ualde nimis natus. ingenio. i. natura mea. ad miseriã. i. ad infelicitatẽ sustinẽdã: aut illud est falsum qđ audio dici. ualet. diẽ. i. tp̃s. adimere. i. auferre ægritudinẽ. i. mœrorẽ hoibus. Nã ęgritudo. i. mœror: mœstitia aĩ (ægritudo. n. aĩ est. Sed ęgrotatio ẽ corp̃is) ægritudo ergo. i. meror: dolor aĩ. de filio. i. ex filio & cã filii. augescit. i. crescit nihil magis quotidie, q̃to diuti⁹. i. lõgius ipse filius abest. i. abſũs est: tãtũ magis cupio. & magis desiderio. i. eius desiderio teneor. Chre. sed uideo ip̃m senẽ egressum foras. i. extra domũ. ibo ad eũ. s. atque alloquar. i. sermonẽ faciã cũ eo. o Menedeme salue. apporto tibi nũciũ. i. qđ dr̃ nouũ. Nuncius dr̃, q nũciat & res nũciata. p re ẽt nũciata nuncium in neutrũ repit. cuius. s. nũcii. maxime. i. maximopere cupis. te fieri participem. i. te illo impartiri nũcio cupis summope Mene. nunqd nã. i. nõne aliqd audisti de gnato men. scilicet Clinia.

Egregie

Aegritudo

Aegrotatio

SER. LVcescit. Incipit tertius actus de deceptione Chremetis iuuãtis Menedemũ. Dũ. n. Chremes laborat restituere filiũ suũ Menedemo: curãdo aliena ipse decipiĩ. Decipit. n. Syrus ipsum duob⁹ modis. s. & ut senex credat Bacchidẽ esse amicã Cliniæ: nõ Clitiphonis. & Antiphilã esse oppigneratam Bacchidi. Deceptio ista ptim tẽdit ad Me. Cui subseruit maior pars comœdiæ. Dum enĩ simularẽt Bac. amicã Cliniæ retinetur amica Cliniç apud matrem. Quod est cã recognitiõis eius: qđ si periret de Bacchide simulatio: periret & de Antiphila recognitio. Alia ps deceptionis tendit ad Clitipho. q est secunda pars comœdiæ. Quod enim credit Antiphila Bacchidi oppigneratã: ualet ad extrahẽdum argentum ad opus Clitiphonis. Prius describiĩ Chremes: qualiter decipiaĩ. s. curans aliena & intendens iuuare Menedemũ. & hoc agiĩ solũmodo in hac scena. Deinde inducĩ, q eum talẽ decipiat Syrus: & remoratio Clitiphonis supponiĩ: qđ ualet ad opportunitatem deceptionis. Moralitatẽ seruat senũ hic Terẽ. Nõ. n. poti, sed ieiuni dant cõsilia: & affectũ benignitatis ostendit cum dicit. Lucescit &c. i. dilescit. Adolescentem. i. Cliniã. h. n. uerũ adolescens qdem nollet: sed ideo tñ non cælabo. Tum qa senex pp eum cruciaĩ: tum q adolescens nullum dãnum incurrit: & hoc est: sed cum uideam &c. Abitu. i. discessione eius. Ita ut filiũ. Ecce his significat Chremetẽ esse deceptum de amica nati: quã credit eẽ Cliniæ. Aut ego. adducto Chremete: q cõsulat & lætũ faciat Menedemũ. Inducit ipse Menedemus: cui cõsiliũ deẽ: qm in uerbis suis apparet esse desolatum: sic circa seipsum disiungẽtẽ. Aut ego. q. d. multi hoies sunt noiati naturaliter: ut semp miseriã & laborẽ patiãtur: & illis lõgitudo tp̃is nõ p̃õt auferre illã ægritudinem. Item sunt alii: q nõ sunt nati ad miseriã patiendã: qbus aufert illam, si cõtingat diuturnitas tp̃s. & iõ aliqd horũ uerũ est in me. Quia aut ego sum natus. i. ominatus naturaliter ad miseriam patiendã. & hoc egregie. i. plusq̃ alius homo: & hoc ingeniose natus sum. Aut si ego non sum ominatus ad miseriam patiendã. s. si miseria non inest mihi naturaliter: qđ uerum est: tunc falsum est illud p̃uerbii: quod dicit uulgus. s. diem. i. lõgitudinẽ tp̃is adimere. i. remouere ęgritudinẽ. i. tristitiã hoibus: qui non sunt nati ad miseriã patiẽdam. Vel aliter, ut dicamus. Aut nõ esse disiunctum: sed subdit. Ac si dicat utrũque uerũ est in me: & q sum natus ad miseriam: & qui diuturnitas tẽporis non auferet mihi illam miseriam. Ideo mihi uidetur esse falsum. Non mihi quotidie &c.

¶ Valet

C. Valet, atq; uiuit. M. ubi nã ē q̃so? C. apud me domi.
M. Meus gnatus? C. sic est. M. uenit? C. certe. M. Clinia
Meus uenit? C. dixi. M. eamus, duc me ad eũ obsecro.
C. Non uolt te scire se rediisse etiam, & tuum
Conspectum fugitat, propter peccatum. tũ hoc timet
Ne tua duritia illa antiqua, etiatu adaucta sit.
M. Nõ tu ei dixisti ut essem? C. nõ. M. quãobrē Chreme?
C. Quia pessume istuc in te, atq; in illum consulis,
Si te tam leni, & uicto esse animo ostenderis.
M. Non possum satis iam, satis pater durus fui. C. ah,
Vehemens in utranq; partem Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia, aut parsimonia.
In eandem fraudem ex hac re, atq; ex illa, incides.
Primum, olim potius, q̃ paterere filium
Commeare ad mulierculam, quæ paululo
Tum erat contenta, cuiq; erant grata omnia,
Proterruisti hinc. ea coacta ingratis
Post illa cœpit uictum uolgo quærere.
Nunc cum fine magno intertrimento non potest
Haberi, quiduis dare cupis. nam ut tu scias,
Quam ea nuuc instructa pulchre ad perniciem fiet.

CAL. ℂVALET atq; uiuit.) Prothysteron in sensu est. Si enim ualet, necessario uiuit: nõ si uiuit, ualet. Ergo uiuit & ualet, dicendum erat. Et bñ utrunq; iunxit. Nã multi uiuunt, sed non bene ualēt. ⸿ Meus gnatus.) Magis cum admiratione q̃ cum interrogatiõe legēdum. ⸿ Clinia meus uenit?) Addidit & nomē, qđ fieri cõsueuit in his quos diu optauimus, & nõ dñ uenisse credimus. ⸿ Dixi.) Denuntiatio est confirmandæ sententiæ, nec mutãdæ, trãslata de foro & causidicis. Cicero, Praeco dixisse pnuntiat. ⸿ Dixi. Hoc uerbum in fine additũ, superiota confirmat. & est pprium his qui perorauerit causam. ⸿ Dixi.) Sic dixit, quasi iam obtunderetur a Menedemo. ⸿ Etiã & tuũ cõspectũ fugitat.) Plus est q̃ fugit. Et fugitat dixit, ut ostenderet filium uehemēter timere. ⸿ Non tu ei dixisti ut essem?) Vt, aliquãdo certã qualitatē significat. Et nonnunq̃ incertã. Alibi, Vt erat gesta. ⸿ Quia pessime istuc.) Cõsilium & parentibus oĩbus & filiis salubre. patres. n. nimia largitate & clementia liberos corrumpunt. Illi uero, nimia licentia deteriores facti, patrib⁹ mœrori, sibi uero detrimẽto sunt. ⸿ Non pos.) Hoc est animi uicti, & clementis. Interdum ad nimiam indignationē spectat: ut illud satyrici. Non possum ferre quirites Græcam urbē. ⸿ Ah uehemēs.) Bene dixit uehemens: de eo qui nõ seruaret modum. Ve. n. particula, sicuti quædã alia, tum intenstonē, tum minutionē significat. Ergo uehemens, a mẽtis ui atq; impetu dicit. ⸿ In eandem fraudẽ.) Fraus p dolo & pœna ab antiquis accipiebat. ⸿ Muliercula.) Minus est q̃ si diceret, aut mulierem, aut meretricē, utpote quæ erat cõtēta paruo. ⸿ Coacta ingra.) Hoc est inuita. Et bene coacta & ingratis. Nã aliqs ingratis dicit aliqd facere, qui inuitus & coactus pręter uoluntatem facit. ⸿ Post illa, cœpit uictum uolgo q̃rere.) Sic in Andria. Lana & tela uictum quæritãs. Et recte uictũ, & nõ cibum protulit. Cibus est enim qui delicatis præbet: Victus, in paruis aridisq; alimoniis est. cõstitutus. Virg. Victum infelicem baccas lapidosaq; corna. ⸿ Quærere. Melius dixisset quæritare. Quærit. n. qui ad plenum & perpetuum reponit. Quęritat qui uix quotidie inq̃rẽdo uictum inuenit. ⸿ Post illa.) Antiquum est. nos aũt dicimus postea. ⸿ Sine magno intertrimẽto.) Id est dãno. Detrimẽtum, sm Varronē, a detritu dicit q eã quæ trita sunt, minoris pretii sint. Intertrimẽtũ ab eo q duo queq; inter se trita & diminuta. A quo ẽt intertrigo dicta. ⸿ Quid uis dare cupis.) Et hoc est nimiæ largitatis.

Vehemẽs · Ve · Fraus · Coact⁹ · Ingratis · Detrimentũ · Intertrimentũ · Intertrigo

GVL. ℂCHR. Valet. i. sanus est atq; uiuit. Me. q̃so ubinã. i. ubi ē? Chr. est hic apud me domi meæ. Me. admirabundus hoc dicit. meus gnatus. i. meus filius est · nquã apud te. Chr. sic est. i. ita ē. Me. uenit meus gnatus? Chr. certe. i. sine dubio. Me. Clinia meus. i. meus filius uenit? Chr. dixi. i. iã satis dixi eum uenisse: ppterea nõ me ulterius obtundas talibus pcunctationibus. dixi autē est uerbum aptũ perorantibus. i. finē orãdi facientibus. Me. eamus ad eum. s. obsecro duc me ad eum. Chre. non uult te scire. i. qđ tu scias se rediisse: etiam fugitat tuum cõspectum pp pctm̃. i. pp flagitium suum: q̃a te offendit amori indulgendo. tum. i. deinde. timet hoc ne. i. ut pp tua duritia illa antiqua ẽt nunc sit adaucta. i. augmẽtata: seu increuerit. Men. tu non dixisti ei? ut. i. qualiter essem: hoc est qualiter me haberem. Chre. non dixi. Me. o Chr. quãobrē. i. quare nõ dixisti? Chre. q̃a pessime consulis. i. prouides: pspicis: seu suades istud: qđ sequit in te. i. in tuum futurum dolorem. & in filium. i. in filii tui detrimẽtum nã nimia indulgentia nocet. subdit autē illud quod pessime cõsulit. s. si ostenderis te esse animo tam leni. i. suaui: miti: benigno: indulgenti. & uicto. i. fracto: abiecto: mollificato. Me. nõ possum ostendere me illi animo leni & uicto. satis iam satis: hæc replicatio magnam hēt uehemẽtiã. q. d. se ultra q̃ satis erat fuisse patrem durũ. fui iam satis: satis pater durus. i. seuerus: acerbus: inhumanus. Chre. ah: interiectio dolentis. O Menedeme. es nimis uehemēs. i. impetuosus: acer. a ui mentis & impetu dicitur uehemens. in utrãq; partem. i. & in duritiã, & indulgentiã. quãdo uis esse durus excedis modũ: cũ uis esse indulgens: excedis id quod est satis. incides in eãdē fraudem: idest eodem modo decipieris ex hac re: & illa. s. ex nimia largitate: idest indulgentia: aut ex nimia parsimonia. i. tenacitate ac duritia. primũ. i. in primis. olim: idest multo ante tempore perterruisti filium. i. incussisti filio terrorē potius, q̃ paterere. i. potius q̃ pmitteres eum cõmeare. i. se cõferre, seu transferre, aut traducere se ad mulierculam. quæ tum: idest tunc erat contenta. paululo. i. uictu admodum tenui uel pretio admodum paruo. & cui mulierculæ omnia erãt grata. i. omnia placebãt quæ illi dabant. hinc: idest ex eo tempore. ea muliercula coacta ingratis. i. inuita: præter uoluntatem aliqs ingratus dicit aliqd facere, ut uult Dona. qui inuitus & coactus præter uoluntatē facit: ubi ingratis dicit uetuste: tanquã foret tertiæ inflexionis. cœpit. i. incepit post illa. i. postea q̃ perterruisti filium ab ea quęrere: idest quæritare. nã quærit, qui ad plenum & perpetuum reponit. q̃ritat, qui uix quotidie inquirendo uictum inuenit. cœpit ergo querere uulgo. i. passim, & in cõi, seu in medium & in publicum: aut in ppatulo uictum. i. alimoniã. unde uidelicet posset inopem defendere uitã. cibus delicatis pbetur uictus in paruis, aridisq; alimoniis est cõstitutus. nunc: idest hoc tēpore: cum illa muliercula nõ põt haberi sine tuo magno detrimento. i. dãno: ac dispẽdio. alii habēt intertrimẽto: quod in idē redit Detrimentum, ut Varro ait, dicit a detritu. nã ea quæ sunt detrita minoris sunt pretii. similiter intertrimentum dicit ab eo: q duo inter se trita sint ac diminuta. cum ergo nunc non possit haberi sine detrimento. cupis dare quiduis: idest quidlibet, seu quod petatur. nam ut scias q̃ pulchre: idest nitide. ea scilicet muliercula. nunc sit istructa: idest apparata ornata. ad pernitiem. i. ad damnum tuum, & tui filii & tui destructionem.

Cõmeare · Ingratus. i. inuitus · Quærere & q̃ritare · Cibus & uictus · Detrimentũ

SER. ℂVT: idest qualiter essem scilicet nõ durus. Non possum: scilicet aliud parco cis pepero uel patsi: inde parsimonia. In eandem fraudem: idest consimilem. cuius pa i. in domum filii tui. Vere in utroq; peccasti: quia primum olim ppter &c. Omnia erant ei grata. s. & magna & parua: hoc dicit de Bacchide quã putabat esse amicã Cliniæ. huic. s. postq̃ perterruisti. ea: scilicet amica coacta. Ingratis. i. aduersitatibus. Post illa. s. tēpore. uere non sine magno dã. nã ut tu &c.

Primum, iam ancillas secum adduxit plus decem,
Oneratas ueste, atq; auro. satrapes si siet
Amator, nunquam sufferre eius sumptus queat,
Nedum tu possis. M. estne ea intus? C. sit rogas?
Sensi: nam ei unam coenam, atq; eius comitibus
Dedi: q; si iterum mihi sit danda, actum fiet.
Nam ut alia omittam, pitissando modo mihi
Quid uini absumpsit? sic hoc dicens, asperum
Pater hoc est, aliud lenius sodes uide,
Releui dolia omnia, omnes serias,
Omnes solicitos habui atq; haec una nox.
Quid te futurum censes, quem assidue exedent?
Ita me Dii amabunt, ut tuarum misertum est
Menedeme fortunarum. M. faciat quodlibet.

CAL. ¶PRIMVM, iã ancillas.) Et hoc est signũ illã pbe instructã ad expilãdum amatores. ¶Satrapes.) **Satrapes** Satrapes a græcis puinciæ pfectus dr. ¶Nedum tu pos.) **Nedum** Nedũ, hoc loco negatiue ponitur, ut, Non crederẽ tibi obolum, nedũ p te effunderẽ sanguinẽ. Iã Chte. Bacchidẽ credit Cliniæ esse amicã. Et obserua Terẽtianã cõsuetudinẽ, q inducit nihil sæpe eos qui falluñt. ¶Sensi.) Hoc cũ dolore dicere solemus in his in qbus detrimẽtum ingẽs passi sumus. ¶Actum fiet.) Actũ est dr̃ de ea re de qua iam lata sit sñia. Et est uerbũ desperantis. ¶Pitissando mõ.) **Pitissare** Bene pitissando. Et releui dolia oĩa. Nã pitissare pprie est parce uinũ gustare, quasi tẽtandi gratia. Tale est uerbũ quo Plautus utit̃, cyatisso, tale est & græcisso. Pitissando, id est expressis labris expuẽdo, dũ saporẽ uini pbat. ¶Sic hoc dicẽs, aspe.) **Asper** Id est austerũ. Secundũ Pliniũ tria uini sunt genera, austeꝝ, dulce, & tenue. ¶Releui dolia. Vt inqt Plinius, in Italia resina urino condendo maxime pbatur Brutia: circa Alpes ligneis uasis cõdunt, circulisq; cingunt. Picantur autẽ protinus a canis ortu: dehinc perfundũtur marina aqua aut salsa, ac leui cinere sarmenti asperguntur. dum igitur uina aperiunt̃, dolia relinuntur. ¶Oẽs ser.) **Seria** Seria, dolium: & pprie uas fictile de limo oblongũ Persius, Et o si sub rastro crepet argẽti seria dextro Hercule. ¶Sollicitos habui.) **Sollicitos hẽre** Variis officiis & ministeriis distractos: nihil significantius dicere potuit. Quid n. aliud est solicitare, q̃ suo loco mouere? Solum aũt quin significet locum, qs dubitat? cum exules quoq; dicantur solo patriæ suæ pulsi. Sollicitos igit̃ habuit omnes domesticos, qui hinc & inde ad ministrandum destinabant̃. ¶Quem exedent.) Plus dixit, q̃ si, cuius res, dixisset. ¶Sic me Dii amabunt.) Pro amẽt. ¶Vt me tuarum misertum est. **Miserari** Bene misertum. Nam sm̃ nonnullos, miserari est flere & lamentari: **Misereri** Misereri uero, miserationes alienis casibus exhibere.

GVL. ¶PRIMVM i. in primis: iã adduxit secum ancillas plus decem. i. plus q̃ decem. quẽadmodum dicimus adduxit secũ magis decẽ hoies: ĩ qbus dictis magis & plus aduerbia sunt: alioquin diceretur adduxit secum magis decem, & nõ plus. solemus tñ sæpius apponere q̃. ut Adduxit secum plus q̃ ancillas decẽ: uel magis q̃ decẽ ancillas. Veꝝ auctoꝝ usus semp est sequendus adduxit inq̃ ancillas plus decẽ ornatas ueste. i. uestimẽtis. atq; auro i. monilibus aureis: ut zonis: seu cingulis hñtibus aureas fibulas. i. aurea firmacula. si satrapes. dicitur ẽt satrapa p eodem. dictio est persica: significans pfectũ: ut ait Tortel. si ergo satrapes. i. præfectus puinciæ: cui sunt abunde pecuniæ: sit amator eius puellæ nunq̃ quærat: idest possit sufferre & sustinere. sumptus. i. impendia eius. nedũ. i. solum. tu nõ inquã possis sufferre eius sumptus. argumentũ est a maiori ad minus. si nõ possit maior, idẽ nec minor. Me. ne. i. otrum. ea puella est intus? Chre. rogas. i. petis an sit intus? sensi. i. satis pcepi eam eẽ intus apud me. nã dedi ei, atq; comitibus eius. i. ancillis pedissegs unam coenã. q. i. sed. si iterum coena sit danda actum fiet. hoc dictũ semp in malã ptẽ capitur: dr̃ autẽ de ea re de qua iam sit lata sententia: & est uerbum desperãtis. Cice. Actum est de te: nisi pruides. nã ut omittã alia. i. præter alia, quæ impensa sunt. modo. i. paulo ante. quid uini. i. quantum uini: filius meus sup absumpsit. i. absorpsit: siue exhausit. mihi. i. in meum detrimẽtũ. pitissando. i. gustando. nam pitisso as significat parce uinum gustor: **Pitissando** quasi tentandi gratia. absumpsit ergo multum uini dicens. i. dicendo hoc quod sequit̃: sic tali mõ. O pater hoc uinum est aspeꝝ. i. nõ suaue gustui. Aliud uinũ ẽ lenius. i. suauius: mitius: dulcius. sodes. i. si audes: uox est hortantis ait Dona. ut **Sodes** amabo: rogo. Vel p̃cantis: ut uult Seruius. dr̃ aũt cõiunctẽ sodes apud comicos p si audes: ut sis p si uis: capsis p cape si uis & c. uide. i. cõsidera qđ dicturus sum releui. i. perforaui. ut dici uulgo solet: quæ perforatio fieri nõ poterat nisi prius auferret̃: aut lutum: aut limus: aut argilla: aut pix: aut resina: aut gypsus: quibus linebant̃ dolia ac picabantur: seu incrustabant̃. **Linire** Linire enim est picare. i. pice aliquid linire: seu ungere: seu mauis incrustare: **Relinire** & alicui rei suppositum aliquid superducere: ut pariete linimus calce: aut gypso: idest incrustamus. dolium linimus pice: aut argilla: id est ei⁹ rimulas obturamus bitumine aliquo, quẽadmodum tegere signat operire: **Tegere** & retegere signat contrarium. **Retegere** s. tegmẽ auferre: sic linire signat, qđ dictũ est, linire aliquo bitumine: & relinire signat cõtrariũ: hoc est bitumẽ detergere: seu amouere: quo aliqd prius linitũ erat: & ita releui dolia oĩa signat abstersi lutum: uel terrã tenacẽ ab oibus doliis: ut in ea coena uinũ uariũ apponeret̃: ppter aũt p̃dictã significationẽ linire signat ẽt deturpare. Inde litura ræ. i. deturpatio facta attramẽto ducẽdo lineã p falsa scripta: ut fieri solet. releui inquã oẽs serias. i. uasa fictilia: in qbus uinum asseruabãt: nã ante usum doliorꝫ: quæ lignea sunt ad uina cõseruanda uasis utebant̃ fictilibus: quæ seriæ dicebant̃. Inde **Seriola** seriola læ Persius. Seriolæ ueteris metuens detradere limũ. Idem: O si sub rastro creperet argenti seria dextro Hercule. Vbi Persius cepit seriã p uase fictili repleto argẽto, & terra infosso. Est. n. seria, ut uoluit aliq, uas fictile de limo oblongum. habui oẽs seruos meos solicitos. i. uariis officiis: ac ministeriis distractos & occupatos. Festus, inqt, solicitare eẽ a loco suo mouere. a solũ soli: qđ terrã significat: & loci & cito as: qood est moueo es. Atq; hęc una. i. unica: & sola nox fuit sup. q. d. qd fecissem si secunda nocte mihi pascẽdi fuisset. qd censes te futuꝝ. i. qd putas, q tu eris. q. d. inops & miser eua des: quem. s. te exedent: ab ex & edo es. i. corrodent tuã substãtiã: & bene uiuẽdi facultates absumẽdo: & acrius **Exedo** exedẽt dixit q̃ si dixisset exedent tuas res: aut tuas opes. O Menedeme peri. amabunt p ament me sic. ut. i. sicut. me misertũ ẽ: idest ut misericordia, seu miseratione motus sum tuaꝝ fortunaꝝ. Miseret sæpius facit misertum est: ut tædet pertæsum est. Mene. faciat filius. s. meus. quodlibet. i. quod ex sua erit libidine. i. etiam ex sua inordinata uoluntate.

SER. ¶SATRAPES lingua Syroꝝ dicitur princeps. Pitissando quasi potissando a poto potas. Vel translatum est a græco. Dicunt eni græci pitizo. Nos aũt pitisso. Releui. i. aperui remouẽdo ab illis corticẽ cõglutinatã cũ pice: & inde dr̃ relinire: q̃si retro linire Serias. i. ollas. qa seriatim disponunt̃.

ASCE. ¶PITISSANDO modo quid uini assumpsit? assumpsit inquã Bacchis amica Cliniæ: ut credebat Chremes: cum tamen Clitiphonis esset. nam ut de Clitiphone intelligas nõ procedit. nõ etenim uerisimile est Chremetem illum seueꝝ patrem tãtum filio indulsisse. Præterea uult pbare se sensisse illã esse intus. i. domi suæ. ppterea q tñ uini assumpserit. Nec obstat q pater dixit. Id enim ueneratiõis cã patrifamilias ab oibus dicebat̃. Potes ẽt nõ incõcinne illud, qđ sequtur, sic astruere: Pater hoc uinũ qđ mõ gustaui est aspeꝝ. uide. i. pro me perquire sodes. illud lenius & c.

¶Sumat

CAL. ¶SVMAT.) Cōsumat, pdat. Quis hoc pfe idulgētior? sed hoc cōtingere solet dū unicus ē gnatus. ¶ Sumat. Accipiat. Alias sumere ē eligere. Sallu. in Iugur. Sumat aliquē ex pplo monitorē officii sui. ¶ Perdat.) Qd' maius est: & qd' finē consumēdi hēt. tertio loco posuit. ¶ Per aliū quēuis ut des.) Qd' salubrius pceptū parētibus dari pōt: Nulla. n. re adolescētes magis corrumpunt, q nimia parētum idulgētia. ¶ Technis.) Id est fallaciis. ¶ Subsensi.) Bñ subsensi. Nā sub, est tēperamētū plenę pnūciatiōis, ut subtristis, subridet, nō ad plenū tristis, aut ridet. Et cū quinq; sint sensus, duo sunt, uisus & auditus, quos nos magis sensibiles hēmus q pecora. Cic. Nō solū uideā, sed et audiā. Duabus ergo reb⁹ scimus: aut rōne, aut sensu: qb⁹ maxime pstamus cęteris aīalibus. Ergo senex dicit se sensu sensisse seruulos fraudem parare. ¶ Quā abs te amittere filium.) Amittas, pro dimittas dixit. nam quod nos dicimus dimittere: antiqui eam dicebant amittere. Virgili. Quisqs es, amissos hinc iā obliuiscere Graios. Sallu. Pactiōe amissa publico consilio. ¶ Ad neq.) Bñ de adolescēte, nequitiā dixit. neqtia eni est luxus uitę pdigus atq; effusus. Ouid. Nequitia est q te nō sinit eē senē. ¶ Nā det. oēs su. li.) Snia ppne seni cōueniēs. & deteriores, signantissime ptulit. deteriores. n. hoies licētia a bono ad malū uertunt. Est. n. peius a malo, qd' in usu est, & crebertime frequētat. Deterius uero, a bono: ut minoris sit meriti q qd placet. Virg. in geor. Deterior donec paulati ac decolor aetas. ¶ Putabit.) Putamus instātia, Reputamus pterita. Putare, pprie purgare ē. & arbores & uitas dicim⁹ putare· hic putare ē cogitare: qa cogitādo supflua mēte recedimus. Est tñ putat' ei⁹ q simplicitate pectoris aberrauit. Cice. Nō putauit lapsus ē.

Sumat, consumat, perdat, decretum est pati:
Dum illum modo habeā mecū. C. si certum est tibi
Sic facere, illud permagni referre arbitror,
Vt nescientem sentiat te id sibi dare.
M. Quid faciā? C quid uis potius, q quod cogitas,
Per alium quemuis ut des: falli te sinas
Technis per seruulum etsi subsensi id quoq;,
Illos ibi esse, & id agere inter se clanculum.
Syrus cum illo uestro consusurrat: conferunt
Consilia adolescentes & tibi perdere
Talentum hoc pacto satius est, q illo minam.
Non nunc pecunia agitur. sed illud, quomodo
Minimo periculo id demus adolescentulo.
Nam si semel tuum animum intellexerit,
Prius proditurum te tuam uitam, & prius
Pecuniam omnem, q abs te amittas filium: hui.
Quantam fenestram ad nequitiam patefeceris?
Tibi autem porro ut non sit suaue uiuere.
NAM DETERIORES omnes sumus licentia.
Quodcunq; inciderit in mentem, uolet neq; id
Putabit prauū, an rectū siet, quod petet.
Tu rem perire, & ipsum, non poteris pati.
Dare denegabis: ibit ad illud ilico,
Quo maxime apud te se ualere sentiet.

octoginta libris: uel eo circa. & minus qd' cōstat ex sexaginta. melius est igit te hoc mō pdere talentū q pdere minā. i. librā. illo mō. i. te pdēdo illi: & tuā illi idulgētiā ostēdēdo. nūc. i. in hac pte. nō agit. i. nō tractat. de pecunia. i. de quātitate pecuniae. sed illud tractat. p mō demus id qd' datur⁹ es adolescētulo. i. filio tuo. minimo piculo. i. eo mō: quo minime uergat in eius pniciē. nā si semel itellexerit fili⁹ tuus tuū aium. i. tuā uoluntatem: uidelicet te prius pditurę uitā tuam. & oēm pecuniā. i. oēm substantiā. nā noie pecunię oēs diuitiae significant. priusq amittas. i. dimittas: seu elicias filiū abs te. Antiq. n. ubi nunc dicimus dimittas: ēt & amittas dicebāt. Virg. Quisqs es amissos hic obliuiscere Graios. qq illic amissos possit interptari pditos: nā eos amiserat: q eū deseruerāt. Hui: interiectio idignātis. quātā fenestrā. i. q magnū aditum. patefeceris. i. patētē feceris: hoc est apueris ad neqtiā. i. luxū ac libidinem. Dr. n. neqtia luxus uitę pdigus, atq; effusus. Ouid. Neqtia est, q te non sinit esse senē. aūt. i. sed. porro. i. certe. tātā inq patefeceris fenestrā ad nequitiā. ut. i. q. nō sit tibi suaue: imo acerbū uiuere. nā oēs sum⁹ deteriores. i. ut Seruius iterpretat, minus boni. lnia. i. nimia libertate. cū qcqd libet licet. iō lnia dr ipunitas: cū impune facimus qcqd libet: nulla secuta rephēsiōe. uidetur tñ deterior iterdū capi p peior. Cic. ad Caniniū· Hoc aīo, qui sunt deteriores, fiūt rogati: quis & illi e.p minus bono sumi possit filius tuus uolet qdcūq. i. oē qd' iciderit in mentē. neq; putabit. i. nō cōsiderabit: non mente uolu ptabit: an id qd' in mētē uenet. sit prauū. i. distortū: & a uia rectę uię deuiās: an sit rectū. i. cū uirtute & offō faciēdū. Nā, ut inqt Cice. ad Herenniū, rectū est qd' cū uirtute & offō fit. nō putabit ergo. an. i. utrū id qd petet, sit prauum, an rectum. ut non poteris pati rem tuā. i. tuā substātiā, & tua bona: & illum filium perire. i. pdi: & in pniciem ruere. si denegaris. i. denegaueris dare quod petet. s. ilico ibit ad illum, qui sentiet se maxime ualere. i. habere maximam authoritatem apud te.

GVI. ¶SVMAT. i. spōte capiat. & qtū uolet cōsumat. i. absumat impēdat: pdat. id i. rebus meis nō solū utat: sed ēt iterdū abutat eis rē uidelicet cū fructu depdendo. decretū ē. i. cōstitui ac decreui. pati. i. ferre illud. s. aequo aīo. dūmō hēamus illū filiū meū mecū. Chr. si certū ē tibi. i. cōstituisti & decreuisti facere sic: ut dicis: arbitror illud pmagni referre. i. tibi & filio maxime eē utile. & multū ad rē tuā & illius spectare: ut sentiat. i. iudicet te nesciētē qsi deceptū serui technis. dare sibi id. i. tātā indulgētiā qtā datur te dicis. Me. qd faciā? Chr. petis sup. qd facies: & q uia pcedes? facias sup. quid uis. i. quodlibet potius, q id qd' cogitas facere: uidelicet ut des illi qd' dare uis. p aliū quēuis. i. p quēlibet: seu quēcūq; uolueris. Sinas i. patiaris te falli. i. deludi. technis. i. fallaciis p seruulū tuum. s. Etsi. i. qūis. quoq;. i. ēt. subsensi. i. aliquid mō pcepi id qd' sequit: uidelicet illos. s. seruos: & filios esse ibi. i. domi meae. subsensi in quā illos agere. i. moliri id. s. fraudē & technas: qbus te deludāt, ac fallāt. clāculū. i. secreto inter se. Syrus seruus meus cōsusurrat. i. submissa uoce colloquit cū illo uro seruo. & bene uro dixit: qsi & prius sit seruus: & herilis. filii adolescentes. i. filii nri cōferūt. i. cōtrātāt. cōsilia. i. suscepta pposita, seu istituta. Et satius est. i. melius ē tibi pdere. i. admittere talentū. i. tale argenti pōdus. hoc pacto. i. hoc mō: ut dico. Dictū est superius talentū atticū esse duplex: maius qd' pstat ex qtuor &

¶ET si dico ut sinas te falli qūis subsenserit id quoq;. s. illos ibi esse in machinatiōe fallaciae. Nā si &c. uere posset fili⁹ tuus ex hac snia sumere ibi occasionē neqtiae. Nam ēt nos sapientes deteriores sumus licentia: qa qd' cuiq postq licentiā habuerit, inciderit in mētē ualet: & nō putabit qd' petet: an sit prauū: an sit rectū. Pōt ēt legi qd' nō sit uniuersalis snia. Sed de filio tm: qd' cuiq; de familia amicae icidit in mentē: filius uolet & poscet a te: & in petēdo nō putabit filius: an sit prauum, an rectum. Secūdum alios libros legit qdcunq;: ut de solo filio legat. Quodcūq; iciderit filio i mētē &c. Quē. i. per quē sentiat filius se ualere apud te: & tunc dicet si abiturū. i. recessurę a te. In aliis libris legit quē: & tūc nō est ibi se.

¶ET si subsensi id quoq; illos ibi eē &c. mallē sic iterptari. Etsi. i. qq subsesi. i. secrete sesi: & pcepi illos. i. liberos & suos nros eē ibi. i. i ra re: quā dico: hoc ē i deceptōe tui, seu i te decipiēdo solicitos. Nā mihi nō sit uerisile: ut de domo itelligat. Nō. n. subsensit: sz palā sciuit eos eē domi suę. Pręterea Me. i eadē sce. expōit: ubi dicit: Qd' sensisti illos me icipe falle. &c.

CAL. ¶MINABITVR.) Minaē et filius parēti dum se carum aiaduertit, & discessum simulat. ¶ Qui.) Quomō. & est sermo comicus. ¶ Restituere.) Reddit cupientibus, ut dño seruus. Restituit cupiēs, ut patriç ciuis. Et reddit & restituit cupiens cupiētibus: ut patri filius ¶ Prehēdendus.) In Andria, Tuus pater modo me apprehēdit. ¶ Me cœpere arbitriū.)

Arbiter. Arbiter dabat his q de finibus regēdis ambigerent. Dr eni arbiter iudex: qp totius rei hēat arbitriū & facultatem. ¶ Aliena melius ut uideant, & iudicent quā sua.) Huic illud Cice. lib. i. offici. ↄtrarium est, Est. n. difficilis cura rex alienax: q̄q̄ Terentianus ille Chremes, humani nihil a se alienū putet. sed tñ qa magis ea pcipim⁹ atq sentimus, q̄ nobis ipsis aut prospera, aut aduersa eueniūt, q̄ illa q̄ cæteris: q̄ quasi longo interuallo interiecto uidemus, aliter de illis, ac de nobis iudicamus.

GVI. ¶ ILLICO minabit se abiturū esse. i. se esse discessurū abs te. i. a tua societate. Me. uidere. i. uideris dicere uerū. atq ut. i. quēadmodū res est. i. res se hēt. Ch. hercle. iurā tus est, ego nō uidi somnum hac nocte oculis meis. dū. i. quādiu. q̄ro. i. inq̄ro. qui. i. quo mō: qua uia: qua rōne. restituerē. i. redderē. reddit enim & restituit, ut ait Do.

Abiturū se abs te esse illico *minabitur. *al. minitabitur*
M. Videre uerum, atq ita uti res est dicere.
C. Somnum hercle ego hac nocte oculis non uidi meis,
Dum id quæro, tibi qui filium restituerem.
M. Cedo dexteram porro te idem oro ut facias Chreme.
C. Paratus sum. M. Scin' quid nunc te facere uolo?
C. Dic. M. quod sensisti illos me incipere fallere,
Id ut maturent facere cupio illi dare
Quod uolt cupio ipsum iam uidere. C. operā dabo,
Syrus est apprehendendus, atq adhortandus mihi.
A me nescio quis exit concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere sentiant.
Paululum negoti mihi obstat Symus, & Crito
Vicini nostri hic ambigunt de finibus
Me cepere arbitrum ibo ac dicam, ut dixeram,
Operam daturum me, hodie non posse his dare.
Continuo hic adero. M. ita quæso Di uostrā fidem,
ITAN' COMPARATAM ESSE HOMINVM naturā
Aliena melius ut uideant, & iudicent, (oīum,
Quam sua? an eo fit, quia in re nostra, aut gaudio
Sumus præpediti nimio, aut ægritudine?
Hic mihi quanto nunc plus sapit, q̄ egomet mihi?
C. Dissolui me ocyus, operam ut tibi darem.

i. qd barbare dr de penes me. i. de domo mea. cōcede. i. confer te. abi. i. uade. hinc. i. ex hoc loco. domū. i. in domū. ne sentiāt. i. pcipiāt nos cōgruere. i. ↄuenire. & qd dr facere formā ac pactū inter nos hoc paululū negoc i. i. aliqd paruæ cōtrouersiæ: q̄ sequit̃ mecū nos. obstat mihi. i. ipedit me: quominus domū eā. illud aūt negocii: hoc est Syrus & Crito uicini nostri appositiue dictū. ambigūt: idest dubitāt hic de finibus. i. de terminis agro☧ suo☧ cœpe. i. elegerūt: ut Ci. Aue capiēdus exilio locus. cœperūt ergo me arbitrū. i. iudicē: ut totius negocii habeā arbitriū & facultatē. Arbiter. n. eligit̃ arbitrio litigantiū ibo ad eos: ac dicam me non posse dare operā his. i. nō posse uacare suis negocis hodie. ut. i. sicut. dixerā. i. pmiserā. me daturū operam eis. i. sicut pmiserā me uacaturū eo☧ cōtrouersię. cōtinuo. i. statim. adero. i. p̄sto ero hic. Me. q̄so. i. rogo: ut adsis statim. deinde abeunte Chreme secū Menedemus dicit. Dii uestrā opē imploro. f. itan. i. ita ne. est ue☧ sup. naturā hoium eē ita cōparatā. i. cōstitutā: ut uideant hoies melius aliena. i. negocia alio☧: & iudicent, q̄ uideant & iudicent sua. An fit. i. cōtingit uel efficitur eo. quia. i. ideo: qp sumus prepediti. i. impediti: quo minus recte iudicemus. in re nostra. i. in nostra cā: aut negocio: aut nimio gaudio: aut nimia ægritudine: idest dolore: nimio mœrore. Nam ęgritudo est mentis: ægrotatio corporis. Hic Chremes quanto plus. q. d. molto plus sapit mihi. i. pro utilitate mea sapienter loqtur, q̄ egomet sapiā mihi: idest pro mea utilitate. Chre. iam redit Chremes, dicitq sic. O Menede. dissolui. i. expediui: exolui: eripui me ab illis. ocyus. i. cito: cōparatiuum p positiuo: ut darem operam tibi: idest tuis rebus incumberem.

Cōcedere
Cōgruere

Cedo & cedite. cupiēs cupiētibus: ut pri filius: ut hic. Me. cedo. i. da. dextram. i. manum tuā. Cedo. n. uerbū est defectiuū: duas tñ psonas habens secundas: in singulari numero: & in plurali pñtis imperatiui: uidelicet cedo & cedite: ut salue saluete. Cedo aūt significat dic uel da: & cedite dicite uel date. qd significet da uel date, pbat No. nitēs dicto En. cuius hæc uerba sunt: Cedite manus uestras: mealq accipite. i. date manus uestras: & accipite manus meas: ut iunctis manib⁹ cōfirmet foedus. qd exemplū clarius posset adduci illo. Cedo igit dextrā. nos. n. aut oraturi: aut cōfirmaturi qcq̄ alicui eius dexterā poscere solemus. porro. i. sed. o Chr. ut facias idē. i. restituas mihi filiū aliq̄ uia. Chr. sum paratus. Me. scin. i. scis ne: qd uolo nunc te facere. i. qp tu facias. Chr. dic. Me. qd. i. qa sensisti. i. pcepisti illos uelle icipere fallere me, uolo inquā te efficere: ut maturent. i. festinēt. pperēt facere id. i. me decipe. cupio dare illi qd uult: iā cupio uidere eū. Chr. dabo opam ut maturēt, & filiū uideas. Syrus est apprehēdendus. i. cōueniēdus, & cōpellendus. atq ipse est mihi adhortādus: ut. f. deducat filiū ad te: & efficiat: ut eius pñtia reficiaris. nescio qs exit. i. egredit a me:

SER. ¶ CEDO dextrā i. ad pignus auxilii. & insup etiā oro te. Paulum hoc negocium. ut ostēdat Chremetē esse ualde solicitum cā Me. pponit quoddā negocium qd ipse pmittit cā illius. Dii uestrā fidē. Induciẽ Menedemus p se loquēs: ut itelligaẽ Chremetē expectare. pterea in uerbis suis oñdit talis q Chremetem sapientem iudicet. & cuius cōsilio acquiescere omnino paratus. Et hoc facit ponēdo uniuersalem sentētiā. Dissolui: ostēdit Chremetē ualde solicitum circa Menedemū ut cum adeo in alieni negocii solicitudine sit positus: de amica filii non præcogitans a Syro facilius decipiatur.

CAL. HAc illac circumcursa.) Iucūdus error, in quo herus in seruo decipit̃, quem credit alteri fallaciam intēdere, dum sibi tenditur, & sic eum aggreditur de fallacia in alterum ¶ Intendenda. Verbū a uenatoribus trāslatum qui retia intendunt ad feras capiēdas. Quia ergo parat senem fallere, intendenda dixit. uel a sagittis atq arcu. ¶ In senem.) Cum stomacho serui, senem dixit. In Andria, Quantum intellexi modo senis sententiam.

ACTVS III. SCENA SECVNDA.

SYRVS. CHREMES.

S. HAc illac circumcursa, inueniendū est tamen *Senarii*
Argentum intendenda in senem fallacia.

GVI. HAc illac &c. Hic iucundus error ↄtinet: quo herus a seruo decipit: quē credit alteri fallaciā intendere: dum sibi tenditur: & sic eū aggredit de fallacia in alte☧. Syrus circumcursa hac illac. hoc dicit seruus secū admonens seipsum sic. circumcursa hac illac. i. cursita hac. i. p hāc ptē. & illac. i. p illā circumcursare cōponit a circum & curso, q̄si currū circa, ut dici solet, cursitare. tñ qcqd sit iueniēdū ē argētum. fallacia. i. deceptio: astutia est intēdēda. i. exercēda. in senem:

Circumcursare

C. Num me fefellit hosce id struere? uidelicet
Est ille Cliniæ seruus tardiusculus
Icirco huic nostro tradita est prouincia.
S. Quis hic loquitur? perii, num nam hæc audiuit? C. Syre. S. hem.
C. Quid tu istic? S. recte, equidem te demiror Chreme
Tam mane, qui heri tantum biberis. C. nihil nimis.
S. Nihil narras? uisa uero est, quod dici solet,
Aquilæ senectus. C. eia. S. mulier commoda, &
Faceta hæc est meretrix. C. sane idem uisa est mihi.
S. Et quidem hercle forma luculenta. C. sic satis.
S. Ita non ut olim, sed uti nunc sane bona.
Minimeque miror, Clinia hanc si deperit.
Sed habet patrem quendam auidum, miserum, atque aridum.
Vicinum hunc nostin'? at quasi is non diuitiis
Abundet, gnatus eius profugit inopia.

nem: intelligit Chremetem. sed Chremes intelligit eum dicere de Menedemo. Intendere, pprie dicuntur uenatores, cum retia feris capiendis intēdunt: aut cum tendunt arcus.

SER.

HAc illac. Postq̄ Chremetem ostendit esse intentū circa aliena sollicitudine animi: quomodo filium suum Mene. restituat conari qd fuit q̄dā opportunitas fallaciæ. Inducit Syrus cōuertens psona ad decipiendum illū. In hoc fuit opportunitas: qa dū senex alienis negociis studebat, pp̄riis parum præcauebat. In hac scena tātū aggredit de instigatione Syri ad fallaciā: ut maiorē aīum ad Menedemū decipiēdū assumat: & inde est occasio: quare augeatur animus Syri ad decipiēdum. Promiserat Chremes Menedemo: q Syrū cōpelleret iuuare Dromonē ad fallaciam Me. & ecce Syrus offertur: quē oret Chremes ut decipiat Me. unde magis augetur aīus Syro ad ipsum Chre. decipiendū. Hac illac: ostendit uolūtatē & machinationē serui dum secum inducitur loquēs. O Sy. modo circūcursa deambulādo hac pte & illac. tū inueniendū &c. & ideo intēdenda est fallacia in senē dñm meum Chre. non qa Chremes audiuerat nominari senem: putabat q Syrus de Me. hoc diceret: & ideo dici non fefellit &c. id. i. fallaciā. in senē. s. meū.

CAL.

¶NVM me fefellit.) Idem superius, Et si subsensi id quoque illos ibi esse. Et hic est error credi senē Menedemū, dū Syrus de Chremete ipso intelligit. ¶ Prouincia.) Onus dicitur cuiuslibet rei gerēdæ. Nā acquisitæ bello longe ab Italia regiones, prouinciæ dictæ sunt, a porro, uel a pcul uincendo: ad quas Prætores qa cum officio mittebant, officia quoque prouinciæ nominantur. ¶ Recte.) Loco uult Syrus deflectere orationem in aliud, & subterfugere heri reprehensionem.

Prouincia

¶ Aquilæ senectus.) Plinius lib. x. natu. histo. de aquilis hæc refert, Oppetunt nō senio, nec ægritudine, sed fame, in tantum superiore accrescente rostro, ut aduncitas aperiri non queat. Igitur aquila, tantum in senectute bibit, uel de præda sanguinē sugit: ex quo puerbium in senes qui plus bibūt q̄ comedūt. ¶ Eia.) Eia interdum hortantis est, nūc correctionem significat. ¶ Mulier cōmoda.) A cōmendatione meretricis incipit, ut melius persuadeat Cliniā deperire hāc, cum sit amica Clitiphonis. ¶ Faceta.) Bene de meretrice faceta dixit Nā facetus est, qui facit uerbis quod uult. Pōt ēt referri ad formam corporis, ut significatio uocabuli indicat. ¶ Ita nō ut olim.) Præterita semper præsentibus præferunt, & magis cōmēdant. ¶ Aridum.) Translatio a terra, q̄ nihil pfert. ¶ Profugit.) Superius, In Asiā ad regem militatū abiit. Hinc profugus dictus pprie, q pcul a sedibus suis uagat.

Facetus

GVI.

¶CHR. Nō fefellit. i. me nō latuit: seu bene mihi in mentē uenit hosce seruos, & adolescentes. struere. i. cōminisci fabricare: machinari id. hoc est ut pecunias a sene haberent. Videlicet. i. certe. ille seruus Cliniæ s. Dromo est tardiusculus. i. aliquāto tardior meo: uel aliquātū tardus & lentus. Icirco prouincia. i. onus cōmēdæ pecuniæ tradita est huic nřo seruo. s. Syro. puincia dr a porro: qd est pcul & uincēdo. nā oēs regiones lōge ab Italia bello acqsitæ puinciæ dictæ sunt, ad quas regēdas magr̄atus cū officio mittebant & onere: ea de re prouincia p oī onere ponit cuiuslibet rei gerēdæ. Sy. nouē pcesperat seruus herus. qs loquit hic perii. nūnā. i. nunqd nā (aut parelcō ē) audiuit hæc q̄ dixi. Chre. Syre, uocat eū herus. Sy.

Struere

Hem: rūdendi modus indignādo. Chre. qd tu istic, facis sup. uel aliqd tale? Sy. eqdē recte ago. s. i. nihil mali. sed o Chreme demiror, de auget li. te surrexisse sup. tā mane. q. s. tu unde biberis heri. Ch. nihil nimis feci. s. uel nihil. i. non bibi sup. nimis. Sy. narras. i. dicis nihil te fecisse nimis. uero. i. sed. in te senectus aquilæ uisa est. ut. s. plus biberis q̄ ennmederis. quemadmodū aqla annosa. qd dici solet. i. qd est prouerbiū: qd in ore populi habetur. ait. n. Pli. lib. x. natura. hist. hoc de aqlis, Oppetunt nō senio: nec ægritudine, sed fame in tm̄ superiore accrescente rostro, ut aduncitas aperiri nō queat. igit aqla tm̄ i senectute bibit, uel de pda sanguinē sugit: ex quo fit puerbium in senes, q plus bibunt, q̄ comedunt. Chre. eia, interdum hortantis ē, nunc corrigit. Sy. hæc meretrix, q̄ est cū Clinia, est mulier cōmoda, opportuna, elegās. nō importuna. & faceta. i. festiua, & sermone iocundo. Facetus dicitur, qui facit uerbis quod uult, uel pōt ad formā corpis referri elegātē. Chr. sane idē. i. ēt. uisa est mihi cōmoda &c. uel uisa est mihi idē. s. esse faceta ac cōmoda. Sy. & qdē hercle. i. & certe p Herculē, est affirmatio cum iuramēto. est inq̄ forma luculēta. Sy. forma eius est sane. i. ualde. bona. i. uenusta. nō ut olim, sed ut nunc hoc dicit, q pterea solent pñtibus magis cōmendari, qd hic nō facit. nam eius formā pñtem laudat: & minime. i. nō miror. si Clinia deperit. i. ardēter amat hāc meretricē nam amator eius amore, quā amat perire dr. nā pditus est, q insano est raptus amore. Inde uētū est, ut dicamus depereo illā. i. ardēter & impatiēter amo, sed Cliniā hēt quēdā prem. s. Menedemum auidū. i. auarū, parcū, miserū, q non audeat uti ptis. atque aridum, translatio a terra, q̄ nihil pducit. nostin. i. cognoscis ne nunc uicinū tuū. s. Menedemū. At. i. sed. quasi pater nō abundat diuitiis natus eius pfugit. i. pfugus fuit. Nā pfugus dr, q pcul a sedibus suis uagatur. inopia. i. egestate.

Demiror

Aquilæ senect.

Eia corrigētis

Luculētus

Profugus

SER.

¶HOSCE. i. Dromonē & Syrū. Prouincia, tractū est a cōsulibus. non, nam putabat Chremetē rem itellexisse ut erat. Istic, in hoc loco. Tā mane. s. surrexisse. nihil. i. nō nimis bibi. Visa ē senectus tua senectus. Aquilæ. i. renouata ut solet renouari senectus. Aquilæ. Mulier. Incipit de Bacchide, ut bene assimulet amicam esse Cliniæ. Ita est pulchra, nō ut olim solent esse mulieres pulchræ, sed uti nunc sunt mulieres pulchræ. i. sm pulchritudinē moderni tpis. sane bona est forma. uel aliter ita est satis pulchra, & nō tñ ut olim fuit pulchra, qñ sola pulchritudine appetebant. Deperit amādo hāc. Sed hēt, facit cōplexionē duplicis ppositionis, ut ex utraque eū feriat. Ac si diceret, Menedemus aut est auarus, aut est paup. Si est auarus, tunc filius eius pfugit p auaritia pris, qd est uituperiū Menedemi. Sed si nō est auarus, imo paup, tūc filius eius fugit inopia, qd est iterū uituperiū pris, q adeo piger exiterat, quod nihil adipisci aliquo negocio poterat, & hoc ē, habet patrem auidum. i. auarum, miserū, q neque se, neque filiū honorifice pcurabat. conclude extra, & ideo aufugit filius, quod non curauit ponere, quia ista pars complexionis magis constans erat. De alia iterum assumit. dixi, qa auarus. At qui. i. sed si his non abundet, dicitur tūc na. &c. In aliis libris inuenit. Et quasi his diuitiis non abūdet, q̄ snia est planior.

ASCE.

¶RECTE equidē demiror &c. Hic quoque accipies. Recte. i. pro eo quod est nihil ago. & tunc addes, Chreme equidem demiror &c.

CAL. ¶HOMINEM pistrino dignum.) Ambigue an de Dromone, an de Syro, a quo bene annotarent senum uitia. Et se eum hæc dixit. ¶ Syre tibi.) Et hic secum. ¶ Seruaret senē.) Bene seruaret dixit, de eo qui penitus se perderet, & contiuuis excruciatet laboribus. ¶ Eho quæso.) Eho, mō interie ctio est interrogantis: alias admirantis: alias ad se uocantis. aliquam machinationem ad senē decipiēdum: scilicet tractū est autē ab his, qui expugnaturi oppida machinamenta belli ad id preparant. Sy. ipse seruus est stolidus .i. totus fatuus & brutalis, neq; quicquā habens considerationis: quasi qui ꝑprie accedat ad naturam, sensumq; pecudū. Chre. at oportet te adiutare .i. adiuuare eū seruum causa adolescentuli scilicet Cliniæ.

¶ Quia magnarum sæpe id remedium ægritudinū est.) Ipsum fallere in tēpore, quidā de officiis scribētes, rectum putauerunt. ¶ Aliquā fabricā.) Translatio ab his qui expugnaturi oppida, machinamēta belli ad id præparant.

Stolidus ¶ Stolidus est.) Supius, ille Cliniæ seruus tardiusculus ē. Et ꝓprie stolidus est qui ꝓxime accedit ad naturā sensumq; pecudū.

Calleo ¶ Calleo .i. callide scio.

GVI. ¶SCIS .i. cognoscis ne factum esse, ut dico. Chr. indignatus est ꝙ tā male audiat de sene uicino qd idest cur. ego nesciam .i. ignorē: & nō cognoscam uicinū & qd factum sit. o supra hoīem dignum pistrino .i. qui detrudatū, & deputetū, & destineatū ad circū agēdas molas trusatiles: ut hēt Gel. hoc autē dixit apud se ita tamē ut audiuerit seruus. Sy. quem dicis esse dignum pistrino. Chre. dico: idest intelligo istum seruulū adolescentis. s. Dromonem. Sy. secum hoc susurrat o Syre male timui neqd mali accideret tibi ex hac re: nā iam mihi nescio quid præsagiebat animus mali. Chremes. ꝓsequitur dictū suum. qui .s. seruulus adolescentis passus est id fieri: uidelicet ut filius discederet: neq; eū retinuerit. Sy. qd faceret .i. qđ dici solet: qd ipse poterat. Chre. rogas reppetiret: idest excogitaret: cōminisceretur aliqd: fingeret fallacias. unde .i. quibus fallaciis aliquid supple esset adolescenti: quod daret amicæ suæ: atq; ipse seruus seruaret senem, qui penitus se perdit: & cōtinuis excruciatū laboribus. Sy. garris .i. nugaris & fabulas depromis. Chre. o Syre oportebat hæc facta fuisse ab illo seruo. q. d. debebat hęc, ꝗ dixi facere. Sy. eho: mō interrogātis est particula: alias admirātis: alias ad se uocātis. quæso: idest obsecro laudas eos seruos: qui fallunt heros: idest dominos. Chre. uero pro certe: ego laudo tales fallentes heros in loco: cum est opportunum. & cum locus: idest occasio & opportunitas postulat. Sy. sane recte facis, uel dicis. Chre. quippe: idest quia certe id scilicet seruos fallere dominos sæpe est remedium magnarum ægritudinum: idest dolorum: & mentis: & aliquando corporis. nam medici ægrotos fallunt. iam: idest tunc si fefellisset herū seruus. gnatus unicus: scilicet Clinia mā sisset domi huic seni .s. Menedemo: hoc est in gaudium eius. Sy. hæc dicit apud se commeditabūdus. ne scio an ille senex dicat illæc: idest illa, quæ dicit ioco idest per locum. an serio: idest ex animo: & quod dicunt scienter. nisi quidem idest certe. addit animum: idest auget mihi animum quo .i. ut magis libeat: idest magis placeat heros a seruis decipi: quod ut uidet, spectat in me: & me in pistrinū dedat. Ch. & nunc o Syre qd ipse seruus expectat? an expectat dum: idest donec quousq; filius abeat .i. discedat hinc. denuo: idest iterum. cum filius non queat idest non possit tollerare sumptus huius meretricis nonne ipse seruus fingit .i. cōminiscitur: excogitat aliquā fabricam .i. aliquā astutiam: aliquā technā:

Serio

Cōminisci

Scin' esse factum, ut dico? C. quid ego nesciam?
Hominem pistrino dignum. S. quem? C. istū seruulum
Dico adolescentis. S. Syre tibi timui male.
C. Qui passus est id fieri. S. quid faceret? C. rogas?
Aliquid reperiret fingeret fallacias
Vnde esset adolescenti amicæ quod daret
Atq; hunc difficilem inuitum seruaret senem.
S. Garris. C. hæc facta ab illo opportebant Syre.
S. Eho quæso, laudas qui heros fallunt? C. in loco,
Ego uero laudo. S. recte sane. C. quippe quia
Magnarum sæpe id remedium ægritudinum est
Iam huic mansisset unicus gnatus domi.
S. Iocone, an serio illæc dicat, nescio
Nisi mihi quidem addit animum, quo libeat magis.
C. †At nunc qd expectat Syte? an dum hinc denuo
Abeat, cum tolerare huius sumptus non queat?
Nonne ad senem aliquā fabricam fingit? S. stolidus est.
C. At te adiutare oportet adolescentuli
Caussa. S. facile eqdē facere possum, si iubes
Etenim quo pacto id fieri soleat, calleo.
C. Tanto hercle melior. S. non est mentiri meum.

Proceleus. in .ii.

Sy. equidem facile possum facerē .i. adiutare seruum ad fabricam faciendā sem. si iubes: idest si uis, uel præcipis. etenim calleo .i. optime scio: ut qui in talib⁹ iam fecerim callū: quo pacto id soleat fieri .i. soleant senes decipi, & filii retineri. Chre. hercle tāto melior es .i. aptior seruus: q dominis scias mederi. Sy. meum non est .i. meus non est mos: seu meæ nō sunt partes. uel ad me non expectat mentiri.

SER. ¶QVOD nescirem indignando. q. d. totū hoc scio postea dicit de Syro humili uoce hoīe pistrino dignum: qui talia dicit de tam honesto homine: sicut est Menedemus. Quem audiuerat enim Syrus: quāuis depressa uoce ꝓtulisset Quid Dromo passus est id fieri: ut aufugeret Clinia: debuisset enim decepisse Menedemum subtrahendo quod daret Cliniæ. Magnarum ægritudinum. Veluti Menedemo est magna ægritudo de fuga filii: quam posset Dromo ademisse, si detinuisset Cliniam fallendo senem. locum secum dicit. quolibet magis de se .i. cte. Ecce quia dū Chre. intendit iuuare Menedemum insinuando Syro ut eū decipiat: dat de se ipso occasionē decipiēdi. Ad eum enim solum tendit deceptio: ut soluat argētum Bacch. quod exp. s. Dromo. An expectat dum: idest donec &c. cum pater non queat tollerare sumptus: idest prodigalitatem filii sui. fabricam: idest fallaciam.

ASCE. ¶ITEM illud: Atq; hunc difficilem inuitum seruaret senem. Non interpræter seruaret .i. conseruaret senem &c. q penitus se perdit &c. Nō enim uoluit Chremes seruum facere: ut propter filium pater ille excruciaretur. Ideoq; intelligā sic. Atq; seruaret .i. dolose & captiose obseruaret. illum difficilem inuitum senem .i. adoriretur illum: atq; illi nactus opportunitatem insidias auferendo, pecuniam faceret. quod declarat illud Syri quod sequitur. Eho, ꝗso laudas qui hero fallunt. Item in illo Etne ego te si usu ueniat &c. mallem cum Calphurnio discessionem facere. & ne pro ualde accipere: atq; ita interpretari: Sed si quid eiusmodi in filio aduenerit: ut uidelicet te falli expediat: quod fieri posse probat dicens quę sit eius ætas uides. Si igitur quid euenerit ne quid supple mihi succenseas: & possim ne i. ualde magnifice cum remedio uidelicet magnarum ægritudinum tractare te. Sētentia itaq; duas assertiones habet: alteram negatiuam: hoc est ne quid succenseat alteram affirmatiuam: ut possit ualde magnifice senem tractare si usu uenerit. Item quidem in sententiam Guidonis si in textu nō esset illud: si usu ueniat. Nā qui posset dicere ꝙ uellet se non posse senem magnifice tractare si usu ueniat: cum præsertim id laudauerit senex. Ad quod sensum dicit non procedere: mihi contra uidetur. dicit enim Syrus. Neq; eo nunc dico: sed quid dixit.

¶At

C. Fac ergo. S. at heus tu facito dũ eadē hæc memineris, *d elis*
Si quid huius simile forte aliquando euenerit, *datur*
Vt sunt humana, tuus ut faciat filius.
C. Non usus ueniet spero. S. spero hercle ego quoq;
Neq; eo nunc dico q quidquam illum senserim
Sed si quid, ne quid. quæ sit eius ætas uides.
Et ne ego te (si usus ueniat) magnifice, Chreme,
Tractare possim. C. de istoc cum usus uenerit,
Videbimus quid opus sit: nunc istuc age.
S. Nunquam commodius unquam herum audiui loqui,
Nec cũ malefacerē, crederē mihi impunius *Proceleus. in. ii.*
Licere. quisnam a nobis egreditur foras?

CAL. ¶ AT Heus tu.) Iam prouidet fallaciæ, quam mente cōceperat: quo facilius mereatur ueniam, si quid struxerit in herum. ¶ Sed si quid, ne quid.) ἀποσιώπησις. quasi dicat, Si qd euenerit. Quæ eius ætas, uides.) Quæ amori est obnoxia. ¶ Et ne.) Pro ualde. ¶ Magnifice.) Bene magnifice dixit, memor uerborũ Chremes, q supra dixit, Heros falli a seruis, aliquando esse remedium magnæq; ægritudinũ. ¶ Tractar.) Superius, Quo pacto id fieri soleat, calleo. ¶ Quisnam a nobis egreditur foras?) παρασκευή alterius scenæ.

GVL. ¶ CHR. Ergo. i. q tu calles. fac. i. adiuua ad fallēdũ senē. Sy. at .i. sed. heus: amonentis hic est heus tu facito. i. dato opam. dũ .i. donec memineris hæc eadem: q̃ sp̃ præcipis me facere. siqd. i. si aliqd: hoc est si forte euenerit aliqñ. ut. i. si. ut: uel quemadmodum. humana sunt. i. se hñt: hoc est more humanitatis: & humanæ fragilitatis ut filius tuus faciat aliqd simile huius. i. simile huic facto Cliniæ. nã filiis & datiuo iung & accusatiuo. Ch. Spero q sup non usu ueniet. i. q nõ eueniet. Nam usu uenire significat euenire: ut sæpe licet uideri in Episto. Ciceronianis. Sy. ego quoq; hercle spero non usu uenturũ: neq; d co nũc eo: q senserim quicq̃ in illum. i. perceperim aliquid erga illũ sed dico inq̃ neq; d. i. ut nõ aliquid mihi dicas sup. si quid acciderit sup simile huius. hic enim est aposiopesis. uides que sit eius ętas: quasi dicat amori est obnoxia. & dico inq̃ hoc. i. te admoneo de filio anteq̃ accidat: ut caueas: uel puideas filio tuo: & eum obserues: ne sit opus ut te fallam: & te magnifice tractem ue. i. ut non possim tractare. i. ut nõ habeam occasionem tractandi te magnifice. i. excellenter fallendi te: ut illi de pecuniis puideatur neq; uideo qua rõne hic ne capiatur pro ualde cũ sensus nõ procedat: neq; ipse ordo structuræ pati uideatur: ut liquet subtiliter inspicieti. si usus uenat. i. si accidat: uel si sit opus. Ch. uidebimus. i. cõsiderabimus quid opus sit de istoc. i. de ista re: quã times euenire filio: cũ usu uenerit. i. cũ acciderit. nunc age istuc. i. intende fallacias sene. Sy. nunquam audiui herum: idest dominum loqui cõmodius: idest opportunius, q̃ nũc. nec crederē mihi licere impunius ab impune. i. cum maiori impunitate. cum malefacerem. i. cũ aliquid mali molirer. nã tunc homines impunitatem se consecuturos sperant longe maiorem, q̃ effectu consequantur. Quisnam: idest quis egreditur: idest exit foras. a nobis: idest quod barbare dici solet de penes nos siue de domo nostra. est hic parasceue. i. præparatio alterius scenæ.

Similis

SER. ¶ FACITO dum quasi ut memineris hæc eadem. s. qd fallacia est in patrem tendenda propter filium. si aliquid simile huius rei euenerit in filio. i. de amore. s. ut faciat simile idest amet. Sed si quid nequit facere: quo abstinere se posse ab amore memineris illa quæ iubes fieri pro Clin. Neq; mireris si ueniat quod uides quæ sit ætas eius.

ASCE. ¶ NEMPE tu facito eadem hæc memineris: qbus uerbis non nititur suadēre ut caueat senex ne decipiatur sed ut magnifice possit ille imponere si usu uenerit. sed hæc satis.

Inepius Frote ...

ACTVS TERTII SCENA TERTIA

Iambici quadrati & acatalectici & catalect. Denarius itē unus, & fragmētũ Iambici quadrati. Senarius unus. Fragmentum unum.

CHREMES. CLITIPHO. SYRVS.

C. QVID istuc quæso? qui istic mos est Clitipho? itane fieri oportet?
CLIT. Quid ego feci? C. uidine ego te modo manum in sinum huic meretrici
Inserere? S. acta hæc res est, perii. CLI. mene? C. hisce oculis, ne nega.
Facis adeo indigne iniuriam illi, qui nõ abstineas manum.
Nam istæc quidem contumelia est
Hominē amicũ recipere ad te, atq; eius amicã subagitare.

CAL. QVid istuc quæso?) In hac scena Syrus hero psuadet qd multum facit ad extorquendum argēium. ¶ Quid istuc? Viderat Chremes filiũ ludentem cum Bacchide, quam Cliniæ esse credebat. Et bene expressit obiurgationē paternam sæpe repetendo ¶ Huic meretrici.) Plus in ulit, q̃ si dixisset mulieri. ¶ Acta hæc res.) Verbum desperantis. timebat. n. Syrus ne ob hoc, fallacia eius detegeretur. ¶ Mene.) More filiorũ, quod commiserat, patri audacter negat. ¶ Facis adeo indigne illi iniuriã.) Bene pater post obiurgationem, ad admonitionem etansit.

ponere manum huic meretriculę in sinum Sy. apud se dicit hoc. hæc res est de hac re: quasi fallaciæ fuerit illo facto obstructus aditus. perii. i. perditus sum. Cli. me ne: idest utrum dicis me inseruisse manum. Chre. uidi inquam te hisce oculis. ne nega. i. noli negare. adeo. i. certe: uel ualde. indigne. i. indecenter facis iniuriam illi Cliniæ, q nõ abstineas manũ. i. qui non reprimas manũ tuam ab attrectatiõe amicæ illius. Nam qdem. i. certe. ista est contumelia: uidelicet recipere. i. admittere. ad te. i. in domũ tuã amicũ tuũ: atq; subagitare amicã eius. i. cũ ea psuetudinē habere, siue ea abuti.

Subagitare

GVL. QVid istuc &c. In hac scena Syrus hero persuadet id, quod multum facit ad extorquendũ argētũ. Chremes aũt incipit ab obiurgatiõe filii: quem senserat ludentem cum Bacchide quã Cliniæ eē credebat. Chremes. o Clitipho quæso quid istuc quod fecisti. s. fibi uult: seu significat. quis: idest qualis. q. d. turpis istic iste mos est ita ludere cũ meretrice ne i. utrũ oportet ita fieri. Clit. qd ego feci? Chre. uidin. i. uidine ego te inserere. i. im

SER. QVid istuc &c. Parato Syro, & bene animato ad decipiendum: datur ei quædã opportunitas fallaciæ. s. remotio Clit. a domo patris Sy. enim diu tius Cl. r. circa amicam nefari liceret. Incontinētia eius pater fallaciam de amica deprehenderet. Est autem occasio inuenta: qua re moueatur: quia pater eum eum illa ludentem inuenerat: quam non dubitabat amicam esse Cli. Acta res est. a. pater persensit amicam esse nati. Illi. s. Cli. Subagitare. i. latenter subtrahere.

Vel heri in *cōuiulo, q̃ imodestus fuisti? S. factū.

C. Quam modestus ut equidem (ita me Di ament) metui quid futurum denique esset.

Noui ego amātiū aīos aduertunt grauiter q̃ non censeas.

CLIT. At mihi fides apud hūc est, nihil me istius factuʀ pater.

C. Esto, at certe concedas aliquo ab eoʀ ore aliquantisper.

Multa fert libido ea phibet facere tua præsentia, ego de me

Facio cōiecturā nemo ē meoʀ amicoʀ hodie, apud Quem

Quē expromere oīa mea occulta Clitipho audeā.

Apud alium, phibet dignitas apud aliū, ipsius facti piget.

Ne ineptus, ne proteruos uideat qd' illum facere credito.

Sed nostrū est itelligere, utcūque atque ubicūque opus sit obseq.

S. Quid istic narrat? CLI. perii. S. Clitipho, hæc ego pcipio tibi,

Hoīs frugi & tēperantis functus officium. CLI. tace sodes.

S. Recte sane. C. Syre pudet me. S. credo, neque id iniuria.

Quin mihi molestum est. CLI. pergin' hercle? S. uerum dico quod uidetur.

CLIT. Nōne accedā ad illos? C. eho quæso, una accedundi uia est.

S. Actū est, hic prius se īdicarit, q̃ ego argētū effero. Chreme

Vin' tu hoī stulto mihi ausculture? C. qd faciā? S. iube hūc

Abire hinc aliquo. CLI. quo ego hinc abeam? S. quo luber. da illis locum.

CAL. ¶VEL heri.) Ingerit aliud malefactum iter admonitionē, ut solēt patres. ¶Vt equidem metui.) Vt, pro quantū, uel p qualiter. Vir. Vt uidi, ut perii. ¶Aduertūt grauiter.) Quia i amore oia suspecta sunt. ¶Esto.) Verbū concedentis. ¶Cōcedas aliquo.) Et hoc quærit Syrus, ut abigat Clitipho ab amica, ne Chremes eius esse animaduertat. ¶Ego de me facio cōiecturā.) Patres conant monere filios aut pprio exēplo, aut alioʀ. ¶Ne ineptus, ne pter.) Ineptus quo ad dignitatem: Proteruus dr importunus, qui alteri est impedimēto, uel si per impotentiam mētis obuiā cubito feriat, aut ɔtumelia sibi cedere cogat. ¶Quid istic?) Syrus secū loqtur, timēs suæ fallaciæ. ¶Frugi.) Vtilis & necessarius: a frugibus, quæ q his fruant dictæ sunt. Inde fructus & frumentum. Frui autē, est uesci: a frumine quæ est summa ps gulæ. ¶Sodes.) Est aduerbiū blādientis. ¶Quin mihi mo. est.) Quin p etiā. Mihi hēt emphasim. Mihi, q nō sum pater. ¶Pergin'.) Irascit Clitipho seruū aduersus se loqui. ¶Eho.) Hoc loco admonentis est. ¶Vna uia.) Scilicet honesta: nec impudice agas. ¶Actum est.) Semper desperantibus hoc uerbum datur. ¶Hic prius.) Hęc secum loquitur.

GVI. ¶VEL. i. etiam. q̃. i. quantum fuisti immodestus in uino potando. uel, ut alii habent, in conuiuio. q. d. multum fuisti immodestus. Sy. factum est. s. fatetur Syrus eum fuisse immodestum in uino: nisi ēt capiatur factum est: sicut actum est: ut sit desperantis dictum. Chre. q̃. i. quantum molestus fuisti supple. i. tædiosus? post interrogationem respondet sibi adeo sup. fuisti molestus. ut equidem (ita me Dii amēt ut supple dico uerum: iurādi est & affirmādi) ut equidē timui: qd denique esset futurum. i. quid contingeret. timebā enim ne oriretur inter nos contentio: non est opus: ut capiatur ut pro quantum uel qualiter: ut uult Calphu. ego noui aīum amātiū. aduortunt. i. accipiunt. grauiter: idest iniquo animo & moleste ea quæ non censeas. i. non iudices eos aduertere & suspicari. Cli. at. i. sed. fides est mihi apud hunc. i. hic adhibet mihi fidem: & cōfidit mihi: seu ea sum authoritate apud eū: ut credam eum nihil facturū istius: quod times. s. Chre. esto: idest sit ita sane, seu fac ita esse. at certe. i. saltem. concedas. s. te conferas. aliquo: idest in aliquem locum aliquantisper. i. aliquādiu. ab ore: idest a cōspectu eorū. libido fert. i. affert. multa: idest multos gestus. quasi dicat libido incitat amantes multa inter se ultro citroque agitare. tua pœnitentia phibet eos facere ea, quæ affert libido. ego facio coniecturam de me hodie. nemo est meorum amicoʀ: apud quem o Clitipho audeam expromere: idest detegere omnia mea occulta: idest mea arcana. apud alium: idest ante alium. dignitas. i. authoritas eius prohibet ne proteruus uidear. apud alium me piget ipsius facti. i. doleo de ipso facto: quod admisi turpiter: ne uidear ineptus aut proteruus: idest petulans: & lasciuus: ac importunus: & impudens. quod credito illum Cliniam facere: idest credito q ante te timet: ne proteruus uideatur. sed nostrum est. i. debemus. s. ad nos spectat: nostræ partes sunt. intelligere: idest scire. obsequi. i. inseruire. utcunque. s. qualitercunque. atque ubicunque. i. quocunque loco opus sit. Sy. Syrus timens fallaciæ suæ apud se dicit. quid istic: idest Chremes narrat. Vel si sit istuc: sic intellige: quare narrat istud. Cliti. perii. Sy. o Clitipho ego: functus officium: antique p officio. hominis frugi: idest utilis, ac necessarii, ac temperantis: idest modesti: præcipio tibi hæc: idest hęc te doceo: uel admoneo: uidelicet ut discedas aliquo. a quo cōsilio longe alienus. Cli. illum sermonem interrupit: nec audiare uoluit. sed inquit. Ch. tace sodes. i. si audes. Sy. satie: idest ualde. recte audeo tacere. Chre. o Syre me pudet: idest pudore afficior filium nolle: neque mihi: neque tibi credere. Sy. credo te pudere, neque id iniuria: idest ooo immerito te pudet. qn: idest quinimmo id. s. quod Clit. facere non uult. est mihi molestum: q non sum pater. Clit. hercle pergin: idest p sequeris ne aduersum me loqui? Sy. dico id qd' uidet uerū. Cliti. nonne accedam ad illos. i. ad Cli. & Bac. Chre. Eho, quæso. hic eho admonentis est. una est uia. i. una est ratio accedendi ad eos: ne uidelicet te immisceas meretricum libidini, & amori: sed pudice agas omnia. Sy. hæc apud se dicit. actū est: dictum desperantium de re aliqua. hic scilicet Clitipho prius indicarit pro indicabit: & quod dicitur incusābit: & p det se. priusquam effero. i. extraho: educo: extorqueo argentum a sene: quod det meretrici. Deinde cōuertit sermonem ad Chremetem inquiens O Chreme uin: idest uis ne. auscultare: idest credere: & aures prębere mihi homini stulto? Chr. quid faciam? Sy. iube hunc filium abire hinc? aliquo: idest in aliquem locum. Cli. quo: idest in quem locum ego abeam. i. discedam hinc? Sy. abeas sup. quo lubet pro libet: idest quo tu uis abire. da locum: idest cede paululū illis Cliniæ & puellis: ut patri satisfacias.

SER. ¶VEL: idest etiam heri. immo: idest incontinens factus est: idest perii. molestus. Cli. Ita ut: idest q metui quid futurum esset: idest inter te & illum: scilicet ne Cli. irasceretur. Aduortunt grauiter: idest accipiunt moleste: quia non censent grauiter accipienda esse. Esto q tibi credat: tamen prohibet dignitas: quia aliqua persona auctentica est, cuius maioritatē reuereor. Vtcunque: idest post erit locus. Quid istic Cli. de te narrat: quasi dicat quid de te audio? Ego præcipio admodū magistri ut sis functus &c. recte: idest sane hoc dicit Chre. pergin hoc de. scilicet iuuare eum in uerbis. Quæso est interiectionaliter positum.

ASC. ¶IN illo Eho quæso una accedendi uia est? neutri cōmentariorum assentio. Nā indignatus senex: q ille superbe satis dixerat. Nonne accedam ad illos: hoc est: uis ne omnino me seclusum a consortio & sodalitate amicorum. Cum stomacho respondet. Eho quæso est ne una: idest sola uia accedendi ad amicos, qua tu accedis. quasi dicat: licet quidem accedere: sed non istac uia, immo honesta.

¶Deambulatum

CAL. ¶ DEAMBVLATVM, quo?) Bene impotētia amātis exprimit. nec pater, nec Syrus, nec deliberatio ante facta remouere poterāt Clitiphonē ab amica. ¶ At istas cōpromit. ma.) Subiicet pcussionem: ne surgat in tragicum cothurnū. ¶ Quid tu?) Bene amato filio de fallacia erga Menedemū exqrit ¶ De illo.) Sic dicere solēt, qui de re aliq̄ pagenda inter se loquūtur. ¶ Vt aliud ex alio incidit.) Multa eē fingit ut uerisimilius sit qđ finxerit. ¶ Pessima est haec me.) Cōtrarium illud qđ superius dixit, Mulier cōmoda & faceta haec est meretrix. Sed hoc loco pessimam appellat: utpote q̄ teneat uirginē quā Syrus illi relictam arraboni fingit & hæc est ualēs cā ad extorquēdū argentum ¶ Inceptet.) Incipere & inceptare, magnorū ē facinorū & audaciæ. In Eunu. Quid inceptas Thraso? ¶ Arraboni.) Pignori hoc loco intelligas. Artabon dicit merces, corolariū: & est qđ prius daf, ut reliquū reddaf.

Incipere Inceptare — *Arrabō*

Abi deambulatū. CLI. deambulatū, quo? S. uah, q̄si desit
Abi sane istac, istorsū, quo uis. C. recte dicit, cēseo. (locus.
CLIT. Di te eradicēt Syre, q̄ me istic extrudis. S. at tu pol tibi istas
Posthac comprimito manus. *Troch. catal. dimeter*
Troch. Censen' uero? qd illum porro credis facturum Chreme,
tetra. Nisi eum, quātū Di dant tibi opis, seruas, castigas, mones?
C. Ego istuc curabo. S. atqui nunc here hic tibi asseruādus est.
C. Fiet. S. si sapias: nam mihi iā minus, minusq; obtemperat.
C. Quid tu? ecqd de illo, qđ dudum tecū egi, egistin' Syre? aut
Reperisti tibi quod placeat, an nondum etiā? S. de fallacia
Dicis? est, inueni nuper quandam. C. frugi es, cedo qd est?
S. Dicā, uerū ut aliud ex alio incidit. C. qdnā Syre? S. pessima
Est meretrix. C. ita uidef. S. imo si scias, *Senarius* (haec
Octo. Vah, uide qđ inceptet facinus. fuit quædā anus Corinthia
Iamb. Hic huic drachmarū hæc argētī mille dederat mutuū. *Tres.*
C. Quid tū? S. ea mortua ē, reliqt filiā adolescētulā. *(quad. cat.*
Ea relicta huic arraboni est pro illo argento. C. intellego.
S. Hanc secum huc adduxit, ea quæ est nunc ad uxorē tuā.
C. Quid tum? S. Clinia orat sibi uti nunc det illam illi tamen

GVI. ¶ ABI. i. uade. deambulatum. i. expatiatū Cli. dicis ut abeā deambulatum? quo ibo. s. deambulatū. Sy. uah: interiectio irridētis: quasi locus desit: quo possis deambulare. sane: idest certe. ab istac. i. per istam partem. istorsum. i. uersus partem istam. denique uade quouis. i. in quelibet locum. Chre. Syrus dicit recte censeo tibi ita faciendum. Cli. O Syre Dii eradicent. i. extirpent, seu funditus, ac radicitus, stirpitus te euellant, & de medio tollant. qui extrudis. i. exturbas: eiicis initum me hinc. Sy. At. i. sed. tu compromito tibi posthac istas: idest tuas manus: quas in sinum mulieri insetuisti. quare ue nisti in suspitionem patris: uel potius sic intellige ita: ut legatur: ut comprimas: quemadmodum ī aliquo codice legi sic. At uero: idest sed certe: & alloquitur Chremetem. censen. i. putas ne. ut. i. q̄ comprimas tibi posthac istas manus: idest tuas manus: neq; extendas aliqñ eas ad filii castigationē. porro. i. deinde: quid o Chr. credis illum facturum esse: nisi castigas: seruas: mones eum quantum operis: idest facultatis. Dii dent tibi: idest pro ea facultate: quantā tibi Deus dabit. Ch. ego curabo i. accurate efficiam istud: idest ut seruem eū. Sy. Atqui. i. sed certe. o here. nunc ipse filius est tibi adseruādus idest custodiendus & obseruandus. Chre. fiet. i. obseruabif. Sy. si sapias. i. si sapienter agas eum adsecuabis. nā iā minus minusq; obtemperat mihi. i. sequitur consilia mea: & monitiones. Chre. qd tu? modus interrogandi. ecqd. i. nunqd egisti aliquid de illo. quod dudum. i. paulo ante egi tecum: idest te rogaui: uel tecum sum locutus, & cōmunicaui, aut reppe risti aliqd sup quod placeat tibi. an etiam nōdū. i. non adhuc repperisti uel egisti. Sy. dicis. i. loqueris de fallacia seni intendenda. inuenta est fallacia. nuper inueni quādam fallaciam. Chre. es frugi. i. utilis, necessarius. interdum frugi dicif modestus. cedo. i. dic. quid. i. quod inuenisti. Sy. dicam. Verum: idest sed. ut. i. qualiter aliud incidit ex alio Chre. O Syre qd nam est. i. qd est ꝓpter quod dicis aliud incidere ex alio. Sy. hæc meretrix est pessima. Chr. uideo ita. s. qđ sit pessima. Sy. Immo si scias q̄. s. sit mala mirareris. Vide hoc facinus quod inceptat: inceptare magnorū est factorū. Quædam anus. i. uetula. Corinthia. i. ex Corintho urbe fuit hic. hęc meretrix dederat huic anui mille dragmarū argenti. hic mille singularis est numeri, & substātiuum. de quo multa Gellius. iungitur autem semper genitiuo ꝓpterea, q̄ substantiuum est. sed mille adiectiuum & numeri pluralis substātiuo iungit in similitudine generis casus & numeri. Dragma aūt est pondus cōstās ut uult Pris. ex tribus scrupulis: seu decē & octo siliqs. Sumitur etiam ꝓ genere quodā monetæ, ꝓpterea q̄ numismata antiquitus ponderabanf. Hęc ergo meretrix dederat huic uetulæ mutuum. i. ratiōe mutui: mille dragmarū argēti Chre qd tum. i. qd inde secutum est. Sy. ea anus mortua ē, reliqt filiā adolescētulā ea. s. adolescētula ē relicta huic. s. meretrici arraboni. i. ꝓ pignore. Arrabo. n. interdū capit ꝓ pignore, ut hic. iterdū ēt & ꝓprie significat id q̄ prius dat: ut reliquum reddaf siue soluaf qđ idē significat arra ræ. ea igif relicta huic arraboni. i. pignori ꝓ illo argento, quod illi mutuum dederat. Chr. intelligo. Sy. hæc meretrix adduxit secum hanc adolescentulā huc & ea adolescentula est nunc ad. i. apud uxorē tuā. Chre. quid tum. i. qd inde uis inferre. Sy. Clinia orat. i. uult uti. i. ut illa meretrix det nunc illā adolescentulā sibi: tñ ipse Clinia poscit. i. flagitat se daturū. i. se posse dare illi meretrici.

Mille — *Dragma* — *Arrabo*

SER. ¶ DII te eradicent: hoc dicēdo impingit Sy. colaphum. At tu. q. d. modo colaphizasti me. At posthac contineto manus ne me ulterius ferias. Censen uero Chre. qd iste facit? Ideo conqueritur de illo coram Chr. ut si aliquādo audiat pater de amore filii aliquid: rebellio illius sit quędā excusatio Sy. Quātum operis. i. uirtutis. Atq; dicis curabo in futuro: atq; iam in pñti est opus. quod tu. s. facis. hoc dicit subridendo innuens de quo uelit loqui. Nā & statim supponit. Ecce qd. i. aliquid egisti de illo cōsilio: qđ egi tecum. s. de fallacia? Dico egisti: aut aliqd saltem repperisti: an nondum &c. Dicam uerum: sed ita dicam, ut. i. sicut aliud incidit ex alio: q̄ hoc qđ inuenit: ita pendet ex alio: quod sine illo non potest referri: uult eum decipere hic: quare quærit quomodo possit ei dicere Ant. oppigneratam esse Bacc quod est pars fallaciæ: q̄ hoc pacto uult argentum a sene corradere. Incipit hic: meretrix est pessima & auara: idest nulli credens ēt obolum sine uadimonio. hoc præmittit: ut melius credat eam oppigneratam: immo si scias. i. si scire uis hoc. i. q̄ sit pessima. Modo uide quod inceptat facinus: hoc dicit de illo: quod negabat eā dare amico suo Cli. sine pretio: ut dicet hæc. i. Bacchis. Illi. i. Anui. huic. i. Bacchidi relicta est. Arraboni. i. arræ: q̄ arrabo arrabonis idem est quod arra. uel arra sui boni. i. suæ pecuniæ. Eaq; est modo apud uxorem: sic ea describitur cum cognita fuerit: non dicat non esse illam: quę oppignerata est: ita non daret argentum. Clin. orat modo. postq̄ denunciauit se tñ eam esse oppigneratam: quod prædicendū erat: ne postq̄ agnita esset: diceret senex fictitiū esse. Inuenit postea aliquā fallaciam ineptam tñ: quā dicit se facturū Mene. Non. n. curabat quam fallaciam diceret, sed inuenisse solūmodo seni illud de Bacchide psuaderet. sic lege literam. Cli. rogat Bac. ut illā oppigneratā sibi ponet, sed tñ quāuis amicus sit: qui postulat, poscet post. s. ut det post illi. i. Bacchidi.

Inceptat

CAL. ¶MILLE nũmũ. Tale & illud, mille hoinm occidit & antiquũ est. ¶Dubiũ ne id est?) Quod meretrix auara poscat. ¶Hui)Et cætera hmõi gñis, sane sunt aduersus eos qb⁹ irascimur. ¶Ibo, dicã.) Se astutũ fingit ad decipiẽdum Menedemũ. Supius, Etenim quo pacto id fieri soleat, calleo. ¶Optata loquere.) Ita loquit ille, qui cũ alio loqtur, & cui is aduerlatur in consilio de re peragenda.

GVI. ¶POST .i. postea. mille nũmũ qd uetulę dederat ipa mutuum. Chr. & qdẽ poscet ipse Clinia. q d. poscit multa, q̃ nõ dabunt: & posceт. Deinde hac rñsione idignatus Syr⁹ subdit. Sy. Hui: iteriecťio indignãtis. ne. i. utrũ ẽ dubiũ qd poscet. q.d. nihil dicis ad rẽ: qd nõ sit sciтũ. Nã nemo dubitat qn ipse Clinia illius adolescẽtulæ cupidus: & iã poscat & poscet. Itẽ & sępius ut meretrici pecuniã soluat: quo puella possit potiri: neq; hoc dictũ (dubiũ ne. i.) q̃tũ uidere possum de meretrice dici nõ ĩtelligẽdum est qcqd dicat Calphurnius: q̃ nõ cohæreret sensus: neq; cũ antecedente: neq; cũ cõsequẽte. Chr. ego sic putaui: q poscat se datuꝝ illi mille nũmũ: ut adolescẽtulã potiat: sed qd hoc ad rẽ. qd cogitas facere. Sy. ego ne. i. utrũ petis: qd ego sperẽ me facturũ. Deinde subdit. ibo ad Menedemũ: dicã hãc adolescẽtulã esse captã ex Caria. i. ex illa regione: seu puincia. ditẽ. i. locupletẽ, & nobilẽ: & dicã magnũ eẽ lucrũ in ea si redimat eã. s. & det mille nũmũ His pdictis uerbis Syrus fingit se esse calliditatẽ: qua dixerat se deceptuꝝ Menedemũ: quã fallaciã cõfutat Chremes. Chr. Erras ita uolẽs eũ decipe. Sy. qd ita? i. cur dicis me errare. Chre. nũc rñdeo tibi. i. recuso tuas cautelas. p Menedemo. i. loco Menedemi. hoc mõ. cũ sermonẽ facies de emẽda ea dicit. nõ emo. i. nolo eã emere. qd agis. i. qd loq̃ris. alii qd ais. q. d. dicet tibi Me. cur loq̃ris mihi de hac re. ut Chr. iterrogat Syꝝ qd ad eã dicat rñsionẽ. Sy. loq̃re optata. põt dupl'r ĩtelligi. uel loq̃re. p loq̃ris dr̃. & ẽ sensus: Dicis qd tu uis: uel q̃ tibi sũt cordi: ut dici sæpe solet. uel loq̃re ẽ impatiuũ: & tũc est sensus: Dic ea q̃ ego opto: & accõmoda sermones tuos meis optatis. Chr. Atq. i. certe nõ ẽ opus eã emere. s. Sy. dicis q nõ ẽ opus? Chr. hercle. i. p Herculẽ. uero. i. certe. nõ ẽ opus & ꝯfirmauit id iuramẽto. Sy. miror. qd. i. q̃re istud dicas sup. Chre. iã. i. statim scias q̃re istud dicã. mane mane: q̃si siste loq & audi: sed iterrupit sermonẽ: q interea uidit uehemẽter fores suas crepe. qd ẽ qd. i. pp qd iã. i. nũc fores crepuerũt. i. patuerũt. aptæ sunt. grauiter. i. uehemẽter. a nobis. i. qd dr̃ iepte de penes nos: ul' poti⁹ dixit: qd ẽ qd fores a nobis. i. fores nr̃æ grauiter crepuerũt.

Post datuꝝ mille nũmũ poscit. C. & poscit quidem? S. hui
Dubiũne id est? C. ego sic putaui· quid nũc facere cogitas?
S. Egone? ad Menedemũ ibo· dicã hanc esse captam e Caria,
Ditem, & nobilem si redimat, magnũ inesse in ea lucrum.
C. Erras. S. qd ita? C. pro Menedemo nũc tibi ego rẽspõdeo,
Nõ emo· qd ais? S. optata loq̃re. C. loq̃re, atqui nõ opus ẽ.
S. Nõ opus ẽ? C. nõ hercle uero. S. qd istuc, miror. C. iã scies·
Mane mane, qd est, quod tã a nobis grauiter crepuere fores?

SER. ¶MILLE nũmũ. i. nũmoꝝ. Illi est hic relatiuũ: & q̃si uim reciproci hẽt. uel aliter q̃uis igrãtis postulet Clinia ab illa: tñ poscit Clinia patrẽ. i. pmittit se poscere patrẽ datuꝝ sibi mille nũmum. nõ illi. i. ad opus meretricis: & poscet illa aliqd ab amico suo: uel poscet Clinia patrẽ suum. Quid nõ cogitas. s. te facere de ista re. Lucrũ q̃a carius posset reuẽdere. Optata loquere. secundũ hoc qd res utilis est: & optãda. & ſm hoc quod hoĩes solent cupere utilia. Atqui non est opus. i. utile mihi Iam sciens: occasio quomodo separentur.

CAL. Nisi me animus fal.) Hæc scena Antiphilę recognitionẽ cõtinet: ex q̃ inter uiꝝ & cõiugẽ altercatio oriẽ: demũ reconciliatio. ¶Simul Syro offerĩ alia rõ extorquẽdi argẽtũ. ¶Exposita.) Exponere ẽ morti tradere & obiicere. Quid uult.) Chremes nõ se loco moueat. ¶Hæc orõ.) Pauca uerba, ueteres orõnẽ quoq; dixerũt. ¶Dixi eq.) Hęc sic respondet, ut q̃ nihil in hac dubitatiõis hẽat. ¶At ut satis.) Sic dicimus in his reb⁹ de q̃bus addubitamus, & pcipue quas iã diu non uidimus. ¶Contemplata.) Contemplari dictũ est a tẽplo idest loco qui ab omni parte aspici, uel ex quo omnis pars uideri potest: quem antiqui tẽplum nominabant. ¶Satis.) Multum, infinitum est: Satis uero, finitum.

Expo nere

Cõtemplari Tẽplũ

ACTVS QVARTI SCENA PRIMA.

Iãbici quadrati acatalect, trochaici catalectici, unus acatalect, unus hyper.

SOSTRATA. CHREMES. NVTRIX. SYRVS.

SO. NISI me animus fallit, hic profecto est anulus, quem ego suspicor· *Iambici quadrati acatalectici*
Is, q cũ exposita est gnata. C. qd uolt sibi Syre hæc orõ?
SO. Quid ẽ? isne tibi uidet? NV. dixi eqdẽ, ubi mihi oñdisti, ilico
Eũ esse. SO. at ut satis cõtẽplata mõ sis, mea nutrix. NV. satis.
SO. Abi iam nunc intro· atq; illa si iam lauerit, mihi nuntia·

alloquit nutricẽ qd ẽ? oñdit ei, uel porrigit annulũ dicẽs: qd ẽ: ne .i. utꝝ. hic annulus uf tibi ẽe is: q eũ exposita est. Nutrix. eqdẽ dixi tibi ilico hũc ãnulũ ẽe illũ, q cũ est exposita. ubi a. postq̃ oñdisti mihi. So. at uide mea nutrix. i. diligẽter cõsidera eũ: ut ꝯtẽplata sis. i. cõspexeris. satis. i. sufficiẽter. mõ. i. nunc. i. qd barbare dr̃: ut au: sauceris: satis aspice bñ eũ. põt ẽt intelligi uide. p caue q satis fuerit. mõ cõtẽplata sum eum annulũ· ut uerius possit testificari. Nu. Satis ꝯtẽplata sum. s. a tẽplo dr̃ cõtẽplor ris. Tẽplũ antiq dicebãt locũ· qui ab oi pte põt aspici: uel cuius ois ps uideri põt. So. iam. i. nunc. abi intro: atq; nuncia. i. refer mihi. si illa Antiphila lauerit. i. qd dicunt balneauerit se iam.

GVL. NIsi me &c. Hęc scena Anti recognitionẽ cõtinet: ex qua iter uiꝝ & cõiugẽ altercatio orit: demũ recõciliatio: sit Syro offerĩ alia occasio extorq̃ndi argẽtũ. So. uxor ẽ Chremetis alloq̃ns nutricẽ suã de agnoscẽdo annulo Antiphilę: cũ quo fuerat exposita. Nisi aius fallit me: pfecto hic ẽ annulus: quẽ ãnulũ suspicor .i. opinor eẽ sup. is annulus: q eũ. i. cũ quo ãnulo. gnata. i. filia mea exposita ẽ. i. morti obiecta. Nã expõere pueros signat eos morti tradeř, & obiiceř: aut saltẽ piculo mortis eos obiicere ut si possint uiuãt: ut cũ ponit puer i fiscella aliq̃ sup flumẽ aut in nemoroso aliquo loco deponit, uicturus si possit: & sic de cæteris id genus exponẽdi rõnibus. Ch. Chremes hæc audiẽs neq; tñ a aduertens ab uxore alloq̃tur seruũ ingens: o Syre: qd hæc orõ. i. hic sermo uxoris. sibi uult. i. signat. So.

SER. NIsi Incipit q̃rtus actus de cognitione filię & auri extorsiõe. & i primis agel de cognitiõe filiæ: postea q̃õ auꝝ extorq̃at a sene: una ps tẽdit ad Menedemũ, qui pricipalẽ locũ obtinet in comœdia. Alia ad Clit. q est secũdaria ps comœdiæ. Induciř mr̃ Sostrata loq̃ns cũ nutrice: q sunt cõgtuæ psonę in hac cognitiõe, & Sy. cũ Chreme. Ad quẽ fiat nunciũ cognitiõis. Nota q Chremes hãc natã iusserat necari: sed mr̃ fecit eã nutriri. Cũ autẽ Bacchis uenisset ne dinosceteř amica Clit. sed Cliniæ cõmissa est Antiphila Sostratæ: q dũ lauareř cõmisit annulũ Sostratę: quẽ intuẽs illa, & recognoscẽs sic loquit cũ nutrice. Exponi uocat q data ẽ ad nutriendũ cuidã anui: tñ quasi piecta a se: & quasi nõ multũ curiosa qd mõ faceret: & dr̃ exponi: quasi extra manũ poni. At uide ut satis &c. uideas qd scies. Syrus adiuuat ptes Sostratæ: quia uolebat ne cognitio pteriret.

¶TE uult.

CAL.

CTE uult.) Signātius dictū, q̄ q̄rit aut expectat. Nescio qd.) Deest ob, uel pp. Quid sit.) Cū stomacho pnūciādum. Ehem mi uir.) A blādimēto incipit. Mi, & uir, plurimū blādimēti hñt. & uir maritū sigñat. Vir quoq; de aīalibus posse dici, Vir. ī buc. oñdit, Vir gregis ipse caper. Ehem mea u.) Hęc repetitio a simili, indignātis est. Primū te oro.) A purgatiōe incipit, ne mulier cōtra edictū mariti fecisse uideat. Sustulisti.) Educasti. Hoc in alia significatiōe nō

Tollere

nunq̄ ponit. Tollere: nutrire. Iuue. Tollere dulcē cogitat hæredē. Dāno a u.) Propter dotē q̄ dat. Et recte dāno dixit. Nā dānū, rei

Malum Dānum

est: Malū uero, hoīs. Haud ipu.) Cōmendatio psonæ cui data exponēda ne Chre. ab ea impudice filiā edu-

Impur°

catam suspicet. Impurus, ē aliquo uitio maculatus: & aliqñ dr̄ improbus. O Iuppi.) Terribilis exclamatio senis, postq̄ audiuit filiā anui datā exponendā. Tantam inesse.) ἔκλειψις est q̄ dat iratis. subauditur decet.

Hic ego uirū interea opperibor. SY. te uolt, uideas qd uelit.
Nescio qd tristis est: nō temere est: metuo qd fit. C. qd fiet?
Næ ista hercle magno iam conatu magnas nugas dixerit.
SO. Ehē mi uir. C. ehē mea uxor. SO. te ipm q̄ro. C. loq̄re qd uelis.
SO. Primum hoc te oro, neqd credas me aduersus edictum tuum.
Facere eē ausam. C. uin' me istuc tibi (etsi īcredibile ē) credere?
Credo. SY. nescio qd peccati portet hæc purgatio. *Troc. quad. ca.*
SO. Meministin' me esse grauidā, & mihi te magnope īterminatū.
Si puellā parerē, nolle tolli? C. scio quid feceris. *Troch. catal.*
Sustulisti. SO. sic est factū SY. dña ergo herus dāno auctus ē.
SO. Minime, sed hic erat anus corinthia haud impura ei dedi
Exponendam. C. o Iuppiter, tantam ne esse in aīo inscientiā?
SO. Perii, quid ego feci? C. rogitas? SO. si peccaui mi Chreme,
Insciens feci. C. id equidem ego, etiam si tu neges, certo scio,
Te inscientem, atq; imprudentem dicere, ac facere omnia:
Tot peccata in hac re ostendis. nam iam primum, si meum
Imperium exequi uoluisses, interemptam oportuit,
Non simulare mortem uerbis, re ipsa spem uitæ date.
At id omitto misericordia, animus maternus, sino.
Quam bene uero abs te prospectum est, quid uoluisti? cogita:

Inscitia Prudēs Sciens Insciens Imprudens

Inscitia.) Inscitia, est ignorātia q̄dā rez. Insciēs feci.) Prudēs, est q intelligētia sua aliqd sentit: Sciēs, q alicuius inditio rē cognoscit. Prudēs, p sese: Sciēs, p alios. cuius cōtrariū isciēs & est q ignorat res. Et imprudēs, q nō delectū hēt bonoz & maloz. Imperiū exeq.) Primū ponit peccatū q cōtra edictum suum fecerit. Sino.) Concedo: quia animus maternus plurimum ueniæ meretur.

GVI. Oppiri Temer

INTEREA oppe. i. expectabo hic. uir. i. maritū. Sy. uxor sup. uult te. i. te q̄rit: te petit: te expectat. ubi barbaf dici solet q̄rit p te. Videas qd uelit: est tristis nescio qd. i. nescio pp qd. ītelligit. n. ob aut pp: nō temere. i. nō īcōsulte: nō īcōsiderate: ē tristis. uel, ut alii uolūt, sine cā. metuo qd sit. i. pp qd sit tristis. Chr. Metuis qd sit pp qd ē tristis? nę. i. certe. iste p īdignationē dicit. hercle dixerit. i. dicit: cōiūctiuū p īdicatiuo. magnas nugas. i. fabulas. uana & futilia, cū magno conatu ut metuo sup. ne ista dixerit. i. dicat mihi magnas &c. So. hē: iterīectio applaudētis & blādiētis. o mi uir. q. d. lętor aduētu tuo ut tibi narrē q̄ acciderit. Ch. hē mea uxor. hęc repetitio a simili indignātis ē. q̄ro te ipm & hoc q̄ro p te hoc. Chr. loq̄re. i. dic qd uelis. So. primū. i. ī pmis oro te hoc. neqd. i. ut nō credas me eē ausam facere aliqd. aduersū. i. ptra edictū tuū. i. iussū seu impiū tuū. Ch. uis me credere tibi istud. i. q nihil fueris ausa aduersum edictū meū. credo. i. ī hoc morē gero tuę uolūtati. & si. i. q̄uis sit īcredibile te nihil eē ausam &c. Sy. hęc purgatio. i. hęc excusatio portat nescio qd peccati. So. meministi. i. recordaris me eē grauidā. i. tenes mēoria cū esses grauidā te maximope. i. mihi īmodū maxie. iterminatū eē mihi. i. minatū eē. nā īterminari sigñat minari: & q̄si minādo phibere: ut iterminatus sum ne faceres. i. phibui minas pponēdo Meministi ergo te iterminatū eē si parerē puellā. te nolle tolli. i. nolle ut nutriret: sz exponeret. Ch scio qd feceris: sustulisti. i. educasti cōtra iussum meū puellā. So. factū ē ita i. sustuli. Sy.

Tollere

o dña si sic ē scim: ut dicis. i. si sustulisti puellā. i. educasti. attollo. p educo seu nutrio. ergo. i. itaq; herus. i. dñs meus. auct° ē dāno pp dotē, q̄ dāda ē. di imus aūt ego sum auctus dāno: & dānū auctū ē mihi p eodē. ut dicimus augeo tibi diuitias: & augeo te diuitiis. & p passiuū: tu augeris diuitiis: & diuitiæ augent tibi. So. minime. i. nō sustuli puellā. sed anus. i. uetula Corinthia erat hic haud impura. i. nō ihonesta neq; ipudica. ipurus. n. dr̄ aliquo uitio maculatus. dedi. i. tradidi ei anui filiā meā exponēdā. i. mortis periculo: uel ēt ipsi morti obiciēdā. Chr. o Iuppiter. ne. i. utrū decet sup. uel ē ne uerū, ut īterpretat̄ Lau. tātā īscitiā. i. ignotātiā eē in aīo. q. d. putaret̄ ne tātā eē ignorātiā ī aliqua (ut aiunt) psona. ut. s. pderet seipsam alteri ī facinore: qd̄ cælatissimū eē deberet. So. perii. i. pdita sum: qd ego feci. Chre. at rogitas? So. o mi Chr. si peccaui. i. si errani. feci id peccatū iscitia. i. p iprudētiā & nō cōsul'o: aut dedita opa. C. qdē. i. certe. certo scio id qd̄ seq̄r. s. te dicere, & facere oia, q̄ facis, aut dicis isciētē: atq; iprudētē. i. p ignotātiā seu iprudētiā & stultitiā, & icōsideratione. & si. i. ēt si. uel q̄uis. tu neges. q. d. ēt si negares: tu fateris scio te dicere & facere oia p imprudētiā. Prudēs est q aliqd sentit sua ītelligētia: sciēs āt dr̄, q alicui° idicio rē cognoscit. itaq; prudēs p se ē. sciēs p alios. Cōtra iprudēs dr̄ q nō hēt ītellectū bonoz & maloz. Insciēs āt dr̄, q res ignorat, q̄s deberet cognoscere. oñdis tot peccata. i. errata ī hac re. nā iam primū si uoluisses exeq. i. cōplere meū impiū oportuit īteremptā eā puellā. i. oportuit īterfici eā. nō ponit̄ hic pticipiū pteriti tpis p īfinitiuo: ut assolet. puta īterēptā p īterimi. id. n. fit in duob° casib°: actō & ablto. nō oportuit ing̃ simulare mortē uerbis. i. p uerba. & dare spē uitę re ipsa. i. ipo effectu dādo uidelicet illi anui q̄ poterat eā educare, neq; expōere. at. i. sed omitto id uidelicet te debuisse exeq impiū. Aīus m̄nus misericordia mouet̄. s. ī foetū. uel aīus m̄nus ē dign° misericordia. i. meretur ut sui misercamur. & uenia p̄mū dignus ē. sino. i. facile patior. illud nō ualde ęgre fero q. s. nō exposueris. Vero p sed q̄ bñ p ironiā. q d. pessime a te. psfpectū ē filię. i. puidisti filię. dādo eā lenæ. psfpectū ē: hic ē ipsonale passiuę uocis: qd̄ aūt hēt abltīm mediāte a uel ab psonę agētis: & post casū sui uerbi Eodē mō in eplis Ci. loquit̄. ait. n. Q d̄ si meis rōnibus a te. psfpectū esse ītellexero: qd uoluisti facere de filia. q. d. uoluisti facere meretriculā. cogita: uoluta mēte tua qd r̄ndeas.

Prospectum

SER.

DICIT ergo nescio qd mihi. q. d. credēdū ē. nō. n. uile ē: q tristis ē. Nę. i. certe. Prio p̄mittit excusationē qd̄ nō falsa erat sed solūmō pacare uirū ītēdebat. ergo herus d. a. ē. q a oportebit multa expēdere q̄rēdo ei maritū. h dicit Sy. q̄si aduersando Sost & ponēdo ī Chre. ī uia redimēdi. Si. n. īueniret filia: redimere oportebit. eū de q̄rēdo illi maritū nō sit dubiū: ut ipse Sy. nūc dicit. ergo herus &c. Minime So. r̄ndet f̄m hoc qd̄ Syri uerba ītellexerat: putabat eū Syrū dixisse h de nutritura: q nutriēdo multa dispēdisset: & iō dic̄ minime adauct° ē in nutriēdo. O Iup. timebat. n. q anus illa meretricē eā fecisset. Nō solū peccasti: sed ēt rogitas qd peccasti. Est. n. ipudētia cū qs peccat & peccasse se dissimulat tū qs fecisset. Id eqdē ad hęc Ch. uerba: q a dixerat q iciēs fecisset, r̄ndet. Tu uero īsciēs es: & stolida. At id omi. fuit. n. misericordia: fuit aīus m. Et iō sino. sed p̄ter hoc uide q̄ bñ abs te. psp. ē hoc qd̄ uo. s. nutrire filiā cognitā mō. hęc. s. q eā tradidisti tali: q̄ uenalē eā fecit.

Nempe anui illi prodita abs te filia est planissume,
Per te uel uti quaestum faceret, uel uti ueniret palam.
Credo id cogitasti, quid uis? satis est, dum uiuat modo.
Quid cũ illis agas, q neq; ius, neq; bonũ atq; aequum sciunt?
Melius, peius, prosit, obsit, nihil uident, nisi quod lubet.
SO. Mi Chreme peccaui fateor, uincor nunc hoc te obsecro,
Quanto tuus est animus natu grauior, ignoscentior,
Vt meae stultitiae iustitia tua sit aliquid praesidi.
C. Scilicet equidem istuc factum ignoscam uerum Sostrata,
Male docet te mea facilitas multa sed istuc, quidquid est,
Qua hoc occeptũ ẽ caussa loqre. SO. ut stultae & misere oẽs
Religiosae, cum exponẽdã do illi, de digito annulũ (sumus
Detraho & eum dico ut una cum puella exponeret,
Si moreretur, ne expers partis esset de nostris bonis.
C. Istuc recte cõseruasti te, atq; illam. SO. hic is est annulus.
C. Vñ hẽs? SO. quã Bacchis secũ adduxit adolescẽtulã. SY. hem.
C. Quid ea narrat? SO. ea lauatũ dum it, seruãdum mihi dedit
Anulũ nõ aduurti prĩo sed postq̃ aspexi, ilico
Cognoui ad te exilui. C. quid nunc suspicare, aut inuenis
De illa? SO. nescio, nisi ut ex ipsa q̃ras unde hunc habuerit,

CALL. Deficere. Prodere. Deserere. ℂ I L L I pdi.) Socii.n. deficere dicunt. Sallu. Post defectio nẽ sociorũ. Prodere, parentes. Virg. Vnius ob irã Prodimur. Deserere uero, patroni. hunc milites prĩcipes desertores dñr, qui patriã deserũt, quã defendere deberẽt. Virg. Desertorẽ Asię. ℙ Quid cũ illis agas.) Amatores designat, q nihil pẽsi habẽt exptes iuris & ois aequitatis: ea sola recta putãt quę illis libuerint. ℙ Peccaui, fa.) Victa mariti argumẽtis, crimẽ suũ fatet & quo magis mereat ueniam simplicitatis opinionẽ inire tẽtat: & hoc p deprecationẽ. ℙ Ignoscẽtior.) In crimine sic cõfesso ultimũ remediũ cõfugere ad iudicii misericordiã. ℙ Mea fa.) Facilitas Recte: quia cito uxori ueniã dedit. Facilitas, illius ẽ q cito, irã deponit. Clemẽtia, illius qui nũq̃ irascitur. ℙ Qua occeptũ.) Quasi de magna re dixit. ℙ Et stultae & mi. oẽs su.) Vituperatio a sexu. mulieres.n. cõsueuerunt esse imperitiores uiris, & multis superstitiõibus detineri. ℙ Religiosę.) Religiosus Superstitiosę. Religiosus ẽt appellabat is q nimia & supstitiosa religione sese alligauerat: ut hoc loco. ℙ De nris bo.) Et hęc erat supstitio ℙ Istuc recte. *eiganemos* dictũ. ℙ Lauatũ.) Lauatũ Secũdũ antiquos nos dicimus lotũ. Ouid. Fastorũ. ii. Mane lauaturas sacra petebat aquas. ℙ Exiliui.) Ostẽdit nimiã laetitiã de inuẽta filia dõ nõ dixit accessi.

GVL. ℂ NEMPE. i. certe. filia pdita est. i. decepta & data illi anui & illi uetulae. Festus dicit pdere esse dare & fallere. & bñ hic capi põt eo mõ. iterdũ pdere signat dferre, siue elõgare: ut ita dicã. Virg. Prodimur, atq; italis longe disiungimur oris. Interdũ signat idicare: qd deberet tegi: & p hoc fallere. ut pdidit me uoce. i. idicauit. & qd dr inepte: incusauit me. ppterea pditores dñr, q decipiũt indicãdo qd cęlare deberẽt. filia ergo abs te pdita ẽ q̃si cõmissa est illi anui. & p hoc decepta. ueluti. i. tanq̃. planissima. i. oĩno uel clarissime & manifestissime. faceret q̃stũ. i. faceret lucrũ turpiter corpe suo. & ueluti ueniret. i. uẽderet. a uaeneo is. palã. i. publice plus offerenti. p te. i. p tuã pditionẽ. credo q sup. cogitasti id qd sequit cũ pdidisti eã anui: sit sup. hęc filia mea. qduis. i. qdlibet. siue faciat q̃stum corpi suo: siue seruiat &c. satis. i. sufficit. dũmõ uiuat. qd cũ sit: ita dicit Chr. qd põt tractari cũ talibus iprudẽtib⁹. qd agas. i. qd agat aliqs. secũda psona p tertia: hoc est qd tractare, aut cõferre, aut cõicare possit antiqs cũ illis. i. cum talibus uel uiris uel mulierib⁹: q refert uiros & mulieres: qa masculinũ ppõderat foeminino. q nesciũt neq; ius. i. normã uiuẽdi. neq; bonũ. i. honestũ factu. neq; ęquũ. i. qd iustũ est. & qui nesciũt inquã sup. melius psit, aut qd peius. i. magis. obsit. i. noceat. nihil uidẽt nisi id qd lubet p libet. u p i ponit aliqñ a poetis. So. o mi Chr. peccaui. i. erraui fateor uicta. s. tuis argumẽtis uincor. i. cõfutor: ut cognoscã me peccasse. nũc obsecro te ut quãto tuus aĩus est grauior natu. i. peritior pp plures experiẽtias, q̃s potuisti hr̃e plus q̃ ego. & bene dicit grauior natu: nã maiores natu. i. seniores debent esse grauiores. i. moderatiores & cõstãtiores: atq; prudẽtiores ob maiorẽ expiẽtiã. põt ẽt hic capi grauior natu p maior natu. q. d. tuus aĩus potuit plura uidere, q̃ meus: cũ me natiuitate pcesseris. nã fere mariti sũt natu grauiores seu maiores uxorib⁹ suis. q̃to ergo tuus aĩus ẽ grauior natu. i. antiqor. tanto sit ignoscẽtior. i. pmptior ad ignoscẽdũ & parcẽdũ. ut. i. ita. q tua iustitia sit aliqd praesidiũ. i. ptectiõis & auxilii meae stultitiae. i. meae simplicitati. Chr. eqdẽ. s. ambę hae pticulae capiunt affirmatiue ad maiorẽ cõprobationẽ ignoscã tibi istud factũ. uerũ. i. sed. o Sostrata. mea facilitas. i. benignitas. idulgẽtia multa. i. nimia & abũdãs plus aequo. male docet te. i. male te instituit. nam si tibi essem paulo acerbior: magis rebus tuis agẽdis pspiceres. põt ẽt esse multa actũs pluralis sic: mea facilitas male docet te multa. Facilis & clemẽs sic differũt. nã facilis est cuius ira cito soluit. clemens autẽ qui nunq̃ irascit. sed qcqd istud est. i. qualecũq; fuerit factũ istud de exponẽda filia. loquere. i. dic. qua cã. i. qua occasione. hoc. s. filiã eẽ inuẽtam acceptũ est. i. notum est. So. ut. i. quẽadmodũ oẽs nos mulieres sumus stultae. i. incõsideratae. miserae. i. infelices. & religiosae. i. supstitiosae. nã ẽt apud antiquos (ut Gel. refert) religiosus dicebat: qui nimia ac supstitiosa religiõe sese alligauerat cum. i. quo tpe. do. i. trado illi anui filiã exponẽdam. i. morti obiiciẽdam. detraho. i. abduco annulũ de digito meo: & dico uetulę ut exponeret. i. eiiceret eum annulũ una cũ puella. ne. i. ut. si nõ moreret filia mõ esset expers. i. exors. sine parte aut sorte de bonis nostris. Chre. istud fecisti sup. recte. p pronõ dicit. cõseruasti te: atq; illã. i. illo annulo tradito pseruasti te ne faceres cõtra religionẽ: & cõseruasti illã ne moreretur. So. hic est is annulus. oñdit ei annulũ quẽ dederat. Chr. unde habes illum annulũ. i. a quo recuperasti. So. habeo sup. ex adolescentula: quã Bacchis adduxit secum. Sy. Syrus timet ne sibi praeripiat auferendi argẽti occasio agnitione filiae. Itaq; ingemit. Hem: dolẽtis est. Chre. qd ea Sostrata narrat? So. ea Antiphila adolescentula dum it lauatum. antique pro lotum. Oui. Sacra lauaturas m. p. a. dedit mihi. i. tradidit: cõmisit m hi annulũ seruãdum. i. ut eum seruarem. Primo. i. in principio. nõ aduerti aĩum. i. non animaduerti: neq; cõsideraui illum annulum. sed postq̃ aspexi. ilico. i. statim. cognoui. exilui uel exilii. i. celeriter gaudẽs, seu exultãs exiui ad te. Chre. qd nunc suspicaris. i. cõicis: aut inuenis de illa adolescẽtula. So. nescio nisi ut. s. q q̃ras ex ipsa. ex pro ab: ut saepe. i. q̃ras ab ipsa adolescẽtula unde habuerit hũc annulum.

SER. ℂ I T A planissime a te pdita ẽ ueluti faceret q̃stum p te. i. iussu tuo: & ueluti ueniret palã ut fieret uaenalis. Sed credo id cogitasti fortasse: qd dicam satis est mihi qd uis tñ mõ uiuat: & ẽt aliud cogitasti fortasse: q si aliqs eã corrumperet: postea cognitã ciuem lege coactus eã duceret: sed haec cogitatio stulta fuit: qa si leccator aliqs corrupisset: leccatorẽ qs cogere posset? cum sine lege, & ratiõe uiuant leccatores. Et hoc est qd cum illis leccatoribus agas. i. agendo pficies: qui neq; &c. Quanto grauior est tanto sit ignoscẽtior. Stulte religiose: stulte ponitur aduerbialiter. Conseruasti te: idest pietatem matris non deseruisti & illam: quia eum annulo inuenit: ne perire illam sineret annulus effecit. Quid ea narrat: de illo annulo.

ℂ Plus

CAL. ❡PLVS spei uideo.) Nolebat tã cito cognosci filiã: ne occasio prìperet offerẽdi argẽtũ. ❡ Plus spei. Melius est ut nõ ad Syrũ referas, sed ad Sostratã. ❡ Nisi, nulla sal.) Nõ pot credere periisse anum, qđ maxime uellet ob recognitionem Antiphilæ. ❡ Ego perii.) Quia recognita est anteq̃ auferrẽ argẽtũ. ❡ Nihil minus.) Pro non, ꝙ auctus diuitiis esset.

Si potis est repperiri. SY. Interii, plus spei uideo, q̃ uolo.
Nostra est, si ita est. C. Uiuitne illa, cui tu dederas? SO. Nescio.
C. Quid renunciauit olim fecisse? SO. Id quod iusseram.
C. Nomen mulieris cedo quod sit, ut quæratur. SO. Philtere.
SY. Ipsa est: mirum, ni illa salua est, & ego perii. C. Sostrata
Sequere me intro hac. SO. Ut pter spẽ euenit q̃ timui male,
Ne nunc aio ita esses duro, ut olim in tollẽda, Chreme.
C. Non licet hominem esse sæpe ita ut uult, si res non sinit.
Nunc ita tempus est mihi, ut cupiã filiam: olim nihil minus.

GVL. ❡SI potest repperiri unde .s. habuerit. Sy. Perii. uideo plus spei esse q̃ uolo de agnitione filiæ. si ita ẽ: quemadmodũ ꝓponit a Sostrata de ea. est nr̃a .i. filia heri: & herę, seu de ñra familia. Chr. ne .i. utrũ illa anus: cui dederas eã uiuit. So. nescio an uiuat. Chre. Quid illa uetula renũciauit .i. retulit tibi fecisse olim .i. quõdã. cũ ei dederas An̄ .s. exposuisse se diceret uti erat iussã. So. Renũtiauit inq̃ se fecisse id qđ iusserã .s. se exposuisse filiã. Chr. Cedo .i. dic. qđ sit nomẽ mulieris .i. anus. ut q̃rat .i. petat a uicinis: & noscẽtib⁹. So. nomẽ ei Philtere: uel in ntõ uel in dtõ. Nã dicere possũ est mihi nomẽ Guido & Guidoni, itẽ & Guidonis. utrũq; legi: sed sępius p noĩatiuũ loqmur: aut p datiuũ: & qdẽ elegãtius. Sy. ipsa est anus .s. quã dicit. & qua Antiphila abducta ẽ: qđ nouerat Sy. nã iuerat ad q̃rẽdas puellas domũ eius. mirũ est sup. ni .i. nisi illa anus est salua .i. icolumis: ac nõ mortua, & ego Syrus perii: qm̃ auferẽdæ pecunię est mihi ꝑreptus locus. Chre. o Sostrata seq̃re me intro .i. in domũ. hac .i. p hãc uiã. So. ut .i. q̃liter: uel q̃tũ. euenit .i. accidit. pter spẽ .i. ex isperato. ut .s. tu efficereris ita placatus. q̃ .i. q̃tũ. male .i. misereri: seu ualde timui. ne .i. ut. & ut .i. ꝙ esses nũc aio ita duro .i. ꝙ hẽres nũc aium ita durũ: iexorabilẽ. ut .i. sicut. olim fuisti in filia tollẽda .i. exponẽda. & tollenda de medio uel nutriẽda: qm̃ eã nolebas nutrire. Ch. sępe nõ licet hoiẽ esse ita ut uult. si res .i. substãtia: facultas. nõ sinit .i. nõ patit paupertie ꝑmẽte. nunc tp̃s est mihi ita. ut cupiã .i. ut optem hẽre filiam: qm̃ auctus sum diuitiis. sed olim .i. cum iussi exponẽdã nihil minus erat mihi sup. q̃ ut cuperẽ filiam paupertie ꝑmẽte: rebusq; nõ sinẽtibus. neq; uideo cur sit capiendum. nihilominus pro non: ut putat Calphurnius.

SER. ❡SI po. repe. ab ea .i. scíri. Perii plus spei uideo q̃ uolo: quia ea qdẽ inueniri uolebat: sed nõ tã cito. Quoniã mõ timet. ꝙ .i. postq̃ ita inuenta est: & ita totum manifestum est. De Clinia statim eã q̃rat: & detegat consilium de Bacch. putabat enim hoc prius efficere: ut Menedemus eũ emeret, quasi ad op⁹ Cli. Tamẽ reuelato ei cõsilio de Clit. & postea paulatim ea cognita: redderet suum Menedemo: quod dedisset Bac. de emptione qđ cõsilium in parte postea sumpsit. Et ego pii. qa tam cito inuenta esse nostra .i. filia domini mei. ut .i. qualiter. præter spem euenit. si res non sinit: non licet hoiem esse: ut uult. ego. q. d. uoluissem qdem nutriri quondam filiam: sed res mea non patiebatur.

ASCE. ❡IPSA est mirũ ni illa salua est &c. Cõmentarius uterq; inqt mirum ni illa anus est salua. Ego uero non de anu: sed filia intelligo: ut sit expositio: Mirum est ni illa .i. filia sit salua: & ego perierim. Rõ autem quare de anu intellectum nolo est ꝙ Syrus eam mortuã sciuerat. Vnde supra dixit: Anus quæ est dicta mater, & non fuit, ea obiit mortem. Et paulopost: Offendimus mediocriter uestitã ueste lugubri eius anus cã, ut opinor, quæ erat mortua &c. Nõ ergo iam dubitat an illa salua sit: sed de Antiphila loquitur. Illud quoq; admonitos uelim adolescentes sæpe in expositione ꝓnominũ sublatũ esse breuitatis grã uerbũ expositiuum .i. uel simile quoduis. Nã (ut Ser. grãmaticus docte differit) ꝓnoia nõ ꝓ noĩbus (nisi emphaticos) sed ꝓ ipsis noĩb⁹ ponũtur: quo circa uoluit illud primo Aenei. Illi natæ: sic intelligi: ut illi sit ꝓnomẽ imo aduerbiũ: qa illi natæ nõ recte diceret. Tametsi igit̃ iueneritis eiusmodi expositiões: illa anus: ipse Chærea &c. nõ tñ sic loquendum continuo censebitis.

ACTVS QVARTI SCENA SECVNDA.

Iambici Octonarii, Acatalectici.

SYRVS.

NISI me aĩus fallit, haud multũ a me aberit ĩfortuniũ:
Ita hac re in angustũ oppido nũc meæ cogũtur copiæ,
Nisi aliqd uideo, ne eẽ amicã hãc gnati resciscat senex.

CAL. NIsi me animus fal.) Recognita Antiphila, Syrus anxius, nouum q̃rit cõsiliũ de extorquẽda pecunia. & bene deliberãtẽ de re aliq̃ exprimit. Est enim dialogismus acuti ingenii in multa cogitatiõe uersantis. ❡ Copiæ meæ.) Trãslatio sumpta ab imperatore, qui ãpene fusus ab hostibus, se in aliquẽ tutissimũ locũ receperit. Copiæ numero multitudinis & ἐνικῶς de exercitu dñr. Salu. Ex oĩ copia Catilinę. Virg. Et q̃ sit me circũ copia lustro.

GVL. NIsi me &c. Agnita filia Syrus nouũ init cõsiliũ de extorquẽda pecunia: & hic de re aliqua q̃squã deliberãs rite exprimitur. Sy. Syrus solus apud se ad hæc loqtur: nisi aĩus fallit me. qui .s. pręsagit mihi aliqd mali. ifortuniũ .i. ifelix successus: seu malus casus: mala fortũa haud .i. nõ. multũ aberit .i. longe erit a me. ita .i. adeo. meæ copiæ .i. meæ legiões meus exercitus: & ad ꝓpositũ mei conatus. cogimur .i. cõpellimur nũc: constringimur nũc. oppido .i. ualde .i. angustũ .i. locũ arctissimũ. q. d. meus exercitus iã pene fusus est. nã coactus est & ipulsus in angustias ubi cõteri facile: hoc est mei conatus adeo repressi sunt hac re .i. hac agnitione puellæ: ut facile possint cõtundi: atq; cõteri qđ est trãslatio sumpta a re militari. alii codices hñt. Ita meæ copię cogunt .i. ꝯstringunt in angusto oppido .i. in aliq̃ munitiõe in quã me recipere necesse fuit haud multũ ergo aberit a me infortuniũ. nisi ꝓuideo aliqd .i. nisi excogito aliquã technã. ne .i. ut nõ senex Chre nõ resciscat .i. cognoscat hanc Bacchidem esse amicã gnati Clitipho.

SER. NIsi. Facta cognitiõe filiæ trãsit ad aliã ptẽ actionis istius .s. ad solutionẽ argẽti. Ad hoc uñ Syrus cõueniẽs psona, q amisso priori ꝯsilio cogat nouum iuenire cõsiliũ ad extorquẽdũ argentũ. Et uñ cogat ꝑmittit .s. ex timore: qa est sibi cauẽdũ ne senex psentiscat fallaciã de filio: & iõ aliud cõsiliũ fuit reperiẽdũ ad priorẽ fallaciã obtegẽdã. & ad hoc pficiẽdũ de argẽto, qđ incepat. ppterea ita solus deliberat apud se. Nisi &c. Ita meæ copiæ: quas de sene decipiẽdo habebã. cogunt in oppido .i. ualde angustũ. q. d. Cũ mihi esset copia fallendi senẽ p inuentionẽ filiæ. & mõ angustia tp̃is me coarctat: qa nõ habeo tẽpus ad explicãdũ qđ cogitauerã. Cum tã cito sit recognita filia senis: & qa nõ possum efficere: qđ intẽderã pp breuitatem tp̃is: infortuniũ iminet mihi nisi &c. Quia tota fallacia mea cõperietur nisi uidero &c. & non dico mõ de argento inueniẽdo. Sed de hoc tantũ .s. ne eum esse amicam &c.

CAL. ¶TRIVMpho, si licet me la.) Verba pprie seruorū: quotiens uidēt se qđ inceperāt, perpetrare nō posse. Et εἰ gaoνεικῶς legēdū. ¶ Bolū.) Trāslatio ab aīalibus qbus auferť pręda. ¶ Cōminiscar.) Fingam. Inde cōmētū dr. Alibi, atq̄ illis hoc cōmētū placet. ¶ Nihil tā dif.) Sn̄ia gñalis sine certo authore, q̄ seruis ēt ꝯuenit. ¶ Quid si sic?) Qui aliqd incepturi sunt, multa ppone re solēt & affirmare: & refellere qđ sit faciendū uel relinquendum. ¶ Sic opinor.) Nā quæ opinamur, putamus: quæ putamus, incerta sunt. ¶ Euge.) Vox lætantis eius q optimum inuenerit consilium. ¶ Fugitiuū ar.) Facete & iocula riter seruili more de argēto tanq̄ de hoīe dixit.

Bolus

Cōminisci

Cōmētū

cogitabat tūc sic.i.hoc pacto. deinde sibi nō placere tūdem. nihil est.i.tale figmētū nullius est momēti. Quid erit inquā si sic incipiā inquā. deinde cōfutat illud. egero tantūdē.i.tm̄ pficiā in hoc faciēdo q̄tū in alio pcedēti iā cōfutato. at.i. sed. si inquā incipiā sic qd erit? opinor.i.ut mea fert opinio. nō pōt fieri sic.s. ut tūc cogitabat. deinde illa rōne aliquādiu pspecta cognouit eam esse bonā: & nunc se corrigit. imo.i. sed. optime pōt fieri inq̄ hoc. euge: uox lætantis est eius q bonum inuenerit cōsilium. hēo.i. scio optimā rōnē.s. extorquēdæ pecuniæ. hercle tamē.i. q̄uis obstructa sit mihi altera uia & occlusa, tamen hac uia, ut opinor. retraham.i. reuocabo: reducam ad me illud idē argētū fugitiuū: qđ me tantopere fugit: ut id assequi non possim: & de argēto iocularitěr: & seruili more tanq̄ de homine dicit.

Nam quod sperem de argento, aut posse postulem me fallere,
Nihil est triumpho, si licet me latere tecto, abscedere.
Crucior bolum tantum mihi ereptum tam subito e faucibus.
Quid agam? aut qd cōminiscar? ratio de integro ineũda est mihi.
NIHIL TAM difficile, quin quærendo inuestigari possiet.
Quid si hoc sic incipiam nunc? nihil est. qd si sic? tantũdem egero.
At sic opinor non potest. immo optime euge optumam habeo.
Retraham hercle opinor ad me illud idem fugitiuũ argētũ tamē.

GVL. ¶NAM nihil est qđ.i. pp qđ. sperem.i. spē habeā de argento extorqndo.s. aut nihil est inquā pp quod postulē me posse fallere herū.s. Chremetē. Scilicet p ironiā lege: qđ dici solet: Deus sciat. & triūpho.i. glorior: lætor more illius: q triūphauit. me latere.i. delitescere. neq̄ audere emergere in lucem in cōspectu Chr. & triūpho inquā.i. me abscedere. tecto.i. relinquere tectū: ubi sit filius quē meis pollicitis decepi. crucior.i. dolore affligor tm̄ bolū.i. tm̄ morsum.i. tātā opportunitatē. esse ereptū: subductū: subtractū mihi de faucibus.i. de gutture: uel ore: ac buccis. tā subito.i. tā repente. est aūt hæc trāslatio sumpta ab aīalibus: qbus eripiť præda. qd agā: aut qd cōmmiscar.i. fingā excogitabo. Inde cōmentum.i. figmentū. rō est mihi ineunda.i. inucoiēdus est mihi modus. de integro.i. denuo. nā iā inuerat unā rōnē.i. excogitauerat unū modū habēdæ pecuniæ q uia tibi nō pcessit. aliā inire.i. excogitare necesse fuit. deide sequiť sn̄ia exornatio: siue color rhetoricus. nihil est tam difficile. qn.i. qđ non possit inuestigari.i. inueniri q̄rēdo. nā inuestigare significat quærēdo inuenire: ut pbat Laurē. Nūc Syrus incipit deliberare: & idētidē pponit: & pposita refellit. tādē inuēta bona rōne erūpit in lætitiā. Quid erit sup. si incipiā nūc hoc qd.s.

Latere

SER. ¶NAM nihil est qđ de argento sperem: aut quod postulē me posse fallere senē. Et ideo triumphi &c. Crucior: iterum mutat uoluntatem more cogitātis: & dico nihil est de argēto quod sperē. Sed per Deū crucior: & doleo tātū mihi ereptum e fau. Bolum est quod uno morsu canis capere pōt: uel homo. Metaphorice dictū est inuestigari: idest reperiri possit. Quod si hoc est. Cum diuersa sumat cōsilia uicissim eligit & repudiat. Tamen quāuis fugitiuū. hoc erat cōsiliū quod uiderat: q oraret Cli. ut Bacchidem duceret ad domum patris: & ita cælaretur Chremeti esse amicam Clitiphonis. Sicq̄ facile educeret argentum per simulatam oppignerationem quam cœperat.

ASCE. ¶ILLVD. Nam qđ de argēto &c. sic qdā interpretatus est: nec inepte meo qdem iudicio. Nā nihil est: qđ sperē me posse fallere herum: immo adhuc redactus sum: ut triūphi loco habeā malū fugisse: adeoq̄ ait. Triūpho scilicet me latere tecto, & abscedere impunem. Si tamen textus habet nō si licet, sed scilicet ironia est.

CAL. NVLLA mihi res posthac. Nimia Cliniæ lætitia exprimitur de recognita Antiphila, qua præpeditus uix pōt adduci a Syro ut Clitiphoni succurrat. ¶ Aegritudinē afferat.) Tale & illud, Deorum uitam adepti sumus. ¶ Dedo me patri.) Plus dedere hoc loco, q̄ obsequi. dedere se uult patri, quemadmodū in hostiū potestatem hostes se dedunt. In Andria, Tibi pater me dedo: quasi qui uellet cōtraria. & deditio in hoste fieri solet. ¶ Frugalior.) Temperatior. si frugalis nō extat, unde descēdat, uide tu.

ACTVS QVARTI SCENA TERTIA.

Iambici quadrati catalectici, & unus Senarius.
Trochaici quadrati catalect. & unus hypercat.

CLINIA SYRVS.

C. NVLLA mihi res posthac pōt iam interuenire tanta,
Quæ mihi ægritudinē afferat: tāta hæc lætitia oborta ē.
Dedo patri me nunc iam, ut frugalior sim q̄ uolt.
S. Nihil me fefellit cognita est, quantum audio huius uerba.
Istuc tibi ex sententia tua obtigisse lætor.

statem hostium more: q de uictoria desperātes se in hostiū potestate dedūt. ut: idest ita. qđ iam sim frugalior: idest temperatior: modestior, q̄ uult. q.d. offō meo & mea frugalitate eius uolūtatē unicā. Sy. nihil fefellit: ideo bene dicebam: & uere: uel non erraui: cū ita esse indicaui: nam hæc res non me fallit: quam non ignoro: sen q̄ me non latet: non præterit: non fugit. quantum audio: idest intelligo. uerba huius Cliniç. Antiphila agnita est: idest recognita a parentibus: hoc autem apud se dixit: deinde conuertit sermonem ad Cliniā & inquit. lætor istud obtigisse: idest contigisse: euenisse: successisse tibi. ex tua sententia: idest ut uolebas. ubi dici inepte solet ad tuum gratum: ad tuum placitum.

Frugalior

GVL. NVlla mihi &c. Hic.n. nimia Cliniæ lætitia exprimitur recognita Antiphila: qua lætitia perculsus uix potest adduci a Syro: ut Clitiphoni succurrat. Cli. iam nulla tanta res pōt interuenire mihi.i. accidere: &, quod dicitur, subuenire: licet non proprie in eo significatu. posthac.i. post hoc tempus: quæ afferat mihi ægritudinem.i. aī molestiam. tanta.i. adeo magna. hæc lætitia est oborta.i. enata mihi uel erupit. nunc Dedo me patri.i. conuerto me, uel trado me totum in patris pote

SER. NVlla. Accepto consilio inducitur Clinia ut Syrus cum eo efficiat: quatinus secum Bacchidē quasi suam amicam ad domū patris traducet. Donec argentum extorqueat. Qui Clinia lætus de cognitione amicæ suæ sic loqtur gaudens. Nulla &c. Frugalior: idest potior.

¶O mi Syre.

C. O mi Syre audistin' obsecro? S. qd ni? qui usq; una affuerim?
C. Cui æque audisti cōmodi quidquam euenisse? S. nulli.
C. Atq; ita me Di amēt, ut ego nunc non tam meapte causa
Lætor, q̄ illius, quā ego scio esse honore quouis dignam.
S. Ita credo. sed nunc Clinia age, da te mihi uicissim.
Nam amici quoq; res est uidenda, in tuto ut collocetur,
Nequid de amica nunc senex. C. o Iuppiter. S. quiesce.
C. Antiphila mea nubet mihi. S. sicine me interloquere?
C. Quid faciam Syre mi? gaudeo fer me. S. fero hercle uero.
C. Deorū uitā adepti sumus. S. frustra operā hac opinor sumo.
C. Loquere, audio. S. at iā hoc nō ages. C. agā. S. uidēdū ē inq̄,
Amici quoq; res Clinia tui in tuto ut collocetur.
Nam si nunc a nobis abis, & Bacchidem hic relinquis,
Noster resciscet illico esse amicam hanc Clitiphonis.
Si abduxeris, celabitur itidem, ut celata adhuc est.
C. At enim istoc nihil est magis Syre meis nuptiis aduorsum.
Nam quo ore appellabo patrem? tenes quid dicam? S. qd ni?
C. Quid dicam? quam caūsam afferam? S. quin nolo mentiare.

CAL. COMI Syre.) A blandimento incipit, ut faciunt q̄ qcquā sperati ꝯsecuti sunt. Quid ni?) Quid nisi audieri? Meapte.) Cū ablatiuo παρέλκον additū, ut nostrapte. Cato tñ po suit mihipte pro mihi ipsi. Dignā quouis honore.) Amica etsi impudita est, dū mō amatori placeat, ab eo cōmēdatur amore eū impellente. Date.) Duæ partes orationis. Dare est qd' repetas. Dedere est ad ꝑpetuū. Damus & amicis, Dedimus tantū hostibus. Nā amici.) Iusta petitio: succurrendū est amico, ne qd illi incommodi accidat. Amici. Plus gratiæ habet, q̄ si dixisset Clitiphonis. Et amicus, animi ē: Amator uero, corporis & Amator est ad tēpus, Amicus q perpetuo amat. Ne qd de amica.) ἀποσιώπησις. O Iuppiter.) Exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio desipientis. Nubet mihi.) Hic omnis lætitia depēdet. Interloqui Interloquere.) Hoc loco Inter non auget, quēadmodū in uerbo intercipit, interbibit. est autē interloqui, impedire, & interpellare loquentem. Fer me.) Id est tolera. Tolerandus est, qui ex amore desipit, quia amor deus est, & non uoluntas. cogit enim hominē ad id quod uult. Hercle uero.) Vero, ut plurimum ironiæ conuenit. Virgilius, Egregiam uero laudem, & spolia ampla refertis. Sane & Vero, ꝓnuntiandi adiumenta, in uerbis negationem habent, licet cōfessionem afferre credantur. Hoc non ages.) Id est audies. In Andria, Hoc inquā cine agis? Inquam.) Verbum hoc, uim interdum maximā habet ad dehortationem Et, uidendum est, & uide, magna aggressuris dicuntur. & inquam utimur nonnunquam in repetitione supradictorum. Noster.) Cum stomacho. Si abduxeris.) Recte abduxeris nam abducitur proprie quod alienum Quo ore.) Sic dicimus quando aliquid pudendum committimus. Appellabo?) Si duxero Bacchidem. Quin nolo.) Cautus seruus ea admonet quæ non erunt aduersa nuptiis.

GVL. CCLI. O mi Syre obsecro audisti ne rem totā ut facta est de agnitione filiæ. Sy. quid ni. i. cur nō audierim: q affuerim. usq; i. assidue. una. i. simul cū parētibus. Cli. cui homini audisti quicquam cōmodi. æq; i. ita euenisse: ut sup. mihi. Sy. nulli audiui q̄cq̄ cōmodi euenisse. Cli. atq; ita me Di ament: affirmandi seu iurandi est hic modus satis comicis familiaris: hoc est Di ament me ita: ut ego nunc lætor: nō tā meapte. i. mea ipsius, seu meamet cā. inuenit & meapte & meopte: suapte & suopte: tuapte & tuopte. nostrapte & nostropte. uestrapte & nestropte in tribus generibus: sed dūtaxat i casu ablatiuo. licet Cato posuit mihipte ꝓ mihi ipsi. ut ergo lætor nō tam meapte cā, q̄ causa inquā illius. s. Antiphilæ: quā Antiphilam scio esse dignā quouis. i. quolibet honore. i. meruisse quemlibet honorē. Sy. credo ita esse ut ais. sed o Clinia age nunc. i. eia hortantis est. uicissim. i. e diuerso: contra: uice tua da te mihi. i. obsequere mihi, & mihi morē gere: ut tibi sum obsecutus. nam quoq; i. et. res. i. cā: negociū amici. s. Clitiphonis est uidenda. i. ꝓuidenda. ut collocetur. i. cōstituatur in tuto, hoc est ut careat periculo culpationis & ignominiæ uidelicet nequid i. ut senex Chremes non sciat supple aliqd nisi de amica. i. de Bacchide: q̄ sit Clitiphonis amica. Cli. o Iupiter: exclamatio nehemens in Syrū: tanquam aliquid dixisset quod uideretur desipienti uergere in nuptiarū impedimentum. Sy. quiesce. i. ne irascaris ita. sis quietus: & expecta q̄ reliqua sunt. Cli. Antiphila mea nubet mihi. i. mihi desponde bitur & nuptiis copulabit. Sy. sicine. i. utrum. interloqueris. i. impedis: interpellas me loquentē. sic interloq̄ris, inq̄t: quasi loqueris inter me. i. inter meū sermonē illum interrumpendo: & in eius medium te interponendo. Cli. o mi Syre qd faciā gaudeo: hoc est nimio gaudii affectu sum ꝑculsus. fer. i. tolera me. i. mea uerba inconsiderata: & modū me hñdi. Sy. hercle uero: ironice uero aliqd habet hic. fero. i. colero te. Cli. sumus adepti. i. ego sum adeptus uitā Deorū quæ lætitiæ plena est: & felicitate. nulla admixta tristitia. & ē hyperbolic' sermo: ab affectione ꝓcedens. Sy. opinor ꝙ sup. frustra. i. inefficaciter. sumo operam. i. ꝙ uulgo dr̄ capio pœnā: cū tñ pœna dūtaxat dicatur de punitione. nā, ut uult Prisci. in primo, a pœna. œ diphthongo in u mutata deducit̄ punio Poena & ideo non est dicendū: sumpsi magnā pœnā pro te: sed potius tua cā multos cepi, seu sumpsi labores. aut plurimū tui cā laboraui. opera aūt dr̄ operatio. labor: industria. nō sic Opera intellige. frustra sumo opam. i. frustra laboro sermonē apud te facere cū tu gaudio desipiens aures mihi non ꝓbeas. Cli. loquere audio te. s. i. aures ꝓbeo tuis sermōibus. Sy. at. i. sed. iam. i. statim non ages hoc. i. nō me audies. Cli. agam. i. te audiam. Sy. inq̄. i. dico. repeto quod uidendum est. i. prospiciendum est. ut quoq; i. etiam. res amici tui. s. Clitiphonis collocetur in tuto: ut expositū est intellige. nā si nunc abis. i. discedis a nobis: & relinquis hic Bacchidem. ilico. i. statim. noster senex Chremes resciisset. i. cognoscet tanquam rem inopinatā. hanc Bacchidem esse amicam Clitiphonis. si abduxeris. i. si tecum duxeris: & a nobis remoueris. itidem. i. similiter. ipsa cælabitur esse amica eius. ut. i. sicut. adhuc. i. hucusq; seu ha Adhuc ctenus cælata est. Cli. at enim. i. sed certe. o Syre nihil est magis aduersum. i. contrarium meis nuptiis. istoc. i. istare, quā mones. Nam quo ore. i. qua fronte: quo aspectu: quo uultu Os oris qua facie appellabo patrem meum: si dixero Bacchidem? tenes idest scis ne. quid dicam. idest dicere debeam. Sy. quid ni: idest cur non teneo? Cli. quid dicam? quam causam afferā patri: propter quam abduxerim eam mecum. Sy. petis sup. quid dices? nolo ꝙ sup. mentiare.

SER. DATE nobis uicissim: idest sicut te iuuimus de amica: sic nos adhuc iuues de cælanda Bach. o Iupiter modera re gaudentis. Immoderate loquitur: quia non attendit quid sibi dicatur. Me interloqueris. i. anter mea uerba loqueris. Fero scilicet inuitus. etenim: idest certe. nihil est magis. aduersum. is meis nuptiis nam quo Chremes appellabo patrem: ut mihi poscat filiam Chre. si putauerit hanc esse meretricem meam.

ASCē. QVI æque audisti &c. ubi textus habet commodius: & commentarium commodi. alii legunt commode. ut sit: cui audisti æque commode quicq̄ euenisse? Illa uero exclamatio o Iupiter potius gestientis & exultantis, quam indignantis est Nam ad Syri uerba animum non aduerterat. Quod Syrus indicat dicens quiesce: ut mihi auscultes: & manifestius sequentia indicant.

CAL. ¶BONAM atq; iu.) εἰρωνικῶς legẽdũ. ¶ Vt celet se.ue.) Dicimus.n.celo tibi hãc rẽ, & celo te de hac re.intelligendũ, celet senẽ de Bacchide. ¶ Prodis.) Prodere ꝓprie ad parẽtes refert.sed nõnunq̃ ad eũ cui res alterius demãdata ẽ,& cuius cõsilio alter regit. ¶ Meã eẽ ere.) Necessario si Chremes Bacchidẽ gnati amicã nõ crediderit, Cliniæ eẽ crediderit. ¶ Cõmittet.) Bñ de filia cõmittet dixit: qa ꝓprie magna cõmittimus,& ea,ſm Donatũ,q̃ ſalutẽ i dubio hñt. ¶ Quid ma.) Malũ, interiectiõ est irascẽtis. ¶ Vnus est dies.) Assignat tẽps prorõne. nõ uult Chremetẽ diu credere Bacchidẽ Cliniæ esse amicam. ¶ Pax.) Aduerbiũ comicũ, & signãt tantũ. ¶ Si nũc cœlum ruat?) Verbũ usitatũ in eos q subtimidi i re pagẽda, semp dicere solẽt qd si hoc uel illũd accideret? ¶ Age age.) Vox ꝑsentiẽtis,& q uictus ẽ rationibus callidi serui. ¶ Optume exit.) παρασκευὴ ẽ alteri⁹ scenę.

Apette, ita ut res sese habet, narrato. C. quid ais? S. iubeo
Illam te amare, & uelle uxorẽ hanc esse Clitiphonis.
C. Bonam, atq; iustam rem oppido imperas, & factu facilem.
Et scilicet iam me hoc uoles patrem exorare, ut celet
Senem nostrũ. S. imo ut recta uia rẽ narret ordine C. hem,
Satin' sanus es aut sobrius? tu quidem illũ plane prodis.
Nam qui ille poterit esse in tuto? dic mihi. *Senarius*
S. Huic eqdẽ cõsilio palmã do. hic me magnifice effero, *Troc. ca.*
Qui uim tantam in me, & potestatem habeam tante astutiæ,
Vera dicendo ut eos ambos fallam. ut cum narret senex
Vester nostro, istam esse amicam gnati, non credat tamen.
C. At enim spem istoc pacto rursum nuptiarũ omnem eripis.
Nam dum amicam hanc meam esse credet, nõ cõmittet filiã.
Tu fortasse qd me fiat paruipẽdis, dũ illi cõsulas. *Hypercatal.*
S. Quid? (malum) me tandem censes uelle id adsimularier?
Vnus est dies, dum argentum eripio, pax, nihil amplius.
C. Tantum sat habes? quid tum quæso, si hoc pater resciuerit?
S. Quid si redeo ad illos, q aiũt, QVID SI NVNC COELVM
C. Metuo qd agã. S. metuis? quasi nõ ea ptãs sit tua, RVAT?
Quo uelis in tempore ut te exoluas, rem facias palam.
C. Age, age, traducatur Bacchis. S. optume ipsa exit foras.

GVI. ¶NARrato apte.i. clare. ut queadmodũ res se hẽt. Cli. Quid ais .i. dicis. Sy. iubeo i. uolo te amare.i.q tu ames illã Antiph.& uelle.i ꝙ tu uelis hẽre eã uxorẽ:& iubeo inq̃ te dicere sup. prĩ tuo hãc.s. Bacchidẽ. esse Clitiphonis.i. amari a Clitiphone. Cli. iperas.i. pcipis sua des. rẽ oppido.i. ualde bonã:& honestam p ironiã dicit.q.d. ualde malã:& ĩhonestã.& iperas inq̃ rẽ facilẽ factu.i. ut fiat ironice legẽdo.& hęc pticula & hic idignãter poni põt, ut si qs dicat:& qs est q male de me loq possit.s.hic ponit ironice: quasi qd' dici solet Deus scat:ut alibi.id populus curat.s.& Virgi. Scilicet is superis labor est.iã uoles me exorare patrẽ hoc.i. uoles me psuadere patri.hoc exoro n. te signãt psuadeo tibi:& exoro uitã signãt ipetro.iterdũ ambo accusatiui tã actũs psonæ,q̃ rei iungunt simul cũ eo:ut hic. uoles ergo me exorare patrẽ hoc:ut pr meus celet senẽ uestrũ.s. Chremetem. Dicimus.n. celo te hãc rẽ:celo tibi hãc rẽ: celo te hac re: & celo te de hac re. Sy imo.i. sed. ego uolo ut recta uia narres oẽm rẽ ordine.i.p ordinẽ:& tractu:ac tenore suo: nõ deflectẽdo a uia recta. Cli. hẽ: idignãtis est. satis ne es sanus.i. sanę mẽtis. aut sobrius.i. nõ temulentus? qdẽ.i. certe. ꝓdis.i. qd' dicit inepte tu incusas illũ Clitiphonẽ. plane.i. clare oino. Nã dic mihi.q.i. quo mõ. ille Clitipho poterit esse in tuto.i. sine periculo cognitiõis totius facti. si dixero patri meo cã esse Clitiphonis. nã senex senẽ nõ celabit. Sy. eqdẽ: ironicos legat eqdẽ. do palmã huic cõsilio.i. assentio: more pacĩscẽtiũ: qui assentiẽtes palmã porrigũt: seu pstabãt hic i hac fictiõe. Effero.i. extollo: eueho me. magnifice.i. excellẽter:& qd' dici solet: Ego bñ hic me apparo. qui.s. ego hẽam tãtã uim.i. tãtã efficaciã in me.& q habeã inq̃ ptãtẽ tãtæ astutiæ.i. uersutiæ: cautelæ doli dicendo uera ut fallã.i. decipiã ambos iuuenes .s. põt ẽt referri ad ambos senes. ut.i. ita.ꝙ cũ.i. quãuis. senex uester.s. Menedemus. dicat nřo seni Chremeti istã.s. Bacchidẽ esse amicã gnati sui: uidelicet tuã tñ nõ credat.i. reuera sciat cõtrariũ.q.d.i quo decipieť: uel erit pulchra, ut dici solet, deceptio. ubi qs ut credit nõ decipiť quod ita erit in tuo pře quẽ putas iri falsum. Cli. at.n.i. sed certe. eripis.i. aufers mihi rursus isto pacto.i. isto mõ oẽm spẽ nuptiarũ. Nã dũ credet ipse Chremes Bacchidẽ eẽ amicã meã. nõ cõmittet.i. nõ credet: nõ tradet: nõ collocabit nuptui mihi filiã suã Anti. Fortasse tu Syre paruicuras.i. paruipẽdis: parũ curæ habes: qd fiet de me. dũ.i. dũmodo. cõsulas.i. puideas illi Clitiphõi. Sy. qd malũ est hic? interrogatio irascẽtis ut prius satis diximus & est, qd' dici solet, qd malæ gratię? cẽses.i. pucas me uelle id .s. de Bacchide assimulari.i. fingi. tãdẽ post multũ tẽporis: uel usq; ad multũ tpis: uľ si mauis cape tandẽ: ut habeat urgens qddã & accelerans: ut sæpe ostẽdit. deinde se non uelle id diu assimulari unus ẽ dies. pax.i. tñmõ. aduerbiũ comicũ. ut Priscianus hẽt. nihil amplius.i. nihil ultra peto simulari ꝑter unũ diẽ dũ .i. quãdiu. eripio.i. astute subduco argẽtũ qd' Clitipho ꝓmisit Bac. Cli dicis unũ eẽ diẽ tñ: p qd' oñdit pax significare tñ: qd tibi patum uľ satis habes.i. qd' dici solet: tu habes bonũ tẽpus: uľ tibi sufficit dũ istũ diẽ hẽs: in quo argentũ extorqueas. q̃so qd tũ.i. deinde. seqťur sup. si pr Cli. resciuerit hoc.i. hanc simulationẽ ad eũ decipiẽdũ. Sy. indignatus tot repetitionibus Cliniç dicentis: si hoc, si illud &c. usus est uerbo usitato i eos: q subtimidi in re peragẽda dicere semp solent: qd si hoc qd si illud accideret.& ostẽdit suo respõso talia dicta esse ridicula: q̃la sunt ea q̃ dicit. qd si redeo ad eos q aiunt. qd si cælũ ruat.i. labať deorsum. qd' dictũ est ridiculũ dictu:& ostẽdens talia esse ridẽda. Cli. metuo qd agã q.d. nescio qd tuto debeã agere. Sy. aufert ei talẽ metũ dicẽs posse se exoluere tali metu cũ uolet: cum tãtopere patri sit carus. metuis.i. dicis ꝙ metuis. q̃si hæc pticula hic poniť ironice: ut sæpe.i. q̃si dicas: qd' potestas tua nõ sit ea.i. tanta: ut exoluas .i. liberes te ꝓrsus. eo.s. metu: quo dicis te metuere: ẽt i quo tpe uelis te exoluere.s. deide rogat eũ ut suã detegat uolũtatẽ sit facturus necne facias palã.i. manifestes rem i. qd' facturus es: an sit abducturus Bac. an nõ. Cli. age age hortãtis ẽ. Bac. traducať.i. deducatur ad me: ut celeť: ut idẽ: ut adhuc celata est. Sy. optime.q.d. opportune ipsa Bacchis exit foras.i. e domo Chremetis in qua erat. est autem hoc dictum parasceue.i. preparatio ad sequentem scenam:

SER. ¶IVBeo te illã.i. Anti. te amare:& dicas ẽt patri. hãc autẽ .i. Bacchidẽ nequaq̃ celes eẽ Cli. amicã.&c.s.q.d. tu mõ uis: ut q̃ ego patri nihil taceã. caorẽ deiceps eũ: ne dicat Chre. Bacchidẽ eẽ amicã filii sui. Immo pr tuus narret Chr.&c. Nã q.i. quõ. Do mihi palmã.i. laudẽ & effectũ huic ꝯsilio. Quid malũ est: iteriectio. Cẽses me uelle id assi.a te.i. ut tu assimules. Tandẽ.i. semp.q.d. per unũ diẽ tñ iubeo simulare. pax.i. tñ unus. si pater.i. Chremes resciuerit postea. Redeo ad illos: ut sicut illi. Ita & eo dicam quid si est &c.

ASCE. ¶ILLVD bonã atq; iustã &c. p ironiã legẽdũ indicãt sequẽtia. At illud uera dicẽdo ut eos ambos fallã nullo mõ de iuuenibus itelligi põt. Nã alter iuuenũ hoc audit. ꝑterea hoc argumẽti ẽ: qa Chre. putabit Menedemũ decipi, licet Menedemus uere dicet Bacchidẽ Cli. amicã. nõ habebit fidẽ. itaq; decipieť. At ubi Menedemus a Chr. se deceptũ putabit: tum ꝑmũ capieť: quã rẽ ẽt Syrus p seq̃ntia declarat. Illud aũt: Rẽ

facias

Valde

Scilicet Virg.

Parui cu rare

Satis habes

cias palā.intelligo:ut doceat Sy.quō se Clinia exoluat:ut po te si faciat rē palā.i.oia:q̄ tecta erant consilia reuelet.

CAL. SAtis pol ꝓterue.) Restat ad fallaciā & ad extor quendū argētū,ut Bacchis irata, a Syro placetꝰ, & ad Menedemū transeat. ¶ Satis pol. Meretri cis cōquestio exprimitꝰ:cuius tota indignatio de pendet ex non tradita pecunia. ¶ Huc indu xerunt.) Inducitꝰ aliqs cū uerbis alterius deci pitur. In Andria: Vide quo me īducas ¶ Pro missa.) Cicero, Promis sa tua mēoria teneas. Aliter accipitꝰ cum dici mus ꝓmissa barba. nā ꝓmittere, est polliceri: & ad magnitudinem nutrire. Plautus, Ca pillum ꝓmittā. ¶ Pol licitꝰ.) Pollicemur ma gis sponte: Promitti mus rogati. ¶ Promis sa. Dicitur ꝓmissum & ꝓmisso. Promissio & pollicitatio eandē uim habēt. sed pollicitatio,

Induci

ACTVS IIII. SCENA IIII.

Iambici quadrati catalectici, unus hypercatalecticus.

BACCHIS, CLINIA, SYRVS, DROMO, RHRYGIA ANCILLA.

B. SATIS pol ꝓterue me Syri ꝓmissa huc induxerūt,
Decē minas,q̄s mihi dare pollicitus est q̄ si is nunc
Me decepit, sæpe obsecrās me ut̄ ueniā, frustra ueniet
Aut cum uenturam dixero, & constituero cum is certe
Renunciarit, Clitipho cum spe pendebit animi,
Decipiam, ac non ueniam Syrus mihi tergo pœnas pendet.
C. Satis scite promittit tibi. S. atqui tu hanc iocari credis?
Faciet nisi caueo. B. dormiunt ego pol istos commouebo.
Mea Phrygia, audistin homo iste mō quā uillā demonstrauit,
Charini? PH. audiui. B. ꝓximam esse huic fundo ad dextrā?
PH. memini.

maioris assecurationis est. ¶ Vt ueniā frustra ueniet.) Pul chra permutatio eiusdē uerbi per tempora, quæ cōueniūt ira tis. ¶ Spe pendebit animi.) Quod est corporis, ad cruciatū animi transtulit. Supra uisum est q̄ torqueantꝰ amātes in ami carū expectatione. ¶ Ac non ueniā.) Mira meretricis callidi tas exprimitꝰ. iā cogitauit quēadmodū Syrus uideatur apud Clitiphonē uanus & mendax, ex quo ab illo uerberetꝰ. ¶ Mi hi.) In meā ultionem. Virg. Post mihi non simili pœna cōmis sa luetis. ¶ Pendet pœnas.) Persoluet. Virgi. Tum pendere pœnas Cecropidæ iussi. ¶ Satis scite.) Hoc cum risu ꝓnūciā dum. ¶ Scite. Pulchre. In Andria, Scitus puer. ¶ Promittit. Scilicet uenturam. ¶ Hāc credis?) Hāc, & ad cōtemptum, & ad odiū dixit: hñt enim ista ꝓnomina quandam emphasim. ¶ Pol istos cōmouebo.) Bene istos, quasi odiosos. In Eunu cho, Cum milite isto. Virg. Aut qd petis istis? Hæc.n. ꝓnoīa spernentis sunt, odiumq; mōstrantis. ¶ Dormiunt.) Ociosi sunt & negligentes. ¶ Mea Phrygia.) Hoc est ꝓprium mere tricis ultro excludere amantē, & aliū recipere, uel se ad aliū cōferre. ¶ Phrygia. Nomē a regione, sicuti Lesbia, Andria, Samia. ¶ Quā uilam.) Villa, domus in agris quo rustici res uehunt, & euehunt. Virg. Et iā summa ꝓcul uillarū culmina fumant. Vteret Varronis testimonio, ex primo de re rustica ad fundaniam, nisi notū esset. ¶ Ad dextrā.) Inducit memo rem meretricem, nec oblitā ubi sit, & qd agat amans. nā hu iuscemodi mulieres nil aliud agunt, nil aliud curant, q̄ quo modo aliquid ab amantibus extorqueant.

Pendet animi

Pendere pœnas

Villa

GVI. SAtis pol &c. In hac scena ut Syri fallacia expleatꝰ & pecunia extorqueatur Bacchis irata a Syro placatur: & ad Menedemum transit. Bac. pol.i. per Pollucē. satis ꝓterue.i. satis iniuriose, seu cō tumeliose, aut satis ridicule: ac irrisorie, aut ēt satis impor tune. ꝓmissa.i. ꝓmissiones Syri. adduxerūt me huc ad Cliti phonē pp sup. decem minas.i. libras: quas pollicitus est i. spō te ꝓmisit dare mihi. Promittimus rogati: pollicemur ultro nei. ꝓmittere ēt significat aliqū ad magnitudinem nutrire. ut ꝓmissa barba.i. ꝓlixa: quasi procul missa. Quod.i. sed. si is Syrus nūc deceperit me ipse ueniet sæpe frustra.i. incassū obsecrans me, ut ueniam ad Clitiphonem. aut cum dixero.i. promisero. & constituero.i. cōfirmauero: quasi statuero cū eo me uenturam.i. q̄ ueniā. cum.i. quādo. is Syrus renuncia rit.i. retulerit ei Clitiphoni. certe.i. pro certo. & cum.i. quā

Proter ue

do. Clitipho pendebit animi.i. solicitus erit & anxius. spe.i. expectatione: ut sunt ii, qui expectant: qbus expectatio ma aimā affert anxietatem. Dicimus aūt proprie aio pendeo .i. sum solicitus uel dubius: quasi suspensum animū gerens. Fi gurate aūt interdū dr̄ pendeo animi: sicut ꝑstans animi. di scrucior animi ꝑ aio. Gellius ad Ciceronē: Nescio, ego qdem uehemēter aī pendeo. fortassis etiā interpre tari posset: cum pende bit.i. erit i suspenso spe aī. decipiā ego Bacchis ac non ueniam: ut ego ꝓmiserā. Sy. pendet.i. dabit: luet: patietꝰ pœ nas. tergo suo: idest suo dorso. mihi.i. in ultio nem iniuriæ meæ. Dici mus.n. pēdes mihi pœ nas. ul' dabis.i. ꝑsolues. & pœnis tuis mihi sa tisfacies. Cli. Bacchis ꝓmittit tibi scite.i. pul chre se affecturam: ut pœnas luas si eam fal las. Sy. atq;.i. sed certe. tu credis hanc Bacchi dem iocari.i. ioco dice re? illa faciet id quod minatur. nisi cauero.i. nisi prouidero: ut illi pecunia extorqueatur. Bac. dormiunt.i. sunt ociosi & negligentes, Clinia & Syrus: neq; de pecuniis ꝓuident. & q. d. surdos agunt ut Cicero in epistolis. Non oībus dormio.i. non in omnes surdus sum. Pol. ego commouebo.i. excitabo istos: per contemptum.i. Syrum & Cliniam o Phrygia mea fabula. & est nomen a regione. audisti ne modo.i. paulo an te. quam uillam.i. quam domum agrestem Carini.i. illius ui ri. iste homo de quo constabat inter eas demonstrauit Phry gia fabula. Audiui. Bacchi. Nonne nquā audisti eam uillam esse proximam huic fundo.i. huic prædio. Fundus est pars agri: nam ager unus multos continet fundos. sed hoc est sa tis iculcatū ad dextrā.i. dextrorsum.i. uersus partem dextrā. Phry. Memini.i. recordor. eum demonstrasse ita.

Fundus & ager

SER. SAtis. Iam concesso a Clinia q̄ Bacchidem ꝓ sua duceret ad domum patris. Ecce Bacchis offertꝰ conuenienter: & talis quæ pecuniam exciperet: & irascatur de dilatione ita: ut ꝓ ea accipienda ꝓmittat se duci quolibet Syrus enim ꝓmiserat sibi q̄ in do mo Chremetis reciperet decē minas, quas Clitipho promi serat. Ecce quō irascitur Bacchis de argento aduersus Syrū & minatur ei cū quadam machinatiōe transeundi ad militē quēdā. & sic magis angitꝰ Syrus, ut q̄rat argentū ad eam re tinendā. Promissa.i. decem minæ quas &c. qdē.i. & si is nūc me decem frustra ueniet ad me sæpe obsecrans: ut ueniam ad Cliti. Et certe cū is.i. Syrus reū. Clitiphoni. & cū Clitipho pen. spe mei.i. positus in suspendio expectabit me tunc deci piam. Audisti quam uillam demonstrauit? demōstrauit uillā Carini Et audisti illam esse proximam huic.f.

ASCE. CILLVD. Satis scite ꝓmittit tibi. Multi de Syro intelli gunt, ut sit ad Bacchidē (non intelligentem tū) cum irrisiōe dictū o. Bacchis Syrus ꝓmitt tibi satis scite tū. Et qa Syrus intelligebat id ironicos, & cū irrisione dictum subdit. Atqui tu hanc &c. In expositione illius: Ego pol istos commouebo ubi erat Clitiphonem fecit Cliniam quia Clitipho abūs uera bo Bacchidis excitari non potuit. Et ad finem scenæ ubi rep peri: Traduce huc ad nos propere textus quem primū legi habuit: Traduce hinc ad uos: atq; ita legendū quoq; iudico. Nam cum Bacchis apud Syri dominos sit: qui posset Syr. di cere traduce huc ad nos. Præsertim cum Dromo sit Mene demi seruus: quo traducenda erat Bacchis.

CAL. Curriculo Agitare

CCVRRiculo.) Hoc loco aduerbiũ, alias nomẽ. Apud eũ miles.) Hic est de quo superius Syrus, Nã miserũ quendã offendi ibi militẽ eius noctem orantẽ, hæc arte tractabat uirũ. Agitat Dionysia.) Aliter agitat accipitur rũ dicimus, agitat cõuiuia & Dionysia & aliter cũ dicimus, agitat uitia. Iuue. Hęc ego non agitẽ? Quid inceptat?) Tanquã de magno facinore dixit. nã inceptare & icipere magnorũ est facinorum. Seruari.) Custodiri: uel meli⁹, suspitiose obseruari: ut illud Virgilianũ, Quod superest celi menses & sydera serua. Mane mane.) Hæc singula uerba si diligenter notes, Syri magnã trepidationẽ indicãt: ideo statim de argẽto mentionẽ fecit, in quo lis omnis pendebat inter Syrũ & Bacchidẽ. Qui.) Pro immo, hoc loco ponitur. Quin. Repetit Bacchis Syri uerbum, ut mos est iratorũ. Nũ ego insto?) Fingit se nõ

Seruare

B. Curriculo percurre apud eum miles Dionysia agitat.
S. Quid inceptat? B. dic me hic oppido esse inuitã, atq; asseruari.
Verum aliquo pacto uerba his me daturam esse, & uenturã.
S. Perii hercle. Bacchis mane mane, quo mittis istanc quæso?
Iube maneat. B. abi. S. qn est paratũ argẽtũ. B. qn ego maneo.
S. Atqui iã dabit̃. B. ut lubet, nũ ego instu? S. at scin' qd sodes?
B. Quid? S. trãseũdũ est nunc tibi ad Menedemũ, & tua popa
Eo traducẽda ẽ. B. quã rẽ agis, scelus? S. egone? argẽtũ cudo,
Q d' tibi dem. B. dignã me putas, quã illudas? S. nõ ẽ temere.
B. Etiãne tecũ hic res mihi est? S. minime tuum tibi reddo.
B. Eatur. S. sequere hac, heus Dromo. D. quis me uolt? S. Syrus. D. quid est rei?
S. Ancillas omneis Bacchidis traduce huc ad nos propere.
D. Quaobrem? S. ne quæras & ferant quæ secum huc attulerũt.
Sperabit sumptum sibi senex leuatum esse harum abitu.
Næ ille haud scit hoc paululũ lucri, quantũ ei dãni apportet.
Tu nescis quod scis Dromo, si sapies. D. mutum dices.

i. non eat illuc quo iussa est. Bac abi. i. discede Phrygia: quo te iussi. Sy. qn. i. quinimmo. argentũ est paratũ. Bac. Quin. i. quinimmo ego maneo hic. q. d. Quid dicis: ut maneam: nõ uides me manere. & idẽ uerbũ. s. qn. repetit more iratorũ. Sy. atq. i. sed certe. iã i. statim. dabitur tibi argentũ. s. Bac. Vt lubet. i. quẽadmodũ tu uis: detur nec ne non curo amplius. Nũ. i. nunquid insto. i. urgeo ut des. q. d. nõ Sy. at. i. sed scis ne sodes blãdientis uerbũ: quasi si audes quid facias. Bac Quid faciã. s. Sy. Est tibi trãseunndũ. i. te oportet trãsire ad Menedem. & tua pompa. i. tuus comitatus ancillarũ est tibi traducenda eo. i. ad Menedemum. Bac. O scelus. i o tu sceleste sed uocauit nomine uitii ut eius improbitatẽ aggrauet. quã rem agis. i. quid moliris: aut quid dicis Sy. ego cudo. i. extorqueo argentum ægettum e: quasi si ego fabricarẽ illud. nam proprie cuditur argentum dum imprimitur. quod argẽtum dem: idest tradam tibi. Bac. putas me esse dignam, quam illudas: idest irrideas. Dicimus autem illudo te, & tibi, & in te. tam in accusatiuo, q̃ in ablatiuo. Sy. hoc quod molior. s. nõ est temere. i. non paratur inconsulte: sed ingeniose. Bac. etiam ne. i. utrũ res est mihi tecum hic i. habeo hic tecum negocii quicq̃. Sy. minime. i. non habes negocium mecum: sed reddo tibi tuũ. i. quod tibi est promissum. Bac. Eatur. Hic est cõsensio Bacchidis ut ad Menedemũ eat. Eatur, inqt, impersonaliter. q. d. a me & a meis ancillis eatur eo. Sy. sequere me Bacchis hac. heus uocãtis particula: o Dromo serue Dro. Quis uult me. i. quis me petit. Sy. Syrus est qui te uult. Dro. quid rei est. i. q̃ res de nouo obtigit. Sy. traduce: pro traduc. propere. i. festinanter hinc ad uos oĩs. i. omnes ancillas Bacchidis. Dro. q̃ obrem. i quare traducam. Sy. ne quęras. i. noli querere. & ipsæ ancillæ ferant. i. afferant ea quæ attulerunt huc secum. senex Chremes sperabit sumptum. i. impendium esse leuatũ sibi. i. diminutum. abitu. i. discessu harũ muliercularum Næ. i. certe. ille senex haud. i. non scit quantum damni hoc paululum lucri apportet. i. afferat ei. Tu Dromo nescis id. i. actu non aduertis ad illud quod scis. i. quod mente tua tenes. nã multa scire nos experimur ad quæ non omni tempore aduertimus sed illorũ admoniti paululũ facile recordamur. si sapies. i. si eris sapiens: uel sapiẽter ages. Dro. tu dices me eẽ mutũ: adeo sum taciturnus: neq; uerborũ quicquã emissurus.

magnopere curare ut habeat argentũ quẽadmodũ faciunt hi q defessi sunt diu petendo aliquid. Sodes.) Blandientis aduerbiũ. Quã rem agis, scelus? In Andria, Vbi est ille scelus Et ad intellectũ, non ad uerba redigitur. nã & scelus, scelestus intelligitur. & plus dixit q̃ sceleste. ut, Tu nihil nisi sapientia es. Martialis, Non uitiosus homo es Zoile, sed uitiũ. Eo.) Ridicule additum: ut sit Eo, loci aduerbiũ. Argentũ cudo.) Iocularitet dixit. Cuditur enim pecunia dum imprimitur. Quam illudas?) In Andria, Adeone uobis uidemur esse idoneæ in quibus sic illudatis? Illudo in te, septimu casu. & illudo te accusatiuo dicimus dicitur quoq; illudo te & tibi. Non est temere.) Sic dicitur qñ aliquid fit non sine magna ratione. Hic.) In hac re, ut ad Menedemũ traducat & est cum interrogatione legendum, ita ut neget nõ uenisse ea gratia. Eatur.) Cito flectitur. & quia mulier, & meretrix, quæ trahitur unimmo lucello. Quãobrem.) Vtpote tardiusculus non intelligit Syri consiliũ. de eo superius, Ille Cliniæ seruus tardiusculus est. Damnum.) Damnũ, rei est: Malum uero, hominis Persoluet Chremes argentũ ex fallacia Syri: quod erit maius damnũ, q̃ si pmansisset meretrix. Tu nescis qd' scis Dromo.) In Eunucho, Tu pol si sapis, qd' scis nescis. Nõ possumus nescire quod scimus: sed ita, ut concordia discors. Virg. Sequiturq; sequentem. Nescis qd' scis. Hoc est qd' dicitur, Quod scis nescis. prouerbiale est, & multũ apud dialecticos tractatũ: ut facio & nõ facio, & amicus sum & nõ sum, & audio & non audio, &c. huiusmodi.

Temere

GVI. Percurrere

CBAC. Percurre. i. ualde curre. curriculo. i. celerrime: ita ut sit aduerbiũ, uel sit abltĩs a curriculũ p cursu. unũ Gel. Nũ ne is curriculo & oleũ petis. ideo elegãter dicimus uenit ad me curriculo. i. qd' dici solet toto cursu. Miles, de quo prius dictũ est, q noctẽ unam Bacchidis orabat: agitat. i. celebrat. Dionysia. i. orgia Bacchi hoc est festa Bacchi q̃ Bacchanalia et dñr. apud eum hoĩem. s. q demonstrauit uillam. Sy. Quid hæc Bacchis inceptat. i. de nouo molitur & parat. Bac. dic me esse hic & asseruari. i. detineri: & suspitiose obseruari hic. oppido. i. ualde inuitã. i. male contentã, & contra uoluntatẽ. uerum. i. sed. dic me esse daturam uerba his. i. decepturam hos: q hic me hñt aliquo pacto. i. aliquo mõ. & dic me uenturam. i. ituram ad eũ. Sy. pii hercle: o Bacchis mane mane: quo mittis istam Phrygiam. quæso iube q̃ sup ipsa maneat

Diony-sia

Oppido

SER.

CAPVD eum scilicet Catinum: ponit nomen uillæ loco nominis ipsius uillæ. Dicis. quin est paratum argentum: & quin ego. Vt lubet: quia ego non rogo te: angitur Syrus p hanc ambitionem: ut certiorem eam faciat de argento. Etiã ne quasi dicat promisi quidem me uenturam ad domum Chremetis. Sed hic. i. in domo Menedemi est mihi res: idest cõuentio tecũ: ut tecũ hoc pepigissem. Senex. i. Chremes. abitu. i. abitione harũ. næ. i. certe. Haud scit hic paululum. lu. de discessione quantum d &c. Tu nescis quod scis. s. dicas te nihil inde scire æque omnia taceas.

ASCE

CAT illud: Tu nescis id qd' scis Dromo: mallẽ sic interptari ut uulgo dici solet: nõ me tñ uidisti Dro. tu nescis. i. geras te taciturnũ p inde atq; nescias qd' scis: hoc ẽ dissimulato qd' scis. Nã quod actu nõ aĩaduerterit: satis absurde itelligitur. Cũ maxie memorẽ eẽ expediat eum, qui callide dissimulat.

Cita

CAL.

ITa me Di amabunt.) Hic est transacta Syri fallacia, & tandē extorquetur argentū: & idem est Chremes q fuit in prima comoediæ parte. miseretur enim Menedemi, & eius uicē dolet, credens Bacchidem amicā Cliniæ esse. Tanti mali.) Proprius dixisset damni: nisi ad ægritudinē animi referas. Illácine mu.) Hoc ē qđ supra dixi, ista ꝑnoia afferre cōtēptū & odiū. Cū illa fa.) Cū stomacho dixit, id qđ superius facete Syrus pōpā appellauit. Ita ma. desy.) Vix in primis explebile desyderiū illius rei ē quādiu optamus: sed eius postea in dies paulatim uos satietas capit. Nec fieri mo.) Quod plus est, & ad ꝓdigalitatem accedit. Eccū.) In Andria, Atq̃ eccū uideo. Superius dixi, eccū, ellū resolui p aduerbia, non per uoia: sed tñ fm Donatū, eccū quasi ecce eū, ueteres dixerūt. Eccū, ellū: qđ apertius signāt ecce eū, ecce illū. Cesso hūc adoriri? Quasi de improuiso alloqui, aggredi. In Andria, Hic si me imperatum nūc adortus esset. Adoriri dicit̃, q ex īsidiis repente inuadit. dictū ab eo q corpora aggredientiū exurgant subito, atq̃ increscāt. Hem.) Interiectio lętı, siūs pturbati.

ACTVS IIII. SCENA QVINTA

Senarii, unus quadratus.

CHREMES, SYRVS.

C. ITA me Di amabūt, ut nūc Menedemi uicē
Miseret me tantū deuenisse ad eum mali!
Illácine mulierem alere cum illa familia!
Etsi, scio, hosce aliquot dies non sentiet,
Ita magno desyderio fuit ei filius.
Verum ubi uidebit tantos sibi sumptus domi
Quotidianos fieri, nec fieri modum,
Optabit rursum ut abeat ab se filius. Syrꝫ opeie *Quadratus*
Eccū. S. cesso hūc adoriri? C. Syre. S. hē. C. qd est? *Senarii*
S. Te mihi ipsum iamdudum exoptabam dari.
C. Videre egisse iam nescio quid cum sene.
S. De illo quod dudum? dictum ac factum reddidi.
C. Bonane fide? S. bona hercle. C. non possum pati
Quin tibi caput demulceam: accede huc Syre:
Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens.
S. At si scias q̃ scite in mentem uenerit.
C. Vah gloriare euenisse ex sententia!
S. Non hercle uero, uerum dico; C. dic, quid est?
S. Tui Clitiphonis esse amicam hanc Bacchidem
Menedemo dixit Clinia, & ea grátia
Secum adduxisse, ne tu id perscentisceres.

Te mihi ipsum iādudū.) Laurētius Valla, uir oium nr̃æ ætatis eruditissimus, dicit, dudū & iādudū de paruo tpe dici unius horæ, aut semihoræ, aut duarū horarū, uel ad summū q̃tuor. sed Donatus illud Terentianū exponēs, iādudū ætatē inter eos factæ lites, sic inqt, Quia iādudū infinitæ moræ ē, addit ætatē: ut oñdat multū abisse tpis & factū est, iādudū ætatē, p lōginquo tpe. Lucilius, Vt multū, mēsesq̃ dieiq̃, nō tñ ætatē. Aetatē, diu, lōginquoq̃ tpe ac ꝓlixo ut est ętas. & q̃ sequunt̃. Videre egisse. Colligit hoc ex uerbis Syri, a quo exoptaret̃. credebat. n. senex se a seruo nō optari, nisi gra fallaciæ in Menedemum. Ac factū reddidi.) Secure & cū magna audacia ꝓnūciat: & plus est q̃ si diceret feci. Caput demulceā.) Magni blādimēti signū, qđ fit, quotiens in re optima dño seruus ex sententia obsequit̃. Boni aliquid.) Non dicit quid ut eum lætiorem reddat, & in spe magni boni detineat. Hercle uero. Aduerbia sunt confirmatiua. Non hercle uero uerum dico. Negat se gloriari, & se ueridicū fatetur: ut hi qui re magna peracta fingunt se non gloriari ut sint maioris fidei & authoritatis. Tui Clitiphonis.) Hoc est quod superius Syrus, Quod uim tantam in me & potestatem habeam tantæ astutiæ, uera dicendo ut eos ambos fallam. Inferius Chremes non credet Menedemo Bacchidem Clitiphonis esse amicam.

Demulcere caput

GVL.

ITa me Dii ament &c. Hic Syri fallacia suū sortitur effectū: & tādē a Chremete extorquet̃ argētū. Chr. Dii amēt me ita, ut me miseret. i. misericordia moueat uicē Menede. i. pp fortunā Menedemi. uel potius uicem Menedemi. i. loco Menedemi. Eo dē genere dicēdi Ci. utit̃ ad Lentu. Nfam, inqt, uicē ultus est ipse sese. i. puniuit seipm̃ uice. i. loco nr̃i. Itaq̃ sic cōtinua Dii me amēt ita: ut me miseret uicē. p uice: hoc ē loco Mene. q. d. cā sua me miseret tm̃ mali deuenisse ad eū. ut tāta illa familia sit aliena. Illacine. s. mulierē opportet sup. aut necesse: seu opus est alere illam: cp cōtēptū & odiū dicit p illā mulierē Bacchidē cū illa familia. i. cū tāto comitatu ancillarū. & si. s. q̃uis scio q̃ sup. Menedemus nō sentiet onus uñ. s. hosce aliquot dies. i. p aliquot dies ꝑmos. ita. i. adeo filius fuit ei magno desiderio. i. adeo desiderauit filiū. uerū. i. sed. ubi. i. qñ uiderit tātos sumptus quotidianos. i. ipēsas quotidie faciēdas. fieri sibi domi. nec uidebit modū. i. finem fieri. rursum denuo optabit: ut filius abeat. i. discedat ab se. i. qđ dr̃ inepte de penes se. Eccū. i. ecce hic ꝓpe Syrū optime. i. tēpestiue: opportune. Sy. cesso. i. qd moror: quid tardo adoriri. i. aggredi uerbis hūc Chremetem. Ch. o Syre: uocādo ꝓnūciandū. Sy. hē: hic est uox læti: interdū pturbati. Chr. qd est pp qđ me uelis, & gaudeas mea præsentia. Sy. iamdudū. i. longo ante tpe exoptabā te dari. i. offerri obuium mihi. Chr. Videre. i. uideris. censeris: iudicaris egisse. nam nescio quid cū sene Menedemo eum decipiendo, ut ego postulaueram. Sy. dicis me egisse aliqđ de illo. i. de illa re: uidelicet de eo decipiēdo. qđ dudū. i. paulo añ: uel, fm Donatum, longe ante subaudi cōicaueramus: uel aliquid tale. nam hic est distinguēdū. Deinde subde. Reddidi dictū ac factum. i. & dixi & feci: uel ut dixi sic effeci. Reddere enim aliquid dictū est illud dicere, & reddere factum est facere. Solemus enim sic dicere: Hoc tali die factū reddā. i. hoc a me tali die fiet. Ch. Bona. i. bona ne fide. i. uere ne dicis: nā fides est, ut Cice. inquit, dictorum, conuentorūq̃ constantia & ueritas. Sy. hercle dico sup bona fide & iurando dictū cōprobat. Chr. Non possum pati. i. non possum cōtinere gn̄. i. q̃ non demulceam. i. suauiter attrectem tibi caput. O Syre accede huc. i. ad me: ut tibi caput demulceam & te aliquo munere donem. faciā tibi aliquid boni ꝓ ista re. i. ꝓ ista fallacia. ac lubens. i. bono animo. Sy. at. i. sed. si scias q̃. i. quantum. scite. i. pulchre ingeniose. subtiliter uenerit mihi in mentem illud. s. quod postea est dicturus: nam interrupit sermonem Chremes. Chr. uah. irridentis interiectio est hic: sed tamen ioco eum illudit non serio gloriare. i. gloria te extollis. euenisse ex snia. i. q euenerit tibi: ut uolebas. Sy. uero. i. sed hercle non glorior. s. dico uerum. i. ueritatem. Ch. Dic quid est. Sy. Clinia dixit Menedemo hanc Bacchidem esse amicam Clitiphonis filii tui: & dixit insuq̃ se Cliniam adduxisse secum eam. ea gratia: idest ea causa. ne. i. ut non persentisceres id: idest ut non perciperes. Nam a persentio tis adiecta co fit persentisco, quod regit accusatiuum ut suum uerbum: quia etiam pro primitiuo hic ponitur.

Fugitiuus

Reddere

Fides Cice.

SER.

ITa. Deducta Bacchide adducitur Chre. q soluat argentum. uicē, qa modo in uice sua, sicut ego pascet eas. Illacine. s. oportebit. Videre. i. uideris. dic bona fide. s. dicis hoc. Ac si diceret: est uerū quod dicis. Non hercle glorior. Sed ueritatem dic.

C. Probe. S. dic sodes. C. nimium inquã. S. immo sic satis.
Sed porro ausculta quod superest fallaciæ.
Sese ipse dicet tuam uidisse filiam:
Eius sibi complacitam formam, postquam aspexerit,
Hanc se cupere uxorẽ. C. modo quæ inuenta est? S. eam.
†Et quidẽ iubebit posci. C. quãobrẽ istuc Syre?
Nam prorsus nihil intellego. S. uah, tardus es.
C. Fortasse. S. argentum dabitur ei ad nuptias,
Aurum, atq; uestem, qui, tenes ne? C. comparet?
S. Id ipsum. C. at illi ego neq; do, nec despondeo.
S. Non, quãobrem? C. quamobrem? me rogas? homini fugitiuo dabo? S. ut lubet.
Non ego perpetuo dicebã ut illam illi dares,
Verum ut simulares. C. non mea est simulatio
Ita tu istæc tua misceto, ne me admisceas.
Egon' cui daturus non sim, ut ei despondeam?
S. Credebam. C. minime. S. scite poterat fieri.
Et ego hoc, quia dudum tu tantopere iusseras,
Eo cœpi. C. credo. S. cæterũ eqdẽ istuc Chreme
Aequi boniq; facio. C. atqui tum maxime
Volo te dare operam ut fiat, uerum alia uia.
S. Fiat quæratur aliud, sed illud quod tibi
Dixi de argento, quod ista debet Bacchidi,
Id nunc reddendum est illi, neq; tu scilicet

CAL. ¶IMMO sic satis.) Sic dicit, ut qui suspicaretur a Chremete dictũ, nimis inquam, non serio, sed ioco. ¶ Tuã uidisse filiam.) Neq; hoc Menedemo crediturus est Chremes, dũ dicet inferius, Et illũ aiunt uelle uxorẽ. ¶ Iubebit posci.) Id est peti. Petimus aliquid precario, Poscimus imperiose, Postulamus iure. ¶ Prorsus nihil intelligo.) Prorsus, pro eo qđ est omnino. Sunt q cõiũctionẽ uelint. Vel prorsus, certe, recte, uere. & dicitur quasi porro uersus: nã prorsum, est porro uersum, id est añ uersum. hinc & Prosa oratio, quã non inflexit cantilẽa. ¶ Hui.) Interiectio mirantis. & hoc cũ gestu seruili, & leuiori personæ cõgrue dictũ. ¶ Argentũ dabitur.) Scilicet a Menedemo inferius Chremes nõ immemor uerborum Syri Menedemo dicet, Et illũ aiunt uelle uxorẽ: ut cum despõderim, des qui aurum, & uestem. atq; alia quæ opus sunt cõparet. ¶ Qui.) Pro quo. ¶ Nec spondeo.) Proprie dixit Spondet pater puellæ, Despondet pater adolescẽtis. In Andria, Placuit despõdi. ¶ Fugitiuo dabo?) A cõditione personæ Cliniam uituperat. nã fugitiui proprie serui. unde in edicto ædilium curulium, titulus est seruorum fugitiuorum, Si quis fugitiuus, erroue sit noxaue solutus non sit. ¶ Non ego perpetuo.) Virgilius, Cõnubio iungam stabili, propriamq; dicabo. Illa datur perpetuo quæ omnes annos cum marito exigit. ¶ Tua misceto.) Verba probi uiri, qui non uult adhærere consilio alterius in re non probabili. ¶ Cui daturus non sim.) Argumentum ab equo. Non æquum, non leges ipsæ cõcedunt, ut quis pater filiam alicui spondeat, deinde deneget. ¶ Istuc Chreme.) In re non probabili uult inire opinionem optimi serui, qui domino bona fide morem gerat, & pro uiribus obsequatur. ¶ Fiat quæratur aliud.) Astute & callide, in omnibus assentitur hero: quia iam lenibus uerbis extorquebit argentum.

Peto
Posco
Postulo

Fugitiuus

GVI. ¶CHRE. Probe. i. recte. excogitatũ est. s. aut aliquid tale. Sy. Dic sodes. i. si audes: blandientis particula. q. d. sed dic sine fictione. Chre. inquã. i. dico tibi q nimium. s. plurimũ, uel ualde probe actum est. Sy. immo i. sed. satis probe sic actũ est. sed porro. i. deinde. postea ausculta id sup. fallaciæ. quod superest. i. quod restat: quod reliquum est. ipse Clinia dicit se se. i. seipsum uidisse tuam filiam Antiphilam. dicet etiam formam i. pulchritudinem eius. complacitũ esse. i. cõplacuisse sibi. nam complaceo in præterito facit complacui & complacitus sum pro eodem sensu. dicet etiã se cupere hanc filiam tuam uxorem. i. p uxore sua postquam aspexerit eam s. hoc est se uelle eam uxorẽ habere ex quo eam aspexit. Ch. mõ. s. utrum dicis illum cupere hanc filiam: q modo. i. paulo ante inuenta est? Sy. eam dico. s. q inuenta est: uel eam cupit. & quidem. i. & etiam. uel certe iubebit posci. i. peti. s. faciet: ut per aliquos a te petatur. Chr. quãobrẽ. i. quare o Syre dicis sup. illud nam prorsus. i. omnino nihil intelligo. i. non bene capio quorsum spectent tua uerba aut qđ sibi uelint. Sy. Hui: interiectio indignantis Syri herum nõ intelligere. es tardus i. hebes: & obtusus ingenio: qui me capere non potes. Chr. fortasse. i. possibile est me esse tardũ. Sy. argentũ datur ei Cliniæ. q in ablatiuo. i. quo argento. cõparet. i. quærat aurũ. i. annulos aureos: cæteraq; aurea possunt tantũ materiã p materiato ut dicunt. atq; quo cõparet uestẽ. i. indumenta ad nuptias honeste celebrandas. cõparet. i. emat sibi talia. nihil impẽdio quid ad me. Sy. id ipsum est sup. consentiendo dicit. q. d. illud tantũ est ut cõparet q sibi uolet te nõ impediente cũ nihil ad te. Ch. at. i. sed. ego Chremes neq; do, neq; spõdeo. i. promitto futurã sponsam filiam meã illi Cliniæ. Sy. non? dicis te non spondere uelle illi. admirat hoc Syrus: deinde interrogat. q obrem. i. quare non spõdes. Ch. interrogas me q obrem non spondeã dare illam filiam meam hmõi fugitiuo. s. Cliniæ: q more fugitiui serui prẽm reliqt Sy. fac sup. ut lubet. ego nõ dicebã ut tu dares eã illi perpetuo. i. ut totam uitam cum eo exigeret. Verum. i. sed. dicebam ut simulares te illam dare ei. Ch. simulatio. i. fictio. nõ mea est. i. non me decet, q uir grauis sum. tu misceto. i. cõfundito. istæc. i. tuas technas & fallacias. ita ne. i. ut non admisceas me. i. ut non me interponas, seu inuoluas. uis supple ut despondeam filiam meam sup. ei Cliniæ: cui ego non sim daturus. quasi dicat non faciam. Sy. credebam te uelle id facere. Chr. minime: idest non uolo. sup. illud. Sy. id sup. poterat fieri scite: idest pulchre, ac ingeniose: & quasi scienter. Nam scitus dicitur qui sciens est. & ego cœpi: idest incœpi hoc propositum, & hoc uaframẽtum. eo: idest ideo. quia dudum tu iusseras: idest uolueras tãtopere. ut: scilicet simulationem aliquã quacunq; uia inuenirem, qua deciperetur Menede. Chre. Credo te id accepisse eam ob rem: quia tantopere iusseram. Sy. cæterum. i. sed. equidem. i. certe. facio istud æqui & boni. i. facio istud bona equitate: tanq bonus seruus domino in omnibus gerens morem. Dicimus autem istud æqui & boni facio pro eo quod est facio istud æquum & bonum: ut dicimus istud rei facis: pro facis istam rem. nam æqui & boni hic ut substantiua in neutro genere capi debent. Chre. atq: idest sed certe tum: idest deinde consequenter maxime uolo te dare operam: ut simulatio & fallacia fiat in Menedemum, uerum: idest sed. uolo id fieri alia uia: idest alia ratione, siue alio modo. Sy. fiat alia uia: scilicet ego sum contentus. sed aliud. i. alius modus quæratur: idest excogitetur, & aptus inueniatur. sed illud quod dixi tibi de argento: quod ista. i. tua filia debet Bacchidi: q uidelicet ab anu corinthia, quæ mortua est, data illi fuit pignori, id argentũ nunc est reddẽdũ tibi. i. a te i. te opportet reddere neq; scilicet. i. certe.

¶DIC sodes sec. pbe: Immo satis nõ nimium. nõ dicet ut perpetuo dares. sed ad horã pmitteres. Nõ est mea simul. s. non pertinet tali homini simulare: & mentiri. Tibi est malũ & graue. Cæterum. i. sed. ego facio istud æqui & boni: p recto & bono. Recta constructio est. Atqui. i. certe. Tum maxime: quia est æquum & bonum. Volo te dare operam ut fiat. Sed alia uia q me intermiscendo.

SER.

Eo nunc confugies? quid mea? num mihi datum est?
Num iussi? num illa oppignerare filiam
Meam me inuito potuit? uerum illud Chreme
Dicūt, IVS SVMMVM sæpe sūma † malitia ē *al. iniuria*
C. Haud faciam. S. immo, aliis si licet, tibi non licet.
Omnes te in lauta, & bene aucta parte putant.
C. Quin egomet iam ad eam deferam. S. immo, filium
Iube potius. C. quāobrē? S. qa enim in hūc suspitio est
Translata amoris. C. quid tum? S. quia uidebitur
Magis uerisimile id esse, cum hic illi dabit.
Et simul conficiam facilius ego quod uolo.
Ipse adeo adest, abi, effer argentum. C. effero.

CAL. ¶ EO nunc cōfu.) Id est ad rationes q̄s stati callide subiicit. magna uis ē psuasionis: qm̄ nō pus amouemus ea q̄ is respō deret a quo aliqd petimus. ¶ Me inui. po.) Hęc p Chremete essent, & iure nō tenereť reddere id argētū. ¶ In lauta.) Non decet eū q lautæ uitæ sit & splēdidæ, in oibus iuris rigorem obseruare. nā q ad unguē ius seruant, aspi, difficiles, & tenaces multis uidenť. ¶ Egomet.) Senex gloriæ cupidus adeo flectitur uerbis Syri, ut ad meretricē cū argento festinare cupiat. ¶ Simul confi.) Hoc loco p efficiā ponit: quo sæpius ī hac significatione Cicero utitur. ab hoc, Cōfectū, pprie uerbū cōuenit gladiatoribus his, q grauissimis uulneribus occubuerunt. Cicero in Catilinā, Gladiatori illi confecto & saucio.

GVL. ¶ NVNC cōfugias. i. recurras. eo. i. ad has rōnes: q̄ sequuntur dicēdo qd mea ītereſt sup i. qd ad me spectat de isto argēto. nū. i. nunqd. argētū datū est mihi. q. d. nō. nū. i. nunqd iussi ut dareť. q. d. nō. nū illa anus corinthia potuit oppignerare. i. p pignore dare filiam meā me inuito. i. nolēte. o Chreme hoies dnt uulgo illud dictū uerū. i. ueritati cōsentaneū: uz q summū ius. i. nimius rigor iuris est sæpe summa malitia. i. ut Cic. inqt in off. summa iniuria. Chr. haud. i. nō faciā hoc est nō cōfugiā ad eas rōnes summi iuris. Sy. imo. i. si licet. i. si fas ē aliis hoibus: ut sequātur iuris rigorē: tibi tñ nō licet: ppterea q oēs hoies putanť. i. reputant te esse in parte hoium lauta. i. splēdida. & bñ. i. ualde aucta uirtutibus. s. & uitæ pbitate. quēadmodū dicimus macte uirtute: q̄si magis aucte uirtute. i. p uirtutē. & melius aucta legiť q̄ acta: & ita ī multis codicibus fas ē iuenire. Ch. qn. i. qnimo. iā. i. nūc. egomet deferā decē minas ad eā Bacchidē: q̄ cito psuasus ē gloriæ cupidus. Sy. īmo potius iube filiū deferre ad eam. Chr. quāobrē. i. q̄re iubes filiū deferre illud. Sy. n. i. certe. qa suspicio amoris est trāslata ī hūc filiū tuū. q putať a Menedemo eē amator Bacchidis. Chre. qd tū. i. qd inde seqtur: si trāslata est i eū amoris suspicio. Sy. qa magis uerisimile uidebiť id esse. i. eū amare eā. cū. i. qn̄. hic filius dabit illi Bacchidi argentū. & simul. i. & ēt. cōficiā. i. efficiā. pficiā facilius id qd ego uolo efficere: hoc ē facilius decipiā Menedemū. adeo. i. certe. ipse Clinia adest. i. aduenit. o Chreme abi. i. uade domū: & affer argētū. Chr. affero argētū. s. uel effero. i. educo ex capsa ut feratur: quasi extra fero.

SER. ¶ EO. i. ad idem, ut dicas. Quod mā. r. si ipsi accōmodauit argentū. Num. i. nunquid mihi fuit datum illud argentū. nū iussi ut daret. hoc posses dicere. Verum. i. sed. illud dicit uulgo. Summum. i. totum ius suum exequi. est. i. reputatur. s. Me. non enim respicit ad causam: sed ad factum.

ACTVS IIII. SCENA VI.

CLITIPHO, SYRVS.

C. VLLA est tā facilis res, qn difficilis fiet, *Senarii*
Quam inuitus facias: uel me hæc deambulatio
Quam non laboriosa, ad langorem dedit.
Nec quidquam magis nūc metuo, q̄ ne denuo
Miser aliquo extrudar hinc, ne accedā ad Bacchidem.
Vt te omnes equidem Di, deæq, quantum est Syre
Cum istoc inuento, cumq incepto perdiunt.
Huiusmodi mihi res semper comminiscere.

CAL. Nulla est tā facilis res.) Hic exprimitur amātis cōstātia, qui ob nimiū amorē Syro in re sua irascitur: dehinc paulo momento illū demulcet. ¶ Quin.) Pro qd̄ nō. ¶ Difficilis.) Huic illud contrariū, Nihil difficile hoi uolenti. ¶ Vel me hæc.) Vel, mō nō est disiunctiua cōiunctio, sed p ēt posita: ut apud Virg. Vel Priamo miserāda manus. ¶ Hæc deambu.) Quę facilis & nō laboriosa. nā deambulatio, hoi potius uoluptatē q̄ laborē affert. ¶ Vt te oēs qdē Di.) Improuidus adolescēs non cōsiderat qd a Syro in rē suā peractū sit: sed oia ad uoluptatē suā refert. ¶ Istoc inuē.) Cū cōtēptu atq odio hæc pnunciant. ¶ Tuo istoc inuento, cūq incepto.) Quasi de magno facinore nā inceptū, & icoeptare, & icipere magnorū ē facinorū. ¶ Perdiūt.) Et antiquū ē, & Plautinū. ¶ Cōminiscere.) Pro cōminisceris, idest fingis. hinc commentū. alibi, Atq ipsis hoc commentū placet.

Deambulatio

GVL. Nulla &c. Hic apparet amātis incōstātia: q ob nimiū amorē Syro ī re sua irasciť: deīde paulo momēto illū demulcet. Cū. nulla ē res tā facilis, quā facias. i. faciat aliqs iuitus. i. cōtra uolūtatē. qn. i. q̄n ā uel q nō (ut q sit cōiūctio) sit difficilis. uel sic. Nulla est res tā facilis. i. tm̄ facilis, q nō sit difficilis, quā rē facias iuitus uel. i. ēt hęc deambulatio, q̄ solet afferre recreationē. q̄. i. q̄tū. nō laboriosa. i. nō hñs laborē. dedit me ad lāguorē. i. ad molestiā, & tędiū, ac moerorē. nec nūc metuo qcq̄ i. aliqd magis. q̄ ne. i. ut: p q. ego miser extrudar. i. emittar: eiiciar. denuo. i. iterū. hinc. i. ex hoc loco. ubi ē amica. quēadmodū prius fui eiectus. ne. i. ut nō. accedā. i. adeā ad Bacchi. O Sy. ut. i. utinā. Dii & Deæ oēs pdiūt: antiquū p pdāt. i. destruāt te. cū istoc: peōtēptū, & odiū dixit. cū isto tuo iuēto. i. cū tuo figmēto, seu cū ista tua iuētiōe: & cū isto tuo icepto. i. psilio inito, seu istituto ppo sito. quātū ē. i. q̄tū licet. i. q̄tū ē possibile. quātū uel fieri pōt: ut te dedāt. Nā est sæpe poniť p licet. uel sic lege: Vtinā Dii & Deæ oēs q̄tū ē. i. q̄tā Deorū & Dearū est. hoc est quantū magnū est consortiū seu contubernium Deorū & Dearū pdant te cum tuo incepto &c. q. d. oēs Dii & Deæ quotquot sunt te pdāt. tu cōminiscerīs. i. tu fingis: excogitas: adinuenis semp hmōi. i tales res.

SER. Nulla. Postquam paratus est Chremes q donet argētū ut magis sit iocularis hæc deceptio Chre. Inducit ipse filius q recipiat a pr̄e: & det Bacchidi. Cū supius fuisset missus deambulatū. Vt licentius tractaretur deceptio. Postq̄ peracta est redit dicens. Nulla &c. uel. i. idest etiam. hinc. idest a domo patris. O Dii q̄tū Deorum est. Comminisceris: idest commentaris.

ASC. Si in illo Vel me hæc deambulatio: quæ nō laboriosa ad langorem dedit. melior est lectio commentatii: ut sit q̄ non laboriosa: patet apud ipsum interpretatio. At si ut plurimi legunt: q̄ nō laboriosa &c. nos quoq legerimus sic: astruemus cum Calphurnio. Vel. i. ēt hæc deambulatio q̄ deambulatio nō est laboriosa si nō inuitus supple ambules. dedit me ad laborem qa inuitus ambulaui. Audiui tertiā lectionē nō minus bonā in qua non erat illud me: hoc modo: Vel hæc deambulatio q̄ laboriosa non dedit ad laborem meum. q. d. nulla nō dedit: hoc est omnia laboriosa dedit &c. Sicut apud Virg. in Buc. hæc eadem, ut sciret, qd nō faciebat Amintas? & in illo Acti. Quem non incusaui amens, hoiumq, deorumq.

inquinibus excarnificas

S. Vbi me excarnificas. S. i tu hinc quo dignus es,
Quam pene tua me perdidit proteruitas. *audaciam*
C. Vellē hercle factū ita meritus. S. meritus? quo mō?
Næ me istuc ex te prius audisse gaudeo,
Quam argentum haberes, quod daturus iam fui.
C. Quid igitur dicam tibi uis? abiisti, mihi
Amicam adduxti, quam non liceat tangere.
S. Iam non sum iratus. sed scin' ubi nunc sit tibi
Tua Bacchis? C. apud nos. S. non. C. ubi igitur? S.
†apud Cliniam, *Apud redundat in metro.*
C. Perii. S. bono animo es. iam argentum ad eam deferes,
Quod ei pollicitus. C. garris unde id? S. a tuo patre.
C. Ludis fortasse me. S. ipsa re experibere.
C. Næ ego fortunatus homo sum. deamo te, Syre.
Sy. Qua caussa id fiat, obsecundato, in loco. *adnutum meum facias*
S. Sed pater egreditur. caue quidquam admiratus sies.
Quod imperabit, facito. loquitor paucula.

CAL. Excarnificare. Carnifex. Caro. Proteruitas. Importunitas. Procacitas. Petulantia. Mereri. Promereri. Deferre. Delator. Garrire.

CAL. EXCAR nifices.) Terribiliter excarnifices dixit, hoc ē excrucies. Excarnificare deductū ē a carnifice. Carnifex ē, q carnes ex hoie facit. nā caro dicta ē eo q careat aia. & caro, pprie dr̄ mortuoꝝ. Vir. Et corpa luce carētū. uel caro sit dicta q̄si cado. Virg. Belloq; caduo Dardanidæ. qd' iā. s. sine aia sit, & cadat. ¶ I tu hinc.) Et hic secure exclamat, q' iā extorserit argētum. ¶ Proteruitas.) Importunitas, uel petulantia. Proteruitas, leuior ē q̄dam cōtumelia. Procacitas, maior: Petulātia, maxia. ¶ Ita me.) Meret̄ qs & bonum & malū. Et mereri & pmereri ē pstare bnficiū. Vir. Quiq; sui memores alios fecer̄ merēdo. Et idē, Nūq̄ regina negabo Promeritam. ¶ Ex te prius a. g.) Sic fingimus qn̄ sumus collatun bnficiuȝ in aliquē, & qcq̄ audimus qd' nō placet, nec tn̄ nos infensos reddat. ¶ Nō h. tā.) Nimius ē ardor i adolescēte cū uidet amicā, nec tn̄ tāgendi facultas dat̄. ¶ Iā nō suȝ ir.) Non pōt præ nimia lætitia diutius reticere qd' fecerit. ¶ Iratus. Iratus ē ex cā, Iracūdus ex moribus. ¶ Scin' ubi nūc sit?) Hæc iterrogatio gaudētis ē, & cui oia ex uoto successerint. ¶ Perii.) Hæc uox est amātis aliqd mali suspicātis. ¶ Iā arg.) Iā, nimiā uelocitatem sigñat. ¶ Deferes.) In alia significatiōe accipit̄ illud Olympiadis ad Alexādrū, Amabo, inqt, mi fili quescas, neq; deferas me. Hinc delator. ¶ Garris.) Tanq̄ auis. unde garrulus. Et garrire is dr̄ qui inaniter loquit̄. ¶ Experibere.) Antiquū est. nos dicimus experiere. Iuue. Expiar qd cōcedat in illis, &c. ¶ Næ ego.) Nę id est ualde. ¶ Deamo te Sy.) Id est ualde amo. De, hoc loco augetalias diminuit. ¶ Qua cau. id fi.) Vt argentū habeamus qd' ad Bacchidē deferas. ¶ Obsecūdato in loco.) Obsecundare, est oia ad alterius nutum facere. ¶ Loquitor pau.) Paucula dixit, nō pauca: & sic maiorē uim admonitio ista habitura est. nā paucula corā patre loqtur Clitipho.

Obsecūdare

GVI. ¶ VBI. i. i qbus: aduerbiū p noie. excarnifices. i. excrucies. affligas me. Excarnifi. are dicimus actiue ut hic. & ex carnificari ut sit deponēs uerbū uel cōe: ut Prisc. inqt. & fit a carnifex cis: q sic dr̄ q ex hoie carnē facit. atq; caro, pprie ē mortuoꝝ dicta. q careat aia. uel a cado is, q remota aia cadat. Inde caduci. i. mortui. Vir. Belloq; caduci. i. mortui. Inde ēt cadauer. Syrus. Tu. i. uade. quo. i. i quā rē, ul' p̄tē tu es dign° ire. q. d. abi i malā rē: ut meruisti. q̄ i. q̄tū. pene. i. ppe: aduerbiū. tua pteruitas. i. tua iportunitas: tua petulātia pdidit. i. destruxit: uastauit me ut dicūt. Cli. hercle uellē factū eē: ut. s. mea pteruitas te pdidisset ut ais. ita. i. adeo. uel sic meritus es. i. dignus es: q

pdaris. Sy. ais q meritus sum pdi. quo mō. i. q̄ rōne: ne. i. certe, uel ualde. gaude me audiuisse ex te: p abs te. istud cōuitiū. s. prius q̄ haberes argētū: qd' dare tibi uolebā. Clit. igit̄ qd uis ut dicā tibi aliud, q̄ qd' dixi: cū nō dederis mihi occasionē aliter dicēdi. nā abiisti. i. fuisti ad Bacchidē. adduxisti mihi amicā Bacchidē: quā nō liceat tāgere. Sy. ridibundus ait: nō sum iā iratus. sed scin. i. scis ne ubi nūc Bacchis tua amica sit tibi. Clitipho. ē apd nos. i. qd' dr̄ penes nos nō recte. nā penes ē q̄si i manu ac ptāte eē. Sy. nō ē inq̄ apd te. Cli. ubi ē ergo. Sy. ē apd Cliniā. Cli. pii. iā mali qd suspicatur. nā amātibus oia sunt suspecta q̄ sunt i amicas. Syr. es i. sis. bono aio. i. hēas bonū aim. & qd' dici solet, facias bonū uultū. iā. i. stati. deferes argētū ad eā: qd' argētū pollicitus es. i. pmisisti ei. Cli. garris. i. nugaris: inaniter loqris: tractū ab auibus. uū garrulus. un. i. a quo id argētū extorq̄bit sup. Sy. extorq̄bit inquā a p̄re tuo. Cli. fortasse ludis. i. derides me. Sy. experibet. antiq. p experite. re ipsa. i. ipso effectu. Cli. ne. i. certe ul' ualde. sum hō fortnatus. i. felix. o Syre deamo. i. ualde amo (nā hic de auget) te. Sy. experie inq̄. ita. n. est repetēdū: ut uideat̄ Syri sermo cōtinuari sic: expiere re ipsa qua cā. i. pp quā cām id fiat: q hēamus argētū a p̄re tuo: tn̄ est mihi obtēperes: iō subdit. obsecūdato. i. facito ad nutū meū. in loco. i. qn̄ locus. i. occasio, seu opportunitas postulabit. nā obsecūdare est oia ad alterius nutū facere. iō Deus secūdat res n̄ras: qn̄ efficit: ut n̄ris optatis rūdeant. hic ergo obsecūdato cōmenta mea sup. i. accōmoda, seu cōforma te meis iuctionibus: ubi tps ac locus erit: sed p̄r tuus egredit̄: caue admiratus sis qcq̄. i. uide ne qcq̄ cū admiratiōe laudes: ne dephēdaris amās. dicimus aūt caue sis admiratus sine negatiōe. & caue ne sis admiratus cū negatiōe in eundē sensum penitus: ut caue cadas. facito id sup. qd' p̄r imperabit loquere. i. dicito. paucula. i. admodum pauca uerba.

SER. ¶ VEL est sens. s. ut pditus eēs. qa ita. Quid igr̄. Postq̄ audiuit mētiōnē de argēto pœnitet: & moderatius loquit̄. Iā postq̄ Syrus uidet eū pœnitere: moderat̄ ire suę. q. d. rectā q̄rimoniā facis: & iō iā nō sumit cōtra te. Vbi nunc sit tua Bacchis. Per hoc dedit itelligere, q eēt q̄ domo: nisi eā dimiserat. sed ne eū terreret: dicit ubi tn̄. i. adoptiuū ubicūq; sit garris. i. me ludis. Deamo te. i. ualde amo te. Intēsiuū ē de. Qua cā dicis: qa me amas mō. Tu ergo obsecro. i. recōpēsato mihi aliq̄ro retribuēdo meritū: q̄ cā. s. ut remuneres id seruitiū mō fiat: caue ne sis attonitus qū p̄r dabit tibi argētū quasi admirās.

ACTVS IIII. SCENA VII.

CHREMES, CLITIPHO, SYRVS.

C. VBI Clitipho nūc ē? S. eccū me, inque. CLI. eccum hic tibi. *Senarii*
C. Quid rei eēt, dixti huic? S. dixi plæraq; oīa
C. Cape hoc argentum, ac defer. S. hei, quid stas lapis?

CAL. Inque

CAL. VBi Cliti. nūc ē?) Egredit̄ Chre. cū argēto. ¶ Eccū me in.) Sy. subuor uerba Clitiphoni q̄ pri rn̄deat. ¶ Inque. Raro alibi pter inquā & inqt reperies. ¶ Inque. i. dic. ¶ Plæraq; oia.) Hic adiectio i primo posita est loco. Adiectiōes uero, aut in prima parte orationis, aut in ultima adiiciuntur. Hic ergo Plæraq;, ex abundantia positum est. Omnia necessario additum in ultimo, sicut interea loci, interibi. ¶ Quid stas lapis?) Hoc dictum in ignauum. Illa uero, caudex, stipes, asinus: in stultum.

GVI. VBi Clit. &c. Hic Chr. cū argēto egredit̄: & Sy. Clitiphonē admonet qd debeat rn̄der̄ patri. Chr. ubi ē nūc Cliti. Sy. tu Cli. inq̄. i. dic: rn̄de. eccū. i. ecce hic me. Clit. eccū. i. ecce adsum sup. hic tibi: hoc est hic adsum tibi morē gerere paratus. Chr. dixtin: utrū dixisti huic filio meo, qd rei. i. q̄ res eēt: quapropter mitterē hoc argētū. Sy. dixi pleraq; oia: pleraq; abūdat ut i Andria ēt dcm̄ est. Additiones interdū pponunt̄ ut hic. interdū postponunt̄ ut iterea loci, interibi. Chre. cape hoc argētū ac defer ad Bacchidem.

Lapis Caudex stipes

chidem. Syr. hei: hic indignãtis est particula. o lapis. i. o dure ingenio. q.d. i. cur stas: cur nõ accipis argẽtũ. Lapis dr̃ in igna uum: illa ueto caudex: stipes: asinus dicuntur in stultum.

SER. VBi dicis. Postq̃ instructus est a Syro filius, q sine admiratiõe, & callide suscipiat argẽtũ a p̃re, qui tradat filio suo: ut deferat & Syro. Ingr̃a. dicet. dum plura: imo omnia etiam sicut sunt.

CAL. ℂQVIN.) Pro cur non. ⁋ Opperibere.) Antiquum est, sicut experibere. ⁋ Minas qdem.) Inducit̃ tenax senex circa rẽ sollicitus, q conqueritur de dãno qđ illi acciderat de iuẽta filia. ⁋ Pro ali.) Nã rediderat anũ illã oppignoraſſe filiam Bacchidi. ⁋ Alteræ.) Id est totidẽ. ⁋ Porro.) Mõ aduerbiũ ordinis: alias tp̃is. ⁋ Hęc apposcent.) Hæc pluraliter ꝑ hę. In Eunucho, Continuo hęc adornãt ut lauet. In Phormione, Hæc illæ erant itiones. ⁋ Talẽta duo.) In seq̃ntibus dicet, Duo talẽta pro re nostra ego decreui esse satis. ⁋ Relictis omnibus. ⁋ Positis omnibus alus negociis. ⁋ Labore inuenta. ⁋ Proprie parta.

Quin accipis? CLI. cedo sane. S. seq̃re hac me ocyus.
Tu hic nos dum eximus interea opperibere.
Nam nihil est, illic quod moremur diutius.
C. Minas quidem iam decem habet a me filia,
Quas pro alimentis esse nunc duco datas.
Hasce ornamentis consequentur alteræ.
Porro hæc talenta dotis apposcent duo.
Quam multa iniusta, ac praua fiunt moribus?
Mihi nunc relictis omnibus, inueniendus est
Aliquis, labore inuenta mea cui dem bona.

GVI. ℂCLIT. sane. i. certe. cedo. i. uado, uel obsequor. Sy. sequere me hac nunc ocyus. i. cito. cõparatiuum proposituo. Tu Chreme interea. i. dũ sbimus opperibere: uetuste ꝑ opperieris nos. i. expectabis nos hinc. dũ. i. quamdiu eximus. i. egredimur laturi argentũ ad Bacchidem. nã nihil est qđ. i. pp quod moremur istic ubi est Bacchis. diutius. i. multum diu. Ch. apud se Chremes numerat sumptus: ꝑ filia: & iã factos: & post faciẽdos. qdẽ. i. certe. iam filia hẽt a me decem minas. i. decẽ libras. quas minas duco. i. puto nũc esse datas pro alimẽtis. i. nutrimẽtis. alteræ decẽ minæ cõsequent̃ hasce. i. has p̃dictas decẽ ornamentis. i. indumentis. porro. i. deinde. hęc. i. hæ minæ p̃dictæ pro alimẽtis & ornamẽtis adposcent. i. adsciscent: siue adiungent sibi duo talẽta. i. duo talia põdera: de qbus supius dictũ est. dotis. i. ꝑ dote. ita q̃ dotis regit̃ ab illo actõ talenta. talẽtũ. n. dotis recte dr̃. q̃. i. quãtũ multa iniusta ac praua. i. nõ recta, fiunt moribus. i. p mores & consuetudines hoim q̃les sunt tales pecuniarũ cõsumptiões ĩ liberis & educãdis & collocãdis nũc aliqs spõsus seu gener est mihi iueniẽdus oibus rebus. i. oib⁹ alus negociis relictis. cui. s. genero dem bõa mea inuenta. i. pta labore. i. opera corporis mei: & industria mentis.

SER. ℂCEDO. i. cõcede ut deferã: postq̃ iubetis. Seq̃re cito: amouet eũ a p̃ntia p̃ris: neqd admiraret̃: uel minus caute diceret. Minas decẽ iã hẽt filia. Sed nõ curo. Sed qa duco &c. hi. al. i. ĩ nutriẽdo eã tantũdẽ dispẽsassem hasce: q̃si mõ mitto. porro. i. deiceps. hie p̃missa. s. x. & x. minæ app̃ &c. Ecce quã m̃lta praua uenisit ex malis morib⁹. sicut ista q̃ mihi cõtingit malis morib⁹ uxoris meę. Quę quõdã noluit pateſmen p̃cepto. relictis r. meis. s. huic soli rei me oportebit ĩtẽdere: ut q̃rã aliquẽ: cui dẽ bona mea cũ filia. Describit ĩ his uerbis auaq̃ Chr. & dolẽtẽ de pecũia q̃ ꝑ filia dispẽdet: ut tãto libẽtius eã dõet Cli. Qui nõ multũ pecũię cũ ea postulabit. Et hæc uerba sũt q̃dã cõmoditas seq̃ntis Act⁹. Pręterea ad h̃ ualet q̃ solus loq̃t: ut sciam⁹ ipm expectare Me. uenietẽ ad eũ.

ASCE. ℂVBI. Cedo sane: nõ ĩtelligo cedo. i. discedo uel uado: sed qa Syrus (q. ut moris ẽ, pecuniã a Chr. acceperat: propterea q̃ Clit. nimiũ cũctabat̃) dixerat quin accipis. Dixit Cli. ad Syrum cedo. i. da: porrige sane. q. d. sine ista obiurgatione.

CAL. MVlto oĩum me nũc.) Hic est iucũda expositio erroris senis de uerbis Syri, q Menedemũ credit decipi dũ ipse decipit̃. ⁋ Vt errat.) Virgi. Vt uidi, ut pii. ⁋ Filiũ.) Filiũ prius nominauit, in quo ois cura patris erat. ⁋ Quæso.) Modo obiurgatoriũ est. ⁋ Quid hoĩs ẽ?) In Eunucho, Quid istuc inquã ornati est? Scire nos cõuenit cũ recto casu p̃ferr̃ iterrogatio, nõ eẽ cõtumeliosum. ut si dicas, Quis hic hõ ẽ? Si aũt ĩ obliquo: cõtẽptũ significari. ut, Quid hoc ẽ hominis? qd mulieris? qd ornatus.

ACTVS IIII. SCENA VIII.

MENEDEMVS, CHREMES.

M. MVLTO oĩum nũc me fortunatissimũ
Factum puto esse gnate, cum te intellego
Resipisse. C. ut errat? M. te ipm q̃rebã Chreme.
Serua quod in te est, filium, & me & familiam. (me'
C. Cedo, quid uis faciam? M. inuenisti hodie filiam.
C. Quid tum? M. hanc sibi uxorem dari uolt Clinia.
C. Quæso qd tu hoĩs es? M. quid? C. iamne oblitus es
Inter nos quid sit dictum de fallacia,
Vt ea uia abs te argentum auferretur? M. scio.

Quid hoĩs es

Cli. uult hanc filiã dari sibi uxorem. Ch. quæso: hoc dictũ ẽ obiurgatoriũ: qd hoĩs es? ꝑ cõtemptũ dicimus qd hoĩs es ꝑ gtĩ. sed ꝑ noiatiuũ sine contemptu: ut quis hõ es. q. d. q̃lis hõ es: q hoc nõ dubitas poscere: ut filiã despondeam uni fugitiuo: & qui amicam habeat Bacchidẽ. nam Chremes illam putat esse ipsius amica Me. petis qd hoĩs sim quasi indignatus se ita uerbis a Chremete deprimi. Ch. ne. i. utrũ iã oblitus es qd sit dictũ ĩter nos de fallacia faciẽda. s. ꝑ secutũ ut argentũ auferret̃ abs te. Me. scio qd sit dictũ de fallacia.

GVI. MVlto &c. Hic iucũda expositio erroris senis continet̃: q Mene. credit decipi: cũ ipse decipit̃. Me. o gnate. i. o fili. Cli. puto me factũ esse nunc multo fortunatissimũ. i. felicissimũ oĩum hoĩum: tũ ego intelligo. i. cognosco te resipuisse. i. ĩ bonã uiuẽdi uitã redisse: &, qđ dici solet, te emendasse uiuendi rõnẽ. Resipiscere enim est ad priorẽ mẽtis statũ, uel ad meliorẽ redire. Chr. ut. s. quãtũ errat. i. quãtũ fallit̃: q eũ putat resipuisse. Me. o Ch. q̃rebam. i. petebã. te ipsum. i. temet serua me patrẽ & filium Cli. & familiã. i. totã domũ meã: ut uxorẽ & famulos. qđ. s. nos seruare est in te. i. in tua p̃tãte. nã si dederis filiã tuã filio meo: & cum mihi retinebis: & me a cruciatu liberabis: & familiã fouebis integrã: quam sim dissipaturus si iterũ abeat filius. Ch. cedo. i. dic. qd uis ut sup faciã. Me. hodie inuenisti filiam. Chr. quid tũ. i. qd inde si inuenerim: uis ut sequat̃. Me.

SER. MVlto. In hac scena ẽ cõsumatio totius deceptionis Chr. Cũ. n. machinatione & calliditate Syri deceptus crederet Bac. esse amicã Cli. & Anti. eẽ ei oppigneratã: insup ẽt eadẽ deceptione argentũ p̃soluisset: ostenditur hic quãtũ ex illis oibus deceptus sit. s. in tm̃: ut nõ solũ mõ illo errore sit implicatus: sed ẽt Mene. a ueritate quã adhuc tenebat: retrahens eundẽ errorẽ credendũ inducat. Inducit̃ ergo Mene. portans secũ ueritatẽ. credebat. n. sicut Cli. nihil eũ celauerat illã Bacchi esse amicã Cli. & Anti. ex ueritate filiã Ch. unde dixit filio suo Cli. qui eũ rogauerat: ut posceret filiã Chr. n natẽ tũc pu. &c. Vt. i. q̃liter.

ASCE. ℂIBI: Quæso quid hominis es. dicit id quidem Chre. per contemptum iucundum: sed non eo q̃ iniuste filio fugitiuo uxorem Mene. petierat. Nam postea dicturus est Chre. generum sibi placere. sed quia inconsiderate petierat quippe,

qui meminisse debebat quid de fallacia actum esset. In cuius rei memoriā paulisper rediens Me. dicit. Quid.i. pp quid rogitas quid hois sim. & Chr. Iā ne &c. Illud uero (tametsi non multū ad sñiam faciat) non tacebo pluscuLis locis in cōmentariis sui, & suus, & non reciproce posita. In quibus uelim lectores esse cautiores: ut hoc loco: ubi dicitur.

C. Ea res nunc agitur ipsa. M. quid dixti Chreme?
C. †Erraui: sic res acta ē. M. quāta spe decidi!
C. Immo hæc, q̄ nūc apud te est, Clitiphonis ē
Amica. M. ita aiunt C. & tu credis? M. oīa.
C. Et illū aiūt uelle uxorē, ut cū despōderim,
Des qui aurū, ac uestē, atq; alia, quæ opus sunt, cōparet.
M. Id est profecto: id amicæ dabitur. C. scilicet
Daturum. M. uah, frustra igitur gauisus miser.
Quiduis tamen iam malo, q̄ hunc amittere.
Quid nunc renuntiem abs te responsum Chreme,
Ne sentiat me sensisse, atq; ægre ferat?
C. Aegre? nimium illi Menedeme indulges. M. fine
Inceptum est: perfice hoc mihi perpetuo Chreme.
C. Dic conuenisse, egisse te de nuptiis.
M. Dicam: quid deinde? C. me facturum esse omnia.
Generum placere, postremo etiam si uoles,
Desponsam quoq; esse dicito. M. hem, istuc uolueram.
C. Tanto ocyus te ut poscat, & tu id quod cupis,
Quam ocyssime ut des. M. cupio. C. næ, tu propediem
(Vt istam rem uideo) istius obsaturabere.
Sed hæc ita ut sunt, cautim, & paulatim dabis,
Si sapies. M. faciam. C. abi intro, uide quid postulent
Ego domi ero, si qd me uoles. M. sane uolo:
Nam te sciente faciam quidquid egero.

CAL. ℭEA res nunc agitur ipsa.) Et ex hoc credit eos iter se finxisse Cliniā amare Antiphilā. ℟ Sic res acta est.) Vt deciperetis. Et hæc: qdē, tū contēptu interrogat. nam & hoc fictū eē credit. ℟ Ita aiunt.) Ita aiunt, de re dicimus, quā uolumus eē falsam. ℟ Id est pfecto.) Fingit se credere amico quē fidum cognouerat. ℟ Gauisus.) Bñ de filio gauisus dixit. qa Gaudemus ppriis, gratulamur alienis. ℟ Miser.) Miser est cui animæ miseria ē. ℟ Amittere.) Pro dimittere more antiquo. ℟ Aegre.) Sic distingue ut Chr. hāc uocē Mene. subrideat, qppe q̄ filius nō sit ulla ī re tmēdus. ℟ Indulges.) Nullū magis ppriū uerbū inuenire potuisset de patre q oia filio pmittit. ℟ Inceptū.) Nā qd̄ semel inceptū ē, nō pōt facile omitti. ℟ Despōsam.) Et hoc est qd̄ Cliniæ magis placiturum est. ℟ Hem.) Mō iteriectio lętātis: alī's irascētis. ℟ Tāto ocyus.) Quia si accepit filius despōsatā Anti. quāprimū exposcet argētū ad ornamēta coemēda. ℟ Næ.) Pro ualde: & hoc pprie Terentianū est. ℟ Propediē.) Tpis aduerbiū, & sigñat cito. ℟ Obsaturabere.) Id est nimiā de filio capies satietatem. qd̄ est corporis, ad aium transtulit. & sic plus hoc uerbo intulit q̄ si inuenisset proprium uerbum. ℟ Postulent.) Tanq̄ iure: quia iure aliquid postulamus. ℟ Te sciente.) Recte sciente. nam sciens est qui alicuius indicio rem cognoscit, Prudens q intelligentia sua aliquid sentit. ergo sciēs est per alios.

Postulare

GVI. ℭCHR. Nunc ea ipsa res agit.i. tractat': hoc est fallacia ita tractat: quā tu putas eē rē seriā. Me. o Chreme qd dixisti? pculsus est dicto Ch. q dicat tm̄ eē fallaciā id q̄ agit ad extorquēdū argētū. erraui.i. falsus sum res acta est sic.i. taliter: ut deciper. de q̄ta spe cecidi.i. deturbatus sum: deiectus sum tuis uerbis. Chr. & qdē hæc Bacchis: q̄ ē apud te ē.i. fingit esse amica Cli. Me. ita aiunt.s. filius & serui. Chr. & tu credis eam eē amicā Cli Me. credo oia q̄ dīit mihi. Chr. & aiunt illū Cli. filiū tuū uelle.i. petere optare uxorē. ut cū despōderi.i. spōsā dederim filiā, seu spopōderi me daturū filiā i mr̄imoniū. ilico des.i. tradas argentū: ut pus dcm̄ est. q.i. quo argēto. cōparet .i. coemat sibi aurū & ornamēta aurea: ut annulos &c. & uestē.i. uestimēta. atq; alia.i. alia ornamēta. q̄ sunt opus.i. q̄ reqrunt ad nuptias. Me. pfecto.i. res ita se hēt. id argentū dabit amicæ.i. illi cuius amore tenet. qd̄ putat nūc esse Bac. Ch. s.i. certe credas sup. eū daturū amicæ. Me. uah: iteriectio irridentis seipm̄ q nō potuerit sua sponte talē aiaduertere fallaciā. igit ego miser frustra gauisus sum q̄ putari filiū resipuisse. tñ iā malo amittere.i. pdere. qd uis.i. quātūq; rē. uel rem q̄ libet, q̄ admittere hunc filiū. o Chr. qd nunc renunciem.i. referam rñsum esse abs te. ne sentiat.i. percipiat me sensisse.i. pcepisse illā fallaciā. atq; ægre ferat.i. moleste difficulter: turbato aio ferat. Chr. times sup. ne ęgre ferat: o Me nimiū.i. ultra q̄ satis ē. indulges.i. pmittis illi q̄cūq; uult. Me. fine.i. patere pmitte. inceptū ē.i. iā incepi idulgere: uel iā a te iceptū ē mihi fauere. o Ch. pfice h̄ mihi ppetuo aduerbiū.i. ptinue, ut inceptū ē, pgito. Chr. dic illi te cōuenisse.i. uel allocutū eē me sup. uel cōicasse mecū. dic inq̄ te egisse.i. fecisse mentionē de nup. Cōuenire interdū sigñat pacisci: ut cōueni tecū p denario diurno. iterdū sigñat alloq: ut te cōuenire cupio.i. alloq. interdū sigñat casu iuenire: ut Ci. ad L. Quē cū cōuenisset.i. casu inuenisset. quāq; ēt sigñat placere: neq; cōtrouersia eē: ut Hoc cōuenit iter nos.i. de hoc inter nos nulla est cōtrouersia. Itē dicere solemus, cū de hoc negocio deliberaremus. tādē cōuenit.i. placuit deliberātibus: ut res in crastinū deferret. Alias hēt significantias p locis: hic autē elige tibi q̄ uelis. Me. dicam. illud qd̄ dicis, sed deinde.i. postea qd dicam. Chr. dic me eē facturū oia. dic ēt generū maritum filię placere mihi: uel placere eū esse sup generū mihi. Postremo etiā si uoles quoq;.i. etiā. dicito filiā esse despōsam i. pmissam in matrimonium sibi a despōdeo ris passiuo fit despōsus sa sum participiū. Me. hem: hic lętantis est interiectio. uolueram.i. optaueram. ut ducerē istud. si filiā tuā esse desponsam sibi. Chre. dic illi illa: ut tāto ocyus.i. uelocius: citius poscat te argētum. s. & ut des illi q̄ ocyssime.i. citissime id argētū qd̄ cupis dare. Me. cupio recuperadare q° poscet. Chr. næ.i. certe uel ualde. tu obsaturabere.i. satur eris: uel defessus eris satietate istius filii tui ppediē.i. cito. ut.i. quātū uideo istā rē: idest sumptū: quē es facturus. sed utut.i. qualitercunq; istæ sunt.i. quocūq; modo ista oia, quæ dicimus, se hēant: siue sit fallacia: siue nō. si sapies.i. sapiēter agere uis. dabis argētum cautim.i. calide: uersute: & tibi cauēdo. & paulatim.i. nō multum simul sed per pticulas. Me. faciā q° dicis & paulatim dabo. Chr. abi.i. discede. intro s. in domū: uide qd postulēt. ego ero domi siqd uoles me.i. si mea opa egebis. siqd uoles me facere. Me. sane.i. certe uel ualde uolo, nā qcqd egero faciā te sciente.i. faciam ut scias. seu faciam te certiorem.

Indulgere

Conuenisse

Cice.

SER. ℭEA Res.i. fallacia. nunc agitur in postulatione ista. Cōparare lingua quorundam est emere Idem profecto qd̄ dicis. tunc id ar. dabitur a Sy. datumm Bacchi & quāuis hoc sit fallacia quiduis tamen. Et cum hoc sit fallacia quid nunc ren. &c. ideo aliquid est renuntiandum ne sentiat me sensisse fallaciā & postea ægre ferat Perfice hoc.i. auxiliū ut cœpisti. Perpetuo.i. assidue: ubi opus fuerit mihi. Desponsam.i. pmissam certa conuentione dotis. Ideo. s. uis ut tanto ocyus te poscat: ne certe: ut rem uideo. s. te esse largū: & profusum istius. s. filii tui. Quid postulent ad nuptias. Si quid me. Nec enim aliquid agebat sine consilio istius Chremetis.

ASC. ℭDICITO filiā esse desponsam.i. pmissam in matrimoniū sibi dicerem ei.i. ipsi: aut omitterē: aut certe dicito filio sciat filiam meam desponsam sibi similiter in sequenti: ut dicerē istud. s. filiam esse desponsam sibi. dicerem ego ipsi.

ℭEgo

CAL. Ego me nõ tam astutum.) Quia iam ad exitum properat fabula, fallacia detegitur per Menedemum, & Cliniae Antiphila despõsabitur. Ego me. Vt insultat senex, dum alterius stultitiam & tarditatem ludibrio habet. Non tam astutum. Haec iactationis cuiusdam species est. fingere se non astutum, dum uidet alterum stultiorẽ.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA

Trochaici quadrati catalectici, & senarii Iambici.

MENEDEMVS, CHREMES.

M. Ego me nõ tam astutum, neq; ita perspicacem esse id scio. *ds. certo scio, tũc est Iab.* *Troch. quad. cat.*
Sed hic adiutor meus, & monitor, & praemonstrator Chremes,
Hoc mihi praestat in me quiduis harum rerum conuenit,
Quae sunt dicta in stultum, caudex, stipes, asinus, plumbeus,
In illum nil potest: nam exuperat eius stultitia, haec omnia.
C. Ohe, iam desine deos uxor gratulãdu obtundere,
Tuam esse inuẽtã gnatam, nisi illos ex tuo ingenio iudicas,
Vt nihil credas intelligere, nisi idem dictum est centies.

Adiutor. Adiutor.) Cum risu haec pronunciãda: & Adiutor proprie in re bona, Impulsor in re mala. Caudex, stipes.) Ista iniuriose dicuntur in stultũ & hebetioris ingenii hominem: quemadmodum ignauum lapidem appellamus. quãuis tamen idem sit: sed hoc plus est. Ohe.) Interiectio est, satietatem usq; ad fastidium desi gnãs. Obtundere.) Obtundit qui saepe repetendo aliquid dicit.

Obtundere. Est trãslatio a fabris, qui saepe repetunt tundendo aliqd malleo, & idem obtundunt & hebetant.

GVL. Ego me &c. Hic detegitur per Menede. fallacia: ut Antiphila Clitipho despondeatur: ubi senes se mutuis ludibriis illudũt ultro, citroq; eo usq; donec aperte loquens Menede. ostendit Bacch. esse Cli. amicam non Cli. Mene. ego c. pro certe. scio id quod sequitur: uidelicet me non esse tam astutum: idest cautum: callidum. & perspicacem. i. subtilem: quasi dicat scio me non esse multum astutum & subtilem. nam interdum tam & q̃ separatim: idest ubi sibi non correspondent: habent significationem uehementiae: ut Laurentius ait. eo modo recte tam pro multum hic capi potest. nam non uult dicere se non esse tam astutum, q̃ Chr. quem dicturus est longe stultiorem se: nisi quia dicit Chre. eo praestare sibi: sed intelligimus id dictum esse per quandam iactationem: cum tamen contrariũ intelligat. Sed hic Chre. adiutor meus: idest fautor. & monitor: idest suasor. & praemonstrator: idest qui mihi futura praemonstrat de filio. praestat mihi hoc: idest hac re: hoc est excellit me in hoc. Dicimus enim praesto tibi ingenii acumine: uel praesto te acumine ingenii: idest excello. dicit ergo se excelli, Chre. in hoc quod sequitur. nam in se tanquam in stultum multa uerba dici possunt: sed in Chre. nihil illorum recte dici potest: cum longe in eum acerbiora uerba conferri deberent. Hoc autem totum dicit de se per iactationem contrarium uolens intelligi. Quid uis: idest quilibet harum rerum: quae sequuntur. conuenit: idest congruit, dici supple. in me. i. contra me. quae dicta: idest quae uocabula sunt: idest cõiciuntur. in stultum: idest in inconsideratum, uel quae: scilicet res sunt dicta. i. sunt quaedam translatio & modi dicendi in stultum. dicta autem haec sunt. caudex. i. tabula, uel truncus. stipes. i. colũna dura, uel truncus. asinus. i. tardus plumbeus. i. durus. ut plumbum. Caudex, uel codex (nam au diphthongus saepe mutatur in o: ut plaustrũ plostrum) dicitur: ut uult tam Seruius, q̃ Festus, tabula & quidem crassior, seu matis grossior. Inde publicae tabulae codices dicuntur. Inde etiam codicilli per diminutionem: de quibus longa est in iure ciuili mentio. Caudicariae etiam naues dicuntur ex tabulis crassioribus factae. Dicit etiam Seũ ut Ser. refert, antiquos caudicem appellasse contextum plurium tabularum. A quibusdam etiam caudex dicitur truncus arboris: aut eius crassior ramus. Dicit enim Gellius Protagoram interdum tanq̃ basulum caudices lignorum simul colligatos p illis fascibus li-

Caudex
Stipes
Asinus

Caudicariae naues

gnorum quos baiuli ferunt in urbe Pisa. Nihil horũ uerborum potest conuenire sup. uel congruere in eũ. i. contra eũ. nam stultitia eius Chre. exuperat: idest transcendit haec oia dicta. Chre. Ohe: interiectio est satietatem usq; ad fastidium designans. Chre. uxorem alloquitur tã diu p̃cibus Deos obtundentem ob inuentã filiam: uxor Sostrata iam desine obtundere. i. molestia afficere Deos toties gratias repetendo: gratulando ipsis Diis: idest tu gratias illis agẽdo uel applaudendo illis aut tibi gratulãdo coram eis: tuã natã esse inuentam. obtundere significat ꝑprie hebetare. transfertur autẽ ad significandũ molestiã incutere: & tędiũ seu fastidiũ nimis aliquid inculcãdo. Cice. in Epistolis: Cupio t. n. o. trãslatum est a fabris, qui sępe repetũt tundendo. i. percutiẽdo aliquid malleo. nisi iudicas: idest censes illos Deos ex tuo ingenio idest ex tua natura. ut: idest ita. ꝙ credas eos intelligere: nisi idem sit dictum: idest nisi eadem res dicatur cẽties: numerum finitum pro numero infinito.

SER. Ego. Mitigatio oium supradictorum in hoc ultimo actu efficitur: hẽt enim Clinia amicam suã filiã Chremetis quã exoptabat. & Clitipho dimissa meretrice ducit aliam: ut sic grãm patris reciperet: sed quia Chremes nunquam daret Cliniae filiam suam: dum eum meretricio amore occupatum crederet. Nec Menedemum oraret: ut ad corrigẽdum filium suum de Bacchide iuuare: utpote eum, quem immunem illa stultitia putabat. Ideo necessarium erat: ut ueritas alio modo detegeretur. Propterea inuenta occasione affert talia signa Menedemus: per quae Chremeti ueritas omnimodo innotescat. Cũ enim ipse, ut inscius, ea non intelligat: accurrit ad Chremetẽ, ut quid dicant signa ei indicet. Quia prorsus aliud in eis intelligebat. Et erit in hac priori scena prima compositio de Clinia, & amica sua: & sicut Chremes supius a ueritate Menedemum distraxerat. Sic Menedemus hic Chremetẽ a deceptione ad ueritatem deducet. Non tamen ꝙ ueritatem ipse adhuc sciat: sed de ueritate sermocinando cum Chremete, ꝑcipiet Chremes ueritatem in uerbis eius. Ego scio me nõ tã astutum, ut est hic meus ad. Chr. nec psp. i. providentem. Et ideo de omnibus necessariis recurrendum est ad illum: quia non possum astutia mea intelligere q̃ uideo illos machinari. Praestat. i. per me in hoc stat: idest praeualet mihi. Nõ dico sapientia, quae maxima est. Sed ẽt stultitia exuperat hęc oia: ut nequaq̃ possint dici in eũ. s. stultitia eius ualet sapientiã multorũ. Ohe: efficitur Chremes eo cã: q exibat de domo sua cũ auscultare nõ posset tantas preces uxoris de inuenta filia.

ASC. Principium huius scenae sane ingeniose interpretatur Calphu. Vt (enim inquit) insultat senex. dum alterius stultitiam & tarditatem ludibrio habet &c. Itaq; ipsa mulmose pronuncianda sunt: & tum stomacho in Chremetẽ. Quo circa sic quoq; interpretari libeat. Ego certo scio me non esse tam. i. uehementer: uel multum astutum & perspicacem: sed hic adiutor & monitor: & praemonstrator Chre. praestat. i. praeter sufficit: proministrat mihi hoc: uidelicet esse astutum & perspicacem. q. d. per me quidem hebes sum: sed per monitorẽ fio perspicax: quod irrisorie dicitur patet ex sequenti uerbo: Poterit tñ sententia auctoris nostri comprobari.

Sed quid interim illic iadudum gnatus cessat cum Syro?
M. Quos ais hoies Chreme cessare? C. ehē, Menedeme aduenis?
Dic mihi, Cliniæ quæ dixi nunciastine? M. omnia.
C. Quid ait? M. gaudere adeo occepit, quasi q cupiunt nuptias.
C. Ha ha hæ. M. quid risisti? C. serui uenere in mētem Syri
Calliditates. M. itane? C. uoltus quoq; hominū fingit scelus.
M. Gnatus qđ se assimulat lætū, id dicis? C. id. M. idē istuc mihi
Venit in mentē. C. ueterator. M. magis, si magis noris, putes
Ita rē esse. C. ain' tu? M. qn tu ausculta. C. mane, hoc prius sci-
Quid perdideris nā ubi desponsam nūciasti filio, (re expeto
Continuo iniecisse uerba tibi Dromonem, scilicet
Sponsæ uestem, aurum, ancillas, opus esse argentū ut dares.
M. Non. C. quid non? M. non inquam. C. neq; ipse gnatus? M.
nihil protsus Chreme.
Magis unū etiam instare, ut hodie conficerentur nuptiæ.
C. Mira narras. quid Syrus meus? ne is qdē quidquā? M. nihil.
C. Quamobrem? M. nescio equidem. sed te miror, qui alia tam
plane scias.
Iamb. tetram. acatalect.
Sed ille tuum quoq; Syrus idem mire finxit filium,
Vt ne paululum quidem suboleat esse amicam hanc Cliniæ.
C. Quid ais? M. mitto iā osculari, atq; amplexari id nihil puto.

CAL. ¶ CESSAT cum Syro?) Bene cessat, tanquam desidiosus. nam Cessant desidiosi, Requiescunt defessi. ¶ Ehem Menedeme aduenis?) Sic tanquam expectatus: & Aduentus ꝓprie expectatorum, necessariorumq; dicitur. ¶ Quasi q cupiunt.) In Andria, Ita tum discedo ab eo, ut qui se neget filiā daturum. ¶ Ah.) Ah uox nimii cachinni, & accommodata Chremeti, q credebat Menedemū decipi in filio, & assimulare illum petere uxorem. ¶ Itane?) Sic lege, ut quasi eludat Chremetem: qui passus est se a seruo decipi. ¶ Fingit.) Format: si tristes sunt, lætos reddit Fingere proprie est figuli q formas ducit ex luto. ¶ Se assimulat.) Referē ad id, Vultus fingit hominem. ¶ Venit in mentem.) Sic dicit, quia scit ab illo deceptum Chremetem. ¶ Veterator.) Vetus ē in astutia. ¶ Ita rem esse.) Vultuose pnunciandū, q si Chremes sciret se a Syro deceptum, uere illū ueteratorem appellaret. ¶ Mane.) Deceptus Chremes aliter percipit uerba Menedemi, quæ ipse loquatur, & ab illo impudens eluditur. ¶ Non.) Ridicula negatio. illa uero Virgiliana, amara, Nō, uerum Aegonis. ¶ Quid non?) Cum admiratione repetit Non. ¶ Hodie conficerentur nuptiæ.) Incipiet paulatim detegi fallacia. nā hoc signum est Cliniam nō falso uelle Antiphilam. ¶ Ne is quidē quidq̄?) ἐπαποσιώπησις admirantis. hoc magis mirum uidetur, q nec Syrus uerba interiecerit ad extorquēdum argentū. ¶ Alia tam plane scias.) Pulchra ironia in eū qui deceptus sit. ¶ Ille tuus quoq; Syrus.) Quem tantū ueteratorē putas. ¶ Finxit filiū.) Refertur ad id quod Chremes supra dixit, Vultus quoq; hominū fingi, scelus. ¶ Suboleat.) Tractū a sensu odorandi. ¶ Quid ais?) Nonnunquā perturbati intercessoris est dicere, quid agis? sed hoc loco metuentis est, non interrogantis. ¶ Mitto iam osculari.) Color rhetoricus. ¶ Osculari. Hæc est quarta amoris linea. nā sunt quinq;, Prima uisus, Secunda loqui, Tertia tactus, Quarta osculū, Quinta coitus. ¶ Id nihil puto.) Sic dicimus qn habemus aliud maius ad confirmandum.

Fingere

Veterator

GVI. ¶ SED interim. i. interea. qd. i. cur gnatus Clit. cū Sy. cessat .i. tardat: moratur: morā facit illic. i. apud Cli. iādudū. i. tāto tpe Mene. hic Mene. incipit alloq Ch. ut fallaciā detegat. o Chr. quos hoīes ais cessare. i. morari: & eē desidiosos. Chr. hem: particula ondens gaudiū de aduentu. o Mene. aduenis? dic mihi nunciastine Cli. ea, quæ dixi. Me. nunciaui omnia quæ dixisti. Chre. Quid ait Cli. scilicet Menede. occepit: idest incepit adeo: idest tantum, uel ualde gaudere. quasi: idest tanquam illi supple. qui cupiunt nuptias: idest ducere uxorem. Chre. ha, ha, hæ. uox est nimii cachinni eius, qui credebat Mene. decipi in filio: tanquam qui ficte peteret uxorem. Menede. quid: idest cur risisti? Chre. calliditates: idest astutiæ Syri serui mei, quas exercuit: scilicet in te. uenerunt in mentem. & propterea risi. Mene. ita ne est: scilicet ut calliditates suas in me exercuerit quasi non: immo potius in te exercuit. Chr. quoq; i. ēt uultus. i. frons aspectus hoium, & facies. fingit. i. dissimulat: format scelus. Nam ut ait Cice. in eplis: In fr. & u. si f. Me. dicis. i. intelligis id qđ sequtur. i. q natus assimulat. i. fingit se esse lętū. Ch. id. dico. f. Me. Idem. i. similiter istud: quod dicis: uenit mihi in mēte sic dicit ridēdo eū: quasi qui sciat a seruo suo deceptū. Ch. ueterator. i. Sy. est sup. in astutia inueteratus. q ita te decepetit. Mene. magis putes rem esse ita. i. seruū esse ueteratorē. si m. n. i. noscas eū. s. uel id quod fecit. Chr. ain tu. i. dicis tu eum esse ueteratorē ultra q̄ nostim. Mene. qn. i. quim mo. tu ausculta. Chre. mane. i. tace. nolo narrare quod uelis. prius expeto scire hoc. i. qđ pdideris: uidelicet qd a te extorserit. nā ubi. i. postquā. nunciasti filio filiā meam sup. esse despōsam. i. pmissam a Me. nōne est uerum sup. Dr. seruū filii tui. cōtinuo. i. ilico. iniecisse tibi uerba. i. dixisse tibi hæc sequentia. s. opus esse. i. esse necesse ut dares uestem sponsæ filiæ desponsatæ filio tuo: & ut dares aurum ancillas: argentū. Me. non iniecit mihi talia uerba. Chr. quid. i. cur dicis nō. q. d. cur negas. Me. non inquā. i. iterum dicō, & confirmo tibi eum non iniecisse uerba talia. Chre. neq; ipse natus iniecit aliquā. Me. o Chr. nihil protsus petiit magis. i. potius. instare. i. instabat: urgebat: ut hodie nuptiæ conficerentur. i. agerentur: celebrarentur. Chre. narras mira, qd? modus interrogandi. Sy. meus seruus ne qdem. i. nec etiam is petiit inquam qcquam. i. aliquid. Me. nihil petiit. s. Ch. q̄obrem. i. quare nihil petiit. Mene. eqdem nescio quare. Sed miror te nescire illud: qui scias tam plane. i. tam clare alia. i. alias res. sed ille idem. i. illemet tuus Sy. mire .i. mirabiliter. finxit. i. formauit filium meum. ut ne quidē. i. nec etiam paululū. i. parum. suboleat. i. ut nec etiam pauxillum appareat. uel paululum sentiatur id quod sequitur: uidelicet hanc Bac. esse amicam Cli. quod suboleat. dixi id tractum esse a sensu odorandi. q. d. ne minimus quidem odor amoris Clit. in Bac. in medium potuit emergere. Chre. quid ais. perculso illo deō Chr. incidit in timorem de filio suo. Me. iam. i. nunc. mitto. i. omitto. hæc. s. osculari. i. dare os. Bac. amplexari. nihil puto. i. reputo. id. i. osculari & amplexari in cōparatione eius, quod sequitur.

Quasi p tāquā

Cice.

Fingere

SER. ¶ ITA ne. s. uenere. Ideo uenere, quia uultus. s. quomodo gaudiū simulent. Dicis tu q fingit uultus: hoc dicis tu ideo q meū natum &c. Magis putes esse ita rem. i. puram ueritatem: quod simulant: si magis noris eas adeo simulāt. Ain tu ita eos callide simulare. Quid perdideris. i. quantum. Sed te demiror nescire. Illud nescio. Sed hoc scio q Syrus mire subolcat. i. appareat. s. q nec etiam olere potest.

ASC. ¶ ILLVD uero. Sed ille tuus quoq; Syrus idem mire finxit filium &c. non intelliges de Clinia locutum, aliter enim inepte postea subiunxisse Cliniæ. nam debuisset dixisse eius uel ipsius ordo ergo melior ē: Idē ille tuus Syrus. quoq. i. ēt finxit. i. instituit. instruxit filium tuū Clit. mire ut ne paululū quidem solebat mihi sup. i. percipiatur a me hanc (de Bac. loquitur) esse amicam Cliniæ. Quia palam permisit Bac. cū Clit. dormire uidente Menedemo. Quod uero hoc uult dicere Menedemus patet: quia interrogatus

¶ Conclaue

CAL. Conclaue. Familiæ herciscundæ.

CCONCLAVE) In Eunucho, Virgo in conclaui sedet. Est autem conclaue separatior locus in interioribus tectis: uel quod intra eum loca multa & cubicula clausa sint adhærentia triclinio. Sola.) Hoc magnũ argumentũ quintæ lineæ, quod sola cũ solo fuerit. Quid ni?) Quid nisi? Familia. Hoc loco pro re familiari ponitur, unde in iudiciũ uenit de lite familiæ Herciscūdæ, id est hæreditatis. Cicero in lib. de oratore, Idē Herciscundæ familiæ cām agere non possit. Operam dat.) Facete dictum a sene. Si dat.) Suspendendum. & est ἔκλειψις. q.d. nescio. Dubium id tibi est?) Iā credit Chremes se esse deceptum. Amicā patiať suā.) Subaudi, subagitari. & est honesta ἔκλειψις in re turpi. Virgi. Nouim⁹ & q te. Quid ni.) Pro cur nō. & hęc uerba, pprie sunt deridentis. Ni essem lapis.) Superius, Nā exuperat eius stultitia hęc oīa. Et plus est q̃, caudex, stipes, asin⁹. Nā iam.) ἀποσιώπησις. Virg. Quos ego.

C. Quid est, qđ amplius simuleť? M. uah. C. qd ē? M. audi modo.
Est mihi ultimis conclaue in ædibus quoddam retro.
Huc est intro latus lectus, uestimentis stratus est.
C. Quid postq̃ hoc est factũ? M. dictũ factũ huc abiit Clitipho.
C. Solus? M. solus. C. timeo. M. Bacchis consecuta est ilico.
C. Sola? M. sola. C. perii. M. ubi abiere intro, operuere ostiũ. C. hē.
Clinia hæc fieri uidebat? M. quid ni? mecum una simul.
C. Filii est amica Bacchis Menedeme, occidi. *Senarii Iambici*
M. Quamobrem? C. decem dierum uix mihi est familia.
M. Quid istuc times, quod ille operam amico dat suo?
C. Immo quod amicæ. M. si dat. C. an dubium id tibi est?
Quemquam animo tam communi esse aut leni putas,
Qui se uidente amicam patiatur suam? M. ha ha hæ.
Quid ni, quo uerba facilius dentur mihi?
C. Derides? merito mihi nunc ego succenseo.
Quot res dedere, ubi possem persentiscere,
Nisi essem lapis, quæ uidi? uæ misero mihi,
At ne illud haud inultum, si uiuo, ferent,
Nam iam. M. non tu te cohibes? non te respicis?
Non tibi ego exempli satis sum? C. præ iracundia

GVL. Festus. Cice. Valeri⁹. Dictũ ac factũ est.

CCHR. Quid est qđ simuleť i. quod fingať amplius: ubi uentũ est ad oscula, & amplexus. Nā quinq; sunt amoris lineę: prima uisus: secunda colloquiũ: tertia tactus: quarta oscula: quinta exitus in opus. Me. uah: interiectio irridentis. Chre. quid est. Me. modo quoddā cōclaue. i. qđā camera secretior retro. i. in quoddā secessu. in ultimis ædibus. i. in fine, seu in ultima pte domus. Cōclaue cōclauis neutrũ significat secretiorē locum in interioribus tectis: uel quod intra eũ multa loca clausa sunt uel cubilia adhærentia triclinio. Festus aũt ait cōclauia dici loca, quæ una claue clauduntť. Cice. aũt in orat. cepit cōclaue pro triclinio: in quo epulabanť cōuiuę loquēs de Simo: qđ cũ esset euocatus a duobus iuuenibus ad ianuam: interea cōclaue, inqt, in quo epulabať Scopas, sup conuiuas corruit. Vale. aũt uocat illũ locũ triclinium: cũ de eodē Sim. faceret sermonē in capite de miraculis. lectus intro latus est i. lectus portatus est intra illud cōclaue. ille lectus stratus ē i. paratus ornatus uestimētis. Chre. qd secutũ est? sup postq̃ hoc est factũ. Me. id qđ seqtur dictũ est ac factũ: uel melius æque cito factũ est hoc, ac. i. sicut dictũ. & hoc sermone celeritas factu idicať. factũ aũt hoc, Clitipho abiit. i. secessit. huc i. in conclaue. Vel intellige sic dictũ. at factũ. i. qđ dici uulgo solet: statim dictũ, statim factũ. Clitipho abiit huc. i. in cōclaue. Illud aũt dicendi genus dictũ ac factũ uim hēt cuiusdam aut aduerbii aut interiectionis: qđ qdē sumptum est a cōiloquēdi mōre: neq; adhiberi debet uerbũ: quĩ eo addito uim suā perdere uideť: melius est igiť ut pro aduerbio aut iteriectione sumaťut Me miserũ. ut Proh Deum, atq; hoīum fidē. ut malum. ut alia multa. Chr. abiit inquā solus. Me. solus abiit. Chr. timeo ne qd mali fit. Me. Bacchis consecuta est eũ ilico. Chr. sola ne est cō secuta? Me. sola est cōsecuta. Chr. perii. i. perditus sum. Me. ubi. i. postq̃. abiere intro. i. introierũt. operuere. i. clauserunt hostium: ab obstādo dr̃. sicut aperio signaťrecludo: ut hic. Chr. hem: interiectio indignātis. Ch. uidebat hoc fieri ab eis. s. introire & operire hostiũ. Me. qd. i. cur nō uideret. uidebat inquā talia una simul mecum. una & simul idē fere significāt: sed hic poniť altera caũ particulaȝ ad or-

natum ut sonorior reddať oratio. Ch. o Menedeme Bacchis est amica filii Clitiphonis. occidi. i. perii: media breui: ab ob & cado cadis. Me. quāobrē. i. quare occidisti. Ch. uix familia. i. res familiaris decē dierū ē mihi. i. uix habeo sumptus & penum, seu mauis prouisionē (ut ita dicā) p decem diebus. q. d. se esse exhaustũ & pecuniis a filio: & sumptibus a puellis: quæ multa īpēderūt apud eum. Familia ēt interdum capiť pro hæreditate. Inde in iure sępe fit mētio de iudicio familiæ herciscundæ. i. hæreditatis diuidūdę. Interdũ complectitur omnes domesticos: & pcipue seruos & ancillas aliosq; in eadē domo contentos sub eodē patre familias: ut liberos. inde filius familias appellaťfilius adhuc in patris ptāte residēs. Me. qd. i. cur times istud quod sequitur: uidelicet qđ ille dat operā. i. inseruit: incūbit: uacat: deditus est amico suo Cliniç. Ch. immo timeo quod amicę dat operā. s. Bacchidi. Me. si dat. i. si est uerū quod det operam amicæ. q. d. nō satis est certum. Chre. an id. i. eum incumbere amicę est dubium tibi. putas quemquā. i. aliquē esse aīo tā cōi. i. largo dedito omnibus. & leni. i. suaui: patienti. qđ si sit cōmi. intellige poni pro benigno & mansueto. nam comes homines dicuntur, qui errantibus uiam oñdunt benigne, ac non grauati. Putas ergo aliquem hr̃e animum ita lenem, & comem qui patiatur amicam suam seduci sup. uel aliquid tale. se uidente. i. in conspectu suo. est autem honesta eclypsis ī re turpi. Me. ah hic quasi ridentis est particula quidni. i. cur nō id fiat ab eis. quo. i. ut uerba dentur mihi facilius. i. ut facilius decipiar. Chr. derides. i. me ludis: & ludibrio tibi sum. merito. i. non iniuria succenseo. i. irascor mihi nunc. quot res. i. quot argumenta, & signa huius mali dedere. i. tribuerunt mihi. ubi. i. in quibus possem persentiscere. i. pcipere ea, quæ uidi. quorsum. s. spectarent, nisi essem lapis. i. durus intellectu: ac non facile intelligens prope manifesta. at ne. i. certe. haud. i. non ferent illud facinus inultum. i. nō punitum: non uindicatum si uiuo. nā iam aposiopesis p interruptionē colloquentis facta. q. d. nam iam. i. ex hoc tēpore exhæredo eũ: aut aliqd tale. neq; est multum curādum q. d. uoluerit dicere. Me. tu nō cohibes te. i. tu nō reprimis aīum tuum: neq; tēperas: seu non tibi moderaris: non respicis te. i. non habes rōnē tuæ prudentiæ, & honestatis. ego non sum satis exempli. i. sufficiens exemplum tibi. q. d. immo. Chreme.

SER.

CAMPLIVS q̃ amplexus & oscula. Dictum est iter eos nescio qd: & factũ una mecũ simul uidebat. Cum ita multa ponanť insimul ad eandē cōiunctionē significādā. Sicut est: una mecum simul ad maiorē expressionē coniunctionis sit: quia notat & in eodem tpe & eodē loco & similia. Dat operā amico. i. gratiam Cliniæ: tā bene simulat illā esse amicam Pam. si dat. s. operā amicæ: tūc debes timere. Quid. i. quare faceret hæc nī ppterea quo uerba &c. Mō me derides. Tũ senex ille dicebat ex simplicitate. Nūc ego succenseo hęc mihi. i. reprehēdo me: q a pmulta possem cōperire: & hoc est: quot res mihi dedere opportunitatē. tibi. i. in qua. quæ. i. quanta uidi. At ne. i. certe. Nam iam. s. puniam.

CAL. ¶ TE ne istuc loqui?) Virgi. Me ne incepte desistere uictã. ¶ Alijs consilium dare. Hinc illud Seruij Sulpitij ad Ciceronem, Denique noli te obliuisci Ciceronẽ esse & eũ q alijs cõsueueris pcipere & date coosiliũ. ¶ Flagitiũ.) Facinus. Flagitiũ, more militari. dicitur res flagitatione, hoc est increpatiõe digna. nã flagitare, est psonare. inde flamma & flagella: qꝰ haec non fit sine sonitu & crepitu. ¶ Immo abeat.) Hoc terribiliter ꝑnuntiandum: & uerba ꝓprie rigidi & aspetri patris. ¶ Quouis gẽtium.) Gentium, insigne superflua adiunctio sicut interea loci. dat tñ quandã αὔξησις pronuntiãti. ¶ Si pgam.) Perseuerem. alias pgere, est ire. ¶ Vere ad rastros.) Quasi dicat, Id qd' tu Menedeme absentia filij exercebas, hoc ẽ rẽ rusticã, id ego inopia facere cogar. ¶ Quot incõmodita.) Satis comice dixit. nã hoc oomẽ, leue qddã significat: ut ĩ Eunucho, Immo enimuero infeliciter. nã incõmoda alia sunt dicẽda Parmeno. ¶ Capies.) Ibi, inimicitias caperem. Capere proprie dicimus cum id quod in nobis est, assumimus. unde capere pro eligere ponitur. ¶ Nisi quid est) Honeste petit quod officium est probi & modesti uiri. ¶ Et affines.) Vxoris, cognati sunt: Affines mariti. unde multi gradus sunt, & ueluti rami, propinquitatis in affinitate & cognatione dispositi. ¶ Quid obticuisti?) Sic dixit quasi puderet Chremetẽ dicere qꝰ parua dos uideretur. nã Tacemus consilia: Reticemus dolores: Obticemus quorũ nos pudet. ¶ Pro re nr̃a.) Tacite rem suã extenuat. ¶ Quam rem agis?) Hoc est quasi perturbati intercessoris.

Flagitiũ

Pergo

Menedeme, non sum apud me. M. te ne istuc loqui?
Nonne id flagitium est, te alijs consilium dare,
Foris sapere, tibi non posse auxiliarier?
C. Quid faciam? M. id quod me fecisse aiebas parum.
Fac te esse patrem sentiat. fac ut audeat
Tibi credere omnia, abs te petere, & poscere,
Ne quam aliam quaerat copiam, ac te deserat.
C. Immo abeat potius mulro quouis gentium,
Quam hic per flagitium ad inopiam redigat patrem.
Nam si illi pergam suppeditare sumptibus
Menedeme, mihi illaec uere ad rastros res redit.
M. Quot incõmoditates hac te accipies, nisi caues?
Difficilem ostendis te esse, & ignosces tamen
Post, & id ingratum. C. ah, nescis q̃ doleam. M. ut lubet.
Quid hoc, quod rogo, ut illa nubat nostro? nisi quid est
Quod mauis. C. immo & gener, & affines placent.
M. Quid dotis dicam te dixisse filio?
Quid obticuisti? C. dotis? M. ita dico. C. ah. M. Chreme,
Nequid uereare si minus est, nihil dos mouet
C. Duo talẽta ꝓ re nr̃a ego esse decreui satis. Troch. tetr. quadrati
Sed ita dictu opus est, si me uis saluũ esse. & rem, & filium,
Me mea omnia bona doti dixisse illi. M. quam rem agis?

Cognatus
Affinis

GVI. ¶ O Menedeme nõ sum apud me. i. non sum mei cõpos: nõ facio de me qd' uolo ut dici solet. prę iracũdia. i. adeo sum ira cõmotus. Me. ne. i. utrum decet supple te loq istud. q. d. non. Nonne id quod sequitur est flagitium. i. flagitione: hoc est increpatione dignũ: uidelicet te dare cõsiliũ alijs. & te inq̃ sapere. i. esse sapientẽ. foris. i. apud alios. & nõ posse auxiliari tibi. i. tibi cõsulere & moderari. Chr. qd faciã? Me. fac supple id qd' aiebas. i. dicebas me parũ fecisse. i. qd' dicebas me non sufficiẽter effecisse ĩ filiũ. fac qꝰ supple sentiat te esse patrẽ: fac ut audeat credere. i. cõmittere tibi oia sua. s. cõsilia: hoc est ut audeat cõsiderare tibi de oibus suis consilijs: & fac inquã ut audeat petere abs te. petere inquã cũ humilitate. & poscere quod. s. sit honestũ. fac inquã ne q̃rat quã. i. aliquã aliam copiam. i. facultatẽ: opportunitatẽ. familiaritatẽ. Nã interdũ facere copiã sui est q̃si se familiarẽ exhibere: & pñtiam suam nõ denegare. interdũ significat cõcedere facultatẽ. Fac ergo ne q̃rat aliã familiaritatẽ: ac deserat. i. derelinquat te. Chr. immo. i. sed. multo i. longe. malo. i. potius uolo: qꝰ sup. abeat. i. discedat. quo uis gentiũ. i. quocũq; uolet: q̃ qꝰ redigat. i. deducat patrẽ s. Me. ad inopiã. i. pauperiem. p flagitiũ. i. p neqtiam seu libidinem suã flagitione dignã. Nã o Menedeme si pgam. i. pseuerem suppeditare. i. subministrare. sumptus. i. impendia ad soluendã meretricẽ. Dicimus enim eleganter: nõ possum tibi diu sumptus suppeditare. i. administrare ea q̃ impẽdes. Multi codices hñt sumptibus: qd' non multũ placet: nisi sic dicas: Si pgam suppeditare illi filio. i. inseruire: indulgere illi sumptibus dãdis. s. uel sumptibus. i. p sumptus: & quantũ ad sumptus spectat. Illaec quasi illa. haec res. i. illa necessitas redit mihi ad rastros. s. exercẽdos. i. ad rem rusticã agitandã. q. d. id qd' tu absentia filij exercebas: hoc ego inopia afficere cogar. Me. Quot incõmoda. q. d. multas molestias capies. i. sumes tibi: uel iunge tibi cum incõmoda: ita ut quot substantiue capiatur: & incommoda adiectiue. Quot ergo ĩcommoda tibi sumes in hac re. nisi caues. i. nisi tibi cõsulis. ostẽdis te esse difficilem. i. morosum in filiũ. & inexorabilem. & tñ ignosces illi. post: aduerbiũ. i. postea. & id. s. ignoscere posi erit ingratum. i. molestum. Ch. Ah: interiectio dolentis. nescis q̃. i. quantũ. doleã. i. dolore sim affectus. Me. ut lubet. i. quãtum uis doleas: tñ ignoscas. Deinde cõuertit Menedemus sermonẽ ad cõiugium faciendũ Cliniae & Anniphilae. Quid? modus interrogãdi: ut saepe in epistolis Ciceronianis. hoc qd' uolo. s. ut illa filia tua nubat. i. cedat: in coniugium nostro filio. fiat subaudi: aut aliquid tale: nisi quid. i. aliquid est quod tu mauis. i. potius uis. q. d. honeste peto nolẽs impedire quin alteri tradas: si uideas te melius filiae tuae consultutum. Chre. immo. i. sed. & gener futurus. s. Clinia & affines. i. parẽtes eius seu cognati: q sunt affines filię. Nã affinis est propinquus in gradu pp nuptias. Placẽt mihi. i. sunt mihi ex animi sñia. Mene. qd dotis. i. donationis pro uxore. nam dos ab uxore datur uiro: sicut cõtra donatio pp nuptias fit a uiro in uxorem: quã ergo dotem dicam filio meo te dixisse. i. destinasse: ordinasse. Deinde cũ taceret Chremes subiungit. quid. i. cur. obticuisti: tacemus cõsilia: reticemus dolores: obticemus quorũ nos pudet. Chremes. petis quid dotis dicam p filia. Mene. dico ita. Chremes. ah: interiectio dolentis & exclamantis. Menedemus. nequid uereare. i. ne aliquatenus, seu aliquãtulũ timeas. si minus. i. si nõ dederis dotem. uel si minus dotis dederis: hoc est si paruulam ẽt dixeris dotem. dos nihil. i. nullatenus. mouet. i. ducit nos: ut dici solet. Chr. ergo decreui. i. cõstitui duo talenta idest duo talia pondera: de quibus dictum est esse satis: idest sufficere pro re nostra. i. pro facultate nostra: seu pro ratione rei familiaris nostrae. Sed si uis me esse saluum. si uis inquam rem: idest substantiam meam esse saluam: & filium meum esse saluum. opus est dictu: idest necesse est: ut dicatur filio me dixisse. i. destinasse illi filię doti. i. pro dote omnia bona mea. Me. quam rem agis.

Dos & donatio propter nuptias

Res

SER. ¶ TE NE: scilicet decet loqui. Petere ex debito: poscere ex precibus. multo malo: idest magis uolo. illaec res: idest suppeditare sumptum. Vere redit: idest facit me redire ad ra. Ideo dicit uere: quia Menedemus non uere: idest non ꝓpter inopiam redactus est. Sed ficte ex duro ingenio ad laborem: & id e: scilicet filio ing. cum enti idest sine gratibus. Modo fac ut lubet: sed quid de hoc quod uolo &c. dico qꝰ oolo nisi quod est quod malis: scilicet qꝰ meliorem quaeras gratiã. Dixisse: scilicet date illi Cliniae.

¶ Illum

CAL. ¶ ILLVM rogitato.) Pulchra admonitio, ut perterrefaciat filium ¶ Diffluit.) Perfluus, Diffluus amens ¶ Quid ais?) Ais dicimus, de iis q̃ uatia loquantur ¶ Fiat.) Cõcessio irati aduersus pertinacẽ ¶ Sed Syrũ.) ἀποσιώπησις .s. puniam. ¶ Dictis.) Quia liberi uerbis obiurgandi sunt: serui uero uerberibus puniẽdi ¶ Adeo depexũ.) Hoc uerniliter more sensũ iratorũ lege & itel lige cõtrariũ. ¶ Viduae mulieri.) Bñ psonã abiectam delegit, quae ludibrio habet, & q̃a mulier & q̃a uiro orbata.

GVL. ¶ CHR. Simulato .i. fingito te mirari id pp̃ ludũ: qd' dixerim illi doti oia. & simul .i. & ẽt rogitato .i. interrogato illũ. quãobrẽ .i. q̃re faciã id. Me. qn .i. qnimmo. uero .i. certe. egomet nescio .i. nõ bñ intelligo. qd .i. cur facias id. Chre. ne .i. utrũ dicis te nescire cur ego faciã? facio sup. ut retundã .i. reprimã aium illius filii: q nũc diffluit .i. dissolutus est luxuria. & lasciuia .i. petulantia. Luxuria a luxu .i. supfluitate deriuatur. Lasciuia aũt designat quãdã petulantiã, & iportunitatẽ flagitione dignã: nimis exultãdo & delectando in sua turpitudine. haec tñ differẽtia nõ obseruatur: sed indifferẽter illis duobus utimur p eodẽ significato. & ego facio id itaq̃ ut redigã .i. deducã eũ in eũ statũ sup. ut .i. q nesciat. quo .i. in quã partẽ uertat se. Me. o Chreme qd agis .i. qd facis, uel loqueris? Ch. mitte .i. omitte inqrere. ac sine .i. pmitte me morẽ gerere mihi .i. satisfacere animo meo: uel facere arbitrio meo i hac re. Me. sino .i. non ipedio. ne .i. utrũ uis. ita .s. ut ei dicã qd dixisti. Ch. ita uolo .s. Me. fiat. Chr. age .i. effice. ut iã .i. ex hoc tpe. accersat .i. adhibeat: aduocet cõparẽ sibi: & eligat uxorẽ .s. Clitipho. & paret .i. pparet se ad respondendũ sup. hic .i. ante me: ut aequũ est .i. iustũ liberos respõdere sup. parentibus ipse filius cõfutabitur .i. cõuincetur dictis .i. p dicta. non asst uerberibus: ut seruus. sed Syrum puniã sup. aposiopesis est prae iracundia. Me. qd? modus interrogandi eũ punies sup. Chr. petis sup. ne .i. utrũ ego puniam sup. eum. q.d. rogitas. Deide subiungit affirmationem. si uiuo dabo .i. reddam eũ Syrũ adeo .i. ita. exornatũ .i. ita praeparatũ .i. ut dici solet. & adeo .i. ita depexũ .i. cõptũ. q.d. adeo comã suã depectam, atq̃ traham: ut sup. usq̃ .i. assidue: uel usq̃ dum .i. quãdiu uiuat semp meminerit .i. recordabitur mei. q Syrus putat .i. reputat me esse sibi pro ridiculo .i. pro ludibrio & delectamẽto .i. putat me esse hoiem & quẽ rideat: seu illudat: & in quo fallẽdo delectet. Di ita me ament. ut dico sup. uerũ. estq̃ iurandi modus. ipse Syrus non auderet facere uiduae mulieri, quę se ulcisci nõ potest. haec .i. dest has illusiones, quae fecit .i. dest exercuit in me .i. dest erga, uel contra me.

C. Id mirari te simulato, & illum rogitato simul,
 Quãobrẽ id faciã. M. qn ego uero quãobrẽ id facias, nescio.
C. Egone? ut eius animũ, qui nunc luxuria, & lasciuia
 Diffluit, retundam, redigam, ut quo se uortat nesciat.
M. Quid ais? C. mitte, ac sine me i hac re gerer̃ mihi morẽ. M. sino,
 Itane uis? C. ita. M. fiat. C. age iam ut uxorẽ accersat, paret.
 Hic, ita ut liberos est aequum, dictis confutabitur.
 Sed Syrum. M. qd eũ? C. egone? si uiuo, adeo exornatũ dabo
 Adeo depexum, usq̃ ut dum uiuat, meminerit semper mei.
 Qui sibi me pro ridiculo, ac delectamento putat.
 Non ita me Di ament auderet haec facere uiduae mulieri,
 Quae in me fecit

Versus perficitur sequenti scena.

SER. ¶ SIMVlato corã filio meo te .mi. idẽ q̃re faciã hoc. & rogitato .i. iterrogato eũ q̃a id tã abhominabile i eũ faciã. .s. i q̃ re qd peccauit i me. ego ne quare hic .i. Clitipho cõfutabitur:

ASCẽ. ¶ QVID Ais? respondet Mitto iam osculari &c. Illud in fine ipsius scenae. Age iam uxorem ut accersat ptpatet se de Clinia dictum uolunt: sequens de Clit. Illud in cõmentariis .q.d. adeo comam suam depectam &c. sine dubio transferibentium uitio inuersum est. Nam scio auctorem non dixisse tam expresse suam pro eius, uel ipsius.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

Trochaici quadrati catalec. & Iãbici quadrati acatalectici, & fragmẽtũ.

CLITIPHO, MENEDEMVS, CHREMES, SYRVS.

CLI. ITANE tandem quaeso Menedeme, ut pater
 Tã in breui spacio oẽm de me eiecerit animũ pr̃is?
 Q d nã ob facinus? qd ego tm̃ sceleris admisi mi'er?
 Volgo id faciũt. M. scio tibi esse hoc grauius multo, ac durius
 Cui fit uerum ego haud minus aegre patior id, qui nescio
 Nec rationem capio, nisi q tibi bene ex animo uolo.

CAL. ITane tandẽ.) Restat ad tranq̃llitatẽ rerum oium ut Clitipho uerbis patris pterritus, in uiã tedeat, & uxorẽ ducat. ¶ Itane. Sic incipit, ut q se a patre abdicatũ putet. ¶ Tãdẽ.) Hic expletiua cõiunctio. Cicero, Quousq̃ tandem abutere Catilina patiẽtia nr̃a? Alias ponit p tñ: ut, In qua ciuitate tandẽ arbitrare te uiuere? Nõnunq̃ã p saltẽ. ¶ Admisit.) ἔμφασις est, plus est admittere, q̃ facere. Alibi, Haec admittere idigna. ¶ Vulgo faci.) Ad purgationẽ peccati, si nihil aliud habemus, argumẽtũ ab exẽplo alioꝝ sumimus, q idẽ fecit a uersit. sed multo magis ualet, si ab exẽplo oium sumit.

Admittere

Vulgo faciunt

GVL. ITane &c. Vt tranq̃llitas reꝝ oium hẽat reliquũ ẽ ut filius Clit. uerbis pr̃is pterritus i uiã tedeat, ac uxorẽ ducat. Relatu aũt Menedemi se a pr̃e esse abdicatũ putat & sic inqt. Clit o Menedeme q̃so tãdẽ hęc pticula hẽt aliqd urgẽs, & accelerãs. q.d. paucis rñde: ac si eẽnt ultima uerba: ne me longis exorsis detineto. ne .i. utrũ ẽ ita: ut pr̃ eiecerit oẽm aium pr̃is .i. oẽm bñuolentiã paternã. de me .i. a me. q.d est ita: q pr̃ auerterit a me suã bñuolentiã in tã breui spatio .i. cã paruo tpe ob qd' nã facinus .i. pp q d factũ malũ ita auertit bñuolentiã a me: ut me abdicaret .i. priuat et haereditate. qd tm̃ sceleris .i. qd tam graue scelus ego miser .i. infelix. admisi .i. cõmisi: feci? iuuenes sup. mihi aeq̃les faciũt. uulgo .i. ut plurimũ: passim id qd' feci sup. & ita se tutatur alieno exẽplo. Nã qd' exẽplo fit: id ẽt iure fieri putãt ut ait Cice. in epi. Me. scio hoc qd' fecit pr̃ eẽ multo grauius .i. molestius. & durius .i. asperius: acerbius tibi Clit. cui .s. tibi fit illud: q̃m id te pprius tangit: siue tua magis refert. uerũ .i. sed ego patior .i. fero id qd' fecit tibi pr̃. haud .i. nõ. minus aegre .i. nõ minus moleste: siue nõ minus difficulter, q̃ tu .s. ego inquã, q nescio id pp qd' fecit. & q nõ capio .i. non intelligo. rõnẽ .i. modũ faciẽdi: aut occasionẽ: seu nõ capio rõnẽ aliã ferendi moleste: nisi q bñ uolo tibi .i. opto tibi multa bona. & qdẽ ex aio .i. nõ ficte.

SER. ITane. Dare est Antiphila Cliniae: cuius dationis cũ hanc habuisset Chremes occasionẽ: qm̃ a meretrici o amore mundũ eũ intellexerat: ppterea item, ut filiũ suum corrigeret, libentius fecit: & sic facta illa cõpositiõe de Clinia: tendit ad cõpositionẽ Clitipho ut dimissa meretrice grãm pr̃is acqrat: ducẽdo aliã uxorem. Modo prius multa occasione correctionis terrefaciendus est: ut correctionẽ pr̃is libentius recipiat. Ecce inducit talis, q nuncio Menedemi se corrigi patiatur: antequã a bonis patris se exptem fieri pmittat. Vulgo .i. usualiter faciunt hoc alii iuuenes .i. amãt sicut ego. Scio satis: q tibi cui fit, est grauius q̃ mihi: sed tñ ego haud minus aegre patior quantũ ego dico q nescio, nec capio: q̃re doleam m.n.h.q.t. quicq̃d huius rei facio .s. q do omnia bona mea Cliniae.

CLIT. Hic patrẽ astare aiebas? M. eccũ. CH. qd me icusas Clitipho?
Quidquid ego huius feci, tibi prospexi, & stultitiæ tuæ.
Vbi te uidi animo esse omisso, & suauia in præsentia
Quæ essent, prima habere, neq; consulere in longitudinem.
Cœpi rationẽ, ut neq; egeres, neq; ut hæc posses perdere.
Vbi, cui decuit primo, tibi non licuit per te mihi dare,
Abii ad pximos, tibi qui erant: eis commisi, & credidi.
Ibi tuæ stultitiæ semper erit præsidium Clitipho.
Victus, uestitus, quo in tectũ te receptes. CLIT. hei mihi.
CH. Satius est, q̃ te ipso hærede hæc possidere Bacchidem.
S. Disperii, scelestus quantas turbas conciui insciens!
CLIT. Emori cupio. CH. prius quæso disce quid sit uiuere.
Vbi scies, si displicebit uita, tum istoc utitor.
S. Here licetne? CH. loqre. S. at tuto. CH. loqre. S. q̃ ista ẽ prauitas,
Quæue amẽtia, qđ peccaui ego, id obesse huic? CH. ilicet,
Ne te admisce nemo accusat Syre te, nec tu aram tibi

CAL. ¶ QVID me incusas.) Bene incusas: qa filio maior est pr. ¶ Quicqd ego huius feci.) Huius absolute: ut per ἔκλειψιν desit rei. In Hecyra. Ne qd sit huius orõ. Alibi, Nihil me isti us factuꝝ patri. ¶ Ego huius feci. Semper grauis inceptio orationis, quæ exordiũ sumit a pnoie. ¶ Animo omisso.) Negligẽti. Alibi, At eni metuas ne ab re sint omissiores paulo. ¶ Et suauia quę essent prima habere.) Sallust. Quæ prima mortales ducunt Et Primus mõ ad laudẽ, nõ ad ordinẽ pertinet. In Eunu. Nihil prius neq; fortius. ¶ Ad pximos.) Bñ ad pximos, ad quos spectat post filium hereditas. ¶ Receptes.) Alibi Meũ receptes filiũ. Et frequẽtatiuo usus est, q, nõ raro, sed frequenter poterit se recipere. ¶ Viuere.) Cũ uirtute & ratione intelligas. ¶ Vita.) Hoc loco act° & mores. In Phormione. Quẽ ego uiderim in uita optimum, id est in actu & morib°. ¶ Quę ista est prauitas?) Deriuatio criminis in se est Et bene optimi serui fungit officio. ¶ Ilicet.) Ilicet, semp finem rei significat, ut actum est. Ilicet per syncopen, quod significat ire licet. Sic iudices de consilio dimittebant suprema dicta cum preco pnunciasset ¶ Ilicet. Ergo interpatio est, quia interloquẽdo impedit Chremetẽ narrãtem.

Marginal notes: Animus omissus — Receptare — Vita

GVL. ¶ CLIT. Aiebas. i. dicebas. patrem meũ adstare. i. ppe esse. Me. eccũ. i. ecce hic eũ. s. Chr. o Clitipho fili. qd. i. cur. incusas me. i. mores meos: & meũ faciendi modũ rephendis. Nã, ut uult Lau. incusare est mores alicuius rephẽdere. qcqd huius i. qcqd huius rei. nã hic huius est neutri gñis. feci. i. effeci. pspexi. i. cõsului. puidi tibi: & tuæ stultitiæ. i. incõsiderationi. ubi i. postq̃. uidi te esse aio omisso. i. negligẽti: hoc est cum uidi te aium neglĝẽtem: & omittẽrẽ facere, q̃ debebas. & ubi uidi te hẽre. i. reputare prima. i. pcipua: & in primo loco. ea sup q̃ essent suauia. i. dulcia tibi. in pñtia. i. p tpe præsenti. s. uoluptates. q̃ licet in præsentia sint suaues semp tñ secũ iunctam habẽt penitentiã. & ubi uidi te nõ cõsulere. i. puidere. in longitudinem. i. in tẽpus futuꝝ longe. cepi rõnem. i. inuẽi uiam inueni modũ. ut i. q. neq; tu egeres. i. indigeres necessarius: & ut non posses pdere. i. dilapidare. alienare. hæc. i. mea bona: qbus te priuaui, seu abdicaui. Vbi. i. postq̃ uel qñ. primo. i. in principio nõ licuit mihi p te. i. tu nõ pmisisti tuis moribus obsistẽtibus: uel tui mores nõ postularunt me dare tibi bona mea. s. cui. s. tibi. decuit. i. iustũ fuit me dare. s. bona mea: qa iure debebas mihi succedere: nisi obstitissent mores. abii. i. me cõuerti ad pximos tibi: puta ad sororẽ: & futurum eius maritũ. q erant. i. q extabant. & hoc dicit pp filiam, quæ extabat adhuc: quã tñ parentes putabant nõ uiuere: seu nõ extare. cõmisi. i. cõmendaui fidei. & credidi. i. enim fiducia tradidi bona mea scilicet eis proximis tuis. ibi: idest apud eos proximos. o Clitipho præsidium: idest adiumentum: protectio. puisio quædam, & quasi ꝯfugiũ tuæ stultitiæ semp erit illic ut dictũ est apud eos. ostẽdit deinde qđ sit illud pñsidium stultitiæ s. uictus. i. alimonia ad uitã sustẽrandã. & uestitus i. cultus, siue ornatus ad tegẽdũ corpus. quo. i. uel ut. uel in quẽ locũ. receptes te. i. frequẽter recipias: seu, ut dicũt, retrahas te in tectũ i. in dom ciuũ, & quasi hospitiũ. Cli hei mihi. i. dolor mihi inest Chr. satius est i. melius ẽ me. s. disposuisse ita de meis bonis, q̃ Bacchidem possidere hæc bona te ipso hærede. i. si tu esses heres. nam oia illi esses daturus. Sy. Disperii. i. uario mõ sum pditus. quãtas turbas. i. quãtas turbationes ego scelestus. i. malus cõciui. i. cõcitaui: cõmoui. insciens. i. per imprudentiam. Dicitur aũt concieo cõcies secũdæ inflexionis: uel a cõcio is quartæ: quæ ambo idẽ significant. Cli. cupio emori. i. mori: e nihil addit ad significationẽ. Chre. quęso. i. obsecro. prius disce qd sit uiuere cũ rõne. s. & uirtute. ubi. i. postq̃ scies qd sit uiuere. si uita. i. modus tuus uiuendi displicebit tibi utitor istoc. i. ista re: quã tibi reliqui. s. uictu & uestitu & tecto apud sororẽ. Sy. o Chre. i. tu dñe. ne. i. utrum. licet. i. pmittit mihi a te loqui sup. Ch. loquere. Sy. at i. sed. licet ne loqui tuto. i. sine piculo. Chr. loquere. Sy. q̃. i. qualis. ista i. tua prauitas. i. distortum iudiciũ. seu non rectum. uel quæ est ista amentia: idest insania. id obesse. i. q id obsit. i. noceat huic filio quod ego Syrus peccaui. i. admisi. Chr. ilicet: idest ire licet. defectiuum uerbum: & semp finem rei demonstrat. sicut actum est. si aũt de consilio iudices dimittebant: cum pco pnunciasset ilicet. hic ergo hoc uerbo. Chre. reiicit Syrũ: q se imiscere uolebat: ut a filio crimẽ depelleret dicẽs. Potes bene tacere: qm in uanũ loqueris: iam enim actũ est & cõclamatũ. nã efficere nõ poteris: ut filius non sit abdicatus. ne admisce te i. noli te interponere in hoc negocio mihi cum filio cõi. nec pararis p parraueris. i. noli parare tibi arã sup quã pces fundant: sicut fundunt Deo super aras.

Concies

SER. ¶ COMIS SO. i. laxo animo. quem. s. non referenda bis. & postq̃ uidi te habere prima. i. præcipua. & maxime amare q̃ essent suauia. In præsentia. i. in presenti tempore. ueluti scortari. peccare cœpi &c. Cœpi dico rationẽ sibi. i. postq̃ non licuit mihi dare tibi: cui primo. i. maxime decuit. & de hoc qđ non licuit. fuit per te. i. per tuam culpam. Tu cupis mori ut dicis: sed prius disce qd sit uiuere. i. bonã uitã agere: quod solum uiuere licet dicere pauca, quæ est: Seruus cum uiderat tantũ malũ ex fraude sua pcessisse: uult in se retorquere culpam: ut minori malo suo maius malũ iuuenis Clitipho disturbaret. Dignius enim erat ut seruus recipiẽdo colaphum per se factum esse diceret: q̃ iuuenis tantã irã patris sentiret. ilicet. q. d. nõ duco modo te in causa. Postea dicit secum nec tu nihil. q. d. neutrum modo reprehendo: & facio libitum meum: quia dono bona mea cui uolo: de qua nihil ad uos. Et quod facitis non reprehendam.

ASC. ¶ ILLVD. Vbi cui decuit primo: sic intelligunt. Vbi: idest posteaquam non licuit mihi per te i. propter tuos mores: dare tibi necessaria. atq; quibus egeres: tibi inquã cui primo idest præcipuo. decuit me dare utpote filio familias. abii ad proximos &c. Ego uero potius dixero. Vbi non licuit mihi dare tibi, cui primo decuit per te. i. sine alterius intercessione. abii ad proximos &c. Illud autem: Prius quæso disce qd sit uiuere &c. sic intelligendum sane puto: Clitipho prius q̃ emori cupis: disce quid sit uiuere (uiuere enim dicitur qui uirtutem & honestatem amplectitur. Nam improborꝝ uita quasi mors est) disce ergo quid sit uiuere. & ubi. i. postquã. scies qd uita i modus & actus uiuẽdi. tũ i. tunc utitor istuc: quod dicis te cupere emori. q. d. si scires uiuere, nõ cuperes mori. Neq; uero pcedere uidetur quod cõmentariũ habet. Nam si ita displicuerit qui possit uti uictu & uestitu &c.

¶ Neq;

DONA. Precator Precari Succensere

(NEque precatorem paratis.) Alibi, ad precatorem abeam. Et precari aliquādo idē qd' deprecari, hoc est a se crimen depellere. Hinc depcatio. (Nihil succenseo.) Succēsere is dr̄, qui cū amare debeat, læsus irascitur. (Vt periculū ēt fame mihi sit Syre?) Quod ē extremū miseriarū. Etiā fame: fames apud antiquissimos in quinta declinatione nominū uariabatur: ex quo potest esse genitiuus casus: quia C. Cæsar in lib. de analogia huius die & huius specie dicendū putat. Sallust. in Iugurtha, Vix decima parte die reliqua. Vel sit septimus casus. (Esurituros satis.) ὡς κατὰ ... qui aliter respondemus, q̄ expectatur. (Nō esse horū te arbitror.) Quasi cū odio Horū dixit: & eo magis q̄ nec te filiū dixit. (Dū istis fuisti solus.) Satis uerisimilis ratio adolescenti imprudenti & parū prouido: & ideo statim subiicit, Est uerisimile. (Iratū putas?) Bū iratū, ob peccatum iratus est, q ex aliqua re lacessitus irascitur. Iracundus, ex parua uel nulla causa. (Id non fit.) Mater tibi non est adiutrix. & hoc prope uerisimilius.

Neque precatorem paratis. S. quid agis? CH. nihil succenseo
Nec tibi, nec huic: nec uos est æquū qd' facio, mihi.
S. Abiit, ac rogasse uellē. CLI. qd? S. unde mihi peterē cibum.
Ita nos abalienauit: tibi iā eē ad sororē itellego.
CLI. Adeone rē rediisse, ut periculū ēt fame mihi sit Syre?
S. Modo liceat uiuere, est spes. CLI. quæ? S. nos esurituros satis.
CLI. Irrides in re tanta, neque me quidquam consilio adiuuas?
S. Immo, & ibi nunc sum, & usque dudū id egi, dum loquit̄ pater:
Et, quātū ego itellegere possum. CLI. qd? S. nō aberit lōgius.
CLI. Quid id ergo? S. sic est, non esse horum te arbitror. CLI. qd istuc Syre?
Satin' sanus es? S. ego dicā qd mihi in mēte: tu diiudica.
Dum istis fuisti solus, dum nulla alia delectatio,
Quæ propior esset te, indulgebant tibi dabant: nunc filia
Postquā est inuenta uera, inuenta est caussa, qua te expellerēt.
CLI. Est uerisimile. S. an tu ob peccatū hoc, esse illum iratū putas?
CLI. Non arbitror. S. nunc aliud specta: matres omnes filiis
In peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria
Solent esse: id non fit. CLI. uerum dicis. quid ergo nunc Syre
Faciam? SY. suspitionē istā ex illis quære: rem profer palam.

GVY. (NEque pares tibi pcatorem. i. deprecatorem pro te: scilicet intercessorē: qui te eripiat a pœni: quia nullis penitus sum loco relictur ... Vel dicit: Non est opus, ut q̄ras depcatorē: quia nihil tibi dico: sed abscedo oīa relinques. Sy. qd ait? Ch. nihil: nō. uel in nullo succenseo. i. irascor (quāuis tū læsus sim) nec tibi, nec huic Clitiphoni. nec est æquū. i. iustū uos intreparesi me dare uitio mihi id qd' facio. uel nō æquū uos facere mihi qd' facio mihi. Sy. Chremes abiit. i. discessit relinquēs oīa sua bona sorori tuæ. uellem rogasse. i. interrogasse eū. s. Clit. qd uelles rogasse. Sy. uellē interrogasse eū unde. i. a quo. peterē mihi cibum. i. qs mihi esset cibū suppeditaturus: cū tu solus habeas uictū & uestitū & tectū apud sororē. ita. i. eo mō dādo oīa sorori alienauit nos. i. me tibi: hoc est a te. nā non reliquit unde posses me sustentare. iā intelligo me esse alienatum sup. uel translatū ad sororē quæ olim bonorū ita est hęres effecta. nā serui alienabant, sicut & res cęterę. Cli. adeon ... i. est ne uerū. rē adeo rediisse. i. rē & fortunā meā redactā esse in eum statum: ut o Syre etiam periculum famei pro famis sit mihi. Antiqui declinabant fames ei secundū quintam inflexionem nos autem fames is secundū tertiam. Insuper uetustissimi genetiuum singularem quintæ interdum terminabant in es. ut Virgil. Libra dies, somniq̄ pares. dies pro diei posuit Vir. Interdū in e. ut facies. gtō facies facie, uel faciei. itē & facei. Cæsar. n. in libro de analogia huius die & huius specie dicendum putat. Posset tamē hic esse ablatiuus tertiæ ita astruendo: ut periculum sit mihi fame. i. per famem: uel de fame: seu esurie & inedia. Sy. modo. i. dummodo. liceat. i. pmittatur. nos uiuere. i. q̄ nos uiuamus. ē spes. i. remanet aliqua expectatio. Cli. quæ spes est reliqua. Sy. spes est nos esse satis esurituros. i. q̄ nos satis esuriemus. Clit. irrides in tanta re: neque adiuuas me quicquam. i. in aliquo, seu aliquantulum cō silio. i. per consilium? Sy. immo. i. sed. & nunc sum ibi tanquā paratus te adiuuare. & usque. i. assidue. dudū. i. pauloante. egi id. i. effeci ut te iuuarem consilio. dum. i. quamdiu. pater loquitur. i. facit sermonem tecum. & quantum ego possum intelligere. deinde interrupit sermonem Cli. dicens. Clit. quid uis dicere. s. quia dixisti q̄ quātum potes intelligere. Sy. perficit quod dicere inceperat. pater non aberit. i. dest nō absens erit. longius. i. diutius: uel minus longe quasi dicat pater q̄ simulauit se abscedere: & relinquere proximis sua oīa nō erit absens diu. hęc enim fictio est ut depellat te a domo paterna. Clit. ergo si non uere pater discesserit: quid est propter quod id fecit. s. Sy. sic est. i. ita se res hēt: ut sum dicturus. arbitror te nō esse filium sup. horum. i. Chremetis & Sostratę. Clit. o Syre. qd. i. cur dicis sup. istud. satin. i. satis ne. es sanus. i. mētis compos? Sy. ego dicam id quod ē mihi in mente. tu diiudica. i. reuolue apd te. & cōsidera an uerum sit quod dicā. dum. s. quamdiu fuisti solus. i. unicus. istis. i. patri & matri. dum. i. quamdiu nulla alia fuit delectatio illis: quæ delectatio esset propior. i. idest propinquior, q̄ delectatio quam de te capiebant. indulgebant: & faciles erant tibi promittentes multa quæ uolebas. dabant. idest dona faciebant tibi. nunc postquam filia est inuenta. uera causa. i. oc asio est inuenta: qua uidelicet causa expellerent. i. eiicerent te. Clit. id. quod dicis est uerisimile. i. probabile & imaginem quādam habet ueritatis. Sy. an putas illū patrē esse iratum tibi ob peccatum hoc. uidelicet q̄ Bacchidem sciuit te amare? Clit non arbitror eum esse ob id iratum. Sy. nunc specta. i. considera: animaduerte aliud. omnes matres solent esse adiutrices filiis suis in peccato. i. cum filii errauerunt. ipsæ inquā matres solent esse auxilio. i. solent pbere auxilium filiis in iniuria paterna i. quando pater est iniuriosus: & non cū æquitate agit in filios. id non fit. i. nunc tu uides q̄ mater non est tibi adiutrix. Cli. dicis uerum. prius autem dicebat eū dixisse aliqd uerisimile. o Syre ergo cum ita expellar: quid faciam. Sy. q̄re ex illis. i. percunctare ab illis parentibus istam suspitionem. i. istam opinionē quæ turbat tuam mentem: uidelicet an sis eorum filius nec ne profer palam. i. dic illis plane rem totam ut est. i. tuam suspitionem: & quare adductus sis in eam opinionem.

SER. (NEC est æquum nos id quod facio mihi. s. succensere. i. ut me uituperetis inde. Abiit perterrefacto Clitiphone inueniendum est consilium quomodo recōcilietur patri. Et sunt adhoc conuenientes personæ Syrus, qui det consilium: Clitipho, cui detur. Vah: desperantis est. quęrere an ab eo unum amplius mihi peterem cibum quia ita nos alienauit modo a se: sed quamuis sis ab eo alienatus: intellexit esse ad se. Adeō. i. ad id rem istam. Modo ludit seruus ut ioculatoriis uerbis alleuiet tristitiam iuuenis. Immo quamuis ludo. i. in cōsilio: dum. i. quamdiu loquitur pater. Sic est bonum consilium: hoc dicit deliberando apud se: & exaltat postea uocem: & quod sit illud aperit. Non arbitror te esse filium horum. s. Chremetis & Sostratę. Nunc aliud specta quod similiter est probatio huius rei: quod. s. non est filius eorum. matres enim adiutrices filiis suis in peccato solent esse auxilio in paterna iniuria sed id non fit modo.

CAL. ¶AD misericordiam.) Quia parentes ueri, filiis cito ignoscunt. ¶ Minima in spe situs erit.) Nā si non esse filiū crediderit, eo miserabilior uidebitur patri: & citius ad misericordiā cōmouebit. ¶ Quid aūt hoc?) Hæc uox est timentis.

GVI. ¶SI non est uerum. i. si falso suspicaris te nō esse filiū eorū, cito adduces ambos parētes ad misericordiā. i. ut misereantur tui: aut si est uerū te nō esse eorū filiū. scibis pro scies: antique: cuius sis filius s. eorū relatu. Cli. suades. i. consulis recte. faciā quod suades. Sy. hoc uenit mihi in mentem. satis recte cōmendat suā inuētionē. nāq; adolescens. i. iuuenis. in quā. i. quantū. minima spe erit situs. i. collocatus · cōstitutus. nā hic inflectitur situs ta tum. i. situatus ta tū. i. tm̄ facillime conficiet pacē patris. i. inibit pacem cū patre. in suas leges. i. s̄m eas leges & conditiones quas dare patri uoluerit in ea pace ineunda, nam cum pax inter aliquos cōficit· lex aliqua, aut cōditio in ea facienda solet allegari. i. adhiberi sensus ergo illius orationis est: Filius cōponet pacem cū patre pro suo arbitrio: & s̄m eas leges, aut cōditiones pacis, quas uoluerit. Etiā haud: idest nō scio an ne. i. utrum ipse Chre. discedens, & patriā relinquens ducat uxorem secū. s. Sostratā. At. i. sed. nihil gratię. i. iucunditatis erit Syro. s. mihi. i. tu Clitipho ita tibi parentes reconciliabis, ut dico. ego aūt nihil sum gratię apud illos habiturus: hoc est nullo modo illis potero gratus esse. aūt. i. sed. qd hoc est! uox hæc timeotis est. q. d. qd uideo. senex: scilicet Chremes exit foras. ego fugio. miror eū senem nō iussisse illico me arripi. i. celeriter cōprehendi. ob hoc factū. i. ppter id quod factū est. nunc pergam hinc ad Menedemū. paro. i. dispono, uel cōparo, uel ppono mihi eū pcatorem. i. deprecatorem p me & intercessorem. nihil fidei habeo seni nostro. i. patri tuo: hoc est nullatenus confido Chremeti: uel non credo satis illi qcquid dicat.

Si non est uerum, ad misericordiā ambos adduces cito, aut
Scibis cuius sis. CLI. recte suades, faciā. S. sat recte hoc mihi in
Mentē uenit nāq; adolescēs q̄ minima in spe situs erit, *Troch.*
Tam facillime patris pacem in leges conficiet suas.
Et iam haud scio anne uxorem ducat, ac Syro nil gratiæ.
Quid autem hoc? senex exit foras · ego fugio, adhuc quod factum est. *Iamb. tetram. catalect.*
Miror nō iussisse illico me arripi ad Menedemū hinc pergā. eū
Præcatorem mihi paro · seni nostro fidei nihil habeo.

Situs

SER. CAVT falte scibis: cuius filius sis. hoc. s. consiliū hic inducitur Syrus loquens solus: laudās illud cōsilium: & quō ipse sit perteritus. Iō recte uenit i mentē. nāq; adolescēs i. quāta minima spe situs erit se esse filium illorum. Tam facillime cōficiet ipse pa. patris in suas leges. i. iuxta uoluntatem suam: qa proculdubio iste mouebitur ad misericordiam. etiā aliud prǫuidendū est. haud scio an Clinia uxorem ducat filiā senis. Ac ita uile erit gratiæ. Syro. q. d. stultus sum: quia nō appono manus in his nuptiis, ut in eam gratiam Cliniæ: qui aduersus herum meū iratum mihi sic patronus. Quid hoc autē est, q ita euasi senem. quasi dicat cum tātum peccassem: miror quare herus iam non suspeodit me. Sed ecce exit foras: ego quātus euasi. Adhūc fugio i fugere debeo. quia quod non fecit, facere potest, si me uiderit: quia adeo scio cum asperom esse: q miror illud quod factum est. s. non iussisse.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

Iambici quadrati catalect. Trochaici uarii numero. VII.

SOSTRATA, CHREMES.

S. PROFECTO nisi caues tu homo, aliquid gnato cōficies mali.
Idq; adeo miror, quō tā ineptū qd q̄ potuerit tibi
Venire in mētem, mi uir. C. oh. pgin' mulier esse? ullāne ego
Rē unq̄ uolui, qn tu in ea re mihi aduersatrix fueris Sostrata?
At si rogitē iā, qd ē qđ peccē hic, aut q̄obrē hoc faciā, nescias·
In qua re nunc tam confidenter restas stulta? S. ego nescio.
C. †Immo scis potius, q̄ quidem redeat ad integrū *Decena. catal.*
hæc * eadem ratio. *Diuide Immo, si tollas eadē uersus cōstat.*

CAL. PRofecto nisi caues.) In hac scena continetur imago quædā dissidii inter uirū & uxorem, q natura morosi atq; difficiles sunt. ¶ Tu homo.) Cum contemptu & stomacho pnūciandū. ¶ Ineptū qcq̄.) Beoe ineptū. nā ineptū est qđ a quouis reprehenditur ¶ Venire in mentē.) Venire in mentem ueteres nō recordationis causa tantū, sed ēt recogitationis considerationisq; posuerunt. ¶ Quod peccem.) Notat mulierum imprudētiā & imperitiam quæ ut plurimum ignorāt quæ praua aut recta sunt. ¶ Tam cōfi.) Recte cōfidēter. nā cōfidentia sępius in malā, Fiducia uero in bonā partē accipit. Alibi, O ingentē confidentiā ¶ Nescio.) Sic lege ut intelligas contrarium.

GVI. PRofecto &c. Hic exprimit quasi imago dissidii inter uirum & uxorē: q natura morosi sunt, ac difficiles. So hōpet cōtēptū & cōstomacho est pnunciādū. nō est dignata hiscere o uir uel cōiux. profecto nisi tu caues. i. puides. cōficies. i. pcurabis: cōparabis aliqd mali gnato. i. filio. s. Clitiphoni. & adeo. i. ualde. miror quo mō o mi uir. i. o mi cōiux. nūc redit ad lenitatē discedente paulatim indignatiōe. qcq̄. i. aliqd. tā ineptū. i. ab oīb⁹ improbatū potuerit uenire in mētē tibi. i. occurere tuæ uoluntati faciendum. Chr. oh: interiectio indignātis, & ridētis. pergin i. psequeris ne esse mulier. i. mulieris ptes exercere, & officiū q̄ semp nu't loq· & marito repugnare. ne. i. certe. nullā rē uolui unq̄ in uita mea. qn. i. q nō tu So. fuerit aduersatrix. i. cōtraria mihi in ea re: quā uolebā. at. i. sed, si iā. i. nunc. rogitē. i. interrogem te qd est. qđ. i. in quo peccē. i. errē. aut quāobrē: idest q̄re. faciā id. i. ita sim' acerb⁹ filio nescias rńdere. s. o stulta. i. imprudēs in qua re nunc restas. i. resistis: repugnas mihi tā cōfidēter. i. tā audacter & temere. nam fiducia sępius in bonū capitur: confidentia aūt in malū. So. nescio. sic legēdū est ut cōtrariū itelligat. Chr. imo. i. sed potius scis. quidem: idest certe. quā. i. quātum eadem oratio redeat ad integrum: idest potius scis sæpius easdem orationes inculcare, ac petere: ut more muliebri semp habeas uerba in ore, ac semper loquaris. cum enim idem sermo repetitur iterū ad integrum redit. nam reintegratur quod prius prolatum erat, propterea tunc eadem oratio redire ad integrum dicitur.

SER. PRofecto. Postquam datum est consilium quomodo possit Clitipho reconciliari patri: ostēdit effectum cōsilii. Et prius cōmouetur mater audita suspitione filii: ut ipsa cōmota patrem frangat ad misericordiam: reprǫseotando ei ipsam suspitionem nati sui. Putabat enim mater patrem ex ueritate omnia sua bona filiæ dedisse. postea & interueniente Meoedemo eius precatu & matris fiet cōcordia. O homo ad maritum loquitur Aliquid mali quia uel aufugiet: uel infirmitatem incurret ex dolore. Tam ineptum: scilicet ut filiū exhæreditares. Pergis ne. Ecce mulier quasi stulta. Tu modo aduersaris. At si rogitem iam quid est: quod peccem in hac re Aut qua re facerem nescit in qua re tantum mihi restas. Ac si rei intentionem nouisses. Ego nescio: quasi dicat iam uolo ut mihi dicas.

bi dicas. Immo cum Chremes audiuisset illam consilium uel le scire: cum nequaq̃ dicendum erat: quia stulta erat: uult potius fateri eam scire: quã oporteat de integro ei repetere. & ideo dicit: dicas quia nescis: immo scis: idest fateor te scire potius q̃ redeat oratio ad integrum: idest ad principium: scilicet potius q̃ oporteat me narrare.

inimicis nostris: imprecatio est: quasi dicat hoc malum apud nos non habeat locum: sed transferatur potius ad inimicos: quibus ab inimicis omnia mala desiderantur. ne. i. utrum cõfitear eum non esse filium meum: qui sit meus filius. Ch. qd metuis. i. quid times confiteri eum non esse filium? metuis ni quam ne non. i. q̃ non conuincas. i. possis probare illum esse

CAL. ¶ DE re tanta.) Scilicet in periculo filii.

Subditus ¶ Subditũ se.) Id est suppositum. Iuuenalis, Transeo suppositos.

Ain ¶ Ain tu.) Pro ais ne. & est percontatiuum uerbum. ¶ Inimicis fiet.) Hæc imprecatio sic usurpatur ab Ouidio, ut illius propria sit.

Conuincere ¶ Cõuinces.) Verbum iudicii est. ¶ Tui similis.) Nam plerunq̃ filii consimiles sunt parẽtum moribus. ¶ Quam seuerus.) Nã facie ipsa uidetur quandam probitatem ostendere: re uero, alius est.

S. Oh iniquus es, q̃ me tacere de re tanta postules.
C. Non postulo: tã loquere: nihilo minus ego hoc faciam tamen.
S. Facies? C. ueq̃. S. nõ uides quãtũ mali ex ea re excites? *Trochaici*
Subditũ se suspicat̃. C. subditũ, ain' tu? S. certe inq̃ mi uir. *Oct. hy.*
C. Cõfitere tuũ nõ esse. S. ah, obsecro te, istuc inimicis fiet. *Dene. cat.*
Egone cõfitear meũ nõ esse filiũ, qui sit meus? *Tetra. Iamb. cata.*
C. Quid? metuis, ne non, cum uelis, conuincas illum esse tuum?
S. Quod filia est inuenta. C. non, sed quod magis credendum siet,
Quod est consimilis moribus, *Dimeter*
Conuinces facile ex te natũ: nã tui similis est probe. *Trochaici*
Nam illi nihil uitii est relictum, quin id itidem sit tibi.
Tum præterea talem, nisi tu, nulla pareret filium.
Sed ipse egreditur, q̃ seuerus, rem cum uideas, censeas.

tuum filium cum uelis? So. uis sup. me nõ metuere confiteri eũ non esse filium: eo q̃ filia est inuenta. & ita sine hærede non sim futura. Ch. non. i. non eam ob rem dico. sed dico quo. i. ut id. s. eũ esse tuũ: sit magis credendum eo: q̃ ipse est consimilis. i. conueniens tuis moribus. facile conuinces eum esse natum ex te. nam ipse est similis tui probe. i. recte. dicimus similis tui cum genitiuo, cũ morum similitudinẽ, aut doctrinæ ostendimus. sed dicimus similis tibi cum datiuo, cum qualitatem similem ostendere laboramus. nam nihil uitii: idest mali moris est relictum a parente illi quin. i. q̃ non itidem. i. similiter sit tibi. tum: idest deinde. præterea. i. præter ea, quę dicta sunt. nulla mulier pareretur filium talem. i. talium morum nisi tu. Sed ipse Clitipho egreditur: idest exit. q̃. i. quantum seuerus. i. præ se ferens probitatem, & morum grauitatem. cum uideas rem. i. rei ueritatem cognoscas. censeas. i. tunc indices de eius moribus, quales sint. nam longe alius est re ipsa q̃ uultu præ se ferat. nam frontis nulla fides.

Similis tui & tibi

GVI. ¶ SO. oh: indignantis est. tu es iniquus. i. non æquitatis rationem habens. qui postules. i. uelis me tacere de tanta re. s. de periculo filii. Chr. nõ postulo. i. nõ peto ut taceas: nam loq̃re quãtũ uoles: nihilominus tñ ego faciã hoc qd' institui. So. facies: indignabunda repetit uerbũ. Chr. uerũ. i. sed faciã. uel ueq̃. i. certe faciã. uel si esset nomẽ: ita intelligeretur: Verũ dico sup. uel uerum erit q̃ faciam institutum. Sost. nõ uides. i. non consideras. quantũ mali excites. i. moueas ex ea re: quã molitis illum abducẽdo simulate. ipse filius suspicatur. i. putat se esse subditum. i. non uerum filium sed tñ suppositum: seu subditum: ut faciunt mulieres, q̃ parere nõ possunt: & ut placeant maritis: se grauidas fingunt: & aliquarum inopũ mulierum filios supponunt: ac pro suis edunt. Iuue. Trãseo

Iuue. suppositos &c. Ch. suspicatur inq̃ se subditum, ain tu. i. dicis ne? Sostra. o mi uir. i. coniux. certe inquã. i. dico q̃ suspicatur se subditum. Ch. confitere. i. dic eum non esse tuum filium. s. So. ah. interiectio dolentis. obsecro te: modus blandientis & misericordiam mouẽtis: istud. s. negare proprium filium fit

SER. ¶ SVBDI tum. i. suppositum, & aliunde assumptum. qd' filia ludendo eum sene hoc dicit. q. d. forsitan dicis me posse probare eum esse filium meum: per hoc q̃ filia mea est inuẽta: q̃ si filiam habeo: certum est q̃ non sum sterilis. & ita poterit ꝓbari meus filius. non deridet eam similiter senex q. d. non dico per hoc posse probari: sed pro huius quo. i. per qd' magis credibile sciet. s. id: quasi per id conuinces eum natum ex te: q̃ similis est tuis moribus. Nulla. s. fœmina.

ACTVS QVINTI SCENA QVARTA.

Trochaici quadrati catalectici permixtis Iambis aliquot.

CLITIPHO, SOSTRATA. CHREMES.

CLI. SI VNQVAM ullũ fuit tẽpus mr̃, cũ ego uoluptati tibi
Fuerim, dictus filius tuus tua uoluntate, obsecro
Eius ut memineris, atq̃ inopis nũc te miserescat mei,
Quod peto, & uolo, parentes meos ut cõmonstres mihi.
S. Obsecro mi gnate, ne istuc in animum inducas tuum,
Alienũ esse te. CLI. sum. S. miserã me, hocine q̃sisti obsecro?

CAL. SI ullũ unquam fuit tẽpus.) Adhuc filius matrem sollicitã reddit, dum petit ut parentes cõmonstret: & ex hoc facilius peruenitur ad tranquillitatem omnium rerũ. ¶ Tua uoluntate.) Quasi innuit illam de industria illum uoluisse appellari filium. ¶ Quod peto, & uolo.) Peto, inquit, quasi precario. nam proprie aliquid precario, petere dicimur. ¶ Obsecro te mi gnate.) Verba proprie matris desperatæ. ¶ Sum.) Hæc uox simplex terribiliter pronuntiat.

Petere

uocari filium tuum. obsecro ut. i. q̃. meminens. i. recorderis eius temporis. atq̃ nunc te miserescat. i. te miseret. mei inopis: idest mei q sum inops, & ifelix, ac miser. habemus miseret miserebat: & miserescit miserescebat in eadẽ significatione: suntq̃ eiusdẽ naturæ habemus etiam personale misereso is. Vir. His lachrymis uitam damus, & miserescimus ultro. ut. i. ita. q̃ demonstres mihi parentes meos. quod. s. demonstrare mihi parẽtes peto. i. præcario posco. & uolo. i. cupio. Sost. o mi gnate obsecro. ne. i. q̃ non. inducas in tuum animum. i. nõ tibi persuadeas istud: uidelicet esse alienum. i. suppositum: & non proprium filium. Clit. sum alienus. So. me miseram: per exclamationem præ dolore dicitur. q. d. dico. uel uerum est me miseram esse: quod dictum interiectionis uice fungitur. obsecro hocine. i. utrum hoc quæsisti. i. utrum hoc inuenisti: excogitasti: seu somniasti: ut dici solet: ut mihi dolorẽ incuteres. uel

Misere

Vir.

GVI. SI unq̃ &c. Hic filius magis reddit solicitam matrem poscens sibi parentes monstrari: quare facilius ad rerum omnium tranquillitatem peruenitur. Clit. o mater si unquam ullum tẽpus fuit cum. i. in quo. ego dictus. i. appellatus filius tuus. tua uoluntate. i. te uolente me dici filium: ueluti me supposueris. fui tibi uoluptati. i. fui tibi lętitiæ & delectationi: cum audires me

Ita mihi, atq; huic sis superstes, ut ex me, atq; hoc natus es.
Et caue posthac (si me amas) unq̃ istuc uerbum ex te audiam.
C. At ego (si me metuis) mores caue in te esse istos sentiam.
CLI. Quos? C. si scire uis, ego dicam: gerro, iners, fraus, heluo,
Ganeo, damnosus, crede, & nostrum te esse credito.
CLI. Non sunt hæc iam parentis dicta. C. non si ex capite sis meo
Natus, item ut aiunt Mineruam esse ex Ioue, ea causa magis
Patiar Clitipho flagitiis tuis me infamem fieri.
S. Di istæc prohibeant. C. deos nescio ego quod potero, enitar sedulo.
Quæris id, quod habes, parentes, quod abest, nō quæris, patri
Quomodo obsequare, & ut serues quod labore inuenerit.
Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet
Dicere hac præsente uerbum turpe, at te id nullo modo
Facere piguit. CLI. eheu q̃ ego nunc totus displiceo mihi,
Quā pudet, neq; quod principium inueniam ad placandū scio.

SER. quæsisti hoc .i. inuestigasti, & interrogasti hoc ab aliquibus esses ne filius proprius, nō suppositus. deinde cōfirmat eum esse filium modo iurandi antiquo parentum. Si unquam. Accedit Clitipho oraturus: & talis q correctionē patris recipiat: & hoc satis conuenienter. Postquam enim cōmotus aliquantulū fuit: & flexus a duritia dictis uxoris suę. Accedit & filius, qui magis eū flectat præcibus. Timens ergo patrem nō ausus est eū aggredi prius: sed matrem tātū alloquitur: manens adhuc in eadem suspitiōe dicit ita. Si unq̃ fuit tēpus &c. Obsecro ut memineris eius tp.s.

CAL. Superstes. ¶HVIC sis superstes.) Mos iurandi antiquus parentum. & bene inducitur mater mitior patre & q̃ adiutrix sit in paterna iniuria filio. ¶ Si me amas.) Hæc uerba, blandientis matris sunt, & quæ ualde de filio sollicita sit. ¶ Si me metuis.) Matri dat uerba suauia patri uero aspera. illa, inqnit, si me amas: hic, si me metuis.

Gerro ¶ Gerro, iners, fra.) Hæc dicuntur in abiectissimum quenq; & nullius pretii hominem. ¶ Gerro. Hinc congerro: quod a gerra dicitur. nam gerræ, nugæ sunt. alii dicunt a corrigēdo deduci. Plaut. in Persa, Iam pol ille hic aderit, credo cōgerro meus. ¶ Heluo.) Vorax. Catul. in Cæsarem, An patrum heluatus est. ¶ Ganeo.) Veteres ganeum, meretricium tabernā dixerunt, ἀπὸ τοῦ γῆς, quod ipsa sit in terra. Hinc ganeo deducitur qui meretrices sequitur. ¶ Damnosus.) Recte hoc postremum cum superioribus conuenit. ¶ Parentis.) Scilicet q filium amet. ¶ Non si ex capite sis meo.) Hęc ingenti clamore pronuntianda: & sic ostendit Chremes filium non debere abiicere spē patris, etsi ab eo uerba aspera audit. ¶ Aiunt.) Bene aiunt, de re fabulosa & ficta. ¶ Deos nescio.) Modus loquendi præsertim iratorum. ¶ Enitar.) Ne infamis fiam. ¶ Inuenerit. Idest acquisiuerit. Alibi, Labore inuenta mea cui dem bona. ¶ Adducere. ἀποσιώπησις honesta. noluit dicere meretricem, præsente matre.

GVL. ¶ITA .i. eo modo. sis superstes .i. superuiuēs (ut ita dicam) mihi: atq; huic pri. ut .i. sicut natus es ex me matre, atq; hoc Chremete patre. & posthac .i. in posterum. caue .i. fuge (si me amas) ne lup. audiam unq̃ ex te istud uerbū. astud per cōtemptum dixit. Vbi aiaduerte idē protsus dici p hæc duo dictat caue audiam: & caue ne audiam: ut idem d r p caue cadas: & caue ne cadas. Ch. at .i. sed. si metuis .i. times me. caue ne supple ego sentiam .i. pcipiam istos .q.d perditos ac malos mores esse in te. Cli. quos? mores s. dicis esse in me. seu me caue te ne sint in me. Chre. si uis scire illos mores: ego dicam. caue ne sis gerro .i. nugator. ut Serui. inqt a gerendo. Vnde nu gigerulus dicimus: q nugas gerit. uel, ut Nonius & Festus, a gerris. nam gerræ sunt nugæ & ineptiæ & contēptus sic dictæ: ut Festus refert: q cū Athenienses Syracusas obsiderent: & crebro ceras poscerent: irridentes Siculi gerras clamabant. q̃ gerræ prius dicebantur, ut idem Festus ait, crates uimineæ. pp tū illā irrisionem Siculorū factū est: ut gerræ p nugis & ɔtemptu dicant. A gerro noie fit cōpositū cōgerronis: uel, ut alii et dicunt, cōgerrus. qd' significat eū, q cū alio gerrone easdē exerceat nugas. caue sis iners .i. otiosus: ignau⁹ sine arte: & industria uiuēdi: ut uult Seruius. caue sis fraus .i. fraudolosus, seu fraudulentus, seu culpabilis. nā, ut inquit Vlpianus, fraus est ipsa noxa .i. culpa: & quasi qdā pparatio poenæ interdū et pro poena capit i iure: ut ait Seruius. Itē & fraus p periculo poni inuenit ut erit illa res fraudi .i. piculo. hæc Seruius. ponit aūt hic fraus pro fraudoloso. ut alibi scelus p scelerato. caue sis heluo .i. uorator insatiabilis: ut inqt Seruius: seu imoderate bona sua cōsumens: ut inqt Festus. Inde heluor aris .i. effundere bona sua luxuriose ac imoderate. caue sis ganeo .i. lasciuus meretricum secutor: ac frequentator. nam ganeū ganei, ut inqt Festus, antiq dixerūt locū abditum: ac uelut sub terra: propterea meretricū tabernā ipsi antiq ganeum uocarunt q i terra sit abdita. unde, ut ait Nonius, ganeones dicti sunt a ganeis: sicut popinones a popinis: q sunt loca uinolenta: ac libidini apta. caue sis dānosus .i. dāni quē tuis parentibus afferens: ut iam fecisti extorquēdo a me per seruū decem minas Bacchi. Crede meis pceptis .s. & credito te esse nostrū filiū .s. q .d. tantisper te meū dici uolo dū quod te dignū est facias: & mris præceptis te accommodes. Clit hæc .i. talia uerba. nō sunt dicta parentis .i. non solent pcedere a uero pre. q. d. male tuis uerbis oñdis te esse mihi patrem. nam uerus pr nunq̃ tales infert cōtumelias filio. Chre. o Clit. ego nō magis patiar me fieri infamē .i. infamatū: ignominiosum, malæ famæ. tuis flagitus .i. pp tua scelera flagitione digna. ea causa .i. pptet eā causam: q a sis filius meus: etiā si natus sis ex meo capite. Item .i. similiter. ut .i. sicut. aiunt .s. poetæ. Mineruā .i. Palladē esse natam ex Ioue .i. ex capite Iouis. Minerua dicit dea ingenii, & artium inuentrix. Item ponitur p ipso ingenio. & aliquando pro natura. So Di. prohibeant .i. impediant istæc: uidelicet quo minus fias infamis pp filii flagitia. Ch. nescio Deos. modus loqnēdi iratorum præcipue, qui Dei cogitationem non habent. ego enitar .i. conabor. sedulo .i. instanter: u ehementer: attente. ne fiam infamis. quod .s. eniti sedulo: potero facere supple. uel quoad .i. inquantum potero. tu quæris id quod habes: uidelicet parentis pro parentes. nō quæris id quod abest tibi: uidelicet quomodo obsequare .i. complaceas patri. & non quæris. ;ut .i. qualiter. serues id boni .s. quod pater tuus: scilicet ego. inuenerit .i. acquisierit. labore .i. sudore corporis sui. non erubuisti supple adducere mihi Bacchi .s. sed tacuit coram matre. ante oculos .i. ante cōspectū meum. p fallacias .i. per astutias ducendo eam esse amicam Clinæ. & fecit aposiopesim pp id quod subdit. pudet me .i. pudore afficior. dicere uerbum .i. uocabulum turpe. ut puta te adduxisse meretricem uel aliqd tale. hac pręsente .i. in præsentia matris tuę. at .i. sed. nullo modo te piguit .i. non fuit tibi molestum: siue non dubitasti facere id quod turpe fuit. Cli heu: interiectio dolentis. q̃ .i. quantum. ego nunc totus displiceo mihi? q̃ .i. quantum. me pudet id fecisse. neq; scio quod principium incipiam ad placandum .i. leniendum mitigandum patrem.

SER. ¶AT ego quasi dicat ipsamet moneo te: ut non dicas te esse alienū. At ego moneo hoc tm: caue ut &c. Gerro .i. otiosus. fraus .i. fraudulentus. Heluo .i. edax. ab heluo luis. ganeo .i. libidinosus. quia ganeæ sunt uiæ subterraneæ meretricū: ubi cū leccatoribus habitant. Adduc·unt .s. meretricem ante oculos: sed noluit dicere meretricem: scilicet tam turpe uerbum de foemina coram foemina.

¶Enimuero

CAL. Enimuero, Chremes.) Interuenit persona, cuius gratia pax conciliatur: ita ut oia tranquilla sint & cōposita, put comœdiæ finis postulat. ¶ Enimuero. Nonnunq̄ principiū est aliqd per iram dicturi. ¶ Accersi.) Bene accersi: q̄a ꝓprie accersitur uxor, dū ad uirum ducitur. ¶ Ne faciat.) Hæc timebat ne oia bona illi traderet. ¶ Obsecro.) Nil significantius. nam Orare, est placidos petere: obsecrare uero, iratos rogare. ¶ Sciens.) Quod peius esset, q̄ si nesciret. ¶ Rufam.) Rufus color & ruber idem est. ¶ Elegans.) Hic ad formā refertur: sed sæpius ad orationē & ad uerba.

GVL. Enimuero Ch. &c. Hic interuenit psona: cuius gratia pax concilief ita: ut oia trāquilla sint & cōposita put comœdiæ finis postulat. Men. primo hoc loquitur Mene. solus apud se. Enimuero. i. certe. Chremes cruciat. i. uexat uerbis. s. cōtumeliosis. nimis grauiter. i. nimis acerbe. adolescētulum uidelicet Clitiphonē. & cruciat eum nimis inhumane. i. crudeliter, seu securiter. ergo cum ita sit exeo. i. egredior ad eos. ut conciliem. i. componam pacem uideo ipsos optime. i. opportune. Chre. hem: interiectio percipientis eum quem uolebat. o Mene. cur nō iubes filiam meam accersi. i. aduocari. ut sit tibi nurus. accersif ꝓprie uxor dum ad uirū ducif. & cur inquā non firmas. i. confirmas: ratificas (ut aiunt) id doris. i. eam dotē, quā dixi. i. destinaui filiç. So. putat Sostrata id qd̄ erat fictū esse uerum: timebatq; ne pater penitus exhæredaret filium oia tribuens filiæ: o mi uir obsecro te ne facias id. q. d. nē des oia filiç. Cli. pater obsecro ut ignoscas mihi. Mene. o Chre. da ueniam. i. parce illi. sine. i. permitte. ꝙ exorem te. i. tibi persuadeā ut ei ignoscas. Chre. ne. i. utrū petis sup ut ego dem dono Bacchidi mea bona. & qdem sciens. i. nō p imprudentiā. nō faciā. i. non dabo sciens illi bona. Mene. at. i. sed. nō sinemus. i. impediemus ne dētur Bac. Cli. pater ignosce si uis me uiuum. i. si cupis ut uiuam. So. o Chr. age. i. fac quod petitur. age est aduerbium hortantis. q. d. age ignosce ei. Mene. o Chre. quęso age. i. fac qd̄ petif. s. ignosce illi. ne obfirma tā. i. tm̄ te. i. noli te tam obstinatum ostendere. ille. n. dicif se obfirmare in aliquo ꝓposito: qui obstinate ac pertinaciter in illo perseuerat tanq̄ immobilis truncus. Chre. qd istud est. q. d. qd hoc sibi uult. uideo non licere mihi ptendere. i. pficere, hoc. ut. i. sicut cœperā. i. incœperā. q. d. uideo me nō posse pficere seu pgere in proposito: quod instituerā. & dicitur pertēdere hoc quasi tendere. i. progredi: pcedere per hoc ꝓpositū. Mene. facis ut te decet facere. i. ut tibi honestum est facere. Chr. adeo. i. certe faciam hoc. i. mutabo cōsilium, & illi ignoscam. ea lege. i. ea cōditione: si faciat id qd̄ ego censeo æquū esse. i. iustum esse hunc Clit. facere sup. Clit. o pater faciam oia. impera. i. pcipe mihi obsecuturo. Chre. censeo inquā ut ducas uxorem. Cli. o pater. tantum hoc dicit uerbū non statim uolens dare responsum tanquā prius deliberaturus. Ch. nihil audio exeo bonæ responsionis. Me. at. i. sed. recipio i me. i. pmitto, ꝙ dici solet, in conscientia mea ꝙ sup. faciet. i. uxorem ducet. hoc dicēdi genere in me recipio sæpius Cice. utitur in suis epistolis: & præcipue commēdaticiis: ut cernere facile est. nemo. n. negat recipere interdum sumi p ꝓmittere. Chre. etiam. q. d. adhuc nihil. i. nō audio ipsum, uel nihil audio ipm rn̄dentē. Clit. perii. i. perditus sum. So. an. i. utrū o Cliti. dubitas. i. non audes ducere uxorē. Chr. imo. i. sed. utrū uult ducere uxorē petere debes. Men. faciet oia quæ imperabis. So. hęc. s. separare ad nuptias: ducere uxorē &c. sunt grauia. i. molestia: difficilia. dum. i. quādiu incipias, & dum: idest quādiu ignores. idest sis ignarus matrimonii. ubi. i. postquam. cognoueris quid sit. erunt hæc oia facilia. Clit. o pater faciam. i. ducam uxorem. So. o mi gnate. pollicitantis est. dabo tibi puellam lepidam. i. sermone suauē: festiuam: quam tu facile ames. s. filiam Phanocratæ nostri: aut amici aut uicini. Clit. ne. i. utrum. dabis illam uirginem rufam. color rufus & ruber, ut in Gellio habetur, idē est dabis illam uirginem cæsiā. i. uiridē. & talis coloris, qualis est color cæli unde, Gellio attestante, cæsia dr̄ species uiridis coloris: quasi cælia: ꝙ talis sit color cæli dabis uirginem ore sparso. i. facie lata. uel etiam ipso ore lato. i. habentē os sparsum & latum, seu extentum. & naso adunco. i. habentem nasum curuū. o pater nō possum ducere eam. s. Chre. eia: hortantis aduerbium. i. quantū, uel qualiter ipsa est elegans. i. apta. formosa. cōmēdat eam filio: ut amet eam Elegans hic refertur ad formam: sed sæpius ad orationem & uerba. credas animum esse ibi. i. in ea puella. i. credas ꝙ hēt animum & qdē prudentē. uel credas. i. reputes. animum tuum esse ibi. i. in amore eius: nam satis pulchra est quæ placet: & (ut dici uulgo solet) nulli sunt amores deformes. So. dabo tibi aliā. Clit. qd istuc est sup. ꝙ tantopere laboratur ad eligendam mihi unā. quidē. i. certe. quando. i. quia & quod dicunt postq̄ uxor ducenda est. egomet. i. ego ipse habeo. i. scio. propemodum. i. fere eam sup. quam uolo ducere.

Accersi

Obfirmare

Pertēdere

Cice.

ACTVS QVINTI SCENA QVINTA.

Trochaici quadrati catalectici mixtis Iambicis quadratis.

MENEDEMVS, CHREMES, CLITIPHO, SOSTRATA.

M. Enimuero, Chremes nimis grauiter cruciat adolescētulū
Nimisq; inhumane. exeo ergo, ut pacē conciliē optume
Ipsos uideo. CH. ehem Menedeme cur nō accersi iubes
Filiam, & quod dixi dotis, firmas? S. mi uir te obsecro
Ne facias. CLI. pr̄ obsecro ut mihi ignoscas. M. da ueniā Chreme
Sine te exorē. CH. egone mea bōa ut dē Bacchidi dono? sciēs *Tab. te.*
Non faciā. M. at id nos nō sinemus. CLI. si me uiuū uis pr̄. *Iamb.*
Ignosce. S. age Chreme mi. M. agē quæso ne tā obfirma te Chre- (me, *Troch.*
CH. Quid istuc? uideo nō licere, ut cœperā, hoc ptēdere.
M. Facis ut te decet. CH. ea lege hoc adeo faciam, si facit
Quod ego hunc æquū censeo. CLI. pater omnia faciam impera.
CH. Vxorem ut ducas. CLI. pater. CH. nihil audio. M. ad me recipio,
Faciet. CH. nihil ēt audio ipsum. CLI. perii. S. an dubitas Clitipho?
CH. Immo, utrū uult. M. faciet oīa. S. hæc dū incipias grauia sunt,
Dumq; ignores: ubi cognoris, facilia. CLI. faciam pater.
S. †Nate mi, ego pol tibi dabo puellam lepidam, quam tu facile
ames, *Nate mi est extra uersum*
Filiam Phanocratæ nostri. CLI. rufamne illam uirginem,
Cæsiam, sparso ore, adunco naso? non possum pater.
CH. Eia ut elegans est: credas animum ibi esse. S. aliam dabo.
CLI. Quid istic? quandoquidem ducēda est, egomet habeo propemodū,
Quam uolo. S. nunc laudo gnate. CLI. Archonidis filiam.
S. Perplacet. CLI. pr̄ hoc nūc restat, CH. qd? CLI. Syro ignoscas uolo
Quæ mea causa fecit. CH. fiat. uos ualete, & plaudite.

CALIOPIVS RECENSVI.

te uxorē: & quæ est mihi cordi, & ex animi sententia. So. o gnate nunc laudo te. Cli. habeo inquam filiam archonidis. i. illius uicini, quam. s. uolo. So. perplacet i. ualde placet mihi: ut tu ducas illam. Cli. o pater hoc unū. i. hoc solum restat. i. reliquum est. Chre. Quid est quod restat. Cli. uolo q ignoscas Syro seruo. i. remittas illi ea sup. quæ fecit mea causa. i. pp me. Chr. fiat. i. ignoscat ei. Valete uos spectatores. & plaudite. i. manus iungite simul. sic poetæ congratulātes. ego Calliopius. i. poetæ defensor. recensui. i. recognoui hanc comœdiā: & iudicii mei cēsurā adhibui: uel, ut alii uolunt, recitaui.

SER.

Enimuero. Inducitur Menedemus: qui ut totam rem sciebat rem totam cōfinxerat: ponendo pacem in oibus Ne facias de dote. Ad id nos non si nemus dare. s. Bacchidi bona tua: qa eum & seruabimus & corrigemus. Video: hic intellige ueniam: & ideo dicit Mene. facis ut decet. de hoc. s. q das ueniam. Ad me recipio. q. d. accipio eum in manum & cogam eum facere. s. ut aliam uxorem ducat. Cæsiam. i. lenticulosam. Elegans est. i. pspector mulier. Ibi. s. in Bacchide. Quid est illud: de quo concertamus: certe iudicabo de uoluntate mea: qngdē &c.

ASCE.

Illud. Clitipho pater Chre. Nihil audio &c. sic quoq intelligi potest: ut Clitipho uoluisset dixisse: Pater aliud quod uis oneris impone: uel da mihi spacium & mane tempus: Dum mea me uictum doceat fortuna dolere: aut simile quoduis uerbū. Sed Chremes id ueritus subiungit. Nihil audio: hoc est nullam excusationem suscepturus sum. Ideoque Menede. ait: ad me recipio, faciet. & propterea addit Chremes. Nihil etiam audio te supple: o Menedeme: sed audio ipsum Clitiphonem auscultans an promittet quæ postulo. aliter enim ueniam daturus non erat. Illud uero: Eia ut elegans est: per amaram increpationem dictum intelligo: non quidem de filia: sed de Clitiphone, ut sit: Eia: quasi dicat uidete obsecro: ut. idest quantum. elegans: idest curiosus & delitiosus sit filius meus credas animum eius: idest uoluntatem esse ibi in re uidelicet uxoria: uel in uxore ducenda. quasi dicat difficilem se exhibet, ne uxorem ducat. At ita dicto elegans: quæ (ut docet Gellius) apud maiores nostros in malam partem accipiebatur: hic quoq reprehensionē hēt: nec multū abhorret ab illo in Eunucho: Quam elegans spectator formarū siem.

FABVLAE INTERLOCVTORES

Mitio senex	Demea senex
Aeschinus adolescens	Ctesipho adolescens
Syrus seruus	Dromo seruus
Sostrata matrona	Hegio senex
Pamphila nutrus	Canthara nutrix
Geta seruus	Sannio leno

DONATI PROLEGOMENA IN ADELPHOS TERENTII.

Haec fabula Adelphi Palliata, ut ipsum indicat nomen, ex plurali numero, cum sit una: ex masculino genere, cum sit comœdia: ex Græca lingua, cum sit latina, censetur. Potuit eam Terētius Fratres dicere: sed & Græci nominis εὐφωνίαν perderet: & præterea Togata uideretur ad summā, nō statim intelligeretur Menandri esse: qd Terētius in primis lectorē scire cupit: minus existimans laudis proprias scribere, q græcas trāsferre. Est igit Menādri: & a fratrū facto, qbus argumētum nitit, nomen accepit. ¶ Huius tota actio cū sit mixta ex utroq genere, ut fere Terentianæ oēs, pter Heautōtimorumenon, tā maiori ex parte motoria ē, nā statarios locos perpaucos hēt. Prodest autē, & delectat, actu & stylo. ¶ In hac, primæ partes sunt, ut quidam putāt, Demeę, ut qdā, Syri. Quod si est ut primas Syrus habeat: secundæ Demeæ erūt, tertiæ Mitionis, & sic deinceps. Quēquā ēt sunt qui putant primas Mitioni dandas, secūdas Syro, tertias Demeæ. Nā quod ait Terentius, Senes qui primi ueniunt: nō ad patres quas dicimus, sed ad ordinē ptinet exeuntiū psonar. ¶ Hæc ēt, ut cætera huiōi poemata, qnq actus hēat necesse est, choris diuisos a Græcis Poetis. quos etsi retinēdi cā iā inconditi spectatoris minime distinguunt Latini Comici, metuentes. s. ne qs fastidiosus finito actu, uelut admonitus abeūdi, reliquę comœdię fiat cōtēptor, & surgat: tñ a doctis ueteribus discreti atq disiūcti sunt, ut mox aperiemus post argumenti narratiōnē. ¶ In hac, plogus aliquāto lenior inducitq magis ēt in se purgādo, q in aduersarius lędēdis est occupatus. Protasis est turbulēta. Epitasis clamosa, Catastrophe lenis. quar partium rōnem diligentius in principio pposuimus, cū de Comœdia quędā diceremus. ¶ Hęc sane acta est ludis scenicis funebribus L. Aemilii Pauli, agētibus. L. Ambiuio, & L. Turpione: qui cū suis gregibus ēt tū personati agebāt. Modulata est aūt tibiis dextris, idest Lydus ob seriā grauitatē, qua fere in oib⁹ comœdiis utit hic poeta. sæpe tñ, mutatis p scenā modis, cantica mutauit: qd signat titulus scenæ hīs subiectas psonis literas, M. MC. Itē Deuerbia ab histrionibus crebro pnūciata sunt, q significant D. & M. lrīs sm psonar nomina pscriptis i eo loco ubi incipit scena ¶ Adnotādū sane q hęc fabula προτατικὸν πρόσωπον nō hēt, hoc ē psonā q ad argumētū nihil attineat, quęq sit assumpta extrinsecus, ut ē in Andria Sosia. ¶ Hāc dictūt ex Terētianis secūdo loco actā, ēt tū rudi noie poetæ. itaq sic pnūciatā, Adelphæ Terētii, nō Terētii Adelphæ: q adhuc magis de fabulæ noie Poeta, q de Poeta noie fabula cōmēdabat. In hac qdē spectatur qd intersit inter rusticā, & urbanā uitā: mittem: & asperam: cœlibis, & mariti: ueri patris, & per adoptionem facti. Quibus ppositis ad exemplū, uitāda perinde, fugiēdaq Terentius mōstrās, artificis poetæ p totā fabulā obtinet laudē.

C. SVLPITII APOLLINARIS PERIOCHA IN ADELPHOS.

Duos cum haberet Demea adolescentulos,
Dat Mitioni fratri adoptādum Aeschinum,
Sed Ctesiphonem retinet. hunc citharistriæ
Lepore captum sub duro acerīsti patre.
Frater celabat Aeschinus famam rei,
Amorem in se transferebat. denlq
Fidicinam lenoni eripuit. uitiauerat
Idem Aeschinus ciuem Atticam pauperculam,
Fidemq dederat, hanc sibi uxorem fore.
Demea iurgare, & grauiter ferre. mox tamen
Vt ueritas patefacta est, ducit Aeschinus
Vitiatam, potitur Ctesipho citharistriam,
Exorato suo patre duro Demea.

Ex duobus

ARGVMENTVM

EX duobus Atticis fratribus, alter quidē Demea nomine, rus coluit, uxore duxit: filios suscepit duos, Aeschinum & Ctesiphonē. at alter, Mitio nomine, uxorē nō duxit, & filios procreare noluit: sed sibi filiū fratris Aeschinū adoptauit. atq; ita indulgenter eduxit a paruulo, ut effuse luxuriatus adolescens, ad postremū ciuem Atticā uirginē uitiaret, captus amore eius. quo facto & cū matre puellae pepigit nuptias eiusdē quā uitiauit: cūq; rē gestā ad patris, a quo adoptatus fuerat, cōscientiā, iā iamq; platurus esset: precibus Ctesiphonis fratris sui, q apud durū patrē atq; agrestem Demeam parcius atq; arctius haberet, ipulsus est, & ut eidē a lenone raperet meretricē: quo facto, multiplici errore cōpletur fabula. Nā & Demea cū hoc ipso id est cū Mitione litigabat, tanquā cū eo q corruperit adolescentē adoptatū, in mores pditos, nesciens suū sibi filiū Ctesiphonē esse corruptum. eluditurq; a Syro & Mitione p totam fabulā. Et mater puellae, iā decimo mense post raptū uirginis, Aeschinū credit sibi ipsū rapuisse meretricē. quae perturbatio, cito in tranqllū redacta est. Nā re cōperta de uitio uirginis, Mitio dat ciuem Aeschino quā cōcupiuerat: eiusq; matrē ipse accipit. Deprehēso uero Ctesiphone in amore meretricis, primo irascitur Demea: post lenitur, atq; habēdae eius meretricis licentiā praebet. ¶ Primus actus haec cōtinet. Mitionis solius primo uerba: & post, eiusdē & Demeae iurgiū. ¶ Secundus actus haec cōtinet, Lenonis alterā rixam aduersus Aeschinum p puella: eiusdē apud Syrum querelas: laetitiam Ctesiphonis: obsessionē amicae: & eiusdē gratiarū actionea apud Aeschinum. ¶ Tertius actus haec cōtinet. Trepidationē matris Sostratae & Canthare nutricis ob parturientē Pamphilā uitiatam ab Aeschino. Getam nuntiantē dominae suae p errorem, q sibi rapuerit Aeschinus meretricē: reditum in scenam Demeae: eiusdemq; cū Syro ludificāte sermocinationem: interuentum Hegionis: cū querela apud eundē Demeā de facto Aeschinis, & cōsolanōe Sostratae. ¶ Quartus actus haec cōtinet. Ctesiphonis cū Syro colloquiū: delusionem Demeae: eiusdēq; in scenā interuentū, atq; secundam frustrationem p Syrū factam. Mitionis cū Hegione sermonē querelam Aeschini de rebus suis: eiusdemq; cū Mitione patre facitissimā decertationē: Demeae reditū in scenam ex errore in quē eū cōiecerat Syrus. & renouatum cū fratre eiusdē iurgium: processionē in scenam temulenti Syri. ¶ Quintus actus haec cōtinet, Deprehensionem Ctesiphonis cū meretrice: tertium cū Mitione iurgiū Demeae, eiusdēq; uitae pristinae correptionē: & p eum multa in comoedia noua hoc est blandimentū circa Aeschinum, & affabilitatē circa Getam: conciliationē Syri, & uxoris eius: & ueniam circa Ctesiphonem: pmissionēq; habendae meretricis. ¶ Seruatur autē p totam fabulā mitis Mitio, saeuus Demea, Leno auarus, callidus Syrus, timidus Ctesipho, liberalis Aeschinus, pauidae mulieres, grauis Hegio. ¶ In diuidendis actibus fabulae identidē meminerimus, primo paginarū dinumeratione neq; Graecos, neq; Latinos seruasse: cū eius distributio huiusmodi rationē habeat, ut ubi attentior spectator esse potuerit, lōgior actus sit: ubi fastidiosior, breuior atq; cōtractior. Deinde et illud, in eundē actū posse cōtieri & tres, & quatuor scenas introeuntiū atq; exeuntiū psonarū. ¶ Facta aūt haec una ē de duabus fabulis, Adelphis Menandri, & Cōmorientibus Diphili.

GVL. Adelphos

¶ Adelphorum Argumenti narratio.

HAnc comoediā Adelphos uocāt. i. fres. Nā Adelphos graece, dr fr latine. nec iniuria. Nā in ea cōtinet duos fuisse fratres: Demeā & Mitionē: quorum alter Mitio uitā elegit caelibē: alter uero Demea duxit uxorē ex q̃ sustulit duos filios: Aeschinū & Ctesiphonē e qbus Aeschinū adoptauit Mitio, & delicate educauit. Alter aūt a pre satis dure exercitatus ē i ope rustico: q tū exarsit i quādā Citharistriā cuiusdā lenonis: q potiri suo nutu nō poterat. Aeschinus aūt quādā ciuē atticā paupertate pssam stuprauit: ea qdē lege, ut eā esset ducturus i uxorē. Hic Aeschinus fratrē q̃ maxime poterat, caelabat. totūq; fris amorē i se cōuertebat: ne Demea pr ductus i eū grauiter excādesceret: ut erat pr satis acerbus fratri: itaq; a Lenōe abstulit illā Fidicinā quo ea libetius potiret. Quae ubi rescita sunt: Demea ira pcitus pus multas cōmouit cū fre turbas: deīde ipso placato, & Aeschinus atticā puellā duxit uxorē: & Ctheliphο Fidicinę hn̄dę līiam est cōsecutus. Est aūt haec comoedia ex utroq; gne mixta uz statario & motorio: ut satis liqdo cōstabit. Ex graeca aūt Menādri est trāslata: in q̃ qdē spectat: qd intersit inter rusticā, & urbanā uitā: & inter asperam & caelibem: & inter uitam ueri pris & p adoptionem facti.

SER.

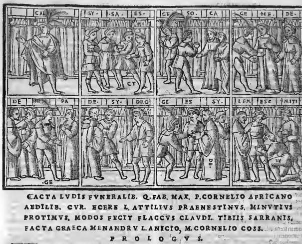
ADelphe uocat ista comoedia: & ē graecū uocabulū: qd iterpretat fratres: Duo. n. fratres sunt pncipalis ps istius comoediae. s. Mitio & Demea. Isti duo fratres i moribus dissentiebant ualde: & dū diuersa & oia cōtraria seqrent. Tū q̄si p diuersos tramites ī errorē pcipitabāt. Vnus. n. eorū s. Demea dū auster⁹, & dur⁹ correctοr in filios caisteret, modū duriciei excedebat. alter uero. s. Mitio: dū lenis, & mollis existens: q̄si differre a fratre studeret: ī imoderatā deuitabat mollitiē. Ille erat pr durus filios nimis aspe corrigēdo. Iste erat patruus lenis nimis facile nepotibus cōdonādo. Tēdit ergo ad hunc finē comoedia: ut de duo cōtrariis. s. de nimis duro: & nimis molli: unū mediū cōtēperatū de utroq; reddat: ut q nimis durus erat, ɔdescēdēdo molli mollescat & q nimis mollis erat, ɔdurescat. Itaq; fit ut q pus adeo differebāt diuersa seqndo nō ɔueniāt ad eūdē terminū sibi inuicē obuiādo. Cōuenienter igit sunt noīa sortiti: ut cū Mitio, q a mitis erat, ille uocaret. sic ille demens, Demea nūcuparet. Data q a tota comoedia ista tēdit ad psonarū descriptionē. s. ad nimis mollē & nimis durū describēdū: qd si aliqd negociū: ut de factis Aeschini. & Cthesiphōis iterponat totū sit pp molitiē uel duriciē describendā illarū psonarū. Saepe. n. describit negociū pp psonas: ut hic saepe psona pp negocium ōndēdum: ut psona Catilinę i Sallustio p descriptionē cōtaminat pp negocium. s. ut tale negociū. i. cōiurationē fecisse credibile uideat. Funebres dnr ludi, q funeribus nobilium fiebāt uel i anniuersalibus eorū singulis annis restituebant: ut Aeneas fecit i morte pris sui. Sarranis a pplo, q eas inuenit. Argumētū qd sequit nō fuit ab auctore cōpositū: ut ipse in plogo suo attestat dicēs: Ne expectetis argumētū: qs aūt fecit: qs ue apposuerit q̄situ satis est: & adhuc sub iudice lis est: & nō est factū regulariter: ut actus ordinaliter notatos hic sicut ī aliis possit inuenire. Duos &c. Demea iurgare de utroq; filio uitas de Ctesiphone latens sub spē Aeschini.

¶ Adelphorum Argumentum.

GVL.

DVos cū hēet &c. Cum Demea hēet duos adolescentulos. i. duos iuuenes filios. dat. i. concedit fratri suo Mitioni Aeschinum filiū adoptādū. i. assumendū in filium: sed retinet Cthesiphonē alterū filium suū. Fr Aeschinus celauit. i. occultauit hōc Cthesiphonē. captū. i. deceptū. lepore. i. festiuo fmōe & allicien, seu ēt elegātia formae Citharistriae. i. cuiusdā Fidicinę, q̃ cithara canere solebat. & eū qdem caelauit ita captū sub pre Demea duro. i. aspo. ac tristi. i. seuero: austero. & ita trāsferebat ī Aeschinum famam amoris illius citharistriae. Denīq; eripuit fidicinā illam citharistriam lenoni. i. poellarū uenditori. idē Aeschinus uitiauerat. i. stuprauerat ciuē atticā paupculā. & dederat fidē. i. sancte promiserat. hanc puellam fore. i. futuram esse uxorē sibi. Demea iurgare. i. obiurgabat Mitionem fratrem & Aeschinum filiū. & ferre. i. ferebat. grauiter. i. moleste & indignato animo. Tū mō. i. statim ubi. i. postq̄. ueritas est patefacta. i. rescita & liquefacta. Aeschinus ducit uxorē. i. capit in uxorem uirginem ciuem atticam uitiatam. i. stupratam a se Cthesipho potitur citharistria. i. hēt citharistriā suo arbitrio prius Demea patre suo duro exorato. i. persuaso: inducto ut daret licentiam potiundae eius.

Exoratus

FACTA LVDIS FVNERALIB. Q. FAB. MAX. P. CORNELIO AFRICANO AEDILIB. CVR. EGERE L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MINVTIVS PROTIMVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. TIBIIS SARRANIS. FACTA GRAECA MENANDRV L. ANICIO, M. CORNELIO COSS.

PROLOGVS.

POSTQVAM Poeta sensit scripturã suã
Ab iniquis obseruari, & aduersarios
Rapere i peiorẽ partẽ, quã acturi sumus,
Indicio de se ipse erit, uos eritis iudices,
Laudine an uitio duci factum oporteat.
Synapothnescontes Diphili comoedia ẽ.
Eam Cõmorientes Plautus fecit fabulã.
In græca adolescẽs est, qui lenoni eripuit

DONA. Postq̃ Quoniã Scriptor Iniquus — POstq̃ Poeta sensit scripturã.) Postq̃, p quĩ: cuius reciprocum, qm̃ p postq̃. Plautus in Aulularia, Quoniã is morif, ita auido ingenio fuit. ⁋ Postq̃ Poeta sensit scripturã suã. Indifferẽter, ois q aliquid scripsisset, scriptor a ueteribus dicebat. ⁋ Ab iniquis.) Inimicis: ut, Fatis Iunonis iniquę. ⁋ Obseruari.) obseruatio, ad honorẽ refert: ut, Pręterea regẽ nõ sic Aegyptus & ingẽs Lydia, nec ppli Parthorũ, aut Medus Hydaspes Obseruant. Sed nũc obseruari captari signat, & audiri. Obseruari ergo, & honorari, & captari, & audiri signat. ut Plau. Obseruat orare, ut blande palpet mulieri. ⁋ Rape in pe. ptẽ.) Varietas p gñia uerborũ. & utriq; sniæ apte iungimus, scripturã suã. ⁋ Rape in pe. ptẽ. i. uitio dare, uitupare. ⁋ Indicio de se ip e.) Mire expssit simplicitatẽ, uera dicturi, cũ idicatur se dixit, nõ narratur. Et idicio erit, p index erit. ⁋ Indicio de se. Indicat, is q de se uolens aliqd, & de aliis ẽt pdit, sed ɔfitetᷣ qui de se tm̃, & qui inuitus. ⁋ Vos eritis iudi.) Bene: q apud iudices indiciũ pfitenẽ q accusatorẽ adiuuant. ⁋ Laudine an ui.) Mediũ nõ fecit: ut appareat, si crimen nõ sit, laudi debere eẽ. ⁋ Synpothnescõtes Diphi. co. ẽ.) Nec numeri, nec genera respiciẽda sunt contra sniam remq; ipsam. ⁋ Eã cõ. Plau. fe. fa.) Sicut apud gręcos δρᾶμα, sic apud latinos gñaliter Fabula dr: cuius spẽs sunt, Tragoedia, Comoedia, Togata, Tabernaria, Prętextata, Crepidata, Artellana, μικτός, Rhyntonica. ⁋ In Græca ado. est.) Diphili. s. quasi diceret, Quidã adolescẽs est, q lenoni eripuit meretricem.

Obseruatio — Obseruare — Rapere i peiorẽ partem — Indicio erit — Indicare — Δρᾶμα — Fabula & eius partes

GVL. POstq̃ poeta sensit &c. Postq̃. i. qm̃ sicut contra apud Plau. qm̃ poni inuenit p postq̃. poeta Tere. sensit. i. pcepit. scripturã suã. i. suũ poema (ois enim q aliqd scripsit indifferẽter scriptor a ueteribus dicebatur) obseruari. i. ausitari. diligẽter recognosci & examinari. ab iniqs. i. inimicis. & postq̃ cognouit aduersarios. i. suos æmulos rape. i. trahere in peiorẽ ptẽ. i. uitupera rii. & quasi uituperare & uitio dare scripturã suã, seu comoediã. quã. s. comoediã sum⁹ acturi. i. pnunciaturi, & recitaturi, ac repñtaturi. & qd dicit sunt lusuri. ipse poeta erit indicio. i. erit index & pditor de seipso. Indicat. n. q aliqd aliis pdit. cõfitetᷣ, q inuitus de se aliqd pmulgat. uos spectatores eritis iudices. i. iudicabitis. ne. i. utrũ oporteat factũ. i. id qd fecit poeta trãsferẽdo gręcam duci. i. dari, uerti, aut existimari, & reputari, & ascribi laudi an uitio. i. uitupatiom. Synapothnescontes diphili. i. talis comoe. græ. est. Nomen illius comoe. est totũ græ. Plau. fecit eã græcã fabulã. i. comoediã latinã. dictã cõmoriẽtes noie a latino: ut licet uidere apud. Plau. In fabula græca est adolescens: q eripit. i. aufert meretricẽ lenoni. i. puellarum uenditori.

SER. PRologũ facit sicut in aliis mẽdẽdo iuidorũ detractiõib⁹. & captat bñiuolentiã Po. Ro. Supra notatis q̃tuor modis. A psũa sua: quã noiat poetã. Ab aduersariorũ: quos dicit iniquos. Ab auditorum.

Meretricem in prima fabula, eum Plautus locum
Reliquit integrum. eum hic locum sumpsit sibi
In Adelphos, uerbum de uerbo expressum extulit.
Eam nos acturi sumus nouam. pernoscite,
Furtumne factum existimetis, an locum
Reprehensum, qui praeteritus negligentia est.
Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
Eum adiutare, assidueque una scribere.
Quod illi maledictum uehemens existimant,
Eam laudem hic ducit maximam, cum illis placet
Qui uobis uniuersis, & populo placent,
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quisque tempore usus est sine superbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fabulae:
Senes qui primi uenient, hi partem aperient,
In agendo partem ostēdent. facite aequanimitas
Poetae ad scribendum augeat industriam.

torū quos dicit sibi placere iudices. A re ipsa quā excusat' a initio. i superioribus comoedus imitatus est tm̄ Menā. in hac ēt imitat Cōtesdiphilū, q quātus ē a Menādro, titulo testante, hic hēat materiā: tū ptē quādā hēt a Cōtesdiphilo: qui fecit q̄dā fabulā: q̄ uocat Synapbones. Quā cū trāsferret Plautus ptē ptermisit. s. de lenone, & de rapina Citharistrę. hāc uero ptē Te. in suā trāstulit Adelphon: uñ inuidi nō cōsiderātes utrū Plautus eū locū ptermisisset, an nō: sed ad hoc tm̄ mō: q pars erat illius fabulę: quā Plautus trāstulerat. uocabāt eū furē: q̄si de comoedia Plauti illā partē furatus eēt. Et huc ē de quo i plogo uult se excusare. Vel dicat q i hac nō imitat: nisi Cōtesdiphilū, teste Donatu q cū plures fecerit graecas. Adelphō fecit, & Synaphones. Plautus trāstulit Synaphōes: & Terē. Adelphon: & ptē illā de lenone: & Citharistra: quā ptermiserat Plautus: iste posuit in sua. Postq̄ causale ē. i. ex hac cā: qa sensit obs. i. cōtra rectū seruati: si aliqd ibi possent inuenire: qd' uituperaref. Et hoc fiedebāt i pma recitatione: q̄ erat añ magistratus. In pe. ptē quā deberēt rapere illā con. q̄ actus. Nō mittet p se aliū placitatorē sed ipsemet erit indicio &c. Cū dicat ipse erit indicio: signat qa eā recitari faciet: & sic erit indicio utrū sit uitupabilis sua comoedia. Ipse idicabit de se: & uos eritis iudices de hoc. s. an id factū qd' seqt: qd' ipsi uituperāt i hac fabula. op. du. lau. an. n. Mō incipit ondere qd sit illud: qd' uituperāt. Synaph. ē Cō. cōtra eā fabulā fecit a. trāstulit Plautus. & uoc. cōmo. qa hoc idē sonat Synaphones in graeco. De duobus. n. ibi agit fratribus: quorū uita & mors de alterius pēdebat: In gręca. & qa latinae trāslatę a gręcis uocant gręce: cōpatatiōe illarū q̄ nō sunt translatae.

DONA. ❡IN prima fa.) Hoc ē in prima pte: ut dicimus, in primis digitis. nō. n. aut scda, aut tertia fabula ē. ◤Reliqt ite.) Cū aliā trāsferret. ◤Sūpsit si.) Libere tulit: hoc ē, nō furatus ē, ut Sume pr. ◤In Adel.) Latine declinauit ◤Verbū de u. ex extu.) Hęc appcobatio est de gręco eē fabulatū, nō de Plau. ut dicit aduersarius. ◤Extulit. Mire nō dixit trāstulit, sed extulit, ut ornasse Gręca uideat latino stylo. ◤Eā.) Adelphos. s. ◤Nouā.) Veterē gręcā eē itelligimus ◤Furtū ne fa.) Hoc ē uitiu dum. ◤An lo. re.) Hoc ē laudi duci. ◤Negligētia ē.) Plauti. s. cuius ęmulari nūc exoptat negligētiā. ◤Rephēsum. Retētū, resumptū. ◤Nā qd isti dnt.) Nā, incipiēdi uim hēt mō: ut Nā ego hāc machęreā meā dico. ◤Hoies no.) Vt, Scipionē Africanū, & Lęliū sapiētē, & Furiū Pilū. ◤Eū adiu.) Legit & adiutare. Pacuuius i Chryse, Adiuta mihi. ◤Assidueqꝫ una sc.) Nō sic dicit aduersarius: ueꝝ hic oratorie crimē non tangit. ◤Qui uo. uni. & po. pla.) Vniuersis, q i cauea sunt, dicit. Populo, q ēt pter theatrū. s. uniuersaꝫ urbē. ◤In bel.) Scipiōis. ◤In otio.) Furii Pili ◤In ne.) Scilicet Lęlii sapiētis. ◤In ag. ptē ondūt. σχῆμα * Hic nāq̄ senes accipiēdi eēnt: imo potius caeterae psonę. sed ipsi senes, in statario charactere, partem aperient: in motorio: partem ostendent. Nā duo agendi sunt pricipales modi, Motorius, & Statarius: ex quibus ille tertius nascit, qui dicitur μικτὸς. ◤Aequanimitas.) Fauor, & propitius animus. Et deest, uestra.

Prima fabula
Sumo
Extollo
Repręēdere
Nam
Adiutare
Motorius modus
Statari⁹
μικτὸς

GVL. ❡IN prima fa. i. i pma pte fabulę Plau. reliqt eū locū de ereptione meretricis itegrū. i. itactū libeꝝ alteri q eū tractaret. Poeta sumpsit sibi eū locū. i. qd' dicit, eū passum i Adel. i. traduxit i suā comoediā uocatā a duobus fratribus. & sumpsit,

ingt, hoc est libere tulit: nec furatus ē. extulit q̄si extra tulit e gręca eā latino stilo ornās extulit nā q̄ uerbū lanuū. s. expssū: q̄si dettactū ac deriuatū: seu mauis deductū de uerbo gręco ut ondat poetā nō sumpsisse de Plau. Nos. i. ego: cū meis gregib⁹: q mecū psonati sunt acturi. sumus acturi eā fabulā nouā. i. nouo stilo trāslatā. q̄ si pus nō fuerat traducta ◤Pernoscite uos spectatores: perfecte uidete. ne. i. utꝝ. existimetis furtū eē factū de Plau. an existimetis locū comoedię: q pteritus ē. i. ptermissus ē negligētia. i. icuria Plauti. eē reprehēsum. i. resumptū. Nam qd'. i. qd' aīt isti maleuoli. i. inuidi. dicūt hoīes nobiles. s. Scipio Af. Lę sapiēte. & Fu. piū adiutare. i. adiuuaf. sępe eū poetā. & eos scribere. i. cōponeř assidue. una. s. sił eū eo. hic Poeta ducit. i. existimat eā laudē eē maximā ei⁹ sup. qd' illi existimāt eē malędictū i. conuitiū. seu opprobriū uehemēs. cum. i. q̄ū. placet illis nobilib⁹ q placēt uobis uniuersis auditorib⁹ i cauea theatri spectātib⁹: & q placēt toti pplo. quoꝝ nobilium qsqꝫ tpe suo usus ē opa. i. opatiōe, & industria sine supbia. q. d. qsqꝫ libenter eoꝝ opa utebat in bello. i. tpe belli: ut opa Scipionis. in otio. i. in pace: ut opa Furii pii. in negociu. i. in accusatiōibus, & causis criminalibus: in qbus multi sūt usi opa Lęlii sapiētis. Dehinc. i. cōsequēter. ne. i. ut nō expectetis argumētū. i. materiā fabulae. senes. s. Mitio, & Demea, qui uenięt in pscaenio primi. aperiēt. i. explicabūt unā ptē argumenti. caeteri actores. & ēt ipsi senes ostēdent partē argumenti in agendo. i. inter recitandū: seu in pgressu fabulę agendae. Vos spectatores facite: curate: ut sup. uestra aequanimitas. i. fauor: ppitius animus: augeat industriā. i. diligētiā poetae ad scribendum. i. ad componendas fabulas.

Pernoscere

SER. ❡IDEO addit: in prima fabula gręca. s. in nō translata est adole. Eū locum ptermissum a Plauto. hic. i. Terē. aū. sibi. in Adel. i. in istā aliā fabulā sumptā a Męnādro: uel Cōtesdiphilo: & diuersa a cōmorię. oino. Et cū illā locū accepisset bene & pprie de graeco extraxit: & hoc est uerbū de uerbo ex. extra. qd' tū uerba eadē trāstulisset, sed snias. Ponit. n. hic uerba snias. Aliter. n. trāslator esset nō Poeta: qd reprehendit in poet. Hor. Et qa ista pars noua est de qua disceptabaf apud inuidos: ergo tota fabula noua est. qa de aliis ptibus nō dubitabaf. Et hoc est eā Adel. nos &c. Et iō existimetis an sit factum furtū: uec ne. Et hoc dicat aequ pollēter. An potius existimetis locum reprehensum. i. retro dimissum a Plauto. Ab isto prehensum. i. acceptū. Quod ita est ueꝝ: pter hoc enī inuidi uocabāt eum furem: qa uidebāt partem illius fabulę: quā trāstulit Plautus hunc tractasse. Non attendentes eum locum Plautū ptērisse. Nam qd'. q. d. de furto est accusandus qd' rogaui ut pnosceretis. Nā illud aliud qd' imputent uitiu. s. hoīes nobiles &c. hic ducit laudē illud qd' referendū est ad adiutare, & nō ad scribere: qa de iuuamine scribendi nō fuit necesse ponere excusationē. Notum est. n. oībus q Lęlius & Scipio nescirent facere comoediā unā: cū ad alia intenti eēnt. In bello cōtra hostes In pace tutando leges. In negocio. i. in placito alicuius, uel alia cā. Per uniuersis notat maiores: per populo minores. sine supbia illoꝝ nobiliū: q inde nunq̄ supbierunt. In agendo. i. in loquēdo. & per se & inuicē aperient partē materiae. Aut ptē ostēdēt. i. inuēt: qa Mitio primus agēdo p se solus ostēdit primū actū pricipalē: a quo pēdēt alii. s. descriptionē duritiei fratris, & suae lenitatis. Postea agendu

cum Demea tractabit itemq; de utraq; psona:& per istã descriptionẽ partes sequentes aliquantulum innuentur: hoc s. inde innuet: qđ Aeschinus peccat, uel Ctheli. quo Mitio hẽbit se de peccato illo.s.ut lenis: Demea uero ut durus. Oia enim dixit negocia pertinent ad descriptionem harũ duarũ psonarum. Modo facite ut æquanimitas a psona au. Industriam, i. sciẽtiã poetæ ad scribẽdũ.

ludite, dixerat: hoc geminauit, & tete dixit, tanquam significantius. Aut animo obsequi. παρεμφορά.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA.

MITIO SENEX.

Senarii

STORAX non rediit hac nocte a coena Aeschinus:
Neq; seruulorum quisq; qui aduorsum ierant.
Profecto hoc uere dicunt, si absis uspiam, aut
Si ubi esses, euenire ea satius est,
Quæ in te uxor dicit, & quæ in animo cogitat
Irata, q̃ illa, quæ parentes propitii.
Vxor, si cesses, aut te amare cogitat,
Aut tete amari, aut potare, atq; animo obsequi:
Et tibi bene esse soli, cum sibi sit male.

DONA. STorax.) Nomina psonarũ, in comœdiis dũtaxat, habere debent rationem, & etymologiam. etenim absurdũ est comicũ aperte argumẽta confingere: uel nomen personę incõgruum dare, uel officium quod sit a nõie diuersũ. Hinc seruus fidelis Parmeno: isfidelis uł Syrus, uł Geta: miles, Thraso, uel Palemon: iuuenis Pãphilus: matrona Myrrhina. Et puer, & ab odore Storax & a ludo, & a gesticulatione Circus: & itẽ filia, in qbus summũ poetę uitiũ est, si qd e cõtrario repugnans cõtrariũ diuersumq; ptulerit: nisi p ἀντίφρασιν nomẽ iposuerit ioculariter, Vt Misargyrides in Plauto dr̃ trapezita. & fere hoc mõ apud alios a poetis noĩa componunt̃ describẽda p ἀντίφρασιν. qđ designat Storax. Primæ ptes, sicut in plogo ipse pmisit, a senibus agunt̃: quorũ cõtẽtione ad argumẽtũ relata, uita aspera cum leni, & pr̃ comis cũ seuerissimo cõparat̃. Storax.) Storacẽ uocauit, non Aeschinũ. quo tacente, puer, i. Aeschinũ absentẽ credit: quia seruuli adolescẽtibus pstolant̃ ut in Andria, Obseruabã mane illorũ seruulos uen ẽtes, aut abeũtes. Sed qa fieri poterat, ut dño absente adesset Storax: cõmodissime adiecit, Neq; seruulorũ quisq̃ qui aduersum ierant. Storax nõ re. hac no.) Hoc alii interrogatiue, alii pnũciatiue pferunt: sed magis pnunciatiue dicendũ. Neq; seruulorũ q̃sq̃.) Propter Storacem, quẽ abesse non uidendo intellexĩmus. Qui aduer.) Proprie locutus est nã aduersatores dicunt̃. ierãt.) Pdũ ctẽ I pnunciando: quod nos addita u, Iuerant dicimus. Tale est illud Virgilii, Nos abiisse rati, & uẽto petiisse Mycenas. Profecto hoc ue. di.) Absolute nõ addidit, qui. Si absis uspiam.) Abundat uspiam. aut deest profectus, aut quid tale. aut tibi uspiam: significat enim scilicet uspiam & in loco, & ad locũ. Si absis uspiã, aut ubi si cesses.) Si absis, ad parentes propicios: si cesses, ad uxorem iratam refert in desertorem. Vxor.) Subaudiẽdum est, dicit irata uxor. Quæ in animo.) Omne qđ sentimus aut cogitamus, aut dicimus, & utrunq; pro oratione est. Sed illa ἐνθυμηματικὸς, quę in cogitatione est: hæc προφορικὸς λόγος dicitur, quæ in uerbis ẽ constituta. Virg. Et iam mihi multi crudele canebãt Artificis scelus: & taciti uentura uidebãt. Et ipse alibi, Nunc si qs est qui hoc dicat, aut sic cogitet. Q uam illa quę parẽtes.) Erudite, non addit in quem dicat, qa scit nomina uxoris & parentum τῶν πρός τι esse. Vxor, si cesses.) Quare non, si absis? an quia iustius cessanti q̃ absenti succensemus? an quia irata uxor, si cesses? Aut te amare cogitat.) ἐπεξήγησις est ἐξεργασία, Aut te amari cogitat, aut minus peccati est amori proprio cedere, q̃ alieno amori obsequi, nulla re impellente, sine uxore potare, aut uelle delicias. Ergo αὔξησις est: nisi forte τοῦ τὸ ἰδιωτισμοῦ hoc putamus dictum. Aut te amare cogitat, aut tete amari. Cum duo proposuerit, alterum sumpsit. Nam cum dixisset, Quæ in te uxor dicit, &, q̃ in animo cogitat: intulit, aut te amare cogitat. Aut te amare cogitat, aut tete amari. Q uia te amare ἀμφιβόλως dixerat, cito intulit quod certum est: Aut tete amari. Et quia illud te, dixerat: hoc geminauit, & tete dixit, tanquam significantius.

Aduersum ire. Aduersatores. Cogito. Dico. Ἐνθυμηματικὸς τι προφορικὸς λόγος.

GVI. STorax &c. Hic Mitio se primum esse solicitũ ostendit de filio Aeschino adoptiuo: quem non redisse a cœna resciuit Mi. o Storax serue sic dicte ab odore. Nam storax genus est aromatis: ut Pli. ait. hunc autẽ Storacem non uidebat corã; sed uocabat, ut sciret, ubinam esset dominus eius Aeschinus: cui seruiebat uolente Mitione: quo seruo non respondente subdidit pronunciatiue potius, q̃ interrogatiue: ut uult Do. quasi secum cõquerens loquitur: Aeschinus non rediit hac nocte a cœna. neq; qsq̃. i. aliquis seruulorum qui ierant. i. iuerant. aduersum. i. obuiam illi: rediit inquam. Profecto: certe uere homines sup. dicunt hoc uulgo sup. tanq̃ hoc dictum sæpe in ore populo sit. Si absis: secunda persona pro tertia. i. si sit aliquis absens, uspiam. i. usq̃. hoc est ĩ aliquo loco. Nam nusq̃ & nuspiam & usq̃ & uspiam: quæ idem significant: dñr & in loco & ad locum. aut si cesses. i. si sis otiosus ibi. i. ubi tu sis absens. satius est. i. melius est ea mala euenire. i. contingere tibi quæ mala uxor dicit in te. i. contra te. & quæ mala ipsa irata cogitat in animo: q̃ illa mala euenire tibi quæ parentes ppitii. i. benigni in animo inq̃ suo cogitant. Si cesses. i. sis cessator & otiosus alicubi. uxor aut cogitat te amare. i. amore alicuius puellæ esse captum: aut cogitat tete. i. te ipsum amari. i. per amorem ab aliqua detineri: aut cogitat te potare. i. puti indulgere. atq; cogitat te obsequi. i. morẽ gerere. animo tuo. i. explere tuum animum oblectatione aliqua. quam cupiueris & cogitat bene esse tibi soli cum male sit sibi. i. cogitat q̃ solus tuas capis delitias: quo tempore male se habet uxor. In omnibus aũt his prędictis Mitio uidet̃ aliquẽ alloq̃ cum tñ solus loquatur: & secunda persona utitur p tertia.

Aduersum. Nusquã. Nuspiã. Vsquã. Vspiam.

SER. STorax Incipit primus actus: q est de moralitate senum: scilicet de nimia mollicie Mitionis: & immoderata duritia Demeæ. Et in hac prima scena cum de utriusq; personæ moribus descriptio constet: magis uersatur circa Mitionis lenitatem, quã circa Demeæ asperitatem. Item e conuerso in alia scena plus fit mentio de duro Demea, quam de Mitione. Ecce describitur primum mollis persona: & in sua nimietate mollicici ostenditur incurrere uitium. Cum enim frater suus Demea filium suum ad nutriendum tradidisset: non tantum illum non corrigebat: sed etiã ad meretricum cõuiuia ire consentiebat etiam ne male illuc ei cõtigisset: nõ sine dolore expectabat: qui enim in nocte nõ redierat: neq; serui quos obuiam miserat conquerendo: sic loquitur ad Storacem custodem pueri uel ianitorem O Storax &c. a scena iuuenum & meretricum. Aduersum eum. i. obuiam. Profecto timeo de illo: & timor meus circa mala uersatur: & hoc est sniæ summa sed per prouerbia ita eam obnubilat. Ac si diceret: Amicus si timet de amico: mala semper, & aduersa suspicatur. Si inimicus: semper cogitat & timet inimico prospera contingere. Et dat exemplum de uxore quando est quasi inimica marito: & de propitiis parẽtibus. Et hoc est si cu aliquis absis uspiam. i. i aliquo loco satius. i. melius est tibi euenire ea, q̃ timet inimicus: q̃ ea, quæ timet amicus. & hoc ostendit in parte ea. s. quę in te dicit uxor, quando irata: & ideo inimica q̃ illa q̃ propitii parentes: quia uxor cogitat te amare &c. Nunc attribuit sibi partem parentum ubi dicit.

Ego

Ego, quia non redit filius quae cogito? &
Quibus nunc solicitor rebus? ne aut ille alserit,
Aut uspiam ceciderit, ac perfregerit aliquid.
Vah, quemquamne hominem in animo instituere, aut
Parare quod sit carius, q̃ ipse est sibi?
Atqui ex me hic non natus est, sed ex fratre. Is adeo
Dissimili studio est, iam inde ab adolescentia.
Ego hanc clementem uitam urbanam, atq; otium
Secutus sum: & quod fortunatum isti putant,
Vxorem nunquam habui. Ille contra, haec omnia:
Ruri agere uitam, semper parce, ac duriter
Se habere: uxorem duxit: nati filii
Duo: inde ego hunc maiorem adoptaui mihi.
Eduxi a paruulo: habui, amaui pro meo.
In eo me oblecto: solum id est carum mihi.
Ille ut item contra me habeat, facio sedulo.

DONA. ℭEGO quia nō re. fi.) Plus est qd̃ dixit ego, q̃ si diceret pater. ❡ Quae cogito? q. &c.) Hoc sic ꝓnuntiandū est, ut horrere uideat ipse cogitationē suā. ❡ Ego, q̄a nō redit filius. οὐκ ἀκόλουθον. nō. n. pr̄, dixit. ❡ Quibus nūc sol. re.) Hoc est q̃ malis: nō ut uxor, bonis ❡ Ne aut il. alse.) Vide q̃ teneri sit amoris hic timor in iuuene ꝓsertim. ❡ Aut uspiā.) Vspiā & ī loco & ad locū significat. ❡ Ceciderit, ac pfre. ali.) Iungendū, ut nō solū ceciderit, sed ēt pfregerit. haec sunt q̄ sibi nemo euenire uelit. ❡ Ne aut ille alserit, aut uspiā ceciderit. Nimiū tenere amat, q̄ hęc in iuuene ptimescit, q̄ circa infantulos caueri solent. ❡ Quenquāne homi.) Sic dicimus de ea re quā mirari tamur fere ab oībus fieri. ❡ Quā ipse est si.) Tāquā duo sint. sed hoc poetę Comico licet. ❡ Atq; ex me hic na. nō est.) Quasi dicat, Ex me nō est, & sic afficior. qd̃ paterer si genuissem? ❡ Ex me natus non est. Quasi dicat, non est meus. ❡ Sed ex fra.) Hoc ē, oino nō alienus est. ❡ Is adeo.) Trāsitus ad argumētū subtilissimus ❡ Adeo. Aut abūdat, aut Nimiū significat, Vt ī Eunucho, Adolescētē adeo nobilē. ❡ Ego hanc clemen. ui. urba.) Clemētē uitā, figura ipsam. uitā clementē dicimus, q̄ clemētes facit. Clemens aūt est, q colit mentē. ❡ Atq; otiū.) Deest urbanū. ❡ Secutus sum.) Bū, secutus, q̄si magistrā recte beateq; uiuēdi. ❡ Et qd̃ for. isti pu.) Romanis. s. q coelibē q̄si coelitē dicunt. & itē Gręci apud quos sunt huiusmodi sentētiae. ❡ Fortunatū isti putāt. Me utiq; uxorē nō ducere. Dicit aūt Romāis id uideri quos spectatores hēt. Menādet. ✳ Qd̄ fortunatū isti putant. Quidā putant sic ꝓnuntiādū & qd̄ fortunatū isti putāt, uxorē: & hęc bōa, & cōcinna locutio est. Et Putant bū dicit is cui displicet aliena snia. ❡ Isti putāt.) Id est hi q a me dissentiunt. ❡ Vxorē nun. ha.) Si nō habeo, dixisset, poterat uideri habuisse. ❡ Ruri age. ui.) Cōtra haec oīa suffecerat breuitas sed subiunxit fratris descriptionē, ut uerbis ipsis malā uitae conditionē ostēdat. ❡ Semp parce ac du.) Semp, licet incertā distinctionē hēat, tū recte additū est: q̄a uel ruri agere, uoluptatis ē uł parce ac duriter se hēre, uirtutis. Sed semp, ad uitiū parce aūt, ad seruādū duriter uero, ad laborē referēdū est. ❡ Ruri agere uita, semp parce ac duriter se habere. Variauit, ut ī Andria. ❡ Vxorē du.) Recte, duxit, nō ducere. semel. n. hoc fecit Demea ❡ Vxorē duxit. Varie p modos discurrit. ❡ Vxorem duxit. Adiuuandū ꝓnuntiatione ē ne singula utrinq; affecti uideant. Nā sic ī fine fabulę ait Demea, Vxorē duxi quā ibi miseriā uidi? nati filii alia cura. ❡ Inde ego hūc, &c. Mire Inde subiūgit, cū psonā ꝓtulerit. Sic alibi, E pdonibus uū emerat, se audiuisse abreptā e Sunio. ❡ Inde ego. Inde p ex qb⁹. & Mihi abūdat. Et bō hūc dixit q̄a de ipso loq̄baī. ❡ Eduxi a par.) Qd̄ nos educare dicimus, educere ueteres dicebāt: ut Educet syluis regē regūq; parentē. ❡ Habui. ama. pro meo.) Quęrit qd sit, Habui. & cū multa dicant, hoc solū uerū ē: habui, credidi, duxi, existimaui. ut alibi. Semp eius dicta ē haec, atq; habita soror. &c. Sic itaq; habeant, itaq; dicant. Ergo Pro Meo subaudiēdū ē bis. & habui ꝓ meo, & amaui pro meo. ❡ In eo me oble. so. id cha. mi. Absolute utrūq; & ī eo, & solū ❡ In eo. Quasi in ea re. ❡ Solū id mihi charū. Plus significat q̃ si diceret, solus is est charus mihi. ❡ In eo me oblecto. Noue dixit, p eo me oblecto. ❡ Facio se.) Secus a dolo, idest sine dolo & ī ꝓse. ❡ Ille ut itē ꝯtra faciat. Itē, sili̅r. Cōtra, uicissim. Plautus, Vt illa illū cōtra: q ē amoris cultor optimus.

Vspiam
Vita demens
Clemēs
Sequor
Coelebs
Educere
Habere
Item
Contra

GVL. ℭEGO Mitio q̃ cogito. q. d. mala tm̄. i. quas hēo cogitationes malas. s. & hoc lege iterrogatiue. & ea oīa cogito eā ob rē: q̄a filius nō redit. & nūc q̄bus rebus malis. s. solicitor. i. uexor. anxius sum & solicitus: iterrogatiue ēt ꝓnūtiādo, & exclamatiue. Deide subiūgit q̄bus rebus solicitet. s. his malis rebus uidelicet. ne. i. ut p cp: aut ille Aeschinus alserit. i. frixerit: seu frig⁹ nimiū sit passus: pp qd̄ male hēerit: neq; redire potuerit Nā morbo⁊ frigus potissimū est genitiuū. Solicitor inq̄ ne. i. cp: aut ceciderit uspiā. i. aliqd̄ ꝑcipitiū. Nā ēt uspiā ad locū dr̄. aut cp fregerit aliqd̄. i. hēat aliqd̄ mēbrū fractū. Nā, ut Laurētius Val. hēt, fregi brachiū sigñat hēo brachiū fractū. sīlr fregi naue. i. nauis mea fracta ē. Vah: interiectio irridentis se. ne. i. utrū. uerē sup. quēq̄. i. aliquē hoiem instituere ī aio. i. ꝓponere sibi: aut collocare in mēte. aut parare. i. cōparare: conciliare: ꝯtrahere: acq̄rere: seu in aio disponere aliqd̄ qd̄ sit carius. i. dilectius, q̃ ipse hō q instituit ē carus sibi ipsi? atq; hic Aeschinus nō ē natus ex me. i. nō ē filius meus naturalis: sed ex fratre. Is. s. fr̄ Demea ē studio. i. uolūtate & aī applicatiōe. adeo. i. ualde seu nimiū dissimili. i. diuerso. iā inde. i. iā ex eo tpe: qd̄ sequit̄. s. ab adolescētia. i. a iuuentute. ego secutus sum. i. amaui tanq̄ magistrā bū, beateq; uiuēdi: ut discipuli sequunt̄ ꝓceptorū documēta: q̄bus adhaerēāt: ꝓpterea sectatores dr̄. Ego ergo secutus sum hāc uitā urbanā. i. hūc modū uiuēdi ī urbe. clementē. i. q̄ reddit hoies clemētes. ut Pallida mors. Dr̄. n. clemens q colit mētē: qd̄ maxime fit in urbibus. atq; secutus sum otiū urbanū. i. securitatē, seu tranqllitatem urbis: & nunq̄ habui uxorē: sed uixi uita caelibe. qd̄. s. nō ducere uxorē. isti. i. hi q a me dissentiūt: putant esse fortunatū. i. plurimū felicitatis hūs: & ꝓpterea uocant hāc uitā caelibē q̄si cęlitē. ille fr̄ cōtra. i. e diuerso. nisi uis iungere cōtra hęc oīa ꝑdicta: sed melius est: ut sic dicat̄: Ille cōtra elegit sup. hęc oīa siue secutus est haec oīa, q̃ sequunt̄: uidelicet agere uitā. i. uiuere ruri in dtō aduerbialiter. i. in agris. & hr̄e se. i. se gerere semp parce. i. tenaciter: quātū ad seruandū. ac duriter. i. aspe: acerbe quātū ad laborē. Ipse frater duxit uxorē. duo filii nati sunt ex eo & uxore, quam duxit. inde. i. ex q̄bus filiis (ut uult Do.) ego optaui mihi. i. assūpsi mihi in filiū hūc maiorē. s. Aeschinū. q ē maior natu. eduxi. i. educaui: nutriui eū a puulo. i. ex eo tpe: quo adhuc puul⁹ erat. q. d. ab ineunte aetate. & ponit̄ a puulo loco aduerbii. Vbi nos educare dicimus: ueteres educere dicebāt. habui. i. credidi: duxi: existimaui: reputaui eū ꝓ meo. i. ac si eēt ex me natus. amaui. i. car̄ habui ꝓ meo oblecto me. i. capio meā delectatiōe ī eo. Dicimus tū oblecto me hac re poti⁹, q̃ ī hac re. id solū. i. ea res sola: ē carū mihi: pl⁹ sigñat, q̃ si diceret sol⁹ is ē carus mihi. Sepe aūt utimur oīone neutra ꝓ oīone masculīa aut foeminina. facio. i. laboro sedulo. i. sec⁹ a dolo. sine dolo: istāter ī ꝓse: uehemēter: ut itē. i. similiter: cōtra. i. uicissim. Ille Aes. hēat. i. reputet ꝓ suo prē. ℭEGO q. alserit. s. mortuus sit. Vah. Cū hoc hēat eēe cū aliis parētib⁹: ī hoc differt: q̄a plus diligit Aeschinū, q̃ seipm. Et ecce hic nimia mollicies describit̄. & hoc ē quēq̄ā ne aliū. s. cōstat cūstituere ī aīo suo: aut ēt pare qd̄ minus ē tale qd qd̄ sit ei &c. Atq de d. nō. deb. & m. ca. eē: q̄a nō ē meus filius sed fratris. Is frater. Ecce accedit ad moralitatē Demeae. Clementē. i. lenē cōtra duri fratris uitā urbanā contra rusticanā: otiū contra laborē. Q d̄. i. hr̄e uxorē. Isti. i. tales. sient frater meus ꝓu. for. Ille Aeschinus. ut idē. i. eadē dilectionē erga me &c.

Algere
Institue re
Parare
Studiū
Oblecto hac re & in hac re
Sedulo
SER.

Do, prætermitto, non necesse habeo omnia
Pro meo iure agere postremo alii clanculum
Patres quæ faciunt, quæ fert adolescentia,
Ea ne me celet, consuefeci filium,
Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem, aut
Audebit: tanto magis audebit cæteros.
PVDORE ET LIBERALITATE LIBEROS
Retinere satius esse credo, q̃ metu.
Hæc fratri mecum non conueniunt, neq; placent.
Venit ad me sæpe clamitans: quid agis Mitio?
Cur perdis adolescentem nobis? cur amat?
Cur potat? cur tu his rebus sumptus suggeris?
Vestitu nimio indulges: nimium ineptus es.
Nimium ipse durus est, præter æquumq;, & bonum:
ET ERRAT LONGE, mea quidem sententia,
Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius
Vi quod fit, q̃ illud, quod amicitia adiungitur.
Mea est sic ratio, & sic animum induco meum:
Malo coactus qui suum officium facit:

DONA. Prætermitto. Ius. Aequitas. ¶ DO, prætermitto.) Do sumptũ, ꝓtermitto delicta. ¶ Nõ necesse habeo oia pro meo iure age.) Et si licet, nõ necesse est patrẽ sæuire, qa pr̃ est. Inter ius & æquitatẽ hoc interest: Ius est qđ oia recta & inflexibilia exigit. Aequitas est, quæ de iure multũ remittit. Ergo hic sensus, Nõ necesse est, ẽt si liceat, sæuum esse patrẽ. Et mire oñdit ius suũ, nisi necessitate, non esse seruandũ. ¶ Postremo alii clan.) Nõ, alii patres: sed alii adolescẽtes, clanculũ patres suos. ¶ Quæ fert ado.) Veniã addidit statim, peccata ab adolescẽtibus ad ætatem remouendo. Et uide q̃ breuiter, q̃ pudice, q̃ innocẽter locutus est. ¶ Eane me celet, cõsue. fi.) Tribus. n. uiuitur modis, natura, cõsuetudine, & ratione. ¶ Nã q mentiri aut falle. insue.) Separatim subaudiendũ est insuerit, ὡς τὸ mẽtiri. ¶ Cæteros.) Quia iam deceperit patrẽ. ¶ pudore ac libera.) Pudore, ad filios retulit: liberalitate, ad parẽtes. Argumentũ a cõiugatis. Liberalitate, inqt, regendi sunt: pp qđ liberi dicũtur. Liberalitatẽ autem, bonitatẽ dicit. ¶ Retinere satius esse pu.) Bñ retinere cia nitiis. s. nã uitia filios tenent: quos retinent patres, a uitiis. s. Nã retinet q aduersum aliquẽ tenet.

Liberi. Liberalitas. Retinere. Tenere. Conueniunt hæc mihi tecũ.

¶ Hæc fra. me. nõ con.) Noua locutio. & nõ cõueniunt, p, nõ cõgruunt: ac p hoc, i. his ego & fr dissentimus, & dissimiles sumus. ¶ Venit ad me sç. clam.) Et importunitatẽ odiosam oñdit, ad me dicẽdo: & incõditã assiduitatẽ, addendo sæpe. Et congrue, postq̃ sæpe dixit, adiecit aptius uerbũ, nõ dicens clamans, sed clamitans. ¶ Quid agis Mi?) Reminiscere lectionẽ, & inuenies iterrogationẽ huiusmodi uel inuectionis pricipio cõuenire, uel obiurgationis.

Nobis. ¶ Cur per. ado. no.) Recte Nobis additũ est, & κοινῶς: ut alibi, Psaltriã nobis, si Dis placet, parauit. ¶ Cur amat? cur potat?) Vide queadmodũ ut durũ obiurgatorẽ oñdat Demeã cũ ab eo ea dicant in crimẽ uocari q aut ætatis sunt: ut, Cur amat? aut naturæ: ut, Cur potat? aut pietatis: ut, Cur tu his rebus sumptũ suggeris? &c. Cur amat? cur potat? Cur amat ad illud referẽ qđ ait supra, Do, ꝓtermitto. nã ꝓtermitto delicta itelligimus ex amore. Cur putat, ad illud qđ ait, Do sumptũ. ¶ Nimiũ inep. es.) Vtrũq; durẽ & nimiũ, & ineptus es.

Aequũ bonum. Longe. Mea sententia.

¶ Præter æquũq; & bo.) Potuit Et non addi, ꝓter æquũ bonũ. ¶ Et errat lõ.) Melius est lõge simpliciter accipiẽdũ, ut locale sit, q̃ ualde. ¶ Mea qui. sentẽ.) Modeste addidit, mea qdẽ sñia, ne q̃ hoc p ꝓcepto dici existimet. ¶ Qui ipe. cre.) Vtrũ cuiuslibet, an Demeç tñ? ¶ Grauius eẽ, atq; sta.) Grauius, ad uim: stabilius, ad tp̃s referẽ. ¶ Vi qđ fit.) Id est metu ac malo. ¶ Quã il. qđ ami. ad.) Illud fit, qđ in hoc adiungiẽ, qđ amicitia. ¶ Mea si est ratio, & sic ani. indu. me.) Mea sic ratio est, ad supiora ptinet cõfirmãda. Sic animũ induco meũ ad ea ptinet q̃ dicturus ẽ. ¶ Mea sic ẽ ratio.) Iterũ modeste, ἰδιωτικῶς. ¶ Et sic animũ induco meũ.) Senilis μακρολογία. ¶ Malo coactus.) Duo dicit, malo, & coactus. ¶ Qui officiũ suũ.) ὁ τὸ καθῆκον ποιῶν, id est q recte facit. Officiũ aũt dicitur q̃ si efficium: ab efficiendo quod unicuiq; personæ congruit.

Sic mea est ratio. Officiũ.

GVL. Agere p meo iure. ¶ DO. i. tribuo sumptus. ꝓtermitto alii pmitto. i. relinquo ꝓterire, ut dicunt, multa delicta. nõ hẽo necesse. i. non exigit necessitas agere oia p iure meo. s. ßm auctoritatẽ meã in eũ: & cõcessam ab oibus libertatẽ. Inter ius & eqtatẽ hoc interest. Nã ius est q oia recta & inflexibilia exigit. eqtas est q̃ de iure multum, remittit: & ita hic est sensus. Nõ licet ẽt si non necesse est sæuũ esse p̃rem. & mire oñdit ius suũ nisi necessitate nõ esse seruãdũ. Postremo. i. tãdẽ denuq; cõsuefeci filiũ. s. Aeschinũ. ne. i. ut nõ. cælet me ea facta, q̃ adolescẽtia. i. iuuenilis ætas. fert. i. affert ipsis adolescẽtibus: q̃ facta adolescẽtiæ alii adolescẽtes faciunt clãculũ pr̃es. i. clam pr̃e: hoc ẽ pr̃ibus nesciẽtibus. Nã clã iugit & actõ & ablatiuo: ut Do. ac Pris. testant. Inde deriuatũ clanculũ sapit naturã ꝓnũ: quẽadmodũ ꝓxime superlatiuũ apud pe inuenit serui & actõ: ut ꝓxime urbẽ sicut ꝑ pe pticula a q̃ descẽdit. cæteros a p̃re que debet timere. Credo satius esse. i. melius eẽ. retinere. i. rept inere liberos a uitiis. s. pudore. i. uerecũdia. & hoc referẽdo ad liberos. & liberalitate. i. bonitate & benignitate: hoc referẽdo ad p̃res. q̃ metu. i. timore. Hæc. i. hmodi retinendi liberos nõ ꝓueniunt. i. nõ cõgruunt fratri meũ: neq; placẽt ipsi hoc ẽ in hoc dissentimus, ac dissimiles sumus. Nã hoc mihi cõuenit re cũ: signãt de hoc nõ est inter nos cõtrouersia. frater uenit ad me sæpe clamitãs. i. iportune clamãs. o Mitio frater qđ agis? qđ facis? aut quid dicis? utrunq;. n. signãt ago. cur pdis. i. tua indulgẽtia in pditione deducis nobis. i. in dedecus utriusq; nr̃um adolescentẽ Aeschinũ. cur amat. i. amore captus est? cur potat. i. potu se igurgitat? cur suggeris. i. submininistras: suppeditas sumptũ. i. impensam oibus rebus faciẽdis. s. indulgendis. i. operã das: in seruis: in cibis nimio uestitu p uestitui. Nã datiuum quartæ multi prisci in u exire oñderunt. Vir. Parce metu Cytherea: pro metui. nam cũ datiuus sæpe soleat fieri a genitiuo s remota: ex genitiuo quartæ ablata s dtũs remanet in u terminatus. ergo nimiũ indulges uestitui filii. s. i. tu nimis das operam: ut ipse filius nitide uestiaẽ. es nimiũ. i. supra q̃ decet. ineptus. i. non bñ congruus utilitati filii. Nunc Mitio de fratre suo suã adhibet sñiam inquiens: Ipse pr̃ Demea est nimiũ durũ. i. asper: austerus: ꝓter æquũ & bonũ. i. ultra q̃ eqtas: q̃ de iuris rigore multa remitti uẽ postulare: & silr ultra q̃ bonitas, seu benigna iustitia reqrit. & qdẽ. i. & certe. ille longe. i. abunde & ualde. errat. q. d. lõge lateq; errore ducit. mea sñia. i. meo iudicio q credat ipeũ esse grauius. i. maioris auctoritatis quãtũ ad uim. & stabilius. i. firmius quãtũ ad tp̃s. qđ imperium fit. i. efficit, seu exercet ui. i. uiolẽtia metu malo. q̃ illud imperium quod adiungitur. i. acquiritur: cõciliatur amicitia. i. beneuolentia. Mea ratio. i. meus modus mea intellectio sic est. i. est talis. & induco animum meum sic. i. sic mihi persuadeo: q sup. hõ coactus. i. cõpulsus malo. i. metu, aut uiolentia. qui facit suum officium. i. qui facit id quod debet.

Ius. Aeqtas. Clam & Clãculũ cũ actõ. Retinere. Liberalitas. Cõuenire hoc mihi tecum. Clamitare. Perdere quẽ sibi. Suggerere. Vestitu pro uestitui. Virg. Longe. Grauius. Ratio. Inducere animũ.

SER. ¶ DO pecuniã. si peccat ꝓtermitto: qa non habeo necesse. i. nõ duco eẽ utile & cõueniens agere oia p meo iure. s. si ius & cãm hẽam iudicãdi in eũ pcẽmeqđ ideã agã ßm ius meũ & eũ p oibus noxis puniã. Et postremo cõsuefeci filiũ ne me celet ea q̃ faciunt alii iuuenes clãculum p̃res. q̃. i. fert Adol. Pudore. s. donec p se hẽant pudore, & liberalitate & largitate uiuent q̃si liberi: nõ quasi serui sub timore Et certe ipse nimium durus est frater meus ꝓter æquum. Nam non est usum ut patres ita cõstringãt filios: & ꝓter bonũ hoc quantũ ad puerum. Nam peior fit puer q nimis constringitur. Grauius. i. fortius & stabilius: quantum ad tp̃s diuturnitatem

¶ Dum

DONA. ¶ DVM id re. iri.) Q̄d facit. s. ¶ Tātisp.) Tātisp q̄si tātūper & paulisp q̄si paulūper, ut parūper dictū ē. ¶ Tātisp ca. Peccare, subaudiēdū ē. nā totū ἐκλειπτικῶς, & obscure dcm̄ ē. Et bū cauet: q̄si malo. ¶ Si sp. fo. clā.) Iteꝫ q̄d facit, subaudiēdū. ¶ Rurfus ad ig. re.) Mire, nō itulit, cauet: sꝫ, ad igeniū redit. & rursū ē retrorsū: ut prsum pus uersū. ¶ Ille q. be. a.) Nō dicit, bn̄ficio adiūct° ut supra, malo coactus. ¶ Ille quē b. ad. Ille malo, hic bn̄ficio. Ille coactus: hic adiūct°. Ille, dū id rescitū iri credit tātisp cauet: hic p̄ns absensq; idē erit. Et p̄ns & absens, nō ad aliquē locū, sed ad custodē retulit & monitorē. ¶ Ille quē b. ad. Cōtra illud ait, Malo coactus. ¶ Ex aio fa.) Offm̄. s. ¶ Studet par re. i. bn̄ facer. ¶ P̄ns abs̄nsq; idē erit. Cōtra illd. Si sperat fore clam, rursus ad igeniū redit. ¶ Hoc pa. ē.) Supius a retractū est: hī iā a p̄sona ducit argumētū ¶ Cōsuefacere.) Nō, cogere: sed cōsuefacere ¶ Quā a. m.) Vide queadmodū sui ad idulgētiā affectū reuocet optię disciplinę. ¶ Hoc pa. ac do.) A dn̄a p̄sonaꝝ & offorū ¶ Interest.) Dn̄a ē. ¶ Hoc q ne.) Lōge melius neq̄t q̄ si diceret, nō uult. ¶ Fateat ne. Hoc idicat, & se meli° cōsulere, & uolētē hoc exercere. ¶ Nescire ipe. li.) Oratorie, q̄si artis sit idulgētissime agere. Impare mō nō ad supbiā, sed ad regēdū ē referēdū ¶ Fateat ne. Deest se. ¶ Sed ēne ip. de quo.) κατ' οἰκονομίαν supuenit de quo s̄mo ē, ut factis dicta ōndant. ¶ Et certe is ē.) Bn̄ nūc cōfirmat ipm̄ eē eū, cū ppior ē, utpote senili, nec i lōgū pspiciēte ↄspectu ¶ Nescio qd tri. ui.) Orōnis apparatus ex uultu ōndit: ut, Stetit acri fixa dolore, Tū quassans caput hāc effundit pectore uocē. ¶ Nescio qd.) Deest, pp: ut sit, pp nescio qd ¶ Vt so.) Cā cur illū ēquo aio frater ferat, Vt solet: ingt. ¶ Saluū te adue. De. gau.) Vt asperior ōndat Demea, ēt salutat ab eo quē obiurgaturus ē.

Tantisper / Paulisper — Par referre — Interest — Impero

> Dum id rescitum iri credit, tantisper cauet:
> Si sperat fore clam, rursum ad ingenium redit.
> Ille quem beneficio adiungas, ex animo facit:
> Studet par referre: præsens, absensq; idem erit.
> Hoc patrium est, potius consuefacere filium.
> Sua sponte recte facere, q̄ alieno metu.
> Hoc pater ac dominus interest, hoc qui nequit.
> Fateatur nescire imperare liberis.
> Sed estne hic ipsus, de quo agebā? & certe is est.
> Nescio quid tristem uideo. credo, iam (ut solet)
> Iurgabit. Saluum te aduenire Demea,
> Gaudemus.

GVL. ¶ CAVET. i. uitat peccare sup. tātisper. i. tādiu. dū. i. q̄diu credit id q̄d facit rescitū iri. i. q̄ scief. Si aūt ipse coact° malo sperat. i. credit id q̄d facere uult fore. i. futuꝝ esse. clā. i. secretū. sic. n. dicitus palā ē. i. māifestū ē. sic dicimus clā ē. i. secretū ē & abditū. Rursū. i. iteꝫ q̄si retro uersum: sic p̄rsus pus uersū redit. i. igredit ad igeniū. i. ad naturā suā deprauatā: seu ad p̄ditos mores suos. Ille hō uel iuuenis. quē adiūgas. i. allicias tibi: deuincas: obliges tibi. & retineas bn̄ficio. i. aliquo merito, facit offm̄ ing̃ ex aio. i. ex uolūtate. studet. i. dat opaꝝ: conat: laborat referre par. i. rēdere bn̄ficia acceptis. ipe iuuenis p̄ns & abs̄ns. i. i p̄ntia & abs̄ntia sui custodis: seu monitoris erit idē. i. nō mutabit. sp bn̄ pger bn̄ficio & hōestate allectus. hoc q̄d seq̄t ē patriū. i. offm̄ p̄ris. & ad matrē spectās aliu patrū hn̄t: sꝫ i idē redit. Hoc ergo ē patriū. i. spectat ad p̄rem: uidelicet cōsuefacere filiū. i. eum reddere cōsuetū recte. i. bn̄ facere. sua spōte. i. p seipm̄ potius, q̄ metu alieno. i. q̄ metu alterius puta monitoris, aut custodis aut p̄ris. P̄r atq; dn̄s ite. i. differt hoc. i. hac re. uꝫ. uel cogēdo metu subditos: & sic ē dn̄s: q cogit suos. uel bn̄ficiis adiūgēdo: & sic ē p̄r: q i fungit offō p̄rno. Vel sic itellige ipsonalr interest. i. dn̄a ē: an aliqs sit sup p̄r an dn̄s. hoc. i. hac re: ut expositū ē. Is q neq̄t hoc facere. s. uidelicet adiūgere bn̄ficiis suis & allicere ad bn̄ uiuēdū fateat se nescire. i. q̄ nescit impare liberis. i. liberos regere & illis moderari. His sic dictis a se solo Mitiōe supuēit. de quo s̄mo erat: ut factis dcā ōndāt. Sed ne. i. utrū ē hic ipsus: p ipe antiq̄ s. Demea de quo aiebā. i. loq̄bar. & certe ē is: de quo loq̄bar. hoc dixit cū ppius uidit eū uideo eū tristē. nescio qd. i. pp nescio qd. credo q̄ sup. iā i. statim iurgabit. i. rixabit: icrepabit me ut solet. i. ut mos eius ē. O De. frr gaudemus aduenit sal. i. tua salute lætamur, & tuo aduētu. ¶ PRAESCITVM iri. i. obseruari magro: uel dn̄o suo s. an faciat officiū suū cauet tātisper: sed si sciat fore clā. i. nō obseruari. Demea non resalutat: utpote qui suæ potius iræ obiurgando satisfacere festinabat.

Rursus — Ingenium — Adiungere — Esse patrium — Interest — SER.

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA.
DEMEA, MITIO, SENES

DONA. HEm op. te ip. q̄.) In hoc actu diuersi hoies, diuersi p̄res: & diuersa studia pponunt. hic lenis, hic amar°. hic facetus. hic ipolitus. hic facilis, hic ptinax & difficilis i delictis. ¶ Hē op. te ip. q̄. Meli° q̄ Menāder: cū hic illū ad iurgiū p̄optiorē, q̄ ad s̄saltādū faciat. ¶ Quid t. es? Bn̄ iterrogat. potuit. n. nō iratus frr q̄rere ¶ Vbi n. Ae. si.) Quasi q̄dā cā sit tristitię. ¶ Dixin' hi fo. Credo iā ut solet, obiurgabit. ¶ Quid il. fe.) Aiaduertēdū, ut iterrogat° iterroget in ore idignātiū. q̄d iō fac, qa uidet Mitionē eo uultu iterrogare, ut uideat min° rephēdere culpā Aesc. ¶ Quē neq; p. q. n. me. qu.) Varie p casus discurrit. Quē neq; pudet q̄cq̄: ↄtra illd q̄d alibi p̄r dicit, Erubuit, salua res ē. ¶ Quē neq; pu. q̄cq̄. Magno ordine accusauit. nō (ingt) pudore mouet patrū, nō metu parētū, nō timore legū. Ergo gradati αὔξησις oratoria pcessit. ¶ Tenere se ul.) Bn̄ tenere: qa legē. & ē ἀμφιβολία oratoria. ¶ Nā il. q̄ an. fa. sūt. o.) Actō duo tpa recipit: p̄teritū, ab aū gestis & p̄ns ab iis q̄ obiciunt. Ergo utrūq; mira breuitate perstrinxit.

> D. HEM opportune. te ipsum quærito. *Senarii*
> M. Quid tristis es? D. rogitas me, ubi nobis Aeschinus *al's. rogas*
> Siet, quid tristis ego sim? M. dixi ne hoc fore?
> Quid is fecit? D. quid ille fecerit? quem neq; pudet
> Quidquā neq; metuit quēquam, neq; legem putat
> Tenere se ullam, nam illa, quæ antehac facta sunt.

ctū q̄rētis. opportūe. i. tēpestiue & mature: & q̄si expectate ueniss sup. q̄rito teipm̄. Mitio. qd. i. cur, uel pp qd es tristis? De. rogas. i. interrogas me. qd. i. cur. ego sim tristis. ubi. i. cū Aeschi. siet nobis. i. cū hēam° Aeschinū tā pditis morib°: ut nobis sit dedecori. q. d. nō est nō rogādū cur sim tristis p̄ferti ubi hēamus adolescētē nobis dedecus afferētē. Vel sic itellige. rogas me ubi. i. in quo loco Aesc. sit quē ↄseruare deberes: & sciri ubi uersari sit solitus: ea pp qd op° ē petere. qd. i. cur ego sim tristis. q. d. nō alia ē mihi cā tristitię nisi ipe. Mi. Dixi. i. nō bn̄ dixi. hoc fore. i. futuꝝ eē: uidelicet ut frater obiurgaret. Et hoc dicit ad populū. Deide cōuertit se ad fratrē ingens. qd fecit Aesc. De. petis qd ille fecerit: uel qd putas illū fecisse. quē neq; q̄cq̄. i. aliqd. pudet. i. pudore afficit. ubi pudet est p̄sonale uerbū: cū aū se ntm̄ hēat: post se uero casum illū hēt: quē aū se hr̄et: si esset impsonale qd fecerit in quā ille, q non metuit quēquā. i. aliquē. neq; i & q nō putat se tenere. i. obseruare ullam legē. i ullā normā bn̄ uiuendi. nā oino illa q̄ facta sunt ab eo antehac. i. ante hoc tempus.

GVL. HEm op. &c. In hoc actu diuersi hoies: & diuersi p̄res & diuersa studia pponūtr. hic lenis: hic amarus. hic facetus. hic ipolitus: hic facilis: hic ptinax & difficilis i delictis. De. Hē: hęc pticula ōndit affe-

SER. HEm. Inducitur in hac scena Demea: ut uerbis ipsius eiusdem describat duritia sua. Et sicut alia scena ppria fuit de p̄sona mollitiū partim interpositis qbusdam de duro. Sic ista scena proprie

DONA. duri personam describit: & secūdario de persona molli agit. Rogitas quid tristis ego sim: ubi siet Aeschinus nobis. i. ad nostrum dedecus quasi dicat si scias ubi siet Aeschinus, nosces: & qu ire sim tristis Dicit secum. Dixi in hoc fore. s. ꝙ iurgaret. Exaltat uocem. Quid is fecit. Nam dico ꝙ non seruat modo ullam legem. Nam omitto praeta.

Designare Designatores

¶MODO quid designauit?) Designare, est rem nouam facere, in utranq; partem & bonā & malam. Nā & designatores dicti, q ludis funebribus ptę funt: credo ob eam cām, ꝙ ipsis ludis multa fiunt noua & spectanda: simul ēt turba retineatur. quę fiunt aut in spectaculis, aut i ludibus. ¶Mō qd designauit? Puto ego designationem, contractionē aut conductionem populi in unum intelligi. hoc enim cōtingit ei, qui aliquo flagitio plurium in se oculos & ora conuertit, & spectaculo est uulgo: quemadmodū designatores, qui ludis funebribus multitudinem retinent.

> Omitto, modo quid designauit? M. quidnam id est?
> D. Fores effregit, atq; in aedeis irruit
> Alienas ipsum dominum, atq; omnem familiam
> Multauit usq; ad mortem: eripuit mulierem
> Quam amabat: clamant omnes, indignissume
> Factum esse. hoc aduenienti quot mihi Mitio
> Dixere? in ore est omni populo. deniq;
> Si conferendum exemplum est, non fratrem uidet
> Rei dare operam, ruri esse parcum ac sobrium?
> Nullum huius simile factum? haec cum illi Mitio
> Dico, tibi dico: tu illum corrumpi sinis.
> M. HOMINE IMPERITO nūquā qcquā iniustius,
> Qui, nisi quod ipse fecit, nihil rectum putat.
> D. Quorsum istuc? M. qa tu Demea haec male iudicas.

¶Designauit. Hoc uerbum apud ueteres duas res significabat. etenim praue & recte facta, designata dicebant. ¶Quidnam id est?) Et hoc ēt cōtemnens interrogat Mitio. ¶Fores effregit.) Haec singula magna cum uociferatione inferenda sunt. stomachatur enim aduersus male interrogātem. ¶Fores effregit, atq; in aedes irruit.) Totum qdem unū crimen est, Rapuit meretricem. Sed uide qua pōpa, qua uociferatione dilatatur accusatio Demeae de moribus Aeschini, nihil nisi inania referentis. ¶Fores effregit, atq; in aedes irruit alienas. Haec singula consideranda sunt. Et bū dicit alienas. quia si lenonis diceret, parua res uideretur. ¶Ipsum dominum.) Iterum suppressa est infamis persona. ¶Atq; oēm familiam multauit.) Aut familiam pro seruis lenonis dicit: aut pro meretricibus, Multauit, lacerauit, mutilauit, molliuit, atq; dissoluit. Vnde Mulciber a multādo q̄si multiber. ¶Vsq; ad mor.) Magna inuidia caedis & mortis mentione, q̄ tn̄ nulli accidit. ¶Eripuit mulierē quā ama.) Omnia magno colore, & accusatorio dicta sunt: & hoc maxime, ꝙ lenonem & meretricē nō dixit, ōtentus facti atrocitate, personarūq; uilitatem reticēs. Mulierē eripuit. ¶Nō, abduxit: sed eripuit. ¶Clamāt.) A praeiudicato, & authoritate tumoris. ¶Hoc aduenienti mihi quot Mitio dixe.) Quasi dicat displicet omnibus. & multi eū accusant. nec tn̄ lenonis querelae mentio fit. uide. oratorem. ¶Hoc aūt, uel articulus, uel aduerbiū loci est. ¶In ore est omni populo.) Sallust. In ore gentibus agens, populo, ciuitati. ¶Si conferendum exēplū est.) Tanquā nō sit cōferendum. ¶Nō fratrem uidet rei operā dare?) Satis comice hoc infertur legētibus argumentū. nā magis in culpa ille ipse est quē laudat. ¶Rei dare operā. Nō amori ¶Ruri esse.) Nō in urbe. ¶Parcum.) Nō pdigū. Sobriū.) Non insanū. ¶Parcū ac sobrium. Contra illud, Cur amat? Cur potat? ¶Rei dare operā. Quā facete Poeta haec oīa falsa, & ecōtrario facit Demeam credere. ¶Nullū huius simile factū?) Hoc cū admiratione. Mitio tangitur, quasi ipsius culpa sit fratris natura. ¶Nullū huius simile factū? Hoc cū admiratione indignantis pnuntiandū est, & ardētibus in Mitionē oculis. Et subandiēdū est, esse. aut inuenire. ¶Haec cū illi Mitio dico, tibi dico.) Illi, p in illū: & tibi, p in te. ¶Tu illū corrūpi sinis. Deest, uā. sed feruentius ἀσυνδέτως dr̄. & hoc Tibi & Tu, pnuntiandū est intento digito, & infestis in Mitionē oculis nā hoc agi stomacho aduersum dissimulatores solet. ¶Tu illū corrūpi finis. Mitius mō dixit, sinis corrūpi: mox uehemētius dicet,

Multare Mulciber

Hoc

An laudi putat fore, si pdiderit gnatū? ¶Hoie ipetito nunq̄ qcquā iniustius est.) Miro stomacho apud ipsum de ipso tanquā apud alterū loqtur. ¶Nihil rectū putat.) Proprie putat nā hoc uerbū, ipentorū est. Ordo est, Qui nihil rectū putat, nisi qd' ipse facit. ¶Quorsum istuc?) Deest ptinet, aut dicis? ¶Nisi qd' ipse fecit.) αὐθέκαστος. hoc. n. pprīū rusticorū ē atq; ipentorū. Quia tu Demea.) Idest, hō ipentus. ¶Haec male iudicas.) Pari uirtute haec leniter dicta sunt qua supiora uehementer.

GVL. Designatores

¶QVID mō designauit. i. qd nouę rei fecit? Nā designare est rē nouā facere, siue bonā siue malā. uñ designatores dn̄r, q ludis funebrib⁹ p̄sunt: ꝙ i eis ludis multa fiant noua & spectāda. ide designatores & hi dici pñt: qui suo flagitio oculos ppli & ora i se cōuertūt: & spectaculo sunt uulgo: qd' retineant pplm suo flagitio: ut designatores ludis funebribus multitudinē retinebāt. Veteres ēt praue & recte facta designata dicebāt. Mi. qdnā. i. qd est id qd' designauit. s. De. ipse Aeschinus effregit. i. disiecit: disrupit: fregit fores i. hostia. atq; irruit. i. irrupit: siue p uiolentiam & impetum introiuit in aedes alienas. i. in domū lenonis. mulctauit. i. lacerauit mutilauit: molliuit: dissoluit. unde Mulciber a mulctando: quasi mulctiber. Mulctauit ergo ipsum dominum domus. s. lenonem: atq; omnem familiam ipsius lenonis: uidelicet seruos uel puellas. & mulctauit quidem usq; ad mortē. s. usq; ad confinium mortis: quamuis mors non sit consecuta. hoc dicitur ad exaggerationē. eripuit. i. rapiendo abduxit a lenone mulierē: quā amabat. oēs uidētes clamāt. i. uociferātur. hoc. i. talem irruptionē & mutilationē factū esse idignissime. i. inhonestissime. qd' factū o Mitio oēs illi dixerunt mihi aduenienti. i. cum uenirem ad te. Alii codices habent quot pte & cum hoc habent amici: tunc sic intellige: o Mitio quot amici. q. d. maximus numerus amicorum: q dolent meo dolore: dixerunt mihi aduenienti. id factum est in ore omni populo. i. toti ciuitati hoc est nemo ex ciuibus est, q nesciat. deniq; i. tandem. si exemplum est conferendū. i. cōparandū. q. d. Aeschinum non esse dignum, q cū. i. cum quo frater cōferat. sed longe decipit̄ Demea: ut patuit in argumēto. Aeschinus nō uidet fratrē. s. Ctesiphonē dare operā. i. incumbere rei. i. operi non amori. nō uidet eū esse pcū. i. moderati usus, & tenuis: nō prodigū: ut Aeschinus est: & sobriū. i. moderati uictus: nō bibosum: ut Aeschinus est non uidet inquā. q. d. immo. uidet nullū factū illius esse, uel inueniri & simile factū huius. s. Aeschini. Nā simile huius dicimus & simile huic: nisi qs uelit dicere: Nōne uidet nullum factum huius fratris esse simile facto fratris sui o Mitio frater. cum. i. qñ dico haec illi. i. contra illū, dico tibi. i. in te. tu finis. i. pateris illum Aes. quem adoptasti. corrumpi. i. lasciuum fieri: & deprauari. Mi. nunq̄ qcquam. i. aliquid. est iniustius. i. iniquius. intolerabilius: & magis iniuste iudicans. hoie imperito. i. q̄ sit homo ipentus, & rusticus: ac inexpertus. qui hō ipentus nihil putat rectū: nisi ꝙ ipse fecit. De quorsum istuc spectat. i. ad qd' propositum dicis istud. Mi. quia tu Demea iudicas haec omnia facta iuuenis male. i. non secundum aequitatem.

Simile huius & huic

Imperitus

SER. ¶MODO quid signauit. i. quod insigne & diuulgatum fecit. Et hoc quod dixere mihi aduenienti est in ore omni populo. Date operam huic rei: quam facit Aeschinus. V det rusti esse hoiem. Nullus tam pessimam impietatem facit: ut sit pestultus. Iudicas esse mala: sed non est sta. a . scor. Et quia uidet eum murmurate repetit negationem dicens

¶Non

DONA. ¶NON est flagitiũ.) Nõ peccatũ negat esse: sed flagitiũ non esse ostendit. & ideo subindignanter pronuntiandũ est: ut si dicat, Scortari qdẽ adolescentulũ, delictũ est, sed nõ est flagitium. & ueniæ locus non tam in facto, q̃ in psona est constitutus. ¶ Non est flagitiũ, mihi crede, adolescentulũ scortari. Mire respondit, & oratorie, ad hęc quę inuidiose dicta sunt. Nã qđ ait ille, Eripuit mulierẽ quã amabat: hic scortũ dixit. qđ Irruit in ædeas alienas q̃si ex uino furens. potare. qđ cũ alius graue ꝓpositũ est, hoc solũ dicẽdo, leue reddit. id est fores effringere. ¶ Mihi crede.) Quasi imperito dicit, Mihi crede. non. n. Me intellige. Quod imitatus Cicero sic Cæliũ exagitat. Magna sunt, mihi crede noli hæc cõtemnere. Hic. n. & authoritas dicẽtis, & contemptus ostenditur audientis. ¶ Hæc si neq; ego neq; tu fecimus.) Quia dixit, Qui nisi quod ipse facit, nihil rectũ putat. ¶ Nõ fuit egestas.) Non uoluntas prohibuit, sed necessitas. & ideo nulla laus. ¶ Quod tu fecisti inopia.) Nota Fecisti, in eo qđ significat non fecisti. ¶ Iniurium est.) Quia Nihil quicquã iniustius homine imperito. ¶ Vnde id fieret.) Fieret producta prima syllaba. Ennius, Minime nomine fieri prauum. ¶ Et tu illũ tuũ, sis esses hõ. Multũ progressus ẽ accusans accusantem. ¶ Nã si esset unde fieret, Non est necessario cõsequens, sed probabiliter admittitur apud oratores: non. n. omnes q habent unde faciant, cõtinuo etiam faciunt. ¶ Expectatum.) Odiosum, & male uitæ. nam filiis parentes aut amabiles sunt, aut expectati. amabiles, boni: expectati, mali, quorũ mors in dies singulos expectanda & exoptãda sit. nã expectamus ante diem, Speramus ad diem unde auidior intelligitur qui expectat, q̃ ille qui sperat. ¶ Eiecisset foras.) Nõ dixit, amisisset, sed, ut quiddam abiiciendũ, eiecisset. Quã, ubi te expectatũ. Eo rem ꝓduxit, ut ipse magis uideat cõsulere disciplinæ q̃ Demea. ¶ Alieniore ætate, post fa. tñ.) ἀνακόλουθον deest. n. quãuis. Et faceret ultimũ, magnã ui hẽt. nihil. n. ꝓdesset, insup obesset, retinere ab istis filium iuuenẽ. Alieniore ꝓ aliena dicẽs, cõparatiuũ gradũ ꝓ positiuo posuit.

GVI. ¶CREDE mihi non est flagitium: non cõtendit Mitio nõ esse peccatum sed dicit non esse flagitium. i. crimen dignum flagitione. i. acerba increpatione: cũ tñ (pace eius dixerim) nõ sit uerũ: q̃n qdẽ talia adolescẽtuli nõ mõ sunt increpandi. sed ẽt duris uerberibus flagitãdi. ꝓpterea iuuenis lector non sequaris hæc comica dcã: sed tanquam e mediis ueprib9 rosam decerpas: qđ si eius faciendi sis impitus ꝓrsus omittas: ne spinarũ acumine penetreris ad uiuũ. Multa. n. sunt q̃ lõge melius est nescire q̃ scire: ut ait Aug. Sed ad rem redeamus. non est flagitiũ adolescẽtulũ scortari. i. scortũ ducere, siue (Scortari) sẽq nã (ut Varro ait) satis prius dcm̃ est scortari & sæpius scortũ ducere. capit ẽt pro luxuriari & lasciuia effluere. neq; ẽ flagitiũ iquã adolescẽtulũ potare. i. bibacẽ esse: cũ reuera sit flagitiosissimũ. neq; est flagitiũ adolescentulũ effringere. i. rũpere, fores. i. hostia meretricũ. sed per fidẽ qd si hoc turpe non est? si neq; ego, neq; tu fecimus hæc ꝓdicta? & est cõceptio psonarũ: in qua pma cõcipit sẽdam: adiuncto uerbo primæ psonæ pluralis numeri. si ergo nõ fecimus q̃ fecit Aes. egestas. i. penuria rei familiaris nõ sciuit. i. pmisit nos facere ea. q. d. nõ ꝓhibuit uoluntas, sed necessitas & iõ nulla laus est. Tu Demea nũc ducis. i. existimas & reputas tibi laudi. i. ad laudẽ tibi uertis id uel tu ducis. i. putas id esse sup. tibi laudi qđ fecisti inopia. i. paupertate ꝓssus. & qd est illud qđ fecisti: uidelicet qđ non fecisti talia q̃ nũc Aeschinus: sed illa uitasti ꝓssus egestate. iniuriũ est. i. iniustũ ẽ iniquũ in meritũ te dare tibi laudi quod coactus fecisti. q. d. nõ iure: neq; merito id tibi tribuis laudi. ꝓpterea bñ dixit Mitio: Nihil est iniustius impito: q̃lis est Demea. nã si esset. i. suppeteret: abundaret: uel si hẽremus unũ. i. q mediante id fieret. i. id quod Aeschinus fecit, efficeret: faceremus qđ fecit. putat si adesset ætas iuuenilis: si parentes ꝓpitii sumptũ suppeditantes. & tu Demea si esses hõ pitus. i. rerũ & modi uiuendi iuueniliter, sineres. i. pmitteres nũc tuum filiũ facere quod facit Aeschinus. dũ. i. quamdiu licet ꝑ ætatẽ. i. quãdiu ætas patitur. & nõ tanta reꝑhensione digna est: quãta foret si esset maturior. nã ẽ quasi ꝓ mõstro ludere uel le senẽ. potius q̃ qđ tuũ ipse filius faceret id qđ nunc facit Aeschinus. post. i. postea aduerbiũ. alieniori ętate cõparatiuũ ꝓ positiuo. i. ætate aliena a talibus iuuenilibus ineptis: & plurimũ inducenti. ubi. i. q̃n eiecisset foras te p̃rem expectatũ. i. odiosum: nõ amatũ a filio ꝓp tuã m eũ duritiã. q. d. potius q̃ faceret iuueniles ineptias in aliena ætate, postquã esses p mortẽ tuã eiectus foras. i. expulsus a dñatione in eũ. Expectati parẽtes dñr odiosi: quorũ mors quotidie expectat̃. nã filiis parentes aut amabiles sunt, aut expectati. amabiles boni: expectati mali: quorum mors in dies magis expectatur: & exoptatur. nam expectamus añ diẽ spamus ad diẽ. unũ auidior expectat q̃ ille q spat. Demea hic acriter reprehendit Mitionẽ: neq; immerito: ut qui falsa detulerit: & male iuuenum animos instituerit: qui nimis sunt procliues ad libidinem. (Expectatus)

SER. ¶NON est. & postea subdit neq; fla. est effrin. f. Hõ st ĩ iuuẽtute nr̃a, neq; ego, neq; &c. Et illũ tuũ. i. Ctesiphonẽ. s. si hõ. i. humanus esses, sineres facere q̃ ætas expetit, dũ licet ꝑ ętatem: & alia facere sineres dico modo potius, q̃ post: quãuis corrigas eũ faceret tñ, & quod peius est in ætate alieniori. i. ꝑfecta ætate q̃ ẽ aliena iuuenilibus actis, faceret dico. Vbi. i. postq̃. eiecisset te. i. correctionem tuam foras: negligens illã ulterius. te dico satis expẽti usq̃ uelles mollescere.

ASCE. ¶QVIA in illo uerbo Mitionis, Non est flagitiũ mihi crede adolescentulũ scortari &c. Iudicio cõmentarii poeta contra mores ꝓbos sentit: & certe contra christianæ religionis honestatẽ. Ne nimis seueri simus in poetã censores: pauca q̃ ipse poeta melius si adesset, excusaret in purgationẽ eius adducã. Sciemus ergo poetas (ut monet Horatius) ꝓponere in genere grãmaticæ: hoc est actiuo: ubi poeta nõ loqtur: sed psonæ introductæ: & ẽt mixto quãtũ ad partẽ actiuã. Solet ꝓferre thesis, siue positiones nõ ex sua: sed ex loquẽtis sniã ut uerbi grã. Quãuis Dido Virg. ab amatore decepta dicat: Nusquã tuta fides: nõ cõtinuo seqtur Virg. id quoq; sensisse. Similr hoc loco: licet Mitio leni & clemẽti ingenio natus putet nõ esse flagitiũ adolescẽtulũ scortari: nõ iõ seqtur Terentiũ id sensisse. Vez dices. Importune Terentius eam sniam a Mitione in eo cœtu ꝓferri sinit. Vñ libentius dixero hanc sniam ẽt Terentii fuisse. Verum locutum esse Mitionẽ pro institutis, & moribus eius sæculi: quo non erat flagitiũ. Nã & Cato, ut auctor est Horatius, seuerissimus morũ censor dixit. Quoties natura inuestigaret æquũ esse iuuenes ad prostibula descẽdere: ne uidelicet grauius in nuptam: aut uirginem aut uestalem peccarent. Verũ qa hoc religioni nostræ nõ satisfacit. Dicam ne Mitionẽ qdẽ hoc uerbum protulisse: ut iuuenes ad licentiã talẽ adhortaret̃: sed quo Demeã nimis tristem & rigidũ uitum a seueritate nimia dehortaret̃. Expedit. n. interdũ (nã honestũ nũquã est) patres ignoscere delictis filiorum. qđ si Menedemus fecisset nunquã illi filius ꝓfugus fuisset. Quod uero Mitio non sentiat oĩno licitum esse scortari: sed dumtaxat dixerit. quo Demeæ sæuitiam domaret: ipse in fine confitetur: ubi inquit absente Demea.

Non est flagitium (mihi crede) adulescentulum
Scortari, neq; potare, non est, neq; fores
Effringere. hæc si neq; ego, neq; tu fecimus,
Non siuit egestas facere nos. tu nunc tibi
Id laudi ducis, quod tum fecisti inopia.
Iniurium est. nam si esset unde id fieret,
Faceremus. & tu illum tuum, si esses homo,
Sineres nunc facere, dum per ætatem licet,
Potius q̃, ubi te expectatum eiecisset foras:
Alieniore ætate, post faceret tamen.

DONA. ¶PRO Iuppiter.) Tragica exclamatio ē. & bñ, tãquã ipse se rephēderet Demea, adiecit. ¶ Tu hō adi. me ad īsa.) Et tu hō dicens, negat illi familiaritatē. ¶ Nō est flagi. fa. h.) Moraliter īdignatio expssa est, iisdem uerbis, q̄ ſr dixerat, repetitis. ¶ Ne me ob.) Ne me sæpe, & moleste iterpelles. Nā obtūdere, ē aliqd sæpe odiose repetere. ¶ Tuū fi de adop. mi.) Mira argumentatio p ἐπαγωγὴν, q̄ Inductio ab oratoribus dr̄, cū p interrogationē puenimus ad id qd uolumus cōcludēdū. ¶ Is me. ē fa.) Sic pgredit̄, q̄si cōfessionis genus sit aduersariū tacuisse. ¶ Si qd pec. De.) Cōclusio dubiæ rei a non dubiis sumpta. ¶ Si qd peccat Demea. τῷ ἰδιωτισμῷ interposuit Demea: & repetitū est, peccat. ¶ Ego illi ma. par. fe.) Errant, q putãt illi ee pnomē, cū sit aduerbiū loci. ut, Illi mea tristia facta, Degenerēq; Neoptolemum narrare memēto. Illi ergo, ibi ubi ille peccat. Quare qdã et Li syllabã discretionis cã, ut locū significat, corripiunt. Et maximã ptē optie dicit. nō. n. uniuersam ga nō solus pr̄ Aeschini est: sed maximã, ga eius magis est cuius filius cœpit esse p adoptionē. Feram, sustinebo, tolerabo. ¶ Olet un.) A summo ad imū pposita soluunt̄. & mira uarietas est. Olet unguēta: ne diceret, obsonat, potat, unguit̄, ne. s. hæc exercitationis palæstricę, nō luxurię dicerent̄ ¶ Amat.) πρὸς τὸ Cur amat? ¶ Dū erit cō.) Dare. s. ¶ Vbi nō erit.) Argētū. s. Sed, cōmodū dare, subaudiēdū est. ¶ Fortasse ex. fo.) Hoc ita ptulit. q. d. nihil sibi depisse ſt gratis forte fuerit ad amicã admissus. Et totum hoc τῷ ἐξουδενισμῷ legendū ē. Et mire fortasse dicit, ut pr̄ idulgēs, & credens adolescētē posse ēt amari ab amica. non. n. affirmauit, ut diceret, Excludet̄ foras. ¶ Fores effre. resti.) Peruenit ad p̄sens crimē, illa. n. ante acta fuerant. ¶ Resarciet̄.) Reabūdat. ¶ Et un̄ hæc fi.) Iterū subaudiendū Est. ¶ Et adhuc nō molesta sunt.) Quia nō est flagitium adolescentem scortari. ¶ Ab aliis qui uere sciunt.) Superbū fuisset, a me dicere. melius ergo ab aliis dictū est.

Induectio

Illi aduerbiū

D. Pro Iuppiter tu homo adiges me ad insaniam.
Non est flagitium facere hæc adolescentulum? M. ah,
Ausculta, ne me obtundas de hac re sæpius.
Tuum filium dedisti adoptandum mihi.
Is meus est factus. si quid peccat Demea,
Mihi peccat: ego illi maximam partem feram.
Obsonat, potat, olet unguenta de meo.
† Amat? dabit a me argētū, dū erit cōmodū.
Vbi non erit, fortasse excludetur foras.
Fores effregit? restituentur. discidit
Vestem? resarcietur. est (Dis gratia)
Et unde hæc fiant, & adhuc non molesta sunt.
Postremo, aut desine: aut cedo quemuis arbitrum:
Te plura in hac re peccare ostendam. D. hei mihi,
Pater esse disce ab aliis, qui uere sciunt.

Amat. prior syllaba pertinet ad uersum præcedentem

GVI. Virg. ¶PRO H Iuppiter: tragica exclamatio est rephēdentis Mitionē: & i eū excãdescētis. Vir. Proh. Iuppiter ibit: & ita dicēs testari Iouē uf̄: & inuocare aduersum illū, in quē irascit̄ ut dicere solemus exclamãtes: Bone Deus quãta iprobitate mundus abūdat. Tu hō Mitio rediges me. i. deduces me ad insaniã. i. ad mētis hebetudinē & excæcationē. dicis sup. qd nō est flagitiū. i. crimen ic repatione dignū. adolescētulū facere hæc turpia. i. si adolescētulus hæc turpia cōmittat. hæc dicit exclamãdo in dcm̄ Mitionis: cui proculdubio remis uelisq; (ut aiunt) reclamari dignū est: & qd ē ab oibus. Mi. ah: hęc interiectio idignãtis: & ægreferētis talia uerba ausculta. i. audi, q̄ dicturus sum. nec obtūdas. i. noli me molestare: aut mihi molestus, seu tædiosus esse sæpius. i. nimis sæpe. de hac re. i. de facto Aeschini. obtūdere est aliqd sępe odiose repetere. dedisti mihi filiū tuū Aeschinū adoptãdū. i. assumēdū i filiū. is filius ē factus. i. effectus meus fili⁹ p adoptionē. o Demea si ipse peccat. i. errat. qd. i. i aliquo. peccat mihi. i. ad meū dedecus. Tale illud Cic. i epl̄is: Siqd offenderit, sibi totū, nihil tibi offenderit. ego Mitio illi: aduerbiū loci. dicit Dona. i. ibi, siue illic ubi peccabit uel illi p tūc aduerbiū tpis: queadmodū & olli p illi apud Vir. exponit̄ sępe p tūc a Seruio, si recte memini. illi ergo. i. tūc qū peccabit. ego Mitio feram. i. sustinebo: tolerabo maximã ptē dedecoris: qa nūc i meã ē traductus familiã. tu aūt ipsa adoptione ei⁹ cura liberatus es: ea pp maxiã ps dede

Cice.

coris mihi ferēda incūbit. Ipse Aeschinus obsonat. i. cōuiuia frequētat. Nã Festus, inqt, obsonitare ēē frequēter obsonare. significat aut cōuenire. dr̄ aūt obsoniū, ut pus dcm̄ ē; qcqd i comedēdo addit̄ pani & uino. Inde obsono obsonas neutrū, ut obsonor obsonaris deponēs p eodē. i. uel puiuere, ut Festus ait, uel cōuiuia freqntare & celebrare. & opipare. i. laute uiuere. potat. i. bibosus ē, seu bibax & uino se obruit & ingurgitat. & delicata: ac suauia qritat uina. olet unguēta. i. unguētorū odore fragrat. qd̄ ē molliū uirorū & effœminatorū & lasciuorū i cute curãda laborãtiū. dicimus aūt olere unguenta. olere aromata cū actōr quēadmodū dicimus sapit mel. i. hēt saporē mellis. figurata. n. locutionē palã ē olet ergo unguēta de meo. i. de meis pecuniis. amat. i. amori indulget, & amore captus ē. argētū dabit a me dū. i. qñ erit cōmodū. i. erit opportunum date sup. ibi. tibi. i. qñ, uel quo loco nō erit argentū. s. q. d. dabo argētū dū opportunū erit dare ibi: ubi nō erit fortasse ipse Aeschinus excludet̄ foras. i. uel non admittet̄: uel iã admissus eiiciet̄ ubi nō erit argentū. & fortasse dixit: qm̄ esse pōt ut gratis amet & gratis mittat̄ ob eius formæ elegantiã. ita legit Donatus ut dcm̄ est. posset tñ forsitan nō inepte ita distingui: Dabit a me argentū, dū erit opportunū dare. deinde ubi nō erit argētū fortasse Aeschinus excludet̄ foras: neq; potuit suū tenorē deducere sine pecuniis. Aeschinus effregit. i. rupit demolitus est: diruit fores lenonis. s. dr̄ aūt effringo is ab ex & frango: quo uerbo iurisconsulti sæpe utunt̄. hētur. n. titulo lib. lxvii Pãdectarū de effractoribus: & expilatoribus. ipsæ fores effractæ restituent̄. i. reficient̄ & i pristinū statū restaurabūtur. Aeschinus discidit. i. dirupit uel dissecuit uestē. illa resarciet̄. i. repabitur. resuet̄. reficiet̄: restaurabit̄: emendabitur. gr̄a hr̄ sup. a me Dis. Est mihi sup. i. ego hēo: ego possideo: & extat mihi & i. ēt. uel ponitur hic geminãdo, ut Et terris iactatus & alto. est ergo mihi un̄ hæc fiant: unde diruta resarciantur: & repar̄tur. q. d. si ista sint resarcienda adhuc diuina gr̄a habeo un̄ hęc fiant. Sic ēt uobis liceret loq. hēo (deo gr̄as) un̄ inopē possim deducere uitam. alii dicunt habeo (deo gratias) unde possim uiuere. & tunc intelligitur ago sup. sed cum est gratia. intelligitur habetur: uel hñda est. & ea quæ fecit Aeschinus adhuc idest hucusq;, non sunt molesta mihi: idest mihi non displicent. Postremo: idest tandem. aut desine: idest cessa me obiurgare. aut cedo: idest dic: uel da. quemuis: idest quēlibet: quēcunq; uolueris arbitrū. i. iudicē: qui nostrę disceptationi modū iponat & ſm te, aut ſm me ferat sniam. Arbiter est iudex electus arbitrio litigantiū: cuius arbitrio cōmittitur litis decisio ac terminatio ostendam: idest conuincam: cōfutabo te peccare plura. i. oñdam te errare in pluribus. in hac re. i. in hoc negocio. Cum dicimus tu plura peccas q̄ ego: improprius sermo est: qa ita debet intelligi: Peccas i pluribus q̄ ego: ut prius est expositum. nam pecco est uerbum neutrum absolutum quod accusatiuo proprie iungi nō potest. Hei mihi: idest proh dolor disce esse pater. com sis cælebs ab illis patribus: q sciunt uere: idest qui sciunt te ipsa quid sit pater: seu qd sit esse patrem. Mi. tu Demea es pater illi Aeschino.

Effringere

Arbiter

SER. ¶DVM Erit commodum: scilicet quod mihi placuerit: & dare potero. Est: scilicet pecunia unde hæc fiant: & unde sit Dis gratia. Cedo: idest ad aliquem arbitrum: qui iudicet inter me & te. ego statim te plura &c.

¶Natura

M. Natura tu illi pater es, consiliis ego.
D. Tu ne consulis quidquã? M. ah si pergis, abiero.
D. Sicine agis? M. an ego toties de eadem re audiam?
D. Curæ est mihi. M. & mihi curæ est, uerum Demea
Curemus æquam uterq; partem, tu alterum,
Ego item alterum nam ambos curare, propemodũ
Reposcere illum est, quem dedisti. D. ah Mitio.
M. Mihi sic uidetur. D. quid istuc? tibi si istuc placet,
Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.
Iam si uerbum unum posthac. M. rursum Demea
Irascere? D. an non credis? repeton quem dedi?
Aegre est, alienus non sum, si obsto, hem desino.
Vnum uis curem, curo & est Dis gratia,
Cum ita ut uolo est iste tuus, ipse sentiet
Posterius nolo in illum grauius dicere.

DONA. ℭNATVRA illi pr̃ es, consiliis ego.) Vrbane Mitio Consiliis subiunxit. plus. n. ualet ad laudem cõsiliũ, q̃ natura. Et simul ostẽdit Poeta uerbis Mitionis, q nõ natura, sed affectu fit pr̃, nullũ patrẽ eẽ sapiẽtẽ: eũ uero posse sine pturbanõe p fruiis quos amat, quẽ patrẽ eẽ ꝯ siliũ fecerit, nõ natura, hoc ẽ q filiũ adoptauerit. Et mire cũ natura singulr̃ dixerit, plr̃ itulit, ꝯsiliis ego. ℣ Tu n' cõsulis qq.) Apertior cõtumelia: & iã sequr̃ denũtiatio discedẽdi. ℣ Tu ne cõsulis qcquã? Quia dixit, Cõsiliis ego pr̃ sum a cõiugatis argumentatus, rñdit, Tu ne cõsulis qcquã? qa a consulendo cõsilia dicunr̃, & cõsultores. ℣ Si pgis, abiero. Vt, Donec me flumine uiuo Abluero. ℣ Si pgis, abiero. ἀφηκεισμὸς, p abibo. & hoc gestu abeuntis, uel abituri ꝓnũtiatur. ℣ Sicine agis? Recte, qa iã abibat: q̃si reuocãtis correptio ẽ. ℣ An ego to.) Hoc cõuersum intelligas dicere ℣ Audiam.) Deest Te: sed exprimere dutum fuit. Et hoc est obtundere. ℣ Curæ est mi.) Aeschinus. s. ℣ Curemus æquam uterq; partẽ. Proprie, uterq; & æquã, quasi particeps fratris. ℣ Propemodũ.) Nisi addidisset ppemodũ, falsa uideretur esse sentẽtia. ℣ Ah Mitio. Religiose cõmotus est: ac ueluti incusatio est pfidiæ. & sõ exclamat dolens, & transit in iracundiam, concessionemq;, quæ ἐπιτροπὴ dic tur. ℣ Mihi sic uidetur.) Rationabiliter, non est sic, dixit: sed, sic uidetur. nõ uult eni uerum esse. ℣ Quid istuc?) Deest, loquor, aut resisto. nã pprie significatio est de sententia sua decedentis ℣ Profundat, perdat.) ἐπιτροπὴ figura. Virg. Sequere Italiã uentis, pete regna p undas. ℣ Profundat. Perdat, pereat. Hæc sic ꝓnuntianda sunt, ut ostendatur gestu nolle qđ loquitur. ℣ Si uerbum unum posthac.) ἀποσιώπησις. Deest, tibi secreto, aut tale huiusmodi ℣ Rursum.) Quasi curans irasceris? ℣ An nõ credis? Irasci. s. ℣ Repetone quẽ dedi?) Rusticani stomachi est repetere semp uerba, quæ inuitus alius audierit. ℣ Repeton' quẽ dedi? Minus erat si Aeschinum diceret: sed plus ẽ, quẽ dedi. ℣ Aegre est.) Quasi dictũ sit, Quid ergo loqueris? quia ægre ẽ. Cur ægre est? qa alienus nõ sum. ℣ Alienus non sum.) Mire alienus nõ sum quasi timeat iam dicere, pater sum. ℣ Alienus non sum. Satis cũ stomacho. q. d. Si patrem me esse iam non licet, alienus nõ sum ℣ Iste tuus.) Memoriter Iste tuus ad illud quod dixerat, Meus est factus. ℣ Iste tuus ipse sentiet posie.) Quãtus sis, quantũq; eũ ames hoc est, ut decipiatur per indulgentiam tuã. ℣ Ipse sentiet) Sentire, multi pro malo posuere, ut ipse alibi, Si rogas? Sensi. nã unam ei cœnam atq; eius comitibus dedi. ℣ Nolo in illũ grauius. Scilicet q̃ hoc ℣ Posterius Etenim Demea satis hoc graue existimat dictum in eum q non prouideat in futurum: & arctius, quia pater est.

GVI. Natura ℭNATVRA. i. generatiõe naturali: q̃ natura dr̃ uis insita rebus de similibus similia procreans. q. d. tu es illi pater naturalis: sed ego sum pater illi cõsilus. i. suasionibus: adhortationibus. q. d. tu genuisti eum: ego uero educaui illum. & q̃ sint illi facienda suadeo. Demea. tu Mitio. ne. i. nõ. consulis. i. suades ei qmequam. i. aliqđ quod supple sit ei utile, aut honestum. Mit. ah: interiectio dolentis pp cõtumeliam illa tatm uidelicet q nihil honesti illi consuleret. Si pergis. i. si pseueras in contumelia irroganda. ego abiero. i. abibo: discedam. coniunctiuum p indicatiuo. Demea. sicine agis. i. utrum sic discedis: neq; sicte loqueris? hoc dictũ quasi reuocantis correptio est: iam enim abibat. Mi. cõuersus Mitio & retro aspiciens inquit. an. i. utrum audiam te sup. toties: quasi obtundendo de eadem re. De. Aeschinus est mihi curæ. i. ad me spectat. Mi. &. i. etiã ipse mihi curæ est. Verum. i. sed. o Demea uterq;. i. ego & tu. curemus æquam partem. i. habeamus curam æqualis utriusq; partis. tu Demea cores alterum filium. s. Cthesiphonem. Item. i. similiter. ego Mitio alterum curã. s. Aeschi. nã curare ambos. i. curam habere amborũ. propemodum. i. fere. est. i. æquiualet. reposcere. i. repetere illum: quem dedisti mihi in adoptionem. s. Aeschinum. De. ah: interiectio dolẽtis. o Mitio. Exclamat dolens ac cõmotus ob id quod dixerit Mitio illũ uelle reposcere qđ dedit. Mi. sic uidetur mihi. s. te uelle reposcere De. qd. i. cur loquor sup. istud uel qd resisto. aut si sit istic. dicar qđ istic. i. istic frater: p contemptum loqtur filio. aut dicit si istud qđ filius facit: uel si istud qđ cõminisceris. s. me uelle reposcere placet tibi. Aeschinus profundat. i. prodiga: consumat: luxuriose alliguriat omnia. perdat. i. perditum se reddat: aut amittat qcqd illi potest contingere. pereat. i. perdatur. nihil attinet ad me. i. nihil ad me spectat. iam. i. ex hoc tpe. aut prætere a si fecero sup. post hac. i. post hoc tempus. unũ uerbum. i. si dixero tibi ne unum uerbũ quidem. & est aposiopesis. q. d. ero bene immemor. aut aliquid tale. Mi. o Demea rursum. i. iterum irasceris. i. ita concitaris. De. an. i. utrũ. nõ credis me irasci. s. q. d. mihi irascendi materia. s. dictũ quod sequitur. repeton. i. repeto ne. i. dicis tu q repeto illum filium quem dedi in adoptionem. indignanter dixit. Illud ægre. i. moleste perperam est dictum sup. qm non sum alienus. i. extraneus filio etiam si non essem pater: possem tamen ob propinquitatẽ eius bonos mores curare. ægre ergo, seu moleste, seu difficulter dictum. quasi latu sit difficile mihi patri. Si obsto. i. si resisto moribus Aeschini. uolebat aliqd subiungere: ut prius. ut non facio ultra debitum. uel non abhorreo ab officio uel aliquid tale. sed correxit subiungens. iam desino. i. desisto toties ista inculcare: uel frustra in medium depromere. uis q sup. cura unum s. Ctesiphonem: curo. q. d. bene uolo: & iam desino alium curare est gratia Diis habere a me gratia & sum Deo obligatus. sitte eius beneficio deuictus. cum. i. quando. ita est ut uolo. i. cum res optatis respondet. opto enim ut a cura illius filii efficiar liber: quod mihi contigit te faciente. iste tuus filius adoptiuus Aeschinus: per contemptum dixit. sentiet. i. percipiet. posterius. i. malum sequens. quod. s. sequetur ex nimia tua indulgentia. & posterius dixit pro posterum: cõparatiuo pro positiuo. q. d. sentiet quantus sis, & quantũ ames eũ. q. s. est decipiendus ex tua nimia in eũ indulgẽtia. Posterius. n. rarum dr̃ sequens: ut postera dies. i. sequens. uel potest capi posterius, p post. i. filius sentiet postea qlis sit. Nolo dicere grauius. i. peius: deterius in illũ filiũ.

SER. ℭSI pergis. s. irasci. Et qũo æquam partem supponit. Tu alterum &c. Propemodum est una pars. Ah Mitio: dolet Demea: q mitio sibi improperat q filiũ quem dedisset. uelit auferre. Mihi sic. i. qđ pp filium auferendũ hoc facis. Si ullum uerbũ. s. fecero per eã. An nõ credis q in ueritate dedi tibi filium. Certe non debuisses suspicari hoc, qa non sum alienus. i. non muto q eum dedi tibi. Si obsto ulterius de filio tuo: tunc. s. peream. Nec. n. Inducit Mitio solus loquens ad maiorem suam lenitatem ostendam: q tum Demeã intelligeret ĩ parte iusta admonere: tñ a mollicie sua non desciebat.

M. Nec nihil, neq; omnia hæc sunt, quæ dicit, tamen.
Non nihil molesta hæc sunt mihi, sed ostendere
Me ægre pati illi nolui. nam ita est homo:
Cum placo, aduersor sedulo, & deterreo,
Tamen uix humane patitur: uerum si augeam,
Aut etiam adiutor sim eius iracundiæ,
Insaniam profecto cum illo. etsi Aeschinus
Non nullam in hac re nobis facit iniuriam.
Quam hic non amauit meretricem? aut cui non dedit
Aliquid? postremo nuper (credo iam omnium
Tædebat) dixit uelle uxorem ducere.
Sperabam iam deferuisse adolescentiam:
Gaudebam: ecce autē deintegro. nisi quidquid est,
Volo scire, atq; hominem conuenire si apud forū est.

DONA. ❡NIHIL. &, non nihil.) Nota figura est conueniens placidissimo seni, qui in reprehendendo adolescente moderatus est. ❡Nec nihil. Apparet Terentium fauere lenissimis patribus: unde subiecit etiam rationem facti Mitioni. ❡Neq; oia hæc sunt quæ dicit.) Bene a Mitione hoc dicitur: quia indulgentioris est pluta scite: & supra dixit, Ea ne me celet cōsuefeci filiū. Et hic sensus ē, Nec cōtemnenda sunt q̄ dicit, nec omnia dicit tamen. Hoc est, non sola sunt quę dicit, sed multa alia. Et ordo est, Neq; tamen hæc quę dicit, sunt omnia. ❡Non nihil molesta.) Placidissime nec nihil dixit, & non nihil maluit repetere, q̄ uehemēter iracundiā demonstrare. est enim altera λιτότης. ❡Nō nihil molesta hæc sunt mi.) Optime poeta Mitionem fecit cōmouem: ne si omnino immobilis esset, non idulgere adoptiuo filio, sed omnino eum non curare uideretur. Ergo sic in eum seruat placidum animum, ut tamen retineat patris affectum: ❡Illi. Demeę. s. Aut illi, id est ibi ubi Demea litigabat. ❡Sed ostēdere me ægre.) Constat ergo ægre pati. nam aliter non erat patens. ❡Nā ita est homo.) Homo dixit moraliter: sic enim de iis dicimus quos parce reprehendimus, ut alibi. Vt homo est, ita morē geras. ❡Cum placo.) Id est cum uolo placere. ❡Verum si augeam.) Argumentum a contrario. nam placare, contrarium est irritantibus augētibusq; iracundiā. ❡Aut adiutor sim eius iracundiæ ὑπαλλαγή. Nam a genitiuo casu accusatiuus assumptus est ❡Etsi Aeschinus nonnullam in hac re.) Rursus λιτότης, ut sit mitis reprehensio: & hoc ipso grauis nam Etsi, & Nonnullam nobis, temperamēto sunt posita. ❡Quam hic nō amauit meretricem? aut cui non dedit aliquid? εἶδος ὑπερβολῆς, quā non, & cui non. Ea tamen hæc sunt, ut non graui sono accusationis proferātur, sed solam reprehensionem contineant. Aliquid uero, admirantis est. Quod addidit meretricem, ostēdit Mitionem hoc solum adhuc scire: nihil autem de uitiata uirgine. ❡Quam hic non amauit meretricem? Et hoc cū uenia & defensione. nam colere meretricem, nō est flagitium & simul etiā uitiatæ uirginis ignarus ostenditur Mitio ❡Aut cui nō dedit aliquid? Aliquid dicendo, prætermisit uel meretricem uel numerū. ❡Credo iam oīum tede.) Etenim addimus ad ea quæ apud nos parū certa sunt, Credo. Credo, idest puto. ❡Dixit se uelle uxo. duce.) Mirum est apud Terentiū, cū ēt p nescias p̄sonas indicet argumēta nā cum Mitio nesciat amari ab Aeschino ciuem uirginē: tū dicit, Credo, iam oīum tædebat: &, Dixit se uelle uxorē ducere. Sic ex pte magna ostēdit nescius argumētū: nō, quia uerisimile est amantissimū Aeschini Mitionem oēs scire affectus adolescentis & cōsuetudines. ❡Et apparet præterea, conatū ex parte fateri uitiatam amorē Aeschinū: & pudore impeditū, tantū hoc dixisse quod honeste potuit, uelle se uxorem ducere. quā autem uellet. tacuisse cōfusum. ❡Sperabam iam deferuisse adole.) Recte sperabam, pro gaudebam. sic. n. dicimus, cum errasse nos cernimus. Et mire, nō dixit, sperabam illū iam corruptum: sed, mitis senex totū ætati attribuit, nihil filio ❡Deferuisse adolescentiam. Seruat propositum circa ætatis ueniam. ❡Deferuisse. Quasi deorsum a feruore tenuisse. Legitur & defæuisse. ❡Ecce autē de integro. nisi q̄ qd est. ἀποσιώπησις: prima: ea nō uult credere. ❡Nisi qdqd est. Deest, qa ut sit: nisi quia. Et est sensus, Nisi quia non temere credo, & uolo scire qcquid est.

Margin: Ita ē hō · Vt hō ē · Credo

GVI. ❡MIT. Hæc apud se Mitio dicit absente Demea. i. & non hæc malo de Aeschi. quæ dicit Demea non sunt nihil. i. non sunt omnino falsa: immo sunt aliquid. nec. i. & non omnia q̄ dicit sunt. i. ueritatem habent: quia quod est falsum nihil est: quasi dicat non omnia quę dicit Demea sunt uera: nec omnino falsa: immo aliqua sunt & aliqua non sunt tamen. i. quamuis non omnia sunt uera. tamen hæc quæ fecit Aeschi nō nihil. i. aliquātulum sunt molesta mihi. i. mihi displicent: sed nolui ostendere illi Demeæ me ęgre. i. moleste seu difficulter pati. i. ferre illa quæ fecit filius. nā ita: idest talibus moribus homo ille est. cum. i. quādo, placo. i. uolo placare eum. aduersor. i. cōtradico illi sedulo. i. instanter: uehementer: & quasi sine dolo. & deterreo. i. diuerto: deflecto eū ab ea opinione: quā concepit de eo propter quā irascitur. tū. i. quāuis abstergere uelim irā a se. tū uix patitur. i. fert: tolerat id qd' facio humane. i. modeste: benigne, patienter: æquo aio. Verū. i. sed. si augeam iracundiā eius. s. aut ēt si sim adiutor. i. fautor iracundiæ eius: ita q; assentiar illi in ira sua: dicamq; eū recte irasci. pfecto. i. certe. insaniam uerbū est hic. i. sim insanus: uel desipiens: seu desipiscam cū illo. i. morē eius. & si. i. quāuis. Aes facit nobis nōnullam. i. aliquā iniuriam in hac re uidelicet: q; effregit fores &c. tū ultra hoc: quā meretricem ipse non amauit. q. d. exarsit in multas aut cui meretrici non dedit aliqd' muneris. s. Postremo. i. qd' dicitur, finaliter. nup. i. nō multo tpe a nunc. Credo. i. puto q; supple iam. i. tunc. eū tædebat. i. ipse efficiebat tędio oium meretricū: dicit se uelle ducere: uxorē. sperabā. i. credebam adolescentiā. i. lubricitatē adolescētiæ. iā deferbuisse. i. refrixisse: siue feruorē pristinū reliquisse. alii legunt deferuisse. & tunc sic astrue: Sperabā eū deferuisse adolescētiam. i. motus adolescētiæ. uel ediuerso. Sperabā adolescentiā deferuisse eū. gaudebā. s. adolescentiā deferbuisse. aūt. i. sed. ecce q̄si repentinū ꝓpositū. de integro. i. denuo uolo scire qcqd est. atq; cōuenire. i. alloq; hominē. s. Aeschinū si est apud forū uęnale, uel causarū ambiguū est. deinde lege p parenthesim, & p aposiopesim. nisi. i. o si qa nō temere credo q̄ de eo dicuntur. ita. n. interpretatur Dona. & qdē recte, ut mea fert sententia.

Margin: Humāe · Defer|buisse

SER. ❡NEC oia hæc quę dicit Demea nihil sunt: nec omnia hęc quæ dicit aliqd sunt. q. d. nec oia sunt uera: nec oia sunt falsa. Sed illi. i. Demeæ. nolui ostēdere me pati ægre. s. q; molesta sunt mihi illa aliquātulum quæ Aeschinus facit. Nā ita. i. talis est homo Demea: q; complaceo eum mitibus uerbis: uel eū aduersor asperis & eū deterreo, tamē uix h. pa. quin insaniat de auditis factis Aeschini. Augeam consentiendo. Adiutor ad ulciscendū. Cū multo magis insaniret: & ego cū eo ꝑfecto īsaniam. licet Aeschinus i hac re sit uituperabilis. & ιō res expeteret: ut patri cōsentirem. Nuper credebā: q; oīum tæderet & pœniteret de oībus istis stultitiis: qa uolebat accipere uxorem. Ecce de integro incipit. Lenocinia uoluit dicere. Sed quia tem adhuc ignorat, qualiter aut quare sit facta ab Aeschino sicuti multū mitis pater non uult uituperare. Sed ponit inducias sic. Incipit dico lenocinia: & hæc ego nō dicerem: nisi quia uolo scire ab eo prius omnia.

ASCē. ❡NEC nihil, nec oia &c. Vbi manifeste ostendit quare talem sniam protulerit. Dicamus ergo cum Iuuenale commētatio improbam esse sententiam: sed castigatam ab ipso auctore: itaq; nihil est quod illi uitio demus.

❡Obsecro

DONA. Populares Quirites

Obsecro popu.) Popularitas in ois rei cōsortiū fu nit. nunc aūt populares ciues dicit. & hoc est qđ ueteres qritari dicebant, Quirites conclamare. ¶ Obsecro populares, ferte mise. atq; inno au.) Hic exep… est cōtumeliosi p potentiā diuitiis, & in pnicie suā pauperis cōtumacis. ¶ Subuenite ino.) Vide q̄ posterio ra uehemētiora sunt ad incēdendū populū pmo, miserū post in nocētē: ad ultimū, ino pē posuit. & pmo, fer te auxiliū post, subue nite. Et totū hoc prin cipiū, a biuolētia su mit. q̄ cōparat ex inui dia potētiæ Aeschini. nā ꝯtraria ī Aeschino eē uult intelligi ¶ Mi sero atq; inocen auxi liū, subuenite inopi. Tria sunt, Miser, In nocēs, Inops. ¶ Otio se nūc iā.) Otiose se cu re significat. nā nisi q securus ē, otiosus nō est. ¶ Ilico.) Mō locū, nō tēpus significat. ¶ Otiose nunc iam ilico hic cōsiste. Simul īperauit modū, tēpus, locū, factū Mo dū, otiose: Tēpus, Nunc Locū, hic: Factū, cōsiste. Nā iā & ili co, alterū tēpori adiungit, alterū loco. At cōsistere, est auda cter & cōstāter stare: ut, Cōstitit in digitos extēplo arrectus uterq;. ¶ Istā in. oi.) Deest abducā. ¶ Ego istā iuitis oi. Bona ἔλλειψις. nemo n plene loqtur q luctat ¶ Quanq̄ est scele. nō cōmit.) ἀκολουθον primū. nā cū pposuisset quanquā: non subiecit tū. ¶ Nunquā.) Pro nō. Vir. Nunquā oēs hodie mo riemur inulti. ¶ Iterū ut ua.) Minaciter poeta priorē litē su stulit, dicēdo iterū: ut nō eadē lis esset de q̄ supra Demea que stus est: sed instaurata nascat ¶ Cōmittet. Perficiet: sed hoc ꝓprie de illicitis, & puniendis facinoribus dicimus. Et simul hic ōndit Comicus adolescens cedere se lenoni, inuitū se no xā intulisse: & id quod fecerit, fecisse lenonis culpa, non sua. ¶ Leno ego sum.) Leno, terribiliter ꝓnuntiandū est. q. d. cui supplex eris. Sed ex argumēto est, q cōtemnit Aeschinus mi nas lenonis: utpote q iam uxorē decreuerat ducere. ¶ Scio.) Hic sic ōndit q̄si ī lenone iminutio capitis tm̄ cōsisteret. ¶ Fi de quisquā opti.) Fides ī cōcipiendis cōminationibus, densi tatio, cōminantis est. ¶ Huius nō fa.) Figurate ergo, Qđ te purges, idest, purgationē tuā. Huius aūt, δεικτικον est. Aut. n. stipulā, aut floccū mouerat, aut summū digitū. ¶ Ego meū ius perse.) Hoc est lenoniū. ¶ Meū ius. Meā libertatē. ¶ Meū ius. Meā uindictā. Nam ut illa iniuria est q̄ fit innoxio: ita ius uindicta illa q̄ redditur reo ¶ Persèqr. Vlciscar. Cicero, Tu dū tuas iniurias ꝑ te, id qđ nō potest, pseq conaris. ¶ Huius nō faciā. Cicero, Ne tātulū qdē cōmotus ē. ¶ Neq; tu uerbis solues unquā qđ mihi te malefe. νομικῶς Et solues, lues, p solues, idest satisfacies, ac te purgabis. ¶ Re malefeceris. Ac cuendum est re, & significanter proferendū. ibi enim est sen tentia Et plus dixit, re malefeceris, q̄ iniuriam feceris.

Otiose. Ilico Iam Cōsistere Cōmitto Huius nō facio Ius Iniuria Persequor Soluere

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

SANNIO LENO, AESCHINVS ADOLESCENS.

S. Obsecro populares ferte misero, atq; innocenti auxi lium. *Iamb. tetram. cata.*

Subuenite inopi. AE. otiose, nunc iam ilico hic con siste. *u eliditur.*

Quid respectas? nihil pericli ē. nūq̄, dū ego adero, hic te tāget. *Dimeter*

S. Ego istam inuitis omnibus.

AE. Quāq̄ est scelestus, nō cōmittet hodie unq̄ iterū ut uapulet.

S. Aeschine audi, ne te ignarū fuisse dicas meorū morū, *Troc. tet. acat.*

Leno ego sum. AE. scio. S. at ita, ut usq̄ fuit fide qsq̄ optuma.

Tu quod te posterius purges, hanc iniuriam mihi nolle

Factā eē, hui⁹ nō faciā. crede hoc, ego meū ius psēqr. *Troc. cat.*

Neq; tu uerbis solues unquam, quod mihi te malefeceris.

GVL. Obsecro &c. Hic exēplū ꝓponit cōtumeliosi diui tis ꝑ potentiā: & paupis cōtumacis in pnicie suā. nitit aūt psuadere Ae. se iuitū itulisse iniuriā Sā nioni lenoni: sed fuisse ipulsum illius culpa itelli gēdū aūt est Parmenonē serui morē gerentē Aes. luctatū. eē cū lenone. ut tādē eriperet puella cuius extorquēdæ Aeschi nus cupidus erat. San. o pplāres. i. o uos ciues: pplāris inter dū dr̄ fautor. iterdū cui fauet uꝫ gratiosus: q. s. dat operā: ut captet aurā. i. fauorē popularē: q & aurarius dr̄. Interdū dr̄ aliqs pplāris q est de ppło. iterdū est denoiatiuū significans rē ad pplm ptinētē. obsecro ferte auxiliū. i. ferte opē. Auxiliū do, feroq; dicimus. opē fero tm̄ scilicet. ferte ergo auxilium. i. auxiliamini mihi misero. i. afflicto: īfelici atq; innocenti. i. q nō meruerim uapulare. subuenite. i. succurrite mihi inopi. i. paupi admodū: q̄si sine terra inops dr̄. & plus est, q̄ pauper. Aes. iā nūc. i. iā hoc ipso tpe tu leno. cōsiste. i. mane. cōstanter: & audacter. sta ilico. i. cōtinuo. hic. i. ī hoc loco. otiose. i. secu re: qa otiū p securita te ponit. nā nisi, q se curus est otiosus est. Donat⁹ uult ilico hic locū signare: non tps. sed nō bn̄ uideo: quo mō bn̄ cohæret hic & illic: q̄ duo essent ad uerbia de eodē dicta: qđ si nō eēt hic aduer biū: ilico ꝓ illic bn̄ ha beret locum. dicendo otiose ōndit se iperasse modū. dicēdo iam nūc iperauit tps. dicē do hic uel illic ōndit se iperasse locū. & di cēdo cōsiste ostēdit se iperasse factū. qđ re spectas. i. frequenter respicis: hoc est post te aspicis. timebat ne a tergo alter ueniret: q eū cæderet. Nihil est pIcli. i. nullū ē piculū. q. d. tua culpa & cōtumacia efficis ut uapules. nunq̄. i. nō. tāget te Par s. dū. i. q̄diu. adero. i. pñs ero hic. San. luctare Sānio leno cū eripientibus puellā inquiens. Age abducā sup. istā puellam inuitis oibus. i. qđ barbare dicit: male gratibus oium. Aes hoc dicit Parmenoni: q eū iā mulctauerat. q̄q̄. i. q̄ uis. ipse leno est scelestus. i. sceleratus iprobus peruersus. tñ sup. nō cōmittet. i. non efficiet (sed ꝓprie dr̄ de illicitis cōmit tere ī hoc signato) hodie unq̄ i. nullo tpe: seu tpis pte ut. i. q uapulet. i. cædat iterū p qđ eū ōndit iā semel uapulasse. San. o Aes ki. audi te dicas te fuisse ignarum. i. ne. sciū. meorū mo rum. i. meorū modorū uiuēdi. ego sum leno, q redimit puel las quas sibi q̄stū turpissimū facere cogat. Aesc scio te eē leno nē. Sā aūt. i. sed. sum leno fide. i. ueritate. ita. i. tā optima. ut. s. sicut qsq̄. i. aliqs. fuit usq̄. i. ī aliquo loco. q d. qđ polliceor me facturū. illud ego facio citra oēm dubitationē. nō faciā. i. non patiar qđ purges. i. excuses. posterius i. ulterius. postea: con sequēter & ponit cōparatiuū ꝓpositiuo: uꝫ ꝓ posirre: quod signat post: uel cōsequēter. nō faciā ergo qđ purges te huius ut sit neutri generis. i. hui⁹ rei cā sup. uꝫ te nolle hāc iniuriā eē factā mihi. i. q tu dicas: q tu nō fueris auctor huius meę uapulatiōis, & ablationis puellæ: qm̄ Aeschinus nō eū cæde bat: sed Parmeno. uel nō faciā. i. nō pmittam. q tu purges te nolle hāc iniuriā huius. s. puellę ereptę eē mihi factā: alii hn̄t hinus q̄q̄: & tūc ē sensus: Nō faciā q̄q̄ i. aliqd hui⁹. i. de hoc. qđ. i. ꝓp qđ purges te nolle hāc iniuriā esse mihi factā crede hoc. i. hēas hoc psuasum: & exploratū. ego psequar. i. ulciscar usq; ad finē causæ. ꝓsequar. ius meū i. meā libertatē lenoniā: uel psequar meā uindictā. Nā ut iniuria est, q̄ fit innoxio: sic ius est qđ redditur reo neq; tu solue unq̄. i. nunq̄ lues. persol ues: satisfacies: purgabis. uerbis. i. p uerba id qđ feceris mihi male. i. iniq. re i. ipso effectu & ui mihi illata.

Popularis Gratiosus Opem fero Ius

SER. Obsecro. Incipit secundus Actus: q est de re Ctesi phonis sub spē Aeschini. Posīq̄ descripsit psonā utriusq;: hāc nimis durā accedit ad negocia q̄ tm̄ ostēdent effectū uel lenitatis: uel asperitatis. Et hoc primū negociū a priori actu quodāmō pendet. Cū. i. De mea ultramodū durus describatur: ut i priori actu ostēsum est: necessarie cōsequit: ut filius duri occulte facta si qd mali ag gredit. Ita q nō p se: sed palū res sua agitur. Durus. n. pr, si rescīret, nō pateref. Item de lenitate alterius cōseqtur. ut fili us oia palā peccata nō solum sua: sed et alterius suo nomini

libere ascribat. Cōuenieter igit res Ctesiphonis sup. spē Aes. tractabit i hoc actu:q de p̄ris cōfidens lenitate:rapit Citharistriā a Lenone, q̄si ad opus suū. Ecce iducit i hac scena lenonē cui Citharistria auferat & Aeschinus cū seruo suo Par. q au ferat. Cōtra quos ita exclamat leno. O populares.i. o uos ciui meiq estis de eodē pp̄lo, misero p plagas. In nō. ga sine cā inopia a patrono. Otiose .i. frustra, q̄si de nihilo:ga nō est ad huc q multū doleas. Tūc uertit se ad Par. o Par. iā itro hic.i. iuxta lenonē istū cōsiste: ut eū pserues. Parmeno cœpit timere eū. Iō dicit q resp. Accede securus sum. Nota ga alios assultus in eū feceret: ubi antea eū uerberauerat Aeschi.

Noui ego uestra hæc, nollē factū, iusiurādū dabit, te esse *Acat.*
Indignū iniuria hac, idignis cū egomet sim accept' modis. *Cat.*
AE. Abi præstrenue, ac fores aperi. S. cæterum hoc nihil facis.
AE. I istro nūc iā. S. at enī nō finā. AE. accede illuc Parmeno, *Iāb.acā.*
Nimiū istoc abisti·hic propter hūc assiste. hem, sic uolo. *Troc.cat.*
Caue nūc iā oculos a meis oculis quoq̃ demoueas tuos.
Ne mora sit, si innuero, qn pugnus cōtinuo ī mala hæreat. *Iāb.*
S. Istuc uolo ergo ipm expiri. AE. hē fua. omitte mulierē. *qua.acā.*
S. O facin' idignū. AE. geminabit nisi caues. S. hei miseriā. *Troc.*
AE. Non innueram uerum in istam partem potius peccato tamē.

Postq̃ leno recognoscit: ga Aeschinus ptātē babebat eū uerberādi, si uellet: trāsfert se ad p̄cos: & cōmin̄at ei de offō suo q sit leno. Iuuenes āt iō nō audēt pturbare Lenones ne irati a meretricib' eos elōgarēt: q̄s emptas adducebāt: & uēdebāt & i hoc hoie describit pprietas Lenonis. Quia ita de talibus solēt Lenones iuuenibus cōminari & iō dicit audi. Ego sum Leno & possum tibi nocere i meo offō. Meo q mō.s. si me nouisses lenonē: nunq̃ attigisses. In hoc describit pprietas iuuenū q solūmō ad p̄ns possint hēre qd' uelint: q̄re postea ab quā excusationē leuē hīt. Scio & nō curo. At & nō glibet. At &c. fide opt.i. q bene noui amicū meum iuuare in officio meo. Et huius rei qd' dicas purgando te hāc iniuriam nolle mihi a te esse factā. huius inq̄ rei aliqd non faciam.i. aliquid quod ad rem ptineat.i. ad banc excusationem .s. non faciam ueniam sed persequar meum ius: ut tibi male refaciam.

DONA. ¶NOVI ego uestra hæc.) λείπει deest.n. uerba. ¶ Iusiurādū dabitur.) Hoc ē iurabimus te esse indignū cui iniuria fiat huiusmodi. Aut separatim iusiurandū dabit: & separatim, te esse indignū iniuria hac. & sic melius. uerba.n. satis faciunt, cū res colligit in generalibus causis. nā sæpe iræ ac lites iureiurādo sunt terminatæ. ¶ Indignū iniuria hac.) Comice indignū & idignis. ¶ Abi præ.) Aut abi p̄, idest por. aut abi p̄, idest præ i, ut, I præ, seqr. aut p̄strenue, ut, Prædiuitis urbe Latini. ¶ Abi p̄strenue. Magna cōtēptio minarū lenonis, nō r̄ndisse Aeschinū ad ea q̃ dixerat ¶ Cæterū hoc ni. fa.) Nihil p nō: legit & nihili. ¶ At.n. nō si.) Enī, iceptiua picula apud ueteres fuit. sed & cōuenit pturbatiōi. ¶ Nimiū istoc abi.) Quasi ex ɔtumacia lenonis appareat, q multū abierit. ¶ Propter hūc.) Iuxta hūc. ut Virg. Tēplū de marmore ponā Propter aquā.

Propter

¶ Hē, sic uo. Mire comicus ex alterius uerbis, qd faciat alter ostēdit. ¶ Qui pu. cō.) Pugnus, a pugna dict': aut ab illo pugna. ¶ Pugnus cōtinuo. Id est uestigiū litigātis ¶ Istuc uolo er. ip. ex. Expsse ondit pauperis loquacē ɔtumaciā usq ad picula cædis. ¶ Istuc uolo ergo ipm expiri. Hoc illo dicente, Seruus lenonē uerberat. ¶ Hē ser.) Nescias cui dicat hæc Aeschin' an lenoni, an seruo. sed seruo magis ē uerisimile ¶ Geminabit ni. ca.) Hoc cōminātis ē, nō iubētis ferire. sed ga longe stat Parmeno, gemine putauit dictū. Et geminabit: subaudiēdū ē plagā ¶ Geminabit nisi caues. Nō singularē pugnū, & unū dabit sed geminabit. q. d. geminato duplicatoq: nūero iferet. ¶ Hei mi. mi.) Leno pulsat ¶ Nō innue.) Cōueniēter Poeta audiorē Parmenonē malefaciēdi iducit, cū supra domini nutū ōnderet cogi ad iferēdā iniuriā. In istā partē potius pec.) Vt uerberes nō iussus potius q̃ iussus nō uerberes.

Pugnus

GVI. ¶EGO noui uēa uerba. s. hęc. nollē. i. uellē hi nō eē factū. iusiurādū. i. sacr mētū. dabit i. iure urādo affirmabit ipsonaliter eē īdignū hac iniuria. i. te nō eē eū, cui debeat fieri talis iniuria: ut uz accuseris talē iniuriā itulisse mihi. cū egomet sim ac

cept'. i. tractat'. idignis modis. i. i honeste mō, & idigno: q a tali iuuene igenuo admitterēt seu fieret. ul' te eē idignū hac i iuria. i. q dēres facer hāc iniuriā. Aes. abi p̄. a. p̄ i. pcede: aū domū ex h̄ loco. ul' p̄strenue sit unū uerbū: ut pdiues. & tūc sic lege. abi. i. discede hic. p̄strenue. i. ualde diligēter. nā strenuus hō ē diligēs: & ualid', ac magnanimus: posset ēt forsitā p̄strenue eē utrūs sz meli' est: ut sit aduerbiū. abi ergo & api fores domus tuę ubi ē puella q̄ uolumus abducer. Sā. cętez .i. sz. nihil. i. nō facis h̄. i. nō eo puenisti ut huc possis facere. uz ut tibi fores apiā. ul' nihil facis .i. nihil pficis h̄: i. ablto. i. p h̄ q ita mecū minaci & ipiose agis. Aes. iā nunc. i. ex h̄ ipso tpe tu Par. I. i. uade. abi itro. i. i domū. Sā. at. n. a. sz certe. nō finā. i. nō patiar: ut ipe fu' Par. eat itro: ut pcipis. Aes. Par. serue mi accede illuc. i. uade ofer te ad locū ubi leno ē. assiste. i. qd dr, tene te hic. i. i h̄ loco: quē tibi ōndo pp hūc. i. iuxta hūc lenonē ut sis patus illū mulctare si sit op'. Sā. hē iteriectio idignātis & cōtumacis. sic uolo ut. s. mihi assistat: q̄si ɔtumax pp picula cędis nō deterreē. Aes. tu Par. sue caue iā ne sup. dimoueas. i. uertas. quoq̃. i. ī aliq partē: uel i aliquē locū oculos tuos a meis oculis. ne. i. ut nō. sit mora i. tardatio. qn. i. q nō. pugnus .i. man' clausa hęreat. i. adhęreat: admoueat ɔtinuo. i. ilico. ī mala. i. ī gena lenonis. s. Mala. n. ē illa ps faciei pp oculos q̄ more mali. i. pomi ē rotūda. caue ergo q nō sit mora qn pugn' hęreat ī mala eius. si innueri ab innuo is. i. si feceri tibi signū. Sā ergo qa tu ita pcipis: uolo expiri ipm Par. i. de eo facere piculū an audeat facere qd' iubes. Aes. hē hic iteriectio metuētis ne puellā abducat leno: sua tu Par. i. ɔserua ptege: tutare: defende puellā: & cū leno nimis acer eēt ad eā abducēdā. subdit: omitte mulierē. i. demitte mulierē & subaudi cęde lenonē qd' si de lenone illud dictū itelligat, sic i'ellige. hē: admonētis. tu leno serua te. i. nō patiaris ita te mutilari. omitte puellā. i. patere ut eā abducamus & ita euades. Sā. O facinus miserū. exclamādo pfert: hoc est uos populares uidete facinus miseratiōe dignū. Aesc. ipse Par. geminabit. i. duplicabit plagā supple: siue istaurabit denuo uerbera. nisi caues. i. nisi cōsulis: & puides tibi dādo petita. Sā cū geminasset Par. exclamat leno. hei: iteriectio dolētis. miseriā: deest o. i. o miseriā. i. sustieo sup. afflictionē miserabilē. Aes. nō innuerā. i. nō fecerā tibi signū Par ut geminares, sed geminasti. uerūtū. i. sed tū. potius pcō i futuro ipatiui. i. errato ut uerberes eū nō iussus, qa peccat seruus plus iperato faciens: qd' tū uolebat Aes. iō ingt potius pcō eū cędēdo. i. istā partē. i. sm hāc partē in q̄ nō innuerim, neq iussérim. nā erant duæ partes: uz iubere: & nō iubere: innuere & nō innuere: ideo dixit in istam partē potius peccato &c.

SER. ¶NOVI hęc uēa dicta. Nollē eē factū: & si uis faciā tibi fidē p iusiurādū q nō eēs dignus hac. c. Postq̃ tu Par. nō audes ei assistere: abi p̄st. &c. Tu hoc pcipis fuo. Cętez. i. sed tu ipse ēt nihil. i. nō fac. hic o Par. i. itto. At. n. i certe. Accede: postq̃ uidet qd' Par. nō audet frāgere fores: pcipit itez ut eū obseruaret: & ipe iuadet domū. Accede illū. Par. timide accesserat & nimis erat remot' ab eo. Iō dicit nimiū abisti. i. separasti ab istuc. Sic uolo ut ī ciuitate me ita affligas ɔtumeliis. Istuc uolo. Intellige iterū Aes. domū irrupisse & puellā abstraxisse. Ad q̃ auferēdā manū cū Sā. porrigeret, pcussit eū Par dicēs hē fua mō hei mihi. Tūc itez pcusserat eū Par. Nō mō innuerā ut ferires. Tu mō in hoc peccasti: qd' pcussisti. Sed potius peccā in istā aliā. Par quā tibi iniunxi. s. in tenēdo eū q̃ in uerberādo. Itez cœpit cogitare q palam ī medio uico malū erat hoiem ita tenere. iubet Par. discedere. Tū, q̄uis iussi ut eū teneres.

¶ Nunc

DONA. ¶ NVNC iã.) Duæ partes sunt. Et bñ iam, quia sero, & post plagas. Et utrũ hoc lenoni, ut abeat: an puellæ, ut introeat dicatur? sed facetius est si lenoni intelligas dici: q̄si hoc factũ sit qđ uoluerit: & quasi uenerit ut uapulet. Et iã ẽt tarditatis incusatio est. ut Virgilius, Iã melior, iã diua pcor. ¶ Regnũne Aes.) Inuidiosa moraliter exclamatio, & ardentior ad plagas. ¶ Regnũne Aes. hic tu possides?) Bene hic, id est Athenis, ubi grauius crimen ẽ dominari uelle. Nã tyranni ibi semp oppsi sunt, & maxime pximi. ¶ Si posside.) ἐν ἤθει ὁ λόγος cõtemnentis inuidiam. ¶ Ornatus esses ex tuis uir.) Cũ oñdit quãtũ a se lõge sit regnũ, q dixerit ornati potuisse lenonẽ. ¶ Ex uirtutibus tuis.) Sic ueteres per ἀντίφρασιν uirtutes p flagitiis dicebãt Lucilius, Aio ac uirtutibus.

Quid? modus iterrogãdi comicis familiaris. nostin. s. scis ne. q sim. i. q̄lis uir sim? Aes. nõ desidero nosse q̄lis sis. Sã. tetigine. i. utrũ tetigi lædẽdi grã. q. q̄. i. aliqd. tui. i. ex tuo corpore. Lõge. n. interest siqs dicat: tetigi aliqd tuũ: & tetigi aliqd tui. Nã prius sigñat me tetigisse aliqd: qđ tuũ erat: ut librũ uestimentũ: uel aliud. sed tetigi aliquid tui. sigñat me tetigisse aliquot ex membris corporis: uel aliquã corporis tui pticulã. Aes. si attigisses. i. leniter tetigisses: qđ minus multo est, q̄ tetigisses. ferres. i. portares sustineres: patereris infortuniũ. i. ifelicitatẽ pessimũ successum q̃d r... cũ pessime agerer. Sã. rñde. q. i. cur: uel q̃re magis licet tibi hẽre meã puellã. p q̄ dedi argentũ, q̄ liceret mihi habere tuã, si habe

Inunc iam. S. qd hoc rei est? regnũmne Aeschine hic tu possi-
AE. Si possiderẽ, ornatus esses ex tuis uirtutibus. (des? Iãb. acat.
S. Quid tibi rei mecũ ẽ? AE. nihil. S. qd? nostine q sim? AE. nõ de-
S. Tetigine tui qdq̃? AE. si attigisses, ferres infortuniũ. (sidero.
S. Qui tibi magis licet meã habere, p qua ego argentum dedi?
Responde. AE. ante ædeis non fecisse erit melius hic cõuiciũ.
Nã si molestus pergis esse, iam intro arriplere, atq; ibi
Vsq; ad necem operiere loris. S. loris liber? AE. sic erit.
S. O hoĩem impurum, hicine libertatẽ aiunt æquã esse oĩbus?
AE. Si satis iam bacchatus es leno, audi si uis nũc iã. (rẽ redi.
S. Egone bacchatus sum ĩ te, an tu ĩ me? AE. omitte ista, atq; ad
S. Quã rẽ? quo redeã? AE. iãne me uis dicere, quod ad te attinet?

¶ Quid ti. r. e. me. ẽ?) Hoc q̃a uerberatus ẽ, dicit. ut sit, qd tibi debeo? nõ q̃a nihil sibi debeat. ¶ Nihil.) Facete, q̃a ipse abstulit, & nihil uult a se repeti. ¶ Quid? nostin, q sĩe.) Proprie sic. n. dicit, q nihil qequã debet, Nõ me nouit: nõ q ignoret, sed q in iure nõ cernat. ¶ Si attigisses.) Plus dixit, attigisses, q̄ tetigisses. est. n. multo minus attingere, q̄ tangere. ¶ Qui tibi ma. li.) Hic nõ tã ratiocinatio est, q̄ exclamatio p dolorẽ. ¶ Meã ha. p q̄ ego argen. de.) Meã, suffecerat: sed magna moralitate additũ, p qua argentũ dedi, ad uociferationẽ. simul esse oñdit leno qđ repetat. ¶ Qui tibi ma.) Si mihi inqt, nõ licet attingere tuã: cur tibi licet meã, nõ tangere, sed hẽre? Et habere, utrũ dom in cõsuetudine an corrũpere, id est stuprare intelligimus? ¶ Añ ædes nõ fecisse erit melius hic cõ.) Nõ erat qđ ad hæc tuste rñderet: & iõ sic rñdet, ut cõuiciũ dicat. qđ uerũ est. ¶ Loris liber?) Lota apud ueteres lauta dicebãtur, a lauro triũphorum sub q̄ mos erat captiuos uinciri, dũcique p põpã. iõ añt, ut cõditionis reminiscanẽ, loris cędunẽ mãcipia. Nã mancipia dicunẽ, q manu capta sunt: Serui, q seruati sunt, cũ eos occidi opporteret iure belli. Vñ Virg. sic inducit captiuũ rogantẽ, Per patrios manes, p spes surgentis Iuli, Te precor hanc animã serues natoq; patriq;. ¶ Hicine libertatẽ.) Scilicet Athenis. ¶ O hominẽ im.) Sic ueteres impurũ generaliter p iprobo ponebant: ut ĩ eadẽ hac fabula, Persuasit ille impurus, sat scio. ¶ Aequã oĩbus?) Quasi diceret, ubi nõ est: quãdo Aeschinus loqtur. Et bñ oĩbus: ut ne lenones qdẽ uideanẽ excepti. ¶ Mitte isthęc, atq; ad rẽ re.) Supbe adolescens maleficiũ nõ putat lenoni ẽ purgãdũ. Ad rẽ añt, ad negotiũ de quo agit, dicit. ¶ Quã rẽ?) Quã abduxisti. Res enĩ pecũia itelligit: uel id p quo pecunia dãda ẽ. ¶ Quo re.?) Ad quã euertisti domũ: q̃a, Fores effregit, atq; in ædes irruit alienas ¶ Id qđ ad te atti.) Qđ tibi pdest. & cõmodum est.

Attinge re Tãgere

Habere

Lota Mãcipia Serui

Impur⁹

Res

GVL. ¶ CO IAM nunc l. i. abi q. d. sero & post uerbera ubi iam tarditatis incusatio e.ᵗ põt ẽt sed nõ æq; bñ referri ad puellã, quã iubeat itroire ut eã cõmodius etipiat. Sã. Quid hoc rei est. .q̄lis est hæc res: uel qd hoc sibi uult? o Aes. ne. i. utrũ possides hic regnũ? utrũ dominaris hic: & exerces tyrannidẽ hic ĩ in ciuitate libera. s Athenas: ĩ q̄ tyranni sp oppsi sunt. Aes. Si possiderẽ hic regnũ. i. rex potirer & oia meo regerentur arbitrio, tu leno esses ornatus. i. tu bñficiũ a me cõsequeteris. ex tuis uirtutibus. i. sm tuas uirtutes sed cũ ĩ te nullæ sint: sed uitia nõ mõ nõ ornaberis a me: sed ẽt p tuis flagitiis grauissimas pœnas lueres. San. Quid rei. i. q̄ res est tibi mecũ. i. qd negocii mecũ hẽs. uel qd in me actionis hẽs. aut qd tibi debeo? Aes. nihil rei inquã est mihi tecũ. q. d. nihil tecũ negocii hẽre cupio: psertim cũ in meum redundaret dedecus. Sã.

tes? uel q̃a dixerat si attigisses dicit nũc Sã. si mihi nõ licet attingere aliqd tui: q magis tibi licet: nõ mõ meã attingere, sed ẽt hr̃e. Aes. melius erit tibi sup. lenoni nõ fecisse mihi hoc cõuitiũ. i. hãc cõtumeliã hoc maledictũ: hoc iproperiũ: hoc dedecus: hoc pbrũ, seu obprobriũ. añ ædes. i. añ domũ puta in medio uico q̃m locus aggrauat conuiciũ. Nã. i. sed sicut nam qđ: p eo qđ añt si pges. i. si pseuerabis: psequtis esse molestus. i. fastidiosus: tædiosus. iã. i. statim. abripiere. i. ab hoc loco rapieris itro. i. in interiorẽ domũ. atq; opiere. i. obtuere: cooperieri loris. i. scuticis funiculis de corio factis q̃bus: cædebantur mancipia: ut cõditionis remmiscerenẽ. Dñr ẽ añt mancipia q manu capta sunt ab hostibus: sed serui dñr q̄ sũ seruati: cũ eos iure belli liceret occidere. Atq; ergo opiere loris. i. totus obrueris loris? cũ uapulabis. s. usq; ad necẽ. i. iternectionem usq;. i. ad mortem. Sã minitaris q sup. ego liber. i. nõ seruilis sõditionis op ar loris q̃s serui cædi solenẽ. Aes. sic erit ut dico. s. q̃a loris uapulabis. Sã O hoĩem ipurũ. i. iprobum: more antiquo. i. dico te esse hominẽ iprobũ sed exclamatio: quã sic iterpretor: ut satisfaciã aliquibus: q nisi uideãt unũ regimina dependeãt cui eorũ uerbis utar suo ipsorũ aio morẽ gerere, satisfacere ue nõ pñt: ea pp cũ pfessionis nostræ officio uideamus incumbere: ut q̄ plurimis satisfiat. sic familiariter interpretãdũ duximus. Sed ad rẽ redeamus. Hicine. i. utrũ hoĩes. aiunt. i. dicũt uere sup. libertatẽ. i. facultatẽ liberã agẽdi quodlibet. eẽ æquã. i. ęqualẽ parẽ oĩbus incolis. hic. i. Athenis? q. d. ut uideo inter te & me nõ ẽ æqua: cũ tu pulses ego uapulo tñ. & meã possideas neq; mihi tui qcq̄ liceat attingere. Aes. O leno Sãnio. si iã satis debacchatus es. i. insanuisti desipuisti. a Baccho dicit bacchor: aris inde debacchor cõpositũ in quo de auget nõ minuit. iã audi si uis. San. ne. i. utrũ ego debacchatus sum. i. insaniui saeuiui uerbis & uerberibus in te. i. cõtra te. an tu Aeschine debacchatus es. i. sęuitiã exercuisti: tanq̄ bacchans & furibundus in me. i. cõtra me. Aes. mitte. i. omitte: missa fac ista: per cõtemptũ dicit: quasi inepta. atq; redi ad rem. i. ad negociũ, de quo agitur. Sã. quã rẽ omittã sup. cũ rẽ ipsam. s. puellam abduxeris. nam res pecunia intelligit: uel id pro quo pecunia danda est. quo. i. ad quẽ locum redeam: præsertim cum domus meę fores effregeris. Aes. ne. i. utrũ iam. i. nunc. uis me dicere. i. q ego dicam id quod attinet ad te. i. tibi prodest, & commodum est.

Lorum

¶ I NVNC iam s. discede domũ Nostin, q̄sĩ rex minaẽ ei ex officio. Tui. i. tuę rei. Añ. q. d. Tu mõ puciaris mihi dicẽdo. Regnũ ne hẽs. & cętera talia: & hi fortasse ppterea: q̃a es añ domũ tuã. Sed tñ hic añ ędes tuas nõ erit meli⁹. i. securi⁹ &c. Loris. i. uinculis. opiere. i. ligaberis: ut uideatis optus loris. i. hicine. i. ĩ ciuitate. Si Sã. mõ uult eũ mitigare cũ hẽat puellã.

SER.

S. Cupio mõ æqui aliqd. AE. uah, leno iniqua me nõ uolt loqui.
S. Leno sum, fateor, pernicies communis adolescentium,
Periurus, pestis, tamen tibi a me nulla est orta iniuria.
AE. Nã hercle ẽt id restat. S. Illuc q̃so redi quo cœpisti Aeschine.
AE. Minis uiginti tu illam emisti, quæ res tibi uertat male.
Argẽti tãtũ tibi dabit̃. S. quid, si ego tibi illam nolo uendere?
Coges me? AE. minime. S. nãq; id metui. AE. neq; uẽdũdã cẽseo,
Quæ libera est, nã ego illam liberali assero causa manu.
Nunc uide utrum uis argentum accipe, an cãm meditari tuã.
Delibera hoc, dum ego redeo leno. S. pro supreme Iupiter.

DONA. ¶ CVPIO.) Ille, uis dixit: hic, cupio. ¶ Modo æqui aliqd.) Subauditur, dicas. ¶ Vah, Leno iniqua me nõ uult loqui.) Nomen sacrilegũ, & iniustũ Leno, iniquitatẽ agitat, iustitiæ patrocinatur, hoc totũ εἰρωνικῶς pnuntiandũ est. ¶ Leno sum.) Figura συγχώρησις. ¶ Orta est iniu.) Orta, cœpta. ¶ Illuc quæso redi quo cœ.) Figurate. rectũ. n. erat, uñ cœpisti. nisi forte Quo pro nomẽ est mõ accipiendũ: ut sit a quo. Et bñ memor est dixisse Aeschinum, Mitte istæc, atq; ad rẽ redi. ¶ Quæ res tibi uertat male.) Adiicit cõtumeliã, q̃si & hoc multũ sit inimicũ. Vertunnᵒ dr̃ deus, q rebus ad opinata reuertentibus pręest. sæpe autẽ male cedit qd̃ bonũ putatur: & hoc est male uertisse. ut ille gladius q muneri datus, adminiculũ fuit reginæ pereunti. de quo Virg. Ensemq; reclusit Dardaniũ nõ hos quæsitũ munus in usus. Quid, si ego tibi illã uendere nolo?) Hæc maioris sunt stomachi: & iõ stultiora. nã qd̃ iã amisit, uenditurũ se negat. Et qd si nolo: Noue dictũ est, & τῷ ἰδιωτισμῷ. Quid, si nolo uendere, coges me? Potest aũt dici, Qui si nolo, cogeã me? ¶ Minime.) εἰρωνεία. Nãq; id metui.) εἰρωνεία cõtumax & ridicula ĩ eo, qd̃ iã amisit id de quo dixit se cogi nõ posse. ¶ Nã ego illã liberali assero cã manu.) Ordo ẽ, Ego liberali causa manu assero. Et sunt iuna uerba a qbus ẽt Assertores dicunt̃ uindices alienæ libertatis. Nã & cã ipsa, liberalis dr̃, quæ actionẽ ĩ se cõtinet libertatis. ¶ Pro supreme Iupiter.) Hæc locutio ad hoc inducta est, ut ex uerbis lenonis appareat q̃ facile mitis fieri possit, & qduis libenter accipere. ¶ Pro supreme Iupiter. Supremũ nũc dicit summũ, ab eo qd̃ est superũ, & superius. Virg. Rex ipse Iouis de gente suprema, Troius Aeneas tua nos ad limina misit. Et non abhorret a persona & plebetii, & lenonia, & uim passi Iouem ipsum conuicio persequi, ut quotidie uidemus ab hominibus eius loci & ordinis fieri.

Vertunnum

Assere manu

Assertores

Liberalis

GVI. ¶ SAN. Cupio ut dicas quod ad me attinet. mõ. i. dummodo. dicas sup. aliqd æqui. i. aliqd qd̃ nõ mõ sit utile: sed ẽt iustũ, ac honestũ. Aes. Vah: interiectio ridẽtis. leno. i. puellarũ redemptor ac uenditor: quasi nomẽ sacrilegum est, & iniustũ. Leno ergo non uult me loqui iniqua. i. iniusta inhonesta. q. d. mirum est lenonem p̃rocinari iustitiæ. hoc totũ ironice pnũciandum est. San. Fateor q sum leno pnities: appositiue dictum. i. qui sum destructio perditio cõis. i. publica lues adolescentium. i. iuuenum. & sum inq̃ pestis. i. lues. corruptio: pestilentia adolescẽtibus inq̃ periturus. i. perdẽdis: qui sequuntur uiam perditionis. & interitus animæ. tñ. i. q̃uis sim leno: tñ nulla iniuria est orta. i. incepta tibi & nata. a me. i. per me. uel ex meo facto. Aes Nã hercle. i. p Herculem ẽt cũ hoc q dixi te lenonẽ. id restat. i. id quod tu dixisti reliquum est uidelicet te esse perniciem communem adolescentum, & pestem periturus. Sã. quæso. i. postulo. o Aes. redi illuc. i. reuertere ad illud propositum. quo. i. a quo negocio uel pposito. tu cœpisti. i. incepisti. Aes. tu leno emisisti illam puellam uiginti minis. i. uiginti libris. tñ argenti. i. tanta pecunia. s. uiginti minę dabitur tibi p illa q̃ res. i. quæ datio argenti male uertat tibi. i. in tuũ malum cedat: seu in tuã cedat & cõuertatur perniciẽ. dixerunt ueteres Vertũnum esse Deum: q rebus ad opinata reuertentibus præesset. Sæpe aũt male cedit: qd̃ bonum putatur: & hoc est male uertisse. Sã. Quid facies sup. uel dices: si nolo uendere tibi illam puellam: quã tñ iam eripuerat Aeschinus. coges. i. cõpelles me uendere. s. Aes. Minime. i. nõ cogam te. Nã lõge melius est mihi eam sine pecuniis hr̃e. Sã. peto sup. ita. namq; metui id. s. ne me cogeres uendere. & est ironia cõtumax & ridicula. Aes. Neq; censeo eam puellã esse uenundandã. i. uendendã. q. s puella est libera. i. non seruilis conditionis. Nã ego assero. i. uẽdico: asseuero: restituo illam ĩ libertatem manu mea. s. Nã assertores, seu uindices manu capiebant quem asserebãt in libertatem, uel in seruitutem: quẽadmodum fecit Marcus Claudius Appii Claudii cliens: qui asserere uolens in seruitutẽ filiam Virginei plebei uiri iniecit manũ ĩ cã suã seruam ex serua natã appellans. ita hic Aes. asserer̃ uolens ĩ libertatem puellã iniecit ĩ eam esse asseuerans. Bene ergo inquit, assero manu mea illam cã liberali. i. p cãm continentem actionem libertatis. Est enim cã liberalis controuersia q̃ continet in se actionẽ libertatis. De qua longe, lateq; agitur lib. xl. Pãdectarum titulo de liberali cã. Dicimus autem assero te in libertatem, uel in seruitutem. i. uindico, siue asseuero, siue restituo te in libertatem: cum dicereris falso seruus. uel redigo te in seruitutem, cũ falso te asseuerares liberum. In eodem titulo de causa liberali legi hoc dicẽdi genus asseuerare se ex libertinitate in ingenuitatem: pro asserere uel uendicare: ut ẽt dicere possumus asseuerare se ex seruitute in libertatem. ab asserendo dñr assertores sæpius uindices libertatis: quis & forsitam dici possent assertores seruitutis. quidni? cum asserere in seruitutem ex libertate dicamᵒ. Inde eiusmodi assertiones. i. restitutiones in libertatem: aut seruitutem dñr uindiciæ aũtm. uel a uindicando: uel a Vindicio Vitelliorum seruo: q uindicta. i. uirga prætoria primus libertate donatus est. Inde dicuntur uindiciæ libertatis: uel fm libertatem uindiciæ seruitutis: uel fm seruitutem. Inde iudex aliquis. ut fecit Appius Claudius, decemui dr̃ proferre: decernere: uel dicere uindicias seruitutis: uel fm seruitutem & propinqui. ut fecit Virgilius pater una cum aliis cognatis dñr postulare: ut uindiciæ libertatis: uel fm libertatẽ puellæ agitatæ in causa liberali pronunciat̃. Sic ergo astrue literarũ Ego assero manu mea illam cã liberali. i. uel in controuersia de libertate: uel per cãm liberalẽ intelligẽdo p actionẽ libertatis: quã continet in se eã liberalia. Nunc uide. i. cõsidera. delibera: utrum uis accipere argẽtũ. s. uiginti minas: an uis meditari. i. exercere: tutari: defendere causam tuam. i. tuam partem. s. tuum ius in hac causa liberali: quã in te puto intendere o leno: delibera. i. mente uoluta. hoc. s. an uis accipere argentum: an meditari cãm tuam. dum. i. q̃diu redeo. Sã. Proh supreme. i. summe Iup. exclamatio est irascentis, & quasi Iouem protestãtis. q. d. o summe Iup. te inuoco in auxiliũ meũ uel imploro opem tuam: uel testor fidem tuam: uel aliquid tale: est aũt exclamatio tragica: in quam cũ poeta incidit personam insanientem introducit: ut prius: Proh Iup. tu homo redigis me ad insaniam & hic. i. nunc.

Male uertere

Vindiciæ

SER. ¶ ALIQVID æq. i. æquitatis. i. qd̃ nõ sit nimis paruũ, qd̃ mihi offeres. Id ẽt restat. q. d. tu alios iuuenes decepisti. Id. i. de me ẽt restat ut decipiar a te. q. d. quia tantæ es iniquitatis q euitare non potero quin me decipias. Namq; id m. ir. neq; fingit eam liberam esse: ut faciat desperare Leno. & absterreat eum Nam assero manu mea illam esse liberali. cãm. s. q potest ita legitime agere cãm suã sic qlibet liber uel libera.

ASC. ¶ NAM hercle etiã id restat: sic ĩtelligo: Nã hercle id. s. intulisse mihi iniuriam restat. i. reliquũ est: quod nõ fecisti: facturus tamen es. Nouissimã aũt oĩum sniam sic intelligo. Sed nemo dabit hæc. i. tñ q̃n emi puella: & ita frustra deputo me eam has rõnes: qbus iudico sufferendas esse iniurias illatas: postquam pecuniam habuero debitam.

¶ Minime

Minime miror, qui insanire occipiunt ex iniuria.
Domo me eripuit, uerberauit, me inuito abduxit meam.
Ob malefacta hæc tãtidẽ emptã postulat sibi tradier.
Hoi misero plus quĩgẽtos colaphos ĩfregit mihi.
Verũ enim qñ bñ ꝓmeruit fiat suũ. ius postulat.
Age iã cupio, si modo argẽtũ reddat. sed ego hoc ariolor
Vbi me dixero dare tanti, testeis faciet illico
Vendidisse me, de argento somnium, mox cras redi.
Id quoq; possum ferre si modo reddat, quãquã iniurium est.
Verum cogito id, qđ res est, quãdo eum quæstum occeperis,
Accipiunda, & mussitanda iniuria adolescentium est.
Sed nemo dabit: frustra egomet mecum has rationes deputo.

DONA. ¶MINIME miror qui insa. oc. ex iniu.) Sensus hic est, insanos fieri p iniuriã plerosq; mirabar. sed iã nõ miror, postq̃ ego ipse p iniuriã quã sum passus, insanire cõpellor: adeo ut exclamẽ Pro Iupiter. Et simul aduerte uigilãtẽ poetã, ut ubicũq; in comœdia uocẽ tragicã extulerit, statim psonã insanã dicere faciat. sic & supra, Pro Iupiter, tu hõ osic adiges me ad insaniã. ¶ Me inuito abduxit meã.) Honestiori psonæ hęc q̃rela sufficeret, abduxit meã. Sed leno bene addidit, me iuito, nã abducunt meretrices absq; uolũtate lenonum. Et decota locutio est per ἔκλειψιν me iuito abduxit. nõ enim addidit, puellã, aut qđ tale.

Totidẽ Tãtidẽ

¶ Tãtidẽ emptã po.) Tãtidem emptã legit, & totidẽ emptã. ¶ Hoi misero sm illud Menandri * ¶ Hoi misero plus qngẽtos cola. infreg. Cõtumeliosa cædes, colaphus, & digna lenone,

Infregit colaphũ

¶ Infregit. Vt illudens hoc fecisse Aeschinus uideat, cũ sonitu se colaphizatũ signat. Infregit aũt, illisit, infixit, ut sit sensus, infixit hoi misero plusq̃ qngẽtos colaphos. Et flebiliter pnũciãdũ est. hoc enĩ exprimit, ut tñ incusset in alieno facto fortunã suã. Et uide quãtũ hoc distet ab illo qđ supra dicebat, I pm istuc uolo exp. ri. hoc, qa solus est. illud, qa cũ aduersario. ¶ Bñ pme.) Bñ, multũ. Promeruit, adiuuit, pfuit: cui cõtrariũ est cõmeruit. Nã mereri & pmereri est pstare bñficiũ. Virg. Quiq; sui memores alios fecere merẽdo. Et, Nunq̃ regina negabo Promeritã. ¶ Vbi me di. ta. da.) Recte dixit. ubi enĩ pactio itercesserit ptii, iã ereptiõis actio sublata erit & ptiũ debebit. ¶ Mox cras redi.) Trãsit ad μιμητικὸν. ¶ Id quoq; pa. pos.) Id, Mox cras redi. i. morã. ¶ Quãq̃ inin. est.) Vẽdere qđ nolis. Est. s. ¶ Id qđ res est.) Pro, id qđ uerũ ẽ: bona locutio. ¶ Qñ eũ quę. oc.) Vt in Andria, Deinde q̃stũ occipit. ¶ Mussitãda.) Patiẽda, cõsiderãda cũ silẽtio, & ut in amatore putãda, atq; per hoc pferẽda. Mussitare. n. pprie est dissimulandi cũ tacere: dictũ uel a muto, uel ab M, q̃ lr̃a est nimiũ pressæ uocis ac pene nullius, adeo ut sola oium cũ inter uocales iciderit atteraꝫ atq; subsidat. Hinc Virg. Mussat rex ipse latinus. ¶ Frustra egomet me.) Pręparationis genus ad accipiendas uiginti minas totius summæ desperatio.

Prome reri
Mereri
Comme reri
Id quod res est
Mussitare

GVL. ¶MINIME. i. nõ miror sup qui occipiunt. i. incipiũt insanire. i. fieri insanos. ex iniuria. i. post acceptã iniuriã. q. d. Mirabar prius plerosq; insanos fieri p iniuriã: sed iã non miror: postq̃ ego ipse p iniuriã quã sum passus isanire cõpellor adeo ut exclamẽ proh supreme Iup. Subdit iniurias q̃s accepit ab Aeschi. Ipse Aeschinus eripuit. i. extraxit p uim me domo. i. e domo: uel a domo mea. Dicimus aũt eripio te malis cũ datiuo: & a malis cũ ablatõ. ipse Aesc. uulnerauit. i. sauciauit me. abduxit. i. uiolẽter eripuit meã puellã. me inuito. i. cõtra meã uolũtatẽ ipse Aesch. postulat eã puellã emptã tãtidẽ. i. uiginti minis. tradier: paragoge. i. dari sibi: uel postulat eã emptã dari sibi tandẽ. i. p eodẽ precio quo empta est. Tantũdẽ dicitur in noĩatiuo & actõ: & tantidẽ in gtõ absq; casibus aliis. & postulat eã dari sibi tantidẽ. ob. i. ppter hæc malefacta q̃ in me exercuit. Dona. aũt legi in aliqbus codicibus totidẽ. ipse Aesch. infregit. i. cũ sonitu illisit: infixit: incussit mihi hoi misero. i. infelici & afflicto. plus qngentos colaphos. i. plusq̃ quingentas alapas. Inde colaphizo as. i. alapis aliquẽ cædere. Dicimus aũt eleganter: Incussi uel infregi uel illisi aut infixi illi colaphũ: pro eo, qđ dicit, dedi illi alapã. Iuue. Nos colaphũ incutimus lãbenti crustula seruo. Verũ. i. sed. enim. i. certe. qñ. i. qa. bene. i. multum. pmeruit. i. adiuuit: pfuit: cui cõtrariũ est cõmeruit. Nã merere seu mereri: & pmerere seu pmereri: significat pstare beneficiũ. cõmerere autẽ uel cõmereri significat cõtrariũ. Verũ ergo qa bene pmeruit. i. qa moltũ meruit: ut puellã hñet. hoc dicit per ironiã. fiat. s. hẽat eam: ipse postulat suũ ius. i. suum meritũ: uel posset dici suũ ius. i. suũ meritũ postulat: ut eã hẽat: & hoc ẽt per ironiam est pnũciandum. nisi uelit intelligere eũ adiuuisse eũ in eo q̃ reptesserit identidẽ Parmenonẽ cędentem eum lenonẽ. Hęc autẽ oĩa leno uolutat apud se cogitabũdus, & uarias rõnes agitãs. Age: aduerbium hortãtis seipsum, iã. i. nunc cupio accipere argentum. uel cupio eum habere eã si modo. i. ea lege si reddat. i. restituat argẽtum: quod pro ea dedi. sed ego ariolor: idest diuino: auguror: suspicor: opinor. i de ariolatores, ut inquit Festus: dicuntur coniectores: idest diuini, seu diuinatores. Ego itaq; ariolor. i. suspicor. & diuino hoc quod sequitur. postq̃. i. ubi dixero me dare puellam sup. tanti: idest pro tanto pretio: uidelicet uiginti minarum. Vbi aduerte tanti poni in genitiuo cũ uerbo nõ tendẽte ad ptium saltem pxime: quãuis remote ad pretiũ aliquatenus tendat. Illico Aeschinus faciet testes. i. capiet testes (ut dici solet) de uẽditione facta. & tunc debebitur ptium. testes inquam faciet me uendidisse puellã. de argento. i. quãtum ad argẽtũ reddẽdum spectat somniũ erit sup. i. nihil erit tãdem: nihil soluetur neq; inuenietur: quẽadmodum cũ aliqs somniat se accepisse pecunias: tãdẽ cũ expergiscitur nihil inuenit in manib⁹ suis Mox: idest statim. dicet mihi quærenti pecunias hæc uerba. redi. i. reuertere cras: & ita pcrastinabit de die in diẽ. quoq;. i. etiã. possum ferre. i. tolerare. id. s. redi cras: si mõ reddat argẽtum debitũ. quãq̃. i. quãuis id sup. est iniurium. i. quãquã differre solutionẽ ẽ inferre iniuriã. & uexare suũ creditorẽ tot accessibus, & reditibus. Vel (ut ait Dona.) quãquã iniuriũ ẽ. i. molestum & ab iniuria profectũ cogi uendere qđ nolis. uerũ. i. sed. cogito id qđ res est. i. id qđ est uerũ. qñ. i. postq̃. occeperis. i. inceperis. q̃stũ facere. i. q̃rere sic lucella p lenoniã artẽ iniuria. i. molestia adolescẽtiũ. est accipiẽda. i. sustinẽda: patiẽda toleranda. & mussitanda. i. cõsiderãda cum silentio: & in aĩo reputanda: ac per hoc pferẽda. Musitare. n. pprie a musare ẽ frequẽtatiuum, significatq; dissimulãdi cũ tacere: dictũ uel a muto: uel ab m: quæ litera est nimium pressæ uocis, ac pene nullius adeo: ut sola oium ẽ iter uocales iciderit, atteraꝫ, atq; subsidat. Vir. Musat rex ipse Latinus. i. tacet cũ dissimulãdi. Deinde redit ad se inquiẽs: sed nemo dabit iniuriam. s. ita ut nõ erit opus musitare. & ideo frustra. i. incassum. reputo. i. cogito: uoluto. meum. i. apud me: & in animo meo. has rationes. i. os faciendi modos: de quibus dictum est: puta de inferenda iniuria: aut de non soluendo debito.

Cõmereri

Ariolatores

SER. ¶HOMINI. s. mihi misero meruit ut. fiat. i. hẽat eã suũ ius postulat. s. qđ iuuenes attinet hmõi rapinas facere. Sed ego ariolor. i. dubito uerũ habiturus sim argẽtũ an non. Mox dicet cras redi. Id quoq; i. differre in crastinũ. p. s. si. m. &c. Verũ. i. sed mõ cogito id qđ res est. i. ueritatem: q q hẽt hoc uitæ offm. i. lenociniũ. oportet pati hmõi cõtumelias: & hoc est o tu aliquis qñ inceperis eum, quẽ psequor. Ideo ponit q̃stum & nõ offm: qa lenonum & meretricũ officiũ dr̃ q̃stus: cũ semper intendat ad q̃stum: sed dico: qa libenter recipiam argentum. si oõ &c. Nota qa ideo solus inducitur loquens: ut de liberatione sua talis reddatur: qui argentum libẽter recipiat & Ctesiphonis res tandem prospera fiat.

DONA.

TAce, egomet cōueniā iam ip.) In hac scena actus est exemplū cōtinens uitæ auarorū, qui sæpe in damnū ipsius auaritiæ rationibus ruunt: simul ēt duorū inter se nequā hominū spectanda quædam uicissim, & dolosa captio est. ℣ Tace, egomet cōueniā ipsum. Tace, si pro aduerbio est: omnibus dicitur. si pro uerbo ponit̄, dicitur Ctesiphoni maxime sollicito & supplicanti omnibus ob metū patris. Iam aūt, non tarditatis est, sed properationis significatio. ℣ Bene dicat secū esse actū.) Actū, recte additū est: nam multa ēt cupide accipimus, ita tñ ut male nobiscum esse dicamus actum. ℣ Quid istuc Sannio est?) Illud supra post scenā: hoc iam in p̄sentio dicit̄. Et uide q̄ ingeniose Terentius q supra ab Aeschino lenonis noie facit Sannionē uocari, utpote ab hoie arroganti & feroci ob ætatē & negociū: at hunc blāde circumuenientē honorificētius inducit cū lenone loq, & Sānionē eū uocare. Sane q in sordidis p̄fessionibus agunt uitā, honorifice nomine p̄prio appellas. sed q in splēdidis artibus sunt cōstituti gaudent artis nomine nūcupari, ut Imperator, Orator, Philosophus. Sic & in Eunucho, Audire uocē uisa sum mō militis, apd se loqns meretrix. Et postq̄ illū cominus uidet, Salue mi Thraso, inqt, nō, salue miles, qd̄ erat durissimū. Et mox itata p̄sonat, Miles nūc adeo edico tibi. ℣ Nescio qd cō. cū he.) Argute positū nescio qd. uult. n. ex illo audire, ut nāciscat̄ initiū qd̄ p̄suadēdū suscepit. ℣ Cōcertasse. οἰκονομία. honorifice hominē tractat, ut & placidū sibi reddat, & ut eū faciat ad cōtēnēdā pecuniā liberalē. nā honestas adimit auaritiam. ℣ Cōcertatione cō.) ἀκολουθεῖ, qa ille cōcertasse dixit, nō cæsum eē. ℣ Cōparatā. Proprie, alias p̄stitutā. Et cōparatā ad dictū Syri refert, q ait cōcertatione fuisse. pares faciens Aeschinū & Lenonē. nā Sannio uult sibi deberi p eo qd̄ uapulauit: qd̄ abstulit illi Syrus, dicēdo eū nō uerberatū eē, sed potius cōcertasse. Et p̄prie dixit cōcertationē, ipm actū. nā certamē, est res ipsa de q̄ certat̄, uter collibā sagitta feriat: uter prior decurrat ad metas. Vñ Vir. Velocis iaculi certamīa ponit i ulmo. At uero certatio, ipse actus cōtētioq; certantiū ē. ℣ Ille uer. usq; am. de. su.) Incerta ē distictio, uł uerberādo usq;, uel usq; defessi. & est Vsq; aduerbiū, significans aut diu, aut mltū. ℣ Tua cul.) Pōt & ntīs & septim° casus eē. si ntīs est deest E: si septimus, deest Factū est ℣ Adolescēti mo. ge. opor. Ab ętate adiuuat̄ sniā. iō adolescēti dixit, nō Aeschino. Et morē gerere, p̄prie lenonis & meretricis ē: uñ & ipse sic rñdet, ut nō fugiens κακέμφατον dicat, usq; os p̄bui. ℣ Adolescēti morē gestū oportuit. Cū ἐμφάσει Adolescēti p̄nuntiandū ē s. q facilius assentatione caperet̄. ℣ Qui po. me.) Subaudit̄, morē gerere. Et hoc subtiliter leno, cū morē gerendū suisse in meretricis p̄tio dixerit Syrus. Hodie aūt, nō tēpus significat, sed iracundā eloquētiā ac stomachū. Vt Vir. Nūquā oēs hodie moriemur inulti. ℣ Age.) Mō age, corripiētis ē aduerbiū. ℣ Scis qd lo.) Argute: qa simulauerat leno nō itellexisse qd dixerat seruus. ℣ Scis qd loqr? Legit̄ &, scis q loqr. ℣ In loco negle. ma. inter.) Bñ additū est in loco, & interdū: nō. n. semp. ℣ Si nūc de tuo iu. cō.) Bñ tuo iure: ne diceret, nō erat res mea quā uenalē habui. Aut de tuo iure, de lenonina duritia: ut alibi, Meo iure utar, ut potior sit q prior ad dādū sit.

Tace

Compa rare

Certamen Certatio

Hodie

Age

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati acatalectici & Senerii.

SYRVS SERVVS, SANNIO.

S. TACE egomet conueniam iā ipsum · cupide accipiat faxo, atq; etiam
Bñ dicat secū oē actū. qd istuc Sānio ē qd te audio
Nescio qd concertasse cum hero? SA. nunq̄ uidi iniquius
Certationē comparatam, q̄ quæ hodie inter nos fuit.
Ego uapulando ille uerberando usq;, ambo defessi sumus.
S. Tua culpa. SA. qd agerē? S. adolescēti morē gestū oportuit.
SA. Quid potui melius, q̄ hodie usq; os p̄bui? S. age, scis qd loqr?
PECVNIAM IN LOCO NEGLIGERE, maximū interdum est lucrum. SA. hui.
S. Metuisti, si nūc de tuo iure cōcessisses paululū, atq;
Adolescēti esses morigerat°, hoīum hō stultissime,

GVI.

TAce egomet &c. In hac scena duorum neq̄ hoīs spectari pōt qdā captio dolosa, pariterq; auarorū uita attingit̄. q̄ sæpe i dānū ipius auaritiæ rōnibus ruūt. Sy. Syr° suus p̄mo alloqt̄ Ctesiphonē. deinde puertit s̄monē ad Sā. & qa Ctesipho maxie sollicitus erat ob metū p̄ris: iō dicit illi suus tace .i. noli q̄relas p̄ducere: sed potius eas siste. egomet cōueniā .i. alloqr ipm lenonē. iā .i. stati. faxo .i. faciā. reperit̄ ēt faxi p fecerī. Faciā ergo q̄ sup. accipiat pecunias: & sit cōtētus: neq; cōqueraṫ cupide .i. libēter: atq; ēt faciā q̄ dicat bñ actū eē secū .i. bñ sibi cōtigisse: & se eē felicissimū & fortunatissimū in hoc negocio. Deinde acta opportunitate aggreditur leno: Sānio. qd istud est .i. sibi uult: q̄ audio te cōcertasse .i. contendisse cū hero .i. dño. & qdē usq; eo ut ad manus sit puētū. nescio qd .i. nescio pp quā cām. Sā. Nūq̄ uidi certationē cōparatā .i. cōcitatā: cōmotā: cōtractā. iniqus .i. iniustius. Certatio est actus: p̄tētioq; certātiū sed certamē ē res ipsa: de q̄ certat̄. interdū tñ diligēs lector certamē p certatiōe iueniet. Nunq̄ inquā uidi certationē cōparatā iniqus, q̄ hæc certatio: q̄ fuit hodie iter nos. ambo .i. ego & ipe Aes. defessi sumus .i. defatigati. ego defessus sum sup. uapulādo: i passiua signatiōe .i. dū uerberarer. ille Aes. defessus ē uerberādo. usq; .i. diu: multū: uel assidue. & est aduerbiū. Sy. tua culpa fuit sup. q̄ effecit ut ita uapulares. uel id factū ē tua culpa: i ablto .i. p tuā culpā. Sā. Quid agerē .i. agere possē? Sy. oportuit morē gestū · p gerere .i. oportuit morē gerere: seu obtēperati adolescēti Aeschino. Sā. Qui .i. quō potui melius morē gerere, q̄ p̄bui .i. obtuli os .i. faciē pcutiēdā .f. hodie. usq; .i. assidue. Hodie hic nō tps signat: sed iracūdiā: eloq̄ntiā: ac stomachū. Virg. Nunq̄ hodie oēs moriemur iulti. Sy. age: hic corripiētis ē aduerbiū. scis qd loqt: iterdū maximū ē lucrū negligere pecuniā. in loco .i. ubi opportunitas postulat. Locus. n. sępe poni iueni̅t p opportunitate: seu occasiōe. q. d. iterdū cōmodū ē pecuniā negligere: sed nō sp ut i hac pte. Sā. Hui: iteriectio ridētis: q̄si leno rideat dicta sui & cōtēnat. Sy. Si nūc cōcessisses paululū de tuo iure .i. si paululū tuū ius p̄termisisses. tuū ius dicit Dona. hic tuā lenoniā duritiā. Vel sic intellige: Si paululū nō habuisses rōnē tui iuris: qd̄ ē nō uēdere tuā rē si nolis ita q; fortunā p̄n tē esses securus capiēdo pecūias ab adolescēte. & illi morē gerēdo. Dici aūt sępe nūero solet. Interdū necesse ē de suo iure p̄cedere .i. q̄si suū ius relinq̄re: & seq fortunā p̄ntē, q̄ offert: ut hic: ita ut nō sit sp seq̄ndus iuris rigor: sed iterdū ab eodē declinādū, atq; deflectēdū. Dici ēt solet uulgo: multū de suo iure dimisit iste: ubi ēt dicēdū multū de suo iure cōcessit. Sed ad te norē tex. redeam°. Atq; si mori. es .i. morē gessisses, & obtēperasses adolescēti Aes. Morigeror ans deponēs & morē gerere idē signāt. si hec fecisses metuisti o tu hō stultissime hoīum.

Toda Tade

Intelligis colapho

Cōparatus Certatio & certamē

Vsq; diu

Hodie. Virg.

GVI.

De iure suo paululū cedere

SER.

HAec. Inducit̄ Syrus, q Sāmonē iam deliberat ōe suū aliquātulū p̄motū ad hoc, ut argētū recipiat magis calliditate sua ad argenti desideriū cōmoueat. Ita ut cū summā pecuniæ, quā dederat, redderet Aeschinus: btm̄ se iudicet. Et hoc facit Syrus istigatione Aeschini eū orātis. Cuncta rñdet. ℣ Tace &c. Age: callide eū tractat. Prius p̄suadet ut cōdonet: postea ut dimidiū recipiat: ut ita se btm̄ iudicet, si totū ad ultimū possit habere.

Ne non

Ne nō tibi istuc fœneratet. SA. EGO SPEM ptio nō emo.
S. Nunq̄ rem facies: abi, nescis inescare homines Sannio.
SA. Credo istuc melius esse: uerum ego nunq̄ adeo astutus fui,
Quin quidquid possem, mallem auferre potius in præsentia.
S. Age, noui tuum animum, quasi iā usq̄ tibi sint uiginti minæ,
Dū huic obsequare. præterea aūt te aiūt pficisci Cyprū. SA. hem.
S. Coemisse, hinc q̄ illuc ueheres multa: nauē cōductā, hoc scio,
Animus tibi pēdet: ubi illinc spero redieris, tamen hoc ages.
SA. Nusq̄ pedem: perii hercle, hac illi spe hoc inceperūt. S. timet,

DONA. Fœneratum

¶ NE non tibi istuc fœnera.) Fœneratū, est cū lucro redditum & multiplicatū. Fœneraret ergo, nō Aeschinus, sed ipsa res in q̄ fœneratio ē. ¶ Ego spē ptio nō emo.) ἀντιστοιχία cōtra Pecuniā in loco neglegere, maximū interdū est lucrum. ¶ Nūquā rē fa.) Leno qdqd agit, ad lucrū refert: & sic lucri genus dicit esse Syrus a lenone, quēadmodū psuadet. Et nunc ta Rē, & litē, & negociū meretricis, & patrimoniū, & oēm pecuniam nominari.

Res

¶ Nūquā rē facies. Secundū psonā serui lenonē Syrus hortatur hoiem ad lucrū excitans, nō ad honestatē. ¶ Nescis inesca. ho.) μεταφορὰ ab aucupiis, q auibus capiendis effundunt cibum.

Inescare

¶ Credo istuc melius esse.) Vide comicū errorē utriusq; psonę, & callidi lenonis, & captiosissimi Siri serui. ¶ Age.) Age, nunc uerbū est significans dic. qa iā ppe est ut cōsentiat psuadēti. ¶ Tuū ani.) Deest, liberalē. ¶ Quasi iā usquā ti. sint ui. mi.) Sensus, Quasi numero ī aliquo ducas, & in aliq̄ æstimatione cōstituas: & nō si uelis, penitus cōtēnas uiginti minas, dūmō huic obseq uelis. ¶ Te aiunt pficisci Cy.) Et eū nō pfecturū dixit, sed iā pficisci: & nō ab uno dicit se audiuisse, ne negaret: sed aiunt, inqt. ¶ Præterea aūt.) ἀρχαϊσμός est figura. Nā ueteres libēter cōiūctiones multiplicabāt. ¶ Coemisse hinc q̄ illuc uehe. multa.) Nusquā hoc oñdit alias Teren. sed apparet ex cōfessione lenonis uera hæc oīa esse. Et mira uarietas est: pficisci, coemisse, Cōductā nauē: ne diceret, pficisci, emere, & cōducere nauem. Et cōductā nauim addidit, ut dilationē res habere nō possit. ¶ Hoc scio, ani. tibi pen.) Hoc & correpte legi pōt, ut articulus demōstratiuus sit: & pducte, ut significet aut hanc rē, aut huc locū, id est Cyprū. ¶ Vbi illinc spe. re.) Ex spe sua uult Syrus ostēdere qd leno debeat spare, idest nō se accepturū mō. ¶ Tū hoc ages. Hoc est, exiges debitū. nā h agere dicimus eū q istat negocio suo. ¶ Nusq̄ pe.) Quia exclamatio ē, p ἀποσιώπησιν nō cōplet.

Præterea autē

Hoc agit

GVI. Fœnerare fœneratū

¶ NE. i. q istud argētū. s. qd potuisses hr̄e: si paululū de tuo iure cōcessisses. nō fœnerare tibi. i. nō afferret nō pateret tibi fœnus. i. lucrū. Nā (ut ait Dona.) aliqd dr̄ fœneratū: qd̄ cū lucro redditū est, atq; multiplicatū Interdū tū fœnerare actiuū: & fœnerari deponens sigñat dari alicui pecunias ad usurā. i. q̄ ab accipiēte cū lucro reddant & multiplicentur. Prętera fœnetur aris interdū est passiuū a fœnero interdum significat accipe ad usurā ut sis ita dicā ego a Ioanne sum fœneratus pecunias: q multis aliis fœnerat pecunias inq̄. Itaq; talis ē sensus: Tu tua auaritia ductus noluisti capere pecunias tibi nūc oblatas: & ita tu ne occasione calua ī dānū incidisti: & hoc fecisti metuēs: q ea pecunia nō afferret tibi lucrum: quēadmodū tibi quotidie attulisset ipsa puella qstū faciēdo tibi. Sā. ego nō emo spē. i. expectationē futuri boni: uel lucri ptio. i. negligēdo pecuniā, quā hr̄e pñtē possim: cōtra dictū serui, q dixerat: Interdū esse cōmodū ī loco pecuniā negligere spe uidelicet futuri boni. Si nunq̄ facies rē. i. nūquā accumulabis diuitias: nunq̄ augebis rē familiarē, seu substantiā: seu nunq̄ cōgreges peculiū pingue: uel nunq̄ cōgregabis pecunias, aut lucrū nō facies, & utilitatē, seu cōmodū. Nā & litē & meretricis negociū & lucrū & cōmodū & pr̄imonium & oēm pecuniā nominari rē: aīum aduerti ex scripturis pōt. O Sannio abi. i. discede a tua pfessione sordida, quā nescis exercere. nescis inescare. i. arte & astutia fallere, seu decipe, & irretire homines. Tractū ē aūt ab aucupibus: q p escas effusas in terra aues capiunt. Iō dr̄. Auceps aues inescauit. i. sparsit escas: ut illic cōfidant aues, reticulisq; irretiant. Sā. Credo istud, qd̄ dicis eē melius. i. esse cōmodius, & aptius. Verū. i. sed ego nunq̄

Facere rem

Inescare

fui adeo. i. ita astutus. i. callid⁹, cautus. qn. i. q nō mallē poti⁹ (eligētis hic est) auferre. i. arripe. ī pñtia. i. sine dilatiōe, q̄ ī futuro. quicqd. i. oē qd̄ possem auferre, stu celeriter arripe. uel qcqd possem. i. q̄cūq; rē possem facere: sed supior sñia melior. Sy. Age: hic uerbum est & sigñat dic. pōt forsitā non inepte dici aduerbiū hortātis. Nā hic hortat lenonē ut attendat ad uerba sua: & ea exaudiat, ac psuadēti cōsentiat. Noui tuū aīum liberalē. s. q sup. cōtemnas argentū p puella arrepta. q̄si. i. tanq̄. iā xx. minæ. i. uiginti libræ sint tibi. i. q̄si iam hēas. xx. minas constitutas & assignatas. usq̄. i. in aliquo loco. q. d. noui tuū aīum sic liberalem: q nō cures istas. xx. minas repetere ab Aeschino: aut Ctesiphone. sed iā earum æstimationem tibi constitueris, & assignaueris in aliis mercibus: in quibus sis recuperaturus istas minas perditas. dum. i. dummodo. obsequatis. i. impēdas obsequium. & facias, ut dicit, placitū: inepte tamen. huic. s. adolescenti. aūt. i. sed præterea. i. insup ptērea prędicta aiunt hoīes. s. hoc est fertur: dicitur: rumor est te pficisci. i. quasi iā arripuisse iter. Cyprū. i. in illam insulam Veneri consecratam: q. d. ut is illuc ducere puellas hic emptas: quibus illic q̄stū facias: ubi Venus colitur. i. libido exercetur. propterea ars illic lenonia locum habet: uel etiam pficisci dr̄ potissimum in Cyprum q mercatus in ea uigeat, & negociatio exerceatur. San. hem interiectio indignantis & stomachantis ob inuentionem istam. Sy. prosequitur quod inceperat Syrus quo loquente dixerat leno hē. Aiunt inq̄ te coemisse. i. emisse: cōparasse. hic. i. ex Athenis multa sup. mercimonia, seu uenalia, q̄ ueheres hinc illuc. i. in Cyprum. bñ aūt dixit ueheres q auehunt pprie: q̄ naui portantur. uñ uectores. Aiunt ēt naui cōductā. i. retētā p ptio pmisso q̄ tuas sis uecturus. scio. i. noui hoc. i. hanc rē uel hunc locum. s. Cyprum: ut interpretat Do. uel dic scio. q sup. aius pendet tibi. i. q aīus est iā totus prius: ppensus & īclinatus ad eū locū Cyprū adeundū: ac ppterea iā nō curet repetere istas minas. & aliq codices hñt hic quasi iā in eo loco esset eius aīus p cognitionē. ubi. i. qñ, uel postq̄ redieris illic ex Cypro: ut sup. spero. i. credo & opto. tum. i. tunc. ages hoc. i. exiges debitū. nā hoc agere dicimus eum, q instat negocio suo. San. Nusquā pedē moueo sup. uel pfero: hoc ē nusq̄ non solū uado: sed nec moueo pedem quidē: qd̄ minus est q̄ ire Hercle pii. i. pditus sum illi adolescētes inceperunt hoc. i. consiliū inecunt a me eripiēdi puellā meā. hac spe. s. quia sparuerunt me profecturū Cyprū. Sy. hoc dixit Sy. q̄diu exclamabat leno & dicit summisse: ut nō audiat. Leno timet.

Age

Vehere

Hoc agere

¶ NVNQ̄ facies rē tuā. i. utilitatē: qa stulidus es. Abi. i. fuge hinc. quo nescis. i. nescit &c. Credo istud. i. inescare. noui tuū aīum. s. nō amas spē sed uelles hr̄e illud qd̄ p ea dedisti. Et iō tu. s. si securus: quasi usq̄. i. in aliqun loco sint tibi. xx. minæ. Dū. i. tātūmō. obseqre huic. i. dño meo. s. facias qd ipse expetit. q. d. cū solūmō ingras summā: quā dedisti, securus potes esse, quasi iā hētes, & iō dñm meū noli ingetare. Præterea illud est itez: quare debes recipe summā pecuniæ tuæ: qa festinas ad Cyprū. Hē: dolet Sānio: eos psensisse iter: Cyprum. Coemisse multa. i. meretrices. hinc. i. ad Cyprū pēdet tibi animus. Vbi illinc. q. d. interim dimitte si uis: qa spero postq̄ redieris illinc. i. a Cypro. tū hoc ages. i. rē tuā exiges: sciebat tū q hoc nollet. Nusq̄ pedē. s. ferā. Postea ait serū, perii hac spe: qa aduuterūt me iterū &c. Timet: secum ait hoc.

SER.

¶ ILLVD. Credo istud melius esse &c. Sānin dicit irridēdo fuam Sy. dicēs. Ego credo istud, qd̄ dicis, cōcedere de iure suo & differre solutionem esse melius ad inescādū hoies:

ASCē.

& ad multum lucrādum. uerū ego nunq̃ fui ita astutus (astutia uidelicet, quā Syrus intendebat, cū se multo sagacius sentire putetur) quin. i. qđ nō mallē potius in pñtia auferre qcquid possem: q̃ expectare spe maioris lucri: ut faciunt inescatores. Illud quod textus habet minas decem corradet alicunde. i. in aliquo. melius puto q̃ aliunde.

Exclamatio. admiror sup. scelera horū hoīum. Vide. i. cōsidera illud qđ seqtur. ut. i. qualiter ipse Aeschinus. uel res ipsa, quā subdit. s. qđ res suas iā hēt coēptas. opp̃ssit. i. læsit me in ipso articulo. i. in ipso, ut ita dicā, pūcto: quo mihi ad mercatū erat eūdū. cōplures. i. multæ mulieres sunt emptę. & itē. i. sil̃r. alia sunt coēpta, q̃ porto hinc. i. ex Athenis Cyprū. Nisi

DONA. ℭ I N I E C I scrupulum ho.) Hoc leno nō audit, siml'. n. dr̄, cū ille clamat. & iō simul legi nō pōt. Et hic oñdit Syrus quo hæc consilio locutus sit. ¶ Quæ por. Cy.) Hanc īsulam posuit Poeta uel q̄ Veneri sacrata sit, ut Horatius, Sic te diua potens Cypri. Vel q̄ mercatus in ea fit: ut idē, Nūquā dimoueas, ut trabe Cypria Myrtoū pauidus nauta secet mare. ¶ Illuc uide. Vide τὸ ἦθος τιομοῦ dicit: ¶ Vt in ipso articulo oppressit.) μεταφορά

> Inieci scrupulū hoī. SA. o scelera, illuc uide
> Vt in ipso articulo oppressit: emptæ mulieres
> Complures, & item hinc alia, quæ porto Cyprum.
> Nisi eo ad mercatum ueniā, damnum maximum est.
> Nunc si hoc omittam, actum agam: ubi illinc rediero,
> Nihil est. refrixerit res, nunc demum uenis?
> Cur passus? ubi eras? ut sit satius perdere,
> Quam aut hic nunc manere tam diu, aut tum persequi.
> S. Iamne enumerasti, quod ad te rediturum putes?
> SA. Hocine illo dignum est? hocine incipere Aeschinum?
> †Per oppressionē ut hāc mihi eripere postulet?
> S. Labascit. unum hoc habeo: uide, si satis placet,
> Potius q̃ uenias in periculum Sannio,

uenio. i. uado eo. Nā eo p uenio: & e diuerso sæpe ponit̄ue[illegible]nisi uenio eo. i. Cyprū. Est. n. hic eo aduerbiū ad locum. ad mercatū. i. ad uenundandas merces meas. Mercatus aūt q̃rtæ inflexionis sigñat & locum mercaturę exercēdę destinatū. Itē mercatus sigñat tps in quo hoīes in aliq̃ loca cōfluunt ad negociandū & mercaturā exercēdā. Itaq; eleganter dicimus uado ad mercatū in Hispaniam: ubi dñt uado i mercaturā. Nisi ergo ua

Venio uade

Mercatus

Scrupulus

φορά pseuerans a scrupulo, id est lapillo q nos i calceo latēs plerūq; lædit. Et opp̃ssit, uel Aeschinus, uel res ipsa quā subiicit id est qđ ait, Empte mulieres cōplures, &c. ¶ Itē hic alia.) In lenonis mercibus ἐξοχή ¶ Emptæ mulie. com.) σύλληψις Emptæ. legit̄ & empta ¶ Nisi eo ad merca. ueniā.) Eo, nunc aduerbiū est loci, idest Cyprū. Mercatus aūt, locū tēpusq; significat. ¶ Dānū maxi. est.) Quia & hoc dānū in precio mulieris est. ¶ Nunc si hoc omit.) Quod dānū est. s. Hoc autē dicit negociū cū Aeschino. ¶ Actū agā) Prouerbiū, id est nihil agā. qđ. n. ī iure semel iudicatū fuerit, rescindi, & iterū agi nō pōt. Sic in Phormione, Actū (aiunt) ne agas. ¶ Nihil est.) Nomē nihil est, p nulla spes est. ¶ Refrixerit.) Pro refrigescet. ¶ Vt sit satius per.) Per ὑπερβολὴν hoc accipe, nā nō cōuenit psonæ lenonicæ damna cōtēnere. ¶ Hic nunc ma. Dū nō nauigo. ¶ T sip.) Cū rediero. Iamne enume.) Finxit Syrus se nō intellexisse qd apud se ipsum leno locutus sit iō illi aliud ait, q̃ ille secū disputauerit. ¶ Quod ad te redi. pu.) Hoc dicto, tātū illū accepturū significat, quātū dederat i puella. Nā hoc ad uos redit, qđ a nobis abierit. Et dicēdo rediturū, oñdit sup uiginti minas nihil illū sperare oportere: sic. n. supra, Minis uiginti tu illam emisti q̃ res tibi uertat male. ¶ Hocine illo dignū est?) Huiusmodi cōploratio summā desperationem lenonis ostendit. ¶ Hocine incipere Aeschinum. Quasi de magno facitore dixit: Vt in Heautontimorumeno, Vide qđ inceptet facinus. Aeschinū aūt cū laudatiōe dixit: q̃si quē nō deceat malefacere. Et uide q̃ oīa experiat̄ ipotens & miser ob recuperandā rē suam ¶ Vt hanc mihi eripere postu.) Nō dicit de qua·ga de illa sermo ē. Postulet, uelit, aut speret. Cicero, Vt tēporibus reipub. cedat, nō est postulādū, idest cupiendū, aut expectandū ¶ Eripere postulet ἐν τῷ ἔθει dixit, nō eripuerit: tanquā adhuc nō fecerit. & sic loquuntur q nolunt circa se pseuerare iniuriā. ¶ Labascit.) Hoc pp̄e dr̄. & pp̄rie dicit labascit, ut & suā instantiā, & cunctationē tarde incipientis cōsentire mōstraret nā inchoatiuū uerbū est. Et est metaphora ab arbore facta quæ multis succisa ictibus, ferri tandē incipit in casum ponderis, ruinamq; minitari. ¶ Vnum hoc ha.) Hoc clare & subaudiēdō est, qđ dicā, uel dicer. ¶ Vide si satis pla.) Nō placet dixit: sed satis placet, ueluti magnū cōsilium præbiturus. ¶ Potius q̃ uenias in peri.) Oratorie, cōparatione peiorū, dicit hoc esse qđ suggerit eligendum.

Actum agere

Nihil est

Postulare

Labasco

GVI. ℭ I N I E C I. i. immisi in cuū scrupulū. i. molestiā: solicitudinē: & aspitatē hoī. s. lenoni. Scrupus: inde scrupulus dr̄ lapillus breuis & asper latens ī calceo īgerensq; molestiā & solicitudinē sua aspitate. de eo satis pus dictū est. Sā. O scelera?

Scrupulus

do eo ad mercatū dānū maximū ē mihi. s. i. multū dānū facio nō eundo nisi. i. omittā hoc negociū. s. cū Aes. agā actū. i. nihil agā. puerbiū est. nā qđ ī te semel iudicatū fuerit: id rescindi & iterū agi seu retractari nō pōt. ubi. i. postq̃. rediero illinc. i. ex cypro. nihil ē. i. nulla ē reliq̃ spes. res. i. totū negociū de hac opp̃ssiōe. refrixerit. i. iā desinerit eē recens: iā deferbuerit: iā nō erit noua: sed iā obsoleta. & reiecta. diceturq; mihi sup a iudicibus nūc, demū. i. tandē: sero post tps uenis ad agēdū de re iam sopita. cur passus es tādiu te opprimi? nec intenderis actionē, seu cur fuisti negligēs: & remissus, ac nimis patiēs q iniuriā hucusq; i corde portaueris. Vbi eras: cū tps erat agēdi. ot .i. sta q. satios erit. i. melius erit pdere p̃tiū puellę, q̃ aut manere hic tādiu. i. tāto tpe: quo nō nauigo: aut psequi iusticiā in iudicio. tū. i. tunc. cū rediero. Sy. Syrus finxit se nō intellexisse oīa ista, q̃ locutus est leno: illiq; aliud ppponit. ne. i. utrū. iā enumerasti. i. cōputasti id qđ putes rediturū ad te. s. p̃tiū puellæ: qđ tibi redibit: qm̄ pus tua bursa est pfectū, cū eā emisisti. Sā. ne. i. utrū. hoc. s. qđ seqtur ē dignū illo Aes. q. d. nō decet iuuenē ī hęc mala p̃rūpere. hocine. i. utrū. decet sup. Aes. iuuenē ingenue icipere hoc. i. ī sua iuuētute icipe malefacere. q. d. nō decet. deide subdit q̄ eū dedecet: uz ut postulet Aesc. i. uelit, aut speret, aut expectet. eripe. i. auferre: abducere mihi hāc. i. meā puellā p opp̃ssionē. i. p lęsionē & offēsionē & p īpetū, ac uolētiā opprimēdo me emptorē. Sy. dicit fuit hoc uerbū apd se indicās illū lenonē iā remitti: neq; ita eē istātē ut prius. leno labascit. i. aīus cadit: ut Ciceronianis uerbis utar: ita q̄ eius aīus īclinat̄ & corruit. hēo dicere sup. uel qđ dicā hoc unū. i. hoc tm̄. uide. i. ɔsidera delibera si satis placet. ℭ O scelera: secū ait hoc. ut. i. qualiter oppressit me. s. Aes. uel Syrus. In ipso art. i. in momēto tpis: quo iturus eram ad Cyprū: nisi uenio eo. i. ad Cyprū. Nūc si hoc omittā. i. exigere rē meā. Agā. i. dicā eē actū. i. amissum. Dicens mihi ita. Nunc demū uenis. Ad hoc redit res: ut sit satius pdere totū: q̃ aut nūc. i. ī p̃nti manere. Tā diu. donec placitū deducat̄: & ita dimittere iter Cyprū: ubi maximū utilitatis eēt. Aut tū. i. postquā rediero pseq placitū: cū quassa eēt illa placitatio. Cū Sy. uideret eū ita secū murmorare ait. Iā ne &c. Redditurā. i. reddendā. q. d. deliberasti apud te quātū inde recipias. hocine icipere. s. decuit ait eū. Labascit. Postea exaltat oorē unū hoc callide est tractat more mercatoris. ga dimidiū offert: ut beatū se iudicet: si postea totū recipiat. q. d orē ducerē te p ambages: hoc unū hēo ad oltimū. qđ tibi dicā. Fac diuiduā summā tuę pecuniæ: ut dimidiū recipias potius, q̃ uenias in pıculū. i. in iudicium. ubi dubiū est an pdas totum: an serues totum.

Refrigere

Labascere

SER.

ℭ Diuiduum

Seruesne, an perdas totum, diuiduum face:
Minas decem corradet alicunde. SA. hei mihi,
Etiam de sorte nunc uenio in dubium miser.
Pudet nihil, omnes dentes labefecit mihi
Praeterea colaphis tuber est totum caput
Etiam insuper defraudet? nusquam abeo. S. ut lubet,
Nunqd uis, quin abeā? SA. imo hercle hoc quaeso Syre,
Vt ut haec sunt facta, potius, q̃ lites sequar,
Meum mihi reddat: saltem quanti empta est, Syre
Scio non te usum antehac amicitia mea:
Memorem me dices esse, & gratum. S. sedulo
Faciam. sed Ctesiphonem uideo. laetus est
De amica. SA. quid quod te oro? S. paulisper mane.

DONA. Diuiduum facere. Dimidium. Sors. Venire i dubium.

¶ DIVIduum face.) Hoc est diuide: figura περιφραστική. Diuiduū, a diuisione: Dimidiū, a dimensione dicimus. ¶ Minas decem. Scit illū uiginti posse accipe: sed idcirco agit, ut optet leno quod pauloante nolebat. ¶ Corradet alicunde.) Alicūde, dictum est quasi nō habentis: nā nec ipsa in prōptu sūt. ¶ Hei mihi etiā de sorte nunc uenio in dubium miser.) Sors est summa, cui extrinsecus acquiritur foenus. Ergo sortem dicit de ptio quo empta est, id est uiginti minis. Et uide illū damno potius exclamare q̃ iniuria. ¶ Nunc uenio in dubiū.) Idest in periculum. Virgi. Nec tibi desertae in dubiis coluisse Dianā Profuit. ¶ Oēs dētes labefecit.) Iniuria lenoni tunc dolet, cum adiuncta damno est: ut supra, Quando eū quaestum occeperis, accipiūda & mussitāda iniuria adolescētium est. Vel idcirco enumeratis cōtumeliis adiecit, Etiam insup defraudet. Et uide ut eadē quae dixit supra, repetat: sed ardentius tamē & cum αὐξήσει. Sic Virg. in maius repetit, quod nō semel dicit. ¶ Colaphis tuber est totum caput.) Tuber, est genus cibi collectum ex tumentibus, & quasi praegnantibus arenis. plus aūt hic, q̃ supra, dixit. Supra. n. dixit, Plus quingētos colaphos infregit mihi. hic uero, Colaphis tuber ē totū caput. ¶ Etiam insuper defraudet.) αὔξησις apta lenoni auaro. nam honestior persona non huoc ordinē faceret. ¶ Defraudet.) Fraude decipiat. ¶ Nusq̃ abeo.) Hoc dictū, uim habet comminantis: nisi illud cū contemptu susceperit Syrus. ¶ Vt lubet.) Negligenter seruus respondet, ut rogetur a lenone. ¶ Nunquid uis quin abeam?) Hęc est plena locutio. Nunqd uis. nec desiderat supplementum & hoc uti dictio discedentes solent. Quin nunc, quare non significat. ¶ Immo Hercle hoc quaeso utut haec sunt facta.) Ipse sibi satisfacit. Vtut. n. quoquo modo significat, diuerticulū ad preces faciēs. ¶ Potius, q̃ lites persequar.) Quia dixerat Aeschinus, Nunc uide utrū uis, argētum accipere, an causam meditari tuā. ¶ Meū mihi reddat.) Sortem, quam solam supra recusabat. Et oratorie: nō. n. q̃ti emi dixit, sed, inuidiose meū mihi reddat. ¶ Saltem.) τὸ ἔσχατον. natū est aūt a captiuis saltē, qui nihil aliud praeter salutem a uictore petāt. ¶ Scio nō te usum esse captiuis saltem, ante hac amicitia mea.) Figura [illegible] per quam ostendit se fideliter promittere quod promittit. Vir. Scio me Danais e classibus unū, Et bello Iliacos fateor petiisse penates. ¶ Memorē me di.) Figurate est inducta pmissio pmiore. Et bū utrūq narrat. nā nō cōtinuo q memor est, ēt gratus est. Memor. n. est, qui apud se meminit. Gratus qui meruit hoc noie uocari, dum ui ē reddit. Nā multi sunt memores, igrati tamē. ¶ Sedulo fa.) Sic pmittit, ut nihil sua interesse credatur. ¶ Sedulo.) De industria: sine dolo. ¶ Sed Ctesi. ui.) Aduentus in pscenium psonarū, cū consulto consilio fingant a Poeta, tanq̃ superueniant aliis rebus in medio positis, quae ipsarū interuentu finiant. mire tamen, q̄ quasi ex argumēto sit, ut futuri actus sui, anteq̃ loqui incipiāt, describant. ¶ Laetus est de ami.) Hoc lentius, & summisse. ¶ Quid qd te oro?) Deest agis, & deest ego. ¶ Qd te oro? Aut si qd aut pp qd, subintelligimus, ut sit. Quid mihi nō rūdes de eo propter quod te oro: aut si quid te oro? Et q̃ bene fastidiosum lenonem facit Syrus, ut optans ille desperando uiginti minas accipiat. nam & supra non intendenti dicit totiens in uno sensu hoc idem Syrus de amica. Potest hoc & interrogatiue pronunciari.

Memor. Gratus. Sedulo.

GVI. Diuiduum. Dimidium. Corradere. Abradere. Sors.

¶ NE. i. utrū serues. i. uelis saluare, & recupare, seu cōseruare, an pdas totū. i. puellā & ptiū potius, q̃ uenias i periculū. fac e. p fac. diuiduū. i. fac diuisionē: hoc ē diuide. & declinat hoc diuiduū dui. hēmus ēt diuiduus a um. dimidiū aūt dr a dimēsione. diuide ergo illas uiginti minas p mediū. ipse Aesch. nō hūs pecunias de se corradet. i. difficulter contrahet: cōgabit: abducet: auellet: extorquebit: eximet: abstrahet. aliūde. i. ab alio loco: uel ab alia occasiōe. decē minas: q̃ sunt p pte media. Abradere signat puim auferre. San. hei mihi. i. dolore afficior. ēt nūc ego miser uenio in dubiū. i. in periculū. de sorte. i. quātū ad sortē. i. summā principalē qua empta ē puella: uidelicet. xx. minaz. sors. n. est summa: cui extrinsecus requirit foenus: ait Do. nihil pudet eū sup. uel nihil. i. nō, uel ne quaq̃ pudet eū male facere. s. Aesch. q. d. nullatenus erubescit male agere. Labefecit. i. labare: hoc est ruere fecit: & decidere: ac fregit mihi oēs dentes. pterea. i. ultra sup. totū caput meū est tanq̃ sup. tuber. i. tanq̃ illud genus cibi nascentis intra terrā: qd rustici truffam uocāt. Est aūt tuber, ut ait Dona. genus cibi collectum ex trumētibus, & q̃si pgnātibus arenis. Nūc ergo dicit totū caput meū est ita tumens & inflatū ut tuber. colaphis. i. p alapas. q. d. ex freqūtia colaphoz totū meū caput est turgidū, & iflatū. ēt i sup. i. pter pdicta. defraudat. i. deradit: deterit p fraudē deducit de ptio a me dato p puella. ac ppterea nusq̃ abeo. i. nō pficiscor i aliquē locū ad mercatū: sed agam aduersus Aes. Sy. ut lubet. i. quēadmodū uis facito: tuo ipsi arbitrio relinquo. q. d. nō curo. dei de fingēs uelle discedere inqt: nunqd uis aliqd aliud a me scire, ul mihi dicer. qn. i. qnimo. abeā. i. discedā. postq̃ iterrogauit nūqd uellet stati subdit: & q̃si corrigēdo se ingens: melius ēē ut discedat. Don. dicit. ibi tapi qn. p q̄re: & tūc eēt sensus: q̄re discedā. Sā. Immo. i. sed hercle q̄so hoc qd seqt o Sy. utut. i. utcūq. i. q̄litercūq, seu quomō hęc fcā sūt ab Aes. q. d. dimissis oibus offensis. meū. i. res mea. hoc ē uel puella, uel ptiū reddat mihi potius, q̃ sequar lites. i. potius q̃ litigemus, & Agā i Aes. saltē. q. salutē. hęc pticula nata ēa captiuis, q cęteris rebus despatis ad minus (ut dici solet) salutē petūt. saltē. i. quā reddat mihi tm quātū. i. q̃to ptio empta ē. s. puella. Syre scio te nō esse usum aū hac. i. aū hoc tps mea amicitia: si hoc feceris dices me eē memor recordādo būficiū & gratū repēdēdo: seu grām referēdo. nā memor ē, q apd se meminit: gratus, q uicē reddit, seu uicēs repēdit. multi aūt sunt memores, igrati tū. Sy. faciā sedulo. i. laborabo uehemēter: istāter: de industria: sine dolo: ut ibi tuū reddat. sed uideo Ctesiphonē. pparatio ad aliā scenā ē: deide lętus & sūmisse subdit. ipse lętus ē de amica. i. pp amicā, q̃ potitus ē. Sā. qa leno uidebat in aliū occupatū Syz: timuit ne nō itellexisset, qd eū rogauerat: & iō eū iterrogat: qdnā sit illud qd rogauerit: ut faciat piculū teneat Syrus memoria: nec ne. qd ē sup. qd oro te: nā oro regit duos actōs. i. qd est qd te facere uelī? Sy. mane. i. siste uerba. desine loqui tace: expecta: hēas patientiam. paulisper. i. aliq̃diu. nā parump: paulisp: aliq̃tisper: dumtaxat dicuntur de tempore similiter & tantisper quod est tamdiu.

Labefacere. Tuber. Saltem. Memor. Gratus. Paulisp. Parūper. Aliquātisper. Tantisp. Dūtaxat.

¶ ETIAM de sorte. i. de capitali cēsu. Insup defraudat. s. rē meā. Nusquā abeo: imo placitabo. Nunqd uis. s. aliud. q̃ dicas mi. Quin ecce abeā. i. abibo. Immo. Iā flectit leno ad pces faciendas: cum uideat summā capitalis diminui: & orat saltē summā illā sibi reddi: & accumulat pces pmissione: quā dicat: Syre scio &c. Vt ut. i. quantūcūq iniuriose sunt factae.

SER.

ACTVS SECVNDI SCENA TERTIA.

Iambici quadrati acatalectici.

CLITIPHO ADOLESCENS, SYRVS.

C. ABs quis hoie, cũ est opus, bñficiũ accipere gaudeas?
Verum enimuero id demum iuuat: si, quem æquũ
est bene facere, is facit.
O frater frater, quid ego nunc te laudem? satis certe scio:
Nunquam ita magnifice qdquã dicã, id uirtus qn superet tua:
Itaq; unã hãc rẽ me habere præter alios præcipuam arbitror,
Fratrem, hoĩ nemine esse primarũ artium magis principem.
S. O Ctesipho. C. o Syre, Aeschinus ubi est? S. ellum, te expe-
ctat domi. C. hem.
S. Quid est? C. qd sit? illius opera Syre nũc uiuo festiuũ caput,

DONA. ABs quiuis hoie, cũ est opus, bñficiũ accipe gau.) In hac scena, gratiaæ actio est ex psona eius cui præstitit, & eius cui pstitũ est, & ex ipsius pretii quãtitate. Nã oẽ qd gerit, aut in rebus est, aut in psonis, aut in attributis eorũ. Abs quiuis hoie. Bene sic cœpit, dicturus, o frater frater. Et Quis fm regulã dixim' ga dicimus Quibus. cæterũ a Quo, Quis facit, nõ Quibus. Et icerta distinctio est: cũ ẽ opus accipe bñficiũ, uel cũ bñficiũ est opus. Hoc uetus est, illud cõmuniter. Id demũ iu.) Ostẽdit plus eẽ quod iuuat, quod gaudiũ. Is fa.) Bene, subaudiendũ est bis numero. O frater frater.) Virg. Et fratrẽ ne deserere frater. Vnũ, relatũ est ad appellationẽ: alterũ, ad laudẽ, & subdistinguẽdũ, ut uideat quæsiuisse qd ultra diceret, & plus iuenire se nõ potuisse q̃ frater. **Quid** Quid ego nũc te la.) Quid, pp qd. Et, Nũc te τῶν ἰδιωτισμῶ additũ ẽ de supfluo. Vt, Tu nũc Carthaginis altæ Fundamẽta locas. Quid ego nũc te lau. Quia laus, genus cãæ ẽ: qd nõ adhibet, nisi dubiæ rei. Quid ego nũc te laudẽ? distinguẽdũ. Quid aũt, p ut qd? Nunq̃ ita magnifice.) Deest qn: ut sit, q nunq̃ ita magnifice. Duplex cã est omittendæ laudis, si res aut nimium mala est, aut nimiũ bona. Id uirtus quin superet tua. Bona περίφρασις, uirtus tua potius, q̃ tu. **Itaq;** Itaq; unam hanc rem me habere.) Itaq; & subiunctiuum potest esse media syllaba correpta: & ppositiuũ, producta eadem syllaba, ut sit, itaq;. Fratrem.) Noue dixit unam rẽ fratrem. sed ego puto Fratrem nõ subdistinguendum, sed legendum contexte usq; ad Principem. nam si distinxeris fratrem: erit bis, ut arbitror, subaudiẽdũ, & supra, & infra. q si fratrem inferioribus iunxeris, & cum admiratiõe pnunciabitur, & subaudiet Quam mihi. Hanc sane locutionẽ ferre debemus propter personam elaboratã: nam nimiũ gaudet. & rusticus adolescens est qui laudare conat Aeschinũ, quasi titubans, & pene balbutiens. **Nemo homo** Hoiem neminem.) Noue auribus nostris, sed ueterũ consuetudine locutus est. nã cũ neminem, hoiem significet, qd opus fuit dicere, hoiem neminem? Sed ut diximus, figura est ἀρχαισμός. O Ctesipho.) Mire cœpit gaudiũ significans, O Ctesipho. O Syre.) Ille ut præuidens: hic, ut qui non præuiderit, o dicit. O Syre, Aeschinus ubi est?) Bene statim de illo, cui agebat gratias, loqui cœpit. Ellũ.) Ecce illũ, uel pnomẽ est uel aduerbiũ demõstrãtis. Alii interrogatiue legũt: ut sit, ellũ dicis? te expectat domi. Vt sit ellũ, pnomẽ .i. illũ. nã & illũ, & ellũ & ollum ueteres dixerunt. Domi.) Aduerbiũ ẽ in loco. Hẽ.) Interiectio ẽ lætãtis. **Festiuũ caput** Festiuũ ca.) Huic cõtrarius sensus ẽ, Ridiculũ caput. Alii putãt, festiuũ caput, nõ Aes. itelligẽdũ, sed orõ**Caput**nis quã hẽt Ctesi. agẽs grãs fři. Ita in Eunu. q̃ uenuste, qd' dedit pricipiũ aduenies. Q d' si est, nihil põt supra hãc laudatione nã supra factũ erit accipiẽdũ. sed male. nã caput Aeschini itelligo. i. ipm Aesc. ut i toto ps sit p συνεκδοχὴν in q̃ figura & ps p toto ponẽda ẽ, q̃ aut eminet ex toto, aut maioris pti ẽ ad id qd' agit. Q d' ipm sic eẽ obseruatũ a bonis autorib', si exẽpla συνεκδοχῆς penitus ɔsiderare studes, iuenies. **Opera** Illius op.) Dicẽdo opa, & corporeũ laborẽ Aesc. oñdit, & religionẽ ut, Hũc mihi da pprĩũ sata nocte laborẽ, Hãc operã. Hãc religionẽ aũt, ut annua magnæ Sacra refer Cereri lætis opatus in herbis. Quid fi?) Deest, gñs? sed ẽ admirãtis magis, q̃ interrogãtis. Illius ope. nũc ui.) O mirã amplificationẽ bñfi-cii. non dixit, illius opera amicã habeo: sed quod satis graue, & satis amatorium, illius opera uiuo, inquit,

GVI. ABs &c. Hic cõtinet Aeschini cõmẽdatio a fratre Ctesiphone facta: & ueluti gratiaæ actio p eo bñficio quo Aeschinus eũ affecit: & empiẽdo illi amicã: & cã eius subeũdo famæ periculũ. Ctesi. loquit primo hæc secũ reminiscens bñficiorũ & beneuolentiæ fratris: & eius affectionẽ in se laudans. gaudeas: secũda persona p tertia. q̃si gaudeat impsonalr diceret. ut sic: gaudeas. i. gaudeat aliqs. q d. fateor q gaudiũ est accipere bñficiũ. i. qd' dicit placitũ recipe. abs quis. i. abs quolibet hoie nã quis hic est ablts singularis. quis. n. facit a quo uel a q in ablts ut oibus liquet. cũ. s. qñ. opus ẽ. i. cũ eget bñficio alieno. uerũ enimuero. i. certe. id. s. bñficiũ accipe cũ op' ẽ demũ. i. solũ. iuuat. i. nõ solũ affert gaudiũ sed ẽt delectationẽ: qd' tũ facit id qd' prius dictũ est ut abs quis hoie bñficiũ accipe. cũ opus ẽ, si is bñ facit, quẽ æquũ est. i. decet bñfacere, utputa fratrẽ. o frater frater. prius ẽ uocãtis: posterius ẽ laudis. qd. i. cur ego nũc laudẽ te satis: certe scio q sup. nũq̃ dicã qcq̃. i. aliqd ita magnifice. i. ita sublimi & graui stilo. qn. i. q. tua uirtus. nõ supest. i. nõ excedat id qd si dixero magnifice. itaq; i. ideo: uel sint duo uerba. i. & ita arbitror. i. puto me habere hãc unam rẽ pcipuã. præter alios. i. ultra cæteros: uidelicet nemine hoiem. i. nullum hoiem: fratrẽ. i. qui sit frater. esse magis alicui sup. q̃ mihi principẽ. appositiue dictũ. i. qui si priceps. primarũ artiũ. i. optimarũ uirtutũ utputa q magis colat pietatẽ fraternã. **Primus** primus. n. signat aliqñ optimus: ut pmus Danaũ p optimus: ut interptat Prisci. Itẽ artes sæpe a Cicerone ponunt p uirtutibus. **Ars** Sy. offert se nũc Syrus Ctesiphoni O Ctesiphon. hoc uocãtis est & innitãtis ad se respiciẽdũ. Ctesi o Syre. usus est eodẽ genere dicendi: quasi oblitus qd dixisset Syrus adeo erat gaudio elatus, & hoc dictũ est uultu hilari, & gratulabundo ob aduentũ eius. Vbi est Aesc. **Ellum** Sy. ellũ. i. ecce illic eũ expectat te domi. Ctesi. Hem hic est aduerbiũ lætãtis. Sy qd' est pp qd' gaudes? Ctesi. o Syre petis qd sit nunc uiuo cũ prius languerem nõ habita ea, quã deperibã. opa. i. industria: labore opatione illius Aesc. **Festiu'** o caput festiuũ. i. lepidũ: iucundũ elegans aptũ eius contrariũ est ridiculum caput: ubi ponit pars p toto. i. o Aeschinũ festiuum. i. dico Aeschinum lepidũ: iucundum.

SER. ABs quis. Inducitur Ctesipho tũ qa res eius agit unũ gaudere debet: tũ ẽt ut eius solicitatiõe citius soluat argẽtũ. Ecce pmittit gaudẽs loq̃ndo secũ q̃si ad secũdã psonam. Et hæc est summa siniã. A quocunq; accipias bñficiũ gaudendũ est tibi sed tum potius si ab amico recipias. Et hoc est ab. f q &c. Et quia hoc dicat supponit. o frater præcipuam rem. s. fratrem. primas artes uocat q strenuus erat in meretricibus rapiendis & in omnibus lenocinius faciendis. Hem gaudendo dicit.

ASCẽ. TIBi fratrẽ hoiem &c. textus, quẽ cũ cõmentario hoc offendi, habuerat hoi sed iuxta mentẽ Donati & etiã cõmẽtatoris feci hominẽ. ordo aũt satis argute collectus ẽ a Guidone nostro. Verum Donatus, ut est acri uir ingenio, cõtexte atq; cõtinue legẽdũ cẽset: & tanquã ex languẽti adolescẽtis rustici alo orõnẽ esse prolatam. Si autẽ relatiuum subaudire uelimus ut sæpe in Virg. ut primo Aene. Vrbs antiqua fuit. Tyrii tenuere coloni, subaudi

ni,subaudi quā. & in eodē: Est in secessu longo locus insula portū Efficit obiectu laterū. Et rursus in eodē. Est locus Hesperiā &c. subaudi quā. Si unquā sic hoc loco subaudiat relatiuū quo: ordo est: Arbitror me hēre hanc rē ꝑpupuā fratrē. s. quo neminem. i. nullum hominem arbitror magis principē primarum artium: sed Donato suffragor.

credidit amari meretricem. ¶ Nihil pote supra.) ἔκλειψις per admiratione est: subaudiendū est enim uel esse, uel dici. Et Pote pro potis, ut mage p magis, τῷ ἀρχαϊσμῷ. ¶ Sed quisnam? foris crepuit.) Resonuit: ut, decrepiti dicti sunt clamosi senes. Foris, singularis nūeri, nominatiui casus. ¶ Mane.) Mane gaudētis est hoc dictū, non operiri iubentis.

Creper
Decrepiti senes

DONA. ¶ QVIN oia.) Admiratiue qn, & sic pronūciandū qn, τὸ ἀπαρέλκον, usq; ad Maledicta famā. ¶ Maledictam fa.) Maledicta, aut lenonis, aut Demeæ. Famā autē, popul. nā si aliter acceperis, idē maledictū uidebit, & mala fama. ¶ Præ meo cō.) Id est, mei cōmodi cōparatiōe, ut in Eunu. Hic ego illū cōtēpsi præ me. i. mei cōparatiōe ¶ Meū amo & pec.) De rapienda meretrice, & amāda. ¶ Meū amorē, & pec. Cū dixisset, Oia: duo tm̄ itulit, maledicta & famā: ut, Oia Mercurio silis, uocēq; colorēq;. Et hoc, ut sit defect⁹ qdā itelligēd⁹ ex affectu grās agētis. ¶ In se trā. Pulchra παρρησία, qua errautra ē Sost. circa Aesc. quēadmodū iā errauit Demea, eo q ab illo

Prę

Qui omnia sibi post putarit esse præ meo commodo:
Maledicta, famā, meū †amorē, & peccatū i se trāstulit. al' laborē
Nihil pote supra. sed * quisnā foris crepuit? S. mane, ipse exit fo
(ras. al's quidnā

GVL. ¶ QVI putant oia incommoda esse sibi postponēda. i. cōtēnenda a se. quę asit sint icōmoda subdit: unde licet potauit cōtemnenda maledicta. i. cōtumelias: cōuitia: probra: improperia. famam. i. malū nomē. præ meo cōmodo. i. cōparatiōe mei cōmodi. trāstulit in se. i. ascripsit meū amorē & peccatū de rapienda puella. nihil pote. i. nō possibile erat sup. facere aliqd supra. i. ultra, q̄ fecit. Persi. Qui pote uis dicā? pote dixit pro possibile. alii habent nihil supra potest: tunc est sensus: Nihil ultra pōt fieri uel aliquo postulari. Sed qs nā fores crepuit? i. dest pulsauit: unde decrepiti dicti sunt clamosi senes. Sy. mane mane: gaudentis est hoc dictū nō inuitātis expectare.

Pote

Decrepiti

ACTVS SECVNDI SCENA QVARTA.

Iambici quadrati acatalectici.

AESCHINVS, SANNIO, CTESIPHO, SYRVS.

DONA. V Bi il. est sa.) Mire Aesc. fuat aduersus lenonē supbiā, q̄ ōndit tāto eē alienior ab amorib⁹ meretricis, q̄to audacior i lenonē. ¶ Mene q. nū qd nā ef.) Spat nūc leno se aliqd acceptur; pp cōstituit alibi, Minis ūgiti tu illā emisti: q tibi res uertat male: argēn tātū dabit. Et uide q̄ti faciat leno p lucro iniuriā, q se sacrilegi noi significari nō solū nō dolet, sed ēt cupit. Oportet aūt, Mene q̄rit, cū q̄dā gesticulatiōe & subsultatiōe sperātis lenonis ad h̄ se q̄ri ut accipiat, pnūtiare. ¶ Occidi ni ui.) Occidi, nō qa sacrilegus dictus ē, sed qa nihil accipit. & sil' gestū cōsidera loqntis ex uerbis. ¶ Occidi ni. ui. Mire hoc uerbo appet i uultu lenonis & spē mortuā, & extinctū gaudiū, nā & apta ἔκλειψις hęc dicētis, Occidi, nihil uideo. neq; addidit pferri, aut qd tale. ¶ Hē.) Interiectio repētinæ rei. ¶ Opportune, teip q̄ri.) λείπει τό. deest uenis: nō. n. seqnti nectit. ¶ Quid fit Cte.) Quid fit, blādū intiū ē. nō. n. nūc iterrogat, cū ipse dicat. In tuto ē ois res. mox ipse i subditis iā hęc addidit pter naturā q̄ōnis. ¶ Quid fit, Quid agit? ¶ In t. ē ois r.) Quasi amatori, oē dixit negociū de amica. An ois res, & lenonis iurgiū, & suspitio pris Demeæ? ¶ Omitte ue.) Vero, abūdat, aut correptiuū ē iādudū nō omittētis. ¶ Ego il. hercule o.) Apparet nō nūc pmū dici Ctesiphoni ab Aes. Omitte tristit. ā tuā: nec nūc pmū rūsum, omitto. & iō additū ē, Hercle uero qa nūc demū data ē plena securitas. ¶ Tristitiā cu.) Sic dixit, q̄si nimiā. ¶ Qui qdē te ha. fr.) Acuēdū Te. ¶ O mi ger.) Mi, meus sed utō dixit casu. ¶ Corā in os te lau.) Corā ad ipm ptinet quē laudat, & ad eos q audiūt: i os, ad ipm qui laudat. Nā corā laudat, q nō tacet apud alios, & hoc agit nō p epl'am, sed ipse pñs. In os, q apud ipm loqt quē collaudat. ¶ Laudare am.) Quia laudauit. ¶ Ne id as.) Antiq̄ ἔκλειψις. deest. n cā Assentādi: adulādi. Et utrū deest cā, an ad ipsam litē sic dr̄? ¶ Ne id assentādi. Specta si nō rusticus adolescēs est, & purissimę simplicitatis, adeo, ut ēt uelle laudare fratrē nimio pudore nō possit, hoc solo qa pñs est, cū illū nimium laudarit absentē ¶ Quā qd' ha. gra.) Varie: nō. n. antulit, quas gratias agenti ¶ Quod Quia. ¶ Age inepte.) Non est iniuria: qa & maior frater est, & blanda dicturus.

In os laudare Assentari

AE. V BI ille est sacrilegus? SA. mene quærit? nunqd nā effert? occidi:
Nihil uideo. AE. ehē opportune, te ipm q̄rito. qd fit
In tuto est ois res: omitte uero tristitiam tuam. (Ctesipho?
C. Ego illā Hercle uero omitto, q qdē te hēam frēm, o mi Aeschi
O mi germane: ah uereor corā in os te laudare amplius, (ne,
Ne id assentādi magis, q̄ q habeā gratū, facere existimes.
AE. Age inepte, quasi nunc nō norimus nos inter nos Ctesipho.

GVL. V Bi ē &c. Hic cōtinet fratrū duorum colloquium, lenonis solutio p Syrū reddit⁹ pecuniis. Aeschi. ubi est ille sacrilegus. i. ille nefarius leno. San. putat leno se quæri, ut pecunias accipiat, ut erat amarissimus. Meo. i. utrū quærit me? & nō q̄rit p me, ut literatores aliqui putant. nunqd nam. i. nōne aliqd. effert. i. affert. quod sim habiturus. deinde ubi aspexit diligenter subdit. occidi. i. perii. nihil uideo eum afferre, ut pecuniam mihi reddat. Aeschi. hem. interiectio hic repētinæ rei ostēsiua. opportune. i. tempestiue aduenisti sup. q̄ro teipsum: & non quæro pro te. o Ctesipho qd fit. i. qd agitur. hoc additum est præter naturam quæstionis. omnis res. i. totū negociū: & de amica & de lenonis iurgio: & de suspitione patris. est in tuto. i. extra periculū. uero: hic particula corripientis est. omitte tuam tristitiam. Ctesi. ego uero facile omitto illā tristitiam. qui s. ego. quidē. i. certe habeā te fratrē. q. d. ita mihi ꝓpriū cui morē debeo gerere: o mi Aesch. o mi germane. i. frater uterine. ah: interiecto dolentis se nō audere prorūpere in eius laudes. uereor laudare te amplius. s. ulterius in nos. i. apud te: in cōspectu tuo: ante faciem tuā. coram. i. in præsentia tot auditorū. uel corā. i. præsentialiter. ut sic dicā nō per epistolā ne existimes. i. iudices. me facere id. i. te laudare magis cā sup assentādi. i. adulandi blādiendi. q̄ q qd habeā gratū bñficiū a te mihi impensum. s. Aeschi o inepte non est iniuria: qa est maior frater. age: uel hortātis est aduerbium & deterrēis ab illa opinione nō audendi laudare eū uel sit uerbū. q. d. dic q uelis: qm̄ nō sum id putaturus: qd' existimas & times. quasi nūc. i. nunc primū adhuc. norimus. i. cognouerimus. nos inter nos. i. mutuo: inuicē: hoc est times ne putē te assentari: q̄si nunc primum uenerimus in cognitionem alter alterius.

Nunqd nam

Age hortantis

SER. V Bi est. Inducit Aeschinus: cur frater suus cōgaudeat de re sua & oret eū ut quāto citius lenoni reddat argentū. Ne p hoc aliquo modo fama de amica sua ad aures pris defluat. Hem. s. o Ctesi. oportet &c. In os. i. in pñtiā & pene in eū locū. q. d. pene abducta est ad Cyprū. anteq̄ mihi sis confessus amorē tuum.

DONA. Mihi dolet

¶HOC mi.do.) τῷ ἰδιωτισμῷ. Mihi dolet, p doleo. & dolet bis subaudiēdū ē. ¶ Et pe. i eū lo.re.) Insinuatio bñficii ex periculo & difficultate ob tps. ¶ Vt si oēs cu.) Nō si ego tm̄ mō alus aduersantibꝰ. ¶ Pudebat.) Deest, fateri. ¶ Stultitia est isthęc.) Hoc .s. fateri et q ipse pri nunq̄ qcq̄ cęlauerit. ¶ Tā nb par.rē.) Ergo diminutiuis adfigit tā pcula. & deest peri re: sed τῷ εὐφημισμῷ tacet. ¶ Tā ob par.rē.i. meretricē. Et bñ hic dicit Aesc. q̄si qui maiora exptus sit, id est uitiū uirgis. ¶ Pene e pa.) Deest fugere qa amatores comici cito cōminant pria se desertutos, ut amicæ sequāt. ¶ Pene e pa. ἀποσιώπησις εὐφημισμοῦ χάριν. Menander, mori illū uoluisse fingit: Teren. fugere. ¶ Tuepe di.) Te fugere. s. & deest, est. ¶ Vt isthęc p.) Id est, exiliū, fugāq; patriæ. ¶ Peccaui.) Approbauit ex periculo magnitudinem bñficii. ¶ Quid ait tā. no.) Nobis τῷ ἰδιωτισμῷ additū ē. nō enim Nobis itelligēdū ē. ¶ Iā mi. est.) Quia debacchatus ē supra leno: iā mitis est, dixit. ¶ Ego ad fo. ibo.) Tunc. n. in foro & de mensæ scriptura magis, q̄ ex arca domoq;, uel cista pecuniā numerabāt. ¶ Vt hunc ab.) Idest, ut hunc, reddito illi ptio dimittā. Nā uelut ligati sunt, qbus debet aliqd. Dicunt et serui illi solui, q cū debitores ptioꝝ fuerit, pecuniā reddūt debitā. Est ergo absoluā, p, a me soluā. An iocat in tristitia lenonis, qui illū cū barba lenonia, & mœsto uultu seqtur, tanq̄ reus? ¶ Tu itro ad il. Cte.) Bona ἔκλειψις, significās lætitiā potiūdæ meretricis. ¶ Syre insta.) Iā Syrus, nō ut adiuuet, sed ut instāter adiuuet, rogat. ¶ Eamus, nāq; hic pperat. Hoc damat Syrus, ut bñficiū oñdat: sane ita ut rursus lenonē de pfectione absterreat. ¶ Ne tā qdē.) A lenone icōstāter dr̄, ut pturbatio metuētis, magnū dānū possit oñdere. ¶ Ne tā qdē. Tā, p tm̄. an tā p tm̄? & deest, dicas me pperare, ant pperō: ut sit Etiā aduerbiū hortātis, uel cōsentientis. ¶ Quāuis etiā.) Pro, inquātū uis. Etiā pticula, utrū cōsentiētis aduerbiū, an cōiunctio q̄ signat & pperare se, & nō in tm̄ ut negligat qd̄ sibi debet? ¶ Maneo oci. hic.) Hoc separatim inferēdū est, q̄si ptinaciter asseuerantē lenonē instaturū se exclamationē

* facere denotet. ¶ Maneo ociosus hic. Dixit. n. ppero: & rursum ꝯsenserat i Syri uerba pperasse dicētis. ¶ Reddet, ne ti.) Qd̄ desperauerat Leno, Syri ostēdit sermo. ¶ Vt oē red.) Propter illud qd̄ Syrus dixerat, Diuiduū face. Et pbatū est, cōpletūq; qd̄ ait, Cupide accipiāt faxo. Et hoc ipm, cū trepida & uultuosa supplicatiōe pnūciādū ē. ¶ Tace mō, ac seq̄ hac.) Sic ait Syrus, q̄si nūc lenonē doceat, q̄ sit ars nō perdēdi. Et totū cū supcilio pstātis magnū bñficiū dicit. ¶ Sequor.) Hoc uerbo Leno satis cōmitigatus ostendit. ¶ Heus heus Sy.) Ex argumēto ē oñdere quātū timeat Ctesi seuum patrē. ¶ Heus heꝰ. Vox ē de lōginquo reuocātis. ¶ Obsecro Her. ho istū imp.) Satis māsuete, q̄si lenonē aut nō possit rusticus, aut nō audeat dicere, hoīem dixit. ¶ Istū ipu. Auarissimū. & totū cū execratiōe lenonis. ¶ Ne si ma. ir. fiet.) Velut clamet. s. & pprie de lenone, quē irritari dicit ut canē. Nā irritari, pprie canes dicunt, Lucil. de lra R. Irritata canis qd̄ hō q̄ plurima dictat. Lenonē aūt timet Ctesi. ut rusticus, ut sub pre duro, ut amator. ¶ Aliq̄ ad pa. hoc pma. Nō dicit qd sed nos itelligimus raptū puellę significari. ¶ Aliq̄ ad pa. hoc p. Proprie se retū latēs, latici cōparat intra uas clausum existēti: qd̄. cū effundit, manat. Sic & alibi de cōmittēdis secretis loquēs, Plenus, inqt, rimaꝝ sum: hac atq; illac pfluo. ¶ Atq; ego tūc ppe. pe.) Quasi & nūc se periisse sentiat, sed nō ppetuo.

Heus heus

Permanat

Absoluere

Sed hoc mihi dolet, nos pene sero scisse, & pene in eum locum
Redisse, ut si omnes cuperent, nihil tibi possent auxiliarier.
C. Pudebat. AE. ah, stultitia est istæc, non pudor, tā ob paruolā
Rem pene ex patria turpe dictu deos quæso ut istæc phibeāt.
C. Peccaui. AE. quid ait tandem nobis Sānio? S. iam mitis est.
AE. Ego ad forum ibo, ut hunc absoluā tu intro ad illā Ctesipho.
SA. Syre insta. S. eamus, nāq; hic pperat in Cyprū. SA. ne tā qdē,
Quamuis etiam maneo otiosus hic. S. reddetur, ne time.
SA. At ut oē reddat. S. oē reddet, tace mō, ac seqre hac. SA. sequor.
C. Heus heus Syre. S. hē, qd ē? C. obsecro hercle hoīem istū impurissimū
Quāprimū absoluitote, ne si magis irritatus siet,
Aliqua ad patrē hoc pmanet, atq; ego tūc perpetuo perierim.

GVL. Dolet hoc mihi

¶SED hoc qd̄ seqtur dolet mihi. i. pp qd qd̄ seqtur doleo & idigne fer, nos scisse de tuo amore. pene. i. fere. sero. i. post tps: quo scire debebamus. & dolet mihi anq̄ nos uel rē seu negociū. pene. i. fere. redisse p puenisse. in eū locū. i. in eū statū: ut si oēs cupent auxiliari tibi. nihil. i. nō: uel nequaq̄ possent auxiliari tibi. Ctesi. me sup. pudebat fateri. s. amorē meum. Aesch, ah: interiectio ostēdēs deprehēsam, seu cōparatā eē cām cęlatiōis. Illęc res sup. uidelicet cęlasse ob id est stultitia. i. incōsideratio: secordia q̄dam. nō aūt est pudor, qui in iuuenibus est pbādus. turpe dictu est. i. pudēdū ad dicēdū uel ut dicat. te sup. uelle perire. aut pene. i. fere fugere ex pria. ob id. i. pp rem. s. puellā amatā. tā paruulā. i. tam parui momēti & pōderis. ut. i. utinā. uel q̄so sup. ut Dii phibeāt. i. auertāt a te istæc. i. exiliū, fugāq; prię. Ctesi peccaui. i. nō recte feci cęlādo meæ tristitiæ cām. Aesch. Sānio leno qd tādem ait. i. breuibus dic qd dicit Sānio nobis: additū est (ut solent) mihi & tibi. ubi neq; ad me, neq; ad te, neq; ad quēquā referunt: sed orōnē dūtaxat ornāt & explent sonū. Sy. iam leno est mitis: q prius erat asper. Aeschi. ego ibo ad foꝝ, ut absoluā hūc. i. uelut satisfaciā ei: & quasi dimittam a me reddito sibi ptio: cui habēdo tā ope inhiat: & q̄si ut a me soluā: ita ut nō amplius sit alligatus ad istud debitū exigēdū uel uidet lenonē sequētē eū cū barba lenonia, & mesto uultu tanq̄ esset reus: qui rogaret absolui instādo iudicibꝰ. tu Ctesipho ingredere sup. i. in domū. ad illā. s. puellā uisendā. Sā. o Syre insta. i. urge, & solicita Aeschinū ut mihi satisfiat. Sy. dicit hoc Aeschino: eamus ad foꝝ: foꝝ. s. put dixerat Aeschinus se iturum. nāq; hic. s. leno. pperat. i. ire festinat, uel proficisci accelerat in Cyprū. i. in eā insulā. San. qdē. i. certe. ne dicas sup. me pperare. tam. i. tm̄. timet eni ne eu dicto Aeschinus auertatur a soluēdo. ēt maneo hic otiosus. i. sine occupatione. quāuis. i. quātūuis, siue quātumlibet. Sy. argētum seu pretiū puellæ. reddet. i. restituet tibi. ne time. i. noli timere. San. at. i. sed. instāt inquā ut reddat oē. i. totū pretiū integrū: timet enim pp id qd̄ dixerat diuiduum face. Sy. Aeschinus reddet oē ptium mō. i. tātūmodo. tace, ac seqre me hac. i. per hunc locū. Sā. sequor te. s. hac. Ctesipho. heus heus: uox hæc est reuocātis ex lōginquo. o Syre: reuocātis est o Syre. hem: interiectio oñdens repētinā reuocatiouē. qd est? Ctesi. hercle. i. per Herculem. obsecro te. absoluitote tu & Aesch. i. qd dicit barbare: cōtentate, siue contentatote istum: p cōtēptū dixit. hoīem impurissimum i. sordidissimū, auarissimū. quāprimum. i. citissime. ne. i. prę timore. q ut ita dicam si sit magis irritatus. i. ad iram cōmotus: canum more: q pprie dicūtur irritari. ne ergo hoc. i. iste raptus puellæ. permanet. i. per fluat: futurum est optatiui: a pmano permanas: quod est per fluo is: ne inquā hoc effundat ad patrē Dem. aliqua: aduerbium per locū. i. per aliquā uiam, seu aliqua rōne. Secretū. n. comparatur aquæ intra uas clausæ existenti: q̄ cum effunditur manat. atq; nūc. s. quando permanauerit ad patrem. ego perierim. i. pditus fuerim, ppetuo. i. in perpetuum. &, qd̄ dici uulgo solet, ne ego nouissime depingar. nā se iā aliquātisper perisse fatetur, seu innuit.

Absoluere

Quāuis

Irritari

Permano as

Aliqua aduerbium

Depingi nouissime

¶PENE e patria. noluisti. s. fugere cum nec poteras eam habere nec audebas incipere. Vt iste prohibeant. i. te fugere. tu. s. uade. Nāq; hic nolebat dicere: unde leno doleret. ne tā quid cito ibo ad Cyprū: quāuis sim otiosus si hic remāsero. Per hoc manet: idest defluat.

SER

¶Non fiet.

DONA. ¶NON fiet,bo.ani.esto.)Vt illi liberalis timor ẽ: ita Syro seruilis cõfidẽtia. ¶Tu cũ il.te in.ob.)Moraliter illa dictũ ẽ, ut, Datur ne illa hodie Pãphilo ?&c, Illa qdẽ mea erit. ¶Tu cũ illa te in.ob.Honeste explicauit turpe dictu. ¶Et lec.iu. ster.no.)Seruus * nihil tã comicũ.Et uide ut totũ

Cõuertere se — supbe ac magnifice loquaẽ Syrus. ¶Cõuertã me do. Cõuertã, magnifice dictum. uerbũ ẽ.n.magni molíminis,& agminis ingẽtis.Nã cõuertere se, dr quẽ põpa pceditut impator pptie cõuertit exercitum. Et hoc spectaẽ,ut moribus arrogãtes serui sint cũ lętanẽ. ¶Ita quęso,&c.)Voluit qdã & hũc uersum Syri psonę adiũgendũ: sed Ctesiphonis uerba esse,ex subditis planũ est,cũ dicit, Hunc diẽ misere nimis cupio,ut cœpi,perpetuũ in lętitia degere.

GVL. ¶SY.Non fiet illud.i.nõ pmanabit ad patrẽ factũ hoc esto bono aĩo.i.hẽas bonũ aĩum:&,qd dici uulgo solet,facies bonũ uultũ;nõ fiet qd timẽs.interim.i.inter ex dũ hęc agenẽ.eti

S. Non fiet, bono animo esto,tu cũ illa te intus oblecta interim,
Et lectulos iube sterni nobis,& parari cætera.
Ego iam transacta re conuortam me domum cum obsonio.
C. Ita quæso·qñ hoc bene successit,hilarẽ hũc sumamus diem.

Ctesi.oblecta te itus cũ illa puella.i.dicimus oblecto me hac re una cũ socio.i.capio delectationẽ in hac re:puta in studio cum socio meo.& iube lectulos discubitorios.i.in qbus accumbentes cœnitabant ueteres.sterni.i.parari nobis.& iube cætera.i.reliqua pter lectos,q̃ sunt necessaria ad cõuiuiũ celebrandum parari.i.apparari.re transacta.i.pacata lite: aut pacato: seu composito: ac finito negocio de raptu puellæ, conuertam.i.recipiam:referam me domũ.cum obsonio.i.cũ edulis: quæ adduntur ultra panem & uinũ &,quod uulgo uocant,Pytãciã. Ctesi.quæso ita ut sup.sumamus hunc diem hilarẽ.i.ut hilari aio, atq3 uultu hunc diem transigamus:& cum perpetuum in lętitia degamus.quando i quia uel postq̃ bene successit: idest prospere contigit uidelicet ut leno non moueret turbas: sed & solueretur,& amara potiremur.

SER. ¶IVBE sterni lectos ad comedendum.

Oblecta te

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

Iambici quadrati acatalectici.

SOSTRATA MATRONA, CANTHARA NVTRIX.

S. OBsecro mea tu nutrix,quid nunc fiet? C.quid fiet rogas?recte

Aedepol spero. S. modo dolores mea tu occipiunt primulum.

C. Iam nunc times quasi nunq̃ adfueris,nunq̃ tute pepereris?

S. Miserã me,neminẽ habeo·solæ sumus·Geta aũt hic nõ adest·
Nec quem ad obstetricem mittã,nec qui accersat Aeschinum.

DONA. OBsecro m. tu nu.)Hęc scena, Tragœdię ordinẽ seruat. Nã Tragœdia i tria diuidiẽ, Expectationẽ,Gesta,& Exitũ. Hic ergo expectatio est,in Getæ nuntio gesta, in plãctu Sostratæ exitus. ¶Obsecro mea tu nu.Hinc demõstraẽ qd sit minus affectus,q̃ grata i dñõs seruo3 fides sit:Eũdẽq3 laborẽ & dolorẽ eẽ ex falsis & ueris malis.¶Obsecro mea tu nu. Personę aut suis uerbis, aut alio3 insinuanẽ.ex suis:ut nũc psona Sostratę.Ex alienis,Vt Mitio Aeschini psona ex Mitiõis orõne ac Demeę.¶Obsecro mea tu nu.Mea nũc p blãdimẽto ponit.¶Quid nũc fi.)Imploratio ẽ magis trepidãtis,q̃ ignoratio,& iterrogatio. nãq3 illius nutrix ẽ,qppe anicula ẽ sed nõ sapiẽtior nutrix ẽ, q̃ dña sua. Ipm ẽt qd dicit,Nutrix: honorificũ est Vt, Annã chara mihi nutrix huc siste sororẽ. Sũt etiã noĩa ad aliqd,qbus nos tñ uelimus appellari,ut,Magr,Medicus,Orator.¶Mõ do.me.tu

Modo — oc.pri.Euidẽter hic mõ tpis põtis aduerbiũ ẽ.Et rursus Mea tu,blãdimẽtũ est. sine quo nõ pgrediẽ colloquiũ fœmina3,

Pimulũ — & maxie trepidãtiũ.¶Primulũ.Initiũ, & ipsa origo dolo3, diminutiue demõstrata ẽ.Nõ.n.primum, sed primulũ dicit. ¶Nunq̃ tute pe.)Vide pparationẽ doloris:nihil mali adhuc secutũ ẽ,& iã sic turbaẽ Sostrata ¶Iã nũc ti. q̃si nunq̃ adfue. nunq̃ tute pe.)Docte duo pposuit,qbus experiẽtes sciẽtesq3 re3 sumus,uidere & pati.Virg.sic,Quęq3 ipse miserrima uidi,Et quo3 ps magna fui. Tute autẽ p tu: παρέλκον est qd * recitatu.& facit tute,& tutemet, & tutemetipse. ¶Miserã me:)Propriũ ẽ mulie3 cũ loquunẽ,aut aliis blãdiri,ut,Annã chara mihi nutrix huc siste sororẽ. Aut se cõmiserari.ut,Miserę hoc tñ unũ Exequere Anna mihi.Nã hęc oĩa, muliebria sunt, qbus p malis igẽtibus q̃si i aceruũ redigunẽ & enumeranẽ nullius momẽti q̃relę.¶Neminẽ ha. Quid.n.

Solæ — opus est?aut cur nũc q̃ris?¶Solę su. Nunq̃ pluraliter solę. ¶Nec quẽ ad ob.mit.nec q ac.Aes. Habeo,subaudiẽ.& magis a trepidante q̃ rõnabiliter drẽ:nã refellit hoc totũ nutrix Cãthara.¶Solę su.)Cũ hoc nomẽ,singularitatis sit,mirę solæ pluraliter dixit.¶Neminem habeo solę sumus. Muliebriter queritur,& ex perturbatione sua æstimans,metu multa facit ea quæ pauca sunt.¶Geta autẽ hic non adest.)Hic apparatio est,ut ostendaẽ absens qui superuenturus est.¶Nec quẽ ad ob.mit.)Deest habeo.Sed in cõsuetudine est sic loqui,cum utrũq3 nobis, nõ alterutrum deesse conquerimur.

GVL. OBsecro &cæ. Hic introducitur Sost. matrona ppatiẽs una cũ nutrice filiæ suæ:q̃ ex Aeschi.effecta grauida: iã parturiebat nam,ut in argumento dictum est, uirginem Atticam filiam ciuis pauperis Aeschi.cõpress.ẽ ea lege ut iureiurando spõderet se illam ducturum uxorem.Sostrata mater.o mea nutrix Cantata.obsecro qd nũc fiet.i.qũo res se habebit quãtũ ad partũ filiæ spectat.Cantara.Rogas.i. interrogas qd fiet? Aedepol spero i.confido q sup. recte fiet res.i.res bñ se habebit & filia salua pariet.Sostrata o tu mea, blandientis est

Primulũ — dictũ more fœmineo.modo.i.nunc. primulũ: diminutiuũ a primũ aduerbio.dolores pariendi occipiunt ipsi filiæ. Cãtara.iã nũc times quasi.i.tanq̃ nunq̃ assueris.i. interfueris parturienti mulieri.i.siue quasi nunq̃ tuleris opem parienti,& q̃si nunq̃ tute.i.tumet.pepereris.i.ptũ feceris.Sostrata.me miseram exclamãtis est dictum i. dico me miserã uel certũ ẽ sup. me miseram,uel aliquid tale,neminem habeo mecũ: sumus solæ.Geta.i.seruus noster non adest i.non est præsens. nec habeo sup.quẽ mittã ad obstetricẽ.i.ad mulierẽ, quæ adesse solet:seu ferre opẽ parturiẽti. nec hẽo aliquem: q accersat.i. qui aduocet Aeschinum: uel eat ad uocandum Aeschinum.

SER. OBsecro. Hactenus deducta est res Ctesiphonis sub specie Aeschini. Modo incipit tertius actus de una re Aesch.i.de ciue paupercula:quã uitiauerat.& quæ de eo grauida erat facta.sic disponitur actus iste:& pendet ex superiori: ut audito ille raptu, quem fecerat Aeschinus de Cytharistria quasi per se: & tamen gratia fratris:dolor diffundatur in matrem uirginis:& totam illam familiam: sed tamen prius ostendit illi familiæ esse dolorem de partu uirginis:ut postea superueniente dolore de raptu augmentetur cum crederent Aeschinum ad opus suum rapuisse:ut derelicta priori amica ei adhæreret. Inducitur ergo Sostrata mater uirginis conquerens cũ Cantata nutrice ipsius uirginis de partu filię suæ:quid nunc fiet de filia mea pariente.Ita paues quasi nunq̃ affueris parientibus &c.Hic scilicet Aeschinus.

DONA. Nũquã E re nata

¶ NVN quam.) Pro nõ. Et semp nõ ad oẽ tẽpus retulit: nã q põt: sed ad oẽs dies secundũ qđ ait, Nã nunquã unũ intermittit diem. ¶ Solus mearũ mi. Bona locutio ¶ E re nata.) Sic ꝓprie dicimus de usq̃ cõtra uoluntatẽ nostrã acciderunt ut nũc uitium uirginis. Ergo e re nata, ex uitio uirginis. Sic Lucilius, p. i. i. Et sic maluit dicere, q̃ñ nõ Aeschino culpam, sed potius casui attributam uellet. Est autem ordo, Nihil potuit melius e re nata fieri, q̃ id qđ factũ est hera. ut quãdo qdem uitianda erat uirgo: ab eo uitiaretur, qui erat expetẽd⁹ ad matrimoniũ. Sensus. n. hic est, Malũ uim fieri uirgini: sed ex conditione eius q̃ uitiata sit, nihil potuit melius euenire, q̃ cõtigit, ut ab eo uitiaretur cuius nos non pœniteret. Intelligere aũt debemus, fieri, & factũ eẽ: ꝓ euenit, & cõtigit, dici ¶ Melius fieri haud potuit. Si fieri ꝓ euenire acceperis: erit cõsecutio locutionis. sin minus: deerit, quãtũ ĩtelligo. ut sit, e re nata, quantũ intelligo. ¶ Quãdo ui. obla. est.) Hoc est e re nata. ¶ Oblatum est. Oblatũ dr̃ qđ offertur inuito. ¶ Quod ad illũ attinet po.) Quasi uitiũ oblatũ sit potissimũ, hoc est bonũ sed ex ꝑsona eius q obtulit, uitium factũ est bonũ, qđ ꝑ se ipsum malũ est. Et hoc est qđ melius haud fieri potuit q̃ factũ est. Illũ autẽ dicit, Aeschinũ. s. Potissimũ aũt superlatiuũ est ab eo qđ est potis & potius. Sic. n. facit, potis, potius, potissimũ. Et Qđ, modo exceptionẽ significat: ut sit, quãtũ ad illũ attinet, idest Aeschinũ. ¶ Tali gene.) Laus aũ illũ talem * & tali aĩo. In illo. Et genus, ad maiores ꝑtinet, Familia ẽt ad defunctos. Alii, genus ad nobilitatẽ referũt Familiã, ad copias. Vñ & pater familias dr̃, ut sit, Ex tãta familia, ex tã diuite domo. Hæc oĩs παρένταξις, tragica est gaudiorũ introductio añ funestissimũ nuntiũ. ¶ Talẽ. Scilicet a corpore, a forma, a pulchritudine. ¶ Tali genere. Id est ab his q̃ extrinsecus sunt id est honestate generis. ¶ Atq; aĩo. Id est, sapiẽtia, modestia. Hoc mõ igit̃ nihil ꝑtermisit in laude. ¶ Saluus nobis, deos q̃so, ut si.) Quã bonus ẽ, cũ nihil ad uota ꝑter salutẽ opus est.

Fieri

Oblatũ

Potissimum

Quod

Genus

Familia

Pater familias

C. Pol is qdem iam hic aderit· nã nunq̃ unũ intermittit diẽ,
Quin semper ueniat. S. solus mearũ miseriarũ est remedium.
C. E re nata melius fieri haud potuit, q̃ factum est hera·
Quando uitium oblatum est, ꝙ ad illum attinet potissimum,
Talem, tali genere, atq; animo, natum ex tanta familia.
S. Ita pol est, ut dicis saluus nobis, deos quæso, ut siet.

GVL. Intermittere

¶ CAN. Pol iurantis est. quidem. i. certe. iam. i. statim. aderit. i. pñs erit hic. nã nunquã intermittit. i. omittit: interrũpit: ꝑtermittit unũ diẽ. qn. i. qđ nõ. semp. i. ꝑ oẽs dies ueniat. Sostrata. ipse solus Aeschinus est remediũ. i. medela mearũ miseriarũ. i. mearũ calamitatũ. Cãtara. o hera. i. o dña Sostra. haud. i. nõ. potuit melius. i. opportunius. fieri. i. euenire gnatæ. i. filiæ tuæ. heræ. i. dñæ meæ. q̃ factũ est. i. q̃ euenit. qñ uitium. i. stuprũ oblatum est ipsi filiæ tanquã inuitæ: ꝓpterea dixit oblatũ. qđ uitiũ attinet. i. spectat potissimũ i. principalissime, seu ꝑcipue ad illũ Aeschinũ. talẽ. i. tã bñ mutatũ. tali genere. i. tali nobilitate ꝓsapiæ. tali aĩo. i. tali affectione in te & filiã. natũ ex tãta familia. i. ex tam diuite domo. uel talẽ itellige quãtũ ad bona corporis: puta tã formosũ: seu pulchrũ. & tali genere quãtũ ad bõa fortunę hĩ ẽ tali generis honestate: & tali aĩo quãtũ ad bõa aĩæ: puta tali sapiẽtia: aut modestia &c. So. pol est ita. ueritas ita se hẽt ut dicis. q̃so Deos: ut ipse sit nobis saluꝰ. i. icolumis nobis seruetur. Nã cũ talis sit nihil ad uota ꝑter salutem opus est.

Oblatũ

Tali genere atq; aio

SER. ¶ NAM nunquam intermittit· ut si modo intermittat: maior habeatur suspitio. O hera haud melius potuit fieri natæ alicuius heræ, q̃ factum est. s. tuæ de hoc. uitiũ est obl. i. illatũ a tam nobili uiro· & hoc est ꝙ uitium ad illũ attinet. s. Aes. Tam potis & talem: quia si modo esse ducere eam repudiaret: legibus cogeretur. q̃ nisi hoc sibi contigisset: alicui ignobili nupsisset, & pauperi genere: quantum ad superiorem lineam. Familia: quantum ad coæquales.

ACTVS III. SCENA SECVNDA

Iambici quadrati acatalectici, & unus dimeter, permixtis trochaicis aliquot acatalecticis.

GETA SERVVS, SOSTRATA, CANTHARA.

G. NVNC illud est, ꝙ si oẽs oĩa sua consilia conferant,
Atq; huic malo salutẽ quærant, auxilii nihil afferãt,
Qđ mihiq;, heræq;, filiæq; herili ẽ: uæ misero mihi,
Tot res repente circũuallant, unde emergi nõ põt·

DONA. NVnc illud ẽ.) Hic locus, sꝫ artẽ comicã seruũ currẽtem exprimit & nũtiãtẽ mala. Maxima itaq; ps scenæ, motoria ẽ. signat aũt Nũc tale negociũ est, nũc tale periculũ est. aut uero. cõsignificationẽ tpis hẽt, ut si diceret qũ ant quo tpe. ¶ Nũc il. est. Vtrũ periculũ, an tps? Est enim ἔκλειψις. ¶ Qđ si oẽs oĩa sua cõ.) ὑπερβολὴ est παρονομασία oẽs oĩa. Hinc Ci. Oẽs in hoc iudicio cõferãt oĩa. ¶ Salutem quærant.) Nõ, remedium, ut ægro: sed ut pereunti salutem. Et noue dixit malo salutem, ꝓ, cõtra malum. ¶ Auxilii nihil afferant.) Mire de ꝓximo repetitũ est πρόσωπον, est id cõferãt & afferãt. Hoc cõuenit ꝓsertim stomacho minus uerba curantis· sic supra. Oẽs oĩa. ¶ Qđ mihiq;, heræq;, filięq;.) Mira in seruo fides, cũ primum se ponat in herili malo: & post se matrẽ, ultimo, puellam. ¶ Qđ mihiq;, heræq;, filięq; herili ẽ πολυσύνδετον secũdũ, ut Oĩa secũ Armẽtarius afer agit tectũq;, laręq;, Armaq;, Amycleũq; canẽ, Cressamq; pharetrã. ¶ Circũuallãt.) Circũuallãt. se circa nos, & stipãt se inuicẽ. nã circũuallamus nos, & alios tñ rata locutio est. Et circũuallãt dixit, uelut inimica acies cõtra nos, & iõ addidit. Vñ emergi nõ põt. Cũ ipressio ẽ hostiũ sic dicit· ut Sallu. Pressi undiq; multitudine. Cice. Qui semp premuntur, & nunq̃ emergunt. Et emergi, noue. nam emergo dicitur, nõ emergor. sed iõ est usus: qa extra compositionem & mergo & mergor facit. ¶ Vnde emergi non potest. Vnde & absolute, an deest, illud? an unde, ꝓ ex quibus.

Circum uallare

Emergi

GVL. NVnc &c. Hic exprimit seruus fidelis, & currẽs, & mala nũciãs refert. n. Aes. amorẽ alieno raptũ desertãq; uirginẽ atticã, quã stuprauerat ea lege, ut eã duceret uxorẽ. Geta. Nũc istuc ẽ. i. negociũ istud de ducẽda uirgĩe ꝓ tpe pñti ita se hẽt: uel istđ piculũ deserẽdę uirgis: aut istud tps nũc ẽ eiusmõi: ꝙ si oẽs hoies ꝯferãt. i. cõgregẽt oĩa sua cõsilia q̃rãt. i. studeãt: laborẽt. iuenirẽ salutẽ. i. remediũ salutis. huic malo. i. cõtra hoc malũ. s. ꝙ Aes. alieno incũbit amori: & ẽ uirgis stupratę desertor. nihil afferãt aliqd adiumẽt. huic malo iquã. i. cõtra hoc malũ: qđ malũ ẽ mihi suo & herę. s. So. & filię herili. i. filię ex hera mea· q̃ nũc partu pxĩa ẽ ex ope Aes. Veh ĩteriectio execrãtis: q̃ iungiẽ dtõ. Veh mi. ai. i. ego miser sum maledictus, & ĩfelix. tot res malę. s. circũuallãt. i. circũdãt: circũueniũt nos. s. tãq̃ inimica acies q̃ uallo circũdat: aut stipat se circa hostes: aut circũuenit: & circũcludit uallo ipos hostes: ne possint aufugere. ergo circũuallãt. i. nr̃ se muniũt aduersũ nos: uel nos circũueniũt nobis molestiã ĩferẽtes. repẽte. i. subito. uñ i. a qbꝰ rebꝰ nõ põt emergi capiẽdo ipsonalr̃. i. a nobis euadi nõ põt· seu erũpit: ut locutio ĩtelligatr̃ ipsonalr̃. ita ꝙ emergi sit infinitiuus huiꝰ uerbi ipsonalis emergit emergebat. Do. tñ uult emergi eẽ infinitiuũ ab emergor eris deponẽti. ut sit sensus. uñ. i. a qbꝰ rebꝰ. nullus nr̃m põt emergi. i. erũpere res ãt sunt hę.

Circum uallare

SER. NVNC illud. Ostẽso dolore de ptu· adest Geta: q uisa rapina: quã fecerat Aesch. de ctharistria nunciat

Vis, egestas, iniustitia, solitudo, infamia.
Hocine seculũ? o scelera, o gña sacrilega, o hoiem ĩpiũ.
S. Me miserã, qd nã est, qđ sic uideo timidũ, & pperantem Getam?
G. Quem neq; fides, neq; iusiurãdum, neq; illum misericordia
Repressit, neq; reflexit, neq; q partus instabat prope
Cui miserae indigne per uim uitium obtulerat. S. nõ intellego
Satis, q̃ loquař. C. propius obsecro accedamus Sostrata. G. ah.
Me miserum uix sum compos animi ita ardeo iracundia.
Nihil est, quod malim, q̃ illam totã familiã dari mihi obuiam,
Vt iram hanc in eos euomam oẽm, dũ ægritudo hæc est recẽs.
Satis mihi id habeam supplicii, dum illos ulciscar modo,

ciat dñæ suę unde prior dolor magis augumẽtatur. Nam cũ solus ipse Aeschinus remedium miseriarũ eis esset eo aliena to in desperationẽ adducentur. In primis ostenditur seruus iste fidelis esse dominæ suæ cũ ita doleat de eius infortunio & detrimẽto dicẽs. Nũc illud est. i. cõtingit qđ si &c. emergi a nobis. hę. s. sunt res: uia q̃ illata est nobis ab Aeschino.

DONA. ¶ VIS, egestas, iniu. so. in.) Hæ res sunt q̃ circũuallãt: Vis illata: Egestas ipsius puellę: Iniustitia iudicũ illius tẽporis: Solitudo a defensorib⁹: Infamia ab his q credũt stũo, uitiatã. Nã & i subditis sic habes, Qñ ego cõscia mihi sum, neq; stuum neq; rẽ ullã intercessisse. ¶ Hocine seculũ? ἐν ἤθει Questurus de hoie, seculũ accusat p usus: ut a tpe, mores icrepet, & e ẽtrario, Secula i oĩbus rebus laudanf: ut, Quæ te tã læta tulerũt Secula. ¶ O sce. o ge sa. o ho. im.) Moris ẽ nimis dolẽtibus icusare alia ex aliis. Virg. Cũ cõplexa sui corpus miserabile nati, Atq; deos atq; astra uocat crudelia mř. Et, Quẽ nõ icusaui amẽs hoiumq; deorũq;? ¶ O hoiem ipurũ. Aesc. & hoc ἐπιφώνημα semp ultimũ ponimus eũ, cui maxie irascimur, ut i Andria, post accusatũ socerũ, & uitupatã sponsam, Nã qd ego dicã de pře? Et in Phormiõe, Itane tãdẽ uxorẽ duxit Antipho iniussu meo? Et post multa, O facinus audax, O Geta monitor. Vũ ille, Vix tãdẽ i qt. ¶ Video timidũ, & pperantẽ Getã.) Timidũ, pturbatũ. nõ. n. timet: sed dolet. Sic Plautus i Bacchidibus, Nã ut ex natu uecta es, credo timida es. ¶ Quẽ neq; fi. neq; iu.) Ordo ẽ, Hoiem ipurũ, quẽ neq; fides, neq; iusiurãdũ. exaggerat crimẽ admissum. ¶ Quẽ neq; fides. Quia pmisit. Neq; iusiurandũ. Quia iurauit. ¶ Neq; il. mi.) Quia ui intulit. ¶ Neq; illũ. Secundũ παρέλκον nã abũdat illũ: ut, Nũc dextra ingeminans ictus, nũc ille sinistra. Et eius uz misericordia quã amauit, neq; repssit, ne auderet neq; reflexit, ne faceret. & sic hoc dictũ ẽ ut a Virg. Nũ fletu igemuit nřo, nũ lumina flexit. Nũ lachrymas uictus dedit, aut miseratus amantẽ ẽ? &c. ut si nõ potuit repmi ne faceret: saltẽ ut i peccãdo eẽt mitior, debuit cõmoueri. sed melius qđ supra ¶ Neq; qđ par. in. p. αὔξησις addidit nõ tm mariti, sed ẽt patris scelus. ¶ Qui mi.) Deest, ei. ¶ Indigne.) Impie, crudeliter ut Vir. Quæ cã idigna ferenos fœdauit uult⁹? ¶ Nõ in. sa.) Ad hoc Sostrata ignorans iducit ut malo nũtio repẽte feriař. & qa oportuit ipsam porẽ loq; psens loqtur. Qu. a aũt nõ ẽpdẽda tã suauis κοινωνία dolentis ad irascẽtẽ ideo nõ audit, ne ob illã Geta cõseruus loq desinat ¶ Satis q̃ lo.) Adhuc nõ audiẽte Geta, loqtur. ideo nec audit eũ satis, nec uideř ab eo Sostrata. ¶ Vix suz cõ. ani. Aut uix, tãdẽ: aut uix, nõ, ut Lucilius, Caret uix carcere dignu⁹. ¶ Cõpos animi. Idest cõpetẽtis animi, uel sani animi. cui cõtrariũ ẽ, Impos animi, Sallu. Neq; ai, neq; ligua satis cõpotẽ. cũ de amẽte Septimio loqreř. Alii cõpotẽ animi, cõpositũ aio itelligũt. ¶ Quã il. to. fa.) Hic nũc tã culpa familiæ, q̃ scel⁹ Aes. oñdif pp quẽ oẽs cruciãdi sunt ¶ Irã hanc.) Hãc iterdũ p qlitate, interdũ p quãtitate accipimus interdũ p utroq;. ut, Tuaq; animã hãc effundere dextra? Et, Hũc ego te Euryale aspicio? Sed nũc p utroq; hanc dixit. ut Sallust de scriptione Celtiberi ait, Hũc igiť redarguit Tarquinius. ¶ Satis mihi id ha. sup.) Moraliter loqtur, nam fere quãdo qsquã irascitur, sibi uidetur fortis, tãquã plus q audet. ¶ Dum illos ul mõ.) Verũ est hanc esse uindictã q̃ ex recẽtibus flagitiis properata sit. Sic Virg. Te Turne superbum Cæde noua quærens.

GVI. ¶ VIS, i. uiolẽtia illata puel'ç. egestas. i. necessitas. inopia ipsius puellæ. iniustitia. i. malũ iudiciũ huius tpis: Solitudo. i. defertio, seu derelictio a defensoribus. q. d. erit solitudo puellę a defensorib⁹: ppea q inops i: nec hẽt uñ cõducat opas aduocatoq;. ifamia. i. ignominia ab his q credũt puellã eẽ stupratã ptio. hocine. i. utrũ h' seculũ ẽ sup. tale. uel tales sunt hoies huius secul. i. hui⁹ duratiõis hoium: hu⁹ ętatis huius tẽpestatis O scelera: exclamatio. i. miror tot scelera & flagitia ee hac tẽpestate. o gña hoiu3. s. sacrilega. i. nefaria & ipia. i. dico talia genera hoium q talia agũt eẽ sacrilega. o hoiem. s. Aes ipurũ. i. fœdũ: turpẽ inhonestũ. uel ipũ. i. iniustũ erga Deũ: q Deũ añ oculos nõ pponit. h' ẽ dico hoiem illũ eẽ turpẽ & inhonestũ. So. me miserã. exclamatio ẽ iteriectionis uice fungens. q. d. sup. me ifelicẽ & mihi iminere aliqđ miserię qđ ẽ qđ. i. pp qđ. uideo Getã seruũ sic timidũ. i. pturbatũ & sic pperãtẽ. i. festinantẽ. Ge. Geta Sostratæ exclamationẽ nõ audiuit: iõ pgit i sermõe suo. & iõ sic iunge cũ illo qđ dixerat o hoiem ipurũ quẽ. s. Aes. neq; fides. i. pmissio facta neq; iusiurandũ: quo iurauit se ducturũ eã. neq; misericordia. i. cõpassio: an q ei ui intulit: aut q eã amauit & illi pbro fuit. Quæ ergo illũ: abundat illũ: neq; &c. nõ repssit. i. nõ cohibuit: ne auderet id moliri. neq; reflexit. i. reuocauit: retraxit: ne id faceret grãde fac⁹: neq; id repssit eũ qđ debebat deterrere eũ ab eo faciẽdo. uz qpartus eius puellę instabat. i. iminebat: futurus erat, pope: seu appropinqbat. cui puellæ miseræ. i. q̃ misera fuit pp illud uitiũ ipse Aes. obtulerat ipsi iuite. s. uitiũ. i. stuprũ. p ui. i. p uiolẽtiã idigne. i. ipie & crudeliť. alii codices loco cui hñt q: sed tũc ẽ itelligẽdũ q Aes. obtulerat ei sup. miserę &c. So. nõ satis itelligo q. s. quas res. uel q̃ uerba loquař. Cã. o Sostrata obsecro q sup. accedam⁹ i. uadeamus. ppius a ppe cõparatiuũ aduerbiũ. i. ppinqus: pximus. Interdũ. n. pximus fungiť uice positiui, & cõparatiõẽ hẽt. Geta. ah: iteriectio dolẽtis. me miserũ. i. dico uľ fateor q. d. sum bñ miser. uix. i. q̃si nõ suz cõpos ai. i. sanę mẽtis: seu sani ai. sic dicimus cõpos mẽtis p sanę mẽtis: uel cõpotẽtis ai seu cõpositi ai. ut alii uolũt. q̃ oia ferme in idẽ recidunt. Eius aũt cõtrariũ ẽ ipos ai: uel nõ sanę mẽtis: uel ipotẽtis: & icõpositi ai: uel q suo aio nõ potiř ut sunt iracũdi: q uehemẽti appetitui neqũt moderati: & iõ nõ sunt cõpotes ai: uel sui. i. nõ potiunť arbitratu suo, uel seipsis, uel suis ais. Cõpos ẽt inuenitur i abltõ. Sallu. Neq; aio: neq; ligua satis cõpos. Vix ergo suz cõpos ai. ita. i. adeo. ardeo. i. ut⁹ ricẽdor. iracũdia. i. ai pturbatiõe, & sanguinis ebulitiõe. Nihil ẽ qđ mali. i. poti⁹ cupiã: q̃ illã totã familiã a q̃ ducit origiñẽ Aes. & ipm Aes. simul q ẽ de illa familia. dari obuiã mihi. i. occurrerẽ mihi. ut euomã i. eiiciã hãc oẽm irã. i. qđ uulgo dici solet: ut de irascar i eos, q sunt de illa familia. dũ. i. quãdiu hęc ægritudo. i. hęc mẽtis mea ę iracũdia Nã ęgritudo mẽtis ẽ ipsius pturbatio, & cõmotio. dũ inq̃ hęc egritudo ẽ recẽs. i. noua. Nã paulatĩ lapsu tpis effetu escit ira. q̃ cũ recẽs eẽt erat uehemẽtissima. hẽaz satis id supplicii. i. illud suppliciũ mihi. h' ẽ illud suppliciũ satis sit: seu sufficiat mihi. uľ sufficiẽs mihi hẽbo de eis suppliciũ. dũmõ ulciscar. i. dũmõ puniã, uľ uidicẽ illos de illa familia mihi iuiũs

SER. ¶ EGEstas q̃ ẽ i nobis. Iniustitia iudicũ si uolem⁹ ire i cãm. Solitudo qa nõ hẽmus patronũ. Infamia matris q̃ dicet uẽdidisse filiã. & ifamiã natę q̃ meretrix reputabiť. Hocie. s. tale ẽ molestũ. O scel isti⁹ sęculi. o gña hoiuz sacrilega q̃ sunt i h' tali seculo. O hoie3. i. Aes. Hic descẽdit a gñali ad spãlẽ. repssit ad h' scelea: neq; ẽt reflexit: ut aliqdiu differret. uľ repssit qtũ ad fidẽ, & iusiurãdũ. reflexit qtũ ad misicordiã. Neq; pt⁹ uirginis. Cui misę &c. mõ. s. q̃ uidictã pprii⁹ manib⁹ assumerẽ h' mõ.

Seni animam primum extinguere ipsi, qui illud pduxit scelus.
Tum autẽ Syrũ impulsorem, uah, qbus illum lacerarẽ modis!
Sublimẽ mediũ arriperem, & capite primũ in terrã statuerem.
Vt cerebro dispergat uiam.
Adolescenti ipsi eripere oculos: post hæc præcipitem darem.
Cæteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & prosternerem.
Sed cesso herã hoc malo ipartire ppere! S. reuocem° Geta. *Tab. acat.*
G. Hem, quisquis es sine me, S. ego sum Sostrata. G. ubi ea est!
teipsam quæriro, *Trochai.*
Te expecto oppido opportune te obtulisti mihi obuiam
Hera. S. qd est! qd trepidas! G. hei mihi. S. qd festinas mi Geta!
Animũ recipe. G. prsus. S. qd istuc prsus ergo est! G. perimus,
Actum est. S. eloquere obsecro qd sit. G. iam. S. quid iam Geta!
G. Aeschinus, S. qd ergo is! G. alienus est a nostra familia. S. hem

DONA. ❡SENI animam pri. extingue.) Bñ extinguerẽ: qa ignis ẽ. Virg. Igneus est illis uigor, & cælestis origo Seminibus. Et

Primũ

Primũ addidit, qd ordinẽ significat. tunc. n. adicitur, cũ multa subicienda mõstrant: ut cui fracta prius crura, brachiaq. * & cætera uitia. in Aeschinũ totũ pmouens oñditur, et pãliena supplicia. ❡Syrũ impul.) Causæ poenæ. ❡Valg il. la. mo.) Hic uoluntas imodica oñdit poenã p merito reposcẽtis. Et nota, eũ Syrũ dixerit addidisse mutus de supplicio. ❡Illiũ su.) Ista poena. ❡Statuerem, ut cere. disp. uiã.) Et cerebrũ & uia dispgi põtuiõ uidetur ambiguũ, ut apd Vir. Ensemq; cruore Spumantẽ, sparsasq; manus. Aliter n. dr, Spargite humũ foliis: Aliter, Spargere Sparserat & latices simulatos fontis auerni. ❡Adolescenti ipsi eripere ocu.) Bñ oculos, amoris indices, adiutoresq; flagitii. ❡Post hec pcipi. da.) Grauior poena cæcitatis, nõ uidere quo cadas. ❡Cæteros rue.) Ruere actiuã ui hẽt. Sallustius in secundo, Icto eorũ q in flumine ruebant, necabant. Ruere. n. est toto corpore uti ad impellendũ qd faciunt q ipsi pcipites alios prosternunt. Vñ pprie sues ruere dicunt. Vir. Ipse ruit, dentesq; Sabellicus exacuit sus. Et Horati⁹, Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. ❡Tunderẽ & pster.) Vide q̃ fortis sibi uideat q dolet & irascit. ❡Agere.) Prosequerer, premerẽ. Virg. Illa fretus agit uentos. Idest, nimia celeritate psequit, & pene occupat, puenitq;. ❡Ego sum So.) Hæc iõ inducit, ut uerisimile sit supra nõ uisam Sostratã quã et uix nunc agnoscit ab irato. ❡Te ipsam ex. oppi. oppor.) Incerta distinctio, utrũ te expecto oppido opportune, sit dicendum: An expectare, sit ipatienter cupere, & sine pscriptione tẽporis sperare, iuxta certũ tẽpus. Vñ apparet ad Te expecto, qa p se nimiũ est, nõ esse iungẽdũ Oppido. ❡Quid festinas mi Geta?) Probus assignat hoc Sostratæ. Aper nõ uult ad oĩa seruũ rñdere: sed nutricẽ putat hoc loqui. ❡Quid festinas? Perturbaris. Et cõmotus dicit Prorsus actu cõmoto, & anhelãti ob pturbationẽ & cõtentũ cursum. ❡Animũ rec.) Quod i lectione, gestu oñdi minime potuit id ex uerbis Sostratæ oñdit in Geta. Nã iõ dr, animũ recipe: qa ille p anhelitu, crebriora uerba continuare nõ possit. ❡Perimus. actũ est.) Iã bina uerba iungunt. ❡Perimus, actũ ẽ. Verba sunt desperationis. Nã actũ est, dr in ea re de q̃ iã lata sit snia. ❡Eloquere ob te.) Bñ eloquere: nã conat tantũ qd nec explicat, nec intelligit: cui uitio cõtraria uirtus est eloquentia. Iã p⁹us hic gestu, q̃ dictũ agit, qa ut supra diximus, & lassus est q nuntiat: & integrat dolor nutri quom apud illam loquitur, ad quam maxime calamitas pertinet: quo dolore, uox plerunq; subtrahitur, atq; singultit: & simul dat signum perditarum rerum.

Spargere

Ruere

Agere

Expecto

Animũ recipere

Eloquor

GVL. ❡PRI mũ. i. in pmis. extinguerẽ aĩam seni. i. suffocarẽ senẽ. & dixit extiguerẽ ppea q ab antiqs putabat aĩa eẽ ignis: q extigui pcipue dr. Primũ ergo extinguerẽ aĩam ipsi seni De. q pduxit. i. genuit illud scelus. i. illũ scelerosum filiũ. aũt. i. sed tũ. i. deinde. uah. qbus modis. q. d. a uerbis aspis. lacerarẽ. i. dilaniarẽ. Syrũ seruũ ipulsorẽ. i. suasorẽ uehemẽtẽ q nõ solũ uideat suadere: sed ẽt ipellere. Vbi hæc iteriectio uah (q̃ sæpius ẽ irridẽtis) hic oñdit uehemẽtiã affectus i Sy. & uoluntatẽ imodicã. arripere. i. celerit & cũ ipetu caperẽ. eũ mediũ. i. p mediũ corp⁹s. sublimẽ. i. altũ sublimatũ: ut caderet grau⁹. & statuerẽ. i. psternerẽ: uel imitterẽ i terrã. pmũ: aduerbiũ. i. pmo. capite. i. p caput. deide reliquo corpe sequẽte. q. d. pcipitẽ eũ darẽ capite pmũ i terra statuto. ut dispgat. i. i diuersis ptibus spargat: seu pfundat uiã s. cerebro. i. effusiõe sanguinis e suo capite pdeuntis uel effusiõe ipsius cerebri. Posset et forsitã dici dispgat uiã. i. diffundat uiã: & faciat foueã i uia pcussione capitis sui q̃ fossa fieret dispgẽdo terrã huc & illuc. eriperem. i. eruerẽ: effoderẽ: extrahere oculos ipsi adolescẽti. s. Aes. qbus amore puellæ capt⁹ ẽ. Post hac. i. postea post illud factũ. darẽ eũ pcipitẽ. i. pcipitarẽ: deicerẽ eũ ab aliquo editiore loco qd facile eẽt factu erutis oculis. ruerẽ. i. eũ ipetu psternerẽ: impellerẽ cæteros de illa familia ruere hic hẽt actiuã significationẽ: significatq; toto corpore uti ad ipellẽdũ. qd faciũt q pcipites alios psternũt. Tunderẽ. i. cõtererẽ: fabrorũ moreq malleis tundunt sæpe inmodeɀ ictus repetẽtes. agerẽ. i. agitarẽ: uersarẽ: uolutarẽ nimia celeritate psequerer: atq; pmouerẽ. raperẽ. i. rapti ac pperanter illos cõprehenderẽ. prosternerẽ. i. deturbarẽ i terra deicerẽ. sed cesso i. desisto ista in cassum minitari. malo. i. potius uolo impirire. i. pticipẽ facere herã meã Sostratã. hoc. i. hac re infausta, ac infelici. Dicimus eni impertio tibi cõsilia mea: & impertio te cõsiliis meis. i. tibi cõmunico mea cõsilia. Malo inquã impirire eã ppere. i. pperanter: festinanter. Deinde incipit domum uersus ire. So. reuocemus eum. i. Deinde uocat eum suo nomine. Ge. hẽ: ubi hẽ uocãtis est aduerbiũ: seu mauis iteriectio. Cũ. n. aliquẽ uocam⁹ e minus positũ dicimus: ioã. hau. Ge. Quisqs es. i. qcunq; sis. sine. i. pmitte. me ire ad impartiẽdã herã hoc malo euẽtu & hoc dicit nõdũ ea aiaduersa So. ego sum Sostrata. Ge. ubi ẽ ea Sostrata q̃ cognita subdit. q̃rito teipsam expecto te. o hera obtulisti te obuiã aduerbiũ. i. i occursum mihi. oppido. i. ualde: aduerbiũ itendẽdi. oppido opportũe. i. ualde apte. So. qd ẽ. qd. i. cur uel pp qd trepidas. i. times: seu timorẽ p te fers neq; tibi satis cõstat qnimmo icessus tuus mõ citus mõ tardus: more pturbati: & aio agitati. Ge. hei mihi. i. doleo. dolor mihi inest: afficior dolore: ptentat dolor pectus. So. o mi Geta. qd. i. cur. festinas. i. cur es ita cõmotus: & pturbatus: & anhelãs more festinãtis usq; adeo: ut crebriora uerba ptinuare nõ possis p anhelitu nimio. & pptere a recipe. i. resume: reuoca aium: & icipe spirare: neq; ita aio cadas. Ge. prsus. i. oĩno pimus. s. qd seqtur: sed illud prsq non potuit p anhelitu nimio. So. ergo qd istud prsus est. i. sibi uult: qd uis dicere prsus esse. Ge. prsus perimus. i. pditi sumus: actũ ẽ. uerba hæc sunt despationis. Nã actum est dr in ea re, de qua sit iam lata snia. So. obsecro te eloquere. i. bono sermone & tali ut itelligaris. detege qd sit illud pp quod es ita turbatus. Ge. anhelans Geta & singultus emittens dicit iã i. statim eloquar. So. o Geta qd dicis sup. iã te facturum: uel quare dicis iam nihil aliud addẽs se ipeditus singultibus crebris. Ge. Aeschinus ẽ alienus &c. ut postea seqtur: sed susp tio interpellatus dõtaxat dixit Aeschinus. So. ergo qd is Aeschinus fecit sup. Ge. tunge nunc cũ Aeschinus qd solum dixerat sic: Aeschinus est alienus. i. remotus & alienatus nr̃a familia: ita ut quẽ speramus futurũ tibi generũ ita de familia: nunc alienatum a filia tua cernimus. So. hem: dolentis interiectio.

Tũdere

Impetio

SER. ❡SENI Mitioni. Produxit. i. nutriuit. Illud sce. i. illũ scelerosum. Adol Aesc. prorsus Geta inducitur præ nimio dolore & impulsione cursus singulas dictiones profert.

❡Væ mihi

Perii quare? G. amare occepit aliam. S. uæ miseræ mihi.
G. Neq; id occulte fert a lenone ipsus eripuit palam. (ah,
S. Satin' hoc certo? G. certe, hisce oculis egomet uidi Sostrata. S.
Me miserã qd credas iã? aut cui credas? nostrum ne Aeschinũ,
Nostrã uitã oĩum, in quo nr̃æ spes, oẽsq; opes sitæ *Iãb. tet. aca.*
Erãt qui sine hac iurabat se unum nunq̃ uicturum diem,
Qui se in sui gremio positurum puerum dicebat, patrem
Ita obsecraturum, ut liceret sibi hanc uxorem ducere.
G. Hera, lacrumas mitte, ac poti⁹ qd ad hãc rẽ op⁹ ẽ, porro cõsule
Patiamurne, an narrem⁹ cuipiã? S. hau, hau mi hõ sanusne es?
An hoc pferẽdũ tibi usq̃nã esse uidet? G. mihi qdẽ nõ placet.
Iam primum illum alieno animo a nobis esse res ipsa indicat.
Nunc si hoc palam proferemus, ille inficias ibit, sat scio.
Tua fama, & gnatæ uita in dubium ueniet tum si maxime
Fateatur, cum amet aliam, non est utile hanc illi dari.

DONA. ¶ VAE mihi miseræ.) Interponitur mulieris affectus nouo nuntio. ¶ Amare occepit aliã.) Peius est, amare occepit q̃ amat. Nã in eo qd dixit, Occepit, augmenta mali metuenda significat: ut in principiis q̃ actũ respiciũt, nõ statim imminutionẽ inspectant. Et occepit, magnũ facinus dixit. ¶ A Lenone ipsus eri. pa.) Sic nuntiat, ut ultima peiora sint. Et his argumentis uult probare, q̃ imodice amauit Aeschinus: q plus q̃ uirginẽ, id ipsum qd pudor nec hortat, nec consulit, amat. Quis aũt magis potuit impudens esse, q̃ q post honestũ amorẽ, ab lenone amet? Hoc eteni significat meretricẽ. Ergo nõ, honestũ: sed ab lenone nõ p alium sed ipsus: nec emit, aut abduxit, sed ob impatientiã ualde amantis eripuit. neq; id occulte, ut q cælaret factũ, tanq̃ satis factur⁹ uxori uideret: sed, palam. ¶ Satin' hoc cer.) Magnis malis non statim credit. Hoc ergo ex dolore dixit qd stupet audiens: nõ qa nõ hẽt fidẽ. ¶ Hisce ocu.) ἰδιωτισμὸς asseuerãtis. ¶ Ah ah.) Interiectio est flẽtis. ¶ Me mi.) Mira affectio. nam lachrymæ nõ sinunt finire sensum. ¶ Quid cre. iã? aut cui cre.) Fides, aut psonæ q̃litate seruatur: si grauis psona est cui credit. aut ipsius rei qualitate: si ea res credit, in qua fallere cois credit, aut nõ põt, aut nõ debet. Hic ergo mire in utroq; iã fidẽ dixit nullã esse, & in psona & in re. qd Virg. transtulit, breuiusq; dixit, Nusq̃ tuta fides. hoc est, nec in re, nec in psona. Et hic ipse in Heautõ. Pro Iuppiter, ubi nã est fides? ¶ Nostrũ Aeschinũ. no. ui.) ἐλλειπτικῶς oĩa, qa fletus impedit uerba. deest aũt, hoc fecisse, uel qd tale. ¶ Sitæ erant.) Sitæ, positæ. nã sitũ est qcqd in loco suo positũ nõ euertit. ¶ Positurũ pue.) Puerũ dixit, si puer nasceret. nõ quia diuinabat. Ad uotum ergo cupiẽtis retulit Puerũ. nõ qa necesse esset marẽ nasci. Et hæc oĩa, magno stupore dicunt ad exaggerandã pfidiam illius cui credit, & dolorẽ eorũ q crediderunt. ¶ Hera, lachrymas mitte. ac potius ad hanc rẽ qd opus est.) Hinc Virg. Nõ lachrymis hoc tẽpus, ait, saturnia Iuno. Sentit aũt nõ lachrymis agẽdũ, ubi cõsilio opus est. ¶ Porro cõ.) Porro, ĩ reliquũ, deinde, uel in futurũ. Porro. n. ordinis, & tẽporis aduerbiũ ẽ, nõ cõiunctio. ¶ Hau hau mi hõ, sane es?) Hoc ex psona nutricis legẽdũ est. illa. n. dissimulandã rẽ putat. ¶ Mi. Pro meus. ¶ Tua fama, & gna. ui.) Tibi. n. crimini erit uitiatã esse filiã: illi ẽt oberit. Et utrũ Vitã salutẽ dicit. ¶ In dubiũ.) In periculũ. ¶ Fateatur. Vitiasse filiã. Et cõplexio est διλημμα oratoria, in qua utrũ senseris, cõtrariũ tollis: cogitq; qd ex altera parte sit, hoc ẽ tacere.

Situs

Complexio διλημμα

GVL. ¶ PERII. i. perdita sum quare est sup. alienus. Ge. occepit. i. incepit amare aliam puellam. So. Væ mihi miseræ. i. ego misera sum maledicta & infelix prorsus ita: ut uideat eẽ maledicta a Deo. Ge. neq; fert occulte. i. nõ cælat id. s. se amare aliã. Ipsus pro ipse. eripuit. i. abduxit. abstulit palam. i. manifeste. a lenone. i. turpi uiro puellarum redemptore. So ne. i. utrum. scis hoc certo: aduerbiũ. i. quod dici solet, omnino pro uero. Ge certe o Sostrata egomet uidi hisce oculis. hoc ponitur maioris asseuerationis gratia. So. ah, ah (interiectio est flentis) me miseram. i. dico uel fateor me infelicem. Iam nunc quid credas. i. cui sermoni adhæreas nunc: uel cui rei acquiescas iam? cui hoi sup. credas. i. confidas. Est ne uerum sup. nostrum Aeschinum ita familiarem existem nostrã oium uitã. i. nr̃am uitæ futuræ spem: uel ita carum: ut est nobis cara uita. Est ne ergo uerum illum fecisse talia sup. est. n. eclyptic⁹ sermo aptus perturbatis: in quo Aeschino nostræ spes. i. expectationes. & nostræ omnes opes. i. nostræ facultates. erãt sitæ. i. positæ: collocatæ. Nã situm est qcquid est in loco suo positum non euertitur: qui. s. Aeschinus iurabat se nunquã uisuturum unũ diem sine hac. i. sine filia nostra. qui Aeschinus dicebat se positurum puerũ: cuius partus iminet in gremio suo idest supra genua sua more matrum qui inquam dicebat se obsecratutum. i. rogaturũ obnixe patrẽ ita. ut. i. q̃ liceret sibi ducere hac filiã meam uxorẽ. i. in uxorẽ. Dicimus enim duxi filiam illã uxorem: uel duxi in uxorem. Ge. o hera. i. o tu domina Sostrata mitte. i. dimitte. lachrymas. i. noli flere amplius. ac potius cõsule. i. consilio prospice, seu puide. porro: i. in reliquum: in futurum: deinde. nam porro hic est temporis, aut ordinis aduerbium, non coniunctio. Consule ergo de eo sup. quod est opus. i. quod est necessarium ad hanc rẽ: uel consule in reliquum. quod s. cõsilio prouidere in reliquum. est opus. i. necessarium ad hanc rem. sentit aũt nõ lachrymis esse agendum, ubi consilio opus est. Deinde interrogat Geta. ne. i. utrum. patiamur. i. feramus æquo animo: an narremus cuipiam. i. alicui hoc quod nobis factum est ab Aeschino. uel potest iungi cum præcedente sic. porro. i. deinde. consule. i. consulta: delibera. ne. i. utrum patiamur: an narremus. cuipiam. i. alicui. Deinde subiunge. quod s. consulere, an narremus cuipiam est opus ad hanc rem. Can. hau, hau: interiectio indignantis. o mi homo. ne. i. utrum. sanus es. i. mentis compos. an. i. utrum. hoc factum. s. Aeschini. uidetur tibi eẽ proferendum. i. diuulgandũ usq̃. i. in aliquo loco. Ge. quidẽ. i. certe non placet mihi. i. non est mea snia ut nusquam proferatur. iam. i. nũc. primum. i. in primis. res ipsa. i. ipse effectus. indicat. i. prodit: manifestat illum Aesc. esse alieno aio. i. habere animum alienum. i. alienatum a nobis. nũc si proferemus palam. i. si publicamus hoc stuprum. s. puellæ. Ille Aeschi inficias ibit. i. negabit sat scio. i. non dubito, & satis perspicio. & negabit tuam famam. i. tuum nomen: & uitam gnatæ. i. salutem filiæ tuę quam iam pertulit: & ita si hoc resciuerit esse publicatum: dolore perculsa poterit extremũ claudere diẽ. tua ergo fama & uita gnatæ ueniet in dubium. i. in periculũ Tum. i. deinde. si maxime fateatur. i. si assertiue, ut dicunt, confiteatur stuprasse filiam: non est utile hanc. s. filiam tuam dari illi nuptui: cum amet aliam ab ea: & ita non posset bene uiuere cum eo: qui amore alterius teneatur.

SER. ¶ QVID iam credas: quantum ad uerba. Aut cui. s. hoi credas? nostrũ Aes. subaudi dicis hoc fecisse patres. s. Mitionẽ: & Demeã. Ibit in inficias. i. in negationes. Solum plurale inuenitur inficiæ inficiarum. & uita. i. uictus natæ ueniet in dubiũ: quia non inueniet amplius qui eam ducat.

ASCẽ. ¶ TIBI nostram uitã oium: offendimus in textu cum his cõmentariis compresso: nr̃arũ uitã oium: sed Guido recte cõfisus exemplaribus nr̃am legit. Nã latinitas aut uerius snia id expostulat. Similiter in illo quod paulopost sequitur: ubi erat in gremio sui: fecimus i gremio suo: eisdem de causis. Itẽ illud hau mi hõ sanus ne es? cum Dona. ut commentarius ẽt postea cõfitetur: Cantarę nutrici ascripsimus: quę ideo dico qm̃ nos exempla integra reddituros polliciti sumus.

DONA. ¶QVA propter quoquo pa.) Cōgrue & p psona, & p muliere, hoc dictū est: eāq; in malis cōstantem esse demōstratur. ¶ Nō fa.) Nō faciā dixit, p nō tacebo: q̄si tacere, aliquā actionē habeat. sed motalis significatio ē, & cōmunis oibus: sicut aduocatū dicimus male fecisse, cū tacuerit. ¶ Peiore loco res eē nō pōt.) Satis argute iter Getā & Sostratā snias exturbatiōe facit mutare.

Quapropter quoquo pacto celato opus ē. S. ah, minime gētiū.
Non faciam. G. quid agis? S. proferam. G. hem, mea Sostrata uide quam rem agas.
S. Peiore res loco non potest esse, q̄ in quo nunc sita est.
Primum indotata est: tum praeterea quae secunda ei dos erat,
Periit: pro uirgine dari nuptum non potest: hoc reliquum est,
Si inficias ibit, testis mecum est annulus, quem amiserat.
Postremo qm̄ ego cōscia mihi sum, a me culpam esse hanc pcul,
Neq; ptiū, neq; rē ullā intercessisse illā aut me indignā, experiar.
G. Quid istuc? accedo ut melius dicas. S. tu quātū potes (Geta,
Abi, atq; Hegioni cognato huius, rem oēm narrato ordine
Nam is nostro Simulo fuit summus, & nos coluit maxime.
G. Nā hercle alius nemo respicit nos. S. ppera tu mea Cāthara
Curre obstetricē arcesse, ut cū opus sit, ne in mora nobis siet.

¶ Quā in quo nunc sita ē.) Caussa mihil tremēdi. ¶ Primū in. ē.) Ratio subiecta ē caussae: & indotatā, paupere mō dicit. ¶ Tū pterea q̄ secun. ei dos erat:) Videlicet, dari p uirgine nuptū. Et incerta distinctio est: enī erat bis subaudiēdū, Pro uirgine dari nuptū. ¶ Nō pōt.) Iūgēdū, dari nuptū. Et p uirgine. i. uirgo ut, Nūc plane ē p noua. i. noua. Aut nec uirgo, nec p uirgine nubere pōt. nō uirgo: q̄a uitiata ē nec p uirgine: q̄a res diffamata est.

Inficias ire

Mecum testis

¶ Si ifi. ibit.) Si negabit. ¶ Testis me. ē anu.) Locutio hęc sic capiēda est: hoc est, anulus p me testis. Vel sic, Anulus & ego testes sumus. Sed melius qd̄ supra. ¶ Postremo qm̄ ego conscia mi. sum.) Quādo, p qm̄. uel qm̄, p qdē. ¶ Neq; ptī ul.) Hoc est internuntiū. Pactū clā, aut pmissum. Et bn̄ totū execratiōe dixit: ut alii facinora abhorreant. ¶ Illa.) Filia. s. ¶ Experiar.) Apud iudices agā. ¶ Quid istuc?) Verbū est ægre consentientis, q̄si q dicat, qd hic resistā? ¶ Accedo ut melius di.) Id est, ut cōsentiā, uelut q melius possim dicere. ¶ Quātum po.) Deest, cito: ut sit, quātū potes cito abi. ¶ Atq; Hegioni.) Apud Menandrū, Sostratæ fr̄ inducit̄. ¶ Huius.) Filię suæ. s. ¶ Simulo.) Nomē patris puellæ, diminutiuū a Simo, uel Simone. Et nota nomē in Palliata fabula latine diminutiuum. ¶ Simulo fuit Sūmus. Sūmus, an ad cognatū, an ad amicū referet̄? an absolute ponit̄? ut in Eunucho, Plurima salute summū lusi ipertit Gnatho. ¶ Et nos co. maxi.) Et miserabilius Coluit dictū est, q̄ si diceret, colit Virg. Per caput hoc iuro, p qd̄ pr̄ añ solebat. Colere. n. & maioribus & minoribus cōuenit. Vt, Posthabita coluisse Samo. ¶ Nos.) Monosyllabo finit, uultuosam exprimens pnuntiationē. ¶ Tu mea Can.) Tristis ac serię fœmię blādimētū ē Mea potius q̄ pnomē possessiuū. Deest. n. chara, uel qd tale: quo ad ¹ito, pnomē staret Mea. ¶ Curre. Mire dictū ē ācillę, curre. ¶ Vt cū op⁹ sit Idest: cū adesse cœperit ptus. ¶ Ne i mo. no. si. Locutio q̄lis supra.

Quantū potes

Colere

GVI. ¶QVA propter. i. quāobrē. opus tacito. i. tacere. uel celato. i. celare. ut Sallu. Priusq̄ icipias cōsulto: & ubi ꝯsulueris mature facto opus est. igit̄ celare quoquo pacto. i. quocūq; mō celari possit. So. ah: interiectio dolētis. minime gētiū. i. nullatenus opus ē inq̄ tacere. ubi gētiū gtūs ponit̄ cū minime non necessitate significationis: sed ornatus gr̄a & sonoritatis. ut ēt dicimus nusq̄ gētium: terrarū: locorū. Deinde subdit nō faciā i. nō tacebo. Ge. qd ais? So. pferā. i. diuulgabo facinus uitii. Et iā qd pus dicebat: hau mi hō sanus es. Do. uult ex psona nutricis legēdū esse q̄ rē dissimulādā putat. Ge. hē: interiectio dolētis. o mea hera. s. Sostrata. uide. i. diligēter cōsidera. quā rē agas. i. qd facias. So. res nō pōt esse peiore loco. i. i peiore statu, q̄ in quo loco. i. statu. nunc est sita. i. posita: cōstituta: collocata. q. d. peius accidere nō pōt, q̄ iā acciderit. primū. i. in primis. ipsa est indotata. i. sine dote. Tū. i. deinde. pterea. i. insup. dos q̄ erat ei secūda uidelicet uirginitas. piit. i. pterita ē: & cōsumpta nunquā reditura. Nā ait Oui. Læsa pudicitia deperit illa semel. ipsa nō pōt dari nuptū. i. nō pōt collocari: uel nubere p uirgine. i. tanquā uirgo: cū nō sit: & multo minus cū erit diffamata. Dicimus dare nuptū filiā: admittere spectatū: dare uenū ædes: q̄ uerba, quāuis motū nō significent eūdi de loco ad locū, tn̄ iungunt̄ pmo supino. nā (ut dicunt) in se latētē motū obtinēt. pterea id dicēdi genus ab auctoribus est usurpatū. Hic reliquū ē. i. restat. si ipse Aes. ibit ificias. i. negabit. annulus ē testis mecū. i. uel annulus, q ē testis apd me: uel ānulus ē testis p me: aut ergo mecū annulū eius, q testificabit. i. approbabit factū ipsum cū uidebit. quē. s. ānulū ipse Aes. amiserat Postremo. i. denīq; qm̄ i. quia. ego sum cōscia mihi. i. sū mihi ipsi testis: & scio apud me hanc culpā de stupro filiæ. s. eē p cul. i. lōge. a me. i. me nō cōsensisse ullo pacto. & qm̄ sum inquā mihi cōscia. neq;. i. nō. pretium intercessisse. i. interuenisse. neq; rem ullam. i. neq; nūcium, neq; donum, neq; pactum, neq; promissum intercessisse. i. interuenisse aut interpositū esse. O Geta experiar. i. probabo agendo apud iudices illā filiā: aut experiar inquam illā indignam me. i. male rñdentem moribus meis: & degenerātem. & propterea indignā, quę me habeat matrē. Vel pōt referri ad culpā dicendo. aut experiar. i. probabo apud iudices agendo illam culpam esse indignam me. i. nō dignā: quæ imputetur mihi. quia dixit iam illā culpā esse procul a se ita: ut non dicatur fuisse lena filiæ. Ge. quid. i. cur dicis sup. istud: cū non sit dicendū. accedo. i. appropinquo tibi: ut dicas melius. i. sermonem aptiorem loquaris. So. tu Geta. quantum potes. i. cito. abi. i. discede. atq; enarrato. i. recitato ordine. i. per ordinem eodem ductu & tenore: quo facta est. omnem rem. i. totū factū Hegioni cogna'ō huius filiæ meæ. Nā is Hegio fuit summus amicus sup. uel familiaris: uel i magno honore habitus nostro Simulo. i. marito meo. Simulus est diminutiuum (ut dicit Don.) a Simone uel Simo. & coluit. i. amauit: frequētauit: sociauit. maxime. i. ualde plurimū nos q. d. plurimus illi nobiscum fuit usus: cōsuetudo: ac cōuersatio. Ge. bñdicis ut id narrem Hegioni. nam hercle. i. per Herculem. nemo respicit nos. i. nemo p̄ter eum fauet nobis. aut hēt curam nostri: ut dicimus Deum respicere nos: cum nr̄i miseret̄ & nos nō aspernatur: sed benigne exaudit. So. o mea Cantara. i. o nutrix mea cara. & est muliebre blandimētum propera. i. accelera: curre: accerse. i. uade ad uocādum: uel uoca. uel quod dicunt, fac uenire obstetricē. i. mulierem parturiētibus opem ferentem. ut ne. i. ut nō sit nobis in mora. i. ut non tardet: cunctetur. cum opus sit eam adesse. s. parturienti.

Dare nuptum filiam

Respicere

SER. ¶AH. Ecce mater mutat uoluntatem. non fa. i. non celabo. Secunda dos. i. uirginitas. & hoc est. s. non pater da. nup. pro uirg. Et cū tot īfortunia cōtigissent nobis: hoc reliquum est. Si ibit &c. Annulus quē ipse amisit in concubitu. hanc culpā. s. neq; ptium &c. s. nō poterit dicere φ in ptium aliquid accepisset: uel aliquo mō ei consensissem. Et ideo experiar. s. probare in placito illam. aut probet me indignam hac iniuria. Quid istic. i. certe. accedo. i. desidero: ut melius Di: quia ista causa non uidetur esse bona. Quid istic est aduerbium affirmandi: ut est ibi accede ut me. di. & dicit accedere: quantum ad intellectū. cognato huius uirginis ex parte patris: Simulus uocatus est pater uirginis maritus Sostratæ.

A SCē. ¶ILLVD uero: illā aut me indignā Geta experiar. Sic intellige: o Geta ego experiar agendo apud iudices: illā: scilicet gnatam

gnatā meā esse indignā hac cōtumelia: ꝓbando uidelicet illi esse uim oblatā: & fidē datā: aut si non potero id facile ꝓbare: probauero certe me esse indignā tali cōtumelia: quę nullo modo cōsenserim: nec conscia fuerim sceleris: ut ipsa declarat ꝑ uerbum præcedens. Illud nouissime qd' Sostrata dicit: propera: ad Getam dictum puto: & sequentia ad nutricem.

DONA. Disperii. Ctesiphonē audiui fi.) Hic ōndit ꝙ seueri hoies, ac recti & honesti tenaces, uel ridiculi sunt, uel odio habentur quoquo accesserint. Magno autē affectu, & q̄si exclamātis addidit filiū: quasi caussam redderet cur dixerat dispii. ꝟ Vna fuisse in rap. cū Aeschi.) ἀπολογία, in q̄ ōndit quātū cōmouebit Demea ipsa re cōperta, cū ex parua rei suspitione tātū se afficiat. Raptio aūt ad ꝑsonā refert: Rapina ad rē: Raptus ad stuprū, si uolumus ꝓprie loq. ꝟ Id mi. re.) Būi restat: tanq̄ iā summū malū sit, Aes. esse corruptū. Et miserō mihi: q̄si q nihil nesciat, nihil curāte Mitione. ꝟ Si il. po.) Nō dubitat uelle: & iō dic̄ Pōt. ꝟ Qui ali rei ē.) Recte, de hoc. n. supra dixit, Nō fratrē rei dare opam uidet: ruri eē, parcū, ac sobriū. ꝟ Etiā eū ad ne. ab.) Quasi iuitū dixit nō uocare, sed abducere. ducimus. n. uolētes: sed abducimus iuitos. Negtia aūt ꝓprie libidinosa iertia dicta ē: ꝙ nihil q̄at, nulliq; rei apta sit. Vñ & nugæ: ꝙ nihil agant, uel a nō agēdo. ꝟ Credo ab.) Nō isse, sed abductū eē: q̄si adhuc culpa nō sit illi⁹. ꝟ In ga. ali.) Veteres ganeū meretriciū tabernā dixerūt, ἀπὸ τοῦ γῆς· τουτέστι τὸ γῆς. ꝙ ipsa sit i terra, nō ut cœnacula supius. Vñ & taberna, q̄si trabena, a ualidioribus dicta trabibus, qbus suptora suspēsa sunt. ꝟ Persuasit il. im.) Suadem⁹ facilia: Persuademus difficilia. Et suadere facientis ē: psuadere, pficientis. Impurus, ꝓ iprobo ponit apud Terentiū. Et hic quoq; excusata uoluntas ē Ctesi. cui a maiore fratre & iprobo ingesta sit psuasione negtia. ꝟ Sed ec. ū Sy. ire. ui.) Ire, & abire & uenire significat. ꝟ Ire uideo. Ire, ꝓ uenire ut, Nec uero Aeacidē me sum lętatus euntē Accepisse lacu. ꝟ Atq; Hercle hic de gre. i. l. ē. Figura * de grege illo ē. Ordo uel bonorū, uel malorū dr̄, & grauis ut eqster ordo, senatorius ordo. Grex uel bonorū, uel malorū ē, & leuiū. ut Ci. In his bonis gregibus oēs aleatores, oēs ipuri ipudiciq; uersant̄. ꝟ Quæritare. Instāter q̄rere. ꝟ Carnifex.) Pro Ganeone positū ē. ꝟ Nō ostēdā id me uel. Scilicet scire ubi sit. ꝟ Quo pacto se hr̄. enar. or.) Hoc recte: qa dixerat Mitio, Nisi qcqd ē, uolo scire, atq; hoiem cōuenire si apud forum est. Et enarramus, ꝓ enarrauimus. ut, Ois humo fumat neptunia Troia. Et ordine: bñ, qa simpliciter fatetur. Fallax aūt & captiosa narratio est, qd' timemus fateri. ꝟ Nihil qc. uidi lætius.) Quarcū παρέλκον.

Raptio
Rapina
Raptus
Abduco
Duco
Negtia
Nugæ
Ganeū
Taberna
Suadeᷓ
Persuadere
Impur⁹
Ire
Ordo
Grex
Quæritare

ACTVS III. SCENA III.

DEMEA, SYRVS.

D. Disperii. Ctesiphonē audiui filiū *Senarii Iāb.*
Vna in raptione cum Aeschino.
Id misero restat mihi mali, si illum potest
Qui alicui rei est, ēt eum ad nequitiā abducere.
Vbi ego illum quæram? credo abductum in ganeum
Aliquo: persuasit ille impurus, sat scio.
Sed eccum Syrum ire uideo: hinc scibo iam ubi siet.
Atq; hercle hic de grege illo est: si me senserit
Eum quæritare, nunq̄ dicet carnufex.
Non ostendam me id uelle. S. omnem rem modo seni
Quo pacto se haberet enarramus ordine.
Nihil quicquam uidi lætius. D. proh Iuppiter

GVI. Dispii &c. Hic ōndit̄ quātū De. cōmouebit̄ ipsa re cōperta: cū ex parua rei suspitiōe tm̄ se affligat De. Demea solus hęc secū loqt̄, iquiēs. dispii. i. uariis modis pditus sū: & ifortunatus. audiui Cte. filiū affuisse i raptiōe. i. abductione: seu i uiolēta ablatiōe puellæ una cū Aes. Id mali. s. ut alter filius corrūpat̄. lasciuia, restat. i. reliquū ē. mihi misero. i. ifelici. Deīde subdit id mali qd' restat. s. si ēt Aes pōt abducere. i. inuitū deducere: attrahere ad neqtiā. i. libidine: lasciuiā. eū̄ illū. i. eū ipm. s. Cte. q est alicuius rei. i. q alicui rei dat opam: seu q aliqd negocii facit: aut q ē alicuius ꝓfessor artis. Raptio referē ad psonā: rapina ad rē: raptus ad stuprū. Insup ducimus uolētes: abducimus inuitos.

Negtia libidinosa inertia dicta ē: ꝙ nihil q̄at: nulliq; rei apta sit uñ & nugę: q̄si nihil agant dictę sunt. Vbi. i. i quo loco q̄rā illū. s. Ct. credo eū abductū. i. iuitū deductū. aliquo. i. i aliquē locū. putat i ganeū. i. i lupanar: seu postribulū. Nā ganeū ueteres meretriciū tabernā dixerūt: ꝙ ipsa sit i terra: nō ut cœnacula supius. uñ taberna dr̄ q̄si trabea a ualidioribus dicta trabibus: qbus suptora suspēsa sunt. Inde ganeo dr̄ ganeoꝶ frequētator. Aes. ille ipurus. i. iprob⁹ psuasit. i. iduxit eum sat sc. o. i. nō dubito: facile pspicio. Suadere ē i actu: psuadere uero i effectu. Sed eccū. i. ecce hic ꝓpe uideo. Sy. seruū ire. i. uenire. Nam ire & abire & uenire significat. hinc. i. exinde, uł ex h' loco, aut ex h' Sy. iā i. nūc scibo. i. sciā (ātiq̄) ubi sit Cte. atq; hercle hic Sy. est de illo grege. i. de illa sodalitate: seu ex nūero taliū gregaliū: seu sodaliū. uel est ex illo grege. i. ex illo ordie uoluptuosoꝶ: qbus iseruit. si ipse Sy. senserit. i. pceperit me q̄ritare. i. istāter q̄rere eū Cte. ipse carnifex. i. ipe tortor: & q me excarnificat̄ & dolore afficit. uł ponit̄ ꝓ ganeōe: hoc ē ille ganeo: & lasciuus nūquā dicet ubi sit Aes. Propterea nō ōndā me uelle id: h' ē scire ubi sit Aesc. Omne rē &c. Hic Sirus Cte. apud Demeā cōmendat: & Aes. simul ac Mitionem: qui illi suppeditet sumptus probro prosequitur. Sy. Syrus tanquam nō uidens Demeam hæc loqtur: & Demea ea audiēs uerba tacite sua intermiscet: ut cernere est. modo. i. pauloante. enarramus pro enarrauimus. seni. s. Mitiōi oēm rē. i. totū negociū & factū Aes. de rōne puellę: quā senex scire uolebat. Enarrauimus ergo seni ordine. i. ꝑ ordinē: uti erat facta: oēm rē. quo pacto. i. q̄liter se hr̄et. i. q̄liter existeret nihil. i. nō. uidi qcq̄. i. aliqd lęti⁹ sene. i. nullū uidi lætiorē eo. cū ei narrauissemus. ē. n. neutra ōro ꝓ masculina. De. Proh. Iupiter: irascētis exclamatio: ut solemus exclamare: bone Deus quāta scelera. q. d. O Iupiter testor te sup. uel aliqd tale: q̄si uoco te i testimoniū: q̄ ita non deberet fieri.

SER. Disperii. Quia tota comœdia debet subseruire descriptioni psonarū. Ideo in hac pturbatione uides Demeā ut maius malum semp inueniat: & nulla tristitia eū perterreat. Et nota quia Mitio nullatenus iducit̄ i boc actu: sed tm̄ i alio, q ē de mitigatiōe. Cōueniens. n. ē ut i pturbationibus durus iducat̄: q̄tenus duritia eius magis appareat. Et lenis i mitigatiōibus: ut lenitas eius oīa pacificet. Hēt De. occasionē ueniēdi ad domū Mitionis: qa audiuerat filiū suū Cte. raptioni interfuisse: a q̄ domo ubi lætitia erit & gaudiū: & cōuiuia ut remoueat̄ pus iducit̄ ut remotus postea sit obuius Hegiōi: ut qa fr̄s nō erat lætitię: & cōuiuiis i domo Mitionis eū interesse ab illo audiat rumores de Aes. & pturbet̄: & agāt iter se de re huius actus. In hac poti scena ostēdit̄ solūmō occasio aduētus eius. Alicuius rei. i. pti. ēt nū. secū ad neq. Credo illū Ctesi. esse abductū aliquo in ganeu. i. aliqd lenocīniū. ganeum ponit pro lenocinio qa hic ganeus huius ganei dr̄ uia subterranea, ubi hitant meretrices. uñ ganea dr̄ meretrix: & ganeo leno. Oēm rē. Postq̄ ostēsa ē occasio aduētus ei⁹ iducit̄ cū eo ꝯueniēs psona. s. Sy. de foro ueniēs: ubi pisces, & q̄ opus erāt ꝯuiuio emerat: q eū sua calliditate a domo Mitiōis remoueat: & sic fiat obuius Hegioni ne si domū itraret Cte. filiū suū cū amica iueniret. Seni i. Mitiōi. hūc primū uersū alit̄ acapit De. q̄ diceret Sy. Dicebat n. Mitionē lętari de h', ꝙ op⁹ Ct. raptauerat sub spē Aes. ut fr̄ De. decipet̄. De. uero de re uera Aes. itēdebat lętari.

Hominis stultitiam. S. collaudauit filium:
Mihi, qui dedissem consilium, egit gratias.
D. Disrumpor. S. argentum adnumerauit ilico:
Dedit praeterea in sumptum dimidium minae:
Id distributum sane est ex sententia. D. hem,
Huic mandes, si quid recte curatum uelis.
S. Ehem Demea, haud aspexeram te: quid agitur?
D. Quid agatur? uostram nequeo mirari satis
Rationem. S. est hercle inepta, ne dicam dolo, atque
Absurda. pisceis caeteros purga Dromo:
Congrum istum maximum in aqua sinito ludere
Paulisper: ubi ego uenero, exossabitur:
Prius nolo. D. haecine flagitia? S. mihi quidem non placent.
Et clamo saepe. salsamenta haec Stephanio
Fac macerentur pulchre. D. Di uostram fidem,

DONA. ¶ HOMINIS stultitiam.) Scilicet qui laetatur, ignorans ubi Aeschinus sit. Collaudauit fi.) Plus additum est. non n. solum non accusauit, sed & collaudauit. ¶ Disrumpor.) Mire: his n. nec his commouetur, collaudauit, & egit gratias. Et uide αὔξησιν stomachi reseruatam. ¶ Argentum adnumerauit il.) Contra illud est, Cur tu his rebus sumptum suggeris? Et non solum inquit, adnumerauit: sed quod peius est, illico. ¶ Id distribu.)

Distributum

Distributum, in diuersa tributum, idest dispartitum per pulmentaria. ¶ Huic mandes, si quid recte curatum ue. [Greek] est maioris stomachi: quia ille dixit, Ex sententia distributum: id est, ut indicat Demea, dilapidatum. Sic alibi, Columen familiae nostrae, bone custos salue. ¶ Hem De.) Hem, interiectio est commoti & quasi perculsi re subita & noua. ¶ Quid agi.) Blandientis est, non interrogantis: ut alibi, O noster quid fit? quid agitur? ¶ Nequeo mirari sa. ra.) Mira sunt et illa quae uehementer praua sunt. Et ideo mirari, pro horrere & reprehendere positum est. Et rationem [Greek] dixit malam: cum non sit ratio n. si bona. sed sic loquitur populus. ¶ Est Her. inep.) Hoc ad senem. ¶ Ne ad di. do.) Ne mentiar id est ex contrario dicere uideatur: sed ut sedulo dicam. ¶ Atque ab.) Ineptum, est stultum tantum: Absurdum, quod & stultum est, & in ipsa stultitia diuersum, & quasi repugnans sibi. Sic ergo locutus est, ut uideatur ineptam rationem ad Aes. referre: absurdum, ad Mitionem, quem iam fieri stultum, contrarium senectuti est. ¶ Congrum istum ma.) [Greek]. quia erant alii, non maximi, ut e contrario, Argitisque minor quia est & maior. Nam istum quod ait. [Greek]. uidetur n. ostendi digito quem dicat. ¶ In aqua si lu. paulisp.) Sic ostenditur bene obsonasse, qui uiuos attulit pisces. nam non ludit piscis, nisi uiuus. ¶ Prius no.) Superbe, & pro authoritate: non dixit non oportet, sed nolo subaudit, purgari eum. Et nihil ex mora corruptelae accessurum pisci ex eo ostendit, quod ait Ludere, hoc est uiuere, & non laesum uiuere. non n. dixit, natare: quod etiam possunt languidi pisces. ¶ Ipse insuper planum fecit quid sit Purga, dicendo Exossabitur. Purga igitur, exossa significat: non ut quidam putant, exossabitur, comedet. ¶ Mihi q. non pla.) Prius hoc ad senem: & uide quam totum superbe, & confidenter dixerit ob amicitiam omnium dominorum, excepto uno Demea, quem tamen pro illis contemnit. ¶ Salsamenta. Hoc ad discipulum. Salsamenta aut salsi pisces sunt, aut laridum. ¶ Salsamenta haec Stephanio. In tota comoedia opera danda est, ut stomachetur Demea excepto quod se ipse in fine commutat. Haec ergo causa est, quare Syrus quoque illi obiicitur magnifice inferens se ut luxuriosus, licetque seruum praeferti qui adolescentum pedagogus fuerit.

Dolo dicere

Ineptum Absurdum

Nolo Ludit piscis

Salsamenta

GVI. ¶ STVLtitiam hominis: deest o: hoc est miror super. plurimum stultitiam hominis illius. s. Mitionis: qui laetatur de improbitate filii adoptiui. Sy. prosequitur sermonem secum non uideos Demeam. Mitio collaudauit. i. simul cum laetitia sua laudauit filium Aeschinum. egit mihi gratias: quia dedi id consilium ut ita res fieret: quemadmodum narrabam ei. De. Disrumpor. i. deferor: distrahor: dilanior: laceror doloribus. Sy. ilico. i. statim ipse Mitio adnumerauit. i. computauit nobis argentum: quo erat opus. praeterea. i. ultra hic dedit dimidium minae. i. dimidiam partem librae. Dimidium. n. neutri est generis hic. recte autem dicere possumus dedit dimidiatam minam: aut dimidiam partem minae: aut dimidium minae. sane. i. certe. id dimidium minae est distributum. i. in diuersa tributum hic est dispartitum per pulmentaria. ex sententia. i. ex arbitratu: seu ex arbitrio nostro: ut uolumus secundum uotum, ac desiderium nostrum. De. hem interiectio dolentis: seu indignantis & hic ironiam ostendentis. mandes. i. committas: credas: tradas huic. s. Mitioni, uel Aes. immo & utrique seni tradas filium: Aes. uero argentum dispensandum, immo uero dissipandum. Mandes ergo huic si quid. i. si uelis aliquid esse recte. i. ut decet curatum. i. cura ac studio custoditum, seu accurate conseruatum. Syr. Hem: interiectio hic commoti, & quasi perculsi re subita & noua. O De. haud. i. non aspexeram te. quid agitur. i. quid fit: blandientis est non interrogantis. De. petis super. quid agatur. nequeo. i. non possum. satis mirari. i. cum admiratione horrere, ac reprehendere uestram rationem malam. s. i. usum modum uiuendi non satis probandum. Sy. Hercle ne dicam. i. loquar. dolo. i. fraude. mendacio. i. ne mentiar: sed sedulo loquar. i. sine dolo. nostra ratio uiuendi est inepta. i. stulta, & temeraria: seu inconsiderata ac male congruens. & absurda. i. sibi repugnans & in ipsa stultitia diuersa. Nam absurdum dicitur quod stultum est & in ipsa stultitia diuersum, & quasi sibi repugnans: neque bene sibi cohaerens: aut quadrans. o Dromo: nomen est serui. purga. i. munda: euiscera caeteros pisces ab isto congro. uero. i. sed. sinito istum congrum maximum: quia sunt alii non maximi. sinito ergo istum maximum congrum. i. piscem illum de genere congrorum: & uel si mauis de specie sinito inquam. i. permittito illum ludere. i. uiuere, & se deducere paulisper. i. aliquandiu. paruo tempore in aqua. Vbi cum, uel postquam ego uenero. ipse congrus exossabitur. i. purgabitur, sicut & alii. Exossare. n. hoc est purgare: & quasi ossa remouere de obsonio ut auferre spinas ex piscibus: & ipsos exossare. Inde exossatus ager dicitur lapidibus purgatus qui lapides sunt ossa terrae magnae parentis: ut ait Oui. in trasforma. Volo prius. i. ante caeteros purgari quam istum. De. haecine. i. utrum haec flagitia. i. haec uitia flagitione. i. increpatione digna. sunt super. facienda: aut ferenda. Sy. quidem. i. certe. flagitia non placent mihi & saepe clamo. i. uociferor. o Stephanio nomen serui: & quasi discipuli ipsius Syri in parandis cibis. fac. i. effice, quod super. haec salsamenta. i. haec obsonia salita: ut pisces salsi & aridum, seu laridum aut succida: quae idem significant. s. lardum. Salsamenta, ut dicit Do. aut salsi pisces sunt aut laridum. Fac ergo in haec salsamenta macerentur pulchre. i. recte ut decet, mollificentur: seu quod dici solet, de sallentur. Macerare. n. significat interdum debilitare: attenuare: ut macerare corpus. Interdum mollificare: ut macerare quod est rigidum & durum. Item macerare significat conterere. quae significationes pene in idem redeunt. Macerare significat afficere dolore ut Mille modis me discipuli macetant. Oui. in Epi. Maceror interdum quod sim tibi causa doloris. Maceror inquit pro dolore afficior. De. Di imploro super. uestram fidem. i. uestram opem.

Cura recte

Ineptus est

Absurdus

Congrus

Exossare

Salsamenta

Laridum

Lardum

Succida

Macerare

Oui.

SER. ¶ HOMINis stultitiam. i. Mitionis. nequeo mirari. debuit dicere stultitiam uestram. Sed ironice posuit rationem Pisces: sic loquitur Sy. ut eum remoueat a domo. Ille. n. ad domum, ubi talis laetitia esset, non accederet. & etiam eum magis dolere facit. hocine flagitium debet fieri & saepe clamo irascendo contra eos. propter hoc conuertit se ad Ctesi. praecipiens enim de salsamentis coram sene ut doleat. Salsamenta dicit confectiones piperis: & huiusmodi.

ASCE. ¶ ILLVD Hem huic mandes, si quid recte curatum uelis. Do. de Syro dictum intelligit: & rectius, mea quidem sententia, quam de Mitione aut Aeschino. Quia enim Syrus iactitabat distributum esse ex sententia id dimidium minae. Per ironiam dicit Demea. Hem huic. s. Syro mandes &c. q. d. qui non distribuat: sed dilapidet potius. Illud puer aduerte ubi dicitur: Mihi quidem non placet, & clamo saepe: Syrus dicit se indignabundum clamare contra ineptias domus & dominorum: non quidem dicendo. Salsamenta haec Stephanio &c. hoc totum enim non determinat illud uerbum clamo: sed Syrus, qui se pluris facere significauit negocium suum quam praesentiam Demeae: diuertit sermonem suum ab ipso ad conseruum, cui id dicit.

¶ Vtrum

Vtrum studione id sibi habet, an laudi putat
Fore, si perdiderit gnatum? uæ misero mihi,
Videre uideor iam diem illum, cum hinc egens
Profugiet aliquo militatum. S. o Demea
ISTVC EST SAPERE, nõ qđ ante pedes mõ est
Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt,
Prospicere. D. quid? istæc iam penes uos psaltria est?
S. Est iam intus. D. eho, an domi ẽ habiturus? S. credo ut est
Demẽtia. D. hæcine fieri flagitia? S. inepta lenitas
Patris, & facilitas praua. D. fratris me quidem
Pudet, pigetq;. S. nimium inter uos Demea,
Ac non quia ades præsens dico hoc, pernimium interest.
Tu quantus quantus, nihil nisi sapientia es:
Ille futilis, somnium: sineres uero illum tuum
Facere hæc? D. sinerem illum? an non sex totis mensibus
Prius olfecissem, q̃ ille quicquam cœperit?

DONA. ℭ VTRVM stu.) Aut ordo ẽ, utrũne. aut ẽ παρέλκον tertiũ. aut uero p ἔκλειψιν accipit. q. d. utq; ẽ: aut, utrũ uerũ est? qđ q accipit, utrũ subdistinguat, & separet a sequẽtib⁹ necesse est. ¶ Vtrũ stu. Aut Vtrũ supuacuũ ẽ. aut Ne: ant certe τμῆσις figura ẽ, p, utrũne studio id sibi hẽt, si sciẽs lædit filium? ¶ Laudi pu.) Quia decipit. ¶ Si pdi. gn.) Et magno affectu, nõ dixit Aes. & mire, nõ addidit cui⁹ gnatũ. ¶ Væ mise. mi.) Hoc ẽ qđ supra dixit, Aegre ẽ, alienus nõ sum. ¶ Videt ui. iã il. di.) Illũ dixit, q̃si quẽdã tristẽ ac funestũ. ¶ Qđ añ pe. mõ est ui.) Hoc sumpsit Poeta de illo peruulgato ancillæ dicto, Qđ añ pedes est, non uidet: cæli scrutaẽ plagas. ¶ Sed ẽt illa q̃ fu. sunt.) Magis ridicula ẽ assentatio, siqs maxime laudeẽ, qb⁹ maxie caret. ¶ Istæc iã pe. uos psal. ẽ?) Dicendo istęc, oñdit iãdudũ se hac ĩdignari. ¶ Est iã itus.) Vt, Ellũ confidẽs, catus. ¶ An do. est ha.) Proprie: qa habe

Habeẽ mulier

ri uxor dẽ, & hẽri mulier cũ coit. ¶ Credo: ut ẽ de.) Sic & in Eunu. Eã se ĩtẽdit eẽ, ut ẽ demẽtia Et utrũs casus eẽ põt, & septimus. Si septimus: pditus, aut qd tale subaudimus. Sed melius ntũm accipimus casum. ¶ Inepta le. pa. & fa. p.) Lenitas,

Lenitas Facilitas Prauũ Malum Pudet Piget

ad pmittẽdũ: Facilitas, ad ĩgnoscẽdũ. sic qdã. Sed ego, lenitatẽ ad Mitionẽ refero, q hęc icoẽ patiẽ: Facilitatẽ, ad Aes cui hęc p licẽtiã facilitas daẽ. Prauũ ãt ẽ, qđ & ipm lędit faciẽtẽ: Malũ qđ alios tm. ¶ Fris mei q. pu. pi.) Pudet, in his q̃ turpiter facit, Piget, in his q̃ cũ dãno ac malo. Pudere, ẽt ad dedecus: Pigere, ad dolorẽ referẽ. Pudet, qđ turpe ẽ: Piget, quod dolet. ¶ Nimiũ ĩter uos De. * nũc eni redditũ ẽ, qđ supra dicebaẽ, & pterea repetẽdo Nimiũ, cõfirmauit supius dictũ, nõ soluit. ¶ Tu quã. q.) Id est q̃tuscũq;. ¶ Nihil ni. sa. es.) Ridicule prius additũ nihil, q̃ qcq̃, laudis noie. Deide si sapiẽs dixisset, nõ tãta eẽt irrisio * sed stultus. ¶ Nihil nisi sa. es, il. som.) Nec tu sapiẽs, sed sapiẽtia: nec ille somniculosus, sʒ somniũ ὑπερβολή. ¶ Sineres ue. il. tu.) Ab argumẽto fabulę repetit Sinerẽ: & εἰρωνικῶς iterrogat. ¶ Totis sex mẽ.) Totis, q̃si lõgi sint. i. ĩtegris, ut ne unũ qdẽ diẽ min⁹ a sex mẽsib⁹ sciat qd cœpturus sit filius. Nimis comica & moralis assentatio. ¶ Quã il. qcq̃ coe.) Multũ dixit, & añ sex mẽses, & olfecissem, & pus q̃ cœpit. ¶ Nõ olfe. Totũ ridicule. Nã qd olfecisset, q nõdũ qcq̃ sciẽ cœpisset, cuiusq; narib⁹ nihil obiectũ fuisset? Nã ideo nares a naritate dictæ sunt, q nos odoratu doceant præsto & prope esse quod adhuc oculi non uideot.

Nares

GVI. ℭ VTRVM ne. i. utq; sicut an ne p utq; ponunẽ eni duę pticulę: ubi altera sufficeret. nisi uis cape ne p̃ro certe utq; ergo Mitio hẽt. i. reputat sibi id. s. pdere filiũ studio. i. ad studiũ & ai applicatione, seu uacationẽ & ad tędiu solamẽta q ex idustria & dedita opa: & pprio studio ei⁹ pditiõi isistat & uacet. an putat fore. i. futuq; eẽ sibi laudi. i. ad laudẽ. si pdiderit gnatũ i. si cã fuerit pditõis natu submistrãdo sũptus. Væ mihi misero. i. ego miser suʒ tãq̃ maledictus, & Deo iuisus. iã uideor uidere. ubi barbare dñt: uẽ mihi q ego iã uideo illũ diẽ q̃si tristẽ & funestũ. cũ. i. quo die & quo tpe Aes. egens i. egenus penuria pssus. pfugiet. i. lõge discedet. hinc. i. ex hoc loco aliquo. i. i aliquẽ locũ. militatũ. i. ad militãdũ: seu merẽdũ: & ad stipẽdia faciẽda. Sy. istũ qd seqẽ ẽ sape. i. sapiẽtiã hẽre & ostẽdere, uʒ uidere ꝯsideraẽ. nõ mõ. i. nõ solũ id qđ ẽ añ pedes. i. qđ ẽ pñs. sed ẽt pspicere. i. puideẽ: & a lõge aspicere illa q̃ sũt futura. De. qd. i. cur. istæc. q̃ ista hæc Psaltria. i. cãtatrix: uel amatrix histrionũ i scęnis cãtãtiũ. est iã. i. nũc. penes uos. uẽ penes posuit p apđ. uel recte penes uos dixit de ea q̃ i eoq; manu & q̃si ptãte eẽt, quã erãpuerãt a lenõe. Psaltria, dicit Tortelli⁹ apđ Ro. dicebaẽ illa, q̃ seqbaẽ & amabat histriones: & deducit a psallo qđ ẽ cãto. Nã illi quos eiusmõi fœmia amabat quotidie i scenis cãtaẽ solebãt: põt tñ nũc capi p cãtatrice ac tibicina & meretrice: qm eiusmõi mulierculæ petulãtes cantilenis lasciuis: & de morib⁹ solẽt resonare tãq̃ Sirenes: quo suis amatorculis placeãt: & illos ĩ sui amorẽ iflãment & p h decipiãt. Sy. psaltria ẽ iã intus: iterrogatiue pferẽdo De. qa Sy. dixit iã: ac ppea collegit De. eã futurã qđ Crito nesciebat. & iõ q̃si dephẽsa ueritate & nouo motu pculsus inqt. Eho: ĩterectio oñdẽs aliqd esse subtiliter dephẽsuʒ: uel at attẽtionẽ mouẽs an ipse Aesc. ẽ habiturus eã Psaltriã domi tãq̃ foret uxor Sy. credo eũ eẽ domi habituq;. ut. i. cuiusmodi demẽtia ei⁹ ẽ. uel sit abltũs: sic itellige: ut ipe Aes ẽ demẽtia agitatus sup. hoc ẽ tãta stultitia ei⁹: uel adeo ẽ isan⁹: & male sibi ꝯsulẽs, & ai ip otẽs: sensuq; bono destitutus. De. hęcine. i. utq; decet sup. hęc flagitia fieri? Sy. Lenitas. i. indulgẽtia pris ad pmittẽdũ. iepta. i. stulta: icõsiderata: & facilitas ipsius ad ignoscẽdũ praua. i. pnitiosa: & sibi & filio. Prauũ ẽ qđ ẽt ipm lędit faciẽtẽ. malũ uero qđ alios tñ lędit. Lenitas ergo pris: & ei⁹ facilitas facit sup. hęc flagitia: uẽ ẽ cã taliũ flagitioq;. De qdẽ. i. certe me pudet & piget fris. i. uerecũdor & doleo pp fratrẽ: q adeo male ꝯsulit & sibi & filio. Pudet dẽ ĩ his, q̃ turpit fiũt: piget ãt i his q̃ cũ dãno ac malo. Pudere ẽt ad dedecus: pigeẽ ad dolorẽ referẽ. pudet qđ turpe ẽ: piget qđ dolet. Sy. o De. nimiũ & pnimiũmo ualde nimiũ. q. d. ualde multũ: aut pplurimũ & nimiũ repetẽdo ꝯfirmat dcm & auget. uel nimiũ ergo aut distãtia iterest. i. lata ẽ dñia. iter uos. i. iter te & fratrẽ. ac. i & nõ dico hoc: qa ades: cõpositũ p simplici. i. es pñs. tu De. q̃tus q̃tus. i. quãtuscũq;: sic quotquot quotcũq; qsqs qcũq;. & i iure memini me legisse q̃lisqualis p q̃liscũq;. iteutut p utcũq;. ubiubi p ubicũq;. q̃tuluscũq; ergo es nihil es nisi sapiẽtia. ille Mitio fr est somniũ. i. aliqd futile & uanũ & iutile: q̃le ẽ somniũ. & ẽ hypbolẽ: nã dicit De. nõ eẽ sapiẽtẽ: sed eẽ ipsam sapiẽtiã. pterea dicit Mitionẽ eẽ somniũ: & q̃si ipsã uanitatẽ: nedũ uanũ & somniatorẽ. Aliq legũt: Ille ẽ somnus. q. d. Mitionẽ nõ solũ eẽ somniculosuʒ: sed ẽt ipm somnũ itaq; ait Dona uero. i. sed. sineres. i. sinere ac pati debuisses illũ tuum Aesc facere hæc q̃ fecit: iterrogat p ironiã cõtrariũ ĩtelligẽs. De. petis sup. sinerẽ. i. utrũ tolerare debuissem illũ faceẽ talia quasi aut añ olfecissem. i. sensissem: more odorisequi canis: q qđ nõdũ uideẽ oculis: iã docet odoratu: aut psto: aut psto: aut ppe eẽ. pptereaq; nares dñr a gnaritate. i. sagacitate & olfaciẽdi facultate: q̃ nõdũ adsunt pñtia. Quasi ergo aut nõ olfecissem ipm hęc eẽ factuq; sex totis. i. ĩtegris mẽsibus: priusq̃ ille Aesch. cœperit. i. incepit qcq̃ istoq; flagitioq;.

Penes Psaltria

Demen tia

Prauũ malũ

Pudet & piget

Hyper bole

Olfaceẽ Odorise quus

SER. ℭ VTRVM hoq; duoq; hẽt Mitio. i. an id q̃ ita adducit filiũ meũ ad pueriẽ. hẽt sibi studio. s. q in h studeat: q̃si nõ hñs aliud offm factũ: ubi studiũ suũ exerceat. An putas id sibi fore laudi: q ide filiũ pdiderit laudeẽ. Cũ hinc egẽs s. Aesc. Istud est sapere. s. nõ mõ. i. tãtũmõ. uidere qđ est i pñti. Sed ẽt &c. Quid istęc. s. ũra Citharistria. s. facit. est ne apud uos. hocine fieri. s. decuit. hoc facit lenitas pris oia cõdonãdo: & facilitas oia pmittẽdo. Nõ solũ nimiũ: sʒ ẽt pnimiũ iterest. Tuũ. s. Cte.

S. Vigilantiam tuam tu mihi narras? D. sic fiet
Modo, ut nũc est quæso. S. ut quisq; suum uolt esse, ita est.
D. Quid eum? uidistine hodie? S. tuumne filium?
D. Abigam hunc rus. S. iam dudũ aliqd ruri agere arbitror
D. Satis scis ibi eũ esse? S. oh, q egomet pduxi. D. optume ẽ.
Metui, ne hæreret hic. S. atq; iratum admodum.
D. Quid autem? S adortus iurgio fratrem apud forum
De psaltria istac. D ain uero? S. uah, nihil reticuit.
Nam ut numerabatur forte argentum, interuenit
Homo de improuiso: cœpit clamare, Aeschine
Hæcine flagitia facere te? hæc te admittere
Indigna genere nostro? D. oh, lachrumo gaudio.
S. Non tu hoc argentum perdis, sed uitam tuam.
D. Saluos sit spero, est similis maiorum suum. S. hui.

DONA. ¶ VIGI lantiam tuam tu mihi narras?) Idest, quã maxime scio. ¶ Sic fiet modo ut nunc est.) Non dicit qui, sed respice ad argumentum, & uidebis hæc optimum Demeã. ¶ Vt quisq; suum uult esse, ita est.) Hæc sunt sniæ & semp probabiles, & pro psonis ridiculæ. Plautus in milite glorioso, Nimia est miseria nimia pulchrum esse hoiem. ¶ Quid eum? uidistine hodie? Quid eum, initium interrogationis futuræ de persona alicuius. Sic ĩ Heautont. Sed Syrum, qd eũ? ¶ Tuũ ne filiũ?) Hoc clare. ¶ Tuumne filiũ? moris est ut qui cogitat qd respondeat, interrogatiõe remoretur.

[Abigo / Mitto] ¶ Abigam hunc rus.) Vt pecudem, dixit abigam: non ut hominẽ, mittam. ¶ Abigam. Hoc lentius. & abigam quasi pecudem dixit: unde & Abactores [Abactores] dicti sunt. Cice in Verrinis, Equarũ greges ipsũ abigẽdos curasse. ¶ Iam dudum aliqd ruri agere arbitror.) Hoc clare. ¶ Aliqd ruri agere arbitror. Hoc plus est, q illic esse. uult enĩ cũ laude eius loq: ut supra, Rei dare operã: ruri esse, parcum, ac sobrium. Et agere, pprie dixit. nã ab agendo, ager dictus est, q in eo multa agẽda sunt. [Agere / Ager] ¶ Qui egomet produxi.) Mutata ppositione, nõ deduxi, sed produxi dixit, id est porro duxi. [Producere] ¶ Metui, ne hæreret.) Hæc trãslatio ut subleuat Ctesi. ita Aeschino inuidiosa est. nã hæreret, nõ aio, nec uoluntate, sed uisco decipiẽtis aucupis. ¶ Quid autẽ? Quid p quare, uel ob quã cãm. Vir Quæ fortuna uiris, classem quo littore linquant, Quid ueniant. Cui contrariũ in significatione * id qd te oro. ¶ Nihil reticuit.) Mirum eni, minorẽ fratrẽ non pepercisse maiori: nec reticuisse qcqd erat opus. ¶ Cœpit clamare.) ἐνθυμῶς totũ, & cœpit, & clamare: & qd sequitur. ¶ Adortus iurgio est.) Aggredimur de longinquo: Adorimur, ex insidiis, & ex proximo. nã adoriri, est ad aliquẽ oriri .i. exurgere. [Adorior] ¶ De psaltria istac.) Hic mire senem imitatus est: & memoriter, q ille dixerat, Quid isthic iã penes uos psaltria est? ¶ Interuenit homo de improuiso.) Interuenire, est in medio negotio, quasi ex insidiis superuenire, & opprimere in ipso actu eos, q rẽ cælatam uellent. [Interuenire] Et uide q orator enarret gestionẽ rei quæ nunquã facta sit: his. n. fides fit. ¶ Aeschine hæcine flagitia facere te?) Et accusatio a psona: & uide pondus in nomine Aeschini. ¶ Hæc te admittere?) αὔξησις. nam plus est admittere, q facere. [Admittere / Facere] ¶ Hæc admittere indigna. Pronum est hæc statim credere Demeã, de eo quẽ superius laudauerit, Nõ uidet fratrẽ rei dare operam, ruri esse, parcum, & sobrium: unde mira Poetæ arte & initia, & media, & postrema sibi cõgruunt atq; rñdent. ¶ Lachrymo gaudio.) Immoderata lætitia, maxime parentum, lachrymas habet. Recte ergo additum est, gaudio: qa lachrymæ solũ mœrorẽ significant. ¶ Nõ tu hoc argentũ per. sed ui. tuã.) Hæc figura oratoria ἀγνώτης dr. qua oñditur nõ eẽ mediocre qd factũ est. ¶ Hui.) Quasi admiretur ipse q narrat.

GVI. ¶ Sy. Tu Demea narras mihi tuã uigilantiã .i. tuã uigiliã: ac diligẽtẽ obseruationẽ filii quã .s. maxie scio. De. q̃so .i. opto q super ita fit .i. res ita se hẽat. ut .i. sicut nũc ẽ .i. sicut dr nũc se hre qñ mihi nõ est habita fides: neq; mihi est assensum: cũ iãdiu ol fecissem: huicq; malo mederi uoluissem pptera sit ita sane, ut nunc est uolo: ita indignati dicere solemus ubi nr̃æ admonitioni & consilio nõ est relictus locus. Sy. snĩa color rhetoriens .i. q̃ quisq; uult suũ .i. rem suam uel filium suum esse: ita est ea res .i. eo modo ea res: uel is filius se habet: & hoc dicit pp Mitionẽ: qui uult saltẽ: q non malũ ducit adolescentulum scortari: ut prius dixit: quãuis absurdum sit dictum: & ideo cum facile patiat eum Aeschinũ esse lasciuum: sit lasciuus oportet. dici etiam uulgo solet: quãti est hõ, tanti est sua possessio. De. qd: modus interrogãdi comicis familiaris. est q initium interrogationis futuræ de persona Ctesi. uidistin .i. uidisti ne eum .s. Ctesi. hodie. Sy. ne .i. utrum petis an uideri filium tuum Ctesi. De. abigam .i. expellam seu fugabo: tanq̃ pecudem: non ut hoiem mittã. abigam ergo eum hic .i. ex hoc loco rus: in actõ ad uerbialiter ad locũ .i. bene mittam hic eum in agrum ad meditandum .i. se exercendum. Sy. arbitror: eum filiũ agere .i. operari. ruri .i. in agro. ĩ datiuo p aduerbio in loco ponitur. iãdudũ .i. iã pridẽ & iam longo ante tpe. agere: bñ dixit: nã ab agendo dr ager: q in eo molta sunt agenda. De. satin .i. utrũ satis .i. p certo scis eũ filiũ esse ibi .i. ruri. Sy. oh: interiectio indignãtis: q ei non credatur. scio satis eũ ibi eẽ, quẽ egomet .i. ego ipse pduxi .i. porro duxi: huius deduxi: & sum eũ cõitatus cũ iter. De. optime .i. optime se res hẽt: uel filius est optime illic metui ne .i. ut. & ut pro q. hæreret .i. adhæreret & assentiendo huic Aeschino retineretur nã hæret: nõ aio nec uolũtate: sed uisco decipientis aucupis. Sy. atq; produxi inquam eũ rus admodũ .i. ualde iratũ De. aũt .i. sed. qd .i. cur erat iratus. Sy. adortus .i. aggressus est fratrem Aesc. seu insultauit & affecit iurgio .i. iurgatione: lite: increpatione: apud forum uel uenale uel causarũ. aggredimur de longinquo & aperte: adorimur ex insidiis & ex pximo. dr̃ .n. adoriri quasi ad aliquẽ oriri .i. exurgere. Adortus est ergo iurgio .i. obiurgatus est: & increpauit fratrẽ apud forum. de istac Psaltria .i. pp hanc meretriculam. qd sit Psaltria: iã est expositũ. De. uero .i. sed. ain .i. dicis ne serio. Sy. uah: interiectio irridentis senem ita difficilẽ ad credendũ. Ctesi nihil reticuit .i. nihil cęlauit fratri. quinimmo aperte est eũ criminatus: q̃uis esset natu minor. nã ut .i. qñ forte argentũ numerabat: recensebat ab Aeschino: ut daret Psaltriæ. hõ .s. Ctesipho. interuenit .i. intercidit. de improuiso .i. ex insperato: aduerbium pter spẽ: pter expectationẽ. cœpit .i. incepit clamare. o Aeschine. hæcine .i. utrũ decet super te facere hæc flagitia: interuenire est medio negocio: q̃si ex insidiis superuenire: & opprimere in ipso actu eos: qui rem cęlatam uellent. decet ne inq̃ te admittere: plus est q̃ facere .i. te cõmittere hæc flagitia indigna nostro gñe .i. inhonesta nr̃æ cognationi. De. oh, oh: interiectio hic lætantis. lachrymo .i. lachrymas emitto. dicimus ẽt lachrymor deponẽs. præ gaudio .i. tñ est mihi gaudiũ. Sy. clamare inq̃ cœpit: uel dixit fratri. tu non perdis .i. amittis hoc argentum. sed perdis .s. inquinas: amittis uitã tuam: qa aut excessu nimio, seu crapula peribis: aut lasciuia ad ultima inopiam deduceris. Item si nõ cito moriaris, in languore deduces uitam ignominiosam: q̃ uita uiuere non est uiuere: sed potius perire ac perdi. De. ipse filius sit saluus .i. maneat incolumis & bene se hẽat: & sit benedictus. spero .i. credo q sup. est similis suorum maiorũ .i. suorũ pdecessorũ ac parẽtũ. dicimus similis illi, & similis illius sed similis illi cũ dr̃ innuit similitudo in re corporea. aut in colore. sed cũ dr̃ similis illius: oñditur similitudo in moribus: in doctrinis & cęteris incorpeis ac spũalibus. Sy hui: interiectio admirantis: quasi admiretur Syrus quæ narrat Demea.

[Abigere] [Agere] [Hærere] [Adoriri & aggredi] [Interuenire] [Admittere]

SER. ¶ MO do .i. immõ sic fiet semp mea uigilãtia. ut nũc ẽ i pôtl Quid ãt erat irat⁹. Nõ tu h ar. adhuc uerba Ct. ad Aes. dicẽs.

¶ Syre

D. Syre praeceptorum plenus istorum ille.
S. Phy. domi habuit, unde disceret. D. fit sedulu·
Nihil praetermitto, consuefacio: deniq;
Inspicere, tanquam in speculum, uitas umnium
Iubeo, atq; ex aliis sumere exemplum sibi·
Hoc facito. S. recte sane, D. hoc fugito. S. callide.
D. Hoc laudi est. S. istaec res est. D. hoc uitio datur.
S. Probissime. D. purro autem. S. non hercle otium est
Nunc mihi auscultandi· pisceis ex sententia
Nactus sum· hi mihi ne corrumpantur, cautio est.
Nam id nubis tam flagitium est, q̃ illa Demea non
Facere uobis, quae modo dixti· & quod queo,
Conseruis ad eũdem illis praecipiu modum·
Hoc falsum est, hoc adustũ est, hoc lautũ est parum,
Illud recte· iterum sic mementu· sedulu
Muneo, quae pussum pro mea sapientia.
Pustremu tanquam in speculum, in patinas Demea
Inspicere iubeo· & moneo quid facto usus siet.
Inepta haec esse, nos quae facimus, sentiu·

DONA. ¶SYRE, praeceptorum plenus est istorum ille.) Vide Demeam non desinere culpam Aeschini in Mitionem conferre cum econtrario praeceptorum suorum uult esse q̃ sapit Ctesipho. ¶ Istorum.) Quae dicis scilicet, Non tu hoc argentum

Phy. perdis, sed uitam tuã. ¶ Phy.) Interiectio mirantis est. ¶ Domi habuit unde disceret.) Vnde, id est, de quo. ¶ Fit sedulo.) κοινῶς dictum est, fit. Et sedulo, sine dolo, idest instanter: quia negligẽtes, dolosi dicunt. ¶ Inspicere tanquã in speculũ uitas hominũ iubeo.) Videndum, an recte speculum induxerit, cum alienas uitas dicit inspiciendas esse. nisi forte ad causam admouendi speculi, non ad effectum referamus. nam causa inspiciẽdi speculi, emendatio est uultus. effectus, formae per imaginẽ resultatio. ¶ Hoc laudi est, hoc uitio datur.) Non philosophice, sed ciuiliter monet. non enim dixit hoc bonum: sed, hoc laudi ẽ. Nec, hoc malum: sed, uitio datur. Ergo ut idiota, & comicus pater, nõ ut sapiens & praeceptor.

Callid° ¶ Callide.) Callidus dictus est etiam qui exercet doctos. Callidus dicitur, qui callum sibi usũ artis induxerit. ¶ Istaec res est.) Non quam rem gerit Mitio: nõ ut ille agit. Et significat, hoc uerum est, hoc utile est. ¶ Porro autem.) Prope delinitus erat Demea contra institutum argumenti. Artificiose igitur Poeta subiecit ex persona serui, unde illum ad amaritudinem prouocet ¶ Porro autem. At uero. & huiusmodi principia narrationũ sunt, quibus superiora sequentibus cõnectuntur ¶ Nam id nobis tam flagitium est.) Nõ dixit, peccatum, irridens senem· sed, flagitium. Et quidem flagitium. corrũpi pisces, uel talia. ¶ Quod queo.) Quod possum. sed sic maluit dicere, ut allusionem de sua arte faceret Syrus: & hac re ostenderet nihil ab illo dici serio. ¶ Quod queo. A coquendo sumpsit παρέμφασιν. Sic & infra, Sedulo moneo quae possum, pro mea sapientia Et Ciceronis dictum refertur in eum, qui coqui filius secum causas agebat· Tu quoq; aderas huic causae Nam apud ueteres coquus nõ per c literam, sed per q scribebatur. ¶ Ad eundem illis praecipio modum.) Arguta imitatio, ad deridendum Demeam, omnium quae serio ille supra dixerat. ¶ Hoc falsum est, hoc adustum) Haec contente & coniunctae dicuntur· q̃a nõ uicissim Syro assentatur senex ¶ Pro mea sapientia.) ἀμουσικῶς sapientia dixit: quia condimẽtum gustu ac sapore temperant coci. ¶ Tanquam in speculum.) Et hic Speculum non ad imaginem uultus, sed ad contuitum contrapositae rei retulit· ¶ Nos quę facimus.) Non coci, sed Mitio, Aeschinus, & familia. An Nos pro Domini posuit? An Nos, pro Ego? & melius. ¶ Sentio.) Cum dilatione & uultuose dicendum sentio.

GVI. ¶DE. O Syre ille Ctesipho est plenus istorũ i. taliũ pceptorũ. i. documẽtorũ. Sy. ipse filius habuit phos. i. sapiẽtes: amatores sapiẽtiae & bonitatis domi unde. i. a quibus disceret. i. bonos mores sibi acquireret. De fit. i. agit ipersonaliter ĩ eo. s. erudiẽdo. sedulo i. instanter: q̃si sine dolo. nam negligentes dolosi dñr itaq; fit sedulo· signat idẽ qđ laboratur uehementer in eo erudiẽdo. nihil ꝑtermitto. i. nihil omitto: quod ei utile fore putem. cõsuefacio. i. assuetũ efficio in bonis moribus q ex assuefactione ducunt originẽ. Deniq; i. tandem. iubeo eum inspicere. i. diligẽter cõsiderare uitas. i. uiuendi modos hoium. tanq̃ in speculo. i. sicut uidet habitudo faciei ĩ speculo: sic uitas hoium uolo illũ aĩaduertere: atq; iubeo illũ sumere sibi exemplũ ex aliis. i. ex aliorum moribus dicendo ei sup. facito hoc: q a bonũ & laudabile. Sy. sane. i. profecto. recte mones sup. uel facis. De. dico illi ẽt fugito. i. caueto hoc: quia uitio dari solet. Sy. callide. i. astute facis sup.

Callido Callidus est qui exercet doctos: & qui callidum artis usum sibi induxit. De. dico ẽt ei hoc est laudi. i. ad laudẽ efficiens: & propterea faciendũ.

Res Sy. istaec res est. i. ista est utilitas: uel istud est cõmodũ. nã res sępe p commodo & utilitate ponit. De. dico ẽt et hoc i. hoc factũ datur uitio. i. uertitur in uituperium. Sy. pbissime. i. rectissime. dicis sup. uel aliquid tale. De. porro aũt. i. sed certe. & q̃m est principiũ futurae narrationis: quo principio superiora sequentibus cõnectunt: ppterea audiendo defatigatus interrupit sermonẽ & inq̃t. Sy. hercle nunc non est mihi otium. i. non hẽo facultatẽ auscultãdi eis, q̃ incipis dicere. nam nactus sum. i. inueni: atq; cõparaui mihi pisces ex sñia. i. ut uolebã. q bñ rñdent uotis meis. cautio. i. prouisio. est mihi. i. mihi incumbit: ne hi pisces corrumpantur. i. cõtrahant corruptionis aliqd. nam o Demea id. s. q pisces corrũpi sinantur. est nobis tam. i. tñ flagitiũ. i. delictũ. omissum flagitione. i. increpatione dignũ. q̃. i. quantum. flagitiũ est nobis. i. nobis dñis bonã uitã agentibus. nõ facere illam, q̃ tu Demea

Ad pro iusta dixti mõ. i. pauloante. & pręcipio ad. i. iuxta istunc eũdem modum cõseruis. i. aliis, q mecũ seruiunt: quibus tũ ꝓsum. quod. s. pcipere ita conseruis. queo. i. possum facere. deinde subdit modũ pcipiẽdi. hoc obsoniũ est falsum. i. nimio sale cõditum. hoc aliud est adustũ. i. exustum: combustum. hoc aliud est parum. i. non satis: seu nõ multũ lautũ. i. mundũ, & munde paratũ. illud obsoniũ est recte lautum. s. & paratum dico alicui ex conseruis. memento. i. sis memor. parare sup. iterũ. i. secũdo: seu alias. sic. i. hoc modo, ut te doceo. Moneo. i. doceo cũ seruos. sedulo. i. diligenter ea q̃possum monere. pro mea sapientia. i. ſm scientiam meã. condiendi obos & efficiẽdi eos sapidos: propterea sapientiam dixit: quia quoqui seu coqui nam ueteres per q. non per c. scribebant nunc autẽ inoleuit usus ut p c. scribat. nã inq̃ coo temperant gustu ac sapore cõdimentum. Postremo. i. tandẽ. iubeo eos conseruos inspicere in patinas. i. in uasa coquinaria: sed praecipue patula ac lata: quales sunt catini: quos discos uocãt sartagines: lebetes: situ ahena & c. iubeo ergo & moneo. i. admoneo: doceo eos conseruos inspicere in patinas tanq̃ in speculum: & subdit quid iubeat eos inspicere. id. s. quod sit opus facto. i. facere: ut saepe expositũ est: & his oibus dictis egregie seruus illudit Demeã. sentio. i. percipio haec, q̃ nos facimus. i. quae ego facio. esse inepta. i. absurda: stulta: & non honesta.

SER. ¶HOC facito: qđ laudi est: hoc fugito qđ uitio datur. Non otiũ est. De adhuc referre uolebatur, q̃liter illũ instruxisset. sed Sy. uolens eũ remouere a domo dicit: nõ est otium. Nam in nobis. s. sicut tu putas flagitiũ esse corrũpi aliquẽ in malis moribus: ita nobis. i. & cõsimilibus: uel mihi & illis de domo fratris tui putamus eẽ flagitiũ corrũpi pisces: uel aliquẽ

alium ubi̅q̄ quē ꝑcurare debeamus. Ad istuc modū ad quem tu doces filium tuū: ego dico sic: dicens illis: hæc salsa &c. Itē sic memēto bn̄facere in aliis prandiis mō ut bn̄fecisti. In patinas tan. in spec. s. ut ita sint mundæ: quatinus refulgeant sicu ti speculum. & est certū illud quod dixerat de filio: denique inspicere &c. Sentio quid esse incepta quæ facit.

uerbium non est sequendum. nā regula amicitiæ est: ut nec amicos rogemus res turpes: nec faciamus rogati. nunquid. s. nonne aliquid aliud uis q̄ dicere mihi illa q̄ dixisti ita dicere solemus cupientes aliquos a nobis abire: & finē sermoni facere desiderantes. De. opto sup. mentem meliorem. i. bonā uel tolerabilem. posuit. n. comparatiuum pro positiuo: nam

Verum quid facias? ut homo est, ita morem geras.
Nunquid uis? D. mentem uobis meliorem dari.
S. Tu rus hinc abis? D. recte. S. nam quid tu hic agas,
Vbi si quid bene præcipias, nemo obtemperat?
D. Ego uero hinc abeo, quando is, quāobrem huc ueneram,
Rus abiit: illum curo unum: ille ad me attinet.
Quando ita uolt frater, de istoc ipse uiderit.
Sed quis illic est, quē procul uideo? estne hic Hægio
Tribulis noster? si satis cerno, is hercle est. uah, homo
Amicus nobis iam inde a puero. Dii boni,
Næ illiusmodi iam nobis magna ciuium
Penuria est, homo antiqua uirtute, ac fide.
Haud cito mali quid ortum ex hoc sit publice.
Quam gaudeo, ubi etiam huius generis reliquias
Restare uideo? uah, uiuere etiam nunc libet.
Opperiar hominem hic, ut salutem, & colloquar.

DONA. Quid facias

CVERVM qd faci.) Quid facias, pro quid faciat? unusquisque scilicet. ☞ Vt homo est, ita morē geras.) Vtrum aptum ꝓuerbium sit seruis, an ēt amicis? Vt est, Obsequiū amicos: ueritas odiū pariit. Et hæc sententia modo uelut querela, demissa uoce proferenda est. ☞ Mentem uobis meliorem dari. Πρὸς τὸ Vis, respondit agresti feritate. nam respondendum erat, Recte, aut Valeas. sed hic, ne uel abiens blādus esset, pro salutationibus ipsis amara supponit Et memento etiā hunc eundē insalutatum relinquere, qui aduenienss pauloante nec salutauerat, nec te salutauerat fratrem Meliorem autem pro bona ac tolerabili posuit. non enim bonam credit, ut meliorē optet. sic Virg. Dii meliora piis, erroremque hostibus illum. ☞ Tu rus hinc abis?) Vult Syrus nosse an eat. ☞ Nā quid tu hic agas.) Addidit hortatum, ut quamprimum abeat. ☞ Tu rus hinc abis Qui consuetudinis memor est, animaduertit has interrogationes nō inquirendi causa poni, sed admonitionis loco esse apud eos quos uelimus abscedere. Sic igitur interrogat, ut hortetur: & sic pronuntiat, ut & sciat, & approbet quod rogat. ☞ Quando is, quamobrem.) Noua locutio, is quamobrem, pro is propter quem. sic & alibi, In eo me oblecto, solū id est charum mihi. ☞ Illum curo unum.) Vnum cū exceptione. & tamē sic loquitur, ut appareat illum non posse sibi imperare obliuionem Aeschini. nam iccirco addidit, Quādo ita uult frater, de istoc ipse uiderit. Amare cœpit. & ideo tenet, Nam ambos curare, propemodum reposcere est illum quē dedisti. ☞ Quis illic est quē uideo procul? est ne hic Hegio?) Inuenta causa est cur non abeat Demea, propter relinquam fabulæ partem: & simul aliud additur quo indignetur. Beane autem dubitat & familiam * ciuem, & multum absens a conspectu ciuium. ☞ Næ illiusmodi iam nobis magna ciuium penuria est.) Næ, ualde. Illiusmodi: cuiusmodi est Hegio, id est qualis. Et magna ἀπονομία. senex laudatur, ut postulationi eius statim ad sit fides. ☞ Haud cito mali quid ortum ex hoc sit publice.) Vtrum hoc optantis est ne moriatur? an est testimonium uitę hominis nunquam obfuturi rei publicæ? ☞ Vbi etiā huius generis reliquias restare uideo.) Paucos ac raros bonos. nam reliquias, pro relictis paucisque dixit ideo restare etiam dictum est. ☞ Viuere etiam nunc libet.) Ex hac delectatione ostenditur Demea, & q̄ peccantibus sit amarus ac sæuus: & q̄ facile incusationi huius tanquam graui testimonio crediturus sit Demea: & quantum doliturus super Aeschino qui displiceat talibus uiris.

GVL. CVERVM a. sed. qd facias: faciat unusquisque. secunda ꝑsona ꝓ tertia. ut. i. sicut & cuiusmodi, q̄buscunque moribus. hō aliq̄s est ita. i. eo modo morē geras. ēt secunda ꝑsona ꝓ tertia. i. morē gerat. cōplaceat: obsequatur aliquis: ꝓptereaque si uelit seruare incolumem amicitiā est aūt prouerbiū aptum aut seruis aut amicis. q d qualis est dn̄s: talis sit seruus oportet. Itē qualis hō est: taliter illi mos gerendus est: quod quidem pro

non uult fateri eorū mētem fuisse aliquantulum bonā opto inq̄ mentem meliorē dari uobis. Sy. tu. abis. i. discedis. hic rus i. ad agros: nam in urbe erat. De recte. i. bene putas. nā reuera hic rectatus abeo. Sy. q. d. abeas libere rus nā qd agas hic in urbe. ubi. i. in qua urbe. si qd præcipias bene i. recte moneas. nemo obtemperat. i. obsequitur obedit. De. uero. i. certe. ego abeo hinc. qn̄. i. quia & quod dicunt nō recte postq̄ is Ctesipho q̄obrē i. ꝓp quē ueneram huc abiit rus. i. iuit ad operandum in agrum. Curo. i. curæ habeo. illum unum. i. illum solum ac ꝑcipuū. ille Ctesipho attinet ad me. i. mea interest: & ad me spectat. qn̄ i. q. d. dicunt, postq̄ frater Mitio uult ita. s. me curare hunc. & ipse suū curabit de isto. i. quod dici solet quantum ad respectum istius. ipse frater uiderit, quod inepte dici solet, ego me refero. i. suo ipsius relinquo arbitrio. Sed quis ē illic. i. ille homo procul quem uideo? ne. i. utrum. est Hegio noster tribulis. i. de tribu nostra: hoc est similis nostri quantum ad mores uiuendi: & nobis amicitia iunctus: quemadmodum inter se necessitu[d]ine iuncti esse solent: qui de eadem tribu sunt hercle is est Hegio si satis cerno. i si satis adhuc habeo uisum acutū uah: hic ridentis est interiectio, & exultantis ꝓ aduentu amicis. is est hō amicus nobis iam inde a puero. i. iam ab ineunte etatæ: cū uidelicet adhuc pueri essemus. Dii boni: exclamatio est propter paucitatem bonorum næ. i. certe: uel ualde. magna penuria. i. magnus defectus: magna egestas: carentia: raritas: est iam nobis ciuium illiusmodi. i. talium: cuiusmodi est iste. Est sup. homo uirtute. i. honestate uitæ. ac fide. i. ueritate & fidelitate. antiqua. i. qua antiqui pollebant. hoc est redolet suis probatis moribus antiquitatem. haud scio. i. non noui. quid. i. aliquid. uel cape proprie noui. non nescio quid mali sit ortum. i. acciderit. publicæ rei. s. ex hoc homine. ut q nunq̄ reipubli. aliquo pacto obfuerit. uel dicit nescio quid mali sit ortum reipubli. ex hoc. i. quid mali impendeat: seu immineat reipublicæ ex hoc uiro: si moriatur sup. quasi sit optandum: ut non moriatur. q̄. i. q̄tū gaudeo. q. d. multum. ubi. i. quando etiam. i. adhuc. uideo reliquas. i. paucos reliquos, seu relictos. huius generis. i. tales qualis ipse est. Vah: hic est letantis interiectio: etiam nunc libet uiuere. opperiar. i. expectabo hic hominem Hegionem ut salutem: uerbum a saluto as. i. salute impartiam eum. & ut colloquar. i. colloquium familiare cum eo habeam.

Ipse uiderit Tribus

SER. CVERVM. i. sed. quis tu: uel aliquid facias si esses seruus hmōi hois. ingens mo. tu gereres mō. ut homo est. s. sm hoc q dominus tuus uellet. Sed quis illic est. i. ille remotus a domo Mitionis: iam fit obuius Hegioni. Tribulis. i. de eadē tribu næ. i. certe. haud scio aliquid mali ex hoc esse ortum publice. i. ita quod uulgatum esset. uel legitur cito ita: haud cito. i. non leuiter sit. i. esset ortum & ex hoc &c. Ideo inducit laudare illum Hegionem: ut commendatio personæ faciat magis credibilia sua uerba: quæ referret de Aeschino.

CPro

DONA. PRO Dii imo.) Hęc scena fidē amici erga defunctū, maturitatē senilis orōnis, & accusationē eiusquē lędere noluit ipse accusator, continet. ¶ Indignū fa.) Iā narrauit Geta: & recte, nō.n.apud spectatores iterū fuerāt dicēda q̄ dcā sunt. Illud sane admirādū, eiusmodi Hegiōis uerba induci, q̄lia eē debuerāt tātope laudati uiri. & eiusdem Hegiōis ac Demeę. ¶ Quid nar.) Mirātis ē, nō iterrogantis. ¶ O Aes. pol ha. pr.) Mira maturitatis, an q̄ nescias utrū magis iniuriā illatā orbę uirgini: an Aeschinū peccasse plus doleat. Fuat.n. in Hegione qd' uir bonus sit, & amicus. ¶ Tā il. fa.) Id est nō odisse cui succenseas, laudare hoies, fcm reprehēdere. ¶ Haud prnum illuc dedisti Deest, facinus. & dedisti, p fecisti. Sed sic dr̄ in re magna, ut, Dabit ille ruinas Arboribus, stragēq; satis. ¶ De psaltria h. au.) Sic errat Demea, ut itelligat q̄tū dēat irasci in iis q̄ iopinata audiet. ¶ Videlicet de ps. hae au.) Videlicet, confirmatiuū ē. ut uidelicet, uidere licet: sic. s. scire licet: ilicet, ire licet. ¶ Is nihil.) Is, abūdat: ut in Heautōr. Perii, is mihi, ubi ad bibit plus paulo, sua q̄ narrat facinora? Aut is, p ipse: subiūctiuū pnomē minus q̄ finitū. ¶ Vtinā hic ppe adesset.) Quasi nō crediderit dicēti, In ore est oi ppl'o. ¶ Haud si auferēt.) Quō accipimus, haud sic auferēt? an factū suū auferēt sic? An, si correxerint culpā, nō silētio transituros ipsos uel ipsum qd' factū ē? Et ni, si nō, signat. ¶ Haud sic.) ἐλλειπτικόν est. ¶ Quae illos aequū est.) Subaudit' facere, a supiori p σύλληψιν intellectū. ¶ Haud sic auferēt. Id est leniter abibunt, uel subtrahent culpā. ¶ Haud sic auferēt. Senilis & matura cōminatio. & est Sic demonstratio gestū continēs leuissimę ac paruę signatiōis ¶ In te spes ois Hegio.) Vt narratio nō fuerit necessaria, ita pces iterponēdę sunt. ¶ Tu es patronus: tu parēs.) Patronus aut tpale nomen est defensoris: aut certe appellatio est, p quā ōndit' qd illi cultus & obsequi debeat. est.n. nomē ad aliqd. Parens aūt, ueri amoris nomē est. & aequali loco cōtinet interptationē. Et uide q̄ uigilāter Poeta, cū simplr matronā de absente Hegiōe loquētē induceret, Coluit nos, dixit: cū seruus & supplex ad psentē loquitur, Tu es patronus, ingt. ¶ Ille tibi moriēs nos cōmēdauit senex.) Seruus magnū ueritatis indiciū addidit, dicendo moriēs. nemo.n. moriēs nō uera loquit', & urgētia. unū in iure ultima iudicia certiora sunt. Sic & alibi, Hanc mihi in manum dat mors cōtinuo ipsam occupat. ¶ Si tu deseris, p.) Prope, quasi patrono. nā Socius deficit, Parēs pdit, Patronus deserit. Sic Sallustius, Post defectionē sociorū & Latii. Et, Vnius ob irā Prodimur. Et, Pcodidisti & te, & illā miserā, & gnatū qd' qdē in te fuit. Plautus, Qui libertos hūt, eos deserit. Hic & milites, q defensores pīę dērēt eē, desertores eē dīīr. Haec aūt oia magnā uim hūt, si p singulas ptes orōnis cōsiderent' ad cōmouēdū pcibus Hegionē. Et, tu es patronus, ab honesto: Tu es parēs, a iusto. ¶ Si tu deseris, pimus. Et huic rei maxie rūdet oratorie, q̄ illū maxie cōmouit. Vt, En ego uicta situ Et, Pulsus ego? Alii περὶ τὸ pimus, τὸν εὐφημισμὸν rīsum putāt. ¶ Satis pi. p.) Deest, facere. ¶ Neq; me satis pie posse arbitror. Honesta locutio, q̄ signat quqd fecerit, p pietatis debito illis merito parū eē. Sēsus aūt hic ē, Neq; faciā qd' nefas ē, ut uos deserā: nec hoc ipm qd' facio, satis piū ē, p tāta necessitudie. Et bñ addidit, satis, ut, Et sapiēs, nō tū satis.

Dare

Ilicet

Deficio
Prodo
Desero
Desertores milites

ACTVS TERTII SCENA QVARTA.

HEGIO, GETA, DEMEA, PAMPHILA.

M. PRO Di imortales, facinus idignū Geta. *Sena. Iā.*
Quid narras? G. sic ē factū. H. ex illa ne familia
Tam illiberale facinus esse ortum? o Aeschine
Pol haud paternum istuc dedisti. D. uidelicet
De psaltria hac audiuit id illi nunc dolet
Alieno pater is nihili pendit hei mihi
Vtinam hic prope adesset alicubi, atq; audiret haec.
H. Ni facient quae illos aequum est, haud sic auferent.
G. In te spes omnis Hegio nobis sita est.
Te solum habemus tu es patronus tu parens
Ille tibi moriens nos commendauit senex.
Si deseris tu, periimus. H. caue dixeris.
Neq; faciam neq; me satis pie posse arbitror.

GVI. PRoh &c. Hic cōtinet' q̄rimonia Hegiōis cognati Sostra dolētis filiā cognatę adeo male ab Aes. tractatā eē: ac tādē, ut putabāt, desertā adeo esse: cū tū ita nō eēt. Veę ita cōncipiebāt multis argumētis falsis tū. Hegio. Proh: irascētis exclamatio: & Deorū pstatio. o Dii imortales: inuocātis est dictū & in testimoniū uocātis ipsos Deos. facinus indignū. i. o scm inhonestū & indecēs. & est exclamatio in uitupe rationē facti. q. d. miror illud magnū facinus esse cōmissum uel aliqd tale. o Geta serue cognatae meę Sostratę. qd narras? nō interrogantis est: sed admirātis indignitatē facti. Ge. sic factū est ut dico. s. He. ex illan. i. ex illa ne: hoc ē utrū decet? q. d. non. facinus. i. flagitiū. tā illiberale. i. tā indignū hoie libero, q̄lis est Aes. uel tā inhonestū. nā qd' liberale ē, iustū ē, & decēs: s; illiberale dedecet. Est ne ergo honestū facinus tā illiberale. i. tā detestādū, & seruile ac inhonestū. eē ortum. i. emersisse ex illa p eminētiā. i. ex tā honesta familia: ex qua ducit originē Aeschi. o Aeschi. alloqtur absentē. pol haud. i. nō. dedisti. i. pfecisti ppetrasti istud facinus paternū. i. ex paterno exēplo: uel ad exēplū pris: uel pmissione pris Demeae: q adeo honestus est. De. uidelicet. i. certe: quasi uidere licet. sicut. s. scire licet. Hegio audiuit de hac Psaltria. i. de hac puella rapta ab Aesch. i. qd' dici solet Hegio audiuit loq de hac Psaltria: in quo dicto nō est addendū neq; loq, neq; dici ut aliqui sunt arbitrati. id. i. illud factū Aesch. nunc dolet. i. displicet. illi alieno. i. q nō est de familia nra. s. Hegioni. dicimus tuus casus dolet mihi: & ego doleo casum tuū: uel casu tuo: uel ob: aut pp casum tuū. is pr̄. s. Mitio: q est pr̄ Aeschi. adoptiuus. nihili pēdit. i. nō curat p nihilo hēt illud factū, q̄d dolet alieno hei mihi. i. ah dolore concutior: utinā ipse pr̄ esset hic prope alicubi. i. in aliquo loco: atq; utinā audiret hęc q̄ dīīr ab Hegione. He. nisi. i. si nō parētes Aeschini: & Aeschi. faciet ea, q̄ aequū est. i. iustū est & decet illos facere. haud. i. nō auferent sic. i. nō ita leuiter abibūt: seu euadēt: aut remanebunt: siue nō ita subducent culpā: neq; eā operiēt silentio. nā eā rē non sum taciturus: & haec oia loquit' Hegio cū Geta. nōdū. n. animaduertit Demeā. Ge. o Hegio: ois spes est nobis sita. i. posita collocata in te. hēmus te solū: in quo spem reponamus. tu es patronus. i. defensor. est aūt appellatio & nomē tpale ab honesto tu es parens. i. tanq̄ pr̄: cui uirtute simus. & est nomen amoris a iusto. ille senex. s. pr̄ puellae maritus Sostratae. s. Simulus. moriens. i. cū moreret', essetq; in mortis articulo: qñ sola uera & ingētia dīīr. cōmēdauit nos tibi. si tu deseris. i. derelinqs nos. inde desertores milites dicunt': q deserūt patriā: quā debēt tutari. si ergo tu deseris. periimus. i. pditi sumus. He. caue dixeris. i. caue ne dixeris me desertur ū esse uos: cū neq; faciā. i. nō deserā uos: neq; arbitror me posse facere satis pie. i. quin uideri possim impius. nā pii debemus esse in parētes. i. in sanguine nobis iunctos: aut necessitudine. praecipue autem pii esse debemus in Deum.

Illiberale

Dare
Scelus
Prōum
V del
Scilicet

Dolet mihi hic casus & hunc casum

Nisi p sī non

Prōnus
Parens

Desertores

SER. PRoh Dii. Demea decepto de amica Ctesiphonis: & turbato de re falsa Aeschi. induciē Heg. q enarret rē ueram Aeschini: ut magis dementia Demeae amplet'. huic Heg. Ge. totam rē Aesch. narrauerat: qualiter uirginem uitiauerit & Citharistriā rapuerit: Geta iō in hac scena adhibet' ut qd dixerit Hegio te-

ſtificetur. Ex illa familia ſ. decuit. haud pa. tamen. ſ. non patrizas in hoc. Alie non dolet: & patris ſ Mitioni non dolet, qui magis deberet: haud ſic auferret. ſ. impune ſenex. ſ. Simulus. Caue dixeris. ſ. dicas hoc ſ. me uos deſerturum: quia neq; faciam hoc: ſcilicet non deſeram uos: & ſi hoc facerem impius eſſ m: & hoc eſt. Neq; me ſatis.

D. Adibo ſaluere Hegionem plurimum
Iubeo. H. te quærebam ipſum ſalue Demea.
D. Quid autem? H. maior filius tuus Aeſchinus,
Quem fratri adoptandum dediſti, neq; boni
Neq; liberalis functus officium eſt uiri.
D. Quid iſtuc eſt? H. noſtrum amicum noras Simulum,
*Atq; æqualem? D. qd ni? H. filiam eius uirginē *Atq; prior ſyllaba per ſum præcedentem*
Vitiauit. D. hem. H. mane, nōdū audiſti Demea
Q d eſt grauiſſimum. D. an qcq̄ eſt ēt amplius? *tinet ad uer*
H. Vero amplius: nā hoc qdē ferūdū aliquo mō ē.
Perſuaſit nox, amor, uinum, adoleſcentia.
Humanum eſt. ubi ſcit factū, ad matrē uirginis
Venit ipſus ultro lachrumans, orans, obſecrans,
Fidem dans, iurans ſe illam ducturum domum.

DONA. ¶SALVERE Hegionē plurimū iubeo.) Iō prouidit Demea, nō ꝓpulſus eſt, qa oportuit illū audire q̄ loqueret Hegio: & ex illius iā uerbis in indignationē moueri. Iubeo aūt, uolo ſignāt: ab eo qđ ſequit, id qđ p̄cedit. Nō iubemus. n. niſi qđ uoluer mus. & eſt Homericum ¶ Maior filius tuus Aeſchi.) Artificioſa poſtulatio: in q̄. ne ſtatis Demea diceret, nihil ad ſe hāc q̄relā ptinere, q pe q Cteſip. curare dēat, infert eā eur nō diſſimulet pr̄, qa filius: qa maior eſt. qa Aeſchinus, ſiqd eſt in ipſo noīe charitatis: quia fratris adoptiuus: quia bonus, & liberalis: & contra hæc, quibus laudatus eſt, fecit. ¶ Neq; boni) Quaſi id quod eſt, uelit qđ eſſe debet. ¶ Neq; liberalis functus eſt officium uiri. Quærēdum inter bonum & liberalem quid interſit. An bonus eſt, qui non nocet? Liberalis, qui etiam prodeſt? An bonus, qui nō peccat in facto? liberalis, qui nec in uerbo quidem? ¶ Aequalem) ὁμηλικα. Quidni? Plus eſt Quidni, q̄ Noueram nā quaſi corripit dubitantem, dicendo, quidni: ut ſubauditur, nouerim. ¶ Filiam eius uirginem uitiauit.) Vides quantum ualeat iniuria, uel dignitas perſonarum. Non contentus facinore, perſonas credidit ante proponendas ¶ Hem.) Interiectio eſt irati uehementer: quippe qui aliud uitium audiebat, præter crimina quæ ſciebat. ¶ Quod eſt grauiſſimum.) Quia illud graue. ¶ An quicquam eſt etiam amplius?) Amplius, quantitatis eſt. nam ideo, Nondum etiam audis quod eſt grauiſſimum. ¶ Amplius) Id eſt maius ¶ Perſuaſit nox, amor, uinum, adoleſcentia.) Plautus in Bacchidibus, Quia iſtoc illecebroſius fieri nihil poteſt. nox, mulier, uinum homini adoleſcentulo. Et hæc omnia ab impulſionis parte dicuntur, nō a ratiocinationis, Ideo & perſuaſit dixit. nam inſtans perſuaſio, impulſio dicitur: ut ipſe, Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc atq; illuc impellitur. ¶ Humanum eſt.) Nihil tandem ex ea ſumptum conſuetudine eſt, qđ non humanum. & hoc dicere ſolemus ubi peccatum quidē non negamus. ſed tolerabile eſſe dicimus. ¶ Perſuaſit nox, amor, uinum, adoleſcentia. Hæc inferuntur ἀσυνδετικῶς ut multa uideantur ¶ Vinum. Plus dixit, q̄ ſi uiolentiam diceret. ut, Tu nihil niſi ſapientia es. ille ſomnium. Proximum huic, & ſimile eſt in Hecyra, Cum uirgine una adoleſcens cubuerit, Plus potus, ſeſe illa abſtinere ut potuerit. non ueriſimile dicis, neq; uerum arbitror. Virgilius, Bacchus & ad culpam cauſſas dedit. ¶ Vbi ſcit factum.) Id eſt, intelligit & ſentit: quia ſupra futuræ * peccauerit & quia qui impulſione peccat, non peccat ratiocinatione. Hic locus illi recurrit. Cur ergo tacuiſti? ¶ Orans, obſecrans.) Orare eſt placidos petere. Obſecrare iratos rogare. Vnde plus facit obſecrans, q̄ orans: plus uero orans, q̄ rogans Cicero, Orare & rogare ¶ Venit ipſius ultro lachrymans.) Mire, & ad matrē uenit ultro lachrymans: ne q; leniter, aut mollius mulier tuliſſet, prope pactionem iniſſe uideretur.

Iubeo

Bonus Liberalis

Perſuaſio Impulſio

Orare Obſecrare Rogare

GVL ¶DE. Adibo eum: id eſt ibo ad Hegionem. deinde ſalutat. iubeo. i. uolo: præcedens pro ſequente. nam iubemus quę fieri uolumus. iubeo ergo plurimum Hegionem ſaluere. i. ſalnum eſſe, & incolumen: aut iubeo eum ſalutari. nam Cicero inquit: Et ſaluebis a meo Cicerone. ſaluebis inquit pro ſalutaberis. He. o: aduerbium optantis: querebam teipſum o Demea. ſalue. i. ſaluus ſis: & talis eſt reſponſio: qualis aggreſſio ſeu inceptio. De. aūt. i. ſed. quid eſt ſup. aut quid agitur, quid dicit. He. filius tuus maior: quia tantū duo erāt ideo maior inqt. ſ. Aeſc. quem dediſti fratri adoptandum. i. aſſumendus in filium. neq;. i. non eſt functus officium orato res dicerent officio in ablatiuo. non eſt ergo functus officium uiri boni: nec liberalis. Dona. poſuit eam differentiam. nā bonus, inquit, hic intelligitur: qui nemini nocet liberalis uero, qui aliis prodeſt. uel bonus dicit, qui non peccat: ſed liberalis, qui non peccat etiam in uerbo. ſed hæ differētiæ non ſemper obſeruantur. nam (ut Cic. & Valerius inquiūt) bonus innumerabilibus officiis cōtinetur: cuiuſmodi aut rarum, aut nullum putum hominem inuenies. De. quid iſtud eſt: quod tu dicis? declara liquidius. He. noras, id eſt cognoſcebas bene Simulum amicum noſtrum. atq; æqualem id eſt multum noſtri ſimilem. De. quidni. i. cur nō bene noram eū: cum fuiſſet mihi amiciſſimus. He. Aeſchinus uitiauit. i. ſtuprauit: defflorauit filiam eius uirginem. De. hem: interiectio eſt uehementer irati: ut qui hoc nondum audierat. He. mane. i. auſculta: habeas patientiæ quicquam ut reliqua audias & dicit mane: q alter ſe commouebat adeo: ut audire eum non potuiſſet. o Demea nondum. i. non adhuc audiſti id uitium: quod eſt grauiſſimum. i. enormiſſimum. & ferendum grauius cæteris eius flagitiis. De. an. i. utrum quicquam, id eſt aliquid. eſt amplius. i. maius. & ultra id quod iam tetigiſti. He. uero. i. certe eſt aliquid amplius. nam quidem. i. certe hoc ſcilicet quod ipſe fecit in uirginem amore impulſus. eſt aliquo modo ferendum. i. tolerandum. nox. i. temporis opportunitas. amor. ſ. ardor & furor amoris. uinum. i. uinolentia. nam ut inquit Vir. Bacchus & ad culpam cauſas dedit. & Valerius: Proximus a Libero patre ad inconceſſam Venerem gradus eſt. adoleſcentia. i. iuuenilis ætas, quæ inebria perſæpe eſt perſuaſit. i. impulit ad id faciendum quod fecit. id ſupple. eſt humanum. id eſt ab humana fragilitate incitatum ubi. id eſt quando. Aeſchinus ſcit. id eſt intelligit ſentit ſe peccaſſe uim afferendo uirgini. ipſe uenit ad matrem uirginis. ſcilicet Soſtratam. ultro promittens: iurans ſe Aeſchinum ducturum domum illam puellam. i. ſe capturū eā in uxorē nam maritus duceret ſolet domum ſuam uxorē: cum eam ſibi copulatam coniugio habuerit.

¶IVBEO. i. opto. atq; æqualē in ætate. uero i. in ueritate amplius eſt. Vere ferendum eſt quia perſuaſit nox & cętera Et ideo eſt humanum: ſed hoc quod ſequitur grauius eſt. Quia ubi. id eſt poſtq̄. ſit fa. &c. ducturū domū in coniugiū.

¶ILLVD. Vbi ſcit factum ad matrem uirginis uenit &c. commentarius non ita legit: quia non interpretatur dictionem factum ſi textus habere debeat. Vbi ſcit ad matrē uirginis &c. cum tamē alii textus habeant. Vbi ſic factum: ſubaudi eſt ab Aeſchino. Quod ſi textus recte habet. Vbi ſcit factum: ſententia eſt, Vbi, id eſt poſtquam Aeſchinus ſcit. id eſt dignoſcit factum, id eſt peccati magnitudinem. grauiſſimum enim erat uitiare ciuem atticam. Quod antea: uel quia ebrius: uel uirginem ciuem eſſe ignorauerat: non ſenſit.

Saluete Cicero

Bonus & liberalis

Cicero Valeri. Aeqlis

Vero p certe

Vir. Valeri

SER.

ASCE.

¶Ignotum

Ignotum est, tacitum est, creditum est: uirgo ex eo
Compressu grauida facta est: mensis hic decimus est.
Ille bonus uir nobis psaltriam (si Dis placet)
Parauit, qui cum uiuat: illam deserat.
D. Pro certon tu istæc dicis? H. mater uirginis
In medio est, ipsa uirgo, res ipsa, hic Geta
Præterea, ut captus est seruulorum, non malus,
Neque iners, alit illas, solus omnem familiam
Sustentat: hunc abduce, uinci, quære rem.
G. Immo Hercle extorque, nisi ita factum est Demea.
Postremo non negabit: coram ipso cedo.

DONA. ¶IGNOTVM ē, tacitū ē, cre. ἐλεεινολόγος ρουντομῶν ut solet, hic loquitur: ut, imus, uenimus, uidemus. Ignotū ē āt, ꝙ ultro uenerat, & lachrimās: tacitū ē, ꝙ orabat, & obsecrabat: creditū ē, ꝙ fidē dabat & iurabat. Et honestius ī persona liter, q̄ ignouimus, tacuimus, credimus. ¶ Virgo ex eo cōp. gra. fa. est.) Hęc addidit, ne ex uiliore usu, inhonesta patiētia uirginis ad cōceptū libido puenerit. & p̄terea qa & si potuit dici. Ille qdē uitiauit uirginē: sed qd si ex alio cōcepit postea, q̄ nūc grauida fcā ē: Iccirco & a initio uirginis tp̄s ōndit: ut tū facto rō cōueniret. ¶ Ille bonus uir,) εἰρωνικῶς indignātis in loco addita ē uerbis ardētibus. ¶ Ille bonus uir, nobis psaltriā, si Dis placet, par.) Cōclusio accusatōis. &, bonus uir, εἰρωνικῶς qdē ē, sed ab eo posita, q idignet uirū bonū esse debuisse q nō sit: ut supra, Neq; boni, neq; liberalis ē functus offm uiri. Et sil' cōsidera quo noīe Aesc. nocet, uirū appellās. s. q uult eius certa eē ꝓmissa, & q illū iāpridē uideri maritū uelit. Nobis āut, ex abūdāti τοῦ ἰδιωτισμοῦ ad indignationē relatū ē. ¶ Si Dis placet. Bñ interpositū ad inuidiā. Si Dis placet. s. p quos iuratū ē. ¶ Psaltriam nobis. τοῦ ἰδιωτισμοῦ. sic. n. dicimus, & ē cōsuetudīs puulgatę. ¶ Illā des.) Id est, cui ecōtrario dū uiuat obstrictus ē. Et deserat, uirginē. s. ¶ Pro cer. tu ist. di.) Hoc iō nō dicit qa fidē nō hēat narrāti: sed qa mira sunt scelera ¶ Mr uir. in me. est.) Terribiliter satis, in medio ē: q̄si retineri nō possit, nec cohiberi qn rē ꝓdat. Et p̄terea, cū argumētoꝝ gn̄a duo sint, ἔντεχνον καὶ ἄτεχνον: sicut in rebus manifestis ἀτέχνῳ utit. Hoc ergo, sublatis supcilis dicēdū ē, in medio est. nā lētius erat, si diceret, p̄sto est. ¶ Ipsa uir.) Scilicet q̄ in Aesc. reū & testis, & crimē est. Et iō addit, Res ipsa. Id est, pōdus uteri, exactis ad pīedū mēsibus. ¶ Præterea ut cap. est seru. nō ma.) Ad hæc, intelligamus aliter dici nō ierte Socratē, alr nō ierte fuū, alr nō malū Scipionē eē, alr nō malū fuū eē ¶ Pręterea, ut capt'. An, q̄tū capit aius fuilis, tñ nō malus neq; iners Ge. An, ut captus ē fuulorū, quēadmodū sępe aucupiū in fuis hñdis bonū euenit: ut ī captu auiū, uel piscīū, uel feraꝝ plurimū fortuna dn̄at. Et h iō, qa seruū euenire bonū nō rō ē, aut nā, sed casus ē: utpote in re rarissima. ut sit, ut captus ē seruoꝝ. i. euētus est ī seruis. ¶ Vt captus ē setuuloꝝ. Id est ut se hēt cōditio seruoꝝ. Afranius in Simulāte, Is ut fuoꝝ capt' ē, facillime domo atq; tn̄a familia ꝓuēdit. Ergo Captus sorte intelligo. ¶ Nō malus. Id est fidel. ¶ Neq; iners. Id est artē hn̄s. Oratorie futuꝝ teste & idice laudat: sed ne iprobe facere uideat, pcius id fac. nō. n. dixit, bonus & solers: sed, qd' ī fuo sufficit, nō malus, neq; iers. Et ꝓferēdi Getę hęc maxīe cā ē: ne qd' pmittere uideat ī fuo paupis, atrocius fiat, & sil' ut hęc ἀσφαλῶς προειπὼν nō ꝯtristet Getā: quē prius laudat dicturus, Hunc abduc, uinci, q̄re rē. ¶ Alit il. so. o. fa. su.) Duas h res docet: & uñ hæ uiuāt: qd' testimoniū pudicitię ē: & grauē testē posse eē Getā. ¶ Solus. Incerta distinctio ē, sol'. sed melius, solus oēm familiā sustētat. Hoc uerbo, tenuis uict' ōndit: ꝙ bō frugi eē mōstraf ī fœminis. ¶ Hūc ab. u. q̄. rē. Nō multū pmittit, utpote de alieno fuo. iō Ge. plus de se largiet. ipse tñ ἀσυνδέτως tria posuit, ut multa uideret dicere. ¶ Hūc abduce. ut, Tu Voluisē armari Volscoꝝ edice maniplis. Nā postea, e lr̄a, hmōi uerbis aucta ē. ¶ Hūc abduce uinci. Bono ordīe. & abduce ab h illoc ubi nēo possit itercedē. & uincīne solut', ut sciat si ueꝝ fu' accusset. ¶ Quęre rē. Latēter p̄ter uincula, ēt tormēta signauit: nā h q̄re rē pete rei ueritatē. signāt ¶ Imo He. ex. δεύτεχνως εἰπεν. Et bō ipe de se pl' & apti', q̄ Hegio, largit. ¶ Extorq. Mltū dixit, ñ torq, ſ; extorq. Torqm'. n. hoiē: Extorqm' ueritatē.

Caput

Queref
Torq̄re
Extorquere

¶IGNOTVM ē ab ignoscit ignoscebat uerbo impsonali: indultū ē, si liceat ita dici, cū potius indulgeo futura respiciat: nō p̄terita ignotū ē igit ei. s. Aesc. ppea qa sic orabat. tacitū ē a tacet tacebat. i. nihil ē reuelatū: silētiū seruatū ē. creditū ē ei. s. hoc ē cōfisum ē ei. Vir. O formose puer nimiū ne crede colori. i. cōfide. uel creditū ē ei. i. fides ē hita suis pollicitis. uirgo fcā est grauida ex eo cōpressu. i. ex ea cōpressiōe uirginis. hic mēsis ē decim' ex quo Aesc. cōpressit eā & iā ipsa ꝑturit & puerpio laborat. Ille uir bonus p ironiā q dēret esse cū nō sit. s. Aesc. pauit. i. acq̄siuit & supinduxit nobis. i. ad nr̄ū dolorē & dedecus Psaltriā illā puellā: quā abduxit a lenone: si Dis placet: ad inuidiā. i. maleuolētiā cōciliādā hoc interposuit. q. d. id fecit Deos offendēdo p quos iurauit se ducturū nr̄am filiā domū, ut dcm̄ est pauit inq̄ nobis Psaltriā. q cū. i. cū q̄: ablt̄is est q fœminini gn̄is. uiuat. i. uitā agat. & deserat. i. desertā reddat illā filiam Simuli amici nr̄i, quā cōpressit. De. p certō. i. p certo ne: hoc ē utrū dicis istęc facinora Aesc. p certo. i. p uero & explorato: seu ꝓ re certa & explorata. He. mr̄ uirginis. s. Sostrata. ē in med' o. i. p̄sto ē: & in apto testificatura de hac re & bñ dixit in medio: q̄si retineri mr̄ nō potuerit: qn ꝓdiret in mediū: hoc ē in lucē siue in aptū & crimē Aesc. ꝓmulgaret, seu ꝓderet. Deinde subdit uirgo ipsa. i. uirgomet stuprata & grauida est inq̄. in medio. i. in luce. & q̄si nō delitescēs: nec abscōsa, sed facili inuētu cū testimonio opus erit. & iō est in medio signat est in ꝓmptu: ē p̄sto res ipsa. i. ipm crimē: seu pōdus uteri exactis ad pariēdū mēsibus. est inq̄ in medio. i. est in ꝓmptu: ē in apto: ē p̄sto. qd' n. ē in medio loci alicuius: nō est abscōsum: ut in corona hoīum sedētiū: q stat in medio circi: multū ē in luce & in ꝓmptu. Inde uētū est: ut dicamus ꝓdire in mediū: tollere aliquē de medio: qd' posterius signat remouere aliquē de hac luce interficiēdo eū. Praeterea. i. p̄ter ea: q dicta sunt. hic Geta p̄ns nō malus. i. bonus & fidelis. nō iners. i. nō sine arte imo solers & industrius. ut. i. q̄tū. captus. i. capacitas seruuloꝝ est: & declinat hic captus tus tui: hoc ē q̄tū serui hr̄e pñt capacitatē bonitatis & artis, uel q̄tū se hēt cōditio seruorū: seu sm ꝙ serui pñt ac solēt eē boni, fideles, ac solertes. Hic ergo Geta talis: ut dictū ē: inq̄ ī medio ut testificet de hac re si sit op' ꝙ sit bonū & solers: liqdo cōstat hac re: ꝙ ipse alit. i. nutrit illas mrem & filiā: q̄rēdo uictū uñ hæ uiuāt. ipse solus sustētat. i. fouet: & qd' barbare dici solet, ītertenet oēm familiā. i. totā domū: seu totā rē domesticā & familiarē. O Demea abduce. p abduc. i. rape tecū, ēt si nolit, hūc Getā in aliquē locū ubi tu possis ēt p tormēta extorq̄re ueritatē. uinci. i. liga a uicio uincis. Est. n. scda īperatiui psona. q̄re. i. pete p q̄ōnes: q̄s ut in iure hētur titulo de q̄ōnibus sæpe comitant tormēta: & iō q̄re rē. i. inq̄re ueritatē ab eo ēt p tormēta. Ge Immo. i. sed hercle extorq: parcius dixit qd īnuebat p uerbū q̄re. i. torquēdo me elice ueritatē. Nā torq̄mus hoīem: extorq̄mus ueritatē. nisi ita factū est: ut ipse dicit Hegio meo relatu. Postremo. i. deniq; ipse Aeschinus nō negabit. cedo. i. dic: hoc facinus corā ipso Aeschino. & uidebis eū nō negaturum.

¶PROPterea ignotū ē ei. i. cōdonatū. & tacitū. i. cælatū. & creditū ꝓmissiōi eius. Propterea uirgo ex eo &c. & cum oīa ista nobis fecisset. Ecce ille bo. uir iro. Si Dis placet. sed Dis nunq̄ placebit: ꝙ illā Psaltriā ppetuo habeat. Quia nos eū p cām nobis acq̄remus: q cū i. cū qua uiuat. Illam aliam. i. nr̄am deseruit. Mater uirginis est in me. i. palam: q̄ parata ē hoc pbare. & ipsa res: qa pepetit. Præterea iste Geta non in alius sicuti est captus. i. possibilitas seruuloꝝ. s. inquātū serui

GVI.
Ignoscere
Indulgere
Credere
Vir.

Prodire ī mediū & de medio tollere

Captus

Torq̄re & extorquere

SER.

malitiam possunt deuitare. Captus est hic substantiuum: & accipitur pro capacitate: & est quartæ declinationis. Hunc talem abduce tecum: euinci. i. liga eum: ut fateatur ueritatē non solum me uinci: sed ēt extorque tormentis: nisi ita sit. Postremo ipse Aeschi. non negabit coram me tantūmodo. Cedo. i. da me coram ipso. i. in præsentia eius.

D. Pudet: nec quid agam, neq; quid huic respondeam
Scio. PAMPH. miseram me, differor doloribus.
Iuno Lucina fer opem: serua me obsecro. H. hem,
Nū nam illa quæso parturit? G. certe Hægio. H. hem,
Illæc fidem nunc uestram implorat Demea.
Quod uos ius cogit, id uoluntate impetret.
Hæc primum ut fiant, deos quæso ut uobis decet.
Sin aliter animus uester est, ego Demea
Summa ui hanc defendam, atq; illum mortuum.
Cognatus mihi erat una a pueris paruoli
Sumus educati una semper militiæ & domi
Fuimus paupertatem una pertulimus grauem.
Quapropter nitar, faciam, experiar deniq;
Animā relinquā potius, q̄ illas deseram.
Quid mihi respondes? D. fratrem cōueniam Hegio.
Is quod mihi de hac re dederit consilium, id sequar.

DONA. (PVDET.) Auersus hoc dicit, & perturbatus Demea. Maioris erit pōderis Pudet dictū, si Me nec addas nec subaudias. (Differor doloribus.) Diuellor, distrahor, d lacerор. Et proprie hoc genus q̄relæ cōuenit parturiēti, & cum uiscera distēdunt: & ei q̄ inexpertū dolorē nūc primum sentiat. (Iuno Lucia, fer opē.) Bona procuratio poetæ: ut & uox parturiētis, p testimonio succedat ad inflāmādū Demeā. Et nota puellarū, q̄ in comœdiis honestæ sunt & ex amore ducuntur: aut nullā in scena esse, aut rarissimā uocē. (Fer opē. Partui. (Serua me obsecro.) Parturientē. Duas. n. res poscit hæc precatio: & nascentis & parturiētis salutē. (Numnā illa q̄so parturit?) Illa. s. de qua sermo est, quid n. opus fuerat noīe? (Illæc fidē nunc uestrā implorat.) Hæc oratoria πλάσις est. non. n. uere rogat, sed uidet hoc facere. Et implorare, est in malis positos cū ploratu aliquē rogare. (Quod uos ius cogit, id uolūtate impetret.) Artificiose: ne totū simplr agendo, diffidere causæ uideat. Ius igit, legū intelligit. (Deos q̄so, ut uobis decet. Hoc est nō uolūtate aduersariū fore. (Vt uobis decet.) πρεπόντως dixit, nō ut puellæ utile est, sed, ut uobis decet. (Vobis decet Græce dixit, ὑμῖν πρέπει. & deest, facere. (Sin aliter aīus uester est. Offīm amici exequitur in reddēda cā, cur aduersarius futurus sit. (Ego Demea summa ui defendā hāc. Nō dixit id qđ est, uos ulciscar: sed, hanc defendā. (Atq; illū mortuū.) Idonea causa est, aduersus uiuos querimoniam faciendi, pro mortuo. s. qua in re, & de officio suo locutus est, & exaggerauit culpam in Aeschinū, qui uidebatur in uno & eodē facinore uiuos mortuosq; læsisse. (Cognatus mihi erat.) Caussa exposita, iam agit Hegio de persona sua, utrū recte faciat: ut quam personam inducit * ostendat habiturus. Cum amicitiarū duo genera sint, unū necessariū, id est propinquitas sanguinis. alterū uoluntarium, quo nobis ēt alienissimi coniungūtur: Mitionem dicit ac Demeā, & uiuos, & uoluntarios tantū sibi amicos esse. Simulum uero, & mortuū, & nō solum uoluntate, sed necessitate amicū fuisse coniunctum. In qua re & illi non deerit, & his purgatur. (Sed &, Cognatus mihi erat, uultu adiuuat: quia nō a coniunctione inceptiua sumpsit exordium. (Cognatus mihi erat Officia multa cōtra officium unum Demeæ amicitiæ ac Mitionis (Paupertatē una pertulimus grauē. κοινωνικώτερον est: quia magis cōiungit malorum consortium, q̄ bonorum. (Nitar, faciam, experiar.) Sic dicit: ne dicat Vindicabo: qđ uult magis significatum esse, q̄ dictum. Et ne ei diceret, nihil poteris: qđ ad incipiendū sufficit, dixit, Experiar (Aīam relinquā potius. Modesta cōminatio: prius qd sibi possit euenire dixit, q̄ qd passurus sit Aeschinus. (Fratrem conueniā Hegio.) Vultuose pronūciandum hoc qđ addidit. Hegio. q. d. In manu fratris est constitutū, nō mea. (Quid mihi respondes?) Respōdere proprie dr̄ cū lis intendit. Rn̄dere. n. est priorem alloqui, quasi respōdere uerba fundere: ut, Fūditq; has ore querelas. (Rn̄dere. Posteriore loco dicere.

Differor doloribus

Implorare

Ius

Decet uobis

GVI. (DE. Pudet me. s. i. pudore afficior ob tā indignū & turpe factū. nec scio qđ agā. i. agere debeā. nec scio qđ rn̄deā. i. debeā rn̄dere huic Hegioni. Ge Pāphila filia Sostratæ parturiens clamat intus. Miserā me differor &c. Hic Hegio ōndit Demeæ se defensurū ēt ad mortē usq; cognati sui defuncti filiā: seq; nō cōmissurū: ut ita res eiusmodi auferat: sed actus in iudicio ut, qđ æquū est, afficiat. Miserā me interiectio dolētis. Fūgit hoc dcō uice interiectiōis: hoc est dico me miseram, seu fateor: aut aliqd tale. differor. i. diuellor distrahor: dilanior. doloribus. i. pp dolores partus, O Iuno Luci. i. lucē præbēs natis qa pbes parturiētibus fer opē. i. auxiliū partui, siue nascēti: ut saluus sit. obsecro: serua me parturiētē: ut euadā ex hoc puerpio salua. He. Nūnā. i. nunqd. nam. n. est adiectio syllabæ. q̄so nunqd illa parturit. Ge. o Hegio certe. i. uere. parturit. i. in puerpio laborat. Parturire. n. ē partū desiderare. He Hē: interiectio cōpatiētis: o De. illæc. i. illa hæc. i. illa ipsa. nūc iplorat. i. cōplorat: rogat: poscit urām fidē. i. urm auxiliū. Nā fides interdū capit p ope, seu auxilio ut in eo dcō Dii urām fidē. Implorare ē aliquē in malis positū cū ploratu rogare. Deinde rogat Hegio ut res. i. connubiū fiat sine coactiōe. Ipsa Pāphila ipetret. i. assequat. uolūtate ura. i. bono aīo uro: & cū bñuolēna ura id. s. coniugiū cū Aesc. qđ cōiugiū ius. i. æqtas legū. s. cogit uos ut. s. assequatur: uel cogit uos facere uel cōplere primū. i. in primis. q̄so. i. rogo Deos: ut hæc q̄ peto fiant. ut. i. queadmodū. id sup. s. ut hæc fiāt. decet uos. i. ē uobis honestū, alii hñt uobis: & nūc est antiq̄ dcm̄ qđ tm̄ frequens est apud comicos. & pcipue apud Plau. qđ Do. dicit eē græce dcm̄. Sin. i. sed si. aius ur̄ est aliter. i. si aliter uultis. s. ut hæc nō fiant o De. ego Hegio defendā hāc puellā summa ui. i. sūma ope. sūma potētia: & uiribus oībus. & defendā illū cognatū meū sil' mortuū. i. q mortuus ē. & bñ. nā in liberis parētes defuncti uident uiuere ac defendi: cū liberi defendunt. ipse mortuus erat mihi cognatus. i. gētilis meus de cognatiōe mea. nos paruli. i. cū eēmus adhuc pueri. educati sumus. i. nutriti sumus. una. i. sil'. a pueris uice aduerbii ponit. quo caremus. i. ab ineūte ætate: ab incunabulis ipsis: a teneris annis: a teneris (ut græci dicunt) unguiculis: a primis tpibus ætatis. Alii hñt a pueris paruulis: sed in idē redit. Fuimus. i. uersati sumus. semper una. i. sil'. militiæ. i. belli tpe. & ponit in gtō aduerbialr. & domi. i. pacis tpe: q est gtūs aduerbialr ponit. ptulimus. i. passi sumus. pauptatē grauē. i. molestā: & grauātē nos. una. i. simul. quapp. i. pp quas res nitar. i. moliar: conabor. nec solū conabor. sed re ipsa faciā. sed qđ faciā uult intelligi se ulturū esse in iudicio illā iniuriā experiar. i. agā. psequar ius puellæ in iudicio. sæpe. n. inuenire fas est expiri p agere in iudicio. deniq; ad extremū potius relinquā aīam. i. moriar. & est (qđ dici solet) moriar in pœna: uel in psecutiōe potius, q̄ deserā illā puellā Demea. qđ rn̄des mihi. i. qđ secūdo, seu posteriore loco dicis. Rn̄dere proprie dr̄ cū lis intēdit. est. n. rn̄dere priorē alloq: quasi rn̄dere sit uerba fundere. ut Fūditq; has ore q̄relas. Rn̄dere est posteriore loco dicere hæc Do. De. o Hegio cōueniā. i. alloquar fratrē. s. Mitionē. ego sequar. i. tenebo: & insistabor id cōsiliū. qđ cōsiliū is frater dederit mihi de hac re. i. de hoc negocio.
(ME miserā: uox p̄ētis. illæc. i. Pāphila. nūc. i. in hoc ipso clamore. iplo. n. si & iō qđ ex iur̄ dētis facere faciatis ex uolūtate. s. ut ista ipetret a uobis ne desrat a filio suo. Mor. i. Si uult.

Eniti

Facere

Experiri

Rn̄dere

SER.

(Sed

DONA. ¶ SED Demea hoc tu facito.) λύσις χάριστικος supra habitæ comminationis. ¶ Quam uos facillime agitis.) Vt & supra, facilem uictum paret. Et uide q̃ oratoriæ laudes sumpserit argumenta suadẽdi. ¶ Aequo animo æqua noscere oportet.) Bene dixit, æquo animo: quia potentiori & fortiori contra naturam est æquitas. ¶ Redito.) Prosequebatur eum, quemadmodum apparet ex uerbis. ¶ Decet te facere.) Solicita obsequela Hegionis, ultima in loquendo, ostendit impotentiorem personam contra Aeschinum, quo magis gaudium crescit comœdiæ: quando tali ac tanto, pauperior puella, sed tamẽ cupita, iungetur. ¶ Non me indicente.) Quia dixerat, Ipse sentiet posterius. Et nimis dura compositio est: sed apta irascẽti. ¶ Vtinam hoc sit modo defunctum.) Vtinam, desperandi uim habet. ¶ Hoc, id est negocium, id est raptus uirginis. Defunctum, finitum, id est ut non peiora committat. ¶ Defunctum. Finitum, id est ne ulterius peccet Aeschinus. ¶ Nimia illæc licentia.) Quam illi dat Mitio. ¶ Profecto euadet.) Per ardua & præruptauenie. ¶ Hæc euomam.) Non effundam, sed euomã: utpote quæ me ægrũm faciunt, quibus me releuabo, cum langor ille egestus sit. nam euomã, hoc translatione signat.

Vtinam. Defunctum. Euadere. Euomere.

H. Sed Demea hoc tu facito tecum animo cogites:
Quam uos facillime agitis: q̃ estis maxume
Potentes, dites, fortunati, nobiles:
Tam maxume nos æquo animo æqua noscere
Oportet: si uos uultis perhiberi probos.
D. Redito, fient, quæ fieri æquum est, omnia.
H. Decet te facere. Geta duc me intro ad Sostratam.
D. Non me indicente (*iubente*) hæc fiunt: utinam hoc sit modo
Defunctum. uerum nimia illæc licentia
Profecto euadet in aliquod magnum malum.
Ibo, ac requiram fratrem, ut in eum hæc euomam.

GVL. ¶ HE. Sed o Demea facito hoc quod sequitur: uidelicet ut cogites tecum animo tuo hoc quod sequitur. s. q̃ q̃. i. quantum uos agitis, idest uiuitis (nam agere uitam uiuere est) quod facillime, idest sine magno labore, quia est uobis abunde unde uiuatis. & q̃, idest quantum. estis maxime, idest ualde potentes. & dites, idest diuites. & fortunati, idest felices: ac fortunis affluẽtes uobisq; fortuna risit. & q̃ maxime estis nobiles tam. i. tantum. maxime oportet uos noscere, idest intelligere. æqua, idest ea quæ sunt iusta & sm æquitatem. æquo animo, idest prompta uoluntate. si uultis uos perhiberi, idest iudicari. haberi bonos, idest nemini iniuriam facientes. De. redito, idest reuertitor: noli persequi in itinere incepto quo te conferebas ad Mitionem & Aeschinum: omnia quæ æquum est fieri fient. He. te decet, idest tibi est honestũ facere ut omnia fiant: quæ æqua sunt. Conuertit sermonem ad seruum. Geta. duc me ad Sostratam. De. hæc flagitia nõ fiunt ab Aeschino me indicente: hoc est me iubente, aut consentiente. Indicere proprie dicitur de bellis: quasi bellum denunciare. utinam. i. quod dicunt, placeat Deo, & habet uim desperandi: q hoc negociũ seu flagitium de uiolatione uirginis sit defunctum, idest finitũ: ultimum. post quod non sit aliud ita ut Aeschi. non ulterius peccet: seu peiora cõmittat. uerum, id est sed. hæc nimia licentia: quæ datur illi a Mitione. profecto, idest certe. euadet, id est quasi per abrupta & ardua ueniet in aliquod magnum malum ibo, idest pergam ulterius. & exquiram, idest diligenter inquiram fratrem Mitionem. ut euomam, idest effundã: eiciam hæc flagitia in eum, idest contra eum: utpote quæ me ægrum faciunt: quibus me leuabo: cum languor iste eiectus erit. Nã euomã dici per translationẽ certo certius est.

Agere. Perhibere. Indicere. Euadere. Exgredere.

SER. ¶ SED Demea: quasi dicat ne expectes fratrem. sed etiã tu prouide in animo tuo quantum facillime uos agitis omnia quæ uultis in hac ciuitate: & per quid agant supponit, scilicet quantum uos estis potentes & cætera. Tam maxime uos oportet illud ignoscere: quod æquum est: si uos in eadem probitate manere uultis. Redito, scilicet domum. decet hoc dicit ad Demeam. postea conuertit se ad Getam. Non me indecente, scilicet quia non indixi, id est præcepi ut fierent. Defunctum, id est euacuatum: & impetratum hoc malum aliquantulum tolerabile est: sed ista licet quam mei permittit mi. & cætera.

ACTVS TERTII SCENA QVINTA.

HEGIO.

DONA. BOno animo fac sis Sos.) Hi sex uersus. in quibusdã nõ feruntur. In hac scena uis iã locutæ Sostratæ Hegio tradere. Potuit & ipse incipere, tanq̃ qui & rem nouerit, & mœrore eius moueatur. ¶ Bono aĩo fac sis So. Meminisse debemus, q dixit, Duc me intro ad Sostratam & quia hoc intro, in proscenio est * nõ post scenã. nã aliud signat, Eamus intro, ubi dr, Intus despondebit, intus trãsigetur si qd est qd restet. illud .n. interius agitur extra oẽ prosceniũ. ¶ Fac sis So. Sis, honorifice addit uerbo: ne qd imperatiuo mõ pnũciat, superbum sit. Deductũ est aũt a senatuscõsulti formula: ubi. n. aliqd senatus cõsulibus iniungit, addit, si eis uideatur. ¶ Et istã qd potes.) Quia uox ipsa tristis, & circa tristẽ filiã, Quod potes dixit. ¶ Fac cõsolere.) Duas res dixit, quas & ordine locutus est, Et tu bonũ habe aĩum, inqt & filiã fac hre. ¶ Ego Mitionẽ.) Quia Demeã iam uidit. ¶ Si est facturus offm.) Hoc dicendo, promittit eũ esse facturũ. nam facile est unũ quẽq; suo officio fungi. ¶ Vt quid agam, quãprimum sciam.) Mature, neq; comminatur, neq; segnem ostendit se fore.

Sis.

BONO animo fac sis Sostrata, & istã, q potes, *Senarii*
Fac consolere. ego Mitionem, si apud forum est,
Conueniam, atq; ut res gesta est, narrabo ordine.
Si est, facturus ut sit officium suum,
Faciat: sin aliter de hac re est eius sententia,
Respondeat mihi, ut quid agam quamprimum sciam.

GVL. BOno animo: loquitur Hegio. o Sostrata fac sis bono animo, idest da operam tu habeas bonũ animum. & fac q sup. cõsolare, idest cõsoleris istam filiam tuam. qd. s. consolari eam potes facere hoc autem dicit Hegio postea q̃ puenit ad Sostratã. Ego cõueniã. i. alloquar Mitionẽ si est apud forũ: an uenale: an causarũ incertũ est. atq; narrabo. i. recitabo. ordine. i. per ordinem. ut. i. quõ. res gesta est. i. totum negocium processit. Si ipse Mitio est facturus. i. facere uelit. ut. i. q officium suum sit. i. debitũ suum cõstet: appareat: extet. faciat id sup. quod petam, sin. i. sed si, sñia eius Mitionis est aliter de hac re: ita ut non uelit parere petitis. respondeat mihi. i. det mihi responsum ut sciam. quãprimum. i. citissime: mature. quid agam. i. quid agere debeã. si uis etiam: subiunge q̃primum uerbo agam.

SER. BOno animo. Hegio loquens cum Sostrata deliberat se iturum ad Mitionem: & est quasi q̃daз adaptatio sequentis actus. ut sciã qd agam. s. an oporteat me inire cãm: an pacifice agere uelit.

DONA. An' patrē hinc abisse rus?) Hic ōndit timiditas bō ni adolescētuli, & uerti * se ad peccandū ex delicti cōscietia, & reuerētia parētis apparet. Itē mos uerorū patrū circa filios, Syro Demeā describere. Ain' patrē hinc abisse rus? Cōpendio ōndit qd sit iā locutus Syrus. Nūc aūt maxīe aliqd opis facere credo.) Vide quasi ἰδιώσμα uerborū Syri eē, de ope log, sic.n. dicit & Demeq; sed illud, falso: hoc, serio. Vtinā q.) Apud uillā sit, subaudiendū: & distinguēdū aū, q̄ infe. rat qd sequit. Q d cū salute ei⁹ fiat. Hoc nō ē odisse p̄em: sed tm̄ timere ex ꝓprio delicto. seruat. n. ī eo & amor filii, & amatoris affect⁹. Vt triduo h.p.) Quātū sufficiat amatori. eteni nō opus erat ꝑpetuo dicere, si triduū dixisset. Et ist. si q. po. ē re.) Deest, addi, nā si mortē signaret, nō cōueniret adolescētē, Ita dicere, ut enī plus tpis optasse lāguori. Nā hūc d. mi. ni. eu.) Moriat. s. & hoc uersus ad seruū dēt dicere: ne indecorū adolescētis psonę sit hęc ita dixisse: quis eiusmodi adolescētes inducāt comici, ut Neuius in Tribaselo, Deos q̄so, ut adimant & patrē & matrem meos. Misere nimis cupio. Nimis abūdat, more comicorū; q hoc dicto asseuerationē inculcabāt. Cupio, ut cœpi, ꝑpetuū in lætitia degere.) Qui & supra dixit, Ita q̄so: qn̄ hoc bn̄ successit, hilarē hunc sumamus diē. Et illud rus nulla alia cā tā male odi.) Mire ōndit oia ex delictis in prauum uerti; adeo ut miserā putet adolescēs suburbanā uillā, qua re cæteri delectant. Illud ergo tanq̄ cū detestatione dixit: & Male & Nimis ut Misere. nā nimiū, & malū, miserūq; est secūdū illam sniam, Ne qd nimis. Quod si abesset longius.) Amori magis, q̄ rei, cōsulit adolescēs. Iā huc recurret.) Mire de sene, recurret dixit: ut eius instātiā demōstraret. Nihil ne in mēte est?) Si hoc accipiēdū est, ut adolescēti libero malitiā putemus, nō sapiētiam deesse, adeo in hac re, magister est seruus. Tanto neqor.) Sic hoc dictū ē, ut ecōtrario dicimus, tāto melior. Nunq̄ gcq̄.) παρέλκον, ꝑ nunq̄. i. non.

Nōquā gequā

ACTVS QVARTI SCENA PRIMA.

Iambici quadrati et acatalectici, uno aut altero trochaico catalect. mixto Dimeter unus Iambicus.

CTESIPHO, SYRVS.

C. AIN' pattem hinc abisse rus? S. iam dudum. C. dic sodes. S. apud uillam est.
Nūc eū maxume opis aliqd facere credo. C. utinā qdē,
Quod cum salute eius fiat, ita se defatigarit uelim,
Vt triduo hoc perpetuo prorsus e lecto nequeat surgere.
S. Ita fiat, & istoc si quid potis est rectius. C. ita nam hunc diem
Misere nimis cupio, ut cœpi, perpetuum in lætitia degere.
Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia
Prope est: q̄ si abesset longius,
Prius nox oppressisset illic, q̄ huc reuerti posset iterum.
Nunc ubi me illic non uidebit, iam huc recurret sat scio.
Rogabit me, ubi fuerim: quem ego hodie toto non uidi die.
Quid dicā? S. nihilne in mēte est? C. nunq̄ qdq̄. S. tāto nequior.

tis est hoc dictū Et si qd. i. si aliqd. rectius. i. aptius: commodius tibi aliue. i. isto triduo: puta q̄triduū aut et plus tpis. potis est. i. pōt: seu potēs est addis sup. dicit Dona. fiat inquā uel addat. ubi potis est capiendū simplr pro pōt. alioqn pote est foret dicēdū cū p̄cedat substantiuū neutrū: nisi ponat genus pro genere: sitq; synthesis. cuiusmodi est: Triste lupus stabulis. anser forta. Ctesi. ita. i. eo mō. fiat inquā ut optās. nā cupio nimis misere. i. nimis uehemēter: aut nimis infeliciter, & in miseriā meā. degere. i. uiuere: seu agere: transigere: aut traducere: hunc diem in lætitia. ut. i. quē admodū cœpi. i. incepi. & nulla alia cā. i. ꝓpter nullam aliā cām. odi. i. odio ꝓsequor. tā male. i. tā ualde: tā uehementer. illud rus. i. illā uillā suburbanā nisi qa illud rus est ꝓpe urbē. s. hic tn̄ ꝓpe est aduerbiū sed addito casu ē ꝓpositio qa ꝓ sed uel qd rus si abesset. i. remotū esset lōgius. prius nox opp̄sisset. i. qd dici solet, cœpisset eū illic. s. rurī q̄ posset reuerti iterū. i. denuo. huc in urbem ad me quetendū. Nunc nō significat ibi tēpus. sed ostēdit conuersionē ab alio dicto ad aliud. ubi. i. qn̄ ille pater non uidebit me illic. i. ruri. iam. i. tunc recurret. i. celeriter redibit huc sat. i. satis scio: hoc est pro certo scio: & nō ambigo: qn sit recursurus. rogabit. i. interrogabit me ubi fuerim: quē patrem ego nō uidi hodie: toto die. i. die integro: & contra. q pater hodie nō uidit me. qd dicā? i. quid respondebo Sy. ne. i. utrum. nihil est in mēte: hoc est nihil responsiōis residet in mente tua? Ct. nunquam. i. nō gequā est in mēte: uel sit parelcon ut uult Don. Sy. es tanto nequior. i. deterior. quanto. s. minus habes scientiæ & cautelę, q̄ tibi possis cauere. Vel tanto es nequior. i. tanto minoris momenti quanto minus habes cautionis.

GVI. An patrē &c. Hic adolescētis reuerētia in patrem ōndit timētis ne factū suū a p̄re Demea dep̄hendat & tandē in irā p̄r exeat, atq; ꝓrumpat. Ct. o Syre. ain. i. dicis ne. p̄rē. s. Demeā. abisse. i. discessisse hinc. i. ex hoc loco. rus. i. in agrū in uillā: ad opus. Sy. Iā dudū. i. multo añ tpe abiit rus. q. d. est lōgū tps ex quo abiit. Ct. dic sodes. i. si audes. q. d. dic affirmatiue, & ꝓ certo: abierit nec ne. Sy. ipse p̄r ē apud uillā. i. apud domū agrestē. q. d. iam ruri est & in p̄dio. aūt. i. sed. nūc credo eū maxime facere aliqd opis. i. puto eū nūc maxime aliqd opari. Ctesi. qdē. i. certe utinā sit sup apud uillā: ita uult Dona. Deinde subiige uelim sup p̄rem ita defatigari. i. delassari. qd tn̄. s. defatigari fiat cū salute eius. i. ita tn̄ ut nō moriat ex illa defatigatione. Alii habent defatigarit. i. uelim q pater defatigarit se operādo: quod tn̄ fiat cū salute sua ita. ut inde. i. ex lāguore illo mors non sit secuta. ut prsus. i. oīno neqat. i. nō possit. surgere e. i. ex lecto hoc triduo ꝑpetuo. i. itra hoc triduū sequēs ꝑpetuū. i. cōtinuū. ita ut his tribus diebus sequētibus cōtinuis e cubili neqat exurgere. Sy. ita fiat. i. ita afficiat ut optas. & optā

SER. An pa. Incipit quartus actus de sedatiōe & mitigatione rei Aesch nunc hoc nos lędat: q actus iste mitigatio uocat: cū in ultimo actu soleāt mitigationes tractari: qa ista non est principalis mitigatio comœdię. Cū. n. comœdia principaliter de psonis duri & mollis agat duritiæ & molliciei contemperatio est mitigatio principalis: quæ ideo in ultimo actu tractabitur: sed ista est quasi quædam alia pars comœdiæ. In hac mitigatione inducuntur cōuenientes personę. s. Hegio, qui oret & Mitio, qui oratis aquiescat: cuius deprecatio est: ut Aeschi. ducat ciuem uitiatam: sed quia erat durus & importunus: si interesset huic mitigationi: totā rem perturbaret: ideo prius remouendus erat: ut a conuenientibus personis pacifice: & nullo repugnante res ageretur: & ista remotio p̄missa est: ad quem remouendum inducuntur cōuenietes personæ. s. Syrus: & Ctesipho: qui instiget Sy. ut patrem remoueat: Syrus qui occasionē remouendi inueniat. & ab hac instigatione incipit. Ain pa. &c. Dic sodes est uerum q abiit? utinā quod quidē fiat. cum sal. e. q. d. nolo ut aliquod detrimētum ei cōtingat. Ita de fa. se. fab. &c. Ita fiat ut dicis: & fiat rectius istoc. s. q aliquod grauius impedimentum sibi accidat: si qd est potis. i. possibiliter contingere grauius. Potis est nomen pro aduerbio. Quid dicam excusationis? non. n. erat astutus in mentiendo: quia hæc est simplicitas adolescentis.

DONA. ¶ CLIENS, ami. ho. ne. est uo.) Vide magistrū ad neqtiā, ut simplici adolescēti mētiēdi uiā demōstret, & hōestū tētet afferre argumētū ad mēdaciū, pp cliētē, amicū, aut hospitē in urbe cessare tu suz, qđ tñ nec sic itelligit rudis ac rusticus adolescēs. ¶ Cliēs, ami. hos. ne. est uo. Mire sic iterrogauit, ut qui agrestes inhūanosq; reprhēdat, & isociabiles alus, pp aspitatē rustico senis. ¶ Hisce op. ut da. sit.) A supiore sub audit, ueniat i mētē. i. cogita dari potuisse: & datā dicito. ¶ Q nę nō da. sit?) Hic de facto qstio ē, in qua qdā disputāt qdā tūc possibilia itelligi, qñ facta sint. cū aūt nō fiūt. nō modo nō fieri, sed ne possibilia qdē eē dicēda, q loc⁹ περὶ δυνατῶν dr. ¶ Pōt.) Itez subaudit, fieri ut data sit: ut ut credat data. ¶ Interdiu. Bñ qa amatori maxime no cte op⁹ est. ¶ Vah, q uel. ēt no.) Hoc utriusq; psonæ ɔuenit. sed melius a Syro, & facetius dr. & qdā totū Ctesiphoni assignāt abusq; Interdiu. Et q uellē, pprie dicimus i his q nō uidem⁹ fieri. Bñ igit deficiēte argumēto, cū aliud nō inueniret, i uota cōuersus ē. uñ uident magis hęc uerba Cte. esse. ¶ Calleo.) Callide scio. ¶ Cū fer. ma.) Tertia cōiugatōe dixit, uñ feruere dr correpta media syllaba. ¶ Q mo.) Mirat, qa timet eū quē isic cōtēnit. ¶ Laudarier te au. di.) Quod de Demea dr, in oēs parētes dici puta. nā nemo tā asper ē pr, ut nō statī mitescat laudato filio. ¶ Virtutes na.) Nō dicit elegātē indolē, sed uirtutes. uirtutes aūt sunt pfecti sapiētis uel diui alicui⁹. Et bñ cū supor rīdet Meas? oñdēs q nullę eēnt. ¶ Meas? Tuas. Cū gestu pnūciare dēmus, ut itelligat irrisio. ¶ Quasi puero, gaudio. Deest, pte; ut sit, præ gaudio. ¶ Lupus i fa.) Silētii idictio ē in hoc puerbio: atq; eiusmodi silētio uel i ipso uerbo, ut ipsa fabula cōticescat. Quia lupū uidisse hoies dicimus, q repēte obmutuerit: qđ fere iis euenit, quos prior uiderit lupus: ut cū cogitatione in eī fuerint, ēt uoce & uerbis careāt. Sic Theocri. οὐ φθεγξῇ, λύκον εἶδες. Et Virgi. Vox quoq; Moerin iā fugit ipsa, lupi Moerin uidere priores. Alii putāt ex numerū fabulis natū, puero s ludificātiū terror lupi paulati Capua ueniētis usq; ad limē cubiculi. Nā falsū ē qđ dr iteruenisse lupū Neuianę fabulę alimōię Remi & Romuli, dū i theatro agereī. ¶ Fuge mō itr.) Nō dixit I, uel abi, uel uade: sed, fuge, tāta celeritate opus ē. ¶ Si qd ro. nusquā tu me.) Magna uirtute Terē. rudē, simplicē, timidūq; iducit Ctesiphonē ab initio, ut is sit q mox opprimeret cū meretrice accūbēs. interuētu pris, ob imprudentiā ac rusticitatē suā. ¶ Nusquam tu me. Familiaris ἔλλειψις & apta ppperāti. quare, hæc oīa, pressa uoce cū celeritate pnūtiāda sunt.

GVL. ¶ NEMO i. nullus. est uobis (alii nobis) cliens. i. cuius cā sit defendēda, & cuius ptes sint. Nā cliēs ē q opa patroni seu aduocati egēs eū sequitur: ut sua ab eo cā defendat. In clientela. P. Vatinius ad Cic. (Cicero) P. Vatinius cliēs ad te uenit q p se cām dicere uult. Nemo inquā est uobis amicus. i. ne cessitudine iūctus cuius amicitię uenia dāda ē, & mos gerēdus. nemo uobis hospes. i. amicus externus. Vñ hospitiū dr ius amicitiæ: qđ ē inter amicos externos. q externa loca pagrātes solent alii alios amice i hospitiū recipe. Cte. sūt cliētes, amici, & hospites. qd postea? i. qd ide uis deducere si tales adsint nobis. Sy. dic pri rogāti te ubinā fueris: ut. i. q. opa data sit a te. i. q tu feubueris & intendetis (ut ita dicā) tota die hisce. i. talib⁹ amicis &c. Cte. nō pōt fieri: ut sup. opa ueniat i mētē: q opa nō sit data: uel nō pōt fieri ut opa credat sup. data: q nō fuerit data. Sy. pōt fieri mq ut credat data, q data nō fuerit. Cte. Fateor sup. q pōt opa credi data. quę data nō fuerit. Interdiu. i. de die: ut ita dicā. Nā iterdiu & diu p de die idē significant. Quidā tñ dicūt interdiu significare inter mediū diei tps: qđ nō ipedit: q n aliud significet una cū illo. sed si pnocto. i. si pmaneo hic tota nocte: neq; domū redeā. qd causæ. i. quā excusationē dicā. Sy. uah: iteriectio ridētis. i. deridētis. q. i. quātū uellē. q. d. multū: ut ēt mos eēt operam dari amicis. ēt noctu. i. tpe nocturno, non solū interdiu: & hoc sermone ridet adolescētē non malitiosū, q n. i. cur nō. ē otiosus. i. securus: sine cura. nā otium capit p securitate. uel otiosus a metu. i. sine timore. ego calleo. i. callide & optie cognosco sensum illi⁹ pris tui. pulchre. i. optie. noui mores eius qđ dicūt ɔditionē suā. uel pulchre noui eius aīum, seu mētē. qn. i. qñ feruet: uel feruit. nā & feruo es: & feruo is dicius. qñ ergo feruet maxie. i. maxie & uehemētet excādescit, & ęstuat ira: nec iniuria. Nā ira ē ebulitio sāguis circa cor. reddo. i. efficio illū patrē. tā. i. tm placidū. i. trāqllū: qetū pacatū: mitē. q. i. qtū reddere ouē: uel uidem⁹ ouē placidā & mitē. Cte. qmo. i. q tō ue ita mirigas eū admirat. Sy. pr audit libēter te laudari. facio te Deū apud illū patrē. i. extollo te laudibus ad cælū usq; ac si laudatē Deū narro uirtutes. Cte. admiratus, q cū nullę eēnt uirtutes i se: tū narrēt a Sy. dixit. Narras uirtutes. meas an alterius. Sy. narro inq̄ tuas uirtutes. illico. i. statim. ut suz in narratiōe tuaz laudū. lachrymę cadūt hoi. i. pri tuo. qsi. i. tanq cadetēt puero: q facile prūpit in lachrymas & cadunt illi nō prę tristitia: sed gaudio. i. præ nimia gaudii abūdātia. & hæc dicēs sensit uenire Demeā: tūcq; prupit in hanc uocē. Hem: interiectio dolētis de inopinato aduētu pris. aūt. i. sed. tibi Ctesiphoni tacēdū est sup. aut delitescendū aut aliqd tale. est. n. eclypsis, uel aposiopesis. Ctesi. qd nā est. i. qd ē qđ uides: pp qđ ita cōmotus. Sy. Lup⁹ ē in fabula. i. tacēdū ē. hoc eni puerbio silētiū inducit. nā hoīes, q repēte obmutuerunt lupū uidisse dicimus: pp terea q fere euenit his hoib⁹: quos prior lupus uiderit: seu anhelitu suo fœtido ɔcusserit: ut obmutescāt & rauciāt: seu rauci efficiant usq; adeo ut clamare nequeāt: neq; lupū uoce sua abigere. Vir. in buc. (Virg.) Vox quoq; Moerin ipsa fugit: lupi Moerin uidere priores. Cte. ne. i. utrū pr aduenit sup. Sy. ipsus. i. ipse pr adest inq, seu aduenit. Cte. Syre qd agimus. i. qd facimus ut huic periculo medeamur. Sy. mō. i. tātūmō. fuge itro. i. in domū: in qua ē recōdita puella. ego uidero. i. expiat euētū: uel potius ego uidero. i. pmitte mihi totū negociū: sustinebo aduētū pris & iurgia: & est, qđ dici solet uulgo, dimitte mihi facere uel ēt est id qđ dicūt inepte reporta seu refer te mihi. Nā ubi dicūt: Refero me tibi iā diximus eē dicēdū: tu uideris. sic ēt ubi dicunt: Refer te mihi dicēdū ē: ego ipse uidero. Cte. Siqd. i. si aliqd rogabit. i. petet. de me. s. & ē eclypsis familiaris festināti. sicr & i eo qđ sequit. si rogabit aliqd dic sup. q tu nusq. i. in nullo loco uidisti sup. me: uel aliqd tale. Audistin. i. audiuisti ne. id qđ tibi dixi. Sy. potin. i. utrum potis es: seu potes efficere supple uel imparare tibi ut desinas. i. desistas. cesses loqui, & inculcare uerba mihi ex paucis facile intelligenti.

SER. ¶ INTER diu. i. iterim dū dies. si hic morarer posset ptēdi hęc cā. uah uerę ē qd dicis. otiosus. i. ne sis soliotus qa ego expediā. hem tibi au. s. caue. Lup⁹ est i fabula. Metaphorice loqtur qa sicut lup⁹ ex iprouiso uisus solet auferre uocē cōfabulātib⁹ qa facit hoīes raucos: sic Demea psens illis aufert uocē. s. dissipat colloquiū suū. Nusquā tu me dic te uidisse.

C. Cliens, amicus, hospes nemo ē uobis? C. sunt. qd postea?

S. Hisce opa ut data sit. C. q nō data sit? nō pōt fieri. S. pōt.

C. Interdiu. sed si hic pernocto, causæ quid dicam Syre?

S. Vah, q uellem ēt noctu amicis operam mos esset dari?

Quin tu otiosus es ego illius sensum pulchre calleo.

Cū feruit maxume tā placidū, q ouē reddo. C. quo modo?

S. Laudarier te audit libenter facio te apud illum deum

Virtutes narro. C. meas? S. tuas hoi ilico lacrumæ cadūt

Quasi puero, gaudio hem tibi autē. C. quid nā est? S. LVPVS IN FABVLA.

C. Pater est? S. ipsus est. C. Syre quid agimus? S. fuge modo intro, ego uidero.

C. Siqd rogabit, nusq tu me audistine? S. potin' ut desinas?

Inter diu

Quam uellem

ACTVS QVARTI SCENA SECVNDA.

Trochaici quadrati catalectici, unus Denarius, paucis Iambicis immixtis.

DEMEA, CTESIPHO, SYRVS.

D. NAe ego homo sum infelix: primũ fratrem nusquam
inuenio gentium.
Præterea aũt dũ illum quæro, a uilla mercenarium
Vidi: is filium negat esse ruri, nec quid agam scio.
C. Syre. S. qd ais? C. me q̃rit? S. uerũ. C. perii. S. qn tu aio bono es.
D. Quid hoc (malum) infelicitatis? nequeo satis decernere:
Nisi me credo huic esse natum rei, ferundis miseriis.
Primus sentio mala nostra primus rescisco omnia.
Primus porro obnuntio: ægre solus, si quid fit, fero.
S. Rideo hunc: primum ait se scire, is solus nescit omnia.
D. Nunc redeo, si forte frater redierit uiso. C. Syre
Obsecro, uide ne ille huc prorsus se irruat. S. etiam taces?

DONA. NAe ego infelix homo sum.) In hoc actu exẽplũ ẽ nemine facilius, q̃ optimum quẽq̃ falli atq; deludi, ut Virg. ait. Et næ, ualde significat, ut. Næ illi uehemẽter errant, Cicero in Catilinã. ⁋ Næ ego sum homo infelix. Vide initium conueniens ppetuo mœrori Demeæ p totã fabulam, aut disperii dicit, aut defessus sum, aut aliqd tale semp, qd queratur: ita tamẽ ut cũ augmẽto sit miseria, quotiensq; pcesserit. nam plus est qđ nũc dixit, Næ ego infelix homo sum, q̃ disperii. ⁋ Nusquam inuenio gentiũ.) Abũdat gentium. ⁋ A uilla mercenarium uidi. Sapientissime Terentius, etsi proxima uilla est, necessario senẽ ad reliquos actus fabulæ noluit ab urbe discedere, psonæ senilis memor. nam & arduum fuerat, dum redit, & cruciabile, ne fatigatio eius in tragœdiam transiret. ⁋ Recte igitur inuenit a mercenario illi i ue be narratũ, ruri non esse Ctesiphonẽ. at ubi psona est adolescentis, & proficiscitur ad uillã. & cõtinuo redit. ut in Eunucho Phædria. Et, a uilla, utrum a, pro de, positũ est, ut sit, de uilla? an deest uenisse, ut sit, a uilla uidi uenisse mercenariũ? ⁋ Nec qd agam scio.) Vtrũ fratrẽ an filiũ magis quærã. nam senex querulus, tria dixit esse incõmoda sibi: q fratrẽ non inuenat: q Ctesipho ruri nõ sit: q utrũ in urbe maneat, an ad uillam abeat, ipse nesciat. ⁋ Verũ.) Modo uerum, nomen nõ est, sed aduerbiũ cõfirmãtis, idest uere. ⁋ Perii.) Hæc Ctesiphonis pturbatio huc tendit Poetæ arte, ut deprehendatur eũ amica filius, repente ingresso sene. ⁋ Quin tu animo bono es?) Nunc quin, p quinimo positum est ⁋ Quid hoc, malũ, infeli.) Abundat malũ. ⁋ Quid hoc, malũ, infelicitatis? Deest, Deos testor. ⁋ Quid hoc, malũ, infelicitatis? Hic ait Malũ, p interiectione positũ & est dictũ, quasi, o malũ & est dictum anxii hominis & pturbati mentis. ⁋ Nisi me cre.) Pro, nisi qa iam superest, ut me credã. hic enim sensus est in huiusmodi locutione, Nisi me credo huic esse natũ rei. ⁋ Nisi me credo huic esse natum rei. Noua locutio, pro, nisi qa credo. Et, huic rei, potest subtrahi, incolumi sensu: ut, nisi me credo natum esse ferendis miseriis. Ergo, huic rei, subdistinguendũ: & sic inferendum, ferendis miseriis. Ergo huic rei, pro, ad hanc rẽ. ⁋ Primus sentio mala nostra primus rescisco oĩa.) ἐπαναφορά. ⁋ Primus sentio mala Ridicul° error Demeæ. Et primus, ad ordinem. Solus, ad numerũ dr̃. ⁋ Primus porro ob.) Qui malũ rẽ nuntiat, obnuntiat: q bonã, annuntiat. nã pprie obnuntiare dicunt Augures, q aliqd mali ominis seu umq; uiderint. Ergo, obnuntio malũ imminens, quasi omẽ nuntio. inde n. ἐτυμολογία huiusce uerbi est ⁋ Aegre solus, siqd est, fero.) Praue. f. ⁋ Is solus nescit oia. Et bñ solus ut pote de multis: qa cum sciat Mitio, Syrus, Aeschinus, Ctesipho, populus, hic solus fallitur ⁋ Si forte frater redie. uiso.) Pro, si redit. ⁋ Huc prorsus se irruat.) Neutrum uerbum q̃si actiuum se irruat posuit ⁋ Vide ne ille huc. Iam metuitur qđ futurũ est Et cũ neutrũ sit irruat, noue intulit se. Præterea sic dixit irruat, tanquã de eo q pugnaturus sit ut in Eunucho, Quã mox irruimus? Aut tanquã de sue. ut Horatius Hac lutulẽta ruit sus Et Vir. Ipse ruit, dẽtesq; Sabellicus exacuit sus ⁋ Etiã ta.) Antiq̃, p tace. Sic i Andria, Etiã tu hoc rñdes. pro responde. Est ergo correptionis significatio.

Nusquã gẽtium

Primus
Solus
Obnuntio
Annuntio

GVI. NAe ego &c. Hic exẽplũ cõtinet nemine facilius q̃ optimũ quenq̃ falli, atq; deludi. Et eni iterũ deludit Demea a Sy De. ne.i. certe, uł ualde. ego sum hõ infelix. primũ.i. in pmis nusq̃ gentiũ: abundat gentiũ: ut supius dcm̃ est. sonoriorẽ tñ reddit orõnẽ.i. i nullo loco inuenio fratrẽ Mitionẽ. pterea.i. insup. dũ.i. qñ: uel q̃diu quæro illũ fratrẽ. uidi mercenariũ.i. opariũ aliquẽ mercede cõductũ: seu p pmio aliqd facientẽ. Mercenarius eni dr̃ hõ mercede cõductus ad aliqd agendũ. uidi ego mercenarium a uilla.a. de uilla: hoc est gest de suburbanis ubi uilla mea ẽ: uel uidi mercenarium redeuntẽ sup. a uilla, uel uenisse a uilla.i. a domo agresti: ubi forsitan p mercede opabatur. is mercenarius negat filium .f. Ctesiphonẽ eẽ ruri. nec scio qd agã.i. agere debeã .f. utrũ fratrẽ, an filiũ magis quærã. Ctesi. o Syre. uocantis est. Sy qd ais.i. qd dicis aliqd est. Cte. Me n.i. mene .i. utrũ quærit.i. petit uel inuestigat me? Sy. uerum.i. sed uel certe. ipse q̃rit te. Ctesipho peri.i. pditus sum. Sy qn.i. cur tu nõ es aio bono.i. cur nõ habes aium bonũ.i. cur nõ es otiosus a metu, & cura, seu solicitudine. q d. de quo te solicitas? De. Demea solus loquitur, nec dũ animaduertit Syrum. Nequeo satis discernere.i. diiudicare. qd hoc infelicitatis sit.i. q̃ sit hæc infelicitas. Malũ? hæc uox p interiectiõe ponit dolẽtis & exclamantis præ dolore & aĩ nimia pturbatiõe: atq; anxietate. q d. postq̃ dixit nequeo satis discernere cuiusmodi sit hæc infelicitas: deide exclamat. o malũ.i. ifortuniũ grãde & molestũ mihi uel põt ei sic dici: ut pus sæpe ẽ dictũ qd malũ.i. qđ dici solet, qd male grãe: uel q̃ mala grãe: ita ut sit exclamatio, & indignationis ostensio. Deinde subdat: nequeo discernere hanc ifelicitatẽ: uñ uidelicet pcedat: nisi qa sup. credo me esse natũ huic rei.i. ad hanc rem .f. ferundis.i. patiendis: tolerandis miseriis.i. ad tolerãdas & patiẽdas miserias & calamitates. Ego primus ante alios sentio.i. percipio. nostra mala.i. infortunia. ego primus rescisco animo.i. cognosco prius animo, quæ facta sunt. porro.i. deinde. ego primus obnuntio.i. malum imminens nuncio: & quasi malum omen nuncio: qui enim mala nunciat, obnunciat: qui uero bona, annunciat. Nã proprie dñr obnunciare augures: q aliquid mali ominis, seu umq; uiderint. ego solus fero.i. patior. ægre.i. moleste: indigno aio. si qd.i. si aliqd fit. Sy. uidebat eũ Syrus & audiebat: sed ab eo nõ uidebat. rideo.i. derideo hunc: uel rideo pp hunc De. primũ.i. in primis ait se scire oia: uel ait se primũ scire oia. is Demea solus nescit oia, quæ fiunt. nã Mitio scit qõo res hẽat: similiter Syrus: similiter Ctesi & Aesch. De. nunc redeo in domum fratris. Viso.i. eo ad uidẽdũ: si forte frater Mitio redierit. Cte. o Syre obsecro.i. p sacra rogo. uide.i. prouide. ne.i. q ille pr̃ prorsus.i. oino. nõ irruat.i. impetuose inferat se. huc.i. in hanc domũ in q̃ ego sum. & usus est uerbo neutro tanquam uerbo actiuo: dicendo irruat se. Sy. ẽt.i. adhuc. nunc taces pro tace.

Obnunciare

SER. NAe ego. postq̃ inductus est Syrus: qui remoueat: inducitur De q p Sy. remoueat: hñs occasionẽ inueniendi, dum quærit. Mi uerum est q te quærit. Aegre cũ oia sciã: nullus est, q ægre ferat nisi ego solus solus non scit oia: qa ueritatẽ ignorat. hoc dicit q ignorabat Ctesi. amare Psaltriã. etiam taces.i. tacere debes.

Ego cauebo. C. nunq̃ hercle hodie ego istuc cõmittam tibi.
Nã me iã in cellã aliquã cũ illa concludam, id tutissimum est.
S. Age, tamen ego hũc amouebo. D. sed eccum sceleratũ Syrũ.
S. Nõ hercle hic quidem durare quisquam si sic fit, potest.
Scire equidẽ uolo, quot mihi sint domini: quæ hæc est miseria?
D. Quid ille gannit? qd uolt? qd ais bone uir? hem ẽ frater domi?
S. Quid (malũ) bone uir mihi narras? eqdẽ perii. D. qd tibi est?
S. Rogitas? Ctesipho me pugnis miserum, & istam psaltriam
Vsq; occidit. D. hem, qd narras? S. hem, uide ut discidit labrũ
D. Quãobtẽ? S. me ĩpulsore hãc emptã ẽẽ ait. D. nõ tu eũ rus hinc
Produxe aiebas? S. factũ, uerũ uenit post insaniens. (modo
Nihil pepercit: non puduisse uerberare hominem senem,
Quem ego modo puerum tantillũ in manibus gestaui meis?

DONA. ¶HODIE ego istuc cõmittam tibi.) Quod ago, idest complexum mulieris. ¶ Nã me iam in cællam aliquam cum illa concludam.) Id egit stulte adolescens, ut ibi deprehendatur ubi conclusus est. sed sic ipse egit, ut possit subterfugere non deprehensus, conspectum patris. ¶ In cællam aliquã cum illa. Legitur figuratiue: ut dicimus in locũ, pro in loco. In cællam concludã, non in cælla ait. Et mire, ut reclusum tutumq; locũ subiret, cællam s. quã ob ea quæ ĩ ipsa cælantur, clausam eẽ conueniat. nã & cælla & cællarium, a reponendis cælandisq; rebus esculentis & poculẽtis dicunt. ¶ Age tamẽ ego hunc amouebo.) Mire amouebo, dixit, nõ, deterrebo. nã proprie, amouetur saxũ de loco. in quo uerbo, significat iminere sibi magnũ laborem in hoc opere. Et uide αὔξησιν Supra, ut pecudem abigam hunc rus, dixit: mõ, ut saxum, amouebo, inquit. ¶ Non hercle hic quidem durare quisquam, si sic fit, potest.) Nimis moraliter expressa uerba sunt serui uerberatum se indicantis. quis non ex uerbis, seruum uerberatũ intelligat? & seruum recens uerberatum? & seruum fugam cõminãtem? Mire ait, non ego, sed quisquam dixit. nec permanere, sed durare. nam hoc uerbũ, perferendis malis conuenit. ut Virg. Durate, & uosmet rebus seruate secundis. Hæc autem omnia sic dixit, quasi non uideat Demeam. ¶ Quot sunt mihi domini.) Et hic apparet nõ a legitimo domino uerberatũ esse. ¶ Quæ hæc est miseria?) Deest, quam patior. & quasi cõploratio quedam est flebilis post querelas. ¶ Quid ille gannit?) Gannitus est proprie ueluti ploratus uapulãtium. ¶ Quod malum.) Et hic malũ, pro interiectione absidat. ¶ Ctesipho me pugnis miserum, & istam psaltriam usq; occidit.) Mire interiecit miserum: & necessario, usq; addidit: ut ostenderet Occidit nimiæ cædis uerbum, non occisionis intelligi oportere. ¶ Vsq; occidit. Prope occidit: aut, usq; pro ualde est, occidit pro uehemẽter cæcidit. Nam occidere, & peroccidere, ad cædem referebant apud ueteres. Vsq; occidit. ἰδιωτικῶς. non enim occisus loquitur. ¶ Hem, uide ut discidit labrum.) Nõ ostendit, sed uidetur ostendere seni parum iam uidenti, & intra os. ¶ Hem uide ut discidit labrum. Asper, mediam longã a cædendo accipit: ego mediã breuem a scindendo. ¶ Non tu eum rus produxe aiebas?) Mire Terentius eos ipsos qui falluntur, ex aliqua parte cautos facit, ut eo delectabilius spectatoribus procedant doli. nam quæ gratia est aut delectatio stultissimũ falli? ¶ Non tu eum rus hinc modo produxe aiebas? Memoriter senex, non solũ quid dixerit Syrus pauloante, sed quibus uerbis dixerit, refert. nã sic dixerat, Quẽ egomet produxi. ¶ Verũ uenit post insaniens.) Supra, Produxi iratum admodum. nunc αὐξητικῶς non iratum prædicat, sed insanum. ¶ Nihil pepercit.) Vt supra, Nihil reticuit. sic dicimus in his quæ præter expectationem gesta sunt. ¶ Verberare hominem senem.) Miserum fit de ætate id, qd' de conditione non poterat. ¶ Quem ego modo puerum tãtillum, in manibus gestaui meis?) Addidit ætati inuidiam & meritum recens. hoc est enim quod dicit, modo. Et tantillũ, δεικτικὸν est. uidetur enim manu fingere, q̃ paruulum.

Cella
Cellariũ
Amouere
Durare
Gannit
Malum
Tantillus

GVI. ¶EGO cauebo i. prouidebo ne id fiat. Ctesi. hercle nũquã s. nõ cõmittã. i. nõ iniungam tibi hodie istud qd' tibi ĩ iunxi. s. ut caueres ne pater intueret. se huc & hoc dicit propterea q Syrus indignabat toties sibi inculcari: qd' recte nouerat.

Dona. tñ dicit nunquã hodie. i. nullo tpe huius diei. Cõmittã i. credã: tradã tibi illud qd ago. s. cõplexum mulieris. uerum mihi supior snia magis placet. nã cõcludã me cũ illa. i. una cũ illa claudã me ĩ aliquã cællã. i. ĩ aliquã camerã secretiorẽ: ubi cælari possim. uñ cælla & cællariũ a reponendis: cælandisq; rebus dr: esculentis psertim & poculentis. ait Dona. i. s. me concludere in aliqua cælla cũ illa. est tutissimum. i. sine periculo dephensionis, seu oppssionis. Sy. age. i. fac qd' dicis: concludere tecũ illa. tñ quãuis te bñ abscõdas: & nõ sit maxime opus depulsiõe eius: tñ ego amouebo. i. cũ labore & difficultate abducaz hunc patrẽ. & bñ dixit amouebo non deterrebo. nam proprie amouet saxũ de loco aliquo, & qdẽ non sine labore. De. sed eccum. i. ecce hic prope Syrum. sceleratũ i. flagitiosum: scelere contaminatũ. Sy. fingit se esse recens. i. recenter uerberatũ a Ctesiphone ingens plorando simulate. hercle: iurantis est. si sic fit. i. si tanta sæuitia exerceat in seruos. qdem. i. certe. qsquã. i. aliqs. nõ põt durare. i. diu pmanere & perseuerare hic, qnimmo ẽ fugiturus. bñ inqt durare. nã id uerbũ cõuenit pferendis malis. Vir. Durate, & uosmet rebus seruate secundis. Equidẽ uolo scire quot sunt mihi dñi i. quot habeo dominos: q̃ est hæc miseria, quã patior. s. De. qd gannit ille. i. qd deplorat ille: qd conqueriẽ. gannire est pprie uulpiũ & transfertur ad ploratos uapulantiũ. qd uult ille? o bone uir p ironiam. qd ais? est ne frater meus domi. Sy. qd malũ. i. qd malæ grãtiæ dici uulgo solet. ubi malũ pro interiectione ponitur: ut prius dictũ est. i. qd' dici solet, cur in mala gra. narras. i. dicis mihi bone uir. equidem perii. i. sum perditus præ nimiis ictibus. De. qd est tibi. i. qd habes? Sy. rogitas. i. interrogas. quid sit mihi: Ctesipho usq; occidit. i. prope interficit me miserum, & istam Psaltriam. i. istam puellã tibicinã: cantatricem. pugnis. i. ictibus pugnis factis uel Cte. usq; s. ualde, seu uehementer occidit. i. cæcidit: uerberauit. nã occidere & poccidere: ad cædem referebant apud ueteres. De. hem: hic est interiectio admirantis uel timentis. qd narras. i. qd dicis? Sy. hem. hic est dolentis. uide ut. i. qualiter. Ctesi. discidit. i. disrupit: conquassauit: fregit labrum meum ostendebat autem seni, quoniam caligabat oculis. De. quamobrem. i. quare ita discidit labrum tibi? Sy. ait hanc Psaltriam esse emptam me impulsore. i. me suadente. De. non. i. nonne? q. d. ita. aiebas. i. dicebas eum produxisse. i. abiisse: exiuisse hinc. i. ab urbe rus: in accusatiuo aduerbialiter. i. in agrum ad operandum. modo. i. pauloante. Sy. factum est i. produit rus ut dixeram. uerũ. s. sed. post. i. postea. uenit in urbem insaniens. i. nõ solum iratus uehementer ut prius: sed mentis impos & demens: & nõ sanæ mentis. i. nihil. i. in nullo: uel non: uel nullatenus. pepercit. i. reparauit ab ictibus: non puduit se uerberare hominẽ s. me senem annosum: idest non erubuit cædere me seruum tam annosum. quem. s. Ctesi. ego gestaui: idest portaui. modo. i. pauloante. puerum tantillum. i. cum esset puer tãtillus: quantillum tu scis eum fuisse, cum a me gestaretur. & dicendo Tantillũ: ostendit eı digito uel manu mensuram: & quantitatem eius, qua etate cum a se gestaretur.

Durare Virg.
Vsq;

¶NVM cõ. ti. i. tuæ securitati, & prudentiæ: nam me &c. Age. i. te absconde. non. h. de. simulat se uerberatum a Ctesi. Si sic fit i. si unusquisq; ita nos uerberet. Quid malum est: interiectio. Nũ. i. nonne. s. debuit puduisse &c.

SER.

D. Laudo Ctesipho patrissas: abi, uirum te iudico.
S. Laudas? næ ille continebit posthac, si sapiet, manus.
D. Fortiter. S. perquam: quia miseram mulierem & me seruolũ,
Qui referire nõ audebã, uicit, hui, perfortiter.
D. Nõ potuit melius: idem sensit quod ego, te esse huic rei caput.
Sed estne frater intus? S. nõ est. D. ubi illũ quæram, cogito.
S. Scio ubi sit, uerum hodie nunq̃ monstrabo. D. hem, qd ais?
S. Ita. D. diminuet̃ tibi quidem iam cerebrũ. S. at nomen nescio
Illius hominis, sed locum noui ubi sit. D. dic ergo locum.
S. Nostin' porticũ apud macellũ hãc deorsum? D. qdni nouerim?
S. Præterito hac recta platea sursum: ubi eo ueneris,
Cliuos deorsum uorsum est hac te præcipitato postea
Est ad hanc manum sacellum: ibi angiportum propter est.
D. Quo nam? S. illic ubi etiam caprificus magna est. nostin'? D. noui. S. hac pergito.

Videntur Cretici

DONA. ¶ LAVDO Ctesipho patrissas.) Facile inductus est senex uarietate fraudis & doli. nã Syrus & supra, ut laudans, non ut uituperans Ctesiphonẽ: & nũc, ut accusans, idẽ pficit, atq; psuadet. ¶ Patrissas. ἀύξησις. nã ut supra dixerat, Spero est si milis maiorũ suorum: hic cõfirmat quod sperare se dixerat. ¶ Et uirũ te iudico inqt, nõ, adolescentulũ. hoc n. ad ætatem & pbitatem, non ad sexum refertur. ¶ Patrissas. Attende, q̃ bñ inuentum sit manem se dicere. nonne uidet̃ ibi stultissimus, cũ huiusmodi laude nõ mõ se non laudare uelle, quod odiosum ẽ: sed ẽt filiũ apud intelligẽtes uituperare uideatur? siqdẽ nõ solũ hic stultus: sed ẽt ille, qa

Patrissate

patrissa a ingt. ¶ Patrissas. Tam secutus ẽ, ut se laudet. Et Abi addidit. q. d. Non est qď iam demorer. pfectus es. ¶ Laudo Ctesipho. Hic totus uersus mire dolosum oñdit senem. ¶ Næ ille cõtinebit posthac, si sapiet, manus. Cõminatio est subtilis: & patcior, uelut serui. ¶ Perquã.) Nimis, ἐιρωνέια. ¶ Et me seruu.) Oratione, nõ seruũ, sed seruulũ, cũ sit senex. ¶ Nõ audebam.) Non poterã. ¶ Hui, pfortiter.) Hoc gestu seruli, & nimis leuior psonę cõgrue, dictũ est. ¶ Nõ potuit me.) Idest Laudo te Ctesipho: & deest, fieri. ¶ Idẽ qď ego.) Idest patrissas, uirum te iudico. ¶ Sed est ne fra. in.) Deest, responde ut sit, rñde. Verũ hodie nunquã monstrabo. Volens senẽ auidius quærere, q̃ hic ardor semp paratissimus credentes ẽt fallit, ei fingit se nolle dicere. Hodie autem, aut abũdat, ut Nunquã oẽs hodie moriemur inulti. aut, nunquã hodie, p nullo tpe huius diei. qa nũquã: p se generale est. ¶ Diminuetur tibi qdẽ iã cerebrũ.) Cõminationis genus uerba ipsa indicant ut appareat senẽ baculum sustulisse. ¶ At nomẽ nescio illius hominis: sed lo. no. ubi sit.) Recte, qa si hominẽ diceret, nõ erat errandũ agnita psona hominis, & ubi habitet cognito si notus esset, nulla cã q̃rendi superesset. ¶ Dic ergo locũ.) Dic ergo, q̃si inuitum coegerit.

Ergo

Ergo, semp addimus ut hortemur tarde qd facientes. ut Virg. Ergo age, chare pr̃, ceruici imponere nr̃æ. ¶ Nostin' porticum apud ma.) Conuenit rustico & parcissimo seni macellũ in urbe nescire. & iõ sic interrogatur a seruo. ¶ Hanc deorsum.) Bñ, hãc deorsum: qa nõ est una. ¶ Hac recta.) Proprie, hac parte: ut manu uiam oñdere uideat̃. ¶ Quid ni no.) Correptiue, qdni: pro qd nisi? Etenim quamuis rusticus, tñ est ciuis Demea. ¶ Vbi eo ueneris, deorsum cliuus uersum ẽ

Præcipito

hac te pcipi. Hoc lentius. quidã clarius legunt: ut sit, præcipitato, cito descende. ¶ Ad hanc manũ.) * dicitur, in quo nõ pmanet certũ dextrũ, nec certum sinistrũ & iõ pficit in errorẽ. uult eni seruus hæc signa esse pplexa. ¶ Et sacellũ, ut Varro ait, sacra cella est. ¶ Propter.) Prope. ut Virg.

Propter

Tẽplũ de marmore ponã Propter aquã. Et Lucretius, Propter aq̃ riuũ sub ramis arboris altę. ¶ Vbi ẽt ca. ma. ẽ.) In hoc Homerũ imitatus ẽ, q dicit Caprificũ ppe Troiana mœnia cõstitutã. ¶ Hac pgito.) Non, ito: sed qa longum est, pergito.

Caprificus

Pergere

GVL. ¶ DE. O Ctesi. laudo te. s. & hoc dicit ad abũtem. Pẽssas. i. pr̃em. s. me imitaris & sequeris hoc est redoles mores pr̃nos quos effingis ad uiuum. abi. i. discede quo uis. iudico te uirũ i. scientem moderari tibi: ita ut possis tuorũ esse moderator cõsiliorũ: & ita eiusmodi es: q quo uelis ualeas abire. Sy. ne i. utrum laudas eum q̃ me ceciderit Ille Ctesipho cõtinebit manus. i. temperabit manus a uerberibus mihi infligendis. posthac. i. post hoc tps. si sapiet. i. si sit sapiẽs. cõminatur seruus uel fugã, uel repercussionem De. egit sup. uel fecit fortiter. i. strenue te cædendo & Psaltriam. Sy. pq̃ nimis. i. ualde multũ fortiter egit. s. p ironiã hoc dicit: q. s. Ctesi. uicit. i. superauit. mulierem Psaltriã miserã: q̃ imbellis est & calamitosa & uicit me seruulũ senem q non audebam. i. qui non audebam. i. q non eram ausus: nec poterã præ senio referire. i. retundere ictus, & repcutere pcutientem. hui: interiectio deridẽtis. pfortiter se gessit. s. p ironiam. De. ipse nõ potuit meliꝰ facere sup. q̃ fecit: uel nõ potuit melius fieri sup. q̃ factũ est. ipse filius sensit idem qď ego sensi i. eãdẽ habuit sniam quã ego habui: uidelicet te esse caput. i. te principalem huic rei: idest huic coemptiõi Psaltrię sed ne. i. utrũ frater eius Mitio est intus. Sy. nõ ẽ intus ipse Mitio. De. cogito ubi q̃ram illũ. Sy. scio ubi sit. uerũ. i. sed. nunquã hodie. i. nullo huius diei tpe monstrabo ubinã sit. De. hem: indignãtis qd ais? Sy. ita dico ut audisti me hodie nõ monstraturũ ubi sit frater. & hoc facit ut magis accendat̃ Demea ad inuestigandũ ubi sit. & deinde requirat latius. De. sustulisse baculũ Demea his uerbis ostẽdit̃. qdẽ. i. certe. cerebrũ iã diminuetur tibi. q. d. tãto ictu percutiam caput tuum hoc baculo: ut cerebrum frangetur: & ita diminuetur. Sy. at. i. sed. nescio nomen illius hoĩs apud

Ergo

quẽ est. sed noui. i. scio locũ ubi. i. in quo sit. De ergo dic locũ ergo addimus: ut hortemur tarde facientes. Sy. nostin. i. scisne. porticum. i. domus partẽ q̃ est, seu operit fores, columnisq; sustentatur: quasi portæ custos: ut qdam uolunt. nostin ergo porticũ apud macellũ. i. apud locũ in quo uẽduntur obsonia. sic dictũ a Macello quodã ciu e cuius domus funditus deleta fuit: ac solo æquata: in cuius area cœpta sunt obsonia uendi. nostin inquã porticũ apud macellũ deorsum. i. uersus inferiorẽ partẽ, seu in ipsa inferiori parte. hac. i. per hanc partem. oñdebat aũt illi Syrus hęc omnia digito. De qdni. i. cur non. uel qd noui sup. nisi nouerim illam porticũ? Sy. pterito. i. transi: uel transeas sursum. i. uersus superiorem partem: seu ad ipsam partem superiorem. hac platea. i. hac planicie: quã tibi oñdo recta. i. recto itinere, seu recta uia: sed non debet apponi uia. sic eni dicere solemus. recta iui domũ tuã. i. nõ declinãdo: neq; ad hos: neq; ad illos. ubi. i. postquã. ueneris. i. accesseris. eo. i. ad eum locum. est cliuus. i. paruus collis & facilis. est deorsum uersum. i. uersus Partẽ inferiorẽ. pcipitato te. i. cito descende hac. i. p hunc locũ. postea. i. deinde. sacellum. i. paruum tẽplũ: q̃si sacra cella est ad hanc manũ, quã ei oñdebat. angiportum. i. angustus uiculus: ab angendo dictus. est pp. i. prope. Vir. Templum de marmore ponam Propter aquam. i. ppe. aquã. De quodnã. i. qď angiportũ dicis esse ppe? Sy dico esse angiportũ illic: ubi ẽt ẽ magnã caprificus. i. illud genus ficus siluestris: nũquã maturos fructus hñtis: sed sua oĩa loca, in qbus nascatur, penetrantis. Nostin. i. scis ubi nam dicam. De. noui locum illũ. s. Sy. pergito hac. i. p eum locũ. nõ ito dixit, sed pgito: quia longum est iter.

SER.

¶ ABI. i. persenera in bonitate: sicut cœpisti. fortiter. s. fecit non potuit melius. s. facere. qa non potuit uindicare in alio. Scio qdẽ ubi sit: sed non me nescio &c. si nomẽ diceret citius ille pquisisset: uel se falli percepisset illic est. Angiportũ illud ubi nõ solum est sacellũ. sed etiam caprificus magna.

¶ Id quidem

D. Id quidem angiportum nō est peruium. S. uerū hercle, uah,
Censen' hominem me esse? erraui in porticum rursum redi.
Sane hac multo propius ibis, & minor est erratio.
Scin' Cratini huius ditis ædes? D. scio. S. ubi eas praeterieris,
Ad sinistram hac recta platea ubi ad Dianæ ueneris,
Ito ad dextrā, prius, q̄ ad portam uenias apud ipsum lacum
Est pistrilla, & ex aduersum est fabrica ibi est. D. quid ibi facit?
S. Lectulos in sole illigneis pedibus faciundos dedit,
Vbi potetis uos. D. recte sane sed cesso ad eum pergere?
S. I sane, ego te exercebo hodie, ut dignus es, silicernium.
Aeschinus ociose cessat prandium corrumpitur.

DONA. Angiportum. Portus. Insula.

ℂ ID quidē angiportum.) Id est angusta & curua uia: quasi anguiportus: ut angitia, aut anguitia. Alii, q̄ inter portus sit locus angustus, hoc est inter domos. Nā domos, uel portus, uel insulas ueteres dixerunt. Et obserua Terentianā cōsuetudinē, in q̄ inducit nō nihil sapere eos q fallunt. ¶ Cēsen' me homi. esse? erra.) Calliditas est maxima, deprhensum mēdaciū nō defendere, sed fateri: ut opinionē simplicitatis acgrat. Videt igit ut ipse sibi succenseat tanquā iprudens errauerit nō dolosus ipulerit iterrogantē. Et mire se negat hominē: tanquā hō corde sit, non corpore. ¶ Sane hac mul. pro. ibis.) Quasi errasse p fuerit illa uia. Et sane, p satis, ac ualde. quia q sanus est, idē & ualidus. ¶ Minor est er.) Erratio est pecudū: Error, animi est, & loci in quo errat. ¶ Cratini huius di. ædes?) Cōgrue nomē inuenit diuiti Cratinus, ἀπὸ τοῦ κράτους, id est a potētia. ¶ Ad sini. hac.) Deest, ito figura ἔλλειψις. ¶ Vbi ad Dia. ue.) Sic absolute dicebāt, nō addito tēplo. Sallust. Ad Iouis mandēnsa. ¶ Priusquā ad por. ue.) Portā dicēdo, oñdit usq ad muros fines q̄ ciuitatis erraturū Demeā. Porta aūt, ab aratro portādo dicta est, q̄ i eo loco coloniæ deductor & cōditor, subiūctis uacca & tauro, aratrū, quo urbē designat, suspendit manu: ne iprimat sulcos, ubi ciuitatis aditus reliquēdi sunt. ¶ Apd ipm la.) Credibiliter addidit lacū. nā Varro docet. semp lacū portis additū. s. ob usum iumētorū exeuntiū & introeuntiū: præterea ut aduersum hostilē ignē portis de pximo subueniret. ¶ Est pi. Veteres absolute dicebāt pistrinā, ut sutrinā, & medicinā, ad tabernā referētes. nā pistrio pistrina nō ꝯuenit. Et simulata diminutiua diuersa sunt a genere nominū pmæ positionis, ut Rana, ranunculus. ut est in his: scutū, scutella, canis, canicula ¶ Lectulos i sole ilig. pe. fa. de.) In urbe cōuiuium aut in sole aut i umbra, p cōditione tēporis, istruebat. Repente igit iterrogatus qd̄ minime opinabat̄ q̄siturū senē arripuit statim lectulos. Et qa potuit senex dicere, Mentiris, nā hēt lectulos: addidit ex tpe, i sole. Et ne eos quoq hēre diceret, addidit, illigneis pedibus faciundos. sed hoc, gestu actori adiutū est: q̄si endē tpe seruus & q̄rat qd dicat, & rideat. ¶ Vbi po. uos.) Incerta psona ē: nā Syro, uel Demeæ hoc dictū iungi pōt. ¶ Bñ fa.) Hic εἰρωνεία est, nō approbatio. ¶ I sane.) Aut abundat sane: aut iferioribus iungit̄ ¶ Silicerniū. Cœna q̄ iferī dīis Manibus, q̄ eā silētes cernant, idest umbræ possideant: uel q̄ q hæc inferant, cernant, neq degustent. Nā de his q̄ libant̄ inferis qsqs comederit, aut biberit, funestat̄. Aut erit silicerniū senex, q iā iamq silētibus umbrisq cernēdus sit: & sic ē melius, q̄ ut qdā Xenophāta interp̄tat̄. putat is Xenophāta sic nos Silicerniū itelliger̄, hoc ē Silicē cernētē senē, dū incuruus est, uel stratæ saxo uiæ, uel sarcophagi iā iā appropinquantis sibi. ¶ Ociose Aeschinus cessat. prandium corrumpit.) κοινολεκτον. deest Et. ¶ Prandiū corrūpitur. Vt coquus, dixit: q fiat cōditionē quādā magis feruētē placere.

Erratio. Error. Ad Dianæ. Porta. Lacus. Pistrilla. Sutrina. Medicina. Diminutiua. Silicernium.

GVI. ℂ DE. Quidē. i. certe. id angiportū. i. angusta & curua uia. nō ē puiū. i. facile ut illac trāseat̄: uel qa nō patet exitus, cū ingressus fuerit intro. Angiport⁹ uel Angiportū utrūq. n. dr) est (ut uult Dona.) Angusta & curua uia q̄si angust⁹ portus uel angustia. Alii dicūt q̄ iter portus sit locus angustus: hoc est inter domos: q̄s portus uel insulas ueteres dixerūt. Sy. hercle uerū ē sup. s. angiportū nō esse puiū. Vah interiectio ridentis seipm q̄ errauerit. Censen. i. putas tu me esse hoiem: q sic errauerim p imprudētiā. q. d. ego sum bñ bestia. erraui. i. ego nō bñ te docui uiā: fateor. rursum redi in porticū illā, quā iā tibi dixi sane. i. certe: uel sane p satis aut ualde. nā q sanius ē idē & ualidus. ibi multo ppius. i. multo ppinquius, & breuius. hac. i. p hāc uiā, seu p hūc locū. & erratio. i. deuiatio est minor. Erratio est pecudū: error ē aī & loci in quo errat̄. sci. i. scis ne. ędes. i. domū huius ditis. i. diuitis Cratini. sic noīa tia cratos. i. a potētia. De. scio ubinā sint eius ædes. Sy. ubi. i. postq̄ p̄terieris. i. transieris eas ædes. ito ad sinistrā manū, uel ptē recta. i. recto gressu. hac platea. i. p hāc planicīe ubi. i. qñ. ul post quā ueneris ad tēplū sup. Dianę: ito ad dextrā. p̄usq̄. i. āīquā uenias ad portā urbis. s. Porta dicta ē ab aratro portādo: ut satis ē notū. Pistrilla. i. paruū pistrinū: hoc est taberna, siue officina in qua pinsitur. i. teritur: seu cōtunditur frumentum trusatili mola. quæ uel ab equis uel a uiris circumagitur. pistrilla aūt a pistrino diminutiuum nō seruat genus ut terebra bræ: & terebellā li. pistrilla ergo ē apud lacū. i. apud aquatoriū equorum. nā Varro docet semp lacū portis additū ob usum iumētorum introeuntium, & exeuntium atq ut aduersum hostilem ignem portis de proximo subueniretur. & fabrica. i. locus & officina in quo fabricat̄. i. fit opus, seu aliqd artificium exerceret̄. est ex aduerso. i. ex opposito. Mitio frater tuus est ibi. i. in eo loco. Dem. qd facit ibi? Syrus dedit. i. tradidit: cōmisit lectulos faciūdos illigneis pedibus. i. hñtes pedes ex ilice arbore specie q̄rcus. ubi. i. in qbus lectulis uos. tu, & ipse potetis. i. cōpotetis: simul bibatis in Sole. i. in aprico in loco Soli exposito: & Sole calefacto. In urbe. n. cōuiuiū: aut in Sole aut in umbra p cōditione tpis instruebat̄. De. sane recte. i. ualde recte facit. est aūt ironia nō approbatio. sed cesso. i. nimis tardo: nimis cūctor: moror pgere. i. me cōferre ad eū. & bene pgere: qa iā incepit iter ad eū q̄rendū fratrē. Sy. I. i. uade. Deinde Syrus uidens eū euntē inqt ridēdo apud se. o silicernium. i. o tu senex: q iā silentibus, umbrisq cernēdus sis. nā cœna infertur Diis manibus: q̄ eā silentes cernant. i. umbræ possideant: uel q̄ q hæc inferant: cernant: neq degustēt. nā de his, q̄ libant̄ inferis: qsqs comederit, funestat̄. neq probat Dona. illā interpretationē in qua hētur silicerniū: dici senē silicē cernentē: dū senex uel incuruus ē: uel stratæ saxo uię intentus: ac sarcophago iam iā appropinquāti sibi. o silicernium ergo ego te exercebo. i. te agitabo: te uexabo hodie. ut. i. sicut. dignus es: q exercearis. Aeschinus & Ctesipho sua agunt negocia. ego cōsulam mihi illorum exemplo. Aes. cessat. i. est in quiete: sine labore: est cessator: & laboris uacuus. otiose. i. secure: sine solicitudine: quia q solicitus est cessator ac otiosus esse nō solet. prandium corrumpitur. i. quod dici uulgo solet, prandiū deuastat̄: ubi corrūpitur deberet dici.

Sane. Erratio. Error. Porta. Pistrilla. Silicernium.

SER. ℂ VERVM hercle dicis. Sed non est mirū si deceptus sum quia pp uerberationem sensum amisi. & iō dicit cens. &c. uide q̄ callide decipit. Sic eni mendaciū corrigit: ut fallaciā ille nō pcipiat. Redi imp. Redire dicit q̄tū ad narrationem. Sane hac uia quam uolo mōstratur. pronus ibis: q̄ alia quā demōstraueram. hac recta platea. s. uade & postq̄ ueneris ad Dianæ s. tēplum ito &c. Ibi est lacus: & apud eum lacū est pistrina. i. mollendinum. Laenm ei indicabatur domū, q̄ erat ante illum postea indicaret. Ex aduersum: est aduerbium. In fabrica illa dedit lectulos faciendos iligneis pe. i. de ilice. Vbi. i. in quibus. Vos. i. tu & frater potetis in Sole. i. in æstate, sane. i. ualde bene facit q tam cito lectos ppat: ironice dicit. Ego te feci loqtur. Silicernium. i. incuruus & inclinatus q̄si cernens silices. i. terram. & cyatos diuersi nectaris Sor. &c.

DONA. ℭ EGO iam prospiciam mihi.) Iam, interdum significat festinationē: ut nunc. Interdū ad describendū ponit, & increpādam moram ut, Iā melior, iam diua precor: Et, Vos quoq; pgameæ iā fas est parcere genti, Diq; deæq; oēs. Et pspiciā mihi dixit, tanquā hoc sentiat, Illi sua agunt negocia: & ego illorū exēplo cōsulā mihi. ⁋ Et bū pspiciā: q̄si nō pransurus, nisi puidero mihi. ⁋ Ctesipho ast i amore est totus.) Nō potuit pl⁹ dici de incondita acni mia uoluptate. ⁋ Bellissimū.) Proprie bellissimum dixit, unde & huiusmodi ad irritandam gulam cibi bellaria dicuntur. ⁋ Carpam.) Modo eligam. Alias lædam significat: ut, Carpit enim uires paulatim, uritq; uidendo fœmina. Alias fruar: ut, Carpamus dum mane nouum, dum flumina crescunt. Et Persius, Genio carpamus dulcia, idest fruamur rebus dulcibus. ⁋ Paulatim hunc producam diem.) Bono uerbo usus est ad metaphoram, tanquam uel morientis diei. Vt est, Nec te tua funera mater Produxi pssīue oculos.

Bellissimum

Bellaria

Carpo

GVL. ℭ AVTEM .i. sed. Cthesipho est totus in amore .i. oī cogitatione intentus amori. Ego iam nunc prope pspiciā .i. puidebo: cōsulā mihi. Iam particula interdum significat festinationem ut nunc: interdū ponit̄ ad describendā & increpandam moram, ut Melior iā diua pcor. Nā .i. ga. iā .i. nūc. adibo .i. ibo ad locū cōuiuij: atq; carpam: mō eligā: alias euellā: alias lædā: alias fruar: & alias p locis uario mō. carpā ergo .i. eligam unum quodq; ex obsonijs: capiendo qđ mihi bonū fore uidebitur. qđ .s. carpere unū qđq; erit bellissimum .i. admodū bonū. Nā bellus lā lā est diminutiuū a bonus ua num. bellus ergo dr̄ satis bonus. & hic proprie bellissimum dixit. nā hmōi ad irritandam gulam cibi bellaria dr̄ & ego sorbillans .i. parū absorbens: seu hauriens cyathos .i. cyphos: pducam tanq̄ ille: q iā iam est moriturus: cui producitur tps uitæ. producam .i. deducam: ptraham. paulatim .i. sensim hunc diem .i. psentē diē. Sorbillo sorbillas est diminutiuū a sorbeo, q̄si parū sorbeo.

Iam

Carpe

Bellus

Bellissimum

Bellaria

Sorbillo

Ctesipho ast in amore est totus. ego iam prospiciam mihi.
Nā iā adibo, atq; unum quicq;, qđ qdem erit bellissimum
Carpam, & cyathos sorbillans paulatim hunc pducā diē.

ACTVS QVARTI SCENA TERTIA.

Quadrati Iambici & Trochaici.

MITIO, HEGIO.

DONA. EGo i hac re nihil repio.) Hæc scena est plena sententiarū senilium ad officia demonstranda. Et Tantopere, tum aduerbia lē in se cōtinet. nam significat nimis. ⁋ Qđ peccatū a nobis ortū ē corrigo.) Si diceret, peccatum est a nobis, participiū fuisset. nūc quia Ortū addidit, nomen est. Nunquam .n. eadem pars orationis fingi, nisi p ἀσύνδετον, potest. ⁋ Si quā fecere, ipsi expostulant.)

Tantopere

M. EGO in hac re nihil reperio, quamobrem lauder tantopere Hegio.
Meū offīm facio: qđ peccatū a nobis ortū est corrigo.
Nisi si me in illo credidisti esse hoīum numero, qui ita putant.
Sibi fieri iniuriam, ultro si, quam fecere ipsi, expostulant,
Et ultro accusant: id quia non est a me factum, agis gratias.
H. Ah Minime: nunq̄ te aliter, atq; es, in animum induxi meum.
Sed quæso ut una mecum ad matrem uirginis eas Mitio.
Atq; istæc eadem, quæ mihi dixti, tu te dicas mulieri:
Suspitionē hanc propter fratrem eius esse, & illā psaltriam.
M. Si ita æquū cēses, aut si ita opus ē facto, eamus. H. bene facis.
Nam & illi animum iam releuabis, quæ dolore, ac miseria

⁋ Si quam fecere, ipsi expostulant: Sensus est manifestus: sed obscura sunt uerba, & eorū collocatio, & distinctio. nam incertum, utrum, si expostulant, intelligendum sit an, siquam pro una parte orationis accipi oporteat. ⁋ Vltro accusant.) Vltro, nunc praue & peruerse. ⁋ Id quia a me non est factū. Hæc interrogatio, quasi subtristi uultu est proferēda. ⁋ Ah; minime.) Non, minime ago: sed, minime te eredo esse illorū in numero. ⁋ Quæso ut una mecum.) Seruauit τὸ πρέπον, adiciendo una mecum eas: qppe ad incognitam matrem familias. ⁋ Tu te dicas mulie.) In nomine ostendit cur hæc ipse dicat. mulieri enim, inquit, nimis pauidæ ac diffidenti. ⁋ Suspitionem hanc propter fratrem eius esse.) Nimis breuiter ac succincte, & ut oportuit inter scientes. ⁋ Et illam psaltriam.) Propter fratrem eius esse, subaudiēdum est. ⁋ Si ita æquum censes. A iusto & utili est tota sententia. Et sane hi uersus desunt, quos multa exemplaria non habent. ⁋ Nam & illi animum iam releuabis.) Et deinceps illi maluit dicere; q̄ nurui, adhuc diuitem reueritus. ⁋ Dolore ac mi.) Dolore, parturientis: Miseria, iniuria ab Aeschino accepta.

Siqua

GVI. EGo in hoc &c. Hæc scena est plena sniarū senilīū ad officia demonstranda. Mi. O Hegio ego nihil reperio in hac re .i. in hoc negocio: i hac materia de cōiugio Aes & Pā. quod fieri debere & dico & uolo. q̄obrē .i. pp qđ lauder .i. laudibus afficiar a te. tātope .i. tam uehemēter. nimis facio officiū meū .i. id qđ teneor facere. Corrigo .i. emēdo peccatū qđ est ortū .i. pfectū a nobis .i. ab Aes. cuius peccatū ēt i meū dedecus redundat: nisi credidisti me eē in numero illorū hoīum: q putant iniuriam sibi fieri .i. hoc pacto uz ultro .i. sua imaginatione: sua sponte: nemīe lacessente, ut multi sunt: q se uiderint aliquos sibi mutua cōsilia impartientes: putant eos de se sermones facere improbos. sed si quā .i. si aliquā iniuriam fecere .i. fecerunt alicui. ipsi expostulant .i. cōqueruntur. & ultro .i. puerse, seu praue accusant: idest obiurgant eos: qbus iniuriam fecerūt. agis gras mihi: qa id nō est factū a me uz: qa nō expostulaui, nec te accusaui. He. ah interiectio dolentis. minime .i. nō eam ob rem te laudo: aut tibi ago gras. nunq̄ induxi te in aium meū aliter .i. alio modo. atq; .i. q̄ es. Sed q̄so o Mitio ut eas .i. uenias una mecū ad mrem uirginis. atq; tute .i. tumet. dicas mulieri Sostratæ matri filiæ istæc .i. ista hæc eadē uerba, q̄ dixisti mihi: hęc sunt uerba .s. hāc suspitionē, q̄ hr̄ q Aes. amet Psaltriā, quā abduxit a lenone: & illā Psaltriā eē pp fratrē eius Aes .s. pp Cthesi. Mi. si censes .i. iudicas. æquū .i. iustū esse ita facere: aut si opus est facto .i. facere ita .i. ut dicis. eamus ad mulierē. He Bū facis ire uolens ad eā. nā & iam releuabis .i. recreabis refocillabis, ut ita dicam, restaurabis: reficies: reparabis erigesanimum illi muliebri uel Pā. filiæ: uel Sostratæ matri.

Expostulare

Vltro

SER. EGo. Postq̄ remotus est De. q rē pturbaret: inducitur Mi. cū Hegione & mitis & facilis: nec in aliq̄ re Hegioni repugnans: sed faciēs ut Aes. ducat corruptā uirginē. Et cū Hegio laudaret eū de tāta facilitate: & beneuolentia. rn̄det Mitio sic. Ego &c. Et nota q q̄ p̄es Hegionis ad Mi. nō sint scriptę in lib. In hoc ipso maior notatur Mi. facilitas: cuius concessio primū ponit̄ q̄ p̄ces: qa ēt sine pcibus uf leuiter acqescere. Quāobrē lauder dicō: nisi reputas me esse de numero illorū: q ita .s. si al q̄ fecere iniuriā putant in hoc sibi fieri iniuriam: ueritatem puaricantes: & tunc ipsi expostulant illam iniuriā clamorē faciendo. Minime puto te esse de numero illorū q. n. &c. Tu iustū facis: sed q̄so quod dicas .s. hanc suspitionē pter fratrem eius esse .s. Cthe. & propter illā Psaltriam, quam diligebat.

ℭ Sed

DONA. ❡SED si aliter putas.) Artificiose, remittendo quod petebat, extorsit magis. ❡ Immo ego ibo.) Hoc aduerbio quod ait immo, ostendit se prompre agere, & instanter quod promisit. ❡ Minus secundæ.) Dicere sic maluit, ne Miseræ diceret. ❡ Nescio quo modo.) Hoc est, uehementia, nulla palam ratione. ❡ Accipiunt magis.) Mire additum magis cum possit sensus & sine hoc eẽ integer. ❡ Propter suam impotentiam.) Infirmitatem. Et rursus noluit humilitatẽ aut miseriam dicere. ❡ Negligi.) Legit̃ & claudicat̃. ❡ Quapropter te ipsum purgare.) Vtrum te ipsum, una ps orationis sit? an diuise accipiẽdum ut sit, te Mitionem, ipsum Aeschinũ purgare. ❡ Coram placabilius. Coram, idest pręsentem, & præsentibus & Coram indiget adiectione, Palam nõ indiget. Et præterea coram ad certas personas refertur: Palam, generaliter dicitur. ❡ Et recte & uerum dicis. recte, ad uerba retulit: Verũ, ad rem atq; sententiam. Potest enim recte & falsum dici, dummodo nullo uitio uerborum nominum q; dicatur quãquam & ipsum fallere in tẽpore, quidam de officiis scribentes rectũ putent.

Minus secundę

GVL. ❡MVlier tabescit.i.deficit: cõficit̃ p̃tũ diminuit̃ dolore.i.p̃ dolore: aut p̃turiẽtis: aut rei sic cõtingẽtis. ac miseria.i. p̃ infelicitate pp iniuriã ab Aesc. acceptã & functus fueris: p̃ficit̃ ñ p̃ idicatiuo.i. fungeris. tuo offõ.i. facies qđ facere debes: sed si putas aliť esse faciẽdũ: neq; te uelle ire: egomet narrabo mulieri ea, q̃ dixisti mihi. Mi. imo.i. sed. ego ibo ad eã: & ipse narrabo. He. bñ facis: oẽs hõmines q̃b; res sũt minus f. dę.i. p̃spę. puta q̃ sũt in miseria aliq̃, ac calamitate. nescio quo mõ sũt magis suspitiosi.i. pleni suspitiõib;: hoc ẽ magis suspicat̃ de malo aliquo q̃ alii. ipsi accipiũt.i. iterp̃tant̃ magis oĩa dicta, uel fcã ad cõtumeliã.i. iniuriã q̃ alii credũt se sp̃ neglig.i. cõtẽni pp suã ipotẽtiã: hoc ẽ ifirmitatẽ: quapp hoc qđ. seq̃t̃ ẽ placabilius.i. aptius ad placãdũ te Mitionẽ. purgare.i. excusare ipsis mulierib⁹ ipm Aes. corã.i.i earũ ɔ̃spectu, uel ĩ eaꝝ p̃ñtia Mi. dicis & recte & ueꝝ. Recte ad uerba retulit. ueꝝ ad rẽ & sñiam. He. ergo seq̃re me intro.i.ĩ domũ Sostratæ. hac.i. p hãc uiã. M. maxime.i. libentissime te sequar &c.

SER. ❡SED si aliter putas i. si est impeditus alio negocio. Ego &c. Minus secundæ.i. aduersæ.

Tabescit, & tuo officio fueris functus: sed si aliter putas,
Egomet narrabo, q̃ mihi dixti. M. imo ego ibo. H. bñ facis.
OMNES QVIBVS RES SVNT minus secundæ, magis
sunt nescio quomodo *Trochaici catalec.*
Suspitiosi, ad contumeliam omnia accipiunt magis
Propter suam impotentiam: se semper credunt neglegi.
Quapropter te ipm purgate ipsis corã placabilius ẽ. *Iãb. tetra.*
M. Et recte, & ueꝝ dicis. H. seq̃re me ergo hac intro. M. maxume.

ACTVS IIII. SCENA QVARTA.

Iambici quadrati acatalectici. Senarius unus. Sca̋zon. troch. cata. quad.

AESCHINVS.

DISCRVTIOR aĩ: hocine de ĩprouiso mali mihi obiici
Tñ, ut neq; qd de me faciã, neq; qd agã, certũ siet!
Mẽbra metu debilia sunt: aĩus timoř obstipuit. *Troc.*
Pectore consistere nihil consilii quit, uah, quomodo
Me ex hac expediam turba: tanta nunc suspitio de me incidit,
Neq; ea immerito. Sostrata credit mihi me psaltriam hanc
Emisse id anus mihi indicium fecit. *Trochaicus dimeter hypercat.*
Nã ut hic forte ea ad obstetricẽ erat missa, ubi eã uidi, illico *Iãb. tet.*

DONA. DIscruciot ani.) Hoc loco χαρακτηρισμὸς amantis modice inuenis, & senis facit indulgẽtis ac lepidissimi patris. ❡ Discruciot animi. ἀντιπτωσις figura ut, O pstans animi. ❡ Obiici.) Proprie, q ai nopinãti. nã obiiet dicit̃, in utranq; partẽ ut si quos ante qs uidet q̃ expectaueit quo uerbo, magnitudo doloris oñditur ex ĩprouiso incõmodo. ❡ Hocine de ĩpro. ma.) Hæc uerba, repentino nuntio pculsum ĩdicant Aeschinũ pp diuortiũ stare: & rã circa se Sostratæ, & eius filię ob raptũ meretricis. ❡ Vt neq; qd me fa.) Plus est qd me faciã q̃ qd faciã. illud.n de rebus hoc, de ipso hoie intellig̃ř. ❡ Nec qd agã, certũ est.) Certũ est, p certũ sit. nisi forte ut, q̃ significet. ❡ Mẽbra metu debilia sunt, animus timo. obstu.) Metu patris: Timore diuortii. ❡ Nunc susp.) Mõ oñditur cã trepidationis Aeschini. ❡ Id anus mihi indi. fe.) Illa anus cui Sostrata dixerat, Curre, obstetricẽ accerse. ❡ Nã ut hinc forte ea ad obste. erat missa.) Apparet inter cætera anũ dixisse ad obstetricẽ se missam an ultro hæc suspicatus est Aeschinus? Hinc aũt addẽdo, oñdit se aũ fores Sostratæ st rerut alibi, Ex Andro, cõmigrauit huc uiciniæ. ❡ Vbi uidi.) Sunt q addant supuacue Hanc & legunt, hãc ubi uidi.

Obiicio

Quid me faciã

ut nesciam pro certo qd faciam.i. facere debeã de me. nec certũ sit inq̃ ad agã.i. quid mihi sit agendum ut huic malo medear. Membra mea sunt debilia i. debilitata. metu.i. p̃ timoř & diuortii faciẽdi cũ Pã. & p̃ timore p̃ris. nihil consilii.i. nihil deliberationis uel boni remedii & propositi. quiuit.i. potuit. cõsistere.i. considere residere in pectore meo. cõsistere enim interdũ sigñat morari & considere. Iuue. Ede ubi consistat in qua te quæro proseucha. Vah interiectio indignantis & dolentis: ac seipsum & suã stultitiã deridentis. quo modo.i. quo pacto. expediã me.i. me explicabo. ex hac turba.i. ex hac turbatiõe. & ex his triciis seu uolucris: tãta.i. adeo magna suspitio.i. mala opinio de me incidit.i. cõtingit. neq; i ea nõ incidit in q̃ immerito.i. non iniuria. Sostrata mř Pã. credit me emisse mihi.i. pro me hanc Psaltriam. anus.i. uetula missa ad obstetricem q̃rendam fecit mihi id indicium hoc est sigñauit mihi suspitionem incidisse de me. nã ut.i. dum, uel postq̃ ea anus erat missa ad obstetricem accersendam hinc.i. ex hoc loco.i. quo ego sum: uidelicet ante fores Sostratæ. ubi.i. in quo loco.s. ante fores. uidi eam anum.s. nam hic ubi pro postq̃ capi non debet. iam enim ut est expositum pro postq̃ & ita uana foret repetitio. & est sensus: Postq̃ erat missa ad obstetricem ex hoc loco: in quo uidi eam illico.i. statim.

Cõsistere Iuuenalis

GVL. DIscrucior ai &c. Hic Aesch. suas effundit q̃rimonias dolens se esse suspectum a Sostrata & Pã. de amore Psaltriæ quã fratri rapuit. Aes. hic solus loquit̃. Discrucior ai p aĩo. casus p casu: ut i epistolis Ciceronis: Pẽdeo ai. Et Virg. O pstans aĩ iuuenis. Discrucior aĩ.i. aĩus meus cruciat̃ uariis cogitationibus & qdẽ displicentibus. cõponit̃.n. a dis & crucior q̃si uario mõ crucior ĩ aĩo meo. hocine.i. est ne ueꝝ quasi nõ possit credere. ẽ ne ueꝝ sup. hoc mal.i. hoc mal̃ũ. hoc infortuniũ obiici.i. ipo ni. iputari. ĩproperari mihi tñ.i. adeo magnũ & molestũ mihi ut neq; sit certum mihi.i. nõ sit deliberatum apud me: uel

Cicero. Virg. Discrucior

SER. DIscrucior. Postquã inductæ sunt conuenientes personæ Mi. & Hegio qui de pacatione rei Aeschini agerẽt: inducitur & ipse Aesch. cuius res agitur: & habet occasionem ueniendi ad domũ puellæ, ubi Mi & Hegio erant pro pace illa conficienda. audierat. s. p Cantarã nutricẽ Pamphi. & matrẽ eius tristitia de raptu Citharistriæ. quam amicã eius esse susp. cabatur unde ita conqueritur. Discrutior ai i. in aĩo. hocine mali. s. credere obuci mihi. mali dico tñ: ut neq; &c. anus. i. Cantara.

DONA. ¶PAMphila qd agat iã par.ad.) Amatoria interrogatio, q̃ mõſtrat Aeſchinus curæ ſibi eē res oēs. ¶ Illa ex.) Nõ r̃ndet: ſed exclamat. Et bñ uim addidit ad exclamationem fuiſſe. Ergo a uocis ſono exclamat, nõ a uerbis. ¶ Abi abi iã Aeſ ſatis diu uer.de.no.) Vſq; dũ itelligeremus. ¶ Sat adhuc nos tua fruſtrata ẽ fides. Vſq; dũ deciperemur. ¶ Hẽ, qd iſtuc ob.in. ẽ?) Hẽ interiectio ẽ nouas res & ĩopinatas audictis. ¶ Valeas, ha il.) Quaſi recedat & lõge abſit, ut ĩ Andria, Valeant q̃ĩter nos diſſidium q̃runt. ¶ Carrulæ.) Vt pote anui. ¶ Ac fie pa.) Demeæ.ſ. cui minime opus fuit. ¶ Nũc qd fa. Figura *ἀπορία*. ¶ Vt ne q̃ exe.) Erũpat ut Cũ ſpumeus amnis Exit, oppoſitasq; euicit gurgite moles. ¶ Ipſum id me.ut me.) Ipſm ꝙ frĩ rapui. & Vt, ꝓ ne nõ poſuit. ¶ Tot con. ue.) Vt mea eē credat. ¶ Ad me ab.ẽ do.) Proprie, nõ dixit adducta, ſed abducta: Abducit̃.n.alienũ. ut ĩ Heautõtimorumeno, Abducimus tuã Bacchidẽ. Ad me aũt, domũ moraliter dixit, ꝓ, ad domũ meã. an iõ ad me, qa & illic luctatus leno ẽ ĩ retinẽda cõtra Aeſ. puellã? ¶ Vt ut erat ge.[illegible]ideſt, ſiue male, ſiue bñ geſta erat. Vt.n. certã q̃litatẽ ſignificat utut icertã q.d. quoquo mõ, male bñ. ¶ Exoraſſem ut eã du.) Sic.n. ꝓmiſerat ſe Soſtratæ facturũ. ¶ Nũc iã por. Aeſ.ex.) Sic & alibi, Eniuero Daue, nihil loci ẽ ſegnitiæ neq; ſocordię. Legit̃ & Etiã qd ẽ correptiuũ iterdũ. ¶ Nũc hoc pri.) Primũ, ab eo qd rogãdus ẽ pr̃. ¶ Accedã ad fo.) Soſtratæ.ſ. ¶ Horreſco ſemp.) Satis amatorie nã nimiũ ſemp ẽ calor, & frig° recedit a corpore. ut, Totus Parmeno tremo, horreoq; poſtq̃ aſpexi hãc. ¶ Apite ali.actu.oſti. Vim pluralẽ hẽt Aliqs, quãuis ſingulariter dicat̃ nõ ẽ.n aliqs, niſi de multis. recte ergo, apite aliqs. & noue nã nõ placet illud, ubi duæ diſtinctiones ſunt, unũ Apite ẽ una, altera Aliqs actutũ oſtium. Vt aſſumatur rurſus, aperiat. ꝓprie enim ueteres & quis, & aliquis, & quiſquam, non obſeruabant quo genere aut quo numero declinarent, eſt ergo figura *ἀρχαϊσμός*.

Valeas

Acoedo, rogito, Pamphila qd agat: iam partus adſiet?
Eone obſtetricẽ accerſat? illa exclamat, Abi, abi, iã Aeſchine
Satis diu uerba dediſti nobis: ſatis adhuc tua fruſtrata eſt fides.
Hem qd iſtuc obſecro inquã eſt? ualeas, habeas illã, quæ placet.
Senſi ilico id illas ſuſpicari, ſed me reprehendi tamen,
Nequid de fratre garrulæ illi dicerem, ac fieret palam.
Nũc qd faciã? dicã fratris eẽ hanc? qd minime ẽ opus *Troch. cata.*
Vſquã efferri? age, mitto, fieri potis eſt, ut ne qua exeat. *(quadra.*
Ipſum id metuo ut credant: tot concurrunt ueriſimilia.
Egomet rapui: ipſe egomet ſolui argẽtũ: ad me abducta ẽ domũ.
Hæc adeo mea culpa fateor fieri, non me hanc rem patri
Vtut erat geſta indicaſſe? exoraſſem ut eam ducerem.
Ceſſatum uſq; adhuc eſt: nunc porro Aeſchine expergiſcere.
Nũc hoc primũ eſt, ad illas ibo ut purgẽ me, accedam ad fores.
Perii horreſco ſemp, ubi pultare haſce occipio fores.
Heus, heus, Aeſchinus ego ſum, aperite aliqs actutum oſtium.
Prodit neſcio quis: cõcedã huc. *Verſus perficitur proxima ſcena.*

Vt

Abduco
Ad me
Vtut

Horreſco

Aliquis
Aperite
Aliquis
Quis

GVL. ¶ACCEDO ad eã.i. uenio ad eã. rogito.i. iterrogo qd Pãphila puella agat ne.i. utrũ partus adſit.i. ꝓpe ſit. & rogito inquã ne.i. utrũ accerſat.i. eat ad uocãdã obſtetricẽ. eo.i. eã ob rẽ: uidelicet: qa ptus adeſt. illa anus exclamat.i. effrenata uoce & ſonitu magno uocis clamat, ſeu loqtur: nõ aũt r̃ndet o Aeſc. iã oñdit tarditatẽ: q̃ſi bonũ eẽt ut citius abiiſſes. abi abi.i. uade uade. noli ulterius uerba dare ut feciſti hactenus. dediſti ſatis diu nobis uerba.i. decepiſti nos tuis uerbis: q̃ nihil hñt effect°. ſatis adhuc.i. hucuſq;. tua fides, i. tua ꝓmiſſio, quã tã ſancte fateri uidebaris: cũ tñ figmẽtis plenus eſſes. fides ergo tua ſatis hucuſq; fruſtrata eſt nos.i. decepit nos. hem: iterſectio res nouas audiẽtis. inq̃.i. dico uel dixi obſecro qd iſtđ eſt: qđ.ſ. tu anus dicis illa aũt pgẽs ĩ itinere ſuo dixit mihi ualeas.i. abſcedas a nobis hẽas illã.i. puellã q̃ placet tibi.i. q̃ ẽ tibi cordi. ilico.i. ſtatim. ut dixit illđ mihi ſenſi.i. pcepi illas mulieres adſuſpicari.i. hr̃e ſuſpitionẽ de me. Dicim° adſuſpicor: queadmodũ dicim° addubito: qđ cõpoſitũ nihil addit ultra ſimplex niſi augeat & ad illas ſuſpicari temeſis eſt facta pp carmen. ſed tñ repſſi me.i. me cohibui: nec uolui auferre illã ſuſpitionẽ detegẽdo amorẽ fratris. repſſi inq̃ me. ne qd.i. ut nõ aliqd dicerẽ ill garrulę.i. illi uetulę loq̃ci ac uerboſę. de frẽ.i. de amore frĩs. ac.i. & ne illud de amore frĩs fieret palã.i.

Valeas
ꝓ abſcedas

publicaret ab illa uetula, ſeu fieret mãifeſtũ. De. cui minime fuit opus mãifeſtare illđ. nũc qd faciã, deliberat ſolus apđ ſe. dicã hãc pſaltriã eẽ frĩs Cth. id qđ ꝓ qđ. ut ſepe apđ Ci. referetq; totã clauſulã ꝓteritã.i q̃ res: uꝫ hãc eẽ frĩs. minime.i. nõ ẽ op° efferri.i. publicari: ꝓdire ĩ lucẽ: q̃ſi extra ferri. uſq̃.i. in aliquẽ locũ. uſq̃ dr̃ & ĩ loco & ad locũ. Age: aduerbiũ hortãtis ſeipm ĩ deliberãdo. omitto.i. ꝓtermitto: exopio illđ: uꝫ nõ eẽ op° hoc efferri uꝫ hãc eſſe fratris. uel omitto.i. relinquo iſtã opinionẽ de ꝓdendo frẽ: q̃ mihi nõ placet. potis ẽ.i. põt (ut ꝓus ẽ expoſitũ) fieri.i. effici. ut ne.i. ꝙ nõ. illud de frẽ exeat.i. erũpat ĩ lucẽ. q̃.i. aliq̃ rõne & uia ubi q̃ capit̃ ꝓ aliq̃: aduerbiũ ꝓ locũ. ubi li totũ potis ẽ fieri &c. põt capi iterrogatiue uł affirmatiue ſꝫ uari aſꝯſideratões. Metuo ut.i. ne nõ: hĩ ẽ ꝙ nõ. ut Do. uult. metuo ergo ꝙ mulieres nõ credãt idipm.ſ. me eripuiſſe pſaltriã frĩ: & nõ mihi: qin uellẽ eas ſcire & credere & ita ñ ſuſpicari de me. & id qdẽ uellẽ ſine ꝓditiõe fratris ſi fieri potis eẽt, ut iã dixit. Deĩde argumẽtat̃ ĩ oppoſitũ ingens multa ueriſilia eũ opprimere ut eredat̃ rapuiſſe ſibi. Tot uer. ſilia.i. tot ꝓbabilia: ſeu ꝓbabiles rõnes. ſiles ueri.i. ſilitudinẽ hñtes ueritatis cõcurrunt.i. cõgeruñt aduerſum me. egomet.i. ego ipſe rapui pſaltriã a lenone. egomet ipſe: autologia ẽ. nã met & ipſe idẽ ſignãnt ſolui.i. numeraui ꝓ ſolutiõe pſaltrię. argẽtũ.i. ꝓtiũ ipſi lenõi. abducta ẽ.i. ipſa rapta uiolẽter deducta ẽ ad me domũ i.ĩ domũ ĩ q̃ reſideo. ubi domũ põit aduerbialr̃ adeo.i. certe. fateor hęc fieri mea culpa.i. confiteor ꝙ iminet mihi piculũ diuortii cũ Pã. & ꝙ ĩ eius & mr̃is ſum maleuolẽtia ſeu ꝙ ſubitui earũ odia. mea culpa hac.ſ. q̃ ſequit̃: uidelicet me nõ indicaſſe.i ꝙ nõ idicauerim: & patefecerim hãc rẽ de raptu pſaltrię ꝓ fratre. pr̃i.ſ. Mitiõi: q ẽ adoptiuus pr̃ ut.i. quẽ admodũ. ea res erat geſta i. facta. exoraſſem.i. impetraſſem: obtinuiſſem. ut.i. ꝙ. ducerẽ.i. haberẽ ĩ uxorẽ eã.ſ. Pã. Ceſſatũ ẽ: ĩperſonalr̃ dictũ a ceſſat̃ ceſſabat̃.i. fuit negligẽtia ĩ nobis & otioſitas: ac ſegnities: ſeu cũctatio noxia. uſq; adhuc.i. hactenus: ſiue hucuſq;. uel ſi mauis ceſſatũ ẽ uſq;.i. aſſidue ſemp adhuc.i. hucuſq;. nunc porro.i. ex hoc nunc in futurũ: ſeu poſt hac. o Aeſchĩe: alloquit̃ ſeipm. expgiſcere.i. excita teipſuꝫ neq; amplius ceſſes & ſis otioſus. expgiſcor eris ẽ uerbũ deponẽs abſolutũ: & q̃ſi paſſiuæ ſignationis. nã expgiſcit̃ q ſua ſponte a ſomno excitat̃. expgeſcit aũt, q ab alio e ſomno excutit̃, ſiue reſoluit̃. nũc hoc qđ ſeqtur ẽ pmũ: poſt mĩ illud qđ rogandus eſt pr̃. ibo ad illas mulieres: illud ẽ qđ pmũ dicit. ut purgẽ me.i. me excuſem reiciẽdo a me crimẽ ĩ fratrẽ ſecreto tñ. accedã.i. aduenĩã. ad fores.i. ad hoſtiũ domus Soſtratæ. perii.i. ꝓditus ſum amore.ſ. eius Pã quã timeo mihi eripi. ſp ego miſer horreſco.i. cõtremiſco, ac cõmoueor, ſeu frigeſco. nam horrere iterdũ ſignãt frigere. Iuue. Et horrẽt tu. nõ red. ſer. Per. Scis co.ho.t.do la. horreſco ergo.i. horridus fio & trepidus totus more amatoꝝ q uoluptate aduẽtãte: & corpus ſuuadẽte, trepidare icipiũt, ac trepiduli efficiunt̃. ubi.i. q̃n. occipio pulſare.i. pcutere. haſce.i. has fores ĩ hoc oſtiũ amatæ. heus heus: aduerbiũ uocãtis repetitũ. ego ſum Aeſ. apite oſtiũ actutũ.i. cito: celeriter. aduerbiũ tpis dictũ ab lactu.i. a celeritate: unũ actuariæ naues dr̃.i. celeres ac celeriter a maria currẽtes. apite actutũ hoſtiũ: gñaliter hoc ẽ dictũ. Dehĩde deſcendit

Iuuena.
Horreſ re

Actutũ
Actuarius

scēdit ad pticulariā.aliqs aperiat sup.actutū hostiū:sed Don. dicit istas distinctiões sic factas nō placuisse ueteribus.est tñ astruēda lrã ut singulæ q̃q; connexiones itelligant.pōt & sic astrui s̃; Do.aliqs ex uobis multis:aperite hostiū. aliqs.n.ut idē ait,hēt uim pluralē:q̃uis singulariter dicat̃. nō est.n.aliqs nisi de multis.Est aũt plepsis figura cõstructiõis q̃lis si diceret:studeatis aliqs orationē hñdã: q̃si aliqs ex uobis: seu qlibet ex uobis studeat ofo ni hñdæ:non curo qs uestrũ studeat dũmõ sciat̃ ab aliquo.nescio qd pdita. exit ueniēs ad aperiēdas fores: q̃ sunt lõge a penetrali bus domus.cõcedã.i. me cõferã.hoc.i.huc: aduerbiū ad locū sic illoc.p illuc antique.

SER. ℭE T rogito an iam par.&c. & aũ eo.i.pp id ob. ac hē inq̃ ei qd istud est:& illa rñdet. ualeas &c. Sed repheñ di.i.repressi me:qa no luit ei exponere hui⁹ esse factum gratia fratris:ne qd &c. Age mõ omitto.s.dicere aliquid de fratre.qua.i.aliq̃ uia: aliqua parte. Potis dicit q̃si possibile:qa s̃m antiquos dicebat̃ hic & hęc & hoc potis uel pro possibili.nomen p aduerbio Possibile qdem esset cælari sed mihi esset nociuũ:qa eandē suspitionē apud So. incurremus,quã pus:& hoc ē idipm qd pus credebãt de me.m.ut.c. & hñt satis occasionē suspitionis qa tot concurrunt &c hoc adeo q in talem suspitionē: & tale piculũ decidi fateor fieri mea culpa:qa pri meo teleuasse totũ debuissem:& sic eo exorato eã duxissem.& hoc ē nõ ne.s.opportuit expgiscere ut dicas pri:s; hoc pmũ faciēdũ ē ab illis &c. Actutũ.i. celeriter.

GVI. ℭV B I cõmētator legit.Sensi ilico illas adsuspicari &c. textus plurimi:& et is quē cũ eius primũ cõmēto cõpressum uidimus hñt Sensi ilico ad illas suspicari &c. Illud aũt maioris momēti ē.Nõ me hãc pri re(ut erat gesta)indicasse: cõmētarius uult ut intelligat̃ de raptu Psaltrię sed nõ pcedit. Quia eã rē oēm Mitio sciebat. Vñ prius dictũ est.Oēm rē seni quo pacto haberet:enarramus ordie & reliqua.ubi Mitio posĩq̃ oia quę ad Psaltrię raptũ ptinerēt pceperat, argētũ soluerat. Nõ ergo de ea re loquit̃.Sed de oppressione uirginis, quod in sequēti scena declarabitur:ubi dicitur. Quãdoquidē hoc nunquam mihi ipse uoluit credere &c.

DONA. I Ta ut dixi Sostrata facite.)Hic apparet Mitionē iam multa dixisse.℣ Facite. Iubet ut uel securæ sint,uel adornēt nuptias.℣ Ego Aes hunũ couēniam.)Mire occursurus Aeschino,Aeschinũ quęrit.℣ Pater Hercle est.) Quid est hoc quod Mitio timet? an qa illi nõ est cõfessus:Ostendit aũt Poeta tantũdem pudorē posse,aut amplius,q̃ timorem.℣ Quid huic hic negoci est? Alius timor,q hinc egredit̃ pater.℣ Tunc has pepulisti fores?)Sic cœpit interrogare,ut negationi locũ prębeat.Et nota,pepulisti,elatũ uerbũ:& tragico cothurno magis q̃ loquelæ comicæ accõmodatur.℣ Tacet.)Hoc apud se loquit̃ Mitio ℣ Melius est.)Et non,ludere bonũ est:sed melius:& hoc meliore affectu dixit,q̃ si diceret,dignus est.℣ Hoc mihi nũquã uoluit cre.)Cõtra illud quod ait,Deniq; alii clãculũ patres quæ faciũt,q̃ fert adolescentia,ea ne me celet, cõsuefeci filiũ. Credere autē magno affectu dixit.nõ .n.cõfiteret̃ ut patri:sed crederet,ut parēti,aut sodali suo.℣ Nõ eq. istas.) De

Pepuli

est,pulsaui.℣ Quod sciã.Quãtũ scio.℣ Itan'?nã mirabar qd hic nego.esset ti.)Accepit negationē Mitio,ut ludere Aeschi

Quod sciam

uũ possit.℣ Erubuit salua res ē.)Nimis paterna sñia.& e cõtrario Simo i Andria, Vide nũ eius color,pudoris signũ usq̃ indicat.Et quãti affectus est,nõ dixisse,erubuit,saluus ē:sed salua res est.Nonne uidet̃ tibi res eius ois in Aeschino cõstituta?codē aio & supra dixit,In eo me oblecto,solũ id est charũ mihi.Nõ.n.solũ intulit qd expectabat̃:sed absolute,quasi ex oibus solũ id est, inqt.℣ Nihil mihi q.) Mihi,id est nec ppriæ rei.& callida negatione cœpit:ut & illi adimat cõfitendi locum, ac fiduciã:simulq; fiat ei desperatio ducēdæ eius,cuius mentio tã contemptim ab ipso tractetur.

ACTVS QVARTI SCENA QVINTA.

Iambici quadrati acatalectici & catalectici. Dimeter unus.
Cæteri trochaici quadra.catalect.Iamb.Senarii.

MITIO, AESCHINVS.

M. I T A uti dixi Sostrata
Facite ego Aeschinum conueniã,ut quomodo actã
hæc sint,sciat. *Trocha.tetram.*
Sed qs ostiũ hoc pultauit? AE.pr hercle est perii. M. Aeschine.
AE. Quid huic hic negoti est? M tune has pepulisti fores?tacet:
Sen. Cur nõ ludo hũc aliquãtisper?melius est. *Si addas nũc,uersus cõstat*
Quãdoquidem hoc nunq̃ mihi ipse uoluit credere.
Nihil mihi respondes? AE.non equidem istas,quod sciam.
M. Itane?nã mirabar qd hic negotii esset tibi. *Ita,prima pertinet ad*
Erubuit'salua res est. AE.dic sodes pater, *uersum præcedentem*
Tibi uero quid istic est rei? M.nihil mihi quidem.

GVL. I Ta &c. Hic Aesc. audita a patre Mitione:quaris modis oñdit Pãphilã ab alio in matrimonium ductũ iri: quo nõ parũ dolore cõcutit̃ Aeschi.qui summopere eã deperibat:sed id cælauerat prem:tãdē illũ eundē pr explet gaudio recipiens ab Aesch.puellã iri ductũ.Mi.o Sostrata.facito ita, ut dixi:uel tu & filia facite ita,ut dixi.p qd apparet Mitionē iam multa dixisse.ego cõueniã.i.alloquar Aeschinũ:ut sciat quõ hęc de nuptiis:& de cõiugio ipsius:& tuę filię sint acta .i.sint trãsacta & pacta. Sed qs pulsauit.i pcussit hoc hostiũ: hoc dixit cũ appropinquaret foribus:quas pulsari audierat Aes hercle pr est. s.Mitio pr adoptiuus est hic intra domũ.iã ego facile pspicio ipsius sermone.Mi.o Aeschine:uocãdo eũ. Aes qd negocii.i.qd negociũ est huic.s.Mitioni:p indignatione dixit.i.qd negociũ hēt iste hic.i.in.domo Sostratæ. Mi.ne .i.utrũ tu pepulisti.i pcussisti Inde pulso as frequētatiuũ. has fores i.hoc hostiũ?Deinde cũ nõ rñderet Aeschi.subdit submissa uoce & apud se tacet.i.taciturnus est: obmutuit. Cur non ludo.i illudo hunc Aesch.aliquãtisper.i.aliquandiu.Melius est.i.opæ pretiũ est:ut a me ludatur.qñ qdē.i.quia certe nunq̃ uoluit credere.i.cõmittere:secreto dicere:ac detegere. Itē impartire mihi hoc uidelicet amorē filiæ Sostratæ. hæc priora dixit apud se.deinde subdit alloquēdo Aeschinum.nihil rñdes mihi.Aesc.Equidem.i certe:seu ego qdē nõ pulsaui sup.istas fores.q̃ sciam.i.quantum scio.alii hñt qd sciã:qd in idē redit.sed Do.uult q̃ sciã pro quantũ scio.Mi.itan.i. ita ne.i.ē ne ita ut ais.s.te fores nõ pepulisse.id ego dicebã sup. Nã.i.qa mirabar qd negocii esset tibi hic. ubi dici inepte solet:qd haberes agendũ hic. Deinde subdit apud se. Erubuit .i.uerecundatus est:& rubore est suffusus. salua res est.i. res bñ se hēt.nã rubor ē uirtutis color.& ita magnũ est argumētũ nondũ pfricuisse frontē:oēm deposuisse pudorē. Aes.O pr dic sodes.i.dic sic si audes,& si tibi cordi est.& ē comicũ uerbũ blandienti aptissimum:& iam familiariter loqui incipienti.Vero.i.sed.quid rei.i.qd negocii ē tibi istic.i.apud Sostratam.ubi dicerent barbari quid habes agendũ.Mi.quidem.i. certe.nihil mihi est istic.i.mihi habeo negocii. seu,ut barbare loquar,mihi habeo agendum illic.quidem.i.certe.

Perpellere

Credere

Pulsare

Petfricare frõtē

SER. I Ta ut d. Adducto Aeschino ut Pamphilæ se ex purget:inducitur Mitio, qui ei gaudiũ istius rei impartiat uxorē ductur: deuscians: ut sic oino res mitiget. Tacet hoc dicit secum:cur etiã ludo hoc fingens me q̃si totũ ignorare. Ita est q tu nescias q pulsauit fores. Erubuit secũ dicit. Salua res est.s.erubescētia significat eẽ bonũ futurũ.Male mihi in aio hoc dicit secum.

Amicus quidam me a foro abduxit modo
Huc aduocatum sibi. AE quid? M, ego dicam tibi.
Habitant hic quædam mulieres pauperculæ,
Vt opinor, has non nosse te, & certo scio.
Neq; enim diu huc commigrarunt. AE. quid tum postea?
M. Virgo ē cū matre. AE. perge. M. hæc uirgo orba est patre.
Hic meus amicus illi genere est proximus.
Huic leges cogunt nubere hanc. AE. perii. M. qd est?
AE. Nihil recte; perge. M. is uenit, ut secum auehat.
Nam habitat Mileti. AE. hem, uirginem ut secū auehat?
M. Sic est. AE Miletū usq; obsecro? M. ita. AE. animo male est.
†Quid ipsæ? qd aiūt? M. qd istas cēses? nihil enim. (*al. Quid ipsæ aiunt?*)
Commenta mater est, esse ex alio uiro
Nescio quo puerum natum, neq; eum nominat.
Priorem esse illum, non oportere huic dari.

DONA. ¶ AMICVS qdā mea fo. ab. mō huc aduo. sibi.) Hinc incipit mēdaciū mixtū uero: nā amicus qdā me a foro huc, uerū est: aduocatū, falsum. Sed huc, & qdā, mō ἔμφασιν hñt leuis negocii, & in quo nec magnæ psonę nec res difficilis opę aut lōgę occupatiōis hñtur. Et aduocatū dicēdo, alienū negociū demōstrauit: nā & Sibi nō uacat. si eni mulierib⁹ addidisset potuit aliud sperari.
¶ Quid?) Deest, aut ut sit, qd ait? ¶ Ego tibi di.) Senile est. nā id iā dicēdū fuit. & hoc ἔμφασιν hēt uilis rei, quę uel facile dici possit, uī nō cęlāda sit. ¶ Mulieres pau.) Non potuit magis celare dignitatē formę & ętatis puellæ q̄ amat ab Aeschi. q̄ ut eā prio codē noīe cū mr̄e noīaret: deinde cōmuniter diceret de ambab⁹ uniuersa q̄bus contēni debeant. ¶ Quędā muli. pau.) Paup. ulæ addidit, ut magis desperet Aesc. īpetrare posse has nuptias a prē. Et itē Quędā: ut ignobiles demōstrarent. Et totū hoc, cū abiectiōe pnūciādū est. Et qdā & paupculę, dicēdo: adimit oēm spē nuptiarū: nā qdā: ignobilē indicat: paup, indotatā. qd ergo remanet qd̄ speret Aesch. ¶ Paupculę. Nec paupes saltē. ¶ Et certo scio. ἐπανόρθωσις paræ dixi ingt. ¶ Opinor.) Vel adeo obscurę sūt & nullius p̄tii, ut opiner has nō nosse te. Potuit recte dicere & hoc, Vt opinor, has nō nosti: sed illud uetustius. ¶ Vt opi has nō no. te. Aut abūdat ut: aut deest. s. ¶ Magnū añt crimē est in forma uicinæ puellæ, incognitā esse adolescēti de pximo. Et qa scit hūc esse de quo dixerit, Quā hic non amauit meretricē? aut cui nō dedit aliqd? subdidit cāmine dignitatis pudorisq; eēt, q̄ eā icognitā Aesc. eē dixisset Neq; n. diu huc, ingt, cōmigrauerūt. Et ut Opinor, mire ipse sibi sumit atq; ɔfirmat, q̄ nō dū ille ɔfessus ē. ¶ Quid tū po.) Grauissime pdit Aesc amator, cū sedulo dissimulet. ¶ Virgo cū mar. est.) Vult Mitio sic audire Aesch. tanq̄ alienissimū, & iō uelut īscius facti, diligentius narrat. Virginē āt ἀφελισμῷ, p muliere dixit. ¶ Perge.) Vide istātius īterrogātē q̄ extraneū decuit. ¶ Hic me. ami.) Qui me aduocatū abduxit de foro. ¶ Huic le. co. nu. Nō, pmittūt, dixit: nec, iubēt: sed cogūt, ad pturbādū Aeschi. & recte. alia n. sinūt leges, alia cogūt fieri. Et ne eēt quo resisteret, illi uult ut mulieres a lege cogant. ¶ Perii. Hoc audit Mitio, sed dissimulat. ¶ Nihil re.) Id est recte q̄ perii q̄ nihil magis comicū. Et uide crisyllabū artificiose eē subiectū: ut q̄ Perii dixit, uix hoc locut⁹ fuisse uideat. ¶ Venit is ut se. aue.) Aliud peius ī amatā, ut nec Athenis saltē alteri nuberet. ¶ Nā ha. Mil.) μίλητοι. Mileti. & ē aduerbiū locale. ¶ Hē uir. ut se. auehat?) Hic acrius cōmouet, pdit adolescēs, ut affectu fateat qd̄ uerbis negat ¶ Sic ē Miletū usq; obsecro? ita aio male ē.) Ille oblitus sui, sic īdignat, ut in re. ppria. hic rursus callide multū utit tāq̄ aliena narrātis. ¶ Miletū usq; ob. Bñ usq;. nā Miletos colonia ē Atheniēsiū. ¶ Aio male ē. Aio male fieri dr̄, q̄ ictu alicuius mœroris pculsus aīus, nō sustinet corp⁹ sequturq; ruina mēbro℞. ¶ Quid ip. qd aiūt?) Nō statim credit Aesc. pudicā matrēfamilias statim ɔsentire ī nuptias nouas uiri ignoti. ¶ Quid istas cē.) Posse dicere, subaudiēdū. ¶ Nihil eni.) Dūt subaudiēdū, & sic ītelligēdū, Nihil, nō q̄ taceāt, sed q̄ nihil cōfirmatiōis hēat id qd̄ dicāt. ¶ Cōmēta mr̄ ē.) Nūc dicit qd dicat: ēt cōmēta dixit id est fallaciā cōfinxisse, uerisile cōminisci. ¶ Ex alio uiro.) Iā de pximo tangit Aeschinum. ¶ Priorem esse illum.) Mire tractat etiam partes Aeschini.

Quidā

Animo male est

Commētor

Comminiscor

GVL. ¶ VEL qdā amicus. i. unus ex amicis meis. abduxit. i. deduxit. remouit me a foro mō. i. pauloante. & deduxit me huc ad Sostratam aduocatū sibi. i. intercessorē: & mediatorē p se uidelicet: ut oīa de nuptiis filiæ & ipsius trāsigerent meo beneficio: ac mea intercessione Nam aduocatus dicit, q̄ cām alicuius agit. itaq; faciēs eius est intercessor apud iudicē & mediator. est ēt oīs hō defendere aliū paratus: ut testat Lau. Sic ergo astrue. modo. i. paulo ante. amicus abduxit me: idest abstraxit me huc foro: tanq̄ aduocatum sibi. i. ut sibi essem aduocatus: ut iā est expositū. Aesc. Quid. i. cur. abduxit te aduocatū sibi. i. in qua re uult te esse sibi aduocatū. Mi. ego dicam tibi. qdā mulieres. pauperculæ habitāt. i. morant. hic. i. in his tectis. opinor te non nosse has mulieres. & certo scio. i. nō dubito: & uere scio te nō nosse eas. n. i. qa. nō diu. i. nō ex lōgo tpe. cōmigrarunt huc. i. ceperūt hic sedes: & huc ad morādū uenerunt. Aesc. qd tum. i. tunc postea secutū est. uel qd ex eo uis inferre. Mi. Virgo est cū matre. Aesch pge. i. psequere in narratione tua. Mi hæc uirgo est orba p̄re. i. caret p̄re. Orbus dr̄ aliqua re cara priuatus ut parēs dr̄ liberis orbus. & cōtra liberi dicunt orbi parēte. hic meus amicus est pximus illi uirgini. i. mulieri. nā iā corrupta erat. est pximus genere. i. cognatione ipsā. leges cogunt hāc puellā nubere. i. nuptui collocari huic amico Aes. pii. i. pditus sum. hoc audit Mitio: sed dissimulat. Mi. qd est qd̄ tu dicis. uā alter summissa uoce dixerat. Aes. nihil est. s. recte res se hꝫ: sed hoc dissimulāter dr̄ pge. i. psequere narrando. Mi. Is amicus uenit ut aduehat secū. i. q̄si naui uehat. Nā uectores dicunt, q̄ naui uehunt p p̄tio. Et bñ aduehat. nā ipse habitat i morat. Mileti. i. in urbe Ioniæ q̄ est Atheniensiū colonia & Mileti gtūs est aduerbialiter positus. i. p aduerbio in loco. Aesc. hē dolētis īteriectio: & cōmoti uehementer. dicis eū uenisse sup ut aduehat secū uirginē. i. mulierē. nā iā corrupta erat. Mi Sic est. i. est uerum eū ob rē uenisse ut abduceret. Aes. Obsecro. i. obnixe peto: ut dicas mihi an uenerit: ut aduehat uirginē secū usq; Miletū. i. usq; in eā urbē: unī milesiæ lanæ ptiosæ esse dūt a Vir. Mi. ita uenit ut abducat eā Miletū usq; Aes. Male est aīo meo. i. aīus meus est ęger dolore: molestia: ac passionibus uariis: qbus cōflictat animus: nā ut dicimus bñ est mihi. i. sum sanus & male est mihi. i. sum ægrotus: sic dicimus bñ est aīo. i. sum lætus: neq; afflictus morbis animiq̄ passiones sunt. & male est aīo. i. sum ægritudie animi uexatus. & (ut ingt Do.) male eē aīo dr̄ cū dicti alicuius mœrore pculsus aīus ē: ita ut corpus nō sustineat̄ sequaturq; ruina mēbro℞. qd ipsę mulieres aiunt Mi. qd cēses. i. putas mulieres posse dicere sup. eni. i. certe: uel: qa: nihil dicūt. mr̄ Sostrata cōmenta est. i. cōminiscor et is. i. adinuenit. excogitauit uerisimilē. s. fallaciā: uꝫ puerū esse natū ex alio uiro: nescio ex quo uiro natus sit: uel sic misce puerū eē natū ex alio nescio quo uiro: sed in idē reuertit. neq; ipsa mr̄ noīat eū uiꝶ ex quo nat⁹ ē puer. Cōmēta ē iquā: uel dixit illū uirū: ex quo natus ē filius eē priorē i. cui potius sit collocāda puella & ait non oportere filiā dari huic amico meo:
¶ QVID ipsæ mulieres aiunt? alia uoce hoc dicit. Nihil. n. i. certe dicebāt qd̄ ad rem pertineat. Nā hoc tm̄ dicebat mater esse ex alio &c Et dicit illū uirum esse priorem. s. q̄ prior habuit rem cum ea. Et ideo huic. i. cognato.

Orbus

Mulieri

Aduehere

Mileti

Male est animo

Cōmenta est

SER.

¶ Nonne

DONA.

¶ NONNE haec iusta ti. ui. po.) Scilicet illa q̄ amicus tuus dixerat pus q̄ haec audires. ¶ Iusta tibi. Iusta q̄ postea audisti q̄ illa q̄ p Lemnio dicebas pus. Aut si hoc non est: q̄re qd sit Postea. Postea sic ab ndaret, q̄ño interdū Hodie de stomacho aducit loquētus, ut Virg. dicit, Nunquā oēs hodie moriemur inulti. ¶ Nō.) Vultuose pnuntiandū est nō. ¶ An il. hinc abdu. Hinc, tanq̄ singultus ploratum est. nā sic ē pnunciādū. ¶ Pr.) Quasi hoc ad supplicandū dicat. ¶ Factū a no. du.) Nō, dure & crudeliter: sed q̄si dura mente, idest inflexibili, & qd Greci dicunt ἀτενές. ¶ Immisericorditerq̄.) Nota octo syllabarū aduerbiū, atq̄ insup cōpositū, & cū ɔiunctione platū. ¶ Illiberaliter.) ἀνελευθέρως. nā multa duriter, ēt, si opus sit, immisericorditer quoq̄, & facieda sunt, & patieda, si ita ratio & cā cogat & nō sit illiberale i. nō malū atq̄ inhonestū. ¶ Si ē pa. di. ma. a.) Idest aptius: q̄a iā apertū fuerat, duriter, & immisericorditer. Et bn̄ praefatus est ne cōtumax aduersus patrē uideret. ¶ Illiberaliter.) Iniuste, inclemēter, nō bene. q̄a liberalis, bonus dr̄. ¶ Quamobrē.) Delectari magis cupies Mitio, Aeschi. uult ptrahere ad defensione sui. ¶ Fore aio mi.) Quid de se plus diceret, si factū fateret? ¶ Quid il cō.) Legit & illā, & dicebāt ueteres, hāc rē cōsuevit. & συγχρώμενος ait Plau. Vt clādestine, ut celeri cōsuetudo. Et maiore affectu nō amorē allegauit, sed qd̄ est cōe cū bonis & multo iustius, ɔsuetudinē. ¶ Qui ife.) Nō, q: sed, q̄ ifelix. & nō, amat, sed misere dixit. & ita, affectu pdit q ut alienus uult loq. ¶ Prs pñti eri. Admirāt significationem hęc ex abūdāti addita ut, Illā absens absentē auditq uidetq. Et, Fratrē ne desere frater. Sic Cice in Eratostene, Hęc ceterua plena gladiatoria cū suū sibi alius sauciat socius sociū. Et totus hic locus ē trāslatus a Virg. iiii. Aen. Quis tibi nūc Dido cernēti talia sensus, Quosue dabas gemitus: cū littora feruere late Prospiceres arce ex summa, totūq̄ uideres Misceri añ oculos tātis clamoribꝰ ęquor. ¶ Istuc Deest, dicis. ¶ Quis de.) Latēter obiurgat Aesch. rē sine pr̄e gessisse. & dr̄ figura.

* Quis des Quia nō iter fuit pr̄. ¶ Quis de.) Quia rapuit añ q̄ peteret. ¶ Qñ nu.) Quia nuptię nō factę sūt. Et Nupsit moleste add tū, q̄si aliena sit, q̄ nō legibus ducta sit. ¶ Autor his rebus qs ē?) Datiuo casu, nō hag reg. Et Salu. Qui tūc Romae ipator erat. ¶ Autor his re. qs ē? Iteg obiurgat, q̄a nō iter fuit pr̄. & agit sic dolēs, uelut sibi minus amoris pbitū fuerit, Mitio: ut se his, q̄tū amor patit, uideat ulcisci qdq̄: sibi negociū nō cōfitent Aeschi. ¶ An se. op.) Sedere pprie ignauę cessatiōis ē. ut, Sedeāt, spectētq̄ Latini. Et, Quid sedes Vetres? qd spectes? ¶ Cur du. al. Vtrū filiā? an q̄ possit aliena eē? nā oēs alienas filias ducūt. ¶ Tā grā.) Grādē, ad aetatē ueteres retulerūt, nō ad corpus & in pte aetatis dr̄ grādis, nō in tota uita, nisi si addat natu. ut, Grandis natu parēs adductus ad suppliciū. Et Grādis infans, & grandis puer, & grādis ephebus, & grādis uirgo recte dr̄. Et uñ scit Aeschian grādē hic fingit ignotā? an q̄a dixit pr̄, Cōmēta mater est esse ex alio uiro nescio quo puerū natū. Ergo & illa grādis: & ferus Milesius q tūc uirginē petit, cū iā alteri data sit, uel rapta sit alteri. ¶ Dū cog. hinc il. ue.) Prouerbialiter hinc illinc. ¶ Et id de.) Nō potuit magis amatorie, & magis pueriliter loq. q̄ ut nō contētus q̄ ait, Hec dicere te aequū fuit, etiā adderet, Et id defendere Pater aeq̄ affectus est, cū etiam patri ob alienā cām blādiat, ut ipse nunc simulat.

Postea
Hodie
Duriter
ἀτενές
Liberalis
Confue tu hāc rē
Autor his rebꝰ
Sedeo
Grādis
Grādis natu
Hinc illinc

AE. Eho nonne haec iusta tibi uidentur postea?
M. Non. AE obsecro nō: an illam hinc abducet pater?
M. Quid ni illam abducat? AE. factū a nobis duriter,
Immisericorditerq̄: atq̄ etiam, si est pater
Dicendum magis aperte, illiberaliter.
M. Quamobrem? AE. rogas me? qd illi tādem creditis
Fore animi misero, qui illi consueuit prius,
(Qui infelix haud scio an illam nunc misere amat)
Cum hanc sibi uidebit praesens praesenti eripi,
Abduci ab oculis? facinus indignum pater.
M. Qua ratione istuc? quis despondit? quis dedit?
Cui quando nupsit? autor his rebus quis est?
Cur duxit alienam? AE. an sedere oportuit
Domi uirginem tam grandem, dum cognatus huc
Illinc ueniret, expectantem? haec mi pater
Te dicere aequum fuit & id defendere.

GVI.

¶ AE. Eho interiectio audientis qd̄ optabat. nōne hęc quę dixit Sostrata. s. illum, ex quo natus est puer, esse priorem & praeferendum. nōne ea uident tibi iusta. postea. i. postq̄ dicta sunt: & ea considerasti: uel quę postremo loco dixisti. Mi. nō uident mihi iusta. Aesch. obsecro non. i. dicis nō uideri illa tibi iusta. & hoc nō uultuose est pnunciandū. An. i. utrū. o pater utrū ipse amicus tuus abducet. i. abstrahet illam. hinc. i. ex hoc loco. Mi. qd ni. i. cur nō abducat illam. Aeschi. id sup. s. transactio: & pactio de nuptiis factū est a nobis duriter. i. dura mente & inflexibili: & non dure ac crudeliter, & immisericorditer. i. austere: aspere sine misericordia: sed cū rigore. atq̄ etiā o pater si dicendū. i. si licet dicere magis aperte i. clarius: aptius. factū inquā est a nobis illiberaliter. i. iniuste: inclemēter nō bene. quia liberalis bonus dr̄. Mi. quamobrē i. quare est ita factū a nobis illiberaliter Aeschi. Rogas me. i. interrogas. quare tandem: idest fine longis ambagibus & uerborum circuitionibus. quid animi: idest quem animum creditis fore: idest futurum esse illi misero. qui consueuit: idest consuetudinē & conuersationem habuit prius cū illa puella. Dona. legit consueuit illi uel illam. nam ueteres hanc rem consueui dictitarūt. qui infelix propter hāc surreptionem. haud scio. i. nescio an amat nunc illam puellam misere: idest ualde: & in miseriam suam ac infelicitatem: quid ergo illi animi creditis fore. cū. i. quando. ipse pręsens uidebit hanc puellam eripi: idest abduci. sibi praesenti. uel cape praesens aduerbialiter pro coram: quo etiam modo capi potest. Cice. ad Curionē. Praesens tecum egi: idest sum collocutus tecū. Apposuit autē: nescio an illam nunc amat: ut tolleret suspitionē de seipso: quia nimis aperte fuerat locutus, & ex affectu prae nimio amore: & qd animi creditis illi fore: cū ipse uidebit hāc puellam abduci. i. auferri. ab oculis suis: idest a conspectu suo. o pater facinus: idest factum uestrum. est indignum. idest inhonestum: & nō dignum quod a uobis fieri debuisset. Mi. Qua ratione: idest quo modo uel qua causa dicis istud. quis despondit: idest pmisit illam ei quem defendis. quis dedit illam puellam? quasi dicat prius rapta est, q̄ daretur? cui homini desponsata est supple aut data? quando nupsit: idest data est nuptui illi, quē tantopere defendis. dissimulat enim Mitio se nosse Aeschinū fuisse illum, qui eam stuprauerit. eum tamen latenter obiurgat q sine patre rem gesserit. quis est author his rebus: idest quis praeest seu praefuit his rebus faciendis uidelicet transactionibus: & pactionibus de connubio puellae: cum illo quē defendit. cur ipse quem miserum dicis. duxit: idest cepit in uxorem. alienam: idest eam, quae sibi non erat desponsata: neq̄ data: ac ideo aliena? Aeschi. an: idest utrū oportuit uirginem tam grandem: idest tantae aetatis, quantę est: inde grādis natu: idest annosus. Oportuit ergo uirginē tam grādem sedere: idest cessare: otiosam esse: torpere domi expectantem. dum: idest quousq̄. cognatus. i. aliquis de cognatione ueniret hinc illinc: prouerbialiter dictū: idest ex hac aut illa parte. O mi pater equum fuit te dicere hęc: idest honestum erat ut diceres haec quae dixi. s. eam non debuisse iamdiu sedere domi &c. & aequum fuit inquam te defendere id. s. quod nō oportuit eam tam grandem sedere domi expectātem: dum hinc illinc ueniret cognatus.

Illiberaliter
Pręsens
Cicero
Sedere

¶ CCVI. quasi dicat quis est ille iuuenis: & quādo nupsit. SER.

M. Ridicule, aduorsum ne illum causam dicerem,
Cui ueneram aduocatus? sed quid ista Aeschine
Nostra, aut quid nobis cũ illis? abeamus. quid est?
Quid lacrumas? AE. pater obsecro, ausculta. M. Aeschi-
ne audiui omnia,

Trocha. cata. quedra.

Et scio nã te amo · quo magis q̃ agis curæ sunt mihi.
AE. Ita uelim me ꝓmerẽtem ames, dum uiuas, mi pater,
Vt me hoc delictũ admisisse ĩ me id mihi uehemẽter dolet,
Et me tui pudet. M. credo Hercle · nã ingenium noui tuũ
Liberale · sed uereor ne indiligens nimium sies.
In qua ciuitate tandem te arbitrare uiuere?
Virginem uitiasti, quam te ius non fuerat tangere ·
Iam id peccatum primũ magnum, at humanum tamen ·
Facere alii sæpe, item boni · at postq̃ id euenit, cedo,
Nunquid circũspexti? aut nunquid tute prospexti tibi
Quid fieret? qua fieret? si te ipsum mihi puduit dicere,

DONA. ❡RIDICVLE.) Vocatiuus ẽ casus, ab eo qđ ẽ ridiculus. ❡ Quid ista Aeschino.) Hic iã ultima desperatio, & Aeschinũ in cõfessionẽ ꝓtraher, & in finẽ fallaciç senẽ deduect. Et bene qdẽ, nr̃a dixit. memor est enĩ se tridisse Aesch. interrogãti, Ti bi uero qd istic rei est? Nihil mihi qdẽ. Totum aũt hoc senex ad id redegit, nõ tã ut torqueret Aesc. q̃ ut maius faceret beneficiũ suum, exponẽdo in quod pene periculuз amor eius incideret. ❡ Quid est? qd lachry.) Quasi repẽte aiaduerterit flẽtem, & quasi cãm oẽm nesciat. sic inquirit. ❡ Aeschine.) Non exhibuisset psonã patris, n si pietate uictus, pan filiũ nollet cõfessione torqri. Virg. Nec plura q̃rẽtem Passa uenus, medio sic ĩ terfata dolore est. Bene ergo itelligũt, q sic accipiunt, perrectuꝝ adhuc fuisse Mitionẽ, nisi uict⁹ affectu fallaciã pieciisset. ❡ Nã te amo.) Bene addidit, nam te amo, &c. nam & inuidis, & inimicis moris est scire qd agamus. ❡ Ita uelim me ꝓme. ames.) Quam pie additum est ꝓmerentẽ: tanq̃ illic sit uotũ Aeschini, cũ possit pater ẽt immeritum amare. Et aiaduertendũ est, Vt sempet sequi, uel statim, uel ex interuallo, maxime in huiusmodi confirmationibus. sic Cicero, Ita uelim mihi deos ꝓpitios, ut cũ illius tpis mihi uenit in mentem, &c. ❡ Velim autem, ꝓ uolo antique dicit̃. ❡ Admisisse in me.) Me in me. *δυσεκτικῶς* adiectũ est. ❡ Et me tui pudet.) Ambiguũ quidam hoc dictum putãt · sed apparet adolescentẽ pp suum peccatũ dicere, non ꝙ qcq̃ turpe fecerit patri. ❡ Ne indi. nimiũ sies.) Non ergo ingratus, sed negligens Aeschinus. nec negligens, sed indiligens nec in alterũ, sed in se deliquit. Miræ clemẽtiæ genus est: aut omnino ignoscere: aut crimen in lenius cõmutare: nam tota obiurgatio ita amica est, ut nõ multũ a blandimento discrepet: magisq; ꝓficiat apud audientem, ut uult Teren. q̃ illa aspera atq; præfracta. ❡ In qua ciuitate tandẽ te arbitrate uiuere?) Cõmune ẽ locũ inducit, a psona, a facto, a tempore. ❡ In qua ciuitate Aliter pronunciandũ est, id est presse ac leniter, ne faciat illud Tullianum, Pro Dii imortales ubinam gentium sumus? quã remp. habemus? in qua urbe uiuimus? Et tandẽ pro tñ ❡ In qua ciuitate. Hoc est, oblitus es Athenis te esse, ubi uiuitur legibus? Vide oẽs snias poni accusatorias, & nihil amoris. isti sunt orationũ colores difficillimi: sed elaborauit Terẽ. Mitionẽ facere leniter accusantem, & inducere Demeã durissime blandientem. ❡ In qua ciuitate. Quod obiurgat Mitio, magni amoris est, & necessaria pro persoua assentatio. nõ enim cõuenit patrẽ nimiũ diligentem filium, eius p̃terire peccata. ❡ Virginẽ uitiasti.) Vide & rẽ dici, & abesse tragicã inclamationẽ, & ostẽdi delictũ, & ad ueniã festinari. nã statim dicet, Iã id peccatũ primũ est magnum, at humanum tñ. Et tota ꝓnũciatio hmõi uerbis summissa debetur. ❡ Fecere alii sæpe item boni.) Moris est exemplo lenire, qđ purgare non possis. ❡ Fecere alii sæpe Itẽ boni. Cõsolatio ab exẽplo. Et boni, non cũ hoc facerent, sed aliis boni ❡ At postq̃ id euenit. Euenit ingt, nõ, cõmissum est. nihil innocẽtius dici potuit. ❡ Nunqd circũspe.) *συγκοπή*. pro circũspexisti. Circũspicimus præsentia: Prospicimus futura. ❡ Quid fieret?) Id est qua rõne, quo modo fieret? & qua ratione, id est qbus adminiculis, uel per quas personas? ❡ Si te ipsum mihi puduit dicere.) Optime hoc additũ est: quasi nõ debuerit Aeschinũ apud Mitionem pudere.

Indili-
gens

Tãdem

Circum
spicio
Prospi-
cio

GVI. ❡ MI. O ridicule. i. deridende. qui. s. dignus es, qui ridearis cũ tuis uerbis absurdis & stultis. ne. i. utrũ. dicerem. i. dicere debebã cãm aduersus, uel aduersum (utrũq; enĩ dr̃) aduersus illũ. i. amicũ. cui. s. ad cuius defensionẽ. ueneram aduocatus. i. intercessor futurus, & auxiliari seu defendere paratus. sed o Aeschine qd ista facta: & ista negocia de hac puella intersunt sup. nr̃a: in ablatiuo fœminino. i. qd ad nos spectãt: aut qd nobis cum illis. i. qd negocii: qd cõmercii habemus cum illis: atq; (qd dici inepte solet) quid hẽmus agendũ de illis mulieribus, & negociis suis. abeamus. i. discedamus. ut aũt hoc dixit: aiaduertit repẽte eũ flentem: ticq; subiunxit. qd est? qd. i. cur. lachrymas. i. fles. Aesch. o pater obsecro ausculta. i. audi. Mi. non est passus pater filium torqueri in cõfitẽdo crimine suo: ppterea ingt audiui oĩa: noli detegeř. & nõ solũ audiui: sз scio oĩa qño se hẽant nã amo te quo. i. qua re. s. qa te amo: uel quo pro quãto · sed melius est ut capiatur q̃ re. ea, quæ agis sunt magis mihi curæ. Aesc. uelim. i. nolo utinã o p̃r ita ames ꝓmerentẽ. i. bene meritẽ & dignũ, qa te amet. nã ꝓmeremur bona tñ. dum. i. q̃diu uiuas. ut. i. sicut id quod seqtur. s. me admisisse in me. i. cõmittendo recepisse in me. hoc delictũ de uirginis stupro. dolet uehementer mihi. i. est mihi maximo dolori: siue affert mihi dolorẽ maximum: & ita inq̃ me ames. ut. i. sicut. me pudet tui. i. pp te. qm̃ pudore afficior: ꝙ sim tibi causa pudoris qa aliqd. s. ifamię mea cã contraxeris pp crimen meũ. Mi. hercle credo te pudere facti & mei nã noui. i. cognosco. ingeniũ tuũ. i. naturam tuam. esse sup. liberale. i. bonũ. qa liberalis bonus. sed uereor. i. timeo. ne. i. ut pro ꝙ. sis nimiũ indiligens. i. incurius: negligens. tandẽ. i. sine multis uerbis uide: uel considera: nam hic tãdẽ hẽt qddã urgens, & accelerans. Dona. uult capi pro tñ. in qua ciuitate. i. in qua cõmunitate. arbitrare. i. putas te uiuere. uiuis eni in ciuitate Athemensi: ubi legibus uiuit̃. Vitiasti. i. stuprasti: & corrupisti uirginẽ ciuem · quã uirginẽ ius non erat. i. nõ licebat te tangere · quod sine comparatione minus est, q̃ stuprare. iamprimũ. i. in primis. id peccatum est magnũ. i. enorme. attñ. i. sed tñ. ẽ humanum. i. a fragilitate humana defluxum: quę uariis luditur cõcupiscẽtiis. sæpe. i. pletunq; alii boni: non tunc cum facerent, sed alias. fecerunt item. i. similiter ut tu. at. i. sed. postquã id euenit. i. contingit tibi hoc facere. cedo. i. dic. nunqd. i. nunqd aliqd circumspexisti. i. considerasti tanquam præsens. Circũspicimus p̃ñtia: pspicimus futura. aut nunqd tu te. i. tumet. prospexisti tibi. i. prouidisti tibi: tanq̃ de futuro uidelicet. qd fieret. i. factu bonum esset. quo modo. i. qua ratione: qua uia quibus adminiculis · quibus personis fieret. illud quod esset faciendum: si teipsum puduit dicere mihi.

❡SED qd ista ĩ nr̃a te. s. referrẽt hoc delictũ. i. q cælaui. Me tui pudet. s. erga te habeo pudorẽ. In q̃ cõputabas te uiuere. q. d. nõ ĩ q̃libet ciuitate: sed Athenis ubi minime hoc posset: qa hic ẽ lege uetitũ nõ tangere ciuẽ: & hoc dicit uirginẽ &c. Multa peccata in hac re apparent: & iã in priĉipio id primũ peccatũ est magnũ. Sed tñ hu. i. tolerabile. Nunqd circũspexti. i. cogitasti. apud te quãtũ esset illud qđ feceras. An nũquid prop. i. puidisti tibi quid fi. i. an duceres illam: an non. & si cogitasti te ducturum: prouidisti qua ratione fieret hoc cũ tu mihi illud cælasses: & hoc est: si te mihi &c.

Prome-
ren

Libera-
lis

Item
Circũspi-
cere &
pspiceř

SER.

❡Qua

Qua resciscerem? haec dum dubitas, mẽses abierunt decẽ.
Prodidisti & te, & illã miserã, & gnatum, qđ qdẽ in te fuit.
Quid credebas? dormienti haec tibi cõfecturos deos?
Et illam sine tua opera in cubiculũ tuũ deductũ domum?
Nolim caeterarum rerum te socordem eodem modo.
Bono animo es, duces uxorem hanc. AE. hem. M. bono animo es, inquam. AE. pater,
Obsecro nũ ludis tu nũc me? M. ego te? q̃obrẽ? AE nescio,
Nisi qa tam misere hoc cupio esse uerũ, eo uereor magis.
M. Abi domũ, ac deos comprecare, ut uxorem accersas. abi.
AE. Quid? iam uxorem? M. iam. AE. iam? M. iam quantum potes. AE. Di me pater
Omnes oderint, ni magis te, q̃ oculus nunc amo meos.

DONAT.

Qua

Abeo

¶ Q V A re.) Qua.i.p quos. & ad oia subaudit: nunqd circũspexti. ¶ Qua re. Deest Re, uel rõne. ¶ Mẽses abie. de.) Mi te abierũt. q.d. Te cessante mẽses cessere: & locus est incusatiõis a tpe. Et abire dr̃ qđ paulatim nos deserit: hoc autẽ ex partu intelligit.

Quod i te fuit

¶ Quod qdẽ in te fuit.) Sallu. Quod in familia nr̃a fuit, pstitit, ut in oibus bellis adesset uobis. Et Cice. Senator P.R. qđ in oibus fuit, iacuit, & pnoctauit in publico.

Prodo

¶ Prodidisti & te & illã mi.) Vide festiuũ senẽ quãtũ se adolescenti accõmodet: nõ enĩ illũ quẽ cã deposcit, sed amatorium ordinẽ fecit, prius dicẽdo pdidisti te, q̃ illã, tum ẽt gnatum, ut ex animo amare uideat id qđ natũ est. ¶ Prodidisti. Decepisti uel deseruisti, ut Virgil. Vnius ob irã Prodimur. ¶ Qđ quidem in te fuit. Pro, id quod in te erat.i. quantũ in officio tuo spei & auxilii partisq̃ tuaꝶ uel, quãtum ad te spectabat. Et hic est illud qđ obsequẽtissimus pr̃ uult oia p se eẽ correcta. ¶ Dormiẽti haec tibi cõfe. deos?) Quam mitis, q̃ faceta obiurgatio. Videt satis Mitio ille esse qui ante est descriptus. ¶ Quid credebas? dormiẽti tibi, &c. Incerta distinctio: nã & p se qđ &, quid credebas, legi põt: & uelut per hoc subaccuset Aeschi. Dormiẽti haec tibi cõfecturos deos? inferr̃. Et quae sint quae a diis, cessantibus pstari nõ possint, sequenti uersu docet, ne uideat̃ de diis male sensisse. ¶ Dormienti. Multo melius q̃ si diceret cessanti & nõ, facturos: sed qđ plenũ est, cõfecturos.

Facere

Cõficer̃

Et mire deos ponit in eo negocio qđ ipse pstat: tanq̃ hic & se & deos excuset, q non fecerint Aeschino, quae uolebat, ẽt dormiẽti. ¶ Et illã sine tua ope. in cubi. tui dedu. do.) Ordo, deductũ iri domũ. ¶ Nolim caete. re. te socor.) Quã nihil imperiose ac p authoritate patria fit. nolim, inqt, te socordem caeteraꝶ reꝶ esse. nõ dixit, ne sis socors.

Bono aio es

Es, esto

¶ Bono aio es.) Apparet flenti haec dicta oia esse. & hoc decuit uerecũdũ adolescentẽ & ex in tãtae orõnis, & metu amittẽdae puellę. Et Es, mõ imperatiui modi est, tpis praesentis. nam esto, futuri est. ¶ Duces uxo.) Dat in ultima obiurgatiõe, & breuiter & plena securitas. ¶ Hem.) Singultiẽs fletu & gaudio dixit hem. ¶ Obsecro, nũ ludis tu nũc me?) Moestus amatoris animus ludentẽ serio loqui credidit: uera dicẽtẽ, qa optata sunt, putat ludere nũc. Potest & ob hanc cãm dicere, ludis tu me nunc: q nunq̃ eũ antea luserit. ¶ Ego te? quãobrẽ?) Magna uis pnoium cur nõ ludat. qbus & accessit cõsideratio rei. nã primo ego: deinde de te. deinde causae propositio. Et recte Ludis. Est enim amãtis, in falsum metũ cõncere imminẽte laetitia, qualibet sniam. inimici uero in falsum gaudium quemq̃ impellere sub alicuius moeroris aduẽtũ. & iõ negat se Mitio in hac parte lusuꝶ Aeschinũ qui in aliis luserit.

Misere

Nimis

¶ Quia tam mi. hoc cu. esse ue.) Pro nimis: qa timiũ miseria: ut, Ne qd nimis. hoc eni putãt, qui uirtutes mediocritates esse dixerunt. ¶ Nescio.) Religiose dixit nescio: quasi nõ sit rõ quare non credat patri, quis subiecerit cãm.

Abi, abi

¶ Abi do. ac deos cõ.) Magnus institor sui beneficii est, qui a diis petendũ esse dixit, qđ ipse praestabit. an ideo qa ordinis fuerat, prius rẽ diuinã facere, & sic uxorẽ accersere? Et bene repetitũ est Abi: quasi haerenti morãtiq̃: ut, Vos istaec intro auferte: ab te. ¶ Quid? iã ne uxo.) Accessit ad bñficiũ tps. & iõ Iã quasi gestiẽs repetit adolescẽs. ¶ Quãtũ po.) Aut deest cito, aut q̃tũ potest esse.

GVL.

¶ Q V A.i. per quos. uel qua.i. quare: qua uia: qua rõne resciscerẽ.i. cognoscerẽ: qđ feceras. nunqd inquã circũspexisti quod te factuꝶ putares: dũ te ita pudebat. dũ.i. quãdiu dubitas.i. nõ audes haec dicere mihi. decẽ mẽses abierũt.i. fluxerunt. pdidisti.i. decepisti te & illã puellã miserã. & pdidisti.i. decepisti. natũ.i. filiũ quẽ ex ea sustulisti qđ qdem in te fuit.i. q̃tũ ad te spectauit: hoc est decepti estis tu & gnatus & mr̃ q̃tũ ad te spectauit: hoc est decepti estis tu & gnatus & mr̃ q̃tũ ad te spectauit: quis q̃tũ ad te spectãt q̃tũ poteratis decipi p tuã neglẽgẽtiã: quis q̃tũ ad te spectauit oino oĩm tuũ defuit: & est elegãs dicẽdi modus. ubi qs diceret quantũ potui & debui adiuui eũ elegãtius sic: Quod qdẽ in me fuit adiumentũ illi suppeditaui. Similiter ubi dici solet: Quãtum potuisti pauperẽ me reddidisti. elegãtius sic: Quod qdẽ in te fuit ad inopiã redactus sum. Simil'r hic qđ in te fuit.i. quãtũ potuit fieri p tuã indiligẽtiã pditus es. itẽ mater: itẽ natus ex ea.

Quod i te fuit

Quid? modus interrogãdi: & melius ẽ ut fiat hic distinctio ac scortum legat. Credebas Deos pfecturos.i. ad plenũ facturos haec.i. ut tibi crimẽ ignosceret & cõnubia crãsigerent. & credebas illã puellã deductũ in futuꝶ: infinitiui passiua. deducẽdã esse.i. credebas q illa deduceret in futuro tibi dormiẽti.i. cessanti & nõ uigilãti in tuis negociis. & deduceret ergo domũ aduerbialr̃ ad locũ & i quã partẽ domus? in cubiculũ.i. in camerã: in qua dormire soles: & q̃ uxore habita diceret thalamus: in quo ẽ lectus genialis. Credebas inq̃ ut hoc fieret sine tua opera.i. sine tuo labore & sine tua industria ac diligẽtia. Noli.i. nõ uolo. te esse secordẽ.i. imprudẽtẽ: improuidũ: incõsideratũ: ignauũ caeteraꝶ reꝶ.i. in aliis rebus, & negociis. eodẽ mõ quo.s. fuisti in hoc negocio.

Cõficer̃

Secors

Cordatus

Secors dr̃ quasi seorsum, aut semotũ a corde.i. uel a fortitudine & audacia uel a prudẽtia. Nã cordati hoies dicunt sapiẽtes, aut prudẽtes: ppterea secordes nõ imerito dicunt iprudẽtes. Et qm inter haec dicẽda flebat Aeschinus nõ subdit securitatem. es.i. sis: secũda psona imperatiui singularis. bono aio.i. hẽas bonũ aium. & (qđ dici solet) facias bonũ uultum. duces hãc puellã uxorẽ.i. hẽbis eã in uxorẽ. Aesc. Hem interiectio emissa est a singultiẽte fletu & gaudio. Mi. inquã.i. dico tibi es.i. sis bono aio Aesch o pr̃ obsecro te. nũ.i. nunqd. quasi optet negatiuã rñsionẽ. tu ludis.i. alludis: derides me: ludificas me tuis uerbis nunc quasi prius non luseris. Mi petis utrũ ego ludam te? quãobrẽ.i. quare ludẽrẽ te uel quare petis. Aesch. Nescio qua rõne nõ credo tibi. Iõ.i. eã ob rẽ magis uereor: qa cupio tã misere.i. tã nimis uel uehementer: uel obnixe dictum tuũ sup. esse ueꝶ uel qa cupio tã misere ueꝶ esse me illam ductuꝶ uxorẽ.

Misere

Misere interdũ capit̃ p ualde: & qdẽ ubi est aliqd miseriae: ut in cupiẽte nimis est passionis aliqd quod est aio molestũ nã esse nimis a uirtute recedit Mi. abi domũ ac comprecare deos.i. pces effunde Diis: tanq̃ ante sit res diuina facienda: deide uxor accersenda. ut accersas.i. aduoces: uenire facias ad te uxorem. deinde quasi haerenti Aeschino & moranti repetit. abi.i. fac quod est tibi iam dictũ Aeschi. qd modus interrogandi. iã ne.i. utrum iam nũc ducã uxorẽ. Mi. Iam i. nunc duces uxorem. Aesch. Iã.i. nunc ducam: quasi prae gaudio tãtae suae felicitatis saepius repetit. Mi. iam duces quantum potes.i. cito, & quãcelerrime fieri potest a te. Vel potest referri id ad quod prius dixerat abi. & tũc est sensus. Abi inquã quantum potes.i. quãcelerrime potes abire: uel quantum potest a te fieri: uel a te abiri: & abscedi p impersonale uerbum. Aesch. o pater Dii omnes oderint.i. odio habeãt me. hic enim ponitur pro odiant: si haberemus. ni.i. nisi ego magis amo te nunc q̃ oculos meos.

SER.

¶ N V M i. ludis? hoc ideo dicit qa superius eum illuserat.

DONA. ¶QVID: quã il.) Cõmẽdat se Mitio, & familiariorẽ amatori fac, mẽtionẽ faciẽdo sęp° de amica i uxorẽ ducẽda. ¶ Nimã te, quã oc.n.a.m.) Mire Nũc addidit. & elegãter iuẽtũ est qd' i se amator multũ diligat. i. oculos. ut ecõtrario i Eunu. Adolescẽti ipsi eripere oculos. i. ipsos de qb° amat. ¶ Aeque.) Sic ifert hoc, q̃si dubitãdo iueneri. ¶ Perbenigne.) Mitũ putat, q̃a amator hoc dixit: ergo benigne, large abũdeq;. ¶ Quid, il. u. ẽ Mi.) Nõ amat, si statĩ timeri desinit. uñ Virg. Oia tuta timẽs, eadẽ ipsa fama, furẽti Detulit, amari classẽ, cursumq; parari. ¶ Abiit. na. ascẽ.) Facete, abiit: ne diceret, mẽtitus sum. atq; ita dixit, ut ĩfantib° nutrices de terriculis dicere solẽt q̃s cũ ipsę ꝯfixerit, aboltas uolũt, postq̃ illos uidẽt nimiũ pauere. Et mihi uĩ ridens hęc dixisse: ut itelligat Aes. Mitionẽ ioco fuisse mẽtitũ. ¶ Tibi ob. ma.) Mira sñia, deos obseq bonis, q̃si bonis hoib° multũ debeãt. & i excusationẽ precãdi deos uide q̃ facultas nata sit patrẽ sine assentatõe laudãdi. nõ ẽ aũt iniuriosũ, ad patrẽ referre depcationẽ deoꝝ: sed magis honorabile. nã tale ẽ apud Vir. Tu genitor cape sacra manu, pf'iosq; penates. ut ipse patrẽ portet, hic deos. ¶ Ego eo itro, ut q̃ op° sũt, parent: tu fac ut dixi, si sapis. Hic uersus, ĩ qbusdã nõ iuenit. ¶ Quid hoc ẽ ne.) Et mirãtis hęc, & laudãtis oro ẽ. & pene uĩ hmõi patrẽ Ter. pbari. ¶ Qui ma. m. g.) Qui, quo mõ, q̃ te, q̃ rõe. ¶ Hic nõ a.) Oia pfecit hic pr̃, ut & ametĩ, & laudetĩ, & foueatĩ. ¶ Magnã mi. in. sua cõ. cu.) Mira sñia, mala ẽt de bonis nobis nasci. an bon° patẽs magnę curę ẽ filio? ¶ Sciẽs ca. Facerĩ qd' nolit. s. ¶ Sed ces. ire l. ne mo. m. nu. eg. si.) Bñ si, utpote obiurgat°.

Qui

GVI. ¶MI. Quid? modus iterrogãdi. amas sup. me magis q̃ illã? Pã. Aesc. aeq. i. ita aeq̃lr te amo: atq; illã M. pbenigne. i. ualde benigne: seu ualde large: plixe: ac liberaliter me amas: si illã ęquo q̃rẽ ad tuũ amorẽ i me & eã. Aes Quid? modus iterrogãdi. ubi ẽ ille Milesius. i. uir de Mileto: q ad eã ducẽdã ueneratĩ. Mi. abiit. i. discessit. periit. i. multũ pditus fuit mẽte: ac saucius i corde ut cognouit te illã ductũ: ascẽdit nauẽ q̃ ueherẽ Miletũ. sed cur cessas. i. moraris: cũctaris: tardas: nec mihi obseq̃ris abeũdo: & Deos cõprecãdo, ut accersas uxorẽ. Aes.

M. Quid? q̃ illã? AE. aeque. M. perbenigne. AE. qd, ille ubi est Milesius?
Abiit: periit: nauẽ ascẽdit: sed cur cessas? AE. abi pr̃.
Tu potius deos comprecare nam tibi eos certe scio,
Quo uir melior multo es, q̃ ego sum, obtemperaturos magis.
M. Ego eo itro, ut q̃ op° sũt parẽtĩ: tu fac ut dixi, si sapis. *Iãb. qua aca.*
AE. Quid hoc ẽ negotii? hoc ẽ patrẽ eẽ, aut hoc ẽ filiũ eẽ? *Iãb. oc. scaꝫ.*
Si frater, aut sodalis esset, qui magis morem gereret?
Hic non amandus? hicine non gestandus in sinũ est? hem,
Itaq; adeo magnam mihi iniecit sua commoditate curam,
Ne forte imprudens faciã, quod nolit: sciens cauebo.
Sed cesso ire itro, ne mora meis nuptiis egomet siẽ? *Troch. cat.*

o pr̃ abi. i. discede tu potius, q̃ ego. cõprecare Deos pcibus. nã certo scio eos deos magis obtẽperaturos. i. morem gesturos tibi quo. i. q̃to es uir multo melior q̃ ego. Mi. ego eo itro in domũ: ut ea q̃ sũt opus. i. q̃ sunt reqsita & necessaria ad nuptias parentĩ. i. apparentĩ. Dicimus hęc sunt mihi opus, & op° est mihi his reb°: ut satis est manifestũ. tu Aesc. fac, ut dixi, si sapis. Aes. admiratĩ Aeschi. benignitatẽ pr̃is: pariter & laudat. qd hoc negocii ẽ. i. qd sibi uult hoc negociũ: admirãdo dicit: cũ tot negociũ iter patrẽ, & filiũ agaĩ ita benigne. hoc. s. qd pr̃ erga me facit. est. i. signat: ne ipm sup. eẽ patrẽ. i. uti seueritate pr̃is. q. d. non: cũ benignitate sodalis poti° utatĩ. aut hoc qd s. ego facio ita familiariter agẽdo cũ pr̃e. est ne. i. utrũ signat me eẽ filium. i. uti timore filiali: quo solẽt angi filii apud parẽtes de uitiis responsuri: si pr̃ meus eẽt frater: aut sodalis. i. ꝯiunctor pari familiaritate utẽs: & q solet et uelut familiaris socius mecũ i mẽsa micitare. q. i. quo mõ: qua rõne: q̃ te magis morẽ gereret. i. magis cõplaceret, q̃ cõplaceat. Nõ. i. nõne. q. d. sic. hic. s. pr̃ talis est amãdus. i. amore dignus. hicne. i. utrũ hic pr̃ nõ est gestandus. i. fouẽdus: portãdus in sinu. i. inter brachia. si qñ debilitate cõfectus egeret ut portarerĩ: q cũ sit talis dignus est q gestari deberet in amplexu brachioꝝ. Hem: iteriectio admirãtis uel anxii ac timẽtis offenderĩ. itaq. i. & sic si sint duo uerba: uel ideo si unũ. aniecit mihi. i. incussit: itulit: irrogauit mihi adeo. i. ualde. magnã curã. i. sollicitudinẽ sua cõmoditate: sua opportunitate: sua mititate ac benignitate: sua bonitate & clemẽtia. ne. i. & nõ faciã i optatiuo. forte. i. casu aliquo imprudens. i. p iprudẽtiã id sup. qd' nolit me facere. ego sciẽs. i. aiaduertẽs: & attẽdẽs cauebo. i. ꝓuidebo ne' qd faciã quod nolit. sed cesso. i. nimis tardo ire intro: & iõ celeriter uado. ne. i. ut nõ egomet sim mora. i. sim retardatio meis nuptiis.

Op° esse mihi hęc & his

SER. ¶QVID. s. dicis? diligis me plusq̃ illã. Ego eo q. d. nõ sum ociosus ad deprecandũ Deos: sed tu fac ut dixi. i. deprecare. Itaq; q̃a tã bonus est: facit me sibi obnoxiũ & curiosum. Ne faciã impru. tale qd qd' nolit sciẽ. i. postq̃ resciuerit, uel aliter ne faciam impru. quod nolit. Nam sciens bene cauebo.

ACTVS IIII. SCENA VI.

DEMEA.

DEfessus sum ambulãdo, ut Syre te cũ tua *Senarii.*
Monstratione magnus perdat Iuppiter.
Perreptaui usq; oẽ oppidũ, ad portã, ad lacum.
Quo non? neq; illic fabrica ulla erat, neq; fratrẽ homo
Vidisse se aiebat quisquam: nunc uero domi
Certum obsidere est usq; donec redierit.

DONA. DEfessus sum am.) Hic exẽplũ inducitĩ senis ex affectu uero, & ob hoc iuisi oib°. nõ aũt tñ amare uultu q̃ ipsa te inducitĩ. nã neq; sibi, neq; cuiq̃ alii, sed filio tñ cõsultũ cupit. De aũt, ualde signat. ¶ Vt Syre te cũ tua mõ.) Vt, p utinã. & hęc oia anhelitus dixit. ¶ Te cũ tua. Adhuc nõ credit in errorẽ se missum fuisse. ¶ Te, cũ tua mõst. i. Ἀιαυτικῶς. Te cũ tua mõstratiõe. ¶ Perreptaui usq; oẽ op.) Tardus icessus nõ pambulatio, sed preptatio dr̃. ¶ Ad por. ad la. quo non?) Mire ꝓpinqora omisit, utpote porticũ, macellũ, Ctatini, ędes tẽplũ Dianę: & ultima posuit, ut q̃rũ pagrauerit demonstraret ¶ Ad lacũ. Facete Poeta memorẽ iducit senẽ, quoꝝ minime opus fuit meminisse. ¶ Quo nõ? Duob° dictis, Quo nõ addidit: q̃si & ad dicẽdũ lassus appareat. ¶ Certũ ob. est usq; do. re.) Proprie obsidere dixit. cõmunit. n. & irato, & repẽte aggressuro. & ab eo qd' est obsideo, obsidere facit, ꝓducta media syllaba. ab eo qd' ẽ obsido, obsidere facit, eadem syllaba correpta.

De

Vt

Perreptatio

GVI. DEfessus &c. Hic D. quem instituerat Syrus ut q̃reret fratrẽ p urbẽ totus defessus hic cõquerirĩ de Syro: q nõ signate mõstrauerit locũ: in quo esset frater. De. solus anhelãs secũ loqtur. Defessus suꝫ. i. ualde fessus suꝫ ambulãdo. ut. i. utinã. o Syre magn° Iupiter pdat. i. destruat te cũ tua mõstratiõe. ego preptaui. i. lẽto passu incessi: q̃a senex. p totũ oppidũ. i. p totã urbẽ Athenaꝝ. usq;. i. ꝯtinue sine ulla itermissiõe laboris: nullaq; qete iteriecta: uĩ usq; ad portã: usq; ad lacũ quẽ mihi dixerat Syrus. quo. i. in quẽ locũ urbis nõ preptaui inquã. uel sic dicas. quo. i. in quo loco urbis. s. ad portam & lacũ nõ erãt: neq; ulla fabrica. i. officina fabri. neq; quisq̃ hõ aiebat se uidisse fratrẽ Mitionẽ. & hoc modo astruẽdo tres negatiões nõ plus efficiũt, q̃ duae. Vero. i. sed. nũc certũ ẽ mihi. s. i. deliberatũ ẽ apud me, & decretũ. obsidere. i. sedere

re.i.sedere tanquã in aliqua obsidiõe. domi.i.ĩ domo fratris. usq.i.assidue: cõtinue. donec.i.quousq. fr rediẽrit.i.sit reuer sus. & bñ obsidere inqt tanq̃ iratus sit fři & repẽte eũ aggres surus cũ pmũ uenerit. Reptare significat tarde icedere seu lẽto passu ambulare: ut faciũt senes amplius igredi nõ ualẽtes. tardus.n. icessus nõ pambulatio: sed perreptatio dici debet. Mitionem interrogat. & huiusmodi interrogatio, sm figurã suam non habet responsionem: sed mitio sic respondit, qua si simpliciter inquirenti. ▼ Illinc huc transfertur uirgo.) Vir ginẽ q̃ etiã cũ uiro fuit. uocat. Vir. Ah uirgo infelix. ▼ O Iup piter, istocine pa. fieri opor.) O Iuppiter tragice adiecit a Mi tiõe uersus. Istocine pacto, ad ipm Mitionẽ respiciens dixit.

ACTVS IIII. SCENA VII.

MITIO, DEMEA.

M. IBO, illis dicã nullã esse in nobis morã. *Senarii.*
D. Sed eccum ipsum, te iam dudum quæro Mitio.
M. Quid nam? D. fero alia flagitia ad te, ingentia,
Boni illius adolescẽtis. M. ecce autem. D. noua
Capitalia. M. ohe, iam. D. nescis qui uir sit. M. scio.
D. Ah, stulte tu de psaltria me somnias agere.
Hoc peccatum est in uirginem ciuem. M. scio.
D. Eho, scis & patere? M. quid ni patiar? D. dic mihi,
Non clamas? non insanis? M. non. D. malim quidem.
Puer natus est. M. Di bene uortant. D. uirgo nihil habet.
M. Audiui. D. & ducenda indotata est? M. scilicet.
D. Quid nunc futurum est? M. id enim, quod res ipsa fert:
Illinc huc transferetur uirgo. D. o Iuppiter,
Istocine pacto oportet? M. quid faciam amplius?

SER. DEfessus sum. Postquã res Aeschini cõ uenientibus personis mitigata est: in ducitur Demea ut quali ter de hac re se habeat, ostendat: & ita per hoc negociũ, sicut ĩ aliis qua litas eius duritiæ osten datur. habet occasionẽ ueniendi: quia cum dece ptus monstratione Syri fratrem non inueniat redit domum: ut eum ibi præstoletur: & cũ se deceptũ itelligat: sic ma ledicat Syro. ut.i. utinã &c. Quo nõ: scilicet fui.

DONA. IBo, illis d.) In hac scena est exẽplum intempestiuæ obiurgationis, ac p hoc ridienlæ. ▼ Ibo, illis dicã. Moris est secũ loq uel senes, uel maxime ali qd ex aĩo agentes ▼ Illis dicam. ▼ Sostratæ & filiæ. ▼ Fero alia fla. ad te in.bo. Magno sonitu, ac ingẽti ostẽtatiõe futuræ accusatiõis exorsus ẽ. magna sunt.n. oĩa, & fero, &, alia flagi tia, &, ĩgentia, & qd εἰρωνικῶς, bõi illius adolescẽtis: dicit. Bõi illi⁹ adolescẽtis. εἰρωνεία, q̃ semp amarius ponit, q̃ criminatio mãifesta. ▼ Ecce aũt. Ecce dr̃, cũ repẽte triste aliqd rebus iter uenit lætis, aut certe cũ aliud agitur, aliud emergit nouũ. ut Virg. Ecce aũt gemini a Tenendo trãquilla per alta, Horre sco referens, immensis orbibus angues. Et, ecce trahebatur passis Priameia uirgo Crinibus. Et Cicero, Ecce aũt repente ebrio Diomene, esurientibus cunctis, &c. ▼ Noua. Recẽtia. an mira & magna: ut Pollio & ipse facit noua carmia. ▼ Ne scis q uir fiet.) εἰρωνεία. nã uir, ad laudem sumi solet. ut alibi Virũ te iudico. ▼ Scio.) Satis ridicule, nec qd' ille enpit, aboe gat Mitio ut cõsentiendo, iracundiam De meæ actiorẽ fieri * possibilem sibi, mitigare queat. nam Scio ad negotii totius gestionẽ retulit, nõ ad illud quod ait, Nescis q uir fiet. ▼ Eho, scis, & patere?) Iã & illi irascitur, nõ Aeschino. ▼ Nõ malim qdẽ) Alii uolunt Mitionem dicere, Malim qdẽ alii De meam. ▼ Puer natus est Di bñ uertant.) Hic bono exẽplo in ducitur Mitio irascentẽ iuste Demeam leniter ferre: qa exa nimato ob mœrorẽ nõ cõuenit inclementer ire obuiam, cũ possit in tẽpore obiurgari postq̃ destomachatus fuerit. Et ui de q̃ facete: cũ ille, Puer natus est, ad argumentũ mali attule rit: hic ita rñdit, quemadmodũ solent illi quibus puellã nasci metuentibus nuntiatur, puerũ natum esse. nã in oĩbus quæ cupite uenerit, Di bñ uertant, dici solet: qa sæpe homines ea optauerunt quæ aliis aliter atq expectauerunt, contigissent quam potestatem rerum uertentium semet in utranq par tem, Vertumno deo superesse ueteres existimauerũt. ▼ Vir go nihil habet.) Volt rem sine remedio uideri: quia scit pos se nuptiis finiri solicitudinem. Et uide amaritudinẽ Demeæ cõtra omnes, ut nec uirgini ipsi parcat. ▼ Audiui. ἀφελῶς, & enim [illegible] respondendum, quasi leue sit quod ad missum est ▼ Et ducenda indotata est? Ducenda s. nisi dam nandus sit Aeschinus. & hoc uerbum, necessitatis uim habet ut, Pa em Troiano ab rege petendum. ▼ Quid nunc futu rum?) More irascentium, cum ipse sciuerit quid futurum sit,

Ecce

Nouum Vir.

Dii bñ uertant

Vertumnus

GVI. IBo illis &c. In hac scena est exẽplũ in tempestiuæ obiurgatiõis: & p hoc ri diculę. Mi. ibo ad Sostra tam. dicã illis matri & fi liæ nullam esse morã in nobis: me & filio. De. cõ stituerat diu illic domũ obsidere: sed interea ui dit fratrẽ, dixitq. sed ec cũ.i. ecce hic ppe ipm fra trem. o Mitio quæro te: & nõ quæro pro te iam dudum.i. ex multo ante tpe. Mi. quidnam.i. cur q̃ rebas me? De. fero.i. affe ro: & ĩ pectore gesto re condita alia flagitia ingẽ tia.i. enormia illius boni adolescentis. boni dixit per ironiã, quẽ flagitiosissimũ intelligat. Mi. aũt.i. sed ecce.i. abest repẽtinũ malum & turbatio gaudii. Ecce dicitur cum repente aliquid triste rebus interuenit lætis: aut certe: qñ cũ aliud agitur: aliud emergit nouum. De. fero inq̃ flagitia no ua.i. recentia uel mira: seu magna & capitalia.i. ppter quæ, qui commisit, dignus sit capite plecti. Mi. Ohe interiectio oñdens tædiũ afferri. iã.i. nunc. desine.i. desiste ista inculcare & loq. De. ah: interiectio dolentis. nescis q.i. q̃lis uir sit. Mi. scio q uir sit. De. ah: hic q̃si ridẽtis est o stulte.i. incõsiderate. & tu somnias me agere.i. loq de Psaltria q̃ fuit rapta a leno ne. hoc pctm̃.i. flagitiũ hoc: qd fero. est.i. extat. in uirginẽ.i. er ga uel cõtra uirginẽ ciuẽ atticã. s. ac ppea graue & capitale p leges Mi. scio ẽt illud. De. eho: interiectio irascẽtis. nsc. n. ipsi Mitioni irascit, nõ soli Aeschino. Scis.i. cognoscis illud flagi tiũ eẽ factũ & patere.i. pateris, seu pmittis, & fers. q.d. nõ de beres. Mi. qdni.i. cur nõ patiar pferri cũ mederi non possim. De. dic mihi nõ clamas.i. uociferas aduersus Aesc. iurgiis & pprobriis nõ insanis.i. nõ uerteris in furiã: cũ hęc certiis. Mi. nõ qdẽ.i. nõ ẽt dico sup. ille Aeschinus. malũ uerbũ.i. molestũ aliqd: & nõ malim: ut legi in aliqbus codicibus. nã Donatus malũ dicit: nec ẽt cohæret sensus. De. puer natus ẽ ex Pam. s. Mi. Di bñ uertãt.i. qd' dici solet, bñ possit euenire: seu bñ, fe liciterq euenuat. uel Di agãt plerisq. n. bõa ĩ peius: mala mu tatĩ in melius. De. uirgo Pã. nihil hẽt.i. est paup. Mi. audiui.i. intellexi eam nihil hẽre. De. & ipsa uirgo est ducenda.i. capi enda in uxorẽ. indotata.i. sine dote Mi. s.i. certe est ducenda indotata. De. qd nunc est futurũ de hac re. Mi. enim.i. certe id est futurũ. qd' ipsa res.i. ipsa necessitas fert.i. affert, & postu lat, seu cõpellit. Virgo.i. ipsa Pam., q̃ prius erat uirgo: anteq̃ ab Aeschino stupraret. trãsferet' ur.i. traducetur illic.i. ex do mo sua huc in domũ nram. De. Proh Iupiter irascentis excla matio tragica potius, q̃ comica: quasi sit: Testor te Iouẽ id ita fieri non debere. Istocine.i. utrum oportet fieri sup. nu ptias isto pacto.i. isto mõ quẽ dicis ẽt sine dote. Mi. qd faciã amplius.i. ultra q̃ feci: uel quid pter nuptias a me fieri põt.

SER. IBo dicã illis.i. matri & filiæ morã de nuptiis ca pitalia.i. digna puniri capite. mali qdẽ s tibi au ferri oculos: qui insanirem ut tu facis. s. aduerbiũ affirmandi. Quid nunc futurum est. q.d. morien tur fame. id. n.i. certe. quæ res.i. euentus attulerit.

D. Quid facias, rogitas? si non te ipsa tibi istuc dolet,
Simulare certe est hominis. M. quin iam uirginem
Despondi res composita est fiunt nuptiæ
Dempsi metum oēm. hæc magis sunt hominis. D. ceterū
Placet tibi factum Mitio? M. non, si queam
Mutare. NVNC, CVM nō queo, æquo animo fero.
ITA VITA EST HOMINVM, qsi cū ludas tesseris
Si illud quod est maxume opus iactu non cadit:
Illud, quod cecidit forte, id arte ut corrigas.
D. Corrector nempe tua arte uiginti minæ
Pro psaltria periere, quæ quantum potest,
Aliquo abiicienda est, si non pretio, uel gratis.
M. Neq; est, neq; illam sane studeo uendere.
D. Quid igitur facies? M. domi erit. D. pro diuum fidem,
Meretrix, materfamilias erit una in domo?
M. Cur nō? D. sanumne te credis esse? M. equidem arbitror.
D. Ita me Di ament (ut uideo ego tuam ineptiam)
Facturum credo, ut habeas qui cum cantites.
M. Cur non? D. & noua nupta eadem hæc discet? M. scilicet.

DONA. ℂSI non te ipsa tibi istuc dolet.) Nūc rem pro ueritate posuit. ℣ Simulare certe est hominis.) Nō hoc dixit quia hominis est mentiri, sed quia sæpe iracundiæ simulatio, custodia disciplinæ est. ℣ Iam despōdi res cōposita est. fiunt nuptiæ.) Ne diceret, despondi, composui, facio Et despondet puellā qui petit. Spondet a quo petitur. Recte ergo socer futurus despōdi dixit. ℣ Hæc magis sunt hominis.) Bene repetit hominis ille eni dixerat, Simulare certe est hominis. ℣ Caeterum placet tibi factū Mitio.) Nihil aliud uolebat Demea, nisi ut sentiret Mitio. quod impetrare non potuit, ēt ab eadem sententia de prauitate & peccato Aeschini. ℣ Si illud quod maxime opus est iactu non cadit.) Vtrum quod opus est iactu: an iactu nō cadit: incerta distinctio. ℣ Quasi cū ludas tesseris.) Rectū erat si diceret, Ita uita est hominum quēadmodū tesseris ludere aut quemadmodum ludus est tesseratū. Nota ergo genus locutionis. ℣ Illud qđ cecidit forte, id arte ut corrigas.) Ars adhibenda pro fortuna. nō eni si male iactus cecciderit, deserendus est ludus. Et forte nunc pro fortuna intelligēdum. ℣ Corrector.) Quia dixit, Arte ut corrigas. sed moris est iratis ab ultimo uerbo cōtradicentis incipere. ℣ Neq; est neq; illā sane stu uēde.) In scopulo uersatur Mitio, in quo eligit ineptus potius uideri, q̄ pdat Ctesiphonē patri. ℣ Cur non?) posset dicere Nō est Aeschini amica: sed celanda est culpa Ctesiphonis. ℣ Ita me Di ament ut ego uideo tuam ineptiam.) Ordo est, Ita me Di ament, te facturum credo ut habeas qui cū cantites. Ipse se fallit, nō inquirendo ulteriorem caussam retentæ in domo meretricis. Mire ait cantites: quasi turpius sit cantare senem cum psaltria, q̄ coire. ℣ Et noua nupta eadem hæc discet?) Alius subaudiet dicere, sed o magna in uerbis elegantia. unde enim quam uim significet Discet. & ideo non uxor, sed noua nupta, quam ad omnia docilem esse, ipsum indicat nomen. ℣ Hilarum.) Vetuste. non, hilarem.

[margin: Despondere Spondere. Forte Hilarus]

GVL. ℂDE. Rogitas. i. petis. quid facias. si istud: scilicet nuptias fieri indotatas non dolet tibi: idest non est tibi dolori: re uera, uel re ipsa: idest ipso effectu & in rei ueritate. Donatus tū dicit ibi rem capi pro utilitate. Si ergo reuera tibi istud non dolet. certe. i. saltem. est hominis: idest spectat ad hominem: & congruum & decens & licitum est homini. simulare: idest fingere dolorem. Vnde Virgili. Spem uultu s. p. a. c. d. in tali re gcaria utilitatis sui propinqui: nō quia hominis dicat esse mentiri: sed quia sæpe iracunda simulatio custodia est disciplinæ. Mi quin. i. quinimmo immo uero seu atq; etiam iam despondi. i. tanquam socer futurus filio meo petiui illam filiam. despondet enim puellam qui petit: spondet autem a quo petitur. inde sequuntur sponsalia & sponsus & sponsa & actiones ex sponso ut ait Gellius. res: idest negocium de coniugio. est composita i. pacta transacta: confecta: nuptiæ fiunt. dempsi praeteritum a demo is: idest abstersi omnem metum Hæ q̄ facta sunt: magis sunt hominis. i. magis decēt hominem & spectant, q̄ id qđ dixisti s. simulare. Nam simulatio & mendaciū nō cadunt in uirū bonū. De. cæterū. i. sed. o Mitio factū istud de cōiuge indotata placet ne tibi. i. pbas tu illud? Mi. nō placet mihi si queā. i. si possim mutare nunc: cum non queo mutare. fero æquo aio. i. patienter: neq; me ob id excruciādū duco. uita hoium est ita. i. eiusmodi ut corrigas. i. corrigat aliquis secunda persona pro tertia: hoc est ut aliquis in rectum reducat. arte. i. calliditate: cōsilio. id qđ accidit sup. quasi. i. tanquam. cū ludas tesseris. i. talis. si illud quod maxime opus est. i. qđ plurimū requirtur ad hoc. q lucrificat. non cadit in alueolo iactu. i. proiectione tesseræ. uel iungi potest iactu cum opus sit, si illud quod opus est iactu non cadit. opta tibi lector utrū uis. ita est sup. ludus ut tu corrigas inquā arte: idest astutia: calliditate: consilio: industria illud quod forte cecidit iactu tesseræ: neq; statim propterea deferendus est ludus. & ideo: ut recte intelligatur: sic dicendum est: ita est uita hominum ut corrigas: idest emendes id quod accidit arte: idest consilio & industria: quasi cum ludas tesseris: si iactu tesseræ illud quod maxime opus est non cadit. ita est sup. ludus ut corrigas arte, quod forte cecidit. De correctoridest dicis esse corrigendum arte qđ accidit. o corrector. q. d. qualis corrector tu es ridendo eum: q̄ lis emendator filius in quo est erratum. nempe: idest certe. tua arte idest tuo consilio. & tua correctione. uiginti minæ: idest libræ. xx. periere idest perditæ fuerunt pro Psaltria: quæ Psaltria est abiicienda: idest detrudenda: eiicienda. aliquo: idest in aliquem locum. quantum potest: idest q̄ celerrime potest abiici. uel quantum fieri potest: ut abiiciatur: si non pretio est abiicienda: idest si non uendatur alicui: qui det pretium. quo constitit. uel idest saltem. uel etiam gratis: i. sine ptio: aut uenditione est aliquo eiicienda accedente noua nupta. Mi. neq; est. i. neq; expedit. neq; sane. i. certe studeo idest uolo capio: laboro uendere illam. uel sic: Neq; est abiicienda gratis neq; studeo uendere illam. De. igitur quid facias ex illa? Mi. ipsa erit domi meæ. De. Proh. fidem Diuum: idest Diuorum idest imploro sup. fidem: idest opem Diuorum. meretrix, & materfamilias: idest uxor honesta: quam ab aliis mores discernunt. erit una: idest simul. congregandi: aduerbium est: in domo. uel melius erit in una domo: idest sub uno tectu. Mi. cur. non erit in una domo meretrix & materfamilias. De. ne: idest utrum credis te esse sanum: idest sanæ mentis, siu animi compotem: qui talia dicis. Mi. equidem arbitror me esse sanum De. ita Dii ament me. iurantis est, & asseuerantis est. credo te esse facturum: scilicet ut una sint in domo. ut habeas: qui cum: idest cum qua. cantites, idest frequenter cantes more puellorum cum iam sis senex. ut: idest quantum. ego uideo: idest perspicio. tuam ineptiam: idest tuam fatuitatem: & inconsiderationem. Mi. cur non facerem s. De. & noua nupta discet hæc eadem, q̄ fient a Psaltria Mi. s. idest certe. discet illa eadem.

[margin: Virg. Despondere spōdere Res]

SER. ℂSIMVLARE scilicet dolorem ad correctionem filii. Factum quidem modo est caeterum: idest sed placet tibi. corrector derisorie. periere q frustra empta est cum ille aliā ducat. quantum. idest q̄ cito potest abiici. siue pretio potest reuendi. ut habeas qui cum. i. cum qua latenter & derisorie tangit eum ad opus proprium uelle retinere.

ℂTu inter

DONA. Restim ductare

¶ Tu inter eas restim ductans saltabis.) Lusus est natus ab eo fune quo introductus equus Durius in Troiam est. Connexis manibus, fune, chorum ducunt saltantes. Hoc a quibusdam dicitur, sed ego puto manu consertos choros puellorum, puellarumque cantantes, restim ducere existimari & id maxime conuenire ad exagitandam importunitatem senis, uelut pueros imitantis. Simul etiam quia iste cōnexus manuum lasciuus ac petulās adimit discretionem conditionis, dignitatis, ætatis, inter meretricem, nouam nuptā, & senem. Et hoc, quemadmodum dictum est? & quanto stomacho tā ab Aeschino recessum ē, & trāsitum ad Mitionis luxuriam describēdam? ¶ Iam uero omitte Demea.) Mire urbanitatem expressit ultro obiurgantis qui obiurgatus est. ¶ Tuam istanc iracundiam.) Nam ira, de caussa est: Iracundia de uitio multum irascentis. ¶ Atque uti decet hilarem ac lubentem) Bene addidit lubentem multi enim hilares se simulantes, nō lubentes sunt. ¶ Fac te.) Non dixit Esto: sed, elabora ut esse possis. ¶ Hancine uitam? hoscine mores? hanc dementiam?) ἐλλειπτικῶς omnia, utpote stomachose secum loquens. de est enim esse, aut quid tale. ¶ Domus sumptuosa.) Domus; idest homines ¶ Ipsa si cupiat salus, seruare prorsus non potest hanc familiam.) παροιμία. Plautus, Lubentiorem te faciam, q̄ ipsa Lubentia est. Etenim ὑπερβολή est, Ipsa salus si cupiat seruare, prorsus non potest hanc familiam. Hinc licet æstimare quantum & caloris & grauitatis apud Terentium sit ad imitationem Cæcilianam. Vide quantum creuerit a superioribus, ut sic finiat.

Ira
Iracūdia
Lubens
Facte
Domus

GVI. ¶ DE. Tu ductans: idest frequenter ducens, & agitans restim: idest funem saltabis: idest quod dicunt, tripudiabis inter eas: scilicet nurum & Psaltriam: more puellorum & puellarum: qui connexis manibus choros ducentes restim du-cere existimantur. Alii dicunt hunc lusum esse natum ab eo fune: quo introductus equus ligneus in Troiam est: cum cōnexis manibus fune chorū ducunt saltantes. Restis facit restē uel restim in accusatiuo singulari: qd' unicuique liquet. Mi. probe. i. pulchre id faciam: & tu saltabis una uobiscū si sit opus. De. hei mihi. i. dolor inest mihi: uel dolore afficior ob hāc rē. Hęc dicta tua: ul hęc inhonesta facta. nō pudent te. i. nō afficiūt te pudore? interrogatiue legēdo. ubi pudent psonale est uerbū, a pudeo ea. habetque actūm post se: ut hoc pudet me. i. affert mihi pudorem. Mi. o Demea iā uero. i. præterea, uel sed. nunc omitte. i. amoue: dimitte a te istanc. i. istā hanc iracundiam tuam. Ira) ait Don.) est de caussa: iracundia uero est de uitio multum irascentis, atque fac. i. labora efficere te hilarum pro hilarē. antiq. nā antiqui dictitarunt hilarus ra rum. ac lubentem. i. boni animi in nuptiis gnati tui. ita uti decet. i. honestum est te esse hilarem & lubentem. ego conueniam. i. alloquar hos quos ei oñdebat: quosque alloqui uolebat. post. i. deinde. redeo huc ad te. De. o Iup. hancine. i. utrum decet sup. hāc uitā eē sup. uel agi: uel duci. hoscine. i. utrū decet hos. i. tales mores pditos esse. i. perseuerare in hominibus. decet ne inquā hanc dementiā. i. hanc insaniam esse subaudi. uxor ueniet sine dote. Psaltria est intus. domus. i. familia: hoc est homines de familia. est sumptuosa. i. auida sumptus: & multa consumens: ac expendens adolescens Aeschi. est perditus. luxu. i. libidine & lasciuia. senex. s. Mitio. est delirans. i. desipiēs: & a recta lira: seu a recto tramite discedens. Si ipsa Salus: quasi q̄ sit Dea: quēadmodum Concordia: Victoria: Pax &c. cupiat seruare. i. saluare: conseruare incolumem hanc familiam prorsus. i. omnino poterit seruare eam nunq̄.

Iā uero
Ira & iracūdia
Hilarus
Domus

SER ¶ RESTIM. i. funes hilarū: dicit sm antiquos: qa sicut dr̄ ibecillus & ibecillis: unanimus unanimis: sic hilarus hilaris.

D. Tu inter eas restim ductans saltabis. M. probe.
Et tu nobiscum una si opus sit. D. hei mihi,
Non te hæc pudent? M. iam uero omitte Demea
Tuam istanc iracundiam, atque ita uti decet,
Hilarum ac lubentem fac te in nati nuptiis.
Ego hos conueniam post huc redeo. D. o Iuppiter,
Hancine uitam? hoscine mores? hanc dementiam?
Vxor sine dote ueniet: intus psaltria est:
Domus sumptuosa: adolescens luxu perditus:
Senex delirans: ipsa si cupiat Salus,
Seruare prorsus non potest hanc familiam.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

SYRVS, DEMEA.

DONA. AEDepol Syrisce.) Hic exemplum inducitur licentię seruorum sub miti domino. ¶ Aedepol Syrisce te curasti mollit'. Quia detexit Cte. iā oportet ut ebrius inducat' Syrus p cuius fallacias tegat' adeo. Et Syriscū se dicit, nō Sy. τῷ ὑποκορισμῷ. ¶ Mollit'. Delicate ¶ Lauteque mu. ad.) Vt qequ eēt bellissimū carpes cyathosque sorbillares. Aut mun' seruile, eē & bibere. ¶ Abi. Verbū uel sibi uel alteri cū laudatiōe blādiētis. nā sic dicūt, q̄ iā cōpotes sunt uotorū oiuz, pfectique i reb' uniuersis.

Molliter
Abi

S. AEDEPOL Syrisce te curasti molliter, *Senarii*
Lauteque munus administrasti tuum.
Abi sed postq̄ intus sum omnium rerum satur,

GVI. AEdepol &c. Hic ebrius iducit' Sy. adeo ut Syriscū se dicat nō Syrū. Alloqtur prio seipm. o Syrisce. ædepol: iurandi aduerbiū. curasti. i. tractasti te. molliter. i. delicate & administrasti. i. exercuisti. laute. i. oppipare: abunde: delicate. tuū munus. i. tuū offiir edendo q' qd esset lautū: & cyathos sorbillādo. Abi sibi ipsi dicit cū blandiētis laudatione nam sic dicunt: q iam cōpotes sunt uotorū oium pfectique sibi uident' i rebus uniuersis post quā suz intus satur. i. igurgitatus: refertus: repletus oium rerū. i. oium ferculorū. i. libitū ē. i. placitū est: siue placuit. idē. u. sunt libitū est & libuit: placitū & placuit: posset hinc forsitan lib eū ē capi, p pñti. i placet: tāquā libitū eēt nomē: quēadmodū & placitū. ut dicimus dictiones ipositas fuisse ad placitū: tūcque eū diceret' hoc ē placitū meū: nomē est placitū: sic existimo. reuera hic ita capiēdū libitum: ut sit nomē & tūc sensus ē pñtis sic: ē libitū meū. i. ē placitū meū: ut ita dicam.

SER. AEdepol. Incipit quintus actus: qui est de conueniētia & cōtemperantia moralitatis senum. oñdetur. n q̄liter unus cōtēperet' p alterū: q duritia De. cōtemperatur p molliciem Mitiōis: & e cōuerso lenitas Mitionis al' q̄tulū exaspabit' duritie Demeæ. & sic discordia moralitatis senuz prius cōtraria sequētiū: dū ad unū mediū cōuenit, oīno sedabit': & prius tēperātia Demeę oñdet' hēt autē occasionē lenitatis ex hoc q psensit amorem Ctesipho. In quo ēt aliud psensit. s. filium a quo diligi se sup oia credebat: se pRem deuitare: & hēre odio pp duriciem: per quā eū semp itelligat sibi prouenire tristitiam: & infortuniū: incipiet eam postponere: ut autē filiū suū eū amica inueniat: efficitur p ebrietatē Syri: qa ipse, sicut supius dixit quōdam Aes. otiose cessat. & Ctesipho in amore est. Ego pspiciā mihi. postq̄ intus oium rerū satur fu't: egredit' deambulatū ita dicens. Aedepol &c. Cū aūt egressus eēt: & oia in turba eēnt Ctesipho misit quēdā puerū p Syro: q puer reuocando Syrum pñte Demea noiabit Ctesiphonē: quo audito pr̄ in domum irruet. Syriscus est græcum diminutiuum.

Prodeambulare huc libitum est. D. illud sis uide.
Exemplum disciplinæ. S. ecce autem hic adest senex
Noster: quid fit? quid tu es tristis? D. ohe scelus.
S. Eho iam tu uerba fundis hic, sapientia?
D. Tune si meus esses? S. dis quidem esses Demea,
Ac tuam rem constabilisses. D. exemplum omnibus
Curarem ut esses. S. quamobrem? quid feci? D. rogas?
In ipsa turba, atq; in peccato maxumo,
Quod uix sedatum satis est, potastis scelus, quasi
Re bene gesta. S. sane nollem huc exitum.

DONA. Pro deambulate. ℂPRODEAMbulare.) Nota duas præpositiones uni dictioni adiunctas. Vt, Pede prosubigit terram, &, ἀμφὶ περὶ κρήνην. ⁋ Et optime ad delicias exprimendas hoc uerbũ conuenit. nã pducere signum * deambulare significat. nam deambulare etiã intus potuit. ⁋ Exẽplum disci.) Quia unus ex multis reliquus. An qa senior, & nuper ẽt pædagogus, ut ipsæ ait, Quem ego puerũ tãtillũ ĩ manib⁹ gestaui meis. ⁋ Quid fit? qd tu es tri.) Mire securitatẽ ebrii hic expressit. nunqd. n. pertimescit interuentũ senis, ut solebat, Sy. aut quicq̃ præcauet? Subbland ẽ tantum & ita rerum oblitus est, ut cũ eum sæuum sciat, caussam tristitiæ eius inquirat. ⁋ Tu uerba fundis hic, sa.) Vtrũ sapientia uerba? an tu sapiẽtia? qa dixit supra, Tu q̃tus quãtus es nihil nisi sapiẽtia es. ⁋ Fũdis.) Vtrũ sine ulla cessatiõe pfers? An pdis? secundũ illud, Nã qd tu hic agas, ubi si qd boni præcipias, nemo obtẽperat? ⁋ Dis q. esses De.) Ab eo qd ẽ dis ditis, dites facit: ab eo qd ẽ diues diuitis, diuites. ⁋ Quãobrẽ? qd fe.) Nihil nisi i Syro nisi simplex & purũ ob ebrietatẽ. Et uide, quãobrẽ, qd feci, dicere, nõ eẽ sobrii Sy. ⁋ In ipsa tur.) Nõ minus ridicula iportunitas De. est, q̃ ebrietas Syri: q aduersum temulẽtũ tãtæ grauitatis orone psonat, ut ex dictis uultu & uerbis, & ex audĩtis habitu & stupore magnã uoluptatẽ pcipiant spectatores. uides. n. quã to põdere uerborũ cũ ebrio litiget. ⁋ Potastis sce.) Nõ qp plus uidet senex q̃ obiicit oculis: sed oratorie Potastis dixit, cũ unũ ebriũ cernat: pp illd qd ait, Exẽplũ disciplinę, q̃si i oĩbus sit qd ĩ uno nũc aspicit. Vir. Et crimine ab uno Disce oẽs. ⁋ Sane nol. huc exi.) Et hi dictũ argumẽto ẽ, Sy. oblitũ oĩum rerũ nihil rñdisse Demeę per fallaciam: sed tantũmodo pœnitere qp exierit.

GVI. ℂPRO deambulare. i. proreptare. huc. i. ad hunc locum: quem oñdebat. ubi in hoc uerbo prodeambulare: duæ præpositiones uni dictioni adiungunt. ut Vir. Pede psubigit terrã. Demea uide. i. cõsidera: aĩaduerte illud qd sequtur: uidelicet qp sup. sis exẽplũ disciplinæ alus cõseruis: quos ętate pcurris: sic eos exẽplo disciplinæ: & boni modi uiuẽdi pcedere. debes. & bñ ait disciplinæ. uult. n. Demea ut alii discant ex eo quonã mõ sit honeste seruiendũ. Sy. astã. sed. Ecce nr̃ senex. i. Demea. adest hic. qd fit? qd agit? qd. i. cur es tu tristis? Demea. ohe: interiectio affecti tædio & idignatione pp ebrium seruũ inepte colloquẽtẽ cũ uiro honesto. Scelus. i. o scelerate serue? Sy. eho: iteriectio hic q̃si ridẽtis. iã. i. statim. o sapiẽtia. ridet eũ. iam tu fundes. i. sine cessatione pferes: aut ẽt in uanũ pdes hic uerba: cũ nemo tibi sit obtẽperaturus. De. si tu esses meus seruus. deinde interrupat sermonẽ seruus. Sy. cẽdis. i. diues. hic & hęc dis ditis. si tu⁹ essem. s. o De. ac stabilisses. i. cõfirmasses: corroborasses: siue cõsolidasses. & auxisses rẽ tuã. i. tuã rẽ familiarẽ: siue tuã substãtiã De. psegtur qd incepat. si tu esses meus: curarẽ ut ees exẽplũ oĩbus aliis seruis ne inebriarẽtur. Sy. quã obrẽ. i. q̃re? qd feci? De. rogas. i. petis. o scelus. i. sceleratẽ serue. potasiis q̃si cęteri serui una potarint: uel qa alius esse exẽplũ deberet. satis ergo potastis. i. bibistis. in ipsa turba. i. in ipsa turbatiõe & in maximo pctõ: qd pctm̃ uix. a. q̃si nõ dũ est sedatũ. i. pacatũ. & potastis ergo q̃si re bñ gesta. i. q̃si res bñ se habuisset nec fuisset crimen admissum: ut fint. q. d. ur̃a ebrietas oñdit uos nõ esse solicitos de facto filiorũ qbus pædagogi cõmissi estis. Sy. sane. i. certe. nollẽ hunc exitũ. i. uellẽ nõ exiuisse huc ad deambulandũ: quoniam Demeæ iurgia non subiissem.

SER. ℂEGO dico recedas & non solum hoc faciã: sed libitum ẽ huc deambulatũ &c. Proh iteriectio ructantis odorem pipatæ. uide sis. i. uideas illud exemplũ discipuli. s. qp a tali magistro accipiant filii exemplum: esses exemplum aliis seruis: ne quis filios dñorum sic male educet. sane secum ait.

ASC. ℂQVOD Demea dicit illud uide sis exẽplum disciplinæ: non intelligo ad Syrũ: sed de Syro cũ irrisione dem nõdũ. n. aderat Syrus. Ordo ergo ẽ: Vide sis. i si uis hoc esi cõsideret aliqs illud exẽplũ disciplinæ. i. Syrum: quẽ q̃si exẽplũ pbentẽ eo qp senior iã eẽt alii imitari debeãt. Illud autẽ: ohe iam tu uerba hic fundes sapiã: tãetsi Dona. quoq; dubitet an possit intelligi ut Demea dicatur sapientia. Magis structuræ uerborũ quadrat ut ordo sit. O De. fundes tu hic sapientia uerba. Quod siquid improprietatis in sermone putes: id maxie laudi dandum est poetæ: qui congruam seruo semiebrio locutionem aptauit. Vnde & Plau. ut stulti militis personæ sermo conueniat: sibi sine reciprocatione ab eo prolatum inducit: Sibi dinumerem stipendium.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

DROMO, SYRVS, DEMEA.

DR. HEVS Syre, rogat te Ctesipho ut redeas. S. abi *Senariĩ*
D. Quid Ctesiphonẽ hic narrat? S. nihil. D. eho carnufex,
Est Ctesipho intus? S. nõ est. D cur hic noĩat?
S. Est alius quidam parasitaster paruolus.

DONA. HEus Sy.) Quã clare dicat oñdit ex eo qd̃ pręmisit Heus aũ, q̃ loqueret. ⁋ Ctesipho.) Mire additũ nomen est: cũ aut sine hoc, aut p pnomen intelligi possit Ctesipho. ⁋ Vt redeas.) Redeas dicendo, ostendit & illum inter pocula, a quo egressus est ebrius. ⁋ Est alius quidam parasitaster paruolus. Nõ alius parasitaster, sed alius Ctesipho, qui est parasitaster. & uide nõ alter sed alius: quasi non duo, sed multi sint Ctesiphones. Et hoc sic pronunciandum est, ut simul & quærat & dicat Nostin⁹. Quasi sycophanta, nunc addidit, nostin⁹. nam ueteratoris est, etiam mentientem confidere.

GVI. HEus Syre &c. Hic aduentu cuiusdam parasiti siue comessatoris dephensus esse ostenditur Cte. a patre suo De. Dro. heus: aduerbiũ uocandi. o Sy. Cte. rogat te: ut redeas ad seruũ ebrius ueni sti. Sy. indignatus qp nominasset Ctesiphonem coram patre per imprudentiã dixit. abi. i. uade in malam rem. De. qd. i. cur. hic parasitus narrat Cte. i. nominat eũ. Sy Nihil i. nihil narrat inq̃: nescit quid dicat. De. eho: interiectio dephendẽtis aliquid alterius imprudentia. carnifex. i. tortor: q me excrucias: & mori me deniq; cogis tuis improbitatibus. Ctesipho est ne intus? Syrus. non est intus. De cur hic Dromo nominat eum? Sy. est alius quidam parasitaster. i. imitator parasitorum paruulus per quod ostenditur parasitaster non esse diminutiuum nomen: sed potius imitatiuum. Parasitaster

SER. HEus. Egresso Syro per suam loquacitatem habebat uoluntatem deambulandi: & inducto cũ illo Demea reuocat eum Dromo ad Ctesiphonem nominando eum. Abi quasi tace. Mastigia est dependens corrigia balthei.

ℂQuid

DONA. ¶ QVID agis? quo abis?) Hoc iam ebrio conuenit, non il li quem cognouimus Syrum. nam quod retinet senem, confessionis genus est. ¶ Non manus abstines mastigia?) Etiam iniecisse manum, ut teneret Demeam, ex ipsius uerbis cernitur. ¶ An tibi mauis cerebrum dispergi hic?) Vt apparet, baculo minatur. ¶ Abiit.) Quia prohibere non potuit, demisso & desperāti uultu quid factum sit dicit, & abisse pnuntiat. ¶ Aedepol comessatorem haud sane commodum.) τῷ εὐφημισμῷ tā rum inopinatus superuenit, ut omnia sic offendat quemadmodum q comessatum igreditur: quia comessatoris est superuenire ad scortum: & uociferari aliquid in iorulatem strepitum. quare totum salse, totum ad Demeam contulit. ¶ Praesertim Ctesiphoni.) Bona exceptio ut appareat omnibus incommodum & in his Aeschino, sed praecipue Ctesiphoni. ¶ Nisi dum hae silescunt turbae.) Non quae iam sunt, sed quae erunt. ¶ Hoc uilli.) ὑποκόρισμα est uini: ut unus ullus, asinus asellus, uannus uallus, uinum uillum.

Nostin? D. iā scibo. S. qd agis? quo abis? D. mitte me.
S. Noli inquam. D. non manum abstines mastigia?
An tibi mauis cerebrum dispergi hic? S. abiit.
Aedepol commessatorem haud sane commodum,
Praesertim Ctesiphoni. quid ego nunc agam?
Nisi dum hae silescunt turbae, interea in angulum
Aliquo abeam, atq; edormiscam hoc uilli? sic agam.

GVL. ¶ NOSTIN: idest cognoscisne eum. De. Iam: idest nunc scibo: idest sciam. sit intus nec ne. Sy. Quid ais? quo abis. De. mitte: idest dimitte me. impediebat enim eū ne iret. Sy. inq̄: idest dico tibi noli ire: scilicet De. o Mastigia. hic & haec mastigia declinatur in prima inflexione: idest malus & nequam seruus, uel ancilla. Et (ut inquit Ser.) est seruus saepenumero uerberibus caesus & caedi dignus: a mastico uerbo graeco: quod significat caedo. Non abstines manum: idest non temperas: non contines: non amoues manum a me retinendo: scilicet seu non cohibes: non reprimis: nō compescis manum a me impediēdo: interrogatiue proferendo. An mauis: idest potius uis. cerebrum dispergi: idest difundi: frāgi tibi hic ictu huius baculi: quē tenebat senex. Sy. abiit: scilicet senex idest euasit mihi e manibus: & hoc dicit tristi uultu. Aedepol s iurantis est. sane: idest certe: uel ualde dico supple uel constat comessatorem: idest istum parasitum, cuius inepta pronunciatione deprehensus est, seu oppsitu Ctesiphonis constat. haud: idest nō fuisse sup. sane: idest ualde. commodum: idest consentaneum: opportunū. praesertim. i. praecipue Ctesiphoni, q eius aduentu est depraehēsus. Alii ītelligunt comessatorem dici de Demea: qui ueluti comessator inopinatus superuenit & omnia turbauit. Quid ego agam nunc? nisi dū: idest quamdiu. hae turbae: idest hę turbationes: quae iam non sunt, sed statim futurae sunt. silescunt: idest pacatae efficiuntur: siue dum ad tranquillum res redeunt. interea abeam: idest discedam: abdam me aliquo: idest in aliquem locum: puta in angulum aliquem. atq; illic edormiscam: idest exhaliam dormiendo. hoc uilli: idest hoc paurulum uinum: quod adhibi nimium u num uillum facit per diminutionem: sicut unus ullus: asinus asellus. deinde tanquam id apud se certum sit ac deliberatum, subdit. Sic agam: idest abdam in angulum & edormiscam hoc uillum &c.

SER. ¶ HAVD sane dedi cō. quasi dicat malo homine tantum comedi hodie: & maximo malo Ctesiphonis: quia per ebrietatem meam: quem modo ita ex improuiso pcosiluissem res manifestata est.

DONA. PARAta a nobis sunt ita ut dixi Sostrata.) In hac scena collatio est psonarum mitis parentis ac saeui. ¶ Parata a nobis sūt. De uerbis abeuntis, uult ostendere Poeta quam orationem cum Sostrata habuerit ingressus Mitio. & uides quas ἐκλείψεις interposuerit. primo, Parata a nobis sunt, Quae, non dixit: sed, Ita ut dixi dicendo, significat se dixisse omnia. Deinde, Vbi uis, fiant nuptiae, uel quid tale, aut omisit: aut dicturus hoc ipsum, audit uehementius fores esse pulsatas, & qd' agebat abiecit. ¶ Quisnam a me pepulit.) A me, modo id est meas. ¶ Tam grauiter?) Quia irati omnia concite faciunt, cum pulsandae fores essent exituro foras Demeę, sic eas pulsauit, ut & his ipsis irasci uideretur. ¶ Hei mihi quid faciam? quid agam? quid clamem, aut querar? o coelum, o terra, o maria Neptuni. Multum laborauit Terentius, ut ἀναλογίαν seruaret in dolore Demeae quo maior debet in Ctesiphone reprehensio esse, q̄ in delictis Aeschini. Et nota q ubi non inuenit quod dignum loqueretur, ab interiectione coepit, Hei mihi. Et adhuc cum pro rei magnitudine oratio parua esset, Quid faciam, inquit. In alieno indignatus est: in suo, Quid faciam, inquit. In alieno litigauit, hic ait, Quid agam? In alieno clamauit, & questus est hic in suo relinquitur & praeter ἀποσιώπησιν in Aeschini peccato Mitionem accusauit: in Ctesiphonis, elementa cum diis omnibus ac toto mundo: mira αὔξησις, & quam imitatur Virgilius i Orpheo post amissam cursus Eurydicem, Quid faceret? inquit. omnia enim consumpserat primus dolor. Quo se rapta bis coniuge ferret? Nam quid praeter omnes terras atque inferos loci remanebat? Quo fletu manes. Per quem fletum manes, quasi omnes primis luctibus ipleuerit lachrymis. Qua numina uoce moueret? cui neci ra quidem inexperta remanserat. Et uide hic gradus doloris & iracundię: intantum autem, ut iam excelcere non possint quippe in initio fabulae tantum tristis est Demea. nā sic audit a Mitione, Quid tristis es? & ipse, Rogas me (ubi nobis Aeschinus siet) quid tristis ego sim? Inde mox procedit in peius. adeo ut sic incipiat, Disperii, Ctesiphonem audiui filium una fuisse i raptione cum Aeschino. Inde postea dicit, Nae ego homo sum infelix. Ad postremum, Hei mihi quid faciam? quid agam? Et naturali quodam modo, postq̄ summus furor ad extrema peruenit, repente senex mutatur, & mitis est.

ACTVS V. SCENA III.

MITIO, DEMEA.

M. PARATA a nobis sunt, ita ut dixi, Sostrata *Senarii*
Vbi uis. quisnam a me pepulit tam grauiter fores?
D. Hei mihi, quid faciam? quid clamem, aut querar?

GVL. PArata &c. In hac scena est collatio. i. comparatio congregatio duarum personarum mitis ac sęui, seu terribilis & austeri. Mi. o Sostrata. omnia parata sunt a nobis ita ut dixi. ubi uis q sup. fiant nuptiae. quisnam pepulit. i. pulsauit. percussit tam grauiter fores a me. i. fores meas. dicimus enim accepi literas a te: pro accepi tuas literas. De. hei mihi: prae dolore nimio hoc dicit. quid faciam? quid clamem? aut quid querar. i. cōqueror de fratre: cū ego mea indulgentia uenia criminandus.

SER. PArata. Oblata causa, quia se duritia sua a filio deuitari & haberi odio persentiat, inducitur Mitio qui eum sua lenitate demulceat: habet autem occasionem illi obuiandi Mitio. nam quia promisit Sostratam se dictuerum Aeschino: postq̄ enim allocutus est reuertitur, ut nunciet Sostratae Aeschinū: & alia oīa fere parata ad nuptias. Demea autem furibundus, quia Ctesipho reparat de domo prosilebat iratus.

DONA. ¶O Cœlum, o terra, o maria Neptu.) Neptunus, q̃a medius sit inter cœlū & inferos, dum utriusq; regni particeps habet elementorū omnium potior. nā iō tridentē hēt pro numero trium elementorū, ut apud Virg. icirco dicit, Iam cœlū terramq; meo sine numine uenti Miscere. Et apud Homerū sic idem, ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον, χερσὶ τρίαιναν ἑλών, πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον. ¶Et hoc est qđ ait Horatius in arte Poetica, Interdū tñ & uocē comœdia tollit. In hæc. n. tria rerū natura diuidiť. Vt Vir. Principio mare ac terras, cœlūq; pfundū. Et p hoc totū mundum accusauit. ¶O cœlū, o terra, o maria Neptuni. Vtrū Deos elementa uocauit, q̃ diis quoq; irascitur, q̃ in iis cōmorantur, ut dolētes solent? An q̃a deos esse nō putat, iō hęc oia Neptuni dicit q̃si dicturus eēt, Neptunia fiant, nisi intercederet psona Mitionis: quē uidens, ad aliud conuersus, desiit diluuiū & interitū rebus optare obiecto fratre, cui maxime irasciť, & pp quē detestabať oia. Tale est apud Virg. Oia uel mediū fiāt mare. An oia accusat ut indignantes solent? Vt, Quē non incusaui amens hoīumq; deorumq;? Et ut, Atq; deos atq; astra uocat crudelia mř. ¶Hem ti.) τῷ ἰδιωτισμῷ Tibi. Nulli eni Mitio loqtur. ¶Id nūc cla.) Id, ob id. ¶Paratę li.) Videtur & ipse ptimuisse, dicēdo. s. & paratæ lites. Sed ut rursus cōfirmet seipsum, q̃a succurrendū est, ait, Succurrendū est. Cte. s. ¶Cōis cor no. li.) Qui cōmuniter ambos corrupit. ¶Cōis corruptela nřo℞ liber℞. Maior accusatio ē ista, q̃ por·qppe cū iā nō de ambobus accusetur Mitio, nō de uno. ¶Tandē re. ira.) Mire q̃a reprehendere negt irascentē: nimietatem reprehendit irati. Et ira, de caussa est: Iracūdia de moribus. ¶Atq; ad te re.) Quia ira, ab eo qđ est Ire dř, q̃ a se eat q̃ irasciť & furit. Et ad re redi, pprie dixit. Virg. Verū ubi nulla fugā reperit fallacia, uictus In sese redit. Et Cice. Redit ad se atq; ad mores suos. ¶Repssi re.) Nō qđ dicat, sed qđ gestu dicať specta: & uidebis neq; adhuc repssisse iracundiā, neq; ad se redisse De, sed q̃ mira est atq; pspicua moralitas, in huiusmodi rebus apparet. ¶Rē ip. pu.) Videť paulo citius destomachatus q̃ res ēt incertæ poscebant. Sed & hoc moralē nā iuste irati, omissa sæuitia, ad ratiocinationes sæpe festinant. & pterea illud accedit, q̃ nō inuenit iā qđ cōdigne dicat. simul ēt q̃a increpitus est a fratre, qđ apud se iā nō sit p iracundiā uehemētē. ¶Rē ipsam pu.) Tractemus, purgemus. nā & hinc putamina, purgamenta dicta sunt, ut Plautus in Captiuis ait, Nucleum amisi, retinui pignoris putamina. Et Vir. Multa putās inqt. Putare pprie ē falsā & caussa, a ueris & utilib⁹ resecare. un̄ arbo℞ purgatores, putatores dicunť. Et Rē, caussam ipsam litis ōndit, ut Mitte ista, atq; ad rē redi. ¶Ne tu cu. meū.) Nā ābos curare, ppemodū reposcere illū ē quē dedisti. ¶Factū ē.) Apparet Mitionē inuitū qdē fateri, sed facete cōtēnere obiecta. ¶Cur emis ami. Mi.) Inclamatio ista nominis, magnā inuidiā significat: ut, Regnūne Aeň hic possides? Et, Pacē te poscimus oēs Turne. ¶Nū q̃ mi. mi. idē ius æquū est eē.) Aut nū, aut q̃ abūdat. & est ordo, Qui minus æquū est eē idē ius mihi &c. Qui ergo, q̃re, uel cor signať. ¶Nō.) Cōfitetur. Nō repetiuit, nō hñs rationē q̃ subiiceret: nisi illi pūerbiū uenisset i mētē. Nā q̃a se uidet i malā caussā̄ icidisse, totū uernaliter & facete agit: & subiicit ęqtatē, ubi iusto se tueri nō pōt. Qđ tñ a De. statī ɔuinciť, dicēdo, Nūc demū istęc orō nata, ut ondat illi pturbatū cōtraria ptulisse dictis suis supioribus. ¶Cōmunia eē ami. in se oia.) Inter Pythagoreos ortum dř.

Redire ad se

Putare Putamina Putatores Res

O cœlum, o terra, o maria Neptuni. M. hem tibi.
Resciuit omnem rem·id nunc clamat scilicet.
Paratæ lites·succurrendum est. D. eccum adest
Communis corruptela nostrum liberum.
M. Tandem reprime iracundiam, atq; ad te redi.
D. Repressi, redii, mitto maledicta omnia·
Rem ipsam putemus·dictum inter nos hoc fuit,
Ex te adeo est ortum, ne tu curares meum,
Neue ego tuum, responde. M. factum est, non nego.
D. Cur nunc apud te potat? cur recipis meum?
Cur emis amicam Mitio? †nunqd minus *ďs. num qui*
Mihi idē ius æquū est esse, †q̃ mecū est tibi? *ďs. quod*
Quando ego tuum non curo, ne cura meum.
M. Nō æquum dicis, nō. nā uetus uerbum hoc qdē est,
COMMVNIA esse amicorum inter se omnia.

GVI. ¶O Cœlum o terra o maria Neptuni. i. maria q̃bus præest Neptunus: exclamatiōes sunt & inuocationes elementorū: q̃si totū mūdū accoset: uel diis irascatur, qui in illis sunt elementis. Tria aūt elemēta tm̄ inuocant q̃ caduca sunt & iferiora. & ita cœlū capiendū ē p aere. Videtq; pōt diluuiū, & iteritū rebus optare ita: ut Virg. more dicere uelit? Oia uel mediū fiant mare. Mi. hē: interiectio dolentis. ipse De. resciuit tibi oēm rē. i. totū negociū: totū figmētū de emptiōe Psaltriæ p filio. ubi tibi ad nullū referť: ut fieri sæpe solet i mihi & tibi. ut En tibi fores crepuerūt: tu mihi semp dormis. i. talibus locutionibus mihi & tibi nec ad me nec ad te nec ad quēquā referuntur. Scilicet. i. certe. nunc clamat id. i. ob illud: q̃ resciuit rem oēm. Lites. i. iurgia sunt paratæ ipsi Cte. & mihi ēt. succurrendū est. i. oportet succurrere ei filio eius. De. eccū. i. ecce hic cōis corruptela. i. deprauatio: corruptio nřo℞ liberorū: nō unius tm̄: sed duorū. adest. i. in pmptu est: seu palā est. ubi cōis dicit q̃si utriq; cōtingens & utrūq; cōtaminans, seu corrumpens. nā pprie cōe dř de duobus: interdū ēt de pluribus. ut hoc est mihi cōe tecū. i. tibi mecū ɔuenit: uel mihi tecū. Mitio. tandē. i. post longā tuā uexationē. repme iracundiā. Ira est de cā: iracundia de moribus. atq; redi ad te: hoc ē recollige te: redi ad lenitatē: placa teipm. & bñ redi ad te: q̃a ira dř ab eo qđ est ire: eo q̃ a se eat q̃ irasciť, & furit: & iō q̃n placať: aut resipiscit ad se redire dř. De. repssi. i. cōpescui iracūdiā. redii ad me. i. placatus sum. mitto. i. omitto. oia maledicta. i. oia pbra: ipropería: iurgia. putemus. i. tractemus· purgemus. rē ipsam. i. cām ipsius litis. nā putare pprie est falsa, & infructifera a ueris & fertilibus resecare. un̄ arbo℞ purgatores putatores dñr. hinc & putamina purgamenta dicta sunt· hoc qđ sequitur postea. i. ne curares &c. Fuit dictū iter nos & adeo. i. certe. illud ortū est. i. pcessit ex te: qui illud dixisti uidelicet. ne. i. q̃ tu non curares. i. curæ haberes meū filiū. neue. i. & ego non curarem sup. tuū filiū rñde an hoc fuerit dcm̄ uecne. Mi. factū est. i. illud a me pcessit dcm̄ nō nego. De. Cur nūc filius meus potat apud te? cur recipis meū filiū in domū tuā ad potandū & lasciuiendum? O Mitio cur emis amicā meo filio? Nam qui. i. cur: uel quare. minus. i. non. est æquū. i. nō licet: nou decet: non est iustum idem ius esse mihi. i. q̃ habeam idē ius: qđ ius æquū est tibi esse. i. qđ ius tibi licet hře: quasi peiori ɔditione sim ego, q̃ tu sis. ita q̃ (ut uult Don.) sit textus nā q̃ minus mihi idem ius æquū est esse, quod æquū est tibi. q̃n. i. qđ dicsit, postquam. ego nō curo tuū filiū. ne cura. i. noli curare meū. Mi. non dicis æquū. i. non dicis qđ æquum, sit & iustum dicere De. nō: dicis qđ nō dico æquum. Mi. nā qdē. i. certe. hoc uerbū. i. hoc dictum: hoc prouerbiū: est uetus. i. tritum. omnia amico℞ esse cōia inter se. i. esse cōicanda ubi opus est. quod pūerbiū inter pythagoreos ortum dicitur.

SER. ¶HEM tibi. i. ueh tibi patæ sunt lites i Cte. Iō succurrēdū ē ei. Eccū Mitionē. Ad te redi. i. ad rōnē: q̃a es extra te p iracūdiā. Repssi. Iā accedit ad lenitatē: qđ p hr signať: q̃a cū sup⁹ ultra modū & de nihilo causaretur: iā illā nimietatē sæuitię dimittit: & ad hr de quo merito icusare eū pōt. Et sic pōt uideri: q̃ ēt illud uū merito irasci pōt postponet: & fiet mitis. Ipsam rē. i. ueritatē. Mō icipit. Dictū &c. & q̃a ex te ortum est ideo tu maxime nō debuisses i pmis uiolasse. Rñde mi hr de hac re.

¶Facete

D. Facete. nunc demum istæc nata oratio est.
M. Ausculta paucis, nisi molestum est Demea·
Principio si id te mordet, sumptum filii
Quem faciunt, quæso facito hæc tecum cogites:
Tu illos·duos olim pro re tollebas tua,
Quod satis putabas tua bona ambobus fore,
Et me tum uxorem credidisti scilicet
Ducturum· eandē illam rationem antiquam obtine.
Conserua, quære, pace, fac quamplurimum
Illis relinquas, gloriam istanc tibi obtine.
Mea, quæ præter spem euenere, utantur sine·
De summa nihil decedet· quod hinc accesserit,
Id de lucro putato esse. omnia hæc si uoles
In animo uere cogitare Demea,
Et mihi, & tibi, & illis dempseris molestiam.
D. Mitto rem·consuetudinem ipsorum. M. mane.
Scio·istuc ibam multa in homine Demea
Signa insunt, ex quibus coniectura facile fit,
Duo cum idem faciunt sæpe, ut possis dicere,
Hoc licet impune facere huic, illi non licet·
Non q̄ dissimilis res sit, sed q̄ is qui facit.
Quæ ego esse in his uideo, ut confidam fore, ita
Vt uolumus·uideo eos sapere, intelligere, in loco

DONA. ¶FACETE, nunc demū istæc oratio nata. Alii totū iungunt: alii separant. Et bñ Nata est. nā sic dicimus de rebus repentinis, ut supra, E re nata melius fieri haud potuit, q̄ factū est, hera. ¶ Ausculta paucis: nisi molestū est De.) In duas partes diuiditur tota psuasio: nihil passurū Demeā damni, nihil corruptelę. ¶ Et me tū uxo. cre. du. s.) ἐπεισαγωγή. ¶ Principio si id mordet te, sumptū filii quē fa.) Figuratius locutio est ut Eunuchū quē dedisti nobis, quas turbas dedit. ¶ Quæso.) Mō obiurgatorii est q̄so. ¶ Pro re tua.) Pro patrimonii tui q̄litate. ¶ Conserua, quære, parce, fac quāplurimū il. re.) Hoc sic pnūtiādū ut appareat hāc ipsam uoluptatē displicere Mitioni. ¶ Conserua. Parca. ¶ Quære. Noua. ¶ Parce. Oibus. ¶ Vtantur si.) Aut deest His: ut sit, his utanē. Aut mea utantur antiq̄ locutus est ¶ De summi. de.) Rei tuæ. s. ¶ Dempseris.) Pro demes. ¶ Mitto rē.) Pecuniam. & hæc exclamatio est moralis nimis aduersum tardos, ac nō intelligētes hoies ¶ Cōsuetudinē ipso. Loquor, aut qd tale subaudiendū. ¶ Mitto rē consuetudinē ipsorū, Vel ab utilitate ad honestatem transit: uel a rebus ad illos ipsos de q̄bus agiē. Caueē enī ne aut rē pdant, aut ipsi pereant. ¶ Mane. scio. istuc ibā.) Moralis & faceta correptio cōtinēs ī se latenter blandimētū quo deliniaē auditor. ¶ Multa ī h. De. si. in.) Obscurissimus sensus & re, & uerbis. ¶ Duo cū idē fa.) Obscure locutus est, cū hic sit sensus: Duo idē faciunt· quorū uni licet facere, alteri nō licet ¶ Sæpe ut pos. di.) Melius est Sępe ad superiora cōiungere. nā possunt duo idē facere, & casu, nō ut similitudinē facere uideanē. tunc ergo erit signū, Sæpe idē faciunt. Dicere aūt, posuit p intelligere & scire ab eo qd' pcedit, id qd' seqtur. ut, Fœnetatū istuc bñficiū pulchre tibi dices. &, Memorē me dices esse, & gratū. ¶ Nō q̄ dis. res sit.) An q̄a huic licet· ¶ Quæ ego illis inesse uideo. Ordo & sensus hic est, Multa ī homine Demea signa insunt, ex q̄bus cōiectura facile fit quæ ego illis inesse uideo, ut confidā fore ita ut uolumus. ¶ Duo cū idē faciunt. Nā ambo & sapiūt & ītelligūt, & loco uerenē. nō igenii uitiū, sed ætatis ē. ītelligere ī loco uereri. Nō, ī loco ītelligere: sed ī loco uereri.

Nata res
Conseruo
Quæro
Parco
Vtor
Dico

GVI. ¶DE. Facete .i. urbane. illud ē dem̄ a te. nūc demū istęc oro nata est q̄si repētina & subito exorta. s. amicorū oīa esse cōia. cū uidelicet nō hēres qd rńdere posses q̄si uideaē eū iā cōuictū Demea. Mi. ausculta paucis .i. breui sermone o De. nisi ē molestū .i. si fiat sine molestia tua· hoc ē si tibi placet· uel cordi est. pricipio .i. in primis si id qd' faciunt filii: uel id qd' facio p filiis suppeditādo sumptus. mordet te .i. te offendit, ac lædit. q̄so .i. obsecro: & est obiurgatoriū facito sumptū .i. impēsam, quā tui filii faciunt. cogites tecū hæc q̄ sequunē. tu olim tollebas .i. educabas: nutriebas illos filios tuos p re tua .i. s̄m facultatē tuā· & s̄m q̄litatē tui pr̄imonii· qd' p rē sæpe significaē. q̄ .i. q̄a. putabas bona tua satis fore .i. sufficientia fore ambobus filiis tuis. & tum .i. tūc. s. .i. certe credidisti me ducturū fuisse .i. q̄ ego ducerem uxorē. nunc obtine .i. hēas. candē illā rōnem .i. cōsiderationē. antiquā .i. quā prius hēbas. cōserua .i. custodi iā acq̄sita. q̄re .i. acq̄re noua. parce: a parco is .i. oībus pateis· utere modice. fac .i. effice. ut sup. reliquas illis quam plurimū bonorum scilicet .i. quāplurima bona. obtine tibi .i. habe tibi istanc gloriā: istā laudē de tollēdis, & educandis, ac ditandis filiis tuis. sine .i. patere: pmitte q̄ sup. ipsi filii tui utātur mea .i. utantur meis rebus· & hoc antiq̄. Dona. legit utantur his rebus. s. q̄ euenere. pter spē .i. pter expectationem & opinionem tuam. nā cū putares me uxorem ducturū nō expectabas a me bona p filiis. Nihil decedet .i. diminuet de summa rei tuæ. s. q. d. nihil tibi constabit. putato id esse de lucro quod accesserit .i. adiunctū uel additum erit. hinc .i. ex meis bonis. q. d. qd' tuis filiis accedat ex me de lucro id putato: pſertim cū ante putares nihil esse accessurū illis. o De. si uoles cogitare in animo uere hęc omnia quę dico. dēpseris .i. demes: molestiam .i. displicentiam & mihi & tibi & illis filiis. De. mitto .i. omitto rē .i. pecuniam. loquor sup. uel doleo, seu defleo cōsuetudinē ipsorū .i. uel malā conuersationē, uel deprauatos mores. q. d. non me mouet pecuniæ consumptio quantū morū deprauatio. Mi. nūc Mitio interrumpit sermonem Demeæ inquiens. Mane .i. tace: noli pergere ī eo quod incepisti dicerē. scio .i. intelligo: quod uelis dicere. ibā istuc .i. nisi interrupisses meū sermonem pergebam ad illud dicendum: quod dicere te uelle intelligo o De. multa sunt signa in hoie. ex quibus signis coniectura .i. coniectatio: ꝓpensio futurę peobitatis fit facile. ut sæpe .i. sicut plerunq̄. cum .i. qn̄. duo hoies faciunt idem .i. eandem actionē. possis dicere .i. intelligere: scire: sentire: licet huic facere hoc impune .i. sine punitione & criminatione: & reprehensione. & possis dicere non licet illi facere hoc impune: non hæc est diuersitas talis: eo q̄ res q̄ fit ab eis sit dissimilis. sed q̄ .i. quia. is qui facit eam est dissimilis inq̄: quæ signa prædicta inhærentia hoibus· quibus mores futuri possunt coniectari. uideo .i. sentio esse in illis filiis tuis. ut .i. ita. q̄ confidam .i. certissime credam uel sperē ita fore ut uolumus .i. eos nostris uotis in posterū suis pbatis moribus euasuros. Hæc sunt signa. uideo eos sapere uideo eos intelligere .i. intelligentes esse qd faciant in rem suā. uideo eos uereri .i. timere. in loco .i. ubi est opus & cōmodū, seu opportunum.

Virg.

SER. ¶FACETE dixisti derisorie. Tu dicis uer°: sed certe mō comitē eā inuenisti. Pricipio si id mordet te. s. sumptus: qm̄ fa. fi. q̄so hoc cogita p re tua. s. s̄m quātitatē pecunię tuæ: & ita p re tua· qd tu putabas .i. intendebas eos ita cōtinere ne dispergerent rē tuā· q̄tenus sufficeret ex illis post morē tuā pterea uō spabas q̄ mea hæreditas ad te & eos rediret q̄a eum cre. &c Scilicet: ē aduerbiū affirmādi. Et cū olim hoc intēderes: nūc illud idē facias. & hoc ē q̄re &c. Et obtine tibi istā gloriā .q. d. iactare te potes· q̄ de alicuo marsupio uolūtates filiorū adīpletisti. hāc s. gloriā. Sine &c. Et pter hoc q̄ illis suppedito sumptus si aliqd in hereditatē illis relinq̄ id depu. &c. hoc dicit hinc .i. ex meo censu. Cū mitio uideat illū ire recta uia: fuerit uerba eius dicens. Scio &c. ita pōt fieri cōiectura: ut sæpe possis dicere· cū duo fa. idē hoc licet fa. &c. Quæ ergo assumptio, Sapere naturaliter Intelligere dicta ab aliis.

Vereri, inter se amare: scire est liberum
Ingenium, atque animum. quouis illos tu die
Reducas, at enim metuas, ne ab re sint tamen
Omissiores paulo. o noster Demea
Ad omnia alia ætate sapimus rectius:
SOLVM VNVM hoc uitiũ affert senectus hoibus,
Attentiores sumus ad rem omnes, q̃ sat est:
Quod illos sat ætas acuet. D. næ nimium modo
Bonæ tuæ istæ nos rationes Mitio,
Et tuus iste animus æquus subuortit. M. tace.
Non fiet: mitte iam istæc: da te hodie mihi:
Exporge frontem. D. scilicet, ita tempus fert,
Faciundum est. cæterum rus cum filio
Cũ † prima luce ibo hinc. M. imo de nocte censeo, † cũ pri
Hodie modo hilarũ fac te. D. & istam psaltriã (mo lucu
Vna illuc mecum hinc abstraham. M. pugnaueris.

DONA. Inter se amare — ℂINTER se ama.) Cito dixit inter se: qđ est, eũ alter alterum inuicẽ amat. ⁋ At.n.me.) ἀντίθεσις ad priorẽ tractatũ ptinens, q est habitus de ↄsuetudine rei familiaris. ⁋ Ne ab re tñ sint omissiores pau.) Quia amant, potant, olent unguẽta. ⁋ At.n.metuas, ne ab re sint tñ omissiores paulo. Oratorie paulo. nã non paulo omissiores fore Demea, sed plurimũ fore credit & metuit. Et a re, a patrimonio. Omissior — ⁋ Omissiores. Neglgentiores. Sic in Heautõtimorumeno. Vbi te uidi aĩo esse om ss̃o. O uos fiet — ⁋ O no.De.) Blanda & cũ quodã cõplexu eius q reprehẽdit: excusatio, & de more sublata. Et sic hoc dixit, tanquã dictu eius eẽt, Multa te latent, simplex hõ es. nã huiusmodi snĩa, latenter quãdã dicentis authoritatẽ fiduciãq designat. ⁋ Ad alia oia æta. sa.re.) Præterquã ad auaritiã & p hoc, quod optas liberis, uitiũ senectutis est. Attentiores — ⁋ Attẽtiores sumus ad rẽ oẽs.) Proprie attẽtiores reddit omissionibus. supra.n. dixerat, Ne ab re tñ sint omissiores paulo. ⁋ Quã sat est.) Quasi dicat, attentos uos esse nõ statim crimen est. ⁋ Quod illo. sat ætas acuet.) μεταφορικῶς acuet. ⁋ Næ nimiũ bonæ tuæ istæ nos ratiões Mitio, & tuus iste ani. æquus sub.) Næ, ualde. Subuertit infra legẽdũ est. Si Ne, p Nõ cõiunctione ẽ, subuertat legẽdũ ẽ. ita ut subaudiamus timeo, uel aliqđ tale. Tuus iste — ⁋ Et Tuę & istę φ ait significationẽ habẽt nullius modi rationẽ & ineptã. nã apparet nõ eas pbari ab eo q sic loqtur ut supra, Iã uero omitte Demea tuã istanc iracundiã. Tace — ⁋ Tace nõ fiet.) Tace nunc p εὐφημισμῷ positũ est q̃si diceret. Non subuertet. ne dixeris qđ mali ominis uerbũ ẽ. Da te mihi — ⁋ Da te ho.mi.) Accõmoda te ipm uoluntati meę. nã i aium trãstulit qđ ẽ corporis. ut i Eunucho Mihi sese dare, sermonẽ qrere. Cic. Ceruiculã iactare, & ppl'o se accõmodare. ⁋ Da te hodie mihi. Si nõ tuis inqt, pp te: uel pp me mitis esto. Exporrigo — ⁋ Exporge frõ.) Quia cõtrahi i uerbo dr. Et uerbo isto oñdit quãto conatu opus sit ad explicãdũ tãtã cõtractionẽ senectutis & seueritatis. Contra hõ frõtẽ — ⁋ Scilicet, ita fert tẽ.fa.ẽ.) Vide si nõ hoc sit, qđ Græci * dicũt. nã sic &, Ita tps fert, &, Faciũdũ, dicẽdo: oñdit se magis cogi necessitatib⁹, ut paulo sit tranqllior & cũ tãta difficultate pmittit, tãquã mala subituẽus sit: atq adeo maiorẽ partẽ secũ disputat, necessario hoc uelit nolit faciẽdũ eẽ, ut sit lætior & hoc ga tps fert. Ita tẽp⁹ fert — ⁋ Cęterũ rus cũ filio pri. cũ lu. ibo hic.) Hoc iõ facit, q̃si gaudere interĩ nõ possit, nisi se uicinę seuitiæ pximitate soletur. ⁋ Faciundũ ẽ. Satis mire: tanquã necessitate cogat ad gaudẽdũ agrestis senex ⁋ Ibo hinc. Tanq̃ de malo loco. De nocte — ⁋ De no.) Abscidat De. Primo lucu — ⁋ Cũ pri.lu.) ἀρχαιοποίησις. nã cũ pmo lucu ueteres dicebãt, lucũ p luce, p sole ponentes. Ergo cũ pmo lucu, cũ primũ sol cœpit illucescere. Lucus — ⁋ Cũ pmo lucu. Veteres masculino genere dicebãt lucẽ. Facte — ⁋ Fac te.) Eodẽ uerbo utit, quo iãdudũ ut laborẽ ad lętitiã se ↄuertẽtis oñdat, id est, elabora ut sis hilaris. ⁋ Et istã psaltriã una il. me. hic ab.) Vide singulas syllabas ĩbutas amaritudine, rustita, atq agresti nã istam odiũ signifi at. Psaltriã, seuitia ĩ nomẽ ẽt, quã deliciosam esse oportet. &, una mecũ q̃ cũ adolescẽtibus eẽ ↄuenerat & illuc ad quẽ locũ psaltriã secũ ire cõpellit. Deide ne ul' ĩ itinere pœna cesset, Cũ filio ibo hic inqt Illã uero abstrahã. nã illuc eo aĩo dixit, quo supra, Ibo hinc. Et apparet illũ q̃si mãcipiũ ductuꝝ puellã, nõ ut fidicinã. Abstraho — ⁋ Mecũ hic abstrahã. Nõ abducã sed qđ ẽ seuiẽtis, abstrahã. ⁋ Pugnaueris.) Magnã rẽ feceris. Sic Lucilius, Vicimus ocyus, & magnã pugnauimus pugnã.

GVI. ℂVIDEO eos amare inter se.i. mutuo amore se psequi. dicimus elegãter amamus iter nos: pamamus nos iter nos. amatis iter uos: p amatis uos iter uos: amãt inter se: p amãt se iter se. uideo inq eos scire.i. esse scientes. uel uideo eos scire liberũ ingeniũ.i. liberã naturã suã. uideo aĩuz eoꝝ liberũ in quã. alii hñt scire ẽ.i. scire licet.i. põt cognoscere q̃squã ingeniũ liberũ & aĩum. tu reducas.i. reducere possis: & reuocare i bonã uiã uteq illos filios. quo die cu uis.i. quo tpe eos uelis reuocare: non sunt ptinaces ĩ malis. at eni .i. sed certe. metuas ne.i. q tñ sint paulo omissiores.i. negligẽtiores. ab re.i. a pñmonio cõseruãdo, & augẽdo. seu ne sint tardiores ad suã utilitatẽ cõquirendam. omissus sa. sum. inenit p negligẽti & tardo. q.s. multa omittit, q̃ facere deberet. timet ergo ne sint negligẽtiores ab re q a potant amant: & olent unguenta. o nr̃ Demea fr̃ & amice. sapimus.i. sapiẽtes sumus & intelligimus rectius: seu sentimus rectius. ætate.i. p ætatẽ nr̃am senectutis: ad oia alia.i. ad oẽs alias res: pterq̃.s. ad auaritiã. Senectus affert hoib⁹ hoc unũ solũ uitiũ auaritiæ uidelicet: φ nos omnes senes sumus attẽtiores.i. diligẽtiores curiosiores magis anxii ad rẽ.i. ad pecuniã cõgerendã. q̃ sat est.i. q̃ est æquum & sufficiens. qđ.s. ut sint attentiores ad rẽ. ætas.i. crescẽtes anni. satis acuet.i. incitabit illos. metaphora est satis aenet. De. o Mitio uereor supple.i. φ istæ tuæ bonæ rõnes: & iste tuus aĩus æqnus.i. iustus & pius in nos. subuertant.i. latenter deflectant & cõuertant nos. mõ.i. nunc uel paulo post. nimiũ.i. supra q̃ satis est. uel lege subuertant.s. deuciant nos a seueritate nr̃a, qua uti in filios erat aius. Alii legunt ne p certe uel ualde: nõ subaudiendo uereor: sed potior snĩa supior est. Mi. tace non fiet.i. non subuerteris nimiũ ut times. iã.i. nunc mitte.i. omitte istæc, q̃ tu times. da te.i. accommoda te mihi.i. uoluntati meæ. hodie .q.d. morem mihi geras hodie tñ. exporge pro exporrige.i. explica frontem: quam contraxisti tristitia. q.d. exhilara te & faciem tuam hodie amore mei. Demea.s.i. certe. tempus.i. tẽporis conditio: hoc est tempus nuptiarum filii. fert ita.i. ut postulat. ut.s. frons exporrigatur. faciundum est.i. facere necesse est. Cęterum .i. sed. quicquid faciam hodie ibo cras hinc .i. ex hac urbe. rus.i. in agrum ad operandum. ubi rus ponit aduerbialiter. & ibo cum filio. & quidem cũ primo lucu.i. cum primum (ut Gellius ait) diluculabit. uel cum primũ sol cœperit illucescere. Lucus — Veteres dicebant lucus lucus lucui quartæ declinationis & masculini gñis pro luce. lucem ipsam pro Sole ponentes. Ergo cum primo lucu.i. cum primum cœperit sol lucescere. Mi. immo.i. sed. censeo φ sup. eas rus de nocte. q.d. nõ ĩpediã qn eas etiam noctu. dummõ hunc diem lętũ trãsigamus. mõ.i. tñmodo. hodie fac.i. exhibe te hilarẽ.i. uultuosum: lætabundum. Demea. & ego abstraham .i. cum asperitate, seu acerbitate abducã. hinc.i. ex hac urbe. illuc.i. rus una.i. simul mecũ. Mi. pugnaueris.i. rẽ magnam feceris. Lucilius — Sic Lucil. Vicimus ocyum: & magnã pugnauimus pugnam.

SER. ℂSCIRE est.i. licet scire. Ing.i. intellectũ illoꝝ esse liberꝝ atq aĩum.i. uolũtatẽ. Ita ut redu: quo tpe uis &c. At.n. diceret Demea uerꝝ est, φ a meretricibus: & a magnis uitiis possent retrahi, sed a pdigalitate nũquã ad hoc rñdet. omissiores.i. neglgẽtiores ne subuertant nos a ueritate.i. decipiant: ne dicas prohiberi. ita pugnaueris.i. uinces. antecedens pro consequenti: quia pugna propter uictoriam fit.

ℂEo pacto

Eo pacto prorsum illic alligaris filium.
Modo facito, ut illam serues. D. ego istuc uidero.
Atq; ibi fauillæ plena, fumi, ac pollinis
Coquendo sit faxo, & molendo· præter hæc
Meridie ipso faciam ut stipulam colligat·
Tam excoctã reddã atq; atram, q̃ carbo est. M. placet.
Nunc mihi uidere sapere. atq; equidem filium
Tum etiam si nolit, cogas ut cũ illa una cubet.
D. Derides? fortunatus qui istoc animo sies·
Ego sentio. M. ah pergis ne? D. iam iam desino.
M. I ergo intro· & cui opus ẽ rei hilarẽ hũc sumamus diẽ.

DONA. Ligare. Alligari ad aliqd. Prorsus.

CE O pacto prorsus illic alligaris filiũ.) Hęc cũ risu dicit Mitio. Et ligare, est inijcere alicui uincula. Quis uero dr̃ alligari ad aliqd, sine quo esse nõ possit. Ergo pprie ad amicã alligari adolescentẽ dixit amatorẽ. Prorsus aũt, certe, recte, ac uere significat. ℣ Vt illã serues.) Ac uendã illã. Hoc est, nõ iã filiũ, sed illã serua, in qua utrunq; retinueris ℣ Ego istuc ui.) Hoc est ut illã seruẽ. ℣ Coquẽdo sit faxo, & mo.) Nec ametur. s. ℣ Atq; ibi, fauillæ plena, fumi, ac pollinis coquẽdo sit faxo, & molẽdo. Atqui molere prius est, q̃ coquere: sed illud prius posuit, quo pulchritudo magis fœdatur. an q̃ a pus torreatur triticũ, ut tundi possit: ut Virg. Et torrere parant flãmis, & frãgere saxo. ℣ Coquẽdo sit faxo & molendo. ℣ Præter hæc.) ἀπὸ κοινοῦ octaua. ℣ Meridie ipso.) Cũ sol uehemẽtior est. & nomẽ fecit de aduerbio. ℣ Meridiem dixerunt ueteres q̃si medidiem, r pro d posito, pp cognationem harũ inter se literarũ. ℣ Vt stipulam colli.) Quod sub sole fieri necesse est. ℣ Tã excoctam reddã, atq; atram.) ἰδιωτικῶς dixit reddã p faciã. Et excoctam, ad tenuitatẽ siccati coloris. Atram, ad colorẽ retulit. Et uide q̃ aspera, quãq; ingrata clausula sit, q̃ seudici senis finitur or͠o. ℣ Placet. nũc mihi ui. sa.) Nõ cõtradicit, ne rursus puocet ad iurgiũ ℣ Atq; eq. fi.) Nõ solũ suadet lætitiã, sed ẽt ridere cogit initiũ. ℣ Derides? for. q isto ani. sies.) Hoc uerbũ uultu Demeæ sic pferẽ, ut subrisisse uideat̃ inuitus. Sed rursus Ego sentio amare seuereq; dixit. Et ridet q simpliciter ridet: Deridet q cũ alteri᷒ irrisione & cõtẽptu ridet. ℣ Fortunatus q isto caio sies. Nõ laudantis est qđ ait, fortunatus: sed moraliter reprehendẽtis ut si dicas, cũ te aliqd cura offenderit, fortunatos stultos, qui nihil sentiant. At hoc quoq; dixit in Eunucho, At ego infelix neq; ridiculus eẽ, neq; plagas pati possum. ℣ Iã iã de.) Et hic uelut necessitatẽ q̃rit imponi sib. ℣ Et cui opus est rei.) Cui rei eredis, nisi nuptiis? hoc est ludo, atq; lætitiæ uoto, & gaudio nuptiali ℣ Hũc suma. diẽ.) Nõ accipiamus, sed ipẽdamus & cõsumamus. Vñ & sumptũ dicimus pecuñiã q̃ ĩsumẽda ẽ.

Meridie ipso. Reddeř. Ridere. Derideř. Sumere. Sũptus.

GVL. CE O pacto. i. eo mõ, illã abducẽdo tecũ. Alligaris. i. alligabis: cõiunctiuũ p indicatiuo· ptsum. i. oĩno: uel recte: certe: uere. filiũ tuũ illic. i. ruri cũ Psaltria adeũt. Ligare. i. alicui uincula inicere. sed aliqs dr̃ alligari ad aliqd sine quo eẽ nõ põt: ut amator ad amicã. Mõ. i. tñmõ. facito. i. efficito: ut serues illã. s. Psaltriã. Nã illã seruando: filiũ quoq; retinebis. De. ego uidero istud. i. (qđ dici solet) Dimitte mihi facer̃ de h̃. s. ut illã seruẽ. Itẽ (qđ dici solet inepte) Refer te mihi de h̃· sicut dici m᷒ tu uideris. ubi dici solet: ego me refero tibi. Atq; ibi Psaltriæ faxo. i. faciã q supple sit plena fauillæ. i. scintillæ extinctę & desertæ ab igne: & q sit plena fumi coquẽdo panes. s. uel fruges torrẽdo ut molant. At faxo inquã ut ipsa sit plena pollinis. i. farinæ tenuis & minutæ q̃ uolitat ex molaciũ molitet: q̃ rustici factuã farinã uocãt q̃ farinula & molitores, siue pistores sunt toti obruti & cãdidati. Faciã ergo ut sit talis molẽdo. i. pĩsendo: frãgẽdo fruges mola pter hæc. s. ultra ista q̃ dixi. faciã ut colligat stipulã. i. culmũ segetũ in ipso meridie: q̃ si in ipso feruore & æstu Solis: quo uidelicet tpe sol est uehemẽtior· ego reddã. i. efficiã ipsam. tã. i. tñ. excoctã. i. tñ a Sole desiccatã. atq; atrã. i. nigrã pp feruorem. q̃. i. quãtũ. carbo est excoctus & ater. Mi. nũc place· mihi uidere. i. delector cũ uideo sapere. i. sapientes hoies eẽ: hoc est cũ uideo sapientiã a te exerceri. atq; ẽt tum. i. tunc. cogas filium: ut cubet una cũ ea Psaltria ẽt si nolit. De. derides. Ridere dr̃, q simpliciter ridet. deridet uero q cũ alterius irrisione & cõtemptu ridet. ego sentio. i. ego pcipio q sup es fortunatus. i. felix. qui sis isto animo. i. q habes. istũ aĩum quẽ habes. Ita solemus dicere cũ cura nos offendit: Fortunatos eẽ stultos q nihil sentiant. Mi. pgis ne. i. pcedis ne ĩ tuis iurgiis: & in tua tristitia. De. iã iã. i. nũc nũc. desino. i. cesso: desisto uerba iniucunda dicere. Mitio. pge. i. uade ĩtro. i. i domũ. & sumamus. i. ĩpẽdamus: cõsumamus: uñ & sumptũ dicimus pecuniam q̃ insumenda est. Sumamus ergo hunc diẽ hilarẽ ei rei. s. ludo lætitiæ: uoto· gaudio nuptiali· cui rei opus est diem insumi. s. uel cui est. i. licet sumere inquam hunc diem.

Sumamus. SER.

CE G O istæc uideo· hic rñdet ad hoc qđ ille dixerat illã serues. postea redit ad inceptũ. abstrahã ad rus. Atq; illic. i. in rure. pollinis. i. farinæ. ut oĩbus cũ cã turpi· & sic habebit illam odio. Ideo ita eã d splicabilẽ ei faciã q derides dicẽdo: q sic alligabo filiũ meũ si eã abduxero mecũ. Istoc a. s. tam patienti quod ego sentio. Pergis ne irasci. irascebat̃ Demea de hoc q & Mitio eum deserat: ubi dixit eo pacto &c.

ACTVS. V. SCENA IIII.

Trochaici quadrati catalectici.

DEMEA.

NVnquam ita quisquã bene subducta ratione ad uitam fuit,

DONA. NAnquã ita qs. bñ sub. ra.) In hac scena exẽplũ iducit̃ hominũ q uirtutẽ tædio deserũt, ob cõtẽptũ ei᷒ q apud oẽs sęuũ eẽ, uitiosum sit. Et adeo fauet Terẽtius clemẽtioribus ac mitissimis patribus, ut hũc quoq; adducat ad sñtẽtiã Mitionis, nõ tãtũ hoc sentiẽtẽ q ita fieri oportet: sed q ita res cogat. uult n. naturalẽ inesse ueris patrib᷒ acrimoniã: sed eã semp iuidiosaȝ eẽ adolescẽtibus. ℣ Bñ subducta rõne. Bñ disposita, bñ cõputata. Ducere. n. ẽ digitis cõputare. sed ducere ẽ apud aliũ & palã· subducere, apđ seipsuȝ & secreto. quo magis i uerbo isto maioris attẽtiõis & diligẽtię signũ ẽ.

GVL. NVnq̃ quisquam &c. In hac scena exemplum inducitur hoiumqui uirtutẽ tadio deserunt ob contemptũ eius· q apud oẽs sæuum esse uitiosum sit: & adeo fauet Terẽ: clemẽtioribus, ac mitissimis patribus ut hunc quoq; adducat ad sñiam Mitionis: nõ tamẽ hoc sentientem: q ita fieri oportet: sed q ita res cogat. uult enim naturalẽ inesse ueris pr̃ibus acrimoniam: sed eam semper inuidiosam adolescentibus. De solus hic loquitur in tota scena. Nunq̃ quisquam fuit ratione ita bñ subducta. i. nũquã aliqs habuit mẽsuram uiã: modũ ita dispositũ: cõputatũ. & q̃ sicut ita dicã calculatũ ad uitã. i. ad uiuendũ: seu ad uitã degendã. Ducere est digitis cõputare: seducere est quẽ apud aliũ & palam deducere. sed subducere est apud se ipsum & secreto deducere: quo magis in uerbo maioris attentiõis & diligẽtiæ signũ est. Nunq̃ ergo quisquã habuit rõnẽ ita bñ dispositã ad uiuendum.

SER. NVnq̃ Quia Demea hinc cõmotus pp filium: cuius odiũ p duriciã suã incurrerat: hinc pp psuasiones fratris aliquantulum deflexus: deliberat apud se duritiam priscam se omnino depositurum. Et pmittit multas rationes prius: quare duricia sit deponenda. subducta s. a uitiis i. bñ instituta: q̃ a q ad statũ bonæ uitæ se uult confirmare: oportet ut a uitiis subducat. i. retrahat se.

QVIN RES AETAS, usus semp aliqd adportet noui,
Aliquid moneat, ut illa, quæ te scire credas, nescias·
Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies·
Quod mihi nunc euenit. nam ego uitam duram, quam ui-
xi usq; adhuc, *Iamb. tetram. acatalect.*
Prope iā excursu spatio, mitto id q̄obrē, re ipsa repperi *Troc.*
FACILITATE NIHIL hoĩ esse melius, neq; clemētia.
Id esse uerum, ex me, atq; ex fratre, cuiuis facile est noscere·
Ille suam semper egit uitam in otio, in conuiuiis·
Clemens, placidus, nulli lædere os, arridere omnibus.
Sibi uixit·sibi sumptum fecit·omnes benedicunt, amant.
Ego ille agrestis, sæuus, tristis, parcus, truculentus, tenax,
Duxi uxorem·quam ibi miseriam uidi·nati filii,
Alia cura·porro autem dum studeo illis ut quā plurimum
Facerem, contriui in quærendo uitam atq; ætatem meam.
Nunc exacta ætate, hoc fructi pro labore ab his fero

DONA. ¶ QVIN res.) Quin mō cur nō significat. ¶ Qui res, ætas usus. Tria posuit, ex qbus Res p experiētia ponit: & hac dicit se esse mutatū. nā mox dicet, Re ipsa repperi, facilitate nihil eē homini melius, neq; clemētia. ¶ Aliqd mo. σύλληψις ē p casus. subaudit. n. quē. ¶ Quę tibi pu. pri.) Aū alia eligēda: q̄ & pmo loco ponēda, ac p hoc optima. ¶ Vitā du. quā ui.) σύνκολυρος, ut Lucil. Magnā pugnauimus pugnā. ¶ Nā ego uitā durā q̄ uixi usq; adhuc. Prius dixit qd faciat, q̄ cur faciat. ¶ Pcope iā ex cur spa. Id est calcē, pp ipsos decursus metasq; uiuēdi. & ē μεταφορά sumpta a cursorib⁹. ¶ Excurso spa. Idest in sūma senectute. ¶ Id q. re ip. re.) Quia secū loqtur, iō multa reticet. & de ē, Faciā: & Si qs q̄rat: &, Dicā. ¶ Facilitate.) Iā facilē se infert. Inter facilitatē & clementiā hoc interest: Facilis. n. cuius ira cito soluit: Clemēs q nō irascit. ¶ Ille suā sem. egit ui.) Hic iā quasi cōparatiua q̄litas inducitur de utroq;: & ut ille i initio fabulę locutus ē, sic i fine hic loqtur. Clemens, placitus, nul. lę. os.) Mira uarietas & i locis, & i partibus orationis. Et clemens ē q colit mentē suā, nec eā uexat irascēdo. ¶ Nulli lædere os, Arridere oībus. Voluptatis affectus ē duplex aut. n. ex qete uoluptas est, aut ex aliquo actu. ergo hic utrūq; cōplexus ē. ¶ Nulli lædere os. Id est, nullū psentē lædere. Et unde q̄ grate a noib⁹ ad uerba trāseat. ¶ Clemēs, pla. Clemēs ē circa recte agētes: Placidus ēt circa delinquētes. Et clementis ē nulli lędere os, Placidi arridere oībus. Et clemēs aio, Placidus uultu. ¶ Et nulli læ. os. Adeo ut nulli se cōtristē faciat. & hęc ē figura συνκολυρος, cū recurrimus p ea q̄ diximus: & ἐξηγητικῶς oia repetita sunt. ¶ Ego il. agre. Bñ addidit Ille, q̄si iā notus, hoc ipso q ferus atq; agrestis. Et sęu⁹, factis: Tristis, aio: Truculētus, uultu. Et aliter dici pōt, ut tristis sit q dolet, truculētus & sęu⁹ q terret. & iō ἄνεσις mira psta decurrit. ¶ Duxi uxo.) Pēdet, duxi uxorē: sed Etiā cū magno significatu, addēdū ē. malore. n. pōdere subtrahit cōiunctio. nā, duxi ēt uxorē dicēdū fuit. ¶ Quā ibi mise. ui.) Ibi inqt, q̄si uxor locus sit. & hoc sine cōiunctione, ut mala q̄ enumerat, multa uideantur. ¶ Alia cura.) Nō altera.

Res

Primus

Vitā uixi

Excurso spatio

Facilis

Clemēs

Arridere

Placid⁹

Ille

Sæuus

Tristis

Truculentus

GVI. ¶ QVIN. i. q nō res. i. experiētia. ætas. i. ætatis ɔditio. usus. i. exercitatio i mō uiuēdi. apportet. i. afferat semp aliqd noui. qd' pus erat ignotū. & qn inqnā res: ætas: usus. moneat. i. edoceat semp aliqd: ut ita q nescias illa q̄ credas te scire. & ut repudies. i. recuses: reicias. i experiūdo. i. i exercēdo: i pbādo re ipsa. ea q̄ putaris. i. putaueris eē tibi pma. i. pcipua: eligēda pmo loco ponēda: ac p hæc optima: qd' uz nescire q̄ credebā scire repudiare q̄ pma mihi putabā: cuenit mihi nūc. Nā ego mitto. i. omitto. uitā purā i. plenā acrimoniæ: asperā: incultā spatio. i. cursu uitę meę. ppe. i. fere. iā excurso i. traducto & ad calcē misso pp istos decursus, metasq; uiuendi. & est metaphora a cursoribus: q i spatio currunt ad certas metas. Ergo excurso spatio. i. in summa senectute. omitto ergo uitā i ipsa senectute· quā. s. uitā uixi usq; adhuc. i. hucusq;: hacten⁹ usq; ad hoc tps. Dicimus uiuo uitā: ut pugno pugnā: certo certamē. Et. n. (ut ait Don.) Demea hic secū loqtur: iō multa reticet ut hic id q̄obrē sic itellige ut uult Dona. subaudiēdo & si qs q̄rat quāobrē. i. q̄re faciā sup id. i. dimittā pristinā uitā respondendo sup. q repperi. i. deprӕhendi. re ipsa. i. ipso affectu, & ipsa experientia. nihil esse melius hoi. facilitate. i. benignitate. neq; clemētia. i. inirascentia. qui uerbo utit Gellius. Facilis sic differt a clemente. nā facilis ē cuius ira cito soluit: clemens q nō irascit facile ē cuiuis. i. cuilibet. noscere. i. eē uerū: uz nihil eē melius facilitate & clemētia. ex me & fratre. i. ex cōsideratiōe & cōparatiōe mei & fratris Mitiōis ille fr semp egit uitā. i. traduxit tps uitæ. i otio. i. tranqllitate: i securitate: i pace: i uacatione a labore. egit ēt uitā i conuiuiis. i. i sodalitatibus uiuēdo cum æqlibus suis, seu gregalibus: ut Ciceroniano uerbo utar. egit inquā uitā ipse clemēs. i. q̄si colens mentē: neq; eā uexās irascēdo. Placidus. i. trāquillus: sed clemēs ē circa recte agētes. Placid⁹ ēt circa delinquentes. Itē clemēs aio·placidus uultu. Clemēs ergo nulli lædere os. i. nullū pñtē offendere. qd' fit cū uerbū aliqd' molestū pñtibus pdit ex pectore Cū. n. aliqs pñsens molestia sermonis afficit: tūc os. i. facies: uultus offendit, seu lędit qd' satis patet. nam si eo sermōe pungat: stati os eius rubore pfundi cernit· qd' illi molestā affert passionē. clemens aūt ē nulli eo mō os lædere. egit inquā uitā placidus arridere oībus. i. paratus·seu dispositus: & pacatus ad arridendū oībus qbuscūq; illi est uiuendū. Arridemus alicui cū risu nr̃o illi benignitatē nr̃am, seu fauorē, aut cōsensum ostendimus: aut deniq; bñuolentiā. Hæ aūt structuræ: clemens: nulli lædere os. i. ad nulli lædendū os. & placidus arridere. i. ad arridendū sunt similes illis: Et cantare pares: & rñdere parati. i. pares ad cantandū & pares ad rñdēdū. nisi qs uelit capere lędere p lædebat·aut arridere p arridebat. Dicit ēt Donatus nulli lędere os ita intelligi ut nulli se cōtristē faciat: sed oībus arrideat. Ipse frater uixit sibi. i. uixit p se morē gerendo sibi: neq; se excruciādo. Aut uixit sibi non ducendo uxorē: ad cuius nutum uiueret. sumptū fecit sibi. i. sumptuosus fuit cum amicis: laute, familiariter, & sodaliter uiuēdo: si dicere fas sit oēs bñdicunt i. bñ loquunt de eo: oēs amāt eū. Ego existens ille·ut Virg. Ille ego qui quondam &c. ille dixit quasi iam ex sæuitia & asperitate notus·ego ille agrestis. i. inurbanus sermone & incultus. sæuus. i. ferus: crudelis. tristis. i. mœstus: seuerus: austerus. parcus. i. paruus in sumptu faciēdo. truculētus. i. terribilis ipso aspectu. Tristis enim dr̃ aio truculentus uultu. Vel tristis q dolet: truculētus q terret. Ego inq̄ ille tenax. i. nimis tenens ea q̄ largiri debere: & mihi & aliis. duxi uxorē ubi frater cælebs uixit. quā miseriam nō uidi. i. nō sensi. ibi. i. in cōiugio. Nā nati sunt filii duo. s. Ctesi. & Aes. existēs alia cura. i. alia solicitudo mihi allata. alia inq̄ a multis aliis curis: qa dixit: Quā ibi miseriā non uidi. Porro aūt. i. sed certe: aut deinde. dū. i. q̄diu. studeo. i. do operā. laboro ut facerē. i. accumularē illis natis q̄plurimū bonnorū. s. i. q̄plurimas fortunas: & q̄plurima fortunę bona. Cōtriui. i. cōsumpsi uitam atq; ætatem meā in qrendo. i. in acqrendo illis diuitias. Nunc ætate mea exacta. i. cōfecta·finita: absoluta. fero. i. reporto. hoc fructi. i. hunc fructū p labore meo ab his filiis s odiū qa me odio psequunt. Fructi dixit i genitiuo uetuste p fructus sicut inuenit apud uetustos tumulti p tumultus: senati pro senatus·& ita de aliis oībus noibus q̄rtę inflexionis fieri pōt.

Facilis & clemens

Gregales

SER. ¶ RES. i. impedimenta reȝ. ætas. i. diuturnitas tpis· sicut in De. usus uitę sicut in Mi. potest uideri: quia cum ipse habeat talem usum uitæ suæ, ut ab oībus diligatur. hoc ipsum Demeæ aliquid noui apportabat: ut duritiam dimitteret. nulli lædere. i. nulli læsiuem incutiebat.

¶ Patria

DONA. ¶PATRIA potitur cō.) Actō casu extulit, qđ nos ablatō dicimus.i.patrio potitur cōmodo. Actius ī Clytemnestra. Feras potiunt plagas. ¶ Illū di.ap.il.su.am.ego de.sum.) Hic ondit Terē.ueterē pr̄em & molestiorē & odiosum esse magis adolescētibus. ¶ Illū ut ui.op.) σύλληψις. Nā sic ueteres loqbant. nos uero dicimus, illi optāt nō, illū. ¶ Illū.) Mitionē. ¶ Nunc exp.) Magis comice pluraliter expiamur dixit, q̄ si diceret, expiar. ¶ Qū huc puocat.) Nō addit, qs: sed intelligimus Mitionem signari. ¶ Si id fit dādo, atq; obsequēdo.) Bū naturā secutus ē, q artē ignorat, putās agi ueris oīa dēre, nō dando & obseqndo. ¶ Si id fit. Id est, iā a liberis si magnipēdor. ¶ Nō po fe.) Subauditur partes. aut, nō puifaciā .i. nō uicar a Mitiōe. Et trāslatio ē a ptibus histrionū in fabula. ¶ Non posteriores ferā. Primus in his ero inqt, in dando atq; obsequendo. ¶ Deerit, id mea minime refert.) Vide remanere in Demea nō penitus eiectam securitatem.

Posteriores ferre

Odium: ille alter sine labore patria potitur commoda:
Illum amant: me fugitant. illi credunt consilia omnia:
Illum diligunt: apud illū sunt ambo: ego desertus sum.
Illū ut uiuat optāt: meā autē mortem expectāt: scilicet
Ita eos meo labore eductos maximo, hic fecit suos
Paulo sumptu: miseriā oēm ego capio, hic potitur gaudia
Age age, nunc experiamur cōtra hæc qđ ego possiem
Blande dicere, aut benigne facere, quādo eo prouocat.
Ego quoq; a meis me amari & magnipendi postulo.
Si id fit dando, atq; obsequendo, nō posterioris feram.
Deerit: id mea minime refert, qui sum natu maximus.

GVI. ¶ILLE alter.s. Mitio fr̄.potitur cōmoda pr̄ia.a patrius pr̄ia patriū de ntō a pr̄e.i.delectatur cōmodis, & fructibus, seu delectatiōibus: qbus frui solent felices pr̄es in suis liberis: in q̄ ōne potior iungitur actō uetuste: cū iungi soleat: aut ablatō: aut gtō. Deinde subdit illa cōmoda qbus potitur Mitio. Filii mei amāt illū. fugitāt me.i.frequēter fugiūt. ipsi credūt.i.cōmittūt: impartiūt: cōicāt illi Mitioni. oīa cōsilia.i.oīa arcana: pposita: decreta: deliberatiōes suas. Diligūt illū fr̄em. sunt ambo apud illū fr̄em. ego sum desertus.i.derelictus ab his tanq̄ cōtēptui hitus. optāt illū fr̄em ut uiuat.i.optāt ut ille fr̄ uiuat. modus dicēdi ueterū ē. Aūt.i. sed expectāt.i optāt. Vt expectate ueius mortē meā. Scilicet.i.certe. hic fr̄ fecit eos filios ita eductos.p educatos: & nutritos maxio meo labore. fecit ita suos paululo sumptu.i. parua ipēsa. ego capio oium miseriā. hic fr̄ potitur gaudia hi eteţ actō ūsurpitur. potitur.i fruitur gaudiis: & delectatiōibus ex bniuolētia filiorū pcedentibus. age age: adhortatur seipsū ad imitādos mores fr̄is benignos nūc experiamur.p expiar.i. faciā piculū cōtra hoc.i.cōtra austeritatē: ac duriciā meā & terribiles mores meos. uel cōtra hęc q̄ facit fr̄: ut filii mei me amēt potius q̄ illū. Vel sic. nūc contra.i.ediuerso: uicissim: ut sit aduerbiū. expiamur hæc q̄ sequuntur: uidelicet qđ possim dicere blāde.i. leniter: aut qđ possim facere benigne.i.liberaliter: uel māsuete. qm̄.i.qa. &, qđ dicit, postq̄ ipse frater .puocat.i.incitat. me eo: aduerbiū ad locū.i.ad id experiēdū: uidelicet qđ dicere blāde: aut benigne facere possim. quoq;.i.ēt postulo me amari a meis filiis. s. & magnipendi.i. magnifieri.i. magni æstimari. &, qđ barbare dūt multū appretiari. Si id.i. ut amer, & magnifiam. fit.i. efficitur. dando.i. largiēdo illis. & obsequendo.i.complacendo.indulgendo morē gerendo illis. posthac.i. a modo: post hoc tēpus. nō ferā.i. nō agā uel nō panar: aut non gerā partes sup posteriores. id est meū officium in eos ab alio nō uincetur. alii habēt posterioris: & tūc sic intelligē: Non feram partes.i. officia posterioris: hoc est non fungar offiōo minoris & sequētis aliū: tanquā ab eo uictū. q.d. nō uicar a Mitio. dādo & obsequēdo: sed in ea re primus ero: nō posterioris munere fungens. Est enī translatio sumpta a partibus histrionū in fabula. Deinde subdit tñ aliqđ habes seueritatis: quasi seueritas nō sit penitus euomita id qđ sequitur deerit.i. deficiet in hac bēignitate quā suscipio. s. id qđ minie.i. nō .refert mea .i.qđ nō spectat ad me. nō me deret ita. s. demittet me. ut obseqr & blādiar natis pferti. q. s. ego. referi. n. ad mea q̄tū ad intellectū primitiui. sū maxius natu.i. sū senior ipo Mitiōe. uel q sū maxius natu sine cōpatiōe.i. q iā ānosus seu ānis admodū cōfect°. Vel sic pt itelligi Deerit .i. erit defect° i hac re quā suscipio: cū ab ea sim nimis alien° nā mea. Verū nō curo: qa nō erit q me arguat & rephendat: cū sim maxius natu. Sic ergo astruie. deerit. i. erit defectus in hac mutatiōe rationis uitæ. Id defectus quod erit minime refert mea.i. ad me non spectat: non uergit in dedecus meum: nihil curo: nullatenus interest mea: qui sum maximus natu.

Partes ferre posteriores

SER. ¶EO.i. ad lenem uitam me prouocat frater: uel res posteriores. scilicet partes dilectationis. natu maior. & ideo non diu uicturus.

ASCE. ¶DEerit id mea minime refert. Sic itelligo ut Demea sibi obiecerit. q.d. fortasse dicet mihi aliqs: si dare & obseq pgis Demea: deerit tibi facultas & potestas: uel certe deerit.i. non satis erit tibi: qa res tua diminuetur nimiū. Ad hoc rūdet Demea: Id mea minime refert: an. s. multę mihi sint opes: an paucæ: qppe q sum maximus natu. & ita paucissimis egiam.

ACTVS V. SCENA V.

SYRVS, DEMEA.

S. HEVS Demea, rogat frater ne abeas lōgius. *Sena.*
D. Quis homo? o *Syre* noster, salue: qđ fit? qđ agitur?
S. Recte. D. optime ē. Iā nūc hæc tria primū addidi

DONA HEus Demea rogat frater ne abeas longius.) Hic ondit Poeta, q̄ absurde blādus conetur esse qui nō soleat: & q̄ imodica sit tepeotina largitas, ubi animus a parcitate nimia in cōtrarium uitium profusionis excurrerit. ¶ Heus Demea, rogat frater ne abeas longius. Vt apparet, iā edormiuit crapulā Syrus. & satis moraliter dixit. frater: nec addidit Tuus. ¶ Frater. Moraliter. nam deest tuus. ¶ O Syre noster salue, quid fit?) Iam non hæc blanda, sed dura sunt. nam salue dixit ei, nō solum quem sæpe uiderit. sed cum quo totiens litiganerit. ¶ Quid fit? quid agitur?) Interrogat & cum sciat, & cū damnet actus eius. ¶ Recte.) Bene rūdit. hæ. n. interrogationes de salute atq; incolumitate eius sunt qui interrogatur. ¶ Hęc tria.) Deest, uerba.

Recte

GVI. HEus Demea &c. Hic ostēdit poeta q̄ absurde blādus conetur esse qui non soleat: & q̄ immodica sit repentina largitas: ubi animus a parcitate nimia in contrarium uitiū profusionis excurrerit. Apparet autem Syrum iam crapulam edormiuisse. Sy. Heus: aduerbiū uocandi: o Demea frater tuus. s. Mitio. rogat ne. id est q non. abeas. idest discedas longius. &, quod dici solet, q non elonges te. De. quis est supple. homo qui me uocat: deinde uiso seruo inquit. o Sy. salue. quid fit? quid agitur? Sy. recte fit: recte agitur, idest bene se res habent. & (quod dicunt) totum bene uadit. inepte: sane: & absurde. De. optime est, id est optime res se habet. Iam nūc addidi primum, id est in primus hęc tria uerba quæ sequuntur.

SER. HEus. Facta deliberatione lenitatis ecce effectus q prius se ostendit lenem in seruos: postea in iuuenes. Syrum autem hac occasione conuenit: quia Mitio timens ne frater desiperet a promisso mittit post eum Syrum qui reuocat. optime est, idest modo dixi: hoc secum exaltat uocem ser. &c.

Praeter naturam, o noster, quid fit? quid agitur?
Seruum haud illiberalem præbes te, & tibi
Lubens bene faxim. S gratiam habeo. D. atqui Syre
Hoc uerum est, & ipsa re experiere propediem.

DONA. ¶PRAETER na.) Plus dicit, q̄ si diceret, pter cōsuetudinē. ¶ Iā nūc hæc tria mihi addidi, pter naturā. O nr̄, qd fit? qd agit̄? Hoc plenius dcm̄ ē. ¶ Seruū ha. i.) Dura & ĩportuna repēte cōmutatio ex tāta uitupatiōe in laudē Syri, ōndit cōtra naturā suā niti Demeam. ¶ Præbes te.) Id est re ōndis factis pbas. ¶ Et tibi lu. bñ fa.) Et bñ ad quā rē adiectū ē an & bñ * hoc addidit q̄s.n. credat tā subitis post sæuitiā blādimētis, nisi factis quoq̄ uera eē ōndant? Et tibi lubēs bñ faxim. Et additū ē, ut ōndat hāc esse sniam, Nō solū te laudo, s3 ēt iuuo: illud dicēdo, hoc faciendo. ¶ Et tibi lubēs bñ faxim. Pōt hoc & sic intelligi, Bñ tibi faxim, & lubēs. multi.n. bñ, sed nō ex aio faciūt. Oia ergo addidit, q̄ placidū ōndāt ipm, atq̄ demētē. ¶ Atq Sy.) Atq, abundat p παρέλκον. ¶ Syre. Asseueratio ē nō credētis. ¶ Hoc uer. est.) Quasi falsum fuerit illud quod iurgabat: & hoc sit uerum quod nunc dicit:

Quid fit? qd agitur — Præbere

¶ Propediem.) ὄψει. ¶ Nam propediem aduerbium est tēporis: ut si diceret, cito.

GVI. ¶PRAETER naturam. i. pter consuetudinem meam. Nam semper ante hac sui seuerus & immansuetus. Subdit illa tria uerba, quæ præter naturam dixit, scilicet o noster. est primum uerbum. quid fit? secundum. quid agitur? tertium. Præbes, idest prçstas: exhibes te seruū haud illiberalem. i. nō improbum, imo æquū, iustū, ac bonum. Nam liberalis est bonus. & bene faxim. i. bñ faciam tibi. lubens, idest bono animo. Inuenitur etiam faxim pro fecerim: ut testatur Nonius. Sy. habeo gratiam, idest pro beneuolentia tua sum tibi deuinctus, siue obligatus. De. atqui, idest sed certe. o Syre hoc quod dico me tibi benefacturum est uerum. & experiere, idest probabis. re ipsa, id est pro effectu. propediem: idest cito: breui tempore: quasi iam prope sit dies.

Propediem — Liberalis — Faxim — Atqui

ACTVS V. SCENA VI.

GETA, DEMEA.

G. HERA ego hic ad hos, puisā q̄ mox uirginē Sene.
Accersant. sed eccum Demeam. saluos sies.
D. Oh, q uocare? G. Geta. D. Geta, hoīe3 maxumi
Pretii esse hodie te iudicaui animo meo.
Nam his mihi est profecto seruus spectatus satis,
Cui dominus curæ est, ita ut tibi sensi Geta.
Et tibi ob eam rem, si quid usus uenerit,
Lubens bene faxim. meditor esse affabilis,
Et bene procedit. G. bonus es, cum hæc existimas.
D. Paulatim plebem primulum facio meam.

DONA. HEra ego hinc ad hos prouisam). Ad hos, ad Mitionē & Aeschi. i. Prouiso duas res significat: pcedo, & uideo. ¶ Sed eccū.) Hoc apud se. ¶ Oh q uo:) Hac interiectiōe utimur, ubi ex interuallo notos uidemus. ¶ Oh q uocare: Post Oh, noīe uocaturus, nō habuit qd' diceret: & iō subiecit, Qui uocare? Vir. O, quā te memorem uirgo? nāq haud tibi uultus Mortalis: nec uox hoiem sonat. O dea certe, An Phœbi soror: an Nympharu3 sanguinis una? Moris est aūt inferiores pprio noie uocari, si blādiri uelis. sed hic noīs oblitus, dū dubitat & ingrt, inhæsit pnomini. ¶ Aio meo.) Hoc est s̄m ai mei sniam, & q̄tum ad aium meū ptinet. ¶ Nā is mi. est p. ser.) In hoc laudando q̄a nō laborat, subiecit specialiter merita eius: aut, ut existimo, nihil habuit qd' diceret nisi laudē, sine ullius facti mētione. Et mihi. i. q̄tū ad iudiciū meū ptinet. ¶ Cui dñs curę est.) Cū hic dominas hēat, dñm dixit: q̄a pualet masculinū. Virgi. Descēdo, ac ducēte deo flāmā inter & hostes Expedior. Et pterea snia ḡnalis indu. it, cū nullū specialr̄ dñm signat. ¶ Ita ut tibi sensi Ge.) Maximū detrimētū infert, cū noie uocans: qd' tm̄ superioribus est & uide q̄ grate, postq̄ ipse dixi, nomine appellauit Getā. ¶ Et tibi ob eā rē.) Quid & tibi? utrum quēadmodū aliis? an quēadmodū Syro? ¶ Et tibi ob eā rē, si qd usus uenerit. Defectus q̄dā rusticiptet naturā blādientis, cogit dicta repetere sine gr̄a. Hæ aūt pmissiōes ad hoc pmittunt, ut cū in subiectis agi a Demea huiōi res cœperint, nō sit absurdū spectatoribus Demeā tā cito esse mutatum. ¶ Meditor eē af.) Sic hoc lētius, ut illud supra, Iā nūc tria hęc addidi pter naturā, O nr̄, qd fit? qd agit̄? ¶ Paulatim plebē.) Moraliter inferiorū turbā, plebē dixit, hoc ē, ut in urbe uulgus, ita in familia seruos. Et fit translatio ab his q honores dolose, ac nō p merito petūt, ambitiosiq̄ sūt. ¶ Plebē primulū facio meā. Hoc est mihi fauētē. Et ecōtrario Virgilius, Vadimus immixti Danais haud numine nostro.

Prouiso — Oh — Mihi — Meus

read se faciāt uirginē. Sed eccū Demeā. i. ecce hic ppe De. sis saluus. De. oh: hac interiectiōe utimur: ubi ex interuallo notos uidemus. q. i. quo mō: quo noie uocaris? Ge. uocor sup. Geta. De. uocaris Geta? Hodie iudicaui aio meo. i. s̄m ai mei sniam. te eē hoiem maximi ptii. i. plurimi ęstimandū. Nā pfecto. i. certe. is seruus est satis spectatus. i. satis pbat'. mihi. i. q̄tū ad iudiciū meū ptinet. cui suo dñs est curæ. ita ut o Geta sensi. i. pcepi dñam sup. tuā eē tibi curę: sed dñm dixit i masculino: q̄a masculinū ppōderat fœminino. Et ob eā rē. i. pp eam cām. q̄a es fidelis seruus. si qd usus. i. si aliqd utilitatis euenerit. i. acciderit: cōtingerit: in quo possim tibi pdesse. bñ faxim. i. bñ faciā tibi, & qdē bono aio. Vel si capiat usus p opus: ut s. pe fit apud Plautū: sic intellige. Si qd usus euenerit. i. si qd opus fuerit: seu si q̄ necessitas ptigerit: ubi sit opus opa mea: bñ faciā tibi & qdē lubēs. Aut sic itellige: si qd usu uenerit. i. qd euenerit. Nā sępe in eplis Ciceronianis inuenias usuuenire p euenire. Ipse. n. ad Appiū sic inqt. Cū psertim mihi usu uetus nō arbitrer ut ego quoq̄ abs te defendēd' eēm. Itaq̄ sic astrue: Eā ob rē si qd usu uenerit. i. si qd cōtigerit in quo mea opa uti possis: lubēs bñ faciā tibi. Ego meditor. i. conor studeo: laboro: exerceo me: mollior esse affabilis. i. sermone suauis & benignus q̄si facilis: quē possit unusq̄sq̄ affari. i. alloq. & bñ pcedit. i. bñ succedit q̄si porro. i. pcul cedit & progredit̄. Ergo sic intellige. Et ipsa meditatio seu exercitatio bñ pcedit. bñ se hēt: nō remittit̄: sed pgredit̄ lōgius. Dicimus ēt illa rō nō pcedit. i. nō ualet: nō pbat ppositū. Et digestis de icēdio. Quēadmodū ergo pcedit qd' Labeo scribit. i. q̄ō illud hēt apparētiā ueritatis, aut auctoritatis. Meditor ergo esse affabilis. & bñ pcedit. i. in ea meditatiōe bñ me hēo usq̄ eo ut res magis, magisq̄ pcedit. i. ut efficiar in dies magis affabilis. Ge. tu es bonus cū existimas. i. iudicas hęc de me quæ dixisti. De. Paulatim. i. sensim. facio. i. efficio. reddo primulū. i. nunc primum plebem meam. i. mihi fauentem. Nā plebs mansuetis fauere solet, & austeris aduersari.

GVI. HEra ego &c. Hic Demea obuiū Getā blāde nitit̄ cōpellere, & eius insistit laudibus. Geta o hera. i. o dña mea So. mr̄ puellæ nupturæ. puisam. i. pcedā. hinc. i. ex hoc loco. ad hos s. ad Mitionē, & Aeschi. Vel puisam. i. ibo ad uidēdū hinc ad hos. q̄. i. q̄tum mox. i. q̄tū cito: q̄tū statim: q̄to post. accersant. i. aduocēt: ueniHEra. Iuduoīt iterū Ge alius suus cui blādiat̄. Nā q̄a nimis morabant̄: timuit So ne mutaret aiu3 a nuptiis: quā ita alloquit̄ Ge. Su*. Ego hera hic ad hos &c. Et iā uideo unū de illis hoc ibi: sed eccū &c. q. i. q̄ō uocare. meditor hoc feci: paulatim hoc feci.

SER.

¶Occidunt

ACTVS QVINTI SCENA SEPTIMA.

AESCHINVS, DEMEA, SYRVS, GETA.

AE. OCCIDVNT me † qdē,dũ ni- *In quidē alia*
mis ſanctas nuptias *Seneris quid eludiur*
Studēt facere·apparãdo cõſumũt diem.
D. Quid agit Aeſchine? AE.hem pr̃ mi,tu hic
D. Tuus hercle uero & animo,& natura pater, (eras?
Qui te amat plus q̃ hosce oculos·ſed cur non domũ
Vxorem accerſis? AE.cupio,ueꝝ hoc mihi mora eſt
Tibicina,& hymenæum qui cantent. D.eho
Vin' tu huic ſeni auſcultare? AE.qd? D.miſſa hæc fa-
Hymenæum,turbam,lampadas tibicinas· (ce,
Atq; hanc in horto maceriam iube dirui
Quantum poteſt·hac transfer,unam fac domum.
Traduce & matrē,& familiã oẽm ad nos. AE.placet
Pater lepidiſſime. D.euge,iam lepidus uocor.

DONA. Occidunt me qdē.) Adoleſcēs & Demea inter ſe af fabiles,imaginē p̃bēt,& q̃ dulcis ſit iunioribus aſ ſentatio,& q̃ ingrata cēſura. ἰδιωτισμὸς aũt dixit, **Occidũt me** Occidũt me,p,nimis lædũt & cruciant me.⁋ Dũ nimis ſanctas nu.) Et Nimis & Sanctas ridicule additũ eſt in **Sanctus Nimis** ea ducēda q̃ iã pepit.nã ſanctũ eſt,qđ oĩ obſeruatiõe inuio- latũ eſt. Et bñ additũ eſt Nimis·q̃a nimiũ p uitio ponit̃ iuxta illã ſniam, Vt ne quid nimis.⁋ Occidunt me qdē. **Quidē** Quidem,p expectatione * eſt:tanq̃ in hac mora nullus alius occidat̃,niſi q amat i.ego.⁋ Quid agit̃ Aeſ.) Iã ipſe docuit,qd fit,& qd agit̃,blãdimētũ cē. Iã nũc hæc ttia primũ addidit p̃ter naturã. Onr̃,quid fit?qd agit̃?⁋ Hem pr̃.) Nõ ſine conſternatione rñdet Aeſchi.etſi hic blande interrogat,& miti uultu.nã ex improuiſo obiectus eſt Demea,& insperatus.⁋ Tuus Hercle uero & aĩo & nat. pr̃.) Totũ eripuit M:t oni,cui ne aĩum q̃dem reliquit.⁋ Qui te amat pluſq̃ hoſce oculos.) Magis comicũ,q̃ amo.⁋ Sed cur nõ domũ uxorem accerſis?) Bñ ſubiecit q̃ uolēti eſſe credebat.⁋ Veꝝ hoc mihi **Hymenæus** mora eſt,tibicina,& hy.) Hoc eſt qđ ait.Dum nimis ſanctas nuptias ſtudēt facere.Hymenæũ qdã Liberi & Veneris filiũ dicũt eſſe:qui primus certas nuptias inſtituerit.iõ per laudē cantat̃ uirginalibus nuptiis ob hmõi meritũ. Alii uirũ fortē Atticũ dicũt fuiſſe,qui raptas p̃donibus uirgines,oppreſſis la- **Hymen** tronibus,intactas pr̃iæ reſtituerit. Alii q̃ ὑμὴν dicatur membrana q̃dã qua eſt munita uirginitas,q̃ primo diſrũpit̃ coitu Hymenæũ putant,ueluti hymnũ uocari uirginaliũ nuptiarũ.Ergo ſic accipe Hymenæũ in nuptiis, quēadmodũ ϑρῆνον in funere,uel in ſacris hymnũ.⁋ Vin' tu hui ſeni auſcultar?) Cõtēpſit ſeipſum dicēdo huic ſeni,hoc ſolũ afferens cãæ cur audiēdus ſit,qđ ſit ſenex Et totũ hoc apparet lætiſſimo uultu dici.⁋ Turbas,lãpadas,tibicinas.) Bñ totũ pluraliter:ut q reprehendit ſic multa.Plautus,Quid tu mihi paraſitos,luſos,qd ſummanos ſomn as.Hæc igit̃ uultu pnũcianda ſunt,ut **Maceries** appareat ea diſplicere dicēti.⁋ Atq; hãc in horto maceriã iube dirui.) Maceries dr̃ paries nũc * alicuius dema cerata.⁋ Euge,iã lepid. uoc.) Apparet Demeam experiendi cauſſa aſſentari,non q̃ animo facit.

GVL. Occidũt &c. Hic Aeſc & De iter ſe affabiles:imaginē p̃bent & q̃ dulcis ſit iunioribus aſſentatio,& q̃ ingrata cenſura. Aeſ quidē.i.certe:& oſtendit expectationē & tædiũ. Mitio & pr̃ De. occidunt me.i.nimis lædunt & cruciant:& (qđ dici ſolet) faciunt me mori dũ.i qñ.uel quãdiu.ſtudēt.i.dant operã:laborant:moliunt̃ facere.i celebrate.nuptias nimis ſanctas.i.nimis integras:caſtas:pudicas.cũ iã peperit puella nubens nã ſanctũ eſt qđ in oĩ obſeruatione inuiolatũ eſt ipſi cõſumũt.i.conterũt:traducũt totũ diē in apparãdo.i.p̃parãdis nuptiis cũ ma- **Agere** gno apparatu.De.o Aeſchine qd agit̃.i.qd dicit̃.Nã agere interdũ ſignĩat loq.q.d.qs ſermo hr̃a te.Aeſ.Hem: interiectio deprehēſi·& inſperãtis aduentũ alterius.o mi pr̃:blãdiendo tum.i.tu ne eras hic:cũ.ſ.p̃dicta loquerer:& q̃rerer apud me. De.q̃a filius dixerat pr̃ mi:pr̃ rñdet. hercle.i.p Herculē ego? ſum ſup.tuus pr̃:& aĩo.i.affectione pr̃na & natura.i.generatione:qđ nõ ineſt Mitioni.eſt bñ tibi pr̃ aĩo : ſed nõ naturalis eſt pr̃:q̃a pater (loquit̃ de ſeipſo in tertia perſona) amat te pluſq̃ hoſce.i.hos ſuos oculos.Sed quæſo cur nõ accerſis.i. aduocas:facis uenire uxorē tuã.domũ.i.in domũ tuã: ſeu in domũ pr̃is tui adoptiui. Aeſc.cupio accerſi domũ uxorē.uerũ.i.ſed hoc qđ ſequit̃ eſt mihi mora.i. affert mihi moram: uidelicet tibicina.i.mulier tibicinã canere ſolita in nuptiis.& ille muſicus,q canat Hymenæũ.i.hymnũ uirginaliũ nuptia- **Hymenæum** rũ.Hymenæũ qdã Liberi & Veneris filiũ dicunt eſſe:qui primus certas nuptias inſtituerit:& p laudem cantatur in nuptiis ob hmõi meritum. Alii uirũ fortē atticũ dicunt fuiſſe:q raptas a p̃donibus uirgines:oppreſſis latronibus intactas pr̃iæ reſtituerit.Alii Hymenæum dici putant q̃ hymē dicat̃ mēbranã q̃dam in uirgine:qua eſt munita uirginitas:& p his ſignificatis potius p̃fert̃ in maſculino hic Hymenæus Hymenæi. Alii nolũt hymnũ uirginaliũ nuptiarũ uocari hymenæũ:ſed forſitan potius ĩ neutro genere·q̃q̃ nihil p̃hibet·q̃n & ĩ maſculino·ſed auctoritati a;quieſcēdum eſt. Hymenæos aũt in plurali ſæpe Virg. ponit pro nuptiis ſeu connubiis. De.eho:interiectio mouens,ſeu captans attētionem. Vin.i. uis ne.auſcultare.i.obedire.huic ſeni.i.mihi q ſu; ſenex.Aeſ. qd.i.cur auſcultabo tibi.aut q d.i in quo uis me auſcultare tibi.Demiſſa face i.dimitte·omitte hæc quæ ſequunt̃.ſ.turbã.i.multitudinem cõuiuarũ.Donatus uult turbas in plurali dic·.Itē omitte Hymenæũ.i.hymnum nuptialem . omitte **Ouid. Virg. Maceries** lãpadas.i lucernas·faculas nuptiales,ſeu tædas: ut Ouidi.in transformatis: Tædas exoſa iugales : ſeu funalia quæ adhibebant̃ in nuptiis. Virg. Et noctem funalia uincũt. omitte tibicinas.i.tibia canēdi peritas. atq; iube hãc maceriē.i.hunc parietē.dirui.i.diſſipari:diſuci:demoliri.ſi paſſiue capi poſſit in horto holitorio ubi naſcunt̃ herbę:quibus ueſcimur.quãtũ potes.i q̃ celerrime potes efficere.uel ſi ſit quantum potes.i.q̃ celerrime fieri põt.transfer.i.traduc ad nos hanc uxorē tuã,de qua eſt ſermo.fac domũ unam.i.uel fac unã familiã de matre & filia & tota familia te de noſtra.uel fac unam domũ.i.diruendo muros interſecantes domos ueſtras:efficie ut ſit tanquã una domus,ita q̃ eatur de domo in domũ: ac ſi eſſet una.traduc.i.trãſpone:trãſire fac matrē Soſtratãt & oẽm familiam.i.et ſeruos ipſos ad nos.nã de filia iam dixerat transfer hãc. Aeſch.o pater lepidiſſime.i.iucundiſſime ſuauiſſime placet qđ dicis & ſuades. De.eia:interiectio gaudentis ſeu imperantis lætitiã exerceri·& hoc quando ſemel tantũ ponitur:qđ ſi geminet̃:oſtendit contrariũ dolorē uidelicet & deriſionē.Iam uocor lepidus.i.ſuauis ſermone & iucundus.Hæc aũt dicit non Aeſch.ſed uel apud ſe:uel Sy.ſeruo irridens adoleſcentis animum.

SER. Occidunt.Ecce poſt ſeruos inducitur iuuenis,id eſt filius ſuus Aeſch.cui blandiatur:quia autem properanti animo nihil ſatis feſtinatur,Aeſchinus commotus de tanta mora nuptiarum ita conqueritur . Occidunt me & cætera ioculator qui canat Hymenæum ſeni nihil.hac parte,ideſt per maceriam infractam.Admittet frater & cætera ad hoc enim deinceps tendet Demea:ut faciam recognoſcere ſtultitiam ſuam de hoc quod ultra modum eſſluebat: quia cum Mitio. adeo ſit lenis:non potuit corrigere ſtultitiam ſuam:niſi nimia diffuſione.Ad quam diffuſionem per intentionem impellit eũ De. donec ſe male facere ſentiat : ut poſtea fiat magis parcus:& non tam facilis.

Fratri ædes fient peruiæ·turbam domum
Adducet,& sumptum admittet,multa,quid mea?
Ego lepidus ineo gratiam·iube nunc iam
Dinumeret Babylo illi uiginti minas.
Syte cessas ire,ac facere? S.quid ago? D.dirue·
Tu illas abi & traduce. G.Di tibi Demea
Benefaciant,cum te uideo nostræ familiæ
Tam ex animo factum uelle. ".dignos arbitror·
Quid tu ais? AE.sic opinor. D. multo rectius est
Quam illam puerperam nunc duci huc per uiam
Aegrotam. AE.nihil enim uidi melius mi pater.
D. Sic soleo.sed eccum Mitio egreditur foras.

DONA. ℂFRATRI ædes fient puiæ.)Elegātius q̄ fratris. ⁋In eo gra.)In gratiā eo,hoc est amicos cōparo ⁋Ego lepidus. Irridēs adolescētis aium sic inqt. ⁋Iube nūc iā.)Insultātis est uerbū,Iube tanq̄ p̄stet Mitioni,hoc dicit Demea. Aut apud se dicit hoc. ⁋Iube nunc.Quasi insultantes dicere solemus, nunc muari,hīc assistete,quē afflictū tenemus:ita & Mitiōi Demea dicit,iube nunc.

Integra tiam. Iube ⁋Iube nūc iam dinumeret Babylo ille uiginti minas. Nimis morale est, cū de absente tāq̄ de p̄sente agim᷑. Est aūt Iube nūc iā, figura ēt apud Plautū frequētissima. ⁋Iube nūc iā. Iube ste dicit,quēadmodū supra ille q cū alius nemo adesset, alicui diceret. ⁋*Dinumero* Dinumeret.)Dinumeret dixit, q̄si multū numeret. ⁋Illi.)Cui illi?Ctesi,Lenoni, an Aesc? an Syro? ⁋*Babylo* Babylo.Frēm, Babylonē ob nimiā liberalitatē uocat.an Aesch.nimis p̄digū? ⁋Syte cessas ire,ac fa.) ἐπιδιωτισμὸς dr̄. ⁋Dirue.)Hoc uultu dr̄ adhortante. ⁋Cū te uideo nr̄æ familiæ tā ex aīo factū uelle. Ex aīo aliqd facere, est id facere qd̄ ille in aīo suo uelit.aut certa ex tota mēte p̄stare nō p̄functorie.sed ex aīo factū,bū factū intelligere debemus:ut sit,ex aīo,q̄si ex sn̄ia. ⁋*Ex aio* Dignos arbit.) Multa desunt,& uos,& esse,& q fiāt. ⁋*Quid tu ais?* Quid tu ais?)Eo uultu dr̄ qd tu ais.quo uidemus loq eos,q interrogāt gesticulāte uultu quid sentiāt de cōsilio suo, quos sciunt approbaturos esse. ⁋Sic soleo. Potest εἰρωνεία uideri.quippe, quando tale cōsilium probat Demea,quod probaret adolescens?

GVI. ℂAEDES i.domus.fiet fratri puię.i.trāsitu faciles a pui ta uni.Aes..adducet turbā.i.multitudinē fœminarū . domū .i.an domū.& admittet.i.adhibebit:recipiet:adiunget: apponet multa ad sumptū.i.efficiet:ut multus sumptus & longe maior solito ille.i.adhibet multa ad sumptum·qui curat ut crescat sumptus & impensa .quid mea interest.s.i. quando creuerit sumptus·quid ego curo?quid ad me spectat:aut attinet?nam hæc omnia fient sumptu eius,cuius Aeschi.est filius.ego lepidus.i.existens suauis sermone ineo gratiam.i. eo in gratiam·hoc est amicos comparo. inire enim gratiam alicuius est conciliare sibi alicuius amicitiam.Nunc iu.iam ꝙ ille Babylo.i.uel frater.s Mi.quem ob nimiam liberalitatē Babylonem uocat.aut Aeschi.ꝙ nimis sit prodigus.Iube ergo ur risorie hoc dicit apud se de absente:tāquam si esset pręsens.quid?iube ut ille Babylo dinumeret.i. multum numeret.uiginti minas.i.uiginti libras: & hoc dicere uidetur absenti fratri·qui(ut supra patuit)iussit lenoni innumerari uiginti minas pro puella Ctesi.amica.& quem iussit hoc facere:nempe Aeschinum·qui pro fratre laborabat:quem nunc De Babylonem uocat.Deinde conuertit sermonem ad Syrum sublata uoce dicēs.O Syre cessas,idest nimis tardas ire ad diruendum murum ac facere.i.diruere ipsam maceriem. uel potest esse interrogatio.quare negligis:aut tardas ire.i. facere quod iussus es.Sy.Quid agam?De.tu dirue i.dissipa illa.s.quę tibi dicta sunt uidelicet maceriam : & alia q̄ illi ostendebat abi ad mulieres & traduc.i. transfer illas ad nos.Ge. o Demea. Dii bene faxint.i. bene faciant tibi . cum.i.quia : uel quando uideo te tam uelle factum.idest facere,ex animo idest ex uoto:ex sententia nostræ familię.s. Sostratæ:& filiæ eius:& ceterorum de familia uel sic cum uideo te tam uelle ex animo,idest cupe ex tota mente factum(ut sit nomen).i. negocium nostræ familiæ,idest cum uideo te tam exoptare complectionem negocii familiæ nostrę,& commodū.Dem. arbitror uos supple esse dignos:quibus supple talia fiant·uidelicet ut maceria diruatur·conuertit ad Aeschi sermonem suum,o Aeschi.quid ais de hac re? quasi dicat nonne est illa familia digna,cui tali modo consulatur.Aeschi sic opinor.i. talis est mea opinio.De.multo rectius est maceriam s.dirui. & illac traduci uxorem , q̄ illam puellam puerperam.i.non multo ante partu liberatam.duci nunc ægrotam.i.debilem adhuc.& male ualentem propter dolores partus.duci ergo huc.i.ad nos per uiam.i.per uicum.sed deducatur per hortum & maceria rumpatur . Aeschi. enim.i. certe.o mi pater nihil uidi melius.i.præstantius q̄ tuum consilium.De.soleo sic consulere:uel sic suadere bene. & hoc dicit ironice cum tale consilium suum minime probaret. Sy. eccum.i.ecce hic Mitio egreditur foras.i.exit a domo.

SER. ℂIVBE exaltat uocem Babylo erat camerarius Mi. qui seruabat loculos & expensas.benefactum n.s illud bene qd̄ supra est resume inducitur Mi.ut fratrem blandiatur:& laborat ut aliquantulum eum exasperet suæ duritiæ quodam modo conformet·qui faciet dando ei stulta consilia:& multa de suis dispartire persuadēdo:ut cum se ille in nimia amissione stultum cognouerit·cōtrahat largitatem suam. Syrus dixerat ei ꝙ De.iusserat dirui maceriam.Ad hoc ait.

ASCE. ℂSIC Soleo.non ironice·sed ficte:simulate: & captiose dictum puto.Nam ubi ironia utimur contrarium eius quod dicimus etiam ab eo de quo uel adloquimur intelligi nolumus.hic uero Dem.ut beneuolentiam captet officiosum se significare nititur.

ACTVS QVINTI SCENA OCTAVA.

MITIO, DEMEA, AESCHINVS.

M. IVbet fr̄? ubi is ē?tune iubes hoc Demea? *Sena.*
D. Ego uero iubeo,& in hac re,& aliis omnibus
Quāmaxime unā facere nos hanc familiam,

DONA IVbet frater? Apparet Mitionem dixisse,Cur diruis? Syrum respondisse, Quia hoc iubet frater tuus. ⁋Iubet frater. Dirui maceriam scilicet ⁋Tu ne iubes hoc Demea?) Interrogatiue pronunciandum totum.ita erit una persona. Et ostenditur breuiter ex huius uerbis,qd prior dixerit Syrus. Et mirum initium·ne prooemio opus esset Demeæ ad profitendam mutationem uoluntatis . ⁋Hac re.) Maceriæ disiectione. ⁋Et aliis oibus.)Vt nuptiis senibus.

GVI. IVbet &c. Hic Mitio uariis sermonibus a De. & Aeschino persuadetur:ut Sostratam uxorē ducat.Mi Mitio uidens Syrum diruētem maceriā: interrogauit : quidnam ita dirueret ? responderat autem Syrus se id facere iussu fratris Demeę Deinde sic incipit Mitio dicis ꝙ frater De.iubet? ubi est frater deinde uiso fratre subdit.ne.i.utrū o De.iubes hoc.i.macerιā dirui.De.uero.i.certe·uel sed ego iubeo ut diruatur maceria:uel maceries quintæ inflexionis.iubeo inquāt idest uolo.nos,scilicet me & te & Hegionem & Syrum facere q̄ maxime poterimus,scilicet aut arctissime hanc familiam tuam.

SER. IVbet frater & te Aeschi.dare operam ut fiat.Ineptio,idest ineptis,idest desipere.

ℂColere

DONA. ¶COLERE.) Subaudis iubeo, p̃ ζεῦγμα. ¶ Colere, adiuuate, adiũgete.) Colere, ad nutũ ptinet. Adiuuare, ad Hegionẽ. Adiũgere, ad Sostratã. Et notandũ coli a supiore ut, Post habita coluisse Samo, hic illius arma. ¶ Immo Hercle ita no. de.) Antiq si addebãt statim uerbũ, Nos decet facere, nos decet dicere: si nõ addebãt, Nobis decet, dicebãt. ¶ Primũ huius uxoris est mr̃.) Incipit apsuasiõe, sed latẽter, ita ut ea q̃ pposito ɔsilio dicẽda erãt aũ demonstrarit, q̃ dicat quid fieri uelit. Et hoc semp fit ab oratoribus in his rebus a q̃bus incipe nõ oportet pp turpitudinẽ, aut in cõmoditatẽ rei q̃ persuadẽda est. Cõsidera adeo apud Virgilium, ubi psuadet Iris mr̃ibus ut naues suas incẽdãt: & inuenies hoc ipsum cõsiliũ ultimũ poni post argumenta q̃plurima, Quin agite & mecũ infaustas exurite puppes. Et initiũ a possibili factũ est. nã dicit. Huius uxoris est mr̃. ¶ Proba & modesta.) Proba sibi: & Modesta apud alios. Et uide laudes cõsiliatoribus inuẽtas & usitatas. ¶ Ita aiunt.) Hoc ita rñdet. q d. sed quid mea? ¶ Scio.) Adhuc Mitio nõ intelligit quo res tendat: sed tũ uultu quodã admirãtis, cur hoc dicat, rñdet. ¶ Parere iã diu p annos hæc nõ põt.) Recte, ne contra filios suadere uideat. ¶ Per annos nõ põt. Bñ p annos: q̃a nõ ẽ sterilis. ¶ Hãc te æq. ẽ du.) Te, Mitio s. ¶ Et te op.) Te Aesc. nã ad illũ conuersus a Mitiõe ẽ. Et q̃re Aesc. opam dare æquũ est? s. ut prosit socrui. ¶ Parere iã diu p annos hæc nõ põt. Hoc aũt addidit, ne cõtra filios pr̃ suadere uideat nuptias, si illis cohr̃des esse pereãdos suadeat. ¶ Me du. aũt?) Magna uis in pnoĩbus posita est. nã Me ille sic dicit, q̃si quẽ minime deceat. ¶ Te.) Ille sic rñdet, q̃si quẽ maxĩe oporteat. ¶ Ineptis.) Verbũ est, qd̃ facit ineptio ineptis ineptit. ¶ Si tu sis hõ.) Nõ, si es, sed sis dixit, q̃si in eo se hoĩem sit Aes. pbaturus. ¶ Si tu sis hõ. Aesc. si sis, p si eẽ uolueris, & si credi hõ uolueris. ¶ Si tu sis hõ. Hic facere & mire coegit Aes. ad psuadẽdũ nõ. n. dixit, Si tu sis hõ, psuade: sed sic, faciat: ut ab illo non sẽm, sed effectũ exigeret. ¶ Quid tu hu. as. au.) Aptũ cõuiciũ grãdi, & fatuo. ¶ Mi pr̃.) Mi, uocatiuus casus ẽ, ab eo qd̃ ẽ meus. ¶ Fieri alr̃. nõ põt.) A necessario. ¶ Delıras. Proprio uocabulo usus ẽ, tã q̃ loq̃ci. ¶ Insanis? au.) Cõgrue sẽni delıras, iuueni insanis. Et aufer, uel te, uel manũ. nã rogãs manũ admouet s. dicẽs, Mi pr̃ ¶ Aufer. Aut Te deest, aut Manũ aut p eo qd̃ ẽ abi. aut sic, aufer rẽ. ¶ Ego no. ma. Apud Menãdrũ senex de nuptiis nõ grauat ¶ Ego nouus maritus anno demũ q̃nto & sexagesimo fiã, atq; anũ decrepitã ducã? Hic deest & q̃s, & qd, & q̃ñ, & q̃o ut sit, Quis? ego qd? nouus maritus q̃ñ? anno demũ q̃nto & sexagesimo. q̃o? anũ decrepitã ducã. ¶ Atq; anũ decrepitã ducã. Hoc facete addit, tã q̃ faciẽdũ hoc eẽt, si puella duceret sẽni. ¶ Anno demũ q̃nto & sexagesimo. Hęc ętas ẽ, ut Varro ait, ẽr comicorũ sẽnũ. Et demũ aduerbiũ tarditatis ẽ. ¶ Id ne es. mi. au. Hoc ẽ psuasores. ut Virgi. Autor ego audẽdi. ¶ Decrepitã. Decrepitam, aut stomacho anili & iracũdo: aut decrepitã obtusi aĩ & læsæ senectutis. aut decrepitã, cu sępe moribũdę crepuerit plãctu familia. i. clamauerit.

Colere
Adiuuare
Adiũgere
Nobis decet

Colere, adiuuare, adiungere. AE. ita quæso pater.
M. Haud aliter censeo. D. immo hercle ita nobis decet.
Primum huius uxoris est mater. M. est quid postea?
D. Proba, & modesta. M. ita aiunt. D. natu grandior.
M. Scio. D. parere iam diu per annos hæc non potest.
Nec qui eam respiciat, quisquã est sola est. M. quã hic rẽ agit?
D. Hanc te æquum est ducere & te operam, ut fiat, dare.
M. Me ducere autem? D. te, M me? D. te inquã. M. ineptis. D. si tu sis homo,

Iamb. tetram. acatalect.

Hic faciat. AE. mi pr̃. M. qd? tu, huic asine auscultas? D. nihil
Fieri aliter nõ põt. M. deliras. AE. sine te uxorẽ mi pr̃. (agis?
M. Insanis? aufer. D. age, da ueniam filio. M. satis sanus es?
Ego nouus maritus anno demum quinto & sexagesimo
Fiam, atq; anum decrepitam ducam? idne estis autores mihi?

Proba
Modesta
Ita aiũt
Per annos
Asinus
Deliro
Insanio
Aufer
Demum
Autor
Sum tibi
Decrepita anus

GVI. ¶ET Colere. i. amare seu hr̃e in reuerẽtia q̃tũ ad Sy. & adiuuare q̃tũ ad Hegionẽ, q rẽ adiuuat & adiũgere. i. p affinitatẽ cõiũgere nobis hãc familiã Sostratę & filię. & i. pti hac re .i. diruptiõe macerię & i. pti oĩb° aliis rebus: qb° poterimus ea adiuuare & adiũgere. & familiã una cũ nr̃a facere. Aesc. o pr̃ q̃so ita. i. ita postulo ut fiat Mi. haud alr̃ cẽseo. i. ẽ mea opinio eadẽ prsus. De. imo. i. sed. hercle iurãtis ẽ decet nobis ita fieri. i. ut fiat una familia nobiscũ. antiq iũgebãt decet dtõ. recẽtiores uero actõ. ut Vos decet ita fieri. Primũ. i. in primis ipsa So. ẽ mr̃ uxoris huius Aes. Mi. qd postea. i. qd deinde uis cõcludere, si ẽ mr̃ uxoris huius. De. ipsa ẽ pba. i. honesta q̃tũ ad se & uitã suã & est modesta. i. hñs hõestũ modum erga alios & (qd̃ dñt iepte) hẽt pulchrã manu tẽtionem. Mi. ita aiũt. q d. quid mea refert, si ẽ pba & modesta ut aiũt hoĩes. De. ẽ grãdior natu. i. ẽ iã multũ annosa: & annis ɔfecta ac plẽa. Mi. scio eã eẽ natu grãdiorẽ. i. grãd q̃ã De. hæc So. iã diu. i. iã ex lõgo tpe. nõ põt pere. i. hr̃e natos. p annos. i. nõ pmittẽtibus annis multis. & ẽ elegãs dicendi mod°: si sic dicat. ætas nõ pati hãc mulierẽ pere. elegãtius: Huic mulieri pere p ętatẽ nõ licet. uel Hęc mulier p ętatẽ, seu p annos pere nõ põt, aut neq; Nec ẽ q̃sq̃ q respiciat eã cõcupiscẽdã eã: uel ad reuocandã eã ne nubat: ipsa ẽ sola Mi. quã rẽ hic agit. i. qd iste loqtur qd molit. qd parat: quorsum tẽdit: aut ei° spectãt: aut ptinẽt uerba. De. æquũ ẽ te Mitionẽ ducere hãc. deide cõuersus ad Aesc. subdit, & æquũ ẽ te Aesc dare opam. i. laborare: ut sic fiat. i. ut pr̃ tuus adoptiuus ducat eã ĩ uxorẽ. Mi. aũt. i. sed. dicis æquũ eẽ me ducere hãc. admirabũdus hoc dicit. De. dico bonũ eẽ te ducere eã So. Mi credere nõ põt sr̃em eẽ ĩ ea sñia dicis inq̃ bonũ eẽ me ducere. De. inq̃. i. dico iterũ te ducere eã eẽ bonũ. Mitio. ineptis. i. insanis: desipis: efficeris ineptus, & stultus: uel tu effutis tuas ieptias. & ẽ uerbũ neutrũ q̃rtę isflexiõis declinatũ ineptio ineptis ineptiui. ineptire q̃si ineptus fieri, aut ĩeptus eẽ. De. alloquit Aes. si sis. i. si eẽ uolueris hõ: aut si credi uolueris hõ. hic. s. Mitio. faciat. i. dicat hãc So. socrũ tuã. Aes o mi pr̃: blãdit ei. q. d. obtẽpera petitis: sed iterrupit Mitio eius sr̃monẽ increpãs eũ. Mi. aũt. i. sed. o asine: aptũ cõuitiũ grãdi & fatuo. qd. i. cur. auscultas. i. obedis: pbes antes huic prĩ tuo naturali Demeę in hac re. De. nihil agis. i. nihil pficis ita alienũ ab ea re te pstãdo: nõ põt fieri alr̃, qn eã ducas. Mi. deliras. i. deuias: discedis a recta mẽte & tuo destitueris bono sensu. Aes. o mi pr̃. sine. i. pmitte ut sup. exorẽ te .i. te uincã psuasiõe mea: seu tibi psuadeã. Mi. insanis. i. isanũ te oñdis: desipis. De. age: hortãtis aduerbiũ. q̃so. i. rogo te. da ueniã filio. i. psta illi hoc bñficiũ: cõcede qd̃ petit. Mi. satin. i. satis ne es sanus. i. mẽtis cõpos. ego fiã. i. efficiar. demũ. q. d. tarde. ẽ. n. hic aduerbiũ tarditatis. ego ne fiã demũ marit° nouus i. nouus nuptus nouus spõsus anno. v. & lx i. cũ sim natus q̃nq; & lx. annos ubi minor nñerus maiori pficit. atq; ducã. i. capiã ĩ uxorẽ. anũ. i. uetulã decrepitã. i. ultię senectutis: uel q̃a stomacho, seu aĩo sit anili, & iracũdo. & iõ ualde crepat. i. iurgia effutit & clamat: uel q̃a sit obtusi aĩ, & lęsę senectutis: uel qd̃ sępe familia sua crepuerit plãctu. i. clamauerit sibi moribũdę. ul (ut Fest° inq̃t) dr̃ q pp nimiã senectutẽ nec mouere se põt: nec ullũ facere crepitũ. ne. i. utrũ. estis mihi auctores. i. suasores, seu dissuasores id. i. ad id faciẽdũ. s. ad ducẽdã anũ decrepitã. uel. i. pp illa ĩcõmoda q̃ dixi. estis mihi auctores. i. ɔsulitis mihi. Elegãter. n. dr̃: tibi sũ auctor ut h̃ facias .i. tibi suadeo: seu ɔsulo h̃ facias ita. n. ait Cic. ĩ suis epl̃is pmi libri ad Lẽtulũ: Tibi m̃ sum auctor ut si q̃bus rebus possis: eũ tibi ordinẽ aut recõcilies aut mitiges ẽ. n. penultima clausula ipsius Cic. in penul. epĩs. pri. lib. ad Lentulum.

Crepat
Festus
Auctores esse
Cicero

AE. Fac·promisi ego illis. M. pmisti autem? de te largitor puer.
D. Age, qd si qd te malus oret? M. qsi hoc nō sit maximū. *Troch.*
D. Age, da ueniā. AE. ne grauate. D. fac, pmitte. M. nō omittis?
AE. Non, ni exorem. M. uis est haec qdem. D. age, prolixe Mitio.
M. Et si hoc mihi prauū, ieptū, absurdū, atq; alienū a uita mea *Iāb.*
Videat· si uos tantopere istuc uultis, fiat. AE. bene facis. *(tetr.*
D. Merito te amo. uerum, quid ego dicam? hoc confit quod uolo·
Quid nunc quod restat? Hegio his est cognatus proxumus,
Affinis nobis, pauper· bene nos aliquid facere illi decet.
M. Quid facere? D. agelli hic sub urbe ē paululū qd' locitas foras·
Huic demus qui fruat. M. paululū id autē? D. si multū tamē
Faciundum est· p patre huic est, bonus est, noster ē, recte dat.
Postremo non meum illud uerbum facio, quod tu Mitio
Bene, & sapienter dixti dudum· uitium cōmune omnium est,

DONA. Largitor ď te. Dare ueniam. Grauez se pstare. Prolixe. Age.

¶LARGITOR.) Verbū est impatiui modi, futuri tpis. ¶ De te largitor puer.) Acutius De te dictū ē, q̄ de tuo. Et bū

su eū, q pmiserat puellae cōfictionē suā. ¶ Da ue.) Presta bū ficiū, cōcede qd' petit. ¶ Ne gra.) Nec te difficilē pbeas. qa grauē se dr̄ pstare, qd id facile non pstat in bnficio qd' pōt. ¶ Da ueniā. ne graue fac, pmitte. Altransecus agētiū, fatigātiumq; uerba sunt. ¶ Age pi lixe Mi.) Aut age plixe. i. age benigne: ut sit plixe benigne, sm ueteres. aut p ἀσύνδετον, & ἔλλειψιν, Age, correptiuū: ut ad Prolixe subaudiat, nr̄ esto aut qd tale: & Mitio uelut isuaui dcm sit. ¶ Et si hoc mihi praue. ab.) Prauū, si anū ducit nullo cōmodo suo. Ineptū, q nō uoto filiorū ducat uxorē. Absurdū hoi, q nū q̄ duxerit, & nūq̄ ducere uoluerit, seni du ei uxorē, q̄ adolescēti ducta nō sit. ¶ Si uos. tāt. ist. uul. fiat.) Cur hic nō uertit de uolūtate So? An qa illā consentire necesse est, uel pp paupiē, uel ob amorē filiae suę. ¶ Si uos tātope istuc uultis, fiat. Ridicule dixit, & comice uxorē se ducere, nō qa uelit, aut dēat: sed ut obsequaf iubētibus. ¶ Hoc cōfit qd' uo.) Perficit inqt qd' uolo: ut sumptū & turbā domū recipiat Mitio, & ego in eā grām. ¶ Quid nūc qd' re.) Quod restat, p qd' seqtur. An qd' restat, tanq̄ reliqarū priorū, ac p hoc minimū? ¶ Hegio ē his co. p.) Cōmēdatio psonę quasi notae, ēt Mitiōi, ob merita sua. Et bū addidit pximus: nā multi gradus & ueluti rami sunt ppinqtatis in affinitate & cognatiōe dispositi. ¶ Affinis nobis.) Recte nam uxoris cognati, marito affines sunt. ¶ Pauper.) Iā hoc noie apparet aliqd flagitari. ¶ Quod locitas fo.) Foras dixit, locū p psona potiēs: quasi diceret, nescio cui alieno. sic & nos dicimus, audi qd dicit * Ecce hac, p ecce hic. Cicero, Hic tū alius ex alia pte. Deest ergo aliqd, ut sit, qd' locitas foras uersum. Aut si foris: foris posito .i. alieno. ¶ Sub urbe est agelli pau.) Totū cū conteptiōe pnunciādū. ¶ Huic demus q fruatur.) Id est q fructū capiat, nō pprietate potiaf. Proprie ergo, & quasi de iure dixit fruatur est aūt fruaf, alaf· qa frumen dr̄ summa gula p quā cibū lingua demittit in uētrē. ¶ Bonus est. nr̄ ē. re. dat.) ἀσύνδετον hortātis, & ἐπιτροχασμὸς multa cōgerētis. ¶ Nr̄ est. Bū addidit. tāq; dixit, pro pr̄e huic est. ¶ Bonus ē. Potuit rn̄deri. Quid mea? ¶ Recte dat. Quasi nō q̄raf, an dādū sit, sz illud solū, an recte ¶ Bonus est. nr̄ est. Hec oia ultuose, tāq̄ multiā psimoniē faciat Mitiōi. Et plus signat Nr̄, q̄ si addaf, qd nr̄.

Confit. Restat. Affinis. Foras uel foris locare. Frui. Frumen.

GVI. ¶AE. O pr̄. Fac qd' rogamus. ego pmisi illis. s. Sostratę & Hegiōi & filiae te. s. facturū: & locrū in uxorē ducturū. Mi. aūt. i. sed pmisisti illis id de me. o puer. i. tu adhuc imprudēs: & pauca expertus. largitor: in futuro imperatiui. i. fac promissiones tuas & tuas largitiōes: seu largitates de te: & non de me. De. age: hic age correptiuū est. qd facias sup. uel dicas si filius Aeschi. oret te aliqd maius. i. petat a te aliqd maius. ubi oro more suo iungit duobus accusatiuis Mi. quasi. i. qd' dici solet. q d. q hoc qd' petit nō sit maximū. De. da ueniā. i. psta hoc beneficiū: & cōcede qd' petit: siue indulge petēti. & pmitte te exorari. Aesc. ne grauere i. ne tibi sit graue: ac molestum id facere: uel ne te difficilē: & inexorabilē pstes in hac re. nā grauē se pbet: q id facile nō pstat in beneficio qd' pōt. De. fac quod petit: saltē pmitte te facturū Mi. nō omittis. i. nō cessas: nō desistis hoc suadere. Aesch. nō omittā sup. nisi exorē te. i. psuadeam tibi Mi. qdē. i. certe. haec efflagitatio est uis. i. uiolentia: coactio: impulsio. De. o Mitio age. i. erumpe in actionē prolixe. i. benigne: liberaliter: large. Mi. & si. i. quāuis. hoc. s. ducere anū uī mihi prauū. i. distortū· nō rectum. ineptū. i. stultū: indecēs. absurdū. i. inconueniēs: incōsentaneū incōgruū & alienū. i. abhorrēs: remotū, dissidēs: discrepans a uita mea: quā semp transegi caelibē. Si tātope. i. tā uehementer. uultis i. cupitis. hoc uidelicet ut ducā uxorē. fiat. i. cōsentio nō mea spōte: sed ut nobis satisfaciā. Aesc. bene facis cum uis qd petimus. merito: idest nō sine cā. amo te qa bene meruisti. De. uerū. i. sed quid ego dicam? cum. i. quia, uel quādo hoc qd' uolo fit. qd nūc? modus interrogandi. q d. quid nunc agēdum est? qd restat. i. quid sequitur uel quid reliquum ē: quod non fuerit obtentum: uel quod petatur. deinde animaduertit aliquid esse petendū: quod subdit. Hegio est cognatus proximus his Sostratae & filiae. est autē affinis. i. propinquus propter nuptias nobis. pauper. i. qui non abundat diuitiis. decet. i. honestū est. nos bene facere illi aliquid. i. per aliqd: uel in aliquo uel bene decet nos facere illi aliqd. i. aliquod bonum: ut dicunt. Proximus dixit & affinis & cognatus: nam multi sunt gradus & ueluti rami propinquitatis in affinitate & cognatione dispositi. insuper cognati uxoris sunt affines mariti: & econuerso. Mi. quid decet inquā nos facere illi. De. paululum agelli. i. possessiunculae: pdioli. est hic sub urbe. i. in suburbanis. quod paululum agelli locitas. i. frequēter locas· uel capiatur pro primitiuo. foris. i. nescio cui alieno & foris posito. locum aūt posuit pro persona. demus huic Hegioni pauperi hūc agellum: qui, uel sit ablatiuus pro quo. fruatur. i. alatur. uel qui. i. ut. fruatur: id est alatur illo. uel qui sit nominatiuus. sic demus huic Hegioni: qui. s. Hegio. fruaf. i. alatur illo fruatur dixit pro alaf: siue fructu utatur: non pprietate potiatur. a frumine dici uidetur: qa frumen dicif summa gula: p quam lingua cibum dimittit in uentrem. Mi. aūt. i. sed dicis sup. id esse paululū: qd' illic est. De. ēt si multum sit illud qd' est agellorū faciundum est. i. facere oportet: uidelicet ut eo fruaf. ipse Hegio ē huic. s. filiae: uel ēt Sostratae pro patre. i. loco patris quātū ad affectionem. pterea ipse est uir bonus: ac propterea alendus est. & noster. i. nobis affinitate iunctus. recte datur. i. recte collocatur apud eum bnficiū: cū bonus sit & noster. postremo. i. tandē facio illud uerbum. i. illud dictū: illam breuem sniaz loquor: & in medium effero: non meū. i. non ex me inuentū: neq; primo profectū qd uerbum. i. dictum. tu Mitio dixisti dudū. i. paulo ante. bū. i. iuste & cuz aequitate. & sapienter. i. cū magna sapientia: hoc est uerbū illud tuum uitium qd' sequitur est cōe oium. i. oēs longe, lateq; corrumpit, & cōtaminat. Dicimus aūt cōe oibus & cōe oium cū datiuo & gtō. tale est uitium. s. q in senecta. i. tpe uel ętate senectutis.

Prolixe. Proximus. Affinis & cognatus. Fruor. Frumē.

SER. ¶AGE quasi euge plixe Mi. uez cū p hoc nō possit eū abstinere a stultitia sua. De. cogitat iterū alia. q. d. putabā q p hoc se ille stultū itelligeret. uez. i. sed aliud oportet me psuadere usq; dū se stultū sentiat locitas. i. pducis. huic. i. uirgini.

ASCE. ¶ILLVD. Age plixe Mitio. pter expositiones, quas Do. affert: dictū mihi uī a Demeasqūo solemus dicere ad eos: q quod lubentes faciunt rogari uolunt: ut sit Mitio age prolixe: id est exhibe te difficilem & inexorabilem in re, quam tu aperte tamen uoluntate facies.

¶Non

DONA. Verbũ Verba

NON meũ illud uerbũ fa.) Nunc Verbũ p κζιώματι posuit, qđ uno stringit̃ uerbo. Ergo uerbum, breuis s̃nia. Non meũ illud uerbũ facio. Nota uerbũ p s̃nia. ut, Vno uerbo dic siqd est qđ me uelis. Et Miserã me, qđ uerbũ audio? Verbũ dixit uerã s̃niam, nã uerba esse a ueritate dicta testat̃ Varro. Hãc m.n.d.ef.) Maculã τῶ χλευασμῶ dixit, irridẽs opionẽ Mitiõis: qa parsimoniã, maculã putet. & sic auxit: primo uitiũ, deinde maculã dicendo. Suo sibi gl. hu. in ἀλληγορία. & ñ suo sĩ suo sibi, moralr, & ut ueteres solẽt loq.

qdẽ.i.certe. ille agellus dabit̃ Hegioni. Aeschi. o mi p̃r: blandictus est dictũ: & uultuose applaudẽtis. De. nũc es mihi germanus.i. frater uterinus: & aĩo & corpore.i. q̃tũ ad aĩum & coepus es alter ego. nã r̃ñdes oĩbus uotis meis. d̃r. n. fr: quasi fere alter. Mi. gaudeo esse tibi sic gratũ ut talia dicas. De. iugulo.i. occido. meco hũc frẽm gladio suo sibi. ita gaudebant loq ueteres: ait Don. est aũt allegoria: hoc est ꝓprius uerbis suis eũ uinco: & supero: & deturbo de sua s̃nia & conuerto in meã. Cũ ẽr uidemus aliquem contra se locutũ: & in.

QVOD NIMIVM ad rẽ in senecta attẽti sumus· hãc maculã
Effugere. dictum est uere, & re ipsa fieri (nos decet
Oportet. M. qd istuc? dabit̃ qdem, quando hic uolt. AE. mi p̃r.
D. Nunc tu mihi es germanus pariter corpore, & aĩo. M. gaudeo.
D. SVO SIBI HVNC GLADIO IVGVLO.

GVL. SVMVS nimiũ attẽti.i. plus æquo icũbẽtes: inhiãtes. ad rẽ.i. ad pecuniã ꝯgerẽdã: & rẽ familiarẽ augẽdã: seu ad singularẽ utilitatẽ. nos decet effugere.i. uitare: euadere. hãc maculã.i. hãc labẽ cupiditatis. nã sordes auari hoĩs dñr, & sordid⁹ ipse auarus. id uerbũ ẽ uere dcm: & bñ dixit uere: nã (ut testatur Varro) uerba a ueritate dicta sunt & oportet id uerbũ fieri ipsa re.i. deduci ad effectũ ita: ut nõ uerbotenus sit dictũ. Mi. qd istud est. s. hoc dicit uidens se uictũ ꝓprijs uerbis. uerba sibi noxia erupisse: uel qñ se prodidit suis uerbis: dicimus recte ille suo sibi gladio se iugulauit. in quo dicto nõ est opus addere sibi: oĩ quis antiquitatem uelit imitari.

Verbũ Varro

SER. DICtum ẽ. q. d. nõ mẽtraris mõ. qa uere.i. pfecto dcm̃ ẽ a te. hic Aes. Gaudeo fecũ suo sibi.i. ꝓprio gladio. qa psuadẽdo ei multã dispositionẽ suarũ rerũ. & ĩpellẽdo eũ in suos mores nimiũ faciles adducã eũ ad hoc: ut suo gladio.i. nimiũ agẽdo suã facilitatẽ se stultissimũ percipiat: & hoc est iugulabo.

ACTVS QVINTI SCENA NONA.

Fragmentum. Trochaici catale. quad. ultimus Secion.

SYRVS, DEMEA, MITIO, AESCHINVS.

S. FACTVM est quod iussi Demea.
D. Frugi homo es· ædepol hodie mea qdem sententia
Iudico Syrũ fieri esse æquũ liberũ. M. Istunc liberũ!
Q d̃ nã ob factũ! D. multa. S. o nr̃ Demea, ædepol uir bon⁹ es·
Ego istos uobis usq; a pueris curaui ambos sedulo·
Docui, monui, bene præcepi semper quæ potui omnia.
D. Res apparet & quidem porro hæc, obsonare, cum fide
Scortum adducere, apparare de die conuiuium·
Non mediocris hominis hæc sunt officia S. o lepidum caput.
D. Postremo, hodie in psaltria ista emunda, hic adiutor fuit.
Hic curauit· prodesse æquum est; alii meliores erunt.

DONA. FActũ est quod iussi Demea. Id est, diruta est maceria. Frugi hõ es.) Vtilis, ut fruges. Aedepol hodie mea qdẽ s̃nia iudico Syrũ fieri liberũ. Hoc est qđ iãdudũ ꝓmiserat Syro: sed nũc opportune. uĩ. n. mõ meritũ pcessisse. &, S̃nia iudico κυριολογία. Multa.) Oratorie maluit gñalr̃ dicere, q̃ q̃rere specialr̃ qđ in uenire non posit. Et Mit. singulariter unũ q̃rit, hic pluraliter multa r̃ñdet. Q d̃ nã ob fa.) Iure. a scribũ. n. cãs manumissiõis in iure formola ẽ. Aedepol uir bo.) Iurat bonũ qa p̃ter opinionẽ ẽ. Ego istos uo. usq; a puer.) Intelligit Syrus laborãtẽ p se Demeã nõ hr̃e qđ dicat: & iõ ipse ꝓsequit̃ ordinẽ meritoꝝ. s̃m quẽ appet pędagogũ fuisse. Docui, mo. bñ p̃.) Ridicule addunt̃: & tñ cõsuetudine: qa iputant̃ ẽt fcã praue p bonis. Quę po. oĩa.) Bñ, q̃ potuit q̃si plura uellet. Res ap.) Mire irridet De. sic tñ, ut serio agere uideat̃. Appare de die cõ.) Id est repẽte, neq; añ p̃dictũ, nec pridie cõstitutũ. Postremo, ho. in ps. ista emẽ.) Et hoc totũ serio dĩ: ut magis ridiculũ uideat̃. Hic ad. fuit.) In re bona adiutores, in re mala impulsores dñr. Ergo hic adiutor d̃r a nõ irascẽte a criminante aũt & irato, ĩpulsor. Hic adiutor fuit: Hic curauit. De more repetitũ est Hic: cũ d̃r, hic adiutor fuit, hic curauit. Sic. n. solemus onerare audiẽtẽ meritis eius quẽ laudamus. Deinde quid nõ præstitit, qui & officiũ corporis, ut adiutor & curam animi p̃buit, ut consultor?

De. ob sup. m̃ra.i. ꝓ m̃tas cãs. Sy. o nr̃ De. ędepol es uir bonus. ego curaui uobis.i. curę habui: custodiui: ad monstraui: moderat⁹ sum tãq̃ pædagogus istos ãbos: Cte. & Aes. usq;.i. assidue: sine itermissiõe a pueris.i. ab ineũte ętate: seu cũ ad huc pueri eẽnt. docui.i. istitui: erudiui: cosedulo.i. istãter: q̃si sine dolo. monui.i. admonui eos qd facer̃ dẽrẽt sp bñ pręcepi.i. docui uel iussi tãq̃ custos eorũ oĩa q̃ potui p̃cipere

De. res.i. effect⁹. appet.i. añ oculos res ẽ ĩ ꝓptu: & h̃ dic̃ ridẽdo eũ & qdẽ porro.i. certe: ꝑticulę sũt expletiuę dcm̃ affirmãtes. hęc officia, q̃ sequunt̃. sũt hoĩs nõ mediocris.i. spectãt ad maximũ hoĩem: & magni momẽti p ironiã dixit. hęc ãt sũt officia: uidelʒ obsonare.i. ꝓuider̃ de obsonijs.i. de oĩb⁹ edulijs p̃ter panẽ & uinũ. cũ fide.i. fidelr̃. ꝓuidere de obsonijs est offm̃ magni uiri. nã obsonor obsonaris uĩ obsono obsonas (utrũq; n. d̃r) sign̄at uel emere obsonia: uel ꝓuidere de obsonijs: q̃s pitãtias uocãt. ut si diceremʼ: h̃ fu⁹ optie obsonar̃ oĩ uit.i. scit bõ emer̃ obsonia: neq; decipit̃ ĩ emẽdo, inde obsonator dici posset: ubi pitãtiarũ dñt· quidelʒ de obsonijs ꝓuidet & eoꝝ q̃rẽdoꝝ curã hẽt. h̃ sũ officia: obsonar̃ fidelr̃: abducer̃.i. rape a lenõe. scortũ.i. meretricẽ. Itẽ appare.i. pare: dispõer̃ ꝯuiuiũ de die.i. repẽte ñ añ p̃dcm̃: aut pdie ꝯstitutũ. Sy. o caput lepidũ.i. o hõ iucũde: & festiue· seu urbane. nã caput p̃ci ꝑuã ptẽpõit p hoĩe toto. De. postrẽo.i. tãdẽ. h̃ fu⁹ fuit hodie adiutor ĩ ista Psaltria emũda: p emẽda.i. ĩ emẽdo istã puellã cãtatricẽ h̃ fu⁹ curauit.i. curã aĩ p̃buit ut ꝯparet̃ Psaltria. & bono mõ hẽret̃. ęquũ est.i. bonũ est: ac decet ꝓdesse ei. nã alii serui hoc facto erũt meliores. nã dabũt operam: ut bene seruiẽtes sint libertatẽ consecuturi more istius.

Obsonare Obsonator

Aiutor Impulsor

GVL. FActũ &c. Hic oĩa fine iucũdo claudunt̃: ubi & seruis libertas donat̃: & ambob⁹ filijs optatę uxores cõcedunt̃. Sy. o. De. id qđ iussisti est fcm̃.i. maceria dirura ẽ. De. tu es hõ frugi.i. utilis ut fruges. terdũ sign̄at modestũ. ędepol ego iudico æquũ eẽ.i. iustũ. qdẽ.i. certe. mea s̃nia.i. meo iudicio: męa opiniõe. Syꝝ fuũ fieri.i. effici. hodie liberũ.i. manumitti: ac libertate donari. Mi. dicis ęquũ eẽ istũc Syꝝ fieri liberũ: interrogatiue legẽdũ ẽ. deinde subdit. ob.i. pp. qđ ñ fcm̃.i. pp qđ fcm̃ æquũ est eũ fieri liberũ.

SER. FActũ ẽ, Inducit̃ Sy. ot liberet̃ s̃uitute. Destructa.n. maceria reuert̃ ĩ nũciãs se obtẽperasse p̃cepto Demeę, eo qđ q̃uis hęc sint mala, tñ ad laudẽ Syri dicit cũ fide.i. fidelr̃. qa nihil inde surripiebas sibi furto. uĩ scortũ cũ fide.i. cũ corde, h̃ Aes. uult uere serio dico.

Deniq; hic uult fieri. M. uin' tu hoc fieri? AE. cupio. M. si qdē
Tu uis, Syre eho accede huc ad me, liber esto. S. benefacis:
Omnibus gratiam habeo, & seorsum tibi præterea Demea.
D. Gaudeo. AE. & ego. S. credo, utinā hoc perpetuū fiat gaudiū,
Phrygiam ut uxorem meam una mecū uideam liberam.
D. Optumā qdē mulierē. S. & qdē tuo nepoti huius filio *In quidē*
Hodie primam mămă dedit hæc. D. hercle uero serio *fit elisio*
Si quidem prima dedit haud dubium qn emitti æquum fiet.
M. Ob eam rē? D. ob eā postremo a me argētū, quāti est, sumito.
S. Di tibi Demea oro omnes semper omnia optata offerant.
M. Syre processisti hodie pulchre. D. si quidem porro Mitio
Tu tuum officium facies, atq; huic aliquid paululū præ manu
Dederis, unde utatur: reddet tibi cito. M. istoc uilius.
AE. Frugi hō ē. S. reddā hercle, da mō. AE. age pr. M. post cōsulā.

DONA. ℭDENI q; hic uult fieri.) Abutitur Demea, sciens pdigā uolūtatē adolescētuli. Syre accede huc ad me.) Vtrū ut eūdē māu emittat: an ut palā fiat, iubet propius accedere, iuria publici cōsuetudine ludēs? Et uide q̄ comicā manumissionē q̄ facete induxerit atq; cōdigne. Et seorsum tibi pterea De.) Effecit De. plus q̄ uolebat uā q conabat amari, pferi ē his q amantur. Gaudeo & eg.) Gratulātiū Syro hęc uerba sunt: qbus demor ille Credo rūdet.

Credo

Vtinā hoc ppetuū fiat gau.) Integrū, solidū, & nusq̄ iterruptū. Phrygiā ut uxorē meā.) Vt ipse, Syrus: ita uxor, Phrygia, fm ueteres, q seruis noīa a natōibus iponebāt. Vna mecū ui. libe.) Hoc sic pnūciādū est, q̄si gaudeat se recordatū Demeę: qd' eū ul tro cogitat habuisse * plene oblitus fuit. Hodie primam mammam dedit hæc.) Ridiculum meritum: siquidem opportuerit primam esse quancunq;: an quia caussa est: q in genui dicuntur serio a nutricibus liberis educandi? Hercle uero serio.) Aduerbia sunt confirmatiua. Ob eam rē?) Hoc eo uultu dicit, quo rem ueluti excutimus, & ostendimus momenti esse nullius. Argentum quanti est, sumito.) Quanto pretio ualet. Argentum quāti est, sumito. Hoc uerbo utimur, ut faciunt qui persuadere aliquid cupiunt. Dii tibi Demea oro omnes semper omnia optata offerāt.) Omnes, omnia: antiqua elegantia, & figurata. Processisti hodie pulchre.) Nunc uere pulchre processit Syrus. Si qdem tu tuum officium facies.) Hoc est patroni, ut libertum non deseras, sed ut alas manumissum. Plautus, Facis melius q̄ ps lenonum, qui libertos habent, & eos deserunt. Vnde utatur.) Vtatur, uiuat unde usura, uita dicitur. ut, Vnius usurā horę gladiatori isti nō dedisset. an unde alatur, de quo usum fructum capiat, & cuius tibi sortem reddat? Et hoc melius nam ideo addidit, Reddet tibi cito. Istoc uilius.) Hoc egit Terentius, ut conuersis officiis usqueadeo prodigum faceret Demeam, donec parcum redderet Mitionem. Istoc uilius. Quasi, nihil minus. negatio enim est floccum ostendentis aut quid tale: cū ἐλλείψει, qua subaudit, qcq̄. &, nō dabo.

Hercle uero serio

Quāti ē

Oēs oia

Vtor

Vsura

GVL. ℭDENI q; hic Aesch. uult hoc fieri. i. uult ut libertate seruus donetur. Mi. uin. i. utrum uis tu hoc fieri hoc dicit Aesc. interrogans cupiat id fieri nec ne. Aeschi. cupio id fieri. Mi. si quidem. i. quoniam tu uis eho: interiectio admonentis: & attentionem incitantis. o Syre accede huc ad me: deinde ut accessit eum: manumisit inquiens: Esto liber. uerba sunt iuris: quibus manumittitur seruus. Sy. o Mitio benefacias. q me manumittis. habeo gratiam. i. sum deuinctus seu obligatus omnibus & præterea. i. præter alios. o De. gratiam habeo tibi seorsū. i. separatum: præcipue: particulariter. De. gaudeo q liber sis Aeschi. & a etiam ego Aeschi. gaudeo. Sy. credo q ambo gaudetis mea libertate. utinam hoc gaudium fiat perpetuum. i. integrum: solidum: & nusquam interruptum. ut i. ita uel quatenus. uideam meam uxorem. s. Phrygiā. i. sic appellatam a natione. liberam una mecum. De. quidem: idest certe. cognoui, uel inueni eam sup. optimam mulierem: uel optas sup uidere uxorem tuam optimam mulierem liberā: uel constat esse optimam mulierem. Sy. & quidem. i. certe. hæc uxor mea dedit hodie primam mammam tuo nepoti filio huius Aeschi. filii tu. De. hercle uero. i. at certe. serio. i. remoto ioco: extra iocum. siquidem. i. si certe. uxor tua dedit primam mammam filio huius. haud. i. non est dubium: quin sit æquum. i. iustum eam emitti. i. extra seruitutē mitti. Mi. ob eam rem. i. dicis æquum esse eam emitti propter eam caussam quasi dicat non est causa sufficiens. De. ob eam inquam rem æquum eam emitti. postremo si nō uis id facere liberaliter. sumito a me argentum quanti est. i. quanto pretio ipsa Phrygia ualet. Sy. o De. omnes Dii ferant. i. præstent & afferāt semper tibi oia optata. i. desiderata tibi. Mi. o Sy. pulchre processisti hodie. i. bñ (ut ita dicam) prosperasti hodie: uel ad magnum bonum prouectus es hodie: qui te & uxorem manumitti obtinuisti. De. atq; siqdem. i. si certe. dederis huic Syro aliquid paululū pręmanu: quo utat. i. alatur: de quo usum fru. capiat & cuius tibi sortē reddat. porro. i. proculdubio. si hoc feceris: facies tuum officium. i. qd' decet facere patronum. Vbi animaduerte præ manu posse expoui: quemadmodum præ me. i. in comparatione mei. ut tu es præ me beatus ait Cice. i. in comparatione mei. & tunc sic iungas cum paululum: si dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod est res parua. præ manu. i. in comparatione potentiæ tuæ: & tuæ liberalitatis: ac promptitudinis tuæ in dando. uel si intelligatur præ manu: pro in promptu ut dici uulgō solet: semper habet hæc uerba. uel leges pręmanibus pro in promptu: recte an inepte ipsi uiderint. quod si est ita iungetur eum dederis: ut sit: si dederis ei in promptu aliqd paululum. aut si quis uelit interpretari præ pro ante sic: si dederis ei præ manu. i. ante manum: ut dici uulgo solet: uult me hoc date ante manum: quod etiam legentium iudicio relinquo. nam præ pro ante non inueni: nisi in compositione: ut prędico: pręporo. inuenio etiam præ in tali dicendi genere lachrymatus est præ gaudio præ timore recessit præ nimia multitudine exire non potuit. & in iam dicto modo uidelicet sic: præ multis sumus felices. i. in comparatione multorum. De illo autem genere dicendi usitato habere pręmanibus aliquid. i. in promptu fateor me non legisse: neq; Priscianus assignans significationes huius particulæ præponit alias a prædictis: nisi q etiam præ in compositione auget & adhibet maiorem uehementiam, q̄ per capitur q; pro ualde: ut prępotens pręditues: præclarus &c. Si itaq; dederis ei aliquid quo utatur: & fungeris officio patroni: & reddet tibi sortem & usuram cito. i. propediem. Mi. ego supple non dabo quicquam: uel nihil dabo ei. etiam uilius: idest minus uel minoris ualoris. istoc: idest ista re uilissima, quam ei ostendebat. Aeschi. quamuis neges re daturum quicquam: tamē ipse est homo frugi. i. bonus: utilis: ac modestus. Sy. hercle reddam sortem: cuius utar fructu. da. i. præbe: præsta. modo. i. uel tantummodo: uel modo pru nūc. ut sit temporis aduerbium. Aesc. o pater age. i. fac quod petit. i. da modo. Mi. ego consulam. i. deliberabo post. nam consulere interdum significat consultare seu deliberare: ut Laurentius sentit.

Proceß te

Pręmanu

Præ me

Cicero

Cōsulā

SER. ℭSI quid pri. &c. emitti manumissione. Postremo si nō uis eam liberare: reddam tibi argentū quod pro ea dedisti. præ manu. i. ad præsens dederis Mitio: quia postquam lucratus erit: reddet tibi tuum capitale: & cum ita De. postquam spoliauit Mi. ab agro & seruo: uellet etiam eum spoliare pecunia sic respondet Mi. Istoc est uilius. s. dare pecuniam: est ualde uile q̄tū ad ea q̄ iā feci rogatu suo: & iō fortasse istd' faciā.

ℭFaciet

D. Faciet. S. o uir optime. AE. o mi pater festiuissime.
M. Quid istuc? quæ res tam repente mores mutauit tuos?
Quod prolubium? quæ istæc subita est largitas? D. dicã tibi·
Vt id ostenderem, quod te isti facilem, & festiuum putant,
Id non fieri ex uera uita, neq; adeo ex quo & bono,
Sed ex assentando, indulgendo, & largiendo Mitio.
Nunc adeo si ob eam rẽ uobis mea uita inuisa est Aeschine,
Quia non iusta iniusta prorsus omnia omnino obsequor·
Missa facio, effundite, emitte, facite quod uobis lubet.
Sed si id uultis potius, quæ uos propter adolescentiam
Minus uidetis, magis impense cupitis, consultis parum,
Hæc reprehendere & corrigere me, & obsecundare in loco·
Ecce me, quid id faciam uobis. AE. tibi pater permittimus·
Plus scis quid facto opus est·sed de fratre quid fiet? D. sino
Habeat, in istac finem faciat. AE. istuc recte. Plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI.

DONA ¶ FACIET.) Ne quid negatum in fine fabulæ uideatur, addidit Demea, faciet. & faciet quod petis scilicet: quod irridens dixit, quasi de prodigo dicere uideatur. Et mire faciet: quia nec credibile erat statim consensurum qui negauerat: & perpetuo negatio esse in fine non debuit. ¶ Quid istuc? quæ res tam repente mores mutauit tuos?) Animaduertendũ est qua calliditate Terẽtius quærans finem fabulæ, complere lætitiã per ipsum Demeã mittitur in uniuersos, qui in tota comœdia tristis ac sæuus interturbauit & uociferatus est.

Prolubium

¶ Quod prolubium?) Prolubium quod Græci προθυμίαν idest promptus animus ad largiendum. ¶ Subita ẽ largitas?) Repentina: ac pro hoc ipsa est ingrata & immoderata: ut euenit cũ ex nimis parcis nõ largi & liberales, sed effusi prodigiq; redduntur. ¶ Vt id ostenderem.) Abundat Id. Aut, ἔκλειψις est, pro, per id. ¶ Quod te isti facilẽ & festiuum putant.) Multum detraxit Mitioni, dicendo, Te isti putant, per quod significatur errare adolescentes & hunc non esse festiuum. ¶ Quod te isti festiuum & facilem putant. Bene in postremo dignitas personæ huius seruata est, ut non perpetuo commutata uideretur: ut Truculenti, apud Plautum.

Indulgeo

¶ Indulgendo.) Attende indulgentiam a Demea culpæ ascribi denuo. ¶ Et largiendo Mitio.) Sceuere additum est nomẽ uerbis ex animo plorantis. ¶ Quia nõ iusta iniusta prorsus omnia omnino obsequor Prouerbiales sunt huiusmodi elocutiones, fanda nefanda, digna indigna, uelis nolis. ¶ Effundite, emitte facite. Effundite, ad Aeschinum pertinet· Emitte ad Ctesiphonem, Facite ad omnes. ¶ Facite quod uobis lubet.) Proprie redit rursus ad amaritudinẽ pristinam. Hæc ἐπιτροπὴ est figura, quia inuitos nos permittere ostẽdimus, quod nolumus fieri. ¶ Quæ uos potius propter adolescentiam minus uidetis.) Hic ostendit Terentius magis Demeã simulasse mutatos mores, q̃ mutauisse. ¶ Minus uidetis: magis impense cupitis: consulitis parum.) ἐναντίωσις, minus, magis, parum. ¶ Hæc reprehendere, & corrigere me, & secundare in loco.) Tribus tria redduntur: & utraq; αὐξητικῶς. ¶ Illa in malam partem superiora: hæc in bonam, quæ in inferiora sunt. non tantum enim culpæ est, minus prouidere, q̃ impense cupere: nec tantum mali est impense cupere, quantum parum cõsulere. Item reprehendere bonum est· melius corrigere· optimũ, secundare. nã q reprehendit, nõ continuo corrigit, q corrigit, nõ ilico secundat, idest lætissimũ reddit & fidelissimum. Alii secundare, obsequi dictũ putant. & iõ additũ esse, i loco: q̃si nõ semp faciẽdũ sit. Ergo secũdare, uel i melius puertere, uel obseq itelligimus.

Secundare In loco

¶ Tibi pr̃ p.) Noluit Terẽtius ab amoribus filiorũ ppetuo repulsum patrẽ. ¶ Sino, ha. i istac fi. fa.) Hæc qdẽ pmissio ẽ: sed & exceptionẽ i se cõtinet: & cũ quodã stomacho & uelut minaci denũtiatiõe pfertur. ¶ In istac finẽ faciat. Hoc ẽ, aut ne aliã amet, aut ne alterã cõparet· ne post istã luxurief ulteri⁹ ¶ Istuc re. Bñ & Mitio nõ discessit de pposito suo, q ut peccasse alias oñderet fratrẽ ob nimiã asperitatẽ, cũ exceptiõe q̃dã laudãs uerba eius, istuc recte, dixit: q̃si diceret, nõ ut cætera: & simul reposuit ei q supra dixerat: Vt id oñderem· q te isti facilem, & festiuũ putant id non fieri ex uera uita, neq; adeo ex æquo & bono, &c.

Istuc recte

GV ¶ D. E. Ipse Mitio faciet quod petitur. Sy. o optime uir. de Demea dicit, uel de Mitio Aes. o pater festiuissime. i. iucundissime: lepidissime. Mi. quid istud est? modus iterrogandi. quæ res mutauit tam repente. i. tam subito tuos mores. quod prolubium. i. quis promptus aĩus ad largiendum. proluuium dixit pro pfusione. q. d. q̃ est ista profusio & pdigalitas tua, q̃ est ista i. tua largitas. subita. i. subito tibi ex orta. cũ prius parcus esses. De. dicam tibi q̃re mutauerim mores ut oñderẽ id. s. q isti filii mei putant te fuisse facilem. i. benignum. & festiuum. i. iucundũ. uel isti potest eẽ dtĩs singularis: sicut ut oñderem tibi. dicã. s. q hoĩes putant te esse facilem & festiuũ isti filio. Aesc. non fieri ex uera uita. i. ex uero modo uiuendi. immo uero fieri ex fallaci uita· & deceptiua: ut sic dicam. & ut ostenderem id non fieri ex æquo & bono: idest secundum quod est æquum & bonum· sed fieri ex assentando: idest blandiendo uerbis. & ex indulgendo: idest plus æquo permittendo: siue concedendo. & ex largiendo: idest ex nimia largitione, qua est corruptio dotis facta. nũc adeo idest certe: uel ualde. si o Aeschine mea uita est uobis filiis meis inuisã: idest exosa. ob eam rem: idest propterea. quia non obsequor omnino: idest quia obsequendo uobis non permitto prorsus ista omnia iniusta: quæ permittit frater. missa facio i. omitto omnia· & uobis dilapidanda relinquo. effundite. i. dispergite. emittite. i. extra manus uñas mittite. bona uobis acquisita luxuriose uiuendo & perdendo substantiam uestram. facite quodlibet uobis: permissio plena amaritudinis. Sed si potius uultis id: scilicet me reprehendere: idest improbare. corrigere idest emendare: castigare, recta facere: & obsecundare· idest in melius conuertere uel(ut alii uolunt) obsequi. in loco· idest ubi opportunum & commodum erit. siue in opportunitate & occasione. Vel dic obsecundare· idest prospera facere hæc quæ uos minus uidetis idest minus consideratis, quam deberetis. uel minus pro nõ capitur. & quam cupitis magis impense· idest magis obnixe. magis acriter seu uehementer, quam est æquum. & quæ parum consulitis· idest non satis prouidetis, seu prospicitis. ecce me: idest habetis me in promptu & ante oculos. qui: scilicet ego faciam uobis id· hoc est reprehendam: corrigam: & obsecundabo. Aeschi. o pater permittimus tibi·· idest tuæ uoluntati ac dispositioni relinquimus. scis plusquam nos: scilicet quid est opus facto· idest facere. Sed quid fiet de fratre· idest de Ctesiphone. Demea sino: idest permitto q supradicto habeat Psaltriam: scilicet faciat finem: idest modum suo amori: & suæ libidini faciat in istac: idest in Psaltria. Aes. istuc recte fit sup. uel dicitur. Valete. i. discedite incolumes. plaudite. i. congratulamini poetæ & actoribus. ego Calliopius. i. poetæ defensor. recensui: idest recognoui hanc comœdiam. uel (ut alii uolunt) recitaui.

Largitio

SER. ¶ FACIET. hæc dicit ad Syrus quid iam recognoscit Mi. stultitiam suam. & durescit dicam. Postquam uidet cum Demea a lenitate sua stulta remotum esse: aperit ei totam rẽ qua intentione hæc ei persuasisset. ex quo: quia non obsequor: idest concedo ista quæ uos facitis prorsus iniusta: tunc missam faciet illam.

DONATI PROLEGOMENA IN HECYRAM TERENTII.

HAec fabula, Apollodori esse dicitur Græca. nam & ipsa & Phormio ab eodē dicuntur esse translatæ: cū reliquę quatuor sint Menandri comici. Hecyra aūt dicitur ideo, quia per socrus & soceros in ea agūtur multa. Nā & ἑκυρὸς & ἑκυρά, soceri nomen, socrusq́ significāt. ℉ Est autem mixta motorus actibus, ac statarijs: multumq́ sententiarum & figurarum continet in toto stylo. Vnde cum delectet plurimum, non minus utilitatis affert spectatoribus. ℉ Atq́ i hac, primę partes sunt Lachetis, secundę Pamphili, tertiæ Phidippi, quartę Parmenonis: ac deinceps aliarum personarū quæ his adiunctæ sunt. ℉ Diuisa est autem, ut cęterę, quinque actibus legitimis, quos in subditis distiguemus. ℉ In hac prologus est & multiplex, & rhetoricus nimis, propterea ꝙ sæpe exclusa hæc comœdia, diligentissima defensione indigebat. Atq́ in hac protasis turbulenta est, Epitasis mollior, lenis Catastrophe. ℉ Acta sane est ludis Megalensibus, Sex. Iulio, C. Rabirio Aedilib. curulibus. Egitq́ L. Ambiuius. Modulatus est eam Flaccus Claudius tibiis paribus. Tota Græca est, Factaq́ & edita quinto loco, Cn. Octauio, T. Manlio Coss. Cātica & deuerbia summo ī hac fauore suscepta sunt. τὰ προτατικὰ πρόσωπα, id est personæ extra argumentū duæ sunt, Philotidis & Syræ. ℉ In tota Comœdia hoc agitur, ut res nouæ fiant, nec tamen abhorreant a consuetudine. Inducuntur enim beneuolæ socrus, uerecunda nurus, lenissimus in uxorem maritus & itē deditus matri suæ, meretrix bona,

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Philotis	Sosia seruus
Syra	Phidippus senex
Laches senex	Myrrhina matrona
Sostrata matrona	Philumena meretrix
Pamphilus adolescens	Bacchis meretrix
Parmeno seruus	

C. SVLPITII APOLLINARIS PERIOCHA IN HECYRAM.

VXOREM duxit Pamphilus Philumenam,
Cui quondam ignorās uirgini uitium obtulit·
Eiusq́ per uim quem detraxit anulum,
Dederat amicæ Bacchidi meretriculæ·
Dein profectus in Imbrum est· nuptam haud attigit·
Hanc mater utero grauidam, ne id sciat socrus,
Vt ægram ad se transfert· reuertit Pamphilus·
Deprehendit· partum celat· uxorem tamen
Recipere non uolt· pater incusat Bacchidis
Amorem· dum se purgat Bacchis, annulum
Mater uitiatæ forte agnoscit Myrrhina·
Vxorem recipit Pamphilus cum filio.

ARGVMENTVM

VItiatam in tenebris ante nuptias, cui anulum extorserat, meretricem amans dum ignorat Pamphilus, duxit uxorem grauidam ex compressu suo. Quam peregre profectus, cum reliquisset domi, rediens parientem offendit furtim & apud matrē suā. Qua re cōmotus, dum repudium inuitis parentibus, & causam repudii nescientibus, parat per meretricem apud quam anulus inuentus est, cognoscit tandem ita a se uitiatam uxorem, & ex se natum filium. ℉ Primus actus colloquium continet meretricis Philotidis ac lenæ Syræ cū Parmenone: ut per harum personas, quæ προτατικοὶ dicuntur, argumentum spectator discat. ℉ Secundi actus tenor in hoc est. Immeritam uxorem ueluti malam socrum, accusat Laches· & conuenit Phidippum de eadem caussa, statim post quorum colloquium, conquestio inducitur Sostratæ. ꝙ falsum crimē inuidiosumq́ sustineat. ℉ Tertio actui hæc ascribuntur, Cōquestio Pāphili peregre redeuntis, de amore suo circa uxorem, partitudo Philumenæ. Sostratę uerba super ægritudine nurus, quam morbo credit afflictam. Fletus Pamphili errantis, cum putat non ex se filium natum esse. Colloquium Parmenonis cum pueris a naui uenientibus, ut mox loquatur cum ipso Pamphilo, a quo in arcem mittitur. Item Lachetis Phidippiq́, & Pamphili uerba de reconcilianda illi coniuge: & eorum ab inuicem litigiosa dissentio. ℉ Quartum actum hæc complent. Perturbatio Myrrhinæ ex interuentu mariti: & eiusdem cum eo nimis callida ac muliebris astutiæ disceptatio. Sostratę, Pamphili, Lachetisq́ colloquiū. Inclamatio patris & soceri aduersum Pamphilum uxorem recusantē. conuentio meretricis pmittentis se iusiurandū matronis exhibiturā de non admisso ad se Pamphilo. ℉ In quinto actu Bacchidis narratio de mutus gestis, & colloquiū cum Parmenone inducitur: quem nuntium mittit ad Pamphilum: Pamphil q ad ultimuʒ actio gratiaq́ apud ipsam Bacchidem. ℉ Docet autem Varro, neq́ in hac fabula, neq́ in aliis esse mirandū, ꝙ actus impares scenaruʒ paginarumq́ sint numero: cum hæc distributio ī rerum descriptione, nō in numero uersuū cōstituta sit. nō apud Latinos modo, uerum etiam apud Græcos ipsos.

GVI. Arg. Hecyræ

PHilomenam uirginem olim compresserat Pamphilus in tenebris, tanq̄ meretricem· a qua puella detraxerat annulum, quem dederat Bacchidi meretriculę. Deinde processu temporis Pamphilus exarsit in amorem puellæ, quam ignorabat esse in tenebris a se ipso compressam, stimulanteq́ amore eam duxit in uxorem· iam grauidam ex illo compressu facto in tenebris: ipso quidem ignorante. Quam ubi duxit: priusq̄ ingrederetur ad eam peregre profectus est. interea mater puellę ad se reuocauit filiam: ut furtim domi pareret: sicq́ socrui partus cælaretur: interim redit Pamphilus: eamq́ parientem apud matrem deprehendit: quare multum commotus absq́ detectione partus uxori repudiū mittere parat parentibus suis nescientibus quidnam id faceret. Tandem per Bacchidē meretricem: apud quam annulus inuentus est· cognoscit Pamphilus & a se uitiatam uxorem: & ex se natum filium. Nomen fabulæ huius est Hecyra: ꝙ multa fiant in ea per soceros & socrus. i. per patres & matres nuruuʒ Hecyros enim græce dicitur socer. Hecyra autē socrus Est præterea Apolodori græca· quemadmodum & Phormio. nam cæterę quatuor ex Menādri fabulis translatæ sunt. Est etiam mixta motoriis actibus & statariis multum sniarum & figurarum cōtinetur in toto stilo unde cum delectet plurimum non minus utilitatis affert spectatoribus. In ea prologus est multiplex & rhetoricus nimis: propterea ꝙ sæpe exclusa hæc comœdia. defensione diligentissima indigebat. psonæ protaticæ. i. psonæ extra argumentum duæ sunt: Philotidis, & Syræ. Primæ autem partes sunt Lachetis: secundæ Pamphili: tertiæ Phidippi· quartæ Parmenonis: & deinde aliarum personarum: quæ his adiunctæ sunt.

Hecyra Hecyros

SER.

HEcyra nuncupatur hęc fabula & interprætatur socrus quia cũ moralitates in comœdiis præter negocia tractẽtur: moralitas socruum in hac comœdia describetur: licet quantum ad negociũ: & argumentum Pamphi. pars sit huius comœdiæ principalis. ostenditur enim per istas, & q̃ malæ sint omnes socrus erga nurus, & erga generos: quamuis sub falsa criminatione istarum & q̃ bonæ aliquando appareant: quoniam licet Sostrata immerito culparetur de expulsione Philomenę & Myrrhina de reductione odio generi sui Pamphili: tamen in criminatione istarum licet iniusta: quid soleant facere socros in nurus: uel generos odio. s. habere pati non posse. dissidium inter eos quærere hæc omnia hic notificantur: prætereа tamen bonitas Sostratæ in nurum suam: & Myrrhinę in generum suum Pamphilum apparebit ex hoc autem: ꝙ immerito accusatur: datur intelligere ꝙ discordiam inter se: & litigium naturaliter omni die machinantur: maxime ꝑ hoc cũ sine culpa sua accusarentur: argumẽtum præmittitur ut in aliis.

ASCE.

IN huius argumenti narratione pauca sunt, quæ ipse aliter dicerem: propterea ꝙ non recte procedere uidẽtur. Et primum quod dicit puellam compressisse, tanq̃ meretricem: non cohæret illi quod Bacchis in penultima scena dictura est: Homo se fatetũ in uia uirginem nescio quam compressisse &c. sciebat ergo Pamphilus uirginem esse: ꝙ si meretricem putasset non staret œconomia. ut tam faciliter induceretur ad credendum puerulum ex se natum. Item qđ sequitur: A quo puella &c. si latinitas stat: ut sit a quo Pamphilo puella detraxerat annulum: falsa est sentẽtia. lege ergo: a qua puella &c. & ita auctorem edidisse non dubito. Præterea ꝙ dicit Pamphilum exarsisse in amorem eiusdem puellæ: & eam stimulo amoris duxisse est contra id: qđ in prima scena dicit Parmeno. Tundendo atq; odio deniq; effecit senex & reliqua. Item cõtra ea quæ Pamphilus ipse profitetur. Similiter & Laches. In scena: Tibi quoq; ædepol: ubi dicit impulsu duxisti meo &c. Itẽ quod dicitur priusquam ingrederetur ad eam peregre profectus est. Non procedit. Nam Myrrhina dictura est: concedente & recitante Pãphilo ubi secum loquitur. Nam aiunt tecum post duobus occubuisse eam mensibus. Verum quidem est quod dicit Parmeno in prima scena Pamphilum abstinuisse in principio: sed nõ semper. unde ipse Pamphilus in scena. Nequeo mearum &c. Nam olim illi soli credidi ea me abstinuisse in principio cum data est.

GVI.

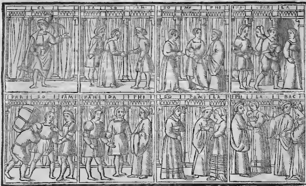
VXorem duxit &c. Pamphilus duxit Philomenã uxorem: cui Philomenæ uirgini. quondam. i. lõgo ante tempore. ipse Pamphilus ignorans. i. nesciens esse uirginem illam. obtulit uitium. i. stuprum ei attulit. & dederat amicæ Pamphili. s. Bacchidi meretriculæ annulum eius Pamphili · quem detraxit. i. de digito eius traxit. per uim. i. uiolenter. Dein. i. deinde. Pamphilus ꝓfectus est in Imbrum. i. in eum locũ remotum ab uxore sua. haud. i. non. attigit suam nuptam antequã iret. i. ad eam non est ingressus: qua de re non poterat ex eo esse granida. uero. i. sed. mater eius puellæ transfert ad se hanc puellam grauidam utero. i. fructum habentem in utero. ut. i. tanquã. ægrã. i. ægrotam. ne socrus id sciat. Pamphilus reuertitur ex imbro. deprehendit. i. resciuit totum factum cælat partum. i. non reuelat alicui partum puellę: tamen noluit recipere uxorem. Pater puellæ incusat. i. uituperat: dat uitio: uertit crimini amorem Bacchidis. i. amorem quem habebat Pamphilus com Bacchidem. nam putabat eam esse causam repudii. dũ Bacchis purgat. i. excusat se. mater Myrrhina nom ne mater puellæ. agnoscit. i. recognoscit. forte annulum uitiatæ. i. stupratæ filiæ suæ. Pamphilus recipit uxorem una cum filio.

SER.

VXorem duxit Pamphi. &c. Illud quod ponitur in ipso principio argumenti est quasi schema: & materia unde omnes partes comœdię originem habent: quia tota comœdia ex ignorantia pendet quam ignorantiam notat, cum dicit: cui quondã &c. Si enim propalatum foret & cognitum ꝙ Pamp. uxori, quam duxerat, uim prius intulisset: & prægnans ex eo fuisset: oẽs partes comœdiæ periissent: quia nec Philomena ad domum patris transferretur. Nec socrus de dissidio uituperaretur. Nec Pamphi. cognito partu uxorem renuere: & alia omnia, quæ in comœdia tunc tm̃ locum ꝑdidissent. de quinto actu quomodo independeat non reticet: qui. s. est de mitigatione totius perturbationis cum dicit. Eiusq; impetium &c. Nisi enim ablatus fuisset: nulla mitigatio huius rei extitisset. Primum actum comœdiæ quodammodo prælibat cum dicit: Deinde profectus i &c. Nuptã haud. At hęc eni sunt illa peccata, qua in primo actu rememorabunt. Primus enim actus est de narratione peccatorum Pamphili: & profectus est in imbrum: locum habet nisi enim abesset Pamphilus illa non traduceretur ad matrem · & sic non posset partus cælari: sed statim Pamphi. recognita eam abiiceret · & ita partes fabulæ perirent. Quod dicit nuptã haud &c. Intelligendũ est quod in principio quando duxit: quia post duobus mensibus exactis antequam ad Imbrum proficisceretur: cum repudiaret eam Bacchis rem habuisse cũ ea in sequentibus inuenietur. Secundus actus non ponitur: qui est de falsa opinione odii: quæ refusa est in Sostratam. Sed quodammodo innuitur ꝑ causam ꝓmissam: ubi dictum est: Socrus ut ægram &c. Hoc enim qui adducta est fuit causa criminationis Sostratæ. Tertius actus manifestus est de cognoscendo partu · & eo cælando · & uxore repudianda, cum dicat: Reuenit Pamphi.

ASCE.

QVemadmodum (modo diximus) Argumentũ huius fabulæ ab interprete non omnino integre acceptum uidetur: itaq; in argumentum textus illud quondam & illud ignorans: non determinat dictionem uirgini: sed obtulit. dic ergo cui uidelicet Philomenę uirgini Pamphilus ignorans: ꝙ Philomena esset: obtulit quondam uitium &c. ꝙ si ignorasset uirginem esse: diceret: cui quondam ignorans uirginem uitium obtulit. Falsuꝫ prætereа est quod dicit Pamphilo detractum annulum, immo Pamphilus ipse detraxerat Philomenę annulum: quem dederat Bacchidi. Dic ergo eiusq; &c. ꝙ pro &. Pamphilus dederat amicæ suæ Bacchidi meretriculæ annulum eius uidelicet Philomenæ: quem detraxit per uim: ꝙ uero Pamphilus, non Philomena detraxerat: uidere licet in penultima scena: ubi Bacchis omnem rem aperit: Prætereа ipsa Myrrhina in scena quæ incipit: Perii quid agam &c. apertissime dicit. Neq; detractum eitum quicquam est: qui possit noscere qui sietipse eripuit ut in digito quem habui uirgini abiens annulum. Quod uero textus dicit: nuptam non attulit. intellige diebus nuptiarum: dum reuera nupta. i. obnubilata pudoris gratia fuerat.

ACTA LVDIS MEGALENS. SEX. IVLIO, CN. CORNELIO DOLOBELLA ÆDIL. CVRVL. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI TIBIIS PARIBVS. TOTA GRAECA APOLLODORV FACTA EST. ACTA PRIMO SINE PROLOGO. DATA SECVNDO, CN. OCTAVIO, T. MANLIO COSS. RELATA EST LVCIO AEMILIO PAVLO LVDIS FVNERALIB. NON EST PLACITA. TERTIO RELATA, Q. FVLVIO, L. MARCIO AEDILIB. CVRVLIB. ECIT L. AMBIVIVS, L. SERGIVS TVRPIO. PLACVIT.

PROLOGVS.

DONA. Hecyra est huic nomen fa.) A nom.ne cœpit, ut in cognitā probaret, & iō spectandā. ⁋ Hecyra est huic nomē fabulæ. Nominatiuo casu figurauit: cū in usu ut datiuo dicamus, quāuis præsto sint exēpla, qbus ueteres poēs fere casus hoc genus locutionis enuntiabant. ⁋ Hecyra est huic nomē fabulę. Hęc primo data est sine plogo, ludis Megalēsibus: quos Sex. Iulius, & Cornelius Dolobella edi derunt. sed occupato ppſo studio funambuli, displicuit Postea data ē ludis funebribus L. Aemilii Pauli: quos fecerunt Q. Fabius Maximus, & Cornelius Africanus. Tunc quoq; nō pacta est p studiū populi circa gladiatores. Tertio ad postremū introducta, Q. Fuluio, L. Martio ædilibus: uirtute actorum L. Ambiuii, & L. Turpionis est cōmendata. ⁋ Hecyra est huic nomē fabulæ. Totus hic prologus subtilē cōquestionē ɔtinet, ob hoc, ne apte populū neglectæ fabulæ reū faciat, & facile reuocet in fauorem. ⁋ Hæc cū da. est no.) Ita dr, data est fabula, ut data est cœna, datū est prandiū. Et edidit, a dato descendit ⁋ Hęc cū data est noua, nouū interuenit uitium. Sic & Homerus ⁎ Et dari dr̄ fabula, cū agit Stare, cū placet. ⁋ Hęc cū data ē noua, nouū iteruenit uitiū. συλλη ψις prima: deest. n. huic, & est figura προσωπο[illegible] Noua nouū. ⁋ Vitiū & cala.) Bū secundū augures. Vitiū. n. est, si tonet tantū: Vitiū & calamitas, si tonet & grandinet simul, & ēt fulminet ⁋ Vitiū & calamitas. Trāslatio ē ab augurio: & uitio creati dr̄ consules. Calamitas παρὰ τὴν καλάμην dr̄ clades, q̄a calamatur: ut aliud sit grādinis ulmū frangētis, aliud furti aut doli mali. Sic Probus. ⁋ Vt neq; spe.) Vitiū, q̄ nō spectata ē: Calamitas, q̄ nō cognita. ⁋ Vt neq; spectari neq; cognosci. Mira defensio. siq̄dē nō iudicio comœdia exacta est, si spectari cognosciq; non potuerit: cognituris. s. si audirēt. ⁋ Vt neq; spectari neq; cognosci. Ideo theatrum, iō spectatores, iō actores: q̄a maior ps in gestu est q̄ i uerbis ⁋ Cognosci. Vel pbari, uel sciri an Hecyra

Datur fabula

Stat fabula

Vitium

Calamitas

HECYRA est huic nomen fabulæ. hæc cum data est
Noua, nouum interuenit uitium, & calamitas,
Vt neq; spectari, neq; cognosci potuerit.
Ita populus studio stupidus in funambulo
Animum occuparat. nunc hæc plane est pro noua.
Et is qui scripsit hanc, ob eam rem noluit
Iterum referre, ut iterum possit uendere.
Alias cognostis eius, quæso hanc noscite.
Orator ad uos uenio ornatu prologi.
Sinite exorator ut siem, eodem ut iure uti senem
Liceat, quo iure sum usus adolescentior.
Nouas qui exactas feci ut inueterascerent,
Ne cum Poeta scriptura euanesceret.
In his, quas primum Cæcili didici nouas,

an Hecyra sciri dicat, q̄ scita sit nomie. ¶ Ita populus studio stu.) A deriuatione cāæ. nō q̄ mala, inq̄t, exclusa ē: sed q̄a populus funambuli admiratiōe obstupuit. qđ ifra de gladiatoribus dicet, ad cōmutatiōnē cāę inducendā. ¶ Ita ppl̄s stupidus. Hic excusat̃ & populus, q̄ neq̄ iudicauit de fabula neq̄ tñ stulte errauit. Stupidus, p̄ stupēs. ut, Timidisq̄ supuenit Aegle. ¶ Pro no.) Recte: iā. n. nō ē noua. ¶ Et is q̄ scripsit hāc ob cā rē.) Idest ob eā cām. q. d. non itecū acta est sine cā. Cur ergo nō post funābulū relata ē, ubi ille cessarat: i quo maluit auarū Poetā pplo iducere, q̄ suo operi diffidētē. ¶ Iterū re.) Supuacuū ē. ¶ Vt ite. pos. uen.) Ali s. s. ludis. hoc, ut diximus, ad laudē fabulę referat̃: postq̄ tñ fiducię Poetę dedit. ¶ Alias co. eius, q̄. hāc no.) Mire illi fauorē petit ex aliis, q̄ spectatori notæ sunt. ¶ Eiusdē Poe.) Quasi hæc oino nota sit. At i Andria, q̄ oinm p̄ma ē, aliter ait, Vt pnoscatis & qđ spei sit reliquū, post hac q̄s faciet de itegro comœdias: spectādæ an exigēdæ nobis sint p̄us. ¶ Orator ad uos ue or. p.) Magna arte hic plogus scriptus ē, & nimis oratorie. nā totiens expulsa fabula quomō honeste reuocari potuit i pscenium: nisi p̄mo ipsa ipudentia p̄ fiducia pferret̃: deide actor pitissimus ipse habitus, pbaret & Poetā & comœdiā: cuius authoritas elucet ex uerbis: tū deide subtiliter nouo Poetæ a uetusto & magnæ authoritatis Cęcilio peteret̃ exēplū, & peteret̃ igeniosissime: nā qđ rudi Terētio cōtigit, accidisse memorat̃ ueteri Cęcilio qđ huic semel, illi sæpe: qđ huic i aliis nunquā, hoc illi fere i oibus. qđ huic p̄ter Hecyrā & actæ, & pbatæ sunt cæteræ: illi ptim exactæ, parti uix pbatæ. Itaq̄ his oibus argumentis id actū est: ut neq̄ desperandū sit de Teren. q̄ expulsus ē, ut nihilominus illi tātū attribuendū sit, ut aut par Cæcilio magno tūc Poetæ, aut ultro melior ēē possit. Hic tñ L. Ambiuius histrio fuit actor comœdiar̃. ¶ Orator ad uos uenio.

Orator

Oratorē audire oportere, ius gentiū ē. oratorē nō licet iniuriā pati. Iō ergo ne expellat̃, nō se plogū, sed oratorem nominat. Plautus, Impia feceret e oratorē uerberas. ¶ Eodē ut iu. uti se. li.) Vt, Me liceat casus miserari insontis amici. ¶ Sinite exo. sim.) Orator, ē dū agit. Exorator cū ipetrauerit. Ita illud dicētis: hoc iā effectū significationē hēt. Et orator ē, cui cā defendēda mādat̃. ¶ Quo iu. sum usus a do.) Tanq̄ aliud agens affert exēpla, qb⁹ ondat, turpe nō ēē Terē. exclusam ēē unā illius fabulā, cū multor̃ Poetar̃ multæ exactæ sint: & in his Cæcilii, cuius illo tpe magna authoritas fuit. ¶ Adolescētior. Hæc cōparatio minus a positiuo sonat, & uim diminutiuā exp̄mit: ut, Iā senior, sed cruda deo, uiridisq̄ senectus. ¶ Nouas q̄ exactas fe. nt in.) ... Et inueterascerent, denuo agerent̃. q̄a nondū acta, noua dicit̃ fabula. ¶ Inueterascerent. In consuetudinē uenirent, spectarent̃, amarent̃. ¶ Exactas.) Expulsas. ¶ Ne cū Poeta scrip. eua.) Causa facti honestior ē, nō se Poetæ unius, sed ipsius poematis cā laborare. ¶ In his quas primū Cæcilii didici no.) A simili argumētū: qđ fit p̄ cōparationē artificiosam & oratoriā rerum ac personarum.

Exorator

Cōparatiuus minus positiuo significans

Noua fabula

Inueterascere

GVI.

HEcyra est &c. Hic plogus ē multiplex & rhetoricæ obseruās disciplinę. nā hęc comœdia sæpe reiecta alieno ppl̄i studio diligētissima defensiōe indigebat. L. Ambiuius, & L. Turpio histriones hāc fabulā egerunt. Qui aūt hic loq̄tur L. ē Amb poetæ ptes defendēs. & popularē aurā captās uehemēter. Ordo ē: Hecyra q̄si socrus. ē nomē. i. appellatio huic fabulæ. cū. i q̄n. hæc fabula data ē. i. exhibita ē pplo. & edita noua. i. cū pus nō fuisset acta. Dari dr̄ fabula q̄n agit̃. Vñ edere a dodas cōponit̃: qđ signat exhibere ad spectaculū. Inde numer̃. i. ludor̃ editores dr̄: istare aūt dr̄ q̄n placet. Cū ergo data est noua nouū parōmasia ē in textu. & serie i his uerbis noua nouū. nouū uitiū. i. nouū erratū: siue nouus error & noua culpa spectatorū. & calamitas. i. miseria: infortuniū: ifelicitas iteruenit. ut. i. ita. q̄ neq̄ hæc fabula potuerit spectari. i. aspici a spectatoribus. neq̄ cognosci ita. i. i tm̄ populus stupidus. i stupēs & q̄si aio raptus. studio. i. attētione uel aī applicatione ad alia. occupauerat aiu3 i funābulo. i. i spectādo boie gradiēte sup funē. bñ spectari dictū ē. nā maior actionis p̄s in gestu apto cōsistit q̄ spectat̃. Inde spectatores dr̄t. Itē theatr̃ & actores spectacula. Vitiū p̄terea ē si toner tm̄: calamitas aūt ē si grādinet, & fulminet. Calamitas. n. ē clades q̄ culmi segetū frangunt: uñ penuria seq̄t̃ & erūna. Inde calamitosus miser: ifelix. Nūc hęc fabula, q̄ su3 actur⁹, ē plane. i. oino p̄ noua. i. tanq̄ noua q̄uis reuera noua nō sit: cū alias edita pp̄te fuerit. & is poeta q̄ scripsit. i. cōposuit hāc fabulā. uoluit iter̃ referre (iterū uacat) i. recitare: uel exhibere eā & pponere æd. lib⁹ ob eā rē. i. ob eā cām: ut possit uēdere eā iterū. i. secundo. cognostis. i. cognouistis. alias fabulas eius poetæ. q̄so nūc no̊scite hāc fabulā. ego uenio ad uos orator. i. tanq̄ legatus aliq̄d rogaturus: & i cōspectu uro orōnē habiturus. ornatu. i. i habitu plogi. i. eius q̄ plogū. i. pfationē aliquā, aut ploqum: & q̄si pludiū habiturus ē nā plogus iterdū capit̃ p̄ ipsa pfatione iterdū p̄ eo, q̄ eā facit pfationē ut hic. Si iō oratorē nō plogū noiat ne expellat̃. nā iure gētiū oratorē audiri oportet: nullāq̄ iniuriā pati. uenio itaq̄ ad uos orator. sinite. i. pmittite. q̄ sim exorator. i. ipetrator: obtentor petiti. nā orator dr̄ q̄diu rogat: exorator aūt cū ipetrauerit. orator ētē cui cā defendēda mādat̃. ut liceat. i. pmittat̃ me L. Ambiuiū senē uti. i. gaudere. eodē iure. i. eadē authoritate. quo iure ego adolescentior. i. iunior: uel multū iuuenis. uel cape cōparatiuū p̄ positiuo. usus su3. hoc aūt cōparatiuū adolescētior: & simil̃r iunior min⁹ a positiuo sonat: & ui diminutiuā exp̄mit: nāq̄ iunior ē minoris ætatis q̄ q̄ iuuenis ē. Si accurate tñ ispiciamus cōparatiuū supat suū positiuū i ea q̄litate i q̄ fit cōparatio. liceat ergo me senē uti eodē iure: quo ego adolescētior sum usus. q. s. ego. feci. i. effeci. nouas fabulas exactas. i. exclusas: ut iueterascerēt. i. in psuetudinē uenirēt: spectarēt: amarent̃: iter̃ agerent̃. iueterascunt enim fabulæ dū iter̃ aguntur: & id feci amore poematis: nedum poetæ. ne. i. ut non scriptura. i. cum poema. euanesceret: idest deficeret. cum poeta: idest cum authore. in his fabulis Cecilii: idest illius ueteris poetæ comici: quas nouas didici, ut eas agerem.

SER.

FAcit plogū ut i p̄missis: i quo captat bñuolētiā a psona sua & auditor̃: & p̄cipue a re ipsa. aduersariis uero nō r̄ndet: q̄a huic recitationi ipedimēto nō fuerūt: sed pp̄lm quodāmō iculpat. hæc. n. comœdia cū bis occepta eēt agi: nunq̄ nisi tertio potuit pfiniri. itēdit ergo i h̄ plogo pp̄lm exorare: ne deīceps pturbationē faciat huius comœdię recitationi: ne aliā attulisse nouā a populo expectaret̃. Nominat rā i p̄cipio. q. d. affero uobis comœdiā. sed hęc ē Hecyra: quā bis icepit recitare. & h̄ sunt cū p̄us data ē noua. & iō mō recipiēdo ē: q̄a licet p̄s una recitata eēt. tñ nō iō mō minus recitāda ē: noua data ē dico: sed nouū. i. isolitū ui. i. Nouū iō dic̄: q̄a nulla adeo disturbata fuit. uitiū q̄tū ad pp̄lm. cala. quātū ad comœdiā. tāta dico calamitas: ut neq̄ sp. & iō nō cogū. ita po. ecce uitiū: & q̄uis aliis uitiis icepta sit agi. tñ nūc pla. &c. Remouet poetā a crimie auaritiæ: ne pp h̄ eā recitare iter̃ putent: ut uelit uēdere: q̄a p̄ma recitatiōe licet impfecta eēt datū ē ei de cōi ęratio: siue more romanor̃ p̄miū p oblata comœdia. & h̄ est & is q̄ scripsit &c. Sed ppea ne peat magna ura utilitas, si istā comœdiā nō nou eritis. & q̄ h̄ sit ura utilitas potestis ex h̄ scire: q̄ cognostis alias eius fabulas: ad q̄cū exēplū: ne dubitetis istā eē nouā: & iō uult ne uos p̄terea huius cognitio: nō pp pecuniā: q̄a non possum eē orator i comœdia. iō uenio orator cū or. pl. i. defensione: quā plogus h̄re debet. Nā patua su3 defendere poetā: si q̄d ipon̄t: q̄ dic̄ æq̄pol. orator ad uos ue. or. pl. Et iō rogo ut hāc cognoscatis q̄tenus sim exorator. i. ipetrator. ita. s. sim exorator ut eūdē statū nūc teneā i ista. quē tenui i comœdiis Cecilii. s. ut sicut i iuuētute: oēs comœdias q̄s icepi: licentiā a uobis finiēdi ipetraui. sic & mō i senectute: q̄ sim maioris authoritatis idē iua h̄re liceat: & quo iure itelligat: ipse ēt suppōit: ita me dico liceat. q̄ i iuuētute fabulas nouas. & exactas. i. perfectas. & bonas feci cum nouæ essent. ut inueterascerent: idest reciperentur in authoritate: & in usu apud po

pulſi habebantur. illa non dicitur inueteraſcere: qua uel non poteſt recitari pro aliquo impedimento: uel recitata non frequentatur: ſed uaneſcit. uel qui nouas: & etiam exactas. i. extra actas. i. expulſas & neglectas: feci ut pro mea authoritate reciperentur: & inue quod in his comœdiis feci: quas primum di. quia iuuenis primum illas recitaui.

ci pōt. i. cū qbuſdā hoībus: uel cū quadā parte hoīum. Quintus Claudius inſolētius iunxit ptim cū ſubſtantiuo: tanq̄ eēt adiectiuū ingens: Cū ptim copiis hoium: p cū aliqbus copiis hoium. Nō ergo hic eſt mirū: ſi interptemur. Parti ergo ſum exactus: ptim uix steti. i. placui: ut ſic ſtat ſnia p placet. & id torū ſuſtinui: qa ſciebā fortunā ſcenicā eſſe dubiam. i. cauſam

DONA. Exact°

¶ PARTIM ſum earuz exa. pat. uix ſte.) Vide, plus eē i exēplo: ſiqdē ptim exactę ſunt Cæcilii fabulæ, pti uix admiſſæ: cū una Hecyra excluſa ſit. Et eſt ſenſus. Aut diſplicui inqt, aut i aliqbus uix placui.

Earum partim

¶ Partim ſum earū exactus, p i aliis. Et ſimul ſplendida locutio eſt. Partim, aduerbiū ē. Et pprie locutus eſt. Nā fabulæ aut agi dicunt, aut ſtare. ¶ Quia ſciebā du. for.) Nō igit Poetę culpa, ſed caſus ē nā iō fortunā euentū eatulit ¶ Spe incerta, certū mihi la ſu.) Sētētioſe, & uerę. nam ubi certa ſpes eſt nihil opus ē labore certo ac uehemēti. ¶ Spe incerta. Pro ſpei icertę, an deeſt In? ¶ Incerta certū. Honeſta figura q̄ dr̄ ἀντίθεσις. ¶ Eaſdem.)

Partim ſum earum exactus, partim uix steti.
Quia ſciebam dubiam fortunam eſſe ſcenicam,
Spe incerta certum mihi laborem ſuſtuli·
Eaſdem agere cœpi, ut ab eodem alias diſcerem
Nouas ſtudioſe, ne illum ab ſtudio abducerem.
Perfeci ut ſpectarentur· ubi ſunt cognitæ,
Placitæ ſunt· ita Poetam reſtitui in locum
Prope iam remmotum iniuria aduerſarium
Ab ſtudio, atq; ab labore, atq; ab arte muſica.
Quod ſi ſcripturam ſpreuiſſem in præſentia,
Et in deterrendo uoluiſſem operam ſumere,
Vt in otio eſſet potius, q̄ in negocio·
Deterruiſſem facile, ne alias ſcriberet.
Nunc quid petam, mea cauſſa, æquo animo attendite.
Hecyram ad uos refero, quam mihi per ſilentium
Nunq̄ agere licitum eſt, ita eam oppreſſit calamitas.
Eam calamitatem ueſtra intelligentia
Sedabit, ſi erit adiutrix noſtræ induſtriæ·

theatralē & euentū ſcenarū eſſe dubiū & incertū. nā alii hūt bonā fortunā i ſcenicis. i. in theatris: i. p ſcenis fabulas agēdo alii malā. Suſtuli mihi. i. abſtuli: amoui a me. laborē certū. i. indubitabilē. ſpe icerta. p ſpei icertę. q. d. amoui a me certū laborem ſpei incertæ. i. q labor nullius ſpei certæ erat: cū nō eēt dubiū qn labor eſſet. cœpi. i. incepi: q̄ſi cū magno molimine agere. i. (qđ dici ſolet) ludere eaſdē fabulas Cecilii. ut diſcerē. i. cōprehēderē ab eodē Cecilio ſtudioſe. i. accurate: diligēter: attente alias fabulas nouas. ne. i. ut nō. abducerē. i. dimouerē: deterrerem: dehortarer: deflecterē illū Cecilii a ſtudio ſcribēdi fabulas, & incūbendi lr̄is. pfeci. i. impetraui

Cœpi

Perfici

Exactas. ¶ Cœpi.) Difficultatē facti & molimen oñdit. ¶ Ab eodē. Cæcilio. ſ. ¶ Nouas ſtu. ne il. ab ſtu. ab.) Iterū cā honeſtatis. ¶ Perfeci ut ſpe.) Attende quātū pōdus hēat, q nō feci dixit, ſed potius Perfeci: ut molē difficultatis oñderet. ¶ Placitæ ſunt.) Nota pticipiū ſine origine uerbi ¶ Ita Poetā re. i lo.) Mire nō Cęciliū, ſed Poetā: ut hoc gñaliter pplo pſtitiſſe, nō uni hoī, uideat ¶ Vbi ſunt cognitæ, placitæ ſunt. Elegans pmiſſio & hāc placitucā ſi cognoſcat. & ē piectuca a futuro tpe. ¶ Reſtitui in lo.) Quia remotū & excluſum dixit ¶ Prope iā re.) Geminauit m ſecundū antiquos, q oēs i uerbis liqdas duplicabāt. ¶ Ab ſtu. atq; ab la. Bñ oñdit ſe pplo pfuiſſe, Cæciliū Poetā ad laborē reuocādo atq; artē. Ab aūt in tertio Cōmote audiēdū ē ut, Hic portus alii effodiūt, hic alta theatri Fundamēta locāt alii, imaneſq; colūnas Rupibus excidūt ſcenis decora alta futuris ¶ In præ.) Statī ut a populo eiiciebaī. ¶ Vt i otio eēt potius, q̄ i ne.) Ex ipſis rez noibus oñdit facilitatē deterrēdi. ¶ Nunc qd pe. m ea cauſ. Bñ petā, & mea cauſſa, q̄ſi orator. ¶ Mea cauſſa æquo aio attē.) Cōmēdatio pſonæ leuis p aliā pſonā grauē, ſm præcepta in Rhetoricis. ¶ Hecyrā ad uos re.) A cauſa. Pricipiū a pricipali q̄ſtione, an cognita ſit, & an ſpectanda ſit. ¶ Quā mi.) A pſona dicentis. ¶ Ita eā op ca.) Hoc ſuccedit p illo, qđ ē a pſona aduerſariorū ſimī ad fortunā retulit culpā ppli. nō. n dixit q̄ pſto erat. ¶ Ita eā oppſſit calamitas. Eā calamitatē. Calamitatē repetit ne nos fabulā illū dicere putaremus. ¶ Veſtra intelligē.) Ab auditorum perſona. ¶ Noſtræ induſtriæ.) Rurſus a ſua. & bene περιφράσει uſus eſt: ne diceret, uos nobis.

In præſentia

GVL.

¶ PARTIM eaz. i. pte eaz ſum exactus. i. recitando de loco meo extra actus. i. expulſus: uel p funābulū: uel alio impedimento. Parti. i. p pte: uel i aliqbus eaz fabulaz. exactus ſum. i. excluſus ſum· & q̄ſi extra actionē miſſus. parti. i. p pte: uel in aliqbus. uix. i. fere. nō ſteti. i. fere nō: uel ſaltē cū magna difficultate placui. Stare ēt dicunt fabulæ qn placent. ptim licet aduerbiū ſit: tñ ſepe poni inuenit q̄ſi p noīe: īmo & interdū admittit ppoſitionē ut late Au. Gel. teſtat: q ait libro nono capite. xiii. Parti hoium uenerunt: plerūq; dr: qđ ſignificat pars hoium uenit. i. qdā hoies uenerunt. nā parti hoc in loco aduerbiū eſt: nec i caſus inclinat. ſicut cū parti hoium di

magna mole, ac difficultate: ut ipſe fabulæ ſpectarentur a populo. ubi: i deſt poſtquam. cognitæ ſunt: i deſt intellectæ diligenter. placitæ ſunt. i. placuerunt. nā placeo placui facit in p̄teriito: & placicus ſum, ſicut prandeo prādi & pranſus ſum. ita. i. eo mō. reſtitui poetā Ceciliū in locū. i. in priſtinū ſitum: ſeu ſtatū ſcribēdi. ppe. i. fere iā remotū. ſ. poetā excluſum. iniuria. i. iniqtate: improbitate aduerſariorū. uñ remotū: a ſtudio, & labore, & ab arte muſica. i. ab arte poetica. nā Cicero poemata uocat muſas manſuetiores. libro primo ad Lentulum. & muſicus ca cū a muſa poſſeſſiuū eſt iō ars muſica eſt ars muſarū: quaz poetæ dñr eſſe ſacerdotes q. i. ſed. ſi ſpreuiſſem. i. cōtēpſiſſem ſcripturā. i. poema. in pñtia. i. tunc tpis: qđ tunc erat pñs. uel in pñtia. i. ſtatim ut ea ſcriptura eiiciebatur· & ſic uoluiſſem ſumere operā. i. ſumere laborem: ſiue laborare in deterrendo. i. dehortādo, & deflectēdo, ac diſſuadendo illū a ſtudio. ut potius ipſe eſſet. i. uiueret. in otio. i. in qete: ſine labore. q̄ in negocio. i. tanto labore ſtudii. facile deterruiſſem eū poetā. ne i. ut nō. ſcriberet. i. cōponeret alias fabulas. nunc attendite. i. cōſiderate: attendite æquo aio mea cā. i. cōtemplatione mei. qd petā. i. qd rogē uos tanquā orator. refero. i. reporto ad uos Hecyrā. i. hāc fabulā ſic a ſocru noiatam: quā Hecyrā nunquā licitū eſt. i. nunquā licuit mihi (nā in præterito dr̄ licuit uel licitū eſt pro eodem). i. quā nī q̄ potui p ſilentiū agere. i. exhibere & (qđ dicunt) ludere ita. i. in tm̄ calamitas. i. multū infortuniū: infelicitas: malus euentus oppſſit. i. obruit eam fabulam. uſa intelligentia. i. ueſtra prudentia· & ad eam cognoſcendā attentio ſedabit. i. placabit: mitigabit eam calamitatem· ſi ipſa intelligētia ueſtra erit adiutrix nr̄æ induſtriæ. i. nr̄æ. diligentiæ & operæ.

SER.

¶ PARTIM. i. in parte ſteti qdē· q nō ſum expulſus: ſed uix parti eaz dicit· qa aduerbiū ɔſtruit cū eo caſu: cū quo nomē ſicut dignus p̄mio: & digne p̄mio. uel exactus dicat i actiua ſignificatiōe: quas ea actus ſum ptē eaz. i. exegi ſine ipedimento: & tñ quāuis ſum exactus. i. expulſus in pte comœdiarū Cecilii: tñ ſuſtuli. i. ſuſcepi mihi iterū laborē certū· qa eaſdē in qbus expulſus fuerā. cœpi iteȝ agere. i. recitare laborē qdē certū ſuſtuli· ſed ſpe incerta. qa neſciebā an poſſem pficere an nō: & q̄re incertā p̄mitti: qa neſciebā for. ſe. in theatralē

du. ideo

du.so cœpi agere ut ab eodē &c. Et nō solū cœpta: sed ēt pfe cta ut sp. ppterea ne illā sine spectarent. abdu.i. separē actu. & illæ ēt q erant expulsę postq̄ sunt cog. pla. se. ita adaptatio similitudinis, sicut Cecilianā restitui Terētiū. studiū uocat applicationē animi: laborē corporis artē in qualibet sciam, q ois scietia ascribitur musis, uel pōt hoc totū legi de Cecilio.

tributis. Si nunquā auare. A meritis defensoris argumentū ad laudē fabulæ. Si nunquā auare. Per hæc uerba Terentius uult demōstrare, q̄ grauis anthor sit, q suas comœdias pbet. Sic Horatius, Ea cū tūdere conetis Quæ grauis Aesop⁹, q̄ doctus Roscius egit. Et eū eē q.i ani.in.) Mō nō Nunquā subauditur: sed Si. ut sit, Et si eū esse, &c. Quam ma. ser. ue. cō.) Plus dixit cō modis, q̄ si diceret uoluptatibus. Maximū q̄ maxime Inique iniqui. πολέμοιον.

Cum primum eam agere cœpi, pugilum gluria,
Funambuli eodem accessit expectatio,
Comitum conuentus, strepitus, clamor mulierum,
Fecere ut ante tempus exirem foras.
Vetere in noua cœpi uti consuetudine,
In experiundo ut essem, refero denuo.
Primo actu placeo, cum interea rumor uenit
Datum iri gladiatores, populus conuolat.
Tumultuantur, clamant, pugnant de loco.
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba nulla est: otium, & silentium est.
Agendi tempus mihi datum est, uobis datur
Potestas condecorandi ludos scenicos.
Nolite sinere per uos artem musicam
Recidere ad paucos, facite ut uestra authoritas
Meæ authoritati fautrix, adiutrixq́ sit.
Si nunquam auare statui pretium arti meæ,
Et eum esse questum, in animum induxi, maximum,
Quammaxime seruire uostris commodis.

qd̄ si a contrario ostendit q poetam loco restituisset. Nūc ita laboraui i aliis p utilitate cōi nūc uero q p. &c

DONA. CVM primū eam agere cœ.) Iā hinc narratio subtilis iducit, & ut nō lædat populū, & ut defendat Poetā. Pugilū glo. περί φράσις ἀντὶ τοῦ Pugiles ēt gloriosi, ut minus turpe sit, antelatos eos esse: sicut Virg. Vastus cū uirib⁹ effert Ora Dares, magnoq́ uirum se murmure tollit, Solus q Paridē solitus cōtēdere cōtra. Hęc est gloria pugilū gratia funambuli. Pugilū gloria.

Pugil / Pugna — Pugil dictus est a pugna: & pugna a pugno. Veteres nā q añ usum ferri & armoꝝ, pugnis, & calcibus, & morsibus, corporūq́ luctatiōe certabāt. Accessit expe.) Narratio cur exclusa sit. Et est, nō Poetæ culpa deiecta ē, nec iudicio populi: & iō nūc admittēda est. Pugilū gloria, funambuli eodē accessit expecta

Expectatio — tio. πολυλογία. Expectatio. Desyderiū: ut Virg. Expectate uenis. Funābuli eodē accessit expectatio. Duplex cā ad unā exclusionē adhibet. Comitū cō.) Vtrū eos comites di

Comites / Studiū — cit, q sunt pugilū affectatores: an suos q dominos sequunt? Studiū.) Certamē diuersis fauentiū. Clamor mu.) Bene mulierū nō enī timet eas, qbus suffragari, uel refragari nō licet i theatro. Vt añ tē. exi. fo. τῷ ἐξουθενισμῷ, ne grauē passus uideat iniuriā. Vetere in no.) ἀντίθετον primū. Vetere i noua cœpi uti consuetudine. Nisi nouā comœdiā intellexeris: nō erit apta sñia. nā & supra dixit, Nūc hæc plane est p noua. An a Terētio noua iō dictū ē, qa nūq̄ā alias exclusus ē: Et bñ uetere: ut oñdat turpe nō eē, qd̄ & aliis Poetis sępe

Refero denuo / Quinq actus — cōtigerit. Refero de.) Aut Reabūdat, aut Denuo. Prio actu pla.) Rationabiliter dixit prio: qa quiq́ sunt actus ptes fabulæ. Placeo. Placeo dixit p eo q est, fabula placet, aut Terē. & mire nō, diu inqt pepēdit iudiciū: sed statim placuit: ut qd̄ sequit, nō iudicio, sed pturbatione factū sit. Cū interea rumor uenit da. iri gla.) Hoc abhorret a nr̄a cōsuetudine uerumtñ apud antiquos gladiatores in theatro spectabant. Datū iri.) Datū iri dixit, ut fabulā cōmēdet: ut & oīa spectatori & pplo dicant. Nō po. tu. lo.) Facete repetit Locū. Nunc tur. nul. est.) ἀντικατάστασις ἀντὶ τοῦ tumultuantur.

Turba — Turba, idest θόρυβος. Nunc turba nulla est: Otiū & silentiū est. Turbā retulit ad id qd̄ supra dixit, Populus cōuolat. tumultuant. Otiū, ad illd̄, Pugnāt de loco. Silētiū, ad illud qd̄ dixit, Clamor mulierū. Otiū, πρὸς τὸ pugnant. Silētiū, πρὸς τὸ clamāt. Nūc turba nulla ē: otiū & silētiū ē. Quę adhortatio p enumerationē. Agēdi tem. mi. da.) Ab Aedilibus.s. Vobis datur po. cō. lu. sce.) Quasi aliqd agat populus cū spectet. Nolite sinere p uos.) σχῆμα συνετόν. Artē Musicā.) Oratoriæ: q̄si nō Terē. cā agat, sed artis musicæ. Meæ authorita.) Quia iā senex ē. Meæ authoritati fautrix adiutrixq́ sit.) Quia Teren. pbo. & ē figura ἀναλογία Vult aūt se eē eius authoritatis, ut & pplo placere iam debeat q ipsi placet. Si nun. aua.) Cōmēdatio ab antedictis, idest a psonę at

GVL. CVM pmū.i. statī: ut cœpi agere eā comœdiā. gloria pugilū.i. certantiū. accessit.i. adhibita ē uel adiūcta ē: hoc ē pugiles gloriosi accesserūt. Pugiles dnr a pugna: & pugna dr̄ a pugno. nam ueteres añ usum ferri & armoꝝ pugnis: & calcibus: & morsib⁹: corporūq́ luctatiōe certabāt expectatio.i. desideriū funābuli.i. gradiētis sup. funem. accessit.i. addita ē uł aduenit. eodē.i. ad eundē locū, ubi īcepe rā agere hāc fabulā. cōuētus.i. cōcursus. comitū.i. uł sectatorū, q pugilib⁹ assentant, uł seruoꝝ, q dños sequunt. strepitus.i. pedū tumult⁹: siue manuū se mutuo collidentiū. clamor.i. uociferatio mulierū.

hæc oīa.i. cōuēt⁹ comitū: strepit⁹: clamor mulieꝝ. fecere.i. effecerūt: ut exirē foras.i. extra theatrꝝ & pscenū añ tps.i. añ cōpletā fabulę actionē. cœpi uti cōsuetudie uetere.i. q̄ usus erā oli.i. i Cecilii fabulis: q̄q; alii multi sunt usi i noua fabula: siue comœdia Hecyra: i q̄ prio exclusus ē poeta. Nā i aliis comœdiis nūq̄ fuerat exclusus. sed hī fecit ñ culpa poetę: sed studiū spectatoꝝ: q citi⁹ uana q̄ utilia sectari didicere. ut eēm.i. ut isisterē imorarer: uersarer. i expiēdo.i. piclo faciēdo: siue i piclitādo, pbādoq́: an actiōi qet⁹ posset dari loc⁹. uł ut eēm expiēdo.i. ut posses expiri: ut dicim⁹ ñ fuꝫ soluēdo.i. soluer nō possuꝫ. Denuo.i. iterꝝ. refero.i. reporto i pscenū fabulā: & tūc re uel denuo uacat. uel refero.i. ppono fabulā: uel recito, & eā añ oculos pono. denuo.i. iterꝝ. & tūc nihil uacat. Placeo spectatoribus pmo actu.i. i pma pte comœdiæ: q diuidit i quiq; actus. uł placeo dixit p fabula placet. īterea cū rumor uēit.i. smo i pplo factus ē gladiatores.i. eos q ensib⁹ digladiant. & ludū datū iri.i. exhibēdos eē & edēdos. ppl'us cōuolat.i. celerit currit ad eos spectādos. illi de pplo tumultuant.i. tumultū faciūt: clamāt: uociferant. pugnāt.i. certāt: ptēdūt de loco.i. pp locū hñdū ad spectādū. Interea.i. dū id facerēt. ego nō potui tutari.i. fuare: defender meū locū: i quo agebā comœdiā: q̄ imo mihi fuit excedēdū pp tumultū & cōtētionē ppli. Nūc nulla tur.i. nulla turbatio ē. otiū.i. trāq̄llitas: qes: & silētiū.i. taciturnitas: null⁹ tumult⁹ ē. tps.i. opportūitas agēdi comœdiā hāc ē mihi datū ab ędilib⁹ ptās dat uobis cōdecorādi.i. uno cōsensu honestādi. si fit a decoro ās media breui. uel pulchrificādi: ut sic dicam: si a decoro fit media longa. ludos scenicos.i. ludos theatrales: q i scenis agūt. Nolite sinere.i. pati artē poeticā. recidere.i. reduci: puenire. a re & cado is. ad paucos: uos q̄ ā nō faueatis poetis potis. facite ut ura authoritas.i. existimatio. reputatio. sit fautrix.i. fauorē pbens. & adiutrix.i. adiutoriū pstans meæ authoritati.i. existimationi: q̄ de me hr̄: q iā sum senex. Si nunquā statui.i. cōstitui: destinaui ptium arti meæ .s. arti histrioniæ. auare.i. cupide. & si iduxi in aium.i. si imposui: aut psuasi mihi eum q̄stū.i. illud lucrū esse maximū: uidelicet seruire.i. obsequi: incūbere urīs cōmodis.i. utilitatibus.

Condecorare

SER. CEODEM.i. ad theatrū. comitū.i. seruoꝝ: & sectatoꝝ: &c

tidissem & in pria Ceci.nō posset pfici: cœpi uti.u.cōsu.f.illa q̄ usus sum i ueteribus & p̄teritis & q̄ sit illa cōsu.supponit, ut essem i experimēto.f.ut iterū & iterū experiret: an posset pfici:& iō refero denuo. Tēpus mihi.f. & ego sum otiosus. scenicos ludos uocat psonas, q̄ uadūt & ueniūt.reci. ad pau. ga nisi uos recipiatis comœdias cū silētio:pauci erunt: q̄ scri bant auct.authoritati.f.se nes seni:sapiētes sapienti.

GVL. ¶ SINITE i.permittatis.me impetrare.i. obtinere.ne.i. ut noo.ioiqui.i.iniusti æstimatores.irrideant iniq̄.i.improbe & iniuste.eum poetam circūuentum.i. uel oppressum a maledictis p sua maledicta.uel deceptū & dolo interceptum. q̄ poeta commisit.i.credidit:deposuit suū studium. in meā tutelam.i.in meam defensionē& curā.& q̄ cōmisit se in urām fidem.i.bñuolentiā, & authoritatē. Accipite.i. capescite: suscipite defendendā: & habete cōmendatā hanc cām.i. hanc partem poetæ aduersus maledicos.Vel accipite.i. bono aīo & æquo iudicio cognoscite. Vel accipite i.gratiam habete hanc causam.i.hanc per quam ego exclusus redeo & quidem facite mea causa.i.contemplatione mei.& date silentiū.i.(quod dicunt)faciatis pacem.ut libeat poetæ.uel si sit alis.i.libeat alis poetis.scribere.i.componere alias fabulas & ut expediat.i.sit utile mihi discere nouas fabulas: quas in conspectu uestro agam.emptas ab ædilibus: scilicet pretio meo:idest a me facto & statuto: hoc est æstimatione a me facta quātū ædiles darent.Alii exponunt emptas pretio meo.i. periculo meo.i.ad periculū meū & damnū si non admitterent ut:aut non placerent populo:ita ut ædiles damni facerent aliquid.

Sinite impetrare me, qui in tutelam meam
Studium suum, & se in uestram commisit fidem·
Neetum circumuentum inique iniqui irrideant.
Mea caussa caussam hanc accipite, & date silentium,
Vt libeat scribere aliis, mihiq; ut discere
Nouas expediat posthac, pretio emptas meo.

DONA. ¶ SINITE ipetrare me, qui in tutelam meam.) Ordo est, Sinite impetrare me ne eum circumuentū iniq iniqui irrideant, qui in tutelam meam studium suuʒ & se in uestram commisit fidem. ¶ Mea caussa.) Quasi orator, caussam dixit. ¶ Mea caussa, Caussam hanc accipite.) Hoc oratorie.sic enim fit cuʒ persona pro persona ad cōmendationem affertur. ¶ Et date silentium.) Quasi fabulæ ac Poetæ. ¶ Mea caussa, caussam. ϖαρονομασία. ¶ Vt libeat scribere aliis.) Oratorie * Mihiq; ut discere expediat.) Proprie discere, docet eni Poeta discit scenic⁹. ¶ Nouas expediat posthac. Ab utili argumētatio ē. & bñ, ut expediat:tāq̄ factur⁹ sit, & si nō expedierit dū q̄stū maximū fuitre pplo putat. ¶ Pretio emp.meo.) Aestimatiōe a me facta q̄tū Aediles darent:& pinde me plicitante, si abiecta fabula, a me p̄tiū qd' Poetæ numerauerit repetāt. Ergo meo, a me facto a me statuto.nā q̄do alibi dixit, Postq̄ Aediles emerūt: Et bñ, ut sequaē pplus iudiciū ei⁹ q̄ estimaē uer fabulas potuerit. ¶ Pretio ēptas meo. Vt q̄dā uolūt:piculo,

Doceo
Disco

SER. ¶ SINITE impetrare me si illi poetæ: qui in t. &c. hanc causam.f.auscultate, ut dixi, istam comœdiam mea causa.i. pro meo amore:meo pretio.i. labore summo·& studio maximo scitas a me:quia multum laboro in discendo.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA.

PHILOTIS MERETRIX, SYRA ANVS.

P. PER pol quā paucos repias meretricibus *Sena*,
Fideleis euenire amatores, Syra·
Vel hic Pāphilus iurabat quoties Bacchidi,
Quam sancte, ut quiuis facile posset credere,
Nunquam illa uiua ducturum uxorem domum·

DONA. PEr pol quā paucos reperias meretricibus fideles.) Nouo genere hic utraque ϖροσωτικὰ ϖρόσωπα inducuntur. Nā & Philotis & Syra nō pertinent ad argumentum fabulæ. Hoc autē maluit Terentius, q̄ aut per prologū narraret argumentum, aut θεὸν ἀπὸ μηχανῆς induceret log. ¶ Per pol q̄ paucos reperias. Hæ personę Terentii more extrinsecus assumuntur: ut sic argumenti obscuritatem spectator effugiat ¶ Per pol q̄ paucos. Animaduertendum est in hac fabula, Terentium bonam meretricem inducturum, ne id contra morem uideatur facere, etiam aliam meretricē non malam inducere ut id exemplis fiat tritius, & usu uerisimile. ¶ Per pol q̄ paucos. Ordo est, Pol per quampaucos reperias.nam perpol, non est latinum, sed κατὰ τμῆσιν per quā idest nimio ¶ Quampaucos. Quidam non paucos:sed paucis legunt.sic enim Apollodorus ¶ Reperias. Aptum uerbum ad raritatem.& ideo non dixit pauci sunt, sed, paucos reperias·quasi quęrens.non autem reperitur nisi qd' quęrit, nō quęrit, nisi qd' p̄sto non sit. ¶ Fideles. Huiusmodi sentētias rhetores ἀποφάσεις uocant. Et mire, non esse, sed euenire dixit:ut nō rationis, sed casus sit id, quod rarissimū est. ¶ Fideles. Fidi, in maximis: Fideles in minoribus negociis. ¶ Vel hic Pamphilus.) Transitus a generali sententia ad specialē. ¶ Vel. Nūc ueluti alias cōiunctio disiunctiua est:alias correptionē significat, ut apud Ciceronē, Vel optimā Messanæ uitā. Virg. Carmina uel cælo possunt deducere lunā. Aut uel, ut mō. ¶ Iurabat quoties bacchidi quaʒ sancte.) Tria sunt. q̄ iurabat, & quotiens, & q̄ sancte. qd' totū de more amatorum & meretricum dixit, quæ iureiurando teneant quos lege non possunt ¶ Vt quiuis.) Non modo Bacchis, quæ amica erat. ¶ Nunquam illa uiua dicturum uxorem.) Ita * idest iurans primo iurabat. ¶ Nunquam illa uiua uxorem ducturum.

Perquā
Repio
Quęro
Eueuit
Fidus
Fidelis

GVL. PErpol &c. Hic duæ mulieres altera meretrix.f. Philotis altera lena.f. Syra. introducuntur propter p̄tatice personæ nihil attinētes ad argumentum fabulæ: que indignantur Pā.reliquisse Bacchidem meretricem quam amabat:& adhæsisse uxori. Philotis. O Syra lena pol: iurantis est aduerbiū.reperias.i.inuenias, si tu quæras. per quam paucos.i.ualde paucos amatores.euenire fideles meretricibus. Fidi dūt in maximis negociis: fideles in minoribus. uel (ut ait Dona.) potest forsitan hoc non absurde capi .p ēt.hic Pam.quoties & q̄.i.quantū sancte.i. firme integre:religiose ita sup uri.i.ut.quiuis.i.q̄liber.posset facile credere. iurabat Bacchidi meretrici se nunquam ductuę domum uxorem illam Bacchide uiua.i.quamdiu uiueret.

SER. PErpol. Cū ostensurus esset & moralitatē socruū .f.qualiter maledicant semp uel in nurus uel in generos: ex hoc per Sostratā, q̄ uidebatur causa dissidii:& per Myrrhinam, q̄ uidebatur tendere ad hoc:ut filiam suam Pam.auferret: qm̄ q̄dam erāt iam pacta ante illam discordiam, q̄ scienda erant priusq̄ de suspitione illa socruum tractaretur:ideo in isto primo actu est narratio pactoȩ Pam.f.q̄do dimiserit Bacchidem meretricem.& q̄do uxorem, quam inuitus duxit, odio haberet·& quomodo non attigit eam in principio: q̄do iterum dimissa Bac. ei adhæsit:& qualiter eo profecto, Phi.ad matrē traducta est: ad huiusmodi rumores referendos conuenientes personę inducuntur.f.Philotium meretrix talis: quæ libenter ut meretrix audiat noua: & callide inquirat: & Parmeno seruus garrulus:qui libenter diffundat omnia, quæ sciat: cum familiaris extitisset domino suo Pam.narratio talium rerum satis competēter datur istibus personis:tum quia graues personæ non debent sine magna causa induci:unde hoc nec d.i. .n.d.u.n.i. ista Philortium erat socia Bacchidis:quæ rediens de solidariis

de sodariis compatiebatur Bacchidi sociae suae dolens de ea quam desertam audiebat: conquerens cum quadam uetula Syra in hac prima. quae & describitur meretrix esse & amica Bacchidis ut conuenientior sit persona ad inquirenda illa: quae ad eam pertinent. & Pam. dicit q Syra loquens de Pam. perpol &c. Qua. i. etiam hic Pam. &c. Illa. i. Bacchi de uiua.

Hem duxit. S. ergo propterea te sedulo
Et moneo, & hortor, ne cuiusquam misereat,
Quin spolies, mutiles, laceres, quêquem nacta sis.
P. Vtin' eximium neminem habeam? S. neminem.
Nam nemo illorum quisquam, scito, ad te uenit,
Quin ita paret sese, abs te ut blanditiis suis,
Quamminimo pretio suam uoluptatem expleat.
Hiscine tu amabo, non contra insidiabere?
P. Tamen eandem pol esse omnibus iniurium est.
S. Iniurium est autem ulcisci aduersarios?
Aut qua uia captent te illi, eadem ipsos capi?
Eheu me miseram, cur non aut istaec mihi
Aetas & forma est, aut tibi haec sententia?

DONA. CHEM duxit.) Pronuntia ut mirantem ostendas. Ergo ¶ Ergo propterea.) Modo ergo, affectum exprimit reprehendentis tarde sibi cõsentientê. sic Virgilius. Ergo age chare pater ceruici imponere nostrae. ¶ Propterea te sedulo.) Sedulo instanter, & ex animo: uel sine dolo. ¶ En duxit.) En, aduerbium demonstrantis est: ut, En alter. ¶ Et moneo, & hortor.) Monemus consilio, Hortamur impulsu. ¶ Ne cuiusquam misereat.) Deest te. ¶ Quin spolies, mutiles, laceres.) Quin pro quominus. Et magna persuasio est ad malefaciendum. ¶ Spolies.) Spoliare est nõ minimam partem auferre. Mutilare, aliqd detrahere, sine quo res esse non possit. Lacerare autem, cum omnino nõ habeas quod imminuas. unde Mutili dicti sunt boues, aut capri, sine cornibus. nam male qui a multa putant dici: & inde Mulciber, Vulcanus, q sit mutilatus ac debilis. naz propter Mulciber dictus est q omnia mulceat, id est molliat ac uincat. ¶ Vtin' eximium habeam neminem.) Vtin' pro ut ne, ἀπόστροφος ¶ Et perseuerat in ἀλληγορία. nam eximia pecora dicuntur, quae a grege excepta sunt ad usus dominorum, suorum, ut uberius pascantur. Sed proprie eximii sunt porci maiores, qui ad sacrificandum excepti liberius pascuntur. Etenim boues qui ad hoc electi sunt, egregii dicuntur, & oues lectae. ut Virgilius, Mactant lectas de more bidentes. Ita & porci eximii. ¶ Vtin' eximium. Deest, censes: ut sit, censes ne ut eximium neminem habeã? uel certe mones. ¶ Vtin' eximium. Separatum ex omnibus. Proprie eximius porcus est, exemptus a grege, atq; signatus macula aut nota. ¶ Habeam. Deest censes, aut uis, aut mones. ¶ Nam nemo quisquam.) παρέλκον tertium. nam abundat Quisquam. ¶ Scito, ad te uenit. Bene additum est scito: & moraliter, & acutius pronunciandum: est enim uerbum illorum qui familiares corrigunt. ¶ Quin ita paret sese.) Hoc uerbum paret, aduersum munificos & segnes sumitur. Vt alibi. An parasti te ut spes nulla reliqua in te sit tibi? ¶ Abs te.) Pro ex te. ¶ Suam uoluptatem expleat. Bene expleat, q contrarium meretrici est amatorem uoluptate satiari. ¶ Hiscine. ἐμφατικῶς. Id est talibus. & uide si pulchra meretrix puella est. ¶ Insidiabere. Insidiari malum est: sed contra insidiari, iustum est. ¶ Tamen eandem pol esse omnibus, iniurium est. Idem aliter, & uehementius intulit. nam peius est eandem esse omnibus, q̃ nullum excipere. ¶ Iniurium. Iniquuz. Iniurium autem indignantis modo significatio est: & uim aduerbii habet. ¶ Vlcisci aduersarios.) De more aduersarios mutato nomine posuit. durum enĩ fuerat, si amatores diceret. ¶ Qua uia captent te illi.) Qui te captent saepe, tu eos uel semel cape. ¶ Eheu me miseram.) Bene, quia non persuasit: sed affectum doloris expressit. intelligitur enim ex uultu eius, non eam persuasisse quod uoluit. ¶ Eheu me miseram, cur non aut istaec mihi aetas, & forma est. ἐμφατικῶς ait quod reliquum est: quia quod uolebat persuadere non potuit. Et bene istęc aetas & forma: quia utrunq; non habet. & mire e contrario descripta est deformitas lenę, & formam & uoluntatem ma

Spoliare. Mutilare. Lacerare. Mutili boues. Mulciber. Eximia pecora. Egregii boues. Lectae oues. Eximius porcus. Nẽo qsq̃. Scito. Moneo Hortor.

lam gerentis. ¶ Aut tibi haec sententia. ἠθικῶς: simulq; ostendit secundum φυσιογνωμικούς difficile deformem reperiri bonum.

GVI. CEN. i. ecce: demonstrantis est tum indignatiõe. duxit uxorem Pam. Syra lena. Ergo: modo haec particula ergo ostendit affectum reprehendentis: propterea quia pauci inueniuntur fideles: & moneo tanq̃ consilio: & hortor tanquã impulsu te Philotim, sedulo. i. instanter: ex animo: & quasi sine dolo. ne. i. ut nõ. te misereat cuiusquã: idest non habeas misericordiam de aliquo amatore. quin. i. quominus: uel q non. spolies. i. exuas. non tantum minimam quamq; partem auferas. id enim est spoliare. mutiles. i. imminuas: & detrahas aliquid: ne quo res esse non possit. Vnde mutili dicti sunt boues, aut capri sine cornibus: non autẽ inde dicitur Vulcanus Mulciber: ut aliqui putãt: sed potius a mulceo: q omnia molliat ignis ac uincat. Laceres. i. ita lanies: ita expiles: ita discerpas: ut omnino ultra non habeas: quod minuas quin spolies: ergo mutiles & laceres quecunq;. i. omnem amatorem: quẽ nacta sis. i. quem inueneris: & allexeris: & quasi arreptura tuis illecebris. Phi. utin: idest uti ne. i. utrum ita lacerabo omnes uti. i. ut neminem habeam eximium. i. pręcipuum, quem amem, & minus tractem. Alii habent ut ni: & tunc sic lege. censes sup. uis, uel mones ut neminem habeam. ni. i. nisi. pręcipuum & separatum ex omnibus. proprie eximius porcus est exemptus a grege, atq; signatus macula aut nota. Sy. neminem habeas eximium, cuius te miserescat. Nam scito q sup. nemo quisquam (uacat quisquam) uenit ad te. quin: idest qui nõ ita pręparet. i. disponat sese ut expleat. i. satiet abs te suam uoluptatem suis blanditiis. i. suis sermonibus blandis. q̃ minimo. i. admodum paruo pretio. uel q̃ minimo p̃tio possit. Amabo: particula blandientis: quasi rogo te per amorem. hiscine utrum tu non insidiabere. i. nõ tendes insidias, & deceptiones. hisce. i. talibus amatoribus: uel talibus fraudibus. cõtra (aduerbium). i. ex aduerso: ex opposito. Phi. tñ quicquid dicas pol iniurium est. i. iniquum est. meretricem esse eandem. i. aequalis affectionis omnibus, Sy. autem: hic habet significationem indignantis & uim aduerbii. iniuriũ est. i. dicis q est iniquum esse eandem omnibus: sed a te peto est ne iniurium ulcisci. i. punire aduersarios: & uindictam de eis sumere: aut est ne iniurium ipsos amatores capi. i. dolo capi. eadem uia. i. eadem ratione, siue eodem modo, qua uia illi amatores captent: idest saepe capiant: saepe decipiant te. Eheu: interiectio lenae dolentis se non posse persuadere meretrici: ut id faciat: quod suadet. & simul desiderantis habere eam formam, qua id facere posse: quoniam ei non deest uoluntas. me miseram: fungitur hoc dicto uice interiectiõis quasi dicat me infelicem fateor. cur istaec: id est tua aetas. & forma: idest pulchritudo non est mihi lenae: idest uenditrici puellarum, sicut leno. aut cur haec: idest mea sententia. i. mea opinio non est tibi.

SER. CHEM dolentis est. spolies auferendo res suas. mutiles eũ dedecorando amissis suis. laceres macerando corpore: ut male poenitendo: & cogitando non sit sine cura. quemq; nacta est quecunq; nacta sis & caetera. dicis ut neminem amicum habeam in eximiuz scilicet: qui sit mihi eximius & dilectior pręcaeteris. eandem: idest iniquam & duram esse omnibus iniuriis, quamuis nobis infidi. adhuc ei feruebat caro, quia iuuenis.

ACTVS PRIMI SCENA II.

PARMENO SERVVS, PHILOTIS, SYRA

PA. SENEX si qret me modo, isse dicito *Senarii*
Adportum percontatum aduentū Pāphili:
Audin' quid dicā Scirte? si quæret me, uti
Tum dicas, si non quæret, nullus dixeris.
Alias ut uti possim caussa hac integra.
Sed uideo ne ego Philotion? unde hæc aduenit?
Philotis salue multum. PH. o salue Parmeno.
S. Salue me castor Parmeno. PA. & tu ædepol Syra.
Dic mihi Philotis ubi te oblectasti tam diu?
PH. Minime eqdē me oblectaui, quæ cū milite *Proceleus.*
Corinthum hinc sum profecta inhumanissimo:
Biennium ibi perpetuum misera illum tuli.
PA. Aedepol te desyderium Athenarum arbitror
Philotion cœpisse sæpe, & te tuum
Consilium contempsisse. PH. non dici potest
Quam cupida eram huc redeundi, abeundi a milite,

DONA. SEnex si q. me mō, is. di. ad por.) Hoc futus dixit, in scenā de pscenio respiciēs. Senex si qu. me. Duę cōiecturę sunt in hac scena: an uerę sint nuptię: & an uerisile sit abstinere potuisse adolescē tē a uirgie sibi nuptū tradita. Senex si q. me. Magis expssit ɔsuetudinē, dicēdo, senex q̄ si diceret, dñs maior. Senex si q. me. Vt ex uerbis suis tā meretrix q̄ lena descripta ē ita & Par. ipe, q̄lis sit oñdit ex sua locutiōe. Exeūdi āt cā de argumēto sumit: qa Pā. absens ē, & expectat in dies ei⁹ aduēt⁹. Percōta tū ad. Pā.) Honestā cām di xit. i. Pā. aduētū. Et pcūcta tū, & pcōtatū scribit, sed pcōtatū a cōto dr, quo nau tæ utitur ad loca nauibus opportuna. si uero pcūcta tū: ab eo qp a cūctis pgraī, dr. Senex si q. me mō, is. di. ad por. Hęc oīa, submis sa & ueloci pnūciatōe esse tēda sunt. hoc. n. desiderāt hmōi uerba, utpote & fui & festinantis. Audin' qd di. Sci.) Audis mō, sentis, in telligis: ut Vir. Progeniē sȝ .n. Troiano a sanguie duci Audierat. Itē alibi, Neq; aut dit curr⁹ hēnas. Audin' q. d. S.) Audis mō, p aduert. Scit te κωφὸν πρόσωπον īducit. Audin' qd di. Sci.) Couēit uoīn suo puero, παρὰ τὸ σκιρτᾶν. qd ē gestire & ludere. Nullus.) Pro nō. Als ut uti pos.) Inter als & alia hoc itereſt: qa alias alio tpe signāt. alia alr, aut p alia. Integrā.) Nō dicta. Sed ui. ego Phi.) Mire iuēta ē cā narrādi iō, qa pegre uenit meretrix alia, q̄ si Athenis eēt, oīa sciret. Sed uid. ego Phi. Sic solet dubitari, aduenietib⁹ ipsis, quos post mltū tpis iter uallō uidēt. Vñ hęc ad.) Cū quodā ɔtēptu ei⁹ Hęc dic Par. Salue me ca. Par.) Oli salutātes addebāt iusiurādū, ut h se dulo facer uiderent. Me.) Aut adiectio ē, & abūdat: aut pō sitū ē p μὴ syllaba: ut Græci μὴ τὸν ἀπόλλωνα dūt. Et tu ęd. Sy.) Irrisit ad castor addēdo ędepol. & qd illa Par. ille hic addidit Syra. Syra Sura ueteres legerūt, u p y ponentes: ut Musia, Suria. Dic mi. Phi.) Vide licentiā: supra Philotion, hic Philotis dixit. Vbi te ob. tā diu.) Facete dcm meretrici: nō, ubi fuisti: sed, ubi te oblectasti. Minime me eq. ob.) Me acuti⁹ pferēdū ē: & rñder πρὸς τὸ Te. Corinthū hinc sum p.) Hinc magnū oñdit dolorē hēc Philotiō, qp relictis Athēis Corinthi hitauerit. Cū mi. hic sum p. anhu. Multa dixit: & Milite, & Hic, & Inhūanissimo. Inhūanissimo. Quid potuit de milite dici, nisi i suplatiuo? nāq; ois miles īhūan⁹: hic uero īhūanissimus. Corinthū hic sū p. Hęc argumēta sunt, an se oblect re potuerit. a psona, qa miles īhūanissimus: a loco, qp hinc pfecta: a tpe, qp bienniū a re. i. ab iniuria quā itulit. Biē niū ibi ppe.) Vt ɔtinuationē sui casus oñderet, ppetuū dixit. Misera. Muliebris iterpositio, τὸ misera. Illū tuli.) Nō, cū illo fui, sed tuli: adeo nō me oblectaui. Desideriū Athe.) qp Corinthū pfecta es. Athenaʒ ar.) Q dixit Hinc ante.

* Athenarū. & ἀμφιβολίᾳ, te desiderium cepisse. Aedepol te des. Athe. arb. cepisse sępe. qp cū milite inhumanissimo. Cōsilium cōtēpsisse.) Pœnitudine esse possessam. Huc redeundi.) Itē a loco. Abeūdi a milite.) A psona.

GVI. SEnex si &c. Hic rite Parmeno seruus occasionē nactus est narrādi argumēti Philotidi meretrici pegre ueniēti. Par. loquit Sy. cōseruū ut eū hero petēti excuset: si senex. f. Laches qret me dici to me mū. i. pauloante. iuisse ad portū pcūctatū. i. interroga

tu aduētū Pāphili: q pegre in Imbrū pfectus est: cuius aduētu in dies magis expectauit. Percūctor si p u scribat, dr a p & cūctus cūcta cūctātio qp a cūctis aliqd pquirat, at si p o scribat, tūc a cōto dr instro nauis: quo nautæ utunt ad loca nauibus opportunā: ea ast ptica interdū a nautis inuestigat q̄ta sit pfunditatis aq̄ fluuialis. Interdū et piscatores p illas pticas sub ripis pisces ingrūt: & cōpellūt ad retia aqtica. O Syre ɔserue audis ne. i. intelligis ne: aut sentis: aut aduertis qd dicā. uti. i. ut. dicas me iuisse ad portū. tū. i. tūc. si qret me senex. aliqui codices hñt ut iti: & tunc forte posset sic dici: ut dicas iti eē p ifinitiuū ipersonalis uerbi. & tūc itelligitā me. sic dicas: a me itū eē. i. me iuisse ad portū: si qret senex. sȝ prior snia melior. Si senex nō qret me nullus. i. nō. ut sępe nullus sum: p q̄si nō sum, & perii. nullus itaq; dixeris: p nō dicas. ut possim uti alias. i. alio tpe. hac cā. i. hac excusatiōe ite gra. i. nō alias dcā. Sed uideō ne Philotim meretricem. unū. i. ex quo loco. hæc meretrix aduenit. i. huc re diit Athenas O Philotis salue multū. i. multū sis salua, & incolumis. Ph. o: optātis aduerbiū. Parmeno salue. i. saluus sis. Sy. o ecastor: iurātis aduerbiū ē q̄si p æde Castoris: sicut ędepol p ędē Pollucis. mi Parmeno salue. Par. ędepol & i. ēt. tu Syra lena deformis: tu salue. ridicule aūt hoc dicit. Cōuertit sermonē ad Philotim. tu Philotis dic mihi ubi. oblectasti te tādiu. i. tāto tpe, ubi uulgo dici solet: ubi spaciatus es tū. Dicimus oblecto me hac re. Phi. eqdē minime. i. non oblectaui me, q. s. ego. pfecta sum hinc. i. ex Athenis Corinthū. i. urbē illā. cū milite inhumanissimo. i. imitissimo: austerissimo: ferocissimo: imāssimo. ibi. s. Corīthi. ego misa tuli. i. passa sū: tolerauī: sustinui illū. i. mores ei⁹. bienniū. i. spacio duoʒ ānoʒ. ppetuū. i. cōtinuū: totū sine intermissiōe. Par. Aedepol arbitror desideriū. i. reqsitionē. Athenaʒ cepisse sępe Philotim. i. puto te sępe desiderasse, & reqsiuisse Athenas. Dicimus urbis desideriū cepit me: tenuit me: affecit me: queādmodū dicere solemus: me cepit odiū: uel tędiū: uel satietas urbis. Et arbitror inquā te sępe cōtēpsisse. i. iprobasse, tuū cōsiliū. i. tuū ppositū, & deliberationē: q̄ illuc iueras, ubi dicimus sępe: Post discessum meū me pœnituit ɔsilii mei: dicere pssumus post meā ab urbe pfectionē plerūq; meū ɔtēpsi, aut iprobaui cōsiliū uel meū mihi cōsiliū displicuit. Phi. nō pōt dici q̄. i. quā tū. erā cupida redeūdi huc Athenas. & abeūdi. i. discedendi a milite. & uidendi uos hic Athenis.

SEnex. Postq̄ ostēsa est Philo. eē amicā Bacchidis: cū de eius desertiōe doluisset. Possumus scire: qp si hēret a quo posset q̄rere de Bacchide, q̄reret. Inducit ergo Parmeno seruus garrulus: q nihil celet: sȝ reuelabit oīa de Pāphilo. hēt aūt occasionē exeūdi ei obuiā qa. s. uult ire pcūctari ad portū: an Pāphilus adhuc redisset: sed poeta ita tractat negociū: ut pprietas nō obliuiscatur psonaʒ: qa ecce notare potes i pricipio hui⁹ scene pprietatē sui: q q̄rit occasionē otiādi. Sicut. n. uoluit describer pus meretricularē psonā q̄ libēter noua audiret: ita p̄mittit huius psonę descriptionē garruli: q oīa diffundat: ut sic conuenire merito postea faciat. exiēs de domo loqt ad Syʒ ītus. si senex. i. Laches. alias. i. alio tpe. Philotiū cū ad eā loq̄ret q̄si p ueneratione nō dixit cōtiuā. Salue ita mi castor. s. adiuuet.

CVosq;

DONA. ℂV OSq; hic uidendi.) A re. ⁋ Rededi, abesidi, uosq; hic uidēdi. Oratorie unā rē in tria diuisit, huc rededi, abeundi a milite, uosq; hic uidēdi ut diceret, huc ueniēdi. ⁋ Nisi p̄finito loq.) A tpe. Hic ostēdit qd dixit supra, Tuis: & qd sit agitare conuiuiū libere. ⁋ Agitarē inter uos libere conuiuiū.) Inter agere & agitare hoc interest: q̄ agere est aliqd uel necessariū facere: Agitare, uoluptariū. Ergo agitarē, exercerem. ⁋ Nā illic haud licebat nisi p̄finito, loq.) Legit & illi. ut sit circūflexus accētus, & significet illic: ut, Illi mea tristia fcā. & absolutū ē.) Praefinito. Deest tpe, aut qd tale. ⁋ Nisi p̄finito loq, q̄ illi placerēt. Duo dixit: & p̄finito, & q̄ illi placerēt. ut neq; q̄ū uelles, neq; qd uelles, diceres. ⁋ Haud opinor cōmode.) Cōmode, p bland e & bn̄: ut, Nunq̄ tā dices cōmode. ⁋ Finē statuisse orationi militē.) Argute militē: qa q̄si inimicus sit oratiōi, q̄ in pace plurimū potest. ⁋ Sed qd hoc negotii est?) Hic ad argumētū nūc descēdit. In Phormione, Sed qd

Agere
Agitare
Illi
Praefinito
Commode

Vosq; hic uidendi, antiqua ut consuetudine
Agitarem inter uos libere conuiuium.
Nam illi haud licebat, nisi praefinito, loqui
Quae illi placerent. PA. haud opinor commode
Finem statuisse orationi militem.
PH. Sed quid hoc negotii est? modo quae haec narrauit mihi
Hic intus Bacchis? quod ego nunq̄ credidi
Fore, ut hac ille uiua posset animum inducere
Vxorē hēre. PA. hēre aūt? PH. eho tu, an nō habet?
PA. Habet, sed firmae hae uereor ut sint nuptiae.
PH. Ita Di Deaeq; faxint, si in rem est Bacchidis.
Sed qui istuc credam ita esse? dic mihi Parmeno.
PA. Non est opus prolato hoc percontarier
Desiste. PH. nempe ea caussa, ut ne id fiat palam.
Ita me Di bene amabunt, haud propterea te rogo
Vt hoc proferam: sed ut tacita mecum gaudeam.
PA. Nunq̄ dices tam commode, ut tergum meum

tu es tristis? praelatis. s. allocutionibus, & separatatum & p̄ mistatū personarū: ne ieiune ad argumentū ueniens, nō agere fabulam: sed narrare uideret. ⁋ Quid hoc negotii?) Bene addidit negotii: ut augeret inuidiā facti. nam potuit dicere, Quid hoc est? Sed, ut diximus, ad inuidiam, & magnitudinē rei, Negotii dixit ⁋ Quae narrauit mihi.) Quae: qualia. s. & quanta. ⁋ Modo quod narrauit mihi. Quae, legendū est: ut sit, qualia & quanta. & hoc ἐν ὑποκρίσει. ⁋ Quod ego nunquā credidi.) Hoc totū cum inuidia pronunciandum ex aio meretricis, quae facinus indignum nuptias putat ⁋ Vt hac ille uiua posset.) Mire ostendit ex isdē uerbis eandem hanc esse quā supra dixit, Nunq̄ illa uiua uxorē ductū. ⁋ Posset aium inducere.) Quasi in rem durā & immanē. ⁋ Habere aūt?) Ostendit pronunciatione q̄ prope est ut non habeat. ⁋ Sed firmae hae uereor ut sint nuptiae.) Bene pro p̄sona serui, qui uult dn̄m uxorium esse magis, q̄ amatorem Bacchidis. ⁋ Vt.) Ne nō. ⁋ Sed firmae hae uereor. Aiaduerte Terentium in nuptiis hoc dictū seruare, utrum firmas an infirmas dicat nuptias. ⁋ Si in rē est Bacchidis.) Bene additū, si in rē est Bacchidis: ut ostenderet se nō malignitatis, sed beneuolētiae cā talia uota suscipere. ⁋ In rem, pro utilitate: Ab re, contra utilitatē. ⁋ Sed q istuc credam.) Id est, nuptias esse infirmas. ⁋ Sed qui istuc credam ita esse? dic mihi Parmeno. Superiore uoto excusauit crimen curiositatis: iā uidetur post Bacchidē audire uelle. ⁋ Non est opus prolato, ho percontarier desiste.) Vide q̄ conuenienter Poeta, cū id agat ut narrantem Parmenonē inducat, tn̄ multis diuerticulis morales facetias internectat. ⁋ Non est opus prolato, hoc percontarier desiste. Incerta distinctio, utrum prolato hoc, an hoc p̄contarier. ⁋ Ita me Di bene amabunt.) Pro ament. ut, Donec regina sacerdos Marte grauis geminā partu dabit Ilia prolem. ⁋ Vt hoc proferā.) Prodam, Bacchidi. s. uel cuilibet. ⁋ Mecū gaudeam.) Mecum, intra me. Virg. Haec feci. ⁋ Nunquā dices tam cōmode.) Haec pronunciatio eiusmodi esse debet, ut ex ea appareat prope deletum Parmenonem, uix se posse continere quin narret. ⁋ Nunquam dices tam cōmode. Quasi ex parte labefactus est sic enim loquitur.

Animum inducere
In rem
Ab re
Proferre
Mecum gaudeo

GVL. ℂVT antiqua consuetudine. i. s̄m uetustam cōsuetudinē. aut si uis cape cōsuetudinem pro cōuersatione & familiaritate. ut ergo agitarē. i. celebrarem: exercerem inter nos conuiuium. libere. i. sine subiectiōe: & in libertate. mea antiqua cōsuetudine. i. eo modo quo solebamus. Nā haud. i. nō. licebat illic. i. Corinthi apud militē loq ea, q̄ placeret illi militi. nisi p̄finito. i. determinato: certo: praescripto: limitato: assignato tpe ac destinato. Par. haud. i. nō opinor militē statuisse. i. cōstituisse: limitasse: assignasse: p̄finiuisse: destinasse finē. i. terminū: modū tuae orōni. i. tuo sermoni: ita ut ultra illū terminū tibi destinatū: nō tibi loq liceret cōmode. i. apte: ac cōmode: pro tua cupiditate. Nā tui siles saepe sunt loquaces & perulātes. nō cōmode. i. blāde: uel ex uoto: siue ex ai s̄nīa p̄finit suae orōnis modus. Phi. descēsus nūc fieri incipit ad argumēti narrationē. Sed qd negotii est i qd hoc est, qd mihi dictū est. & adhibuit negotii ad inuidiā: & magnitudinē rei ostēdēdā. Quae exclamatiue. i qualia & q̄ta Bacchis meretrix narrauit mihi mō. i. paulo ante. hic intus. i. in eo loco ubi erāt. Deinde exclamatione facta subdit narrauit inquā mihi illud quod nunquā credidi. i. putaui. fore. i. futurum esse. s. ut hac Bacchide uiua. i. uiuēte. Pamphilus posset inducere animum. i. posset sibi p̄suadere, aut imperare: aut uelle habere uxorem. Par. aūt: hic habet significationem indignātis. q. d. quid dicis eum habere uxorem: prope est ut nō habeat: & illud habere autē debet pronunciatiue adiuuari: quod dictū abscissum est ex fine orationis Philotis quod faciunt saepe indignantes & improbātes dictum alterius. Phi. Eho: hic interiectio gestientis in spem ob auditum uerbum. tu responde sup an Pamphilus nō habet uxorem? Par. habet uxorē. sed uereor ut. i. q̄ nō. hae nuptiae sint firmae. i. stabiles permansurae: ratae. Phi. Dii & Deae faxint. i. faciant ita: idest ut nō sint firmae nuptiae. si illud. s. nuptias non fore firmas. est in rem: idest uergit in utilitatem Bacchidis. Nam res saepe capit̄ pro utilitate: ut e re mea: e re tua &c. i. ad meam & tuam utilitatē: hoc est in rem meam. i. hoc est mihi utile. Ab re uero significat cōtra utilitatem: ut Video ab re futurum si hoc feceris: idest uideo futurum illud contra utilitatem sed tu Parmeno dic mihi. qui. i. quomodo: uel cur credam istud esse ita. i. nuptias nō esse firmas. Par. nō est opus. i. nō est expediēs prolato. i. proferre: quare non sint futurae firmae nuptiae. desiste. i. cessa percunctari. i. inquirere nimis curiose. hoc. s. quare nō sint futurae firmae nuptiae. Phi. Nempe. i. certe nō est opus p̄lato ea causa. i. p̄pter eā causam. ut ne. i. ut nō. id. i. quare nō firmae sint futurae nuptiae fiet. palam. i. fiat manifestum. Dii bene amēt me ita ut dico uerum: modus est iurādi. nō rogo te. i. nō interrogo propterea: id est propter eam causam. ut proferam. idest uel publicem, uel prodam Bacchidi aut cuilibet: sed propterea te rogo ut ego Philotis gaudeam tacita: id est taciturna mecum: idest intra me. Par. nunquam dices tam commode. i. tam apte. ut committam. i. credam. tergum meum. i. dorsum meum.

Autem

SER. ℂVT anti. cō. agi. li. ideo dico libere: nam illic p̄finito a milite haud cōmode quantū ad te: quia uos mulieres semper estis garrulae: sed hoc neg. est quae. i. quāta hr̄e: aut. q. d. nō hr̄et qa illud hr̄e est quasi nō hr̄e. hr̄e Ba. si ista dimissa non ducat alterā sed Ba. amet: nō est aliter nō esset seruus garrulus: nisi faceret se p̄cari de re: quā ipse magis optabat p̄palare: nolē cū rogando nō posset aliqd extrahere: trāsfert se ad ueritatē & uincit improbando caetera l. p. secū.

Tuam in fidem cōmittam. PH. ah noli Parmeno·
Quasi non tu multo malis narrare hoc mihi,
Quam ego quæ pconter, scire. PA. uera hæc p̄dicat,
Et illud mihi maximum uitium est. si mihi fidem
Das te tacituram, dicam. PH. ad ingenium redis
Fidē do loq̄re. PA. ausculta. PH. istic sum. PA. hanc
Amabat, ut cum maxime, tum Pāphilus, (Bacchidē
Cum pater uxorem ut ducat orare occipit·
Et hæc, communia omnium quæ sunt patrum,
Se senem esse, dicere, illum autem esse unicum,
Præsidium uelle se senectuti suæ.
Ille primo se negare· sed post q̄ acrius
Pater instat, fecit animi ut incertus foret,
Pudori ne, an ne amori obsequeretur magis.
Tundendo, atq; odio deniq; effecit senex·

DONA. ¶ AH noli Parmeno.) Artificiose se fingit audire nolle, ut taciturā credat si audierit: qa curiositas, signū est loquacitatis. Sic Horatius. Percōtatorē fugito, nā garrulus idem est. ¶ Quasi tu nō multo malis.) Deest, ita dicis: ut sit, ita dicis quasi. Et nūc Philotis nō est instātior, hac calliditate, ut magis seruū ad dicēdū puocet. ¶ Quasi nō tu multo malis narrare hoc mihi. ἔλλειψις. deē. n. ita grauaris dicere. aut, ita negas te esse locuturū. ¶ Et illud mihi uitiū ē ma. Seruile uitiū est, tacere nō posse. ¶ Vera prędicat: & illud mihi maximū uitiū est. Hæc lēnus apud sese: illud dare, Si mihi fidē das. Etiā alia se hr̄e uitia exceptioe signat in hoc qd̄ dicit, Illud mihi uioū maximū ē. ¶ Si mihi fidem das.) Aiaduerte his dilatiōibus ēt spectatorē suspēdi: quo libētius audiat. ¶ Si mihi fidē das. Fideliter, p des. ¶ Ad igeniū redit.) Quia a se discesserat si taceret. Cicero, Redit ad se. ¶ Hāc Bacchidē amabat ut cū maxie.) Eiusmodi est hæc tota narratio, ut defensionē adolescētis cōtinere uideat: q meretricē amicā necessitate coactus deseruerit. Mire igit̄ uni q̄stio est, inde cœpit: Amabat, inqt, Bacchidē. Sic & in secundo Virgi. an fortiores Græci Troianis, Fracti bello, inqt, fatisq; repulsi Ductores Danaū. ¶ Bacchidē amabat. Ordo & sensus hic est. Hanc Bacchidē tum amabat Pāphilus, ut cū maxime amabat, cū pr̄ uxorem ut ducat orare occipit. Et Vt positū p quēadmodū. Et Maxime bis numero subaudit̄. Et cū maxie, una pars orationis est: aut cū maxime p nimis. ¶ Cū pr̄. Cū, mō aduerbiū est. p qn̄. ¶ Orare occipit.) Maxima necessitas est, ut oret pr̄. ¶ Et hæc, cōia oium.) Quid si iniustū est qd̄ orabat̄? ostendit iustū & frequētatū qd̄ dicebat pr̄. ¶ Se senē esse dicere.) Oēm cām adolescentis senex amputauit, p suo senili cōmodo rogans potuisset. n. adolescens dicere, Quā p me curā geris, hāc pre cor p me deponas. ¶ Seoē esse dicere. Illud posset agere amator cōtra utilitatē suā sed nō poterat filius cōtra utilitatē patris. Ergo ut cogeret pr̄, suā cāz iterponebat. ¶ Pręsidiū ue. se se. su. Præsidiū senectutis, sobolē & successorē dicit. ¶ Sed postq̄ acrius pr̄ instat.) Tria dicit: & acrius, & pr̄, & instat. ¶ Sed postq̄ acrius pr̄ instat. Postq̄, inqt, pr̄ acrius instat, nō cōpulsus est Pāphilus, sed tm̄ deliberauit. ¶ Patet instat. Maior uis est cū pr̄ instat, q̄ cum rogat ¶ Pudorine, anne amori obsequeret̄ magis.) Sic oñdit in utranq; partem, ut tm̄ in aio honesti adolescentis pudor amorem uincere debuisset. ¶ Pudorine, anne amori ἀνακόλουθον. nō. n. p̄posito Verū, intulit Anne. ¶ Pudori ne, an̄ amori. Latens excusationis rō explicata est. ¶ Pudori. Patris. s. Amori. Meretricis. ¶ Tundendo atq; odio.) Tundere, est sæpius idē repetere. translatio a fabrorū malleo. ¶ Odio. Assiduitate. Attēdenda est difficultas uniuscuiusq; uerbi. ¶ Tundēdo atq; odio deniq; effecit.) Deniq;, tpis longitudinē signat. Efficimus, qd̄ cū magno conatu & molimine facimus, uixq; p nos finē accipit. ¶ Tunden do atq; odio deniq; effecit senex. Mire interposuit moras, ad postremū cōfessurus uxorē ductā. Primo, inqt, negauit: post deliberauit: ad postremū duxit. Nō, inqt, ipse: sed effecit hoc senex. Ita, mutatione psonæ totā necessitatē adolescēns absoluit. ¶ Deniq; effecit. Oratorie tempus apposuit nam hoc significat deniq. ¶ Odio.) Hoc est instantia.

Anne

Tūdere

Odium

Deniq;

Efficere

GVL. ¶ IN tuā fidē. i. in tuā fiduciam, seu fidelitatē: ueritatē: ac cōstantiam: aut in tuam promissionē. Phi. ah: interiectio dolentia. o Parmeno noli dicere sup. talia. Dicis enim sup. q̄ si tu nō multo malis. i. potius uelis narrare hoc mihi, q̄ ego uelīz sup. scire ea quæ percuncter. i. inquirā. q. d. fingis te nō uelle narrare mihi. sed tamen cū serui oēs sint loquaces: tu ostendis tua curiositate te multo magis uelle narrare id mihi, q̄ ego uelim id scire quod peto. ipse enim seruus sua curiositate ostēdebat signum loquacitatis. nā (ut inquit Hora.) Percunctatorē fugito: nā garrulus idē est. uel sic intelligo: Noli Parmēo dicer̄ sup. talia. nā dicis sup. qua si tu nō malis narrare hoc mihi q̄ ego percūcter. i. q̄ ego petā scire. q. d. quicqd fingas multo magis cupid⁹ es narrādi id mihi, q̄ ego sciendi: cū ab ingenio seruoꝝ esses discessur⁹ si faceres aliter. Par. lentius hoc summisse intra se loquit̄. Hęc mulier p̄dicat. i. narrat. uera. i. ea q̄ uera sunt. & illud. s. tacere nō posse est mihi maximū uioū. i. maximū p̄brū. Deinde hoc clare dicit. Si das pro si des mihi fidē. i. si mihi sanctæ pmittas te tacituram. dicam quod percūctaris scire. Phi. Hoc apud se, aut cōuersa ad spectatores ait. seruus redit ad ingenium. i. ad naturam seruorū. quæ est tacere nō posse: a qua uidebat̄ discessisse. Deinde cōuertit sermonē ad seruum. do fidem. i. pmitto me taciturā. loquere. i. narra quod ego peto. Par. ausculta. i. audi. Phi. sum istic pro hic. i. sum hic parata ad audiendū uel sum istic. i. tota uersor in audiendo qd sis dicturus. Par. ut. i. quemadmodū. Pamphilus: cū maxime una pars oratio nis pro ualde seu nimis: ait Dona. amabat hanc Bacchidem. tū. i. tunc. maxime in quā amabat eā. cum. i. quando. pr̄ occipit. i. incipit orare: ut ipse Pamphilus ducat uxorē. & cum in quā occepit pater dicere hæc quæ sunt cōmunia oium patrū. i. quæ ab oibus patribus dici solent. s. se patrē esse senē. sed illum. s. filium. esse unicū. i. sine fratribus. & se senē uelle illum filiū esse præsidiū. i. subleuamē: auxilium suæ senectuti. hæc p̄dicta sunt, quæ patres dicere solent. Ille &c. hac tota narratione huc tendit̄: ut ostendat̄ Pamphilus necessitate coactus amicā Bacchidez deseruisse. Ille Pamphilus primo negate. i. negabat: uel cœpit negare se ducturum uxorē. sed postquā pater instat. i. urget: importunus est: & uehemens. acrius. i. uehemētius pater efficit ut filius foret. i. esset incertus animi: pro aio. i. dubius qd esset sibi faciēdum. ne. i. utrū. magis obsequeret̄. i. faueret: obediret pudori. i. honestati, & uerecundiæ, qua afficeret̄ a patre: si ei nō foret obsecutus: an magis obsequeret̄. i. respōderet amori Bacchidis spreto pudore patris. Deniq;. i. post molta. senex Laches pr̄ Pāphili efficit. i. q̄si magno conatu & molimine fecit. Nam effitimus quod magno conatu & molimine facimus: uixq; per nos finē accepit. tundēdo. i. sæpius rogādo & quasi molestia afficiendo & tædio: ac sæpe inculcādo Nā tundere pprie est sæpius idem appetere, ac ferire. translatio a fabroꝝ malleo. inde obtundere dr̄ molestia ac tædio afficere. Cice in epi. Cupio te uerbis nō obtundere. Atq; fecit inquam odio. i. assiduitate: improbitate: siue importunitate: instantia. inde odiosus. i. molestus: importunus: instans. Senex ergo effecit tundendo & odio: ut filius sup. magis obsequeret̄ pudori, q̄ amori.

Efficere

Obtūdere

Cicero

SER. ¶ AD inge. redi. Hanc Bac. amabat tum Pāphi. &c. ita dico amabat: ut amabat cum maxime unquam amauit: & occipit dicere &c. Pudori pr̄is an amori Bac. donec in ip. nup. quia interim ibat ad Bacchi sed postquam uidet &c. Aiebat mihi Par. perii. cum isto odio quod dixerat superbius ibi: Tundendo, atq; odio &c.

¶ Despondit

Despondit ei gnatam huius uicini proxumi.
Vsq; illud uisum est Pamphilo neutiq̄ graue,
Donec iam in ipsis nuptiis, postq̄ uidet
Paratas, nec moram ullam, quin ducat, dari.
Ibi demum ita ægre tulit, ut ipsam Bacchidem
Si adesset, credo ibi eius commiseresceret.
Vbicunq; datum erat spatium solitudinis,
Vt colloqui mecum una posset, Parmeno
Perii, quid ego egi? in quod me conieci malum?
Non potero hoc ferre Parmeno, perii miser.
PH. At te Di Deæq; perdiunt cum istoc odio Laches,
PA. Vt ad pauca redeam, uxorem deducit domum.
Nocte illa prima uirginem non attigit.
Quæ consecuta est nox, eam nihilo magis.
PH. Quid ais? cum uirgine una adolescens cubuerit
Plus potis, sese illa astinere ut potuerit?
Non uerisimile dicis, nec uerum arbitror.
PA. Credo ita uideri tibi, nam nemo ad te uenit,
Nisi cupiens tui, ille inuitus illam duxerat.
PH. Quid deinde fit? PA. diebus sane pauculis

DONA. Neutiq̄ — ¶DESPONDIT ei gnatam.) Vide, nō hic dici, duxit uxorē Pāphilus: sed totū ad patrē referri. ¶ Neutiq̄.) Non nimis. ¶ Donec iā in ipsis nuptiis.) Nota locutionē sensu magis, q̄ uerbis manifestā. ¶ Donec iā in ipsis nu. Deest, posit⁹, cōstitutus ue ita doluit, & ęgre tulit. Aut repetere dēmus sic In ipsis inquā nuptiis. ¶ Donec iā in ipsis nuptiis. In mētione nuptiaꝝ efferuescit aius amatoris. ¶ Nec morā ullā q̄n duc. da.) Vbi nec aliquā dieculā, uel dilationē uidet ad nuptias. ¶ Quin. Quominus. ¶ Ibi de. Deniq; postremo. Et mire additū est Ibi: qa male pēdebat, In ipsis nuptiis. & sic ē q̄si dixisset, In ipsis inquā nuptiis. ¶ Demū ita ęgre tulit. ut ipsam Bacchidē, si adesset, credo ibi eius cōmiseresceret. Hoc ὑπερβολικῶς. ut Vir. Vel Priamo miserāda manus. ¶ Vt ipsam Bacchidē. Quæ nūc accusatrix ē. Et ē argumētū ab aio. ¶ Aegre tulit. Idem Virg. Quis talia fando, Myrmidonū, Dolopumue, aut duri miles Vlyssei, Tēperet a lachrymis? ¶ Credo ibi.) Ibi p tū. ¶ Vt col. me. una pos.) παρέλκον tertiū. Et argumētū a psona qp ait, mecū. ¶ Parmeno peri.) Argumētū a dictis: qp ait, Parmeno peri. ¶ Parmeno. Moraliter, & antonomasiace nomē repetit. ¶ Et significanter fecit, nō addendo Dicebat, & in μιμητικὸν a διηγηματικῷ trāseundo. Et mire interposuit nomē ut affectū doloris ostēderet. Sic Virg. Anna, fatebor eni. ¶ Parmeno pe. m. δεύτερον repetit nomē. ¶ Ate Dii, Deæq; pdiunt.) Obstrupuit, & psuasit seruus nā iā meretrix scoi irascit, nō Pāphilo. ¶ Cū istoc od. Cū instātia ac molestia. ¶ Vt ad pau red.) Tāq̄ multa sint, q̄ de Pāphili amore dici possint. ¶ Vt ad pauca red. Præceptū oratoriū in lōga narratione p ueritatis inqsitione. reddit. n. auditorē acriorē, quē spes finis recipit fatigatū. ¶ Vxorē dedo.) Vxor dr̄ uel ab ungēdis postibus, & figēda lana. i. qp cū puellæ nuberēt maritorū postes ungebāt, ibiq; lanā figebāt uel qp lotos maritos ipsæ ungebant. cuius rei testis Ennius, Exin Tatgniū bona fœmina lauit & unxit. ¶ Nocte illa pri. Pronūciādū acutius Illa pria. q. d. plena desiderii, plena cupiditatis. Similiter addidit Virginē. Et expsse, nō attigit. ¶ Nocte illa pria. q. d. plena amoris, & plena dulcedinis ut mirū sit qd̄ infert, nō tactā uirginē Et hic argumētū ē q̄ta fecerit Pāphilus erga amicā suā. ¶ Virginem nō attigit. Virginem ἔμφασις est q̄uis nō amatā, uirginē tñ. & nō dixit, nō amplexus est: sed, ne attigit qdē. ¶ Quæ cōsecuta est nox.) Eā pmā noctem. s. ¶ Nihilomagis.) Quasi in nihilo, possit eē magis aut minus. Et nihilo magis, asseuerationis est. ¶ Quid ais? cū uir. una) Inuenit quasi interiectio una. i. simul, uno loco. ¶ Cū uirgine. A psona ¶ Vna. A loco. ¶ Adolescēs.) A persona. ¶ Cubuerit.) Ab habitu & occasione. ¶ Plus potis.) Ab impulsione, & ex accidētibus. ¶ Cū uirgine una adolescens cubuerit. Argumēta in cōiecturā necessario posita: qbus Terētius ex utraq; pte disputās, τὸ εἰκὸς ἐλέγχων purgat: neqs illū stulte hæc posuisse iudicaret. Hæc. n. meretrix tarde credit argumētis, ne a Parmenone uincat. Hinc est qp ait Horatius Vincere Cæcilius grauitate, Terē. arte ¶ Nō uerisimile di.) αὔξησις puersa prius est. n. uerū, deinde uerisimile. Sed ideo sic dixit, qa est sæpe nō uerisimile, uerū tñ ut, Decios p alieno cōmodo mori uoluisse. ¶ Nō uerisimile dicis. Hoc iā pl⁹ est, tñ eū amasse Bacchidē, q̄tū non possit credi. ¶ Credo ita uideri tibi: nā nemo ad te uenit.) Magno cōpēdio usus ē, nō ostēdens cur hoc falsum sit qd̄ putet meretrix: sed cur hoc putet. ita ex eius persona refellit qd̄ obicit. ¶ Ille inuitus.) Inuitus — Inuitus dicendo, quasi admonet iterū iterumq;: ut Virg. Ita liā nō sponte sequor. ¶ Quid deinde fiet?) Interponit persona ad exitū festinans: ut alibi, q̄ metui quorsum euaderes. ¶ Diebus sane paucis. Hic exitus est.

GVI. ¶DESPONDIT. i. spōsam fieri curauit ei Pāphilo. gnatā. i. filiā unius uicini pximi. illud. s. despōderi sibi eā filiam. uisum est Pamphilo usq;. i. assidue. neutiq̄. i. nullo mō. uel non nimis graue. i. molestū, & difficile toleratu. donec. i. quousq; iā in ipsis nuptiis. i. in ipsa mentione nuptiaꝝ: uel donec ipse positus: aut constitutus in ipsis nuptiis. postq̄ uidet nuptias paratas: nec uidet ullam moram dari. i. neq; ullū spatiū: ne dieculā qdē, aut dilationē aliquam dari sibi. quin. i. qp nō ducat. i. capiat eā in uxorē. ibi. i. tunc. demū. i. demq; postremo. tulit ita ægre. i. ita moleste, & difficulter. ut. i. qp. ibi. i. tunc ipsam Bacchidē accusatricē commiseresceret eius Pāphili. i. qp ipsamet Bacchis misereret eius. si adesset. i. si præsens esset. credo. i. ita arbitror & mea est talis opinio. cōmiserescit — Cōmiserescat — cōmiserescebat est impersonale uerbum ante se uolēs habere accusatiuum & post se infinitiuū, aut genitiuum. ubicunq;. i. in quocunq; loco. spatiū solitudinis. i. in quo poteramus esse soli remotis arbitris. datum erat. i. concessum. ut. i. ita qp posset loq. una. i. simul mecum dicebat sup. o Parmeno perii. i. perditus sum. qd ego ita assentiendo desponsationi misti in quod malū. i. in quod infortuniū conieci me. i. me pcipitem egi. o Parmeno nō potero ferre. i. portare: sustinere: tolerare: pati hoc. ego miser perii. Phi at. i. sed. o Laches Dii & Deæ perdiūt. i. pdant: destruant te cum isto. i. tuo (per cōtemptum dictū est isto) odio. i. instātia, & molestia. Pa. ut redeā ad pauca. i. paucis absoluam narrationē & ueniā tantum ad pauca narranda: quasi longe alia dici de Pamphilo possent. Pāphilus duxit uxorem domū. uxor dicit ab ungendo: nā nubentes ungebant maritorū postes: ibiq; lanam figebāt Pamphilus non attigit uirginem illa nocte prima plena amoris & suauitatis. Nihilomagis ipse Pamphilus attigit eā ea sup. nocte: quæ nox est cōsecuta nocte prima. Phi. quid ais? nō pōt illud credere. dius qp adolescens cubuerit una cū uirgine plus potis. i. magis potēs. ab impulsione, q̄ esset uirgo ut, i. qualiter. ipse potuerit abstinere se illa uirgine? non dicis uerisimile. i. pbabile: & qd̄ nec spēm qdem habeat ueritatis. neq; arbitror uerū esse qd̄ dicis Pa. credo ita uideri tibi. i. te ita iudicare illud qd̄ dixi nō esse uerū: imo nec uerisimile. nam nemo uenit ad te nisi cupiens. i. cupidus amator tui. ille Pā. duxerat illā inuitus. i. nolēs. Phi. qd fit deinde. i. qd cōsequenter efficitur: postquā nō attigit illam. Pam. sane. i. certe, uel ualde. paucis diebus post: aduerbiū est post. — Sane

SER. ¶QVID ais? non est credibile An m. dic adole. aliquis cubuerit una cum uirgine etiam si plus potis. i. potens in abstinentia isto esset ita ut po. absti. ab illa. Vel sed est plus potus segitur ita: cubuerit dico presertim cum esset plus æquo potus: ut innuptus.

DONA ¶POTS Pã. me solũ seducit foras.) Ne testis q̃squã & arbiter secreto intueniat. ¶ Me solũ seducit foras.) Familiaris in seruo iactãtia de dño & familiaritate. simul q̃a decẽs est, ut p eũ, q̃d gestũ sit, spectatores sciãt. ¶ Narratq;, ut uirgo ab se integra ẽt tũ siet. Hoc est illud q̃d supra dixerat, No cte illa pria uirginẽ nõ attigit. ¶ Seq; an q̃ eã uxorẽ duxisset domũ. Bonus color purgatiõis. diceret.n. quare si illã odio hẽbat, ducebat uxorẽ? ¶ Tolerare pos.) Tolerare, uerbũ ẽ mala patiẽtis. ¶ Decreuerim.) Statuerĩ, & defixerĩ. ¶ Quã de me nõ po. diu. hẽre. [Greek] ¶ Eã ludibrio hẽri.) Honesto uerbo & pudoris pleno usus est: & noue p uitiari. ¶ Quin.) Quominus ¶ Integrã.) Id est honestã nõ.n. dixit, spoliatã uirginẽ aut mulierẽ. ¶ Vt ac. a suis.) Vigilãter q̃dẽ integrã specificat. i. talẽ qualẽ accepi a suis potuit.n. uitiatã accepisse, ut sępe euẽit, Ergo nõ abũdat, Vt accepi a suis, sed hẽt signationẽ. ¶ Piũ ac pudi. inge. nar. Pã.) Erga meretricẽ, piũ: pudicũ erga uirginẽ. Cogit piũ dicere Pãphilũ, quẽ piurũ putabat. ¶ Piũ & pudicũ ingenium narras Pãphili. An simul erga uirginẽ & piũ, & pudicũ? an piũ erga meretricẽ: pudicũ erga uirginẽ? ¶ Hoc ego pf.) Verba Pamphili sunt: nõ ut q̃dã putãt, ad psonã Parmenonis referẽtes. ¶ Hoc ego pferre. Amorem. s. meretricis. ¶ Cui tu nihil di. uitii.) Nũc uitii culpę uxorię. ¶ Abiturã de.) Deniq;, motam signat, & postremã tarditatẽ. itaq; postremo, uel sero abiturã indicat. ¶ Quid interea?) Exultãtis est, & gestiẽtis audire. ¶ Interea. Inter eos dies. ¶ Postq̃ hũc alie. ab sese uidet. Pro alienatũ dixit. ut in Phormione, Quid ego uobis Geta alienus sum? Nã q̃uo alienũ, si amabat, dixisset? ¶ Postq̃ hũc alienũ. Oratorie, nõ iã Bacchidẽ excusat, quã a uerisimili causa uult inducere, q ipsa sit in Pãphilum durior. Alienũ ab se uidet. Id est maritũ nã hoc nomen a meretricibus alienum est. ¶ Maligna multo.) Maligna, difficilis. Malignus est q difficultatẽ sui oñdit. ¶ Procax.) Dispoliatrix & petax. Procare.n. ẽ petere. Virg. Procacibus austris. i. impudentibus. nã q multũ petit, impudens est, & pcax. Vnde & pci dicti sunt, qui filias alienas in matrimoniũ petierũt. ¶ Atq ea res.) Atq imo. Legit & atq. ¶ Nõ ædepol mi.) Obtinuit q̃d uolebat, Parmeno. nã credidit Philotis iniuriã factã Pãphilo. ¶ Atqui ea res multo maxie.) Opportune concitatius Pãphilũ defendit Parmeno, postq̃ Philotis inducta est, ut fateret iniuriã factã. ¶ Et hãc q̃ domi erat.) Vxorẽ modestã. ¶ Et illã.) Meretricẽ malã. ¶ Et illã, & hãc q̃ domi erat. Illã q̃ meretrix esset hanc i. uxorẽ. ¶ Cognouit.) Diligẽtius & attẽtius cõsiderauit nã cognoscere, est diligẽter & attẽte cõsiderare. ¶ Cognouit satis.) Bñ satis, ex ipsius moribus, & ex meretricis. ¶ Ad exemplũ.) Quasi ad imaginẽ, & collationẽ, & speciem comparationis. ¶ Existimans.) Intelligens. ¶ Hæc ita uti liberali esse ingenio decet.) Qualitas comparatiua.

Margin: Integra ab adolescente · Tolerare · Decertio · Ludibrio hẽre · Interea · Alienus · Malignus · Procax · Procare · Proci · Atqui · Cognoscere · Ad exẽplum · Existimare

Post, Pamphilus me solum seducit foras:
Narratq;, ut uirgo a se integra etiam tum siet:
Seq; ante, q̃ eam uxorem duxisset domum,
Sperasse eas tolerare posse nuptias:
Sed quam decreuerim me non posse diutius
Habere, eam ludibrio haberi Parmeno,
Quin integram itidem reddam, ut accepi a suis,
Neq; honestum mihi, neq; utile ipsi uirgini est.
PH. Pium ac pudicum ingenium narras Pamphili.
PA. Hoc ego proferre, incommodum esse mihi arbitror:
Reddi patri autem, cui tu nihil dicas uitii,
Superbum est: sed illam spero, ubi hoc cognouerit,
Non posse se mecum esse, abituram deniq;.
PH. Quid interea? Ibatne ad Bacchidem? PA. quotidie:
Sed, ut fit, postq̃ hunc alienum ab sese uidet,
Maligna multo, & magis procax facta ilico est.
PH. Non ædepol mirum. PA. atqui ea res multo maxime
Disiunxit illum ab illa: postq̃ & ipse sese,
Et illam, & hanc, quæ domi erat, cognouit satis,
Ad exemplum ambarum mores earum existimans.
Hæc, ita uti liberali esse ingenio decet,

GVI. ¶PAM. Seducit i. seorsum ab arbitris ducit me solũ. i. sine testibus, & arbitris. & narrat ut. i. qualiter. uirgo sit ẽt tunc integra. i. incorrupta: intacta ab eo. & narrat inquã se sperasse posse tolerare. i. pati: sustinere. tolerare uerbũ est mala patientis. eas nuptias antequã duxisset domum eam uxorem. Sed o Parmeno; subdit uerba Pamphili. neq; est honestum mihi: neq; utile ipsi uirgini. eam uirginem haberi ludibrio. i. stuprari: uel illud a me. q̃n. i. q nõ reddam eam integram. i. intactam a me. itidẽ. i. similiter: eodem modo. ut. i. quemadmodum. accepi eã a suis parentibus. quam uirginem decreuerim. i. statuerim: defixerim me non posse habere. i. tenere mecum diutius. i. multum diu. Phi. narras. i. dicis. ingeniũ. i. naturam Pamphili pium erga meretricẽ. & pudicum. i. castum erga uirginem. Pa. pergit uerba Pamphili referens. arbitror esse mihi incõmodum proferre hoc. i. dicere hoc quod nunc dixi: uidelicet me uelle integram reddere eam. Do. exponit hoc. s. morem meretricis. ast. i. sed. superbum est. i. illud est superbiæ. eam puellam reddi patri: cui patri nihil uitii dicas. i. nihil culpæ uxoriæ referas. sed spero illam uxorẽ meam deniq;. i. tandem. abituram. i. discessuram. ubi. i. quando. ipsa cognouerit hoc. s. se nõ posse esse mecũ. Phi. interea. i. inter eos dies quid faciebat supple ne. i. utrum. ipse Pãphi. ibat ad Bacchidem amicam? Par. ibat quotidie. sed ut fit. i. sicut fieri solet, & moris est. postquã uidet hunc Pamphilum alienum. i. alienatũ ab se, ppter matrimoniũ. nam nomẽ mariti est multũ alienũ a meretricibus. ilico ipsa Bacchis facta est multo magis maligna. i. multo magis difficilis. nam malignus dicit, q difficultatẽ sui ostẽdit. & facta est multo magis procax. i. petax petulans: importuna: dispoliatrix. Procare enim est petere. Virg. procacibus austris. i. impudentibus. nã qui multũ petit impudens est, & procax. unde & proci dicti sunt, qui filias alienas in matrimoniũ petierunt. Phi. ędepol nõ est mirum si ipsa sit facta magis procax, ppter id quod fecit Pamphi. fidẽ datam nõ præstando. Par. atqui. i. sed certe. alii habent atq; ea res. s. talis malignitas & procacitas multo maxime. i. longo uehementissime disiunxit illũ Pamphi. ab illa Bacchide. postquã cognouit. i. diligẽtius, & attentius considerauit satis. quantum sat erat sese. i. seipsum. i. mores proprios. & illam Bacchidem. i. mores meretricis. & hanc uxorem. i. mores uxoris qua uxor erat domi. existimans. s. Pam. intelligens mores earum Bacchidis & Philomenæ. ad exemplum. i. ad imaginem, siue ad collationem: aut comparationem, seu speciem comparationis hoc modo.

Margin: Atqui · Multo maxime

¶SED q̃ tunc ista ait mihi Par. construe ita: duxi uxorem: sed neq; honestum mihi. i. neq; utile est uirgini eam habere ludibrio. s. eã me corrumpere. quin itidem. i. similiter reddã integrã. i. uirginem suis parentibus: ut accepi integrã. cã dico hẽri ludibrio, quã decreuerim me non posse diutius hẽre. Piũ in Bacchidẽ. Pudicũ in uirginẽ. Ego adhuc uerba Pã. ppalare hoc q̃d nũq̃ eã attigi. Incõmodũ ẽ mihi. i. turpe pñ. i. Phidippo. Illã dico cui &c. supbũ. i. crudele ẽ: sed hoc mõ: uel hic mõ nõ possum me expedire: sed spero illã abi ex sua pte: postq̃ hoc cogñ. s. nõ posse mecũ esse: & ita me expediã: post q̃ cognouit & se q̃a ad modũ probi uiri deberet uiuere: & illã Bacchi q meretrix esset: & hanc. i. uxorem suã: q̃a patiens & benigna esset, existimans. i. considerans apud seniores earum ambarũ s. unam alii cõparando & q̃a hæc. s. uxor pudẽs ita ut decet esse pudentem. Liberali animo: & modo.

Margin: SER.

¶Pudens

Pudens, modesta· incōmoda atq; iniurias
Viri omneis ferre, & tegere contumelias.
Hic animus partim uxoris misericordia
Deuictus, partim uictus huiusce iniuriis,
Paulatim elapsus Bacchidi, atq; huic transtulit
Amorem· postq̄ par ingenium nactus est.
Interea in Imbro moritur cognatus senex
Horum· ad hos redibat lege hæreditas.
Eo amantem inuitum Pamphilum extrudit pater·
Relinquit cum matre hic uxorem· nam senex
Rus abdidit se· huc raro in urbem commeat.
PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiæ?
PA. Nunc audies· primum, dies complusculos
Bene conueniebat sane inter eas· interim
Miris modis odisse cœpit Sostratam:
Neq; lites ullæ inter eas, postulatio

BONA. Pudens. Modesta. ¶PVDENS, modesta.) Hęc cōtra uitia meretricia posuit pudēs hęc, illa ꝑcax: modesta hęc, illa maligna. reliqua uero superaddunt̄, ornamēta uxoria, matronæq; laudes. ¶ Incōmoda atq; iniu.) Callide, laudata uxore nō repetit uitia meretricis apud meretricē: & sil' cōtēt° de uxoris laudibus, uitia meretricis intelligit. ¶ Incōmoda atq; iniurias uiri oēs ferre. Figura ἔκλειψις. ¶ Tegere.) Tegere. Celare. Hoc plus ē q̄ ferre. & tegere, q; meretricē amaret. Et plus dixit tegere, q̄ celare. Tegere.n. ad hoc dixit, ut nō solū cuiquā nō ediceret sed & ne quis sciret ¶ Hic, aius.) Oratorie dixit, nō.n. Pāphilū dixit: sed, aium Pāphili. ¶ Vxoris mi. ἀμφιβολία. ¶ Hic, aius. Hic, ꝑ tu3. Virg. Hic annis grauis, atq; aī maturus Alethes. ¶ Vxoris misericordia. Recte, q3 ex misericordia amor nascitur. sic & in Phorm. Miserū est, uirgo ipsa facie egregia. Virg. Heu q̄bus ille lactatus fatis. ¶ Partiꝫ uict° hu. ini.) Qualitas relatiua. Deuict°. ¶ Deuictus. p. ui.) De ꝑxio repetiuit παρόμοιον, deuictus, uictus. ¶ Paulatim elapsus ē. Adeo ē tardus amor Pāphili, & magnus ut ē post iniurias difficile discedat. ¶ Elapsus ē. Aius, nō Pāphil°. ¶ Postq̄ par ing. na. ē.) An sibi par: an absolute, bonū: ut dicimus, sic par est facere te. Ergo aut sibi par, aut uxori.i. liberali fœminæ. Elapsus & aius. Par. ¶ Par ingeniū nactus est. Par ingeniū, eādē uolūtatē. Sallust. Quos eadē odisse, & eadē metuere in unū coegit. idē alibi, Nā idē uelle a e n e d f a e. ¶ Interea in Imbro morit̄ co. se.) Bn̄ cā ambitiōis Pāhili narrat̄. ¶ Cognatus senex. Bn̄ q; ait senex nā acerbū funus nō cōueniebat fabulę. In comœdia itaq; apud Terētiū, aut meretrix molesta, aut ex duabus una uxor morit̄, aut senex. Ita ex hmōi mortibus, uel incommodū uitat̄ uel lucrū insup nascit̄, ut nō sit cā lugēdi. ¶ Horū.) Maluit horū, q̄ dñorū, dicere. ¶ Ea ad hos redibat lege hr̄ditas.) Verbo iuris usus est ca.n. legitima est hr̄ditas, q̄ familiæ debebat̄. ¶ Eo amā.) Mō iā uxorē. nō.n. amicā. ¶ Inuitū Pāphilū ext. pr̄.) Inuitū recessisse uis uerbi demōstrat. Nā ꝓprie extrudere dr̄, q manibus expellit. sed hic, trāslatiōe usus est, ut ōnderet tm̄ iportunitatis uerbis senis fuisse, q̄tū impulsie manuū efficere potuisset. ¶ Extrudit. Verbū necessitatis. Legitia hr̄ditas. Extrudere. Relinqt.) Inertia p̄sentis tpis Legit̄ & reliqt. ¶ Reliqt cū matre hic uxorē. Præparatio ad futurū errorē. ¶ Nā senex rus abdidit se.) Nā, inceptiua pticula: ut, Nā meus cōseruus ē hō ut magni ꝑtii, Plautus in milite glorioso. ¶ Rus abdidit se. Verbū rephēdētis senē: q; se abdidit, dixit ¶ Huc raro in urbē. Huc bn̄ dixit, ut ōndat Parmenonem in urbe esse. Mira ἐναντιότης fac n. p̄sentē, & nullus error in fabula est ¶ Commeat. Cōmeare est abesse inde ubi te eē oporteat. Ergo hoc dicto ōndit q̄ raro ad urbē ueniat senex, q̄ppe cōmeatus est ex aliqua cōmoratiōe tpalis abscessus. Cōmeate. ¶ Quid adhuc hn̄t infirmitatis nuptię?) Bn̄ usq; adhuc suspensa narratio est. & in hac interrogatione q̄si substomachat̄ Philotis decepta, q; nihil uideat infirmitatis in nuptiis: qd̄ optauerat ¶ Quid adhuc hn̄t. Hoc tristior meretrix dixit ¶ Nūc au. Sic ait, quasi tādudū audire cupiēti, uel q̄si ad molestā ꝑcōtatricē. ¶ Bn̄ cōueniebat sane.) Bn̄, ꝑ multū. & sane ualde q q satius, idem & ualidus. ¶ Miris mo.) Miris exēplis. ¶ Interim miris modis.) Huc usq; Parmenonē Poeta uerba passus est dicere: cętera actibus seruaturus. ¶ Interim miris modis. Mire, ad finē comœdiæ tege explanatio reseruat̄. nāq; si q̄rat̄, falsū Parmeno, cū nō odio socrus, sed pudore, simultatē aduersus so- Miris modis Interim.

ecū Philomena simulauerit. ¶ Interim. Mō repēte: & est ad uerbiū temporis. ¶ Postulatio.) Expostulatio, querela. sed proprie Expostulatio est apud illum ipsum qui peccauerit: Postulatio, de illo apud alterum. Expostulatio Postulatio

GVI. ¶ HAEC uxor pudens.i. uerecūda. modesta.i. tēperata. ita.i. eo mō. uti.i. sicut. decet.i. honestū est. ingenio liberali.i. bonæ naturæ mulieri esse. ferre.i. ferebat. æquo aīo oīa incōmoda.i. oēs importunitates. atq; oēs iniurias.i. iniustitias. uiri.i. mariti sui.s. Pāphili tegere.i. tegebat cōtumelias.i. nō solū cælabat, neq; reuelabat: sed efficiebat ne eiusmodi cōtumeliæ ab aliquo rescisceren̄t. Postq̄ ergo Pāphi. hæc oīa contulit.i. comparauit. hic.i. tūc. aīus eius.i. ipsemet p tim.i. pro parte aliqua deuictus.i. multū motus misericordia uxoris suæ. partim.i. ex altera parte uictus.i. deflexus & separatus. iniuria.i. improbitate malignitate huius meretricis. elapsus est.s. aius pāphili.i. latēter euasit a Bacchide: atq; ipse animus trāstulit amorē huic uxori Philomenæ. postquam nactus est i. inuenit. ingenium par sibi supple.i. eādem uoluntatem uel naturam: uel postq̄ inuenit par.i. bonum ingeniū.i. bonam naturam suæ uxoris interea.i. dum hæc geruntur. senex qdam cognatus.i. de cognatione horum.s. Pāphili & patris sui moritur in Imbro.i. in eo loco. hæreditas.i. successio. redibat.i. annuebat: spectabat ad hos, Pamphi. & patrē. legi.i. per legem. pater Laches extrudit.i. quasi manibus expellit. eo.i. in Imbrum Pamphi. filium. inuitum.i. nolentem. q3 amantem.i. amore suæ uxoris captum Pamphi. reliquit hic uxorem cum matre sua nā senex.s. pater eius Laches. abdidit.i. abscondendo se contulit rus: idest in agros meditandi gratia.i. operandi. commeat.i. redit raro huc in urbem Athenarum. Cōmeare est abesse inde ubi te esse oporteat. Inde commeatus dicitur ex aliqua causa temporalis abscessus. Phi. quid infirmitatis.i. quā instabilitatem nuptiæ habēt adhuc.i. hactenus, quasi dicat nihil ex tuis uerbis infirmitatis esse colligit̄ adhuc. Par. nunc audies.i. cognosces. primum.i. in principio sane bene.i. ualde bene: uel multum conueniebat inter eas.i. nulla erat controuersia inter Sostratam matrē Pamphili & Philomenam. Dicimus elegāter aliquando: optime inter nos conueniebat.i. nihil erat controuersiæ inter nos. ubi conueniebat est impersonale uerbum: sed cum dicimus hoc conuenit inter nos: id est de hoc nulla est inter nos cōtrouersia. personale uerbum est. Interim.i. repente: ait Dona Philomena cœpit odisse: pro od re. si haberemus Sostratam matrē Pāphili miris modis: idest mirabilibus exemplis. neq; tamē ullæ lites.i. ulla iurgia erāt inter eas. nunquā postulatio.i. querela, seu interpositio querelarum erat inter eas. Expostulatio est querela interposita apud illū, qui peccauerit: postulatio uero est de aliquo apud alterū interposita querela. Pudens & modesta. Hic pro tunc

SER. ¶ FERRE.i. ibat incōmoda uiri &c. cum hæc inquā esset huius Pamphi. animus par &c. partem uict. huius.i. Bacchi. Amantē iam uxorem: bene dixi enim matre. nā senex: q; absint senex cōmoditatem fecit ad caelandū partum: eiꝫ illa posset abire ad matrē Quid. q.d. tu dicebas non esse firmas nuptias: sed in istis dictis qd infirmitatis. h. n. inter eas· idest Sostratam & Philo postulatio: id est querimonia de iniuria scilicet nullam iniuriam expostulabat: una ab alia accesserat Sostrata ad eam Philomenam.

Nunq̃. PH. quid igit? PA. si qñ ad eam accesserat
Confabulatum, fugere e conspectu ilico:
Videre nolle: deniq; ubi non quit pati,
Simulat se a matre accersi ad rem diuinam, abit:
Vbi illic dies est complureis, accersi iubet:
Dixere caussam tunc nescio quam: iterum iubet,
Nemo remisit. postq̃ accersunt sæpius,
Aegram esse simulant mulierem: nostra ilico
It uisere ad eam: admisit nemo: hoc ubi senex
Resciuit, heri ea caussa rure huc aduenit:
Patrem continuo conuenit Philumenæ.
Quid egerint inter se, nondum etiam scio:
Nisi sane curæ est, quorsum euenturum hoc siet.
Habes omnem rem: pergam quo cœpi hoc iter.
PH. Et quidem ego nam constitui cum quodam hospite,
Me esse illum conuenturam. PA. Dii uortant bene
Quod agas. PH. Vale. PA. & tu bene uale Philotium.

DONA. QVID igit?) Recte dixit, si hoc nō fuit, qd ergo? Postulatio, q̃rela, & q̃si iusta interpositio q̃relarum. Fugere e cōspectu ilico.) Bñ e cōspectu: utpote, q̃ caueret grauida intelligi. Sed tñ subiūgit Videre nolle, ut ignorātia Parmenonis appeat: q argumētū odiorum credidit, q Philumēa neq; uideri uellet, neq; uidere. Fuger e cō. Ne uideret. Videre nolle. Ne uideret. Deniq; ubi ñ qt pa.) Pati & sustinere, & sustineri itelligi pōt hoc loco, utrum postq̃ nō potuit sustinere socrū: an postq̃ socr⁹ ferr nō potuit sic se celātē nurum? Pōt ēt sic itelligi, Vbi nō potuit argumēta odii sui ipsa nurus pati, & cōtinere, migrauit ad socrū. Nō quit pati. Tolerare, aut tolerari: qa patior cōe est, nā patior te, & a te dicim⁹. Abit.) Proprie abit: qa non expectauit ut mitteret. Vbi il. di. ē cō. ἀορίστως dies, ñ diebus dixit. Accersi iu.) Nō addidit, q̃. qa itelligit. Dixere ca. tūc ne. q̃.) Nō Nescio quā, qa nullius momēti, ac falsam. Nemo re.) Hic iā aptius odiū ur, ubi nec tam fingit eā. Postq̃ acc.) Subaudit, nūi. i. missi a socru. It uis.) Vt, Populare penates Venimus. Postq̃ accersunt. Id est missi a nobis. s. Et mira uarietas. It uisere ad eā. Visere, officii ē uidere q̃rētis aliquē. Admisit ne.) Iniuriosa ēt ipsa pnunciatio ē. Hoc ubi se. re.) Scim⁹ q̃ ad nos deferunt. Rescim⁹ celata. Heri ea cā. Bñ ea cā: qppe q se cum abdidisset. Nō dū ēt sc.) παρέλκον tertiū. & deest scire. Et ē σύλληψις scio scire cū ἀνακλάσει. Nō dū ēt. Recte finiuit reliqs pt b⁹ fabulæ pēdulū & attētū spectatorē. Nisi sa. cu. ē qu. euē. hoc fiet.) Bñ: qa curiosus ē Parmeno, & idē garrulus: nā p totā fabulā talis iducit. Quorsū euētum. ἔλλειψις. Deest scire. Habes om. re.) q. d. quā audire expetisti. Pergā quo cœ. hoc iter. Pergā hoc iter, ut, Tēdere iter pēnis. Quo cœ. h. iter. Ad portū. s. Nā cōsti. cū qu. ho.) Dicit cām cur i reliq̃ fabula nō appeat psona hui⁹ meretricis. Cōstitui.) Cōstitui, ppne, nā de hmōi rebus dr̃ cōuenire & cōstituere, de cuiusmodi rebus apud extraneos meretrices agūt. Diuertāt bñ qd ag. Sæpe enim res eueniunt aliter q̃ uolumus: & ideo Vertumnus colitur, qui præest rebus uertentibus.

Pati

Visere
Videre
Scire
Rescire

Pergam hoc iter

Cōstitui

GVI. PHI. Igit si hoc nō fuit. i. si lites nō habuerit, qd fuit aliud iter eas? Par. si qñ. i. si aliqñ: uel si forte So. accesserat ad eam Philomenā cōfabulatū primū supinū. i. ut confabularet, seu colloqret cū ea: & cū ea familiariter cōferret aliq̃, & cōicaret ilico ipsa Phi. fugere. i. fugiebat e cōspectu eius So. ne uideret ab ea. nolle. i. nolebat uidere ipsam So deniq; i. postq̃. nō quit. i. nō potuit. pati. i. tolerare. instātiā So. uel nequit pati. i. tolerari a So qa (ut ait Do.) patior ē cōe uerbū. nā patior te & a te dicimus. simulat. i. fingit se Philomenā. accersi. i. aduocari a mr̃e sua. ad rē diuinā. i. ad sacrificiū faciēdū forte sui gētilitatiū ut sæpe fiebat. abiit. i. discessit: neq; expectauit ut mitteret. ubi. i. postq̃ ipsa Philomena ē illic. i. apd matrē. cōplures dies. i. multis diebus. So. iubet eā Philomenam accersi. i. aduocari. Tunc mr̃ & filia & ancillæ dixerunt, nescio quā cām q̃ nō posset redire Philomena iterum. i. secūdo. Sos. iubet eā Philomenā accersi. i. aduocari. nemo. i. nullus, aut nulla remisit Philomenam postq̃ missi a Sos. accersunt. i. aduocāt eā sæpius. simulāt mulierē Philomenā esse ægrā. i. ęgrotā. ilico nr̃a So. hera mea it uisere: p it ad uisendū: uel uisit eā Philomenā. uisere est officii: uidere q̃rētis aliquē. nemo admisit. i. introduxit So. ad eā Philomenā. ubi. i. postq̃. senex Laches resciuit. i. cognouit hoc per relationē. Nam scimus quæ ad nos deferunt: rescimus relata. Heri ipse senex aduenit huc rure. i. ex agris. ea causa. i. ppter eā cām. continuo. i. ilico. ipse cōuenit. i. allocutus patrē Philomenæ. ēt nondū. i. nō adhuc scio. quid egerint. i. fecerint: q̃ue. fuerint locuti. nisi. i. pterq̃, q sane. i. certe, uel ualde. est mihi curæ scire sup. quorsum. i. in quā partē. hoc negocium sit euenturum. i. processurum. habes. i. tenes: itelligis oēm rē quā audire expetisti. pgā. i. psequar hoc iter. quo itinere cœpi ire. s. ad portum. uel pergā. i. perseuerabo ire sup. eo quo. i. in quē locū. s. ad portū. cœpi iter. i. sum iter ingressus. Phi. & qdē. i. & certe. ego pergā quoquo cœpi iter. nam cōstitui. i. conueni. cū quodam hospite. i. amico externo. me esse cōuēturā. i. allocuturā illū hospitē. Par. Dii bene uertant. i. approbent bene: & recte dirigant id qd agas. sæpe eni res eueniunt aliter, q̃ uolumus: & pleruq; bona in peius. mala mutant in melius. & ideo Voltumnus, uel (ut dicunt alii) Vertūnus colit: q præest rebus uertentibus. Phi o Parmeno uale. Par. & tu Philotiū nomē pdum & protensum blandi grā: sicut Glycerium. ēt tu Philotiū bñ uale.

IVBET Sostrata eam accersi: nisi sane curæ est mihi. s. scire quorsum. s. nisi inquirā. Constitui conuentionem cum quodam hospite me conuētura illum. s. me locuturam eum. SER.

ACTVS II. SCENA PRIMA.

Iambici quad. acatalect. troch. quad. catalecticus.

LACHES SENEX, SOSTRATA MVLIER.

L. PRO deum atq; hominū fidem, quod hoc genus est, quæ hæc coniuratio!

DONA PRo deū atq; hominū fi.) In hac scena accusatio socrus ē q se cōiecturalr̃ defendit, dicēs nihil a se f m in pnicie nurus. Pro deū atq; hoium fidē ἐμφατικῶς ab exclamatione cœpta scena ē. Senex. n. ē difficilis & iratus. Q d' hoc ge. ē. q̃ hec cō.) Conat Terē. aduersus famā socrū bonā repire. & incipit a generali exclamatione, quo uehementior sit eius accusatio: paulatimq; ad speciale crimen descēdit. Quod hoc genus. Accusatio a persona: cui accidit ex sexu q socrus est. Coniuratio. Confessio, bonæ rei est: Coniuratio, malæ. & inde coniuratio Catilinæ dicta est. Quæ hæc coniuratio. Accusatio a te.

Cōfessio
Cōiuratio

GVI. PRo hæc Hic accusatio socr⁹ ē, q̃ læserit nurū. Socrus aūt coniecturalr̃ se defendit dicens nihil a se factū esse in pniciē nur⁹. La. ph: irascētis exclamatio. iploro sup. fidē. i. opē & auxiliū. Deū p Deorum: atq; hoium qd'. i. q̃le. cuiusmodi est hoc genus: muliebre. s. est. accusatio enim est a sexu. quæ. i. qualis. hæc cōiuratio. i. cōspiratio: cōsensus: cōcordia: in malum est. consensio bonæ rei est coniuratio malæ.

SER. PRoh Deū. Postq̃ pmissa sunt pterita, q̃ erant necessaria. Incipit scds actus de culpa dissidii falso refundēda in So. ut p hoc moralitas socrū describit. Licet. n. Sn. inmento crimine odiose nurum suam: &

suam:& malis moribus suis eam a domo sua expulisse. Tamen p hoc qd soleant male socrus i nurus suas machinari designat. Ecce inducunt cōuenietes psonæ & satis auctorizabiles.s.Laches maritus eius:& Phidippus pr̄ uirginis: q iponat ei hoc crimē.& credant hoc totū malū eā cōmouisse ipsa uero inducit ut innoxia. postea uituperabit alia socrus. Sed iste actus mō ē Sostratæ.

Qd genus mulierū ē hoc de malis socribus dic.t. pariter studeret eā:& pariter nolīt eadē oīa. bn̄ dixi oēs:qa neq; una est excipienda:& hoc est.

DONA. CVT oēs mulie.ea. æq̄ stu.) Bono argumēto utit, Læsisti nurū, qa socrus es:& nulla socrus diligit nurū. Vt oēs mulieres. Accusatio a caussa eadē.

Studere — Studeant. Maioris operis ē studere, q̄ uelle. Neq; decli.quic.)

Declinare — Id est flexā uel inflexā ab eo qd' declinauerit:ne parū sit, diuersam uel dissimilē dixisse ut est illud, Illū tumulū inflexit. Itaq; adeo uno aio.) Nescias an ex snīa hac, uel adeo ex hac scena nomē fabulę sit inuentū. Itaq; adeo. Necessaria snīæ ἀμφιβολία ad describendā utranq; psonā. Viris eē aduer.) Aliud argumētū, Læsisti nurū, ut mihi aduersareris. nā mulieres oēs aduersant uiris. Similis pti.est) ἀνξησις. nā studiū & bonū ē: ptinacia uero nunq̄ nō mala. Aeq̄ stu.est.) Studiū est dedita opa uolūtatis hominis attētior atq; ipensior In eodēq; oēs m̄hi ui. ludo doctæ ad ma.) Tria in accusatione posuit:ex qbus duo sunt cōmunia, unū ipsius. q mulier est, & q socrus, cōmunia q ipsa specialit' et magistra est ad malitiā Sostrata. Ex his colligit iniuriā passam nurū p coniecturā. Et ei ludo si ullus ē magi.) Magna amplificatio criminis. dubitat, an sit ludus malitiæ:& magistrā non dubitat Sostratam, sed certo scio, inqt. Me miserā. Et hęc q̄ ἐμπαθῶς cœpit, ad misericordiā spectat defendētis oro. Quæ nūc quāobrem accu.ne.) Oratorie p se loqtur mulier siqdē maioris innocentiæ est nescire crimē, q̄ defendere.& his uerbis ondītur sine noxa esse ēt Philumenā nō solū hanc q̄ loquit, Sostratā. Itaq.) Mō duæ partes sunt orationis. Nō, ita me Di bn̄ ament, mi Laches. Modo Mi Laches nō est blandientis, sed eius q pichtetur innoxius. Nō, ita me Di bn̄ ament. [illegible] p iusiurādū. Nō, ita me Di bn̄ ament. Aiaduertendū ueteres non minus εὐφημισμὸν in uerbis quā κακέμφατον neglexisse: uelut hic, ita me Di bn̄ ament. Di ma.pro.) Seniliter odit uxorē cuius amor optabilis fuit i adolescētia. Di mala phibeant Vt una inter nos agamus ætatē. Postmodū re.) Hæc figura ab oratoribus ἐπάγγελμα nominat: in q̄ aliqd pmittimus iudicibus nos pbaturos, rū metuimus, ne qd illis temere psuasum sit Postmodū rescisces. Fiducia innocētiæ. Rescīscere ē, cū qd' de industria celatur, uix argumētorū ui agnoscit. An qc.p istis fa.) Amare περὶ τῆς σοφοῦ λογίας. Quæ me,& te,& fami.) Iā sic accusat, q̄si pbauerit crimē. & ē amplificat o. Quæ me & te,& familiam Hæc exaggeratio est, q̄ δεινότης appellat: cū ex uno maleficio multa fiūt ab oratoribus crimina De decoras.) Dedecorat, qd' honestū ē, Turpat qd honestū ē corporale. Cui suos li cō.) Nota liberos i significatiōe ēt uni' filiæ Dignū suos cui liberos cō.) Multū sonanter, & accusatorio strepitu nec masculinū genus, nec fœmininū posuit:nec unā, sed liberos. Sic Cicero, En cui tuos liberos cōmittas. cū de ono ageret.& Hēmus.n.liberos oēs.de puella. Dignū. Sic dixit dignū, ut honoris genus sit, accipe uxorē meruisse.

Pertinacia — Studiū — Magistra — Itaq — Mi Laches — Rescisco — Dedecorari — Turpari — Liberi

Vt omnes mulieres eadem æque studeant, nolintq; omnia.
Neq; declinatam quidquā ab aliarū ingenio ullam reperias.
Itaq; adeo uno omnes animo socrus oderunt nurus.
Viris esse aduorsas æque studium est, similis pertinacia est,
In eodem omnes mihi uidentur ludo doctæ ad malitiam.
Et ei ludo, si ullus est, magistram hanc esse satis certo scio.
S. Me miserā, quæ nunc quāobrē accuser, nescio. L. hem, *Senarii*
Tu nescis? S. Non, ita me Di bene ament, mi Laches.
Itaq; una inter nos agerē ætatē liceat. L. Di mala phibeāt. *Iāb.tet.*
S. Meq; abs te immerito eē accusatā postmodo rescisces. L. scio.
Te immerito? an quidquam pro istis factis dignū te dici pōt?
Quæ me, & te, & familiam dedecoras, filio luctum paras.
Tum autem, ex amicis inimici ut sint nobis affines, facis.
Qui illum decreuerunt dignum suos cui liberos cōmitterent.

GVI. CVT.i.q oēs mulieres æq̄.i.pariter.uel ita studeant.i.studiose moliant̄ tenent:atq; cupiant ea.i.easdē res:puta lædere nurus & odisse. studere maioris ē opis, q̄ uelle: iō hic studeāt rite capi pōt p studiose cupiāt:& ut oēs mulieres æq̄ nolint .i.recusent oīa q̄ sup.uiri uelint uel nurus.neq; reperias.i.inuenīat aliqs:secūda psona p tertia.ullā mulierē declinatā.i.inflexā, seu recedentē q̄.i.in aliquo.seu aliq̄tenus ab ingenio.i. a natura aliaꝝ mulierū Itaq;.i.iō uel sint duæ ptes. oēs socrus i. oēs matres maritorū.oderunt.i.odio psequunt nurus.i.uxores suoꝝ filioꝝ. adeo p ualde. uno aio.i.aio ualde similu: & cō sentienti eq̄ .i.ita, uel tā seu tm̄ studiū est.i.dedita opa& attēta uo'untas, ac impensa & similis ptinacia.i.obstinatio & pseuerātia in malo est oibus.mulieribus.eē aduersas.i.aduersari uiris.& oēs mulieres uident mihi doctæ .i.instructę eruditę ad malitiā.i eodē ludo.i. i eadē schola malitiæ. Et scio satis certo.i satis explorate hanc uxorē meā eē magistrā ei ludo.i.illi scholę malitię: si ullus est malitię ludus. magna ē criminis amplificatio dum dubitat senex an sit malitię ludus So me miserā: exclamatio ē tertia.q.d.possum dicere me esse infelicē.q s.ego nescio.quāobrē.i pp quā cām.accuser a uiro meo nunc. La hē: indignātis interiectio:& irridētis.tu nescis q̄re accuseris q.d.optime nosti · sed simulare te iuuat. So.o mi Laches: nō hic mi blādiētis ē: sed eius q pichtetur innoxius Di ita ament me: ut dico uerū: me nescire q̄re accuser.q.i & ita liceat nos agere ætatem.i.uita fungi inter nos:& simul traducere uitæ tēpus: ut uerū dico me nescire q̄ re accuser suntq; modi iurādi satis triti. La. Di phibeant mala q.d. nō eēt magnū mihi malū: si tu mihi eriperis ne possem tecū agere ætatē: & hoc dr̄ p quādā irrisionē: ut diti cōsueuit uulgo: Deus seruet nos a malo p quādā irrisionē. So. & rescisses.i.cognosces. Rescimus qd' de industria celat. postmodū i postea me Sostratā eē accusatā abs te imerito.i.sine cā. La. scio te imerito eē accusatā.q.d. scio te nō eē tm̄ accusatā q̄tū meruisti: & iō imerito.i.nō sm̄ meritū es accusata: an .i. utrū qcquā.i.aliqd pōt dici de te dignū i.put merita es. p istis factis.i. p tuis iprobitatib'. istis posuit p pnōe prō. q.s. tu dedecoras.i. deturpas dehōestas ifamas me, & te, & familiā .i. famulos & domū totā.& pas.i. acqris uł pcuras luctū.i. mœrorē filio Pā. aūt i.sed tū i.deide facis nt affines.i. ppinqui ppnuptias sint nobis inimici ex amicis.i.rū pus eēnt amici nobis q affines decreuerūt i.statuerunt illū filiū dignū.cui filio cōmitterēt.i.collocarēt: traderēt fidei· seu crederēt suos liberos.i.suā filiā ubi liberi i plali significatōe uni' filię usurpat. CNE q; decli.&c.& cū i oibus moribus cōueniant. Itaq; in hoc qd' oēs socrus &c & nō solū i eisdē moribus curuæ. Sed ēt sunt ibi ptinaces:& hē. Simi. ptina.& cū ita sint pti. sunt ēt ita callidæ: q nullus pōt eas talia fecisse cōprobare: & hoc ē doctæ ad ma Ludū uocat sicut illis uidet: qa magna ex hoc eis ē iucunditas. Malitia quātū ad patiētes. Et cū oēs ita sint ptinaces: mea uxor ē peior sup oēs: & hoc est & ei ludo. Di mala phibeant. Cōtra hoc qd' illa pluribus malis se deuouebat. si fecisset hoc.q d.uolo qd' Di oīa mala a nobis auertāt sed tm̄ nō:iō minus credo te fecisse. Scio tm̄ immerito ponderose:& ironice hoc dicit. Nec finita est oratio. Volebat enim ei dicere multa turpia: sed se repressit. Addit ideo. an qcquā &c. Liberos.i.filiam: plurale pro singulari.

Pertinacia — Agere ætatem — SER.

Tu sola exorere, quæ perturbas hæc tua impudentia.
S. Egone. L. tu inquã mulier, q̃ me oĩno lapidẽ, haud hoiem pu(tas.
An quia ruri esse crebro soleo, nescire arbitramini
Quo quisq; pacto hic uitam uestrorum exigat? *Senarius*
Multo melius hic q̃ fiũt, q̃ illi cubi sũ assidue, scio: *Troc. qua. ca.*
Ideo quia ut uos mihi domi eritis, proinde ego ero fama foris.
Iam pridem equidem audiui cepisse odium tui Philumenam.
Minimeq; adeo mirum. & ni id fecisset, magis mirum foret.
Sed non credidi adeo, ut etiam totam hanc odisset domum.
Quod si scissem, illa hic maneret potius, tu hinc isses foras.
At uide q̃ immerito ægritudo hæc orit̃ mihi abs te Sostrata.
Rus habitatum abii, concedens uobis, & rei seruiens,
Sumptus uestros otiumq; ut nostra res posset pati,
Meo labori haud parcens, præter æquum atq; ætatem meã.
Non te pro his curasse rebus, nequid ægre esset mihi?
S. Non mea opera, neq; pol culpa euenit. L. Immo maxime.

DONA

Exoriri

Tu mulier

Lapis

¶ T V sola exo.) Emergis, repiris. Verbũ hoc impudẽtiã notat. Cicero, Exortus ẽ seruus, q quem in eculeo appellare nõ posset, eũ accuset solutus. ¶ Exorere. Existis. Exoriri dr̃ q nõ expectatus inuadit aliquẽ. ¶ Tu inquã mulier q̃ me oĩno lapidẽ, haud ho. pu.) Tu mulier, ἔμφασιν malitiæ hẽt: & oĩno expssio cõsuetudinis ẽ ad indignationẽ. Et lapis nunq̃ utilis, nisi ad telũ, quẽ magis ad iniuriã delegit, nã saxũ melius, q̃ lapis: ut Virg. Saxaq; subuectare humeris. ¶ Tu inq̃ mulier. Sic Euripides * & Virg. Variũ & mutabile sp Fœmina. ¶ Lapidẽ, nõ hoiẽ. Sufficeret, lapidẽ putas sed de stomacho, ñ hoiẽ, additũ ẽ, Plautus, Herus meus elephãti corio cir ũtectus est, nõ suo. ¶ Nõ hominẽ putas: ἐν ἤθει Sic Appollodorus. * ¶ An qa ru. cre. esse.) Memor sui est, q dixerat, Rus abdidit se. ¶ Quo qsq; pa. ue. V. totũ p uestrũ sic ueteres. ¶ Multo me. hic q̃ fi. ὑπερβολὴ usus ẽ, ut i Adelphis, An nõ pus totis sex mẽsibus olfecissem? ¶ Iõ qa ut uos mi. do. eri.) Mire ɔfirmat un̄ sciat. ne suspicio se crimẽ obiicere uideret. Et bñ mihi: qa cõmoditas familiæ ad hũc redũdatura ẽ. ¶ Pridẽ eq. au. ce. odiũ tui Phi.) Primo obiurgatio ẽ So. cur ñ amet nurũ. scdo, cur nõ amet a nuru. tertio cur usq; adeo puella nupta deserat domũ. ¶ Minimeq; adeo mi.) Satis amare, p merito dicit odiũ ɔtra meritũ, amoreq;: simul excusat nurũ, q odere talẽ socrũ: & simul ɔuenit, qd si nõ læsa ẽ, sed odio me hẽt. ¶ Sed non cre. adeo.) Deest, osurã fuisse. ¶ At ui. q̃ ime. ægri. hęc mi. ori. abs te So.) [illegible] post acrẽ inuectionẽ, seipm miserat, ut iuidiã duræ iclamationis i ipsam ɔuertat. Sic i Andria, Age nũc iã ego pol hodie, si uiuo, tibi oñdã herũ qd sit pɔcli fallere. Et cõtinuo, Chre. pietatẽ gnati nõ te miseret mei: tm̃ laborẽ capere ob talẽ filiũ? ¶ Quã im ægr. hęc orit̃ mi. abs te So.) Postq̃ de iniuria dixit de psona ei⁹ cui⁹ fama * ẽ, idest cũ ¶ Ægritudo hęc oritur. Orit̃ & magnitudinẽ rei sigñat, & repẽtinũ ipetũ. ut supra, Tu sola exorere. ¶ Rus ha. abii.) Quia dixit, Se ex rus sese abdidit. ¶ Cõcedẽs uo.) Ne diceret̃ q sit uoluptatis causa. Vobis meli⁹ pl̃aliter, q̃ si diceret tui. ¶ Vestros sump. oti.) Sũptus ũos, idẽ qd̃ alibi, Otiũ, uitã urbanã. Vel q nihil acquiritis: ut i Adelphis, Hãc ego clementẽ uitã, urbanã: atq; otiũ secutus sum. ¶ Cõcedens uo. & rei ser.) Cõcedẽs uobis, idest ut uos i urbe essetis ¶ Rei fuiens. Res fuit diuitib⁹, qa abũdãt. rei seruiũt paupes, qa se coartãt ad ãgustias rei. Ita ergo res p q̃litate sua & fuit, & ei rei fuit. Hora. Impat aut seruit collecta pecũia cuiq;. ¶ Otiũq;.) Hoc ẽ, amorẽ: q̃si nihil agẽtibus. ¶ Vt no. res pol. pa. Mediocris. I. ut comi i p̃ris familias. ¶ Prętet ęquũ atq; ęta. meã.) Prętet ęquũ, qa uos estis domi: ul' qa uos fruimini, cũ ego dolueri. Aetatẽ, qa senex. Virg. Vires ultra, sorteq; senectę. ¶ Nõ te p his cu. re.) Mirus sensus. Pro his, inqt, tot rebus unã & facilẽ redderes: curares ne qd ęgre eẽt mihi. Et Te sic pnuntiãdũ. q. d. Et si alii nõ curarẽt, curare debuisti ¶ Nõ mea opa neq; pol cul.) Vellet dicer aut⁹ culpa euenit: sed meli⁹ dixit, nõ mta: ne accusando ɔfirmaret qd̃ dixit senex, Oẽs socrus oderũt nurus. ¶ Neq; pol cul. eue.) Bñ additũ, Neq; pol culpa. Potuit. n. fieri, ut nõ fecerit ipsa iniuriã: sed tñ pmiserit fieri. mire tñ nec ipsa accusat nurũ. ¶ Nõ mea opa, neq; pol culpa. Videt̃ unũ dixisse opa & culpa: & tñ nõ ẽ idẽ. Opera eni est, si scientes lęserimus: Culpa si, nescientes. quorum alterũ, sceleris: alterũ, stultitiæ est.

Oriri

Rei seruire

Opera
Culpa

GVI.

¶ T V So. exoreris. i. emergis: existis: repiris sola. q̃ s. tu pturbes hęc. i. has amicitias, & mutua cõmercia: seu mutuas necessitudines. tua ipudẽtia. i. tua iportunitate. Exoriri dr̃ q expectãs aliquẽ iuadit. declinat q; rã sm tertiã cõiugationẽ, q̃ sm q̃rtã. So. ego ne. i. dicis ne: q ego perturbaui oes affinitates? La. i. quã. i. dico, uel repeto: q tu mulier hęc oĩa pturbasti. q. s. tu putas oĩno me eẽ lapidẽ. i. isensibilẽ: nõ hoĩẽ. an. i. utrũ. qa soleo eẽ ruri. i. i agris. crebro. i. sępe. rus dr̃ (ut ali q uolũt) a rursũ: q rursum quotãnis, uel alternis sit colẽdũ: ũ uelim⁹ fructũ nobis afferri ab illo. arbitramini. i. putatis me nescire. quo pacto. i. q̃o. q̃sq; uestrorũ p q̃sq; uestrũ. exigat. i. agat: traducat uitã. hic. i. ĩ h̃ loco domi: ubi dixit q̃sq; uestrorũ masculio usus ẽ: qd̃ ppõderat fœminino: antelligebat. n. senex ñ solũ de uxore: sed & de filio: & de cętera familia domi relicta. Scio multo meli⁹ ea q̃ fiũt hic domi: q̃ ea q̃ fiũt illic. s. rure ubi ego sũ assidue. iõ. i. eã obrẽ qa. ut. i. sicut. uos de familia mea eritis mihi. i. ad meũ decus uel dedecus domi. pinde. dissyllabũ. i. ita ego ero foris puta i agris. fama. i. ĩ fama & rumore tali: q̃lẽ mihi cõparaueritis domi. q. d. l me redũdatura ẽ famil. ę fama turpis & hõesta. eqdẽ audiui iãpridẽ Philu. nurũ nr̃am cepisse. i. ɔcep ẽe odiũ tui. bñ tui. nã hic passio designat. & minime. i. nõ ẽ adeo. i. ualde mir. si cepit tui odiũ. & ni. i. nisi. Philu. fecisset id. i. nisi cepisset odiũ tui: foret magis mir. eũ tu sis eiusmodi moribus: q pariãt facile odiũ sed nõ credidi hucusq; eã sup. cepisse adeo. i. tm̃ odiũ tui. ut ẽt odisset. i. odiret. si hẽremus hãc totã domũ. i. meã totã familiã. & loecũ ipm. qd̃. s. eã fuisse ɔceptura tm̃ odiũ tui. si scissẽ. s. scouissem. illa nurus maneret poti⁹ hic domi meę. tu So. isses. i. iuisses. hĩc. i. ex hac domo foras. At. i. sed. o So. uide. i. considera nũc. q̃. i. q̃tũ. imerito. i. sine cãu ut pus dicebas. hęc ęgritudo. i. aĩ molestia & dolor. orit̃ mihi abs te. abii. i. me ɔtuli. rus. i. in agro. habitatũ. i. ad habitãdũ. ɔcedẽs uobis. i. uobis morẽ gerẽs ul' pmittẽs: ut i urbe essetis. & fuiẽs. i. ɔsulẽs. icũbẽs rei. i. utilitati rei familiaris. res fuit diuitib⁹ qa abũdat eis. paupes aũt rei fuiũt. qa se coartãt ad ãgustias rei. & messeten⁹ ɔpria uiuut. id aũt faciebã ut nr̃a res. i. nr̃a substantia nr̃m peculiũ. posset pati. i. tolerare: sustiner̃ ũos sũpt⁹. i. ũas ipẽsas. & uestrũ otiũ. i. uel uitã urbanã qetã & securã: ul' uocationẽ ũraʒ a labore: uel amorẽ q̃si nihil agẽtibus. abii inq̃ habitatũ non parcẽs labori meo: ubi dicit nõ parcens pœnæ meę: & nõ timẽs pœnã meã. pter æquũ. i. cõtra id qd̃ æquũ est: uʒ ut uos essetis domi. & ego laborarẽ ruri. & uos frueremini ego uero dolerẽ. & pter ętatẽ. i. ɔtra rõnẽ ętatis meę qa suʒ senex. uide inq̃ te nõ curasse. i. effecisse. p his reb⁹. i. cõtẽplatiõe horũ laborũ meorũ. ne qd. i ut nõ aliqd eẽt mihi ęgre. i. molestę: & difficult̃ ferẽdũ. Alii iterrogatiue legũt: qd̃ min⁹ placet. So. ñ uenit. i. nõ euenit ut nur⁹ relinqret hãc domũ. mea opa. i. mea opatiõe, & studio. neq; pol. mea culpa. i. (qd̃ barbare dicit i h̃ sensu) meo defectu. Opa ẽ si sciẽtes lęserim⁹: culpa uero ẽ si nesciẽtes offẽderim⁹ quorũ alterũ ẽ sceleris. alterũ stultitię. addidit pol: aduerbiũ iurãdi: ut dcm̃ suũ certi⁹ cõprobaret. La. imo. i. sed. maxie. i. pcipue. euẽit opa tua: ut totũ factũ sit qd̃ uideo. ¶ EXOrere. i. nasceris: isurgis q̃ pturbãt. iõ scio q̃ uos facitis qa quocũq; mõ uiuitis: uel bñ uel male: ego recipiã uel laudẽ uel uitupiũ: & hic ẽ ero fama fo. quã imerito cũ ego panẽ & uinũ lucrer laborãdo. Vñ uos uiuitis. hoc dic̃. Rus abii &c.

Rus

Vestrorum

Concepere

SER.

¶ Sola

Sola hic fuisti: in te omnis hæret culpa sola, Sostrata.
Quæ hic erant, curares: cum ego uos solui curis cæteris.
Cum puella anum suscepisse inimicitias non pudet!
Illius dices culpa factum. S. haud equidem dico mi Laches.
L. Gaudeo (ita me Di ament) gnati caussa: nam de te quidem,
Satis scio, peccando detrimenti nihil fieri potest.
S. Qui scis an ea caussa me uir me odisse assimulauerit,
Vt cum matre una plus esset! L. quid ais? non signi sat est,
Quod heri nemo uoluit uisentem te ad eam intromittere!
S. Enim lassam oppido tum aiebant: eo ad eam nō admissa sum. *Iāb. tetr.*
L. Tuos esse illi mores morbū magis, q̄ ullā aliā rem arbitror.
Et merito adeo: nā uestratum nulla est, quin gnatum uelit
Ducere uxorem: & quæ uobis placita conditio est, datur:
Vbi duxere impulsu uestro, uestro impulsu easdem exigunt.

DONA. ¶ SOLA hic fu.) Ratio. & deest enim: ut sit, sola eni hic fuisti qd ad filiū & maritū ptinet. nā nō sola, cū qua nurus. ¶ Sola hic fuisti. Sola, quātū ptinet ad regēdā domū: cęterū & filius & nurus erant. sed sola, i. dest sine me. ¶ In te ois hę. cul.) Etsi in uiru culpa aliq: in te ois est tñ Sostrata. ¶ Sola So.) Optime geminauit Sola, more irascentiū: nondū nomē posuit. & Sostrata, additum ad amaritudinē inclamātis. ¶ Cū ego uos sol. cu. cæte.) Vos, p te: ut, Desiste manū cōmittere Teucris. ¶ Cū puella anū su. inimi.) Hoc dicit tāquā cōcesserit ēe nurū iniquam esse. ¶ Cum ego uos solui. Noua figura, solui uos. ¶ Illius dices cul. fa.) Prēuenit defensionē: & eā sic pustinauit ut crimē. ¶ Cū puella. Puellā blāde dixit: ita hanc cū amaritudine, anū. ¶ Haud eq. dico mi La. Mi Laches mō dixit, q̄si grauissimū accusatorē arguens, & q̄si defatigata & delassata eius inclamatiōibus. Nō ergo blandiētus est mō Mi, sed iuidiose rogātis. ¶ Gaudeo (ita me Di ament) gnati caussa.) Q dr̄ similis filius nō sit: an q tale uxorē hēat, quā nec inimica accusare possit? Et gnati caussā, dixit: qa talē uxorē habens, sua caussa qd gaudeat nō hēt. ¶ Nā de te q sa. scio.) Id est, nihil detrimēti fit, si tu pecces, idest nunq̄, inqt, peccando peior fieri potes: sed es eadē q̄ semp es. Sensus est, Iā talis es, ut peior fieri nō possis. Sic Cicero Est idē Verres q fuit semp. ¶ Peccando, detri.) Seruas, inqt, numerū peccatorū, nec fit ulli copiæ detrimentū. sed cū plurimū delinquas: tātundē semp admittit. ¶ Peccando, detrimēti. Hic sensus obscurus est. at tamen hic dr̄ quātuncūq, inqt, sceleris admiseris, idest quantūcunq peccaueris, nihil de tua existimatiōe minuit, nihil de pudore derogat: eadē es q̄ fuisti, quia peior fieri non potes. ¶ Peccādo, detrimēti. Quidā hāc putant εἰρωνείαν. q. d. Certus sum q ex nullo peccato tuo dānū pati possumus. sed male. ¶ Qui scis, an ea caus. mi uir.) Defensio a deriuatiōe caussæ: in q̄ ostēditur nō hanc esse, quā obicit caussam senex, cur abierit nurus ad matrē suā. ¶ Vt cū ma.) Deest, Sua. ¶ Vt cū matre una plus esset ἰδιωτισμὸς dixit: id est diu ac maiorem partē. ¶ Q dr̄ he. ne. uo.) Bñ infirmauit defensionē senex, dicēdo, Si pp matrē abiit, cur tu exclusa es, cū uenires? ¶ Eni las. oppi.) Infirmius defendit socrus, ut error senis usq ad κατάστροφήν pseueret. ¶ Enim lassam oppido. Pro, Oppido enim dixit. Suptacua ponit interdū hæc coniunctio, aut p altera cōiunctione. Oppido, ualde translatio a rusticis, q interrogati quēadmodū fruges puenissent, rñdebant, Oppido, idest q̄ sibi & oppido sufficere potuissent. ¶ Eo.) Propterea, ideo. ¶ Tuos eē illi mores. Acerbissime īstitit senex & accusationi uxoris, & defensiōi nurus: siqdē Iā sensu dicat, nusq nec mēdacī culpā īcurrere, q̄ uere ægrotet ex moribus malæ socrus. ¶ Nā ue. nul ē.) Pro urūm. hoc n. ab eo qd ē uestrę. ¶ Quin gna. ue.) Qui, q nō. ¶ Et q uobis pla. ē cō. da.) Imago hic qdā argumētationis, q̄ dr̄ ἀπὸ ἀρχῆς ἄχρι τέλους. qd latine dr̄, ab initio ad finē & ut gñaliter cœpit inuectionē, ita gñaliter cōclusit ī socrus. & ē sensus. Eo īprobius facitis, q illas q̄s elegeritis, odistis. ¶ Vbi du. īpul ue.) Bñ uerba eadē stomachose & significāter repetiuit, ut īprobitas ex pximo appareat īpulsu. ¶ Vbi du. īpul. Videt ut supra diximus hęc tota scena ad hī interposita, ut fabulę nomē hic ītelligeremⁿ iuētū Et īpudētiā socruū, īpulsus repetitio demōstrauit. ¶ Impulsu ur̃o. Sic in Heaut. Scortari crebro nolūt, nolūt crebro cuiuiuiet.

Oppido

Eo

GVL. ¶ TV fuisti hic sola. i. sine me. & sola hūs reg mē totius domus. ppterea ois culpa hæret. i. fixa est: reposita est in te. tu sola curares. i. curabas cōiunctiuū p indicatiuo. ea quæ erāt hic. i. domi curāda. cū. i. qm ego solui. i. exsolui liberaui uos p te: ait Donatus. cæteris curis. i. solicitudinibus aliis. puta operam di aliqd manibus pprius. nō pudet te anum. i. uetulā suscepisse inimicitias cū puella Pā. q debuisses usa esse sapiētia: & nō curasse hęc idigna tua ætate. dices. i. rñdebis (occurrit obiectioni) id factū esse q fuerint inimicitię: uel q discesserit sua culpa. s. puellæ. So. eqdē o mi Laches ubi mi nō est blādientis sed iuidiose rogantis. eqdē non di cū id factū culpa puellę. La. ita me Di amēt ut uer & ex aīo dico. gaudeo cā filii: uel qa non sit similis matri: aut qa talem habeat uxorem: quæ nec ab inimica qdem possit accusari. nam de te. i. quantum ad te attinet. satis scio q sup. nihil detrimenti. i. nulla diminutio, aut derogatio, de tuo pudore, aut de tua æstimatione potest fieri peccando. i. quantumcunq peccaueris: qm peior fieri non potest: sed semp es eadem. So. o mi uir. i. mi marite q. i. quo modo scis. an assimulauerit. i. finxerit. se odisse me. i. odio prosequi me. ea causa. i. eā ob rē. ut esset plus. i. diutius. una. i. simul cum matre sua. La. quid ais q. d. nihil dicis quod procedat. nō satis signi. i. non est signum sufficiens q nemo uoluit admittere. i. introducere heri ad eam Pamphilam. te Sostratam nescientem. i. euntem ad uisendū eam. So. enim. i. certe, uel quia. nō admiserunt me qa aiebant eam. tum. i. tunc. oppido. i. ualde. lassam. i. defatigatam morbo: ac ppterea quiescere. neq tunc esse adeūdā eo. i. pp ea nō admissa sum ad eā Pāphilam. La. arbitror tuos mores acerbos & duros toleratu: esse magis morbū illi puellæ, q̄ ullam aliam rem. q. d. ægrotat ex moribus tuis malis, qbus acerbe contristatur. & adeo. i. certe, uel ualde. merito. i. non sine causa tuis malis moribus ægrotat. nam nulla uestrarū: prouestrum est. quin. i. q non uelit filium suum ducere. & conditio. i. optio electio pactio quæ uobis placita est. pro placuit (nā placeo facit placui uel placitus sum in prçterito) datur uobis. q. d. amprobe illas odistis, quas elegeritis. ipsi ubi. i. postquā filii duxerunt illas uxores, quas elegistis. impulsu uestro. i. uestra instantia. ipsi exigunt. i. excludunt: quasi extra agunt & exturbant. eiciunt. amittunt a se impulsu ēt uestro quod est nurus uestros mores nequeat perferre.

SER. ¶ VERE in te est omnis culpa: quia nō tm̄ ne per te fieret debuisses irasse: sed ne per alium fieret hoc ibi. quæ hic er. cu. &c. Cæ. cu. a necessariis quærendis. Te anum. nam de re. q. d. de illa gaudēdum: & curandum ne corrumpatur: quia de te enim cum peior esse non possis: quid ais assimilauerit, quasi non satis appareat quod uerum odiū sit in hoc quod heri &c. enim. quasi dicat ppter odium. sed quia erat nimis ægra quæ pla. est conditio scilicet q non datur alqua uxor nisi uestro iudicio Sed postea exigunt: idest extra agunt: & expellunt uestro impulsu.

Exigere

ASCē. ¶ ILLVD. Tu sola Sostrata, quæ hic erant curares: nō puto accipiēdū ut curares sit positū p eo quod est curabas: sed (ut sæpe is modus capi solet) pro eo quod curare debeas. nā si curabat Sostrata: qd sibi uult senex. Dicit ergo, quia ego uos q in urbe manebatis solui cęteris curis tu Sostrata debebas saltem ea curare, quæ in urbe curanda erant &c.

DONA. Et si scio Phi. meũ ius eẽ. In hac scena moralis allocutio Phidippi ẽ ad filiã, mitissimi patris colorẽ oñdens. ¶ Et si scio ego. Apparet & hic multa prius patri suo Philomenã locutã fuisse. ergo

Cogo hęc rñsio ẽ, nõ principiũ. ¶ Vt te co.) Etiã inuitã. s. ¶ Scio ego meũ ius esse ut te cogã. Hoc idẽ in Adelphis, Nõ necesse heo oia p meo iure agere.

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA

Iambici quadrati acatalectici.

PHIDIPPVS SENEX, LACHES, SOSTRATA

P. Et si scio Philumena meum ius esse ut te cogam
Quae ego ĩperẽ facere: ego tñ patrio aĩo uictus, faciã
Vt tibi cõcedã, neq tuae libidini aduersabor.
L. Atq eccũ Phidippũ optume uideo: ex hoc iã scibo quid fiet.
Phidippe, etsi ego meis oĩbus scio me esse apprime obsequẽtẽ,
Sed non adeo, ut facilitas mea illorum corrumpat animos.
Quod si tu idẽ faceres, magis in rẽ & nostrã, & uostrã id esset.
Nunc uideo in illarum potestate esse te. P. eia uero.
L. Adii te heri de filia: ut ueni itidem incertum amisti.
Haud ita decet, si perpetuam uis esse affinitatem hanc,
Celare te iras. si quid est peccatum a nobis, profer:
Aut ea refellendo, aut purgando, uobis corrigemus,
Te iudice ipso. sin ea est caussa retinendi apud uos,
Quia aegra est: te mihi iniuriam facere arbitror Phidippe
Si metuis, satis ut meae domi curetur diligenter.

¶ Patrio aĩo ui.) Bñ uictus: qa nõ rõne facio

Victus ¶ Victus est unde cũq, q recedit a iure.

Libido ¶ Neq tuae libi.) Libido est qlibet uoluntas temere suscepta. Et bñ libidini. est .n. non aequum, domo mariti abesse nuptã. Etsi.n. p uoluntate posuit libidinem: tñ subaccusauit hoc noĩe.

Optime ¶ Optime.) Opportũe. ¶ Ex hoc iã scibo.) Legit & Hinc, locale aduerbiũ. & qsi cõminat uxori mõ se inuẽturũ ipsam peccasse, non nurum. ¶ Quid fiet.) Vtr, qd sit rei: an quid fiet nurus: utrũ innocens, an iniq? Et uidet hoc Sostratę dicere. nã uiciti sunt iter se pximi Laches & Phidippus. ¶ Phidippe, et si ego meis.) Expostulatio Lachetis apd Phidippũ, accusationẽ cõ

Apprime tinẽs, tanq caussam iniuriarũ intẽdat ¶ Apprime.) Vehemẽtissime. ¶ Scio me esse ap. ob.) Pricipiũ a psona eius cũ quo agitur, & sua: & an utile sit nimis obseq hoiem suis. ¶ Sed non

Facilitas adeo, ut fa. mea.) Facilitas, ĩdulgẽtia. ¶ Sed nõ adeo, ut mea facilitas. Deest Tñ. & est ἀνακόλουθον tertiũ ¶ Eia ue.) Mõ

Eia uero aduerbiũ corripiẽtis. ¶ Eia uero. παρέλκον ¶ Nunc uideo.) Iucunde tẽperat eius culpã, quẽ accusat, cũ dicat illũ coactũ a suis facere sibi iniurias. ¶ Adii te heri de filia.) Narratio. & memoriter Poeta qa dixit heri, ea caussa rure huc aduenit,

Itidem patrẽ cõtinuo Philomenae cõuenit. ¶ Itidẽ in ami.) Pro amisisti, συγκοπή. ¶ Et itidẽ qd est? an id, Incertũ amisisti, ut ad te icertus ueni? Iungendũ ergo, ut ueni itidẽ. ut sit, ut ueni, amisisti itidẽ icertũ. Incertus, inqt, ueni: incertus a te recessi.

Haud ita ¶ Haud ita de.) Nõ usq adeo decet. & ẽ cõfirmatio. ¶ Haud ita decet. Bñ additũ est Ita etsi.n. caelandae irae: nõ usq adeo tñ, ut discordiã pariant. ¶ Aut ea refel. aut pur. Refellit q ne

Refello Purgo gat. Purgat q fatet, & sic defendit. Ergo refellimus p piecturã: Purgamus p ceteros status. ¶ Te iu. ipso.) Virg. Pan deus Arcadia mecũ si iudice certet. Quid.n. est Te ipso, nisi s. reo culpae, & tibi ipsi a tuis fauẽti: uel q me speres uicere. ¶ Vobis cor.) Plus dixit Vobis, q tibi ¶ Si ea ẽ ca. reti. apud uos.) Rephẽsio. ¶ Arbitror Phi. Bñ addidit nomẽ, excitãs audiẽtẽ.

GVI. Et si scio &c. Hic Laches Pã. pr cõuenit Phidippũ patrẽ Philomenae sup nurus suae redditu: quã Phidippus negat pdurare posse apud socerũ absente Pã. In pmis aũt Phidippus alloqtur filiã: q allocutiõe mitissimus eẽ pr oñdit q multũ de suo iure remittat. Phidi. o Philomena filia: & si .i. quãuis. scio meũ ius eẽ .i. mihi incũbere: ad me spectare: ut cogã te facere ea: q ego ĩperẽ .i. pcipiã tibi. tñ ego uictus .s. psuasus: mollitus aĩo patrio .i. affectu patris. uictus ẽ q undecũq recedit a iure. faciã .s. ĩperabo mihi. ut cõcedã .i. morẽ gerã tibi. neq aduersabor .i. reluctabor: repugnabo: obuiã ibo tuae uolũtati ẽr imoderatę & temere susceptę. Libido ẽ qlibet uolũtas temere suscepta: siue cupiditas imoderata. La. Hoc iungendũ ẽ cũ eo qd dixit i fine supioris scene: uestro ĩpulsu eadẽ exigit: deide aĩaduertit Phidippũ exeũtẽ: iõ subdit. atq eccũ .i. ecce hic uideo Phidippũ. optime .i. opportunissime. Quidã codices hñt totũ qd hẽtur a pricipio scene attributũ psonae Lachis. Iã .i. nunc.

Scibo scibo: antiq p sciã. ex hoc .i. ab hoc Phidippo qd fit .i. qd rei sit de hoc pp qd incuso uxorẽ. uel qd sit nurus: an innocens: an iniq. deide uerbis aggredit Phidippũ sic. o Phidippe etsi .i. quamuis. ego scio me eẽ apprime .i. uehemẽtissime. obsequẽtẽ .i. obediẽtẽ: idulgentẽ oĩbus meis .i. oĩbus de cognatiõe mea: ul liberis: ul alio qn ppinqs. sed tñ sup. nõ adeo .i. non tñ scio me eẽ illis obsequẽtẽ. ut mea facilitas .i. idulgentia mollis pmissio. corrũpat .i. deprauet aĩos illorũ .s. meorũ. Qd .i. sed. uel qd idẽ .i. qd ipm a me factũ. si tu faceres id ẽt magis in rẽ uestrã: & i rẽ nrãm .i. illud esset magis utile uobis & uobis q id qd facis. uestrã nrãm dicunt i psa h pp familiã utriusq quã intelligit. nũc uideo te Phidippũ eẽ i potestate illarũ foeminarũ .i. uxoris & filiae .i. te agitari & mori earum arbitrio. Phi. Eia uero .i. age uero. ẽ aũt hic eia aduerbiũ corripiẽtis & uero ẽ syllabica adiectio, seu parel õ. Corripit aũt eũ hi mõ. Eia uero: qsi intelligat semp aliqd iurgii habes? La. adii te .i. iui ad te heri de filia .i. pp filiã amisisti .i. dimisisti. remisisti: qsi a te missi. me itidẽ .i. simil'r incertũ. ut .i. sicut. ego ueni haud ita .i. nõ usq adeo. decet .i. honestũ est. te caelare .i. occultare. iras tuas .i. cãs tuae iracundiae. si uis hanc affinitatẽ esse ppetuam .i. si uis ut diu simus pmansuri affines: qsi diuortiũ minetur illi de filia sua. si qd .i. si in aliquo errauerimus. ubi nota structurã anterioris partis uerbi impsonalis passiuę uocis: quale hic peccat: peccabatur: peccatũ est uel peccatũ fuit. Nã añ se uult abltm casum cũ ppositiõe a uel ab psonae agentis: post se uero casum sui uerbi. ut Cicero ad Lentulũ Eius orationi uehemẽter ab oĩbus reclamatũ est. similiter hic: Si i aliquo a nobis peccatũ p ro si nos peccauimus in aliquo. pfer .i. emitte in lucẽ ea in qbus est peccatum. corrigemus uobis .i. emendabimus: ad rectitudinẽ reducemus ea refellẽdo .i. negando illa. aut purgando .i. excusando. Refellit q negat: purgat q idẽ fatetur, & se defendit. ergo refellimus p cõiecturã: purgamus p ceteros status. & ea corrigimus te ipso iudice .i. indicãte. Sin .i. sed si. cã retinẽdi eã puellã apud uos ẽ ea .i. talis. qa ea puella est ęgra .i. male ualens o Phi. arbitror te facere mihi iniuriã si metuis. ut p ne nõ .i. q nõ satis diligẽter. ipsa puella curetur .i. tractetur domi meae.

SER. Et si. Inducitur Phippus pater uirginis, q similiter iprimat Sostratae latẽter culpã dissidii: & cõpellit Lachẽ credere. ueniens de domo loquitur ad filiã, q nolebat redire ita. Et si .i. licet scio Phidippe incusat eũ de hoc: & nimiũ ẽ lenis: qa nõ cogit filiã redire ne duret dissidiũ intra uirũ & uxorẽ haec ita dicit. Quãuis ego qdẽ sim lenis erga meos, & facilimũ nõ cõsentirẽ eis tale qd: qd pmittis fieri a tuis: sed p tñ ea uero mõ irascere: ut ueni incertus Refellẽdo .i. negãdo p iusiurãdũ: aut si non possumus negare emendabimus tuo iudicio: hoc dicit purgãdo .i. emendãdo. si metuis .i. si metuendo dubitas.

At

DONA. CAT(ita me Dii ament)haud.)Addidit iusiurandū uix.n. credibile ē tātū de amare socerȩ,quātū patrē. Satis ut meæ do.cu.di.)Vt,ne nō.& iungēdū ē Satis diligēter. nō eni Metuis satis. Et si illi pr̄ es.)Sallu ī pmo libro , Et liberis eius auunculus erat Et si illi pr̄ es.Cōpēdiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea.Hoc.n.sentit, Quāquā natus dea sis, fuge tū.

Id adeo gn.ca.)Hōeste amori nurus rōnē subiecit piā.Nā nō ꝯtinuo tectū ē nimis amari a socero nurū,nisi pp filiū diligat.Bū ergo, gnati caussa. īcredibile est .n. patrē uō patris pietate supari. Quē ego in.)Et caussam sui amoris oñdit, & mariti nullā erga ꝯiugē culpā: qppe q amet.& a Parmenone dictum, Eo amātē iuitū Pā, extrudit pr̄. Quē ego i.il.haud mi.q̄ seip ma. Hic subtiliter onerat culpa nurus: siquidē īdigne iniuriam faciat socero & marito. Neque adeo me clam est, quam esse.)Ingeniosissime Poeta iam præparat caussam simulaturo ob hanc rem iracundiam Pam. Hæc prius,quā il.huc re.)Hic subtiliter & terrorē iniecit iracundiȩ mariti. Laches,& dili.ue.) Principiū similiter a psona est factū. Laches,& dili.ue. Remouuo statu agit Phidippus ꝓ psona sua.nā ī filiā remouet culpā,cur nō redeat.& relatiuā simul tentat q̄litatē·pōt.n.uideri eā iniuria socrus ad hāc uoluntatē esse cōpulsam. Laches,& dili.ue.Ab eo cœpit quo maxime motus est,& qđ in pmis purgandū sibi fuit:ne suspectā aut uoluntatē,aut diligentiā habere uideaƭ affiniū.Et cū affectu quodā,& gemitu dixit Laches,qđ ille ait Phidippe.& bū a nomine cœpit , ut cōsentire illi uideaƭ.Et diligentiā,qđ ille ait, Sin metuis,satis ut meæ domi,&c.Et uestrā melius,q̄ tuā·cū ille dixerit de se tantū.Et benignitatē,qđ ait,Haud tibi cōcedo,etsi illi pr̄ es, ut tu illā,&c. Et diligētiā uestrā,& benignitatē ἀνταπόδοσις ad utrunq: Diligētiā·qa dixit, Si metuis , satis ut meæ domi cureƭ diligēter. Benignitatē·qa dixit,Haud tibi cōcedo,etsi illi pr̄ es,ut tu illā saluā magis uelis,q̄ ego. Et q̄ di. oia,eē ut di.)Qđ iurauit:& ꝙ dixit gnati caussa:& ꝙ addid t,ꝙ illam amet Pā. Et te h̄ mi.cu.cre.)Melius q̄ si & hic iuraret. Et te h̄ mi.cu.cre. Bū collegit ex uicissitudine qđ uolebat. Si fa pos.)Hic est remotio, Si facere possim ullo mō.& mollius dixit,q̄ si,nec facere possum,dixisset.hoc.n uult intelligi, Volo,& nō possuʒ faceƭ. Eho nunqdnā.ac ui.)Gesticulatio,q̄dā secretiora q̄rentis.sæpe.n.de maritis puellæ parētibus q̄ri solent aliqd eiusmodi,qđ solis ipsis cōmittēdū est. Eho nūqdnā.ac.ui.Eho iterie ctio ponētis aurē ꝓpiorē,nā illa q̄rit q̄ solent de maritis puellæ matribus q̄ri Nā postq̄ at.)Instituti.& uide,nū desit Animū ut sit,attēdi animū.nō.n.plenū est sed nudū.aduerti.n.oculos,aut aium,subaudiƭ. Sancte adiurat.)τὸ Ad nunc auctiuū est.significat.n ualde. Nō pos. apud uos Pā.se ab.p.)Bū hic addidit Poeta uerba Philomenæ,ad q̄ Phidippus rñdebat,cū diceret , Etsi scio ego Philomena meū ius eē,&c. Nō pos.apud uos Pā.se ab p. Magnifice cōtra illud qđ Laches dixit,ægre laturū Pam.& ita locutus est,q̄si hoc Pā gratius esse debeat. Perdurare.Proprie & muliebriter dixit. Aliud fortasse aliis uitii est.)Sic dixit, ne diceret, Sed coge ut redeat.& mollius dixit Aliis,q̄ si Tibi dixisset. Ego sum aio le.na.) Hoc cōtra illud qđ prim ū dictū est.Etsi ego meis oībus scio me esse apprime obsequētem:sed nō adeo,ut facilitas mea illorū corrumpat animos.

Eho

Attēdo

Aduerto

Perdurare

Animo leni natus.Hoc ē plenū.nā suʒ aio leni, cū dicimus, ἐλλειπτικῶς ꝓferi Nō pos.)Cōclusio. Ego sum aio le. Qualitas uenialis. Hē So.Quę dixisti,nō mea opa,neq; pol culpa euenit. Heu me mi.)Ad se rediri totiēs,q̄si delassata, eōqueriƭ. Certumne ē istuc?)Quod Philomena nō redest. Nunqd uis?)Discedentis uerbū. Transire.) Cito ire.

Aio leni natus

At(ita me Dii amēt)haud tibi hoc cōcedo, etsi illi pater es.
Vt tu illam saluā magis uelis, q̄ ego·id adeo gnati caussa,
Quē ego ītellexi illā haud minus , q̄ seipsum magnifacere.
Neq; adeo me clam est, q̄ esse eum grauiter laturū credam,
Hoc si resciuerit·eo domū studeo hæc prius, q̄ ille huc, redeat.
P. Laches,& diligentiam uestram,& benignitatem
Noui·& quæ dicis omnia,esse ut dicis,animum induco.
Et te hoc mihi cupio credere·illam ad uos redire studeo,
Si facere possim ullo modo. L.quæ res te facere id ꝓhibet?
Eho nunqdnā accusat uirū? P.minime· nam postq̄ attendi
Magis,& ui cœpi cogere ut rediret,sancte adiurat
Non posse apud uos Pamphilo se absente perdurare.
Aliud fortasse aliis uitii est·ego sum animo leni natus·
Nō possum aduorsari meis. L.hē Sostrata. S.heu me miserā.
L. Certūne est istuc? P.nunc qdem ut uideƭ·sed nunqd uis?
Nam est qđ me trāsire ad forū iā oportet. L.eo tecum una.

GVI. CAT.i.sed. Dii ament me ita ut uerum dicu. haud.i.non.concedo tibi hoc.i.hoc tibi ascribi nō patior.& si.i. quāuis. es pater illi puellȩ ut tu magis uelis illā filiā saluā.i. incolumem,q̄ ego uolo. adeo.i.certe.id uolo tausa nati.s. Pamphili.quē filium intellexi magnificare.i. plurimi æstimare filiā tuā. haud minus.i. uō minus,q̄ seipsuʒ.neq; adeo.i.certe.id quod sequitur est clam me.i. a me ignoratū. Nam res quæ clam me est:a me nescit. in quo dicto me potest eē uel accusatiui uł ablatiui casus.utriq; enim casui seruit clam præpositio ut auctoribus placet. Non ergo ignoro.i.non me latet.q̄.i.quantum.grauiter.i.moleste.credam eum Pamphilum laturum esse uxorem recessisse si resciuerit hoc.s.uxorem suam reliquisse domum uestraʒ. eo domum studeo.i.cupio summopere:aut do operam·siue laboro.ut sup.hæc Philomena prius redeat in domum meam q̄ ille Pamphilus redeat huc ab Imbro:quo peregre est profectus.Phi.O Laches noui.i.cōpertum habeo & diligentiā uestram & benignitatē.& induco animū.i.mihi persuadeo oia esse ita ut dicis.& cupio te credere mihi hoc quod sequitur:uidelicet ꝙ studeo.i.do operam : illā redire ad uos si ullo mō possum facere ut redeat.La.quæ res prohibet .i. impedit te facere id.i.ut redeat ad nos.Eho·interiectio hi- ponētis aurem propiorem:an illa quærit quæ solent de maritis puellȩ parentibus queri.Nunquid nam.i.nonne in aliquo accusat .i.improbat uirum.i.maritum suum Pamphilum.Phi.minime.i.non accusat uirum.nam postquā attendi magis.i. diligentius rem consideraui uel postquā magis attendi animū sup.i.postquā ad eam rem adhibui ingenium·&(qđ dici solet)postquā magis posui in capite meo. & postq̄ cœpi urgere.i.instare.ui.i.uiolentia:ut rediret in domū uestram. adiurat.i.ualde iurat.ad enim ibi pro ualde capitur.sancte.i. firme. se nō posse perdurare.i.pmanere apud nos Pāphilo absente.i.in absentia Pāphi.fortasse aliud uitii.i. aliud uitiū est aliis hoībus·qđ mihi non est Nā ego sum natus.i.ego sum a natura·aio leni.i.miti:suaui:benigno.non possem aduersari .i.repugnare meis subditis.puta liberis,uel aliis.La. hem:indignātis est interiectio.o Sostrata q.d. huius rei auctor es. auctor enim est cōis generis.So.heu:dolēris interiectio. me miserā:exclamatio est.q d fateor me esse infelicem:quȩ in tā tam ueuerim suspitionem.La.ne.i.utrum.istud est certum.i. exploratum & cōstitutum:ꝙ Philomenam non redeat.Phi. quidem.i.certe.certum est ꝙ nunc non redeat ut uidetur.i. quantū possum perspicere.sed nunqd.i.nonne aliquid aliud uis.discedentis uerbum est.Nam est aliqd sup.qđ pp.i.quod iam oportet me trāsire.i.cito ire ad forū causarū.nō uænale. CAT times ne:ego diligenter procurans:sed nō cōcedo tibi hoc uerū esse ut ru &c.eo.i.ꝓpter id:accusat uirū:quasi domestice. Fortasse aliud uitium:quasi ad aliū ptinet hęc culpa q̄ ad meum:de Sostrata dicit·unde hic Lachem Sostrata: certe ne est istud quod nō remittens:sed nunquid uis.s.aliud.

Adiurat

SER.

ACTVS SECVNDI SCENA III.

Trocheici catalectici quadrati.

SOSTRATA.

AEDEPOL næ nos mulieres sumus inique æque oēs inuisæ uiris *Aedepol est extra carmen.*
Propter paucas: q̃ oēs faciũt dignæ ut uideamur ma(lo.
Nã(ita me amẽt Di)qđ me accusat nũc uir, sum extra noxiam.
Sed non facile est expurgatu· ita animum induxerunt, socrus
Omneis esse iniquas. haud pol me quidem· nam nunq̃ secus
Habui illã, ac si ex me esset nata· nec qui hoc mihi eueniat scio·
Nisi pol filium multis modis iam expecto ut redeat domum.

DONA. AEdepol næ nos mulieres su. ini. æq̃ oēs in. ui.)In hac scena est allocutio, q̃ inducit secũ loq̃ns anus p q̃ orationẽ, mores eius, & animus mitis itelligi possit. ⁋ Iniq̃ æque.) Comicũ παρόμοιον. Et uide sniam defensionẽ accusatarũ socruũ cõtinētẽ: cõtra illud qđ ait. Itaq; uno aio oēs socrus oderũt nurus. Offm. n. boni Poetę est nullũ genus hominũ specialiter lædere Sic Virg. Qđ' q̃pe malę legere nouercę. Id est, nõ oēs nouercę sed tantũ malę. ⁋ Aedepol næ nos mulieres. Laches gñaliter incusauit socr⁹, hęc plurimas defendit. Caussa accusatiõis iniquę. Nõ. n. oēs sumus malæ. ⁋ Nã ita me amẽt Di.) Bñ iurat. nã sine iureiurãdo incredibile est, si sit bona socrus. ⁋ Q đ me accu.) Deest In eo. ut sit, in eo qđ me accusat nũc uir, sum extra noxiã. An Q đ' pp qđ? ⁋ Socrus oēs eē iniquas.) Intelligit q̃bus iniq̃s: idest nuribus. q̃a socrus nomẽ est ad aliqd dictũ. ⁋ Ita ani. indu.) Inducere aium ẽ ita tenere ut nõ amittant, idest psuadere aio suo. ⁋ Haud pol me q.) Esse iniquã, subaudiẽdũ est a supiore. ut sit Pol p pleno iureiurãdo. ⁋ Haud pol me qdẽ. Subaudiendũ, scio esse, aut noui eẽ, aut tale qd, secundũ ἔλλειψιν, q̃ familiaris est his q secum loquunt. ⁋ Nec q hoc mihi eue.) Qui, uñ. ⁋ Multis mo.) Vehemẽter. ⁋ Iã expe. ut re.) Quia nihil nurũ in matre est expectãte ut filius redeat: ideirco additũ, multis modis.

GVL. AEdedol &c. Hic inducit secũ loquẽs anus p quã orationẽ mores eius animus mitis intelligi possit. Aedepol: iurãdi. nę. i. certe. nos omnes mulieres sumus æq̃. i. æq̃liter. inuisæ. i. odiosæ: exosæ uiris. i. maritis. pp paucas. i. aliquas mulieres, q̃ faciũt ut nos oēs uideamur dignæ malo. i. infortunio: miseria: calamitate. Alii legũt totũ hoc interrogatiue: & tunc capiunt nẽp utrũ: sed supior snĩa melior. Nã Di ament me ita: ut sup. dico uere sum extra noxã. i. culpam. i eo sup. qđ'. i. pp qđ'. uir. i. maritus meus accusat me nũc. Sed id cuius me accusat: nõ ẽ facile expurgatu. i. ad expurgandũ: uel ut expurgetur. nã uiri sup. ita aium iduxerunt. i. ita aio suo persuaserunt. oēs socrus. i. oēs matres maritorũ esse iniquas nuribus suis. s. socrus dr̃ relatiue ad nurũ: uel ad generũ. nõ. n. dr̃ socrus ad filiũ uel filiã· sed mr̃ uocatã ad generum aũt uel nurũ, quorũ nõ est mr̃, dr̃ socrus pol iurandi aduerbiũ. qdem. i. certe scio· uel noui. haud. i. non. me fuisse iniq̃ nurui. Nã nũquã habui. i. tractaui illam nurũ meã. secus. i. aliter. ac si. i. quasi ipsa esset nata ex me. ne scio q. i. uñ. hoc malũ eueniat mihi. nisi q pol. i. p Pollucẽ. iã expecto multis modis. i. uehementer filiũ Pã. ut redeat domũ. q. d. nescio unde hoc mihi cõtingat. nisi q uehemẽter expecto filiũ: ut redeat· quo me & certiorem reddat super huiusce rei occasione: & me his miseriis liberet: atq; eripiat rem totam elucidando.

SER. AEdepol. Inducit Sostrata sola nobis confitens se nõ esse culpabilẽ illud criminis qđ sibi iponebat ut ueritatẽ sciam⁹. q̃uis. n. se corã marito plurimũ excusasset· posse tñ credi uera esse culpa: & corã marito ɔfiteri nõ auderet pp paucas q̃ faciũt cũ sint malæ· ut oēs uideamur malæ: haud pol me. s. possunt dicere iniquã. nec q. i. quomõ hoc mihi cõueniet scio. s. q eã dilexi: ne scio ad quẽ euentũ mihi proueniet· donec filius meus redeat ut ab eo quęrã causam huius dissidii: & hoc ibi. nisi pol.

ACTVS III. SCENA PRIMA.

Trochaici quadrati catalect. Iãb. quad. & catalect. & acatalect. Senarii.

PAMPHILVS ADOLESCENS, PARMENO. MYRRHINA MVLIER.

PAM. NEMINI ego plura acerba esse credo ex amore homini unquam oblata, *Trochaici*
Quã mihi· heu me ĩfelicẽ, hãcine ego uitã parsi pdere?
Hacine caussa ego erã tãtope cupidus redeũdi domũ!

DONA. NEMINI ego plu. acer. Hic allocutio est p cõquestionẽ. Et bñ nõ se amatoribus mõ, sed ĩfelicib⁹ amatoribus cõparauit. & principiũ est a summa totius mali. ⁋ Nemini plura acerba. Ab eo loco cõquestionis, ĩ quo dr̃, q nulli fere talia aduersa cõtigerint. ⁋ Nemini ego plura acerba. Nimis cõturbati & tragici ĩ hac scena dolorea essent, nõ comici, nisi adderet, Ex amore. ⁋ Nemini ego plura acerba esse credo. Acerba dupliciter euenerunt Pamphilo ex pręterito de meretrice: ex psenti de uxore. ⁋ Heu me in.) Ab ipsa simplici exclamatione. ⁋ Hancine ego ui.) Ab eo qđ ab aduersis ad aduersa delatus sit. ⁋ Parsi pde.) Parco cõseruo, parsi facit: Parco ueniã do, peperci. Mõ ergo cõtinui, abstinui significat. ⁋ Cupidus rede. do.) Ab eo qđ' cõtra spem cõtigit malum. ⁋ Heu me infelicem. Lachrymans hoc dicit.

Parsi Peperci

GVL. NEmini ego. Hic allocutio est per cõquestionem. & bñ nõ se amatoribus mõ. sed infelicibus amatoribus cõparauit: & pricipiũ ẽ a summa totius mali Pã. Credo nemini hoi i. nulli hoi. plã acerba. i. plurę grauia & molesta oblata eẽ unq̃ q̃ mihi. Heu me ĩfelicẽ: recte. nã heu actõ iungi debet. ẽ aũt exclamatio. q. d. proh dolor maxie sũ ĩfelix. Hãcine. i. utrũ psi. i. ɔtinui. abstinui: nõ sustinui pdere. i. amittere. hanc. i. uitã· mrã uitã sic infelicẽ. Si parco signat ɔseruo facit psi: ide psimonia. si uero significat ueniã do facit pepci. hic aũt significat ɔtinui, uel abstinui. Hãcine. i. utrũ hac cã. i pp hanc cãm. erã tãtope. i. tm̃ cupidus redeundi domũ.

Parco parsi & peperci Parsimonia

SER. NEmini. Incipit tertius actus· q est Pam. talẽ enim habet materiã ut partũ cognoscat Pã. sed cælet bñ uxorẽ aũt repudiet. Rediens. n. de Imbro· & dolens de uxore q̃ a socru discesserat: cũ partũ pcipiet ex se esse non credet: q̃a si septẽ erant mẽses ex quo eã duxerat: cũ post duos nõ attigisset: sicut ipsa mater postea refert: nõ restabant nisi quinq; mẽses post cõcubitũ: quare cũ nolint eã recipere ex misericordia tñ studebit partũ cælare. In hoc itaq; actu Pãphili erunt hęc tria: cognitio ueritatis repudiũ uxoris: cælatio cõceptionis: illi exeunti de naui. Par. uxoris dissidium retulerat: unde ita cõsequitur. Nemini &c. acerba. i. aduersitates: quia cũ pp istam amorem Bacchidis euitasset: nunc tñ hanc non habeo: quam amabã. sic ergo inter duo nec unum habeo. hancine parsi. i. peperci perdere in mari: qui tanto studio mihi a periculo pcauebam hac cã: ut cognoscerem hæc multa· q̃a enim istud malũ prius occurrit ei: uidet sibi istud fuisse causa quare reuersus sit.

DONA. ¶ VBI uis gē.age.æta.) A malorū suorū cōparatiōe. ¶ Vbi uis gentiū age.æta. Magna detestatio p̄sentis loci, eligere q̄suis terras, uel q̄uis gētē, potius q̄ eā i q̄ est Virg. Tollite me Teucri, q̄scunq; abducite terras Et gentiū hic abūdat. Et bñ ubi uis gentiū agere ætatē: q̄a supra dixerat, Hancine ego uitā p̄sī pdere? Nimis.n. tragicū fieret, Satius erat i mari pire. ¶ Vixq; huc.) Maluit Huc, q̄ ad uxorē dicere. ¶ Hē, noua res or.ē, por.) Porro, deīde & ui hēt deide mō iplicatiōne ptinua tū miseriaꝝ referētis. ¶ Qđ cū ita eē iue.qd te.m.por.ut fiā mi.) Ordinē fuauit allocutionis, i quo a p̄teritis, a p̄sentibus, a futuris īducit̄ psonę loquētis oṙo. ¶ Nisi Por.ut fiā. Porro postea, uel i postremū.alii, cōniunctionē putant. ¶ Pietas iu.) Apte, quia ferre dixit, addit iubet.

.s. mihi
Cui q̄to fuerat p̄stabilius ubi uis gētiū agere ætatē, *Iāb.cata.*
Quā huc redire: atq; hæc ita esse miseꝝ me rescīscere! *Acata.*
Nam nos omnes, quibus est alicūde aliquis obiectus labos,
Omne qđ est interea tp̄s, prius q̄ id rescitum est, lucro est.
PAR. At sic citius qui te expedias his ærumnis reperias. *Trochà.*
Si nō redisses, hæ iræ factæ eēnt multo ampliores. *Iāb.cata.*
Sed nunc aduentum tuum ambas Pāphile scio reuerituras.
Rē cognosces. irā expedies. rursū ī gratiā restitues. *Rursum*
Leuia sūt hæc, q̄ tu pgrauia esse ī aīum īduxti tuū. *(abundat*
PAM. Quid consolare me? an quisq̄ usquā gentiū est æque miser?
Prius q̄ hāc uxorē duxi, habebā alibi animū amori deditum.
Iam in hac re ut taceam cui uis facile scitu q̄ fuerim miser.
Tamē nūq̄ ausus sum recusare eā, quā mihi obtrudit pater.
Vix me illinc abstraxi, atq; īpeditū ī ea expediui aīum meū.
Vixq; huc contuleram, hem noua res orta est, porro ab hac quæ me abstrahat.
Tū matrē ex ea re, me aut uxorē in culpa inuētuꝝ arbitror.
Quod cū ita esse īuenero, qd restat, nisi porro ut fiam miser?
Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas iubet.

¶ Atq; hæc ita eē mi.mere.) Qđ ait, lachrymātus est. Rescīscere ē uix repire, qđ de industria fuerat celatum. ¶ Nā nos oēs q.ē ali. Aut deest Apud ut sit apđ nos oēs. Aut nos oēs, pro nobis oībus. ¶ Nā nos oēs. Ratio superioris sēsus. & deest Apud aut penes, aut qd tale. ¶ Nā nos oēs q.est. Cōstat hanc σύλληψιν eē. retulit.n. Lucro est. nō ad, nos oēs: sed ad, qbus est alicunde. ut sit ordo, Nam qbus ē alicunde aliquis obiectus labos, lucro ē tēpus. hoc ē, nos oēs. ¶ Nā oēs qbus ē. Hac figura usus est et Tullius p Murena, Prætor quoq; ne se pulchrū ac beatū putaret, ei quoq; carmē cōpositū est. Nā ille datiuū casuꝫ subiecit, cū pposuisset nominatiuū. Et totū Appol lodori estiq sic ait, * ¶ Quibus ē alicunde. Hoc genus locutionis absolutū dr̄. Tale est apud Vir. Crastina lux mea si nō irrita dicta putaris, Ingentes Rutulæ spectabis cędis aceruos. ¶ At sic.) Sed sic. ¶ At sic, citi.q te.) At hoc mō, q̄ uenisti: & discordias eē celerius repire poteris & quo mō his ærumnis te absoluas. Et bñ expedias ærumnis. aut.n. soluunt nos curæ abeūtes, aut īpediūt & ligant aduenıētes. Vt, Soluite corde metū Teucri, secludite curas. ¶ At sic citius q. Suia ꝯtraria. nā supra sic collegit, Si ignotare mala sua, unicuiq; bonū ē: seqtur ut malū sit, ea cito cognouisse. hic p ꝯtrariū, Si in aduersis suis succurrere unicuiq; quā primū bonū ē seqtur ut cito ea cognouisse sit quā optimū. ¶ Sed nunc ad. tuū am.) Ne accusare alterā altera audeat. ¶ Rē co.) Melius ē rē, q̄ litē. ¶ Rē cognosces. irā expedies: rursum i grām restitues. τρίκωλος ſnīa. & bono ordine usus ē. prius.n. fit q̄rela. deide ponit̄ iracūdia. postremo redit̄ i ꝯsiliū. ¶ Leuia sūt hęc q̄ tu p.eē.) Genus ꝯsolationis, nō a substātia, sed a q̄titate. nō dicit nō eē caussam solicitudinis, sed leuē dic. ¶ Quæ tu p.eē. Bñ additū ꝯtra Leuia, nō grauia, sed pgrauia. ¶ Leuia sunt. A q̄titate. ¶ Quę tu i ani.in.tuū.) Id est psuasisti tibi. ¶ Quid cō.me? an q̄s.usq̄.) Vt solet i uero amore, ipsa ꝯsolatiōe egrescit dolor Et igeniose: nō, inq̄t, dicis, sed cōsolaris me & hoc ipso oñdis scire te q miser sum. ¶ Priusq̄ hāc uxo.du.) Hoc refert ad illud caput i quo ait, Nemini ego plurea acerba esse credo ex amore homini unq̄ oblata. ¶ Priusq̄ hāc uxo.du.) Añ rē. ¶ Hēbam ali.ani.amo.de.) An mr̄ sit i amore, κατ' ἀρχὴς ἀρχὴ τέλους. añ rē, i rē, & post rē. ¶ Habebā alibi. Grauiꝰ dixit Alibi, q̄ si i meretrice diceret. & maluit alibi dicere, q̄ ad meretricē. ¶ Quā mihi.ob.) Recte.n. dici potuit, Quō ergo uxorē duxit, si amabat? Et bñ obtrudit, q̄a iniuito. Sic alibi, Aliqd mōstri alūt. Ea q̄m nemini obtrudi pōt, itur ad me. Et obtrudit, p obtrudebat, ἐναλλαγὴ tpis. ¶ Vix me il.ab.) Vix, uł multis modis, uł statī significat ¶ Atq; ex.ani.meū.) Curę, ut diximus, aut ligant aut soluunt: ut Vir. Quę mihi reddat eū, uel eo me soluat amātē. Amatorie.n. curæ uincula dicuntur.

Obtrudo

Vix Expedir animū

GVI. ¶ CVI.s. mihi p̄stabilius.i. satius: uel meliꝰ fuerat agere ætatē.i. uiuere. ubi uis gētiū: abūdat hic gentiū.i. in quolibet alio loco ab isto: q̄ me redire huc atq; q̄ me miseꝝ rescīscere. hæc eē ita.i. talis eē lites inter patrē, & matrē, & uxorē dicessisse. Nā oē tp̄s qđ ē interea.i. iter illud spatiū: pusq̄ id qđ affert laborē. rescitū ē.i. ē cōpertū: uenit i cognitionē. ē lucro.i. ad lucrū: uel p lucro. nos oēs.i. uel apud nos oēs: uel nos oēs p nobis oībꝰ positū ē: ut sit casus p casu. qbus.s. nobis oībus. aliqs labor ē obiectus.i. oblatus appositus. alicunde.i. ex aliquo loco: siue ex aliq̄ occasiōe. Par. At.i. sed. reperias citius sic.i. hoc mō qđ redisti: & discordias eē didicisti. q.i. quo mō. expedias te.i. exoluas te his ærūnis.i. his calamitatibus: si nō redisses hę iręiter matrē & uxorē eēnt factę multo grauiores. Sed nunc o Pā. scio ambas, matrē & uxorē. reuerituras tuū aduētū.i. habituras reuerētiā tuo aduētui. ita ut altera alterā accusare nō audeat. cognosces rē.i. ꝯtrouersiā, & totū negociū. expedies i. explicabis: dissolues irā. rursuꝫ restitues eas i grām.i. i bñuolētiā alterius i alterā. siue mutuis utriusq; i alterā. illa sunt leuia.i. facilia: parua nō magnæ quātitatis: aut magni momēti. tu iduxisti i aīum tuū.i. q̄ tibi psuasisti eē pgrauia.i. admodū magni pōderis: & magnę grauitatis. Pā qd.i. cur. ꝯsolaris me an q̄sq̄.i. aliqs. ē æq̄.i. tā miser, q̄ ego sup. usquā gētiū: abūdat gētiū.i. i aliquo loco orbis terraꝝ. pus q̄ duxi hāc uxorē. habebā aīum deditū.i. ualde datū amori. alibi.i. i alia mulierē. uoluit dicere i meretrice Bac. iā uide esto sup. ut.i. q taceā. tñ ē facile scitu.i. ad sciēdū. cuiuis.i. cuilibet. q̄.i. q̄tū. fueri miser i hac re uxoria.s. q si uis iūgere tñ cū ausus sum repete supioraꝫ: uꝫ quāuis habebā aiuꝫ deditū amori alibi: tñ nunq̄ ausus sum recusare eā uxorē, quā pr̄ meus obtrudit: uel legit Donatus.i. obtrudebat. hoc ē q̄si obiiciebat, uel offerebat mihi inuito.s. qđ si sit obtrudit: p obtrusit accipiendū nā iā.n. uxorē pr̄ obtruserat. uix abstraxi.i. abduxi: eripui me illic.i. ex amore eius meretricio: atq; expediui aīum meū īpeditū i ea.i. in amore eius meretricis. & uix cōtulerā.i. ꝯuerterā aīum meū huc.i. ad amorē huius Phi hē iteriectio exclamātis: idignātis & dolētis. noua res.s. dissensio amicoꝝ iter matrē & uxorē. orta ē.i. emersit. porro.i. postea: siue deide. q̄ res abstrahat.i. separet. me.i. aīum mū. ab hac uxore mea. tū.i. deinde. arbitror me iuētuꝝ mrē, aut uxorē i colpa ex ea re.i. ex ea dissensiōe & ꝯtrouersia: q.i. mrēꝫ aut uxorē eē i culpa cū iuenero eē ita qd restat.i. qd rliquū ē. nisi ut porro.i. postea: uł i postremū fiā mr̄? Nā o Par. pietas.i. affectꝰ pius i matrē. iubet.i. cogit & īperat: aut uult me ferre.i. tolerare iniurias matris. ¶ PRAESTA.i. melius q̄ huc redire atq; q̄ me seruū rescīscere hęc ita eē i dis. Nā iō eēt meliꝰ me agere.e.i alio locot

Objectꝰ

Expedite

Obtrudere

Porro

SER.

ut dum hæc nescirem mala:esset mihi illud tempus mihi iu- cro:& hoc est quod dicit uniuersaliter Nam &c. obiectus.i. futurus la. At sit &c.o here pœnitet te redisse:at sit quod redisti: quia tu &c.rem.i.causam iræ cognosces. Postea irã istam exp.pergra.i.ualde grauia: priusquam ostendet quod superius dixit multa euenisse acerba ex amore:quia & i prio ri amore:& in isto male contigit sibi:hoc dicit priusquam &c. In hac re.i.in priori amore.hem:cuz hanc amare iam incepissem tuz aliud maluz: quia aut matrem aut uxorem: q̃s utrasq; diligo: culpabilẽ inueniam. Matrem autem oportebit pati nec aduersari illi:sed fauere quod iubet pietas & hoc est. Nam matris:& uxoris autem beneuolentia suadet: ut eam diligam: in quo ero matri contrarius:hoc ibi.

Tum uxori obnoxius sum·ita olim suo me ingenio pertulit:
Tot meas iniurias quæ nunquam ullo patefecit loco.
Sed magnum nescio quid necesse est euenisse Parmeno,
Vnde ira inter eas intercessit, quæ tam permansit diu.
PAR. Haud quidem hercle paruũ est·si uis uero uerã rõnẽ exequi,
Non maxumas, quæ maxumæ sunt interdum iræ, iniurias
Faciunt·nã sæpe est, q̃bus in rebus alius ne iratus q̃dẽ est,
Cum de eadem caussa est iracundus factus inimicissimus.
Pueri inter sese q̃ pro leuibus noxis iras gerunt?
Quapropter? q̃a enĩ q eos gubernat animus, ĩfirmũ gerũt.
Itidem illæ mulieres sunt ferme, ut pueri, leui sententia·

DONA. ¶ TVM uxori obnoxius sum.) Matris cum dixisset, nõ intulit uxoris: sed mutauit casus ¶ Ita olim suo me ingenio pertulit.) Olim, ad diuturnitatem retulit, non ad spacium præteriti temporis. ¶ Tot meas iniurias.) Hæ sunt iniuriæ quas supra dixit, Nocte illa prima uirginem non attigit. Quę consecuta est nox eam, nihilo magis. Et deinde, Quid interea? ibatne ad Bacchidem? Quotidie. ¶ Tot meas iniurias. Aliã uim habet quod dixit, me pertulit: aliam, quod adiecit, iniurias meas: aliam, quod reticuit. ¶ Quæ nunquã ullo patefecit loco.) Non dixit Quas, sed Quæ, ut ad omnia, non ad Iniurias referatur extrema conclusio. ¶ Sed magnum nescio quid necesse est.) Bene de ambabus sentiens, putat magnam caussam esse, quæ iram fecerit, & iram diuturnam. ¶ Quæ tam permansit diu.) Et a re, & a tempore. ¶ Haud quidem hercle parum est.) Seruilis ratio, & sordida: & nõ his, rñdens omnibus q̃ dixit Pãphilus, sed tãtũ nouissimæ parti. ¶ Si uis uero ueram ration̄ exequi.) Vero, uel nomen est, uel cõiunctio, uel aduerbiũ. ¶ Nõ maximas, quæ maximæ sunt interdũ iræ, iniurias faciunt.) Iniuriæ faciunt iras, nõ iræ iniurias. Sed hic facete ὑπερλληκτικῶς dixit, sm̃ superiorẽ rationem increpans errorem Pamphili, qui de iræ magnitudine æstimet iniuriæ quantitatem. Alii Faciunt, pbant, ostendunt, intelligunt. Caute dixit Interdum: plerunq; eni sic. ¶ Parum.) Subaudiẽdũ, Necesse est euenisse, uel euenit. nam cõsequens sententia tollit quod ille dixit, necesse est ¶ Non maximas q̃ maxime sunt.) Sensus est, in quo primum non iræ iniurias faciunt: accipiendum est. secundum, non maximas maximę. Faciunt pro ostendunt. ¶ Cum de eadem caussa.) Obscurauit elocutionem suam: sed conuenit seruo hæc humilitas orationis. nam plenum erat, si diceret, Nam sæpe est, quibus in rebus alius ne iratus quidem est, tum de eisdem rebus est iracundus factus inimicissimus. Est autem pro euenit dixit. & est ordo, Sępe est, cum quibus in rebus alius ne iratus quidẽ est·de eadem caussa iracundus factus est inimicissimus. ¶ Iracundus factus est inimicissimus. Iratus est q ex aliqua re lacessitus irascitur. Iracundus, qui ex parua nullaue caussa pręcedente irascitur. ¶ Pueri inter se.) Argumentum a simili. ¶ Quapropter?) διαλεκτικῶς interrogat. ¶ Quia enim qui eos gubernat animus.) αἰτιολογικὴ ἀπόκρισις. ¶ Infirmum ge.) ἐσχηματισμένως, ἀντὶ τοῦ Infirmus est. Sed ἀνακολουθία ista conuenit seruo. ¶ Itidem illę mulieres sunt ferme ut pueri.) Artificiose mulieres a persona, a similitudine, Pueri, a facto, Iras gerunt. ab accidentibus similitudinis, Animus infirmus, a collatione personę mulieris accidentium, leui sentẽtia a facto, Fortasse unum aliquod uerbum inter eas iram hãc

GVL. cõciuerit. q̃ snia totum hic sublatũ est qd̃ ait, Sed magnũ nescio qd necesse ẽ euenisse Parmeno, unũ ira iter eas intercessit. ¶ TVM: idest deinde. sum obnoxius.i.deuinctus: obligatus uxori. ita.i.adeo. pertulit.i.usq; ad finem tolerauit. sustinuit me.i. mores meos. olim.i.diu. suo ingenio.i. sua mansueta natura. pertulit inquam tot iniurias meas.i. quibus eam affecio. quę omnia.s. a se tolerata nunquam patefecit.i. nũquam declarauit: detexit: prodidit: diuulgauit in ullo loco: sed semper reticuit. sed o Parmeno necesse est nescio quid magnum euenisse. unde.i. a qua magna re. ita intercessit.i. interposita est: uel interuenit: incidit inter eas.s. matrem & uxorem. q̃ ira permansit tamdiu.i. tanto tempore. Par. hercle quidem.i. certe. haud.i. non. est paruum.i. res parua & parua occasio. unde.i. a qua ira intercessit inter eas. uero.i. sed, uel certe: aut si sit datiuus a uerũ ueri, sic astrue. si uis exequi.i. peragere: præstare, ueru.i. ueritati. ueram rationem.i. ueram argumentationem, seu ratiocinationem. Interdum iræ quæ sunt maximæ. non faciunt.i. non ostendunt: non probant maximas iniurias. q d. non consequens est propterea inter aliquos putare maximas esse iniurias: q maximæ sint inter eos iræ. Nam.i. quia sæpe est.i. contingit. com.i. quando. iracundus homo.i. parua uel nulla causa præcedente iratus factus est inimicissimus de eadem causa.i. propter eandem causam: in iis rebus, in quibus alius qui non est ita iracundus. ne quidem.i. non etiam. est iratus. Iratus est, qui ex aliqua re lacessitus irascitur: iracundus ast, qui ex parua uel nulla causa p̃cedẽte irascitur. Vel sic astrue. sæpe est.i. cõtingit cuz.i. quãdo. in iis rebus, in quibus alius. ne quidem est iratus.i. iracundus est factus inimicissimus. de eadem causa.i. propter eandem causam·propter quaz ne iratus quidem alius fuit. Proh: exclamatio. q̃.i. quantum. leuibus.i. paruis noxiis pro noxis.i. culpis: iniuriis. pueri gerunt.i. exercent iras inter se.q.d. simili pro paruis culpis mulieres inter se graues iras gerere solẽt. Pam. Quapropter.i. q̃re ita pueri pro re parua graues iras gerunt. Par. quia enim.i. quia certe. pueri gerunt.i. gestant animum infirmum.i. non stabilem: non constantem. qui aĩus gubernat.i. deducit eos pueros. Alii interrogationem illam quapropter tribuunt Parmenoni se ipsum interroganti. & deinde sibi rñdenti Itidem.i. similiter. illæ mulieres sunt ferme.i. propemodũ. leui snia.i. inconstanti opinione pueri.i. in morem puerorum.

Nam p quia

Iratus & iracũdus

SER. ¶ TVM uxori &c. Mansi.in. dum ei durus essem eum Bacchi. plus adhuc amarem. Sed mag. cum neutri aduersari uelim: nescio quid faciam. Sed hoc tantum scio quod nescio q̃dem magnum: idest quam magna causa &c. quasi dicat. Magna fuit causa cum tanta sit ira secuta. haud equidem.s. fuit magnum: hercle par est: idest causa. Et sicut ex leui causa maxima ira aliquando nascitur·sic leuiter finitur: & non solet generare magnum malum: hoc utrum ostendit in uersu sequenti·scilicet & q iræ nascuntur sæpe ex leui causa: & q non solent officere maximum. & hoc dicit. Si uis uero exequi ueram rationem hoc inuenies: q interdum quæ sunt maximæ non faciunt maximas maximæ: idest damna. Et quare hoc: quia natæ sunt ex leui causa. nam sæpe est: idest contingit in aliquibus rebus q alius non est iratus inde: cũ tamen de eadem causa alius existens iracundus facit. est: idest quamuis causa sit leuis. De hac re exemplificat in pueris. Pueri inter &c. Quia enim: idest certe. gerunt animum infirmum. qui animus &c.

¶ Fortasse

Fortasse unum aliquod uerbū inter eas iram hāc concluerit.
PAR. Abi Parmeno intro, ac me uenisse nuntia. PAR. hem, quid hoc est! PAM. tace·
Trepidari sentio, cursari sursum prorsum· agedum ad fores
Accede ꝓpius. PAR. hem, sensistine! ·PAM. noli fabularier·
Pro Iuppiter clamorē audio. PAR. tute loqueris: me uetas!
M. Tace obsecro mea gnata. PAM. mr̄is uox uisa ē Philumenæ.
Nullus sum. PAR. quiddum! PAM. quia perii. PAR. quā obrem! PAM. nescio quod magnum malum
Profecto Parmēo me †celas. PAR. uxorē Philumenā *d'. celāt*
Pauitare nescio quid dixerunt· id si forte est, nescio.
PAM. Interii cur mihi id non dixti! PAR. quia nō poterā una oīa.
PAM. Quid morbi est! PAR. nescio. PAM. quid! nemone medicū adduxit! PAR. nescio.
PAM. Cesso hinc ire intro, ut hoc q̄ primū, qdqd est, certum sciā!
Quo nā mō Philumena mea nūc te offendā affectā! *Iāb. qua.*
Nā si piculū ullū in te ē, periisse me una haud dubiū ē. *(ccata.*

DONA ¶FORTASSE unū aliquod uerbū irā hāc consciuisse. Sic Plau. Fortasse te amare suspicauere. Nā ueteres īfinitiuu mō adiūgebāt Fortasse ¶ Cōciuerit.) Cōmouerit. ¶ Quā ꝓ leuibus no.) Interrogatiue. Noxis, iniuriis, culpis ¶ Inde illae mulie.) Sexus alius, at ingeniū & sensus idē est. Et mire similitudinē cōtulit ad id qd agit̃. ¶ Irā hāc cō.) Legit̃ & cōsciuisse, & rē cōsciuisse, est rē nouā fecisse. Cōsciuerit, decreuerit, fecerit. ¶ Cursari rur. ꝓrsuz.

Rursus prorsus

Rursum ꝓprie retru, Prorsum an̄ sign̄at, & est ꝓuerbiale, ut dicimus, sursum deorsuz, intro foras, hac illac, & silia: Grç ἄνω κάτω ¶ Trepidari sen. cu.m ꝓ. Trepidatio

Trepidatio Cursatio

ad uocē refert̃ loq̄ntiū: Cursatio, ad fonū pedū. Et trepidat̃ ab his qui morbū putāt: Cursat̃ ab his q raptū sciūt. ¶ Tute loq̄. me ue:) Mir̄ exp̄ssus ē mos auscultantiū ¶ Tace ob. me. gn. Nō solū Iuno Lucina ñ iducit̃, sz ēt silētiū ꝓturiētī īsu ꝑ iponit̃. qa furtiua ꝯceptio ē & tñ eiusmodi uerba sunt mr̄is ut dūtaxat argumētū sciētib⁹ manifesta sint· Pāphilo uero & Parmenoni, tāq̄ ægrā cōtinētis filiā uideant̃. ¶ Tace obsecro mea gnata. Cōceptū furtiuū furtim cōuenit nasci. ¶ Quia p. Satis amatorie. ¶ Mr̄is uox ui. ē.) Oia hęc q̄ sensu ꝑcipi pñt,

Visa uox

uisa dicimus Virg. Visęq̄ canes ululare ꝑ umbrā ¶ Vxorem Phi. pa) Pauitare τοῦ ἐξουδενισμοῦ. ¶ Pauitare nescio qd. Pa

Pauere Timere

uere & timere, & ad corpis & ad aīꝑturbationē ueteres referebāt. Plau. in Bacchidibus, Nā & ex mari timida ecce ego pauitare, ęgrotare, qa sic horruisse, ac palpitare uelis. ¶ Quia nō po. una oia.) Deest, dicere. ¶ Nullus sum.) Rursus se infe

Nullus sum

licē & miserū appellau t hic. ¶ Nullus sum, αὐξητικῶς. Quia nō poterā una oia. Cū stomacho ꝓnūciauit. & deest dicere.

Nescio

¶ Nemon' me. addu.) Scilicet ex quo scire posses. ¶ Nescio.) Perturbatus Parmeno, idē repetit uerbbū. & uerbū aptū est ꝑsonę seruili. ¶ Cesso hinc ire int.) In uultu ꝓloquiū. Sic aūt agit Poeta, ut grauē morbū in uxore suspectās maritus, ꝓtinus ingrediat̃, & ptū iprouisus offendat ¶ Quo nā mō Phi. Amatoria ἀγνοϊ ̈ σεμνὴ. Sic in Phormiōe, Q̄ ð si eo meç fortunæ redeūt, Phaniū abs te ut distrahat, nulla est mihi uita expetēda. ¶ Nā si pi. ullū in te inest.) Multū dixit. Si in te piculū inest, me ꝑiisse nō dubito. tātus aūt affectus nō ē mariti tñ, sed amatoris quoq̄. ¶ Nā si pi. ullū. Nō ꝑmisit amor dicere

Affecta Affect⁹

piturā: sed si piculū. ¶ Offēdā af.) Lassam possessamq̄ morbo ab eo qd ē afficit: uñ affectus dr̄ ꝑp quos afficimur.

GVL. Concio

¶FORTASSE unū aliqd uerbū cōciuerit: a cōcio coti oes. uel cōcio cōcis q̄rte: q̄ duo faciūt cōciui & cōcitū. i. ꝯmouerit. Alii legūt cōsciuerit a cōscio is, seu conscisco is. i. q̄si rē nouā fecerit: sed melior supior snīa. Pā. O Par. abi intro. i. in domū in q̄ ē Philomena apud mr̄em suā· ac nūcia me uenisse. Par. Hē interiectio inopinati aliqd audiētis. & ibi mos exprimit̃ auscultātiū: qd hoc ē qd audio. Pā. tace & ausculta diligēter. Par. sentio. i. ꝑcipio. trepidari. in uerbo impsonali. i. uoce tremula timorē ōndi: & refert̃ trepidatio ad uocē loquentiū. & sentio in quā cursari impsonalr̄ dcm̄. i. q̄ cursat̃ sursuz

Trepidari

. i. in altū, ꝓrsum. i. retro· rursum. i. an̄. Antiq̄ (ut Festus inq̄t)

Sursum & prsuz

ꝓrsum ponebāt ꝓ retro· cui astipulat̃ dicēs: Prorsum rursuz pom ꝓuerbialiter ꝓ retro an̄ · quēadmodū dicimus sursum deorsum: intro foras: hac illac: & silia. Pā. Agedū. i. eia: hortātis est. accede ꝓpius. i. ꝓpinquus ad fores. Par. hē: interiectio dephēdētis aliqd. sensisti ne. i. ꝑcepisti ne id qd audiui nā tūc ambo erāt ad fores & auscultabāt qd fieret intus. Pā. Noli fabulari. i. noli loq: deinde audito clamore ait. Proh irascentis exclamatio, uel audiētis indignū aliqd. Iupiter fidē sup. iplorū tuā. Vel exclamat̃ dicēdo: Proh Iupiter: ut exclamare solemus: Bone Deus· sine alia appositione. Tace & c. Hic post auscultationē ex ipsis gemitibus parientis Philomenę suspicatus eē Pāphilus morbo aliquo uxorē affectā eē: ꝓpea cōqueri̊t se id cælatū esse a Parmenone. In primis Myrrhina mr̄ puellę admonet pariētē: ut taceat: q̊d dictū anditū ē ab auscultātibus Pāphilo & Parmenone. Myr. O mea gnata Philomena. obsecro tace ne hoc furtū resciscat. Pam. uox mr̄is Philomenę. i. matris uxoris meæ: scilicet Myrrhinę. uisa est mihi. i. a me percepta. Nā oia q̄ sensu ꝑcipi pñt uisa dicimus. nullus sum. i. ꝑii uel miser sum & infelix. ubi nullus capit̃ ꝑ nō. q. d. Nō sum. i. adeo sum cōsternatus dolore: ut sim nec ne ignorē. uel ut uideat nō esse. Par. Qui dū: dū parelcon est. i. cur nullus es? Pam. q̄a perii. i. dolore sum cōfectus. Par. q̄obrē ꝑiisti. Pā. o Parmeno ꝑfecto mei ꝓpinq & affines cælāt me nescio qd magnū malū. Dicimus cælo te hāc rē & hac re: & cælo tibi hanc rē. Par. dixerūt affines, seu ꝓpinq tui uxorē Philomenā pauitare. i. pauere· timere nescio qd. Pauere ueteres referebant ad corporis & aīꝑturbatonē. Si forte. i. ꝑp qd audis clamātē Philomenā & matrē obsecrātē: ut taceat· nescio Pā. Interii: q̄si ꝑditus sum. cor nō dixisti mihi id. s. eā. s. pauitare nescio qd forsitan morbi. Par. nō dixi tibi· qa nō poterā dicere tibi una. s. simul oia. Pā. qd morbi est illi. s. i. quo laborat morbo? Par. nescio. Pā. Quid? modus interrogādi: uel cur nescis? nomē. s. uerū nemo. adduxit medicū· ex quo scire potuisses. Par. Nescio an aliqs medicū adduxerit. Pā. cesso. i. nimis tardo ire hic intro in domū socrus: ut sciā certū. i. ꝑ certo. quā primū. i. citissime hoc quicqd est. O Philomena mea quonāmō offendā. i. inueniam in reditu meo te affectam. i. lassam · possessam a morbo · ab eo quod est affici. Vnde affectus dicuntur post quos afficimur Nam. i. certe. si periculū ullum est in te. haud. i. non est dubium me periisse. i. piculum subiisse: uel me interiisse una. i. simul tecum.

SER. ¶INTRO i. in domum Philomenæ. quid. i quomodo: quia pu. irascentis & perturbari est. sic respondere uxorem: quasi dicat: noli timere: quia ego dicam quid est: dixerūt nubis eam pauitare. i. tremere. nescio qd. i. propter nescio quē morbum. Interii si infirma est. Cur id & c. quonam modo dicebat hoc introeondo in domū: quasi dicat· nescio adhuc an magnū te uexet malum: an paruum. sed si est magnū hoc est periculū. s. non usus remouetur Parmenone si introire partū cognosceret: quē cælari oportebat: habet aūt necessario nō introire propter odium illarum quod timebat.

ASC. ¶COMISSVM est in expositione hic Parme. tute: id est tuipse Pamphile loqueris. & supple uetas · id est prohibes me subaudi loqui Item ubi in textu est: quia enim (qui eos gubernat) animum infirmum gerunt: alii cum Donato legunt: quia (qui eos gubernat aius) infirmū gerunt.

PAR. Non usus facto est mihi nunc hunc intro sequi:
Nam inuisos omneis nos esse illis sentio.
Heri nemo uoluit Sostratam intro admittere.
Si forte morbus amplior factus fiet.
Quod sane nolim, maxime heri caussa mei:
Seruom ilico introisse dicent Sostratæ:
Aliquid tulisse comminiscentur mali
Capiti, atq; ætati illorum, morbus qui auctus fiet.
Hera in crimē ueniet, ego uero in magnum malū.

DONA. Nō usus facto. ¶NON usus facto est mihi.) Vide artificē Terē. quēadmodū alias p Pāphilū, alias p ipsum Parmenonē, inuenit quemadmodū nesciat a cæteris, uirginē añ nuptias ab ipso Pāphilo uitiatā eē. ¶ Nō usus facto. Nō utile. Facto abūdat. ¶ Nā inuisos oēs nos esse illis sentio.) Acute eiusmodi cām reperit, q̄ uel hoiem curiosum cōtineret: q̄q; nō Parmenonē mō, sed mox ēt Sostratam arceat ab ingressu. ¶ Heri nemo uoluit Sos.) Quasi alius dixerit, Vñ intelligis? ¶ Heri nemo uoluit Sostratā. Argumentū odii. ¶ Maxime heri cā mei.) Bene maxime qui & pp ipsam, uel pp inuidiā socrus, nō uelit fieri grauiorē morbū. ¶ Seruum introisse ilico.) Mire ut criminosius, suspiciosumq; sit. ñ Lachetis, aut Pāphili seruū sed Sostratæ: nec Parmenonē saltē. ¶ Cōminiscent.) Dicent, **Commi nisci** eū cōfinxerint. ¶ Capiti atq; ætati illoꝝ.) Bñ τῷ εὐφημισμῷ maluit illoꝝ q̄ Puellæ dicere: quod utiq; intelligitur. ¶ Qui.) Qui, unde. ¶ Hera.) Sostrata in litem. ¶ Ego uero in magnū malum.) In quæstionis tormenta.

GVI. ¶PAR. Nō est mihi usus. i. nō est mihi utile uel opus. facto. i. facere id sup. qđ sequit. s. seq hūc Pāphilū intro. i. in domū. Do. uult facto abūdare. & stati signū nō est mihi usus seq &c. Nā sentio uos oēs de domo Sostratę esse inuisos. i. exosos illis matri & filię. heri nemo uoluit intromittere. i. admittere: & introducere Sostratā matrē Pāphili: si forte morbus factus sit amplior. i. grauior. quē. s. morbū esse scīi ampliorē. sane. i. certe uel ualde. nolim maxime. i. pcipue. nolim cā mei heri. i. mei dñi. s. Pāphili. dicēt ilico si morbus ingrauescat seruum Sostratę. s. me introisse. cōmiscent. i. cōfigēt: excogitabūt. seruū tulisse. i. attulisse. aliqd mali capiti. i. uitę, atq; ętati illoꝝ: maluit dicere q̄ illaꝝ: q̄uis tñ itelligat Philomenā & forsitā ei⁹ mrē: qb⁹ mali iprecat. q. i. uñ. uel a quo malo a suo allato. morbus auctus sit. i. creuerit: ubi q uel est aduerbiū: aut ablt̄us singularis. tūc hera Sostrata ueniet in crimen. i. in culpam & criminabit. ego uero ueniā in magnum malū: puta in quęstionis tormenta.

SER. ¶SI modo intrarem & forte morbus amplius factus sit: parenthesis: q sane enim causa ilico dicent ser. Sostra. in. Et tunc aliquod mali. i. aliquas potiones & uenena: quin me attulisse. qui. i quomodo i. per quod malum morbus illius sit auctus. ideo dicit capiti atq; etiā quia bonus pater & mater infirmati uidentur: si filius uel filia infirmāt, Tunc hera ueniet &c. Quia dicent illam me misisse. Ego in magnum malum: quia enim me pugnis cederent.

ACTVS III. SCENA SECVNDA.

Iamb ci quadrati catalectici.

SOSTRATA, PARMENO, PAMPHILVS.

S. NESCIO qd iādudū hic audio tumultuari misera.
Male metuo, ne Philumenæ magis morbus aggrauescat.
Qđ te Aesculapi & te Salus, neqd sit huius, oro.
Nunc ad eam uisam. PAR. heus Sostrata. S. hem. PAR. iterum istinc excludere.
S. Ehem Parmeno tune hic eras? perii, quid faciam misera?
Non uisam uxorem Pamphili, cum in proximo hic sit ægra?
PAM. Non uisas, nec mittas quidem uisendi caussa quēquam.

DONA. NEscio qd iādudum hic audio tumultu. In hac scena quasi q̄dā deliberatio est continens suasionis, dissuasionisq; partes, q̄s in subditis cōsiderabimus. Hic. Quia nimis uicini sunt. ¶ Magis morbus aggrauescat. **Morbi graues** Grauior fiat. Proprie q̄ morbi graues sunt dicti. Virgil. Vbi aut morbo grauis, aut iā segnior annis. Deficit. Sallu. Morbi graues ob inediā insolitā uescētibus. ¶ Male metuo ne Philumena ma.) Instar Ter. bonā socrū facere, ut bonā meretricē faciat. ¶ Qđ te Aescu. **Qđ te** & te salus.) Deest Propter: ut sit, pp qđ. ¶ Nunc ad eā uisaȝ. Sic Virg. Respice ad hęc. ¶ Hem.) Interiectio est nouas res audiētis. ¶ Heus So. Vide quēadmodū p seipsum Parmenonē p Parmenonē arceat Sost. q̄ neq; deesse pp offm̄, neq; ingredi pp socrū inducit. ¶ Iterū istinc excludere.) Bñ iterū: ut illi pudorē incuteret repetitiōe iniurię. Et memoriter iā eni dixit, Nā ilico it uisere ad eā. admisit nemo. Et simul uide q̄ uehemētius ad iniuriā sonet Excludi, q̄ nō admitti. **Excludi** ¶ Ehem Par. **Ehem** Ehem interiectio est eius q̄ cōmota sit noua re. ¶ Nō uisaȝ oxorē Pāphili.) Vt dixit supra, seruū Sostratæ, nō Parmenonē: sic hic, oxorē Pāphili dixit magis, q̄ Philumenā, ut aīum & officium eiusdē socrus, & matris breuiter demonstraret. ¶ Nō uisas.) Vnā tē Sostrata consuluit hic de duabus respōdet. nāq; & illam nō uult ingredi, & cauet ne ipse mittatur. & bene. Quenquā ne aperte pro se loqui uideatur.

GVI. NEscio &c. Hic continetur egressus tribus Pamphili ex domo socrus: apud quā deprehendit repentino aduentu suo furtiuum partum uxoris: quem tamen q̄ maxime potest cælare studet, & protegere. Sostra. Ego misera audio iādudum. i. pauloante nescio qd tumultuari. i. facere tumultus hic. i. in domo Phidippi patris Philomenæ. si ue audio nescio quid tumultuari: id est audio nescio quid faciēs tumultū &c. quod in idē recidit. male. i. ualde, & quasi in malum meū, siue in solicitudinem meam: metuo ne morbus magis aggrauescat. i. grauior fiat: siue efficiatur Philomenæ. quod. i. ppter quod: uel post quod. o Aesculapi: Deus medicinæ Apollinis fili. & o Salus. i. Dea sanitatis, oro te nequid. i. ut nihil huius sit. i. eueniat. s. nō aggrauescat illi morbus. nunc uisam ad eā. i. ibo ad eam uidendam. Par. heus: aduerbium uocādi. o Sostrata: uocat eam ut deterreat ab eundo. So. Hem: interiectio est res nouas audientis. Par. excludere: in futuro indicatiui passiui. i. nō admitteris intro iterum. i. secundo. nam iam semel fuisti exclusa. uehemētius autem sonat excludi, q̄ non admitti. So. hem: interiectio est eius, quæ cōmota sit noua re. o Parmeno. tun. i. tu ne eras hic. perii. i. perdita sum. quid ego misera faciam? nō uisam. i. nō ibo ad uidendam uxoreȝ Pamphili: cum ipsa sit ægra. i. male habens. hic. s in proximo loco. Visere officii est apud ægros: uidere cognitionis. Par. non uisas. i. non eas ad eam uidendam. nec quidem. i. nec ēt. mittas quēquam. i. aliquem causa uisendi eam.

Visere uidere

SER. NEscio. Quoniam Sostrata sæpius conabatur intrare ad ægram nurum: quia uicina erat: cū partus propinquus esset: nullo modo adesse oportebat: ne ergo aliquando receptam fuisse dubitemus: ideo inducitur ut per Par. remoueat. & postea ambo per filium remouebuntur. Ne quid sit huius. i. augmentatę infirmitatis. Aesculapius est Deus medicinæ. Hic in proximo. i. hic prope in nostra uicina.

¶Nam

NAM QVI AMAT cui odio ipsus ẽ, bis facere stulte dico·
Laborem inanem ipsus capit, & illi molestiam affert.
Tum autem filius introiit uidere, ut uenit, quid agat.
S. Quid ais? an oẽit Pãphilus? PAR. uẽit. S. dis hẽo grãs. Tro. ca.
Iãb. ca. Hem istoc uerbo animus mihi redit· & cura ex corde excessit.
PAR. Iam ea te caussa maxime huc nunc introire nolo·
Nam si remittent quidpiam Philumenam dolores,
Omnem rem narrabit, scio, continuo sola soli,
Quæ inter uos interuenit: unde ortum est initium iræ·
Atq; eccum uideo ipsum egredi· q̃ tristis est? S. o mi gnate.
PAM. Mea mater salue. S. gaudeo oenisse saluum· saluane
Philumena ẽ? PAM. meliuscula ẽ. S. otinã istuc ita Di faxint·
Quid tu igiť lacrumas? aut qd es tã tristis? PAM. recte mř.
S. Quid fuit tumulti? dic mihi· an dolor repente inuasit?
PAM. Ita factum est. S. quid morbi est? PAM. febris. S. quotidia-
na? PAM. ita aiunt.
I sodes intro, consequar iam te mea mater. S. fiat.

DONA. ¶ NAM qui amat cui odio ipsus est. Aliam cãm subiunxit. qa durũ fuerat ipsi Sostratę dici qd' supra dictũ est. ¶ Naʒ q amat. Caussa a snia morali. ¶ Cui odio ipsus est. Deest Eam, uel Eum. ¶ Et illi molestiã affert.) Bene hoc adiecit: ne qui amat, hoc dicat, Laborẽ, dũ promereat quẽ amo ¶ Tũ autẽ Filius tuus.) Alia cã ab euentu. ¶ Videre, ut uenit qd agat.) Quod supra, uisere. an uisere officii ẽ, apd ægros: uidere, cognitionis: & iõ additum qd agat. ¶ An uenit Pãphilos?) Bene imitať affectũ. ¶ Hem. Interiectio fœminina ac matronalis. ¶ Ex corde excessit.) Geminauit ꝑpositionẽ. ¶ Laborẽ inanẽ ipsus capit & illi molestiã affert.) Hoc ualidissimum ad dissuadendum fuit. ¶ Nunc huc introire oolo.) Cur si uenit Pãphilus, nõ sit introeũdũ, cã narrať. ¶ Nam si remittẽt qppiam.) Verbũ actiuũ q̃si neutrum posuit. ¶ Philumenæ dolores.) ἀρχαϊσμὸς errat. nõ eni uere dolor morbi est, cũ sit partus. ¶ Scio, continuo sola soli.) Vt, Haud (credo) inuisus cælestibus, auras Vitales carpis. Et sic, sola soli dicitur, qũo præsens ꝑsenti. sic Virgi. Il ũ absens absentem auditq;, uidetq;. ¶ Vnde ortũ est.) ἀνακόλουθον tertiũ. ¶ Quæ inter uos interuenit.) Melius sic, q̃ si diceret, quæ illi feceris. ¶ Quã tristis est: χαρακτηρισμὸς locuturi Pamphili. ¶ O mi gnate. Ordo est, o mi gnate, gaudeo te saluum uenisse: sed intercedit Pãphilus tristis. ¶ Saluane Philumena est? Cito probat Pãphilo se amare nurũ, cũ post salutationẽ nihil prius, q̃ de salute uxoris eius ingrat. ¶ Saluane Philumena est? Matre obuiã sibi exeũtẽ filiũ nihil aliud, nisi de Philumena interrogauit: ut oñderet eius morbũ curæ sibi esse. ¶ Meliuscula ẽ. Verũ est, quãtũ ad morbũ pertinet. ¶ Meliuscula est. Hoc & ad morbũ, & ad euentũ paritudinis uerũ est, ita nõ mentitur Pãphilus mam. ¶ Vtinã istuc ita Di faxint. Diligentiore officio loquiť, ut rea apud filiũ socrus ¶ Quid tu igitur lacrumas? Locus ab eo qd' agiť: quo sigñat. si ita est, quare ergo tu tristis es? ¶ Recte mater. Sic dicimus, cũ sine iniuria interrogãtis aliqd reticemus. Et bñ additũ Mater: ut duritia reticentiæ blãdo ooie molliref. Alii Recte sic accipiũt, ut intelligãt, nihil est mali. ¶ Quid fuit tumulti? Antiq sic declinauerunt, tumulti, senati. ut Sallust. Decretũ senati fit. ¶ Dic mihi. Dic, uerbũ est instãtis audire, & curiosius interrogantis. Virg. Dic mihi Dameta, cuiũ pecus? ¶ Dolor repente inuasit. Proprie inuasit, qa repente. ¶ Ita factũ est. Moris est assentiri ad dicta interrogãtiũ, q q̃ uera sunt, celãt. ¶ Ita aiunt. Bñ alius ascripsit: si falsum sit, ut ipsis ascribať mendacium. ¶ Ita aiunt. In hac tota interrogatiõe, & rñsione colorem induxit secretũ, ægre obiurgãtis. ¶ Ita aiũt. Religiose mendaciũ ad rumorẽ retulit. ait inqt: ne ipse falsum dicere uidereťur. ¶ I sodes intro. Metuit, ne ingrediať mř ad soceros: & iõ dicit, I sodes intro. Et apparet intro dicentẽ, manu annuere, ut domũ redeat: & simul quo magis faciat, addit cãm. ¶ Cõsequar iã te mea mř. Adiecit & tps iã. Mea necessario additũ· mea mř Et Sodes, qa I intro durũ est. ¶ Fiat. Abiens dixit hoc mater, fiat: ne omnino iussis alienis parere uideatur: quasi imperemus & nos, quæ nos ipsi facturi sumus.

Visere / Videre

Remittẽ aliqd

Sola soli

Meliuscula est

Recte

Inuasit repente

Intro

Fiat

GVL. ¶ NAM dico uel duco. s. puto illũ facere bis stulte q amat illã: cui ipse est odio. nã ipse capit laborem inanẽ. i. uanũ: nullius effectus. & affert molestiã. i. tediũ illi quã amat. s. a qua oõ amať. tũ. i. deinde. & est alia cã quare introire nõ debeas. nã filius tuus introiit uidere: figura græca. i. ingressus est: ut uideret qd ipsa agat. ut. i. postq̃. uel cũ primũ uenit. So. quid ais? an Pam. uenit? Par. uenit. So. habeo grãs Dis. q. s. uenerit. hẽ interiectio fœminina ac matronalis. aius redit mihi isto uerbo. s. tuo dcõ de aduentu filii. & cura. i. anxietas. excessit idest exiuit ex corde. Par. ita. i. ꝑterea. nolo te nunc intro ire. hic maxime. i. ꝑcipue. ea causa. i. pp eã causam quæ sequiť. nã si dolores remittẽt. i. relinquẽt: exonerent: relaxẽt qppiã. i. in aliquo uel aliquantulũ Philomenã. Dona. legit Philomenæ: qd' melius esse puto. nã dolores non remittunt: sed potius remittunť & ait uerbũ hic actiuũ quasi neutrũ positũ esse sic: Si dolores remittent. i. cessabũt: relaxabunť: alleuiabuntur: Philomenæ. quippiã. i. in aliqua parte: aliquantũ. scio: q cõtinuo ipsa sola narrabit ipsi Pamphilo soli. i. remotis arbitris. oẽm rem. i. totam rei seriẽ: siue totũ tenorẽ eius rei: quæ res interuenit inter uos. i. inter te & eam. unde. i. a qua re. initium. i. princip. ũ iræ uestræ ortũ est. atq; eccum. i. ecce hic uideo ipsum Pamphilũ. egredi. i. exire de domo socrus suæ, q̃. i. quantũ est tristis? So. o mi gnate Pãphile. s. q. d. gaudeo te saluum aduenisse. Pã. o mea mater salue. So. pficit quod oinferat, gaudeo te uenisse saluũ ne. i. utrum. Philomena uxor tua est salua. i. sana: incolumis. & dicit in textu saluã p salua ne. ut uiden. i. uides ne. Pã. Pamphilus uolens celare partum & fugere mendaciũ: caute rñdet inquiens ipsa Pãphila est meliuscula. i. aliquãto melius se hñs q̃ prius. meliusculus a cõparatiuo diminutiuũ est. So. utinã Di faxint. i. faciãt istud. s. ut meliuscula sit. ita. i. quẽadmodũ dicis. igitur si ita ẽ. qd. i. cur. lachrymas. hẽmus lachrymo as & lachrymor aris. aut qd. i. cur es tam tristis? Pã. o mater recte interrogas: sic dicimus cũ sine iniuria interrogãtis aliqd reticemus. & bñ addit eum mater: ut durina reticentiæ blando noie mollireť. alii sic capiunt recte: ut intelligãt nihil mali est. So. quid tumulti p tumultus: sic antiq in genitiuo dicebant: ut tumulti pro tumultus: senati pro senatus &c. qd ergo tumulti fuit sup. intro uos sup. dic mihi an dolor inuasit. i. arripuit te repẽte. & ꝓprie inuasit, qa repẽte. Pã. factũ est ita. i. repẽte dolor me inuasit. So. quid morbi est Philomenæ. s. Pã. febris est ei: nõ mentiť. nã parientes nõ sunt sine febri. So. quotidianã. i. quotidiana ne: hoc est utrũ febris cotidiana est ei. Pã. ita aiunt. i. ita dicunt: ita rumor est uulgo. Sodes: aduerbiũ comicũ & blandiẽn accõmodatũ: quasi si audes. I. i. uade intro. i. in domũ tuã unde tu uenis. non enim uult eam ingredi ad Pam. o mea mater iam consequar te in domum uestrã. So. mater abiens dixit fiat: quasi sibi ipsi id imperans non solum filio parens. Pam. obligat ad portum Pam. seruum ne audiat quæ intus post scenã sunt acta: quæ tamen populo est narraturus.

Remittere

Meliusculus

SER. ¶ TVM præterea non debes intrare: quia tuus filius &c. & quia ue. iam ea te cau. &c. quia consilabitur cum illa priuatim: cuius consilio non debes inesse: & hoc est. nam si re. omnem rem quæ inter uos. unde. i. ex qua re. i. intro. uult eã remouere intro. i. ad domum tuam.

DONA. ¶ TV pueris curre Parmeno obuiã.) Probabilis cã: qua ablegat et Parmenonẽ, dũ iubet eũ pueris occurrere. Et simul notãdũ, q in hac fabula ridicule uexaẽ usq; ad ultimũ seruus & ablegaẽ, cum sit & piger, & curiosus. ¶ Atq; eis onera adiuta.) Locutio antiqua figurata. Et est ἐπανάληψις, pro ipsos onera portantes, eis onera adiuta. ¶ Quid? non sciunt ipsi uiam domum qua redeant?) Iam uide quẽadmodum seruet Parmenoni psona loquacis, curiosi, pigri. Domũ, aduerbiale est. ¶ Domũ qua redeant? Qua si locũ significet, uidebiẽ reliquũ pręceptũ seruus nõ audiuisse. Sin audiuit, Qua, q̃so, intelligemus .i. quẽadmodũ onus portent de naui. ut, Quid fieret, & qua fieret. ¶ Cessas?) De industria omnes ablegauit suos, ut nõ audirent quæ intus post scenã sunt acta: quæ tamen populo est narraturus.

Adiuta eia onera

PAM. Tu pueris curre Parmeno obuiam, atq; his onera adiuta.
PAR. Quid? nõ sciunt ipsi obuiam, domũ qua redeãt? PAM. cessas?

GVIL. ¶ O Parme. curre obuiam .i. in occursum. pueris .i. seruis asferẽtibus onera de successione cognati mortui: pp q̃d missus fuerat Pãphilus. atq; adiuta .i. adiuua his seruis onera .i. adiuua seruo: onera portãtes. sicẽ Gellius ẽ locutus inquiẽs: Et nobis hã: messes adiuuẽt. Par. qd? interrogã di modus p idignatione & irrisionẽ. ipsi serui nõ sciũt uiã qua .i. p quã uiã redeãt domũ: aduerbialiẽ. Pã. cessas .i. tardas: cũctatris ire: quo dico. q. d. iam illic esse debetes: & ita tps conteris.

Adiuua te onera

SER. ¶ TV uero o Parmeno pueris uenientibus de portu cur obuiam & his .s. ferre onera adiuua.

ACTVS III. SCENA III.

Trochaici octonarii catalectici, & Senarii VI.

PAMPHILVS.

NEQVEO mearũ rerũ initiũ ullũ inuenire idoneum,
Vnde exordiar narrare, quæ nec opinanti accidunt,
Partim quæ pspexi his oculis, ptim q̃ accepi auribus,
Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.
Nam modo me intro ut corripui timidus, alio suspicans
Morbo me uisurum affectam, ac sensi esse uxorem · hei mihi
Postq̃ me aspexere ancillæ aduenisse, ilico omnes simul
Lætæ exclamant, uenit, id quod me repente aspexerant.
Sed continuo uoltum earum sensi immutari omnium,
Quia tam incommode illis fors obtulerat aduentum meum.
Vna illarum forte interea propere præcurrit nuntians

DONA. NEquo mearũ rerũ initiũ ullũ inuenire idoneũ.) In hac scena conquestio est ad deliberationẽ descendẽs, an habeat Pãphilus, an excludat uxorẽ: in q̃ tota oratio Pamphili ad argumẽtũ spectãs amatoria magis, q̃ maritalis ẽ. nã aliter nõ peruenirẽt ad ultimã cognitionẽ rerũ: nisi adolescens furtiuũ cõceptũ uxoris, & partũ, aliquãto lenius, q̃ coniugalia dolor expetit, tolerauisset. ¶ Neq̃o mearũ rerũ. Hæc est Homerica illa * . ¶ Neq̃o mearũ rerũ initiũ. Hoc principiũ magna δικαιολογίᾳ onerat ut ostẽdantur ærumnę & multæ & graues. ¶ Idoneũ. Aptũ, conueniens. ¶ Vnde.) A quo. ¶ Partim q̃ perspexi his oculis.) His, quasi miseris, uult intelligi, qbus perspexi, uel audiui mala. An sic dictũ est, ut apud Virgiliũ, Vocemq; his auribus hausi? ¶ Qua me pp exanimatum.) Inter exanimatum & exanimũ hoc interest, Exanimatus est conterritus, cõturbatus. Vt Sed quid nã Pamphilũ exanimatũ uideo? Et Virg. Exanimata sequẽs impingeret agmina muris. Exanimus uero, est occisus, ut Virg. Corpus ubi exanimi positũ Pallantis Acetes Seruabat senior. ¶ Me intro ut corripui.) Raptim ingressus sum. ¶ Timidus.) Pro timens. nomẽ loco participii. ¶ Morbo me uisurũ affectã.) Quia & hic morbus est. ¶ Hei mihi. Interiectio dolentis est. Virg. Eloquar, an sileã? Et dr̃ hæc figura, ἐπιφώνημα. ¶ Hei mihi. Mire interposuit σχετλιασμόν. ¶ Id quod me repente. Deest Propter, ut sit, pp id: ac p hoc, ideo. ¶ Id quod me repente aspexerãt. Caussa cur lætę exclamauerint ad ergo, ob id. ¶ Sed continuo uoltũ earũ sensi immutari oium. Mire Pamphilus ẽt ancillarũ metu impellitur, ut alienũ nasci puerũ suspicetur: nec ullo modo in memoriã redeat hanc se puellã, uel simõi uitiasse. ¶ Vultũ earũ. Quæ uiderint. ¶ Fors obtulerat. Offerri dicunẽ tam bona q̃ mala, si insperata obiiciantur aspectibus. ¶ Obtulerat. Oblatũ dr̃ in utranq; partem, quicquid expectationem prætuenit.

Idoneus

Perspexi his oculis

Exanimatus

Exanimus

Corripui me intro

Offerri

Oblatũ

GVIL. ¶ rũt mihi. nec .i. non opinanti .i. suspicãti: &, quod dici solet, nõ somnianti. partim .i. est aliqua incipiã narrare inquã quæ perspexi his oculis. his: quasi dicat miseris. p tim .i. exordiar inquã narrare aliqua, quæ accepi .i. audiui auribus quasi miseris. uel accepi auribus .i. audiui & adhibui auribus ut pateret significatio uocabuli æquiuoci. quapropter qa talia uidi & audiui: edu xi me exanimatũ .i. perturbatũ. foras .i. extra domũ Phidippi patris puellæ citiusq̃ exiuissem nisi ea audiuissem. Exanimatus est cõterritus: conturbatus. exanimus uel exanimis est occisus aut mortuus. nã modo .i. pauloante. ut .i. postquã ego, timidus .i. ego timens: nomen pro participio. corripui me .i. cõtuli me raptim: siue ingressus sum intro in domũ soceri mei Phidippi. suspicans .i. opinãs me uisurum esse uxorẽ affectam .i. lassam & possessam alio morbo. ac .i. q̃ sensi .i. percepi esse affectam. hei mihi: interpositio dolorem ostendens Pam. dolentis se taliter se habuisse: cum eius aduentus ita esset a domesticis exoptatus: & iucundus illis: postquam ancillæ aspexerunt me aduenisse ilico omnes lætæ simul exclamãt primo gaudio aduẽtus: dicẽtes hoc uerbum. uenit. s. Pã. & hoc dixerunt primo aspectu oblitæ importunitatis aduẽtus ppter gaudium: & qdem exclamant. id .i. ob id q aspexerant me .i. uiderant. de repente .i. subito. qui motus repentinus nõ habet considerationem: sed cõtinuo ilico sensi uultũ omnium earũ immutari ob id quod: uel qa fors .i. casus temporalis: uel fortuna ipsa obtulerat illis ancillis meum aduentum. tam incõmode .i. intempestiue, & nõ opportune. Oblatum dicit quicqd euenit pręter expectationẽ. forte una illarum ancillarum. interea .i. dum agebanẽ .i. dum aliæ sic lætabanẽ, & post mirabanẽ. pcurrit .i. ante currit. propere .i. festinanter nuncians matri & filiæ me uenisse.

Exanimis & exanimus

Fors

Oblatũ

GVIL. NEqueo &c. In hac scena cõquestio est ad deliberationẽ descẽdẽs an hẽat Pã. uxorẽ: an excludat .i. q̃ tota oro Pã. ad argumẽtum spectãs amatoria magis, q̃ maritalia est. nã furtiuũ uxoris cõceptũ & partũ aliquãto leuius tolerat q̃ cõiugalis dolor expetit. Solus aũt Pã loquiẽ. Nequeo inuenire ullũ initiũ .i. principiũ mearũ rerũ .i. rerũ mihi molestarũ idoneũ .i. aptũ · cõueniens: unũ .i. a quo initio exordiar .i. incipiã narrare ea sup. q̃ accide-

SER. NEqueo. Inducitur solus Pã. q solus cõscius erat: referẽs nobis q̃ intus forẽt acta de cognitiõe partus. Rei .n. tã abscõditæ & celãdæ nullus inducẽdus erat: cui referret: ne res alio mõ foras iret describiẽ turbatus de his q̃ uidisset. rerũ, q̃ ego uidi: suspicãs me uisurũ uxorẽ esse affectã alio malo, quã postea adsensi .i. cõperii. parẽthesis ẽ hei mihi. Quia nõ potuit finire fine dolore: & postq̃ me aspexere ancille aduenisse exclamãt uenit Pã. & id fecere eo qd de re ade hoc cõmutari: qa tã incõmode &c. Cũ .s. mulier pturiret: qd uidere hoiem nõ decet.

¶ Ego

Me uenisse·ego eius uidendi cupidus, recta consequor·
Postq̃ introii, extemplo eius morbum cognoui miser.
Nam neq; ut celari posset, tempus spatium ullum dabat·
Neq; uoce alia, ac res monebat, ipsa poterat conqueri.
Postq̃ aspexi, o facinus indignum inquam, & corripui ilico
Me inde lacrumans, incredibili re atq; atroci percitus.
Mater consequitur· iam ut limen exirem, ad genua accidit
Lacrumans misera· miseritũ est· pfecto hoc sic est, ut puto·
OMNIBVS NOBIS ut res dãt sese, ita magni, atq; humi
Hãc habere orationẽ mecũ a principio instituit. (les sumus.
O mi Pamphile, abs te quãobrẽ hæc abierit, caussam uides.
Nã uitium est oblatũ uirgini olim ab nescio quo improbo·
Nunc huc confugit, te atq; alios partum ut celaret suum.
Sed cũ orata eius reminiscor, nequeo quin lacrumẽ miser·
Quæq; Fors fortuna est inquit, nobis quæ te hodie obtulit,
Per eam te obsecramus ambæ, si ius, si fas est, uti
Aduorsa eius per te tecta, tacitaq; apud omnes sient·

DONA ¶ EGO eius uidendi cupidus.) Nõ erit plena uis repentini doloris, si aliqd psentiens suspicaẽ. & iõ addidit, Ego eius uidendæ cupidus. ¶ Recta consequor.) Absolute, & sine adiectione. nõ eñi addidit Via. ¶ Extẽplo eius morbũ.) Morbum mitiore aio, q̃ uitiũ dixit, aut probrũ. Et recte: qa dixit, Alio me suspicans morbo uisurũ affectam, ac sensi, esse uxorem.

Recta

Spatiũ ¶ Spatiũ.) Moraȝ. ¶ Ac res monebat.) Partus. ¶ O facinus indignum.) Facinus indignũ. nõ ad illã, hoc est Philumenam, sed ad autorẽ uitii refertur. ¶ Et corripui ilico.) Ardens. s. dolore. & ẽ cã cur cito exierit. ¶ Lacrumans.) Nõ furens, sed lachrymãs. non iratus, sed misertus. ¶ Atq; atroci.) Id est, uehementi. ¶ Mater cõsequitẽ iã ut limen exirem, ad genua accidit misera.) Ostẽdit affectũ misericordiæ suæ, m̃rem potius dicẽdo, q̃ Myrrhinã, & addendo miseraȝ. ¶ Miseritũ est.) Vt recte supra dictum sit de illo, Piũ & pudicũ ingenium narras Pãphili. ¶ Ad genua accidit.) Accidere, est gestu corporis oñdere humilitatẽ cadentis: pp Ad qđ est iuxta, & cadere. Sallustius aũt sine ppositione dixit, Qui accidã, aut quo? ¶ Lacrumans misera. Miserabiliter se hñs. ¶ Miseritũ ẽ. Hoc ipse sibi. ¶ Oĩbus nobis ut res dant sese, ita magni atq; humiles sumus.) Mire dixit, dãt sese. Homerus * Sed hic Sese illo & ualidius dixit: & est hęc [greek] sñia. Apollodorus. *

Atrox

Miseritũ est

Accidere ad gñua

¶ O mi Pãphile, abs te q̃obrẽ hęc abierit.) A noĩe, & blandimẽto mire: qa secreta cõfiteẽ. ut Virg. Anna (fatebor enĩ) miseri post fata Sichei. A principio idẽ elaborauit, ut aduersus pudorẽ cõscia & uoce, & cõfessione duraret. ¶ O mi Pãphile abs te quãobrẽ hęc abierit. Venialis status: in quo confessio est, & pcatio. ¶ Abs te quãobrẽ. Morale blãdimẽtũ añ cõfessionẽ. ¶ Nã uitiũ.) Est confessio. ¶ Nã uitiũ est oblatũ. Cœpit a cã. ¶ Oblatũ.) Ad repentina ptinere, superius annotauimus ¶ Oblatũ. Quasi nõ expectanti, & nolenti. ¶ Virgini.) Quasi q̃ falli posset. ¶ Olim.) Recte olim· qa facilis uenia circa uetera iã delicta, uñ tentat tpis longinquitate extenuare peccatũ. Olim ergo, añ menses nouẽ. ¶ Ab nescio quo improbo.) Mire cõtẽpsit personã, dicendo, nescio quo. i. nescio, quẽ dixit: ut oñdat ignobilẽ: ita abiectũ. nã si nomen illi est, hẽt & dignitatẽ: ut, Et nos aliquod nomẽq; decusq; Gessimus. Et ne placere uideaẽ is q fecit, improbũ dixit. ¶ Nequeo qn lachrymẽ miser.) Vẽ quasi distillantes fletus detergere. ¶ Nequeo. Deest cõtinere. ¶ Sed cũ orata eius. Bona [greek]. ¶ Quæq; fors fortuna.) Precatio. ¶ Fors fortuna. [greek]. Id est subita fortuna. Et fortuna, in incerto: Fors fortuna, in bono ponĩẽ Virgi. Si qua in te fortuna fuisset. Et ipse, O Fors fortuna. ¶ Per eã te obtestamur.) Oratorie inducunẽ, & pro tacentibus pces. ¶ Per eã te obtestamur ambæ. Obtestatio, est pcatio cũ mẽtione earũ rerũ p quas petimus: ut, Per eueæ genitor fumantia Troiæ Excidia obtestor. ¶ Si ius, si fas est. Verũ hoc inuidiose: an quasi fœmina quæ leges nesciat. ¶ Vti aduersa eius.) Mire non crimen: sed aduersa. ¶ Per te tecta, tacitaq;.) Tecta, si reducis: Tacita, si repudias sub alia excusatione. An idẽ significant? an potius, neq; re, neq; uerbo indices? an tecta, ne uideanẽ: tacita, ne dicantur?

Nequeo quin lachrymẽ

Fortũa Fors fortuna

Obtestor

Tecta Tacita

GVI. ¶ EGO Pã. cupidus uidẽde eius uxoris meæ. i. cupidus uidẽdi eã: cõsequor ancillã recta uia: nusq̃ diuertẽdo postq̃ introii. ego miser. i. infelix pp pbrũ uxoris cognoui extẽplo. i. ilico morbũ eius. s. q pturiebat. nã tps. i. tpis breuitas. nõ dat ullũ spatiũ. i. ullã morã: ut morbus ille posset celari: neq; ipsa Philomena poterat cõqueri. i. gemere: & dolore oñdere alia uoce, ac. i. q̃ res. i. ptus. monebat. i. instigabat: postq̃ aspexi eã pturiẽtẽ. inq̃. i. dixi. o facinus indignũ. nõ ad Philomenã refertur illa exclamatio: sed ad uitii auctorẽ. & ilico corripui. i. rapui retraxi me: & egressus sum inde. i. ex camera pturiẽtis lachrymãs. pcitus. i. cõmotus: pturbatus. re icredibili. i. quã nõ credidissem nisi uidissem me aliꝰ gdẽ & atroci. i. uehemẽti. m̃r. s. Myrrhina m̃r Philomenę cõseqtur. i. asseqtur attigit: aspirat ad me. ut. i. postq̃ uel dũ: siue cũ iã exirẽ limen domus. ipsa misera. i. miserabilr se habens. accidit ad genua. i. iuxta genua mea cecidit ac se pcecit. Accidere in hoc significato ẽ gestu corporis cadẽtis oñdere hũilitatem. lachrymãs. i. lachrymis effluẽs me supmisertũ ẽ eius: pteritũ a miseret miserebat. i. ego misertꝰ eiꝰ sum. pfecto. i. certe: seu pcul dubio hoc qđ sequiẽ ẽ sic. i. uerũ ẽ sicut dico. & ita se hẽt: uidelicet ut. i. sicut. res. i. materię: dãt. i. offerũt sese oĩbus nobis: ita sumus magni. i. elati. atq; hũiles. i. demissi aio. ipa Myrrhina istituit. i. icepit hẽre hãc orõnẽ mecũ a principio sui s̃mõis. O mi Pãphile uides. i. cognoscis cãm q̃obrẽ. i. pp quã. hęc filia mea abierit. i. discesserit. s. a domo p̃rna. nã uitiũ. i. stuprũ oblatũ ẽ oli uirgini. oblatũ q̃si prętẽr expectationẽ & nolẽte uirgine a nescio quo iprobo nũc cõfugit huc ad me: ut cęlaret te & alios suũ ptũ, ubi cęlo duobus accusatiuis iũctũ est. Sed cũ reminiscor. i. repeto mẽoria seu redigo in memoriã orata. i. pcatiões petitiones: rogatus eius Myrrhinę nequeo. i. non possum continere, quin. i. q nõ ego miser lachrymẽ. i. soluar in lachrymas. ipsa Myr. inqt quęq;. i. quæcũq; (ut quis. i. quicunq;) fors fortuna. i. subita fortuna est. fors & fortuna sic differunt, ut Noni. sentit, q fors dr casus tpali: fortuna uero est ipsa Dea. Interdũ tñ cõiungunẽ hęc duo fors fortuna ut hic. Item in ablatiuo forte fortuna: in qua coniunctione nihil efficiunt qđ alterũ eorũ uocabulorũ seorsum nõ efficeret: sed ornant orõnẽ uocis sonoritate: ut sic dicam. Interdum ponitur fors pro aduerbio. Virg. Fors & uota facit: pro forsitã uel forte. ait ẽẽ qdã. Est Dea fortuna: fortunę sanctio fors est. q̃cũq; ergo fors fortuna est. q̃ obtulit te nobis hodie. Ambæ. i. ego & filia. obsecramus te p eã fortunã si ius. i. si tibi nõ est molestũ. si est fas. i. si sit licitũ: & nõ cõtra ius uti. i. ut aduersa. i. infortunia eius: hoc aduersum si sint per te. i. tuo beneficio. tecta. i. occultata: ne alii sciãt & tacita ne aliis pdas, & indices ea apud oẽs.

SER. ¶ EGO uero cupidus eius uidẽdi: & eius rei uidẽdę quare. s. pcurrit ancilla. Ac. i. q̃ res. i. ptꝰ monebat. accidit. i. decidit ad genua. Antiq n. decidebãt ad genua: nec ad pedes: utrũq; uero est signũ misericordiæ. pfecto. q. d. illa prius erga eũ erat superba: sed modo necessitate ingruente facta ẽ humilis: qa pfecto &c. Tũ hãc: sed cũ orta. Hæc sunt uerba Pã. nõ. n. potuit finire uerba illius: qn ploraret. cũ ego recolligo uerba illius sed cũ orta eius re: q; redit ad uerba illius. Et nos ambæ obsecramus te p eã fortunã. q̃ fors fortuna est illa: q̃ obtulit hodie te nobis: si est ius: & si est fas ut aduersa. i. aduersitates eius per te sient tecta in factis: & tacita in uerbis.

Si unquã erga te aĩo esse amico sensisti eam, mi Pamphile:
Sine labore hanc gratiã te, uti sibi des pro illa nunc, rogat.
Cæterum de reducenda id facias, quod in rem sit tuam,
Parturire eam, neq; grauidam esse ex te solus conscius.
Nam aiunt tecũ post duobus concubuisse eam mensibus.
Tum postq̃ ad te uenit, mensis hic agitur iam septimus,
Quod te scire ipsa indicat res. nunc si potis est Pamphile,
Maxime uulo, doq; operã, ut clam partus eueniat patrem,
Atq; adeo omneis. sed si fieri id non potest quin sentiant,
Dicam abortum esse. scio nemini aliter suspectum fore,
Quin, quod uerisimile est, ex te recte eum natum putent.
Continuo exponetur. hic tibi nihil est quidquã incõmodi.
Et illi miseræ indigne factam iniuriam contexeris.
Pollicitus sum, & seruare in eo certum est, quod dixi, fidem.

DONA. ¶ SI unquã erga te.) Virg. Si cõcessa peto, si dãt ea mœnia Parcę. Terent. Si te in germani fratris dilexi loco: siue hęc te solũ semp fecit maxumi. ¶ Si unq̃ erga te. Ab anteacta uita. ¶ Tecta, tacitaq;. Tecta sint, ne hęc alii sciant: tacita, ne ipse indicet. ¶ Vti sibi des pro illa.) Subaudit, grã. ¶ Cęterum de reducenda.) Tentat et hoc psuadere, sed oratorie, & uerecũde. Et mire, de reducẽda dixit, non de respuenda. ¶ Quod in rẽ sit tuam.) Nã n si reducat, reddenda dos erit. ¶ Solus conscius.) A possibili. nã hoc uoie ostendit tacere eũ posse, q conscius sit ipse solus. ¶ Nã aiunt.) Honestius aiunt, p ait, dixit uñ qs aut scire, aut dicere potuit, nisi Philumena? ergo recte: aiunt enĩ potius honestũ est, q̃ ait. ¶ Post duobus ɔcubuisse eã mẽsibus.) Post duobus. simplr accipiendũ, non post duos. est enim ἀντιςροφὴ pro duobus post. i. nõ statim ut nupta sit, sed postq̃ nupta est, post duos menses nuptiarũ: ut sint reliq qnq; menses. Et hinc appatet, añ duos menses priusq̃ cũ Pãphilo cõcũberet, uitiatam, quatuor mensibus cũ Pamphilo fuisse: ex quibus, duobus posterioribus amarã esse. reliquis tribus peregrinatũ fuisse Pamphilũ. Au post duobus, pro post duos? ut Plautus, Post principio denique. & Post paulo ¶ Quod te scire ipsa indicat res. Quia cõtristatus cortipuisti te foras. ¶ Partus eueniat.) Philumenæ. s. ¶ Abortũ esse.) Non est latinũ aborsa est, sed, abortũ fecit. ¶ Abortũ esse, Deesi Natũ, uel Factũ: uel absolute. quo dicimus, e te nata. uel queadmodũ dicimus, ex te mihi orta est iniuria. ¶ Dicã abortũ esse. Rationabiliter dixit. fit enĩ abortus mense septimo sine pernicie fœminæ. ¶ Suspectũ fore.) Suspicabilem, suspiciosum ¶ Ex te recte eũ natũ putent.) Non e dixit natũ abortũ: quasi abortus nascat. Natũ ergo pro facto, conceptoq; dixit. ¶ Hic tibi nihil est qdquã incõmodi.) Cũ alienus exponitur, & nõ tollitur pro tuo. Et mire necandi pueri nõ fit mẽtio: qa Pãphili filius inuenietur, cũ ei ẽt per patrẽ puellæ Poeta succurrit. ¶ Exponetur. Ad mortẽ. s. ¶ Hic tibi nihil est quicq̃ incõmodi.) Ab utili. & est περιττὸν quartũ: ut, Nihil uidi qcq̃ lætius. ¶ Et illi miseræ indigne.) Vt non sit ἀνακόλουθον, superiori uersui τὸ Et addendũ est: ut sit, Et tibi nihil est quicq̃ incõmodi. ¶ Factã iniuriam.) Mire iniuriã dixit: ut nõ contẽnenda sit, sed tollenda. ¶ Pollicitus sum.) Plus q̃ promisi. ¶ Et illi miseræ.) Conclusio per enumerationẽ. Et nõ lædetis, inquit, & proderis miseræ ¶ Quod dixi.) Quod promisi.

Aborsa ẽ
Abortũ fecit
E te nata
Suspectus
Exponere

GVL. ¶ SI unquã sensisti eam Philomenã esse aio amico. i. habere aĩum amicũ in te o mi Pamphile. illa Philomena rogat te nunc uti. i. ut. des sibi hanc gratiam. i. hoc bñficium. s. ut eius crimen cęletur sine labore tuo. s. Alii hñt pro illa. & tunc lege sic: Philomena rogat nũc te pro illa gratia: sed melior sententia prior. uel tũc esset dicendũ. Si unquã sensisti eã uxorẽ tuã esse aio amico erga te: obsecramus inquã te uti des sibi hanc grãm sine labore. deinde subiungendũ Philomena ipsa nunc rogat te p illa gratia. sed adhuc prima pstat expositio. cæterũ. i. sed. de reducẽda Philomena. i. quantũ attinet ad resumẽdam uxorẽ tuam: aut repudiandã. & bene reducendã: nã prius fuerat ducta domũ a marito in nuptiis. Deide post abscessum si iterũ sumat, reducet domũ. facias id qđ sit in rẽ tuã. i. qđ sit tibi utilitati. Tu solus conscius es. i. apud te scis solus eã Philomenã parturire. i. dolore partus laborare. neq; i. & nõ. esse grauidã ex te. dicit eũ solũ esse conscium non q parturiat tñ: sed q simul parturiat, & ex eo grauida nõ sit. nã q parturiat nõ latebat ancillas familiares sed cuius ope esset grauida id latebat eas. nam aiunt: honestius dixit, q̃ ait Philomena. cũ tñ intelligat eã Philomenã cõcubuisse tecum duobus mẽsibus. post. i. post duos menses ex die nuptiarũ. s. in tertio mẽse. tũ. i. deinde. hic iã septimus mẽsis agit. i. traducit: labit. postq̃. i. ex quo. uel post id tps ex quo uxor uenit ad te. i. collocata est tibi. qđ. s. eã agi septimũ mẽsem. ipsa res. i. ipsa tpis supputatio: uel ipa quã fecisti tali tpe duobus. n. mẽsibus abstinuisti ab ea: deinde amasti eã duobus aliis mensibus. postea tribus aliis mẽsibus pegrinatus es i Imbro: & ita sunt septẽ. qđ ergo res ipsa indicat te scire. i. oñdit qđ tu scis Nũc o Pãphile si potis ẽ. i. si ẽ possibile: aut si fieri põt. maxie. i. uehementissime. uolo & do operã. i. elaboro. ut partus Philomenę eueniat. i. accidat clã prẽ; atq; adeo. i. atq; certe eueniat clã oẽs. i. ut cęlet pñ, & certe oibus aliis. Sed si nõ põt fieri qn. i. q nõ. sentiãt. i. pcipiãt. tã pr, q̃ cęteri. dicã abortũ. i. ortũ imaturũ esse. Et declinat hic abortus abortus abortui in q̃rta declinatiõe. Do. uult intelligẽdũ esse abortũ esse natũ: uel factũ: sed nõ uideo opus esse. nã recte dici põt abortus est. i. imaturus ortus est in fœtu aliquo scio nemini eũ partũ, uel eũ fœtũ fore. i. futurũ esse suspectũ. i. suspicabilẽ: suspitiosum. i. scio q de eo partu: uel fœtu nẽo aliter suspicat. qn. i. q nõ. hoies putẽt eũ fœtũ recte natũ ex te. i. tua gñatione. qđ. s. eũ esse ex te natũ. est uerisilẽ. i. pbabile. & het apparẽtiã. Cõtinue. i. alico. ipse fœtus exponetur ad mortẽ. s. qđ nõ fuit factũ: imo cognitus est tandem esse filius Pãphili. nõ exponet dixit. i. extraponet cũ alienis: neq; tollet p tuo. Exponi infantes dicunt. q relegato pietatis offõ sine cura dimittunt: eis uel alimenta a parentibus negant & morti exponuntur. etenim interdũ in desertũ locum efferuntur: & ibi relinquunt fame perituri: e quibus interdum miseratiõe diuina nõnulli euadunt mortis periculũ: ut in historiis cernere licet hic. i. in hoc negocio. i. in cęlãdo partũ. quicquã. i. aliquid incõmodi. nihil. i. nõ est tibi. uel si capiatur nihil p non aliqd qcquã abundat. & cõtexeris. i. abscõdideris: cęlaueris: operueris iniuriã factã indigne. i. iniq; : nequiter. illi miseræ. i. afflictæ & dolenti dolore duplici. pollicitus sum. plus est q̃ promisi. me facturum. ut clam oẽs sit iste partus clam præpositio iungi potest tam accusatiuo, q̃ ablatiuo. Et certum est. i. constitutũ est: deliberatũ est apud me seruare fidẽ. i. promissionẽ. in eo. i. in ex te. qđ dixi. i. pmisi: siue sum pollicitus.

Abort*
Expon* infantes
Cõtex*

SER. ¶ ILLA nũc rogat te uti des sibi hanc grãm: qđ potes facere sine labore: ideo dico q sit in rẽ tuã: qa cõscius es nõ eẽ eã grauidã ex te & ideo cęles. qa solus cõscius uere nõ ẽ grauida ex te: nã aiunt. s. ipsa filia: & alii cõscii. postq̃. i. ex quo ad te uenit. q. d. si tñ sunt septẽ mẽses: ex quo ad te uẽit: & post duos mẽses cum ea rẽ habuisti. certum est q iste nõ sit filius tuus. clam patrẽ & clam oẽs adeo q nullus excipiatur quin sentiãt puerũ esse. dicã esse abortũ, cum ex te esse credat. licet naturalis partus sit in septimo mẽse: tñ abortus dr. quia ante tẽpus est. Naturaliter enim datus est pprius ortus in decimo mense. & bñ potero dicere abortum. qa scio nemini fore sus. aliter: qn putent esse natum ex te: cõtinuo exponet. hic. i. in hac nihil incõmodi. i. pericli. iniuriam factam ab improbo iuuene. pollicitus sum me cęlaturũ. & sicut pollicitus sũ: ita certũ est ser. fi. in eo qđ dixi. Nã de cęlãda certũ est mihi.

¶ Id uero

Nam de reducenda, id uero neutiq̃ honestum esse arbitror:
Nec faciam· et si amor me grauiter, consuetudoq; tenet.
Lacrumo quæ posthac futura est uita cũ in menrẽ uenit,
Solitudoq;· o fortuna ut nunquam perpetuo es bona.
Sed iam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit.
Quem ego consilio missum feci, idẽ nunc operã huic dabo.
Adest Parmeno cum pueris· hunc minime est opus *Senarii*
In hac re adesse· nam olim soli credidi
Ea me abstinuisse in principio, cum data est·
Vereor si clamorem eius hic crebro exaudiat,
Ne parturire eam intellegat· aliquo mihi est
Hinc ablegandus, dum parit Philumena.

DONA. Neutiq̃ ¶ I D uero neutiq̃ honestũ esse arbitror.) Neutiq̃ nõ est omnino negatiuũ, sed a'iqd assensionis hẽt. est eni neutiq̃, nõ nimis, nõ ualde. ¶ Nec faciã.) Bene addidit, nec faciã, multa eni ẽt inhonesta amore suscipimus. ¶ Etsi me amor grauiter, cõsuetudoq; tenet.) Hoc cũ gemitu. Etsi nõ est cõplexiuũ, neq; ꝑpositiuũ, sed subiunctiuũ.i. pro tametsi. ¶ Amor me grauiter, consuetudoq;. Quæ duæ res cõtra honestum & utile ualidissimæ. Et bene Tenet, non tenuit. ¶ Lacrumo q̃ posthac futura est uita.) Bene ꝑpẽsior in affectũ est, ut uerisimile fiat potuisse reticere. Et Lacrumo nõ pẽdet a supiori, sed interpositis diu fletibus dixit. ¶ Lacrumo q̃ posthac. Quæ, nõ uim pronois nõ tenet: sed q̃relæ. Et lacrumo sic dixit, ut Virg. Sic effata sinũ lacrumis impleuit obortis. Et est ordo, Lacrumo, cũ in mentẽ uenit. ¶ O fortuna.) Hic fortunã, pro bona posuit. ¶ Vt nunq̃ perpetuo es bona.) Legitur & Data. nã & sic pro bona intelligitur necessario. ¶ idẽ nunc operam huic dabo.) Si idem: ego. Si eidem hoc est amori. ¶ Operã dabo. Difficultatẽ rei ostẽdit, dicendo, operam dabo. ¶ Adest Parmeno cum pueris.) Quia idẽ Parmeno est secretorum cõscius, addidit, cum pueris ¶ Minime est opus.) Id est oĩno non est opus. ¶ Aliquo mihi est hinc ablegãdus, dũ parit Philumena.) In tota comœdia nõ cessabit, cũ sit piger: nec resciscet aliqd, cum sit curiosus Parmeno. ¶ Dum parit Philumena. Dum alias dummodo: alias donec. nunc, quamdiu.

Operã dare

GVI. Neutiq̃ ¶ N A M de reducenda.i. quantũ spectat ad resumendã eã in uxorẽ. uero.i. certe. id.f. reducere eam. arbitror neutiquã .i. nõ ualde: uel non nimis esse honestũ f. ut reducã eam. hic neutiquã non est oĩno negatiuũ: sed aliqd assentationis hẽt. est.n. neutiquã nõ nimis: non ualde nec faciã id.i. non reducã eã. & si.i. quamuis amor. & cousuetudo.i. conuersatio familiaris, quã habui cũ ea tenet me.i. me afficit. Lachrymo.i. nõ possum tenere lachrymas. cũ.i. qñ. uenit mihi in mentem .i. cum recordor, & mẽte reuoluo. q̃.i. qualis. uita.i. modus rõ uiuẽdi. & q̃ solitudo.i. carẽtia societatis ẽ futura mihi. posthac.i. post hoc tps. O fortuna.i. Dea mutatiõis & uolubilitatis. ut.i. q̃liter. nũq̃ es bona.i. pspera. ppetuo.i. oĩ tpe, & cõtinue, siue assidue. Sed iã prior amor: quo amaui Bacchidẽ. reddidit.i. effecit me exercitatũ.i. assuetũ: siue assuefactũ ad hãc rẽ. æquo aĩo ferẽdũ. quẽ amorẽ ego tũ.i. tũc. missum feci.i. dimisi. cõsilio .i. de industria.i. ex pposito. missum facere est dimittere: queadmodũ relinquũ facere significat relinq̃re. idẽ.i. ego ipse. qui pori amori icubui. huic quoq; amori Philomenę operã dabo.i. incũbã indulgẽdo. Par. adest.i. appropinquat: aduenit, cum pueris.i. cum seruis redeũtibus de Imbro: quo pergere profecti erãt minime.i. non est opus eum adesse.i. pręsens esse. in hac re.i. in hoc puellæ pꝛtu nam.i. quia. olim.i. quondam. credidi.i. commisi: exposui: detexi: aperui tanquam secretum soli Par. me abstinuisse ea Philo.i. me nõ attigisse eam Philo. cum data est mihi in principio. Vereor.i. timeo: si hic Par. audiat crebro.i. sæpe clamorem eius Philo. ne.i. ut hoc est q̃ intelligat eam parturire idest pro partu laborare. Par. est ablegandus mihi: idest expellendus transmittendus. hinc: idest ex hoc loco aliquo: aduerbium ad locum.i. in aliquem locum, dum.i. quãdiu alias donec, & dummodo Philomena parit.

Missum, uel relinquũ facere

Ablegat

SER. ¶ N A M de redu. prior amor Bac. Ad hanc rem i. ad perpetiẽdam aduersitatem. huiusmodi dabo operã huic amori iterum habendo. f. Bacchide: quem tum accepta uxore missum feci, cõsilio. Nam olim: quasi dicat ideo nõ est opus eum scire partũ quia sciret eum nõ esse natum ex me: cum sciat me in principio non attigisse.

ACTVS III. SCENA IIII.

Senarii & unus quadratus.

PARMENO, SOSIA, PAMPHILVS.

PAR. AIN' tu tibi hoc incõmodum euenisse iter?
S. Non hercle Parmeno uerbis dici potest
Tantum, q̃ re ipsa nauigare incõmodum est.
PAR. Itane est? S. o fortunate, nescis quid mali
Præterieris, qui nunquam es ingressus mare.

DONA. AIN' tu tibi hoc incommodum euenisse iter?) Alia ratio est currẽtis ad argumenta: alia actuum Comicorũ. sed perfecti Poetæ est ita seruire argumento, ut tñ spectator nouis delectationibus teneaẽ. Nã in hac scena, donec perueniat ad Pamphilum Parmeno, hoc ἔυχημα inducitur, cũ hoc ostendit quid mali sit nauigatio. ¶ Ain' tu. Pro, ais ne tu? Et sic iam aliquid dixisse magni in pręcedenti oratione ex respondentis sermone demonstratur. ¶ Ain' tu. In scena nascitur oratio: aut in scenam defertur. ¶ Tantũ, q̃ re ipsa nauigare incommodum est.) ἀνακόλουθον quantum. non enim intulit q̃tum. Vt Virgilius, Sed quanto ille magis formas se uertet in omnes: Tanto nate magis contende tenacia uincla. ¶ O fortunatæ, nescis quid mali prætereris.) Bene maiori affectu, dicens o fortunatę, q̃ si responderet, Ita. ¶ Qui nunq̃ es ingressus ma.) Prope dixit, igressus. nã q iã nauigauit, egressus dr. sic Vir. Egressi optata potiunt Troes arena.

Ain tu?

Ingressus mare Egressus

GVL. AIn tu &c. Hic tanquã aliqua prius sint ultro, citroq; inter seruos cõmunicata ueniendo introducitur Parm. pgens in sermone incepto. deinde niso Pã. euz conuenit: a quo in arcẽ mittiẽ. Par. o Sosia ain.i. dicis ne, ut Sosia hoc iter.i. hanc pfectionẽ. euenisse tibi incõmodũ.i. intempestiuũ nõ opportunũ. So. hercle o Par. nõ potest dici uerbis tñ sup. quęsitum est incõmodũ.i. periculosum: intẽpestiuũ. nauigare re ipsa.i. ipso effectu. Par. ne.i. utrum. est ita incõmodum nauigare. So. o fortunate.i. felix. nescis quid mali.i. quod malũ pterieris.i. prætergressus sis: non ueniendo nobiscum. qui: scilicet tu nunquam es ingressus mare.

SER. AIn tu. Inducitur Parmeno ut longius remoueatur: festinus enim aduentus eius posset nocere iterum huic rei cælandæ: ideo omnino remouẽdus est: donec in quinto actu. iste enim erat nimis cõscius consiliorum eius: & nimis futilis & garrulus. habet autem occasionem loquendi in uia cum pueris: scilicet de nauigatione. Sosia enim dixerat ei q̃ maxima pericula perpessus fuerat in mari cum domino suo. ad hoc respondet Parmeno: Ain tu hoc herum ita incommodum: & aduersum euenisse tibi. Nemo in uerbis explicare potest quãtum in re ipsa fit & cætera.

Nam alias ut †omittam miserias, unā hãc uide:
Dies triginta, aut plus eo in naui fui,
Cum interea semper mortem expectabam miser:
Ita usq; aduorsa tempestate usi sumus.
PAR. Odiosum. S. haud clã me est · deniq; hercle ausugerim
Potius, q̃ redeam, si eo mihi redeundum siet.
PAR. Olim quidem te caussæ impellebant leues,
Quod nunc minitare facere, ut faceres Sosia.
Sed Pamphilum ipsum uideo stare ante ostium·
Ite intro · ego hunc adibo, si quid me uelit.
Here etiã tu hic stas? PAM. eqdẽ te expecto. PAR. qd ẽ?
PAM. In arcem trãscurso opus est. PAR. cui hoi? PAM. tibi.
PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemidem hospitem
Myconium, qui mecum una aduectus est, conueni.
PAR. Perii · uouisse hunc dicam, si saluos domum
Rediisset unquam, ut me ambulando rumperet?
PAM. Quid cessas? PAR. qd uis dicam? an conueniam modo?

DONA. ℭ NAM alias ut omittã miserias.) παράλειψις oratoria. Et miserias nauigationis. s. ⁋ Dies triginta.) Accusatiuus casus plenum numerum & continuationem rei significat. ⁋ Dies triginta, aut plus eo in naui fui.) Hoc extiosum uel sine periculo uideri potest. Sed uide quid addat, Aut plus eo in naui. Absolute eo, ut alibi, Annos sexaginta natus es, aut plus eo, ut coniicio. ⁋ Semp mortem expectabaz miser.) Dura est expectatio mali. Virgilius, Inclusi pœnam expectant.

Semper ⁋ Semper mortem expectabam. Id est horis omnibus, cum continuatione triginta dierum.

Vsq. ⁋ Ita usq;. Vsq;, uel diu, uel ualde. ⁋ Odiosum.) **Odiosum** Esse. s. in mari triginta dies. Et nomen pro aduerbio posuit: odiosum pro odiose. ⁋ Haud clã me est.) ἀντὶ τοῦ, pro ego maxime intelligo q̃ odiosum sit. Nam qui iungunt, & sic legunt: errãt & non intelligunt. ⁋ Ausugerim. Coniunctiuum modum posuit pro indicatiuo futuro: uel, ut alii dicunt, promissiuo. ⁋ Ausugerim. Sic ueteres, quod nos fugerim. ⁋ Olim quidem te caussæ impellebant leues. Mire in seruum fugitiuum, qui ob uitium huiusmodi, nõ ob causam fugiat. Et bene leues dixit. hæc enim non est leuis. ⁋ Quod nunc minitare facere. Vt sit ordo, Olim quidem te caussę impellebant leues Sosia, ut faceres quod nunc minitaris facere hac occasione. Artificiose. & in Andria sic ait recusanti persuturum seruo Mysis, Noua nunc religio in te incessit. ⁋ Facere. Vt faceres. Comicum est, & Terentianum. ⁋ Sed Pamphilum ipsum uideo. Ipsum a quo missus sum uel dominũ: ut Græci dicunt αὐτόν. ⁋ Ego hunc adibo. Vel noua curiositate ait Parmeno. ⁋ Equidem te expecto ⁋ Bene excepit Pamphilus Parmenonem, ut uideatur uera dictu cus ⁋ Eqdẽ te expecto. Appet Pãphilũ Parm absentiã desiderare: eo qđ nũc ꝓrior Parmenonẽ alloquit̃. ⁋ In arcẽ trãscurso opus est.) Ostẽdit q̃ longe sit, cũ in arcẽ dicat. Et bene, in arcẽ, quã Mineruа cõdidit. ⁋ Trãscurso. Pro trãscurrere. ⁋ Cui hoi?) Hæc uerba cũ sua ꝓnũciatione uim recusationis in se continẽt. ⁋ Cui hoi? Cũ recusatione ꝓnũciãdũ. & est pigri missio, laborẽ ad aliũ trãsferẽtis. ⁋ In arcẽ? Pronũcia: ut ostẽdat q̃ longe sit in arcẽ trãscurrere. ⁋ Qui mecũ una aduectus est.) Apparet eũ cũ eo aliqd negocii hr̃e, cũ dicit, Qui mecũ una est aduectus. ⁋ Vouisse hũc dicã, si saluus domũ rediisset unq̃.) Facete dixit. More eni hoc fit eorũ q lõgis itineribus maris piclitati, uouẽt aliqd si peruenerint. Et cõuenit hoc Pãphilo quẽ supra male nauigasse audierat. ⁋ Quid uis nuntiem? an cõueniã modo?) Nõ eni mãdauerat qcq̃, q sine cã mittebat, oblitus bñ dissimulatæ: ut q mẽtiunt̃. Et sic ꝓnũciãdũ, An cõueniã mõ: ut rephẽdere dñm Parmeno uideatur.

GVI. ℭ NAM omittã alias miserias. i. omissis, uel exceptis aliis calamitatibus nauigãdi, uide. i. cognosce. hanc unã miseriã. ego fui triginta dies. i. spatio triginta dierũ in naui, aut plus eo. intellige tpe uel spatio illo triginta dierũ. In quo dicendi gñe eo nõ refert ad triginta: sed ad spatium aut tps. ut alibi: Annos sexaginta natus es: aut plus eo. tũ. i. tunc. interea. i. inter eos dies ego miser expectabam semp. i. assidue: cõtinue mortẽ. ita. i. adeo. usi sumus usq;. i. assidue diu, uel ualde. tempestate aduersa. i. procellis cõtrariis oppositis. Par. odiosum illud est. i. illud est graue & molestum toleratu: uidelicet semper tanto tempore mortem expectare. Dona. uult odiosum capi pro odiose: nomen pro aduerbio. odiosum interdum capitur pro molestia: inde odiosus molestus. So. haud. i. non. est clam me: idest non ignoro: sed maxime intelligo: q̃ sit illud graue & odiosum. deniq;: idest ut paucis concludam. hercle iurantis aduerbium. potius ausugerim idest ausugiam q̃ redeam in Imbrum: si sciam mihi esse redeundum. eo: idest in eum locum. Par. quidem: idest certe. olim causæ leues: id est paruæ occasiones fugiendi impellebant te: ut faceres id quod nunc minitaris facere. s. ut fugeres. sed uideo Pamp. stare ante hostium, uos consecuii ite intro: id est in domum Lachis. ego adibo hunc: idest ibo ad hunc Pam uisurus si qd uelit me facere. deinde ad eum perrexit, & is eũ uerbis compellauit. o here. i. domine. etiã nũc tu stas hic? Pam. & quidem. i. & certe. expecto te ita stans. Par. quid est ꝓpter me expectas. Pã. in arcem. i. in locum urbis editiorem. qui tunc ab eo Pam. erat multum remotus. Pam. autem dumtaxat cupiebat Parmenonẽ aliquo obligare ne partum Philomenæ posset resciscere. Par. cui homini est opus transcurrere in arcem. Pam. tibi est opus id facere. Par. an arcem: exclamatiue pronunciandum est quasi dicat dicis esse mihi opus transcurrere tam lõge, quid. i. cur. opus est transcurrere eo. i. in eum locum. s. in arcem. Pam. conueni. i. alloquere. Callidemidem. i. uirum illum hospitem. i. amicum externum. Myconium. i. ex Mycone insula una ex Cycladibus uel ex Myconio oppido. qui aduectus est. i. allatus est naui una. i. pariter simul mecũ. Par. perii · idest perditus sum. dicam, idest dicere possim. hũc Pam uouisse, idest uoto promisisse. si unquam rediisset saluus domum. i. lares paternas ut. i. q. rumperet me ambulando. i. cogendo me ambulare. Pam. Quid · idest cur. cessas, idest tardas ire quo iuberis Pamphi. Quid uis ut dicam ei. an. i. utrum. conueniam. i. alloquar eum modo. i. nunc.

ℭ HAVD clam me est, q̃ sit odiosum. Deniq; ad hoc probandum quod uere odiosum est. a uf. e. olim ad modum serui loquitur quasi dicat non est mirum si pro tanta re ausugis: cum pro quadrante panis altero ausugias. Notat eum fugitiuum: & hoc est facere hoc. i. fugere in arcem tam longe. Callide. improprium no. Myconius gentile. eum dicit quid cesses antequam causam eundi ad eum prędixisset: satis aperte demonstrat: q nihil curabat: nisi eum remouere cum ei iuberet festina: antequam dixisset quid uis dicam ei quasi dicat iubes properare & non dicis causam: an tantum conueniã: & nihil aliud dicam nisi salue quid agam. In hac deliberatione Pamphi. confirmatur fortius, quam supra ad cælandum partum uirginis: promittit enim se cælaturum inquantum poterit salua matris reuerentia. Et hac confirmatione opus erat propter assultus grauium personarum. s. patris: & Phidippi ne cederet.

ℭ ILLVD: Quid uis dicam? an conueniam modo? non est exponendum modo. i. nunc sed modo. i. solũmodo tantum dumtaxat: hoc est satis ne est: si modo conuenero: nec aliud fecero? Quod autem sic interpretandum est: patet ex uerbo Pamphili dicentis.

ℭ Immo

PAM. Immo, qꝫ constitui me hodie conuenturum eum,
Non posse, ne me frustra illic expectet, uola.
PAR. At non noui hominis faciē. PAM. at faciam ut noueris·
Magnus, rubicundus, crispus, crassus, cæsius.
PAR. Cadauerosa facies· Dii illum perdiunt.
Quid si non ueniet? maneamne usq; ad uesperum?
PAM. Maneto· curre. PAR. non queo· ita defessus sum.
PAM. Ille abiit quid agam infelix? prorsus nescio
Quo pacto hoc celem quod me orauit Myrrhina,
Suæ gnatæ partum. nam me miseret mulieris.
Quod potero faciam, tamen ut pietatem colam·
Nam me parenti potius, q̃ amori obsequi
Oportet· atat eccum Phidippum, & patrem
Video· horsum pergunt· quid dicam hisce incertus sum.

DONA. ¶IMMO, quod cōstitui me hodie.) Deest, nuntia: & sumit a superiori sñia, qua dixit, Quid uis nuntiem? ⁋ An cōueniā mō? εἰρωνικῶς dixit. Nam non hoc interrogantis simpliciter. ⁋ Immo, qđ cōstitui me hodie. Apparet eū hāc cōquisitam, & uix corrasam in eūsse cām. ⁋ Vola. λέγει ὑπερβολή usus est, ita curras ut uolare magis, q̃ currere uidearis. Et antea trāscurrere iusserat: nūc adiecit imperio. Nā non curre, sed uola. ⁋ At nō noui hominis faciem.) Motalis expressio pigritiæ ī tot excusationibus posita est. ⁋ At faciaꝫ ut noueris.) Stomachose ꝓnuntianduꝫ At. quod & Pāphilus repetit, dicens, At faciam ut noueris. ⁋ Magnus, rubicundus, crispus, cæsius, Crassus.) Propatio συναθροισμός. ⁋ Et aceruo sine cōiunctiuo ēusus. ⁋ Magnus, rubicundus. Impite Terentiuꝫ de Myconio crispum dixisse aiunt: cum Apollodorus caluum dixerit: quod proprium Myconiis est. ut Lucilius, Myconi calua omnis iuuentus. Vnde etiam prouerbium Grecū, μυκόνιος φαλακρός. ⁋ Sed ego Terentium puto scientem facetius Myconiū crispum dixisse. ⁋ Cæsius. Glaucis oculis, q̄si felis oculos habens & glaucos. ⁋ Cadauerosa facies.) Sublíuida, ac personata rubore, & liuore. Rubicundi enim & crassam faciem sæpe habent: qđ est ꝓprium cadaueris. Potest & pulposa intelligi, & crassa, q̄si cadauerosa. Caro enī dicta est eo ꝙ careat aīa. Et caro ꝓprie dr̄ mortuorū. Virg. Et corpora luce carentum. Vnde carnifices dicti, ꝙ carnes ex hoīe faciant. Pulpa uero, ꝓprie ea q̄ manducatur, eo ꝙ pulsetur, & cōsondatur. Potest & r pro d poni: ut caro sit dicta q̄si cado. ut Virg. Belloq; caduci Dardanidæ, ꝙ iā. s. sine anima sit, & cadat. ⁋ Dii illū pdiunt.) More pigrorū male optat ei pp quē mittitur. ⁋ Quid si nō ueniet? Oīa dicit, ne eat ⁋ Maneto. curre.) Etiam Pāphilus tanq̄ de industria pseuerat ⁋ Nō queo, ita defessus sum.) Hoc in gestu, & spectaculo plus est. nā in sensu & author exprimit lassitudinem. ⁋ Ille abiit.) Quasi dicat, licet iā loqui. ⁋ Ille abiit. Quasi cū difficultate cōpletam rem ōndit hoc dicto. ⁋ Suæ gnatæ partum.) ἐπεξήγησις ⁋ Quod potero faciā.) Id est celabo quantū potero. an quasi proiiciens curas, & fessus angore dixit, Qđ potero faciam: id est si potero cedam amori & rursus tanquā pietatis admonitus, adiecit exceptionē, Tamē ut pietatē colam. Seruat enim in illo amorem Poeta: cuius non pœnitebit, re cognita, & errore sublato. ⁋ Quod potero, faciam. Id est amori obsequar. nam misericordia mulieris de amore descēdit. ⁋ Quod potero faciam. Apparet hoc dictū defectus esse, nō uirtutis. ⁋ Tamē ut pietatē colam. Recordatus est læsam matrē esse ab uxore: hoc eni credit: & iō se ad exceptionē reuocauit, Ita se amori cedere opportere, ut nō obliuiscatur oīno pietatis. Et bñ in eam cām cōtulit necessitatem non reducēdæ uxoris, q̄ inuenietur nulla esse. Sunt tñ q manente eadē sñia, totū hoc iungunt. Quod potero, faciā tñ ut pietatē colam: hoc est, inquantū potero dabo opam aduersus amorē, ut omisso eo, pietatē colā. Et subiungit caussa ⁋ Tñ ut pietatē colā. Deest Itaut sit Tñ ꝓ dūtaxat. ut sit ita ut pietatē colā. Dixerat. n. qđ potero: & iō addidit exceptionē, tñ ut pietatē colā. i. nō sum oblitus & matris. ⁋ Tñ. Pro ita tñ. ⁋ Nā me parēn po. q̃ amo.) Amori. s. uxoris qa dixit, qđ potero faciā & hoc est qđ dixerat, Qđ potero faciā. ⁋ Atat.) Interiectio est cōterriti & conturbati. ⁋ Horsum pergunt.) Modo pergunt, pro eunt: alias perseuerant.

Volare

Cæsius

Cadauerosa facies

Caro

Carnifices

Pulpa

GVI. ¶PAM. Immo. i. sed nuncia uel dic me non posse conuenire eum in eo sup. quod constitui me esse conuenturum. i. allocuturum eum, ne expectes me illic. s. in arce. frustra. i. incassum. qm̄ ad euꝫ nō sum iturus. uola. i. ita curre, ut uolare magis, q̄ currere uideatis. Par. At. i. sed. nō noui. i. cognoui. faciē. i. facturā hoīs illius. Pā. At. i. sed. faciā. i. efficiam. ut noueris. i. cognoscas facieꝫ eius. ipse est supple magnus: i. magnæ staturæ. rubicundus. i. rubeus, uel rubens. rubibūdus esset dicendum, sed uitata est alternitas in locum b. suffiīcēdo c. Est inquam crassus. s. pinguis: grossus. est inq̃ crispus. i. crispos habens capillos: q cirri dicuntur. Vnde cirriti dicuntur, qui cirros capite gestant. est inquam cæsius. i. glaucis oculis. i. uiridibus: quasi felis oculos habens, & glaucos. Cæsius color (ut refert Gellius) dicitur color cæli: q̃ si cælius esset: species uiridis coloris. Par. facies illa est cadauerosa. i. sublíuida in morem cadaueris, ac personata rubore & liuore. Rubicundi enim crassitatem & crassam faciem sæpe habent: quod est proprium cadaueris. potest & pulposa intelligi, & crassa quasi cadauerosa. Caro enim dicta est eo: ꝙ careat anima. & caro proprie dicitur mortuorum. Vnde carnifices dicti, qui carnex ex homine faciant. Pulpa uero proprie dicitur, quæ manducatur: eo ꝙ pulsetur & concidatur. potest & r pro d. poni. ut caro sit dicta quasi cado. Vt Virg. Belloq; caduci Dardanidæ. eo ꝙ iam sine anima sit & cadat. Deinde piger seruus malum imprecatur Callidemi de hospite Myconio & ait. Dii perdant. i. destruant illum s. ad quem ego mittor. ꝙ. i. sed. si non ueniet in arcem. ne: idest utrum. maneam usq; ad uesperum: idest usq; ad tempus uespertinum. Nam uesperare & uesperum ei ambo significat diei partem extremam. Pamphi. maneto illic quousq; uenerit: curre. Parmeno Nō queo currere. ita: idest adeo. defessus sum: idest defatigatus. Pam. cum Pam. uidisset Parmenonē iuisse quo iussus erat, subdidit. ille seruus abiit: quasi iam liceat loqui remotis arbitris: prorsus nescio quid ego infelix agam: & nescio quo pacto. i. quo modo cælem: idest occultē abscondam hoc. s. partū suæ natæ Philomenæ. quod: scilicet partum suæ gnatæ. Myrrhina. i. socrus mea. orauit me. i. rogauit me ut cælarem. Nam me miseret. i. misereor mulieris. s. Myrrhinæ, uel Philomenæ filiæ. misericordia autem hæc ex amore processit. faciam quod potero quantum ad cælandum partum eius Philomenæ amore. tamen. i. ita tamen faciam id. ut colam. i. obseruem: exerceam. pietatem. i. intimuꝫ affectum, seu intimam caritatem in matrem meam Sostratam: quæ ab uxore mea læsa fuit & offensa sic ab ea discedēdo. Nam oportet potius me obsequi. i. obedire. parenti. i. matri meæ. q̃ obsequi. i. indulgere, & fauere amori Philomenę. Atat: interiectio est conterriti & cōturbati. eccum. i. ecce hic prope uideo Phidippum i. patrem Philomenæ: & etiam patrem meum Lachē. pergunt ambo: idest ueniunt, seu eunt tunc. alias perseuerant. horsum: idest uersus hanc partem. incertus sum: idest nescio quid dicam hisce: idest his: scilicet socero, & patri.

Crispus

Cirrus

Cirritus

Cadauerosus

Sublíuidus

Rubicūdus

Pietas

ASCĒ. ¶IMMO quod &c. hoc est non conuenias modo: idest tantummodo. immo dices ꝙ constitui me hodie conuenturum eum. Immo enim aduersatiua particula est. Nec uult Pamphi. uetare ne eat modo: idest a tempestate: sed ne eat modo: idest solummodo nihil nunciaturus:

DONA. Dixti ne dudum dixisse illā se expe.filiū?) Facete. principiū est interrogantis ita,ut sciat qd sibi re sponsurus sit quē interrogat. Illaturus est enim argumentū p ἐπαγωγὴν. Dixti ne iādudum. Quia dixerat, Sancte adiurat nō posse Pā. se absente pdura re. Dixti ne iādudū. Captiosa iterrogatione cœpit,dictu rus, Venisse aiūt, rede at. Factū.) Id est di xisse illam,aut me. Et deest Est: ut sit,fcm ē. Quāobrē nō reduca cā nescio.) Habet cau sam: sed nō uult uerā dicere. & pręterea nō uult cū iuidia matris suæ loqui: si in illā cō ferat, ut uxorē nō re ducat domū. Quē ego hic audiui loq?) Vt solet,ptimo perso nas inducit secū loquē tes: deinde ipsas cōue nire inuicem: ut alibi, Quis hic loquit? My sis salue. Certū ob firmare est uiam me.) Aduersus omnia ob stinate agere, id est cō tra oēs.

Obfir- firmare uiam

Obfirmare uiā me, quā decreui pseq. Id est ut ma tri potius, q̄ amori morē gerat. Atq adeo qđ maximū est, saluum atq ualidum.) Ordo est, primū aduenisse, deinde sal uum, postremo ualidum. Saluum atq ualidū. ἀύξησις ad salutē.

Validus

Validus namq, robustus, & habitior corpore. Cre ditur.) Minus blāde respōdet: de repudio uocatiuecus. Qđ maximum est. Legit &, qđ maxime est. Aduenis mō?) Dif ficile inuenitur pśentis tpis Mō. Atq ut oñdat esse momētū

Modo Admo- dum

ēt pręsentis tpis dixit, Admodū: qd est nimis Aduenis mō. Virg. Vigilas ne deū gens Aenea? uigila. Admodū.) Excu satio tur adhuc nō uiderit patrē. Cedo qd reliquit Phania conso.no.) Vtrū iactanter Laches de hæreditate loqtur prę sente socero, ut illū cupidiorē faciat ad reuocandā filiā? & fit sæpe hoc, ut ex alio principio puenire quæramus ad ea q̄ uo lumus dicere. An iō, ut sciat rē, & diuitias suas, cupidiorē so cerū redditurus?

Conso- brini Sobrini Patrue- les

Cōsobrinus noster. Quasi sororinus. So brini, sunt ex duabus sororibus: Cōsobrini, ex fratre & soro re, ac ppinquitatis frequētatæ Terētius monet: aut habet ✱ Cōsobrinus nr. Cū de fratre natus est alter, & alter ex sorore, cōsobrini: cū ex fratribus, patrueles dicunt. Sa ne hercle hō uo. obse. fuit.) Sane, satis, ualide. nā q sanus, & ualidus est. Voluptati ob. fuit.) Cōtra facit Pā. disiungi. n. uolens, nihil dicit. uel parū relictū. Haud multū hære. adiu uant.) Pacum cōsulunt hæredi. Sibi uero hanc laudem re liquit: uixit, dum uixit, bñ.) Bene, & facete, nihil hæredi relin

Vixit

quūt, sibi uero reliquunt. Vixit, dū uixit, bñ. Plane unū Vi xit aliud significat: & alterū Vixit aliud. Vixit, dū uixit, bñ. Snia ēhortātis ad delicate uiuēdū. Vixit dū uixit, bñ Hoc eni. s. reliqt. Vna snia?) Expressit animū auari senis.

ACTVS III. SCENA. QVINTA.

Trochaici octonarii catalectici & Senarii Iambici.

LACHES, PHIDIPPVS, PAMPHILVS.

L. Dixtine dudū dixisse illam se expectare filium?
PH. Factum. L. uenisse aiunt, redeat. PAM. quā caus- sam dicam patri,
Quāobrem nō reducā, nescio. L. quē ego hic audiui loqui?
PAM. Certum obfirmare est uiam me, quam decreui persequi.
L. Ipsus est, de quo hoc agebam tecum. PAM. salue mi pater.
L. Gnate mi salue. PH. bene factum te aduenisse Pamphile,
Atq adeo, quod maximū est, saluū atq ualidū. PAM. credit.
L. Aduenis modo? PAM. admodum. L. cedo, qd reliqt Phania
Cōsobrinus noster? PAM. sane hercle hō uoluptati obseqnēs
Fuit, dum uixit: & qui sic sunt, haud multū hæredē adiuuāt.
Sibi uero hanc laudem reliquit: uixit, dum uixit, bene.
L. Tum tu igitur nihil attulisti huc plus una sententia?

GVL. Dixtin &c. Hic Pā. eligit potius defendere matrē, & incusare Philomenā apud senes q̄ amori ob tēperare adeo: ut a pspectu Phidippi soceri tādē discedat ea lege: ut nō sit uxorē reducturus. La. dixtin. i. dixisti ne. q. d. nō ne dixisti dudū. i. pauloañ illā Phi. dixisse se expectare filiū meū maritū eius neq domi meæ in eius absentia posse uiuere. Phi. factū est. i. uerū est q dixi illā dixisse. La. aiunt. i. rumor est. filiū uenisse. i. applicuisse ad nos ppterea redeat nunc Philo. Pā. nescio quā dicam patri meo Lachi: quāobrē. i. pp quā cām. nō reducā. i. nō resumā uxorē. La. quē hoiem ego audiui loq hic. Pā. certū est. i. cōstitutū ē seu deliberaui, & decreui, obfirmare me uiam. i. firmare me, aeniti. & figere me ob. i. contra uiā: quā decreui proseq. s. ut matri potius, q̄ amori morem geram: tā etsi pposuerā amo ri morigerari. In hac autē structura: obfirmare me uiā: alter actūs regitur ui ppositionis: & alter ui, uerbi. Ob hāc interdū significat cōtra: unde obniti contraniti. obluctari contra lu ctari. opponi ptra poni. posset tñ forsitan il la structura sic fieri, & intelligi: Certum ē me obfirmare. i. occlu dere: obturare: inter cludere uiam, quā de creui pseq. Donatus dicit obfirmare eē ad uersus oīa obstinate agere. Et Festus inqt,

Festus

obstinat p obfirmat i ueniri. Lach. ipsus. i. ipse est Pāphilus. de quo Pāphilo agebam. i. colloquebar tecum hic. Pā. o mi pr salue. Laches. o mi gnate sal ue. Phi. bene factū est. i. prospere cōtigit te Pā. aduenisse. & adeo. i. certe, uel ualde be ne factum est inquam te aduenisse saluum. i. incolumē. atq ualidum. i. robustū & corpore bñ habito & uegeto. quod. s. te aduenisse saluum, & ualidum. est maximum. i. principalissi mū. Pam. creditur ab aliquibus benefactum esse q uenerim non forsitan ab oibus. La. aduenis. i. applicas. modo. i. nunc. Pam. admodū. i. ualde modo aduenio. La. cedo. i. dic. quid re liqt Phania noster consobrinus. i. ppinquus, quasi sororius. Sobrini sunt ex duabus sororibus. Sed cōsobrini sunt: quo rum alter natus est ex fratre, alter ex sorore. Nam ex fratri bus cognati dicuntur patrueles: aliter tamen sentitur a mul

Sane

tis. Pam. hercle fama fuit. homo sane. i. ualde. obsequens uo luptati. i. lautitiæ suæ incumbens. dum. i. quamdiu uixit. & illi qui sunt sic. i. qui taliter uiuunt uoluptati obsequentes. haud. i. non. iuuant multum hæredem suum. Aliqui codices habent: sane hercle nō uoluptati obsequens fuit: & tunc lau datur Phania: qui non ut multi auari suis bonis abstinuit: ut suos heredes locupletaret: sed illis honeste est usus: & libe raliter usq adeo: ut sibi laudem conquisiuerit se bene uixis se dum uixerit. qui quidem homines sic uiuentes non mul tum solent suos hæredes adiuuare suis successionibus. Ve ro pro sed. reliquit sibi hanc laudem: scilicet q bene uixit. i. uel laute, uel iuste uixit. dum idest quamdiu uixit. La. tum. i. consequenter. igitur quia sic uixit. tu nihil attulisti huc plus una sententia. i. nihil attulisti huc præter illam sententiam. s. q bene uixit, dum uixit. Snia (ut inquit Cic. in. iiii. rheto.)

Snia Cicero

est oratio sumpta de uita: quæ quid sit, quidue oporteat in uita breuiter ostendit.

SER. Dixtin. Hactenus egit de cognitiōe partus: & eo celando: nūc incipit de repudio uxoris. Et indu cuntur psonæ: quæ possent eū cogere: nec tñ ce deret: sed cum partum celet fidelius: uxorē re pudiabit constantius. Laches audiuerat aduentū filii sui re uertens cū Phidippo dicit. Dixtin illam. i. filiam tuam. dixis se q expectabat filiū meū: & tunc rediret. Asson. sed uenisse a eōcl. ergo redeat filia: atq adeo benefactū est uenisse: quia saluum, atq ualidum quod maximum est. Admoduz modo . i. nuper. Cedo. i. dic. taliter non esset senex auarus: si non pri mum de pecunia quæreret: q̄ de utilitate filii ageret. hac sen tentia. i. hoc uno prouerbio quasi dicat dixisti hoc solū pro uerbium in hac uia: & nihil plus feci.

Quicquid

PAM. Quidquid est id, quod reliquit, profuit. L. immo obfuit.
Nā illū uiuū, & saluū uellē. PH. ipune optare istuc licet.
Ille reuiuiscet iam nunq̄: & tamen utrum malis, scio.
L. Heri Philumenam ad se accersi hic iussit: dic iussisse te.
PH. Noli fodere: iussi. L. sed iam eam remittet. PH. scilicet.
PAM. Omnem rem scio, ut sit gesta: adueniens audiui omnia.
L. At istos inuidos Dii perdant, qui hæc libenter nūtiant.
PAM. Ego scio me cauisse, ne ulla merito contumelia
Fieri a uobis posset: idq; si nunc memorare hic uelim,
Quam fideli animo, & benigno in illā, & clementi fui:
Vere possim: ni te ex ipsa id magis uelim rescisscere.
Nāq; eo pacto maxume apud te meo erit ingenio fides,
Cum illa, quæ nūc in me iniqua est, æqua de me dixerit.
Neq; culpa hoc euenisse dissidium mea id testor deos.

DONA ¶ Q V I D quid est id qd̄ reli. profuit.) Quidqd, & ad paruitatem refert. ut, At enī id mihi satis est, qd̄ est de me opinionis: qdqd est ¶ Quiqd est id, qd̄ reliqt. Nullū in hoc sene fuit

Profuit doloris officiū anq̄ laret aliqd relictū. ¶ Profuit.) Idest pro nobis fuit, ac p hoc nostrū est potest enim ipse pfuisse: potest res eius. ¶ Immo obfuit.) Morem eorū expressit, qbus relinqtur: q cū audierint sibi aliqd esse relictū, tunc tristes se fingunt.

Viuus ¶ Nā illū uiuū & saluum uellem.)

Saluus Nō idē uiuū, qd̄ saluum.

Impune ¶ Impune optare istuc licet.) Bñ impune: quia hęredi poena est, mortuos reuiuiscere. An sine detrimēto optas? ut cū medicus dicit de iā mortuo, Ego si illū curarem uiueret. ¶ Impune optare. Si optata euenirent, nunq̄, inqt, optares ut ille reuiuisceret. ¶ Ille reuiuiscet iā nun.) Mire Poeta his uerbis Phidippū quoq; subinuidere idicat. Plus est nunquā, q̄ nō ¶ Et tñ utrū ma scio.) Mortuū illū magis q̄ ut reuiuiscat denuo. ¶ Et tñ utrū malis scio. Quid malis de duobus, scio utrū illū mortuū pmanere, an reuiuiscer. ¶ Heri Philu.) Hoc erat quo ois tendebat oro. ¶ Ad se ac. & iul.) Bñ & accersi & iussit: ut nihil uxor sua spōte fecerit. ¶ Heri Philumenā accersi ad se hic iussit Et Heri, & iussit, bñ ut breue tēpus sit & coacta uideat̄ exisse. Et nō abduci, sed accersi nec a nobis, sed ad se. ¶ Oēm rē scio, ut sit ge.) Virg. Troianas ut opes & lamentabile regnū. &c. ¶ At istos inuidos Di perdant.) Bñ inuidos, qui matrimonio inuideant. ergo reuocanda uxor est: & adeo nō puduit mēdacii honeste deprehēsum senē, ut inuidos faceret q uera pdiderāt. ¶ Ego scio me ca. Principiū a tpe, a dictis, factisq;, tam suis q̄ aduersariorū & ab anteacta uita & psenti. ¶ Ego scio me cauisse, ne Vlla

Merito merito cōtumelia) Mire addidit, merito. nō. n. cauere, inqt, ne fieret ea potui: Igit̄ ne merito fieret qd̄ in me fuit. ¶ Idq; si nunc.) Ab anteacta uita. ¶ Et clementi fui.) Pro fuerī. indicatiuū pro cōiunctiuo posuit. ¶ Ni te ex ipsa id magis uelim resci.) παρέλκυσις. ¶ Nanq; eo pacto maxume apud te meo erit In. fi.) Bñ. non dictis, sed ingenio. ¶ Cū illa q̄ nunc in me in. est, æqua.) Iniqua æq̄, παρονομασίαι sunt Terentianæ. Et bonū argumētū. Nā & Virg. Ipse hostis Teucros insigni laude, ferebat inqt: & Cicero, Te ipso teste, iniquo atq; improbo: uerū ad hanc rē satis idoneo te inquā teste, dicā. ¶ In me iniqua est, æqua de me dixerit. Quia aduersarii testimoniū, si contra se dicat, eā graue est, q̄ uel boni uiri. ¶ Neq; cul. hoc euenisse dissi. mea. Nō ergo qd fit: uerū p quos fiat: quærendum est. Et nimis abrupte dixit euenisse, nō euenire. ¶ Hoc euenisse dissi. Ad cōfirmationē, nō euenire, sed euenisse dixit.

GVL ¶ P A M. Quicqd est. i. omne qd est uel si qd est quod relīqt. id pfuit. i. p nobis fuit La Immo. i. sed id qd̄ reliqt obfuit qa id signū est me amisisse amicū quē adhuc uiuere uellem. Expssit itaq; morem hæredū q fingunt se dolere ob mortē ppinquorū. nā uellem illum Phaniam esse uiuum. & saluū. i. incolumē, ac sanū. Phi. licet. i. tu potes optare istud. s. ut adhuc uiueret. impune. i. sine poena, sine dāno, ac periculo, uel sine effectu. nam ille mortuus. iā. i. ex hoc tpe. nunquā reuiuiscet. i. uiuus restituet̄: seu redibit in uitā. & tñ scio utrū. i. quod: si liceat hic pominter duo. malis. i. potius uelis & eligas uidelicet ut reuiuiscat an ut nō reuiuiscat La. hic Laches trāsfert sermone ad redditionē Philomenę: hic Phidippus iussit. i. uoluit, uel pcepit seruis heri Philomenam accersi. i. adduci, uel aduocari ad se. q hoc dicens submouebat Phidippum latenter: ut id cōprobaret tiquiens: dic te iussisse eam accersi ad te Phidippū. Phi. Noli. fodere. i. pulsare. latus meum submonēdo me ue id dicam. nam reuera iussi eam accersi. La. Laches alloquitur Pamphilum: cupiens inducere ad reducēdā uxorem & inquit. sed Phidippus iam. i. statim. remittet eam Philomenam. Phi. s. i. certe. ego remittam. Pamphi. scio omnem rem ut: idest qualiter. ea res sit gesta: idest facta. ego adueniens: idest cū ego aduenirem. audiui. i. accepi. modo: idest paulo ante. omnia quę facta sunt. La. At: idest sed. Dii perdant: idest destruant istos inuidos. i. inuidentes matrimonio qui nunciant libenter hæc: idest talia q̄ꝛa audiuisti. Pam. Ego scio me cauisse. i. prouidisse. ne ulla ꝯtumelia posset fieri mihi a uobis merito. i. pcipue quā me ruerim: nisi fieret ui. & si nunc uelim me morare. i. recitare hic id quod sequitur: uidelicet quam. i. quantum. fui pro fuerim indicatiuum pro coniunctiuo. animo fideli. i. seruanti fidem ei datam a me. & clementia mansuero: facili. possum uere memorare inquam ni. i. nisi. magis uelim te rescisscere. i. cognoscere hæc. s. q̄ fideli & miti animo in eam fuerim ex ipsa Philomena. Nam quæ eo pacto. i. eo modo. fides erit meo ingenio. i. meæ naturæ: & (ut ita dicam) conditioni apud te: hoc est tu habebis fidem idest credulitatem meæ naturę, & conditioni eo modo. cum: idest quando. illa Philomena quę nunc est iniqua in me: idest erga me. dixerit æqua: idest ea quæ æquum est dici, quia uera. Dem e dicimus eleganter. Est mihi apud te fides: idest tu habes mihi fidem: uel mihi credis. sic & in proposito: tunc fides erit ingenio meo apud te: idest tu credes meo ingenio eo pacto &c. Neq; pro & nō & testor: idest testes inuoco Deos. id. i. propter id. s. hoc dissidium. i. hoc diuortium: hanc discordiam euenisse mea culpa. i. (quod dicūt hic inepte) meo defectu.

SER. ¶ I M M O postquam audit senex aliquid attulisse: tunc incipit dolere de amico suo utrum uel eum reuiuiscere: uel habere pecuniam hoc secum natam senis iste nouerat Heri dissimulat pater dis. uxoris & dicit q heri tātū. hic: idest Phidippus iussit ad se illam accersi. i. uocari. Dic te hoc: dicit tacite Phidippo. Noli tacite. Iussi alte. sunt: scilicet aduerbium affirmandi. ego: cum se non reducere uxorem proposuisset: neq; propter partum se dimittere hoc manifeste uellet. Accepta aliunde occasione: scilicet ex hoc q eo absente uxorem suam abduxerat retorquendo in eos culpam uxorem repudiat dicens: Ego in tantum uobis semper me bene habui: q non putaui mea uobis aliquam iniuriam meruisse: quapropter uxorem meam mihi auferre uos nō credidi: & hoc est, Ego me scio cauisse & libenter inuidos &c. Idq; uere & libere possum memorare, quam fideli animo: & clementi fui in illam. si hic: idest in præsentia uestra uel in illud nemo. Possum di. enim &c. quia cum sit irata mihi nihil cælabit mei uitii Ab ante factis meis probaui me non fuisse reum huius dissidii: quod etiam per iuramētum probo hoc ibi id testor. Sed dixi q non merui mihi fieri iniuriam ab illa: sed quando quidem deputat se indignam matri meę. quæ est antiquor ætate &c. cum inter eas non possit componi concordia: malo seruare matrem, & retinere q̄ aduersari uxorem ut retineam hoc ibi id tunc me pietas cōmodum matris: ut ei sim cynodus: & lenis. Retinebo dico matrem cum alterutra sit abiicienda: & hoc est præmissum ibi.

Sed quando esse sese indignam deputat matri meæ,
Cui concedat, cuiusq; mores tolleret sua modestia:
Neq; alio pacto componi potest inter eas gratia:
Segregāda aut mater ē a me Phidippe aut Philumena.
Nunc me pietas matris potius cōmodum suadet sequi.
L. Pāphile ad aures haud inuito sermo mihi accessit tuus.
Cum te postputasse omnes res præ parente intellego.
Verum uide, ne impulsus ira praue insistas Pamphile.
PAM. Quibus iris impulsus nunc in illā iniquus sim? *Senarii*
Quæ nunquam quidquam erga me cōmerita est pater
Quod nollem: & sæpe quod uellem meritam scio.
Amoq;, & laudo, & uehementer desidero.
Nam fuisse erga me miro ingenio, expertus sum.
Illiq; exopto, ut reliquam uitam exigat
Cum eo uiro, me qui sit fortunatior:
Quandoquidem illam a me distrahit necessitas.

DONA. ℭSED quādo sese indignam.) Hoc sic ꝓfert, ut eam osten dat caussam esse dissidii: & hoc ipso tentat utrū dotem relin quere possit. Et iō supra, Neq; mea culpa hoc dissid ū euenis se, id testor deos, inqt. ⁋ Deputat matri meæ, cui cōcedat.) Fortasse ergo indigna est. & recte putat: mihi tamen mater colenda est. hoc sentit. ⁋ Deputat matri meæ cui concedat. ἐνύποκρίσει matri meæ: ut idonea sit caussa re pudii. ⁋ Cuiusq; mores tole.) Hoc melius, q̄ obsequat ut iseruiat. ⁋ Mo res toleret. Bñ, mores, ut aniculę. notat eni pra uitatē, unde senes moro si appellantur. Horatius, Donec uirenti canities abest. Morosa. ⁋ Mo res tole. sua mo. O tēperamētum. mores potius q̄ iniurias dixit. ⁋ Neq; alio pacto cōponi pōt.) Nisi ut ꝓcedat matri, toleretq; mores eius. ⁋ Segreganda aut mater est a me Phidippe.) Bñ tan quā ex deliberatione colligit quod facturus est.

Morosi senes

Et mollius segreganda, q̄ excludenda ⁋ Nunc me pietas ma tris potius cōmodū sequi suadet.) Quā mollibus uerbis repudium nunciatū est a Pamphilo. ⁋ Ad aures haud inuito.) Optime dictū, haud inuito nō enim in totum uolenti: quip pe de dissidio: sed tamen quia pie locutus est, mediocriter ap probauit. ⁋ Pamphile, haud inuito. Grauis oratio est a no mine incepta. Virgil. O præstans animi iuuenis Et est figura λιτότης. Sic Virg. Post habui tamē illorum mea seria ludo. ⁋ Haud inuito, sermo mihi accessit tuus. Senili loquacitate: pro, Recte locutus es. ⁋ Oēs res.) Plus dixit, q̄ si uxorē dice ret ⁋ Præ parente intelligo.) Bñ parente, qđ nomē cōmune & cū patre ē, & cū omnibus quos hæc necessitudo cōiungit. Melius ergo, q̄ si diceret matrē ⁋ Verū uide ne impulsus ita praue insistas Pāphile.) Leniter & suadenter. ⁋ Ira. Non ergo iudicio. ⁋ Insistas Pāphile. Non eni incipere, sed insistere hic malū est. ⁋ Quibus iris impulsus.) Nō dixit qua ira, ne su perbe loqueretur: sed qbus iris: ut hoc ipsum p ἐιρωνείαν de rideret, qđ pater dixit, Impulsus ira. An iris matris, aut meæ uxoris, & meæ: an oium triū? ⁋ Quibus iris impulsus. Re cte non uult iram esse, ne peccasse uideatur uxor Sic enim q̄ si nec ipsa peccauerit. ⁋ Quibus iris. Ille iram singulariter dixit: hic, iras pluraliter: ne uideatur unius iræ caussa mitte re uxorē. ⁋ Quæ nunq̄ qcquā erga me cōmerita est pater.) Aduerte, proprietatē expressit cōmetendi & merendi. ⁋ Et sæpe, quod uellem meritam scio.) Mereri bona dicimus: Cō mereri mala.ad est delinquere, peccare. Ergo hic meritam, p præstitisse dixit. Virg. Ego te quæ plurima fando Enumera re uales. nunquam regina negabo Promeritam. ⁋ Amo & laudo.) Non statim q amant, & laudantur: nec q laudantur, ēt cōtinuo desiderantur. Multa ergo dixit, Amoq;, & laudo, & uehemēter desidero. Et inde, amoris impulsus nimius hic est circa uxorē: & quasi oblitus suæ matris & uituatæ, loqui tur: sed tali opus est Pāphilo ad eiusmodi argumentū, donec perueniat ad κατάστροφην, in qua uxorem reduci necesse est. ⁋ Erga me.) Hoc totū repudiatur° māiter diceret, nisi ad exi tum fabulę Poeta respiciens, reductum animū in Pāphilo re seruaret. Et nota repudiantem eam quā laudat, pietate sola compulsum. ⁋ Nā fuisse erga me.) Quātū ualet quod fuisse dixit: & nō esse: quasi re transacta. ⁋ Vt reliquā uitā exigat.) Satis flebiliter dixit, reliquam exigat, Virg. Omnes ut tecum meritis pro talibus, annos Exigat. ⁋ Cum eo uiro.) Non in uidere iam non est matri. ⁋ Quandoquidem illam a me di strahit necessitas.) Omnis conclusio uerborum Pamphili, re pudii confirmationem continet plus tamen sententia signifi cante, q̄ uerbis. ⁋ Quandoquidem illam a me distrahit neces sitas. Excusatio in necessitate, quæ est inexorabilis Et necessi tas, partus scilicet, quam necessitatem domi offendit: ꝙ ex alio.s. peperit Sed modo uult necessitatē, matris uideri iracundiam, quæ a nuru ita offensa sit.

Segregare

Parens

Insisto Iræ

Mereri Cōmereri

Fuisse

ℭSED quando.i. quia deputat.i. uehementer existimat. sese.i. seipsam esse indignā matri meæ: cui concedat.i. obsequat ac morē gerat. proprius sermo erat sic faciendus: qm̄ putat se indignam: q̄ concedat matri meæ: & nō cui sed poetę talibus sermonibus gaudent uti non crebro usitatis: qua si est. Scio omnem rem ut gesta sit: ubi oratores dicerent scio ut sitne qua liter omnis res gesta sit. Et quādo inquam se pu tat indignam mariti cuius toleret .i. æquo animo ferat mo res.i. modos uiuēdi difficiles: quales sunt in senibus: qui mo rosi sunt sua modestia .i. per suam moderationem: siue tem perantiam Modestia est basis omnium uirtutum: modera tio uero est modestiæ executiua quæ modum adhibet in di ctis, & in factis. & quando inquam gratia .i. beneuolentia: amicitia pax: concordia non potest componi.i. conciliari: cō iungi inter eas matrem & Philomenam. alio pacto .i. alio modo. o Phidippe. aut mater mea est segreganda.i. seiungē da a me: aut Philomena uxor est segreganda Nunc pietas.i. caritas: & intimus affectus in matrem. potius suadet.i. inci tat me sequi commodum.i. utilitatem uel opportunitatem matris, q̄ uxoris. La. o Pamphile. tuus sermo accessit ad au res mihi non inuito: idest non in totum nolenti: uidelicet quantum spectat ad pietatem: non quantum ad dissidium. quod inuisum est mihi. cum: idest quando. intelligo te post putasse i. post habuisse & reputasse tanquam inferiores quā tum ad curam tuam præ parente.i. in comparatione matris tuæ. uerum.i. sed. uide.i diligenter & accurate considera. ne o Pamphile tu impulsus ira.i. commotione animi. insistis.i. immoreris: sis fixus: & pertinax in tua opinione. praue.i. di storte: seu obliq;ue ac non recte. Pam. o pater. quibus iris.i. indignationibus, commotionibus ego impulsus nūc sim ini quus in illam.i. erga illam: uel contra illam. quæ Philome na nunquam commerita est.i. nunquam commisit. quicquā .i. aliquid. quod nollem.i quod esset mihi molestum. & scio eam sæpe meritam esse.i præstitisse id quod uellem. Mereri bona dicimus: commereri mala. & amo eam, & laudo, & ue hementer desidero eam. Nam expertus sum eam fuisse erga me miro ingenio.i. mirabili mansuetudine, & natura. & exo pto.i. adeo exposco illi. ut exigat: idest traducat. aliquam ui tam: idest quod reliquum est uitæ suæ: seu residuum uitæ suæ. cum eo: idest tali. uiro.i. marito. qui sit fortunatior.i. fe licior. me.i q̄ ego. quādoquidem.i quia certe. necessitas: idest uel coniunctio sanguinis & amoris uel uis pietatis: cui non facile obsistitur. distrahit.i. aufert illam a me inuito scilicet.

GVI.

Deputare

Cōcedere

Exigere

Qñqui dem

ℭSEGREGANDA autem &c. Quibus iris quasi di cat non illam ideo renuo: ꝙ sim ei iratus cum ei multū sim obnoxius: sed ideo ꝙ cōtumeliose mihi ablata est. & hoc est: quibus iris &c. Necessitas: ꝙ contumeliose ablata est nomē in eo resi.ti.i. e repudii caussam.

SER.

ℭTibi

PH. Tibi id in manu est, ue fiat. L. si sanus fies,
Iube illam redire. PAM. non est consilium pater.
Matris seruibo cōmodis. L. quo abis? mane,
Mane inquā quo abis? PH. quæ hæc est pertinacia?
L. Dixine Phidippe hanc rem ægre laturum esse eum?
Quamobrem te orabam, ut filiam remitteres.
PH. Non credidi ædepol adeo inhumanum fore:
Ita nunc is sibi me supplicaturum putat?
Si est, ut uelit reducere uxurem, licet.
Sin alio est animo, renumeret dotem huc, eat.
L. Ecce autem tu quoq; proterue iracundus es.
PH. Per contumax redisti huc nobis Pamphile.
L. Decedet iam ira hæc, etsi merito iratus est.
PH. Quia paululum uobis accessit pecuniæ,
Sublati animi sunt. L. etiam mecum litigas?
PH. Deliberet, renuncietq; hodie mihi,
Velit ne, an non, ut alii, si huic non sit, fiet.

DONA. ¶ TIBI in manu ē ne fiat.) Hoc opposuit qđ minime uult Pāphilus uideri, & qđ prodest socero. ¶ Si sanus fies, iu. illā redire.) Pro, si sanus es. nā aliter, Iubeas dicere debuit. ¶ Si sanus fies. Bō pr supra, irā dixit: nunc insaniā significat inesse Pāphilo. ¶ Si sanus fies. Non ergo culpa est, cui ut redeat iubere potest. ¶ Nō est cōsiliū.) Durius erat, nolo reducere. ergo hoc lenius dixit. ¶ Matris seruibo commodis.) Hoc uerbo necessitatē, qua cogat, oñdit. ¶ Quo abis?) Factum Pāphili ex patris uerbis oñd. cur, φ discessit. & bene. nam ulterius pręsente patre resistere durū fuit ¶ Mane inquam, quo abis?) Bene, quo abis. quia patrē deseris & uxorem. ¶ Quæ hæc est ptinacia?) Sicut decuit socerum. & subindignatur, qa coram sibi fit cōtumelia. ¶ Dixin Phidippe.) Artificiose Laches, ut minus miretur & minus indignetur socer, irasci Pāphilum dicit: qñ & prædictū ē, & sic oportuit. ¶ Dixin Phidippe hanc rē ægre laturum esse eū? Renouauit uerba sua eidem personæ. nam ita dixerat, Neq; adeo me clam est, q̄ esse eum grauiter laturum credam, Hoc si resciuerit. ¶ Quāobrem te orabam ut filiam remitteres.) Inuidiose aduersum Phidippum: tanquam in illo sit unde se purget, & non accuset Pamphilum. ¶ Adeo inhumanum fore.) Bene, quasi iratus, inhumanum esse, inquit. ¶ Nō credidi ædepol adeo, Potuit enim dicere, Non credidi inhumanū fore: sed acerbe addidit Adeo. ¶ Ita nunc is sibi me. Sibi & me, magno pondere legēdum est utrunq; pronomen ut Cantando tu illum? Id est, genero socerum, uel Pamphilo Phidippum, uel si quid tale inueneris. ¶ Supplicaturum.) Parum est satis facturum, supplicaturū addidit ¶ Sin alio est animo, renumeret dotem huc, eat. Hoc recte socer, nō tam ut dotem recipiat, q̄ ut terreat, hoc dicit. Et renumeret proprie: qa dos, pecunia est. Et hic ἡ διαστολὴ irascentis est, & exigentis debitum. Eat uero mire dictum, quasi ipse pronciatur, qui iubetur ire. & simul in hoc uerbo quasi renuntiatio charitatis est. ¶ Renumeret dotem huc, eat. Terrorem repetendę dotis ostendit, cum dicit, Renumeret dotem simul cū iniuria, Huc. & iracunde, Eat. ¶ Ecce autem cu quoq; proterue iracundus es.) Addendo Quoq; non nihil assensus est quasi dicat, quo modo Pamphilus. ¶ Proterue iracundus es. Proterue, immoderate, & superbe, dictum est ideo, φ proterat aliū qui proteruus est. Nam proteruus est, qui dū alius obuius est, proterit: quod faciunt & tauri in appetitu coitus fœminarum, in quas calent. ¶ Percontumax redisti.) Proprie contumax dicitur contemptor potiorum. ¶ Percontumax redisti huc nobis. Magnæ indignationis est, absentes alloqui ut alibi, O Aeschine, pol haud paternum istuc dedisti. ¶ Nobis Pamphile.) Nobis τοῦ ἐκτικοῦ. nam aut abundat: aut significatu adiuuat pnuntiationem ¶ Decidet iam ira.) Quasi in ira sit culpa, nō, deponetur ira, inquit, sed, decidet. ¶ Quia paululum uobis accessit pecuniæ.) Facete quasi dicat, quia habetis unde dotem reddatis. aut: quasi nullam caussam habeatis repudii, sed ditiorem quæratis coniunctionem. ¶ Quia paululum uobis accessit pecuniæ, sublati sunt animi. Et non, maior est factus Pamphilus. simul maior e stomacho, quod cum labore celabat, aperte oñdit. ¶ Sublati animi. Pro Elati, Sublati dixit. Et hoc proprie ferarum est, ut Attollitq; animos: Poe-horum qualis in aruis Saucius ille graui uenantum uulnere pectus, Tum demum mouet arma leo, &c. Nam bestiæ pro animi qualitate uel erigunt corpora, uel deponunt, ait Cicero ¶ Etiam mecum litigas?) Belle, & illum ex inuidia iracundiorem, & hoc ad se dicentem, quod propter Pamphilum dicebat, effecit. ¶ Etiam mecum litigas? Inuidiose, quasi iam cum Pamphilo litigauerit. ¶ Deliberet, renuntietq; hodie.) Ferocius q̄ socerum deceret: attamen maiore, quod deliberet dixit. ¶ Vt alii, si Huic nō sit, fiet. Magna fiducia conditionem filiæ affert: quoniam iam si Pamphilus nolit, paratum alterum dicit eē. ¶ Si huic non sit. Subauditur Vxor. Sed dura dictu reticuit ut debebat.

Non est consilii

Adeo

Renumerare Dos

Proteruus

Contumax

Decidet ira

Sublati animi

GVI. ¶ PHI. Ne: idest ut non. id fiat: idest ut non distrahatur a te. illa est tibi in manu: idest in tua potestate. La. si sis satis sanus: idest si nō sis infatus. iube: idest præcipe illam redire. Pamphi. o pater non est consilium: idest non est ea intentio: seu matris propositum eius reducendæ. seruibo: antique pro seruiam. i. consulam cōmodis matris. La. Pamphilus nolens amplius resistere corā patre maluit discedere. Itaq; Laches cœpit reuocare eum dicens. quo idest i quem locum. abis: idest discedis. mane: idest siste pedem. mane inquam. i. iterū tibi dico mane: quo abis? Phi. quæ. i. qualis & quanta hæc pertinacia: idest hæc obstinatio in opinione est. La. dixin. i. dixi ne tibi eum esse laturū. ægre. i. moleste. hanc rem. scilicet discessum Philomenę a marite. Pamphi. quamobrem: idest quapropter orabam te ut remitteres filiam tuam. Phi. Aedepol iurantis est. non credidi Pamphi. fore: idest futurum esse adeo: idest ita. inhumanum idest immittem ferocem ut est. ita nūc is putat me socerum supplicaturum sibi genero. q. d. id decet me. Si Pamphi. est in ea dispositione ut uelit reducere: idest resumere uxorem suam. licet ei supple. i. potest. sin: idest sed si. est alio animo. i. si habet alium animum, q̄ reducendæ eius: renumeret. i. reddat mihi renumerando dotem: idest pecuniam sibi datam p dote filiæ. eat: idest proueniat huc ad reddēdum dotem. La. ecce: idest in promptu adest alius. tu quoq; sicut Pamphi. es iracundus: idest propensus ad iram. proterue: idest immoderate, & superbe: siue sit uocatiuus, siue aduerbium. dicitur autem proteruus ex eo φ proterat aliū, dum ei obuius præterit. Phi. alloquitur absentem per magnam indignationē. O Pam. redisti huc ex Imbro. percontumax: idest ualde rebellis nobis. proprie contumax dr̄ rebellis & cōtemptor potiorum. La. Hæc ira Pam. decidet. etsi. i. quamuis. Pā. est iratus merito. i. non sine causa. Phi quia paululum pecuniæ accessit uobis. i. uobis increuit. animi uestri sunt sublati. i. erecti & tumefacti. La. ēt litigas mecū: quēadmodum cum Pamphilo litigasti. Philo. Pam. deliberet & denunciet. i. significet mihi hodie. ne. i. utrum. uelit reducere uxorem: an non uelit ut filia mea fit uxor alii: si non sit uxor huic.

Pertinacia

Renumerari

Percontumax

SER. ¶ TIBI. quasi dicat non est necessitas quod tibi & cætera. Quo: discedebat Pamphi. iratus. Quæ est hæc pertinacia filii tui: hoc superbe & cum ira protulit. Renun. & dotem ipse habeat: etiam quia dixerat uobis annumerans patrem cū filio: respondet Laches meum etiam &c. alius ideo dicit pluraliter: quia si alius habet: & amici illius habebunt quantum ad tutelam.

DONA. ¶PHIDIPPE ades.) Nomine appellat: quod facere solemus, iratos mitigare conantes. ¶ Postremo inter se transigant.) Non enim hæc uotiua sunt, quibus interesse delectet. ¶ Quando nec gnatus, neq; hic.) Inuidiose, gnatus: & Non obtemperant. & Hic non familiariter dictum, quasi ab irato. ¶ Quæ dico, paruipendunt. Quia obtemperamus etiam tacitæ uoluntati. ¶ Porto hoc iurgium ad uxorem: cuius, &c.) Bene rursus in errorem reditur: ne quæ uera sunt, cõtra fabulę propositum cognoscãtur. ¶ Porto hoc iurgium. Porto quasi aliquid magnum. ¶ Cuius hęc fi. cõ. oĩa.) Nõ transacta obiciuntur uxori, sed quæ nunc agunt. ¶ Cõsilio.) Vtrũ dispositiõe? an ἐιρωνικῶς est in male cõsulẽte? ¶ Atq; in eã hoc quod mihi ægre est.) Non quod irascor, sed quod mihi ægre est, dixit. ¶ Euomam.) Bene: quia ægritudinẽ solet uomitus releuare. sic Cice ĉſi dicit, Quæ qdẽ n u q t p e f q p.

L. Phidippe ades, aũ di paucis. abiit quid mea?
Postremo inter se transigant ipsi, ut lubet:
Quando nec gnatus, neq; hic mihi quidq̃ obtẽperãt:
Quæ dico paruipendunt. porto hoc iurgium
Ad uxorem: cuius fiunt hæc consilio omnia.
Atq; in eã hoc omne, quod mihi ægre est, euomam.

.i. qd ad me spectat. Deinde se cõuertit ad spectatores inquiens. Postremo .i. tãdem post multa uerba. ipsi .i. filius & Phidippus socer. transigant .i. cõcordent: conueniant: pacificant. ut iubet .i. ut placet eis. qñ .i. qa. nec natus Pã. nec hic Phidippus. obtemperant .i. obediunt mihi. quicquã .i. in aliquo. paruipendunt .i. parui æstimant ea quæ dico. porto hoc iurgiũ ad uxorem tanquam aliqd magnum. Iurgium est dissensio, siue concertatio inter beneuolos & propinquos: lis autem inter inimicos. Cuius .s. uxoris. consilio: idest suasu. hæc omnia fiunt. atq; euomam .i. eiciã: effundam in eã uxorẽ hoc: qđ est mihi ægre .i. hoc qđ mihi molestũ est, uel accidit. & bñ euomã, & ægre. Nã in ægritudine solet uomitus releuare.

GVL. ¶CLA. O Phidippe ades .i. ad me accedas propius. audi .i. ausculta paucis .i. breui sermone. Pam. abiit. qd mea refert sup.

SER. ¶ADES: discedebat eni Phidippus. Abiit Phidippus. Sed quid mea refert. si ita filius & Phidippus rixantur. Transit rem istam inter se: quia ego me expediam.

ASC. ¶ILLVD Abiit qd mea &c. de Phidipp ◌ dñ nõ de Pãphi. abiit ergo Phidippus exponendum est: nõ autẽ Pamphilus.

ACTVS IIII. SCENA. PRIMA.

Trochaici & Iambici octonarii catalectici & acatalectici mixti.

MYRRHINA, PHIDIPPVS,

M. PERII, quid agam? quo me uortam? quid meo uiro respondebo
Misera? nam audisse uocẽ pueri uisus est uagientis.
Ita corripuit de repente tacitus sese ad filiam.
Quod si resciuerit peperisse eã, id qua caussa clam me habuisse
Dicam, non ædepol scio. *Iamb. dimeter.*
Sed ostiũ cõcrepuit. credo ipm ad me exire. nulla sum. *Troc. cat.*
P. Vxor ubi me ad filiam ire sensit, seduxit foras.

DONA. PEriI, quid agam?) Mire i hac scena iterum rixa ẽ senis atq; anus: & tamen uarie & alio modo, ut mores inter se diuersos & tamen notos possimus agnoscere. ¶ Perii, qd agã? Hæc proloqui oportet Myrrhinã: ut eius persona reminiscatur spectator gestæ rei: simulq; ex huius personæ uerbis, qd agat altera psona, mõstretur. Nã pscrutari Phidippũ uniuersa cõclauia: & ire p totam domũ cognito partu filiæ suę, apparet ex præsentibus dictis. ¶ Perii, qd agam? Singula ita pronuntia, ut pertubatũ oñdas. ¶ Quid agam? Quo me uertã?) Figura ἀπορητικὴ, apta turbatis. ¶ Nã audisse uocẽ pue. ui. est ua.) Virg. Cõtinuo auditæ uoces, uagitus & ingens, Infantũq; aĩæ flentes in limine primo. Et est ὀνοματοποιΐα. nã uox ipsa sic est, ut quasi uagitus sæpius sonet. ¶ Pueri uisus est uagi.) Proprie dixit uagitus, & infantũ est. ¶ Visus ẽ. Quo mõ, Audire uocẽ uisa sum mũ militis. ¶ Ita cor. de re.) Raptim intulit. Et, derepente, una pars orõnis est ut defessus. aduerbiis .n. ppositiones separatim nõ adduntur. ¶ Derepente) ὑφὲν ¶ Nã si separaueris, nõ est latinũ derepente. ¶ Qđ si.) Qđ, p nã, aut itaq; sed & nos in huiusmodi significatione sic dicimus ¶ Quod si resciuerit.) Scimus manifesta, Rescimus occolta. ¶ Id qua caussa.) Id, hoc ipsum peperisse eam. ¶ Nõ ædeˌ scio. Iõ qa uera caussa dici nõ põt. ¶ Sed ostiũ con.) Plus est q̃ crepuit. nã Con mõ auctiuũ est. ¶ Ad me.) Bñ ad me, q̃si litigaturꝫ. ¶ Vbi me ad filiã ire sen.) Hoc añ rẽ & simul argumentũ delicti est, qꝫ exiit a filia marito ingresso mulier ¶ Vxor ubi me ad filiã. Mirantis ẽ gestus & dictũ ¶ Seduxit foras. Ordo, duxit se. Et uerbis usus ẽtra domesticos pietes, artis. τῷ ἰδιωτισμῷ seduxit p abiit.

Derepente

Defessus

Scio, Rescio

Concrepuit

ter recepit. derepente .i. ualde subito. Nã derepente una est pars orõnis inq̃ deauget. nã aduerbiis ppositiones sepatim nõ adduntur. Corripuit inq̃ sese ad filiã Philumenã. q. i. sed. si resciuerit: scimus manifesta: rescimus occulta .i. si cognouerit eam peperisse. ædepol non sciu qua cã .i. pp quam causam. dicã me habuisse .i. tenuisse id .s. eam peperisse. Sed hostium .i. ianua. concrepuit: idest patefactum est: & quidem cum sonitu uiolento. credo ipsum uirum meum uenire ad me. nulla sum pro nũ sum: utpote quæ perii. Philo. ubi: idest postqnam uxor sensit: idest percepit me ire ad filiam. duxit se foras: idest se contulit foras, uel abiit.

SER. PErii. Incipit quartus actus qui est de inquirẽda causa dissidii: cum enim penitus omnes præter Pam ignari forent ueritatis: ut nescientes diuersis modis rem discutiunt: donec ad ueritatem peruenianti: q mõ uituperant Myr. modo filiam modo Pamphilum: modo Bacchi. in qua tandem ueritas inuenitur. & hãc inuestigationẽ a Phidippo & familia sua incipit. Competenter igitur datur cã quod uehementius miratur Phidippus cur sit dissidium: ut tanto magis inquirat causam. cognoscit .s. partum: & cum de Pamphilo esse nũ dubitet miratur cur uxorem repudiet: cũ pueri soleant esse causa: ut uiri diligant uxores. credit ergo hoc procedere odio Myrrhinæ suæ uxoris in Pãphilum: qua propter aggreditur illam. Sed cuꝫ nec per partum inuentum: nec eam accusando ullo modo ueritatẽ inuenire possit tantam in eã refundit culpam. In Sostrata enim non inuenitur. Ipsa enim ne repudiandi uxo. causa foret: uolebat discedere ab urbe hortante marito. In Pamphilo uero licet conscius ueritatis foret tamen quamuis de Bacchide accusaretur ueritatem nõ possunt reperire senes: aggrediuntur ergo Bacchi. quæ ueritatis inuentæ: & totius litigationis causa extitit: cognito annulo a Myrrhina dum ad purgationem adducitur Bacchis inuento partu a uiro suo: dicit Myrrhina perii. Sed iam mihi cauendum est: quia hostium concrepuit &c.

GVL. PErii &c. Hic rixa est senis, atq; anus eo qdẽ pacto ut mores inter se diuersos: & tñ notos possumus agnoscere. Myr. pu .i. pdita sum: qd agã? quo .i. in quã partẽ. uortã .i. cõuertã me? qd ego misera rñdebo meo uiro .i. meo marito. ¶ Nã uir meus uisus est mihi audisse uocẽ pueri uagientis .i. uagitũ (q clamor est infantis) edentis. ita .i. adeo. ipse uir tacitus .i. silens. corripuit .i. celeri

¶Atq;

Atq; eccam uideo·quid agis Myrrhina?heus,tibi dico. M. mi hi ne,mi uir? *Iamb.catalect.*
P. Vir ego tuus sum?tu uirum me,aut hoīem deputas adeo esse? Nam si utrūuis hoꝝ,mulier,unq̄ tibi uisus forē, *Troch.catale.*
Nō sic ludibrio tuis factis habit⁹ essē. M. qb⁹? P. at rogitas? *Iāb.*
Peperit filia,hē,taces ex quo? M. istuc patrē rogarē ē æquū? *cat.*
Perii:ex quo cēses,nisi ex illo,cui data ē nuptū obsecro? *Acata.*
P. Credo,neq; adeo arbitrari p̄ris ē aliter·sed demiror *Acat.troc.*
Quid sit,quāobrē tātope hūc oēs nos celare uolueris *Ion.cata.*
Partum:præsertim cum & recte,& tempore suo pepererit.
Adeon peruicaci esse aio,ut puerū p̄optares perire, *Troch.acat.*
Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiā posthac scires:
Potius,q̄ aduersus animi tui libidinem esset cum illo nupta?
Ego etiam illorum esse hanc culpam credidi,quæ te est penes.
M. Misera sum. P. utinā sciā ita eē istuc·sed nūc mihi ī mētē uenit,

DONA ¶ CAT q; eccam uideo.) Apparet mulierē fugere,& niti auersari præsentiā.& iō hoc sepatatum p̄nuntiandū. ¶ Heus tibi dico.) Ostēdit Myrrhinam auertentē se:q̄si nihil inueniat qd dicat de filia. ¶ Mihi ne mi uir? Sic & in Andria, Nihil respondes? cū turbatum se oñdit Dauus. ¶ Vir.) Ad maritalem conditionem retulit,nō ad sexum,ut Vir in Buccolicis, Vir gregis ipse capet. ¶ Tu uirū me.) Accusatio ab increpatione incipiēs. ¶ Aut hominē.) ἀνὲγκοπη: puersa. Adeo autē abundat Virgi. Tuq; adeo, quē mox q̄ sint habitura deoꝝ Concilia, incertū est. ¶ Nā si utrumuis horū.) Vir aut hō ¶ Mulier unquā tibi uisus forē.) Acerbe mulier, ut supra, Tu inquam mulier, q̄ me oino lapidē,nō hominem putas. ¶ Quibus.) Callide mulier, & q̄si nullius culpę conscia, Quibus dixit, Et qbus factis.s. ¶ At rogitas?) Bū irascitur interrogāti.nā interrogare q̄ sciat,impudentiæ est. ¶ Hē,ta.) Nō taces nunc,sed taces, celas. ¶ Ex quo?) Bū ex quo,qa argumētū ipudiciciæ est,puerperiū taciturnū. ¶ Peperit filia.) Propositio criminis. ¶ Istuc patrē.) Mira calliditas, Rea mulier hoc solo defendit q accusat. ¶ Perii,ex quo cēses.) Mire additū ad affectū,pi. ¶ Obsecro istuc patrē rogare est æquū?) Ex sua interrogatiōe accusauit accusatorē. ¶ Nisi ex illo cui da.) A uerisimili argumentū. ¶ Nisi ex illo cui data ē nuptū. Solutio criminis p̄ fiduciā rñdētis. Sallust. Ita fiducia, q̄ argumēns purgatior es. ¶ Credo,neq; adeo arbi.) Ab accusatiōe maritus ad defensionē sui puersus,omisit qd cœperat. ¶ Sed de.q̄d fit.) Mollior fact⁹, iā nō irascit,sed miraſ Adeo uides Phidip. nulla te alia, q̄ mulieris correptione lenitū ¶ Quamobrē tan.) Alia intētio criminis. ¶ Oēs nos ce.uo.) Recte:qa putat & Pam.esse celatū. ¶ Præserti cū & recte & tpe suo pep.) Vide, duæ caussæ sunt celandi partus si nō tpe suo uenerit,qd indiciū stupri est: Et si nō recte euenerit:hoc est,mōstri aliqd natū fuerit. Hic ait & tpe suo,& recte natū p̄dicat. ¶ Demiror.) Valde miror:q minus est q̄ irascor ¶ Præsertim cū & recte. Attulit mulieri cōpendiū credulitas senis semel correpti, ne aliter suspiceſ. ¶ Oēs nos celare uolueris. Antiqua locutio, illā tē celo te. ¶ Præsertim cū & recte,& tpe suo. Recte ad illud ptinet, q nō monstrꝫ pepit. Tpe suo. Ad spatiū quo p̄gnantes eē cōsueuerūt,id est ad mensiū dinumeratiōnē:qa & septimo mense nasci solent. ¶ Adeō p.eē aio. Inuectio ¶ Vt puerū præ.pi.) Ab ætate infantis,inuidia. ¶ Adeo puicaci eē Peruicax est p. sueuerans cū q̄dā ui. ¶ Ex quo fir.in.nos fo.ami post hac sci.) Ab accidētibus,inuidia. Et bū addit Scires: qa ip̄rudentia in delicto ueniā frequēter extorsit. ¶ Potius, q̄ aduer. ani. tui libi.) A uoluntate peccantis,inuidia Animi tui libidinē dixit, ut minima caussa magnis sceleribus subiecta esset ¶ Esset cū illo nupta.) Antiq nō,ill nupta,sed,cū illo nupta Ergo ambo sibi inuicē nubunt. ¶ Ego ēt il.esse hanc cul. Bū ēt illorum nō.n hoc se errasse ait,q illorū putauerit culpā, q̄ minus est: sed,ēt illorū:ut cōmune peccatū fuerit.sed nunc qdē totū credit esse Myrrhinę. An Etiā p adhuc,ut maior sit dolor,q nec opinanti acciderit? ¶ Vtinā sciā ita esse istuc.) Te miserā esse. Alibi, Miserū,quē minus credere est. Et erit sensus. Vtinā uere sis misera. ¶ Vtinā sciā istuc eē. Hoc qdā sic accipiūt,quasi Phi. dicat, Penes te culpa est, quā illorū eē credebā · & utinā quod credo,penes te esse culpam,ita nō esse certo sciam. qa dixit,se miseram:& miseros nō nisi innocentes dicimus. Ille enī hoc rñdet, Vtinā in hoc negotio miserā te, nō scelestā tepertam. Sic Sallust. Atq; ea cogētes,nō coactos:scelestos magis,q̄ miseros distringi. Et iō seqtur, Sed nunc mihi in mentē ue.) Argumētū ex antecedētibus dictis & factis. ¶ Nūc mihi in mentē uenit.) Recte nunc:quasi alias nihil suspicanti.

(margin: Vir · Miser · Nunc · Demiror · Peruicax · Nupta cum illo · Etiam)

GVI. ¶ CAT q; eccā.i. ecce hic uideo eā uxorē. o Myrrhina qd ais? dei de nō rñdente uxore subdit.heus aduerbiū uocantis, siue admonētis.dico t bi.i.te alloquor dicendo quid ais?Myr.ne.i. utrū.o uir mi.i. marite dic mihi.Phi.ego sum tuus uir.i. marit⁹. adeo .i.certe.tu ne.i. nō deputas.i nō existimas. me esse uirꝫ.i.maritū: immo nec hoiem quidē. Nam o mulier: si ego uisus forē unquā tibi esse utrumuis.i. utrūlibet horū.s. aut uir,aut hō:nō sic habitus essem ludibrio.i.derisioni.illusioni:hoc est nō fuissem sic delusus a tuis factis.i. per tua facta: quæ mihi hæc celasti.Myr.qbus factis a me ludibrio habitus es?Phi.at rogitas.i.ingris? qbus factis.impudentia est interrogare qd teneas.filia nr̄a peperit.hē:interiectio indignātis.taces i.celas?ex quo hoie peperit.s.i. ex cuius cōpressu? My.æquū est.p̄tonam dixit.q.d.maxime te decet p̄rem rogare illud de filia.s.ex quo pepererit.perii.i.cor meū illo dicto uulnerasti.obsecro ex quo hoie censes eā peperisse: nisi ex eo cui data est nuptū.i.cui nupsit: uel collocata fuit. Phi. credo eam peperisse ex Pā.neq; adeo.i certe. est patris.i.decet p̄rem arbitrari aliter,q̄ q ex uiro suo filia peperit. Sed demiror.i.ualde miror quid sit.quamobrē i.pp qd. uolueris tantopere.i.tm̄ cælare nos oēs hoc.s. partum filiæ p̄sertim cum pepererit·& recte quia nō monstrum pepererit.& suo .i.congruo tpe:quo p̄gnantes p̄nt parere: uidelicet septimo mense Nā ut hētur.ff. de sta.ho. Septimo mense p̄fectū fœtū nasci iā receptū est pp authoritatē doctissimi Hippocratis. Adeon.i.adeo ne uerum est sup.te esse aio adeo peruicaci.i. maligno,& perseueranti cum quadā ui. Nam peruicax est p̄seuerans cuꝫ quadā ui.ut p̄optares.i potius cuperes:uel ualde optates.puerum filię perire.i.exponi ad mortē. ex quo filio scires amicitiam fore.i futurā esse firmiorē.i.stabiliorem inter nos.posthac.i.in posterū potius q̄ filia esset nupta cū illo Pā aduersum.i.contra. libidinem.i. imoderatā tui animi cupiditatem.ego etiam credidi hanc culpam de diuortio filiæ esse illorum.i.esse apud illos,quæ tñ culpa est penes te.i. in te ipsa.& quasi in possessione tua.Myr.ego sum misera.i. infelix. Phi. Vtinā sciam istud esse.i.sciam te uere esse miserā ita:q uere sis misera. Vel utinā sciam pro certo penes te culpam esse. Sed nunc id uenit mihi in mentem.

(margin: Demirari · Peruicax)

SER. ¶ VTRVM uis uirū·uel hoiem quēlibet uisem. At rogitas. Impudentia n.ē: si qs qd nouit interrogat istuc. Accepta occasione de hoc qd dixerat:ex quo rñdet:nullā n. p se cām ut illā:q̄ ueritatē tegebat rñsionibus habebat Recte:nō mōstruose.s.nec asinum·nec puerum bimembrem:& similia. Et tpe.i.septimo mense:qui est legitimus partus. Adeon imposuit causam quare celasset·qa fortasse perimere uolebat:ne p illum filia reconciliaretur Pā.cum nollet esse nuptā:quia a principio habuit odio.& hoc est Adeon &c. Præoptares.s. antequam fieretur ab aliis: sed.q.d bene modo & peccata dicta:& noua facta in eandem suspitionem conueniunt.

Ex hac re quod locuta es olim, cum illum generum cepimus.
Nam negabas nuptam filiam tuam posse te pati
Cum eo, qui meretricem amaret, qui pernoctaret foris.
M. Quāuis caussam hunc suspicari, q̄ ipsam ueram, malo.
P. Multo prius sciui, q̄ tu, illum amicam habere Myrrhina.
Verum id uitium nunquam decreui esse ego adolescentiæ:
Nam id oībus innatū est. at pol iam aderit, se quoq; cū oderit.
Sed ut olim te ostēdisti eādē esse, nihil cessauisti usq; adhuc,
Vt filiam ab eo abduceres: neu quod ego egissem, esset ratū.
Id, nunc res indicium hæc facit, quo pacto factū uolueris.
M. Adeone me esse peruicacem censes, cui mater siem,
Vt eo essem aīo, si ex usu esset nr̄o hoc mr̄imoniū! *Troch. octo.*
P. Tune pspicere, aut iudicare nostrā in rē qd̄ sit, potes! *(catale.*
Audisti ex aliquo fortasse, qui uidisse eum diceret
Exeuntem, aut introeuntem ad amicam: quid tum postea,
Si modeste ac raro hoc fecit! nonne ea dissimulare nos

DONA | Olim | Capere generū | Capere arbitrū

℄ QVOD locuta es olim.) Pro añ. ℞ Cū illū generū cepi.) Vt arbitrū capere dicimus, id est eligere. & cū laude locutus est Pam. ℞ Cep mus. Elegimus. Virg. Ante locum capies ocu lis. ℞ Cū eo.) Viro. ℞ Qui meretricem amaret: q pnoctaret foris.) Non in hoc est accusatio, q hæc locuta sit: sed argumē tū est q celare uoluerit partum, quæ hoc Olim dixerit ℞ Ac pnoctaret.) Propter illud quod dixerat, Quid interea ibat ne ad Bacchidem? quoti die. Et nota familiari ter hoc uerbū poni a Terēno. Sicut Adel phis, Sed si hic perno cto, causse qd dicā Sy re? ℞ Quamuis caus sam.) Hoc pp specta torem dr̄, ut gestorū meminerit. ℞ Quā ip sam uerā.) Quia sola ex oībus defendi non potest. ℞ Multo pus sciui, q̄ tu.) Bene pgit: q taciturnitas p con fessione accepta est. ℞ Verum id uitium.) Hoc intelligi non pōt nisi Vitiū bis numero subaudieris. ℞ Adolescentiæ.) Melius dixit adolescentiæ, q̄ Pā. ut qd̄ in ætate fuerat, nō timeret in ingenio. ℞ Nā id oībus innatum est.) Amare in adolescētia. ℞ At pol iam aderit se quoq; cū oderit.) Mire senectutē ac cusat senex, cū & uelocē ond t his uerbis iā adesse & addit, Se quoq; oderit. q. d. Nō solū non amabit, sed & odio habe bit & nō alienas mulieres mō, nec uxorem quoq;, sed et seip sum. Plus ergo illatum, q̄ ratio depoścebat: sed mire ad affe ctū senis exprimendum. Se quoq; cum oderit. Id est ut pœni teat eū sui facti. Sed plus dixit q̄ si diceret, facta sui. ℞ Sed ut olim te offendisti.) Cum superiora dicta sunt. ℞ Vt filiam ab eo abduceres.) Vehementius dixit, q̄ si diceret, ut filiā ei nō redderes. ℞ Neu qd̄ ego egissem, esset ratum.) Quod ab eo abducis, nō bona socrus: q filiam, nō bona mater: q irri ta facis q̄ gessi nō bona uxor es, inqt. ℞ Nunc res indicium fa cit.) Hoc est, q celauisti partum. ℞ Id nunc res. Quasi dixerit unde scio. ℞ Quo pacto factū uolueris.) Nō solū quod fecit sed etiā qd̄ uoluit, obicit. ℞ Quo pacto factū uolueris De est, fieri. ℞ Peruicacem.) Per uim agentem, perniciosam me esse censes ℞ Cui.) Deest, ei, uel circa eā. ℞ Cui mater siem.) Rursus a uerisimili: an mater cōtra filiam faciat. ℞ Si ex usu esset hoc matrimoniū.) Callide mulier, ex his q̄ dixit senex de fensionē arripit Nā ille sicait, Negabas posse filiā tuā te pati cū eo q meretricē amaret, qui pnoctaret foris ℞ Ex usu nr̄o. Modo, utile: si p nostra esset utilitate. ℞ Tu ne prospicere. q A psona. ℞ Aut iudicare.) Prospicere futura: iudicare præsen tia. ℞ Audisti ex aliquo fortasse λιτότης satis, & oratorie. ℞ Aliquo. Nō a certa psona. Bene aliquo: ademit indicibus authoritatem. ℞ Qui uidisse eum diceret.) Nō, qui uidisset. ℞ Exeuntem aut introeuntem.) Sic Cicero, Tibi autem Bal be respondebo primum precario, si licet. si fas est defendi a me eum, qui in hortis fuerit, qui unguenta sumpserit q Ba ias uiderit. Non enim dixit, Amplectentem amicam. ℞ Aut introeuntem σύλληψις prima. In ludum ducere & reduce re. Exeuntem aut intro euntem. * mollis est quia luditur de sequentibus ad amicam ἐξουθενισμὸς criminis, de consuetudine. ℞ Quid tum postea?) διασυρμὸς quo cōtem nimus crimina leuiora. ℞ Si modeste.) Adhibito mō: uel cer te cum pudore ac modestia: ut celatum uoluerit ℞ Nōne ea dissimulare nos.) Duobus modis feruntur peccata: uel igno scēdo, uel cohibēdo. Mō dissimulare, est ignorantiā fingere.

Pernocto | Ex usu | Prospicere | Iudicare | Quid tum postea? | Modeste | Dissimulare

GVL. | Pernoctare

℄ QVOD olim locuta es. i. dixisti. cū. i. qn̄. cepimus. i. elegi mus. illū Pā generū. i. ut esset gener noster. nam negabas te posse pati filiam tuam esse nuptā cū eo: uel ei qui amaret me retrice. & q pnoctaret. i. totam nocte insomnem duceret. fo ris. i. extra domū. Pernoctare est totā nocte insomnem duce re. My. hoc dicit apud se, aut ad spectatores cōuersa. malo. i. potius uolo. hūc Phi dippū suspicari quam uis. i. quālibet aliam causam, q̄ ipsam uerā cām pp quā uolui cæ lare ptū. Phi. o Myr rhina. sciui multo pri us, q̄ tu sciueris illum Pā. hr̄e amicam Bac chidē. uerū. i. sed. ego nunq̄ decreui id uitiū amoris esse uitiū ado lescentiæ. i. iuuenilis ætatis. nam id uitiū ē innatum oībus adole scētibus ita opinatur Phidip. sed eius sn̄ia est iniq̄. nā adolescēti bus tale flagitiū ē gra uissimū, & multis co hibitionibus reprimē dum. at: idest sed. pol iurantis est. iam: idest statim post adole scētiam breuem. tempus aderit. i. adueniet: uel præsens erit. cum: idest quo tempore. etiam ipse Pamphilus oderit nō so lum alienas mulieres: immo & propriam: & item se ipsum in senectute. Sed ut. i. qualem olim ostendisti te esse: cum nega bas te posse pati filiam tuam nubere cum eo: qui foris per noctaret. nihil. i. in nullo. cessauisti. i. destitisti. esse eadem. i. eē similis: & talis qualem te ostēderas. usq; adhuc. i. hucusq; ad hoc tempus. ut abduceres. i. dimoueres: abstraheres filiam ab eo Pamphilo. ne id esset ratum. i. firmū stabile quod egis sem. nunc hæc res: idest ista cælatio tua facit iudicium. i. exi stimationem. uel indicium. i. demonstrationem. quo pacto uolueris id factum: scilicet q filia nupserit Pamphilo. Myr rhi. adeon: idest utrum. censes me esse ita peruicacem: idest ui m agentem perniciosam ei: uel erga eam Philomenam: cui Philomenæ ego sum mater. ut essem eo animo. i. ut haberē talem animum: qualem dicis me habere si hoc matrimoniū esset ex nostro usu. i. utile nobis: siue pro nostra utilitate. Tū. i. præterea. tu potes prospicere. i. prouidere: aut iudicare qd sit in rem nostram. i. in nostram utilitatem: seu quid nobis sit utile. Phi. fortasse tu audisti ex aliquo: qui diceret se uidisse eum Pamphilum exeuntem ab amica: aut intro euntem ad amicam Bacchidem. quid tum. i. tunc postea uis sup. ex eo in ferre si facit hoc. i. si uisit amicā raro. & modeste. i. adhibito modo: aut cum pudore & modestia. nonne est magis huma num nos dissimulare. i. fingere non ignorare.

Adeon | Peruicax

SER.

℄ QVAE VIS. i. idest quælibet cau. secum. sed ut ill qui dem corrigetur & cessabit a sua stultitia. sed tu non cessabis ab iniquitate tua. & hoc est Sed &c quod egissem. i. quod illi dederam filiam: & si modo uelles dicere noluisse esse q̄ eam duceret. Tamen ecce hæc res quam modo fecisti: facit in quo Pamphi &c. Accepta occasione a uerbis senis respō det: q uerum est eam noluisse q non sit nupta ex usu: idest utilitate sua: cum ille meretricem amaret. hoc est Adeon me esse per. cen. alli cui ma. scilicet filiæ meæ ut ego essem eo: idest tali animo contra Pamphilum scilicet q haberem eū odio. si hoc matrimonium: idest coniugium foret ex nostro usu: idest utilitate. Denique tu potes & debes pspi. aut iudi. no stram rem: idest ueritatem. Peruicax est ille, qui per omnia uult uincere: siue iustam: siue iniustam habeat causam: dissi mulare reprimendo odium.

℄ Magis

Magis homanũ est, q̃ date operam id scire, qui nos oderit?
Nam si is posset ab ea sese derepente auellere,
Qui cum tot consuesset annos: non eum hominem ducerẽ,
Nec usq; satis firmum gnatæ. M. mitte adolescentem obsecro,
Et quæ me peccasse ais, abi, solum solus conueni.
Roga uelit ne, an non, uxorem: si est, ut dicat nelle se,
Redde: sin est autem ut nolit, recte consului meæ.
P. Si quidem ille ipse non uolt, & tu sensisti esse in eo Myrrhina
Peccatum: aderam, cuius consilio ea par fuerat prospici.
Quam ob rẽ incendor ira, esse ausam facere hæc iniussu meo.
Interdico, ne extulisse extra ædeis puerum usquam nelis.
Sed ego stultior, meis dictis parere hanc qui postulem.
Ibo intro, atq; edicam seruis, ne quoquam efferri sinant.
M. Nullam pol credo mulierem me miseriorem uiuere. *Iab. acat.*
Nam ut hic laturus hoc sit, si ipsam rem ut fiet, resciuerit,
Nõ ædepol clã me ẽ: cũ hoc, qđ leuius ẽ, tã aĩo iracũdo tulit.

DONA. ℂMAGIS humanũ est.) Bñ, q̃a & illud humanũ dissimulare. an magis humanũ dissimulare: q̃a & irasci, & arguere humanũ est? ¶ Magis humanũ. Nota, p humanius, Terẽtiano more. ¶ Qui nos oderit:) Qui, uñ uel q̃obrẽ. Et recte, nemo n. dolens q̃ nõ amet, id facit quo magis odio sit ¶ Nam si is posset ab ea sese derepẽte auellere.) Oratorie nõ cõtentus defendisse Pãphilũ, hoc ipso illuz, quo accusatus est, laudat. ¶ Derepente. Vna ps orõnis est. ¶ Qui cuz tot cõsu. an.) Laudat ubiq; eos Terẽ. q cõsuetudine uincunť. ut alibi, Hic parũ cõsuetudinis cã, huius mortẽ tã fert familiariter. Et mox, Vt neq; me cõsuetudo, neq; amor, neq; pudor cõmoueat neq; cõmoneat, ut seruẽ fidẽ? Ergo fert' quẽ lõga consuetudo non cõmouet. ¶ Qui cuz tot consuesset annos. Nõ qua cũ, sed quicũ: nt a qbus, & nõ a qs. Et cõsuesset pprie dr in stupro. ¶ Nõ eũ hoiem ducerẽ.) Nõ solũ, inqt, hõ non esset, id qđ forsitan nihil nr̃a intereat: sed qđ nobis maximũ est: uir stabilis si'ię esse nõ posset. ¶ Nec uirũ.) Vir mõ, maritus. ¶ Nõ eũ hoiem ducerẽ, nec uiq; satis firmũ gnatę. Põt & sic intelligi, Nõ eũ hoiem ducerẽ, q cõsuetudinẽ lõgi tpis temere abrũperet. ¶ Nec uirũ satis firmũ gnatę. Quẽ res ueneteę nõ mouerẽt. nã firmũ ẽt hoc possumus intelligere, ualidũ in offõ coitus. Sic Horati'. Fortiq; marito Destinet uxorẽ. ¶ Mitte adol. obse.) His uerbis solemus cõmẽtitia argumẽta cõtẽnere. ut, Misericordia aios mr̃nos his natos. Et alibi, Mitto oĩa. adde istuc * Imprudens timuit adolescẽs: sino. tu seruus. Verũ &c. Etenĩ ille dixerat, Verũ id uitiũ, nũq̃ decreni esse ego adolescẽtiæ. Adeon' putaci esse aĩo, ut puerum prçoptares perire potius, q̃ aduersus animi tui libidinẽ esset cum illo nupta? ¶ Et quæ me peccasse ais: abi: solus solum conueni.) Recte hec dicit mulier, utpote memor q̃ cũ Pamphilo sit locuta. Et Solus solũ ideo, quia metuit, ne orata sua nõ seruet Pãphilus & ideo multi sciant ¶ Roga, uelitne annon, uxorem.) Verba q̃bus cũ Pãphilo loquatur socer ne si aliter agat, rñdeatur a gño. ¶ Recte cõsului meæ.) Illũ, inqt, nolle, signũ erit me puidisse filię. ¶ Si q̃dẽ ille ipse nõ uult, & tu sensisti.) Aĩaduertẽdũ, quẽadmodũ oĩa q̃bus se defenderit Myrrhina, in malã ptẽ accipit Phidippus: & hinc magis accusat uñ illa se purgat. ¶ Cuius cõsilio ea par fue. p.) Nõ dixit cuius cõ silio repudiũ daretur Pãphilo. ita ad unũ oĩa exitũ spectãt. ¶ Esse cãm facere hæc iniu. meo.) Abducere filiã, celare ptũ, exponere puerũ. ¶ Interdico.) Inter edico & interdico hoc interest. Edicimus, qđ iubemus fieri. Interdicimus, qđ uetamus fieri. Edicimus ẽt uni gñi hoĩum: Interdicimus diuersis. Itaq; Prætoris edicta, & interdicta dñt. Interdico, separatim dicẽdũ, legẽdũq;: quia interdico ne uelis, nõ est integrũ. ¶ Interdico. ne Extulisse extra ędes.) Id agiť, ne sub incerto intercip iať puer: & tragœdia fiat, ex comœdia. ¶ Meis dictis parere hãc postulẽ. Demonstratiue & accusatorie dixit Hãc, q̃si tã cõtumacẽ. ¶ Hanc q postulẽ. Quid est hãc? utrũ mulierẽ? an uxorẽ? an cõtumacez fœminam? ¶ Ibo intro.) Sibi ipse hoc dicit τὸ ἰδιωτικόν. ¶ Edicã ser ne quoq̃ ef. sin.) Et hoc recte Poeta: q̃a ita opus ẽ ne cõpleat Myrrhina qđ pmisit de exponẽdo puero. Ali. n. Dein cõtinuo exponeť. ¶ Nã ut hic lat. hoc fit.) Sic oñdiť cã, cur ppetuo celãdũ sit seni uitiũ uirginis. ¶ Nã ut hic. Q uã-

Consuesco

Vir

Edico Interdico

tũ iracũdię hiturus sit, q̃tũ furoris. hoc. n. significat Vt. & simul Poeta, quod alibi obscure facit, hic aperte demonstrat, quod periculum sit in fabula, nisi κατὰ σοφὸν succurrat. ¶ Non clam me est.) Id est scio.

GVI. ℂQVAM dare operã. i. q̃ laborare scire. id. qui: ablatiuus a neutro. i. ex quo, siue unde aut quãobrẽ. oderit. i. odio prosequať nos. Nã si ipse Pãphilus posset auellere: id est abstrahere se ab ea amica. derepente. i. ualde repẽte. una enim est pars orõnis. qui cũ. i. cum qua amica. consuesceret. i. consuetus fieret uel consuetudinẽ, seu conuersatione hęret. tot annos. i. tanto tẽpore. nõ ducerẽ eũ eẽ hoiem fragilis s. naturę: & ad uoluptates multũ propensæ. nec ducerẽ eũ esse uiq; satis firmũ. i. ualidũ natæ meæ My. obsecro mitte. i. dimitte. adolescentẽ Pãphilũ. & mitte ea, q. i. in quibus. ais. i. dicis. me peccasse. i. errasse. Abi. i. discede. tu solus conueni. i. alloquere. Pamphilum solum: idest sine arbitris. roga. i. interroga. ne. i. utrum. uelit uxorẽ Philomenam: an non nelit. Si est. i. sic contingit ut dicat se uelle uxorem: redde ei uxorem. sin autẽ. i. sed si est: idest si contingit ut nolit uxorem. recte consului: id est prospexi: prouidi meæ gnatæ Philomenæ. Phi. siquidem: idest si certe. ille ipse Pamphilus nõ uult uxorem: & si tu Myrrhina sensisti peccatum esse in eo aderam: idest prope eram: cuius cõsilio uidelicet meo. par fuerat: id est decuerat (nam par esse significat decens esse) ea s. peccata Pamphi. prospici: id est prouideri. quã obrem incendor ira: id est uehementer excandesco. te Myrrhinam ausam esse facere hæc. s. abducere filiam: cælate partum: & exponere puerũ. iniussu meo: id est absq; præcepto meo. interdico. i. prohibeo. Edicimus quod fieri iubemus: interdicimus quod fieri uetamus. edicimus ẽt uni generi hominum: interdicimus diuersis. interdico ergo ne: id est ut nõ. uelis extulisse: id est exportasse puerum extra ædes: id est extra domum meam. Sed ego sum stultior: id est nimis stultus. qui. s. ego postulem hanc uxorem meam parere: idest obsequi: obedire meis dictis. ibo intro. atq; edicam. i. iubebo. seruis. ne ipsi sinant: id est permittant. puerum efferri: id est exportari. quoquam: id est in aliquem locum. Myrrhi. pol. i. per Pollucem. nullam credo mulierem uiuere miseriorem: id est infeliciorem me. nam ædepol nõ est clam me: id est nõ ignoto. ut: id est quo pacto. hic uir meus laturus sit hoc: uidelicet si resciuerit ipsam rem. ut fit: id est sciuerit rem quẽadmodum est: uidelicet filiam nõ esse ex Pamphilo grauidam: cum tamen esset: nõ quidem in matrimonium: sed ante in tenebris. cum: idest quia ipse uir meus tulit animo tã iracundo hoc quod est leuius s. partum cælasse.

SER. ℂPOTIVS QVAM dare operã ut id. s. illum Pamphi. esse apud meretricem. Inde te illum habere odio sciret inimici nostri. & gaudeo de nostro malo: hoc est qui nos oderit. Quare modo ex usares iuuenem & me accusares. Dimitte eum & me: & abi ad eum solus & cætera. Forsitan tu sensisti eum nolle. Et si hoc non: tamen debuisses sine meo consilio tale quid incepisse. id est adducere filiam. hoc ibi. Aderam & cætera illud fecisti sine meo iussu. Sed modo interdico ne ex: id est proiecisse aliquo & cætera. Nullam pol. Nã ædepol non clam me est.

DONA. ℭNEC qua uia snia eius mutari possit, scio.) Nescio quo mô ex iracundo placidus fiat. ℣ Snia eius. De puero non exponẽdo. ℣ Hoc mihi unũ.) Hoc adhuc, inqt, malũ non mihi euenerat, cũ euenerint multa. Et uide, an Si puerũ ut tollat cogit, quasi cũ gemitu & percontatiue pronunciandum sit. etenim Si, obscurã locutionẽ facit: nisi forte Cuz uel Quod significat. ℣ Hoc mihi unum ex plurimis miseriis reliquum fuerat malum.) Ex oibus malis reliquũ cũ dicat maximũ malũ significat. Nã nõ mediocre est, qd' oium miseriarũ est ultimũ, & inter mala multa reliquũ. qd' sic accipimus. Possumus & nos interrogatiue pnunciare. ℣ Puerũ ut tollã, cogit. Recte tollã q̃stio nũ sit. ℣ Forma in tenebris nosci non quita est.) Ab actiuo queo, passiuũ fecit queor, retinendo participiũ: quita est. sed antique dixit. ℣ Neq; dettactũ. Solet. n. fieri ℣ Ipse eripuit. Hic ad exitũ spectat ἀναγνώρισιν: qa p annulũ fiet cognitio. ℣ Ipse eripuit. E contrario, inquit, factũ est, ipsa ut nõ eriperet sed ipsi eriperet. ℣ Simul uereor Pãphilũ, ne orata nr̃a.) Scilicet si sustulerimus cogente sene eũ puerũ, quẽ expositũ iri Pãphilo pauloante pmisi. ℣ Cũ sciet alienũ puerũ tolli p suo.) Nõ solũ, inqt, tolli ægre feret alienũ, uerũ ẽt pro suo.

> Nec qua uia sententia eius mutari possit, scio.
> Hoc mihi unum ex plurimis miseriis reliquum fuerat malum:
> Si puerum ut tollam cogit, cuius nos qui sit nescimus pater:
> Nam cũ cõpressa est gnata, forma in tenebris nosci nõ quita est,
> Neq; detractum ei tum qdquã est, qui post possit nosci qui siet.
> Ipse eripuit ui, in digitu quem habuit, uirgini abiens annulum:
> Simul uereor Pamphilum, ue orata nostra nequeat diutius
> Celare, cum sciet alienum puerum tolli pro suo.

GVL. ℭNE [illegible] scio qua uia. i. qua rõne. snia ei⁹ possit mutari hoc unũ malũ reliquũ fuerat. i. restiteeat mihi. ex plurimis miseriis. i. ex multis malis, seu infortuniis: si uir meus cogit ut tollã. i. educẽ puerũ. cuius pueri nos nescimus q̃ i qs. sit pr̃. nam cũ i. qñ. nata cõpressa est. i. stuprata. forma stupratoris nõ quita est antique ut a q̃or passiuo. i. non potuit. nosci. i. aiaduerti. neq; tũ. i. tunc. qcquã. i. aliqd detractũ est. i. ablatũ est ei Pãphilo. q i. quo, uel unũ possit nosci q sit ɔpressor. s. ipse stuprator abiens. i. discedens. eripuit ei. i. uiolẽtia uirgini annulũ quẽ habuit in digito simul. i. ẽt. uereor Pam. ne. i. q. nequeat. i. nõ possit. cælare diutius nr̃a orata. i. ea q̃ orauimus eũ ut cælaret eũ. i. qñ. sciet alienum puerũ tolli. i. nutriri. pro suo. i. loco sui filii.

SEP. ℭVT. i. qualiter. hic. i. maritus meus sit laturus: si resciuerit ipsam rem. i. ueritatem de filia mea ut. i. qualiter ipsa res siet: cum de hoc partu eius sententia de puero, quem p̃cepit nutriri. quod mihi graue est.

ACTVS IIII. SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati acatalectici.

SOSTRATA, PAMPHILVS.

S. Non clã me ẽ mi gnate tibi me esse susp ctã, uxorẽ tuã
Propter meos mores hinc abiisse, etsi ea dissimulas
sedulo:
Verũ ita me Di ament, itaq; obtingãt ex te quæ exopto mihi,
Vt nunq̃ sciens commerui, merito ut caperet illa odium mei:
Teq; ante q̃ me amare rebar, ei rei firmasti fidem.
Nã mihi intus tuus pater narrauit mõ, quo pacto me habueris.
Præpositam amori tuo: nũc tibi me certum est contra gratiam

DONA. Non clã me est.) In hac scena, uelut q̃itas negotialis in disputatione uenit. iustumne sit repudiari con ugẽ eã mris: & oino qd' fieri dẽat. ℣ Nõ clam.) Vero ordine a purgatiõe sui icipit mr̃ abitura ne p discedit ira cũdiæ uideat. ℣ Tibi me ẽẽ sus.) Id est in suspitionẽ uẽisse. ℣ Vxorẽ tuã pp me. mo. hic abiĩ.) Blãdius uxorẽ signauit: q̃ si diceret Philumenã. Et Mores, pprie senũ dñr: unẽ senectus morosa: & morosi hoies. q sui cuiusdã moris sunt. ℣ Etsi ea dis. se.) Ea. i. q̃ scio. & ea, p eã rẽ: sed abso'ute occurrit supra latẽ snię, & gñe neutro. & ẽ ordo: etsi ea dissimulas sedulo: nõ clã me ẽ, &c. ℣ Verũ ita me Di amẽt.) Cõiectura q̃ soluit iureiurando. ℣ Nunquã sciens cõmerui.) Bona exceptio: qa possumus aliquẽ inscienter lædere. q̃ res ad ueniã pertinet ℣ Itaq; obtingant ex te.) Pro se iurat, & rarã rem Pamphilo probat, ut blãda sit. ℣ Itaq.) Duæ partes orationis. ℣ Vt nunquam sciens. Hic ordo est iusiurandi ut cũ p̃posuerit Ita, sequatur Vt. Cicero, Ita uelim mihi deos ppitios, ut cũ illius tpis mihi uenit in mẽtẽ, &c. ℣ Merito ut caperet odiũ illa mei.) Bñ dixit merito. nã ut nos imerito qs nõ oderit, nõ est in nr̃a manu, hæc est exceptio. Plautus in Trinũmo, Quin dicãt, nõ est merito ne dicãt. i. ℣ Merito ut capet odiũ illa mei. Id. n. ẽ culpa sine merito. ℣ Teq; anteq̃ me.) Deest tã ut sit ordo, Et q̃ te amare me rebar tm̃ firmasti fidẽ ei rei. ℣ Teq; anteq̃ me amare rebar, ei firmasti fidem. Ordo & sensus hic est, Et qd' ante rebar, ei rei firmasti fidẽ meam: neq; me fefellit, quod ãn rebar, te me amare. nam ei rei firmasti fidem. i. probationem attulisti. ℣ Nam mihi tuus pater.) Dixit enim supra, Atq; in eam hoc omne quod mihi ægre est, eniomã potuit eniz euo mendo narrasse q matrem filius p̃posuisset uxori ℣ Tuus pater.) Familiarius q̃ si diceret, Laches. ℣ Præpositã amori tuo.) Plus dixit, amori tuo, q̃ si, uxori tuæ, diceret.

Suspectus Mores Morosi hoies

Ita, ut

GVL. Non &c. Hic Sostra. & filio se purgat de abscessu uxoris: & simul se abituraz rus pollicetur: ne obstet sua præsentia quominus Philomena redeat. Sostr. o mi gnate: idest Pamphile non est clam me: idest non ignoro. me esse suspectam: idest in suspitione tibi. uxorem tuam abiisse: idest abscessisse hinc propter meos mores forsitan iniucundos. etsi: idest quamuis dissimulas: idest cælas: non ostendis sedulo idest sine dolo: instanter. ea: idest eam rẽ scilicet me esse suspectam tibi. uerum Di ita me ament iurãdi modus est. & ita ea quæ opto ex te obtingant mihi. ut id est sicut. nunquam sciens idest consulto: dedita opera. commerui: idest male de ea sum merita. commeremus mala tantum. uel commerui. idest digna fui: ut illa uxor tua caperet odium mei merito. i. quod odium meruerim Et q̃ idest quãtum. rebar: idest putabam. ante: idest prius te amare me tam supple. i. tantum. firmasti fidem: idest adhibuisti probationẽ ei rei. s. amori tuo in me. nam pater tuus Laches modo: idest pauloante. narrauit mihi intus quo pacto: idest quo modo. habueris me prępositam: idest pręposueris me tuo amori in uxorem. Nunc contra: idest e diuerso: uicissim. certum est mihi: idest constitui, ac deliberaui.

Cõmereri

SER. Non clam. Inducitur Sostrata cupiens abire rus: ne posset culpari de repudio: ut uehementius insistant quærere causam dissidii. & cum nulla Pam. relinquatur excusandi causa: culpabit de amore Bac. ut ueritatem fateatur: & uxorem recipiat. ut illa caperet: merito in principio putabam te me odisse propter uxorem: si d ante q̃ rebar: idest existimarẽ te amare me firmasti fidem ei rei: scilicet q me amabas tunc: quando coram patre & Phi. præposui matrem uxori: & ita uidet esse causa quare uxorem repudiet.

ℭVt

Referre: ut apud me præmium esse positum pietatis scias.
Mi Pamphile hoc & uobis, & meæ commodum famæ arbitror.
Ego rus abituram hinc cum tuo me esse certo decreui patre.
Ne mea præsentia obstet, neu caussa ulla restet reliqua,
Quin tua Philumena ad te redeat. PAM. q̃so, qd istuc cõsiliũ ẽ?
Illius stultitia uicta, ex urbe tu rus habitatum migres?
Non facies: neq; siniam, ut qui nobis mater maledictum uelit,
Mea pertinacia dicat esse factum, haud tua modestia.
Tum tuas amicas te, & cognatas deserere, & festos dies
Mea caussa nolo. S. nihil iam mihi istæc res uoluptatis ferunt.
Dum ætas, tempus tulit, perfuncta satis sum satias me iã tenet
Studiorũ istorũ: hæc mihi nunc cura est maxima, ut ne cui mea
Longinquitas ætatis obstet, mortemue exoptet meam.
Hic uideo me esse inuisam immerito: tempus est concedere.
Sic optime, ut ego opinor, omneis caussas præcidam omnibus.
Et me hac suspitione exoluam & illis morem gessero.

DONA. ¶ VT apud me præmiũ esse positũ pietatis scias.) Laborat mulier, ne qđ dictura est: odio, aut do ore, aut certe ira facere uideat. ¶ Præmiũ esse Positũ pietatis. Sic Virg. Hic pietatis honos, sunt hic sua p̃mia laudi. ¶ Mi Pã hoc uobis & meę cõmodũ.) Rẽ dut ã dictura: uide quãtis p̃blandiť uerbis, tẽq; p̃molliat, Nunc tibi me certũ est contra grat. ã. Contra nunc, uicissim. ¶ Et meæ. õ modũ famæ. Ab honesto. ¶ Mi Pam. hoc uobis & meę. Principiũ hoc aliqd est precantis fœminę. A blandimẽto ergo incipit, ut libenter audiat. ¶ Ego rus abituram hinc cũ tuo me eẽ certo decreui p̃re.) Certo dixit, ne sit dissuadendi locus. ¶ Cum tuo me esse certo decreui. Ad hoc addidit, certo decreui: ut non audeat dissuadere filius. ¶ Ne mea p̃sen.) Nõ dixit iã colpa, sed p̃sentia. ¶ Quid istuc cõsilii est?) Bñ: q̃ illa Decreui dixerat. ¶ Illius.) A p̃sona. ¶ Stultitia.) A cã. ¶ Victa.) Non enim uolẽs. ¶ Vrbe. A loco. ¶ Tu.) A persona. ¶ Habitatum.) A facto. ¶ Illius stultitia uicta, ex urbe tu rus habitatum migres? Vide q̃ oratorie omnia congesserit, a personis, a causis, a locis a factis. ¶ Illius stultitia. Ab utili. Mire ait, & Rus, & Ex urbe, & Habitatum, dixit. ¶ Vt qui nobis mater maledictum uelit.) Ab honesto. ¶ Non facies, neq; sinã.) Primo, nõ facies: deinde, si facere p̃seueraueris, nõ sinã Et, nõ facies nõ est interdicentis, sed quasi dicat, scio te nõ facturam rem tam prauam. Sunt aũt qui neq; Sinam iungant interioribus. sunt q totum contexte legant, Nõ facies, usq; Modestia. ¶ Mea pertinacia esse dicat factum.) Bene tetinet, tũ uult sua interesse ne fiat. ¶ Tum tuas amicas te.) In dissuadendo cõmiscuit & honestatem & utilitatem. ¶ Mea caussa nolo.) Non est superbum nolo: sed consuetudine diciť. ¶ Nihil iam mihi istęc res. Contea oĩa. Et ab ultimis incipit ¶ Istæc res. Amicæ, cognatæ, dies festi. ¶ Dũ ætatis tp̃s tulit.) Tulit pro passum est, permisit. & in bonis. n. & in malis diciť. ¶ Dũ ætatis Tp̃s tulit, perfuncta satis sum.) Si, inqt, meæ uoluptatis caussa exercenda sunt, iam nõ delectant: si officii ac religionis, iã nõ possum, q̃ sim anus Necessaria diuisio: q̃ ille & religionẽ incusserat festorũ dierũ. ¶ Dũ ætatis tp̃s tulit. Nõ, inquit, reprehẽdat: q̃ cũ potuerim, perfuncta satis sum. Sic Virg. Sat patriæ, Priamoq; datũ. ¶ Satias me iam tenet.) Nimis materne atq; aniliter. ¶ Hæc mihi nunc cura est maxima.) Hoc nimis seńo pronunciãdũ. Et Ne cui odiose, ne Tibi diceret. ¶ Vt ne cui meæ Longinqtas ętatis obstet. Hoc ad nurũ: expectatione ad filiũ refert. hinc. n. odio digni parentes, expectati appellanť. ¶ Longinqtas ętatis obstet, Mortẽue meam. Cũ sedulo agat socrus, ne qd p iracundiã statuisse uideať: uide tñ ut intermisceat indignationẽ & multa dolore deprõpta sint: qđ Poeta nõ inuitus facit, ad mores exprimẽdos, p̃sonasq; reddẽdas. ¶ Hic uideo me esse inuisam ĩmerito.) Quia tu sdecreui p̃gere: nõ quasi nurũ uitatura, sed locũ. Et mire inuisam & nõ addidit cui sed dixit Tp̃s est cõcedere. Quia anus sum: an q̃a nurus in domo? ¶ Oẽs cãs p̃cidã oĩbus. Bñ omnibus: ne specialiť lęsisset nurũ. & g̃naliter dixit. ¶ Et illis morẽ gessero.) Mire illis, nõ nurui. Et morẽ gessero, acriter dictũ: ut oñdat hoc illos cũ m uoluisse ut expelleret, ut si dicas, inimicum tibi morem gessisse, q se suspenderit.

Dñi tp̃s tulit

GVI. ¶ ME referre g̃ram. i. reddere bñficiũ tibi. ut o mi Pãphile scia. p̃miũ. i. mercedem. esse positũ apud me pietati. i. propietate & intimo affectu tuo in parentẽ. Illud aũt p̃miũ intelligit esse: si ipsa cũ Lache rus secedat: & reditui Philomenę nõ obstet. arbitror hoc. s. qđ uolo facere esse cõmodũ. i. consentaneũ. utile uobis. i. tibi & Philomenę. & ẽt meæ famæ: ne uideat esse diuortii cã. certe ego decreui. i. cõstitui me esse abiturã. i. discessurã. rus. i. in agros hĩc. i. ex hoc loco. cum tuo p̃re. s. Lache marito meo. ne. i. ut nõ. mea p̃ñtia obstet. i. impediat. neu. i. & ut nõ ulla cã restet reliqua. i. relinquať. qn. i. q nõ. tua Philomẽa redeat ad te. Pã. q̃so? qd cõsilii. i. qd cõsiliũ est istud. i. tuum. q. d. qd sibi uult tuũ p̃positũ uel quale est istud p̃positum. ut tu uicta. i. mota. stultitia. i. per stultitiam illius Philomenæ migres. i. discedas. rus habitatũ. i. ad habitandũ ruri haud. i. nõ facies. i. non migrabis rus. neq; ego sinam. i. patiar te id esse facturam. ut. i. ne uõ o mater. is qui uelit maledictũ. i. maledicere nobis, dicat id esse factum. s. q migraueris rus mea pertinacia. i. mea obstinatiõe & p̃seueranti importunitate. haud. i. non dicat esse factũ tua modestia tum. i. deinde ego nolo te deserere. i. derelinquere tuas amicas & cognatas & nolo te deserere dies festos: q celebranť frequentes in urbe. mea causa. i. p̃pter me: ut tu mihi gratificeris. So p̃ stiurantis. iam. i. nũc. istæ res: quas dicis. s. amicæ: cognatæ: dies festi. nihil uoluptatis. i. nullam uoluptatem ne minimã quidem. ferunt. i. afferunt mihi. dum. i. q̃ diu. tempus ætatis tulit. i. passum est uel postulauit: ac p̃misit satis perfuncta sum illis rebus. i. sufficienter sum illis rebus usa. & quidem usq; in finem tẽporis illud ferentis. Perfunctus periclis diciť, q pericla finiuit. similiter p̃functus magistratibus q magistratus administrauit & eos ad finẽ usq; p̃duxit. iam satietas. i. tædium istorũ studiorum. i. istarũ applicationũ animi. tenet me. i. iam harum rerum sum tædio affecta. nunc hæc cura est mihi maxima. i. maxime hoc curo qđ sequitur. ut. i. q. ne cui. i. nõ alicui mea longinquitas ætatis. i. mea longa uita: uel diuturnum spatiũ uitæ meæ. obstet. i. nocerat: sit obstaculum alicui. uel nequis exoptet mortem meã quod fieri solet de senibus: q expectati appellantur: q eorũ mors ab hæredibus expecteť. uideo. i. conspicio. me esse inuisam. i. odio habitam hic. i. in hac urbe. ideo abeundũ est rus. & qdem immerito. i. iniuria. & cum nõ meruerim. tẽpus est cõcedere. i. abire & locũ dare. sic. s. cõcedendo ego optime p̃cidam. i. rescindã: cõpositum a p̃ & cædo is. pro scindo. & iõ p̃cidã. i. amputabo: auferã abrumpam. oẽs cãs oibus. i. oẽs occasiões oibus auferã: odio me prosequendi, & mortẽ meam optãdi. & exoluã. i. explicabo me: liberabo me. hac suspitiõe. i. ea opinione falsa, quę de me habeť. & morem gessero. i. sic cõplacuero illis & est eo modo dictum: quẽadmodũ si diceretur: Inimicus tibi morẽ gessisse, q se suspenderit.

SER. ¶ REFERRE. i. reddere g̃ram. s. remouẽdo me & nõ dare cãm repudii: ut cum sis pius erga me: scias p̃mium apud me positum: & paratũ tuæ pietati: hoc. s. quod sequiť. Arbitror hoc esse c. u q. e. d. ego rus &c. stultitia illius: quia p nihilo tenemur. hoc uulgus. i. malas socrus: quem fortunatus sum in cæteris rebus: quia & bonã matrem habeo.

Sine me obsecro hoc effugete, uolgus qd' male audit mulierũ.
P. Quam fortunatus cæteris fum rebus, absq; una hæc foret,
Hãc matrẽ hñs talẽ, illã aũt uxorẽ. S. obsecro mi Pamphile,
Non tute rem incõmodã, ut quæq; est, in aĩum inducas pati.
Si cætera sũt ita ut tu uis, itaq; ut eẽ ego †illã existimo, *al. illa*
Mi gnate da ueniã hãc mihi· reduce illã. PAM. uæ misero mihi.
S. Et mihi qdẽ· nã hæc res nõ minus me male hẽt, q̃ te gnate mi.

DON A ℭ SINE me obsecro hoc effugere.) Quia dixerat maritus eius. Oes socrus oderunt nurus. ℣ Sine me obsecro hoc effugere. Potentissimũ est ad extorquendũ aliqd argumẽtũ, cum illis qbus chari esse debemus, nr̃a caussa potius, q̃ illorũ, dicimus uelle nos, aut nolle qd facimus. nã & Pãphilus supra sic dixit, Nõ facies, neq; sinã. ℣ Quod male audit.) Supra dixit. Ab honesto ℣ Absq; una hęc foret.) Absq;, extra. ut sit aduerbiũ magis, q̃ præpositio. & una, Res subaudiẽda. Et totũ ἐν ὑποκρίσει. statimq; iungẽdũ, Hãc matrẽ habens talem, illã aũt uxorem. Vel certe, Absque foret, p abesset. Alii Hac de uxore dici putant: ut absq; sit pposítio. ℣ Nõ tute rẽ incõ. ut quęq; ẽ, in aĩum indu. pa.) Hora. Durũ, sed leuius fit patiẽtia, Quicqd corrigere ẽ nefas. ℣ Si cæ. sunt.) Bñ cætera, absq; uno dicenti. ℣ Itaq; ut esse ego illã exi.) Quia potuit dici ei, O socrus, ergo dubitas de integritate nurus, addidit, Itaq; ut esse ego illã existimo. ℣ Da ue. hãc mi.) Mihi, pp quã putas nõ reducẽdã. ℣ Væ mi mi.) Nec negat, nec pmittit: sed ingemiscit, utpote q penitus dolore cõmotus, æquũ aĩ dissimulare nõ põt. ℣ Væ mise. mi ℣ Nihil potuit p terũ q̃litate rñdere, nisi ut ingemisceret. ℣ Et mi. q.) ἄχθος quid enim, & mihi? an Her? multa sic in usu nr̃o sunt,

GVI. ℭ OBSECRO sine. i. pmitte, me effugere hoc uulgus. i. hoc uulgare genus mulierũ. qd' uulgus male audit. i. de quo genere mala dicunt. nã male audiri nõ põt nisi prius mala dicant. Pã. q̃. i. quantũ exclamãdo legat. fortunatus sum. i. felix. cæteris rebus. i. in aliis rebus. absq; hæc una res. s. discessus mea is rus. foret. i. accideret, q modus loquendi p absq; uulgo dici solet hoc mõ: Ego eram satis afflictus in aliis rebus sine hoc, q hęc res accideret: uel absq; q hęc res accideret. sed melius est imitantes Teren. dicere: Eram satis in cæteris rebus uexatus absq; hoc contingeret. ubi Don. dicit: absq; esse aduerbium potius q̃ præpõnem: qd' ex eo cõstat: q sine suo casu appositũ est. q̃ ergo fortunatus sum ĩ cæteris reb' absq; hęc una res foret habẽs. i. q habeo hãc mrẽm talẽ: q̃ nullis meis flectat doloribus. aũt. i. sed. hñs inq̃ illã uxorẽ: q̃. s. grauida sit facta ex alio, q̃ ex me. ut tũc existimabat. So. o mi Pã. obsecro ut supple tute. i. tu ipse. non inducas aĩu3. i. nõ uelis: nõ tibi psuadeas pati. i. ferre. rẽ incõmodã. i. ĩfelicẽ: nõ opportunã. ut. i. sm q; quęq; res incõmoda est. q. d. nõ apponas aĩo tuo res incõmodas sm oẽm earũ incõmoditatẽ. sed qcq d erit illud ferendo supes. Si cætera pter meum discessum sunt ita ut uis. & si uxor sup. est ita ut sicut existimo illam esse. o mi gnate. da mihi hãc ueniam. i. permitte ut rus secedam cum tua uenia. reduce p reduc illam Philomenam. Pã. ue misero mihi. i. sum bene infelix & maledictus: & hoc dicit ingemiscens. So. & qdem ue mihi miseræ. ẽ ut tibi. i. etiã sum infelix in hac re ut tu. nam hæc res o mi gnate nõ minus male habet. i. tractat me, q̃ habeat te.

SER. ℭ ET bonam uxorẽ. si hæc res una. i. discordia: q̃ facta est inter eas: foret absq; hic est aduerbium. Consolatur eum mater. Non inducas eum pati. i. accipere in rem: ut quæq; res est diuersa: sed debes te consolari.

ACTVS IIII. SCENA TERTIA.

LACHES, SOSTRATA, PAMPHILVS.

L. QVEM cũ istoc sermonem habueris, procul hinc stans accepi uxor·
Istuc ẽ sape, q ubicũq; opus sit, aĩum possis flectere,
Quod faciendũ fortasse sit post, idẽ hoc nũc si feceris.
S. Fors fuat pol. L. abi rus ergo hinc · ibi ego te, & tu me feres.

DONA. ℭ QVem cum istoc sermonẽ habueris.) In hoc colloquio reconciliatio senu3 est post iurgiũ, mixta disputatione Pãphili de nõ reducẽda uxore. ℣ Procul.) Procul, nunc prope. ℣ Hic stans accepi uxor.) Accepi, audiui. Et modo, uxor: ante, mulier. & de uxore, Dii mala prohibeant. ℣ Istuc est sapere.) τὸ Istuc, exceptiue dictum: quasi cætera stulte fecerit. & simul stomachũ retinet quo reprehendat cætera. ℣ Qui ubicunq; opus est.) Qui pro quæ, interdum abundat. ℣ Animum possis flectere.) Modo non alienũ animum, sed suum flectere. & unde flectere? a iurgio ad modestiam, ex concessione ex domo. ℣ Animum flectere. Adhoc flectere animum dixit, ut ostenderet ne nunc quidem purgatam apud se Sostratam de præterita culpa. ℣ Quod faciundum sit fortasse post.) Hæc etiã sententia uideri potest generalis. & deest Ad id: ut sit, flectere ad id quod faciẽdum. Potest & absolute accipi. ℣ Quod pro quæ res facienda sit. ℣ Quod post faciendum sit. Id est cõcedendum. & uim necessitatis hoc uerbum exprimit. ℣ Fors fuat pol.) Fortuna faueat: quasi τῷ εὐφημισμῷ aduersus triste dictum usa est. nam fors fortuna bona est. Et fuat, sit significat. dixerat enim ille, Quod faciendũ sit post fortasse. ℣ Fors fuat pol. Id est bona eueniat. q̃si τῷ εὐφημισμῷ dicat, Bona dicito potius. An bona fortuna sit p Polluce? ℣ Abi rus.) Hortãtis est ad celeritatem. Virg. Ergo age chare pater, ceruici imponere nr̃æ. ℣ Ibi ego te, & tu me feres.) Nõ dixit, Ibi nos inuicem delectabimus: sed qa senex atq; anus est, ego te, & tu me feres, dixit. Et simul qa nup incusauerat mores senũ, reuocare uult caussam abscessiõis suæ & ad filii culpã aut nurus. ℣ Ibi ego te, & tu me feres.) Aut qa noti inter nos sunt mores nr̃i: aut qa utriq; una ętas ẽ. & sic pnũtia q̃si hoc ipm necessitate decernat senex cũ dic̃, Abi rus. Ergo hic Ibi ego te, & tu me feres, ipsa pronuntiatio querelam continet de filiis & senectute.

Fors fuat

GVI. ℭ QVem &c. In hoc coloquio reconciliatio senum est post iurgium mixta disputatione Pã. de non reducenda uxore. La. o uxor. ergo stans procul hinc. i. non longe ab hoc loco. nam Dona. uult hic capi procul pro prope. accepi. i. audiui. quem sermonem habueris cum isto filio nostro Pam. istud est sapere. i. ista est tua sapientia. qui ablcũs est. i. quo sapere. siue q̃ sapiẽtia. possis flectere. i. cõuertere aĩum ad id sup. qd' fortasse faciundũ sit postea ab aliquibus aliis tuo exemplo si nunc feceris hoc idem. i. concesseris rus. So pol. i. p Pollucẽ. fors. i. bona fortuna. fiat. i. eueniat. nam fors (ut inquit Dona.) est bona fortuna. uel melius id sup. quod dixi fors. i. forte uel fauente fortuna. fiat. i. efficiatur. Virg. Fors & uota f. t. a. donis. q d. cõfirmando se esse paratam abire rus. pol fors. i. fortuna fauẽte, efficiatur. i. eatur rus· & compleatur quod cum filio sum colocuta ubi fors est aduerbiũ· quod exponitur per ablatiuũ nois. sicut pol pactũ cũ pp Pollucẽ. La. ergo qa ita uis. abi rus. i. secede ĩ agros. hinc. i. ex hac urbe. ibi i. cum. ego te ferã sup. i. patiar tuos amores seniles & tu quoq; meos feres. *Virg.*

SER. ℭ QVem. Laches cum omnia audiuisset q̃ Sostrata persuasit filio placuit ei: qd' ostendit in suis uerbis Inducitur autem ut cogat uxorem discedere. fors. f. pol. q. d. tu dicis q fortasse post fieret: sed ista fors. i. istud fortasse. fiat. i. eueniat. fuat antiqua grãmatica est, quasi fiat.

ℭ Spero

DONA. SPERO ecastor.) Mire nõ cõfirmauit mulier: sed sperare se dixit, memor iurgii pristini, & senilis amaritudinis: maxime q & ille nõ dixit, ibi nobis iucũde erit. sed, ibi ergo te & tu me teres. I ergo intro, & cõpone q̃ sil' tecũ ferant κυρίως χαρακτῆρι, & usu quotidiano, satisq; moraliter, q̃a Mulieres dũ moliunt, & dũ comunt, annus est. Dixi.) Denũciatio est cõfirmãdę sniç, nec mutãdæ & trãslata est de foro & Caufidicis. Cice. Præco dixisse pnũciat. Dixi. Hoc uerbũ in fine additũ supiora ɔfirmat: & est pprĩũ his q perorauerint caussam. Pr.) Ipm nomẽ dehortationẽ signat, adiecta pronunciatiõe. Pr. Sic, pnuncia, ut hoc uultuose dictum sit, Hinc abire matrẽ? Quid uis Pã.) Face te pisto Quid uis rñdit. Quid ita istuc uis?) Rẽ supra audiuit, & psonam nũc caussam q̃rit. q.d. Esto ut nolis: q̃d tãtope nõ uis? Incertus sum ẽt q̃d sim facturus.) Nõ, q̃d faciã, dixit: sed, q̃d sum facturus: ut incerta molimina ẽt uerbis posset oñdere. Quid est? Et, q̃d ita istuc uis & q̃d est eo uultu pnũciant, ut consiliũ eius & uerba uideat cõtinere pr̃. Quid uis fa. ni. re.) Sic loqtur La. ut aliud Pã. rñdere nõ audeat. & iõ dicit, Eqdẽ cupio, & uix cõtineo. Ut reducã.) Adeo magna caussa est nõ reducẽdi, ut cũ uelim nõ possim. Sed nõ mi. cõ. meũ.) Caute satis, Reducendi, inqt, cupiditas est nõ, reducẽdi cõsiliũ. Id pse.) Non sequar, sed persequar, ut ɔstantiã demõstraret. Credo ea gra cõ. ma.) Sententiose dixit, tunc posse inter se congruere & concordare mulieres, cum & illa esse desierit socrus, & illa nurus. hęc enim inter illas est dissidiosa cõiunctio. & satis ingeniose dictum: Tolle enĩ inter mulieres pximitatẽ: & nulla caussa discordiæ est. Concordes magis. Nõ magis cõcordes, uerũ p minus discordibus dixit, an ut seruiret sentẽtiæ? Nescias.) Utrũ cõcordes futurę sint, an discordes. Uerũ id tua re. n. Hoc uerbũ ex aliqua pte ɔfirmãtis est & cõsentiẽtis. Utrũ illæ fe. Utrum cõsentiẽtes sint, an dissentientes. Utrũ. Unũ de duobus significat. Odiosa est hæc ætas adolescentulis. Supra in psonã socrus culpã iratus cõtulerat discordiæ: nũc & uxori placatus, & nurui parcens, odiiq; caussam a psonis trãstulit ad ætates sed ita tñ, ut magis iuniores accusaret, cũ de adolescẽtibus q̃stus, cũ miserat senes. Odiosa hæc est æ. Hæc, cũ gemitu pnũciandum est. E medio æquũ est exce. Utrum ex urbe rus: an ex uita ĩ mortem? Et satis moraliter.

S.	Spero ecastor. L. I ergo intro & compone quæ simul tecum	
	Ferantur dixi. S. ita ut iubes, faciam. P. pater.	*Senarius*
L.	Quid uis Pamphile? P. hinc abire matrem? minime. L. quid	
	ita istuc uis?	*Iamb. catalect.*
P.	Quia de uxore ĩcertus sum ẽt q̃d sim facturus. L. q̃d ẽ?	*Troc. cat.*
	Quid uis facere, nisi reducere? P. equidem cupio, & uix cõtineo·	
	Sed nõ minuã meũ cõsiliũ ex usu q̃d ẽ, id pseq̃r.	*Mixtũ Trochicũ*
	Credo ea gratia cõcordes magis, si nõ reducã, fore.	*et Iamb. cata.*
L.	Nescias· uerũ id tua refert nihil, utrũ illæ fecerint,	*Troch. cat.*
	Quãdo hæc abierit· odiosa hæc est ætas adolescẽtulis·	*Iãb. acat.*
	E medio æquum est excedere· postremo iam nos fabulæ·	
	Sumus Pamphile, senex atq; anus.	*Dimeter Iamb.*
	Sed uideo Philippum per tempus egredi· accedamus.	*Iamb. cat.*

GUI. Ecastor. SO. Ecastor. i. per ædẽ Castoris: ut tamen tũc muliebre. spero. i. cõfido. me laturã mores tuos. La. ergo I. i. uade. intro. i. in domũ nostrã. & cõpone. i. ad aptã: dispone ea q̃ ferant scil. i. una tecũ. dixi hoc uerbũ i fine additũ supiora cõfirmat: & est pprĩũ his, q perorauerint cãm. hic autẽ sniam cõfirmat. & ẽ mutuatum a foro, & causidicis. So. faciã ita ut iubes. i. uis, uel pceps Pã. o pr: hoc uultuose pnũciãdũ est. nã p dolore Pã. sermonẽ pducere nequit. La. o Pã q̃d uis? Pã. uolo sup matrẽ meã minime. i. nõ. abire. i. discedere. hinc. i. ex hac urbe Athenarũ. La. q̃d. i. cur uis ita istud. s. matrẽ nõ abire. Pã q̃a incertus sum ẽt q̃d sim facturus de uxore. La q̃d est? pp q̃d ĩcertus es? q̃d uis facere aliud nisi reducere. i. resumere eã. Pã. eqdẽ cupio reducere eam. & uix cõtineo. i. uix cõtineo me, qn eã reducã. sed nõ minuã. i. diminuã meũ cõsiliũ. i. meũ ppositũ. ego pseqr. i. usq; ad finẽ perducã id q̃d ex usu. i. ex utilitate mea, siue mihi ut le. Credo matrem & uxorẽ fore. i. futuras esse concordes. ea gra. i. ea cã si nõ reducã. La. Nescias sint futuræ cõcordes necne ea cã nequeas. i. nõ possis eas cõcordes efficere. uerũ. i. sed id nihil. i. nequaquã. refert tua. i. nihil ad te attinet. utrũ. i. q̃d ex duobus: siue cõcordiã siue dissidiũ. illę mulieres fecerint: q̃n hæc mater tua abierit rus. Hæc ætas senilis est odiosa. i. tædiosa: molesta· inuisa: exosa adolescẽtulis. ęquũ est nos senes excedere e medio. i. uel recedere ex urbe rus: uel ex uita in mortẽ. in medio stare dr̃ supuacuus uel molestus. postremo iam o Pã. nos. s. ego senex, & mater anus. sumus fabulæ. i. pstamus materiam risus & fabulandi de nobis· quasi senex & anus sint initiũ fabulæ sed uideo Philippũ egredi per tps. i. tempestiue: opportune. accidamus. i. eamus ad eum.

Proseq

nam in medio stare dicitur superuacuus, uel molestus: Et cũ stomacho dixit senili. Senex atq; anus. Hæc duo cum nominauit caput indicat & inceptionem huiusmodi fabularũ. Iam nos fabulę sumus. Senex atq; anus. Pronomina senex atq; anus, quasi initium fabulæ. τῷ ἐνδιαστικῷ additum, Pamphile. Per tempus. Opportune.

Utrum

SER. ET gratia. s. si uxor nõ erit meũ: non erit uxor mea am plius maleuola mr̃i meæ. nescias. q. d. ponamus q tu nescias si ppterea erũt cõcordes· & nequeas forsitã facere cõcordes sed nihil refert in tua re: utrũ illę fecerint. s. uel sint cõcordes uel discordes. q̃n q̃dem ista mater. s. abierit e medio uestrũ.

ACTUS IIII. SCENA QUARTA.

PHIDIPPUS, LACHES, PAMPHILUS·

PH.	TIBI quoq; ædepol sum iratus Philumena	*Senarii*
	Grauiter quidem· nã hercle abs te factũ ẽ turpiter,	

DONA. Tibi quoq; æde.) In hac scena ultius error est, uicinus κατὰ στροφήν. Tibi quoq; ędepol sum iratus. Quasi dicat. Non solum matri tuę, aut etiã socrui tuæ, Tibi quoq; ædepol. Recte: nam & amicos incusamus leniter incipientes, & grauiora inferentes. Hanc ergo partus caussa leniter incusat. deinde confirmat inferendo, grauiter quidem. & statim caussam subiungit, tur quidem ei irascat. Factũ tur. Quod abscessent domo mariti.

GUI. fine scenę. Phi. quoq; i. etiam. o Philo. filia mea. sum iratus tibi sicut sum iratus matri tuæ & socrui. quidem u certe. sum iratus tibi grauiter: idest moleste. nam hercle abs te factum est: idest fecisti turpiter cũ di cessisti a domo mariti.

Tibi &c. In hac scena ultimus error est uicinus. datur enim opera uehemens senibus: ut Pãphilus uxorem reducat: quod constanter renuit usq; in

SER. Tibi quoq;. Inducitur Phidi. ut & ipse & La. coarctent Pã. ad uxorẽ recipiendã: & ut dicat puerũ esse natum· qui uel cogat eum ducere: uel ueritatem pferrent sic oibus causis remotis· cum eam nolit ducere de Bacchide ad ultimum accusetur. Exit Phidip. de domo ubi cũ filia altercatus fuerat: nec tñ ibi ueritatẽ inuenerat: q̃a ita dicit. Tibi quoq; non solum matri.

Etsi tibi caussa est de hac re· mater te impulit·
Huic uero nulla est. L. opportune te mihi
Phidippe in ipso tempore ostendis. PH. quid est?
P. Quid respondebo his? aut quo pacto hoc aperiam?
L. Dic filiæ tus concessuram hinc Sostratam·
Ne reuereatur minus iam quo redeat domũ. PH. ah,
Nullam de his rebus culpam commeruit tua·
A Myrrhina hæc sunt mea uxore exorta omnia·
Mutatio fit· ea nos perturbat Laches.
P. Dum ne reducam, turbent porro q̃ uelint.
PH. Ego Pamphile esse inter nos, si fieri potest,
Affinitatem hanc sane perpetuam uolo·
Sin est, ut aliter tua fiet sententia,
Accipias puerum· P. sensit peperisse occidi.
L. Puerum? quem puerum? PH. natus est nobis nepos.
Nam abducta a uobis prægnans fuerat filia,
Neq; fuisse prægnantem unq̃ ante hunc sciui diem.
L. Bene (ita me Di ament) nuntias, & gaudeo
Natum illum, & tibi illam saluam· sed quid mulieris
Vxorem habes? aut quibus moratam moribus?

DONA. Caussa. ¶ET si tibi caussa est de hac re.) Caussam more suo pro defensiõe posuit. Sic ĩ Phormione, Quid mihi dicent, aut quã causam repererint, demiror. Et q̃ caussa fuerit, ipse dicit, Mater te impulit. Mater te impulit. absolute. deest enim Nã. ut sit, nã mater te impulit. ¶ Mater te impulit. Qualitas remo-
Oppor- tune. tiua. ¶ Huic uero.) Ipsi matri. s. ¶ Opportũe te mihi Phidippe in ipso tpe.) Vtrũ ταυτολογία ẽ? an opportune, qa uolebam: & ĩ tpe quo modo uolebam? an, opportũe, mihi: ĩ ipso tpe, tibi. id est & mihi, & tibi cõmode ueni-
In ipso tẽpore Ostẽder. sti? ¶ In ipso tpe ostendis. Ostenditur nobis id qd quærebamus. ¶ Opportune, & in ipso tempore, nõ est idẽ, eteni opportune dicimus, cũ (uerbi gratia) inuitati, ad ipsum tẽpus incipiẽtis prandii uenimus. In ipso tpe, cũ iã prãdio apposito ¶ Aut quo pacto hoc ape.) Hoc mõ ostẽdit necesse q simulet, nec id qd uerũ est, dicendũ sibi esse. ¶ Dic filiæ tus cõcessuram hinc So.) Blande nõ addidit tuæ. q. d. communi filiæ Et bñ nõ socrũ, sed Sostratã. ¶ Ne re.) Bñ reuereat. ne odisse Sostratã sed metuere uideat: & quasi ipsa socrus nõ odium me-
Quo minus ruerit, sed reuerentiã. ¶ Minus iã quo re. do.) τμῆσις cũ ἀναστροφῇ ut sit ordo, quo minus redeat. ¶ Nullã de his re. cul. Relatio criminis põt uideri. ¶ Tua.) Deest uxor: qd nomen infernus posuit. ¶ Tua.) Cum pcussione audiendũ est, ut subaudiat uxor, ab eo qd dicturus est, uxore ¶ Mutatio fit.) Mutationẽ suspitionẽ dicit, errorem q̃ iurgantiũ. ¶ Mutatio Deest quarũ rerũ mutatio ergo mutatio criminũ, aut culparũ. ¶ Ea nos pturbat La.) Ea: nõ ea mutatio, sed uxor, hoc ẽ
Muta- tio Myrrhina. ¶ Mutatio fit. ¶ Criminis. s. & peccati. id est uel mea uxor crimen tuæ sustinet: uel tua ad meã translata ẽ cul-
Quam pa. ¶ Turbent porro q̃ uelint.) Quãtũ uelint: aut eã, quã uelint, mulierẽ. sed melius est qd supra diximus. ¶ Dum ne re. tur. por.) Quo est pius erga matrẽ Pam. si prouisacit utrum
Turba re socrus sua pturbet: an mater, a senibus? Soluit sic. qa Quam
Ego nõ est generis fœminini, sed est quãtũ. Turbent, errent, & tumultuent, significat: uel turbentur. ¶ Ego Pã.) Hoc pnomẽ initiũ cõtinet orõnis grauiter inceptę ut, Ego postq̃ emi te. a paruulo ¶ Si fieri po.) Interposuit, ut supciliũ soceri demonstraret. ¶ Si fieri potest. Recte additũ, si fieri potest qa nõ cõuenit rogari a socerũ generũ, ut supra dixit. ¶ Hanc sane p. uolo.) Iã n. est cõfirmata sed ppetuã cupit. ¶ Sin ẽ ut ali. tua stet.) τῷ εὐφημισμῷ uitauit illud qd est ominosũ, ne diffidiũ diceret. ut Virg. Grauior ne nuntius aures Verberet. ¶ Accipias pue.) Iure: qa liberi patrẽ sequunt. Et mire hoc maxime adiecit, qd maxime recusat Pãphilus & pp qd uxor quodq; nõ reducit. Et Accipias, p accipe: ut qescas, p quiesce. ¶ Sẽsit pepe. oc.) Hoc maxĩe inopinatũ est Pam. qa socrus pmiserat omnes ignoraturos. ¶ Sensit, Proprie si. ¶ Puerũ? quẽ puerũ?) Moraliter primo dubitat qd audierit: deinde qsi certus qd audierit, admirat, dicẽdo, Quẽ puerũ? ¶ Puerũ. quẽ puerũ? Bñ cũ cõsternatione animi: qd nunquã fando acceperat. ¶ Natus est no.) Bñ, qa ambo aui. ¶ Nã abducta a uobis.) Bene, nõ aberat, sed, abducta fuerat: ut magis sit culpa matris. ¶ A uobis. Pro, a Pã. ¶ Nã abducta a uobis prægnans fuerat. Hoc totũ cũ indignatione in uxorẽ pnuntiandũ est. ¶ Neq; fuisse præ.) Prægnans est añ gnatum, uel añ genetricem. est. n p añ. ¶ Bñ, ita me Dii ament.) Agit gratias nuntianti: gratulat ob susceptũ nepotẽ: gaudet liberatã nurũ. ¶ Natũ illũ, & tibi il. sal.) Propriũ affectũ refert, sibi nepotẽ, illi filiã eẽ seruatã ¶ Et tibi il. sal. Recte tibi, qa pr puerpæ est cui dicit. ¶ Sed qd mu. uxo. ha.) Quid mulieris dixit. ne diceret, q̃lẽ mulierẽ, aut aliqd grauius. & totũ pfecta iue potius, q̃ pnuntiaret, & diceret, Pessimã mulierẽ, & malẽ moratã uxorẽ hẽs Et rephẽsio ẽ cũ cõtẽptu: sic &, qd hominis? ut Vir. Tu mihi quodcunq; hoc regni. At cõtra cũ honore sic dicimus, quẽ hoiem hẽs? ¶ Moratã.) Id est institutam. & est participium sine uerbo.

GVI. ¶ET si .i. q̃uis. mater est tibi cã .i. defensio: excusatio de hac re q̃ mr ipulit te ad discedẽdũ. uero .i. sed. nulla est cã huic matri tuæ Myrrhinæ. La. o Phidippe oñdis te mihi opportune .i. cõmode. i ipso tpe. i. in ipso tpis articulo: quo summopere optabã cõpellare te. ¶ Opportũe ad prãdiũ uenisse dr aliqs: q ad ipsũ tpis incipiẽdi prãdii uenit. i ipso aũt tpe uenisse dr, qui uenit cũ iã esset appositũ prãdiũ: & iõ opportũe & i
Oppor tune & in ipso tpe ad- uenire
ipso tpe nõ sunt idẽ. Phi. qd ẽ pp qd dicis me opportũe uenisse. Pã. apd se loqt qd rñdebo his senib9 pri & socero: & quo pacto opiã .i. cęlabo hęc q̃ ego scio q̃ pollicitus sũ me cęlaturũ. alii hñt apiã, & tũc ẽ sensus: qũo potero hæc explicare: qa frãgã fidẽ pstitã Myr. uel itellige apiã .i. explicabo: e uoluã: expediã si qd a me petit .s. uxorẽ reducã. La dic filię .s. Philo. So. matrẽ Pã. cõcessurã .i. iturã. hic .i. ex hac urbe. rus .i. ad agros. ne .i. ut nõ uereat .i. timeat. quo min9 .i. ut nõ redeat iã domũ iactõ casu aduerbialr: p aduerbio ad locũ. Phi. ah: iteriectio
Cõme- ten dolẽtis. tua uxor nullã cõmeruit culpã de his rebus .i. q̃tũ ad has res spectat. cõmeremus uel cũmeremur mala tñ. oia hęc mala sunt exorta a mea uxore Myr. Mutatio .i. trãslatio culpę a tua uxore ĩ meã fit .i. efficit. o La. ea Myr pturbat nos .i. ẽ cã nrę turbatiõis. Pã. porro .i. certe. & Myr. & ipsi senes turbẽt .i. pturbẽt oia. q̃ .i. q̃tũ uelit. dũ .i. dũmõ. ne .i. nõ. reducã Phil. Phi. o Pã. sane .i. certe. uolo hãc affinitatẽ eẽ ppetuã iter nos. si põt fieri ut uelis ppetuo eẽ affinis nobis. Sin .i. sed si. ẽ .i. cõtingit. ut tua sñia fit aliter .i. ut nõ uelis uxorẽ reducere. accipias puer: recte qa liberi prẽm sequunt. Pã Phidippus sensit Ph lo. pepisse occidi .i. pditus sum La. dicis q acc piat puerũ quẽ puer: accipiet? Ph. nepos .i. filius filii tui: & filiæ meæ: est natus nobis. nam filia Philomena fuerat abducta a mre a uobis .i. a domo urã & (qd dicit inepte solet) de penes uos pgnãs .i. grauida pticipiũ sine uerbi origine. nec sciui unq̃ ante hũc diẽ eã fuisse pgantẽ. La. Dii ita me amẽt. bñ nũcias .i. iucũdũ mihi nunciũ affers & gaudeo illũ nepotẽ natũ esse tibi & gaudeo illã Philo. eẽ saluã .i. incolumẽ. & recte dixit tibi: qa Phidippus ẽ pr puerperæ. Quid mulieris .i. quã mulierẽ rephensio est cũ cõtẽptu: cũ ita loquimur quid hois est. cõtra cũ honore dicimus ingentes: quẽ hominẽ habes. qd ergo mulieris .i. quã mulierẽ habes uxorem. aut qbus .i. qualibus moribus. moratam .i. institutam: participium sine uerbo.
Quid mulieris & q̃ mulierẽ habes Mora

SER. ¶NE reuereatur quo minus redeat domũ. mutatio culpæ fit qa cũ prius Sostrata inculparet mõ Myrrhina inculpat: dũ oe hoc feci q̃ .i. quantũ uelint: sed quid mulieris habes uxorẽ .i. qualẽ mulierẽ habes uxorẽ: quæ hoc uolui celare.

¶Nos ne

Nosne hoc celatos tam diu? nequeo satis,
Quam hoc mihi uidetur factum praue, proloqui.
PH. Non tibi illud factum minus placet, q̃ mihi Laches.
P. Etsi iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi:
Nunc non est, cum eam iam consequit̃ alienus puer.
L. Nulla tibi Pamphile hic iam consultatio est.
P. Perii. L. hunc uidere sæpe optabamus diem,
Cum ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem.
Euenit: habeo gratiam Dis. P. nullus sum.
L. Reduc uxorem, ac noli aduersari mihi.
P. Pater si illa ex me liberos uellet sibi,
Aut se esse mecum nuptam: satis certo scio,
Non me clam haberet, quæ celasse intellego.
Nunc, cum eius alienum esse a me animum sentiam,
Nec conuenturum inter nos posthac esse arbitror:
Quamobrem reducam? L. mater quod suasit sua,
Adolescens mulier fecit: mirandumne id est?
Censen' te posse reperire ullam mulierem,
Quæ careat culpa? an quia non delinquunt uiri?
PH. Vosmet uidete iam, Laches, & tu Pamphile,

DONA. ¶ NOSNE hoc celatos.) Non partũ celatos dicit; sed, prægnãtẽ filiã fuisse. ¶ Nequeo satis mirari.) Magna exaggeratio. ¶ Quã hoc mihi uĩ factũ praue.) Totũ modeste, q̃uis indignet: qa apud m̃ ritũ uxor nõ est uehemẽtius accusanda. ¶ Quã hoc mihi. q̃ p̃gnans fuerit filia: nõ q̃ natus est puer.

Placet ¶ Nõ tibi illud factũ minus placet, q̃ mihi, Laches.) Virũ qa minus * & magis qm̃ sequitan εἰρωνεία est: ut sit ordo, Non minus mihi placet, q̃ tibi. Et placet pro displicet intelligamus: ut alibi, Nũc me hospitẽ lites sequi, q̃ hic mihi sit facile atq; utile, Aliorũ exẽpla cõmonẽt. ¶ Nõ tibi illud factũ. Sub εἰρωνεία est dictũ. hoc enĩ ait, Tantũdẽ tibi placet hoc scĩ, q̃ mihi. Alibi, Nũc me hospitẽ lites sequi, &c. ¶ Cũ eã consequit̃ alienus puer. Alienus, q̃ senes gratulant̃, id maxime lædit Pãphilũ. ¶ Consequit̃ alienus puer. μεταφορὰ a pecoribus, qui mox nata fuerint, matres sequunt̃. Virg. Atq; ipsæ memores redeunt in tecta, suosq; Deducunt. ¶ Nulla tibi Pãphile hic iã cõsultatio est.) De reducẽda. s. uxore. ¶ Perii.) Hoc sibi ipse Pãphilus dicit. ¶ Cũ ex te esset aliqs qui te appellaret patrẽ.) Bene hoc putauit, quod Pamphilo nõ uidet̃: hoc est, ex illo esse quod natũ est.

Euenit Euẽtus ¶ Euenit.) Proprie euenit. ideo & bonorum euentus dicit̃.

Nullus sum Perii ¶ Nullus sum. Ipse sibi iterum. hoc ulterius est, q̃ perii: quia cum aliquis perit: reliquum uel cadauer est. ¶ Ac noli aduersari mihi.) Causam interposuit senex, quo magis facere filius nõ recuset. ¶ Si illa ex me liberos uellet sibi.) Vt apparet, tantum cõmentus est caussam. ¶ Si illa ex me liberos uellet sibi. Nactus est Pamphilus ex uerbis senis caussam aliam dissidii.

Nupta mecum Nubere Nubes ¶ Aut se esse mecum nuptam.) Vetuste mecũ nuptã dixit. Et recte: qa partus confirmat nuptias. Et melius, nuptã mecũ: quasi tectã & opertã uno cubiculo mecũ. Nubere. n. est operiri, tegi q̃, unũ & nubes, q̃ tegere solent cœlũ, dicunt̃, Virg. Arsurasq; comas obnubit amictu.

Clã me habere ¶ Nõ clã me haberet. Id est, nõ tacuisset, partũq; celasset. ¶ Quæ celasse intelligo.) Nõ dixit natũ filiũ: ne interposito affectu, molliret̃ iratus. ¶ Nũc cũ eius alienũ esse a me aĩum sentiã.) A præsenti tpe. ¶ Nec cõuenturũ.) A futuro. ¶ Quãobrẽ reducam?) Firmior cõclusio facta est p̃ interrogationẽ, q̃ si esset pnunciatiua.

Sua mr̃ ¶ Mater qđ suasit sua.) A deriuatione caussæ defensio: & p̃terea status est uenialis, ab imprudentia descendens. ¶ Sua.) Pro eius: ut. Nãq; suã patria antiqua cinis ater habebat. ¶ Adolescens mulier fecit.) Multa dixit: & mater sua, & adolescens mulier. & quasi docet hoc exẽplo patendũ patri esse. ¶ Mirandũ ne.) Bene mirandũ, nõ irascendũ, dixit. Miramur enĩ magis si amici peccauerint, q̃ irascimur. ¶ Reperire ullã mulierẽ. Quasi dicat, si hãc repudiaueris. ¶ An quia nõ delinquunt uiri. εἰρωνεία dictũ. nõ enim nõ delinquunt. ¶ Vosmet uidete iã, Laches, & tu Pamphile. Nec cogare socerum, nec interesse cõuen tu ubi certior fit ad repudiandum gener. ¶ Vosmet uidete iam Laches, Virgilius. Vos o Calliope precor, aspirate canenti.

GVL. ¶ NE. i. utrum. decuit sup. nos cælatos esse hoc. i. eã fuisse p̃gnantem. tãdiu. i. tanto tẽpore. Dicimus celatus sum hoc. nã celo te hoc dicimus: & ideo secundus accusatiuus manet in

Prolog passiuo. Nequeo satis ploqui. i. longo sermone dicere. q̃. i. q̃ti. hoc uidet̃ mihi factũ praue. i. distorte: nõ recte. Phi. o Laches id factum nõ minus placet. i. non magis displicet tibi q̃ mihi. Nam minus ineptus dicit̃ aptior: & minus malus dicit̃ melior: ut illo nullus fuit minus malus. i. nullus fuit melior illo. Pam. etiam si dudum. i. prius pauloante hoc. s. partus filiæ fuerat mihi ambiguum: nunc nõ est ambiguũ mihi: cum alienus puer. i. nõ me genitus ꝯsequit̃ eã Philomenã.

Minus placere

Hoc dictũ a pecoribus tractum est: quæ ut mox nata fuerint: matres sequuntur. La. o Pamphile iã nulla est tibi consultatio. i. deliberatio de reducenda uxore. hic. i. in hoc loco. q. d. nõ dum deliberasti eam reducere: cum tamen satis iam spatii habueris ad id faciẽdum. Pam. hoc sibi Pãphilus dicit pii. id est male res mea se habet. La sæpe optabamus uidere hunc diem: cum aliquis filius esset ex te: qui appellaret te patrẽ. euenit. i. contigit qđ optabam. Nam filium es assecutus. habeo gratiã Dis. i. ob id sum Deo deuinctus: qui meis uotis responderit: ex quo semper erga eum memor sum futurus gratias agẽdo. Pam. nullus sum. i.

Nullũ eẽ

non sum: plus est q̃ perii. quia cum aliquis perit adhuc cadauer reliquum est. Lac. reduc uxorem: ac noli aduersari. i. repugnare mihi: uel obsistere. Pam. O pater si illa Philomena uellet sibi liberos ex me. i. si uellet habere liberos ex me: aut si uellet se esse nuptam mecum: pro mihi nuptam. Nubere est operiri, tegiq;. unde nubes q̃ tegere solent cælum dicuntur. satis scio certo: q̃ non haberet clam me. i. me nesciente illum partum: uel puerum quem intelligo eã cælasse: hoc est nõ tacuisset ita partum quem iam conspicio ab ea fuisse contectum. nunc cum sentiam animum eius esse aliend a me non arbitror ipsum animum conuenturum esse post hac inter nos. uel sic intellige: arbitror non conuenturum esse post hac inter nos. i. non futuram concordiam a modo inter nos: cum iam eius animus sit a me alienus. Nam dicimus hoc cõuenit inter nos. i. de hoc inter nos non est cõtrouersia. Quãobrem. i. qua de causa. reducam. i. debeo eam reducere: hoc dicit interrogando: quasi dicat non etiã teipso teste. La. mulier adolescens. i. iuuenis. s. Philomena fecit illud quod sua mater suasit illi. ne. i. utrum. id. s. eam peccasse est mirãdum: quasi dicat nõ. ne. i. utrum. cẽses te posse reperire ullam mulierem: quæ mulier careat: idest uacet culpa. an: idest utrum. ita censes: quia uiri nõ delinquunt. hoc dicit per ironiam: cũ intelligat & uiros ipsos multũ delinquere. Phidi. O Laches, & o Pamphile. Iam uosmet uidete.

Conuenire inter nos

SER. ¶ NOS. s. decuit esse cælatos hoc ab illa etiam hæc dicit secum: quasi dicat prius dubitabam an acciperem illam an nõ sed nunc non est dubium q̃ ego non recipiã illã: cum eã &c. Pater accipit occasionem qualẽcunq; ne eam recipiat. Non debes filiæ tuæ hoc imputare: quia quod mater suasit &c. An quia nondum tangit cum de Bac.

ASCẽ. ¶ ILLVD. Et si iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi: nunc non est. Non de partu filiæ: sed de diuortio: ac repudio intelligo. Et illud nulla tibi Pamphile hic iam consultatio est. sic accipio: Pamphile nulla consultatio est tibi iam: hoc est absq; cousultatione: certum oportet sit tibi eam reducere: quando quidem ex te natus est puerulus.

Remissan' opus sit nobis, an reducta domum·
Vxor quid faciat, in manu non est mea·
Neutra in re uobis difficultas a me erit.
Sed quid faciemus puero? L. ridicule rogas.
Quidquid futurum est, huic reddas, suum scilicet:
Vt alamus nostrum. P. quem ipsa neglexit, pater,
Ego alam? L. quid dixti? eho an nō alemus Pāphile?
Prodemus quæso potius? quæ hæc amentia est?
Enimuero prorsus iam tacere non queo·
Nam cogis ea, quæ nolo, ut præsente hoc loquar.
Ignarum censes tuarum lacrumarum esse me? -
Aut quid sit id, quod sollicitere ad hunc modum?
Primum, ubi hanc dixti caussam, te propter tuam
Matrem non posse habere hanc uxorem domi:
Pollicita est ea se concessuram ex ædibus·
Nunc, postq̃ ademptā quoq; hāc tibi caussam uides:
Puer quia clam te est natus, nactus alteram es.
Erras, tui animi si me esse ignarum putas·
Aliquando tandem huc animum ut adiūgas tuum.
Quam longum spatium amandi amicam tibi dedi?
Sumptus, quos fecisti in eam, q̃ animo æquo tuli?

DONA.
In manu mea est

CREMISSAM opus sit uobis, an reductā do.) In ueris codicibus sic est, Remissan', an reducta. ut sit, remissane an reducta. Vxor qd fa. in ma. est, mea.) Ordo, Vxor mea qd faciat, in manu nō est deest Eius. ut sit, in manu eius non est: sed in mea ptāte positū est. In ma. nō est. Vxoris. s. Et ē or do, Vxor mea qd faciat, in manu eius nō est. Neutra in re uo. dif.) Promittit facilitatē suā: ut tñ uxor roganda sit. An aliter, & ut supra an notauimus? Sed qd faci. pue?) Vt, Quid me fiet, dr. Sed qd fa. pu.? Qui unq; qdqd erit, pñ reddēdus ē. Huic red.) Pamphilo. s. Ridicule ro.) Ridicule, uel aduerbiū esse pōt, uel nomē, si nomē est, subdisti gue ridicule: & sic interroga, cum ui pronūciationis. Huic re. suū. s.) Sic dixit, huic suū, & reddas: q̃si reposcat Pāphilus. Et nō sub iūxit, ut alat: sed, Vt alam⁹: ut sua quoq; interesse mōstraret. Vt alamus nr̄m. Scilicet Pāphili filiū, nepotē meū, utrunq; nostrum. Quē ipse ne.) Si ipse legeris: clare dictū est, si Ipsa lenius est: & uidebit senex ob murmuratione ̄ eius intellexisse, q nolit puer; tolli: & iō appositū, Quid dixti? eho an nō alemus Pāphile? Quē ipse ne. Legit & ipsa: & hoc est melius: ut sit pr̄ uocatiuus casus. Quē ipsa ne. pr̄, ego alā? Hic sibi obmurmurās, uultu & uerbis ōndit uolle suū ꝑere filiū. An nō alemus Pā?) Quod faciendū sit, a cōtrario uult senex ꝓnunciatione demonstrare, q scelus sit nō scesse. Prodemus q̃so potius?) Deseremus, ꝓiiciemus, porro dabimus? Virg. Vnius ob irā Prodimur. Nā a quo defendendi sumus, si nos deserit pr̄? Enimuero ꝓrsus iā tacere. Multa reticēna de filiorū uitiis, & defensione quoq; apud soceros uti parētes, sæpe Terē. demonstrauit: & ꝓcipue in Andria, cū dicit, Ego illud sedulo negare factū, ille instat factū. Iā tacere neq.) Quāuis tacēdū sit. Ignarū cēses tuarum lachrymarū esse me? Cōiectura q amet meretricē Pāphilus. Tuarū lachrymarū esse me? Apparet illū a Sost. hoc audiuisse. nā ipse filiū deprehenderat flentem. Sollicitere.) Perturberis, cōmoueare. Ad huc modū?) Id est immoderate. Primū hāc ubi dixti cām.) A summo ad imum. Nactus alterā es.) Nancisci ꝓprie dr̄, qui paratus ad tenendum añ, q̃ possit reperire qd teneat: statim, qd occurrerit, prehendit. Aliqñ tandē huc aium ut adiungas tuū. Mire est tpis inuectio. Et, aliqñ tandē ut adiungas, deest Fac. sed plenū pronūciatione est. Quā longum spatiū Aban actis. Sumptus quos fecisti in eā. Recte hoc dixit: qa imperababilior esse debet indulgentissimus pater. ut alibi, Tū patris pudor, q me tam leni passus est animo usq; adhuc, quæ meo cunq; animo libitum est facere. Et ne ego ut aduerser?

Difficul- tas a me non erit uobis

Prodo

Sollici- tor

Nanasci

GVI.
Et opus remissa
Cicero
Salu.

CREMISSAM. i. remissa. ne. i. utrum. opus sit uobis remissa an reducta ad domum. i. ut remittat an reducat domum. ubi remissa & reducta possunt esse noīatiui casus. ut Cice. ad Curionē: Dux nobis & auctor. opus est ēt utiq; Philomena remissa aut reducta domū sit uobis opus. uel possunt esse casus ablatiui: q idē forsan poneret nō absurde ꝓ infinitiuis. ut Sallu. Facto opus est: ꝓ opus est facere. & sic hic uidere. An opus sit uobis me remittere eam: an te Pā. reducere domū. qd uxor mea faciat nō est in manu eius sup. i. in sua ptāte: sed in ea. In neutra re. i. nec in remittēdo: nec in reducēdo difficultas erit uobis a me. Sed qd faciemus puero q natus est ex Philomena. La. o tu ridicule. i. deridende. rogas. i. interrogas. Vel ridicule pōt esse aduerbiū. quicquid est futurū. i. quicquid possit cōtingere. reddas huic Pamphilo suum filiū. s. Vel suum in neutro. i. id quod eius est. s. i. certe. ut alamus nostrū. i. filiū ad uos spectantē. Pam. Vis sup. q ego alam illū puerū quē ipse pater puerperæ. neglexit. i. cōtempsit nutrire. Alii habent ipsa. & nūc sic astrue: O pater uis sup. q ego quē. s. meipsa uxor Philomena neglexit cum me nesciente peperit: cum a domo discesserit: alā puerū sup. me nesciente editū. La. quid dixit? Admirat q renuat puerū nutrire. eho: interiectio admirantis. an. i. utrū. o Pamphile nō alemus puerū. s. potius prodemus. i. exponemus. Virgi. in. xi. Ad mor. (si te fors dicta recuset) Prodideri. uel (ut ait Do.) ꝑdemus proiiciemus: deseremus: porro dabimus illum puerū. s. q̃. i. qualis: & quanta hæc dementia est uelle ꝑdere potius puerū, q̃ tollere. enim uero. i. certe. iā prorsus nequeo tacere. Nā cogis me ut loquar hoc Phidippo præsente ea, quæ nolo. i. quæ bene uellē in eius præsentia non dicere. Censes me esse ignarum. i. nesciū tuarum lachrymarum: aut censes me esse ignarū. i. me nescire qd hoc sit. quod. i. ꝓpter quod. solicitare. i. cōmouearis. ad hunc modū. i. ita immoderate. Primū. i. in primis. ubi. i. postquā. dixisti hanc cām non reducendæ uxoris: uidelicet te nō posse habere hanc uxorē domi ꝓpter tuam matrē. ea mater pollicita est se concessurā. i. se recessurā. ex ædibus. i. ex domo ut illi cedat. Nūc postquā quoq; i. etiā. uides hanc causam esse tibi ademptam. i. remotā nactus es. i. inuenisti. excogitasti alterā causam nō reducēdæ uxoris: uidelicet quia puer natus est clam te. i. te nesciēte. Nancisci ꝓprie dicit, qui paratur ad tenendum anteq̃ possit reperire quod teneat: statimq; quod occurrat ꝓhendit. hæc Donatus. Tu Pamphile erras si putas me esse ignarum tui animi. i. me ignorare tuum animum. q̃. i. quantū. longum spatiū amādi amicam dedi tibi. q. d. mire diuturnū. qs quis sumptus. i. quas impensas. fecisti in eam. i. erga eā. q. d. maximos q̃. i. quātum tuli æquo animo illos sumptus fieri. q. d. nimis patienti: ut aliquādo tādem adducas. i. adhibeas. huc. i. ad uxorem tuam animum tuum.

Solicitaris

SER.

CREMISSAM. i. an remissa. Reductam. i. an reducta: mea uxor qd faciat. nō est in manu mea. s. nō possum meam uxorē cogere: qn faciat de hac re qd uelit: sed de me dico uobis q in neutra re i. nec in reducenda: uel remittēda erit uo. a me. i. ex parte mea difficultas: quem ipsa mater neglexit: quia nō uult enim retinere: uel ipse Phidippus est pater: eam ꝑdemus interficiendo nam cogis loqui quæ nolo. tñ si posset esse ut hoc pñti. i. ꝓ Phidippo loquar: sed qa cogis oportet me loq. Modo incipit accusationem de Bacchi. Sat id ꝓpter quod sol. aliquādo. q. d. hucusq; propter meretricē alienasti animum tuum ab eā. sed modo. s. uolo ut tandem huc. i. ad uxorem tuam animum adducas: & debes tandem animum huc impellere: quia q̃ longum spatiū dedi tibi amandi amicā. i. æquo animo tuli sumptus quos fecisti in ea.

CEgl.

Egi, atq; oraui, tecum uxorem ut duceres·
Tempus dixi esse, impulsu duxisti meo·
Quae tum obsecutus mihi, fecisti, ut decuerat.
Nunc animū rursum ad meretricem induxti tuum,
Cui tu obsecutus, facis huic adeo iniuriam·
Nam in eandem uitam te reuolutum denuo
Video esse. P. mene? L. te ipsum: & facis iniuriam,
Cum fingis falsas caussas ad discordiam:
Vt cum illa uiuas, testem hanc cū abs te amoueris.
Sensitq; adeo uxor, nam ei caussa alia quae fuit,
Quāobrē abs te abiret? PH. plane hic diuinat· nā id ē.
P. Dabo iusiurandum, nihil esse istorū, tibi. L. ah,
Reduc uxorem· aut quamobrem non opus sit, cedo.
P. Nō est nunc tempus. L. puerum accipias· nā is qdē
In culpa non est· post de matre uidero.
P. Omnibus modis miser sum, nec quid agam scio·
Tot nunc me rebus miserum concludit pater·
Abibo hinc, praesens quando promoueo parum.
Nam puerum credo iniussu non tollent meo,
Praesertim in ea re cum sit mihi adiutrix socrus.
L. Fugis? hem. nec quicquam certi respondes mihi?
Num tibi uidetur esse apud sese? sine·
Puerū Philippe mihi cedo, ego alam. PH. maxime·
Non mirum fecit uxor, si hoc aegre tulit·

DONA. Agere Orare

EGI atq; oraui.) Agit q iustā rē dicit: Orat, qui aio demisso pcatur, ut q̄si bñficiū praestetur sibi. Tēpus dixi esse.) Tēpus: qa diu multūq; sustinuit. Impulsu du. meo.) Multū ualet ad suadendū laudatio eius apud quē agimus: & ex ea parte laudatio qua illū uolumus inflecti. Quae tū obse. mihi fe. ut decue.) Ordo, Quae fecisti tū obsecutus mihi: ut decuerat. Nunc ani. ad meretri.) Hoc uultuose & demisso labro: ut appareat in uitium adduci ad reprehendendū, q laudauerit modo. Quae tū fe. mihi ob.) Iuueniliter satis: qa nō dixit, Multū amās. Facis huic.) Scilicet uxori. Cui obsecutus.) O meretricis superbiā nō ferendā! Nā in eā. ui.) Parcius Vitā dixit, q̄ flagitiū atq; libidinē. Te reuolutū de.) Nō redisse, sed reuolutū esse: tanquā inuitum aut nesciū relinqt eni quandā ueniam, ut uelit eē correctior. Mene?) Hoc genus interrogationis negatiuam hēt significationē. Et facis iniuriā.) Pro, facis iniuste. Vt cū illa ui.) Grauius ē cū meretrice uiuere, q̄ meretricem amare. Testē hāc cū abs te amoue.) Laudata est hic uxor modesta, cū illā testē, nō impeditricem appellet socer. Sēsitq; adeo uxor. Aliud argumētū quo uult in Pā. referre nō solū illius, sed ēt uxoris culpā. Et hic uide nō accusari socrū. Plane hic di.) Diuinat dixit. p uerū dixit. & nota diuinat, de pterito dictū. Vñ puerbiū, Aiunt diuinare sapientē. qa q dicit uerū, diuinus ē. Dabo iusiurā.) Vbi argumēta & testimonia deficiunt, ibi iureiurādo opus est. Et id est ἄτεχνος πίστις. Nihil esse isto.) Satis cōcinne dixit istorū, ne in singulis cōmoraret. Reduc uxorē: aut quāobrē non opus sit cedo.) Quia Pāphi. hoc solū defendit, nō id esse, qd' pr̄ putat: nec caussam, q̄ uera sit, ptulit. nō senex relicta tota q̄stione, redit ad id qd' agitur, & ait: Reduc uxorē: aut dic, q̄ res uetat. Nō opus sit.) Reducta. s. Nō est nunc tē.) Quia socer adest. Et oratorie cōfugit ad deditionē, defensione titubante. Accipias.) Pro accipe. Caussa cur accipiat. Nam is qdē in culpa nō est.) In hoc dicto est quedā faceta irrisio eius q nimis iracundus sit. Post de ma. ui.) Bñ de matre concedit ut de puero extorqueat: qa scit parentū cōcordiā firmā eē p filios. Oibus mo. mi. sum.) Quid est, oibus modis? utrū & circa parentē, & circa uxorē? an & i reducēda, & in nō reducēda? Miser sum. An miser sum, cui maxime obtudit, qd' maxime fugio: idest puer. Cōcludit pr̄.) Trāslatio de fera idignata. Sic Cicero, circūdatos Verri cācellos ait. Nā puere. Oia facit Poeta, ne aut rē palā faciat, aut itercedat diuortiū. Adiutrix so.) Quę dixit, Cōtinuo exponet. Fugis: hē.) Ex uerbis pr̄is ōndere uoluit qd agat Pā. & ille Abibo dixit, hic Fugis. Nū ti. ui. eē apud sese.) Quasi ob amorē meretricis isanus. Sine.) Sine, separati acope: qa ui hēt cōminātis.

Reuolutū esse

Diuinare

Concludo

Apud se se nō eē

Sine

GVI. EGI tecū .i. te rogaui familiariter: atq; oraui te tanquam supplex: ut duceres uxorē. Agit q rē iustā dicit: orat q aio demisso precat. Dixi tibi tēpus esse ut duceres uxorem: duxisti uxorē meo ipulsu: qa te ipulit ad id faciendū. q. i. q̄s res. s. ducere uxorē: relinquere amicā: fecisti tūc obsecutus mihi. i. mihi obsequēdo & obediēdo. ut. i. sicut. decuerat. i. fuerat honestū ut .s. mihi obsequereris. nunc rursum induxisti animum tuū ad meretricē. adeo. i. certe. facis iniuriā. huic. s. mihi: cui tu obsecutus es prius ducēdo uxorē. Nā uideo te esse reuolutū. i. relapsum in eandē uitā. denuo. i. iterū. Pā. me. i. utrū. uidis me esse reuolutū in eandē uitā. La. dico te ipsum esse reuolutū i eandē uitā. & facis iniuriā. i. iniuste facis. cōfingis. i. excogitas: cōm miscens. falsas causas. i. falsas excusationes non reducendae uxoris. ad discordiā. i. dissensionē mouendā iter amicos. Vel fingis illas causas: ut sit tibi cū uxore & soceris discordia: ut tu uiuas cū illa meretrice. cum amoueris. i. abieceris abs te hanc uxorē tuā testē: uidelicet ne esset cōscia tui reditus ad meretricē & pptere a tibi molesta. quoq. i. ēt. adeo. i. certe ul' ualde. uxor tua sensi .i. pcepit te esse religatum amore meretricio, Nā q̄ alia cā fuit. quāobrem .i. pp quā abiret abs te & rediret in domū paternā. Phi. plane. i. certe: oino uel clare. hic Laches diuinat .i. uerū dicit: ac si spiritu diuino afflatus haec dicat. uñ p̄uerbiū aiunt: Diuinare sapientē: qa q dicit uerē de his diuinus est. Pam. Dabo tibi iusiurandū nihil istorū eē q̄ dicis. i. illa quę dicis nō hēre ueritatē: & recte. Nā ubi argumēta & testimonia deficiūt, iureiurando opus est. La. Ah: dolentis interiectio. Reduc. i. resume uxorē. aut cedo. i. dic. quāobrē. i. quare non sit opus reducere uxorem. Pā. Nunc nō est tēpus reducere uxorē. La. Accipias. p Accipe. puerū. Nā qdē. i. certe. is puer non est in culpa. post. i. postea. ego uidero. i. indagabo: discutiam: uel mihi pmittatur facere inqsitionē de matre. i. de culpa matris. Pā. sum miser oibus modis: nec scio qd agam tot rebus. nunc pater cōcludit. i. angit: urget: implicat me miserū: trāslatio est de fera indignata: q̄ alicubi cōcluditur: hoc est tot rebus me miserū cōcludit pater: ut miser sim oibus modis. abibo. i. discedā hinc. qñ. i. qa. p̄sens (pōt esse aduerbiū tēporis). i. in presentiarū: uel p tpe p̄senti. Vel ego praesens parū pmoueo. i. parū pficio. Nā mr̄ & filia nō tollent. i. nutrient puerū iniussu meo. i. sine impio meo. credo. i. ita arbitror: ita q ab- solute legat, & seorsum. p̄sertim i p̄cipue. cū socrus. i. mater uxoris Myrrhina. sit mihi adiutrix. i. fautrix. in ea re. i. in eo negocio de nō tollēdo puero. La. cū uidisset filiū fugiētē ait. fugis? exclamādo. hē: interiectio idignātis. nec r̄ndes mihi qc quā. i. aliqd certe? Deinde cōuertit sermonē ad Philippū & ait. Nū. i. nunqd. q d. nō Pā. filius uidet' tibi esse apud se. i. cōpos tui, & suae potestatis? q d. nō p̄sertim: q turbatiōibus animi sit ita agitatus: ut hic cōsistere nō possit. o Philippe sine. i. pmitte totū negociū. ubi sine habet uim cōminantis. cedo. i. da. Interdū eni cedo significat dare: iterdū dicere. Cedo ergo. i. da mihi puerū. ego alā. i. nutriam eū. Phi. maxime. i. libētissime dabo tibi puerū. uel maxime uidet' mihi nō esse apud se. Vxor mea nō fecit mirū. i. rē mirandam. si aegre. i. moleste. tulit hoc. i. tales mores Pāphili: & eius amorē in meretricē. POSTEA egi tecū: ut duceres uxorē: atq; oraui tecū. s. agēdo: & dixi tēpus ēt esse ducendi uxorē: & ita duxisti eam meo impulsu: quae de ducenda uxore fecisti ut decuerat. tu dico obsecutus mihi. huic. i. uxori fingis c. ut tu postea

Reuolutus

Cōfingere

Diuinare

Concludere

Cedo

SER.

uitas cū illa.i. Bacchide.tum.s.tuas.quā.i.qū amoueris abs te hanc .i.uxorē:q̄ esset testis illorū:quæ ageres cū meretrice. cedo.i.dic.nunc nō est tēpus ut tibi dicam. uolebat enim detegere ueritatē:nisi Phidippus adesset omnibus.hæc secum. bn̄ possum abesse:nam puerū &c.& nun.i.nunqd tibi uidetur filius meus eē apud se.sed mō sine.cedo .i.da.maxie.s. dabo.

liæ fuæ mitius sermocinaretur. Et huc euoca uerbis meis.deest Eā. Si ullo mō ē ut pos.)Manere.s. uel fieri ut maneat. Sed uis ne adesse me una,dū istā cō.)Melius pnuntiaueris si retinēre & iprobā:e hoc uultu dicere acceperis Phidip.q̄si nō oporteat interesse socerū.Iō mutat sniam Laches,& relegat eū in pcurationē alterius rei. Nutricem pa.Pro,quære.

DONA. CAMARAE mulieres. Quasi uir dixit amaras mulieres.nō.n.laudat: sed caussam dicit, uñ uxor offenderit Pā. Nō facile hæc fe.) Nō facile ferunt pellicatū, neq amorē aliarū in uiris. Nā ipsa nar.mi.)Vtrū finxit hæc dixisse si iā sibi? an uero κατὰ τὸ σιωπώμενον factū ē? Ego neutrū puto:& sic itelligo,q de uxore sua ducat, ipsa narrauit mihi: sm illd qd supra dixit, Nūc mihi in mentē uenit,de hac re qd locuta es olim,cū illū generū cepimus. nam negabas nuptā filiā tuā posse te pati cū eo,q meretricē amaret:q pnoctaret foris. Neq illi crede.pri.)Quare nō credebas?namq amaræ ad

Amaræ mulieres sunt·non facile hæc ferunt.
Propterea hæc ita est·nam ipsa narrauit mihi·
Id ego præsente hoc tibi nolebam dicere·
Neq illi credebam primo·nunc uero palam est.
Nā omnino abhorrere animū huic uideo a nuptiis.
L. Quid ergo agam Phidippe?quid das consili?
P. Quid agas?meretricem hanc primū adeundā censeo.
Oremus·accusemus grauius·deniq
Minitemur,si cum illo habuerit rem postea,
L. Faciam ut mones·eho puer,curre ad Bacchidē hanc
Vicinam nostram·huc euoca uerbis meis.
Et te oro porro in hac re adiutor sis mihi. PH.ah.
Iam dudum dixi,idemq nunc dico Lache,
Manere affinitatem hanc inter nos uolo,
Si ullo modo est,ut possit,quod spero,fore.
Sed uis ne adesse me una dum istam conuenis?
L. Immo uero abi·aliquam puero nutricem para.

GVL. Amarus. CMVLIEres sunt amaræ.i.aspæ & qdē plusq̄ uiri. nō facile ferunt.i. tolerant. hęc.s. pellicatū.s.amorē aliarū i uiris suis. hęc ē ira.i.hęc est idignatio pp quā Philo. discessit a uiro: uidelicet pp amorē meretriciū. Nā ipsa uxor mea narrauit mihi:q̄re uidelicet filia discessisset ego noluerā dicere tibi id qd narrauit uxor mihi:hoc .s.Pā.pñte. neq pmo eredebā.i.fidē hēbā illi uxori narranti.nūc uero id qd narrauit mihi ē palā.i.manifestū: uidelicet q discessit Philo. pp amorē meretriciū.Nā uideo animū huic Pā.abhorrere oino.i.alienū esse protsus a nuptiis.i. a uiuēdo in matrimonio.La.ergo cum

hanc rē mulieres sunt:& sæpe de nihilo suspiciosæ.Et bn̄ hoc addidit,ne timuisse generū uideretur. A nuptiis.)Non dixit a filia mea:sed qd pr̄ Pā. magis doleat ,a nuptiis inqt. nā Philumenā nolle,irati est:odisse nuptias , amatoris. Quid ego agam Phi.) Mire conturbatur pater , quasi res sua tm̄ agatur.Et uide quēadmodū Poeta latēter festinet ad rerū cognitionē. Meretricē hāc.)Bn̄ hanc, q̄si eā q̄ interturbat. sic eni sumit hoc pnomē:ut, Hancine ego uitā parsi pdere? Et, Tuaq animā hāc effundere dextra.idest malā. Hāc. Quasi dicat q̄ nos pturbat. Primū.)bn̄ primū:ut intelligamus, deinde Pāphilū. Oremus.)Vtrū rogemus? an qd ē uerius, oi genere eloquii cōmoneamus? uñ oratores,orare & perorare dicunt & orator nomē accepit. Virg. Talibus orabat dictis.Nā q orat,accusaturus,aut cōmoniturus orat. Oremus.)Id est eloquamur. Potest intelligi & rogemus·sed non cōuenit psonę potiori,& caussæ,& ipsi uerborū ordini. Si cū illo ha.rē po.)Vt in Eunucho,Quo cū uno tū rē habebā hospite. Bacchidē hanc uicino.)Sic maluit,q̄ meretricē dicere:ne graue sit cū ea sem loq,nisi qa uicina est. Huc euoca uerbis meis.)Bn̄ seruata sunt psonis cōgruentia.Nā socerū monere hanc rē tantū decuit,nō ēt facere:ut cū pellice filiæ

ita sit o Phidippe. qd agā?qd cōsilii das mihi:cū aīus filii ita abhorreat a nuptiis Phi.qd agas?i.qd agere uelis.uel possis. Censeo hanc meretricē Bacchidē primū esse adeundā.i.eundum esse ad eā.oremus eā ut a se Pamphilū abiiciat uel oremus.i.oi genere eloqi eā cōmoueamus:ut non ita suis illecebris filiū teneat: unde oratores orare & perorare dicuntur.& orator inde nomē accepit.ac usemus.i.pbris & repħensionibus eā obtundamus deniq minemur.i.minas ei pponamus grauius.i.acerbius:si postea habuerit rē.i.lasciuiā exercuerit cū illo Pā. La.faciā ut mones.eho: hic admonētis est,uel excitātis,seu uocātis.o puer.i. o serue curre ad Bacchidē hāc nr̄am uicinā.euoca.i.accerse eā huc. meis uerbis.i. meo noie.& porro.i.deinde.oro te Phidi sis mihi adiutor in hac re.Phi.ah:iteriectio dolētis uolūtatē suā ñ expleri.o La. iā dudū.i.iā multo añ dixi:& nūc dico idē.s. q uolo hāc affinitatē manere iter nos. si ē.i.si otigit ullo mō ut possit fieri.qd .s affinitatē mansurā iter nos.spo fore.i. futurū eē. Sed uis utrū uelis me adesse.i.pñtem eē una.i simul dū.i.q̄diu cōuenis.i.alloq̄ris istā Bacchidē.La.Immo.i. sed. abi.i. discede ab hoc loco para.i.quęre aliquā nutricē puero.s.filio Philomenæ CN E q illa.idest uxori.& te o Phidippe oro.

SER.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

Iābici quadrati catele. & acatalectici.trochaei catalectici mixti.

BACCHIS MERETRIX, LACHES.

B. NON hoc de nihilo est, q Laches nunc me conuētam
esse expetit·

DONA. NOn hoc de nihilo est.)Rarus uitæ color in hac locutione miscetur a Poeta. Nam meretrix loquitur & senex:& qd est mirabilius,bona meretrix,mitis senex·ut itelligas laborasse Terentiū,ut & a lege comicoꝝ recederet:& in actu tñ cōsuetudinē retineret. Nō hoc de nihilo ē.Debet mirari meretrix cū ad senem ducit:debet timere.cū ad patrē: debet suspicari aliqd cuius amator iā maritus est. Non hoc de nihilo.Coniecturalis caussa est,Recipis Pamphilum: non recipio.

GVL. NOn hoc &c.In hac scena meretrix loquitur & senex·exercentq causam coniecturalem. Nam senex dicit eam recipere Pamphi. filiū:illa contra inficiatur.Bacchi.Hoc non est de nihilo:idest propter nihilum. qd idest propter quod: uel forte erit coniunctio. Laches expetit me esse conuentam : idest cōpellatam: seu allocutam:si passiue liceat dicere.

SER. NOn hoc.Cum totus alius actus de inquirēda ueritate laboraret.Ecce incipit quintus actus de inuenta ueritate:& mitigatione totius rei.Recognoscitur enim partus de Pā. esse:& sic tota res quæ p ignorantiā iam turbata erat:cognita ueritate mitigatur:habet autem occasionē iste actus dep Bacchis.n. ut supius dictum est de Pā.suspecta erat:qua ueniens ut se expurget de suspitione affert se cū cognitionem ueritatis.s.annulū quē ablatum Phi.sibi dederat Pā.offertur igit persona afferens ueritatem in hac scena.Bacchis in hac occasione ut se expurget.

expurget. Deinde Philippus ut sic cõsilio utriusq; ad Myrrinã mittatur. & sibi latenter tota ueritas per annulum recognoscatur: quia ista cognitio non erit omnibus manifesta: sed soli Pã. & Bac. & Myrrhinæ: ꝑ quas ꝑsonas res cõuenienter agitur. Ecce loqtur Bacchis admirans quare a sene mãdetur. esse conuentam. i. allocutam: passiue.

GVI. ¶ NEC pol multũ fallit me. i. nõ ualde ignoro. qn̄. i. ꝙ nõ id qd' suspicor sit id qd' uelit. La. alloqtur seipsũ. O Laches uidendũ est. i. ꝓuidẽdũ est: seu cauendũ. ne. i. ut nõ. minus impetrẽ pp hanc irã. s. meã, q̃ possim ĩpetrare. q. d. ne ira mea impediat quo minus assequar ex meretrice id qd' poteram asseq: si nõ interuenisset ira: aut uidendũ est ne. i. ut nõ. faciã qd. i. aliqd. plus. i. supra modũ. qd' post. i. post illud sanctius sit me minus. i. nõ fecisse. i. cui⁹ facti postea me pœniteat. Sic. n. ueteres dicebãt: minus factũ & nolle factũ: cũ alicuius rei eos pœnitebat. Aggrediar q̃si rẽ arduã & incongruã seni: uł aggrediar ut meretricẽ circũueniã. Bacchis salue, Bac. o Laches salue. Lac. ci Bac. credo te nõ nihil. i. aliquãtulũ mirari qd sit q̃propter. i. pp qd'. iussi puerũ. i. seruũ euocare te foras huc. Ba. pol ego ẽt sum timida. i. timeo. ẽt dixit. q. d. nõ minus q̃ tu putes quoq; uacat cũ. i. qñ. uenit mihi in mẽtẽ. i. recordor. q̃. i. q̃lis sim. Timeo ergo ne. i. qd' nomẽ q̃stus. i. nomẽ qd' inest q̃stui meo· quẽ exerceo. i. meo mõ q̃rẽdę pecunię turpi. s. & ĩhonesto. obstet. i. noceat mihi. nã facile tutor. i. defendo· ꝓtego mores meos. q. d. ꝑter q̃stũ meretriciũ mores mei facile pñt sustineri: ut faciles & nõ mali. nisi forte a tuor qd' sigñat aspicio ẽt fieret tutor frequẽtatiuũ: ac si diceret: facile ꝯsidero mores meos. La. itterogabo sup. te. & o mulier si uera dicis mihi sup his: de q̃bus te iterrogabo. nihil pericli. i. nullũ piculũ ẽ. i. iminet tibi a me. Nã iã sum ea ætate ut nõ sit. i. nõ uideat̃ ęquũ ignosci ipersonalr̃ dictũ. i. ꝙ ignoscat̃ mihi pc̃tõ. i. uel peccãti: uel deest in: ut sit sensus: Non sit ęquũ mihi ignosci mihi in pc̃tõ meo. quo magis. i. q̃tomagis. accuro. i. ualde curo. cautius i. ꝓuidus. hic declinatur accuro as ex ad & curo. nam accuro tis aliud sibi uult. Accuro ergo ne. i. ut nõ faciã. temere. i. incõsiderate. oẽs res. i. oĩa q̃ sum facturus. uel accuro cautius oẽs res ne faciã temere. Nã si nũc facis uel factura es id qd' par ẽ. i. decet bonas mulieres facer̃. inscitũ ẽ. i. inelegãs ẽ & iniquũ me offerre iniuriã tibi imerẽti. i. q̃ nõ mereris. Offerimus iniuriã nõ merẽti: reddimus ei q meret̃. Scitũ dicit qd' placet: inscitũ qd' displicet. & ex abũdanti dictũ est: nisi iungat̃ cũ illo actõ me: dicẽdo iniquũ ẽ me inscitũ offerre tibi iniuriã: sed tũ esset actũs masculini generis.

Min⁹ factum & nolle factum

Tuor & tutor tor

DONA. ¶ NEC pol me multũ fal. qui qd suspi.) Ordo, & sensus hic est, Nec pol me multũ fallit, qui qd uelit, hoc sit qd' suspicor. uel quin qd' suspicor, sit hoc qd' uelit. Ordo, quin qd' uelit, sit quod suspicor. ¶ Ne min⁹ ꝑp irã.) Quia nõ erat uerisimile bonũ esse patrẽ meretrici intertur bauti: reddit rationẽ senex, cur agat miti⁹: ne uideat̃ ꝑsonæ modus nõ esse seruatus.

Nec pol me multum fallit, qui quod suspicor, sit quod uelit.
L. Videndũ est, ne minus ꝑpter iram hanc impetrẽ, q̃ possiem.
Aut nequid faciã plus, quod post me minus fecisse satius sit.
Aggrediar· Bacchis salue. B. salue Laches. L. credo ædepol te
Non nihil mirari Bacchis, qd sit, quapropter te huc foras puerum euocare iussi.
B. Ego pol quoq; ẽt timida sũ: cũ uenit ĩ mẽtẽ, q̃ sim: Qua. lab. ea.
Ne nomẽ † mihi q̃stus obstet· nã mores facile tutor. d's. meo quæ stui
L. Si uera dicis, nihil tibi pericli est a me mulier. nam
Iam ea ætate sum, ut non sit peccato mihi ignosci æquum:
Quo magis omnes res cautius, ne temere faciam, accuro.
Nã si id nũc facis, facturaue es, bonas qd' par est facere: inscitũ
Offerre iniuriam tibi me, immerenti iniquum est.

¶ Nec pol me multũ fal.) Nõ me fallit, quo minus id sit, ꝙ me uocat, qd' suspicor. ¶ Videndũ est.) Prouidendũ, cauendũ. ¶ Impetrẽ.) Perficiã. dictũ a patrando: cuius rei difficultas obtarditatẽ cõplẽdarũ nuptiatũ, ẽt ad alia negotia q̃ sunt ardua uerbũ hoc cõmodauit, ac dedit. ¶ Quod post me minus fecis. sa. sit.) Satisfaciendo minuisse. ¶ Quod post me minus fecisse satius sit. Si sit pro uideat̃ acceperis: erit sensus, Ne qd faciam plus, qd post, dũ pœniteat me, uideat̃ satius minus fecisse. Si Sit ꝓ erit acceperis: erit sensus, Videndũ est ne qd plus faciã: qd' cũ fecero, postea satius sit me nõ fecisse, & satisfacere. Aut certe duas res significat, q̃bus inter utrunq; tẽperandũ eẽ demonstrat: ut ꝓ illud supra, lenitatẽ tenẽdã: ꝓ hoc ĩfra, authoritatẽ defendendã eẽ cõmoneat. An minus fecisse ꝓ pœnitere? sic. n. ueteres dicebãt, muto factũ, & nolo factũ: cũ alicuius rei eos pœnitebat. ¶ Sit.) Modo Sit ꝓ uideat̃ posuit. ¶ Aggrediar. Bacchis sal.) Bñ aggrediar, q̃si rẽ arduam, & incongruã seni. uel aggrediar, ut meretricẽ circũueniã. Virg. Talibus aggredit̃ Venerem Saturnia dictis. ¶ Bacchis salue. Nõ ira meretrici obseqtur senex: quanquã uult adimere timorẽ ꝑsonæ suæ. ¶ Credo ædepol te nõ nihil mi.) Ipsum ꝓœmiũ mollius, & lenius est. ut ostẽdat se nõ iurgaturũ senex. ¶ Quid sit.) ¶ De est Rei: ut sit, qd sit rei. ¶ Ego pol quoq; ẽt ti. sum.) παρέλκον tertiũ. ¶ Vt, Multa quoq; & bello passus. Et obsequẽter posuit nõ solũ semirari, sed ẽt pauere. ¶ Ego pol quoq; ẽt timida sum. Bñ ẽt, ut hoc dicat, nõ solũ miror, sed ẽt timeo. Et noue, timida sum, ꝓ timeo. ¶ Ne nomẽ mi. q̃.) Idest nomẽ qd' inest meo q̃stui. ¶ Nomen q̃stui obstet Quẽ exerceo. s. Et deest, Qd' est. ¶ Ne nomẽ mihi q̃stus. Id est, ꝙ meretrix sũ. Legit &, nomẽ meo q̃stui obstet. ¶ Si uera dicis.) Interrogabo. s. ¶ Nõ sit.) Nõ uideat̃ ¶ Iã ea ætate sum, ut nõ sit peccato mihi igno. æquũ.) Quia ipse nõ do ueniã. an q̃a iã mihi peccanti nõ danda est? Et est ordo, ut nõ sit mihi æquũ peccato ignosci. Necessaria igit̃ ambiguitas. aut eni Sit ꝓ uideat̃. aut peccato ꝓ peccatori. aut peccato mihi, ꝓ peccanti mihi. aut peccato meo. aut deest In: ut sit, in peccato. ¶ Cautius, ne temere faciam.) Similiter additũ post, cautius, ne temere faciã. ¶ Facturaue es.) Etiã si nõ facies. ¶ Inscitũ. ¶ Me. s. si iniuriã faciã. ¶ Offerre iniu.) Offerimus iniuriã nõ merenti: Reddimus ei q meret̃. ¶ Inscitũ: In elegans, nõ bonũ. Et bñ nõ dixit dutũ, aut qd tale, sed inscitũ: quo uerbo maxime mulieres & meretrices utunt̃. Scitum eni dicunt qd' placet: Inscitũ quod displicet. ut, Per ecastor scitus puer natus est e Pãphilo. Hoc tale est quod dixit Inscitũ ex abundanti quale est apud Virg. nec post arma ulla rebelles Aeneadæ referent.

Videndũ est

Impetro Patro

Minus fecisse Muto factum Nolo factum

Offerre iniuriã Reddere iniuriã

Inscitũ Scitum

SER. ¶ QVIN illud qd' ue. s. ꝙ sus. uidẽdũ. cogitat senex q̃õ pacifice eã alloq̃tur: ne minus pp irã posset ĩpetrar̃ ab ea: & hi ẽ uidẽdũ mihi ne min⁹ pp irã in quã possiz ĩpetrar̃ sine ira. qd' sati⁹ sit post min⁹. i. nõ fecisse. s. uñ post pœnitere. nõ solũ admirãs: sz ẽt timida suz: q̃ sim. q. d. nõ timeo qd' culpa quã de filio tuo habeã mihi obstet: sed ut q̃stus nomẽ. s. ꝙ meretrix sum obstet mihi apd' te. Nã mo s. ꝙ aliq̃ culpa i me aduersus quẽpiã sit fa. t. quo magis: q̃a sũ senex: accuro cauti⁹ oẽs res: ne aliq̃ rẽ temer̃ faciã nihil ẽ piclĩ: nã si mõ facis uł factura es q̃si res exiget illd qd' ẽ par. i. ęquũ bõas mulieres facẽ. ĩscitũ. i. stultũ ẽ. & ẽt iniquũ me of. i. t. m. uah uolebãt iã se expurgar̃.

ASC. ¶ ILLVD: Ne nomẽ q̃stus mihi obstet. nã mores facile tutor: sic ĩtelligo ut dicere uelit Bac. Quia meretrix sum: meretricis aũt ẽ adolescẽtes diuites ad se allicere: timeo q̃uis extra noxã sum· ne nõ suscipias purgationẽ: uel si nõ essem meretrix: ego facile tutor. i. defenso mores meos: hoc est uitã meã innocẽtẽ me facit: nisi nomẽ q̃stus suspectã faceret. Et iõ subdit Laches: Si uera dicis: hoc ẽ si poteris tutari mores tuos: & innocens: sis ꝑp nomen q̃stus: nihil tibi est periculi a me o mulier &c. Nõ opus est. ergo subaudire: interrogo te &c.

B. Est magna ecastor gratia, de istac re quam tibi habeam.
Nam qui post factā iniuriā se expurget, parum mihi profit.
Sed qd istuc ē? L. meū receptas filiū ad te Pāphilū. B. ah. Tr. ca.
L. Sine dicam uxorē hāc prius q̄ duxit, uostrū amorē pertuli.
Mane, nondum ēt dixi id, quod uolui, hic nunc uxorē habet.
Quære alium tibi amicū firmiorem, dum tēpus consulēdi est.
Nā neq; ille hoc animo erit ætatē: neq; pol tu eadē istac ætate.
B. Quis id ait? L. socrus. B. mene? L. te ipsam & filiam abduxit suam. Iamb. acatale.
Puerūq; ob eā rē clā uoluit, qui natus est, extinguere. Troc. cat.
B. Aliud si scirem, qui firmare meam apud uos possem fidem,
Sanctius q̄ iusiurandū: id pollicerer tibi laches,
Me segregatum habuisse, uxorē ut duxit, a me Pamphilum.

DONA. ¶ EST magna ecastor gratia de hac re quā tibi habeā.) Imitatur hic & senile, & fœmineū tardiloquiū. Suffererat .n. ago gratias. ¶ Nā q post factam iniuriā se expurget.) Sic in Adelphis ait, Indignū te esse iniuria hac, indignis cū egomet sim acceptus modis. ¶ Parum mihi psit.) Si sic accipiatur, ut scriptū est λιτότης est, aut ταπείνωσις. & ita intelligendū, q̄si dixerit, Multū mihi nocuerit, immo me euerterit. ¶ Sed quid istuc est?) Nunc demū ad rē redit. ¶ Meū receptas filiū.) Intentio criminis. Et non recipis, sed receptas. Et ne diceret, quid tua? Meū filiū. ¶ Meū receptas filiū. Propositio accusatoria est. & breuiter pposuit crimen, qd̄ postea dilatatur. Et frequētatiuo usus est uerbo, q nō raro, sed frequēter receptet. ¶ Meum receptas filiū ad te. Status ꝯiectura: q̄ cōiectura, diluit p ἄτεχνον πίστιν, id est iusiurandū, ac tormenta seruorū. ¶ Ah.) Q d̄ falsum est, reclamauit meretrix statim: & uoluit cōtradicere, si pmitteret senex. ¶ Sine dicā.) Virg. Sine me hæc haud mollia fatu, Sublatis aperire dolis. ¶ Vxorē hanc priusq̄ duxit.) Hanc quasi molestā, & q̄ hæc nolit pati. ¶ Priusq̄ hanc duxit. Ante rē: a præteritis & añ actis. ¶ Vestrū amo. pertuli.) ἀποσιώπησις, ut in Heautont. Au, næ illud haud inultum, si uiuo, ferent: nā iā tute cohibes. ¶ Vestrum.) Nō ipsius Pāphili. Ergo blande & honorifice. nō .n. illius amorē, & tuum quæsti: sed amorē uestrū. nihil potuit dici familiatius. Pertuli ait, quātā uim patientiæ hēt, quātumq; ponderis, ne lædi mereatur ulterius? ¶ Vxorē hāc priusq̄.) A psona sua, Priusq̄ hanc duxit, uestrū amorē pertuli. Et qa multū diuq; amauerit: pertuli dixit, quæ est longi tpis significatio. ¶ Nondū ēt dixi id qd̄ uolui.) Apparet senē tarde, & longū loquentē interpellari uultu responsuræ meretricis: cū ille sibi silentiū præberi uelit. Sic Virg. Latinū inducit dicentem, Sine me hæc haud mollia fatu, Sublatis aperire dolis: simul hęc aīo hauri. Et ad postremū de Turno, Vt primū fari potuit, sic incipit ore. ¶ Mane, nondum ēt.) ἀποσιώπησις tertia ¶ Hic nunc uxorē hēt.) Cū denuntiatione pnuntiandū est. q. d. Alia res ē. ¶ Quære aliū tibi amicū firmiorē.) Magna moralitas in denuntiatione, magna pprietas. sic enim dicimus, Quære tibi. Virg. Quærat sibi fœdera Turnus. ¶ Quære aliū tibi amicum firmiorem. Firmiorē p firmo. nō enim firmū cōcedit eē Pā. quē uult intelligi deceptorē esse Bacchidis, non iam amatorē stabilem. ¶ Quære alium tibi amicū firmiorē. Oratorie senex q̄si cōsulit meretrici, quā uocauerat incusandā. ¶ Quære aliū. A pręsentibus, & a futuris. ¶ Firmiorē amicū. Callide senex. q̄si iā nō Pāphilo cōsulat, sed Bacchidi, quære alium, dixit. ¶ Dum tēpus cō. est.) Sensus, Dum ętas in flore posita est facies uendibilis ēt nunc est. Et est ordo, Dum tēpus ē cōsulendi tibi. & bis subaudiendū est Tibi. ¶ Nā neq; ille hoc animo erit æta.) Aetatē p, tā diu q̄ longa est ętas. ¶ Neq; pol tu eadē istac ætate.) σχῆμα λόγου πλοκή. prius Aetatē aduerbiū, & posterius nomen. ¶ Quis id ait?) Nō interrogatio, sed firma negatio ē. ¶ Quis id ait? Cū dicat senex, meū receptas filiū: mirū est illā dicere, Quis id ait? Sed ab accusatore testimoniū q̄rit. Et bñ Ait, q̄si uanū. siceni dicimus, ait, aīo, de rebus nugatoriis. ¶ Socrus.) Terribiliter, q̄si q̄ maximæ sciat & q̄ maxime doleat. Ergo & oculis, & labris pnuntiandū ē. ¶ Quis id ait? Moraliter meretrix missa fecit oia q̄ in mediū senex cōtulit: & soli intentioni, Meū receptas filiū ad te Pamphilū: qs id ait, respondit. ¶ Et filiam ab. suā.) Addidit ad psonā testis, & facta: qa minus idoneū uidebat, socrū dixisse de pellice. & simul ostēdit quātopere hoc animaduertendū sit, ex quo tātæ turbæ sint cōcitatæ. ¶ Abduxit suā. Abduxit pprie. Accersi enī dr̄ ad maritū: Abduci a marito ad diuortiū. Sic Virg. Et gremiis abducere pactas. ¶ Puerūq; ob eā rē.) Hoc sic pnuntiat senex, q̄si q dicat, Ecce quarū rerū tu caussa. Et hæc oīa de iis est, qbus ostēdimus nos posse grauiter accusare, sed nolle. ¶ Apud uos posf. fi.) Bene Vos qa & hic dicit, & socrus. ¶ Aliud si scirē q firma.) Mire dū q̄rit quo firmet fidē, fidē sibi acq̄siuit atq; ascripsit. ¶ Sanctius q̄ iusiurādū.) Bñ dū aliud agit, ēt psonam cōmēdat. nā nō est leuis, q̄ iureiurando nihil sanctius sciat. ¶ Sanctius. Firmius. ¶ Me segregatū habuisse.) Bono significato usa est: quasi ipsa hæc fecerit. Et bene segregatum. nō enim disiunctū, aut repudiatū pprie diceret. ¶ Vxorem ut duxit.) Vt, aduerbiū est tēporis p, Ex quo.

Margin: Recepto — Ah — Quære tibi — Aetatē — Accersit uxor — Sāctus

GVI. ¶ BACE. Ecastor: iurandi aduerbium muliebre. i. per ædem Castoris, magna gratia est. i. magna beneuolentia est: uel magnū beneficiū est. quod habeā. i. debeā tibi de istare. i. pp istā rem. s. q mihi offerre nolis iniuriam. Nam is qui expurget. i. excuset se post iniuriam factam. parum prosit mihi. i. multū mihi nocet: nullatenus mihi cōmodum fit. nam minus dicit, & plus intelligit. Sed quid istud est quod dicere mihi cupis? La. receptas. i. frequenter recipis filium Pamphi. ad te. Bac. ah: interiectio reclamantis contra obiecta. La. sine. i. permitte. q sup. dicam quod dicere uolo. pertuli. i. diu tolerauī uestrum amorem. s. tuum & Pamphi. priusq̄. i. antequā. duxit hanc uxorem hanc dicit quasi molestam: & quæ hæc nolit pati. Deinde Bacchis loq gestiebat propterea subditur. Mane. i. expecta. etiam nondum i. non adhuc. dixi id quod ego uolui dicere nunc hic Pamphilus habet uxorem: quære tibi alium amicum firmiorem. dum tēpus consulendi. i. prouidēdi tibi est i. dum ætas est in flore posita: & facies est uendibilis. namq; neq; ille Pāphilus erit hoc aīo i. habebit in te eum aium: quē habere solebat neq; pol tu eris eadem. i. similis ut prius. ista ætate. i. uisa ætate tua: quæ tendit proxime ad senium. Bac. Quis ait. i. dicit id. s. me receptare filiam. La. Socrus. i. mr̄ uxoris eius. Bac. Me ne. i. utrum dicit me receptare eum. La. dicit ipsam. & abduxit. i. abstraxit. a domo mea. & reduxit in domum suam filiam suam nurum meam. & uoluit extinguere. i. suffocare: & extinguere. dixit secundū eorum opinionem: qui putabant animā esse ignem. Voluit ergo extinguere puerum: qui natus est clam. i. latenter: secreto. ob eā rem. i. in odium eius q se apud te sæpe recipiebat. Ba. o Laches si scirem aliud. i. aliam rem. sanctius. i. firmius. qui. i. unde. uel quo possem firmare. i. confirmare firmā reddere. fidem. i. probationem, aut credulitatem, siue ueritatē meam apud te. q̄ iusiurandum. i. sacramentum: pollicerer tibi me habuisse Pam. segregatū. i. semotum a me. ut. i. ex quo uel postquam duxit uxorem.

SER. ¶ IDEO dicit sine dicam Mane: ideo dicit • qa uolebat illa interrūpere uerba. dum tēpus consulendi. s. dū habeo adhuc aliqd pulchritudinis: iō dico tēpus. Nam neq; ille Pā. h. i. tali animo e. erga te. qs id ait q eum recipiā. q. i. quo fit. hanc. s. fidem fit me. segregatur Pam. habuisse ut dei. i. quia omnes meretrices deberent optare dissidia in matris.

¶ Lepida

DONA. ℭ LEPIDA es.) Senex cum meretrice loquens, eo potius nomine laudauit eam, quo meretrices solent laudari, quam quo matresfamilias. sic & supra, cum inscitum se diceret, rationem habuit, quae esset cum qua loqueretur. ℣ Sed scin' quid uolo potius?) Hinc de liberatiua incipit. ℣ Sodes.) Si audes, si uis. ℣ Eas ad mulieres huc intro.) Non dixit ad socrum & ad uxorem, terribilia nomia, & inimica meretrici sed quod facile est, ad mulieres. Sic alibi, Mulier mulieri congruit. Et ue longe uideret, addidit, huc intro. ℣ Atque istuc iusiurandum.) Id est quod tu mihi pollicebaris. ℣ Exple animum his teque hoc crimine expedi.)

Explere

Explere, pro exinanire, Terētianum est.

Expedire

Expedire dicitur, qui pedem retentum liberat. ℣ Exple animum. Quod illis pro sis. ℣ Quod pol si eēt alia ex hoc quaestu.) Vigilanter Poeta, ne uō uerisimile uiderer id ullam fecisse meretricem: ipse lectorem praeuenit. & sic fere in omnibus Terētius, quę minus peruulgata sunt, quaeque abhorrent a consuetudine, agit. ℣ Vt de tali caussa.) Idest amore mariti eius, & pellicatu. ℣ Nuptae mulieri se ostenderet.) Plus dixit, quam, nuptam alloqueretur. ℣ Sed nolo falsa fama esse gnatum.) Bene, quo sit gratiosior, non propter se dicit, quod facit, facere. ℣ Nec leuiorem nobis.) Quid leuiorem? an minus charum? ut contra grauis intelligitur.

Leuis

Grauis

Virgilius, Ferit ensis grauem Tymbraeus Osirim. Grauis etiam molestus intelligitur: ut Sallustius, Grauiore bello qui prohibituri uenerant socii, fugere. Grauis etiam lāguidus. Virgilius, Vbi aut morbo grauis, aut etiā segnior annis Deficit abdite domo. ℣ Nec leuiorē. Vt contra, grauis, honore dignus, & charus. ℣ Quibus est minime aequum.) Parentibus: scilicet. ℣ Immerito.) Bona exceptio. hoc enim & cauere nobis, & praestare aliis possumus. ℣ Immerito. nam meritus est de me.) πα..ρέμφασις. ℣ Nam meritus est de me, quod queam, illi ut commodem. Et hoc artificiose Terētius: ne uel meretricem dure a Pamphilo segregaret. ℣ Quod queam, illi ut cōmodem.) Sic in Andria, Magis id adeo ut mihi incommodet, quam ut obsequatur gnato. ℣ Facilem, beneuolumque lingua tua.) Facilem ad peccatum, Beneuolum ad iracundiam retulit. ℣ Lingua tua.)

Facilis

Beniuolus

Cōsuetudine magis, quam ratione dicit, tua lingua. ergo pro homine ipso. ℣ Lingua tua iam, Subdistigue iam: ut appareat, si lingua tua iam, quanto magis facta? ℣ Nam non sunt solae arbitratae hae.) Nunc fatetur se quoque accusatorē fuisse: nunc uero beneuolum factum. ℣ Hae.) Cum ἀποστροφῇ. ℣ Ego quoque hoc etiam. Quoque, & etiam superuacue posita sunt: sed hic cōfirmationem ostendunt. ℣ Praeter nostram opinionem.) Pro contra. ℣ Praeter nostram opinionem. Hoc est innoxiam. ℣ Fac eadem ut sis porro. Hoc est perseuera purgata esse uult enim & de futuro cautum esse, ut supra, Nam si id facis, facturaue es. ℣ Nostra utere amicitia.) Non iam amore, sed amicitia ℣ Aliter si facias:) ἀποσιώπησις. ℣ Ne aegre quicquā ex me audias.) Vtrū aegre pro male? an aegre pro inuita? ℣ Verum hoc te moneo unum.) Haec figura oratoria, παρῄνεσις dicitur. ℣ Qualis sim amicus, aut qd possim.) In secunda ratione Sallustius ad Iugurtham, Nam uim magis, quam beneuolētiam eius experiri mallem. ℣ Qualis sim amicus, aut quid possim. Hoc genus comminationis minus habet amaritudinis: sed plurimum grauitatis. Et Sallustius, Nam uim, quam misericordiam eius, experiri mallem.

L. Lepida es. sed scin' quid uolo potius sodes facias? B. quid uis, cedo. *Iamb. acata.*
L. Eas ad mulieres huc intro, atque istuc iusiurādū idē *Troch. cata.*
Polliceare illis: exple animum his teque hoc crimine expedi.
B. Faciam: quod pol si esset alia ex hoc quaestu, haud faceret, scio:
Vt de tali caussa nuptae mulieri se ostenderet.
Sed esse falsa fama nolo gnatum suspectum tuum:
Nec leuiorem nobis, quibus est minime aequum, uiderier
Immerito: nā meritus de me est, quod queam, illi ut cōmodem.
L. Facilem, beneuolumque lingua tua iam tibi me reddidit
Nam non sunt solae arbitratae hae: ego quoque hoc etiā credidi.
Nunc, cum ego te esse praeter nostram opinionem comperi:
Fac eadem ut sis porro: nostra utere amicitia, ut uoles.
Aliter si facias: sed reprimam me, ne aegre quidquam ex me audias. *Iamb. tetra. acata.*
Verū te hoc moneo unū: qualis sim amicus, aut qd possiem.
Potius quam inimicus, periculum facias. B faciam sedulo.

GVI. ℭ LA. Tu es lepida. i. iucunda & festiua sermone tuo. Sed scin. i. scis ne illud quod nolo. quod sup. potius facias sodes. i. si audes: uel si uis. Ba. quid uis quod potius faciam. cedo. i. dic. quid uelis me facere. Lac. eas: idest uadas. huc: idest in hunc locum quem ostendebat. intro: hoc est introeas hinc ad mulieres. s. Myr. & Philo. atque polliceare istis istud idem iusiurandum quod pollicebaris mihi. exple animū: idest satisfac animo his mulieribus: uel animum his pollicitationibus: quibus meum explesti: & expedi. s. libera: euolue te: explica te: exolue te hoc crimine: cuius accusaris de receptione. Pā. aedepol faciam id qd': si alia aliqua esset ex hoc quaestu meretricio. i. si alia esset meretrix: quēadmodū ego quae talem quaestum faceret. haud: idest non faceret scio: idest non dubito uidelicet non facere hoc. ut idest quod ostenderet se mulieri nuptae. de tali causa: idest propter talem causam. Sed nolo filiū esse sus. falsa fama: idest rumore falso. neque uolo eum quid uo. leuiorem: idest contemptibiliorem. immerito: idest sine causa. quibus: scilicet uobis. minime: idest non. est aequum eum uideri leuiorem. Leues homines dicuntur (ut Gellius, inquit) homines contemptibiles: & nullo honore digni. homines: scilicet nihili: ac nullius frugis bonae. Nam Pamphi. me. est de me ita sup. idest ita me tractauit: ut commodem illi id quod queam: idest possim commodare: idest ut consulam eius utilitati quacunque uia potero. dicimus enim commodo tibi hoc idest commodum tibi facio. interdum commodare significat dare aliquid commodato. Dicimus etiam hac in re tibi nequeo commodare: idest commodum afferre. Lac. lingua tua: idest tuus sermo lepidus iā reddidit: idest effecit me facilem: idest benignum: exorabilem: & beneuolum tibi: idest tibi bene cupientem. nam hae mulieres nō sunt arbitratae solae: idest sine aliis te receptare filium ego quoque etiam: alterum abundat. credidi hoc: scilicet te receptare eū nun. cum ego comperi: idest deprehendi: cognoui te esse praeter nostram opinionem: idest innoxiam, & uacare culpa in hac re cuius accusaris. fac: idest perseuera. ut sis eadem. s. ut sis purgata apud mulieres & iudiceris innoxia. porro i. sed uel deinde: siue certe. utere nostra amicitia ut uoles. si facias aliter uolebat minitari: sed repraessit se inquiens. sed reprimam: idest compescam: cohibebo me. ne audias quicquā. s. aliquid ex me. aegre: idest male: moleste: uel inuita. uerum: idest sed. moneo te hoc unum facias periculum: idest periclitens: sumas experientiam: & probationem qualis amicus sim potiusquam inimicus aut quid possim: idest quae sit mihi potestas. Bac. faciam quod dicis. sedulo. idest instanter: quasi sine dolo.

Cōmodare

SER. ℭ ET non uolo Pamphi. uiderier immerito leuiorem. i. leuioris animi, quam sit. uiderier dico uobis quia minime ęquū est uidere: & credere esse leuem filium uestrū. ideo nolo. nā maritus est. fac ut sis eadem. i. perseueres. in hoc facias periculū qualis amicus potius, quam qualis inimicus sim.

DONA. Defieri Benigne

NIhil apud me ti.defie.pa.) Verba nutricis fuisse Poeta demõstrat, petẽtis ordine lõgo q̃ sibi pbẽda sint. uñ q̃si tædio singulorũ, gñaliter hęc rñdit. ¶ Nihil apud me ti.defieri pa.) Apud me dixit, p apud eũ ubi futura es. ¶ Defieri patiar. Noluit dicere, deesse: sed defieri dixit: ut id qd' minus usitatũ est magis delectet auditum. ¶ Benigne p. Benigne large. hoc.n.ẽ gratus, nõ solũ pbere, sed benigne pbere. ¶ Sed cũ tu sa. atq; ebria eris. Hoc ẽ i nutricib⁹ nõ solũ nõ turpe, sed ẽt necessariũ. ¶ Et hic satur, & hęc satura fecit. ¶ Noster socer uideo ue.) Noster, blandiẽtis dictũ est. Virgili. Noster eris. Et magis hoc cõsuetudine dictũ est, q̃ integritate. Aut Certe ordo est, Noster socer uenit: & deĩde, uideo. Aut deest Vt: ut sit, ut uideo. ¶ Deierat.) Deos iurat. ut, M ria oĩa iuro. Aut ualde iurat. ¶ Bacchis deierat. Si correpte, deierat deos iurat. si producte, ualde iurat. Et bene senem iratũ præoccupauit, dicende, deierat sancte: ne confligeret cum meretrice, & fieret fabula longior. ¶ Hæcine ea est?) Imitanda irati contẽplatio. q d. hæc est, quam uxori Pãphilus anteponit? ¶ Nec pol istæ metuunt deos.) Hoc argumentum est non illam uera iurare. sanctum, ait, iusiurandum est, aut metu religioso, aut suppliciis sacrilegorum. At uero nec religiosæ sunt meretrices inquit, nec dant pœnas quippe quæ a diis contemnantur. Tale est apud Virgiliũ de uiolato Luco, qui uindicatus non est: Nouimus & qui te, transuersa tuentibus hircis Et quo, sed faciles nymphæ risere, sacello. ¶ Neq; has respicere deos opinor.) Et inferiores sunt inqt, q̃ in quas dii uindicent ¶ Neq; has respicere deos. Nec merentur ut diis pœnas referant, qa nec curæ diis esse dignæ sunt. Et est ἀμφιβολία. quæ sensu manifesta est ¶ Ancillas dedo.) Repudiato iureiurando ad aliud transit firmius documentum. ¶ Quolibet cruciatu p me exquire.) Per me, hoc est, me permittẽte ut quod per legem tibi non licet, per me liceat. Per me ergo, me autore & permittente. ¶ Hęc res hic agitur.) Aut sic intelligendũ est. q. d. Hoc agebamus cum tu aduenires. aut cum asseueratione peonuntiandum est: ut sit Res ueritas. q d. Hic nõ uerba sunt, sed res agitur. ¶ Hæc res hic agitur.) Propositio eorum quæ dictura est, hoc modo, Hęc res hic agitur quę res? Pamphilo me facere, ut redeat uxor, oportet. quod si perficio: non pœnitet me famæ, solam fecisse id, quod aliæ meretrices facere fugitant. Multa Terentius feliciter ausus est, arte fretus nam & socrus bonas, & meretrices honesti cupidas, præter q̃ peruulgatum est, facit: sed tanta uigilantia caussarum & rationum momenta subiungit, ut ei soli merito uideantur omnia licere. Nam hoc contra illud est, quod alibi ait cõmune esse iam oĩbus Comicis bonas matronas facere, meretrices uero malas. ¶ Nõ pœnitet me famę.) Hæc figura λιτότης dr. minus.n. dicit q̃ significat. nã nõ pœnitet me famę pro eo qd est, magnam famam cupide acq̃siuerim, significat. ¶ Nõ pœnitet me famæ. Ne quæreremus, qui hoc meretrici prodesse posset. ¶ Solã fecisse.) Bene solã: ne nescisse officiũ meretricis Poeta uideret. ¶ Solam fecisse id, quod aliæ meretrices facere fugitant. Id est reconciliasse uxorẽ marito. ¶ Nostras mulieres suspectas fuisse.) Id est in suspicione positas. Nã esse suspectas, ambiguum est. & nunc eius partẽ manifestã uidemus. ¶ Nobis in re ipsa.) Nobis, aut abundat, aut cũ molestia nrã significat ¶ Porro hanc nũc experiamur.) Porro nunc, futurũ tẽpus ostendit. nã si iam inuenisti qd' experiantis & ea, quæ restant in reliquũ tẽpus: qa iam de præteritis purgata est. ¶ Hanc experiamur. Id est utamur opera eius.

Deiero

Per me

Nõ pœnitet me famæ

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA

Iambici quadrati catalectici.

PHIDIPPVS, LACHES, BACCHIS.

P. NIHIL apud me tibi defieri patiar, qn qd' opus sit,
Benigne præbeatur. *Dimeter catalect.*
Sed cum tu satura atq; ebria eris, puer ut satur sit,
facito. *Octona. catalecti.*
L. Noster socer uideo uenit puero nutricem adduxit.
Phidippe Bacchis deierat persancte. P. hæcine ea est? L. hæc ẽ.
P. Nec pol istæ metuunt Deos neq; has respicere deos opinor.
B. Ancillas dedo quolibet cruciatu per me exquire
Licet. hæc res hic agitur, Pamphilo me facere ut redeat uxor,
Oportet quod si perficiu, non pœniret me famæ:
Solam fecisse id, quod aliæ meretrices facere fugitant.
L. Phidippe nostras mulieres suspectas fuisse falso
Nobis in re ipsa inuenimus. porro hanc nunc experiamur.

GVI. NIhil &c. In hac scena idẽ pollicet Bacchis Phid. qd' erat pollicita Lachi: uidelicet facturã ad mulieres: & expleturã eaq; animũ frequentie expediturã. Phi. Phidippus ꝯueniẽs cũ nutrice dicit se iusta pbiturũ & necessaria. nihil.i. non patiar aliqd. defieri.a defio is.i. deesse tibi: seu deficere tibi apud me. qn.i. q non id qd' sit opus.i. sit necessariũ pbeatur.i. prestet. benigne i. large: liberaliter. sed cum tu nutrix eris satura.i. repleta cibis. & ebria.i. uino igurgitata. facito.i. dest efficito. ut puer nutriendus sit satur i. bñ nutriat. La. nr socer i. Phidip. pr nurus Lachis uenit. uideo eũ. s. uel itellige ut. & dic ut ui den noster socer uenit. nã ad parandã nutricẽ se contulerat. adduxit nutricem puero. i. p puero educãdo. deinde ut Phidippus fuit in conspectu subdidit. o Phidippe: Bacchis meretrix deierat. i. Deos iurat: uel ualde iurat: per sancte .i. ualde firme. Phi. hæcine. i. utrũ hæc ea meretrix, quã uxori Pãphi. anteponit. La. hæc est ea ipsa. Phi. pol nec istę meretrices ille per cõtemptũ dixit. nõ metuunt Deos. i. nõ sunt religiosæ, siue religione nõ tenent. & opinor i. talis ẽ opinio mea. Deos nõ respicere has. i. non curare, nec habere rõnẽ, seu respectũ earum: q̃si q̃ nec sint religiosæ, nec dent pœnas: qppe quæ a Diis cõtemnantur. Bac. dedo. i. in ptãtem tuã do quasi ualde do: & in tuum arbitrium ancillas meas. exqre. i. explora recaptem nec ne filiũ tuũ quolibet cruciatu. i. quolibet supplicio seu tormento. licet. i. tu potes id facere. p me. i. me permittente. hæc res q̃ sequtur agitur. i. tractatur agitatur: uoluitur hic uidelicet q oportet me facere ut uxor redeat Pãphilo. i. ad maritũ quod. i. ut redeat uxor. si pficio. i. si compleo. non me pœnitet famæ. i. non parum mihi uidebitur de fama acquisita. uel non paruam mihi famam acquisierim: uidelicet me solam fuisse id. s. reconciliasse uxorem marito: quod aliæ meretrices fugitant: nam nolunt uxores maritis reconciliari. La. o Phidippe inuenimus. i. comperimus. in re ipsa. i. in rei ueritate. mulieres nrãs fuisse suspectas. i. in suspitione positas nobis, falso. i. iniuria. porro. i. deinde, uel sed. nunc expiamur. i. probemus hanc meretricem utentes opera eius.

Desio Defieri

Deierat Persancte

Dedo

Pœnitere se factum

SER. NIl. Inducitur Phidippus ut sibi bacchis offeratur. Pã ad purgationẽ adduxerat nutricẽ: ad quã ita loqtur. O nutrix uel apud me &c. Deierat. i. de toto iurat non curo de sacramento eius qa nec pol &c. Respicere has & ideo secure petierant per me. s. in meo iussu: licet exquire eas de ueritate torquẽdo: qu a tortis credere oportere dicit Tullius. hęc res hic agitur i oportet me facere ut uxorem reddam Pamphi. Non pœnitet famæ: scilicet bonæ. quam inde acquiram, sed gaudebo. hæc erit fama me solam fecisse id &c. Inuenimus falso suspectas & uituperatis de hoc dis. ux. nostras: & ideo hanc modo experiamur utrum in ea sit culpa.

Crimini

DONA. Crimen

CCRIMINI tua se falso uxor cre.) Crimē ꝑprie dr̄ id qd̄ falsum est. Cice. Veruntamē fac, tametsi criminosum idest. Id est falsa insimulatio est. ¶ Crimini.) Crimen nunc, ꝓ falsa suspitione. Virg. Formidine crimē acerbat. Et, Semperq;, odiu sed crimine, Drances Infestus iuueni Turno. Id est & ꝙ eā odisse, & ꝙ se illi odio eē suspicaret. ¶ Cito ab eo hęc ira absce.)

Nam si comperit crimini tua se falso uxor credidisse,
Missam iram faciet. sin autem est ob eam rem iratus gnatus,
Quod peperit uxor clam: id leue est: cito ab eo haec ira abscedet.
Profecto in hac re nihil mali est, quod sit dissidio dignum.
P. Velim qdē hercle. L. exquire: adest. qd̄ satis sit, faciet. B. faciā.
P. Quid istaec mihi narras? an qa non tute ipse audisti dudum,
De hac re animus meus ut sit Laches? illis modo exple animū.
L. Quaeso aedepol Bacchis, quod mihi es pollicita tute ut serues.
B. Ob eā rē uin' ut ego introeā? L. i, atq; exple aīum his, ut credāt
B. Eo: etsi scio pol his forte meum conspectum inuisum hodie
Nam nupta meretrici hostis est, a uiro ubi segregata est.
L. At hae amicae erunt, ubi quamobrem adueneris, resciscent.
P. At easdem amicas fore tibi promitto, rem ubi cognorint
Nam illas errore, & te simul suspitione exolues.
B Peri, pudet Philumenae: sequimini me intro huc ambae.
L. Quid est, quod mihi malim, q̄ quod huic intellego euenire:
Vt gratiam ineat sine suo dispendio, & mihi una prosit!
Nam si est: ut haec nunc Pamphilum uere ab se segregarit:
Scit sibi nobilitatem ex eo, & rem natam, & gloriam esse:
Referetq; gratiam ei: unaq; nos sibi opera amicos junget.

Bene in duabus.n.psonis caussa uidet esse turbarū: socrus, & Pāphi. ¶ Profecto i hac re nihil mali est qd̄ sit dissi.di.) Mora'iter, q̄si q̄rendo, & discutiēdo, hoc intulit. ¶ Dissidio. Diuortio. ¶ Velim q.her. Vt nihil sit dignū: hoc est nō peccauerit Pā. ¶ Q d̄ sa. sit, faci. ipsa.) Id est, qc qd ad plenam ducit purgationem faciet. ¶ An qa nō tute. ip.) Correptio ē. nā audiuit, Manere affinitatē hanc inter nos uolo. ¶ Illis mō exple.ani.) Q.d.q̄ amarae sunt & molestae. ¶ An qa nō tute ipse audisti du. dū, De hac re animus meus ut sit?) Vtrū qa dixit, Manere affinitatē hanc inter nos ppetuā uolo. an qa apud uxorem defendit adolescentē in amore meretricis? ¶ Q d̄ mi. pol. es tu. ut ser.) Id est iusiurandū apud mulieres. ¶ Quid istaec mi. nar.) Reꝑhensio est q̄si lōgorū uerboꝝ Lachetis. ¶ Ob eā rē uis ut ego intro.) Vis dicit: ut oñdat i hac re cunctationē suā. ¶ Nā nupta mere. ho. est.) Caute ēt hoc ꝑstituit Poeta, ne nō uerisimile uideat potuisse meretricē concorditer cū pellice agere. Nā nupta meretrici hostis alia. f. inimica. ¶ At easdē ami. tibi fore.) Hic qdē senes uerū aliae caussae sunt q̄ mulieres faciunt molestas: & hae aūt spectatoribus notae sunt ex argumento. ¶ Et simul suspitione exol.) Hoc est qd̄ supra dixit, crimen. uos quoq; suspitionē īterp̄tati sumus. ¶ Exolues. Expedies. ¶ Pudet Philo.) Pudet duo significat, siue ille peccant quē pudet, siue ille cuius pudet. Et familiariter Philo. tanq̄ notae ex Pā. ¶ Sequimini me intro huc ambae.) Ancillis dicit, q̄ sunt κωφὰ πρόσωπα. ¶ Pudet Philo. Cōsciētia cōmunis uiri, & pellicatus. Quid ē qd̄ mi. ma. q̄ qd̄ huic. Sensus hic est, Quid est qd̄ magis optē mihi euenire, q̄ qd̄ simul ꝓderit ēt meretrici? ¶ Quid est qd̄ mihi, &c. Sic hoc ergo intulit ꝓ nouo. Mirandū est. n. euenire potuisse, ut idē & seni & pri ꝓsit, qd̄ meretrici. ¶ Quid est qd̄ mi. ma.) Vt amicitia mihi & sibi ꝓsit. Et oñdit cōmune sibi bonū esse. ¶ Euenire.) Euenire, bia subaudiendū. ¶ Vt gra. ineat si. suo di.) Recte. Difficile est. n. grām inire sine damno. ¶ Et mihi ꝓsit? Mire, qa difficile est amicū sine damno acqrere. Et qa cū lucro nō potuit dicere: & hoc ipm bonū fecit, qa sine damno. Ergo uelut tria sunt: ut gratiā ineat, ut sine damno, & ut mihi ꝓsit. ¶ Pāphi. uere a se segre.) Proprie a meretrice segregati dr̄: ab uxore, dissidi. ¶ Scit sibi nobili. ex ea re na.) Quasi dicat, Ecce quā amauit Pā. Sed hoc sentire, & dicere, patris est stulta pietate magnificantis filiū. Vt, Meū gnatū tu mor ē amare. Et ꝓprie nobilitatē dixit. nā & meretrix & gladiator nobiles dici solent. ¶ Scit sibi. Q d̄ nimis amat, ait Nobilitatē. ¶ Ex eo.) Vtrū ex Pā. an ex eo, ex ea re. i. ꝙ segregauerit uere ab se Pā: & hoc est melius. Nā nobilis meretricis est, nō timere, ne alterū nō inueniat. aut nobilis est, cognitam fieri etiā senibus ¶ Rem

Segregati Dissidi

natam.) Ex patrocinio & amicitia senis ¶ Gloriā.) Ex facto raro in meretricibus. ¶ Et rem natam. Quia multa in eam contulit. ¶ Et gloriam esse. Quia defendit eū apud soceros, & uxorem: & ꝙ marito meretrix coniugem reddit.

GVI.

CNAM si tua uxor Myrrhina cōpererit. i. dephenderit: cognouerit se credidisse falso crimini. i. falsae suspitioni. hic. n. capit crimen ꝓ suspitione falsa. missam faciet. i. dimittet irā. Sin aūt. i. sed si. gnatus. i. filius est iratus ob eā rē: ꝙ uxor eius peperit clā. i. occulte: secreto. id pp qd̄ est iratus est leue. i. nō magni pōderis ac momēti. hęc ira recedet cito ab eo Pāphilo. ꝓfecto. i. certe. nihil mali. i. utinā nihil sit dignū dissidio. i. ut Pam. nō peccauerit. La. exqre. i. explora sagaciter a Bacchide: an peccauerit Pā. adest. s. Bac. ipsa Bacchis faciet qd̄ satis est. i. qd̄ sufficit ad plenā purgationē. Bac faciā qd̄ satis est ad purgationē. Phi. Phidippus q̄si longiora sint uerba Lachetis: reꝑhēdit Lachetē inquiens. uel qd. i. cur. narras tam lōgo sermone mihi istaec ꝓ cōtēptū dixit: q̄si taediosa prius & molestia quippe q aium noueris meū. an. i. utrū o Laches narras mihi istaec: qa tute ipse. i. tutemet. nō audisti dudū. i. aliquāto añ a me. s. ut. i. q̄lis. uel cuiusmodi aīus meus sit de hac re. i. de peccato Pāphili. nā facile psuadet mihi eū nō peccasse adeo. cupio hanc affinitatē manere inter nos ꝑp. tuā: & iō nō est qd̄ exgrā latius ut oēs mō. i. nūc uel duntaxat. exple aīum. i. psuade illis mulieribus ut credant Pā. nō peccasse nā q psuadet rōnibus eius aīum explet q est psuadendus. La o Bacchis edepol q̄so ut tute. i. tumet. serues. i. pstes id qd̄ pollicita es mihi uz iusiurādū apud mulieres. Bac. ergo uis ut intro eā. i. ingrediar ad mulieres: ob eā rē. s. ut iureiurando cōfirmē Pā. a me nō receptam. La. I: idest uade. atq; exple aīum. i. psuade his mulieribus: & coge ut credant Bac. eo ad mulieres. et si. i. quamuis. scio meū cōspectū fore. i. futurū eē. hodie inuisum. i. molestū: exosum his mulieribus. nam nupta mulier est hostis. i. inimica meretrici. ubi. i. qñ. ea nupta est segregata a uiro ut erat Philo. La. at. i. sed. hae mulieres erunt amicae iter se. ubi. i. qñ resciscent. i. cognoscent. tanq̄ rē inopinatā. quāobrē. i. pp quā cām. adueneris. i. accesseris ad eas. at i. sed. ꝓmitto easdē mulieres fore. i. futuras eē amicas tibi. ubi. i. qñ. cognouerint rē. i. rei ueritatē. nā exolues. i. eripies: explicabis illas errore. & simul. i. & ēt. exolues te suspitione quā de te hñt ꝙ Pā. receptes. Bac. perii me pudet Philo. i. uel pudore afficior ꝙ peccaui in Philo. eo ꝙ detinuerim aliqñ eius maritū meis illecebris: uel me pudet Phi. i. erubesco & pudore afficior pp Phi. q̄ sic ducta falsa suspitione nō dubitauit uirū relinqre. Ambę. i. uos duae ancillae. sequimini me intro huc. i. in hunc locū, quē ostēdo uobis. La. qd est qd̄ malim euenire mihi, q̄ id qd̄ intelligo euenire huic Bacchidi. ut. i. ita. ꝙ ipsa Bacchis ineat gratiā. i. cōciliet sibi bñuolentiā mulierū. sine suo dispendio. i. sine suo dāno: & ut ipsa ꝓsit mihi recōciliando uxorē filii ipsi filio: qd̄ mihi utile est nemo negat. nā si est. i. si cōtingit & extat: ut haec Bacchis nunc segregarit. i. seiunxerit. uere. i. nō ficte Pā. ab se. i. a sua cōsuetudine. scit nobilitatē esse sibi natā

Explere animū

Inuisus

Resc[illegible]e

Exolue te

ex eo.i.ex ea re:qa Pãphi.ab se segregarit meretrices. interdũ dñr nobiles q̃ũ multis notæ:quaꝝ est nõ timere ne alteꝝ nõ iuenaiant aut se cognitas fieri ee senibus.& scit inq̃ re.i.cõmoditatẽ bonoꝝ esse natã sibi ex ea re:uз patrocinio & amicitia senis:uel qa multa in cã ꝓtulit filius:& scit inq̃ ipsa Bacchis gloriã.i.laudẽ:ꝓtẽ esse sibi natã ex eo:qa uidelicet de-

uenienda:sed domũ,Ad te significat.⁋ Immo ad Philo.) Mirerota fabula inuenit quãobrem currat Parmeno.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

Trochaici octonarii catale. Iambici quad. catale.

PARMENO, BACCHIS.

P. Edepol næ meã herus esse operã deputat parui ꝑcii,
Qui ob rem nullam misit, frustra ubi totũ desedi diẽ,
Myconium hospitẽ dũ expecto in arce Callidemidẽ.
Itaq; ineptus hodie dum illic sedeo, ut quisq; uenerat,
Accedebam: adolescens dic dum quæso, es tu Myconius?
Non sum. at Callidemides? non. hospitem ecquem Pamphilum
Hic habes? omnes negabant: neq; enim quẽquam esse arbitror.
Denlq; hercle iam pudebar. abii. sed quid Bacchidem
Ab nostro affine exeuntem uideo? quid huic hic est rei?
B. Parmeno opportune te offers. propere curre ad Pamphilum.
P. Quid eo? B. dic me orarẽ ut ueniat. P. ad te? B. imo ad Philumenã.

fendit Pã. apud soceros & uxorem: & q marito cõiugẽ reddit & hoc facto ipsa Bacchis referet gratiã ei Pã.i. reddet illi bñficiũ.nã dicebat pus Pãphi.de se bñmeritum pp multa:q cõtulerat in eã. & iunget.i.coniunget: nos amicos sibi.una opa.i. uno labore.& una sua industria, ac operatione.

SER. ⁋NAM si tua uxor cœperit falso se credidisse crimini huic de Bac. dimissam faciet Pã.qa i hac re.i. i puero cælato. quid mihi.

q.d.mihi non oportet ut purget se.qa nullũ crimẽ Pã.ipono sed illis.i.matri & filiæ.e.a.ut cre. At tu putas tuũ conspectũ esse inuisum illis Athe.annu.eadẽ cõtinuatio tu times eas:at easdẽ ab errore qa credũt Pã.te amare Peri:hoc dicit intrãs domũ.o uos ambæ:ad ancillas dicit.q secũ uenerãt:qd cũ ista cognitio faciẽda esset:remouẽdus ẽ Laches ne domũ intret. & hoc significat Lachẽ nõ intrasse domũ p hoc qd inducit eũ p se loquẽtẽ:qd ẽ qd magis uelim q̃ hoc qd ego itelligo euenire huic Bacchidi:ut nõ ineat grãm illaꝝ q̃pus habebat eã odio:& hoc sine suo dispẽdio & sine labo:& p ĩ mihi ꝓsit.

DONA. Edepol næ meã herus esse opam depu.par.ꝑre.) In tota hac fabula seruus piger, & curiosus inducit:neq; quicquã illi euenit ex sñia sua. ⁋ Adepol næ meã. Totũ a stomachante dr:q̃si q nunc maxime iniuriã psenserit. ⁋ Aedepol næ meam. In hac scena κατασροφὴ populo exponit. ⁋ Deputat parui ꝑti.) Quia sic .s.abutitur. Deputat parui eã, q deputat eã in re nullius ꝑtii cõsumendã. ⁋ Frustra, ubi totũ dese.diẽ.) Deest Illuc, ut sit, Illuc, ubi frustra totũ desedi diẽ. ⁋ Totũ desedi diẽ Nota accusatiuo casu usum esse. ⁋ Myconiũ hospi.dũ expe.) Memoriter & uigilanter seruus Myconiũ hospitẽ & Callidemidẽ dixit:ne uideret̃ negligẽtia, uel obliuione sua nõ inuenisse ad quẽ missus est. ⁋ Myconiũ hospitẽ. Bñ oñdit se memorẽ & signorũ & nominũ, ut uideat̃ uere illusus cũ opam dederit.

Ineptus ⁋ Itaq; ineptus.) Moraliter additũ ineptus. Et ineptus, quasi inaptus. ⁋ Adolescens dic dum q̃so.) Vernaliter & comice se ipsum seruus imitat̃. & est μίμησις ⁋ Es tu Myconius?) Nam ut tria mãdata sunt ingrẽda:tria inq̃sita sunt ordine. ⁋ Oẽs nega.) Bñ transit a μιμητικοῦ ad διηγηματικὸν, & συντόμως.

Arbitror ⁋ Neq; n.quenquã esse arbi.) Idest, nõ puto eũ esse in mũdo. ⁋ Iã pude. Sedere, an interrogare? ⁋ Ab nõ affi.exeun.in.) Satis moraliter inducit̃ seruus dicere, ab nõ affine: cũ domini eius si:,nõ ipsius. Sic & prius, Nr̃ socer uideo uenit.p, Pãphil: socer ⁋ Exeuntẽ uideo?) Docte Poeta ꝑmonstrat locuturã psonã ⁋ Quid huic hic est rei?) Rursus curiosus nihil sciturus est:& excursurus piger. ⁋ Parmeno opportune te q.mi.offers.) Attendẽdũ q ab initio comœdiæ usq; ad finem Parmeno mittitur ut currat:& celatur, ut nesciat quod curiose desiderat. ⁋ Propere curre ad Pamphilũ.) Facete Poeta inde incipientem facit, quod ille minime uult dicendo: curre. ⁋ Quid eo?) Id est ad Pãphilũ. ⁋ Ad te?) Vide curiosum

Ad te nõ recusare laborẽ, quo caussam sciat. ⁋ Ad te?) Nõ ad te cõ

GVL. Edepol &c. In hac scena cõuersio est fabulæ: nã in ea errores dep̃henduntur:& p agnitionẽ annuli Philomenæ agnosciũ fuisse cõpressa a Pã. inde q; puerũ natũ esse perhibetur. In tota añt fabula seruus piger & curiosus iducitur:ne ecq̃c q̃ illi euenit ex sñia sua. Par. ædepol.i. per ædem Pollucis:iurantis ẽ.ne.i.certe. herus .i.dñs:puta Pã.deputat(ibi de auget) idest ualde putat. meã operã.i. meum laborem. esse parui pretii.i.paruæ æstimationis. qui .s.herus misit me ob nullã rẽ.i. pp nullam causam. eo sup. in eũ locũ ubi.i. in quo loco frustra i. incassus. desedi.i. diu & ualde sedi totũ diem.i. toto die:sed elegantior fit

Desedere totum diem

sermo per accusatiuum, q̃ per ablatiuum. dum.i.quando.expecto in arce.i.in summitate, seu i summo loco urbis & munitiore. Callidemidem.i.illum sic appellatũ. hospitem.i.amicum externum.qui solet in hospitio amico recipere herum meum.cum peregrinatur. Myconium.i. uel ex Mycone insula una ex cycladibus uicina Delo: uel forte ex aliquo oppido talis nõis.itaq; i.ideo.dum ego ineptus.i.tanq̃ ineptus,& fatuus:siue male aptus sedeo hodie illic in arce.ut.i.cuз primum.quisq; uenerat.i applicauerat ad eum locũ, statim accedebam ad eum.s.dicendo.o adolescens.i.o iuuenis.quæso .i.ꝑcor:rogo:dic dum dum est syllabica adiectio.es tu Myconius.i.de Mycone?respondebat sup. unusquisq; a me interrogatus.non sum Myconius.i.ex eo loco:qui uel Mycone dicitur uel Myconium. At.i sed es ne sup. Callidemides? respondebat quisq;.nõ sum Callidemides. deinde interrogabam.ecquem.i. nunquid habes hic aliquem hospitem.i.amicum:quem & tu recipere hospitio soles. & ille te Pamphilum.i.qui uocetur Pãphilus omnes negabant se habere hospitem talem:neq; arbitror eum Callidemidẽ esse quem q̃.i. esse aliquem:hoc est non puto eum esse in mundo. denq;.i. tandem post multam expectationem. hercle iam me pudebat tandiu illic sedere.abii i.discessi ab eo loco. Sed qd.i.cur: uel propter quid.uideo.Bacchidem meretricem exeuntem ab affine nostro.i a socero Pamphili Phidippo. Affinitas est regularitas personarum nuptiis cõiunctarum omni carens cognatione sanguinis.quid rei.i.qd negocii est huic Bacchidi hic.i.apud affinem i.(quod barbare dici solet:aut saltẽ nõ multum proprie)quid hic habet agendum hæc mulier. Bac. O Parmeno offers te mihi opportune.i.tempestiue:mature & quod dicunt)bona hora.curre propere i.festinãter ad Pãphilum. Par quid.i.cur.curram eo.i.ad locũ in quo est. Bac. dic illi me orare eum ut ueniat huc. Par. dicã ut ueniat ad te .i.ad domũ tuam &(quod barbare dici solet)penes te. Bac. immo.i.sed.di ut ueniat ad Philomenam.i.(quod inepte dicitur)penes Philomenam.i.ad domum eius.

Ecquẽ

Affinitas

SER. Ededol. Facta intus cognitione annuli & prioris concubitus: oportet Pamphi.ista notificari: ut uxorem recipiat. Inducitur ergo conueniens persona quæ eum quærat.s.Par. seruus qui non sine occasione offertur:redibat enim de arce fastiditus expectando Callidemidem cum nullus esset.ne.i.an.uel ne.i. certe, neq; enim Callid ad te.i.domum tuam.

⁋Quid

DONA. ¶ QVID rei est?) Totũ p psona. ⁋ Tua quod nihil refert percontari desinas.) ἀπονομιῶν ἀϲιαϲίας (?) & eximie dixit, quasi minus sit iniurium pbibere interrogare, q̃ interrogãti nõ respondere. Et memento hunc esse cui in principio nihil cælauerit Parmeno. ⁋ Nihil aliud dicã?) Vult rẽ p mandata colligere ⁋ Etiã, cognosse anulũ illum Myrrhinam.) Etiam aduerbiũ est uel consentientis, uel reminiscẽtis: sed magis reminiscentis mõ. Sic Cice. Etiam, qđ pene prætetii, capella q̃dã ẽ mire facta. ⁋ Scio.) Non audio, inqt, sed scio. ⁋ Sed ces.) Hoc ẽ tardas, & quiescas urget aũt eũ cursu ⁋ Minime equi.) Cesso, subaudit. ⁋ Potestas haud data est.) Cessandi. s. ⁋ Ita cursando atq; ambu.) Est enim cursus & nauigantis, & equitantis. ⁋ Quãtã obtuli aduentu meo.) Reliqua ps argumenti p μοιωδίαν (?) narrat. ⁋ Quot cõmoditas res attuli?) Quot, tã multas. Et more suo attuli dixit. ⁋ Quot aũt ademi cu.) Sic ante, Vt metũ in quo nũc est, adimã: atq; expleã aĩum gaudio. ⁋ Quot cõmoditas res attuli? quot aũt ademi curas?) Hæc oĩa admirãtis sunt, ut Virg. Quis nouus hic nr̃is successit sedibus hospes? ⁋ Gnatũ ei re. &c. ἐξαρίθμησις. ⁋ Reddo.) Reddiť nobis qđ nñ cupidũ est: Restituiť nobis, cuius cupidi sumus. Bñ ergo gnatũ restituo: uxorẽ reddo. ⁋ Qua re sus. suo pa. & Phi. fuit.) Ergo nõ unũ bñficiũ, sed tria sunt. ⁋ Exolui.) Variauit tẽpora, restituo, reddo, exolui. ⁋ Nã me. ab hinc mẽ. de.) Mẽses decẽ dixit, & recte: ut de hoc peperisse demonstret. ⁋ Nocte pri.) Primis patribus noctis uel primore: ut, Vidimus obscuris primã sub uallibus urbẽ ⁋ Cõfugere anhelantẽ.) Ex his argumentis põt colligi, hũc eẽ q uirginem uitiauerit. ⁋ Cõfugere anhelãtẽ.) Vide signa cõiecturalia q cõfugere uidit, timebat q anhelãtẽ, colluctatus fuerat: q domũ, celari uolebat: q sine comite, pudẽdũ fuerat facinus: q uini plenũ, temerariũ: q anulũ hẽbat, parrũ (?) indicat. Vides igr̃, his indiciis ut uirginẽ appareat uitiatam. ⁋ Mi Pã. inq̃ ama.) Hæc blãdimẽta sũt muliebria. ⁋ Quid exam es? aut uñ anulũ na.) Principalia signa uitii illati, pturbatio, & anulus ⁋ Quid exanimatus es obsecro, aut uñ anulũ istũ nactus?) Breuitati cõsulit Teren. nã in græca hæc aguntur, non narrantur. ⁋ Simulare.) Fingere, ac pro uero falsum tradere. ⁋ Ille alias res agere se simulare) Id est alias res agentem se fingere. pudebat enim amicæ de alterius stupro fateri, & ei amicæ, quam tum deperibat. ⁋ Nescio quid suspicarier.) Pro aliquid.

Etiam

P.	Quid rei est? B. ma quod nihil refert, percontari desinas.
P.	Nihil aliud dicam? B. etiã, cognosse anulũ illũ Myrrhinam
	Gnatæ suæ fuisse, quem ipsus mihi olim dederat. P. scio.
	Tantũne est? B. tãtũ. aderit cõtinuo, hæc ubi ex te audierit.
	Sed cessas? P. minime eqdẽ. nã hodie mihi potestas haud data ẽ.
	Ita cursando, atq; ambulando totum hunc contriui diem.
B.	Quãtã obtuli aduẽtu meo lætitiã Pãphilo hodie? *Iãb. quad. cata.*
	Quot commodas res attuli? quot autem ademi curas?
	Gnatum ei restituo, qui pene harum ipsiusq; opera periit.
	Vxorem, quam nunq̃ est ratus posthac se habiturum, reddo.
	Qua re suspectus suo patri, & Phidippo fuit, exsolui.
	Hic adeo his rebus anulus fuit initium inueniundis.
	Nam memini abhinc menses decem fere ad me nocte prima
	Confugere anhelantem domum, sine comite, uini plenum,
	Cum hoc anulo. extimui ilico: mi Pamphile inquã amabo,
	Quid exanimatus es obsecro? aut unde anulum istum nactus?
	Dic mihi. ille alias res agere se simulare postq̃ id uideo,
	Nescio quid suspicarier, magis cœpi instare ut dicat.

Reddi
Restitui

Simulare

Nescio quid

GVL. ¶ PAR. Quid rei est i. q̃ res ẽ: seu qđ negociũ ẽ: qđ accersit Pã Bac. desinas i. cessas. percunctari i. ingrere curiose nimis. id qd nihil. i. nequaq̃ nullo mõ. rfert tua. i. ad te spectat dicimus. n. hoc nihil refert mea. i. ad me nõ attinet. Par. nihil aliud dicã Pã. q̃ q ad Phi. ueniat. Ba. ẽt: hic est aduerbiũ reminiscẽtis dic sup. Myrrhinã matrẽ Philomenæ cognosse. i. cognouisse illũ annulũ quẽ ipse olim dederat mihi fuisse aliqñ suæ gnatæ: uidelicet Philo. Par. scio eũ dedisse tibi ãnulũ. ne. i. utrũ. Myrrhinã cognouisse annulũ fuisse filiæ. est tñ tãtũ res tãti momẽti ut ppea ueniat? Bac. petis an tñ sit illud? Ipse Pã. continuo i. haud mora. aderit. i. adueniet uel hic pñs erit. ubi. i. postq̃. audierit ex te. i. a te. hoc. s. Myrrhinã cognouisse annulũ fuisse filiæ. sed cessas. i. tardas: quiescis pigritatis. ut aliquo uerbo utar. lentescis. i. otiaris uel otio incũbis. neq; festinãter uadis quo iuberis. Par. eqdẽ minime. i. nõ cesso. nã ptãs cessandi. s. nõ ẽ mihi data hodie. ita. i. adeo. cõtriui. i. cõsumpsi hũc totũ diẽ. cursitãdo. i. frequẽter currẽdo huc & illuc. atq; ambulando. i. nõ ita celeriter eundo. q. d. mõ currendũ mihi fuit: mõ ambulãdum: uel cape cursitando pro nauigãdo. Est. n. cursus & nauigantis & eqtãtis & cape ambulãdo p gradiendo pedibus in terra. Bac. hæc se ũ loqtur discedentẽ Parmenone. & qđ ẽ hęc loquitur cũ admiratione. Quantã lætitiam obtuli hodie Pãphi. aduentu meo. i. cũ ueni ad mulieres. q. d. maximã. quot res cõmodas. i. quot opportunitates & cõmoditates attuli hodie? q. d. multas. admodũ. i. sed quot curas: idest quot solicitudĩes. ademi. i. abstuli & a Pamphilo, & a Phi. Myrrhinaq; mr̃e &c. ego restituo ei Pã. natũ. i. filiũ a se genitũ. gnatus. i. filius. pene. i. fere. periit. i. expositus fuit. opera. i. operatione harũ mulierũ & ipsius Pãphili. reddo ei Pãphilo uxorẽ quã ratus est. idest existimauit putauit: confirmauit se nunq̃ habiturum eẽ posthac. i. post hoc tps: in posterum: in futurũ. Reddiť nobis qđ nostri cupidum est. Restituiť nobis cuius cupidi sumus. bene ergo natũ restituo: uxorẽ reddo. ego exolui i. expediui illud quare. i. pp quod Pam. fuit suspectus patri & Phidippo socero. adeo. i. certe. hic anulus fuit initiũ his rebus inueniendis. i. ad has res sic inueniẽdas, ut oĩa ita pcederẽt ex aĩ snia. nam memini. i. recordor Pamphilũ cõfugere. i. cõfugisse, sed uoluit iungere ptæteritũ pręterito anhelantem. i. æstuantẽ ex colluctatione cum puella: cui uinũ obtulerat. & memini confugisse eum domũ. i. in domum meã ad me. ut cælaret facinus illud. sine comite. i. sine sectatore aliquo puta seruo: propterea q pudendum erat facinus. & memini eum cõfugisse ad me plenũ uini. i. uino ingurgitatum ac ppterea intemeratium. prodiisse facinus cum hoc anulo. i. habentẽ hunc annulum detractum a puella. & quo tempore. prima nocte. i. prima noctis parte: seu primis tenebris: uel prima nocte qua hoc perpetrauit facinus. fere abhinc decem mẽses: idest (quod barbare dici solet) de post. x. menses: uel sunt bene decem menses. Abhinc enim refertur ad pręteritum: & dehinc ad futurum, ut uidi illum talẽ. ilico. i. statim extimui ne mali esset aliquid. inquam: idest dico ei. O mi Pamphile amabo: aduerbium blandientis: quasi rogo te per amorem. obsecro. i. quæso quid. i. cur. es exanimatus. i. commotus ita & perturbatus? aut dic mihi unde nactus es. i. habuisti istum annulũ. ille Pãphi. simulare. pro simulabat. i. fingebat se agere. idest habere curæ. alias res. idest alia negocia q̃ id quod uere erat postquam uideo ipsum suspicari. idest timere: dubitare nescio quid. timebat enim ne ea uiolentia rescisceretur: & ita graues daret pœnas. cœpi magis instare. i. urgere: ut dicat id qđ suspicabatur & dubitabat.

Cursitare & ambulare

Ratũ eẽ

¶ POTESTAS cessare quantam: quia nesciremus de cognitione illa quæ intus facta esse: inducitur Bacchis illud manifestans: & sola quia cælanda cognitio de partu abhinc fuit decem menses: ideo alæ uoluntaria non est in nostrã rẽ.

SER.

Hō se fateť ui ī uia †uirginē nescio quā cōpssisse· *Virginē superest*
Dicitq; sese illi *anulū, dū luctať, detraxisse· *Anulū dissyllabū est.*
Eum hæc cognouit Myrrhina in digito modo me habentem.
Rogat unde sit· narro omnia hæc· inde est cognitio facta
Philumenam esse compressam ab eo, & filiū inde hunc natum.
Hæc tot propter me gaudia illi contigisse lætor·
Etsi hoc meretrices aliæ nolunt· neq; enim est in rem nostram,
Vt quisquam amator nuptiis lætetur. uerum ecastor
Nunq̃ animum quæsti gratia ad malas adducam partes.
Ego, dum illo licitum est, usa sum benigno, & lepido, & comi·
Incommode mihi nuptiis euenit factum, fateor·
At pol me fecisse arbitror, ne id merito mihi eueniret.
Multa ex quo fuerint cōmoda, eius incōmoda æquū est ferre.

DONA. ¶HOMO se fatetur ui in uia uirginem nescio quam cum pressisse.) Bene additum homo. Et oratorie Nescio quā. ex quo dicto omnis error est natus: nam appone nomē, & nulla fabula est. ¶ Nescio quam. Vel quia uere nesciebat: uel qa sic dicendum fuit, ne amare illam uideret. ¶ Hæc tot ꝓpter me gaudia.) Inclusit narrationem fabulæ more suo: ne hæc in futuro actu expectaremus. ¶ Etsi hoc meretrices aliæ no.) Color necessarius a uerisimili. Se enim alibi dixisse. Bonas matronas facere, meretrices malas: meminit. ¶ Ego, dum illo licitum est.) An meruerit Pāphilus. ¶ Neq; enim est in rē nostrā.) In rem, in utilitatem, id est pro commodo. ¶ Incōmode mihi nuptiis euenit.) Sic dixit, quēadmodum dicimus, Ei male euenit, aut bene ei contigit. ¶ Nuptiis.) Deest Ex, ut sit ex nuptiis. ¶ Incommode mihi euenit nuptiis. ἀνθυποφορά. Et est ordo, incōmode mihi euenit ex nuptiis. & incōmode pro, in cōmodo. ¶ Factum fateor.) ἀνθυποφορά. ¶ Ne merito mihi eueniret.) Ergo hæc dolemus quæ merito contingunt. ¶ Multa ex quo fuerit cōmoda.) Ratio cur noua oīa fiant, & contra officium meretricis. ¶ Multa ex quo fuerint commoda, eius incōmoda æquum est ferre. Hoc eo tractu uocis, & ea æquanimitate dicendum, quale in Adelphis. Quādo cum quæstum occœperis, accipienda, & mussitanda iniuria est adolescentium.

In rem

GVI. ¶HOMO ille. i. Pamphilus fatetur se cōpressisse ui. i. uiolasse: deflorasse: ut ita dicam. ui. i. per uiolentiam. in uia qua ad nos ueniebat. nescio quam uirginem. & bene nescio quā. nam tunc cōpressit eam in tenebris. & dicit Pamphilus sese Pamphilum detraxisse. i. abstulisse illi uirgini annulū. dum. i. qñ. uel quādiu luctatur cum uirgine: quæ stuprari nolebat. Hæc Myrrhina mater Philumenæ cognouit modo. i. paulo ante in digito meo eum annulum. rogat ipsa. i. interrogat me habētem illum annulum: unde ille annulus sit. i. processerit. narro illi hæc oia: quę prius dixi. inde. i. ex eo tpe. cognitio facta est Philomenam esse compressam. i. uiolatā ab eo Pamphilo. & cognitio facta est hunc filium natum inde. i. ex eo compressu. Lætor tot gaudia cōtigisse illi Myrrhinæ ꝓpter me. i. meo beneficio uel per me. Etsi. i. quāuis. alię meretrices nolunt hoc. i. lætari propter talia matrimonia: uel nolunt uxorem reconciliari uiro. enim. i. quia. non est in rem nostrā: idest nobis utile non est: siue non est in utilitatem nostram: aut pro cōmodo nostro. ut. i. ꝙ. quisquam. i. aliquis. amator: idest amore nostri captus. lætetur. i. gaudeat: delectetur nuptiis: idest coniugio. Veru. i. sed. ecastor. i. per ædē Castoris. ego Bac. nunq̃ adducam animum ad malas partes. i. ad officium malarum meretricum: uel ad malas applicationes. gratia. i. causa quęsti pro quæstus: idest lucri nummarii. antiqui gaudebant dicere tumulti: senati: quæsti in genitiuo singulari pro tumultus: senatus: & quæstus: ſm quartam formam declinandi. Ego usa sum illo Pamphilo benigno: idest liberali: largo. lepido: idest iucundo: festiuo. & comi. declinatur hic & hę comis & hoc come. comi, ergo. i. facili. nam comes dicuntur esse homines benigni: faciles: & suaues: qui erranti comiter monstrant uiā benigne: non grauati. Inde comitas tatis talis hominum suauitas. Euenit mihi. i. accidit mihi. incōmode: aduerbiū: idest male intempestiue. nuptiis. i. ex nuptiis Pam. & Philomenę. fateor factum: uidelicet mihi male accidisse ex nuptiis: ac pol arbitror me fecisse ne male mihi euenerit merito. i. quia sic meruerim. Aequum est ferre incōmoda eius uiri: ex quo uiro: quemadmodum ex Pamphilo multa cōmoda fuerunt. i. extiterunt ac prodierunt. prius enim confessa est Pamphilū benemeritum esse de seipsa:

SER. ¶COMI: idest faceto. Fateor quidem quod uere uenit mihi incommode: idest male in nuptiis eius. At ipse ita me deseruit. At pol ego arbitror me fecisse semper tanta beneficia. ne hoc: scilicet quod me deserere merito mihi eueniret. Sed tamen ex quo &c.

ACTVS QVINTI SCENA QVARTA.

Iāb. quadrati acatal. mixtis Senariis & trochaicis quadra. catal.

PAMPHILVS, PARMENO, BACCHIS.

PAM. VIDE mi Parmeno etiam sodes, ut mihi hæc certa, & clara attuleris, (strui.
Ne me in breue hoc cōiicias tp̄s gaudio hoc falso
PAR. Visum est. PAM. certone? PAR. certe. PAM. deus sum, si hoc ita est. PAR. uerum reperies.
PAM. Mane dū sodes· timeo ne aliud credam, atq; aliud nunties.

DONA. VIDE mi Parmeno etiam sodes, ut mihi hæc certa.) Bene hæc repetit. uerū est enim· ut qđ miserè cupimus, id ēt tardius credamus esse factum. Sic & in Heautont. Ego uereor magis. ¶ Mane dū.) Dū abundat.

GVI. VIde &c. In hac scena uix pōt Pāphilo persuaderi tantā opportunitatē accidisse: quātam nūciauit Parmeno seruus: tandē tñ allocutione Bacchi. ad id credēdū facile induxit aīum Pā. O mi Par. ēt sodes: q̄si si audes· uerbū comicū & blādimenti qddā hīs. uide. i. diligēter cōsidera. ut. i. qualiter, uel ꝙ. attuleris mihi hęc q̃ dixisti mihi certa. i. nihil habētia dubitatiōis: aut obscuritatis. ne. i. ut nō. cōiicias. i. ꝓcipites: īpingas: īpellas me frui. i. delectari hoc gaudio falso. in hoc breue tp̄s. i. hoc breue spaciū tp̄is. Par. qa dixerat ei Pamphilus uideo, ideo rñdet. uisum est. i. satis cōsideratum est a nobis & ꝓuisum: ut q̃ diximus sine certa & clara. Pam ne. i. utrum. uisum est certe. i. sine dubitatione. Par. uisum ē certe. Pā. sum. Deus. i. sum felicissim⁹ ut Deus. si hoc est ut dicis. Parme. reperies uerum esse qđ dico. Pā. & qa Parmeno iā tædio affectus ꝓ se ferebat discessum: aut nū uelle āplius audire: nō subdit Pā. Mane dū: abundat dū. i. siue gradū & audi reliqua sodes: blandiť ei ut auscultet. timeo ne. i. ꝙ credam aliud. & tu nuncies aliud. i. timeo ne animi nostri ferantur ad diuersa: & non sit illud qđ nuncias id quod intelligo.

SER. VIde. Pāphilus audito nuncio lætatur. clara. i. apta. uisum est ita dixisse. Mane dum & recordabor eadem uerba: quia timeo ne &c.

¶Sic

DONA. ¶ SIC te di. opi.) Miro affectu inducit uix adduci ad credē-dū qd gaudet Pā. ¶ Ita inq̄ Quasi, iā añ fessus, dico. ¶ Quis me ē for. ue. a. pl.) Ob bñficia Veneris. cui ɔtrariū iucnustus, cui cōtra reciderit qd amat. ¶ Quid donem? qd? qd? ne.) μελλησμός. ut, Pe'agine uenis erroribꝰ actus? An monitu diuū? an. quę te fortuna fatigat, ut tristes sine sole domos, loca tur bida adites? ¶ Nā ne q; ī nun.) Magis scire uult, q̄ munus accipe. ¶ Nā neq; ī nūtio, neq; in me ipso boni qd sit, scio. Facete agit Terē. q̄to magis Par. curiosus ētāto magis nescit illa quæ cupit. ¶ O Bac. o mea Bac. ser. mea.) Bñ additū ē fuatrix mea. Et Mea qd supra dixit, amatoris est. ¶ Factis ut er. fa.) Difficile. n. erat credere, his rebꝰ gaudere meretricē. ¶ Vt uo. obi.) Obitus, occursus. Ob eni signat contra. Ergo obitus, aditus. legit & uoluntate obitus. ¶ Obitꝰ, sermo, aduētus tuus. Inter obitū & aduētū hoc iterest: q obitus ē, quē casus affert: aduētus, quē uolūtas, & destinatus locus. ¶ Tune mi. istuc?) Quia blādimētū magis meretricū ē. ¶ Nunq̄ ante hūc diē me. oc. eā, qd nos ui.) Hoc est, nunq̄ sic uiderā, ut eā nossem. ¶ Q d nossem Id est quod meminissem, qd scirem: ac p hoc nunq̄ uiderā: ut alibi, Non egdem istuc, quod sciam. ¶ Dic uerꝫ.) Bene instāter ex meretrice q̄rit, qd de forma uxoris sentiat. scit. n. hāc iudicē eē pulchritudinis posse: uel q fœmina, uel q æmula.

Venustus *Inuenustus* *Obitus* *Ob* *Aduētꝰ*

PAR. Maneo. PAM. sic te dixisse opinor, inuenisse Myrrhinam
Bacchidē anulū suū hre. PAR. fcm̄. PAM. eū, quē oli ei dedi.
Eaq; hoc te mihi nūtiare iussit · itane ē fcm̄? PAR. ita inquā
PAM. Quis me ē fortunatior? uenustatisq; adeo plenior? egone te.
Pro hoc nuntio quid donem? quid, quid nescio. PAR. at ego
scio. PAM. Quid?
PAR. Nihil enim·nā neq; in nūtio, nec in me ipso boni qd sit, scio.
PAM. Egone q ob orco mortuū me reducē i lucē feceris, *Iamb. te. aca.*
Sinam sine munere abire a me? ah nimiū me ingratū putas.
Sed Bacchidem eccam uideo stare ante ostium· *Senarii*
Me expectat credo adibo. B. salue Pamphile.
PAM. O Bacchis, o mea Bacchis, seruatrix mea.
B. Bene factum, & uolupe est. PAM. factis ut credam facis·
Antiquamq; adeo tuam uenustatem obtines:
Vt uoluptati obitus, sermo, aduentus tuus, quocunq; ad-
ueneris, *Quadra acatale. Iamb.*
Semp fiet. B. at tu ecastor motē āiquū, atq; īgeniū obtines.
Vt unus hoīum homo te uiuat nunq̄ quisquā blandior.
PAM. Ha ha hae, tune mihi istuc? B. recte amasti Pāphile uxorē tuā·
Nā nunq̄ ante hunc diē meis oculis eam, q nossem, uiderā·
Per liberalis uisa ē. PAM. dic uerꝫ. B. ita me di amēt Pāphile.

tenebraꝝ in lucem. q. d. ego q perierā: & quasi nullus eram præ dolore tuo nuncio reuixi Orcus dr cognomē fluuii infernalis & Styge palude defluētis: ab orcos qd est iuramētū. Nā Dii pet illū fluuiū, & p Stygē paludē iurare solebant certissima iuramēta. ponit̄ et p inferno. Hic & hæc redux reducis: inde in plurali reduces dicunt̄, q pericula euaserūt, & incolumes, ac salui in optatos fines redierūt Ah: iteriectio dolentis se uideri īgratū: putas me nimiū īgratū. i. īmemorē bñficioꝝ. Sed eccā. i. ecce hic ppe uideo Bacchi. stare añ hostiū. credo q me expectabat. adibo. i. ibo ad eā. Bac. o Pā. salue. Pā. O Bac. mea. i. quā amo. mea seruatrix. i. cōseruatrix a morte: q̄si fuissem moriturus nisi mihi ɔsuluisses· salue sup. Bac. bñ factū est a nobis. & uolupe. i. p uoluptate, uoluptuose & delectabiliter. seu uolupe. i. uenuste. nā Venus est Dea uoluptatis titilātis. uolupe (ut ait Nonius) capit̄ p uoluptate. Plau. ī Asinaria: Hic senex siqdē uxorem suā aīo fecit uolupe. i. pro uoluptate ducit. Pā. Facis ut credā factis. i. his quę facta sunt. Nā difficile erat credere meretricē his rebus gaudere. & obtines. i. foues· conseruas retines. adeo. i. ita. tuā antiquam uenustatē. i. festiuitatē· suauitatem: pulchritudinem. ut obitus. i. occursus: qui fit casu. & bene obitus Nam ob dicit cōtra: & in occursu cōtrahitur. ut inquam sermo tuus. i. tuū colloquiū. & ut aduētus tuus: quē uoluntas & destinatus locus affert: semp sit uoluptati. i. semp afferat uoluptatē. quocūq. i. ī quēcūq; locū adueneris. Bac. At. i. sed. e castor. i. p ædē Castoris qd iurandi genus mulieres dicebāt tm̄. tu Pā. obtines. i. retines. morem antiquū i id qd semp multo añ cōsucuisti. & antiquū geniū. i. antiquā naturā & felicitatē naturalem. adeo sup. ut qsq̄. i. aliqs hō. unus. i. solus. hoīum. i. ex hoībus nunq̄ uiuat blandior. i. suauior. mitior te. i. q̄ tu. Pā. Ha ha hae: interiectiones ridētis. Ridet. n. a meretrice sibi attribui blādimēta· q̄ potius sunt meretricū. Deinde subdit. & a. ēt. tū. i. tūc. cū rectū habebā cōmertiū: attribuebas sup. mihi istud. Vel potius sic intelligat. Tū. i. tu ne ascribis mihi istud qd me nō decet: sed meretricū esse solet. Deinde ad aliud sermonē cōuertit. Bac. O Pāphile recte. i. nō īprouide: nec temere: nec inconsulte amasti uxorē tuā Philomenā. Nā nunquā uideram eā oculis meis ante hunc diem. qd nossem. i. qd scirem, uel meminissem, seu animaduertisseꝫ. s me uidisse alias. Nā qd ōndit & refert orōnē pcedentem. ipsa uisa est mihi p liberalis. i. ualde, & honesto uenusta: hoc est uisa est mihi eē ea uenustate, qua mulieres liberas & optimates decent. Pā. Dixtin. i. dixisti ne uerumꝰ bene instanter ex meretrice quærit de forma uxoris: ut pote q̄ sit pulchritudinis pita di iudicatrix. uel q fœmina uel q æmula sit. Bac. O Pamphile ita Dii ament me: ut ex animo dico: iurandi modus est.

GVL. ¶ PAR. Maneo i. sto ad audiēdū te. Pā opinor te sic dixisse (repetit nūciata ne falso intellexerit) uidelicet Myrrhinā inuenisse. i. deprehēdisse. Bacchidē hre annulū suū. Par. factum est sup. i. iuenit eā hre annulū suū. Pā. dixisti ergo Myrrhinā inuenisse Bacchidē hre eum annulū, quē annulū olim. i. āpridē dedi ei. s. Bacchidi. & dixisti q ea Bacchis iussit te nūciare hoc mihi. ne. i. utꝫ. est ita factū ut repeto Par. inq̄. i. dico. & iā satis dixi q ita factū est. Pam. qs est fortunatior. i. felicior: cui felicius & magis ex aī sñia pcesserint oīa me. i. q̄ ego. & adeo. i. certe: uel ua'de: aut intm̄, seu ita: qs est inquā plenior uenustatis. i. bñficioꝝ Veneris: uel uenustatis. i. uoluptatis. nā Venus uoluptas est. Ego ne. i. nō. donē te qd. i. p aliqd. Dicimus. n. dono te hac re: & nō dono te hāc rē: nisi admodū antiquū eēt p hoc nuncio ita mihi iucundo. q. d imo debeo te donare maximis muneribus. Deinde apud se deliberat q̄re sit eum donaturus inquiēs qd donē tibi. s deinde puo tpe lapso nō potens inuenire quo eū donet ex aī sñia. iteꝝ replicat. quod donē tibi uel te. postea sibi satisfacere non ualens ait: nescio qd tibi debeā donare: siue quo debeā te donare. Nā dicimus dono te hac re: ubi ē remuneratio p bñficio accepto: & p labore suscepto cā nostra. Par. at. i. sed. ego scio quo donare me debeas. Pam. qd est sup. quo te donare possim? Par. scio enim. i. q̄a. nihil debes me donare. nam nō scio qd boni sit tibi: neq; in nuntio. i. in relatione, seu nunciatiōe mea: neq; in me metipso pp qd debeas te aliqua me donare. Pam. egon. i. utrū ego. sinam. i. patiar te abire a me sine munere. qui. s. tu feceris me mortuū. i. q erā mortuus. reducē. i. reuersum: saluū: incolumē. ab Orco. i. ab inferno, seu a loco

SER. ¶ EA q. i. qd possem dare. nihil. n. i. certe ē qd uolebā noiare, uolupe. s. uoluptas a uolo uis: tu nō facias te credā uerbis q hoc est tibi uolupe, sed factis ipsis. ita obtinea ue. ut semp sit quocūq; adueneris uoluptati oībus tuus obitus. i. tua obuiatio. & tuus ser. & c. ita ut unus ēt non blandior te uiuat.

PAM. Dic mihi, harum rerum num quid dixti iam patri? B. nihil
  PAM. neq; opus est.
Adeo mutito placet non fieri hoc itidem, ut in comoediis,
Omnia omnes ubi resciscunt hi, quos par fuerat resciscere,
Sciũt quos nõ aũt scire æquum est, neq; resciscũt, neq; sciẽt.
B. Immo etiam hoc qui occultari posse facilius credas, dabo.
Myrrhina ita Phidippo dixit, iuriiurando meo *Troch. tetram.*
Se fidẽ habuisse, & ppterea te sibi purgatũ. PAM. optume est.
Speroq; hanc rem esse euenturam nobis ex sententia.
PAR. Here, licetne me scire ex te, hodie qd sit quod feci boni?
Aut quid istuc est, quod uos agitis? PAM. non licet. PAR.
  tamen suspicor.
Egone hũc ab orco mortuũ? quo pacto? PAM. nescis Parmẽo
Quãtũ hodie pfueris mihi, & ex q̃ta ærũna extraxeris. *Iãb. aca.*
PAR. Immo uero scio, neq; hoc ĩprudẽs feci. PAM. ego istuc satis
PAR. An temere qdq̃ Parmenonẽ ptereat, qd' fcõ usus sit? (scio.
PAM. Sequere me intro Parmeno. PAR. sequor. equidem plus
  hodie boni *Trocha. catale.*
Feci imprudẽs, q̃ sciẽs ante hũc diẽ unq̃. *Senarius troch. acata.*

PLAVDITE.

CALLIOPIVS RECENSVI.

DONA. ¶ NVM quid.) Num aliquid. acuendũ ergo Quid. ⁋ Neq; opus est adeo mutito.) Vel tenui dicto. ⁋ Nõ fieri hoc itidẽ ut in comoediis.) Mitte quasi hæc comoedia non sit, sed ueritas. Aut deest, Aliis. ⁋ Vt in comoediis. Deest Fit. ⁋ Oĩa oẽs ubi resciscunt.) In fine enim comoediç nihil cuiq̃ celari solet. ⁋ Hic quos par fuerat.) Hic, in hac comoedia, aut in hac re.

Resci- sco: Rescire, est recognoscere, & uix inuenire quod quis nescierit. ⁋ Neq; resciscẽt, neq; scient.) Resciscunt ad quos pertinet, & resciscunt qui nesciunt:

Scio: Sciũt: q negligũt. Et resciscimus ex alio: Scimus etiam per nostram opinationem. ⁋ Here, licetne me scire ex te.) Ridicule instat scire, ignoratutus Parmeno. ⁋ Ego ne hũc ab orco mortuum? Verba sunt cogitantis, adeo & ἐλλειπτικῶς loquitur. ⁋ Nescis Parmeno.) Addidit stimulos curiositati eius. ⁋ Immo uero scio nec hoc imprudens feci.) Recte. patuum enim beneficiu meritum, si ab imprudente præstitũ uideatur. ⁋ Temere quicquam Parmenonem prætereat.) Quod interdũ non temere prætereat quod habet faciendi necessitatem. ⁋ Temere quicq̃ Parmenonem pręteteat? Sibi ipsi hoc dicit, & se nominat: ut, Degeneremq; Neoptolemum narrare memento. Et, Age nunc Phormionem, qui uolet, lacessito. ⁋ Temere quicq̃. Vtrum hoc dicit, Non temere, neq; per imprudẽtiam geritur quicquid utile est. an hoc dicit, Nihil potest transire temere, qd' utile factu est, qn gratiã sui hẽat? An hoc dicit, An quicq̃ Pamphilus prætereat temere ita ut non remuneret bonum factũ Parmenonis, quod sibi utile fuerit? Et conuenit hoc dictũ meretrici abeunti. ⁋ Feci imprudens, q̃ sciẽs ante hunc diem unq̃.) Quia non cõuenit seruo scienti recte facere: bene addidit imprudenti sibi euenisse, ut bene faceret quod prudens nunq̃ fecerit. ⁋ Imprudẽs q̃ sciens. ἀντίθετον secundũ. nã imprudentẽ scienti reddit, non prudentem.

GVI. ¶ PAM. Dic mihi. i. rñde mihi. nunqd. i. utrũ dixisti iã aliqd harũ rerũ patri meo Lacheti. Bac. nihil dixi de his rebus. Pã. neq; est adeo. i. ualde: uel in tm̃: seu ita opus aliqd harũ rerum patri dicere. mittito. i. omittas dicere qcq̃. Alii codices habẽt mutito a mutio mutis. & tũc est sensus: mutito. i. cælato: taceas: occultes: secreto teneas illud qd' factũ est. Nã interdum mutire (ut uult Do.) signãt tacere: nihil facere: nec dicere: unde & mutos dicimus. Interdũ mutire (ut Fest. mqt) significat loqui. Ennius: Palã mutire hoi plebeio piaculũ est. Bac. placet mihi hoc qd' factũ est: non fieri notũ. s. oĩbus: itidem. i. similiter. ut. i. sicut in aliis comoediis fieri solet. ubi. i. in qb' comoediis. oẽs resciscunt. i. post factũ sciunt oĩa, quę facta sunt. Hic. i. in hac comoedia: uel in hac re. hi quos par fuerat. i. decuerat resciscere. i. uenire in cognitionem facti. sciũt qd actũ sit. sed illi quos non est æquũ scire qd factũ sit: neq; resciscẽt. i. non cognoscent ex alio: neq; scient per ppriã opinionem. Immo ẽt. i. sed etiã. dabo. i. dicã uel suggeram: atq; suppeditabo. qui. i. quo modo: uel unde credas hoc factum facilius occultari. i. cælari. Myrrhina dixit ita Phidippo tuo socero. se habuisse fidem. i. ueritatẽ uel pbationem. an adhuc receptarem te meo iureiurando. i. meo sacramẽto. & ppterea qa sciuit ueritatẽ. dixit te esse purgatum. i. excusatum sibi. i. apud se. Pã. optime est. i. optime se res hẽt: & spero hanc rem esse uenturã nobis ex sñia. i. ad uotũ Par. o here s. Pãphile. ne. i. utrum licet. i. permittit: concediẽ mihi me Parmenonẽ scire hodie ex te. i. a te. qd boni. i. qd' bonum sit quod feci: aut qd istud est quod uos agitis. i. loquimini, uel tractatis. Pam. non licet tibi scire Par. m̃ suspicor: idest cõiecto aliquantulum qd sit. Deinde subdit uerba cogitantis apud se. Egon'. i. utrum ego feci sup. hunc Pamphilũ reducem ab orco in lucẽ: ut prius dictum est. quo pacto. i. quo mõ hoc feci. Pam. o Parmeno. tu nescis quantũ hodie pfueris mihi: & nescis ex quãta erumna. i. miseria. extraxeris. i. eduxeris: eripueris me. Parmeno. Immo uero. i. sed certe. scio quãtum pfuerim tibi. nec. i. & non feci hoc. i. tibi nõ profui imprudẽs. i. inconsideratus per imprudentiã: cum nõ cogitarem nõ pdesse. Pam. ego satis scio. istud uidelicet te fecisse consulto: ut mihi prodesses. Par. an qcq̃. i. aliqd pręteteat temere. i. inconsulte. Parmenonẽ. i. me. i. an Parmeno aliquid temere ignoret. Nã hæc res præterit me: significat hanc rem ignorare. An ergo Parmeno aliquid ignoret quod usus sit. i. utile sit: uel opus sit facto. i. facere: ablatiuus participii pro infinitiuo. ut Sallustius: Mature facto opus est. facto pro facere. Pam. O Parmeno sequere me intro in domũ. Par. Sequor te. Deinde ad spectatores dicit. equidem hodie feci imprudens. i. nõ suspicans me id facere plus boni. q̃ unq̃ fecerim ante hunc diem. sciens. i. cõsulto: cogitato: dedita opera: seu de industria. Valete. i. discedite cum sanitate. & plaudite. i. gratulamini poetæ & actoribus. Ego Calliopius partium poetę defensor recensui. i. diligenter recognoui hanc comoediam: & censuræ meæ iudicium adhibui illi.

SER. ¶ NEq; est opus nõ. s. fieri de hac re itidem. i. similiter ut in eo fit: ubi omnes qui sunt in theatro rescĩũt oĩa, qa oẽs tam pauperes, q̃ diuites æqualiter. s. non nis oĩa rem tuã ppalari. sicut comoediæ quæ in cõi audiẽtia pferunt: neq; resciscent modo: neq; scient postea: imo ẽt dabo cõsiliũ. qui. i. q̃ũo. hoc fac. hoc modo melius poterit cælari. Myrrina dixit Phidippo q si facerem ei iusiurãdũ: crederet mihi de hac re: & crederet purgatum de falso crimine. Mõ cum tu facias reconciliationem cum uxore tua potes dicere hanc esse cãm: qa purgatus es de crimine: quod Myrrhina tibi imponebat. Tamẽ sus. hoc dicebat ut simularet se scire. uere suspicor: qa egon hunc &c. quo pacto nisi suspicaret ego istunc: ideo fatẽt eũ scire ne ille exquirat quid esset. Equidem secum loquitur: ut ostendat se nescire quod se scire profitebatur.

ASCĒ. TErentius Donati iudicio scite omisit illud aliis: quod commentarius adiecit. Non enim dicit ut aliis comoediis: sed dumtaxat ut in comoediis q̃. si uero hæc comoedia non sit, sed historia.

¶ Donati

DONATI PROLEGOMENA IN PHORMIONEM.

HAnc Comœdiam, manifestum est prius ab Apollodoro sub alio nomine, hoc est ἐπιδικαζόμενον Græce scriptam esse, q̄ latine a Terentio Phormionem. Quamobrem nulla dubicatio est, hāc solā esse cui nomen Poeta mutauerit: & errare eos qui in hac Phormionem parasitum putāt a formula litis, quam intenderit nominatum: cum Græca lingua fiscus sparteus & stramē nauticum sic dicatur: a cuius rei uel capacitate, uel utilitate ēt ab Apollodoro parasitus Phormionis nomine nuncupatur. ¶ Hæc igitur ꝓprie tota motoria est, & in affectib⁹ cōstituta pene maioribus, q̄ comicus stylus posceret: nisi φ arte Poetæ oia moderata sunt. Primas in ea partes, ut ipse Poeta professus est, tenet Phormio: secundas Geta tertias Demipho: subinde cæteri, ꝓut cuiusq; actus ostēdit. Prologus Phormiōis nimis cōcitatus est, adeo ut ipse semet ueluti reprehēdat ob hanc ipsam pernicaciam, & simul argumentum suæ purgationis inducat. Atq; in ea cum & Protasis, & Epitasis, & Catastrophe magni moliminis & negocii sintita uariis leporibus aspergun-tur: ut etiam rerum tristium grauitatem Poeta lepidus comica serenitate tranquillet. ¶ Hæc acta est ludis Megalensibus, L. Cornelio Merula. Aedili Curuli, & L. Posthumio Albino agentibus L. Cassio Attilio, & L. Ambiuio: modos faciente Flacco Claudii filio tibiis sertanis. totaq; diuerbiis facetissimis, & gestum desiderantibus scenicum, & suauissimis ornata canticis fuit. ¶ Editaq; est quarto loco, M. Valerio, & C. Fannio Coss. ¶ Persona etiam in huius protasi non una est, sed duæ: quarum altera extra argumētum posita est, cui narratur fabula: Altera in argumento quæ narrat fabulam. Argumentum quoq; non simplicis negocii habet: nec unius adolescentis, ut in Hecyra: sed duorū, ut in cæteris fabulis. Scire autem conuenit uno die transigi Phormionem: nō ut Heautōtimorumenō duobus. Prologus correpte ἀπὸ τοῦ προλέγειν dr, nō pducte ἀπὸ τοῦ προτολέγει: nam officiū prologi ante actionem qdē rei semper est: uerūtamē & post principium fabulæ inducit̄, ut apud Plautū in Milite glorioso: & apud cæteros magnæ authoritatis ueteres Poetas.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Dauus seruus	Crito aduocatus
Demipho senex	Cratinus aduocatus
Antipho adolescens	Nausistrata matrona
Geta seruus	Sophrona nutrix
Chremes senex	Phormio parasitus
Phædria adolescens	Dorio leno
Hegio aduocatus	

C. SVLPITII APOLLINARIS IN PHORMIONEM PERIOCHA

CHREMETIS frater aberat peregre Demipho,
Relicto Athenis Antiphone filio.
Chremes clam habebat Lemni uxorē, & filiam,
Athenis aliam coniugem, & amantem unice
Gnatum fidicinam. mater e Lemno aduenit
Athenas: moritur: uirgo sola (aberat Chremes)
Funus procurat ibi eam uisam Antipho
Cum amaret, opera parasiti uxorem accipit.
Pater, & Chremes reuersi fremere: dein minas
Triginta dant parasito, ut illam coniugem
Haberet ipse. argento hoc emitur fidicina.
Vxorem retinet Antipho a patruo agnitam.

ARGVMENTVM.

CVm Chremes Demiphonis frater adscito sibi ad fallaciam nomine, quo Stilphonē se dici fecerat, duas eodem tempore habuisset uxores, Athenis diuitem, pauperem Lēni: ex diuite sustulit filium qui dictus est Phædria: ex paupere furtim suscepit atq; educauit filiam, Phanium nomine, eamq; consilio cū fratre habito destinauit filio eius Antiphoni uxorem dare. ¶ Quibus complacitis, uno tempore profecti Athenis senes, Demipho in Ciliciā, Chremes Lemnum ad accersendā filiam, quæ iam illinc cum matre nauigauerat, occasionem dederunt amandi adolescentibus. Nam statim Phædria Citharistriam sub lenone cœpit ardere: Antipho illā filiam patrui Phanium desponsatam sibi, nesciens nescientem, mox ut Athenas uenit, nec patrem reperit falsa duplici eius noie, matrem mortuā dum lamētatur, adamauit, cōsilioq; & opera parasiti, sēm leges Atheniensium, quasi sibi cognata esset, tanq̄ in iure uictus & uelut coactus, eam accepit uxorē per absentiā patris. Qui cum aduenisset, & uellet eam expellere: primo cōfutatur per imprudentiā parasiti. post cum suo fratre sic decipitur, ut dum eam credit ab Antiphone posse disiungi, eam parasitus ipse ducat uxorē: & det ducturo. xxx. minas præsenteis dotis puellæ noie, quas Phormio acceptas Phædriæ dedit illi, lenoni ad Citharistriā redimendam. Quibus gestis tandē Chremes agnoscit filiam suam cōiunctā eē fratris filio. Quare dū mutato consilio. xxx. minas a Phormione prixaȝ conatur exigere: per eundem proditus uxori suæ Nausistratæ est. & factus libidinis reus, non ante ueniam meruit a matrefamilias, q̄ & xxx. minarum, & amoris Citharistriæ ueniā dedisset filio. ¶ Primus actus est in colloquio Daui & Getæ: per quos discit populus argumentum ¶ Secundi actus tenor continet aduentum senis turbulentum, & eiusdem iurgium aduersus Getam & Phædriam. ¶ Tertio actui attribuitur litigium senis & Phormionis. tum consultatio cum aduocatis. tum Antiphonis in scenam reditus: colloquiumq; cum Geta. tum lenonis & Phædriæ colluctatio. tum adhortatio Getæ de inueniendo argento ad redimendam Phædriæ Cytharistriam. ¶ Quartum actum ista concelebrant: aduentus Chremetis, eiusdemque cum fratre deliberatio per errorem de eiicienda Phanio. Getæ uerba de fallendis senibus. Antiphonis oratio apud semetipsum de amore tractantis. Getæ rursus cum senibus callida, & mox cum Antiphone de eadem caussa simplex disputatio. senum inter se colloquium de expulsione mulieris. & ad extremum uerba Chremetis agnoscentis nutricem, ac per eam filiam suam, cum Antiphone coniunctam. ¶ In quinto actu per Demiphonis errorem Phormio accepit argentum dotis nomine: & cōuenitur Nausistrata ut exire domo compellat Phanium. nuntiatur Antiphoni & Phormioni per Getam, Phanium a patre agnitam, permissamq; ut uxor habeatur. quæ cum ita nupta sit, exposcitur argentum a Phormione per rixam senum: a quibus ille oppressus, rem omnem aperit Nausistratæ. ad quod primum irata, ut in tali re, uxor, mox lenitur in fine fabulæ: & tutissimum a patris iracundia præstat Phædriam.

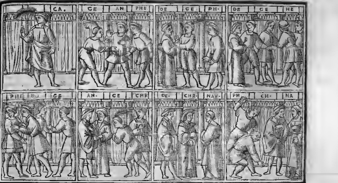
GVI.

CHremes & Demipho fratres fuerunt: quorum Chremes fertur habuisse duas uxores: alteram diuitem Athenis: alterã pauperem Lẽni.i.in illa insula patria Vulcani.ex Diuite sustulit filiũ Phædriam nomine ex paupere uero suscepit filiam Phanium nomine. Conuenerat autem Chre.cum fratre Demiphone:qui unum filium Antiphonem habebat:ut daretur nuptui Phanium Antiphoni:ita ut res ad exitũ deduceretur. Demipho iuit in Siciliam:& Chre.Lemnum ad accersendam filiam. Interea mater & filia uenerunt Athenas quærendi Chr.gratia neq; eum inuenerunt:quod apud uxorem pauperem dicebat se nominari Stilphonem.& apud diuitem:Ch. ꝑinde petentibus Stilphonem nemo ostendere potuit: moritur illic paulo post mater remanente filia sola: in cuius amorem forte Antipho exarsit:& opera parasiti eam duxit in uxorem. Vbi autem redierunt ambo senes:inuenerunt Antiphonem duxisse uxorem in absentia sua:neq; sciebant eã esse Phaniũ. Nam Chremes,ut eam genuerat,aut certe ex teneris annis eam non uiderat:indignati senes admodum dederunt operam ut disiungerentur:& ut eam Phormio parasitus duceret uxorem. Dedit Chremes Phormioni nomine dotis.xxx. minas:quas Phormio parasitus dedit Phæ.gratia comparãdæ Citharistriæ a Lenone:quam uehementer amabat. Interea Phanium agnoscitur filia Ch.& mutatum est consilium ac nuptiæ confirmatæ:quo facto cœpit Chr. repetere suas minas a Phormione:quas iam Leno Possidebat. Vt autem uidit Phormio Chr. sic acerbe exigentem prodidit eũ Nausistratæ propriæ uxori:quam Athenas habebat: itaq; senex libidinis reus ab ea uxore non ante ueniam meruit,ꝙ & triginta minarum,& amoris Citharistrię ueniam dedisset filio. Dicitur autem hæc fabula Phormio: quo uocabulo lingua græca stramẽ nauticum significat: a cuius utilitate parasitus ab Apollodoro Phormionis nomine nuncupatur: estq; tota motoria:& quasi in affectibus constituta:ut satis liquebit in progressu.

COmœdia ista,quare uocetur Phormio,ipse poeta in prologo non tacet:argumentũ facit Chre. & Demipho fuerunt fratres: & uterq; habebat uxorem Athenis & filium. Demipho habebat filium Antiphonẽ:Chre.uero Phæ.iste Chre.nesciente coniuge sua, habebat Lẽni aliam uxorem & filiã: quod tamen Demiphoni ut fratri suo Chremes torum manifestauit: & cum eo effecit:ut Antipho filiam suam:quasi filiam alterius in coniugem acciperet. Postquã uero de hoc inter senes conuentum est:Chremes Lemnon:ut eã adducat:quasi alterius filiam proficiscitur:Demipho uero in Siciliam ad quendam amicũ suum qui eum mandauerat: ut aliquid ad opus nuptiarum corradere posset. Interim abeunte Chre. uxor eius quæ Lemni erat,Athenas cum filia sua uenit:ibiq; moritur. Antipho uero filius Demiphonis,abeunte patre Siciliam,in procurando funere matris aspexit filiam, & amauit: quam cõsilio Phormionis parasiti patre absente duxit. Phę.quoq; absente Chr. quandam Fidicinam adamauit. Demipho uero postquam reuersus est:minis & obiurgatione Phormionem obtundens:uxorem illam filio auferre conatus est. Sed reuerso Ch.ipse cum eo hoc efficiunt cũ Phormione,ut dote accepta eam duceret. Phormio uero accipiens argentum dedit Phæ.ad Fidicinam emendam. Interea cognita illa filia esse eius Ch. Antiphoni dimittitur. In primis actus de amore utriusq; iuuenis absentibus patribus incepto: qui est primus in hac comœdia designatur:absentiam notat cum dicit abierat peregre in Siciliam:& iterum abierat Chre. Quod autem dicit Chr.clam.ba.Len.ux.est quasi schema materię. amorem Phæ.notat,cum dicit amantem Fid c. Demiphonis absentiam cum dicit:uirgo sola procurat funus matris. Ch. enim aberat:& ideo sola.& ibi i.in funere eam u.an.&c. Parasiti.i.Phormionis. Secũdus actus est de iurgio Demiphonis:& notatur ibi: pr̃ reuersus fremere.i.ba. Et Chr.etiã hoc non est de actu. Tertius uero actus non est ibi aperte: nisi per imitationẽ.qui est de inueniendo argento ad opus Phæ. per sequentem uero actum qui est ibi de soluendo argento potest & de inueniendo intelligi:cum dicit argento emitur. Quintus actus de mitigatione quam notat uxoris.

SER.

CHremetis frater &c. Demipho frater Chre. aberat.i.remotus erat ab urbe Athenis.peregre aduerbium .i. longe. Antiphone filio suo relicto Athenis. Chre.habebat uxorem clam.i. secreto. nesciente Nausistrata propria uxore. Lemni in genitiuo aduerbialiter.i in Lemno insula una ex Cycladibus patria Vulcani:ac habebat filiam.s. Phanium: sicut Glycerium:ex illa uxore.s.Habebat inquam Athenis.i.in urbe Athenarũ aliã coniugem.i.aliam uxorem.& habebat ex illa uxore natum .i.filium.s.Phædriam amantem unice.i. singulariter. Fidicinam:scilicet Citharistriam. Mater Phanii filiæ aduenit Athenas ex Lenno insula.ipsa mater moritur Athenis. uirgo mãsit sola. Chre.aberat.i.absens erat. uirgo procurat funus .i. exequias matris mortuæ.ibi:idest in tali procuratione:cum Antipho amaret eam uisam illic,accipit eam uxorem.opera: idest industria parasiti Phormionis pater Antiphonis: scilicet Demipho & Chr.reuersi.fremere:idest uoce confusa cœperunt ostendere suam indignationem:uel fremere pro fremebant accipe. Deinde dant ipsi senes.xxx. minas.i.xxx. libras parasito:ut haberet illam coniugem:idest puellam acceptam ab Antiphone. Fidicina amata a Phæ. emitur hoc argento.xxx. minarum. Antipho retinet uxorem agnitam a patruo:scilicet Chremete.

ACTA LVDIS ROMANIS, L. POSTHVMIO ALBINO L. CORNEL. MERVLA AEDIL. CVR. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI, TIBIIS IMPARIB. TOTA GRAECA APOLLODORV EPIDICA ZOMENOS. FACTA QVARTO C. FANNIO, M. VALERIO COSS.

P R O L O G V S.

POSTQVAM Poeta uetus Poetam non potest *Senarii*
Retrahere a studio, & transdere hominem in otium:
Maledictis deterrere ne scribat parat,
Qui ita dictat, q̃s antehac fecit fabulas,
Tenui esse oratione, & scriptura leui:
Quia nusq̃ scripsit insanũ adolescẽtulũ
Ceruã uidere, fugere, & sectari canes,
Et eam plorare, orare ut subueniat sibi.

DONA. Posquã

POstq̃ Poeta uetus Poetam non pot.) Hoc initiũ a destructione personę aduersarii sumit, coniunctum cũ insinuatiõe psonæ Terẽtianæ. ☞ Postq̃ Poeta uetus Poetã nõ potest. Nota Postq̃ apud ueteres nõ præterito mõ, sed et præsenti tẽpori adiungi. Vt, Postq̃ nos Amaryllis hẽt, Galatea reliquit. Quamq̃ sunt qui Postq̃ simpliciter ꝓ qm accipi uelint. ☞ Postquã Poeta uetus. Qui tã diu est, non qui iam diu fuit. Ergo ut uinũ, uetus: nõ uetus, ut Ennius. ☞ Postq̃ Poeta uetus Poetã. Iocunda repetitio: ut Diua deam. &c, Notos pueri puer idue uult. ☞ Postquã Poeta uetus Poetã nõ pot. ἀντίθετον primũ per συλληψιν primã, ita ut extrinsecus nouũ audiri Poetam oporteat. ☞ Retrahere a studio.) Sic loquitur, quasi rem scenicã magis lędere uoluerit Luscius, q̃ Terẽtiũ. ☞ Transdere.) Trãsdere ueteres sonãtius, qd̃ nos lenius dicimus tradere: ut tralatũ, nos trãslatũ econtrario. ☞ Et trãsdere hoiem. Comice & uenuste inseruit hoiem: ut, Leuibus huic hamis cõsertã, auroq; trilicẽ Loricã: quã Demoleo detraxerat ipse Victor apud rapidũ Simoẽta sub Ilio alto: Donat habere uiro, decus & tutamẽ in armis. ☞ Maledictis deterrere.) Sensus hic est, Ipse se, inqt, aduersarius fatet̃ uictũ, qui a rebus exclusus, ad uerba delapsus est ☞ Maledictis deterrere.) Deest eum. ut, Quaq;, quę forma pulcherrima, Deiopeiam, Cõnubio iungã stabili. ☞ Qui ita di.) Impudẽtiam ostendit per frequẽtatiuũ uerbũ. ☞ Quas antea fecit fabu.) Et hic lẽtũ accusatorem facit, qui pterita ingerat, & de qbus iam sit iudicatũ in melius. ☞ Tenui esse oratione, & scriptura leui.) Imperitum inducit criminatorẽ, qui hoc obiciat, qd̃ ꝓprium debet esse comici styli. Reuera aũt hoc deterior Menandro Terẽtius iudicabat, ꝙ minus sublimi oratione uterẽt. qd̃ ipm nũc purgat, dicẽs i tragoedia altiora transire posse. ☞ Quia nusq̃ insanũ scripsit adolescẽtẽ.) Ideo nudemur leues, tenuesq; inquit, q nõ in comoedia ꝓdigia facta sunt, & tragoedias cõcitauimus. Et callide hic nõ solũ errorẽ reprehẽdemus, sed ẽt imperite scripsisse ipm ostẽdit Lusciũ Lauinũ. ☞ Scripsit. Legit & fecit. ☞ Adolescẽtulum. Vt comicã psonã ostẽderet, artificiose imminuit adolescẽtulũ, quo magis psona a sublimitate discederet. ☞ Ceruã ui. fu. & se. ca.) Hic affectus a comediis remouẽdus est. ☞ Ceruã ui. fu. & se. ca. Ambiguitas per accusatiuũ casum- per seuerãs usq; ad ultimũ de industria, ut ẽt ipsa perplexitas odiosa sit. ☞ Et eam plorare, orare, ut subueniat sibi.) Hæc oĩs περίστασις tragica est, & iõ in comoedia uitiose iducit̃.

Tranſdere Tralati

GVL.

POstquã Poeta &c. Hoc initiũ ad destructionem personæ aduersarii sumit cõiunctum cũ insinuatione Terentianæ. Loqtur aũt Poetæ defensor,

qui cum suorum actorum grege est acturus comœdiam. Postq̃ Poeta uetus.i.Luscius Lauinius.uetus.i.cariosus: quasi rancidus.uel qui iam lõgo tpe Poeta fuit.nõ põt retrahere.i.reuocare nostrum poetã Teren.a studio cõponendarum comœdiarum:ubi est opus uehemẽti studio.& postq̃ nõ põt transdere:uetuste.p tradere.i.trãsferre:traducere: cõuertere hoiem .s.Teren.in otium.i.in uacationem studii & cessationem laboris.parat.i.molit.s.Poeta uetus.deterrere.i.deflectere:dehortari:dissuadere.maledictis.i.cõtumelus: seu contumeliosis carptionibus,seu reprehensionibus.ne.i.ut nõ.scribat.i.comœdias cõponat.q Poeta uetus ita dictat.i.frequẽter iactat.fabulas.i.comœdias: quas Poeta nr̃ facit.antehac.i.ante hoc tps esse ořone tenui:q̃tũ ad suias:seu sensum acplatũ.& eẽ scriptura leui.i.nõ eẽ cõpositas uerbis grauibus ac exq̃sitis sed leuib⁹ & facilibus.Nã scribit qui uerba adhibet,inqt Don.ppterea scriptura est i uerbis.Et qđ ẽ rephẽdit illud qđ ɔgruit comœdiç.Nã si sublimi ořone uteret poeta:trãsiret in tragicũ stilũ queadmodũ fecit Lusci⁹ Lauinius.Dictat ergo fabulas poetæ nr̃ esse tenui ořone & leui scriptura:q̃a Poeta nr̃ nusq̃.i.in nullo loco suarum comœdiarum scripsit id qđ Luscius scripsit ineptç,uidelicet adolescẽtulũ isanũ.i.furibũdũ.uidere ceruã fugere:& uidere canes sectari eã ceruam.& uidere eã ceruã plorare & orare ut ipse adolescẽtulus subueniat sibi ceruæ.

SER.

POstq̃ In hoc plogo sicut i aliis rñdet aduersarius suis & captat beneuolẽtiã a sua psona & aduersariis.Vetus poeta.i.Lauinius poetã.s.Teren.q Lauinius uituperãdo Tere .dict tat.i.ubiq̃ & frequẽter dicit has fabulas:q̃s Terẽ.anteha fecit.esse tenui ořone,& leui scriptura.posset.n.ořo.i modus locutionis eẽ humilis.& tñ scriptura magis cõstructiõib⁹,& ipeditus posset eẽ difficilis,ut sermones Horatii:quãuis de humili gñe loquẽdi sint cõpositi:tñ in multis locis aliquãtulũ sunt intricati.qđ laudãdũ ẽ in comœdiis hoc ipsi uitupant.Comœdia.n.togata hũ li ořone scribi debet.Tragœdia aũt graui q̃a contaminat psonã aduersarii iponẽdo ei q̃d a se remouet.q.d.nõ Terẽtiũ uitupat aduersarius,q̃a nõ scribit tã sapiẽter ut ille Lauinius.hoc ẽ nusq̃,ut ille Lau.insanũ adole.uidere fugere ceruã,& uidere canes sectari eã:& eã plorare añ ado.& orare eũ ut subueniat sibi.i.liberet a canib⁹:q̃ materia nõ ẽ cõuenies comœdiis,q̃a comœdia debet ɔstare ex materia nõ uera: sed uerisĩli.illa aũt de puero nõ fuit argumẽtũ,sed fabula:q̃ neq̃ ẽ uera neq̃ uerisĩlis:qđ ille talis rephẽdit Ter.fabulas.

DONA. ℂCVM stetit olim no.)Bñ hoc positũ est.potuit.n.rñderi, Cur igit stetit,& nõ exacta ẽ a populo? ¶ Cũ stetit olim no. Recte olim.q.d.Cũ adhuc Teren.nõ scriberet,penuria meliorum est pbata.Deide q ait noua,hoc signat, oĩa carmina nouitate ipsa cõmẽdari,et si nulli⁹ momẽti sint ¶ Actoris ope.ste.)Vna opa & suffragiũ scenicorum cõparat,& lædit aduersarium.¶ Minus multo audacter.)Noue dictũ,minus multo audacter.ut cum dicimus nos,minus audacter.¶ Nũc si quis est qui hoc dicat,aut sic cogitet.)Omne qđ in mẽtẽ uenit,aut cogitamus,aut dicimus.Vt Virgi.Et mihi iam multi crudele canebãt artificis scelus,& taciti uẽtura uidebãt.Hic sensus est,Nunc si qs est q hoc dicat,aut cẽseat,Improbus ẽ Terentius,qui oẽs plogos de maledictis facit:habeat is hoc rñsum sibi,aduersarium coegisse q puocauerit.Nã qđ faceret Teren.cũ de palma artis musicæ certãdũ uideat eẽ sibi:

GVI. ¶ Lacessisset prior.)Aut lacessisset abũdat,aut prior.¶ Nullum inue.plo.)Prologũ mõ,nõ hoiem,sed uerba significat. ¶ Nouus.Hic qđ supra ptermisit,ueteri supposuit nouum.

¶ Nisi haberet cui ma.)Mire haberet:quasi dubiũ nõ sit maledicẽdũ esse Lusio.¶ Is sibi rñsum hoc hẽat.) Huic rei per qualitatẽ rñdet:aduersariũ cogere,ut sic agat.¶ In me.pal. oibus esse positã.)Sensus hic est, Inueniret inqt, sed maluit, cũ de palma certãdũ sit aduersario rñdere lædẽti.Verum oratorie mãifesta soluere nõ curauit,hoc est,nullũ inuenire plogũ potuisse Ter.& h.n.obiciendũ fuit oibus & nouis, & ueteribus Poetis. Palmã p caussa certaminis posuit. Et ideo non est mirãdum, si pugnãt qbus caussa certaminis psito est.¶ Qui artẽ tractant Musi.)Virg.Nec q̃cq̃d ubiq̃ est Gentis Dardaniæ magnũ q̃ sparsa per orbẽ.Et τεχνίτας μουσικούς p qui comœdias scribunt.

Palma

Quod si intelligeret,cum stetit olim noua,
Actoris opera magis stetisse, q̃ sua:
Minus multo audacter, q̃ nunc lædit,læderet:
Et magis placerent,quas fecisset fabulas.
Nunc si quis est, qui hoc dicat,aut sic cogitet:
Vetus si poeta non lacessisset prior,
Nullum inuenire prologum potuisset nouus
Quem diceret,nisi haberet cui malediceret:
Is sibi responsum hoc habeat:in medio omnibus
Palmam esse positam,qui artem tractant Musicam.

ℂQVOD.i.sed. si intelligeret ipse Poeta uetus. cũ.i.quãdo fabula eius noua, & propterea p'acẽs.stetit.i. placuit sm Seruiũ. olim.i. iãpridẽ cũ erat scriptorum penuria, nec dũ scribere poeta incepisset.Si ergo intelligeret eã stetisse.i. placuisse magis.i.potius.opa.i.industria actoris.i.recitatoris & lusoris(ut ita dicã) q̃ sua opa.i.q̃ sua idustria: qua fuisset usus in ea cõponẽda.læderet ipse poeta uetus.i.morderet: capetaxaret:offenderet nr̃um poetã multo min⁹ audacter q̃ nũc lædit.& fabulæ sup.quas fabulas fecisset:magis placerẽt.uel si uis intellige casum p casu sic:& fabulas.i.fabulæ quas &c. Nunc si qs est q dicat hoc qđ seqtur: aut q cogitet sic.i. hoc mõ qui seqtur. Si uetus poeta Lauinius nõ lacessisset.i.puocasset,prior:uacat prior.nã nemo lacesset:nisi prior puocet & irritet.nouus poeta nr̃ nullũ potuisset inuenire.i. excogitare.plogũ.i.ploquium pfationẽ.nõ.n.plogus hic hoiem significat.ut in Heautont.sed uerba.quẽ plogũ diceret.i.apte cõponeret uel eloqueret: nisi hẽret hoiem cui malediceret. Is qui taliter cogitat,& dedit:hẽat sibi hoc rñsum.i. uel hãc responsio.hẽat responsum sit neutri generis & substantiuũ uel ut responsum sit participium prçteriti.uel hẽat.i.putet. hoc responsum esse sibi.p passiuum uerbũ. deinde subdit responsione.uidelicet palmam.i cãm certaminis: puta ptium uictoriæ esse positã in medio.i.in cõmuni oibus:q tractãt.i. exercent. artẽ musicã.i.artẽ poeticã:cui psunt musç.q.d.nõ est mirandum si hi pugnant, qbus cã certaminis psito est.

Stare

SER. ℂQVOD: idest sed.si intelligeret idest in mentem recolligeret fabulam suam cum sit noua: magis stetisset opera.i. studio & commendatione . actoris: idest recitatoris , q̃ sua opera: idest ipsius factoris si hoc inquam intelliget multo minus aud.læderet Teren:tam bonũ poetam,qui nunc lædit:& magis placerent ei bonæ fabulæ: quas Teren.fecisset: quam modo placereot. Nunc iterum aliam obiectionem aduersariorum debilem frangit.Dicebant enim Teren. si aduersarius non haberet prologis faciendis materia deficeret: quia cum in omnibus prologis maledictis Lauinius respondeat uideretur nescire facere prologos nisi lacessitus. Hanc obiectionem ipse ponit:ut destruat ita.Nunc si quis est, qui hoc dicat:aut si non dicit:sed cogitat tantum hoc. scilicet uetus &c.Nouus:idest Teren.prologum quem diceret : idest ullam materiam: unde prologum faceret : nisi haberet cui responderet debuit dicere.sed ipsi aduersarii uocant maledicere:& ideo dicit nisi haberet cui malis.si inquam hoc dicat aliquis is talis habeat a nobis hoc responsum omnibus, qui tractant artem musicam: idest quamlibet scientiam in medio.idest communi palmam:idest materiam quæ est caussa palmæ auctoris.& ideo ponit palmam pro materia.itaq; posset ex aliqua materia prologũ inuenire. & cum cæteras materias cões habeat : q̃a istam de aduersariis paratã & idoneã inuenit:placuit ei istã in plogis ponere:& hoc est ille &c.

ℂIlle

Ille ad famem hunc ab studio studuit reiicere·
Hic respondere uoluit, non lacessere.
Benedictis si certasset, audisset bene:
Quod ab ipso allatum est, sibi esse id rellatum putet.
De illo iam finem faciam dicundi mihi,
Peccandi cum ipse de se finem non facit.
Nunc qd uelim, animum attendite·apporto nouam,
Epidicazomenon quam uocant comoediam
Graeci, Latini Phormionem nominant·
Quia primas parteis qui aget, is erit Phormio
Parasitus, per quem res*agetur maxime. *al's. geretur
Voluntas uestra si ad Poetam accesserit,
Date operam·adeste aequo animo per silentium·
Ne simili utamur fortuna, atque usi sumus,
Cum per tumultum noster grex motus loco est.
Quem actoris uirtus nobis restituit locum,
Bonitasque uestra adiutans, atque aequanimitas.

DONA. ¶ ILLE ad famē hunc ab stu.) Hic maxie icipit soluere qd sibi supius ipse pposuit. ¶ Ille ad fa. hunc ab stu. Nunc qd est inqt, Poetā uituperare, nisi ad famē reiicere? nā Poetae pbi suas uēdebant fabulas: & harū ptus alebant. ¶ Ille ad fa. hūc ab stu. Cur lacessitus rūdes? certamen est, inqt. ¶ Ab stu. stu. Vetuste, ut, Luserat ludū, & pugnā pugnauit. ¶ Būdictis si certas.) Quia supra dixit i medio oib⁹ palmā eē positā, q. d. qdqd i certamē uenerit, in eo uicēdos ęmulos eē. ¶ Si cer.) Certasset ἀντὶ τοῦ puocasset ab eo qd pcedit id qd seqtur. Vir. Nec te certasse porē Poenit eat. ¶ Audisset bū.) Bū audire, ē bū dici, laudari. ¶ Qd ab illo al. ē.) Id est maledictū. ¶ Qd ab il. al. ē, si. eē id rella. pu.) Prouerbiale ē, Qd dedit recepit. Et geminauit L, ut Relligas Danaū. ¶ De illo iā fi. fa. di. mi. ἀπὸ τοῦ ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος. ¶ Dicūdi mihi, pec. cū ip. de se fi: nō fa.) Et mihi, & de se pprie positū ē: & pterea ἀμφιβολία. ¶ Peccādi. Maledicēdi. ¶ Peccādi: cū ipse de se finē. Pri⁹ inqt ego de illo finē faciā, q̄ ipse de se. An, pus dicēdi ego faciā, q̄ ille peccādi finē? Nō facit, p nō faciat: ut, Mirū ni ego me turpit hodie dabo. ¶ Nunc qd ue. ani. at. Deest, Queritis: ut sit, Nūc qd ueli, q̄ritis? animū attēdite. ¶ Aporto no.) Nouā, latinā dicit. ¶ Epidicazomenō quā uocant Comoe.) Hic manifeste errat Terētius. nā haec fabula q̄ trāstulit, Epidicazomene dicta est a puella de q̄ iudiciū est: cū sit alia Epidicazomenos eiusdē Apollodori. Debuit ergo dicere Epidicazomenē Graeci. ¶ Latini Phor. no.) φόρμιον tegiculū dicunt Graeci quo insternit pauimētū: unū Phormio correpta pma syllaba apud Apollodorū ē. Nō ergo a formula, ut qdā putant, dictū est. Ergo inde parasitus uilissimae cōditionis hō, nomen accepit. ¶ Quia par. pmas g agit.) Primas nunc, maximas. ad actorē. n. retulit. Cicero, Saepe illū q est secundarū aut tertiarū partiū. ¶ Phormio est.) Si a formula eēt nomē comoediae, primā pducetemus syllabā: si a Phormiōe, corripere debemus. ¶ Per quē res age. ma.) Quia pmae ptes ēt aliud significant. nō ergo nūc primū actū dicit: sed summas ptes. Et bū Maxie: qa & p alios. ¶ Voluntas uestra si ad Poetā acce. da. opam.) Si uolūtas accesserit: p, si faueritis. Noue sic uolūtatē p fauore posuit. ¶ Adeste aequo aio.) Fauor in comoedia silentiū spectatoris est. Recte ergo addidit Per silētiū. ¶ Aequo aio. Nūc ppositio est. ¶ Ne simi. uta. for. atque usi su.) Ne populū laederet, fortunā maluit accusare. ¶ Cū p tumul. no.) Apparet Hecyrā añ Phormionē actā eē cui cōtigit id qd q̄rit, populū subaccusans. ¶ Nr grex mo. ē lo.) Locus, est distributio tēporū, q̄ cuiq in spectaculū uēturo attribuunt ab Aedilibus. unū loco motus dr, q suas horas nō obtinuerit inter pcedentes & cōsecuturos Ergo pprie. Sic & Cicero, Loco ille motus est, cū est ex urbe pulsus. ¶ Quē acto. uir.) Vbique laudat actorē. est. n. Poetae utile. ¶ Quē acto. uir. Qui exclusus toties, animum nō abiecerit, sed pseuerauerit agere: iō uirtus. ¶ Restituit lo.) Bū repetiuit locū, ut ἀμφιβολίαν uitaret: ne Quē tumultū dicere uideret. ¶ Bonitasque uestra adiu. ac aequa.) Bonitas in oibus gñaliter rebus ē: Aequanimitas in spectādo. An bonitas in pbandis his q̄ bona sunt: Aequanimitas in ignoscendis uitiis atque delictis? An ταυτολογία est: An bonitas circa oēs: Aequanimitas circa Terētiū? ¶ Bonitasque uestra. Ne totum actori tribuens, nihil populo praeter culpā reliquisse uideret: honoris caussa hoc addidit. ¶ Adiutans. Sic ueteres dicere maluerunt q̄ adiuuans.

Ab studio studuit

Certare

Bene audire

Primae partes

Loco motus

Virtus

Bonitas

Aequanimitas

GVIL. ¶ ILLE uetus poeta studuit. i. laborauit: conatus est reiicere. i. repellere: retrudere hunc poetā nrm a studio cōponēdi. ad famē. i. ad esuriē. q̄ illi fuerat subeunda: nisi sua idustria cōposuisset fabulas: qs aedilibus uenderet: unū uictū q̄ritaret. Hic poeta nr uoluit rūdere maledictis: nō uoluit lacessere. si poeta uetus certasset. i. puocasset. ab eo qd pcedit id qd sequitur. būdictis. i. bonis sermonibus & būuolis. audisset bū. i. laudatus a poeta nro fuisset. Nā bū audire est būdici & laudari: cōtra male audire uitupari. Sall. in Ciceronē: ut si qd uoluptatis maledicēdo ceperis: eā male audiendo amittas: qd si nō sint eadē uerba: est saltē eadē snia. Ipse poeta uetus putet id qd allatū est ab ipso. i. id qd maledictū est ab eo esse relatū sibi. i. retortū in se. q. d. qd dedit recepit. iā. i. nunc uel statim. faciā. i. statuā mihi finē dicēdi de illo. cū p quāuis. ipse nō facit p faciat: ait Dona. de se finē peccandi. i. maledicendi: uel errandi nunc attendite. i. attentū pstate aium: hoc est diligēter, qd Dona. uult intelligi, q̄ratis. Apporto nouā comoediā: quā graeci uocant epidicazomenē a puella: de q̄ iudiciū est. Latini noiant illā comoediā Phormionē: a stramento quo insternit pauimentū: unū parasitus uilissimae conditionis nomē accepit. Latini ergo nomināt Phormionem: qa Phormio parasitus p quē agitur res. maxime. i. pcipue. i. a quo materia & deductio fabulae pcipuae pcedit. erit is, q aget pmas partes. i. pcipua officia, & summa i toto fabulae pgressu. si uestra uoluntas. i. uester fauor accesserit ad poetā nostrū. date opam ut. s. intelligatis, q̄ dicent & attendatis ad ea quę fient: adeste. i. psidio sitis, ut solent esse aduocati. uel intenti estote aequo aio p silentiū. ne. i. ut nō. utamur simili fortuna. i. fortunio. atque. i. sicut usi sumus. cū nr grex. i. nra multitudo, & caterua actoꝝ motus est loco. i. pdidit locū sibi ab aedilibus destinatū. locus hic est distributio tēporꝝ q̄ cuique in spectaculū uēturo attribuunt ab aedilibus. Vnū loco motus dr, q suas horas nō obtinuerit inter pcedentes & cōsecuturos. ergo pprie dixit sic & Cice. Loco ille motus est: cū ex urbe expulsus est: quē locū turbatū uirtus actoris. i. histrionis restituit nobis. Nā actor toties exclusus aium nō abiecit: sed agere pseuerauit. iō uirtus est. & quem locū inquam bonitas uestra, atque aequanimitas adiutans i. frequenter adiuuans & fauens restituit inquā nobis. Bonitas attenditur generali in oibus rebus: aequanimitas in spectādo aut bonitas hic intelligitur in probandis his q̄ bona sunt: aequanimitas in ignoscēdis uitiis, atque delictis. aut bonitas refertur ad oēs: aequanimitas ad Teren. Ex hoc colligitur Hecyrā actā ante Phormionē: ppterea aliq codices sic hñt Hecyram Phormioni. ppositam: sed tñ non sequitur eā fuisse prius scriptam, & compositam.

Sallu.

Cice.

Bonitas

SER. ¶ ET iō uoluit rūdere. i. facere. inde plogū. Ostendit p oppositū: q quia maledixit maledicta recepit: qa scribē. &c. De illo. q. d. maledixi illi in plogis: quia putabam ut se corrigeret. Sed postquam uideo esse incorrigibilem & obstinatum facio finem &c. Sapiens enim est ut tū sub specie correctionis errantē increpare debeat: si uiderit induratū a correctione cessare & quia feci de hoc finem nunc q. u. &c. Epidicazomenō q̄re uocetur ad graecos eant, q scire cupiunt. Latini s. Teren. & Ego Calliopius: & alii nominant Phormionē: & quare supponit: non quia sit principalis pars huius comoediae in materia: quia filii tñ sunt in argumento pars princi-

palis:sed qais &c.ꝑmas.i.plurimas & maximas. Volũtas.q.d.auditæ comœdiæ,& sit in ipsa recitatiõe fabulæ uestra uo. ad po.i.si uos dclectab.t date &c.Noster grex psonaꝝ & recitatoꝝ:quem locũ postea resti.nobis uictus.i.bonitas.Actoris.i.Teren.s.quia noueratis bonũ esse actorem: atq; ẽt restituit bonitas & ipsa rectitudo:& hoc est æquanimitas.

ACTVS I. SCENA I.

DAVVS SERVVS.

Amicus sũmus meus,&popularis Geta *Senarii*
Heri ad me uenit erat ei de ratiuncula
Iam pridem apud me relliquum pauxillulũ
Numorꝗ id ut conficerem. confeci:affero.
Nam herilem filium eius duxisse audio
Vxorem·ei credo munus,hoc corraditur.
QVAM INIQVE cõparatũ est,hi q minus habent.
Vt semper aliquid addant diuitioribus!

DONA. Amicus summus meus & popu.) Qđ in oibus fere comœdiis in qbus pplexa argumẽta sunt fieri solet:id i hac quoq; Terẽtius seruat: ut προτατικὸν πρόσωπον.i.psonã extra argumẽtũ,inducat:cui dum ob hoc ipm q; uelut aliena tota fabula est,gesta res narratur: discat populus textũ ex cõtinẽtia rerũ:sitq; instructus ad cætera. ☞ Amicus summus meus & popularis Geta. In hac scena q̃ docẽdi atq; instituendi spectatoris caussa inducit, mire extrinsecus lepores facetiq; cernunt,& sales comici.Id enĩ est artis Poeticæ,ut cũ narrationi argumẽti detur opera,tñ res agi,& comœdia spectari uideat. ☞ Amicus summus meus,& popularis Geta.Insinuatio psonę eius quæ inducit ad audiendum.Et uide seruum ostendi Dauũ & nõ oñdi cui is seruus sit. ☞ Amicus summus meus. Caussa cur in scenã pcedat Dauus. ☞ Amicus.A uoluntate. ☞ Popularis. A fortuna.

Popularis. Popularis,eiusdẽ cõditionis,gentisq;.Sallustius,Popularis sui sceleris.Et popularis,populo amatus & popularis ciuis.& popularis humilis & popularis uilis,e populoq; factus:ut si quis dicat sordidum,popularem ciuem. ☞ Amicus summus meus.Dauus extra duas familias inducit, q̃ in hac sunt fabula,alienus,ac ꝑ hoc ignarus,cui narret Geta argumentũ. ☞ Heri ad me ue. Propter cognationẽ E & I literaꝝ nõ dubitauerunt antiq & here & heri dicere,& mane & mani,& uespere & uesperi. ☞ Erat ei de ratiuncula.)Deest,Nã. sed mire subtractum est. ☞ Erat ei de ratiuncula. Opportuna diminutio in re seruili,ratiuncula,& pauxillulũ. ☞ Erat ei de ratiuncula Moraliter intulit , Erat ei. magis enim facetũ & comicum est,cũ ἀσυνδέτως infertur,q̃ si diceret , nã erat ei. ☞ Iampridẽ apud me reliquũ. De argumẽto sumitur caussa colloquii.Nã debui,inqt,Getæ: & ille me exigit, ut numerẽ domino ob nuptias factas. ☞ Pauxillulũ.) Quartus gradus diminutiõis,paulum,paululũ,pauxillũ,pauxillulũ. ☞ Id ut cõficerẽ.) ἔκλειψις prima.Et conficerem pprie. nã fieri pecunia dicebat Sallu. Quæ pecunia ad Hispaniense bellũ Metello facta erat.

Facta pecunia. Cõficerẽ pecuniã. ☞ Cõficerẽ Quia in promptũ nõ erat. ☞ Cõfeci:affero. Bñ q̃si reddendi moræ nõ habere caussa fuerit.

Alumnus. ☞ Nã herilẽ filiũ.) τρόφιμον Græci dicunt atq; haud scio, an Latini quoq;,alumnũ dicere poterãt,nisi hoc mallent. ☞ Nã herilem filiũ eius duxisse audio uxorẽ. Mire se applicat argumento. ☞ Ei credo mu.hoc corradit.)Mire: heri qdẽ fuerunt nuptiæ,sed adhuc munus corradit.q a in nuptiis ẽt septimus dies instaurationẽ uoti hẽt:ut in funere nonus dies, quo parentalia cõcludunt. ☞ Ei credo.Vxori s. ☞ Munus,hoc corradit. Hoc,pecũię.s.munus erit.& ẽ figura ἐπεξήγησις. ☞ Credo.

Credo. Corrado. Cõparatum. Pro uere scio.Et ei , an uxori, an absolute?ut sit , ei rei? Corradit.Apta i uerbo difficultas.ut i Adelphis,Minas decẽ corradet alicunde.&,Corrasi oia. ☞ Quã iniq cõpa.ẽ.)Miro ἰδιωτισμῷ morẽ ꝑ lege cõquerit. ☞ Cõparatũ. Cõstitutũ ẽ lege.Et hi qui minus hẽt,& ditioribus dixit.ne diceret,serui dominis.uult.n.latius parere qđ dicit:& gñalem esse sniam. ☞ Quã inique cõparatũ est,hi q minus habent.Garrulos seruos & sentẽtiosos amat Comœdia:tristes: & parce loquẽtes Tragœdia. ☞ Vt semp aliqd addãt Mire nõ dent:sed addant & nõ,aliqñ sed,semp ☞ Ditioribus.Pro.minus pauperibus.

GVL. Amicus &c. Hic persona Daui introducitur : cui possit Geta seruus Demiphonis narrare fabulæ totius argumentum: & ita introducitur , quasi mutuas accepet t a Geta pecunias : quas nũc repetere instat Geta:ut eas det pro filio uxori, quam filius dñi sui.s.Antipho duxerat in patris absentia.Da. Geta summus amicus meus : & hoc a uoluntate.& popularis.i. eiusdem conditionis & generis siue cognationis ut Sallu. Popularis sui sceleris. interdum popularis dicitur populo gratus, siue a populo amatus. interdum popularis dicitur humilis cõditionis. interdum dicitur uilis , ac de populo factus: ut si qs dicat uilem , seu abiectũ ciuem popularẽ. Amicus ergo Geta uenit heri uel here:utrunq; enim dictum inuenitur pp cognationẽ e & i literaꝝ:ut mane & mani:uespere & uesperi.)Venit ergo ad me heri.nã subaudi pauxillulũ: dicimus paulũ·paululũ·pauxillũ & pauxillulũ. Pauxillulũ nũmorũ erat. ei Getæ apud me iãpridem.i.olim reliquũ.i. uel relictum uel de residuo.de ratiuncula.i. de quadam supputatione,siue(qđ dicunt)ex quodã cõputo·qđ fecimus inter nos:uel ex quadã cõuentione:seu ex quodã cõtractulo· siue ex quodã(ut dicunt)tractatulo inter nos deducto: siue etiã ex aliquo negociolo inter nos cõmuni . Venit inq̃ ad me ut cõficerẽ.i. facerẽ:nã fieri pecunia dicebat. Sallu. Quæ pecunia ad bellũ hispaniense Marcello facta erat. ut ergo ꝯficerẽ potest intelligi:rogauit me sup.ut ego conficerem.i. conquirerem: seu cõgererẽ id pauxillulum nummorum ·qđ erat ei reliquũ ex ratiuncula.confeci.i.cõquisiui,ac si fecissem eã pecuniam:quæ non erat in promptu.affero id pauxillulũ nummorum.nam audio.i.intelligo. filium herilem .i. filium heri .i.domini eius.s. Getæ duxisse uxorem.Credo.i. uere scio·q sup.hoc munus talium pecuniolarum.corraditur.i totũ radendo:& nihil relinquendo aufertur:extorquetur: aut difficulter comparatur ei uel uxori:uel ei rei.s dictioni uxoris. q̃.i.q̃tum.iniq.i.iniuste comparatum est.i.constitutum est ut hi qui minus hñt:addant semper aliquid ditioribus:antiq pro ditioribus i.minus pauperibus:ut hic capitur.

SER. Amicus.Iste primus actus est de rebus iuuenum: quas absentibus patribus fecerunt.s sub custode Ge.& impulsu Phormionis Agitur enim in hoc actu de Phædria:q̃o se amauit absente patre fidicinam:agitur etiam de Antiphone: quo modo illam, quę sibi promissa erat,a fortuitu amauit: & instinctu Phor. etiam duxit. Hacum rerum præteritarum narratio idoneis personis.s. uilibus attribuitur: quia uiles personæ possunt reloqui peccata.Inducitur ergo Geta ualde conueniens persona·q a supra alios de omnibus istis curiosus erat · sub quo custode uterq; pater filios dimiserat. Inducitur etiam conueniens persona cui referat.s. Dau.quidam:q fidelis in hac prima ostenditur per pecuniam:quam fideliter reddidit:qui.n. fidelis est in pecunia:erit & in uerbis tacẽdis·de quibus nullum profi uum,si falleretur,haberetur. sic ergo fidelis deliberat apud se de redditione pecuniæ. Popularis de eodẽ populo·uel de eadem progenie de reci s. de pacuo capitali : & illud erat pau.&c Nota fidelitatem serui·qui nec in antiquo debito·& paruo:& de parua computatione:cum enim paruum esset:& a longo tempore commissum:posset leuiter celasse herilem eius i.heri eius:quod tum ad intrinsecam significationem ita construitur.Ita dico corraditur.q̃.i.sic comparatum est hoc.s.ut hi,q m.&c.q.d.hic est simile per sic.quod dolendo dicat uxor Antiphonis.

Salu.

¶Quod

Quod ille unciatim uix de dimenso suo
Suum defrudans genium comparsit miser,
Id illa uniuersum abripiet, haud existimans
Quanto labore partum. porro autem Geta
Ferietur alio munere, ubi hera pepererit·
Porro alio autem, ubi erit puero natalis dies·
Vbi initiabunt·omne hoc mater auferet·
Puer caussa erit mittundi·sed uideone Getam?

DONA. Vnciati Assis Vncia Libella

¶ QVOD ille.) Docte ad singularem numerum transit a plurali. ¶ Quod ille. Redit ad Getam. ¶ Vnciatim.) Sic ueteres, Multa unciatim. Cũ expensa pecunia ferretur more ueterum: non ut nunc, annumeraretur: Assis, libra erat: cuiusq; partes, unciæ. Rursus unciæ unius duodecima pars, libella dicebatur. Merito ergo, non per singulos sesternos, neq; per singulos denarios, neq; per singulos asses: sed id quod ὑπερβολικῶς minimũ fuit per singulas uncias, unciatim dixit. Et Cicero Ecquis Volcatio, si sua sponte uenisset, libellam unam dedisset? ¶ Vnciatim. Vix potuit & unciatim, & cito cõflari peculiũ. ut multa pauxillatim, & cito fiunt maxima. Merito ergo additum est Vix. ¶ Sed q.d si & unciatim, & uix, & tñ de lucro dedit? De demenso suo: inquit. ¶ Quid si ex abundanti? Suũ defrudans geniũ. ¶ Deinde, nõ, acquisiuit, sed cõparsit. Et ad postremũ, miser: ut ingratas cõsuetudinis, cõploratiõe finiretur.

Demensum

¶ De demẽso suo. Serui quaternos modios accipiebant frumenti in mensem: & id demensum dicebat. & utrũ a mense, an a metiendo: incertũ est. ¶ Suũ defrudans geniũ. Vt cõtra, Genialia curare dicitur, q uiuit lautius. ¶ Id illa. ¶ Nupta. s. ¶ Vniuersum abripiet.) Cõtra illud quod unciatim dixerat. ¶ Vniuersum abripiet ¶ Magna uirtus pene in singulis syllabis: cõtra illud qđ ait, ille, illa retulit. cõtra unciatim, uix & de demenso suo, Vniuersum. Cõtra id qđ ait, munus cotradit, Abripiet. Cõtra, Suũ defrudans geniũ, & Cõparsit miser.

Genialia curarẽ

Existimo

Haud existimans quãto labore sit partũ. ¶ Haud existimãs. Haud existimans uel ĩtelligens, uel recogitans, ac reputans. ¶ Haud existim ans. Pro, æstimans. Sallu. Si Quirites pacem existimaretis. ¶ Quãto labore partũ sit. Hoc sic pronuntiandũ est. q̃ si nunc ei uenerit in mentẽ sæpius passurũ Getam, qđ semel tollerare grauissimũ indicauerit. ¶ Quãto labore. Vt, Relliquias Troia exardente receptas. ¶ Partũ.) Proprie dr̃ partũ de eo quod labore quæsitum est: quia nullus partus sine dolore est ac labore. ¶ Porro aũt Geta ferietur.) Ad paupertatẽ retulit feriet. nã & damnũ, plagã & res, sanguis noster dr̃. ¶ Ferietur alio munere. Significanter, non fungetur munere: sed ferietur dixit. ¶ Ferietur alio munere. Ex cõsuetudine, ferietur. Nã & plagã, damnũ: & sumptũ, sanguinẽ nostrũ dicimus. ¶ Vbi hera pepererit.) Quæ supra illa dicta ẽ. ¶ Porro alio aũt.) Et Alio qđ dicit, pro multis, pnuntiandũ est. ¶ Vbi erit puero natalis dies.) Cũ adiectione tẽporis, cuiuslibet natalis dies melius dr̃: ut natalis locus, & natale astrũ sed Virg. seruiens psonæ rusticæ, Meus est natalis Iola, inqt, nec addidit, dies. ¶ Vbi initiabunt.) Hoc uultuose pnuntiandum. ¶ Vbi initiabunt. Vt qdam, cibo & potu: ut qdam, sacris. ¶ Vbi initiabunt. Legit apud Varronẽ, initiari pueros Eduliæ, & Poticæ, & Cubæ diuis edendi & potandi & cubãdi: ubi primũ a lacte & a cunis transierunt. qđ Virg. Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est hoc adnotauit Probus. Sed Terentius Appollodorũ sequtur: apud quẽ legit in insula Samothracum a certo tpe pueros initiari more Atheniensium qđ, ut in Palliata, probandum est magis. ¶ Vbi initiabunt. Hoc sic inferendum est: non quasi hoc solũ fit, sed q̃ si defatigatus sit enumerando occasiones dandorũ munerũ. ¶ Omne hoc mater auferet.) Hoc retulit ad offerẽtis irrisionem, qui putat se puero dare. ¶ Mater auferet.) An nutrix? an uera mater? ¶ Puer caussa erit mittundi.) Proprie dixit mittundi, de muneribus. ¶ Sed uideon' Getam? Locuturũ ostendit Getam. ¶ Sed uideon' Getam? Apparet Poetam nihil putasse amplius addendum ad insinuandum populo personam Dauri: & ideo iã induxit exeuntem Getam, ut sit caussa commutandæ orationis.

Partus

Plaga

Natalis

Initiari

Edulia dea Poetica dea Cuba dea

Mittere muneta

GVI.

¶ ILLA uxor arripiet .i. ad se rapiet: & attrahet: abradet uniuersum illud. i. totum illud simul: quod ille miser Geta defraudans suum genium. i. parce uiuens & tenuiter. ille enim dicitur defraudare genium: qui tenuiter ac parce uiuit sicut contra indulgere genio significat: uoluptuose uiuere: atq; laute. Item genialia (dicit Dona.) curare dicitur, qui uiuit lautius neq; immerito. nam Genium naturæ Deũ debent siue Deum generationis: cui sacrificabatur dũtaxat diei natali: in cuius Dei sacrificio tãtũ (ut Ser. inqt) licebat uoluptatibus operam dare: cum in aliis sacrificiis esset castitatis obseruatio. Vir. in Bu. Phyllida mitte m. m. est .n. Iolæ cũ faciam u. pro f. i. u. propterea Genium pro uoluptate capi põt, & lautitia conuiuii unde genialis lectus dictus est uoluptuosus: & conuiualis: ut testatur Ser. quod ergo ille miser defraudans suum geniũ comparsit præteritum a comperco eis. quod componitur a con & perco is. comparsit ergo. i. cõgessit: parce custodiuit: ac seruauit. uix. i. ægre difficulter: unciatim i. non per singulos sextertios: aut denarios: aut asses: sed (quod minimũ fuit) per singulas uncias. assis enim libra est, cuiusq; partes unciæ. Vnciæ autem duodecima pars libella dicebatur. apud ueteres enim pecunia pendebatur non, ut nunc, numerabatur. Comparsit ergo uix unciatim i. paulatim, quasi per stipes de dimenso suo. i. reseruãdo de portione sua: qua abstinebat plerunq; ut peculium sibi conflaret. serui enim singulis mensibus quaternos modios i. quasdam mensurulas frumenti accipiebant. & id dimensum diecebatur: aut a mẽse: aut a metiendo & uerius Nam illis frumẽtum certa mensura dimensum tradebatur uxor ergo illa accipiet uniuersum: haud existimans pro æstimans. i. non considerans quanto labore id peculium sit partum. i. acqu situm. & bene quia nullus partus sine dolore ac labore. autem. i. sed. porro. i. certe, uel deinde. Geta ferietur. i. onerabitur: præmetur: concutietur alio munere. i. alio dono: uel onere donandi aliud donum. & bene ferietur nam & plagam, dannum, & sumptum, siue rem nostram sanguinem nostram dicimus ubi. i. quando. hera. i. uxor herilis filii pepererit. autem. i. sed. Ge. porro. i. deinde. ferietur alio munere. ubi i. qñ: tpis aduerbium. dies natalis. i. natalitius erit puero: ubi natalis est adiectiuũ. sed cũ Vir. dicit Meus est natalis Iola: est substantiuũ. sed ubi. i. qñ. parẽtes sup. initiabunt. i. dicabunt: cõsecrabunt: addicẽt: deuouebũt: destinabunt aliqbus sacris. q. d. Geta fer. eĩ alio munere. hic eni ubi initiabũt est uultuose pnunciandũ: q̃si cũ tędio. Legitur apud Apollodorũ quẽ hic poeta nr̃ seqtur: In insula Samotracum a certo tpe puero initiari more Athen. sed apud Var. legit pueros initiari eduliæ, & poticæ, & cubæ hoc est Diuis edendi, potandi & cubandi: ubi primũ a lacte, & a cunis transferunt. Virg. Nec d. h. m. d. c est. Mr̃, uel nutrix, uel uera mater. auferet. i. arripiet hæc oĩa munera data a Geta, puer erit cã mittundi: pro mittendi illa munera: quia ita illudetur Ge. qui pueri gratia dabit: qđ tolletur a matre. Sed uideon. i. uideo ne Getam: tunc poeta inducit Getam exeuntem: ut fit causa commutandæ orationis.

Virg.

SER.

¶ DE demenso suo. i. de mensura præbendæ suæ. Genium .i. naturam suam: quia plus erigeret natura ad sustinendum: eleganter dixit ferietur. Grauis enim percussio est pauperis causa ingrata oblatio muneris. porro autẽ alio .i. tertio ubi erit p. & c. solebant enim antiqui octauum diem pueri natalem cõstituere: & eo die singulis annis letum conuiuium parare: sicut Iudæi in octaua die circuncidunt. ubi initiabitur. p. solebant enĩ in illo octauo die initia dare puero amici uel bouem, uel ouem, uel aliud munus.

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA.

GETA SERVVS, DAVVS.

G. SI qs me q̃ret rufus. D. ꝓsto eſt, deſine G. oh, *Sena.*
At ego obuiā conabar tibi Daue. D. accipe, hem
Lectum eſt, conueniet numerus quātum debui.
G. Amo te, & non neglexiſſe habeo gratiam.
D. Præſertim ut nunc ſunt mores, adeo res redijt:
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.
Sed quid tu es triſtis? G. egone? neſcis quo in metu, &
Quanto in periculo ſim. D. qd' iſtuc eſt? G. ſcies *al's. ſimus*
Modo ut tacere poſſis. D. abi ſis in'ciens
Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris,

DONA. SI quis me quæret rufus.) Mire Poeta deſideratū Getæ oñdit Dauum. Siquis me q̃ret rufus. De ipſo loq̃tur, a quo reddi ſibi debitū ſperat. Siquis me quæret rufus. ἀποσιώπησις. ſecunda. nā apparet plura dicturū fuiſſe. Preſto eſt, deſine.) Tertia pſona de ſe loquens uſus eſt: gaſſe nominatiuū prętulit: At ego obuiam conabar tibi Daue.) Conabar abſolute. an ἔλλειψις eſt ut deſit, Ire? Et eſt aduerbiū loci Obuiam. Accipe.) Præuenit petitionē, dicēdo accipe: & hoc eſt geſtu offerentis dicitū. Et hoc eſt qđ ait, Cōfeci, affero. Lectū eſt.) Abſolute. nā nō dicit qd: utrū debitū, an argentū lectū. Lucilius, Lecti omnes. Atticon hoc eſt. Lectū eſt. cōuenient numerus.) Ordinem ſeruauit. prius enim qualitas: deinde numerus pecuniæ ſpectari ſolet. Lectū eſt. conueniet numerus quātū debui. Quippe tribus modis debitū pecuniarium ſoluit: petitione, Accipe ſpectatione, Lectū eſt. numero, Conueniet numerus quantū debui. Lectū eſt. Lectū, bonū uel ſplēdidū Vt, Arma Sereſtus Lecta refert humeris. Quāuis quidā putāt lecta, ab eo qđ eſt lego, dicta. Quātū debui. Pro debitū tibi a me eſt. Amo te, & nō neglexiſ. ha gra.) Amat ꝙ reddiderit pecuniā. Agit gratias, ꝙ diligēter. Et q̃re? utrū q̃a cōdictū non fefellerit? an q̃a lectū attulerit, & numero cōgruenti? Et recte dixit: nā redditio debiti hoc agit, ut ēt gratias agamus. Amo te & nō neglexiſſe habeo grām. Hoc ꝓ gratiarū actione poniť: & oñditur uere neceſſariā fuiſſe pecuniā. Nō negle. In Andria, Et id gratū fuiſſe aduorſum te, hēo gratiā. Præſertim ut nunc ſunt mo.) Sic & illud dictū eſt, Nāq; hoc tpe obſequiū amicos, ueritas odiū parit. Quia cōſuetudinis imago eſt, uituperare pſentia. Adeo res redit.) Figurate, ꝓ ita loqueris, adeo res redit, dixit. Et ꝓprie rediſſe res diciť, cū aliqd peius expectatione contigit. Siqs qd reddit, ma. ha. eſt gra.) Ideſt, & ſi rē nō magnā, tū magna habenda eſt grā. hoc eni ſignificat Quid reddit. Siqs qd reddit. Qui hoc interrogatiue ꝓnuntiauerit, parū belle explicat cōceptam ſniam. Habēda eſt gratia Deeſt, Ei. Sed qd tu es triſtis? Hic admonemur omnē ab initio ſermonē Getę, q̃ſi ſatagentis & anxii, ꝓnunciare, accōmodatis pſerti ad uultū uerbis. nā &, Si qs me q̃rit: &. At ego obuiā tibi conabar Daue: &, Amo te, & nō neglexiſſe hēo gratiā: in ſe quoddā ꝯtractionis animi occupatiq; ſignū hēt. Sed quid tu es tri.) Sed particula, tranſitū ſignificat ad mentionē alterius rei. Sed qd tu es triſtis? Egone? neſcis quo in metu. Deſcenſus ad Argumētū ab eo ſermone q extrinſecus a Poeta informatus ē, tā manifeſte apparet. Egone? neſcis quo in metu. ὑπόστασις comœdiæ. Neſcis quo in metu, & quāto in periculo ſim. Pronuntiantis & interrogātis eſſe pōt. Neſcis quo in me. Duæ pturbationū h gę ſunt: a malo una ex cupitis altera. Ergo a mali bigis, pſentis tpis piculū eſſe dicimus, & futuri metū. Neſcis quo in metu. Pronūtiatiue magis q̃ pcōtatiue efferendū eſt. ſic. n. ſolemus de magnis rebus dicere. Neſcis quo in metu & quāto in piculo ſim V x alterū ſuſtineri pōt eorū, q̃ utraq; poſuit nūc, & metū, & piculū. Quid iſtuc ē? Fac hunc ſcire: & narrandi nō erit locus. neceſſario igiť ignarus induciť Dauus. Mō ut tace poſ.) Vt, ꝓ ne nō. qđ ſi eſt: ſubaudiendū eſt, uide, aut qd tale. Mō ut tacere poſſis. Vere argumētū eſt celari id ꝙ Antipho nō coactus, ſed uolens duxit uxorē. Mō ut tacere poſſis. Mō, ꝓ tantūmō: ut. Mō Iupiter adſit. Abi ſis inſci.) Nunc ꝓ inſ ito poſuit. uel inſcientē mō ſtultū dicit. alias ignarum. Cuius tu fi. in pe. pſpe. Sententioſe dixit: q̃ſi in oibus credēdū ſit ſecuturū fidē eſſe eū, q in pecunia ſecuauerit. Et boc iō interpoſuit, ne longus eſſet, dū ſuadet ut dicat: quēadmodū i alus fabulis. Cuius tu fidē in pecunia pſpexeris. Proprie locutus ē de pecunia & Fidē dicēdo, & Credere. Nā fides, eſt eoꝝ q̃bus datur. Creditores dicunť ipſi qui dant. In pecūia. A maiore ad minus. Perſpexeris. Non inſpexeris: ſed perſpexeris, qđ plus eſt, dixit.

Sed

Periculum

Metus

Inſciens

Creditores

GVL. SIqs &c. Hic deſcendiť ad narrationē argumenti nacta opportūitate Daui narrationē audituri. Ge. Vř hic alloq Geta aliquem de familia dñi ſui mādās illi: ut ſiqs eū q̃reret: ſuā abſentiā excuſaret exit aūt q̃ſi obuiāturus Dauo: a quo pecunias expectabat: q̃s ꝓ filio herili daret. Siqs. i. ſi aliqs. rufus. i. rufo colore ſuffuſus q̃ret me: & nō q̃ret ꝓ me: ut dici ſolet & ſic fecit apoſiopeſim: q̃a īterceptus eſt ſermo eius a Dauo: de quo loq uidebať. mādans ut ſi rufus puta Dauus: q̃reret: diceret ſe ꝓdiſſe illi obuiā: qđ audiēs Dauus rūdit in tertia pſona de ſe loquens. De Dauus pſto ē. i. prope eſt uel aduenit. deſine. i. noli ire ei obuiam: ſiſte gradū. Ge. Oh: interiectio oſtēdentis lętitiā de aduentu. O Daue at. i. ſed ego conabar ire ſup. obuiam tibi. i. in occurſum tibi. & eſt obuiam aduerbiū loci. Da. accipe debitū ſup. Hē interiectio oñdentis officiū ſuū. Lectū eſt. i. argentū quod affero eſt lectū. i. bonum uel ſplendidum: ſiue electum ex multitudine ita ut nullus ſit nummus adulterinus. numerus argenti conuenet. i. ſine cōtrouerſia erit tantus ſup. quantum numerum ego debui. i. in quāto numero pecuniæ tibi debitor fui. Ge. amo te: ꝙ. i. reddideris pecūias debitas. & habeo gratiam. i. (quod barbare dñt) ſcio tibi bonū gratum. te non neglexiſſe. i. non fuiſſe negligentem in pecunia conficienda & afferenda uel non neglexiſſe. i. curę habuiſſe hanc rem. uel ꝙ non contempſeris, & parum rutaueris reddere debitum tēpore neceſſitatis. Da. res ad hoc redit. i. tuus ſermo ad hoc tēdit, uel ſpectat, uel tu ita loqueris. præſertim. i. præcipue ut. i. ſicut. uel cuiuſmodi mores i. (ut ita dicam) conditiones hominum: ſeu conſuetudines ſunt nunc. ſi quis. i. ſi aliquis. reddit qd. i. aliquid. magna gratia eſt habenda. i. oportet (ut dici ſolet) ſcire gratum etiam, atq; etiā ſed qd. i. cur. uel ꝓpter qd es tu triſtis? Ge. ne. i. utrum petis ſup. quare ego ſim triſtis. neſcis in quanto metu de futuro malo: & in quanto periculo de eminenti malo ſimus. hoc autem dictū poteſt legi aut interrogatiue aut ꝓnunciatiue: ſiue cōfirmatiue. Da. Quid illud eſt? ꝓp qđ dicis te eſſe in magno metu ac periculo. Ge. Scies modo. i. tñmodo. ut. i. ita ꝙ poſſis tacere. q. d. Ego tibi dicam duntaxat ea lege ſi illud poſſis cælare. Da. abi: modus increpandi. q. d. non es dignus: qui ſis amicus alicui. ſis inſciens. i. inſcitus: ſtultus: inconſideratus: ignarus: q̃ſi neſciens quid ſit officii inter amicos.

SER. SI quis. Oſtenſo Dauo fideli amico: cui conſilium poſſet committi: offertur Geta qui faciat narrationem. Preſto eſt rufus. Accipe. & quia uidebat eum timentem ꝙ argentum non eſſet pūcum: uel totum ait: hem quid times. Lectum. i. electum eſt. i. purū eſt argentū: & numerus ponderis conueniet: & non neglexiſſe qua oraui. h. g. Præſertim nunc. i. in hoc tpe hēs grām: ut ſunt. i. ſ qđ ſunt &c. q. d. q̃a modo ſunt homines nequiſſimi. Inſciens ſis. i. ſtultus ſis: q putas me non poſſe cælare.

Vetere

Verete uerba ei credere?ubi quid mihi lucri est
Te fallere? G.ergo ausculta. D.hanc operā tibi dico.
G. Senis nostri Daue fratrem maiorem Chremem
Nostine? D quid ni? G.qd eius gnatum Phædriam?
D. Tanquam te. G.euenit senibus ambobus simul,
Iter illi in Lemnum ut esset, nostro in Ciliciam
Ad hospitem antiquum·is senem per epistolas
Pellexit,mō nō MONTEIS AVRI POLLICENS.
D. Cui tanta erat res,& supererat? G.desinas·
Sic est ingenium. D.oh,regem me esse oportuit.
G. Abeuntes ambo hinc tum senes,me filiis
Relinquunt quasi magistrum. D.o Geta,prouinciā
Cepisti duram. G.mihi usu uenit hoc,scio·

DONA. ¶VERERE ei uerba cre.)Verba cū pnuntiatione dicit: ut ondat multū distare inter pecuniā,& uerba.⁋Vbi qd mi. lu.est te fal.)Ab utili,cōiectura.& bñ·qa secus nihil de honesto dicit ⁋Vbi qd. Significantius dixit, q̄ si diceret,nihil.

Ergo

⁋Ergo au.)Ergo nūc,uelut icrepatio tarde facientis ē. Quia hic igit obloquēdo ipediuerat narraturū:Ergo dixit.Sic Vir. Ergo age chare pr̄, ceruici iponete nr̄æ. ⁋Hanc ope. ti.dico.)Auscultādi.s. & audiēdi ⁋Hanc ope.ti.dico.) Plus est dico,q̄ do. Dicat̄ p

Date
Dicare

petuo:Dat̄ ad tēpus.⁋Senis nr̄i Da.fra.ma.)Dicēdo senis, oñdit & adolescentē se dominū habere. Dicēdo nr̄i:oñdit esse & alienū.Dicēdo fratrē: nō unū eē monstrauit. Dicendo maiorē: ēt minoris fecit indiciū.Sic argumēti partē maximā, non dū narrans,iā in ipsa interrogatiōe rtāsegit.Hæc aūt oīa pp populū sic aguntur. Ideo ille,qd ni dixit, ne sit opus pluribus uerbis.⁋Senis nr̄i Daue fratrē.Mirū cōpendiū narratiōis,q̄si p iterrogationē fecit,ne ex alto repeteret. Sic Virg.Fando aliqd,si forte tuas puenit ad aures, Belidæ nomē Palamedis,& indyta fama.Et,Nostin' hanc quā amat fr̄:i Eunucho.⁋Quid eius gna.Phæ.)Nō dixit,qd Phędriā sed addidit,eius gnatū:ut magis docere,q̄ interrogare uideret.⁋Quid eius gna.Phæ.Deest,nosti.⁋Tanquā te.)O uanietas!qd ni?tanq̄ te.⁋Euenit am.seni.si.iter.Nō euenit iter sed,euenit ut iter eēt ⁋Simul.Vno tpe.⁋Illi in Lem.ut eēt. Recte tacet̄ cur Chremes ierit & dr̄ cur Demipho.utrūq; p argumēto est.⁋Ad ho.anti.)Sic Virg.Veteremq; Anchisem agnouit amicū Hoc aūt addidit,ut esset idonea caussa nauigādi sen.⁋Senē p epi.pelle. Epistolas dicēdo,oñdit eū nō semel scripsisse.⁋Pellexit. Induxit.sic Virgili. Pellacis Vlyssi. ⁋Mō nō mō.auri polli.)Prouerbialis ὑπερβολὴ facta p exceptionē aut p suplationē,aut æquā collationē.Eiusmodi est illud Demosthenis. * ⁋Mō nō mō.au. Sallu. Maria mōtesq; polliceri cœpit.⁋Mō nō mō.auri polli.More ueterū·qa hospites hospitibus multa donabant. ⁋Cui tāta erat res?)Cui,datiuus casus ē:Domino ne tuo,inqt,pollicebatur hæc,cui tāta res erat?⁋Cui tāta erat res?Deest Eū.ut sit,Eū

Supesse

pellexit,cui tanta res erat?⁋Et supererat.) Plus ē superesse, q̄ esse.⁋Desinas,sic ē inge.)Necessaria est ad fabulæ ἐπίτασιν auaritia Demiphonis:ut maiore piculo illo absente duxerit filius indotatā nā mox dicturus est,Illene indotatā uirginē,atq; ignobilē daret illi?Sic est ingeniū Præparatio bona,q̄ & diues,& auarus describit̄ Demipho,ut indotatas nuptias filii ferre nō possit.⁋Sic est inge Recte.nō enī ,inqt, fortuna auarus est:sed natura.⁋Sic est inge.)Oīum, an domini?sed magis domini.⁋Oh,re.me eē opor Oñdit pauperū affectiones,q se solos uti diuitiis scire aiunt,si eas habeant ⁋Oh,re.

Relinquere
Quasi
Magister
Pędagogus
Prouinciā cape

me esse opot.Aeue Me.⁋Abeuntes am.hinc tū. Hinc & hic legit̄ & est ordo,hic relinquunt filiis.⁋Relinquunt.) Id est, nō secū abducunt.⁋Quasi magi. Bñ q̄si qnō cōpleuit hoc ipm,tīer uult eē.⁋Magistrū. Sic Latini quē Græci παιδαγωγὸν appellant.⁋Filiis.)Propter filios.⁋O Geta prouinciam cepisti durā.)Acqsitæ bello longe ab Italia regiones,puincię dictæ sunt,a porro uel procul,& uincendo.ad quas qa Prætores cū officio mittebantur,officia quoq; puinciæ nominātur.⁋O Geta prouinciam.Splendide Prouinciam dixit.

GVI.

¶VERERE,i. times.credere.i.cōmittere cælanda uerba ei.s.mihi·cuius tu pspexeris.i.clare & plane cognoueris · seu pbaueris fidē.i cōstantiā,& ueritatē in pecunia quā mihi cōmiseras:quāq; iussi in tua necessitate restitui.Fides ē dictorū

Fides

cōuentorūq; cōstantia & ueritas:siue est mādatorū fida executio.Times ergo credere uerba ei,cuius fidē pspexeris ī pecunia.ubi.i.in q̄ creditione uerborū:qd lucri est mihi fallere te.q.d.nihil.secus antē de pecunia.Ge.Ergo nūc. ergo est uelut increpatio tarde facientis·qa hic obloquendo ipediuerat narraturū.Ergo ausculta.i.audi,q̄ sum dicturus.Da.dico.i. do tibi ppetuo : qnēadmodū cū aliqd dicat̄.i. dedicat̄: cōsecrat̄ : perpetuo datur. Dico as declinat̄ hic . Dico tibi hanc opam audiendi.s. seu auscultādi. Dat̄ aliquid ad tps:dicat̄ aūt perpetuo. Ge.o Daue nostin.i.cognoscis ne Chremetē maiorem fratrē nr̄i senis.s.Demiphonis?Da.qdni.i.cur nō bene noui.Ge.qd?modus interrogādi nostin inquā Phæ. natū .i. fil ūei⁹ Chremetis. Da.noui sup. tanq̄ te.i.æq̄ ac noui te.ita sicut te noui. Ge iter.i.necessitas eūdi peregre.euenit simul ambobus senibus,Chremeti & Demiphoni.uel(ut uult Dona.)euenit q sup.Iter esset ambobus senibus.i.q ambo senes haberent eundū.ut.i.ita.q iter esset illi.s.Chremeti.i.ita q haberet eūdū in Lēnū insulā unā ex Cycladibus. & ut eēt iter nostrū.i. ut nr̄ haberet eundū i Siciliæ regionē. ad hospitē antiquū.i. ad ueterē amicū externū Alii codices hñt : Euenit iter simul ambobus senib⁹ .s.euenit illi Chremeti:ut iret ī Lēnū·& nr̄o Demiphōi ut iret ī Siciliā·sed i idē recidit.Is ātiquus hospes

Dico as
Dari &
Dicari

pellexit i.fraudulēter iduxit.nā pellicere est i fraudē iducere: seu p blanditias decipe Inde pellax pellacis.i. fallax p blanditias decipiens.inde pellacia.i.fallacia ut uult Seruius. Pellexit ergo senem.i.Demiphonē p epistolas pollicens.nō mō.i. non solū montes auri:sed maiora:qd' est hyperbolicū. Vel pellexit eū mō.i.pauloante p epistolas: non pollicens mōtes auri.i.nō pmittens magna præmia.tamen ipse herus meus auarus propter lucella parua non dubitauit subire periculū nauigādi.Promittere maria & montes est antiquū puerbiū in eos,q temere magna promittere solent.similiter hic polliceri montes auri dr̄ per hyperbolem prouerbialē factā per exceptionem:aut superlationem , aut æquam collationem. Inuenio interdum tn̄ modo pro fere apud Valerium:modo etiam interdū capitur pro tantum:& tunc esset sensus:Pollicens fere montes auri.tuncq; adhuc esset hyperbolicus sermo:sed nō eo mō quo prius est dictum Da.hoc sup pollicebatur dño tuo.cui tanta res.i.tanta copia rei familiaris erat. & super erat.i.supabat:seu supabundabat.Ge desinas.i.non ultra inquiras.sic.i.eo modo.uel tale ingenium.i natura dñi mei auari est:ut oīa postponat lucro Da oh. iteriectio admirantis:uel bene de se sentientis.opportuit me regē esse.i.diuitem.Nam sæpe Hora.appellat diuites reges .q.d.Si fuissem diues sciuissem bene diuitiis uti.Ge.tum.i.tunc.ambo senes abeuntes hinc relinquunt me hic:quasi magr̄m.i.pędagogū filiis suis.Da.o Geta cepisti puinciam duram.i onus difficile siue difficile officium.nā regiones acqsitæ bello lōge ab Italia puinciæ dictę sunt a porro uel procul u:ncendo·ad quas prætores,qui cū officio mittebant̄ , officia quoq; prouinciæ nominantur.Ge.hoc.s quod ceperim duram puinciam.usu uenit mihi.i.mihi euenit.nā usu uenire significat euenire : ut prius dixi.scio.i.satis perspicio id mihi contigisse.

Pellicere
Pellax
Pellacia
Modo
Rex.i. diues
Hora.
Prouincia
Vsu uenire

SER.

¶VBI.i.in quibus uerbis. quid lucri est te fal. uel ubi.i. in qua pecunia est.quid.i.aliquid lucri fallere te Dico: idest de do.Quid? nostin etiam eius natum Ph. Ambobus senibus Demiphoni,& Chremetī euenit.simul etiam.Illi i. Chremeti euenit ut esset iter in Lemno.nostro.i.Demiphoni ut esset

iter in Siciliam. Nostro ideo dicit: quia ipse erat proprius seruus Demipho & proprius custos filii: quãuis & Chremes rogasset eum de filio. pollicens nõ mõ. i. tãtummodo mõtes: sed etiam plus. Desinas q. d. non ideo dico ꝙ habeat a ute os. m. sed quia sic est ingenium hoiũm: quia multo plus q̃ habeant promittunt. In usu est hoc ꝙ dura semper patiar.

Memini relinqui me, deo irato meo.
Cœpi aduersari primo · quid uerbis opus est?
Seni fidelis dum sum, scapulas perdidi.
D. Venere in mentem istæc mihi · nam quæ inscitia est
Aduorsum stimulum calces? G. cœpi his omnia
Facere, ubsequi quæ uellent. D. scisti VTI FORO.
G. Noster mali nihil quidquam primo hic Phædria
Continuu quandam nactus est puellulam
Citharistriam hãc amare cœpit † perdite. *al's. perditus*
Ea seruiebat lenoni impurissimo·
Neq; quod daretur quidquam, id curarant patres.
Restabat aliud nihil, nisi oculus pascere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere·

DONA. ℂ MEMINI relinq me deo ira. meo. Sic Virg. Nec Dii texere Cupentũ Aeneæ uenientẽ sui. Hoc Asper. sed mihi uidet ad hoc addidisse Meo: ne esset ἀμφίβολον, cui diceret, irato deo. Neuius in Stalagmo, Deo meo ꝓpitio, meus hõ est ⁋ Memini relinqui me deo irato meo. Domino dixit: an uere deo? Et bene Meo: ne esset ἀμφίβολον. ⁋ Et sic dixit, Memini relinqui, ut in Andria, Memini me uidere. Et, Memini me fieri paruũ, Ennius. ⁋ Quid uerbis opus est?) Repẽte infert, Quid opus est uerbis? & satis moraliter. ⁋ Seni fi. dũ sum.) Opportune seni dixit, ut oñdat q̃ stultũ est, seni aduersus iuuenes fidelẽ esse. ⁋ Seni fi. dũ sum. Fidus est amicus: Fidelis est seruus. ⁋ Scapulas pdi.) Plus est pdidi, q̃ si diceret, dolui. Et bñ retulit Perdidi πρὸς τὸ Fidelis. Fidelis. n. offm ẽ seruare aliqd. ⁋ Venere in mẽ. istæc mi.) Venire in mentẽ, nõ ad recordationẽ tñ dr: sed ad reputationẽ, & intelligẽtiã. ⁋ Nã q inscitia est aduer. stimu. cal.) Hoc dictũ & sup. ori psonæ esse põt, & alteri. ⁋ Aduersus sti. cal. παροιμία cũ ἐλλεί ψει. deest enĩ iactare. Stimulũ ꝓ dño adolescente posuit. ⁋ Calces. Mõ calces, nõ ptes plantę, sed pcussiones pedũ plagasq; significat. aliter Virg. Calcẽq; terit iã calce Diores. ⁋ Scisti uti fo.) Secundũ illos negotiatores q añ locũ cõmercii, non describunt q̃ti uendant q̃ aduehunt: sed ẽm annonã fori quã dephenderint, cõsiliũ de uẽdẽdis, aut nõ uendendis mercibus sumunt. Scisti uti foro. Forũ ꝓ tribus intelligit: loco, tpe, & psona. Scisti, inqt his uti. & est uulgate puerbiũ. Sensus hic est, Scisti, in qt, qd facere te oporteret. ⁋ Primo hic Phæ.) Bñ additũ Primo: qa non ppetuo ⁋ Nr ni. ma. qdquã. Quartũ παρέλκον. ⁋ Vt in Hecyra, Nã nemo illorũ qsq̃, scito, ad te uenit. ⁋ Noster ni. ma. qdquã. Nr πρὸς ἀντιδιαστολὴν Phædriæ · q nõ nr est. ⁋ Cõtinuo quã.) Bñ ꝯtinuo q̃si uix expectauerit pfectionẽ pñs. ⁋ Puellulã citha. Istis noibus hoc agit, ut caussa amoris & ex ætate, & ex arte puellæ uideret nam iõ puellã dixit, ⁋ Amare cœ. p.) Legitur & pdite. ⁋ Et amare pdite, u puta puellulã & citharistriã. ⁋ Ea ser. le.) Et honeste, & cito dixit seruiebat. ⁋ Lenoni ĩpu.) Et q̃re nõ fuisset libera & cuius fuisset ancilla: & q̃lis hominis fuerit, demõstrauit ⁋ Ea serue. leno. impu. Magna ꝑparatio ad rerũ difficultatẽ imminentiũ: Puellula citharistria. Auarus leno, Amator pditus, Inopia. ⁋ Id cura. pa.) Expedite dixit patres. si eni patrẽ eius tñ dixisset id restabat, ut ei p patrui filiũ succurreret. iõ dixit ambos nõ habuisse ⁋ Nisi ocu. pa.) Hoc enim solũ erat qd leno nõ uẽderet. ⁋ Sectari, in lu. duce. & redu.) Bñ cauillatus est & iocularier i adolescẽtẽ, cui ætas ad sectãdos Philosophos apta erat. Hinc ẽt philosophorũ sectæ. Sed sectari ꝓprie est, ut taurus buculam, ut aries ouẽ. Virg. Trahit sua quenq; uoluptas. ⁋ Reducere. ἐλλείψις. a ludo enim, subauditur.

Fidus

Fidelis

Calces

Vti foro

Forum

Secta

Sectari

GVL. ℂ MEMINI. i. intellexi bñ me relinq Deo meo. i. dño meo q q̃si Deus timet a me seruo. & cui teneor esse fidelis. irato ꝓ mo pp filiũ dũ: q me cæcidit reluctantẽ sibi tũ pp Demiphonẽ, q cũ redibit, mihi irascet uehemẽter. uel memini me relin q filius: tanq̃ si relictus fuissem Deo meo irato mihi: qa, quem admodũ iratus Deus punit: sic & filii mei erant cæsuri: si nõ morigeraret. ꝑmo. i. in pricipio. cœpi. i. incepi. aduersari. i. resistere illis cũ in amorẽ inciderent qd est opus uerbis. i. opus detinere diẽ lõgo sermone dũ. i. q̃diu. sum fidelis seni. s. Demiphoni. fidus ẽ amicus: fidelis ẽ seruus. pdidi. i. amisi. scapulas. i. humeros: hoc est adeo fuerunt uerberibus attritæ scapulæ: ut me eas nõ hẽre: sed pdidisse putarẽ. Da istæc q̃ dicis: uel q̃ sequunt. uenere mihi in mẽte. i. ꝯsiderata sunt a me uel redacta i memoriã. uenire. n. in mẽtẽ nõ ad recordationẽ tñ dr: sed ad reputationẽ & intelligẽtiã. nãq; . i. quia inscitia. i. stultitia ẽ, & simplicitas stulta iactare sup. calces. i. pcussiones pedũ: ac plagas (ut uult Do.) alias ptes plantę demõstrat interdũ & pedes p synecdochẽ. stultũ est ergo iactare calces aduersus stimulũ: ꝓuerbiũ. q. d. hic stultũ est reluctari. i. recalcitrare cõtra Antiphonẽ filiũ herilẽ. Ge. cœpi. i. incepi. facere. i. ioco se obseq. i. obsequẽdo cõplere his filiis oĩa q̃ uellent. Da. scisti ꝓ sciuisti: uti foro ꝓuerbiale est. i. sciuisti qd te facere oportebat ẽm illos negociatores: q añ locũ cõmercii non ꝓscribunt quãti uẽdant: q̃ aduehunt: sed ẽm annonã fori: quã dephẽderũt ꝯsiliũ de uẽdẽdis: aut nõ uẽdẽdis mercibus sumũt. Ge. nr. s. Anti. ꝑmo. i. i pncipio. nihil. i. nõ qcq̃ mali fecit sup. uel cõmisit: sed cõtinuo hic Phædria: q nõ ẽ nr nactus est. i. inuenit quãdã puellã Citharistriã. i. fidicinã. cœpit amare hãc puellã pdite. i. misere, & i pditionẽ, ac pniciẽ suã. ea puella seruiebat lenoni i. curatori puellaꝝ ac uẽditori. ipurissimo. i. turpissimo. neq; qcq̃ erat apud Phædriã qd daret lenoni ob ꝑtiũ illius puellæ. Patres: Chremes & Demipho. curarãt. i. effecerant: id uidelicet ne qd filii sui haberẽt: quo possent puellas emere a lenonibus. nihil aliud restabat. i. reliquũ erat. siue remanebat illis filiis. nisi. i. ꝑter q̃. hoc. s. pascere. i. satiare oculos sectari. i. comitari puellã in ludũ. i. in locũ exercitii: in quo discebat artẽ musicã. nam ois locus exercitii: qui græce schola dr: latine dr ludus: ut Asconius ait, ac Seruius Inde ludus literarius schola grãmatices dicit. inde ludi magister: q literas docet: & prima rudimẽta. nihil inquam restabat: nisi hoc uidelicet ducere. i. ꝓstare comitatũ ei puellæ eunti ad ludũ. & reducere. i. ꝓstare comitatũ ipsi ex ludo redeunti.

ℂ A D V E R sari corrigẽdo. Scapulas pdi. qa me usq; adeo uerberauerũt. Istęc ꝙ te uerberẽt: scisti uti for Metaphora ẽ mercator q nõ põt ad libitũ suũ pãnũ emere: facit qd põt sic tu: qa neq; eos corrigere: facias qd potes. nr domiceli?. i. Antipho. cuius ꝑus custos erã. nihil mali in pricipio fecit · sed hic Phædria. c & c. patres bñ curarãt: ꝙ huic meretrici non daret qcq̃. q. d. oĩa subtraxerãt ab eius ptãte. qd posset dare. Ludũ uocat domũ ubi discebat quotidie citharizare. nihil aliud restat, q̃ sectari eã. i. cõducere eã usq; ad domum · ubi discebat.

ℂ I L L V D Memini reling Deo irato meo. Tametsi Donatus dubitet an dño: an uero Deo dicat · ego uerisimilius puto: ut de ipso uero Deo itelligas. Nã nihil ꝯstat aut herũ, aut filiũ herilẽ successisse · dũ ille abiret seruo suo. Neq; potuit dicere de eo quẽ iratũ iri autumat · qꝺ illo irato relictus sit. Cæterũ antiq quoties ꝓspere qcq̃ euenerat, aut acceperãt: Diis auspicibus id euenisse arbitrabant unũ illud in. iiii. Aenei. Diis eqdẽ auspicibus reor, & Iunone secũda Huc u ẽto iliacas cursum tenuisse carinas. Cõtra qñ mali qcquã obuenerat · Deo irato id factũ credebant. Vñ in. ii. Aenei. Sed nihil inuitis fas quẽquã fidere Diuis. Sic ẽt Hora. in. ii. Sermone de pariete quẽ frustra & incassum cõstruxerat dicit · Immeritusq; laborat Iratis natus partes Diis atq; poetis. Pari mõ, qa Geta ad malum

Fidus & fidelis

Scapulę

Venire i mẽtem

Vti foro

Ludus

Asconi⁹

Ducere & reducere

SER.

ASCẽ.

malum suũ relictus erat custos: dicit se relictũ esse Deo irato suo. q.d. Genio suo: & Deo quẽ peculiarẽ nascendo sortiebatur. Memini aũt nõ accipit̃ p eo, qd' est intellexi: sed memori & dolẽti mẽte recogito. Iuxta illud Cicero. Cui placet obliuiscit̃: cui dolet meminit. & illud Virgil. in. v. At nimiũ meminisse necesse ẽ. Expone ergo sic Memini. i. cũ mœrore reminiscor me relinq. i. q relinquor hic Deo meo irato. i. ad malũ & incõmodũ meũ q̃le solet euenire Deo irato. Itẽ illud aduerbiũ: Inscitia est: aduersum stimulũ calces. licet Donat⁹ ẽẽ p eclypsim dictũ uelit ut dictio calces sit nomẽ. Malim sine eclypsi (q̃a dura eẽt) accipias: ut sit uerbũ a calco calcas: ut sit: Inscitia est calce. i. qd' aliquis calcet: uel si tu calces. i. recalcitres aduersũ stimulũ. Et illud qd paulo post seqt̃ Cœpi his oĩa fi. etc. Text⁹ oẽs hñt facer. Cõmẽtũ uero Guidonis hẽt facete. Præterea illud: cõmorat oẽs nos. Nos intelliges cõmotos ad cõcupiscẽtiã puellæ: sed ad cõmiseratione. Nam paulo post seqt̃ in textus solũ Antiphonẽ eã amasse & cõcupiuisse.

Nos otiosi operam dabamus Phædriæ.
In quo hæc discebat ludo, ex aduorsum ei loco
Tonstrina erat quædam hic solebamus fere
Plerunq; eam opperiri, dum inde iret domum.
Interea dum sedemus † illic, interuenit &illi
Adolescens quidam lacrumans. nos mirarier
Rogamus, quid sit. Nũquam æque, inquit, ac modo,
Paupertas mihi onus uisum est & miserum, & graue.
Modo quandam uidi uirginem hic uiciniæ
Miseram, suam matrem lamentari mortuam,
Ea sita erat ex aduorso · neq; illi beneuolens
Neq; notus: neq; cognatus, extra unam aniculam,
Quisquam aderat, qui adiutaret funus · miseritũ est.
Virgo ipsa facie egregia · quid uerbis opus est!
Commorat omnes nos · ibi continuo Antipho,
Voltis ne eamus uisere? alius, censeo.
Eamus duc nos sodes. Imus, uenimus,

DONA. ℂ N O S otiosi opam da. Phæ.) Cũ τόπῳ dixit Nos uelut magistrũ excusans obsequẽtẽ ei cui custos sit datus. & iõ addidit otiosi. ⁋ Nos otio opam da. Phæ. Relatio ad illud qd' mox, Otiosi nõ erunt. ⁋ Nos otio. opam da. Phæ. Aut ad pudorẽ sumit̃ hoc pnomen i singulari numero: aut ad dignitatẽ. sed nõ põt Nos & pp Antiphonẽ dixisse nos. ⁋ Nos otiosi opam da. Phæ. Apollodorus * Opam dabamus Phędriæ Ille amicę: nos illi. ⁋ In quo hęc di. lu.) Figurate. In quo hæc discebat ludo, est additũ ⁋ Ex ad ei lo.) Ei loco. legit̃ & illico. Et adnotat̃ ex abundãti additũ, ut apud ueteres multa sunt. ⁋ Ex ad. ei lo. παρέλκον q̃ tũ ⁋ Tõstrina erat. Apta sedes otiosis. ⁋ Tõstrina erat q̃dã παρέλκον tertiũ, q̃dã. ⁋ Hic sole se. ple. παρέλκον tertiũ, fere plerunq;. ⁋ Dũ in. iret do.) Ad se s. Iret domũ, p rediret uel certe iret. παρέλκον figura. ⁋ Dũ se. Proprie, sedemus: ut i tõstrina. ⁋ Illi, inter.) Illi p ibi. ut, Illi mea tristia facta Et uota illi p illic. ⁋ Interuenit ado. q. la.) Apollodorus tonsorẽ ipm nuntiũ facit, q dicat se nup puellæ comã ob luctũ abstulisse: qd' scio mutasse Terentiũ, ne externis morib⁹ spectatorẽ Romanũ offenderet. ⁋ Nos mira.) Recte mirum. n. in adolescẽtibus lachrymæ: ut cõtra, Tristisq; senectus. ⁋ Nos mira ut, Solã nã pfidus ille Te colere. ⁋ Rogamus qd sit.) Quid lachrymet nõ, qd sit ipse, ut stulti putant ⁋ Nunq̃ æq. inqt. ac mõ.) Mire õndit semp sibi hoc uisum qd' dicit sed nunq̃ æq. ⁋ Pauptas mi. onus ui. est.) Stati sit mẽtio pauptatis, ut sit causa fallaciæ Phormionis. ⁋ Mõ quã ui uir.) Bñ quãdã: ne ob familiaritatẽ laudare uideret̃. ⁋ Mõ quã. ui. uir Vide sic agi, ut nõ tã morte mulieris q̃ solitudine pulchræ uirginis moueat̃ affectus. Simul & ea describi, q̃ matronæ future magis cõueniant, q̃ q̃ t mere amãda sit. Nã hic obitus fœminæ ad comicũ exitũ spectat: q̃ſiqui dẽ plus ex eius morte securitatis, q̃ molestiæ, sentiat argumẽtũ ⁋ Hic uiciniæ.) Aduerbiũ i loco est, hic uiciniæ: cuius ad locũ, huc uiciniæ. Et stati pximitas insinuat̃: ut sit spes, & caussa uidẽdi. ⁋ Miserã.) Ab affectu: & subdistinguẽdũ est, ut ad uirginẽ referat̃ ⁋ Lamẽtari mor.) A pbitate, q̃ pius attribuit̃. Et lamẽtari mortuã, ambiguitas, sed sensu manifesta. ⁋ Ea sita erat.) Sita. p posita Sallu. cũ adiectione posita eẽ cũ p ixero positũ iiule. Et hoc ei recipro eẽ ẽ. ⁋ Ea sita erat ex ad. Expositio pauptat; & q̃ facile uirgo uideri possit. ⁋ Neq; no. neq; ni.) ἀσύνδετον fit: q̃ res minuit̃, crescit sñia. Sallu. Nõ reptus gnãtib⁹ mõ: sed ne deditus qdẽ a b c m ⁋ Neq; ni ἀναφορά. ⁋ Neq; no. neq; ni. Extra unã aniculã. Hęc pstruũt ut sit spes potiũdę uirginis. ⁋ Neq; no. neq; ni. Hęc descriptio pauptatis adiuuat argumẽtũ, ut & uisere audeãt adolescẽtes uirginẽ, & amet Antiph. ⁋ Qui adiu. fu.) Ipsũ offm funus dixit. ⁋ Miseritũ ẽ. Hoc ẽ misertus sũ ei⁹. Et hac uidet̃ õndisse cur lachrymauerit. ⁋ Virgo ipsa egre. A forma idignatio. ⁋ Virgo ipsa. Bñ ipsa: q̃a q̃ supra dixit, nõ ad ipsam, sed ad euentũ eius ptinebant. ⁋ Quid uer. opus ẽ? Sic dĩẽ Terẽtius ubi ad effectũ pperat. ⁋ Cõmorat oẽs nos. Figura συγκοπή, p commouerat. Et bñ oẽs: q̃a res ad Antipho. tãtũ spectat. ⁋ Ibi cõ. Anti.) Hic reddit̃ nomẽ adolescẽtis. & ẽ παρέγχυσις. ⁋ Vultis ne ea. ui.) Vt, Populare penates Venimus. ⁋ Vultis ne ea. ui. Ipse hortari inducit̃, q amaturus ẽ. ⁋ Alius, cen ea. duc nos so. Hęc oĩa diuersi. Et apparet tot eẽ hoĩes, quot p μίμησιν sunt ἀσύνδετα. ⁋ Alius, censeo, Phædria, uel q̃libet. ⁋ Imus, uenimus, uidemus. ἀσύνδετον primum per βραχυλογίαν.

GVI. ℂ N O S. i. ego, & Anti. otiosi. i. inertes. null. arti: aut industriæ uacãtes: aut labori. dabamus opam. i. fauebamus: siue incũbebamus Phæ. parati illũ adiuuare si fuisset opus. i quo ludo i. inq̃ schola musicę hęc Citharistria discebat. q̃dã tõstrina. i. officina tõsoria erat ex aduerso i. ex opposito ei loco exerciti. s. & ludo: hoc est erat e regiõe: siue i cõspectu illius loci i quo discebat. hic. i. i ea tõstrina fere. i. ut plurimũ. plerũq;. i. sępe nũero: sed alter abũdat. nã hic fere & plerũq; idẽ penedelarãt. plerũq; erg solebam⁹ oppiri. i. expectare eã puellã illic. dũ. i. quousq;. ipsa puella rediret inde. i. ex ludo. domũ i. in domũ lenonis cuius erat. interea dũ. i. q̃diu sedemus illi: p illic. q̃dã adolescens lachrymãs iteruenit. nos mirarier i. mirabamur: uel cœpimus sup. mirarier p mirari p paragogẽ. rogamus. i. petimus. qd sit pp qd' lachrymet̃. ipse adolescẽs igt nunq̃ pauptas uisum ẽ mihi æq̃ i. ita onus. ac. i. sicut nunc. & bñ dixit pauptas uisum ẽ onus. q̃uis & pauptas uisa ẽ onus dici posset: sed magis ẽ ut cõsequẽti cõgruat, q̃ ãñcedẽti substãtiuo. nunq̃ ergo pauptas uisum ẽ mihi onus miser. i. multa miseria repletũ & ifelicitate & graue. i. molestũ. mõ. i. paulo añ. uidi huic uiciniæ i. i hac uicinia. nã uicinia cõplectit̃ hoĩes iter se uicinos: ac ppinquos uicinitas uero ẽ domorũ ppinqtas. Dona. uult huic uiciniæ i hoc loco eẽ aduerbiũ: õndẽs locũ ubi eã uiderit. Vidi ergo modo huic uiciniæ quãdã uirginẽ miserã lamẽtari. i. uoce q̃rula & tristi deflere. i. lugere suã matrẽ mortuã, ea uirgo erat sita. i collocata: apposita: stans: situata. ex aduerso i. e regiõe mr̃is mortuę: siue ex opposito ad locũ: ubi iacebat mortua mr̃ eius. ubi ex aduerso ẽ aduerbiũ loci: queadmodũ e regione: ex opposito: e diuerso: ecõtrario. neq; q̃sq̃ i. aliqs. bñuolens. i. bñuolus, & amicus acq̃situs. neq; notus q̃sq̃ i. q̃sq̃ de sua noticia neq; cognatus. i. aliqs de cognatione sua. aderat. i. ad auxiliũ eius erat ad celebrãdũ funus mr̃is. & iõ subdit: nõ aderat ergo q̃sq̃, q adiuuaret funus i. auxiliatet̃ ei ad celebrandũ funus i. ipm offm exeq̃arũ extra unã aniculã. i. pter unã uetulã. Misertũ ẽ i. misertus sum eius puellæ: ut ait Do. est ũi misertũ pteritũ ab ipersonali miserebat. sicut a tędebat ptæsum ẽ. eius aũt structura talis est. me sup misertũ ẽ ei⁹. s sic me podet tui uirgo ipsa erat sup facie. i. factura forma. egregia. i. illustri: elegãti. pulchra. i. hẽbat

Funus

Tonstrina

Fere plerunq;

Tonstrina Eregiõe

Vicinia & Vicinitas

Exaduerso

pulchrã faciẽ.qd op⁹ ẽ uerbis.i.q̃re diu imoraret i ei⁹ mirãda pulchritudine.sic ait Terẽ.ubi ad effectũ pperat.ipsa uirgo sua facie cõmorat.i.cõmouerat icitauerat ad amorẽ & cõcupiscẽtiã nos oẽs q eã uidebamus.ibi.i.tũc.ↄtinuo.i.ilico. An. inqt.i.ne.i.utiq uultis q̃ sup.eam⁹ uisere.i.ad uisendũ eã.Est añt structura antiq̃ & grçca.ut Vir.Populare penates Venimus.alius puta Phç. ul' glibet inqt cẽseo.i.iudico.nobis esse eũdũ ad eã.eamus dicit forsitã aliqs tertius.deide sodes q̃si si audes:uerbũ comicũ duc nos. & hoc dr̃ illi, q attulerat tale nũciũ de uirgine.imus.i.ingredimur uiã:& pcedimus.uenimus.i.applicamus ad locũ: ad quem tendebamus.

Virg.

Sodes

SER. ℭNOS.i.ego, & Anti.dabamus operã ei.i.pgebamus tota die cũ eo ei loco.in quo,cũ debuit dicere loco,dicit ludo: qa loc⁹ ille erat locus ludi ei⁹ inq̃ loco i quo ludo hæc dicebat.Ex aduersum.una ps ẽ aduerbialis significatiõis.Erat Tonstrina.hic.i in Tonstrina illa plerũq̃.i.multis uicib⁹.nõ dicã multis ita absolute,sed fere multis.Nos mirabamur quare flebat q̃ nõ est iuuenis flere:sed gaudere inqt iuuenis ille nunq̃.Ex aduerso matri suæ misertũ ẽ mihi:qa uirgo &c.qd est opus uerbis hoc dicit Geta.Cõmemorat.i.cõmemorauerat iuuenis ille.Ibi ait: & cũ Antipho.Alius.i.Phaedria ait due hoc dr̃ ad iuuenem.

DONA. ℭVIRGO pul.)συντομία mitãtis Duo igẽtia,& uirgo,& pulchra ℣ Virgo pul Bñ nõ dixit,Videmus uirginẽ pulchrã sed ὑπὸ κατὰ τὸ λέξεως,uirgo pulchra.Illud.n frigidius hoc ↄcitati⁹.& hi magis demõstrat ὁρμητικῶς q̃ relatõe.℣ Et quo ma.di.)Diceres.p crederes.ut,Audacter dicito. Sępe Plaut⁹.℣ Nihil ade.ad.Proprie aderat.Adest.n id,qd adiuuat ℣ Capillus p.)Singularẽ nũez p plurali posuit.Sic & alibi, Capillus pexus,plix⁹,circũ caput reiect⁹ neglıgẽter.℣ Passus.)Temere dispsus.Vt magna ps,a gręca orone ↄfluxit hęc dictio.℣ Ipsa hor.)Quasi extra ipsã sit id qd dixit,Capillus passus, nudus pes.Tale ẽ apd Vir.Illũ aũt q̃uis aries sit cãdidus ipse, Nigra subest udo cui tñ lingua palato,Reiice.Et alibi de arbor,Tũ fortes late ramos,& brachia tẽdẽs Huc illuc, media ipsa igẽtẽ sustinet umbrã.Et,Domus sanie,dapibusq̃ cruẽtis Intus opaca,igẽs:ipse arduus,altaq̃ pulsat Sydera ℣ Capillus pas.nu.pes.Faceti⁹,q̃ si plr dixisset.Vir.Quib⁹ acer Erix in plia suetus Ferre manũ ℣ Lachymę,ue.t.κατὰ σύνδετον tertiũ ℣ Vt ni uis bo.)Plus ẽ,uis bõi:q̃ bonũ ℣ Vt ni uis bo i ip inesset for.Veteres ignẽ & calorẽ quẽdã,q̃si feruorẽ, dixerunt formã,& iõ fornaces,forcipes,formã,& formosos: ex qbus ignis amoris exorit.Laudãdus ẽ ergo Terẽ.ↄprietate suataq̃ cũ formã ptulisset,subiecit Extinguerent.Iõ & Virg.sic ait,At mihi sese offert ultro meus ignis Amyn.℣ In ip.n.f. hęc formã extingueret.Figura πλοκή.aliud.n.supra,aliud ĩfra forma repetita signat.℣ In ip.in f.Geminauit ppositionẽ,ut alibi,In amor hęc oia isunt uitia.℣ Extiguerẽt.)Bñ extinguerẽt,qa ab igne,& calore forma dcã ẽ ℣ Ille q il.a.) Bñ illã:q iã supra istnuauit psonã citharistriæ.℣ Ille q il.a. Rõ cur amauerit uirginẽ ℣ Fidicinã.)Supra,citharistriã.ergo indifferẽter.℣ Tñmõ sa.iqt sci.ẽ,Sẽsus ẽ,Laudauit tñmõ nõ ẽt capt⁹ ẽ in amorẽ.℣ Satis inqt sc.Magna laus formę:amãti aliã,placuisse.℣ Nr̃ ue.)ἀποσιώπησις tertia q̃ succurrit,quotiẽs uerba reb⁹ minora sũt.℣ Satis i.sc.Scita,bella.ut i And. Scit⁹ puer ẽ natus e Pãphilo.℣ Amare cœ.Ille inqt laudauit tñ hic amare cœpit.Et bñ cœpit,nõ amauit, ut ostẽdat uim amoris nõ parẽ eẽ:& rẽ q̃ semel suscipi possit.℣ Scin' q̃:ἀποσιώπησις,q̃ i narratiõib⁹ i cõpẽdiũ Terẽ.uti solet.℣ Scin' q̃? Amare cœpit,subaudit.℣ Quo eu.ui.)Euadat,pueniat. Nã

Diceres
Adesse
Passus
capillus

Forma
Fornax
Forcipes
Formosus
Ignis

Fidicina
Citharistria

Videmus · uirgo pulchra, & quo magis diceres,
Nihil aderat adiumenti ad pulchritudinem ·
Capillus passus, nudus pes ipsa horrida ·
Lacrumæ, uestitus turpis · ut ni uis boni
In ipsa inesset forma, hæc formam extinguerent.
Ille, qui illam amabat fidicinam, tantummodo
Satis inquit scita est noster uero. D. iam scio ·
Amare cœpit. G. scin' q̃? quo euadat, uide ·
Postridie ad anum recta pergit · obsecrat,
Vt sibi eius faciat copiam. illa enim se negat ·
Neq; eum æquum ait facere illã ciuẽ esse Atticam
Bonam, bonis prognatam. si uxorem uelit,
Lege id licere facere · sin aliter, negat.

euadere ẽ p obstãtia puenire.℣ Postridie ad anũ re.p.)Hoc p̃strues,aniculę supra mẽtionẽ fecerat.Et bñ memor & uirgis, & hõestę nõ ipsã adiri facit,s3 anũ neq; ab ipa peti fructũ uoluptatis,ex cuius psona maior despatio nascebat,sed a nutrice potius.p quã suaderi puellę posse credit qcqd libet.℣ Postridie ad anũ re.ἐμφατικῶς,ad anũ stati: ut q posthabuerit oia alia.℣ Recta.)Quia nõ p nũciũ.℣ Vt si.ei⁹ fa.co. Vide ut nihil de uirgine spet, q oia ab anicula petat. ℣ Illa eni se ne.)Copiã factutã,subaudit.℣ Neq; e.ç.ait fa.)Nõ q amet sed q si petat.℣ Neq;.n.eũ.q peteret f.℣ Illã ci.At.)Illã,cũ ἐμφάσει dixit q.d. quã sic ↄtẽnat ℣ Ciuẽ bo.eẽ.Ciuẽ,q ad iura ptinet:bonã,q ad ipsam.℣ Bonã.Nõ uilẽ: qa boni non uiles sũt.uñ suplatiu⁹ gradus Optimates facit·qa bonus melior optim⁹ dr̃.℣ Bonis p.)qd ad maiores ei⁹.℣ Si uxo.ue.) Recte subiũxit, si uxorẽ uelit postq̃ ea i uirgine ptulit q̃ solẽt ornare nuptias.℣ Lege id li.fa.)Incerta distinctio ẽ:utrũ uxorẽ uelit lege:an lege id licere facere.℣ Sin aliter,negat.)Et pudice anus,& tamẽ illecebrose,licere facere dixit qd ille ipudẽtius petit,ut sibi eius faciat copiã.℣ Sin alr̃,negat. σύλληψις facta ex eo qd seqr̃, facere.

Optimates

GVL. ℭVIDE mus.i aspicimus uirginẽ.uirgo erat sup.pulchra.& quo.i.ut.magis diceres.i.crederes eã eẽ pulchrã.nihil adiumẽti.i.auxilii.aderat.i.auxilio erat ad pulchritudinẽ uirginis.capillus ei⁹ erat sup.passus.i.temere dispsus:solutus:sparsus p collũ.& ponit singularis.p plurali i.capilli ei⁹ erãt passi a pãdo is.pes ei⁹ erat nudus sine calceis.i pedes ei⁹ erãt nudi ipa uirgo erat horrida i squallida p dolore,& iculta.lachrymę erãt i ei⁹ facie·q̃ eã deturpabãt.turpis uestit⁹ i.habit⁹ sordidus:& pãnosus erãt ei.ut.i.ita q.ni.i.n si.uis i.uehemẽtia:& natura bõi illi⁹ naturalis pulchritudo.n ẽ bonũ naturale.i.a natura datũ.iesse i ipa forma.i.pulchritudie.dicimus iest huic rei & i hac re.hęc pdicta.s.solutio crinis·nuditas pedũ: lachrymę:uestis turpis extinguerẽt i.suffocarẽt formã.& bñ extiguerẽt.nã ueteres dixerũt formã i pulchritudinẽ eẽ ignẽ seu calorẽ quẽdã & q̃si feruorẽ q ex ea tãq̃ ex ignis feruore icẽderet iuuenes ad amorẽ·& iõ dixerũt fornaces: forcipes: formã,& formosos:ex qb⁹ ignis amoris exorit.ergo extinguerẽ formã q̃ ab igneo calor dcã ẽ.nã forũus ua um signat calidus da dũ.uñ forceps(ut ait Ser. q eo instro ea,q̃ sũt forua.i.calida capiunt.ille Phç.qa amabat illã Fidicinã,quã prus dixit Citha.ppea id fferẽter uti possumus Fidicina & Citha. ille inq̃ iqt i.dixit.tñmõ satis scita ẽ.i.satis bella(ut ait Do.) hoc ẽ satis bõę formę & faciei. ubi magna est laus formã illã placuisse ipi:qa aliã amabat:nõ tñ exarsit i amorẽ ei⁹: sed tñ mõ eã laudauit.uero.i.sed.nr̃ Ant.cœpit sup.amare·sed iter cœpit smonẽ Da.ingens.Da.iã scio.i.itelligo: u3 cœpit amare.Ge.scin.i.scis ne quẽ cœpit amar.& ẽ aposiopesis:q̃ aliqñ succurrit quoties uerba reb⁹ minora sũt.iterdũ illa utir Terẽ.in narratiõib⁹ cõpẽdii gr̃a uide.i.itellige:attẽde.quo euadat.i.quo pueniat id qd icepi.nã euadere ẽ p obstãtia uenir: Postridie.i.die sequti ipse Ant.pgit recta:itelligit uia: sed nõ est apponẽdũ·si ẽ recte iuit ad anũ nõ declinãdo aliorsu3. obsecrat.i.istãter rogat anũ illã: ut faciat sibi copiã ei⁹ uirgis.i. ut posset ea potiri ad uoluptatẽ.illa anus negat se facturã copiã eius uirgis.neq;.i.& ait eũ Ant.nõ facere çquũ.i.rẽ iustã. qd.s.peteret sibi fieri copiã ciuis.ait inq̃ illã uirginẽ eẽ ciuẽ atticã bonã.i,nõ uilẽ·qa boni nõ uiles sũt. uñ suplatiu⁹ gradus optimates fecit.ex bonus fit melior optimus·sic optias tis a suplatiuo.& ait inq̃ eã eẽ pgnatã.i.pfectã.bonis.i.a bñis maiorib⁹:& nõ ↄtẽpubilib⁹.ait inq̃ si Anti.uelit uxorẽ lege.i.s3

Passus

Inest huic rei & i hac re

Forma
Forceps
Forum

lege

legē:& ſz legitimas nuptias. uel iūge legi cū ſeqntib⁹.ſi uelit uxorē ait licere legē.i.p legē facere id qd petit ſ.copiā uirgis Sin.i.ſed ſi alr̃ uelit copiā fieri ſibi uirgis:negat ſup.facturā.

SER. ℂPASSVS detectus.Ita uiliter erat ornata.n.niſi uis bo ni.i.bonitatis.ſ.decoris &c.hęc turpia.Satis ſcita i. faceta ē. Erat.n.eius alio aius.ueſtet.i.Antipho.uero ē ſuſpēſiua ora

mi ℙ Eadē hęc l.iu.)Nō duas res iubet hæc una lex: ſed puel lis pmittit nubere:cognatos cogit ducer̃.ℙ Eadē hęc l.iu.Bñ iubet:m notē.n.uim hēt ea lex q̃ aliqd pmittit,q̃ illa q̃ aliqd iubet.ℙ Et i.d.)Bñ additū:nihil.n.ad tē, ſi ducēdi neceſſitas nō fuiſſet.ℙ Ego te co.di.& ti.ſcr.di.)A pſona ei⁹ cū quo agit Potuit.n.dici,Quid mecū ē tibi?ℙ Ego te co.di.& ti.ſcri.di.

Noſter quid ageret,neſcire · & illam ducere
Cupiebat,& metuebat abſentem patrem.
D. Non ſi rediſſet pater,ei ueniam daret!
G. Ille ne indotatam uirginem,atq; ignobilem
Daret illi?nunquam faceret, D. quid fit deniq;!
G. Quid fiat!eſt paraſitus quidam Phormio,
Homo confidens·qui(illum Di omnes perdiunt)
D. Quid is fecit!. G. hoc conſilium,quod dicam,dedit·
Lex eſt,ut orbæ,qui ſint genere proximi,
Eis nubant:& illos ducere eadem hæc lex iubet.
Ego te cognatum dicam,& tibi ſcribam · dicam·
Paternum amicum me aſſimulabo uirginis·
Ad iudices ueniemus,qui fuerit pater,
Quæ mater,qui cognata tibi ſit,omnia hæc

tio.Poſtridie aduerbiū.Illa eni.i.certe. Et dicebat eam nō eē æquū facere hoc ī talem uirginē: qa ait illa &c.

DONA. ℂNOSTER qd age.ne.) Propoſita deliberatio:cui⁹ tū altera ps uincet.nam du cturus eſt p abſentiā pr̃is. ℙ Quid age.ne.Pro neſcie bat.ſed recte ſi ait: qa ſub

Metuer̃ iēcturus ē,Cupiebat &Me tuebat ꝓprie dixit. Metui

Timere mus.n.eos,q nos amāt: Ti memus ēt inimicos. ℙ Illā du.cu.& me.Vide ambigui tatē:quā tū ſequētia tollūt. ℙ Nō ſi re.pr̃,ei ue.daret?) Bñ interrogat Dauus. hoc eni ſperari ſi poſſet,nō op⁹

ἀποστροφὴ & ἀποποιία. Hęc narratio ē quā dicit Tul ꝯſti tutā.Et ipſe, Tibi uni pcā,iqt i Verrinis.repēte.n. trāſit ad uerba pſonaꝝ ab eaꝝ deſcri ptiōe.ſed hī ipm ad cōmouē dos auditores ualet plumū. ℙ Et ti.ſcri.di.A denūciatiōe in pſonā:me diceret,Nō mihi denūciaſti. ℙ Et ti.ſcri.di. Ci. ſcr.Heraclio dica. ℙ Dicā.Su

Dica pra,uerbū:infra,nomē ē toti dē ſis,diuerſo accētu. ℙ Pa ternū ami.me aſſi.uir.)A pſo na litigātis:potuit.n.opponi Perſonā nō hēs. ℙ Qui fue. pr̃.)Qui,hic,pnomē ē: infra, quo ſignat. ℙ Q uę mr̃.)Vir ginis.ſ.ℙ Qui co.ti.ſit. Q ui

Sip cuz erat fraudib⁹ Phormionis. ℙ Nō ſi re.Si,p cū rediſſet. Virgi. Præterea ſi nona diē mortalib⁹ almū Aurora extulerit. ℙ Il le ne indo.uir.χλευασμός Ille,de quo dixerat,Deſinas,ſic ē ingeniū:& q pp ſpē lucri nauigauerat ſenex.Inſinuandū igit fuit hic.n.erit oē periculū fabulę.Ex ordine Terē prius inſi nuauit pſonā ſenis: ut grauiora fierēt q̃ dirimebāt nuptias. ℙ Ille ne indo.uir.atq; Igno.Duo dixit & indotatā, & igno bilē Hęc.n.duo principalr̃ petunr̃,cū ſint quatuor q̃ in ſpōſis quærunr̃:forma,pbitas,dos,nobilitas.Et manifeſtū ē, cur de forma &pbitate nihil dicat: qppe cū ſupra magnope ea lau dauerit i puella. ℙ Virginē. Simplr̃ accipim⁹, uirginē:an ſub audimus Q uāuis:ut ſit,quāuis uirg nē? ℙ Daret illi?) Bono affectu dixit,daret illi?Filius.n.familiæ nō tā ducit uxorē , q̃ a pr̃e accipit:qppe cū pr̃i cōmittar̃ puella potius in hmōi cō ditionib⁹,q̃ marito. ℙ Daret illi:nunq̃ faceret. ἀποσιώπησις ſecūda.hic.n.nō trāſit ad aliud·ſed iſtat icepto:ut & p iterro gatiōnē diceret,daret illi?& p rũſionē inferret,nunq̃ faceret. Et nota Nunq̃ p nō,in maiorē negationis ſignificationē po ni ſemp. ℙ Daret illi?Mire daret: ut oſtēderet nihil eē ptātis in filio ℙ Quid fit deniq;?More ſuo Terē. Deniq; poſuit in fine ſenſus:& eſt aduerbiū ordinis.Sic in Hrautont.Fodere aut arare,aut aliqd facere deniq;.ut ſit deniq;,uel deinde,uel ad poſtremum ℙ Quid fit?)Deeſt,rogitas?& eſt ἀποσιώπη σις quarta. ℙ Eſt paraſitus qdam Phormio.)Phormio,non

Phor mio a formula:ſed Phormione dr̃ ſparteo:quē nos erronem dici

Ero eto nis mus triuialiter,&p cōſuetudine. ℙ Q uid is fe.)Seruar̃ affe

Cōfidēs ctus triſtis,ut ſupra ait.Sed qd tu es triſtis? ℙ Hō cō.)Hō co mice denūnā qs ignoret paraſitū hoies eē? ℙ Cōfidēs.Hic cō fidēs,p improbo,audaci,ac temerario poſuit.ut O ingētē ꝯfi dētiā? ℙ Qui il.)Qui utinā ē ut Lucil.in ii Q ui te Nomēta ne malū tā cætera,pdat.Aut,Qui hoc cōſiliū, qđ dicā,dedit, ℙ Qui illū dii oēs pdiūt.Q ui aut expletiuū eſt: aut pnomē, quo incipiēs Phormionē deſcribere, cohorruit cōſideratiōe eius·& in hāc uocē,q̃ſi cōfuſus erupit, hoc aūt certū genus ē παρενθέσεως. ℙ Q uid is fecit? Correxit iterrogatiōe errātē: ut rediret ad noīatiuū caſum Qui,uñ aberrauerat,& illū di xerat ℙ Lex eſt.)Lex,ut in Palliata,recte ponir̃. nā Gręcorū fuit iō & i Andria ſic ait,Inopia,& cognatoꝝ negligētia coa

Lex cta ℙ Lex eſt.Alia narratio interponir̃ & dr̃ παρεμφαίνησις. ℙ Lex ē.A cā litis potuit.n.dici,nō hēs cām. ℙ Hoc cōſi. qđ di.de.)ſm quoſdā ordo ē Qui hoc ꝯſiliū,qđ dicā dedit. ℙ Vt or.q ſint ge.p.eis nu.)Orba pximo nubat, Orbā pximus du cat,atticū ius ē,Et ē ordo.Lex ē ut orbæ eis nubāt,q ſint pxi

quo,& q̃ rōne. ℙ Oia hæc cō.)Oia hęc,nō ex abūdāti poſuit: ſz oratorie,q̃ſi tā multa.& ē συγκεφαλαίωσις.nā poſt enūerationē ueteres hoc dicebāt. Sallu.in Iugur. Hęc oia pſid.o adſunt.

GVI. ℂNOSTER Anti.neſcire.i.neſciebat.qd ageret.i.agere deberet.& cupiebat ducere illā.i.cape in uxorē.& metuebat patrē abſentē.Metuim⁹ eos,q nos amāt:timemus inimicos. Da.nū.i.nūqd.ſi pr̃ rediſſet.i.cū pr̃ reuerſus eēt.daret ei filio

Empha ſis ueniā ſi eā in abſētia duxiſſet.Ge.petis utq; ille,p emphaſim: auar⁹ uir & nobilis daret uirginē īdotatā.i.dote carētē: atq; ignobilē illi filio ſuo?& bñ daret dixit: ut oſtēderet nihil eſſe ptātis i filio.deīde ſubdit rūſionē:nūq̃ faceret i nūq̃ illi daret talē q̃uis uirginē.Da.deniq;.i.deīde:uel ad poſtremū . qd fiet de hac re ſic icepta.Ge.rogas ſup.qd fiet.ē qdā paraſit⁹.i.uir iocularis q̃tēs iplere uētrē ſuis iocis & adulatiōib⁹.ē ergo pa raſitus noie Phormio exiſtēs hō ꝯfidēs i iprob⁹:audax:ac te

Qui p utinam meratius.q.i.utinā.oēs Dii pdāt.i.deſtruāt illū.uel q ſit pno mē:& ſit apoſiopeſis ſup.qn ſic ē hō ꝯfidēs q dedit ſup.tale cōſiliū qđ ſum dicturus, ſed ꝯſideratiōe iprobitatis ei⁹ Ge. ꝯfuſus prupit i tā uocē.Dii oēs illū pdāt,& q relīqt ſuſpēſuz. Da.qd is paraſitus fecit.Ge.ipſe dedit hoc cōſiliū qđ dicā·& hoc dicto explicat,qđ omiſerat:tale cōſiliū.lex ē.i.ius atticū:

Orbus ut uirginis orbę.i.pupillę parētib⁹ priuatę(nā orb⁹ dr̃ , q aliq̃ re cara puatus ē:iterdū & p orphano capir̃ ait Laurē.) orbæ ergo.i.orphanę.nubāt.i.nuptui tradāt his,q ſint pximi gñe .i cognatiōe,& hęc eadē lex attica iubet.i pcipit: & cogit il los pximos ducere.i.i uxores cape.illas orbas ſibi cognatas. illa ergo pmittit:ut orbę cognatis nubāt.& illa eadē iubet & pcipit cognatos eas ducer̃. ergo inqt paraſitus dicā te cogna tū uirgis·& ſcribā tibi dicā.i.denūciationē ſiue admonitionē & q̃ſi citationē ne dici poſſet tibi nō eē denūciatū te cognatū

Dica di cæ ei⁹ eē. Eſt aūt hęc dica cæ nomē ſignās chartā:in q̃ ꝯtinet̃ de nūciatio fcā alicui:ſeu admonitio:& q̃ſi citatio. & (ut qdam uolūt) capi pōt p ſyngrapha:i q̃ cōtinet̃ ſūma debiti:& nomē ēt debētis. Aſſimulabo.i.fingā.me eē amicū pr̃nū uirgis.i.me eē amicū pr̃is uirgis.ueniemus ad iudices.i.i ꝯſpectū iudicū.

SER. ℂSED ſi uix neſcire i.neſciebat.nū.i non neſi rediſſet. qd iſtud·q rēdit ad ſeqntē ofonē:ſed nō potuit eā pficere donec eū excōicaſſet.uoluit.n.dicere·q hoc cōſiliū, qđ dicā , dedit, ecce cōſiliū lex eſt,inqt,ut orbæ &c. tibi ſcribā dicā:ut te ac cuſem i cā de hoc:q cognatus es:& nō uis eā ducere.Dica di cæ eſt charta in qua ſcribebatur accuſatio alicuius.& eā da batur ei in manu ab accuſatore·qđ ſignū accuſationis pat.i. amicum patris uirginis:& tū cognatū.Q ui.i. quo cognoſcit.

Cōfingam· quod erit mihi bonum, atq; commodum,
Cum tu horum nihil refelles, uincam scilicet.
Pater aderit· mihi paratæ lites quid mea?
Illa quidem nostra erit. D. iocularem audaciam.
G. Persuasit homini · factum est· uentum est· uincimur·
Duxit. D. qd narras? G. hoc, quod audis. D. o Geta
Quid te futurum est? G. nescio. hercle· unū hoc scio:
Quod fors feret, feremus æquo animo. D. placet.
Hem istuc uiri est officiū. G. in me ois spes est mihi.
D. Laudo G. ad precatorem abeam credo, qui mihi
Sic oret· Nunc† omitte q̄so hunc cæterū al. amitte.
Posthac si quidquam, nihil precor· tantum modo
Non addas. ubi ego hinc abiero, uel occidito.

DONA. ¶ QVOD erit mihi bo. atq; cō. ... Quod mihi ingt faustū ac felix erit: hoc est, ɔnngere atq; mētiri ¶ Quod erit mi. bo. atq; cō. Totū iocularit, parasitus: quippe q ɔnngā dicens, nō solū nō erubuerit de falsiloquio, sed quasi p̄clari facinoris inceptionē et auspicatus sit, omenq; susceperit, dicendo, Quod erit mihi bonū atq; cōmodū. Sic. n. ueteres, Q d̄ faustu felixq; sit dicebāt, aliqd aggressuri. ¶ Cū tu horū nihil refel.) Hoc interrogatiue p̄nūciādū est ¶ Refelles, refutabis, redargues. Nā p̄rsus, refellere ē redarguere falsitate. ¶ Pr̄ aderit mihi paratę lites qd mea?) Mire ... qd̄ maxime alter metueret, hoc p ridicula re cōtēpsit, Pr̄ aderit: mihi paratæ lites Exq̄si te aūt subiectū est, cū supra dixerit, mihi paratæ lites, Quid mea? ¶ Pater aderit, mihi paratæ lites. Vt Antiphoni formidāda ista sunt, ita ridicula parasito. ¶ Illa quidē nr̄a erit. ... Nostra, cū Antiphonis tm̄ esse debeat. ¶ Iocularē audaciā. ... hoc est, mini me iocularē. An q̄ ex ludo & ioco in periculū ueniat? ¶ Persuasit hoi.) Hic iā de Antiphone q̄rit, cui p̄suasum sit. ¶ Factum est.) Adeo audax Phormio. ¶ Ventū est. ... Quo mō factum est? Vētū est, u ... inimur, dixit. ¶ Iocularē audaciā. Deest, audio ex te, aut, dicis. ¶ Factū est. ucotū est. uincimur. dixit. ... ut supra, Imus, uenimus, uidemus. ¶ Factū est. uentū est. uincimur. duxit. Amat hoc Terēco. ut, It, la uit: redit: &, imus, uenimus, uidemus. &, Funus interim p̄cedit: seqmur: ad sepulchrū uenimus, in ignē posita est flet. His nō mō breuis & comis narratio ē: sed ēt auditoris aīum ad id qd̄ restat, intēdit. ¶ Quid nar.) Admirātis uox ē, nō interrogātis. ¶ O Ge. qd te fu. est?) Sic p̄nuntia, q̄si perituꝝ cōtēpleris Getā, & iā eū in certo interitu defleas. ¶ O Ge. qd te futuꝝ ē? Scilicet qui magr̄ relictus sis Antiphoni. ¶ Nescio hercle. unū hoc scio: qd̄ fors feret fere. æquo aīo.) ... de sperationē reꝝ fortis ē seruus. & simul uigilauit Poeta, ne si & hic eiularet, res tota migraret in tragœdiā ¶ Qd̄ fors feret feremus æquo aīo. Hæ graues snīæ ex p̄sona seruoꝝ cū dicunt̄ ridiculæ sunt: & eo cōsilio interponunt̄

Ferre æquo aio

¶ Feremus æquo aīo. Hoc s̄m seruos, q futura cōtēnūt. Et mire meritū culpæ suæ ad fortunā retu it. ¶ Hem, istuc est uiri offm̄.) Cōpēdiū cōsolatiōis ē. qd̄ hic libēter accepit. & iō statim approbat. ¶ In me ois spes mihi ē. Quo mō? an ut strenue se defendat? an ut fugiat? an ut patiēs sit plagaꝝ? ¶ Ad p̄catorē abeā credo.) Bñ Poeta oia tractat, q in tali re tacēda seruo essent, nisi aliud posceret argumētū. ¶ Ad p̄catorē abeā. Sic i Heautont. Nec tu aram tibi, nec p̄catorē pararis. ¶ Qui mi. sic o.) Id est p me oret. ¶ Nunc amitte q̄so hūc.) ... dr̄, ubi nō uerba mō, uerꝝ ēt gestū uocēq; fingimus alienā. ¶ Nūc amitte q̄so. Hoc quod nos dicimus dimitte: antiqui ēt dicebant amitte. Virgi. Amissos hinc iā obliuiscere Graios. Et Sallu. Pactione amisso Publio legato. ¶ Posthac si qcq̄, nihil pre.) Facile impetrat, q nō oīa extorquet. Ergo ars p̄catoria ē, mitigare p̄sentia, futura punit ere. Simul ēt qa oīs caussa in hoc est, ne uideat̄ seruus ob impunitatē in delictis amplius peccaturus. ¶ Posthac si qcq̄ Vt solet eleganter per .... Et simul, non si tantūdē peccauerit, sed si uel minimū. tale est & illud, Si sensero hodie qcq̄ i his nuptiis fallaciæ conari. &, Si qcq̄ iuenies mētitū, occidito ¶ Nihil p̄.) Nihil p nō: sed plena negatio, Nihil. ¶ Vbi ego hinc abie.) Hic oñdit nullū p̄catorē ex aīo postulare ueniā seruo. ¶ Vel occi.) Vel p ēt. ¶ Occidito. Tu tantū cædere uolebas: ego dico, etiā occidito.

GVI. ¶ CONFINGAM. i. cōminiscar hæc oia mēdacia: uidelicet. cū cōfingā q fuerit pr̄ uirginis. & cōfingā et q. i. quo mō: qua rōne ipsa uirgo sit tibi cognata. qd̄. s. cōfigere hęc: atq; mētiri erit mihi bonū, & cōmodū. i. qd̄ ueteres dicebāt faustū & felix cū aliqd erāt aggressuri. cōmodū ēt pōt capi p opportuno & tēpestiuo. q. d. mihi erit opportunū & tēpestiuū hoc facere: cū tu nihil horꝝ quę cōfingā refelles. i. refutabis: redargues. nā refellere est falsitatē redarguere: scilicet. i. certe. uincā. i. efficiā p̄positū. pater. s. Demipho. aderit. i. adueniet. lites sunt paratæ mihi. i. cōtētiones forēses. seu actiones cārū, & cōtrouersiæ sunt paratę mihi. nā pater litigabit aduersum me: sed id nihil facio. dūmō nihil horꝝ refellas. qd mea interest sup. seu refert. i. qd curo si mihi lites parent. qdē. i. certe. illa uirgo erit nr̄a: nā in iudicio uincemus ne dubites. Da. audio sup ex te uel dicis audaciā iocularē. i. q̄ ex ludo & ioco in periculū uenit uel audaciā unius ioculatoris & nebulonis Ge. ipse parasitus p̄suasit hoi. s. Anti. ita eē faciēdū, & recte fieri posse. factū ē. i. denūciatio facta ē Ant. dixit parasitus qs fuisset pr̄ & q mater: q̄ fuerit cognata & uētū est ad iudices. s. uincimur. i. supamur i cā & a cā nr̄a cadimus. & iō Antipho duxit iā in uxorē. Da. qd narrat, miraf, nō interrogat tanq̄ credere non posset. Ge. narro. i. dico: cōmemoro hoc qd̄ audis. Da. o Geta qd est futuꝝ de te. i. qd tibi cōtinget. aut qd futurū est tibi, aut qd de te fiet. timet Dauus plurimū Getæ: cui futuꝝ cernit periculū. Ge. hercle nescio qd de me sit futuꝝ: scio hoc unū uidelicet. ferem*. i. portabim*: patiemur ęquo aīo. i. nō decidēn in tristitiā. q. qd. i. eē qd̄ fors. i. fortuna. feret. i. afferet. Da. placet mihi dictū tuū. hem interiectio dolētis infortuniū Getę istud ē offm̄ uiri. i. id facere debet uir fortis: ut. s. ęquo aio ferat q̄ acciderint. Ge. ois spes est mihi i me. i. in mea solertia: seu in meo cōsilio: aut ut strenue me defendā: aut ut fugiā: aut ut patiēs sim plagaꝝ. Da. laudo q in te spē solū reponis: nec ab aliis expectas qd̄ per te agere potes. Ge. abeā. i. abibo: discedā. ad p̄catorē. i. ad intercessorē qui ut sup. credo oret mihi. i. p me. sic. i. in hæc uerba: q̄ sequunt̄: & est mimisis. nūc q̄so omitte. p dimitte hūc seruū Getā. ubi. n. nos dicimus dimitte: antiq dicebant omitte: ut Dona. testat̄. Cæteꝝ. i. sed. si qcq̄ admittat sup. sceleris ēt minimi posthac, nihil. i. nequaq̄ precor. i. peto: ut ignoscas illi secūdo. Deinde repete qui sic. q inquā precator non addat. i. nō adhibeat in precatione sua tantūmodo. i. dūtaxat. id quod sequit̄: uidelicet si quicq̄ admiserit posthac. ubi. i. postq̄ abiero hinc. i. a te discessero. uel. i. etiam non modo cædito: sed etiam occidito si uelis. ubi ostēditur nullum precatorem postulare ueniam seruo ex animo: sed tm̄ ut seruo moremgerat.

Cōmodum

Fors

SER. ¶ QVOD erit mihi bonū in eā. cū nihil refelles. i. ɔtradices: & ita uincā mihi tūc sunt paratę lites: sed qd mea refert si litigauerit tunc demū iocularē: uti de ioculatores possunt facere cātilenā. Istud est offm̄ uiri. i. p̄bi hois. Terre. s. æquo aīo qd̄ ferendū est. ideo dico q in me est spes: qa an abeam ego ad precatorē. Nō qa non fideliter orāt precatores ita. s. modo dn̄æ. Omitte q̄so deberet nō. i. quādiu sum in p̄sentia tua: posthac quasi postq̄ discessero: & ut reus nō comperiat addit: si quicq̄ amplius peccauerit: nihil precor de alio peccato. Ita fraudulēter orat p̄cator: sed tātūmodo nō addit hoc d. non ita apte dicit: ut addat hoc: ubi hinc abiero uel. i. ēt si uis occi. qn uis æqpollēter hoc idem dicat. Pædagogū uocat Phædriā: qa tota die seqtur illā: sicut Pędagogus puerum.

¶ Quid

DONA. ℂQ VID pæ.ille, qui cytha.) Moraliter q̃rit, uolẽs audire de Phædria postq̃ de Antiphone cognouit: maxime q̃a hæc interrogatio risionẽ elicit, quia spectator instruit ad cognoscẽda cætera. ℙ Quid pæda. q̃ citha. Quia dixit, Sectari, in ludũ ducere & reducere: & q̃a puellulã dixit, ab ætate, pędagogus est illi, ait. ℙ Quid ille pædagogus. q̃ Citharistriã? Phædria. s. q̃ neq; abscedit a custodia puellę: neq; illã ipse ɔtigit. ℙ Qui Citha. ἐλλειψις. sectatur, amat, uel q̃d tale subaudiẽdũ est. ℙ Sic tenuiter. δεικτικῶς. Sic dicẽdũ est, cum aliquo gestu. ℙ Nõ multũ hẽt q̃d det for.) Cũ cõmiseratiõe amatoris adolescẽtis pnũciãdũ est. ℙ Immo ni. ni. spẽ me.) Bñ spẽ: q̃a amat. nemo. n. sine spe amat. ℙ Merã. Solã. ℙ Pater eius re. an non?) Chremes. s. ℙ Nõdum.) Subaudi uenit. Iã Nõ plena negatio est. ℙ Quid? senẽ quoad ex. ue.) A iaduertite Quid s̃m morẽ quotidianũ tũ dici, cũ sit transitus a mẽtione alterius rei ad alterã. Sic & supra, Quid pædagogus ille? ℙ Quoad expe. ue. Quoad, quãdiu. Et recte locutus est q̃a aduẽtus, finis est expectatiõis. ℙ Sed epi. ab eo alla. esse au.) Mire paraĩ inopinatus subito aduẽtus senis. nã ipse uenit, cuius epistolã sperat. ℙ Et ad porti. eẽ de.) More ueterũ, magistri tributorũ. i. publicani, operã in portu dabãt, inferẽdarũ rerũ & efferẽdarũ uectigal exigẽtes ℙ Ad portitores. Ad eos q̃ in portu sunt. Et quo more hoc dixerit, uide: Attico, an Romano. ℙ Nunq̃d Ge. aliud me uis?) Absq; illo argẽto: quo tibi a me opus fuit. ℙ Vt bene sit tibi.) ἀρχαισμός, p nihil. ℙ Puer heus, nemon' huc pdit?) Moralis exp̃ssio. nã eos uocat q̃b⁹ initio egrediẽs dicebat, Siq̃s me q̃ret rufus. ℙ Cape. da hoc Dor.) Ad κεφὸν τῷ φάσκοντι loq̃tur. ℙ Dorcio. Dorciũ, fœmininũ nomẽ est, ut Plautiũ, Glycerium.

[margin: Quoad; Publicani; Portitores; Vt bene sit tibi]

> D. Quid ille pedagogus, qui citharistriam?
> Quid rei gerit? G. sic tenuiter. D. non multum habet
> Quod det fortasse. G. imo nihil, †nisi spem merã. *dis. præter*
> D. Pater eius rediit, an non? G. nondum. D. quid? senem
> Quoad expectatis uestrum? G. non certum scio.
> Sed epistolam ab eo allatam esse audiui modo, &
> Ad portitores esse delatam hanc peram.
> D. Nunquid Geta aliud me uis? G. ut bene sit tibi.
> Puer heus nemon' huc prodit? cape, da hoc Dorcio.

debat gestu suo. Da. fortasse ipse Phę. nõ hẽt multũ. i. abũdãtẽ rẽ familiarẽ q̃d det p Citharistria emũda a lenone. Ge. imo. i. sed. nihil hẽt nisi merã spẽ. i. solã expectationẽ: ut ea aliq̃n potiat: tiã merus ra rũ dr̃ solus la lũ. inde merula auis q̃dã solitaria. inde merũ uinũ solũ. i. sine aq̃. Da. pr̃ eius Phędrię. s. Chremes. redit an nõ? Ge. Nõdũ. i. nõ adhuc redit. Da. Quid? interrogãdi mod⁹ apt⁹ mutatõi faciẽdę de rẽ una in aliã. quoad. i. quousq; uel q̃diu expectatis uestrũ senẽ. i. Demiphonẽ. Ge. Nõ scio certo. i. nõ scio p certo: uel p uero: ut audit: sed audiui eplã eẽ allatã. ab affero: affers: affertis: ab eo Demiphõe. mõ. i. paulo ante. & audiui inq̃ eẽ delatã ad portitores. i. ad custodes portuũ. q̃ portũ obsidẽtes: seu in portu existẽtes oĩa sciscitant: ne forte aut pecuniæ regno exportent: aut lr̃æ noxiæ ad inimicos deferãt: q̃b⁹ sup rẽ aliq̃ admoueant. sunt ẽt portitores q̃ traducũt hoĩes aq̃s: & uehũt nauigio, seu q̃ ɔducũt uectigalia: seu fructus pecuniarios portus & illos trãseũtib⁹ exigũt. id e poctoriũ dr̃ uectigal portus siue merces q̃ daĩ traiectorib⁹: q̃ portitores dicunĩ. Perã a portitorib⁹ hãc eplam. Da. nunq̃d. i. utrũ o Ge. uis me aliq̃d aliud. elegãter uolo cũ duob⁹ accusatiuis ponĩ in tali gñe dicẽdi. q̃d me uult ille: sic ẽt uis me aliq̃d aliud. i. uis cu mihi dicere: uel me facere p te aliq̃d aliud. ab eo q̃d tibi feci: pecunias debitas tibi offerẽdo Ge. uolo sup. tm̃ ut bñ sit tibi. i. bñ tibi ɔtingat: & ẽ carientismos. nã honestius id rñdit, q̃ si dixisset nihil te uolo his dictis discessit Dauus. Geta aũt aliquẽ seruũ uocat, q̃ capiat pecunias receptas: quas det ancillæ. heus aduerbiũ uocãdi. o puer. i. o serue. Geta. n. q̃uis seruus esset ẽperat tñ aliis seruis minoribus deinde cũ neminem uideret uenientem, subdit. nemo ñ. i. utrũ. nemo pdit. i. exit: emergit: accedit: prſpit huc ad me. quo dicto uenit seruus: cui dixit cape has pecunias. da. i. trade. hoc. i. hoc argentum. Dorcio. i. illi mulieri: ancillę forsitã. Nam Dorciũ ut dr̃: sicut Glycerium. est. n. Dorcium fœminæ nomen.

[margin: Portitores; Portorium; Carientismos]

GVI. ℂDA. Quid? interrogãdi modus tertius apd poetas & oratores. Ille pædagogus. s. Phædria, quẽ dicit pædagogũ eo, q̃ (ut prius dixit) sectaĩ puellã quã ducit in ludũ musicæ & reducit. neq; abscedit ab eius custodia: iõ eius pædagogus esse uideĩ. Ille ergo pædagogus, qui sectaĩ sup. uel amat Citharistriã. i. fidicinã puellã. q̃d rei. i. quã rẽ gerit. i. facit. Ge. gerit se sup. tenuiter. i. exiliter. modice: parce. sic. i. hoc mõ: ut ibi ostẽ

SER. ℂET esse latã. i. esse datã ad portitores. s. ad illos q̃ sunt in portu a mercatoribus q̃ eã attulerunt. Puer puerũ uocat de domo: cui tradat argẽtũ. Dorius erat dapifer nuptiarũ.

ACTVS PRIMI SCENA TERTIA.

Mixta carmina: pars est trochaici, altera Iambos habet catalecticos.

ANTIPHO, PHAEDRIA ADOLESCENTES

> A. Adeon' rem redisse, ut qui mihi consultum optime uelit esse

DON. Adeon rẽ redisse ut qui mihi consultũ optime uelit esse.) In hac scena color uitæ est eorum qui id, q̃d immodice concupierint, spernunt postquam euenerit. quod apertiore sententia ostẽdit Poeta, dicendo, Nostri nosmet pœnitet. ℙ Adeon rem redisse. Comparatiua qualitas in hac scena est inter Antiphonis uitam, & Phædriæ. Genus caussæ demonstratiuum. Conteodunt autem, uter magis miser sit. ℙ Vt qui mihi consultum optime uelit esse Phædria.) Mira sententia, qua ostendit adolescentulos in peccatis neminem magis metuere, q̃ eos a quibus maxime diliguntur. Simulque inducitur rerum imminentium præstructio: in qua sic audax inducitur Phædria, ut defensor futurus sit: sic timidus Antipho, ut fugitiuus sit. ℙ Vt qui mihi consultum optime uelit esse, patrem extimescam.) Ferienda pronunciatio in eo quod ait. Qui mihi consultum optime uelit esse. hoc enim magis mirum est: ideo patrem timeri, quia consultum optime uelit.

GVI. Adeon &c. In hac scena ẽ cõparatio inter Anti. uitã & Phædrię. cõtendunt. n. uter magis miser sit. Simul oñdiĩ color uitę eorũ: qui q̃cq̃d ĩmodice ɔcupiuerint: spernũt postq̃ illud euenerit. An. Adeon. i. adeo ne: hoc est: eũ ne uerũ rẽ adeo redisse. i. ad eũ statũ puenisse. uel adeo redisse. i. rem tã pessime accidisse. nã res redisse dicitur: cũ aliq̃d peius expectatiõe cõtigerit: ut o Phædria extimescam. i. timeam patrem: qui uelit cõsultum esse. i. prouisum esse per impersonale. i. qui uelit ut consulaĩ: idest prospiciatur seu puideatur optime mihi.

[margin: Adeon; Accedisse]

SER. Adeon. Adhuc ĩmoraĩ in eodẽ acto: & ostẽdit q̃d sequaĩ de utraq; re iuuenũ q̃a de amore Anti. q̃ uxorẽ duxerat, absẽte pr̃e, sequr ei timor: ut timeat pr̃is aduẽtũ. de amore Phę. q̃ nihil efficacię hr̃e poterat seqĩ ei dolor: dũ q̃d cupit nõ hẽt. Geta uero seqĩ & timor patris q̃ ei filiũ cõmẽdauerat: & tñ puidẽtia q̃do hoc possit expediri, q̃d fcm̃ ẽ de Anti. In hac uero scena describiĩ Anti. timẽs Phę, dolẽs dũ optat. Adeõ. s. decuit rẽ i. stultitiã meã redisse.

DONA. ℂVBI in mētē eius aduēti uenit?) Nota, Venire in mētē ueteres nō recordatiōis caussa tm̄, sed ēt recogitatiōis, cōsiderationisq; posuisse. ℣ Vbi in mētē eius aduēti uenit? Sic ueteres gtō casu pferebant. ℣ In mētē uenit. Cice. Fac tibi paternę legis Aciliæ ueniat in mētē. ℣ Aduēti uenit? Multiplr declinaᵱ & aduēti & aduētus. Sic & in Andria, Nihil ornati, nihil tumulti. ℣ Venit. Legit & aduenit ℣ Incogitās. Temerarius. Probus, Incogitans, inqt, in usu est: at non eodē mō cogitans. ℣ Ita eñ expe. ut par fuit. Expectarē, nūc oppiter alias sperarē. ℣ Quid istuc est?) Hęc interrogatio stomachosa est, extenuare uolētis metū fratris, diuersa eñ sentit ob diuersum amoris euētū ℣ Qui eā audacis fa. mi. cō. sis?) Proprie ad terrorē, qui de facinore loqtur, cōsciū dixit. ℣ Rogitas, q tā audacis fa. Bene timens inducit Antipho, ut sit cā fugiendi. Ad hoc enim fugiet, ne ad amittēdā coniugē cogat a patre ante errorē fabulę patefactū. ℣ Qđ uti. ne Phor. Gratissime nō Phormioni succenset, sed Phormio-is inuēto. Et uide, ut & ipse se culpę subtrahat. Quod utinā. Et familiare est initia rerū accusare eos quos alicuius negocii pœnitet. ℣ Quod utinam ne Phor. Vetus elocutio, utinam ne. Ennius in Medea, Vtinā ne in nemore Pelio securibus cæsa cecidisset abiegna ad terrā trabes. Et Ne, nō accipiēdū ℣ Neu me cupi. eo cō.) Bñ hoc addidit ad excusationē. potuit n. dici, Nō cōsentires. ℣ Eo cōpulisset. Eo, ad uxorē ducēdā an Eo intantū? ℣ Qđ mi. prin. est ma.) Bene, quasi caput mali nō in amore sit, sed in nuptiis. ℣ Nō potitus essem.) More hoīm loqtur: credit enim ex sequēti satietate, q potuerit abstinere amoribus suis. ℣ Nō potitus essem. ἀνέυ ... μονομερὲς. Nō n. Sed potiri uoluisti, posuit: ut ille, Ver anceps pugnę fuerat fortuna. fuisset. hic eñ utraq; pars ponit. ℣ Fuisset tum illos ægre ali. dies.) Quidā totū interrogatiue pnuntiāt: nēpe, Fuisset tū illos mihi ægre aliquot dies? ℣ At nō quoti. en. hęc ang. am.) Cum amatorie loquat Antipho, errāt qui putant eū pœnitere sui desiderii. nā si hoc ē: nec maritus firmus uidebit fore. sed hoc dicit, facilius fuisse abstinere uirgine intactā, q̄ ea cū qua iā cōsueuerit. & ideo subiungit. Dū expecto q̄ mox ueniat, qui hāc mihi adimat cōsuetudinē. ℣ Audio.) Audio per εἰρωνείαν dicit mō a cōtemnēte dictū Antiphonis. ℣ Audio. Oīa deridet Phædria, cupiēs fructū amoris uel periculis adipisci. Est ergo audio εἰρωνικῶς pro nō audio: hoc est, nihil dicis. ℣ Dū expecto q̄ mox ueniat.) Nō qñ, sed q̄ cito: qa timet ℣ Qui adimat hāc mihi cō.) Mire non amorem: tanq̄ amore carere potuerit, cōsuetudine nō possit. Et nota pprietatem. nā cōsuetudo specialiter de coitu dicit. ℣ Aliis quia desit qđ amant.) Magnificentius Aliis dixit: q̄ si diceret. Mihi. ℣ Tibi quia superest, dolet.) Laborauit ut ostenderet plus esse Dolet, q̄ Aegre est. & ideo insanum ait Antiphonē: qui in ea fortuna positus quæ aduersa & contraria est, idē patiatur qđ miser. & est figura ὑπὸ ζεῦξις. ℣ Nam ad utrunq; Aegre est sufficere potuit. Scire aūt debemus & pnuntiatiue, & p interrogationem hoc ipsum pnuntiari posse. Amore abundas Antipho Sic hoc pnuntiandū, quēadmodū solet cum stomacho dici uituperanti cibum, Tu pleno uentre es, ut ostendere satietatis hoc esse, non ratiocinationis qđ nunc q̄rit Antipho. ℣ Tibi qa superest. Idest, eo qđ desideras, abundans. Ordo est, Tibi dolet, qa supest ℣ Amore abundas Antipho. Abundare dr, q successu pspero affluit. Lucilius libro tertio Ille alter abundans cum septē in locum Hispanis r a r p. Amore abundas Antipho. Hoc cū pronuntiatione infert.

Incogitans

Expectare

Cōscius

Vtinam ne

Eo pro intantū

Consuetudo

Dolet

Aegre ē

Abundare

Phædria, patrē extimescā, ubi in mentē eius aduenti uenit!
Quod ni fuissem incogitās, ita enim expectarem, ut par fuit.
P. Quid istuc ē? A. rogitas, q tā audacis facinoris mihi cōscius sis!
Quod utinā ne Phormioni id suadere in mentem incidisset,
Neu me cupidū eo īpulisset, qđ mihi pricipiū ē mali. *Troch. cat.*
Non potitus essem: fuisset tum illos mihi ægre aliquot dies.
At non quotidiana cura hæc angeret animum. PH. audio.
A. Dū expecto, q̄ mox ueniat, q adimat hāc mihi cōsuetudinē. *Iamb.*
P. Aliis qa desit quod amant, ægre est: tibi qa superest, dolet. *Tetr.*
Amore abundans Antipho. *Dimeter Iamb.*

GVI. ℂVT ergo exti. eū tibi. i. qñ uenit mihi in mētē aduēti. i. aduētus eius pris. i. qñ cōsidero, seu mēte uolno pris aduētū. ubi ē aduertēdū ueteres posuisse uenir i mētē nō tm̄ cā recordatiōis: sed ēt recogitatiōis: seu cōsideratiōis. Insup dicimus recte: Hęc res uenit mihi i mētē: & hui⁹ rei uenit mihi i mētē in q̄ structura intelligit hic ntis recordatio. ut Recordatio hui⁹ rei uenit mihi in mētē. Præterea poetę i terdū ntunt genitiuis secūdę iflexiōis p genitiuis q̄rtæ: ut tumulti p tumultus: senati p senatus & hic aduenti p aduētus: & alibi ornati p ornatus. qđ p sed. n. i. si nō fuissem incogitās. i. temerarius: icōsideratus. expectarē. i. opperirer: aīs sperarē eū prem. ut. i. sicot. par fuit. i. decuit eū expectare. Phę. qa istud ē? stomachose hoc interrogat & p cōtēptū. q. d. eū prę se esse palā beatū. An. rogitas qd sit q sis cōscius mihi. i. mihi pticeps facinoris. i. facti. tā audacis. i. tā temere cōmissi: hoc ē q mecū scias: uel scias quēadmodū ego facinus admiserim tā audax: ut uidelicet uxorē duxerim mea libidine i absētia pris. qđ. i. sed. utinā ne. i. nō icidisset i mētē Phormioni. i. utinā Phormio nō cogitasset, seu itellectū habuisset, aut aīum. suadere. i. cōsulere id qđ suasit p cui⁹ cōsiliū ita duxi uxorē. neu. i. &. utinā Phormio nō īpulisset. i. itrusisset me cupidū amatorē. eo. i. ad id faciēdū. s. ad ducēdā uxorē: qđ ē mihi principiū i. caput. initiū mali mei. i. meę ifelicitatis. nā si me nō īpulisset: nō essem potitus amata. s. i. nō essem assecutus rē amatā: sed nō fuisset uoti ac rei optate cōpos. Vel itellige hoc mō: si nō essem potit⁹ re capita. tū. i. tunc. illud. s. nō potiri fuisset mihi ægre. i. fuisset mihi graue: molestum, ac toleratu difficile. uel illud ægre mihi fuisset. i. moleste ac difficulter mihi accidisset & (qđ barbare dici solet) tūc fuisset mihi magnū malū si nō essem potitus fuisset ergo mihi ægre p aliquot dies. at p saltē i. quāuis fuisset mihi graue p dies aliquot: tñ saltē hæc cura. i. hæc sollicitudo quotidiana. i. quotidie cōficior. nō angeret. i. affligeret: angustiaret aīum meū. dū. i. q̄diu expecto. q̄ mox. i. q̄cito. i. quātū cōtinuo pr ueniat q adimat. i. auferat: eripiat mihi hāc cōsuetudinē. i. hāc cōuersationē iā usum frequētē: quem cū ea habui. nā cōsuetudo iterdū sigñat cōuersationē tā bonā, q̄ malā. iterdū. n. designat libidinis cōmerciū. Phæ. audio: p ironiā dicit. q. d. nihil dicis. sed hoc uerbū debeat interseri ante istud dū expecto qđ noui facere ne iterrūperē structurā ppetuā, seu cōtinuā. Deinde subdit: hic Phę ægre est. i. graue difficile: ac molestū ē aliis amātib⁹ a te, qa id qđ amāt desit. i. deficit. Virg. Lac mihi nō æstate nouū, nec frigore desit. p deest: seu deficit. dolet tibi. i. ē tibi dolori uel id sup qđ s. qđ dolet tibi. i. affert tibi dolorē: uidelicet q id sup qđ amas supest. i. abūdat affluit tibi & qdē usq; ad supfluitatē. nā interdū supesse est supabūdare ac supfluū eē: ut refert Gel. ex Varronis sñia. o Anti. abūdas. i. expleris: satiaris amore, uel in amore affluis re amata: ac ppterea uoluptatibus expletus in hęc uerba prūpis quēadmodū cū stomacho hoi negligēti cibū dicere solem⁹: nimis es igurgitat⁹ aut es nimiū pleno uētre &c. ℂVT mō exti. i. ut pp stultitiā meā oporteat me extimescere patrem: & uere propter stultitiam oportebit extimescere: qa pr meus dico, q uelit semp mihi oportet eē cōsul, & iō timēdus ē. Tū. s. extimescā, ubi uenit in mētē meā aduētus eius pris. i. mētio de aduētu pris. Secūdū aduētus est gratus, q ma. s. si nō &c. ne p tiō. quod. i. quæ psuasio Phormionis. est principiū mali. dices, qa aliter potitus ea nō fuisset Quæ cura, qa si nō potitus essē. Illud fuisset ęgre a. d. Cō cura de pris timore. Audio. q. d. si sic mihi euenisset gauderē potius

Venire in mētē

Aduēti pro aduētus

Desit Virg.

Supesse

SER.

ℂNam

Nā tua quidē hercle certo uita hæc expetēda optādaq; est.
Ita me Di bene ament ut mihi liceat tā diu quod amo, frui,
Iam depacisci morte cupio tu conicito cætera,
Quid ego ex hac inopia nunc capiā, & qd tu ex istac copia.
Vt ne addā, q sine sumptu ingenuam, liberalē nactus es:
Quod habes, ita ut uoluisti, uxorē sine mala fama: palam
Beatus: ni unum hoc desit, animus qui modeste istæc ferat.
†Qd si tibi res sit cū eo lenone, quo cū mihi ē, tū sērias. sēs. Et
Ita pleriq; īgenio sumus omnes, NOSTRI NOSMET POENITET.

A. At tu mihi contra nunc uidere fortunatus Phædria,
Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid uelis
Retinere, amare, amittere: ego in eū incidi infelix locum,
Vt neq; mihi eius sit amittēdi, nec retinendi copia.
Sed quid hoc est? uideone ego Getā currērē aduenire huc?
Is est ipsus: hei timeo miser, quā hic mihi nunc rem nunciet.

DONA. ¶NAM tua qdē her. cer. hęc ui.) Bn̄ certo: qa supra oīa est εἰρωνείαν dixit. ¶ Vita hæc ex.) Vita dixit, ut ostēderet ēt si nō felicita, sed uita dicat optādū esse. Vita aūt, & mores signāt & aiaz, & alimētū, & spaciū uiuēdi, & fortunā accidētē uiuētibus: ut mō. ¶ Expetēda, optādaq. Proprie. oīa eni q̄ amam° aut industria, aut uoto puenit: hoc est, aut ī nobis sunt, aut ī forma posita. ¶ Ita me Di bn̄ amēt ut tu li.) Necessario iurat: qa qd dicturus ē, solis amatoribus uī eē credēdū. ¶ Ita me Di bn̄ ament: Vt mihi liceat tādiu qd amo frui. Oportunus locus, ī quo ostendat q̄ magno amore sit possessus Phędria, cui par impēdit argumētū. ¶ Tā diu qd amo, frui. Quādiu uxore fruit Antipho. An tā diu. ¶ Tam diu. Tātisper, hoc ē uel tātillo tpe. ¶ Qd amo, frui. Deest Eo: ut sit, eo qd amo, frui. ¶ Iā depa. mor. cu.) Pactionē trāsigete. ¶ Tu cō. cæ.) Aut Cętera abūdat: aut de ē p, ut sit, p cętera. ¶ Quid ego ex hac ino. nūc ca. Infortuniū. s. ¶ Et qd tu ex ista co.) Fructū, ac felicitatē. ¶ Vt ne ad.) παράλειψις figura in qua uelut ex abūdanti enumeraſ adiecta. ¶ Ingenuā, li. na. es.) Hoc natalū: illud moꝝ ē. ¶ Vt ne addā. σχῆμα παράλειψις ¶ Vt ne. Qd Græci ἵνα μή. ¶ Quod ha. ita ut uo.) Voluisti subdistinguendum ē, & sic legēdū Vxorē. Erit. n. ἐμφατικώτερον. ¶ Vt uo. ux.) Bona ꝑparatio uxoris futurę. ¶ Sine ma fa. pa. be.) Multi supius infigūt palā. ¶ Sine sum. inge. li. Cōtra ea q̄ patiť, ista posuit oīa. huius in amore copiā: suā inopiā. huius desideriū nullo cōstitisse sumptu: sibi a lenone fuisse emēdā puellā. Huius igenuā: suā seruā. hui° liberalē: suā citharistriā. hūc nactū eē: se sectari tm̄. huius uxorē: amicā suā. hui° amorē maritalē eē: suū uelut pdigi, uelut scortatoris. ¶ Ni unū hoc desit, ani. q mo. istęc fe.) Modeste, moderate. Sal. u. lib. ii. Modestus ad oia alia, nisi ad dn̄atiotiē. ¶ Modeste. Cū mō ¶ Et si ti. res sit cū eo le.) Et mō nō pnexiua, sed inceptiua cōiūctio ē. Sallu. lib. ii. Et poeni ferūt aduersus a t u c m. Sētias. Sic alibi. Sit rogas? sensū. ¶ Ita ple. ing. su. oēs, no. nos. poe.) παρέλκον tetū. In Andria, Quod pleriq; oēs faciūt adolescētuli. & est ἀστεϊσμὸς: ut, Accede ad ignē huncīā calesces plus satis. ¶ Cui dein. ē po.) Post, deinceps. An de itegro. i itegris reb°? ¶ Nr̄i nos. poe. Pœnitet eū q p iꝝputat. ergo ipsi nos, inqt, nr̄a cōtētimus. Sic & ī Heautont. At. n. hic dices, Me q̄tū hi. opis fiat pœnitet. ¶ Quid ue. re. ama. ami.) An pfecte legēdū ē, Quid uelis retinere? ut duo sint, amate, amitteř: qa & ista duo reddit, Vt neq; mihi sit amittēdi, neq; retinēdi copia. Amittendi pp amorē: retinēdi pp patrē. Et Hei interiectio ingemiscēns est, ut, Hei mihi, quantum Præsidium Ausonia, & quantum tu perdis Iule. ¶ Hei timeo miser. Quā recte iam timet: qa in metu semper est, præsaga mali mens.

Tandiu
Depacisci
Ingenua
Liberalis
Vt ne ἵνα μή

GVI. ¶NAM hec cle iuratus est, qdē explet sonū: certe affirmat. & hęc uita tua. i. fortuna tibi uiuēti cōcessa ē expetēda: tanq̄ bona: qa in legitimo mr̄imōio. & optāda tanq̄ suauis ac iucūda ac delectatiōib° nō uacua. uita iterdū uiuēdi mores signat: siue modus: interdū aīam: qn̄q; alimētū. aliqn̄ spatiū uiuēdi: & demq; fortunā uiētib° accidētē: ut hic. Dii amēt me ita bn̄: modus ē iurādi ut sup cupio iā depacisci. i. pactiōe trāsigere seu subire mortē, ut mihi liceat frui eo sup. qd amo. i. re amata. tā diu. i. uel tm̄ diu: q̄ tū tu. seu tpe q̄to tu. aut tādiu. i. tantillo tpe. q. d. ēt puo tpe: qd qdē solis amatorib° uī eē credēdū. pterea prius iurauit q̄ id affirmaret. tu Anti. cōiicito. i. cōiecturā colligito. cętera. i. reliq q̄ subdit uidelicet. qd ego capiā ex hac iopia. i. ex hac carētia rei optatę: puta pueito me cape infortuniū: & molestiā, & dolorē eximiū. & coniecto inq̄ qd tu capis sup. ex ista copia. i. ex ista facultate & pñtia seu affluētia rei optatę. ut ne. i. ut nō. addā. i. adiūgā. est aūt occupatio. negat. n. se adiuturū: qd addit: ut inquā nō addā hæc. s. q nactus es. i. inuenisti sine magno labore. & ut ait sine sūptu: sine magna mercede: aut impēsa: uirginē ingenuā. i. liberis parētibus ortā: liberalē quo ad mores: idest bonā: honestā. liberalis bonus est: cū liberalitas sit ps iustitiæ: a qua bonus denoiaſ ut nō addam inquā qd hēs palā: idest manifeste: & ex sententia iudicū uxorē sine mala fama. i. sine malo noie: & sine ulla ignominiæ nota. Ita ut uoluisti: idest sm̄ uotū tuū. beatus. i. felix es sup. cum quo palā iungi pōt: sic tu es palā. i. manifeste felix. i. claꝝ est: seu manifestū ac certū est: q tu es beatus. nisi hoc unū. i. hoc solū desit uidelicet aīus. qui ferat. i. toleret: sustineat. modeste. i. modetate: & cū modo. istæc. i. ista cōmoda q̄ tibi cōtigerūt. q. d. sed. si res sit tibi cū lenone. i. si hēas negociū: & (qd barbare dicūt) ad faciendū cū lenone puellaꝝ uēditore. q cū: idest cū quo. est mihi res. i. cū quo hēo negociū: & (ut dicunt) ad faciendū. tū. i. tūc. sentias. i. pcipias. quātū. s. sit molestię illi: cui cū talibus est negociū. pleriq; oēs sumus īgenio: hēmus talē naturā: & (qd dicūt) talē cōditionē. ac sumus ingenio. i. talis naturæ: ubi pleriq; abūdat: & oēs ponit necessario. ut in Andria: Quod pleriq; oēs faciunt adolescentuli. Oēs ergo tali sumus ingenio uidelicet nosmet pœnitet nr̄i. i. nos ipsi nr̄a cōtēnimus: seu paꝝ uideť nobis tales esse, quales sumus. Nā pœnitet eum qui paꝝ putat: & cui paꝝ uř: uel q parui qcq̄ æstimat. uult ergo dicere unicuiq; suā sortē displicere: & alienā meliorē putare. Iuxta Horatii sñiam: Quid fit Mecœnas: ut nemo quā sibi sortē, Seu ratio dederit, seu fors obiecerit illa Cōtētus uiuat, laudet diuersa sequētes. Et Ouid. Fertilior seges est alienis semp in agris: Vicinūq; pecus grādius uber hēt. An. at. i. sed. o Phędria cōtra. i. diuerso uideris mihi fortunatus. i. felix cui ptās. i. facultas est de integro. i. uel deinceps, uel melius de integris rebus: aut integre & libere. ēt cōsulēdi. i. cōsultādi. hoc est deliberādi: qd uelis retinere. i. reseruare tibi tanq̄ scelestū. qd uelis amittere. i. dimittere a te eius satietate cōsecuta. Ego infelix incidi. i. casu quodā. deuenī in eum locū. i. in eum statū: ut neq; sit mihi copia. i. ut non habeā facultatē: neq; amittēdi eius qd amo amore impediēte: neq; retinēdi eius. i. retinēdi illud quod amo pp patrē qui mihi mox hāc cōsuetudinē est adēpturus. Deinde aiaduertit currentē Getam, & territus ait. Sed qd hoc est quod uideo. Video n. i. n tm̄ uideo Getā currentē aduenire huc. eo accuratius uiso subdit: Ipsus est: p ipse est Geta. Hem: interiectio ingemiscentis. ego miser. i. infelix timeo: quā rem nunc nunciet. i. afferat: denunciet mihi Antiphoni.

Vita
Tādiu
Occupatio
Liberalis
Pœnitere
Hora.
Ouidi.
Incidere

SER. ¶CVPIO depacis i. i. pacisci morte. s. uellē ppterea mori liceat frui amore, quod amo. Tādiu, quādiu tu es usus: Mō conicito. cōsidera cætera hæc. s. quod ego &c. Ita dico cōiicito qd ego capiā ex iopia: & qd tu ex copia: ut mō nō addā ista alia, q̄ magna sunt Cōsulēdi qd retinere uelis. s. an amare eā: an amittere: ut neq; mihi ius sit: ita debet hēri in libris.

DONA. Vllus es Ge.)In hac scena serui cōcurrētis offm est, tēdēs ad pturbatione Antiphonis, quē opor tet abesse a ꝯspectu patris usq; ad cognitionem rerum, & κατας ροφὴν fabulæ. ⁋ Cōsiliū celere. Hoc celere neutraliter dr. ⁋ Subito tāta te imp ma.) Accusa tiuo casū impēdēt. aut κατας ροφὴ pro, In te pēdēt mala. Cum supra Nullus es Geta dixerit: hic trāsitū fecit ad primā psonam. ⁋ Quę neq; uti deui. scio.) Ruina aut uitāda est : aut extrahēda sunt ex ea corpora q̄ oppresserit. ⁋ Nā nō pōt ce. no. di. iā aud.) Bū nr̄a: qa ipse partē maximā culpę suæ tenet, ut magr̄. ⁋ Deuitem. Ante, q̄ irruant. ⁋ Inde ex.) Cū irruerint ⁋ Celan.) Nigidius q̄rit, utrū plenū sit an p̄sum? ⁋ Quidnam il. cō. ue.) Mō cōmotus, pturbatus atq; cōterritus. ⁋ Quidnā ille cō. Hic ostēdit Poeta icirco cōfusū Getā induci, ut de eiꝰ metu Antipho terreaī. ⁋ Tū, tpis mi. pū.) Pūctū p momētū. ut Lucil. in. xiiii. Puncto una hora * & qui quoq; inuasit. ⁋ Punctū. Angustissimū spatiū. ⁋ Ad hāc rē.) Ad deliberādū qd' ago. ⁋ Herus adest.) Vultu tristi ac supcilius arduis hoc dicēdū est. ⁋ Quid illud mali est?) Mire πρὸς τὸ, Herus adest, Quid illud mali ē, posuit, ex psona Antiphonis: cui p calamitate est pr̄is aduentus. ⁋ Quod cū audierit. s. q uxorē duxit Antipho ⁋ Quod eius te. inue. ira.) Plus est q̄ si diceret, nullū. ⁋ Quod cū audie. Bū non addidit, qd. secū enim loqtur. ⁋ Qd' eius remediū inueniā iracūdiæ? Propne remediū quasi iracūdia morbus sit. ⁋ Loquatne? incendā.) Quia iracundia ignis est. ⁋ Taceā? insti.) Instigare pprie fera dicit. ⁋ Purgē me? laterē la.) παροιμία πλίνθον πλύνεις. ⁋ Loquarne? incēdā. taceā? instigē. σχῆμα διαπόρησις. Duo sunt q̄ fieri in placādo solēt: aut loqui, aut tacere. Sed qd uult sibi purgē me, cū idē sit loquar? an qa pōt purgatio & p defensorē, patronūue induci? sic qdā putāt. Sed melius est, hoc, ut pturbatæ & seruilis imperitæq; psonæ uerba, sine arte esse, & uim significati nō hr̄e. ⁋ Cū mi. pa.) Cū pter quā qd' signat mō. ⁋ Tum Anti. me excru. ai.) τῷ ἰδιωτισμῷ, p eo qd' est, pp Antiphonē me excrucio. ⁋ Me excruciat aī. Sic in Hecy. Fecit aī ut incertus foret. Veteres figurabāt hāc locutionem. ⁋ Eius me mi. ei nūc ti.) Miseret pteritoꝶ, Timeo de futuris ⁋ Eius me miseret: ei nunc timeo: is nunc me retinet. Figura πολύπτωτον, Eius, ei, is. ⁋ Is nūc retinet me. Si retinet, quo modo excruciat? ⁋ Nam absq; eo esset.) Si ad eū res nō pertineret · id est si meum tantūmodo peccatum esset hoc ipsum.

Cōmotus

Punctū

Remedium

Incendere

Instigari

ACTVS PRIMI SCENA IIII.

Iābici quadrati acatal. trochaicis octonariis catale. permixtis Senariis item.

GETA, ANTIPHO, PHAEDRIA.

G. NVLLVS es Geta, nisi aliquod iam tibi consilium celere reperers · *Iambi. acatalect.*

Ita nunc imparatum subito tāta te impendent mala:

Quæ neq; uti deuitē scio: neq; quo modo me inde extraham ·

(Nam non pōt celari nostra diutius iam audacia)

Quæ si non astu prouidentur, me aut herum pessundabunt.

A. Quidnam ille cōmotus uenit? G. tum temporis punctū mihi

Ad hanc rem est · herus adest. A. qd istud mali est? *Senarius*

G. Qd' cū audierit, qd' eius remediū inueniā iracūdiæ? *Tetra. acata.*

Loqrne? icēdā taceā? istigē · purgē me? LATEREM LAVEM.

Eheu me miserq; : cū mihi paueo, tum Antipho me excruciat aī ·

Eius me miseret · ei nunc timeo · is nunc me retinet · nam absq;
eo esset, *Trocha. acatalec.*

GVL. Vllus es &c. In hac scena serui currētis offm est tēdens ad pturbationē Ant. quē oportet abesse cōspectu pr̄is usq; ad reꝶ cognitionē, & fabulę cōuersionē. Ge. primū Geta hæc secū loqtur. o Geta: de seipso. Nullus es. i. pditus es, siue peristi. Nā nullus sum signat q̄si nō sum, ac peri. nullus es ergo nisi repis. i. inueneris tibi aliqd cōsiliū. celere. i. uelociter inuētū. Declinaturq; hic celer hæc celeris hoc celere. tāta. i. adeo tāta mala. .i. infortunia. impēdent subito te impatū. i. imptouisum. i. adeo tam magna mala pendent in te. i. futura sunt tibi. Vbi ipēdeo impendēs actō iungit quēadmodū. n. dicimus. Multa mala manent te. i. futura sunt tibi: ita dicimus multa mala impēdent te. i. futura sunt tibi: & tibi ipēdent seu iminent. q̄ mala neq; scio uti. i. qualiter. deuitē. i. euadā: caueā: arceā. nec scio qūo abstrahā. i. eruā: educā: extrahā me inde. i. ex illis malis: si in illa incidero. Nā nr̄a audacia. i. temeritas de tali cōiugio sie temere facto: nō pōt iā cælari diutius. quæ mala si nō puidentꝰ. i. puide cauent astu. i. astute. & tunc est aduerbiū: interdū est nomen quartæ inflexionis: & tunc signat astutiā ab Astu urbe: in qua q uersati sunt cautiores efficiūtur. pessundabūt. i. suppeditabūt, oppriment me aut heꝶ. i. herilē filiū, uel (ut alii hn̄t) haud heꝶ. i. non pessundabūt dn̄m. An. Quidnā. i. cur uel pp qd. ille Geta uenit cōmotus. i. pturbatus: cōterritus? Geta aūt nondū uidet iuuenes: sed pgit in s̄mone suo. Ge. rum. i. deinde. punctū tpis. i. momētum · seu breuissimū tps est mihi: hoc est mihi restat ad hāc rē. i. ad deliberandū qd mihi in hac re sit agendū? Nā herus. i. dn̄s meus. adest. i. ppe est: uel aduenit. nā postea se eū uidisse in portu dicit. An. Quid illud mali est? Ge Quod factum. s. q uxorē duxit Antipho cū ipse herus audierit: qd' remediū. i. quā medelā inueniā iracūdiæ eiꝰ quasi iracūdia sit aī morbus: dixit q remediū inueniā: ne. i. utrū. loquar. i. faciā ne sermonē cū eo: an tacebo. utrū icēdā. i. incitabo: inflāmabo eius iracūdiā: qa iracūdiā ignis ē. utrū taceam. i. sileā. utrū instigē: ab instigo as. i. irritē, uel stimulē eiꝰ iracūdiā. utrū purgē. i. excusem me. Deinde hoc nō placet sibi: q si purget apud eū q suis purgationibus nullū penitus sit locū relicturus · pptērea subdit lauem laterē. i. operā pdā si id fecero. posset & forsitan lauem laterē legi iterrogatiue: ut cætera pcedentia. Heu · interiectio doloris. me miseꝶ. i. fateor, uel dico: uel sentio me infelicem. cū. i. partim: uel multum paueo mihi. i. timeo ne qd mali accidat mihi tum. i. multo magis Antipho excruciat me aī : p aio. i. me cuius cōficit: & aio me sauciat: atq; torqnet. me Getā miseret eius Antiphonis. i. misericordia ducor in eum. nunc timeo ei. i. metuo ne qd ei sinistri accidat. is Antipho retinet. i. remorat me: qui essem fugiturus. nisi res ad eum pertineret.

SER. Vllus Postq̄ descripsit iuuenes: unū timētē: alium dolentē: describit Getā solicitū: & huic rei cum timore puidētē redit de portu ubi audierat aduētum dn̄i sui. Celere: neutrū. Impēdēt. i. sup me pēdent. Quæ neq; scio · qualr̄ eū nō intromittēdo me de defensione Antiphonis. uel si me intromitto adiuuādo eū: nescio qūo me extrahā. inde me pessundet si iuuero Anti. aut heꝶ: nisi iuuero laterē lauādo · qa sic nō pōt lauari · qd' munda sit aqua · sic nō purgare me possem: ut mihi crederet ai. i. aio.

ASC. Llud · Loquar ne icēdā · taceā · instigē &c. nequaq̄ intelligo: ut dubitet Geta an instiget heꝶ: sic enī nō q̄rat remediū eius iracūdiæ. Ac ipso autē sic Qd' remediū inueniā eius iracūdiæ. loquar ne. i. debeā ne loqui. q. d nō nā si loquar incendā. i. inflāmabo iracundia uiꝶ An taceā? q. d nō qa sic istigā in ipm ad iracūdiā. an purgem me? excusando uidelicet quæ facta sunt non culpa mea facta. q d. non qa sic lauem laterem: hoc est frustra laborem sicut q lauādo latere, ut eū dealbet, operā perdit. nā lauādo rubrior fit: non ergo oia interrogatiue leges.

impendere

¶Recte

Recte ego mihi uidissem, & senis essem ultus iracundiam. *Cata.*
Aliqd cõuasassẽ, atq; hinc me cõiicerẽ ꝓtinus ĩ pedes. *Iãb. acat.*
A. Quam hic fugam, aut furtum parat? *Dimeter troch. catale.*
G. Sed ubi Antiphonẽ repetiã? aut qua q̃rere ĩsistã uia? *Iãb. tet. aca.*
P. Te nominat. A. nescio qđ magnũ hoc nũtio expecto malum.
P. Ah, sanusne es? G. domũ ire pgã: ibi plurimũ ẽ. P. reuocem⁹ *Iãb. ce.*
Hominem. A. stalico. G. hem. *Monometer hypercat.*
Satis ꝓ impio qsqs es. A. Geta. G. ipse ẽ, quẽ uolui obuiã. *Troc.*
A. Cedo qd portas obsecro? atq; Id (si potes) uerbo expedi. *(cat,*
G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne?
G. Intellexti. A. occidi. G. hem.
A. Quid agã? P. qd ais? G. huius patrem uidisse me, patruũ tuum.
A. Nam quod ego huic nunc subito exitio remediũ inueniã miser?

DONA. ¶ RECTE ego mihi uidissem, & senis essem ultus iracundiam.) Facete seruus occasionem melioris cõditiõis esse existimat fugae caussam, tanq̃ sibi per eam & libertatis genus ꝓstare posset. & prædam. ¶ Recte ego mihi uidissem. Vt dicimus, uide tibi, & uidete uobis. Et recte uidissem, pro ꝓuidissem. ¶ Et senis essem ultus iracũdiam. Senis maluit, q̃ domini dicere: ut in ipso nõmine & hortamentũ impune fugiẽdi appareat. & simul qa non irã, sed iracundiam dicturus erat. nam ira de caussa: iracũdia de moribus. ¶ Et senis ultus essem iracũdiã. Non dixit, euasissem: sed, ultus essem. facit enim serui fugiendo, ut dños poeniteat iratos fuisse. Sic Virg. Vita uirum, poenas inimico a fratre recepi.

Conuasare

¶ Aliqd cõuasassem.) Figuratum est a colligendis uasis ¶ Hinc me conicere.) κατὰ τὸ Recte ego mihi uidissem.

Protinã

¶ Protinus in pe.) Protinam fuit: & sic Nigidius legit. ¶ Quã hic fu.) Cõicerem in pedes. ¶ Aut furtum pa.) Aliquid cõuasassem ¶ Quam hic fugam, aut furtum parat? Iocũda ὑστερολογία. prius enim furtũ, q̃ fuga occurrere debuit. ¶ Sed ubi Antiphonem reperiã?) Sed pro ergo: ut sit, ergo ubi Antiphonem reperiam? an Sed, finis superioris sniẽ est? ut Sallu. Sed Metellus in ulteriore ꝓuincia ¶ Reperiam. Si alicubi esset. ¶ Aut qua quęrere insistam uia?) Si alicubi ambulet: ois enim qui quærit, aut cessat, aut ambulat. ¶ Te noĩat.

Repire Insistere uia

Ad hoc diu audit Geta, & ipse nõ uidet adolescẽtes: ut plus illis terroris incutiat, dũ secum loqtur ¶ Nescio qđ ma. hoc nun exp. ma.) Diserte locutus est, nescio q magnũ hoc nuntio expecto malum: pro eo qđ est, nescio quod magnũ malum hunc mihi nunciatum arbitror ¶ Domũ ire pgã) Hoc nos ἐλλειπτικῶς dicimus, domum pgã. ¶ Ibi plu. est.) Ostẽdit ab initio se domum pergere: & sic uidet deliberasse. ¶ Ibi plurimũ est. Scilicet pp amorem uxoris suę ¶ Plurimum. τὸ πλέον. ¶ Euocemus hoiem.) Comice & moraliter addidit, hoiem. ¶ Stalico.) Ille, reuocemus hoiem dixit: hic, non progredi iussit. ¶ Satis ꝓ imperio, qsqs es.) Hic ostendit culpæ cõscientia nullã authoritatem reliquã in magistro Geta. ¶ Satis pro imperio. Id est imperiose. ¶ Cedo qd portas obsecro: atq; id, si potes, uerbo expedi.) Mire expressit affectũ de timore properãtis. ¶ Cedo qd portas obsecro? Vt, Si uera feram, si magna rependã. Nã ferre & portare, de negociis maioribus dicit. ¶ Verbo expedi. Deest, uno ¶ Eloquere.) Aliter ostendit qd est uerbo expedi: dicẽdo eloquere. ¶ Mõ apud portum.) Patrem uidi, dicturus Geta, præuentus ẽ ab eo quem timor intelligentẽ fecerat. ¶ Hem.) Propria & sua cuiq; personæ exhibuit: celeritatẽ ex præsagio metuẽti Antiphoni & tarditatẽ intellectus quieti pectoris securo Phædriæ. ¶ Quid agã?) Iam fiet Antipho, & adhuc nõ intelligit Phędria. ¶ Huius pa. tu. me pa. tuũ.) Mire Poeta Antiphoni minus q̃ oportet, & Phædriæ plus q̃ oportet, fecit loqui nũtium. Ille enim pene diuinat ex metu: hũc tardum securitas facit. ¶ Huius patrem uidisse me, patruum tuum. Reddit utriq; propriũ ut & ille qui timebat paucis intelligeret: & ille q securus erat, pluribus edoceret. ¶ Nã qđ ego huic nunc subito. Nã aut subiũctiua cõiunctio est superiori dicto, quod ait. Quid agã: aut ἀναστροφή est Nam quod, pro quodnam. ¶ Huic subito exitio remediũ Subito, & aduerbium, & nomen est. Cũ subito assurgens fluctu nymbosus Orion. ¶ Inueniã mi. Cũ ego supra dixerit, ἐμφατικῶς addidit, miser.

Statilico

Satis ꝓ impio

Ferre Portare Verbo expedi Eloqre

GVI. ¶ NAM recte esset. i. bene se res haberet. absq; eo Antiphone. i. si ad eum nõ res pertineret: sed meũ tãtũmodo peccatum esset. Ego uidissem. i. ꝓuidissem: consuluissem mihi fuga. s. & discessu. & ultus essem. i. puniuissem: siue uindicassem iracũdiam senis. i. dñi mei. ira de cã est: iracundia aũt de moribus. & bene ultus essem: nam serui fugiẽdo faciũt ut dños poeniteat iratos fuisse. conuasassem. i. furto collegissem aliqd nã ꝯuasare significat oĩa furto colligere, ut Noni. mqt. tractũ, seu figuratum a colligẽdis uasis. atq; ꝓus ilico cõiicerem me in pedes. i. discederem: fugerem hinc quasi celeriter: & cũ impetu exurgerẽ sup pedes fugæ faciendæ gr̃a. An. Quã fugã. i. quẽ discessum: aut qđ furtũ: qa dixit cõuasassem. hic. s. Geta parat. i. molitur & hæc dicit Antipho Phædriæ cognato. Ge. sed Dona. uult ꝓ ergo accipi. ut sit sensus: Ergo ubi q̃ras Antiphonẽ: aut qua uia insistat. i. pseuerem: siue pergã: aut psequar quærere eũ. s. Phæ. Ge. noĩat te. i. de tuo noĩe loqtur. An. expecto: nescio quod magnũ malũ hoc nuncio. i. uel ab hoc nũcio Geta, uel hac infelici nũciatione quam est allaturus: hoc est nescio qđ magnũ malũ hunc mihi nunciatum arbitror. Phæ. qa Phædria uidit Antiphonẽ ita cõmotũ ob timorẽ nũcii mali: propterea eũ familiariter carpit inquiens cõdolendo socio. Ah: interiectio dolentis. ne. i. utrũ sanus es. i. es tu cõpos tui: uis nunc desipiscere: insanis ne? non hẽs aliqd sapientiæ qđ hic exhibeas. Ge. nõdũ uidit iuuenes. pgam. i. ꝓsequar: cõtẽdã: conabor ire domũ sępe dicimus pgo domũ: sed eclypticos ẽ: ait Do. ut ꝓpero domũ: cũ plenũ sit pergo ire domũ: & propero ire domũ: sæpius tñ oratores ꝓpero Romã: aut ꝓpero illuc dicunt nõ addendo ire. Pergo itaq; ire domũ. ubi. i. in q̃ domo plurimũ est. i. ubi frequẽter est pp amorẽ uxoris suæ, alii hñt ibi: & tunc est sensus: Ipse Antipho est plurimũ s. domi. Phæ. reuocemus hoiem Getã. An. tu Geta sta. i. cessa ire ilico: nam stare est non ire. Ge. loquens sup. satis ꝓ imperio. idest satis imperiose seu ꝓ impio qđ habes. qsqs es. i. qcunq; sis. nec dũ aĩaduertit esse Antiphonẽ. An. Geta actus ẽ. Ge. aspiciens Geta uidit eũ, & inqt, Ipse est Antipho: quẽ Antiphonem uolui obuiã mihi fieri sup. i. cui uolui obuiare. sed uerbo non sępe oratores utunt: sed aduerbio potius obuiã: ut te obuiam uolebã. i. uolebã q mihi fieres obuius. An. obsecro. cedo. i. dic. qd portas Ferre & portare de negociis maioribus dicunt. atq; expedi. i. explica. uerbo uno sup. i. breuibus, seu paucis. qd portes nũcii. s. si potes: hoc dicit pp timorem & dolorẽ impedientẽ. Ge faciã i. expediam uno uerbo. An. eloquere. i. expedi eloq̃nter qd portes. Ge. uidi patrem: sup. mõ. i. pauloãte. apud portũ, q applicauerat ex mari. An. ne. i. utrũ. uidisti meũ patrẽ Demiphonẽ. Ge. intellexti n. i. nũ qd intellexisti me. dixisti patrem tuũ aut certe innuisse. An. Occidi. i. perii. Ge. hem: iteriectio indignãtis aut dolẽtis. An. Quid agã. Ph. Quid ais Geta. s. Ge. Dico sup. me uidisse patrẽ huius Anti. patruũ tuũ. i. qui est tuus auunculus sed proprie patruũ: qa ex pte pr̃is. nã auunculus est ex pte matris. An. nã qđ: anastrophe ꝓ quodnã. i. qđ remediũ ego miser inueniã huic exitio. i. huic pniciei: huic pesti: huic malo: huic excidio: huic pditioni & infortunio, subito: a subitus. i. repentino Nã est dtĩs & ablt̃is nois subitus: & interdũ aduerbiũ.

SER. ¶ CONuasissem. i. iuuasissem hiuc atq; inde rapiẽdi. Nã iõ dico ego qd agã: na qđ ego immutarier ab isto uultu.

DONA. ¶QVOD si eo meę forae.) Tragice amator hoc negociū fortunas oēs dixit eē. ¶ Fortunæ re. Bū redeūt: q̄si in peius, & a pceſſu retro, & in deterius. ¶ Phaniū abs te ut di.) Amatoria προσφώνησις περὶ ἄντος ροφῆν. ¶ Abs te ut di. Nō dixit, & a me diſtraharis. Et uide uerbū uim coh[ae]rētis oſtdere. ¶ Nulla ē mi. ui. exp.) Nulla: nō: aut nullius ɔditiōis. q.d. ne deorū qdem uita mihi dulcis ē sine te. ¶ Nulla ē mihi uita expetē. Sine Phanio. ¶ Tanto magis te aduigilare.) Ad, uim auctiuā nūc hēt: ut adlaudabile, admirabile. ¶ Fortis for. ad.) παροιμία. Et fortis actūs pluralis ē. ¶ Nō sū apd me. Id agit, ut supra diximus, quēadmodū Antipho p̄ns nō sit: quē neq; cōuenit cōtra patrē aliqd dicere: neq; rursum p̄sentē opprimi a p̄re, ex argumento est. ¶ Atq; opus est nūc cū maxime, ut sis Ant.) Apud te, subauditur. ¶ Nā si te senserit timidum pater esse, arbitrabit' commeruiſſe culpma. Sic Sallustius in historia, Ita fiducia q̄ argumentis purgatiores dimittunt'. ¶ Nā si senserit te timidū. Timidū, p timētē Vt. Addit se sociā, timidisq; supuenit Aegle, Virg. Cōmeruiſſe culpā. Pro cōmisiſſe. ¶ Hoc uerū est.) Congrue fit, ut & Geta & Phædria audaciores sint, qui & absq; amore sunt: & hos oportet obiici p Antiphone, irato seni. ¶ Nō pol. im.) Vim negātis hoc hēt, qđ ait, imutarier. oñdit enim naturę suę timiditatē nullis adhortatiōibus eiici posse. ¶ Quid face. si aliud qd gra. tibi nūc fa. fo.) Bene grauius: qa hoc graue. ut uideas ipsaȝ adhortationē ui hr̄e ɔcedētis gra ne eē qđ gerit. ¶ Cū hoc nō pos. il. mi. pos.) Hoc itulit παρὰ τὸ προσδοκώμενον. Nā uidebat' hac iterrogatiōe adduci posse ad s̄niam pcontātis. & hæc ars ē dialectica cōtra ἐπαγωγήν, cuȝ male r̄ndēdo callide interrogātis interrūpimus argumentū. ¶ Hoc nihil est Phæ. ilicet.) Vtrū Hoc relatiuū? an Hoc cum cōtēptu, p hic Antipho nihil est. Sic Cic. in uerrinis, Etsi hoc nescio qd nugatorē sciebā. p hūc. ¶ Ilicet. Semp ilicet finem rei sigñat, ut Actū ē. ¶ Ilicet. Per συγκοπήν. Sic iudices de cōsilio dimittebant', suprema dicta cū pco p̄nūciaſſet ilicet: qđ sigñat ire licet. ¶ Quin abeā?) Hic terror cōmouet Antiphonē. & Quin dicit, p cur nō. ¶ Et qdē ego.) Ordo, & ego qdē. & deest ab eo. ¶ Quid si assimulabo? Audacē scilicet. ¶ Obsecro, qd si assimulabo? satin' est? Adeo morale uitiū est, ex tolētia pauor: ut ipse quoq; Antipho nitatur cōtra: neq; quicquam pmoueat. ¶ Satin' sic est?) Hic locus actoris magis, q̄ lectoris est. oñditur. n. conatu ad simulandam audaciā, quo magis ridicula est, formidolosa p̄sona. ¶ Propemodum.) Et hoc nō plenæ cōsensionis est, quod ait ppemodū. ¶ Sat est.) Nō dixit, bū est: sed, sat est. & uide uix ad hoc ipsum esse puētū. ¶ Hem istuc serua.) Dicēdo serua, oñdit iā incipere depire qđ finxit atq; assimulauit audaciæ. ¶ Hē istuc serua: & uerbū uerbo par pari ut r̄ndeas. Animaduerte, & qd doceat & cōmachinetur artifex Poeta, q debitū reddat rebus atq; psonis. ¶ Verbū uerbo, par pari.) Duo dixit: nō tātū uerbū uerbo, sed par pari. ¶ Ne te iratus suis sæuis dictis ptelet.) Causalē uim hēt qđ ait hoc, iratus: hoc est, q ob p̄sentē iram uehementius tecū agat. ¶ Protelet, & protelū a πρὸ & ἕλκειν dictū est, qđ est ante & trahere. Alii ab assiduo telorum iactu existimant dici. ut Lucretius, Vndiq; ptelo plagarū cōtinuato hoc est tenore. ¶ Protelet. Protrahat, p̄ueniat, exagitet.

Distrahere

Cōmeruiſſe culpam

Propemodum

Verbū Verbo

Protelare Protelū

Quod si eo meæ fortunæ redeunt, Phanium abs te ut distrahar,
Nulla est mihi uita expetēda. G. ergo istæc cū ita sint Antipho,
Tanto magis te aduigilare æquum est· forteis fortuna adiuuat.
A. Nō sum apud me. G. atq; opus ē nūc, cū maxie, ut sis Antipho·
Nam si te senserit timidū pater esse, arbitrabitur
Cōmeruisse culpā. P. hoc uerū est. A. nō possum immutarier.
G. Quid faceres, si aliud qd grauius tibi nunc faciundum foret?
A. Cū hoc nō possū, illud min⁹ possē. G. hoc nihil ē Phædria· ilicet,
Quid conterimus operam frustra? quin abeam? P. & quidem
ego. A. obsecro·
Quid si assimulabo, satin' ē? G. garris. A. uoltū cōtēplamini, hē,
Satin' sic est? G. non. A. quid si sic? G. propemodum. A. quid
si sic? G. sat est·
Hem istuc serua· & uerbum uerbo par pari ut respondeas,
Ne te iratus suis † sæuis dictis protelet. A. scio. *al's. sæuidicis uerbis protelet, & sæuidicis postulat carmen.*

GVI. ¶QVOD. i. sed. si meę fortunę. i. mei euēt⁹: mei casus: ac successus redeūt eo. i. in eū statū. hoc ē reuertunt': q̄si i peius: & a pceſſu retro ideterī⁹. O Phaniū· nomē uxoris: ɔuertit s̄monē ad eā p apostrophē. abstrahat. i. abducar: eruar. abs te. i. a societate tua. nulla uita ēt optia ē mihi expetēda: q̄a sine te uiuere nō potero. Ge. Ergo o Anti. cū istęc sint ita. i. cū tāto pe timeas ab ea distrahi: tāto magis æquū ē te aduigilar̄ .i. accurate uigilare: & i sudare: ut tibi eā cōserues. fortia adiuuat fortes. i. qđ apud Vir. dici solet: Audaces fortuna iuuat. An. nō suȝ apud me. i. nō sum mei compos, seu mētis sanę, seu nescio qd agā: deest mihi: cōsiliū nō hēo aīum Ge. atq; .i. sȝ certe. o Antipho nūc q̄ maxie. i. potissimū: nūc est opus ut sis apud te. i. ut sis aīosus: & prudens: & sanę mētis. nam si p̄r Demipho senserit te eē timidū. i. timētē arbitrabit'. i. putabit te sup. cōmeruiſſe. i. cōmisiſſe. culpā. i. flagitiū. qđ ē flagitiōe. i. icrepatiōe dignū. & ita efficiet p̄r: ut abstrahari ab ea, q̄ culpa q̄dā duxeris, & nō aī cōstātis affectu. Phę. hoc est uerū. s. qđ tu dicis Geta. An. nō possum imutari. i. nō possuȝ effici itrepidus: nō possū effici fortis, uel audax: meapte. n. natura talis sum. Ge. Quid faceres si qd. i. si aliqd aliud. grauius. i. molestius. foret nūc faciūdū tibi. An. Cū nō possuȝ hoc facer̄: qđ ē minus graue. s. eē aīo forti, & excelso: minus posse m illud qđ eēt grauiꝰ ac molestius. Ge Phędra hoc qđ Antipho dicit nihil ē. i. nullius ē momēti. Vel ponit' oro neutra p masculina sic. hoc nihil ē. i. hic Anti. ē nihil. i. nullius momēti. ilicet. i. ire licet. q.d. abeūdū ē. s. p. n. ilicet finē rei sigñat: quēadmodū actū est. ilicet aūt dr̄ p syncopē: q̄si ire licet. sic. n. iudices de cōsilio dimittebant': ū pco p̄nūciaſſet supma. s. ilicet. qd. i. cur. cōterimus frustra. i. icassum. operā. i. laborē nr̄m i eo admonēdo. qn. i. cur. nō abeo. i. cur nō discedo. iterrogādo, & terrorē Antiphoni icutiēdo. Vl' si capiat' affirmatiue, itelligit' sic. qn. i. quimo. abeā. i. discedā. q.d. qd tu hic sis acturus nescio: ipse aūt sum discessurus. Ph. & qdē. i. & certe. ego abeo sup. uel discedo. An. Obsecro: reuocātis dictū ē: q uideret eos abeūtes Quid? modus iterrogādi. si assimulabo. i. si fingā me eē forti aīo? satin. i. satis ne ē. i. utrū suffic t. Ge. garris. i. nugaris. An. ɔtēplamini uultū. i. ɔsiderate faciē meā: & uidete emergat ne tristitiæ signū. Hē iteriectio oñdētis uultū hilarē fictū. satis ne ē. nōne sufficit sic assimular̄. Ge. nō satis ē sic. An. Quid? modus iterrogādi, uel qd dices: uel erit: si sic assimulē ut oñdebat ei Ge. ppemodū. i. fer̄ satis sic erit. An. qd erit sup. si sic assimulē: ut oñdebat ei. Ge. ppemodū. i. fere satis sic erit An qd erit sup. si sic assimulē. Ge. saltē. Deide agnouit iā nullū redeūtē i p̄stinū statū. subdit. hē admonētis ē. Fua istd qđ oñdisti, de quo dixit sat ē. & Fua inq̄ istd. i. diligēter hoc retine. ut r̄ndeas. i. repēdas: referas par pari, & uerbū uerbo. i. filī s̄ile. ne ipse p̄r iratus. i. cōmot⁹ i te. ptelet i. ptrahat: p̄ueniat: exagitet suis dcis sęuis. i. terribilib⁹. A ptelo dr̄ h ptelū ptelū p tenor̄ ac tractu q̄si sit q̄dā ptractio. Protelare, dic̄ Fest. sigñat ppellere a grǣco thelothē: qđ sigñt lōge. Itē Noni. ait. ptelare ē pcuter̄: pturbare: iterdū excluder̄: & q̄sq; adiuuare. An. scio. i. itelligo sic eē faciēdū ne id ɔtigat. Ge. Fac r̄ndeas sup. te iuitū. i. renuētē. ¶HOC nihil est qđ dicit iste. Eamus o Phædria. i. uade: qa qd currimus. hic o nr̄a Postq̄ oō uuit creder̄ nobis ptelet. i. pcul elōget a mēte tua cū dictis suis sęuidicis. i. crudel'ibus.

SER.

G. VI coactū te esse inuitum, lege, iudicio teneś?
Sed qs hic ē̃ senex, quē̃ uideo i ultīa platea? A. Ipsus est.
Non possum adesse. G. ah, quid agis? quo abis Anti-
pho? mane, *Sena. Iamb. hyper.*
Mane inq̃. A. egomet me noui, & peccati meū· *sena. cat.*
Vobis commendo Phanium & uitam meam.
P. Geta quid nunc fiet? G. tu iam lites audies:
Ego plectar pendens, nisi quid me fefellerit.
Sed quod modo hic nos Antiphonem monuimus,
Id nosmetipsos facere oportet Phædria.
P. Aufer mihi oportet quin tu quod faciam, impera.
G. Meministi ne olim ut fuerit uestra oratio,
In re incipiunda ad defendendam noxiam?
Iustam illam caussam, facilem, uincibilem, optumam.
P. Memini. G. hē̃, nūc ipsa est opus, aut, si qd † pōt, *al's potes*
Meliore, & callidiore. P. fiet sedulo.
G. Nunc prior adito tu, ego insidiis hic ero
Succenturiatus, si quid deficies. P. age.

DONA. Ionius — ℭVI coac. te eē̃ Mira breuitas, in quo tota defensio ptinet. & subaudit, fac rñdeas, aut qd tale. ℙ Inuitū. Bñ idē repetit ad ꝯfirmādā memoriā trepidātis: nō. n. diuersa sunt, sed repetunt, ut teneri possit id qd cāæ opus est. Nā ui coactū esse, idē̃ signat qd inuitū. An iō ui coactū iuitū, iūgēdū ē̃, qa iterdū ēt ipsi nos cogimus ppria uolūtate: ut ipse i And. Tu coactus tua uolūtate es. ℙ Scio. Apparet hoc uerbū eo uultu dio, ut manifestū sit absentī aio eē̃ eū q loqtur. ℙ Tenes.) Exqsite addidit tenes ut appareat Anti. uultu ondere, cp licoꝶ nihil pturbatus aduertat. ℙ Sed qs hic se. ē̃?) Sed, ut diximus, trāsitū signat ad aliā rē ab ea q̃ agebaꝶ. ℙ Quē ui. in ul. pl.) Sic dixit ultīa platea, quēadmodū Virg. Imas Obsedere fores. ℙ Ipsus ē̃. Et qa timidior ē̃, & qa postea de pximo ipse agnoscit magis. ℙ Nō possuꝫ adesse.) Apparet ex cōspectu pr̃is magis cōfundi, q̃ ex nūtio aduēt⁹ eius, filiū. ℙ Quo abis An.) Sic Vir. Quo fugis Aenea? &, Quo fugitis socii? Sic. n. loquiꝶ, q uult ondere cōditionē locoꝶ, i q̃ puerso mō alius petaꝶ, alius linquaꝶ. ℙ Mane, mane inq̃. Oīa hęc hñt singularē ui in se reuocātis. ℙ Ah qd agis? Et pturbati itercessoris ē̃ diceꝶ, qd agis: ut alibi, Mea Glycerium qd agis? cur te is perditū? ℙ Egomet no. me, & pec. me. Duo dixit, & hoīeꝫ pauidū & peccatū graue. ℙ Vobis cō. P. & ui. me. Comice duob⁹ duo retulit: me, & peccatū meū· Phaniū & uitā meā. Et aiaduertere cp amator prius pōit Phaniū, q̃ uitā suā. ℙ Geta qd nūc fiet?) Apparet hæc sic pnūciāda, q̃si a destituto dicantur. ℙ Tu iā li. au. ego pl. pē.) Nō itulit qd q̃rebaꝶ sed uerba sunt hoīs oīa desperātis. ℙ Tu iā li. au. ego pl. pē. Tu audies: ego uerberabor. ut alibi, Tibi erūt parata uerba, huic demū uerbera. Q dr̃ ipm mite: nō, faoes lites: sed, audies. ℙ Ego pl. pē. Plectar, feriar, uñ & plectrū, & plagæ dictæ. ℙ Sed qd mō hic nos.) Deest tñ ut sit, sed tñ. ℙ Id nosmetip. fa. op.) Quia Nos supra dixit i significatiōe actus pprii, Ipsos addit. ℙ Aufer mi. op. τῷ ἀττικισμῷ addidit Mihi, sine hoc. n. plena sñia est. ℙ Quin tu qd fa. im.) Mire ad oīa paratū se indicat, q Impera dicat seruo. ℙ Meministin' olim ut fu ue. oro? Mire & cōsilio, & orone cōpēdiosus est: quo magis Phædriā pprus cōsiliis ac domesticis pmoueret. ℙ Vt fue. ue. oro. Vt magis excitaret, nō nr̃a dixit, sꝫ uestra. ℙ In re inci.) Incipiūde pprie quasi de re magna, dixit. Sic alibi, Vide qd inceptet facinus. ℙ Ad defen. no.) Noxiā nūc culpā, al's pœnā. Et est ἐπένθεσις ab eo qd est noxā: & hoc factū eē̃ pp iābū. ℙ Iustā il. cau. faci. uin. op.) Cōsidera singula, & iuenies & naturali ordine, & p αὔξησιν dicta. Cām p defensione posuit. Et uincibilē, q̃ facile uincat. ℙ Nūc ipsa est opus.) Cā. s. ℙ Meliore & cal.) Bñ, meliore & callidiore: qa tūc plusio fuit, nūc ipm pliū. ℙ Fiet se.) παρέλκον sedulo. nā suffecerat, fiet. ℙ Nūc pr. ad. tu.) Adito, quasi ad pliū. Virg. Nec qsq̃ ex agmine tāto Audet adire uirū. ℙ Ego in insi. hic ero.) Tota μεταφορὰ de re militari est. Succēturiatus.) Succēturiari dicunꝶ q explēdæ cēturiæ gratia subiiciūt se ad supplemētum ordinū. Et est translatio a re militari. ℙ Age.) Potuit dicere, nero, aut ita. sed age dixit: qd uerbum uim hortantis maximam præbet.

Vi coactus — *Voluntate cogi* — *Vltima platea* — *Cā uincibilis* — *Succenturiari*

GVI. ℭESSE coactū ui. i. uiolētia & coactū lege. i. p legē. & iudicio. i. p sñiam iudicis: quā in te tulit teneś. i. intelligis qd dico tibi rñdēdū? Sed qs est hic senex: quē uideo i ultima platea. i. in fine in extremitate plateæ. An ipse est pr̃. i. nō possum adesse. i. sustinere aduētū eius: & cōparare seu subire uultū ei⁹. Ge. ah: iteriectio dolētis. qd agis. i. qd facis. alter. n. fugiebat. o Anti. quo abis. i. quo discedis. mane. i. siste pedē. inq̃. i. itero dico tibi mane: siste gradū: fige uestigia: nec pgredere ulteri⁹. An. egomet noui me timidū. s. & noui peccatū meū graue. s. & puniēdū cōmēdo uobis Phaniū uxorē. & cōmendo uitā meā: ut me excuseris: & meę honestati cōsularis: ac ut nō ab ea distrahar: qa tūc nulla ē̃ mihi uita expetēda. Phę. O Ge. qd fiet nūc abeūte Antiphone? Ge. tu iā. i. mox audies lites. i. iurgia. ego pēdēs. i. suspēsus ad furcā. plectar. i. feriar: uerberabor: puniar. uñ plectigæ a plectēdo. i. feriēdo dr̃. ide & plagæ dictæ sunt. pōt ēt sic itelligi. Ego pēdēs. i. luēs pœnas sup. plectar. i. uerberabor & feriar. & qd ē̃ ita fiet nisi qd. i. aliqd. fefellerit me. i. male nisi itellexerim & mēte cōceperim. nā hęc res fallit me: signat hāc rē ignoro: seu hui⁹ rei sum nescius. Sed tñ o Phę. oportet nosmetipsos faceꝶ id. s. esse forti aio: qd̃. s. eē̃ aio forti. monuimus. i. admonuimus. mō. i. pauloañ. Antiphonē hic. i. in hoc loco: ubi moneo iungiꝶ cū duob⁹ accusatiuis: qd est satis notū fieri posse. Phæ. qa Ge. dixerat nosmet oportet. & secū iūxerat Phæ. iō Phędria dicit: aufer oportet mihi. q. d. noli me iūgere tecū: quinīmo impa id qd faciā: adeo se ad oīa paratū idicat: ut impa dixerit seruo. Ge Meministi. i. recordaris: tenes memoria. ut. i. q̃lr. olim. i. aliqñ. oro nr̃a fuerit incidēda in re. i. i narratiōe ipsius cāæ· siue i materia & argumēto: seu uiscerib⁹ cāæ: uidelicet cū Ge. mōeret Anti. ut rñderet accusatiōibus pr̃nis se inuitū eē̃ coactū in lege, ac iudicio. ad defendendā noxā p noxiā: p epēthesim pp iābū hoc ē̃ ad defendendū culpam. alias noxa signat pœnā. & ad defendēdā. i. cōprobādū illā cām. i. illā defensionē eē̃ sup. iustā & facilē. i. nō difficilē, neq̃ iuolutā. & uicibilē i. q̃ facile uincat. ait Do. & optimā. i. cōmodissimā. seu aptissimā & ęqssimā. uł pōt sic itelligi· Meministi inq̃ illā cām. i. defensionē iustā, facilē, uicibilē, & optimā. Phę. Memini. i. suꝫ memor illius defensionis. Ge. Hē̃ nūc opus ē̃ ipsā defensiōe: & siqd potes iuenire. s. & excogitare: opus ē̃ defensiōe meliore callidiore. i. subtiliore: pspicaciore. Ph. Fiet. i. laborabiꝶ: dabiꝶ opa. sedulo. i. istātet sine dolo. Ge. nūc tu adito por. i. subito por ꝯspectū eius: tanq̃ sis pliū aditurus. ego ero hic succēturiatus. i. succurrere ac supplere defectū paratus. insidiis. i. p isidias & fraudes. nā isidiæ sunt deceptiōes, & fraudes. ide isidiosos hoīes subdolos dicimus. Succēturiati dñꝶ q explēdę cēturiæ grā subiiciunt se ad supplemētū ordinū, & est trāslatio a re militari. nā Geta itelligit se ex isidiis succursurū Phæ. si sit opus: nō ad ifestādū patrē Antiphonis: sed ad defendēdā culpā. Ego ergo ero hic succēturiatus si qd. i. si in aliquo deficies. i. obstupesces, & nō pseuerabis in defensiōe. Phæ. age, uel fac qd dicis· uel sit aduerbiū hortantis.

Insidias

SER. ℭAVFER mihi. i. a me. istud qd dicis oportet: & impa secure. Meministi, mō pstruit cū qūo debeat rñdere: hic est sensus: sicut in pncipio anteq̃ istā duceret cōstitueramus: cp si senex ueniret rñdēdū eēt: sit mō edixeras: & hoc ē̃. Memini ut. i. qualiter fuerit uestra oro ad noxā defendēdā in re incipiēda. i. anteq̃ res inciperet. & memini illā cām iuenimus p Phormionē. Cām dico iustā, qa iustū ē̃ cp postq̃ ante iudices cōui-

ctus est, eã duceret. Facilẽ ad faciẽdũ: & uincẽdũ. Succẽset. Cẽturiæ dñr cohortes Cẽturionũ. Quædã ponebant in fronte belli. Aliæ in subsidiis: ut cũ deficerẽt priores as illę subuenirẽt: & dicebãt succẽturiati: q̃si i loco cẽturiarũ: q̃ deficiũt. Sił hic dr̃ succẽturiatus: q̃si subueniẽs si defecerit Phę corã Demi.

ASCĒ. CAVEREM mihi opor. nõ signat noli me ingerere tecũ: imo cõtrariũ potius. dictũ etiã hoc uult Ph. Ne dicas mihi hĩ factũ oportet: sed dic qd uis faciã. Expone ergo sic. Aufer mihi. a. a me: hoc ẽ ne dicas mihi amplius oportet hoc: uel hoc facere: quin tu &c.

ACTVS II. SCENA PRIMA.

Iambici quadrati acatalectici & Senarii.

DEMIPHO SENEX, GETA, PHAEDRIA.

D. Itane tãdẽ uxorẽ duxit Antipho iniussu meo? *Si corrẽpis Ita Trochaicus est.*
Nec meum imperium. age, mitto imperiũ: non simultatem meã *Trocha.*
Reuereri saltẽ? nõ pudere? o facinus audax, o Geta *Iamb.*
Monitor. G. uix tandem. D. quid mihi dicent? aut quam caussam reperient? *Iamb. acatalect.*
Demiror. G. atqui reperi iã. aliud cura. D. an ne hoc dicẽt mihi?
Inuitus feci lex coegit. audio, & fateor. G. places.
D. Verum scientem, tacitum, caussam tradere aduersariis:
Etiamne id lex coegit? P. illud durum. G. ego expediam: sine.
D. Incertũ ẽ qd agã, qa p̃ter spem, atq; icredibile hoc mihi obtigit.
Ita sum irritatus, animum ut nequeã ad cogitãdũ instituere.
QVAMOBREM OMNES, cũ secũdæ res sũt maxie, tũ maxie

DONA. Itane tã. ux. du. Antiph. iniuss. meo?) In hac scena accusatio est & cõtradictio p remotiuã qualitatẽ. ergo cõtrouersia. Ita ne tã. uxo. du. Anti. Hic exẽplũ uitæ ẽ in quo spectat, nullã esse tã iustã, & grauẽ iracũdiã p̃ris, quæ nõ & fiducia defensoris, & interuallo tpis euanescat. Itane tã. ux. du. Anti. iniussu meo? Nõ potuit uehemẽtius incipe, q̃ ut ipse crimen, qd̃ obiicit miraret. Itane tã. ux du. Tãdẽ hic expletiua cõiunctio, ut Cic. Quousq; tãdẽ abutere Catilina paciẽtia nr̃a? Itane tãdẽ. Hic totus uersus in hoc ẽ: an factũ sit: qd factũ sit: a quo factũ sit in cuius iniuriã factũ sit. Nec me. impe.) Rara ἀποσιώπησις Nã nõ sequit̃ Sed. itulit. n. Age. Subaudit̃ aũt reuereri. Sic Lucre. Nõne uidere * Age, mitto impiũ: nõ simultatẽ meã re.) Vt Virgi. Cuius ob auspiciũ infaustũ, moresq; sinistros. Age, mitto Legit̃ &, taceo. Simultatẽ. Iurgiũ, cõtẽtionẽ. Nõ pu.) Hoc absolutũ ẽ, & nulli adnexũ. Nõ pudere? Hic Nigidius adnotauit, neminẽ uideri pudere ante delictũ. Vix tã.) Conuenit hoc dictũ ei q iã pridẽ se male audire putat: & iõ sero uideĩ ad hũc senex puenisse cũ ille metuẽs, se primũ ad accusationẽ crederet. An, Vix tãdẽ, ad hoc ptinet qa ille Monitor dixit. q. d. Vix tãdẽ factũ ẽ, ut me senex laudare cœpit qa Monitor, q̃uis i cõtrariũ dixerit, tñ ẽ nomẽ laudis. Vix tãdẽ. εἰρωνεία, q. d. Peue mei oblitus est. An qa tarde ad ipm puenit senex: quẽ ille ob conscientiã a se cœptum esse credebat? Quid mi. di. aut quã ca. re.) Quid dicẽt? si negare uoluerint. quã cãm reperiẽt? si purgare. Oẽ. n. crimẽ a defensore aut negaĩ, aut purgaĩ. Demiror.) Pro nescio. nã admirationẽ ignorãtia facit. At q re. iã aliud cu.) Eo aio hoc dicit quo supra dixit Vix tãdẽ. Et cũ ille pluraliter reperiẽt dixerit: hic singulariter reperi tñ dit: q̃si in se solo sit crimẽ. Inuitus feci lex co.) Bñ Poeta iã scire facit senẽ qd isti dicturi sint: ut uideaĩ frãgi posse q iã ptẽ defensionis admittit. Illud du.) Illud durũ dicit, q supra dixit, At qui reperi iã. Cãm tradere aduersariis, illud durũ. Ego expe. si.) Vide p̃parationẽ futuræ defensionis: quã nisi hoc mõ Teren. intulisset, incredibile uidereĩ subito sedatũ senẽ. Incertũ est qd agã.) Nõnihil iam fracta indignatio est. Nã in his uerbis, nõ iã ita, sed admodũ mœror ẽ. Quia p̃ter spẽ, atq; incre. hoc.) Virg. Hũc ego si potui tm̃ sperare dolorẽ: Et perferre soror potero. Atq; incre. hoc mi. ob. Grauius ẽ incredibile, q̃ p̃ter spẽ & iõ posterius, & in actu ẽ. Obtigit. Pro accidit. cuius reciprocũ ẽ, si qs bonũ accidisse dicat non obtigisse. Ita sum ir.) Irritatus, puocatus, in irã ipulsus hoc est cõmotus & pturbatus Animũ ut ne. ad co. in.) Bñ instituet dixit: quo uerbo qes ondit̃ cogitatiuę mẽtis, q̃ nũc nõ adest.

Simultas

Vix tandem

Monitor

Demitor

Obtigi

Accidit

Irritat⁹

Cũ secũdæ res sũt ma.) Vt, Nudus ara, sere nudus: hyems ignaua colono. Et bona sniaː tũ maxime sapienti metuẽdũ: quo tempore maxime securus est stultus.

GVI. Itane &c. In hac scena accusatio ẽ, & ꝯtradictio ubi uitę exẽplũ ostẽdit in quo spectaĩ nullã ẽẽ tã iustã: & gratã iracũdiã p̃ris: qn & fiducia defensoris, & interuallo tpis euanescat. De. itane tãdẽ ẽ sup. i. estne ita tãdẽ. hęc pticula tãdẽ hẽt qddã urgẽs & accelerãs: ut uult Laur. Dona. dicit ẽẽ expletiuam pticulã. Estne ita tãdẽ: q An. duxit uxorẽ iniussu meo. i. sine authoritate mea. uel ne. i. ut: tãdẽ Ano. ita duxit uxorem iniussu meo. nec p &, & p nõ: & o facinus audax. i. temere admissũ. s. nõ reuereri iperiũ meũ. age: hortãtis ẽ se ipʒ ad aliud cogitãdũ. omitto ĩperiũ i. dẽpt o ipso iterũ exclamari põt: o facinus audax. non reuereri. i. non timere. meã simultatem. i. iurgiũ & cõtẽtionẽ saltẽ. nõ pudere. i. nõ affici pudore: quo reuocareĩ a tali pposito. Vel sic itellige: ita ne tãdem Anti. duxit uxorẽ iniussu meo: nec curauit sup. reuereri meũ impiũ. i. hr̃e eã reuerẽtiã mihi: ut meũ impiũ expectaret. age omitto ĩpiũ: non curauit reuereri: q̃si. p timere meã simultatẽ. nõ curauit pudere. i. pudore deterreri ab icepto ita ut pudere sit a ꝑsonali: nõ ab impersonali: ut satis liquet. o facinus audax. o Ge. monitor. i. pędagogus: director: p̃ceptor ei⁹. q. d. puniẽdus es acerrime. Ge. uix tãdẽ. i. deniq; post multa uerba ad nomẽ meum puenit. & peu est oblitus nois mei. De. Nõdũ De. uidet eos sed solus loqĩ. demiror. i. nescio. nã admirationẽ ignorãtia facit. nescio qd dicẽt mihi. s. Ge. & filius. aut quã cãm. i. quã defensionẽ: uel excusationẽ reperiẽt. i. excogitabũt. Ge. atq. i. sed certe iã repperi cãm. i. cura iã aliud. i. noli de eo ẽẽ solicitus: sʒ ad rẽ aliã cõfer curã tuã. De. an ne: p utrũ dicẽt mihi hoc. s. feci. i. duxi uxorẽ. inuitus. i. nolẽs. lex cogit ut eã ducerẽ. audio. i. itelligo: & fateor legẽ coegisse Ge. taciturnũ nõ repugnãtẽ tradere cãm. i. offerre uictoriã in cã aduersatus. i. cõtrarius i illa cã, seu ꝯtrouersia Phę. illũ qd̃ r̃plicuit senex ẽ durũ. i. difficile solutũ. Ge. sine. i. pmitte mihi. ego expediã. i. ego exoluã illũ nodũ: ne timeas: nã illi obiectioni satisfaciã. De. icertũ est mihi. i. nescio qd agã: qa hoc infortuniũ q. s. filius duxit uxorẽ. obtigit. i. accidit mihi tanq̃ malũ nã de bono dixisset accidit obtigit mihi ergo p̃ter spẽ. i. p̃ter expectationẽ & timorẽ. Nã illud nõ timebã. & obtigit mihi incredibile i. tale qd̃ nũq̃ fuissem crediturus. s. filiũ fuisse uxorẽ ductũ: i mea absentia. sum ita. i. adeo. irritatus i. puocatus. i. irã impulsus: cõmotus pturbatus: ut nequeã istituere. i. iducere: disponere aĩum meũ ad cogitãdũ i. ad ꝯsiderãdũ & cõsultãdũ quo pacto sit hoc ferẽdũ & qd de hoc sit faciẽdũ q̃obrẽ. i. q̃propter.

SER. Itane. Incipit secũdus actus: q est de litigio senis inefficaci: sicut prior actus ẽ iuuenũ: ita iste pprie senis. s. Demiphonis: q cũ audiuisset filium suum uxorẽ duxisse increpat: insanit. Ad hãc insaniam constringẽdã inducunĩ cõuenientes ꝑsonæ: prius nepos suus Phædria qui al quantulũ demoliat irã senis: postea Geta: ad ultimũ Phormio: qui uesaniã senis comminuat penitus: & sic cõsilio aduocatoꝝ quiesceret. Senex cũ uenisset ad portũ dixit ei qdã q uxorẽ duxerat filius non credit: & itẽ alius non credebat

credebat adhuc. Postea multi alii: quare iā credit dicēs: ita tādem postq̄ multi dixerunt mihi: Similiter. i. duriciam meā. i. debuit reuereri. Simultas dr̄ a noīe: qd' est simultum similti qd' pp̄rie significat frontem durā arietis. uix tendā. i. ero monitor: q̄a paratus sum tueri partes illius cū in primis uolui. s. sem. Audio: & concedo q̄ lex posset cogere.

Meditari secū oportet, quo pacto aduorsam ærūnam ferāt,
Pericla, damna, exilia. peregre rediens semper cogitet,
Aut filii peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ.
Cōmunia esse hæc·fieri posse·ut nequid animo sit nouum.
Quidqd præter spem eueniat, oē id deputare esse in lucro.
G. O Phædria incredibile est, quanto herum ante eo sapientia.
Meditata mihi sunt omnia mea īcōmoda, herus si redierit·
Molendū usq; in pistrino·uapulādum·habendæ compedes·
Opus ruri faciundum·hoꝝ nihil qdq̄ accidet animo nouū.
Quidquid præter spē eueniet, omne id deputabo in lucro.
Sed quid cessas hoīem adire, & blāde in principio alloqui?

DONA. ¶ MEDI tari opor. se. Bū additū secū. in sani. n. uidebit, hoc palā agere. ¶ Aduersam ærūnā fe.) Abūdat aduersam. ¶ Pericla, dāna exilia peregre rediēs semp cogitet, aut filii peccatū, aut uxoris mortē.) Supiora ἀσύνδετα. inferiora, itē mixtis cōiunctionib⁹. Sallu. Nā qdē Phyrro, Hannibali, æquor & terra. ¶ Peregre rediēs semp co. Mire a gñe ad spēm nō semel trāsit. Nam cū dicit, pegre rediēs, iā de se loquit, sed latenter. ¶ Semp cogitet. A singulari ad pluralē trāsit. supra dixit oēs at nunc cogitet. Et est ordo: Semp peregre rediēs, quicūq; peregre redit ¶ Aut filii pec. aut uxo. mor. aut mor. fi.) Quamuis iratus filio: non potuit tñ dicere, filii mortē. Cōuenit aūt seni uxoris mortē nō putare magnū incōmodum. ¶ Aut filii peccatū, aut uxoris mortē, aut morbū filiæ. Varie post enumerationem cōclusam hæc ēt intulit Virg. Sed neq; Medoꝝ syluæ ditissima terra, Nec pulcher Ganges, atq; auro turbidus Hermus Laudibus Italiæ certent: non Bactra, nec Indi. Totaq; thuriferis Panchaia pinguis arenis. ¶ Cōia hæc esse: fieri posse.) Ordo est, Semp cogitet cōia eē, & fieri posse peccatum filiꝫ, uxoris mortē, filiæ morbū. ¶ Cōia esse. Cōmune est qd' accidere oibus pōt. ¶ Quicqd præter spem eue. oē id deputare esse in lucro.) Vide iā senē fractū non culpā filii magnā ducere: sed iō idignari, q̄ nō crediderit peccatuꝫ: in quo ipse se reprehendit: & q̄ a peccatoribus dici solebat, hoc dicit: cōia esse, & fieri posse. ¶ Herum anteeo sa.) Legit anteeo sed p cōiunctiuo pn̄ti ādū, anteeo p anteeam. ¶ Meditata sunt mihi oia mea incō.) Nimis comice nō clades, aut ærumnas posuit seruus, sed incōmoda: molere in pistrino, uapulare, habere cōpedes, & cætera: cū hoc nomē leue qddā significet, ut ipse in Eunucho. Immo. n. infeliciter: nā incōmoda alia sunt dicēda Parmeno ¶ Herus si redierit.) Si aut p Cuꝫ: aut seruiliter: ut dubitet ex uoto suo utꝝ dñs redeat: an nō: qd' cupit. ¶ Molēdum esse in pistrino.) Facete enumerat seruus uniuersa supplicia suæ cōditiōis, excepta cruce, & furca: quarum pœnā uerbis extenuare nō potuit. ¶ Habēdę cōpedes.) Vitiosam locutionē seruili psonæ dedit Terē. nā integra eēt si diceret habendas cōpedes. unde qdā nō esse, sed usq; legūt. ¶ Opus ruri fa.) Varie, molēdū, uapulādū, cōpedes habēdæ, opus ruri faciendū. & supra, uerba gerūdia sunt: infra, participia. ¶ Hoꝝ nihil qcq̄ aio nouum. Recte addidit aio: oē. n. qcqd acciderit nouum erit, sed nou aio. ¶ Hoꝝ nihil quicq̄. παρέλκον quartū. ¶ Hoꝝ nihil qcq̄ accidet aio nouū. Tale est illud sapientis Aeneę, Nō ulla laborum, O uirgo noua mi facies, inopinaue surgit. &, Arma paratæ animis, & spe præsumite bellū. Et, Hūc ego si potui tantum sperare dolorē Et perferre soror potero. ¶ Quicquid præter spem euenerit, id deputabo esse in lucro.) Totidē uerbis ē usus quot senex, ad irrisionē eius. Sic & in Adel. Inspicere tanq̄ in speculū in patinas Demea iubeo. ¶ Oē id deputabo esse in lucro. Hoc idē senex oportere fieri dixit, qd' hic facit ergo sapiētior Geta. ¶ Sed qd ces. hoīem adi.) Bñ adire, q̄si terribilē, & pugnaturū, ut, Audet adire uirū. Et Hoīem comice addidit. ¶ Et blande in prin. al.) Recte monuit, non pp̄etuo blande, sed in principio agendū. s̄m præceptum Socratis, q ait, *

Aerūna aduersa

Cōmune

Adire

GVI. ¶ COPOR tet oēs hoies me. i. reuoluere secū: & q̄si exercere. i. mēte. quo pacto. i. quo mō. ipsi hoies ferāt. i. sustineant: possent patiant: tolerēt ærūnā. i. calamitatē. aduersam. i. molestā: aut uacat aduersam: ut ait Do. aut melius est ærūnę epitheton. & quo pacto ferāt dānū: pericula: & cętera īcōmoda maxīe. i. p̄cipue. tū. i. tūc. cū. i. qn̄. res sunt secūdæ. i. pspetæ: bñ succedētes: & ex ai snia. tū aliqs rediēs peregre. i. a lōginqs regionibus distātibus: ac lōge remotis: peregre. n. signat lōge. semp cogites. i. cōsideres hæc q̄ sequūt. eē cōia & posse fieri. s. aut peccatū filii: aut mortē uxoris: aut morbū filię: & ea cogites. ut neqd. i. nō aliqd sit nouū aio tuo. i. ipremeditatū īprouisum. deputato. i. ualde puta: & destina: iudica: existima: uel reputa. uel si uis expone p futuꝝ: queādmodum est futuri tp's. reputa inq̄ id oē qcqd. i. qd' eueniat: p̄ter spē eē in lucro. i. accidisse ex abūdanti ultra id qd' timebas futuꝝ. Ge. o Phæ. incredibile est q̄tū anteeā. i. antecellā: superē. uincā herū meū sapiētia. i. p sapiētiā oia mea incomoda. i. infortunia. sūt mihi. i. a me meditata. i. p uisa. ubi meditata passiue capit tāq̄ ueniēs a uerbo cōi qualia sunt multa alia. Si herus meus redierit: si p cū rediērit herus: sed loqtur s̄m uotū suū: uelle. n. eū nō esse redituꝝ. & iō dixit si herus. n. iā redierat: sed nondū erat auditus ab eis. ē mihi molēdū. i. necesse mihi erit molere. usq. i. assidue. in pistrino. i. qd' nr̄i dicūt in molēdino. nā locus erat in quo circūuagabant molæ trusatiles, & ita frumenta pinsebant. i. molebant. est mihi uapulādū. i. me oportet uapulare. i. cædi, ac uerberari. nā uapulare est cædi siue uerberibus affici: cū sit neutrū passiuū. cōpedes. i. uincula: catenæ colligātes: aut pedes, aut crura, siue tibias, aut alia corporis mēbra. Dicunt. n. cōpedes (ut ait Nonius) nō a pedibus, sed ab impedimēto. Inde cōpedio is. i. colligare & colligādo aliqd ipedire inde cōpeditus, siue ipeditus & p̄peditus. cōpedes ergo sunt hñdæ. i. sum cōpediēdus: & colligādus cōpedibus. opus ē mihi faciūdū. i. me oportebit opari dure & egregie: ruri: aduerbialr̄ p in agro. molēdū, & uapulādū gerūdiua sūt uerba. sed habēdæ & faciūdū sunt participia. nihil. i. non. qcq̄ hoꝝ prædictoꝝ incōmodoꝝ accidet nouū. aio deputabo id oē esse in lucro qcqd. i. qd' eueniet p̄ter spem. sed qd. i. cur cessas. i. tardas: cunctaris: moraris adire hoiem Demiphonē. & bene adire. tanq̄ terribilē & pugnatuꝝ. & qd cessas alloqui hoiem blāde. i. suauiter: lenibus uerbis in principio.

Compedes

SER. ¶ ANTE eo sapi. qd' mō dicit oēs hoies debēr. ego feci: q̄a prouidi omnia mala: quæ possunt mihi euenire.

ASCĒ. ¶ ILLVD quod in textu est: quanti herum ante eo sapiētia: non puto omnino mendosum sed cōmētarius legit quātum. Exēplum uero nostrū hēt· quāto herum anteo: atq; id approbo. Insequētis uero dicti expositione, qd Dona. dicit: herus si redierit: si p cū seruiliter dici: ut dubitet ex uoto suo utrū domū redeat an nō: qd' qdē posterius cupit. Nō puto intelligēdū: ut cōmētarius intellexit. nō. n. loqtur de tpe p̄nti & p̄pterea nihil facit cōtra eiusmodi dictū q̄ iā redierat Demiphonimo hoc dicit herus meus: dicit futura q̄ euenire p̄nt eē hoi puidēda, in qua te multo sagacior sum ipso siqdē. qd' ipse faciendū dicit effici. nam dum adhuc absens esset. cogitaui hæc mecū si herus redierit: molēdum mihi eē in pistrino &c. in quo p latinitate aiaduertes: ut Don. auctor est. Si in textu est molendum mihi esse in pistrino: uapulandum: habendæ compedes &c. uitiosam locutionem poeta seruili psonæ dedit. Nam integrum (inqt essent) si diceret habendas cōpedes: unde quidam non esse: sed usq; legunt:

DONA. ¶PHAE driã mei fratris.) Hæc uerba oñduntur q̃ mitipe ctore suspicatur Phædria. ¶ Mi patrue salue.) Mi tum blan dimenti habet. nã significat, meus. ¶ Salue. sed ubi est Antipho?) Bñ expressit promptũ animũ ad litigandũ, partim ad dita salute, & potius ad iurgiũ puertendo. ¶ Saluũ uenire.) ἔκλειψις, uel ἀποσιώπησις secunda. Gaudeo eni subauditur: qd̃ nisi acceperis, nõ intelliges cur hic responderit, credo. ¶ Saluũ uenire. Iracundiam frangere conatur obsequio & mora. ¶ Saluũ uenire. Altera salutatio & ad leniendum, & ad criminis dissimulationẽ: sed & tertio addit, & Satin' oĩa ex sententia? ¶ Valet. Hic orator e dissimulat: atq; ita mĩ det, q̃si senex nõ iratus q̃rat sed de salute sollicit' sit Antiphonis. ¶ Credo hoc rñde mi.) Hoc, incerta distinctione pnũtiat.

Ex sñia

¶ Sed satin, oĩa ex sñia.) Quod uulgo Oĩa recte? Et deest, q̃ris, aut qd talе. ¶ Vellẽ eqdẽ. Semper hoc uerbũ dolentis est, ac negantis euenire qd̃ uoti sit. ¶ Quid istuc ẽ?)

Vellem equidẽ

Magnã uim hẽt cõtra irã huiusmodi interrogatio. ¶ Bonas me absente.) Mire cõsuetudinẽ exp̃ssit: dicendo Bonas. ¶ Me absente. Sũma criminis. ¶ Bonas me absente hic confecistis nuptias. Crimen in duobus esse demonstrat: q nõ bonas, & q absente patre. ¶ Eho, an id succenses nunc illi? Huc tendebat interrogatio: ut tã integris rebus admirareẽ irasci senẽ: ¶ O artificẽ pro) εἰρωνεία nã nõ est artifex, cuius deprehenditur iocus. ¶ Gestio.) Plus gestio, q̃ uolo. ¶ Dari in cõ.) Non dixit uenire, ut filiũ: sed dari, ut reum ¶ Lenem pa. il.) O artificiũ Poetę, in media patris sæuitia, mentionẽ lenitatis induxit: ut oñdat q̃ facile placari possit. ¶ Lenem pa. il. fa. me esse acerri. Nota ἀντίθετον. nõ eni leni asperrimũ, sed acerrimũ reddidit. & mutauit gradũ, positiuo suplatiuũ opponẽs. ¶ Lenẽ p̃rem illum factũ. Sic Virg. Quantũ mutatus ab illo Hectore. ¶ Atq; nihil fecit pa.) Sũma cõtradictionis, & non dixit, leniter peccauit: sed, nihil fecit, neq; qd̃ punias: sed, qd̃ succenseas: id qd̃ leuissimũ est. ¶ Ecce aũt simi. oia. Ecce aũt uox apta his q̃ noua & improuisa aĩo accidunt. Sic Virg. Ecce aũt gemini a Tenedo tranq̃lla p alta. ¶ Similia oĩa: oẽs cõgruunt.) More stomachãtis, oĩa & oẽs, de his dicit q̃ ad duos p̃tinent. ¶ Vnũ cogno. oẽs no.) Iterũ non duos, sed oẽs. & uarie, cognoris noris. ¶ Vnũ cogno oẽs notis. Sic Virg. Accipe nunc Danaũ insidias, & crimine ab uno Disce oẽs. ¶ Hic in noxia est ille ad defen. cau. adest. Hoc Demipho nõ sine quadã delectatione dixit: quã tñ premit, ob irã p̃sentẽ. ¶ Cũ ille est, hic p̃sto est.) Huic loco reddidit Cicero illũ locũ in Verrinis, Qui ciues Romani erant, si Siculi essent, tñ si eorũ legibus dari oporteret: q Siculi, si ciues Romãi essent. Nã subauditur ad Qui ciues Romani erant, Iudices dabanẽ: ad, Si Siculi essent, subauditur Rei. ¶ Cũ ille est.) ζεῦγμα secũdũ. nã & hic subaudiendũ est, in noxia. ¶ Hic p̃sto est. Ad defendendã caussam subauditur. ¶ Probe eorũ fa. impru.) Nõ imprudens: q a nescit in amore citharistriæ esse Phædriã ¶ Imprudens. Modo insciens. ¶ Nam ni hæc ita essent, cum illo haud stares Phædria. Vide quemadmodum iam præstruat Poeta ad ea quæ futura sunt, ad adiuuandum amorem Phædriæ. ¶ Cum illo haud stares Phædria. Cum Antiphone: scilicet. Et cũ illo ἀντὶ τοῦ pro illo. In eius parte stamus, pro quo facimus. Sic Virg. Iuppiter hic stat. ¶ Si est patrue culpam ut Antipho in se admiserit.) Principium per insinuationẽ subtilem. Et honesta locutio, Si est ut admiserit: p, si admisit. ¶ Si est praue, culpam ut Antipho. Oratoriũ principiũ. ¶ In se admiserit. Bono ornatu addidit, in se: cũ & sine hoc plenũ uideri posset. Et hic est quẽ Cicero succum orationis appellat.

Gestio

Dari in cõspectũ

Lenis acer

Ecce aũt

Imprudens

Cũ illo haud stares

Si est ut admiserit

Succus orõnis

D.	Phædriam mei fratris uideo filium mihi ire obuiam.	
P.	Mi patrue salue. D. salue: sed ubi est Antipho?	Senarii.
P.	Saluum uenire. D. credo: hoc responde mihi.	
P.	Valet: hic est: sed satin' omnia ex sententia?	
D.	Vellem quid. m. P. quid istuc? D. rogitas Phædria?	
	Bonas me absente hic confecistis nuptias.	
P.	Eho an id succenses nunc illi? G. o artificem probum.	
D.	Egone illi non succenseam? ipsum gestio dari	
	Mihi in conspectum, nunc sua culpa ut sciat	
	Lenem patrem illum, factum me esse acerrimum.	
P.	Atqui nihil fecit patrue, quod succenseas.	
D.	Ecce autem similia omnia omnes congruunt:	
	Vnum cognoris, omnes noris. P. haud ita est.	
D.	Hic in noxia est: ille ad defendendam caussam adest:	
	Cum ille est: hic presto est: tradunt operas mutuas.	
G.	Probe eorum facta imprudens depinxit senex.	
D.	Nam ni hæc ita essent, cum illo haud stares Phædria.	
P.	Si est patrue, culpam ut Antiphonis in se admiserit,	

GVI. ¶DE. Video Phędriam filiũ fratris mei Chremetis .i. uenire mihi obuiã: ad uerbiũ est. Phæ. o mi patrue salue. De. salue: uidelicet q tã, q adit, q̃ q aditur dicit salue. Sed ubi est Antipho? Phę gaudeo supple te aduenire saluũ. De. credo te gaudere mea salute. rñde mihi hoc. Phæ. Antipho ualet .i. est incolumis. ipse est hic .i. ĩ hac parte urbis uel in hoc ui co: qa q ppe est, p̃sens eẽ uf. sed satin .i. q̃ris sup. ne .i. utrũ. oia sint sup. satis ex sñia .i. satis ad uotũ: & satis bene se hẽant omnia? De. equidẽ uellẽ omnia esse satis ex sñia: & sm uotum meũ. Phæ. quid istud est pp qd̃ cristis es. De. o Phædria rogitas. confecistis .i. celebrastis. & exegistis bonis nuptiis: per ironiam. me absente .i. in absentia mea Phæ. eho: interiectio deprehendentis causam tristitiæ: an tu nunc succenses .i. irasceris illi ad .i. pp nuptias. Ge. o artificem pbum: per ironiam .q.d. audio pro bene artificem: seu opificem defendere alterius causam: cum tamen contrarium intelligat. De. egon .i. ego ne nõ succenseã .i. debeo succensere illi filio? Gestio: plus est q̃ uolo .i. cupio: & quidẽ cum gestu ostendendo: uidelicet gestibus cupiditatem. gestio .i. uehementer cupio ipsũ filiũ dari: nõ uenire tanq̃ filium: sed dari tanq̃ reum: mihi in cõspectũ .i. ante oculos meos: ut sciat sua culpa .i. per suam culpã. illũ patrẽ lenissimum .i. benignissimum prius .s. me esse factũ acerrimum .i. asperrimum & durissimuz & uehementissimũ Phæ. atqui .i. sed certe o patrue nihil filius fecit. quod .i. propter quod. succenseas .i. irascaris illi De. at .i. sed. ecce: particula ostendens aliquid nouum & improuisum animo accidere ecce omnia similia in noiatiuo .i. adsunt: apparent omnia similia inter Phædriam & Antiphonem. omnes de duobus dixit per indignationem. congruunt .i. cõcordant bene simul. cognoris .i. si cognoueris unũ. noris .i. cognosces, uel cognouisti omnes. Phæ. haud .i. non: est ita ut ais. De. hic .s. Antipho est innoxia: pro noxa .i. in culpa. ille .s. Phædria adest: pręsidio est: seu paratus est: & p̃sto ad defendendã causam alterius. cũ ille Anti. deest. hic præsto .i. p̃sens parat eũ defendere. ipsi trahunt operas mutuas .i. mutuo se adiuuant: hoc est adiuuant alter alterum Ge. senex Demipho. probe .i. recte depinxit .i. descripsit facta iuuenum imprudens .i. nesciens, seu per imprudentiam. qui .s. nesciret amorem Citharistriæ. De. nam ni .i. nisi. ista essent .i. nisi iuuaretis alter alterum o Phædria nõ stares cum illo Antiphone .i. pro illo: hoc est pro illius defensione nam in eius parte stamus: pro quo facimus. Phæ. o patrue si est hoc sup. sit .i. q Antipho admiserit quasi receperit in se committẽdo culpam: hoc est si Antipho admisit culpam &c. est culpandus.

Oẽs de duobus

SER. ¶ECCE oĩa sunt similia. saste est similis Anti. uere estis similes. Nã nisi hoc: sed si qs ut Pho. An sunt iudices inde criminãdi: immo filius meus: qa cũ taceret in cã: quo utrũ iustã causam: uel iniustam haberet scire posset. & hoc est.

¶Ex

Ex qua re minus, rei foret, aut famæ temperans:
Non caussam dico, quin qd meritus †est, ferat' *ali, sit*
Sed si quis forte malicia fretus sua
Insidias nostræ fecit adolescentiæ,
Ac uicit: nostrane ea culpa est, an iudicum,
Qui sæpe propter inuidiam adimunt diuiti,
Aut propter misericordiam addunt pauperi?
G. Ni nossem caussam, crederem uera hunc loqui,
D. An quisquam iudex est, qui possit noscere
Tua iusta: ubi tute uerbum non respondeas:
Ita ut ille fecit? P. functus adolescentuli est
Officium liberalis: postquam ad iudices
Ventum est, non potuit cogitata proloqui.
Ita eum tum timidum obstupefecit pudor.
G. Laudo hunc sed cesso adire quamprimum senem?
· Here salue saluum te aduenisse gaudeo. D. oh
Bone custos salue columen uero familiæ,
Cui commendaui filium hinc abiens meum.

DONA. ¶ EX qua re minus rei foret aut fa.) Nota: hic cōparatiua qualitas est, pauperis * neq; strenui. Et docuit in negotio nuptiarum duabus reb⁹ cōsuli: rei & famæ: hoc ē facultatib⁹ dotis, honestatiq; natalium. ¶ Ex qua re minus fo. Hæc tractatio ē criminis oratoria: in qua defensor accusat crimē, tesiq; purgat. ¶ Ex qua re. Haud uenuste insertū Re, cū ppo suisset Culpā. ¶ Minus rei foret. Quia pauperē. ¶ Famæ. Quia ignobilē. ¶ Tēperās. Cōsulēs, puidēs, moderat⁹. nt, Iā sibi tū eucula male tēperat unde carinis. ¶ Nō cām di. qn qd' me. ē, ferat.) Rhetoricū *διαόριμα* in hmōi exceptiōibus: quo uti solet q ppositæ caussæ fiduciā gerit. Si hoc, aut illud nō oro ueniā, nō deprecor pœnā. ¶ Quin qd' me. sit. Hūc defensorē magis & nō iudicē dicā: sed hic colligit patrocinātis autoritas. nō eni dixit, qd' uoluerit: sed qd meritus sit, manēte eo, si peccauerit tū. ¶ Sed si qs forte malitia fretus sua.) Forte, quasi non defensurus, sed simul caussam cognitur us aduenerit. nec cōtēdit uerum eē quod dicit: ne sollicitū faciat ad credēdū. Sic apud Virgilium. Si nō. Dum uela darēt, si forte dedissent. ¶ Insidias no. fe. ad. Mire īsidias dixit: ut diu cōparata rā: p ignorantiā dolo: q; capti uideant. Adolescētiæ. Opportune ætatis cōmemoratio *πρὸς τὴν συγγνώμην*. ¶ Nra ne ea culpa est, an iu. &c. Potētior facta sniа ē *τῇ ἐρωτήσει*, Et oratorie, Nra ne culpa, an iudiciū? duplex *μετάθεσις*. altera in accusatore, altera in iudices. Et bn̄ suā miscuit psonā, ut reū subleuet & suo merito, & multitudīe reorū. ¶ Nrane culpa, an iudicū. Mire assurrexit in fiduciā defensoris. nā cū supra de Anti. dixerit, nūc intulit nra ¶ Qui sæpe pp inui. adi. di.) Notū alterari * qui inuidēt. ¶ Aut pp mi. addūt pau.) Posteriorē cām honestiorē posuit: ne non Anti. defendere, sed accusare iudices uideret. ¶ Aut pp mise. Primū *ἀντίθετον*. Et oratorie naturā iudicū *τοῦ διλογισμοῦ* expediuit ¶ Ni no. cām, cre. ue. hūc lo.) Suauissime laudauit oratorē: q oīa ad psuadendū idonea aduocās, solū conscium nō adduxit ad credēdū. ¶ Ni nos. cau. cre. ue. hūc lo. Oblique Poeta se laudauit. ¶ An qsq̄ iu. est, q possit, &c. Apparet iam psuasum seni eē uerū aduersariū fuisse Phormionē, nō subiectū atq; appositū sycophantā. uñ ad aliud transit, ut accuset segnitiem in rñdēdo, q̄ leuior culpa est Ita, ut cedētibus mos est, paulatim seni singula extorquere manibus. ¶ Tua iu.) Diserte magis, & absolute, tua iusta: q̄ si aliter diceret. ¶ Vbi tute uer.) Nō dixit, parum dicas: sed, uerbū ¶ Ita ut il. fe.) Vnde scit? an illa Poetæ uirtus est, q oīa ante īduci cognouisse: ne in scena hæc ut noua audiēs, tragicis morib⁹ insaniret? ¶ Fūctus ado. est. of. Oratorie crimē qd' obiectū ē, nō purgauit mō, sed ēt ad laudē cōuertit qd' Rhetores *περίστασιν* dicūt. Et hodie de Apollodoro. ¶ Fūctus ado. of. li. Deriuatio caussæ. & est uenialis status. ¶ Functus ado. est of. lib. Ingeniose nō negauit hoc crimē, occasionē laudis de pfessione sumpturus. ¶ Offm̄ li. Potēter offm̄ noīat, qd' ille crimē appellat. Et nota functus offm̄, actō casu, qd' nos ablto. ¶ Postq̄ ad iu dices uē. est, nō po. co. p.) Hæc apud oratores *μετάθεσις αἰτίας* dr̄, hoc est trāslatio caussæ facti: quē uulgo colorem noīant. ¶ Nō po. co. p. Ergo qd' cogitauit, industriæ est: qd' nihil dixit, pudoris. ¶ Ita eū tū ti.) Timidū, pturbatū. Plautus, Nā ut ex mari timida es. Et ipse in Adelphis, Me miserā, qdnā est

Officiū

quod sic uideo timidū, & pperātē Getā? ¶ Laudo hunc sed cesso adire?) Satis defensiōis, ubi Geta iā adire nō timeat dominū. ¶ Here salue: saluū te aduenisse gau.) Principiū a beneuolētia. Et uide uernalitatē aptissimā secuo callido. credas ne hūc esse: q supra dixerit, Herus si redierit, molēdū eē in pistrino, uapulandum, &c. ¶ Oh bone custos salue.) Ab initio idē motus seruatus est seni. nā idem hoc est, qd' supra dixit, O Geta monitor, quāsi cat qd dicit, bone custos: quā per *ἀντίφρασιν* plus significat q̄ qd supra monitor. ¶ Columē uero fa.) Columē, culmen. an columē, colūna: uñ columellæ apud ueteres, dictū serui maiores domus. Lucilius. xxii. Seruus neq; infidus dño, neq; inutilis cuiquā, Lucili columella, hic situs est. Tubero. Hinc in millessimū annū eorum columine ciuitas cōtinebit. Hora. cōtra p columine colūnā, Iniurioso ne pede proruas stātē colūnam. Ennius x. Regni * uersatum summā uero colūnā. ¶ Columē uero fa. Sustētatio, uel decus. unde colūnæ dictæ, & moralis *ἀντίφρασις ἐν εἰρωνείᾳ*. ¶ Cui commendaui filium hinc abiens meum.) Duplex accusatio est de eo quod fecerit. Hæc conueniunt in eas personas quas spectare non oportuerit.

Columē Columella serui Colūna

GVL. ¶ EX qua re. i. ex qua admissione culpæ foret. i. eēt. minus. i. nō satis. tēperās. i. cōsulēs, puidēs: moderatus. uel (ut alii hñt) obtēperās rei. i. utilitati suæ: q̄tū ad facultates dotis uel rei. i. rei familiari bonis substātiæ suæ aut famæ. i. honestati natalium puta q accipit & pauperē & ignobilē. nā ī negocio nuptiarum duabus rebus cōsuli oportet. s. rei & famæ: hoc est facultatibus dotis, honestatiq; natalium. Si admisit ergo culpā: nō dico cām. qn. i. q nō: uel pp quā non ferat. i. sustineat patiat id qd' meritus sit ferre. s. pp suā culpā. sed si forte qs. i. aliqs. fret⁹. i. cōfisus. sua malitia. i. improbitate & astutia maligna. fecit insidias. i. pditiones & fraudes nr̄æ adolescētiæ. i. iuuētuti. ac uicit. i. obtinuit ī cā. ne. i. utrū. ea culpa. i. illud crimē est nr̄m. an est culpa iudicū: q iudices sæpe adimūt. i. auferūt diuiti pp inuidiā. inuidēt. n. illi tātas copias. pauperi aūt nunq̄ inuidet. aut q iudices addūt paupi aliqd, de quo ē cōtrouersia apud eos pp misericordiā, q̄ mouent in pauperē. Ge. ni. i. nisi. nossem. i. cognoscerē cām. i. totū negociū. crederē hūc Phædriā loqui uera in neutro gñe. i. res ueras. De. an. i. utrū. qsq̄. i. aliqs. est iudex: q possit noscere tua. i. ī neutro gñe. i. res tuas: seu negocia tua. & ea q̄ ad te ptinēt eē iusta. i. æqua. ubi. i. qñ tute. i. tu met. nō rñdeas i. rñsū nō des ita. ut. i. sicut. ille filius meus fecit. Phæ. functus offm̄: uetuste p officio adolescētuli liberalis. i. boni & uerecūdi: seu ingenui ac præ se ferentis bonā naturæ indolē & ingenuitatē. postq̄ uētum est. i. puētū est, īpersonaliter dictū: ad iudices. ipse nō potuit ploq. i. pferre ī lucē cogitata. i. mētis cōceptus. ita. i. adeo. pudor. i. uerecūdia obstupefecit eū. uel ītellige qd cesso adire: q̄si qd tardo & dubito adire. q̄ptimū. i. citissime senē Demiphonē? Deinde in hoc dicto cōcessit ad senē & salutauit eū. o here salue gaudeo te aduenisse saluū. De. o bone custos p ironiā. q. d. o iprobe pædagoge. sed columē. i. sustētaculū, siue sustētatio, fama, decus familiæ nr̄æ. s. & hoc p ironiā dictū est. cui. s. tibi ego hic abiēs. cōmēdaui. i. tradidi fidei filiū meum. Ge. audio. i. intelligo.

SER. ¶ AN quisquam &c. functus. s. pudibundus fuit: immeritissimo aduerbium est.

G. Iam dudum te omneis nos accusare audio
Immerito, & me omnium horum immeritissimo.
Nam quid me in hac re facere uoluisti tibi?
Seruum hominem caussam orare leges non sinunt.
Neque testimonii dictio est. D. mitto omnia: adde
Istuc. imprudens timuit adolescens, sino.
Tu seruus: uerum si cognata est maxime,
Non fuit necesse habere: sed, id quod lex iubet,
Dotem daretis: quaereret alium uirum.
Qua ratione inopem potius ducebat domum?
G. Non ratio, uerum argentum deerat. D. sumeret
Alicunde. G. alicunde? nihil est dictu facilius.
D. Postremo, si nullo alio pacto, uel foenore.
G. Hoi dixti pulchre, si quidem quisquam crederet
Te uiuo. D. non, non sic futurum est: non potest.
Egone illam cum illo ut patiar nuptam unum diem?

DONA. ¶ IAM dudum te omnes nos accusare audio imme.) Vide q̃ in his uerbis etiã uultus quidã serui cõtumacis appareat, & uersute mali. Et hoc est qd dixerat. Ego in insidiis hic ero succenturiatus. ▽ Immerito, & me oium hoꝝ immeri.) Tã tũ impudentiae superest: ut non solũ se, sed alios et defendat. ▽ Horũ oium immeritissimo * horum & sic nos hãc & hunc dicimus. ▽ Nã qd me in hac re uolu. fa.) Bona exceptione locutus est, quasi in aliis omnia fecerit. ▽ Immeritissimo. Ut paruo, falso, de aduerbiis ẽ in o desinentibus. ▽ In hac re uoluisti tibi. Quã cõtemnat itã domini, ut hoc ipso purgatior uideat, Ex hoc apparet, qꝑ addidit Tibi. Sic enim dicere solemus, Quid tibi uis faciã? cũ alieno negotio frustra nos oñ dimus laborare. ▽ Seruũ hoiem caus. ora. leges non sinut.) Ho- nõ q̃si ignoranti dicit: sed stomachose admonet, uelut stultũ, q rem manifestam non cogitet. ▽ Seruũ hoiem caus. orare le. nõ sinunt. Vetuste hominẽ. Sallu. in Iugurtha, Cũ interim Hiempsal reperiretur occultans se in tugurio mulieris ancillae. ▽ Seruũ hominẽ caussam orare leges non sinunt. M re extenuauit conditionẽ suã, dicendo: nõ me, sed seruũ. Et addendo hominẽ, moraliter locutus est. Sic Virg. Venerat antiqs Corinthi de finib⁹ Acron, Graius hõ ▽ Caussam ora. Nõ improprie. sic Virg. Orabunt caussas melius. ▽ Neque testimonii di. est.) Vis scire, inqt, q̃ nõ liceat seruo ꝓ dño dicere? nec testis loco ꝓduci potest ▽ Neque testi. di. est. Varie nõ eni dixit, neque testimonii dicere. ▽ Mitto oia.) Et iã hoc ꝑdidit senex qd' uidebat ualidũ ad accusãtionẽ. Ita gradatim illi singula subducuunt, & accusationis impetus euanescit. ▽ Adde istuc, impru. ti. adole. Haec oia uerba caussalem ad argumentandũ uim hñt. ▽ Mitto, sino: uim hñt cõtra uoluntatẽ ꝓcedentis. ▽ Imprudens ti. adole. sino. σχῆμα ἀσυνδέτως συγχώρησις Et singula ꝓnuntianda, ut plura uideãtur. ▽ Tu seruus, uerum si cognata est maxi.) Sub obtentu huius propositionis, in qua pars legis oñd tur, iã Poeta ꝓparat locũ fallaciae Phormionis de dote accipienda. ▽ Verũ si cognata est ma.) τῷ ἰδιωτισμῷ addidit maxime nã siue est cognata, siue nõ est: nõ recipit τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. hoc ẽ, nõ dicit maxime cognata, & cognata minime: sed aut ẽ, aut nõ est. Alii sic ordinãt, Nõ fuit necesse maxime hẽre. alii sed id qd lex iubet, maxime dotem daretis. ▽ Sed, id qd' lex iubet, dotẽ da.) Id qd' lex iubet ordo. sic Virg. Verũ, id qd' multo tute ipse fatebere maius. ▽ Quaereret aliũ ui.) Quaereret, q̃ idoneũ est ad significationẽ odiorum. Virg. Quaerat sibi foedera Turnus. ▽ Qua ratione inopẽ potius duce. do.) Magno sonitu intulit qd' minus momẽti hẽt aduersus eos q accusantur, q̃ illa superiora ▽ Inopem po. duce. do Nõ inopem potius: sed potius ducebat subdistinguẽdũ est. ▽ Nõ ra uerũ argẽ. deerat. Hoc ita ludibundus absoluit Geta, ut ẽt q̃si p iocuꝫ rñdeat. ▽ Alicunde? nihil est di. faci.) Hoc quasi subridens, & auerso ab illo uultu ꝓnuntiauit Geta. qd' genus actionis, securitatẽ oñdit hominis manifesta dicentis. ▽ Alicunde. Dempho Alicunde ad facilitatẽ retulit: hic sic intelligere se fingit, ut q̃si non his ipse Dempho de ꝓximo a quo dicere incipiat, dixerit Alicunde. ▽ Nihil est di. fa. Mire, ut solet, ꝓuerbio uno dissoluit totam senis intẽtionẽ. ut in Heautont. Quid si hoc ꝑ resciuerit? Quid si redeo ad illos q aiunt, Quid si nunc coelũ ruat? ▽ Postremo, si nullo alio pacto, uel foe.) Oñdit se senex haec pdere: cũ ab his ad alia transcendit exclusus. ▽ Dixti pul. si qdẽ qsquã cre.) Vide q̃ nõ laboret ad rñdendũ Geta: si qdẽ illi p εἰρωνείαν rñdit. ▽ Crederet. Pecuniã cõmitteret. ▽ Nõ, no sic futu. est nõ pot.) Hic iam palmae locus est debitae Poetae. siqdem & oia obiecerit Dempho, & oia soluerit Geta: qbus actis sola irrationabilis exclamatio relinquetur seni. ▽ Nõ, nõ sic futu. est nõ põt. Moralis abnegatio frequenti repetitione firmata. ▽ Egone illã cũ illo ut patiar nuptã unũ die?) Hic est de quo supra dictũ est, Illene indotatam uirginem, atque ignobilẽ daret illi? nunquã faceret. ▽ Egone illã cũ illo ut patiar nuptã? Hic iã pręstruitur q̃ facile triginta minas perditurus sit Dempho, dum illã uult excludere.

Credere

Non nõ

GVI. ¶ TE iamdudum .i. paulo ante accusare nos oẽs immerito .i. sine causa. & audio te accusare me immeritissimo oium .i. q minus ex oibus minime merui accusari. Nã qd uoluisti me facere tibi in hac re .i. in hoc negocio. leges nõ sinunt .i. non patiuntur hoiem seruuꝫ orare cãm .i. orõne defendere uel agere cãm alicuius .i. neque dictio testimonii .i. facultas dicendi testimoniũ. non est seruo hoi. Dictio testimonii est facultas dicendi testimoniũ: quemadmodũ factio testamẽti est testamẽti faciendi facultas. De. mitto .i. omitto: missa facio oia ista q̃ dicis. adde istud qꝑ .s. adolescens imprudens .i. p imprudentiã timuit .i. fuit timidus: nec ullum uerbũ ꝓloqui potuit. sino .i. omitto ẽt & fateor: qꝑ tu es seruus: & multa facere p leges uetitus. Verũ .i. sed. si puella ducta in uxorem est cognata .i. de cognatione. nõ fuit maxime .i. urgentissime. necesse .i. necessarium. hẽre eam in uxorem. sed daretis .i. dare debebatis dotem ipsi cognatae. id quod .i. qd' ut saepe apud Cice. uidelicet dare dotem lex iubet. uel daretis id .s. dotem. quod lex iubet dari. cognata q̃reret alium uirum .i. maritum si dedissetis ei dotem. qua ratione .i. pp quam rõnem potius ducebat domũ. aduerbialiter. inopem .i. pauperem puellã. Ge. ratio quae ducebat eam domũ: nõ deerat, sed argentũ pro dote deerat. De. sumeret .i. sumere debuisset uel debeat. alicunde .i. ex aliquo loco: ex aliqua ratione Ge. dicis qꝑ sumeret alicunde. nihil est facilius dictu .i. ad dicendum, uel ut dicatur, q̃ illud quod dixisti sumeret alicunde. De. postremo .i. tãdem. si nullo alio pacto .i. nullo alio mõ poterat habere uel sumere uel .i. saltem. sumeret foenore .i. p foenus ac usuram uel ex foenore. Ge. hui: interiectio deridentis. dixisti pulchre .i. iucunde, & cõmode, ac uenuste. locutus es siquidẽ .i. si certe. quisq̃ .i. aliquis. crederet .i. pecuniam committeret: te uiuo .i. q̃diu uiuis. De. dicis qꝑ non crederet quisq̃ me uiuo: utcunque res se se habeat. non sic futurum est: ut perpetuo eã habeat uxorem. non potest uel fieri, uel mihi persuaderi: ut si futurũ sit. ne .i. utrum. decet sup. ut ego patiar illam puellam nuptam esse cum illo filio meo. etiam unũ diem, uel uno die: utrumque enim dici recte põt. Dona. autẽ sic iungit hoc consequente.

Dicto Testimonij

SER. ¶ NE que dictio mihi est testimonium s ut dicam testimonium o sit. Postquã senex uidet se nullam rationẽ habere de, cã illa: transfert se ad minas & iram: hoiem qua hoc potuit, efficeret. & probare. Phaedriae dicit in autẽ. nempe.

ASC. ¶ ILLVD non ratio: uerum argentũ deerat: sic capio Ratio qua efficeret ne duceret eam non deerat: hoc est rationis fuit ut non duceret eam inopem sed argentum deerat: quo deficiente: non potuit efficere, quominus eam duceret.

Caussam orare

Testimonii dictio ẽ

Mitto Sino

Alicunde

¶ Nihil

DONA. ¶ NIHIL suaue meritũ est. Ordo & sensus hic est, Nihil mihi mercedis suaue est: ut ego illam cũ illo nuptam feram. Suaue meritũ enĩ, suauem mercedẽ significat. ¶ Hominẽ cõmonstrarier.) Bono ordine puenit ad Phormionẽ a quo magis cõfutabitur. ¶ Aut ubi habitet demonstrarier.) Mire osñdit q̃ hic senex contemnat Phormionem mõ, a quo mox superabitur. ¶ Istũ patronũ mulieris.) Hic & cõtemptũ aduersarii, & sui fiduciam monstrat. ¶ Antipho ubi nunc est?) Mitius nunc quęrit ubi sit Antipho: & utrũ amatæ adhæreat, subtiliter quærit. qđ seruus intelligens, rñdit Foris. ¶ Iã hic aderit.) Virg. Haud sibi cũ Danais rẽ faxo, & pube Pelasga. ¶ Foris.) Foris dixit, cũ fugisse eum sciat. ¶ Abi Phędria, eũ require, atq; adduce huc.) Opportuna & apta simplicitas attribuitur Demiphoni nihil tale de Phædria suspicanti. ¶ Eo recta uia eqdem il luc.) Et amatorẽ ośndit Phædriam: & simul id agit, ne in conspectũ patris ueniat Antipho. ¶ Nẽpe ad Pãphilã.) Nisi hoc Geta dixisset, nõ intelligerent spectatores qd dixisset Phædria. ¶ At ego deos penates hinc saluta. do. de.) Nulla mentio fit uxoris apud Demipho. nõ enĩ cõuenit argumento ut hẽat. neq; qd ĩ Cilicia gesserit, demõstrat ió, qa iã dictũ est, Nf in Ciliciã ad hospitẽ antiquũ: caussa. n. q̃sita est cur abesset, dũ uxorẽ ducat Antipho: & caussa ex argento, idest auaritia, quo minus uideat̃ pati nurũ pauperẽ, q ob spem lucri ab Attica in Ciliciam nauigarit. ¶ Hinc salutatũ. Ab hoc loco. Salutatũ, adoratũ prim ı post reditũ prece. ¶ Deuortar.) Bñ deuortar, q̃si de uia ¶ Atq; aliquot mihi amicos aduo.) Iã præparat ridiculã aduocationẽ: q̃ plures adhibendo iurisconsultos in ertior reddet. ¶ Amicos aduo. Amicos & p testibus, & p aduocatis ueteres posuerũt ¶ Adsient.) Proprie adsient. adesse enĩ dicunt̃ aduocati. ¶ Vt ne impa. Pro non.

Adesse

Nihil suaue meritum est. hominem commonstrarier
Mihi istum uolo· aut ubi habitet, demonstrarier.
G. Nempe Phormionem. D. istum patronum mulieris.
G. Iam faxo hic aderit. D. Antipho ubi nũc est? P. foris.
D. Abi Phædria· eum require, atq; adduce huc. P. eo
Recta uia equidem illuc. G. nempe ad Pamphilam.
D. At ego Deos penateis hinc salutatum domum
Deuortar inde ibo ad forum, atq; aliquot mihi
Amicos aduocabo, ad hanc rem qui adsient.
Vt ne imparatus sim, cum adueniat Phormio.

GVI. ¶ NIHIL est mihi meritũ suaue. i. nulla ẽ mihi merces dulcis, & iucunda: ut patiar illã esse nuptã cũ illo ẽt unũ diẽ. posset m̃ & qdẽ nõ absũt de dici nihil suaue meritũ est ab his: q hoc fecerunt. i. hi q hoc fecerunt. nihil suaue meruerunt. i. nõ sunt digni: qbus cũ benigne & suauiter agat̃: sed acerbe potius & aspere. Nã si dicimus recte merui aliqd suaue: qdni recte dicat̃: aliqd suaue meritũ est a me p passiuũ. qd hic puto congrue fieri. q. d. nihil suaue ab huius rei cõditionibus meritũ est ita: ut ĩ digno illo facto se pbuerit: qbus benignitatis aliqd tribuat̃. uolo istũ hoĩẽ: q fuit pronus puellæ. cõmõstrari mihi. i. oñdi mihi. aut uolo demõstrari mihi. ubi hitet. i. moret̃ cõstat· aut frequẽtet. Ge. nempe. i. certe. uis Phor. demõstrari tibi iterrogando. De. uolo istũ p contẽptũ dixit patronũ. i. defensorẽ mulieris demõstrari mihi. Ge. iã faxo. i. faciã q sup. aderit. i. pñs erit hic De. ubi est nunc Antipho filius? Ph ç. ipse est foris. i. abest ab hoc loco & ab hac uicinia. De. o Phædria abi. i. uade: reqre eũ Antiphonẽ. & adduce p adduc. Phæ. eqdẽ eo illuc: nõ ad Antiphonẽ: sed ad amicã sed uoluit dicere ne ĩtelligeret̃ a sene. recta uia: sępe nõ apponitur uia: sed supprimit̃ eleganter. Ge. nẽpe uadis supple ad Pam. amicã: & hoc dicit: ut spectatores noscant quorsum eat. De. at ego diuertar. i. de uia deflectar. hinc i. ab hoc loco domũ: aduerbialiter. salutatũ i. ad salutandũ· hoc est adorandũ Deos penates. i. Deos peculiares, seu domesticos, & familiares. ide. i. deide. ibo ad forũ causarũ s nõ uænalæ· ut semp fere intelligit Terẽtius. atq; aduocabo. i. adhibebo mihi aliquot amicos. i. aduocatos. amici. n. p testibus & aduocatis apud ueteres ponebant̃ q amici ad sint. s psidio sint mihi ad hãc rẽ. i. ad hoc negociũ. ut ne. i. ut nõ sim iparat⁹. i. iprouisus· siue nõ paratus cũ Phor. parasitus adueniat: q harum nuptiarũ actor fuit.

ACTVS II. SCENA II.

Trochaici octonarii catalectici præter duos extremos.

PHORMIO PARASITVS. GETA.

P. ITane pris ais cõspectũ ueritũ hinc abiisse? G. admodũ.
P. Phaniũ relictam solam? G. sic. P. & iratũ senem? G. oppido. P. ad te summa solũ Phormio rerũ redit·

DONA. ITane patris ais cõspe. ueritũ hinc abiisse?) In hac scena de parasitis uilioribus Terẽtius pponit imaginẽ uitæ: ut in Eunucho de potioribus, & his qui nuper processerint idest de assentatoribus. Animaduertendum autem huiusmodi genus hominum magis a Terentio lacerari. ¶ Itane patris ais conspectum ueritum hinc abiisse? Adhuc narrat̃ fabula de Terẽtio, & Ambiuio ebrio: qui acturus hanc fabulam, oscitans temulenter, atq; aurem minimo inscalpens digitulo, hos Terẽtio pronuntiauit uersus. quibus auditis exclamauerit Poeta, se talem cum scriberet, cogitasse parasitum: & ex indignatione, quod eum saturum potumq; deprehẽderat, delinitus statim sit. ¶ Itane patris ais. Hæc & labia lingens, ut ebrius: & ructans, utpote saturs pronuntiauit actor bonus ¶ Admodum.) Admodum annuendi uim: habet duntaxat modo. & subauditur ueritum ¶ Phanium relictam solam.) Subauditur, ais. ¶ Oppido.) Non aio, sed iratum intellige. ¶ Iratum senem.) Iterum ais subauditur. ¶ Ad te summa solum Phormio rerum redit.) Ideo uelut expergefactus ad has caussas accedit Phormio, quia non diu solicitum conuenit esse parasitum: nec quicquam aliud, nisi de conuiuio, uel propter conuiuium cogitare. adeo, nisi a Geta cogatur, mõ etiam negotiorum Antiphonis negligens est, atq; securus.

Admodum

GVI. ITane &c. In hac scena de parasitis uilioribus Ter. pponit imaginẽ uitę: ut in Eunu. de potioribus: siue de assentatoribus. Phor. Ne. i. utrũ. Geta ais. i. dicis ita. s. Anti. ueritum. i. q timuit cõspectũ pris. abiisse. i. discessisse. hinc. i. ex hoc loco. Ge. admodũ. i. dico eũ admodũ. id ualde ueritũ abiisse. ubi admodũ annuendi uim hẽt & firmandi. Phor. ais inq̃ Phaniũ. i. quã duxit uxorẽ, sicut Glycerium in fœminino genere. esse relictã solã. Ge. sic aio sup. Phaniũ solã relictã. Pho & is inq̃ senẽ Demipho. iratũ. Ge. oppido. i. aio eũ esse ualde iratũ. nã oppido est ualde. Pho. o Phormio. alloqtur seipsũ. summa: ut sit substãtiuũ. i. caput: principale: capitale status rerũ. i. horũ negotiorũ redit. i. redit: retorquet̃ ad se solũ. tute. i. tumet. intristi. p intriuisti. nõ interois intriui intritũ. i. tu machinatus es tu molitus es: seu fabricat⁹ es hoc. a ho- piugiũ & bñ ĩtristi: qa ẽ pasitus: q oio refert ad ea, q̃ sunt cõuiuii: nã iter rusticos hoc uerbũ dr̃ de allio: siue aliq̃ hẽt ba ĩ mortario pmta. ppe aũt cibus eiusmodi ita itritus uocat̃ itrita. & ppea pseuerãs ĩ trãslatiõe subdit.

Oppido

Intero

SER. ITa ne Inducit Phor. q oino uesaniã litigio constringat. Sed imitatiõe Ge. q eũ adducebat pus cõfirmatur· ut seni irascenti resistere possit. Post q̃ de suis malefactis magnã sumet confidentiam ueritum. Anti admodum ueritum, oppido iratum dico.

TVTE HOC INTRISTI, tibi oē est exedendū. accin-
G. Obsecro te. P. si rogabit? G. i te spes est. P. ecce re. (gere.
Quid si reddet? G. tu impulisti. P. sic opinor. G. subueni.
P. Cedo senem. iam instructa sunt mihi corde consilia omnia.
G. Quid ages? P. qd uis, nisi ut maneat Phaniā, atq; ex crimi-
Antiphonē eripiā, atq; in me oēm irā deriuē senis? (ne hoc
G. O uir fortis, atq; amicus. uerum hoc sæpe Phormio
Vereor, ne istæc fortitudo in neruum erūpat deniq;. P. ah
Non ita est. factum est periclū iam pedum uisa est uia.
Quot me censes homines iam deuerberasse usq; ad necem
Hospites, tum ciues: quo magis noui, tanto sæpius?
Cedo dum, en unq̄ iniuriarū audisti mihi scriptā dicam?

DONA. TV te hoc intristi: tibi oē est exe.) παροιμία apta parasito: q̄ de cibo est Hoc aūt iter rusticos de alliaco mortario dici solet. Et bñ intristi. ppric. n. intrita dr̄ hmōi cibus. Accingere.) Appara te, atq; expedi. Ecce re. qd si red.) Totū hoc quasi alia agēs loqtur Parasitus ut ex hoc appareat qd intersit inter audaciā sycophantæ improbi, & prīs familias ptur-bationē minime litigiosi nā ille in bona cā aduocatos q̄rit, & ipse sollicitus i toto actu est hic in puncto tpis se ad calumniā pparauit. Quid si reddet: Bñ iā ad illud respicit fabula, qd futurū ē, pp Phædriā. Sic opin. Nō ad Tu impulisti hoc ptinet, sed ad id, qd' fecit tacit' uoluit Phormio. Quid si red. Hoc ē qd si rñdebit? An, qd si mulierē reddet? Cedo se.) Hic ali exclusisse torporem somni inducūt parasitū. alii trāsglutisse qd' in ore mādebat: quasi hoc more fuerit ad uincēdū senē. Cedo senem.) Nō parui moliminis certamē impēdet, cū senex dixerit Hominē cōmōstrarier mihi istū uolo parasitus dicat, cedo senē. Quid agis?) Nō interrogantis, sed metuētis hoc dictū est. Quid uis, nisi ut ma. Pha. atq; ex cri. hoc Anti. eripiā, atq; in me oēm irā deriuē senis?) Tria pmittit, in qbus ois cā Antiphonis est cōstituta. Atq; ex crimine hoc. Sic dixit ex crimine eripiā, q̄si ex incēdio. Cōsidera triū reȝ, q̄s pmittit, gradus p αὐξήσεις esse seruatos. Phaniū. Vxorē. s. Antiphonis.

Eripio

Antiphonē eripiā. Bñ eripiā dixit: quo uim significat doli, p eo q̄ iā teneat oppressus. Virgil. Tu ne hinc spoliis indute meoȝ Eripiare mihi? In me oēm irā deriuē senis. Deriuatio

Deriuaē crimen

dr̄ inflexio criminis ab eo ad quē ptinebat, ad eū ad quē non ptinet. O uir for. atq; ami.) Ordine laudauit. plus est. n. amicus, q̄ uir fortis. Et apparet aduersū Getā exclamasse: qd' maiorē uim hēt, q̄ si Amice dixisset. O uir fortis, atq; ami. Nominatiuū p uocatiuo posuit. Veȝ hoc sæpe Phor.) Bñ Sæpe addidit, ut sniam faceret de solāli dicto. Vereor ne istæc for. in ner. erū. de.) Quid est istæc? nimiū audax. s. Et cōuenit hoc dictū Getæ q & supra dixerat, Est parasitus qdā Phormio, homo cōfidens. Verum hoc sæpe Phormio uereor, ne istæc fortitudo in neruū erumpat. Ex consuetudine Romana dixit quia sæpe in neruum conicīebant ex aliquo maleficio in carcerem missi. An prouerbiū a sagittariis natū est, q immoderatæ plerīq; uires, adducendo arcu nō telum incitent, sed neruū rump̄nt? An ex eo, q sæpe fortius ferientes neruum sibi aliquē lædāt? Ergo fortitudine nimia sæpe uinci, sæpe decipi contingit. In ner. erū. deniq;. Deniq; mō παρέλκον, Terentiana cōsuetudine, qui hāc particulā in ultima ponit snia. Iam pedū uisa est uia.) Pedum p pedibus. & uisa ἀντὶ τοῦ prouisa. Et totū μεταφορικῶς. Quot me censo. iā deuer. usq; ad necem?) Parasitice totū translationibus loqtur. hmōi est enim uis umbraticoȝ hoīum, scurrulis oratio. Hospites, tum ciues?) ἀνακόλουθα secūdum. deest enim supra, Cū. Et bene posterius posuit id quod maius est. Cedo dum, en unquam iniuriarū audisti mihi scriptam dicam?) Plus est hoc per interrogationē intulisse, q̄ si diceret, Nunq̄ mihi scripta est iniuriarum dica. Iniuriarum scriptam dicam. ἀνωμαλογία. sic enim & Tullius, Scribitur Heraclio dica. Dica. Dicæ, caussa est græce: quæ fit latine dica. ut Acte Acta, Calliope Calliopa.

Dica

GVI. ID omne qd' intristi est tibi exedēdū. i. comedēdū: ab exedo is: qd' ab ex & edo cōpositū ē. Accingere. i. appara te, atq; expedi. & ab eo loco tute intristi: uī posse dici ad Ge. a Phormione. nam cum dixisset Phormio accingere: subdit Geta. Ge. ubsecro te Phormionē q̄si roget eū, ne reiiciat i se crimē sed potius sustineat nō ita in culpa futurus. Phor. si Demipho rogitabit. i. iterrogabit sup hac re. Ge. ois spes est reposita i te. Phor. ecce res. i. adest negociū ipm: seu materia litis & litis modus. qd rñdebit sup. Ant. si reddet mulierē. i. Ge. dicet sup. q tu Phor. ipulisti eū ad id faciendū. Phor opinor. i. puto. sic eū rñsuȝ. Ge. subueni. i. succurre ei Ant. & mihi. Phor. cedo. i. da senē in cōspectū meū: ut ālli rñdeā iā oia consilia. i. oēs uiæ & modi: qbus se nē illudā. sunt iam instructa. i. apparata: pīsio sunt mihi i corde. Ge. qd ages tuis cōsiliis. Phor. qd me uis agere aliud: nisi ut Phaniū maneat Ant atq; ut eripiā. i. liberem Anti. ab hoc crimīe. atq; ut deriuē. i. traducā: transferā: inflectā: cōuertam in me uēm irā pris: deriuatio dr̄ iflexio criminis: ab eo ad quē ptinebat ad eū ad quē nō ptinet Ge. o uir fortis: atq; amicus p amice: ntīs p ucto. ueȝ. i. sed. o Phor. uereor. i. timeo. sępe hoc. s. ne. i. q istęc fortitudo. i. tā audax ai conatus deniq;. i. ad extremū. erūpat i neruū. i. redūdet: uergat in tuū detrimētū. i. ut forsitā detrudaris carcerē. nā ex romana ꝯsuetudie sæpe in neruū cōiiciebant ex aliquo maleficio i carcerē missi: qd puerbiū a sagittariis natū ē: qd' imoderate plerīq; oēs uires adducēdo arcū nō telū incitēt: sed neruū rumpant: uel q sæpe fortius ferietis neruū sibi aliquē lædāt. ergo fortitudie sępe uinci, sępe decipi cōtigit. Phor. ah: iteriectio dolētis: uel idignātis. nō ē ita ut dicis piculū factū ē. i. expiētia facta ē. iā uia pedū ē uisa. i. puisa: q̄ aufugiā si res cogat uel sic itellige. uia est iā uisa pedū. i. pedibus & fugę celeri. quot hoies cēses. i. putas me deuerberasse: de auget. usq; ad necē. i. usq; ad mortē. tū ciues: tū hospites. i. ptī ciues & domesticos: ptim pegrinos siue aduenas & alienigenas. quo. i. q̄to magis. noui. i. cognoui eos tāto sępius deuerberaui sup. uel q̄to magis nos o eos: tanto magis soleo deuerberare eos. Cedo dū: parelcō p cedo. i. dic ru Ge. an. i. utȝ audisti unq̄ dicā. i. cām: tabellā libellū iniuriarū scriptā fuisse mihi: declinaē aūt hæc dica cæ. & p acyrologiā capitur hic p cā. pōt tū hic recte p tabella & chartula ac libello iniuriarū dici. de eo aūt in supioribus iam dictum est.

Erūpeē i neruȝ

Cedo dum Parelcō Dica cæ

SER. IN triuisti i. masticauisti. Si rogabit hęc uerba Phor. pnūt. ita legi q nō rñdeāt uerbis Ge. s̄ mō Phor. deliberat apd se. q̄o se i cā hēat. & Ge. iteri icitatiões suas nō mittit. Dic ergo Ph. apd se: si rogabit senex q̄re s̄ feceri de filio: uel q̄o sciā eē cognatā dicā. Ecce suȝ i re. i. i placito. Audi si uelis scire q̄re s̄ feci. Sed qd faciā si redderet uxorē. sic opinor me rñdere. uel sic opinor qd det. Cędo: puisis rōnibus secū qbus senē aggrediaē, inqt, alter Cędo. i. uerbero & cōuinco. senē meis sentētiis nā iā mihi &c. uel si uolumus q uerba parasiti rñdeant uerbis. Ge. Obsecro te inqt Ge. ut iuues Anti. rñdet Phor. faciā si rogabit Ge. te certe rogat. qa in te ē spes Phor. Ecce ergo: qa rogat adsuȝ i re. i. in cā ut eū defendā. Sed si senex reddet uxorē, qd erit tū? Ge. certe nescio tu bñ puide: qa ipulisti eū ducere. Phor. iō dico si reddet: qa sic opinor q reddet Ge. tu subueni ne ipse amittat. Phor. ne time: qa cædo senē cōnibus meis. qm iā mihi &c. i neruū. i. mollicię & flexibilitatē. qa neruus est flexibilis & mollis. uel aliter tractū est a sagittariis: q aliqñ arcū cū tota uirtute arcuant cōtra hostē rūpunt: uel lędunt sibi neruū brachii uel digiti: & sic deficiunt a ppōsito. Silr de meo: ne cū dñm meū uelis obsistere totis nixibus ai isto forsitā cadat in defectū. piculū. i. experimentū q̄o cōuincā senē: tractū est a cursore q ptendat cursum & hanc metaphorā exeqtur ita. Iam uisa est uia pe. dicā. i. accusationem.

Quid

Quid istuc? P. QVIA NON RETE ACCIPITRI TENDITVR NEQVE MILVIO,
Qui male faciunt nobis: illis qui nihil faciunt, tenditur:
Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur:
Aliis aliunde est periculum, unde aliquid abradi potest:
Mihi sciunt nihil esse: dices, ducēt damnatum domum:
Alere nolunt hoīem edacem: & sapiūt mea qdem sentētia,
Pro maleficio si beneficium summum nolunt reddere.
G. Non potest satis pro merito ab illo tibi referri gratia.
P. Immo enim nemo satis pro merito gratiam regi refert.
Te ne asymbolū uenire unctū, atq; lautum e balneis,
Otiosum ab animo: cū ille & cura, & sumptu absumit:
Dum tibi fit quod placeat, ille ringitur: tu rideas:
Prior bibas: prior decumbas: coena dubia apponitur?

DONA. ¶ QVID istuc? Interrogare dr̄ & fingit Geta, ut parasitica progrediat̄ oratio. ⁋ Quia non re. ac. ten. neq; mil.) Rursus per ἀλληγορίαν loquit̄ parasitus: ut totū triuiale sit, a cōmunis esciscq; trāslatū. ⁋ Quia nō rete accipitri tēdit, neq; miluo. Legit̄ & tenuiū. bēt eni u litera: eum d cōmunionem. ⁋ Quid ma. no.) Ore, & unguibus. s. ⁋ Illis qui nihil fa. ten.) Non sic accipe, nihil facisit. q. d. nec bñ nec male, sed eū legeris nihil faciunt, subaudito, nobis male. ⁋ Quia eni in illis fruc. est.) ποσρέλκον tertius, quo aut quia (& sic Enim subiungat) aut ipsum Enim supuacuū est. ⁋ In illis fruc. est. Quia nihil faciūt nobis male. ⁋ Quia enim in illis fru. est. Fructus, cibus: quia frumē dr̄ tractus gulæ: qua cibus in aluū demittit̄. ⁋ In illis opera ludit̄. Qui male faciunt nobis. ⁋ Ludit̄. Exercet̄. An illudit̄, id est frustratur? ⁋ Alus aliunde est periculum, unde aliqd abradi pōt.) Vtrū hic sensus est, quasi dixerit, Aliud alius periculū affert, a qbus aliqd auferri pōt: an, ali aliunde periclitant̄ q̄ credunt̄: est. n. illis caussa periculi, non quæ uidet̄, sed qa ab his aliqd auferri pōt. ⁋ Vnde aliqd abradi. Abradi per uim auferri. ⁋ Mihi sciunt nihil esse.) Rei scilicet. ⁋ Ducent dā. do. Secundū ius. s. quo obærati, cū soluendo nō essent, ipsi manu capiebantur. ⁋ Ducēt dānatū domū. Vsus est uerbis ad extenuādam pœnam, & rē ad cōmodū transferendā nā quod obæratis imminet cum est, id parasitus maxime optat, duci ab aliquo domus. Addidit aūt dānatum: quasi qui irridat genus dānationis, in qua uictor pascere cōpellit: & pas it uictus. ⁋ Alere no. ho. eda.) Sensus est. Sciunt edacē: & iō nolūt alere. Et hoc sic pnunciandū, ut facere totū uideatur illatū, Quando obæratus, sit sub hmōi pœna: nec accusari ab aliquo seqtur, neq; dānari. ⁋ Hoiem edacē.) Se significat. ⁋ Sapiūt.) Sibi consulunt. ⁋ Pro maleficio si beneficiū summū no. red.) Parasitice beneficiū summū dixit alere. ⁋ Pro maleficio) Pro iniuria. Reddere. Retribuere, reponere ⁋ Nō pōt satis p me. ab illo tibi referri gratia.) Multū pmittit Geta parasito, cum dicat: nihil futurū, quod pro merito possit accipe ⁋ Nō pōt satis p merito ab illo. Hmōi snias inferunt Poetæ parenthesi cū his quæ uolunt inferre. ⁋ Ab illo tibi referri gratia. Nō ab eo, q te dānatū duxerit: sed Antiphone, de quo sermo ē. ⁋ Immo enim nemo satis gratiam pro me. regi re.) Bñ parasitus, qa qd pstat, debere se dicit. Et est pprīū psonæ inferioris. Virgi. Tu mihi quodcūq; hoc regni tu sceptra Iouēq; Cōcilias: tu das epulis accumbere diuum. ⁋ Gratiā. Vicem. ⁋ Nemo satis p merito gratiā regi refert. Rex alias regnator, alias dñs. alias diues signat. Sed nunc rōnē hēt nois ad aliqd dicti, ad significandū parasitum. ut enim parasitus regis est, & libertus patroni: sic econtrar o rex parasiti est: & patronus liberti. quod si nō esset, non Nemo tantūmō, sed nemo parasitus diceret. ⁋ Te ne asymbolum uenire unctū, atq; lau. e bal.) Hæc nō ab Apollodoro, sed e sexto satyrarū Ennii trāslata sunt oia, qppe sine cura, lętus, lautus eū aduenis, infertis malis. & expedito brachio, alacer, celsus, lupino ipetu, expectās mox dū alterius obligurias bōa qd eēs dñis eē ai. Pro diuū fidē, ille tristis ubū dū seruat, tu ridēs uoras ⁋ Te ne asymbolum. Et hoc nomē cōstat inter parasitos cōfictū, atq; eē positū esse. Cōtra illud in Andria, Symbolū dedit, cœnauit. ⁋ Otiosum ab aīo ἀπλεονασμὸς Nā addidit ab ⁻tū sufficeret aio. ⁋ Cū ille cu. & sump tu absu.) Cura in apparando, Sumptu in coemendo ⁋ Dū ti. fit qd pla.) Acuenda uox ī eo qd ait Tibi. Et hoc emphātice adiectū est, nō sui curā, sed cōuiuarū, gerere illi quo. at. ⁋ Ille rin. tu ri. Poetico lepore isdē syllabis diuersa significātia ppe in uicē posuit, ringit̄ & rideas. ⁋ Ille rin. tu rideas. Varie nā pnuntiatiuo cōiunctiuū mis. uit. Nō eūī dixit, ringat. Ringi est stomachari tantū. est eni trāslatio a canibus latraturis. ⁋ Prior bi pri. decū.) Hoc ad pcacitatē parasitorū retulit. ⁋ Prior decū.) Sic alibi, Mature ueniunt, discumbit, inqt ⁋ Cœna du. ap. Et hoc adeo parasiticū uerbum est, ut id non intelligat Geta.

Fruct° | Frumē | Ludit opera | Abradi | Damnatus | Sapiunt | Maleficium | Reddeṫ | Gratia | Rex | Parasitus | Asymbolus | Cura Sūptus | Ringi | Cœna dubia

GVL. ¶ GE. Quid i. rur. istud est q̄ nunq̄ agit̄ in te iniuriarū: uel un̄ istud est. Phor. qa rete non tendit̄ accipitri. hic accipiter pistris dicl nat̄. nec miluo. s. illis auibus rapacibus: q accipiter & miluus male faciunt nobis: q sunt nobis molesti & noxii. Rete aūt tendit̄ illis auibus: q̄ nihil mali faciūt nobis. qa eni. i. qa certe. fructus hic. i. cibus. nā frumē dr̄ tractus gulæ, quo cibus in aluū dimittit̄. qa ergo fructus ē in illis, q̄ nihil mali faciunt. opa. i. labor industria ludit̄. i. pditur frustrat̄ illudit̄ in illis rapacibus auibus: q̄ esui nō sunt idoneę: periculū est. i. imminet. aliunde. i. ex alia cā aliis hoibus un̄. i. a qbus aliqd pōt abradi. i. p uim auferri, & extorqri. sciunt hoies illi quos deuerbero. nihil eē mihi. i. me hr̄e. dices. i. tu Ge. posses dicere: q ipsi ducent me domū. i. in domū suā. dānatū. i. addictū: destinatū: astrictū illis, qbus nō sum soluēdo p iniuriis reparandis. sed rūdeo q ipsi uolunt alere. i. nutrire. me hoiem edacē. i. multi cibi. & quidē sapiūt. i. sapiēter agunt. & recte sibi cōsulunt mea snia. i. meo iudicio. i. ut iudico s. nolunt reddere. i. retribuere: reponere summū bñficiū. s. alere parasitū p maleficio. i. p iniuria illata sibi. Ge. gr̄a. i. meritū bñficiū parnō pōt satis referri. i. rependi tibi ab illo Anti. p quo ita laboras. p merito. i. p bñficio pstito, & in eū collato. Phor. immo enim. i. sed certe. nemo parasitus. s. refert satis gr̄am. i. uicem regi. i. diuiti p merito suo ī parasitū alēdo eū. sicut pro nus liberti dr̄, & libertus prom: sic rex parasiti, & parasitus regis. Res interdū capitur p regnatore interdū pro dño: nōnunq̄ p diuite. ne. i. utrū. potes supple referre satis gr̄as p hoc merito. uidelicet te uenire unctū unguētis more maiorū. lotum. i. ablutū e balneis ad symbolū. i. cœnā. ad quā cōparandā proprie multi cōtulerunt: de quo satis prius dictū est. & te uenire otiosum. i. securū ab aīo: ab uacat hoc est tranqlli animi & quieti cū. i. qñ. ille rex diues absumit̄. i. cōficit̄. cura. i. solitudine in apparando. & sumptus. i. impensa absumendo bona sua. dū i. quādiu. fit i. parat̄ id qd̄ placeat tibi. & cū ille rex ringitur: uerbū deponēs. i. stomachat̄ indignatur: irascit̄. tractū a canibus. itaq; ringi dr̄. q irascēdo gestus & modos imitatur ranū ringentiū oñdendo. s. dētes: crispando nasum: rugando frontē: & in acrē sonitū prūpendo. Inde rictus rictus ētul. i. uel oris apertio, sed in brutis, uel ipsum os brutorū qd̄ musellū uulgo noīant. cū ergo ille dites ringit̄: tu rideas: bibas prior. añ ipsum decumbas. i. sedeas ad mensam: & in toro recumbas prior añ eū cœna dubia. i. adeo ampla: & ferculis uaria: ut quem tu cibum perferas, ignores, seu dubius sis. cœna ergo dubia apponitur. i. mensis adhibetur. Ge. non intelligens Geta quid sibi uelit dubia cœna subiungit.

SER. ¶ ILLIS qui ni. f. ueluti colub. qa eni. i. certe. Aliis adaptat similitudinē ab illo Anti. immo nō debet referre gr̄am: qa tāta mihi fecit q nō solū ē dñs meus: sed ēt rex: qa an est parū.

Fruct° | Res | Absumi | Rictus

DONA. ¶ QVID istuc uerbi est?) Ut intelligat populus iccirco non intelligit, & uult doceri Geta. Ostēdit aūt Poeta ꝓ unaquaqꝫ re uerba ꝓpria eē, neqꝫ cōia cū iis, q̄ dūtet si sunt actus. ¶ Ubi tu du. qd su. po. Nō potius, sed potissimū dixit: ut ī re oī alus alia mōstraret potiora. Plau. Stādū ē in lecto, si qd de sūma petas. ¶ Hęc cū ra ineas.) Intelligas, æstimes. ¶ Quā sint su. & q̄ cara sint.) Nonnihil philosophatus ē Poeta, ostēdēdo multis suauia eē q̄ cara sint. ¶ Cara. Magni ꝑtii. ¶ Ea q ꝓbet, non tu hūc ha. pl. ꝑ. deū?) Hoc est qd ait, Immo enim uero nemo satis ꝓ merito gratiā regi refert. ¶ Nō tu hūc eū ha. pl. ꝑ deū? Pręsentes dii sūt, uel qui statim ꝑstant, uel qui coluntꝰ & uidentꝰ, ut sol & Luna. Alii pñtē ꝓ potētissimo accipiūt. ut Virg. Quo non ꝑsentius ullū. ¶ Senex adest, uide qd agas. Interuenit senex ultimo. & qdē qd extra argumētū per inuētionem dici potuit, consumptum est. ¶ Vide qd agas. Nō terrētis est, sed eacitātis. ¶ Prima coitio acerrima est.) Translatio est a prælio. nā & cōgredi milites, & coire dicuntꝰ. ¶ Si eam sustinueris.) Multū de illo exigit, qñ non dicit, si eum repuleris: sed potius, si eam sustinueris. ¶ Post illam iam, ut lubet, ludas licet.) In officio militari omne negocium uel pugna, uel ludus.

Inire · Cara · Præsentes Dii · Cōgressio · Coitio · Ludus

G. Quid istuc uerbi est? P. ubi tu dubites, qd sumas potissimū.
Hæc cū ratione ineas, q̄ sint suauia, & q̄ cara sint,
Ea qui præbet, nō tu hunc habeas plane præsentem deum?
G. Senex adest: uide qd agas. pria coitio ē acerrima. *Iāb quad.*
Si eā sustinueris, post illā iam, ut lubet, ludas licet. *acatalec.*

GVI. ¶ QVID istud uerbi est.i. qd sibi uult hoc uerbū uidelicet cœna dubia? Ph. ubi.i. qñ. dubites qd ciboꝝ potissimū.i. ꝑcipue: principalissime & ꝑter alios cibos sumas, tunc dr̄ cœna dubia. Si ineas.i. intelligas: æstimes: cōsideres hæc merita regis, uel fercula cœnę, cū rōne.i. ut par est & decēs. q̄.i. quātū. ea fercula sint suauia.i. dulcia gustu. & quātū sint cara.i. magni ꝑtii. nō interrogādo. q.d. ita nō hēas.i. non reputes hūc regē: q ꝓbeat ea fercula eē plane prorsus Deū.i. tanq̄ Deū: cui referri gratia nō possit. præsentē.i. uel ꝓpitiū uel potētissimum & efficacissimum. uel præsentē i. q statim præstet: uel q colatꝰ & uideatꝰ ut Sol & Luna Ge. senex Demipho adest. uide qd agas.i. sis paratus recte ꝛndere. incitātis. n. est dictū illud, nō terrentis. prima coitio: a coeo is tum tu fit coitio onis.i. prius ꝯgressus prima cōsertio manuū est acerrima.i. uehemētissima: translatio est a ꝑlio. Nam & cōgredi milites & coire dicuntꝰ. si sustinueris.i. si sustētaueris: seu toleraueris eam nō succūbēdo post illam coitionē. licet.i. permittitur tibi ꝙ sup. ludas.i. illudas senem iam: ut lubet i. ut placet tibi.

Si ineas · Coitio

SER. ¶ QVID istud uerbi est quod dicis dubia cœna Phor. expon. ubi i. in qua cœna &c.

ACTVS SECVNDI SCENA III.

DEMIPHO, GETA, PHORMIO.

D. En, unquam cuiquā contumeliosius *Senarii*
Audistis factam iniuriam, q̄ hæc est mihi?
Adeste quæso. G. iratus ē. P. qn tu hoc age:
Iam ego hunc agitabo pro deum immortalium,
Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho?
Hanc Demipho negat esse cognatam? G. negat.
P. Neqꝫ eius patrem se scire, qui fuerit? G. negat.
D. Ipsum esse opinor, de quo agebam: sequimini.

DONA. En, unq̄ cuiq̄ cōtu. au. fa. iniu.) In hac scena, ut rhetoribꝰ placet, uelut: q̄dā cōtrouersia est, q̄ uno tpe ex utraqꝫ pte tractatꝰ: Ut si qs dicat legē eē ne de eadē re bis agatꝰ: & itē ut orbā ꝓximus ducat, qdā absente pr̄e sub h̄ noie uxorē coactus ē ducere. uult illā pr̄ adueniēs eiicere matrimonio. cōtradicitꝰ. Meminisse aūt debemus, in oī cōtētiōe ea maxime dici, q̄ simplici prīfamilias & calūnioso sycophātę, & improbissimoqꝫ parasito cōgruere, poetæ uisa sunt. ¶ En, unq̄ cuiq̄ cōtumeliosius audistis factā iniuriā? Iā istructi sunt aduocati & recte. lōgū. n. fuerat oia hæc post scenā geri. ¶ En unq̄ En uim hēt indignatiōis post enarratā iniuriā. ¶ Quā hęc ē mihi?) Facta iniuria, subauditꝰ. ¶ Adeste q̄so.) Interī aduocati Demiphonē seq inducūtꝰ. & ridicule tacēt prius, postea locuturi. Et adeste ꝓprie, adesse. n. cāę ꝓprie dicuntꝰ patroni & amici. ¶ Adeste q̄so. Proprie aduocatis adeste dixit. Et qa ipse ꝓperātius pgit, rogat ut assequrentꝰ. ¶ Iratus est.) Hoc ad excitādū Phor. dr̄. ¶ Quin tu hoc age.) Annuit ut taceat: & sigñat silētiū. ¶ Iā ego hūc agitabo. Mō Iā celeritatis ē signū Hūc, cū ꝯtēptu dixit. Agitabo, pturbabo. ¶ Pro deū im.) ἔκλειψις. deest fidē, aut qd tale. Cic. in Oecono. Quid igit ꝓ deū imortaliū primū eā docebas quęso? ¶ Pro deū imor. Artificiose prior exclamat: ut Demipho q iniuriā passus est, ultro impetum accusatiōis incurrat. ¶ Phaniū ne. eē hāc sibi co.) Additū ꝓnomē est: q̄si notā oibꝰ diceret. ¶ Phaniū eē hāc sibi co. Magno ingenio Tere. impudētiā calūniatoribꝰ expsſit. nā & prior incipit, & prior accusat. Et qa nō pōt dicere, expellit Phaniū Demipho: negat cognatā, inqt. ¶ Negat.) Una opera Geta in duplici uersatꝰ dolo. nā & audiēte iā sene, se eius defensorē tanq̄ absentis, assimulat: & irritat ad uociferatiōnē Phormionē, q clamādi ulterius cām nō haberet, si taceret Geta. ¶ Neqꝫ eius pa. se scire qui fuerit.) Ambiguitas: q̄ tū sensu discernitꝰ. ¶ Cognatā De. Hæc est flagitatio, quæ ēt nomē tumultuose ꝑsequitꝰ atqꝫ exagitat. ¶ Ideo callidus sycophāta patrisfamilias ꝓpriū nomen non solum inuidiose infert: sed etiam repetit.

En · Adesse Causæ

GVI. En unq̄ &c. In hac scena habetur controuersia inter Demiphon[em] & parasitū nuptiis factis in absentia pr̄is: q pr̄ cupit summope a filio puellam abiici: qd ipedire innititur Phormio parasitꝰ. De. En.i. uere. & uim hēt indignatiōis. uos mei aduocati audistis unq̄ iniuriā factam esse contumeliosius.i. iniuriosius: & cum maiori contumelia cuiq̄.i. alicui hoi, q̄ hæc iniuria est facta mihi. quæso adeste.i. tanq̄ patroni & amici pręsidio sitis mihi, & auxilio. Ge. Demipho est iratus. Phor. qn: idest quinimmo tu Geta age hoc.i. fac quod tu nunc facis.s. tace. nam eo loquēte alter tacebat. & ideo hoc dicto silentiū innuit iam h c est sceleratius signū. ego agitabo.i. pturbabo: cōmouebo: uersabo: succutiā (ut dicunt) hunc: ꝑ contēptū dicitur.i. senem. Proh Deum.i. Deoꝝ immortalium. fidem imploro sup. Demipho negat.i. est ne uerū, ꝙ Demipho negat hanc Phanium esse cognatam sibi: & iterum repetit: ostendens maiorem indignatiōnē: & maiorem exclamationē: Demipho negat hanc sibi cognatam. Ge ipse negat sine dubio. Phor neqꝫ pro & non: subaudi uerꝫ ne est: aut dicit ne se nō scire.i. non cognoscere patrem eius Phanii: qui fuerit: uel qui fuerit pater eius, uel de cognatione senis, uel ille modus dicendi ponitur pro hoc: est ne uerum se nescire qui fuerit pater eius puellæ. Ge. negat se scire qui fuerit pater eius. De. opinor ipsum esse Phormionem: de quo aiebā alloquitꝰ suos aduocatos hoc dicens: cū animaduertit parasitum sequimini me properantem ad eū conueniendum.

Succutere

SER. En unq̄. Inducto Phormione: & confirmato ut senis litigio audacter obsistat: offertur senex ipse adducens secū multos aduocatos. & exorans eos: ut fideliter intersint causæ suæ: ꝙ uolebat illam non esse cognatam suam probare. Ila alloquitur amicos. En unq̄ &c Iniuria quod cū nō sit cognata data est filio. Qui Geta semper incitabat Phormionem ad hoc ille. quin tu hoc ages semper.s. non dimittes me incitare. Proh Deū. alte ut audiat senex.

P. Nec Stilphonem ipsum scire, qui fuerit? G. negat,
P. Quia egens relicta est misera. Ignoratur parens,
Neglegitur ipsa, auaritia uide quid facit.
G. Si herũ insimulabis †auaritiæ, male audies. *alr. malitiæ*
D. O audaciam, etiam me ultro accusatum aduenit.
P. Nam iam adolescenti nihil est quod succenseam,
Si illum minus norat: quippe homo iam grandior
Pauper, cui in opere uita erat, ruri fere
Se continebat ibi agrum de nostro patre
Colendum habebat sæpe interea mihi senex
Narrabat se hunc neglegere cognatum suum.

DONA. ¶ NEC Stilphonem ipsum q fue.) Hæc asseueratio mentiẽtis est, imitata ueritatẽ. ¶ Negat. κοινῶς prima. nã extrinsecus audiendũ est, Pater. ¶ Sequimini.) Apparet Demiphonẽ, ut patrẽ familias, pturbati nõ mediocriter: qppe q & aduocatos congsiuerit aduersus hoiem sine aduocatis agentẽ: & pgredi nõ audeat, nisi illi sequãtur. ¶ Sequimini. Sequimini dicit, q ppetantius & cõcitatiore gradu pergit iratus. ¶ Nec Stilpho. ipm scire.) Quã multa calumniatores clamandi caussa dicunt, & uociferandi: ut ipso strepitu terreant. ¶ Nec Stilphonẽ ipm. Tantidẽ qđ supra, Neq; eius patrẽ. Scire debemus hoc nomẽ, non fictũ a parasito, sed auditũ a puella quæ uxor ducta sit, dici. ¶ Quia egens reli. est mi.) Cõis locus in auaritiæ qualitate approbatior. facilius enĩ hoc de oĩbus, q̃ de Demiphone credatur & iõ Ignoratur dixit, & Negligitur: non ignorat nec negligit Demipho. ¶ Ignoratur.) Nõ agnoscit, ignorariq; fingitur. hoc enĩ significat mõ. ¶ Parens.) Pater. nã ut uariaret, parentẽ dixit, quẽ supra dixerat patrẽ. Patrẽ ergo dicit puellæ a Demiphone ignorari. ¶ Negligit ipsa.) Quia fieri põt, ut q ignoret parentes puellæ, id est ignorare se dicat, tamen ipsam nõ negligat puellã: utrunq; cõquestus est. ¶ Vide aua. qd fa.) Hæc cõuersus ad circulũ, & coronam circunstantiũ dicit: & cõqueri. Nulla enĩ re magis populus cõcitatur, q̃ si qs egenũ cõtemnat: unde & bonis inuident, & malos extollunt, inqt Sallu. ¶ Vide auaritia. Proprie Vide stomachantibus cõuenit, q indignatione coguntur q̃si cũ aliquo colloq. Sic in Adelphis, Illud sis uide, exẽplũ disciplinæ. Sunt q putent illũ alicui de corona circunstantiũ dicere moraliter. ¶ Si herũ insimulabis aua.) Insimulare est crimen ingerere. ¶ Si herũ insi.) Insimulatio est, & falsi & ueri criminis incusatio sic Cicero, Nihil eorũ q̃ Galli insimulabant, negarunt. Insimulo genitiuo iungit. ¶ Male audies.) Scilicet a me. ¶ O audaciã.) Hęc exclamatio ostẽdit q absente patre defenderit filius. ¶ O auda. ẽt me ul. accu. adue.) Hic iã ostẽdit psuasum esse Demiphoni uim adhibitam filio suo uxorẽ ducere: uno, cũ hunc audacẽ appellat: altero q dicit Etiã, q̃ cõiunctio & Antiphonẽ cõplectitur: & sic, accusatũ. ¶ Nã iam adole. nihil est qđ succẽ.) Sic subtiliter, ac latenter purgat a Phormione: nã cũ dicit, Nihil est qđ iã succenseã adolescenti ostẽdit adhuc succensuisse & inimico fuisse aio. Cũ aũt addit, Si illũ minus norat: ostẽdit eũ contradixisse sibi, & restitisse iudicio. & sic dicit, q si adolescens nõ agnoscens puellã, ueniã nõ meruerit: pr̃ negata cognata ferri non possit. ¶ Nihil est qđ succenseã. Succẽsere dicimus eũ, q cũ amare debeat, læsus irascitur. Et uide, ut ueteratorie cõfidat cõtra dixisse adolescẽtẽ. ¶ Si il. mi. no.) Nõ dixit nõ norat: sed minus norat: q̃ si & ipse nosse debuerit. ¶ Quippe hõ.) Repente transit ad nominatiuũ, cũ supra dixerit illũ: & deest Erat, qđ assumitur ab inferiore. ¶ Iã grã.) Hic cõparatiuus nõ hẽt significationẽ, qua magis siue minus a positiuo significet. Vt, Iã senior, sed cruda deo, uiridisq; senectus. ¶ Quippe hõ iã grãdior. Argumentalis narratio dicitur, q̃ nunc subiecta est ad fidem faciendã: & cõstituendã psonã defensoris. Et grandior, non grandis q d. q grandior fuit. q̃ ut illũ adolescens optime nosse posset. ¶ Iam grandior. Proprie grãdis ad speciẽ refertur ætatis, ut grandis puer, & grandis natu dr̃. Cui opa, ui. erat.) Hic ostẽdit q̃ paup fuerit. & Opa septimi casus est: & Vita nominatiui. ¶ Cui opa, uita erat. Opa p actu posuit. & Opera hic ablatiuus casus es. ¶ Ruri fe.) Id est ruri opa faciẽdo q̃rebat cibũ. Et bñ addidit Fere. nõ. n. semp, sed plerunq;. ¶ Ruri fere se cõtinebat. Expresse ostẽdit miseriã hoĩs, q in urbe natus, interdixerat sibi accessu eius, ob pudorẽ inopiæ. nã hoc significat Cõtinebat. unũ contenti dicunt, in malis durantes. Hoc aũt ueteres faciebant nobiles, cũ ad pauptatem redacti essent. ¶ Ruri fere se cõtinebat. Cõtinere se dr̃, q cõtra uoluntatẽ se cõtinet. ¶ Colendũ habe.) Virg. Cõductaq; pr̃ tellure serebat. ¶ Sæpe inte. mihi senex narra.) Miserabiliter, & inuidiose positũ senex. & maiore fide, narrabat dixit. nõ querebat. Et uide cõgestionẽ argumẽtorũ. Et ordo est. Sæpe narrabat senex hunc suũ cognatũ se negligere. ¶ Sæpe interea mihi senex narrabat. Hẽt misericordiam odiosa narratio. ¶ Se hunc negli. cogna.) ἀμφιβολία. sed in sensu dissoluit. ¶ Cognatũ suũ. Hoc crimen & caussa ẽ q cognatum addidit.

Vide

Insimulare

Succensere

Grandior

Senior

Grãdis

Opera

Fere

Cõtinere se

Cõtenti

GVI. ¶ PHOR. Nec i. & non: subaudi dicit se non scire ipsum Stilphonem (quem Phormio fingit esse patrem puellæ) qui fuerit. idem loquendi genus uti prius. i. dicit se nõ scire q fuerit ipse Stilpho. Ge. negat se scire q fuerit Stilpho. Phor. qa ipsa misera puella relicta est egens. i. inops. propterea parẽs. i. pr̃ eius ignoratur a suis propinquis. ipsa aũt puella negligitur, qa pauper & egena: nec ab aliquo recognosci amice potest sine lite: unde quid auaritia facit. Ge. Si insimulabis. i. si accusabis. Nã insimulare est crimen ingerere: & insimulatio est falsi, uel ueri criminis incusatio. & isimulari genitiuo iungitur. Si insimulabis herum meum malitiæ. i. improbitatis. male audies a me. i. ego quoq; te accusabo: & probra tibi ingeram, ac cõuitia. De. o audaciam. i. miror tãtam inesse homini isti temeritatem. ẽt ipse aduenit accusatũ me ultro. i. non lacessitus. Phor. nondũ herus a Phormione cõpellaẽ. Nam nihil est iam quod. i. propter quod succenseam. i. irascar adolescenti Antiphoni: q in hac re repugnauerit. si minus. i. si non nouerat illum Stilphonem puellæ patrem. qppe, quia certe homo. s. pater puellæ erat sup. iã grandior. i. grandæuus: grandis natu: cõparatiuũ p positiuo. Grandis autem sæpe dicitur de ætate: ut Grandior Nestore dicitur q Nestorem uincit ætate ergo iam homo erat senex: erat pauper. cui uita erat. i. sustentabatur opera: in ablatiuo. i. industria: labore corporis. i. per laborem suarum manuum. uel cui uita erat. i. consistebat in opera. i. in manuali operatione: & quotidianis lucellis ipse fere. i. ut plurimum. & (quod dicunt) communiter. continebat se ruri. i. uiuebat in agris operi insudans assiduo. Continere dicitur, qui contra uoluptatem se continet unde contenti dicuntur in malis durantes. Ibi. i. ruri. ipse habebat agrum colendum: idest arandum de nostro patre: idest conduxerat illum agrum quem coleret ex patre nostro: partem illi fructuum daturus aut pecuniæ summam soluturus interea i. dum uiueret ita ægre uictũ queritans sæpe ipse senex: idest iam grandis & grauis annis. narrabat mihi hunc suum cognatum. s. Demiphonem negligere se q pauper esset.

Simulatio

Grãdis

SER. ¶ NEGAT alte nec Stilpho. Stilpho uocabatur Chremes apud Lemnũ: sed quod ibi obscure dixerat: hoc per nomen melius declarat: quod audiuerat a puella. Insimu. i. falso imponens. senem reprehendo, quia ignorat cognatum suum. Nã adol. &c. Quia ille se continebat ruri: ideo nõ est mirum si non uidit eum. De nostro pa. idest de feudo patris. habetur cogñ. idest Demipho.

ASCE. ¶ ILLVD. Si insimulabis herum meum auaritiæ: rectius puto, q̃ quod cõmentariũ exponit malitiæ: propterea qđ prædictum erat: uide auaritia quid facit &c.

At quem uirum? quē ego uiderim in uita optumum.
G. Videas te, atq; illū, ut narras. P. abi i malā crucē. *Si les*
Nā ni ita eū existimassem, nunq̄ tā graueis *gas I pro abi*
Ob hāc inimicitias caperē i nostrā familiā, *cōstat uersus*
Quam is aspernatur nunc tam illiberaliter.
G. Pergin' hero absenti male loqui impurissime?
P. Dignum aūt hoc illo est. G. ain' tandē carcer? D. Geta.
G. Bonorum extortor, legum contortor. D. Geta.
P. Respōde. G. qs homo est? ehem. D. tace. G. absenti tibi
Te indignas, seq; dignas contumelias
Nunq̄ cessauit dicere hodie. D. ohe desine.
Adolescens primum abs te hoc bona uenia expeto,
Si tibi placere potis est mihi ut respondeas,

DONA. In uita

¶ A T quē ui.) Qualitas iniuriæ a dignitate psonæ, multi. n. tales sunt ut cognitione abdicandi sint. ¶ Quē ego ui. in ui. opti.) Ab actu, ac moribus. Et In uita, hoc ē cū uiueret, & in eo qd a uiuo fit. ¶ Videas te, atq; il.) Melius hoc clare dictū a Terentio [illegible] pimus, ut defendisse dn̄m uideret. ¶ Quē ego ui. in ui. opti.) Mō in uita, in actu, in moribus. ¶ Videas te, atq; il. ut nar.) Hoc est parētē te illi existimo: atq; illum tibi. An potius setu' sciens hāc psonā fingi, ut certe ēt mortuū hoies induci, male precat parasito: ut ēt ipse, aut nusq̄ sit, ut fictus aut pereat, ut mortuus? An sic accipiendū, ut seruus submissa uoce hoc pcocū dixerit, tantum in uita te uideas optimum quam fuit ille quem narras? An sic intelligendum: ut seruus hoc dicat, Si optimum est uictū opera q̄rere, & in alieno agro esse: ita te uideas atq; illū uidisti, quē ad hunc modū narras uiuere? & allusit ad illud qd ait, Quē ego uiderim in uita, optimū ¶ Videas te, atq; illū.

In malā crucem

De est, uidisti. scit. n. illū nō uera dicere. ¶ In ma. cru.) Aduerbialiter, ut Huc uicinıæ. ¶ Nā ni ita existi.) Vt uita optimū iudicarē. ¶ Nunquā tā gra.) Hoc nō q̄si timidus, sed quasi religiosus & fidelis loqtur Phormio. ¶ Ob hanc.) Tanq̄ pñs sit mulier de q̄ius est: sic demōstratiua particula usus est, dicēdo

Capere

Hanc ¶ Ob hanc. Id est p filia ipsius. ¶ Inimicitias ca.) Capere dicimus, cū id qd in nobis est assumimus. uñ capere p eligendo ponit. ¶ Quā is aspernat. * Quā. n. supra reuocauit, ad puellā referens: ut, Quē regno Hespio fraudo. Et Salu. Nā Syllæ dominationē audebat. Et interpositis qbusdā, Neq; est offensus dominationē Syllæ. ¶ Quā is spernat tā illiberaliter.

Aspernati Illiberaliter factum

¶ Aspernati est auerti, nō solū corpore, sed ēt aīo. Aspnari, recusare, auertere, nō agnoscere. Est aūt dictū a spno. ¶ Illiberaliter.) Apud ueteres illiberaliter dicebant factū si qs excessisset oē genus malefici. Sic ī Adelphis, Factū a uobis duriter, imisericorditerq; atq; ēt, si est pr̄, dicēdum magis aperte, illiberaliter. Vides more αὐξήσεως illiberaliter p magno hic ultimū poni. ¶ Pergin' hero absen. ma. lo.) Male loq

Male loqui

p male dicere. Et q̄rit Probus, qs an Terentiū dixerit ¶ Impurissime.) Improbissime. ¶ Hero absente. Argute, hero absente: ut uideat fidelior q defendat absentē: qd p̄stans argumentū est, id in aīo habuisse Getā, ēt peregrinante dn̄o. ¶ Dignū aūt hoc illo est.) Nō negat male loq: sed hoc esse dignū cōtendit malo hoie. ¶ Ain' [illegible] nota est q̄ separat e ab n, & intermittit s literæ sonū. st. n. integrū, ais ne. ¶ Ain' tandem carcer. Nō carcerariū, sed carcerē asperius appellauit. sic Lucilius, Carcer uix carcere dignus. Et uix p nō. ¶ Bonorū extortor, le. cō. Ingeniose de ipso negotio sunt inuenta cōuicia. ¶ Bonoꝝ extortor, legū cōtortor. Fingit illi crimina de caussa, & de negotio. ¶ Respōde.) Timuit Poeta, ne huiusmodi uociferatio Getæ q̄si uerā discordiā apud populū fingeret: & ideo facit rā a Phormione ipsum admoneri. ¶ Quis hō est?) Mire seruus finxit se nō uidisse senē: ut ea quæ dixerit, in Phormionē syncere dixisse credat. Et mira dissimulatione addidit Hō. ut uideat nihil de præsentia domini cogitasse. ¶ Absenti ti.) Tunc fidelis opa est, si absens aliqs defendat. hoc ergo cōfirmat, uelut indicādo. Sic in Andria O Chreme p tēpus hic aduenis, ausculta ¶ Seq; di. con.) Id est quas ipse debet audire. ¶ Desine. Imposuit silentium Getæ: quasi ualidiora dicturus sit. & supra, Tace dixit senex.

Ohe

¶ Ohe desine.) Hac uoce ōndit plus iusto p se locutū ingeri Getā. nā Ohe interiectio ē satietatē usq; ad fastidiū designās. ¶ Adolescēs pri. abs te.) Est hæc authoritas i senibus, ut q minoris ætatis fuerint, illos appellatione pueri, uel adolescētis, uel iuuenis ēt ōndant: ut hoc de nomine illis qdē destrahant, sibi uero authoritatē attribuant. Sic Virg. O p̄stans animi iuuenis, quātū ipse feroci Virtute exuperas. ¶ Bona ue.) Sine ira, sine discordia ¶ Si tibi pla. po. ē.) Pro pōr. ¶ Mihi ut rñ.) Mihi

Mihi

mihi: ut pote patri adolescētis, uel dn̄o Ge. uel ēt seni. Et uerbū ē scrupulo se aliqd interrogātiū. Sic Vir. Mihiq; hæc edissere uera rogāti. Et Dic mihi Damœta, cuiū pecus?

GVI.

¶ A T. i. sed quē uiruz Demipho negligebat sup. iterrogat: deide sibi ipsi rñdet. negligebat uirū optimū in uita. i. in actu & moribus. quē uirū uiderim. i. quē cognoueri: uel in uita dic pro cū uiueret. Ge. uideas. i. aspicias bñ. ut. i. q̄liter. narras. i. p dices te Phormionem atq; illum Stilphonē. q. d. aspice q̄to te iactites & illū laudes. Ph. abi. i. discede: facesse hinc in malā crucē. q. d. (qd̄ dici solet uade ad patibulum. Nā ni. i. nisi. existimassem. i. iudicassem eū Antiphonē esse ita. i. optimū in uita nunquā caperē inimicitias. i. cōtentiones: discordias: simultates tā graues. i. molestas. i. cōtra nostrā familiā. ob hanc. i. p hanc puellā Phaniū quā familiā nr̄am is Demipho aspernatur recusat: auertit: cōtemnit: nō agnoscit. Aspernari. n. significat nō solum corpore auertere: sed ēt animo. est autē ductū ab aspero. Capere dicimur cū id qd̄ in nobis est assumimus. uñ capere p eligendo ponit̄ quā ergo familiā is Demipho aspernatur nūc tam illiberaliter. i. tam inique: tam iniuste: tam inhumane. Illiberaliter dicebant factū siquis excessisset oē genus malefici. Ge. o impurissime. i. improbissime pgin. i. pseueras ne. male loq. i. male dicere hero absenti. i. dn̄o meo in absentia eius. Phæ. hoc. s. male dictū: aut ut male dicat̄ est dignū illo hero tuo. i. dignus est cui male dicatur. Ge. O carcer. i. carcere digne: & q dignus es, qui carcerē detrudaris. ain. i. dicis ne. tandē dn̄m meū esse contumelia dignū: ubi tandē hēt qddam urgens & accelerans. De. uocat Demipho summissa uoce Getā sic inquiens: o Geta. Ge. Geta eū non audiens pergit in incepto sermone: qui dixerat: ain tu tandem carcer extortor. i. excruciator: uexator bonorum. i. iustorum uirorum & contortor. i. conturbator legum ciuilium. De. o Geta. Ph. rñde illi. hoc dicit uoce summissa. Ge. quis est ille homo: qui me uocat. deinde cōuersus & animaduerso sene inqt. Hem interiectio hic agnoscentis uocantem. De tace. Ge. hic parasitus nunquam cessauit dicere tibi absenti contumelias indignas te. i. quas nō meruisti. & dignas se. i. quas ipse debet audire. De. Ohe interiectio est satietatē usq; ad fastidium designans: quasi ostendat Getam plus iusto pro se locutum uideri: proinde illi silentium imponit inquiens. o Geta desine. i. desiste ab his probris. Deinde se conuertit ad parasitum dicens. O adolescens Phormio. Senes solent eos, qui minoris sunt ætatis appellatione iuuenis, uel pueri, uel adolescentis nuncupare: ideo uocat parasitū adolescentem: ait Do. Primū. i. in primis: ante oia. peto abs te cū bona uenia. i. sine ira, & discordia: sed cū bona pace & tranquillitate: atq; facultate ex te pus petita peto hæc q̄ sequitur. rñdeas mihi si potis est. i. potest placere tibi. idest tibi esse cordi.

Factum illiberaliter

Extortor Contortor

SER.

¶ VIDEAS: excommunicat eū Geta coram sene. uideas te adhuc. atq; i. sic illū dicis te uidisse pauperē, & desertū: ut narras eū pauperē. Ita esse eū. i. cognatū senis. Ad hanc puellā quā puellā is Demi. carcere. s. dignus. extortor. i. detractor bonoꝝ hoium. contor. i. puaricator. ie. iā desine. q. d. ne mihi narres: qa audiui oia. Adolescens ad Phor. dicit. Si potis est. i. possibile tibi placere hoc quod tu dicis.

¶ Quem

Quem amicum tuum ais fuisse istum explana mihi,
Et qui cognatum me sibi esse diceret.
P. Proinde expiscare, quasi non nosses. D. nossem? P. ita.
D. Ego me nego tu, qui ais, redige in memoriam.
P. Eho tu sobrinum tuum non noras? D. enecas.
Dic nomen. P. nomen? maxume. D. quid nunc taces?
P. Peri hercle nomen perdidi. D. hem, quid ais? P. Geta
Si meministi quod olim dictum est, subiice. hem,
Non dico: quasi non noris, tentatum advenis.
D. Egone autem tento? G. Stilpho. P. atque adeo quid mea?
Stilpho est. D. quem dixti? D. Stilphonem inquam noveras?
D. Neque ego illum noram: nec mihi cognatus fuit
Quisquam istoc nomine. P. itane? non te horum pudet?
At si talentum rem reliquisset decem.
D. Di tibi malefaciant. P. primus esses memoriter
Progeniem vestram usque ab avo, atque atavo proferens.
D. Ita ut dicis, ego tum si advenissem: qui mihi
Cognata esset, dicerem: itidem tu face: cedo
Qui est cognata? G. heus noster recte. heus tu cave.
P. Dilucide expedivi, quibus me oportuit

DONA. — Ais — Dicere — Proinde — Expiscari — Subiicere

¶ QVEM amicũ tuũ ais fuisse.) Ais dicimus de iis, qui uana loquunt. Dicere aũt dicimus de iis q ualidiora. ¶ Explana.) Manifesta, expone. ¶ Et q cognatũ.) Qui, q̃o, uñ ¶ Proinde expiscare quasi nõ nosses. Proinde. Ita Similitudinis aduerbiũ est mõ, nõ coniunctio. ut, Proinde tona eloquio solitũ tibi. Expiscari est diligentissime quærere, ubi nã pisces lateant. ergo uerbũ ẽ tractũ a piscatorib⁹. ¶ Ego me ne. tu q ais.) Subauditur ad oĩa, Nosse. ¶ Eho tu so. tuũ.) Populari quadã uulgariq; fatigatione, ut pote scurra, r̃ndit. ¶ Nomen? maxi.) Falsã nõ habent memoriã, hic ergo deest, nescio. uel, necessariũ est. ¶ Quid nunc ta.) Vrget senex: q̃a intelligit eũ nomẽ nescire. ¶ Subiice.) Suggere. ¶ Nõ dico. q̃si nõ no.) Mire. nã uidet arte celare id qd' inuitus nesciebat. ¶ Stilpho.) σύλληψις. nam reddit ad nominatiuũ, cũ utiq; Stilphonem rursus ad accusatiuũ, Noueras, Stilphonẽ. s. ¶ Stilphonẽ inquã non noue.) Figura ἐπιτροχασμός est autẽ ἐπιτροχασμός uerborũ super se inuicẽ effusio: q̃ fit aduersarii caussa turbãdi. Vt Virg. Nec longe. s. hostes Quærẽdi nobis. circunstant undiq; muros. Imus in aduersos? qd cessas? an tibi Mauors Uẽtosã i lingua, pedibusq; fugacibus istis Semper erit? ¶ Stilphoõẽ inq̃ nõ no. Quasi dicat, cõuincã, si neges. ¶ At si talentũ rẽ reli.) ἐξ ὑποστάσεως illud fecit. ¶ At si talentũ rẽ reliq̃set. More Romanorũ, apud quos hæreditas pecuniæ erat. Talẽtũ aũt q dixit, more Græcorũ admiscuit. ¶ Ita ut di.) Ita sum inqt, ut dicis, auarus & superbus. Et unde senẽ de iniuria nõ agere q iuste confidit & nititur caussæ. Plerunq;. n. hac cõstantia ai fulciunt, q iuri cõfidũt, at cõtra q nullo iure freti sunt, litigãt, & ad iniurias psiliunt, ut his saltẽ pturbent aduersariũ q iure nõ ualent. Cõdono igit̃ inqt, tibi oẽ contumeliæ genus. ¶ Ego tũ si ad.) Deest, ad iudiciũ ut sit, Cũ ad iudiciũ uenisse. ¶ Qui mi co.) Qui. uñ, quo mõ. ¶ Heus no. re.) Geta sic laudat senẽ, ut optet uincere Phor. ¶ Heus no. re. Plaudit sibi Terentius supposita psona: q̃si recte dixisset.

GVI. — Aio dico — Expiscari

¶ QVEM hoĩem ais fuisse istum amicũ tuũ: cuius cãm tantopere egisti aduersus filiũ. & ais dixit tanq̃ de eo, q uana loquat̃. dicere. n. dr̃ de his, q ualidiora loquunt̃. Explana. i. manifesta expone mihi. & [illegible] ẽt. q. i. quo mõ uel uñ dicere me eẽ cognatũ sibi. Ph proinde. p pinde. i. ita [illegible] expiscare. p expiscaris. i. inqris diligenter q̃si. i. tanq̃ uã si non nosses. i. cognouisses. al̃i noris. i. q̃si nõ noueris. Expiscari ẽ diligẽter q̃rere ubi nã pisces lateant. De. dicis sup q nossem. i. nouissẽ eũ. uel ais tu me perinde expiscari: tã e si nõ nouissem. Pho. ita dico. De. Ego nego me nosse sup. istum tuũ amicũ: quẽ mihi cognatũ fuisse dicis tu Phormio q ais me nosse aliq̃n eũ. redige. i. reduc in memoriã mihi. Phor. Eho: interiectio defatigationem quãdã ostẽdens, atq; illusionẽ, q nõ nouerit senex suos cognatos tu nõ noras. i. noueras dũ uiueret tuũ cõsobrinũ. i. ex sorore matris tuæ natũ. De Enecas. i. qd' dr̃ cogis me mori talia dicẽdo Dic nomẽ. i. dic quo noĩe uocabat̃. i. aut qd' erat ei nomẽ. Phor. uis ut dicã nomẽ dicã maxime. i. libẽtissime. De. Quid cur taces. i. cur nõ dicis nunc nomẽ eius Phor. Hercle perii pdidi nomẽ. i. sum nominis oblitus: & hoc dicit summissa uoce ad Getã. De. Hẽ, interiectio indignantis, uel deprehendentis malitiã: qd ais? Phor O Geta si meministi. i. si recordaris illius nominis qd' dictũ est olim. subiice. i. suggere. submonistra Deinde inuenta alia dilatione indignanter subdit. hẽ nõ dico tibi nomen. i. nolo tibi dicere nomẽ: q̃si p [illegible] nõ noris. i. q̃si nescias nomẽ eius cognati. aduenis tentatũ. i. ad tentandũ: siue ad experiendũ sciamus id necne: et optime tute teneas. De. Egon. i. utrum ne dicis qd ego tento. i. facio periculũ de tua notitia simulate ista querens: q. d. non tento. Ge. Summissa uoce Geta subiicit nomẽ esse Stilphonẽ dicens. Stilpho ẽ sup. nomẽ defuncti cognati Ph. atq; adeo. i. certe: qd mea refert sup. eius nomẽ pferre. i. qd ad me spectat dicere nomẽ eius. Deinde indignãter subdit nomẽ eius tanq̃ subito inuẽtũ. Stilpho ẽ nomẽ ei⁹: siue Stilpho ẽ cognatus. De. Quẽ dixisti. i. quẽ hoĩem ptulisti ul' nominasti. Ph. inquã. i. iterũ dico tibi noueras Stilpho. De: neq; norã. i. noueram illũ Stilpho. neq; q̃sq̃ fuit mihi cognatus isto. i. tali nomine Stilpho. i. q habuerit talẽ appellationẽ Phor. itane. i. utrũ ita est ut dicis: uel ita dicis? non te pudet horum. i. non afficeris pudore dicendo talia uerba? At. i. sed. si ille cognatus reliquisset rẽ. i. substantiam suã. i. hæreditatẽ decẽ talẽtum pro talentorũ p syncopẽ. Talẽtũ (ut uult Seruius sm uarias gentes) pondus est uariũ: sed apud romanos talentũ est septuaginta librarũ ut ex Plau collegisse se testatur. Deinde intercipit sermonem senex summissa uoce dicens. De. Di male faciant tibi Phor. Prosequitur inceptum sermonẽ. i. si reliq̃sset hæreditatẽ decem talentorũ. tu Demipho esses pmus pferens. i. narrans. memoriter. i. (qd' dicunt inepte) cordetenus. q. d. sine aliquibus scriptis. pgeniem. i. sobolem: genealogiã uestrã. usq;. i. eodẽ tenore, & ductu ab auo atq; atauo. i. a remotis maioribus longe repetẽdis: ubi usq; est aduerbiũ. De. Ego sum sup. ita auarus ac supbus ut dicis? esto q̃uis non sit uerum si ego aduenissem ad iudicia tũ. i. tunc cũ d sceptatum est de hac cognatione. ego dicerẽ q. i. quo mõ uel uñ esset mihi cognata illa puella. itidem. i. similiter: cũ tu affueris fac id qd' efficeres uidelicet cedo. i. dic. q. i. uñ ea est mihi cognata. Ge. En. i. ecce q. d. iã uideo te disceptantẽ mi here. Recte repugnas uel dicis sup Heus: aduerbiũ uocantis, seu incitantis. tu caue. i. prouide tibi, & ab illo cauere stude. Phor Ego expediui. i. explicui. dilucide. i. clare. iudicibus q̃bus opportuit me expedire: q̃õ esset tibi cognata.

SER.

¶ ET qm. i. omnino. Perinde. i. taliter. Perinde est similitudinis: & proinde causalis. Geta si memi hoc suauiter dicit: & ne interea taceret dicit: hem non dico quid mea refert si dicat e sic qd' oblitus erat. Postq̃ scit corrigi: ut ne nescisse ille percipiat. x. talentũ. i. talentorũ. Primus. s. cognatus esses. ita ut dicis: sic construe Face mõ. s. cedo. i. dic q. i. q̃õ est cognata. Cedo inquã itidem. i. similiter: ut ego dicerem. qui. i. q̃õ. Ea esset mihi cognata. Si aduenissem in cãm illam ubi tu decepisti Antipho. dicerem inq̃ ita: ut tu dicis. Dixerat. n. Pho. coram iudicibus quod si Demi interesset non negaret hanc esse cognatam. Dilucide. quasi dicat: ego non computabo modo iterum genus: quia dilucide expediui: idest computaui illis quibus me oportet. scilicet iudicibus.

Iudicibus·tum si id falsum fuerat, filius
Cur non refellit? D. filium narras mihi?
Cuius de stultitia dici, ut dignum est, non potest.
P. At tu, qui sapiens es, magistratus adi,
Iudicium de eadem caussa iterum ut reddant tibi·
Quandoquidem solus regnas, & soli licet
Hic de eadem caussa bis iudicium adipiscier.
D. Et si mihi facta iniuria est, uerum tamen
Potins q̃ lites secter. aut q̃ te audiam:
Itidem ut cognata si sit, id quod lex iubet
Dotem dare, abduce hanc, minas quinq; accipe.
P. Hahahæ, homo suauis. D. quid est? num iniquū postulo?
An, ne hoc quidem adipiscar ego, quod ius publicum est?
P. Itane tandem quæso, ciuē itē ut meretricē, ubi abusus sis,
Mercedem date lex iubet ei, atq; amittere?
An, ut nequid ciuis turpe in se admitteret
Propter egestatem, proximo iussa est dari,
Vt uno cum ætatem degeret quod tu uetas?
D. Ita, proximu qdem: at nos, unde, aut quāobrem? P. ohe,
ACTVM (aiunt) NE AGAS. D. nō agā? imo haud desinā,
Donec perfecero hoc. P. ineptis. D. sine modo.
D. Postremo tecum nihil rei nobis Demipho est.

DONA. Refelle re

CIVDI cibus, q. opor. Probaui iudicib⁹, inqt. ℣ Filius cur nō re. Refellere ē arguēdo falsū ōndere. ℣ Cuius de stultitia di. ut di. ē.) Cōpēdiū ɔuicioꝝ ē, Nihil dignū iuenire, ꝓ magna [illegible] qd' tūdeas ℣ Q nqdē so. re.) Q m regnū solutū legib⁹ ē, & oppmēs libertatē. Sic alibi, Regnū ne hic Aes. possides? ℣ Hic de ea. cau. Hic, uȝ apd Athenas, ubi leges, ubi libertas oibus cōis est. ℣ Potius q̃ li. se. aut q̃ te au. Bis posuit Quam. qd' genus figurę ꝓmo ζευγμχτι con trariū ē. ut i Heautont. Propter q̃ i summa infamia sum, & meo pr̄i minus obseqns. Item, Cepi tōnē ut neq; tu egeres, neq; hoc posses pdere. ℣ Id qd' lex iu. dotē da.) Id, pro ob id. ℣ Abduce hanc, mi. qnq; acci.) Mō id agit, qd' reprehēdit a filio nō esse factū, Dotē daretis, qreret alium. Et dotē uoluit custodē esse pudoris. ℣ Hahahæ.) Hic risu destruxit qd' serio intendebat senex: ℣ Hō sua.) Præscriptio, cū iā alteꝝ factū sit, fieri utrunq; nō posse. ℣ An, ne hoc q. ego adi.) Quia eni a lege stat, reotat tñ id qd scriptū est ℣ Itane tan. q̄so.) Maiora argumenta sunt q̄ p interrogationē pferunt. ℣ Vbi abu. sis.) A scripti uolūtate. Vtimur cū honore, Abutimur cū iniuria. ℣ Atq; amit.) Bñ amittere: qa finis cupiditatis amissio est. ℣ An ut neqd ciuis tut. in se admit.) Idoneū testimoniū est bonorū esse natalū, ciuē dixisse. nā apud ueteres pegrinæ mulieres in meretricū numero habebant. Sic ipse alibi, Adeone est demens? ex Peregrina? Et alibi, Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et Parmeno cōprobans tūdit, Pōt tacen hoc. id est meretricē matrē te habuisse. ℣ An ut neqd ciuis turpe in se admitteret. A uoluntate. ℣ Vt cū uno æta. dege.) Quid. n. est pudicitia, nisi unius scientia uiri? ℣ Actū aiunt ne agas.) Aiunt dicimus, cū puerbiū significamus. Acta res est, de q̃ snia plata sit. ℣ Donec perfecero hoc.) Virg. Donec me flumine uiuo Abluero. ℣ Perfecero. Pro perficiam: ℣ Ineptis.) Vt a sapientia, sapis dicimus ita ab ineptia, ineptis. ℣ Sine modo.) Hęc minantis sunt uerba. & bñ. imitatus est enim comminantem.

Quā geminatū

Vti Abuti Amittere

Peregrinæ mulieres

Pudicitia

Sapio Ineptio Sine mō

GVI.

SI tum. i. tunc, uel deinde: id qd' dixi iudicibus fuerat falsum. cur filius tuus nō refellit in pterito. i. nō recriminatus ē uō cōfutauit illud esse falsum. Nā refellere ē arguendo falsuȝ oñdere. De. Narras mihi filiū. i. loq̄ris mihi de filio: de stultitia cuius filii nō pōt dici: ut dignū ē dici. nō pōt ab aliquo dici. qd' ei⁹ stultitia meruit ut diceret. Ph. At tu De. q es sapiēs adi magistratus. i. uade ad hoies i offō cōstitutos. puta ad iudices: ut ipsi magr̄atus reddāt tibi iteꝝ. i. secdo iudiciū. i. sniaȝ de eadē cā. qñqdē. i. qa certe. tu solus sine alio regnas. i. moꝛe regū solutus es legibus: & libertatē opp̄mis & tibi soli licet adipisci. i. asseq. obtinere. hic. i. Athenis. ubi leges uigēt & libertas. bis. i. iterū. iudiciū. i. sniam de eadē cā. & hæc oia per ironiā sunt dicta. De. Etsi. i. q̄uis iniuria ē mihi facta. ueꝝ tñ potius ē sup siue satius ē mihi dare dotē. s. id qd' lex iubet: uel id. i. pp id qd' lex iubet. itidē. i. similiter. ut. i. sicut. si sit' uere cognata mea. Potius ē ergo id facere, q̃ secter. i. exerceā lites. i. cōtrouersias negocia: cās. aut q̃ audiā te ita blatterantē & mihi detrahētē. Abduce. i. tecū teduc i domū tuā hāc puellā. accipe ꝓ dote qnq; minas. i. qnq; libras. Ph. Ah ah hæ: hic risu destruxit qd' ptēdebat senex. hō suauis. i. iucūdus ac lepidus es sup. ridēdo hoc dicit. De. Quid ē pp qd' rides. Nū. i. nū qd. q. d. nō postulo iniquū. i. rē iniustā. an. i. utrū. ne qdē. i. nec etiā. adipiscar. i. obtinebo id qd' est ius publicū. i. totius cōitatis Phor. Quæso ne. i. utrū tandē est sup. ita ut sequatur. uel sic. ne. i. utrum tandē lex iubet ita. s. dare mercedē ei. s. ciui Phanio. uxori Anti. & amittere. i. a se dimittere. uel amittere. i. pdere eā. itidē. i. similiter ut siue ubi. i. qñ. abusus sis. i. aliqs abusus sit meretricē. ꝓ meretricē: q̃ soluit & a se emittit. Vtimur cū honore: abutimur cum iniuria ubi abutor signisicatō more antiquo: ut Diomedes testatur. uel potest astrui: Vtrū lex iubet dar' ei Phanio ciui mercedē: & amittere a se itidē. ut. i. tāq̃ meretricem. ubi. i. qñ abusus sis ea. & melior ē ista structura meo iudicio. An. i. utrū. ciuis. i. fœminino. i. Phaniū puella iussa ē dari pximo. i. suo cognato. ut ne qd. i. ut nō aliquid admitteret in se turpe. i. inhonestū: puta aliqd lasciuiæ. pp egestatem. i. propter inopiā, & penuriam uictus. ut degeret ætatē. i. ut traduceret uitę suę tps cū uno uiro. & bñ. nā pudicitia ē uni⁹ scia uiri: ait Do. qd. s. ut degat ętatē cū uno. uetas. i. ipedis. De. qdē. i. certe iussa ē dari ita (ut dicis) pximo: p ironiā dic. at uñ. i. ex q̃ occasiōe nos sumus ei pximi. aut q̄obrē. i. q̄re sumus ei pximi Phor. Ohe iteriectio hois affecti fastidio obiculcata, & repetita sepius silia. Aiūt. i. dicūt hoies. i. ita fertur: hęc ponunt. ubi puerbiū ē: ne agas actū. i. ne retractes qd iā ē ɔfectū, iudicatū, & cōclusuȝ. Acta res ē, de q̃ snia plata ē. De. Nō agā actū. imo. i. sed. nō desinā. i. nō cessabo. donec. i. quousq; pfecero hoc. i. dōec deduxero hī negociū ad exitū. Phor. ineptis. i. insanis: efficeris ineptus: & desipiscis. & (qd dr') tu agis stultū. Nā ut a sapia sapis dicimus: ita ab ieptia ineptis. declinat aūt ieptio ineptis ineptiui ieptire. De. Sine mō: uerba sunt cōminatoria: q̄si (qd' dici solet) Dimitte mihi facer': & uidebis qd ego sim factur⁹. q̄ si sine. i. pmitte. mō. i. tñmō. i. patiētia habe tñmō. & uidebis qd faciā. tādē. Pho. Postremo: aduerbiū. i. deniq;. O Demi. nihil rei. i. negocii. ē nobis tecū. i. (qd iepte dici solet) nihil hēm⁹ ad faciēdū tecū. ubi ēr dicēdū: nil nobis rei, aut negocii tecū ē.

Pudicitia

SER.

AT cu. q. d. uocas eū stultū: at tu q sapiēs es: uis mō repetere cām qd' ē maior stultitia a. h. ibi. adim. &c. abduce hanc uxorē: & accipe qnq; minas. itidē. i. silr: ut si sit cognata. s. ad qd' lex iubet uȝ dare dotē. hō suauis. i. misicors: q gratis uis date dotē. q. d. i hoc satis apparet tuā eē cognatā. aliter. n. nū quā offerres dotē. itane: de legibus locutus erat De. de legibus resp. q. d. ita qdē lex iubet date dotē: sed nō corruptę cū illa iā nupserit date ꝓ ea dotē: nō ē dos: sȝ p̄tiū stupri: & hī est ita ne lex iubet dare ei nō dicā dotē: sȝ mercedē. i. p̄tiū stupri ubi. i. postq̃. tu sis abusus ciuē itidem ut meretricē: atq; emittere illā. Certe hoc nō iubet. Mō contrariā sniam: at potius iussa est i lege ci. da. prox. pp ege. ne ipsa aliqd turpe: q̄si meretrix i se admit. certe hoc nō iubet. Sed tu negas. At nos uñ pximi: aut si nō ē pxima: q̄obrē. i. pp q̃ dotē duceremus. dūe audi: hoies aiunt ne agas actū. s. ne repetas cām, q̄ acta est.

Tuus

DONA. ¶ TVVS est damnatus gnatus,nō tu.)Ludit Phormio cū dicit,nō tu & cōtemptibiliorē in hac caussa sibi senē,q̄ Antiphonē fuisse,dicitsimulq; ætatē illius esse despectā. ¶ Tuus est damnatus gnatus,nō tu.Pro uoluntate contendentis est prolatio sententiæ. ¶ Illū putato quę ego nunc dico dicere.) Definitiue respōdit. ¶ Cū uxore hac.)Id est tali. ¶ Tutæ idē melius fece.)Locus est hic, ut ostēdat Phormio de cōpacto egisse cū Antiphone. ¶ Tute idē me.fece)Quidā sic intelligunt: Tute idē melius feceris,ut senex potius exeat,q̄ eiciat filiū Artificiose aūt loqtur Phor . ut adimat suspicionem seni cōsensionis & couentionis inter parasitū & filiū. ¶ Sedulo.)Sine dolo, instanter. ¶ Dissimulat.)Fingit, mentitur. ¶ Quin qd̄ est ferendū,fe.)Cur nō,inqt, accommodas necessitati uoluntatē? ¶ Quæ tuā sene. oble.) Nō te,sed senectutē tuam. ¶ Minue uero irā.)Cōtemnentis est,dissuadere iracūdiā.Hoc age.)Annuentis ē. ¶ Dixi Phormio.Dixi solēt dicerē perotata caussa. ¶ Dixi Demipho.Mire cōminationē,& ferocitatē eius imitatus est simili uerbo. ¶ Si quid opus fuerit.)Hęc repentina discessio habet aliquā maiorē litigaturi denuntiationē.Et bū breuiter:ne multiloquio infringeret superior cōminatio.

Tuus est damnatus gnatus,non tu:iam tua
Præterierat iam ad ducendum ætas. D.omnia hæc
Illum putato,quæ ego nunc dico,dicere·
Aut quidem cum uxore hac,ipsum prohibeo domo.
C. Iratus est. P.tute idem feceris melius.
D. Itane es paratus facere me aduorsum omnia
Infelix! P.metuit hic nos,tametsi sedulo
Dissimulat. G.bū habent tibi principia. P.qn qd̄ est
Ferendum,feras tuis factis dignum feceris,
Vt amici inter nos simus. D.egone tuam expetam
Amicitiam?aut te uisum,aut auditum uelim!
P. Si concordabis cum illa,habebis quæ tuam
Senectutem oblectet·respice ætatem tuam.
D. Te oblectet·tibi habe. P.minue uero irā. D.hoc age·
Satis iam uerborum est·nisi tu properas mulierem
Abducere,ego illam·eiiciam·dixi Phormio.
P. Si tu illam attigeris,secus quā dignum est liberam,
Dicam impingam tibi grandem·dixi Demipho.
Si quid opus fuerit,heus,domo me. C.intellego,

GVL. ¶ TVVS gnatu·.i.tuus filius Antipho. est dānatus ut ducat Phaniū.nō tu es dānatus ad id faciendū.nā tua ætas iam p̄terierat ad ducēdum.i.ad uxorē capiendā. iam nō idoneus es pp̄ ætatē.De.Ego puto illum filiū mrū dicere oīa hęc,q̄ dico nunc.aut si nō dicat idē.qdem.i.certe ꝓhibeo ipsum filiū domo.i.a domo mea eiciā,seu arcebo ne ingrediat̄ cum hac uxore Phanio.Ge submissa uoce dicit: herus meus ē iratus. Phor.tute.i.tumet.melius.i.magis cōgrue , & cōuenienter. feceris.i.facies idē qd̄ tu dicis·uidelicet prohibebis ipsum domo una cū uxore &c qd̄ dici solet·melius erit ꝙ tu facias illud qd̄ minaris:quasi oñdat sese nihil hēre cōuentionis cum Antiphone.De.o infelix.i. infauste mihi. itan.i. utrū paratus es facere ita oīa aduersum me.i.contra me:uel facere me aduersum oīa i.cōtr · omnia. Pho. Summissa uoce alloquitur Getā.hic senex metuit nos.tametsi.i.quāuis dissimulat.i.fingit·ac mentitur. sedulo.i.instanter:quasi sine dolo. Ge. bene hñt.i.bū se res habet.principia sunt sup.tibi.i.tu habes bona principia ad cætera cōsequenda:ad q̄ niteris,atq; tēdis. Pho. Quin.i.quinimmo.feras.i. toleres:sustineas æquo aīo id qd̄ est ferendū.i. tolerandū feceris.i.efficies. tuis factis.i.per tua facta. dignū.i.rem dignā:ut simus amici iter nos.De egon.i. utrū ego.expetā.i.desiderē.optē tuā amicitiam.q.d.non.aut utrū uelim.aut uisum.i.uidere.aut auditum.i.audire te q.d.non Phor.cōcordabis.i.si cōcorditer uiues cū illa nuru tua.habebis nurū quæ oblectet.s. cōsoletur: foueat tuam senectutem. Respice ætatem tuam.i.rōnē hēas ætatis tuæ.De.Ipsa oblectet te nō me. habe eā tibi.i cape eā ꝑ te:qm̄ mihi non est cordi Phor.uero.i. sed.minue irā cōtemnendo dicit.q.d.(qd̄ dici solet) & amore Dei cōpescere iram: uel non irasci. Demea age hoc qd̄ dixi s.habe eā tibi & abduc a nobis iā satis uerborum est.i.sufficiunt ea, q̄ dicta sunt.nisi tu properes abducere.i auferre a nobis mulierē Phaniū.ego eiciā illam.o Phormio ego dixi uno uerbo quod uolebam.Phor. Si tu attigeris illā puellam secus.i.aliter,q̄ dignum est.i q̄ decet liberam mulierem attingi.ego impingam.i impellam.allidam: suscitabo tibi grandē dicam:a dica dicæ.i.magnā cām,seu cōtrouersiam,seu magnū libellū iniuriarū:ut prius dictū est. O demipho dixi quēadmodū prius dixeras.Deinde uocat Getā recedendo .heus:aduerbium uocantis.si qd fuerit opus p̄ntia mea.i.si in aliquo fuerit mea p̄ntia opus.inuenies sup·me domo i in domo Ge.intelligo.i.capio quid uelis.

SER. ¶ DAMNATVS.i.uictus si mecū agis & cum filio·quia omnia hæc &c.Aut si non dixerit &c.bene habent suauiter. Siquid ad Ge.discedens dicit domi me inuenies.

ACTVS. II. SCENA. IIII.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINVS. CRITO ADVOCATI.

DONA. QVanta me cura & solici. afficit gna.)Cura ē in spe bonorū: solicitudo in metu malorū. ¶ Quāta me cura, & solicitudine. Hæc deliberatiua est in qua tres aduocati sunt· quorum unus suadet·alter dissuadet:tertius q se alterutri addere debuisset,eiusmodi sniaʒ dicat, ut rursum deliberatione opus esse uideatur.

Cura Solicitudo

D. QVANTA me cura'& solicitudine afficit *Sena. Iam.*
Gnatus,qui me,& se hisce impediuit nuptiis!
Neq; mihi in conspectum prodit,ut saltem sciam
Quid de hac re dicat,quidue sit sententiæ.
Abi tu,uise redierit ne iam,an nondum,domum.
G. Eo. D.uidetis quo in loco res hæc siet·

GVI. QVanta me &c. Hæc est deliberatio in q̄ aduocati sunt: quorū unus suadet:alter dissuadet:tertius. eiusmodi sniam dicat : ut rursum deliberatione opus esse uideat̄. De.q̄ta cura:exclamādo legē. & quāta solicitudine.q.d.magna.gnatus meus.i.Antipho affecit me.Cura est in spe bonorū·solicitudo in metu malorū. Qui.s.filius impediuit.i.intricauit:inuoluit:implicuit me & se. hisce nuptiis.i. per has nuptias.neq; filius ipse ꝓdit .i. emergit: cōparet mihi: in ꝯspectu.i.aīi oculos:ut saltē sciam qd dicat ipse de hac re.i.de his nuptiis. ue.i. uel. qd sniæ sit ei.i. quā hēat sniaʒ & opinionem de hac re. tu Geta abi uise.i. uade ad uidendū ne.i. utrum filius iā redierit domū.an nondū.i.nō adhuc redierit. Ge.eo.i.uado ad uidendū. De. uos aduocati uidetis in quo loco.i.in quo statu hæc res sit.s.negociū de nuptiis.

Cura Solicitudo

SER. QVanta. cum senex aliquantulum sit conuictus uerbis Phormionis:& factus incertus quid de uxore faciat.Ecce in consilio amicorum magis dubius reddetur:& sic litigiū suum omnino inefficax erit:ne illam abiiciat: uult prius remouere Getā : ne huic intersit consilio.Videtis ad amicos loquitur.

DONA. ❡EGO Cratinum censeo.)Pōt ego distinguit:ut subaudiať Ego dicā:❡Quæ in rē tuā sint.)Bn ptincipio bñuolentiam suā cōmendauit:& sic cōsiliū dedit.❡Aequum est.)Ab honesto.❡Et bonū.)Ab utili. Et id impe.)A possibili. Et breuiter deliberatiuæ tres locos tetigit, Iustum, utile, & possibile. ❡Ego sedu.hunc dixis.cre. Artificiose psonā defendit, sniam reprehensurus:ne si inimicus sit, adimat authoritatē sniæ suæ.❡Verum ita est.) Subiunxit locū ἀνταναίρεσις orõne:ut inuidiæ contradicturus occurreret. ❡Mihi nō uide.) A possibili.❡Qď sit fa.legi.Hic alio ordine locos suasoriæ tetigit.primū a possibili: secundū ab honesto.❡Et turpe in.est.)Ab honesto. Vtilitatē aūt ptermisit partem : q̄ ubi nō pōt fieri, frustra spectatur.❡Res magna est.) caussa āp liandi sniam.❡Incertior sum mul.q̄ du.) Ex tribus eni unus suasit,alter dissuasit tertius nihil dixit. ❡In tpe huc se reci.) ἐνκαίρως. Sallusti.Maximeq; ferocia regis Mithridatis in tempore bellaturi.

Delibe- ratiuæ loci

Suaso- riæ loci

Quid ago?dic Hegio. H.ego Cratinum censeo,
Si tibi uidetur.D.dic Cratine. CRA.me ne uis?
D. Te. CRA.ego q̄ in rē tua sint,ea uelim facias· mihi
Sic hoc uidetur·quod te absente hic filius
Egit, restitui in integrum æquum est,& bonum·
Et id impetrabis·dixi. D.dic nunc Hegio.
H. Ego sedulo hunc dixisse credo,uerum ita est,
QVOT HOMINES,tot sniæ.suus cuique mos.
Mihi non uidetur,quod sit factum legibus,
Rescindi posse·& turpe inceptu est. D.dic Crito.
CRI. Ego amplius deliberandum censeo·
Res magna est. H.num qd nos uis? D.fecistis pbe·
Incertior sum multo q̄ dudum. G.negant
Redisse. D.frater est expectandus mihi is
Quod mihi dederit ne hac re consilium,id exequar.
Percontatum ibo ad portum,quoad se recipiat.
G. At ego Antiphonē quærā ut quæ acta hic sunt.sciat.
Sed eccum ipsum uideo in tempore huc se recipere.

serta.De.o Hegio dic nunc qd agere debeo.dic.i. eloquere, He.ego credo hunc Cra.dixisse sedulo.i.instanter:& sine dolo:& quasi serio.uerũ.i.sed.ita est.i.se res hēt.uel sit uerū nomē sicuta est uerū.i hoc puerbiū uerū est.s. Tot sunt sniæ.i. opiniones.quot sunt hoies.Cuiq;.i.unicuiq; suus mos.i.proprius modus est.nō uidetur mihi.i.nō mea snia id qď sit factū.i.iudicatū legibus.i.p̄ leges.posse rescindi.i.retractari & irritū fieri.& id.s. rescindere legibus factū.est turpe inceptū.i.ad incipiēdū,uel ut incipiatur. De.o Crito dic.i.eloquære.qd.s. agā?Cri.ego censeo esse deliberandū.i.cōsulēdū amplius.i.latius, & accuratius.i. iudico esse opus ampliori deliberatiõe.res.i.materia: negociū:cā: controuersia ē magna.i.magni ponderis ac momēti. He.nunquid.i. nonne aliqd aliud uis nos facere sup.qď dcm̄ est.abire cupientis cum uideat nō esse ultra sua opus opera. De.probe.i.recte.fecistis: per ironiam dicit.q.d.optime consultastis.s.sum multo incertior.i.magis indubio.q̄ dudum.i.pauloante,q̄ dixisset is ur̄as snias.Ge.redit

GVI. ❡O Hegio dic qd ago.i.agere debeo.He. ego censeo.i.iudico.Cratinum debere sup.prius dicere si tibi ur̄.i.bonū & decens esse iudices.De.o Cratine dic qd agere debeo.Cra.ne.i. utrū uis me dicerem.De.nolo sup.te dicere.Cra. ego uelim .i.uolo:q facias ea q̄ sint in rē tuam.i.in tuā utilitatē.hoc est q̄ sint tibi utilia:hoc qď sequtur.ur̄ mihi sic.i.est mea opinio, & snia talis.æquū est.i honestū ac iustum & bonū .i. utile est id quod filius egit hic.i.Athenis.te abñte restitui in integrū .i.reduci in arbitriū tuū.& esse irritū perinde ac si nihil factū esset ita·ut tibi integrum sit ac liberū defendere.causam:ut prius potuisses.uel sic intellige:æquū & bonū est te sup.uel filium restitui in integrū.i.in libertatē & arbitriū huius rei nō faciēdæ.qui.i.qa.filius egit id te abñte.q modus dicēdi ex iure sumptus est:ut liquet digestis de in integrum restitutione Et tu Demipho impetrabis.i.obtinebis id s. ut restituatis uel res restituat in integrū.dixi.i.sniam meā sū elocutus. qď uerbū in fine orōnū apponi cōsueuit.nā dicere sigñat ac cōmodate,appositeq; loq.Inde dictio dř orõ festiua,atq; disserta.

geta dicens filium non redisse.domestici negant filiū redisse.i.dicunt q non redit . De. frater Chremes est mihi expectandus.exequar i.faciam·complebo:peragā id cōsiliū:qď is frater dederit mihi.de hac re.i.de his nuptiis.ibo percunctatum.i.inquisitū ad portū maris.q̄ rediturus est nauigio.quoad.i.quousq;.recipiat se.i se reducat,ac referat domū. Ge.at ego queram Antiphonem ut sciat,q̄ acta sint.hic.i.in hoc loco:ubi est disceptatum de hac re.sed eccum.i ecce hic prope uideo ipsum Antiphonem recipere se:idest se referre huc in tempore.i.mane:tempestiue:congrue:auspicato ac bona hora quod dici solet.dicit autem hoc seorsum a sane.

SER. ❡EGO Crati.nota quia amici de hac re non multum solliciti sunt.cum unus ita alii responsione cōsiliu attribuat. Sedulo.i.priuata amicitia uerum.i.sed.ita est q̄quidē isti duo dubitant.Ego amplius &c.fe.probe ironice.negant redi.ut incertior si quid faciat, renunciat ei Geta non redisse Antiphonem.cuius sententiam uolebat audire.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO, GETA.

A. ENIMVERO Antipho multis modis cum
istoc animo es uituperandus·
Itane hinc abisse,& uitā tuā tutādā aliis dedisse?

DONA. ENitiero Antipho mul.mo.cū istoc aio.Cū istoc aio p,huius ai. Ennius, Optima cū pulchris animis ,Romana iuuētus. ❡Itane hic ab.& ui.tuā. ἐνυπόκρισει.ut , Inuidisse deos,patrus ut redditus oris Cōmgū optatū , & pulchrā Calydona uiderē? Et, Seruō fortunas meas cōmisisse futili?

Cū istoc animo

GVI. ENimuero &c.Hic Antipho se incusat q abierit: & simul Getam de rebus oibus interrogat An. alloquitur seipsum.Enimuero.i. certe. tu Antipho cum istoc animo.i.tu antipho isthus animi: uel hñs istū animum es uituperādus multis modis,ita ne decet sup . te hinc abiisse.i.discessisse: & dedisse .i. cōmisisse tuā uitam tutandam.i.defendendam aliis Phædriæ, & Getæ,& Photmionis.& bñ uitā dixit.nā si abstrahať ab uxore:putat se non posse uiuere:sed mortis periculū esse subiturum.

SER. ENim uero. Incipit tertius act⁹ de iueniēdo argēto ad opus Phæ. sicut alius actus fuit de re Antiphōis:sic iste de re Phędriæ.Phædria(ut dictū est)nullā copiā de amica poterat hēre:cū pecuniā,q̄ lenonē pacaret,nō hēret: nullatenus poterat inuenire q̄re ergo agit in hoc actu cōsiliū unī argentū possit ad opus eius corradi:ad qď inducuntur cōuenientes psonæ:Antipho.s.frater cuius cām Phædria cū Demiphone bñ egerat.& erga cū pmeritus fuerat:ut iste causam eius simitr tractaret.Inducit & Geta,q Antiphonis imitatione consiliū illud inueniat Præmittitur in hac s.ena meritum Phædriæ:ut illo merito Antipho postea cōmotus Getā cōpellat consiliū inuenire.Hēt aūt Antipho occasionē redeundi:ut rem suā qōo sit tractata intelligat: uitupans se de animi timiditate:q recessisset.O Antipho multis &c.

❡Alios

DONA. ℂALIOS tuam rem.) Ab infinitiuo ad indicatiuũ transitũ fecit. ⁋ Credidisti.) Pro putasti. ⁋ Pateret̃ ma. Legitur & po tiretur, q̃a potiri τὸ παλαιὸν fuit. Plautus, Hostiũ potitus ẽ. ⁋ Spes, opesq; sunt.) Hæc qdẽ de his sunt, q̃ amanti * Spes, opesq; sunt. Vt, Res fidesq;. Qui abieris.) Mollius, q̃ fu geris. ⁋ Sed ea caussa.) Quia abieris. ⁋ Nunqd pa. subo.) Cõ uenientia sua & Phormionis dicit. ⁋ Cõfutauit uer.) Cõuicit: ut si diceret, refutauit. sed Refutatio in rẽ est Cõfutatio in psonaʒ. ⁋ Ego qđ potui por.) De se mediocriter pet ἐγκλητικῶς, moraliter satis. ⁋ Ego qđ po. por.) Ordine, pmo dominũ post Phor. ultimũ se posuit. ⁋ Heu sal. nũc pa. Ge.) Nõ optat saluũ patruũ uenire sm Apollodoꝝ: & oñdit nõ ɔgruere salutẽ ei⁹ cum cõmodo suo. An nõ dicit malũ esse & incommodũ sibi: sed tantũ magni terroris plenũ aduẽtũ patrui? ⁋ A sua palæstra exit fo.) Bene palæstram eius dixit lenonis domũ, in q̃ est exercitus amator assidue. Pla. Abstĩe a palęstra, ubi demẽs de sudascit.

Confu‑tatio

Refuta‑tio

nullo mõ dolet ei q̃ abieris: q̃a ex hoc ɔsiderat te nimio pris timore nõ audere subire cõspectũ eius. An. & porro. i. deinde. qd spei ẽ. Ge. nescio. qd sperẽ. An. ah: iteriectio dolẽtis Ge. ne scio nisi q̃ sup. Phæ. nõ cessauit enim. i. conari: laborare p te uel q̃a solitus ẽ hoc facere. uel q̃a nihil mihi obtinuit noui suo mo re. Ge. tũ. i. deinde. Ph. pbuit. i. pstitit: oñdit: exhibuit se hoĩeʒ stre nuũ. i. acrẽ. fortẽ. itidẽ. i. sĩr. i hac re ut. i. sicut. i. sicut i aliis rebus. An. qd is pastitus fecit. Ge. ipse cõfutauit uer bis. i. conuicit p uerba patrẽ admoduʒ. i. ual de iratũ. Anti. heu iter iectio hic oñdit admi rationem facti Phor. & approbationẽ. ppte rea subdit. o Pho. q. d. multũ tibi debeo: aut aliqd tale. Ge. porro. i. deinde uel certe. ego fe ci sup. qđ potui. An. o mi Ge. amo uos oẽs. Ge. pricipia obtinẽdi uoti sic se hñt: ut dico itaq; cõfutatus est se nex adhuc res est tran qlla. i. negociũ nihil ha bet turbationis. & pr̃

Confu‑tare

Alios tuam rem magis credidisti, q̃ te, animaduersuros!
Nam utut erant alia illi certe, q̃ nunc domi tuæ est cõsuleres,
Ne quid propter tuam fidem decepta pateretur mali,
Cuius nunc miseræ spes, opesq; sunt in te uno omnes sitæ.
G. Eqdẽ here nos iã dudũ hic te absentẽ incusamus, qui abieris.
A. Te ipsm q̃rebã. G. sed ea caussa nihilo magis defecimus. Acat.
A. Loquere obsecro, quo nã in loco sunt res, & fortunæ meæ?
Nunquid patri subolet? G. nihil etiam. A. & qd spei porro est?
G. nescio. A. ah.
G. Nisi Phædria haud cessauit pro te eniti. A. nihil fecit noui.
G. Tum Phormio itidẽ i hac re, ut in aliis, strenuũ hoĩem pbuit.
A. Quid is fecit? G. cõfutauit uerbis admodũ iratum patrem.
A. Heu Phormio. G. ego qđ potui porro. A. mi Geta omneis uos (amo.
G. Sic habẽt principia sese, ut dico adhuc trãquilla res est.
Mansum sq; patruũ pater est, dũ huc adueniat. A. quid eum?
G. ut aiebat.
De eius consilio uelle sese facere, quod ad hanc rem attinet.
A. Quantus metus est mihi uenire huc saluũ nũc patruũ Geta!
Nam per eius unã (ut audio) aut uiuã, aut moriar, sententiam.
G. Phædria tibi adest. A. ubi nã? G. eccũ a sua palæstra exit foras.

GVI. ℂET decet te credidisse. i. putasse alios s. Phæ. &c. magis aĩaduersuros i. habituros curę rẽ tuã. i. tuũ negociũ, q̃ te. Nã utut. i. utcunq; hoc ẽ q̃literciũq; alia: i neutro gñe. i. reliq̃ q̃ de buissent curare erant. i. se hẽbant. certe. i. saltẽ. cõsuleres. i. p spicere, seu puidere debebas illi Phanio: q̃ nũc est domi tuæ. neqd. i ne aliqd mali: ipsa decepta pp tuã fidẽ. i. p tuã pmissio nẽ pateret̃ Cuius Phanii nũc. i. hoc tpe. miseræ. i. infelicis. oẽs opes. i. facultates. sunt sitæ. i. positę collocatę. i te uno. i. solo. Ge. Eqdẽ o here. i. dñe iãdudũ. i. pauloañ. icusam⁹ hic. i. crimi namur: culpam⁹ redarguimus te absentẽ. q abieris. i. discesse ris. An q̃rebã teipm. Ge. psequẽs iceptũ sermonẽ: sed ea cã. i. eo q̃ abieris. nihilo plus defecimus. i. succubuim⁹: defatigati su mus i defensionẽ tui. An. obsecro loq̃re. i. dic i quo loco. i. in quo statu. res. i. negocia, & fortunæ meę. i. mea ifortunia: uel mei euẽtus sunt. nũqd subdolet. i. aliquãtulũ dolet pr̃i meo q̃ abieris: neq; subieri eius ɔspectũ. Ge. ẽt nihil. i. nullatenus: mãsurus ẽ. i. expectaturus est patruũ. s. Chre. patrẽ Phæ. dũ. i. quousq; adueniat huc. An. Quid. i. cur mansurus est eũ pr̃. Ge. ut aiebat. i. put dicebat. uelle. i. uolebat se facere de cõsi lio eius. i. ex eius cõsilio. qđ attinet ad hanc rẽ de nuptiis istis uel ut p ut pote. uel q̃a aiebat se uelle facere &c. An. O Geta. quãtus metus est mihi. i. quãtũ timeo patruũ meũ. i. fratrem patris. uenit e nũc huc saluũ. i. incolumẽ. nã ut audio. i. intelli go. aut uiuã: aut moriar. p unã. i solã sniaʒ eius: q̃a sine Pha nio nõ potero uiuere. Ge. Phę. adest. i. aduẽit tibi. i. ad tuũ so latiũ. An. utinã adesset. Ge. eccũ. i. ecce hic eũ. s. exit. i. egredit̃. foras a sua palæstra. i. a domo Leno. i q̃ ipse amator assidue exercitatus est. Plau. Abstine a palæstra ubi demẽs desudat̃.

Plautus

SER. ℂNVN quid subolet i. appet pr̃i fallacia nr̃a q̃ mea uolun tate sit factũ: qd spei in futuro. Nescio nisi hoc tñ qđ Phæ dria. Ecce meritũ Phædriæ: heu gaudendo dicit quasi euge Palęstram uocat domum: ubi illa fidicina discebat. ideo dicit palæstram: quia colluctabatur in acquirenda amica:

ACTVS III. SCENA II.

Trochaici tetrametri catalectici permixtis iambis quadratis acatalecticis.

PHAEDRIA, DORIO LENO. ANTIPHO, GETA.

DONA. DOrio au. ob.) Hęc scena in petitiõe ẽ, q̃ sæpe admittit deliberatiue locos. ⁋ Dorio au. ob.) Sunt q sic legant, ut Dorio Phædria dicat: audi, leno: obsecro, iterum Phædria. ⁋ Quin omitte me.) Quin, modo corripiendi uel imperandi uim habet: ut, Quin age.

P. DOrio audi obsecro. D. non audio. P. parũper. D. qn omitte me.
P. Audi qd dicã. D. at enĩ tædet iã audire eadẽ millies,
P. At nunc dicam, quod lubenter audias. D. loquere, audio.

tiũ danti. Ph. o Dorio leno. obsecro audi. Do. non audio. nam tu non affers nisi nugas, nec nũmos pfers. Phor. audi parũp. i. puo tpe. Do. qn. i. qui imo. & hẽt uim corri piẽdi uel iperãdi omit te me. i qđ dr̃, dimitte me i pace. tenebat. n. eũ ne puellã militi traderet. Ph. audi qd dicã. Do. at. n. i. sed certe. iã tædet me. i. tædio affectus suʒ. audire eadẽ. i. easdẽ res. millies. i. mille uicib⁹. Ph. at nũc dicã id qđ audies libenter. Do. loq̃re. audio te. i. pbeo tibi aures.

GVI. DOrio &c. In hac scena Phę. petit a lenone Dorione: ut aliquãdiu expectet neq; det militi Pã. quã illi uendidit: ppterea q̃ Phæ. nõ afferebat pecunias p emptione illius puellę. pollicetur eni se in tra triduũ allaturũ q̃cqd est pollicitus: & qdẽ eũ fœnore: alio q̃n se facile passurũ: ut puella eripiatur sibi: & militi tradat̃ p

SER. DOrio inducit̃ hic Phæ. orans lenonẽ, q uolebat uẽdere amicã eius: ut saltẽ iduciaret triduo. hoc iõ fitut Antipho curiositate fratris sui, & anxietate magis cõpellat Getã de argento.

DONA. CHEI me.le.ne.suo suat ca.) Deest Mali. Suat aũt, appigat atq; affigat. Suo suat capiti. ἀποσιώπησις. διὰ τὴν εὐφημίαν, Suo capiti dixit, cũ dicturus eẽt, Phędriæ. ut, Dardaniq; ragũ capitis. Fœneratũ.) Ab utili. Fœneratũ istuc bñ. tu. Idest, mihi a te fœneratũ. Verũ hercle hoc est.) Bñ ipse dictũ suũ cõfirmauit. Cãtilenã ean.ca.) Ita dicit, ut, Vetus & uulgata cantio. Tu mi.co.) Ab honesto. Tu pa.tu ami. tu.) Scđa ἀποσιώπησις. Phaleratis di.) Honestis atq; ornatis: qa dixit, Tu mihi cognatus, tu patens. Et q̃si leno, irridet honestatẽ & despicit. Misertum est.) εἰρωνεία. Hei ueris uin. Hoc sibi dicit adolescens. Neq; Antipho alia cũ occupa. esset soli.) Hoc dolet Phędria, q in eadẽ re laborauit Antipho, idest in amore: q; amare cõtigerit. Neq; Antipho alia. Minore aliq̃ solicitudine q̃ hęc est quã nunc gerit. An alia, pter hãc q̃ de me gerit. Ordo & sensus hic est

P. Nequeo te exorare, ut maneas triduum hoc? quo nunc abis?
D. Mirabar, si tu mihi quidquam afferres nuui.
A. Hei, metuo lenunẽ, neqd suo suat capiti. G. idem ego metuo.
P. Non mihi credis? D. hariolare. P. sin fidem do. D. fabulæ.
P. Fœneratum istuc beneficium tibi pulchre dices. D. lugi.
P. Crede mihi, gaudebis facto uerum hercle huc est. D. somniũ.
P. Expire, nõ est lõgũ, D. CANTILENAM EANDEM CANIS.
P. Tu mihi cognatus, tu patẽs, tu amicus, tu. D. garris modo.
P. Adeone ingeniu te esse duro, atq; inexorabili,
Vt neq; misericordia, neq; precibus molliri queas?
D. Adeon' te esse incogitantem, atq; impudentem Phædria,
Vt Phaleratis dictis ducas me, & meam ductes grads?
A. Miseritum est. P. hei ueris uincor. G. q̃ uterq; est similis sui.
P. Neq; Antipho alia cum occupatus esset solicitudine,
Tũ hoc eẽ mihi obiectũ malũ? A. ah. qd istuc aũt est Phædria?
P. O fortunatissime Antipho. A. ego ne? P. cui. qđ amas, domi ẽ.
Nec eũ hmõi unq̃ usus uẽit ut cõflictares malu. In hmõi elidit s
A. Mihine domi ẽ? imo, qđ aiũt, AVRIBVS TENEO LVPVM.
Nam neq; quo amittam a me inuenio, neq; uti retineam, scio.

ti afferes in iisdẽ stas nugis, & logis. Phæ. tu eris mihi cognatus si hoc feceris. tu eris mihi patens .i. tanquã pr. tu eris mihi amicus. Do. mõ tu garris .i. nugaris: uana effutis, & nulli põderis. Ph. adeon .i. utrum est uerũ te esse ingenio adeo duro .i. te hr̃e naturã & mores ita duros: & inexorabiles .i. inflexibiles: ipersuasibiles: a qb' ul' a quo igenio .i. natura tua nihil põt exorari .i. obtineri seu impetrari. es ergo natura ita dura ut neq̃s molliri .i. mulceri: mitigari: mollis fieri: & exorabilis: facilis suauis ac mansuetus: neq; mi̇sericordia: neq; precibus. Do. adeõ .i. est ne uerũ: uel decet ne te esse adeo incogitantẽ .i. incõsideratũ: atq; imprudẽtẽ: ut seducas .i. decipias me dictis phaleratis .i. ornatis. a phaleræ ratus tractũ est phaleratus ta tũ. & ut ductes .i. ducas tecũ meã puellam gratis .i. sine ptio & mercede. An. k no nem sup. misertum est Phædriæ .i. leno habuit misericordiã de Phędrię. & ironia est.

Vsus uenit

Neq; tũ eẽ mihi hoc obiectũ malũ cũ Anti. alia solicitudie eẽt occupatus seu q̃piã, nõ hac de nuptiis, q̃ ẽ grauissima. Vnq̃ u. u. e.) Opus aut necesse fuit. Auribus te. lu.) Græcũ puerbiũ, τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι.

GVI. CPHOR. Nequeo exorare te .i. psuadere tibi: ut maneas .i. expectes hoc triduũ .i. spatiũ triũ dierũ. neq; tradas puellã alteri uolenti dare pecuniã p̃sẽtẽ: qđ cũ audiret leno discedere cœpit: q̃si nihil noui audiens. iõ subdit Phæ. quo abis .i. discedis nunc. Do. mirabar si tu afferres mihi qcq̃ noui. An. hei interiectio dolentis. metuo lenonẽ .i. redẽptorẽ puellarũ, q̃s postea uendat. ne suat a suo is .i. assuat: appigat: adfigat: affigat: apponat. suo capiti .i. ne in eã se inducat iniam ut puellã alteri tradat: futurus Phædriæ maximo dolori. uel ne suat aliqd capiti Phæ. ut uult dicere Donatus .i. ne aliqd apponat capiti .i. uitæ Phæ. .i. ne aliqd faciat quo languescat Phædriam præ dolore. uel tandẽ ne impingat aliqd capiti Phædriæ .i. ne illũ uerberet: aut fustiget. nam uidebat eos a longe decertantes. nam leno linquere eũ uolebat, & Phędria retinebat. Ge. ego timeo .i. qđ tu metuis. Phæ. nõ credis mihi Do. ariolare: in secunda impanuir ab ariolor aris uerbo deponenti .i. diuina. nã ariolari est diuinare: ab aris dictũ. Ph. Sin .i. sed si. do fidẽ .i. facio tibi sanctã p̃missionẽ. nã dare fidẽ est sancte p̃mittere. Do. fabulæ .i. nugæ. sunt oẽs tuæ promissiones. Phæ. dices istud bñficiũ qđ feceris expectãdo triduũ eẽ fœneratũ tibi .i. a te mihi sup. pulchre .i. cõmode, & uenuste. nã sum tibi gr̃az relaturus & qdẽ cũ fœnore & augmento: tanq̃ si illud bñficiũ mihi fœneraueris. Do. Logi .i. ridicula sunt sup. tua uerba seu dicta cõtemnenda: fabulæ: nugæ & declinat̃ logi logorũ logos: sed in singulari dr̃ logos: qđ est grecũ: & ita logi logorum a græco sermone est: ut inqt Nonius Cice. p Gallo: bñ exponit qd sit logi locor; Ego te certo scio oẽs logos q ludi dicti sunt aiaduertisset. Phæ. credo mihi gaudebis .i. pp illud factũ si expectaueris. uel gaudebis facto p facere, aut fecisse hercle: iurantis est: hoc est uerũ. s. te gauisurũ facto: & ita dictum suũ cõfirmauit. Do. somniũ est supple qđ tu dicis. q. d. non plus habet momenti tuũ dictũ, q̃ somnium. Phæ. expire .i. proba: fac experiẽtiã, siue piculũ. nõ est longũ tps qđ peto .s. triduum hoc. Do. canis .i. cantas eandẽ cantilenã .i. nihil no

Logi Logorũ Cicero

dicit Donatus: q̃si longe absit a miserendo leno. Declinatur aũt miseret miserebat misertum est, uel misertum fuit: sicut tædet tædebat pertæsum est, uel fuit. Ph. hei interiectio dolentis & coniuncti. uincor uerbis .i. confutor. Ge. q̃ .i. q̃tum. uterq; leno & Phę. est similis sui .i. suis utens moribus. & (qđ dici inepte) sunt bene de suo uultu: cum dicendum esset. sunt multũ sui similes: q̃si suis (pro se q̃sq;) utens moribus. Ph. dolet Phæ. nõ posse sibi cõtingere: ut potiat̃ puella eo tpe quo Antipho est occupatus alia solicitudine maiore: cuius cõparatione minus sibi malũ illud exprobrat eẽ. neq; hoc malũ de emptione puellę eẽt mihi obiectũ .i. exprobratũ. cũ .i. tunc. cũ Antipho esset occupatus .i. detentus a ia solicitudine grauiore: qa de nuptiis. An. qa de Antiphone fecit Phædria mentionẽ: iõ subdit. O Phę. qd istud est de quo loq̃ris, & es solicitus? Ph o Anti. fortunatissime .i. felicissime. An. ne .i. utrũ. ego sũ fortunatissimus. Ph. continuat Phæ. sermonem. cui .s. tibi. id qđ amas est domi. nec usus uenit .i. opus, aut necesse fuit. nã usus sæpe capitur pro opus. nunq̃ tibi ut conflictares .i. frequenter confligeres: seu decertares cum hmõi malo hoie .s. lenone. An. mihin .i. utrũ dicis qd qd amo ẽ mihi domi imo teneo lupũ auribus .i. p aures: pue tbiũ ẽ. iõ subdit qđ hoies uulgo aiũt de illis q sunt pplexi & districti: qd stati subdit. nã neq; inuenio quomõ amittã a me ea uxorẽ .i. q̃ uia reiciã a me uetãte lege. neq; scio uti .i. q̃lr̃. retineã eã mecũ nolẽte patre. CQVO nunc abis: discedebat eni postq̃ de induciis audiuit loq. suat .i. addat aliqd lucrũ suo capiti .i. capitali. s. ne qd plus uelit hr̃e, q̃ dedisset. Adeon. s. decet. uincor uerbis. uerũ eni ẽ qđ dicit me nihil dare nisi uerba: q̃ uterq; frater est similis sui: qa sicut nũc Anti. optat adiuuare phædriã: sic Ph. multũ laborauit p eo cõtra Demiphonẽ. Præterea debet mihi iõ dare inducias: qa si sciret Anti. mihi opus esse argẽto iuuaret me. Sed cũ occupatus &c. Vel aliter ut loq̃t ad se: & cõtinuat ad illud eẽ expeditũ: ut me iuuaret. Malo hmõi .i. lenon et ali. mihin est domi. q. d. nõ est firmiter domi. q tenet lupum auribus: neq; audet eũ tenere: neq; audet eũ dimittere: ne remordeat i eodẽ erat An. de amica: qui libet exponit. Nã neq; &c. CILLVD quod dicit Dorio ariolare: credo potius indicatiui modi: quasi dicat nugaris, & friuola dicis.

SER.

ASCE.

CNe

DONA. ¶N E parũ leno fies.) ὀλίγος δὲ.derst.n. Veteris? ¶ Aere emp. suo.) Bñ suo, q̃si de tertia psona. ¶ Cõduplicau tit.) Cõiũctiuum p idicatiuo.i.cõduplicabit Hoc ẽ al ter, Fœneratũ istuc bñficiũ pulchre tib dices. ¶ Nihil fe.fle.) ὅμοιον τῷ ? ἔχει usitatũ uet eribus ¶ T ibi qdé olim ẽ di.) Hic Olim, futuri tpis. Nã leno de accipiẽda ab adolescẽte pecunia diẽ ɔstituerat,& inuẽta meliori cõditiõe, anticipauerat tps:cũ ado lescẽte pscriptũ ¶ Iã ne ea p.) Interrogatiue pnũ ciãdũ ¶ Nõ, uerũ ei hæc an.) Vrbane leno, hęc an tecessit, ut alii putãt, me retrix uẽdita, ut alii dies qua lenoni ɔstitutũ fuit. An apte leno pfidus mẽ titur? seq̃, Nõ pudet ua nitatis? Ergo plus est an tecessit, q̃ pterit ¶ Non pu.ua) Apparet supra le nonẽ de pfidia anticipa ti tpis eẽ cõfessũ. ¶ Mea lege utar.) Lenonia.s.in qua semp cõmodum est p'ius, q̃ fides.

P. Ipsum istuc mihi in hoc est. A eia, ne paruũ leno fies.
Num qd hic cõfecit? P hicine? quod hõ inhumanissimus:
Pãphilam meã uendidit. G qd? uẽdidit? A. ain' uendidit?
P. Vendidit. D. q̃ inſignum facinus, ancillã ære emptam suo.
P. Nequeo exorare ut maneat, & cum illo ut mutet fidem,
Triduũ hoc: dũ id, qd est pmissum ab amicis, argẽtũ aufero,
Si non tum dedero, unam præterea horã ne oppertus sies.
D. Obtũdis. A. haud lõgũ est id quod orat Dorio exoret sine.
Idem hoc tibi, quod bene pmeritus fueris, cõduplicauerit.
D. Verba istæc sunt. A. Pamphilam ne hac urbe priuari sines?
Tum præterea horum amorem distrahi poterin' pati?
D. Neq; ego, neq; tu. G. Di tibi uẽs id quod est dignum duint.
D. Ego te complures aduorsum ingenium meũ menses tuli
Pollicitantem, flentem, & nihil ferentem, nũc cõtra omnia
Repperi, qui det, neq; lacrumet da locum melioribus.
A. Certe hercle si satis cõmemini, tibi quidem olim est dies,
Quã ad dares huic, pstituta. P factũ. D nũ ego istuc nego?
A. Iãne ea pterit? D. nõ, uerũ hei hæc antecessit. A. nõ pudet
Vanitatis? D. minime, dũ ob rẽ. G sterquilinũ. P. Dorio
Itane tandẽ facere oportet? D. sic sum, si placeo, utere.
A. Sicine hũc decipis? D. ĩmo eniuero Antipho hic me decipit.
Nam hic me hmõi sciebat esse, ego hunc esse aliter, credidi.
Is me fefellit ego isti nihilo sum aliter, ac fui.
Sed utut hæc sunt, tamen hoc faciã, cras mane argẽtũ mihi
D. Miles se date dixit, si mihi prior tu attuleris Phædria,
Mea lege utar, ut potior sit, qui prior ad dandum est. Vale.

GVI. ¶DO. Istud ipsm qd tu dicis esse tibi in uxore: ẽ mihi ir. hoc Phę. nã non scio qua uia eũ a me reii ciã, & q̃ uia retineã cum desint nũmi. uel i hoc di cit: p in hoc negocio de emptiõe puellę Pãphilę. Ant. Eia hortãtis. nũqd q d. nõ hic.s. Phę. cõfecit .i. effecit. ne.i. ut non sis pag leno. q.d. nõne ẽ uerum q' Ph. effecit: ut sis pag leno.i ut nõ multũ uẽdideris puellã ei. Ille ẽ pag leno, q pag uẽdit puellas, cũ tñ solcãt lenones, q̃ maxĩe põt, eas uẽdstare. & ut plimũ car ssimo ptio & hoc dicebat An. ad lenonẽ q dixerat idẽ sibi eẽ in Phæ. q' erat Anti. in Phanio. q.d. scio q̃re hoc dicas: q uide licet nõ uẽdideris puellã, quãti uolebas uẽdere. deide excipit sermonẽ Phædrię. Ph. hicine.i utrũ petis an cõfecerim ne hic eẽt pag leno eo q ipse.i. leno ĩhumanissimus.i. crudelissim° hõ. uẽdidit meã Pã. amicã. Ge. qd.i. cur. uẽdidit. An. ain.i. dicis ne q uẽdidit. Ph. uẽdidit Do. q̃ idignũ facinus.i. q̃tum magnũ malũ p ironiã dicit uẽdere ancillã.i. seruã emptã suo ære .i. suis pecuniis. Ph. neq̃o exorare.i. obtinere. ut maneat.i. expectet. & mutet.i. uariet. fidẽ.i. pmissionẽ suã cũ illo cui uẽdidit hoc triduũ.i. dũtaxat p hoc spatiũ triũ dierũ. dũ.i. q̃diu. aufero.i. ex toto qo ab amicis id argẽtũ qđ ẽ pmissum illi a me. Si nõ dedero argẽtũ pmissum. tũ.i. tũc. nec oppertus sis.i. ne opperiaris hoc ẽ expectes ab opperior oppis oppertus sũ, uel fu t. pterea.i. ultra triduũ ne qdẽ.i. ne ẽt unã horã.i p spaciũ unius horæ. Do. obtũdis me sup.i. mihi molestus es: & tędio afficis tuis sermõib°. An. o Dorio leno. id tps qđ orat.i. petit nõ ẽ lõgũ sine.i. pmitte. q sup. exoret obtineat: ipetret qđ petit. idẽ Phæ. cõduplicauerit. p cõduplicabit. cõiũctiuũ p indicatiuo tibi hoc pmiũ qđ bñ pmeritus fuer s.i. qđ bñ merueris. nã pmetemur seu pmeremus bõa tñ: cõmeremur aũt aut cõmeremur ma'a Do istę q̃ dicis sunt uerba.i decep tiões ut Verba dat oĩs amãs, uel sunt uerba, q̃ uerbotenus dũtaxat afferunt nullã ad rẽ, seu nullũ ad effectum pcessura. Antipho ne.i. utrũ sines.i. patieris. Pãphi. priuari hac urbe: & abduci a milite i lõginq̃s regiões. tũ.i. deĩde pterea: insup poteris ne pati amorẽ hoꝝ Pãphilæ, & Phædriæ. sed masculinũ ppõderat fœminino. distrahi.i. dissipari: disiungi: dirimi. Do. neq; ego potero: neq; tu poteris pati eoꝝ amorẽ distrahi. uel sit cõceptio: neq; ego: neq; tu poterimus pati. &c. Ge. oĩs Di diunt.i. dent tibi id qđ est dignũ.i. id qđ meruisti, & hoc pp illud: qđ dixit. neq; ego: neq; tu. q̃ uerba oĩa possent accipi i ptẽ deteriorã. Do. ego tuli.i. toleraui. cõplẽs.i. multos menses aduersum.i. cõtra igeniũ meũ.i. meã naturã. te Phędriã pollicitãtẽ.i. sępe pmittẽtẽ: & nihil fertẽtẽ.i. dãtẽ, seu afferentẽ. tuli te inq̃ flentẽ. ut sine pecuniis me moueres ad miserationem. nũc cõtra.i. e diuerso repperi aliquẽ: q det oĩa. neq; lachrymet.i. lachrymas effundat ut tu. da locũ melioribus.i. ditioribus te. An. hercle iurãtis ẽ. certe si ego satis cõmemini.i. si bñ recordor & memoria repeto dies est olim pstituta.i pfinita tibi. q̃ die dares.i. dare debebas ptium puellæ huic.s. lenoni Phę. fcm ẽ .i. tps fuerat mihi pstitutum. Do. ego non nego istud s. q dies fuerit mihi pstituta. An ne.i. utrũ iã ipsa dies.i. ipm tps pterit.i. euasit. Do. nõ pterit dies. uerũ.i. sed. hęc dies antecessit ei diei pstitutę. & lex est lenonia semp paratior puellam uẽdicaf qcqd pfinitũ sit. An. nõ pudet uanitatis. idest non te erubescis mentiri, ac mẽdacio fallere fidem. nam uanitas est mendacium. Do. minime. idest non me pudet. dum.i. dummodo. uel q̃diu mendacium fit ob rem i. pp utilitatẽ Ge o sterqlinũ.i. sordes ipsa: nedũ sordid°. Phę. o Dorio tãdẽ.i. sine lõgo smone tnde ne.i. utrũ. oportet te facere ita, ut sis ita mẽdax. Do. ego sum sic i. ea mẽte: ea cõditiõe: & talib° morib°: si talibus morib° placeo tibi utere me.s. An. sicine.i utrũ sic decipis hũc Phę. Do imo i. sed. eniuero.i. certe. Antipho hic Phæ. decipit me. nã hic Phædria sciebat me eẽ hmõi taliũ moꝝ. ego credidi hunc Phę. eẽ aliter.i. alio mõ se hẽre ita ut nõ esset ita pecuniis uacuus. Is Phæ. fefellit me. ego nihilo sum alter.i. alia mente, alii sue moribus. ac.i. q̃ fui pus q.d nihilo.i in nullo sum nunc mutatus ab eo: qđ pus fui: sed ut i. q̃litercunq; hęc q̃ dico sunt.i. se hñt. tñ ego faciam hoc.i. tradã mihi puellã. miles dixit se dare: p daturũ eẽ mihi cras mane argẽtũ. si o Phæ. attuleris mihi argẽtũ & por.i añ militẽ. utar mea lege.i. mea cõsuetudine: meo iure: seu more lenonio. ut is sit potior.i meliori cõditionis q est por ad dãdũ pecunias. Lex aũt lenonia ẽ in q̃ pus cõmodũ est, q̃ fides.

Oppe-rior

Prome-teri & Cõme-teri

SER. ¶ I S T V C ipsum puerbiũ est mihi in hoc.i Phæ. qa neq; scio qũo retineã eum, q nihil habet. qđ donet. neq; qũo abigã eum q me tam studiose orat. eia ne paꝝ fies leno q.d. nimis es mõ leno q oi mõ tẽdis ad deceptionẽ. nunq'd hic cõfecit. & ut mutet fidẽ cõuentionis cum illo, cui uendidit. Amici nescio q pmiserant ei argẽtum ne ẽt unã fies optus.i. ne expectes. Neq; ego neq; tu poterimus pa i. ironice. q.d. tã bñ tu q̃ ego qa com tuã hẽas paꝝ de aliis curas. ingenium.i. cõsuetudinẽ. certe.i. postq̃ nõ põt eã mollire pcibus sumat fingendo occasionẽ de cõuentiõe dicẽs tib &c. Neq; ego nõ ne

gat leno posuisse terminũ: qa si mẽtiare offiñ suũ facit. uani. i. mẽdaciũ: nõ pudet mẽtiri pp rẽ. i. utilitatẽ meã. si ta. pla. tali metu terre. imo me decipit: qa cũ sim leno si mẽtiar nõ deci[pi] qa oẽs sciũt hoc meũ eẽ offiñ sed cũ ille sit liberalis hõ: cu ius nõ mentiri, si mẽtit decipit: & hoc est. Nã hic Phæ. mẽtitus fu[e]rat ei sæpius de promisso argẽto: tũ hoc faciã ꝑ Phæ. qd' sequit hæc est lex mea ut potior sit &c.

ACTVS III. SCENA TERTIA.

Trochaici tetrametri catalectici, permixtis paucis Iãbis quadratis acatalect.

PHAEDRIA. ANTIPHO GETA.

P. QVID faciam? unde ego nunc tam subito huic argentũ
inueniam miser,
Cui minus nihilo est? ꝙ si hic potuisset nũc exorarier
Triduũ hoc ꝓmissũ fuerat. A. ita ne hũc patiemur Ge.
Fieri miserum, qui me dudum, ut dixti, adiuuerit comiter? (ta
Quin, cum opus est, beneficium rursum ei experimur reddere?
G. Scio eqdẽ hoc eẽ æquũ. A. age ergo, solus seruare hunc potes.
G. Quid faciã? A. Inuenias argentum. G. cupio sed id unde, edoce.
A. Pater adest hic. G. scio. sed qd tum? A. ah, dictũ sapienti sat est.
G. Ita ne? A. Ita. G. sane hercle pulchre suades: etiã tu hinc abis?
Non triumpho, ex nuptiis tuis si nihil nanciscor mali:
Ni etiam nunc me huius caussa quærere in malo iubeas crucẽ?
A. Verũ hic dicit. P. qd? ego uobis Geta alienus sum? G. haud puto.
Sed parum ue est, quod omnibus nunc nobis succenset senex,
Ni instigemus etiam, ut nullus locus relinquatur preci?
P. Alius ab oculis meis illã in ignotũ hinc abducet locum? hem.
Dum igit diem licet, dumq; adsum, loquimini mecũ Antipho.
Contemplamini me. A. quãobrem? aut quidnã facturus cedo?
P. Quoquo hinc asportabitur terrarum, certum est persequi,
Aut perire. G. Di bene uortant quod agas pedetentim tamen.
A. Vide, si quid opis potes afferre huic. G. si qd. qd? A. qre obsecro,
Nequid plus minus ue faxit, quod nos post pigeat Geta.

DONA. QVid faciã? οἰκονομία ad futurũ exitum comoediæ. Minus nihilo. ὑπερβολή. Adiuuerit.) Secundũ u ꝓnũtiari debet. Adiuuerit co.) Comiter ueteres dixerunt πρὸς τὸ κόσμος. Quis fa.) Comiter, qñs uterq; itelligat qd alteruter dicat, dissimulant tñ. Ni et me hui⁹ caussa qrere i malo iubeas crucẽ.) Quasi dicat, in malo alid malũ. Relinquat ꝑci.) Bñ preo. Pedetentim. Caute, a pedibus, & tentando. Pedetentim tñ. Hoc qdã sic accipiunt tanquã Ge. dicat Antipho, ut caute aggrediatur senem fallere.

GVI. QVid faciã &c. Hic admonet Ge. de rõne aliq̃ ineunda, q̃ possit argentũ lenoni ꝓmissum cito extorqueri. Phæ. Quid faciã. un. i. a qua ratione, seu a quo hoie. ego miser inueniam nunc argentum ꝓmissum huic lenoni tam subito. cui. s. mihi. minus nihilo. i. minus q̃ nihil est mihi. i. q minus hẽo q̃ nihil: hyperbole. qd'. i. sed. si hic leno potuisset exorari. i. psuaderi: in duci in nrãm sñiam triduũ hoc. i. hos tres dies. dicere enim recte possumus exorani te hoc biduũ & tu exoratus es a me hoc biduũ. i. te inducẽdo in meã sñiam obtinui hoc biduum. uel hoc biduũ est a te psuaso ipetratũ. hoc argẽtũ ꝓmissum fuerat mihi: quo illi satisfecissem. uel hoc biduũ fuerat prius mihi promissum ab eo. An. o Geta ne. i. utrũ. patiemur eum Phæ. fieri ita miserũ q Phædria dudũ. i. paulo añ. ut dixisti mihi. adiuuerit me comiter. i. benigne: suauiter: nõ grauate: seu ægre sed facile. nã comes sunt benigni. faciles. suaues hoies: q erranti comiter pstant uiã nõ grauati. qn. i. quimmo. cũ. i. qñ, uel qñ. opus est. i. necesse est. expiamur. i. tẽtemus. reddere ei rursus. i. cõtra. aduersuz bñficiũ. i. uicẽ repẽdere ei p bñficio: & q̃si paria cũ eo facere. Ge. Eqdẽ scio hoc eẽ æquũ. i. decens, & iustũ: ut rependant ei uices. An. ergo, qa est ęquũ, age. i. da opam, & experire: ac de tuis uiribus fac piculũ: tu solus potes seruare hunc: ne aut pereat præ desiderio, & amore: aut abscedat pu ellã secuturus. Ge. quid faciam? nt eum seruem. An. inuenias argẽtũ. Ge. cupio inuenire ei: sed edoce unũ inueniã id argentum. An. pater adest. i. prope est. hic. i. Athenis. a quo facile si uelis tuis calliditatibus poteris qcq̃ extorquere. Geta. scio pfem adesse. sed qd tum? i. qd ex eo uelis inferre. An. Ah. interiectio ridentis. dictũ. i. id qd' dictũ est. sat est. i. sufficit sapienti. uel est generale prouerbium dictum. i. breuis sermo, & quasi quædam admonitio. sat est. i. sufficit sapienti quod et uulgo dici solet: Bono intelligẽti pauca sufficiunt. Ge. ne. i. utrũ est ita ut ais. ut mihi sat sit quod dixeris. An. ita est ut dico. Ge. hercle sane. i. certe, uel ualde. pulchre. i. uenuste, & festiue, lepide. suades. i. mones. & sub hæc uerba discedebat Antipho. ideo dixit Geta. et tu abis hinc. i. ex hoc loco: quasi mihi soli negociũ relinquens. non triumpho: ut sit uerbum i. non glorior: non lætor si nihil mali nanciscor. i. acqro inuenio ex tuis nuptiis. ni. i. nisi. et nunc iubes i. uis me quærere crucem. i. supplicium ultimum, qd' fit de me in cruce sumendũ. in malo. i. in incommodo, ac in infortunio: seu maliciam & improbitatẽ cã huius. s. Phędrię. An. hic Ge. dicit uerũ. Ph. O Ge. qd? modus interrogãdi. ego sum alienus a uobis. i. sum ne extraneus ꝓ quo nõ debeatis laborare. q. d. non sum. An. haud. i. non puto te Phædriã esse alienũ a uobis: immo nobis curæ esse debere. Sed ne. i. utrũ parũ est? ꝙ senex Demipho succẽset. i. irascitur uere nunc uobis ni. i. nisi. et inuestigemus. i. iuritemus: stimulemus. ut nullus locus relinquatur pci. i. ut pces non admittant. sed cõtemptui habeant. Qui enim iã repulsam semel passus est: non ei patet locus ad rursus postulandũ Pho. alius. s. miles abducet hinc ab oculis meis illam Pamphilam in locum ignotum. Hẽ interiectio dolentis & flentis ac gementis: agitur quia est abducenda amica. dum licet. i. dum potestis & dũ adsum. i. psũs sum non diu futurus. O Antipho uos dno loquimini mecũ nouissima uerba. s. uale salue &c. & contemplamini me: idest aspicite me extremum post hoc tempus forsitan ultra non uisuri. An. quamobrem. i. quare te contemplabimur. aut qd. i. quid es facturus? cedo. i. dic. Phor. quoquo. i. quocunq; terrarum: uacat terrarum: ut locorum: gentium: quantũ ad sñiam: suo tamen lepore non carent. quocunq; terrarum. i. in quemcunq; locum Pamphila asportabitur. i. abducetur. hinc. i. ex hac urbe. certum est. i. deliberatuz est: seu cõstitui persequi. i. usq; ad locũ: quo ibit seq. aut certũ est pire. i. mori in uia. Ge. Dii bñ uortat. i. in tuam utilitatem & felicitatẽ uertant: ac ꝓsperitatẽ: quasi secundent aut fortunent id qd' agas. i. facias uel dicas. tñ agito sup. ꝙ ꝓponis pedetentim. i. caute: a pedibus & tentando. uel pedetentim cape pro sensim, siue paulatim. An. uide si qd opis: idest si aliquid auxilii potes afferre huic. s. Phę. Ge. di is siquid opis afferre possim: sed quid opis possuz afferre tuo iudicio. Anti. obsecro q̃re: idest inuestiga: neqd. i. nõ aliqd faxit. i. faciat plus uel minus: quod postea pigeat nos i. sit nobis molestiæ & dolori: ubi pigeat ẽ psonale.

SER. QVid faciam. Postq̃ & per meritum Phædriæ & ꝑ curiositatis eius angustiam cõmotus est Antipho: ut fratrem iuuet: commouetur etiam ad huc & quærimoniis eius. & sicut precibus utri usq; cogitur Ge. quærere argentum. Ecce conqueritur Phę.

Cistæc

Quid faciã &c. pulchre ironice. abis .i. abires te hinc: & me dimitteres. sicut abisti a presentia patris: cũ de tua re debuisses differere: & me dimisisti impeditũ. In hoc malo qđ pp te habeo. Du bene uertant ascendo: sed tñ si mihi credis per istud facies prius consulendo: an debeas propter meretricem aufugere ne plus de malo: minus de bono.

dæ pecuniæ uia. Ge. aufer te .i. amoue te hinc. Phæ. Iam est opus ut auferã me hinc. Ge. Iam .i. st tim. feres pecunias ad Dotionẽ lenonem. sed opus est Phor. dari mihi adiutorẽ ad han rem .i. ad extorquendas pecunias. An. ipse Phormio est psto .i. paratus est ad oia: & comparet ubi uolumus. uel psto est .i. adest expeditus, & promptus. Impone ei qduis oneris

DONA. ¶ ISTE C uero .i. est .) Amatorie. ¶ Solus est hõ amico amicus. Apollodor^o μόνος γε ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους.

GVI. ¶ GE. Quæro an aliqd possim. Deinde ex cogitato modo extorquẽdę pecunię subdit: saluus est Phædria ut opinor .i. ut mea fert opinio. & bñ saluus dr, q putabat inde suã salutẽ depẽdere. Verũ eni .i. sed certe. metuo malũ .i. infortuniũ qđ mihi ex eo accidere põt. uel malũ .i. supplicium, & tormentũ.

G. Quæro saluos est, ut opinor uerum enim metuo malum.
A. Noli metuere una tecum bona, malaq; tolerabimus.
G. Quantum opus est tibi argenti? loquere. P. solæ triginta minæ,
G. Triginta? hui, percara est Phædria. P. istæc uero uilis est.
G. Age age, inuentas reddam. P. o lepidum caput.
G. Aufer te hinc. P. iam opus est. G. iam feres.
Sed opus est mihi Phormionẽ ad hanc rem adiutorem dari.
A. Præsto est audacissime oneris quid uis impone, & feret.
SOLVS EST hõ amico amicus. G. eamus ergo ad eũ ocyus.
P. Abi dic, præsto ut sit domi.
A. Nunqd est qđ opa mea uobis opus sit? G. nihil uerũ abi domũ,
Et illam miserã, quam ego nũc intus scio esse exanimatã metũ,
Consolare cessas? A. nihil est, æque quod faciam lubens.
P. Qua uia istuc facies? G. dicam in itinere modo te hinc amoue.

.i. quodlibet onus audacissĩ me: ut sit aduerbiũ .i. libertime: sine timore ullo. & ipse Ph. feret illud onus. ipse solus est amicus suo amico. q.d. pauci sunt ita amici suis amicis. Ge. ergo eam^o ocyus idest uelociter: comparatiuum propositiuo. ad eum Phor. Phę abi dic Phormioni: ut præsto sit: idest ut ad sit: ut appareat domi. Anti. Nunquid .i. utrum est aliquid: quod .i. ad quod faciẽdum opus sit uobis

cium, & tormentũ. An. noli metuere: tolerabimus una tecũ bona & mala. Ge quantũ argẽti est tibi opu .i. quãto argẽto eges. loquere .i. dic Ph triginta minæ .i. libræ sunt solæ mihi opus. Ge. dicis triginta minas esse tibi opus? Hui interiectio ridentis: uel admirantis quantitatẽ pretii. o Phædria ipsa est pcara .i. nimis cara uel ualde. Pho. Vero .i. sed. ista .i. talis puella. & tantæ formæ est uilis .i. cõparanda paruo ptio in comparatione suæ uenustatis Ge. age: hortantis est aduerbium. Nã his uerbis Geta hortat Phædriã ut bono sit aio. Dabo .i. tradam tibi ipsas minas triginta inuentas. Pho. o caput lepidum .i. iucunde: serene & festiue. & tunc caput ponit pro toto ipso hoie. uel cape o lepidũ caput: a quo est excogitata bñ

.i. egeatis opera mea .i. industria, ac labore. Ge. Nihil est: in quo sit opus opa tua Verum .i. sed abi domum aduerbialiter ponitur domũ. & consolare illam uxorem tuam Phanium miseram quã ego scio nunc ego exanimatam .i. cõsternatam: perturbatam metu cessas corripiendo .i. tardas abire domũ ad eam cõsolandam? An. nihil est qđ faciam æque .i. ita libens: ut. q abeã domũ. Ph interrogat Ge. Phædria qua uia .i. quo mõ. facies istud .i. inuenies minas triginta. Ge. dicam tibi in itinere. modo .i. tantummodo, amoue te hinc.
¶ SALVVS est ut opinor Ecce cõsiliũ inuenerat. ista uero ẽ uilis: cũ p tã tulo ptio detur: & sit tã pulchra. Præsto est quã tã astutiã. Abi .i. pcede: & dic Phor. ut me expectet domi. SER.

DONA. Vid qua pfectus caussa? .) Hæc est narratio simplex. ¶ Senect^o ipsa ẽ morbus. .) Appollodorus τὸ γῆρας ἐστιν αὐτὸ νόσημα

GVI. Vid &c. Hic cõtinetur fratrũ iã antis cõfectorũ cõgressio atq; de nuptiis ipsis mutua cõsultatio. De. Quid? modus interrogãdi ex abrupto

ACTVS IIII. SCENA I.

DEMIPHO, CHREMES.

D. Vid? q pfectus caussa hic es Lẽnũ Chremes *Sena.*
Adduxti ne tecum filiam? C. non. D. quid ita non?
C. Postq uidet me eius mater esse hic diutius,
Simul autem non manebat ætas uirginis
Meam neglegentiam: ipsam cum omni familia
Ad me profectam esse aiebant. D. quid illic tam diu
Quæso igitur commorabare, ubi id audiueras?
C. Pol me detinuit morbus. D. unde? aut qui? C. rogas?
SENECTVS IPSA est morbus sed uenisse eas
Saluas audiui ex nauta, qui illas uexerat.
D. Quid gnato obtigerit me absente, audisti ne Chreme?
C. Quod quidem me factum, consilii incertum facit.

bare .i. cõsistebas: manebas tãdiu illic Lẽni. ubi .i. postq̃. audiueras id .i. mẽ cũ familia Athenas uersus eẽ iter ingressas? Ch. Pol .i. p ædẽ Pollucis: iutãtis est. morbus detinuit me .i. impediuit quo minus citius uenirẽ. De. unde .i. a q̃ occasione processerat ille morbus. aut q̃ .i. uel qsĩo te inuaserat ille morbus. aut q .i. quis erat ille morbus: aut febris: aut quis alius. Ch. rogas q fuerit ille

ac repẽte, & ex insperato. o Chr. q̃ cã .i. pp q̃ cãm pfectus es hinc .i. ex Athenis. Lẽnũ .i. in illã insulã in quã pcipitatus fuit Vulcanus. & Lẽnũ ponit aduerbialiter sine ppositione tanq̃ nomẽ lo i pptiũ. adduxisti ne filiã Phaniũ tecũ? Chr nõ adduxi. De. Quid .i. cur? ita nõ adduxisti. uel cur ita dicis? q nõ adduxisti. Chre. Postq̃ mr eius filiæ meę uidet me esse hic Athenis diutius .i. nimis diu. ait .i. sed. simul .i. cũ hoc ætas uirginis filiæ meæ iã uiri potentis. nõ manebat .i. nõ expectabat meã negligẽtiã .i. tardationẽ: q nimis morabar hic: neq; satis diligenter cõsulebã nuptiis filiæ meæ. aiebant Lẽni hoies ipsam matrẽ pfectã esse ad me Athenas cũ oi familia & cũ filia, & famulis. De. q̃so igit .i. q a uenerat Athenas q .i. cur. cõmora-

morb^o: ipsa senectus ẽ morb^o: q a multa senẽ circũueniũt icõmoda. Sed audiui ex nauta q uexerat illas .i. q nauigio illas adduxerat p ptio. eas uenisse saluas .i. icolumes. De. o Ch. audisti ne qđ obtigerit tãq̃ malũ gnato meo An. me absente .i. cũ essẽ abñs. Ch. qdẽ .i. certe. audiui sup. qđ factũ facit me icertũ .i. dubiũ ɔsilii .i. facit me icertę deliberatõis. Nã qđ ɔsilii p nuptiis filię meę capiã icertus sũ: ubi icertũ ɔsilii gtõ forsitã p abltõ: ut Pen. ai p aio. ut i. viii. li. ep. Ci. Itẽ executor ai p aio.
Vid. Incipit q̃rtus actus de solutiõe argẽti. Post q̃ cõsiliũ de inueniẽdo argẽto Ge. adiugilante inuentũ est. Ecce inducunt duo senes q calliditate Ge. decepti argẽtũ illud exoluãt. Dicet. n. Phor. SER.

paratū esse, q uxorē illam ducat: si dōs triginta minarum tribuatur qd' audientes senes libenter psoluent. Et ecce Demi. allogtur frēm ueniens de portu: qrens de filia sua: quā debebat adducere: ut nō sit adducta: ut pp illā Chremes facilius argentū dari faciat. & iō in hoc actu ualde necessario inducēdus erat ut qd De. auarus soluere nollet, ipse solueret. Quid & qa noluit eā noiare statī dicit ita q̄ pfectus &c. Aut q morbus iō sum incertus: quia non audebo ita alii dicere ut tibi q̄ sit filia mea: & hoc est.

DONA. Ferre cōditionem

CHAN C condi. sicui tu. κηδειολογία qa ferre cōditionē alicui dicimus. Te mihi fide. esse (q̄.) Mire admixtū aū cōpletā sniam de extraneo. Te mihi fidelē esse. &c. Tacebit dū inter. familia.) Incertū, qū pditū iri se dicat: aū, an post nuptias. Vt me excutiā. Legit & excutiat. Meorū so. sum meus. Apollodorus, ἐγὼ γὰρ εἰμι μόνος τῶν ἐμῶν ἐμός. Donec ti id qd pol. sū esse. Vir. Dōec me flumie uiuo Abluero.

GVI. NAM si tulero. i. obtulero: posuero hanc cōditionē i. hāc pactionē: quā tibi tuli alicui extraneo: q sit ducturus filiā eū tali cōditione: ut i. me pdat, aut uxori meæ, aut alius. dicēdū est mihi ordine. quo pacto. i. quo mō aut unū. i. a q̄ occasione illa filia sit mihi. secus aūt est de extraneo. Ille alienus si uolet me affinē. i. ppinquū p nuptias filiæ. tacebit. i. nō pdet me. dū. i. q̄diu fam liaritas intercedet. i. quādiu erit iter nos amicitia. sin. i. sed. spreuerit. i. cōtēpserit me. sciet tunc plus q̄ opus est scito. i. scire. i. mihi esset opus tūc: ut nō tāta foret de me: ut me nō pderet. & uereor. i. timeo: ne mea uxor resciscat. i. cognoscat hoc. s. me hēre filiā aliunde. aliq̄. i. aliq̄ uia: siue aliq̄ rōne, & cā Q d'. s. me hēre filiā aliunde si mea uxore scit. id restat. i. reliquū est id qd' seqtur uidelicet. excutiā. i. eiciam: exturbē me: atq; egrediar domo: aduerbialiter: p aduerbio de loco. Nā ego solus meorū. i. ego solus ex meis sum meus. i. in mea ptāte & arbitrio. q d. Nemo meorum est audiens dictis meis. & iō qui p me stabit nemo erit: sed exturbabor continuo. uel ego solus sum meus. i. sum occultus: nemini ex meis credo cōsilia mea: sed apud me tacitus ea recondo. De. Scio

Excutete

Sum meus

> Nam hāc conditionem si cui tulero extrario:
> Quo pacto, aut unde mihi sit, dicendum ordine est.
> Te mihi fidelem esse æque, atq; egomet sum mihi,
> Scibam ille si me alienus affinem uolet,
> Tacebit, dum intercedet familiaritas.
> Sin spreuerit me, plus q̄ opus est scito, sciet.
> Vereorq;, ne uxor aliqua hoc resciscat mea.
> Quod si fit: uti me excutiam, atq; egrediar domo,
> Id restat: nam ego meorum solus sum meus.
> D. Scio ita esse & istæc mihi res solicitudini est.
> Neq; defetiscar unquam ego experirier,
> Donec tibi id quod pollicitus sum effecero.

esse ita ut dicis. & iō istæc res. i. ut filius meus filiā tuā secreto ducat: est mihi solicitudini. Neq; defatiscar. i. defatigabor: deficiam: desistam: cessabo unq̄ expiri. i. tentare: pbare: piculū oium facere. donec. i. quousq; effecero id qd' sum pollicitus. i. pmisi ultro tibi fratri. Defetiscor tisceris tertiæ inflexionis & uerbū deponens cōponitur a de & fatiscor fatisceris: in q̄ cōpositione mutatā in e. facitq; defessus sum uel fui in pterito mutuato: & defessuz in supino: ut testatur Priscia. in quo uerbo mutatum est genus: nā fatisco is a quo cōponi uidet' neutrū est: & defetiscor deponens: qd' nō ē mirandū. Nā cōspicor aris deponēs est: & primæ coniugationis: & eius simplex specio actiuū & tertiæ. Est aūt defetisci: defatigari: deficere. Nā q admodū fatigati sunt. solent fatiscere. i. aperiri. & oscitare p nimia lassitudie: atq; illa successiuo singultu ductare. Forsitā ēt dici posset fatiscor eē q̄si formæ inchoatiuæ a fateor. hinc. n. moueor, ut dicā, qd' fateor facit fassum & silr defetiscor facit defessum mutata a. in e. sicut in psenti. fatisco aūt caret supino: nec forsan absurdū ē ita asserere. Nā q deficit, aut defatigatus est ualde fatet' se ulteriori labori parē nō esse: Oēs tū codices hūt defecisscor. p c. qd' in castigatissimo quoq; Priscia. uolumine ita inueni: qd' forsitā sic dici posset a de priuatiue capta: & facio is ut pficiscor: teste Priscia. dr' a p & facio. Nā q defessus est, facere qd instituerat desistit, ac cessat: qa tū facit defessum & nō defectū: ut pficiscor facit pfectū nō ausim libere asserere. Cōspicor tū facit cōspicatū q̄uis spectū facit simplex. Et ita magis tertiæ sniæ Accedo, atq; assentior: tibiq; lectori iudiciū liberū relinquo.

Defetiscor

Fatiscer

Defecdscor

SER. NAM hanc cōdi. i. cōuentionē de filia dāda si obtulero. i. alicui. ex contrario. i. extraneo. statim dicendū est mihi ordine: quo pacto habeā istam filiam. Sed tibi ideo dixeram: qa tu frater: & fidelis meus eras: plus q̄ opus ē: qa dedecoraret me improperando mihi: q; sibi reuelassem ēt illa q̄ nō eēt ueta hoc dicit plus q̄ &c. Bū dico q; solus egrediar qa de meis rebus nihil audebo anferre: & hoc est nihil. nam ego meorū &c. Quod pollicitus sum de filia tua ut detur filio meo.

ACTVS IIII. SCENA II.

GETA.

> Go hoiem callidiorem uidi neminē *Senarii*
> Quā Phormionē uenio ad hoīem, ut dicerē
> Argento opus esse, & id quo pacto fieret.
> Vis dum dimidium dixeram, intellexerat.
> Gaudebat me laudabat quærebat senem
> Dis gratias agebat, tempus sibi dari,
> Vbi Phædriæ se ostenderet nihilo minus
> Amicum esse, q̄ Antiphoni hominem ad forum
> Iussi opperiri eo me esse adducturum senem.
> Sed eccum ipsum. quis est ulterior? at at Phædriæ
> Pater uenit sed quid pertimui autem bellua?
> An quia, quos fallam, pro uno duo sunt mihi dati?
> Commodius esse opinor duplici spe utier.
> Petam hinc, unde a primo institui is si dat, sat est
> Si ab hoc nihil fiat, tum hunc adoriar hospitem.

DONA. Hospes

VEnio ad hoies. Venuste repetitū, hominem. Hūc ado. ho. Astute hospitē, de eo q superuenit: nomē aptū imprudēti tertū, atq; alieno ab eatuz scientia. Sal lu. uitam sicuti pegrinantes trāsegere, &c.

GVI. EGo hoiez &c. Hic Ge. apud se cōsiderat pasiti calliditatē: q statim intellexit q̄ uā rōne extorqri pecunia posset. Ge ego neminem hoiem. i. nullū hoiem. Nā & nemo interdum capit' tū pro nullus. Vt nemo hō est · nullus hō est. Nullū ergo hoiem uidi callidiorem. i. astutiorez magis te tū in fallēdo, q̄ Phor. Venio. i. accedo. ad hoiez Pho. ut dicerem ei esse opus argento pro Phædria: & ut dicerem quo pacto id fieret. s. pecunia hēretur. Vix dū. i. uix adhuc: aduerbiū tpis. siue non dum nō adhue dixerā dimidiā ptē eius qd' dicere uolebam. intellexerat qd. s mihi uellē. & quorsū tenderem gaudebat. ipse Phor. laudabat me. quærebat senē Demiphonem: ut illū falleret. agebat grās Diis tps dari sibi. i. opportunitatē sibi offerri. ubi. i. in quo tpe. uel qn: est eni hic tpis aduerbiū nō loci Phor. ostenderet se eē nihilominus. i æque amicū Phædriæ, q̄ Anti. iussi. i. uolui hominē Phor. opiri. i. expectare ad forum. pollicitus sum supple, uel dixi me adductuz esse senem. i. De. eo. i. ad forū. Sed eccū. i. ecce hic ppe ipsum senē. Deinde uidit alterū cū eonō subdit. qs est ulterior. i. qs est ex abundāti uel

uel qs est pter eū, siue ultra eū. deinde diligentius uiso patre Phae. subdit. atat: interiectio timentis. pr Phae. uenit. Deinde ut collegit se, cognouit nō esse ita timendū. sed astutia: at asir uel ponit p certe. qd ego bellua. i. incōsiderat° ueluti bellua timui q. d. nihil ē qd mihi timendū sit. An. i. utrū. timui. quia duo senes sunt mihi dati. i. oblati p uno. i. loco unius. quos ambos fallā. i. decipiā. Opinor eē cōmodius. i. opportuni° uti duplici spe. i. hāc spē duplicē fallendi hunc, & illū. ut saltē ab alterutro pecunia extorqatur. Petam hinc. i. ab hoc sene Demi. unū. i. a quo. institui. i. incepi. primo. i. a pricipio. Si is senex De. dat argentum. sat est. i. sufficit. si nihil fiet. i. nihil impetrabit ab hoc De. tū. i. tunc. uel (ut alii hñt) tū adoriar. i. p insidias aggrediar petē do hunc hospitem. s. Chremē, q superuenit aliunde tanq̄ hospes, & impru dens rerum actarum: & alienus ab earum scientia.

partem aduentus huius patrui impellat. i. inducat patrē. Ge. adibo hosce. s. Demphonē, & Chremetē. hoc ad seipsum dicit. Deinde accedens ad eos inqt. O noster Chremes Deinde intercepit sermoné Chremes. Chr. Geta salue. Ge. [illegible] qd omiserat. uolupe est. i. uoluptas est, uel uoluntatis cuiusdam loco est. te uenire saluum. Volupe nomen est uoluptatis: sicut facul pro facultate inuenitur, & pro faculter. Nā ueteres sic loq p apocopem gaudebant. Chre. credo tibi esse uoluptati aduētum meū. Ge. qd agitur? Chre. multa fuerunt sup noua ut fit. i. cōtingere solet. mihi aduenienti. i. cū uenirem. hic. i. Athenis. cōpluria. i. permulta sunt sup. noua. & recte cōpluria dicimus. Nam hoc cōp'ure & hæc cōpluria ueteres dictitarunt: quia hoc plure: nō hoc plus dicebant. hęc Donatus. Ge. ita cōprobat hac parti uia dictū Chre. Audistin. i. utrum accepisti ea q̄ facta sunt de Anti Chre. Audiui oīa. Ge. tu3. i. tu ne o Dempho dixeras huic Chremeti q̄ facta erant. O Chre facinus indignum. i. nefariū scelus est hic. i. eo mō. circumiri. i. cum uenire decipi filii. De. agebam. i. loqbar conferebā: cōiicabā id. i. facinus indignū cū hoc fratre meo. cōmodū. i. nacta oppurtunitate ita: ut commodū uice aduerbii fungatur significantis opportune. Dicimus enim eleganter: Tu cōmodum diuertisti. i. commode: opportune: in tempore quo debebas: & bene æstimato ac cōsiderato tpe. Teren. in Eunucho: Virgo sese interea cōmodum huc aduertat in hanc nřam plateā commodum. i. qd dici solet: qū uidit bonum suum: uel suam opportunitatem. Ge. Nā hercle ego quoq: i. etiā. agitans mecum. i. uoluens: uersans: uolutans: considerans apud me id facinus. sedulo. i. instanter: sine dolo. inueni remediu3 huic rei: ut non admittatur uxor Antiphonis. De. o Geta quid inuenisti sup. quod remedium sup. excogitasti? Ge. ut. i. postq̄ abii. i. discessi abs te. forte Phormio fi obuiam: aduerbium. i. in occursum mihi Getę Chr q Phormio? fuit s tibi obuius Ge. is fuit Phormio, qui obtrusit sup. nobis istam puellā. Chre. scio. i. intelligo. Ge. Visum est mihi. i. cōmodum esse iudicaui ut q pertentarem. i. experirer. sniam. i. opinionem eius Phormionis. prendo. i. comprehendo: tanq̄ familiariter locuturus & cogniturus hominem Phormioné. solum. i. sine arbitris: seu interpretibus inq̄. i. dico illi. o Phormio: cur non uides. i. animaduertis: prouides: ut si fieri possit sup. hæc negocia de istis nuptiis potius componantur. i. transigantur: concordētur: parcentur inter uos cum bona gratia. i. cum beneuolentia q̄ cum mala gratia. i. cum maleuolentia uel sic si uelis. cur non uides si ut. i. si aliquo modo: siue aliqua ratione: & ita: si ut hæc potius componantur inter uos cu3 bona gratia &c. Herus. i. dominus. est liberalis. s. Demipho.

Prēdere

Si ut

SER.

Xpecto. Inducitur in hac scena Antipho Auscultator tm ut cum audiat Phor. dari uxoré. & dari argentum: timeat & dubitet de uxore sua sed quia conscius est consilii de argento Phę. melius & facilius possit a Ge. postea mitigari. & psuaderi: ne hoc ex ueritate credat fieri. Hoc necessarium erat in hoc actu: quia

ACTVS IIII. SCENA TERTIA.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

A. EXPECTO, q̄ mox recipiat huc sese Geta. *senarii.*
Sed patruum cum patre uideo astantem: hei mihi,
Quam timeo, aduentus huius quo impellat patrē.
G. Adibo hosce. o noster Chremes. C. salue Geta.
G. Venire saluū† uolupe est. C. credo. G. quid agitur? *als uolup*
C. Multa aduenienti, ut fit, noua hic compluria.
G. Ita de Antiphone audistine quæ facta? C. omnia.
G. Tu ne dixeras huic? facinus indignum Chreme.
Sic circumiri? D. cum hoc id agebam cummodum.
G. Nam hercle ego quoq id quidem mecum agitans sedulo,
Inueni opinor, remedium huic rei. D quid Geta?
Quod remedium? G. ut abii abs te, fit forte obuiam
Mihi Phormio. C. qui Phormio? G. is, qui istam. C scio.
G. Visum est mihi, ut eius tentarem sententiam·
Prehendo hominem solum, cur non inquam, Phormio
Vides, inter uos sic hæc potius cum bona
Vt componantur gratia, q̄ cum mala?

SER. EGo hominem. Postq̄ inducti sunt senes, qui exoluant argentū. offertur Ge q fallaciis suis illud extrahat: offerēs de Phor. nuncium qui uxoré libēter recipiet si dos illa sibi attribuatur. q̄ couueniens de hac re: & huius cōsilii faciens participē: dimiserat apud forū sené expectātē qd solus inductus refert Ge. Vix di. dix s. q si uxorē duceret: posset hēri argentum: quærebat statim senem cupiens uxorē ducere. hominē. i. Phor. Ego bellua. i. stultus. timeo ego de proficuo meo: quia uterq in hoc est modo mihi necessarius: ut cum unum fallere non potero: alium fallam: & hoc est. An timui, quia &c. petam hinc: idest a Demiphone.

DONA. EXpecto q̄ mox recipiat se Geta.) Ad terrorem cumulandū psona Antiphonis interponit: ut ei adaucto metu amittendæ uxoris, maior uis fiat repentinæ lætitiæ. ℣ Volup est.) Hoc uolup nomen est ut hoc facul. Sic enim ueteres p[illegible] loquebātur ℣ Cōpluria.) Secundū regulam locutus est. nam hoc cōplure, & hæc compluria. ℣ Noua hic cōpluria. Sic ueteres, qd nostri dempta syllaba cōplura dicunt. Sic Cato originu3 secundo. Fana hoc loco cōpluria. Cicero in Protagora, Confirmandi genera compluria Credo: quia ueteres, hoc plure, non hoc plus dicebant. ℣ Cōmodū.) Commoda æstimatio est temporis * Commodum, tantum quod. Lucilius, Quod mihi commodum est, aut uda uestimenta depo sueram. ℣ Is qui istam.) ἀποσιώπησις tertia. deest obtrusit nobis, aut defendit, aut quid tale.

Volup
Facul
Cōplu ria
Com plure

GVI. EXpecto &c Hic a Geta texitur fallacia, qua allucinatus senex triginta minas fit daturus Phor. ut uxorē Anti. alteri locet. interea dabit summa Phædriæ: interuentuq; nutricis Phanii a patre suo agnoscetur: & Antiphoni relinquet. An. Anti hæc secum tm loquit. Expecto q̄ i. quātū. mox. i. cito, uel statim Ge. recipiat sese. i. se retrahat ad me: siue se referat. Sed uideo patruum. s. fratrem patris mei: & patrē Phædriæ stantem cū patre. Hei mihi, interiectio dolēris datiuo iuncta. q̄. i. quātū timeo. q. d. multū. quo. i. in quā sniam: uel opinionem: seu in quam

nisi ita audiuisset: & prenotatum sibi fuisset, statim insaniret clamaret cupiens suam omnibus modis retinere: & ita machinationi huic noceret. & cuz superius misisset Getam per Phi... expectando eu dicit hæc uerba expectet. multa noua sunt mihi relata aduenienti in aliis locis. sed hic. i. in ciuitate ista complura, q̃ in aliis. o Demipho tu ne &c. circuiri: decipi nos a leccator illo Phor. Nã est mirum si nõ agis. nam ego etiam inde agebam f. cut non uides inter nos .i. inter te & Demi sic ut hæc: scilicet de tua uxore cõpo. i. mitigẽtur cum bona gratia: qđ fieret si eam duceres potius, q̃ cum mala gratia: quod fiet si eam te etiaz inuito proficiat. & bene potes cum bona gratia componere.

bitris. i. in hoc loco. eo. i. ea re. s. qa sumus soli. dic qd uelis dari tibi in manũ. i. pecunia p̃senti: ut herus desistat. i. cesset: sup desedeat. his litibus. i. ab his iurgiis. & ut hæc puella facessat hinc. i. discedat. receed itrabeat hinc. i. ex domo heri. Facesso interdũ signat facio. Inde facessere negocium. i. exhibere sollicitudinem, & curam. Interdum significat ire ad faciendum.

Facesse re

Herus liberalis est, & fugitans litium.
Nam cæteri quidem hercle amici omnes modo
Vno ore autores fuere, ut præcipitem hanc daret.
A. Quid hic coeptat? aut quo euadet hodie? G. an legibus
Daturum poenas dices, si illam eiecerit?
Iam id exploratum est eia sudabis satis,
Si cum illo inceptas homine: ea eloquentia est.
Verum pone esse uictum eum, at tandem tamen
Non capitis eius res agitur, sed pecuniæ.
Postquam hominem his uerbis sentio mollirier.
Soli sumus nunc hic inquam, eho dic quid uelis dari
Tibi in manum, ut herus his desistat litibus.
Hæc hinc facessat, tu molestus ne sies.
A. Satin' illi Di sunt propitii? G. nam sat scio,
Si tu aliquam partem æqui boniq; dixeris.
Vt est ille bonus uir, tria non commutabitis
Verba hodie inter uos. D. quis te istæc iussit loqui?
C. Immo non potuit melius peruenirier
Eo, quo nos uolumus. A. occidi. C. perge eloqui.
G. A primo homo insaniebat. C. cedo, quid postulat?

DONA. Fugitãs litium

℄ FVGI tans litium.) Genitiuo casui uim nominis habet Fugitans in ẽtũ: accusatiuo, uim participii. ⁋ Fugitans litiuz. Quasi quod uult in domino facere, id iam in eo esse dicit: p̃parans hominem ad contemptum pecuniæ quæ poscetur statim. ⁋ Dari tibi i manũ.) Datur ei in manum, qui

Dari in manum

Facessat

separatim accipit, sine arbitro, aut interprete: ut præuaricator, aut iudex corruptus. ⁋ Hæc hinc facessat.) Pro hic se faciat, idest abeat: ut huc se faciat, huc accedat significat. ⁋ Hęc hinc facessat. Pro cedat. alias, faciat. Ergo duas res significat hoc unũ uerbũ. An hinc facessat prouerbialiter, quasi hinc faciat: Plautus, Argentum hinc facite. Huc te fac dicitur, pro huc accede. ⁋ Aliquam partem.) Et si non totum, uel aliquã partẽ. ⁋ Verba hodie inter uos.) Sic dicebant iurgiũ significantes. Proprie uerba cõmutare, est quod altercari dicimus,

Fac te huc

Verba cõmutare

GVI.

℄ ET fugitans litium .i. iurgiorum: ubi fugitans uim nominis habet cum genetiuo iungatur. nam quidem hercle. i. per Herculem. cæteri omnes amici ipsius Demi. fuerunt modo: idest pauloante. uno ore. i. una omnium uoce: uno consensu. auctores. i. suasores. ut Demi. daret hanc uxorem præcipitem: idest exturbaret eam ac præcipitaret de thalamo filii sui eã post hac nõ redituram. An. Antipho hæc audiens: neq; tñ apparens subinde uerba interponit. ⁋ Quid hic Geta coeptat. i. incipit facere. aut quo. i. in quẽ exitum: seu effectũ ipse euadet. i. erũpet: pueniet hodie Ge. p̃sequitur sermonẽ Ge. q̃si alloquat Phormionẽ. sic eni refert q̃si sic fuerit cũ eo locutus. an. i. utrũ. tu Phor. dices dñm daturum poenas .i. punitũ iri. legibus. i. p leges. si eiecerit .i. exturbauerit illam e domo sua. Iam id qđ dices. s. eũ daturũ poenas est exploratũ. i. certũ & bñ p̃uisum: ac cõstitutũ Eia: aduerbiũ hortãtis: ut potius uelit cõpom oia, q̃ in cõtẽtionẽ descendere satis sudabis. i. laborabis incassum & qdẽ uehemẽter si inceptas. i. si incipias litigare cũ illo hoie. s. dño meo. ea. i. tanta ipse dñs est eloquentia. i. tantã habet eloquẽtiã: uel tãta eloquentia pollet: uel ea eloquẽtia eius est. i. talis est eius eloquẽtia: ut ea eloquentia sint casus uti. uerũ. i. sed. pone. i. finge: fac esto sit ita fac ubi dñt posito casu. eũ dñm esse uictũ in causa .i. esto q esset uictus. attñ tãdẽ. i. ut uno uerbo dicam qđ sentio. res. i. negocium. capitis. i. uitæ eius. nõ agitur. i. nõ tractatur. sed tñ res pecuniæ agitur: ita ut sola esset mulcta pecuniaria. Postq̃ sentio. i. p̃cipio hoiez Pho. molliri. i. mitigari: mollescere: & mollior fieri. his uerbis q̃ dixi inq̃. i. dixi nunc sumus soli. i. sine ar

Interdum significat discedere. nam qui discedit ab aliquo loco remotus se facit ab illo: e diuerso facere huc: significat accedere ad hunc locũ. ut si diceretur: fac te huc idẽ est ac si diceret: accede huc. ĩõ fac te hinc: signat discede hic: sicut fac te huc: signat huc accede & qd inq̃ uelis tibi dari. ne. i. ut nõ sis molestus. i. ut nihil molestiæ hec o afferas in his rebus. An satis ne Dii sunt propitii. i. benigne fauentes: secũdũ. q. d. nonne Dii sunt illi multũ benigni ac faciles: q patiant eũ ita egregie mẽtiri: uel q sit ita aio getus: nec (ut uidet) multis agitatus curis: uidet eni nihil esse sollicitus: q talia & excogitat & recitãdo insistit. Ge. prosequitur inceptum sermonem. nam sat scio si tu Phormio dixeris aliquam partem boni & æqui .i. aliquid bona æquitate submixum: idest aliquid quod utile & honestum uideatur: ut ille herus est uir bonus: idest iustus: idest qua bonitate est uir ille: uel pro ea bonitate quam est: seu quæ sua uiri est probitas. non commutabitis hodie tria uerba inter uos: idest non altercabimini diu simul ultro, citroq;. nam uerba commutare est quod altercari dicimus: nam altercãdo ultro citroq; uerba coniectantur, & commutantur. Demi. quis iussit te Getam loqui istæ: com Phormione? Chre. immo non potuit melius: idest aptius perueniri .i. in uerbo impersonali. eo: aduerbium ad locum: idest ad eum statum. quo: idest ad quẽ nos uolumus peruenire. An. occidi: idest perii. De. perge .i. perseuera: prosequere loqui. Ge. At primo: idest in principio homo Phor. insaniebat: idest furebatur: cum ei ista dicerem. Demi. cedo: idest dic. quid postulatur non sit molestus: & ut puella facessat. Ge. petis quid postulet.

SER.

℄ QVIA Herus &c. hic cogitans est nomẽ com construatur cum genitiuo. mala quidem faciet gratia nisi prouides. Nam cæteri a. &c. quo: idest ad quem exitum euadent ista uerba Getæ. o Phor. dices tu illum Demi. daturum poenas: scilicet q punietur: si contra legem faciet. Iam id totum explo: idest prouisum est. uerum: idest sed pone: idest finge modo esse uictum in causa legibus tamen pro pecunia se parabit non capite. & ita ut dominus facessat: idest faciat hoc libenter. hinc scilicet de hac re: quasi dicat talia pete quæ dominus faciat libenter. & ne tu sies m. Statim quasi dicat est insatus: & omnes Dii sunt illi contrarii. Aliquam partem pecuniæ: quæ non sit ultra modum: sed æqui & boni. quis notat proprietatem auari senis: sed Chre. qui ob hoc inductus fuit est paratus qui mitigat: immo benefecit: quia non melius potuit perueniri. eo: idest ad illud: ad quod nos uolumus scilicet ad hoc q filiam meam habeat Anti. Magnum talentum obtinet centum quinquaginta uncias. Rem more callidi uenditor s aggrauat: ut quando de minori pecunia mentionem faciet: libenter tribuant.

℄ Quid

DONA. Parui retulit

℄ QVID: nimium. quā. li.) Apud quosdā diuersæ psonæ cū uerbis singulis. ℣ Parui re.) Nihil interfuit: uel parū interfuit, idest mihi profuit. ℣ Nō susce. inuenta est quæ do. petat. In Græca fabula senex hoc dicit, Quid interest, me nō suscepisse filiam, si mō dos dabit̃ alienæ? ℣ Sed mihi.) παρέντεσις prima. ℣ Sed mihi opus est. Indictio doli est, nā ante, q̃ petat perēdi caussam ingerit.

℣ Quę afferret q dissol. Quia, si opum caussa habendarū dotatam quęreret, minor eēt necessitas captandæ opulentioris tes aliení addidit, cui tei nihil opponi pōt. ℣ Ab hac accipio q̃ sponsa est mihi.) Mite accipio: non accepturus sum. Et definitū modū ponit, ne de summa dotis supersit disputatio.

Vtrum

℣ Vtrū stulti. sa. παρέλκον tertiū. hoc idē enim ualet Vtrū qđ An. ℣ Scientē an impru. ἀντίτετον secūdū. nam scienti imprudentē reddidit.

Animā debet

℣ Quid si animā debet?) Grecū puerbiū, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὀφείλει. ℣ Ager oppositus ē pignori ob de. mi.) Astute nō, ptinus triginta minas dixit: sed paulati colligitur partibus ꝯgestis in summa senex minus grauetur. nā si semel diceret, deterreret parcissimū senem. Deniq; auditis decē minis, statim respondet, dabo. conceduntur ab alio decem. de reliquis superest dubitatio nā difficilis ad dandum. ℣ Sumptu ad nuptias. Opus est, subauditur. ℣ Pone sane inquit decem minas.) Bn̄ sane: quasi plus quiddam exigat, sed hoc contentus sit.

G. Quid? nimium: quantum libuit. C. dic. G. si quis daret
Talentum magnū. G. immo malū hercle: ut nihil pudet?
G. Quod dixi adeo ei quæso quid si filiam
Suam unicam locaret? parui retulit
Non suscepisse inuenta est quæ dotem petat.
Vt ad pauca redeā, ac mittā illius ineptias, *Si leges, ad pauca ut redeat, cō stat uersus. forte ī ad eliditur d*
Hæc deniq; eius fuit postrema oratio:
Ego inquit iam a principio amici filiam,
Ita ut æquum fuerat, uolui uxorē ducere:
Nam mihi ueniebat in mentem eius incommodum,
In seruitutem pauperem ad litem dari:
Sed mihi opus erat, ut aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantulum quæ afferret, qui dissoluerem
Quæ debeo, & etiam nunc, si uolt Demipho
Dare, quantum ab hac accipio quæ sponsa est mihi:
Nullam mihi malim, quam istanc, uxorem dari.
A. Vtrum stultitia facere ego hunc, an malitia,
Dicam: scientem, an imprudentem, incertus sum.
D. Quid si animam debet? G. ager oppositus est pignori
Ob decem minas, inquit. D. age age iam ducat, dabo.
G. Aediculæ item sunt ob decem alias. D. hoi hui,
Nimium est. G. ne clama: petito hasce a me decem.
G. Vxori emunda ancillula est: tum autem pluscula
Supellectile opus est: opus est sumptu ad nuptias:
His rebus pone sane inquit decem minas.

GVI.

℄ POSTVLAT nimium. i. immoderatum pretium, siue minus: uidelicet tantum postulat quantum libuit sibi. De. dic quid postulet. Ge. dicit forsitam se facturum si quis daret talentum magnum: quod constat ex octoginta libris ut supra. De. immo hercle si quis daret ei malum. i. incommodum: aut supplicium: aut tormētum hoc dicit indignatus immoderatione petentis: quasi dicat se mali illi dare magnum, q̃ tantum pretium ut. i. qualiter. quomodo, interrogando. nihil pudet uel te uel illum hoc dicere sup. Ge. q. i. sed. adeo. i. certe. dixi ei id quod sequitur uel adeo. i. certe hoc est sup. quod dixi. quæso. i. peto a te. qd peteres sup si ipse herus locaret. i. daret nuptui filiam suam unicam i. solam. respondit sup. q parui retulit. i. parum profuit uel parū interfuit: seu parua fuit commoditas. non suscepisse. i. non genuisse aliam filiam: siue non habuisse aliam filiam præter unicam: tum inuenta sit alia propinqua, quæ petit dotem: qualis fuit Phanium: quę per leges petit a cognato dotem, qua alicui possit locari ergo sic astrue: Inuenta est. i. accessit emersit in lucem una cognata: quæ petat dotem. ut redeam. i. ut ueniā. ut Cl. ad Chrisippi laqueos reuertamur. i. ueniamus: accedamus. ut accedam ergo ad pauca. i. ad sermonem breuiusculum. ac ut omittam ineptias. i. fatuitates: inconsiderata dicta illius. deniq. i. post multa. hæc fuit postrema oratio eius. i. ultimus mecum sermo inquit. i. dixit. sic ego Phot. iā a principio uolui ducere filiam amici uxorem: idest capere eam in uxorem. ut fuerat æquum: idest honestum: & æquitati congruum.

Redite Cicero

Nam incommoduꝫ eius ueniebat mihi in mentem: uidelicet pauperem puellam dari. i. traduci: transferri ad diuitem maritum in seruitutem. i. in omnē subiectionem. quoniam propter paupertatem uxor redditur magis obnoxia: & uelut serua coniugi suo diuiti: sic diues uxor contra. Sed ut nunc apte fabuler. i. ueraciter loquar tibi. erat mihi opus illa uxore: quæ afferret aliquantuꝫ: idest dotem alicuius quantitatis. qui: idest ut. uel qui sit ablatiuus. i. a quo aliquanto. uel qui idest unde. dissoluerem: idest diuersis soluerem ea quæ debeo. etiam si nunc Demipho uult dare tantum quantum accipio p̄senti pecunia ab hac filia: q̃ est mihi sponsa: idest promissa. nullaꝫ filiam malim dari mihi uxorem, quam istanc filiam amici. An. Antipho hæc solus loquitur. ego sum incertus utrum dicam hunc Getam facere id quod facit stultitia. i. per stultitiam. an malitia. i. per malitiam. & utrū dicam eum facere id scienteꝫ: idest de industria. an imprudentem: idest per imprudentiam & inconsiderationem. De. quia Geta dixerat Phot dixisse sibi fuisse opus uxore, quæ afferret unde dissolueret, quæ deberet, nunc per prouerbiuꝫ loquitur De. quid si animam debet. i. quid dicas sup. uel censeas uel est modus interrogandi. si Phor. debet non solum pecunias sed etiam uitam. animam enim pro uita intellige. Ge. Geta uidens per illud prouerbium senem uelle scire quidnā deberet: neq; ita in obscuro uelle promittere se dissoluturuꝫ debita: ōndit q̃ sint debita Pho. inquit ager est oppositus pignori. i. oppigneratus: hoc est datus in pignus. ob. i. pp decē minas. i. libras. De. age age: hortantis est. iā. i. nunc. ipse Pho. ducat Phanium ego dabo illas minas decem: & agrum repignerabo. Ge. item. i. similiter. ædiculæ. i. domicula eius. sunt datæ sup. uel positæ pignori ob alias decem minas. De. Hui: interiectio ridentis, uel indignantis nimium est s. soluere uiginti minas. Chre. ne clama. i. noli clamare. petito a me hasce decem minas. Ge. ancillula. i. parua ancilla est emenda uxori. tum. i. deinde. opus esse supellectile pluscula. i. paulo maiore, & ampliore, & numerosiore. i. opus est paulo pluribus utensilibus. opus est inquam sumptum ad nuptias faciēdas inquit Phot. sane: in hac particula concedentis est quasi dicat sit ita ut uis. pone. s. supputa decem minas his rebus. i. p his rebus prædictis. s. pro supellectile pluscula.

Dissol-uere

SER.

℄ VT sicut nihil pudet eum, quod. s. quia nimium petebat dixi adeo ei & inquam ei quod plus daret si si &c. Tunc ille parui retulit. i. appretiatus est parare se nō suscep. t illam qa inuenta &c. Petat dotem a parentibus suis quam cum ea acciplam. filiam amici. i. Stilphonis. adm. s. Antiphonem iuxta illud: Si qua uelis apte nubere, nube pari. Incertus sum utrū dicam istum Getam facere hæc: stultitiam. s. q adeo sit stultus: q cum male mihi machinetur ue sciat esse malum. An malis. s q propria uolūtate mihi noceat. Exponit se. &c. animam. s. q talia fecisset unde mortem meruisset.

DON. ¶ Sexcentas proinde potius scribito iã mihi dicas. Perspicere hinc licet cõsuetudinẽ utriusq; sermonis. nã Apollodorus μύριας dixit, p multis. Et ut apud Græcos, μύριας, ita apud nos sexcenta dicere p multis, usitatũ est. Cicero, Sexcenta possum decreta pferre ¶ Mea caussa eiicit me hoc est æquũ amitte. Ratio cur ipse uiginti dare debeat minas, dante Demiphone decem. ¶ Quantũ potes me certiorẽ.) Festinat Geta scit eni dixisse lenonẽ, Mea lege utar, ut potior sit qui prior ad dandũ est. ¶ Quæ qdẽ res illi uertat ma.) Nõ desinit Poeta oñdere auaritiã Demiphonis, q nec ideo libẽter fert dari aliqd Phormioni, q2 sic cõmodũ ei est. Vir. Hos illi, qd' nec bñ uertat, mittim⁹ hœdos. ¶ Mecũ argẽ. at.) Comicũ argẽtũ pslo est: & caussa addit cur pslo, & uñ sit. simul iracundiæ uxoris, & iurgio pparatur locus. ¶ Fructũ, quẽ lẽni, &c. Et Lẽni & Lẽno legitur. ¶ Reddunt præ.) χῆμα ἐπεξήγησις. ¶ Et p. de fru. red ¶ Id sumã.) Nõ fructum: sed argentum ¶ Id sumam. Impẽdam. unde & sumptus dictus. ¶ Vxori tibi opus esse dixero.) Bene esse, non fuisse: ne iã repetendum uideretur. ¶ Opus esse dixero. Adiunctiuũ pro nuntiatiuo. ut in eunucho, Perculeris iam tu me.

Mùgias. Sexcen. Reddere. Sumere. Sũptus.

D. Sexcentas perinde potius scribito iam mihi dicas.
Nihil do, impuratus me ille ut etiam irrideat!
C. Quæso ego dabo, quiesce tu modo filius
Fac ut illam ducat, nos quam uolumus. A. hei mihi
Geta, occidisti me tuis fallaciis.
C. Mea caussa eiicitur, me hoc æquum est amittere.
G. Quantum potes me certiorem inquit face.
Si illam dant, hanc ut omittam, ne incertus siem.
Nam illi mihi dotem iam constituerunt dare.
C. Iam accipiet: illis repudium renunciet,
Hanc ducat. D. quæ quidem illi res uortat male.
C. Opportune adeo nunc argentum mecum attuli.
Fructum, quem Lemni uxoris reddunt prædia
Id sumam: uxori, tibi opus esse, dixero.

GVI. fallaciis. i. astutiis & fraudibus. Chr. ipsa puella eiicitur mea causa. i. amore mei emittitur a domo fratris: ut filius eius ducat filiam meam. æquum est. i. iustum est. me amittere hoc. i. has uiginti minas. Ge. Phor. inquit in hæc uerba. o Geta fac me certiorem si parentes Antiphonis dant illam puellam mihi cum dote. ut amittam. i. a me reiiciam, ac repellam hanc q iam mihi sponsa est, ne sim incertus. nam illi parentes eius constituerunt. i. destinauerũt dare mihi dotem. Chre. iam i. nunc, uel statim accipiet promissam dotem. renunciet. i. significet illis parentibus alterius. i. repudium. i. recusationem eius puellæ. ducat hanc puellam in uxorem. De quæ res. i. q dos. male uortat illi. i. quæ in suam conuertatur perniciem. Chr. adeo. i. certe. attuli nũc opportune: idest, qd' dicitur bene ad punctum. argentum mecum f fructũ. i. redditum: quem prædia. i. possessiões uxoris meæ reddunt. unde redditus. Lemni. i. in Lemno insula sumam. i. impendam: inde sumptus. sumam id argentum. dixero. i. dicam uxori meæ cum quæret suas pecunias: opus esse tibi illis. i. te egere illis: & ita me tradidisse tibi eas mutuas.

Dica dicæ. Oppor tune. Sumere Sũptus.

GVI. ¶ DE. Proinde. i. pro hac re potius. scribito. i. scribat mihi ipse Phor. ducentas uel sexcentas dicas. i. causas, uel libellos & controuersias. De dica satis iam dictum est. nihil do. i. nihil uolo illi dare. ne. i. utrum. ille est sup. ita impuratus. i. impurus: improbus: immundus: inhonestus factus. ut etiam irrideat. i. illudat seniores. Chre. quæso. i. obsecro. tu modo. i. tantummodo. quiesce. i. noli te turbare. ego dabo illas decẽ minas, & ita erunt uiginti, quas sum daturus. fac ut filius tuus ducat illam. s. filiam meam: quam nos uolumus eum ducere. Anti. hei mihi. i. dolore afficior. o Geta occidisti me tuis

SER. ¶ PERINDE: idest taliter: sicut comportas mihi triginta minas. scribito: idest scribere & computare potes sexcentas: & iam dicas. s. ut dem, sed certe nihil do. Impuratus: idest impurus: & dixit Phormio: o Geta quantum: idest quam cito potes. Nam illi: idest parentes alterius uxoris. Fructum. Iste Chremes habebat patrimonia uxoris suæ Nausistratæ Lemni. Vnde pascebat alteram uxorem: modo rediens de Lemno afferebat censum, quem de prædiis collegerat. Inde dicit argentum at. s. fructum quem &c. Modo id argentum, ut dem parasito sumam: & postea dixerat uxori meæ tibi esse opus: o frater. s. quod tibi præstaui.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ANTIPHO, GETA.

A. GETA. G. hẽ. A. qd egisti? G. emunxi argẽto senes. Sena.
A. Satin' id est? G. nescio hercle, tantum iussus sum.
A. Eho uerbero, aliud mihi respondes, ac rogo,
G. Quid ergo narras? A. quid ego narrem? opera tua
Ad restim mihi quidem res redit planissume.
Vt te quidem omnes Dii, Deæq; superi, inferi
Malis exemplis perdant hem, si quid uelis,
Huic mandes, quod quidem recte curatum uelis.

DONA. Emunxi argẽ. se.) Mire dictũ e cõtrario dicat emunctus hõ, elegãs & facetus. ut Horati⁹ de Lucilio, Emũctæ naris inqt. ¶ Satin' idest? Hoc est, idne tibi uidet satis esse ad miserias meas? An qsi εἰρωνικῶς dicit, ut dicere solemus, Bñ hẽt nunc aut, fecisti certe qd' debuisti. lõ ait subambigue locutus ẽ, ut neqquã posset aliter interpretari a Ge q tñ debit, Nescio hercle, tñ iussus sũ.

Emunctus hõ.

petis sup. qd ego narrem? qdẽ. i. certe. res. i. negocium. redit mihi planissime. i. redibit mihi manifestissime. i. ad resti. i. ad suspẽdiũ. i. ad chordã, q mihi parẽ suspend. ũ. Nam restis chorda est. q. d. res tota eo redacta ẽ ut de suspendio possim cogitare: & qdẽ tua opa. i. tua industria & tuo facto. ut i. utinã. Dii & deæ oẽs tã supi. i. celestes q inferi. i. infernales. pdant. i. destruãt te. exẽplis malis. i. in exẽpla aliorũ, q sint tibi mala & noxia. hẽ: interiectio dolẽtis uel idignãtis. mandes. i. cõmittas p tomã huic Geæ. si qd' habes sup qd' uelis curatum. i. qd' uelis factũ eẽ recte. i. ut decet. mãdes ergo huic, q auferat. i. abducat te. ad scopulũ. i. editũ siue eminentẽ locũ: uñ te des pcipitẽ. uel in scopulũ. i. in tẽpestatẽ & pturbationẽ ac piculũ. nã sæpe in scopulis. i. rupibus marinis acutis naues periclitantur. e tranquillo. i. ex quieto loco & statu.

Restis

GVI. GEta &c. Hic Anti. totus pturbatus Ge. alloqtur sup eo qd fecerat: ac tandẽ lenit ipse Anti. a seruo Ge. An. o Geta uocatiuus est. Ge. hẽ: interiectio aiaduertẽtis. An. qd est Ge. emunxi. i. euacuaui: purgaui senes: Dempho. & fratrẽ argẽto. Interdũ emũctus hõ dr elegans & facetus. An. ne. i. utrũ id qd' fecisti est satis rectũ sup. uel recte factũ. Ge herde nescio an sit satis rectuz, ego iussus sum facere tñ. i. dũtaxat hoc. s. extorqre pecunias. An. eho: admonentis interiectio & excãdescentis o uerbero. i. digne uerberibus multis. & declinat uerbero uerbonis iñ des mihi aliud: ac. i. q rogo. i. peto. Ge ergo qd narras? Anti.

Emunctus. Verbero.

SER. GEta Quare Anti aliquãtulũ dubius erat factus de dictis Ge. & iratus inducit Ge. q eũ mitiget: qd mõ egisti: hoc dicebat Antipho idignãdo. sed Geta alio mõ accipit. Satin tibi est. s. q Phor. suas. &

tas. & mihi uoces noluit dicere. sed cum Geta intelligeret ꝙ de argento quæreret:aliter respondetet. Nescio si sit satis id argentum:quod habeo:sed tantū petere fui iussus a Phæ. Ego uerbero.i.dignus uerbere. Multa enim uerba ponitur ꝑ nominibus:ut latro:uerbero:comedo: palpo.ut.i. unnā. Malis exemplum.i.ut sis malis exemplum.

sacrificandi ꝑ nuptiis ut res prospere cedant: dabitur paululum nuptiis apparandis.i.ad apparandas nuptias. Interea dum hæc agentur amici Phædriæ dabunt argētum:quod.s. se daturos polliciti sunt.i.promiserunt. Ille Phormio reddet id argentum istis senibus. An. quamobrem.i. quare reddet: aut quid dicet illis:quare.s.non ducat Ge.rogas.i.ingris tu. dicet sup hoc quod sequit. quot res.q.d. multę euenerunt mihi post illa mōstra: idest post illa prima auspicia pro nuptiis captata: in quibus captandis apparuerant monstra. hæc sunt illa quæ euenit.alienus canis: idest nō noster ater.i.niger. introiuit ædes nostras.i. in domum nostram.anguis.i. serpens decidit.i. deorsum cecidit per impluuium.i.p locum non coopertum in medio tecti. Est enim impluuiū (ait Varro) id quod relictum erat in medio tecti, ut lucem caperet deorsum: quo impluebat.dictū utiq; a pluuia. Anguis itaq; decidit de tegulis per impluuiū gallina cecinit. hariolus i. diuinator interdixit.i.prohibuit ne ducerem uxorem. hariolus est qui diuina mēte uaticinatur: dictus quasi fariolus:a fanis & a fando: aut ab halando nam halitū solēt excludere uelut mortalem animam ut diuinam

DONA. ℂVLCVS tangere.) Prouerbiale:non ἐξ φαινομένοις dixit. ℣ In neruū potius ibit. Decipiet: a prouerbio tracto a sagittariis:cū uis, conatusq; tendentis arcū non in uolatū teli, sed in ruptionem netui expetat. ℣ Tu id quod boni est excerpis.) Honeste excerpis dixit. & attende quemadmodū dicat excerpi bona qbus non utatur. ℣ Ante brumam.) Arte irrisit homines Terētius, quibus religio sit aggredi negociū aliquod diebus decrescentibus. ℣ Gallina cecinit.) Obstetricum ē: in qua domo gallina canat superiorem marito eē uxorē. ℣ Int rdixit hariolus.)

Hariolus

Hariolus est, q diuina mente uaticinat. dictus hariolus quasi fariolus, a fatis & a fando. H enim pro F, & item F pro H in multis locutionibus mutabantur. An ab halando? nam halitu solēt excludere uelut mortalem animam, ut diuinam

Quid minus utibile fuit, ꝙ hoc ulcus tangere,
Aut nominare uxorem! iniecta est spes patri
Posse illam extrudi·cedo, nunc porro Phormio
Dotem si accipiet, uxor ducenda est domum·
Quid fiet! G.non enim ducet. A.noui·cæterum
Cum argentum repetent, nostra caussa scilicet
In neruū potius ibit. G.NIHIL EST ANTIPHO,
Quin male narrando possit deprauarier·
Tu id quod boni est, excerpis·dicis quod mali est.
Audi nunc contra iam·si argentum acceperit,
Ducenda est uxor, ut ais concedo tibi·
Spatium quidem tandem apparandis nuptiis:
Vocandi, sacrificandi dabitur paululum·
Interea amici, quod polliciti sunt, argentum dabunt.
Id istis reddet. A.quāobrē, aut quid dicet! G.rogas!
Quot res! post illa, monstra euenerunt mihi,
Introiit in ædes ater alienus canis,
Anguis per impluuium decidit de tegulis,
Gallina cecinit. interdixit hariolus,
Aruspex uetuit ante brumam aliquid noui
Negotii incipere. quæ caussa est iustissima.
Hæc fient. A.ut modo fiant. G.fient·me uide.
Pater exit·abi, dic esse argentum, Phædriæ.

Decidet Impluuium

OE

recipiant.unde & uocem eiusmodi dabant, quæ est OE ꝙ OE sonus exhalandi uim præstat ℣ Ante brumam.) ꝙ ante brumam dies decrescere incipiant. ℣ Haruspex uetuit.)

Haruspex Haruga Hara

Haruspex ab haruga nominatur. nam haruga dicitur hostia, ab hara, in qua concluditur, & seruatur. hara autem est in qua pecora includuntur. Plautus, Rusticus hircus, hara mostellaria ℣ Fient me uide.) Respice uultus mei fiduciam. sic Græci, (nam aliter Latini) siquidem quia nullum periculum est. ℣ Me uide. Quia in iure promittit ut & interponit suam fidem·quod nos dicimus, Me habes. ℣ Vide. Respice.

Me uide Me habes

GVI.

ℂQVID fuit minus ut le.i.inutilius. ꝙ tangere.i. attingere, attractare. hoc ulcus.i. hunc locum nostræ materiæ periculosum & lædentem si tangatur sicut ulcus. est autē dictū prouerbiale. aut qd fuit utilius: ꝙ nominare uxorem.i. facere mētionem de illa. spes.i expectatio est iniecta.i. indita patri illam uxorem posse extrudi.i. expelli a uiro. cedo.i. dic. porro.i. deinde. si nunc Phormio accipiet dotē. uxor est ducenda domum.i. in domum iure matrimonii. qd fiet tunc. Ge.enim.i.certe. Phormio non ducet eam. An.noui.i.scio. cæterum.i.sed. cum senes repetent argentum. scilicet.i.certe potius ipse Phormio ibit in neruum.i.nimis conando decipietur nostra causa·more illius sagittarii qui magno conatu tendens arcum sæpe neruum frangit. & ita suo impulsu frustratur ac decipitur. uel ibit in neruum potest capi ꝑ cōiicitur in uincula, & in carcerem potius detrudetur nostra cā

Ite in neruū

Ge.o Antipho nihil est quin.i. quod non. possit deprauari male narrando illud.i. peruertendo ueritatem tu excerpis.i. extrahis: euellis·extorques: elicis id boni. quod est in hac re: & dicis id mali quod in ea re est nunc. iam audi contra.i. uicissim id quod sum dicturus: si Phormio acceperit argentū: uxor est ducēda ut uis concedo tibi fateor: hoc est tibi assentior. quidem.i.certe. spacium tandem uocādi ad nuptias: &

recipiant:unde & uocem huiusmodi dabant: quæ est hoc ꝙ hoc solum exhalandi uim præstat. haruspex.i. inspector hostiarum & diuinator.i. extis earū. nam haruspex dicitur ab haruga.i. hostia: cuius inspiciebantur exta quæ haruga dicitur ab hara: in qua concluditur & seruator hostia. Hara enī est stabulum in quo pecora includuntur. haruspex ergo uetuit incipere aliquid noui negocii. ante brumā.i. ante ꝙ dies decrescere incipiant. bruma dicitur illa pars hyemis·in qua dies sunt breuiores. a bromin.i. a breuitate dierū. quę causa .i. excusatio. uel quæ occasio non ducendi uxorem est iustissima.i. digna quæ admittatur. hęc quæ dixi fient. An. ut.i. utinam fiant modo. Ge. fient sine dubio. uide me.i. aspice uultus mei fiduciam. pater tuus exit. abi.i. discede. dic Phædriæ argentum esse inuentum ut bono animo sit.

Bromi

ℂHOC ulcus.s. de abiectione uxoris: quam sicuti est periculosum aliquod lætale uulnus duriter tāgere: sic loqui de uxore mea coram patre nocuū mihi esset nominare. cedo nunc.i. dic mihi noui ꝙ nō uult dicere, sed necesse erit ut uel argentum reddat uel uxorem recipiat. hoc ibi ceterum &c. In neruum.i. debilitatem & diffidium. tu illud non considerās hac re quod bonum est: sed tantūmodo dicis ꝙ malū est: sed tamē audi nūc cōtra hoc malū. Concedo tibi ꝙ ducenda sit: sed prius dabitur a senibus Phor. spa. uocādi amicos. Interea amici Phædriæ. Id ille Phor. quam igitur obrē accipit argentum: nisi eā ducat. q.d. dicet senibus. dicet post illa tpa: scilicet quod ꝑmisi me ducturum &c. quot res entes monstra.e. quæ ꝑhibent ducere. Aruspex ab auibus. uetuit incipere.s. aliqd noui. ante brumā.i. hyemē uel aruspex uetuit ante brumā, aliqd.n.ne.in i. festis non est bonū. Cā iustissimā dimittēdi. sic fieret hæc ꝙ dimittet eā·ut tūn fiant hæc. non curo plus fient: sed me uide.i. ad me respice: qa patet ex. uel me uide.i. in me confide: & tunc fient: sed ecce pater.

SER.

DONA. Lib.

Q Viet^9 esto inq̄.e.cu.) Quietus.i.securus.ab eo qd̄ p̄cedit,id qd̄ seq̄. Vt ca.ē u.ni.o.ē.) Cōsulti igt̄ queadmodū det,ubi oio dare nō debuerit:siqdē argētū Phæ.sub noie Phor. Dū li.ea. hęc ma.) Bn̄ uolūtie posuit,p uolūtate hois icerti ac leuis. Forsitan nos re.) Mulierē.s. Au uere nos.i.negotiū & cōditionē: Rē ip.pu.) Pro disputasti mō Quid tua,malū,id refert?malū,itet iectio,& est ordo,qd tua id refert? Magni De.) Nota rūsum cōtra qd refert,nō ad qd relatū. Et q̄re q̄o dicat̄,qd mea·qd tua, an deest Ad: ut sit,ad mea, aut ad tua? Reperire illas.) Filiam,& uxorem.

cate i mrīmoniū Phor.dicimus dare nuptū & dare uēnū·ubi do pōit cū prio supino:sed h̄ nō sępe fit Et dicat ne succēseat .i.irascat̄ illū Phor.eē magis idoneū q sit familiarior ipi puel lę.dicat inq̄ nos nihil .i.nullo egressos eē n̄ro offō.i discessis se a n̄ro offō:uel ptergressos eē n̄m offō.dicat mq̄ tm̄ dotis datū eē q̄tū is Ph.uoluerit.De.qd malū id refert tua.i.(qd di ci solet barbar?) qd ma lę gr̄ę hēs tu agēdū de hoc.nā id refert mea: sigr̄at illd ad me spe ctare.malū aūt ill' ei terpositū ē iteriectio qd plerūq̄ i n̄ro s̄mo ne pōt ɔgruere:ut cū dicūt. Quid malę gr̄ę talib^9 reb^9 te imisces: dicēdū eēt: Quid reb^9 malū id genus te iter ponere iuuat. Chr. o Dem id magni refert n̄ra.i.illud multū spe ctat ad n̄raȝ honesta tem. De. nō sat ē.i.nō sufficit fecisse officiuȝ tuū:si fama nō appro bat.i.ɔfirmat id qd̄ fe cisti.Ch.uoloquoq̄.i. ē· hæc.i. hāc sepatio nē fieri uolūtate ipsi^9 puellę ne.i. ut nō p̄di cet.i.apte iactet se eē eiectam a nobis. De.

Dare nuptu & uēnū

ACTVS IIII SCENA QVINTA.

Iambici quadrati acatalectici.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

D. Q Vietus esto inquā·ego curabo, neqd uerbor̄ duint·
Hoc temere nūquam amittam ego a me,qui mihi te-
steis adhibeam
Cum dem.& quamobrem dem, commemorabo. G. ut cautus
est,ubi nihil opus est!
C. Atq; ita opus facto est·at matura,dum libido eadē hæc manet·
Nam si altera illa magis instabit,forsitan nos reiiciat.
G. Rē ipsam putasti. D.duc me ad eū ergo. G.nō motor. C.ubi hoc
Trāsito ad uxorē,ut cōueniat hāc prius,q̄ hinc abeat· (egeris,
Dicat eam dare nos Phormioni nuptum,ne succenseat·
Et magis esse illum idoneum,qui ipsi sit familior·
Nos n̄ro offō nihil ·egressos esse·quātū is uoluerit, *d's.digresses*
Datū esse dotis. D.qd tua(malū id refert? C.magni Demipho.
D. Non sat tuum te officium fecisse,si non id fama approbat?
C. Volo ipsius quoq; uoluntate hoc fieri , ne se eiectam prædicet.
D. Idem ego istuc facere possum. C.mulier mulieri magis cōgruet.
D, Rogabo. C.ubi nunc illas ego reperire possim,cogito.

GVL. Q Viet^9 &c. Hic De. cōsulit,q̄ ma certiore Phormioni tradat suas pecūias. De. inq̄.i. dico tibi Chre. esto.i.sis.get^9.i.secotus, sine solicitudine. ego curabo.i. efficiā. ne qd uerbor̄.i.ne ali q̄s deceptōes Pho. & sui fautores . dnnt i. dēt. Dare.n.uerba decipe ē.ego nūq̄ amittā a me.i. nō patiar exire e manib^9 meis h̄ argētū.temer̄.i.icōsulte. nā amitto hic pōit q̄si p a me emitt.:nūq̄ ergo amittā qn̄.i.q nō.adhibeā .i.aduocē mihi testes.cui dē i.tradā h̄ argētū. & cōmemorabo.i.faciā mētionē q̄obrē.i. q̄ rōne & occasiōe dē illud argētū.Ge.ut.i.q̄tū.De.ē cautus.ubi nihil.i nō ē op^9 sup.eē cautū nā poti^9 dēret eē caut^9 i nō dādo,& i agnoscēdo fallaciā.Ch. atq; op^9 ē fcō.i facere ita ut dicis.at matura.i.festina cū matu ritate.dū.i q̄diu.hęc libido.i.hęc uolūtas hois icerti & leuis. manet eadē.i.i eodē tenore.nā si illa altera:quā dicit sibi spōsam:magis istabit.i.urgebit istātius forsitā reiciat.i.repellat nos.i.n̄m negociū & n̄am ɔditionē,seu pactionē.Ge.puta sti.i.disputasti.dicit Dona.i.cōsiderasti rē ipsā.i.id qd̄ē.De.er go Ge.duc me ad eū Phor.Ge.nō moror.i.nō suȝ i mora. uł in me mora nō ē.Chr.ubi.i.postq̄.egetis hoc.i.dederis Pho. argētū p̄ntib^9 testib^9.trāsito.i.trasfer te ad uxorē meā,ut cō ueniat.i alloquat̄ hāc uxorē Anti.pusq̄ abit.i.discedit hinc.i. ex h̄ loco.Dicat uxor mea nos:te & me dat̄ eā nuptū.i.collo

Putare

ego possum facere:illud idē qd̄ uis a t̄ua uxore effici.Ch.mu lier magis cōgruit mulieri,q̄ uir.De.rogabo uxorem tuam, ut id faciat.Chre.ego cogito ubi ego nunc possim repperire illas f.filiam & aliam uxorem:quæ uenit ex Lemno.

SER. Q Vietus esto.Paratis oibus necessariis nihil aliud restat nisi:ut soluat̄ arg.·ō iduoī Demi.qui illud deferat Phor.Chr. aūt hūc instigat:ut festinaret argētū soluere·cui dicit De.Bone uir frustra me ita festinas:qa nō dabo nisi appositis testib^9. Aut quāobrē.f. ut ducat uxorē.ut.i.q̄liter.ē cautus.ubi nō opus ē: qa Phor. nunq̄ negabit neq; in hoc u g ebat fallacia.hanc i.uxorē Ant. & placet eam ne clamet nos esse iniuriosos.dicat ei nos dare illam nuptum.i.nubere Phor.ne hoc nobis succēseat: & di cat nos nō esse egres.&c. Malū interiectio : uel succēseat:uel nō:nisi id fa.aupro i.nisi ide lauderis istuc.f. cōsolati eā. illas .f.uxorē & filiā meā hæc dicit remanēs solus. & est q̄dā op portūitas & appitio sequētis actus:q ē de re mitigāda pp filiam reptam:ideo p̄mitiū solicitus : ut filiā facilius inueniat.

DONA. A Vdio tuo. Qd̄ græci dicūt ἀκουῶ. Nā q̄ hęc ē anus.ἀνυς γοφή, ut, Nā qste iuuenū cō fidētissime. Sed figura hæc apta cōmotis est aliqua re noua.

ACTVS V. SCENA PRIMA.

SOPHRONA NVTRIX. CHREMES.

Sena. s Q Vid agam!quē amicū iueniā misera!aut cui cō-
silla *a postremum pertinet ad uersum sequentem*
Hæc referā!aut unde nūc mihi auxilium petam!
Iāb.tet. Nā uereor,heta ne ob meū suasum indigne iniuria afficiat·
catale. Ita patrem adolescentis facta hæc tolerare audio uiolenter.

De.tolerare facta.i. nuptias sic ɔtractas.

SER. Q Vid agā. Incipit.v. actus de mitigatio ne toti^9 negocii utriusq; filii:nō q illis aliqd addat̄: sȝ unusq̄sq; qd̄ hēt,retineat. Anti.duxerat uxorē eandē:hāc Phæ. amicā habeat:quā emerat·nec soluat argentū: præmitit̄ cā mitiga tionis Antiphonis.i. recognitio puellæ.inducuntur ad reco gnitionem illā conuenientes psonæ.f.nutrix puellę Sophro na,& Chr.anus illa hēt occasionē eundi a domo Demi.f cu riositatem illam:quam de dominella sua habebat: cui senex machinabatur abiectionem:unde ait:Quid agā.Neq; est ad huc:cōtinuat quod dixerat: ubi ego illas &c. q.d. ideo dico cogito inuenire:nā uideo anū quæ poterit dicere.

GVI. Q Vid &c. Hic cōtinet̄ nutricis agnitio fcā a Chre. & cōtra agnitio Chre.a nutrice.So.qd agā?quē hoiem ego miser iueniā amicū mihi: aut cui referā i.recitabo hæc cōsilia.i. hęc secreta:& arcana: seu pposita l epta cōtra herā meā·aut uñ petā auxiliū mihi, nā uereor ne.i.q heta.i.dña.f.puella uxor Anti.afficiat̄ iniuria.idigne.i turpiter:idecēter:ihoneste.ob.i pp meū suasum. hic suasus quartæ inflexionis.i.pp meam suasionē & meum consilium.ita.i.adeo uiolenter audio patrem adolescentis.f.

DONA. ℂA FR Atre.) Pro a domo fratris. ut, iã ꝓximus ardet Vcalegon. ℣ Egestas me im.) Venalis status. ℣ Interea uita ut in tuto foret. Cõpẽsatiua qualitas. ℣ Nisi me an. fal. aut pa. oculi ꝓspi.) Docte. nã uisũ, uel corpis, uel ai sunt: hoc ẽ rõnis, uel sensus ℣ Mei no.) Mire suũ nomẽ illa agnoscit: hic dissimulat. ℣ Paululũ istor.) Nũc istorsum aduerbiũ est loci: alias nomẽ. ℣ Quẽ semp te esse di.) Esse ꝓ noiari, antiquoq; more dixit. ℣ Conclusam hic ha. uxo. sæ.) Illaturus sæuã, bñ cõclusam ꝓtulit ut si diceret, ferã. ℣ Effutiretis.) Eloqueremini, euocaretis, exinaniretis. abeo quod est effundere. Trãslatio est a uase, futili noie: qđ patulo ore, fundo acuto instabile, nihil ꝓrsus cõtinet. unde futilis dr̃ eiusmodi, ut nihil intra se ꝯtineat, & semper inanis sit. ℣ Ex ægri.) Infirmitate, ac morbo. ℣ Ex ęgritu. mi. mors cõ. est. Bene moderatus ẽ, ut neq; nimis ęgre ferat, neq; rursũ ἀπαθὴς sit. Et hæc est οἰκονομία, ne in eadẽ urbe duę uxores plus mali ex solicitudine afferant Chremeti, q̃ ex alteri⁹ morte tristitiæ. Neq; i comœdia põt nimis miserabiles mortes esse, ne res in tragœdiam transeat. ℣ Deserta, egens, ignota.) Singula pronuncianda sunt. argumẽta enim hæc ad uenialem statum proferuntur.

Illorsũ — Effutire — Futilis — Aegritudo

C. Nã q̃ hæc ẽ anus exaiata, a fratre q̃ egressa est meo? *Troch. catal.*
S. Q̃d ut facerẽ, egestas me ĩpulit cũ scirẽ ĩfirmas nuptias *Iãb. aca.*
Hasce esse, ut id cõsulerem, interea uita ut in tuto foret. *Troch.*
C. Certo ædepol (nisi me animus fallit, aut parum oculi prospiciũt)
Meæ nutricem gnatæ uideo. S. neq; ille inuestigat. C. qd agã?
S. Qui est eius pater. C. adeone, an maneo, dum ea, quæ loquitur,
magis cognosco? *Mixtus Trochaico & Iambico*
S. Q̃d si eũ nũc reprire possim, nihil est quod uereat. C. ea est ipsa.
Colloquar, S. qs hic loqtur? C. Sophrona. S. & meũ nomẽ noiat?
C. Respice ad me. S. Di obsecro uus · estne hic Stilpho? C. non.
S. negas?
C. Concede hinc a foribus paululum istorsum sodes Sophrona.
Ne me istoc posthac noie appellassis. S. qd? nõ is obsecro es, *Iãb.*
Quẽ semp te eẽ dictasti? C. st. S. qd has metuis fores? *(quad. acat.*
C. Conclusam hic habeo uxorem sæuam · uerum istoc de numine
Eo perperam olim dixi, ne uus forte impudentes foris
Effutiretis, atq; id porro aliqua uxor mea rescisceret.
S. Hem istoc pol nos ut hic inuenire miseræ nunq̃ potuimus.
C. Eho dic mihi, qd tibi rei est cũ familia hac, unde exis? *Iãb. qua. ca.*
Aut ubi illæ sunt? S. miseram me. C. hem quid est? uiuunt ne?
S. uiuit gnata.
Matrem ipsam ex ægritudine miseram mors consecuta est.
C. Male factũ. S. ego aũt, quæ essem anus, deserta, egens, ignota,
Vt potui, uirginem nuptum locaui huic adolescenti,
Harũ qui est dominus ædiũ. C. Antiphoni ne? S hem, isti ipsi,
C. Quid? duasne is uxores hẽt? S. hau obsecro, unã ille qdẽ hãc solã
C. Quid illa altera, quæ dicit cognata? S. hæc ergo est. C. qd ais?

GVI. ℂCHR. Quænã. i. q̃ est anus. i. uetula. exanimata. i. pturbata, cõmota, pterrita. q̃ mõ. i. pauloante egressa ẽ. i. exiuit a fratre. i. a domo fratris. So. pgit non uidẽs Chre. qđ ut facerẽ. i. ut suaderẽ eas fieri nuptias. egestas. i. necessitas. ĩpulit. i. monuit me, cũ scirẽ hasce. i. tales nuptias. esse infirmas. i. non stabiles: neq; firmas. & ĩpulit me: ut ꝯsulerẽ. i. suaderẽ id. i. nuptias fieri ad hũc finẽ. ut ĩterea. i. quãdiu. ꝗreret pr̃. uita. i. honestas mtæ puellæ. foret. i. esset. in tuto. i. sine periculo. Chre. certe ædepol: iuratũs est. nisi aius fallit me: aut nisi oculi mei parũ ꝓspiciũt. i. a longe uidẽt parũ recte. uideo nutricẽ meę gnatę. i. meæ filiæ. So. Neq; ille. s. q est pater eius nõ inuestigat. i. inuestigãdo nõ inuenit. Ch. Quid agã? So. continuat qđ inceperat. dixerat. n. neq; inuestigatur, & subdit, q est pater eius. Chr. Adeon. i. utrũ adeo. eam. i. eo ad eã: an maneo dũ. i. quousq; magis. i. amplius. cognoscã illã, q̃ loquitur. So. q. i. sed si tũc possim repperire eũ patrẽ. nihil est qđ uetear. Chr. ea ipsa est nutrix filię. colloquar. i. cũ ea loquar. So. qs loquit hic? Chr. Sophrona. So & qs hic noiat nomẽ meũ? Ch. respice. i. retro aspice ad me. So. o Dii obsecro uos. ne. i. utrũ. hic hõ ẽ Stilpho: alio noie Chremes? Chr. non est Stilpho. So. negas esse Stilphonẽ? Chre. o Sophrona. cõcede. i. cõfer te. discede sodes. i. si audes. hinc a foribus ubi tu es. istorsum. i. uersus istã ptẽ. ne appellasses: ꝓ ne appellaueris. tps ꝓ tpe. posthac. i. post hoc tps isto noie Stilphonis. So. qd. i. cur non te appelle? obsecro Stilpho: nõ es ille quẽ dictitasti. i. frequẽter dixisti esse. Ch. est. i. Stilpho est is quẽ eẽ dictitauit. So. qd. i. cur metuisti has fores: a qbus iubes me discedere? Ch. Habeo uxorem cõclusam. i. clausam se cõtinẽtẽ hic in illis ædibus. sæuã. i. terribilẽ. Verũ. i. sed dixi. i. mẽtiõẽ feci. olim. i. multo ante. perperam. i. male & falso de hoc noie Stilphonis. eo. i. ea. ꝓ eã ob rẽ. ne forte uos effutiretis. i. eloqueremini: effunderetis: euacuaretis: narraretis. ĩprudẽtes. i. per imprudẽtiã. foris. i. in lucẽ. extra pect⁹: atq; ego eo dixi. ne porro. i. deide: postea uxor mea resciscet. i. sciret. id. i. fictionẽ meã. aliqua. i. aliquo mõ. aliqua uia, seu rõne. uel aliqua. i. p aliquã ex nobis. Effutire significat effundere & trãslatio a uase futili qđ patulo ore fundo acuto istabile nihil p se cõtinet. So. hem: interiectio dolẽtis, uel indignãtis. istoc. i. ista re: siue pp istam cãm: qa timebas ne effutiremus foris Pol: iurãtis est. nos miserę. i. infelices. nũquã potuimus inuenire te hic. Chr. Eho: interiectio correpti timore nouo. dic mihi qd rei est tibi. i. quã rẽ. i. qđ negociũ habes: siue cõmerciũ cum hac familia. unde. i. a qua familia tu exis. i. egrederis. aut dic mihi ubi sunt illę. s. mr̃ & filia. So. me miserã. i. o me ĩfelicẽ: uox exclamãtis. Ch. hẽ: dolentis. qd ẽ pp qđ ita exclamas. ne. i. utrũ uiuũt. So. gnata. i. filia uiuit mors ꝯsecuta est matrẽ ipsam miserã. ex ægritudine. i. ex infirmitate, ac morbo. Chr. male factũ est sup. i. infeliciter accidit. So. sed ego Sofrona, q̃ essẽ anus. i. annosa. deserta. i. derelicta: destituta auxilio. egẽs. i. egena. ignota. i. alienigena: incognita. locaui nuptũ. i. dedi nuptui uirginẽ huic adolescẽti: q est dñs harũ ędiũ. Ch. ne. i. utrũ. locasti eã nuptũ Anti. Sofr. Hem: interiectio dolẽtis. isti ipsi dedi nuptũ eã. Chr. qd dicis sup admirãdo hoc itertogat. uel ẽ modus interrogãdi. ne. i. utrũ. is Anti. hẽ duas uxores. So. Hau: iterıectio dolẽtis, uel tædio obtusæ obsecro q. d. noli q̃so amplius me iterrogare sup hac re. qdẽ. i. certe. Ille Anti. hẽt hãc unã solã. Chr. qd faciet, uel q̃ est illa altera, q̃ dr̃ cognata. So. ergo hęc filia tua ẽ, quæ cognata. Chre. Quid ais? admirabundus hoc dicit.

SER. ℂQVOD. s. ut darẽ eam Anti. ut fa. e. mi. eũ. a. q̃uis scire, & ideo tales nup. feci. &c. Interea q̃diu pater aberat, si ita sua fuiret in tuto: scilicet ne a lecatoribus taperet. inuestigat: idest inuenit: q est pater. appellassis: idest appelles, una pars ẽ. hic: idest in domo ista. Perperam: idest fraudulenter, & mẽdose. eo: idest ꝓpter ne uxorẽ duceret &c. Aliqua: idest aliquo mõ. hæc ergo expletiua compositio: idest per figmentum.

ASCẽ. ℂVBI Guido nr̃ legit: Nõ obsecro is es quẽ semp te esse dictasti. Chr. Est &c. malim cũ aliis exẽplis legere hem: nã absurda aliter esset ꝑsonæ mutatio. Est aũt metuẽtis: qđ sequẽs indicat uerbũ. Itẽ ubi idem legit: Composito factum est: quo modo hanc &c. plura exemplaria habent, q. d. ideo &c.

DONA. ¶COM posito fa.est.) Sic ueteres nos, ex cõposito. ut, Cõposito rumpit uoce, & me destinat aræ. ¶ Quæ non audeas optare.) Pro, quæ non audeat quis. ut, Facie pro eunucho probes. ¶ Offendi aduenlens.) Pro cum aduenissem. ut, Ipse gemus linquens patrium suaq; atua Latinus. Quia latina lingua dicit hac declinatione. ¶ Hæc sol. fecit.) Si Hic legerimus, Antiphonem intelligimus: si hæc, Sophronam. ¶ Sed per deos.) Adiurationis genus est.

Compo sito fa ctus est

VI. ¶SO factũ est i. effectum est. cõposito. i. ex cõpositione: siue ex pacto. quo mõ. i. q̃ uia. Antipho amans posset habere hanc filiam tuam sine dote. Chre. o Dii imploro sup uestrã fidem. i. uestrã opẽ seu uestrũ auxiliũ. q̃. i. quantũ. sæpe aliq̃ sup. forte. i. casu aliquo eueniunt. temere. i. incõsiderate. q̃ nõ audeas. i. nõ audeat aliqs optare. ego aduenlens. i. cũ aduenisse3. offendi. i. inueni filiã collocatã. i. nuptui datã illi q cũ. i. cũ quo. ego uolebam eã collocari: atq; inueni eã collocatam. ut. i. eo mõ, quo uolebã. Q d' ut fieret. i. ut filia illi nuptui daret. nos ambo. i. ego & frater. dabamus operã. i. laborabamus. maximo ope. i. maximo molimine: siue maximo conatu. hæc sola Sophrona (allogtur seipsum admirabundus) fecit id qd' dabamus operã ut fieret. sua cura maxia. i. sua diligẽtia sine cura nr̃a maxia. So. nunc uide qd ẽ opus facto. i. facer. pr̃ adolescẽtis. s. Anti. uẽit. s. De. & aiũt. i. fama ẽ. eũ ferre hoc. i. istã collocationẽ aio oppido. i. de stualde. in quo. i. male contento. hoc aũt dicit: nã nõ audiuit Chremetẽ exclamantẽ apud se ab illo loco Dii uestrã fidem. Chr. Nihil pericli est. i. nullũ ẽ piculũ i hac re. res in tuto est. sed p Deos atq; hoies obtestor te uel adiuro. caue ne sup. q̃squã. i. aliqs rescifcat. i. sciat. hãc i filiã esse meã. So. nemo sciuit. i. sciet: antiq. ex me. i. a me. Chr. Sequere me, audies cætera. i. reliqua quę tibi non dixi. intus. i. in domo.

Oppido

S. Composito factũ est, quo modo hãc amans habere posset
Sine dote. C. Di uostram fidem, q̃ sæpe forte temere
Eueniunt, quæ non audeas optare: offendi aduenlens,
Quicum uolebam, atq; ut uolebam, collocatam filiam.
Q d' nos amabo opere maximo dabamus, ut fieret, operam,
Sine nostra cura maxima sua cura hæc sola fecit.
S. Nunc quid facto est opus, uide: pater adolescentis uenit.
Eumq; aĩo iniquo hoc oppido ferre aiunt. C. nihil pericli est.
Sed p deos atq; hoĩes meam esse hanc, caue resciscat q̃squam.
S. Nemo ex me scibit. C. sequere me: cætera intus audies. *Troch.*

DONA. ¶ITa fu. ne p.ca.) Prouerbium, Ita fugito ne pter casam. Hoc ẽ, ne ptereas casam tuã, q̃ sit tibi tutissimũ receptaculũ. Aut ita fugias, ne pter casa3: ubi custodiri magis, & p̃hendi fur, & mulctari uerberibus põt. Aut uerbũ erat furẽ exagitãtis, & interea p̃hibẽtis, ne an casa3 trãseat ne in ptereundo ẽt inde aliqd rapiat. Quetit senex se dũ auari ĩfamiã fugeret, i stulti rephẽsionẽ icidisse. ¶ Dũ alud ali.) Venuste. ¶ Mõ ut hoc cõsi pos. di. ut istã du. Ne pœniteat domini pecuniam dedisse, terrorem seruus iniecit.

ACTVS V. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

DEMIPHO. GETA.

D. NOSTRAPTE culpa facim°, ut malos expediat eẽ.
Dum nimiũ dici nos bonos studemus, & benignos
Ita fugias, NE PRAETER CASAM, qd aiunt
nonne id sat erat,
Accipere ab illo iniuriam: etiã argentũ est ultro obiectũ ei,
Vt sit qui uiuat, dum aliquid aliud flagitii conficiat.
G. Planissime. D. his nunc præmium est qui recta praua faciunt.
G. Verissime. D. ut stultissime quidem illi rem gessimus.
G. Modo ut hoc consilio possit discedi, ut istam ducat.

ces. ẽ his hoibus: q̃ faciũt recta praua. i. grecta reddunt obliq. & tortuosa. Ge. uerissime dicis sup. De. ut. i. q̃tũ. stultissime. i. icõsideratissime gessimus. i. fecimus illi Phor. rẽ suã. i. suã cõmoditatẽ & (qd dicit) factũ suũ & casum suũ, ut dicã. Ge. Mõ. i. tñmõ. ut. i. utinam. possit discedi (ambo sunt impsonalia). i. possit euadi. hoc cõsilio. i. hac lege, & cõditiõe: ut ducat istã. i. eã capiat i uxorẽ.

GVL. NOstrapte culpa &c. Hic senex de seipso cogitat: q dũ auari ĩfamiã fugerat: i stulti rephẽsionẽ incidetit: eumq; pœnitet pecuniã dedisse. De. Nos nimis benigni fecimus nostrapte. i. nr̃a p̃pria culpa. i. (qd' dicit p nr̃u3 defectũ. ẽt expediat. i. sit utile. aliqbus sup. eẽ malos: qa ex malitia ɔsequunt a nobis pecunias. dũ. i. qñ. studemus. i. damus operã nimiũ nos dici bonos. & benignos. i. liberales & mãsuetos. Ita fugias. i. sic fugiat aliqs. ne. i. q nõ. fugias inq̃ pter casam. i. pter domiciliũ tuũ. quo tibi nullũ est tutius receptaculũ. qd' aiunt. i. qd' in ore populo est: cũ sit iã tritũ sermone puerbium. q. d. ita effluas in dando: ut tñ modũ nõ ptergrediaris. uel ita largiatis: ut tñ rõnẽ hẽas domus tuæ. uel ita te p̃fundas: ut tñ dona apud te retineas. & i tua ptãte: neq; ullũ pœnitẽtię locũ relinq̃s. uel ita fugias. i. decedas a tenacitate tua: uel parcitate: seu parsimonia: ut tñ nõ exeas casam tuã. i. ut tñ in teipso: in pectore tuo uolutes attẽtius qd dandũ sit: & qd nõ. Nonne. q. d. ita id qd' sequtur sat erat. i. sufficiebat. s. accipere iniuriã ab eo. i. pati talẽ iprobitatẽ ut decepit filiũ. ẽt. i. cũ hoc argẽtũ ẽ obiectũ. i. oblatũ ultro. i. sine rogatu eius. ut sit. i. ut habeat Pho. q̃ i abltõ. i. q̃ te: uel quo argẽto: siue uñ uiuat: dũ. i. quousq;, uel q̃diu ɔficiat. i. cõminiscat. fabricet: moliat aliqd aliud flagitii. i. aliqd aliud malũ. Ge. planissime. i. certissime: siue ptissime: uerũ ẽ qd' dicis siue oĩno. Nã plane signat oĩno: certe: & apte. De. nũc p̃miũ. i. merces.

SER. NOstrapte Hic tẽdit ad rẽ Phę. mitigãdã. s. ut nõ reddat ãpli° argẽtũ: tñ q̃dã iterponunt de re An. s. ut De. sciat: ut Ge & An. hĩdẽ cõperiat: q Phanũ iuẽta ẽ filia Chre. sed hęc oia iterponunt gr̃a Phę. Iã i pricipio adducit De. ut adducat Nausistra ad puellã (ut dictũ erat) placãdã. qd erit q̃dã opportũitas: q̃re nõ reddat argẽtũ. Audiet. n. talia maritũ suũ loquẽtẽ q postea ualebunt ut uerbis Pho. credat de uxore Chre. q̃ hẽbat Lẽni. uenit ergo De. cũ Ge. de foro cõquerẽs de argẽto qd psoluerat. Ita nos bõi facim° nostrapte. expediat. i. psit eẽ malos. dũ. n. uolumus seruare bõitatẽ nr̃am ne qs uitupet nos p urbẽ: damus pecuniã nr̃a3 iniqs: licet ĩmerito ut malã famã extiguamus: sicut ego mõ Pho. Bonos q̃tũ ad famã. Bẽignos q̃tũ ad filiũ: cuius utilitati studemus: sed hęc ẽ maxia stultitia: q p nihilo pecũiã nr̃a3 amittimus: dõec uis aliq̃ cogat & hĩ ẽ: aiunt hoĩes. fugias. i. fuger debes uitiũ, uel culpã, uel ĩfamiã: sed ita q nõ pter cãm. s. nullus timer debet: donec sit &c. qa stultũ ẽ cũ dic aũt: ondit eẽ puerbiũ. Nũ ne id sat mali erat: qd' passi eramus. s. accipe inim etiã ab illo Phor. de hĩ qd' cõpulit filiũ meũ ducere uxorẽ immo ẽt mõ argẽtũ sine aliq̃ conctiõe ei obiectũ. i. datũ a nobis & illd argẽtũ adhuc nocebit: qa q̃diu deuorabit illud machinat q̃uo aliud auferat: & hĩ ẽ iõ. s. obiectũ ẽ. ut sit ei. q. i. q̃uo uiuat. dũ aliqd flagitii. i. fallacię. ɔficiat. i. iueniat his hoib° ẽ p̃miũ. Nos gessimus rẽ ut stultissimi nõ debuissemus dare: dõec necessariũ eẽt. Mõ qa Ge. & Phor dispõsuerant reddere pecuniã istã: postq̃ Phę. hẽret argẽtũ ab amicis iã inopit illud p̃dicere apud senex Ge. dicens modo.

¶Vorsura

DONA. CVORsura sol.) Creditorē mutās. ¶ Vorsura sol: Vorsurā facere dr̄, q æs alienū ex ære alieno soluit. Dr̄ ēt uorsurā facere, cū minore fœnore acceptā qs pecuniā, maiore occupat. ¶ Presens qď fuerat malū in diē abiit, pla. cre.) ἐνθυμοφορεῖ.

Vorsura soluere

Vorsurā facere

GVI. CDE. Ne. i. utrū. ēt. i. dubiū: iā discessum in cōsilio: ut eā ducat. Ge. Haud scio an mutet aīum. ut hō est. i. sicut ut mores hūanos hēt: nā hois mutabilis est aīus: uel ut hō est. i. p eis morib⁹: qb⁹ ē nescio sit mutaturus aīū necne. De. hē: dolētis & indignātis. aūt d. sed. dubitas sup. an mutet aīum. Ge. nescio an sit mutaturus. uerꝫ. i. sed. dico hoc si forte cōtingeret eū mutare aium. De. faciā ita. i. sicut frater meus cēsuit: ut adducā uxorē eius fratris huc: ut loquaꝛ cū ista puella. o Ge. abi. pnuncia. i. añ nūcia. hāc uēturā eē. i. dic puellę uxorē Ch. uēturā eē ad eā. Ge. hic apud se Ge. loqꝛ. argētū ē iuētū Ph. i. p Phæ. filet. i. nulla fit mētio. de iurgio. i. de lite faciēda pp tale cōiugiū. puisū ē. i. cautū ē. ne. i. q nō. hæc puella abeat. i. discedat hinc. i pñtia. i. hoc tpe pñti. dicimus i pñtia sic & i pñtiarꝫ p aduerbio pñtis tpis. porro. i. deide. nūqd? modus interrogādi: subiūgit qd fiet, hęsitas. i. freqnter hęres: seu fixus es: & uolutaris i eodē ludo. q. d. uersaris i eodē piculo posset forsitā capi hęsitas p dubitas: & pplexus es: districtꝰ: seu iplicitꝰ & iuolutꝰ eodē luto o Ge. allogꝛ seips. solues uorsurā. i. lues, seu pēdes pœnā p uorsura. i. p dissolutiōe æris alieni fcā alio ære aliēo. Nā uorsurā facer dr̄, q ęs alienū ex ęre aliēo soluat: & qsi creditorē mutet. Dr̄ ēt uorsurā facer cū minore fœnore acceptā, qs pecuniā maiorē occupat. malū meū qď fuerat pñs. i. imminēs: nō dilatū i aliud tps. nūc abiit. i. dilatū ē. i diē. i. ēternatū aliquē deputatū. uel in diē. i. usqꝫ ad aliquē diē mihi icertū. o Ge pla. i. crescūt. i. augenꝛ malis accidētib⁹. nisi pspicis. i. puides nūc ibo hinc domū: ubi ē Phaniū & docebo Phaniū uxorem Anti. ne qd. i. ut nō aliquo mō: uel i aliquo uereaꝛ. i. timeat Ph. aut orationem. i. sermonem eius Phormionis.

D. Etiāne id dubiū ē? G. haud scio hercle, ut hō est, an mu-
D. Hem, mutet aūt? G. nescio uerꝫ, si forte, dico. (tet aīum.
D. Ita faciam, ut frater censuit · ut uxorē huc eius adducā,
Cū ista ut loquaꝛ. Geta abi prænuntia hanc uenturā.
G. Argentum inuentum est Phædriæ · de iurgio siletur ·
Prouisum ē ne in pñtia hæc hīc abeat · qd nūc porro,
Quid fiet? i eodē luto hæsitas · uorsurā soluis *al. uorsura*
Geta. pñs qď fuerat malū, in diē abiit: plagæ crescūt.
Nisi pspicis · nūc hinc domū ibo, ac Phanium edocebo,
Nequid uereatur Phormionem, aut eius orationem.

SER. CVT. i. utinā. dubium qn ducat eā. nescio sic dico uerū uxorē Nausi. Ge. secū argētū &c. qd fiet in futuro: adhuc hęs i eodē luto. i. malo: nisi puideas q̄uō sit expediēdū de argēto. uersurā. i. uersutiā tuā solues: qa inde punieris. h. n. tm̄ fecisti: q pñs malū dilatū ē i aliū diē. Venat Phor. s. si audiat q Phor eā debeat ducere: uel si ipse loqtur cū ea: qsi ducturus ne multū cutet: qa fictū erit. hęc deliberatio Ge. multū ualet ad rē Phæ. & Anti. secūdario: qa cū ita sit curiosus de argēto laborauit ut sciat cōsiliū de cognitione puellæ. & erit origo machinationis Phor. ut faciat argentū corradi a senibus.

In pñtia rum

Hæsitare

ACTVS V. SCENA III.

Iambici quadrati catalectici & acatalectici.

DEMIPHO. NAVSISTRATA MVLIER. CHREMES.

DONA. AGedūꝫ ut so. Na. Di uitis uxoris de marito licētius cōquerētis hæc allocutio ē, cū dispōne futurarꝫ turbarꝫ. ¶ Ac du. te o. ē.) Supra. n. dixerat Ch. Id sumam: uxori tibi op⁹ eē dixero. ¶ Stati ca. Stati, ppetuo, cęq̄r, & q̄si uno statu. Plau. Ita statim stant signa,

Statim

D. AGedū ut soles Nausistrata, fac ut illa placeꝛ nobis ·
Vt sua uolūtate, id qď est faciūdum, faciat. N faciā.
D. Pariter nūc opa me adiuues, ac dudū re opitulata es
N. Factum uolo · ac pol queo minus uiri culpa, q̄ me dignū est.
D. Quid autem? N. quia pol mei patris bene parta indiligenter
Tutatur nam ex his prædiis talenta argenti bina
Statim capiebat hem, uir uiro quid præstat? D. bina quæso?
N. Ac rebus uilioribus multo, tamen duo talenta. D. hui.
N. Quid hæc uidentur? D. scilicet. N. uirum me natā uellem ·
Ego ostenderem. D. certo scio. N. quo pacto. D. parce sodes,
Vt possis cum illa ne te adolescens mulier defatiget.

nūc tm̄ capiebat inq̄ pr̄ duo talēta p singulos. s. annos. De. Hui ad-mirātis hic ē. nā pēsionis quātitatē admiraꝛ Nau. qd hęc uidenꝛ tibi. i. qd existimas hæc duo talēta annua eē. q. d nōne illa talēta uidenꝛ tibi eē magnum qddā. De. scilicet. i. certe. talēta hæc uidenꝛ. sup. mihi magnū qddā. Nau. uellē me eē natā uirꝫ. i. uellē fuisse sexus uirilis. ego ostēderē hæc talēta quāti eēnt: qa ea multiplicarē industria · uel ostēderē hæc talēta eē magnū aliqd: uel ostenderē bina talēta debere hēri ex patrimonio meo. De. Certo scio. i. mihi eē exploratū, q ostenderes. Na. quo pacto. i. quo mō scis? uł quo mō ōnderē tuo iudicio? De. Sodes. i. si audes pce uerbis sup. i. cessa mecū loq diutius cū illa puella. ne. i. ut nō mulier illa adolescēs. i. iuuenis. defatiget. i. te defatigatam reddat sermōe suo · adeo ut illi rñdere par esse non possis.

Sodes

GVI. AGedū &c. Hæc allocutio ē diuitis uxoris de marito licētius ꝯquerētis cū dispōne futurarꝫ turbarꝫ. De. o Nau. agedū: aduerbiū hortātis. ut soles. i. sic cōsueuisti de me bñ mereri. fac ut illa puella placeꝛ. i. mitigeꝛ: leniaꝛ uobis: ut faciat id qď ē faciēdū. i. discedat & nubat Ph. sua uolūtate. i. nō iuite. Na. faciā. i. placebo illā De. nūc adiuuas me opa tua. i tuo laboꝛ, ac idustria. pariter. i. æq. i. sic opitulata es. i. auxiliata es. dudū. i. paulo añ. re. i. ipso effectu, uel bōis tuis, & tua re familiari: mutuas mihi dādo pecūias: uel aliqd tale faciēdo. Vel lege. sic pariter. i. ēt. nūc adiuuas me opa. ac p &c. dudū opitulata es mihi re &c. Nau. uolo fem. i. facere. ac pol: iurātis ē. i. minus q̄o. i. min⁹ possū faceꝛ. culpa. i. (qď dicimus) defectu uiri. i. mariti mei. q̄ dignū ē me. i. q̄ me deceret aut q̄ mihi ē uel q̄ merui. De. aūt. i. sed. qd. i. tur. min⁹ potes q̄ par ē, q̄ meruisti. Na. qa pol uir meus tutaꝛ. i. defendit: cōseruat. idiligēter. i. pigre neglīgēter. bñ pta. i. iuste acqsita bōa pr̄is mei. nā pr̄ statiꝫ sine mora capiebat. i. recipiebat. bina talēta argēti. i. singulis annis duo argēti talēta ex his pdus. i. possessiōib⁹ quas mihi reliqt. Hē: dolētis & reqrētis seu desiderātis pr̄ꝫ. qd. i. q̄tū. uel in quo uir unus pstat alteri uiro. i. q̄tū alius aliū excellit: nā pr̄ lōge pstātior erat iure meo. De. q̄so. i. obsecro. capiebat pr̄ bina talēta. i. quot ānis duo. Na. ac. i. & reb⁹ multo uilioriꝰ. i. q̄uis res eēnt multo uiliores, & minoris locareꝛ, q̄

SER. AGedū. Ecce Demipho, q adducat Nausistratam, inducit ēt Chr. denūciās Demiphoni cognitionē filiæ: q talia uerba pferet: unde uxor eius aliquā suspitionē cōcipere possit: quatenus cū deinceps de re audiet Phor. eū accusantē credat. Nūc adiuua me opera uerborꝫ sicut te. i. pecunia mea opitulata: quā. i. maritus tuus mihi mutuauit, eā quā de pdiis Lēni apportauit. illud tāgit qď dixerat ei Ch. de pecunia factū uolo q res mea tibi ualeat. At pol minus queo iuuare te & alios, q̄ ē dignū meū Chr. & hæc culpa uiri m. q res meas male pcurat: qd i quare culpa uiri Ex his pdiis q̄ sunt Lēni uiro. i. pr̄ marito. Ac ēt de aliis reb⁹ multo uilioribꝰ, q̄ de pdiis tm̄ duo qd. i. q̄ bōa pdia. Ego ōnderē qu pacto. s. res eēnt tractādæ parce. notat fœmineū morem garrulitatis · q multo plura adhuc dicet et: sed Demipho corrigit eam parce so. te defatigare loquendo.

N. Faciã ut iubes: sed meũ uirũ abs te exire uideo. C. hẽ Demipho.
Iã illi datũ ẽ argẽtũ? D. curaui illico. C. nollẽ datũ (*Ab. quod acat.*
Hei, uideo uxorẽ pene plusquã sat erat. D. cur nolles Chreme?
C. Iam recte. D. †quin tu? ecquid locutus cum ista es, quamobrem
hanc ducimus? *al's quid*
C. Trãsegi. D. qd ait tãdẽ? C. adduci nõ põt. D. †qd nõ põt? *al's qui*
C. Quia uterq; utriq; est cordi. D. qd istuc nñ̃a? C. magni ꝑter haec,
Cognatam comperi esse nobis. D. quid deliras? C. sic erit.
Non temere dico. redi mecum in memoriam. D. satin' sanus ẽ?
N. Hau, obsecro * uide, ne i cognatã pecces. D. nõ ẽ. C. ne nega. *al's ca*
Patris nomẽ aliud dictũ ẽ: hoc tu errasti. D. nõ norat patrẽ? (*ue*
C. Norat. D. cur aliud dixit? C. nunquãne hodie concedes mihi,
Neq; itelliges. D. si tu nihil narres. C. pgis? N. miror qd hoc siet.
D. Equidem hercle nescio. C. uin' scire? at ita me seruet Iuppiter,
Vt propior illi, q̃ ego sum, ac tu, † nemo est. D. Di uostram
fidem. *al's, homo nemo*
Eamus ad ipsam una oẽs: nos aut scir, aut nescir hoc uolo. C. ah.
D. Quid id est? C. itane † paruam mihi fidem esse apud te? D. uin'
me credere? *al's, parum*
Vin' satis quaesitum mihi istuc esse? age fiat. quid, illa filia
Amici nostri, quid futurum est? C. recte. D. hanc igit̃ mittimus?
C. Quid ni? D. illa maneat? C. sic. D. ire igit̃ tibi licet Nausistrata.
N. Sic pol commodius esse in omneis arbitror, q̃ ut coeperas,
Manere hanc: nam perliberalis uisa est, cum uidi, mihi.
D. Quid istuc negoti est? C. iãne operuit ostiũ? D. iã. C. o Iupiter,
Di nos respiciunt: gnatã inueni nuptam cum tuo filio. D. Hem,
Quo pacto id potuit? C. nõ satis tutus est ad narrãdũ hic locus.
D. At tu intro abi. C. heus, ne filii nostri quidẽ hoc rescis cant uolo.

Dom. ¶ VIN satis quęsi.) Hoc totũ ꝑ una ꝑsona qdã legũt. ¶ Filia amici nñ̃i?) Hoc est tua. ¶ Cõmodius esse in oẽs.) Et circa illũ q duxit, & circa illã q̃ ducta est, & circa te socerũ. ¶ Perliberalis uisa est, cũ uidi, mihi.) Ordo ẽ, pliberalis uisa ẽ mihi

Gvi. ¶ Naus. faciã ut iubes. i. ut uis. sed uideo meũ uirũ. i. cõiugẽ. exire abs te. i. ex tua domo. Ch. Hem: ĩteriectio dolentis, & timẽtis. o De. argẽtũ est iã datum illi Phor. De. ilico. i. statim. curaui ut daret. Ch. nollem datũ esse argẽtũ. i. uellẽ q̃ nõ esset datũ. Hei: dolẽtis. uideo uxorem pene. i. fere. plusq̃ sat erat. i. sufficiebat. De. o Chr. cur nolles datũ esse argẽtũ. Ch. iã recte se hñt res sup. De. Quid tu dicis sup. ecqd. i. nũqd locutus es aliqd cum ista puella. q̃obrẽ. i. q̃re ducimus hãc uxorẽ tuã. si iã es allocutus eam puellã, Chr. trãsegi. i. cõcordaui: pacaui oĩa. De. auertens se De. admirabũdus ait. qd tãdẽ ait ipse frater meus: quasi assistẽtes alloquatur. Ch. puella nõ põt abduci. i. expelli a tua domo: neq; abstrahi a filio tuo. De. q. i. cur, uł quo mõ. ipsa nõ põt abduci. Ch. qa uterq; est cordi utriq;. i. sibi mutuo placẽt: ubi masculino usus ẽ: qa masculinũ ꝑpõderat foeminino. Oratores i tali diceñ gñe dicere solent: Vterq; alteri est cordi. De. qd istuc nñ̃a iterest. i. qd ad nos ptinet, si uterq; alteri ẽ cordi. ubi dñt barbari qd hẽmus agẽdũ. Ch. Magni illud interest nñ̃a. i. illud multũ ad nos spectat. Id. n. plusq̃ manifestũ est dici solere. magni uel pui mea refert: uel iterest. ꝑter haec. i. ultra hoc q̃ uterq; alteri ẽ cordi. cõperi. i. facile ꝑspexi: cognoui p inuestigationẽ. siue inueni eã eẽ nobis cognatã. i. gẽtilẽ & de cognatõe nñ̃a. De. Quid. i. cur. deliras. i. desipis, ieptis: isanis: deuias uel qd deliras. i. delirameñta ꝑfers ĩ mediũ. Chre. Sic erit. i. inuenieř tãdẽ cognata. nõ dico hoc temere. i. icõsulte: icõsiderate sine cã. redi in memoriã mecũ. i. recordare mecũ ꝑteritoꝝ, q̃ cõtulimus iter nos. uel recollige te: redi ad te: siue repete memoria ea, de qb° aliqñ uerba fecimus. mecũ. i. quẽadmodum ego reuertor ad memoriã exercẽdam. De. Satin. i. satis ne. es sanus. i. sanae mẽtis: seu mẽtis cõpos. Nau. Hau: iteriectio oñdẽs fastidiosũ eẽ qd̃ dr̃. obsecro caue. i. puide. ne pecces. i. erres. i cognatã. i. in agnationẽ cognatę. De. Nõ ẽ ipsa cognata. Ch. Ne nega. i. noli negare. aliud nomẽ pr̃is eius dictũ ẽ. q. d. pr̃ eius uoluit se uocari alio noĩe. hoc dicit ut oñderet illi se eẽ patrẽ eius: quẽadmodũ prius cõiecauerat rẽ totã cũ eo. tu errasti hoc. i. hac mutatõe noĩs. De. ipsa nõ norat. i. nouerat pr̃ẽ. De. cur pr̃ dixit aliud nomẽ. i. cur mutauit nomẽ: & noluit se uocari alio noie? Ch. Ne. i. utrũ. nunq̃ cõcedes. i. acquiesces: assenties hodie mihi. neq; ĩtelliges qd mihi uelim. De. Si tu nihil narras. i. si tu nihil explices: qño itelligã. Ch. Interrũpit sermonẽ ingens. pgis. i. ꝑsequeris reluctãdo mihi. Nau.

Ecquid

Concedere

miror qd hoc ẽ: qd̃ De. nõ potes itelligere: sic̃ nec ego ipsa. De. eqdem hercle: iurãtis est nescio qd hoc sit. Ch. uis ne scire qd sit? Iupiter ita me seruet: iurandi modus est. ut. i. sicut. nemo. i. nullus bõ. ẽ ꝑpior. i. ꝑpinqor sanguine ipso illi puellae, q̃ ego sum, ac tu es zeugma est a medio. De. O Dii iploro uestrã fidẽ. i. opẽ & auxiliũ. nõ oẽs eamus una. i. simul. ad ipsam puellã. uolo scire hoc. i. istã cognationẽ: aut nescire penitus. Ch. ah: dolẽtis interiectio. De. qd est qd̃ ita doles. Ch. Ita ne. i. ẽne uerũ fidẽ. i. authoritatẽ: credulitatẽ: ueritatẽ. esse mihi ita paruã apud te. i. hẽs mihi tã paꝝ fidei. ut te exorari non possim. ut hoc mihi credas. De. uis me credere hoc: uis istud esse satis q̃sitũ. i. ingsitũ mihi. i. a me? Age: hortãtis ẽ aduerbiũ fiat. i. credat̃ a me. Quid? modus iterrogandi. illa est sup. filia amici nñ̃i? hoc uoluntãt secũ. deide subdit: qd futuꝝ ẽ ex hac cognatiõe? Ch. recte futuꝝ est sup. i. ꝑspere oĩa cedẽt. De. Igit̃ mittimus. i. remittimo domum. uel omittimus: missam facimus hanc uxorẽ tuã, quã ducebam°. Ch. qd ni. i. cur nõ mittamus eã. De. illa uxor tua maneat. i. nõ ueniat ad puellã: interrogatiue pnũcia. Chre. sic. i. ita maneat. De. o Na. igit̃: qa res sic se hñt. licet tibi. i. potes ire. i. redire domũ. Na. pol arbitror cõ. i. utilius. eẽ i oẽs. i. erga oẽs, uł ꝑ oĩb°. hãc puellã manere neq; adduci. q̃ ut. i. sic̃. coepas. i. icoeperas curar̃ ut eiiceret. Nã cũ uidi eã: ipsa uisa ẽ mihi ꝑliberalis. i. ualde hõesta, & bõa, ac benigna. De. qd istud negocii. i. istud totũ negociũ ẽ. i. qd ẽ totũ qd̃ dixisti sibi uult. nõ dũ. n. itelligit De. Ch. ne. i. utrũ. uxor mea iã operuit. i. clausit: cuius oppositũ ẽ aperuit. i. reclusit. hostiũ. i. ianuã. De. iã opuit. ne timeas audiri ab ea. Ch. o Iupiter. Dii respiciũt nos. i. sũt nobis ꝑpicii & fautores. iueni gnatã nuptã cũ filio tuo. De. hẽ: iteriectio itelligẽtis: qd̃ diu q̃siuerat. quo pacto. i. qua uia id potuit fieri? Chr. Locus iste non est satis tutus ad narrandũ qño potuit fieri. De. at. i. sed. tu abi. i. discede. intro. i. i domũ meam. Chre. heus: aduerbiũ uocantis & monẽtis attẽtionẽ. uolo ne qdẽ. i. ut nec etiã. filii nostri resciscant. i. sciant hoc. i. quo pacto id potuerit fieri.

Operire

SER. ¶ VT possis sufficere loquẽdo cum illa. hei mihi uideo uxorẽ. s. locutus sum plus q̃ satis est: si dixissem de filia inuenta quicquã: iam dicam recte. s. alio tempore. Intus cum ista Phanio: hanc Nausistratam. totum transegi. i. perfeci omnia: qui bene potest uterq; utriusq; quia. s. Anti. & Phanium sic se diligũt: ut separari nolint. qd istunc refert nostro: uelint an nolint? magni refert. Non temere dico. q. d. bene potes intelligere uñ sermo iste. Redi in memoriam illius rei quare dixi. Cane in cogñ. i. si uestra cognata non eiciatis: non est cogñ. Patris enim. s. Stilpho non erat nomen sui patris. nñ. no. pa. i.

nomen

nomen patris. Concedes.i.credes q̃ sit cogñ. Si tu mihil nar. cõcedere. Nescio qd hoc est ne dñ tu pã.nolebaetre. Chre. p uxo Nau. Ita ne q̃ nolis credere uerbis meis. qd illa filia.a n. quã disposueramus dare Anti.hanc sibi mitte.s. filiã cnã.&il la quæ est domi maneat ire.i.recedere ad domũ tuã.i oẽs ex utraq; parte cõmodius, q̃ ita ut cœperas.s.manere hanc uisa est in nuptiis. id potu it:scilicet fieri.

si.hoc inquam qd simulatũ ẽ.patefit.i apiatur:reueletur de tegat.nõ possum inquã euoluere me:gn sim i pbro.i.in cul pa apud patrẽ neq; nunc reciperem.i.retraherẽ: referre me domũ:nisi spes huiusce Phanii habendæ.i.habẽdi hanc Pha mum.esset ostentata.i.pstita:exhibita mihi. sed ubi nam possum inuenire Getam ut regẽ.i.petã ab eo.qd tẽpus.i.qua opportunitatẽ. cõue niendi patris.i. allo quẽdi patrem meum. iubeat.i. uelit me ca pere.i.eligere.

ACTVS QVINTI SCENA IIII.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO,

LAETVS sum, utut meæ res sese habent, fratri obtigisse quod uolt.
Quam scitũ est eiusmodi parare animo cupiditates:
Quas, cum res aduersæ fient paulo mederi possis!
Hic simul argentum repperit, cura sese expediuit:
Ego nullo possum remedio me euoluere ex his turbis,
Quin si hoc celetur, in metu: sin patefit, in probro siem.
Neq; me domum nunc reciperem, ni mihi esset spes ostensa
Huiusce habendæ. sed ubinam Getam inuenire possum:
Vt rogem, quod tempus cõueniendi patris me capere iubeat!

DONA. Laetus sũ. Antiphonis psona est. Parare aio.) Venuste additum est, aio. Ennius in. v. Sed quid ego hic aio lamentor? Cum res aduersæ sint.) Cũ desideratæ fuerint. id est, cũ harum penuria fuerit. In pbro siẽ.) Apud patrem.s. Si hoc ce.in me. ἀνακόλουθον quartũ. Nã cũ ppo suisset, Si hoc celet.intulit, Sin patefit.

SER. Laetus sũ. Hanc cognitionẽ postquã uterq; senex iam sciuerat: oportebat ipsum Antiphonẽ rescisceret ut securus de uxore fieret: tñ principaliter ad rem Phę.tendit. Interit eni Phor. huic relationi, quam faciet Geta Antiphoni: ut accepta tamẽ occasio

GVL. Laetus sum &c. Hic Antipho apud se conqueritur q̃ ea suscepit:qbus exolui non possit: ubi res aduersæ urgent:& simul oñdit se gestire in aliquã spẽ. Anti Vt ut.i.utcunq;.i q̃litercunq;. res meæ .i.mea negocia sese hñt lętus sũ; id obtigisse fratri meo Phę. quẽ ut fratrẽ diligo.qđ uult.s.argẽtũ ad Pãphilã redimẽdã. q̃.i.quãtũ scitũ est.i.scite,seu sapiẽte factũ parare.i. cõtrahere in aĩo suo.eiusmodi.i.tales cupiditates.quas cũ res sint aduersę.i.cũ fortuna male optatis rñdeat.possis.i.possit aliquis paulo.i.aliquãtulũ siue aliquatenus mederi.i.medelam, seu remedium adhibere.simul.i postquã.hic Phædria repperit argentũ.expediuit.i. exoluit se.cura.i.solicitudine. ego Antipho nullo remedio possum euoluere.i. expedire : explicare me.ex istis turbis.a pturbationibus.gn.i.q: non.sim hoc qđ simulatũ est.celetur.i.occultetur patri sup.sim.in metu: ne pater moleste ferens abducat aliq̃ tõne amatã meã. sin.i. sed ne consiliũ sui labore:ut argentũ deinceps non resoluatur.inducuntur ad hanc cognitionem audiendam hinc Antipho: inde Phormio:& postea Geta relator. Antipho pus accedit: hñs occasionẽ.s.ut Getã q̃reret q cũ uidisset fratri suo tam successisse de pecunia dicit ita:Lætus sum pp fratrẽ utut.i.q̃litercunq;.s.aspere res meę se hẽant,q̃ scitam fratrẽ laudat,q̃s cupiditates possis mederi:cum illę cœperint esse aduersę:ut frater meus emit:nõ duxit amicã qđ latenter agere põt ad libitum suum & si res illa cœpit esse aduersa : qđ.s.ueniat in audientiã patris:quocunq; mõ uoluerit:ut de ancilla poterit se expedire:si hoc cæletur quod sit factum fallacia Phor. & mea uoluntate.ero in metu ut modo sum:ne aliquo casu psentiat pater.in probro:quia dicat patrem fefellisse cum sine dote uxorem cœperim huiusce Phanium habendæ per dilationem Phor. qui spacium postulabit. Conueniendi.i.loquẽdo cum patre:quem.s.non conueni postq̃ redijt.

ACTVS QVINTI SCENA V.

Iambici quadrati acatalectici.

PHORMIO, ANTIPHO.

P. ARGENTVM accepi·tradidi lenoni·abduxi mulierẽ·
Curaui, ppria ea Phædria ut potiref· nã emissa ẽ mãu.
Nunc una res restat mihi, quæ etiã cõficiunda, otium
A senibus ad potandum ut habeã · nam aliquot hos sumã dies.
A. Sed Phormio ẽ · qd ais? P. qd? A. qdnã nũc facturus Phædria?
Quo pacto satietatem amoris ait se uelle sumere?
P. Vicissim parteis tuas acturus est. A. quas? P. ut fugitet patrẽ·
Te suam rogauit rursum ut ageres: caussam ut pro se diceres·
Nam potaturus est apud me · ego me ire senibus Sunium
Dicam ad mercatum, ancillulã emptum, quã dudũ dixit Geta:
Ne, cum hic non uideãt me, conficere credant argentum suum.
Sed ostiũ concrepuit abs te. A. uide qs egrediatur. P. Geta est.

DONA. Argẽtum accepi.) Iactãtia hic inducitur Phormionis: & quasi omnis * prouenisse lætetur. Propria ea Phæ.) Virgilius, cõnub o iũ gam stabili, propriãq; dicabo. Vicissim ptes tuas acturus est.) Secũdum illud quod dictum est, Tradunt opas mutuas. Te suam rogauit rursuz ut ageres. Patrem iterum subaudiamus. & est ζεύγμα a superiore.

sibi cũ nemine cõi.nã emissa est manu.i. manumissa.i.libertina facta:cũ prius esset empta tã q̃ serua:uel exiuit ptãtẽ lenonis. nũc una res restat.i. est reliqua mihi q̃ res cõficiẽda.i.pficiẽda & ad effectũ pducẽda.s. ut habeã.i. impetrẽ a senibus.s. Demiphone & fratre.otiũ.i.spatiũ tpis ad potãdũ priusq̃ abducam mihi Phanũ · p qua abducẽda dederũt pecunias Nã sumã.i.impẽdã:cõsumã: traducam hos aliquot dies. An. Anti

GVL. Argentũ &c. hic iactantia inducit Phormionis:q tanq̃ parasitus se egregie bibituz pollicet. Pho. Accepi argẽtũ a Demiphone: tradidi illud lenoni puellæ uẽditori abduxi.i. mecũ abduxi a lenonia domo mulierẽ Pã.s. quæ iã nirgo nõ erat:pcipue cũ esset in tali loco.curaui.i.effeci.ut Phæ.potiref ea puella ppria.i. pho q prius solus loquebaf :uidit Phormionẽ : & ingt apud se. Sed Phormio est.i.adest.deide accedẽs ad eũ ingt. qd ais? Phor.petis qd dicam?admirãdo dicit hoc, uel interrogãdo. deinde occupat Antipho. An. Quidnã Phę.est facturus?quo pacto.i.q̃ uia ait se uelle sumere facietatẽ.i.tædiũ, siue expletionẽ amoris? Pho.ipse acturus ẽ.i. repũtaturus ẽ ptes tuas

.i.tuũ officiũ uicissim.i.(ut ita dicã) sua uice, uel p uices, & q̃si alternatim. An. Quas ptes meas acturus est. Phor. ut fugitet .i. freq̃nter fugiat p̃rem.i. p̃ris cõspectũ rogauit te ut tu sum tu. aceres.i. defenderes: sustineres cãm suam. & ut diceres.i. ... te tres, & sermonẽ appositũ p se faceres. nã q dicit: ap. ... pposite, accomodateq; loqtur, nã ipse Phæ. est potaturus.i. debet potare apud me. ego dicã senibus: Demiphoni, & Chremeti me ire Sunium.i. in eũ locũ: de quo prius dictũ est. ad mercatũ .i. negociãdi gr̃a, siue exercẽdæ mercaturæ. & de-linaĩ hic mercatus tus tui: a mercor tis qd̃ est emo is. dicã ergo senib⁹ me ire ad mercatuʒ emptũ.i. ad emendã ancillulã.i. an cillã paruã. quã Geta seruus dixit senibus mihi esse opus. duduʒ .i. paulo añ. ne ipsi senes credant me cõfice re.i. cõsumere: spende re suũ argentũ: cũ nõ uideãt me hic. sed hostiũ õcrepuit ab te.i. hostiũ tuũ patefactũ est, uel aptũ ẽ, & bũ cõ crepuit. q. d. audiui hostiũ crepans.i. stridens: & resonans cuʒ aperiretur: & patefieret. nã eiusmodi crepitus est signum apertionis hostii.

leuiastis nos amicos eius Anti. metu, quo afficiebamur eius cã. Deide ad se rediẽs, psiderãsq; sibi eẽ poti⁹ q̃rẽdũ Ant. cui hęc narret, q̃ita ĩ admiratiõe cessandũ & morãdũ nõ subdit. sed nũc cesso.i. moror: tardo cõctor. mihi.i. ul' ĩ dedecus meũ & crimẽ. uel mihi gñaliter ponĩ: ut Tu mihi semp dormis. Sed ergo nũc cesso.i. suʒ cessator & otiosus: & qdẽ ĩcrepãdus q nõ onero hũc.i. meũ humeꝝ pallio.i. q̃ nõ replico palliũ meũ in humeꝝ: ut agilior sim ad uiã faciẽdã. atq; q inq̃ũ ppero.i. festĩo. inuenire hoĩeʒ.i. An. ut sciat hęc q̃ cõtigerit. An. tu nõ ĩ telligis? qd hic Ge. narret.i. dicat fecũ. Ph. nũ. .i. nũqd tu ĩtelligis? An. nihil.i. nõ intelligo. uel nihil.i. ne minimũ qdẽ ĩtelligo quid dicat. Ph. ego ĩtelligo tãtũdẽ q̃tũ tu qd dicat Ge. Pergã ire.i. cõtẽdã ire, uel pse q̃r: pseuerabo ire hinc ad lenonẽ nũc. ipsi sunt ibi apud lenonẽ. An re uocat eum iam arripiẽ tem iter ad lenonem. Heus: aduerbium uocãtis. Geta: uocatiuus est. Ge. Geta post se non respexit indigna-

ACTVS QVINTI SCENA VI.

Trochaici octonarii catalectici.

GETA, ANTIPHO, PHORMIO.

G. O FORTVNA, o fors fortuna quãtis cõmoditatib⁹.
Quam subito hero meo Antiphoni ope uestra hũc onerastis diem!
A. Quidnã hic sibi uolt! G. nosq; amicos eius exonerastis metu.
Sed ego nũc mihi cesso, q nõ humerum hunc onero pallio.
Atq; hominem propero inuenire, ut hæc quæ contigerint, sciat!
A. Nũ tu itelligis qd hic narret! P. nũ tu! A. nihil. P. tãtũdẽ ego.
G. Ad lenonẽ hinc ire pgã: ibi nũc sunt. A. heus Geta. G hem tibi.
Nũ miꝝ, aut nouũ est reuocari, cursum cũ institueris! A. Geta.
G. Pergit hercle: tu nunq̃ tuo odio uinces me. A. non manes!
G. Vapulabis. A. Id tibi quidem iam fiet, nisi resistis, uerbero.
G. Familiariorem oportet esse hunc, qui minitatur malum.
Sed is ne ẽ, quẽ q̃ro, an nõ! ipsus ẽ. P. cõgredere actutũ. A. qd ẽ!
G. Omnium, quãtum est, qui uiuant, hoĩum homo honoratissime.
Nam sine controuersia a Dis solus diligere Antipho.
G. Ita uelim sed qui istuc credam ita esse, mihi dici uelim.

tus se reuocari festinum. nam putabat aliũ quẽlibet ab Anti phone reuocare eũ. nõ inqt. Hẽ: interiectio indignãtis. nõ.i. nũ qd. q. d. nõ est tibi miꝝ.i. nõ est tibi magni momenti: aut ma gnæ curæ: aut nouũ.i. inusitatũ. cursum reuocari.i. retrahi. cũ institueris.i. incepis cursum. uel ẽ scda psona p tertia. An. Geta: uocãtis est. Ge. hercle ipse q uocat me pgit.i. pseuerat nocare me. hoc aũt dicit ĩteresidũ nõ retro aspiciẽs. nũq̃ uinces me.i. nunq̃ hodie psuadebis mihi ut ad te eã. tuo odio.i. tua molestia & tædio nã odiũ ĩterdũ ponĩ p tędio & molestia. Inde odiosus.i. tędiosus, molest⁹, & ĩprob⁹, seu ĩportun⁹ q. d. nõ uices me tua ĩportunitate, & ĩstãtia. An. nõ manes.i. nõ sistis gradũ. li dic ĩ dignabũdus & minabũdus. Ge. Vapula bis.i. posses bñ adeo instare. ut uapulares.i. uerberaueris: seu uerberib⁹ afficeris. An qdẽ.i. certe. id qd̃ minitaris. iã.i. stati. fiet tibi.i. uapulabis. nisi tu uerbero.i. dignus uerberibus. hic uerbero onis. resistis.i. repmis gradũ. Ge. hoc audiẽs cogno uit eẽ aliquẽ, q ĩpiose loq̃reĩ. iõ subdit oportet hũc, q ita loqĩ eẽ familiariorẽ.i. ĩtimiorẽ ĩ nr̃a familia, q̃ ego. nã minaĩ malũ .s. uerbera. Sed ne.i. utꝝ est is quẽ q̃ro.s. Anti. an nõ ẽ. Deide uiso eo dicit. ipe ẽ, quẽ q̃ro Pho. Geta ꝯgredere a cõ & gradior deris.i. pcede. huc actutũ.i. cito celeriter. dr̃. n. ab actu.i. celeritate. uñ actuarię naues dñr celeres.i. celerĩ p mare trã seũtes. An. qd ẽ? qd̃ ita uehemẽter gaudes & admiraris. Ge. o hõ honoratissime oĩum hoĩum, q uiuãt. q̃tũ ẽ.i. q̃tũ licet p tua ꝯditiõe. uel q̃tũ ẽ hoĩuʒ.s.i. q̃tacũq; fuerit hoĩuʒ multitu do nã o Ant. solus diligere.i. diligeris: amaris a dijs sine ꝯtro uersia.i. sine ãbiguitate. An. uelĩ ita diligi a diis. sʒ uelĩ.i. uolo dici mihi.i. q dicaĩ mihi. q.i. quõ: ul' eur credã eẽ ita ut dicis,

SER. Argentũ. Inducitur Phor. ut audiat illã esse filiã Chremetis. Et p hoc si senes ab eo argentũ peti uerunt: sed illud dicturũ de Chre. ut sic argẽtũ ei cõdoneĩ: hẽt occasionẽ ueniẽdi. s. ut q̃rat spatiũ a senibus: qd̃ supius dixerat Geta. Postq̃. n. accepit pecuniã a Ge. & dedit p fidicinã: uenit q̃rere inducias a senibus fingens se ire ad mercatũ: ut hoc mõ hẽat licẽtiam aliquot diebus ad optãdũ. & hoc notat ubi dicit: argẽtũ accepi. ut potireĩ ea. s. amica q̃si ꝓpria emissa manu.i. liberata a ptãte lenonis: cui⁹ ancilla erat otiũ ad potãdũ. Nõ iõ ad potãdũ: q ita stabiliret se añ senes dictuꝝ. Sed cũ solus eẽt ueritatẽ apud se poterat disponere uicissim, q̃s ptes dicat ipse exp ꝯficere.i. destruere.

DONA. Fors fortuna.) Fortuna dicta est incerta res. fors fortuna euẽtus fortunæ bonus. ¶ Fors fortuna. Aliud fortuna est, aliud fors fortuna. nã fors fortuna, est cuius diem festum colunt, qui sine arte aliqua uiuũt. huius ædes trãs tyberim est. ¶ Hũc onero pallio.) Recte: qa palliata fabula est, nõ togata. ¶ Pergit hercle.) Potest distingui hic, pergit, & cõiũcte legi, hercle tu nunq̃ odio tuo me uinces. ¶ Id tibi qdẽ iã fiet.) Id qd̃ sibi dici audiuit, minitaĩ. Et est cõueniẽs error festinanti. ¶ Sine cõtrouersia.) Sine ambiguitate.

GVI. O Fortuna &c. Hic antiphoni a Geta nunciaĩ Pha niũ inuẽtã eẽ filiã Chremetis patrui sui: qd̃ magnæ felicitatis loco ducẽdũ putat. Ge. o Fortuna.i. o Dea mutabilitatis. o fors fortũa.i. bonus fortunæ euẽtus: cuius diẽ festũ colũt: q arte aliq̃ uiuunt: cuius ædes sacra trans Tyberĩ erat Fortuna aũt incerta ẽ tã ad bonũ euentũ, q̃ ad malũ q̃tis cõmoditatibus.i. opportunitatibus & q̃.i. q̃tũ subito hæc leguñ admiratiue. honorastis.i. decorastis hũc diẽ Anti. nr̃o. ur̃a ope.i. ur̃o auxi lio & numine ac fauore? An. qdnã hic Ge. sibi uult.i. qd uult diceĩ ita admirabũdus? Ge. Geta eũ nõ audiebat: sed pgebat ĩ sua admiratõe. & uos fortũa: & fors fortũa exonerastis.i. al

SER. O Fortuna Accedit Geta, q referat ea, quæ de cognitiõe uxoris Antiphonis in domo p̃ris audierat. Talis fortuna quæ est fors fortuna.i. pspera fortuna. ope uestra. o uos Dii: subandiẽdum est onerastis.i. impleuistis. Exonero pallio ut melius curraʒ. Nũ.i. nõ ne mirũ est cũ aliqs reuocarit te ab aliquo cũ tu currere ĩstituas nisi resistis. o tu uerbero. Cõgredere illũ.i. seq̃re. o An. actutũ.i. uelociter. A Diis solus diligere.i. diligeris.

Resiste re

Congre di

Actutũ

¶ Site

DONA. Delibutus

¶ Si te delibutum gaudio reddo.) Ad animū transtulit, qđ est corporis. Nā delibutus, unctus dicit. ¶ Vt mō argen.) Vide narrationē cœptā unde opus est. ¶ Mittit herus me ad uxorē tuā.) Cōuersus ad Antiphonē hoc dicit. ¶ Pulcherrimum fa.au.) Huiusmodi locos Poetę actoribus indulgēt: quod in his actoris est cōmendatio. ¶ Patruus tuus pater est inuētus Phanio uxo. tuæ.) Vt Sallu. in pmo. Liberis eius auunculus erat. ¶ Atque hercle ego quoq; illam audiui fabulā.) Plautus in mili te glorioso, Nam hoc cognomentū Poetæ esse audiui barbaro. ¶ Curam adimere argenta.) Varie, p adimendi occasio est.

negligētes sunt, molles, aut lasciui: iō supinus p molli ponit: & lasciuo: itē p pigro, negligēti, & otioso: itē ponit inter dū p elat siue supbo: ppterea q tales supbi solent nō demittere caput tanq̃ humiles: sed resupinare & extollere tanq̃ tur... di. Persius: Italo qđ humeris supinus fregit Heminas. Vñ supinare & resupinare significant aliquē supinū: siue resupinū reddere: ut hic resupinat me. i. reducit me in tergū: & (qđ uulgo di ci) reuersat me. respicio. i. retro aspicio. rogo. i. interrogo. q̃obrē. i. q̃re retineat me. ait. i. dicit. uetitū esse. i. phibitū. accedere. i. adire, igredi intro ad herā. i. Phaniū inqt ē ille seruus mō. i. paulo añ. Sophrona nutrix introduxit huc. i. i Gynneciū. Chremē fratrem senis. s. Demiphonis. & inqt eū fratrē eē nūc intus intra Gynneciū cum illis. i. Sophro. & Pha. ubi i. postq̃ ego audiui. perrexi. i. pseueraui ire. placide. i. tranqlle: sine strepitu: ac tumultu. gradu. i. gressu: passu suspenso. i. molli ac tenero: sustentato: & leniter terræ ipresso. ad foras accessi. i. applicui ad illas fores: si ue mauis aduenti. astiti: ab asto as. i. iuxta fores. steti. cōpressi. i. cohibui: repssi. cōpescui aiam. i. spiritum anhelitū: flatū ne audiret. admoui. i. adhibui: appropinqui: apposui aurē ad illas fores: ut audirem. ita eo mō admotis auribus cœpi. i. incepi. attēdere. i. attigere: aduertere aīum ad intelligendū qđ dicebat. captās. i. alliciens: attrahens: freqnter capiens sermonē hoc mō. i. ita faciendo: ut dixi. An. o Geta euge: iteriectio lætitiæ ē: q̃ Antipho

G. Satin' est, si te delibutum gaudio reddo? A. enicas.

P. Quin tu hinc pollicitatiōes aufer· & quod fers, cedo. G. oh,

Tu quoq; hic aderas Phormio? P. Aderā· sed cessas? G. accipe,

Vt mō argentū tibi dedimus apud forū, recta domū (hem

Sumus profecti· interea mittit herus me ad uxorem tuam.

A. Quāobrē? G. omitto ploqui· nā nihil ad hanc rē est Antipho.

Vbi in gynæceum ire occipito, puer ad me accurrit Mida·

Pone apprehendit pallio· resupinat· respicio· rogo

Quamobrē retinear me· ait esse uetitū intro ad herā accedere.

Sophrona modo fratrem huc inqt senis introduxit Chremem,

Eumq; nunc esse intus cum illis· hoc ubi ego audiui, ad fores

Suspenso gradu placide ire perrexi· accessi· astiti·

Animam compressi· aurem admoui ita animū cœpi attendere.

Hoc mō sermonem captans. A. euge Geta. G. hic pulcherrimū

Facinus audiui· itaq; pene hercle exclamaui gaudio.

P. Quod? G. quod nam arbitrare? A. nescio. G. atq mirificissimū.

Patruus tuus est pater inuentus Phanio uxori tuæ. A. hem

Quid ais? G. cū eius consueuit olim matre in Lemno clanculū·

P. Somnium· uti ne hæc ignoraret suū patrem? G. aliquid credito

Phormio esse caussæ· sed me censen' potuisse omnia

Intellegere extra ostium, intus quæ inter sese ipsi egerint?

P. Atq; hercle ego quoq; illā audiui fabulam. G. immo etiā dabo

Quo magis credas· patruus interea inde huc egreditur foras·

Haud multo post cum patre idem recipit se intro denuo·

Ait uterq; tibi potestatem eius habendæ se dare·

Deniq; ego sum missus, te ut requirerē, atq; adducerem. A. hē

Quin ergo? rape me quid cessas? G. fecero. A. o mi Phormio

Vale. P. uale Antipho bene, ita me Di ament, factum· gaudeo:

GVI.

¶ GE. Satin. i. nonne satis est tibi. si reddo. i. affitio te delibutū: pfusū gaudio. ubi ad aīum trāstulit. qđ est corpis. naz delibutus dr unct⁹. Ant. enecas. i. occidis: mori me cogis: q ita aīuz meū suspensum teneas. Pho. qn. i. qnimo. tu aufer hinc. i. hic amoue. pollicitationes. i. noli ita pollicitari bona Antiphoni. sed cedo. i. dic Dīs. qđ fers. i. affers uel gestas in pectore. Ge. quoq;. i. etiam. o Phormio tu aderas hic? ubi oh est interiectio aīaduertētis pus nō uisū, nec pceptū. Ph. Aderā hic: sed itet hæc dicēda cessas. i. in mora es tardas: moraris detegere rē Antiphoni. Ge. accipe. i. audi: intellige. Hē in teriectio est iussiētis: ut narratiōi sit aptior ut. i. postquam. mō. i. paulo añ dedimus tibi Phormio: ego, & Demipho argentum apud forū. pfecti sumus ego, & Demipho domū. recta. i. eo dē tenore nusq̃ diuertēdo. interea o Antipho herus i. dñs meus. misit me ad uxorē tuā. s. Phaniū An. quāobrē. i. q̃re misit te ad eam. Ge. omitto. i. desisto. ploq. i. lōgo sermone uti. nā o Ant. nihil est i ea missione ad hanc rē. i. ad hoc ppositū. ubi. i. cū. occipio. i. incipio ire ad Gynneciū. i. in locū ędiū secretū: i quo fabulant inter se mulieres. Est. n. Gynneciū, ait Tortellus, locus in ædibus solis mulieribus ad habitandā datus. Deducitur. n. a gynecō. i. a mulieribus. puer. i. seruus. s. Mida noie: forte sic dictus, q phrygius eēt. occurrit ad me pone: aduerbiū. i. retro apphendit. i. capit me pallio. i. p palliū. resupinat me inquā. i. reducit me in dorsum. nā supinus uel resupinus dr, q i dorso iacet. qđ q faciunt fere

ACTVS. V. SCENA. VI.

PHORMIO.

TANTAM fortunā de iprouiso esse his datam! *Senarii*

Summa eludendi occasio est mihi nunc senes.

Et Phædriæ curam adimere argentariam,

Ne cuiquam suorum æqualium supplex siet.

Nam idem hoc argentum ita ut ingratis est datum,

His datum erit· hoc qui cogam, re ipsa repperi.

Nunc gestus mihi, uoltusq; est capiundus nouus.

Sed hinc concedam in angiportum hoc proximum·

Inde hisce ostendam me, ubi erunt egressi foras·

Quo me assimulabam ire ad mercatum, non eo.

Admouere

Getā iuitat ad lętitiā: ut reliq̃ psequaī lætāter. Ge. hic. i. tūc. audiui facinus. i. factū pulcherrimū. i. iucūdissimū. itaq;. i. iō. hercle exclamaui pene. i. fere. gaudio. i. p nimia lętitia. An. qđ facinus audisti? Ge. qđ nā. i. qđ facinus arbitrare. i. putas me audiuisse illic. An. nescio qđ facinus audieris. Ge. atq;. i. sed certe. audiui facinus mirificissimū: p mirificētissimū. i. mirifice factū: ubi poeta recto suplatiuo usus est a positiuo mirificus mirifica mirificū. Patruus tuus. s. Chremes. inuētus ē pr̄ Phanio. i. illi puellæ tuæ uxori. An. Hē admirātis & lætātis interiectio: qđ ais. hoc dicit sibi uix psuadens ita esse. Ge. patruus tuus olī. i. lōgo añ tpe. cōsueuit. i. habuit cōmerciū amoris cū

Pone ad uerbiū supin⁹

matre eius Phanii.clanculũ.i.secreto.in Lẽno.i.in illa insula. Phor.somniũ ẽ sup.i.illd ẽ phãtasma & uanũ dictũ:tanq̃ dormiẽdo somniatũ.utin.i.uti ne.i.utrũ ita cõuenit cũ matre ei^o.i.^{Fi} ut hæc puella nõ cognosceret patrẽ suum.Ge.o Phormio credito aliqd causæ esse sed censen.i.cẽses ne me potuisse intelligere oia extra hostiũ:quæ ipsi.s.Chremes, Sophrona, & Phaniũ egerint .i.dixerint iter se intus in Gynnetio Ph.atq; hercle ego quoq; audiui illã fabulã.i.illud fabulosum dictũ.Ge. imo ẽt.i.sz ẽt.dabo.i. dicã ẽt hoc. quo i. ut magis credas.Interea dũ hæc agũt.patruus egredit.i.exit inde .i. ex Gynnecio foras. hinc.i.in hunc locũ:in quo erã haud i. non. multo post i.nõ lõgo tpe post.idẽ patruus recipit.i.retrahit:refert se. denno.i.rursus.iterũ itro.i.i Gynneciũ cũ pr̃e tuo Demiphone.uterq; pr̃ & patruus ait se dare tibi potestatem habendæ eius:idest habendi eam in uxorem.Deniq;.i.tãdem.ego missus sum:ut regrerem.i.inuestigarẽ tetatq; ut adducetẽ te ad eos.An.hem:iterfectio indignãtis:qd̃ non ducat celeriter ergo cũ debeas me ducere qn:increpatiue uidet hic capi:p qnimo.rape me.i.celeriter cape me:ut ducar ad eos qd cessas.i. tardas:moraris:cur nõ acceleras gradũ.Ge.fecero.i.faciã:cõiũctiuũ p indicatiuo.An.o mi Phormio.uale.i.remane cũ sanitate. Phor. Antipho uale.i.discede salute comite.Deinde cũ recessissent:cœpit Phormio secũ hæc dicere.ita Dii amẽt me:ut ex aio dieo iurandi modus est.bñfactũ est.i. bene successit ad prospere. ℣ Gaudeo tantã felicitatẽ,& successum p̃sperũ esse datũ his iuuenibus:Antiphoni & Phædrę.de iprouiso:aduerbiũ.i. ex insperato p̃ter spẽ p̃ter expectationem. Sũma occasio.i.opportunitas.eludẽdi i.decipiẽdi senes.est nunc mihi.i. ego habeo nũc summã facultatẽ eludẽdi senes. & est inq̃ mihi occasio adimere:p adimẽdi sed uarietatẽ amauit poeta.i. auferẽdi:abstergẽdi Phædriæ curã argẽtariã.i anxietatẽ,& solicitudinẽ de argẽto isto reddẽdo:quo redemit puellã.ne.i.ut nõ. sit supplex i.supplicãs.cuiq̃.i. alicui suoꝝ æqualium.i. suoꝝ gregaliũ & sodaliũ.ut illi mutuo darẽt illã summã,q̃ redderet senibus:cũ nollet ducere uxorẽ Phormio. nã hoc idẽ argentũ datũ erit sine restitutione ita:ut datũ est his ingratis senibus uel ipsis inuitis.uel datum erit ab his ingratis senibus .i.immemoribus beneficioꝝ sibi factoꝝ taliter iungendo liberos suos matrimonio felici. ego repperi.i.excogitaui. q.i. quo modo.cogã hoc fieri reipsa.i. ipso effectu : uidelicet ut argentũ sit datũ uti datũ est sine ulla restitutione. Nunc gestus.i.modus me hñdi.& uultus.i.indiciũ uolũtatis est mihi capiẽdus.nouus.i.alius ab assueto. Sed cõcedã i.me cõferam hinc.i.ex hoc loco.in hoc ang:portũ.p̃ximũ.i.in hũc uicũ angustum,nec puiũ.inde.i.postea.oñdã.i.patefaciã me his senibus.ubi.i.postq̃ ipsi erũt egressi foras.i.extra domũ.nõ eo.i. nõ uado mercatũ.i.negociãdũ eo sup in eũ locũ.quo.i.i quẽ locũ assimularam,p assimulaueram i.finxeram me ire.

SER. ℭ D E L I butũ.i uinctũ.omitto mõ ꝓloqui. quãobrem memor sit Gynneciũ locus ubi mulieres habitãt:ut tõstrina:qa gynneta iterp̃tat fœminas iõ uetitũ, qa Sophrona &c. Eũ.s. Chre.cũ duab^o.heus gaudẽdũ.Sõniũ ẽ qd dicis.s.ut ignoraret hęc suũ patrẽ.s.posset eẽ aliqd cãe q̃re ignorabat.Rape.i. rapiẽdo duc me.Ingratis his.i.senibus,quo me di.ã ꝙ nõ co.

DONA. Dilapidare

Prius q̃ dilap.det.)Disperdat.℣ Visam,ut quod. ἀποσιώπησις,secunda.℣ Ne nõ id facerẽ,qd̃ recepissem semel Et deest,Ad me:ut in Heautont. Ad me recipio : faciet.℣ Adhuc curaui.) τῶ σχηματισμῷ addidit Adhuc:cũ potuisset sine hoc integer sensus eẽ.

ACTVS QVINTI SCENA VIII.

DEMIPHO, PHORMIO, CHREMES.

D. DIs magnas merito gratias habeo,atq; ago. *Senarii*
Quando euenere hæc nobis frater prospere.
Quantum potest, nunc conueniendus Phormio est,
Prius q̃ dilapidet nostras triginta minas,
Vt auferamus. P. Demiphonem si domi est
Visam,ut quod. D.at nos ad te ibamus Phormio.
P. De eadem hac fortasse caussa? D.ita hercle. P.credidi·
Quid ad me ibatis?ridiculum · an uerebamini,
Ne non id facerem,quod recepissem semel?
Heus heus,quanta hæc mea paupertas est:tamen
Adhuc curaui unum hoc quidem, ut mihi esset fides.
C. Est ne ea ita, ut dixi, liberalis? D.oppido.
P. Itaq; ad uos uenio nunciatum Demipho,
Paratum me esse.ubi uoltis,uxorem date.
Nam omneis posthabui mihi res,ita uti par fuit.
Postquam tantopere id uos uelle animum aduorteram.

GVI. DIis & cæ. Hic cõtinet cõtẽtio Pho. & senum: & totius simulationis detectio. indignatus eni Phor. narrar parat oia Nausistratæ uxori Chreme. qñ uidelicet mõ Chre. sustulerit dam filiam ex muliere quadam Lemnia.De. merito.i.iure habeo magnas gratias.i. multũ sum deuinctus & obnoxius Diis, atq; eis ago magnas gr̃as hr̃e gratias est in aio: agere uero gr̃as ẽ uerbis qd̃ s.barbare dicit,regratiari.qñ.i qa.o frater hæc oia euenerũt nobis p̃spere.i.feliciter.nũc Phor.est cõueniẽdus.i.alloquendus. q̃tũ põt fieri sup i.quo ad eius fieri põt uel melius quãtũ celeriter põt cõuen ri:ut auferamus ab eo nr̃as triginta minas.i.nr̃as triginta libras priusq̃ dilapidet.i.disperdat:dissipet eas Phor.uisa3 .i.ibo ad uidẽdũ Demiphonẽ si est domi·ut expleã sup.qd̃ ꝓmisit uel aliqd tale.nã aposiopesis est.De. Phormio nos ibamus ad te.Phor.fortasse ueniebatis ad me de eadem cã .i.pp eãdẽ cãm:pp quã ego contẽdebam. De. hercle ita.i.ibamus de eadẽ cã.Phor.credidi i.nõ dubitaui ꝙ de ea cã ad me ueniretis:tanq̃ meę fidei diffidẽtes ridiculũ i.res est ridicula, & ridẽda.ꝙ.s.ad me ueniretis de eadẽ cã.An i. utrũ ueremini ne non.i.ꝙ nõ facerem id qd̃ recepissem.i.ꝓmisissem.semel.i. irreuocabiliter.Heus heus:particula uocãtis est & monẽtis attentionẽ:uel exclamãtis.quantacũq; i quãtacũq; magna hęc mea paupertas est.tũ adhuc.i.huc usq;.uel ẽt.curaui quidem hoc unũ uidelicet ut fides esset mihi.i.ut essem fidelis, & uerax:uel ut crederet mihi.Ch. Chremes iterrogat fratrem de puella,quã uisitauerãt,& ita dicit ut nõ audiat a Phormione.ne.i.utrũ.Phaniũ est ita liberalis i.benigna, & bonæ indolis:ut dixi.De.oppido.i.ualde.est liberalis.Pho.itaq; o Demipho uenio ad uos nunciatum i. ut nunc ẽ. me paratum esse ad ducẽdam uxorẽ.ubi.i qñ.uultis dare uxorẽ.s Phaniũ:quã ꝓmisi me ducturũ. Nã post habui mihi.i postposui mihi oẽs res ita ut par fuit.i.decuit,postq̃ aduerterã aium.i. aiaduerterã uos uelle tãtope.i. tã uehemẽter.ducerẽ eã uxorem.

Habere gratias agere & referre

SER. DIis.Ecce in hac scena conueniunt personæ s.Demiph.Chre Phor.inter quas fit deceptio de argẽto.Habeo. i.debeo.Ago.i.reddo.De eadẽ cã: de qua ibã ad uos:recepissem incepissem semel. q̃ i quãtũcũq;.Est ne Chre.n.m. int.at.loquit de filia.

ASC. ILlud.Est ne ita, ut dixi, liberalis De Phormione dictum est·nõ de Phanio. Quia enim Phormio dixerat:Ridiculum:an ueremini &c.ideo Chre. non sine arte ac liberalitate ipsum cõmẽdat. Artis etenim est· ut qualem quemuis esse uelimus : talem eum prædicemus:ut uidere est apud doctos. Importuna aũt esse locutio:si de Phanio dictum uelis.

ℭ Quæ

DONA. ¶ QVAE tute dudũ co. me incusa.) Noua locutio, coram me incusaueras: nõ, quę hic incusaueras. ¶ Corã me incusa. Belle: ut si qd neget, cõtra seipsum sentire uideaẽ. ¶ Satin' superbe illu. me?) Et datiuũ, & accusatiuũ casum regit illudo. ¶ Rursum iube rescri. Phor.) Rescribi, reddi, seu p mensæ scripturã dari. ¶ Iube rescribi. Quoniam ad numerationẽ pecuniæ, antecedit scriptura rescribere dicebant pro renumerare. Et sic infert, Nę ego pscripsi porro illis qbus debui. Hæc est ergo figura, in qua secunda de pmis significãtiã sumunt. ¶ Iube resceri. Per scripturam, Id est de mensæ scriptura dari. unde hodie addiẽ chirographis, Domo ex arca sua: uel ex mensæ scriptura. ¶ Næ ego pscri. Multis p scripturã reddidi multis dedi, ut apud Virgiliũ, Dediẽ hic subito Troiana per agmina rumor. ¶ Quin tu mihi argẽ. ce.) Hoc ab utroqꝫ cũ clamore dici accipiẽdũ est. ¶ In ius ambula.) Ad iudicẽ eamus .s. nã ius, p loco est. Cicero Qu n te in iure conspicio. ¶ Enĩuero si porro odiosi esse pgi.) Vultu iuuandũ est & pnũtiatione hoc qđ tã minaciter suspendiẽ. ¶ Enimuero. Enimuero, principiũ est aliqd p iracundiã dicturi ut, Hic tũ alius ex alia parte, Enĩuero boe feret, &c. ¶ Condonamus te.) Cõdono ablatiuo iunxit, ut i Eunucho, Habeo alia multa, quæ nunc condonabiẽ. ¶ Indotatis.) Hoc est, ut Phanio.

Illudo — Rescribere — Ius — Condono

D. At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem,
Nam qui erit rumor populi inquit, si id feceris?
Olim cum honeste potuit, tum non est data:
Nunc uiduam extrudi turpe est, ferme eadem omnia,
Quæ tute dudum coram me incusaueras.
P. Satin' superbe illuditis me? D. qui? P. rogas?
Quia ne alteram quidem illam potero ducere:
Nam quo redibo ore ad eam, quam contempserim?
C. Tum autem Antiphonem uideo ab sese amittere
Inuitum eam inque. D. tum autem uideo filium
Inuitum sane mulierem ab se amittere.
Sed transi sodes ad forum, atqꝫ illud mihi
Argentum iube rursum rescribi Phormio.
P. Quodnæ ego perscripsi porro illis, quibus debui.
D. Quid igitur fiet? P. si uis mihi uxorem dare,
Quam despondisti, ducam: sin est, ut uelis
Manere illam apud te: dos hic maneat Demipho:
Nam non est æquum me propter uos decipi:
Cum ego uestri honoris caussa repudium alteri
Remiserim, quæ tantumdem dotis dabat.
D. I hinc in malam rem cum istac magnificentia
Fugitiue: etiam nunc credis te ignorarier,
Aut tua facta adeo? P. irritor. D. tune hanc duceres,
Si tibi data esset? P. fac periculum. D. ut filius
Cum illa habitet apud te hoc uestrum cõsilium fuit.
P. Quæso quid narras? D. quin tu mihi argentũ cedo.
P. Immo uero, tu uxorem cedo. D. In ius ambula.
P. In ius? enimuero si porro esse odiosi pergitis.
D. Quid facies? P. egone? uos me indotatis modo
Patrocinari fortasse arbitramini:

domo exactis. Pho. Quod argentũ uis tibi rescribi. ne. i. certe. ego pscripsi. i. dedi p scripturã. porro. i. postea illud argẽtũ illis, qbus debui uel debitor fui: uel debui pscribere. i. per scripturã tradere. De. igiẽ cũ tu pscripseris: qd fiet Phormio? Si uis dare mihi uxorẽ quã despõdisti. i. pmisisti. ducam in uxorẽ. Sin. i. sed si. est ita. ut. i. qꝫ uelis illã manere apud te o Demipho. oĩs dos maneat hic. i. apud me. nam nõ est æquũ. i. iustũ me decipi pp uos: cũ ego remiserim repudiũ. i. libellũ repudii. alteræ p alteri: antiqꝫ. cã honoris urĩ. q. s illa, quã repudiaui. dabat tantidẽ. i. tm dotis. De. D fugitiue. i. o tu æqli supplicio plectẽde ut seruus fugitiuus I. i. uade. hinc. i. ex hoc loco. i ma iam rẽ. i. in infortuniũ aliqđ maliũ: & incõmodũ: ut dici solet. i. in febrẽ quartanã. i. i malã crucẽ. i. ad patibulũ. cũ istac magnificẽtia. i. cũ tua magniloquẽtia, & magnitudine sumptus. Nã magnificus spectari etiam i magnis sumptibus solet. etiã nunc credis te & tua facta adeo. i. ita ignorari: ut ista debeas facere nobis. Phor. irritor. i. incendor i irã: seu irritor ad irascẽdũ. tu. De. duceres. i caperes. in uxorẽ hanc puellã si eẽt data tibi. q. d. non. Phor. Fac periculũ. i. experientiã. i. piditare an sim ego ducturus. De. hoc. i. tale fuit consilium uestrum. i. propositum: ut filius Antipho habitet i. moretur. apud tecum illa. Phor. quęso qd narras. i. dicis? De. quin. i.

Magnificentia

GVI. ¶ DE. At. i. sed. hic Chremes dehortatus est. i. diuertit: deflexit: deterruit me. ne. i. ut nõ darẽ tibi illã Phaniũ. Nã inqt hic fr. q. i. qlis. erit rumor. i. murmuratio populi. si tu Demipho feceris id. i. si tu dederis ei Phaniũ ipsa nõ data est ei olĩ. tũ. i. tunc. cũ. i. qñ. potuit honeste dari. Nunc turpe est. i. inhonestũ est eã uiduã. i. orbatã uiro pmo: qsi a uiro iduã. i. diuisam extrudi. i. eiici uiolẽter a domo poris mariti. ferme. i. fere. hic Chremes dixit mihi oia: uel incusauit. q tute. i. tu met. incusaueras. i. rephẽderas corã me. i. in cõspectu meo. dudũ. i. paulo añ. Pho. Satin. i. satis ne. illuditis. i. irridetis me supbe. Dici põt illudo te, uel illudo tibi. De. Qui. i. cur, uel quo mõ te illudimus. Phor. Rogas. i. iterrogas: quo mõ me illudatis. qa ne qdẽ. i. nec ẽt potero ducere illã alterã, quã erã ducturus. nã quo ore. i. q fronte redibo ad eã spõsam, quã cõtẽpserã. Ch. Suggerit hæc Chre. Demiphoni uoce suppssa: ne audiaẽ a Phor. aũt. i. sed. tũ. i. deide. uideo Antiphonẽ filiũ tuũ inuitũ. i. nolentẽ. amittere. i. abiicere a sese eã puellam. inqꝫ. i. cõtra æqtatẽ. nã nõ est æquũ eos seiungere: cũ uterqꝫ alteri sit cordi. De. Demipho eadẽ uerba dicit, q fuerunt ei suggesta a fratre. aũt. i. sed. tñ i. deide uideo filiũ. sane. i. ualde. inuitũ. i. nolẽtẽ. amittere. i. abiicere a se mulierem. s Phaniũ. Sed sodes. i. si audes. tu Phor. transi. i. trãsfer te ad forũ: atqꝫ iube rursum illud argentũ qđ dedi. rescribi. i. reddi: qsi dare p scripturam. Rescribere. n. dicebant. p remunerare. Nã ad numerationẽ pecũiæ antecedit scriptura. unde hodie datur chirographus

Illudere te — Rescribere

quin immo. cedo. i. da mihi argentum tibi datum. Phor. Immo uero i. sed potius. tu cedo. i. da mihi uxorem promissam. De. ambula in ius. i. in locum: ubi prætor ius reddit. Nã hic ius pro loco ponitur: ubi ius a prætore redditur: ut digestis de iustitia & iure. l. Paulus. Ideo in ius ambula: quasi ad iudicem eamus. Phor dicis ut ambulem in ius? enimuero. i. certe. ambula sup. in ius in detrimentum uestrum. si porro: idest si postea. pgitis: idest perseueratis prosequimini esse odiosi: idest molesti: ab odio pro molestia. De. quid facies? Phor. ne. idest utrum. petis quid ego faciam. Vos fortasse arbitramini. i. putatis me patrocinari: idest adesse, seu præsidio esse. modo. i. tantummodo. indotatis puellis: idest sine dote: ut de Phanio feci: cui patrocinatus sum: idest cuius causam defendi: & protexi.

¶ CAT hic. i. Chremes: qa inquit quærit &c. olim in principio anteq̃ data esset Demiphoni: tamen non est data Phor. Eadem s. de cognatione: quã ita ignorabam. Inqꝫ in aurem Demipho dicit. Magnificentia. i. qꝫ dicis tibi dari dotem ab aliis. tu ne hanc. i. nostrã quasi nunq̃ habuisti uoluntatem ducendi. Quid narras: quasi dicat ego consentirem talia in domo mea. in ius di. &c. minatur Chremeti uos me: quasi dicat ego auxiliatus sum indotatæ. s. Phanium. simil ter iuuare possum dotatam: scilicet Nausistratam referendo ei uitã mariti: & hoc est uos putatis fortasse. nec modo. i. tantum modo. patrocinari. i. auxiliari indotatis.

Cedo pro da — Ius — Odiosi — SER.

ASC. ¶ ETIAM dotatis soleo.) Vt Nausistratæ. ¶ Nullus sum. Perii, mortuus sum. ¶ Sepultus sum.) αὔξησις. nam plus est, quam nullus sum. ¶ Quid uis ti. argen. quod ha. cõdona. te.) Vis te subaudiendũ est: ut sit, uis argẽtũ quod hẽs: & est ἀσυνδέτως inferendũ, Cõdonamus te. Sic est illud apud Virg. Vultis & his mecũ pariter cõsidere regnis: Vrbem quã statuo uestra est. ¶ Ma'ũ, ergo sic me &c.) Malũ, aduerbiũ est interpositæ indignationis. ¶ Nolo, uolo: uolo nolo rur.) Primo, singula separati: deinde simul utraque pronuntianda sunt. ¶ Aio uirili.) A necessario adhortat. ¶ Nostro mõ ulcisci.) Ingenio .s. ¶ Hi gladiato. Parato ad periculũ hoc est, ita perdito, ac temerario, ut nõ sibi caueant, dũmodo uulnerent, ut Sallu. Auidius alter alterũ sauciare, quam semet tegere. ¶ Ad me affectant uiã. Affectant uiam, plenũ: quod nos ἐλλειπτικῶς.

Malum

Mõ nostro

Gladiatorius animus

Etiam dotatis soleo. C. quid id nostra? P. nihil.
Hic quandam noram, cuius uir uxorẽ. C. hem. D. qd est?
P. Lemni habuit aliam. C. nullus sum. P. ex qua filiam
Suscepit & eam clam educat. C. sepultus sum.
P. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. C. obsecro,
Ne facias. P. oh tune is eras? D. ut ludos facit.
C. Missum te facimus. P. fabulæ. C. quid uis tibi?
Argentum quod habes? condonamus te. P. audio.
Quid uos (malum) ergo me sic ludificamini,
Inepti uestra puerili sententia?
Nolo, uolo: uolo nolo rursum: cedo, cape.
Quod dictũ, indictũ est: quod mõ erat ratũ, irritum est.
C. Quo pacto, aut unde hæc hic rescivit? D. nescio,
Nisi me dixisse nemini id certo scio.
C. Monstri, ita me Di ament, simile. P. inieci scrupulũ. D. hẽ,
Hicine ut a nobis hoc tantum argenti auferat
Tam aperte irridens? emori hercle satius est.
Animo uirili præsentique ut as, para.
Vides tuum peccatum esse elatum foras,
Neque iam id celare posse te uxorem tuam:
Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit Chreme,
Id nosmet indicare placabilius est.
Tum hunc impuratum poterimus nostro modo
Vlcisci. P. atat, nisi mihi prospicio, hæreo.
Hi gladiatorio animo ad me adfectant uiam.

GVI. ¶ ETIAM soleo patrocinari .i. auxiliari. dotatis .i. habentibus dotẽ ut Nausistratæ: quã scio ita eludi a marito suo: & a te fratre eius. Chre. qd .i. in quo .id .s. te patrocinari dotatis. interest sup. nostra .i. ad nos attinet. Phor. Nihil uestra interest. Deinde incipit apertius loq. Noram .i. cognoscebam, siue cognouerã aliqñ hic quãdam uxorẽ: cuius uir .i. maritus habuit aliã Lemni. sed sermo interruptus est a Chremete. Chr. Hẽ interiectio indignantis. De. Quid est? pp qd' ita indignaris. Phor. pficit qd' inceperat. Noram hic quãdã uxorẽ cuius uir habuit aliam uxorem Lemni .i. in illa insula. Chre. Nullus sum .i. perii. Phor. Ex qua uxore suscepit .i. sustulit filiã. & educat .i. nutrit eam. clam .i. secreto. Chre. sum sepultus .i. iã de me factũ est. Phormio. Adeo .i. certe. ego iã denarrabo .i. recitabo ad longum illi uxori hæc: quæ prius dixi: Chre. obsecro ne facias .i. noli ei narrare. Phor. Eho interiectio percipientis & deprehendentis. tum .i. tu ne is eras, qui talia gessit. De. ut .i. qualiter. ipse Phormio facit ludos .i. exhibet pp'o spectacula motu suo & gestu. uel qualiter ludos facit .i. suis uerbis ridiculis nos illudit. Chr. Facimus, te missum .i. te dimittimus: tanq̃ futilem ac uanum. Phor. Fabulæ .i. nugæ sunt sup. q. d. uultis uos subterfugere ita ueritatẽ cõuertẽdo in fabulas. q. d. nõ fiet. Chr. qd uis tibi .i. quid quæris habere ut taceas. uis sup. ut cõdonemus tibi argẽtũ: qd' habes. uel affirmatiue ait cõdonamus tibi argentũ: qd' iam habes. Ph. audio .i. intelligo uos ergo cũ condonatis mihi. qd .i. cur. malũ .i. (qd' dicitur) qd malæ grãe. est enim hic malum aduerbiũ interpositæ indignationis. uos inepti .i. inconsiderati & insulsi. ludificamini .i. illuditis: irridetis me sic uestra sni .i. puerili .i. indigna uiris senibus: & solis pueris accõmodata. Deinde deliberat: capiat necne oblatum munus & taceat. Nolo tacere pro tali munere. Deinde attentius re cõsiderata subdit uolo .i. sũ cõtentus id facere pro munere tali. Deinde simul & turbulenter pronunciandũ est uolo, nolo: quasi paruo tẽpore contrarias habuerit opiniones. rursum .i. iterũ. cedo .i. dic. alloquit seipsum. q. d. dic potius Nausistratæ talia: quæ dicta sunt. Deinde immo cape munus oblatũ: id qd' est dictũ mõ .i. pauloañ. est indictũ .i. habet. p nõ dicto: & (qd' dici solet) est delictũ: seu manus retractũ & id qd' mõ .i. pauloante. erat ratũ .i. firmũ in proposito. est nunc irritũ .i. non ratũ, sed uanũ. Eiusmodi fiunt in deliberationibus faciendis & consiliis capiendis, nã tunc sæpe mens, animusque in uarias distrahitur sñias. Chre. quo pacto: aut unde .i. a q̃ occasiõe. hic Phor. rescivit: idest recognouit. hæc quæ dixit. De. nescio unde rescierit: nisi uoluit aliud adiungere: sed q̃a non sibi placuit: neque uerũ putauit: fecit aposiopesim: & ad aliud diuertit. certo scio me nemini dixisse id qd' ipse dixit. Vel sic: nescio unde scierit. nisi .i. præterquam qp sup. scio certo me nemini dixisse id. Chr. ita Dii amẽt me: ut ex aio dico. id uidet eẽ simile mõstri .i. uñ aliqd eẽ simile mõstri .i. uñ esse aliquid præter grediens naturæ modũ: qp uir ille rescierit nemine referente. Pho. inieci .i. incussi scrupulũ .i. anxietatẽ: solicitudinem. Nam scrupus .i. scrupulus: lapillus est breuis & asper q pressus pede solicitudinẽ creat. inde tẽ scrupulosam dicimus: quã aliquid hẽt asp'i. inde scrupeus ca eũ .i. asp rax. De. Hẽ: indignãtis interiectio. hicine .i. utrũ decens ẽ sup. ut hic Pho. auferat a nobis hoc tñ argenti .i. hoc pondus argẽti tñ. irridens .i. cũ irrideat uel irridẽdo. tã apte .i. tã euidẽter. hercle satius est .i. melius est emori .i. morti occũbere. para .i. accinge te: ut sis aio uirili. & pñti .i. hñẽs animũ uirilem & pstantem. Nã pñs animus dicitur pstans & efficax. Vides o Chreme tuũ peccatũ, qd cõmisisti Lemni esse elatum .i. prolatum: emissum: perlatum foras .i. in lucem: in medium: in apricum: sub diuum. nec .i. & non. uides te nõ posse iam celare tuam uxorem id quod sit nunc auditura ex aliis. placabilius est .i. satius est ad placandũ eam nosmet ipsos indicare .i. prodere: manifestare: detegere ipsi uxori id peccatũ. tum .i. tunc: uel deinde. poterimus ulcisci .i. punire hũc Phormionem. nostro modo .i. nostro arbitrio: & quantum uolemus. & eo modo: quo cupiemus. Pho. Atat interiectio timoris. nisi pspicio .i. prouideo: caueo mihi. hæreo .i. dubius sum & perplexus sum. uel hærro .i. adhæreo captioni: & retibus nisi caueo mihi .i. capior, uel captus sum nisi mihi prouideo: ut lepus q cassibus hæret. Hi: Demipho & Chremes affectãt .i. cupide q̃runt uiam .i. accessum appulsum ad me capiendũ animo gladiatorio .i. parato ad periculum · hoc est ita perdito ac temerario: ut non sibi caueant: dummodo uulnerent.

Scrupus
Scrupulus
Scrupeus

Præsens animus

Hærere

Animus gladiatorius

SER. ¶ SED ego etiam soleo patrocinari dotatis. sed hic: idest in hac uicinia &c. facit nos .s. l. n. s. nos deridet: qui ita gratis se putat argentum habere. Fabulæ sunt qp ita condonatis modo mihi q̃a forsitã, cras idẽ repetetis. Audio sed nõ credo. ergo quãdoquidẽ mõ quæritis cõdonatis: q̃re ita ludiũ animi uos inepti: mõ dicentes uolo: mõ nolo argentum. malum est interiectio. Nescio nisi hoc tñ scio. hicine .s. decet. irascitur senex. animo uirili .s. cõfitendo hoc uxori tuæ. habeo .s. in luto.

ASC. ¶ ILLVD aũt, Vt ludos facit: nõ interpretatur .i. qualiter spectacula

spectacula exhibet populo. Nã qui in comœdiis loquunť nõ ita introducuntť quasi populo fabulã agant: sed pinde atq͂ rẽ ipsam gerant: ideoq͂ pter plogum nihil ad populũ: uel de populo spectanti gerítur. Intelligo aiit: Vt ludos facit. i. unde ut nos illusos habet. Itẽ illud: Sic ludificamini inepti uestra pueríli sñia nolo, uolo: nõ est deliberantis Phormionis qd facere debeat: sed ridentis puerilẽ Chremetis sñiam & incõstantiã: q aliqñ dixerit: Nolo argentũ condonare: & iterũ uolo supple argentũ ɔdonare: & rursum cape argentũ p dote neptis: & iterũ cedo i. da & redde argẽtũ: qd p ea accepisti, & ita reliq͂.

tibus urbis. ita supple qn. i. qď non. faceres ei contumelias. i. iniurias nouo mõ. Ais ne ergo qď uenies nunc lautum. i. ad lauandũ seu purgandũ: expiandũ peccatũ tuũ mihi precibus. i. p preces. ego dabo. i. reddã tibi illã uxorẽ ita incensã. i. inflamatã his dictis meis q̃ sim ulli dicturus. ut ne. i. non extinguas. i. extinguas. hoc est places: a placeo pla es. illã sic incensam. et si extillaueris lachrymis. i. etiamsi totus in lachrymis cõuertaris, uľ guttatim finiaris. De. O sup. malũ. i. infortuniũ pessimũ. qď malũ utinã Dii & Deæ oẽs duint. i. dent isti Phormioni. ne. i. utrũ est uere. quenq̃. i. aliquẽ hoiem eẽ affectũ. i. suffusũ tãta audacia: quãta est parasitus iste affectus? Nõne est uerũ inquam hoc scelus. i. hoc peccatũ tuũ: q meus frater es. deportari a parasito publicitus. i. publice: uel in publica cura & cõsilio. hinc. i. ex hoc loco. in solas terras. i. i terras desertas: uel i insulas remotas: aut i ultimas terras. Chre. sum redactus. i. pductus sum. in id loci. i. i eũ statũ: in eã angustiã: siue in eũ locũ angustum. ut psum uel prsus. i. oĩno. nesciam qd agã cũ illo Phormione. i. qd pacificar cũ eo: aut cõueniam De. ego scio. i. nõ dubito te esse multũ anxiũ tñ ẽ.

DONA. (CVT placari possit.) Vt, pro ne non. (Cũ de medio excessit.) Pro qn. (De medio excessit, & ad dictũ, & ad rationẽ dictũ, comicũ est. (Astute aggre.) Ἐλληνισμός. Et proprie aggredi accedere ad dimicandũ est. Bñ ergo seruauit translationẽ a gladiatoribus cœptam. (Ain' tu: ubi pere.) Mõ ad Chremetem eũ inuectione ɔuersus ẽ. **Lautuз peccatũ** (Lautuз pecca. tuũ.) Vt laues, ut maculam. **Stillare** (Lachrymis si extilla.) Stillare est guttas emittere ex corpore. **Extillaŕ** Extillare: ipsũз corpus guttatim finiri. Ergo quasi totũ in lachrymas cõuerti, & ex toto stillare corpore.

C. At uereor, ut placari possit. D. bono animo es:
Ego redigam uos in gratiam, hoc fretus, Chreme,
Cum de medio excessit unde hæc suscepta est tibi.
P. Itane agitis mecum? satis astute aggredimini.
Non hercle ex re istius me instigasti Demipho.
An tu, ubi peregre tibi quod libitum fuit feceris,
Neq; huius sis ueritus fœminæ primariæ,
Quin tu nouo modo ei faceres contumelias:
Venias nunc precibus lautum peccatum tuum?
Hisce ego dictis illam ita tibi incensam dabo,
Vt ne restingas, lacrumis si extillaueris.
D. Malum, quod isti Dii, deæq; omnes duint.
Tantane affectum hominem quenquam esse audacia?
Nonne hoc publicitus scelus hinc deportarier
In solas terras? C. in id redactus sum loci,
Vt quid agam cum illo, nesciam prorsus. D. ego scio:
In ius eamus. P. in ius? huc, si quid lubet.
D. Assequere, ac retine, dum huc ego seruos euoco.
C. Etenim nequeo solus, accurre huc. P. una iniuria est
Tecum. D. lege agito ergo. P altera est tecum Chreme.
D. Rape hunc. P. itane agitis? enimuero uoce est opus:
Nausistrata exi. C. os opprime. D. impurum uide,
Quantum ualet. P. Nausistrata inquam. C. non taces?
P. Taceam? C. nisi sequitur, pugnos in uentrem ingere.
P. Vel oculũ †exculpe ẽ, ubi uos ulciscar, locus. *al's. exclude*

Publicitus (Publicitus.) Id est, publica cura atq; consilio. (In solas terras?) Virg. Pastorũ & solis exegit montibus æuum. Et Sallu. in primo. Solis uiis. (In ius eamus.) Ad prætoris sellam. mõ n. locũ significat. (In ius: huc si qd lubet.) Apparet parasitum niti ad domũ Chremetis: senes uero ad forũ conari attrahere. **Etenim** (Et enim solus.) Etenim p At posuit ut turbatum ostenderet. Sic alibi, Etenim non sinam. (Vna iniuria est.) Id est actio iniuriarũ ex lege. (Altera.) Quã fecisti dotatæ uxori. **Lege agito** (Lege agito ergo.) Lege agito dicebať ei, cuius intentio contẽptibilis aduersario uidebať. Plautus in Aulularia, Lege agito, et cœnã coque. **Venter** (Pugnos in uentrem ingere.) Vrbane in uentrem, q̃si parasito. An uentrẽ, totũ parasitum dicit' ut Lucilius in secundo, Viuite lurcones, comedones, uiuite uentres. An simpliciter, quia qui resistit, ne sequatur trahentem collo obtorto, repandum se facit: & uentrem pronicit, cum autẽ in uentre feritur curuať, & sequtur.

GVL. CHRE. At. i. sed. uereor ut. i. q̃ non possit placari. s. uxor mea. De. es. i. sis. bono aio. i. habeas bonũ aium. ne timeas o Chreme. ego redigã i. reducam uos: te & uxorẽ. in grãm. i. in amicitiã & bñuolẽtiã. fretus. i. cõfisus. hoc. i. hac re: q̃ sequtur. s. cũ. i. qn. illa mulier. uñ. i. ex qua. hæc filia est suscepta tibi. i. a te. excessit e medio. i. mortua est: & ex hoc seculo migrauit. Pho. ita ne. i. utrũ sic agitis mecũ. i. sic me tractatis. aggredimini ne. satis astute hoc dicit p ironiã. Aggredi ppne est accedere ad pugnandũ: seu dimicandũ hercle o Demipho non instigasti. i. nõ incitasti me: seu irritasti me ex te. i. ad utilitatẽ istius Chremetis. Deinde cõuersus ad Chremetẽ ait. An. i. ais ne tandẽ tu. i. dicis ne uerũ. q ubi. i. postq̃ feceris pegre. i. longe: remote. id qď fuit libitũ tibi. i. id qď libuit tibi. neq; ueritus sis huic fœminæ primariæ. i. q̃ est de primariis: & optima

Eamus. in ius. i. in locũ in quo ius a ptore reddi solet: siue ad sellam ptoris. mõ. n. ius locũ significat. Phor. dicis ut eamus i ius? si qd libet. i. si aliquo mõ tibi placet: eamus in ius huc. i. i domũ Chremetis. De. alloqtur fratrẽ ut cõprehendat Phor. assequere. i. ita psequere eũ: ut cõprehẽdas. retine eũ cõprehensum ut ducať in ius. dũ. i. quãdiu. euoco seruos huc: ut eũ retineant. Chre. Eni. i. at, uel certe. nequeo retinere eũ. solus accurre huc. i. accede celeriter. Phor. una iniuria. i. una actio iniuriarũ est mihi tecũ. De. ergo si sit tibi mecũ iniuria. agito lege. i. psequere ius tuũ p legẽ. q. d. contẽno tuã actionẽ. Nã lege agito dicebat ei: cuius intentio contẽptibilis aduersario uidebať. Phor. o Chre. altera iniuria. i. altera actio iniuriarũ est tecum: q iniuriam fecisti dotatæ uxori. De. rape te. i. celeriter cape hunc parasitum. Phor. ne. i. utrũ. ita agitis? i. ita me tractatis? enimuero. i. certe. opus est uoce. i. uociferatiõe. Deinde clamat. o Nausistrata exi. i. egredere e domo. Chre. alloquitur fratrem dicens. opprime. i. cõpesce: obtura ei os ne loquatur. Vel potest hoc dici parasito admonens ut taceat. De. uide impurum. i. hunc improbum uirum quantũ ualet. i. quantũ potest. Phor. inq̃. i. iterum dico. Nausistrata exi. Chre. Non taces? Phor. Dicis ut taceam? q. d. non faciam. De. nisi ipse parasitus sequitur te: ut eatur in ius: sed uult remanere domi tuæ: ut detegat omnia uxori. ingere. i. immitte: infer uiolenter pugnos in uentrem eius. uel exclude. i. erue illi oculum. Ph. locus est. i. locus adest. ubi. i. in quo loco ulciscar. i. puniam uos: uel uindictam de uobis sumam.

SER. CVEREOR. i. dubito. ut p. p. Cũ e medio excessit. i. alia uxor. s. mortua sit alia uxor unde filia hęc suscepta est. Num. i. nõ ne me prior instigasti ex re istius. s. modi. s. de uxore ducenda. An conuertit se ad Chremetẽ. Tantane. s. putas &c.

Num ne.i.decuit.hoc scelus.i. hunc scelestum deportarier .i. proiici in solas terras i.desertas.publicitus.i.facta concione urbis.Eamus in ius:sed huc.i in domum uxoris Chremetis quid iubet causari hoc dicẽdo festinabat ad domum illius. ... iniuria est tecũ de hoc quod me arripuisti ergo q͂a te arripuit.Agito si placet in causa:lege ironice.hoc dicens percussit eũ. tecũ quare me percussisti.Vide impurus quãtũ ualet in uiribus.nisi sequtur.s.pugnus:nunquã tacebit ingere ergo pugnos i u.ubi. uos in lo.i. habeo aliquẽ locum ulciscendi me in uos : si Deo placuerit.

ACTVS QVINTI SCENA IX.

Senarii trochaici, octonarii catalectici.

NAVSISTRATA, CHREMES, PHORMIO, DEMIPHO.

N. QVIS noĩat me? C.hem, N.qd istuc turbæ ẽ obsecro
Mi uir? P.hem,qd.nũc obticuisti? N qs hic hõ est?
Non mihi respondes? P. hicine ut tibi respondeat,
Qui hercle ubi sit,nescit? C,caue isti quidquam credas.
P. Abi tange si non totus friget,me enica. *Abi corripit*
C. Nihil est. N.quid ergo est?quid istic narrat? P.iam scies.
Ausculta. C.pergin' credere? N. quid ego obsecro
Huic credam,qui nihil dixit? P.delirat miser
Timore. N.non pol temere est,ꝙ tu tam times.
C. Egone timeo? P.recte sane quando nihil times,
Et hoc nihil est,quod ego dico:tu narra. D.scelus
Tibi narret? P.eho tu,factum est abs te sedulo
Pro fratre. N.mi uir non mihi narras? C.at. N,quid at?
C. Non opus est dicto. P.tibi quidem:at scito huic opus est.

ASCE. ¶ITEM illud· Nõne hoc publicitus scelus &c.Nonne pe cato Chremetis : sed de scelesto Phormiõe dictũ ẽ: quẽ dignũ dicit: q in solas terras relegẽt· ne eip. detrimentũ inferat . Ordo igit est:Nõne operæ p̃ciũ supple uel dignum est hoc scelus.i. hunc scelestũ hoiem deportari publicitus.i. publica cõdẽnatione. in terras solas.i.desertas:& sole uel frigore obsessas: ubi quãprimũ pereat.Itẽ si illud ultimũ totius scenæ cũ Guidone legis. Nisi seqtur pugnos i uentrẽ ingere:uel oculũ exclude. Pho. Est ubi &c. patet p eundẽ expositio. At si ut in textu: quẽ cũ eis cõmentariis offendimus legeris sic.Phor.Vel oculũ exclude est ubi uos ulcis ar locus. Minanter a Phor. dictũ est. Vt sic.Vel.i.etiam.exclude mihi oculum:non solum pugnos ingere in uentrem·hoc est tametsi oculos mihi excluseris. Est ubi uos u'cisca r locus.

DONA. QVis nominat me?)Hic uelut controuersia est : in qua reus sit maritus malæ tractationis:& est status qual tatis uenialis. ☞ Delirat miser timore.) Grauiter utrunq; & delirat,& timore.nam deliratio,senectuti cõuenit·timor,conscientiæ.

Deliratio Timor

GVL. QVis nominat &c. Hic uelut controuersia est in qua maritus sit reus malç tractationis· & est status qualitatis uenialis.Na. Quis nominat.i. appellat me Nausistratã?Ch.Hem:interiectio dolentis,siue indignantis.Na.o mi uir.i.mi marite. qd istud turbæ est?.i.qd sibi uult turbatio & rixa?Pho.hẽ:interiectio irritantis uel indignantis.quid.i.cur.tu Chre.obticuisti:ab hoc taceo es.i.tacuisti nunc:neq; rñdisti tuæ uxori.Na.qs i. qualis hic hõ est?:hoc dicit de Chremete. non rñdes mihi. Phor. Hicine.i.uñ petis ut hic Chre.respondeat tibi:q͂ hercle nescit ubi sit præ nimio timore·ne tu resciscas eius scelus. De. tu Nau caue ne credas quicq̃ isti:isti p contemptum dixit de Phormione.Phor tu Nausistrata abi.i.cõcede ad eum.tange.i.attrecta eum.eneca me.i.me occide si ipse Chremes nõ friget.i.non est frigidus totus præ nimio timore. Chremes. nihil est de eo quod iste Phormio loquitur. Nausistrata. ergo si nihil est de eo quod ipse dicit.qd est ꝙ istic.i.iste hic parasitus narret i.dicat:q.d.qd ergo sibi uolunt eius narrationes.Phor Iam.i.statim scies qd sit qđ narrem,ausculta.Chr. Pergin.i pergis ne hoc est perseueras ne credere dictis eius? Nau obsecro qd credã huic Phor. qui nihil dixit. Phor. ille miser.i.infelix Chr.delirat.i.desipit deuiat errat nescit.qd faciat timore.i p̃ nimio metu.Nau.pol iurantis.id nõ est temere.i.incõsiderate:incõsulte:sine cã: ꝙ tu times.tam.i.tm̃. Ch. Egon.i.ego ne.timeo.i.utrum dicis ꝙ ego timeo? Phor. sane.i certe uel ualde.recte facis supple:uel dicis.quando.i. qa uel sit temporis aduerbium nihil times.i.times scelus.i.peccatum tuum·quod nihil est.& i.idest etiam.hoc quod dico nihil est quia narro tuum peccatum qđ est nihil. Vel intellige Phormionem per irrisionem dicere sane recte facis:quãdo nihil times. etiam hoc qđ dico nihil est.q.d.quãuis id nihil sit : tamen tibi nõ est parum molestiæ allaturum. tu ip se narra:idest refer id qđ est. De. dicis sup. ꝙ frater meus narrat tibi scelus i· peccatũ suũ. Vel uocat Phormionem scelus dicendo o scelus:idest o scelerate dicis: ꝙ narret tibi id qđ tu uis eum narrare : quasi dicat non dignaretur homini tam nihili id referre.Ph. Eho:interiectio hic irridentis.dicis tu sup.a te factum est.i. tu fecisti. sedulo:idest instanter.pro fratre i. pro defensione fratris tui Chremetis.Nau.o mi uir idest mi marite.melius est eni:ut hoc dicatur Chremeti,q̃ Phormioni.non narras mihi:interrogando lege: quasi dicat non uis mihi narrare qd iste Phormio narret:Chr.at:turbatus aliud dicere nequit.Nau.quid at.i.quid tibi uis dicendo at. Chre. Non est opus dicto:idest dicere id quod est inter nos. Phor. quidem.i.certe.nõ est opus tibi dicto.i.dicere.at.i.sed. opus est huic uxori tuæ.scito.i.scire quod a te commissum est. Deinde incipit narrare dicens.

SER. QVis Ecce Nausistrata,quæ nesciendo uitam mariti sui per Phormio. faciat argumentum condonati Phaedriæ filio suo. Quis hic de Phormione quærit.hicine·scilicet quæris ut tibi &c. Caue Nausistrata. Abi:idest accede ad Chremetem & tange friget timore. Delirat qui prohibet credere. Recte sane dicis: qui non times : & quando quidem . enim &c. Eho : quasi dicat tibi ne est credendum· quia ante factum est sedulo : idest priuate . a. pro fratre tuo : scilicet tu pro fratre laboras: & ideo non est tibi credendum. Tibi : scilicet non opus est dicto.

ASCE. ILlud·Nõ pol temere &c. si intelligo,Quia Nausistrata uiderat Chremetem tremebundum dicit ipsum non sine causa timere . Chremes autem qui dissimulare conabatur figurate interrogat. Egon timeo : quasi dicat minime gentium timeo· quia non est quod timeam in hac re. Ad quod Phormio satis dicaciter , inquit. Recte sane supple tibi est. quando : idest quando quidem. tu nihil : idest nullam rem uel minime times. & hoc quod ego dico est nihil· idest nullius momenti: neque quod quis timere debeat. narratu · ad quod Demipho uolens significare nihil mali esse in facto Chremetis : at Phormionem indignum esse , cui narretur . Interrogat amare. scelus : idest homo scelesto dicis · ꝙ narret Chremes uir bonus & nobilis : tibi homini nihili , & perdito . Neque accipi u lim: nihil pro peccato Chremetis : nec scelus . Nam Demipho noluit concedere aliquod scelus in Chremetis facto esse.

In Lemno. C. hem qd ais? D non taces? P. clā te. C. hei mihi.
P. Vxorem duxit. N. mi homo, Di melius duint.
P. Sic factum est. N. perii misera. P. & inde filiam
Suscepit iam unam, dum tu dormis. C. quid agimus?
N. Pro Di immortales, facinus indignum, & malum.
P. Hoc actum est. N. an quidquam hodie est factum indignius?
Qui mihi, ubi ad uxores uentum est, tum fiunt senes.
Dempho te appello·nā me cū hoc ipso distædet loq· *Trochai. octo. cat.*
Hæcine erant itiones crebræ, & mansiones diutinæ
Lemni? hæcine erat, quæ nostros fructus minuebat utilitas?
D. Ego Nausistrata esse in hac re culpam meritam non nego:
Sed eā, q̄ sit ignoscēda. P. VERBA FIVNT MORTVO.
D. Nam neq; neglegentia tua, neq; id odio fecit tuo.
Vinolentus, fere ab hinc annos quindecim, mulierculam
Eam compressit, unde hæc nata est·neq; post illā unq̄ attigit.
Ea mortem obiit·e medio abiit·qui fit in re hac scrupulus?
Quamobrē te oro, ut alia tua facta sunt, æquo aīo hoc feras.
N. Quid ego æquo animo? cupio misera in hac re iam defungier·
Sed quid sperem? ætate porro minus peccaturom putem?
Iam tum erat senex, senectus si uerecundos facit·

DONA. Mi hō

℃ MI homo, Dii melius duint.) Quærit Probus, an matrona tā familiariter Mi hō recte dicat alieno. sed frustra. nā fœminaæ oratio, & si nō blādit, blāda est. ℉ Quid agimus?) Facete dictū. ℉ Qui mihi.) Elegāter insertū Mihi. ut in Heautōtimo. Is mihi ubi adbibit plus paulo, sua quæ narrat facinora? ℉ Ad uxores uētum est, tum fiunt senes.) Eleganter fieri dixit. Et gñaliter inuidiosius, q̄ si unum accusaret senem. ℉ Ego Nausi.) Qualitas uenialis a concessione. ℉ Verba fiunt mor.) Non est passus parasitus, ut totā sniam senex explicaret. ℉ Nā neq; negligentia tua, neq; odio id fecit tuo. Locus in hac cā principalis est, ἀπὸ τοῦ εὐνοίας, & iō in duo diuisit, nec negligentia circa te, nec odio iuqt factum. Præterea & περιστάσεις addidit defensionē, Vinolentus, fere abhinc annos qndecim, mulierculā, & cætera. ab ætate eius a tpe criminis, a diminutiōe cōtēptuq; pellicis, ab euētu, ab aīo facientis: q̄ mortua ē. Postremo & a precibus ἐπίλογον fecit, admonēs illā oratorie mansuetudinis suæ. ℉ Vinolētus. Ab imprudentia defensio ℉ Ab hinc annos qn.) A tpe defensio ℉ Eā cōpressit.) Bene dixit cōpressit·qd' interdum est nō amoris, sed iniuriæ. ℉ Neq; post il. unq̄ at.) ita facti pœnituit. Hic locus ἀπὸ τοῦ ἐκβάσεως est, id est ab eo qd' futurū sit, facilius enim ignoscit non ultra peccaturis. ℉ Defungier.) Defungi, desinere. ℉ Aetate porro minus peccaturū putem?) Quia dixit, Ab hinc annos quindecim ℉ Senectus si ue. fa.) Modeste & grauiter.

GVI.

℃ I N Lēno i. in illa isula. seqtur postea. duxit uxorē clā te. i. nesciēte: sed iterpositę sunt iterlocutiōes. Chr. Hē interiectio indignātis. qd ais. i. qd dicis. De. nō taces? idignādo hoc dicit. Phor. Procedit in narratiōe. clā te. i. te nesciēte duxit uxorē. Chr. hei mihi. i. dolore afficior. Pho. uxorē duxit. est cōpletio clausulę. Nau. o mi hō Dii melius duīt. i. dii dent meliora nobis, q̄. s. ea q̄ dicis, q̄ molesta sunt nobis. Phor. sic factū ē ut dico: q̄a duxit uxorē Nau. ego misera perii. i. pdita sum. Ph. Et idē. i. ex ea uxore suscepit. i. sustulit·habuit iā unā filiā. s. Phanū dū. i. q̄ diu. tu dormis. i. q̄diu nō cogitas i eiusmōi rebus. Chr. qd agimus. i. qd dicimus·aut facimus· siue qd ē faciēdū? hoc dicit fratri De. Na. proh: exclamatio est cū indignatiōe. o Dii imortales facinus hoc ē sup. idignū. i. nefandū: & qd' fieri nō debebat, & malū. alii codices hūt miserādū & malū Pho. hoc factū est qd' dico, cōfirmat dictū suū Nau an qcq̄ hodie est factū indignius. i. iniqus: inhonestius q̄ factū ē mihi. ubi. i. postq̄. uētū est ad uxores plures habēdas tū i. tūc. ipsi mariti fiūt senes. Deinde cōuertit suū sermonē ad De. ingens. o De. appello te. i. uel uoco te in testē: uel te cōpello, seu alloquor. nā me distædet. i. ualde, uel plurimū me tædet loq cū hoc ipso uiro meo. Hæcine. i. utrū hæ. i. tales erāt itiones. i. pfectiones: ab eo is itū itu. u in o mutat i fit itio nis crebrę. i. frequētes. & utrū hę erāt māsiones. i. cōmoriōes Lēnium grō aduerbialiter. i. apud Lēnū. Hęcine. i. utrū hęc erat ea utilitas: q̄ minuebat nr̄os fructus. i. nr̄os redditus annuos. De o Nausi. ego nō neque o culpā eē meritā. i. culpā esse cōmissam in bac re. sed eā. i. talē culpā, q̄ sit agnoscēda. i. excusanda. Phor. uer-

Distendere Itiones

ba fiunt mortuo·puerbiale est. i. tua uerba sunt futilia & inanatq; hmōi: ut si fierent alicui mortuo. q. d. uideris alloqui aliquē nihil intelligētem: ac nihil sentientē: uelut mortuus nihil sentit. uel itellige sine puerbio. uerba fiūt Chremeti tā mortuo: nā postea dicturus ē exequias, qb⁹ est cōmodū & c. De. est ea culpa ignoscēda, nā neq; fecit id. i. nō suscepit filiā ex muliere Lēn. a negligentia tui. i. q̄ ane gligeret te. neq; odio tui. i. q̄ a te psequeret odio. ipse uinolētus. i. ebrius uino obrutus: & ingurgitatus. compressit eā mulierē ab hinc qndecim ānos. i. iā ex eo tpe sunt trāsactu quindeci anni. & ē talis modus loquēdi: qualis in Andria: Ab hinc mēnium mulier quædā commigrauit huc nr̄æ uicinæ & c. nā ab hinc dr̄ de præterito, & dehinc de futuro. compressit ergo eā mulierculā. unde. i. ex qua. hæc filia nata est. s. Phaniū. neq; unq̄ post. i. postea: post illud tps. attigit illā mulierculam, ea mulier obiit mortē. i. iuit ad mortē. i. pergit mortē. i. mortua est. Scrupulus. i. anxietas: solicitudo·dubietas: q̄ scrupulus fuit in hac re i. inter Chre. & mulierē Lēniā. abiit e medio. i. penitus remotus ē ab humanis reb⁹ mulieris obitu quāobrē oro te Nau. ut feras hoc scelus æquo aīo. i. sicut. alia tua facta sunt æqua & moderatione plena. Na. qd. i. cur ego ferā æquo aīo tale facinus. uel qd. i. quā rē ferā æquo aīo. utrū. s. dignū illud sit qd' æquo aīo ferat q. d. nō ego misera cupio defungi uita sup. i. mori. uel desinere in hac re. i. in hac molestia, seu i hoc facinore. uel cupio defungi molestia sup. in hac re. i. cupio finire molestiā huius facti. nā defunctus morbis dr̄, q̄ finiuit morbos. sed q̄ i. cur: uel quo mō sperē. i. habeā spē. ipm nō ultra erraturū si ignouero. porro. i. deinde. q̄ inquā. i. quo mō putem ipm minus i. nō peccaturū ætate pp senectutē. iā tūc. i. iā e tpe quo ipse cōpressit eam. erat senex. si senectus facit hoies uerecūdos. i. tēperatos: continentes: modestos: iustæ reprehēsionis timidos. nā uerecūdia est iustæ reprehensionis timor.

SER.

℃ I N Lēno hic incipit referre. Quid agimus: timido dicit. actū nō pōt eē infectū ante. q est fa. inde. ab illis. q. d. nihil: & si hoc est in quo magis possint uideri esse nequā & improbi sensisti: q̄ ex hoc q̄a modo cedebāt ne duriter. Sed cū uenisset uxor sit quasi seuera: & q̄si me non tetigisset: hoc est qd' dicit·q postquā adduxit & c. Te appello. i. tibi loquor. Dus. i. per deos. itiones ab eo is Vtilitas: quia dicebat se tradidisse mercatoribus pecuniam illam: que de prædiis procedebat: ut lucro capitali augeretur: cū tamen eam uxori daret meritam: passiue. sed ea. i. talia uerba quę facis huic fiunt mor. q̄a nō curat. nec audit persuasiones tuas. Negligentia tua q. s. te neglexisset ut alia tua facta sunt. s. sicut es proba & fortis in aliis patiendis. sic hoc feras æquo animo. Defungier. i. mori in hac. si qd sperem de futuro. minus ætate. i. propter ætatem. i. senectutem. iam tunc erat senex: quid inde diceret aliquis multū· si quidem senectus uerecundos facit. i. debet facere. ad hunc potes uidere q nō corrigetur in futuro.

ASCE.

℃ I T E M illud dum: in uerbo dū tu dormis: nō puto accipi pro donec, seu quādiu: sed pro quādo, seu quo tēpore.

DONA. ℭQVID mihi nunc affers?) Callidius usa est ad ultimum ὠόσμχτι conuerso ad ipsum defensorem mariti. de qua ui contradictionis exultat parasitus, tanquam confecto mortuo aduersario suo. ⁋ Exequias Chremeti.) Bono ordine. primo, delirat miser timore: post, uerba fiunt mortuo: ad ultimum, exequias Chremeti. delirat, moritur, effertur. ⁋ Age nunc age. Phormionem qui uolet lacessito.) Virgilius. Denegaremque Neoptolemum narrare memento. ⁋ Faxo tali eum mactatū.) Pro eo quod est eum * sic frequēter ueteres. Ennius. Omnes corde patrem præbent, animoq; benigno Circunfusum. ⁋ Ignosce. orat. confitetur. purgat.) Verba uenialis status sunt, ignosce, confitetur. ⁋ Tu tuum nomen dic.) Bene Tu pronomine utitur: quia nō habet nomen. Nam potentiorum blandimentum circa inferiores hoc fuit, ut nomina eorum quærerent: & cum audissent, ipsis nominibus eos cōpellarent statim. Tale est in adelphis. Qui uocare? Geta, hominem maximi ꝑtii &c. ⁋ Vestræ familię amicus.) Hoc ꝓpter Antiphonis annonā dixit. ⁋ Et tuo summus Phædrię.) Amicus, iterum subaudiendum. ⁋ Me ad cœnam uoca.) Facete ex persona parasitica, beneficii optio facta est, qd̄ promiserat mulier. ⁋ Sed ubi est Phædria iudex noster?) Bene iudex: ad illum enim mulieris delata sententia est: ut cū ita agitur, tuta sunt marito omnia. Et per εἰρωνείαν ridicule dicitur ab ea quæ irata erat. ⁋ Iudex noster. Nihil facetius, q̄ iudicem capi aduersus crimen uoluptatis paternæ & amatorem filium, & fratrem Antiphonem, cui nubet furtiua filia. ⁋ Iudex noster. Terribilis scilicet censor paternarum deliciarum. Vides igitur hic omnino sublatam uxoris iracūdiā.

An mea forma, atq; ætas nunc magis expetenda est, Demipho?
Quid mihi nunc affers, quamobrem expectem, aut sperem porro non fore?
P. Exequias Chremeti: quibus est cōmodum ire, iam tempus est.
Sic dabo: age nunc, age, Phormionem qui uolet, lacessito:
Faxo tali eum mactatum, atq; hic est, infortunio.
Redeat sane in gratiam: iam supplicii satis est mihi:
Habet hæc, ei quod, dum uiuat, usq; ad aurem obganniat.
N. At meo merito credo: quid ego nunc cōmemorem Demipho
Singillatim qualis in istum fuerim? D. noui æque omnia
Tecum. N. meritone hoc meo uidetur factū? D. minime gētiū:
Verum quando iam accusando fieri infectum non potest,
Ignosce: orat: confitetur: purgat: quid uis amplius?
P. Enimuero prius q̄ hæc dat ueniam, mihi ꝓspiciā & Phædriæ.
Heus Nausistrata prius q̄ huic respōdes temere, audi. N. qd ē?
P. Ego minas triginta per fallaciam ab illo abstuli:
Eas dedi tuo gnato: is pro sua amica lenoni dedit.
C. Hem quid ais? N. adeone hoc indignum tibi uidetur filius
Homo adolescens, si habet unam amicam, tu uxores duas?
Nihil pudere? quo ore illum obiurgabis? responde mihi.
D. Faciet, ut uoles. N. immo ut iam scias meam sententiam,
Neq; ego ignosco, neq; promitto quicq̄, neq; respondeo,
Prius, q̄ gnatum uideo: eius iudicio permitto omnia:
Quod is iubebit, faciam. P. mulier sapiens es Nausistrata.
N. Satis tibi est? P. immo uero pulchre discedo, & probe,
Et præter spem. N. tuum nomen dic quod est. P. mihi ne?
Phormio, uestræ familiæ hercle amicus, & tuo sūmus Phædriæ.
N. Phormio, at ego ecastor posthac tibi quod potero, & quæ uoles,
Faciamq;, & dicam. P. benigne dicis. N. pol meritū est tuum.
P. Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam Nausistrata?
Et quo tuo uiro oculi doleant? N. cupio. P. me ad cœnā uoca.
N. Pol uero uoco. D. eamus intro hinc. N. fiat: sed ubi est Phedria
Iudex noster? P. iam hic faxo aderit. Vos ualete, & plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI.

GVL ℭAN o Demi. mea forma: idest mea pulchritudo: atq; mea ætas bona. est magis nunc expetenda mihi: quia nunc maritus meus sit factus uerecundus propter senectutem: quasi dicat nihil est propter quod id expetem: cum etiā senex impudicus sit. tu Demipho: qui uirum meum defendis: qd nūc affers mihi. quamobrem. i. propter quod expectem, aut sperem. porro. i. postea. meū maritum non fore talem. s. impudicum? Phor. iam tempus est ire exequias. i. ire ad exequēdas inferias. i. sacrificia uel obsequia ꝓ mortuis: Chremeti, quē prius dixit delirare. deinde mortuum esse: cum dixit uerba fiunt mortuo. tertio afferri ad rogum ut ei exequiæ persoluantur. iam ergo tēpus est ire exequias Chremeti illis, quibus commodum est. idest opportunum est ire exequias. Dicimus autem ire exequias alicui: sicut ire suppetias: idest ire ad auxilium. sic dabo: idest sic dicam singulis audientibus. nunc age age: idest eia: hortantis est. qui uolet lacessito. i. lacessitat: irritet propter Phormionem. s. me faxo: id est faciam eum, qui lacessiuerit me. mactatū. i. uel oppressū, uel magis auctum per ironiam. tali infortunio: idest tali infelicitate. atq; i. sicut. hic Chre. est mactatus īfortunio gra ui. sane hic permissiue capitur: quasi dicat nihil nunc impedio. redeat Chre. in gratiam. i. placet sibi uxorem. iā satis supplicii est mihi. i. satis sumpsi de eo supplicii: uel satis eū ultus sum. hæc eius habet materiam uel argumentum. quod. i. propter quod. obgānia: idest oblatret: immurmuret: obiiciat ei ad aurem. usq;. i. assidue. dum. i. quādiu uiuat. Obgānire est contra gannientem gānire. i. contra rixantem rixari: & contra murmurantem murmurare. Gannire autem proprie est uulpium: sicut mugire boum: sꝫ sæpe per metaphorā dicitur: quemadmodum alia pene innumerabilia. Nau. an. i. utruꝫ. maritus meus fecit illud indignum facinus meo marito: idest quia meruerim: ut fieret mihi talis iniuria propter culpaꝫ meam: quia in eū nimis fuerim indulgēs. credo: idest ita arbitror q; merito meo id factum sit o Demipho. quid: idest cur. nunc commemorem. i. recitem tibi sigillatim. i. seorsum: separatim. qualis. i. cuiusmodi fuerim in hunc: idest erga hunc uirum meū. De. ego noui æque: idest æqualiter. omnia tecum. i. quemadmodum & tu. uel noui omnia fuisse illi mansueta tecum. Nau. ne: idest utrum hoc uidetur factum meo merito: idest quia sic meruerim? de. minime gentium: idest nequaquā, ubi gentiuꝫ nihil facit ad significationē: sed tantū ad uoculationem: siue ad aptiorem sonum clausulæ faciendum. uerum. i. sed. quando: idest quia. accusando. i. reprehendendo damnando id factum. ipsum non potest fieri infectum: idest non factū. ignosci illi. nam ipse erat ut ignoscas: confitetur scelus. humiliter purgat: idest leuat: excusat illud scelus: quod uinolentus id fecerit, & iam abhinc multos annos &c. quid uis amplius: idest qd ultra postulas ab eo ut faciat? Phor. enimuero. i. certe. priusquā hæc Nausistrata dat ueniam ꝓspiciam. i. consulam prouide mihi & Phædrię. heus uocantis est aduerbium.

Ire exequias & suppletias Dare

Obgānite

binm.o Nausistrata prius.i.antequã respondes huic Demiphoni uel Chremeti.temere.i.inconsulte:inconsiderate.audi id quod sum dicturus.Nau.quid est quod uis me audire. Phor.ego abstuli.i.extorsi ab illo uiro tuo per fallaciam.i.p astutiam:& deceptionẽ.xxx.minas : idest.xxx.libras.dedi.i. tradidi eas minas gnato tuo.s.Phædriæ. is filius tuus dedit eas lenoni.i.puellarum uenditori.pro sua amica.i.p emptione suæ amicę.Chre.hem: dolentis uel indignãtis interiectio est.quid ais?Nau.id uidetur tibi adeo indignum: idest ita detestabile si filius existens homo adolescens.i. iuuenis . habet unam amicam:& tu habeas duas uxores . nihil : idest non te pudet:hoc est non erubescis reprehendere illud.respõde mihi quo ore.i.qua fronte : qua audacia:quo uultu.obiurgabis.i.uituperabis:corripies illum filium tuum.De.Chremes faciet ut:idest sicut uoles.Nau.immo:idest sed . ut iam : idest nunc. scias meam sententiam : idest meam opinionem . ego neq; ignosco illi uiro meo:neq; promitto quicquam.i.aliqd. neq; respondeo petitionibus tuis priusquam uidero natum Phædriam.promitto.i.relinquo: refero omnia ad hanc rem spectantia. iudicio eius faciam id quod is filius meus iubebit.Phor.o Nausistrata es mulier sapiens.Nau.satis ne tibi est:idest nonne sufficit tibi Phormio de eo quod feci.Phor. immo uero:idest sed certe.discedo pulchre.i.honeste & cum honore meo.& probe:idest cõmode:laudabiliter. & præter spem:idest præter spectationem : seu præter id quod sperabam.Nau.tu dic quod est tuum nomen.Phor. Mihin.i. petis ne:quod est nomen mihi.Phormio est mihi nomen. hercle uocor Phormio amicus uestræ familiæ.& summus:idest præcipuus amicus tuo filio Phædriæ.Nau. est ergo tibi nomen Phormio?at:idest sed ecastor idest per ædem Castoris: uel per Castorem.& est iurandi modus mulieribus antiquis tritus.ego faciam & dicam post hac tibi id quod potero : & ea quæ uoles.Phor.dicis.i.loqueris benigne.Nau. pol: idest per Pollucem.tuum meritum est ut ita tibi dicatur.i. merita tua postulant:ut in te benignitatem exhibeam.Phor.o Nausistrata uis:idest uis ne facere hodie aliquid.quod:idest propter quod hodie primum gaudeam.& quod.i. propter qd oculi doleant tuo uiro Chremeti,cum me uidebit.Nau. Cupio id facere.Phor.uere parasitum agit: uoca me ad cœnã. Nau.uero:idest sed.pol ego uoco te ad cœnam. De. Eamus intro hinc:idest ex hoc loco.Chre.fiat: idest eamus intro.seu ubi est Phędria filius meus.noster iudex: idest noster arbiter noster cẽsor cuius arbitrio mater eius omnia reposuit & reliquit.& per ironiam ridicule hoc dicitur Phor. faxo:idest faciam quod sup.iam:idest statim.aderit.i.præsens erit hic. Valete:idest discedite cum incolumitate & plaudite:idest cõgratulamini poetæ plaudendo manibus.Ego Calliopius poetæ defensor introductus recensui : idest recognoui diligenter hanc totam comœdiam: uel recitaui una cum grege meorũ actorum.

¶QVIA an mea forma magis est expetenda in futuro: scilicet erit pulchritudo mea maior.ita futuro : propter quam mihi alliciatur.quid rationis mihi affers: quamobrem &c. Exequias feci Chremeti.i.Chremetem iam interfeci.quibus exequiis factis est modo mihi commodum tempus me. q.d. quibus possem modo.

¶ILLVD autem an mea forma atq; ætas:nunc magis expetenda est Demipho &c. sic potius intelligo ut dicatur per figuratam interrogationem : quæ negatiuam desiderat responsionem.ut si putas q; uir nunc magis oblectabit se forma mea, q̃ olim, cum multo pulchrior eram. q.d. & ideo si olim aspernatus est eam cum melior erat multo magis post hac despiciet eam.Et propterea afferendum puto sic : O Demipho an mea forma,atq; ætas est nunc cum uetula : & deformior sum magis expetẽda uiro meo, q̃ olim dum melior erat,& eam contempsit. Item melior uidetur mihi lectio in textu Faxo tali sit tractatus infortunio &c. q̃ in commentario:Faxo tali mactatum infortunio.

LAVS DEO FINIS.

QVAE IN ANDRIA ANNOTATA SVNT

IO.BA.ASCENSIVS LECTORIBVS.S.D.

PErlatæ sunt, paucos ab hinc mẽses,in manus usq; nostras interpretationes familiares in Terentiũ a Guidone Iuuenale uiro sane erudito atq; bono paulo ante hac Parisii editæ: quas ubi studio sius perlegeramus affuerunt qui nostrum iudicium (quantulumcunq; est)audire gestientes percunctati sunt:ut nobis placerent.Respondebimus optime quidem placere:quippe quibus plurimum facilis: atq; bonæ eruditionis gallicę iuuẽtuti partum intelligebamus:non deesse tamen locos paucu los:quos ipse aliter interpretatus fuissem.At illi continuo instantius urgebant illas sibi excerperem. Quid multa? morẽ gessimus.Consultus est author ipse: qui ubi compluria pro opinione sua:non indigna quæ acceptarentur excusauerat: in nostram tandem fere sententiam cõcessit:admonuitq; : ut quos locos uel librariorum negligentia: uel sua ipsius i aliis negociis nimia occupatiõe:argutiori limę inuiderat: eos sibi castigatiores emitteremus . Quod quidem pro uiri i nostra libenter effecissemus:nisi setius potestatem nobis fecisset. Nam priusquam eius rei admoniti fueramus : duæ comœdię impresse erant.Quamobrem simulq; ueriti sumus ne qs nos aut ĩfidelitatis aut temerarii ausus criminaretur: editionem eius integram reliquimus.Multa tamen diligentiæ nostræ uestigia diligentissimus quisq; lector offenderit. Si qdẽ qa sensa poetæ tam aperte a Guidone nostro exposita sunt ut uel nouellus in literarum militia tyro: sine ueteratoris subsidio capere posset : effecimus ut etiã illiteratus ex imaginibus,quas cuilibet scenæ præposuimus : legere atq; accipere comica argumenta ualeat. Et ne in actuũ distinctione : quã difficilem Dona indicat : quis aberret : fm eiusdem Donati sententiam eos discreuimus.Multa præterea minus diligenter ab impressoribus animaduersa correximus.Atq; ubi cõmentarii sententiam a nostra alienam uidimus:annotatiunculas quasdam subiecimus:præter quam ad duas primas comœdias(ut diximus)quas nunc subiiciemus.

IN Andriç quidem expositionibus non sane multa sunt,quæ mutata uelim: sunt tamen quæ recte intellecta oporteat.Nam in enarratione argumẽti(quam suo loco unde aberrauerat restituimus)tum dicitur.Verum patet eam desponderat Pãphilo Simonis filio:qui liber effectus adamauit alteram filiam Chremetis : quæ perdita putabatur sub nomine Glycerii. Idq; adeo ut ex ea filia susceperit: quod ut rescinit pater Simo:dum filii animum tentat : per simulatas nuptias multis dolis Dauo seruo deluditur &c.Non intelliges Pamphilum liberum effectum:aut a seruitute:aut a patria potestate: sed a custodia pædagogi. ut dr̃ in prima sce a . Item nõ putabis Simonem resciuisse filiũ ex Pãphilo susceptum: qa id credere non quiuit.ut amorem dũtaxat comperisse : sed hæc non magni momenti sunt.At ne illud quidem, in quo plures disputãt:q̃ illęc sint q̃ Simo significet: dicẽdo in pricipio primę scenæ:Vos istęc intro auferte &c. Nam siue (ut plurimi nolũt)ligna aut quæuis alia quibus intus opus erat:siue obso-

auferri iubeat non magni refert: quis ducti uiri di[illegible] non uerisimile esse senem ad simulatas nuptias obsona [illegible] cum Dauus postea dicat: Hem paululum obsonii &c. quod quidem paululũ obsonii nõ pluribus dedisset intro au[fer]endum: dicendo: Vos istæc &c. Præterea quærunt qs ea obsonia illuc usq; ptulerat: q̃ si senex decorum non patitur. [N]il serui, quare non idem intro ferant rogitant. Addunt: quã te Donatus dicat auferri: q̃ cũ fastidio cernuntur: si de obsoniis loquatur poeta: atq; alia id genus multa: q̃ pp in pictu ris ligna intro auferuntur. facile tamen in Guidonis nostrã sñiam iremus. In fine aũt primę scene qd dr̃: Sine eueniat &c. sic accipio. Sine .i. pmitte. eueniat mihi in Pãphilo qd uolo: ut nõ recuset uxorẽ ducere: & nihil in eo sit morę: Chremes restat mihi exorandus: ut uere fiant nuptiæ in scena. Non dubium &c. omissa sunt illa uerba. Si q̃ris dicam. nescio quo cũ stilo: quæ plurimi textus hñt ante illud: Oẽs q amant &c. in scena Dii boni &c. in fine qd dr̃: At nullus quidem: nõ intelligu sic: At nullus qdẽ sum. sed at nullus .i. nũ quidẽ liberatus es opera mea ut sequẽtia indicant. In scena: Ita pol quidẽ. Donatus legitmũ immemores discipuli. ut sit num discipuli tui sunt immemores præceptorũ tuorũ. uel num mulieres sunt imemores discipuli tui: utpote Pãphili. In scena: Iubeo Chremetẽ. in cõmentariis dr̃ accerso ẽt q̃rtæ cõiugationis: qd du ctũ inficias eunt. tametsi in sanctis scriptis sic ita repertũ est. Reciprocatiu ẽt sic melius staret. Spero Chreme Pãphilũ de uinctũ cõsuetudine & liberali cõiugio. emersurũ .i. eductũ ẽ se se facile ex illis malis. item cũ dr̃: Nempe incõmoditas oĩs huc redit: nõ intelligo huc .i. me: sed in hanc rẽ ut fiat: uidelicet discessio. Nã Chremeti quoq; incõmodo foret atq; eius filiæ. In scena Hodie &c. in fine puto uerbũ reperi esse imperatiui modi. ut sit ordo: Vel tute Pamphile reperi .i. inueni. comperi aliud melius q̃ ego: & face me missum. unde Pamphilus. Cupio inquit melius reperire q̃ tu restituæ &c. In scena: Aio iam nunc &c. quod dicitur Cesso alloqui: intelligo ut sit: Sed qd cesso alloqui Dauum. Et illud: Vbi uoles accerse. intelligo de sponsa quæ proprie accersitur. Et illud: Is enim uero hinc nunc abest de Pãphilo dictũ puto In scena: Quis me uult: ubi dicitur: Quid ais oiuz subaudio ineptissime uel perditissime. In scena: Mitte orare. in fine legunt multi: At ita iussi. quia enim Pãphilus dixerat. non recte .i. iusta de causa uinctus est. ait Simo iocans & aliter accipiens recte. ut sit: At ego iussi ut ita .i. recte: hoc est debite uinceretur. sed hæc hactenus.

¶ In Eunucho.

IN Eunucho aũt pauciora sunt. Vt in expositiõe prioris argumẽti. Idipsum ignorans miles: idipsum .i. falso dictitatã esse furorẽ Thaidis: nedum q falso. Et in fine, sed Atticus ciuis in primis repertus frater: hoc est Chremes: non autem Phædria. in principio prologui multi legunt studeant: ut sit: siquis est subaudi eorum qui studeant &c. In scena. Quid igitur faciam: Multi non indocti totum principium Phædriæ dant usq; ibi. Here &c. In scena: Occidi. multi legunt senem mulierem ubi est muliebrem In scena: Magnas uero. rectior uidetur interpretatio Donati uolentis illud: Dolet dictum &c. esse Parmenonis ut sequentia attestantur. In scena Nunquis hic est: melior esset sñia si legeris. Ne gaudium hoc contaminaret uita &c. non autem uitam. Hæc & eiusmodi pluscula quilibet facile offenderit. Nos autem ea duntaxat annotauimus: non q auctorem reprehenderemus sed qui ingenia uestra ad maiora inquirenda instigaremus: summam tenetis optimi lectores, facite grati sitis. Valete.

¶ Guido Iuuenalis Martino Guerrãdo iuris utriusq; & Põtificii & Cæsarei peritissimo, atq; uenerãdi in Christo patris præsulis Cenomaneñ. secretario dignissimo .S.P.D.

NOn sine optima rõne Cicero nr̃ memoriæ pditũ reliquit beneuolentiam ueram (non adulescẽtulorũ more) ardore quodã amoris sed stabilitate potius & constantia esse iudicandã. Nã plerosq; uideris se amicos iactitantes: dum nulla probandæ amicitiæ præstatur occasio: qui si eum: quem a se tantopere amari pfitentur fortunæ reflata afflictum cernerent. minime forent dubitaturi hirundines imitari: q̃ (ut ait Cice. lib. iiii. ad Hereonium) æstiuo tpe p̃sto sunt. frigore aũt pulsæ recedũt: q̃s tãc falsos amicos imitari constat. q sereno uitæ in tpe: p̃sto sunt: at simulatq; hyemẽ fortunæ uiderint: deuoluant oẽs. De qbus non tacuit Ouidius: in hæc uerba prumpens: Tempore felici multos numerabis amicos: Tempora si fuerint nubila, solus eris. Alios cernere est tantisp amicitiam seteuere pfitentes: dum quis fortunæ pspero flatu usus ad optatos exitus euehit: estq; in ea cã in qua multis tales assi[st]at mune ribus: quẽ si contingat reflatu fortunæ opprimi: procul sunt id genus hoẽs absfuturi: ut se pfiteantur aliqua cum afflicto fuisse unq̃ necessitudine iunctos: qd genus amicos uulgares Ouidius uocat in hæc uerba: Vulgus amicitias utilitate probat. Veri aũt amici nulla tempestate ac procella ab amicitia possunt dimoueri: quinimmo cuncta aduersa sibi cum amico cõia putant. Nec immerito: nam eiusmodi amicitia radices agit in uirtute: atq; ẽt indies ppagat: & latius manat. Ficta aũt oĩa. Cicerone attestante, tanq̃ flosculi decidunt: nec simulatũ põt qcq̃ eẽ diuturnũ. Testes sunt illi amici apud grecos cantatissimi: q suis ultro, citroq; officiis: omnẽ iactationẽ superarunt. Nec dubio procul iniuria qñquidem pbatio dilectionis exhibitio est operis. Hæc est illa amicitia in qua æq̃ quisq; altero delectatur ac seipsu. Inq̃ etiam efficitur id qd Pythagoras uult in amicitia: ut unus fiat ex pluribus. Qua qdẽ amicitia (uir p̃stantissime Martine) sic erga me frui uoluisti: ut nulla ductus spe utilitatis semp me intimum habueris: ex quo tuã bono omine mihi cõtingit gratiã inire: & qdẽ usq; eo: ut omnes uias fueris me absente prosecutus quibus me in uigilantissimi pastoris nostri gr̃am pedetẽtim insinnãtes. Quod pfecto sensi ex te effectũ esse una cũ cæteris mihi beneuolis: pro qbus bñficus, ac prompto affectu: qbus tecũ agere uerbis debeã i agendis gratiis penitus me latet. Videtur enim pro tãtis officiis utile esse mutuus orõnis. At uenire mihi in meotem solet identidẽ mira in tuos mansuetudo: qua sic in me pcipue frui soles: ut cumulatam tibi gr̃am me tetulisse credas: si me non nihil gratiatum hẽre perspicias. Quod animi genus, q̃ mihi gratũ accedat ipse sum mihi testis locupletissimus. In qua animi prõptitudine: ut tibi uni cõcedam facile patiat: præterea nemini. qñquidem tali me sentio natũ esse ingenio ut uehementissime abhorream, alienusq; sim a teterrimmo, inuisissimoq; ingratitudinis flagitio: adeo ut si gratiæ referendæ sit denegata facultas: habendæ certe puto mihi facultatẽ nunq̃ iri denegatũ. Et ne tuas aures delicatas pluribus obtundam: te etiam atq; etiam rogo: ut si ad institutam in me beneuolentiam aliquid possit accedere, accedat. sin minus: nihil saltẽ unq̃ detrimenti accipiat. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

¶ Guido Iuuenalis Nicolaum Pelletarium iuris, legumq; cõsultissimum: atq; in omni doctrina conspicuum multa salute iubet impartiri.

NOn me preterit (uir p̃stantissime) apud te sæpius increpuisse Mecœnatẽ Augusti Cæsaris intimũ: ac familiarem sua sponte & quasi quadam natiua liberalitate & bñficentia adeo in poetas fuisse propensum: ut ei ipsi uideantur musæ latinæ omnia debere: quippe cuius patrocinio atq; benignitate principes poetarum Marro: Varus: & Horatius non solũ sustentati: uerũ etiam ad eas opes, dignitatemq; subuecti sint: ut illis in quietissimo otio exclusa omni necessitate ingeniũ & excitare & in maximis rebus exercere licuerit. Legitur enĩ eius bñficiũ aliorumq; amicoꝝ Virgilium pene centies sestertiũ possedisse. Romæq; domũ habuisse in Exquiliis iuxta hortos Mecœnatis. In cuius gr̃am satis liquido cõstat eum p̃clarum illud opus Georgicoꝝ cõdidisse: ut tanto immortalitatis munere bñficia accepta, quãta daretur facultas, cõpensaret. Horatius

quoq;

bruti et cassij

quoq; cũ Brutianas partes secutus ad poeticã se referre, penitusq; in eam sese abdere necessitate coactus esset, Virgilii, Variq; intercessione Mecœnati adeo carus, acceptusq; euasit: ut illius cum liberalitate non mediocriter rem suam familiarẽ auxerit: tum maxime auctoritate atq; gratia (quia ille apud imperatorẽ plurimũ polleret) ueniam aduersæ factionis prius ab Augusto meruerit: ac deinde paulatim eidem familiarissimus sit effectus. Ea re subnixus reliquaꝫ ætatem per summum otium: & philosophiæ studiis: & poeticæ facultati penitus addixit: uixitq; mente tranquilla: qppe q cum necessaria abunde suppeterent: maiores diuitias magno aĩo contẽnerent. Qui uiri literatissimi nõ ea forsitan nobis monumenta reliquissent: nisi suum, sibiq; propitiũ Mecœnatem habuissent: quandoquidẽ (ut ait Ouidius) Prouenisit uacuæ carmina mentis opus. & Satyricus: Pectora nostra duas nõ admittentia curas. Magnæ mentis opus nec de lodice paranda. Attonitę currus, & æquos, faciesq; Deorum Aspicere: & qualis rutulũ confundat Erinnys. Eam ob rem nõ citra optimas causas: qui cultiori sermone uti solent: otii noie literarium studiũ declarare non uerent: rati (qđ uerissimuꝫ puto) studiis rite indulgentes negociosos esse minime oportere. Propterea memoriæ ꝓdidit Cato maior P. Africanũ superiorem dicere solitum: se nunquam minus otiosum esse, q̃ cum otiosus esset: neq; minus solũ q̃ cũ solus: tanq̃ si innuere uellet (libet enim mihi nunc ita interpretari) quãto longius semotus esset a negociis: tanto se ꝓximius ad otiũ. i. ad studiuꝫ literarũ accedere adeo: ut in otio esset studiosus: & in solitudine quasi cum mortuis familiari colloquio uti uideretur in eorũ monumẽtis attentius euoluendis. Tu autem mi Nicolae (ut interim ad te se nostra cõuertat oratio) fidissimus Mecœnas mihi fuisti: q cũ ipse humili loco natus: animo cõmitter & labore contenderem ut ad maiora peruenirem: neq; tñ suppeterent ad id moliendum facultates: suscepisti meam primam ætatẽ: quæ propter humilitatem & obscuritatem in hominũ ignoratione uersabatur: cu q; adeo angusta res erat: ut non facile potuisset emergere suis solius subnixa uiribus. Nam (ut Satyricus ait) Non facile emergunt quorum uirtutibus obstat Res angusta domi. Tanto tñ illi fuisti adiumento: ut non fuerit quicquã præterea requirendũ. Effecisti enim una cũ aliis quibusdam optimatibus: ut eo ꝑceptore nobis uti liceret: qui, quam humanitatis artem uocant, optime calleret: ad quã eruditionẽ cũ maxime foret libris opus: nullo pacto tuis pecuniis parcẽdum ratus ea in re te liberalissimũ ꝓbuisti: quippe a quo oĩa adeo cumulate mihi fuerint suppeditata: ut nisi in ea doctrina aliquantũ profecissem: nõ iniuria mihi ipse solus defuisse uideri potuissem. Cuius qdẽ præceptoris copiam cum amisissemus: nauasti iterum diligẽtem operam ne tunc quasi in limine ipso pedem sisteremus: sed potius in penitissimas usq; ædes alacri animo ingrederemur. Tuis itaq; auspiciis Parisios petiuimus: atq; (si tuo dicto fuissemus audientes) ipsas etiam alpes celeri gradu trãscendissemus. Quibus aĩaduersis non possumus nõ esse maxime tuis beneficiis obnoxii: quibus tantopere liquet nos ipsos cumulate fuisse affectos. Propterea si cõti geret ut tibi in aliquo morẽ gerere possemus: nihil nobis foret antiquius q̃ ut apud te q̃ gratissimi esse cognosceremur. Quo circa si quid sit quod nostra opera tibi efficere possit: admoneto tñ non rogato. Ipse enim admonitus tuæ uoluntati equis, uelisq; (ut aiunt) studebo morigerari. Vale.

equis at pretis

Guido Iuuenalis Michaeli Burello sacrosanctæ theologię professori perquam erudito S.P.D.

Quemadmodũ Hesiodus ille poeta moratissimus literis mandatum reliquit: uirtutem esse comparandam per quosdam gradus: in quibus primis asperitatẽ inesse testatur. At in extremis nõ facilẽ dictu suauitatem in hisce carminibus: Virtutem posuere Dei sudore parandam. Arduus est ad eam, longusq; per ardua callis: Asper & est primum: sed ubi alta cacumina tanges Fit facilis: quæ dura prius fuit indyta uir[...] tentiæ plurimum cõsonat Maronis nostri dictum de [...] gorea litera in hunc modum: Littera Pythagoræ discrim[...] secta bicornis: Humanæ uitæ speciem præferre uidetur. [...] uia uirtutis dextrum petit ardua callem: Difficilemq; ad[...] primum spectantibus offert: Sed requiem præbet fessis [...] uertice summo. Ad quem uerticem unusquisq; neruis om[...]bus spectare debet: quo possit honestaꝫ ducere uitam: & a[...] cælestem Hierusalẽ recta peruen re. Sic mihi quoq; de scie[n]tia idem posse dici uidetur: quæ difficiles aditus sui offert solet. at ubi ad eius cacumen peruentum sit: facile plurimu[m] ac suaue redditur: quod acerbitatis non parum prius habu[i]sset. Cuius quidem limen cum pene eodem tempore ego atq; tu fuissemus ingressi: diuq; una in itinere cœpto perrex[i]mus: ipse longe uelocior, q̃ ego anteuortisti me: laxatisq; habenis longo præcucurristi interuallo: idq; usq; eo: ut uerticem summum attigeris: meipso dumtaxat paulo ultra radices progresso. Quod non est magno mirandum opere: quippe qui ingenii acie polleas: & ad largiendum suppetant copiæ. At mihi non ita posse dicere concessum est: qui neq; tantam ingenii præstantiam consequi possum: neq; habeam oĩa mihi suppeditata: quæ uictus, cultusq; quotidianus postulant. non ea tamen pressi penuria cælesti numine sumus: qua studia ipsa literarum missa facere cogamur: quinimo in erudiendis iuuenibus studium, curamq; contulimus necessitate consulentes: qua complures adducti ab inceptis supersedere conspiciuntur: quibus tamen si faueretur: maiora spectãdi animus non deesset. Vires quidem consulendæ sunt, & audendum aliquando est: neq; ita cadendum animis: ut obiectione quadam animi labores uideamur refugere: & ab illis declinare. Nam (ut ait Cicero) Simul ac iuuenes esse cœperunt: magna spectare: & ad eas rectis studiis debent contendere: quod eo firmiore animo facient: quia non modo non inuidetur illi ætati: sed etiam fauetur. Quod si iuuenis pietatem accuratius colat, Deumq; feruenti caritate complectatur: agat libertime & operetur: quando quidem res eius ac operationes adeo indies magis magisq; secundabuntur: facileq; ipse deprehendet: ut de uirtute in uirtutem ambulauerit sic suas bene, beateq; uiuẽdi facultates indies maius sumpsisse incrementum: cuius rei testes sunt locupletissimi: qui ea in re periculum fecisse gaudent. Sed ut eo, unde digressa est, se nostra referat oratio: carissime Michael nõ possum nõ te uehementer amare: tuisq; optimis uoluntatibus non inseruire: qui fere usq; a puero te mihi familiarem præbuisti: neq; (quantæcunq; accessiones tibi factæ sint: & fortunæ & dignitatis) maiestate ulla in me uti uoluisti: illius Ouidiani dicti non immemor: q Non bene conueniunt, nec in una sede morantur Maiestas & amor. Posita enim omni grauitate (qua circa omnem reprehensionem uti posses tanta præsertim dignitate) mecum familiariter agere non dubitas: & quidem usq; eo: ut sæpe tuæ dignitatis oblitus identidem in sermonem nimium familiarem incidam: qui ueniret reprehendendus nisi omnia excusaret amicitia: non longe a teneris (ut græci dicunt) unguiculis instituta: & crescentibus annis accuratissime conseruata & aucta. Quæ quidem (ut facile perspicio) nulla ex parte est acceptura detrimentum: præsertim cum facta accessione tanta & fortunæ, & dignitatis a te adeo diligenter colatur: alatur: & sequentibus officiis roboretur. Siquidem ipse ornandi mei rationes inire quotidie paras: animumq; mihi ita expeditum, propensumq; præstas: ut uideatis toto molimine de meis ornamentis cogitare, & commodis, measq; utilitates nullis prope tuorũ amicorũ cõmodis post hñe. Quam quidem beneuolentiam summopere cupio nulla ratione iri detritum: quin potius si quid illi accedere possit, accedat quæso: & indies maius incrementũ suscipiat. Quod si fuerit facti tantĩ, quantum mihi præter facultatem licebit usq; adeo illi a nobis iri responsum studebitur: ut nulla nostri par officii requirenda censeatur. Vale.

...donis Iuuenalis natione Cenomani
...pigramma super causa operis suscepti.
...Platonis praeclarum dogma monentis:
...t quaerat patriae commoda quisq; suae.
...os hominum causa stoici dixere creatos,
Quo sibi suppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta Deo cupiens accepta referri:
Cuius opus celso numine quodq; micat.
Tentaui duros iuuenum laxare labores,
Qui bene pandeotis lumine saepe carent.
Nunc leuiter poterunt festiui dicta Terenti
Nosse: nec ingenium plurima cura premet.
Tergant ergo rudes tetra rubigine linguas:
Et condant animo uerba latina suo.

Ioannis Egidii Nucerienfis
Epigramma ad iuuenes.

Quid teris ignauum damnosa per otia tempus
Immemor aetatis culta iuuenta breuis?
Semper eunt tacito fugientia tempora motu:
Hinc redit ad primos lapsa nec hora dies.
Fers modo longinquas uestigia crebra per urbes;
Nunc teris incertis compita cuncta uiis.
Haec sectatores leuitas turpissima uanos
Reddit, & ingenii semina lenta rudis.
Dum tua sunt uiridi florentia corda sub aeuo:
Et cupis ore nouo uerba diserta loqui.
Ingeniosa legas nitidi monumenta laboris
Si placeant studiis comica dicta tuis.
Splendet enim lepidi Comoedia grata Terenti:
Omnia perspicuo sensa decore nitent.
Moribus ingenii doctrina serena Guidonis
Tersit difficiles arte nitente locos.
Hinc tibi compositas clari Ciceronis ad artes
Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris si mox interpretis artem,
Verba uel attenta mente, uoluta legis.
Inclyta Donati solertis scripta patebunt:
Sit licet in uariis pagina scabra locis.
Omnia per faciles sunt nota uocabula scaenas:
Vana nec interpres uerba disertus habet.
Hic quoq; romano cultissima lingua lepore
Exterso lepidos edet ab ore sales.
Candidus ecce Guido iuuenes miseratus inertes
Tradidit ingenii commoda dona pii.
Tuq; Palaemoniae sectator idoneus artis
Tradita sub memori dona reconde sinu:
Et meritas agito facili pro codice grates,
Non sunt ingratis munera digna uiris.
Otia sed fugias studiis inuisa seueris:
Nullus ab ignauo pectore surgit honos.
Vt primum pigros serpet caua ruga per artus
Plorabit stultos tarda senecta dies.
Assiduum tolera nunc tota mente laborem:
Aetas ne insolitum curua recuset onus.
Exerce studiis uirides seruentibus annos:
Perpetuum claris stet decus ingeniis.

Venetiis in aedibus Ioannis Tacuini de Tridino.
Anno domini. M.D.XXXIII. Die. II. Octob.
Inclyto Andrea Griti Principe.

REGISTRVM

a b A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X
Y Z & ꝯ ꝶ. Oēs sunt quaterniones: praeter a b Terniones.

Quinterni. XXII.

TERENTII

COMOEDIAE